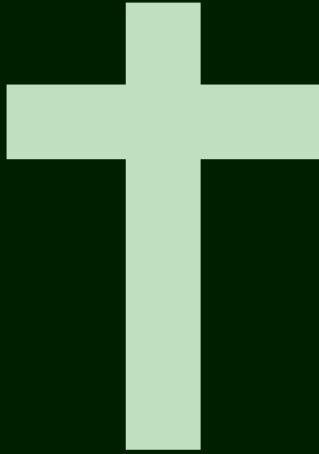

Warlpiri Short Bible

The Shorter Bible in the Warlpiri language of Australia

Warlpiri Short Bible

The Shorter Bible in the Warlpiri language of Australia

copyright © 2014 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Warlpiri

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2019-05-16

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 11 Nov 2022 from source files dated 30 Nov 2021
5e1e13b8-2e6d-5bcb-9cec-76fc3b9b62ce

Contents

Matthew	1
Mark	113
Luke	180
John	291
Acts	371
Hebrews	493
1 Corinthians	543
2 Corinthians	589
Galatians	618
Ephesians	640
Philippians	656
Colossians	668
1 Thessalonians	681
2 Thessalonians	691
1 Timothy	698
2 Timothy	713
Titus	725
Philemon	732
Hebrews	736
James	776
1 Peter	788
2 Peter	803
1 John	812
2 John	824
3 John	826
Jude	828
Revelation	833
Psalm	889

Matthew **Yimi Jijaji-kirli Matiyu-kurlangu** **Yimi Ngurrju Jijaji Kiraji-kirli kuja** **Matiyurlu Yirrarnu**

Nyia-kurlu yimi nyampu?

Nyampuju puku yimi-kirli Jijaji-kirli yirdingkiji kuja Matiyurlu yirrarnu nyurru-wiyi. Manulu marnkurpa-karirli wati-patu-karirli yimi yarda yirrarnu Jijaji-kirli-yijala. Ngulajulu yirdiji nyampunya Maaraku, Luuku manu Jaanu. Ngula-paturlunyalu yarda yirrarnu yimi. Nyampu-patuju murntu-pala puku, ngulaju karlipa yangka yirdi-mani Yimi Ngurrju Jijaji-kirli.

Matiyujulpa warrki-jarrija talakungarduyu, ngulajulpa-jana warrki-jarrija kapumanuku Ruumu-wardingkiki. Ngula-jangkaju, Jijajirliji milarninjarla yajarnulku, ngula-jangkarlu nyanungu-juku purajalku Jijajiji. Kuja Jijaji palijalku, manu ngula-jangkaju pina-wankaru-jarrija, ngula-jangkarlanya nyampuju yimi yirrarnu Matiyurluju. Nyampu kuja Yimi Ngurrju yirrarnu, ngulaju-jana yirrarnu nyanungu-nyanguku ngurrara-jintaku Juwu-patuku yungulu milya-pinyi Jijaji wajawaja-maninja-wangurlu. Ngulaju yungulu milya-pinyi Kaatu-kurlangu Ngalapi-nyanu manu Mijaya ngulaju Milarninja-warnu.

Nyampurraju warlaljalurla nyurnunyurnu Jijaji Kirajiki

Luke 3.23-38

¹ Jijajiji palka-jarrija Tapiti-kirlangu-ngurlu manu Yipuruyamu-kurlangu-ngurlu turnu-warnu-ngurlu. ^{2-6a} Nyampurrajulu yirdi-patu Jijaji-kirlangu nyurnunyurnu kujalpalu palka-jarrinja-yanu Yipuruyamu-ngurlu Tapiti-kirra: Yijaki, Jakupu, Juurda manu nyanungukupurdangka-patu; Juurda nyinajalpa-palangu kirda-nyanuju Piirijiki manu nyanungukupurdangkakuju kukurnu-nyanukuju Jiraku. Tamuru nyinajalpa-palangu ngati-nyanu Piirijikiji manu Jirakuju; Yijirunu, Raama, Yaminitapa, Naajana, Jalmana, Puwaja; Puwaja-kurlangu ngati-nyanuju nyinajalparla Raapa; Yuputu; Yuputu-kurlangu ngati-nyanuju nyinajalparla Ruurtu; manu Jijiji. Jijiji nyinajalparla kirda-nyanuju Kingi Tapitiki.

^{6b-11} Nyampurrajulu yirdi-patu Jijaji-kirlangu nyurnunyurnu kujalpalu palka-jarrinja-yanu Tapiti-ngirli Yuwajini-kirra yangka kujal-jana Papiluniya-wardingkirli warrmarlarlu pirijina-piya kangu panu-jarlu-yijala Yijirali-pinki yapa nguru-ngurlu nyanungurra-nyangu-ngurlu jinta-kari-kirraluku kirri-kari-kirraluku wurnturu Papilunu-kurra kakarrara: Julumunu, ngulaju Kingi Tapiti-kirlangu ngalapi-nyanu; Ngati-nyanu Julumunukujulparla nyinaja Pajipa; Riyupuma, Yapija, Yayaju, Jiyupaja, Jiruyama, Yujiya, Utama, Yayaja, Yijikaya, Manaja, Yaamana, Jujiya, Yuwajini manu nyanungukupurdangka kukurnu-nyanu-patu.

¹²⁻¹⁶ Nyampurrajulu yirdi-patu Jijaji-kirlangu nyurnunyurnu kujalpalu palka-jarrinja-yanu Yuwajini-ngirli Jajupu-kurra: Yuwajini, Jiyaltulu, Jiripulpu, Yapiyu, Layikimi, Yaajuru, Jarduku, Yaajini,

Yaliyurdu, Yaliyaja, Maatana, Jakupu manu Jajupu. Jajupu-kurlangu kali-nyanuju Miiri, ngulajurla ngati-nyanu Jijajiki. Jijaji yangka jinta kuja karlipa ngarrirni 'Kiraji'.

¹⁷ Yuwayi, nyampuju 14-pala-kari turnu-warnu-kari ngulaju yangka kujalu Yipuruyamu-ngurlu palka-jarrinja-yanu Kingi Tapiti-kirra. Manu 14-pala-kari turnu-warnu-kari ngulaju yangka kujalu Kingi Tapiti-kirlangu-ngurlu palka-jarrinja-yanu yulyurru panu-puru Papilunu-wangurla-wiyi yangka kujalpalu Yijirali-pinki nyinaja pirijina-piya Papilunurla. Ngula-jangkaju, 14-pala-kari-jangkarlaju turnu-warnu-kari-jangkarlaju Jijaji Kirajilki palka-jarrija.

Yimi nyampuju kuja Jijaji palka-jarrija

Luke 2.1-7

¹⁸ Miiri nyinajalpa Jijaji Kirajikipalangu ngati-nyanuju. Ngulajulparla nyurru-warnu-jala jangku-pinja-warnulku nyinaja Jajupukuju ngulaju murnma-juku jinta-jarrinja-wangu-wiyi-jiki. Miirirliji-nyanu purda-nyangu-ngarrarla kurdu marlaja mardarni Pirlirra Kaatu-kurlanguku. ¹⁹ Miiri-kirlangurlu kali-nyanurlu Jajupurlu purda-nyangu ngula Miirilpa nyinaja miyalulku. Kula nyarra-jarriyarla. Kula nyiyaku marrararluju kurntaku ngurru-mantarla yapa panungka. Kujarlaju, Jajupurlu-ngarra wurulyparlu kangkarlalku Miiri kuwurtu-kurra karlirr-mardarninja-ngarntirli.

²⁰ Ngulalpa-nyanu manngu-nyangu Jajupurlu Miiri-warnu, Warlalja Wiri-kirlangu marramarra yanurnu jukurparla, manurla wangkaja Jajupuku, "Jajupu, nyuntujunpa Tapiti-kirlangu turnu-warnu-jangka. Kurnta-wangu nyinaya! Kutu kangka-nyanu Miiriji yungungku nyuntukulku kali-nyanuju nyina. Yali kurdu miyalurla, ngulaju kula wati-kari-kirlangu. Pirlirra Kaatu-kurlangurlurla yirrarnu miyalu-kurraju. ²¹ Miirirli kapu wirriya mardarni. Nyuntulurlu kapunparla yirdiji yirrarni 'Jijaji'. Yirdi-ka wangka kuja: 'Kapi-jana muurl-mardarni yapa panuju maju-kujaku manu karlirr-yaninja-kujaku.'"^{*} Kujanyarla wangkaja marramarraju.

²² Yangka-juku jurru-juku yimi junga kujarla yangka milki-yirrarnu jarukungarduyuku Yijayaku nyurru-wiyi, ngulaju yirrarnu Payipulurlalku:

²³ "Kamina-warnu jinta kapu nyinami miyalu wati-kirli ngunanja-wangurla-wiyi. Nyanungurlu kapu mardarni kurdu wita wirriya. Manu kapurla yirdi yirrarni 'Yimanyulu.'"^{*} Yirdi yalika wangkami, 'Kaatu, nyinami-ka ngalipa-kurlu yapa-kurlu'.

²⁴ Junga-juku, Jajupu yakarra-pardijalku jukurpa nyanja-warnuju. Yanu, manu Miirilki wungu-kurra-manu yangka kujarla marramarraju wangkaja jungarni-juku Jajupukuju jukurparla maninjakuju Miirikiji. ²⁵ Ngula-warnuju, palka-jarrinja-wangurla-wiyi Jijajikiji, kulalpa-pala ngunaja ngurrangka jintangka, lawa. Ngula-warnurlaju, karmulyparrijalku Miiriji, ngulakuju-palarla yirdilki yirrarnu Jijaji.

2

Wati-patu yanurnulu kakarrara-jangka Jijajiki nyanjaku

^{*} 1:21 Nyangka Psalm 130.8   ^{*} 1:23 Nyangka Isaiah 7.14

¹ Wati jinta yirdi Yarurdu nyinajalpa wiri kingi ngurungkaju yirdingka Jurdiyarla. Ngula-puru-juku Jijajiji palka-jarrija kirri wintangka Pijilimirla. Nguru-karirla, pinangkalpa-patu ngulalpalu yanjilypiri yirri-puraja kankarlarra, yanurnulu nguru-kurraju Jurujulumukurra. Wurnturu-kari-jangka yanurnulu nguru nyanungu-nyangu-ngurlu kakarrara-ngurlu Jurujulumu-kurra. ² Ngulalu yanurnu, warru payurnulu-jana yapa Jurujulumurlaju, “Nyarrpararla kurduju palka-jarrija yungu-jana wiri nyinami yapa Juwu-patuku? Nguru nganimpangurla, nyanungu-nyangu yanjilypiri ngula milirrmilirr-wangkaja, nyangurnalu kakarrara-purda yalkirirla. Nyampu-kurrarnalu yanurnu yungurnalurla parntarrimi nyanungukuju manu pulka-pinyi.”

³ Ngula Yarurdurlu purda-nyangu yimi kurdu palka-jarrinjakurra, nyanunguju kulu-jarrija manu ngampa-nyangu-nyanu. Manu yapa-patu-karirlangurlu, ngampa-nyangulu-nyanu Jurujulumurlaju. Wangkajalu-nyanu, “Nyarrpa-jarrimilki karlipa?”

⁴ Yarurdurlu-jana jaru yilyaja wiriwiriki maralypikingarduyupatuku manu kuruwarrikingarduyupatuku yungulu jarukuju wangkanjaku yanirni. Ngulalu yanurnu, payurnu-jana, “Nyarrpa Payipulurlaju-ka wangka yimiji? Nyarrpararla ngurungka-ngarra palka-jarri kurduju wiriji ngula kalu ngarrirni nganta ‘Kiraji?’”

⁵ Jangku-manulu, “Nyurru-wiyi jarukungarduyu jinta wangkaja nganta kapu Kiraji palka-jarri kirri yirdingkaju Pijilimi, ngula-nganpa yirrarnu Payipulurla nganimpaku:

⁶ ‘Kirri Pijilimi nguru wintangka Jurdiyarla, ngulaju wita-juku. Ngulaju ngula-juku... wiri-nyayirni-jiki-jala! Ngulangkaju nyina kalu wiriwiri Juwu-patu yapa turnu-warnu Juurda-kurlangu-jangka. Yuwayi, kurdu ngarra palka-jarri nyanungurra-nyangurla warlaljarla. Wiri-jarrimi kapu, ngarra-jana wirilki nyina. Yijirali-pinkiki nyanungu-nyanguku kapu-jana Warlalja-Wiri nyina, kapu-jana warrawarra-kanyi jiyipikingarduyu-piyarlu.*

Kuja-yijala ngula yirrarnu Kaatu-kurlangurlu jarukungarduyurlu Payipulurlaju.”

⁷ Yarurdurlu ngula yimi purda-nyangu, jaru-jana yilyaja pinangkalpa-patuku, yangka ngulalu kakarrara-ngurlu yanurnu, yungu-ngarra-jana wurulypa wangka. Payurnu-jana, “Nyangurla-wiyinkili nyangu yanjilypiriji?”

Jangku-manulkulu, “Yurlyurru-jarra-warnurlarnalu nyangu nyurru-wiyi.”

⁸ Ngula-jangka Yarurduju-jana wangkaja, “Nyurrurla wati-patu, yantalu Pijilimi-kirra, warru nyangkalurla yangka kurdu wita wirriyaku. Kajinkili parlu-pinyi, yantarnili pina yungunkujulu yirri-pura yungurna ngajurlangu yani yungurnarla kamparru parntarrinjirra nyanunguku.”

⁹ Yali-jangka pinangkalpa-patu yanulu Jurujulumu-ngurlu Pijilimikirra. Yangka nyanungu yanjilypiri, nyangujukulu yalkirirla, yangka kujalu nyurru-wiyi nyangu kakarra-purda yalkirirla. Kamparru yanu-jana yanjilypiriji yalkirirlaju. Yali-jangkaju jupu-karrija yuwarlirla kankarlarni kujalpa kurdu wita ngunaja. ¹⁰ Ngulalu nyangu pinangkalpa-paturlu yanjilypiri, wardinyi-jarrija-nyayirnilirla.

* 2:6 Micah 5.2

11 Yukajarnili yuwarli-kirraju, manu nyangulu kurdu wirriya ngula ngati-nyanurlu Miirirlilpa mardarnu. Ngula-jangkaju, kamparrulurla parntarrinjunu kurduku, manu pulka-pungulurla. Lakarn-manulkulu yakujuju, yungulkulurla kawurlu manu marnta-piya ngurrju-nyayirni parntirrarntirra,* manu mirtijinirlangu jara-piya† Ngula-jangkaju, yarkajarralkulu. 12 Ngula-jangkaju, pinangkalpa-patu kujalpalu jarda ngunaja, nyangulu Kaatu jukurrparla. Wangkaja-jana, “Kulalurla pina-yanta Yarurduku. Pina-yantalu nyurrurla-nyangu nguru-kurra yirdiyi-kari-wana.” Junga-juku, yimi-ngarririnja-wangu Yarurduku wurdungujukulu pardijarra.

Jijaji-kirlangu kirda-nyanurlu manu ngati-nyanurlu-pala kangu Yijipi-kirra Yarurdu-kujaku

13 Ngula-jangkaju yangka-patu pinangkalpa-patu yarkajarralu Jurujulumu-ngurluju mungangka jurrkungka-juku. Yangka marra-marra yanurnurla Jajupukuju jukurrparla, manu wangkajarla nyanungukuju, “Pardiya, kangka-palangu nyuntu-nyangu kurdu wirriya manu nyanungu-nyangu ngati-nyanu, jirnganja-palangu yanta Yijipi-kirra. Yarurdurlu kapurla warru nyanyi kurdukuju pakarninjakungarnti. Ngula-kujakunyalu wurulya yanta. Nyinayalu Yijipirla tarnngajuku. Ngaka-yijala kapurnangku wangka pina-yaninjaku nyuntu-nyangu nguru-kurraju.”

14 Ngula-jangkaju, Jajupuju pardija jarda-jangkaju manu munga jurrkungka-juku, pardijarralpa Pijilimi-ngirli kurdu wirriya wita-kurlu manu nyanungu-nyangu ngati-nyanu-kurlu jungarni-juku Yijipi-kirra. 15 Jajupujulpa nyinaja Yijipirla kurdu Jijaji-kirli manu nyanungu-nyangu ngati-nyanu-kurlu. Wurra-jukulpa nyinaja Yijipirla, murnmajuku pina-yaninja-wangu. Murnma-jukulpalu nyinaja, pardarnulpalurla Kingi Yarurduku kaji palimi. Yangka-juku jurrku-juku yimi junga kujarla yangka Kaaturlu milki-yirrarnu jarukungarduyuku jintaku nyurru-wiyi, ngulaju yirrarnu Payipulurlalku:

“Wapirra Kaaturlu yajarnunjunurra Kaja-nyanuju nguru-ngurluju Yijipi-ngirli.”*

Yarurdu-kurlangurlu warrmarla-paturlu, pakarnulu-jana kurdu wirriyawirriya

16 Junga-juku, Yarurdujulpa wurra-jukulpa-jana nyinaja yali-patuku pinangkalpa-patuku yungulurla pina-yanirni yimi-ngarririninjaku yimi kurdu-kurlu. Lawa, kulalurla pina-yanurnu nyanungukuju. Milya-pungulku kujalu yimirr-yungu. Milya-pungu yangkaju yanjilypiriji kuja nyurru-wiyi palka-jarrija yulyurpu-jarra jirrama-warnurla. Ngula-jangkaju-jana kulu-jarrija-nyayirni. Ngula-warnunya-jana wangkaja nyanungu-nyangu-patuku warrmarla-patukuju yungulu-jana yani Pijilimi-kirra muku pakarninjaku kurdukurduku wirriyawirriyaku ngurungka Pijilimirlakuju. 17-18 Nyampuju jurrku-juku yimi ngularla Kaatu wangkaja jarukungarduyuku Jirimayaku. Nyampuju Jirimayarlu yirrarnu:

* 2:11 frankincense † 2:11 myrrh * 2:15 Nyangka Hosea 11.1

“Ngajulurlurna-jana purda-nyangu yapa yulanja-kurra ngula kalu yulami kiringka Raamarla. Karnta yirdiji Rajulu ngula ngamardi-puka-jarrija, kurdu panu-jana wajawaja-manu. Yulajalkulpa-jana. Kulalu nganangku yulalyi-mardakarla.” *
Ngulanya Jirimayarluju yirrarnu.

Jajupu manu Miiri-pala pina-yanu Yijirali-kirra Jijaji-kirli

¹⁹ Junga-juku, ngula Yarurduju palija, kaja-nyanulkulparla marlaja nyinaja kingi yirdiji Yakilaja. Ngula-jangkaju, Kaaturlu-nyanu yilyaja nyanungu-nyangu marramarra Jajupuku, ngula nyangu yaninjarni-kirra nyanungu-kurra jukurrparla. ²⁰ Marramarrarla wangkaja Jajupukuju, “Karrinja-pardiya, kangka-palangu kurdu wirriya manu nyanungu-nyangu ngati-nyanu, pina-kangka-palangu Yijirali-kirra. Yarurduju nyurru palija. Kulalpa nganangkulku pungkarla kurduju.”

²¹ Junga-juku, Jajupuju pardija jarda-nguruluju, ngulaju-palangu yakarra-manu kurdu wirriya manu nyanungu-nyangu ngati-nyanu. Yarnkajarralkulu Yijirali-kirra. ²² Kulkurru-juku Yijiralikingarntiji yukanjakungarntiji, yimili purda-nyangu Yakilaja-kurlu ngulalpa kingilki nyinaja ngurungkaju Jurdiyarla. Ngula-kujaku, Jajupujulpa lanilki nyinaja pina-yaninjaku nguru-kurra Jurdiya-kurraju. Yali jukurpa-karirla marramarrarla wangkaja Jajupukuju kula yaninjaku Jurdiya-kurra. Junga-juku, Jajupuju yanulku nyanungu-nyangu kurdu-kurlu manu kurdu-kurlangu ngati-nyanu-kurlu yali-wana-juku Jurdiya-wanarla ngurungkaju yatjarra-juku nguru-karikiji Kaliliyiki. ²³ Jirrnganja-yanu-palangu yali-kirra kirri-kirra yirdiji Najariti, manu yalirla-juku-palangu jirrnganja nyinaja. Yaliji yangka jurrku-juku yimi Najariti-kirli ngula-jana Kaatu wangkaja nyurru-wiyi nyanungu-nyanguku jarukungarduyupatuku. Nyampujulu wangka Payipurlarla: “Panu yapangku kapulu ngarrirni yali kurduju ‘Najariti-wardingi’.

3

Nyampunya Jaanu Papitaji-kirli kuja kala-jana wangkaja yapa-patukuju

Mark 1.1-8, Luke 3.1-18, John 1.19-28

¹ Yulyurru panu-jangka kujalparla Jijajiji rdirri-yungu warru yimi-ngarrirninjaku, wati jinta-kari yirdiji Jaanu Papitaji yanurnu yarlu-yarlu nguru-ngurlu Jurdiya-ngurlu. Rdirri-yungu yirri-puranjaku yapakuju nyampu, ² “Jalangu kangalpa kutulku yanirni Kaatuju ngalipakuju yungu-ngalpa Warlalja-Wirilki jirrnganja nyina. Kujarlanya, pina-yaninjarlalu yalala-yirraKaatu maju-jangka.”

³ Jaanu Papitajiji ngulaju yangka jurrku-juku kuja jarukungarduyurlu Yijayarlu yirrarnu nyurru-wiyi Payipulurla. Kuja yirrarnu Yijayarlu:

“Purda-nyangkajulu! Yapa-ka warru purla manangkarrarla, ngulaju kuja-ka purlami, ‘Warlalja-Wiri kuja kangalpa nyina ngalipaku, ngulaju kapu yanirni. Ngulakuju yirdiyilirla jungarni-manta yungu yanirni rarralyparla!’ ”*
Kujanya Yijayarluju yirrarnu.

* 2:17-18 Nyangka Jeremiah 31.15 * 3:3 Nyangka Isaiah 40.3

⁴ Yangka Jaanurlu, kala jinajina-piya mardarnu yumurru-kurlu kawartawara-kurlangu manu ngalyipi-piya wiri wartirli-wana puluku-kurlangu pinti kuja kala-nyanu warurnu. Manu kala ngarnu ngarlu manu jintilyka. ⁵ Yapa panulpalu yanurnu purda-nyanjaku Jaanu kujalpa wangkaja. Yanurnulpalurla wurnturu-ngurlu Jurujulumu-ngurlu manu nguru-kari nguru-kari Jurdiya-wana-ngurlu manu Jurdunu yulpayi-wana-ngurlu. ⁶ Ngulalpalurla Jaanukuju wangkaja, “Kurntajarri karnalu-nyanu maju panu, manu mari-jarri karnalu-nyanu yungurnalu yalala-yirrarni Kaatu.” Ngula-jangka, ngapangkalku-jana papitaji-manu karru wiringka yirdingkaju Jurdunurla.

⁷ Yali-jangka, Juwu-patu wiriwiri jirrama-jangka turnu-warnu-jarra-jangka yangka Paraji-patu manu Jatiyuji-patu,* yanulu karru Jurdunu-kurra ngulapa-jana Jaanurlu papitaji-manu yapa. Jaanurlu nyangu-jana yaninjarni-kirra, wangkaja-jana kulu-nyayirni, “Nyurrurlajunkulu panu-juku ngulaju warna-piya maju-wati yimirr-yinjapanu! Nyurrurlarlaju kankulu rampal-manngu-nyanyi kuja kankulu nganta ngurrju nganta nyina yungurna-nyarra nganta papitaji-mani, lawa. Jalangu-karrikarri Kaaturluju kapu-jana juwa-kijirninjarla yilyami yapa kuja kalu warntarla nyina. Kajinkili warntarla-juku nyina, kapu-nyarra nyurrurlarlangu yilyami tarnnga-juku. ⁸ Kajinkili ngampurra ngajuku nyina papitaji-maninjaku nyurrurlaku, ngulakungarntirlijili pina-yaninjarla yalala-yirraka Kaatu, manulurla jungarnilki nyinaya! ⁹ Kulalu-nyanu ngarrika Yipuruyamu-kurlangu kurdukurdu nganta nyurrurla. Yijardu-wangu kujaju. Ngaju yungurna-nyarra nyampu wangka: Kajinkili warntarla-juku nyina, kapu Kaaturlu pirli warru mani, warru maninjarla kapu-nyanu ngurrju-mani kurdukurdu panu-nyayirni Yipuruyamu-kurlangu nyanunguku nyampurra-jangkaju pirli wita-jangkaju. Kujaju junga. Kajinkili maju-juku warrarda nyinami, kapu-nyarra yilyami nyurrurlaju tarnnga-juku. ¹⁰ Yuwayi, jalangunya, Kaatuju-ka jungarnijungarni-jarrimi yungu-jana yangka yilyami yapa nyanungu-ngurlu-juku tarnnga-juku, yangka kuja kalu majumaju-juku nyinami. Kula-ngantalurla jungarni nyinayarla nyanunguku, kala lawa. Yalirra yapaju ngulaju watiya-piya kuja-ka mangarri maju-kurlu karrimi. Watiya majumaju ngulaju kuja-piyaju kapulu yapangkaju pajirninjarla kijirni warlu-kurra. Kuja-kujakuju, nyinayalurla jungarni-juku Kaatukuju!

¹¹ “Jinta-kari-ka yanirni nyampu-kurraju. Nyanunguju wiri-nyayirni ngaju-piya-wangu. Nyiya-jangka mayiji milarnu yungurnarla nyanunguku warrki-jarrimi? Ngaju karna-nyarra julyurl-yirrarninjarla papitaji-mani ngapangka kujankulu pina-yaninjarla yalala-yirrarnu Kaatu. Kala Mijaya kaji yanirni yangka Kaatu-kurlangu Milarninjawarnu, ngalya-karikiji kapu-nyarra kurru-pinyi Pirlirra Kaatu-kurlangu nyurrurlakuju. Ngalya-kariji kapu-nyarra julyurlkijinirra warlu wiri-kirra. ¹² Kaji yanirni nyanungu, ngulaju yangka-piya yapangku kuja-ka ngurlu kipirninjarla kirlka-mani. Kuja-ka yapangku kipirni ngurlu parraja-kurlurlu, ngurlu ngurrju ngulaju-ka mardarni ngarninjakungarntirli. Kala walya manu marna, ngulaju-ka kijirni warlu-kurra. Kuja-piya yali Kaatu-kurlangu kaji yanirni, ngulangkuju

* 3:7 Juwu-paturlu wiriwirirli, ngalya-karirli kalalu-nyanu yirdi-pajurnu Paraji-patu, ngalya-karirli kalalu-nyanu yirdi-pajurnu Jatiyuji-patu.

kapu-jana yirrarni yapaju yurruju-jarrarla ngurrju-patu maju-patu. Ngurrju-patu kapu-jana mampungku mardarni. Kala maju-patuju kapu-jana kijirni tarnnga-juku.” Nyampunya Jaanu Papitaji kala-jana wangkaja yapa-patukuju.

Jaanurlu julyurl-yirrarninjarla papitaji-manu Jijaji

Mark 1.9-11, Luke 3.21-22

¹³ Ngula-jangkaju, ngaka-karilki Jijaji yanurnulku nguru-ngurlu Kaliliyi-ngirli karru Jurdunu-kurra. Yali jurrkungka-juku ngulalpa-jana Jaanurlu papitaji-manu yapa. Jijajirli payurnu Jaanu yungu-ngarra papitaji-mani, lawa. Jaanujulpa nyinaja kurnta-nyayirni. ¹⁴ Ngulaju puta wurra-manu Jijaji, wangkajalkurla, “Kularna nyuntu-piya-japa ngurrju. Nyuntujunpa wiri-nyayirni ngaju-piya-wangu. Nyiyakulkunpaju yanurnu ngajuku papitaji-maninjaku nyuntuju? Nyuntulurlulpanpaju papitaji-mantarla-wiyi ngajuju.”

¹⁵ Jijajirli jangku-manu Jaanu, “Kaatu kaju wangka ngajuku yungurna purami nyanungu-nyangu kuruwarri jungarnirli. Kujan-yarnangku yanurnu yungunpaju papitaji-mani.” Ngula-jangkaju, Jaanu ngungkurr-nyinajarla papitaji-maninjaku Jijajikiji. ¹⁶ Nguru-yirrarnurla Jijajikiji karru Jurdunu-kurra, manu papitaji-manu yalirla. Ngula Jijaji yanurnu ngapa-ngurlu pirntinyarra-kurra, yalkirijirla raa-parnkaja kankarlarraju. Yalkiri kuja raa-parnkaja, ngulangkaju nyangu Pirlirra Kaatu-kurlangu jurlpu-piya kurlukuku-piya. Ngulaju yanurnu, pirri-manurla Jijajiki. ¹⁷ Ngula-jangkaju, linpa purdanyangu wangkanja-kurralku kankarlarra-jangka yalkiri-jangka, kujarla wangkaja nyanunguku Jijajiki, “Nyuntujunpa ngaju-nyangu Kajanuanu marulu. Nyuntulurlunya kanpaju miyaluju raa-pinyi.”*

4

Jijaji puta karlirr-kangu Juju Ngawungku Kaatu-kujaku

Mark 1.12-13, Luke 4.1-13

¹ Yali-jangkaju, Kaatu-kurlangurlu Pirlirraparlu kangu Jijaji jilja-kurra. Yalirla yungu nganta Juju Ngawungku karlirr-mardakarla Kaatu-kujaku. ² Jijajirli kula nyiya ngarnu 40-pala parraku manu 40-pala mungaku, manu yali-jangkaju nyanungujulpa nyinaja yarnunjuku-nyayirni. ³ Ngula-jangkaju, Juju Ngawurla yanurnu yungu nganta karlirr-mardakarla Kaatu-ngurlu, wangkajalkurla Jijajikiji, “Kuja kanpa nyuntuju Kaatu-kurlangu nganta Ngalapi-nyanu nyina, wangkaya-jana nyampurraku payarrpaku, ngurrju-manta-jana mangarri-kirra yungunpa ngarni.”

⁴ Jijajirla wangkaja Juju Ngawuku, “Payipulu kanganpa kuja wangka, ‘Kajilpa nganangku-puka mangarri-mipa nganjarla, kulalparla jir-rnganja nyinayarla tarnnga Kaatukuju, lawa. Ngulakungarntirliji yungulpa purda-nyangkarla Kaatuju nyarrpa kajirla wangkami.’”*

⁵ Yali-jangkarluju Juju Ngawungku kangu Jijajiji kirri-kirra tarrukukurraju Jurujulumu-kurra. Ngula kangu Jijajiji kankarlarni-nyayirni Yuwarli Maralypirla Juwu-kurlangurla manu ngulangka karrinja-yirrarnu. ⁶ Ngula-warnuju, Juju Ngawujurla wangkaja Jijajikiji, “Kuja

* 3:17 Nyangka Matthew 17.5, 1 Peter 1.17

* 4:4 Nyangka Deuteronomy 8.3

kanpa nyuntuju Kaatu-kurlangu Ngalapi-nyanu nganta nyina, jurl-pungka Yuwarli Maralypi-ngirli nyampu-ngurluju kaninjarra-kurra walya-kurra. Nyampunya-ka wangka Payipulurlaju:

'Kaatu-jana wangkaja nyanungu-nyanguku marramarra-patuku jina-mardarninjaku nyuntuku.

Kajinpa jurl-pinyi kankarlarra-ngurlu, kapungkulu rdarri-mardarni nyuntuju nyanungu-nyangu rdakangka, kalakanpa marda rdilykirdilyki-wanti jamana pirlingkaju.*

Junga-juku, nyuntuju jurl-pungka nyampu-ngurlu Yuwarli Maralypi-ngirli!"

⁷ Ngula-jangkaju, Jijajijirila wangkaja nyanunguku, "Lawa, kularna jurl-pinyi kankarlarra-ngurlu! Payipululu-ka nyampunya wangka nganimpaku:

'Kula jiliwirri payika Kaatu nyiyarlunguku, kalakangku kulu-jarrimilki!'"*

Ngula-jangkanya kulalparna jurl-pungkarla ngajulurluju nyampungurlu kankarlarra-ngurlu!"

⁸ Ngula-jangkaju, yarujurlu-juku Juju Ngawungkuju kangu Jijajiji pirlir wararra-kurra kankarlarra-nyayirni, manurla milki-yirrarnu nyiyarningkijarra ngurru-nyayirni ngurrara-kari ngurrara-karirla walya nyampurula nguru-kari nguru-kari. ⁹ Ngula-jangka wangkajarla Jijajiki, "Kajinpaju parntarrinjarla pulka-pinyi ngajuku, kapurnangku milarni yungunpa wiri-nyayirni nyina nyampurraku ngurraraku, manu kapurnangku yinyi nyiyarningkijarra."

¹⁰ Jijajirliji jangku-manu nyanunguju, "Juju Ngawu, yantarra ngajukujaku! Payipulu kanganpa nyampunya wangka nganimpakuju:

'Yapangkujulpalurla parntarrinjarla pulka-pungkarla nyanungukujuku Kaatu-mipaku Warlalja-Wiriki. Nganimparlulparnalurla warrki-jarriyarla jintaku nyanunguku.'**

¹¹ Yali-jangkarluju Juju Ngawungku yampijalku Jijajiji, manu par-dijarralku. Ngaka-karilki marramarra-patulurla yanurnu Jijajiki jina-mardarninjaku.

Jijajirli-jana yimi-ngarrurnu Kaatu-kurlangu yapaku Kaliliyirila

Mark 1.14-15, Luke 4.14-15

¹² Ngula-jangkaju, Jijajirliji yimi purda-nyangu ngulalu yurrkunyupaturlu Jaanu Papitaji yirrarnu rdakungka. Ngula pina-yanu nguru Kaliliyi-kirra. ¹³ Kirri-kirra Najariti-kirra-wiyi yanu, kula yalirlaju jupu-karrija. Jijajingi-yanurra kirri-kari-kirra yirdi-kirraju Kapurniya-kurra kujalpa karrija kutu-juku mangkuru Kaliliyirila, ngulanganyalpa nyinaja. Yali kirri Kapurniya ngulajulpa karrija ngurujarrarla yirdi-jarrarla Jupulunurla manu Napatalirla. ¹⁴ Nyampuju jurrku-juku jaru ngula Yijayarlu nyurru-wiyi yirrarnu Payipulurla. Nyanungurluju yirrarnu nyampu jaruju nguru-jarra-kurlu:

¹⁵ "Nguru-jarra Jupulununu manu Napatali, parntarrimi kapala karru Jurdunu-ngurlu Mirditirini-kirra ngapa wiri-kirra. Nguru Kaliliyirlanguju-ka karrimi nguru jintangka-juku. Yalirlaju kalu nyina Juwu-wangu-patu yapa-patu. ¹⁶ Nyampurra yapa,

* 4:6 Nyangka Psalm 91.11-12

* 4:7 Nyangka Deuteronomy 6.16

* 4:10 Nyangka Deuteronomy 6.13

nyina kalu mungangka-juku, Kaatuju kula kalu manngu-nyanyi. Ngaka-pardu-karirlaju kapulu jarra wiri-jarlu nyanyi. Ngu-rungka yalirla kuja kalu nyina ngulaju munga-nyayirnirla, kula-nganta rdaku-piyarla. Ngakaju, mungalyurru-karirla kapu-jana jarra-jarrimilki.”*

Nyampuju jaru kuja Yijayarlu yirrarnu Payipurlurla.

¹⁷ Ngula-jangkaju, Jijajilpa warru yanu nguru yalirla-juku wangkanja-karra yapakuju, “Jalangu kanyarra kutulku yanirni Kaatuju nyurrurlakuju yungu-nyarra Warlalja-Wirilki jirnganja nyina. Kujarlaju, pina-yaninjarlalu yalala-yirraka Kaatu maju-wangurlu!”

Jijajirli-jana milarnu wati-patu yawukungarduyu-patu murntu-pala yungulu purami

Mark 1.16-20, Luke 5.1-11

¹⁸ Ngaka-pardu-karirlalku, Jijajijilpa wapanja-yanu pirntinyarra mangkuru Kaliliyi-wana. Ngula-palangu rdipija Jimaniki manu nyanungukupurdangka kukurnu-nyanuku Yanturuku kuja kala-pala warrki-jarrija yawukungarduyu-jarra. Ngulalpa-palarla kujurnu yakuju-piya wiri-jarlu rdarri-mardarninjaku yawuku. Jimani yirdi-kari ngulaju Piita. ¹⁹ Jijajiji-palangu wangkaja, “Purayaju-pala! Yangka kuja kalanpala yawu manu, ngula-piya-yijala kapurnangkupala pinarri-mani yungunpala-jana yapa yajarninjarla turnu-mani Kaatukulku.” ²⁰ Junga-juku, yampinja-yanu-pala yakuju-piyaju ngulangka-juku. Yampinjarla Jijajilki-pala puraja.

²¹ Ngula-jangkaju, yaninja-yanulpalu pirntinyarra mangkuru-wana, ngulajulu-palangu rdipija wurnturu-wangu-juku Jamajiki manu kukurnu-nyanuku yirdiki Jaanuku. Ngulajulpa-palarla jirnganja warrki-jarrija nyanungu-jarrakupalanguku kirda-nyanuku yirdiki Jipitiki. Ngulaju pawurturlalpalu yakuju-piya larra pina panturnu. Kuja-palangu parlu-pungu Jamaji manu Jaanu, ngulakuju-palangu waa-manu, “Ngajuju-pala puraya!” ²² Junga-juku, yampija-pala kirda-nyanu yalumpurla-juku pawurturla-juku. Yampinjarla Jijajilki-pala puraja.

Jijajirli-jana yapa-patuku yimi-ngarrurnu manu parlpuru-manu-jana

Mark 3.7-12, Luke 6.17-19

²³ Ngula-jangkaju, Jijajilpa warru yanu nguru Kaliliyi-wana. Nyanungurlu yapalpa-jana jungarni-manu jaaji-kari jaaji-karirla Juwukurlangurla, manu-jana Yimi Ngurrju yimi-ngarrurnu Kaatu-kurlu kuja kangalpa Warlalja-Wiri nyina yapaku. Ngulalpa-jana yapaju murrumurru nyangu, ngulajulpa-jana parlpuru-manunjunu. ²⁴ Nyiya-jangkalpalu-jana yapaju murrumurruju kangurnu? Yimiji Jijaji-kirli warru yanu nguru-wana Jiriya-wana. Yapajulpalu-jana murrumurru nyiyarningkijarra-kurlu kangurnu. Yapa-karijilpalu murrumurru maju-nyayirni-kirli nyinaja. Yapa-karirlilpalu juju ngawungawu palkangka kaninjarni mardarnu. Yapa-karilpalu wantinjarla ngunaja yurirrinja-wangu lalka. Yapa-karijilpalu rdalji-jarrija. Jijajirli-jana muku parlpuru-manu. ²⁵ Yapanku panungku purdangirli purajalpalu

* 4:16 Nyangka Isaiaah 9.1-2

Jijaji. Yanurnulu Kaliliyi-ngirli Kirri Karlarla-pala-ngurlu, Jurujulumu-ngurlu, nguru-kari Jurdiya-ngurlu, manu nguru-kari-ngirli kakarrara nguru-kari kujalpa ngunaja karru Jurdunurla murrarninginti. Mukulu yanurnu puranjaku Jijajiki.

5

Yapa ngula kalurla jungarni nyina Kaatuku, ngulaju karla marlaja nyina wardinyi-nyayirni

Luke 6.20-23

¹ Ngula-jana nyangu Jijajirli yapa panu-jarlu yaninjarni-kirra nyanungu-kurra, ngulaju-jana yampija purdangirli. Ngula-jangkaju warrkarnu pirli-kirraluku, ngulangaju nyinajalkulpa. Ngula-jangkaju, nyanungu-nyangu kurdungurlu-patu yaninjarla wungulkulpalurla jirnganja nyinaja. ² Ngulangaju, Jijajirli yungu-jana pinarri-manu niyarningkijarraku Kaatu-kurlu, kuja-jana wangkaja:

³ “Kaatu-ka Warlalja-Wiri nyina niyarningkijarraku. Yapa ngana-puka kuja karla wala nyina Kaatu-mipaku, ngulakuju karla marlaja nyina wardinyi-nyayirni tarnnga-juku.

⁴ Yapa ngana-puka kuja-ka mari yulami, ngulaju ngula-juku. Kaatuku karla marlaja nyina wardinyi-nyayirni tarnnga-juku. Ngulaju Kaaturlu kapu yulalyi-mardarni.

⁵ Yapa ngana-puka kuja-ka rampaku nganta nyina kurrurru-karrinjawangu, ngulaju Kaatuku karla marlaja nyina wardinyi-nyayirni tarnnga-juku! Kajirla wala nyina Kaatu-mipaku, ngulakuju kapurla yinyi niyarningkijarra kuja-jana nyurru-wiyi jangkupungu.

⁶ Yapa ngana-puka kuja-ka ngampurrpa-nyayirni nyina Kaatuku jungarni nyinanjaku, nyarrparlangu kajirla wangka, ngulaju ngurrju-nyayirni. Kaatuku karla marlaja nyina wardinyi-nyayirni tarnnga-juku!

⁷ Yapa ngana-puka kuja kajana mari-jarrinjarla ngurrju nyina yapa ngalya-kariki yangka kuja kalu nyinami murrumuru marda, marlajarra marda niyarningkijarra-wangu, ngulaju ngurrju-nyayirni. Kaatuku karla mari-jarrimi-yijala. Ngulaku karla marlaja nyina wardinyi-nyayirni tarnnga-juku!

⁸ Yapa ngana-puka kuja-ka ngampurrpa-nyayirni nyina Kaatu-mipaku warrki-jarrinjaku, ngulaju ngurrju-nyayirni. Kaatuku karla marlaja nyina wardinyi-nyayirni tarnnga-juku. Kapu ngaka Kaatuku nyanyi.

⁹ Yapanaku kuja kajana warla-pajirni yapa ngalya-kari kulungka yungulu ngurrjulku nyina jintangkalku, ngulaju ngurrju-nyayirni. Kaatuku karla marlaja nyina wardinyi-nyayirni tarnnga-juku, ngulaju kapu kurdu nyanungu-nyangu-pajirni.

¹⁰ Yapa kuja-ka nyina jungarni Kaatu-kurlangu, ngulakuju kajilpalurla yapa ngalya-kari yaninjarla nyurunyuru-jarriyarla, ngulaju ngula-juku. Kaatuku-ka Warlalja-Wiri-jiki nyina niyarningkijarraku. Kuja karla yapa yali wala nyina Kaatu-mipaku, ngulaju karla warlalja nyina. Kapurla marlaja nyina wardinyi-nyayirni tarnnga-juku.

11 “Yuwayi, ngula kankulu jungarni nyinami kurdungurlu ngaju-nyangu, ngulaju yapangku panu-karirli kajikalu-nyarra marda yangka jikarr-pajirni. Kajikalu-nyarra marda pakarni. Warlangu marda kajikalu-jana nyurrurla yimi-ngarrirni warru. Ngulaju ngula-juku. Kaatuku kapunkulurla marlaja nyina wardinyi-nyayirni tarnnga-juku. 12 Nyinayajukulu wardinyi-nyayirni! Manngu-nyangkalu nyampu! Kaatu-kurlangu jarukungarduyu nyurru-wiyi kuja kalalurla marlaja wangkaja, ngularrakuju kalalu-jana yapaju nyurunyuru-jarrija-yijala. Ngula-piya-yijala kalu-nyarra nyurunyuru-jarrimi jalanguju. Ngulaju ngula-juku. Ngaka-kari kajinkili nyina yangka nguru-nyayirni-wangu Kaatu-kurlangurla, ngulaju kapu-nyarra warntarri-nyayirni-wangu yinyi ngurrju-nyayirni. Ngulakungartiji, wardinyili nyinaya nyurunyuru-puruju.”

Jijajirli-jana pinarri-manu nyanungu-nyangu kurdungurlu-patu yungulu nyina ngurrju jarlti-piya manu jarra-piya

Mark 9.50, Luke 14.34-35

13 Wangkaja-jana kuja, “Yungurna-nyarra yimi wita wangka jarlti-kirli yangka kuja karliparla winjirni kuyuku. Jarltiji ngurrju-jala kuyuku pajarninjaku. Kajilpa jarltiji maju-jarriyarla manu linpa-wangu-jarriyarla, ngulaju majulku. Kulalpa nganangku linpaju pina pirrjirdi-mantarla yangkaju jarlti. Kajilpa jarltiji linpa-wangu-jarriyarla, ngula-jangka yapangku kalu kijirni yirdiyi-kirra ngulangka yungulu katirni. Nyampurla ngurungka, nyurrurla yungunkulu-jana ngurrju nyinami jarlti-piya yapa ngalya-kariki yungulu nyinami jungarni nyurrurla-piya-yijala majungka-jarrinja-wangu.

14 “Nyurrurlarlaju yapangku kankulu jarra-nyayirni-wangu Kaatu-kurlangu mardarni kaninjarni. Ngula-kurlurlu yungunkulu-jana milki-yirrarni Kaatuju yapa ngalya-kariki. Nyurrurlajunkulu yuwarli-piya yangka kuja-ka jarra-kurlu parntarrinja-yani pirlingka kankarlarni, kulalpa nganangku palu-pungkarla. Ngula-piya-yijala yungunkulu jarra-nyayirni-wangu-kurlu nyina jungarni tarnnga-juku yungulu-nyarra nyanyi panungku yapangku. 15 Jarra, kuja kankulu rdulinyi mungangka, kulalpa nganangku-puka wuruly-yirrakarla kanunjumparra parrajarlaju manu pangkingkaju ngunanja-kurlangurlaju, lawa. Yarlungka kankulu yirrarni yapaku yungulu nyanyi. 16 Ngula-piya-yijala jarra-nyayirni-wangu-kurlu nyinayalu ngurrju yungunkulu-jana Kaatu milki-yirrarni yapaku panuku. Wuruly-mardarninja-wangurlu milki-yirrakalu-jana mirilmiril-karrinja-karrarlu. Ngula-warnuju kajili-nyarra nyanyi jungarni nyinanja-kurra, ngulaju kapulu-nyarrarla pulka-pinyi Wapirrakulku ngula-ka nyinami nguru-nyayirni-wangu kankarlarra.”

Jijajirli-jana pinarri-manu Mujuju-kurlangu kuruwarriki

17 Wangkajalpa-jana kuja, “Kulalu rampal-manngu-nyangka Mujuju-kurlangu kuruwarri, jalanguju-ka karrimi yangka-juku wiri-nyayirni-juku nyurru-warnu ngularla Kaaturlu yungu Mujujuku. Manu jaru ngula-jana Kaaturlu yungu jarukungarduyu-patuku, jalanguju wiri-nyayirni-ka karrimi-juku tarnnga-juku. Kularna yanurnu kuruwarriki manu jaruku jurta kijirninjaku, lawa. Ngarirna yanurnu

kuruwarriki pinarri-maninjaku yungunkulu milya-pinyi-nyayirni junganguku. ¹⁸ Ngajulu karna-nyarra yimi-ngarrirni junga-nyayirni Mujuju-kurlangu kuruwarri. Ngaka-kari nguru nyampu manu yalkiri kapu-pala yawu-pardi. Ngula-wangurla-wiyiji kulalpa nganangku mirrikarla witarlangu kuruwarri Mujuju-kurlangu. Kajirna warriki muku lawa-mani nyampurla walyangka, ngulaju Mujuju-kurlangu kuruwarri kapu yawu-pardimilki. ¹⁹ Ngulaju junga. Nganangku-puka ngula-ka jawirri purda-nyanyi witarlangu Mujuju-kurlangu kuruwarri puranja-wangurlu, jawirri purda-nyanja-warnurlu kajilpa-jana yapa-patu-kariki pinarri-mantarla nyanungu-piyaku nyinanjaku, ngulaju maju. Ngaka-kari Kaatu-kurlangurla nguru-nyayirni-wangurla, ngulaju kulalu yapa ngalya-karirli wiri-pajirni, lawa. Nganangku-puka yapangu kaji purami Mujuju-kurlangu kuruwarri ngurrjungku, puranja-warnurlu kajilpa-jana yapa-patu-kariki jungangu pinarri-mantarla nyanungu-piyaku nyinanjaku, ngulaju ngurrju. Ngaka-kari Kaatu-kurlangurla nguru-nyayirni-wangurla, yapa ngalya-karirli kapulu wiri-pajirni nyanunguju. ²⁰ Purda-nyangkajulu! Jungarnilirra nyinaya Kaatuku! Kulalu kuruwarrikingarduyu-patu-piya manu Paraji-patu-piya nyinaya ngula kalu jungarnirli nganta kuruwarri purami Mujuju-kurlangu ngularla Kaaturlu yungu nyurru-wiyi. Kajilpankulu rampal-yantarla nyanungurra-piya, ngulaju kulankulu yukamirra Kaatu-kurlangu-kurra nguru-nyayirni-wangu-kurra kuja kajana Warlaja-Wiri-jiki nyina.”

Jijajirli-jana pinarri-manu nyanungu-nyangu kurdungurlu-patu yungulu nyina kulu-wangu.

²¹ Wangkaja-jana kuja, “Nyurrurlarlu kankulu milya-pinyi Mujuju-kurlangu kuruwarri ngula-jana pinarri-manu yapa nyurnunyurnu nyurru-wiyi. Kuja nganta-jana pinarri-manu: ‘Yampiyalunyanu tarnnga-kurra pakarninja-wangurlu!’” Kujarlangu nganta-jana pinarri-manu: ‘Jinta-karirli kajilpa pakakarla nyurnukurra yapa, ngulaju nyanungulku yungulu kanyi kuwurtu-kurra pakarninjakungarntirli.’ Kujanya-jana Mujujuju wangkaja. ²² Kala jalanguju, ngaju karna-nyarra pinarri-mani nyampu nyurrurla kuja kankulu Kaatu pura: Kajirla ngana-puka jinta-kariki pinja-wangu kulu-jarra puranjakungarduyu-kariyi-nyanuku, ngulaju Kaaturlu ngarra miimii-nyanyi. Kaji nganangku-puka pinja-wangurlu punku-pajirni jinta-kari puranjakungarduyu-kariyi-nyanuju, kangkalu Juwukurlangu-kurra kuwurtu-kurra Jurujulumu-kurra. Kaji nganangku-puka pinja-wangurlu ngurrrpa-pajirni kulungku jinta-kariji, ngulaju Kaaturlu yaliji yapa ngarra kijirni warlu wiri-kirra kuja-ka jankami tarnnga-juku.”

²³ Kujarlangu-jana wangkaja Jijajiji, “Mardanparla jintaku yapaku rdurrjurnu, ngulaju nyuntukuju marda kangku kulu-juku nyina muntuku-nyayirni. Ngula-puruju kajinpa ngampurrrpa nyinami kuyu warntarriku purranjarla yinjaku Kaatuku Yuwarli Maralypirlaku, ngulakungarntirli yampiya kuyuju Yuwarli Maralypirila. ²⁴ Ngula-jangkaju, pinarla yanta yungunpa yalala-yirrarni yungunparla nyinami ngurrjulku kuja-jarra kuja-jarra. Ngula-jangkaju, pina-yanta

* 5:21 Nyangka Exodus 20.13

Yuwarli Maralypi-kirra kuyu warntarri yungunparla purranjarla yinyi Kaatuku.”

²⁵ Kujarlangu-jana wangkaja Jijajiji, “Mardanparla kulu-jarrija jinta-kariki yapaku nyiya-jangka marda. Kalakangku kanyi marda kuwurtukurra, kajikangku yinyi kuwurtukungarduyuku wiriki. Ngula-jangka kalakangku kuwurtukungarduyurlu wiringki yinyi yurrkunya-kurra, ngulangkuju kalakangku yirrarni rdaku-kurra. Ngula-kujakuju, yaru-jurla pina-yanta kapanku yangkaku ngulanpa kulukukuluku-manu yungunpa yalala-yirrarni yungunparla nyinami ngurrjulku kuja-jarra kuja-jarra. ²⁶ Yalala-yirrarninja-wangurla, kalakangku kuwurtukungarduyurlu wiringki punku-pajirninjarla jinyijinyi-mani talaku wiriki yinjaku yangkaku ngulanpa kulukukuluku-manu. Kalakangku tala-wangurlaju rdaku-kurra kijirni. Tala-wangurlaju lawangka ngulaju marda kalakanpa tarnnga nyina rdakungka.”

Jijajirli-jana pinarri-manu nyanungu-nyangu kurdungurlu-patu yungulu nyinami ngurrju karnta-kari lirli-nyanja-wangu.

²⁷ Wangkaja-jana kuja, “Nyurrurlarlu kankulu milya-pinyi Mujuju-kurlangu kuruwarri yupukarra-kurlu: ‘Nyuntu kajilpanpa nyinayarla palka-kurlu yupukarra, kula kalykuru-jarriya yapa jinta-kari-kirli!’* Ngula kuruwarriji ngurrju-juku. ²⁸ Kala jalangu, ngaju karna-nyarra pinarri-mani kuruwarri-kari nyampu: Karnta-kari-kijaku waparlku nyinaya lirli-nyanja-wangu manu manngu-nyanja-wangu! Kajilpanpa lirli-nyangkarla manu marri-pungkarla, ngulaju kula-nganta kanpala palka nguna wungu nyumpala. ²⁹ Yuwayi, ngaka kajikanpa marda karnta-kari lirli-nyanyi milpa-jarrarlu. Kuja-kujakuju-nyanu milpa-jarra wilypi-manta jurnta, kajikangku Kaaturlu kijirni milpa-jarra-kurlu-juku warlu wiri-kirra kuja-ka jankami tarnnga-juku. ³⁰ Ngaka kajikanpa marda majungka-jarrimi, kajikanpa marda nyiyarlangu purungku-mani rdaka-jarrarlu. Kuja-kujakuju-nyanu rdaka-jarra mururl-pajika jurnta, kajikangku Kaaturlu kijirni rdaka-jarra-kurlu-juku warlu wiri-kirra kuja-ka jankami tarnnga-juku. Kajilpangku Kaaturlu kijikarla nguru yali-kirra palka wanapi-jiki, ngulaju maju-nyayirni nyuntukuju. Kala kajinpa yukamirra Kaatu-kurlangukurra nguru-nyayirni-wangu-kurra rdaka-jarra-wangu manu marda milpa-jarra-wangu, ngulaju ngula-juku. Kapunpa nyanungu-kurlu nyina tarnnga-juku.”

Jijajirli-jana pinarri-manu nyanungu-nyangu kurdungurlu-patu yungulu-jana mardarni kali-nyanu warlaja yampinja-wangurlu

Matthew 19.19, Mark 10.11-12, Luke 16.18

³¹ Kujarlangu-jana wangkaja Jijajiji, “Nyurrurlarlu kankulu milya-pinyi kuruwarri Mujuju-kurlangu yupukarra-kurlu. Pinarri-manu nganta-jana nyampu: ‘Kaji watingki jintangku yilyamirra kali-nyanu nyanungu-nyangu, ngulakungarntirli pipa nganta yungulparla yungkarla yungu-pala-nyanu tarnnga-juku yampimilki. Pipa yinja-wangurlaju ngulaju kulalpa yilyayarla.’* Kujanya nganta-jana wangkaja Mujujuju. Ngula kuruwarriji ngurrju-juku. ³² Kala jalangu, ngaju karna-nyarra pinarri-mani kuruwarri-kari nyampu: Kajilpa wati-kirlangu karntaju warru kalykuru-jarriyarla wati-kari-kirli,

* 5:27 Exodus 20.14 * 5:31 Nyangka Deuteronomy 24.1

ngula-jangka kajilpa kali-nyanurlu yampiyarla, ngulaju ngula-juku. Kala kajilpa karntaju kalykuru-wangu nyinayarla, kajilpa nyanungu-nyangurlu kali-nyanurlu yampiyarla, ngulaju kajika jinyijinyi-mani maju-kurra-pinangu yaninjaku. Ngulaju maju-nyayirni. Nganangku-puka watingki kaji kanyi karnta yali ngula jinta-karirli yilyaja, ngulaju Kaatuju kula kapalangu ngungkurr-nyina.”

Jijajirli-jana pinarri-manu nyanungu-nyangu kurdungurlu-patu yungulu-nyanu nyinami ngurrju yimirr-yinja-wangu

³³ Wangkaja-jana kuja, “Nyurrurlarlu kankulu milya-pinyi kuruwarri Mujuju-kurlangu kuja-jana pinarri-manu nyurnunyunru nyurru-wiyi. Pinarri-manu nganta-jana nyampu: ‘Kajinparla wangkami Kaatuku yungunparla nganta yinyi warntarri nyiyarlangu, ngulajurla junganku yungka yimirr-yinja-wangurlu!’ Kujanya nganta-jana wangkaja Mujuju. Ngula kuruwarriji ngurrju-juku.

³⁴ Kala jalangu, ngaju karna-nyarra pinarri-mani kuruwarri-kari nyampu: Kuja kanparla wangka yapa ngalya-kariki yungunparla nganta nyiyarlangu yinyi, junganku yungkarla Kaatu yirdi-maninja-wangurlu. Yirdi nyanungu-nyangu ngulaju tarruku-nyayirni. Manu yinjakungarntirli, nguru-nyayirni-wangu Kaatu-kurlangu yampiya yirdi-maninja-wangurlu. Ngulangaju-ka Kaatu nyinami.

³⁵ Manu yinjakungarntirli, nguru nyampu yampiya yirdi-maninja-wangurlu. Nguru nyampuju Kaatu-kurlangu, kula nyuntu-nyangu. Manu yinjakungarntirli, kirri Jurujulumu yampiya yirdi-maninja-wangurlu. Ngulaju kirri Jurujulumu Kaatu-kurlangu Warlaja-Wiri-kirlangu.

³⁶ Manu yinjakungarntirli, jurru nyuntu-nyangu yampiya yirdi-maninja-wangurlu. Marnilpa maru kulalpanpa kurruly-yirrakarla layilayi-kirra. Manu marnilpa layilayi kulalpanpa kurruly-yirrakarla maru-kurra, lawa.

³⁷ Nyarrpa-jarriarlalpanpa kajingki yapangku payirni nyiyarlanguku? Kajilpanparla ngampurra nyinakarla yinjaku, ngulaju ngula-juku. Kuturla wangkaya nyampu-mipa, ‘Yuwayi ngurrju, kapurnangku ngaka yinyi.’ Kala kajilpanparla ngampurra-wangu nyinakarla yinjaku, ngulaju ngula-juku. Kuturla wangkaya nyampu-mipa, ‘Lawa, kularnangku yinyi.’ Kajilpanparla yirdi-kari yirdi-kari-kirlirli yimirr-yinjarla janku-pungkarla, ngulaju kajikanparla yimi Juju Ngawu-kurlangu wangka. Kuja-kujakujulu-nyanu junga wangkaya.”

Jijajirli-jana pinarri-manu nyanungu-nyangu kurdungurlu-patu yungulu nyinami ngurrju yapa jinta-kariki pina-pakarninja-wangu

Luke 6.29-30

³⁸ Wangkaja-jana kuja, “Nyurrurlarlu kankulu milya-pinyi Mujuju-kurlangu kuruwarri. Pinarri-manu nganta-jana nyampu: ‘Nganangku-puka kajingki yapangku milpa rdirr-pakarni, nyanungulku rdirr-pakaka milpa-yijala! Nganangku kajingki kartirdi puyu-pakarni, nyanungulku ngula-piya-yijala puyu-pakaka!’* Ngulaju nganta Mujuju-kurlangu kuruwarri.

³⁹ Kala jalangu, ngaju karna-nyarra pinarri-mani kuruwarri-kari nyampu: Pina kunka-maninja-wangulu nyinaya! Nganangku-puka kajilpangku kujarlu rdakangku pakakarla lalypangku nyampu yangka wirliki jungarni-purdanji, ngulaju yampiya

* 5:38 Nyangka Exodus 21.24, Leviticus 24.20, Deuteronomy 19.21

pina-pakarninja-wangurlu. Yungkarla jampu-purdanjirlanguku yung-gungku pakarni wirliki. ⁴⁰ Nganangku-puka kajingki kuwurtu-kurra kanyi jaatiki puntarninjaku, ngulajurla yungka manu jurnarrpar-langu. ⁴¹ Kajingki yurrkunyurlu jinyijinyi-mani nyanungu-nyangu jurnarrpaku kanjaku kutuku marda jirrama kilamataku, ngulajurla kangka parrpada wurnturu-nyayirni marda murntu-palaku kila-mataku. ⁴² Nganangku-puka kajingki warlkinrinjarla payirni nyiyaku, ngulajurla yungka wilji-wangurlu. Wurra-maninja-wangurlu kuturla yungka.”

Jijajirli-jana pinarri-manu nyanungu-nyangu kurdungurlu-patu yungulu-jana yulkami panuku yapaku kula warlalja-mipaku yulkanjaku Luke 6.27-28,32-36

⁴³ Wangkaja-jana kuja, “Nyurrurlarlu kankulu milya-pinyi nyurnunyurnu-kurlangu kuruwarri kuja kalu-nyarra pinarri-mani-juku jalangurlu. Wangkami kanyarra kuja: ‘Yulkayalu-jana warlalja-mipaku. Yapa ngula kalu-nyarra nyurunyuru-jarri, ngula-piya-yijalalu-jana nyurunyuru-jarriya.’* Kujanya kanyarra wangka kuruwarriji. ⁴⁴ Kala jalangu, ngaju karna-nyarra pinarri-mani kuruwarri-kari nyampu: Ngana-puka kajingki nyurunyuru-jarri, ngarirla kutu yulkaya. Nganangku-puka kajingki yapangku pakarni, ngulakujurlajinta Kaatuku wangkaya. ⁴⁵ Kajinkili-jana yulkami yapaku ngula-piya, ngula-jangka Wapirrarlu kapu-nyarra kurdukurdu-pajirni nyanungu-nyangu yangka ngula-ka nyina nguru-nyayirni-wangurla kankarlarra. Wanta ngula karla marlaja pardimirni, ngula-ka yilyamirni Kaaturlu, kula ngurrju-mipaku yapaku, panuku-juku majumajurlanguku. Ngapa kuja-ka yilyamirni Kaaturlu, ngulaju ngalipaku jintawarlayiki, kula ngalipa-mipaku yangka kuja karliparla jungarni nyina, panu-karirlanguku yangka kuja kalurla jurnta nyinami kuja-purda-kari. ⁴⁶ Kajilpankulu-jana yulkayarla yapa ngalya-kari-mipaku ngula kalu-nyarra yulkami-yijala, manngu-nyanyi mayi kankulu kapu-nyarra Kaaturlu ngurrju-pajirni ngulakuju? Lawa! Yangka yimirr-yinja-panu tala puntarninjakungarduyu-patu, ngularrarlanguju kalu-jana yulkami yapa ngalya-kariki warlalja puntuku. ⁴⁷ Kajilpankulu-jana wapirdi wangkayarla ngurrju nyurrurla-nyangu-mipaku puntuku, manngu-nyanyi mayi kankulu kapu-nyarra Kaaturlu ngurrju-pajirni ngulakuju? Lawa! Yapa ngalya-kari ngula kalu ngurrpa-juku nyina Kaatukuju milya-pinja-wangu-juku, ngularrarlangulu kalu-jana wapirdi-wangkami ngurrju nyanungurra-nyangu puntuku. Panu-kari-piya-wangu yungulpankulu-jana yulkayarla yapaku jintawarlayiki-jiki. ⁴⁸ Yuwayi, jungarnili nyinaya Wapirra Kaatu-piya ngula-ka nyinami kankarlarra nguru-nyayirni-wangurla. Kutulu-jana yulkaya panuku yapaku ngula-piya Kaatu-piya.”

6

Jijajirli-jana pinarri-manu nyanungu-nyangu kurdungurlu yungulu-jana yinyi warru yimirirli yapaku marlajarra-watiki

* 5:43 Nyangka Leviticus 19.18

¹ Wangkaja-jana, “Ngula kankulu-jana nyiyarlangu yinyi marlajarra-watiki, ngulajulu-jana yungka wurulyparlu yapa ngalya-kari-kijaku nyanja-kujaku. Kulalu kulkurru-jarra milkarraku karriya warru yinja-karra. Kajinkili karrimi kulkurru-jarra warru yinjarla, ngulakuju Wapirraru kula-nyarra ngurrju-pajirni yangka kuja-ka kankarlarra nyina nguru-nyayirni-wangurla. ² Kajinkili-jana yinyi tala marlajarra-watiki yapaku, yungkalu-jana wurulyparlu yapa ngalya-kari-kijaku nyanja-kujaku. Kulalu yangka milkarraku karriya panu-kari-piya. Ngula kalu-jana yinyi tala marlajarra-watiki Juwukurlangurla jaajirla manu yirdiyi-wana, ngulaju puranja-karrarlu yungulu-jana yapa-patu-karirli nyanyi warru yinja-kurra jama ngurrju nganta. Pangkalalu-jana ngurrju-pajirni. Junga karna-nyarra wangka: Kaaturluju kula-jana witarlanguju yarda yinyi kuja kalu-jana milkarraku yinyi warru, lawa! ³ Kulalu milkarraku karriya panu-kari-piya! Kajinkili-jana yinyi nyiya-puka marlajarra-watiki yapaku, yungkalu-jana wurulyparlu, ngulaju yapa ngalya-kari-kijaku nyanja-kujaku. ⁴ Kajinkili-jana yinyi yapaku marlajarra-watiki wurulyparlu, Wapirra-miparlu kanyarra nyanyi. Ngula-warnuju kapu-nyarra ngurrju-pajirni.”

Jijajirli-jana pinarri-manu nyanungu-nyangu kurdungurlu Kaatuku wangkanjaku

Luke 11.2-4

⁵ Wangkaja-jana, “Kajinkilirla Kaatuku wangka, wangkayalurla jungarni-nyayirni milkarra-wangu yalirra-piya-wangu yangka kuja kalurla jungarni nganta wangkami Kaatukuju. Warrarda kalu karrimi kulkurrurni milkarraku Juwukurlangurla jaajirla Kaatuku wangkanjaku, manu kalu karrimi yirdiyi-wana milparniwarrarla yapangka panungka ngula yungulu-jana yapa-patu-karirli nyanyi ngula kalurla Kaatuku wangkami. Kujaju majumaju! Junga karna-nyarra wangka: Kaaturluju kula-jana witarlanguju yarda yinyi kajilirla kuja wangka Kaatukuju, lawa!

⁶ “Kala kajinparla wangka Wapirra, ngulakungarntiji yuwarlikirra-wiyi wurulypa yukaya yungunparla yangarlu wangkami panuwangurla. Ngula-jangkaju, Wapirrakurla wangkaya wangka. Ngulaju kapungku nyanyi wuruly-wangkanja-kurra ngula kanparla wangkami, manu kapungku yinyi nyiyaku ngula kanpa payirni.

⁷ “Manu kajinkilirla wangkami Kaatuku, wangkayalurla yalirra-piya-wangu yangka ngula kalu ngurrpa-juku nyina Kaatukuju. Ngula kalurla wangkami Kaatuku, ngulaju kalurla yarda-patupatu wangkami warungka-piya. Purda-nyanyi nganta kajana Kaaturlu yangka kuja kalurla warrarda wangka tarnnga. Kujaju yijardu-wangu! ⁸ Yalirra-piya-wangulu nyinaya! Kaaturluju nyurru-juku-ka milya-pinyi nyiyarningkijarra nyurrurla-nyangu payirninja-wangurla-wiyi.

⁹ “Junga-juku, kujanyalurla wangkaya Kaatukuju:

“Wapirra, nganimpakupalangu kuja kanpa nyuntu nyina nguru-nyayirni-wangurla kankarlarra, milki-yirra-nyanu nganimpakurra yungurnangkulu milya-pinyilki nyuntuju junga-nyayirni!

¹⁰ Wapirra, kutu-jarriya-nganpa yungunpa-nganpa Warlalja-Wiri nyinami nganimpakuju. Nguru-nyayirni-wangurla kankarlarra, panungku kangkulu purda-nyanyi wilji-wangurlu nyarrpa kuja

kanpa-jana wangka. Kujarlanya karnangkulu payirni yungungkulu yapangku jintawarlayirli nyampurla walyangkarlu purda-nyanyi wilji-wangurlu.

11 Wapirra, payirni karnangkulu miyiki yungurnangkulu marlaja ngarni parra-kari parra-karirli.

12 Wapirra, yangka kuja kalu-nganpa yapa ngalya-kari majungka-jarri jurnta, ngulakuju karnalu-jana yawuru-jarrimi kunka-maninja-wangu. Kuja-jangkaju, payirni karnangkulu nyuntu yungunpa-nganpa yawuru-jarrimi kuja karnangkulu majungka-jarrimi jurnta.

13 Wapirra, kajikarnalu karlirr-yani nyuntu-kujaku. Kuja-kujakuju, mardaka-nganpa muurlparlu nyiyarlangu kajika-nganpa rdipimi manu karlirr-kanyi nyuntu-kujaku.’

Kujanyalurla Kaatuku wangka.

14 “Junga kujaju! Kajilpankulu-jana kunka-maninja-wangu yawuru-jarriyarla yapa-ngalya-karirlanguku nyiyarlanguku majuwawanaku, ngulaju nguru-nyayirni-wangurla kajika-nyarra Wapirraju yawuru-jarrimi-yijala nyurrurlakuju maju-jangkakuju. 15 Kala kajilpankulu-jana jurnta nyinakarla yawuru-jarrinja-wangu, ngulaju kula-nyarra Kaatuju yawuru-jarrimi-yijala.”

Jijajirli-jana pinarri-manu kurdungurlu nyanungu-nyangu yungulu wardinyi nyinami Kaatu-kurlangukungarnti purlapakungarnti

16 Wangkaja-jana, “Kajinkili miyi ngarninja-wangurlu yampimi purlapakungarnti Kaatu-kurlangukungarnti, kulalu yangka milkaraku karriya panu-kari-piya. Ngula kalu nyina purlapakungarnti miyi ngarninja-wangu, ngulaju kalu nyina yinngirriji murlurpanyayirni yungulu-jana yapa-patu-karirli nyanjarla ngurrju-pajirni. Pangkalalu-jana ngurrju-pajirni. Kala Wapirrarlu kula-jana ngurrju-pajirni milkarra-jangkaju. 17 Kulalu milkarraku karriya nyanungurra-piya! Ngula kankulu miyi ngarninja-wangu nyinami Kaatu-kurlangukungarnti purlapakungarnti, kulalu nyinami yinngirriji mularrpa-nyayirni, lawa. Parljikalu-nyanu ngapangku, ngula-warnurlu jarangkulu-nyanu mapaka marnilpa. 18 Kuja-kurraju kapulu-nyarra yapa-patu-karirli nyanyi purlapakungarnti. Kulalu-nyarra milya-pinyi yangka ngulankulu miyi yampija ngarninja-wangurlu. Kala Wapirrarlu, nyanungu-miparluju kapu-nyarra nyanyi miyi ngarninja-wangu. Ngula-warnuju yungu-nyarra ngurrju-pajirni.”

Kapurlipa rdanjarr-mardarni nyiyarningkijarra jurnarrpa Kaatu-kurlangurla nguru-nyayirni-wangurla

Luke 12.33-34

19 Jijaji-jana wangkaja, “Purlurlpa-wangulu nyinaka! Kulalu warru turnu-maninjarla rdanjarr-mardaka jurnarrpa nyampurla ngurungka. Ngula-jangkaju, mulururlu kajika ngarni, manu kajika muku larraparnka nyiyarningkijarraju, manu marda purunjurlu kajika-nyarra jurnta kanyi jurnarrpa. 20 Ngula-kujakujulu-jana yungka warru yimirirli yapa ngalya-karirlanguku. Ngula-warnuju Kaaturlu yungu-nyarra rdanjarr-yinyi nyiyarningkijarra nguru-nyayirni-wangurla. Ngulangkaju kulalpalu mulururlu nyiya nganjarla. Manu kulalpa larralarra-parnkayarla jurnarrpaju. Manu kulalpa purunjurlu

yapangku nyiyarlangu mantarla. ²¹ Nyarrpararlankulu rdanjarr-mardarni nyiyarningkijarraju jurnarrpa? Nyampurla ngurungka? Marda nguru-nyayirni-wangurla? Kajinkili rdanjarr-mardarni jurnarrpa Kaatu-kurlangurla, ngulaju kankulu manngu-nyanyi tarnnga yali nguru. Kala kajinkili purllurparlu rdanjarr-mardarni nyampurla ngurungka, ngulaju kankulu manngu-nyanyi nguru nyampu-mipa. Ngulaju maju!”

Jijaji-kirlangu yimi-nyayirni-wangu jukurrpa jarra-kurlu

Luke 11.34-36

²² Jijaji-jana wangkaja, “Nyurrurla-nyangu milpa, ngulaju jarra-piya. Kajinkili-jana yimirli yinyi warru yapaku jurnarrpa, ngulaju kankulu nyinami jarrangka Kaatu-kurlangurla. ²³ Kala kajinkili-jana purllurparlu jurnta mardarni yinja-wangurlu yapa ngalya-kari-kijaku, ngulaju maju. Kula kankulu nyinami yalumpu jarrangka Kaatu-kurlangurla. Kula-nganta kajikankulu pamparda nyinami nyanja-wangu nguru-wangu.

²⁴ Yapa kulalpa-palangu warrki-jarriyarla paaju jirramaku. Kajirla yulkami kamparru-warnuku paajuku, ngulaju kapurla nyurunyuru-jarrimi jinta-karikiji. Kala kajilparla yinya paajuku jinta-kariki yulkayarla, ngulaju kajikarla kamparru-warnukuju paajukuju nyurunyuru-jarrimi. Kujanya karna-nyarra nyampuju wangkami jalanguju. Kajinparla talaku yulkami, ngulaju nyuntu-nyangu paaju, manu kulanparla yulkami Kaatukuju.” Kujanya-jana Jijajiji wangkaja nyanungu-nyangu kurdungurlukuju.”

Jijajirli-jana pinarri-manu yungulu nyinami jata-nyanja-wangu nyiyarningkijarraku

Luke 12.22-31

²⁵ Wangkaja-jana kurdungurluku, “Kajinkilirla Kaatuku nyinami, ngulangkuju yungu-nyarra muurlparlu warrawarra-kanyi. Nyurrurla kankulurla Kaatu-mipaku warlajja nyinami nyanunguku-juku. Kula-nyarra wajawaja-maninjarla kijirni. Kapu-nyarra kutu warrawarra-kanyi. Kujarlaju, yungulpankulu jata-nyanja-wangu nyinayarla miyiki ngarninjaku manu jurnarrpaku yukanja-wangu. ²⁶ Manngu-nyangkalu-jana jurllpuju. Ngurlu kula kalu yirrarni walyangka jurllpungkuju miyi wiri-maninjaku, lawa. Kula kalu warru turnu-maninjarla kanyirni ngurra-kurra yuwarli-piya-kurra ngaka-kariki ngarninjaku, lawa. Kaaturlu ngari kajana warrawarra-kanyi kujakurra-juku nguru-nyayirni-wangurlarlu, kula kalu payirni miyikipurdarlu. Kala nyurrurlakuju, Kaatu kanyarra yulkami jurllpu-piya-wanguku yapakuju. Ngula-warnuju, jata-nyanja-wangulu nyinaka miyikiji. ²⁷ Kajilpankulu warrarda jata-nyangkarla, kulalpankulu nyarrpa-jarriyarlalku. Kaaturlu jintangku kajika-nyarra warrawarra-kanyi tarnngangu-juku.

²⁸ “Jurnarrpaku jata-nyanja-wangulu nyinaka! Nyangkalu-jana jinjirla-wati. Nganangku kajana warrawarra-kanjarla wiri-mani? Kula kalu warrki-jarri yapa-piya, lawa. Manu kula kalu-nyanu jurnarrpa ngurrju-mani. Ngulaju ngula-juku. Ngurrju-juku kalu nyina jinjirla-watiji ngurrju-nyayirni-jiki. ²⁹ Ngaju karna-nyarra janga wangkami: Yangka wati kingi Julumunu ngulalpa nyurru-wiyi nyinaja

tala-kurlu panu-jarlu-kurlu manu journarpa-kurlu ngurrju-nyayirni-kirli, nyanungu-nyangu journarpaju kulalpa ngurrju-nyayirni nyinaja jinjirla-piya, lawa.

³⁰ “Kaaturlu kajana warrawarra-kanjarla wiri-mani jinjirla-wati ngurrju-nyayirni kujaju. Manu marna kajana wiri-mani kirrirdi-nyayirni. Ngulaju kula kalu tarnnga-nyayirni pardimi, lawa. Wita-mipaku kalu pardimi. Ngula-jangkaju, linji-jarri kalu. Ngula-jangkaju, yapangku kalu-jana kijirni warlu-kurra kaji marna linji-jarri. Nyiya-jangka kankulurla Kaatuku kapuru nyina? Marda kankulu manngunya nyanyi kula-nyarra journarpa yinyi yukanjaku, kapu-nyarra jurnta mardarni? Ngulaju junga-wangu! Kuja kajana warrawarra-kanyi jinjirlaju, ngula-piyarlu-yijala kapu-nyarra warrawarra-kanyi Kaaturluju.

³¹⁻³³ “Nyurrurla marda kankulu miyi-wangu manu ngapa-wangu nyina manu marda journarpa-wangu yukanjakuju. Ngulaju ngula-juku! Kaaturlu kanyarra warrawarra-kanyi-jiki nguru-nyayirni-wangurlarlu. Yapa-paturlu nyampurla ngurungka kalu warrarda jata-nyanyi miyi manu ngapa ngarninjaku manu journarparlanguku. Yalumpurra-piya-wangulu nyinaya! Kaatu kanyarra Warlalja-Wiri nyina nyurrurla yapaku. Kuja-jangkanya, jata-nyanja-wangulu nyinaka miyiki manu ngapaku! Manngu-nyangkalu Kaatuju nyarra kaji-nyarra wangka yungunkulurla jungarni nyina nyanunguku. Ngula-jangka kapu-nyarra yinyi miyi manu ngapa ngarninjaku. ³⁴ Yuwayi, Kaaturlu kapu-nyarra warrawarra-kanyi parra-kari parra-kari. Kulalu manngu-nyanjarla jata-nyangka kujarlu, ‘Jukurra marda kajika-ngalpa nyiyarlangu maju-nyayirni rdipimi. Nyarra-parrimilkirli?’ Kuja-wangulu nyinaya wangkanja-wangu. Jalangu marda kajika-nyarra nyiyarlangu yangka maju-nyayirni rdipimiri nyurrurlaku. Ngulaju ngula-juku. Kaaturlu kapu-nyarra warrawarra-kanyi-jiki. Ngulamipanyalu manngu-nyangka.”

7

Jijajirli-jana pinarri-manu yungulu nyinami ngurrju yapa ngalya-kariki maju-pajirninja-wangu

Luke 6.37,38,41,42

¹ Wangkaja-jana, “Yapa ngalya-karili-jana yampiya maju-pajirninja-wangurlu! Kajinkili-jana maju-pajirni, ngulaju kapu-nyarra Kaaturluju nyurrurlaju maju-pajirni-jala. ² Kajilpankulu-jana ngurrju nyinayarla yapaku maju-pajirninja-wangu, ngula-piya-yijala kapu-nyarra Kaatuju ngurrju nyinami maju-pajirninja-wangu. Kala kajilpankulu-jana warrarda maju-pajikarla yapa ngalya-kari, ngula-piyarlu-yijala kapu-nyarra Kaaturluju maju-pajirni nyurrurlaju.

³ “Niyaku kanpa-jana miimii-nyanyi yapa ngalya-kari maju-pajirninjakungarntirli? Kajikanpa marda walya wita jurdu nyanyi nyuntukupurdangka-kurlangurla milpangka. Ngula-puruju kulalpanpa nyangkarla rdalyku wiri-jarlu kuja kanpa mardarni nyuntu-nyangurla warlaljarla milpangka. ⁴ Ngula-jangkaju, nyuntu kajikanparla marda wangka nyuntukupurdangkaku, ‘Walya wita mayir-nangu jurnta mani nyuntu-nyangurla milpangka?’ Nyarra-pajikanparla nyuntuju wangka, yangka kuja kanpa mardarni rdalyku wiri-jarlu nyuntu-nyangurla milpangka? ⁵ Kuja wangkanja-wangu ni-

naka! Nyuntuju kanpa milkarraku-mipa wangka! Wilypi-manta-wiyinyanu rdalyku wiri milpangka nyuntu-nyangurla! Ngula-jangkaju, ngurrjungkulu kanpa nyanjarla wilypi-mani jurdu wita milpangka nyanungu-nyangurlaju.

⁶ “Yimi Ngurrju Kaatu-kurlangu, ngulaju ngurrju-nyayirni kawurlupiya. Kajili-nyarra yapanku jawirri purda-nyanyi yirri-puranja-kurra, ngulajulu-jana yampiya warrarda yirri-puranja-wangurlu. Yalumpupatu ngulajulu maju-nyayirni maliki-piya wijini panu-kurlu manu nguurrnguurrpa-piya palya, ngula-piya. Kajinkili-jana warrarda yirripura Yimi Ngurrju, ngulaju kulalu nginyinginyi-kirra-mani, lawa. Kapulu walya-kurra kijirni yungulu katirni nguurrnguurrpa-piyarlu, manu kapulu-nyarra marda wajirli-pinjarla pinyi maliki-piyarlu.”

Jijajirli-jana pinarri-manu yungulu payirni Kaatu niyarningkijarraku

Luke 11.9-13

⁷⁻⁸ Wangkaja-jana, “Nganangku-puka kaji warrarda payirni Kaatu niyarningkijarraku, ngulaju kapurla marlaja mani. Manu nganangku-puka kajirra warrarda wapal-nyanyi, ngulaju kapu palka-mani. Manu nganangku-puka kajirra warrarda tarlarlkarra-pakarni, kapurla tuwaju marlaja lakarn-mani Kaatu-kurlangu-kurra yungu yukamirra. Kujarlaju, kajinkilirla Kaatuku wangkami, warrarda payikalu niyarningkijarraku, kapu-nyarra yinyi. Warrarda wapal-nyangkalurla, kapu-nyanu milki-yirrarni nyurrurla-kurra. Warrarda tarlarlkarra-pakakalurla, kapu-nyarra lakarn-mani tuwa yungunkulu yukamirra.

⁹ “Nyarrpa-jarrinpa kajingki nyuntu-nyangurlu ngalapi-nyanurlu payirninja-yanirni miyikiji ngarninjaku? Pirli mayi yungunparla yinyi? ¹⁰ Nyarrpa-jarrinpa kajingki nyuntu-nyangurlu ngalapi-nyanurlu payirninja-yanirni yawukuju kuyukuju ngarninjaku? Warna kulu-parnta mayi yungunparla yinyi? Lawa! Kapunparla yawu kuyu ngurrju yinyi ngarninjaku. ¹¹ Nyurrurla yapa-patu kula kankulu ngurrju nyina Kaatu-piya. Kala yinyi-jiki kankulu-jana nyurrurla-nyangu kurdukurdukuju niyarningkijarra ngurrju-nyayirni. Wapirra-ka nyina jama-juku nyurrurla-piya-wangu. Kajinkili payirni niyarningkijarra ngurrju, ngula-jangka nguru-nyayirni-wangurlarlu kapu-nyarra ngurrju-mipa yinyi.

¹² “Nyiya-wiyi jinta kuruwarri wiri Mujuju-kurlangu kuja-nyarra yirrarnu nyurrurlaku yapaku? Manu nyiya-wiyi kuruwarri wiri jurrku-juku kujalu-nyarra jarukungarduyu-paturlu Kaatu-kurlangu-paturlu yirri-puraja? Ngulaju nyampunya: ‘Kajinkili ngampurrpa nyina yungulu-nyarra yapa ngalya-kari ngurrju nyinami nyurrurlaju, ngulaju ngula-juku. Ngurrju-wiyili-jana nyinaya!’”

Jijajirli-jana pinarri-manu yirdiyi-jarra-kurlu jirrama-kurlu

Luke 13.23-24

¹³ Wangkaja-jana, “Wuurnpa-wana wita-wana kiirti-wanaju, jungarnijikili yaninjanta Kaatu-kurlangu-kurra. Kala kiirti wantiki manu yirdiyi wantiki-yijala kuja-ka ngunamirra kuja-purda-kari, ngulaju yampiyalu puranja-wangurlu. Yirdiyi yalumpu ngulaju wantiki-nyayirni yaninjaku. Panu kalu yanirra wiri-wana kuja kalu yangka yanirra, ngulaju tarnnga-juku palinjakungarnti. ¹⁴ Kuja-kujakuju,

yaninjangtukulu yirdiyirla wuurnparla ngula-ka ngunamirra Kaatu-kurlangu-kurra. Ngulangka ngurungka kapunkurla marlaja nyinami wankaru-juku tarnnga-nyayirni. Tuwaju ngula-ka karrimi Kaatu-kurlanguju, ngulaju wuurnpa-nyayirni. Manu yirdiyi ngula-ka ngunamirra, ngulaju wuurnpa-nyayirni yapaku yaninjaku. Wuurnparlaju, marnkurrpa-mipa kalu yani tarnngaju nyinanjaku, kula panu.”

Jijajirli-jana pinarri-manu yungulu-nyanu muurlparlu warrawarra-kanyi yimirr-yinja-palka-kujaku

Luke 6.43-45

¹⁵ Wangkaja-jana, “Muurlparlulu-nyanu warrawarra-kangka yimirr-yinja-palka-kujaku ngula kalu-nyanu ngarrirni Kaatu-kurlangu nganta jarukungarduyu nganta. Kajinkili-jana purda-nyanyi jaru wangkanja-kurra, ngulaju nganta yungunkulu-jana nganta ngurrju-pajirni ngurrju nganta pululu nganta jiyipi-piya. Lawangka! Kari-nganta kulu-parnta-nyayirni pinja-panu maliki warnapari-piya. ¹⁶ Nyarrparlu yungunkulu-jana miimii-nyanjarla milya-pinyi yimirr-yinja-palka kajili yanianirni Kaatu-kurlangu nganta? Kajili yanirni ngulaju majumipa yimi kapulu kanyirni, ngula-jangkaju yungunkulu-jana milya-pinyilki. Kajilpa ngana-puka Kaatu-kurlangu nyinayarla jungarni, ngulangkuju ngurrju-mipa kajika kanyirni, kula maju. Kulanpa mani marniki-piyaju jiri-parnta-ngurlu watiya-ngurlu, lawa. Kulanpa mani mukaki putunarri-ngirli, lawa. Ngula-piya-yijala, kuruwari Kaatu-kurlangu kulalu-nyarra yimirr-yinja-palkarlu jungarnirli yirri-pura.

¹⁷⁻¹⁸ “Kajilpa pirrjirdi watiya karriyarla, ngulangkuju kapu miyi ngurrju mardarni. Kala kajilpa rampaku watiya karriyarla, ngulangkuju ka-ka miyi mardarni, ngulaju ngawu ngarninjakuju. Yangka-patu yimirr-yinja-palka, ngulajulu maju-nyayirni watiya parrka-wangupiya. ¹⁹ Yangka parrka-wangurla watiyarla kaji miyi maju pardimi, ngulaju karlipa watiya yawirr-pajirni, ngulaju kijirni karlipa warlukurra wiri-kirra. ²⁰ Kajili yangka yanirni yimirr-yinja-palka, kajili maju yangka kanyirni jaru, ngula kankulu-jana milya-pinyi kula-jana Kaaturlu yilyajarni.”

Jijaji kapi-jana wangkami panu-kariki yapaku ‘Kula karna-nyarra milya-pinyi’

Luke 13.26-27

²¹ Ngula-jangkaju, Jijaji-jana wangkaja yapaku, “Kaatu-ka Warlalja-Wiri nyinami nyiarningkijarraku. Ngana kapu yukamirra nguru-nyayirni-wangu-kurra nyanungu-nyangu-kurraju? Yapa ngula kalu jalangu nyina ngurungka nyampurla manu ngula kalurla wararda purda-nyanjarla ngungkurr-nyinami ngajukupalanguku nguru-nyayirni-wangurlaku, nyarrpa kaji-jana wangka, ngularra-mipa kapulu yukamirra. Yapa panu-karirliji kalu Kaatuju jamulu purda-nyanyi. Purda-nyanyi-yijala kalu, kala maju-juku kalu nyina. Ngularraju kulalu yukamirra Kaatu-kurlangu nguru-nyayirni-wangukurra, lawa. ²² Yuwayi, ngulangka nguru-nyayirni-wangurla, Kaaturlu yungu-jana miimii-nyanyi yapaju kuwurtukungarduyupiyarlu nyanungu-nyangu-japa, marda lawa. Panu-karirli yapangku ngarrajuju kuja wangka, ‘Warlalja-Wiri Jijaji, yapakurnalu-jana yimi-ngarrurnu jaru nyuntu-nyangu ngula-piyarlu jarukungarduyupiyarlu ngula kalalurla Kaatuku marlaja wangkaja nyurru-wiyi.

Nganimparlurnalu-jana juju ngawungawu yapa-ngurlu jurnta yilyaja, manurnalu-jana parlpuru-manu nyurnu-jangka nyuntu-nyangurlu yirdi-kirlirli.' Ngarrajili wangka kujanya. ²³ Kala kapurna-jana wangkami, 'Ngana-wiyi nyurrurlaju? Kula karna-nyarra milya-pinyi! Nyurrurla yapa-patu ngulaju punku-wati-nyayirni! Jurnta yantajulu! Kujanya kapurna-jana wangkami."

Jijaji-kirlangu yimi-nyayirni-wangu jukurpa jirrama wati-jarra-kurlu yuwarli ngantirninjakungarduyu-jarra-kurlu

Luke 6.47-49

²⁴ Ngula-jangkaju, Jijaji-jana wangkaja yapaku, "Ngana-puka kaji ngaju-kurra yaninjarla purda-nyanyi ngaju-nyangu yimi, kajirla jungarni nyina Kaatuku, yali yapaju ngulaju ngurrju. Nyanunguju ngurrju yangka wati pinangkalpa-piya kuja yuwarli ngurrju nganturnu. Nganturnu walyangka tarlangka yungu pirrjirdi karrimi ngurrangka. ²⁵ Ngaka-karirlaju, ngapa wantija pirrjirdi-nyayirni, ngawarralkulpa wiri-nyayirni parnkaja, mayawunparlu putalpa yurnkuyurnku-mani yuwarliji, kula kujurnu. Pirrjirdi-jukulpa karrija pirlingkaju. ²⁶⁻²⁷ Yalirlarlangu watilpa jinta-kari nyinaja milya-pinja-wangu jiliwirri, ngulangku-nyanu nganturnu yuwarli walyirirla walyangka pirntipirntirla yulpayirla. Ngula ngapalku wantija pirrjirdi-nyayirni, manu ngawarralkulpa parnkaja, ngula-purujulpa mayawunpalku parnkaja. Yuwarliji wurrmurr-wantija. Kajinkijili jawirri purda-nyanyi wangkanja-kurra, ngula-warnuju kajinkijili jaru marlaja yampimi puranja-wangurlu, ngulajunkulu ngula-piya wati-piya ngula nganturnu yuwarli walyangka walyirirla."

²⁸ Kuja-jana lawa-jarrijalku yapaku nyiyarningkijarraku nyampurraku pinarri-maninjaku, ngulakujulurla marlaja paa-karrija nyanungu-nyanguku jarukuju. ²⁹ Yangka kuja kala-jana Jijajirli pinarri-manu, ngulaju kala-jana pinarri-manu yimi Kaatu-kurlangu-kurlurlu kujarla yungu nyanungukuju. Kula-jana pinarri-manu panu-kari-piyarlu kuruwarrikingarduyu-patu-piyarlu yangka kuja kalalujana pinarri-manu nyanungu-nyangu-mipa-kurlurlu yimi-kirlirli.

8

Wati-kirli pinti wijini-kirli kuja Jijajirli parlpuru-manu

Mark 1.40-45, Luke 5.12-16

¹ Yali-jangkaju, Jijajiji yaninjarla jitija pirli-ngirliji, manu panujarlu yapa-paturlu purdangirli-wanarlulu puranja-yanu nyanunguju.

² Ngula-jangkaju, watijirla yanurnu Jijajiki pinti wijini-kirli panukurlu. Junga-juku, kamparru-jukurla mirdijirrpjirrpjiri parntarrinjunu. Jijajikijirla wangkaja, "Warlalja-Wiri, nyuntulurlu kanpa mardarni yartarnarri Kaatu-kurlangu yapaku parlpuru-maninjaku. Kajilpanpaju mari-jarriyarla ngajukuju, ngulaju kajikanpaju wijini parlpurumani manu karaly-mani!"

³ Junga-juku, Jijajirli waku wipinjarla marnpurnu. Ngularla wangkaja Jijajiji, "Kari-nganta karnangku mari-jarri yungurnangku parlpuru-mani wijini-jangkaju! Parlpuru-jarrija wijini-jangkaju manu karalya-jarrija pintiji!" Junga-juku, pintiji kapanku karalya-jarrija wijini-jangkaju. ⁴ Ngula-jangkaju, Jijajilkirla wangkaja

watiki, “Ngajukuju yapa-patu-kari-kirra yimi-ngarririninja-wangu nyinaya! Juwu-kurlangu-kurra Yuwarli Maralypi-kirra-wiyi yanta. Milki-yirrarninjintangu pinti yangka wijini-jangka wati jinta-kurra maralypikingarduyu-kurra yungungku pintiji miimii-nyanyi ngur-rjulku. Kajingki miimii-nyanjarla kirilka-pajirni pintiji, ngulakujurla maninjarla yungka jurllu-jarra wita-jarra, ngulaju kuruwarri-ka ngunami Mujuju-kurlangu kujaju. Ngula-kurra kajingkili nyanyi ngalya-karirli yapangku, kapungkulu milya-pinyi kirilkalku wijini-wangulku.”

*Jijajirli parlpuru-manu warrkini kujalpa kirri-karirla nyurnu ngunaja
Luke 7.1-10, John 4.43-54*

⁵ Ngaka-pardu-karilki Jijajiji pina-yanu kirri-kirra Kapurniya-kurra. Yalirla Ruumu-wardingki yurrkunyukungarduyu wiri, payurnunjunu, manurla warlkininjarla wangkaja, ⁶ “Warlalja-Wiri, ngaju-nyangu jinta warrkini wati-ka purdangirli nyina yuwarlirla nyurnu, manu ngunami-ka pangkarrarla. Nyanungu kula-ka yurirrimi, manu maju-nyayirni kyananu purda-nyanyi.”

⁷ Jijajijirla wangkaja nyanungukuju, “Yanirni karna nyuntu-kurlu nyuntu-nyangu yuwarli-kirra, manu yungurna parlpuru-mani.”

⁸ Yurrkunyukungarduyu wiri-pirdinypajurla wangkaja Jijajikiji, “Warlalja-Wiri, nyuntujunpa wiri-nyayirni parrpada-juku ngajukuju. Kula yantarni ngaju-nyangu-kurra ngurra-kurra. Ngari wangkaya-puka yaninjarni-wangu yungunpa warrkini ngaju-nyangu parlpuru-mani. ⁹ Milya-pinyi karnangku kuja kanparla warrki-jarri Kaatukuju. Kuja kangku wangka warrki-jarrinjaku, ngulaju kanparla yimiri warrki-jarri. Kuja-piya karnarla warrki-jarri kujakuju Ruumu-wardingkiki kingiki. Ngaju karna nyina wiri 100-palaku warrmar-laku. Kajilparnarla ngaju wangkayarla jintaku yaninjaku yali-kirra, kajikarla kapanku yani, manu kajilparnarla ngaju wangkayarla jinta-kariki, ‘Yantarni!’, ngulaju kajika kapanku yanirni. Manu kajilparnarla ngaju wangkayarla ngaju-nyanguku warrkini warrki-jarrinjaku, ngulaju kajika kapanku warrki-jarri. Ngula-piya-yijala nyuntuju kajinpa wangka, junga-juku ngaju-nyangu warrkini kapu kujarlaju parlpuru-jarri.”

¹⁰ Ngula Jijajirli purda-nyangu wati kuja-kurraju, ngulakujurla marlaja paa-karrija-nyayirni. Ngula-jangkaju, Jijajiji-jana wangkaja yapa panu-kariki kujalpalu warrukirdikirdi karrija, “Ngajuluju karnanyarra junga yimiji wangka: nyampu Juwu-wangu wati kaju ngajukuju wala nyina. Kularna nyarrpararla nyangu Juwu yapaju ngula kaju ngajukuju wala nyina ngula-piyaju. ¹¹ Purda-nyangkajulu ngaju! Ngaka-pardu-kariji panu-jarlu Juwu-wangu yapa kapulu jinta-kurra-jarri ngurujarraranypa-ngurlu warrukirdikirdi-ngirli. Ngulaju kapulu yukamirra nguru-nyayirni-wangu-kurra. Ngulangaku kapulu nyina Yipuruyamu-kurlu, Yijaki-kirli manu Jakupu-kurlu, manu nyanungu-paturlu kapujulu jirrnanja ngarni, manu kapulu nyina wardinyi-nyayirni. ¹² Kaaturlu-jana nguru-nyayirni-wangu ngurrju-manu yapaku Juwu-patukuju yungu-jana ngulangka jirrnanja nyina. Kala ngalya-kariji Juwu-patuju kulalu yukamirra, lawa. Kaaturlu kapu-jana kijinirra munga-nyayirni-kirra. Yalirla kapulu yula kilji-nyayirni, manu kapulu-nyanu kartirdirli yarlkirni manu karntirirrijirni murrumurrurlu purda-nyanjarlaju.”

¹³ Ngula-jangka, Jijaji wangkajarla yurrkunyuku-ngarduykuju, “Ngula-juku, pina-yanta yuwarli nyuntu-nyangu-kurra. Kujanpaju ngajuku wala nyinaja, ngula-warnukuju nyuntu-nyangu warrkini kapu ngurrjulku nyina.”

Ngulaju junga-nyayirni! Ngula Jijaji kuja yimi wangkaja, yali warrkiniji parlpuru-jarrijalku.

Jijajirli panu-jarlu-jana yapa nyurnu parlpuru-manu

Mark 1.29-34, Luke 4.38-41

¹⁴ Ngaka-pardu-karilki, Jijaji yanu Piita-kurlangu-kurra yuwarli-kirra. Ngulangaju nyurnulpa ngunaja Piitaku kurriji-nyanu jur-rukupurda ngawurrngawurrpa-nyayirni. ¹⁵ Jijajiji yaninjarla marn-purnu rdaka. Nyanunguju kaaku-juku ngurrju-jarrija. Ngula-jangkaju, yakarra-pardinjarla mangarrilki-jana ngayi-purraja, purran-jarla yungu-jana Jijaji-pinkiki.

¹⁶ Parrangka jintangka-juku wanta yukanja-warnurla wuulywuulypalku, yapa yalumpu-wardingki kirri-wardingki-paturlu kangurnulpalu-jana murrumurru manu ngalya-kari juju-kurlu palkangka-kurlu. Ngalya-karikilpa-jana wangkanjarlu jurnta yilyaja juju panu-jarlu palka-ngurlu. Ngalya-karilpa-jana parlpuru-manu. Junga-juku-jana muku parlpuru-manu. ¹⁷ Nyampuju yangka-juku jaru kuja Yijayarlu Kaatu-kurlangurlu jarukungarduyurlu yirrarnu nyurru-wiyi Payipulurla, kujanya:

“Yalirnewu wati ngula-ngalpa parlpuru-manu yapa murrumurruju ngurrjulku yungurlipa nyina.”*

Wati-jarra yungu nganta-pala nyinayarla Jijaji-kirlangu kurdungurlu

Luke 9.57-62

¹⁸ Ngaka-pardu-karilki, Jijajilpa-jana jirrnganja nyinaja nyanungu-nyangu kurdungurlu-patuku. Manu-jana nyangu panu-jarlu yapa kujalpalu nyanungu-kurra yaninja-yanu. Ngula-jana wangkaja Jijajiji nyanungu-nyangu kurdungurlu-patuku, “Yanirlipa mangkuru-wana murrarninginti-kari-kirra pawurtu-kurlu.”

¹⁹ Ngula-jangkaju, kuruwarrikingarduyu wati yanurnurla Jijajikiji, manurla wangkaja, “Tiija, ngajulurlu yungurnangku warru pura kajinpa nyuntu nyarrpara-wana yani.”

²⁰ Jijajirliji jangku-manu watiji, “Yurapitiji kalu nguna rdakungka, manu jurpulu kalu nguna watiya-wana. Kala ngajulu yangka Kaatu-kurlangu Yapa-nyayirni-wangu, kula karna mardarni ngurraju ngunanjakuju.”

²¹ Ngula-jangkaju, wati-kari yaninjarla wangkajarla Jijajikiji, “Warlaja-Wiri, ngajurlangurlu yungurnangku pura nyuntuju. Ngajukupalangu kirdana ngulaju purlka. Ngaka kajirna yapunta-jarrinjarla milyingka yirrarni, ngula-jangkaju kapurnangku puralku nyuntuju.”

²² Jijajirliji jangku-manu watiji, “Lawa! Ngaju-wiyiji puraya! Ngalya-karirli kula kajulu milya-pinyi. Yapunta-jarri kajinpa, yali-paturlulu milyingka yirrarni.”

Jijajirli pulya-manu ngapa wiri manu mayawunpa parnkanja-kurra.

Mark 4.35-41, Luke 8.22-25

* 8:17 Nyangka Isaiah 53.4

²³ Ngula-palangu Jijajirli wurra-manu wati-jarraju, jirrnganja-jana warrkarnu pawurtu-kurraju nyanungu-nyangu-patuku kurdungurlu-patuku yungulu yani ngapa wiri-wanaju murrarninginti-kari-kirra.

²⁴ Murrarni-nginti mangkurukuju murnma-juku kulkurru-juku, ngapa wiri-jana jangkardu wangkanja-yanurnu. Pawurtuju ngarra ngapa-kurralku yukayarla. Kalanpa Jijaji jarda ngunanya pawurturla.

²⁵ Ngulalu yaninjarla yakarra-manu kurdungurlu-paturlu, manulurla purlanjarla wangkaja, “Warlalja-Wiri, kajikarlipa muku palimi!”

²⁶ Jijaji-jana wangkaja nyanungukuju, “Nyiya-jangka kankulu lanijarrimi? Kula kankujulu marda wala nyina ngajuku?” Ngula-jangkaju, Jijajiji karrinja-pardijalku pawurturlaju, manu wangkaja-palangu mayawunpaku manu ngapaku yungu-pala pulya-jarrimi. Junga-juku, mayawunpa pulya-jarrijalku, manu mangkurujulpa pulyalku ngunaja.

²⁷ Ngula-jangkajulpalurla kurdungurlu-patulku marlaja paakarrijalku, manupalu-nyanu wangkanja-yanu, “Nyiya-piya nyampuju wati? Purda-nyanyi kapala mayawunparlu manu ngapangu wilji-wangurlu ngula-palangu wangkanjarla rdamu-pakarnu.”

Jijajirli-palangu parlpuru-manu wati-jarra juju panu-kurlu-jarra

Mark 5.1-20, Luke 8.26-39

²⁸ Ngula Jijaji yanurnu murrarninginti mangkururla wiringka, ngulaju yukajarra yalirla ngurungka yirdingkaju Karajarla. Yalirlaju-palangu wati-jarra parlu-pungu kuja-pala wilypi-pardinjarla yanurnu pirniki-ngirli yangka kuja kalalu milyingka yirrarnu yapa yurnunurruju. Wati-jarrarlaju-pala juju ngawungawu mardarnu palkangka, manu-pala nyinaja kulu-palka-jarra. Kulalpalu yapaju wapanjayanu yali-wana yirdiyirla. Lani-jarrijalpalu-palangu kajikalujana nganta pakarni.

²⁹ Ngula wati-jarrarlupala nyangu Jijaji, waa-manupalarla, “Nyarrpa-maninpa-jarrangku! Nyuntujunpa Ngalapi-nyanu Kaatu-kurlangu. Manngu-nyangulparlijarra kula-nganta yungunpa-jarrangku pakakarlara ngaka. Yanurnunpa-jarrangku mayi nyampukurra yungunpa-jarrangku pakarni jalangu?”

³⁰ Ngula-purujulpalu turnu-juku karrija wurnturu-karrikarri panu-jarlu nguurrnguurrpaju ngarninja-karra, manu kujalpalu-jana nguurrnguurrpakungarduyurlu yapangku jina-mardarnu.

³¹ Ngula-jangka, jujujulurla wangkaja Jijajiki, “Nyuntulurlu kajinpa-nganpa wilypi-maninjarla yilyamirra wati nyampu-jarra-ngurlu, yilyaya-nganpa yali-kirra nguurrnguurrpakurra yungurnalu-jana yaarl-yuka palkangka.”

³² Junga-juku, Jijaji-jana wangkaja, “Ngulaju ngula-juku. Yaarl-yukayalu-jana nguurrnguurrpaku!” Ngula-jangka, jujujulu-jana jurnta wilypi-pardija wati-jarraku, yaarl-yukajalkulu-jana nguurrnguurrpakuju. Ngula-jangkaju, junga-juku, nguurrnguurrpa-watiji ngaa-malyamalya rdakardaka-parnkanja-yanulu pamarrparla kaninjarra-kari ngapa-kurra. Ngulajulu muku julyurl-wantija ngapa-kurra. Tarnngajukulu yukanjarla palijalku yalirla-juku ngapangka.

³³ Yangka yapangku, kujalpalu-jana nguurrnguurrpa jina-mardarnu, ngula-patujulu pina-parnkaja kirri-kirra nyanungurra-nyangu-kurra, ngulangkujulu-jana muku yimi-ngarrurnu panu-kariki yapaku yangka-jarra wati-jarra manu nguurrnguurrpa-patu kujalu palija ngapangka.

³⁴ Ngula-jangka, yanurnulurla Jijajiki yaninjarni-kirrakuru yangka kirri-wardingki-patu. Kujalu nyangu, ngulakujulurla

ngarrurda-jarrinjarla wangkaja, “Wiyarrpa-nganpa yampiya! Yanta nyampu-ngurlu nguru-ngurluju!”

9

Jijajirli parlpuru-manu tarlu wapanja-wangu

Mark 2.12, Luke 5.17-26

¹ Ngaka-karirlalku Jijaji warrkarnu pawurtu-kurra, manu pina-yanurnu mangkuru Kaliliyi-wana kirri-kirraju Kapurniya-kurra jurru-kurra kujalpa yalirla tarnnga nyinaja. ² Wurra-juku kujalpa Jijajiji nyinaja ngurungka, ngula-puruju yapa-patu-karirlijilpalurla kangurnu tarlu wapanja-wangu pangkarrarla. Kuja-jana Jijajirli nyangu, wangkaja-nyanu kanunju-kariji, “Nyampu tarlu manu nyanungu-nyangu puntu, ngulaju kajulu ngajuku wala nyinami yungurna parlpuru-mani.” Jijaji wangkajarla nyampuku tarluku, “Ngajuku marlpa, kula lani-jarriya! Kujanparla karlirr-yanu jurnta Kaatuku wilji-wiyi, ngulaju ngula-juku. Ngajulurlu karnangku majumajuju jurnta maninjarla kijirni.”

³ Ngulangka ngalya-karilpalu nyinaja kuruwarrikingarduyu-patu. Purda-nyangulu Jijaji wangkanja-kurra, manulu-nyanu wangkaja kanunju-kariji, “Nyampuju wati kulalparla kuja wangkayarla, lawa! Kaatulku kuja kyanu ngarrirni nganta.”

⁴ Jijajirlilpa-jana miyalurlu manu, manu nyangulpa-jana miyalurlu kujalpalurla miyalu kanunju-kari nginji-wangkaja. Ngula-jangka-jana wangkajalku, “Nyarrpa-yijala kankujulu kujaju nginji-wangkami? ⁵ Nyarrpa kankulu nyurrurlarlur manngu-nyanyi? Nyarrpa-manirna nyampu tarluju? Kajikarnarla mayi wangka yangka kujarnarla majumajuju jurnta maninjarla kujurnu? Kajikarna mayi karrinja-yirrarninjarla wapanjaku ngurru-mani? ⁶ Ngajujurna Yapa-nyayirni-wangu Kaatu-kurlangu. Kaaturluju ngajuju yilyajarni yartarnarri-kirli yungurna-jana ngajurlangurlu majumajuju jurnta kijirni yapakuju. Jalangu yungurna tarlu nyampuju parlpuru-mani yungunkujulu ngaju milya-pinyilki.”

Junga-juku, Jijaji wangkajarla tarluku, “Ngaju karnangku wangka, karrinja-pardiya, manu pangkarrangku manta nyuntu-nyangu, ngula-kurluju ngurra-kurralku pina-yanta!” ⁷ Junga-juku, tarlu-jangkaju karrinja-pardija, manu ngula-jangkaju pina-yanu ngurra nyanungu-nyangu-kurra. ⁸ Kujalu yapangku nyangu wati karrinja-pardinjakurra, mukulu lani-jarrija. Milya-pungulkulu kujarla Kaaturlu yungu Jijajikiji yartarnarri parlpuru-maninjaku yapakuju. Kujarlanya, yalirlajukulurla Kaatukuju pulka-pungu.

Jijajirli yajarnu wati yirdiji Matiyu

Mark 2.13-17, Luke 5.27-32

⁹ Yali-jangkaju yampija nguru yaliji, manulpa yaninjarni yanu yirdiyi-wanaju. Kamparrurla yirdiyirla, yuwarli-pardulpa tala-kurlangu karrija wupuju-pardu, ngulangkajulpa wati warrki-jarrija kaninjarni yirdiji Matiyu, ngulaju tala puntarninjakungarduyu. Kuja Jijaji yaninja-yanurnu, parlu-pungu Matiyu warrki-jarrinja-kurra, ngularla wangkaja Jijaji, “Matiyu, ngajuju puraya, manu kurdungurlu-jarriya ngaju-nyangu!” Junga-juku, Matiyuju karrinja-pardija, Jijajilki puraja.

¹⁰ Ngula-jangkaju, Jijajiji yanu Matiyu-kurlangu-kurra ngurra-kurra miyiki ngarninjaku. Ngulangkaju-jana jirrnganja ngarnu miyi kurdungurlu-patuku nyanungu-nyanguku manu ngalya-kariki yapaku tala puntarninjakungarduyu-patuku Matiyu-piyaku manu ngalya-kariki yapaku majuku yangka-patuku kuja kalalu-jana punku-pajurnu.

¹¹ Ngalya-kari yapa Paraji-patu, ngulangka-yijalalpalu nyinaja yuwar-lirla. Ngulangkujulpalu-jana lirli-nyangu Jijaji jirrnganja ngarninjakurra. Nyampu-paturlu Paraji-paturlulu-jana payurnu Jijaji-kirlangu kurdungurlu-patuju, “Niyiyaku kajana nyuntu-nyangurlu tiijarlu jirrnganja ngarni nyampurrakuju maju-patuku?”

¹² Jijajirli purda-nyangu-jana wangkanja-kurra Paraji-patu, ngulakuju-jana wangkajalku nyanunguju, “Ngurrju yapa kula kalu yani ngangkayi-kirli-kirra, kula niyiyaku? Kala nyurnu-nyayirni kajilpalu yantarla ngangkayi-kirli-kirra, ngulaju ngulajuku.”

¹³ Ngajurna ngangayi-kirli-piya Kaatu-kurlangu. Yanurnu kujarna ngaju nyampu-kurra walya-kurra, ngulaju kula yapaku ngurrjuku yajarninjakuju. Kala ngarirna yanurnu yapaku majupanuku yajarninjakuju yungulurla pina-yanirni Kaatukuju. Ngula-warnuju yantalu, manulu miimii-nyangka yangkaju jaru kuja Kaaturlu yirri-puraja Payipulurla nyurru-wiyi. Kujanya Kaatuju wangkaja: ‘Nyurru-wiyirna-nyarra wangkaja nyurrurla yapaku purranjaku jiyipiki manu pulukuku warlungkaju yinjaku ngajuku. Kala jalangurlu yungurna-nyarra wangka yungulpankulu-jana marijarrinjarla ngurrju nyinakarla yapa ngalya-kariki.’”*

Yapangkulu japurnu Jijaji, ‘Mangarri mayirlipa yampimi ngarninjawangurlu, ngula-jangkarlu yungurlipa jungarnirli Kaatu purami?’

Mark 2.18-22, Luke 5.33-39

¹⁴ Ngaka-karilki, ngalya-kari Jaanu-kurlangu kurdungurlu-patu yanurnulurla Jijajiki, manulu payurnu nyanunguju, “Kaatu-kurlangukungarnti purlapakungarnti, nganimpa Jaanu-kurlangu-patu manu yangka Paraji-patu, nyinami karnalu miyi ngarninja-wangu parra wiri munga wiri yungurnalurla Kaatuku yati-wangka. Kala nyiya-jangkarlulku-yijala kalu nyuntu-nyangurluju kurdungurlu-paturlu mangarriji kutu ngarni?”

¹⁵ Jijajirli-jana jangu-manu, “Jaanu-kurlangu-paturlu manu yangka Paraji-kirlangu-paturlu kalu purami-jiki kuruwarri Mujuju-kurlangu. Kala kurdungurlu-paturlu ngaju-nyangurlu kalu purami kuruwarri ngaju-nyangu jalangu-warnuju. Nyampuju yimi-nyayirni-wangu yungurna-nyarra yirri-pura yupukarra-kurlu yungunkulu pinalku nyina kuruwarri ngaju-nyangukuju. Watingki nganangku-puka kaji mani karnta nyanungu-parnta, ngulakungarntirliji kajana yirrarni kurapaka-wiyi nyanungu-nyanguku puntu-watiki yungulu ngarni. Ngula kaji palka-juku nyina yangkaju wati, ngarni-jiki kalu ngampurrparlu puntu-watirli nyanungu-nyangurlu. Kulalpalu-nyanu ngarninja-wangu-mantarla. Ngakarrangakarra marda yangkaju wati kapulu-jana yapangku puntu-patukuju jurnta kanyilki. Ngula-jangkaju kapulu-nyanu mangarri-wangu-manilki maringkiji.”

¹⁶ Jijaji-jana yarda wangkaja, “Nyampuju yimi-nyayirni-wangu yungurna-nyarra yirri-pura jinajina-kurlu nyurru-warnu-kurlu

* 9:13 Nyangka Hosea 6.6

yungunkulu pinalku nyina kuruwarri ngaju-nyangukuju. Nyurru-warnukuju rdilypirrpakuju jinajinakuju, kulalparla nganangku jalangu-warnu jinta-maninjarla parnta-yirrakarla wita-kariji pijijiji. Kajilpa yapangku parnta-yirrakarla jalangu-warnu pijiji nyurru-warnurla jinajinarla, ngula-jangka kajika wita-jarrimi pijijiji paljirninja-warnuju, ngulangkuju kajika yangka parnta-yirrarninja-warnurlu yarda wantiki-mani rdilypirrpaju, kajika larra-pajirninja-yani jinajinaju.”

¹⁷ Jijaji-jana yarda wangkaja, “Nyampuju yimi-nyayirni-wangu yungurna-nyarra yirri-pura pama-kurlu jalangu-warnu-kurlu yungunkulu pinalku nyina kuruwarri ngaju-nyangukuju. Kulalpa nganangku-puka winjickarla jalangu-warnu pama yakuju-piya-kurra nyurru-warnu-kurra pilikutu-kurlangu-kurra pinti-kirra pama-kurlangu-kurraju. Kajilpa pama winjickarla nyurru-warnu-kurra yakuju-piya-kurra, ngulaju kajika lirinjarla rdurl-pardi yakuju-piyaju. Ngula-jangkaju, pama kajika karli walya-kurralku. Kala jalangu-warnu pama, yapangkujulpa winjickarla jalangu-warnu-kurra yakuju-piya-kurraju yungu ngaka ngarni ngurrju-juku.” Kujanya-jana Jijajiji wangkaja yungulu purami kuruwarri nyanungu-nyangu-mipa.

Yimi nyampu ngulaju wati-kirli Jayiruju-kurlu, manu yimi-kari ngulaju karnta-kurlu nyurnu-nyayirni-kirli

Mark 5.21-43, Luke 8.40-56

¹⁸ Wurra-juku kujalpa-jana Jijaji wangkaja-juku yapa-patukuju, watirla yanurnu nyanungu kujalpa nyinaja Juwu ngulaju jaajikingarduyu wiri. Ngulajurla yaninjarla kamparru-kirli mirdijirrpjirrpjirrinjarla parntarrinjunu wangkanjakungarnti. Wangkajarla Jijajiki, “Jalangu, ngajujurna kirda-puka-jarrija kanangkaku! Yantarni nyurnuku yungunpa marnpirni yungu wankarulku nyinami!”

¹⁹ Junga-juku, Jijajiji karrinjarla yanulku wati-kirli, manu nyanungu-nyangu kurdungurlu-paturlulu-jana puraja nyanungu-jarra.

²⁰⁻²¹ Ngula-puruju karntangku jintangku purdangirli-wanarlu puranja-yanu Jijajiji, ngulajulpa nyinaja nyurnu wiri yalyukupurda kaninjarni palkangka. Ngulajulpa nyinaja nyurnu yalyukupurda kujalpa warrarda karlinja-yanu 12-palaku yulyurpuku. Ngula-jangkaju, wangkaja-nyanu karntaju, “Kajilparna marnpikarla kanunju-warnu Jijaji-kirlangu jurnarrpa, ngulaju kajikarnarla marlaja ngurrju-jarri pina.” Junga-juku, jurnarrpalku marnpurnu Jijajiki-kirlangu.

²² Warrukirdikirdi-jarrinjarla karntalku nyangu Jijajirli. Jijajiji wangkajarla karntakuju, “Kulalpanpaju lani-jarriyarla ngajuku, wiyarra. Nyuntunpaju marlaja parlpuru-jarrija pina kujanpaju wala nyinaja ngajuku.” Junga-juku yalirla-juku karntaju ngurrju-jarrija.

²³ Ngula-jangkaju, Jijaji yanurnulku wati wiri-kirlangu yuwarli-kirra, kujalpa yalirla yurntalu-nyanu nyurnu ngunaja kuja nyurru-juku lawa-jarrija. Kuja yukajarra yuwarli-kirraju, nyangu-jana ngalya-kari yapa kujalpalu-nyanu waarr-pakarnu maringki, manu

panu-karirlangu yangka kujalpalu juturnu kurlumpurrngu wita-piya-kurlurlu* ²⁴ Jijaji-jana wangkajalku, “Nyurrurla yapa-patu, nyampungurlujulu yanta! Lawa, kula kirda-puka-jarrija, jarda-jala-ngarra-ka ngunami nyampuju kurduju!” Kuja-kurraku wangkanja-kurraku, yinkalkurla ngarlarrija Jijajiki. ²⁵ Ngula-jangkaju, muku-jana yilyaja yarlu-kurra yitirli-kirra. Ngula-jangkaju, Jijaji yanu ruumu-pardukari-kirra yalirla kujalpa yurntalu-nyanu Jayiruju-kurlangu ngunaja turdurr-ngunanja-warnu. Jijajirla yarnkaja rdakaku, manu yangkaju wati-kirlangu yurntalu-nyanu karrinja-pardijalku. ²⁶ Ngula Jijajirli wati-kirlangu yurntalu-nyanu wankaru-manu, yimiji nguru-wanaju warru yanu.

Jijajirli-palangu parlpuuru-manu wati milkari-jarra

²⁷ Jijajiji pardijarralku kirri-ngirliji, yalirla kuja wankaru-manu wati-kirlangu yurntalpa. Kujalpa wapanja-yanu-juku, milkari-jarrarlu wati-jarrarlu purdangirli puranja-yanurnu-pala Jijajiji, purlanja-yanulpa-palarla, “Nyuntu, Tapiti-kirlangu ngalapi-nyanu, mari-jarrinjarlajarrangu ngurrju nyinaka ngajarraku!”

²⁸ Yukajarralku Jijajiji kaninjarni yuwarli-kirra, manu milkari-jarrarlu-pala purajarra-juku kaninjarra yuwarli-kirraju. Jijajirli-palangu payurnulku, “Nyarrpa kanpala-nyanu manngu-nyanyi yungnangkupala mayi parlpuuru-mani?”

Jangu-manu-pala Jijajiji, “Yuwayi, Warlalja-Wiri! Ngajarraju karlijarrangu wala nyina nyuntukuju yungunpa-jarrangu parlpuuru-mani.”

²⁹ Marnpurnulku-palangu milpa-jarraju Jijajirliji, manu-palangu wangkaja nyanungu-jarrakuju, “Kujanpajupala ngajukuju wala nyinaja, jalangurlu-juku kanpala nyanyilki.” ³⁰ Junga-juku, nyangulku-pala wati-jarrarluju. Jijaji-palangu pututu-pinjarla wangkaja, “Yimi-ngarrirninja-wangu-pala yanta yapa-kurra kujarnangkupala nyanjaku ngurrju-manu milkari-warnuju.”

³¹ Kula-pala purda-nyangu Jijaji wati-jarrarluju. Parnkaja-pala, manulu-jana yapakuju warru yimi-ngarrurnu kuja Jijajirli-palangu milpa nyanjaku ngurrju-manu.

Jijajirli parlpuuru-manu wati wangkanja-wangu

³² Yuwayi, kuja-pala pardijarra milkari-jarraju, ngula-palangu Jijajirli nyanjaku parlpuuru-manu, ngula-puruju yapa ngalya-karirilirla kangurnu wati-kari. Nyampurlu watingkijilpa juju ngawungawu mardarnu kaninjarni palkangka, ngulangkulupa wangkanja-wangu-manu.

³³ Jijajirliji jurnta yilyaja juju ngawungawu wati-ngirliji, manu yalirla-juku ngurrju-manu wangkanjaku. Yapangu panungku nyan-gulkulu wangkanja-kurra, manulurla marlaja paa-karrijalku, manulu-nyanu wangkaja, “Nyampurla ngurungka Yijiralirla, kularlipa ngana nyangu yapa parlpuuru-maninjaku yapaju Jijaji-piyarlu.”

³⁴ Yalirlangurlalpalu karrija Juwu-patu Paraji-patu kujalu Jijaji nyangu ngula parlpuuru-manu wati wangkanjaku. Wangkajalkulu-nyanu, “Juju Ngawungkurla yungu ngangkayi yartarnarri Jijajiki, kujarlunyarla juju-patu ngawungawu jurnta yilyaja nyampu wati-ngirliji.”

* 9:23 flutes

Jijaji-jana mari-jarrija yapa panu-jarluku

³⁵ Jijaji kala-jana warru yanu nguru-wana kirri-kari kirri-kari. Kala-jana Yimi Ngurrju warru yirri-puraja Juwu-kurlangurla jaa-jirlaju. Kala-jana yirri-puraja Yimi Ngurrju-kurlu Kaatu-kurlu kuja-ka Warlalja-Wiri nyina nyiyarningkijarraku. Manu kala-jana parlpuru-manu yapaju nyiyarningkijarrarluku kuja kala-jana majumanu. ³⁶ Ngula kala-jana Jijajirli nyangu yapaju, kala-jana mari-jarrija, kulalpalu-nyanu nyarrparlu warrawarra-kangkarla. Ngula-warnuju, Jijajirilpa-nyanu manngu-nyangu nginyinginyirla, “Jiyipi-piya kalu nyina yangka kulalpalu-nyanu warrawarra-kangkarla, manu kula kajana nganangku muurl-mardarni pakarninja-kujaku.”

³⁷ Jijaji-jana wangkajalku nyanungu-nyanguku kurdungurlu-patuku, “Yapalu-jana nyangka! Panu-jarluku kalu nyina. Kaatu kajana ngampurrpa nyina yungu ngantalurla nyanunguku turnu-warnu nyina. Kala warrkini-patu Kaatu-kurlangu, ngari kalu marnkurrpapakuka nyina, kula panu. Nganangku kapu-jana kanja-yanirni Kaatukurraju?” ³⁸ Kujarlanyalu-janarla wangkaya Warlalja-Wiriki Kaatukuju. Payikaluku yungu-jana yilyamirni panu-kari warrkini-patu nyampukurra yungulu-jana turnu-mani yapa panu, yungulu nyina Kaatukurlangurla nyanungu-nyanguluku warlalja turnu-warnu.”

10

Jijajirli-jana milarnu nyanungu-nyangu kurdungurlu 12-pala

Mark 3.13-19, Luke 6.12-16

¹ Ngula-jangkaju, nyanungu-nyanguluku-jana turnu-manu kurdungurlu-patu 12-pala. Yilyanjakungarntirli-jana yartarnarri yungu yungulu-jana parlpuru-mani yapa nyiyarningkijarra-warnu murrumuru, manu yungulu-jana juju maju jurnta yilyami yapakuju. ²⁻⁴ Nyampurraju yirdiji 12-pala Kurdungurlu Wiriwiri-kirlangu: Jimani (ngulaju kalalu yirdi-kari-pajurnu ‘Piita’), Jimanikipurdangka kukurnu-nyanu Yanturu, Jamaji manu nyanungukupurdangka kukurnu-nyanu Jaanu (nyampu-jarrajupala ngalapi-nyanu-jarra Jipiti-kirlangu), Pilipi manu Parrjulumu, Tamiji manu Matiyu yangka tala puntarninjakungarduyu, Jamaji ngulaju ngalapi-nyanu Yalpiya-kurlangu, Tardiyu, Jimani ngulaju ‘Kulu-parnta Wita-wangu’, manu Jutuju Yikariya. Nyampurlu Jutujurlu yangka kuja-jana ngaka yimi kangu Juwu-patuku wiriwiriki yungulu puuly-mardarninjarla pinyi Jijaji.

Jijajirli-jana yilyaja Kurdungurlu-patu 12-pala yimi-kirli nyanungu-nyangu-kurlu

Mark 6.7-13, Luke 9.1-6

⁵ Kujanya-jana yangkaju wangkaja Jijajiji, “Kulalu yanta kirri-kari kirra-kari-kirra Juwu-wangu-patu-kurra nyarrpararla kuja kalu nyina. Manu kulalu yukamirra kirri-kari kirra-kari-kirra yalirla kuja kalu yangka Jamariya-wardingki yapa-patu nyina. ⁶ Yantalu yangka kuja kalu Juwu-patu Yijirali-pinki-mipa yapa-patu nyina. Nyanunguku kalu yangarluku nyina jiyipi-piya kuja kalu nyina jiyipikingarduyu-wangu-juku, kula kajana nganangku warrawarra-kanyi. ⁷ Kajinkili yani yalirra yapa-patuku, wangkayalu-jana kuja, ‘Jalangu kangalpa kutulku yanirni Kaatuku ngalipakuju yungu-ngalpa Warlalja-Wiriki

jirrnganja nyina.’⁸ Kajili yapa murrumurru nyina, ngulajulu-jana parlpuru-manta. Kajili yapa nyurnu-jarrinjarla pali, ngulajulu-jana pina-wankaru-manta-yijala. Kajili yapangku wijini panu mardarni palkangka, ngulajulu-jana parlpuru-manta. Kajili yapangku mardarni juju ngawungawu kaninjarni palkangka, parlpuru-maninjarlalu-jana wilypi-maninjarla jurnta yilyaya. Ngajulurlurna-nyarra yungu ngaju-nyangu yartarnarri jutu-kurra. Manu kajinkili-jana parlpuru-mani yapa, kulalu-jana pina payika yungu ngantalu-nyarra nyi-yarningkijarra nyanungurlulku pina-yinyi nyurrurlakuju.⁹ Ngarili yanta tala-wangu wirrijirla-wangu.¹⁰ Wurnakungarntirli kulalunyanu jarnkujarnku manta yakuju nyurrurlarluju, manu kulalunyanu jarnkujarnku manta jaati jinta-kari manu jamana-kurlangu jirrama-kari, lawa. Yantalu kuja-juku palkangka kuja kankulu jaati mardarni. Kulalu-nyanu jarnkujarnku manta watiya jukati jinta-kari nyurrurlarluju, lawa. Kuja kankujulu ngajuluku warrki-jarri, yapa ngalya-karirli kapulu-nyarra warrawarra-kanyi kuja kankulu nyiyarlangukupurda-jarrimi.

¹¹ “Kajinkili yukamirra kirri-kirraju, ngulajulu-jana yapaku ngurrjuku-wiyi warru nyangka. Parlu-pinjarla, ngulajulu nyinaka manu ngunaya yalumpurla-juku jintangka ngurrangkaju. Ngurra-kari ngurra-kari-wangulu nyinaya jintangka-kirli kajinkili yarnkamirra yarda.¹²⁻¹³ Kajinkili yukami yuwarlirla, yukanjakungarntiji wangkayalu-jana kuja yapa-patukuju, ‘Marlajalurla nyinaya ngurrju rarralya Kaatukuju!’ Yangka yapa-patu yinya yuwarlirla, kajili-nyarra ngurrju nyina pululu, ngulajulu-janarla payika Kaatu yungu-jana warrawarra-kanyi. Kala kajili-nyarra yinya yapa nyurunyuru-jarri, kulalu-janarla payika!¹⁴ Kajili-nyarra wapirdi nyanjarla purda-nyanja-wangurlu pina-yilyami manu juwa-kijirni, ngulaju yampiyalu-jana. Yantalu-jana jurnta. Mamparl-pinja-warnurlaju, ngulajulu-jana walya jangkardu lurlurl-pungka wirliya-kurlangu-jangka. Kujarluju kapunkulu-jana milki-yirrarni kuja kajana Kaatuju kulu nyina.¹⁵ Nyurrurlarlu, purda-nyangkajulu! Nyurru-wiyi yapa-patu yangka Jatama-wardingki-patu manu Kumarra-wardingki-patu kalalu punku-nyayirni nyinaja. Kala ngakalku yangka parra-nyayirni-wangurla, miimii-nyanyi kapu-jana ngurrju marda, punku marda. Kapu-jana maju-mani wita ngari. Kala yinya yapa-paturlu kajili-nyarra mamparl-pinyi, parra-nyayirni-wangurla Kaaturlu kapu-jana maju-mani karrikarri-wangurlu.

¹⁶ Nyurrurlaju kankulu nyina pululu-nyayirni jiyipi-piya. Ngajulurlu karna-nyarra yilya nyampu ngurra-kari ngurra-kari-kirra. Yapa-patu yinya ngulaju panu-nyayirni kalu nyina warnapari kulu-parnta-piya. Kulalu-nyarra yulkami, kapulu-nyarra mirrimirri-jarrimi pinjaku nyurrurlaku. Kuja-kujakulu-nyanu warrawarra-kangka, manulu jungarni-jiki nyinaya tarnga-juku!¹⁷ Palju warrawarra-kangkalunyanu! Kapulu-nyarra jangkardurnu yani, manu kapulu-nyarra puuly-mardarninjarla jirri-kanyi kuwurtu-kurra nyanungu-nyangu-kurra. Manu kapulu-nyarra ngalyipi-piyarlu pakarni jaaji-kari jaaji-karirla.¹⁸ Yangka kuja kankujulu nyurrurlarlu ngaju purami, kujarlaju kapulu-nyarra karrinja-yirrarni kulkurru-jarra kingi-kari kingi-karirla manu wiriwirirla yangka watikingarduyurla. Ngulanganya kapunkulu-

jana yimi-ngarrirni Yimi Ngurrju ngaju-kurlu manu Juwu-wangu-paturlanguku. ¹⁹⁻²⁰ Yangka kajili-nyarra jangkardurnu yani maninjaku nyurrurlaku yungulu-nyarra kanyi kuwurtu-kurra, ngulaju mirrmirrkarrinja-wangulu karriya wangkanjakungartiji. Kulankulu-jana nyurrurla-nyangu jaru wangkami, kala Kaatu-kurlangu. Kapu-nyarra yinyi wangkanjakungartiki, kapunkurla marlaja wangkami Pirlirrpaku Kaatu-kurlanguku.

²¹ “Ngula-puru-juku papardi-nyanu-kari papardi-nyanu-karirli kapulu-jana jikajika-jarrinjarla yinyi kukurnu-nyanu-kari kukurnu-nyanu-kari yurrkunyukuju pakarninjakungartiji ngulaju milyi-kirra-pinangu. Manu ngula-jangkaju, kirda-nyanu-kari kirda-nyanu-karirli kapulu-jana jikajika-jarrinjarla yinyi nyanungu-nyangu kurdukurdu. Manu ngula-jangkaju, kurdukurdurlu kapulu-jana jikajika-jarrinjarla ngati-nyanu-kari ngati-nyanu-kari manu kirda-nyanu-kari kirda-nyanu-kari yinyi pakarninjakuju milyi-kirra-pinangu-juku. ²² Ngaju-nyangu kuja kankulu nyina, ngulakuju kapulu-nyarra tarnnga-juku nyurunyuru-jarri yapa jintawarlayi. Kala ngana-puka kajilpaju wala-juku nyinakarla ngajuku jikajika-jarrinja-wanguju, Kaaturlu kajika muurlparlu mardarni kujanguju yapa yungurla jirnganja nyinami tarnnga. ²³ Kajili-nyarra yapangku murrumurru-mani kiringka, ngulajulu-jana jurnta wuruly-parnkaya, manulu yanta kirri-kari-kirra. Nyampu karna-nyarra yirri-purami nyurrurlakuju yijardu-nyayirni. Ngaju yangka Kaatu-kurlangu Yapa-nyayirni-wangu ngulaju kapurna yanirni nyampu-kurra ngaka yartarnarri wiri-kirli. Ngulakungartirliji nyurrurlarlul kapunkulu lawa-maninja-yani-juku ngaju-nyangu warrkiji kujarna-nyarra ngajulurlu yungu nyurrurlaku. Kapunkulu warrurnu yani yimi-ngarririnjarla Kaatu-kurlangu-kurlu nguru-nyayirni-wangu-kurlu yapa-patukuju Yijiralirla kirri-paturlaju.

²⁴ “Ngajujulu purda-nyangka! Kurdu wirriya ngana-puka kulalparla wiri nyinakarla tiija nyanungu-nyangukuju, lawa. Manu warrkini wati ngana-puka kulalparla wiri nyinakarla nyanungu-nyangu paajuku, lawa. ²⁵ Yalirli kurdu wirriyarlu, purda-nyanyi-ka tiija yungu-ngarra nyina tiija-piyalku. Manu yalirli warrkini watingki, purda-nyanyi-ka nyanungu-nyangu paaju yungu nganta nyanungu-piyalku nyina. Nyurrurla 12-pala wati, ngaju-nyangu kankujulu nyina warlalja, yungulpankujulu purda-nyangkarlarra ngaju yungunkulu nyina ngaju-piya-yijala. Yapa-karirli kajulu ngajuju nganta ngarrirni ‘Pirljipu’ yirdi Juju Ngawu-kurlangu. Purda-nyanyi mayi kankulu kapulu-nyarra nyurrurlaju yampimi maju-pajirninja-wangurlu? Lawa! Kapulu-nyarra ngaju-piya-wangu maju-pajirni-nyayirni yirdi-kari yirdi-kari Juju Ngawu-kurlanguju!”

Lani-jarriyalurla Kaatu-mipaku

Luke 12.2-7

²⁶ Wangkajalku-jana Jijajiji nyanungu-nyangu kurdungulu-patuku, “Kulalpa-nyanu nganangku nyiyarlangu wuruly-mardakarla Kaatu-kujaku, lawa. Kapu jungangku palka-maninjarla nyanyi. Kujarlaju, kulalu-jana lani-jarriya yapa-patuku kajili-nyarra yanirni murrumurru-maninjaku nyurrurlaku. ²⁷ Nyampurra karna-nyarra ngajulurlu jungarni-mani wurulyparlu yungunkulu-jana nyurrurlarlulu yalaninjarla yimi-ngarrirni jaru nyampurra yarlungka. ²⁸ Kujarlaju,

kulalu-jana lani-jarriya yapa-patukuju kajili-nyarra jangkardu yanirni pakarninjaku nyurrurlaku. Kajikalunya-nyarra palka-mipa pakarni. Kala kulalpalu-nyarra pirlirra pakakarlarra. Kaatu-miparlu kajika-nyarra palka manu pirlirra kijirni yali warlu wiri-kirra. Ngula-warnunya nyurrurlalpankulurla lani-jarriyarla jintaku Kaatu-mipaku. ²⁹ Jurpu witawitaju kuja kankulu mani japungkaju talangku witangku, ngulaju Kaaturlu-juku kajana ngularraju muku milya-pinyi. Warrarda kajana manngu-nyanyi tarngangu-juku wajawaja-maninja-wangurlu. Kaji jinta wanti walya-kurra manu palimirraluku, Kaaturlu-juku-ka mari-jarrinjarla milya-pinyi. ³⁰⁻³¹ Yuwayi, Kaatu kanyarra yulkami-nyayirni nyurrurlakuju jurpu-piya-wanguku. Milya-pinyi-nyayirni kanyarra. Nyajangu kankulu marnilpa mardarni jurrungkaju? Ngularlangu kanyarra Kaaturlu milya-pinyi-jala! Ngula-warnunya kulalu lani-jarriya yapa-kari-kijaku kajili-nyarra marda yapa jangkardu yanirni pinjaku nyurrurlaku.”

Yapa-kariki yungulparlipa-jana yimi-ngarrikarla kuja karlipa pura Jijaji Kiraji

Luke 12.8-9

³² Ngula-jangkaju, Jijaji wangkajalku-jana, “Nganangu-puka kuja kyananu ngarrirni kurdungurlu warrajarlu, ngakaju kajirna ngaju nyina ngaju-nyangu Kirdarna-kurlangurla kankarlarra, kapurnarla wangka, ‘Nyampurlu yapangkulpaju warrarda puraja ngajuju yijardurlu.’ ³³ Jalangu, yapangu ngalya-karirli kalu-nyanu ngurrapajirni nganta ngajukuju. Ngaka-pardu-karirli kajirna ngajulu nyina Kirdana-kurlangurla, kapurnarla kuja wangka, ‘Ngajulurlu kula karna-jana milya-pinyi nyampurraju yapa.’”

Jijajiki kapulurla yapaju marlaja wiljiwilji-jarri

Luke 12.51-53, 14.26-27

³⁴ Yali-jangkaju, Jijaji-jana wangkaja, “Marda kankujulu nyurrurlapaturlu yapangu rampal-manngu-nyanyi ngajulu ngantarna yanurnu nguru nyampu-kurra yungujulu yapa marlaja nyinami rarralya jintangka-juku. Ngulaju marda junga. Ngajurna yanurnu nyampukurra yungunkujulu nyurrurla yapa wala nyinami ngajukuju. Kujarlanya, yapa ngalya-kariri kapulu-nyarra kulu-jarri-nyayirni.

³⁵ ‘Ngalapi-nyanurlu kapulu-jana wiljiwilji-mani kirdarna-nyanu, manu yurntalu-nyanurlu kapulu-jana wiljiwilji-mani ngati-nyanu, manu kapulu-jana karntakarntarlu wiljiwilji-mani kanajardu nyanungu-nyangu. ³⁶ Yapa warlalja kuja kalu wati-kirrangurla yuwarlirla nguna, kapulu wiljiwilji-maninjarla pakarni yaliji wati.’*

³⁷ “Ngana-puka kajilpa-jana yulkayarla-juku nyanungukupalanguku warlaljaku jaji-pirdiki manu ngati-pirdiki manu kurdukurdu nyanungu-nyanguku, ngulaju ngula-juku. Kala kajilpa-nyanu ngampurra purda-nyangkarla yunguju kurdungurlu-jarrinjarla nyina ngaju-nyanguku, ngulaju kamparruju ngulakungarntijilpaju yulkayarla-wiyi karrikarri-wangu-nyayirni yangka yapa ngalya-karipiya-wanguku. ³⁸ Kajilpanpa ngampurra nyinakarla yaninjarla palinjaku ngaju-wanaku, ngulaju ngurrju. Yantarni manu nyinakaju

* **10:36** Nyangka Micah 7.6

ngaju-nyangu kurdungurlu. Kala kajinpa ngampurrpa-wangu nyinami palinjaku ngaju-wanaku, ngulaju kulalpanpaju nyarrpakulku nyinakarla kurdungurluju ngajukuju. ³⁹ Nganangku-puka yapangku kajilpa-nyanu puta mardakarla muurlparlu palinja-kujaku nyanungumiparlu, ngulaju kajika palimi-jiki. Kala kajilpa-nyanu yungkarla ngaju-kurra, ngulaju kajikaju marlaja nyinami wankaru-juku.

⁴⁰ “Nganangku-puka yapangku kaji-nyarra ngurra nyanungu-nyangu-kurra kanyi, ngulangkuju kaju ngajurlangu kanyi. Manu nganangku-puka yapangku kajiji kanyi ngurra nyanungu-nyangu-kurra, ngulangkuju-ka kanyi Kaaturlangu kujaju yilyajarni ngaju. ⁴¹ Yapa nganangku-puka kaji kanyi jarukungarduyu Kaatu-kurlangu ngurra nyanungu-nyangu-kurra yungu-ngarra yalirla nguna, Kaaturlu kapurla yinyi warntarri jurrku-juku yali jarukungarduyu-piyaku. Manu kaji wati ngana-puka nyinanja-yani ngurrju-juku, manu kaji wati-karirli yajarninjarla kanyi yali wati ngurrju ngurra nyanungu-nyangu-kurra, Kaaturlu kapurla yinyi warntarri jurrku-juku yali wati ngurrju-piyaku. ⁴² Ngajulurlu karna-nyarra yijardurlu yimingarrirni. Kajiji nganangku-puka yapangku ngajulu purami kurdu-piyarlu, manu kajirla yapa-karirli yinyi yaliki kurdungurluku ngapa walyka ngarninjaku, Kaaturlu kapurla yinyi yali yinja-warnukuju warntarri.”

11

Yimi Jijaji-kirli manu Jaanu Papitaji-kirli

Luke 7.18-35

¹ Kuja-jana lawa-jarrijalku nyiyarningkijarraku nyampurraku pinarri-maninjaku, ngula-jangka-jana ngula-ngurlu jirranganja yanu kurdungurlu-patuku kirri-patu-kurra ngula kalu karrimi Kaliliyirla, ngula yungu-jana nganta nyanungurlu pinarri-mani manu yimingarrirni yapa-patuku ngalya-kariki Kaatu-kurlu.

² Ngula-puru, Jaanu Papitajijilpa kaninjarni rdakungka nyinaja, kala wurrangku nyanungurluju manngu-nyangu ngulalpa jinta yirdi ‘Kiraji’ nyiyarningkijarrarlajinta warrki-jarrija. Ngula-jangkarlu-jana nyanungurlu yilyaja panu-kari nyanungu-nyangu kurdungurlu-patuju payirninjaku Jijajiki. ³ Yanurnulurla Jijajiki, manulu payurnu, “Wati yirdi ‘Kiraji’ kapu yanirni Kaatu-kurlangu-jangka walya nyampukurra. Ngulanya mayinpa nyuntuju, marda pardarni-jiki mayirnalurla kaji jinta-kari wati-kari yanirni?”

⁴ Jijajirli-jana yalu-manu, “Kulparilirla yanta Jaanuku, manulurla nyanunguku yimi-ngarrika nyiyarningkijarra ngula kankujulu purdanyanyi wangkanja-kurra manu kankujulu nyanyi ngurrju warrkijarrinja-kurra. ⁵ Ngajulurlajinta, pampangku yapangku kalu nyanyilki, mataju kalu wapamilki, yapa ngula kalu wijini-kirli panu-kurlu nyinami, ngulaju kalu ngurrjulu karalypalku-yijala nyinami. Yapangku jilyikingki kalu purda-nyanyilki, manu yapa ngulalu lawa-jarrija, ngulaju kajulu marlaja wankaru-jarrimilki. Ngajulurlu karna-jana yimi-ngarrirnirlangu Yimi Ngurrju yapaku nyiyarningkijarra-wangu-kurluku marlajarraku. ⁶ Yapa ngula kajulu ngajuluku yijardu-nyayirni ngungkurr-nyinami kapuru nyinanja-wangu, ngulaju kalurla Kaatuku marlaja nyina wardinyi-nyayirni!”

⁷ Ngula-jangka, Jaanu-kurlangu kurdungurlu-patu yampinjarla kul-pari yanulurla rdaku-wurra kujalpa Jaanu nyinaja. Ngula-jangkaju, Jijaji-jana nyampu wangkaja Jaanu-kurlu panu-kariki yapaku kujal-palu karrija yalumpurla, “Wayinkili! Kamparru-wiyi rdakukungarnti, Jaanu kujalpa nyinaja manangkarrarla-wiyi, nyiya-kunkulurla nyurrurlaju yanu yinya-kurraju nyanjakuju? Manngu-nyangu mayinkili rampaku nganta nyanunguju, marna kirrirdimpayi-piya kuja-ka warl-pangku nyampu-wana manu yinya-wana kijirni? Lawa, manngu-nyangunkulu Jaanuju pirrjirdi-nyayirni. ⁸ Kujankulurla nyurrurla yanu yinya-kurra nyanunguku nyanjaku, nyiya-piyakulpankulurla watikiji nyurrurlaju kilyi-jarrija? Warrurnunkulurla marda yapaku ngula-ka jurnarrparla yukami ngurrju-nyayirnirla? Yapangku ngula kalu jurnarrpa ngurrju-nyayirni palkangka mardarni manu nyiyarningkijarra-kurlu, ngulaju kalu nyinami wiriwiri-piya yuwarli wiriwirirla. Kulalpa Jaanu kuja-piya nyinaja! ⁹ Yimi-ngarrikajulu! Watiki nyiya-piyakulpankulurla nyurrurlarluju warrurnu kujankulurla yanu nyanjaku Jaanuku? Kaatu-kurlanguku warrkiniki jarukungarduyuku marda? Yuwayi, junga ngulaju! Jaanuju jarukungarduyu wiri-nyayirni Kaatu-kurlangu ngulaju panu-kari-piya-wangu! ¹⁰ Yimi Jaanu-kurlu ngulajulpa ngunaja Payipulurla, nyampunya-ka wangka: ‘Kaatu karla kuja wangkami watiki yirdiki Mijayaku, “Ngaju kapurna nyuntulurla kamparru yilyamirra ngaju-nyangu yimikirli yalumpu-kurra nguru-kurra. Yinyarla kapungku nyanungurlu yirdiyi nyuntuku ngurrju-mani yaninjarniki.”’*^{*}

¹¹ Ngaju karna-nyarra junga nyurrurlaku yimi-ngarrirni yinya Jaanu wiri parrparda-juku watikiji panu-karikiji ngulalpalu nyinaja nyampurla ngurungka nyurru-wiyi. Kala jalangu, Kaatu nyanunguju kajana nyinami Warlalja-Wiri yapa panuku manu kurdukurdurlanguku. Kujarlanya kurdukurduju kalurla wiri-jiki nyina Jaanukuju! ¹² Jaanurlu-nyarra puta yirri-puraja Kaatu-kurlu yangka kuja kajana Warlalja-Wiri nyina yapakuju. Kala lawa, kulankulu milya-pungu, manu jalangurlangurlu kula kankulu milya-pinyi-jiki Kaatuju. Kujarlaju, panu-karirli kulu-parntarlu kankulu-nyanu wiringki nganta kamparru yirrakarla yungunkulu-jana wiri nganta nyina yapa ngalya-karikiji. ¹³ Nyurru-wiyi, Kaaturlurla yungu kuruwari Mujujuku, manu wangkaja-jana jarukungarduyu-patuku yungulu yapangku purami kuruwari manu yimi kujalu yirrarnu pipangka. Ngula-jangka, Jaanu Papitajilki yanurnu manu wangkaja-jana yapaku Kaatu-kurlu kuja-ka Warlalja-Wiri nyina nyiyarningkijarraku. ¹⁴ Wangkajalu nyanungupatu kuja, ‘Jarukungarduyu Layija kapu pinarni yani nyampu-kurra nguru-kurra.’ Kujaju junga! Kulalpankulu-jana yimiki nyanungurra-nyanguku kapuru nyinayarla kajirna-nyarra yimi-nyayirni-wangu wangka nyurrurlaku: Jaanuju ngulaju Layija! ¹⁵ Kuja kankulu nyurrurlarlu langa mardarni purda-nyanja-kurlangu, ngulangkuju lu purda-nyangka yirriyirri-nyayirnirli!”

¹⁶ Ngula-jangkaju, Jijaji-jana wangkaja, “Wangkamilki yungurna-nyarra nyurrurlaku yangka yapa kuja kankulu jalangujalangu nyinami nyampurla ngurungka, nyarrpa-piyankulu nyurrurlaju? Warrarda

* **11:10** Nyangka Malachi 3.1

kankulu yunjumu-kari purda-nyanyi kurdukurdu-piyarlu. Kulalpa-nyarra nganangku nyurrurla-patuju nganyuku-mantarla. Nyurrurlaju kurdukurdu-piya kuja kalu turnu-warnu-jarra japu-wana manyu-karri manyumanyurla. Turnu-warnu-patu kalu-jana purdami turnu-warnu-kari-jangkaku:

17 ‘Wayinkilayi! Manyu-karrirli! Nyiya-jangkankulu wirntinjawangu-jarrija kujalparnalunya-nyarra yunparnu? Kulanngantankulu-nganpa marlaja wirntiyarla! Kala kujarnalu yirraruyirrarurlu yunparnu nyurnu-kurlangurla malamalarla, wanjarninkili-nganpa jirnganja yulaja?’

Nyurrurlajunkulu yalirra-piya kurdukurdu-piya! 18 Kuja Jaanu yanurnu manu-nyarra yimi-ngarrurnu Kaatu-kurlangu, kulalpa yapa ngalya-kari-piya nyinaja, lawa. Kulalpa mangarri ngarnu, manu kulalpa pama ngarnu. Kala nyurrurlarlu panungkunkulu rampalmanngu-nyangu kula-ngantalpa nyanungurlu juju mardarnu palkangka. 19 Ngaju Yapa-nyayirni-wangu Kaatu-kurlangu, ngajuju kularna Jaanu-piya. Kujarna nyampu-kurra ngaju yanurnu, ngulajurna tarngangkuku ngarnu kuyu, mangarri manu pama. Panu yapa kankulu kuja wangkami ngaju-kurlu, ‘Yuwa! Nyangkalu nyampu wati! Ngarninja wita-wangu manu pamarlangu-ka warrarda ngarni! Yipilji kajana jirnganja nyinami warrkiniki tala puntarninjakungarduyupatuku, manu panu-karirlanguku yapaku punku-watiki kajana jirnganja nyina!’ Kujanya kankulu ngaju-kurluju wangkami. Kujarlanya kankulu nyurrurlaju kurdukurdu wita-piya nyina! Ngulajulu kujapiyaju kutu wangkaya! Ngulaju ngula-juku. Yapa yangka kuja kalurla ngungkurr-nyina Kaatu-kurlanguku yimiki manu kalurla jungarni nyina Kaatuku, ngulangu kalu manngu-nyanyi yaliji Kaatu-kurlangu yimiji junga-nyayirni.”

Jijajirli-jana yapa-patu kurnta-ngarrurnu yangka ngulalpalurla ngungkurr-nyinanja-wangu nyinaja

Luke 10.13-15

20 Jijajirli kala-jana yapa panu muku ngurrju-manu nyurnu-jangka yangka ngulalpalu nyinaja kirri-paturla yirdi-paturla Kurijinirla, Pijatarla, manu Kapurniyarla. Manu nyanungu-paturlulu warraja nyangu kujalpa nyanungurlu Kaatu-kurlangu yartarnarri mardarnu watingki ngangkayi-piya-kurlurlu. Kala tarnga-jukulpalu nyanungupatuju nyiyarningkijarrarlaju majumajurlaju wartardi-jarrija, manu kulalu Kaatu pina-yaninjarla yalala-yirrarlu. Ngula-warnu, nyanungurlu-jana yapa yalumpu-patu kurntakurnta-ngarrurnu kujarlu, 21 “Yuwa, purda-nyangkajulu! Yapa ngula kalu nyinami Kurijinirla manu Pijatarla, mari-jarri karna-jana, kapu-jana majumani Kaaturluju! Ngajurna-jana yapa panu parlpuru-manu kirri-jarrarla nyanungu-nyangu-jarrarla. Kala kulalurla warntarlakuju nyinanjakuju yampinjarla Kaatu-kurra pina-yanu. Kala kajirna-jana yapa panu parlpuru-mantarla kirri-jarrarla Tayangka manu Jirdanarla, ngulangka kapulu yukayarla jurnarrpa ngawungka, manu kapulu-nyanu mapakarla yurlpilyarlu yinngirri yungulu Kaatu yalala-yirrakarla. 22 Nyampuju karna-nyarra yirri-pura nyampu junga-nyayirni. Ngaka, parra-nyayirni-wangu-puru kapu-jana Kaaturlu yapa

miimii-nyanyi yangka kuja kalurla nyanunguku-japa nyinami. Kapu-jana wita-mipa mari-jarrimi yalumpuku yapaku Taya-wardingkiki manu Jirdana-wardingkiki. Kala Kurijini-wardingki-patu manu Pijata-wardingki-patu, yangka kula kajulu ngungkur-nyina ngajuku, kula-jana mari-jarrimi, lawa. Kapu-jana maju-mani karrikarri-wangurlu.²³ Manu yapa ngula kalu Kapurniyarla nyinami, kapu-jana mayi Kaaturluju nyanungurraju kanyi kankarlarra nguru-nyayirni-wangukurra? Lawa! Nyanungurlu kapu-jana nguru manparrpa-kurlangukurra kijirni. Ngajurna-jana yapa panu parlpuru-manu kiringka nyanungu-nyangurla. Kala kulalurla warntarlakuju nyinanjakuju yampinjarla Kaatu-kurra pina-yanu. Kajirna ngajulu yantarla nyurruwiyi kirri-kirra Jatama-kurra,* majumaju yapa kujalpalu yalumpurla nyinaja, ngulangku marda kajijili yapa-kurra ngurrju-maninja-kurra nyangkarla, manu kajijili ngajulu nyangkarla Kaatu-kurlangukurlu yartarnarri-kirli, kapu kirri yinya jalangurlangu palka-juku karriyarla.²⁴ Ngajulurlu karna-nyarra yirri-pura nyampuju junga-nyayirni: Ngaka, nyanungu-nyangurla, kaji-jana Kaaturlu miimii-nyanyi yapa Jatama-wardingki jungarni-japa, ngulaju kapu-jana nyanungu-patukuju mari-jarrimi. Kala Kapurniya-wardingki-patuku, kula-jana nyanunguju mari-jarrimi!”

Nyampurra-kurlunya-jana Jijajiji yapaku wangkaja

Luke 10.21, 22

²⁵ Ngula-jangka, Jijajirla wangkaja Kaatuku, “Wapirra, nyuntu kanpa nyinami Warlalja-Wiri nyiyarningkijarraku yalkirirlaku manu nguruku nyampuku. Nyuntulurlunpa-nyanu milki-yirrarnu yapa panukurra ngurrpa-kurra. Kala nyuntulurlunpa-nyanu milki-yirrarninja-wangurlu wuruly-mardarnu yapa-kujaku yangka pinangkalpa-kujaku.²⁶ Yuwayi, Wapirra, nyampu ngurrpa-patukunyanpa-jana yapakuju ngampurra nyinaja. Ngulakunya karnangku yati-wangka.”

²⁷ Ngula-jangka, Jijaji-jana wangkaja yapa-patuku, “Wapirrarlu ngajukupalangurlu nyiyarningkijarra-kurlu pinarri-manu ngaju. Ngajujurna Kaja-nyanu nyanunguku. Nyanungu-miparlu kaju jungangukuju ngajuju milya-pinyi. Manu ngajulurlu Kaja-nyanu-miparlu karna jungangukuju nyanunguju milya-pinyi. Yapaku ngulaku milarninja-warnu-mipaku, ngularna-jana nyanungu yimi-ngarrurnu, ngula-patumiparlu kapulu ngaka ngajukupalangu Wapirra milya-pinyi.

²⁸ “Nyurrurla panu ngula kankulu wajampa-jarri manu miyalu maju-jarri nyiyarlangu-jangka, yantarnili ngaju-kurra, manu kapurna-nyarra rarralypaku nyinanjaku walyka-yirrarni, manu ngajulurlu kapurna-nyarra wajampa-wangu-mani manu miyalu maju ngurrju-mani.²⁹⁻³⁰ Purda-nyangkajulu kuja karna-nyarra ngaju nyarrpa nyurrurlaku wangkami, manulu kangka yimi ngaju-nyangu nantuwupiyarlu kuja-ka kanyi nyinanja-kurlangu jakumanu-kurlangu purturlurla. Jaru kuja karna-nyarra ngajulurlu nyurrurlaku yimi-ngarrirni, kula-nganta rarralypa nyinanja-kurlangu ngula-ka nantuwurlu kutu kanyi warlpa-piya mata-wangurlu. Ngaju karna-jana yapaku marinji nyina, manu kula karna-jana yapa putaputa yirntirni kulungku. Ngaju-nyangu jaruju ngulaju warlpa-piya nyurrulakuju yungunkulu kanyi nantuwu-kurlangu nyinanja-kurlangu-piya. Kajinkili

* 11:23 Genesis 18-19

nyurrurlarlu jaru ngaju-nyangu kanyi, kulankulu wajampa-jarrimi manu miyalu maju-jarrimi nyiyarlangu-jangka, lawa.” Kujanya-jana Jijajiji wangkaja yapa-patukuju.

12

Jijajirli-jana pinarri-manu Kaatu-kurlangu Parra-nyayirni-wangu Jarrirtiye

Mark 2.23-28, Luke 6.1-5

¹ Ngaka-pardu-kari, Jijajijilpa-jana jirrnganja yaninja-yanu nyanungu-nyangu-purnuku kurdungurlu-patuku, jirrnganja-jana yaninja-yanu kulkurru-jarra kujalpa miyi pardija lukarrara-piya. Ngula-piyalpalu wapanja-karrarlu-juku miyi pajirninjanu rdakangkuju kurdungurlu-paturluju ngarninjakungarntirli yarnunjukurlu. ² Paraji-paturlu kujalu-jana nyangu miyi pajirninjakurra, ngula-jangka, yanurnulurla Jijajiki, ngulajulurla wangkaja, “Jalangu ngulaju Kaatu-kurlangu Parra-nyayirni-wangu. Nyuntu-nyangu-paturlu kurdungurlu-paturlu kalu kuruwarri juwa-kijirni ngalipa-nyangu kuja kalu miyiji pajirninjanu-Parra-nyayirni-wangu-puru! Kuja-wangulpalu nyinayarla!”

³ Jijaji-jana wangkaja Paraji-patuku, “Milya-pinyi kankulu yimi Tapiti-kirli kujalpa-jana warrmarla nyanungu-nyangu mardarnu nyurru-wiyi. Mangarri-wangulpalu nyinaja yarnunjukun-nyayirni. ⁴ Junga-juku, yukajarni Tapiti Kaluku Tarruku-kurra, mangarri-nyayirni-wangu manu kutu, manu-jana maninjarla yungu warrmarlaku nyanungu-nyanguku. Nyampuju mangarri-nyayirni-wangu, ngulajulparla kurapaka ngunaja Kaatu-kurlangu. Kaatu-kurlangu kuruwarriji-ka wangka ngulaju kapulu maralypikingarduyurlu-puka ngarni yaliji mangarriji. Kala kujalu Tapitirli manu warrmarla nyanungu-nyangurlu mangarri yali ngarnu, kujakuju Kaaturlu kula warntarla-pajurnu, lawa. ⁵ Manu nyurrurlarlu yapangku kankulu milya-pinyi-jala kuruwarri Mujujukurlangu kuja-ka wangkami warrki-wangu nganta yungulpalu yapa nyinayarla Parra-nyayirni-wangu-puru. Kala Yuwarli Maralypirla Kaatu-kurlangurla, maralypikingarduyu-paturlu kalurla purrami kutu kuyu warntarri Kaatuku Parra-nyayirni-wangu-puru. Kujarlunya kalu warrarda kuruwarri rdilyki-pinyi Parra-nyayirni-wangurla warrki-jarrinjarla. Kala Kaaturlu kula kajana pinyi kuja-wanawanaju. Jungarni-juku-jala kalurla nyina Kaatukuju. ⁶ Kala jalangu karnanyarra yimi-ngarrirni nyurrurlaku kuruwarri jinta-kari. Nyampu kuruwarri-ka wiri-nyayirni nyina Yuwarli Maralypi-piya-wangu. ⁷ Nyampuju-ka Kaatu wangkami Payipulurla:

‘Nyurru-wiyirna-nyarra wangkaja nyurrurla yapaku purranjaku jiyipiki manu pulukuku warlungkaju yinjaku ngajuku. Kala jalangurlu yungurna-nyarra wangka yungulpankulu-jana mari-jarrinjarla ngurrju nyinakarla yapa ngalya-kariki.’*

Kajinkili nyurrurlarlu yapangku junga-nyayirni-irli jurrungku nyampu yimi-pardu milya-pungkarla, ngula-jangka nyurrurlarlu kapunkulu-jana yampiyarla maju-pajirninjanu-wangurlu yapa yangka ngula kalu

* 12:7 Nyangka Hosea 6.6

ngurrju-juku nyina kuruwarri rdilyki-pinja-wangu-juku. ⁸ Ngula-juku, ngajujurna Yapa-nyayirni-wangu Kaatu-kurlangu. Warlalja-Wiri karna nyina nyampukuju Parra-nyayirni-wangukuju Kaatu-kurlanguku.”

Jijajirli parlpuru-manu wati rdaka manjanja-kurlu

Mark 3.1-6, Luke 6.6-11

⁹ Jijaji yanurnu pina jaaji-kirra Juwu-kurlangu-kurra. ¹⁰ Ngulangkaju parlu-pungu wati rdaka manjanja-kurlu. Ngulangka-yijalpalu yapa-patu Paraji-patu karrija, Jijajijilpalu karrinjarla warrawarra-kangu kaji marda parlpuru-mani wati rdaka manjanja-kurlu Parra-nyayirni-wangurla Kaatu-kurlangu. Kaji Jijajirli wati rdaka manjanja-kurlu parlpuru-mantarla Parra-nyayirni-wangu-puruju, kapulu jiily-ngarrikarla kujarlu, ‘Nyuntulurlu kanpa juwa-kijirni Mujuju-kurlangu kuruwarriji.’ Kujakungarntirli, payurnulu Jijaji, “Kajilparnalu yapa nyurnu ngurrju-mantarla Parra-nyayirni-wangu-puru, kujaju marda jarrwara ngalipa-nyanguku kuruwarrikiji?”

¹¹ Jijajirli-jana nyanungu-patu yalu-manu, “Yungurna-nyarra payirni wita nganayi, kajilpankulu mardakarla tangkiyi manu marda puluku, manu kajilpa wantiyarla rdakungka kaninjarra Parra-nyayirni-wangurla, nyarrpa-jarri kajikankulu? Kajikankulu mayi yampimi yinyarla Parra-nyayirni-wangurla wilypi-maninja-wangurlu? Lawa, nyurrurlarluju kajikankulu kapankurlu kutu wilypi-mani Parra-nyayirni-wangurlaju! ¹² Ngulaju ngula-juku, Kaatu kajana karrikarri-wangu yapakuju yulkami jiyipi-piya-wanguku. Kujarlanya, kajirilpa-jana yapa nyurnu-jangka parlpuru-mani parra-nyayirni-wangu-puru Kaatu-kurlangu-puru, ngulaju ngurrju-juku.” ¹³ Junga-juku, Jijajirli wangkaja watiki rdaka manjanja-kurluku, “Waku wipiya!” Junga-juku, rdakaju wurr-kijirninjarla wipija, ngula rdakaju ngurrju-jarrija pina ngayi rdaka jinta-kari-piya.

¹⁴ Kujalu nyangu Jijaji wati-kirra parlpuru-maninja-kurra Parajipaturluju, ngula-jangkarluju, yampinja-yanulkulu jaajiji. Turnujarrinjarla jaaly-manulpalurla jangkardu Jijajiki nyarrparlu yungulu pinyi.

Jijaji ngulaju Warrkini Kaatu-kurlangu Milarninja-warnu

¹⁵ Kuja-jana Jijajirli purda-nyangu Paraji-patu ngulalpalurla nyanunguku pinjaku japirdija, yampinjarla yanu yinya-ngurluju. Panungkulu yapangku nyanungu puraja purdangirli-wanarlu, manu-jana panu nyanungu-patu parlpuru-manu nyurnu-jangka. ¹⁶ Nyanungurlu yangka kujalpa-jana yinya-patu parlpuru-manu, kala-jana pututupungu wurulypaku nyinanjaku yimi-ngarrirninja-wangu. ¹⁷ Nyarrpa-jangka-jana yapa yinya-patu Jijajirli yimi-ngarrirninja-kujaku yapa ngalya-kari-kijaku wurulypa-manu? Nyampu jaru ngulaju jurruku-juku Kaatu-kurlangu yinyarlu kuja yimi nyarrparlu Yijayarlu yirrarnu Payipulurla nyurru-wiyirli. Nyampunya Yijayaju marlaja wangkajarla Kaatukuju:

¹⁸ “Nyampu wati ngulaju ngaju-nyangu warrkini. Ngajulurlurna nyanungu milarnu. Ngaju karnarla yulkami nyanunguku, manu kaju nyanungurlu ngaju miyalu raa-pinyi. Ngajulurlu kapurnarla kurru-pinyi ngaju-nyangu Pirlirra. Nyanunguju

kapu-jana yapa Juwu-wangu-patuku ngurrara-kari ngurrara-karirlaku yaninjarla wangka yungulu-nyanurla jungarni marlaja nyinami.

19 Nyanungu kula-jana kulu-jarrimi yapakuju, manu kula-jana kulungku ngarrirni nyanungu-patu. Nyanungurlu kula-nyanurla yapangka milparniwarrarnirla pulka-pinyi.

20 Nyanungu kula-jana yapaku kulu-jarrimi ngula kalu rampaku nyinami, manu kula-jana yapa kulungku kurnta-ngarrirni ngula kalu wapakarra nyinami. Nyanunguju kapu-jana tarnga-juku yapakuju marinji-jiki nyinami, manu kujarlaju ngaka nyanungu-paturlu panungku kapulu purda-nyanjarla purami kuruwari Kaatu-kurlangu. Kajilirla jungarni nyina Kaatuku, kula-jana nganangku-puka warla-pajirni.

21 Yapa panu ngurrara-kari ngurrara-kari kapulurla nyanunguku wala nyina.”*

Kujanya Yijayarlu Payipulurlaju yirrarnu. Kujarlanya-jana yapa yinypatu Jijajirli yimi-ngarrirninja-kujaku yapa-kari-kijaku wurulypamanu.

Juwu-paturlu wiriwirirli, Juju Ngawu pajurnulu Jijajiji yirdiji Pirljipu nganta

Mark 3.20-30, Luke 11.14-23, 12.10

22 Ngaka-pardu-kari, panu-karirli yapangkulurla wati kangurnu Jijajiki. Nyampurlu watingkilpa palkangka juju pirlirpa mardarnu, manu ngula-jangkanyalpa wangkanja-wangu manu pampa nyinaja. Jijajirli yinya wati parlpuru-manu ngula yungu nyanyilki manu kulpari wangkamilki. 23 Kujalu yapanku nyangu nyampu wati kuja Jijajirli parlpuru-manu, ngulakujulurla marlaja paa-karrija. Nyanungu-paturlupalu-nyanu payurnu, “Wayinpa! Wati nyampuju marda Mijaya, Kingi Tapiti-kirlangu-jangka warlalja turnu-warnu-jangka!”

24 Kujalu-jana Paraji-paturlu purda-nyangu yapa-patu wangkanja-kurra nyampu-kurra, wangkajalu-jana, “Jijajiji-ka nyinami Juju Ngawu-kurlu yirdi-kirli Pirljipu-kurlu kaninjarni palkangka-kurluju. Pirljipu yangka Juju Ngawu ngulaju kajana juju-kari juju-kariki nyinami wiri-jarlu. Pirljipururlu karla kurru-pinyi yartarnarri Jijajiki. Kuja-jangkarlunya kajana Jijajirli jurnta yilyami juju-patu-karilki yapakuju.”

25 Jijajirli-jana milya-pungu yalumpu kujalpalu nyarrpa manngunya, ngulaku-jana wangkaja, “Nyurrurlarlu kankulu warntarla manngu-nyanyi! Yungurna-nyarra wita-wiyi wangkami. Ngurrara-jintarlu kajilpalu-nyanu yapanku warrarda pakakarla, kulalpalu ngulaju turnulku jintangkalku warrarda nyinakarla, ngulaju kajikaluku muku lawa-jarrimilki. Manu kajilpalu-nyanu kirda-nyanurlu, ngati-nyanurlu, papardi-nyanurlu, manu ngawurru-nyanurlu warrarda pakakarla nyanungu-paturlu warlaljarlu, yalumpu-paturlangu kulalpalu nyinakarla turnu-juku jintangka-juku, ngulaju kajikaluku muku lawa-jarrimi-yijala. 26 Kuja-piyarlu-yijala kulalpa-jana Juju Ngawungku Pirljipururlu juju-kari juju-kari jurnta yilyayarla yapakuju, lawa. Kajilpa-jana jurnta yilyayarla, ngulaju kajika rampakujarrinjarla lawa-jarrimilki nyanungurlangu-juku. 27 Nyurrurlarlu

* 12:21 Isaiah 42.1-4

kankujulu manngu-nyanyi ngulangku nganta kaju Pirljipurlu yinyi nganta ngajuku yartarnarri yapaku parlpuru-maninjaku. Kala kajilpa junga ngunakarla, ngula-jangka nganangkulku-jana yartarnarriji yungu nyurrurla-nyangukuju kurdungurlu-patukuju ngula-kurlurlu yungulu-jana juju pirlirrrpa-wati yapaku jurnta yilyami? Juju Ngawungku, kula kajana yartarnarriji yinyi. Kaaturlu kajana yinyi yartarnarriji. Kujarlaju kapulu-nyarra warntarla-pajirni. ²⁸ Kaaturkurlangu Pirlirrrparlu kaju yartarnarri yinyi ngajukuju yungurna-jana juju jurnta yilyami yapaku. Kujarlanya yungulpankulu milya-pungkarla jalanguju Kaatu-ka Warlaja-Wiri nyina nyiyarningkijarra nyampurla walyangka.”

²⁹ Ngula-jangkaju, Jijaji-jana yarda wangkaja yimi-kari Juju Ngawukurlu-yijala. “Juju Ngawu ngulaju wati pirrjirdi-piya kuja-ka nyiyarningkijarra mardarni kaninjarni yuwarlirla. Milya-pinyi-yijala kankulu kajilpa purunjunju yukayarla wati-kirlangu-kurra pirrjirdi-kirlangukurra yuwarli-kirra wijikingarnti. Ngulakungarntiji kamparru-wiyi yarnkami karla wati pirrjirdikiji, manu wayirni-ka rdaka-jarra wirliyajarra. Ngula-jangkarlunya-ka manilki wijingkiji jurnarrpaji. Ngula-piya-yijala ngaju karna pirrjirdi-nyayirnilki nyina Juju Ngawu-piyawangu!”

³⁰ Ngula-jangkaju, Jijaji-jana wangkaja, “Ngana-puka ngula-ka nyina ngaju-wangu, ngulaju kaju ngajuku jangkardu nyinami. Manu nganangku-puka ngula kajana yapa ngaju-kurra-maninja-wangurlu mardarni, kujarlaju kaju ngajukuju yapa panuju jurnta mardarni. ³¹ Kujarlanya karna-nyarra ngajuju nyampuju wangkamilki nyurrurlakuju: Nganangku-puka kajilpa punku-pajikarla Kaatu marda manu marda yapa jinta-kari, manu yapa ngula kajilpa yangka nyiyarlangurlajinta majumajungka-jarriyarla, ngula-jangkaju Kaatu kapurla yawuru-jarrimi-juku yalala-yirrarninja-warnukuju. Kala nganangku-puka kajilpa punku-pajikarla Pirlirrrpa Kaatu-kurlanguju, ngulakuju Kaaturlu kapu-nyanurla kunka-mani. ³² Nganangku-puka kajilpaju punku-pajikarla ngaju yangka Kaatu-kurlangu Yapa-nyayirni-wangu, ngula-jangkaju Kaatu kajikarla yawuru-jarrimi-juku yalala-yirrarninja-warnukuju. Kala nganangku-puka kajilpa punku-pajikarla Pirlirrrpa Kaatu-kurlanguju, ngulakuju Kaatuju kulalparla yawuru-jarriyarlalku jalangu, manu kula ngakarlangu.”

Yimi nyampuju panu-kurlu watiya-kurlu miyi ngurrju kuja-ka ngulangka pardimi manu watiya-kari miyi ngawu-kurlu

Luke 6.43-45

³³ Ngula-jangka, Jijaji-jana yapa-patuku wangkaja, “Kajilpa pirrjirdi watiya karriyarla, ngulangkaju kapu miyi ngurrju mardarni. Kala kajilpa rampaku watiya karriyarla, ngulangku kuja-ka miyi mardarni, ngulaju ngawu ngarninjakuju. Miimii-nyangka ngurrju-japa ngawu-japa miyiji, ngula-jangkarlu kapunpa nyuntulurlu milya-pinyi pirrjirdi-japa marda rampaku-japa watiya yalumpu. Ngula-piyarluyijala, miimii-nyangkalu-jana yapa nyarrpa kalu nyina ngurrju-japa maju-japa. ³⁴ Nyurrurla yapa ngawu-nyayirni, ngulajunkulu warnapatu-piya! Nyiyarlangu ngula kalu yapangku nginyinginyirli manngunyaanyi yangka nyiyarningkijarra ngurrju manu marda ngawu, kuja-piya-juku kapulu lirra nyanungurra-nyanguju wangkami. Nyurrurla-

nyangu nginyinginyiji nyiyarningkijarra-kurlu ngawu-mipa-kurlu, nyarrpalkulpankulu nyiyarlanguju ngurrjuju wangkayarla?³⁵ Ngurrjungku yapangku-ka manngu-nyanyi nginyinginyirli nyiyarningkijarra yangka ngurrju-mipa, manu ngula-ka ngurrju nyiyarningkijarra wangkami lirra nyanungu-nyangu-jangka. Kala ngurrju-wangurlu yapangku, ngulaju-ka nyiyarningkijarra majumaju-mipa nginyinginyirli nyanungu-nyangurlu manngu-nyanyi, manu kuja-ka wangkami yapa ngurrju-wangu yangka nyiyarningkijarra lirra nyanungu-nyangu-jangka.³⁶ Ngaju karna-nyarra nyurrurlaku junga wangkami: Ngaka nguru Kaatu-kurlangurla kaji-jana Kaaturlu yapa panu miimii-nyanyi ngurrju-japa marda maju-japa, kapu-jana nyanungurlu yapa jinta-kari jinta-kari payirni kujalpalu jaru ngurrju-wangu manngu-nyanjarla kutu wangkaja nyampurla walyangka.³⁷ Kaji-nyarra Kaaturlu nyurrurla jinta-kari jinta-kari miimii-nyanyi, kapu-nyarra nyanungurlu marlaja manngu-nyanyi jaru kujalpankulu wangkaja lirra nyurrurla-nyangu-jangka, marda ngurrju manu marda ngurrju-wangu. Nyurrurla-nyangu jaruju marda ngurrju. Kujarlaju Kaaturlu kapu-nyarra ngurrju-pajirni. Kala nyurrurla-nyangu jaru-kariri marda ngurrju-wangu. Kujarlaju, Kaaturlu kapu-nyarra ngawu-pajirni.”

Jijajirli kula-jana milki-yirrarnu Kaatu-kurlangu yartarnarri Juwupatuku wiri-patuku

Mark 8.11-12, Luke 11.29-32, 11.24-26

³⁸ Kujalu Paraji-paturlu manu kuruwarrikingarduyu-paturlu purda-nyangu Jijaji-kirlangu yimi miyi-kirli ngurrju manu ngawu-kurlu, ngulalurla ngula-jangkaju wangkaja nyanungukuju, “Tiija, milki-yirrakanpanpa Kaatu-kurlangu yartarnarri yangka kuja ngantangku yungu. Kajinpa-nganpa milki-yirrarni, ngulaju kapurnangkulu milya-pinyi nyuntunparla Kaatuku warlalja.”

³⁹ Kala lawa, Jijajirli-jana wurra-manu, manu-jana wangkaja, “Yapa ngula kalu nyinami jalangu, ngulajulu ngurrju-nyayirni-wangu! Manu nyurrurlarlanguurlu, kula kankulu Kaatu purami yijardurlu! Nyurrurlarlunkujulu payurnu yungurna-nyarra nyiyarlangu Kaatu-kurlangu milki-yirrarni yartarnarri, kujakujurna lawanya ngampurpa-wangu! Nganayi-mipa kapurna-nyarra ngajulurluju milki-yirrarni Kaatu-kurlangu yimi Juuna-kurlu jarukungarduyukurlu.⁴⁰ Juunajulpa nyinaja kaninjarni miyalurla yawu wiri-kirlangurla parra-patuku manu munga-patuku marnkurrapku. Ngulapiya-juku kapurna ngajulu Yapa-nyayirni-wangu Kaatu-kurlangu nguna milyingka.⁴¹ Yungurna-nyarra maya wangka jarukungarduyukurlu Juuna-kurlu. Nyurru-wiyi, Ninupu-wardingkirli yapangku, purda-nyangulu Juuna ngulalpa-jana yimi-ngarrurnu Kaatu-kurlu, ngulajulu nyiyarningkijarra ngawuju yampijalku. Ngula-jangka, pinayaninjarla yalala-yirrarnu Kaatuju. Ngaka nguru-nyayirni-wangu Kaatu-kurlangurla kaji-jana miimii-nyanyi yapa jintawarlayi-juku ngurrju-japa manu ngawu-japa, yapa panu kirri Ninupu-wardingki kapulu karrimi, manu kapulu-nyarra ngawu-pajirni. Kala jalanguju yimi ngaju-nyangu, ngulaju wiri-jiki yinyaku nyurru-warnuku yimiki Juuna-kurluku. Nyurrurlarlulpankujulu purda-nyangkarla ngaju-nyangu yimi.

⁴² Ngula-jangkaju, ngajulu yungurna-nyarra yimi wita yimi-ngarrirni karnta wiri-kirli ngulalpa nyurru-wiyi nyinaja nguru-karirla yird-inkingaju Jiiparla. Nyurru-wiyi, mardukuja nyampujulpa warna yanu kurlirra-jangka wurnturu-nyayirni ngurrara nyanungu-nyangu-jangka nyampu-kurra ngurrara kingi Julumunu-kurlangu-kurra. Nyanungurlu karntangu purda-nyangu kingi Julumunu rdirrinyapa-nyayirni pinangkalpa nganta. Ngaka nguru-nyayirni-wangu Kaatu-kurlangurla kaji-jana Kaaturlu miimii-nyanyi panu yapa kuja kalu nyina ngurrju-japa manu ngawu-japa, wiri-nyayirni mardukuja kapu karrimi, ngulangku kapu-nyarra ngawu-pajirni. Kala jalangu, yimi ngaju-nyangu ngulaju wiri-jiki yinyaku nyurru-warnuku yimiki Julumunu-kurluku. Kujakuju nyurrurlajulpankulu nyinayarla karnta yinya Jiipawardingki-piya. Nyurrurlarlulpankujulu purda-nyangkarla ngaju-nyangu yimi.”

Jijaji wangkaja-jana yapakuju yimi juju pirlirra panu-kurlu

Luke 11.24-26

⁴³⁻⁴⁴ Jijaji wangkaja, “Kuja-ka juju pirlirra wilypi-pardimi yapajangka, yalumpu yapa ngulaju yuwarli-piya ngula-ka yapa-wangu lawa karrimi. Ngula pirlirra-ka warna warru yani manangkarrawana ngapa-wangu-wana, warru nyanyi karla ngurraku ngurrjuku yungu nyinami ngulangka. Kala ngurra ngurrju-wangurla, ngulaju kanyanu wangkami kuja, ‘Kulpari yani mardarna yapa-kurra yangka-kurra kujalparna nyinaja kamparru-wiyi. Kula-ka nganalku nyinami yapangka yinyarlaju kaninjarniji.’ Junga, yinya pirlirra-ka kulpari yani yangka-kurra yapa-kurra, manu karla rdipimi yapaku yuwarli ngurrju-piyaku kuja-ka marlajarra karrimi nyiyarningkijarrakurlu jungarni-maninja-warnu-kurlu. ⁴⁵ Ngula-jangka-ka yangka juju pirlirra yani, manu kajana nyanungurlu yada kanyirni pirlirra wirli-pala-karilki, ngulaju juju-patu-nyayirnilki. Ngula-jangka, panu juju pirlirra kalu yani, manu kalu yukami nyinanjaku palkangka yapangka yinyarla. Ngula-jangka, yapa yangka juju pirlirra-watikirli, ngulaju nyanunguju ngawu-nyayirnilki. Ngula-piya-yijalankulu nyurrurlaju kujankujulu juwa-kujurnu.”

Yimi nyampu ngulaju Jijajikpalangu ngati-nyanu-kurlu manu nyanungukupurdangka-patu-kurlu kukurnu-nyanu-patu-kurlu

Mark 3.31-35, Luke 8.19-21

⁴⁶ Ngulalpa-jana Jijaji yapaku wangkaja-juku, ngula-jangkaju, yanurnulurla ngati-nyanu manu kukurnu-nyanu Jijajiki nyanjaku. Ngulaju karrijalpalu yarlungka-juku, manu wangkajalu-jana yapaku, “Nganimpa yungurnalurla wangkami Jijajiki.” ⁴⁷ Junga-juku, yapa jintarla yaninjarla wangkaja Jijajikiji, “Jijaji, ngati-puraji manu kukurnu-puraji-purnu kangkulu pardarni yarlungka. Wangkami yungungkulu.”

⁴⁸ Jijajirli payurnu, “Ngana ngajukupalangu ngatiji warlalaju? Manu ngana-kari ngajukupurdangkaju warlalaju?” ⁴⁹ Ngula-jangka, Jijajirli-jana jiily-ngarrurnu kurdungurlu-patu nyanungu-nyangu, manu wangkaja, “Nyampurra-jala-ngarralu ngajuku ngatiji manu ngajukupurdangka-purnuju warlalaju.” ⁵⁰ Nganangkupuka kaji purda-nyanyi yimi Kaatu-kurlangu wilji-wangurlu manu purami yangka kuja-ka nguru-nyayirni-wangurla nyina, ngulanyalu ngajukupurdangka kukurnu manu ngajuku ngati warlalaju.”

13

Jijaji-kirlangu yimi-nyayirni-wangu jukurpa wati-kirli ngurlu kuja warru kujurnu miyikingarnti

Mark 4.1-9, Luke 8.4-8

¹ Kuja-jana Jijaji wangkaja yapaku nyanungu-nyangu ngati-nyanukurlu manu nyanungukupurdangka-kurlu kukurnu-nyanu-patu-kurlu, parrangka jurrkungka-juku nyanungu yanu yuwarli-ngirli mangkuru wiri-kirra. Pirri-manu yinyarla yapaku pinarri-maninjaku. ² Ngulakurrajukulurla yapa panu yanurnu, manu turnu-jarrijalkulpalurla yungulu purda-nyanyi jaru pinarri-maninja-kurra. Kujakungarntiji Jijajiji warrkarnu pawurtu-kurralku, ngulangkalkulpa nyinaja. Yapajulpalu karrija warru pirntinyarrarla-juku. ³ Ngulakuju-jana yimi-ngarrurnu jaru Kaatu-kurlu, nyiyarningkijarralpa-jana yimi-nyayirni-wangu jukurpa yirri-puraja, wangkaja-jana, “Yungurna-nyarra jaru wita yirri-pura ngarrka-kurlu jinta-kurlu kujalpa mardarnu yakujurla ngurlu panu. Kujalpa warru yanu yarlu-wana, ngulajulpa ngurluju warru pirri-kujurnu miyiki pardinjakungarnti. ⁴ Kujalpa warru wapaja, ngulangkululpa warru kujurnu ngurlu kuja-purda kuja-purda. Panu-kariri ngurluju wantija yirdiyirla. Ngurlu, kujalpalu wantija yirdiyirla, ngulajulpalu-jana jurlpungku jayirr-maninjarla muku ngarnu. ⁵⁻⁶ Ngurlu panu-karilpa wantija walyangka tarlangka. Ngurlu kujalpalu wantija walyangka tarlangka, ngulajulpalu kapanku pardija ngari wita. Lawa-jukulpalu ngarnaju putaputa yukaja walyangka tarlangkaju, manulpa-jana wantangkulku jankaja linji-karda ngarnaju rdarrjangkaju ngapa-wangurla. ⁷ Panu-kari ngurluju wantija marnangka jilkarla-kurlurla. Ngurlu, kujalpalu wantija marnangka jilkarla-kurlurla warrukirdikirdi, ngulajulu pardija jilkarla-wana. Ngulajulpa-jana jilkarlarlu kurl-mardarnu tarnngajuku, ngulaju ngurlujulpalu kurl-mardarninja-warnuju tarnnga-juku maju-jarrija. ⁸ Kala, panu-kari ngurluju wantija walyangka walyirirla. Ngurlu, kujalpa wantija walyangka walyirirla, ngulajulpalu purrulyun-pardija ngurrju-juku, manulpalu wiri-jarrija. Ngulalparla ngurlu ngurrju-kurlu jirrnganja wiri-jarrija, ngulaju yapaku ngarninjaku. Wiri-jarrijalpa ngurlu-kariri panu-jarlu-kurlu, ngalya-karilparla jirrnganja wiri-jarrija panu-kurlu, manu ngalya-karilparla jirrnganja wiri-jarrija marnkurpa-mipa-kurlu.” ⁹ Ngula-jangka Jijaji-jana wangkaja, “Kuja kankulu nyurrurlarlu langa mardarni purda-nyanja-kurlangu, ngulangkululu purda-nyangka yirriyirri-nyayirnilri!”

Niyaku kala-jana Jijaji wangkaja yimi-nyayirni-wangu jukurpa yapaku?

Mark 4.10-12, Luke 8.9-10

¹⁰ Ngula-jangkaju, Jijaji-kirlangurlu kurdungurlu-paturlulu yaninjarla payurnu nyanungu, “Kuja kanpa-jana yapa pinarri-mani, nyiyajangkarlu kanpa-jana yalumpurra yirri-pura jukurpa yimi-nyayirni-wangu-patu-mipaju? Kulalpalu nyarrparlu langa-kurra-mantarla.”

¹¹ Junga-juku, Jijajirliki-jana yada yirri-puraja yimi-nyayirni-wanguju, wangkaja, “Kaaturluju yilyajarni yungurna-nyarra yimi-ngarrirni nyanungu-kurlu yangka kuja kajana Warlalja-Wiri nyina yapakuju. Kala ngalya-kariki yapaku, kularna-jana yimi-nyayirni-wangu warraja-mani yungulu langa-kurra-mani. ¹² Nganangku-puka

kuja-ka milya-pinyi wita-karrikarri Kaatu-kurlu manu nganta maya-juku yungu pinarri-jarri, Kaaturlu kapu ngulaju nyiyarningkijarrakuju yapa pinarri-mani. Kala yapa kuja-ka nyina purda-nyanja-wangu nyiyarningkijarraku Kaatu-kurluku manu ngampurrpa-wangu nganta kuja-ka nyina pinarri-jarrinjaku, kula Kaaturlu pinarri-mani nyiyarlanguju. ¹³ Nyanyi kajulu warrki-jarrinja-kurra ngajuluju. Kala kula kajulu yijardurlu milya-pinyi. Purda-nyanyi kajulu wangkanja-kurra. Kala kula kajulu ngajulu yijardurlu purda-nyanyi, manu ngampurrpa-wangu kalu nyina milya-pinjaku jaruku ngaju-nyanguku. Kujarlanya karna-jana yimi-ngarrirni jukurru yimi-nyayirni-wangumipaju yapaku yinyarrakuju. ¹⁴ Nyampuju yimi jurru-juku kuja jarukungarduyu Yijaya wangkaja nyurru-wiyi yapa-patu-kurlu yinypatu-kurlu:

‘Nyampunya Kaatuju-ka wangkami, “Nyampurrarlu yapangku kapujulu purda-nyanyi wangkanja-kurra. Kala kulalu jaru ngaju-nyangu milya-pinyi. Kapujulu nyanyi warrki-jarrinja-kurra. Kala ngajulu nyanja-warnurlu kulajulu milya-pinyi.

¹⁵ Kula kalu manngu-nyanyi yijardurlu ngaju-kurlu. Ngulajulu-nyanu wapirri-yirrarnu rdaka nyanungurra-nyangurla langangka ngaju-kujaku purda-nyanja-kujaku. Milpajulu palija ngaju-kujaku nyanja-kujaku. Kajili-nyanu milpa raa-juku pampa-jarrinja-wangurlu yampiyarla, ngulaju marda kapujulu nyangkarla jungarnirli. Manu kajili-nyanu langa raa-juku wapirri-yirrarninja-wangurlu yampiyarla, ngulaju marda kapulu purda-nyangkarla jaruju ngaju-nyanguju, manu kapujulu marda milya-pungkarla nginyinginyi-kirli nyanungurra-nyangu-kurlurlu. Ngula-jangka kapujulu kulpari-jarriarla ngaju-kurra, manu kapurna-jana ngurrju-mantarla pirlirra pirrjirdi-karda.” ’*’

¹⁶ Ngula-jangka, Jijaji-jana nyanungu-nyanguku kurdungurluku wangkaja, “Nyurrurlarlu yapa-paturlu kankujulu nyanyi paniyakurlurlu manu kankulu purda-nyanyi jaru ngaju-nyangu langakurlurlu! Kujarlanya kankujulu wardinyi-nyayirni marlaja nyina!

¹⁷ Ngaju karna-nyarra wangkami junga: Nyurru-wiyi, panu Kaatukurlangu jarukungarduyu-patu manu panu-kari yapa ngulalpalurla jukaruru nyinaja nyanunguku, ngula-paturlu nganta yungujulu nyangkarla jurru-juku ngula kankujulu nyanyi jalangurlu, kala lawa. Kulajulu kujaju nyangkarla. Manu ngula-paturlu nganta yungujulu jurru-yijala purda-nyangkarla ngula kankujulu purda-nyanyi jalangurlu.”

Jijajirli-jana milki yimi-ngarrurnu yimi-nyayirni-wangu jukurru wati-kirli ngurlukungarduyu-kurlu kurdungurlu-patuku

Mark 4.13-20, Luke 8.11-15

¹⁸ Jijaji-jana wangkaja, “Purda-nyangkajulu ngajulu yungunkulu pina-jarrimi nyarrpa-ka wangka nyampu yimi-nyayirni-wangu jukurru wati-kirli ngurlukungarduyu-kurlu. ¹⁹ Panu-karirli yapangku ngula kalu purda-nyanyi yimi Kaatu-kurlu yangka kuja kajana Warlalja-Wiri nyina yapakuju, purda-nyanyi kalu yimiji, kala kula kalu yijardurlu milya-pinyi kuja-ka nyarrpa wangkami. Ngulaju kalu

* **13:15** Nyangka Isaiah 6.9-10

yirdiyi-piya nyinami kuja-ka ngurlu panu wantimi. Ngula-jangkaju, yanirni kuja-ka Juju Ngawulku, ngulangkuju kajana jurnta kanyi jaruju jurpu-piyarlu.

²⁰ “Ngalya-kari yapa kalu nyina tarla walya-piya. Ngurlu kujalu wantija walyangka tarlangka, kujalu ngarna puta yukaja tarlangka, ngula-piyarlu-yijala kalu yapangku ngalya-karirli purda-nyanyi jaru Kaatu-kurlangu, manu kalurla ngungkurr-nyinami jaruku wardinyi-wiyi. ²¹ Jaru kajana putaputa yukami langa-kurra, lawa. Ngaka kajilijana yapa ngalya-karirli jinyijinyi-mani, manu kaji-jana majurlangu rdpimi, ngula-warnurlaju kalu wajawaja-maninjarla yampimi Kaatu-kurlangu jaru. Kula kalurla ngungkurr-nyina tarnnga, ngari witaku.

²² “Ngalya-kari yapa kalu nyina walya-piya jilkarla-kurlu-piya. Purda-nyanyi-yijala kalu Kaatu-kurlangu jaruju. Puta-ka wiri-jarri jaruju langangkaju. Kala warrarda kalu-nyanurla wajampa-jarri nyiyarningkijarraku. Yulkami kalu-nyanurla warrarda talaku manu jurrarrpaku nyanungu-nyanguku warlaljaku. Ngulangkuja-ka warlapajirni jaru wiri-jarrinja-kujaku. Kujarra-piya kula kalurla nyinami jukarurru Kaatuku.

²³ “Ngalya-kari yapa kalu nyina walya walyiri-piya. Purda-nyanyi kalu jaru Kaatu-kurlangu, manu kalu yijardu-nyayirni milya-pinyi. Jintawarlayi-juku kalurla marlaja wiri-jarri Kaatukuju: Ngalya-kariri ngari wita, ngalya-kari wita-karrikarri, ngalya-kari karrikarri-wangu kalurla marlaja wiri-jarri.”

Jijaji-kirlangu yimi-nyayirni-wangu jukurru ngurrju-kurlu ngurlu-kurlu manu majumaju-kurlu ngurlu-kurlu

²⁴ Jijaji-jana wangkaja nyanungu-patuku, “Ngajulurlu yungurna-nyarra yirri-pura yimi-nyayirni-wangu jukurru jintakari Kaatu-kurlu yangka kuja kujana Warlalja-Wiri nyina yapakuju. Kaatuju, ngulaju-ka nyinami wati wiri-piya ngurlukungarduyu-piya. Kuja wati ngurlukungarduyu warru yanu walyangka nyanungu-nyangurla, ngulajulpa warru pirri-kujurnu ngurlu ngurrju yungu-nyanu nyanunguku mangarri wiri-mani. ²⁵ Munga-karirla, ngulalpalu nyanungu manu warrkini-patu nyanungu-nyangu ngunaja-juku, wati-kariri wurulya-juku yanurnu, wati ngulalparla nyurunyuru-jarrija yinyaku ngurlukungarduyuku. Nyanungurlu-jana kangurnu ngurlu majumaju, manu-jana muku pirri-kujurnu warrukirdikirdi yinyarla walyangka jurrukunga-juku kujalpalu ngunaja ngurlu ngurrju-wati. ²⁶ Ngakalku, panu ngularra ngurlu ngurrju-wati manu ngurlu maju-watili pardijalku, manulpa ngurlu panu-kurlu-jarrinja-yanu yukuri-watirla kirrirdimpayirla. Ngula-jangka, warrkini-paturlulu nyangu yukuri majumaju ngulalu muku jintajarrija yukuri ngurrju-watirla. ²⁷ Yaninjarla ngatingki-manulu warlaljamarri, ‘Warlaljamarri, nyuntunpa ngurrju ngurlu yirrarnu walyangka nyuntu-nyangurla. Nyarrpara-jangkalkulu yinyarraju majumajuju yukuri-wati pardija?’

²⁸ Nyanungurlu-jana yalu-manu, ‘Yapa jintakaja kaju nyurunyuru-jarrimi, ngulangkuju-jana pirri-kujurnu ngurlu majumaju-wati walyangka ngaju-nyangurla.’

Ngula-jangka, warrkini-watirlili payurnu, ‘Lukurl-pinja-yani mayirnalujana yukuri majumaju-watiji?’

²⁹ Yalu-manu-jana, ‘Lawa, yampiyalu-jana lukurl-pinja-wangurlu! Kalakankulu-jana marda rampalparlu lukurl-pinyi yukuri ngurrjurlangu kajinkili-jana lukurl-pinyi yukuri majumaju-wati. ³⁰ Wiri-jarrimili yukuri ngurrju-wati manu yukuri majumaju-wati jintangkajuku. Kaji yangka kutulku karrimi mangarriki maninjaku walya ngaju-nyangu-jangkaku, kapurna-jana wangkami nyampuku warrkini-patu-kariki yangka-patuku ngula kalu pajirninjarla mani mangarri, kapurna-jana wangka, “Yantalu, manulu kamparruju lukurl-pungka-jana yukuri majumaju-wati-wiyi, kuurl-warirninjarla purrayalu-jana. Ngula-jangka, yantalu, manulu-jana manta yukuri ngurrju-wati mangarriki, manulu yirraka ngaju-nyangurla yuwarlirla jakati-yirrarninjakurlangurla.” ’ ’ ”

Jijaji-kirlangu yimi-nyayirni-wangu jukurrpa ngurlu-kurlu wita-nyayirni-kirli jirdi-kirli

Mark 4.30-32, Luke 13.18-21

³¹ Jijaji-jana yarda wangkaja, “Nyia-piya kalu nyina yapaju Kaatukurlangurla turnungka yangka kuja kajana Warlalja-Wiri nyina? Marda kalu nyina ngari marnkurrpa-mipa. Ngulaju ngula-juku. Kaatukurlangu turnu ngulaju wita-nyayirni-piya ngurlu-piya jirdi-piya kujaka wita-wiyi yirrarni walyangkaju ngurluju watingkiji. ³² Ngula-jangkaju, ngakarrangakarralku kuja-ka pardimi watiya wiri watiya-kari-piya-wangu, ngula-kurraju kalu yanirni jurlpu panu-jarlulku. Yuwalilki kalu ngurrju-mani watiyarla yamangka wiringkalku. Ngulapiya-yijala Kaatu-kurlangu turnu. Jalangu marda kalurla marnkurrpamipa nyina yapaju. Ngulaju ngula-juku. Ngaka kapulurla nyina yapa panu-nyayirni Warlalja-Wiriki.” Kujanya-jana Jijajiji wangkaja yapakaju.

Jijaji-kirlangu yimi-nyayirni-wangu jukurrpa mangarri-kirlangu-kurlu tarltu-maninja-kurlangu-kurlu

Luke 13.20-21

³³ Jijaji-jana yarda wangkaja, “Nyajangu kalu yapaju nyina turnungka Kaatukurlangurla yangka kuja kajana Warlalja-Wiri nyina? Panu-jarlu-nyayirni marda, ngari marda marnkurrpa-puka? Kapurnanyarra wangka. Jalangu marda kalu nyina ngari marnkurrpamipa turnungka Kaatukurlangurla. Ngulaju ngula-juku. Kaatukurlangu turnu ngulaju nganayi-piya yangka kuja-ka karntangku yirrarni pulawa-kurra tarltu-maninjaku. Kuja-ka ngari wita yirrarni pulawa wiri-kirra manu ngaparlangu, ngulakuju karla marlaja tarltujarrimi purranjakungarnti. Ngula-piya-yijala Kaatu-kurlangu turnu. Jalangu marda kalurla marnkurrpamipa nyina. Ngulaju ngula-juku. Ngaka kapulurla nyina yapa panu-nyayirni Warlalja-Wiriki.” Kujanya-jana Jijajiji wangkaja yapa-patukuju.

Nyia-jangka-jana Jijajirli yimi-ngarrurnu jukurrpa yimi-nyayirni-wangu-mipaju?

Mark 4.33-34

³⁴ Nyampurra-piya jukurrpa yimi-nyayirni-wangu-piyalpa-jana yimi-ngarrurnu panu Jijajirliji. Yangka yapa kuja kalalurla turnujarrija Jijajiki purda-nyanjaku, ngula-patukuju-jana yimi-nyayirni-wangu-mipa yirri-puraja. ³⁵ Jarukungarduyurlu Yijayarlu pipangka

yirrarnu nyampu jurrku junga jaru Jijaji-kirli nyurru-wiyirli, wangkaja nyanungu nyampu Payipulurla:

“Kajirna-jana yapa pinarri-mani, kapurna-jana yimi-ngarrirni jukurpa yimi-nyayirni-wangu-mipa. Kulalu nyurru-warnurlangurlu milya-pungu, manu kula kalu milya-pinyi-jiki jalangurlangurlu. Ngulaju ngula-juku. Kapurna-jana yimi-ngarrirni nyiyarningkijarra ngularraku kuja kalu nyina milya-pinja-wangu ngulaju yungulu milya-pinyilki.”*

Jijajirli-jana warraja-manu yimi-nyayirni-wangu jukurrrpa ngurlu-wati-kirli ngurrju manu maju-kurlu

³⁶ Kuja Jijaji yanu yapa-patu-jangka manu yukajarra kaninjarni yuwarli-kirra, ngula-warnu, nyanungu-nyangulurla kurdungurlu-patu yaninjarla wangkaja, “Warraja-manta-nganpa yangka yimi-nyayirni-wangu jukurrrpa nganimpaku, yangka ngurlu-wati-kirli ngurrju manu majumaju-kurlu.”

³⁷⁻³⁹ Jijaji-jana wangkaja, “Yuwayi, kapurna-nyarra warraja-mani yimiji. Ngaka kapu Kaaturlu lawa-mani nguru nyampu. Yangka ngurlukungarduyu, ngulangku kuja pirri-kujurnu ngurlu ngurrju nyanungu-nyangurla walyangka, yangka wati ngulaju Kaatu-kurlangu Yapa-nyayirni-wangu. Ngulangka yimi-nyayirni-wangurla, nyanungu-nyangu walya, ngulaju yangka kuja karlipa nyampurla nyinami. Ngularra ngurrju ngurlu-wati kuja-jana nyanungurlu pirri-kujurnu walyangka nyanungu-nyangurla, ngularraju yapa-patu-piya ngula kalurla nyinami Kaatuku. Majumaju yukuri-wati yangka kujalu wiri-jarrija ngularra-jangka majumaju-jangka ngurlu-wati-jangka, ngularraju yangka yapa-patu-piya majumaju-piya ngula kalurla nyinami Juju Ngawuku. Yangka wati ngulalparla nyurunyuru-jarrija ngurlukungarduyuku, ngulangku kuja pirri-kujurnu ngularra majumaju ngurlu-wati warrukirdikirdi, nyanunguju Juju Ngawu. Kujalu ngularra panu-kari warrkini-patu yanu turnu-maninjaku mangarri-watiki, ngularrajulu marramarra Kaatu-kurlangu. Manu ngularrarlu warrkinirli ngulalu mangarri-wati turnu-manu, ngularraju marramarra-piya Kaatu-kurlangu-patu-piya. ⁴⁰ Ngulaju ngula-juku, yanulu ngularra warrkini, manulu turnu-manu ngularra yukuri majumaju, manu purrajalu-jana warlungka. Ngula-piyanya kapu nyampuju nguruju lawa-jarrimi. ⁴¹ Nyampurla ngurungka, Kaatu kajana Warlajja-Wiri nyina yapa nyanungu-nyanguku. Ngulangkajinta kalu panu-kari maju-wati nyina yangka ngula kalu nyiyarla majungka-jarrimi manu ngulangku kuja kalu-jana yapa panu-kari maju-kurra-mani. Ngajulurlu, Kaatu-kurlangurlu Yapa-nyayirni-wangurlu, kapurna-jana yilyami ngaju-nyangu marramarra yapa maju-kurra, ngulaju kapulu-jana yirrarni yitirli-kari-kirra. ⁴² Yapa majumaju kapulu-jana kijirni yinya-kurra kuja-ka warlu wiri-nyayirni warrarda jankami. Yinyarla yapa ngularra kapulu yulami, manu kapulu-nyanu kartirdirli yarlkirni manu karntirirrijirni murrumurrurlu purda-nyanjarlaju. ⁴³ Kala ngula-jangka, yapa-patu Kaatu-kurlangu-patu kapulu miril-mani wantapiya nyanungurrakupalangu-kurlangurla ngurungka. Kuja kankulu nyurrurlarlu langa mardarni purda-nyanja-kurlangu, ngulangkujulu purda-nyangka yirriyirri-nyayirnilirli!”

* 13:35 Nyangka Psalm 78.2

Jijaji-kirlangu yimi-nyayirni-wangu jukurrpa tala-kurlu wiri-nyayirni-kirli

⁴⁴ Jijaji-jana yarda wangkaja, “Yangka kuja kajana Kaatuju Warlalja-Wiri nyina yapaku, ngulaju ngurrju-nyayirni nganayi-piya yakuju wiri-piya tala panu-kurlu-piya ngula-ka walyangka milyingka yirrarni. Wati-kari yanurnu, manu ngayirla kutu rdipija yangkaku yakujuku milyingkaku walyangkaku. Ngula-warnu, nyanungurlu jutu-manu yarda walya-kurlurlu. Wardinyi-nyayirnilki nyanungu, ngula yanu, manu-jana warru yungu nyiyarningkijarra talakupurdaru. Yinya-kurlu tala-kurlu yanu, manu walya yinya-nyanu payi-manu nyanungurlu, yangka walyangka ngulangka kujalpa yakuju tala-kurlu ngunaja milyingka. Kuja wati-piya-yijala yapa yangka ngula kalurla Kaatuku yani wardinyi-nyayirni yungu-jana wirilki nyina.”

Jijaji-kirlangu yimi-nyayirni-wangu jukurrpa pirli ngurrju-kurlu kawurlu-kurlu

⁴⁵ Jijaji-jana yarda wangkaja, “Yangka kuja kajana Kaatuju Warlalja-Wiri nyina yapaku, ngulaju ngurrju-nyayirni yangka wati-piya ngulajulpa-jana warru payurnu yapa pirli kawurlu ngurrju-watiki yungu-nyanu payi-mani. ⁴⁶ Parrangka jintangka, nyanungurla rdipija kawurlu jintaku ngurrju-nyayirniki kawurlu-kari-wangu-piyaku. Maninjaku yangkaku kawurlukungarnti, wati yangka yanu, manu-jana nyiyarningkijarra warlalja yirrarnu payi-maninjaku talakupurdaru, manu yinya-kurlurlu tala-kurlurlu yaninjarla payi-manu pirli kawurlu yangka ngurrju-nyayirni. Ngula-jangkaju, wardinyi-jarrija-nyayirnilki. Kuja wati-piya-yijala yapa yangka ngula kalurla Kaatuku yani yungu-jana wirilki nyina. Ngulangka kalu wardinyi-nyayirni nyina.”

Jijaji-kirlangu yimi-nyayirni-wangu jukurrpa yakuju-piya-kurlu yangka yawu-maninja-kurlangu-kurlu

⁴⁷ Jijaji-jana yarda wangkaja, “Yangka kuja kajana Kaatuju Warlalja-Wiri nyina yapaku nyampurla walyangka, yapa nyanungu-nyangu kalu-jana jirranganja nyina yapa maju-watiki walyangka jintangka-juku. Kaatuju ngulaju yangka wati-piya kuja karla ngapa-kurra kijirni yakuju-piya yawu-maninja-kurlangu. Ngulaju kajana puuly-mardarni yawu-kari yawu-kari panu-jarlu. ⁴⁸ Kuja-ka yakuju-piya panu-kurlu-jarrimi, rarra-kanyi-ka ngapa-wangu-kurra-pinangu, manu-ka ngula-jangka pirri-mani, ngula kajana yawu-wati ngurrju manu maju-wati yitirli-kari-maninjarla yirrarni yurturlu-jarrarla. Ngurrju-watiji kajana yirrarni kartaku wiri-wati-kirra, kala maju-watiji kajana kijirni yungkiyi-kirra. ⁴⁹ Ngula-piyaju kapu ngaka palka-jarrimi kaji nguru nyampu lawa-jarrimi. Marramarra-watirli kapulu-jana warru mani yapa panu, manu ngula-jangka kapulu-jana majumaju-patu yitirli-kari-kirra-mani ngurrju-patu-kujaku. ⁵⁰ Yapa majumaju kapulu-jana kijirni yinya-kurra kuja-ka warlu wiri-nyayirni warrarda jankami. Yinyarla yapa ngularra kapulu yulami, manu kapulu-nyanu kartirdirli yarlkirni manu karntirirrijirni murrumurrurlu purda-nyanjarlaju.”

⁵¹ Ngula-jangka, Jijajirli-jana nyanungu-nyangu kurdungurlu-patu payurnu, “Jurrunngu mayi kankulu nyampurraju mani yimi-nyayirni-wangu yangka kujarna-nyarra nyurrurlaku yimi-ngarrurnu?”

Yalu-manulu, “Yuwayi, jurrunngu karnalu-jana milya-pinyi.”

⁵² Ngula-jangka-jana Jijaji wangkaja nyanungu-patuku, “Ngulaju ngula-juku. Kajilpa ngana-puka yimiki jungaku pinarri-jarriyarla Kaatu-kurluku yangka kuja kajana Warlalja-Wiri nyina yapakuju, ngulaju nyanunguju wati-piya ngula kanyanu yuwarli mardarni nyiyarningkijarra warlalja. Ngula wati-ka yukami nyanungu-nyangu-kurra yuwarli-kirra, ngulaju kajana wilypi-mani panu ngurrju-nyayirni nyiyarningkijarra nyurru-warnu manu jalangu-warnu, nyiyarningkijarra kujalpa mardarnu kaninjarni.”

Najariti-wardingkirlili Jijajiji juwa-kujurnu

Mark 6.1-6, Luke 4.16-30

⁵³⁻⁵⁴ Kuja Jijaji-jana lawa-jarrija yimi-ngarririnjaku ngularraku yimi-nyayirni-wangu jukurpa yapa-patuku, yampinjarla yanu yinyangurluju, manu kulpari yanu nyanungu-nyangu-kurralku kirri-kirra yirdi-kirra Najariti-kirra. Yanurra yuwarli-kirra jaaji-kirra Juwukurlangu-kurra. Ngulangka yungu-jana pinarri-mani yapa panu-juku kujalpalu turnu-jarrinjarla nyinaja. Kujalu wangkanja-kurra purdanyangu Jijaji, ngulakujulurla marlaja paa-karrija, manulpalu-nyanu payurnu, “Nganangku nyampuju pinarri-manu kuja-ka wangkami nyiyarningkijarra manu-ka manngu-nyanyi rdirrinypa-nyayirnirli? Nyarrparlu kajana parlpuru-mani nyurnu yapaju? ⁵⁵ Junga-jala nyampu wati watiyakungarduyu jarntirninjakungarduyu-mipa manu Miiri-kirlangu-jala kaja-nyanu. Nyanungunya-jana papardi-nyanuju Jamajiki manu Jajupuku manu Jimaniki manu Jutujuku, junga mayi kujaju? ⁵⁶ Manu nyanungukupurdangka ngawurru-nyanu-patu kalu nyinami nyampurla Najaritirla, junga-yijala mayi kujaju? Nyarrparajangka yartarnarriji manu nyiyarningkijarra milya-pinjaku manu yapaku nyurnuku parlpuru-maninjaku?” ⁵⁷ Ngulanyalpalurla nginji-wangkaja yangka Najariti-wardingki-patuju. Manu ngula-jangka, yapa ngularralurla jayi-wangkaja Jijajiki.

Ngula-jangka, Jijaji-jana nyanungu-patuku wangkaja, “Ngana-puka kuja-ka wati nyina jarukungarduyu warrkiki Kaatu-kurlanguku, kajilpa yantarla kirri-kari kirri-kari-kirra yimiki yirri-puranjaku Kaatukurlangu-kurlu, ngulakuju kalurla wardinyi-jarrimi, manu kalurlajinta pulka-pinyi. Kala yapangku ngurrara-jintarlu kula kalu ngurrju-pajirni yali jarukungarduyu, manu kiringkarlu nyanungu-nyangurlarlu kalu juwa-kijirni.” ⁵⁸ Ngulaju junga, yapa ngularra kulalurla Jijajiki ngungurr-nyinaja. Kujarlaju, marnkurpa ngalyakari-mipalpa-jana parlpuru-manu panu-wangu.

14

Nyampuju yimi Jaanu Papitaji-kirli kuja palija

Mark 6.14-29, Luke 9.7-9

¹ Yangka ngula-puru-yijala, Kingi Yarurdurlu purda-nyangu yimi kujalpa Jijaji nyiyarningkijarrarla warrki-jarrija. ² Kingi Yarurdu-jana wangkaja panu-kariki watiki wiri-patuku ngulalpalurla warrki-jarrija, “Wayinkili! Wati nyampu Jijaji ngulaju mayi Jaanu Papitajinyayirni kulpari wankaru-jarrija? Kujarlanya-ka panu yartarnarri nyanungurluju mardarni yapakuju parlpuru-maninjakuju.”

³ Nyampurrakungarntiji, junga pakarnu Jaanu Papitaji Kingi Yarurdurlu kamparru-wiyi. Yalirli Kingi Yarurdurlu ngulangkujurla jurnta kangu kali-nyanu kukurnu-nyanuku warlaljaku nyanungukupurdangkaku yirdikiji Pilipiki. Nyanungu karntaju yirdiji Rdurdiyaju. ⁴ Jaanu Papitaji kalarla warrarda wangkaja Kingi Yarurdukujukuja, “Yampiyarla karnta-kari kukurnu-purajiki. Nyuntulurlunpa kuruwarru rdilyki-pungu Kaatu-kurlangu! Pinarla yungka kali-nyanu warlaljaku.” ⁵ Kuja-wanawanaju, Kingi Yarurdurlu kapu nganta Jaanu pungkarla, kala lani-jarrijalpa-jana yapaku. Manngu-nyangu kalalu Jaanuju jarukungarduyu nganta Kaatu-kurlangu.

⁶ Junga-juku, ngakarrangakarralku-jana wiriwiri nyanungu-nyangu-patuju turnu-manu Kingi Yarurdurluju. Turnu-manu-jana kurapaka ngarninjaku nyanungu-nyangukujuku. Ngula-kurraku-jukulpa-jana Rdurdiyaju-kurlangu kurdu-nyanu kamina yaninjarla milki-wirntinjanu milkarraku. Kingi Yarurduju, wardinyi-nyayirnilparla nyinaja kaminaku wirntinja-kurraku. ⁷ Junga-juku, Kingi Yarurdurlu wangkaja kaminaku, ngulajurla kuja wangkaja, “Niyiyaku kanpaju ngampurrparluju wardu-pinyi? Kajinpa-nyanu nyiyarlanguku purdanyanyi, ngulaju kapurnangku yinyi nyiyarningkijarra. Kaaturlu kaju milya-pinyi kuja karnangku junga wangka!”

⁸ Ngula-jangkaju, yanurla ngati-nyanuku Rdurdiya-juku manu payurnu, “Ngati, kingirliji ngarrurnu nyiyarlanguku nganta yungulparna payikarla, ngula-warnurlu kajikaji yinyi. Nyiyakulparna payikarla?”

Ngati-nyanujurla wangkaja, “Kujarla wangkaya, ‘Turlpakarninjarlaju jurru Jaanu Papitaji-kirlangu kangkarni mardungka.’”

Junga-juku, kulpari parnkajarla Kingi Yarurduku, ngulajurla kuja wangkaja, “Kangkarniji jurru turl-pakarninjarla mardungka Jaanu Papitaji-kirlangu!”

⁹ Kuja wangkanja-kurra kuja-kurra purda-nyangu Kingi Yarurdurlu, marilkirala mularrpa-jarrija Jaanuku. Kula kaminaju nyarrparlu mamparl-pungkarla kujarla jangku-pungu nyiyarningkijarra milparniwarrarla kamparru-wiyi. Junga-juku, jinta yurrkunyu yilyaja nyanungu-nyangu junma wiri-jarlu-kurlu. ¹⁰⁻¹¹ Yanu rdakukurra kurinpuju-kurra kaninjarni. Turl-pakarnunjunu jurru Jaanu Papitaji-kirlangu, manu kangurnu kulpari jurru-mipa mardungka. Mardungka-jukurla jurruju yungu kaminaku yangkaku, manu kangurla ngati-nyanuku Rdurdiyajuku. ¹² Junga-juku, kujalu purdanyangu Jaanu-kurlangurlu kurdungurlu-paturlu, manunjunulu milyingkaku yirrarninjakulku. Ngula-warnu, yaninjarlalurla Jijajiki yimi-ngarrurnu kuja yangka palija Jaanu.

Jijajirli-jana mangarri yungu panu-jarlu-nyayirniki wati-patuku 5,000-palaku

Mark 6.30-44, Luke 9.10-17, John 6.1-14

¹³ Yangka-puru kuja Jijajirli purda-nyangu yimi ngula palija Jaanu, ngula-warnu nyanungu yangka-ngurlu yanu, manu ngapawana yanumpa pawurturla nguru-kari-kirra yungu yangarlu nyinami nyanungu-mipa. Kala yapangkujulu purda-nyangu kujalpa Jijaji yinyakurra yanurra. Junga-juku, kirri-kari kirri-kari-jangkalu yanurnu, manulu wapanja-yanu yangka-kurra kujalpa nyinaja Jijaji. ¹⁴ Kuja

Jijaji ngapa-jangka yukajarra murrarninginti-kirra, nyangu-jana yapa panu, yinyarla pardarnulpalurla nyanunguku. Jijajiji mari-jarrija-jana nyanungu-patuku, manulpa-jana panu-juku nyurnu-jangka parlpuru-manu.

¹⁵ Ngula-puruju wantajulpa kanunju-jarrinja-yanu wurajiwurajilki. Yaninjarla wangkajalurla nyanungu-nyangu kurdungurlu-patu Jijajiki, “Nyampuju karlipa nyina kulkurrulkurru-nyayirni, manu wantaju-ka yukanjarra-yanilki. Yilyayalku-jana yungulu mangarri-kirra yani kirri-kari kirri-kari-kirra yungulu-nyanu maninjini.”

¹⁶ Ngula-jangka, Jijajiji wangkaja-jana, “Ngulaju kalu nyinami nyampurula-juku. Nyurrurlarlulu-jana yungka mangarriji!”

¹⁷ Ngula-jangka, kurdungurlu-patulurla wangkaja nyanunguku, “Mardarni karnalu rdaka-pala-mipa kapurdu mangarriji manu yawu-jarra-puka jirrama.”

¹⁸ Jijaji-jana nyanungu-patuku wangkaja, “Ngula-juku, kangkarnijili mangarri kuyu, manujulu yungka ngajuluku.” ¹⁹ Ngula-warnuju-jana wangkaja yapaku yungulu pirri-mani marnangka. Ngula-jangka, Jijajirli manu mangarri yangka kapurdu rdaka-pala manu yawu-jarra. Kankarlarra nyangu nguru-kurra-pinangu, yati-wangkajarla Kaatuku, “Wapirra, yungurnangkulu yati-wangka nyampukuju mangarriki.” Ngula-jangka, rdilykirdilyki-pungu-jana mangarri manu yawu-jarra witawita-karda-nyayirni, manu yungu-jana nyanungu-nyangu kurdungurlu-patuku. Ngulangkujulpalu-jana kanjarla warru yungu wita-kari wita-kari mangarri manu yawu turnu-kari turnu-kariki yapaku panuku-juku. ²⁰ Panungku yapangkulu ngarnu pirda-karda-nyayirni. Ngula-jangkaju, kurdungurlu-paturlujulu warru manu yuljaju mangarri manu yawu yakuju-patu-kurra wiri-jarlu-kurra 12-pala-kurra. Ngulalpalu jurrupuly-ngarnu yali yakuju-patu. ²¹ Watingki yangka kujalu mangarri ngarnu pirda-karda, ngulaju 5,000-palarlu. Panungku mardukujarlu manu kurdukurdurlangurlulu ngarnu mangarri manu kuyuju.

*Jijaji kankarlumparra wapanja-yanu mangkuru Kaliliyirli
Mark 6.45-52, John 6.16-21*

²² Ngula-jangkaju, Jijaji-jana wangkaja nyanungu-nyangu kurdungurlu-patuku, “Nyurrurla-patu, kamparrulu yanta pawurturla murrarninginti-kari-kirra mangkururla. Ngaju-jala karna-jana yilyami yapa nyampuju nyanungurra-nyangu-kurra ngurra-kurraju.” Junga-kirli warrkarnulu nyanungu-nyangu kurdungurlu-patu pawurtu-kurra, manulu yarnkajarra mangkururla. Jijajirli yilyaja-jana nyampurra panu-jarlu yapa ngurra-kurra. ²³ Kuja-jana Jijajirli yilyaja manu jakuru-pungu yangka kurdungurlu-patu, ngula-jangkaju, nyanungu warrkarnu kankarlarra pirli-kirra yapa-wangu-kurra yungurla wangkami Kaatuku. Warurru-jarrijalkurla, Jijajilpa yangarlu nyinaja. ²⁴ Ngula-puruju, Jijaji-kirlangu kurdungurlu-patuju yanurra-jukulpalu kulkurrurni-nyayirnilki mangkururlaju. Kulkurrirni mangkururlajulpalu rdatarr-nyinaja mayawunpa jungarniji. Miparrpalpa-jana mayawunparlu luwaluwarninja-yanu, manu ngapangkujulpa-jana warru kujurnu.

²⁵ Ngakalku, rangkarr-kurlu-karrrikarrilki, Jijajirli-jana nyangu nyanungu-nyangu kurdungurlu-patuju yangka kujalpalu pawurtu-kurlu putaputa yanurra mayawunpa-puru kulkurrirni mangkururla-juku. Jijajiji pina jitinja-yanu kaninjarra-kari pirlingkaju, manu jungarni-warrangu ngapangka mangkururla yarnkajarra kankarlu nyanungu-nyangu kurdungurlu-patu-kurra-pinangu. ²⁶ Nyangujukulu Jijajiji yangkanku kurdungurlu-paturlu kujalpa yanurnu kankarlu ngapa-wana. Nyangulu kula-ngantalpa manparrrpa wapanjinarni, ngulakujulurla lani-jarrija muku purlanja-karra purlanja-karra, “Waraa! Manparrrpa, manparrrpa!”

²⁷ Wangkaja-jana Jijajiji, “Wayi...ngajujurna Jijaji! Lani-wangulu nyinaka!”

²⁸ Ngula-jangka, wangkajarla Piita nyanunguku, “Warlalja-Wiri, palka-nyayirni mayinpa manparrrpa-wangu? Wangkayaju yungurna pawurtu-jangka jitinjarla ngapangka yarnkamirra kankarlu nyuntu-kurra.”

²⁹ Wangkajarla Jijajiji, “Nyampu-kurra yantarni!” Junga-juku, jiti-pawurtu-jangka Piitaju, manu ngapangka rdirri-yungu wapan-jaku Jijaji-kirraku. ³⁰ Kala nyanunguju langalku parnkaja kujalpa mayawunpa wangkaja-juku kilji-nyayirni, manu lani-jarrijalku. Piitaju julyurl-yukanja-yanulku ngapa-kurraju. Ngularla purlaja Jijajiki, “Warlalja-Wiri, mantaju wankaruku ngapangka yukanja-kujaku!”

³¹ Kapanku-jukurla Jijajiji kutu-jarrija, manu puuly-mardarnu Piitaju, manurla wangkaja, “Kula kanpaju marda wala nyina ngajuku? Manngu-nyanyi mayi kanpaju kula-nganta yungurnangku kanunju ngapangka-juku maninja-wangurlu yampiyarla?”

³² Ngula-warnu, warrkarnu-pala pawurtu-kurra, manu mayawun-paju wurulypa-jarrijalku. ³³ Ngulalurla panu-juku kurdungurluju parntarrinjunu ngayirni Jijajirli, manulurla wangkaja, “Junga, nyuntuju Kaja-nyanu Kaatu-kurlangu!”

*Jijajirli-jana yapa nyurnu parlpuru-manu kirringka Nijiruturla
Mark 6.53-56*

³⁴⁻³⁵ Kujalu yukajarra ngaka pawurtu-kurlu murrarninginti-karrikarra Nijirutu-kurra, ngulangkaju panu-karirli yapangkujulu kapanku milya-pungu Jijajiji. Nyampu-wardingki-paturlu kujalpalu Jijajiji milya-pungu, warru parnkajalpalu kapanku yimi-kirliji yalumpurla ngurrararlaju, manu kalalurla nyurnu-watiji kangurnu. ³⁶ Kalalurla nyurnu-patu purlaja Jijajiki, “Ngurrju-manta-nganpa! Jurnarrpar-nangkulu marnpirni ngula-warnu yungurnalu ngurrju-jarri!” Kuja kalalu nyurnungku marnpurnu jurnarrpa Jijaji-kirlangu, jintawarlayijiki palkaju kalalu kapanku ngurrju-jarrija.

15

*Juwu-kurlangu-kurlu kuruwarri-kirli nyurnunyunu-kurlangu-kurlu
Mark 7.1-13*

¹ Ngakarrangakarralku, yanurnulurla Paraji-patu manu ngalya-kari kuruwarrikingarduyu-patu Jurujulumu-jangka Jijajikiji. Yaninjarla payurnulkulu, ² “Nyiyaku kalu nyuntu-nyangu kurdungurlu-paturlu ngarni mangarriji rdaka parljirninja-wangurluju? Kuruwarri kalu rdilyki-pinyi yangka ngalipa-nyangu kujalu-ngalpa yungu manu

pinarri-manu nyurnunyunurlu ngalipa-nyangurlu nyurru-warnu-paturlu.”

³ Jijaji-jana wangkaja nyanungu-patuku, “Nyiya-jangka kankulu nyurrurla kuruwarriki Kaatu-kurlanguku nyina purda-nyanja-wanguju yungunkulu purami kuruwarri-kari nyurrurla-nyangu nyurnunyunu-kurlanguju? ⁴ Kujanya Kaatuju wangkaja kuruwarri-la nyanungu-nyangurla, ‘Linpangku-palangu purda-nyangka kirda-nyanu manu ngati-nyanu wilji-wangurlu!’* Nganangku-puka kajilpa-palangu kulungku ngarrirni kirda-nyanu manu ngati-nyanu, ngulapanuju yapa ngalya-karirlijilpalu tarnnga-kurra pungkarla.’* Kujaju Kaatu-kurlangu kuruwarri. ⁵ Kala nyurrurla-nyangu kuruwarri-la kankulu wangkami kuja, ‘Yapangku kajilpa-palangu jurnta kangkarla mangarri manu tala manu jurnarra nyanungukupalangu-jarrakuju, nyampurranya kajilparla warntarri yungkarla Kaatuku, ngulaju nganta ngurrju-nyayirni.’ Ngula-jangka kajikankulurla marda wangka yangka yapaku, ‘Ngulanparla nyuntulurlu nyampurra nyiyarningkijarra yungu Kaatuku, ngula yungunparla warrawarra-kanja-wangulku jurnta nyina nyuntukupalanguku jaji-nyanuku.’ ⁶ Kujarlunya kankulu kuruwarriji Kaatu-kurlanguju yampimi purda-nyanja-wangurlu manu kankulu purami nyurrurla-nyangu kuruwarri warlalja-puka. ⁷ Nyurrurla milkarranji kankulu wangkami purami nganta kankulu kuruwarri Kaatu-kurlangu, kala lawa! Jarukungarduyu Yijaya wangkaja junga nyurrurla-kurlu nyurru-wiyi: ⁸ ‘Kuja-ka Kaatuju wangkami, “Nyampu yapa panu-juku kalu wangka ngaju nganta kajulu wiri-pajirni lirrangu wilji-wangurlu nganta, kala lawa. Wurnturu kajulu ngajukuju jurnta nyinami. ⁹ Jamulu kajulu purami ngaju. Ngaju-nyangu nganta kalu-jana kuruwarri pina-yirrarni nganta, kala lawa. Nyanungurra-nyangulku kalu-nyanu warlalja kuruwarriji ngurrju-mani, manu ngula-kurlurluju kalu-jana pinarri-mani yapa ngalya-kari ngaju-nyangu-kurlurlu nganta!”*’

Yuwayi, kujanya Yijayarluju yimiji yirrarnu nyurrurla-kurlu milkarranji-kirli.”

Kujarrarlunya kyananu yapangku kapakapa-mani Kaatu-kurlangu-kujaku kuruwarri-kijaku puranja-kujaku

Mark 7.14-23

¹⁰ Ngula-jangkaju, Jijaji-jana purlaja yapa ngalya-karikilki, manurlurla yanurnu, ngulakuju-jana wangkaja, “Nyurrurlarlurlu panungku-kirli, purda-nyangkajulu kajirna-nyarra nyampu wangkami! Langa-kurra-mantalu! ¹¹ Nyiya-puka mangarri kajirlipa lirrangu ngarninjarla muru-pinyi, kulalpa-ngalpa kapakapa-mantarla Kaatu-kurlangu-kujaku kuruwarri-kijaku puranja-kujaku, lawa! Kala nyiyarningkijarra yali kuja-ka yapa wangkami majumaju lirra nyanungu-nyangu-jangka manu nginyinginyi-jangka, nyampurrarlunya kyananu kapakapa-mani Kaatu-kurlangu-kujaku puranja-kujakuju.”

¹² Ngula-jangka, Jijaji-kirlangu kurdungurlulurla yaninjarla wangkaja nyanunguku, “Milya-pinyi mayi kanpa kuja-jana yimingki nyuntu-nyangurlu Paraji-patu miyalu maju-manu?”

* 15:4 Nyangka Exodus 20.12, Deuteronomy 5.16
Nyangka Isaiiah 29.13

* 15:4 Nyangka Exodus 21.17

* 15:9

13 Jijajirli-jana yalu-manu, “Kuruwarri panu ngula kalu-jana yangka Paraji-paturlu pinarri-mani yapa-patuku, ngula-patuju watiya-patupiya kuja kalu pardimi ngurungka nyampurla. Kula-jana Kaaturlu yirarnu yalumpurra watiya-patu nguru-nyayirni-wangurlarlu, lawa. Kujarlanya, kapu-jana lukurl-pinyi muku walya-jangka. 14 Wurnturulu-jana jurnta nyinaya Paraji-patukuju! Pamparda-piyarlu kalu-jana putaputa nguru-yirrarninja-yani panu-kariki yapaku pampardaku. Kajilparla jintangku pampardarlu yapangku putaputa nguru-yirrakarla jinta-kariki yapaku pampardaku, kajika-pala jirrama-juku wantimi rdaku-kurraju.”

15 Ngularla Piita wangkaja Jijajikiji, “Warraja-manta-nganpa ngula yimi-nyayirni-wangu jukurpa nganimpaku, yangka nyiyarningkijarra-kurlu kuja kanganpa lirra-kurra-jarri manu lirra-jangka wilypi-pardimi.”

16 Jijajirla wangkaja nyanunguku, “Nyurrurlarlangu-jukunkulu ngurru-pa-nyayirni mayi yalirra-piya-juku? 17 Kula kankulu mayi langa-kurra-mani ngaju-nyangu jaruju? Kuja-ka yapangku ngarni mangarri nyiya-puka, yalumpu mangarri ngarninja-warnu, kanunju-ka miyalukurra yani. Ngula-jangka miyalu-jangka ngakaju-ka jingijingi yani kuja-purda-kari riwariwarla. 18 Kala nyiya manu nyarra-pa kuja-ka wilypi-pardi nginyinginyi-ngirli yapa-kurlangu-ngurlu, wangkami kuja-ka, ngulangunya kajika-nyanu kapakapa-mani yapaju Kaatukujaku puranja-kujakuju. 19 Majumajuju ngulaju-ka nginyinginyirli nyanungu-nyangurla mardarni yapangkuju. Warrarda-ka manngunyanyi majumajuju. Kujarlanya kajika marda nyina yapa tarnngakurra pinja-panu, kalykuru marda, mannganji marda, purunjunju marda, warlkanji marda manu nginji-wangkanja-palka marda. 20 Nyampurrarlunya-ka kapakapa-mani yapaju Kaatu-kurlangukujaku kuruwarri-kijakuju puranja-kujaku, kuja-ka manngu-nyanyi majumajuju. Kala kajilpa nganangku mangarri nganjarla kamparrurla rdaka parljirninja-wangurlu, ngulangku kulalpa kapakapa-mantarla Kaatu-kurlangu-kujaku kuruwarri-kijaku puranja-kujaku, lawa!”

Jijajirli parlpuru-manu karnta-kurlangu yurntalu-nyanu

Mark 7.24-30

21 Ngula-jangka, Jijaji yanu yinya-ngurlu ngurrara-kari-kirra kujalpa-pala karrija kirri-jarra yirdi-jarraju Taya manu Jirdana. 22 Ngulangka ngurrararla nyinajalpa mardukuja Kanana-wardingki. Nyampu mardukuja, yanurnurla Jijajiki, manulpa warlkurnu, “Nyuntu, Tapitikir-langu ngalapi-nyanu, wiyarrpaku mari-jarrinjarlaju ngurrju nyinaka, wiyarrpaku! Ngaju-nyangurlu yurntalparluju-ka mardarni juju. Nyanunguju nyurnu-nyayirni!”

23 Kala Jijaji kularla yimi jintarlangu nyanunguku wangkaja, manu kurdungurlu-patu nyanungu-nyangulurla yaninjarla wangkaja, “Yilyaya pinka! Mardukujarlu yalumpurlu kangalpa puranjinari manu nyirn-pinja-yani!”

24 Jijaji-jana wangkaja, “Kaaturluju ngaju yilyajarni Yijirali-pinkikirra-mipa, ngularraju jiyipi-piya kuja-ka wajawaja-jarri nganangku kulalpa-jana warrawarra-kangkarla!”

²⁵ Ngula mardukujarlu purda-nyangu nyampu, yaninjarla parntar-rinjunu ngayirni Jijajiki, manurla wangkaja, “Warlalja-Wiri, karnurukuju yinjarla-yungka palkarnirli!”

²⁶ Jijajirliji wurra-manu kamparru-wiyi payirninja-kurraju, manu wangkjarla karntaku, “Kajilparna-jana kuja mangarri jurnta kangkarla kurdukurduku manu yungkarla jarntuku, kujaju warntarla majumaju.”

²⁷ Ngula-jangkaju, nyampu karntaju pinarla wangkaja Jijajiki, “Yuwayi, kujaju junga-nyayirni! Kala jarnturlanguju kalu warru nyinami tayipulurla kanunjumparra, manu kalu ngarni wita-kari wita-kari kuja-ka patapata-karri yulja walya-kurra.”

²⁸ Junga-juku, Jijajirliji kapanku yalu-manu, “Nyuntuju kanpaju yijardu-nyayirni wala nyina yurantal-purajiki parlpuru-maninjaku. Kujarlaju kapurna parlpuru-mani pirlirra juju-kujaku ngula-kujaku.” Ngulaju junga! Jijajiji kuja yungka wangkaja yimi nyampurra, ngula yurantal-nyanu mardukuja-kurlangu parlpuru-jarrijalku.

Jijajirli-jana yapa panu parlpuru-manu

Mark 7.31-37

²⁹ Ngula-warnu, Jijaji yanu yinya-ngurlu manulpa wapanja-yanu mangkuru Kaliliyi-wana. Nyanunguju wapanja-yanu pirli kankarlarni-kirra manu pirri-manu yinyarlaju. ³⁰ Yapa panu-jarlulurla yanurnu nyanungukuju. Ngulajulpalu-jana nyurnu-kari nyurnu-kari jarnangku kangu: Tarlu-wati, pampa-wati, yapa wirliya manu rdaka manjanja-kurlu wipinja-wangu-kurlu, yapa yangka kuja kalu nyina wangkanja-wangu, manu yapa nyurnu panu-karirlangu. Kujalpalu-jana kangu jarnangku, ngulajulpalu-jana ngunanja-yirrarnu ngayirni Jijajirla, manulpa-jana parlpuru-manu. ³¹ Yapa kujalpalu nyinaja wangkanja-wangu-wiyi, ngulajulpalu wangkajalkulu. Yangka kujalpalu rdaka manu wirliya wipinja-wangu-wiyi nyinaja, ngulapatujulpalu wapajalku manulpalu wipijalku. Tarlujulpalu wapajalku, manu pampardarlujulpalu nyangulku. Kujalu-jana yapangku panu-karirli nyangu nyampurra nyurnu-jangka, ngulakujulu-jana marlaja paa-karrija. Ngulararalajinta pulka-pungulpalurlajinta Kaatuku ngula kalu purami yapangku Yijirali-pinkirli.

Jijajirli-jana mangarri yungu panu-jarlu-nyayirniki watiki 4,000-palaku

Mark 8.1-10

³² Jijaji-jana wangkaja kurdungurlu-patuku, “Nyampuku yapaku, mari-jarri karna-jana miyi-wanguku kuja kalu yarnunjuku nyina, kujajulu jirranganja nyinaja nyampurla manangkarrarla parra-patuku marnkurrapaku. Kajilparna-jana pina-yilyayarla yarnunjuku miyi-wangu-jangka wurnturu-kurra nyanungurra-nyangu ngurra-kurra, ngulaju kajikalumarrmarrpa-jarrijarla wantimi kulkurru yirdiyirli yarnunjuku miyi-wangu-jangka.”

³³ Ngula-jangkaju, payurnulu kurdungurlu-paturlu Jijajiji, “Nyarrpararlarnalu-jana miyiji nyampurlaju manangkarrarla ngayimani? Yapa nyampuju panu-nyayirni kalu nyinami.”

³⁴ “Nyajangu kankulu miyiji mardarni kapurduju?”

Kurdungurlurlujulu jangku-manu Jijajiji, “Wirli-pala karnalu kapurduju miyiji mardarni manu ngapa-ngawurra yawu marnkurra witawita.”

³⁵ Junga-juku, Jijajiji-jana wangkaja yapa panuku-juku, “Pirri-maninjarla nyinayalu walyangka.” ³⁶ Ngula-jangkaju, manu miyiji manu yawurlangu, yati-wangkajarla Kaatukuju, “Wapirra, yungurnangkulu yati-wangka nyampukuju mangarriki.” Ngula-jangka, rdilyki-pungu mangarriji wita-kari wita-kari. Yungu-jana mangarriji rdilykirdilyki-pinjarla kurdungurlu-patuku, manulu-jana kurdungurlu-paturluju warru yungu yapa panukulu. ³⁷ Panungkulu ngarnu nganyuku-karda. Ngula-jangkarluju kurdungurlu-paturluju, warrupalu manu yuljaju yakuju-kurra wirli-pala-kurra. Ngulangaju kankarlarra-nyayirnilkilpa yakuju-paturlaju jurrupuly-ngarnu. ³⁸ Wati-paturlu yangka kujalu mangarriji ngarnu pirda-karda, ngulaju 4,000-palarlu. Panungku mardukujarlu manu kurdurkurlangurlulu ngarnu mangarriji.

³⁹ Ngula-jangkaju, Jijajirliji yilyajalku-jana pina yapaju nyanungurra-nyangu-kurra jurrku-wana-kurra. Kuja-jana yapa pina-yilyaja Jijajirli yangka-ngurlu manangkarra-ngurlu, kulpari warrkarnu pawurtu-kurra manu yanumpa ngapa-wana ngurrara-kurra Makatana-kurra.

16

Juwu-paturlu Wiriwiririli payurnu Jijaji yartarnarriki milki-yirrarninjaku

Mark 8.11-13, Luke 12.54-56

¹ Ngula-jangkaju, jangkardu yanurnulkurlu Jijajiki Paraji-patuju manu Jatiyuji-patuju. Ngulajulu puta yimirr-yungu yungu nganta-jana jarrwara-kari wangkayarla. Wangkajalurla, “Milki-yirraka-nganpa Kaatu-kurlangu yartarnarri yangka kuja ngantangku yungu nguru-nyayirni-wangurlarlu. Kajinpa-nganpa milki-yirrarni, ngulaju kapurnangkulu milya-pinyi nyuntujunparla Kaatuku warlaja.”

² Jijaji wangkaja-jana, “Kuja-ka yangka yukanjarra-yani wanta manu yalkiri yalyuyalyu-jarrimi, nyurrurla kankulu kuja wangkami, ‘Wayinpa, yalkiriji yalyuyalyu-nyayirnilki, ngulaju jukurraju kapu ngurrju-nyayirni karrimi yalkiri-mipa ngapa-wangu.’ ³ Kala kaji wanta kankarlu-jarrinjarni yani mungalyurru, manu yalkiri yalyuyalyu-jarrimi, ngulaju kuja kankulu wangka, ‘Wayinpa, yalkiriji yalyuyalyu manu mangkurdu karla wapirrinja-yani wantaku, ngulaju ngapa kapu wantimi jalangu ngaka.’ Nyurrurlarlu, nyanyi kankulu yalkiri manu kankulu wangka ngapa marda kapu wantimi, marda yalkiri-mipa kapu karrimi. Kala kula kankulu milya-pinyi Kaatuju kuja-ka nyarra-jarrimi jalangu. ⁴ Nyurrurla yapa ngula kankulu nyinami jalangu, nyurrurlaju ngurrju-nyayirni-wangu! Kula kankulu Kaatu purami yijardurlu! Nyurrurlarlunkujulu payurnu yungurna-nyarra nyiarlangu Kaatu-kurlangu milki-yirrarni yartarnarri, kujakujurna lawanya ngampurra-wangu! Nganayi-mipa kapurna-nyarra ngajulurluju milki-yirrarni Kaatu-kurlangu ngulaju yimi Juuna-kurlu jarukungarduyu-kurlu. Jalanguju ngajujurna Juuna-piya. Ngaju karna-nyarra wangka nyurrurlaku yungunkulu pina-yani Kaatu-kurra.” Ngula-jangkaju, Jijajirli-jana yampija yalumpurla-juku.

Jijajirli-jana pututu-pungu kurdungurlu-patuku turnu-warnu-jarra-kujaku Paraji-kijaku manu Jatiyuji-kijaku

Mark 8.14-21

⁵ Kurdungurlu-patu manu Jijaji, yanumpalu murrarninginti-kirra ngapangka nyayingayi-kirra. Kujalu yukajarra, kurdungurlu-patujulu langalku parnkaja kujalu wajawaja-jarrija mangarriki kanjarniki.

⁶ Jijajirli-jana pututu-pungu, kuja-jana wangkaja, “Muurlparlulunyanu warrawarra-kangka yimi-kijaku Paraji-kirlangu-kujaku manu Jatiyuji-kirlangu-kujaku! Jaru nyanungu-nyanguju-jana ngulaju jirdipiya mangarri tarltu-maninja-kurlangu-piya.”

⁷ Kujalu kuja jaru purda-nyangu kurdungurlu-paturlu Jijaji wangkanja-kurra, ngulajulpalu kanginy-karrija, manulu-nyanu wangkaja, “Nyarrpaku-ka kujaju wangka? Marda-ka wangka yungurlipa-nyanu mangarri kangkarlarni tarnnga-parntarlu?”

⁸ Jijajirlijilpa-jana milya-pungu kuja-kurraju, wangkaja-jana, “Nyarrpaku kankulu-nyanu palju-payirni kujarluju jarungkuju kuja kankulu lawa nyinami mangarri-wanguju? Kula kankujulu mayi wala nyinami? ⁹ Nyiya-jangka kankulu nyina milya-pinja-nyayirni-wangu-jukunya! Yangkajunkulu mayi warungka-manu kujarna-jana yungu miyi kapurdu rdaka-pala panu-jarluku watiki 5,000-palaku? Kujalu ngarnu miyi, nyajangu-kurlurlunkulu yakuju-kurlurluju manu yuljaju? ¹⁰ Manu yangkajunkulu mayi warungka-manu kujarna-jana miyi kapurdu wirliki-pala yungu panu-jarluku watiki 4,000-palaku? Kujalu ngarnu miyi, nyajangu-kurlurlunkulu yakuju-kurlurluju manu yuljaju? ¹¹ Nyiya-jangka kula kankujulu milya-pinyi kuja karna-nyarra nyarrpa wangkami? Kula karna-nyarra mangarri-kirli wangkami. Wangkami karna-nyarra nyiyarningkijarra-kurlu maju-kurlu kuja kalu-jana yapa pinarri-mani Paraji-paturlu manu Jatiyuji-paturlu. Yimi-wati nyanungurra-nyanguju, ngularrarluju kajana kawarr-kanyi yapa warntarla-kari. Ngularra-kujakulu-nyanu muurlparlu warrawarra-kangka!” ¹² Ngula-jangkaju, kurdungurlurlu milya-pungulkulu nyarrpa kujalpa Jijaji wangkaja. Nyanungurluju kula-jana ngarrurnu jirdiki mangarri tarltu-maninja-kurlanguku yampinjaku. Ngayilpa-jana nyanungurlu ngarrurnu nyanungu-patu yungulu nyiyarningkijarraku nyina purda-nyanja-wangu kujalpalu-jana Paraji-paturlu manu Jatiyuji-paturlu yapa pinarri-manu.

Piitarluju yirdi-manu Jijaji Kaatu-kurlangu Mijaya yangka Milarninja-warnu

Mark 8.27-30, Luke 9.18-22

¹³ Jijaji-jana jirrnganja yarnkaja yarda kirri-kari kirri-kari-kirra nguru-kari-kirraju yirdi-kirraju Jijariya Pilipayi-kirra. Kujalpa-jana jirrnganja yukaja kurdungurlu-patuku, ngula-jana Jijajirliji payurnu, “Nyarrpa kalu yapaju wangka ngana nganta yangka Yapa-nyayirni-wangu Kaatu-kurlanguju?”

¹⁴ Kurdungurlu-paturlujulu jangku-manu, “Ngalya-kari kalu wangka yapa nyuntujunpa Jaanu Papitaji nganta. Ngalya-kari kalu wangka nyuntuju ngantanpa Layija. Ngalya-kari kalu wangka nyuntuju ngantanpa Jirimaya manu marda jarukungarduyu-kariyi-nyanu Jirimaya-piya.”

15 Jijajirli yarda-jana payurnu, “Kala nyurrurla-paturlu, ngana nganta kankujulu yirdi-mani ngajuju?”

16 Jimani Piitarluju jangku-manu, “Nyuntujunpa Mijaya Milarninja-warnu yangka Ngalapi-nyanu Kaatu-kurlangu, Kaatu ngula-ka JUKUR-RARNU nyina.”

17 Ngula-jangka, Jijaji wangkajarla Jimani Piitaku, “Yati! Nyuntu kanpa Yimi Ngurrju wangkami ngaju-kurlu, Jimani ngalapi-nyanu Juuna-kurlangu! Nganangku kulangku yapa-karirli nyuntuku yimi-ngarrurnu nyampu yimi ngaju-kurlu. Ngajukupalangu ngula-ka nyinami nguru-nyayirni-wangurla kankarlarra, nyanungurlu-jukungku nyuntukuju yimi-ngarrurnu yungunpa wangka nyampu yimi. Ngulaku kanparla marlaja nyina wardinyi-nyayirni! 18 Kari-nganta Piita, nyuntuju yarturlu pirrjirdi-piya! Nyampurla yarturlurla kapurna ngaju-nyangu jaaji ngantirni, kapurna-jana yapa panu kanjarla jintangka wungu-warnurla turnu-mani. Kajili yapa ngaju-nyangurlangu yawu-pardimi, kapulu tarnnga-juku warrarda nyinami wungu-warnurla ngaju-nyangurla. Kulalu yani nguru manparra-kurlangu-kurra, lawa. 19 Jalangurlu karnangku yinyi nyuntuku kiyi wupurnu-maninjaku tuwaku Kaatu-kurlangu-kurra nguru-nyayirni-wangu-kurra. Nyiyarlangu maju-kujaku kuja kanpa-jana yapa ngaju-nyangu warlapajirni walyangka nyampurla, ngula-piyarlu-yijala kapu-jana Kaaturlu warlapajirni nguru nyanungu-nyangurla-yijala. Nyiyarlanguku ngurrjuku nyuntulu ngula kanpa-jana yapa ngaju-nyanguku nyampurlaku walyangkaku nyinami rarralya, Kaatu kapu-jana nyanungu-patukuju rarralya-yijala nguru nyanungu-nyangurlaju nyinami!”

20 Ngula-jangka, Jijajirli-jana pututu-pungu, “Ngajukujulu yimi-ngarrirninja-wangu nyinaya, kalakankulu-jana ngaju yimi-ngarrirni yirdi Kaatu-kurlangu Mijaya.”

Jijaji-jana wangkaja nyanunguku kurdungurlu-patuku yangka yapa-pangku kapulu nyanunguju pinyi

Mark 8.31–9.1, Luke 9.22-27

21 Ngula-jangkaju, Jijajirilpa-jana pinarri-manu nyanungu-nyangu kurdungurlu-patu, wangkaja-jana, “Ngajukuju ngaka-pardu-karilki kapuju maju-nyayirni rdipimirni, kapurnaju murrumurru-nyayirni purda-nyanyi. Yangka-paturlu Juwu-paturlu jarlu-paturlu manu maralypikingarduyu-paturlu wiriwirli manu kuruwarrikingarduyu-paturlu kapujulu juwa-kijirni. Panu-karirli kapujulu tarnnga-kurra pakarni. Kujanyaju Kaatuju wangkaja. Ngula-jangkaju, kapurna ngurra-jarra-jangkarla pina-yijala wankaru-jarri.”

22 Ngula-jangka, Piitarlu Jijaji kanja-yanu panu-kari-kijaku kurdungurlu-patu-kujaku, manurla kulu wangkaja, “Warlalja-Wiri, kula wangkaya kuja! Kaaturlu kapungku muurl-mardarni pinjakujaku!”

23 Jijajijirla jungarni-purdanji-jarrija Piitakuju wangkanjakungarnti, “Nyuntunpa Juju Ngawu, purdangirli yukaya ngajulurla! Nyuntu kanpaju putaputa warlapajirni warrki ngaju-nyangu-kujaku! Kaatuju kulangku wangkaja kujakuju wangkanjakuju, lawa. Nyuntulurlunpa kujaju manngu-nyangu jaruju yapa panu-kari-piyarlu.”

24 Ngula-jangka, Jijajiji-jana wangkaja kurdungurlu-patuku, “Ngana-puka kajilpaju ngampurrpa nyinayarla ngajuku puranjaku,

ngulakungarntiriljilpa-nyanu wajawaja-mantarla, manulpaju ngaju-mipa manngu-nyangkarla. Yapa-karirli kapujulu ngajuju tarngakurra pinyi. Kujjarlu-yijala kajikalunya nyarrurlaju pinyi tarngakurra. Ngulaju ngula-juku. Puraya-jukujulu ngajuju parra-kari parra-kari. ²⁵ Nganangku-puka yapangku kajilpa-nyanu muurlparlu mardakarla palinja-kujaku nyanungu-miparlu, ngulaju kajika palimijiki. Kala kajilpankulu-nyanu yungkarla ngaju-kurra, ngulaju kajikankujulu marlaja nyinami wankaru-juku. Kujarlanya, purayajulu ngajuju. ²⁶ Nganangku-puka kuja-ka turnu-mani nyiyarningkijarra jurnarrpa manu tala manu mangarri manu wawarda, nyiyaku-ka turnu-mani? Kajiji yapa yali puranja-wangu nyina, ngulangkuju ngari-ka jamulu turnu-mani. Kaji palimi, kula Kaatu-kurlu nyina. Kajilpa yangka yapa paliyarla, kulalparla nyiya kulpari yungkarla Kaatukuju pina-wankaru-maninjakuju, lawa. ²⁷ Ngaju yangka Kaatu-kurlangu Yapa-nyayirni-wangu, ngakarna nyampu-kurra pinayanirni Kaatu-kurlangu-ngurlu nguru-nyayirni-wangu-ngurlu, ngulaju kapurna-jana jirranganja yanirni pina maramarra-patuku, kapurna pina-yanirni pirrjirdi-nyayirni Kaatu-kurlangu-kurlu yartarnarri wiri-jarlu-kurlu. Ngula-jangkaju, kapurna-jana miimii-nyanjarla pinyi yapa yangka kujalpalu maju-juku nyinaja nyampurla walyangka. Panukarriji kapurna-jana miimii-nyanjarla kanyi yungulurla Kaatukulku jirranganja nyina tarngakuru-juku, yangka kujalpalu ngurrju-juku nyinaja nyampurlaju. ²⁸ Junga karna-nyarra nyampuju wangka! Ngalya-kari yapa kuja kalu wankaru-juku nyina jalangu, ngulangkuju kapujulu nyanyi ngaju yangka Yapa-nyayirni-wangu Kaatu-kurlanguju. Kapujulu milya-pinyi kajirna-jana Warlaja-Wiri nyina yapakuju. Kulalu pali milya-pinja-wangu-juku.” Kujanya-jana Jijajiji wangkaja yapaku panuku.

17

Jijaji-kirlangu palkaju mirilmiril-karrija-nyayirni

Mark 9.2-13, Luke 9.28-36

¹ Ngaka-karilki, jinta-jangka wiyiki-jangkarla, Jijajiji jirranganja-jana yanu pirli-kirra kankarlarra marnkurrapaku kurdungurlu-patuku Pitaku manu Jamajiki manu nyanungukupurdangka kukurnu-nyanu Jaanuku. Ngulangkajulpalu yangjarlu-patu nyinaja. ² Ngula-puruju, nyanungu-nyangu yinngirrijilpa mirilmiril-karrija-nyayirni wantapiya. Manu jurnarrpa kardirri-jarrijarla palkangkaju, ngulaju jurnarpajulparla palkangkaju nyanungurlaju mirilmiril-karrijalku.

³ Ngula-puru-juku, Layija manu Mujuju-pala warraja-jarrija, wangkajalpa-palarla Jijajiki. ⁴ Ngula-jangkaju, Piitarla wangkaja Jijajiki, “Warlaja-Wiri, ngurrju-nyayirni nyampuju ngurra. Nyarrpamanirngankulu nyuntukuju? Nganimpa-paturlu yungurnalu-nyarra kaluku ngantirni marnkurrapa: Jinta-kari nyuntuku, jinta-kari Mujujuku, jinta-kari Layijaku.”

⁵ Ngula-puru-juku, mangkurdu kardirri-nyayirnilki-jana wapirrija kurdungurlu-patukuju. Linpalu purda-nyangu wangkanja-kurralku

kankarlarra-jangka mangkurdu-ngurlu, kuja-jana wangkaja, “Nyampuju ngajuku Ngalapi-nyanu marulu. Nyanungurlu kaju miyaluju raapinyi. Ngulajulu purda-nyangka wangkanja-kurra!”*

⁶ Kujalu kurdungurlu-paturlu purda-nyangu wangkanja-kurra, lani-jarrijalu, manulu yinngirri-purdanji wantija walya-kurra. ⁷ Ngula-jangkaju, Jijaji-jana yanurralku nyanungu-patukuju, manu marnpurnu-jana. Nyanunguju-jana wangkaja, “Karrinja-pardiyalu, kulalu lani-jarriya!” ⁸ Kujalu kurdungurlu-paturlu kankarlarra-kari nyangu, ngulangujulu nyangu Jijaji karrinja-kurra, jintalpa yangarlu karrija.

⁹ Ngula-jangkaju, pinalkulu jitinja-yanu pirli-ngirliji. Kulkurru wangkaja-jana Jijajiji, “Nyampuju yimi, mardakalu nyurrurla-miparlu yimi-ngarrirninja-wangurlu kujankujulu jalangurlu nyangu ngaju mirilmiril-karrinja-kurra yangka Yapa-nyayirni-wangu Kaatu-kurlangu. Kajirna palinja-warnu pina-wankaru-jarrinjarla yakarrapardi, ngakalu-jana ngula-jangkarlanya yimi-ngarrika ngaju-kurluju.”

¹⁰ Ngula-jangkaju, Jijajijili payurnu yangka-paturluju marnkurrrparlu, “Yangka kuruwarrikingarduyu-patu, wangka kalu-nganpa Layija-kurlu ‘kapu kamparru yanirni nganta yangkakangarnti Miyajakungarnti’. Nyarrpaku-yijala kalu-nganpa kujaju wangka?”

¹¹ Jijajirli-jana janku-manu, “Junga kujaju kapu Layija-wiyi pina-yanirni yungurla nyiyarningkijarra jungarni-mani Miyajaku. ¹² Junga karna-nyarra wangka: Layija nyurru-juku pina-yanurnu. Yapa ngalya-karirli nyurrujukulu murrumurru-manu kujalurla jangkardu wangkaja maju-maninjaku. Kulalu milya-pungu nganalpa nyanunguju nyinaja. Kuja-piya-yijala Kaatu-kurlangu Yapa-nyayirni-wangu kaji yanirni nyampu-kurra, yangka-paturlu yapanku kapulu murrumurru-mani nyanunguju kuja-yijalalu murrumurru-manu Layijaju.” ¹³ Ngula-jangkaju, Jijaji-kirlangurlu kurdungurlurlu milya-pungulu kujalpa nyarrpa Jijaji wangkaja. Kulalpa Layija-kurlu wangkaja. Nyanungujulpa-jana wangkaja Jaanu Papitaji-kirli.

Jijajirli parlpuru-manu kurdu nyurnu juju-kurlu

Mark 9.14-29, Luke 9.37-43a

¹⁴ Yali-jangkaju, Jijaji manu yangka marnkurrrpa kurdungurlu-patu, jitinja-yanurnulu pirli-ngirli, manu parlu-pungulu-jana yapa turnukurra yalirlaju. Wati jinta yaninja-yanu Jijaji-kirra-pinangu, manu parntarrinjunurla kamparru Jijajiki. ¹⁵ Ngula-jangkaju, wangka-jalkurla Jijajikiji, “Warlalja-Wiri, mari-jarrinjarla parlpuru-manta ngaju-nyangu ngalapi-nyanu. Nyanunguju murrumurru-nyayirni, manu japaku-patu rdalji-jarrija. Purda-nyanyi kyananu maju-nyayirni. Tarnnga-ka warrarda wantimi warlu-kurraju manu ngapa-kurra, manu murrumurru-mani kyananu. ¹⁶ Nyurrurna-jana kamparrurlu-wiyi payurnu nyuntu-nyangu kurdungurlu-patu yungulu parlpuru-mani. Lawa, putalu parlpuru-manu.”

¹⁷ Jijaji wangkaja-jana, “Kari nyurrurlajunkulu kapurunju-panu jurru marntarla! Nyangurla-karrarlu kankujulu yampimi mata-maninja-wangurlu? Kangkarnijili yali kurdu ngajuku.” ¹⁸ Ngula-jangkaju, Jijajirli kulungku ngarrurnu juju ngawungawu kujalpa

* 17:5 Matthew 3.17, 2 Peter 1.17

kurdungka kaninjarni palkangka nyinaja. Ngula-jangkaju, jujujurla jurntalku wilyipi-pardija kurdukuju, manu yali-jangkaju kurduju ngurrju-jarrijalku.

¹⁹ Ngaka-pardu-karilki, kujalpa Jijaji yangarlulku nyinaja, nyanungu-nyangu kurdungurlu-patu yanurnu, manulu payurnu nyanunguju, “Nyiya-jangkarnalurla puta yilyaja jurnta jujuju nyampukuju kurduku?”

²⁰⁻²¹ Jijajirli-jana jangku-manu, “Nyurrurlarlul kulankulurla jurnta yilyayarla jujuju kurdungurluju. Kulankulurla wala nyinaja Kaatukuju. Ngaju karna-nyarra junga wangka: Nyiyaku-puka kajilpankulurla wala nyinakarla Kaatuku kapuru-wangu, ngulaju kajikanarra purda-nyanyi nyanungurluju, manu kajika-nyarra jangku-mani nyiyaku-puka kajilpankulu payikarla. Kajilpankulurla wala nyinakarla Kaatuku ngari wita, ngulaju kajikankulu pirli wararrakaju wangkami ‘Yanta kirri-kari-kirra!’ Ngula pirlingki kapu-nyarra purda-nyanyi kajinkilirla nyurrurla wala nyina Kaatukuju. Yartarnarri-kirli kulalpa-nyarra nyiyarlulku warla-pajikarla nyurrurlaju.”

Jijajirli-nyanu palinjaku muurr-pungu

Mark 9.30-32, Luke 9.43b-45

²² Ngaka-karilki, Jijaji manu nyanungu-nyangu kurdungurlu-patu turnu-jarrijalu wungu ngurungkaju Kaliliyirla. Wangkajalku-jana nyanungu-patukuju, “Ngajujurna Yapa-nyayirni-wangu Kaatukurlangu. Ngakaju, watingki jintangku kapu-jana yimi kanyi ngajulu, kapuju ngaju yapa-kari-kirra yinyi. ²³ Ngula-jangkaju, kapujulu pinyi ngajuju tarnga-kurra. Ngula-jangkaju, ngurra-jarra-jangkarla kapurnarla marlaja wankaru-jarri pina.” Kujalu kurdungurlu-paturlu purda-nyangu kuja-kurra, nyanungurrajulurla mari-jarrinjarla wajampa-jarrija-nyayirni.

Jijajirli-jana yungu tala yungulu wurdujarra-mani Juwu-kurlangu Yuwarli Maralypi

²⁴ Ngula-jangkaju, Jijaji manu nyanungu-nyangu kurdungurlu-patu, yanulu kirri-kirra Kapurniya-kurra. Ngulangakaju, ngalyakari watilirla yanurnu Piitaku. Nyanungurlu wati-paturlu kalalu warru manu tala yungulu wurdujarra-mani Juwu-kurlangu Yuwarli Maralypi. Payurnulu Piitaju, “Nyuntu-nyangurlu pinangkalparlu, yinyi mayi kajana tala wurdujarra-maninjaku Juwu-kurlangu Yuwarli Maralypi?”

²⁵ Piitarlu-jana jangku-manu, “Yuwayi, Jijajirli kajana warrarda yinyi talaju yulyurru-pu-kari yurlyurru-pu-karirla yapakuju kuja kalu wurdujarra-mani Yuwarli Maralypiji.” Yali-jangkaju, Piitaju yanu yuwarli-kirra kujalpa yalirla Jijaji ngunaja jurrkungka. Piitarlu yungu nganta payikarla nyanunguju talaku yungu ngantarla wangkayarla.

Jijajirli kamparnirli payurnu nyanunguju, “Wati kuja-ka kingi nyina kankarlu-nyayirni yapa panukuju, kula kajana ngurrara-jinta nyanungu-nyangu jinyijinyi-mani yungu ngantalurla tala yinyi, lawa. Nyanungurlu kajana yapa-kari-mipa ngurra-kari-wardingki jinyijinyi-mani yungulurla nyanungukuju tala yinyi. Kujaju junga mayi, Jimani?”

²⁶ Piitarluju jangku-manu, “Yapa-kari-miparlu ngurra-kari-wardingki-miparlu kalurla talaju yinyi yalikiji kingikiji kuja kajana jinyijinyi-mani yapaju.”

Ngula-jangkaju, Jijajirla wangkaja Piitakuju, “Ngulaju junga, ngurrara-jintarlur kingi-kirlangurlu, kula kalurla nyanungukuju yinyi talaju. ²⁷ Yuwayi, ngulaju marda junga, kala ngajulurlu kajilparna-jana tala yinja-wangurlu jurnta mardakarla nyampurraku watiki, ngulaju kajikajulu kulu-jarrimilki ngajukuju. Kuja-kujakuju, yanta mangkururkurra yawuku maninjaku. Kajinpa rdarri-mardarni kamparrurwarnu yawu, lakarn-pungkarla nyanungu-nyangu lirraju. Kaninjarni nyanungu-nyangurla lirrangkaju kapinpa nyuntulurluju pirli tala pardany-parami. Kangka ngulaju pirli, manu yungka-jana wati yalipatuku. Ngula-jangkaju, kulalu-ngalpa payirnilki talakuju nyampurwarnurla yurlyurrparlaju.”

18

Ngana-ka nyina wiriji yapa Jijaji-kirlangu?

Mark 9.33-37, Luke 9.46-48

¹ Kurdungurlulurla yanurnu Jijajiki, manulu payurnu “Yangka kuja kangalpa Kaatuju Warlalja-Wiri nyinami ngalipakuju, ngana-ka Kaaturluju wiri-nyayirni-pajirni panu-kari-piya-wangu?”

² Jijajirla purlaja kurdu witaku yungu yaninjarla karrimi kamparru nyanungu-paturla. ³ Ngula-jana nyanungu wangkaja kurdungurlupatukuju, “Ngaju karna-nyarra wangkami junga: Jungarnirlili manngu-nyangka yungulpankulu kurdu wita nyampu-piya-jarriyarla. Kala kuja-piya-wanguju, ngulaju kulalpankulurla nyinayarla Warlalja-Wiriki. ⁴ Nyurrurlarlunkujulu payurnu ngana-ka Kaaturlu wiri-pajirni panu-kari-piya-wangu. Ngana-puka kuja-ka kurdu wita nyampu-piya-jarrimi, ngulanya-ka wiri-pajirni Kaaturluju turnu-warnurla nyanungu-nyangurla. ⁵ Kurdukurdu wita nyampu-piya kajulu wala nyinami ngajuku. Nganangku-puka yapangku ngaju-nyangurlu nganta kaji rdakurl-kijirni kurdu wita nyampu-piyaju, ngulaju kaju ngajurlangu rdakurl-kijirni.”

Yungulparlipa jungarni nyinakarla, kajikarlipa-jana karlirr-kanyi yapa ngalya-kari Kaatu-kujaku

Mark 9.42-48, Luke 17.1-2

⁶ Jijaji-jana yarda wangkaja kurdungurlu-patukuju, “Nyampurralujana kurdukurdu witawita nyangka ngula kajulu wala nyina ngajuku. Kala nganangku-puka kajilpa kurdu ngari jinta karlirr-kangkarla jarrwaralku ngaju-kujaku, ngulaju maju-nyayirni! Karlirr-kanjakujakujulpalurla yapa ngalya-karirli yarturlu-wiyi wiri wayikarla yalumpuku watiki waninja-wana-wiyi, manu ngula-kurluju jarnamaninjarla kanjarla julyurl-kijikarlalpalu mangkuru ngapa wiri-kirra yungu palimi, kajika yapa jinta-kari karlirr-kanyi Kaatu-kujaku. ⁷ Yapa panu-nyayirni kalu majumaju nyinami walya nyampurla, manu warrarda kalu-jana karlirr-kanyi yapa ngalya-kari yungujulu nyanungurarlangu karlirr-yani ngajukuju. Junga kujaju! Kala nganangku-puka kaji-jana karlirr-kanyi yapa ngalya-kari yungujulu wala-wangu ngajuku jurnta nyinami, ngulakuju karnarla mari-jarrimi, kapu majumani Kaaturluju.

⁸⁻⁹ “Ngaka kajikanpa marda majungka-jarrimi, kajikanpa marda nyiyarlangu purungku-mani rdaka-jarrarlu. Kuja-kujakuju-nyanu

rdaka-jarra mururl-pajika jurnta, kajikangku Kaaturlu kijirni rdaka-jarra-kurlu-juku warlu wiri-kirra kuja-ka jankami tarnnga-juku. Manu ngaka kajikanpa marda majungka-jarrimi, kajikanpa marda kulu-kurra wapami wirliya-jarra. Kuja-kujakuju-nyanu wirliya-jarra mururl-pajika jurnta, kajikangku kijirni wirliya-jarra-kurlu-juku warlu wiri-kirra kuja-ka jankami tarnnga-juku. Manu ngaka kajikanpa marda majungka-jarrimi, kajikanpa marda nyiyarlangu maju nyanyi milpa-jarrarlu. Kuja-kujakuju-nyanu milpa-jarra wilypi-manta jurnta, kajikangku kijirni milpa-jarra-kurlu-juku warlu wiri-kirra kuja-ka jankami tarnnga-juku. Kajilpangku Kaaturlu kijikarla nguru yalikirra palka wanapi-jiki, ngulaju maju-nyayirni nyuntukuju. Kala kajinpa yukamirra Kaatu-kurlangu-kurra nguru-kurra rdaka-wangu manu marda wirliya-wangu manu marda milpa-wangu, ngulaju ngulajuku. Kapunpa nyanungu-kurlu nyina tarnnga-juku.”

Jijaji-kirlangu yimi-nyayirni-wangu jukurra wati-kirli kuja wajawaja-manu jiyipi

Luke 15.3-7

¹⁰ Jijaji wangkaja-jana yapa-patuku, “Muurlpa-jarriyalu! Kulalujana murrumurru-manta kurdukurdu witawita ngularra kuja kalu nyampurla nyina. Ngularrarlu kalu-jana jarnkujarnku mardarni maramarra ngula kalu nyinami nguru-nyayirni-wangurla kankarlarra manu ngula kalu warrarda nyinami yinyarla ngajuku Jaji-nyanukurlu. Kajilpankulu-jana kurdukurduju murrumurru-mantarla, ngulaju kajikalunyarra maramarrarluju nyanyi. ¹¹ [Ngaju yangka Yapanayayirni-wangu Kaatu-kurlangu, yanurnurna yungurna-jana yapa muurl-mardarni ngula kalu ngurra nyina Kaatukuju.]

¹² “Ngajulurlu yungurna-nyarra yimi-ngarrirni yimi-nyayirni-wangu wati-kirli ngulalpa-jana jiyipi 100-pala mardarnu. Ngakalku, jiyipi jintajana jurnta yanu manu wajawaja-jarrijalku. Kajilpanpa yapa jintangu wajawaja-mantarla kuja-piyarlu, nyarra-jarri kajikanpa? Kajikanpa-jana nyuntulurlu yirrarnirra ngularra jiyipi-patu-kari 99-pala ngula pirlingka-juku, manu kajikanparla yaninjarla warru nyanyi yangkaku jintaku jiyipiki. ¹³ Kajinpa rdipinjarla mani yangka jiyipi wajawaja-maninja-warnu, ngulaju kapunparla wardinyi-jarrimi karrikarri-wangu yalumpuku jintaku panu-kari-piya-wanguku ngulalpalu nyinaja yantarli. Junga nyampuju! ¹⁴ Nyampurra kurdukurdu ngulaju jiyipi ngularra-piya-juku. Nyurrurlakupalangu Jajipuraji, nguru-nyayirni-wangurla kankarlarra kajana yulkami kurdukurdu ngularraku. Nyanungurlu nganta yungu-jana muurl-mardarni wajawaja-jarrinja-kujaku.”

Nyarra-jarriarlalparliparla yapa-kariki kajilpa majungka-jarriyarla

Luke 17.3

¹⁵ Jijaji wangkaja-jana yapa-patuku, “Nyurrurla yapa, kuja kankujulu ngaju pura, kajilpangku puranjakungarduyu-kariyi-nyanu majungka-jarriyarla jurnta, yaninjarla wangkayarla nyanunguku kaji nyina jintananganungu-mipa. Kajilpangku purda-nyangkarla nyuntulu, ngulaju kapungku nyina nyuntu-nyangu yipilji-jiki. ¹⁶ Kala kajilpangku purdanyanja-wangu jurnta nyinakarla, ngulaju yanta manu jintamanta

marda yapa-jarra-karilki, kulpari kangkarni-jana nyuntulurlu yungungkulu ngula nyanungu-paturlu purda-nyanyi kajinparla wangkami yipiljiki nyuntu-nyanguku. Nyampunya-ka Payipuluju wangkami yapangku ngula-ka yapa-kari-nyanurlu milpa jiily-ngarrirni, 'Kajinpa yapa jinta-kari jiily-ngarrirni milparniwarrarla, kula nyuntumiparlu nyanungu milpa jiily-ngarrika. Kamparru milpa jiily-ngarririnjakungarntirli, yaninjarla yapa jinta-kari maninjinta, manu yapa jirramarlangu. Ngula-jangka, panungku nyurrurlarlu yungungkulu ngula yapa milpa jiily-ngarrirni.*¹⁷ Ngulaju ngula-juku. Kajinyarra yipilji purda-nyanja-wangu jurnta nyinami yangka kajinkilirla wangkami, ngulajulu yanta, manulu-jana yapa panuku yimi-ngarrika kajili jinta-jarrimi jaajirla. Kajinyarra panukulku ngula yapa purdanyanja-wangu-juku jurnta nyinami, ngulajulu punku-pajika. Nyanunguju yapa-kari-piya ngula kalurla ngungkurr-nyinanja-wangu jurnta nyina Kaatukuju, manu yangka kapumanu-patu-piya kuja kalu-jana tala puntarni yapakuju."

Jijajirli pinarri-manu-jana nyanungu-nyangu kurdungurlu-patu yungurla Kaatuku wangkami nyiyarningkijarraku

¹⁸ Jijaji wangkaja-jana nyanungu-nyangu kurdungurlu-patuku, "Ngaju karna-nyarra wangkami junga: Nyiyarlangu-kujaku kuja kanpa-jana yapa ngaju-nyangu warla-pajirni walyangka nyampurla, ngula-piyarlu-yijala kapu-jana Kaaturlu warla-pajirni nguru-nyayirni-wangurlaju. Nyiyarlanguku ngurrjuku nyuntulu ngula kanpa-jana yapa ngaju-nyanguku nyampurlaku walyangkaku nyinami rarralya, ngula-piya-yijala Kaatu kapu-jana nyanungu-patukuju rarralya-yijala nguru nyanungu-nyangurlaju nyinami.

¹⁹ "Ngaju karna-nyarra yimi-ngarrirni nyampurlangu: Nyampurla ngurungka, kajilpanpala-nyanurla ngungkurr-nyinayarla nyiyarlangurlajinta, manu kajilpanpala ngulaku Kaatu payikarla, ngajukupalangu ngula-ka nguru-nyayirni-wangurla kankarlarra nyinami, ngulaju kapungku rarralya nyina. ²⁰ Nyangurla-puka kajili yapa ngaju-nyangu marnkurrrpa yaninjarla jinta-jarrimi ngajuku wangkanjaku, manu marda yapa jirrama-puka, ngulaju kapurna-jana jirrnanganja nyina pirlirrpaju."

Yimi-nyayirni-wangu jukurrrpa wati punku-kurlu yangka kujarla kulu-juku jurnta nyinaja warrkini nyanungu-nyanguku yawuru-jarrinja-wangu-juku

²¹ Ngula-jangka, Piita yanurnu, manu Jijajiji payurnu, "Warlalja-Wiri, kajilpaju ngajukupurdangka majungka-jarrimi jurnta, nyajanguku kajikarna yawuru-jarrinjarla yampimi kunka-maninja-wangurlu? Wirilki-palaku mayi?"

²² Jijajirli nyanungu yalu-manu, "Lawa! Yawuru-jarrinjarla yampiya kutu kula wirilki-pala-mipaku. Ngari tarnngangku-juku yawuru-jarrinjarla yampiya kunka-maninja-wangurlu! ²³ Yimi wita yungurnangku yirri-purami Kaatu-kurlu kuja kajana Warlalja-Wiri nyina yapakuju. Nyurru-wiyi yinyarla kala wati wiri kingi nyinaja wati panu-jarlu-kurlu ngulalpalurla warrki-jarrija nyanunguku. Parrangka

* 18:16 Nyangka Deuteronomy 19.15

jintangka, purlaja-jana nyanungu-patuku yungulurla yanirni nyanunguku ngula yungulurla kulpari yinyi tala nyanungukulku yangka kuja-jana kamparrurlu-wiyi yungu talaju. Junga-juku, jinta-kari jinta-karilirla yanurnu, manulurla yimi-ngarrurnu nyajangu talaju ngula-jana yungu kamparrurlu-wiyi nyanungurraku. ²⁴ Warrkini kamparru-warnurla wangkaja, ‘Nyuntulurlunpaju yungu \$1,000,000-pala ngajukuju. Ngakarnangku kulpari yinyi.’ ²⁵ Kala lawa! Tala-wangu-jukulpa nyinaja. Kula nyarrpara-kurlurlu tala wiri-kirlirliji kulpari payi-mani wiriji. Junga-juku, kingi-jana wangkaja nyanungu-nyanguku warrkini-patu-kariki yungulu-jana kanyi ngula wati, nyanungu-parnta manu kurdukurdu nyanungu-jarra-nyangu manu panu-kari niyarningkijarra nyanungu-jarra-nyangurlangu, manu yungulu-jana panu-juku yinyi yapa-patu-kariki talakupurdaru. Ngula-jangka yungulu talangku kingi kulpari payi-mani. ²⁶ Junga-juku, warrkinirla parntarrinjunu ngayirni wiriki, manulpa warlkurnu, ‘Wurraju pardaka! Kapurnangku kulpari payi-mani niyarningkijarraru kujanpaju yungu kamparrurlu-wiyi!’ ²⁷ Junga-juku, ngula kingi mari-jarrijarla warrkini ngulaku, manurla wangkaja yungu tala-wangu kulpari payi-maninja-wangu nyinami. Manu nyanungurlu kutu yilyaja ngula warrkini walyparrarlulku.

²⁸ “Ngula-jangka, ngula warrkini kuja yanu yarlu-kurra, ngula-jurla rdipija warrkini-kariki wiri-kirlanguku kujarla kamparrurlu-wiyi yungu tala ngari wita. Nyanungujurla jurr-yarnkaja, manurla rdirri-yungu rduly-pajirninjaku waninjaku, ‘Yaruju! Payi-mantaju yangkarra tala wita kujarnangku yungu!’

²⁹ “Ngula warrkini-kari, ngayirni nyanungurla parntarrinjunu, manulpa warlkurnu warrkini kamparru-warnu, ‘Wurraju pardaka! Kapurnangku kulpari yinyi talaju kujanpaju yungu!’ ³⁰ Kala kula warrkinirli kamparru-warnurlu purda-nyangu nyanunguju, manu kularla mari-jarrija. Lawa, ngari nyanungurluju kutu yirrpurnu rdaku-kurra, manurla wangkaja nyanunguku, ‘Kapurnangku wilypi-mani rdaku-jangkaju ngaka kajinpaju talangku witangku kulpari payi-mani!’

³¹ “Kujalu warrkini-patu-karirililki kuja-kurra nyangu, ngulajulu mialaju maju-jarrija, manulurla yaninjarla yimi-ngarrurnu wiriki kingiki nyanungurra-nyanguku. ³² Junga-juku, kingijirla purlaja ngulaku warrkini kamparru-warnuku yungurla yanirni, manurla wangkaja, ‘Nyuntunpa punku-nyayirni! Nyuntunpaju payurnu yungurnangku wurra-juku nganta nyinami, manurnangku wangkaja yungunpaju kulpari payi-maninja-wangu talaku nyina kujarnangku yangka yungu. ³³ Kuja-piyanyanparla wurra mari-jarrinjarla ngurrju nyinayarla ngulaku warrkini-kariki ngulanparla tala wita-mipa yungu. Kala lawa, kujurnunpa rdaku-kurra!’ ³⁴ Ngularla ngula-jangkaju kingiji kulu-jarrija-nyayirni warrkini ngulakuju. Nyanunguju yilyaja rdaku-kurra yungulu yurrkunyu-paturlu pinyi karrikarri-wangurlu. Ngula-jangkaju, kaji kingi payi-mantarla pina tala-kurlurlu, kapu-jana wangkayarla yurrkunyuku rdaku-ngurlu wilypi-maninjaku.”

³⁵ Ngula-jangka, Jijaji-jana wangkaja, “Kaatuju yinya-piya wiri kingi-piya. Kajinkili-jana yapa ngalya-kariki yawuru-jarrimi kunka-maninja-wangu, nguru-nyayirni-wangurla kapu-nyarra yawuru-jarriyijala nyurrurlaku. Kajinkili-jana yawuru-jarrinja-wangu jurnta ny-

inami yapa ngalya-kariki, kujarlaju Kaatuju kula-nyarra yawuru-jarrimi nyurrurlakuju.”

19

Jijajirli-jana pinarri-manu kuruwarri yupukarra-kurlu manu karlirr-mardarninja-kurlu

Mark 10.1-12

¹ Kuja-jana lawa-jarrijalku nyiyarningkijarraku nyampurraku pinarri-maninjaku, ngula-jangkaju, Jijaji-jana jirranganja yanu kurdungurlu-patuku nguru-jangka yirdi-jangkaju Kaliliyi-jangka. Yaninja-yanulu kurlirra nguru-kari-kirra yirdi-kirraju Jurdiya-kurra. Karrungkajulu ngapangka jingijingi yanurra pirntinyarra-kari-kirra kakarrara-purda Jurdunurlaju. ² Yapajulurla panu-juku yanurnu nyanungukuju ngula-kurraju, manu ngalya-karijili-jana murrumuru nyurnu kangurnu. Nyampurra yapa murrumuru, ngulaju-jana parlpuru-manu nyanungurluju.

³ Ngula-kurrajulurla Paraji-patulku yanurnu yungulu nganta Jijaji yimirr-yungkarla jarungku yungu nganta-jana milki-wangkayarla jaru warntarla. Payurnulu Jijaji, “Nyarrpa-ka wangka Mujuju-kurlangu kuruwarriji? Jungarni mayi kajilpa watingki yampiyarla nyanungu-parnta karntaju nyiyarlangu-ngurlu?”

⁴ Jijajirli-jana jangku-manu nyanungurraju, “Nyurrurlu kankulu milya-pinyi yangkaju kuja-ngalpa Mujujurlu yirrarnu ngalipaku Payipulurla. Nyampurnawu-ka wangka:

‘Nyurru-wiyi, kuja Kaaturlu ngurrju-maninjarla yirrarnu nyiyarningkijarra, ngulaju-palangu yirrarnu wati manu karnta.*

⁵ Watingki yungulpa-palangu yampiyarla nyanungupalangu-jarra kirda-nyanu manu ngati-nyanu yupukarra-jarrinjakungarntirilki. Kuja-ka karntalku mani, ngulaju jungu kapala jintangkalku nyina jawirdikilki.* ⁶ Ngula-jangkaju, kula kapala-nyanu jarnku jurnta nyina yitingka-jarra, ngulaju jungu kapala jintangkalku nyina wungu-juku.* Junga-juku, jalangu-jarraju wati manu karnta kuja kapalangu Kaaturlu jinta-mani, ngulajulpalu-palangu yapa-patu-karirliji karlirr-mardarninja-wangurlu yampiyarla.”

⁷ Ngula-jangkaju, Paraji-paturlulu payurnu Jijaji, “Kujaju marda junga. Nyiya-jangka-ngalpa Mujujurluju yungu ngalipakuju nyampuju kuruwarri karnta-kurlu karlirr-mardarninja-kurlu? Nyanungurluju-ngalpa yirrarnu ngalipakuju kuruwarri nyampu: ‘Kajilpa wati ngampurra nyinakarla kali-nyanuku yampinjaku, ngulakungarntiji yungulparla pipa-wiyi yungkarla kuwurtu-jangkarlu.’ Nyiya-jangka Mujujurluju yirrarnu kujaju kuruwarriji?”

⁸ Jijajirli-jana jangku-manu nyanunguju, “Kuja Kaaturlu ngurrju-manu kamparru-warnu wati manu karnta, nyanungurlu-palangu jinta-manu yungu-pala wungu-jarralku nyina tarnnga-juku. Kala nyurrurla yapa kankulu jurru wilji-juku nyina. Kujarlanya-nyarra

* 19:4 Nyangka Genesis 1.27

* 19:5 Nyangka Genesis 2.24

* 19:6 Nyangka Genesis 2.24

Mujujurlu yungu yali kuruwarri karlirr-mardarninja-kurlu nyur-rurlaku yapa-patuku. ⁹ Purda-nyangkajulu ngaju! Kajilpa wati-kirlangu karntaju warru kalykuru-jarriyarla wati-kari-kirli, ngula-jangka kajilpa kali-nyanurlu karlirr-mardakarla, ngulaju ngula-juku. Kala kajilpa karntaju kalykuru-wangu nyinayarla, kajilpa nyanungu-nyangurlu kali-nyanurlu karlirr-mardakarla karnta-kari-kirli yupukarra-jarrinjakungarnti, ngulaju jarrwara.”

¹⁰ Ngula-jangkaju, Jijaji-kirlangu kurdungurlu-patulurla wangkaja nyanungukuju, “Nyuntu-nyangu jaru yupukarra-kurluju junga. Marda ngurrju-juku nganimpa yungurnalu jangkayirla-juku nyina yupukarra-wangu.”

¹¹ Jijaji-jana wangkaja nyanungukuju, “Kulalpalu wati-patu jintawar-layi nyinayarla jangkayirla yupukarra-jarrinja-wangu, lawa. Kajil-parla Kaatu wangkayarla watiki yungu jangkayirla nyina yupukarra-jarrinja-wangu, ngula-mipaju yungulpa kuja-jarriyarla. ¹² Ngalya-kari watiji kalu jangkayirla nyina tarnnga nyiya-warnu kulalpalu mardakarlarra kurdukurduju, mardalu palka-jarrija kuja-piya-juku. Ngalya-kari kalu jangkayirla nyina tarnnga, nganangu mayi-jana kurlurra pajurnu puluku-piya. Ngalya-karirli kalu-nyanu jangkayirra yirrarni yungu ngantalurla Kaatuku warrki-jarri, manu yungulu-jana yimi-ngarrirni yapaku Kaatu kuja kajana Warlalja-Wiri nyina yapakuju. Kajilparla Kaatu wangkayarla kuja watiki nyinanjaku jangkayirlaku, ngulajulpa nyinayarla jangkayirla yupukarrakupurda-jarrinja-wangu. Kala kajilpalu yapa ngampurra-juku nyinayarla yupukarra-jarrinjaku, ngulaju yungulpalu kuruwarra ngaju-nyangu purayarla.”

Jijajirli-pa-jana kurdukurdu ngamurlu-mardarnu pirrjirdi-maninjaku
Mark 10.13-16, Luke 18.15-17

¹³ Ngakalku, kangurnulpalu-jana yapangku ngalya-karirli kurdukurdu Jijaji-kirra yungu-jana rdakangku ngamurlu-mardarninjarla marnpirni, manu yungu-janarla Kaatuku wangka. Ngula-kujukuju, kurdungurlu-paturlulu-jana puta warla-pajurnu kutu Jijaji-kirra kanjarni-kijaku, manulu-jana kurnta-ngarrurnu. ¹⁴ Kala Jijaji-jana wangkaja nyanunguku kurdungurlu-patuku, “Kurdukurdu wita nyampu-piya kajulu wala nyinami ngajuku. Ngana-puka yapa jalangu kuja-ka nyinami nyampu-patu-piya kurdukurdu-piya, ngulaju karla nyinami Kaatuku yangka kuja kajana Warlalja-Wiri nyina yapaku. Kujukuju, yampiyalu-jana warla-pajirninja-wangurlu! Pangkalajulu yanirni kurdukurduju ngajuku! ¹⁵ Ngula-jangkaju, Jijajirli-nyanu rdaka yirrarnu kurdukurdu-kurlangurla jurrangka Kaatuku yati-wangkanjaku. Ngula-jangkaju, karrinja-pardinjarla yarnkajarralku.”

Jijajirla wangkaja watiki tala palka-kurluku
Mark 10.17-31, Luke 18.18-30

¹⁶ Ngaka-pardu-kari, watingki yaninjarla payurnu Jijaji, “Tija, nyarrpa-jarrimirna yungurnarla jirrnanganja nyina tarnnga-juku Kaatuku wankaru-juku?”

¹⁷ Jijajirli jangu-manu nyanunguju, “Niyiyaku kanpaju payirni yungurnangu wangkami nyiyarlangu ngurrju-kurlu? Kaatu-mipa-ka

nyina ngurrjuju. Kajinpa nyuntu Kaatukupurda-jarrimirmi yungungku wankaru-juku mardarni tarnnga, ngulakungarntirliji Mujuju-kurlangu kurruwarri puranja-yanta tarnnganguku-juku.”

¹⁸ Ngula-jangkarluju, watingkilki payurnu Jijaji, “Nyarrpa kurruwarriji Mujuju-kurlangu purami?”

Jijajirli jangku-manu nyanunguju, “Yampiyalu-nyanu tarnnga-kurra pakarninja-wangurlu! Nyuntu kajilpanpa nyinayarla palka-kurlu yupukarra, kula kalykuru-jarriya yapa jinta-kari-kirli! Kularla purungku jurnta manta nyiyarlangu yapa jinta-kariki! Kula warlka wangkaya yapa-kari-kirli kuwurturla!”^{*} ¹⁹ Linpangku-palangu purda-nyangka kirda-nyanu manu ngati-nyanu wilji-wangurlu! Yulkaya-jana nyuntu-nyangu yapaju warlalja ngurukungarduyuju kuja kanpanyanu nyuntulu yulka!”^{*}

²⁰ Watingkilki jangku-manu Jijaji, “Wita-ngurlupakarrarluparna puraja jungarnirli nyampuraju kurruwarri, kularna rdilyki-pungu jintarlangu, lawa. Palka mayi kurruwarri-kariki yungulparna purayarla?”

²¹ Jijajirli wangkaja nyanungukuju, “Kajinpa nyuntulu ngurrjuju nyinanjakupurda-jarrimi ngajulu-piya, kujakungarntiji yanta, jurrarrpa manu nyiyarningkijarra manta nyuntu-nyangu, ngulaju-jana pina jali-manta nyiyarningkijarra talakungarntirliji, manu ngula-jangkaju, talaju-jana warru yungka marlajarraku rdilyki-watiki. Kajinpa-jana nyiyarningkijarra muku yinyi yapa ngalya-kariki, ngula-jangkaju kapunparla jirrnganja nyina nyiyarningkijarra-kurluju Kaatu-kurlangu rla nguru-nyayirni-wangurlu. Nyiyarningkijarra jali-maninjarla kurdungurlu-jarriya ngaju-nyanguju!”

²² Kuja yangkangu watingki purda-nyangu Jijaji wangkanja-kurra, ngula-jangkaju purda-nyanjarla wajampa-jarrija-nyanurla kujalpa jurrarrpa panu mardarnu, manu yarnkajarralku Jijaji-kijaku.

²³ Jijajirli nyangu wati yaninja-kurra, manu wangkaja-jana nyanunguku kurdungurlu-patukuju, “Junga karna-nyarra wangka. Yangka kuja kalu jurrarrpa panu mardarni yapangu, ngulaju kapulu marnkurrrpa-mipa yukamirra Kaatu-kurlangu-kurra nguru-nyayirni-wangu-kurra, kulalu panu yukami.”²⁴ Junga kujaju! Kulalpa kawartawaraju yukayarla nama-kurlangu ngulyangka, lawa. Kuja-piyarlu-yijala kulalpa-nyanu nganangu-puka jurrarrpa panu-kurlurluju yapanguju yirrakarla Kaatu-kurlangu-kurraju nguru-nyayirni-wangu-kurraju!”

²⁵ Kujalu puranjakungarduyupaturlu kuja-kurra purda-nyangu, ngulakujulurla marlaja paa-karrija. Ngula-jangkaju, payurnulu Jijaji, “Kajilpa Kaaturlu yampiyarla yangka yapa jurrarrpa-kurlu panu-kurlu muurl-mardarninja-wangurlu, nganalku kajika muurl-mardarni Kaaturluju palinja-kujaku?”

²⁶ Jijajilki-jana wangkaja, “Kulalpa-nyanu nganangu yapangu muurl-mardakarla palinja-kujaku, lawa. Kaatu-miparlu kajika muurl-mardarni yapaju.”

²⁷ Ngula-jangkaju, Piitarlu payurnu Jijaji, “Yuwayi, nyiyarningkijarrarnalu yampinja-yanu purdangirli. Yampinjarla nyuntulkurnangku puraja. Nyiyalku-nganpa Kaaturluju yinyi nganimpakuju?”

^{*} **19:18** Nyangka Exodus 20.13-16   ^{*} **19:19** Nyangka Exodus 20.12-16, Deuteronomy 5.16-20, Leviticus 19.18

²⁸ Jijaji-jana wangkaja nyanungu-nyangu kurdungurlu-patuku, “Junga kujaju. Ngaka-pardu-kari, kajirna ngaju Yapa-nyayirni-wangu wirilki nyina nyiyarningkijarraku Kaatu-kurlangurla nguru-nyayirni-wangurla, nyurrurla kurdungurlu-patu, ngulaju kapunkulu wiriwiri-yijala nyina Kaatu-kurlanguku yapakuju Yijirali-pinkiki kuja kalu nyina 12-pala warlalja turnu-warnu-paturla, manu kapunkulu-jana miimii-nyanyi ngurrju marda, marda maju. ²⁹ Junga kujaju! Ngajuku puranjakungarntirlinkili yampinja-yanu yuwarli nyurrurla-nyangu manu marda nyurrurlakupurdangka-patu manu marda nyurrurlakupalangu-jarra manu marda kurdukurdu manu marda nguru nyurrurla-nyangurlangu. Ngula-wanawanaju kajinkili palimi, Kaaturlu kapu-nyarra jaya-kurra-nyayirni yarda yinyi. Kapunkulu yukami nguru-nyayirni-wangu-kurra. Ngulangkaju kapunkulurla tarnnga-juku jirranganja nyina Kaatukuju wankaru. ³⁰ Jalangu kuja kalu karri kamparrurla wiri yapa, ngulaju ngakaju kapulu purdangirliki nyina. Jalangu kuja kalu nyina purdangirli yapa, ngulaju ngakaju kapulu kamparrurla wirilki-yijala karri.”

20

Jijaji-kirlangu yimi-nyayirni-wangu jukurrpa warrkini-patu-kurlu

¹ Nyanungu-jana wangkaja, “Ngajulurlu yungurna-nyarra jaru yimi-ngarrirni Kaatu-kurlu kuja kajana Warlalja-Wiri nyina yapaku. Wat- ingki kalalpa kaatini mardarnu. Ngulangka kaatinirla, nyanun- gurlu kalalpa marnikiji-piya mardarnu kaatinirlaju. Mungalyurru- nyayirni nyanunguju yanu kirri-kirra maninjaku ngalya-kari wati yungulurla marnikiji-piya kaji-mani nyanunguku. ² Wangkaja-jana nyanungurrakuju, ‘Kajinkijili marnikiji-piya kaji-pajirni parra wiri, ngulaju kapurna-nyarra pirli yaltiriri* jinta-kari jinta-karirli payi- mani nyurrurlaju.’ Ngurrangka yalirlaju kalalu watiji warrki-jarrija parra wiri jinta-parduku pirli yaltiriki, ngulaju-jana nyanungu-nyangu kurruwarri. Junga-juku, wati yali-patulurla yalya-wangkaja yalikiji ka- tinikingarduyu wirikiji yungulu nganta warrki-jarri parra wiri jinta pirli yaltiriki. Manu junga-juku, kaatinikingarduyurlu-jana yilyaja nyanungu-nyangu kaatini-kirraju yungulurla mani nyanungukuju.

³ Ngaka-karilki parra jintangka-juku, wanta kankarlarra-puru mungalyurrurla, yali kaatinikingarduyu pina-yanu kirri-kirra, manu parlu-pungu-jana wati-patu kujalpalu warru karrija warrki-wangu- patu. ⁴ Nyanungu-jana wangkaja nyanungu-patukuju, ‘Nyurrurla wati-patulu yanta, manulu warrki-jarriya ngaju-nyangurla kaatinirla. Ngaka-kari jalangurla ngajulurlu kapurna-nyarra payi-mani talangku warrki-warnuju yangka kujarna-nyarra jangku-pungu. Kularna- nyarra yimirr-yinyi.’ ⁵ Junga-juku, yangka-patu wati-patu yarnkajar- ralkulu kaatini-kirra, manulu warrki-jarrijalku. Ngakalku, wanta ku- jalpa kankarlarra nyinaja yama kaninjarra, yangka kaatinikingarduyu yarda yanu kirri-kirra, manu-jana yarda manu wati-patu-kari-yijala yungulurla warrki-jarri nyanunguku. Ngula-jangka kuja wanta yarda parrpada-jarrija wuraji-kirraluku, ngulaju-jana manunjunu wati-patu- kari warrki-jarrinjaku. ⁶ Ngakalku, kujalpa wantaju kanunju karlarra nyinaja yukanjakungarntilki, yangka kaatinikingarduyu yarda yanu

* 20:2 silver coin

kirri-kirra-yijala. Parlu-pungu-jana wati-patu-kari kujalpalu karrija yalumpurla-juku warrki-wangu, manu-jana nyanunguju wangkaja, ‘Nyiya-warnu kankulu nyurrurla wati-patu yalumpurla-juku karrimi parra wiri warrki-wangu?’

⁷ Jangku-manulu nyanunguju, ‘Kula-nganpa ngana yanurnu nganim-pakuju, manu kula-nganpa nganangku payurnu nganimpaju warrki-jarrinjakuju.’

Junga-juku, nyanungulku-jana wangkaja, ‘Yuwayi, yantalkulu, manulu warrki-jarriya ngaju-nyangurla kaatinirla.’

⁸ Kujalpa wantaju jitinja-yanu kaninjarra-karilki, yali kaatinikingarduyu wangkajarla nyanungu-nyanguku warrkinikingarduyu wiriki, ‘Turnu-manta-jana warrkini-patuju jintangka-juku, manu payi-manta-jana jinta-kari jinta-kariki kujalu warrki-jarrija. Yangka wati-patu kujarna-jana ngajulurlu yarnkanjarla manunjunu wantajilypa yukanja-puru, payi-manta-jana nyanungu kamparnu-wiyi. Manu yangka wati-patu kujarna-jana ngajulurlu kamparrurlu yangka mungalyurru-nyayirnirli jalangurlu manunjunu, payi-manta-jana purdangirli ngulaju.’ ⁹ Junga-juku, yangkanku warrkinikingarduyu wiringki-jana yungu jinta-kari jinta-kari pirli yaltiriji warrkini-patukuju kujalpalu yangka wita-juku warrki-jarrija. ¹⁰ Yangka yali-patu warrkini kujalpalu yangka parra wiri warrki-jarrija, nyanungu-paturlu ngulajulu-nyanu rampal-manngu-nyangu yungu ngantalu mantarlara panu talaju warrki-jarrinja-warnurluju. Kala lawa! Yalirli warrkinikingarduyu wiringki-jana nyanungu-patuku-jana yungu jinta-kari jinta-kari-mipa pirli yaltiriji. ¹¹⁻¹² Yuwayi, yangka-patu warrkini-patu, kujalpalu warrki-jarrija ngutungutu parra wiri, ngulajulpalu nginji-wangkanjaku rdirri-yungu. Wangka-jalurla yalikiji kaatinikingarduyuku, ‘Nyiyaku nganta jintaju pirli yaltiri? Nyampurra wati-patu kujanpa-jana nyunturlurlu manunjunu wanta yukanja-puru, nyanungurrajulu witakuju warrki-jarrija. Kala nganimpa-patu, ngulajurnalu ngutungutu warrki-jarrija parra wiri wantangkaju. Payi-mani mayi kanpa-jana panu-kariji tala jurrku-juku nganimpa-piya? Lawa kujaju! Nyunturlurlupanpa-nganpa payi-mantarla nganimpaju talangkaju panungku, yali-patukujulpa-jana yungkarla marnkurra!’

¹³ Yali kaatinikingarduyu-jana wangkaja nyanungu-patukuju, ‘Purda-nyangkajulu ngajulu! Ngajulurlu kularna-nyarra nyurrurlaju yapa-patu yimirr-yungu. Nyurrurlankulu yuwayi-wangkaja warrki-jarrinjakuju parra wiriki ngajuluku jinta-mipaku pirlukiji. ¹⁴ Kala kangkalu-nyanu talaju, manulu yanta ngurra-kurra! Nyampurra wati-patu kujarna-jana ngajulurlu yarnkanjarla manunjunu wanta yukanja-puru, ngajulurlu yungurna-jana yinyi tala jurrku-juku nyurrurla-piyakuju. ¹⁵ Kapi maju kujaju mayi kajilparna-jana yungkarla tala jurrku-juku kujarna-nyarra nyurrurlaku yungu? Ngaju-nyangu warlalja talaju! Ngajulurlu kajikarna-jana yinyi nganakupuka yapakuju kajirna ngaju yinjakupurda-jarri! Mardankulu-jana nyurrurlaju miyalu maju-jarrija nyampu-patukuju ngularna-jana wardinyirli yungu talaju nyurrurla-piyaku?’ ¹⁶ Ngula-jangkaju, wangkajalku-jana Jijajiji, ‘Ngajulurna-nyarra ngula-juku yimi-ngarrurnu yaliji jaru. Jalangu kuja kalu nyina kamparrurla wiri

yapa, ngulaju ngakaju kapulu purdangirilki nyina. Jalangu kuja kalu nyina purdangirli yapa, ngulaju ngakaju kapulu kamparrurla wirilki-yijala karri.”

Jijajirli-jana yimi-ngarrurnu nyanunguku kurdungurlu-patuku yangka yapangku kapulu nyanunguju pinyi

Mark 10.32-34, Luke 18.31-34

¹⁷ Ngula-jangkaju, Jijajiji jirrnganja-jana yaninja-yanu yapa panuku Jurujulumu-kurra. Ngula-jangkaju, wangkaja-jana yurrujurlaju kuja jaruju kurdungurlu-patu-mipaku, ¹⁸⁻¹⁹ “Purda-nyangkajulu! Nyampuju karlipa Jurujulumu-kurraju murnma-juku yani, ngaka karlipa yukamirra. Ngaju kuja karna Yapa-nyayirni-wangu Kaatu-kurlangu nyina, yalumpurla-juku kapujulu yapa-karirli rdarri-mardarni. Ngula-jangkaju, kapulu-jana yinyi wiriwiri maralypikingarduyu-patuku manu kuruwarrikingarduyuku. Nyampu-paturluju kapujulu maju-pajirni kuwurturlarlu, manu kapulu-jana yapa-karikilki ngajuju yinyi Juwu-wangu-patuku yungujulu pinyilki tarnnga-kurra. Pinjakungarntirli kapujulu manyu-pinyi, manu kapujulu ngalyipi-piya-kurlurlu pinti-kirlirli wilykarra-pakarni, manu kapujulu tarnnga-kurra pinyi watiya warntawarntarla. Ngula-jangkaju, ngurra-jarra-jangkarla karpurnarla Kaatuku marlaja pina-wankaru-jarrimi.”

Ngati-nyanurlu Jamaji manu Jaanukupalangurlu payurnu Jijaji yungu-palangu wiri yirrakarla kamparrurla nyanungu-jarra

Mark 10.35-45

²⁰ Yali-jangkaju, ngati-nyanu kurdungurlu-jarrakupalangu Jamaji manu Jaanukupalangu, yaninjarla parntarrinjunurla kamparru-juku Jijajikiji. Nyanungujulpa nyinaja Jipiti-kirlangu ngumparna-nyanu. Ngula yaninjarla warlkurnu.

²¹ Jijajirli yalu-manu nyanunguju, “Nyarrpa-manirnganku?”

Karntajurla wangkaja nyanungukuju, “Kajinpa nyuntu wiri nyinami yangkangka nguru-nyayirni-wangurla nyuntu-nyangurla, wiri yirrakapalangu ngaju-nyangu-jarra ngalipa-nyanu-jarra yungu-pala nyina watinyarra nyuntu-nyangurla yitipi-jarra, jinta jungarni-purdanji, jinta jampu-purdanji.”

²² Jijaji-palangu wangkaja karnta-kurlanguku ngalapi-nyanu-jarraku, “Ngurrapangku kanpajupala payirni. Lani-wangunya kanpala nyina ngajukuju waalparrirninjakuju kujakuju kajijili nyarrpamani ngaju Jurujulumurla? Yalirla kapujulu ngajuju murrumurrumani-nyayirni. Kujakuju kanpala lani-wangu mayi nyina marriwa yungunpajupala waalparrirni ngaju kajijili nyarrpamani?”

Junga-juku, Jamajirli manu Jaanurlulku-pala jangku-manu, “Yuwayi, lani-wangu karlijarra nyina nyuntukuju waalparrirninjakuju!”

²³ Jijaji wangkaja-palangu, “Junga, kari-nganta kapunpajupala waalparrirni ngaju, manu kapulu-nyarra murrumurrumani-yijala nyumpalaju ngaju-piyaju. Kala nguru-nyayirni-wangurla ngaju-nyangurlaju kularna-jana ngajulurlu milarninjarla yirrarni yapaju nyinanjakuju jampu-purdanjiki manu jungarni-purdanjiki, lawa! Wapirra Kaaturlu-jana milarnu yapa nyurru-juku nyinanjakuju ngajuwanakuju.”

24 Kujalu-jana kurdungurlu-patu-kariyi-nyanurlu purda-nyangu yimi ngati-nyanukupalangu-kurlangu Jamaji manu Jaanukupalangu-kurlangu, ngula-jarrakujulu-jana kulu-jarrija-nyayirni purda-nyanjarla. 25 Kujarlaju, Jijajirli-jana turnu-manu jintawarlayilki-jiki kurdungurlu-patuju, ngula-jana kuja wangkaja, “Milya-pinyi kankulu-jana nguru-kari nguru-kari kuja kalu-jana wiriwiri nyina yapaku. Nyampurrarlu wiriwirirli, warrarda kalu-jana jinyijinyi-mani warrki-jarrinjaku yangka kuja kalu nyanungu nyampu wiriwiri ngampurpa-jarri. 26-27 Kala nyurrurla kurdungurlu-patu ngaju-nyangu, kula kankulu kuja-piya nyina jinjinpa-palka. Kajinpa wiriki nyinanjakupurda-jarrimi, ngulakungarntiji-jana warrki-jarriya yapa ngalya-kariki-wiyi yirnkilypa-wangu, ngula-jangkanya yungunpa-jana wirilki nyina. 28 Ngajurlangu yangka Yapa-nyayirni-wangu Kaatu-kurlangu, kujarna yanurnu nyampu-kurra walya-kurra, kularna yanurnu jinyijinyi-maninjaku panuku yapaku, lawa. Ngajurna yanurnu nyampu-kurraju yungurna-jana yapaku warrki-jarri yirnkilypa-wangu. Manu kajirna-jana pali ngungkarra, ngulaju yungurna-jana muurl-mardarni panu-jarlu palinja-kujaku.”

Jijajirli-palangu parlpuru-manu wati-jarra milpakupurda pampa nyanjakulku

Mark 10.46-52, Luke 18.35-43

29 Ngaka-pardu-karilki, Jijaji manu nyanungu-nyangu kurdungurlu-patu, yarkajarralu Jiriku-ngurlu, manu yapangu panungkulpalu-jana puranja-yanu. 30 Yalirlalpa-pala nyinaja wati-jarra milpakupurda-jarra yirdiyi-wana. Yapangu nganangku-japa-palangu yimi-ngarrurnu Jijaji kujalpa wapanja-yanu yali-wana-yijala. Junga-jukupalarla wapal-purlaja, “Jijaji, Ngalapi-nyanu Kingi Tapiti-kirlangu! Mari-jarrinjarla-jarrangu ngurrju nyinaka wiyarrpaku!”

31 Yangka yapa-paturlu, kujalpalu puranja-yanu Jijaji-wanarlu, ngulangkujulu-jana kurnta-ngarrurnu, manulu-jana puta wurdungu-manu. Nyanungu-jarrajulpa-pala ngari yardayarda purlaja kiljinyayirni, “Warlalja-Wiri, Kingi Tapiti-kirlangu Ngalapi-nyanu, mari-jarriya-jarrangu!”

32 Junga-juku, Jijaji july-karrija purda-nyanjarla, manu-palangu purlajarra wati-jarrakuju, “Niyiakulpanpajupala purlaja?”

33 Yangka-jarraju-palarla milpa-parnta-jarra pampa-jarra wangkaja, “Warlalja-Wiri, yanurnurlijarrangu milpa-parnta yungurlijarrangu marlaja nyanyilki.”

34 Jijaji-palangu mari-jarrija yangka-jarrakuju milpa-parnta-jarrakuju, manu-palangu marnpurnu milpa-jarraju. Junga-juku, milpangkuju-pala nyangulku, manu-pala purdangirli-wanarlu puranja-yanu nyanunguju.

21

Jijaji kuja yukajarra Jurujulumu-kurra

Mark 11.1-11, Luke 19.28-38, John 12.12-19

1 Jijajilpa-jana nyanungu-nyangu kurdungurlu-patukuju jirrn-ganja kutu-jarrinja-yanu Jurujulumu-kurra-pinanguju. Kujalpalu kutu-jarrinja-yanulku Jurujulumu-kurraju, yanurnulu pirli-kirra-wiyi

yirdi-kirraju Yalipiji-kirra* Yalirla pirlingka kirri jintalpa karrija yirdiji Pijipaki. ² Ngulangalku-palangu wangkaja jirrama-kariki kurdungurlu-jarraku kuja, “Yanta-pala kamparru kirri-kirra yinya kutu. Ngula-kurra kajinpala yukamirra, kapunkulu-jana parlu-pinyi tangkiyi manu kurdu nyanungu-nyangu kaji-pala karri yirdiyi-wana wayirninja-warnu. Rurruny-pinjarla pinalu-palangu wilil-kangkarni nyampu-kurra. ³ Kajilpangkupala nganangu payirninjarla warla-pajikarla, ngulakuju-palarla kuja wangkaya, “Nyampujarrakuju tangkiyi-jarraku-nyanurla warlalajaju wangkajarni. Kajin-palarla wangkami warlalajaku kuja kapalangu mardarni, kapu-palangu kapanku yilyamirni nyuntu-jarra-wana.” ⁴ Nyampuju yimi tangkiyikirli yangka jurrku-juku kuja jarukungarduyurlu Jikarayarlu yirrarnu nyurru-wiyi Payipulurla:

⁵ “Yimi-ngarrikalu-jana nyampu jaru yapaku Jurujulumu-wardingki-patuku, ‘Nyangkalu! Nyurrurla-nyangu kingiji-ka yanirni nyampu-kurra nyurrurlaku. Nyanunguju ngurrju-nyayirni, jinyijinyi-maninja-wangu. Nyanunguju-ka witangka tangkiyirla yanirni, witangka ngati-nyanu tangkiyi-kirlangurla.’”*

Yuwayi, nyampu jukurra junga-nyayirni.

⁶ Junga-juku, yarnkaja-pala yali-kirraju kirri-kirra. Kuja-pala yanurnu kirri-kirra manu yukajarni, ngulajulu-jana parlu-pungu tangkiyi-jarraju kujalpa-pala karrija yirdiyi-wana wayirninja-warnu.

⁷ Maninjarla kangulkulu-jana pina Jijajiki kuja-palangu nyanunguju wangkaja kamparru-wiyi. Ngalya-karirli kurdungurlu-paturlu, kujalpalu wawarda mardarnu jimantarla, ngula-jangkalurla rurruny-pinjarla yirrarnu tangkiyi-jarrarla purturlurla Jijajiki nyinanjaku, ngulanganya yungu nyinanja-yani purturlurla wawarda-kurlurla. Junga-juku, Jijaji warrkarnulku tangkiyirlaju, manu yarnkajarralku yirdiyi-wanalku. ⁸ Ngalya-karirli yapangu-yijala rurruny-pungulpalu wawarda jimanta-jangkaju, manulpalu kamparrurla yirdiyirla walyangka yirrarninja-yanu yungulurla kujarluju pulka-pinyi. Manulpalu ngalya-karirli yapanguku watiya parla-kurlu pajirninjaparnkaja. Pajirninjarlalpalurla yirrarninja-yanu yirdiyirla walyangka Jijajiki yungulurla kujarluju pulka-pinyi-yijala. ⁹ Ngulajulpalurla yapaju ngalya-kariri kamparrurla yaninja-yanu, manulpalu ngalya-kariri purdangirli yaninja-yanu. Yapaju jintawarlayi-jiki wardinyijilpalurla purlaja, “Pulka-pinyirli parla nyampuku watiki Kingi Tapiti-kirlanguku Ngalapi-nyanuku! Kaatuku karla marlaja nyina wardinyi-nyayirni yangka kuja milarninjarla yilyajarni!”* Pulka-pinyirli parla Kaatuku ngurungka nyanungu-nyangurla!”

¹⁰ Kuja Jijaji yukajarra Jurujulumu-kurra, yapajulurla wardinyi-jarrija, manulpalu-nyanu jarnkujarnkurlu payurnu, “Ngana nyampuju wati?”

¹¹ Yapa kujalu yanurnu Jijaji-kirli Jurujulumu-kurra, ngulangkulu-jana jangu-manu, “Nyampu watiji jarukungarduyu Jijaji Najariti-wardingki nguru Kaliliyi-ngirli.”

Jijaji yanu Yuwarli Maralypi-kirra

Mark 11.15-19, Luke 19.45-48, John 2.13-22

* 21:1 Mount of Olives

* 21:5 Nyangka Zechariah 9.9

* 21:9 Nyangka Psalm 118.26

¹² Kuja Jijaji yukajarra Yuwarli Maralypi-kirra, yalirla ngulajul-palu yapa panu nyinaja kaninjarniji manu warrki-jarrija. Panu-kari kujalpalu nyinaja nyinanja-kurlangu witangka, ngulangkulpalu-jana jali-manu jurpulu wita kurlukuku-piya yapa ngalya-kariki yungulurla kuyu warntarri purranjarla yinyi jurpulu Kaatuku. Panu-kari nyinajalpalu nyinanja-kurlangurla-yijala tayipulu-patu-wana ngulaju talakungarduyu-patu. Kuja-jana Jijajirli parlu-pungu kujakurra yapa panu warrki-jarrinja-kurra, ngulaju-jana nyanjarla muku wajirli-pungu, manu-jana ngayi pirri-kujurnu tayipulu tala-kurlu manu nyinanja-kurlangu-kangukangu. ¹³ Manu-jana wangkaja kuja, “Payipulurla-ka wangka Kaatuju:

‘Nyampu Yuwarli Maralypi ngulaju ngaju-nyangu, ngula-kurraju kalu yapa yanirni yungujulu wangkami.’*

Kala nyurrurla yapa, kuja kankulu nyampurla Yuwarli-nyayirni-wangurla warrki-jarrimi tala-mipaku, ngulaju kujarluju kankulu maju-mani nyampuju Maralypi yangka-piya yuwarli-kari-piya ngulangkaju kuja kalu nyina wiji-palka-patu.”

¹⁴ Ngula-jangkaju, pampa-patu manu tarlu-patu yapa yanurnulurla nyanungukuju yalumpu-kurra-juku Yuwarli Maralypi-kirra, manu nyanungurlu-jana parlpuru-manu.

¹⁵ Manu kurdukurdu witawitarlupalurla pulka-pungu Yuwarli Maralypirla nyanungukuju kujarlunya, “Pulka-pinyirli-parla nyampuku watiki Kingi Tapiti-kirlanguku Ngalapi-nyanuku!”

Kujalu-jana maralypikingarduyu-paturlu wiriwirirli manu kuruwarrikingarduyu-paturlu purda-nyangu kurdukurdu pulka-pinja-kurra, manu yangka kujalu nyangu Jijaji parlpuru-maninja-kurra, ngulakujulurla kulu-jarrija. ¹⁶ Nyanungu-patujulurla wangkaja nyanungukuju, “Nyuntulurlunpa-jana warla-pajikarla nyampurra kurdukurduju! Kula marda kanpa-jana purda-nyanyi pulka-pinja-kurra?”*

Jijajirli-jana jangku-manu nyanungurraju, “Yuwayi! Ngajulurlu karna-jana purda-nyanyi nyanungurraju. Ngurra-pa-juku mayinkili yimiki nyampuku kuja-ka nguna Payipulurla, yangka kuja-ka nyampu wangka:

‘Nyuntu Kaatu, pinarri-manunpa-jana kurdukurduju manu pirltirrkarlangu witawitaju yungungkulu pulka-pinyi nyuntuku yijardu-nyayirni.’ ”

¹⁷ Ngula-jangkaju, Jijajirli-jana yampija yali-patuju yapa Yuwarli Maralypirla-juku, manu pina-yanu Pijini-kirra. Yalirla nyinajarra mungangka jintangka.

Jijajirliji juyurdurlu yunparninjarla maju-manu tarngangu watiya miyi-wangu kujalpa karrija

Mark 11.12-14,20-24

¹⁸ Mungalyurru-pardu-karilki, yangka-ngurlu Pijini-ngirli, jirnganja-jana pina-yarnkaja Jijajiji kurdungurlu-patukuju yangka-kurra-yijala Jurujulumu-kurra. Kujalpa yaninja-yanu, ngula-purujulpa yarnunjuku-jarrinja-yanulku miyikipurdalku. ¹⁹ Kujalpa yaninja-yanu, ngula-karrarlululpa nyanjarni yanu watiya parla-kurlu

* 21:13 Nyangka Isaiah 56.7, Jeremiah 7.11

* 21:16 Nyangka Psalm 8.2

kujalpa karrija yirdiyi-wana. Ngula-kurraju watiya-kurra yanurra, nyangulparla miyiki. Kala lawa. Ngulajulpa parla-mipa-juku nyangu. Kujarla lawa-nyangu Jijajirli, ngulajurla kuja wangkaja yaliki watiyaku, “Kulangku nganangku miyiji nyuntukuju marlaja ngarni jalangu-ngurluju, tarnnga-juku kapunpa karri lawa-juku miyi-wangu-juku!” Junga-juku, kapanku-juku linji-jarrinjarla palijalku.

²⁰ Jijaji-kirlangurlu kurdungurlu-paturlu, kujalu kuja-kurra nyangu, ngulajulurla marlaja paa-karrija. Nyanungurlujulu payurnu Jijaji, “Nyarrparla nyampuju watiya linji-jarrija kapanku-juku?”

²¹ Jijajirli-jana jangu-manu. “Ngajulurlu karna-nyarra yimi-ngarrirni yijardu-nyayirni. Kajilpankulurla wala nyina Kaatuku kapuru-wangu nyanungukuju, nyurrurlarlangurlu kajikankulu linji-mani watiya kujanguju kuja linji-jarrija, kujarlu-yijalarna ngajulurlu linji-manu nyampu. Kajilpankulurla nyurrurla wangkayarla yaliki pirliki ‘Karrinja-pardiya, manu kijikarra-nyanu kaninjarra ngapa wiri-kirra!’, yalirli pirlingki kajika-nyarra purda-nyanyi nyurrurlaju, manu kajika-nyanu yangarlu kijinirra ngapa wiri-kirraju! ²² Kajinkilirla wala nyina Kaatuku, manu kajinkili payirni nyanungu nyiyarlanguku, nyanungurlu kapu-nyarra purda-nyanjarla yinyi nyurrurlakuju.”

Nganangku Warlaja-Wiri yirrarnu Jijaji wiriki nyinanjaku?

Mark 11.27-33, Luke 20.1-8

²³ Ngula-jangkaju, Jijajiji pina-yanu Yuwarli Maralypi-kirra. Kujalpa-jana Jijajirli pinarri-manu yimi yapa-patuku yalirla, ngula-kurraju rdipinjarla payurnulkulu wiriwirli yangkangku maralypikingarduyu-paturlu manu yangkangku jarlu-paturlu, “Wangkaya-nganpa, pirrarniji nganangkungku yirrarnu wiriji kujanpa-jana wajirli-pungu yangka-patu talakungarduyu nyampungurlu Yuwarli Maralypi-ngirli? Nganangkungku wiringki ngarrurnu muku yilyanjaku kujanpa-jana yilyaja?”

²⁴ Jijajirliji jangu-manu-jana, “Wurra! Ngaju-wiyi ngayirna-nyarra payirni witangu jarungku. Kajinkijili jangu-mani, ngulaju karna-nyarra ngajuku milki-wangka kujaju nganangku yirrarnu ngaju Warlaja-Wiri. ²⁵ Nganangku wiringki Jaanu Papitaji ngarrurnu yapaku papitaji-maninjaku? Kaaturlu marda, marda wati-karirli? Jangu-manta-wiyijili!”

Kuja-kurra kujalu purda-nyangu Jijaji wangkanja-kurra, ngulajulpalu-nyanu puta jungarni-manu jaruku jangu-maninjaku. Wiljiwilji-maninjarla, wangkajalu-nyanu kulu, “Nyarrparlurlipa jangu-mani? Kajilparliparla wangkayarla Jijajiki kuja, ‘Kaaturlu ngarrurnu Jaanu yapaku papitaji-maninjaku’, ngulaju Jijaji kajika-ngalpa kuja wangka, ‘Winjarninkilirla ngungkurr-nyinaja Jaanuku wangkanja-kurra?’ ²⁶ Manu kajilparliparla kuja wangkayarla Jijajiki, ‘Wati-kari-miparlu yangka Jaanuju ngarrurnu yapaku papitaji-maninjaku,’ ngulakuju yapa ngalya-kariri kajikalu-ngalpa kulu-jarri-nyayirni. Yapa panu nganta kalu wangka Jaanu Papitaji ngulaju Kaatu-kurlangu jarukungarduyu nganta.” ²⁷ Kujarlaju, Jijajilkili jangu-manu, “Karija. Nganangku mayi ngarrurnu Jaanuju yapaku papitaji-maninjaku?”

Jijajiji-jana wangkaja, “Kulankujulu ngajuju jangku-manu, ngulaju kularna-nyarra ngajulurluju jangku-mani-yijala nganangku kujaju ngaju Warlalja-Wiri yirrarnu.”

Jijaji-kirlangu yimi-nyayirni-wangu jukurpa wati-kirli manu nyanungu-nyangu ngalapi-nyanu-jarra-kurlu

²⁸ Jijajilpa-jana wangkaja-juku maralypikingarduyu-patuku manu jarlu-patuku. Nyanungu-jana wangkaja, “Ngajulurlu yungurna-nyarra yimi-ngarrirni nyurrurla-patuku jaru wati-kirli manu nyanungu-nyangu ngalapi-nyanu-jarra-kurlu. Jinta parrangka, nyanunguju yan-injarla wangkajarla nyanungu-nyanguku papardi-nyanu-pirdinypaku ngalapi-nyanuku, ‘Ngalapi, yanta, manu warrki-jarriya ngaju-nyangurla kaatinirla jalanguju.’

²⁹ Lawa, papardi-nyanurlu ngalapi-nyanurluju wurra-manu nyanungu-nyanguju, manurla wangkaja, ‘Ngajulu, kularna warrki-jarri yalirlaju.’ Ngaka-karilki parra nyanungurla-juku-nyanu pina wangkaja warrki-jarrinjaku nyanungukupalangu-kurlangurla kaatinirlaku. Ngula-jangkaju, warrki-kirraluku pardijarra.

³⁰ Ngula-jangkaju, kirda-nyanuju yarnkajarra manu wangkaja nyanungu-nyanguku kukurnu-nyanu-pirdinypaku ngalapi-nyanuku, ‘Ngalapi, yanta, manu warrki-jarriya ngaju-nyangu kaatinirla jalanguju.’

Nyanungu-nyangu ngalapi-nyanujurla wangkaja nyanungukuju, ‘Yuwayi, kirdana, ngajulu kapurna yani manu warrki-jarri yalirlaju nyuntulukuku.’ Lawa! Ngula-jangkaju, nyanunguju kula yanu, manu kula warrki-jarrija yalirla kaatinirlaju.”

³¹ Jijajirli-jana payurnu, “Nyarrparlu kankulu-nyanu nyurrurlarlu yapa-paturlu manngu-nyanyi ngula-jarra-kurlu papardi-nyanu-kurlu manu kukurnu-nyanu-kurlu? Nyarrparurluju yijardurluju purda-nyangu nyanungu-nyangu kirda-nyanuju manu warrki-jarrija kuja-palangu nyanungu-nyangu kirda-nyanurlu jinyijinyi-manu warrkiki-iji?”

Jangku-manulu Jijajiji, “Papardi-nyanu-pirdinyparlu purda-nyangu nyanungu-nyanguju kirda-nyanu, kula kukurnu-nyanu-piyarlu.”

Junga-juku, Jijaji-jana wangkaja nyanungurrakuju, “Ngajulu karna-nyarra nyurrurlakuju yijardu wangka: Punku yapa yangka kapumanu-patuju kuja kalu tala puntarninjakungarduyu nyina manu karntakarnta kuja kalu warru kalykuru-jarri wati-kirli talakupurda, nyanungurra kapulu yukamirra Kaatu-kurlangu-kurra nguru-nyayirni-wangu-kurra kamparru-juku nyurrurlakuju.

³² Jaanu Papitaji yanurnu manu wangkaja-nyarra nyurrurla yapa-patuku yungunkulurla jungarni nyina Kaatukuju. Lawa, nyurrurla kulankulurla ngungkurr-nyinaja Jaanukuju. Kala nyampurra yapa punku-patu yapa-patu, ngulajulurla ngungkurr-nyinaja nyanungukuju, manu jungarni-manulu-nyanu nginyinginyiji Kaatuku. Nyurrurla yapa-paturlunkulu-jana nyangu kujalu-nyanu jungarni-manu nginyinginyiji Kaatuku. Lawa, nyurrurlalpankulu nyinanja-yanu yunjumu-purda-juku pina-yaninja-wangu-juku. Nyurrurlarlangurlu kulankulu-nyanu jungarni-manu nyurrurla-nyangu nginyinginyiji, manu kulankulurla ngungkurr-nyinaja Kaatukuju jungarni.”

Jijaji-kirlangu yimi-nyayirni-wangu jukurrpa kaatinikingarduyukurlu warlaljamarrirli

Mark 12.1-12, Luke 20.9-19

³³ Ngula-jangka, yimi-nyayirni-wangu jukurrpa-jana wangkaja Jijajiji, “Purda-nyangkajulu, yungurna-nyarra wangka jukurrpa yimi-nyayirni-wangu-kari! Jinta watilpa nyinaja nyurru-wiyiji warlaljamarrirli kaatinikingarduyukuja-nyanu nyanunguku yarlu-pungu kaatini. Ngulaju-nyanu yarlu-pinjarla marnikiji-piya jukajuka-yirrarnu miyiki wiri-maninjaku. Pinji-nyanu warrukirdikirdi yirrarnu, manunyanu rdaku pangurnu pirlingka jurlkulyjurkuly-katirninja-kurlangu pama ngurrju-maninjakungarnti. Manu yuwarli kirrirdi nganturnu kankarlu pirntirri-kirli, ngula-ngurlunya yungu-jana warrawarra-kanyi wiji-kijaku miyi. Wurnakungarntirililki yangkaju yungu-jana yarlu kaatini wati-patu-karikilki yungulurla jina-mardarni manu warrawarra-kanyi. Ngula-jangkaju, yarnkajalku yaliji wati ngurrarakari-kirraluku. ³⁴ Kujalu yangka miyi murntu-jarrijalku, ngulakujujana yilyaja wati-patu marnkurrrpa warrkini-patu yangkangu warlaljamarrirli wiringki kaatinikingarduyurlu. Ngulaju-jana yilyaja pina yangka-kurra kaatini-kirra yungulu-jana warrkini-patu-karirli kamparru-warnu-paturlu yinyi ngalya-kari murntu miyiji nyanungunya. ³⁵ Yangka-paturlu kujalu-jana wati-paturlu nganjirni parlu-pungu yangka-patu warrkini-patu marnkurrrpa, ngulajulu-jana nganjirni puuly-mardarnu. Jinta-karrijili wilypinyarra-pakarnu, jinta-karrijili tarnnga-kurra pakarnu, manu jinta-karili pungu pirlingki kujalpalu ngulangku luwarnu. ³⁶ Ngula-jangkaju, kaatinikingarduyurlujana yilyaja panu-karilki nyanungunya warrkini-patu yali-kirra kaatini-kirra yungu ngantalu miyi turnuturnu-mani. Lawa, yangka-paturlu kamparru-warnurlu warrkini-paturlulu-jana nyanungurrarlangu warrkini-patu pakarnu. Ngalya-karrijili-jana wilypinyarra-pakarnu, ngalya-karrijili-jana tarnnga-kurra pakarnu, manu ngalya-karrijili-jana pungu pirlingki. ³⁷ Ngula-jangkaju, kaatinikingarduyujunyanu wangkaja, ‘Nyampuju ngaju-nyangu kaja-nyanu marulu. Kajilparna yilyayarla kaatini-kirra, ngulaju kajikaluku purda-nyanyi wilji-wangurlu.’ Junga-juku yilyajalku. ³⁸ Kujalu parlu-pungu yaninjarni-kirra ngalapi-nyanu yangka-kurlangu kaatinikingarduyukurlangu, ngulakujulu yangka-patu wati-patu wangkajulu-nyanu, ‘Nyampunya rdipijarni yangka-kurlangu ngalapi-nyanuluku! Pakarnirlipa yirliparla jurnta kanyi nyampuju kaatini.’ ³⁹ Junga-juku, puuly-mardarnulu, puuly-mardarninjarla kujurnulu kaatini-ngirliji, manulu pungu tarnnga-kurra.”

⁴⁰ Jijajirliji-jana payurnu yapa-patuju, “Kaji yani yangka warlaljamarrirli wati kaatinikingarduyuku, nyarrpa-manilki kapu-jana?”

⁴¹ Yapangkujulu jangu-manu, “Kari ngulangkuju kapu-jana yaninjarla muku pinyi-yijala yangkaju punku-wati warrkini-patu-kari. Ngula-jangkarluju, kapu-jana yapa-karikilki kaatiniji yinyi yungulurla jina-mardarninjarla warrawarra-kanyi kaatiniji warrkini-patu-karirililki. Manu kajili miyiji murntu-jaririlki, yali-paturlu warrkini-paturlu kapulurla yinyi miyi nyanungurra-nyanguku warlaljamarrirli.

⁴² Nyampunya-ka nguna Payipulurla yimi ngaju-kurlu:

‘Yuwarli ngantirninjakungarntirli, yarturlu yangka kujalu warrkini-paturlu yuwarlikingarduyu-paturlu punku-pajirninjarla walyi-kujurnu milarninja-wangurlu, ngulaju Yarturlu-nyayirni-wangu Kaatu-kurlangu Ngurrju-nyayirni Rdarrkankpa yarturlu-kari-piya-wangu. Yarturlu-nyayirni-wangu Rdarrkanpa ngulanya Kaaturlu milarnu. Ngulaju karlipa nyanyi pirlirparlu walykangku!’”*

⁴³ Jijajilki-jana wangkaja wiriwiriki, “Kujanya-ka jaruju wangka: Kaaturlu kapu-nyarra jurnta kanyi nyanungu-nyangu yartarnarri nyurrurla yapa-patuku, manu nyanungurlu kapu-jana yinyi yapa-patu-kariki kuja kalu pura nyanunguju ngurrjungku nyurrurla-piya-wangurlu. Ngulaju kapu-jana Warlalja-Wirilki nyina. ⁴⁴ [Nganapuka kaji rampal-wanti kankarlarni nyampurla Yarturlu-nyayirni-wangurlu, ngulaju kapurla marlaja rdilykirdilyki-yani yungkurnuju. Manu kajirli yinya Yarturlu-nyayirni-wangu yarlpawantimi, ngulaju kapu tarnnga-kurra katirni.”]

⁴⁵ Yangkangku wiriwirli purda-nyangulu Jijaji wangkanja-kurra yimi-nyayirni-wangu jukurpa yangka kaatinikingarduyu-kurlu-kurra, manngu-nyangulkulu-nyanu, “Kari! Ngalipaku kangalpa nginji-wangka!” ⁴⁶ Junga-juku yungu ngantalu rdarri-mardakarlarra Jijajiji. Kala panu-kari Juwu-patu-karirlilpalu manngu-nyangu Jijaji ngantalpa nyinaja Kaatu-kurlangu jarukungarduyu. Kujakuju yinyarra wiriwirli, laningkiliki yampija yapa-patu-kari-kijaku turnu-warnu-kari-kijaku.

22

Jijaji-kirlangu yimi-nyayirni-wangu jukurpa wati-kirli kujalpa-jana payurnu yapa yaninjarla ngarninjaku yuwarli nyanungu-nyangurlaku

Luke 14.15-24

¹ Jijajirli-jana yapa panuku yirri-puraja pina yimi-nyayirni-wangu, wangkaja-jana, ² “Yungurna-nyarra wangka Kaatu-kurlu yangka kuja kajana nyinami yapaku Warlalja-Wiri. Nyurru-wiyi, ngurrarakarirlalpa wati wiri nyinaja kingi, manu kaja nyanungu-nyangurlu-nyanu mardukuja nyanungu-kurra-manu. Junga-juku, kirda-nyanurlu wiringkilpa yurdujorra-maninja-parnkaja kurapaka wiri-jarlu yungu-jana kaja-nyanurlu yipilji-patuku nyanungu-nyanguku jirnganja ngarni mardukuja maninjakungarntirli. ³ Wiringki-jana warrkini-wati nyanungu-nyangu yilyaja maninjaku yapa panuku ngula-jana kamparrurlu-wiyi yimi yilyaja yaninjarniki kurapaka wirikiji. Kala ngampurpa-wangu yaninjarnikiji nyanungu-patuju. ⁴ Junga-juku, wiringki-jana yarda yilyaja warrkini panu-jarlu-karilki yimi nyampukurlu yapaku yinyarraku, ‘Wayinkili! Kurapaka wiri kaja ngaju-nyangu-kurlangu nyurrulku, ngulangkarlu yangka kaji-nyanu mardukuja nyanungu-kurra-mani ngulaju nyurrulku. Warrkini ngaju-nyangu-paturlulu-jana nyurru-juku puluku kurdu-warnu-patu yantiri-wati-kirli pungu, manulu-jana pajirninjarla purraja. Nyiyarningkijarraju nyurrulku. Yantarnili, manulu nganja-wiyi, ngula-jangkarlu kaja-nyanurlu yungu-nyanu mardukuja nyanungu-kurra-manilki, ngulakungarntinya.’

* 21:42 Nyangka Psalm 118.22-23

⁵ Kala ngulalu yapangku ngularrarlu yimi kuja jamulu purdanyangu, jurntalpalu-jana yunjumu-jarrija, manulu jinta-kari jinta-kari muku pirri-yanu. Panu-kari yanulu walya mangarri wiri-maninja-kurlangu-kurra nyanungurra-nyangu-kurra, manu panu-kariji kulpari yanu japu-patu-kurra kujalpalu warrki-jarrija. ⁶ Panu-karirlili-jana puuly-mardarnu warrkini ngularra wati-patu, pakarninjarlalu-jana pungu tarnnga-kurra.

⁷ Kujarluju kingi wiriji kulu-nyayirnikilki ngurrju-manu. Yijardu-jana jangkarlu yilyaja warrmarla nyanungu-nyangu yungulu-jana pinyi yapa ngularrarlu kujalu-jana warrkini-patu nyanungu-nyangu tarnnga-kurra pungu. Yijardu, yaninjarla-jana ngularraju muku pungu kulu-parntaju, manulu-jana yuwarli-watiji jurnta purraja warlu-kurlurlu kirringka nyanungurra-nyangurla. ⁸ Ngula-warnu, wiri-jana purlaja nyanungu-nyanguku warrkini-patuku, wangkaja-jana, 'Mangarri manu kuyu nyampu jayarnarra nyurrulku ngarninjakuju. Kala yinyarra yapa kujarna-jana kamparru yaninjarniki wangkaja, ngulaju kulajulu ngurrju nyinaja kurapakaku yaninjarniki nyanungu-patuju. ⁹ Warru yantalu yirdiyi-kari yirdiyi-kari yangka jurrku-patu-kurra ngulangka kuja kalu nyinami yapa panu. Ka-jinkilirla nganarlanguku ngularrarla rdipimi, yajakalu-jana yungulu yanirni kurapaka-kurra.' ¹⁰ Junga-juku, warru yanulu yirdiyi jurrku-kari jurrku-kari-kirra, manulu-jana kutu yajarnu yapa-karirlangu kujalpalu-jana yangka rdipija, kula yiringirla ngurrju-mipa, kala majumaju-paturlangu. Ngula-jangka, kangurnulu-jana yuwarli wiri-kirra ngulangka kujalpa mangarri kuyu ngunaja mangarri. Kangulu-jana kaninjarni, manu yuwarliji yapa panu-kurlulku.

¹¹ Ngula-jangka, wiri kingilki yanurnu kaninjarni yungu-jana nyanyi yapa panu-jarlu. Ngulangkaju nyangu wati jurnarrpa nyurru-warnu-patu-kurlu, kula jurnarrpa jalangu-warnu-kurlu kurapaka ngarninjakuju. ¹² Wangkajarla nyanunguku, 'Yipilji ngaju-nyangu, nyiyya-jangkarlu kula kanpa jurnarrpa mardarni palkangka jalangu-warnu? Nyarrpanpa kaninjarniji jurnarrpa nyurru-warnu-kurluju yukajarni?' Kala, kula watingki yalu-manu, wurulya-jukulpa karrija. ¹³ Ngula-jangka wiri-jana warrkini nyanungu-nyanguku wangkaja, 'Wati nyampulu rdaka-jarra manu wirliya-jarra warika, manulu yakiji-kirra wiral-kijika warurru-kurra. Yinyarla yungu yulami manu yungu-nyanu kartirdirli yarlkirni manu karntirirjirni murrumurrurlu purdanyanjarlaju!' "

¹⁴ Ngula-jangka, Jijaji-jana wangkaja, "Lawa-jarrijarna yimi-ngarririnjaku ngulaku yimi-nyayirni-wangu. Yimi nyampurlu kanyarra yimi-ngarrirni Kaatu-kurlu. Nyanungu kajana yapa panuku wangka yungulu purami. Kala lawa. Ngari kajana marnkurrpa-mipa milarni."

Juwu-paturlu wiriwirli yungu ngantalu yimirr-yungkarla Jijaji

Mark 12.13-17, Luke 20.20-26

¹⁵ Ngula-jangka Paraji-patuju, japirdijalkulpalurla yungulu nganta Jijaji muku payirni nyiyarningkijarrarlalu manu yimirr-yinyi warntarlaku wangkanjaku. ¹⁶ Yilyajalu-jana ngalya-kariji Paraji-patu manu ngalya-kari Yarurdu-kurlangu-patu yapa Jijaji-kirlangu-kurra yungulu yimirr-yinyi payirninjarla. Kujalurla Jijajiki yanurnu, ngulajulurla

kuja wangkaja, “Tiija, warrarda kanpa-jana wangka yimiji junga Kaatu-kurlu lani-wangu yapa panu-kariki wiriwiriki marda, tala palka-kurluku marda, marda marlajarra-watiki. Ngulaju ngula-juku.¹⁷ Wangkayalku-nganpa nganimpaku! Nganakurliparla talaju yinyi? Kaatuku marda, marda Ruumu-wardingiki Kingiki kuja kangalpa warrarda jinyijinyi-mani talaku yinjaku? Nyarrpa-jarrimirlipa?”

¹⁸ Jijajirlilpa-jana miyalurlu maninjarla milya-pungu majumaju-kurra yimirr-yinja-kurraju, manu-jana payurnu, “Nyurrurla milkar-ranji kankulu wangkami purami nganta kankulu kuruwari Kaatu-kurlangu, kala lawa! Nyarrparla kankujulu putaputa yimirr-yinyi?¹⁹ Maninjarlajulu kangkarni tala Ruumu-kurlangu yangka pirli jinta-mipa yungurna miimii-nyanyi.”²⁰ Ngula-jangkaju, Jijajirliji payurnu-jana pirli tala miimii-nyanjarla, “Ngana-kurlangu nyampurlaju pirlingka talangka miparrpaju, manu ngana-kurlangu yirdiji?”

²¹ Jangku-manulkulu, “Ruumu-wardingiki-kirlangu Kingi-kirlangu miparrpa manu yirdi-ka ngunami pirlingka.”

Wangkajalku-jana Jijajiji, “Nyiya-puka kuja karla nguna Ruumu-wardingiki Kingiki, ngulanyalurla yungka. Kala kuja karla nguna Kaatuku nyiya-puka, ngulajulurla yungka nyanunguku.”²² Kujalu kuja-kurra purda-nyangu wangkanja-kurra Jijaji, ngulakujulurla marlaja paa-karrija, manu ngula-jangkaju nyanungujulu yampinjarlalku yanu.

Yimi nyampu ngulaju Kaatu-kurlu kaji-jana yapa pina-wankaru-mani palinja-warnu

Mark 12.18-27, Luke 20.27-40

²³ Ngaka, ngulangka jintangka parrangka, panu-karilkilirla yarda yanurnu Jijajiki turnu-warnu-patu-kari yirdi-patuju Jatiyuji-patu yungulu nganta yimirr-yinyi. Nyampu-patu Jatiyuji-patu kalalu wangkaja Kaaturlu kulalpa-jana pina-wankaru-mantarla nganta palinja-warnu.²⁴ Ngula-jangka, wangkajalurla, “Tiija, Mujujurlu-nganpa kuruwari-riji yirrarnu nyurru-wiyi yupukarra-kurlu, kaji wati yupukarra pali kurdu-wangu, ngulakujurla nyanungukupurdangkarlu-juku marlaja mardarni kali-pukalkuju. Kaji-pala kurdu palka-mani, ngulaju nganta yaliki-kirli kamparru-warnuku kirda-nyanukuju kurdu nyampuju.²⁵ Jalangujalangurlu yimi karnalu mardarni wita wirli-pala-patu-kurlu ngarrka-patu-kurlu kujalpalu wirliki nyinaja nyanungu-mipajuku ngati-nyanu jinta manu kirda-nyanu jinta. Papardi-nyanu kuja yupukarra-jarrija, ngulangkuju karnta rdakurl-kujurnu. Ngula papardi-nyanuju palijalku, ngulaju palija kurdu-wangu-juku. Ngula-jangkaju, kukurnu-nyanurlulku rdakurl-kujurnu yangkaju kali-puka karnta.²⁶ Ngulaju kukurnu-nyanulkuju palija kurdu-wangu-yijala. Ngula-jangkaju, jinta-karililki rdakurl-kujurnu yangkaju karnta kalipuka jinta-juku, ngulaju palija kurdu-wangu-yijala. Jinta-kari jinta-karilirla yupukarra-jarrija yangkaku-juku jintaku karntakuju, ngulajulu jinta-kari jinta-kari muku palija kurdu-wangu-juku.²⁷ Manu ngula-jangkaju, nyanungulku karnta palija.²⁸ Ngaka kaji-jana yapa Kaaturlu milyi-jangka yakarra-maninjarla wankaru-mani pina jintawarlayi-jiki, nganakulku kapurla yangkaju karnta nyina kali-nyanukuju yangka-jangkaju kujalpalu mardarnu wirliki-palarlu?”

²⁹ Jijaji wankaja-jana, “Kula kankulu milya-pinyi Kaatu-kurlangu jaru manu kuruwarri kuja-ka Payipulurla nguna, manu kula kankulu milya-pinyi yartarnarri nyanungu-nyangu. Kujarlanya warntarlaju kuja kankulu manngu-nyanyi. ³⁰ Ngaka kaji-jana Kaaturlu pina-wankaru-mani milyi-jangka yapa, ngulaju kapulu nyina marramarra-piya nguru-nyayirni-wangurla, kulalu yupukarra jarnkujarnku nyina pina. ³¹ Payurnunkujulu Kaaturlu-japa kaji-jana yapa wankaru-mani pina milyi-jangkaju. Kula kankulu mayi manngu-nyanyi yimi Mujujukurlangu Payipulurla kuja kanyarra ngulangka Kaatu wankami:

³² ‘Ngaju karna-jana nyinami Kaatuju nyampurra-patuku Yipuruyamukuju manu Yijakikiji manu Jakupukuju nyurnunyunukuju yangka kujalpalu nyinaja nyurru-wiyi.’*

Kujaju junga. Yapangku wankaru-miparlu kalu Kaatuju purami. Yapangku nyurnungku palinja-warnurlu kulalpalu nyarrparlu purayarla, lawa.”

³³ Kujalu yapangku Jijaji kuja-kurra wangkanja-kurra purda-nyangu, ngulakujulurla marlaja paa-karrija nyanungu-nyanguku jarukuju.

Nyiya kuruwarri wiriji Kaatu-kurlangu kuruwarri-kari-wanguju?

Mark 12.28-34, Luke 10.25-28

³⁴ Kujalu Paraji-paturlu purda-nyangu ngula-jana Jijajirli Jatiyujipatu wurulya-manu nganta, nyuyu-jarrijalu, manulu panu-juku ngula-jangkaju yanu Jijajiki nyanjaku. ³⁵ Jintangku watingki luwiyarlu puta yulyurlku-yirrarnu Jijaji, nyanungurlu payurnu, ³⁶ “Tiija, Kaaturlu-ngalpa yungu nyurru-wiyi kuruwarri-kari kuruwarri-kari yungurlipa purami. Nyiya wiri-nyayirni kuruwarriji panu-kari-piyawangu?”

³⁷⁻³⁸ Jijaji wankajarla, “Nyampunya jungaju kuruwarri-nyayirni-wanguju, wankami kangalpa: ‘Yulkayalurla Warlalja-Wiriki Kaatukuju! Kulalurla jurnta karlirr-nyinaya! Manulurla warrkijarriya nyanungu-mipaku.’” ³⁹ Manu nyampunya jinta-karriji kuruwarri-nyayirni-wangu-kari kuja-ka nguna junga-yijala: ‘Kuja kyanu yulka yapaju, ngula-piya-yijalalpa-jana yulkayarla yapakarikiji warlaljakuju ngurrara-jintakuju!’* ⁴⁰ Kajilpa-pala kuruwarri-jarra nyampu-jarra junga-wangu-karriyarla, ngulaju panu-kari kuruwarriji kajika junga-wangu-karri-yijala. Kala lawa! Ngulaju-pala pirrjirdi-nyayirni! Ngula-piyarlu-yijala-ngalpa kuruwarri panu-karriji pinarri-manu Mujujurlu, manu nyampu-jarra-piyarlu-yijalalu-ngalpa pinarri-manu jarukungarduyu-paturlu.”

Ngana-kurlangu ngalapi-nyanu Mijaya?

Mark 12.35-37, Luke 20.41-44

⁴¹ Ngula-jangkaju, kujalpalurla Paraji-patu jirrnganja karrija-juku Jijajiki, payurnu-jana, ⁴² “Wati yangka Mijaya Kaatu-kurlangu, nyarrparlu kankulu nyanunguju manngu-nyanyi? Ngana-kurlangu ngalapi-nyanuju?”

Yalu-manulu, “Mijaya nyampuju Kingi Tapiti-kirlangu-jangka.”

⁴³ Ngula-jangka-jana Jijajirli yarda payurnu, “Nyurru-wiyi kujalpa nyinaja Kingi Tapiti, Pirlirra Kaatu-kurlangurlu yimi-ngarrurnu yimi

* 22:32 Nyangka Exodus 3.6
Leviticus 19.18

* 22:37-38 Nyangka Deuteronomy 6.5

* 22:39 Nyangka

Mijaya-kurlu yungu nyanunguju wiri-pajirni. Nyarrparlu Mijaya wiri-pajurnu? ⁴⁴ Ngulangkujurla jaru wita marlaja yirrarnu Payipulurla Kaatu-kurlanguku Pirlirrpaku, nyampunya yirrarnu Kingi Tapitirliji: 'Ngajurna purda-nyangu Kaatu wangkanja-kurra, kujalparla wangkaja ngaju-nyanguku Warlalja-Wiriki yangka Mijayaku, wangkajarla, "Nyampurula nyinaka jungarni-purdanji ngaju-nyangurla kajirna-jana nyurunyuru wita-wangu yapa yirrarni nyuntulurla wirliyarla kanunju yungunpa-nyanurla kunka-mani yangka kujalpangkulu nyuntuku nyurunyuru-jarrija." ^{*}

⁴⁵ Nyampu yimi junga-jala. Yimi witangka, nyanungurlu Kingi Tapitirli wiri-pajurnu yali wati yirdiji Mijaya. Kujaju ngulaju Mijayaju kankarlu-juku Tapitikiji. Purda-nyanyinya kankulu?" ⁴⁶ Kuja-jana Jijajirli nyampu payurnu, kulalu nganangku yalu-manu nyanunguju. Lani-jarrijalpalurla nyiyarlangu payirninjaku.

23

Jijajirli-jana warnkiri-maninjarla pututu-pungu yapaku kuruwarrikingarduyu-kujaku manu Paraji-patu-kujaku

Mark 12.38-40, Luke 11.37-52, Luke 20.45-47

¹ Ngula-jangkaju, yarda-jana wangkaja Jijaji yapakuju manu nyanungu-nyanguku kurdungurlu-patuku, ² "Kuruwarrikingarduyu-patu manu Paraji-patu, ngularraju yangka kuja-nyarra nyurrurla Juwu-patuku Kaaturlu milarnu kuruwarriki pinarri-maninjaku Mujuju-kurlanguku. ³ Ngula-warnu, nyiyarlanguku kajili-nyarra wangka, ngularrakujulu-jana purda-nyangka. Kala nyinayalu nyanungurra-piya-wangu. Nyiyarningkijarraku kalu-nyarra nyarrparlanguku wangkami, wangkanja-warnu nyanungu-paturlangu kula kalu jungarni nyinami kuruwarri Mujuju-kurlangurla, lawa! Kujarra-piya-wangulu nyinaya!

⁴ "Kuruwarrikingarduyu-paturlu manu Paraji-paturlu kalu-jana yapa Juwu-patuku yimi-ngarrirni Mujuju-kurlangu kuruwarri warntarla-karirli. Nyanungurrarlu kalu-jana warla-pajirni jungarni puranja-kujaku. Kula kalu-jana ngurrju nyina nyanungurraku. Kujarlanya kulalpalu Juwu-paturlu purayarla jungangkuku kuruwarriji Mujuju-kurlanguju. ⁵ Nyarrpa-jarrirangu ngula kalu wiriwiri ngularra, ngulaju milparniwarrarla ngula nganta yungulu-jana nyanyi nganta yapangku. Nyangkalu-jana! Nyanyi mayi kankulu pakuju-patu kuja kalu waralywaraly-kanja-yani wakungka manu ngalyangka? Pakujurla wita-paturla kaninjarni, pipangka-ka ngunami Mujuju-kurlangu kuruwarri. Kardu-mani kalu-jana pakuju-patu yungulu kanja-yani warru milkarraku. Manu nyangkalu-jana jinajina-piya kirrirdi-kirli milkarraku kalu wapami kujaju. ⁶ Kajili yani kurapakaku ngarninjaku wiriki, manu kajili yani jaaji-kirra nyanungurra-nyangu-kurra, ngulaju kalu-jana warrarda milarninjarla jarnkujarnku mani ngurrju-nyayirni nyinanja-kurlangu-patuju. ⁷ Kuja kalu kuyu manu mangarri-kirlangu-kurra yani payi-maninjakurlangu-kurra, ngulaju kalu wardinyi-jarri-nyayirni kuja kalu-jana yapa ngalya-kari parntarrinjini nyanungu-patuku manu kuja kalu-jana pinangkalpa-pajirni.

* 22:44 Nyangka Psalm 110.1

8 “Kala nyurrurlarlu, warla-pajikalu-jana yapa ngalya-kariji, kajikalu-nyarra marda pinangkalpa-pajirni. Nyurrurlajunkulu Juwu-patu papardi-nyanu manu kapirdi-nyanu ngula kankulu jintawarlayi nyinami jintangka. Nyurrurlarlu kankulu mardarni yapa jinta-mipa kuja kanyarra nyinami Pinangkalpa. 9 Kajinkilirra nyurrurla yapa junga-nyayirni nyinami Wapirra Kaatuku, kulalu-jana yapa-karirlangu wapirra-pajika. Nyurrurlarlu kankulu mardarni jinta-mipa Wapirraju kuja-ka nyinami nguru-nyayirni-wangurla kankarlarra. 10 Warla-pajikalu-jana yapa ngalya-kariji, kajikalu-nyarra marda wiri-pajirni. Ngaju Mijaya karna-nyarra jinta-mipa-juku Warlaja-Wiriji nyinami. 11 Nyurrurlarla turnungka, ngana-puka kaji ngampurrpa nyina kamparrurla wiri, ngulajulpa-nyarra warrki-jarriyarla-wiyi yirnkilya-wangu. 12 Nganangku-puka kuja kanyanu wiri-pajirni nganta, ngaka Kaaturlu kapu kurntaku ngurrju-mani. Kala nganangku-puka kuja-ka ngurrju nyina kurrurru-karrinja-wangu, ngaka Kaaturlu kapu wiri-pajirni.”

Jijajirli-jana wiriwiri Juwu-patu punku-pajurnu

13 Ngula-jangka, wangkaja-jana Jijaji wiriwiriki Juwu-patuku, “Nyurrurla kuruwarrikingarduyu-patu manu Paraji-patu, mari-jarri karna-nyarra, kapu-nyarra maju-mani Kaaturluju! Nyurrurlaju milkarranji-nyayirni! Kuja kalu yapa putaputa yukami Kaatu-kurlangu-kurra nguru-nyayirni-wangu-kurra, ngulaju tuwa-piya kankulurla tirnngi-yirrarni warla-pajirninjaku nyanungu-patuku. Nyurrurlar-langu kula kankulu yukami, manu nyurrurlarlu kankulu-jana yapa panu-kari warla-pajirni yukanja-kujaku-yijala. 14 [Nyurrurla kuruwarrikingarduyu-patu manu Paraji-patu, mari-jarri karna-nyarra, kapu-nyarra maju-mani Kaaturluju! Nyurrurlaju milkarranji-nyayirni! Nyurrurlarlu wati-paturlu ngulaju kankulu-jana kalipukakuju yuwarli jurnta kanyi yimirr-yinjarla. Ngula-jangkaju, yati-wangka kankulurla Kaatuku tarnga-nyayirni milparniwarrarla milkarraku, yungulu-nyarra yapa-karirli nyanyi. Kula ngurrju kujaju, kala jarrwara! Kaaturlu kanyarra kuja-kurraju nyanyi, ngula-panuju kapu-nyarra maju-mani-nyayirni!]

15 “Nyurrurla kuruwarrikingarduyu-patu manu Paraji-patu, mari-jarri karna-nyarra, kapu-nyarra maju-mani Kaaturluju! Nyurrurlaju milkarranji-nyayirni! Nyurrurla marda kankulu warru yani nguru-kari nguru-kari mangkururla manu walyangka yungunkulu yapa jinta kurruly-yirrarni nyurrurla-piya. Manu kuja-ka yapa yinya nyurrurla-piya-jarrimi, ngulaju-ka ngawu-nyayirni-jarrimilki nyurrurla-piya-wangu, manu ngaka kapu yukami Juju Ngawu-kurlangu-kurra ngurra-kurra, manu nyurrurla yapa kapunkulu yukami-yijala yinya-kurraju!

16 “Nyurrurla kuruwarrikingarduyu-patu manu Paraji-patu, mari-jarrimi karna-nyarra, kapu-nyarra maju-mani Kaaturluju! Nyurrurlarlu kankulu-jana pamparda-piyarlu putaputa nguru-yirrarni warru panu-kariki pamparda-piyaku-yijala. Warntarlarlu kankulu-jana pinarri-mani kujarlunya, manu kankulu-jana wangkami kujanya, ‘Nyutulurlu marda kajikanparla nyiyarlangu jangku-pinyi yapa-kariki yirdi-kirlirli Yuwarli Maralypi-kirlirli. Ngula-jangka marda kajilpanpa yulyurliku-yungkarla yinja-wangurlu, ngulaju ngula-juku

nganta. Kala kajikanpa marda nyiyarlangu jangku-pinyi yapa jinta-kariki yirdi-kirlirli kawurlu-kurlurlu yangka kuja-ka nguna kaninjarni Yuwarli Maralypi Kaatu-kurlangurla. Ngula-jangka kajilpanpa yulyuriku-yungkarla yinja-wangurlu, ngulaju kujaju punku-nyayirni nganta yangka kujanparla jangku-pungu-wiyi yirdi-kirlirli kawurlu-kurlurlu.' Kujarlunya kankulu-jana warntarlu pinarri-mani. ¹⁷ Nyurrurlajunkulu pamparda, punku-nyayirni! Nyiyaku-ka Kaatuju ngampurrpaju nyina? Kawurluku mayi kuja-ka ngunami kaninjarni Yuwarli Maralypirla? Lawa, yulkami karla Yuwarli Maralypiki nyanungu-nyanguku kawurlu-piya-wanguku. Yuwarli Maralypi nyanungu-nyangu, ngulaju tarruku-nyayirni! Kuja kalu yapangku yirrarni kawurlu kaninjarni Yuwarli Maralypirla, ngulaju karla kawurluju marlaja tarruku-jarrimi-yijala.

¹⁸ "Nyampurlangu kankulu-jana wangka yangka kuja kankulu-jana warntarlarlu pinarri-mani, 'Nyuntulurlu marda kajikanparla nyiyarlangu jangku-pinyi yapa jinta-kariki yirdi-kirlirli pirli lalypa-kurlurlu purranja-kurlangu-kurlurlu yangka kuja-ka karrimi Yuwarli Maralypirla. Ngula-jangka marda kajilpanpa yulyuriku-yungkarla yinja-wangurlu, ngulaju ngula-juku nganta. Kala kajikanparla marda nyiyarlangu jangku-pinyi yapa jinta-kariki yirdi-kirlirli kuyu-kurlurlu yangka kuja kalurla purrami Kaatuku warntarri pirli lalypangka. Ngula-jangka kajilpanpa yulyuriku-yungkarla yinja-wangurlu, ngulaju kujaju punku-nyayirni nganta yangka kujanparla jangku-pungu-wiyi yirdi-kirlirli kuyu-kurlurlu-wiyi.' Kujarlu-yijalanya kankulu-jana warntarlarlu pinarri-mani. ¹⁹ Nyurrurlajunkulu pamparda, punku-nyayirni! Nyiyaku-ka Kaatuju ngampurrpaju nyina? Kuyuku mayi kuja kalurla purrami pirli lalypangka Kaatukuju? Lawa, yulkami karla pirli lalypaku nyanungu-nyanguku kuyu-piya-wanguku. Pirli lalypa nyanungu-nyangu kuja-ka karrimi kaninjarni Yuwarli Maralypirla, ngulaju tarruku-nyayirni! Kuja kalurla yapangku purrami kuyu Kaatukuju, ngulaju karla kuyuju marlaja tarruku-jarrimi-yijala yaliki pirli lalypakuju. ²⁰ Junga kujaju. Nganangku-puka kuja karla jangku-pinyi nyiyarlangu yapa jinta-kariki yirdi-kirlirli yali pirli lalypa-kurlurlu, ngulaju karla jangku-pinyi yirdi-kirlirli kuyurlangu-kurlurlu. ²¹ Manu nganangku-puka kuja karla jangku-pinyi nyiyarlangu yapa jinta-kariki yirdi-kirlirli Yuwarli Maralypi-kirlirli, ngulaju karla jangku-pinyi yirdi-kirlirli Kaaturlangu-kurlurlu yangka kuja-ka nyina kaninjarni Yuwarli Maralypirla. ²² Manu nganangku-puka kuja karla jangku-pinyi nyiyarlangu yapa jinta-kariki yirdi-kirlirli nguru-nyayirni-wangu Kaatu-kurlangu-kurlurlu, ngulaju karla jangku-pinyi nyinanja-kurlangu wirirlangu-kurlurlu yangka kuja-ka Kaatuju nyina nyinanja-kurlangurla. Manu karla jangku-pinyi yirdi-kirlirli Kaatu-kurlangu-kurlurlu.

²³ "Nyurrurla kuruwarrikingarduyu-patu manu Paraji-patu, marijarri karna-nyarra, kapu-nyarra maju-mani Kaaturluju! Nyurrurlaju milkarranji-nyayirni! Kuja kankulu mangarri-pardu wiri-mani kaatinirla, ngulaju kankulurla yinyi Kaatuku wita-kari wita-kari kuja-nyarra wangkaja kuruwarrri nyanungu-nyangurla. Ngulaju ngurruju! Kala panu-kari kuruwarrri Kaatu-kurlangu tarruku-nyayirni, ngulajunkulu yampija puranja-wangurlu. Kula kankulu-jana mari-

jarrinjarla jungarni nyina yapa ngalya-kariki, kula kankulurla wala nyina Kaatukuju, kula kankulurla yulkami, lawa! ²⁴ Nyurrurlajunkulu pamparda, punku-nyayirni! Kulalpankulu-jana jungarnirli pinarri-mani yapa yungulu jungarnirli pura Kaatuju, lawa! Kuja-kujakuju, wiriwiri-wiyili jungarni-manta Kaatu-kurlangurla kuruwarrirlaju. Ngakalkulu jungarnirra-manta witawitaju.

²⁵ “Nyurrurla kuruwarrikingarduyu-patu manu Paraji-patu, mari-jarri karna-nyarra, kapu-nyarra maju-mani Kaaturluju! Nyurrurlaju milkarranji-nyayirni! Ngarninjakungarntirli, parljirni kankulu kartaku manu jampita ngapa-kurlurlu, kala yampimi kankulu-nyanu kaninjarni-puranjiji parljirninja-wangurlu. Kala, nyarrpararlankulu mangarriji manu ngukuju manu? Ngularraju purungkunkulu-jana jurnta manu yapaku panu-kariki. Jurnta kangunkulu-jana nyurrurlarlaju nyinnganku! ²⁶ Nyurrurlajunkulu pamparda Paraji-patuju! Kajinkili-jana kartaku manu jampita kirlka-mani kaninjarni-wiyi, ngulaju kapulu karrimi kirlkalku jintakumarrirni-jiki. Manngu-nyangkalu jungarnirli-wiyi nginyinginyirli nyurrurla-nyangurlu, manu ngulajangkaju kapunkulu jungarni-jarrimilki-yijala ngakaju.

²⁷ “Nyurrurla kuruwarrikingarduyu-patu manu Paraji-patu, mari-jarri karna-nyarra, kapu-nyarra maju-mani Kaaturluju! Nyurrurlaju milkarranji-nyayirni! Nyurrurlaju pirnki-patu-piya nyurnu-kurlangu-piya kuja kalu maparninja-warnu karrimi kardirri. Pirnki-patu ngularraju ngurrju-nyayirni nganta, kala kaninjarniji kalu ngunami yungkurnu panu-kurlu manu yapa nyurnu-patu-kurlu pukulyu-nyayirni. ²⁸ Ngula-piyanya kankulu nyina nyurrurlaju. Kuja kalu-nyarra yapangku nyurrurla nyanyi, manngu-nyanyi nganta kalu-nyarra nyurrurlaju ngurrju-nyayirni nganta. Kala ngulaju jungawangu! Kaninjarni nyurrurlajunkulu ngawu-nyayirni. Nyurrurla kankulu wangkami purami nganta kankulu kuruwarrri Kaatu-kurlangu, kala lawa! Kula kankulu yijardurlu purami.

²⁹ “Nyurrurla kuruwarrikingarduyu-patu manu Paraji-patu, mari-jarri karna-nyarra, kapu-nyarra maju-mani Kaaturluju! Nyurrurlaju milkarranji-nyayirni! Kajili jarukungarduyu-patu Kaatu-kurlangu-patu palimi, pangirni kankulu-jana pirnki-patu pirli-wana nyanungupatukuju milyingkaku yirrarninjaku. Manu yapa ngula kalurla nyina jungarni Kaatuku, kajili palimi, milyingka kankulu-jana yirrarni ngurrju-nyayirnilra. Ngula-jangka kankulu milyi-kirlangu maparnu yurlpangku marda manu marda karljingki yungu milyi-kirlangu karri ngurrju-nyayirni. ³⁰ Nyurrurlakupalangu-paturlu yupa-paturlulu-jana pungu jarukungarduyu-patu Kaatu-kurlangu-patu. Kala nyurrurla kankujulu kuja-juku wangkami, ‘Kajirnalu nyinakarla nyurru-wiyi ngalipa-nyangu yupa-patu-kurlu, kularlipa-jana pungkarla yangka-patu jarukungarduyu-patu.’ ³¹ Kajinkijili wangkami kuja-piya, kuja-jangkanya karna-nyarra milya-pinyi nyurrurlajunkulu junga-nyayirni kurdukurdu yupa-patu-kurlangu yangka ngularrarlu kujalu-jana nyurrurla-nyangurlu ngularra jarukungarduyu-patuju pungu. ³² Nyurrurla-nyangurlu yupa-paturlulu-jana kamparru-warnurlu pungu Kaatu-kurlangu jarukungarduyu-patu nyurru-wiyi. Nyurrurlarlalu marda kapunkulu-jana yarda pinyi panu-karilki jarukungarduyuju nyanungu-nyangu-patu kuja kalu nyinami jalangurlangu!

Ngula-juku. Kulalparna-nyarra warla-pajikarla.

³³ “Nyurrurlaju majumaju-nyayirni warna-patu-piya! Kala kulalpankulu nyarrpara wuruly-yantarla Kaatu-kujakuju! Kapu-nyarra kijirni warlu wiri-kirra! ³⁴ Ngulakungarnti, nyurrurla-nyangu-kurra kapurna-jana yilyamirra panu jarukungarduyu-patu manu pinangkalpa-patu manu kuruwarrikingarduyu-patu ngula kalu milya-pinyi kuruwarri Kaatu-kurlangu. Panu-kari kapunkulu-jana pinyi. Panu-kari kapunkulu-jana waralywaraly-yirrarni watiya warntawarnta-patu-kurra. Panu-kari kapunkulu-jana pakarni kaninjarni jaajirla nyurrurla-nyangurla. Panu-kari kapunkulu-jana wajirli-pinyi kirri-kari kirri-kari-kirra. ³⁵⁻³⁶ Kujarlanya kapu-nyarra Kaaturluju nyurrurlaju panu-juku ngawungawu-watiji maju-mani yangka ngula kankulu nyinami jalangurlangu. Kapu-nyarra wakirni nyurrurla yapa panu-jangka ngurrju-jangka ngulalu palija pinjarni nyampurla ngurungka nyurru-wiyi. Kapu-nyarra wakirni yinya-jangka wati-jangka Yapulu-jangka ngulalu yapa kamparru-warnurlu-wiyi pungu. Manu kapu-nyarra wakirni Jikarayarlangu-jangka kaja-nyanu-jangka Pirakaya-kurlangu-jangka. Nyanungulu pungu nyurrurla-nyangurlu yupa-paturlu yinyarla Yuwarli Maralypirla kutu-juku pirlilalypa-wana kuja kalurla tarruku nguna Kaatuku. Kujarrarlangurlanya kapu-nyarra Kaaturluju nyurrurlaju panu-juku maju-mani!”

Jijaji-jana yulaja yapaku Jurujulumu-wardingki-patuku

Luke 13.34-35

³⁷ Ngula-jangka, Jijaji-jana yulaja yapaku Jurujulumu-wardingki-patuku, “Waraa! Waraa! Nyurrurlajunkulu yapa ngaju-nyangu-patu nyurrurla kuja kankulu nyina nyampurla Jurujulumurla. Nyurrurla-nyangurlu yupa-paturlulu-jana pungu panu jarukungarduyu-patu Kaatu-kurlangu-patu, manulu-jana pirlingki luwarnu yimi-kirli-patu wankaru-wangu kujalpa-jana Kaaturlu yangka yilyajarni. Ngampurra-nyayirnilparna-nyarra nyinaja nyurrurlaku warrawarrakanjaku manu ngaju-kurra-maninjaku ngati-nyanu jukujuku-piyarlu kuja kajana pinkirra-kurra-maninjarla warrawarra-kanyi kurdukurdu. Kala nyurrurlarlujungkulu mamparl-pungu warrarda! ³⁸ Nyurru-wiyi-wangurlu, Kaaturlu kapu nyurrurla-nyangu Yuwarli Maralypi yampimi, manu kula nyinami ngulangalku. ³⁹ Ngajulurlu karna ngurrara nyampu yampinja-yanilki, manu nyurrurlarlu kulankujulu nyanyilki. Kala ngula-jangka kapurna kulpari-jarrimi nyampu-kurra, manu kapunkujulu nyanjarla purlami kuja-piya ‘Nyampu wati kuja Kaaturlu milarninjarla yilyajarni, ngulaju karla marlaja nyina wardinyi-nyayirni!’ ”*

24

Jijaji-jana wangkaja nyanungu-nyanguku kurdungurlu-patuku ngulaju kuja, ‘Maralypi Yuwarli ngakaju kapu pirlpirl-wantimi’

Mark 13.1-2, Luke 21.5-6

¹ Kuja-jana Jijaji jirnganja wilypi-pardija nyanungu-nyanguku kurdungurlu-patuku kaninjarni-jangka Yuwarli Maralypi-jangka,

* 23:39 Nyangka Psalm 118.26

ngula-jangkajulurla wangkaja, “Tiija, nyampu-jana nyangka yuwarli-kari yuwarli-kari ngurru-nyayirni warrukirdikirdi Maralypirla!”

² Jijaji-jana wangkaja, “Nyanyi kankulu-jana nyampurraju kuja kalu karrinja-yani yuwarli-kari yuwarli-kari manu kuja-ka karri nyampu Yuwarli Maralypi? Ngularraju kulalu tarnnga karri nyampurraju. Manu kulalu-nyanu nyampurraju yarturluju kuja-piya yaarl-nyunganja-yani. Ngakaju kapulu-jana yapa-karirli muku pirlpirl-kijirni walya-kurra.”

Jijaji-jana wangkaja nyanunguku kurdungurlu-patuku kapu-jana nyiyarningkijarra wurnpa-jarri nyanunguraku

Mark 13.3-13, Luke 21.7-19

³ Ngula-jangkaju, kuja Jijaji yanurra Maralypi Yuwarli-ngirli, yangka-kurra-yijala kulpari yanu pirl-kirra yirdi-kirraju Yalipiji-kirra. Nglangkaju, nyanungu-nyangu kurdungurlu-patulurla yanurnu nyanungukuju yapa-wangu-kurra, manu wangkajalurla nyanungukuju, “Wangkaya-nganpa. Nyangurlalu Yuwarli Maralypi pirlpirl-kijirni yapangkaju yungurnalu nganimparlangurlu milya-pinyi? Pirlpirl-kijirninjakungartiji, nyiya-wiyi kapurnalu kamparruju nyanyi ngari yungurnalu pinaku nyina? Nyangurlanpa pina-yanirni, manu nyan-gurlarlau kapu Kaaturlu lawa-mani walya nyampu? Ngularlanguju-nganpa wangkaya.”

⁴ Ngula-jangkaju, wangkaja-jana Jijajiji kuja, “Warrawarra-kangkalu-nyanu yapa ngalya-kari-kijaku, kajikalunyarra yapa-karirli yimirr-yinjarla karlirr-kanyi. ⁵ Panu kapulu yaniyanirni nyurrurla-nyangu-kurraju yapa ngaju-nyangu nganta, kapulu-nyarra wangkanjarla yimirr-yinyi kuja, ‘Ngajujurna Mijaya yangka kuja-nyarra Kaaturlu ngarrurnu nyurru-wiyi yilyanjarnikingartirli!’ Ngula-jangka kujarlu wangkanjarlu kapulu-jana yapa panu-kari yimirr-yinyi, kula-nganta ngajulurlunya. ⁶ Lani-wangulu nyinaya kajinkilijana purda-nyanyi linjarrpa wiri-kirra manu kajinkili yangka jaru mani yapa-kari-kirlangu wurnturu-ngurlu ngurra-kari-ngirli kajilinyanu yiti-wana-karirli linjarrparlu pakarni. Ngula-puruju, wurrangkulu mardaka langanku, kula-nyarra nguruju lawa-jarri jurnta murnma-juku. ⁷ Nguru lawa-jarrinjakungartirli, kapulu-nyanu linjarrparlu-wiyi luwarni ngurrara-kari-warnurlu ngurrara-kari-warnurlu, manu nguru-kari-jangka nguru-kari-jangka kapulu-nyanu rdilykarra-yirrarni linjarrpaku wiriki luwarninjaku. Ngula-jangkaju, kapu walya yurnkuyurnku-jarri nguru-kari nguru-karirla. Manu ngula-warnuju ngurrara-kari ngurrara-kari kapurla mangarrikiji lawa karrimi. ⁸ Nyampukuju linjarrpaku manu nguruku lawa-jarrinjaku, wurra-juku kapunkulurla pirl-pardimi, yangka kuja-ka karnta murrumuru-jarri wartardi, ngula-piyakunya kuja kyananu yangka purda-nyanyi wartardirli murrumuru kurdungungartirli. Ngula-piyakunya kapunkulurla pardarni.

⁹ “Kapulu-nyarra jangkardurnu yani yurrukunyu, manu kapulu-nyarra puuly-mardarninjarla jirri-kanyi murrumuru-maninjaku manu tarnnga-kurra pinjarla-yirrarninjaku nyurrurlaku. Kuja kankulu ngaju-nyangu kurdungurlu nyina, kujarlanya kapulu-nyarra nyurrunyuruyi-jarri nguru-kari nguru-karirla. ¹⁰ Ngula-puruju, yapanku panungku kuja kajulu jalangurlu ngaju purami,

kapujulu puranja-wangu-jarrimilki. Kapulu-nyanu jarnkujarnkurlu nyurunyuru-mani, manu kapulu-nyanu jarnkujarnkurlu jikajika-jarrinjarla yinyirra yurrkunu-kurraju. ¹¹ Yapa panungku kuja kalu-nyanu nganta ngarrirni Kaatu-kurlangu jarukungarduyu, ngulaju kapulu yanirni, manu kapulu-jana yimirr-yinyi yapa panu-kariji nyanungurra-nyangu jaru-kurlurluju. ¹² Yapa kapulu nyina punku-nyayirni nguru-wanaju. Ngula-piya-yijala ngaju-nyangu-patu kurdungurlu-patu kapulu-nyanu yulkanja-wangu jurnta nyinami. ¹³ Kala ngana-puka yapa kajiji wala-juku nyina ngajuku jikajika-jarrinja-wanguju, ngulaju kapurla jirrnganja nyina Kaatuku tarnngajuku. ¹⁴ Yimi Ngurrju Kaatu-kurlu kuja-ka Warlalja-Wiri nyina nyiyarningkijarraku, yapangku kapulu-jana yaninjarla yimi-ngarrirni nguru-kari nguru-karirla warrukirdikirdi yungulu yapa-karirlangurlu purda-nyanyi. Ngula-jangkaju kapu nguruju lawa-jarrimilki.”

Yimi Lani-maninja Wita-wangu-kurlu

Mark 13.14-23, Luke 21.20-24

¹⁵ Jijaji-jana yarda wangkaja kurdungurlu-patuku, “Ngakaju kapunkulu nyanyi nyampurlaju Yuwarli Maralypirla, kapu karri nyiya mayi maju-nyayirni Lani-maninja Wita-wangu, kapu karrimi kaninjarni Yuwarli Maralypirla. Nyampu maju-nyayirni, ngula-kurluju jarukungarduyurlu Tanyulurlu yimi yirrarnu nyurru-wiyi.”* (Kajinkili ngaka nyanyi nyampu jaru Payipulurla, ngulajulu langa-kurra-manta!) ¹⁶ Nyurrurla kuja kankulu Jurdiyarla nyina, kajinkili nyanyi yali maju-nyayirni Yuwarli Marilypirla, ngula-kujakuju pirri-parnkayalu pirli-wana-kurra! ¹⁷ Yangka kajinkili nyurrurla-nyangu yuwarlirla nyina kankarlarni marda, ngulaju yuwarli yukanja-wangulu kutu pirri-parnkaya jurnarrpa maninja-wangu-juku. ¹⁸ Yangka kajinkili wurnturu warrki-jarrimi manangkarra-wana, ngulajulu kulpari parnkanjarni-wangurlu yampiya jurnarrpaju. Kala ngarili wawarda purda-nyanja-wangu pirri-parnkaya-puka waparlku! ¹⁹ Yangka-puruju kapurla karrimi maju-nyayirni karntakuju yangka wartardikiji, manu karntaku wita pirltirrakupalanguku kapurla karrimi maju-nyayirni, wiyarrpaku. Kulalpalu nyarrpalku pirri-parnkayarla yangka-kujaku maju-kujaku. ²⁰ Kuja-kujakuju, wangkayalurla Kaatuku yungu warla-pajirni nyanungu maju karrinja-kurra. Kajilpa marda karriyarla Yuwarli Maralypirla pirriya-puru, marda Juwu-kurlangu Parra-nyayirni-wangu-puru, ngula-puruju kulalpalu nyarrpa pirri-parnkayarla. ²¹ Yangka kuja Kaaturlu nguru manu walya nyurru-wiyi ngurrju-manu, nyurru-wiyi-ngirli jalangu-kurra, kula nganangku nyangu kuja-kurra maju rdipijarni-kirra, lawa. Manu kula nganangku yarda nyanyi ngaka maju-nyayirni kuja, lawa. ²² Ngaka, kajili yapa nyinami maju-nyayirni-puru, kulalu-nyanu murrumuru purda-nyanyi tarnnga, lawa. Maju-nyayirni-puruju, Kaaturlu kapu-jana muurlmardarni yapa nyanungu-nyangu kuja-jana kamparrurlu milarnu. Kala kajilpa-jana muurlmardarninja-wangurlu yampiyarla, ngulaju kajikalulu muku palimi.

²³ “Ngaka kajikalulu-nyarra yapa ngalya-kari wangkami kuja, ‘Nyangka yinya Mijaya yanurnulku kuja-ka karrimi yinya Kaatukurlangu!’ Manu kajikalulu-nyarra yapa ngalya-kari wangkami

* 24:15 Nyangka Daniel 9.27, 11.31, 12.11

kuja, ‘Nyampunya Mijaya yanurnu nyampu-kurra!’ Kuja kajili-nyarra wangka, ngulaju jawirri purda-nyangkalu-jana langa-miparlu.²⁴ Nyiya-kujaku kuja? Panu kapulu yaniyanirni jinta-kari jinta-kari kula-nganta yangka jinta Kaatu-kurlangu Mijaya. Manu panu-kari kapulu yaniyanirni jinta-kari jinta-kari kula-nganta Kaatu-kurlangu jarukungarduyu. Nyampurrajulu ngulaju warlkanji yijardu-wangu! Kapulu-nyarra yaninjarla yapakuju milki-yirrarni nyiyarningkijarra yartarnarri ngangkayi-kirli-piyarlu, ngulaju kula-nganta Kaatu-kurlangu, kala lawa. Kapulu-nyarra putaputa yimirr-yinyi yapa nyurrurlaju milarninja-warnu-patu Kaatu-kurlangu. Kala lawa, kapu-nyarra muurl-mardarni Kaaturluju.²⁵ Purda-nyangkajulu ngaju! Yimi-ngarrurnurna-nyarra nyiyarningkijarra yangka kamparru-juku yungunkulu milya-pinyi nguru kaji lawa-jarrinja-yani.

²⁶ “Marda ngana-japa kapu yanirni, manu kapu-nyarra yimi-ngarrirni Mijaya kuja-ka jiljangka palka nganta nyina. Kaji-nyarra yapa kuja wangkami, kulalurla warrirninjaku Mijayaku manangkarrakurra yanta, lawa! Marda kapu-nyarra yapangku ngarrirni Mijaya nganta-ka wuruly-nyinami kutu. Kaji-nyarra kuja wangka, kulalurla ngungkurr-nyinakarla!²⁷ Ngajujurna Yapa-nyayirni-wangu Kaatu-kurlangu. Kajirna pinarni yani nguru nyampu-kurra, kapurna kapanku pinarni yani wirnpa-piya-juku kuja-ka kilji mirilmiril-karri yalkirirla kakarrara-jangka karlarra-kurra. Wirnpa-piya, jintakumar-rarnirli kapujulu nyanyi.

²⁸ “Junga kujaju. Kuja-ka ngana palimi yangarlu manu-ka wantimi yuwurrkurla, kapulurla warlawurru kankarlu warru paarr-pardimi. Kuja-piyarlu-yijala kajinkili manngu-nyanyi yimi ngaju-nyangu, ngulaju kapunkujulu milya-pinyi nyarrpara-kurrarna pinarni yani.”

Jijaji wangkaja-jana kuja, ‘Kapurna pina-yanirni nyampu-kurra yalkiri-ngirli mangkurdurla!’

Mark 13.24-27, Luke 21.25-28

²⁹ Jijaji-jana yarda wangkaja, “Yangka kujarna-nyarra yimi-ngarrurnu jaru kamparru-wiyi nyiyarningkijarra-kurlu majumajukurlu, ngula-jangkanya kapu ngakaju wantaju maru-jarrimi, manu kirntangiji kapu mirilmiril-karrinja-wangulku-yijala maru-jarri. Ngula-puruju yalkiri-ngirliji kapulu yanjilypiriji patapata-karri. Manu ngula-puruju yalkiriji kapurla Kaatuku marlaja yurnkuyurnku-jarri.*³⁰ Ngula-puruju yapangku kapulu nyanyi nyiya mayi yalkirirla, manu kapujulu milya-pinyi Yapa-nyayirni-wangu Kaatu-kurlangu kajirna yanirni pina. Kapurna warraja-jarrimiri mangkurdurla, kapurna kulpari yanirni nyampu-kurra pirrjirdi-nyayirni yartarnarri wiri-jarlu-kurlu, manu kapurna mirilmiril-karrinjarni yani. Kajijili yapangku nguru-wana-ngurluju nyanyi ngaju yaninjarni-kirra, kapulu lani-jarrinjarla rdirri-yinyi yulanjakulku.³¹ Ngajuju kapurna jamaru-karrinjarni yani kilji-nyayirni kurlumpurrngu-kurluju, manu kapurna-jana ngaju-nyangu marramarra-wati palju-yilyami kurlirrapurda, yatijarra-purda, karlarra-purda, manu kakarrara-purda yapaku warru turnu-maninjaku, turnu-maninjarla kanjarniki yangka kuja-nyanu Kaaturlu yapa yajarnu.”

* 24:29 Nyangka Isaiah 13.10, 34.4

*Jijaji-kirlangu yimi-nyayirni-wangu jukurrpa watiya-kurlu miyi-kirli
Mark 13.28-31, Luke 21.29-33*

³² Jijaji-jana yarda wangkaja, “Milya-pinyi kankulu yangka kuja-ka watiya kurrirdi-jarrinja-yani? Jalyirrpalku-ka purrulyun-pardinja-yani-wiyi, manu jinjirlakungarnti wujulypa-wiyi-ka palka-jarrinja-yani, ngula-jangkaju jinjirlalku-ka wilypi-pardi. Ngula-jangkaju kankulu milya-pinyi kuja-ka yangka karapurda-jarrinjarni yani. ³³ Ngula-piya-yijala kajinkili nyanyi walya manu yalkiri yurnkuyurnku-jarrinja-kurra, ngula-jangkaju kujarlaju kapunkulu pinalku nyina kuja karla karrinjarni yani kutulku walyaku lawa nyinanjaku. ³⁴ Langa-kurra-mantalu kuja kalu yapa nyampurla jalangujalangu nyina. Ngulaju kulalu pali nyanja-wangu-wiyi ngalya-kariji nyampurrakuju nyiyarningkijarrakuju majumaju-nyayirniki, ngulangkuju kapulu nyanyi-wiyi muku palinjakungarntirliji. ³⁵ Walya manu yalkiri kapu-pala yawu-pardimi. Kala ngaju-nyangu yimi ngulaju kapu palka-juku karrimi yawu-pardinja-wangu-juku.”

Kula-ka nganangku yapangku milya-pinyi nyangurla kaji Jijaji pina-yanirni

Mark 13.32-37, Luke 17.26-30,34-36

³⁶ “Kula-ka nganangku milya-pinyi nyangurla kajirna kulpari yanirni. Kula kalu milya-pinyi marramarrarlangurlu, yangka kuja kalu marramarraju nyina nguru-nyayirni-wangurla kankarlarra. Kula karna ngajurlangurlu milya-pinyi Ngalapi-nyanurlu. Yangka nyanungu-miparlu Wapirra Kaaturlu-ka milya-pinyi. ³⁷⁻³⁸ Ngajujurna Yapa-nyayirni-wangu Kaatu-kurlangu. Kajirna pinarni yani nguru nyampu-kurra, kujakungarntiji yapangkuju kulajulu manngu-nyanyi. Ngularrarluju kapulu ngari ngarni, manu kapulu-nyanu yupukarra-jarrimi. Ngularraju yapa yangkarra-piya kujalpalu nyurru-wiyi nyinaja Nawangka wankarurla-wiyi. Nyanungurlujulpa pawurtu wiri-jarlu nganturnu. Kala yapangku panu-karirli kulalpalu nyanunguju jungangku purda-nyangu. Ngula-jangka, ngapalku wiri yinya ngawarra yanurnu, manu-jana muku pungu. Kala Nawa manu nyanungu-nyangu wungu-warnu-mipa-jana muurl-mardarnu Kaaturluju. ³⁹ Kujalpa ngapaju wantijalku manulpa kankarlu-jarrinja-yanulku, kulalu yapangkuju milya-pungu kujalpa nyarrpa-jarrija. Kuja-jana ngawarrarluju kangurralku, manngu-nyangulpalu-nyanu kapulu palimi maju panungka. Kuja-yijala kapu yarda rdirri-yinyi kajirna Yapa-nyayirni-wangu Kaatu-kurlangu pina-yanirni.

⁴⁰ “Kajirna pinarni yani nguru nyampu-kurra, ngula-puruju kapu-pala marda wati jirrama warrki-jarrimi yuwurrkurla. Kapurna kanyi jinta-mipa. Jinta-kariji kapurna yampinja-yani purdangirli. ⁴¹ Kajirna ngaju pina-yanirni, ngula-puruju karnta jirramarlu marda kajika-pala ngurlu yurparni pulawa-karda pirli-jarra-kurlurlu wita-jarra-kurlurlu. Ngaju kapurna jinta-mipaju kanyi, manu kapurna yampinja-yani jinta-kariji purdangirli. ⁴² Wapal-nyangkajulurla muurlparlu jarda-wangurlu ngajuku kajirna nyangurla pina-yanirni. Kula kanku-julu milya-pinyi nyangurla kajirna ngaju pina-yanirni. ⁴³ Yapa yangka kajilpa warnpa ngunayarla yuwarli nyanungu-nyangurla,

manu kajilpa yapa yantarlarni purunjunju wurulyapa-nyayirni, ngula-jangka kajika yinyarlu purunjunjurlu purungku-mani nyiyarningkijarra. Kala kajilpa yuwarlikingarduyu yakarra ngunayarla, kajilparla wapal-nyangkarla yakarrarlu, ngulaju kajika nyanyi yinya purunjunju yaninjarni-kirra, manu kajika warla-pajirni yuwarli-kirra yukanjarni-kijaku purunjuku maninja-kujaku. Milya-pinyi-jala kankulu kujaju yijardu-nyayirni. ⁴⁴ Kuja-piyarlu-yijala, nyurrurlarlujulu wapal-nyangka kajirna yanirni pina. Kajikarna pina-yanirni mungalyurru, marda wuraji, marda mungangka. Kula kankujulu milya-pinyi nyangurlarna pina-yani.”

Ngana warrkiniji ngurrju Kaatukuju?

Luke 12.35-48

⁴⁵ Jijaji-jana yarda wangkaja nyanungurrakuju, “Ngana warrkini ngurrju Kaatukuju? Kuja-ka warrkinikingarduyu wurnakupurda-jarrimi, nyanungurlu kyananu jinta-mipa warrkini yiringi-mani yungu-jana warrkini-patu-kari warrawarra-kanyi, yungu-jana yinyi mangarri-pinki kajilpalu yarnunjuku-jarriyarla. ⁴⁶ Kaji warrkinikingarduyu pina-yanirni wurna-jangka, kaji parlu-pinyi jinta warrkini warrki-jarrinja-kurra ngutungutu, yaliki warrkinikingarduyukuju kapurla marlaja nyina wardinyi-nyayirni. ⁴⁷ Nyanungurluju kapu yirrarni yaliji warrkini wiri-nyayirni yungurla warrawarra-kanyi nyiyarningkijarra nyanunguku. ⁴⁸ Marda yali warrkini wiriji maju. Marda kajika-nyanu nyanungurluju mangunyanyi nyanungu-nyangu warlaljamarrri kapu nyinamirra wurntururu tarngaju. ⁴⁹ Manu marda nyanungurlu warrkikingarduyu watingki kajika-jana pakarnirra yapa-kariri warrkini-patu-kariri, manu marda kajika nyanunguju yanirra kuja kalu pama-jangka yapa nyina, manu kajika-jana yalirlaju jirnganja ngarni pama manu mangarri. ⁵⁰ Nyanungurlu marda kajika-nyanu mangunyanjarla wangkami, ‘Ngaju-nyangu wiri kula marda pina-yanirni jalanguju. Ngajulurlu kapurna wurrangku-juku pamaju ngarni manu nyinami warrki-wangu.’ Kujanya kajika-nyanu wangka. Lawa! Yali wiri yuwarlikingarduyu kapu pina-yanirni-yijala nyangurla mayi! ⁵¹ Nyanungurluju kapu-nyanurla kunka-mani yaliji warrkini wiri ngutunguturlu, manu kapu yilyamirra yangka-kurra kuja kalu ngawungawu yapa nyina yangka milkarranji. Ngulanganya kapu yulanjarrangu, manu kapu-nyanu kartirdirli yarlkirni manu karntirirrijirni murrumurrurlu purda-nyanjarlaju.

25

Jijaji-kirlangu yimi-nyayirni-wangu jukurrpa 10-pala kaminakamina-kurlu

¹ Jijajirli-jana yimi-ngarrurnu yimi-nyayirni-wangu jukurrpa Kaatukurlangu kuja-ka Warlalja-Wiri nyina nyiyarningkijarraku, nyanungu-jana wangkaja, “Ngajulu yungurna-nyarra wangka ngarra nyarrparri kajirna pina-yanirni nguru nyampu-kurra wiriki nyinan-jaku. Yapa kuja kalu nyampurla walyangka nyina jalangu, ngularraju kaminakamina karlarla-pala-piya. Nyanungurrajulpalurla pardarnu watiki yungu pina-yanirni nyanungu-nyangu

karnta-kurlu wurduju-yinja-warnu-kurlu yungu-ngarra yupukarra-jarrimi. Kaminakamina-paturlulu-jana jarnkujarnku mardarnu rdili kampanja-kurlangu. Junga-juku, yali-patu kamina-patu pardijalu nyanungurra-nyangu rdili kampanja-kurlangu-kurlu, manulurla nganjirni yanu nyanungu-nyangu yuwarli-kirra nyanjaku. ²⁻⁴ Rdaka-pala kamina-patujulpalu warungkawarungka nyinaja. Nyanungurrarlujulu mardarnu ngari wita jaraju nyanungurra-nyangurla rdili kampanja-kurlangurlaju. Kala rdaka-pala-kari kamina-patu, ngula-patujulu pinangkalpa. Nyanungurra-nyangu rdili kampanja-kurlangujulpalu panu ngunaja jara-kurluju, manulpalu-nyanu yali-yijala jaraju mardarnu kirlajirla. ⁵ Mungangka, yali wati kula yanurnu-juku. Yangka kamina-patujulpalu jarda-jarrinja-yanulku.

⁶ Junga-juku, mungangka-jarrija-nyayirnilki kulkurru-kariji, manu yangka-patu 10-pala kamina-patu, ngula-patujulpalu jarda-juku ngunaja. Junga-juku, nyanungu-paturlulu purda-nyangu ngana-japa purlanja-kurra wurnturu-kurra, 'Nyampunya yananyarni watiji nyanungu-nyangu jangku-pinja-warnu-kurlu karnta-kurlu! Yantarnili nyampu-kurra, manu wapirdi karriyalurla nyanunguku!' ⁷ Junga-juku, yangka kamina-patujulu yakarra-pardijalku, manu manulu-nyanu nyanungurra-nyangu rdili kampanja-kurlangu jarra-maninjakungarntirli. ⁸ Kala yali-paturlu rdaka-pala-karirli warungka-paturlu kamina-paturlu kulalu mardarnu jaraju juru-pinjaku nyanungu-nyangu rdili kampanja-kurlangu-kurraju. Puta rdurlungulpalu-jana jara-wangu warluju. Jungajukulu-jana wangkaja pinangkalpaku kamina-patukuju, 'Yuwa, yungkalu-nganpa ngalya-kari nyurrurla-nyangu jara yungurnalu-nyanu nganimpa-nyangu kampanja-kurlangu jarra-mani. Kulalu janka jara-wanguju!'

⁹ Lawa, yangka-patu pinangkalpa-paturlu kamina-paturlulu-jana wurra-manu, manulu-jana wangkaja, 'Lawa, kajilparnalulu-nyarra yungkarlarra nyurrurlaku ngalya-kari nganimpa-nyangu jara, ngula-jangkaju kajika-nganpa nganimpa-nyangu kampanja-kurlanguju jurnta palimirra! Yantalu japi-kirra, manu payi-mantalu-nyanu jaraju.'

¹⁰ Junga-juku, yali-patu warungka-patu kamina-patulu yarnkajarralku japi-kirra payi-maninjaku jaraku. Kujalpalu japingka-juku karrijarra, watiji yanurnulku nyanungu-nyangu yuwarli-kirraju. Yali-patu rdaka-pala-patu pinangkalpa kamina-patu nyanungurra-nyangu rdili kampanja-kurlangu-kurlu, kujalpalu palka jankaja, yukajar-ralu yuwarli-kirraju wati-wana yungulurla ngarninjarla pardarni yupukarra-jarrinjakungarnti. Nganangku-japa tuwaku jaarl-yirrarnu purdangirliji kujalu kamina-patu yukajarra.

¹¹ Ngaka-pardu-karilki, rdaka-pala warungka-patu kamina-patuju yanurnulkulu yuwarli-kirraju. Watikijilpalurla purlaja kujalpa kaninjarni nyinaja yuwarlirla, 'Wayinpa, lakarn-manta-nganpa tuwa yungurnalu nganimparlangu yukamirra!'

¹² Lawa, watingkiji-jana wurra-manu, manu wangkaja-jana, 'Kula nyarrpa? Ngajulurlu kula karna-nyarra milya-pinyi nyurrurlaju!'

¹³ Ngula-juku-jana Jijajirli yirri-puraja jaruju, manu wangkaja-jana yapakuju, 'Nyinayalu ngularra-piya rdaka-pala pinangkalpa kamina-patu-piya. Warrarda wapal-nyangkajulurla ngajukuju. Ngajulu

marda kajikarna pina-yanirni nguru nyampu-kurra parrangka marda, mungangka marda.”

Yimi-nyayirni-wangu jukurpa warrkini-patu-kurlu karlarla-pala-kurlu

Luke 19.11-27

¹⁴ Ngula-jangkaju, Jijajirli-jana yimi-ngarrurnu Yimi-nyayirni-wangu Kaatu-kurlangu kuja-ka Warlalja-Wiri nyina, nyanungu-jana wangkaja, “Ngajulurlu yungurna-nyarra yimi-ngarrirni kaji nyarrpa-jarri kajirna ngaju Yapa-nyayirni-wangu Kaatu-kurlangu pina-yanirni nguru nyampu-kurra wiriki nyinanjaku. Kaatuju ngulaju wati-piya kujalpa-jana mardarnu marnkurpa warrkini-patu. Yali wati, ngulangkulpa-nyanu ngurrju-ngurrju-manu wurnaku yungu-ngarra yani kirri-kari-kirra. Yaninjakungarnti-jana wangkaja yungulurla warrawarra-kanyi nyiyarningkijarra nyanungu-nyangu kaji nyanunguju wurnturu nyinamirra. ¹⁵ Kamparru-warnukujurla yungu talaju panu-jarlu 5,000-pala kawurlu pirli yungurla warrawarra-kanyi nyanunguku. Kulkurru-warnuku watiki, nyanungurlujurla yungu panu-jarlu tala 2,000-pala kawurlu warrawarra-kanjaku. Manu purdangirli-warnu-pirdinypakujurla yungu 1,000-pala kawurlu. Ngula-jangkaju, wurnalku yarnkajarra. ¹⁶ Kamparru-warnu wati warrkini, yangka 5,000-pala kawurlu-kurlu, nyanunguju yanu kapanku, manu-nyanu talaju yirrarnu tala-warnu yuwarli-kirra, manu ngakaju pina manu 5,000-pala jirramakulku, ngulaju 10,000-palalku. ¹⁷ Kulkurru-warnu wati warrkini, yangka 2,000-pala kawurlu-kurlu, nyanungurluju-nyanu talaju yirrarnu tala-warnu yuwarli-kirra. Ngakaju-nyanu manu pina 2,000-pala jirramakulku kawurlu, ngulaju 4,000-palalku. ¹⁸ Kala yangka purdangirli-warnu wati warrkini, yangka 1,000-pala kawurlu-kurlu, kujalparla kaji-mardarnu wati wiri-kirlangu, nyanunguju yanu, manu karlaja rdaku walyangka, manu wurulypa yirrarnu talaju rdakungka.

¹⁹ “Ngaka-pardu-karilki, yangka wati wiri yangka marnkurpa wati warrkini-patu-kurlangu, pina-yanurnu wurna-jangkaju, manu-jana payurnu nyanungurrāju talaku. ²⁰ Kamparru-warnu wati warrkini, yangkanku kuja maninjarla mardarnu 10,000-pala kawurlu, yaninjarlarla wangkaja, ‘Warlaljamarri, nyuntulurlunpaju ngajuluku yungu 5,000-pala kawurlu warrawarra-kanjaku nyuntuluku. Mpa! Nyampurranya yangka-patuju 5,000-pala kawurluju, manu 5,000-pala kawurlu-patu-karirjirna manu tala-warnu yuwarli-ngirli!’ Ngula-warnujurla muurlpa yungu nyanungu-nyangu wiriki.

²¹ “Ngula-jangkaju, wirijirli wangkaja yalikiji watiki, ‘Nyuntu-junpa ngurrju warrkini ngajulukuju. Nyuntu-junpa warrki-jarrija yangka kujarnanku ngajulu wangkaja warrki-jarrinjaku. Ngajulurlunanku yungu tala wita warrawarra-kanjakuju, manu nyuntulurlunpaju ngajulukuju pina-yungu panu-jarlu talalku. Yuwayi, nyampu-warnurla jalangu ngajulurlu kapurnanku yirrarni nyuntuju wiri talakuju ngaju-nyangukuju. Yantarni kaninjarni ngaju-nyangu yuwarli-kirra, manu wardinyilkirli wungu-jarralku nyina!’

²² “Ngula-jangkaju, yangkalku kulkurru-warnu wati warrkini, kuja nyanungurlu manu 4,000-pala kawurlu, yaninjarlarla wangkaja nyanungu-nyanguku wiriki, ‘Warlaljamarri, nyuntulurlunpaju yungu

2,000-pala kawurlu warrawarra-kanjaku. Mpa! Nyampunya yangka-patuju 2,000-pala kawurlu, manu yarda 2,000-pala-kari kujarna ngajuluru manu tala-warnu yuwarli-ngirli!' Ngula-warnujurla muurlpa yungu nyanungu-nyangu wiriki.

²³ "Ngula-jangkaju, wirijirla wangkaja ngulakuju watiki, 'Nyuntu-junpa ngurrju-nyayirni warrkini ngajulukuju. Nyuntunpa warrki-jarrija kujarnangku ngajulu wangkaja warrki-jarrinjaku. Ngajulurlunangku yungu nyuntuku wita tala warrawarra-kanjaku, manu nyuntulurlunpaju pina-yungu ngajuluku panu-jarlulku talaju. Yuwayi, nyampu-warnurla jalangu, ngajulurlu kapurnangku yirrarni nyuntuju wiri talaku ngaju-nyanguku. Yantarni kaninjarni ngaju-nyangu yuwarli-kirra, manu wardinyilkirli wungu-jarralku nyina!'

²⁴ "Ngula-jangkaju, yangkalku purdangirli-warnu wati, yangkanku kuja manu 1,000-pala kawurlu, yaninjarlarla wangkajarla nyanungu-nyanguku wiriki, 'Warlajamarri, nyuntuju kula kanpa-jana yimiri nyina yapa-kariki. Nyuntu kanpa-jana warrarda jurnta kanyi nyi-yarningkijarra yapa-karikiji. Kula kanpa ngurlu yirrarni walyangka miyi wiri-maninjakupurdarlu, lawa. Kaji miyi pardinjarla yirrimi-jarrimilki yapa-kari-kirlangurla, ngari kanpa-jana warru jurnta kanyi.²⁵ Kujanpaju nyuntulurlu yungu ngajuluku yangka-patu 1,000-pala kawurlu warrawarra-kanjaku, ngajulurna lani-jarrija talaju marda kapurna wajawaja-mantarla. Junga-juka, ngajujurna yanu, manu wuruly-yirrarnurna nyuntu-nyangu tala nyuntuluku. Mpa! Nyampunya yangkaju 1,000-pala kawurluju nyuntu-nyanguju!'

²⁶ "Ngula-jangkaju, wirijirla wangkaja purdangirli-warnuku warrkiniki, 'Nyuntujunpa punku jukuru-nyayirni, manu warrki-jarrinjawangunpa ngajukuju! Milya-pinyi kanpaju ngajuju. Junga-jala kuja karna-jana yapa-kariki jurnta kanyi nyiyarningkijarra manu miyirangu.²⁷ Ngulaju ngula-juku! Nyuntulurlunpa kangkarla talaju manu yirrakarlanpa yakujurla yuwarlirla tala-kurlangurla. Kajinpa nyuntulurlu yirrakarla, ngula-jangkaju wurna-jangkaju ngajulurlu kapurna pina mantarlarra tala wiri-nyayirni yakuju-ngurlu.'

²⁸ "Ngula-jangka, wiriji-jana wangkaja nyanungu-nyangu warrkinipatuku, 'Puntakarla 1,000-pala kawurlu yaliki punku warrkiniki, manu yungkalurla kamparru-warnu yapaku kuja-ka mardarni 10,000-pala kawurlu.²⁹ Nganangku-puka kuja-ka panu-jarlu mardarni, ngajulurlu kapurnarla nyanungukuju yarda yinyi jayakurra-nyayirni yunguju jungarni warrki-jarrimi. Kala nganangku-puka kuja-ka marda witarlangu mardarni, ngulaju ngula-juku. Yungulpaju jungarni-juku warrki-jarriyarla. Lawangkaju, nyiyarlangu wita kuja-ka mardarni, ngulaju ngajulurlu kapurnarla jurnta kanyi yalirlangu kuja-ka nyiya wita mardarni.³⁰ Kala yali purdangirli-warnu warrkini, yangka majumaju, kijikarralu nyanunguju yuwarli-ngirli munga-kurra. Ngulangjanya nyanunguju kapu purlanja-karra yulami, manu kapu-nyanu kartirdirliji yarlkirni manu karntirirrijirni murrumurrurlu purdanyanjarlaju.' "

Jijajirli kapu-jana yira-jarra yirrarni yapaju maju manu ngurrju

³¹ Ngula-jangkaju, Jijaji-jana wangkaja yapa-patukuju, "Ngakaju kajirna Yapa-nyayirni-wangu Kaatu-kurlangu pina-yanirni nyampu nguru-kurra, ngajulu kapurna-jana jirrganja yanirni yartarnari

wiri-jarlu-kurlu ngaju-nyangu marramarra-patuku. Ngula-jangkaju, ngajulu kapurna nyina ngaju-nyangurla nyinanja-kurlangu wiringka. ³² Ngaju-nyangu marramarra kapulu yani, manu turnoutnu-mani kapulu-jana yapa ngurungkaju, manu kapulu-jana kanyirni karrinjaku kamparrurla ngaju-nyangurla. Ngajulurlu kapurna-jana yirrarni yapaju jirrama turnu-kari turnu-kari, warntarla-nyayirni-patu manu jungarni-ngawurru-patu, kuja kajana jiyipikingarduyu-piyarlu yirrarni jiyipi-patu manu narnukutu-patu jirrama turnu-jarrarla. ³³ Yapa kuja kalu jungarni nyina, ngajulurlu kapurna-jana yirrarni karrinjaku ngaju-nyangurla jungarni-purdanji, manu yapa-patu-kari kapurna-jana yirrarni karrinjaku jampu-purdanji ngaju-nyangurla.

³⁴ “Ngajulu kajirna nyina kingi nyinanja-kurlangu wiringkaju, ngula-jangkaju ngajulu kapurna-jana wangka ngularra yapa-patuku kuja kalu karri ngaju-nyangurla jungarni-purdanji, ‘Nyurrurla yapa-patu ngulaju kanyarra ngajukupalangurlu Kirdanarlu Kaaturlu pirrjirdi-maninjarla warrawarra-kanyi. Nyurru-wiyi kuja Kaaturlu ngurrju-manu nyiyarningkijarra nguru nyampurla manu yalkirirla, ngula-puruju nyanungurluju jungarnijungarni-manulpa nyanungu-nyangu nguru nyurrurlaku nyinanjaku ngulangka. Yuwayi, yantarnili nyampu-kurra nguru-kurra yungu-nyarra rdakurl-kijirni Warlalja-Wirirli.’ ³⁵ Ngaju kapurna-jana wangka yali-patukuju yapaku kuja kalu karrimi ngaju-nyangurla jungarni-purdanji, ‘Kujalparna ngaju yarnunjuku nyinaja, nyurrurlarlulpankujulu yungu ngajukuju miyi ngarninjaku. Kujalparna ngajulu nyinaja purraku, nyurrurlarlulpankujulu yungu ngapa ngarninjaku. Kujalparna ngaju nyinaja yapa-kari wungu-warnu-wangu, nyurrurlarlulpankujulu kangu ngajuju nyurrurla-nyangu ngurra-kurra. ³⁶ Kujalparna ngaju jalya nyinaja, nyurrurlarlulpankujulu yungu wawarda parnta-yirrarninjaku. Kujalparna ngaju nyinaja murrumuru, nyurrurlarlulpankujulu mardarnu ngurrjungku. Kujalparna ngaju nyinaja rdakungka, nyurrurlarlulpankulu yanurnu ngajuku wardinyi-maninjaku.’ Kujanya kapurna-jana ngajuju wangka jungarni-ngawurru-pakuju yapakuju kuja kalu karrimi ngaju-nyangu jungarni-purdanjirra.

³⁷ “Ngula-jangkaju, yangka yali yapa-paturlu kapujulu payirni ngajuju, ‘Warlalja-Wiri, nyarrpaku-jala kanpa nyampurraju wangka nganimpakuju? Kularnangkulu nyuntuju yarnunjuku nyangu, manu kularnangkulu pirda-manu nyuntuju. Kularnangkulu nyuntuju purraku nyangu, manu kularnangkulu yungu ngapa nyuntuku ngarninjaku, lawa. ³⁸ Kularnangkulu kangu nyuntu yapa-kari ngurra nganimpangu-nyangu-kurra. Kularnangkulu nyuntuju jalya nyangu, manu kularnangkulu yungu wawarda nyuntuku parnta-yirrarninjakuju. ³⁹ Kularnangkulu nganimpaju yanurnu nyuntuku nyanjaku ngulalpanpa nyuntuju nyinaja murrumuru manu rdakungka.’

⁴⁰ “Ngula-jangkaju, ngaju kapurna-jana wangka nyanungurruakuju, ‘Yapa ngurungka kuja kalu nyina yarnunjuku marda, purraku marda, jalya marda, yapa-kari wungu-warnu-wangu marda, murrumuru marda rdakungka, yapa-patu-karirli nganta kalu-jana mangunyanyi nyanungurruju majumaju. Kala nyanungu-patujulu ngaju-nyangu kukurnu-patu manu ngawurru-patu. Yangka kujankulu-

jana warrawarra-kangu nyampurra wiyarrpa-patu ngaju-nyangu-patu, ngula-piyarlu-yijalankujulu warrawarra-kangu ngajurlangu.

⁴¹ “Ngula-jangkaju, kapurna-jana ngajuju wangka yapakuju yangka jungarni-wangu-patuku kuja kalu karri ngaju-nyangurla jampupurdanji, ‘Yantalu ngaju-kujaku, nyurrurla yapa-patu kuja kanyarra Kaaturlu yilyamirra nyanungu-kujaku tarnnga-juku. Yantalu yali-kirra kirri-kirra kuja-ka janka warlu-kurlu tarnnga-juku. Yali kirriji ngulaju Kaaturlu ngurrju-manu kijirninjaku Juju Ngawuku manu nyanungu-nyangu marramarra-paturlanguku. ⁴² Kujalparna ngajulu nyinaja yarnunjuku, nyurrurlarlul kulankujulu yungu ngajulukulu miyi ngarninjaku. Kujalparna ngajulu nyinaja purraku, nyurrurlarlul kulankujulu yungu ngajulukulu ngapa ngarninjaku. ⁴³ Kujalparna ngajulu nyinaja yapa-kari wungu-warnu-wangu, kulankujulu kangu ngajuju ngurra nyurrurla-nyangu-kurra ngunanjaku. Kujalparna ngajulu nyinaja jalya, kulankujulu yungu ngajulukulu wawarda parnta-yirrarninjaku. Kujalparna ngajulu nyinaja murrumuru manu rdakungka, kulankujulu yanurnu wurdujarra-maninjaku ngajulukuju.’

⁴⁴ “Ngula-jangkaju, ngularra yapa-patu kuja kalu karri ngaju-nyangurla jampupurdanji, kapujulu wangka ngajukuju, ‘Warlajja-Wiri, nganimparlu kularnangkulu nyangu nyuntuju yarnunjuku marda, purraku marda, yapa-kari wungu-warnu-wangu marda, jalya marda, murrumuru marda rdakungka. Kularnangkulu wurra-maninjarla yampija warrawarra-kanja-wangurlu, lawa.’

⁴⁵ “Ngula-jangkaju, ngajulu kapurna-jana wangka ngularra yapa-patukuju, ‘Ngurungkaju, nyurrurlarlul kalankulu-jana nyangu panujarlul ngularra yapa-patuju kuja kalu-jana yapa-karirli manngu-nyanyi punku nganta. Nyanjarla nyurrurlarlul kulankulu-jana wurdujarra-manu nyanungurraju. Kuja-piyarlu-yijala kalankujulu ngajurlangu wurra-maninjarla yampija warrawarra-kanja-wangurlu.’ Kujanya kapurna-jana ngajuju wangka ngularra yapa-patukuju.

⁴⁶ “Ngula-warnuju, ngajulurlul kapurna-jana yilyamirra nyanungurraju jankanjaku yalirla ngurungka palu-pinja-wangurla kuja-ka janka tarnnga-juku. Kala ngularra ngurrju yapa-patu, yangka-patu kuja kalu karri ngaju-nyangurla jungarni-purdanji, ngula-patuju kapulurla jirrnganja nyina tarnnga-juku Kaatuku wankaru.”

26

*Wiriwirilpalurla jangkardu jaaly-manu Jijajiki yungulu pakakarla
Mark 14.1-2, Luke 22.1-2, John 11.45-53*

¹ Kuja-jana lawa-jarrijalku yapaku nyiyarningkijarraku nyampurraku pinarri-maninjaku, ngula-warnu Jijaji-jana wangkaja nyanungu-nyanguku kurdungurlu-patuku, ² “Nyurrurlarlul watingki kankulu milya-pinyi parra-jarra-jangkarla ngalipa kapurlipa jintajarrimi walparrirninjaku Purlapa Wiriki Pajapaku.* Ngula purlapapuru, yapangu kapujulu yinyi Yapa-nyayirni-wangu Kaatu-kurlangu yurrkunyukurra yungujulu pinyi watiya warntawarntarla.”

³ Kujalpa-jana Jijajiji kuja wangkaja nyanungu-nyanguku kurdungurlu-patuku, ngula-puru-yijala, maralypikingarduyu-patu wiriwiri manu kuruwarrikingarduyu-patu yanulu yuwarli wiri-kirra

* 26:2 Nyangka Exodus 12.11

Kayupu-kurlangu-kurra Ngardarri Wiri-kirlangu-kurra. ⁴ Nyanungu-patujulu jinta-jarrija, manulpalu-nyanu jarnkujarnku payurnu, “Nyarrparlu yungurlipa Jijaji puuly-mardarninjarla pakarni tarnngakurra wurulparlu?” ⁵ Nyampu-puru Purlapa Wiri Pajapa-puru, kulalparlipa marrararluju pakakarla milparniwarra-puruju panu-puruju. Lawa kujaju, kajikalu-ngalpa nyanjarla yapa-kariji kulu-jarri-nyayirni kuja-panukuju.” Kujanyalpalurla warrarda jangkardu jaaly-manu Jijajikiji.

Karntangku jintangku, jararla winjurnu parntirparntirra ngurrju Jijajiki jurrungka

Mark 14.3-9, John 12.1-8

⁶ Kuja-puruju, Jijajijilpa nyinaja jinta-kari-kirlangurla Jimani-kirlangurla ngulaju kirri-pardurla yirdingka Pijinirla. Jimani kala pinti wijini-kirli panu-kurlu nyinaja kamparru-wiyi. ⁷ Ngulalpa Jijajirli ngarnu Jimani-kirlirli, ngula-kurraju karntalku yanurnu yali-kirra Jimani-kirlangu-kurra. Ngulaju yanurnu kardirri-kirli murlukurnparla-kurlu jara-kurlu. Jara yali murlukurnparla, ngulaju ngurrju-nyayirni parntirparntirra-nyayirni ngulaju talaju wiri-nyayirni. Karnta kuja yanurnu Jijaji-kirra, jarajurla yaarl-winjurnu Jijajikiji jurrungka. ⁸ Kujalu kurdungurlu-paturlu nyangu karnta jara yaarl-winjirninja-kurra, ngulajulurla kulu-jarrija-nyayirni, manulu-nyanu wangkaja, “Nyarrpaku jaraju yiily-ngarnu yalumpurluju karntangku?” ⁹ Yungu-jana yapa-kariki jali-mantarla wiri-jarlu-nyayirniki talaku yungu-jana ngula-jangkaju warru yungkarla yapa-kariki tala-wanguku marlajarraku!”

¹⁰⁻¹² Jijajirli-jana miyalurlu nyangu nyarrpa kujalpalu-nyanu wangkaja nyanungu-nyangu kurdungurlu-patu, manu kujalku-jana wangkaja nyanunguju, “Wiyarrpalu yampiya kulu-wangurlu ngarririnja-wangurlu! Kujaju jara winjurnu ngajuku parntirparntirra jurru-kurra, ngulangkuju ngurrjungkuju yirrarnu yunguju wurdujarra-mani milyingka yirrarninjakungarnti. Ngulaju ngurrju-nyayirni! Jaya-kurra kapunkulu-jana mardarni marlajarraju yapaju tala-wanguju tarnngangu-juku. Ngajulu, kulankujulu mardarni tarnngangu nyampurlaju. ¹³ Purda-nyangkajulu! Nyarrpara-wana-puka nguru-kari nguru-karirli kajili purda-nyanyi Yimi Ngurrju ngaju-nyangu, ngulaju nyampuju karnta kapulu manngu-nyanyi nyampu kujaju jara winjurnu jurru-kurra milyikingarntiki parntirparntirra.”

Jijajikirla jangkardu jikajika-jarrija Jutujuju

Mark 14.10-11, Luke 22.3-6

¹⁴ Ngula-jangkaju, jinta kurdungurlu yirdiji Jutuju Yikariya yarnkajarra maralypikingarduyu-patu-kurra wiriwiri-kirra. ¹⁵ Wangkaja-jana nyanungu, “Kajilparna-nyarra yimi-ngarrikarla kuja-ka nyinami Jijaji nyarrpararla, nyajangu kapunkujulu yinyi talaju?” Jungajuku, watingki ngularrarlulurla Jutujuku yungu tala pirlu yaltiri-wati 30-pala. ¹⁶ Ngula-jangkaju, Jutujuju kulpari yanu Jijaji-kirlangu-kurra-yijala, ngulangkanyalparla wurulya-juku nyinaja yungu-jana ngaka Jijaji jiily-ngarrirni maralypikingarduyu-patuku yungulu puuly-mardarnilki.

Jijajirli-jana kurapaka Pajapa-puru jirrnganja ngarnu kurdungurlu-patuku nyanungu-nyangu-patuku

Mark 14.12-21, Luke 22.7-13, John 13.21-30

¹⁷ Parrangka kamparru-warnurla Purlapa Wiri Pajaparla, yangka kuja kalalu mangarri rampaku lalya-mipa * ngarnu, kuja-puruju kurdungurlu-paturlu payurnulu Jijajiji, “Nyarrpara-wananpa-nganpa yilyami nganimpaju yungurnangkulu kuyu kurapaka purrami nyuntu Pajapa-puruju?”

¹⁸ Ngula-jangkaju, junga-juku, Jijaji-jana wangkaja kurdungurlu-patukuju, “Yantalu kirri-kirra Jurujulumu-kurra, manu kajinkili yukamirra yinya-kurra, rdipiyalurla wati yinyaku kujarna-nyarra wangkaja kamparru. Yimi-ngarrikalurla ngula karna ngajulu nyina Tiija, nyurru karna nyina palinjakungarnti. Yimi-ngarrikalurla kapurna-nyarra jirrnganja ngarni jiyipi Pajapa-puru ngaju-nyangu kurdungurlu-patuku yuwarlirla nyanungu-nyangurla.” ¹⁹ Junga-juku, ngula-warnu, kurdungurlu-patulu yaninjarla yukajarra kirri Jurujulumu-kurra, manulu jungarnijungarni-manu yangka kurapaka Pajapa, kuja-jana yangka Jijaji kamparru-wiyi wangkaja.

²⁰ Jintangka-juku parrangka wanta yukanjarra-puru, Jijajirli jirrnganja ngarnu-jana nyanungu-nyanguku kurdungurlu-patuku yangka-patukuju 12-palaku. ²¹ Kujalpalu ngarnu miyi, ngula-puruju Jijajiji wangkajalku-jana kurdungurlu-patukuju, ngulaju-jana kuja wangkaja, “Junga karna-nyarra nyampu wangka: Nyampurla kuja kankujulu nyurrurlarlu kurdungurlu-paturlu jirrnganja ngarni miyi, ngula-jangkaju, jintangku kapu-jana ngaju yimi kanyi jangkardu maralypikingarduyu-patuku manu yurkunyuku yungujulu puuly-mardarninjarla pinyi.”

²² Kujalu kurdungurlu-paturlu purda-nyangu kuja-kurra wangkanja-kurra Jijaji, ngulajulurla panu-juku muntuku-jarrija manu wajampajarrija. Jinta-karirli jinta-karirli jinta-karirli palu payurnu Jijaji, “Ngana-wiyi, ngaju mayi kanpaju wakirni?”

²³ Jijajiji wangkaja-jana, “Nyurrurlarla nyampurla turnu-warnurla, nganangu kajirlijarra mangarri julyurl-yirrani jupujupu-kurra mapirrirli, yalirlinya kapu-jana ngajuju yimi kanyi maralypikingarduyu-patuku. ²⁴ Ngajujurna Yapa-nyayirni-wangu Kaatu-kurlangu. Payipulurlarluju ngajukuju muurr-pungu, kapurna palimi nganta. Junga kujaju. Kala yangka wati kuja kajana ngaju yimi kanyi, ngulaku karnarla mari-jarri, kapu Kaaturlu maju-mani-nyayirni! Nyiyaku nyampujuju jangkardu palka-jarrija jikajikajarrinjakungarnti?”

²⁵ Jutuju, yangka jinta majumaju ngula-jana nyurru-kirli yaninjarla wangkaja maralypikingarduyu-patuku Jijaji-kirli, nyanungurlangurlu payurnu Jijaji, “Wayinpa Tiija, ngajulu marda kanpaju wakirni kujarlulu? Kula ngaju mayi?”

Jijaji wangkajarla nyanunguku, “Kuja-juku kanpa wangka.”

Jijajirli-jana jirrnganja ngarnu miyi kurapaka nyanungu-nyangu

Mark 14.22-26, Luke 22.14-23, 1 Corinthians 11.23-25

²⁶ Kujalpalu kurapaka ngarnu-juku, Jijajirliji mangarri lalyapaju manu, ngularla yati-wangkaja Kaatukulku. Yati-wangkanjarla

* 26:17 Nyangka Exodus 12.8

rdilykirdilyki-pungu, ngulangku-jana kurdungurlu-patukulku warru yungu. Ngulaju-jana wangkaja, “Maninjarla nganjalu! Nyampuju ngulaju ngaju-nyangu palka-nyayirni-wangu.”

²⁷ Ngula-jangkaju, kartakulku manu pama-kurlu, ngularla yarda yati-wangkaja Kaatuku-yijala. Ngulalpa-jana warru yungu kurdungurlu-patukuju jinta-kari jinta-kariki, manu-jana wangkajalku, “Nyurrurlarlu nganjalu! ²⁸ Nyampuju ngaju-nyangu yalyu-nyayirni-wangu, ngulaju kapu-jana karli kunka yapaku jayakurraku majuku. Nyampuju jalangu-warnu kuruwarru Kaatu-kurlangu: Kaji Kaaturlu nyanyi yalyu ngaju-nyangu karlinja-kurra, ngulaju kapu-jana yapaku yawuru-jarrimi kulu-wangu. ²⁹ Wangkami karna-nyarra junga nyampuju jaru, kularna yardalku ngarni nyampuju pamaju nyampurlaju walyangka. Ngaka kapurna-nyarra yarda jirranganja ngarni pama-nyayirni-wangu nyampu-piya-wangulku kajirna Wapirra Kaatu-kurlangu nguru-nyayirni-wangurlalku-yijala pina-nyina kuja-ka Warlajja-Wiri nyina nyiyarningkijarraku. Ngula-juku.” ³⁰ Ngula-jangkaju, Jijajirli manu kurdungurlu-paturlu rdirri-yungulu yunparninjakulku purlapaku Kaatu-kurlanguku. Ngula-jangkaju, yarkajalkulu, pinalu yanu pirli-kirra Yalipiji-kirra.

Jijajijirla wangkaja Piitaku, ‘Kapunpa-nyanu ngurrpa-pajirni ngajuku.’

Mark 14.27-31, Luke 22.31-34, John 13.36-38

³¹ Kujalu yaninja-yanu yangka-kurra pirli-kirra Yalipiji-kirra, ngulapuru-juku Jijajiji wangkaja-jana, “Jalangu mungangka, nyurrurlaju kapunkujulu muku jurnta parnka manu yampinja-yani. Kujarlunyaju ngaju Payipulurlarluju muurr-pungu kamparrurlu-wiyi:

‘Kaji jiyipikingarduyu pinyi Kaaturlu tarnnga-kurra, ngulaju jiyipiji kapulu mukulku pirri-parnka.’*

³² Ngula junga! Ngajujurna Jiyipikingarduyu nyurrurlakuju. Kala kajijili pinyi tarnnga-kurra, ngula-jangkaju kapuju Kaaturluju wankarumani pina. Ngula-jangkaju, kapurna-nyarra nyurrurlakuju kamparru-yani Kaliliyi-kirra.”

³³ Ngula-jangkaju, Piitaju wangkajarla Jijajikiji, “Marda panu-karirli kapungkulu yampinja-yani. Kala ngajulurluju, ngulaju kularnangu yampinja-yani!”

³⁴ Jijajiji wangkajarla Piitakulku, “Junga karngangu wangka. Ngaka kutu-kari kapunpa purda-nyanyi jukujuku kaji purlami. Ngula-wangurla-wiyi kapunpa-nyanu ngurrpa-pajirni marnkurrpaku ngajukuju yapa panu-kari-kirra kula kanpaju nganta milya-pinyi.”

³⁵ Kuja purda-nyangu Jijajiji wangkanja-kurra, ngulajurla kuja wangkaja Piitaju, “Lawa kujakuju, kajilpajulu ngajurlanguku jangkardu parnkayarlarni pinjakungarnti nyuntu-piya, ngula-purumalku kularnaju ngurrpa-pajirni nyuntukuju!”

Manu yangka kurdungurlu-patu panu-kari, ngulajulurla jintakumarrirni-jiki muku wangkaja Piita-piya-yijala.

Jijajijirla wangkaja Kaatuku kaatinirla yirdingaku Kijiminirla
Mark 14.32-42, Luke 22.39-46

* 26:31 Nyangka Zechariah 13.7

³⁶ Jintangka-juku mungangkaju, kutu-karilki yanurralu kaatini-kirra yirdi-kirraju Kijimini-kirra. Ngulangka-jana Jijajiji wangkaja, “Nyampurla-jukujulu pardaka kajirna yani yinya-kurra-jala kutu-kurra yungurnarla wangkami Kaatuku.” ³⁷ Ngula-kurraju marnkurra-pa-kari-jana kangu yirdi-patuju Piita, Jamaji manu Jaanu. Jamaji manu Jaanu, ngulajulpa-pala nyinaja ngalapi-nyanujarra Jipiti-kirlangu-jarra. Ngalya-kari kurdungurlu, ngulajulpalu yangkangka-juku yarlungka nyinaja purdangirli. Ngula-puruju-nyanu Jijajiji marilki mari-jarrinjarla wajampa-jarrija-nyayirni. ³⁸ Ngula-jangkaju, wangkajalku-jana yangka-patukuju kurdungurlu-patuku, “Kurturdurruju karna rdumurdumu-karri-nyayirni, manu ngurujuju purrurdu-jarrijalku. Manu nyampurlajukulu nyurrurla-patuju nyinaya, ngulajulu nyinaka yakarra-juku jarda-jarrinja-wangu.”

³⁹ Ngula-jangkaju, wangkanjarla Jijajiji pardijarra yitingka-pardukari-kirraluku yurruju-kari-kirra. Ngulangka yurrujurla yaninjarla kujurnu-nyanu walya-kurra nyanungurlu-juku, manurla Kaatuku wangkaja, “Lawarna ngampurrrpa-wangu murrumuru-jarrinjakuju manu palinjakuju. Kajilparna warntawarnta yampiyarla palinjawangu, kajikanpa-jana mayi yapakuju yawuru-jarrimi-jiki? Kala kajinpaju nyuntu nyina ngampurrrpa ngajuku yungurna watiyarla palimi, ngulaju ngula-juku.”

⁴⁰ Ngula-jangkaju, karrinja-pardija Jijajiji. Ngula-jangkaju, pinarni-jana yanu yangka-kurra yarlu-kurra yangka marnkurrapaku kurdungurlu-patuku. Ngulaju-jana parlu-pungu jarda ngunanjakurra. Junga-juku, yakarra-manu-jana, ngula-jangkaju, wangkajarla Piitakuju, “Piita, kulalpankulu mayi yakarra nyinayarla ngari witakumipa? ⁴¹ Kula-ngantalpankulu yakarra nyinayarla yungulpankulurla wangkayarla Kaatuku. Kajikankulu karalyarr-karri maju-kurrapinangu. Pirlirrpajunkulu ngampurrrpa puranjakuju ngajukuju. Kala ngulajunkulu rampaku-juku. Kulalpankujulu nyarrparlu purayarla murnma-juku.” ⁴² Ngula-jangkaju, yangka-kurra-yijala pina-yanu yurruju-kurra, ngulajurla wangkaja yangka-yijala jaruju kamparrwarnu kujarla kamparru-wiyi wangkaja Kaatukuju. ⁴³ Ngula-jangkaju, pina-yanurnu-jana yangkaku kurdungurlu-patuku yangka-kurra yurruju-kurraju. Ngulaju-jana yarda parlu-pungu jarda-kurra-yijala. Kulalpalu yakarra milpaju nyinayarla rdirrjirdirri-wangu.

⁴⁴ Ngula-jangkaju, yangka-kurra-yijala pina-yanu yurruju-kurra, ngulajurla wangkaja yangka-yijala jaruju kamparru-warnu kujarla kamparru-wiyi wangkaja Kaatukuju. ⁴⁵ Ngula-jangka yarda pina-yanurnu yangka-kurra-yijala yurruju-kurra kujalpalu marnkurrrpa kurdungurlu-patu ngunaja. Ngulakuju yakarra-maninjarla yardajana wangkaja, “Jarda-juku mayi kankulu nguna matalku? Ngulaju ngula-juku. Kaatuju-ka ngampurrrpa nyina yungurna jalangu palimi. Nyangkalkulu Jutuju yinya! Palka yananyarni! Ngaju Yapa-nyayirni-wangu Kaatu-kurlangu, ngulangkuju kajana ngaju yinyi maju-patuku yapa-patuku yungujulu pinyi. ⁴⁶ Karrinja-pardiyalu. Jutujukuju yungurlijarla wapirdi yanku!”

*Yurrkunu-paturlulu puuly-mardarnu Jijaji
Mark 14.43-50, Luke 22.47-53, John 18.1-12*

47-48 Kujalpa-jana Jijaji wangkaja-juku nyanungu-nyanguku kurdungurlu-patuku, ngula-kurraju Jutuju jirranganjalpa-jana yanurnu yapaku turnu-warnuku panuku. Yangka kurdungurlurlu jintangku, Jutujuurlu kuja-jana yimi kangu Jijaji Juwu-patuku wiriwiriki maralypikingarduyu-patuku, wangkajalku-jana, “Kajirna nyanungu wati nyunjirni, ngulaju Jijaji. Kajinkijili nyanyi nyunjirninja-kurra, ngulanyalu puuly-mardaka kajika wuruly-parnkami!” Ngula-jangka, yilyajarnili pina Jutujuju yurrkunu panu-kurlu kuturu-kurlu manu junma kirrirdi-kirli yungulu Jijaji puuly-mardarni.

49 Junga-juku, kuja yukajarra Jutuju yangka-kurra kaatini-pardukurra Kijimini-kirra, ngulajurla Jijajikiji wapirdi yanurra, manurla wangkaja, “Warlalja-Wiri, ngula-jukunpa mayi ngurrju?” Ngula-jangkaju, nyunjurnulku Jijajiji.

50 Ngula-jangka, Jijaji wangkajarla Jutujuku, “Purntu, nyiyakunpa yanurnu?”

Kujalu nyanu turnu-warnurlu Jutuju nyunjirninja-kurra, ngula-julurla yarnkajalku Jijajiki, manu yarnkanjarla jirri-mardarnulpalu kiljingki. 51 Kujalpalu jirri-mardarnu Jijaji turnu-warnurlu yapangku, ngula-puruju jinta-karirliji kurdungurlurluju junmalku kirrirdi wilypimanu wartirli-jangka, ngula-kurlurluju langa turl-pakarnu warrkini kujalparla warrki-jarrija Kayupuku. 52 Ngularla Jijaji wangkaja kurdungurluku, “Kulpari yirraaka nyuntu-nyangu junma kirrirdi nyuntu-nyangu wartirlirla. Nganangku-puka kuja kajana warrarda pinyi junma kirrirdi-wati-kirlirli, ngula yapa kapu palimi pantirninja-warnu-yijala! 53 Kula kankujulu mayi ngajuju milya-pinyi? Ngampurrparluju kajikarna payirnirlangu ngajukupalangu yunguju mardarni muurlparlu, manu yunguju yilyamirni marramarra panu-jarlunayairni yungujulu warrawarra-kanyi muurlparlu. 54 Payipulu-ka wangkami ngula yungurna yapaku palimi. Kala kajilpajulu maramarra ngularra yantarlarni muurlpaku ngajuku mardarninjaku, kulalpa jungalku ngunayarla Payipuluju. Kujarlanya kularna payirni ngajukupalangu ngaju muurl-mardarninjaku.”

55 Ngula-jangka, Jijajirli-jana payurnu yapa-patu ngulangku kujalu nyanungu puuly-mardarnu, “Kularna ngajuju wiji-palka! Nyiyakuyijalankujulu kujaju jatu-pardijarni ngajukuju junma panu-kurlu manu kuturu panu-kurluju, kujankujulu puuly-mardarnu? Parra-kari parra-kari kalarna-nyarra nyurrurlakuju ngirriy-nyinaja Yuwarli Maralypirla. Ngulangka kalarna-jana pinarri-manu jarukurlurlu Kaatu-kurlangu-kurlurlu, kala kulankujulu puuly-mardarnu yalumpurla-juku, lawa. Ngulaju ngula-juku. 56 Ngayijili kutu kangka, kujakujulu nyurru-wiyi muurr-pungu jarukungarduyu-paturlu Payipulurlarlalu. Kajilparna-nyarra warla-pajikarla ngaju-kujaku kanjakujaku, kulalpa junga ngunakarla yimiji Payipulu-jangkaju.”

Ngula-jangka kurdungurlu-patuju, jurntalkulurla muku pirri-parnkaja Jijajikiji.

Jijajili kangu kuwurtu-kurra yungulu Kanjulukungarduyu-paturlu miimii-nyanyi

Mark 14.53-65, Luke 22.54,55,63-71, John 18.13,14,19-24

57 Junga-juku, Jijajilpalu jirri-mardarninja-karrarlau kangurra yuwarli-kirra Kayupu-kurlangu-kurra. Yali-kirra yuwarli-kirra,

ngula-purujulpa lu turnu-jarrija panu-karriji jarlu-patu manu kuruwarrikingarduyu-patu.⁵⁸ Kujalpa lu yangka-paturlu turnu-warnurlu Jijaji kangurra yangka-kurra yuwarli-kirra Kayupu-kurlangu-kurra, ngula-puru-yijalpa-jana purdangirli-wanarluru puranja-yanurnu Piitarluju. Kujalurla yangka turnu-warnu Jijajiki jirranganja yukajarni yangka-kurra yuwarli-kirra, yangkankuju kujalpa-jana Piitarlu puranjarni yanu purdangirli-wanarluru, ngulaju yukajarni-jiki kiirti-wanaju, ngulaju jupu-karrija yuwarli-pirdilki yarlu-pardu-karirla kutu-juku. Ngulangka-jukulpa-jana yarlu-pardu-karirla jirranganja nyinaja yapaku panuku yurrkunyukuju. Warrawarra-kangulpa-jana kajili nyarrpa-mani Jijaji.⁵⁹ Yangka panu yapa kujalurla jangkardu turnu-jarrija kaninjarni yuwarlirla Jijajiki, ngulaju Kanjulukungarduyu-patu manu maralypikingarduyu-patu wiriwiri. Jangkardulpalurla jungarni-manu yimi Jijajiki yungulu pinyi.⁶⁰ Kujakungarntirlilpalu-nyanu payurnu warru, “Nganangku nyangu Jijaji kuruwarru rdilyki-pinja-kurraju?” Panu-karili warlka wangkaja, ngalya-kari panu-kari ngulajulu warlka-yijala wangkaja. Ngulaju kulalu-nyanurla jarnkujarnku ngungkurr-nyinaja jarukuju. Ngula-jangkaju, jirrama-kari-pala karrinja-pardija jaruku wangkanjaku.⁶¹ Ngulaju-pala kuja wangkaja, “Purda-nyangurlujarra kuja-kurra wangkanja-kurraju kuja nyanungu wangkaja, ‘Nyampu nganta Yuwarli Maralypi Kaatu-kurlangu kapu rdungkurr-pinjarla kijirni.’ Ngula-jangkaju, yardarlujarra purda-nyangu Jijaji yarda wangkanja-kurra, ‘Kapu nganta parra-jarra-jangka jirrama-jangka jinta-karilki Yuwarli Maralypi ngantirni yarda.’”

⁶² Ngula-jangkaju, jinta wati karrinja-pardija yangka Kayupu, ngulangkuju payurnu Jijajiji, “Purda-nyanyinya kanpa-jana nyampuju jaru kuja kangkulu nyuntulukulu yimi jangkardu ngurrju-mani? Jaarl-karriya-nyanu! Nyarrpa kanpa manngu-nyanyi nyuntuju? Junga mayi kalu wangka kujaju, warlka kalu wangka?”

⁶³ Nyanungu Jijaji ngulajulpa wurdungu-juku karrija. Yarda payurnu yangkanku-yijala Kayupurlu, “Kaatu-ka JUKURRARNU nyina. Ngulangkuju kangalpa nyanyi wangkanja-kurra. Jungangkunganpa yimi-ngarrika: Nyuntujunpa mayi Mijaya yangka Kaatu-kurlangu Ngalapi-nyanu?”

⁶⁴ Junga-juku, Jijajirliji janku-manulku, “Kuja-juku kanpa wangka. Kala yimi-ngarrirniki karnangku jungalku: Ngajujurna Yapanayirni-wangu Kaatu-kurlangu. Ngakarrangakarra kapurna nyina Kaatu-kurlangurla jungarni-purdanji kuja-ka pirrjirdi-nyayirni nyina yartarnarri wiri-kirli. Manu kapunkujulu nyanyi kajirna nyampukurra kulpari yanirni mangkurdurla Kaatu-kurlangu-ngurluju.”

⁶⁵ Kuja yangkanku purda-nyangu Jijaji wangkanja-kurra yangkanku Kayupurlu, kujarlaju jurnarrpalku-nyanu jurnta larra-pungu kulu-nyayirnilri. Ngula-jangkaju, wangkaja-jana maralypikingarduyu-kariyi-nyanukulku panu-kariki, “Waraa! Nyampu watirla maju jangkardu wangkaja Kaatuku! Nyiyakulkurli-parla yapa-karikiji yarda warru wayirni yungulparla jangkardu wangkayarla kuwurturla? Ngula-jukunkulu purda-nyangu jaru kuja maju wangkaja.⁶⁶ Nyarrpa-jarrinkili nyurrurlaju?”

Junga-juku, yangka Kanjulukungarduyu-patu muku ngungkurnyinalajurla yangkakaju jintaku wiriki, manu wangkajalu-nyanu, “Nyampuju wati, kuruwarri rdilyki-pinja wita-wangu! Pangkalalu tarnnga-kurra pinyi!”

⁶⁷⁻⁶⁸ Kujalpa Jijaji yangka karrija-juku, ngula-kurraju ngalya-karirli nyinyalpalurla kujurnu miparrpa-kurra, manulpalu ngalya-karirli pakarnu rdakangku. Ngalya-karirli, kujalpalu pilirrkarra-pakarnu, ngula-karrarluju pakarninja-karrarlujulpalu payurnu, “Mijaya ngan-tanpa! Yuwa! Wangkaya-nganpa! Nganangkungku pakarnu?”

Piitarlu-nyanu ngurrpa-pajurnu Jijajiki

Mark 14.66-72, Luke 22.56-62, John 18.15-18,25-27

⁶⁹ Kujalpa yangka Piita warrarda-juku nyinaja yangkangka-juku yarlunga yurlapardi, ngula-puruju karntalku yanurnurla yangka kujalparla warrki-jarrija Kayupuku yuwarlirla nyanungu-nyangurla. Junga-juku, ngula wangkajarla Piitaku, “Nyunturlangu yangkajunparla rdanparnu Jijajikiji yangkaku Kaliliyi-wardingkikiji.”

⁷⁰ Piitarluju jangku-manu yangkaju karnta, “Lawa kujaju, nyarrpa mayi kanpa wangka?” Panungku yapangkulu kuja-kurra wangkanja-kurra purda-nyangu.

⁷¹ Ngula-jangkaju, Piitaju warru pardijarra, yarnkajarralku kiirti-kirraluku. Jinta-karirli karntangku warrkinirli nyangu nyanungu yinya-kurra karrinja-kurra, manu wangkaja-jana wati-patuku, “Wayinkilayi! Yinya kuja-ka wati karri kiirtirla, nyanungu kala warru yanu Jijaji-kirli Najariji-wardingki-kirli!”

⁷² Piitarluju yada-jana jangku-manu, ngulaju kuja-jana wangkaja, “Kaaturlu kaju nyanyi wangkanja-kurra! Junga karna-nyarra wangka lawa-nyayirni! Kula karna wati yinya milya-pinyirlangu-wiyi!”

⁷³ Ngula-jangkaju, wati-patu-kari ngulalpalu karrija ngulangka, ngulajulurla yaninjarla wangkaja Piitaku, “Yuwayi, nyuntuju nyanungu-juku kurdungurlu Jijaji-kirlangu! Nyuntuju kanpa wangkami Kaliliyi-wardingki-piya-juku! Nyuntu-nyangu linpa Jijaji-piya-juku!”

⁷⁴ Piitarluju-jana jangku-manu, “Kajirna-nyarra warlkangku yimir-yinyi, ngula-jangkajuju pangkalalku Kaaturluju pinyi! Kari-ngantarnarla ngajuju ngurrpa-nyayirni yalikiji watiki!”

Kuja kuja yungka wangkaja, ngula-puru-juku jukujukuju purlaja.

⁷⁵ Ngula-jangkaju, kuja Piitarlu purda-nyangu jukujuku purlanja-kurra, ngula-warnurlaju pina-manngu-nyangu yangka kujarla Jijaji wangkaja kamparru-wiyi kuja, “Ngaka kutu-kari kapunpa purda-nyanyi jukujuku kaji purlami. Ngula-wangurla-wiyi kapunpa-nyanu ngurrpa-pajirni marnkurrapaku ngajukuju yapa ngalya-kari-kirraju kula kanpaju nganta milya-pinyi.” Ngula-jangkaju, yalumpu-ngurlu-juku wilypi-pardinjarla rdurrjurnurla muntuku-jarrinjarla kurntalku yayi-pantirninjakulku.

27

Wiri-paturlu Juwu-paturlulu kangu Jijaji yuwarli Paliti-kirlangu-kurra

Mark 15.1, Luke 23.1-2, John 18.28-32

¹ Mungalyurru-wana rangkarr-kurlu kujalpa wantaju pardinjanurnulku, ngula-purujulpalurla turnu-jarrinjarla japirdija Jijajiki yangka-patuju maralypikingarduyu-patu wiriwiri manu jarlu-patu. Wangkajalpalu-nyanu manu jangkardulpalurla jirringi-yirrarnu nyarrparlu yungulu Jijaji pinyi. ² Junga-juku, waku-jarralkulu wayurnu, ngulalu wayirninjarla Jijajiki kangulku wiri-kari-kirlangukurra Paliti-kirlangu-kurra yangka-kurlangu-kurra kujalpa-jana nyanunguju wiri nyinaja Jurdiya-wardingki-patuku. Ngulakunyalurla Jijaji kanjarla yungu.

Wajampa-manu-nyanu tarnnga-kurra Jutujurlu

Acts 1.18-19

³ Kala Jutuju, ngulangku kuja-jana yaninjarla Jijaji yimi-ngarrurnu wiri-patuku Juwu-patuku, nyanungurlu purda-nyangu ngulangku Palitirli kaji miimii-nyanyi Jijaji manu ngula-jangkarlu kapu pinyilki. Kujarlajulpa-nyanu kurnta-jarrija-nyayirni. Tala ngula manu nyanungurlu yalumpu yarltiri pirli-patu 30-pala, manu yanu Yuwarli Maralypi-kirra ngula yungu-jana pina-yinyi yarltiri pirli-patu maralypikingarduyu-patu wiriwiriki manu jarlu-patuku. ⁴ Nyanunguju yaninjarla-jana wangkaja, “Jijajiki jukarurru, kula nyanunguju nyiarlangurla jintarlangu-wiyi karanparr-karrija. Kala kapulu pinyilki nyanunguju! Yungurna yaninjarni-wangu nyinayarla, manurna-nyarra nyiyaku Jijaji yimi-ngarrurnu!”

Ngularra wiriwiri Juwu-patulurla Jutujuku wangkaja, “Nyuntu-wurru! Nyarrpa-jarrijanpa, nyuntulurlu jungarni-manta!” ⁵ Ngula-jangka, Jutujurlu-jana warrampal-kujurnu tala ngularra pirli yarltiri-patu walya-kurra manu Yuwarli Maralypiji yampinjarla yanu. Yanu karija nyarrpara-wana mayi, manu-nyanu waninja-ngurlu-maninjarla waraly-yirrarnu ruupu-kurlurlu, manu palija.

⁶ Kuja Jutujurlu yangka tala-wati warrampal-kujurnu kaninjarni Yuwarli Maralypirla, yangkarrarlul maralypikingarduyu-patu wiriwiri manu tala-watiji, manulu wangkaja, “Tala nyampuju punku-nyayirni. Ngulajurlipa manu pina yangka kujarliparla yungu Jijajiwana-wana ngula kapu palimi watiya warntawarntarla. Ngalipanyangu kuruwarri-ka wangka tala nyampu-piya kulalparlipa yir-rakarla yakujurla Yuwarli Maralypi-kirlangurla. Tala nyampujurlipa nyarrpa-manilki? ⁷ Tala nyampu-kurlurlu ngulajurlipa walya-pardu payi-mani ngulangku yungurlipa-jana yapa Juwu-wangu-patu milyingka yirrarni.” Junga-juku, yimili jinta-manu tala ngulaku. Ngula-jangkajulu walya-pardu payi-mani wati-kari-kirlangu kuja kala-jana murlukurnpa-piya ngurrju-manu walya yarltiri-jangka. ⁸ Junga nyampuju. Kujarlanya kalu yapangku ngulaju yirdi-mani-jiki jalangurlangurlu ‘Walya Yalyu-kurlu’. ⁹⁻¹⁰ Nyampuju jurrku-juku yimi ngularla Kaatuku marlaja wangkaja jarukungarduyu Jirimaya. Nyampuju Jirimayarlu yirrarnu:

“Yapa Yijirali-pinkirlijili yungu tala 30-pala-mipa pirli warrki-jangka. Ngula-jangka Kaatuju wangkaja ngajukuju yungulparna tala-kurlurlu 30-pala-kurlurlu payi-mantarla walya-pardu wati-kari-kirlangu kuja kala-jana murlukurnpa-piya ngurrju-manu walya yarltiri-jangka.”*

* 27:9-10 Nyangka Zechariah 11.12, Jeremiah 32.6-9

Kujanya Jirimayarlu yirrarnu.

Palitirli kuja miimii-nyanjarla payurnu Jijaji

Mark 15.2-5, Luke 23.3-5, John 18.33-38

¹¹ Ngula-jangkaju, kujalu wiriwirirli kangurra Jijaji Paliti-kirlangukurra, karrinja-yirrarnulu kamparru nyanungurla. Junga-juku, payurnu Jijajiji Palitirli, “Nyuntu mayi kanpa-jana kingiji wiriji nyina Juwu-patukuju?”

Jijajirli yalu-manu, “Kuja-juku kanpa wangka.”

¹² Ngula-jangkaju, yangkaju maralypikingarduyu-patu wiriwiri manu jarlu-patu, nginji-wangkajalpalurla warlkanji-kari warlkanjiriji. Kala Jijaji kula-nyanu nyiyarlangu jaarl-wangkaja, lawa.

¹³ Ngula-jangkaju, yangkangu Palitirli yada payurnu Jijajiji, “Purda-nyanyinya kanpa-jana kuja kangkulu japirdimi?” ¹⁴ Kujakurraju kula Jijajirliji jangu-manulku yangkaju Paliti, lawa. Nyanunguju kula yimi jintarlangu wangkaja. Kujarlajurla marlaja paa-karrija-nyayirni Palitiji.

Palitirli yilyaja Jijaji watiya warntawarnta-kurra palinjakungarnti

Mark 15.6-15, Luke 23.13-25, John 18.39-19.16

¹⁵ Jinta yangka-juku Paliti kuja kala-jana wiri nyinaja Jurdiya-wardingki-patuku, Pajapa-kari Pajapa-kari-puru kalalu turnu-jarrinjarla payurnu yapaku jintaku pirijinaku wilypi-maninjaku rdaku-jangkakuju. Ngulaju kala yajarninjarla wilypi-manu jinta pirijina Pajapa-kari Pajapa-kari-puruju nganaku yangka kuja kalalu ngampurpa nyinaja. ¹⁶ Junga-juku, kuja-purujulpa nyinaja pirijina jinta wati rdakungaju yirdiji Parrpaja. Nyanungu milya-pungulpalu yapangu panungku punku-nyayirni nganta. ¹⁷ Kujalu yapa nyuyu-jarrija ngayirni yuwarlirla Paliti-kirlangurla, ngulaju-jana nyanungurluju Palitirli payurnu, “Nganaku kankujulu payirni rdakungakuju yungurna wilypi-maninjarla yilya? Parrpajaku mayi kapu Jijajiki mayi yangkaku Juwu-patuku Mijayaku?” ¹⁸ Yalirli Palitirli milya-pungulpa-jana Juwu-patu wiriwiri yangka kujalpalurla rdunjurdunju-jarrija Jijajiki, kujarlanyalu yangkaju Jijaji nganta kangu Paliti-kirraju.

¹⁹ Palitijilpa nyinaja nyinanja-kurlangu wiringka yangka kuja kala-jana payurnu yapa nyiyarningkijarrarla kuwurturla. Ngula-ngurlurlu kujalpa nyanungurlu nyiyarningkijarrarlu muku payurnu Jijaji, nyanungu-parntarlurla yilyajarra yimi nyampu, “Yampiya nyampu wati Jijaji kuja kalurla yapa jangkardu wangkami! Kula nyarrparlangurla-wiyi warntarla-jarrija. Mungangkarna nyangu jukurrparlu, manu ngulangku jukurrparlu ngarrurda-maninjarla lanimanuju!”

²⁰ Ngula-jangkaju yangkangu maralypikingarduyu-paturlu wiriwirirli manu jarlu-paturlu, jinyijinyi-manulu-jana panu-karriji, “Payikalurla Parrpaja-mipaku yungu wilypi-mani rdaku-ngurluju! Wangkayalurla nyanunguku yungu Jijaji pinyi!”

²¹ Ngula-jangkaju, yapa yinyarra kapulurla Palitikiji purlayarlanya, kala nyanungurlu kamparnurlu-jana yapaju kapanku payurnu, “Pirijina nyampu-jarra kuja kapala karrimi, nganarna-nyarra wilypi-mani rdaku-ngurluju?”

Junga-juku, wangkanjarlalurla purlaja, “Yungka-nganpa Parrpaja!”
 22 Ngula-jana Palitirliji yarda payurnu, “Kala nyarrpa-manirna nyampuju wati yangka kuja kankulu Mijaya-pajirni?”

Junga-juku, yardalurla purlaja, “Pungka, pungka! Waraly-yirraka warntawarntarla!”

23 Junga-juku, ngula-jangkaju, Palitirli yarda-jana payurnu, “Nyiyawiyi nyampurluju kuruwarriji rdilyki-pungu watingki?”

Kuja-kurraju, yardalurla purlaja kilji-nyayirni Palitikiji, “Pungka, pungka! Waraly-yirraka warntawarntarla yarujurlu!”

24 Ngula-warnuju, Palitirli-jana milya-pungu yangka kula-jana nyarrparlu ngula yapa warla-pajirni, kapulu marda pungkarla. Junga-juku, ngapa manu nyanungurlu, manu-nyanu rdaka-jarra parljurnu yapangka panungka milparniwarrarla. Ngula-jangka wangkajalkujana, “Kularna wati nyampu ngajulurlu pinyi. Nyurrurlurlu kankujulu jinyijinyi-mani yungurna pinyi!”

25 Ngula-jangka yapa panulurla Palitiki wangkaja, “Ngulaju ngula-juku! Kapulu-nganpa nganimpa wakirni manu kurdukurdu nganimpa-nyangurlangu pinja-warnu.”

26 Kuja-jana purda-nyangu purlanja-kurra yalirli Palitirli, ngulangkuju wilypi-manu rdaku-jangkaju Parrpajaju yapa panukurralku. Ngula-jangkarluju, yangkaju Jijajiji yungulku-jana nyanungu-nyanguku yurrkunyuku. Manu-jana jinyijinyi-manu yurrkunyupatuju yungulu Jijajiji wilykarra-pakarni ngalyipi-piya-kurlurlu manu rdirriny-pantirninjarla yirrarni watiya warntawarntarla.

Yurrkunyupaturlulpalu manyu-pungu Jijaji

Mark 15.16-21, John 19.2-3

27 Ngulajulu jirri-kangu Jijajiji yurrkunyurluju yurlturnpa-pardukari-kirraluku, ngulaju jintangka-juku Paliti-kirlangurla yuwarlirlaju. Kujalu yali-kirra yukaja yurrkunyupatu yurlturnpa-kurra, ngulajulujana panu-karilki yurrkunyupatu-kariyi-nyanu yarda yajarnunjunu.

28 Ngula-jangka, larra-pungulurla Jijajiki jurnarra palka-jangka, ngulangkaju jinajina-piya kirrirdi yalyuyalyulurla parnta-yirrarnu.

29 Ngulalu manu ngalyipi-piya jilkarlajilkarla, ngulajulu warurnu mukarti-piya-kurra. Ngulalurla jurrungka yirrarnu kilji-nyayirniirli Jijajirla jurruku pajirninjaku. Ngula-warnu, yirrarnulurla watiya jukati rdakangka, manulurla parntarrinjunu kamparru nyanungurla yungulurla ngula-kurlukunya manyu ngarlarrinjarla purlami kuja, “Yuwa! Kuja kanpa-nyanu kingi-pajirni Juwu-patuku nganta!” Yurrkunyupaturlulpalu manyu-pungu-mipa. 30 Ngula-jangkarluju, wangkanja-warnurlulurla puntarnu jukati, manulurla rdurrjurnu nyinypa-kijirninjaku manu jukati-kirlirli pakarninjakulku jurruku.

31 Junga-juku, jinajina-piyalkulurla yangka yalyuyalyu pina rurrunyungu, ngulalurla pina-yirrarnu jurnarra nyanungu-nyangulku-yijala. Ngula-jangkaju, yardalu jirri-manu, maninjarlalu jirri-kangu watiya warntawarnta-kurra.

Yurrkunyupaturlulu Jijaji waraly-yirrarnu watiya warntawarntarla

Mark 15.21-32, Luke 23.26-43, John 19.17-27

32 Junga-juku, jinyijinyi-manulu Jijajiji maninjaku watiya warntawarntaku yungu-nyanu kanja-yani nyanunguku. Kujalu

yurrkuny-patu manu Jijaji wilypi-pardijarra kirri-jangkaju Jurujulumu-jangka, ngulajulurla rdipija jintaku watiki yirdikiji Jimaniki. Ngulaju yangka kirri-wardingki Jarini-wardingki. Ngulalkulu jinyijinyi-manu yurrkuny-paturluju yangkakaju watiya warntawarntaku yungurla kanja-yani Jijajiki matakulku.³³ Kujarlunyalurla nguru-yirrarnu Jijajikiji pirli-pardu-kurra yirdi-kirraju Kulkaja-kurra. Yirdiji yaliji Kulkajaju ngulaju kalalu ngarrurnu 'Jurru Yungkurnu'.³⁴ Kujalu kutu-jarrijalku yangka yali-kirra Kulkaja-kurra, ngulangkaju yungulurla pama kumarlpa mitijini-kirli Jijajikiji murrumuru purda-nyanja-kujaku. Jijajirli pama pajarnu, kala yampija ngarninja-wangurlu.

³⁵ Ngula-jangkaju, yalumpurlajukulu yurrkunyurlu waraly-yirrarnu Jijaji watiya warntawarntarla yungulu pinyi tarnnga-kurra. Ngu-langkaju watiya warntawarntarla, kaninjarnilpalu manyu-karrija yurrkuny-patu mangarda-piya-kurlu nampa panu-jarlu-kurlu, ngulajulpalu manyu-karrija nganangku kaji wiri nampa mani yungulu mani jurnarra wanapi-jiki Jijaji-kirlanguju. Ngulakunyalpalu manyu-karrija.³⁶ Ngula-warnu, nyinajalpalu ngulangka, manulpalu nyangu nyanungu waraly-karrinja-kurra watiya warntawarntarla.³⁷ Ngula-jangkaju, pipalkulu wita manu, ngulangkajulu jaru yirrarnu ngulaju kuja, 'NYAMPUJU NGULAJU KINGI JUWU-PATUKU'. Kujanyalu yirrarnu pipa Jijajirli kankarlumparra-warnu watiya warntawarntarlaju.³⁸ Ngula-jangkaju, jirrama-kari wati-jarra wiji-palka-jarra, waralywaraly-yirrarnulu-palangu yalumpurla watiya-kari-jarrarla warntawarntarla-yijala, jinta jungarni-purdanji, jinta jampu-purdanji.

³⁹ Yangka Jijaji kujalpa watiya warntawarntarla-juku waraly-karrija, ngula-purujulpalu yapaju yirdiyi-karrija nyanungu-wana nyanungu-wana-juku. Jijaji nyanjarla kalalurla jurru yurnkuyurnku-jarrija ngulaju manyu-pinjakungarnti, manu kalalurla ngarlarrija manu purlaja,⁴⁰ "Yuwa, yuwa, kula-ngantanpa nganimpa-nyangu Yuwarli Maralypi rdilyki-pungkarla! Manu kula-ngantanpa jirrama-jangkarla parra-jarra-jangkarla pina ngantikarla! Nyuntulurlu kuja kanpa-nyanu Kajan-nyanu Kaatu-kurlangu nganta ngarrirni, jitiyarni yalumpu-ngurlu warntawarnta-ngurlu!"

⁴¹ Kuja-piyarlu-yijalalu manyu-pungu yangkangkaju maralypikingarduyu-paturlu wiriwirirli manu kuruwarrikingarduyupaturlu manu jarlu-paturlu,⁴² "Kala kujalpa-jana yangka yapa ngalya-kari muurl-mardarnu nganta palinja-kujaku, kala nyanungurlu kulalpa-nyanu wankaru-mantarla mayi? Nyampuju Jijaji nganta Wiri kingi nganta ngalipaku Yijirali-wardingkiki! Ngulakuju nyampurlajukurliparla pardarni kaji nyanungu jiti. Kajirlipa nyanyi jitinjakurra, ngulakunya kapurliparla ngungkurr-nyina!⁴³ Nyanungurlu nganta-ka walangku-pinyi Kaatu, manu kyanu Kaja-nyanu Kaatukurlangu-pajirni. Ngulaju ngula-juku. Nyampurlajukurliparla pardarni yungurlipa nyanyi kajilpa muurl-mardakarla Kaaturlu palinja-kujaku!"⁴⁴ Yangka-jarrarlangurlu wati-jarrarlu wiji-palka-jarrarlu kujalpa-palarla waraly-karrija jirrnganja watiya-jarra-karirra warntawarntarla, ngula-piyarlu-yijalalpa-pala manyu-pungu Jijajiji.

Jijaji paliya watiya warntawarntarla

Mark 15.33-41, Luke 23.44-49, John 19.28-30

⁴⁵ Yangkangka jintangka-juku parrangka karlarla-puru, ngulaju yalumpurla-juku ngurrararla munga-piya-juku marujulpa karrija war-rukirdikirdi wuraji-karda. ⁴⁶ Ngula-jangkaju, Jijajiji purlaja kilji-nyayirni watiya warntawarnta-ngurluju, “Yilayi, Yilayi, lama japakati-tini?” Ngulaju kujaju wangkaja jaru, “Wapirra, Wapirra, nyiyan-gurlunpaju jikajika-jarrinjarla yampija?”*

⁴⁷ Kujalu yapa-karirli purda-nyangu purlanja-kurra, ngulajulu-nyanu wangkaja, “Purda-nyangkalu! Ngulaju karla purla Layi-jaku!” ⁴⁸ Kuja-kurra kuja purda-nyangu watingki jinta-karirli, ngulaju parnkanjarla manunjunu wita wawarda pijiji-pardu. Ngulaju julyurl-yirrarnu wingkingka kumarlparla pamangka nyurru-warnurla. Ngula-jangka wakirdirla watiyarla wayurnu pijiji-pardu. Ngula-kurluju parnkaja, Jijajikirla parnkanjarla yirrarnu lirrangka.* ⁴⁹ Kala yapa panu-karilirli nyanunguku wangkaja, “Wurra, wurra! Pardarnirli-parla Layijaku kaji marda yanirni yungu muurl-mardarni palinjakujaku!” ⁵⁰ Kuja-jangkaju, Jijajiji kilji-purlanjarla palijalku.

⁵¹ Jijaji yungka kuja kilji-purlanjarla paliya, ngula-puru-yijala Yuwarli Maralypirlaju kaninjarni, wawarda-piya kirrirdi-nyayirni, yangka kujalparla wawarda kirrirdi wapirrija maralypiki yurltunpa-parduku, ngulajurla Kaatuku marlaja larra-yanu kankarlarra-ngurlu kaninjarra-kurra. Walyaju yurnkuyurnku-jarrija, manu yarturlu-watijili muku rdilykirdilyki-yanu witawita-karda. ⁵²⁻⁵³ Nyurnnyurnu-wati-kirlangu milyiji larra-parnkanjarla lakarn-pardija. Ngaka, kuja Jijaji kulpari wankaru-jarrija, ngula-jangkaju, panu yapa Kaatu-kurlangu, ngulalu paliya manu ngulalpalu ngunaja ngulararla milyingka, ngulaju-jana Kaaturlu kulpari wankaru-manu. Ngulajulu yaninjarla yukajarra kirri tarruku-kurra Jurujulumu-kurra, manulu-jana nyangu ngulangka yapangku panungku.

⁵⁴ Ngularra yurrkunyuru manu nyanungu-nyangu yurrkunyukun-garduyu wiri, ngulalpalu warru karrija watiya warntawarntarla manu ngulalpalu nyangu Jijaji, purda-nyangulu walya yurnkuyurnku-jarrinja-kurra, manulu-jana nyangu yarturlu-wati rdilykirdilyki-yaninja-kurra, manu kujarlajulu lani-jarrija-nyayirni. Wangkajalkulunya, “Kari-nganta nyampu wati Kaatu-kurlangu Ngalapi-nyanu!”

⁵⁵⁻⁵⁶ Yalumpurla-yijalalpalu karrija karntakarnta panu-jarlu, ngulalpalu karrija wurnturu-karrikarri. Ngularlangurlujulpalu kar-rinjarla warrawarra-kangu Jijaji. Jinta-kari yirdiji Miiri Makardalawardingki. Jinta-kari yirdiji Miiri-yijala. Ngulaju jirramakupalangu wati-jarrakupalangu yirdi-jarrakupalanguju Jamajikipalangu manu Jajupukupalangu. Jinta-kari, ngulaju kali-nyanu Jipiti-kirlangu. Nyampu-patukuju yangka kuja kala-jana Jijaji jirnganja warru wapaja Kaliliyi-wana kamparru-wiyi wankaru-wiyi nyanunguju. Nyampu-paturluju kalalurla miyi ngayi-purraja, manu jurnarra kalalurla kirlka-manu.

Jijaji-kirlangu palka, pirnkingkalkulu yirrarnu

Mark 15.42-47, Luke 23.50-56, John 19.38-42

* **27:46** Nyangka Psalm 22.1   * **27:48** Nyangka Psalm 69.21

⁵⁷ Ngula-jangkarlaju, wurajilki wanta yukanjakungarnti yangka-juku parrangkaju, wati jinta yanurnu. Ngulaju yirdiji Jajupu Rdimajiya-wardingki. Nyanungujulpa tala palka-kurlu nyinaja manu kurdungurlu-yijala Jijaji-kirlangu. ⁵⁸ Junga-juku, Jajupurlu kutu payurnunjunu yangka Paliti wiri yungu Jijaji palka nyurnulku kapanku pirnkingka yirrarninjini. Junga-juku, Paliti-jana wangkaja nyanungu-nyanguku yurrkunyupatuku yungulu yani Jajupu-kurlu manu yungulurla yinyi palka Jijaji-kirlangu nyanunguku. ⁵⁹⁻⁶⁰ Junga-juku, yaninjarla palkaju manulku Jijajiji palinja-warnuju kujalpa watiya warntawarntarla waraly-karrija-juku. Ngula wayirninjarla japujapumanu palkaju pijijirla kirlkangka, manu kanjarla-yirrarnu pirnkingka nyanungu-nyangurla yangka kujalurla warrkini-paturlu kamparruwiyi pirnkiji pangurnu pirlingka. Lawalpa yapa nyurnu yirrarninjawarnu karrija. Manu pirli wiri yarturlu, ngulalku ruu-kanjarla tirngiyirrarnurla palkakuju, manu yanulku.

⁶¹ Yangka-jarra karnta-jarra Miiri Makardala-wardingki manu Miiri-kari-yijalalpa-pala nyinaja pirnkingka-juku kutu.

Yurrkunyupaturlupalu warrawarra-kangu pirnki palka Jijajikirlangu-kurlu

⁶² Parra-karirla, mungalyurru Juwu-kurlangurla Parra-nyayirniwangurla, maralypikingarduyu-patu wiriwiri manu yangka Parajipatu, yanulurla wangkanjaku Palitiki. ⁶³ Wangkajalurla, “Purilka, milya-pinyi karnalu kuja yinya warlkanji Jijaji wangkaja. Nyanungu wangkaja palinja-warnu nganta munga-jarra-jangka Kaaturlu kapu nganta yakarra-maninjarla kulpari wankaru-mani. ⁶⁴ Wangkaya-jana yurrkunyuku nyuntu-nyangu-patuku yungulu yaninjarla muurlparlu warrawarra-kanyi pirnki palka nyanungu-nyangu-kurlu kuja-ka ngunami. Wangkaya-jana yungulu warrawarra-kanyi munga-jarra-karikilki. Nyanungu-nyangurlu kurdungurlu-paturlu marda kajikalulu yaninjarla purungku-mani palka Jijaji-kirlangu pirnki ngula-jangkaju. Kajilpalu marda palka mantarla, ngula-jangkaju kajikalulu-jana warru yimi-ngarrirni yapa-patuku ngula Kaaturlu yakarra-maninjarla kulpari wankaru-manu. Ngula wati warlkanjirli, ngulaju-nyanu Mijayapajurnu. Maju nyanunguju kuja wangkaja! Kala kajilpalu nyanungu-nyangu kurdungurlu-patu wangkayarla ngulangku Kaaturlu nganta kulpari yakarra-maninjarla wankaru-manu, kujaju maju-nyayirnilki!”

⁶⁵ Junga-juku, Paliti-jana wangkaja, “Ngulaju ngula-juku! Yaninjarla mantalu-jana yurrkunyungaju-nyangu-patu yungulu muurlparlu pirnki warrawarra-kanyi.” ⁶⁶ Junga-juku, ngularra wiriwiri Juwupatululu yanu, manulu-jana yurrkunyupatu, manulu yanu pirnki yinayakurra. Wayirninjarlalu tarngga kuurl-warurnu ruupu wita-kurlurlu pirli yinya wiri-jarlu-kurra yungurla pirnkiki wapirrimi, kalakalu yapangku marda pirli ngulaju ngurl-kanyi. Yurrkunyungularralpalu nyinaja ngulangka-juku, yinyalpalu warrawarra-kangu.

28

Kaaturlu pina-wankaru-maninjarla yakarra-manu Jijajiji palinjawarnu

Mark 16.1-8, Luke 24.1-12, John 20.1-10

¹ Mungalyurru-kari Palyangka, kujalpa wanta kankarlu-jarrinjarni yanu, Miiri Makardala-wardingki manu Miiri jinta-kari-pala yanu nyanjaku pirnkiki ngulangka kujalu palka Jijaji palinja-warnulku yirrarnu. ² Walyaju ngulangka-juku rdirri-yungu yurnkuyurnku-jarrinjakuju nurna-nyayirni kuja Kaaturlu nyanungu-nyangu marramarra yilyajarni nguru-nyayirni-wangu-ngurlu. Ngula-jangkaju, yaninjarla ruu-kangu yarturlu wiri pirnki-kijaku, ngulangkalkulpa pirri-maninjarla nyinaja kankarlarni yarturlurla. ³ Marramarra, ngulajulpa miril-manu wirnpa-piya, manu nyanungurlu jurnarra kujalpa palkangka mardarnu, ngulaju kardirri-nyayirni karliji-piya. ⁴ Yurrkunyurlu ngularrarlu ngulalpalu pirnki warrawarra-kangu, kujalu nyanungurlu marramarra nyangu yaninjarni-kirra, ngulajulu rdirri-yungu rititikarrinjaku, manulu ngarrurdaju wantija walya-kurra kula-ngantalu tarnnga palija.

⁵ Ngula-palangu wangkajalku mardukuja-jarrakuju marramarraju, “Lani-wangu-pala karriya! Jijajiki kanpalarla warrirni yangkaku kujalu watiya warntawarntarla rdirriny-pantirninjarla waraly-yirrarnu. ⁶ Lawarla nyampuju. Kaaturlu pina-wankaru-maninjarla yakarra-manu kuja-juku yangka kuja-jana Jijajiji kamparru-wiyi wangkaja palinjakungarnti! Nyangkalu nyampu, nyampurlanyalpa ngunaja palkaju. ⁷ Pina-yantalu nyampu-ngurluju, yaninjarla yimi-ngarrikalujana yangkaku kurdungurlu-patuku. Kujanyalu-jana wangkaya, ‘Kaaturlu Jijaji yakarra-maninjarla kulpari wankaru-manu palinjawarnu. Nyanungu kapu-nyarra kamparru yani yangka-kurra Kaliliyikirra nganta, ngulangkanya kapunkulu parlu-pinyi.’ Ngula-juku, lawajarrijalkurnangkupala wangkanjakuju.”

⁸ Junga-juku, yangka-jarrarlu karnta-jarrarlu-pala pirnkiji parnkanjarla yampinja-yanu. Lani-jarrija-nyayirnilpa-pala, manulpapala wardinyi-jiki-jala yaninja-yanu. Parnkaja-pala-jana ngatingki-maninjaku kurdungurlu-patuku. ⁹ Nyampunya-palangu Jijajiji wapirdirni yananyarni nyanungu-jarrakuju! Nyanungu-palangu nganjirni yanurnu, manu-palangu wangkaja, “Ngurrju mayinpala?” Kula-pala karnta yalumpu-jarraju nyarrparlangu wangkaja, lawa. Ngari-palarla kutu-jarrinjarla mirdijirrpjirrpji ngayirni nyanungurla parntarrinjunu, manu-pala wirliya-jarralku jirri-mardarnu. ¹⁰ Ngula-jangka, Jijaji-palangu wangkaja, “Kula-pala lani-jarriya! Yanta-palajana kurdungurlu-patuku ngaju-nyanguku ngajukupurdangka-patuku, manu-pala-jana wangkaya yungulu yani Kaliliyikirra. Yinyarla kapujulu nyanyi ngajuju.”

Yurrkunyupaturlulu-jana yimi-ngarrurnu maralypikingarduyupatuku nyiyarningkijarra kujalu nyangu pirnkingka

¹¹ Kujalpalu-jana karnta yalumpu-jarra yaninja-yanu yimi-kirli Jijaji-kirli kurdungurlu-patu-kurra, panu-kari yurrkunyungularra, ngula-paturlu ngulalpalu pirnki warrawarra-kangu, ngulajulu kirri-kirra Jurujulumu-kurra kulpari yukaja. Yaninjarla wangkajalujana wiriwiriki maralypikingarduyupatuku ngula-kurlu marramarrakurlu, manulu-jana yimi-ngarrurnu palka Jijaji-kirlangu lawalparla

karrija pirnkiji. ¹² Kujalu ngularrarlu wiriwirirli maralypikingarduyu-paturlu kuja purda-nyangu, ngulajulu turnu-jarrija purkapurika-kurlu yungulu nyarrpa-jarri. Junga-juku, yimili jinta-manu yungulu-jana tala panu-jarlu yinyi ngularraku yurrkunyupatuku yungulu-jana wurulypa-mani wangkanja-kujaku. Yurrkunyurlu ngularrarlu nganta kapulu-jana marda yapa panu-jarluku warru yimi-ngarrikarla nganta ngula yimi Jijaji-kirli. ¹³ Kuja-kujakuju, nyanungu-patulu-jana wangkaja, “Mpa! Tala nyampulu manta. Kaji-nyarra nganarlangurlu payirni palkaku Jijaji-kirlanguku kuja karla karrimi pirnki lawa, wangkayalu-jana nyanungu-nyangu yangka kurdungurlu-patulu yanurnu mungangka nyurrurlakuju jarda-puru, manulu palka Jijaji-kirlangu purungku maninjarla kangu. ¹⁴ Kajilpa-nyarra Palitirli Wiringki kulungku ngarrikarla kuja ngantalpankulu jarda ngunaja, wajampa-jarrinja-wangulu nyinaya. Kapurnalurla yanirra yungu-nyarra kulu-wangurlu yampimi kuja-warnuju.” ¹⁵ Junga-juku, yurrkunyurlu ngularrarlulu tala ngulaju manu. Ngularrarlujulu-jana yapa panuku warru yimi-ngarrurnu palka Jijaji-kirlangu nyanungu-nyangurlu kurdungurlululu purungku maninjarla wuruly-yirrnaru. Manu kuja yimi jurrku-juku kalu-jana yapangku Juwu-paturluju jalan-gurlangurluju yimi-ngarrirni-jiki.

*Jijajirli-nyanu milki-yirrarnu kurdungurlu-patu-kurra Kaliliyirla
Mark 16.14-18, Luke 24.36-49, John 20.19-23, Acts 1.6-8*

¹⁶ Ngula-jangkaju, ngularra kurdungurlulu 11-pala yatijarra yanu Kaliliyi-kirra, manulu jupu-karrija pirlingka yangkangka ngulangka kuja-jana Jijaji wangkaja kamparru-wiyi yaninjaku. ¹⁷ Kujalu nyanungu nyangu, ngulajulurla mirdijirrpjirrpji parntarrinjunu ngayirni nyanunguku. Kala manngu-nyangulu ngalya-karirli kurdungurlu-paturlu kula-nganta yapa jinta-kari-kila Jijaji-wangu. ¹⁸ Jijajiji-jana yanurnu kutulku nyanungu-patuku, manu-jana wangkaja, “Kaaturluju milarninjarla Warlalja-Wiri yirrarnu yartarnarri-kirli niyarningkijarra-wana nguru-nyayirni-wangurla kankarlarra manu walyangka nyampurla. ¹⁹ Yantalu yapa panukurra warrukirdikirdi walya nyampurla, manulu-jana ngurrjumananta kurdungurlu yungujulu nyina ngaju-nyangulku. Kajijili kurdungurlu-jarri, ngapangkalu-jana julyurl-yirraka yirdi-nyayirni-wangurla Wapirrarla manu Ngalapi-nyanurla manu Pirlirparla. ²⁰ Kajili kurdungurlulku ngaju-nyangulku nyinami, pinarri-mantalu-jana niyarningkijarra kujarna-nyarra pinarri-manu, ngula-jangkarlu yungulu purda-nyanjarla jurrungkulku mardarni. Manngu-nyangkalu nyampu: Kapurna-nyarra tarnnga jirrnganja nyina! Kaji nguru nyampu lawa-jarrimi, kapurna-nyarra tarnnga-juku jirrnganja nyinami!”

Mark Yimi Jijaji-kirli Maarrku-kurlangu Yimi Ngurrju Jijaji Kiraji-kirli kuja Maarrkurlu Yirrarnu

Nyiya-kurlu yimi nyampu?

Nyampuju puku yimi-kirli Jijaji-kirli yirdingkiji kuja Maarrkurlu yirrarnu nyurru-wiyi. Manulu marnkurrpa-karirli wati-patu-karirli yimi yarda yirrarnu Jijaji-kirli-yijala. Ngulajulu yirdiji nyampunya Matiyu, Luuku manu Jaanu. Ngula-paturlunyalu yarda yirrarnu yimi. Nyampu-patuju murntu-pala puku, ngulaju karlipa yangka yirdi-mani Yimi Ngurrju Jijaji-kirli.

Kujalpa Jijaji nyinaja walya nyampurla, ngula-purujulpa Maarrkuju nyinaja marda wirriya. Mardarla marlaja Kirijini-jarrija Piitaku. Ngulaju kulalpa Jijaji-kirlangu kurdungurlu nyinaja, walku. Jijaji kuja pina-yanu nyanungukupalangu-kurlangu-kurra nguru-nyayirni-wangu-kurra, ngula-jangkaju, Maarrkujulparla jirnganja warru wapaja mijiniriki yirdikiji Puurluku. Manu ngula-jangkaju, jirnganjaparla warru wapaja jinta-kariki mijinirikiji yirdikiji Parnapaku. Ngaka-pardu-karilki nyampuju Yimi Ngurrju yirrarnu Maarrkurluju yungulu Juwu-wangu-patuju pinarri-jarri Jijaji-kirli.

*Jaanu Papitajirli yimi-ngarrurnu-jana jaru Juwu-patuku Jijaji-kirli
Matthew 3.1-12, Luke 3.1-18, John 1.19-28*

¹ Nyampuju Yimi Ngurrju-nyayirni Jijaji Kiraji-kirli Ngalapi-nyanu-kurlu Kaatu-kurlangu-kurlu. ² Kamparru-wiyi wati yirdi Yijaya, kujalparla nyurru-wiyi marlaja wangkaja jarukungarduyu Kaatuku, nyampunya jaruju yirrarnu Jijaji-kirliji:

“Purda-nyangkaju! Nyampuju yilya karna kamparru jinta-kari wati jaru-kurlu yungungku nyuntuku yirdiyi jungarni-mani.”

³ Manu ngula-jangkaju, Yijayarlu yarda yirrarnu jaru wita-karilki:

“Purda-nyangkalu! Yapa-ka warru purla manangkarrarla, ngulaju kuja-ka purlami, ‘Warlalja-Wiri kuja kangalpa nyina ngalipaku, ngulaju kapu yanirni. Ngulakuju yirdiyilirla jungarni-manta yungu yanirni rarralparla!’ ”*

Kujanya yirrarnu Yijayarlu jaruju nyurru-wiyiji.

⁴ Junga-juku, ngula-jangkaju, Jaanu Papitajijilpa warru wapaja ngurrararla Yijiralirla manangkarrarla. Junga-juku, yapajulpa-jana julyurl-yirrarninjarla papitaji-manu ngapangka, manulpa-jana wangkaja, “Pina-yaninjarlalu yalala-yirraka Kaatu nyurru-warnurla wilji panu-jangka. Kujarlanya kapu-nyarra Kaatuju kulu-wangu yawuru-jarrimi nyurrurlaku wilji-warnuku. Ngula-jangkaju, kapurna-nyarra julyurl-yirrarninjarla ngapangka papitaji-mani.” Kujanya kala-jana Jaanuju wangkaja yapa-patuku. ⁵ Kujalu purda-nyangu kuja jaru Jaanu Papitaji-kirlangu Jurujulumu-wardingki-paturlu manu

* 1:3 Nyangka Isaiah 40.3

Jurdiya-wardingi-paturlu, ngulakujulurla yanurnu jintakumarrarni-jiki purda-nyanjakuju. Ngulalpalurla Jaanukuju wangkaja, “Kurnta-jarri karnalu-nyanu wiljingka, manu mari-jarri karnalu-nyanu yungurnalu yalala-yirrnarni Kaatu.” Ngula-jangkaju, ngapangkalku-jana papitaji-manu karru wiringka yirdingkaju Jurdunurla.

⁶ Yangka Jaanurlu, kala jinajina-piya mardarnu yumurru-kurlu kawartawara-kurlangu manu ngalyipi-piya wiri wartirli-wana puluku-kurlangu pinti kuja kala-nyanu warurnu. Manu kala ngarnu ngarlu manu jintilyka. ⁷ Junga-juku, yimi-ngarrurnu-jana kujarlu, “Wati jinta-kari-ka yanirni nyampu-kurraju yangka Milarninja-warnu Kaatu-kurlangu. Nyanunguju wiri-nyayirni ngaju-piya-wangu. Nyiya-jangka mayiji milarnu yungurnarla nyanunguku warrki-jarrimi?*” ⁸ Ngaju karna-nyarra papitaji-mani ngapa-mipa-kurlurlu. Kala nyanungurluju kapu-nyarra kurru-pinyi Pirlirrrpa Kaatu-kurlangu.”

Jijaji papitaji-jarrija

Matthew 3.13-17, Luke 3.21-22

⁹ Ngakalku kuja Jijajiji yanurnu nguru-ngurlu Kaliliyi-ngirli kirri-ngirli Najariti-ngirli, yanurnurla yalumpu-kurra-juku Jaanukuju, kujalpa karrungka nyinaja Jurdunurla. Yalumpurla-juku karrungka papitaji-manu Jijajiji Jaanurluju. ¹⁰ Papitaji-maninja-warnuju ngula-jangkaju, Jijajiji yanulku lurllu pirntinyarra-kurra. Kuja yanu pirntinyarra-kurra, ngula-ngurluju pirntinyarra-ngurlu kankarlarra-kari nyangu yalkiri kuja lakarn-pardija. Yalkiri kuja lakarn-pardija, ngulangkaju nyangu Pirlirrrpa Kaatu-kurlangu jurllu-piya kurlukuku-piya. Ngula yanurnu, pirri-manurla Jijajiki. ¹¹ Ngula-jangkaju, linpa purda-nyangu wangkanja-kurralku kankarlarra-jangka yalkiri-jangka, kujarla wangkaja nyanunguku Jijajiki, “Nyuntujunpa ngaju-nyangu Kaja-nyanu marulu. Nyuntulurlunya kanpaju miyaluju raa-pinyi.”

Jijaji puta karlirr-kangu Juju Ngawungku Kaatu-kujaku

¹² Ngula-jangkaju, Pirlirrrpa Kaatu-kurlangurlu yilyaja Jijajiji manangkarra-kurra. ¹³ Yalirla manangkarrarla, panulpalu kuyu-kari kuyu-kari nyinaja kulu-parnta-kari kulu-parnta-kari. Ngula-purujulpa nyinaja jinta-juku parra-kari parra-kariki 40-palaku, ngulajulpa nyinaja miyi ngarninja-wangu-juku, lawa. Junga-juku, Juju Ngawu yirdi ‘Jayitana’, ngulajurla jangkardu yanurnu yungu karlirr-mardakarla Kaatu-kujaku. Kala nyanungujulpa tarnnga-juku nyinaja karlirr-yaninja-wangu-juku, lawa. Ngula-jangkaju, Kaatu-kurlangu marramarra-patulu yanurnu, ngulangkulpalu jina-mardarnu.

Jijajirli-jana milarnu wati-patu murntu-pala yungulu purami

Matthew 4.12-17, Luke 4.14-15

¹⁴ Ngula-jangkaju, kujalpa Jaanu Papitajiji nyinaja rdakungka pir-ijinalku, ngula-jangkaju, Jijajiji pinarni yanu manangkarra-jangkaju nguru-kurra Kaliliyi-kirra. Ngula-jangkarluju yimi-ngarrurnu-jana Kaatu-kurlangu Yimi Ngurrju. ¹⁵ Ngulaju kuja-jana wangkaja, “Jalangu kanyarra kutulku yanirni Kaatuju nyurrurlakuju yungu-nyarra Warlajja-Wirilki jirrnanga nyina. Kujarlaju, pina-yaninjarlalu yalala-yirra Kaatu wilji-wangurlu, manulurla ngungkurr-nyinaya Kaatu-kurlangu Yimiki Ngurrju.”

* 1:7 Acts 13.25

¹⁶ Ngaka-pardu-karilki, Jijajilpa wapanja-yanu pirntinyarra ngapa wiri-wana yirdi-wanaju mangkuru Kaliliyi-wana. Ngula-palangu rdipija Jimaniki manu nyanungukupurdangkaku Yanturuku kuja kala-pala warrki-jarrija yawukungarduyu-jarra. Ngulalpa-palarla kujurnu yakuju-piya wiri-jarlu rdarri-mardarninjaku yawuku. ¹⁷ Jijajilpalangu wangkaja, “Purayaju-pala! Yangka kuja kalanpala yawu manu, ngula-piya-yijala kapurnangkupala pinarri-mani yungunpalajana yapa yajarninjarla turnu-mani Kaatukulku.” ¹⁸ Junga-juku, yampinja-yanu-pala yakujuju ngulangka-juku. Jijajilki-pala puraja.

¹⁹ Ngula-jangkaju, yaninja-yanulpalu pirntinyarra mangkuru-wana, ngulajulu-palangu rdipija wurnturu-wangu-juku Jamajiki manu kukurnu-nyanuku yirdiki Jaanuku. Ngulajulpa-pala-jana jirrnanga warrki-jarrija nyanungukupalanguku kirda-nyanuku yirdiki Jipitiki manu warrkini-patuku, ngulaju pawurturlalpalu yakuju-piya larra pina panturnu. ²⁰ Kuja-palangu parlu-pungu Jamaji manu Jaanu, ngulakuju-palangu waa-manu, “Ngajuju-pala puraya!” Junga-juku, yampijalu-jana kirda-nyanu warrkini-patu yalumpurla-juku pawurturla-juku. Yampinjarla Jijajilki-pala puraja.

Jijajirliji jurntarla yilyaja juju watiki

Luke 4.31-37

²¹ Ngula-jangka, ngaka-pardu-karilki yukajarralu kirri-kirra yirdi-kirraju Kapurniya-kurra Jijaji manu yapa nyanungu-nyangu. Jarrirti-yi-karirialku-jana jirrnanga yukaja jaaji-kirra Juwukurlangu-kurra, ngulaju Parra-nyayirni-wangurla Juwukurlangurla. Ngulangkaju, Jijajirliji rdirri-yungulku jaruku pinarri-maninjaku Kaatu-kurlanguku. ²² Yangka kuja kala-jana Jijajirli pinarri-manu, ngulaju kala-jana pinarri-manu yimi Kaatu-kurlangu-kurlurlu kujarla yungu nyanungukuju. Yapangku kujalu jaru purda-nyangu ngurrju Jijaji-kirlangu, ngulakujulurla marlaja paa-karrija-nyayirni. Kula-jana pinarri-manu panu-kari-piyarlu kuruwarrikingarduyu-patu-piyarlu yangka kuja kalalu-jana pinarri-manu nyanungu-nyangumipa-kurlurlu yimi-kirli.

²³ Kujalpa-jana Jijajirli pinarri-manu-juku yangkangka jaajirla, ngulangkajulpa nyinaja wati jinta-kariri juju-kurlu palkangka-kurlu. Ngularla Jijajikiji waa-manu kilji-nyayirni, manurla wangkaja. ²⁴ “Nyuntu Jijaji Najariti-wardingki, nyarrpa-maninpa-nganpa nganimpaju? Juju panu karnalu kaninjarni yapangkaju nyina. Yaninjarla mayinpa-nganpa riwarri-mani? Nyuntuju karnangku milya-pinyi. Tarruku-nyayirni kanpa nyinami Kaatu-kurlangu.”

²⁵ Jijajirli rdamu-pakarnu jujuju. “Wurdungu-jarriya! Nyampuku watiki jurntarla wilypi-pardiya!”

²⁶ Ngula-jangkaju, jujungkuju mirrmirrmarlu-yungu, manulparla waa-karra-parnkaja marlaja. Ngula-jangkaju, jujujurla jurntalku wilypi-pardija. ²⁷ Kujalu yapa-karirli nyangu, ngulakujulurla marlaja paa-karrija-nyayirni, manulpalu-nyanu jarnkujarnku payurnu, “Nyarrpa-yijala kujaju? Nyiya-piya yimi kangalpa pinarri-mani? Jintakarilki kangalpa pinarri-mani panu-kari-piya-wangurlu. Nyampuju wati Jijaji pirrjirdi-jiki karla marlaja nyina Kaatukuju. Kuja kajana wangkami juju-kari juju-kariki, ngulangkuju kalu purda-nyanyi wilji-wangurlu.”

²⁸ Ngula-jangkaju, yimijilirla kapanku marlaja kangu Jijajikiji nguru-kari nguru-kari-kirra warrukirdikirdi Kaliliyirlaju.

*Jijajirli panu-jarlu-jana yapa nyurnu parlpuru-manu
Matthew 8.14-17, Luke 4.38-41*

²⁹ Ngula-jangka, yangka-ngurlu jaaji-ngirli jirranganja-jana yarnkajarralku Jijajiji Jimaniki, Yanturuku, Jamajiki manu Jaanuku. Ngula-julu jingijingi yanu yuwarli-pardu-kari-kirraluku Jimani-kirlangu-kurra manu Yanturu-kurlangu-kurra, yukajarralkulu kaninjarni yuwarli-kirraju. ³⁰ Ngulangkaju nyurnulpa ngunaja Jimaniki kurriji-nyanu. Nyurnulpa ngunaja jurrukupurda ngawurrngawurrpa-nyayirni. Ngulajulurla Jijajikiji yimi-ngarrurnu nyurnuju. ³¹ Ngula-jangka, Jijajiji yanurnu, yaninjarla yarnkajarla nyurnukuju rdakaku, manu yarnkanjarla karrinja-yirrarnulku. Nyanunguju kapanku ngurrju-jarrija. Ngula-jangkaju, mangarrilki-jana ngayi-purraja, purranjarla yungu-jana Jijaji-pinkiki.

³² Parrangka jintangka-juku wanta yukanja-warnurla wuulywuulypalku, yapa yalumpu-wardingki kirri-wardingki-paturlu, kangurnulpalu-jana murrumurru manu ngalya-kari juju-kurlu palkangka-kurlu. ³³ Jintakumarrarni-jiki yapalurla turnu-jarrija Jijajiki. Ngulalpalu yurlapardi lirri-karrinja-yanu tuwangka. ³⁴ Jijajirliji nyangulpa-jana. Ngalya-karilpa-jana parlpuru-manu. Ngalya-karikilpa-jana wangkanjarlu jurnta yilyaja juju panu-jarlu palka-ngurlu. Kujalu juju-paturlu nyangu Jijaji, kapulu-jana milya-pinjarla wangkayarla marda yapa-karikilki. Lawa, yirdi-maninja-kujakuju Jijajirliji-jana jarraly-pinja-wangurlu rdamu-pakarnu tarnnga-kirli.

Jijajirli-jana Yimi Ngurrju yimi-ngarrurnu ngurungka Kaliliyirla

³⁵ Parra-pardu-karirlalku rangkarr-kanja-wangurla-juku, Jijajiji yakarra-pardija. Ngula-jangka, karrinja-pardinjarla jinta warru pardijarra. Yanu kirri-ngirliji warlangarrangarra-kurra yapa-wangu-kurra yangarlu-kurra. Ngulangkarla wangkaja Kaatukuju. ³⁶ Kujalu Jimani manu nyanungu-nyangu wungu-warnu yakarra-pardija, ngulangkujulurla lawa-nyangu Jijajikiji. Lawa-nyanjarlalu puraja wirliya. ³⁷ Puranjarla rdipijalurla, manulurla wangkaja, “Yapanku panungku kangkulu warrirni.”

³⁸ Ngula-jangkaju, nyanungulku-jana wangkaja, “Yankurlipa yin-yakurra kirri-kari kirri-kari-kirra, ngularlangurla yungurna-jana yimi-ngarrirni Yimi Ngurrju yapa-karirlanguku. Ngulakunyarna yanurnu nyampu-kurraju walya-kurra.” ³⁹ Junga-juku, warru-jana yimi-ngarrirninja-yanu jirranganja Yimi Ngurrju jaaji-kari jaaji-karirla warukirdikirdi Kaliliyirla-juku. Manulpa-jana ngalya-karikiji yapaku jurnta yilyaja juju.

*Wati-kirli pinti wijini-kirli kuja Jijajirli parlpuru-manu
Matthew 8.1-4, Luke 5.12-16*

Ngulalu lakarn-maninjarla rdilyipirr-yungu kankarlarniji kulkurru-jarra. Ngulangkanyalu tarluru kaninjarra juturu-yirrarnu rdilyipir-parlalku, ngalyipi-piya-kurlurlulu juturu-yirrarnu kaninjarra Jijajipirdi-kirra ngulalpa nyinaja. ⁵ Kuja-jana Jijajirli nyangu, wangkakanyanu kanunju-kariji, “Nyampu-patuju tarlu manu nyanungu-nyangu puntu, ngulaju kajulu ngajuku wala nyinami yungurna parlpurumani.” Jijaji wangkajarla nyampuku tarluku, “Wiyarrpaku, kujanparla karlirr-yanu jurnta Kaatuku wilji-wiyi, ngulaju ngula-juku. Ngajulurlu karnangku majumajuju jurnta maninjarla kijirni.”

⁶ Ngulangka ngalya-karilpalu nyinaja kuruwarrikingarduyu-patu. Purda-nyangulu Jijaji wangkanja-kurra, manulu-nyanu wangkaja kanunju-kariji. ⁷ “Nyampuju wati kulalparla kuja wangkayarla, lawa! Kaatuku kuja kyanu ngarrirni nganta. Kaatu-miparlu kajana majumajuju jurnta maninjarla kijirni yapakuju.”

⁸ Jijajirlilpa-jana miyalurlu manu, manu nyangulpa-jana miyalurlu kujalpalurla miyalu kanunju-kari nginji-wangkaja. Ngula-jangka-jana wangkajalku, “Nyarrpa-yijala kankulu kujaju nginji-wangka? ⁹ Nyarrpa kankulu nyurrurlurlu manngu-nyanyi? Nyarrpa-manirna nyampu tarluru? Kajikarnarla mayi wangka yangka kujarnarla majumajuju jurnta maninjarla kujurnu? Kajikarna mayi karrinja-yirrarninjarla wapanjaku ngurru-mani yungu pangkarra maninjarla karrinja-pardi? ¹⁰ Ngajujurna Yapa-nyayirni-wangu Kaatu-kurlangu. Kaaturluju ngajuju yilyajarni yartarnarri-kirli yungurna-jana ngajurlangurlu majumaju jurnta kijirni yapakuju. Jalangu yungurna tarlu nyampuju parlpuru-mani yungunkujulu ngaju milya-pinyilki.”

¹¹ Junga-juku, Jijaji wangkajarla tarluku, “Ngaju karnangku wangka, karrinja-pardiya, manu pangkarrangku manta nyuntu-nyangu, ngulakurluju ngurra-kurralku pina-yanta!”

¹² Junga-juku, tarlu-jangkaju karrinja-pardija, manu-nyanu pangkarra. Ngula-jangkaju, karrinja-pardinjarla wilypirra-pardija jingijingi yapa-wanaju. Yanu pinalku. Kuja Jijajirli tarlu karrinja-yirrarnu, ngulakujulurlu marlaja paa-karrija-nyayirni. Ngula-jangkaju, rdirri-yungulu pulka-pinjakulku Kaatuku. Wangkajalunyanu yapa panuju, “Kularlipa nyampu-piya nyangu nyurru-wiyi!”

Jijajirli yajarnu wati yirdiji Liipi

Matthew 9.9-13, Luke 5.27-32

¹³ Ngula-jangka, Jijaji yalumpu-ngurlu kulpari yanu mangkuru Kaliliyi-kirra. Pirntinyarrarlalpa yaninja-yanu. Ngula-jangkaju, yapa panu-jarlulkulurla turnu-jarrija. Ngulajulpa-jana pinarri-manu.

¹⁴ Yali-jangkaju yampija nguru yaliji, manu wapanja-yaninjarni yanulpa yirdiyi-wanaju. Kamparrurla yirdiyirla, yuwarli-pardulpa talakurlangu karrija wupuju-pardu, ngulangkajulpa wati warrki-jarrija kaninjarni yirdiji Liipi. Kala-jana warrki-jarrija Ruumu-wardingkiki, ngulaju talakungarduyu. Nyanungukupalangu kirda-nyanu yirdiji Yalpiya. Kuja Jijaji yaninjarni yanurnu, parlu-pungu Liipi warrki-jarrinja-kurra, ngularla wangkaja Jijaji, “Liipi, ngajuju puraya, manu kurdungurlu-jarrija ngaju-nyangu!” Junga-juku, Liipiji karrinja-pardija, Jijajilki puraja.

¹⁵ Ngula-jangkaju, Jijajiji yanu Liipi-kirlangu-kurra ngurra-kurra miyiki ngarninjaku. Ngulangkaju-jana jirrnganja ngarnu miyi

kurdungurlu-patuku nyanungu-nyanguku manu ngalya-kariki yapaku tala puntarninjakungarduyu-patuku Liipi-piya-patuku manu ngalya-kariki yapaku majuku kuja kalalu-jana punku-pajurnu. Nyampurra-piyarlu yapangku kalalu warrarda puraja Jijajiji. ¹⁶ Ngalya-kari yapa pinarri-patu yangka Paraji-patu, ngulangka-yijalalpalu nyinaja yuwarlirla. Ngulangkujulpalu-jana liriki-nyangu Jijaji jirrnganja ngarninja-kurra. Nyampu-paturlu Paraji-paturulu-jana payurnu Jijaji-kirlangu kurdungurlu-patuju, “Niyiyaku kajana jirrnganja ngarni nyampurrakuju maju-patuku?”

¹⁷ Jijajirli purda-nyangu-jana wangkanja-kurra Paraji-patuju, ngulakuju-jana wangkajalku nyanunguju, “Ngurrju yapa kulalpalu yantarla ngangkayi-kirli-kirra, kula niyiyaku? Kala nyurnu-nyayirni kajilpalu ngangkayi-kirli-kirra, ngulaju ngula-juku. Ngajurna ngangayi-kirli-piya Kaatu-kurlangu. Yanurnu kujarna ngaju nyampu-kurra walya-kurra, ngulaju kula yapaku ngurrju-mipaku yajarninjakuju. Kala ngarirna yanurnu yapaku wilji-panuku yajarninjakuju.”

Yapangkulu japurnu Jijaji, ‘Mangarrirlipa yampimi ngarninja-wangurlu, ngula-jangkarlu yungurlu yungurlu jangarnirli Kaatu purami?’

Matthew 9.14-17, Luke 5.33-39

¹⁸ Jaanu Papitaji-kirlangu-patu kurdungurlu-patu manu Paraji-kirlangu kurdungurlu-patu, ngulaju kalalu nyinaja mangarri ngarninja-wangu parra wiri munga wiri ngulaju yungulurla nganta yati-wangkami Kaatuku. Kala Jijaji-kirlangu kurdungurlu-patu, ngulangkuju kalalu mangarri ngarnu kutu yampinja-wangurlu. Ngula-jangkaju, nyangulu-jana ngarninja-kurra yapa-patu-karirliji, ngulajulurla yanurnu Jijajiki, payurnulu, “Nyiya-jangkarluku-yijala kalu nyuntu-nyangurluju kurdungurlu-paturlu mangarriji kutu ngarni? Kala nyampu-kari kuja kalu nyinami mangarri ngarninja-wangu?”

¹⁹ Jijajirli-jana jangku-manu, “Jaanu-kurlangu-paturlu manu yangka Paraji-kirlangu-paturlu kalu purami-jiki kurruwarri Mujuju-kurlangu. Kala kurdungurlu-paturlu ngaju-nyangurlu kalu purami kurruwarri ngaju-nyangu jalangu-warnuju. Nyampuju yimi-nyayirni-wangu yungurna-nyarra yirri-pura yupukarra-kurlu yungunkulu pinalku nyina kurruwarri ngaju-nyangukuju. Watingki nganangku-puka kaji mani karnta nyanungu-parnta, ngulakungarntirliji kajana yirrarni kurapaka-wiyi nyanungu-nyanguku puntu-watiki yungulu ngarni. Ngula kaji palka-juku nyina yangkaju wati, ngarni-jiki kalu ngampurrparlu puntu-watirli nyanungu-nyangurlu. Kulalpalu-nyanu ngarninja-wangu-mantarla. Ngarni-jiki kalu ngampurrparlu. ²⁰ Ngakarrangakarra marda yangkaju wati kapulu-jana yapangku puntu-patukuju jurnta kanyilki. Ngula-jangkaju, kapulu-nyanu mangarri-wangu-manilki maringkiji.”

²¹ Jijaji-jana yarda wangkaja, “Nyampuju yimi-nyayirni-wangu yungurna-nyarra yirri-pura jinajina-kurlu nyurru-warnu-kurlu yungunkulu pinalku nyina kurruwarri ngaju-nyangukuju. Nyurru-warnukuju rdilyipirpakuju jinajinakuju, kulalparla nganangku jalangu-warnu jinta-maninjarla parnta-yirrakarla wita-kariri pijijiji.

Kajilpa yapangku parnta-yirrakarla jalangu-warnu pijiji nyurru-warnurla jinajinarla, ngula-jangka kajika wita-jarrimi pijijiji paljirninja-warnu, ngulangkuju kajika yangka parnta-yirrarninja-warnurlu yarda wantiki-mani rdilyipirpaju, kajika larra-pajirninja-yanilki jinajinaju.”

²² Jijaji-jana yarda wangkaja, “Nyampuju yimi-nyayirni-wangu yungurna-nyarra yirri-pura pama-kurlu jalangu-warnu-kurlu yungunkulu pinalku nyina kuruwarri ngaju-nyangukuju. Kula nganangku-puka winjickarla jalangu-warnu pama yakuju-piya-kurra nyurru-warnu-kurra pilikutu-kurlangu-kurra pinti-kirra pama-kurlangu-kurraju. Kajilpa pama winjickarla nyurru-warnu-kurra yakuju-piya-kurra, ngulaju kajika lirinjarla rdurl-pardi yakuju-piyaju. Ngula-jangkaju, pama kajika karli walya-kurralku. Kala jalangu-warnu pama, yapangkujulpa winjickarla jalangu-warnu-kurra yakuju-piya-kurraju.” Kujanya-jana Jijajiji wangkaja yungulu purami kuruwarri nyanungu-nyangu-mipa.

*Jijajirli-jana pinarri-manu Kaatu-kurlangu Parra-nyayirni-wangu
Matthew 12.1-8, Luke 6.1-5*

²³ Ngaka-pardu-kari, Jijajijilpa-jana jirrnganja yaninja-yanu nyanungu-nyangu-purnuku kurdungurlu-patuku. Jirrnganja-jana yaninja-yanu kulkurru-jarra kujalpa miyi pardija lukarrara-piya. Ngula-piyalpalu wapanja-karrarlu-juku pajirninja-yanu rdakangkuju kurdungurlu-paturluju ngarninjakungarntirli. ²⁴ Parajipaturlu kujalpalu-jana nyangu miyi pajirninja-kurra, ngula-jangka yanurnulurla Jijajiki, ngulajulurla wangkaja, “Jalangu Jarrirtiyyi ngulaju Kaatu-kurlangu Parra-nyayirni-wangu. Warrki-wangulparlipa nyinakarla jalanguju! Nyuntu-nyangu-paturlu kurdungurlu-paturlu kalu kuruwarri juwa-kijirni ngalipa-nyangu kuja kalu miyiji pajirninja-yanu Parra-nyayirni-wangurla!”

²⁵⁻²⁶ Jijaji-jana wangkaja Parajipatuku, “Milya-pinyi kankulu yimi Tapiti-kirli kujalpa-jana warrmarla nyanungu-nyangu mardarnu nyurru-wiyi. Mangarri-wangulpalu nyinaja yarnunjuku-nyayirni. Ngula-jangka, jirrnganja-jana yanu Tapitiji Kaatu-kurlangu-kurra Kaluku Tarruku-kurra. Ngulangkanya kala warrki-jarrija wati jinta maralypikingarduyu Ngardarri-kirlangu Wiri yirdi Piyata. Kaninjarni kaluku-nyayirni-wangurla kalalurla mardarnu mangarri-nyayirni-wangu tarruku-nyayirni Kaatuku. Nyampuju mangarri-nyayirni-wangu, ngulajulparla kurapaka ngunaja Kaatu-kurlangu. Ngulaju kalalu ngarnu maralypikingarduyu-miparlu Piyata-piya-miparlu. Kala yapa-karirliji kulalu nganjarla, lawa. Junga-juku, yukajarni Tapiti kaluku-kurra, mangarri-nyayirni-wangu manu kutu, manu-jana maninjarla yungu warrmarlaku nyanungu-nyanguku. Kujakuju Kaaturlu kula warntarla-pajurnu, lawa.”

²⁷ Jijaji-jana yarda wangkaja Parajipatuku, “Kaaturlu-jana ngurrju-manu yapaju ngulaju kula nyampuku Parra-nyayirni-wanguku. Kaaturlu-jana kaji-yirrarnu Parra-nyayirni-wangu nyanungu-nyangu yapaku yungulu ngurrju rarralya nyinami. ²⁸ Ngula-juku, ngajujurna Yapa-nyayirni-wangu Kaatu-kurlangu. Warlalja-Wiri karna nyina nyampukuju Parra-nyayirni-wanguku Kaatu-kurlanguku.”

3

Jijajirli parlpuru-manu wati rdaka manjanja-kurlu

Matthew 12.9-14, Luke 6.6-11

¹ Ngaka-kari Kaatu-kurlangurla Parra-nyayirni-wangurla, Jijaji yanurnu pina jaaji-kirra Juwu-kurlangu-kurra, ngulangkaju parlu-pungu wati rdaka manjanja-kurlu. ² Ngulangka-yijalpalu Paraji-patuju karrija, Jijajilpalu karrinjarla warrawarra-kangu kaji marda parlpurumani wati rdaka manjanja-kurlu Parra-nyayirni-wangurla Kaatu-kurlangurla. Kajilpa Jijajirli wati rdaka manjanja-kurlu parlpurumantarla Parra-nyayirni-wangurlaju, kajikalurla jangkardu wangkami kujaju, “Nyuntulurlu kanpa rdilyki-pinyi Mujuju-kurlangu kuruwarriji.” ³ Junga-juku, Jijajirli wangkaja watiki rdaka manjanja-kurluku, “Karrinja-pardiya, manu yantarni nyampu-kurra!” ⁴ Ngulajangka, Jijajirli-jana japurnu yapa panu-juku kujalpalu karrija warru, “Nyarrpa kangalpa Kaatu wangka kuruwarririla nyanungu-nyangurla? Nyarrpa-manirlipa nyurnu kajilparlipa nyangkarla Parra-nyayirni-wangurla? Jina-mardarni mayirlipa, kapi mayirlipa yampimi? Pinyi mayirlipa tarnnga-kurra, kapi mayirlipa wankaru-mani? Nyarrpa kankulu purda-nyanyi nyurrurlarluju?”

Wurdungulkulpalu paa-karrija. Kulalu nyarrpalku wangkayarla. ⁵ Jijaji-jana kulu-jarrija Paraji-patuku. Mari-jarrija-jana wiljiki warn-tarlaku. Junga-juku, wangkajarla watiki rdaka manjanja-kurluku, “Waku wipiya!” Junga-juku, rdakaju wurr-kijirninjarla wipija, ngula rdakaju ngurrju-jarrija pina. ⁶ Paraji-paturlu nyangulu Jijaji wati-kirra parlpuru-maninja-kurra, ngula-jangkarluju, yampinja-yanulkulu jaajiji. Ngula-jangka, turnu-jarrijalu Paraji-patu manu Yarurdu-kurlangu-patu kurdungurlu-patu. Turnu-jarrinjarla jaaly-manulpalurla jangkardu Jijajiki nyarrparlu yungulu pinyi.

Jijajirli-jana parlpuru-manu yapa nyurnunyurnu mangkururla pirntinyarra yirdingka Kaliliyirila

⁷⁻⁸ Ngula-jangka, Jijaji manu nyanungu-nyangu kurdungurlu-patu yanulkulu pina mangkuru-kurra ngapa wiri-kirra Kaliliyi-kirra. Yapa panungku yalumpu-wardingkirli Kaliliyi-wardingkirli, purajalu Jijaji yali-kirraju. Manu yapa-karirilpalu purda-nyangu nguru-kari ngurukaririla yimi nyanungu-kurlu. Ngula-jangkaju, purda-nyanjarla yanurnulpalu Jijajiki nyanjaku. Panu-karijilirla yanurnu Jurdiya-jangka, Jurujulumu-jangka, Yitumiya-jangka, manu nguru kakarrara-jangka kuja-ka ngunami karru yirdi Jurdunu ngulangka payangkarra, kujalpa karrija ngurrara-kari. Panu-karijilpalurla yanurnu kirri-jarra-jangka Taya-jangka manu Jirdana-jangka. ⁹⁻¹⁰ Kamparru-wiyilpa-jana Jijajirli parlpuru-manu panu-kari yapa, yangka kujalpalurla wapirdi parnkaja nyurnunyurnu. Junga-juku, kujalu yapa-karirli purda-nyangu yimi Jijaji-kirli, kuja-jana parlpuru-manu nyurnunyurnu, ngulakulurla turnu-jarrija yali-kirra-juku yungulu marnpirni nyanungu palka parlpuru-jarrinjakungartirli. Ngulangka, wangkaja-jana Jijaji kurdungurlu-patuku, “Kangkarnijili pawurtu nyampu-kurra, yungurna warrkarni pawurturla yapa panu-kujaku. Kajikajulu marda ngurl-kanjarla katirni yapa panungkuju.” ¹¹ Ngalyakari yapangku kujalpalu nyangu Jijaji juju-kurlurlu maju-kurlurlu, kalalurla yaninjarla yaruju-juku parntarrinjunurnu Jijajikiji, manu

kalalurla waakarra-parnkanjarla wangkaja, “Nyuntujunpa Ngalapinyanu Kaatu-kurlangu!”¹² Jijajirli kala-jana rdamu-pakarnu jujuju, manu kurnta-ngarrurnu kujarlu, “Nyampu-warnuju wurdungulu nyinaya! Kalakankulu-jana ngaju milki yirdi-mani! Kujarlajulu ngajuku yimi-ngarrirninja-wangu nyinaya wurulypa!”

*Jijajirli-jana milarnu nyanungu-nyangu kurdungurlu 12-pala
Matthew 10.1-4, Luke 6.12-16*

¹³ Ngula-jangkaju, Jijajiji yanu pamarrpa-kurra, ngulangka yaninjarla warrkarnu. Yilyaja-jana jaru wati-patuku kujalpa-jana nyanungurlu wardu-pungu. Ngula-jangkajulurla yanurnu. ¹⁴ Ngula-jangkaju, wati-patu-jana milarnu, ngulaju 12-pala, manu-jana yirdi yirrarnu ‘Kurdungurlu Wiriwiri’. Wangkaja-jana, “Nyurrurla karnanyarra ngungu-mani manu milarni yungunkulu-jana ngaju-wana nyina. Manu ngaka yungurna-nyarra yilyami yungunkulu-jana yimi-ngarrirni ngaju-nyangu jaru yapa-kariki. ¹⁵ Ngakarna-nyarra yilyami yartarnarri-kirli, yungunkulu-jana jurnta yilyami juju ngawungawu yapaku.”

¹⁶⁻¹⁹ Nyampu-patunya yirdiji wati-jana milarnu: Jimani (ngulakujurla Jijajirliji yirdi-karilki yirrarnu Piita); Jamaji manu nyanungukupurdangka kukurnu-nyanu Jaanu, nyampu-jarraju-pala ngalapinyanu-jarra Jipiti-kirlangu. (Jijajirli yirdi-palangu yirrarnu ‘Kulinypajarra Wirnpa-piya-jarra’); Yanturu, Pilipi, Parrjulumu, Matiyu, Tamiji, Jamaji ngulaju ngalapi-nyanu Yalpiya-kurlangu, Tardiyu, Jimani ngulaju ‘Kulu-parnta Wita-wangu’, manu Jutuju Yikariya. Nyampurlu Jutujurlu yangka kuja-jana ngaka yimi kangu Juwu-patuku wiriwiriki yungulu puuly-mardarninjarla pinyi Jijaji.

Juwu-paturlu wiriwirirli, Juju Ngawu pajurnulu Jijajiji yirdiji Pirljipu nganta

Matthew 12.22-32, Luke 11.14-23, 12.10

²⁰ Ngula-jangkaju, Jijaji manu nyanungu-nyangu kurdungurlu-patu yanulkulu pina kirri-kirra Kapurniya-kurra yuwarli nyanungu-nyangu-kurra, kujalpalu nyinaja kamparru-wiyi. Ngula-kurrajulpalu yali-kirraju yapa panu-karilki yarda turnu-jarrija. Ngulangkulpalu-jana warrarda kapakapa-manu Jijaji manu nyanungu-nyangu kurdungurlu-patu miyi-kirra ngarninja-kurra. ²¹ Ngula-puruju nyanungukupalangurlu ngati-nyanurlu manu nyanungukupurdangka-paturlu kukurnu-nyanu-paturlu purda-nyangulu kirri-kari-ngirli kujalpalu kapakapa-manu nganta warrarda Jijajiji. Ngulalu-nyanu wangkaja, “Yali Jijaji, rama-jarrija nganta! Yankurliparla yungurlipa jina-mardarni.” Junga-juku, yanulkulurla Jijajikiji jina-mardarninjaku.

²² Kujalpa-jana Jijaji jirranganja nyinaja kurdungurlu-patuku, yalumpurla-yijalalpalu nyinaja yangkaju kuruwarrikingarduyu-patu Jurujulumu-wardingki-patu. Warlkalpalu-jana wangkaja yapa-patukariki jaruju kujanya, “Jijajiji-ka nyinami Juju Ngawu-kurlu yirdi-kirli Pirljipu-kurlu palkangka-kurluju. Pirljipu yangka Juju Ngawu ngulaju kajana juju-kari juju-kariki nyinami wiri-jarlu. Ngula-kurlurlunya Pirljipu-kurlurlu Jijajirli kajana jurnta yilyami juju-patu-karilki yapaku.”

²³ Kuja-jana Jijajirli purda-nyangu wangkanja-kurra, ngulakuju-jana wangkaja, “Yantarnili nyampu-kurra!” Junga-juku, Jijaji-pirdi-kirralu

yanurnu, kujalpa nyinaja. Yirri-puraja-jana yimi-nyayirni-wangu jukurpa kujarlu, “Juju Ngawungku, kajilpa nyinakarla kaninjarni yapangka, nyarrparlu kajika-nyanu wilypi-maninjarla yilyami yapangurlu? Lawa! Kulalpa-nyanu wilypi-maninjarla yilyayarla!”²⁴ Manu yimi-kari yungurna-nyarra yirri-pura. Ngurrara-jintarlu kajilpalu-nyanu yapangku warrarda pakakarla, kulalpalu ngulaju turnulku jintangkalku warrarda nyinakarla, ngulaju kajikalu muku lawa-jarrimilki.²⁵ Manu kajilpalu-nyanu kirda-nyanurlu, ngati-nyanurlu, papardi-nyanurlu, manu ngawurru-nyanurlu warrarda pakakarla nyanungu-paturlu warlalarlu, yalumpu-paturlangu kulalpalu nyinakarla turnu-juku jintangka-juku, ngulaju kajikalu muku lawa-jarrimi-yijala.²⁶ Manu kulalpa-jana Juju Ngawungku Pirljipurluju juju-kari juju-kari jurnta yilyayarla yapakuju, lawa. Kajilpa-jana jurnta yilyayarla, ngulaju kajika rampaku-jarrinjarla lawa-jarrimilki.”

²⁷ Ngula-jangkaju, Jijaji-jana yarda wangkaja yimi-nyayirni-wangu-kari Juju Ngawu-kurlu-yijala. “Juju Ngawu ngulaju wati-piya kulu-parnta-piya. Milya-pinyi-yijala kankulu kajilpa purunjunju yukayarla wati-kirlangu-kurra kulu-parnta-kurlangu-kurra yuwarli-kirra wijikingarnti. Ngulakungarntiji kamparru-wiyi yarnkami karla kulu-parntakaju, manu wayirni-ka rdaka-jarra wirliya-jarra. Ngula-jangkarlunya-ka manilki wijingkiji jurnarrpaju. Ngula-piya-yijala ngaju karna pirjirdi-nyayirnilki nyina Juju Ngawu-piya-wangu!”

²⁸ Ngula-jangkaju, yarda-jana wangkaja Jijajiji, ngulaju kuja, “Langa-kurra-mantalu! Nganangku-puka kajilpa punku-pajikarla Kaatu marda manu marda yapa jinta-kari, ngula-jangkaju Kaatu kajikarla yawuru-jarrimi-juku yalala-yirrarninja-warnukuju.²⁹ Kala nganangku-puka kajilpa punku-pajikarla Pirlirra Kaatu-kurlanguju, ngulakuju Kaaturluju kajika-nyanurla kunka-mani. Tarnnga-juku kapu nyinami wilji panu-juku Kaatu-wangu.”³⁰ Nyampunya jaru Jijaji wangkaja kujalu kamparrurlu-wiyi yangka kuruwarrikingarduyupaturlu warlkangku juju-pajurnu Jijajiji.

*Yimi nyampu ngulaju Jijajikipalangu ngati-nyanu-kurlu manu nyanungukupurdangka-patu-kurlu kukurnu-nyanu-patu-kurlu
Matthew 12.46-50, Luke 8.19-21*

³¹ Ngula-jangkaju, yanurnulurla ngati-nyanu manu kukurnu-nyanu Jijajiki nyanjaku. Ngulaju karrijalpalu yitirli-jiki yarlungka. Yalingirlijikili yilyajarni yapa jinta kaninjarni-kirraju yajarninjaku Jijajiki.³² Ngula-jangkaju, panu-jarlu-nyayirnipalurla warrukirdikirdi nyinaja Jijajikiji, manu wangkajalurla, “Jijaji, ngati-puraji manu kukurnu-puraji-purnu kalu karrimi yitirlirla yarlungka. Wangkami yungungkulu.”

³³ Jijajirli-jana payurnu, “Ngana ngajukupalangu ngatiji warlalajaju? Manu ngana-kari ngajukupurdangkaju warlalajaju?”³⁴ Manu-jana nyangu Jijajirliji yapa, kujalpalu warrukirdikirdi nyinaja nyanungu-wana. Ngula-jangka wangkaja-jana, “Nyampurra-jala-ngarra ngajuku ngatiji manu ngajukupurdangkajulu warlalajaju.³⁵ Nganangku-puka kaji purda-nyanyi Kaatu wilji-wangurlu manu purami, ngulanyalu ngajukupurdangka kukurnu, ngawurru, manu ngajuku ngati warlalajaju.”

4

Jijaji-kirlangu yimi-nyayirni-wangu jukurrrpa wati-kirli ngurlu kuja warru kujurnu miyikingarnti

Matthew 13.1-9, Luke 8.4-8

¹ Ngaka-pardu-karilki, Jijajilpa nyinaja pirntinyarra mangkuru Kaliliyirla. Ngula-kurrajukulurla yapa panu yanurnu, manu turnu-jarrijalkulpalurla yungulu purda-nyanyi jaru pinarri-maninja-kurra. Kujakungarntiji Jijajiji warrkarnu pawurtu-kurralku, ngulangkalkulpa nyinaja. Yapajulpalu karrija warru pirntinyarrarla-juku. ² Ngulakuju-jana yimi-ngarrurnu jaru Kaatu-kurlu, niyarningkijarralpa-jana yimi-nyayirni-wangu jukurrrpa yirri-puraja, wangkaja-jana,

³ “Purda-nyangkajulu! Yungurna-nyarra jaru wita yirri-pura ngarrka-kurlu jinta-kurlu kujalpa mardarnu yakujurla ngurlu panu. Kujalpa warru yanu yarlu-wana, ngulajulpa ngurluju warru pirri-kujurnu miyiki pardinjakungarnti. ⁴ Kujalpa warru wapaja, ngulangkuju warru kujurnu ngurlu kuja-purda kuja-purda. Panu-kariji ngurluju wantija yirdiyirla. Ngurlu, kujalpalu wantija yirdiyirla, ngulajulpalu-jana jurlpungku jayirr-maninjarla muku ngarnu.

⁵⁻⁶ “Ngurlu, kujalpalu wantija walyangka tarlangka, ngulajulpalu pardija ngari wita. Putalpalu wiri-jarrija manu kirrirdi-jarrija. Ngar-najulu putaputa yukaja tarlangka walyangkaju, lawa-juku. Manu wantangkulpa-jana jankaja linji-karda ngarnaju rdarrjangkaju ngapa-wangurla.

⁷ “Ngurlu, kujalpalu wantija marnangka jilkarla-kurlurla war-rukirdikirdi, ngulajulu pardija jilkarla-wana. Ngulajulpa-jana jilkarlarlu kurl-mardarnu tarnnga-juku, ngulaju ngurlujulpalu kurl-mardarninja-warnuju tarnnga-juku maju-jarrija. Kulalu wiri-jarrija ngurlu-kurluju, lawa.

⁸ “Kala ngurlu, kujalpalu wantija walyangka walyirirla, ngulajulu muku purrulyun-pardija ngurrju-juku manu wiri-jarrija. Ngulalu wiri-jarrija ngurlu-kurlu ngurrju-kurlu walya-jangkaju, ngulaju yapaku ngarninjaku. Panu-kari ngurlu marnkurrrpa-kurlu, panu-kari panu-kurlu, panu-kari panu-jarlu-nyayirni-kirli ngurlu-kurluju.”

⁹ Ngula-jangka, Jijaji-jana wangkaja, “Kuja kankulu nyurrurlarlu langa mardarni purda-nyanja-kurlangu, ngulangkujulu purda-nyangka yirriyirri-nyayirnirli!”

Niyaku kala-jana Jijaji wangkaja yimi-nyayirni-wangu jukurrrpa yapaku?

Matthew 13.10-17, Luke 8.9-10

¹⁰ Ngula-jangka, Jijaji-jana jirrnganja yanu yarlu-kurra yapa-wangu-kurra. Ngula-jangkaju, jirrnganja nyinajalkulpa-jana nyanungu-nyangu-patuku kurdungurlu-patuku manu ngalya-karirlanguku yapaku. Ngulangkujulu japurnu Jijaji, “Yangka yimi-nyayirni-wangu jukurrrpa wati-kirli ngurlu panu-kurlu, milki-yirraka-nganpa yungurnalu langa-kurra mani.”

¹¹ Junga-juku, Jijajirilki-jana pina-yimi-ngarrurnu yimi-nyayirni-wangu jukurrrpaju, yirri-puraja-jana yarda, “Kaaturluju yilyajarni yungurna-nyarra yimi-ngarrirni nyanungu-kurlu yangka kuja kajana Warlalja-Wiri nyina yapakuju. Kala ngalya-kariki yapaku, kularna-jana yimi-nyayirni-wangu warraja-mani yungulu langa-kurra-mani.

12 ‘Kujarlaju, kuja karna-jana wangka yangka yapa-kariki, nyanyi kajulu paniya-kurlurlu milya-pinja-wangurlu-juku, manu jamulu purda-nyanyi kajulu langa-kurlurlu.

Kajilpajulu milya-pungkarla jungangku, ngulaju kajikalurla pina-yani Kaatukulku. Ngula-jangkaju, Kaatu kajika-jana kulu-wangu yawuru-jarri-yijala.’”*

Jijajirli-jana milki yimi-ngarrurnu yimi-nyayirni-wangu jukurrrpa wati-kirli ngurlukungarduyu-kurlu kurdungurlu-patuku

Matthew 13.18-23, Luke 8.11-15

13 Ngula-jangka, Jijajirli-jana japurnu, “Kula kankulu marda mani nyampuju ngurlu-kurlu yimi-nyayirni-wangu jukurrrpa? Nyarrparlulku-yijalankulu milya-pinyi yimi-nyayirni-wangu-kari kajirna-nyarra yimi-ngarrirni? 14 Yangkangku ngarrkangku, yangka kujalpa warru kujurnu ngurlu, ngula ngurlu, ngulaju Kaatu-kurlangu-piya yimi-piya. Ngula-piyarlu-yijala karna-jana jaruju yimi-ngarrirni warru yapa-patu-kariki.

15 “Panu-kari yapa kalu nyina yirdiyi-piya. Ngurlu kujalu wantija yirdiyirla, kujalu jurlpungku muku ngarnu, ngula-piyarlu-yijala yapangku kalu jamulu purda-nyanyi jaru Kaatu-kurlanguju. Ngula-jangkaju, yanirni kuja-ka Juju Ngawulku, ngulangkuju kajana jurnta kanyi jaruju jurlpu-piyarlu.

16 “Ngalya-kari yapa kalu nyina tarla walya-piya. Ngurlu kujalu wantija tarlangka, kujalu ngarnaju puta yukaja tarlangka, ngula-piyarlu-yijala kalu yapangku jamulu purda-nyanyi jaruju Kaatu-kurlangu, manu kalurla ngungkurr-nyinami jarukuju wardinyi-wiyi.

17 Jaru kajana putaputa yukami langa-kurra, lawa. Ngaka kajili-jana yapa-karirli rdapakarrkanjarla jinyijinyi-mani, manu kaji-jana majurlangu rdpimi, ngulangkuju kalu wajawaja-maninjarla yampimi Kaatu-kurlangu jaruju.

18 “Ngalya-kari yapa kalu nyina walya-piya jilkarla-kurlu-piya. Purda-nyanyi-yijala kalu Kaatu-kurlangu jaruju. 19 Puta-ka wiri-jarri jaruju langangkaju. Kala warrarda kalu-nyanurla wajampajarri nyiyarningkijarraku manu wartardi-jarri nyiyarningkijarrarla nyanungu-nyangurla. Yulkami kalu-nyanurla warrarda talaku manu jurnarrpaku nyanungu-nyanguku warlaljaku. Ngulangkuju kajana warla-pajirni jaru-kujaku wiri-jarrinja-kujakuju. Kujarra-piya kula kalurla nyinami jukarurru Kaatuku, lawa.

20 “Ngalya-kari yapa kalu nyina walya walyiri-piya. Purda-nyanyi kalu jaru Kaatu-kurlangu, ngulaju kalurla ngungkurr-nyina jarukuju. Jintawarlayi-juku kalurla marlaja wiri-jarri Kaatukuju: Ngalya-kari ngari wita, ngalya-kari wita-karrikarri, ngalya-kari karrikarri-wangu kalurla marlaja wiri-jarri.”

Jijaji-kirlangu yimi-nyayirni-wangu jukurrrpa jarra-kurlu

Luke 8.16-18

21-22 Jijaji-jana yarda wangkaja, “Kulalpa-nyanu nganangku nyiyarlangu wuruly-mardakarla Kaatu-kujaku, lawa. Kapu jungangku palka-maninjarla nyanyi. Yimi ngaju-nyangu ngulaju jarra-piya. Kuja kalu yapangku wajawaja-mani nyiya mayi, kulalpalu palka-mantarla

* 4:12 Nyangka Isaiaah 6.9-10

mungangkaju. Mani kalu jarra, manu yali-kirlirli warru nyanyi kalurla. Yuwayi, jarra yali-kirlirli kajikalu palka-mani nyiyarlangu. Jarra, kuja kankulu rdulinyi mungangka, kula kankulu wuruly-yirrarni kanunjumparra parrajarlaju manu pangkingkaju ngunanja-kurlangurlaju, lawa. Yarlungka kankulu yirrarni yapaku yungulu nyanyi. ²³ Kuja kankulu nyurrurlarlu langa mardarni purda-nyanja-kurlangu, ngulangkujulu purda-nyangka yirriyirri-nyayirni!”

²⁴ Ngula-jangka, Jijaji-jana wangkaja, “Langalu rdilypirr-karriya! Langa-kurra mantalu! Nyiya-puka kajilpankulu-jana yungkarla yapa jinta-kariki, ngula-wanawana kajika-nyarra Kaaturlu yinyi. Junga! Kajika-nyarra maya-kari maya-kari yinyi! ²⁵ Nganangku-puka ya-pangku kuja-ka langa-kurra-mani wita Kaatu-kurlangu jaru, ngulaju kapurla Kaaturluju yarda pinarri-mani wiri-nyayirni jaruju. Kala kuja-ka yapa ngana-puka nyina Kaatu-kurlanguku jaruku pinarri-jarrinjawang, ngulakuju kapurla jurnta kanyi jaruju.”

Jijaji-kirlangu yimi-nyayirni-wangu jukurrpa ngulaju Kaatu-kurlangu warlalja turnu-warnu-kurlu

²⁶ Jijaji yarda-jana wangkaja, “Ngajulurlu yungurna-nyarra yirripura yimi-nyayirni-wangu jinta-kari Kaatu-kurlu yangka kuja kajana Warlalja-Wiri nyina yapakuju. Kaatu-kurlangu turnu ngulaju ngurlupiya kuja kajana watingki warru kijirni kuja-purda kuja-purda yungunyanu mangarri wiri-mani. ²⁷ Ngula-jangka, munga-kari mungakariki-ka jarda ngunami watiji, parra-kari parra-kariki-ka yakarrapardinjarla warru wapami. Purrulyun-pardimi-ka walya-jangka ngurluju. Purrulyunpa-jangka-ka wiri-jarrilki. Ngarrkanguku-ka nyanyi parrangkaju. Ngulaju kula kajana milya-pinyi nyarrpa mayi kuja kalu wiri-jarri. ²⁸ Walyangka ngurrjunga kalu purrulyun-pardi. Purrulyunpaju-ka pardi wita-wiyi, ngula-jangkaju-ka wiri-jarrimirra, ngula-jangkaju-ka wujulypalku palka-jarri. Ngula-jangka, kuja-ka wujulya lakarn-pardi, ngula-jangkaju-ka ngurluju warrajalku nyina lakarn-pardinjarla. ²⁹ Yukuri-jangka, linji-jarrilki-ka, ngulakuju karla jangkardu yanirni junma-kurlulku watiji. Jarnjarn-pakarnilki kajana ngurlu-kurluju mangarri ngarninjakungarntirliji. Ngula-piyarlu-yijala kapu-jana Kaaturlu warru turnu-mani yapa nyanungu-nyangu yungu-jana Warlalja-Wirilki nyina.”

Jijaji-kirlangu yimi-nyayirni-wangu jukurrpa ngurlu-kurlu wita-nyayirni-kirli jirdi-kirli

Matthew 13.31-32, Luke 13.18-19

³⁰ Jijaji-jana yarda wangkaja, “Nyiya-piya kalu nyina yapaju Kaatu-kurlangurla turnungka yangka kuja kajana Warlalja-Wiri nyina? Marda kalu nyina ngari marnkurrpa-mipa. Ngulaju ngulajuku. ³¹ Kaatu-kurlangu turnu ngulaju wita-nyayirni-piya ngurlupiya jirdi-piya kuja-ka wita-wiyi yirrarni walyangkaju ngurluju watingkiji. ³² Ngula-jangkaju, ngakarrangakarralku kuja-ka pardimi watiya wiri watiya-kari-piya-wangu, ngula-kurraju kalu yanirni jurllu panu-jarlulku. Yuwalilki kalu ngurrju-mani watiyarla yamangka wiringkalku. Ngula-piya-yijala Kaatu-kurlangu turnu. Jalangu marda kalurla marnkurrpa-mipa nyina yapaju. Ngulaju ngula-juku. Ngaka

kapulurla nyina yapa panu-nyayirni Warlalja-Wiriki.” Kujanya-jana Jijajiji wangkaja yapakuju.

³³ Nyampurra-piya jukurra yimi-nyayirni-wangu-piya kala-jana yimi-ngarrurnu panu. Yimi-ngarrurnulpa-jana jaru yirriyirri ri ya-paku yungulu milya-pinja-yani wita-kari wita-kariji. ³⁴ Ngulalpa-jana Jijaji wangkaja yapa-kariki, kala-jana yimi-ngarrurnu jukurra yimi-nyayirni-wangu-mipa. Kuja kala nyinaja nyanungu-nyangu-patu-kurlu kurdungurlu-patu-kurlu yapa-wangurla, ngulakuju kala-jana ngakajijala ngulangka yimi-nyayirni-wangu warraja-manu muku.

*Jijajirli pulya-manu ngapa wiri manu mayawunpa parnkanja-kurra
Matthew 8.23-27, Luke 8.22-25*

³⁵ Ngula-jangkaju, parrangka jintangka-juku wanta yukanja-warnurla, Jijaji-jana wangkaja nyanungu-nyanguku kurdungurlu-patukulku, “Yanirlipa pawurturla mangkururla murrarninginti-karikirra.” ³⁶ Junga-juku, kangulu nyanungu-nyangu kurdungurlu-paturlu pawurturla-juku. Wungujukulu yanu. Junga-juku, ngulangkajukulu-jana yapaju yampinja-yanu pirntinyarra mangkururla. Panu-karirlijili-jana puraja-juku pawurtu-patu-kari-kirli-rijala. ³⁷ Murrarni-nginti mangkurukuju murnma-juku kulkurru-juku, ngapa wiri-jana jangkardu wangkanja-yanurnu. Pawurtuju ngarra ngapa-kurralku yukayarla. Ngapajulpa parnkanjarni yanu manu parnkanjarni yanu, manulpa warralywarraly-wantija pawurtukurraju, manulpa wiri-jarrinja-yanulku ngapaju pawurturlaju. ³⁸ Kalanpa Jijaji ngunanya purdangirli pawurturla jakangka katarpirla. Ngulalu yakarra-manu kurdungurlu-paturlu, manulurla purlanjarla wangkaja, “Tiija, kula kanpa-nganpa wajampa-jarri mayi nganimpaku? Kalakarlipa muku yukami ngapangka, manu kalakarlipa muku palimi!”

³⁹ Junga-juku, Jijajirli yakarra-pardinjarla ngarrurnu mayawunpa, “Wurdungu-jarriya!” Manu ngapaku wangkajarla, “Yatayi-jarriya!” Junga-juku, mayawunpaju pulya-jarrijalku, manu ngapa wirijilpa pulya-jarrijalku. ⁴⁰ Jijaji-jana wangkaja nyanungu-nyangukuju kurdungurlu-patuku, “Nyia-jangkankulu lani-jarrija? Kula kankujulu marda wala nyina ngajuku?”

⁴¹ Ngula-jangkajulpalurla kurdungurlu-patulku marlaja paa-karrija, manupalu-nyanu wangkanja-yanu, “Ngana nyampuju wati kuja kala-jana wangka mayawunpaku manu ngapaku? Purda-nyanyi kapala mayawunparlu manu ngapangu wilji-wangurlu ngula-palangu wangkanjarla rdamu-pakarnu.”

5

*Jijajirli parlpuru-manu wati juju panu-kurlu
Matthew 8.28-34, Luke 8.26-39*

¹ Ngula-jangka, Jijaji manu nyanungu-nyangu kurdungurlu, jingijingi yanulu ngapangka mangkuru Kaliliyirla murrarninginti-karikirra ngurrara-karikirra kujalpalu yapa nyinaja yirdiji Karaja-wardingki-patu. ²⁻⁶ Yalirla ngurrararla, parntarrijalpalu pirli wiri-jarlu pirnki-kirli-kangkangu. Yalirlanya kalalu-jana milyingka yirrnaru yapa yurnunurruju. Yalirla pirnki-patu-wanarla kala nyinaja wati jinta warungka-nyayirni juju-kurlu, kala nyinaja yangarlu. Parra-kari

parra-karirli yalumpu-wardingki-paturlu yapangkuju kalalu warurnu warrarda waku-jarra manu wirliya-jarra ngalyipi-piya-kurlurlu manu jayini-kirlirli pajirninja-kujaku nyanungu-kujaku. Lawa-juku! Kala wurrangku-juku rdilyki-pungu ngalyipi-piyaju, jayiniji kala ngulaju turl-pakarnu. Kula nganangku pirrjirdi-nyayirniirli warikarla. Parra wiri munga wiri kala nyinaja pamarrparla pirnki-wana, manu kala-nyanu rdulykurdulykurr-pajurnu pirli-kirlirli, manu kala yulaja warrarda manu purlaja warrarda tarnnga.

Junga-kirli kujalu pirntinyarra-kurra-jarrija Jijaji manu nyanungu-nyangu kurdungurlu, yangka watingki juju-kurlurlu warrawarra-kangulpa-jana. Kujalu jitiwalku pawurtu-jangka, wapirdi parnkaja-jana purru-juku. Parnkanjarla mirdijirrpjirrpji pirri-manu kamparru-juku Jijajikiji. ⁷⁻⁸ Ngula-jangka, wangkajalkurla Jijajiji, “Nyuntu juju ngawungawu, jurnta wilypi-pardiyarla nyampuku watiki!”

Ngula-jangkarluju, yangkangkuju watingki purlanjarla payurnu Jijajiji, “Nyarrpa-maninpaju ngajuju? Nyuntujunpa Jijaji Ngalapi-nyanu Kaatu-kurlangu yangka kuja-ka kankarlarra nyina Warlaja-Wiri-jiki yapaku manu pirlirpa-kariki. Wiyarrpa karnangku warlkinrinjarla wangkami Kaatu-kurlangurla yirdingka, yampiyaju murrumuru-maninja-wangurlu!”

⁹ Ngula-jangka, Jijajirli payurnu, “Nyianpa nyuntuju yirdiji?”

Junga-juku, yalu-manu, “Ngajujurna yirdiji ‘Panu-jarlu-nyayirni’. Panu-jarlu karnalu jujuju nyina kaninjarni nyampurula watingka. ¹⁰ Yampiya-nganpa nyampurula-juku jurrkungka ngurrararla yilyanja-wangurlu! Wiyarrpa-nganpa yampiya!”

¹¹ Ngula-purujulpalu kutu-juku karrija pamarrparla panu-jarlu-nyayirni nguurrnguurrpaju 2,000-pala, ngulangajulpalu karrija ngarninja-karra kujalpalu-jana nguurrnguurrpakungarduyurlu yapangku jina-mardarnu. ¹² Ngula-jangka, jujujulurla wangkaja Jijajiki, “Yilyaya-nganpa yali-kirra nguurrnguurrpa-kurra yungurnalujana yaarl-yuka palkangka!”

¹³ Junga-juku, Jijaji-jana wangkaja, “Ngulaju ngula-juku. Yaarl-yukayalu-jana nguurrnguurrpaku!” Ngula-jangka, jujujulurla jurnta wilypi-pardija watiki, yaarl-yukajalkulu-jana nguurrnguurrpakuju. Ngula-jangkaju, junga-juku, ngaamalyamalya rdakardaka-parnkanjananulu pamarrparla kaninjarra-kari ngapa-kurra. Ngulajulu muku julyurl-wantija ngapa-kurra. Tarnngajukulu yukanjarla palijalku yalirla-juku ngapangka.

¹⁴ Yangka yapangku kujalpalu-jana nguurrnguurrpa jina-mardarnu, ngula-patujulu pirri-parnkaja kuja-purda-kari kuja-purda-kari jaru-kurlu kirri-kirra manu ngurra-kari ngurra-kari-kirra yalumpurla-juku ngurungka. Kujalu-jana yimi-ngarrurnu panu-kariki yapaku yangka nguurrnguurrpa-patu kujalu palija ngapangka, ngulakujulu panu-karilki yanurnu nyanjaku nguurrnguurrpakuju. ¹⁵ Ngula-jangka, yanurnulurla Jijajiki yangka kirri-wardingki-patu, ngulalu nyangu yangkaju wati warungka-wangulku kujalpa nyinaja jurnarrpa-kurlulku. Kujalu nyangu, ngulakujulurla lani-jarrijalku.

¹⁶ Yalumpurla-juku, ngalya-kari yapajulpalu karrija, kujalu yangka nyangu Jijaji kuja-jana juju yilyaja wati-ngirli nguurrnguurrpa-kurra. Ngulalu-jana nyampu-paturlu yimi-ngarrurnu kirri-wardingki-patuku.

17 Ngula-jangkaju, Jijajikilirla wangkaja jinta-juku jaruju, “Yanta nyampu-ngurlu nguru-ngurluju!”

18 Junga-juku, pina-warrkarnu pawurturla, manu yangka wati warungka-jangka ngularla wangkaja, “Yanirna nyuntu-wana!”

19 Jijajirla wangkaja, “Pina-yanta warlalja-patu-kurra, manu wangkayalku-jana kujangku Kaatu mari-jarrija nyuntuku, kujangku yali-jangka juju-jangka kirka-manu.” 20 Junga-juku, ngula-jangkaju, yangkaju wati yanu kirri-patu-kari-kirra nguru-kurra yirdi-kirra Kirri-patu-kurra Karlarla-pala-kurra, ngulaju-jana yimi-ngarrirninja-yanu jaru kuja warungka-jangka Jijajirli parlpuru-manu. Kujalu purda-nyangu yimi nyanungu-nyangu, ngulakujulurla marlaja paa-karrija-nyayirni.

Yimi nyampu ngulaju wati-kirli yirdi-kirliji Jayiruju-kurlu, manu yimi-kari ngulaju karnta-kurlu nyurnu-nyayirni-kirli

Matthew 9.18-26, Luke 8.40-56

21 Ngula-jangka, Jijajiji kulpari yanu pawurturlaju murrarninginti-kari-kirraluku-yijala ngapangka Kaliliyirla. Kujalpa nyinaja pirntin-yarrarla, ngula-kurraju turnu-jarrijalkulpalurla yapaju. 22 Nyampurla turnangka, wati jintalpa karrija yirdi Jayiruju. Jayirujulpa nyinaja Juwu ngulaju jaajikingarduyu wiri. Kuja nyangu Jijaji, ngulajurla kamparru-kirli mirdijirrpjirrpjirrpjirrinjarla parntarrinjunu wangkan-jakungarnti. 23 Wangkajarla Jijajiki, “Yaruju-jarriya! Warlkiirni kar-nangku, kapurna kirda-puka-jarrimi kanangkaku! Yantarni nyurnuku rdakangku yungunpa marnpirni yungu wankaru nyina!” 24 Junga-juku, Jijajirliji puraja Jayiruju.

Nyampurlaju turnu-warnurlu yurntirninja-yanulpalu-nyanu Jijajiwarnurlu, kujalpalu puranja-yanu. 25 Ngulangka yapangka panungka, ngula-puruju karntangku jintangku puranja-yanu Jijajiji, ngulajulpa karrija nyurnu wiri yalyukupurda kaninjarni palkangka. Ngulajulpa nyinaja nyurnu yalyukupurda kujalpa warrarda karlinja-yanu 12-palaku yulyurpuku. 26 Ngula-puruju, panungku nyangunyangurlulupalu putaputa parlpuru-manu. Muku-jana yungu talaju parlpurumaninjaku nyanunguku. Lawa! Kulalu parlpuru-mantarla. Ngulajulpa yarda maju-jarrija manu murrumuru-jarrija nyangunyangujangkaju. 27-28 Ngula-jangkaju, yimi purda-nyangulpa-jana Jijajikirli, manu-nyanu wangkaja, “Kajilparna marnpikarla Jijajikirlangu jurnarrpa, ngulaju kajikarnarla marlaja ngurrju-jarri pina.”

29 Junga-juku, purdangirli-warnurlu puranja-yanu Jijaji. Ngula jurnarrpalku marnpurnu Jijajikirlangu. Ngula yungka marnpurnu Jijajikirlangu jurnarrpa, ngula-puru-juku yalyuju rdiily-parnkaja karlinja-warnu, manu-nyanu purda-nyangu ngurrjulku raralypalku. 30 Ngula Jijajikirlangu ngangkayiji wilypi-pardija palkangurlu, ngulaju-nyanu purda-nyangu, manu karrinjarlalparla warru wapalwapal-nyangu. Ngula-jangkaju, payurnu-jana, “Nganangkujumarnpurnu jurnarrpaju.”

31 Jijajikirlangu-paturlu kurdungurlu-paturlu jangku-manulu, “Nyanyi kanpa-jana nyampu yapa panu, kuja kalu-nyanu yurntirninjanya ngalipa-nyangu-warnurlu. Nyarrpaku-yijala kanpa-nganpa payirni, ‘Nganangkujumarnpurnu jurnarrpa’”

³² Jijajirli warru nyangulpa-jana wurrangku-juku. ³³ Yangka karntapardu kuja parlpuru-manu pina, ngulajulpa lani-jarrijalku, manu mirrmirr-karrijalku Jijaji-kijakuju. Pina-yanurnu, mildijirrpjirrpjijarrinjarla parntarrinjunu Jijajiki kamparru, manu wangkajarla, “Ngajurnangku marnpurnu jurnarrpaju.”

³⁴ Jijaji wangkajarla, “Wiyarrpa, nyuntunpaju marlaja parlpuru-jarrija pina kujanpaju wala nyinaja ngajuku. Ngula-juku yanta wajampa-wangu rarralypalku.”

³⁵ Ngula-jangkaju, Jijaji kujalparla wangkaja-juku yangkaku karn-taku, ngula-puruju yapajulpalurla wapirdi yanurnu Jayirujuku nyanungu-nyangu-jangka yuwarli-jangka. Wangkajalurla Jayirujuku, “Kari-nganta lawa, nyurru kalu-nyanu waarr-pakarni witamanjirla. Kujarlaju yampiya Pinangkalpa Jijaji payirninja-wangurlu!”

³⁶ Jijajirli-jana purda-nyangu nyampu-patu, ngulalpalurla wangkaja Jayirujuku, wangkajarla Jijajiji, “Wajampa-wangu nyinaya! Wala-pukaju nyinaya ngajuku!”

³⁷ Ngula-jangkaju, Jijajirli-jana warla-pajurnu yapa panu-kariji rdnarpninja-kujaku. Marnkurrpa-mipa-jana yajarnu Piita, Jamaji, manu nyanungukupurdangka Jaanu. Ngula-mipa-jana kangu yuwarli-kirra Jayiruju-kurlangu-kurra. ³⁸ Kujalu yuwarli-kirra yanurnu, Jijajirli-jana nyangu yapa panu kujalpalu-nyanu waarr-pakarnu mar-inkingi. ³⁹ Ngula-jangka, yukajarralkulu yuwarli-kirra, payurnu-jana yapa-patu, “Nyarrparla kankulu-nyanu waarr-pakarni manu yulami kankulu? Lawa, kula kirda-puka-jarrija, jarda-jala-ngarra-ka ngunami nyampuju kurduju.”

⁴⁰ Kuja-kurraku wangkanja-kurraku, yinkalkulurla ngarlarrija Jijajiki. Ngula-jangka, kuja-panu-jana muku yilyaja yarlu-kurra yitirli-kirra panu-kariji. Kala Jayiruju manu nyanungu-parnta karnta, manu Piita, manu Jamaji, manu nyanungukupurdangka Jaanu, ngula-mipa-jana kangurnu ruumu-pardu-kari-kirra kujalpa yurntalunyanu Jayiruju-kurlangu ngunaja turduurr-ngunanja-warnu. ⁴¹ Jijajirla yarnkaja rdakaku, wangkajarla nyanungu-nyangu-juku jaru, “Taliya kumu!” Nyampu wita jaru, ngulaju-ka wangka, “Wita mardukuja, wangka karnangku, yakarra-pardiya!”

⁴² Ngula-jangkaju, rarrinki yakarra-pardija, manu karrinja-pardija. Ngula-jangkaju, wapajalku warru. Kujalu nyangu wankarulku, ngulakujulurla marlaja paa-karrija-nyayirni. (Nyurnu-wangu-wiyilpa nyinaja 12-palaku yulyurpuku ngulaju kamina-pardu-juku.) ⁴³ Ngula-jangkaju, Jijajiji wangkaja-jana, “Yimi-ngarrirninja-wangulu nyinaya! Nyampuju kula yapa-kariki yimi-ngarrirninjaku jaruju. Nyampukulurla mardukujaku witaku yungka mangarri.”

6

Najariti-wardingkirli Jijajiji juwa-kujurnu
Matthew 13.53-58, Luke 4.16-30

¹ Yangka yali-jangka kirri-jangka, Jijaji-jana jirrnganja yanu pina kurdungurlu-patuku nyanungu-nyangu-kurralku kirri-kirra yirdi-kirraju Najariti-kirra. ² Ngula-jangkaju, Jarrirtiyei Parra-nyayirni-wangurla, yanurralu yuwarli-kirra jaaji-kirra Juwu-kurlangu-kurra.

Ngulangka yungu-jana pinarri-mani yapa panu-juku kujalpalu turnu-jarrinjarla nyinaja. Kujalu wangkanja-kurra purda-nyangu Jijaji, ngulakujulurla marlaja paa-karrija-nyayirni, manulpalu-nyanu payurnu, “Nganangu nyampuju pinarri-manu kuja-ka wangkami nyiyarningk-ijarra manu-ka manngu-nyanyi rdirrinypa-nyayirni? Nyarrparlu kajana parlpuru-mani nyurnu yapaju? ³ Nyampu wati ngulaju watiya jarntirninjakungarduyu-mipa manu Miiri-kirlangu-jala kaja-nyanu. Nyanungunya-jana papardi-nyanuju Jamajiki manu Jujijiki manu Jutujuku manu Jimaniki, junga mayi kujaju? Manu nyanungukupurdangka ngawurru-nyanu-patu kalu nyinami nyampurula Najaritirla, junga-yijala mayi kujaju?” Ngulanyalpalurla nginji-wangkaja yangka Najariti-wardingki-patuju. Manu ngula-jangka, yapa ngularralurla jayi-wangkaja Jijajiki.

⁴ Kuja-kurra wangkanja-kurraju Jijajirliji-jana purda-nyanjarla janku-manulku, “Ngana-puka kuja-ka wati nyina jarukungarduyu warrkiki Kaatu-kurlanguku, kajilpa yantarla kirri-kari kirri-kari-kirra yimiki yirri-puranjaku Kaatu-kurlangu-kurlu, ngulakuju kajikalurla wardinyi-jarrimi manu kajikalurlajinta pulka-pinyi. Kala yapangku ngurrara-jintarlul kula kalu ngurrju-pajirni yali jarukungarduyu, manu kirringkarlu nyanungu-nyangurlarlul warlaljarlu kalu juwa-kijirni.”

⁵⁻⁶ Jijajirlijilpa manngu-nyangu kanunju-karirli ‘nyarrpa kujaju kula kajulu ngungkurr-nyinami manu wala nyinami?’ Kujarlaju, marnkurpa ngalya-kari-mipalpa-jana parlpuru-manu rdaka-miparlul marnpirninjarlu. Kala yapa panu-kari kapuru-panuju, ngulajulpa-jana kuja-kirli yampija parlpuru-maninja-wangurlul.

Jijajirli-jana yilyaja Kurdungurlu-patu 12-pala yimi-kirli nyanungu-nyangu-kurlu

Matthew 10.5-15, Luke 9.1-6

Ngula-jangkaju, Jijajiji warru yanu kirri-kari kirri-kari-wana, manu-jana warru pinarri-manu yapa panu. ⁷ Ngula-jangkaju, nyanungu-nyangulku-jana turnu-manu kurdungurlu-patu 12-pala yungu-jana yilyamirra jirrama-kari jirrami-kari ngurra-kari ngurra-kari-kirra. Yilyanjakungarntirli-jana yartarnarri yungu yungulu-jana jurnta yilyami juju maju yapakuju. ⁸ Ngula-jangkaju, wangkaja-jana, “Nyururlaju karna-nyarra yilyami kirri-kari kirri-kari-kirra kuja-purda-kari kuja-purda-kari. Ngulaju kankulu watiya-mipa kanyi jukati jinta-kari jinta-kari. Yani kankulu miyi-wangu, yakuju-wangu, manu tala-wangu wirrijirla-wangu, lawalu yanta. ⁹ Palkangka-juku kankulu yukanjarla kanyi jinta-puka jaatiji manu jamana-kurlangu, lawa panu-karikiji jaatikiji. ¹⁰ Kajinkili kirri-kirra yukamirra, kajili-nyarra yapangku wapirdi nyanjarla kanyirni ngurra-kurra nyanungurra-nyangu-kurra, ngulajulu nyinaka manu ngunaya yalumpurula-juku jintangka ngur-rangkaju. Ngurra-kari ngurra-kari-wangulu nyinaya jintangka-kirli kajinkili yarnkamirra yarda. ¹¹ Kala kajinkili kirri-kari-kirra yukamirra, kajili-nyarra wapirdi nyanjarla purda-nyanja-wangurlul pina-yilyami manu juwa-kijirni, ngulaju yampiyalu-jana. Yantalu-jana jurnta. Mamparl-pinja-warnurlaju, ngulajulu-jana walya jangkardu lurlurl-pungka wirliya-kurlangu-jangka. Kujarlulu kapunkulu-jana milki-yirrarni kuja kajana Kaatuju kulu nyina.”

¹² Junga-juku, jarnkujarnku yarnkajalkulu wurnalku kirri-kari kirri-kari-kirra kurdungurlu-patu yapa wungu-kari wungu-kari. Kujalpalu wapaja kirri-kari kirri-kari-wana, ngulajulpalu-jana rdipija yapa panu-kariki, wangkajalkulpalu-jana, “Pina-yaninjarlala yalala-yirraKa Kaatu wilji panu-jangka!” ¹³ Kujalpalu-jana juju-kurlu parlu-pungu yapa ngalya-kari, ngulajulpalu-jana juju jurnta yilyaja. Kujalpalu-jana parlu-pungu nyurnu, ngulajulpalu-jana maparnu jara-kurlurlu. Ngulaju maparninja-warnujulpalu junga-juku parlpuu-jarrija pina.

Nyampuju yimi Jaanu Papitaji kuja palija
Matthew 14.1-12, Luke 9.7-9

¹⁴ Jaru Jijaji-kirli wiri-jarrijalkulpa ngurra-kari ngurra-kari. Panu-kari wangkajalpalu kuja, “Kari yalumpuju yangka Jaanu Papitaji kuja pakarnu Kingi Yarurdurlu, ngulanya kulparirni yanu wankaru-jarrinjarla. Ngulangkuju kajana juju jurnta yilyami yapakuju, manu parlpuu-mani kajana nyurnu-jangka.”

¹⁵ Kala panu-karijilpalu wangkaja, “Kari yalumpuju marda yangka Layija kujalpa nyinaja nyurru-wiyi Kaatu-kurlangu jarukungarduyu.”

Kala panu-karijilpalu wangkaja, “Kari yalumpuju marda jarukungarduyu-kari yangkarra-piya kuja kalalurla marlaja wangkaja Kaatuku nyurru-wiyi.”

¹⁶ Kala kuja Kingi Yarurdurlu purda-nyangu Jaanu Papitaji marda, ngulakuju-nyanu wangkaja, “Yalumpuju, yangka kujarna waninja turlpakarnu. Kaaturlu-jala wankaru-manu pina!”

¹⁷ Nyampurrakungartiji, junga pakarnu Jaanu Papitaji Kingi Yarurdurlu kamparru-wiyi. Yalirli Kingi Yarurdurlu ngulangkujurla jurnta kangu kali-nyanu papardi-nyanu warlaljaku nyanungukupurdangkaku yirdikiji Pilipiki. Nyanungu karntaju yirdiji Rdurdiyaju. ¹⁸ Jaanu Papitaji kalarla warrarda wangkaja Kingi Yarurdukuju, “Yampi-yarla karnta-kari kukurnu-purajiki! Nyuntujunpa kuruwarri rdilyikipungu Kaatu-kurlangu! Yungkarla pina kali-nyanu warlaljaku.”

¹⁹ Kuja-panunya kapu pungkarla kulungkuju Rdurdiyajurlu Jaanu Papitaji tarnga-kurra. Kuja-kujakuju Kingi Yarurdu wangkaja-jana nyanungu-nyanguku yurrkunyuku, “Jaanu Papitaji yirrarninjintalu rdaku-kurra!” Jungajukulu yurpurnu rdakungka. Yalumpurla-kirli rdakungkalpa Jaanu Papitaji mardarnu Kingi Yarurdurluju. ²⁰ Lani-jarrijalparla Jaanu Papitajikiji, ngulajulpa milya-pungu kujalpa Jaanu nyinaja Kaatu-kurlangu warrkini jungarni. Ngampurrparlu manu wardinyirli kala purda-nyangu Jaanu Papitaji yirri-puranja-kurra. Kalarla jarukuju paa-karrija-juku Kingi Yarurduju, ngulangkuju kala wajampa-manu jarungkuju.

²¹ Yalirli yangkangku karntangku Yarurdiyurlu kala purda-nyangu warrarda ‘jalangurlu-japarna pinyi Jaanu Papitaji, kari ngakaku-japarnarla pardarni.’ Junga-juku, ngakarrangakarralku Kingi Yarurdurlu turnu-manu-jana nyanungu-nyangu yurrkunyuku-patu ngardarrikurlangu-patu manu wiriwiri-patu-kari yangka kuja kalalu-jana wiri-kari wiri-kari nyinaja Kalilijirra kirri-kari kirri-karirra. Turnu-manu-jana kurapaka ngarninjaku nyanungu-nyangukuju. Nyampurla

kurapakarla ngarnulpalu mangarri manu pama. ²² Ngula-kurra-juku Rdurdiyaju-kurlangu kurdu-nyanu kamina yaninjarla milki-wirntijalpa-jana milkarraku. Ngulakujulurla wardinyi-nyayirni nyinaja kaminaku wirntinja-warnuku. Ngula-puru-juku Kingi Yarurdurla wangkaja kaminakuju, “Nyiya kanpa wardu-pinyi ngampurrparluju? Kajinpa ngampurrpa nyina nyiyaku, ngulaju karnangku yinyi nyiyarningkijarra.” ²³ Kingi Yarurdurluju warrardalparla jangkupungu, manulparla wangkaja, “Kaaturlu kaju milya-pinyi kuja karnangku junga wangka. Ngajuju payika yijardurlu nyiyarningkijarakuju. Kapurnangku yinyi ngalya-kari ngaju-nyangu ngurrara, ngaju-nyangu tala, ngaju-nyangu jurnarrpa kajinpaju payirni! Kularnangku nyiya witarlangu jurnta mardarni!”

²⁴ Ngula-jangkaju, yanurla ngati-nyanuku Yarurdiyuku, manu payurnu, “Ngati, kingirliji ngarrurnu nyiyarlanguku nganta yungulparna payikarla, ngula-warnurlu kajikaji yinyi. Nyiyakulparna payikarla?”

Ngati-nyanujurla wangkaja, “Kujarlu payika, ‘Kangkarniji jurru Jaanu Papitaji-kirlangu turl-pakarninjarla mardungka.’”

²⁵ Junga-juku, parnkajarla pina Kingi Yarurduku, ngulajurla kuja wangkaja, “Kangkarniji jurru Jaanu Papitaji-kirlangu turl-pakarninjarla jalangu-juku mardungka!”

²⁶ Kuja kuja-kurra purda-nyangu Kingi Yarurdurlu, marilkirla mularra-jarrija Jaanu Papitajikiji. Kula kaminaju nyarrparlu mamparl-pungkarla kujarla jangku-pungu nyiyarningkijarra milparni-warrarla kamparru-wiyi. ²⁷⁻²⁸ Junga-juku, yilyaja jinta yurrkunyu nyanungu-nyangu junma kurrirdi-kirli. Yanu kaninjarni rdaku-kurra kurinpuju-kurra. Turl-pakarnunjunu jurru Jaanu Papitaji-kirlangu, manu kangurnu pina mardungka jurru-mipa. Mardungka-juku jurru Jaanu Papitaji-kirlangu yungurla yangka karnta-parduku, manu kangurla ngati-nyanuku nyanungukupalanguku Yarurdiyuku.

²⁹ Junga-juku, kujalu purda-nyangu Jaanu Papitaji-kirlangu-paturlu kurdungurlu-paturlu, manunjunulu milyingka yirrarninjakulku.

Jijajirli-jana mangarri yungu panu-jarlu-nyayirniki wati-patuku 5,000-palaku

Matthew 14.13-21, Luke 9.10-17, John 6.1-14

³⁰ Ngakarrangakarra, kujalurla Jijajiki kulparirni yanu Kurdungurlu-patu Wiriwiri yangka 12-pala, yimi-ngarrurnulurla, “Panukurnalujana jurnta yilyaja juju, manu panu-kari nyurnu, ngulajulu-nganpa parlpuru-jarrija marlaja. Manu ngula-jangkajurnalu-jana pinarri-manu jaru Kaatu-kurlangu.” ³¹ Panu-jarlu-nyayirni-kirli kalalurla Jijajikiji turnu-jarrija, manu kalalu panungku-kirli warru puranjinaanu. Lawa-juku, Jijajiji manu nyanungu-nyangu kurdungurlu-patu kalalujana kapakapa-manu mangarri ngarninjakuju nyanungu-patu-mipaku yangarluku nyinanjaku. Kujarlaju Jijajiji wangkaja-jana nyanungu-nyangu-patuku, “Yankurlipa yapa-wangu-kurra yungurlipa nyina yangarlu mata-jangka wiyarra.” ³² Junga-kirli, warrkarnulu pawurtupardu-kurra ngapangka yaninjaku. Yanulkulu mangkururla wita-wangurla murrarninginti-kari-kirra yungulu yangarlu nyina yapa-kujaku.

³³ Nyangujukulu-jana yapa panu-jarlu-karirliji, wangkajalu-nyanu, “Kari yinya kalu yanirra Jijaji manu nyanungu-nyangu kurdungurlu-patu.” Yalumpu-wardingki-patu kirri-kari kirri-kari-ngirli milya-pinjarla parnkajalu warru-ngirntiri pirntipirntirla yali-kirra kujalpa yanurra Jijajiji nyanungu-nyangu-kurlu kurdungurlu-patu-kurlu. Ngula-puruju Jijaji manu nyanungu-nyangu kurdungurlu-patu yanurnu-jukulpalu kulkurrurni-jiki mangkururlaju. ³⁴ Kujalu yukajarra murrarninginti-kari-kirra mangkuru wita-wangu-jangka, ngulajulu jitija walya-kurra. Ngula-jangkarluju-jana Jijajirliji parlu-pungu yangkaju yapa panu-jarlu kamparrurla pirntinyarrarla. Kujajana nyangu, mari-jarrija-jana wiyarrpaku jiyipi-piyaku kuja kalu wapakarra wapa. Kulalpa-jana ngananku warrawarra-kangkarla. Ngula-jangka, wangkajalku-jana, manu-jana pinarri-manu maya-kari maya-kari Kaatu-kurlanguju. ³⁵ Ngula-puruju wantajulpa kanunju-jarrinja-yanu wurajiwurajilki. Yaninjarla wangkajalurla nyanungu-nyangu kurdungurlu-patu Jijajikiji, ³⁶ “Nyampuju karlipa nyina kulkurrukulkuru-nyayirni, manu wantaju-ka yukanjarra-yanilki. Yilyayalku-jana yungulu mangarri-kirra yani kirri-kari kirri-kari-kirra yungulu-nyanu maninjini.”

³⁷ Ngula-jangka, Jijajiji wangkaja-jana, “Nyurrurlarlulu-jana yungka mangarriji!”

Nyanungu-nyangu kurdungurlu-patu wangkajalurla, “Ngampurrpa kanpa nganimpaku nyina yungurnalu mangarri payi-maninjini nyampurraku tala wiri-nyayirni-kiriliri?”

³⁸ Jijajirli payurnu-jana, “Nyajangu kankulu mangarri mardarni nyampurlaju? Yantalu, warru nyangkalurla.”

Junga-kirli, warrulu wapaja yapa panu-wana. Ngulangujulu parlu-pungu mangarri rdaka-pala kapurdu manu jirrama yawu-jarra. Yanurnulurla Jijajiki, manulurla wangkaja, “Lawarla panukuju. Nyampu-miparnalurla parlu-pungu rdaka-pala kapurdu mangarri manu jirrama yawu-jarra.”

³⁹ Ngula-jangka, Jijaji wangkaja-jana, “Wangkayalu-jana yapa panuku-juku, manu nyinanja-yirrakalu-jana turnu-kari turnu-kari yungulu nyinami marnangka yukurirla.” ⁴⁰ Junga-kirli, pirri-manulu turnu-kari turnu-kari 50-pala-kari marda manu marda 100-pala-kari. ⁴¹ Ngula-jangka, Jijajirli manu mangarri yangka kapurdu rdaka-pala manu yawu-jarrarlangu. Kankarlara nyangu nguru-kurra-pinangu, yati-wangkajarla Kaatuku, “Wapirra, yungurnangkulu yati-wangka nyampukuju mangarriki.” Ngula-jangka, rdilykirdilyki-pungu-jana mangarri manu yawu-jarra witawita-karda-nyayirni, manu yungu-jana nyanungu-nyangu kurdungurlu-patuku. Ngulangujulpalu-jana kanjarla warru yungu wita-kari wita-kari mangarri manu yawu turnu-kari turnu-kariki yapaku panuku-juku. ⁴² Panungku yapangkulu ngarnu pirda-karda-nyayirni. ⁴³⁻⁴⁴ Ngula-jangkaju, kurdungurlu-paturulujulu warru manu yuljaju mangarri manu yawu yakuju-patukurra wiri-jarlu-kurra 12-pala-kurra. Ngulalpalu jurrupuly-ngarnu yali yakuju-patu. Wati-paturlu yangka kujalu mangarriji ngarnu pirda-karda, ngulaju 5,000-palarlu.

*Jijaji kankarlumparra wapanja-yanu mangkuru Kalilyirla
Matthew 14.22-33, John 6.16-21*

⁴⁵ Ngula-jangkaju, Jijaji-jana wangkaja nyanungu-nyangu kurdungurlu-patuku, “Nyurrurla-patu, kapparrulu yanta pawurturla murrarninginti-kari-kirra mangkururla kirri-kirra Pijata-kurra. Ngaju-jala karna-jana yilyami yapa nyampurraju nyanungurra-nyangu-kurra ngurra-kurraju.” Junga-kirli warrkarnulu nyanungu-nyangu kurdungurlu-patuju pawurtu-kurra, manulu yarnkajarra mangkururla. Jijajirli yilyaja-jana nyampurra panu-jarlu yapa ngurra-kurra. ⁴⁶ Kuja-jana Jijajirli yilyaja manu jakuru-pungu yangka kurdungurlu-patu, ngula-jangkaju, nyanungu warrkarnu kankarlarra pirli-kirra yungurla wangkami Kaatuku.

⁴⁷ Warurru-jarrijalkurla. Ngula-puruju Jijaji-kirlangu kurdungurlu-patuju yanurra-jukulpalu kulkurrurni-nyayirnilki mangkururlaju. Yangka Jijajiji ngulajulpa jintalku nyinaja warrarda pirlingkaju. ⁴⁸ Yangka kurdungurlu-patu pawurtu-kurlu kulkurrirni mangkururlajulpalu rdatarr-nyinaja mayawunpa jungarni. Miparrpalpa-jana mayawunparluju luwaluwarninja-yanu. Pawurtu yangka ngapangka, ngulajulpalu watiya-kurlurlu kirrirdikirrirdi-kirlirli jurru pilirripilirri-kirlirli puta yaruju-maninja-yanu jinta-kari jinta-karirli. Lawa-juku, mayawunpajulpa pirrjirdi-jiki wangkaja. Ngakarrangakarra rangkarr-kurlu-karrikarrilki, Jijajirli nyangu-jana nyanungu-nyangu kurdungurlu-patuju yangka pawurtu-kurlu kujalpalu putaputa yanurra mayawunpa-puru, ngulaju mangkururla-juku kulkurrirni. Jijajiji pina jitinja-yanu kaninjarrakari pirlingkaju, manu jungarni-warrangu ngapangka mangkururla yarnkajarra kankarlu nyanungu-nyangu kurdungurlu-patu-kurrapinangu. Kapu jingijingi-jala yantarla nyampu kurdungurlu-patuwana parrpardalya. ⁴⁹⁻⁵⁰ Nyangujukulu yangkaju kurdungurlu-paturlu Jijaji kujalpa yanurra kankarlu ngapangka. Nyangulu kulangantalpa manparrpa wapanjinarni, ngulakujulurla lani-jarrija muku purlanja-karra purlanja-karra, “Waraa! Manparrpa, manparrpa!”

Jijaji wangkaja-jana, “Wayi...ngajujurna Jijaji! Lani-wangulu nyinaka!” ⁵¹ Junga-juku, Jijajiji yanurra-jana pawurtu-kurra, warrkarnu pawurturla. Kuja warrkarnu, mayawunpa yangka pirrjirdi-parnkanjarnu rdiily-parnkaja, yatarnpirri-jarrija kapanku. Nyanungu-nyangu-patu kurdungurlu-patu jintangka-juku mukulurla marlaja paa-karrija-nyayirni. ⁵² Ngurrrpa-jukulu nyinaja Jijajiki yartarnarri-kirliki, yangka kuja-jana nyarrparlu yungu mangarri panu-jarlu yapaku.

*Jijajirli-jana yapa nyurnu parlpuru-manu kirringka Nijiruturla
Matthew 14.34-36*

⁵³ Kujalu yukajarra ngaka pawurtu-kurlu murrarninginti-kari-kirra Nijirutu-kurra, pawurtu-jangkalu jitija muku. Ngula-jangkajulu jitinjarla pawurtuju warurnu watiya-kurra. ⁵⁴ Kujalu yampijarra pawurtu, panu-karirli yapangku kapankulu milya-pungu Jijajiji. ⁵⁵ Nyampu-wardingi-paturlu kujalu milya-pungu Jijaji, kapankulu warru parnkaja yimi-kirliji yalumpurla ngurrararlaju. Nyarrparawana-puka kujalpa wapaja nyanungu-nyangu kurdungurlu-kurlu, yapa-patu-karirliji milya-pinjarla kalalurla kangurnu nyurnu-watiji pangkarrarla ngunanja-kurra jarnangku. ⁵⁶ Nyarrpara-wana-puka

kuja kala Jijaji warru wapaja yalirla ngurrararla, yapangku kalalu-jana kanjarla-yirrarnu nyurnu-wati nyanungu-nyangurlu warlalja-kari warlalja-karirli mangarri-kirlangu-kurra japu-kari japu-kari-kirra Jijajiki nyanjaku. Kalalurla purlanjarla wangkaja nyurnu-patu Jijajiki, “Ngurrju-manta-nganpa! Marnpirnirngankulu jurnarrpa yungurnalu ngurrju-jarri!” Yangkanku kuja kalalu marnpurnu jurnarrpa Jijaji-kirlangu, ngulaju kalalu kapanku ngurrju-jarrija jintawarlayi-jiki.

7

*Juwu-kurlangu-kurlu kuruwarri-kirli nyurnunyunu-kurlangu-kurlu
Matthew 15.1-9*

¹ Ngakarrangakarralku, yanurnulurla kurlirra-jangka Paraji-patu manu ngalya-kari kuruwarrikingarduyu-patu Jurujulumu-jangka Jijajikiji. ² Kujalurla yanurnu Jijajiki, nyangulu-jana Jijaji-kirlangu kurdungurlu-patu kujalpalu ngarnu mangarri rdaka parljirninjawangurlu. Kulalu-nyanu rdaka-wiyi nyanungurrarlujuru parljurnu. ³ Nyampurrarluru Paraji-paturlu manu panu-jarlu-karirli Juwu-paturlu kalalu puraja jinta-juku kuruwarri nyurru-warnu-patu-kurlangu yangka kuja kalalu nyurnunyunurlu nyanungukupalangu-paturlu puraja nyurru-wiyi. Kuruwarri nyanungu-nyangurla kalalu-nyanu parljurnu-wiyi rdakaju ngarninjakungarntirli miyikingarntirliji. ⁴ Kuja kalalu mangarri kangurnu maninjarla japingi-jangka, kalalu yirrarnu-wiyi ngarninjakungarntirliji. Ngarninjakungarntirli kalalu-nyanu rdaka-wiyi parljurnu, manu kalalu kartaku-patu manu kartaku-patu witawita manu mangarri purranja-kurlangu ngamimpa-patu parljurnu nyanungu-nyangurlaju kuruwarrilaju. Kala kajili miyi nganjarla parljirninjawangurlu nganta, ngulangkuju kapulu rdilykipungkarla nganta kuruwarri. Ngulaju junga nganta.

⁵ Wangkajalurla Jijajikiji Paraji-patuju manu kuruwarrikingarduyu-patuju, “Nyiyaku kalu nyuntu-nyangu kurdungurlu-paturlu ngarni mangarri rdaka parljirniinjawangurluju? Kuruwarri kalu rdilykipinyi yangka ngalipa-nyangu kujalu-ngalpa yungu manu pinarri-manu nyurnunyunurlu ngalipa-nyangurlu nyurru-warnu-paturlu.”

⁶ Jijajirli-jana ngarrurnu, “Yangka kuja Yijayarlu jarukungarduyurlu yirrarnu Payipulurla nyurru-wiyi, ngulajulpa wangkaja nyurru-wiyiji nyurrurla-kurlu milkarranji-kirli. Kuja yirrarnu Payipulurla Yijayarlu: ‘Kuja-ka Kaatuju wangkami, “Nyampu yapa panu-juku kalu wangka ngaju nganta kajulu wiri-pajirni lirrangu wilji-wangurlu nganta, kala lawa. Wurnturu kajulu ngajukuju jurnta nyinami. ⁷ Jamulu kajulu purami ngaju. Ngaju-nyangu nganta kalu-jana kuruwarri pina-yirrarni nganta, kala lawa. Nyanungurra-nyangulku kalu-nyanu warlalja kuruwarriji ngurrju-mani, manu ngula-kurlurluju kalu-jana pinarri-mani yapa ngalya-kari ngaju-nyangu-kurlurlu nganta.”’*
Yuwayi, kujanya Yijayarluju yimiji yirrarnu nyurrurla-kurlu milkarranji-kirli.”

⁸ Kujarlunya Jijajirli-jana yarda kurnta-ngarrurnu, “Nyurrurlarlu kankulu mardarni manu purami yapa-kurlangu kuruwarriji, lawalkunkulurla Kaatu-kurlangu kuruwarriki.

* 7:7 Nyangka Isaiah 29.13

⁹ “Nyiya-jangka kankulu nyurrurla kuruwarriki Kaatu-kurlanguku nyina purda-nyanja-wanguju yungunkulu purami kuruwarri-kari nyurrurla-nyangu nyurnunurnu-kurlanguju? ¹⁰ Kujanya Kaaturluju yungurla Mujujukuju, ngulaju-ka kuja kuruwarriji wangkami, ‘Linpangku-palangu purda-nyangka kirda-nyanu manu ngati-nyanu wilji-wangurlu!’* Nganangku-puka kajilpa-palangu kulungku ngarrirni kirda-nyanu manu ngati-nyanu, ngula-panuju yapa-karirlijilpalu tarnnga-kurra pungkarla.’* Kujaju Kaatu-kurlangu kuruwarri. ¹¹ Kala nyurrurla-nyangu kuruwarrirla kankulu wangkami kuja, ‘Yapangku kajilpa-palangu jurnta kangkarla mangarri manu tala manu jurnarrpa nyanungukupalangu-jarrakuju, nyampurranya kajilparla warntarri yungkarla Kaatuku, ngulaju nganta ngurrju-nyayirni.’ ¹² Ngula-jangka kajikankulurla marda wangka yangka yapaku, ‘Ngulanparla nyuntulurlu nyampurra nyiyarningkijarra yungu Kaatuku, ngulaju yungunpa-palangu warrawarra-kanja-wangulku jurnta nyina nyuntukupalangu-jarraku.’ Kujanya nyurrurla-nyangu kuruwarriji-ka wangkami ngulaju jarrwara-nyayirni! ¹³ Kujarlunya kankulu kuruwarriji Kaatu-kurlanguju yampimi purda-nyanja-wangurlu, manu kankulu purami nyurrurla-nyangu kuruwarri warlaja-puka. Ngulaju kula kankulu nyampu-mipa-juku Kaatu-kurlangu kuruwarriji rdilyki-pinyi, panu-jarlu-nyayirni kankulu rdilyki-pinyi kuruwarriji nyiyarningkijarrarla.”

Kujarrarlunya kyanu yapangku kapakapa-mani Kaatu-kurlangukujaku kuruwarri-kijaku puranja-kujaku

Matthew 15.10-20

¹⁴ Ngula-jangkaju, Jijaji-jana yarda purlaja yapa-karikilki, manulurla yanurnu, ngulakuju-jana wangkaja, “Nyurrurlarlu panungku-kirli, purda-nyangkajulu kajirna-nyarra nyampu wangkami! Langa-kurra-mantalu! ¹⁵ Nyiya-puka mangarri kajirlipa lirrangku ngarninjarla muru-pinyi, kulalpa-ngalpa kapakapa-mantarla Kaatu-kurlangukujaku kuruwarri-kijaku puranja-kujaku, lawa! Kala nyiyarningkijarra yali kuja-ka yapa wangkami majumaju lirra nyanungu-nyangu-jangka manu nginyinginyi-jangka, nyampurrarlunya kyanu kapakapa-mani Kaatu-kurlangu-kujaku puranja-kujaku. ¹⁶ [Kuja kankulu nyurrurlarlu langa mardarni purda-nyanja-kurlangu, ngulajulu purda-nyangka yirriyirri-nyayirnirli!”]

¹⁷ Ngula-jangkaju, kuja-jana yampinja-yanu yapa panu nyanungu-nyangu-kurrarlu yuwarli-kirrarlu, ngakalkulu yarda japurnu nyanungu-nyangu-paturlulku kurdungurlu-paturluju ngulaju kujarlu, “Warraja-manta-nganpa ngula yimi-nyayirni-wangu jukurpa nganimpaku, yangka nyiyarningkijarra-kurlu kuja kanganpa lirra-kurra-jarri manu lirra-jangka wilypi-pardimi.”

¹⁸ Jijaji wangkaja-jana, “Nyurrurlarlangu-jukunkulu ngurrrpa-nyayirni mayi yalirra-piya-juku? Kula kankulu mayi langa-kurra-mani ngaju-nyangu jaruju? Kajilpa yapangku nganjarla nyiyarningkijarra mangarri manu kuyu, kulalpa yalumpurlu nyiyarningkijarrarlu kapakapa-mantarla Kaatu-kurlangu-kujakuju kuruwarri-kijaku puranja-kujaku. ¹⁹ Kuja-ka yapangku ngarni mangarri nyiya-puka,

* **7:10** Nyangka Exodus 20.12, Deuteronomy 5.16   * **7:10** Nyangka Exodus 21.17

yalumpurlu mangarrirli ngarninja-warnurlu kula-ka maju-mani kurturdu, lawa. Kanunju-ka miyalu-kurra yani. Ngula-jangka miyalu-jangka ngakaju-ka jingijingi yani kuja-purda-kari riwariwarla.” (Kuja nyampu wangkaja Jijaji, nyiyarningkijarra mangarri yalumpu ngurru-pajurnu ngarninjaku.)

²⁰ Jijaji-jana yarda wangkaja nyanungu-nyangu kurdungurlu-patuku, “Nyia manu nyarra kuja-ka wilypi-pardi nginyinginyingirli yapa-kurlangu-ngurlu, wangkami kuja-ka, ngulangunya-ka kapakapa-mani yapaju Kaatu-kujaku puranja-kujaku. ²¹⁻²² Nyampuju jaru junga karna-nyarra wangka. Majumaju ngulaju-ka nginyinginyirla nyanungu-nyangurla mardarni yapangkuju. Warrarda-ka manngu-nyanyi majumaju. Kujarlanya kajika marda nyina mannganju, purunjunju marda, yapa tarnga-kurra pinjanu marda, kalykuru marda, purlurlpa marda, maju-maninja-palka marda, yimirr-yinja-palka marda, kajika marda nyina kurnta-wangu, ngurru-nyanja-palka marda, nginji-wangkanja-palka marda, kajika-nyanu marda pulka-pinyi wiringki nganta jiliwirri, manu kajika manyu-pinyi Kaatu-kurlangu kuruwarri. ²³ Nyampurrarlunya-ka kapakapa-mani yapaju Kaatu-kurlangu-kujaku kuruwarri-kijakuju puranja-kujakuju, kuja-ka manngu-nyanyi majumaju.”

Jijajirli parlpuru-manu karnta-kurlangu yurntalu-nyanu

Matthew 15.21-28

²⁴ Ngula-jangkaju, ngaka-pardu-karilkiji Jijajiji kujalpa-jana wangkaja nyampurra-patuku yapaku, ngulaju yampijarralku-jana, yanulku-jana jurnta ngurrara-kari-kirra kirri-kari-kirra yirdi-kirraju Taya-kurra. Kuja yukaja nyampu-kurra kirri-kirra, ngulaju wuruly-yukaja yuwarlirla yapa ngalya-kari nyanja-kujaku. Lawa, kula wuruly-nyinakarla, ngulajulu panu-pardu-karirliji milya-pungu-juku yapa-patu-karirliji, nyangulu nyarrpararla kujalpa nyinaja. ²⁵⁻²⁶ Ngula-jangka, karntarla yanurnu Jijajiki yapa-kari kula-nganta Yijirali-pinki Juwu, lawa. Kala ngurrara-kari-wardingki yapa-kari Jayirupunija-wardingki. Yurntalu-nyanujulpa mardarnu nyampurlu karntangkuju juju-kurlu maju-kurlu. Yalumpurlu karntangku purda-nyangu Jijaji yilpa nyinaja Tayangka. Kuja purda-nyangu, yanurnurla nyanunguku manu parntarrinunu Jijaji-kirlangurla jamanarla. Manu warlkurnu Jijajiji, “Wiyarrpaku mari-jarriyaju, mari-jarriyaju wiyarrpaku! Ngaju-nyangurlu yurntalparluju-ka mardarni juju. Mari-jarriyarla, manu jurntarla yilyaya juju!”

²⁷ Jijajirliji wurra-manu kamparru-wiyi payirninja-kurraju, manu wangkajarla karntaku, “Kamparruju kurdukurdu-wiyirnalua-jana pirda-mani, manu jarntukuju ngakalku karnalu-jana yinyi. Kajilparna-jana kuja mangarri jurnta kangkarla kurdukurduku manu yungkarla jarntuku, kujaju warntarla majumaju.”

²⁸ Ngula-jangkaju, nyampu karntaju pinarla wangkaja Jijajiki, “Yuwayi, kujaju junga-nyayirni! Kala jarnturlanguju kalu warru nyinami tayipulurla kanunjumparra, manu kalu ngarni wita-kari wita-kari kuja-ka patapata-karri yulja walya-kurra.”

²⁹ Junga-juku, Jijajirliji kapanku yalu-manu, “Yuwayi, junga kanpa wangkami kujaju nyuntuju. Kujarlaju, kajinpa yani pina ngurra-kurra,

nyuntu-nyangu yurntalu-nyanu kapunpa parlu-pinyi ngurrjulkuyijala. Nyurrurnarla jurnta yilyaja jujuju.”³⁰ Junga-juku, yalumpuju karnta karrinja-pardija, karrinja-pardinjarla yarnkaja kulpari ngurra-kurra nyanungu-nyangu-kurraju. Kuja yukajarni yuwarli-kirra nyanungu-nyangu-kurra, parlu-pungu nyanungu-nyangu yurntalu-nyanu, ngunajalpa ngurrjuku pangkingkaju. Junga-nyayirni, jujujurla nyurru-juku jurnta yanu nyanungu-nyangu yurntalu-nyanukuju.

Jijajirli parlpuru-manu wati warungka wangkanja-wangu

³¹ Ngaka-karilki Jijaji yarnkajarra warru kirri-jangkaju Taya-jangka, yanu kirri-kari-kirra yirdi-kirraju Jirdana-kurra. Kuja yaninja-yanu jingijingi kulkurru-jarra kiringka, jingijingi-kirli yanu ngurrara-kari-wana kujalpalu ngarrurnu Kirri-patu Karlala-pala. Ngula-jangka, ngulaju yanu jingijingi-kirli mangkuru Kaliliyi-kirra.³² Yalirla, yapa panu-karirli kangurnulu wati Jijaji-kirra. Wangkajalurla, “Nyampuju wati warungka manu wangkanja-wangu. Kula-ka wangka nyiyarlangu jaru.” Kujalu kangurnu nyurnu, warlkurnulu Jijajiji, “Marnpika wiyarrpa rdaka-jarrarlu parlpuru-jarrinjaku!”

³³ Junga-juku, Jijajirliji nguru-yirrarnurla yangkakaju warungkaku wurnturu-karrikarri yapa-wangu-kurra yapa ngalya-kari nyanjakujaku. Junga-juku, yalirlaju yurrujurla, rdaka-jarralkurla yukaja langa-jarrarlaju warungkakaju, manu-nyanu nyinypa-kujurnu rdaka nyanungu-nyangu-kurra Jijajirliji, ngulajurla nyinypaju yirrarnu watikiji jalanyparla.³⁴ Ngula-jangka Jijajirliji nyangu kankarlarra-kari yalkiri-kirra, manu ngaany-kujurnu matangku, manu wangkajarla nyampu watiki, “Yipitata!” Ngulaju kujaju nyanungu-nyangu jaru, “Lirraju, raa-parnkaya!”

³⁵ Junga-kirli yalumpurla-kirli Jijaji purda-nyangu wangkanja-kurra warungka-jangkarluju. Nyanungu-nyangu lirraju raa-parnkaja manu wangkanjakulku rdirri-yungu junga-nyayirni yurrkurduju-wangu.³⁶ Jijajirli kangu pina nyampuju wati nyanungu-nyangu-kurra puntupatu-kurra-yijala. Nyangulkulu, manu purda-nyangulu wangkanja-kurra ngurrjuku. Ngula-jangkaju, Jijajiji wangkaja-jana, “Yimi-ngarrirninja-wangulu nyinaka nyampuju kujarna parlpuru-manu!” Kala-jana panu-jarlu wuruly-ngarrurnu Jijajirli, “Nynakalu yimi-ngarrirninja-wangu!” Kuja-kurra kula kalalu purda-nyangu, kalalujana warru yimi-ngarrurnu Jijajirli kuja parlpuru-manu yangka warungka manu wangkanja-wangu.³⁷ Kuja kala nganangu-puka purda-nyangu kujarra jaru, ngulakujurla marlaja paa-karrija-nyayirni. Manu kalalu wangkaja, “Kuja kajana Jijajirli warru parlpuru-mani yapa, ngulaju pirrjirdi-nyayirni! Parlpuru-mani kajana jilyki-nyayirni manu wangkanja-wangu, ngulaju kalurla marlaja wangka manu purda-nyanyi jilyki-jangkarluju.”

8

Jijajirli-jana mangarri yungu panu-jarlu-nyayirniki yapaku 4,000-palaku

Matthew 15.32-39

¹ Ngaka-pardu-karilki, yapa panu-karrijilpalurla turnu-jarrija Jijajikiji jaruku purda-nyanjaku. Yarnunjukulkulpalu nyinaja miyi-wangulku. Junga-juku, Jijaji-jana wangkaja kurdungurlu-patuku,² “Nyampuku

yapaku, mari-jarri karna-jana miyi-wanguku kuja kalu yarnunjuku nyina, kujajulu jirrnganja nyinaja nyampurla manangkarrarla parrapatuku marnkurrpaku. ³ Panu-karijili yanurnu nyampu-kurraju nguru wurnturu-jangka. Kajilparna-jana pina-yilyayarla yarnunjuku miyi-wangu-jangka wurnturu-kurra nyanungurra-nyangu ngurra-kurra, ngulaju kajikalu marrmarrpa-jarrinjarla wantimi kulkurru yirdiyirila yarnunjuku miyi-wangu-jangka.”

⁴ Ngula-jangkaju, payurnulu kurdungurlu-paturlu Jijajiji, “Nyarrpararlarnalu-jana miyiji nyampurlaju manangkarrarla ngayimani? Yapa nyampuju panu-nyayirni kalu nyinami.”

⁵ “Nyajangu kankulu miyiji mardarni kapurduju?”

Kurdungurlurlujulu jangku-manu Jijajiji, “Wirliki-pala karnalu kapurduju miyiji mardarni.”

⁶ Junga-juku, Jijajiji-jana wangkaja yapa panuku-juku, “Pirri-maninjarla nyinayalu walyangka.” Ngula-jangkaju, manu miyiji, yati-wangkajarla Kaatukuju “Wapirra, yungurnangkulu yati-wangka nyampukuju mangarriki.” Ngula-jangka, rdilyki-pungu mangarriji wita-kari wita-kari. Yungu-jana mangarriji rdilykirdilykipinjarla kurdungurlu-patuku, manulu-jana kurdungurlu-paturluju warru yungu yapa panukulku. ⁷ Manu ngula-puruju kurdungurlu-paturluju mardarnulpalu palka-yijala yawu-patuju witawita. Ngulakujurla Jijajiji yati-wangkaja-yijala Kaatukuju, manu-jana yarda wangkaja kurdungurlu-patuku, “Yungkalu-jana warru yapaku.” Jungajuku, warrulu-jana yungu. ⁸⁻⁹ Junga-juku, yapa panu-jarlu-nyayirnirli 4,000-palarlu, ngulangkuju ngarnu jintakumarrirnirli-jiki nganyuku-karda. Ngula-jangkarluju kurdungurlu-paturluju, warulpalu manu yuljaju yakuju-kurra wirliki-pala-kurra. Ngulangkuju kankarlarra-nyayirnirli-pa yakuju-paturluju jurrupuly-ngarnu. Ngula-jangkaju, Jijajirliji yilyajalku-jana pina yapaju nyanungurra-nyangu-kurra ngurra-kurra. ¹⁰ Kuja-jana yapa pina-yilyaja Jijajirli yangkangurlu manangkarrangurlu, ngula-jangkaju nyanunguju yanu-jana jirrnganja kurdungurlu-patuku, yaninjarla jirrnganja-jana warrkarnu pawurturla. Ngula-jana jirrnganja jingijingi yanu ngapangka mangkururla murrarninginti-kari-kirra pirntinyarra-kari-kirra ngurrara-kari-kirra yirdi-kirraju Talmanuja-kurra.

Paraji-paturlulu payurnu Jijaji yartarnarriki milki-yirrarninjaku

Matthew 16.1-4

¹¹ Ngula-jangkaju, ngaka-pardu-karilki jangkarlu yanurnulurla Jijajiki Paraji-patuju wilji-maninjakuju. Ngulajulu kujarluju puta yimirryungu yungu nganta-jana jarrwara-kari wangkayarla. Wangkajalurla, “Milki-yirra-anganpa Kaatu-kurlangu yartarnarri yangka kuja ngantangku yungu nguru-nyayirni-wangurlarlul. Kajinpa-nganpa milki-yirrarni, ngulaju kapurnangkulu milya-pinyi nyuntujujarla Kaatuku warlaja.”

¹² Kujakuju-janarla Jijajiji jukuru-jarrija, ngaany-kujurnu matangku, manu-jana wangkaja, “Nyarrpaku kankujulu kujarluju rdapakarrkanjarla payirni nyurrurlarlul yapangku jalanguju yilparna-nyarra nganta milki-yirrakarla yartarnarri? Lawa, kularna-nyarra milki-yirrarni jalanguju nyiyarlanguju!” ¹³ Ngula-jangkaju, wangkanjarla-jana jirrnganja pina-warrkarnu kurdungurlu-patuku pawurtu-kurralku-yijala.

Ngula-jangka, jirrnganja-jana pina jingijingi yanu ngapangka mangkururla pirntinyarra-kari-kirra.

Jijajirli-jana pututu-pungu kurdungurlu-patuku Paraji-kijaku manu Kingi Yarurdu-kujaku

Matthew 16.5-12

¹⁴ Kujalu kurdungurlu-patu pina-warrkarnu pawurtu-kurra, ngulajulu wajawaja-jarrija miyiki kanjaku Jinta-mipalu kangu kapurdu miyiji pawurturlaju. ¹⁵ Jijajirli-jana pututu-pungu, kuja-jana wangkaja, “Muurlparlulu-nyanu warrawarra-kangka yimi-kijaku Paraji-kirlangu-kujaku manu Kingi Yarurdu-kurlangu-kujaku. Jaru nyanungu-nyanguju-jana ngulaju jirdi-piya mangarri tarltu-maninja-kurlangu-piya.”

¹⁶ Kujalu kuja jaru purda-nyangu kurdungurlu-paturlu Jijaji wangkanja-kurra, ngulajulpalu kanginy-karrija, manulu-nyanu wangkaja, “Nyarrpaku-ka kujaju wangka? Marda-ka wangka yungurlipa-nyanu mangarri kangkarlarni tarnnga-parntarlu?”

¹⁷ Jijajirlijilpa-jana milya-pungu kuja-kurraju, wangkaja-jana, “Nyarrpaku kankulu-nyanu palju-payirni kujarluju jarungkuju kuja kankulu lawa nyinami mangarri-wanguju? Kula kankujulu mayi milya-pinyi nyampuju jaru? Ngurrpa-juku mayi kankulu nyina milya-pinja-wangu-juku? ¹⁸ Milpaju kankulu palka mardarni, pampa-juku mayinkili? Manu langaju kankulu palka mardarni, warungka-juku mayinkili?” ¹⁹ Yangkajunkulu mayi warungka-manu kujarna-jana yungu miyi kapurdu rdaka-pala panu-jarluku watiki 5,000-palaku? Kujalu ngarnu miyi, nyajangu-kurlurlunkulu yakuju-kurlurluju manu yuljaju?”

Jangu-manulkulu, “Manurnalu 12-pala-kurlurlu yakuju-kurlurluju.”

²⁰ Jijajirliji yarda-jana payurnu, “Yangkajunkulu mayi warungka-manu kujarna-jana miyi kapurdu wirliki-pala yungu panu-jarluku watiki 4,000-palaku? Kujalu ngarnu miyi, nyajangu-kurlurlunkulu yakuju-kurlurluju manu yuljaju?”

Jangu-manulkulu, “Manurnalu wirliki-pala-kurlurlu yakuju-kurlurluju.”

²¹ Jijajirliji yarda-jana payurnu, “Ngurrpa-juku mayinkijili ngajukuju milya-pinjakuju?”

Jijajirli jinta wati pampa parluru-manu nyanjakulku kirringka Pijatarla

²² Jijaji kuja-jana wangkaja yangka Paraji-patu-kujaku manu Kingi Yarurdu-kujaku, ngula-jangkaju-jana wirliyalku jirrnganja yanu kurdungurlu-patuku kirri-kari-kirraju yirdi-kirraju Pijata-kurra. Kujalu yukajarra kirri-kirra, ngulangajulurla jinta yapa wati jirri-kangurnu nganjirni pampa. Warlkurnulu yungu pampa marnpirni Jijajirliji yungu parluru-mani. ²³ Junga-juku, Jijajijirli yarnkaja rdakaku. Yarnkanjarla jirri-kangurnulku jinta nyanungu-mipa pampa, kangurnu kirri-ngirliji. Ngula-jangkaju, nyinyarla kujurnu milpa-kurra yangkakaju pampaku manu rdakangku marnpurnu. Ngula-jangkaju, payurnu, “Nyanyi mayi kanpa nyiyarningkijarraju?”

* 8:18 Nyangka Jeremiah 5.21, Ezekiel 12.2

²⁴ Junga-juku, watingkiji nguru warru nyangu, manurla wangkaja Jijajiki, “Yuwayi, wati-patu karna-jana nyanyi wapanja-kurra watiya-piya, ngulaju ramaramarlu yarrkayi-nyayirnirli.”

²⁵ Ngula-jangkaju, yarda marnpurnu rdakangku Jijajirliji yangkaju wati milpangka-yijala. Ngula-jangka kaarr-nyangulkulpa-jana, ngulajulpa-jana warraja-nyayirnirli nyangu yapaju warru wapanja-kurraju. ²⁶ Ngula-jangkaju, Jijajirla wangkaja, “Kalakanpa kulpari yani Pijata-kurra, ngulaju yampiya. Nyampu-ngurlu-juku pina-yanta nyuntu-nyangu-kurra ngurra-kurra.” Junga-juku, pina-yanu nyanungu-nyangu-kurra ngurra-kurra jurrku-kurra.

Piitarluju yirdi-manu Jijaji Kaatu-kurlangu Mijaya yangka Milarninja-warnu

Matthew 16.13-20, Luke 9.18-22

²⁷ Jijaji-jana jirrnganja yarda yarnkaja kirri-patu-kari-kirra nguru-kari-kirraju yirdi-kirraju Jijajiriya Pilipayi-kirra. Kujalpa-jana jirrnganja wapanja-yanu yirdiyi-wana kurdungurlu-patuku, ngulalpa-jana Jijajirliji payirninja-yanu, “Nyarrpa kajulu yapa-karirli yirdi-mani ngajuju?”

²⁸ Kurdungurlu-paturlujulu jangu-manu, “Ngalya-kari kalu wangka yapa nyuntunpa Jaanu Papatiji nganta. Ngalya-kari kalu wangka nyuntunpa nganta Layija. Ngalya-kari kalu wangka nyuntuju ngantanpa jarukungarduyu-kariyi-nyanu Layija-piya.”

²⁹ Jijajirli yarda-jana payurnu, “Kala nyurrurla-paturlu, ngana nganta kankujulu yirdi-mani ngajuju?”

Piitarluju jangu-manu, “Nyuntunpa Mijaya Milarninja-warnu yangka Kaatu-kurlangu.”

³⁰ Jijajirli-jana pututu-pungu, “Ngajukujulu yimi-ngarrirninja-wangu nyinaya, kalakankulu-jana ngaju yimi-ngarrirni yirdi Kaatu-kurlangu Mijaya.”

Jijajirli-jana yimi-ngarrurnu nyanunguku kurdungurlu-patuku yangka yapangku kapulu nyanunguju pinyi

Matthew 16.21-23

³¹ Ngula-jangkaju, Jijajirilpa-jana pinarri-manu nyanungu-nyangu kurdungurlu-patu, wangkaja-jana, “Ngaju, yangka Yapanayirni-wangu Kaatu-kurlangu, ngulakuju ngaka-pardu-karilki kapuju maju-nyayirni rdipimirni, kapurnaju murrumuru-nyayirni purda-nyanyi. Yangka-paturlu Juwu-paturlu jarlu-paturlu manu maralypikingarduyu-paturlu wiriwirli manu kuruwarrikingarduyu-paturlu kapujulu juwa-kijirni. Panu-karirli kapujulu tarnnga-kurra pakarni. Kujanyaju Kaatuju wangkaja. Ngula-jangkaju, kapurna ngurra-jarra-jangka pina-yijala wankaru-jarri.” ³² Nyampuju junga-nyayirni-jana jaruju yirri-puraja Jijajirliji warraja-nyayirni kujalpa-nyanu muurr-pungu. Kuja kuja-kurra purda-nyangu Piitarlu, ngula-jangkaju, Jijajiji jirri-kangu yurlapardi-kirra yapa-wangu-kurra. Piitarluju kurnta-ngarrurnu Jijajiji, “Kuja wangkanja-wangu nyinaya!”

³³ Jijajirla warru jurnta kuja-purda-jarrija Piitakuju, manu-jana nyangu kurdungurlu-patu-kariyi-nyanu. Ngula-jangka, wangkajarla Piitakulku, “Nyuntunpa Juju Ngawu, purdangirli yukaya ngajulurla! Kaatuju kulangu wangkaja kujakuju wangkanjakuju. Lawa, nyuntu-lurlunpa kujaju manngu-nyangu jaruju yapa panu-kari-piyarlu.”

³⁴ Ngula-jangkaju, Jijajiji wangkaja-jana kurdungurlu-patuku manu yapa-kariki ngalya-kariki, “Ngana-puka kajilpaju ngampurrpa nyinayarla ngajuku puranjaku, ngulakungarntirlijilpa-nyanu wajawajamantarla, manulpaju ngaju-mipa manngu-nyangkarla. Yapa-karirli kapujulu ngajuju tarnnga-kurra pinyi. Kujarlu-yijala kajikalunya nyurrurla pinyi tarnnga-kurra. Ngulaju ngula-juku. Puraya-jukujulu ngajuju parra-kari parra-kari! ³⁵ Nganangku-puka yapangku kajilpanyanu muurlparlu mardakarla palinja-kujaku nyanungu-miparlu, ngulaju kajika palimi. Kala kajilpankulu-nyanu yungkarla ngajukurra, kajilpankulu-jana yimi-ngarrikarla Yimi Ngurruju ngaju-nyangu yapa-kariki, ngulaju kajikankujulu marlaja nyinami wankaru-juku. Kujarlanya, purayajulu ngajuju! ³⁶ Nganangku-puka kuja-ka turnu-mani nyiyarningkijarra jurnarrpa manu tala manu mangarri manu wawarda, nyiyaku-ka turnu-mani? Kajiji yapa yali puranja-wangu jurnta nyina, ngulangkuju ngari-ka jamulu turnu-mani. Kaji palimi, kula Kaatu-kurlu nyina. ³⁷ Kajilpa yangka yapa paliyarla, kulalparla nyiya kulpari yungkarla Kaatukuju pina-wankaru-maninjakuju, lawa. ³⁸ Jalanguju yapaju kalu wilji-jiki warrarda parnka Kaatu-kujakuju, manu maju-nyayirni kalu nyina. Ngaka kajirna nyampu-kurra pinayanirni Kaatu-kurlangu-ngurlu nguru-nyayirni-wangu-ngurlu, ngulaju kapurna-jana jirranganja yanirni pina marramarra-patuku tarukuku, kapurna pina-yanirni pirrjirdi-nyayirni Kaatu-kurlangu-kurlu yartarnarri wiri-jarlu-kurlu. Kapurnarla wangkami ngajukupalanguku Wapiraku, ‘Nyampurrarluru yapangku ngurrrpa-pajurnulunya ngajukuju kula kajulu nganta milya-pinyi Kaatu-kurlangu Yapanayayirni-wangu.’ Junga-juku, nganangku-puka kaji-nyanu ngurrrpapajirni jalangurlu ngajukuju, ngulakuju kapurnaju ngajuju ngurrrpapajirni-yijala nyanungukuju Kaatu-kurlangurla.”

9

¹ Jijajiji yarda-jana wangkaja yapakuju, ngulaju kuja-jana wangkaja, “Junga karna-nyarra nyampuju wangka! Ngalya-kari yapa kuja kalu wankaru-juku nyina jalangu, ngulangkuju kapulu milya-pinyi-nyayirni Kaatu yartarnarri wiri-kirli kuja kajana Warlalja-Wiri nyina yapakuju. Kulalu pali milya-pinja-wangu-juku.” Kujanya-jana Jijajiji wangkaja yapaku panukuju.

*Jijaji-kirlangu palkaju mirilmiril-karrija-nyayirni
Matthew 17.1-13, Luke 9.28-36*

² Ngaka-karilki jinta-jangka wiyiki-jangkarla, Jijajiji jirranganja-jana yanu pirli-kirra kankarlarra marnkurrrpaku kurdungurlu-patuku Pitaku manu Jamajiki manu Jaanuku. Kujalpalu pirlingka kankarlarni nyinaja yurrujurla, nyinanjarlalpalu nyangu Jijajiji. Ngula-puruju Jijaji-kirlangu palkaju mirilmirilpa-jarrija-nyayirni. ³ Manu jurnarrpa kardirri-jarrijarla palkangkaju, ngulaju jurnarrpajulparla palkangkaju nyanungurlaju mirilmiril-karrijalku wanta-piya, ngulaju kardirri-nyayirni nyiya-piya-wangulku. ⁴ Ngula-puru-juku Layija manu Mujujupala warraja-jarrija, wangkajalpa-palarla Jijajikiji.

⁵⁻⁶ Ngulakuju ngarrurda-jarrijalu-jana. Kula Piitaju nyarrpalku wangkayarla, paa-karrijalpa. Ngari kutu wangkajarla Jijajiki,

“Ngurrju-nyayirni nyampuju ngurra. Nganimpa-paturlu kapurnalu-nyarra kaluku ngantirni marnkurrrpa, jinta-kari nyuntuku, jinta-kari Mujujuku, jinta-kari Layijaku.”

⁷ Ngula-puru-juku, mangkurdulkurla wapirrija wantakuju. Yaliringiri mangkurdu-ngurlu Kaatuju wangkaja, “Nyampuju ngajuku Ngalapi-nyanu marulu, ngulajulu purda-nyangka wangkanja-kurra!”

⁸ Kujalu purda-nyangu wangkanja-kurra yangka marnkurrrparu kurdungurlu-paturlu, ngulajulpalurla yarujarujurlu wapalwapal-nyangu wangkanja-kurra. Ngana kulalu parlu-pungu, jintalu parlu-pungu Jijaji kujalpa yangka yalumpurla-juku karrija.

⁹ Ngula-jangkaju, pinalkulu jitinja-yanu pirli-ngirliji. Kulkurru wangkaja-jana Jijajiji, “Nyampuju yimi, mardakalu nyurrurla-miparlu yimi-ngarririnjinja-wangurlu kujankujulu jalangurlu nyangu ngaju mirilmirilpa-jarrinja-kurra yangka Yapa-nyayirni-wangu Kaatu-kurlangu. Kajirna palinja-warnu pina-wankaru-jarrinjarla yakarra-pardi, ngakalu-jana ngula-jangkarlanya yimi-ngarrika ngajuju.”

¹⁰ Junga-juku, kulalu-jana yimi-ngarrurnu yapa-karikiji Jijaji mirilmiril-karrinja-warnu-kurluju. Kala kujalpalu nyanungu-patumipa nyinaja, ngula-miparlulpalu-nyanu marnkurrrparu payurnu, “Nyarrpaku-yijala-ngalpa yangkaju Jijaji wangkaja kuja-ngalpa kuja wangkaja ‘kapu yangka Yapa-nyayirni-wangu Kaatu-kurlangu nganta palinja-warnu pina-wankaru-jarrinjarla yakarra-pardi?’” ¹¹ Ngula-jangkaju, Jijajijili payurnu yangka-paturluju marnkurrrparu, “Yangka kuruwarrikingarduyu-patu, wangka kalu-nganpa Layija-kurlu ‘kapu kamparru yanirni nganta yangkakungarnti Mijayakungarnti.’ Nyarrpaku-yijala kalu-nganpa kujaju wangka?”

¹²⁻¹³ Jijajirli-jana jangku-manu, “Junga kujaju kapu Layija-wiyi pina-yanirni yungurla nyiyarningkijarra jungarni-mani Mijayaku. Junga karna-nyarra wangka, Layijaju nyurru-juku pina-yanurnu. Yapakarirli nyurrujukulu murrumurru-manu kujalurla jangkardu jalajalajarrija maju-maninjaku. Nyampunyaalu jaruju yirrarnu Layija-kurluju nyurru-wiyiji yangkankuju Kaatu-kurlangu-paturlu jarukungarduyupaturluju. Ngula-jangkaju, wita ngayirna-nyarra payirni nyururlalku yangka kuja kangalpa wangka Payipulurla, ‘yangka Yapa-nyayirni-wangu Kaatu-kurlangu kapulu juwa-kijirni nganta manu murrumurru-mani-nyayirni nganta’. Kala nyiyaku kangalpa wangka Payipulurlaju?”

Jijajirli parlpuru-manu kurdu nyurnu juju-kurlu

Matthew 17.14-20, Luke 9.37-43a

¹⁴ Pirli-ngirli kujalu jitinjarni yanu Jijaji manu yangka marnkurrrpa kurdungurlu-patu, ngulalu-jana yanurnu pina kurdungurlu-patukariki kamparru-warnuku. Parlu-pungulu-jana turnu-kurra panukurra wiljiwilji-maninja-kurra kujalpalu-jana kuruwarrikingarduyupaturlu wiljiwilji-manu kurdungurlu-patu-kariki. ¹⁵ Kujalu yapakarirli nyangu Jijaji, ngulakujulurla marlaja paa-karrija, manulurla wapirdi parnkaja. ¹⁶ Jijajirliji-jana payurnu kurdungurlu-patuju, “Nyarrparla kankulu-nyanu wiljiwilji-mani?”

¹⁷ Ngula-jangkaju, junga-juku ngulangaju, watirla jinta wangkaja Jijajikiji, “Tiija, ngaju-nyangu kurdu, jujungku-ka mardarni, wangkanjawangku-mani-ka. Ngula-kurlunyanangku kangurnu juju-kurlu. ¹⁸ Kuja

karla jujuju jangkardu kurru-yuka, ngulangkuju-ka walya-kurra ki-jirni. Kuja-ka walya-kurra wanti, ngula-jangkaju karla lirra-ngurluju wilypi-pardi yaya wiri-jarlu, manu kyananu kartirdirli karntirirjirni, manu-ka waku-jarra manu wanarri-jarra manu palka muku wuurr-kijirninjarla rdalji-jarri. Nyurrurna-jana kamparrurlu-wiyi payurnu nyuntu-nyangu kurdungurlu-patu yungulurla jurnta yilyayarla juju. Lawa, kulalurla jurnta yilyayarla jujuju.”

¹⁹ Jijaji wangkaja-jana, “Kari nyurrurlajunkulu kapurunju panu! Nyangurla-karrarna-nyarra jirrnganja nyina nyampurlaju, tarngga-juku mayi? Nyarrpaku-yijala karna-nyarra nyampurlaju jirrnganja nyina kapuru wita-wangukuju? Kangarnijili yali kurdu ngajuku!”

²⁰ Junga-juku, kangurnulurla Jijajiki kurduju juju-kurluju.

Jujungku kuja nyangu Jijaji, yangkaju kurdu yarda kujurnu walya-kurra-yijala. Kuja walya-kurra kujurnu, ngulaju yaya-yijalalparla yarda wilypi-pardinjarni yanu lirra-ngurluju, manulpa warru jurrjurr-panturnu manu wartarlwartarl-pardija. ²¹ Jijajirliji payurnu yangka kurduku kirda-nyanu, “Nyangurla-karra-warnulpa nyinaja kujajuku?”

Yangka kurduku kirda-nyanurluju jangku-manu Jijajiji, manu wangkajarla, “Wita-ngurlupakarralpa nyinaja nyurru-warnu kujajuku kuja wita-wiyi palka-jarrija, ngulajulpa tarngga-juku nyinaja. ²² Manulpa tarngga putaputa pungu nyampuju kurdu jujungkuju wita-ngurlurra wiri-kirraluku. Manulpa warrarda julyurl-kujurnu ngapa-kurra manu warlu-kurra kirdarlanguku. Kajinpa pirrjirdi-jiki nyinami nyampuku jujuku jurnta yilyanjaku, ngulajurla jurnta yilyaya kurduku ngaju-nyanguku wiyarrpaku!”

²³ Jijajilkirila wangkaja, “Kula kanpaju mayi wala nyina ngajukuju ngula karna pirrjirdi nyina nyampu-piya-wangu juju-piya-wangu? Ngana-puka yapa kajiji wala nyina ngajuku, ngulaju-ka pirrjirdi nyina nyiyarningkijarraku.”

²⁴ Yangkangu watingki kapanku jangku-manu, “Yuwayi, ngari karnangu wita walaju nyina, rampaku-juku-jalarna. Kala nurnamantaju yarda yungurnanguku junga-nyayirni marrka wala nyina nyuntukuju.”

²⁵ Jijaji manu wati yangka kurdukupalangu, wangkaja-jukulpa-palan-nyanu. Kujalu-jana ngula-kurra wangkanja-kurra yapa-karirli nyangu, ngulalu yarkajarni wajirli nyanungu-jarra-kurra-pinangu. Kuja-jana Jijajirliji nyangu yapa panu parnkanjarni-kirra, ngula-puruju kulungku ngarrurnu jujuju, “Nyuntu maju juju, kujanpa nyuntulurlu nyampu kurdu jilyki-manu manu wangkanja-wangu-manu, ngulajurla jurnta wilypi-pardiya pina-kurru-yukanja-wangu!”

²⁶ Kuja purda-nyangu kuja-kurra wangkanja-kurra jujungku, ngulaju jujungkuju waakarra-parnkanjaku ngurrju-manu, manu kurdu yangkaju yarda kujurnu walya-kurra-yijala wartarlwartarl-pardinjakungarnti. Ngula-jangkaju, jujujurla jurntalku wilypi-pardija kurdukuju. Kurdujulpa walyangka-juku ngunaja kuwalypa-nyayirnilki. Kujalu nyangu kuwalpalku yapa-karirli, ngulajulpalu wangkaja, “Nyanungukupalanguju kirda-puka-jarrijalku!” ²⁷ Jijajirli

waku-ngurlu manu kurduju, waku-ngurlu maninjarla karrinja-yirrarnu, ngulajulpa kurduju karrija wankarulku.

²⁸ Ngula-jangkaju, kujalu Jijaji manu kurdungurlu-patu yukaja kaninjarni yuwarlirla yangarlu yapa panu-wangurla, ngulalu payurnu Jijajiji, “Nyiya-jangkarnalurla puta yilyaja jurnta jujuju nyampukuju kurdukuju?”

²⁹ Jijajirli-jana jangku-manu kurdungurlu-patuju, “Ngampurrparluju kajinkili-jana juju jurnta yilyami nyampu-piya yapaku, ngulakungarntirljili payika Kaatu-wiyi. Payirninja-wangurluju kulalpankulu-jana jurnta yilyayarla.”

Jijajirli-nyanu palinjaku muurr-pungu

Matthew 17.22-23, Luke 9.43b-45

³⁰⁻³¹ Ngaka-pardu-karilki yampinja-yanulkulu yuwarliji Jijajirli manu kurdungurlu-paturlu. Junga-juku, jirrnganja wuruly-yarnkaja-jana yapa-kari-kijaku yungu-jana pinarri-maninja-yani kurdungurlu-patu-mipa. Ngula-jana pinarri-maninja-yanu ngurrara-wanarluru jingijingirli Kaliliyi-wanarlu, wangkaja-jana kurdungurlu-patukuju, “Ngajujurna Yapa-nyayirni-wangu Kaatu-kurlangu. Ngakaju wat- ingki jintangu kapu-jana yimi kanyi, kapuju ngaju yapa-kari-kirra yinyi. Ngula-jangkaju, kapujulu pinyi ngajuju tarnnga-kurra. Ngula-jangkaju, ngurra jirrama-jangka kapurna wankaru-jarri pina.”

³² Kulalu kurdungurlu-paturlu milya-pungu kuja-kurra wangkanja-kurra. Kaaturlu-jana warla-pajurnu Jijaji-kirlangu yimi-kijaku milya-pinja-kujaku. Ngulalurla lani-jarrija yungulu payikarla nyanungu-nyanguku yimiki.

Ngana-ka nyina wiriji yapa Jijaji-kirlangu?

Matthew 18.1-5, Luke 9.46-48

³³⁻³⁴ Jijaji manu kurdungurlu-patu, ngulajulpalu yanurra jungarni kirri-kirra yirdi-kirraju Kapurniya-kurra. Kujalpalu kulkurru yirdiyi-wana wapanja-yanu, ngulajulpalu-nyanu kurdungurlu-paturluju kujarlu wiljiwilji-maninja-yanu, “Ngana kangalpa nyina kurdungurluju wiriji kamparrurlaju ngalipakuju turnu-warnuku kurdungurlu-patu-kariyi-nyanukuju?”

Kujalu kirri-kirra yukajarra Kapurniya-kurra, yanurralu, yukajalu yuwarli-kirraju, ngula-jana Jijajirliji payurnu, “Nyiya-ngurlulpankulu-nyanu wiljiwilji-maninja-yanu kulkurrukulkurruju?” Kurdungurlu-patuju ngula-jangkaju, karrijalpalu wurulypa jangku-maninja-wangu.

³⁵ Jijaji pirri-manu yuwarlirlaju. Wangkaja-jana, “Yantarnili nyampu-kurra. Ngana-puka kaji ngampurrpa nyina kamparrurla wiri, ngulakungarntijilpa-jana warrki-jarriyarla-wiyi yirnkilya-wangu ngampurrpa yapa-kariki-wiyi.” ³⁶ Ngula-jangkarluju, Jijajirliji manu kurdu-pardu, maninjarla karrinja-yirrarnu kamparrurla yapakuju, manu ngamurlu-manu, manu wangkaja-jana, ³⁷ “Nganangku-puka yapangu ngaju-nyangurlu nganta kaji rdakurl-kijirni kurdu wita nyampu-piya, ngulaju kaju ngajurlangu rdakurl-kijirni. Manu nganangku-puka kajiji rdakurl-kijirni ngaju, ngulangkuju-ka rdakurl-kijirni Kaatu kujaju yilyajarni ngaju.”

Ngana karla puntuju nyina Jijajikiji?

Luke 9.49-50

³⁸ Jaanulkurla wangkaja Jijajiki, “Tiija, nyangurnalu jinta wati kujarla yapaku jintaku jurnta yilyaja juju-patu nyuntu-nyangu-kurlurlu yirdi-kirlirli nganta yartarnarri-kirlirli nganta. Nyanunguju kula-ka kurdungurlu nyina nganimpa-piya, lawa. Kujarlanyarnalu warlapajurnu puta.”

³⁹ Jijaji wangkaja-jana kurdungurlu-patukuju, “Yampiyalu warlapajirninja-wangurlu! Kaji-jana nganangku-puka yapaku jurnta yilyami juju ngaju-nyangu-kurlurlu yartarnarri-kirlirli nganta, ngulajangkaju kulaju nginji-wangkami ngajukuju. ⁴⁰ Ngana-puka kuja kangalpa ngalipaku nyina ngurrju nyurunyuru-jarrinja-wangu, ngulaju kangalpa nyina wungu-warnu warlalja. ⁴¹ Nganangku-puka kaji-nyarra ngapa yinyi ngarninjaku kuja kankulu ngaju-nyangu warlalja nyina, ngulakuju kapurla Kaaturluju yinyi warntarri-nyayirni-wangu ngurrju-nyayirni.”

Yungulparlipa jungarni nyinakarla, kajikarlipa-jana karlirr-kanyi yapa ngalya-kari Kaatu-kujaku

Matthew 18.6-9, Luke 17.1-2

⁴² Jijaji-jana yarda wangkaja kurdungurlu-patukuju, “Nyampurralu-jana kurdukurdu witawita nyangka ngula kajulu wala nyina ngajuku. Kala nganangku-puka kajilpa kurdu ngari jinta karlirr-kangkarla jarrrwaralku ngaju-kujaku, ngulaju maju-nyayirni! Karlirr-kanjakujukulpalurla yapa-karirli yarturlu-wiyi wiri wayikarla yalumpuku watiki waninja-wana-wiyi, manu ngula-kurluju jarna-maninjarla kanjarla julyurl-kijikarlalpalu mangkuru ngapa wiri-kirra yungu palimi.

⁴³⁻⁴⁸ “Ngaka kajikanpa marda majungka-jarrimi, kajikanpa marda nyiyarlangu purungku-mani rdaka-jarrarlu. Kuja-kujakuju-nyanu rdaka-jarra mururl-pajika jurnta, kajikangku Kaaturlu kijirni rdaka-jarra-kurlu-juku warlu wiri-kirra kuja-ka jankami tarnnga-juku. Ngulangkaju kalu pirlpi nyina wankaru panu-jarlu tarnnga-juku, manu ngulangkaju yapa palka kalu-jana warrarda muku ngarni pirlp-ingkiji. Yalirla ngurungka kula nganangku palu-pinyi warluju.* Manu ngaka kajikanpa marda majungka-jarrimi, kajikanpa marda kulu-kurra wapami wirliya-jarra. Kuja-kujakuju-nyanu wirliya-jarra mururl-pajika jurnta, kajikangku kijirni wirliya-jarra-kurlu-juku warlu wiri-kirra kuja-ka jankami tarnnga-juku. Manu ngaka kajikanpa marda majungka-jarrimi, kajikanpa marda nyiyarlangu maju nyanyi milpa-jarrarlu. Kuja-kujakuju-nyanu milpa-jarra wilypimanta jurnta, kajikangku kijirni milpa-jarra-kurlu-juku warlu wiri-kirra kuja-ka jankami tarnnga-juku. Kajilpangku Kaaturlu kijikarla nguru yali-kirra palka wanapi-jiki, ngulaju maju-nyayirni nyuntukuju. Kala kajinpa yukamirra Kaatu-kurlangu-kurra nguru-nyayirni-wangu-kurra rdaka-wangu manu marda wirliya-wangu manu marda milpa-wangu, ngulaju ngula-juku. Kapunpa nyanungu-kurlu nyina tarnnga-juku.”

⁴⁹ “Junga-juku, Kaaturlu kapu-jana yapa muurlparlu mardarni muku warlu-kurlurlu manu jarlti-kirlirli.”

* 9:43-48 Nyangka Isaiiah 66.24

Jijajirli-jana pinarri-manu nyanungu-nyangu kurdungurlu-patu yungulu nyina ngurrju jarlti-piya

Matthew 5.13, Luke 14.34-35

⁵⁰ Wangkaja-jana kuja, “Nyurrurla yapa ngulajunkulu jarlti-piya. Jarltiji ngurrju-jala. Kajilpa jarltiji maju-jarriyarla manu linpa-wangu-jarriyarla, ngulaju majunya. Kulalpa nganangku linpaju pina pirrjirdimantarla yangkaju jarlti. Nyurrurlajukulu jarlti-piyalu nyinaka ngurrju-juku, ngulaju puntu-wati kulu-wangu rarralya-juku.”

10

Jijajirli-jana pinarri-manu kuruwarri yupukarra-kurlu manu karlirmardarninja-kurlu

Matthew 19.1-12

¹ Ngula-jangkaju, Jijaji-jana jirrnganja yanu kurdungurlu-patuku kurlirra nguru-kurra yirdi-kirra Jurdiya-kurra. Karrungkajulu ngapangka jingijingi yanurra pirntinyarra-kari-kirra Jurdunurlaju, ngulakurraju yapalurla yarda turnu-jarrija panu-jarlu. Ngulangkajulpa-jana pinarri-manu jukurra yimi-nyayirni-wangu-patu-kari.

² Ngula-kurrajalurla Paraji-patulku yanurnu yungulu nganta Jijaji yimirr-yungkarla jarungku yungu nganta-jana milki-wangkayarla jaru warntarla. Payurnulu Jijajiji, “Nyarrpa-ka wangka Mujuju-kurlangu kuruwarriji? Jungarni mayi kajilpa watingki yampiyarla nyanungu-parnta karntaju?”

³ Jijajirli jangku-manu-jana, “Nyiya-nyarra Mujujurluju yungu kuruwarriji nyurrurlakuju karnta karlirmardarninjakuju?”

⁴ Nyanungurlukulu jangku-manu Jijaji, “Mujuju wangkaja kuja, ‘Watingki kajilpa ngampurrparlu yampiyarla nyanungu-parnta karnta, yampinjakungarntiriljilparla pipa-wiyi yungkarla kuwurtu-jangkarlu, ngula-jangkarlunya yungu yampi.’”

⁵ Jijaji-jana wangkaja, “Milya-pinyi mayi kankulu nyarrpaku kuruwarriji yirrarnu karlirmardarninjakuju Mujujurluju? Ngulaju-nyarra yirrarnu jurru wiljiki. ⁶ Nyurru-wiyi kuja Kaaturlu ngurrju-maninjarla yirrarnu niyarningkijarra, ‘ngulaju-palangu yapa-jarra yirrarnu wati manu karnta.’” ⁷ Nyampurlangunya-ka wangka Payipulurlaju,

‘Watingki yungulpa-palangu yampiyarla nyanungukupalangu-jarra kirda-nyanu manu ngati-nyanu yupukarra-jarrinjakungarntiriliki. Kuja-ka karntalku mani, ngulaju jungu kapala jintangkalku nyinami jawirdikilki. ⁸ Ngula-jangkaju, kula kapala-nyanu jarnku jurnta nyina yitingka-jarra, ngulaju kapala jintangka-juku nyina wungu-juku.’”

⁹ Junga-juku, jalangu-jarraju wati manu karnta kuja kapalangu Kaaturlu jintamani, ngulajulpalu-palangu yapa-karirliji karlirmardarninja-wangurlu yampiyarla.”

¹⁰ Kujalu Jijaji manu kurdungurlu-patu pina-yukaja kaninjarni yuwarlirla, ngulangkajulu yarda payurnu, “Yarda yimi-ngarrika-nganpa nyampu kuruwarri karlirmardarninja-kurlangu.”

* 10:6 Nyangka Genesis 1.27 * 10:8 Nyangka Genesis 2.24

²¹ Jijajiji yulkajalparla miyaluju, manulpa nyangu jungarnirli-jiki, manurla wangkajalku watikiji, “Purayarlalpanpa nyampu jinta-karilki kuruwarri: Yanta, jurnarrpa manu nyiyarningkijarra manta nyuntu-nyangu, ngulaju-jana pina jali-manta nyiyarningkijarra talakungarntirliji. Manu ngula-jangkaju, talaju-jana warru yungka marlajarraku rdilyki-watiki. Kajinpa-jana nyiyarningkijarra muku yinyi yapa-kariki, ngula-jangkaju kapunparla jirranganja nyina nyiyarningkijarra-kurluju Kaatu-kurlangurla nguru-nyayirni-wangurla. Nyiyarningkijarra jali-maninjarla kurdungurlu-jarriya ngaju-nyanguju!” ²² Kuja yangkangu watingki purda-nyangu Jijaji wangkanja-kurra, wardinyi-jangkaju mularrpa-jarrijalku. Ngula-jangkaju, purda-nyanjarla wajampa-jarrija-nyanurla kujalpa jurnarrpa panu mardarnu.

²³ Ngula-jangkaju, Jijajiji warru jungarni-jarrija-jana nyanungu-nyanguku kurdungurlu-patuku, manu wangkaja-jana, “Yangka kuja kalu jurnarrpa panu mardarni yapangu, ngulaju kapulu marnkurrrpa-mipa yukamirra Kaatu-kurlangu-kurra nguru-nyayirni-wangu-kurraju, kulalu panu yukami.”

²⁴ Kujalu Jijaji purda-nyangu wangkanja-kurra, ngulakujulurla marlaja paa-karrija. Manu yarda-jana wangkaja Jijajiji, “Kulalpa-nyanu nganangu yirrakarla nguru-nyayirni-wangu-kurra Kaatu-kurlangu-kurraju, lawa! ²⁵ Kulalpa kewartawaraju yukayarla nama-kurlangu ngulyangka, lawa. Kuja-piyarlu-yijala kulalpa-nyanu nganangu-puka jurnarrpa panu-kurlurluju yapanguku yirrakarla Kaatu-kurlangu-kurraju nguru-nyayirni-wangu-kurraju!”

²⁶ Kurdungurlu-paturlu kujalu purda-nyangu Jijaji, ngulakujulurla marlaja paa-karrija-nyayirni. Ngulalu payurnu, “Kajilpa Kaaturlu yampiyarla yangka yapa jurnarrpa-kurlu panu-kurlu muurl-mardarninja-wangurlu, nganalku kajika muurl-mardarni Kaaturluju palinja-kujaku?”

²⁷ Jijajirilki-jana nyangu jungarnirli, manu wangkaja-jana, “Kulalpa-nyanu nganangu yapangu muurl-mardakarla palinja-kujaku, lawa. Kaatu-miparlu kajika muurl-mardarni yapaju.”

²⁸ Piitarlulku jangu-manu Jijajiji, “Yuwayi, nyiyarningkijarrarnalu yampinja-yanu purdangirli. Yampinjarla nyuntulkurnangkulu puraja.”

²⁹⁻³⁰ Jijaji-jana wangkaja kurdungurlu-patukuju, “Yuwayi, junga kujaju. Ngajuku puranjakungarntirli kajinkili yampinja-yani yuwarli nyurrurla-nyangu manu marda nyurrurlakupurdangka-patu manu marda nyurrurlakupalangu-jarra manu marda kurdukurdu manu marda nguru nyurrurla-nyangu, kajinkili yampimi nyampurra nyiyarningkijarra yungunkujulu ngajulku pura manu yungunkulu-jana Yimi Ngurruju ngaju-nyangu yimi-ngarrirni warru, ngula-wanawanaju Kaaturlu kapu-nyarra nyiyarningkijarra jaya-kurra-nyayirni yarda yinyi yuwarli-kangukangu marda, yapa warlalja panujarlu marda, manu marda nguru-karirlangu. Ngula-puruju panu-karirliji kapulu-nyarra rdapakarrkanjarla-juku murrumurru-maninyayirni tarnngangu-juku. Ngula-jangkaju, kajinkili pali, ngula-jangkaju, kapunkulu yukami Kaatu-kurlangu-kurra nguru-nyayirni-wangu-kurra. Ngulangaju kapunkulurla tarnnga-juku jirranganja nyina Kaatukuju wankaru. ³¹ Jalangu kuja kalu nyina kamparrurla

wiri yapa, ngulaju ngakaju kapulu purdangirilki nyina. Jalangu kuja kalu nyina purdangirli yapa, ngulaju ngakaju kapulu kamparrurla wirilki-yijala nyina.”

Jijaji-jana yarda wangkaja nyanunguku kurdungurlu-patu yangka yapangku kapulu nyanunguju pinyi

Matthew 20.17-19, Luke 18.31-34

³² Ngula-jangkaju, Jijajiji jirranganja-jana yaninja-yanu Jurujulumu-kurra. Ngulajulpa Jijajiji kamparrurla-juku yaninja-yanu. Kala kurdungurlu-patu, ngulajulpalu kulkurru-warnu ngarrurda-jarrinja-yanu purdangirli-wana Jijajikiji nyiya-kujaku mayi. Ngula-jangkaju, Jijaji wangkaja-jana yarda, ³³ “Purda-nyangkajulu! Nyampuju karlipa Jurujulumu-kurraju murnma-juku yani, ngaka karlipa yukamirra. Ngaju kuja karna Yapa-nyayirni-wangu Kaatu-kurlangu nyina, yalumpurla-juku kapujulu yapa-karirli rdarri-mardarni. Ngula-jangkaju, kapulu-jana yinyi maralypikingarduyu-patu wiriwiriki manu kuruwarrikingarduyuku. Nyampu-paturluju kapujulu maju-pajirni kuwurturlarlu, manu kapulu-jana yapa-karikilki ngajuju yinyi Juwu-wangu-patuku yungujulu pinyilki tarnnga-kurra. ³⁴ Pinjakungarntirli kapujulu manyu-pinyi, manu kapujulu nyinypa-kijirni, manu kapujulu ngalyipi-piya-kurlurlu pinti-kirilrli wilykarra-pakarni, manu kapujulu tarnnga-kurra pinyi. Ngula-jangkaju, jirrama-jangkarla ngurra-jarra-jangkarla kapurna pina-wankaru-jarrimi.”

Jamajirli manu Jaanurlu payurnu-pala Jijaji yungu-palangu wiri yirrakarla kamparrurla nyanungu-jarra

Matthew 20.20-28

³⁵ Ngula-jangkaju, Jamaji manu kukurnu-nyanu Jaanu, ngalapi-nyanu-jarra Jipiti-kirlangu-jarra, yanurnu-palarla Jijajiki, payurnu-pala, “Tiija, ngari karlijarrangku wita payirni. Kajirlijarrangku payirni nyiarlanguku-puka, ngulakuju ngungkurr-nyinaya-jarrangku wurra-maninja-wangu.”

³⁶ Jijajirliji payurnu-palangu, “Nyarrpa-manirngakupala?”

³⁷ Ngula-jangkaju, payurnulku-pala Jijajiji, “Kajinpa nyuntu yartarnarri wiri-jarlu-kurlu nyinami yangkangka Kaatu-kurlangu nguru-nyayirni-wangurla, ngajarrarlangu-jarrangku wiri yirraaka yungurlijarra nyina wati-nyarra nyuntu-nyangurla yitipi-jarra, jinta jungarni-purdanji, jinta jampu-purdanji.”

³⁸ Jijaji wangkaja-palangu, “Ngurrrpangku kanpajupala payirni. Lani-wangunya kanpala nyina ngajukuju waalparrirninjakuju yangka kajijili nyarrpa-mani ngaju Jurujulumurla? Yalirla kapujulu ngajuju murrumuru-mani-nyayirni. Kujakuju kanpala lani-wangu mayi nyina marriwa yungunpajupala waalparrirni ngaju kajijili nyarrpa-mani?”

³⁹ Junga-juku, Jamajirli manu Jaanurlulku-pala jangku-manu, “Yuwayi, lani-wangu karlijarra nyina nyuntukuju waalparrirninjakuju.”

Jijaji wangkaja-palangu, “Junga, kari-nganta kapunpajupala waalparrirni ngaju, manu kapulu-nyarra murrumuru-mani-yijala nyumpalaju ngaju-piyaju. ⁴⁰ Kala nguru-nyayirni-wangurla Kaatu-kurlangurlaju kularna-jana ngajulurlu milarninjarla yirrarri yapaju nyinanjakuju jampu-purdanjiki manu jungarni-purdanjiki, lawa.

Wapirra Kaaturlu-jana milarnu yapa nyurru-juku nyinanjakuju ngaju-wanakuju.”

⁴¹ Kujalu-jana kurdungurlu-patu-kariyi-nyanurlu purda-nyangu Jamaji manu Jaanu kuja-kurra wangkanja-kurra, ngula-jarrakujulu-jana kulu-jarrija-nyayirni purda-nyanjarla. ⁴² Kujarlaju, Jijajirli-jana turnu-manu jintawarlayilki-jiki kurdungurlu-patuju, ngula-jana kuja wangkaja, “Milya-pinyi kankulu-jana nguru-kari nguru-kari kuja kalu-jana wiriwiri nganta nyina yapaku. Nyampurrarlu wiriwirirli, warrarda kalu-jana jinyijinyi-mani warrki-jarrinjaku yangka kuja kalu nyanungu nyampu wiriwiri ngampurpa-jarri. ⁴³⁻⁴⁴ Kala nyurrurla kurdungurlu-patu ngaju-nyangu, kula kankulu kuja-piya nyina jinjinpa-palka. Kajinpa wiriki nyinanjakupurda-jarrimi, ngulakungarntiji-jana warrki-jarriya yapa-kariki-wiyi yirnkilypa-wangu, ngula-jangkanya yungunpa-jana wirilki nyina. ⁴⁵ Ngajurlangu yangka Yapa-nyayirni-wangu Kaatu-kurlangu, kujarna yanurnu nyampu-kurra walya-kurra, kularna yanurnu jinyijinyi-maninjaku panuku yapaku, lawa. Ngajurna yanurnu nyampu-kurraju yungurna-jana yapaku warrki-jarri yirnkilypa-wangu. Manu kajirna-jana pali ngungkarra, ngulaju yungurna-jana muurl-mardarni wilji-warnu panu-jarlu palinja-kujaku.”

Jijajirli parlpuru-manu wati jinta milpakupurda pampa yirdiji Parrtimuju nyanjakulku

Matthew 20.29-34, Luke 18.35-43

⁴⁶ Ngula-jangkaju, ngaka-pardu-karilki jirrnganja-jana yanu Jijaji kurdungurlu-patuku manu yapa panu-kariki kirri-kirra yirdi-kirraju Jiriku-kurra. Kujalu jingijingi yaninjarla wilypirra-pardija kirri-ngirliji, ngulangkalpa jinta wati nyinaja yirdiyi-wana milpa-parntaju yirdiji Parrtimuju, ngulaju ngalapi-nyanu Timayiji-kirlangu. Ngulajulpa-jana yapa warlkininjarla payurnu talakupurdarlu kujalpalu nyanungu-wana nyanungu-wana jarala-wapaja jingijingi. ⁴⁷ Jintakari mardarla yapa wangkaja Parrtimujuku, “Jijaji Najariti-wardingki yananyampa.”

Kuja purda-nyangu kuja-kurraju, ngulalparla Parrtimuju wupalpurlaja Jijajikiji, ngulaju yirdi-manu, “Jijaji, Ngalapi-nyanu Kiing Tapiti-kirlangu! Mari-jarrinjarlaju ngurrju nyinaka wiyarrpaku!”

⁴⁸ Yangka yapa kujalpalu nyanungu-wana nyanungu-wana jarala-wapaja, ngulangkululu kurnta-ngarrurnu, manulu puta wurdungu-manu. Nyanungujulpa ngari yardayarda purlaja kilji-nyayirni, manulpa warrarda yirdi-manu Jijaji, “Wayinpa! Kiing Tapiti-kirlangu Ngalapi-nyanu, mari-jarrinjarlaju ngurrju nyinaka wiyarrpaku!”

⁴⁹ Junga-juku, Jijaji juul-karrija purda-nyanjarla, ngula-jangkaju-jana wangkaja yapa panuku, “Yajarninjintalu!”

Jungajukulurla yanu Parrtimujuku, wangkajalurla, “Wardinyi-jarriya, manu wardinyilki karrinja-pardiya! Payirni kangku nyuntuku yungunparla yani.” ⁵⁰ Junga-juku, jimanta-ngurluju wawardaju manu, rurruny-pinjarla kujurnu walya-kurra. Ngula-jangkaju, karrinja-pardija kapanku. Ngula-jangkaju, yanurla Jijajikilki.

⁵¹ Jijajirliji payurnu, “Niyiakulpanpaju purlaja?”

Yangkajurla milpa-parnta pampa wangkaja, “Warlalja-Wiri, yanurnangku milpa-parnta yungurnangku marlaja nyanyilki.”

52 Jijajilkirila wangkaja, “Yuwayi ngula-juku, yantalku. Kuja kanpaju wala nyinami, kujarlaju kanpa nyanyilki.”

Junga-juku, kujarla Jijaji wangkaja, ngulajulpa marraralku nyangu, manu Jijajilki puraja yali-wanaju yirdiyi-wana.

11

Jijaji kuja yukajarra Jurujulumu-kurra

Matthew 21.1-11, Luke 19.28-40, John 12.12-19

¹ Jijajilpa-jana nyanungu-nyanguku kurdungurlu-patukuju jirrn-ganja kutu-jarrinja-yanu Jurujulumu-kurra-pinanguju. Kujalpalu kutu-jarrinja-yanulku Jurujulumu-kurraju, yanurnulu pirli-kirra-wiyi yirdi-kirraju Yalipiji-kirra* Yalirla pirlingka kirri-jarra jirramalpa-pala karrija yirdi-jarraju Pijipaki manu Pijini. Ngulangkalpalangu wangkaja jirrama-kariki kurdungurlu-jarraku kuja, ² “Yantapala kamparru kirri-pardu-kirra Pijipaki-kirra. Ngula-kurra kajin-pala yukamirra, kapunpala parlu-pinyi tangkiyi kurdu-warnu kaji karri yirdiyi-wana wayirninja-warnu. Kula nganangu pululu-manu manu warrkurnu murnma-juku ngulaju kurdu-warnu. Rurruny-pinjarla pina-pala wilil-kangkarni nyampu-kurra. ³ Kajilpangkupala nganangu payirninjarla warla-pajikarla, ngulakuju-palarla kuja wangkaya, ‘Nyampukuju tangkiyiki-nyanurla warlalajaju wangkajarni, ngaka kapu pina-yilyamirni.’”

⁴⁻⁵ Junga-juku, yarkaja-pala yali-kirraju kirri-kirra. Kuja-pala yanurnu kirri-kirra manu yukajarni, ngulaju-pala parlu-pungu tangkiyiji kujalpa karrija yirdiyi-wana wayirninja-warnu yuwarli-pirdi tuwapirdi. Ngulangka-yijalpalu karrija warlaljamarri-patu tangkiyikirlangu kujalpalu mardarnu. Ngula-jangkaju, kujalpa-palarla kurdungurlu-jarrarlu ngalyipi-piya rurruny-pungu, ngulangkujulupalangu payurnu, “Nyarrpa-mani kanpala, kuja kanpalarla rurruny-pinyi ngalyipi-piya wayirninja-warnu tangkiyikiji?”

⁶ Nyanungu-jarralku kurdungurlu-jarra wangkajalu-jana, “Nyampukuju tangkiyiki-nyanurla warlalja wangkajarni, ngaka kapu pina-yilyamirni.” Junga-juku, yangka panungku yapangku, yilyajalkulujana kurdungurlu-jarraju yangka-kurluju tangkiyi kurdu-warnukurlu. ⁷ Kangulku-palarla pina Jijajiki. Ngalya-karirli kurdungurlupaturlu, kujalpalu wawarda mardarnu jimantarla, ngula-jangkalurla rurruny-pinjarla yirrarnu tangkiyirla purturlurla Jijajiki nyinanjaku, ngulangkanya yungu nyinanja-yani purturlurla wawarda-kurlurla. Junga-juku, Jijaji warrkarnulku tangkiyirlaju, manu yarkajarralku yirdiyi-wanalku. ⁸ Ngalya-karirli yapangku-yijala rurruny-pungulpalu wawarda jimanta-jangkaju, manulpalu kamparrurla yirdiyirla walyangka yirrarninja-yanu yungulurla kujarlaju pulka-pinyi. Manulpalu ngalya-karirli yapangkuju watiya parla-kurlu pajirninja-parnkaja. Kujalpalu yangka watiya yarlungka karrinjanu, pajirninjarlalpalurla yirrarninja-yanu yirdiyirla walyangka Jijajiki yungulurla kujarlaju pulka-pinyi-yijala. ⁹ Ngulajulpalurla yapaju ngalya-kariri kamparrurla yaninja-yanu, manulpalu ngalya-kariri purdangirli yaninja-yanu. Yapaju jintawarlayi-jiki wardinyijilpalurla purlaja, “Pulka-pinyirliparla Kaatuku! Wati nyampuju

* 11:1 Mount of Olives

kuja Kaaturlu milyarninjarla yilyajarni, ngulaju karla marlaja nyina wardinyi-nyayirni!* ¹⁰ Wati nyampuju pangkala Kaaturlu warrawarrakanyi jalangurlu yungu-ngalpa wirilki nyina Kingi Tapiti-piya yangka kujalpa-jana wiri nyinaja yapaku ngalipakupalanguku nyurnunyunu-patuku!" Kujanyalurla purlaja yapaju.

¹¹ Junga-juku, yukajarralku Jijajiji Jurujulumu-kurraju kurdungurlu-patu-kurlu, ngulaju-jana jingijingi-jiki jirrnganja yanurra Yuwarli Maralypi-kirra Juwu-kurlangu-kurra. Ngulangka Maralypirla warulpa miimii-nyangu niyarningkijarra kaninjarni. Ngula-puruju wantajulpa yukanja-yanurralku. Kuja wanta yukajarralku, ngula-jangkaju Jijajiji-jana wuulywuulypalku jirrnganja pina-yanu kirri-pardu-kurra yirdi-kirraju Pijini-kirra.

Jijajirliji juyurdurlu yunparninjarla maju-manu tarnngangku watiya miyi-wangu kujalpa karrija

Matthew 21.18-22

¹² Mungalyurru-pardu-karilki, yangka-ngurluju Pijini-ngirli, jirrnganja-jana pina-yarnkaja Jijajiji kurdungurlu-patukuju yangka-kurra-yijala Jurujulumu-kurra. Kujalpa Jijajiji yaninja-yanu, ngula-purujulpa yarnunjuku-jarrinja-yanulku miyikipurdalku. ¹³ Kujalpa yaninja-yanu, ngula-karrarlujulpa nyanjarni yanu wurnturu-kurraju watiya† parla-kurlu. Ngula-kurraju watiya-kurra yanurra, nyangulparla miyiki. Kala lawa. Ngulaju murnma-juku, kula miyiji pardija kuja-puruju. Ngulajulpa parla-mipa-juku nyangu. ¹⁴ Kujarla lawa-nyangu Jijajirli, ngulajurla kuja wangkaja yaliki watiyaku, "Kulangku nganangku miyiji nyuntukuju marlaja ngarni jalangu-ngurluju, tarnnga-juku kapunpa karri lawa-juku miyi-wangu-juku!" Kuja-kurrajulu kurdungurlu-paturluju purda-nyangu wangkanja-kurraju.

Jijaji yanu Yuwarli Maralypi-kirra

Matthew 21.12-17, Luke 19.45-48, John 2.13-22

¹⁵⁻¹⁶ Ngula-jangkaju, yanurralpalu Jijaji manu kurdungurlu-patu Jurujulumu-kurra. Ngulajulu yanurra yangka-kurra Yuwarli Maralypi-kirra. Yalirla ngulajulpalu yapa panu nyinaja kaninjarniji manu warrki-jarrija. Panu-kari kujalpalu nyinaja nyinanja-kurlangu wintangka, ngulangkululpalu-jana jali-manu jurlpu wita kurlukuku-piya yapa ngalya-kariki yungulurla kuyu warntarri purranjarla yinyi jurlpuju Kaatuku. Panu-kari nyinajalpalu nyinanja-kurlangurla-yijala tayipulu-patu-wana ngulaju talakungarduyu-patu. Kuja-jana Jijajirli parlu-pungu kuja-kurra panu warrki-jarrinja-kurra, ngulaju-jana nyanjarla muku wajirli-pungu, manu-jana ngayi pirri-kujurnu tayipulu tala-kurlu manu nyinanja-kurlangu-kangkangu, manu-jana yapa ngalya-kari kujarnikujarni-warnu kurnta-ngarririnjarla warlapajurnu jurnarrpa panu-kurlu. ¹⁷ Manu Jijajirliji wangkanjarlu pinarri-manu-jana, "Payipulurla-ka wangka Kaatuju:

'Nyampu Yuwarli Maralypi ngulaju ngaju-nyangu, ngula-kurraju kalu yapa yanirni yungujulu wangkami.' Kala nyurrurla yapa, kuja kankulu nyampurla Yuwarli-nyayirni-wangurla warrki-jarrimi tala-mipaku, ngulaju kujarluju kankulu maju-mani nyampuju

* 11:9 Nyangka Psalm 118.25-26 † 11:13 fig tree

Maralypi yangka-piya yuwarli-kari-piya ngulangkaju kuja kalu nyina wiji-palka-patu.”*

¹⁸ Kujalu kuja-kurra purda-nyangu Jijaji wangkanja-kurra maralypikingarduyu-paturlu wiriwirli manu kuruwarrikingarduyu-paturlu, ngulajulurla nyanungurlulku jangkardu manggu-nyangu Jijajikiji, manu payurnulpalu-nyanu, “Nyarrparlurlipa puuly-mardarninjarla pinyi?” Kala kujalu purda-nyangu panu-karirli yapangku Jijaji wangkanja-kurra pinarri-maninja-kurra, ngulakujulurla marlaja paa-karrija-nyayirni. Kujarlaju yangkaju wiriwiri lani-jarrijalkulurla, kulalu nyarrparlu puuly-mardakaralalku Jijajiji.

¹⁹ Ngula-jangkaju, parra jintangka-juku wanta yukanja-purulku, ngulajulu yarda pina-yarnkaja Jurujulumu-ngurluju Jijaji manu kurdungurlu-patu.

*Yimi-pardu watiya-kurlu yangka kujarla Jijajiki marlaja linji-jarrija
Matthew 21.20-22*

²⁰ Mungalyurru-karilki, yangka-wana-yijalalu pina-yarnkajarra Jurujulumu-kurra yirdiyi-wanaju yangka kuja kamparru-wiyi Jijajirli juyurdurlu yunparnu watiya, ngula-wana-yijalalu pina-yanu. Ngulalu yangkaju watiya jintawarlayirli-jiki kurdungurlu-paturluju parlu-pungu yangkaju kuja Jijajirli juyurdurlu yunparnu kamparru-wiyi. Yaliji watiya muku linji-jarrija-nyayirni kankarlarra-ngurlu kaninjarra-kurra nganju-kurra. ²¹ Kuja jinta-karirli kurdungurlu-karirli Piitarlu parlu-pungu yali watiya linji, ngulangkuju warnkiri-manu Jijaji, “Nyangka, nyangka, Tiija, yangkaju watiya muku linji-jarrija kujanpa yangka juyurdurlu-yunparnu pirrarnirli.”

²² Junga-juku, jangku-manulku-jana kurdungurlu-patuju Jijajirliji, “Nyurrurla, wala nyinakalurla junga-nyayirni Kaatuku. ²³ Kajilpankulurla wala nyinayarla Kaatuku kapuru-wangu, kajilpankulurla nyurrurla wangkayarla yaliki pirliki, ‘Karrinja-pardiya, manu kijikarra-nyanu kaninjarra ngapa wiri-kirra!’, yalirli pirlingki kajika-nyarra purda-nyanyi nyurrurlaju, manu kajika-nyanu yangarlu kijinirra ngapa wiri-kirraju! ²⁴ Kajinkilirla wala nyina Kaatuku, manu kajinkili payirni nyanungu nyiyarlanguku, nyanungurlu kapu-nyarra purda-nyanjarla yinyi nyurrurlakuju. ²⁵ Kajinparla karrinjarla wangka Kaatuku, ngulakungarntiji-jana yapa-kariki-wiyi kunka-maninja-wangu yawuru-jarriya maju-wanawanaku. Kujarlaju yungungku Kaaturlangu yawuru-jarrimi maju-jangkakuju, Wapirraju kuja-ka yangka nguru-nyayirni-wangurla kankarlarra nyina. ²⁶ [Kala kajinpa-jana jurnta nyina yawuru-jarrinja-wangu yapa-kariki, ngulakuju Kaatu kulangku yawuru-jarri-yijala.”]

*Nganangku Warlalja-Wiri yirrarnu Jijaji wiriki nyinanjaku?
Matthew 21.23-27, Luke 20.1-8*

²⁷⁻²⁸ Ngula-jangkaju, Jijajijilpa-jana jirrnganja yaninja-yanu kurdungurlu-patuku Jurujulumu-kurra. Ngula-jana jirrnganja yukajarni Yuwarli Maralypi-kirra. Kujalpa-jana Jijaji warru jirrnganja wapaja kaninjarni Maralypirla, ngula-kurraju rdipinjarla payurnulkulu wiriwirli yangkangu maralypikingarduyu-paturlu

* **11:17** Nyangka Isaiah 56.7, Jeremiah 7.11

manu kuruwarrikingarduyu-paturlu manu yangka jarlu-paturlu, “Wangkaya-nganpa, pirrarniji nganangkungku yirrarnu wiriji kujanpa-jana wajirli-pungu yangka-patu talakungarduyu nyampu-ngurlu Yuwarli Maralypi-ngirli? Nganangkungku wiringki ngarrurnu muku yilyanjaku kujanpa-jana yilyaja?”

²⁹ Jijajirliji jangku-manu-jana, “Wurra! Ngaju-wiyi ngayirna-nyarra payirni witangku jarungku. Kajinkijili jangku-mani, ngulaju karnanyarra ngajulku milki-wangka kujaju nganangku yirrarnu ngaju Warlaja-Wiri. ³⁰ Nganangku wiringki Jaanu Papitaji ngarrurnu yapaku papitaji-maninjaku? Kaaturlu marda, marda wati-karirli? Jangku-manta-wiyijili!”

³¹ Kuja-kurra kujalu purda-nyangu Jijaji wangkanja-kurra, ngulajulpalu-nyanu puta jungarni-manu jaruku jangku-maninjaku. Wiljiwilji-maninjarla, wangkajalu-nyanu kulu, “Nyarrparlurlipa jangku-mani? Kajilparliparla wangkayarla Jijajiki kuja ‘Kaaturlu nganta ngarrurnu Jaanu yapaku papitaji-maninjaku,’ ngulaju Jijaji kajika-ngalpa kuja wangka ‘Winjarninkilirla ngungkurnyinaja Jaanuku wangkanja-kurraku?’ ³² Manu kajilparliparla kuja wangkayarla Jijajiki, ‘Wati-kari-miparlu yangkaju Jaanuju ngarrurnu yapaku papitaji-maninjaku,’ ngulakuju yapa-kariji kajikalungalpa kulu-jarri-nyayirni.” Junga kujaju. Yapa panu nganta kalu wangka Jaanu Papitaji ngulaju Kaatu-kurlangu jarukungarduyu nganta. ³³ Kujarlaju, Jijajilkili jangku-manu, “Karija. Nganangku mayi ngarrurnu Jaanuju yapaku papitaji-maninjaku?”

Jijajiji-jana wangkaja, “Kulankujulu ngajuju jangku-manu, ngulaju kularna-nyarra ngajulurluju jangku-mani-yijala nganangku kujaju ngaju Warlaja-Wiri yirrarnu.”

12

Jijaji-kirlangu yimi-nyayirni-wangu jukurrpa kaatinikingarduyukurlu warlalamarri-kirli

Matthew 21.33-46, Luke 20.9-19

¹ Ngula-jangka, yimi-nyayirni-wangu jukurrpa-jana wangkaja Jijajiji, “Jinta watilpa nyinaja nyurru-wiyiji warlalamarri kaatinikingarduyu kuja-nyanu nyanunguku yarlu-pungu kaatini. Ngulaju-nyanu yarlu-pinjarla marnikiji-piya jukajuka-yirrarnu miyiki wiri-maninjaku. Pinji-nyanu warrukirdikirdi-yirrarnu, manu-nyanu rdaku pangurnu pirlangka jurlkulyurkuly-katirninja-kurlangu pama ngurrju-maninjakungarnti. Manu yuwarli kurrirdi nganturnu kankarlu pirntirri-kirli, ngula-ngurlunya yungu-jana warrawarrakanyi wiji-kijaku miyi. Wurnakungarntirilki yangkaju yungu-jana yarlu kaatini wati-patu-karikilki yungulurla jina-mardarni manu warrawarrakanyi. Ngula-jangkaju, yarkajalku yaliji wati ngurrarakari-kirraluku. ² Kujalu yangka miyi murntu-jarrijalku, ngulakuju yilyaja wati jinta warrkini yangkangku warlalamarri wiringki

kaatinikingarduyurlu. Ngulaju yilyaja pina yangka-kurra kaatini-kirra yungulurla warrkini-patu-karirli yinyi ngalya-kari murntu miyiji nyanungu-nyangu. ³ Yangka-paturlu kujalu wati-paturlu nganjirni parlu-pungu yangka warrkini jinta, ngulajulu nganjirni puuly-mardarninjarla pakarnu, manulu pina-yilyaja marlajarra. Ngula-jangka, yaninjarla yimi-ngarrurnu nyanungu-nyangu paajukulku kujalu pinjarla yirrarnu wati-paturlu. ⁴ Ngula-jangkaju, jinta-karilki yarda yilyaja yangkangkaju warlalamarrirli kaatinikingarduyurlu yangka-kurra-yijala kaatini-kirra. Ngulalkulu parlu-pinjarla jurrungka wapirdi pakarnu manu kurntaku ngurrju-manu. Manu yilyajalu pina marlajarra-yijala. ⁵ Ngula-jangkaju, jinta-karilki yarda yilyaja kaatinikingarduyurlu yangka-kurra-yijala kaatini-kirra. Ngulalkulu parlu-pinjarla pinjarla-yirrarnu tarnnga-kurra ngulaju milyi-kirra-pinangu. Kujarlunya palu-jana muku pakarnu jinta-kari jinta-kari yilyanja-warnu-patu: Panu-karilpalu-jana wintaly-pakarnu murrumuru, manu panu-karilpalu-jana pakarnu tarnnga-kurra.

⁶ “Yangkangkaju warlalamarrirli kaatinikingarduyurlu, kulalpa warrkini-karilki mardarnu yangka-kurrakaju yilyanjaku kaatini-kirrakaju. Nyanungu-nyangu-mipalkulpa mardarnu ngalapi-nyanu jinta maruluju. Ngula-jangkaju, nyanungulku-nyanu wangkaja, ‘Nyampuju ngaju-nyangu kajilparna yilyayarla, ngulaju kajikaluru purda-nyanyi wilji-wangurlu.’ Junga-juku, yilyajalku. ⁷ Kujalu parlu-pungu yaninjarni-kirra ngalapi-nyanu yangka-kurlangu kaatinikingarduyu-kurlangu, ngulakaju yangka-patu wati-patu wangkajalu-nyanu, ‘Nyampunya rdipijarni yangka-kurlangu ngalapi-nyanulku! Pakarnirli yirli-parla jurnta kanyi nyampuju kaatini.’ ⁸ Junga-juku, puuly-mardarnulu, puuly-mardarninjarla pungulu tarnnga-kurra, manulu kujurnu kaatini-ngirliji.”

⁹ Jijajiji wangkaja-jana yapa-patukaju, “Nyarrpa-manilki kapu-jana yangka warlalamarrirli wati kaatinikingarduyurlu? Kari ngulangkuju kapu-jana yaninjarla muku pinyi-yijala yangkaju warrkini-patu-kari. Ngula-jangkarluju, kapu-jana yapa-karikilki kaatiniji yinyi yungulurla jina-mardarninjarla warrawarra-kanyi kaatiniji warrkini-patu-karirli. ¹⁰ Nyampunya-ka nguna Payipulurla yimi ngaju-kurlu: ‘Pirli yangka kujalu warrkini-paturlu yuwarlikingarduyu-paturlu punku-pajirninjarla walyi-kujurnu, ngulaju Yarturlu-nyayirni-wangu Kaatu-kurlangu Ngurrju-nyayirni Rdarrkanpa yarturlu-kari-piya-wangu!’

¹¹ Yarturlu-nyayirni-wangu Rdarrkanpa ngulanya Kaaturlu milarnu. Ngulaju karlipa nyanyi pirlirparlu walykangku!’”*

¹² Yangkangku wiriwirirli purda-nyangulu Jijaji wangkanja-kurra yimi-nyayirni-wangu jukurpa yangka kaatinikingarduyu-kurlu-kurra, manngu-nyangulku-nyanu, “Kari! Ngalipaku kangalpa nginj-wangka!” Junga-juku yungu ngantalu rdarri-mardakarlarra Jijajiji. Kala panu-karirli manngu-nyangu Jijajiji ngantalpa nyinaja Kaatu-kurlangu jarukungarduyu. Kujakaju yinyarra wiriwirirli, laningkikili yampija yapa-patu-kari-kijaku turnu-warnu-kari-kijaku.

*Juwu-paturlu wiringki yungu ngantalu yimirr-yungkarla Jijaji
Matthew 22.15-22, Luke 20.20-26*

* 12:11 Nyangka Psalm 118.22-23

13 Ngaka-pardu-karilki, Juwu-paturlu wiriwirirli yilyajalu-jana ngalya-kariji Paraji-patu manu ngalya-kari Yarurdu-kurlangu-patu yapa Jijaji-kirlangu-kurra yungulu yimirr-yinyi payirninjarla. 14 Kujalurla Jijajiki yanurnu, ngulajulurla kuja wangkaja, “Tiija, warrarda kanpa-jana wangka yimiji junga Kaatu-kurlu lani-wangu yapa ngalya-kariki wiriwiriki marda, tala palka-kurluku marda, marda marlajarra-watiki. Ngulaju ngula-juku. Wangkayalku-nganpa nganimpaku! Nganakurliparla talaju yinyi? Kaatuku marda, marda Ruumu-wardingkiki Kingiki, kuja kangalpa warrarda jinyijinyi-mani talaku yinjaku? Nyarrpa-jarrimirlipa?”

15 Jijajirilpa-jana miyalurlu maninjarla milya-pungu majumajukurra yimirr-yinja-kurraju, manu-jana payurnu, “Nyurrurla milkar-ranji kankulu wangkami purami nganta kankulu kuruwari Kaatu-kurlangu, kala lawa! Nyarrparla kankujulu putaputa yimirr-yinyi? Maninjarlajulu kangkarni tala Ruumu-kurlangu yangka pirlu jinta-mipa yungurna miimii-nyanyu.”

16 Junga-juku, jintangkaju yapangkurla maninjarla kangurnu pirlu tala jinta. Ngula-jangkaju, Jijajirliji payurnu-jana pirlu tala miimii-nyanjarla, “Ngana-kurlangu nyampurlaju pirlingka talangka mipar-rpaju, manu ngana-kurlangu yirdiji?”

Jangu-manulkulu, “Ruumu-wardingki-kirlangu Kingi-kirlangu miparra manu yirdi-ka ngunami pirlingka.”

17 Wangkajalku-jana Jijajiji, “Nyiya-puka kuja karla nguna Ruumu-wardingkiki Kingiki, ngulanyalurla yungka. Kala kuja karla nguna Kaatuku nyiya-puka, ngulajulurla yungka nyanunguku.”

Kujalu kuja-kurra purda-nyangu wangkanja-kurra Jijaji, ngulakujulurla marlaja paa-karrija-nyayirni.

Yimi nyampu ngulaju Kaatu-kurlu kaji-jana yapa pina-wankaru-mani palinja-warnu

Matthew 22.22-33, Luke 20.27-40

18 Ngula-jangkaju, ngaka-pardu-karilki panu-karilkilirla yarda yanurnu Jijajiki turnu-warnu-patu-kari yirdi-patuju Jatiyujipatu. Nyampu-patu Jatiyujipatu kalalu wangkaja Kaaturlu kulalpa-jana pina-wankaru-mantarla nganta palinja-warnu. 19 Yanurnulurla Jijajikiji, ngula-jangkaju, payurnulu, “Tiija, Mujujurlu-ngalpa kuruwariji yirrarnu nyurru-wiyi yupukarra-kurlu, kaji wati yupukarra pali kurdu-wangu, ngulakujulurla nyanungukupurdangkarlu-juku marlaja mardarni kali-pukalkuju. Kaji-pala kurdu palka-mani, ngulaju nganta yaliki-kirli kamparru-warnuku kirda-nyanukuju kurdu nyampuju. 20 Jalangujalangurlu yimi karnalu mardarni wita wirli-pala-patu-kurlu ngarrka-patu-kurlu kujalpalu wirli nyinaja nyanungu-mipa-juku ngati-nyanu jinta manu kirda-nyanu jinta jintangka-juku. Papardi-nyanu kuja yupukarra-jarrija, ngulangkuju karnta rdakurl-kujurnu. Ngula papardi-nyanuju palijalku, ngulaju palija kurdu-wangu-juku. 21 Ngula-jangkaju, kukurnu-nyanurluku rdakurl-kujurnu yangkaju kali-puka karnta. Ngulaju kukurnu-nyanulkuju palija kurdu-wangu-yijala. Ngula-jangkaju, jinta-karililki rdakurl-kujurnu yangkaju karnta kali-puka jinta-juku, ngulaju palija kurdu-wangu-yijala. 22 Jinta-kari jinta-karilirla yupukarra-jarrija yangkaku-juku jintaku karntakuju,

ngulajulu jintu-kari jintu-kari muku palija kurdu-wangu-juku. Manu ngula-jangkaju, nyanungulku karnta palija. ²³ Ngaka kaji-jana yapa Kaaturlu milyi-jangka yakarra-maninjarla wankaru-mani pina jintawarlayi-jiki, nganakulku kapurla yangkaju karnta nyina kali-nyanukuju yangka-jangkaju kujalpalu mardarnu wirli-palarlu?”

²⁴ Jijaji wangkaja-jana, “Kula kankulu milya-pinyi Kaatu-kurlangu jaru manu kuruwarri kuja-ka Payipulurla nguna, manu kula kankulu milya-pinyi yartarnarri nyanungu-nyangu. Kujarlanya warntarlaju kuja kankulu manngu-nyanyi. ²⁵ Ngaka kaji-jana Kaaturlu pina-wankaru-mani milyi-jangka yapa, ngulaju kapulu nyina marramarra-piya nguru-nyayirni-wangurla, kulalu yupukarra pina jarnkujarnku nyina. ²⁶ Payurnunkujulu Kaaturlu-japa kaji-jana yapa wankaru-mani pina milyi-jangkaju. Kula kankulu mayi manngu-nyanyi yimi Mujujukurlangu Payipulurla yangka kujalpa nyangu Mujujurlu jarra-kurlu jankanja-kurra watiya, kula kankulu manngu-nyanyi mayi yimiji? Ngula-puru jarra-puru wangkajarla Kaatuju Mujujukuju, ‘Ngaju karna-jana nyinami Kaatuju nyampurra-patuku Yipuruyamukuju manu Yijakikiji manu Jakupukuju nyurnunyunukuju yangka kujalpalu nyinaja nyurru-wiyi.’* ²⁷ Kujaju junga. Yapangku wankaru-miparlu kalu Kaatuju purami. Yapangku nyurnungku palinja-warnurlu kulalpalu nyarrparlu purayarla, lawa. Nyurrurlarluju kankulu manngu-nyanyi warntarla-nyayirni.”

*Nyiya kuruwarri wiriji Kaatu-kurlangu kuruwarri-kari-wanguju?
Matthew 22.34-40, Luke 10.25-28*

²⁸ Jijaji kujalpa-jana wangkaja Jatiyujii-patuku, ngula-puruju watilpa jintu yaninjarla karrija yalumpurla-yijala ngulaju kuruwarrikingarduyu. Ngula-jangkalpa-nyanu wangkaja nyanunguju kanunju-kariji, “Ngurrjngku kajana jangu-mani Jijajirli junga-nyayirni!” Ngula-jangkaju, yanurnulkurla, payurnu Jijajiji, “Kaaturlu-ngalpa yungu nyurru-wiyi kuruwarri-kari kuruwarri-kari yungurlipa purami. Nyiwa wiri-nyayirni kuruwarriji panu-kari-piya-wanguju?”

²⁹ Jijaji wangkajarla, “Nyampunya jungaju kuruwarri-nyayirni-wanguju, wangkami kangalpa: ‘Nyurrurla Yijirali-pinkirli, tarnngangkujukulu manngu-nyangka nyampuju: Warlalja-Wiri kangalpa jintu-juku Kaatuju nyina! Kapurlipa nyanungu-mipa pura!’* ³⁰ Yulkayalurla Warlalja-Wiriki Kaatukuju karrikarri-wangu-nyayirni! Kulalurla jurnta karlirr-nyinaya! Manulurla warrki-jarriya nyanungu-mipaku.* ³¹ Manu nyampunya jintu-kariji kuruwarri-nyayirni-wangu-kari kuja-ka nguna junga-yijala: ‘Kuja kyanu yulka yapaju, ngulapiya-yijalalpa-jana yulkayarla yapa-karikiji warlaljakuju ngurrarajintakuju!’* Nyampu-jarra kuruwarri-jarra, ngulaju kapala wiri-jiki nguna kuruwarri-kari-piya-wangu.”

³² Yangkaju wati kuruwarrikingarduyu wangkajarla Jijajikiji, “Junga-jukawu, Tiija! Junga-nyayirninpaju yalumpuju kuruwarri milki-wangkaja. Jintu-mipa-juku kangalpa Kaatuju nyina wiriji. Kula kangalpa jintu-karilki wiri nyina, kula nganalku! ³³ Manunpaju

* **12:26** Nyangka Exodus 3.6   * **12:29** Nyangka Deuteronomy 6.4   * **12:30** Nyangka Deuteronomy 6.4-5   * **12:31** Nyangka Leviticus 19.18

junga kuruwarri-kari milki-wangkaja: ‘Yapajulparliparla yulka-yarla Kaatukuju karrikarri-wangu-nyayirni.’ Manu jinta-karinpaju kuruwarri-kari milki-wangkaja junga-yijala: ‘Kuja kyananu yapa yulka nyanungu, ngula-piya-yijalalpa-jana yulkayarla yapa-karikiji.’ Kajilparliparla kuyu yungkarla Kaatuku purranjarla, ngulaju ngurrju kujaju. Kajilparlipa-jana nyampu-jarra kuruwarri-jarra purayarla, ngulaju ngurrju-nyayirni kuyukuju parrpada-juku.”

³⁴ Jijajirli kuja purda-nyangu wati wangkanja-kurra, ngulajurla wangkaja, “Nyuntujunpa pina-nyayirni! Kula kanparla wurnturunyina Kaatukuju kuja kajana Warlalja-Wiri nyina yapakuju.”

Ngula-jangkaju, panu-karirliji kulalu nyiyakulku yarda payikarla Jijajiji.

Ngana-kurlangu ngalapi-nyanu Mijaya?

Matthew 22.41-46, Luke 20.41-44

³⁵ Ngaka-pardu-karilki, Jijajiriljilpa-jana yarda pinarri-manu yapa Yuwarli Maralypirla, wangkajalku-jana kuja, “Wati yangka Mijaya Kaatu-kurlangu, ngula kalu wangka nganta kuruwarrikingarduyupatu ‘Nyanungu Mijaya nganta-ka nyina Kingi Tapiti-kirlangu ngalapi-nyanu.’ Nyarrpa kalu kujaju wangka? ³⁶ Nyurru-wiyi kujalpa nyinaja Kingi Tapiti, ngulangkujurla jaru wita marlaja yirrarnu Payipulurla Kaatu-kurlanguku Pirlirrpaku, nyampunya yirrarnu Kingi Tapitirliji: ‘Ngajurna purda-nyangu Kaatu wangkanja-kurra, kujalparla wangkaja ngaju-nyanguku Warlalja-Wiriki yangka Mijayaku, wangkajarla, “Nyampurla nyinaka jungarni-purdanji ngaju-nyangurla kajirna-jana nyurunyuru wita-wangu yapa yirrarni nyuntu-nyangurla wirliyarla kanunju yungunpa-nyanurla kunka-mani yangka kujalpangkulu nyurunyuru-jarrija.” ’”*

³⁷ “Nyampu yimi junga-jala. Yimi witangka, nyanungurlu Kingi Tapitirli wiri-pajurnu yali wati yirdiji Mijaya. Kujaju ngulaju Mijayaju kankarlu-juku Tapitikiji. Purda-nyanyinya kankulu?”

Jijajirli-jana warnkiri-maninjarla pututu-pungu yapaku kuruwarrikingarduyu-kujaku

Matthew 23.1-36, Luke 20.45-47

Kujalu Jijaji purda-nyangu wangkanja-kurra yapangku, ngulaju wardinyi-nyayirnilri. ³⁸ Ngula-jangkaju, yarda-jana wangkaja Jijaji yapakuju, “Nyinayalu wurnturu yinya-kujaku kuruwarrikingarduyupatu-kujaku, yangka kuja kalu-jana wangka Mujuju-kurlangu kuruwarri yapaku! Kajikalu-nyarra marda karlir-kanyi Kaatu-kujaku! Yungu ngantalu wapami jurnarrpa ngurrju-kurlu nganta yungulu-jana yapangku nganta nyanjarla ngurrju-pajirni. Kajili-jana kutu yanirni yapaku, ngula-puruju kalu ngampurpa nyina yapa-kariki yungulu-jana parntarrinjini nyanungurraku manu yungulu-jana pinangkalpajirni. ³⁹ Kajili yani jaaji-kirra nyanungurra-nyangu-kurra, manu marda kajili yani kurapaka wiri-kirra ngarninjakungarnti, ngulaju kalu-jana warrarda milarninjarla mani ngurrju-nyayirni nyinanja-kurlangu-patuju. ⁴⁰ Nyampurluju wati-paturlu ngulaju kalu-jana kali-pukakuju yuwarli jurnta kanyi yimirr-yinjarla. Ngula-jangkaju, yangka wati-patu, yati-wangka kalurla Kaatuku tarnnga-nyayirni

* 12:36 Nyangka Psalm 110.1

milparniwarrarla milkarraku yungulu-jana yapa-karirli nyanyi. Kula ngurrju kujaju, kala jarrwara! Kaaturlu kajana kuja-kurraju nyanyi, ngula-panuju kapu-nyanurla kunka-mani pina!”

Karnta-kurlu kali-puka-kurlu marlajarra-kurlu

Luke 21.1-4

⁴¹ Yangkangka-juku Yuwarli Maralypirla, nyinaja-jukulpalu kaninjarni Jijaji manu kurdungurlu-patu ngulaju kutu ngami-pirdi kujalpa ngami jinta karrija tala-kurlangu, ngulanganya kalalurla yirrarnu tala warntarri Kaatuku. Ngula-kurraju panulpalu yanurnuyarnurnu yapaju tala panu-kurlu, ngulalpalu talaju yirrarnu ngamingkaju panu-jarlu-nyayirni. Jijajirlilpa-jana nyangu tala yirrarninja-kurraju. ⁴² Ngula-puruju, karntalku jinta kali-puka marlajarra yaninjarni yanu yangka-kurra-yijala ngami-pardu-kurra tala-kurlangu-kurra. Ngulangakaju yirrarnu wita-jarra tala pirli-pardu-jarra marujarra, ngulaju kula panu-jarlu, lawa. ⁴³⁻⁴⁴ Ngula-jangkaju, Jijajirlilpa-jana turnu-manu kurdungurlu-patu nyanungu-nyangu-patu, ngulajana wangkaja, “Wangka karna-nyarra junga. Yali-paturlu ngulalurla yirrarnu tala wiri, ngulaju ngurrju. Kala palka-juku kalu-nyanu panujarlu marda mardarni. Kala kujarla yalirli karntangku kali-pukarlu yirrarnu pirli wita-jarra, ngulaju-nyanu marulu-nyayirni jurnta yirrarnu. Kala lawa-ka nyina tala-wangu. Nyanunguju-ka jama-nyayirni nyina yinya talakungarduyupatu-piya-wangu. Kaatuju kajana wita-mipa wardinyi nyina nyanungurrakaju. Kala yinyaku kali-pukaku, ngulaju karla wardinyi nyina karrikarri-wangu-nyayirni!”

13

Jijaji-jana wangkaja nyanungu-nyanguku kurdungurlu-patuku ngulaju kuja, ‘Maralypi Yuwarli ngakaju kapu pirlpirl-wantimi’

Matthew 24.1-2, Luke 21.5-6

¹ Kuja-jana Jijaji jirrnganja wilypi-pardija nyanungu-nyanguku kurdungurlu-patuku kaninjarni-jangka Yuwarli Maralypi-jangka, ngula-jangkajurla jinta-karriji nyanungu-nyangu kurdungurluju wangkaja, “Tiiija, nyampu-jana nyangka yarturlu wiriwiri kuja-ka karrinja-yani manu yuwarli-kari yuwarli-kari ngurrju-nyayirni warrukirdikirdi Maralypirla!”

² Jijajirla wangkaja, “Nyanyi kanpa-jana nyampurraju kuja kalu karrinja-yani yuwarli-kari yuwarli-kari manu kuja-ka karri nyampu Yuwarli Maralypi? Ngularraju kulalu tarnnga karri nyampurraju. Manu kulalu-nyanu nyampurraju yarturluju kuja-piya jaarlyaarlungunanja-yani. Ngakaju kapulu-jana yapa-karirli muku pirlpirl-kijirni walya-kurra.”

Jijaji-jana wangkaja nyanunguku kurdungurlu-patuku kapu-jana nyi-yarningkijarra wuurnpa-jarri nyanungurraku

Matthew 24.3-14, Luke 21.7-19

³ Ngula-jangkaju, wilypi-pardinjarla Yuwarli Maralypi-jangkaju yangka-kurra-yijalalu kulpari yanu pirli-kirra yirdi-kirraju Yalipiji-kirra. Ngulangakaju kujalpalu nyinaja, Maralypijilpalu nyangurra-juku wurnturu-wangu-kurra. Ngula-jangkaju, ngalya-kari kurdungurlu-patuju Jijajikiji wurulypa wangkajalurla Piita, Jamaji, Jaanu, manu

Yanturu, wangkajalurla, ⁴ “Wangkaya-nganpa. Nyangurlalu-jana nyampurraju yuwarli pirlpiri-kijirni yapangkaju yungurnalu ngan-imparlangurlu milya-pinyi? Pirlpiri-kijirninjakungarntiji nyiya-wiyi kapurnalu kamparruju nyanyi, ngari yungurnalu pinalku nyina?”

⁵ Ngula-jangkaju, wangkaja-jana Jijajiji kuja, “Warrawarra-kangkalu-nyanu yapa-kari-kijaku, kajikalu-nyarra yapa-karirli yimirr-yinjarla karlirr-kanyi! ⁶ Panu kapulu yaniyanirni nyurrurla-nyangu-kurraju yapa ngaju-nyangu nganta, kapulu-nyarra wangkanjarla yimirr-yinyi kuja, ‘Ngajujurna Mijaya yangka kuja-nyarra Kaaturlu ngarrurnu nyurru-wiyi yilyanjarnikingarntirli!’ Ngula-jangka kujarlu wangkanjarlu kapulu-jana yapa panu-kari yimirr-yinyi, kula-nganta ngajulurlunya. ⁷ Lani-wangulu nyinaya kajinkili-jana purda-nyanyi linjarrpa wiri-kirra manu kajinkili yangka jaru mani yapa-kari-kirlangu wurnturu-ngurlu ngurra-kari-ngirli kajili-nyanu yiti-wana-karirli linjarrparlu pakarni. Ngula-puruju, wurrangkulu mardaka langanku, kula-nyarra nguruju lawa-jarri jurnta murnma-juku. ⁸ Nguru lawa-jarrinjakungarntirliji kapulu-nyanu linjarrparlu-wiyi luwarni ngurrara-kari-warnurlu ngurrara-kari-warnurlu, manu nguru-kari-jangka nguru-kari-jangka kapulu-nyanu rdilykarra-yirrarni linjarrpaku wiriki luwarninjaku. Ngula-jangkaju, kapu walya yurnkuyurnku-jarri nguru-kari nguru-karirla. Manu ngula-warnuju ngurrara-kari ngurrara-kari kapurla mangarrikiji lawa karrimi. Nyampurraju kujarna-nyarra wangkaja, yangka kajinkili nyanyi, ngulaju kapunkulu milya-pinyi nguruju wurra-juku-ka lawa-jarrinja-yani. Nyampukuju linjarrpaku manu nguruku lawa-jarrinjaku, wurra-juku kapunkulurla pirr-pardimi, yangka kuja-ka karnta murrumuru-jarri wartardi, ngula-piyakunya kuja kyananu yangka purda-nyanyi wartardirli murrumuru kurdukungarntirli. Ngula-piyakunya kapunkulurla pardarni.

⁹ “Yangka kuja kankujulu nyurrurlarlu ngaju purami, palju warrawarra-kangkalu-nyanu! Kapulu-nyarra jangkardurnu yani yurrkunya, manu kapulu-nyarra puuly-mardarninjarla jirri-kanyi kuwurtu-kurra murrumuru-maninjaku. Jaaji-kari jaaji-kari-kirra nyanungurra-nyangu-kurra, ngulangka kapulu-nyarra kulkurru-jarra karrinja-yirrarninjarla pakarni. Kapulu-nyarra karrinja-yirrarni kulkurru-jarra kingi-karirla kingi-karirla manu wiriwirirla yangka watikingarduyurla. Ngulangkanya kapunkulu-jana yimi-ngarrirni Yimi Ngurrju ngaju-kurlu. ¹⁰ Nyurrurlarlu kapunkulu-jana ngaju-nyangu Yimi Ngurrju warru yimi-ngarrirni nguru-kari nguru-karirla warrukirdikirdi, ngula-warnuju kapu nguruju lawa-jarrilki. ¹¹ Yangka kajili-nyarra jangkardurnu yani maninjaku nyurrurlaku yungulu-nyarra kanyi kuwurtu-kurra, ngulaju mirrmirr-karrinja-wangulu kari-riya wangkanjakungarntiji. Kulankulu-jana nyurrurla-nyangu jaruju wangkami, kala Kaatu-kurlangu. Kapu-nyarra yinyi wangkanjakungarntiki, kapunkulurla marlaja wangka Pirlirra Kaatu-kurlanguku.

¹² “Ngula-puru-juku papardi-nyanu-kari papardi-nyanu-karirli kapulu-jana jikajika-jarrinjarla yinyi kukurnu-nyanu-kari kukurnu-nyanu-kari yurrkunyukuju pakarninjakungarntiji ngulaju milyi-kirra-pinangu. Manu ngula-jangkaju, kirda-nyanu-kari kirda-nyanu-karirli kapulu-jana jikajika-jarrinjarla yinyi nyanungu-nyangu kurdukurdu.

Manu ngula-jangkaju, kurdukurdurlu kapulu-jana jikajika-jarrinjarla ngati-nyanu-kari ngati-nyanu-kari manu kirda-nyanu-kari kirda-nyanu-kari yinyi pakarninjakuju milyi-kirra-pinangu-juku. ¹³ Ngaju-nyangu kuja kankulu nyina, ngulakuju yapa panu kapulu-nyarra tarnnga-juku nyurunnyuruyi-jarri. Kala ngana-puka kajinpaju wala-juku nyina ngajuku jikajika-jarrinja-wangu, ngulaju kapunparla jirrnganja nyina Kaatuku tarnnga-juku.”

Yimi Lani-maninja Wita-wangu-kurlu

Matthew 24.15-28, Luke 21.20-24

¹⁴ Jijaji-jana yarda wangkaja kurdungurlu-patuku, “Ngakaju kapunkulu nyanyi nyampurlaju Yuwarli Maralypirla, kapu karri nyiya mayi maju-nyayirni Lani-maninja Wita-wangu, kapu karrimi kaninjarni Yuwarli Maralypirla.* Nyampuju Maralypiji kurlarla nyanununguku karrinjaku.” (Kajinkili ngaka nyanyi nyampu jaru Payipulurla, ngulajulu langa-kurra-manta!) “Nyurrurla kuja kankulu Jurdiyarla nyina, kajinkili nyanyi yali maju-nyayirni Yuwarli Marilypirla, ngula-kujakuju pirri-parnkayalu pirli-wanakurra! ¹⁵ Yangka kajinkili nyurrurla-nyangu yuwarlirla nyina kankarlarni marda, ngulaju yuwarli yukanja-wangulu kutu pirri-parnkaya jurnarrpa maninja-wangu-juku. ¹⁶ Yangka kajinkili wurnturu warrkijarrimi manangkarra-wana, ngulajulu kulpari parnkanjarni-wangurlu yampiya jurnarrpaju. Kala ngarili wawarda purda-nyanja-wangu pirri-parnkaya-puka waparlku! ¹⁷ Yangka-puruju kapurla karrimi maju-nyayirni karntakuju yangka wartardikiji, manu karn-taku wita pirltirkakupalanguku kapurla karrimi maju-nyayirni, wi-yarrpaku. Kulalpalu nyarrpaku pirri-parnkayarla yangka-kujaku maju-kujaku. ¹⁸ Kuja-kujakuju wangkayalurla Kaatuku yungu warlapajirni nyanungu maju-karrinja-kurra. Kajilpa marda karriyarla Yuwarli Maralypirla pirriya-puru, ngula-puruju kulalpalu nyarrpa pirri-parnkayarla. ¹⁹ Yangka kuja Kaaturlu nguru manu walya nyurru-wiyi ngurru-manu, nyurru-wiyi-ngirli jalangu-kurra, kula nganangku nyangu kuja-kurra maju rdipinjarni-kirra, lawa. Manu kula nganangku yarda nyanyi ngaka maju-nyayirni-kirra kuja, lawa. ²⁰ Ngaka, kajili yapa nyinami maju-nyayirni-puru, kulalu-nyanu murrumurru purda-nyanyi tarnnga, lawa. Maju-nyayirni-puruju, Kaaturlu kapu-jana muurl-mardarni yapa nyanungu-nyangu kuja-jana kamparrurlu milarnu. Kala kajilpa-jana muurl-mardarninja-wangurlu yampiyarla, ngulaju kajikalu muku palimi.

²¹ “Ngaka kajikalu-nyarra yapa ngalya-kari wangkami kuja, ‘Nyangka yinya Mijaya yanurnulku kuja-ka karrimi yinya Kaatukurlangu!’ Manu kajikalu-nyarra ngalya-kari wangkami kuja, ‘Nyampunya Mijaya yanurnu nyampu-kurra!’ Kuja kajili-nyarra wangka, ngulaju jawirri purda-nyangkalu-jana langa-miparlu. ²² Nyiya-kujaku kuja? Panu kapulu yaniyanirni jinta-kari jinta-kari kula-nganta yangka jinta Kaatukurlangu Mijaya. Manu panu-kari kapulu yaniyanirni jinta-kari jinta-kari kula-nganta Kaatukurlangu jarukungarduyu. Nyampurrajulu ngulaju warlkanji yijardu-wangu! Kapulu-nyarra yaninjarla yapakuju milki-yirrarni nyiyarningkijarra

* **13:14** Nyangka Daniel 9.27, 11.31–12.11

yartarnarri ngangkayi-kirli-piyarlu, ngulaju kula-nganta Kaatu-kurlangu, kala lawa. Kapulu-nyarra putaputa yimirr-yinyi yapa nyurrurlaju milarninja-warnu-patu Kaatu-kurlangu. Kala lawa, kapu-nyarra muurl-mardarni Kaaturluju. ²³ Yimirr-yinja-kujakuju muurlparlulu-nyanu warrawarra-kangka. Yimi-ngarrurnurna-nyarra nyiyarningkijarra yangka kamparru-juku yungunkulu milya-pinyi nguru kaji lawa-jarrinja-yani.”

Jijaji wangkaja-jana kuja, ‘Kapurna pina-yanirni nyampu-kurra yalkiri-ngirli mangkurdurla.’

Matthew 24.29-31, Luke 21.25-28

²⁴ Jijaji-jana yarda wangkaja, “Yangka kujarna-nyarra yimi-ngarrurnu jaru kamparru-wiyi nyiyarningkijarra-kurlu majumajukurlu, ngula-jangkanya kapu ngakaju wantaju maru-jarrimi, manu kirtangiji kapu mirilmiril-karrinja-wangulku-yijala maru-jarri. ²⁵ Ngula-puruju yalkiri-ngirliji kapulu yanjilypiriji patapata-karri. Manu ngula-puruju yalkiriji kapurla Kaatuku marlaja yurnkuyurnku-jarri.* ²⁶ Ngula-jangkaju, ngajuju yangka Yapa-nyayirni-wangu Kaatu-kurlangu kapujulu nyanyi yaninjarni-kirra. Kapurna warraja-jarrimirni mangkurdurla, kapurna kulpari yanirni nyampu-kurra pirrjirdi-nyayirni yartarnarri wiri-jarlu-kurlu, manu kapurna mirilmiril-karrinjarni yani. ²⁷ Manu ngula-jangkarluju, ngaju-nyangu marramarra-wati kapurna-jana palju-yilyami kurlirra-purda, yatijarra-purda, karlarra-purda, manu kakarrara-purda yapaku warru turnu-maninjaku, turnu-maninjarla kanjarniki yangka kuja-nyanu Kaaturlu yapa yajarnu.”

Jijaji-kirlangu yimi-nyayirni-wangu jukurra watiya-kurlu miyi-kirli

Matthew 24.32-35, Luke 21.29-33

²⁸ Jijaji-jana yarda wangkaja, “Milya-pinyi kankulu yangka kuja-ka watiya kurrirdi-jarrinja-yani. Jalyirrpalku-ka purrulyun-pardinja-yani-wiyi, manu jinjirlakungarnti wujulypa-wiyi-ka palka-jarrinja-yani, ngula-jangkaju jinjirlalku-ka wilypi-pardi. Ngula-jangkaju, kankulu milya-pinyi kuja-ka yangka karapurda-jarrinjarni yani. ²⁹ Ngula-piyayijala kajinkili nyanyi walya manu yalkiri yurnkuyurnku-jarrinja-kurra, ngula-jangkaju kujarlaju kapunkulu pinalku nyina kuja karla karrinjarni yani kutulku walyaku lawa nyinanjaku. ³⁰ Langa-kurramantalu kuja kalu yapa nyampurla jalangujalangu nyina. Ngulaju kulalu pali nyanja-wangu-wiyi ngalya-kariji nyampurrakuju nyiyarningkijarrakuju majumaju-nyayirniki, ngulangkuju kapulu nyanyi-wiyi muku palinjakungarntirliji. ³¹ Walya manu yalkiri kapu-pala yawu-pardimi. Kala ngaju-nyangu yimi ngulaju kapu palka-juku karrimi yawu-pardinja-wangu-juku.”

Kula-ka nganangku yapangku milya-pinyi nyangurla kaji Jijaji pina-yanirni

Matthew 24.36-44

* **13:25** Nyangka Isaiah 13.10, 34.4

³² Jijaji-jana yarda wangkaja, “Kula-ka nganangku milya-pinyi nyangurla kajirna kulpari yanirni. Kula kalu milya-pinyi mar-mararrarlangurlu, yangka kuja kalu marramarraju nyina ngurunya-yairni-wangurla kankarlarra. Kula karna ngajurlangurlu milya-pinyi Ngalapi-nyanurlu. Yangka nyanungu-miparlu Wapirra Kaaturluka milya-pinyi. ³³ Wapal-nyangkajulu muurlparlu jarda-wangurlu ngajuku kajirna nyangurla pina-yanirni. Kula kankujulu milya-pinyi nyangurla kajirna ngaju pina-yanirni. ³⁴ Kapurna pina-yanirni yangka kuja karlipa yapa yani wurna manu karlipa pina-yanirni, ngula-piyayijala kapurna pina-yanirni. Yangka kuja-ka yuwarlikingarduyu warlaja yani wurna, ngulangkuju kajana ngarrirni warrkini nyanungunya-patu warrki-kari warrki-kariki. Ngula-jangkaju, jinta-karikiji karla wangkamirra, ‘Nyuntuju nyampu yuwarli warrawarra-kangka tuwa wiji-kijaku.’

³⁵⁻³⁶ “Ngula-jangkaju, warrkini-paturluju wapal-nyanyilirla kajika rdipimirni wuraji marda, kulkurru-kari marda, rangkarr-kurlu marda, wanta pardinja-puru marda. Kajilpa yangka yuwarlikingarduyu pina-yantarlarni, kajilpa-jana yangka nyanungunya-patu warrkini parlu-pungkarla jarda-kurra, ngulakuju kajika-jana kulujarrimilki wardinyi-wangu. Kuja-piyarlu-yijala nyurrurlarlujulurla wapal-nyangka kajirna yanirni pina. Kajilparna kapanu pina-yantarlarni, ngulaju kalakarna-nyarra parlu-pinyi jarda-kurra. Ngulakujakujulurla wapal-nyangka ngajukuju! ³⁷ Kuja karna-nyarra nyurrurlaku wangkami, ngulaju karna-jana wangkami yapaku panujarluku nguru-kari nguru-kariki: Wapal-nyangkajulurla!”

14

*Wiriwirilpalurla jangkardu jaaly-manu Jijajiki yungulu pakakarla
Matthew 26.1-5, Luke 22.1-2, John 11.45-53*

¹ Ngula-puruju yapajulpalu turnu-jarrija Juwu-patuju kujarnikujarni yirdi-kirra Jurujulumu-kurra kirri-kirraju. Ngulajulpalu yaninjarla turnu-jarrija Purlapa Wiri-jarrakungarnti Jurujulumurlaju. Yirdiji jinta-kariji purlapaju ngulaju Pajapa.* Jinta-kariji purlapa-kariji yirdiji ngulaju Mangarri Rampaku Lalypa-nyayirni.* Ngula-jarrakunyaipalu turnu-jarrija Jurujulumu-kurraju. Junga-juku, maralypikingarduyu-patu wiriwiri manu kuruwarrikingarduyu-patu, ngulajulurla jangkardu turnu-jarrija Jijajiki, ngulangkujulpalu-nyanu payurnu, “Ngurra-jarra-jangkarla karlipa purlapa-jarra pinyi. Nyarrparlu yungurlipa Jijaji puuly-mardarninjarla pakarni tarnnga-kurra wurulyparlu? ² Nyampu-jarra-puru purlapa-jarra-puru, kulalparlipa marrararlaju pakakarla milparniwarra-puruju panu-puruju. Lawa kujaju, kajikalu-ngalpa nyanjarla yapa-kariji kulu-jarri-nyayirni kujapanukuju.” Kujanyalpalurla warrarda jangkardu jaaly-manu Jijajikiji.

*Karntangku jintangku, jararla winjurnu parntirparntirra ngurrju
Jijajiki jurrungka*

Matthew 26.6-13, John 12.1-8

³ Kuja-puruju, Jijajijilpa nyinaja jinta-kari-kirlangurla Jimanikirlangurla ngulaju kirri-pardurla yirdingka Pijinirla. Jimani kala pinti

* **14:1** Nyangka Exodus 12.11   * **14:1** Nyangka Exodus 12.8

wijini-kirli panu-kurlu nyinaja kamparru-wiyi. Ngulangka kujalpa nyinaja Jijaji manu miyi-pardu ngarnu, ngula-kurraju karntalku yanurnu yali-kirraju Jimani-kirlangu-kurra. Ngulaju yanurnu kardirri-kirli murlukurnparla-kurlu jara-kurlu. Jara yali murlukurnparla, ngulaju ngurrju-nyayirni parntirparntirpa-nyayirni, ngulaju talaju wiri-nyayirni. Karnta kuja yanurnu Jijaji-kirra, ngula murlukurnpaju kankarlu rdilyki-pakarnu, jarajurla yaarl-winjurnu Jijajikiji jurrungka.

⁴ Kujalu yapa-karirli nyangu karnta jara yaarl-winjirninjakurra, ngulajulurla kulu-jarrija-nyayirni, manulu-nyanu wangkaja, “Nyarrpaku jaraju yiily-ngarnu yalumpurluju karntangku?” ⁵ Yungujana yapa-kariki jali-mantarla wiri-jarlu-nyayirniki talaku yungujana ngula-jangkaju warru yungkarla yapa-kariki tala-wanguku marlajarraku.” Ngula-jangkaju, rdurrjurnulurla karntakuju, kulungkulkulpalu ngarrurnu.

⁶ Ngula-jangkaju, Jijajijilki-jana wangkaja, “Wiyarrpalu yampiya kulu-wangurlu ngarrirninjakurra! Kujaju jara winjurnu ngajuku parntirparntirpa jurru-kurra, ngulangkuju ngurrjungkuju yirrarnu. ⁷ Jaya-kurra kapunkulu-jana mardarni marlajarraju yapaju tala-wanguju tarnngangu-juku. Yapaku wiyarrpaku marda kajilpankulu-jana ngampurpa nyinayarla talaku yinjaku, ngulakuju kajikankulu-jana yinyi kutu parra-kari parra-kari. Ngajulu kulankujulu mardarni tarnngangu nyampurlaju. ⁸ Nyampurluju karntangku kulalpaju muurl-mardakarla palinja-kujakuju. Kala ngariji jaraju winjurnu milyikingarnti. Ngulaju ngula-juku. ⁹ Purda-nyangkajulu! Nyarrparawana-puka nguru-kari nguru-karirli kajili purda-nyanyi Yimi Ngurrju ngaju-nyangu, ngulaju nyampuju karnta kapulu manngu-nyanyi nyampu kujaju jara winjurnu jurru-kurra milyikingarntiki parntirparntirpa.”

Jijajikirla jangkardu jikajika-jarrija Jutujuju

Matthew 26.14-16, Luke 22.3-6

¹⁰ Ngula-jangkaju, jinta kurdungurlu yirdiji Jutuju Yikariya yarnkajarra maralypikingarduyu-patu-kurra wiriwiri-kirra. Yanurra yungujana yimi-ngarrirni Jijaji. Wangkaja-jana nyarrparlu yungujana ngaka Jijaji jiily-ngarrirni maralypikingarduyu-patuku yungulu puuly-mardarnilki. ¹¹ Kujalu Jutuju purda-nyangu yimi-ngarrirninjakurra, ngulakujulurla wardinyi-jarrija, manulurla ngula-jangkarluju jangu-pungu panu-jarlu tala. Ngula-jangkaju, Jutujuju kulpari yanu Jijaji-kirlangu-kurra-yijala, ngulangkanyalparla wurulypa-juku nyinaja yungujana ngaka Jijaji jiily-ngarrirni maralypikingarduyu-patuku yungulu puuly-mardarnilki.

Jijajirli-jana kurapaka Pajapa-puru jirrnganja ngarnu kurdungurlu patuku nyanungu-nyangu-patuku

Matthew 26.17-25, Luke 22.7-13,21-23, John 13.21-30

¹² Juwu-paturlu ngulangkuju kalalu muku wurdujarra-manu purlapakungarntirliji yangkakungarntirli Mangarrikingarntirli yirdikingarntirli Lalypakungarntirli. Jintangka parrangka-juku turnu-warnu turnu-warnu-karirli Juwu-paturlu jarnkujarnkulu manunjunu jiyipi waninja pajirninjakungarnti yungulu ngarni jinta wuulywuulyparlu

kurapaka Pajapa-puruju. Kuja-puruju, kurdungurlu-paturlu payurnulu Jijajiji, “Nyarrpara-wanampa-nganpa yilyami nganimpaju yungurnangkulu kuyu kurapaka purrami nyuntuku Pajapa-puruju?”

¹³ Ngula-jangkaju, junga-juku, Jijaji-palangu wangkaja jirramaku kurdungurlu-jarrakuju, “Yanta-pala kirri-kirra Jurujulumu-kurra. Kajinpala ngula-kurra yukamirra, kapungkupala jinta wati wapirdi yani murlukurnpa-kurlu wiri-kirli jimantarla-kurlu. Kaji mardarni murlukurnpa ngapa-kurlu, ngulaju-pala puraya yuwarli-kirra nyarrpara-wana-puka kajingki-pala nguru-yirrarni. ¹⁴ Kajinpala jinta-kari wati parlu-pinyi yuwarliki warlalja, ngulakuju wangkaya-palarla, ‘Nganimpa-nyangurlu Tiijangku yilyajarni-jarrangku nyampukurraju yungurlujarrarla ngayi purrami jiyipi.’ Payika-pala yali wati, ‘Nyarrpararlarna-jana jirranganja ngarni jiyipi Pajapa-puruju ngajunya nguku kurdungurlu-patuku?’ ¹⁵ Kajingki-pala purda-nyanyi kuja-kurra wangkanja-kurra, ngulaju kapungkupala milki-yirrarni jinta-kari yurlturnpa-kari wiri-jarlu kankarlu-warnu yalumpurlaju yuwarlirla, ngulaju nyurru-warnu-juku jungarni-maninja-warnu palkakurlulku nyiyarningkijarra-kurlu. Ngulangka-juku-pala purraya yinya jiyipi manu miyi ngalipaku.”

¹⁶ Junga-juku, yangkaju wati-jarra yarnkajalku-pala kirri-kirra Jurujulumu-kurra. Kuja-pala kirri-kirra yukajarra, ngulaju-pala junga-juku parlu-pungu nyiyarningkijarra jurrku-juku kuja-palangu yangka Jijaji kamparru-wiyi wangkaja. Junga-juku, yalumpurlaju-palarla ngayi purraja kurapaka Pajapakungarnti Jijajiki.

¹⁷ Jintangka-juku parrangkaju kuja wanta yukaja, Jijaji jirrganja yarnkajalku-jana Jurujulumu-kurraju Pijini-jangkaju nyanungunya nguku kurdungurlu-patuku yangka-patukuju 12-palaku. ¹⁸ Yalirla kiringka jinta-kurra yukajalu yangka-kurra yuwarli-kirra. Junga-juku, miyikililirla ngarninjaku rdurrrurnu. Kujalpalu ngarnu miyi, ngula-puruju Jijajiji wangkajalku-jana kurdungurlu-patukuju, ngulaju-jana kuja wangkaja, “Junga karna-nyarra nyampu wangka: Nyampurla kuja kankujulu nyurrurlarlu kurdungurlu-paturlu jirrganja ngarni miyi, ngula-jangkaju, jintangku kapu-jana ngaju yimi kanyi jangkardu maralypikingarduyu-patuku manu yurrkunyuku yungujulu puuly-mardarninjarla pinyi.”

¹⁹ Kujalu kurdungurlu-paturlu purda-nyangu kuja-kurra wangkanja-kurra Jijaji, ngulajulurla panu-juku muntuku-jarrija manu wajampajarrija. Jinta-karirli jinta-karirli jinta-karirli palu payurnu Jijaji, “Ngana-wiyi, ngaju mayi kanpaju wakirni?”

²⁰ Jijajiji wangkaja-jana, “Nyurrurlarla nyampurla turnu-warnurla, nganangu kajirlijarra mangarri julyurl-yirrarni jupujupu-kurra mapirrirli, yalirlinya kapu-jana ngajuju yimi kanyi maralypikingarduyu-patuku. ²¹ Ngajujurna Yapa-nyayirni-wangu Kaatu-kurlangu. Payipulurlarluju ngajukuju muurr-pungu, kapurna palimi nganta. Junga kujaju. Kala yangka wati kuja kajana ngaju yimi kanyi, ngulaku karnarla mari-jarri, kapu Kaaturlu maju-mani-nyayirni! Nyiyaku nyampujuju jangkardu palka-jarrija jikajikakungarnti?”

*Jijajirli-jana jirrganja ngarnu miyi kurapaka nyanungunya nguku
Matthew 26.26-30, Luke 22.14-23, 1 Corinthians 11.23-25*

²² Kujalpalu kurapaka ngarnu-juku, Jijajirliji mangarri lalypaju manu, ngularla yati-wangkaja Kaatukulku. Yati-wangkanjarla rdilykirdilyki-pungu, ngulangku-jana kurdungurlu-patukulku warru yungu. Ngulaju-jana wangkaja, “Maninjarla nganjalu! Nyampuju ngulaju ngaju-nyangu palka-nyayirni-wangu.”

²³ Ngula-jangkaju, jampitalku manu pama-kurlu, ngularla yarda yati-wangkaja Kaatuku-yijala. Ngulalpa-jana warru yungu kurdungurlu-patukuju jinta-kari jinta-kariki, ngulajulu jintawarlayirli-jiki ngarnu.

²⁴ Jijajiji yarda-jana wangkaja, “Nyampuju ngaju-nyangu yalyu-nyayirni-wangu, ngulaju kapu-jana karli kunka yapaku jayakur-raku majuku. Nyampuju jalangu-warnu kuruwari Kaatu-kurlangu: Kaji Kaaturlu nyanyi yalyu ngaju-nyangu karlinja-kurra, ngulaju kapu-jana yapaku yawuru-jarrimi.” ²⁵ Wangkami karna-nyarra junga nyampuju jaru, kularna yardalku ngarni nyampuju pama-nyayirni-wangu nyampu-piya-wangulku kajirna Kaatu-kurlangu nguru-nyayirni-wangurlalku-yijala pina-nyina kuja-ka Warlalja-Wiri nyina nyiyarningkijarra. Ngula-juku.”

²⁶ Ngula-jangkaju, Jijajirli manu kurdungurlu-paturlu rdirri-yungulu yunparninjakulku purlapaku Kaatu-kurlanguku. Ngula-jangkaju, pinalu yanu pirli-kirra Yalipiji-kirraluku.

Jijajijirli wangkaja Piitaku ‘Kapunpa-nyanu ngurrrpa-pajirni ngajuku.’

Matthew 26.31-35, Luke 22.31-34, John 13.36-38

²⁷ Kujalu yaninja-yanu yangka-kurra pirli-kirra Yalipiji-kirra, ngulapuru-juku Jijajiji wangkaja-jana, “Nyurrurlaju kapunkujulu muku jurnta parnka manu yampinja-yani. Kujarlunyaju ngajuju Payipulurlarlaju muurr-pungu kamparrurlu-wiyi:

‘Kaji jiyipikingarduyu pinyi Kaaturlu tarnnga-kurra, ngulaju jiyipiji kapulu mukulku pirri-parnka.’*

²⁸ Ngulaju junga! Ngajujurna Jiyipikingarduyu nyurrurlakuju. Kajijili pinyi tarnnga-kurra, ngula-jangkaju, kapuju Kaaturluju wankaru-mani pina. Ngula-jangkaju, kapurna-nyarra nyurrurlakuju kamparru-yani Kaliliyi-kirra.”

²⁹ Ngula-jangkaju, Piitaju wangkajarla Jijajikiji, “Marda panu-karirli kapungkulu yampinja-yani. Kala ngajulurluju, ngulaju kularnangku yampinja-yani!”

³⁰ Jijajiji wangkajarla Piitakulku, “Junga karnangku wangka! Ngaka kutu-kari kapunpa purda-nyanyi jukujuku kaji purlami jirramaku. Ngula-wangurla-wiyi kapunpa-nyanu ngurrrpa-pajirni marnkurrpaku ngajukuju ngalya-kari-kirra kula kanpaju nganta milya-pinyi.”

³¹ Kuja purda-nyangu Jijajiji wangkanja-kurra, ngulajurla kuja wangkaja Piitaju nurna-nyayirni, “Lawa kujakuju, kajilpajulu ngajurlanguku jangkardu parnkayarlarni pinjakungarnti, ngula-purumalku kularnaju ngurrrpa-pajirni nyuntukuju!”

Manu yangka kurdungurlu-patu panu-kari, ngulajulurla jintakumarrirni-jiki muku wangkaja Piita-piya-yijala.

* 14:27 Nyangka Zechariah 13.7

*Jijajirila wangkaja Kaatuku kaatirnirla yirdingaju Kijiminirla
Matthew 26.36-46, Luke 22.39-46*

³² Jintangka-juku mungangkaju, kutu-karilki yanurralu kaatini-kirra yirdi-kirraju Kijimini-kirra. Ngulangka-jana Jijajiji wangkaja, “Nyampurla-jukujulu pardaka yarlungka kajirnarla wangkami Wapirra Kaatuku.”

³³ Ngula-kurraju marnkurpa-kari-jana kangu yirdi-patuju Piita, Jamaji, Jaanu. Ngalya-kari kurdungurlu, ngulajulpalu yangkangkaju yarlungka nyinaja purdangirli. Ngula-puruju-nyanu Jijajiji marilki lani-jarrija-nyayirni manu wajampa-jarrija-nyayirni. ³⁴ Ngula-jangkaju, wangkajuku-jana yangka-patukuju kurdungurlu-patuku, “Kurturdurruju karna rdumurdumu-karri-nyayirni, manu ngurujuju wuurnpa-jarrijalku. Manu nyampurlajukulu nyurrurla-patuju nyinaya, ngulajulu nyinaka yakarra-juku jarda-jarrinja-wangu!”

³⁵ Ngula-jangkaju, wangkanjarla Jijajiji yarda pardijarra yitingkarpardu-kari-kirraluku yurruju-kari-kirra. Ngulangka yurrujurla yaninjarla kujurnu-nyanu walya-kurra nyanungurlu-juku, manurla Kaatuku wangkaja kajika marda muurlparlu mardarni palinja-kujaku. ³⁶ Wangkajarla Jijaji kuja, “Nyuntu kanpa jinta nyina pirrjirdi nyiyaningkiarraku. Kala ngaju, lawarna ngampurrrpa-wangu murrumurrur-jarrinjakuju manu palinjakuju. Kajilparna warntawarnta yampiyarla palinja-wangu, kajikanpa-jana mayi yapakuju yawuru-jarrimi-jiki? Kala kajinpaju nyuntu nyina ngampurrrpa ngajuku yungurna watiyarla palimi, ngulaju ngula-juku.”

³⁷ Ngula-jangkaju, karrinja-pardija Jijajiji. Ngula-jangkaju, pinarni-jana yanu yangka-kurra yarlu-kurra yangka marnkurrpaku kurdungurlu-patuku. Ngulaju-jana parlu-pungu jarda ngunanja-kurra. Junga-juku, yakarra-manu-jana, ngula-jangkaju wangkajarla Piitakuju, “Jimani, kulalpanpa mayi yakarra nyinayarla ngari witaku-mipa?” ³⁸ Manu-jana yarda wangkaja marnkurrpakulu, “Kula-ngantalpankulu yakarra nyinayarla yungulpankulurla wangkayarla Kaatuku. Kajikankulu karanparr-karri maju-kurrapinangu. Pirlirrpajunkulu ngampurrrpa puranjakuju ngajukuju. Kala ngulajunkulu rampaku-juku. Kulalpankujulu nyarrparlu purayarla murnma-juku.”

³⁹ Ngula-jangkaju, yangka-kurra-yijala pina-yanu yurruju-kurra, ngulajurla wangkaja yangka-yijala jaruju kamparru-warnu kujarla kamparru-wiyi wangkaja Kaatukuju. ⁴⁰ Ngula-jangkaju, pina-yanurnu-jana yangkaku kurdungurlu-patuku yangka-kurra yurruju-kurraju. Ngulaju-jana yarda parlu-pungu jarda-kurra-yijala. Kulalu yakarra milpaju nyinayarla rdirrjirdirri-wangu. Kuja-jana yarda yakarra-manu Jijajirli, ngulaju kulalurla nyarrpalku wangkayarla kurntaju.

⁴¹⁻⁴² Ngula-jangkaju, yarda pina-yanu yangka-kurra-yijala yurruju-kurra wangkanjaku-yijala Kaatuku. Ngula-jangka yarda pina-yanurnu yangka-kurra yurruju-kurra kujalpalu marnkurrrpa kurdungurlu-patu ngunaja. Ngulakuju yakarra-maninjarla yarda-jana wangkaja, “Jarda-juku mayi kankulu nguna mataluku? Ngulaju ngula-juku. Kaatujuka ngampurrrpa nyina yungurna jalangu palimi. Nyangkalkulu Jutuju yinya! Palka yananyarni! Ngaju Yapa-nyayirni-wangu Kaatukurlangu, ngulangkuju kajana ngaju yinyi maju-patuku yapa-patuku

yungujulu pinyi. Karrinja-pardiyalu. Jutujukuju yungurliparla wapirdi yanku!”

*Yurrkunyu-paturlulu puuly-mardarnu Jijaji
Matthew 26.47-56, Luke 22.47-53, John 18.1-12*

⁴³⁻⁴⁴ Kujalpa-jana Jijaji wangkaja-juku nyanungu-nyanguku kurdungurlu-patuku, ngula-kurraju Jutuju jirranganjalpa-jana yanurnu yapaku turnu-warnuku panuku. Yangka kurdungurlulu jintangku Jutujurlu, kuja-jana yimi kangu Jijaji Juwu-patuku wiriwiriki maralypikingarduyu-patuku manu kuruwarrikingarduyuku, wangkajalku-jana, “Kajirna nyanungu wati nyunjirni, ngulaju Jijaji. Kajinkijili nyanyi nyunjirninja-kurra, ngulanyalu puuly-mardaka kajika wuruly-parnkami!” Ngula-jangka, yilyajarnili pina Jutujuju yurrkunyu panu-kurlu kuturu-kurlu manu junma kurrirdi-kirli yungulu Jijaji puuly-mardarni.

⁴⁵ Junga-juku, kuja yukajarra Jutuju yangka-kurra kaatini-pardu-kurra Kijimini-kirra, ngulajurla Jijajikiji wapirdi yanurra, manurla wangkaja, “Warlalja-Wiri!” Ngula-jangkaju, nyunjurnulku Jijajiji. ⁴⁶ Kujalu nyangu turnu-warnurlu Jutuju nyunjirninja-kurra, ngula-julurla yarnkajalku Jijajiki, manu yarnkanjarla jirri-mardarnulpalu kiljingki. ⁴⁷ Kujalpalu jirri-mardarnu Jijaji turnu-warnurlu yapangku, ngula-puruju jinta-karirliji kurdungurlurluju junmalku kurrirdi wilypi-manu wartirli-jangka, ngula-kurlurluju langa turl-pakarnu warrkini kujalparla warrki-jarrija Kayupuku.

⁴⁸ Jijajirliji-jana payurnu, “Kularna ngajuju wiji-palka! Nyiyaku-yijalankujulu kujaju jatu-pardijarni ngajukuju junma panu-kurlu manu kuturu panu-kurluju, kujankujulu puuly-mardarnu? ⁴⁹ Parra-kari parra-kari kalarna-nyarra nyurrurlakuju ngirrily-nyinaja Yuwarli Maralypirla. Ngulangka kalarna-jana pinarri-manu jaru-kurlurlu Kaatu-kurlangu-kurlurlu, kala kulankujulu puuly-mardarnu yalumpurla-juku, lawa. Ngulaju ngula-juku. Ngayijili kutu kangka, kujakujujulu nyurru-wiyi muurr-pungu Payipulurlarlul. Kajilparna-nyarra warla-pajikarla ngaju-kujaku kanja-kujaku, kulalpa junga ngunakarla yimiji Payipulu-jangkaju.”

⁵⁰ Ngula-jangka kurdungurlu-patuju, jurntalkulurla muku pirri-parnkaja Jijajikiji. ⁵¹ Kala kuja-purunpa karrinya jinta-kari kurdu-warnu wati, ngulajulpa yalumpurla-yijala karrija wawarda-mipakurlu, warru-nyanu parnta-yirrarnu palkakuju. Ngulangkujulpa Jijaji puranja-yanu purdangirli-wanarlul. Kujalpa Jijaji puranja-yanu, ngulajulurla nyanungukulku puta yarnkaja-yijala yurrkunyu-patuju. ⁵² Kujalurla puta yarnkaja, ngulakujulurla wawarda-mipalku jurnta rurruny-pungu. Nyanunguju wuruly-parnkaja jalya-nyayirni wawarda-wangulku.

Jijajili kangu kuwurtu-kurra yungulu Kanjulukungarduyu-paturlu miimii-nyanyi

Matthew 26.57-68, Luke 22.54-55,63-71, John 18.13-14,19-24

⁵³ Junga-juku, Jijajijilpalu jirri-mardarninja-karrarlul kangurra yuwarli-kirra Kayupu-kurlangu-kurra yangka Maralypikingarduyu Ngardarri-kirlangu Wiri-kirlangu-kurra. Yali-kirra yuwarli-kirra, ngula-purujulpalu turnu-jarrija panu-karriji Maralypikingarduyu

Wiriwiri manu jarlu-patu manu kuruwarrikingarduyu-patu.⁵⁴ Kujalpalu yangka-paturlu turnu-warnurlu Jijaji kangurra yangka-kurra yuwarli-kirra, ngula-puru-yijalalpa-jana purdangirli-wanarlu puranja-yanurnu Piitarluju. Kujalurla yangka turnu-warnu Jijajiki jirranganja yukajarni yangka-kurra yuwarli-kirra, yangkangkujuku kujalpa-jana Piitarlu puranjarni yanu purdangirli-wanarlu, ngulaju yukajarni-jiki kiirti-wanaju, ngulaju jupu-karrija yuwarli-pirdilki yarlu-pardu-karirla kutu-juku. Ngulangka-jukulpa-jana yarlu-pardu-karirla jirranganja nyinaja yapaku panuku yurrukunujukuku, ngulajulpa nyinaja warlu-pirdi walyka-puru purlku-jarrinjaku.

⁵⁵⁻⁵⁶ Yangka panu yapa kujalurla jangkardu turnu-jarrija kaninjarni yuwarlirla Jijajiki, ngulaju Kanjulukungarduyu-patu manu maralypikingarduyu-patu wiriwiri. Jangkardulpalurla jungarni-manu yimi Jijajiki yungulu pinyi. Kujakungarntirlilpalu-nyanu payurnu, “Ngaranaku nyangu Jijaji kuruwarru rdilyki-pinja-kurraju?” Panu-karili warlka wangkaja, ngalya-kari panu-kari ngulajulu warlka-yijala wangkaja. Ngulaju kulalu-nyanurla jarnkujarnku ngungkurr-nyinaja jarukuju.

⁵⁷⁻⁵⁸ Ngula-jangkaju, marnkurra-karili karrinja-pardija jaruku wangkanjaku. Ngulajulu kuja wangkaja, “Purda-nyangurnalu kujakurra wangkanja-kurraju kuja nyanungu wangkaja, ‘Nyampu nganta Yuwarli Maralypi Kaatu-kurlangu kapu rdungkurr-pinjarla kijirni yangka kujalu nyurru-wiyi wati-paturlu nganturnu, ngulanya nganta kapu kijirni.’ Ngula-jangkaju, yardarnalu purda-nyangu Jijaji yarda wangkanja-kurra, ‘Kapu nganta parra-jarra-jangka jirrama-jangka jinta-karilki Yuwarli Maralypi ngantirni yarda nyampu-piya-wangu, kulalpalu watingkilki ngantikarla.’”⁵⁹ Nyampu-malku kujalpalu wangkaja jaru, ngulakuju kulalu-nyanurla jarnkujarnku ngungkurr-nyinaja-yijala.

⁶⁰ Ngula-jangkaju, jinta wati karrinja-pardija yangka Kayupu, ngulangkuju payurnu Jijajiji, “Purda-nyanyinya kanpa-jana nyampuju jaru kuja kangkulu nyuntuluku yimi jangkardu ngurru-mani? Jaarlkarriya-nyanu! Nyarra kanpa manngu-nyanyi nyuntuju? Junga mayi kalu wangka kujaju, warlka kalu wangka?”

⁶¹ Nyanungu Jijaji ngulajulpa wurdungu-juku karrija. Yarda payurnu yangkanku-yijala Kayupurlu, “Nyuntujunpa mayi Mijaya yangka Kaatu-kurlangu Ngalapi-nyanu kuja karliparla pulka-pinyi?”

⁶² Junga-juku, Jijajirliji janku-manulku, “Yuwayi, ngajujurna Yapanayairni-wangu Kaatu-kurlangu. Ngakarrangakarra kapurna nyina Kaatu-kurlangurla jungarni-purdanji kuja-ka pirrjirdi-nyayirni nyina yartarnarri wiri-kirli. Manu kapunkujulu nyanyi kajirna nyampukurra kulpari yanirni mangkurdurla Kaatu-kurlangu-ngurluju.”

⁶³ Kuja yangkanku purda-nyangu Jijaji wangkanja-kurra yangkanku Kayupurlu, kujarlaju jurnarrpalku-nyanu jurnta larra-pungu kulu-nyayirnirli. Ngula-jangkaju, wangkaja-jana maralypikingarduyu-kariyi-nyanukulku panu-karikilki, “Niyakulkurliparla yapa jinta-karikiji yarda warru wayirni yungulparla jangkardu wangkayarla kuwurturla?”⁶⁴ Ngulajukunkulu purda-nyangu jaru kuja maju wangkaja. Nyarra-jarrinkili nyurrurlaju?”

Junga-juku, yangka Kanjulukungarduyu-patu muku ngungkurnyinalajurla yangkakaju jintaku wiriki, manu wangkajalu-nyanu, “Nyampuju wati, kuruwarri rdilyki-pinja wita-wangu! Pangkalalu tarnnga-kurra pinyi!”

⁶⁵ Kujalpa Jijaji yangka karrija-juku, ngula-kurraju ngalya-karirli nyinyalpalurla kujurnu miparra-kurra, yirrarnulurla walyi milpangka nyanja-kujaku, manulpalu pakarnu rdakangku. Kujalpalu rdakangku pakarnu, ngula-karrarluju pakarninja-karrarlujulpalu payurnu, “Yuwa! Wangkaya-nganpa! Nganangku kangku pakarni?” Manu ngula-jangkaju, yurrkunyurlujulpalu yarda puuly-mardarnu Jijaji, manulpalu pililkarra-pakarnu.

Piitarlu-nyanu ngurrra-pajurnu Jijajiki

Matthew 26.69-75, Luke 22.56-62, John 18.15-18,25-27

⁶⁶ Kujalpa yangka Piita warrarda-juku karrija yangkangka-juku yarlungka yurlapardi, ngula-puruju karntalku wilypi-pardija yuwarlijangkaju, yanurnulkurla Piitaku. Ngulaju nyanunguju yali karnta kalarla warrki-jarrija Kayupuku. ⁶⁷ Junga-juku, yalirli karntangku yaninjarla parlu-pungu Piitaju kujalpa yangkangka warlungka karrija, manulpa-nyanu kardu-yungu. Ngula-kurrajurla karntaju yanurnu miimii-nyanjaku Piitaku.

Ngulajurla wangkaja kuja, “Nyunturlangu yangkajunparla rdanparnu Jijajikiji yangkaku Najariti-wardingikikiji.”

⁶⁸ Piitarluju jangku-manu yangkaju karnta, “Lawa kujaju, nyarra mayi kanpa wangka? Ngajuju karnarla ngurrra nyina yalikiji watiki!” Ngula-jangkaju, Piitaju warru pardijarra, yarnkajarralku kiirti-kirraluku. Kuja yanurra kiirti-kirra, ngula-puruju jukujukulku purlaja jintaku.

⁶⁹ Yangkangku karntangku Piitajulpa warrawarra-kangu-juku yangkanguju warrkinirli, ngulangkuju-jana warnkiri-manu yapa panu-kari, manu jily-ngarrurnu yangkaju Piita, wangkaja-jana, “Wayinkili! Yinya kuja-ka wati karri kiirtirla, ngulaju Jijaji-kirlangu kurdungurlu!”

⁷⁰ Piitarluju yarda-jana jangku-manu nurna-nyayirnililki, ngulaju kuja-jana wangkaja, “Junga karna-nyarra wangka lawa-nyayirni! Ngajujurna yapa jinta-kari!”

Ngaka-pardu-karilki yardalu parlu-pungu panungku-juku Piitaju, manu parlu-pinjarla wangkajalurla, “Warlka-wangu-nganpa wangkaya jungarni! Kari-nganta nyuntunparla wungu-warnu kurdungurlu Jijajikiji, ngulajunpa nyuntuju Kalilyi-wardingki-yijala!”

⁷¹ Piitaju-jana kuja wangkaja, “Kajirna-nyarra warlkangku yimirryinyi, ngula-jangkaju pangkaluku Kaaturluju pinyi! Karingantarnarla ngajuju ngurrra-nyayirni yalikiji watiki!”

⁷² Kuja kuja yungka wangkaja, ngula-puru-juku jukujukuju yarda purlaja. Ngula-jangkaju, kuja Piitarlu purda-nyangu jukujuku purlanja-kurra, ngula-warnurlaju pina-manngu-nyangu yangka kujarla Jijaji wangkaja kamparru-wiyi kuja, “Ngaka kutu-kari kapunpa purda-nyanyi jukujuku kaji purlami jiramaku. Ngula-wangurla-wiyi kapunpa-nyanu ngurrra-pajirni marnkurrpaku ngajukuju yapa ngalya-kari-kirraju kula kanpaju nganta milya-pinyi.” Ngula-jangkaju,

yalumpurla-juku rdurrrjurnurla muntuku-jarrinjarla kurntalku yayi-pantirninjakulku.

15

Palitirli kuja miimii-nyanjarla payurnu Jijaji

Matthew 27.1-2,11-14, Luke 23.1-5, John 18.28-32

¹ Mungalyurru-wana rangkarr-kurlu kujalpa wantaju pardinjanurnulku, ngula-purujulpalurla turnu-jarrinjarla japirdija Jijajiki yangka-patuju maralypikingarduyu-patu wiriwiri manu jarlu-patu manu kuruwarrikingarduyu-patu manu panu-kari wiriwiri. Wangkajalpalu-nyanu manu jangkardulpalurla jirringi-yirrarnu nyarrparlu yungulu Jijaji pinyi. Junga-juku, waku-jarralkulu wayurnu, ngulalu wayirninjarla Jijajiji kangulku wiri-kari-kirlangu-kurra Palitirli-kirlangu-kurra yangka-kurlangu-kurra kujalpa-jana nyanunguju wiri nyinaja Jurdiya-wardingki-patuku. Ngulakunyalurla Jijaji kanjarla-yungu. ² Junga-juku, payurnu Jijajiji Palitirli, “Nyuntu mayi kanpa-jana kingiji wiriji nyina Juwu-patuku?”

Jijajirliji jangku-manu, “Kuja-juku kanpa wangka.”

³ Ngula-jangkaju, yangkaju maralypikingarduyu-patu wiriwiri nginji-wangkajalpalurla warlkanji-kari warlkanji-kariji. ⁴ Ngula-jangkaju, yangkangku Palitirli yada payurnu Jijajiji, “Kulanpa-jana mayi jangku-mani nyampurraju jaru nginji-wangkanja-kurraju? Purda-nyanyinya kanpa-jana kuja kangkulu japirdimi?”

⁵ Kuja-kurraju kula Jijajirliji jangku-manulku yangkaju Paliti, lawa. Kujarlajurla marlaja paa-karrija-nyayirni Palitiji.

Palitirli yilyaja Jijaji watiya warntawarnta-kurra palinjakungarnti

Matthew 27.15-26, Luke 23.13-25, John 18.39-19.16

⁶ Jinta yangka-juku Paliti kuja kala-jana wiri nyinaja Jurdiya-wardingki-patuku, Pajapa-kari Pajapa-kari-puru kalalu turnu-jarrinjarla payurnu yapaku jintaku pirijinaku wilypi-maninjaku rdaku-jangkakuju. Ngulaju kala yajarninjarla wilypi-manu jinta pirijina Pajapa-kari Pajapa-kari-puruju nganaku yangka kuja kalalurla ngampurra nyinaja. ⁷ Junga-juku, kuja-purujulpa nyinaja pirijina jinta wati rdakungkaju yirdiji Parrpaja. Ngulajulpa-jana jirnganja nyinaja pirijina-kariyi-nyanuku yapaku panu-kariki ngulaju wilji-watiki yangka kuja ngularrarlulu-jana yurrkunu-patu pungu tarnngakurra kulu wiringka kamparru-wiyi. ⁸⁻⁹ Yangka kujalurla turnu-jarrija Palitiki payirninjaku, ngulaju-jana nyanungurluju Palitirli payurnu, “Nganaku kankujulu payirni rdakungkakuju yungurna wilypi-maninjarla yilya? Kapu Jijajiki mayi yangkaku Juwu-patuku wiri kingiki?” ¹⁰ Yalirli Palitirli milya-pungulpa-jana maralypikingarduyu-patu wiriwiri kujalpalurla rdunjurdunju-jarrija Jijajiki, kujarlanyalu yangkaju Jijaji nganta kangu Paliti-kirraju.

¹¹ Kujalu kuja-kurra purda-nyangu Paliti wangkanja-kurra yangkangku maralypikingarduyu-paturlu wiriwirirli, jinyijinyi-manulu-jana panu-kariji, “Payikalurla Parrpaja-mipaku yungu wilypi-mani rdaku-ngurluju!”

Junga-juku, kulu-karra kulu-karralurla wangkanjarla purlaja, “Yungka-nganpa Parrpaja!”

¹² Ngula-jana Paliti-rliji yarda payurnu, “Kala nyarrpa-manirna nyampuju wati yangka kuja kankulu yirdi-mani Juwu-kurlangu wiri kingi?”

¹³ Junga-juku, yardalurla purlaja, “Pungka, pungka! Waraly-yirraka warntawarntarla!”

¹⁴ Junga-juku, ngula-jangkaju, Palitirli yarda-jana payurnu, “Nyiyawiyi nyampurluju kurruwarriji rdilyki-pungu watingki?”

Kuja-kurraju yardalurla purlaja kilji-nyayirni Palitikiji, “Pungka, pungka! Waraly-yirraka warntawarntarla yarujurlu!”

¹⁵ Kuja-jana purda-nyangu purlanja-kurra yalirli Palitirli, ngulangkuju-jana puta yimiri-manu ngampurrparlu. Kujarlaju wilypi-manu rdaku-jangkaju Parrpajaju yapa panu-kurralku yungu-jana yimiri-mani. Ngula-jangkarluju, yangkaju Jijajiji yungulku-jana nyanungu-nyanguku yurrkunyuku. Manu-jana jinyijinyi-manu yurrkunyupatuju yungulu Jijajiji wilykarra-pakarni ngalyipi-piya-kurlurlu manu rdirriny-pantirninjarla waraly-yirrarni watiya warntawarntarla.

*Yurrkunyupaturlupalu manyu-pungu Jijaji
Matthew 27.27-31, John 19.2-3*

¹⁶ Ngulajulu jirri-kangu Jijajiji yurrkunyurluju yurlturnpa-pardukari-kirraluku, ngulaju jintangka-juku Paliti-kirlangurla yuwarlirlaju. Kujalu yali-kirra yukaja yurrkunyupatu yurlturnpa-kurra, ngulajulu-jana panu-karilki yurrkunyupatu-kariyi-nyanu yarda yajarnunjunu.

¹⁷ Ngulangkuju jinajina-piya kirrirdi yalyuyalyulurla parnta-yirrarnu Jijajikiji. Ngulalu manu ngalyipi-piya jilkarlajilkarla, ngulajulu warurnu mukarti-piya-kurra. Ngulalurla jurrungka yirrarnu kiljinyayirnilri Jijajirla jurruku pajirninjaku.

¹⁸ Manulpalurla yaninjarla wapirdi purlaja jinta-kari jinta-kari yurrkunyupatuju, kala ngarilpalu manyu-pungu kujalpalurla kujaju wangkaja, “Yuwa! Kuja kanpanyanu kingi-pajirni Juwu-patuku nganta!” Yurrkunyupaturlujulpalu manyu-pungu-mipa.

¹⁹ Ngula-jangkarluju, wangkanja-warnurlu jangkardulurla manu watiya jukatilki, manulurla rdurrjurnu jukatikirlirli pakarninjakulku jurruku manu nyinyapa-kijirninjaku. Ngula-jangkaju, pakarninjarlalpalurla mirdijirrpjirrpjirri jarntarru parntarrinjunu Jijajiki, kujarlujulpalu manyu-pungu.

²⁰ Junga-juku, jinajinapiyalurla yangka yalyuyalyu pina rurruny-pungu, ngulalurla pinayirrarnu jurnarra nyanungu-nyangulku-yijala. Ngula-jangkaju, yardalu jirri-manu, maninjarlalu jirri-kangu watiya warntawarntakurra.

*Yurrkunyupaturlulu Jijaji waraly-yirrarnu watiya warntawarntarla
Matthew 27.31-44, Luke 23.26-43, John 19.17-27*

²¹ Junga-juku, jinyijinyi-manulu Jijajiji maninjaku watiya warntawarntaku yungu-nyanu kanja-yani nyanunguku. Kujalu yurrkunyupatu manu Jijaji wilypi-pardijarra kirri-jangkaju Jurujulumu-jangka, ngulajulurla rdipija jintaku watiki kujalpa yanurnu nguru-kari-jangka manangkarra-jangka. Ngulaju yirdiji Jimani yangka kirri-wardingki Jarini-wardingki. Ngulaju jirramaku kirda-nyanu wati-jarrakupalangu yirdikipalanguju Yilikijantukupalangu manu Rupujukupalangu. Ngulalkulu jinyijinyi-manu yurrkunyupaturluju yangkakaju watiya warntawarntaku

yungurla kanja-yani Jijajiki matakulku. ²² Kujarlunyalurla nguru-yirrarnu Jijajikiji pirli-pardu-kurra yirdi-kirraju Kulkaja-kurra. Yirdiji yaliji Kulkajaju ngulaju kalalu ngarrurnu 'Jurru Yungkurnu'. ²³ Kujalu kutu-jarrijalku yangka yali-kirra Kulkaja-kurra, ngulangkaju yungulurla yungkarla pama kumarlpa mitijini-kirli Jijajikiji murrumurru purda-nyanja-kujaku. Lawa, Jijajirli-jana wurra-manu, kula yaliji pama ngarnu. ²⁴ Ngula-jangkaju, yalumpurlajukulu yurrkunyurlu waraly-yirrarnu Jijaji watiya warntawarntarla yungulu pinyi tarnnga-kurra. Ngulangkaju watiya warntawarntarla kaninjarnilpalu manyu-karrija yurrkunu-patu mangarda-piya-kurlu nampa panu-jarlu-kurlu, ngulajulpalu manyu-karrija nganangku kaji wiri nampa mani yungulu mani wawarda wanapi-jiki Jijajikirlanguju. Ngulakunyalpalu manyu-karrija. ²⁵ Ngulaju parrangkaju kankarlurlalku mungalyurru-juku-jala 9:00 a.m. ²⁶ Ngula-jangkaju, pipalkulu wita manu, ngulangkajulu jaru yirrarnu ngulaju kuja, 'NYAMPUJU NGULAJU KINGI JUWU-PATUKU'. Kujanyalu yirrarnu pipa Jijajirli kankarlumparra-warnu watiya warntawarntarlaju. ²⁷ Jirrama-kari wati-jarra wiji-palka-jarra, waralywaraly-yirrarnulupalangu yalumpurla watiya-kari-jarrarla warntawarntarla-yijala, jinta jungarni-purdanji, jinta jampu-purdanji. ²⁸ [Nyampuju jinta-juku jaru yupa-patu-warnu Jijajikirli, Payipulurla kuja kangalpa wangka:

"Yapangku kapulu wilji-pajirni panu-kari-piya-yijala.]"*

²⁹ Yangka Jijaji kujalpa watiya warntawarntarla-juku waraly-karrija, ngula-purujulpalu yapaju yirdiyi-karrija nyanungu-wana nyanungu-wana-juku. Jijaji nyanjarlalpalurla jurru yurnkuyurnku-jarrija ngulaju manyu-pinjakungarnti, manulpalurla purlanjarla ngarlarrija, "Yuwa, yuwa, kula-ngantanpa nganimpa-nyangu Yuwarli Maralypi rdilyki-pungkarla! Manu kula-ngantanpa jirrama-jangkarla parrajarra-jangkarla pina ngantikarla! ³⁰ Muurlparlu-nyanu mardaka! Jitiyarni yalumpu-ngurlu warntawarnta-ngurlu!"

³¹ Kuja-piyarlu-yijalalu manyu-pungu yangkangkaju maralypikingarduyu-paturlu wiriwirirli manu kuruwarrikingarduyu-paturlu, manu wankajalpalu-nyanu, "Kala kujalpa-jana yangka yapa panu-kari muurl-mardarnu nganta palinja-kujaku, kala nyanungurlulkulpa-nyanu wankaru-mantarla? ³² Nyampuju Jijaji nganta Mijaya manu ngalipa-nyangu wiri kingi nganta ngalipaku. Ngulakuju nyampurla-jukurliparla pardarni kaji nyanungu jiti. Kajirlipa nyanyi jitinja-kurra, ngulakunya kapurliparla ngungkurnyina."

Yangka-jarrarlangu wati-jarra kujalpa-palarla waraly-karrija jirrnaganja watiya-jarra-karirla warntawarntarla, ngula-jarrarlangurlulpalapa manyu-pungu Jijajiji.

Jijaji palija watiya warntawarntarla

Matthew 27.45-56, Luke 23.44-49, John 19.28-30

³³ Yangkangka jintangka-juku parrangka karlarla-puru, marlajalkurla maru-jarrija parraju Kaatukuju, ngulaju yalumpurla-juku ngurrararla munga-piya-juku marujulpa karrija warrukirdikirdi wuraji-karda. ³⁴ Ngula-jangkaju, Jijajiji purlaja kilji-nyayirni watiya

* 15:28 Nyangka Isaiah 53.12

warntawarnta-ngurluju, “Yilayi, Yilayi, lama japakatini?” Ngulaju kujaju wangkaja jaru, “Wapirra, Wapirra, nyiya-ngurlunpaju jikajika-jarrinjarla yampija?”*

³⁵ Kujalu yapa-karirli purda-nyangu purlanja-kurra, ngulajulunya nu wangkaja, “Purda-nyangkalu! Ngulaju karla purla Layijaku!” ³⁶ Kuja-kurra kuja purda-nyangu watingki jinta-karirli, ngulaju parnkanjarla manunjunu wita pijiji-pardu. Ngulaju julyurl-yirrarnu wingkingka kumarparla pamangka nyurru-warnurla. Ngula-jangka wakirdirla watiyarla wayurnu pijiji-pardu. Ngula-kurluju parnkaja, Jijajikirla parnkanjarla yirrarnu lirrangka yungu wita nganjarla.* Ngula-jangkaju, wangkaja-jana panu-karikilki, “Wurra, wurra! Pardarnirliparla Layijaku kaji marda yanirni yungu muurl-mardarni palinja-kujaku!”

³⁷ Kuja-jangkaju, Jijajiji kilji-purlanjarla palijalku.

³⁸ Jijaji kuja kilji-purlanjarla palija, ngula-puru-yijala Yuwarli Maralypirlaju kaninjarni, wawarda-piya kirrirdi-nyayirni, yangka kujalparla wawarda kirrirdi wapirrija maralypiki yurlturnpa-parduku, ngulajurla Kaatuku marlaja larra-yanu kankarlarra-ngurlu kaninjarrakurra. ³⁹ Jinta wati wiri yurrkunyukungarduyu, ngulajulpa yalumpurla-yijala karrija kamparrurla watiya warntawarntarla kaninjarni. Kuja Jijaji nyangu manu purda-nyangu, kuja purlanjarla palija, ngulaju-nyanu wangkaja kuja, “Kari-nganta nyampuju wati Kaatukurlangu Ngalapi-nyanu!”

⁴⁰ Yalumpurla-yijalalpalu karrija panu-kari karntakarnta, ngulajulpalu karrija wurnturu-karikarri. Ngularlangurlujulpalu karrijarla warrawarra-kangu Jijaji. Ngulajulu yirdi-patuju Miiri Makardala-wardingki, jinta-kari yirdiji Miiri-yijala. Ngulaju jirramakupalangu wati-jarrakupalangu yirdi-jarrakupalangu Jamaji kurdu-warnukupalangu manu Jujijikupalangu. Manu karnta jintakarriji yirdiji Jalumi. ⁴¹ Nyampu-patukuju yangka kuja kalajana Jijaji jirnganja warru wapaja Kaliliyi-wana kamparru-wiyi wankaru-wiyi nyanunguju. Nyampu-paturluju kalalurla miyi ngayipurraja, manu jurnarrpa kalalurla kirlka-manu. Yalumpurla-yijala watiya warntawarnta-wana panu-karilpalu karntakarnta warru karrija, yangka ngulaju yangka-patu kujalu Jijaji purajarni Jurujulumukurra kamparru-wiyi, ngulanyalpalu karrija.

Jijaji-kirlangu palka, pirnkingkalkulu yirrarnu

Matthew 27.57-61, Luke 23.50-56, John 19.38-42

⁴² Jijaji kuja palija, ngulaju Pirayiti wuraji murnma-juku yangkakuju Juwu-kurlanguku Parra-nyayirni-wangukuju. Ngulalpalu Juwupaturlu wurdujorra-manu nyiyarningkijarra Purlapa Pajapakungarnti. ⁴³ Ngula-jangkarlaju, wuraji-nyayirnilki jintangka-juku parangkaju, Jajupu Rdimajiya-wardingki yanurnu yangka-kurra Kulkajakurra. Ngulaju Kanjulukungarduyu kala nyinaja wiri-patu-karikirli Kanjulu-patu-kariyi-nyanu-kurlu. Manu kalalu yapa-karirli warrarda ngurrju-pajurnu. Ngulaju kala Kaatuju warrarda payurnu kujarlu, “Wapirra, Warlalja-Wiri-jana nyinaya yapaku jintawarlayikijiki ngurujarraranyparlaku.” Ngulaju ngula-juku. Ngula-jangkaju,

* 15:34 Nyangka Psalm 22.1

* 15:36 Nyangka Psalm 69.21

Jajupurlu kutu payurnunjunu marriwarlu yangka Paliti wiri yungu Jijaji palka nyurnulku kapanku pirnkingka yirrarninjini wanta yukan-jakungarntirli Parra-nyayirnikingarntirli. ⁴⁴ Kuja Jajupurlu payurnu yangka Paliti Jijajiki palkaku nyurnukulku, ngulakuju-nyanu yangkaju Paliti wangkaja, “Nyurru-juku mayi palija?” Ngulangkujurla jarulku yilyaja yurruknyukungarduyuku wiriki, ngulanya payurnu, “Nyan-gurla yangkaju Jijaji palija watiya warntawarntarla? Nyurru-juku mayi?”

⁴⁵ Wangkajarla Palitikiji, “Kamparru-pardu-juku palija.”

Junga-juku, wangkajarla Palitiji Jajupukuju, “Ngula-juku maninjarla kangka, manu pirnkingka yirraaka Jijaji palka nyurnu.” ⁴⁶ Junga-juku, kantinirla manu pijiji kurrirdi kardirri. Junga-juku, yaninjarla palkaju manulku Jijajiji nyurnuju kujalpa watiya warntawarntarla waraly-karrija-juku. Ngula wayirninjarla japujapu-manu palkaju pijijirla, manu kanjarla-yirrarnu pirnkingka yangka kujalu wati-paturlu nyurru-wiyi pirnkiji pangurnu pirlingka. Manu pirli wiri yarturlu, ngulaku ruu-kanjarla tirnngi-yirrarnurla palkakuju. ⁴⁷ Yangka-jarrarlu karnta-jarrarlu Miiri Makardala-wardingki manu Miiri-karirli-yijala yangkangu Jujijikipalangurlu ngati-nyanurlu, puranjarla-pala tarda-nyangu, manulpa-pala warrawarra-kangu pirnkingka, yangka kuja Jajupurlu palka yirrarnu pirnkingka, ngulanyalpa-pala warrawarra-kangu.

16

Kaaturlu pina-wankaru-maninjarla yakarra-manu Jijajiji palinja-warnu

Matthew 28.1-10, Luke 24.1-12, John 20.1-10

¹ Ngaka-pardu-karilki, wanta yukanja-warnurla Jarrirtiwi Parra-nyayirni-wangu-jangkarla, yanulu karntakarnta marnkurrrpa kantinikirra jaraku ngurrjuku parntirrparrtirrpaku maninjaku. Ngulaju yirdijili Miiri Makardala-wardingki, jinta-kari Miiri-kari-yijala ngulaju Jamajikipalangu ngati-nyanu, manu jinta-kariri yirdiji Jalumi. Ngulalu jaraju manunjunu yungulurla yaarl-winjirninjini Jijajiki palkaku pirnkingkaku. ² Ngakalku-yijala mungalyurru-pardu-kari Palyangkalku wanta pardinjarni-purulku, ngula-puruju kangulkulurla jaraju Jijajiki palkaku nyurnuku yaarl-winjirninjakuju. ³ Kujalpalu yangka yali-patu karntakarnta wapanja-yanu, ngulalpalu-nyanu kujarlu payirninja-yanu wapanja-karrarluju, “Nganangku-ngalparla jurnta ruu-kanyi yangkaju yarturlu wiri?”

⁴ Junga-juku, kujalu kutu-jarrijalku pirnki-pirdi-kirra, ngulangkujulul parlu-pungu yangkaju pirli yarturlu wiri nyurru-warnu-juku ruu-kanja-warnu. Junga yaliji yarturlu wiri-nyayirni! ⁵ Junga-juku, yuka-jarralkulu kaninjarra pirnkingkaju. Yalirla pirnkingka parlu-pungulu jinta wati kurdu-warnu kujalpa nyinaja jungarni-purdanji jinajinapiya-kurluju ngulaju kardirri-kirli. Kujalu nyangu, ngulakujulurla marlaja paa-karrija.

⁶ Ngula-jangkaju, watiji-jana wangkaja, “Paa-karrinja-wangulu karriya! Jijajiki kankulurla warrirni yangkaku kujalu watiya warntawarntarla rdirriny-pantirninjarla waraly-yirrarnu. Lawarla nyampuju. Kaaturlu pina-wankaru-maninjarla yakarra-manu!

Nyangkalu nyampu! Nyampurlanyalpa ngunaja palkaju. ⁷ Pina-yantalu nyampu-ngurluju. Yaninjarla yimi-ngarrikalujana yangkaku kurdungurlu-patuku, manu Piitarlangukulurla yimi-ngarrika. Kujanyalu-jana wangkaya, 'Jijaji kapu-nyarra kamparru yani yangkaku-kurra Kaliliyi-kirra nganta, ngulangkanya kapunkulu parlu-pinyi, yangka kuja-nyarra nyurru-wiyi wangkaja nyanungu.'

⁸ Junga-juku, yangka-patujulu karntakarnta wilypi-pardijalku pirnki-ngirliji, manulu lanilki ngarrurdalku pina-parnkaja. Kujalu pina-parnkaja yapa panu-kurra, ngulakuju yapaku kulalu-jana yimi-ngarrurnu Jijaji, lawa. Ngarrurda manu lanilpalu nyinaja wurulyapa-juku.

*Jijajirli-nyanu milki-yirrarnu Miiri Makardala-wardingki-kirra
Matthew 28.9-10, John 20.11-18*

⁹ [Yangka kuja pirnki-ngirli palinja-warnu wankaru-jarrija pina Jijaji Palyangka, ngulangukuju-nyanu milki-yirrarnu kamparruju karnta-pardu-kurra yirdi-kirraju Miiri Makardala-wardingki-kirraluku-wiyi. Nyampukuju karntaku yangka nyurru-wiyi kujarla jurnta yilyaja juju-patu wirli-pala, ngula-kurranya-nyanu milki-yirrarnu palkaju. ¹⁰ Yalirli karntangku, ngulangukuju-jana yimi-ngarrurnunjunulku panukulku yapaku Jijaji-kirlangu wungu-warnuku. Kuja-jana yimi-ngarrurnu Jijaji yalirli karntangku ngulaju yulanja-kurraku manu malamala-kurraku. ¹¹ Ngula-kurrakuju kuja-jana yangkangu karn-tangku yimi-ngarrurnu Jijaji kuja nyangu nganta wankarulku, ngulakuju kulalurla ngungkurr-nyinaja. Manulpalurla kapuru nyinaja.

Jijajirli-nyanu milki-yirrarnu wati-jarra-kurra kurdungurlu-jarra-kurra

Luke 24.13-35

¹² Ngaka-pardu-karilki, Jijajirliji-nyanu yarda milki-yirrarnu wati-jarra-kurralku jirrama-kurra. Kuja-pala yali-jarra wati-jarra yanu manangkarra-kurra wurnalku, ngula-kurra-juku-palangu warraja-jarrija manu rdipija, kula-nganta yapa-kari-juku. ¹³ Kuja-pala nyangu, ngulaju-pala kurdungurlu-patu-kariyi-nyanu-kurralku pina-yanu, ngulakuju-pala-jana yimi-ngarrurnu Jijaji kuja-pala nyangu nganta. Ngulakuju kulalu-jana ngungkurr-nyinaja-yijala panu-juku.

Jijajirli-nyanu milki-yirrarnu kurdungurlu-patu-kurra

Matthew 28.16-20, Luke 24.36-49, John 20.19-23, Acts 1.6-8

¹⁴ Ngakarrangakarra-pardu-karilki, Jijajirliji yarda-nyanu milki-yirrarnu panu-kari-kirraluku 11-pala kurdungurlu-patu-kurra, ngulakuju-jana warraja-jarrija miyi ngarninja-kurraku. Kuja-nyanu Jijajirli milki-yirrarnu, ngulangukuju-jana kurnta-ngarrurnu nurnangku jarungkuju kapurunju panuju, kujarlu-jana kurnta-ngarrurnu, "Yangka kamparru-wiyi kujankulu-jana nyampu-jarraku wati-jarraku kapuru nyinaja manu karntakarntaku, kulankulu-jana ngulakuju ngungkurr-nyinaja. Junga-jalajulu nyangu. Kala nyurrurla, ngulajunkulu wilji-nyayirni kapuru wita-wangu!"

¹⁵ Ngula-jangkaju, yarda-jana wangkaja, "Nyampu-ngurluju pirri-yantalu kuja-purda kuja-purda nguru-kari nguru-kari! Yimi-ngarrikalujana Yimi Ngurrju ngaju-nyangu!" ¹⁶ Ngana-puka kajinyarra ngungkurr-nyina nyampuku jaruku manu kajiji ngajuku wala

nyina, ngulajulu-jana ngapangka julyurl-yirrarninjarla papitaji-manta. Kujarlaju Kaaturlu kapu muurlparlu mardarni tarnngangu-juku. Kala nganangu-puka kaji-nyarra wala nyinanja-wangurlu wurramani manu kapuru nyina, kujarlaju kula Kaaturluju muurlparlu mardarni, lawa. Kapurla jurnta nyina tarnnga-juku. ¹⁷ Yangka yapa kuja kajulu wala nyina ngajuku, ngulaju kapu-jana Kaaturlu yartarnarri yinyi. Yartarnarri-kirlirli kapulu-jana jurnta yilyami jujuju yapakuju, manu kapulurla kurruly-wangkami jaru-kari jaru-kariji. ¹⁸ Kajilpalurla yangka yapa yarnkayarla warnaku, ngulajangkaju, yarlkikarla kajilpa-jana, ngulajangkaju, kulalpalu nyurnu-jarriyarla. Manu kajilpalu ngapa nganjarla mawiya-kurlu, ngulajangkaju, kulalpalu nyurnu-jarriyarla. Yangkangu yapangu, kajili-jana nyurnu-nyayirni nyanyi, kajili-jana nyurnukuju rdaka yirrarni palkangkaju, ngulajangkaju yapa nyurnu-jangkaju kapulu ngurrju-jarri.”

*Jijaji yanu nguru-nyayirni-wangu-kurra Kaatu-kurlangu-kurra
Luke 24.50-53, Acts 1.9-11*

¹⁹ Kuja-jana Jijaji Warlalja-Wiri wangkaja kurdungurlu-patuku, ngulajangkaju marlajalkurla kankarlu-jarrinja-yanu Kaatuku nguru-nyayirni-wangu-kurra nyanungu-nyangu-kurra. Ngulajangkaju, pirri-maninjarla nyinajalpa jungarni-purdanji Kaatu-kurlangurla. ²⁰ Ngulajangkaju, kurdungurlu-paturluju warru yimi-ngarrirninja-yanu jaru Jijaji-kirli nguru-kari nguru-kari warrukirdikirdi. Ngula-puruju-jana pirrjirdi-maninja-yanu Warlalja-Wiringki Jijajirli warrkikingarnti. Kujalu-jana purda-nyangu wangkanja-kurra jaru-kurra yapa ngalya-karirli, manu kujalu-jana nyangu yartarnarri-kirli warrkijarrinja-kurra, ngulaju kapanku milya-pungulu-jana kujalpalurla marlaja yimi-ngarrurnu junga yimi. Ngula-juku ngurrju.]

Nyampu yimi-pardu-kari ngulaju yapa-karirli nganangu marda yirrarnu nyurru-wiyi

[⁹ Yangka kujalu marnkurrpa karntakarnta pina-yanu pirnkingangka, ngulangkujuju-jana yaninjarla yimi-ngarrurnu Piitaku manu nyanungu-nyangu wungu-warnuku yangka kuja-jana Kaatukurlangurlu marramarrarlul yimi-ngarrurnu nyiyarningkijarra pirnkingka Jijaji-kirli. ¹⁰ Ngulajangkaju, Jijajirliji yilyaja-jana kurdungurlu-patuju kakarrara-purda manu karlarra-purda jarukurluju. Ngulaju nyampuju jaruju tarruku-nyayirni, ngula kuja kajana Kaaturlu yapa muurlparlu mardarni yungulurla jirnganja nyinami tarnnga-juku.]

Luke Yimi Jijaji-kirli Luuku-kurlangu Yimi Ngurrju Jijaji-kirli kuja Luukurlu yirrarnu

Nyiya-kurlu yimi nyampu?

Nyampuju puku yimi-kirli Jijaji-kirli yirdingkiji kuja Luukurlu yirrarnu nyurru-wiyi. Manulu marnkurrpa-karirli wati-patu-karirli yimi yarda yirrarnu Jijaji-kirli-yijala. Ngulajulu yirdiji nyampunya Matiyu, Maarrku, manu Jaanu. Ngula-paturlunyalu yarda yirrarnu yimi. Nyampu-patuju murntu-pala puku, ngulaju karlipa yangka yirdi-mani Yimi Ngurrju Jijaji-kirli.

Luukujulpa warrki-jarrija nyangunyang. Ngulaju kulalpa Jijaji-kirlangu kurdungurlu nyinaja, manu Juwu-wangulpa nyinaja nyanunguju. Ngarilpalurla yimi-ngarrurnu Jijajiji yapa-karirli, ngula-jangkanya Kirijini-jarrijalku. Ngakalku jirranganja warru wapajalparla mijinirikiji yirdikiji Puurluku. Ngula-jangkarlanya, Luukurluju nyampuju Yimi Ngurrju yirrarnu yungulu Juwu-wangu-paturlu yapa-karirli milya-pinyi Jijaji wajawaja-maninja-wangurlu. Ngakalku yarda yirrarnu jinta-karilki yimi wiri-jarlu Payipulurlaju kuja karlipa yirdi-mani 'Acts'.

Luukurlu yimi nyampuju yirrarnurla wati wiriki yirdikiji Tiyapiluku

¹ Yapa panungkulpalu yimi puta yirrarnu Jijaji-kirli, manulu puta yirrarnu nganimpa-kurlu puranjakungarduyu-kurlu kuja karnalu Jijaji purami jalangurlu. ² Yimi nyanungurra-nyangu ngulaju jurrku-juku yimi kurdungurlu-patu-kurlangu yangka kujalu Jijaji nyangu kujalpa nyanunguju wankaru nyinaja nyampurla walyangka. Kuja pinayanu nyanungukupalangu-kurra Wapirra-kurra Jijaji, ngula-jangkaju yanulu ngurra-kari ngurra-kari-kirraluku, warru yimi-ngarrurnulpalujana yimi yapaku. ³ Ngaju-nyangu puntu Tiyapilu, nyanungurrarlujulu yimi-ngarrurnu ngajuku kamparru-wiyi. Manu ngajujurna pinajarrija yirriyirri-nyayirni. Ngaju karna ngampurpa nyina yungurnangku nyampu yimi Jijaji-kirli yirrarni nyuntuku. ⁴ Nyuntu kanpa milya-pinyi wita yali-kirli yimi-kirli, manu kanpa marda purdanyanyi jungarni marda, jungarni-wangu marda. Ngulanya karnangku nyampuju yimi pantirni nyuntuku jalangurlu yungunpa nyuntulurlu milya-pinyi kuja-ka nyampu yimiji Jijaji-kirli jungarni-nyayirni nguna.

Marramarrarla wangkaja Jikarayaku kapurla nyanungu-parntarlu Lijipitirli mardarni kurdu wirriya

⁵ Nyurru-wiyi, wati yirdi Yarurdulpa wiri nyinaja yapakuju ngurrararla Jurdiyarla. Ngurrangka yinyarla nyinajalpa wati yirdi Jikaraya ngulaju turnu-warnu-ngurluju wati-ngirliji Yapija-ngurlu. Nyanungujulpa nyinaja maralypikingarduyu Kaatuku. Nyanungu-parntaju yirdiji Lijipiti, ngulaju turnu-warnu-ngurluju wati-ngirliji Yarunngurlu. ⁶ Jikaraya manu Lijipiti, jirrama-jukulpa-palarla nyinaja jungarni Warlalja-Wiri Kaatu-kurlangu. Nyanungu-jarrarlulpa-pala

jungarnirli puraja kuruwarri Mujuju-kurlangu, manulpa-pala purda-nyangu kuja-palangu wangkaja. ⁷ Ngulajulpa-pala purilka manu muturna nyinaja, manu kurdu-wangulpa-pala nyinaja. Nyiya-jangka mayilpa Lijipitiji kurdu-wangu-juku nyinaja?

⁸ Ngaka-karilki, kirringka yirdingaju Jurujulumurla, Jikarayajulpa warrki-jarrija Yuwarli Maralypirla Juwu-kurlangurla panu-kari-kirli maralypikingarduyu-patu-kurlu yinya-patu-kurluju Yapija-kurlangu-patu-kurlu. ⁹ Maralypikingarduyu-paturluju kalalu milarnu wati jinta yaninjaku Yuwarli Maralypi-kiraku yungurla purrami watiya parntirparntirra ngurrju Warlaja-Wiriki. Parra jintangka, milarnulu Jikaraya. Yukaja kaninjarni Yuwarli Maralypirla yungurla yali watiya parntirparntirra purrami. ¹⁰ Panu-kari yapajulpalu karrija yarlungka, manulpalurla wangkaja Kaatuku. ¹¹ Kujalpa Jikaraya kaninjarni karrija, kaaku-nyayirni palka-jarrijarla nyanunguku maramarra Warlaja-Wiri-kirlangu. Ngulajulpa karrija jungarni-wana pirli wiri-jarlu kujalpa warlu jankaja. ¹² Kuja Jikarayarlu nyangu karrinja-kurra, ngarrurda-jarrijarla manu lani-jarrija-nyayirnirla. ¹³ Marramarrajurla wangkaja nyanunguku, “Jikaraya, lani-wangu karriya! Nyuntulurluppanpa Kaatuju japurnu kurdu wirriyaku, manu nyanungurlujungku purda-nyangu. Ngaka kapu nyuntuparntarlu Lijipitirli kurdu wirriya mardarni nyuntu-nyangu, ngulakuju kapunparla yirdiji Jaanu yirrarni. ¹⁴ Kaji yinya wirriya palka-jarrimi, kapungku nyuntuju wardinyi-mani-nyayirni, manu kapulurla yapa panuju marlaja wardinyi-jarrimi nyanunguku. ¹⁵ Kaji wiri-jarrimi, kapu nyanunguju warrkini wiri-nyayirni nyinami Warlaja-Wiri Kaatuku. Kula pama ngarni, lawa. Palka-jarrinja-wangurla-wiyi, Pirlirra Kaatu-kurlangu kapu wiri-jarri kanunjunyumpa. ¹⁶⁻¹⁷ Yuwayi, Warlaja-Wiri Kaaturlu kapurla yinyi yangka-juku jurrku-juku Pirlirra manu yartarnarri kujarla yungu jarukungarduyuku Layijaku nyurru-wiyi. Pirlirra yali-kirli ngulaju kapu yilyami yapa-kurra Yijirali-pinki-kirra. Panungku kapulu wangkanja-kurra purda-nyanyi. Ngula-jangkaju kapulurla nyanungurralku pina-yani Warlaja-Wiri Kaatuku. Ngula-jangkaju, ngati-nyanu manu kirda-nyanu kapulu-jana ngurrju nyinami kurdukurduku, manu yangka panu-kari kujalpalurla purda-nyanja-wangu jurnta nyinaja Kaatuku, ngakaju kapulu-jana yapaju purda-nyanyi linpangku yangka kuja kalurla jungarni nyina Kaatuku. Yuwayi, kujanya kapu-jana kaja-purajirli Jaanurlu jungarnijungarni-mani yapaju kamparrurlu Warlaja-Wiriki kaji yanirni walya-kurra.” Kujanyarla wangkaja marramarraju Jikarayakuju.

¹⁸ Ngula-jangkaju, Jikarayarlu japurnu, “Yimi nyuntu-nyanguju, junganya? Ngaju-parntaju muturnalku, manu ngajujurna purlkalku! Nyarrparlu kapurlujarra kurdu wirriya mardarni?”

¹⁹ Marramarrarlu yalu-manu, “Yirdi ngajuju Kapirili. Ngaju karna Kaatu-wana karrimi nguru-nyayirni-wangurla. Nyanungurluju yilyajarni ngajuju nyampu-kurra yungurnangku Yimi Ngurrju yimi-ngarrirni. Kala nyuntuju kanpaju kapuru nyina-juku. ²⁰ Jalangu-ngurlu, ngulaju kulanpa yimi jintarlangu wangkami. Kapunpa wurdungu nyina tarnnga-juku. Ngaka kaji kaja-puraji palka-jarrimi, ngula-jangkaju kapungku Kaaturlu wangkanjaku ngurrju-mani.”

²¹ Kujalparla wangkaja-juku Jikarayaku Maralypirla, yapajulpalu yarlungka-juku karrija. Pardarnulpalurla yungu wilypi-pardimi. Puta purda-nyangulpalu nyarrpa-jarrijalpa kaninjarni tarnnga-juku.

²² Kuja wilypi-pardijarni kaninjarni-jangka Maralypi-jangka yarlu-kurra, ngula-jangkaju kula-jana wangkaja marramarra-kurluju kuja nyangu. Manu-jana puta wangkaja rdakardaka. Ngula-jangkarlunyalu milya-pungu kuja nyangu nyiya mayi ngurrju kaninjarni Maralypirla.

²³ Ngula-jangkaju, Jikarayalkulpa wiyiki jintaku nyinaja yalirla Maralypirla. Kuja warrki lawa-manu, ngula-jangkaju ngurra-kurralku yanu.

²⁴ Ngaka-karilki, nyanungu-parnta Lijipiti, ngulaju juni-parntalkulpa nyinaja. Kirntangi rdaka-palaku nyinajalpa kaninjarni yuwarlirla yapa nyanja-kujaku. ²⁵ Wangkaja-nyanu, “Kurdu-wangu kujalparna nyinaja, ngulaju kalajulu yapangkaju manyu-pungu, manu kalajulu kurntaku ngurrju-manu. Jalanguju, Warlalja-Wiringkiji yungu ngajukuju kurdu. Yarlu-kurralku karna yani. Kajijili yapangku nyanyi ngajulu, kapujulu wardinyi nyina!”

Marramarra Kapirili yaninjarla wangkajarla Miiriki kapu kurdu wirriya mardarni

²⁶ Yangka kujarla marramarra wangkaja Jikarayaku, ngula-jangka kirntangi-patu-jangka jika-pala-jangka, Kaaturlu yilyaja marramarra Kapirili kirri-kirra Najariti-kirra ngulaju ngurrara-kurra Kaliliyi-kirra.

²⁷ Yilyaja yungurla kaminaku wangkami Miiriki. Kula wati-kirli-wiyi ngunaja, ngulajulparla watiki yirdiki Jajupuku nyinaja janku-pinja-warnulku. Jajupujulpa nyinaja turnu-warnu-ngurluju Tapiti-ngirli.

²⁸ Kujarla yangka marramarra yanurnu Miiriki, ngulajurla wangkajalku nyanungukuju, “Yuwa, Miiri! Warlalja-Wiriji kangku jirrnganja nyina nyuntuku, manu kangku wardinyi nyina!” ²⁹ Miirirlijilpa puta purda-nyangu. Kulalpa purda-nyangu nyiyaku mayi kujarla marramarra wangkaja yimi nyanunguku.

³⁰ Ngula-jangkaju, marramarrarla wangkaja nyanunguku, “Miiri, Kaatuku kangku wardinyilki nyinami nyuntukuju, lani-wangu nyinaya!”

³¹ Ngakaju kapunpa juni-parnta-jarrimi, manu kapunpa karmulypa-jarrimi kurdu wirriya-kurlu. Kapunpa yirdi yirrarni Jijaji. ³² Kaji wiri-jarrimi, kapu wati wiri-nyayirni nyina. Kaatu kuja-ka kankarlarra nyina, ngulangkuju kapu Kaja-nyanu-pajirni. Kaaturlu milarnu nyanunguju yungu nyina wiri-nyayirni Tapiti-piya Tapiti-kirlangu-jangka warlalja turnu-warnu-jangka kujalpa-jana nyurru-wiyi nyinaja wiri-jarlu yapaku Yijirali-pinkiki. ³³ Yuwayi, nyuntu-nyangu kaja-puraji kapu-jana wiri nyinami Yijirali-pinkiki tarnnga-nyayirni! Kapu-jana wiri-jiki nyina Kaatu-kurlangurlanguku yapaku tarnnga-nyayirni!”

³⁴ Ngula-jangkaju, Miirirliji japurnu marramarraju, “Ngajuju, kularna wati-kirli-wiyi ngunaja. Kala nyarrpalkurna juni-parnta-jarrimi?”

³⁵ Ngula-jangkaju, marramarralkurla wangkaja, “Kapungku Pirlirpa Kaatu-kurlangu kurru-yukami kaninjarni nyuntukuju. Kaatu-kurlangu yartarnarri kankarlarra-jangka kapungku kurru-yukami mangkurdu-piya kuja karla wapirrimi yalkiriki, kuja-piya. Kaji yali kurdu wirriya palka-jarrimi, kapu Kaatu-kurlangu nyina, manu kapulu yapangku yirdi-mani Kaatu-kurlangu Kaja-nyanu.

³⁶ Milya-pinyi kanpa muturna pimirdi nyuntu-nyangu yirdi Lijipiti, yangka kuja kalalu yapangkujy manyu-pungu kurdukupalangu-wangu? Juni-parntalku-ka nyinami. Kirntangi marnkurrpa-jangka kapu karmulypa-jarrimi kurdu wirriya-kurlu. ³⁷ Yuwayi, kujaju junga! Kaatuju-ka pina nyina nyiyarningkijarraku ngurrju-maninjaku. Nyanungurluju Kaaturluju kajana kurdukurduju yinyi muturnarlan-guku!”

³⁸ Ngula-jangkaju, Miirijirla wangkaja marramarraku, “Kujaju junga kujanpaju ngajuku wangkaja. Ngaju yungurnarla nyina warrkini Warlalja-Wiriki. Kapurnarla pardarni yunguju kurdu yinyi.” Ngula-jangkaju, marramarrarluru yampinja-yanu Miiriji.

Miirirla jjanu yanu Lijipitiki

³⁹ Ngaka-karilki, Miirirli yampinja-yanu nyanungu-nyangu ngurra, manurla jjanu yanu Lijipitiki. Yuruju-nyayirnilpa yanu ngurra wita-kurra pirlingka ngurungka Jurdiyarla. ⁴⁰ Yanurnu Jikaraya-kurlangu-kurra ngurra-kurra, manu yaninjarla yukaja ngamirli-maninjakungarnti Lijipitikingarnti. ⁴¹⁻⁴⁴ Miirirla wapirdi wangkanjarla purlaja Lijipitiki. Kuja Lijipitirli purda-nyangu Miiri wangkanja-kurra, Lijipitirli-nyanu purda-nyangu kurdu yurirrinja-kurra miyalurla. Ngula-jangkaju, Pirlirra Kaatu-kurlangu wiri-jarrijarla kanunjumanyumpa Lijipitikiji, manu kilji-nyayirnilra wangkaja Miiriki, “Ngajujurna muturna-mipa. Nyiyakunpaju yanurnu nyanjaku? Kujanpaju wapirdi wangkaja ngajuku, kurdu kaninjarni ngajulurlaju ngulaju wardinyi-jarrija-nyayirni manu jurl-pungu kaninjarni ngaju-nyangurla! Kujarlaju ngaju karnangu milya-pinyi nyuntujunpa Warlalja-Wirikipalangu. Nyuntujunpa karnta-kari-piya-wangu. Kaatuku kanparla marlaja nyina wardinyi-nyayirni tarnnga-juku. Kajinpa karmulypa-jarrimi yali-kirli wirriya-kurlu, ngulaju kapurla marlaja nyina wardinyi-nyayirni-yijala. ⁴⁵ Yuwayi, yangkaju yimi kujangu Warlalja-Wiri-kirlangu marramarra wangkaja nyuntuku, yimi nyampuju-ka junga wangka. Kujanparla wala nyinaja Kaatuku, kujarlanya kanparla marlaja nyina wardinyi-nyayirni jalanguju!”

Miirijilparla yati-wangkaja Warlalja-Wirikiji yunparninja-karra

⁴⁶⁻⁴⁸ Ngula-jangkaju, Miirirli rdirri-yungu pulka-pinjakulku Warlalja-Wiriki:

“Kaatulkuju kaju nyina ngajuku Ngarlkinpa. Ngajujurna kamina. Ngaju karnarla nyina manu warrki-jarrimi nyanunguku. Ngajulpaju purda-nyangu, manu karna ngajuju wardinyi nyina. Kujarlaju kapurnarla yati-wangkami.

⁴⁹ Yinyi kaju kurdu wirriya nyanungu-nyangu Kaja-nyanu. Kujarlanya jalangu-ngurlu kapujulu yapa panungku milya-pinyi ngaju kuja kaju Kaaturlu pirrjirdi-maninjarla warrawarra-kanyi.

Nyanunguju yirdiji tarruku. ⁵⁰ Kaatuju kajana mari-jarrijarla ngurrju nyina yapaku kuja kalu yirriyirirli purda-nyanyi nyanungu.

⁵¹ Kala yapangu kuja kalu-nyanu pulka-pinyi wiringki nganta, Kaaturlu kapu-jana yartarnarri-kirlirli muku pirri-pinyi ngurujarranypa. Kapu-jana tarnngangu-juku muku yilyami nyanungu-ngurlu.

⁵² Yapa yalirra kuja kalu wiri nyina nyampurla walyangka, kapu-jana purdangirli-kirra-mani, manu kapu-jana yapa kaji-wangulku yirrarni kamparruju wirilki nyanungu-nyangurla warrkingka.

⁵³ Yapa kuja kalu yarnunjuku nyina mangarri-wangu, ngulakuju kapu-jana niyarningkijarra ngurrju yinyi ngarninjakuju. Kala ya-pangku kuja kalu niyarningkijarra mardarni, kula-jana yinyi, lawa. Kapu-jana yilyami marlajarra.

⁵⁴⁻⁵⁵ Nyurru-wiyi, Kaatuju-jana wangkaja ngalipakupalangukuju nyurnunurnuku-wiyi, ngulaju kapu-jana jirranganja nyina nyanungurraku manu nyanungurra-nyangu kurdukurduku. Yipuruyamu-kurla wangkaja kapu-jana yimiri nyinami nyanunguku manu nyanungu-nyangu kurdukurduku, manu kapu-jana warrawarra-kanyi. Yuwayi, kujaju junga. Kula-ngalpa wajawaja-manu ngalipa yapaju Yijirali-pinki, kala-ngalpa mari-jarrinjarla mampungku-mardarnu.”

Kujanyalparla Miiriji yati-wangkaja Kaatuku pulka-pinja-karra.
⁵⁶ Ngula-jangkaju, Miirijilpa nyinaja nyanungukupalangu-kurlu pimirdi-nyanu-kurlu muturna-kurlu Lijipiti-kirli ngulaju kirntangi marnkurpaku nyanungu-nyangurla yuwarlirla. Ngula-jangkaju, Miiriji pina-yanu ngurra-kurra Najariti-kirra.

Nyampuju yimi Jaanu Papitaji-kirli kujalpa kurdu wita palkalku ngunaja

⁵⁷ Kuja Miirirli yampinja-yanu Lijipiti manu pina-yanu nyanungu-nyangu-kurra ngurra-kurra, ngula-jangkaju Lijipitiji karmulypa-jarrija kurdu wirriya-kurlu. ⁵⁸ Yapa kujalpalu nyanungu-nyangurla ngurrangka nyinaja ngulangka-juku, manu nyanungu-nyangurlu wungu-warnurlu kujalu purda-nyangu kujarla Warlalja-Wiringki Kaaturlu mari-jarrinjarla yungu nyanunguku wirriya kurdu, ngulakuju wardinyi-jarrijalurla.

⁵⁹ Kuja kurdu wita palka-jarrija, ngaka-karilki wiyiki jinta-jangka, yapa panu-jarlu yanurnulurla Lijipiti-kirlangu-kurraju ngurra-kurraju yungulu ngarrka-kijirni kurduju Mujuju-kurlangurla kurruwarrirla. Ngarralu yirdiji yirrakarla Jikaraya nyanungukupalangu-piya. ⁶⁰ Kuja-kujakuju-jana warla-pajurnu Lijipitirli, manu-jana wangkaja, “Murnma, kulalurla yirra Jikaraya. Yirdi-mantalu Jaanu.”

⁶¹ Wangkajalurla, “Niyiakurnalu yirdi-mani Jaanu? Kula-ka ngana nyuntu-nyangurlaju warlaljarlaju kuja yirdi nyina.” ⁶² Ngula-jangkaju, rdakardakalurla wangkaja Jikarayaku kurdu wirriyakupalanguku, manulu japurnu nyanunguju, “Nyiya kapunparla yirdi yirrarni nyampuju wirriyakuju?”

⁶³ Ngula-jangkaju, Jikaraya-jana rdakardaka wangkaja, japurnu-jana pipaku yungu pantirni. Ngula-jangkaju, yirdilki panturnu ‘Yirdi nyanungu-nyanguju Jaanu.’ Kujalu kuja-kurra nyangu ya-pangkaju, putalu purda-nyangu, paa-karrijalpalu. ⁶⁴ Yungka yirrarnu yirdi nyampu Jikarayarlu, ngula-jangkaju Kaaturlu ngurrju-manu wangkanjakulku, manu yati-wangkajalparla Kaatuku. ⁶⁵ Yapa kujalpalu palka karrija, lani-jarrijalu kujalpalu purda-nyangu Jikaraya. Yimi-ngarrurnunjunulu-jana yimi yapaku kujalpalu nyinaja war-rukirdikirdi pirli-paturla ngurungka Jurdiyarla. ⁶⁶ Kujalu yalirrarlu yapangku purda-nyangu jaru yali-kirli kurdu wirriya-kurlu

yirdi Jaanu-kurlu, milya-pungulpalu Warlalja-Wiri-kirlangu-kurlu yartarnarri-kirli. Ngulakujulpalu-nyanu jarnkujarnku japurnu, “Kaji nyampu kurdu wirriya wiri-jarrimi, nyarrpa-jarrimi kapu?”

Jikarayarla marlaja wangkaja Kaatukuju

⁶⁷ Yangka, kujarla Jikarayarlu yirdiji yirrarnu ngalapi-nyanuku, ngulakujurla Pirlirra Kaatu-kurlangu wiri-jarrija kanunjunanyumpa Jikarayakuju. Ngula-jangkarlunyalparla marlaja wangkaja kuja-piya:

⁶⁸ “Ngalipa yapaju Yijirali-pinki, pulka-pinyirliarpa Warlalja-Wiriki Kaatuku. Yanirni-ka yungu ngaliparla nyina manu yungu-ngalpa muurl-mardarni majumaju-kujaku.

⁶⁹ Yilyamirni kangalpa Ngarlkinpa Wiri wati Tapiti-piya yangka kujalpa nyinaja wiri nyurru-wiyi ngalipa-nyangu warlalja.

⁷⁰⁻⁷² Nyurru-wiyi, nyanungu-nyangu jarukungarduyu-patulurla marlaja wangkaja kapu-ngalpa muurl-mardarni yapa-kujaku kuja kalu-ngalpa nyurunyuru-jarrimi manu kulukukuluku-mani ngalipaju. Kaatu-jana mari-jarrinjarla wangkaja ngalipakupalangu nyurnunyunuku tarnnganku warrawarra-kanjaku. Wangkaja-jana kapu-ngalpa kapu-ngalpa wajawajamaninja-wangurlu manu yampinja-wangurlu mardarni.

⁷³⁻⁷⁵ Yuwayi, Warlalja-Wiri Kaaturla wangkaja Yipuruyamuku kapu-ngalpa wankaru-mani yapaju yapa-kari-kijaku kuja kalu-ngalpa nyurunyuru-jarrimi manu kulukukuluku-mani. Kapu-ngalpa wankaru mardarni yungurlipa nyanungu-mipa purami laniwangurlu manu yungurliparla jungarni nyina manu yungurlipa nyanungu-nyangu nyinami tarnnga-juku. Yuwayi, jalangu Kaatu-kurlangu yimiji, junga-ka wangka. Kujarlanyarliparla yati-wangka Kaatuku.”

Kujanyalparla Jikarayaju marlaja wangkaja Kaatukuju.

⁷⁶⁻⁷⁷ Ngula-jangkaju, Jikarayarlu rdirri-yungu wangkanjaku ngalapi-nyanuku kurdu wirriyaku Jaanuku kuja-piya:

“Nyuntuju pa ngaju-nyangu kaja-nyanu. Kajinpa nyuntu wiri-jarrimi, yapanku kapungkulu milya-pinya nyuntuju Kaatu-kurlangu jarukungarduyu kuja-ka kankarlarra nyina. Nyuntu kapunpa-jana yimi-ngarrirninjini yapaku yungulu-nyanu jungarnijungarni-mani Warlalja-Wiriki kaji yanirni nyurru-wiyi-wangu. Nyuntu kapunpa-jana yimi-ngarrirninjini yapaku kajili majungka-jarrimi, Kaatuju kapu-jana yawuru-jarrimi nyanungurraku, manu kapu-jana muurl-mardarni majumaju-kujaku. Ngula-jangkarlunya kapungkulu nyuntuju yirdi-mani Kaatu-kurlangu jarukungarduyu.

⁷⁸⁻⁷⁹ Kaatuju marinjinji manu yimiri yapakuju. Ngalipa yapaju kuja karlipa nyinami nyampurla walyangka, kapurlipa panujuku palimi. Kula ngurrju-ngalpa jalanguju ngalipakuju, lawa kula-nganta karlipa mungangka nyinami. Kala kaji Kaatu-kurlangu yanirni, kapu-ngalpa ngurrjulku nyina ngalipakuju Jarra-nyayirni-wangu-piya, kula-nganta wanta yangka kuja-ka pardimirni mungalyurru. Kapu-nyanu milki-yirrarni ngalipakurra yungurlipa jungarni nyina. Nyanungurlanya kapurlipa wankaru-jarrimi-nyayirni manu rarralya nyina.”

Kuja-kurlunyalparla Jikarayarluju wangkaja kaja-nyanuju.

⁸⁰ Junga-juku, yaliji wirriya Jaanuju wiri-jarrija pirrjirdi-nyayirni, manu Kaatu-kurlangu Pirlirparlurla yungu nyanunguku yartarnarri. Kala nyinaja jinta manangkarrarla. Ngakalku yanu, ngulajulpa-jana yapaku wangkaja Warlalja-Wiri-kirli Kaatu-kurlu.

2

Yimi nyampuju kuja Jijaji palka-jarrija

Matthew 1.18-25

¹ Yangka kuja Jaanu Papitaji palka-jarrija, Ruumu-wardingki wati yirdilpa nyinaja Yakaja Wiri-nyayirni yapa-patuku nguru-kari nguru-kariki. Wangkaja-jana warrkini-patuku yungulu yani nguru-kari nguru-kari-kirra yungulu-jana yirdi pipangka pantirni yapa-patu kujalpalu yinyarla ngurungka nyinaja. ² Ngula-wangurla-wiyi, kula-jana nganangku-puka kujarlu yilyaja warrkini-patu yirdiki maninjaku. Ngula-puruju, wati-kari Kiriniyulpa wiri nyinaja yapaku witangka ngurungka Jiriyarla.

³ Yirdi yirrarninjakungarnti pipangkakungarnti, yapa panujukulu pina-yanu ngurrara-kurra warlalja-kurra, ngurrangka kujalu palka-jarrija. ⁴ Yinya-puru, Jajupujulpa nyinaja ngurrangka Najaritirla ngurungka Kaliliyirla. Ngula-jangka, yampinja-yanu Najariti manu yanu Pijilimi-kirra yungu-nyanu yirdi yirrarni pipangka. Kirri Pijilimi, ngulajulpa karrija ngurungka Jurdiyarla. Ngulaju Pijilimi jurrku-juku ngurraju kuja Kingi Tapiti palka-jarrija nyurru-wiyi. Manu Jajupujulpa nyinaja Tapiti-kirlangurla warlaljarla turnu-warnurla.

⁵ Miiri nyanungu-wana yanu. Ngulajulparla nyurru-warnu-jala jangku-pinja-warnulku nyinaja Jajupukuju. Kala juni-parntalpa nyinaja kurdu-kurlu. ⁶⁻⁷ Kuja-pala yukajarra Pijilimi-kirra, kula-pala ngurraju parlu-pungu yungu-pala nyinayarla. Ngula-jangkaju, ngunajapala witangka yuwarlirla kuja kalalu-jana puluku mardarnu. Ngulangkaju, Miiriji karmulypa-jarrija kurdu wirriya-kurlu nyanungu-nyangu kaja-nyanu kamparru-warnu. Wawardarla yirrarnu manu ngami wiringka yirrarnu. Ngami yinyarla kalalu marna yirrarnu pulukuku ngarninjaku.

Marramarraru-jana yimi-ngarrurnu jiyipikingarduyu-patuku kuja Jijaji palka-jarrija

⁸ Kutu-juku Pijilimirla, jiyipikingarduyu-patujulpalu nyinaja. Nyanungu-paturlulpalu-jana mampungku-mardarnu jiyipi-patu mungangka. Nyampuju nyanungurra-nyangu warrki. ⁹ Yaruju-nyayirni marramarra Warlalja-Wiri-kirlangu palka-jarrija, manu karrijalpa kamparru nyanungurrarla. Yangka marramarrajulpa miril-karrija-nyayirni yartarnarri-kirli Warlalja-Wiri-kirlanguju, manu jiyipikingarduyu-patujulpalu lani-jarrija. ¹⁰ Kala marramarraju-jana wangkaja nyanungurraku, "Lani-wangulu nyinaya! Ngajujurna yanurnu jaru ngurrju-kurlu, ngulangkuju kapu-jana panu-juku wardinyi-mani-nyayirni. ¹¹ Yinyarla Pijilimirla, ngurrangka kuja nyurru-wiyi Kingi Tapiti palka-jarrija, ngulangkaju jalangu kurdu wirriya palka-jarrija. Nyanunguju yirdi Mijaya, ngulaju Warlalja-Wiri nyurrurlaku kuja Kaaturlu milarninjarla yilyajarni nyampukurra. Nyanunguju Ngarlkinpa, ngulangkuju kapu-nyarra muurlmardarni majumaju-kujaku. ¹² Ngaju karna-nyarra wangkami

yungunkulu parlu-pinyi palkalku kurduju. Kajinkili yani Pijilimi-kirra, kapunkulurla warru nyanyi, manu kapunkulu parlu-pinyi yuwarli witingka kuja kalu-jana puluku mardarni. Kapu ngunami ngamingka wiringka wawarda-kurlurla.”¹³ Yangka kuja-jana marramarra wangkaja, ngula-jangkajulu marramarra panu-nyayirni palka-jarrija kankarlu nyanungurrarla. Yati-wangkajalpalurla Kaatuku kuja:

¹⁴ “Nyurrurla yapa-patu, yati-wangkayalurla Kaatuku kuja-ka nguru-nyayirni-wangurla nyina! Kaatuju kanyarra wardinyi nyinami nyurrurlaku. Ngula-jangkanya kankulurla marlaja nyina lani-wangu rarralya!”

¹⁵ Ngula-jangkaju, yalirra marramarra-patu, pinalu yanu nguru-nyayirni-wangu-kurra. Ngula-jangkaju, jiyipikingarduyu-patulunyanu wangkaja, “Yanirlipa Pijilimi-kirra, manurliparla warru war-rirni yungurlipa palka-mani kurdu kuja-ngalpa Kaatu-kurlangu marramarra wangkaja.”¹⁶ Junga-juku, yaruju-nyayirnili yanu Pijilimi-kirra, manupalurla warru nyangu yuwarliki witaku kujalpalu-jana puluku mardarnu. Ngulangajulu kaninjarni yukaja, manu rdipijalu-jana Miiriki manu Jajupuku kurdu palka-kurlukuku. Ngunajalpa yalirra ngami wiringka.

¹⁷ Kujalu jiyipikingarduyurlu nyangu kurdu ngunanja-kurra, yimi-ngarrurnulu-jana ngati-nyanuku manu kirda-nyanuku kuja-jana marramarra wangkaja nyanungurraku.¹⁸⁻²⁰ Yimi kujalurla jiyipikingarduyu wangkaja Miiriki, ngula-jangkaju, jiyipikingarduyupaturlulu ngurra yampinja-yanu, manulu pina-yanu nyanungurranyangu jiyipi-kirra. Kujalpalu yaninja-yanu, yunparninja-yanulpalu manu yati-wangkanja-yanulpalurla Kaatukuju. Yapa-karirlili-jana purda-nyangu yalirra jiyipikingarduyu-patu yunparninja-kurra manu yati-wangkanja-kurra, ngulakujulurla yimikiji marlaja paa-karrija-nyayirni. Jungarni-nyayirni nyampuju! Parlu-pungulu kurduju kuja-jana marramarra wangkaja nyanungurraku. Kala Miirirli, ngulangkujulpa-jana puta purda-nyangu tarnngangku-juku yimi yangka kujalu-jana kamparrurlu-wiyi yirri-puraja.

Miirirli manu Jajupurlu-pala kangulku kurduju Yuwarli Maralypi-kirra, manu-palarla yirdi yirrarnu Jijaji

²¹ Kuja yinya kurdu palka-jarrija, ngaka-karilki wiyiki jinta-jangka, Miirirli manu Jajupurlu-pala kangu maralypikingarduyu-kurlangukurra yungu ngarrka-kijirni Mujuju-kurlangurla kuruwarrirla. Yirdipalarla yirrarnu Jijaji, yirdi jurruku-juku kujarla marramararlui-wiyi yirrarnu kurdu witaku Miirikingarntirli wangkanjakungarntirli.

²²⁻²⁴ Kirntangi jinta-jangka, yanu-pala Jijaji-kirli Jurujulumu-kurra. Ngula-jangkaju, kurdu Jijaji-pala kangu Yuwarli Maralypi-kirra yungupalarla yinyi Warlalja-Wiriki. Kujarlunya kalalu Juwu-paturluju puraja kuruwarriji Mujuju-kurlangu yangka kujarla Warlalja-Wiringki yungu. Kuruwarriji kala kujanya wangkaja: “Kaji kamparruwarnu kurdu wirriyaju palka-jarri, nyanungukupalangu-jarrarlulpa-palarla yungkarla Warlalja-Wiriki.”* Kuruwarriji kala kujarlangunya wangkaja: “Kaji kamparruwarnu kurdu wirriyaju palka-jarri, ngati-nyanuju kulalpa yukayarla Yuwarli Maralypi-kirra kirn-

* 2:22-24 Nyangka Exodus 12.2, 12, 15

tangi jintaku. Ngulakungarntirliji, nyanungukupalangu-jarrarlulpa-palarla jurlpu-jarra kurlukuku-jarra kuyu warntarri-jarra purra-yarla Warlalja-Wiriki yungu ngati-nyanuju pina-yukayarla Yuwarli Maralypi-kirraju.”* Kujarlanya-palarla jurlpu-jarraju purraja Yuwarli Maralypirla Miirirli manu Jajupurlu.

²⁵⁻²⁶ Kuja-puruju Jurujulumurla, nyinajalpa wati purlka yirdiji Jimiyani. Ngurrju-nyayirnirli nyinaja kujalpa Kaatu-kurlangu kuruarri puraja yirriyirri-nyayirnirli. Kalarla pardarnu Kaatuku nyangurla mayi kaji milarninjarla yilyamirni Mijaya yungu-jana muurl-mardarni yapa Yijirali-pinki majumaju-kujaku. Pirlirra Kaatu-kurlangurlu yungurla Jimiyaniki yartarnarri manu wangkajarla kapu nyanyi Mijaya Warlalja-Wiri milpa warlalja-kurlurlu palinjakungarntirliji. ²⁷ Kuja-pala Miiri manu Jajupu yanu Yuwarli Maralypikirra Jijaji-kirli, manu-pala kangu jurlpu wita-jarra, Pirlirra Kaatu-kurlangurlu wangkaja Jimiyaniki yungu yani yali-kirra-yijala. ²⁸ Kuja rdipija Yuwarli Maralypi-kirra, Jimiyanirli nyangu kurdu Jijaji. Manu nyanunguju, manu mardarnulpa wakungka, manurla pulka-pinjarla wangkaja Kaatuku. Nyampunyalparla wangkaja:

²⁹ “Warlalja-Wiri, yimi kujanpaju wangkaja ngajuku kamparru-wiyi, ngulaju junga-juku jalanguju. Ngajujurna ngurrjulku, ngulaju rarralypalku yungurna palimilki.

³⁰⁻³¹ Milpa warlalja-kurlurlurna kurdu wirriya nyangu, ngulangkuju kapu-jana wiri-jarrinjarla muurl-mardarni yapa walya nyampurla majumaju-kujaku. Kuja-yijala kapulu-jana nguru-kari nguru-kari-wardingkirli nyanjarla milya-pinyi ngurujarrarany-parlarlu.

³² Jarra-nyayirni-wangu-kurlurlu kapu-jana yapa Juwu-wangu pinarri-mani yungulu jungarni nyina nyuntuku. Ngulangkuju kapulu-jana pulka-pinyi nyuntu-nyanguku ngurrara-jintaku Yijirali-pinkiki.”

Kujanyalparla Jimiyaniji wangkaja Kaatukuju.

³³ Jijajikipalangu-jarraju, ngarrurda-jarrijalpa-palarla kuja-pala purda-nyangu Jimiyani wangkanja-kurra. Putalpa-pala manngunya. ³⁴⁻³⁵ Ngula-jangkaju, Jimiyanirli-janarla payurnu Kaatu yungu-jana pirrjirdi-maninjarla warrawarra-kanyi. Ngularla wangkajalku Miiriki, “Kaaturlu milarnu nyumpala-nyangu kaja-puraji yungu-jana Yijirali-pinkiki wangka. Kapu-jana milya-pinyi kuja kalu nginyinginyirla manngu-nyanyi. Panu-kari kapulurla ngungkurr-nyina kaja-nyanuku, ngulaju kapu-jana Kaaturlu muurl-mardarni. Panu-kari kapulu nginji-wangkanjarla juwa-kijirni nyanungu. Yinya-patuju kapu-jana Kaaturlu riwarri-mani. Kala nyuntu Miiri, kapunparla kaja-purajikiji mirlir-mani kajilirla ngaka nginji-wangka.” Kujanyarla Jimiyaniji wangkaja.

³⁶ Yalirla ngurrangka Jurujulumurla, muturnalpa nyinaja yirdiji Yaana. Ngulakujurla rdipija 84-pala yulyurru Nyanungujulpa Kaatu-kurlangu jarukungarduyu nyinaja, kalarla marlaja wangkaja nyanunguku. Nyanunguju ngulaju Paniwaliki yurntalpa. Manu nyanungujulpa nyinaja Yaaja-kurlangurla warlalja turnu-warnurla yangka kujalpa Yaaja nyurru-wiyi nyinaja. Kujalpa kamina-wiyi nyinaja

* 2:22-24 Nyangka Leviticus 12.6-8

Yaanaaju, ngulajulparla kalinja nyinaja wirarki-pala-mipaku yulyur-rpukuju. Ngula-jangkaju, kali-puka-jarrijalku. ³⁷ Ngula-jangkaju, nyinaja kali-pukalku pina-yupukarra-jarrinja-wangu-juku. Ngula-puruju parra-kari parra-kari kala yanu Yuwarli Maralypi-kirra yungurla wangkami Kaatuku. Kalarla warrarda wangkaja parrangka manu mungangka, manu kala mangarri ngarninja-wangu nyinaja yungurla wangkami Kaatuku.

³⁸ Kujalparla yangka Jimiyani wangka-juku Miiriki, Yaanaaju yuka-jarni Yuwarli Maralypi-kirra, manurla rdirri-yungu pulka-pinjaku Kaatuku. Yapa ngalya-karirlangulpalu Yuwarli Maralypirla nyinaja. Nyanungurraju kalalurla pardarnu Kaatuku yungu yilyamirni Mijaya yungu-jana muurl-mardarni yapa Jurujulumu-wardingki majumajukujaku. Kuja Yaanarlunyanu yinyaju kurdu Jijaji, yimi-ngarrurnujana Jijaji-kirli.

³⁹ Kuja-pala Miiri manu Jajupu lawa-jarrija purranjaku wita-jarra jurlpu-jarraku Kaatuku, ngula-jangkaju pina-yanulu ngurra-kurra Najariti-kirra ngurrararla Kaliliyirla. ⁴⁰ Yinya wirriya Jijajijilpa wiri-jarrinja-yanulku. Nyanunguju pirrjirdi-jarrija manu pina-jarrijalku Kaatu-kurlu, manu Kaatujulparla wardinyi-jarrija nyanungukuju.

Nyampuju jaruju, ngulaju wita wirriya-kurlu Jijaji-kirli kujalpa-jana Juwu-patuku pinangkalpa-patuku wangkaja Yuwarli Maralypirla

⁴¹⁻⁴² Yulyurru-kari yulyurru-kari, Jijajikpalangu-jarra kala-pala warrarda yanu Jurujulumu-kurra Juwu-patu-kurlangu-kurra purlapa wiri-kirra yirdi-kirraju Pajapa-kurra.* Yangka kuja Jijaji wita-wiyi palka-jarrija, ngula-jangka 12-pala-jangka yulyurru-jangka, nyanungukupalangu-jarrarlupala kangu Jurujulumu-kurra. ⁴³ Kuja lawa-jarrija yali purlapa wiri, Jijajikpalangu-pala yarnkajarra pina ngurra-kurra Najariti-kirra. Kala Jijaji nyinajalpa purdangirli. Kala nyanungukupalangu-jarrarlulalpa-pala milya-pungu, lawa. ⁴⁴ Kulanngantalpa-palangu jirrnganja nyinaja nyanungu-nyangurla turnu-warnurla, kulanngantalpa-jana jirrnganja yaninja-yanu panu-kariki warlalajaku. Yaninja-yanu-pala parra jintaku, manu-palarla lawan-nyanjarla rdirri-yungu warru nyanjaku nyanunguku. ⁴⁵ Kala lawa. Kula-pala parlu-pungu. Manu pina-pala yanu Jurujulumu-kurra yungu-palarla nyanyi nyanunguku yalirla. ⁴⁶ Yaninja-yanulpa-pala parra jingijingi, manu-pala rdipija Jurujulumurla, manu parra-karirlalku-pala parlu-pungu Jijaji. Nyinajalpa Yuwarli Maralypirla. Purda-nyangulpa-jana pinangkalpa-patu Juwu-wati, manu nyanungurlu japurnulpa-jana yimi-kari yimi-kari. ⁴⁷ Japurnulu nyanunguju Kaatukuju, manulpa-jana jungarnirli yalu-maninja-yanu. Ngarrurda-jarrijalurla nyanungukuju, manu putalpalu manngu-nyangu jungarni wangkanja-kurra.

⁴⁸ Kuja-pala Jijajikpalangu-jarrarlunyanu nyanunguju yalirla, ngarrurda-jarrija-palarla kuja-pala yimi nyanungu-nyangu purdan-nyangu. Ngati-nyanurla wangkaja nyanunguku, “Kaja, nyiya-jangka kulanpa yanurnu ngajarra-wana? Nyuntuku kirda-nyanu manu ngajulparlijarra wajampa nyinaja nyuntukuju, kulannganta kapurlijarrangku wajawaja-mantarla.”

* 2:41-42 Nyangka Exodus 12.11

⁴⁹ Jijaji-palangu wangkaja, “Nyarrpakulpanpajupala warru nyangu ngajuku? Kula-ngantalpanpajupala milya-pungkarla? Ngajukupalanguju wangkaja, ngula-jangkanyarnarla yanurnu nyampu-kurra Yuwarli Maralypi-kirra ngajukupalangu-kurlangu-kurra yungurna-jana jirnganja nyina nyampu-patuku. Kulalparna nyarrparlu wurra-mantarla.” ⁵⁰ Kuja Jijajirli yirdi-manu Yuwarli Maralypi ngulaju kirda-nyanu-kurlangu nganta, kujarlaju nyanungukupalangu-jarrarlaju putalku-palarla purda-nyangu kuja-palangu nyanunguju wangkaja.

⁵¹ Ngula-jangkaju, Jijajirliji yampinja-yanu Yuwarli Maralypiji, manu pina-yanu Najariti-kirra nyanungukupalangu-jarra-wana. Nyiyarlangu kujalpa-palarla wangkaja Jijajiki, ngulajulpa-palangu linpangku purda-nyangu wilji-wangurlu. Kuja wiri-jarrinja-yanu Jijajiji, ngula-purujulpa tarnnga-nyayirnrli Miirirliji purda-nyangu kajanuanu-kurlu Jijaji-kirli yangka kujalpa kamparru-wiyi-jiki nyinaja yalirla Yuwarli Maralypirla, kujalpa-jana wangkaja Juwu-patuku pinangkalpa-patuku.

⁵² Ngula-jangkaju, Jijajiji wiri-jarrija, manu watilkilpa nyinaja. Nyanungujulpa pinarri-jarrija maya-kari Kaatu-kurlu. Panujukupalurla wardinyiji nyinaja nyanungukuju Jijajiki, manu Kaatuparla wardinyi-yijala nyinaja nyanungukuju.

3

Kujanyalpa-jana wangkaja Jaanu Papitaji yapa-patukuju Matthew 3.1-12, Mark 11.1-8, John 1.19-28

¹ Kuja Jaanu Papitaji rdirri-yungu pinarri-maninjaku yapaku, yinajulpalu panu-kari wiriwiri nyinaja nguru-kari nguru-karirla. Wati jinta Ruumu-wardingi, ngulaju yirdiji Tayipuru, ngulajulpa-jana Wirinyayirni nyinaja yulyurru 15-palaku nguru-kari nguru-karirlaku ngulaju yapa Ruumu-wardingi. Wati jinta-kariri yirdi Pantiyu Paliti, ngulajulpa wiri nyinaja nguru Jurdiyaku. Wati-kari Yarurdujulpa wiri nyinaja nguru Kaliliyiki. Nyanunguku papardi-nyanu Pilipi, ngulajulpa wiri nyinaja nguru witaku Yapiliniki. ² Wati-jarra Juwujarra Yanaja manu Kayupu, nyinajalpa-pala Maralypikingarduyujarra Ngardarri-kirlangu Wiri-jarra. Kujalpalu yalirra wati-patu wiri nyinaja, ngula-puruju Kaatujurla wangkaja yimi nyampuju watiki yirdiki Jaanuku. Nyanunguju Jikaraya-kurlangu kaja-nyanu, ngulaju kala manangkarrarla nyinaja. ³ Kuja Jaanurlu yimi yali purda-nyangu Kaatu-kurlangu, yanu karru-kurra Jurdunu-kurra. Ngula-wananyalpa-jana warru wangkaja yapa panukuju, wangkajalpa-jana kuja, “Pinyaninjarlalu yalala-yirrika Kaatu nyurru-warnurla wilji panu-jangka, manulurla jungarnilki nyinaya. Kujarlanya kapu-nyarra Kaatuju yawuru-jarrimi kulu-wangu nyurrurlaku wilji-warnuku. Ngula-jangkaju, kapurna-nyarra julyurl-yirrarninjarla ngapangka papitajimani.” Kujanya kala-jana Jaanuju wangkaja yapa-patuku. ⁴ Nyampuju jurruku-juku jaruju Jaanu-kurlu kuja Yijayarlu jarukungarduyurlu pipangka panturnu nyurru-wiyi:

“Purda-nyangkajulu! Yapa-ka warru purla manangkarrarla, ngulaju kuja-ka purlami, ‘Warlaja-Wiri ngalipaku kuja kangalpa nyina,

ngulaju kapu yanirni. Ngulakuju yirdiyilirla jungarni-manta yungu yanirni rarralyparla!

- 5 Wirri-kari wirri-kari, ngulaju jutu-mantalu-jana walya-kurlurlu! Pirlirli-kari pirlirli-kari, ngulaju rdilyki-pinjarlalu-jana lalya-manta! Yirdiyi maju kuja-ka kiwirli-panka kuja-purda kuja-purda, ngulaju jungarni-mantalu! Yirdiyi-kari yirdiyi-kari kuja kalu rdaku panu-kurlu karrimi, ngulaju karalya-mantalu!
- 6 Jalangu-karrikarri kapulu yapa panungku nyanyi kaji Kaaturlu yilyamirni Ngarlkinpa nyampu-kurra yapaku muurl-mardarninjakungarnti. Jintawarlayirli kapulu nyanyi.’”*
- Kujanya Yijayarluju panturnu Jaanu-kurlu.

7 Junga-juku, yapa panu-nyayirni yangka kujalpalurla yanurnu Jaanuku yungu-jana papitaji-mani, ngulakuju kala-jana wangkaja, “Nyurrurlajunkulu panu-juku ngulaju warna-piya maju-wati! Nyurrurlarluju kankulu rampal-manngu-nyanyi kuja kankulu nganta ngurrju nganta nyina yungurna-nyarra nganta papitaji-mani, lawa. Jalangu-karrikarri, Kaaturlu kapu-jana juwa-kijirninjarla yilyami yapa kuja kalu warntarla nyina. Kajinkili warntarla-juku nyina, kapu-nyarra nyurrurlarluju yilyami tarnnga-juku. ⁸ Kajinkili ngampurpa ngajuku nyina papitaji-maninjaku nyurrurlaku, ngulakungarntijili pina-yaninjarla yalala-yirraka Kaatu, manulurla jungarnilki nyinaya! Kulalpankulu-nyanu ngarrikarla Yipuruyamu-kurlangu kurdukurdu nganta nyurrurla. Yijardu-wangu kujaju. Ngaju yungurna-nyarra nyampu wangka: Kajinkili warntarla-juku nyina, ngulaju kapu-nyanu Kaaturlu ngurrju-mani kurdukurdu panu-nyayirni Yipuruyamu-kurlangu nyanunguku nyampurra-jangkaju yarturlu-jangkaju. Kujaju junga. Kajinkili maju-juku warrarda nyinami, kapu-nyarra yilyami nyurrurlaju tarnnga-juku. ⁹ Yuwayi, jalangunya, Kaatungu-ka yungarnijungarni-jarrimi yungu-jana yangka yilyami yapa nyanungu-ngurlu-juku tarnnga-juku, yangka kuja kalu majumaju-juku nyinami. Kula-ngantalurla jungarni nyinayarla nyanunguku, kala lawa. Yalirra yapaju ngulaju watiya-piya kuja-ka mangarri maju-kurlu karrimi. Watiya majumaju ngulaju kuja-piyaju kapulu yapangukuju pajirninjarla kijirni warlu-kurra. Kuja-kujakuju, nyinayalurla jungarnijiki Kaatukuju!” Kujanya-jana wangkaja Jaanuju.

¹⁰ Ngula-jangkaju, yapangkulu japurnu, “Nyarrpa-jarrimirnalulu yungurnalurla jungarni nyinami Kaatukuju?”

¹¹ Yalu-manu-jana, “Nganangu-puka kuja-ka jaati-jarra mardarni, jinta-karirla yungka yapa jinta-kariki marlajarraku. Nganangu-puka kuja-ka mangarri mardarni, yungka-jana jamangu yapa panu-karikiji.”

¹² Ngula-jangkaju, panu-kari tala puntarninjakungarduyu-patu wati-patu, yanurnulu Jaanu-kurra. Yalirrarluju kalala-jana tala manu kapumanu-patuku. Yanurnulurla Jaanukuju yungu-jana papitaji-manilki. Japurnulu, “Tiija, nyarrpa-jarrimirnalulu yungurnalurla jungarnilki nyina Kaatukuju?”

¹³ Yalu-manu-jana, “Kulalu-jana tala panu-jarlu jurnta manta yapakurlangu yapakuju. Tala witalu-jana puntaka kapumanu-kurlangu-mipa.”

* 3:6 Nyangka Isaiah 40.3-5

¹⁴ Ngula-jangkaju, yurrkunu-paturlulu japurnu, “Kala nganimpa? Nyarrpa-jarrimirnalulungurnalurla jungarni nyinami Kaatuku?”

Jaanurluku-jana janku-manu, “Yampiyalu-jana yapa-kariji yimirrinja-wangurlu manu jinyijinyi-maninja-wangurlu! Kajikankulu-jana jintawarlayirlangulku puntarni. Kaji-nyarra ngaka nyurrurla-nyangurlu wiringki talaju yinyi warrki-wanawana, ngula-mipakulurla yati-wangkaya.”

¹⁵ Kujalu yapangku purda-nyangu kuja-kurra Jaanu wangkanjaku, wardinyi-nyayirnilpalurla nyinaja nyanungukuju. Manulpalu-nyanu jarnkujarnku wangkaja, “Wati nyampuju marda Mijaya, Kaaturlu kuja milarninjarla yilyajarni nyampu-kurra?”

¹⁶ Kala Jaanuju-jana wangkaja, “Lawa ngajuju, kularna Mijaya. Jintakari-ka yanirni nyampu-kurraju. Nyanunguju wiri-nyayirni ngajupiya-wangu. Nyiya-jangka mayiji milarnu yungurnarla nyanunguku warrki-jarrimi? Ngaju karna-nyarra julyurl-yirrarninjarla papitajimani ngapangka. Kala Mijaya kaji yanirni, ngalya-karikiji kapu-nyarra kurru-pinyi Pirlirra Kaatu-kurlangu nyurrulakuju. Ngalya-kariji kapu-nyarra julyurlkijinirra warlu wiri-kirra. * ¹⁷ Kaji yanirni nyanungu, ngulaju yangka-piya yapangku kuja-ka ngurlu kipirninjarla kirlka-mani. Kujaka yapangku kipirni ngurlu parrajakurlurlu, ngurlu ngurrju ngulaju-ka mardarni ngarninjakungartirli. Kala walya manu marna, ngulaju kalu kijirni warlu-kurra. Kujapiya yali Kaatu-kurlangu kaji yanirni, ngulangkuju kapu-jana yirrarni yapaju yurruju-jarrarla ngurrju-patu maju-patu. Ngurrju-patu kapu-jana mampungku mardarni. Kala maju-patuju kapu-jana kijirni tarnnga-juku.” ¹⁸ Nyampuju kuja-juku kala-jana Jaanuju warrarda wangkaja yapakuju yungulu pirrjirdi nyina, manu kala-jana wangkaja yarda Yimi Ngurrju yungulurla pina-yani Kaatukuju.

¹⁹ Ngula-puruju, Kingi Yarurdurluju kala maju-juku kangu warrarda warntarla-juku. Ngulangkujurla jurnta kangu karnta kali-nyanu yirdi Rutiyaju papardi-nyanu warlaljaku nyanungukupurdangkaku. Kujarlaju, Jaanurlu kulungku ngarrurnu. ²⁰ Ngula-jangkaju, Yarurdurluju kulu-jarrinjarla yirrarnu Jaanuju rdakungka.

*Jaanurlu julyurl-yirrarninjarla papitaji-manu Jijaji
Matthew 3.13-17, Mark 1.9-11*

²¹ Kuja Yarurdurlu Jaanu yirrarnu rdakungka, ngula-wangurlawiyi Jaanuju lawa-jarrija warrkikiji yapaku papitaji-maninjakuju yangka kujalurla yanurnu nyanungukuju. Jijajirlangu papitaji-manu. Papitaji-jarrinja-warnuju, ngula-jangkaju, Jijajilparla yati-wangkaja Kaatuku, ngula-jangkarluju kankarlarra-karilki nyangu yalkiri kuja raa-parnkaja. ²² Yalkiri kuja raa-parnkaja, ngulangkuju nyangu Pirlirra Kaatu-kurlangu jurlpu-piya kurlukuku-piya. Ngulaju yanurnu, pirri-manurla Jijajiki. Ngula-jangkaju, linpa purda-nyangu wangkanjakurralku kankarlarra-jangka nguru-nyayirni-wangu-jangka, kujarla wangkaja nyanunguku Jijajiki, “Nyuntujunpa ngaju-nyangu Kajanuanu marulu. Nyuntulurlunya kanpaju miyaluju raa-pinyi.”

* 3:16 Acts 13.25

Nyampuju warlaljalurla nyurnunyurnu yupa-patu-warnu Jijaji Kira-jiki

Matthew 1.1-17

²³ Kuja Jijaji rdirri-yungu warru yimi-ngarrirninjaku, nyanungukujurla rdipija yulyurru 30-pala. Yapangkujulpalu nganta manngunyang Jajupu ngantalpa Jijajiki kirda-nyanu nyinaja. Jajupujulpa Yiili-kirlangu kaja-nyanu nyinaja. ²⁴ Yiilijilpa Maajata-kurlangu kaja-nyanu nyinaja. Maajatajulpa Liipi-kirlangu kaja-nyanu nyinaja. Liipijilpa Miilki-kirlangu kaja-nyanu nyinaja. Miilkijilpa Janayi-kirlangu kaja-nyanu nyinaja. Janayijilpa Jajupu-kurlangu kaja-nyanu nyinaja. ²⁵ Jajupujulpa Matatayu-kurlangu kaja-nyanu nyinaja. Matatayujulpa Yamuju-kurlangu kaja-nyanu nyinaja. Yamujulpa Nayumu-kurlangu kaja-nyanu nyinaja. Nayumujulpa Yijili-kirlangu kaja-nyanu nyinaja. Yijilijilpa Nakayi-kirlangu kaja-nyanu nyinaja. ²⁶ Nakayijilpa Maarda-kurlangu kaja-nyanu nyinaja. Maardajulpa Matatayu-kurlangu kaja-nyanu nyinaja. Matatayujulpa Jimini-kirlangu kaja-nyanu nyinaja. Jiminijilpa Jujukukurlangu kaja-nyanu nyinaja. Jujukujulpa Juwurtakurlangu kaja-nyanu nyinaja. ²⁷ Juurtajulpa Juwananu-kurlangu kaja-nyanu nyinaja. Juwananujulpa Riija-kurlangu kaja-nyanu nyinaja. Riijajulpa Jiripulpu-kurlangu kaja-nyanu nyinaja. Jiripulpujulpa Jiyaltulu-kurlangu kaja-nyanu nyinaja. Jiyaltulujulpa Niiri-kirlangu kaja-nyanu nyinaja. ²⁸ Niirijilpa Miilki-kirlangu kaja-nyanu nyinaja. Yaardijilpa Kaajumu-kurlangu kaja-nyanu nyinaja. Kaajumujulpa Yilmatamukurlangu kaja-nyanu nyinaja. Yilmatamujulpa Yuuru-kurlangu kaja-nyanu nyinaja. ²⁹ Yuurujulpa Jajuwa-kurlangu kaja-nyanu nyinaja. Jajuwajulpa Liyuju-kurlangu kaja-nyanu nyinaja. Liyujulpa Jurimi-kirlangu kaja-nyanu nyinaja. Jurimijilpa Maajata-kurlangu kaja-nyanu nyinaja. Maajatajulpa Liipi-kirlangu kaja-nyanu nyinaja. ³⁰ Liipijilpa Jimiyani-kirlangu kaja-nyanu nyinaja. Jimiyanijulpa Juurda-kurlangu kaja-nyanu nyinaja. Juurdajulpa Jajupu-kurlangu kaja-nyanu nyinaja. Jajupujulpa Junama-kurlangu kaja-nyanu nyinaja. Junamajulpa Layikimi-kirlangu kaja-nyanu nyinaja. ³¹ Layikimijilpa Miliyakurlangu kaja-nyanu nyinaja. Miliyajulpa Miina-kurlangu kaja-nyanu nyinaja. Miinajulpa Majata-kurlangu kaja-nyanu nyinaja. Majatajulpa Najana-kurlangu kaja-nyanu nyinaja. Najanajulpa Tapiti-kirlangu kaja-nyanu nyinaja. ³² Tapitijilpa Jiiji-kirlangu kaja-nyanu nyinaja. Jiijijilpa Yuputu-kurlangu kaja-nyanu nyinaja. Yuputujulpa Puwajakurlangu kaja-nyanu nyinaja. Puwajajulpa Jalmana-kurlangu kaja-nyanu nyinaja. Jalmanajulpa Naajana-kurlangu kaja-nyanu nyinaja. ³³ Naajanajulpa Yaminitapa-kurlangu kaja-nyanu nyinaja. Yaminitapajulpa Yatimi-kirlangu kaja-nyanu nyinaja. Yatimijilpa Yaarnikirlangu kaja-nyanu nyinaja. Yaarnijilpa Yijirunu-kurlangu kaja-nyanu nyinaja. Yijirunujulpa Piiriji-kirlangu kaja-nyanu nyinaja. Piirijijilpa Juurda-kurlangu kaja-nyanu nyinaja. ³⁴ Juurdajulpa Jakupukurlangu kaja-nyanu nyinaja. Jakupujulpa Yijaki-kirlangu kaja-nyanu nyinaja. Yijakijilpa Yipuruyamu-kurlangu kaja-nyanu nyinaja. Yipuruyamujulpa Tiira-kurlangu kaja-nyanu nyinaja. Tiirajulpa Nayurukurlangu kaja-nyanu nyinaja. ³⁵ Nayurujulpa Jirruku-kurlangu kaja-nyanu nyinaja. Jirrukujulpa Ruu-kurlangu kaja-nyanu nyinaja. Ru-

ujulpa Piliki-kirlangu kaja-nyanu nyinaja. Pilikijilpa Yiipu-kurlangu kaja-nyanu nyinaja. Yiipujulpa Jaalaya-kurlangu kaja-nyanu nyinaja.³⁶ Jaalayajulpa Kayinini-kirlangu kaja-nyanu nyinaja. Kayininijilpa Yarrpakaja-kurlangu kaja-nyanu nyinaja. Yarrpakajajulpa Jiimi-kirlangu kaja-nyanu nyinaja. Jiimijilpa Nawa-kurlangu kaja-nyanu nyinaja. Nawajulpa Lamiki-kirlangu kaja-nyanu nyinaja.³⁷ Lamikijilpa Jujala-kurlangu kaja-nyanu nyinaja. Jujalajulpa Yiniki-kirlangu kaja-nyanu nyinaja. Yinikijilpa Yarrata-kurlangu kaja-nyanu nyinaja. Yarratajulpa Yalaliyi-kirlangu kaja-nyanu nyinaja. Yalaliyijilpa Kinini-kirlangu kaja-nyanu nyinaja.³⁸ Kininijilpa Yinaji-kirlangu kaja-nyanu nyinaja. Yinajijilpa Jiiti-kirlangu kaja-nyanu nyinaja. Jiitijilpa Yatumu-kurlangu kaja-nyanu nyinaja. Manu Yatumuju, ngulaju kaja-nyanu Kaatu-kurlangu pa nyinaja.

4

*Jijaji puta karlirr-kangu Juju Ngawungku Kaatu-kujaku
Matthew 4.1-11, Mark 1.12-13*

¹ Kuja Jaanurlu papitaji-manu Jijaji, ngula-jangkaju, yampinja-yanu karru yirdi Jurdunu. Ngulajulpa mardarnu Pirlirra Kaatu-kurlangu kanunjunyumpardu. Ngula-jangkaju, Pirlirrapardu yilyaja Jijajiji manangkarra-kurra. ² Yalirla yungu nganta Juju Ngawungku karlirr-mardakarla Kaatu-kujaku. Jijajirli kula yarnunjuku ngarnu 40-palakarri parrangka manu 40-pala-kari mungangka, manu yali-jangkaju nyanungujulpa nyinaja yarnunjuku-nyayirni.

³ Ngula-jangkaju, Juju Ngawu wangkajalkurla Jijajikiji, “Kuja kanpa nyuntuju Kaatu-kurlangu Ngalapi-nyanu nyina, wangkaya-jana nyampurraku payarrpaku, ngurrju-manta-jana mangarri-kirra yungunpa ngarni.”

⁴ Jijajirla wangkaja Juju Ngawuku, “Payipulu kanganpa kuja wangka: ‘Kajilpa nganangku-puka mangarri-mipa nganjarla, ngulaju kajika palimi-jiki. Kaatu-mipaku kajikarla marlaja nyina wankaru.’”*

⁵ Ngula-jangkaju, yarujurlu-juku Juju Ngawungkuju kangu Jijajiji kankarlarra-nyayirni, manurla milki-yirrarnu ngurrara-kari ngurrarakari walya nyampurla ngurujarraranypa. ⁶ Ngula-jangka wangkajarla Jijajiki, “Kaaturluju yungu ngajuku nyampurra ngurra-kari ngurrarakari manu nyiyarningkijarra ngurrju ngurujarraranypa. Nganapuka kajirna milarni, kapurnarla nyampurra nyiyarningkijarra yinyi. ⁷ Kajinpaju parntarrimi manu pulka-pinyi ngajuku, kapurnangku milarni yungunpa wiri-nyayirni nyina nyampurraku ngurraraku, manu kapurnangku yinyi nyiyarningkijarra.”

⁸ Jijajirla wangkaja, “Payipulu kanganpa wangka kuja nganim-pakuju:

‘Yapajulalurla parntarriyarla manu pulka-pungkarlajinta nyanunguku-juku Kaatuku Warlalja-Wiriki. Nganimparlul-parnalurla warrki-jarriyarla jintaku nyanunguku.’”*

* 4:4 Nyangka Deuteronomy 8.3 * 4:8 Nyangka Deuteronomy 6.13

⁹ Yali-jangkarluju Juju Ngawungku kangu Jijajiji kirri-kirraju Jurujulumu-kurra. Ngula kangu Jijajiji kankarlarni Yuwarli Maralypirila manu karrinja-yirrarnu yalirla pirntipirntirla-juku. Ngula-warnuju, Juju Ngawujurla wangkaja Jijajikiji, “Kuja kanpa nyuntuju Kaatu-kurlangu Ngalapi-nyanu nyina, jurl-pungka Yuwarli Maralypingirli nyampu-ngurluju kaninjarra-kurra walya-kurra. ¹⁰ Kuja-ka wangka Payipulurlaju:

‘Kaatu-jana wangkaja nyanungu-nyanguku marramarra-patuku jina-mardarninjaku nyuntuku. ¹¹ Kajinpa-nyanu jurl-pinyi kankarlarra-ngurlu, kapungkulu rdarri-mardarni nyuntuju nyanungu-nyangu rdakangka, kalakanpa-nyanu wantinjarla rdilyki-pinyi jamanaju pirlingkaju.*

Junga-juku, nyuntuju jurl-pungka nyampu-ngurlu Yuwarli Maralypingirli!”

¹² Ngula-jangkaju, Jijajijirla wangkaja nyanunguku, “Lawa, kularnaju kijirni kankarlarra-ngurlu! Payipuluju-ka kujanya wangka nganimpaku:

‘Kula jiliwirrirlu payika Kaatu nyiyarlanguku, kalakangku kulu-jarrimilki!’*

Ngula-jangkanya kulalparnaju kijikarla ngajulurlu nyampu-ngurlu kankarlarra-ngurlu!” ¹³ Yuwayi, 40-palaku parraku Juju Ngawungku-julpa puta karlirr-kangu Jijajiji Kaatu-kujaku. Kala lawa, Jijajirli wurra-manu. Ngula-jangkaju, Juju Ngawungkuju yampinja-yanulku ngari witaku.

¹⁴⁻¹⁵ Jijajirlijilpa yartarnarri Pirlirra Kaatu-kurlangu-juku mardarnu. Ngula-kurluju pina-yanu Kaliliyi-kirra. Yalirlaju warru yanulpa jaaji-kari jaaji-kari-kirra, manulpa-jana pinarri-manu yapaju Juwu-patuju Kaatu-kurlu. Yapa Kaliliyi-wardingki-paturululu purdanyangu nyanungu-kurlu, manulpalu ngurrju-pajurnu.

Najariti-wardingkirlili Jijajiji juwa-kujurnu

Matthew 13.53-58, Mark 6.1-6

¹⁶ Jarrirti-yi-kari Jarrirti-yi-kari kala Jijajiji Juwu-kurlangu-kurra jaaji-kirra yanu. Jarrirti-yi-jintangaju yanu kirri-kirra Najariti-kirra ngurra yalirla kuja wiri-jarrija. Yanu jaaji-kirra, manulpa-jana jirnganja nyinaja yalirlaju. Ngula-jangkaju, karrinja-pardija yungu-jana Kaatu-kurlangu yimi wangkami Payipulu-jangka. ¹⁷ Jaajikingarduyuy-paturulu wiriwiririlirila yungu pipa kirrirdimpayi ngula jarukungarduyurlu Yijayarlu panturnu nyurru-wiyi. Jijajirliji kirrirdi-maninjarla palka-manu nyampu yimi Yijaya-kurlangu, manu rdirri-yungu wangkanjaku yapaku:

¹⁸⁻¹⁹ “Pirlirra Kaatu-kurlangu yartarnarri-ka kaninjarni ngajulurla nyina. Ngajuju milarnu yungurna-jana pinarri-mani Yimi Ngurrju-kurlu Kaatu-kurlu yapaku kuja kalu marlajarra nyinami.

Kaaturluju yilyajarni nyampu-kurra yungurna-jana yapaku pirijina-piyaku wangka. Kajijili purda-nyanyi, ngula-jangka kapulu rarralypalku nyina.

* **4:11** Nyangka Psalm 91.11   * **4:12** Nyangka Deuteronomy 6.16

Yilyajarniji yungurna-jana ngurrju-mani pamparda-wati yungulu nyanyi.

Yilyajarniji yungurna-jana wangka yapaku jinyijinyi-maninja-warnuku yangka kuja kalu-jana yapa ngalya-kari nyurunyuru-jarrimi.

Ngulaju junga. Jalangu karna-nyarra wangkami Kaatu kanyarra ngampurpa nyina yungu-nyarra nyanungu-kurra-mani.”*

²⁰ Ngula-jangkaju, Jijajirliji japujapu-manu pipaju, manurla pina-yungu jintaku jaajikingarduyuku wiriki, manu pirri-manu. Panungku-jukulpalu liriki-nyangu. ²¹ Ngula-jangkaju, wangkaja-jana nyanungur-raku, “Nyurrurlarlunkujulu ngaju purda-nyangu yimi-ngarrirninja-kurra yali kuja Yijayarlu yirrarnu. Jalangu yimi yali ngaju-kurlu ngulaju-ka junga wangka.”

²² Kujalu ngurrju wangkanja-kurra purda-nyangu Jijaji, ngulaku-julurla marlaja paa-karrija-nyayirni, manulpalu-nyanu wangkaja, “Nyampuju Jajupu-kurlangu kaja-nyanu. Nyarrparlulku nyampurraju jaru manu?”

²³ Ngula-jangkaju, wangkaja-jana yalirraku, “Nyurrurlarlu mayi kula kankujulu ngungkurr-nyina? Kapunkujulu marda wangka yungurnaju ngurrju-mani nganta. Manu marda kapunkujulu japirni yungurna-jana yapa nyurnu wankaru-mani nyampurla Najaritirla yangka-piyarlu kujarna-jana yapa wankaru-manu Kapurniyarla? ²⁴ Kala wita-kari yungurna-nyarra wangka jalanguju. Ngana-puka kuja-ka wati nyina jarukungarduyu warrkiki Kaatu-kurlanguku, kaji warru yani kirri-kari kirri-kari-kirra yimi Kaatu-kurlangu-kurlu, ngulakuju kalurla wardinyi-jarrimi, manu kalurlajinta pulka-pinyi. Kala ya-pangku ngurrara-jintarlu, kula kalu ngurrju-pajirni yali jarukungarduyu, manu kirringkarlu nyanungu-nyangurlarlu warlaljarlu kalu juwa-kijirni.

²⁵ “Purda-nyangkajulu ngajulku! Wita yungurna-nyarra yimi-ngarrirni jarukungarduyu-kurlu Layija-kurlu kujalpa nyurru-wiyi nyampurla nyinaja Yijiralirla. Kaaturlu warla-pajurnu ngapa wantinja-kujaku yukuri marnkurrapaku manu kirntangki-patuku jika-palaku. Mangarri-wangulpalu nyinaja, manulpalu yapaju yarnunjuku nyinaja. Yalirlajulpalu kali-puka panu nyinaja Yijiralirla. ²⁶ Kala kula Kaaturluju yilyaja Layija yali-kirra kali-puka-patu-kurra, lawa. Yilyaja kali-puka jinta-mipa-kurra ngurrangka Jiripatarla ngurrararla Jirdanarla. Yali karntajulpa Juwu-wangu-wiyi nyinaja.

²⁷ “Jalanguju yungurna-nyarra wita-kari yimi-ngarrirni jarukungarduyu-kari-kirli yirdi-kirliji Layiju-kurlu kujalpa nyurru-wiyi nyinaja Yijiralirlaju. Yali-puruju ngulajulpalu panu-nyayirni yapaju nyinaja wijini-kirli palkangka-kurlu. Kula-jana Layijurlu ngurrju-manu jinta-kari nyanungu-nyangu warlaljayirri Yijirali-pinki, lawa. Ngurrju-manu Naamana-puka kujalpa ngurrara-karirla Jiriyarla nyinaja. Naamanaju kulalpa Juwu-wiyi nyinaja.”

²⁸ Kujalu Juwu-paturlu yalirli jaajirlarlu purda-nyangu Jijaji wangkanja-kurra, kulu-jarrijalurla jintawarlayi. ²⁹ Karrinja-pardinjarlalu puuly-mardarnu, manulurla jirnganja wilypi-pardija ngurra-ngurluju. Yali ngurrajulpa karrija kankarlarni pirlingka.

* 4:18-19 Nyangka Isaiah 61.1-2

Kangulu Jijajiji kankarlarra pirli-kirra yungulu kijirninjarla palu-pungkarla. ³⁰ Kala yanu kulkurru-jarra nyanungurra-wana, manu yanu-jana jurnta.

Jijajirliji jurntarla yilyaja juju watiki

Mark 1.21-28

³¹ Ngula-jangka, ngaka-pardu-karilki yukajarra Kapurniya-kurra kirri-kirra Jijaji. Jarrirtiyyi-karirra Parra-nyayirni-wangurlalku yukaja jaaji-kirra Juwu-kurlangu-kurra. Ngulangaju, Jijajirliji rdirri-yungulku jaruku pina-yinjaku Kaatu-kurlanguku. ³² Yangka kuja kala-jana Jijajirli pinarri-manu, ngulaju kala-jana pinarri-manu yimi Kaatu-kurlangu-kurlurlu kujarla yungu nyanungukuju. Yapangku kujalu jaru purda-nyangu ngurrju Jijaji-kirlangu, ngulakujulurla marlaja paa-karrija-nyayirni. ³³ Kujalpa-jana Jijajirli pinarri-manu-juku yangkangka jaajirla, ngulangajulpa nyinaja wati jinta-kariri juju-kurlu palkangka-kurlu. Ngularla Jijajikiji waa-manu kilji-nyayirni, manurla wangkaja, ³⁴ “Nyuntu Jijaji Najariti-wardingi, nyarrpa-maninpa-nganpa nganimpaju? Yaninjarla mayi yungunpa-nganpa riwarri-mani nganimpaju panu kuja karnalu kaninjarni yapangka nyina? Nyuntuju karnangu milya-pinyi. Tarruku-nyayirni kanpa nyinami Kaatu-kurlanguju!”

³⁵ Jijajirliji rdamu-pakarnu jujuju. “Wurdungu-jarriya! Nyampuku watiki jurntarla wilypi-pardiya!” Ngula-jangkaju, jujunguku mirrmirrmarli-yungu, manu watiji wantija kamparru yapa-paturla. Ngula-jangkaju, jujujurla jurntalku wilypi-pardija. Watijilpa ngurrjulku nyinaja. ³⁶ Kujalu yapa-karirli nyangu, ngulakujulurla marlaja paa-karrija-nyayirni, manulpalu-nyanu jarnkujarnku payurnu, “Nyarrpa-yijala kujaju? Nyampuju yimi kuja kangalpa wangka Jijajiji, ngulaju marda jalangu-warnu yimi Kaatu-kurlangu. Nyampuju wati Jijaji pirrjirdi-jiki karla marlaja nyina Kaatukuju. Kuja kajana wangkami juju-kari juju-kariki, ngulaju kalu yapa-ngurluju wilypi-pardimi!” ³⁷ Ngula-jangkaju, yimijilirla kapanku marlaja kangu Jijajikiji nguru-kari nguru-kari-kirra warrukirdikirdi.

Jijajirli panu-jarlu-jana yapa nyurnu parlpuru-manu

Matthew 8.14-17, Mark 1.29-34

³⁸ Ngula-jangka, yarnkajarralku Jijajiji yangka-ngurlu jaaji-ngirli. Ngulaju yanu yuwarli-pardu-kari-kirralku Jimani-kirlangu-kurra. Ngulangaju nyurnulpa ngunaja kurriji-nyanu jurrukupurda ngawurrngawurru-nyayirni. Ngulajulurla Jijajikiji yimi-ngarrurnu nyurnuju. ³⁹ Ngula-jangka, Jijajiji yanurnu, yaninjarla karrija muturna nyurnu-wana, manurla wangkaja, “Ngurrju-jarriya jalanguju!” Nyanunguju kaaku-juku ngurrju-jarrija. Ngula-jangkaju, yakarra-pardinjarla mangarrilki-jana ngayi-purraja, purranjarla yungu-jana Jijaji-pinkiki.

⁴⁰ Parrangka jintangka-juku wanta yukanja-warnurla wuulywuulypalku, yapa yalumpu-wardingi kirri-wardingi-paturlu, kangurnulpa-jana murrumuru manu ngalya-kari juju-kurlu palkangka-kurlu. Jijajirliji, marnpurnulpa-jana nyurnu-kari nyurnu-kari manu panu-kari juju-kurlu palkangka-kurlu. Parlpuru-manu-jana panu-juku. ⁴¹ Ngalya-karikilpa-jana wangkanjarlu jurnta yilyaja juju panu-jarlu palka-ngurlu. Kujalpalu juju wilypi-pardija yapa-ngurlu,

ngulajulpalu purlanja-karra wangkaja nyanunguku, “Nyuntujunpa Kaatu-kurlangu Ngalapi-nyanu!” Milya-pungulpalu Jijajiji ngulaju Mijayaju yangka kuja Kaaturlu milarninjarla yilyajarni nyampu-kurra walya-kurra. Kapulu-jana marda nyanunguju milki yirdi-mantarla yapa-kariki. Lawa, yirdi-maninja-kujakuju, Jijajirliji-jana rdamu-pakarnu tarnnga-kirli.

Jijajirli-jana Yimi Ngurrju yimi-ngarrurnu jaaji-kari jaaji-karirla Juwu-kurlangurla

⁴² Parra-karirlalku, kujalpa wanta pardinja-yanurnu, Jijajirliji ngurra yaliji yampinja-yanu, manu yanu jintu-pardu ngurra wurulyapa-kurra. Ngaka, yapangkujulpalurla wapal-yanurnu nyanunguku. Kujalu palka-manu, japurnulu yungu nyanungurra-nyangurla kiringka nyina. ⁴³ Kala-jana wurra-maninjarla wangkaja, “Kaaturluju yilyajarni nyampu-kurra yungurna-jana Kaatu-kurlangu Yimi Ngurrju yimi-ngarrirni yapaku. Yungurna-jana wangkami kuja-ka Kaatuju Warlajja-Wiri nyina nyiyarningkijarraku. Kujakunya kulalparna-nyarra jirrn-ganja nyinayarla nyampurla, kala ngaju karnarla ngurra-kari ngurra-kari-kirra marlaja yani Kaatukuju.” ⁴⁴ Ngula-jangkaju, Jijajijilpa warru wapaja ngurrara-wana Jurdiya-wana, ngulaju yukaja jaaji-kari jaaji-kari Juwu-kurlangu-kurra. Yalirlajulpa-jana yimi-ngarrurnu yapaku Kaatu-kurlangu Yimi Ngurrju.

5

Jijajirli-jana milarnu yawukungarduyupatu marnkurrrpa yungulu purami

Matthew 4.18-22, Mark 1.16-20

¹ Ngaka-karilki, Jijajijilpa karrija ngapangka pirntinyarrarla Nijiruturla. Pinarri-manulpa-jana yapa-patu Kaatu-kurlu. Yunturpalunyanu yapankuju, kutu-jarrijalpalurla. ² Jijajirliji warru nyangu, manu nyangu-palangu pawurtu-jarra walyangka kutu-juku ngapangka. Yapa-wangulpa-pala pawurtu-jarrajaku karrija. Warlajjamarrijilpalu walyangka kutu nyinaja. Parljurnulpalu yakuju-piya wiri-jarlu yawu-maninja-kurlangu. ³ Jijajiji yaninjarla warrkarnu pawurtu jintangka Jimani-kirlangurla. Wangkajarla Jimaniki, “Kangkaju kulkurrirni ngapangka kutu-juku.” Junga-juku, Jimanirli kangu Jijaji ngapangka kutu-pardu. Jijajiji pirri-manu pawurturlaju, manu rdirri-yungu pinarri-maninjaku yapaku.

⁴ Kuja lawa-jarrija wangkanjaku yapaku, wangkajarla Jimaniki, “Kangka pawurtu wurnturu-karrikarri kuja-ka ngapa karrimi kaninjarra. Nyuntu manu nyuntu-nyangu wungu-warnu-jarra, kijikalujana yakuju-piya-patu wiri-jarlu-patu yawu maninja-kurlangu-patu ngapakurra yungunkulu yawu mani.”

⁵ Piitajurla wangkaja, “Warlajja-Wiri, nganimparnalu warrki-jarrija munga jingijingi. Kularnalu puuly-mardarnu yawurlangu kula jintarlangu. Kala kujanjaku wangkaja ngajuku yungurna kijirni yawu-maninja-kurlangu-patu ngapa-kurra, kapurna-jana kijirni yawuku maninjaku.”

⁶ Junga-juku, Piitarlu manu nyanungu-nyangu wungu-warnurlulu-jana kujurnu yawu-maninja-kurlangu-patu ngapa-kurra. Ngula-jangkaju, wilil-kangulpalu-jana nyanungurra-wana purdangirli-wana

pirntinyarra-kurra. Kala panu-nyayirni yawujulpa ngunaja yawu-maninja-kurlangu-paturla. Kapulu larra-yantarla yawu-maninja-kurlangu-patuju. ⁷ Kuja-kujakuju, rdakardaka wangkaja-jana wungu-warnu-patuku kujalpalu pawurtu-karirra nyinaja yungulu yanirni yawuku jirrnganja maninjaku. Junga-juku, wungu-warnu-patulu yanurnu pawurturla, manulu panu-nyayirni pawurtu-jarrarla yirrarnu. Kula-nganta kapu-jana jurnta yukayarla ngapa-kurra. ⁸⁻¹⁰ Jimaniki wungu-warnu-jarraju ngulaju Jamaji manu Jaanu Jipitiki kajanuanu-jarra. Kujalu yawu nyampurra nyangu, wangkajalu-nyanu, “Nyarrpara-jangkalu nyampurra yawu-wati palka-jarrija?”

Ngula-jangkaju, Jimaniji mirdijirrpjirrpjirrija Jijajirla kamparru, manurla wangkaja, “Warlajja-Wiri, ngajujurna ngurrju-wangu, kulangantanpa yantarla ngaju-kujaku!”

Kala Jijajirla wangkaja, “Kula lani-jarriya! Jalangu, nyuntu kanpa milya-pinyi nyarrparlu yungunpa yawu puuly-mardarni. Kapurnangu pinarri-mani yungunpa-jana yapa kanyirni Kaatu-kurlangukurra warlajja-kurra.”

¹¹ Ngula-jangkaju, kangurnulu pawurtu-jarra pirntinyarra-kurra, manulu wilil-kangu walya-kurra. Junga-juku, yalirla-juku Jimanirli manu Jamajirli manu Jaanurlu, yampijalu nyiyarningkijarra, yali-jangkarluju Jijajilkili puraja.

*Wati-kirli pinti wijini-kirli kuja Jijajirli parlpuru-manu
Matthew 8.1-4, Mark 1.40-45*

¹² Ngakalku, Jijajijilpa ngurrangka nyinaja yalirla ngurrararla. Yalirla, ngulajulpa wati nyinaja pinti wijini-kirli panu-kurlu. Junga-juku, kamparru-jukujurla mirdijirrpjirrpjirri parntarrinjunu. Jijajikijirla wangkaja, “Warlajja-Wiri, nyuntulurlu kanpa mardarni yartarnarri Kaatu-kurlangu yapaku parlpuru-maninjaku. Kajilpanpaju mari-jarriyarla ngajukuju, ngulaju kajikanpaju wijini parlpuru-mani manu karaly-mani!”

¹³ Junga-juku, Jijajirli waku wipinjarla marnpurnu. Ngularla wangkaja Jijajiji, “Kari-nganta karnangu mari-jarri yungurnangu parlpuru-mani wijini-jangkaju! Parlpuru-jarriya wijini-jangkaju, manu karalya-jarriya pintiji!”

Junga-juku, pintiji kapanku karalya-jarrija wijini-jangkaju. ¹⁴ Ngula-jangkaju, Jijajilkirra wangkaja watiki, “Ngajukuju yapa-karikiji yimi-ngarrirninja-wangu nyinaya! Juwu-kurlangu-kurra Yuwarli Maralypi-kirra-wiyi yanta. Milki-yirrarninjintangu pinti yangka wijini-jangka wati jinta-kurra maralypikingarduyu-kurra yungungku pintiji miimii-nyanyi ngurrjulku. Kajingki miimii-nyanjarla kirlka-pajirni pintiji, ngulakujurla maninjarla yungka jurlpu-jarra wita-jarra ngulaju kuruwari-ka ngunami Mujujukurlangu kujaju. Ngula-kurra kajingkili nyanyi ngalya-karirli yapangku, kapungkulu milya-pinyi kirlkalku wijini-wangulku.”

¹⁵ Junga-juku, yangka wati, ngulangkuju-jana yimiji kutu yimi-ngarrirninja-yanu. Yali yimi, kujalpa-jana warru yimi-ngarrurnu Jijajikirli, ngulaju kapanku pirri-yanu nguru-kari nguru-kari-kirra. Kujalu ngalya-karirli yapangku purda-nyangu Jijajikirlangu yimi, ngulaju kalalurla purda-nyanjarla turnu-jarrija yungulu purda-nyanyi yimi wangkanja-kurra. Kalalurla turnu-jarrija yungu-jana parlpuru-mani

pina. ¹⁶ Kujarlaju, japaku-kari kala jurnta yaninjarla nyinaja yangarlu warlangarrangarrarla jinta. Yalirla kalarla wangkaja Wapirra Kaatuku.

*Jijajirli parlpuuru-manu tarlu wapanja-wangu
Matthew 9.1-8, Mark 2.1-12*

¹⁷ Ngaka-karilki, Jijajirilpa kaninjarni yuwarlirla nyinaja. Yapa panulpalu nyinaja yalirlaju Paraji-patu manu kuruwarrikingarduyu-patu kujalu ngurra-kari ngurra-kari-ngirli yanurnu Kaliliyi-ngirli manu Jurdiya-ngurlu manu kirri Jurujulumu-ngurlu. Yanurnulu yungulu purda-nyanyi wangkanja-kurra, manulpa-jana pinarri-manu Kaatukurlu. Manurla Kaaturlu yungu yartarnarri yungu-jana parlpuuru-mani yapa. ¹⁸ Kujalpa-jana wangkaja, ngula-puruju wati-patukaririljilpalurla kangurnu tarlu wapanja-wangu pangkarrarla. Yungu ngantalu yirrarninjintarla kamparru Jijajirla. ¹⁹ Ngulangkujulu-jana puta raa-pinja-yanu kulkurru-wanaju. Ngulalurla jirrnanganjalu warru yanu purdangirli yuwarli-wanaju. Manu jirrnanganjalurla warrkarnu kankarlarra yuwarlirla, manulurla rdurrjurnu yuwarliki lakarn-maninjaku kankarlarnikiji. Ngulalu lakarn-maninjarla rdilypirr-yungu kankarlarniji kulkurru-jarra. Ngulangkanyalu tarluju kaninjarra juturu-yirrarnu rdilypirrparlalku, ngalyipi-piya-kurlurlulu juturu-yirrarnu kaninjarra Jijaji-pirdi-kirra ngulalpa nyinaja. ²⁰ Kujajana Jijajirli nyangu, wangkaja-nyanu kanunju-kariji, “Nyampu-patuju tarlu manu nyanungu-nyangu puntu, ngulaju kajulu ngajuku wala nyinami yungurna parlpuuru-mani.” Jijaji wangkajarla nyampuku tarluku, “Wiyarrpaku, kujanparla karlirr-yanu jurnta Kaatuku wilji-wiyi, ngulaju ngula-juku. Ngajulurlu karnangku majumajuju jurnta maninjarla kijirni yungungku Kaatu yawuru-jarrimilki.”

²¹ Ngulangka, ngalya-karilpalu nyinaja kuruwarrikingarduyu-patu manu Paraji-patu, ngulangkujulu purda-nyangu Jijaji wangkanja-kurra, manulu-nyanu wangkaja kanunju-kariji. “Nyampuju wati kulalparla kuja wangkayarla, lawa! Kaatulku kuja kyanu ngarrirni nganta. Kaatu-miparlu kajana majumajuju jurnta maninjarla kijirni yapakuju.”

²² Jijajirilpa-jana miyalurlu manu, manu nyangulpa-jana miyalurlu kujalpalurla miyalu kanunju-kari nginji-wangkaja. Ngula-jangka-jana wangkajalku, “Nyarrpa-yijala kankujulu kujaju nginji-wangkami? ²³ Nyarrpa kankulu nyurrurlarlum manngu-nyanyi? Nyarrpa-manirna nyampu tarluju? Kajikarnarla mayi wangka yangka kujarnarla majumajuju jurnta maninjarla kujurnu? Kajikarna mayi karrinja-yirrarninjarla wapanjaku ngurru-mani? ²⁴ Ngajujurna Yapa-nyayirni-wangu Kaatu-kurlangu. Kaaturlu ngajuju yilyajarni yartarnarrikirli yungurna-jana ngajurlangurlu majumajuju jurnta kijirni yapakuju. Jalangu yungurna tarlu nyampuju parlpuuru-mani yungunkujulu ngaju milya-pinyilki.”

Junga-juku, Jijaji wangkajarla tarluku, “Ngaju karnangku wangka, karrinja-pardiya, manu pangkarrangku manta nyuntu-nyangu, ngula-kurluju ngurra-kurralku pina-yanta!”

²⁵ Junga-juku, tarlu-jangkaju karrinja-pardija kamparru nyanungurrala, manu-nyanu pangkarra. Ngula-jangkaju, karrinja-pardinjarla

wilypirra-pardija jingijingi yapa-wanaju. Yanu pinalku. Yaninja-karralparla yati-wangkanja-yanu Kaatukuju. ²⁶ Kuja tarlu karrinja-yirrarnu, Jijajikirli marlaja paa-karrija-nyayirni. Ngula-jangkaju, rdirri-yungulu pulka-pinjakulku Kaatuku. Wangkajalu-nyanu yapa panuju, “Kularlipa nyampu-piya nyangu nyurru-wiyi!”

Jijajirli yajarnu wati yirdiji Liipi

Matthew 9.9-13, Mark 2.13-17

²⁷ Yali-jangkaju yampija nguru yaliji, manu wapanja-yaninjarni yanulpa yirdiyi-wanaju. Kamparrurla yirdiyirla, yuwarli-pardulpa tala-kurlangu karrija wupuju-pardu, ngulangkulpa wati warrki-jarrija kaninjarni yirdiji Liipi, ngulaju tala puntarninjakungarduyu. Kuja Jijaji yaninja-yanurnu, parlu-pungu Liipi warrki-jarrinja-kurra, ngularla wangkaja Jijaji, “Liipi, ngajuju puraya, manu kurdungurlu-jarriya ngaju-nyangu!” ²⁸ Junga-juku, Liipiji karrinja-pardija, Jijajilki puraja.

²⁹ Ngula-jangkaju, Liipirliji Jijajiji kangu nyanungu-nyangu-kurra yuwarli-kirra yungulu ngarni mangarri panu-jarlu. Ngulangkaju-jana jirranganja ngarnu miyi kurdungurlu-patuku nyanungu-nyanguku manu tala puntarninjakungarduyu-patuku Liipi-piyaku manu ngalya-karirlangu yapaku. ³⁰ Ngalya-kari yapa Paraji-patu manu yangka kuruwarrikingarduyu-patu, ngulangka-yijalalpalu nyinaja yuwarlirla. Ngulangkululu-jana payurnu Jijaji-kirlangu kurdungurlu-patuju, “Niyaku kankulu-jana jirranganja ngarni nyampurrakuju majupatuku?”

³¹ Jijajirli purda-nyangu-jana wangkanja-kurra Paraji-patu, ngulakuju-jana wangkajalku nyanunguju, “Ngurrju yapa kulalpalu yantarla ngangkayi-kirli-kirra, kula niyaku? Kala nyurnu-nyayirni kajilpalu yantarla ngangkayi-kirli-kirra, ngulaju ngula-juku.

³² Ngajurna ngangayi-kirli-piya Kaatu-kurlangu. Yanurnu kujarna ngaju nyampu-kurra walya-kurra, ngulaju kula yapaku ngurrjuku yajarninjakuju yangka kuja kalu-nyanu ngurrju-pajirni nganta. Kala ngarirna yanurnu yapaku wilji-panuku yajarninjakuju yungulu pina-yaninjarla yalala-yirrarni Kaatuju.”

Yapangkulu japurnu Jijaji, ‘Mangarri mayirlipa yampimi ngarninja-wangurlu, ngula-jangkarlu yungurlipa jungarnirli Kaatu purami?’

Matthew 9.14-17, Mark 2.18-22

³³ Ngula-jangkaju, yapangkulu japurnu Jijaji, “Jaanu-kurlangu-patu manu yangka Paraji-kirlangu-patu, nyinami kalu miyi ngarninjawangu parra wiri munga wiri ngulaju yungulurla nganta yati-wangkami Kaatuku. Kala nyiya-jangkarlulku-yijala kalu nyuntu-nyangurluju kurdungurlu-paturlu mangarriji kutu ngarni?”

³⁴ Jijajirli-jana jangku-manu, “Jaanu-kurlangu-paturlu manu yangka Paraji-kirlangu-paturlu kalu purami-jiki kuruarri Mujuju-kurlangu. Kala kurdungurlu-paturlu ngaju-nyangurlu kalu purami kuruarri ngaju-nyangu jalangu-warnuju. Nyampuju yimi-nyayirni-wangu yungurna-nyarra yirri-pura yupukarra-kurlu yungunkulu pinalku nyina kuruarri ngaju-nyangukuju. Watingki nganangku-puka kaji mani karnta nyanungu-parnta, ngulakungarntirliji kajana yirrarni kurapaka-wiyi nyanungu-nyanguku puntu-watiki yungulu

ngarni. Ngula kaji palka-juku nyina yangkaju wati, ngarni-jiki kalu ngampurrparlu puntu-watirli nyanungu-nyangurlu. Kulalpalu-nyanu ngarninja-wangu-mantarla. Ngarni-jiki kalu ngampurrparlu.³⁵ Ngakarrangakarra marda yangkaju wati kapulu-jana yapangku puntu-patukuju jurnta kanyilki. Ngula-jangkaju, kapulu-nyanu mangarri-wangu-manilki maringkiji.”

³⁶ Jijaji-jana yarda wangkaja, “Nyampuju yimi-nyayirni-wangu jukurrpa yungurna-nyarra yirri-pura jinajina-kurlu nyurru-warnu-kurlu yungunkulu pinalku nyina kuruwarri ngaju-nyangukuju. Nyurru-warnukuju rdilypirrpakuju jinajinakuju, kulalparla nganangku jalangu-warnu jinta-maninjarla parnta-yirrakarla wita-kariji pijijiji. Kajilpa yapangku parnta-yirrakarla jalangu-warnu pijiji nyurru-warnurla jinajinarla, ngula-jangka kajika wita-jarrimi pijijiji paljirninja-warnu, ngulangkuju kajika yangka parnta-yirrarninja-warnurlu yarda wantiki-mani rdilypirrpaju. Yangka jalangu-warnu pijiji ngulaju kula jurruku yinya kamparru-warnu jinajina-piya, lawa.”

³⁷ Jijaji-jana yarda wangkaja, “Nyampuju yimi-nyayirni-wangu yungurna-nyarra yirri-pura pama-kurlu jalangu-warnu-kurlu yungunkulu pinalku nyina kuruwarri ngaju-nyangukuju. Kulalpa nganangku-puka winjickarla jalangu-warnu pama yakuju-piya-kurra nyurru-warnu-kurra pilikutu-kurlangu-kurra pinti-kirra pama-kurlangu-kurraju. Kajilpa pama winjickarla nyurru-warnu-kurra yakuju-piya-kurra, ngulaju kajika lirinjarla rdurl-pardi yakuju-piyaju. Ngula-jangkaju, pama kajika karli walya-kurralku.³⁸ Kala jalangu-warnu pama, kula-ngantalpa yapangkuju winjickarla jalangu-warnu-kurra yakuju-piya-kurraju.³⁹ Kuja kalu yapangku pama nyurru-warnu ngarni, nyampu kalu wangkami, ‘Nyampu pama nyurru-warnuju ngurruju, kula pama jalangu-warnu-piya!’ Ngula-jangkanya kuja kalu lawa-mani pama nyurru-warnu, kula kalurla warru nyanyi pama jalangu-warnuku.” Kujanya-jana Jijajiji wangkaja yungulu purami kuruwarri nyanungu-nyangu-mipa.

6

*Jijajirli-jana pinarri-manu Kaatu-kurlangu Parra-nyayirni-wangu
Matthew 12.1-8, Mark 2.23-28*

¹ Ngaka-pardu-kari, Jijajijilpa-jana jirrnganja yaninja-yanu nyanungu-nyangu-purnuku kurdungurlu-patuku, jirrnganja-jana yaninja-yanu kulkurru-jarra kujalpa miyi pardija lukarrara-piya. Ngula-piyalpalu wapanja-karrarlu-juku miyi pajirninja-yanu rdakangkuju kurdungurlu-paturluju. Ngarninjakungarntirli ngulajulpalu-nyanu yurrrparninja-yanu lukarrara-piya rdaka-jarrarlu.

² Paraji-paturlu kujalu-jana nyangu miyi pajirninja-kurra, ngula-jangka, yanurnulurla Jijajiki, ngulajulurla wangkaja, “Jalangu Jarrirtiye ngulaju Kaatu-kurlangu Parra-nyayirni-wangu. Warrki-wangulparlipa nyinakarla jalanguju! Nyuntu-nyangu-paturlu kurdungurlu-paturlu kalu kuruwarri juwa-kijirni ngalipa-nyangu kuja kalu miyiji pajirninja-yani Parra-nyayirni-wangurla.”

³ Jijaji-jana wangkaja Paraji-patuku, “Milya-pinyi kankulu yimi Tapiti-kirli kujalpa-jana warmarla nyanungu-nyangu mardarnu nyurru-wiyi. Mangarri-wangulpalu nyinaja yarnunjuku-nyayirni.

Ngula-jangka, jirranganja-jana yanu Tapitiji Kaatu-kurlangu-kurra Kaluku Tarruku-kurra. ⁴ Junga-juku, yukajarni Tapiti Kaluku-kurra, mangarri-nyayirni-wangu manu kutu, manu-jana maninjarla yungu warrmarlaku nyanungu-nyanguku. Nyampuju mangarri-nyayirni-wangu, ngulajulparla kurapaka ngunaja Kaatu-kurlangu. Kaatu-kurlangu kuruwarriji-ka wangka ngulaju kapulu maralypikingarduyurlu-puka ngarni yaliji mangarriji. Kala kujalu Tapitirli manu warrmarla nyanungu-nyangurlu mangarri yali ngarnu, kujakuju Kaaturlu kula warntarla-pajurnu, lawa. ⁵ Ngula-juku, ngajujurna Yapa-nyayirni-wangu Kaatu-kurlangu. Warlalja-Wiri karna nyina nyampukuju Parra-nyayirni-wangukuju Kaatu-kurlanguku.”

*Jijajirli parlpuru-manu wati rdaka manjanja-kurlu
Matthew 12.9-14, Mark 3.1-6*

⁶ Ngaka-kari Jarrirti-yi-karirla Parra-nyayirni-wangu-karirla, Jijaji yanurnu pina jaaji-kirra Juwu-kurlangu-kurra, ngulangaku parlu-pungu wati rdaka manjanja-kurlu jungarni-purdanji. ⁷ Ngulangakayijalpalu Paraji-patuju manu yangka kuruwarrikingarduyu-patuju karrija, Jijajilpalu karrinjarla warrawarra-kangu kaji marda parlpurumani wati rdaka manjanja-kurlu Parra-nyayirni-wangurla Kaatu-kurlangurla. Kajilpa Jijajirli wati rdaka manjanja-kurlu parlpurumantarla Parra-nyayirni-wangurlaju, kajikalurla jangkardu wangkami kujaju, “Nyuntulurlu kanpa juwa-kijirni Mujuju-kurlangu kuruwarriji.”

⁸ Jijajirilpa-jana miyalurlu manu, manu nyangulpa-jana miyalurlu kujalpalurla miyalu kanunju-kari nginji-wangkaja. Junga-juku, Jijajirla wangkaja watiki rdaka manjanja-kurluku, “Karrinja-pardiya manu yantarni nyampu-kurra!” Ngula-jangkaju, watiji karrinja-pardija yalirla-juku.

⁹ Ngula-jangka, Jijajirli-jana japurnu yapa panu-juku kujalpalu karrija warru, “Nyarrpa kangalpa Kaatu wangka kuruwarrirla nyanungu-nyangurla? Nyarrpa-manirlipa nyurnu kajilparlipa nyangkarla Parra-nyayirni-wangurla? Jina-mardarni mayirlipa, kapi mayirlipa yampimi? Murrumurru-mani mayirlipa tarnnga-kurra, kapi mayirlipa wankaru-mani? Nyarrpa kankulu manngu-nyanyi nyurrurlarlaju?” ¹⁰ Jijajirilpa-jana warru nyangu yalirra Paraji-patu manu kuruwarrikingarduyu-patu. Junga-juku, wangkajarla watiki rdaka manjanja-kurluku, “Waku wipiya!” Junga-juku, rdakaju wurrkijirninjarla wipiya, ngula rdakaju ngurrju-jarrija pina.

¹¹ Paraji-paturlu manu kuruwarrikingarduyu-paturlu, nyangulu Jijaji wati-kirra parlpuru-maninja-kurra. Kulu-jarrijalurla Jijajikiji. Turnu-jarrinjarla jaaly-manulpalurla jangkardu Jijajiki nyarrparlu yungulu nganta warla-pajikarla nyanunguju.

*Jijajirli-jana milarnu nyanungu-nyangu kurdungurlu 12-pala
Matthew 10.1-4, Mark 3.13-19*

¹² Ngula-jangkaju, Jijajiji yanu pamarrpa-kurra yungurla wangkami Wapirra Kaatuku. Ngulangka yaninjarla warrkarnu. Wangkajalparla nyanunguku munga jingijingi. ¹³ Parra-karirlalku, purlajalkujana yapa-patuku yungulu pirli-kirra warrkarni Jijaji-kirra, yalirrarlu

yapangku kuja kalalu warru puraja. Ngula-jangkaju, wati-patu-jana milarnu 12-pala, ngulakuju-jana yirdilki yirrarnu ‘Kurdungurlu-patu Wiriwiri’.¹⁴ Nyampu-patunya yirdiji wati-jana milarnu: Jimani (ngulakujurla Jijajirliji yirdi-karilki yirrarnu ‘Piita’), Piitakupurdangka kukurnu-nyanu Yanturu, Jamaji, Jaanu, Pilipi, Parrjulumu,¹⁵ Matiyu, Tamiji, Jamaji ngulaju ngalapi-nyanu Yalpiya-kurlangu, Jimani ngulaju ‘Kulu-parnta Wita-wangu’,¹⁶ Jutuju ngulaju ngalapi-nyanu Jamaji-kirlangu, manu Jutuju Yikariya. Nyampurlu Jutujurlu yangka kuja-jana ngaka yimi kangu Juwu-patuku wiriwiriki yungulu puuly-mardarninjarla pinyi Jijaji.

*Jijajirli-jana yapa-patuku yirri-puraja manu parlpuru-manu-jana
Matthew 4.23-25, Mark 3.7-12*

¹⁷ Ngula-jangka, Jijaji manu yapa panu-kari kurdungurlu nyanungu-nyangu-yijala, yanulkulu pina kaninjarra pirli yali-ngirli, yaninjarla karrija nyanungurra-kurlu. Yapa panungkulpalu purda-nyangu nguru-kari nguru-karirla yimi nyanungu-kurlu. Ngula-jangkaju, purda-nyanjarla yanurnulpalu Jijajiki nyanjaku yungu-jana parlpurumani. Panu-karijilirla yanurnu Jurdiya-jangka manu Jurujulumu-jangka. Panu-karijilpalurla yanurnu kirri-jarra-jangka Taya-jangka manu Jirdana-jangka.¹⁸ Ngalya-kari yapa juju-kurlu maju-kurlu, yilyajalpa-jana yalirra juju nyanungurra-nyangu-ngurlu, manulpalurla yapaju marlaja parlpuru-jarrija.¹⁹ Yuwayi, Jijaji-kirlangu ngangkayijilpa wilypi-pardija nyanungu-nyangu-jangka palka-jangka, manulpa-jana parlpuru-manu yalirra yapa nyurnu-patu. Manu yalirrajulpalu-nyanu yunturninja-yanu nyanungu-kurrarlu marnpirinjaku nganta.

Yapa ngula kalurla jungarni nyina Kaatuku, ngulaju karla marlaja nyina wardinyi-nyayirni

Matthew 5.1-12

²⁰ Jijajirilpa-jana nyangu nyanungu-nyangu kurdungurlu-patu manu-jana wangkaja:

“Kajinkili nyurrurla marlajarra nyina nyiyarningkijarra-wangu, ngulaju ngula-juku. Nyurrurla kankulu Kaatu-kurlangu warlalja nyina, manu nyanunguju Warlalja-Wiri kanyarra nyina. Kujarlanya kapunkulurla marlaja nyina wardinyi-nyayirni tarnnga-juku.

²¹ Kajinkili nyurrurla mangarri ngarninja-wangu nyina, ngulaju ngula-juku. Kaatuku kapunkulurla marlaja nyina wardinyi-nyayirni tarnnga-juku. Kapu-nyarra pirda-mani nyurrurla yungunkulu jipajipa-nyina. Manu kajinkili wajampa nyina jalangu, ngulaju ngula-juku. Kaatuku kapunkulurla marlaja nyina wardinyi-nyayirni tarnnga-juku. Ngakaju kapunkulu ngarlarrimilki wardinyi-nyayirnilki.”

²² “Ngajurna Yapa-nyayirni-wangu Kaatu-kurlangu. Ngula kankulu jungarni nyinami kurdungurlu ngaju-nyangu, ngulaju yapangku panu-karirli kajikalunya-nyarra marda nyurunnyuru-jarrinjarla juwa-kijirni. Nginji-wangkanjarla marda kajikalunya-nyarra punku-pajirni. Ngulaju ngula-juku. Kaatuku kapunkulurla marlaja nyina wardinyi-nyayirni tarnnga-juku.²³ Nyinayajukulu wardinyi-nyayirni! Kaatu-kurlangu jarukungarduyu nyurru-wiyi, kuja kalalurla marlaja wangkaja,

ngularrakaju kalalu-jana yapaju nyurunyuru-jarrija-yijala. Ngula-piya-yijala kankulu nyurrurlaju nyina jalangu jarukungarduyu-piya. Ngaka-kari kajinkili nyina yangka nguru-nyayirni-wangurla Kaatu-kurlangurla, ngulaju kapu-nyarra warntarri-nyayirni-wangu yinyi ngurrju-nyayirni. Ngula-warnurlaju, wardinyili nyinaya nyurunyuru-puruju!” Kuja-jana wangkaja Jijajiji nyanungu-nyangu purdanjakungarduyu-patuku.

²⁴ Ngula-jangkaju, Jijaji-jana wangkaja yapa-patu-kariki yalirla kujalpalu purda-nyangu nyanungu:

“Nyurrurla kuja kankulu mardarni nyiyarningkijarra jalangurlu, ngulaju kankulu wardinyi-nyayirni nyina. Kala mari-jarri karna-nyarra, kapu-nyarra maju-mani Kaaturluju! Ngakaju, nguruju kapu-nyarra wuurnpa-jarrimi.

²⁵ Nyurrurlarlu kuja kankulu mangarri panu mardarni ngarnin-jakungarntirli jalangurlu, mari-jarri karna-nyarra, kapu-nyarra maju-mani Kaaturluju! Ngakaju kapunkulu yarnunjuku-nyayirni nyina mangarri ngarninja-wangu! Manu nyurrurla kuja kankulu ngarlarrimi-wiyi jalangu, mari-jarri karna-nyarra, kapu-nyarra maju-mani Kaaturluju! Ngakaju kapunkulu mularrpa-jarrinjarla yulamilki!”

²⁶ “Yuwayi, mari-jarri karna-nyarra, kapu-nyarra maju-mani Kaaturluju! Nyurru-wiyi nyurrurla-nyangu-paturlu jarlu-paturlu kalalu-janarla pulka-pungu ngurrjuku nganta yalirra warlkanji-watiki kujalpalu-nyanu warlkangku Kaatu-kurlangu jarukungarduyu nganta ngarrurnu. Kujaju maju. Jalangurlanguju yapaju kalu ngurrju yangka nyurrurla-kurlu. Kujarlaju ngakaju nguruju kapu-nyarra wuurnpa-jarrimilki.” Kujanya-jana wangkaja Jijajiji yalirra ku yapa-kariki.

Jijajirli-jana pinarri-manu nyanungu-nyangu kurdungurlu-patu yungulu-jana nyinami ngurrju yapa-kariki pina-pakarninja-wangu

Matthew 5.38-48, 7.12a

²⁷ Wangkaja-jana kuja, “Kala jalangu ngaju karna-nyarra wangkami kuja: Ngana-puka kajingki nyurunyuru-jarri, yulkaya-pukarla yalidikiji, manurla yimiri-jiki nyinaya! ²⁸ Kajingki nganangku-puka yuriku-ngarrirni marda manu marda warlka yangka nyuntu-kurlu, ngulajurla Kaatuku wangkaya yapa yalidikiji yungu nyanungurlangu pirrjirdi-maninjarla warrawarra-kanyi. ²⁹ Kala nganangku-puka kajilpangku kujarlu rdakangku pakakarla lalypangku nyampu yangka wirliki jungarni-purdanji, ngulaju yampiya pina-pakarninja-wangurlu. Yungkarla jampu-purdanjilki yungungku pakarni wirliki. Nganangku-puka kajingki jaati puntarni, ngulajurla kutu yungka manu wawardarlangu. ³⁰ Nganangku-puka kajingki warlkinrinjarla payirni nyiyaku, ngulajurla yungka. Wurra-maninja-wangurlu kuturla yungka. Nganangku-puka kajingki nyiyarlangu puntarni, kularla pina wangkaya yinjaku yaliki nyiyaku mayi. ³¹ Yapa ngalya-kari marda kajikangkulu ngurrju-wangu nyina nyuntuku. Ngulaju ngula-juku. Ngari kutulpanparla ngurrju nyinayarla-wiyi-jiki.

³²⁻³³ “Yapa kuja kalu majumaju nyina, ngulaju kalu-jana yulkami yapa-kari-mipaku yangka ngula kalu-jana yulkami-yijala. Manu kalu-jana nyurunyuru-jarrimi yapa-kariki ngula kalu-jana nyanungurraku

nyurunyuru-jarri-yijala. Kajilpankulu nyurrurla yalirra majumaju-piya nyinayarla, ngulaju jungarni-wangu. Kajilpankulu-jana yulkayarla yapa-kari-mipaku ngula kalu-nyarra yulkami-yijala, ngulaju Kaaturlu kula-nyarra ngurrju-pajirni ngulakuju. Nyurrurlalpankulu-jana yulkayarla yapa-karikiji nyurunyuru-jarrinja-kurrakuju. ³⁴ Yapa kuja kalu majumaju nyina, yinyi kalu-jana tala yapa-kariki. Milya-pinyi kalu ngulaju kapulu talaju mani pina. Kajili yapa-karirli tala yinja-wangurlu mardarni, ngulaju majumaju-paturlu kulalu-jana talaju yinyi. Kulalu yinya-piya yapa maju-piya nyinaya! Yungkalu-jana tala yapa-kariki. Kapulu-nyarra marda pina-yinyi, kapulu marda mardarni pina-yinja-wangurlu. Ngulaju ngula-juku. Kutulu-jana yungka. Ngulaju kapu-nyarra Kaatuju wardinyi-jarrimi.

³⁵ “Kaatuju kajana ngampangampa nyina yapa-patuku ngurrjuku manu majuku. Kuja kajana yinyi nyiyarlangu yapa ngurrju-watiki, ngulaju kalurla yati-wangka. Kala kuja kajana maju-patuku yapaku yinyi, kula kalurla yati-wangka. Ngulaju ngula-juku. Kaatuju kajana yimiri-jiki nyina nyanungurrakuju. Ngula-piya-yijalalurla nyurrurlaju yulkaya yapaku kuja kalu-nyarra nyurunyuru-nyina. Yimirili-jana nyinaka yapaku kuja kalu-nyarra yimiri-wangu nyina nyurrurlaku. Yungkalu-jana tala yapaku pina-yinja-wanguku. Kajinkili-jana yulkami yapaku ngula-piya, ngula-jangka Kaaturlu kapu-nyarra kurdukurdu-pajirni nyanungu-nyangu yangka nyanungu kuja-ka nyina kankarlarra. ³⁶ Yuwayi, yimirili-jana nyinaya yapa-kariki ngalipakupalangu Wapirra-piya. Kutulu-jana yulkaya panuku yapaku ngula-piya.” Kujarluju Jijajirlijilpa-jana pinarri-manu nyanungu-nyangu kurdungurlu-patu.

Jijajirli-jana pinarri-manu yungulu nyinami ngurrju yapa-kariki maju-pajirninja-wangu

Matthew 7.1-5

³⁷ Wangkaja-jana, “Yapa ngalya-karili-jana yampiya maju-pajirninja-wangurlu! Kajinkili-jana maju-pajirni yapa ngalya-kari, ngulaju kapu-nyarra Kaaturluju nyurrurlaju maju-pajirni-jala. Kuja-kujakuju, kunka-maninja-wangulu-jana yawuru-jarriya, ngulaju kapu-nyarra Kaatuju yawuru-jarrimi-yijala maju-jangkaku. ³⁸ Kajinkili-jana wita yinyi yapa-kariki, ngulaju kapu-nyarra Kaaturluju wita-yijala yinyi. Kala kajinkili-jana panu yinyi yapa-kariki, ngulaju kapu-nyarra Kaaturluju panu-yijala yinyi. Ngulakungarntiji yungkalu-jana jamangku yapa-kariki, ngulaju kapu-nyarra Kaaturluju jamangku-yijala yinyi. Kula-nyarra wita yinyi, lawa. Kapu-nyarra panu-nyayirni yinyi, kulalpankulu nyarrparlu kanja-yantarla.”

³⁹ Ngula-jangkaju, Jijajirli-jana yimi-nyayirni-wangu yimi-ngarrurnu wati pamparda-kurlu, “Kajilparla jintangku pampardaru yapangku putaputa nguru-yirrakarla jinta-kariki yapaku pampardaku, kajikapala jirrama-juku wantimi rdaku-kurraju.

⁴⁰ “Kula kalu kurdukurdu nyinami pina-nyayirni nyanungurra-nyangu-piya pinangkalpa-piya, lawa. Kala kaji-jana pinangkalparlu pinarri-mani kurdukurdu nyiyarningkijarraku, ngulaju kapulu pina-nyayirni nyina pinangkalpa-piya.

⁴¹ “Nyiyaku kanpa-jana miimii-nyanyi yapa ngalya-kari maju-pajirninjakungarntirli? Kajikanpa marda walya wita jurdu nyanyi

nyuntukupurdangka-kurlangurla milpangka. Ngula-puruju kulalpanpa nyangkarla rdalyku wiri-jarlu kuja kanpa mardarni nyuntu-nyangurla warlaljarla milpangka. ⁴² Ngula-jangkaju, nyuntu kajikanparla marda wangka nyuntukupurdangkaku, ‘Walya wita mayir-nangku jurnta mani nyuntu-nyangurla milpangka?’ Nyarrpa kajikanparla kujaju wangka, yangka kuja kanpa mardarni rdalyku wiri-jarlu nyuntu-nyangurla milpangka? Kuja wangkanja-wangu nyinaka! Nyuntuju kanpa milkarraku-mipa wangka! Wilypi-manta-nyanu rdalyku wiri milpangka nyuntu-nyangu-ngurlu. Ngula-jangkaju, ngurrjungkulku kanpa-jana nyanjarla wilypi-mani jurdu wita milpangka nyanungu-nyangurlaju.

⁴³ “Watiyarlu pirrjirdirli ngulaju ngurrju miyi-ka mardarni. Watiya parrka-wangu ngulangkuju miyiji maju-nyayirni-ka mardarni. Kajinkili-jana warrarda maju-pajirni yapa ngalya-kari, ngulaju nyurrurlaju kulankulu ngurrju yali-piya watiya parrka-wangu-piya miyi maju-kurlu. ⁴⁴ Nyurrurlarlu kankulu-jana milya-pinyi watiya-kari watiya-kari nyiya ngurrju ngarninjaku, lawa marda. Kulankulu mani marniki-piyaju jiri-parnta-ngurlu watiya-ngurlu, lawa. Kulankulu mani mukaki putunarri-ngirli, lawa. ⁴⁵ Kuja-ka nyiyarlangu yapangku manngu-nyanyi nginyinginyirla, ngula-juku kapulu nyanunguju wangka. Ngurrjungku yapangku-ka manngu-nyanyi nginyinginyirla nyiyarningkijarra yangka ngurrju-mipa. Ngula-jangka-ka ngurrju-mipa nyiyarningkijarra wangkami lirra nyanungu-nyangu-jangka. Kala ngurrju-wangurlu yapangku, ngulaju-ka nyiyarningkijarra majumaju-mipa nginyinginyirla nyanungu-nyangurla manngu-nyanyi. Ngula-jangka-ka wangkami yapa maju-mipa yangka nyiyarningkijarra lirra nyanungu-nyangu-jangka.”

Jijaji-kirlangu yimi-nyayirni-wangu jukurrpa jirrama wati-jarra-kurlu, jintaju pinangkalpa, jinta-kariji pina-wangu
Matthew 7.24-27

⁴⁶ Payurnu-jana, “Yapa panu-karirliji kankujulu yimi ngaju-nyangu jamulu purda-nyanyi. Purda-nyanyi kankujulu, kala maju-juku kankulu nyina. Nyiyakulku kankujulu Warlalja-Wiri-pajirni? ⁴⁷ Ngana-puka kaji ngaju-kurra yaninjarla purda-nyanyi ngaju-nyangu yimi, kajirla jungarni nyina Kaatuku, yali yapaju ngulaju ngurrju. Kapuju jirrnganja nyina tarnnga. ⁴⁸ Nyanunguju ngurrju ngulaju wati jinta-kari-piya kuja yuwarli nganturnu. Nganturnu walyangka tarlangka yungu pirrjirdi karrimi ngurrangka. Ngakalku, ngapa ngawarrarluju yaninjarla pungu wati-kirlangu yuwarliji, kala karrija-jukulpa pirrjirdi walya tarlangkaju, kula wantija. ⁴⁹ Yimi-ngarrirni karna-nyarra wati-kari-kirlilki kuja yuwarli nganturnu. Kula ngurrju-manu walyangka tarlangka, lawa. Ngari ngurrju-manu walyirirla karru-wana-juku. Ngakalkuju ngapa wiringki yaninjarla pungu yaliji yuwarli, ngari muku rdilyki-pungu. Kajinkijili jamulu purda-nyanyi wangkanja-kurra, ngula-warnuju kajinkijili jaru marlaja yampimi puranja-wangurlu, ngulajunkulu ngula-piya wati-piya ngula nganturnu yuwarli walyangka walyirirla. Kulankujulu jirrnganja nyina tarnnga.”

7

Jijajirli parlpuru-manu warrkini kujalpa kirri-karirla nyurnu ngunaja Matthew 8.5-13, John 4.43-54

¹ Kuja Jijajiji lawa-jarrija wangkanjaku yapa-patuku, ngaka-pardu-karilki pina-yanu kirri-kirra Kapurniya-kurra. ² Ngulangakajulpa jinta nyinaja yurrkunyukungarduyu wiri kujalparla warrki-jarrija kingiki Ruumu-wardingkiki. Nyanungu-nyangu warrkini marulu, nyurnulpa ngunaja yalirlaju kiringka Kapurniyarla. Manulpalu manngu-nyangu kapu nganta nyanunguju palimi jalangu-karrikarri nganta. ³ Kuja yalirli yurrkunyukungarduyu wiringki purda-nyangu kujalpa Jijajiji yalirla nyinaja Kapurniyarla, yilyaja-jana Juwu-patu wiriwiri yungulu yaninjarla japirni Jijaji yungu pina-yaninjarla parlpuru-mani nyanungu-nyangu warrkini. ⁴⁻⁵ Yalirra wiriwirili yanurnu Jijaji-kirra, manulurla wangkaja, “Yantarni nganimpa-wana yungunpa parlpuru-mani wati jinta warrkini yurrkunyuru wiri-kirlangu kuja nyurnu-jarrija. Yali wiri ngulaju wati ngurrju-nyayirni. Yulkami kangalpa ngalipaku Juwu-patuku, manu-nganpa jaaji nganturnu nganimpaku. Kujarlaju parlpuru-mani mayinpa nyanungu-nyangu warrkini?”

⁶ Jijajiji wangkaja, “Ngulaju ngula-juku.” Yarnkajarralku-jana jirrnganja yurrkunyukungarduyu-kurlangu-kurra. Jinta-kari puntu ngulaju marda kamparru parnkaja yungurla yimi-ngarrirni yurrkunyukungarduyuku wiriki kujalpa Jijajiji yanurnu. Kuja kuja purda-nyangu yurrkunyukungarduyurlu, ngulaju kurnta-jarrinjarla-jana yilyaja puntu-patu yungulurla rdipimi Jijajiki manu yungulu warla-pajirni yaninjarni-kijaku. Yaninjarlalurla rdipija Jijajiki kulkurru, manulurla wangkaja, “Nganimpa-nyangu wungu-warnurlunganpa yilyajarni nyampu-kurra yungurnangkulu nyuntuku yimi nyampu wangkami. Kujanyangku nyanunguju wangkaja nyuntukuju, ‘Warlalja-Wiri, nyuntujunpa wiri-nyayirni parrpada-juku ngajukuju. Kula yantarni ngaju-nyangu-kurra ngurra-kurra. ⁷⁻⁸ Ngariju wangkaya-puka yaninjarni-wangu yungunpa warrkini ngaju-nyangu parlpuru-mani. Ngaju kula karna ngurrju nyina nyuntu-piya yungurnangu yaninjarla japikarla nyuntuju ngajulurlu. Milya-pinyi karnangu kuja kanparla warrki-jarri Kaatukuju. Kuja kangku wangka warrki-jarrinjaku, ngulaju kanparla yimiri warrki-jarri. Kuja-piya karnarla warrki-jarri kujakuju Ruumu-wardingkiki kingiki. Ngaju karna nyina wiri 100-palaku yurrkunyuru-patuku. Kajilparnarla ngaju wangkayarla jintaku yaninjaku yali-kirra, kajikarla kapanku yani, manu kajilparnarla ngaju wangkayarla jinta-kariki, “Yantarni!”, ngulaju kajika kapanku yanirni. Manu kajilparnarla ngaju wangkayarla ngaju-nyanguku warrkini warrki-jarrinjaku, ngulaju kajika kapanku warrki-jarri. Ngula-piya-yijala nyuntuju kajinpa wangka, junga-juku ngaju-nyangu warrkini kapu kujarlaju parlpuru-jarri.’”

⁹ Ngula Jijajirli purda-nyangu wati kuja-kurraju, ngulakujurla marlaja paa-karrija-nyayirni. Ngula-jangkaju, Jijajiji-jana wangkaja yapa panu-kariki kujalpalu warrukirdikirdi karrija, “Ngajuluju karnanyarra junga yimiji wangka. Nyampu Juwu-wangu wati kaju ngajukuju wala nyina. Kularna nyarrpararla nyangu Juwu yapaju ngula kaju ngajukuju wala nyina kuja-piyaju.”

¹⁰ Ngula-jangkaju, yalirrarlu wati-paturlujulu yampinja-yanu Jijajiji yalirla-juku, manulu pina-yanu wiri-kirra yurrkunya-kurlangu-kurra yuwarli-kirra. Yalirlalu nyangu kujalpa yali warrkiniji ngurrjulku nyinaja nyurnu-wangu.

Jijajirli wankaru-manu kali-puka-kurlangu kaja-nyanu kuja palija

¹¹ Ngaka-karilki, Jijaji yanu kirri wita-kurra yirdi-kirra Nayini-kirra. Nyanungu-nyangu kurdungurlu manu yapa panu-jarlujulpalu Jijaji-kirli yaninja-yanu. ¹² Kujalu kiirti-kirra-jarrija kirri-kirra, yapa panulpalu wilypi-pardija yali-ngirli kirri-ngirli. Yulanja-karralpalu purlaja, manulpalu palinja-warnu wati kanja-yanu lalypangka. Kuja yali palija, ngulajulparla jinta marulu-juku kaja-nyanu nyinaja ngati-nyanuku kali-pukaku. Kali-puka yali nyanungukupalangu ngati-nyanu, ngulajulpa yulanja-yanu wapanja-karra. ¹³ Kuja Jijajirli nyangu, mari-jarrijarla nyanunguku, manurla wangkaja, “Yulanja-wangu nyinaya!” ¹⁴ Ngula-jangkaju, Jijajirliji yaninjarla pampurnu pangkarraju. Kujalpalu yalirrarlu nyurnu kanja-yanu, ngulajulu jupu-karrija. Jijajirli wangkaja wati nyurnukuju, “Purda-nyangkaju, yakarra-pardiya!” ¹⁵ Junga-juku, yali palinja-warnu watijilpa nyinajalku, manurla rdirri-yungu wangkanjakulku. Ngula-jangkaju, Jijajirliji karrinja-yirrarlinjarla kangu ngati-nyanu-kurra.

¹⁶ Jijajikilirla lani-jarrija kuja nyurnu karrinja-yirrarlu. Ngulakujulurla marlaja paa-karrija. Ngula-jangkaju, rdirri-yungulurla yati-wangkanjaku Kaatuku kujarlu, “Wati nyampuju ngulaju Kaatu-kurlangu jarukungarduyu! Kaatu-ngalpa yanurnu jalanguju, kapungalpa muurlparlu mardarni majumaju-kujaku!”

¹⁷ Yali yimi Jijaji-kirli, ngulaju kapanku pirri-yanu Jurdiya-wana manu nguru-kari nguru-kari-kirra.

Jijaji-kirli manu Jaanu Papitaji-kirli

Matthew 11.1-19

¹⁸ Jaanu Papitajijilpa rdakungka nyinaja-juku. Panu-karirli nyanungu-nyangu kurdungurlu-paturlu, yimi-ngarrurnulurla nyiyarn-inkijarrarla kujalpa Jijajiji warrki-jarrija. ¹⁹ Jaanurlujulpa manngunya Jijajiji marda Mijaya yali-kila kuja-jana Kaatuju wangkaja yilyanjakungarnti walya nyampu-kurra. Ngula-jangkarlu-palangu nyanungurlu yilyaja jirrama nyanungu-nyangu kurdungurlu-jarraju payirninjaku Jijajiki. ²⁰ Yanurnu-palarla Jijajiki, manu-pala payurnu, “Jaanurlu-jarrangku yilyajarni nyampu-kurra yungurlijarrangku wita payirni. Ngulanya mayinpa nyuntuju Mijaya Kaatu-kurlangu Milarninja-warnu, marda pardarni-jiki mayirnalurla kaji jinta-kari wati-kari yanirni?” ²¹ Yali-puruju, Jijajirliji-pala-jana parlpuru-manu yapa nyurnu manu murrumuru manu nyanjaku kujalpalu pamparda nyinaja. Yapangku kujalpalu juju maju mardarnu nyanungurrala kaninjarni, parlpuru-manulpa-jana.

²² Jijajirli-palangu nyanungu-jarra yalu-manu, “Kulpari yanta-palarla Jaanuku, manu-palarla nyanunguku yimi-ngarrika nyiyarn-inkijarra ngula kanpajupala purda-nyanyi wangkanja-kurra manu kanpajupala nyanyi ngurrju warrki-jarrinja-kurra. Ngajulurlajinta, pampangku yapangku kalu nyanyilki, mataju kalu wapamilki, yapa ngula kalu wijini-kirli panu-kurlu nyinami ngulaju kalu ngurrjulku

karalypalku-yijala nyinami. Yapangku jilykingki kalu purda-nyanyilki, manu yapa ngulalu lawa-jarrija, ngulaju kajulu marlaja wankaru-jarrimilki. Ngajulurlu karna-jana yimi-ngarrirnirlangu Yimi Ngurru yapaku nyiyarningkijarra-wangu-kurluku marlajarraku. ²³ Yapa ngula kajulu ngajuluku yijardu-nyayirni ngungkurr-nyinami kapuru nyinanja-wangu, ngulaju kalurla Kaatuku marlaja nyina wardinyi-nyayirni!”

²⁴ Ngula-jangka, Jaanu-kurlangu kurdungurlu-jarra yampinjarla kulpari yanu-pala rdaku-kurra kujalpa Jaanu nyinaja. Ngula-jangkaju, Jijaji-jana nyampu wangkaja Jaanu-kurlu panu-kariki yapaku kujalpalu karrija yalumpurla, “Wayinkili! Kamparru-wiyi rdakukungarnti, Jaanu kujalpa nyinaja manangkarrarla-wiyi, nyiya-kunkulurla nyurrurlaju yanu yinya-kurraju nyanjakuju? Manngu-nyangu mayinkili rampaku nganta nyanunguju marna kirrirdimpayi-piya kuja-ka warlpangku nyampu-wana manu yinya-wana kijirni? Lawa, manngu-nyangunkulu Jaanuju pirrjirdi-nyayirni. ²⁵ Kujankulurla nyurrurla yanu yinya-kurra nyanunguku nyanjaku, nyiya-piyakulpankulurla watikiji nyurrurlaju kilyi-jarrija? Warrurnunkulurla marda yapaku ngula-ka jurnarrparla yukami ngurru-nyayirnila? Yapangku ngula kalu jurnarrpa ngurru-nyayirni palkangka mardarni manu nyiyarningkijarra-kurlu, ngulaju kalu nyinami wiriwiri-piya yuwarli wiriwirila. Kulalpa Jaanu kuja-piya nyinaja! ²⁶ Yimi-ngarrikajulu! Watiki nyiya-piyakulpankulurla nyurrurlaju kilyi-jarrija kujankulurla yanu nyanjaku Jaanuku? Kaatu-kurlanguku warrkiniki jarukungarduyuku marda? Yuwayi, junga ngulaju! Jaanuju jarukungarduyuyayirni Kaatu-kurlangu ngulaju panu-kari-piya-wangu! ²⁷ Yimi Jaanu-kurlu ngulajulpa ngunaja Payipulurla, kujanya-ka wangka, ‘Kaatu karla kuja wangkami watiki yirdiki Mijayaku, “Ngaju kapurna nyuntulurla kamparru yilyamirra ngaju-nyangu yimi-kirli yalumpukurra nguru-kurra. Yinyarla kapungku nyanungurlu yirdiyi nyuntuku ngurru-mani yaninjarniki.”’* Kujanya-ka Payipulurlaju wangkami Jaanu-kurlu. ²⁸ Ngaju karna-nyarra junga nyurrurlaku yimi-ngarrirni yinya Jaanu wiri parrparda-juku watikiji panu-karikiji ngulalpalu nyinaja nyampurla ngurungka nyurru-wiyi. Kala jalangu, Kaatu nyanunguju kajana nyinami Warlaja-Wiri yapa panuku manu kurdukurdurlanguku. Kujarlanya kurdukurduju kalurla wiri-jiki nyina Jaanukuju!”

²⁹ Ngula-jangkaju, Jijajiji-jana wangkaja, “Yuwayi, kalalu yapa panungku purda-nyangu Jaanuju. Tala puntarninjakungarduyurlangurlu kalalu nyanunguju purda-nyangu. Papitaji-manu-jana, manulpalu jungarni-pajurnulku Kaatu. ³⁰ Kaatujulpa-jana ngampurra nyinaja Paraji-patuku manu kuruwarrikingarduyupatuku yungulurla jungarni nyina. Kala lawa, kulalu purda-nyangu Jaanuju, manulu mamparl-pungu papitaji-maninja-kujaku. Kujarlulu mamparl-pungu Kaatu-kurlangu yimi kujarla Jaanuku yungu.”

³¹ Ngula-jangkaju, Jijajiji-jana wangkaja, “Wangkamilki yungurna-nyarra nyurrurlaku yangka yapa kuja kankulu jalangujalangu nyinami nyampurla ngurungka, nyarrpa-piyankulu nyurrurlaju? ³² Warrarda kankulu-nyanu yunjumu-mani nginyinginyiji kurdukurdu-piyarlu.

* 7:27 Nyangka Malachi 3.1

Kulalpa-nyarra nganangku nyurrurla-patuju nganyuku-mantarla. Nyurrurlaju kurdukurdu-piya kuja kalu yira-jarrarla yarlungka japu-wana manyu-karri manyumanyurla. Yira-karirla kalu-jana purlami yira-karirlaku:

‘Wayinkilayi! Manyu-karrirli! Nyiya-jangkankulu wirntinja-wangu-jarrija kujalparnalunya-nyarra yunparnu? Kula-ngantankulunganpa marlaja wirntiyarla! Kala kujarnalu yirraruyirrarurlu yunparnu nyurnu-kurlangurla malamalarla, wanjarninkilunganpa jirrnganja yulaja?’

Nyurrurlajunkulu yalirra-piya kurdukurdu-piya! ³³ Kuja Jaanu yanurnu manu-nyarra yimi-ngarrurnu Kaatu-kurlangu-kurlu, kulalpa yapa-kari-piya nyinaja, lawa. Kulalpa mangarri panu ngarnu yapa-kari-piyarlu, manu kulalpa pama ngarnu. Kala nyurrurlarlu panungkunkulu rampal-manngu-nyangu kula-ngantalpa nyanungurlu juju mardarnu palkangka. ³⁴ Ngaju Yapa-nyayirni-wangu Kaatu-kurlangu, ngajuju kula Jaanu-piya. Kujarna nyampu-kurra ngaju yanurnu, ngulajurna tarngangkuku ngarnu kuyu, mangarri manu pama. Panu yapa kankulu kuja wangkami ngaju-kurlu, ‘Yuwa! Nyangkalu nyampu wati! Ngarninja wita-wangu manu pamarlunguka warrarda ngarni! Yipilji kajana jirrnganja nyinami warrkiniki tala puntarninjakungarduyu-patuku manu panu-karirlanguku yapaku ngawuku!’ Kujanya kankulu ngaju-kurluju wangkami. Kujarlanya kankulu nyurrurlaju kurdukurdu wita-piya nyina! ³⁵ Ngulajulu kujapiyaju kutu wangkaya! Ngulaju ngula-juku. Yapa yangka kuja kalurla ngungkurr-nyina Kaatu-kurlanguku yimiki manu kalurla jungarni nyina Kaatuku, ngulangu kalu manngu-nyanyi yaliji Kaatu-kurlangu yimiji junga-nyayirni.”

Nyampuju yimi ngulaju Jijaji-kirli manu karnta punku-kurlu kujalpa waru parnkanjinaanu maju-wana

³⁶ Ngaka-karilki, wati jintangku Parajirli yirdingkiji Jimanirli japurnu Jijaji yungurla nganta yani nyanungu-nyangu-kurra yuwarlikirra yungulu mangarri ngarni. Junga-juku, Jijajirli jirrnganja yanu ngurra-kurra manulparla jirrnganja ngarnu. Ngunanja-karrarlupalu ngarnu. ³⁷ Yalirla jurrkangka kirringka nyinajalpa karnta, ngulaju kala waru parnkanjinaanu maju-wana. Purda-nyangu kujalpa Jijajirli ngarnu yali-kirlangurla Jimani-kirlangurla ngurrangka. Yaninjarla manu murlukurnpa panu-kurlu jara-kurlu kujalpa parntija ngurrju-nyayirni. ³⁸ Ngula-jangkaju, yanu Jimani-kirlangu-kurra yuwarlikirra. Kaninjarni yukanjarla karrijalpa purdangirli Jijajirli wirliya-wana. Yulaja kujalparla, jirmilypalparla wantija Jijaji-kirlangu-kurra wirliya-kurra. Ngula-jangkaju, parduna-manu wirliyaju wakurlu-kurlurlu, manu nyunjurnu. Ngula-jangkarlu nyanungurluju jarangka winjurnu Jijaji-kirlangu-kurra wirliya-kurra. ³⁹ Kuja Jimanirli nyangu kuja-kurra, wangkaja-nyanu, “Kaji Jijajiji yijardu-nyayirni Kaatu-kurlangu jarukungarduyu nyinayarla, ngulaju kapu milya-pungkarla karnta nyampuju maju-nyayirni kuja marnpurnu nyanunguju!”

⁴⁰ Ngula-jangkaju, Jijajirli wangkaja, “Jimani, yungurnangu wangka.”

Yalu-manu Jijajiji, “Yuwayi, wangkayaju ngajuku!”

⁴¹ Jijajirla wangkaja nyanunguku, “Wati-jarralpa-pala nyinaja nyurru-wiyi. Wati-karirli-palangu yungu tala panu-nyayirni nyanungu-nyangu. Wati kamparru-warnuku, ngulajurla tala wita yungu. Wati jinta-kariki, ngulajurla tala wiri yungu. ⁴² Jirramarlu-pala muku lawa-manu talaju. Kula-palarla nyarrparlulku pina-yungkarla wati-kariki kuja-palangu yungu kamparrurlu-wiyi. Kala kula-palangu kulu-jarrija, lawa. Ngari-palangu yawuru-jarrija, manu kula-palangu jinyijinyi-manu talaku pina-yinjaku. Jimani, nyarrpa kanpa mangunyanyi ngayi? Wati nyarrpara kapurla yulkami-nyayirni wati yaliki?”

⁴³ Jimanirliji yalu-manu, “Yalirli jintangku kuja tala wiri manu, manu kuja muku lawa-manu, wati yalumpunya-parla yulkaja-nyayirni.”

Jijajirla wangkaja, “Ngulaju jungarni!” ⁴⁴ Ngula-jangkaju, Jijajirli karnta pina-nyangu, manurla nyanunguju wangkaja Jimaniki, “Nyanyi kanpa karnta nyampu kuja-ka karrimi? Kujarna nyuntu-nyangu-kurra yuwarli-kirra yanurnu, kulanpaju ngapa yungu yungurnaju wirliya paljekarla. Kala karnta nyampurluju paljurnu ngaju-nyangu wirliya jirmilypa-kurlurlu, manuju parduna-manuju wakurlu-kurlurlu. ⁴⁵ Kujarna nyuntu-nyangu-kurra yuwarlirla-kirra yukajarni, kulanpaju wapirdi yanu manu nyunjurnu wirliki-jarrarla. Kala karnta nyampurlu, ngulaju kaju tarnngangu-juku wirliyaju nyunjirni. ⁴⁶ Kujarna nyampu-kurra yanurnu, kulanpaju jara yungu wakurluku manu yinngirirla yirrarninjaku. Kala nyanungurluju ngurrju jarangu maparnu ngaju-nyangu wirliya-jarra. ⁴⁷ Panu-kari yapa kalu maju-karikarri nyina. Kuja kajana Kaatuju yawuru-jarrimi, ngula-jangkaju, yulka kalurla wita-karikarri Kaatukuju. Kala yapa karnta nyampu-piya kuja kalu maju-nyayirni nyina, ngulaju kajana Kaatuju yawuru-jarrimi, ngulaju kalurla yulkami Kaatukuju junga-nyayirni. Kujaku karnangku nyuntuku wangkami: Kaatujurla kulu-wangu yawuru-jarrija-nyayirni karnta nyampukuju. Kujarlanya kaju nyanunguju yulkami-nyayirni.”

⁴⁸ Ngula-jangkaju, Jijajirla wangkaja karntaku, “Wiyarrpa, kujanparla karlirr-yanu jurnta Kaatuku wilji-wiyi, majumajujrangku yawuru-jarrinjarla jurnta maninjarla kujurnu.” ⁴⁹ Ngula-jangkaju, yapa kujalpalu yalirla nyinaja, ngulajulpalu-nyanu wangkaja jarnku-jarnku, “Nyarrpalku-yijala-ka kujaju wangka? Kaatu-miparlu kajana yawuru-jarrinjarla jurnta kijirni majumajuju.”

⁵⁰ Ngula-jangkaju, Jijajirli wangkaja karntakuju, “Wala kanpaju nyina ngajuku. Kujarlaju, Kaaturlu kangku nyuntuju muurlparlu mardarni majumaju-kujaku. Ngurra-kurralku yanta, manu wajampawangu rarralypa nyinaya!”

8

Nyampuju wita jaru karntakarnta-kurlu kujalpalu-jana jirrnganja wapaja Jijajiki manu nyanungu-nyangu kurdungurlu-patuku

¹ Ngaka-karilki Jijaji manu nyanungu-nyangu puranjakungarduyujulpalu warru yanu ngurra-kari ngurra-kari-kirra wiri-kirra wita-kurra. Warrulpa-jana yapaku yimi-ngarrurnu Kaatu kuja-ka Warlalja-Wiri nyina nyiyarningkijarraku. ²⁻³ Ngalya-karilpalurla karntakarnta jirrnganja wapaja Jijajiki, kuja-jana parlpuru-manu nyurnu-ngurlu kamparru-wiyi. Jinta-kariji yirdiji Miiri Makardala-wardingi.

Nyurru-wiyi Jijajirli wirilki-pala juju majurla jurnta yilyaja nyanungu-nyangu palka-ngurlu yungu ngurrju-mani. Karnta-kari yirdiji Juwana. Nyanunguku kali-nyanu Juuja, ngulaju kala warrkini wiri nyinaja Kingi Yarurduku. Karnta-kari yirdiji Jujana. Yalirraju kalalu warru yanu Jijaji-kirli manu nyanungu-nyangu kurdungurlu-kurlu. Tala warlalja-kurlurlu manu nyiya-kurlurlangurlu kalalu-jana warrawarra-kangu.

Jijaji-kirlangu yimi-nyayirni-wangu jukurra wati-kirli ngurlu kuja warru kujurnu miyikingarnti

Matthew 13.1-9, Mark 4.1-9

⁴ Ngaka-karilki, yapa panu-nyayirnili yanurnu ngurra-kari ngurra-kari-ngirli, manulu turnu-jarrija Jijaji-wana. Ngulakuju-jana yimi-ngarrurnu yimi-nyayirni-wangu jukurra Kaatu-kurlu, wangkaja-jana, ⁵ “Yungurna-nyarra jaru wita yirri-pura ngarrka-kurlu jinta-kurlu kujalpa mardarnu yakujurla ngurlu panu. Kujalpa warru yanu yarlu-wana, ngulajulpa ngurluju warru pirri-kujurnu miyiki pardin-jakungarnti. Kujalpa warru wapaja, ngulangkuju warru kujurnu ngurlu kuja-purda kuja-purda. Panu-kariri ngurluju wantija yirdiyirla. Ngurlu, kujalpalu wantija yirdiyirla, yapangkujulpalu katernu wirli-yarlu, manu ngurlu panu-kari, ngulajulpalu-jana jurlpungku jayirri-manjarla muku ngarnu. ⁶ Panu-kari ngurluju wantija tarlangka walyangka. Ngurlu, kujalpalu wantija walyangka tarlangka, ngulajulpalu pardija ngari wita. Ngarnajulu putaputa yukaja tarlangka walyangkaju, lawa-juku. Manu wantangkulpa-jana jankaja linji-karda ngarnaju ngapa-wangurla. ⁷ Panu-kari ngurluju wantija marnangka jilkarla-kurlurla. Ngurlu, kujalpalu wantija marnangka jilkarla-kurlurla warrukirdikirdi, ngulajulu pardija jilkarla-wana. Ngulajulpa-jana jilkarlarlu kurl-mardarnu tarnnga-juku, ngulaju ngurlujulpalu kurl-mardarninja-warnuju tarnnga-juku maju-jarrija. ⁸ Kala panu-kari ngurluju wantija walyangka walyirirla. Ngurlu, kujalpalu wantija walyangka walyirirla, ngulajulu muku purrulyun-pardija ngurrju-juku manu wiri-jarrija. Ngulalu wiri-jarrija ngurlu-kurlu ngurrju-kurlu panu-nyayirni-kirli walya-jangkaju, ngulaju yapaku ngarninjaku.”

Ngula-jangka Jijaji-jana wangkaja, “Kuja kankulu nyurrurlarlu langa mardarni purda-nyanja-kurlangu, ngulangkujulu purda-nyangka yirriyirri-nyayirni!”

Niyaku kala-jana Jijaji wangkaja yimi-nyayirni-wangu jukurra yapaku?

Matthew 13.10-17, Mark 4.10-12

⁹ Ngula-jangkaju, Jijaji-kirlangu kurdungurlu-paturlulu yaninjarla nyanungu payurnu, “Yangka yimi-nyayirni-wangu jukurra wati-kirli ngurlu panu-kurlu, kula karnalu purda-nyanyi. Milki-yirraka-nganpa yungurnalu langa-kurra mani.”

¹⁰ Junga-juku, Jijajirilki-jana pina-yimi-ngarrurnu yimi-nyayirni-wangu jukurrapaju, yirri-puraja-jana yarda, “Kaaturluju yilyajarni yungurna-nyarra yimi-ngarrirni nyanungu yangka kuja kajana

Warlaja-Wiri nyina yapakuju. Kala ngalya-kariki yapaku, kularna-jana yimi-nyayirni-wangu warraja-mani. Kujarlaju, kuja karna-jana wangka, nyanyi kajulu paniya-kurlurlu milya-pinja-wangurlu-juku, manu jamulu purda-nyanyi kajulu langa-kurlurlu ngurrpangku-juku.”*

Jijajirli-jana milki yimi-ngarrurnu yimi-nyayirni-wangu jukurrrpa wati-kirli ngurlukungarduyu-kurlu kurdungurlu-patuku

Matthew 13.18-23, Mark 4.13-20

¹¹ Jijaji-jana wangkaja, “Purda-nyangkajulu ngajulu yungunkulu pina-jarrimi nyarrpa nyampu yimi-nyayirni-wangu jukurrrpa wati-kirli ngurlukungarduyu-kurlu kuja-ka wangkami. Yaliji ngurluju ngulaju Kaatu-kurlangu yimi. ¹² Panu-karirli yapangku ngula kalu purda-nyanyi yimi Kaatu-kurlangu, purda-nyanyi kalu. Ngulaju kalu yirdiyi-piya nyinami kuja-ka ngurlu panu wantimi. Kapulurla marda ngungkurr-nyinayarla jarukuju, manu marda kapu-jana Kaaturluju muurlparlu mardakarla. Kuja-kujakuju, yanirni-ka Juju Ngawulku, ngulangkuju kajana jurnta kanyi jaruju jurpu-piyarlu. ¹³ Ngalya-kari yapa kalu nyina tarla walya-piya. Ngurlu kujalu wantija walyangka tarlangka, kujalu ngarnaju puta yukaja tarlangka, ngula-piyarlu-yijala kalu yapangku ngalya-karirli purda-nyanyi jaruju Kaatu-kurlangu, manu kalurla ngungkurr-nyinami jarukuju wardinyi-wiyi. Jaru kajana putaputa yukami langa-kurra, lawa. Ngaka kajili-jana yapa-karirli jinyijinyi-mani, manu kaji-jana majurlangu rdpimi, ngula-warnurlaju kalu wajawaja-maninjarla yampimi Kaatu-kurlangu jaruju. Kula kalurla ngungkurr-nyina tarnnga, ngari witaku. ¹⁴ Ngalya-kari yapa kalu nyina walya-piya jilkarla-kurlu-piya. Purda-nyanyi-yijala kalu Kaatu-kurlangu jaruju. Puta-ka wiri-jarri jaruju langangkaju. Kala warrarda kalu-nyanurla wajampajarri nyiyarningkijarraku manu wartardi-jarri nyiyarningkijarrarla nyanungu-nyangurla. Yulkami kalu-nyanurla warrarda talaku manu jurnarrpaku nyanungu-nyanguku warlaljaku. Ngulangkuja kajana warla-pajirni jaru-kujakuju wiri-jarrinja-kujaku. Kujarra-piya kula kalurla nyinami jukarurru Kaatuku. ¹⁵ Ngalya-kari yapa kalu nyina walya walyiri-piya. Purda-nyanyi kalu jaru Kaatu-kurlangu, manu kalu yijardu-nyayirni-nyanyi milya-pinyi. Wuurnpa-puruju, mardarni-jiki kalu yaliji yimiji tarnnganku.”

Jijaji-kirlangu yimi-nyayirni-wangu jukurrrpa jarra-kurlu

Mark 4.21-25

¹⁶⁻¹⁷ Jijaji-jana yarda wangkaja, “Nganangku-puka kuja-ka wuruly-yirrarni nyiarlangu, ngakalku-ka warraja-mani. Nganangku-puka kuja-ka parnta-yirrarni nyiarlangu, ngakaju-ka raa-pinyi. Kuja kalu yapangku wajawaja-mani nyiya mayi, kulalpalu palka-mantarla mungangkaju. Mani kalu jarra, manu yali-kirlirli warru nyanyi kalurla. Yuwayi, jarra yali-kirlirli kajikalu palka-mani nyiarlangu. Jarra, kuja kankulu rdulinyi mungangka, kula kankulu wuruly-yirrarni kanunjumparra parrajarlaju manu pangkingkaju ngunanjakurlangurlaju, lawa. Yarlungka kankulu yirrarni yapaku yungulu nyanyi. ¹⁸ Yimi ngaju-nyangu ngulaju jarra-piya. Yapa kuja kalu nyina

* 8:10 Nyangka Isaiah 6.9

mungangka, ngulaju kalu puta purda-nyanyi Kaatu. Milki-yirrakalujana nyanunguju jarra yali-kirlirli. Kajinkili-jana yimi ngaju-nyangu-kurlurlu Kaatu milki-yirrarni yapaku, ngulaju Kaaturluju kapu-nyarra yarda yimi-ngarrirni nyanungu-kurlu. Kala kajinkili-jana jurnta mardarni yimi yapa-kujaku, ngulaju Kaaturluju kapu-nyarra jurnta kanyi. Kuja-kujakujulu yirriyirrirli purda-nyangka ngaju-nyangu yimi, manulu-jana yapa-kariki yimi-ngarrika!”

Yimi nyampu ngulaju Jijajikipalangu ngati-nyanu-kurlu manu nyanungukupurdangka-patu-kurlu kukurnu-nyanu-patu-kurlu

Matthew 12.46-50, Mark 3.31-35

¹⁹ Yapa panulpalu yuwarlirla kaninjarniji nyinaja-juku nyanungu-kurluju, manulpalu raangka nyinaja. Ngula-jangkaju, yanurnulurla ngati-nyanu manu kukurnu-nyanu Jijajiki nyanjaku. Kulalu nyarrpara-wanalku yukayarlarni yapa-panungka, lawa. Ngulaju karrijalpalu raangka manu wangkaja-jana yapaku, “Nganimpa yungurnalurla wangkami Jijajiki.” ²⁰ Junga-juku, yapa jintarla yaninjarla wangkaja Jijajikiji, “Jijaji, ngati-puraji manu kukurnu-puraji-purnu kangkulu pardarni yarlungka. Wangkami yungungkulu.”

²¹ Jijaji-jana wangkaja, “Nganangku-puka kaji purda-nyanyi yimi Kaatu-kurlangu wilji-wangurlu manu purami, ngulanyalu ngajukupurdangka kukurnu manu ngajuku ngati warlalajaju.”

Jijajirli pulya-manu ngapa wiri manu mayawunpa parnkanja-kurra

Matthew 8.23-27, Mark 4.35-41

²² Ngaka-karilki, Jijaji-jana wangkaja nyanungu-nyanguku kurdungurlu-patuku, “Yanirlipa pawurturla mangkururla murrarninginti-kari-kirra.” Junga-juku, kangulu nyanungu-nyangu kurdungurlu-paturlu pawurturla-juku. Wungu-jukulu yanu.

²³ Murrarni-nginti mangkurukuju murnma-juku kulkurru-juku, ngapa wiri-jana jangkardu wangkanja-yanurnu, manulpa wiri-jarrinja-yanulku ngapaju pawurturlaju. Pawurtuju ngarra ngapa-kurralku yukayarla. Kalanpa Jijaji jarda ngunanya pawurturla. ²⁴ Ngulalu yaninjarla yakarra-manu kurdungurlu-paturlu, manulurla purlanjarla wangkaja, “Warlalja-Wiri, kajikarlipa muku palimi!” Ngula-jangkaju, Jijajiji yakarra-pardijalku pawurturlaju, manu wangkaja-palangu mayawunpaku manu ngapaku yungu-pala pulya-jarrimi. Junga-juku, mayawunpa pulya-jarrijalku, manu ngapa wirijilpa pulyalku ngunaja. ²⁵ Jijaji-jana wangkaja nyanungu-nyangukuju kurdungurlu-patuku, “Kula kankujulu marda wala nyina ngajuku?”

Ngula-jangkajulpalurla kurdungurlu-patulku marlaja paa-karrija, manulpalu-nyanu wangkanja-yanu, “Ngana nyampuju wati kuja kajana wangka mayawunpaku manu ngapaku? Purda-nyangu-pala mayawunparlu manu ngapangku wilji-wangurlu ngula-palangu wangkanjarla rdamu-pakarnu.”

Jijajirli parlpuru-manu wati juju panu-kurlu

Matthew 8.28-34, Mark 5.1-20

²⁶ Ngula-jangka, Jijaji manu nyanungu-nyangu kurdungurlu, jingijingi yanulu ngapangka mangkururla nguru Kaliliyi-jangka murrarninginti-kari-kirra ngurrara-kari-kirra kujalpalu yapa nyinaja

Karaja-wardingki. ²⁷ Yalirla ngurrararla parntarrijalpalu pirli wiri-jarlu pirnki-kirli-kangkangu. Yalirlanya kalalu-jana milyingka yirrarnu yapa yurnunurruju. Yalirla pirnki-patu-wanarla kala nyinaja wati jinta warungka-nyayirni juju panu-kurlu. Kulalpa yuwarlirla nyinaja. Kala tarnnga-nyayirni nyinaja yalirrarla pirnkingka, manu kala jurnarrpa-wangu nyinaja. ²⁸⁻²⁹ Yali juju kalarla wati-kirra warrarda kurru-yukaja, manu kala warungka-manu. Parra-kari parra-karirli yalumpu-wardingki-paturlu yapangkujulu kalalu warurnu warrarda waku-jarra manu wirliya-jarra ngalyipi-piya-kurlurlu manu jayini-kirli, kalalu warrawarra-kangu wuruly-parnkanja-kujaku. Kala lawa. Wurrangku-juku rdilyki-pungu ngalyipi-piyaju, jayiniji kala ngulaju turl-pakarnu. Kala warrarda jinyijinyi-manu yalirli jujungku yali wati yaninjaku manangkarra-kurra.

Junga-kirli, kujalu pirntinyarra-kurra-jarrija Jijaji manu nyanungu-nyangu kurdungurlu, yangka watingki juju-kurlurlu warrawarra-kangulpa-jana. Kujalu jitijalku pawurtu-jangka, wapirdi parnkaja-jana purru-juku. Parnkanjarla mirdijirrpjirrpjirri pirri-manu kamparru-juku Jijajiki. Ngula-jangka, wangkajalkurla Jijajiji, “Nyuntu juju ngawungawu, jurnta wilypi-pardiyarla nyampuku watiki!”

Ngula-jangkarluju, yangkangkujulu watingki purlanjarla payurnu Jijajiji, “Nyarrpa-maninpaju ngajuju? Nyuntujuju Jijaji Ngalapinyanu Kaatu-kurlangu yangka kuja-ka kankarlarra nyina wiri-jiki yapaku manu pirlirpa-kariki. Wiyarrpa karnangku warlkinjarla wangkami, yampiyaju murrumuru-maninja-wangurlu!”

³⁰ Ngula-jangka, Jijajirli payurnu, “Nyianpa nyuntuju yirdiji?”

Junga-juku, yalu-manu, “Ngajujuju yirdiji ‘Panu-jarlu-nyayirni.’” (Junga, yalirli watingkiji kulalpa juju jinta mardarnu kaninjarni. Panu-nyayirnilpa-jana jujuju mardarnu.) ³¹ Ngula-jangka, panujukurla wangkaja, “Yampiyanpa nyampurla-juku jurrkungka ngurrararla yilyanja-wangurlu! Wiyarrpa-nganpa yampiyanpa! Yampiyanpa yilyanja-wangurlu yali-kirra rdaku-kurra kaninjarra-nyayirni-kirra, ngulangaju ngakaju kajika-nganpa Kaaturluju palu-pinyi!”

³² Ngula-purujulpalu kutu-juku karrija pamarrparla panu-jarlu-nyayirni nguurrngurrujulu ngarninja-karra kujalpalu-jana nguurrngurrujulu ngurrujulu yangka jina-mardarnu. Ngula-jangka, juju-julurla wangkaja Jijajiki, “Yilyyanpa nganpa yali-kirra nguurrngurrujulu-kurra, yungurnalu-jana yaarl-yuka palkangka!”

Junga-juku, Jijaji-jana wangkaja, “Ngulaju ngula-juku. Yaarl-yukayalu-jana nguurrngurrujulu!” ³³ Ngula-jangka, jujujulurla jurnta wilypi-pardija watiki, yaarl-yukajalkulu-jana nguurrngurrujulu. Ngula-jangkaju, junga-juku, ngaamalyamalya rdakardaka-parnkanjanulu pamarrparla kaninjarra-kari ngapa-kurra. Ngulajulu muku julyurl-wantija ngapa-kurra. Tarnngajukulu yukanjarla palijalku yalirla-juku ngapangka.

³⁴ Yangka yapanku, kujalpalu-jana nguurrngurrujulu jina-mardarnu, ngula-patujulu nyanjarla pirri-parnkaja kuja-purda-kari kuja-purda-kari jaru-kurlu kirri-kirra manu ngurra-kari ngurra-kari-kirra yalumpurla-juku ngurungka. ³⁵ Kujalu-jana yimi-ngarrurnu panu-kariki yapaku yangka nguurrngurrujulu-kujalu palija ngapangka, ngulakujulu panu-karilki yanurnu nyanjaku nguurrngurrujulu.

Ngula-jangka, yanurnulurla Jijajiki yangka kirri-wardingki-patu, ngulalu nyangu yangkaju wati warungka-wangulku kujalpa nyinaja jurnarrpa-kurlulku Jijaji-wana wirliya-wana. Kujalu nyangu, ngulakujulurla lani-jarrijalku. ³⁶ Yalumpurla-juku, ngalya-kari yapajulpalu karrija yangka nguurrnguurpakungarduyupatu kujalu nyangu Jijaji wati-kirra parlpuru-maninja-kurra. Ngulangkujulujana nyampu-paturlu yimi-ngarrurnu kirri-wardingki-patuku kuja Jijajirli wankaru-manu wati yali kujalpa juju mardarnu kaninjarni nyanungurla.

³⁷⁻³⁹ Ngula-jangkaju, Karaja-wardingki-patu yapajulu lani-jarrija. Ngula-jangkaju, Jijajikilirla wangkaja jinta-juku jaruju, “Yanta nyampu-ngurlu nguru-ngurluju!”

Junga-juku, yangka wati warungka-jangka ngularla wangkaja, “Yanirna nyuntu-wana!”

Jijajijirla wangkaja, “Pina-yanta warlalja-patu-kurra manu wangkayalku-jana kujangu Kaatu mari-jarrija nyuntuku, kujangu yali-jangka juju-jangka parlpuru-manu.” Ngula-jangkaju, Jijaji warrkarnu pawurturla nyanungu-nyangu kurdungurlu-kurlu, manulu yarnkajarra. Junga-juku, ngula-jangkaju, yangkaju wati yanu kirri-kirra, ngulaju-jana warru yimi-ngarrirninja-yanu jaru kuja warungka-jangka Jijajirli parlpuru-manu.

Yimi nyampu ngulaju wati-kirli Jayiruju-kurlu, manu yimi-kari ngulaju karnta-kurlu nyurnu-nyayirni-kirli

Matthew 9.18-26, Mark 5.21-43

⁴⁰ Ngula-jangka, Jijaji kulpari yanu pawurturlaju murrarninginti-kari-kirraluku-yijala ngapangka mangkuru Kaliliyirla. Yapa yalirlalpalurla pardarnu nyanunguku. Kujalu nyangu yukanjarni-kirra, ngula-kurraju turnu-jarrijalkupalurla yapaju. ⁴¹⁻⁴² Ngulangka yapangka panungka, wati jintalpa karrija yirdi Jayiruju. Jayirujulpa nyinaja Juwu ngulaju jaajikingarduyu wiri. Yurntalpa jintalpa mardarnu, ngulakujurla rdipija 12-pala yulyurru. Nyurnu-nyayirnilpa ngunaja palinjakungarnti. Kuja Jayirujurlu nyangu Jijaji, ngulajurla kamparru-kirli mirdijirrpjirrpjirrpjirrinjarla parntarrinjunu wangkanjakungarnti. Wangkajarla Jijajiki, “Yaruju-jarriya! Warlkiirni karngaku, kapurna kirda-puka-jarrimi kanangkaku! Yantarni nyurnuku rdakangku yungunpa marnpirni yungu wankaru nyina!” Junga-juku, Jijajirliji puraja Jayiruju.

Nyampurlaju turnu-warnurlu yurntirninja-yanulpalu-nyanu Jijajiwarnurlu, kujalpalu puranja-yanu. ⁴³ Ngulangka yapangka panungka, ngulajulpa karnta karrija nyurnu wiri yalyukupurda kaninjarni palkangka. Ngulajulpa nyinaja nyurnu yalyukupurda kujalpa warrarda karlinja-yanu 12-palaku yulyurpuku. Ngula-puruju, panungku nyan-gungangurlulpalu putaputa parlpuru-manu. Lawa, kulalu parlpurumantarla. ⁴⁴ Junga-juku, purdangirli-warnurlu puranja-yanu Jijaji. Ngula jurnarrpalku marnpurnu Jijaji-kirlangu kanunju-warnu. Ngula yangka marnpurnu Jijaji-kirlangu jurnarrpa, ngula-puru-juku yalyuju rdiily-parnkaja karlinja-warnu. ⁴⁵ Ngula-jangkaju, Jijajirli payurnujana, “Nganangkaju marnpurnu?”

Kulalu jangku-manu Jijaji. Ngula-jangkaju, Piitarla wangkaja, “Nyanyi mayi kanpa-jana nyampu yapa panu, kuja kalu-nyanu yurntirninja-yani ngalipa-wanarlu?”

⁴⁶ Ngula-jangkaju, Jijaji-jana wangkaja, “Purda-nyangurna kujaju ngangkayi jurnta yanu palka-jangka. Ngula-warnunya karna milya-pinyi kujaju yapangku pampurnu ngaju yunguju marlaja parlpuru-jarri.” ⁴⁷ Yangka karnta-pardu, ngulajulpa lani-jarrijalku, manu mirrmirr-karrijalpa Jijaji-kijakuju. Kulalpa-nyanu nyarrparlu wuruly-mardakarla Jijaji-kijaku. Pina-yanurnu, mirdijirrpjirrpjirrinjarla parntarrinjunu Jijajiki kamparru, manu wangkajarla yapa panu-puruju, “Ngajurnangku marnpurnu jurnarrpaju yungurnangku marlaja parlpuru-jarrimi. Junga kujaju. Kujarnangku marnpurnu, kapankurna parlpuru-jarrija pina.”

⁴⁸ Jijaji wangkajarla, “Wiyarrpa, nyuntunpaju marlaja parlpuru-jarrija pina kujanpaju wala nyinaja ngajuku. Ngula-juku pina-yanta ngurra-kurra wajampa-wangu rarralya.”

⁴⁹ Ngula-jangkaju, Jijaji kujalparla wangkaja-juku yangkaku karn-taku, ngula-puruju yapa jintajulparla wapirdi yanurnu Jayirujuku nyanungu-nyangu-jangka yuwarli-jangka. Wangkajarla Jayirujuku, “Kari-nganta lawa, nyurru kalu-nyanu waarr-pakarni witamanjirla. Kujarlaju yampiya Pinangkalpa Jijaji payirninja-wangurlu!”

⁵⁰ Jijajirli-jana purda-nyangu nyampu-patu wangkanja-kurra, ngula-jurla wangkaja Jayirujuku, “Wajampa-wangu nyinaya! Kajinpaju wala nyina ngajuku, ngulaju kapu nyuntu-nyangu yurntalpaju wankaru-jarrimi.” Jijaji manu nyanungu-nyangu kurdungurlulu yanu Jayirujuku yuwarli nyanungu-nyangu-kurra.

⁵¹ Kujalu yuwarlirla rdipijarra, Jijajirli-jana jarraly-pinja-wangurlu warla-pajurnu yapa panu-kariji jirrnanga yukanja-kujaku. Rdaka-pala-mipa-jana yajarnu Piita manu Jamaji manu nyanungukupurdangka Jaanu manu Jayiruju manu nyanungu-parnta karnta. Ngula-mipaku-jana jirrnanga yukaja yuwarli-kirra Jayiruju-kurlangu-kurra. ⁵² Jijajirli-jana nyangu yapa panu, kujalpalu-nyanu waarr-pakarnu maringki. Payurnu-jana yapa-patu, “Nyarrparla kankulu-nyanu waarr-pakarni manu yulami kankulu? Lawa, kula kirda-pukajarrija, jarda-jala-ngarra-ka ngunami nyampuju kurduju!” ⁵³ Yalirrarlu yapangkujulpalu milya-pungu kuja palija-nyayirni. Junga-juku, ngarlarrijalpalurla kuja-jana Jijajirli yimi-ngarrurnu kujalpa jarda nganta ngunaja. ⁵⁴ Ngula-jangkaju, Jijajiji yanu kujalpa kamina-kurlangu palka ngunaja. Ngularla yarnkaja rdakaku, wangkajarla, “Wita mardukuja, yakarra-pardiya!” ⁵⁵ Yali-kirlangu pirlirrpajurla pina-yanurnu, manurla pina-yukaja palkangka. Ngula-jangkaju, raringki yakarra-pardiya, manu karrinja-pardiya. Ngula-palangu Jijaji wangkaja nyanungukupalangu-jarraku, “Nyampukulurla mardukujaku witaku yungka mangarri.” ⁵⁶ Kuja-pala nyanungukupalangu-jarrarlu nyangu wankarulku, ngulakuju-palarla marlaja paa-karrija. Ngula-jangkaju, Jijajiji wangkaja-palangu, “Yimi-ngarrirninja-wangu-pala nyinaya kujarna nyumpala-nyangu yurntalpaju wankaru-manu.”

9

Jijajirli-jana yilyaja kurdungurlu-patu 12-pala yimi-kirli nyanungu-nyangu-kurlu

Matthew 10.5-15, Mark 6.7-13

¹ Ngula-jangkaju, nyanungu-nyangulku-jana turnu-manu kurdungurlu-patu 12-pala. Yilyanjakungarntirli-jana yartarnarri yungu yapaku parlpuru-maninjaku manu yungulu-jana juju maju jurnta yilyami yapakuju. ² Yilyanjakungarntiji, Jijaji-jana wangkaja, “Nyurrurlaju karna-nyarra yilyami kirri-kari kirri-kari-kirra kuja-purda-kari kuja-purda-kari. Yilyami karna-nyarra yungunkulu-jana yapaku yimi-ngarrirni Yimi Ngurrju Kaatu-kurlu kuja kajana Warlalja-Wiri nyina yapaku, yungunkulu-jana yapa wankaru-mani kuja kalu nyurnu nyina. ³ Nyurrurla jinta-kari jinta-kari, kulalu nyiyarlangu kangka. Yantalu watiya jukati-wangu, yakuju-wangu, mangarri-wangu, tala-wangu. Yantalu jinta-kurlu jaati-kirli. ⁴ Kajinkili kirri-kirra yukamirra, kajili-nyarra yapangku wapirdi nyanjarla kanyirni ngurra nyanungurra-nyangu-kurra, ngulajulu nyinaka manu ngunaya yalumpurla-juku jintangka ngurrangkaju. Ngurra-kari ngurra-kari-wangulu nyinaya jintangka-kirli kajinkili yarnkamirra yarda. ⁵ Kala kajinkili kirri-kari-kirra yukamirra, kajili-nyarra wapirdi nyanjarla purda-nyanja-wangurlu pina-yilyami manu juwa-kijirni, ngulaju yampiyalu-jana. Yantalu-jana jurnta. Mamparl-pinja-warnurlaju, ngulajulu-jana walya jangkardu lurlurl-pungka wirliya-kurlangu-jangka. Kujarlaju kapunkulu-jana milki-yirrarni kuja kajana Kaatuju kulu nyina.”

⁶ Junga-juku, yarnkajalkulu wurnalku kirri-kari kirri-kari-kirra kurdungurlu-patu. Ngurra-kari-kirra kujalpalu yanu, yimi-ngarrurnu yapakuju Yimi Ngurrju Kaatu-kurlu, manulpalu-jana yapa nyurnu ngurrju-manu.

Nyampuju jaru wita ngulaju Kingi Yarurdu-kurlu kujalpa puta purda-nyangu ngana kujalpa Jijaji nyinaja

Matthew 14.1-12, Mark 6.14-29

⁷⁻⁹ Jaru Jijaji-kirli wiri-jarrijalkulpa ngurra-kari ngurra-kari. Panu-kari wangkajalpalu kuja, “Kari yalumpuju yangka Jaanu Papitaji kuja pakarnu Kingi Yarurdurlu, ngulanya kulparirni yanu wankaru-jarrinjarla.” Kala panu-karijilpalu wangkaja, “Kari yalumpuju marda yangka Layija kujalpa nyinaja nyurru-wiyi Kaatu-kurlangu jarukungarduyu.”

Kala panu-karijilpalu wangkaja, “Kari yalumpuju marda jarukungarduyu-kari yangkarra-piya kuja kalalurla marlaja wangkaja Kaatuku nyurru-wiyi.”

Kala kuja Kingi Yarurdurlu purda-nyangu yimi Jijaji-kirli, ngulakuju-nyanu wangkaja, “Jaanu Papitaji, ngulajurna waninja turl-pakarnu! Kala ngana-kurlu kalu nyampuju wangka?” Putalpa purda-nyangu Yarurdurlu. Ngampurrparla Jijajiki nyinaja nyanjaku.

Jijajirli-jana mangarri yungu panu-jarlu-nyayirniki wati-patuku 5,000-palaku

Matthew 14.13-21, Mark 6.30-44, John 6.1-14

¹⁰ Ngakarrangakarralku, kujalurla Jijajiki kulparirni yanu Kurdungurlu-patu Wiriwiri, yimi-ngarrurnulurla, “Panukurnalujana jurnta yilyaja juju, manu panu-kari nyurnu, ngulajulu-nganpa parlpuru-jarrija marlaja. Manu ngula-jangkajurnalujana pinarri-manu jaru Kaatu-kurlangu.” Ngula-jangkaju, Jijajirliji-jana kangu, manulu yanu kirri-kirra yirdi Pijata-kurra yungulu yangarlu nyina yapa-kujaku. ¹¹ Kala yapangkujulu purda-nyangu kujalpa Jijaji yinyakurra yanurra. Junga-juku, kirri-kari kirri-kari-jangkalu yanurnu, manulu wapanja-yanu jurrku-kurra kujalpa nyinaja Jijaji. Kuja-jana Jijajirli nyangu yaninjarni-kirra, wapirdi-jana yanu, manulpa-jana pinarri-manu Kaatu-kurlu kuja kangalpa Warlalja-Wiri nyina. Panu-kari yapajulpalu nyurnu nyinaja, ngulaju-jana parlpuru-manu.

¹² Ngula-puruju wantajulpa kanunju-jarrinja-yanu wurajiwurajilki. Yaninjarla wangkajalurla nyanungu-nyangu kurdungurlu-patu Jijajiki, “Nyampuju karlipa nyina kulkurrukulkuru. Yilyayalku-jana yungulu mangarri-kirra yani kirri-kari kirri-kari-kirra yungulu-nyanu maninjini. Yungulu-nyanu ngurra palka-mani ngunanjakungarntirli.”

¹³⁻¹⁴ Ngula-jangka, Jijajiji wangkaja-jana, “Nyurrurlarlulu-jana yungka mangarriji!”

Yalirlajulpalu nyinaja panu wati 5,000-pala manu panu-karirlangu. Junga-juku, Jijaji-kirlangu kurdungurlu-patu wangkajalurla, “Kulalparnalujana nyarrparlu pirda-mantarla marlajarraru! Mangarri kapurdu rdaka-pala manu yawu-jarra-puka karnalu mardarni. Ngampurra kanpa nganimpaku nyina yungurnalu mangarri payi-maninjini nyampurraku?”

Ngula-jangka, Jijaji wangkaja-jana, “Wangkayalu-jana yapa panuku-juku, manu nyinanja-yirrakalu-jana turnu-kari turnu-karirla.” ¹⁵ Junga-kirli, marlajalu-jana pirri-manu panu-jarlu-nyayirni turnu-kari turnu-karirla. ¹⁶ Ngula-jangka, Jijajirli manu mangarri yangka kapurdu rdaka-pala manu yawu-jarrarlangu. Kankarlarra nyangu nguru-kurra-pinangu, yati-wangkajarla Kaatuku, “Wapirra, yungurnangkulu yati-wangka nyampukuju mangarriki.” Ngula-jangka, rdilykirdilyki-pungu-jana mangarri manu yawu-jarra witawita-karda-nyayirni, manu yungu-jana nyanungu-nyangu kurdungurlu-patuku. Ngulangkulpalu-jana kanjarla warru yungu wita-kari wita-kari mangarri manu yawu turnu-kari turnu-kariki yapaku panuku-juku. ¹⁷ Panungku yapangkulu ngarnu pirda-karda-nyayirni. Ngula-jangkaju, kurdungurlu-paturlujulu warru manu yuljaju mangarri manu yawu yakuju-patu-kurra wiri-jarlu-kurra 12-pala-kurra. Ngulalpalu jurrupuly-ngarnu yali yakuju-patu.

Piitarluju yirdi-manu Jijaji Kaatu-kurlangu Mijaya yangka Milarninja-warnu

Matthew 16.13-23, Mark 8.27-33

¹⁸ Ngaka-karilki, Jijajijilpa jinta nyinaja, yanurnulurla nyanungu-nyangu kurdungurlu-patu. Japurnu-jana, “Nyarrpa kajulu yapa-karirli yirdi-mani ngajuju?”

¹⁹ Kurdungurlu-paturlujulu jangu-manu, “Ngalya-kari kalu wangka yapa nyuntujunpa Jaanu Papitaji nganta. Ngalya-kari kalu wangka

nyuntujuunpa Layija nganta. Ngalya-kari kalu wangka nyuntuju ngantana jarukungarduyu-kariyi-nyanu Layija-piya kuja nganta pina-wankaru-jarrija.”

²⁰ Jijajirli yarda-jana payurnu, “Kala nyurrurla-paturlu, ngana nganta kankujulu yirdi-mani ngajuju?”

Piitarluju jangu-manu, “Nyuntujuunpa Mijaya Milarninja-warnu yangka Kaatu-kurlangu.”

²¹ Jijajirli-jana pututu-pungu, “Ngajukujulu yimi-ngarrirninja-wangu nyinaya, kalakankulu-jana ngaju yimi-ngarrirni yirdi Kaatu-kurlangu Mijaya. ²² Ngaju, yangka Yapa-nyayirni-wangu Kaatu-kurlangu, ngulakuju ngaka-pardu-karilki kapuju maju-nyayirni rdpimirni, kapurnaju murrumurru-nyayirni purda-nyanyi. Yangka-paturlu Juwupaturlu jarlu-paturlu manu maralypikingarduyu-paturlu wiriwirirli manu kuruwarrikingarduyu-paturlu kapujulu juwa-kijirni. Panukarirli kapujulu tarnnga-kurra pakarni. Kujanyaju Kaatuju wangkaja. Ngula-jangkaju, kapurna ngurra-jarra-jangkarla pina-yijala wankaru-jarri.”

²³ Jijajilpa-jana wangkaja kurdungurlu-patuku manu panu-kari yapa-patuku, “Ngana-puka kajilpaju ngampurrpa nyinayarla ngajuku puranjaku, ngulakungarntirlijilpa-nyanu wajawaja-mantarla manulpaju ngaju-mipa manngu-nyangkarla. Yapa-karirli kapujulu ngajuju tarnnga-kurra pinyi. Kujarlu-yijala kajikalunya-nyarra nyurrurla pinyi tarnnga-kurra. Ngulaju ngula-juku. Puraya-jukujulu ngajuju parra-kari parra-kari. ²⁴ Nganangku-puka yapangku kajilpa-nyanu muurlparlu mardakarla palinja-kujaku nyanungu-miparlu, ngulaju kajika palimi-jiki. Kala kajilpankulu-nyanu yungkarla ngaju-kurra, ngulaju kajikankujulu marlaja nyinami wankaru-juku. Kujarlanya, purayajulu ngajuju. ²⁵ Nganangku-puka kuja-ka turnu-mani nyinyarningkijarra jurnarrpa manu tala manu mangarri manu wawarda, nyiyaku-ka turnu-mani? Kajiji yapa yali puranja-wangu jurnta nyina, ngulangkuju ngari-ka jamulu turnu-mani. Kaji palimi, kula Kaatukurlu nyina. ²⁶ Ngaka kajirna nyampu-kurra pina-yanirni Kaatukurlangu-ngurlu nguru-nyayirni-wangu-ngurlu, ngulaju kapurna-jana jirranganja yanirni pina marramarra-patuku tarrukuku, kapurna pina-yanirni pirrjirdi-nyayirni Kaatu-kurlangu-kurlu yartarnarri wiri-jarlu-kurlu. Kapurnarla wangkami ngajukupalanguku Wapirraku, ‘Nyampurrarluju yapangku, ngurrrpa-pajurnulu-nyanu ngajukuju kula kajili nganta milya-pinyi Kaatu-kurlangu Yapa-nyayirni-wangu.’ Junga-juku, nganangku-puka kaji-nyanu ngurrrpa-pajirni jalangurlu ngajukuju, ngulakuju kapurnaju ngajuju ngurrrpa-pajirni-yijala nyanungukuju Kaatu-kurlangurlaju. ²⁷ Junga karna-nyarra nyampuju wangka! Ngalya-kari yapa kuja kalu wankaru-juku nyina jalangu, ngulangkuju kapulu milya-pinyi-nyayirni Kaatu kuja kajana Warlaja-Wiri nyina yapakuju. Kulalu pali milya-pinja-wangu-juku.” Kujanya-jana Jijajiji wangkaja kurdungurlu-patuku.

Jijaji-kirlangu palkaju mirilmiril-karrija-nyayirni

Matthew 17.1-8, Mark 9.2-8

²⁸ Ngaka-karilki jinta-jangka wiyiki-jangkarla, Jijajiji jirranganja-jana yanu pirli-kirra kankarlarra marnkurrrpaku kurdungurlu-patuku Piitaku manu Jamajiki manu Jaanuku. Yanu-jana jirranganja yali-kirra

yungurla wangkami Kaatuku. ²⁹ Kujalparla wangkaja, nyanungu-nyangu yinngirrijilpa mirilmiril-karrija-nyayirni. Manu jurnarrpa kardirri-jarrijarla palkangkaju, ngulaju jurnarrpajulparla palkangkaju nyanungurlaju mirilmiril-karrijalku wanta-piya. ³⁰ Ngula-puru-juku Layija manu Mujuju-pala warraja-jarrija, wangkajalpa-palarla Jijajiki. ³¹ Nyanungu-jarrajupala mirilmiril-karrija-nyayirni-yijala. Wangkajapalarla Jijajikiji, “Jalangu-karrikarri kapunpa nyuntuju palimi watiya warntawarntarla Jurujulumurla. Kapunpa palimi yungulurla yapa pina-yanirni Kaatu-kurra. Kapunpa pina-wankaru-jarrimi yungulurla yangka yapa jirnganja nyina Kaatuku tarnnga-juku.”

³² Kujalpalu-nyanu wangkaja, yali-puruju Piita manu kurdungurlu-jarra-karrijilpalu jarda-nyayirni ngunaja. Kujalu yakarra-pardinjarla nyangu Jijaji karrinja-kurra wati-jarra-kurlu, nyangulu-jana mirilmiril-karrinja-kurra. ³³ Kula Piitaju nyarrpalku wangkayarla, paa-karrijalpa. Ngari kutu wangkajarla Jijajiki, “Wurra, wurra! Yaninja-wangu-wiyi! Ngurrju-nyayirni nyampuju ngurra. Nganimpaturlu kapurnalu-nyarra kaluku ngantirni marnkurrpa, jinta-kari nyuntuju, jinta-kari Mujujuku, jinta-kari Layijaku.”

³⁴ Ngula-puru-juku, mangkurdulku-jana wapirrija kurdungurlu-patuku. Ngula-kujakujulpalu lani-jarrija-nyayirni. ³⁵ Yali-ngirli mangkurdu-ngurlu Kaatuju wangkaja, “Nyampuju ngajuku Ngalapinyanu, nyampu kujarna milarninjarla yilyajarni walya-kurra, ngulajulu purda-nyangka wangkanja-kurra!”

³⁶ Ngula-jangkaju, Jijajijilpa jintalku karrija. Tarnnga-nyayirnilpalu nyinaja yimi-ngarririninja-wangu kujalu nyangu.

*Jijajirli parlpuru-manu kurdu nyurnu juju-kurlu
Matthew 17.14-21, Mark 9.14-27*

³⁷ Yali-puru kujalpa-palangu Jijaji wangkaja Mujujuku manu Layijaku yalirla pirlingka, ngula-jangkaju mungalyurru-karirlalku pirlirngirliji jitinjarni yanulu Jijaji manu yangka marnkurrpa kurdungurlu-patu. Yapa panu-nyayirnila-jana wapirdi yanu. ³⁸ Ngulangaju watirla jinta warlkininjarla wangkaja Jijajikiji, “Tiiija, nyampu nyangka ngaju-nyangu kurdu marulu! ³⁹ Jujungku-ka mardarni. Kuja karla juju kurru-yuka, rdirri-yinyi karla purlanjaku. Yalirli jujungku-ka ngurrju-mani wartarlwartarl-pardinjaku. Ngula-jangkaju karla lirrangurluju wilypi-pardi yaya wiri-jarlu. Yalirli jujungku-ka warrarda murrumuru-mani kuja-piyarlu! ⁴⁰ Nyurrurna-jana kamparrurlu-wiyi warlkurnu nyuntu-nyangu kurdungurlu-patu yungulurla jurnta yilyayarla juju. Lawa, kulalurla jurnta yilyayarla jujuju.”

⁴¹ Jijaji wangkaja-jana, “Kari nyurrurlajunkulu kapurunju-panu jurru marntarla! Nyurrurlarlu kankujulu mata-mani warrarda! Nyangurla-karrarlu kankujulu yampimi mata-maninja-wangurlu?”

Jijaji wangkajarla watikiji, “Kangkarniji yali kurdu ngajuku.”

⁴² Junga-juku, kangurnu Jijajiki kurduju juju-kurluju. Jujungku kurdu yarda palykurr-kujurnu walya-kurra manu wartarlwartarl-pardinjaku ngurrju-manu. Ngula-jangkaju, Jijajirliji kulungku

ngarrurnu jujuju, “Nyuntu maju juju, ngulajurla jurnta wilypi-pardiya pina-kurru-yukanja-wangu!” Ngula-jangkaju, jujujurla jurntalku wilypi-pardiya kurdukaju. Ngula-jangkaju, Jijajirlijirila pina-yungu wirriyaju kirda-nyanuku. ⁴³ Yalirra yapangku kujalu karrinjarla nyangu, ngulajulpalurla karrinjarla paa-karrija, manulu-nyanu wangkaja, “Nyampu Jijajirli-ka yijardu-nyayirni mardarni yartarnarri Kaatu-kurlangu!”

Jijajirli-nyanu palinjaku muurr-pungu

Matthew 17.22-23, Mark 9.30-32

Yapa yalirrajulpalu paa-karrija-juku. Ngula-jangkaju, Jijajiji-jana wangkaja nyanungu-nyanguku kurdungurlu-patuku, “Yirriyirrilijili purda-nyangka ngaju-nyangu yimi kuja karna-nyarra nyurrurlaku wangka. ⁴⁴ Ngajujurna Yapa-nyayirni-wangu Kaatu-kurlangu. Ngakaju watingki jintangu kapu-jana yimi kanyi ngajulu, kapuju ngaju yapakari-kirra yinyi yungujulu pinyi.” ⁴⁵ Kulalu kurdungurlu-paturlu milya-pungu kuja-kurra wangkanja-kurra. Kaaturlu-jana warlapajurnu Jijaji-kirlangu yimi-kijaku milya-pinja-kujaku. Ngulalurla lani-jarrija yungulu payikarla nyanungu-nyanguku yimiki.

Ngana-ka nyina wiriji yapa Jijaji-kirlangu?

Matthew 18.1-5, Mark 9.33-37

⁴⁶ Ngaka-karilki, kurdungurlu-paturlujulpalu-nyanu kujarlu wiljiwilji-manu, “Ngana kangalpa nyina kurdungurluju wiriji kamparrurlaju ngalipakuju turnu-warnuku kurdungurlu-patukariyi-nyanukuju?” ⁴⁷ Kula-jana Jijajirliji purda-nyangu wangkanja-kurra. Kala-jana milya-pungu kujalpalu nyanungurrarlu mangunyangu. Kurdu witalpa maninjarla karrinja-yirrarlu nyanunguwana. ⁴⁸ Ngula-jana wangkaja kurdungurlu-patuku, “Nganangku-puka yapangku ngaju-nyangurlu nganta kaji rdakurl-kijirni kurdu wita nyampu-piya, ngulaju kaju ngajurlangu rdakurl-kijirni. Manu nganangku-puka kajiji rdakurl-kijirni ngaju, ngulangkuju-ka rdakurl-kijirni Kaatu kujaju yilyajarni ngaju. Ngana-puka kaji ngampurrpa nyina kamparrurla wiri, ngulakungarntijilpa-jana warrki-jarriyarlawiyi yirnkilypa-wangu ngampurrpa yapa-kariki-wiyi.”

Ngana karla puntuju nyina Jijajiki?

Mark 9.38-40

⁴⁹ Jaanulkurla wangkaja Jijajiki, “Tiija, nyangurnalu jinta wati kujarla yapaku jintaku jurnta yilyaja juju-patu nyuntu-nyangu-kurlurlu yirdi-kirlirli nganta yartarnarri-kirlirli nganta. Nyanunguju kula-ka kurdungurlu nyina nganimpa-piya, lawa. Kujarlanyarnalu warlapajurnu puta.”

⁵⁰ Jijaji-jana wangkaja, “Yaliji marda ngalipa-piya-yijala. Ngana-puka kuja kangalpa ngalipaku nyina ngurrju nyurunyuru-jarrinja-wangu, ngulaju kangalpa nyina wungu-warnu warlalja. Kujarlanya, yampiyalu warlapajirninja-wangurlu!”

Ngurungka Jamariyarla, yapangkulu warla-pajurnu Jijaji yungu jjanu yaninja-wangu nyina

⁵¹ Jijajirilpa-nyanu milya-pungu kapu palinjarla pina-yani nguru-nyayirni-wangu-kurra. Nyanungurlujulpa purda-nyangu yungu yani

Jurujulumu-kurra yungu palimi yalirla. ⁵² Yilyaja-jana kamparru. Yanulu kirri wita-kurra ngulaju kujalpa karrija ngurungka Jamariyarla, yungulu-jana yalirla yapaku yimi-ngarrirni kuja-ka Jijaji yanirni nyanjaku. Japurnulu-jana yungulurla ngurra ngurru-mani kaji yanirni. ⁵³ Kala yapangu yali-wardingkirilpalu milya-pungu Jijajiji kapu jingijingi yani nguru nyanungurra-nyangu-wana Jurujulumu-kurra. Kulalpalu ngampurpa nyinaja Jijajikiji yaninjaku Juwu-kurlanguku purlapaku. Kujarlanyalpalu ngampurpa-wangu nyinaja, mamparl-pungulu Jijaji ngurra-kujakuju yaninjarni-kijakuju. ⁵⁴ Yalirra kurdungurlupatululu pina-yanu Jijaji-kirra, manulurla wangkaja kujalu-jana yapa yangka yalirra wangkaja. Kuja-pala Jamajirli manu Jaanurlu purdanyangu, japurnu-pala Jijaji, “Warlalja-Wiri, wangkamirlijarrarla Kaatuku nguru-nyayirni-wangurlaku [jarukungarduyu-piya Layijapiya] yungu-jana muku riwarri-mani yapa yalirra Jamariya-wardingki warlu-kurlurlu?”

⁵⁵ Jijajirli-palangu kurnta-ngarrurnu. [Manu-palangu wangkaja, “Kulangkupala Kaatu-kurlangu Pirlirra kuja wangkaja. Ngajujurna Yapa-nyayirni-wangu Kaatu-kurlangu. Walya nyampu-kurrajurna yanurnu yungurna-nyarra muurl-mardarni majumaju-kujaku. Kularna yanurnu warlu-kurlu yapaku riwarri-maninjaku.”] ⁵⁶ Junga-juku, Jijaji manu kurdungurlupatululu warru yanu yali-wana kirri-wana, manu tarnngajakulu yaninja-yanu Jurujulumu-kurra.

*Yapa-patu yungu ngantalu nyinayarla Jijaji-kirlangu kurdungurlu
Matthew 8.18-22*

⁵⁷ Kujalpalu Jijaji manu kurdungurlu-patu yaninja-yanu Jurujulumu-kurra, wati jintarla yaninjarla wangkaja, “Ngajulurlu yungurnangu warru pura kajinpa nyuntu nyarrpara-wana yani.”

⁵⁸ Jijajirliji jangu-manu watiji, “Yurapitiji kalu nguna rdakungka, manu jurlpuju kalu nguna watiya-wana. Kala ngajulu yangka Kaatu-kurlangu Yapa-nyayirni-wangu, kula karna mardarni ngurraju ngunanjakuju.”

⁵⁹ Ngula-jangka, Jijajijirla wati jinta-kariki wangkaja, “Purayaju!”

Watingki yalu-manu Jijaji, “Warlalja-Wiri, ngajukupalangu kirdana ngulaju purlka. Ngaka kajirna yapunta-jarrinjarla milyingka yirrarni, ngula-jangkaju kapurnangu puralku nyuntuju.”

⁶⁰ Jijajirliji jangu-manu watiji, “Ngalya-karirli kula kajulu milya-pinyi. Yapunta-jarri kajinpa, yali-paturlulu milyingka yirrarni. Kala nyuntu yimi-ngarrirninjinta-jana yapa-kariki Kaatu kuja kajana Warlalja-Wiri nyinami yapaku.”

⁶¹ Ngula-jangka, wati jinta-karilkirra wangkaja, “Ngajulurlu yungurnangu warru pura kajinpa nyuntu nyarrpara-wana yani. Ngulakungarntiji yungurna ngurra-kurra pina-yani, manu yungurna-jana jakuru-pinyi ngaju-nyangu warlalja wurnakungarntirli. Kajijili jarraly-pinyi, ngula-jangkanya kapurnangu puralku.”

⁶² Jijajirliji jangu-manu watiji, “Ngana-puka kuja-ka ngampurpa nyina jungarni nyinanjaku Warlalja-Wiri Kaatuku, ngulaju yungulpa manngu-nyangkarla Kaatu-puka.”

10

Nyampu yimi wita, ngulaju 72-pala wati-kirli kuja-jana milarnu Jijajirli kamparru yaninjaku ngurra-kari ngurra-kari-kiraku

¹ Ngaka-karilki, Jijajirli-jana yarda milarnu 72-pala wati-patu. Yilyaja-jana jirrama-kari jirrama-kari maninjarla yungulu kamparru nyanungukuju yani ngurra-kari ngurra-kari-kirra yungu nyanungulku yani jijanuju. ² Yilyanjakungartiji wangkaja-jana, “Panu kalu yapa nyina yinya ngurra-kari ngurra-karirla. Ngajulurlu karna-jana mardarni ngalya-kari-mipa warrkiniji yungulu-jana turnu-maninjarla kanyirni Kaatu-kurra. Kaaturlu yungu-jana mardarni yinya yapa-patu nyanunguku. Wangkayalurla Kaatuku yungu-jana warrkini panu-jarlu yilyamirni maninjaku yapa-patuku nyanunguku. ³ Nyurrurlaju kankulu nyina pululu-nyayirni jiyipi-piya. Ngajulurlu karna-nyarra yilya nyampu ngurra-kari ngurra-kari-kirra. Yapa-patu yinya ngulaju panu-nyayirni kalu nyina warnapari kulu-parnta-piya. Kulalu-nyarra yulkami, kapulu-nyarra mirrimirri-jarrimi pinjaku nyurrurlaku. Kala ngarili-jana kutu yanta yinya ngurra-kari ngurra-kari-kirra. ⁴ Kulalu kanjanka tala-kurlangu yakuju nyurrurlarlul. Kulalu kanjanka jurnarra yakujurla. Ngarili yanta putu wirliyarla-mipakurlu. Kulalu kangka panu. Wapayalu yarujuyaraju yinya ngurra-kari ngurra-kari-kirra. Kulalu-jana karrinjarla wangkaya yapaku kajinkili-jana rdipimi. ⁵ Kajinkili yukami yuwarlirla, yukanjakungartiji wangkayalu-jana kuja yapa-patukuju, ‘Marlajalurla nyinaya ngurrju rarralya Kaatukuju!’ ⁶ Yangka yapa-patu yinya yuwarlirla, kajili-nyarra ngurrju nyina pululu, ngulajulu-janarla payika Kaatuku yungu-jana warrawarra-kanyi. Kala kajili-nyarra yinya yapa nyurunyuru-jarri, kulalu-janarla payika. ⁷ Kajili-nyarra yinya yapa-patu ngurrju nyina nyurrurlaku, ngulajulu nyinaya nyanungurra-kurlu yuwarli nyanungurra-nyangurla. Yaninja-wangulu nyinaya ngurra-kari ngurra-karikiji. Kajili-nyarra yinyi nyiyarningkijarra mangarri manu ngapa ngarninjaku, ngulajulu nganja. Nyurrurla kankujulu ngajuku warrki-jarrimi. Kala yinya yapa-paturlu yungulpalu-nyarra kutu yungkarla nyiyarningkijarra ngarninjaku. ⁸ Kajinkili kirri-kirra yukamirra, kajili-nyarra yapangku wapirdi nyanjarla kanyirni ngurra-kurra nyanungu-nyangu-kurra, kajili-nyarra nyiyarningkijarra miyi yinyi, ngulajulu nganja wardinyi-karrarlul. ⁹ Kajili yapa nyurnu-jarrimi yinya ngurra-kari ngurra-karirla, ngulajulu-jana ngurrju-manta. Wangkayalu-jana kuja, ‘Kaatu kangalpa nyina Warlalja-Wiri ngalipaku. Jalangu kanyarra kutulku yanirni yungu-nyarra Warlalja-Wirilki nyina.’ ¹⁰ Kala kajinkili kirri-kari-kirra yukamirra, kajili-nyarra wapirdi nyanjarla purda-nyanja-wangurlu pina-yilyami manu juwakijirni, ngula-jangkajulu yanta yirdiyi-kirra, manu kuja wangkayalu-jana, ¹¹ ‘Nyampu walya ngulaju karnalu-nyarra putu-ngurlu nyurrurlaku jangkardu lurlul-pinyi kujankulu-nganpa mamparl-pungu. Purda-nyangkalu nyampu! Kaatu kangalpa Warlalja-Wiri nyina ngalipaku. Kapu-nyarra kutu-jarriyarla nyurrurlaku, kala lawa!’ Kujanyalu-jana wangkayarla yapa nyampurrakuju. ¹² Nyurrurla, purda-nyangkajulu! Nyurru-wiyi yapa-patu yangka Jatama-wardingkipatu kalalu punku-nyayirni nyinaja. Kala ngakalku yangka parranyayirni-wangurla, miimii-nyanyi kapu-jana ngurrju marda, punku

marda. Kapu-jana wita-mipa mari-jarrimi-juku. Kala yinya yapa-paturlu kajili-nyarra mamparl-pinyi, parra-nyayirni-wangurla Kaatu kula-jana marda mari-jarrimi, lawa. Kapu-jana maju-mani karrikarri-wangurlu.”

Jijajirli-jana yapa-patu kurnta-ngarrurnu yangka ngulalpalurla ngungkurr-nyinanja-wangu nyinaja

Matthew 11.20-24

¹³ Ngula-jangka, Jijaji-jana wangkaja nyanungu-nyangu kurdungurlu-patuku yangka yapa-patu-kurlu yangka Kurijini-wardingki-kirli manu Pijata-wardingki-kirli kujalpalurla kapuru nyinaja, “Yuwa, purda-nyangkajulu! Yapa ngula kalu nyinami Kurijinirla manu Pijatarla, mari-jarri karna-jana, kapu-jana maju-mani Kaaturluju! Ngajurna-jana yapa panu parlpuru-manu kirri-jarrarla nyanungu-nyangu-jarrarla. Kala kulalurla warntarlakuju nyinanjakuju yampinjarla Kaatu-kurra pina-yanu. Kala kajirna-jana yapa panu parlpuru-mantarla kirri-jarrarla Tayangka manu Jirdanarla, ngulangka kapulu yukayarla jurnarrpa ngawungka manu kapulu-nyanu mapakarla yurlpilyparlu yinngirri yungulu Kaatu yalala-yirrakarla. ¹⁴ Ngaka nguru-nyayirni-wangu Kaatu-kurlangurla kaji-jana miimii-nyanyi panu yapa kuja kalu nyina ngurrju-japa manu ngawu-japa, ngulaju kapu-jana wita-mipa mari-jarrimi yalumpuku yapaku Taya-wardingkiki manu Jirdana-wardingkiki. Kala Kurijini-wardingki-patu manu Pijata-wardingki-patu, yangka kula kajulu ngungkurr-nyina ngajuku, kula-jana mari-jarrimi, lawa. Kapu-jana maju-mani karrikarri-wangurlu. ¹⁵ Manu yapa ngula kalu Kapurniyarla nyinami, kapu-jana mayi Kaaturluju nyanungurraju kanyi kankarlara nguru-nyayirni-wangu-kurra? Lawa! Nyanungurlu kapu-jana nguru manparrrpa-kurlangu-kurra kijirni.” Kujanya-jana Jijajiji wangkaja kurdungurlu-patukuju.

¹⁶ Ngula-jangka, Jijaji-jana wangkaja nyanungu-nyangu kurdungurlu-patuku, “Nganangku-puka kaji-nyarra purda-nyanyi nyurrurla, ngulaju kajulu ngajurlangu purda-nyanyi. Nganangku-puka kaji-nyarra mamparl-pinyi, ngulaju kajulu ngajurlangu mamparl-pinyi-yijala kujaju Kaaturlu yilyajarni.” Ngula-jangka, yangka 72-pala wati-patu, ngulajulurla kamparru marlaja yanu Jijajikiji ngurra-kari ngurra-kari-kirra.

Nyampu wita yimi kujalurla 72-pala wati pina-yanurnu Jijajiki

¹⁷ Yinya 72-pala wati, ngulajulurla Jijajiki pina-yanurnu wardinyi-nyayirni. Wangkajalurla, “Warlalja-Wiri, kujarnalu-jana nyangu yapa nyurnu-wati juju-kurlu, wangkajarnalu-jana pirlirrrpa jujuku wilypi-pardinjaku yapa-patu-ngurlu, kujanpa-nganpa wangkaja nyuntulu. Nyuntu-nyangu yimiji junga-nyayirni! Purda-nyangulu-nganpa ju-jungku pirlirrrparlu wangkanja-kurra, ngulalu yanulku yapa-jangka.”

¹⁸ Ngula-jangka, Jijaji-jana wangkaja, “Nyangurna Juju Ngawu kuja wantija Kaatu-kurlangu-ngurlu nguru-nyayirni-wangu-ngurlu. Kala-jana paaju wiri-nyayirni nyinaja yapa panuku. Kala jalangu, kula kajana wiri nyina yapa panuku! ¹⁹ Purda-nyangkajulu! Ngajulurlurna-nyarra yungu yartarnari. Kula-nyarra nyiyarlu murrumurru-mani! Kaji-nyarra marda yarlkirni warnangku manu yinarrkirli, kulankulu nyurnu-jarrinjarla palimi, lawa. Kula-nyarra Juju Ngawurlangurlu

murrumurru-mani. ²⁰ Pulka-pinja-wangujukulu nyinaya kujalu-nyarra purda-nyangu yinya-paturlu juju-paturlu nyurrurla! Kaaturlu-nyarra yirrarnu yirdi puku-kurra nguru-nyayirni-wangurla. Kujakuju wardinyili nyinaya!”

Nyampu yimi wita, ngulaju Jijaji-kirli ngularla yati-wangkaja Kaatuku

Matthew 11.25-27, 13.16-17

²¹ Ngula-jangkaju, Pirlirra Kaatu-kurlangu-kurla Jijajiji mar-laja wardinyi-jarrija-nyayirni. Ngulajulparla wangkaja Wapir-raku nyanungukupalanguku, nyanungukujurla wangkaja, “Wapirra, nyuntu kanpa nyinami Warlalja-Wiri nyiyarningkijarraku yalkirir-laku manu nguruku nyampuku. Nyuntulurlunpa-nyanu milki-yirrarnu yapa panu-kurra ngurra-kurra. Kala nyuntulurlunpa-nyanu milki-yirrarninja-wangurlu wuruly-mardarnu yapa-kujaku yangka pinangkalpa-kujaku. Yuwayi, Wapirra, nyampu ngurrapatukunyanpa-jana yapakuju ngampurra nyinaja. Ngulakunya kar-nangku yati-wangka.” Kujanyarla Jijajiji wangkaja nyanungukupalan-gukuju.

²² Ngula-jangka, Jijaji-jana wangkaja yapa-patuku, “Wapirrarlu ngajukupalangurlu nyiyarningkijarra-kurlu pinarri-manu ngaju. Ngajujurna Kaja-nyanu nyanunguku. Nyanungu-miparlu kaju jungankuju ngajuju milya-pinyi. Manu ngajulurlu Kaja-nyanu-miparlu karna jungankuju nyanunguju milya-pinyi. Yapaku ngulaku milarninja-warnu-mipaku, ngularna-jana nyanungu yimi-ngarrurnu, ngula-patu-miparlu kapulu ngaka ngajukupalangu Wapirra milya-pinyi.” Kujanya-jana Jijajiji wangkaja yapa-patukuju.

²³ Ngaka-kari kujalpa Jijaji nyinaja yangarlu nyanungu-nyangu kurdungurlu-patu-kurlu, wangkaja-jana, “Nyurrurlarlu yapa-paturlu kankujulu nyanyi paniya-kurlurlu! Kujarlanya kankujulu wardinyi-nyayirni marlaja nyina! ²⁴ Ngaju karna-nyarra wangkami junga: Nyurru-wiyi, panu Kaatu-kurlangu jarukungarduyu-patu manu panu-kari yapa, ngulalpalu kingi-patu wiriwiri nyinaja, ngula-paturlu nganta yungujulu nyangkarla jurrku-yijala ngula kankujulu nyanyi jalangurlu, kala lawa. Kulajulu nyangu. Manu ngula-paturlu nganta yungujulu jurrku-yijala purda-nyangkarla ngula kankujulu purda-nyanyi jalangurlu, kala lawa. Kulajulu purda-nyangu nyurrurla-piyarlu. Kujarlanya karnangku wardinyi-pajirni.”

Jijaji-kirlangu yimi-nyayirni-wangu jukurra wati-kirli Jamariya-wardingki-kirli yimiri-kirli

²⁵ Ngaka-pardu-kari, luwiya Juwuju yanurnurla Jijajiki yungu yimirr-yungkarla. Payurnu Jijaji, “Tiija, nyarrpa-jarrirna yungurnarla jirrnganja nyina tarnnga-juku Kaatuku wankaru-nyayirni?”

²⁶ Jijajirla wangkaja, “Nyarrpa kanpa riiti-mani kuruwarrirla Mujuju-kurlangurla? Nyarrpa-ka wangka?”

²⁷ Luwiyarla wangkaja Jijajiki, “Kuruwarri-jarra jirrama wiri-jarlu-jarra karlipa-jana mardarni: ‘Yulkayalurla Warlalja-Wiriki Kaatukuju karrikarri-wangu-nyayirni! Kulalurla jurnta karlirr-nyinaya! Man-ulurla warrki-jarriya nyanungu-mipaku.’ Jinta-kariji, ‘Kuja kanyanu

yulka yapaju, ngula-piya-yijalalpa-jana yulkayarla yapa-karikiji warlaljakuju ngurrara-jintakuju!”*²⁸

²⁸ Jijajirla wangkaja, “Ngurrju kujaju. Kajinparla Kaatuku yulka karrikarri-wangu manu yapa-karirlanguku, ngulaju kapunparla jirrnganja nyina wankaru tarnga-juku Kaatuku.” ²⁹ Yinya luwiya kulalpa-jana yulkaja Juwu-wangu-patuku yapaku. Nyanungurlulpa-nyanu manngu-nyangu kujalparla nganta jungarni nyinaja Kaatuku. Ngula yarda payurnu Jijaji, “Ngana-wiyi ngaju-nyangu warlalja?”

³⁰ Jijajirla wangkaja luwiyaku yimi wita, “Nyurru-wiyi kala wati nyinaja Jurujulumurla. Yanu ngaka-kari ngurra-kari-kirra Jiriku-kurra. Kujalpa kutulku yaninja-yanu, rdarri-mardarninjarlalu pakarnu wati purunjunju-paturlu. Yalyi-manulurla jurnarrra, manu pinjarlalu yirrarnu, palinja-kurra ngunajalpa. ³¹ Ngaka-kari parra jintangka-juku yanurnu Yijirali-pinki maralypikingarduyu jintangka-juku yirdiyirlaju. Nyangu yinya wati ngunanja-kurra, ngulaju jingijingi yanu jupu-karrinja-wangu. ³² Ngula-jangka, jinta-karilki wati Yijirali-pinki yanurnu kujalpa-jana jirrnganja warrki-jarrija maralypikingarduyupatuku Yuwarli Maralypirila. Ngula nyangu yinya wati ngunanja-kurra, wapaja warru-pukalpa. ³³ Ngula-jangka, wati jinta-kari yanurnu yirdiyi jintangka-juku. Yanurnu tangkiyi-kirli. Nyampu wati ngulaju Jamariya-wardingki. Kuja nyangu yinya wati ngunanja-kurra, mari-jarrija-nyayirnirla. ³⁴ Ngula-jangka, yanurla nyanunguku, winjurnurla pama manu jara wati-kirlangu-kurra yawarra-kurra, manu warurnu muku jurnarrra-kurlurlu wijini ngurrju-maninjaku. Jarna-maninjarla yirrarnu tangkiyi-kirra yinya wati murrumurru. Kangu yuwarli-kirra warrawarra-kanjaku. Ngula-jangka, ngunanja-yirrarnulku pangkingka. ³⁵ Mungalyurru wangkajarla yinya wati yuwarlikingarduyuku, ‘Yanilki karna. Nyampunya talaju yungunpa nyampu wati nyurnu mardarnirra nyampu-kurlurlu tala-kurlurlu. Kajinpa muku lawamani tala, kapurna ngaka yanirni pina yungurnangku yarda yinyi.’ Ngula-jangka, yungurla jirrama pirli-piya tala. Ngula-juku kuja-juku yimiji.”

³⁶ Ngula-jangka, Jijajirli japurnu yinya luwiya kujalpa puta yimiryungu warrarda, “Nyarrpa kanpa manngu-nyanyi nyampu yimi-nyayirni-wangu jukurrra? Nganalparla nyinaja warlaljaju yinyaku watiki yangka kujalu pinjarla yirrarnu, kujalurla jurnta kangu jurnarrra manu nyiyarningkijarra?”

³⁷ Yinya luwiya wangkajarla, “Yinya Jamariya-wardingki wati ngularla mari-jarrinjarla ngurrju nyinaja yinyaku murrumurruku, ngulanyarla nyinaja warlaljaju.”

Jijajirla wangkaja, “Ngurrju, nyuntuju yanta, manu ngurrju-jana nyinaya yapa-patuku jintawarlayiki, kulanpa nyuntu warlalja Yijirali-pinki-mipaku.”

Nyampu yimi ngulaju kapirdirlangu-jarra-kurlu

³⁸ Jijaji manu nyanungu-nyangu kurdungurlu-patu, ngulajulpalu murnma-juku yaninja-yanu Jurujulumu-kurraju. Yanurnulu ngurra

* 10:27 Nyangka Deuteronomy 6.5, Leviticus 19.18

wita-kurra kujalpa karnta nyinaja yirdiji Maarta. Nyanungurlu-jana payurnu yungulu miyi-pardu ngarni nyanungu-nyangu yuwarlirlaju. Jungajukulu yanu nyanungu-nyangu ngurra-kurra ngarninjaku. ³⁹ Maartaku ngawurru-nyanuju ngulaju Miiri. Kujalpa Jijaji nyinaja kaninjarni yuwarlirla, pinarri-manulpa-jana yapa-patu. Miiri yukanjarla pirri-manu kamparru nyanungu-wana kutu-juku wirliya-wana. ⁴⁰ Kala Maartaju, ngulajulpa-jana purraja miyi panu-nyayirni yapa panuku. Ngularla mularrpa-jarrija Miiriki, ngula yaninjarla wangkajarla Jijajikiji, “Warlalja-Wiri, jintangku karna miyi purrami. Kala nyampu Miiri kuja-ka nyina nyampurla, nyuntu kangku purdanyanyi. Kula karlijarra mapirri warri-jarrimi! Ngarrikarlalpanpa Miiri yungurlijarra mangarri purrami jirramarlu-juku!”

⁴¹ Jijajirla wangkaja, “Maarta, Maarta! Nyiya-jangka kanparla kularri Miirikiji miyi-wanawana? ⁴² Nganimparlu yungurnalu wita-mipa miyiji ngarni. Miirilpa nyinaja ngampurra yimiki purdanyanjaku. Kujaju ngurru. Kularnarla wangka miyiki purranjaku nyuntu-kurlurluju.”

11

Jijajirli-jana pinarri-manu nyanungu-nyangu kurdungurlu-patu yungulurla nyarra wangka Kaatuku

Matthew 6.9-13, 7.7-11

¹ Ngaka-pardu-kari, Jijajilparla wangkaja Kaatuku. Kuja wangkanjaku lawa-jarrija, jintangku nyanungu-nyangu kurdungurlurlu yaninjarla payurnu, “Warlalja-Wiri, wita yirnanjaku payirni. Jaanurlu-jana pinarri-manu nyanungu-nyangu kurdungurlu-patu yungulurla nyarra wangkami Kaatuku. Pina-mani mayi kajikanpa-nganpa nganimpaju nyanunguku wangkanjakuju?”

² Jijaji-jana wangkaja, “Kajinkilirla Kaatuku wangka, kujanyalurla wangkaya:

‘Wapirra, milki-yirraka-nyanu nganimpa-kurra yungurnangkulu milya-pinyilki nyuntuju junga-nyayirni!

Wapirra, kutu-jarriya-nganpa yungunpa-nganpa Warlalja-Wiri nyinami nganimpakuju.

³ Wapirra, payirni karnangkulu miyiki yungurnangkulu marlaja ngarni parra-kari parra-karirli.

⁴ Wapirra, yangka kuja kalu-nganpa yapa ngalya-kari majungka-jarri jurnta, ngulakuju karnalu-jana yawuru-jarrimi kunka-maninjawangu. Kuja-jangkaju payirni karnangkulu nyuntu yungunpa-nganpa yawuru-jarrimi kuja karnangkulu majungka-jarrimi jurnta.

Wapirra, kajikarnalu karlirr-yani nyuntu-kujaku. Kuja-kujakuju, muurl-mardaka-nganpa!

Kujanyalurla wangkaya Kaatukuju.”

⁵⁻⁶ Ngula-jangkaju, Jijaji-jana wangkaja nyanungu-nyangu kurdungurlu-patuku, “Ngaju yungurna-nyarra wangkami yimi wita Kaatu-kurlu kuja kajana Kaatu jama nyinami ngalipaku. Nyurru-wiyi kala wati jinta nyinaja miyi-wangu nyanungu-nyangu yuwarlirla.

Kulkurru-kari wati jinta-kari yanurnu nyanungu-nyangu yuwarli-kirra yarnunju-nyayirni. Yinya wati jinta-kari yangka kamparru-warnu, ngulajulpa miyi-wangu nyinaja yinjakuju. Yanu nyanunguku papardi-nyanu-kurlangu-kurra yuwarli-kirra, manurla purlaja, 'Yuwa, papardi, yakarra-pardiya! Yungkaju miyi yungunarla yinyi ngajuku warlaljaku. Yanurnu wurna-jangka, manu kula karna miyi mardarni yinjaku nyanunguku.'

⁷ "Ngularla papardi-nyanu purlaja kukurnu-nyanukuju, 'Yampiyanpanpa! Jardalku karnalu ngunami nyampurla kaninjarni. Kulaparna yakarra-pardiyarla, manu kulalparnangu miyiji yungkarla!'

⁸ "Ngula yarda payurnu kukurnu-nyanurluju, 'Yuwa, ngajurna nyuntuku kukurnu-nyanu, yungkaju miyi!'

"Papardi-nyanuju wilji-jikilpa ngunaja yinja-wangu. Kukurnu-nyanuju karrija-jukulpa manu payurnu-jukulpa. Ngaka-karilki yakarra-pardija kurnta-jarrinjarla, manurla yungu miyiji yungurla kanyi nyanungu-nyangu warlaljaku. Kuja-juku yimiji. Kala yungurna-nyarra payirni nyurrurla. Nyarrpa kankulu manngu-nyanyi? Kaatuju kuja-piyanya mayi-ka nyina papardi-nyanu-piya? Lawa, kula Kaatuju kuja-piya!

⁹⁻¹⁰ "Yuwayi, nganangu-puka kaji warrarda payirni niyarningkijarraku, ngulaju kapurla marlaja mani. Manu nganangu-puka kajirla warrarda wapal-nyanyi, ngulaju kapu palka-mani. Manu nganangu-puka kajirla warrarda tarlarlkarra-pakarni, kapurla tuwaju marlaja lakarn-mani Kaatu-kurlangu-kurra yungu yukamirra. Kujarlaju, kajinkilirla Kaatuku wangkami, warrarda payikalu niyarningkijarraku, kapu-nyarra yinyi. Warrarda wapal-nyangkalurla, kapu-nyanu milki-yirrarni nyurrurla-kurra. Warrarda tarlarlkarra-pakakalurla, kapu-nyarra lakarn-mani tuwa yungunkulu yukamirra. ¹¹ Nyarrpa-jarrinpa kajingki nyuntu-nyangurlu ngalapi-nyanurlu payirninjanirni yawukuju kuyukuju ngarninjaku? Warna kulu-parnta mayi yungunparla yinyi? Lawa! Yungunparla yawu kuyu ngurrju yinyi ngarninjaku. ¹² Nyarrpa-jarrinpa kajingki payirninjinirni ngipiriki ngarninjaku? Yinyi mayinparla karlangu-jarra-parnta? Lawa! Yungunparla ngipiri yinyi ngarninjaku. ¹³ Nyurrurla yapa-patu kula kankulu ngurrju nyina Kaatu-piya. Kala yinyi-jiki kankulu-jana nyurrurla-nyangu kurdukurdukuju niyarningkijarra. Kaatuju-ka nyina jama-juku nyurrurla-piya-wangu. Kajinkili payirni niyarningkijarra ngurrju, ngula-jangka nguru-nyayirni-wangurlarlalu kapu-nyarra yinyi Pirlirra nyanungu-nyangulku."

Juwu-paturlu wiriwirirli, Juju Ngawu pajurnulu Jijajiji yirdiji Pirljipu nganta

Matthew 12.22-30, Mark 3.20-27

¹⁴ Ngaka-pardu-kari, watijilpa nyurnu nyinaja. Nyampurlu watingkilpa palkangka juju pirlirra mardarnu, manu ngula-jangkanyalpa wangkanja-wangu nyinaja. Jijajirli yinya wati parlpuru-manu ngula yungu kulpari wangkamilki. ¹⁵ Kujalu yapangu nyangu nyampu wati, kuja Jijajirli parlpuru-manu, ngulakujulurla marlaja paa-karrija. Ngalya-karjili-nyanu wangkaja, "Jijajiji-ka nyinami Juju Ngawu-kurlu yirdi-kirli Pirljipu-kurlu kaninjarni palkangka-kurluju. Pirljipu yangka Juju Ngawu ngulaju kajana juju-kari juju-kariki nyinami wiri-jarlalu.

Pirljipurlu karla kurru-pinyi yartarnarri Jijajiki. Kuja-jangkarlunga kajana Jijajirli jurnta yilyami juju-patu-karilki yapakuju.”

¹⁶ Panu-karirlilpalu puta yimirr-yungu Jijaji. Wangkajalurla, “Milki-yirraka-nganpa Kaatu-kurlangu yartarnarri yangka kuja ngantangku yungu nguru-nyayirni-wangurlarlu. Kajinpa-nganpa milki-yirrarni, ngulaju kapurnangkulu milya-pinyi nyuntujunparla Kaatuku warlalja.”

¹⁷⁻¹⁸ Jijajirli-jana milya-pungu yalumpu kujalpalu nyarrpa manngu-nyangu, ngulaku-jana wangkaja, “Nyurrurlarlu kankulu warntarla manngu-nyanyi! Yungurna-nyarra wita-wiyi wangkami. Ngurrara-jintarlu kajilpalu-nyanu yapangku warrarda pakakarla, kulalpalu ngulaju turnulku jintangkalku warrarda nyinakarla, ngulaju kajikalumu muku lawa-jarrimilki. Manu kajilpalu-nyanu kirda-nyanurlu, ngati-nyanurlu, papardi-nyanurlu, manu ngawurru-nyanurlu warrarda pakakarla nyanungu-paturlu warlaljarlu, yalumpu-paturlungu kulalpalu nyinakarla turnu-juku jintangka-juku, ngulaju kajikalumu muku lawa-jarrimi-yijala. Kuja-piyarlu-yijala kulalpa-jana Juju Ngawungku Pirljipurluju juju-kari juju-kari jurnta yilyayarla yapakuju, lawa. Kajilpa-jana jurnta yilyayarla, ngulaju kajika rampaku-jarrinjarla lawa-jarrimilki nyanungurlangu-juku. ¹⁹⁻²⁰ Nyurrurlarlu kankujulu manngu-nyanyi ngulangku nganta kaju Pirljipurlu yinyi nganta ngajuku yartarnarri yapaku parlpuru-maninjaku. Kala kajilpa junga ngunakarla, ngula-jangka nganangkulku-jana yartarnarriji yungu nyurrurla-nyangukuju kurdungurlu-patukuju ngula-kurlurlu yungulu-jana juju pirlirrrpa-wati yapaku jurnta yilyami? Juju Ngawungku kula kajana yartarnarriji yinyi. Kaaturlu kajana yinyi yartarnarriji. Kujarlaju kapulu-nyarra warntarla-pajirni. Kaaturlu Jintangku kaju yartarnarri yinyi ngajukuju yungurna-jana juju jurnta yilyami yapaku. Kujarlanya yungulpankulu milya-pungkarla jalanguju Kaatu-ka Warlalja-Wiri nyina nyiyarningkijarra nyampurla walyangka.”

²¹ Ngula-jangka, Jijajirli-jana yimi wita yimi-ngarrurnu Juju Ngawu-yijala, wangkaja-jana, “Juju Ngawu ngulaju wati pirrjirdi-piya kuja-ka nyiyarningkijarra mardarni kaninjarni yuwarlirla. Kajilpa watingki mardakarla panu nyiyarningkijarra, kajika warrawarra-kanyi yuwarlirla kaninjarni wiji-kijakuju. Kajika yuwarlirla karrimi kurdijikirli manu kurlarda-kurlu, kajikalumu purungku mani nyiyarningkijarra. Kajilpa kuja-piyarlu mardakarla, kulalpalu purungkuju mantarla. ²² Kala ngaka-kari kajilpa wati jinta-karilki yantarlarlarni pirrjirdi-nyayirni. Nyarrpa-jarri kajikarla yinyaku watiki kajilparla jurnta mani nyiyarningkijarra nyanunguku? Kajika pinyi yinyaju wati, manu kajikarla puntarni kurdiji manu kurlarda nyanunguku. Kurlarda-wangukuju kajikarla jurnta mani nyiyarningkijarra, manu kajika-jana yinyi yapa panu-kariki. Kuja-juku yimiji. Ngula-piya-yijala ngaju karna pirrjirdi-nyayirnilki nyina Juju Ngawu-piya-wangu!”

²³ Ngula-jangkaju, Jijaji-jana wangkaja, “Ngana-puka ngula-ka nyina ngaju-wangu, ngulaju kaju ngajuku jangkardu nyinami. Manu nganangku-puka ngula kajana yapa ngaju-kurra-maninja-wangurlu mardarni, kujarlaju kaju ngajukuju yapa panuju jurnta mardarni.”

*Jijaji wangkaja-jana yapakuju juju pirlirrrpa panu-kurlu
Matthew 12.43-45*

²⁴ Jijaji wangkaja, “Kuja-ka juju pirlirra wilypi-pardimi yapa-jangka, yalumpu yapa ngulaju yuwarli-piya ngula-ka yapa-wangu lawa karrimi. Ngula juju pirlirra-ka wurna warru yani manangkarrawana ngapa-wangu-wana, warru nyanyi karla ngurraku ngurrjuku yungu nyinami ngulangka. Kala ngurra ngurrju-wangurla, ngulaju kanyanu wangkama kuja, ‘Kulpari yani mardarna yapa-kurra yangka-kurra kujalparna nyinaja kamparru-wiyi. Kula-ka nganalku nyinami yapangka yinyarlaju kaninjarniji.’ ²⁵ Junga, yinya pirlirra-ka kulpari yani yangka-kurra yapa-kurra, manu karla rdipimi yapaku yuwarli ngurrju-piyaku kuja-ka marlajarra karrimi nyiyarningkijarrakurlu jungarni-maninja-warnu-kurlu. ²⁶ Ngula-jangka-ka yangka juju pirlirra yani, manu kajana nyanungurlu yada kanyirni pirlirra wirli-pala-karilki, ngulaju juju-patu-nyayirnilki. Ngula-jangka, panu juju pirlirra kalu yani, manu kalu yukami nyinanjaku palkangka yapangka yinyarla. Ngula-jangka, yapa yangka juju pirlirra-watikirli, ngulaju nyanunguju ngawu-nyayirnilki.”

²⁷ Kujalpa-jana Jijajirli yimi-ngarrurnu yinya juju pirlirra, ngula-jangka karntarla wangkaja, “Nyuntukupalangu ngati-nyanu karla marlaja nyina wardinyi-nyayirni Kaatuku! Nyuntungku mardarna, manu ngurrjungku wiri-manu!”

²⁸ Jijajirla wangkaja karntaku, “Junga marda kujaju. Kala nganangu-puka kaji Kaatu-kurlangu yimi purda-nyanyi yirriyirri, ngulaju kapurla marlaja nyina wardinyi-nyayirni-yijala!”

Jijajirli-jana wurra-manu Juwu-patu wiriwiri yartarnarriki milki-yirrarinjaku

Matthew 12.38-42, Mark 8.11-13

²⁹⁻³⁰ Panulpalurla yapa turnu-jarrija Jijajiki, manu wangkaja-jana, “Yapa ngula kalu nyinami jalangu, ngulajulu ngurrju-nyayirni-wangu! Manu nyurrurlarlangurlu, kula kankulu Kaatu purami yijardurlu! Nyurrurlarlunkujulu payurnu yungurna-nyarra nyiyarlangu Kaatu-kurlangu milki-yirrarni yartarnarri, kujakujurna lawanya ngampurra-wangu! Nganayi-mipa kapurna-nyarra ngajulurluju milki-yirrarni Kaatu-kurlangu ngulaju yimi Juuna-kurlu jarukungarduyu-kurlu. Manngu-nyanyi mayi kankulu yinya yimi? Juunajulpa nyinaja Kaatuku jarukungarduyu. Wangkaja-jana yapaku yungulurla pina-yani Kaatuku. Ngajujurna Yapa-nyayirni-wangu Kaatu-kurlangu. Jalanguju ngajujurna Juuna-piya. Ngaju karna-nyarra wangka nyurrurlaku yungunkulu pina-yani Kaatu-kurra.

³¹⁻³² “Wita-karilkirna-nyarra wangka jarukungarduyu-kurlu Juuna-kurlu. Nyurru-wiyi, Ninupu-wardingkirli yapangu, purda-nyangulu Juuna ngulalpa-jana yimi-ngarrurnu Kaatu-kurlu, ngulajulu nyiyarningkijarra ngawuju yampijalku. Ngaka nguru-nyayirni-wangu Kaatu-kurlangurla kaji-jana miimii-nyanyi panu yapa kuja kalu nyina ngurrju-japa manu ngawu-japa, yapa panu kirri Ninupu-wardingki kapulu karrimi, ngularrarlul kapulu-nyarra ngawu-pajirni. Kala jalanguju, yimi ngaju-nyangu ngulaju wiri-jiki yinyaku nyurru-warnuku yimiki Juuna-kurluku. Kujakuju nyurrurlajulpankulu nyinayarla yinya yapa-patu Ninupu-wardingki-patu-piya. Nyurrurlarlulpankujulu purda-nyangkarla ngaju-nyangu yimi.

“Ngula-jangkaju, ngajulu yungurna-nyarra yimi wita yimi-ngarrirni karnta wiri-kirli ngulalpa nyurru-wiyi nyinaja nguru-karirla yird-inkaju Jiiparla. Nyurru-wiyi, mardukuja nyampujulpa wurna yanu kurlirra-jangka wurnturu-nyayirni ngurrara nyanungu-nyangu-jangka nyampu-kurra ngurrara kingi Julumunu-kurlangu-kurra. Nyanungurlu karntangu purda-nyangu kingi Julumunu rdirrinyapa-nyayirni pinangkalpa nganta. Ngaka nguru-nyayirni-wangu Kaatu-kurlangurla kaji-jana Kaaturlu miimii-nyanyi panu yapa kuja kalu nyina ngurrju-japa manu ngawu-japa, wiri-nyayirni mardukuja kapu karrimi, ngulangku kapu-nyarra ngawu-pajirni. Kala jalangu, yimi ngaju-nyangu ngulaju wiri-jiki yinyaku nyurru-warnuku yimiki Julumunu-kurluku. Kujakuju nyurrurlajulpankulu nyinayarla karnta yinya Jiipawardingki-piya. Nyurrurlarlulpankujulu purda-nyangkarla ngaju-nyangu yimi.”

*Jijaji-kirlangu yimi-nyayirni-wangu jukurrpa jarra-kurlu
Matthew 5.15, 6.22-23, Mark 4.21*

³³ Ngaka-kari Jijaji-jana wangkaja yapa-patuku, “Jarra, kuja kankulu rdulinyi mungangka, kulalpa nganangku-puka wuruly-yirrakarla kanunjumparra parrajarlaju manu pangkingkaju ngunanjakurlangurlaju, lawa. Yarlungka-ka yirrarni yapaku yungulu nyanyi.³⁴ Ngalipa-nyangu milpa, ngulaju jarra-piya. Kajilparlipa warru wapayarla mungangka jarra-wangu, ngulaju kulalparlipa nyarrparlu nyangkarla nyiyarlangu, manu kajikarlipa marda wantimi. Kuja-piyayijala, kajilparlipa milpa ngurrju nyinayarla, kajikarlipa nyiyarningkijarra nyanyi warrajarlu. Kala kajilparlipa milpa maju nyinayarla, kulalparlipa nyarrparlu nyiyarlangu nyangkarla, lawa. Kajikarlipa marda nyina pampa-piya nyanja-wangu.³⁵ Yimi ngaju-nyangu ngulaju jarra-piya. Kuja kankujulu jungangu purda-nyanyi ngaju wangkanjakurra, ngulaju kankulu nyinami ngurrju-juku. Kajilpaju yapangu nganangku-puka jamulu purda-nyangkarla ngaju, ngulaju kajika nyinami pampa-piya nyanja-wangu. Kuja-kujakujulu jungangu purda-nyangka!³⁶ Mungangka kajili yapangu jarra mardarni, ngulaju ngurrju. Ngulaju kalu nyiyarningkijarra nyanyi warrajarlu mungangkajuku. Kuja-piyanya, kajinkilirla jungarni nyina Kaatuku, kapunkulu nyiyarningkijarra milya-pinyi Kaatu-kurlangu-kurlu!”

*Jijajirli-jana Juwu-patu wiriwiri punku-pajurnu
Matthew 23.1-36, Mark 12.38-40, Luke 20.45-47*

³⁷ Kujalpa-jana Jijaji wangkaja yapa-patuku, wati Parajirla yanurnu manu wangkajarla, “Yantarni ngaju-kurlu ngaju-nyangu yuwarlikirra yungurlu miyi ngarni.” Junga-juku, Jijajirla jirrnanja yanu nyanunguku yuwarli nyanungu-nyangu-kurra.³⁸ Wati Parajirlirla kangurnu miyi ngarninjaku ngula Jijajirli ngarnu. Kula-nyanu rdaka parljurnu. Ngularla wati wangkaja Jijajiki, “Rdakanpa-nyanu parljika ngarninjakungarntirli!”

³⁹ Jijajirla wangkaja, “Ngulaju ngula-juku. Nyurrurlarlu Parajipaturlu, ngarninjakungarntirli kankulu parljirni kartakuju manu jampitaju ngapa-kurlurlu, kala yampimi kankulu-nyanu kaninjarni-puranjiji parljirninja-wangurlu. Kula kankulu-jana yulka yangka

yapa kuja kalu nyina tala-wangu, lawa. Nyurrurla kankulu-jana nyurunyuru-jarri, manu kankulu-jana jurnta mardarni purlurl-parlu. ⁴⁰ Nyurrurlaju wangamarra-wati. Kaaturlu-nyarra ngurrju-manu yungunkulu-nyanu kaninjarnirlangu kirlka-mani jungarni nyinanjakuju. ⁴¹ Nyanungu-ka ngampurrrpa nyina yungunkulu-jana warrawarra-kanyi jungangu yapa marlajarra-patu. Kujakunya-ka Kaatuju ngampurrrpa nyina. Yungkalu-jana miyi kuja kankulu mardarni. Kajinkili-jana yinyi, kapunkulu Mujuju-kurlangu kuruwarri jungangu purami.

⁴² “Nyurrurla Paraji-patu, mari-jarri karna-nyarra, kapu-nyarra maju-mani Kaaturlu! Yirriyirrirli kankulu purami kuruwarri Mujuju-kurlangu mangarri-kirli. Kuja kankulu mangarri-pardu* wiri-mani kaatinirla, ngulaju kankulurla yinyi Kaatuku wita-kari wita-kari. Ngurrju kujaju! Kala panu-kari kuruwarri Kaatu-kurlangu tarrukun-nyayirni, ngulajunkulu yampija puranja-wangurlu. Kula kankulu-jana jungarni nyina yapa-kariki, kula kankulurla junga yulkayarla Kaatukuju, lawa!”

⁴³ “Nyurrurla Paraji-patu, mari-jarri karna-nyarra, kapu-nyarra maju-mani Kaaturluju! Kajinkili yani jaaji-kirra nyurrurla-nyangukurra, ngulaju kankulu warrarda milarninjarla mani ngurrju-nyayirni nyinanja-kurlanguju. Kuja kankulu kuyu manu mangarri-kirlangukurra yani payi-maninja-kurlangukurra, ngula-puruju kankulu ngampurrrpa nyina yapa-kariki yungulu-nyarra parntarrinjini nyurrurlaku manu yungulu-nyarra pinangkalpa-pajirni. ⁴⁴ Mari-jarri karna-nyarra, kapu-nyarra maju-mani Kaaturluju! Nyurrurlajunkulu nyurnu-patupiya ngula kalu milyingka nguna. Yapa marda kulalpalu pina nyinayarla yinyaku milyiki, kajikalun-nyanu waparlku wapami kankarlumparra kula-nganta lawangkakuju. Kuja-piyanya, kula-ngantankulu ngurrju, kala majunkulu kaninjarniji.”

⁴⁵ Ngula-jangkaju, Juwu luwiya wangkajarla Jijajiki, “Tiija, kujapiyaju nyuntulurlu kanpa-nganpa punku-pajirni, nyiyaku kanpa-nganpa maju wangkami nganparlangu-kurlu?”

⁴⁶ Jijajirla wangkaja, “Mari-jarri karna-nyarra nyurrurlaku luwiya-patukuju, kapu-nyarra maju-mani Kaaturluju! Nyurrurlarlu kankulu-jana yapa-patuku yimi-ngarrirni Mujuju-kurlangu kuruwarri warntarla-karirli. Nyurrurlarlu kankulu-jana warla-pajirni jungarni puranja-kujaku. Kula kankulu-jana ngurrju nyina nyanungurraku. Kujarlanya kulalpalu purayarla jungangukuju.

⁴⁷⁻⁴⁸ “Mari-jarri karna-nyarra, kapu-nyarra maju-mani Kaaturluju! Nyurru-wiyi, nyurrurlakupalangu-paturlu yupa-paturlu kulalu-jana purda-nyangu Kaatukungarduyu-patu, pungulpalu-jana. Jalan-gurlu nyurrurlarluju, milyingka yirrarni kankulu-jana yungkurnuwati yinya Kaatukungarduyu-patu pirnkingka ngurrju-nyayirnila. Kula kankulu purami yimi kujalu yirrarna Kaatukungarduyupaturlu. Nyurrurlarluju kankulu manngu-nyanyi warntarlarlu nyurrurlakupalangu-paturlu yupa-patu-piyarlu. ⁴⁹ Nyampu yimi ngulaju jurrku-yijala kuja Kaatu nyurru-wiyi wangkaja Pina-nyayirni, ‘Kapurna-jana yilyami ngaju-nyangu jarukungarduyu-patu manu jarukurlu-patu yungulu-jana yapaku wangkami ngaju-kurlu. Kala

* 11:42 spices

lawa. Kulalu-jana purda-nyanyi. Kapulu-jana murrumurru-mani manu pinyi.’ Kujanya Kaatuju wangkaja nyurru-wiyi Payipulurlaju. ⁵⁰⁻⁵¹ Nyurrurlakupalangu-paturlu yupa-paturlu kalalu-jana muku pungu Kaatu-kurlangu jaru-kurlu-patu nyurru-wiyi yangka kuja Kaaturlu ngurrju-manu nyiyarningkijarra walyangka manu yalkirirla. Kayinirli pungu Yapulu, manu nyurrurlakupalangu-paturlu yupa-paturlulu pungu Jikaraya nyurru-wiyi Yuwarli Maralypirla Kaatukurlangurla. Kujarlanya kapu-nyarra Kaaturluju nyurrurlaju panujuku ngawungawu-watiji maju-mani yangka ngula kankulu nyinami jalangurlangu nyurru-warnu-patu-piya.

⁵² “Mari-jarri karna-nyarra nyurrurlaku luwiya-patukuju, kapu-nyarra maju-mani Kaaturluju! Yapa yungu ngantalu pina-jarriyarla Kaatu-kurlu. Kala nyurrurlarlalu kankulu-jana warla-pajirni. Nyurrurla kula kankulu milya-pinyi-nyayirni Kaatuju, manu kankulu-jana yapa panu-kari warla-pajirni milya-pinja-kujaku-yijala!”

⁵³⁻⁵⁴ Ngula-jangka, Jijajiji yanulku yinya-ngurlu ngurra-ngurluju. Parra-kari parra-kari kalalurla luwiya-wati manu Paraji-patu warrarda yanurnu, manu kalalu wiljiwilji-manu warrarda. Kalalu payurnu warrarda nyiyarningkijarra yimirr-yirrarninjaku nyanunguku. Kaji-jana nyarrpa wangkayarla maju, kapulu puuly-mardarninjarla pungkarla.

12

Jijaji-jana wangkaja nyanungu-nyangu kurdungurlu-patuku yungulu yirriyirri wangka

¹ Ngaka-kari, yapa panulpalurla yaninjarla turnu-jarrija Jijajiki marda 2,000-pala marda 3,000-pala marda panu-nyayirni yapa-patu. Panu-nyayirnilpalurla turnu-jarrija kujalpalu-nyanu wirliya katurnu. Jijaji-jana wangkaja nyanungu-nyangu kurdungurlu-patuku, “Wurrturulu-jana jurnta karriya ngulaku Paraji-patuku, punku kalu nyina milkarranji-patu. Jaru nyanungu-nyanguju-jana ngulaju jirdi-piya mangarri tarltu-maninja-kurlangu-piya. Panu-puru kalu-jana yapaku ngurrju wangkami, kala manngu-nyanyi kalu punku nginyinginyirlaju. Kajinkili-jana purda-nyanyi, ngulaju kapunkulu punku nyina nyanungurra-piya. ² Kulalpa-nyanu nganangku nyiyarlangu wuruly-mardakarla Kaatu-kujaku, lawa. Kapu jungangku palka-maninjarla nyanyi. ³ Kala nyurrurla, yirriyirri-jarriyalu kajinkili wangkami. Kajinkili nyarrpa wuruly-wangka mungangka, Kaaturlu kapu-nyarra yimi purda-nyanyi parrangkarlu. Manu kajinkili-nyanu jaalya-wangkami, Kaaturlu kapu-jana yimi-ngarrirni yaliji ngalya-karikilki.”

Lani-jarriyalurla Kaatu-mipaku

Matthew 10.28-31

⁴ Jijaji-jana wangkaja nyanungu-nyangu kurdungurlu-patuku, “Kulalu-jana lani-jarriya yapa-patukuju kajili-nyarra jangkardu yanirni pinjaku nyurrurlaku. Kajikalu-nyarra palka-mipa pinyi. Kala kulalpalu-nyarra kijikarla warlu wiri-kirra. ⁵ Kaatu-miparlu kajika-nyarra palka manu pirlirra kijirni yali warlu wiri-kirraju. Ngula-kujakunyalpankulurla lani-jarriyarla jintaku nyanungu-kujaku Kaatuku.

⁶ “Jurlpu witawitaju kuja kankulu-jana mani japungkaju talangku witangku, ngulaju Kaaturlu-juku kajana ngularraju muku milya-pinyi. Warrarda kajana manngu-nyanyi tarnnganguku-juku wajawajamaninja-wangurlu. ⁷ Kaatu kanyarra yulkami-nyayirni nyurrurlakuju jurlpu-piya-wanguku. Milya-pinyi kanyarra nyajangu kankulu marnilpa mardarni jurrungkaju. Kulangku jintarlangu wajawajamani. Kapu-nyarra tarnnga-juku mardarni. Ngula-warnunya kulalu lani-jarriya yapa-kari-kijaku kajili-nyarra marda yapa jangkardu yanirni pinjaku nyurrurlaku.”

Yapa-kariki yungulparlipa-jana yimi-ngarrikarla kuja karlipa pura Jijaji Kiraji

Matthew 10.32-33, 12.32, 10.19-20

⁸ Jijaji-jana wangkaja nyanungu-nyangu kurdungurlu-patuku, “Ngajujurna Yapa-nyayirni-wangu Kaatu-kurlangu. Nganangku-puka kuja kanyanu ngarrirni kurdungurlu ngaju-nyangu warrajarlu, ngakaju kajirna ngaju nyina ngajukupalangu-kurlangurla Kirdana-kurlangurla, kapurna-jana wangka marramarraku nyanungu-nyanguku, ‘Nyampurlu yapangkulpaju warrarda puraja ngajuju yijardurlu.’ ⁹ Jalangu, yapangku ngalya-karirli kalu-nyanu ngurrapajirni ngajukuju. Ngaka-pardu-karirli kajirna ngajulu nyina Kirdana-kurlangurla, kapurnarla kuja wangka, ‘Ngajulurlu kula karna-jana milya-pinyi nyampurraju yapa.’ Marramarrarluju kapujulu nyanyi kajirna-jana juwa-kijirni.

¹⁰ “Nganangku-puka kajilpaju punku-pajikarla ngaju yangka Kaatu-kurlangu Yapa-nyayirni-wangu, ngula-jangkaju Kaatu kapurla yawuru-jarrimi-jiki yalala-yirrarninja-warnukuju. Kala nganangku-puka kajilpa punku-pajikarla Pirlirra Kaatu-kurlanguju, ngulakuju Kaaturluju kapu-nyanurla kunka-mani ngaka.

¹¹⁻¹² “Yangka kajili-nyarra jangkardurnu yani kanjaku nyurrurlaku yungulu-nyarra kanyi kuwurtu-kurra Juwu-kurlangu-kurra manu marda Juwu-wangu-kurlangu-kurra, ngulaju mirrmirr-karrinja-wangulu karriya wangkanjakungarntiji. Kulankulu-jana nyurrurla-nyangu jaru wangkami, kala Kaatu-kurlangu. Kapu-nyarra yinyi wangkanjakungarntiki, kapunkulurla marlaja wangkami lani-wangu Pirlirrpaku Kaatu-kurlanguku.”

Jijaji-kirlangu yimi-nyayirni-wangu jukurra wati-kirli warungka-kurlu kujalpa jurnarra nyiyarningkijarrakungarduyu nyinaja

¹³ Jijajilpa-jana wangkaja yapa-patuku, ngularla jinta yaninjarla wangkaja, “Tiija, ngajujurna yapunta-jarrija, manu ngaju-nyangu papardirli muku manu yampinyi. Ngarrika ngajuku papardi yunguju ngalya-kari yinyi.”

¹⁴ Jijajirli yalu-manu wati, “Yampiyaju! Kulaju nganangku wiriji yirrarnu nyuntu-jarrakuju papardirlangukuju. Kulalparnarla nyarrpaku wangkayarla ngajuju.” ¹⁵ Ngula-jangka, Jijaji-jana wangkaja yapa-patuku, “Nyurrurla, purlurlpa-wangulu nyinaya nyiyarningkijarrakuju! Manngu-nyanyi mayi kankulu yapangku kuja-ka mardarni nyiyarningkijarra, kuja-wanawanaju kapu mayi Kaaturlu muurimardarni? Lawa, kujaju junga-wangu!”

¹⁶ Jijaji-jana wangkaja yimi-nyayirni-wangu jukurra, “Nyurru-wiyi kala wati nyinaja nyiyarningkijarra-kurlu. Kala nguru wiri mardarnu miyi panu-kurlu. Kala miyi-watiji yirrarnu yuwarli-watirla tarnnga-juku yungu ngaka ngarni. ¹⁷ Kala yirrarnu warrarda miyiji. Ngula-jangka wangkaja-nyanu, ‘Nyarrpararlarna yirrarni nyampurraju miyi-wati? Nyarra-jarrimirna? ¹⁸ Marda kapurna-jana yalyi-mani nyampurra yuwarli witawita kuja-ka miyi-wati ngunami. Manu kapurna-jana yuwarli wiri-patu ngantirni yungurna miyi-wati yirrarni kaninjarni manu nyiyarningkijarra jurnarrparlangu. Kujanya kapurna yirrarni.’ ¹⁹ Ngula-jangka, yinya wati wangkaja-nyanu kuja, ‘Ngurrjulku nyiyarningkijarraju ngajukuju jalanguju! Mardarni karna ngurrju-wati nyiyarningkijarra manu miyi-wati panu-nyayirni ngarninjaku tarnnga-nyayirni. Marda kajikarna warrkiki lawa-jarrimi. Kajikarna marda miyi manu pama ngarni yungurna wardinyi nyinami.’ ²⁰ Ngula-jangka, Kaaturla wangkaja yinya watiki, ‘Nyuntujunpa purlurlpa! Jalangu mungangka, nyuntuju kapunpa palimi, manu kapunpa wajawaja-mani nyiyarningkijarra kujalpanpanyanu nyuntulurlu mardarnu purlurlparlu. Kapu-nyanu yapa jintakarirli mani nyiyarningkijarra nyuntu-nyanguju.’ Ngula-juku yimiji.”

²¹ Ngula-jangka, Jijaji-jana wangkaja yapa-patuku, “Yinya wati nyiyarningkijarrakungarduyu kala yinja-wangu nyinaja yapa panukuju-juku. Kaji-jana yungkarla nyiyarningkijarra yapa panuku, ngulaju Kaatuju kapurla wardinyi-jarriyarla nyanungukuju. Nganangku-puka kaji-nyanu mardarni nyiyarningkijarra nyanunguku yapa ngalya-kari yinja-wangurlu, ngulaju Kaaturlu kapu tarnnga-kurra pinyi.”

Jijajirli-jana pinarri-manu yungulu nyinami jata-nyanja-wangu nyiyarningkijarraku

Matthew 6.25-34

²²⁻²³ Wangkaja-jana kurdungurlu-patuku, “Kajinkilirla Kaatuku nyinami, ngulangukuju yungu-nyarra muurlparlu warrawarra-kanyi. Nyurrurla kankulurla Kaatu-mipaku warlalja nyinami nyanunguku-juku. Kula-nyarra wajawaja-maninjarla kijirni. Kapu-nyarra kutu warrawarra-kanyi. Kujarlaju, yungunkulu jata-nyanja-wangu nyinami miyiki ngarninjaku manu jurnarrpaku yukanja-wangu. ²⁴ Manngunyangkalu-jana kaarnkaju. Ngurlu kula kalu yirrarni walyangka kaarnkangukuju miyi wiri-maninjaku, lawa. Kula kalu warru turnu-maninjarla kanyirni ngurra-kurra ngaka-kariki ngarninjaku, lawa. Kaaturlu ngari kajana warrawarra-kanyi kuja-kurra-juku, kula kalu jata-nyanjarla payirni miyikipurdaru. Kala nyurrurlakuju, Kaatu kanyarra yulkami jurpupiya-wanguku yapakuju. Ngula-warnuju, jata-nyanja-wangulu nyinaka miyikiji. ²⁵ Jata-nyanjarlu kulalpanyanu nganangku wankaru mardakarla ngari jintaku parraku, lawa. ²⁶ Kala Kaatu-miparlu kanyarra wankaruju mardarni yungunkulurla marlaja nyinami tarnngaju. Kuja-jangkanyalu nyinaya miyiki manu jurnarrpaku jata-nyanja-wangu!

²⁷ “Jurnarrpaku jata-nyanja-wangulu nyinaka! Nyangkalu-jana jinjirli-wati. Nganangku kajana warrawarra-kanjarla wiri-mani? Kula

kalu warrki-jarri yapa-piya, lawa. Manu kula kalu-nyanu jurnarrpa ngurrju-mani. Ngula-puruju ngurrju-juku kalu nyina jinjirla-watiji. Ngaju karna-nyarra junga wangkami: Yangka wati kingi Julu-munu ngulalpa nyurru-wiyi nyinaja tala-kurlu panu-jarlu-kurlu manu jurnarrpa-kurlu ngurrju-nyayirni-kirli, nyanungu-nyangu jurnarrpa kulalpa ngurrju-nyayirni mardarnu jinjirla-piya, lawa. ²⁸ Kaaturlu kajana warrawarra-kanjarla wiri-mani jinjirla-wati ngurrju-nyayirni kujaju. Manu marna kajana wiri-mani kirrirdi-nyayirni. Ngulaju kula kalu tarnnga-nyayirni pardimi, lawa. Wita-mipaku kalu pardimi. Ngula-jangkaju, linji-jarri kalu. Ngula-jangkaju, yapangku kalu-jana kijirni warlu-kurra kaji marna linji-jarri. Nyiya-jangka kankulurla Kaatuku kapuru nyina? Marda kankulu manngu-nyanyi kula-nyarra jurnarrpa yini yukanjaku, kapu-nyarra jurnta mardarni? Ngulaju junga-wangu! Kuja kajana warrawarra-kanyi jinjirlaju, ngula-piyarluyijala kapu-nyarra warrawarra-kanyi Kaaturluju.

²⁹⁻³¹ “Nyurrurla marda kankulu miyi-wangu manu ngapa-wangu nyina. Ngulaju ngula-juku! Kaaturlu kanyarra warrawarra-kanyi-jiki. Yapa-paturlu nyampurla ngurungka kalu warrarda jata-nyanyi miyi manu ngapa ngarninjaku. Yalumpurra-piya-wangulu nyinaya! Kaatu kanyarra Warlalja-Wiri nyina nyurrurla yapaku. Kuja-jangkanya, jatanyanja-wangulu nyinaka miyiki manu ngapaku! Manngu-nyangkalu yungunkulurla jungarni nyina nyanunguku. Ngula-jangka kapu-nyarra yini miyi manu ngapa ngarninjaku.”

Kapurlipa rdanjarr-mardarni nyiyarningkijarra jurnarrpa Kaatukurlangurla nguru-nyayirni-wangurla

Matthew 6.19-21

³² Ngula-jangka, Jijaji-jana wangkaja nyanungu-nyangu kurdungurlu-patuku, “Nyurrurla kankulu jiyipi-piya nyina kuja karna-nyarra warrawarra-kanyi. Kaaturlu yungu-nyarra Warlalja-Wirilki nyina nyurrurlakuju. Lani-wangulu nyinaya! ³³⁻³⁴ Nyarrpararlankulu rdanjarr-mardarni nyiyarningkijarraju jurnarrpa? Nyampurla ngurungka? Marda nguru-nyayirni-wangurla Kaatu-kurlangurla? Kajinkili rdanjarr-mardarni jurnarrpa Kaatu-kurlangurla, ngulaju kankulu manngu-nyanyi tarnnga yali nguru. Kala kajinkili purlurlparlu rdanjarr-mardarni nyampurla ngurungka, ngulaju kankulu manngu-nyanyi nguru nyampu-mipa. Ngulaju maju! Kujakuju nyiya-pukarlangu kajinkili mardarni jalangurlu, ngulajulu-nyanu jurnta jali-manta talakupurdarlu, ngula-jangka talalu-jana yungka yapaku marlajarra-watiki. Kulalu warru turnu-maninjarla rdanjarr-mardaka jurnarrpa nyampurla ngurungka. Ngula-jangkaju, mulururlu kajika ngarni nyiyarningkijarraju, manu marda purunjurlu kajika-nyarra jurnta kanyi jurnarrpa yapangku. Ngula-kujakujulu-jana yajarri yungka yapa-karirlanguku. Ngula-warnuju Kaaturlu yungu-nyarra rdanjarr-mardarni nguru-nyayirni-wangurla. Ngulangakaju kulalpalu mulururluju nganjarla jurnarrpa nyurrurla-nyanguju. Manu kulalpa purunjurlu yapangku mantarla.”

Jijaji-jana wangkaja nyanunguku kurdungurlu-patuku yungulurla nyanunguku wapal-nyanyi kaji kulpari yanirni

Matthew 24.43-44

³⁵ Jijaji-jana wangkaja nyanunguku kurdungurlu-patuku, “Ngaju-jurna Yapa-nyayirni-wangu Kaatu-kurlangu. Nyurrurlarlujulu wapal-nyangka kajirna yanirni pina nyampu-kurra nguru-kurra. Kajilparna ngaju kapanku pina-yantarlarini, ngulaju kalakarna-nyarra parlu-pinyi jarda-kurra. Ngula-kujakujulu wapal-nyangka ngajuku!³⁶⁻³⁷ Yimi-ngarrirni yungurna-nyarra yimi wita watingki kujalpa yuwarli wiri mardarnu. Yanu wurna wurnturu-nyayirni. Yaninjakungarntirli, yinya yuwarlikingarduyurlu wangkaja-jana nyanungu-nyangu warrkini-patuku yuwarliki mardarninjaku manu nyanunguku wapal-nyanjaku. Ngaka-karilki pina-yanurnu yinyaju wati yuwarlikingarduyu, tuwalpa pakarnu. Yinyarra warrkini-patu kulalpalu jarda ngunaja, lawa. Pardarnulpalurla nyanunguku, ngulalurla tuwa kapanku rurpa-manu. Yinya wati-jana wangkaja-jana nyinanjaku tayipulurlaku. Ngula manulku-jana miyi, manu purrajalku-jana, manu ngarnulkulu. Ngula-jangkajulurla marlaja nyinaja wardinyi-nyayirni-yijala. ³⁸ Yuwayi, kujaju junga! Kajilpa yinya wati yuwarlikingarduyu marda mungangka marda rangkarrkurlu pina-yantarlarini, manu kajilpa-jana rdipiyarla yakarraku-juku warrkini-watikiji, ngulakuju kajikalurla marlaja nyina wardinyi-nyayirni. Kuja-juku yimiji.

³⁹ “Yungurna-nyarra yimi-ngarrirni nyurrurlaku yimi wita wati yinya-kurlu yuwarlikingarduyu-kurlu. Yapa yangka kajilpa warnpa ngunayarla yuwarli nyanungu-nyangurla, manu kajilpa yapa yantarlarini purunjunju wurulypa-nyayirni, ngula-jangka kajika yinyarlu purunjunjurlu purungku mani nyiyarningkijarra. Kala kajilpa yuwarlikingarduyu yakarra ngunayarla, kajilparla wapalpa-ngunayarla yakarra, ngulaju kajika nyanyi yinya purunjunju yaninjarni-kirra, manu kajika warla-pajirni yuwarli-kirra yukanjarni-kijaku purunjuku maninja-kujaku. Milya-pinyi-jala kankulu kujaju yijardu-nyayirni. ⁴⁰ Kuja-piyarlu-yijala, nyurrurlarlujulu wapal-nyangka kajirna yanirni pina. Kajikarna pina-yanirni mungalyurru, marda wuraji, marda mungangka. Kula kankulu milya-pinyi nyangurlarna pina-yani.”

Ngana warrkiniji ngurrju Kaatukuju?

Matthew 24.45-51

⁴¹ Piitarlu japurnu Jijaji, “Warlalja-Wiri, yinya yimi-nyayirni-wangu jukurpa kujanpa wangkaja wati-kirli kuja yanu, yimi-ngarrurnu mayinpa-nganpa nganimpa kurdungurlu-pukaku, marda panuku-juku mayi yinyaju yimi?”

⁴² Jijajirli yalu-manu, “Ngana warrkini ngurrju Kaatukuju? Kuja-ka warlaljamarrri wurnakupurda-jarrimi, nyanungurlu kyananu jinta-mipa warrkini yiringi-mani yungu-jana yapa-patu-kari warrkini warrawarra-kanyi, yungu-jana miyi yinyi kajilpalu yarnunjuku-jarriyarla. ⁴³ Kaji warrkinikingarduyu pina-yanirni wurna-jangka, kaji parlu-pinyi jinta warrkini warrki-jarrinja-kurra ngutungutu, yaliki warrkinikingarduyukuju kapurla marlaja nyina wardinyi-nyayirni.

⁴⁴ Nyanungurluju kapu yirrani yaliji warrkinikingarduyu wiri-nyayirni yungurla warrawarra-kanyi nyiyarningkijarra nyanunguku.

⁴⁵ Marda yali warrkinikingarduyu watiji maju. Marda kajika-nyanu nyanungurluju manngu-nyanyi nyanungu-nyangu warlaljamarrri kapu nyinamirra wurnturuju tarngaju. Manu marda nyanungurlu warrkinikingarduyu watingki kajika-jana pakarninjarrangu

yapa-kariji warrkini-patu-kariji, manu marda kajika nyanunguju warungka-jarrimi pama-jangka, manu kajika ngarni miyi panurlangu. ⁴⁶ Nyanungurlu marda kajika-nyanu manngu-nyanjarla wangkami, ‘Ngaju-nyangu wiri kula marda pina-yanirni jalanguju. Ngajulurlu kapurna wurrangku-juku pamaju ngarni manu nyinami warrki-wangu.’ Kujanya kajika-nyanu wangka. Lawa! Yali wiri yuwarlikingarduyu kapu pina-yanirni-yijala nyanungurla mayi! Nyanungurluju kapu-nyanurla kunka-mani yirrarni yaliji warrkinikingarduyu wati ngutunguturlu, manu kapu yilyamirra yangka-kurra kuja kalu ngawungawu yapa nyina purda-nyanja-wangu-juku. ⁴⁷ Yuwayi, junga kujaju! Yinya wiri-jarlu yuwarlikingarduyurla wangkaja yinya warrkinikingarduyuku yungurla yuwarli ngurjungku mardakarla. Kala lawa, kularla jungangku mardarnu. Kularla junga warrki-jarrija. Ngula-jangka kapu wiri-jarlurlu pinjarla yirrarni karrikarri-wangurlu. ⁴⁸ Kajilpalu yinyarra wati warrkini-patu waparlu nyinayarla milya-pinja-wangu nyanungurra-nyangu wiri-jarlu yaninjarni-kiraku, manu kajilpalu warrki-wangu nyinayarla, ngulaju kajika-jana wiringki pinjarla yirrarni-yijala, kala ngari pulya-karrikarrirli. Kajilparla Kaaturlu yungkarla warrki wiri yapaku, ngulajulpa lawa-mantarla warrkiji. Kaaturlu kapu payirni jungangku-japa yali warrki lawa-manu.”

Jijajiki kapulurla yapaju marlaja wiljiwilji-jarri

Matthew 10.34-36

⁴⁹ Jijaji-jana wangkaja nyanungu-nyangu kurdungurlu-patuku, “Kaaturluju yilyajarni nyampu-kurra yungurna nyampu nguru warlukurlu-mani. Yungurna warlungku purrami nyiyarningkijarra yungurna riwarri-mani nyiyarlangu maju manu yungulu yapa ngaju-nyangu jungarni nyina! ⁵⁰ Ngaka marda yapangku kapujulu murrumurru-mani-nyayirni wiyarrpa, manu kapurnaju murrumurru-nyayirni purda-nyanyi. Ngulaju ngula-juku. Kujanyaju yungu warrkiji Kaaturlu yungurna lawa-mani. Yungurna kapanku lawa-mani! ⁵¹ Marda kankujulu nyurrurla-paturlu yapangku rampal-manngu-nyanyi ngajulu ngantarna yanurnu nguru nyampu-kurra yungujulu yapa marlaja nyina rarralya jintangka-juku. Ngulaju marda junga. Kala kujarna yanurnu nyampu-kurra, ngula-jangkaju kapujulu yapa marlaja wiljiwilji-jarri. ⁵² Warlalja-kari warlalja-karirli yungulu-nyanu pakarni, marnkurrrpa kapulu-jana jangkardu karri jirramaku, manu jirrama kapulu-jana jangkardu karri marnkurrrpaku. ⁵³ Ngajurna yanurnu nyampu-kurra yungu-pala-nyanu pakarni ngalapi-nyanurlu kirdarna-nyanurlu, manu yungu-pala-nyanu pakarni yurntalu-nyanurlu ngati-nyanurlu, manu kana-jardurlangurlu yungu-pala-nyanu pakarni.” Kujanya-jana Jijajiji wangkaja nyanungu-nyangu kurdungurlukuju.

Ngaliparlu yungulparlipa manngu-nyangkarla yungurliparla jun-garni nyina jalangu

Matthew 16.2-3, 5.25-26

⁵⁴ Jijaji-jana wangkaja yapaku, “Kajinkili nyurrurlarlu nyanyi mangkurdu yaninjarni-kirra karlarra-ngurlu, ngulaju kankulu wangkami, ‘Yuwa, kapu wantimi ngapa jalanguju.’ Junga kujaju, ngapaju-ka wantimilki kuja-jangkaju. ⁵⁵ Manu kaji warlpa wangka

kurlirra-ngurlu, wangkami kankulu, ‘Yuwa, kapu warlu-nyayirni karri jalanguju.’ Junga kujaju. Warlu-jarri-nyayirni-ka warlpa kuja-ka wangka kurlirra-ngurlu. ⁵⁶ Nyurrurlaju milkarranji-nyayirni! Kankujulu mayi puta yimirr-yinyi? Nyurrurlaru, nyanyi kankulu yalkiri, manu kankulu wangka ngapa marda kapu wantimi, marda yalkiri-mipa kapu karrimi. Ngulaju ngula-juku. Kala kula kankujulu milya-pinyi kuja karna nyiyarlangu nyarrpa-jarrimi manu marda nyiya-jangka.

⁵⁷ “Nyurrurlaru kankulu milya-pinyi jungarni nyinanjaku. Kala kulungku-juku kankulu-nyanu ngarrirni. ⁵⁸ Mardanparla kulu-jarrija jinta-kariki yapaku nyiya-jangka marda. Kalakangku kanyi marda kuwurtu-kurra, kajikangku yinyi kuwurtukungarduyuku wiriki. Ngula-jangka kalakangku kuwurtukungarduyurlu wiringki yinyi yurrkunyuku-kurra, ngulangkuju kalakangku yirrarni rdaku-kurra. Ngula-kujakuju, yarujurla pina-yanta yangkaku ngulanpa kulukukuluku-manu yungunpa yalala-yirrarni yungunparla nyinami ngurrjulku kuja-jarra kuja-jarra. ⁵⁹ Yalala-yirrarninja-wangurla, kalakangku kuwurtukungarduyurlu wiringki jinyijinyi-mani talaku wiriki yinjaku yangkaku ngulanpa kulukukuluku-manu. Kalakangku tala-wangurlaju rdaku-kurra kijirni. Tala-wangurlaju lawangka ngulaju marda kalakanpa tarnnga nyina rdakunga.”

13

Yapalpalurla pina-karlirr-yantarla Kaatuku, manulpalurla jungarni nyinayarla

¹ Kujalpa-jana Jijaji wangkaja yapa-patuku, yapa panu-karili yanurnu yimi-kirli. Wangkajalurla nyanunguku, “Nganimparnalulu yanurnu Jurujulumu-jangka. Kaliliyi-wardingki-patu Juwu-patu, nyinalpalu Yuwarli Maralypirla. Pungulpalu-jana jiyipi manu narnukutu-patu, manu purrajalpalu-jana warntarri kuyu Kaatuku. Yangka Ruumu-wardingkirli kingirli ngarrurnu-jana yurrkunyuku wati-patu pinjaku yinya yapa-patuku Juwu-patuku. Junga, yaninjarlalu-jana pungu junma kurrirdi-kirli ngulangku-juku Yuwarli Maralypirla.”

² Jijaji-jana wangkaja nyanungurrakuju, “Nyarrpa kankulu mangunyanyi nyurrurlarluju? Manngu-nyanyi mayi kankulu-jana yinya Kaliliyi-wardingki-patuju ngawu-nyayirni-wati panu-kari-piya-wangu Kaliliyi-wardingki-kari-piya-wangu? Kuja-jangkanya mayili-jana muku pungu wati panu-jarlurluju yurrkunyuurlu Yuwarli Maralypirlaju? ³ Lawa, kula kujaju junga! Yali yapa-patu Kaliliyi-wardingki-patu, ngulajulpalu nyinaja nyurrurla-piya-yijala. Purda-nyangkajulu nyurrurlaru! Nyurrurlalpankulu pina-yaninjarla yalala-yirrakarla Kaatu-yijala. Putalu nyinaya punku! Kajinkili punku nyina, ngulaju kapunkulu muku palimi Kaliliyi-wardingki-patu-piya. ⁴ Yungurna-nyarra wita payirni nyurrurlaju. Manngu-nyanyi mayi kankulu-jana 18-pala yapa-patu Jurujulumu-wardingki-patu kujalu yangka palija Jilumurla? Yangka yuwarli kurrirdimpayi kujalpa juka-karrija,

ngulaju-jana yaarlpa-wantija, manu-jana katernu muku tarnngakurra. Nyarrpa kankulu manngu-nyanyi nyurrurlarluju? Manngu-nyanyi mayi kankulu-jana yinya yapa-patu punku mayilpalu nyinaja Jurujulumu-wardingki-kariyi-nyanu-patu-piya-wangu? Kuja-jangkanya mayili palija muku? ⁵ Lawa, kula kujaju junga! Yali yapa-patu Jurujulumu-wardingki-patu, ngulajulpalu nyinaja nyurrurlapiya-yijala. Purda-nyangkajulu nyurrurlarlu ngaju! Nyurrurlalpankulu pina-yaninjarla yalala-yirrakarla Kaatu-yijala. Punkulu puta nyinaya! Kajinkili punku nyina, ngulaju kapunkulu muku palimi Jilumu-wardingki yapa-patu-piya.”

Jijaji-kirlangu yimi-nyayirni-wangu jukurrpa watiya-kurlu

⁶ Ngula-jangka, Jijajirli-jana yimi-ngarrurnu yimi-nyayirni-wangu jukurrpa yapa-patuku, kuja-jana wangkaja, “Ngajulu yungurna-nyarra yimi-ngarrirni yimi wita. Nyurru-wiyi, watilpa nyinaja. Kala mardarnu kaatini. Yinyarla kaatinirla karrijalpa watiya* Parra jintangka, wati yanu watiya-kurra, manu nyangulparla miyiki, kala lawa yinyaju. ⁷ Nyanungurla wangkaja kaatinikingarduyuku, ‘Yuwa, marnkurpaku yulyurpuku, ngaju kalarna yanurnu warrarda nyampu-kurra miyiki nganta nyampu watiya-kurra. Kala ngari-ka karri lawa! Wilyipimaninjarla jinta-kari juka-yirra!’

⁸ “Kala kaatinikingarduyurla wangkaja yinya wati wiriki, ‘Wurra! Yampiya ngari yulyurru jinta-karirlaku. Kapurna warra pangirninjarla yirrarni kunalku puluku-kurlangu. Ngula-jangka kapu pardimilki miyiji. ⁹ Yulyurru-karirlaju kajinpa miyi palka-mani, ngulaju ngurrju. Kala kula pardimi miyi-kirli, ngulaju wilyipi-manta.’ Wati wirijirla ngungkurr-nyinaja kujakuju.” Kujanya-jana Jijajirli yimi-ngarrurnu.

Jijajirli karnta parlpuru-manu Jarrirtiyirla yangka Juwu-kirlangurla Parra-nyayirni-wangurla

¹⁰ Ngaka-kari Jarrirtiyirla, Jijajiji yanu Juwu-patu-kurlangu-kurra jaaji-kirra, manulpa-jana yapa-patu pinarri-manu Kaatu-kurlu. ¹¹ Karntalpa nyinaja yalirlaju nyurnu juju pirlirra-kurlu. Yinyakurlu juju pirlirra-kurlu, ngulajulpa nyinaja nyurnu wiri tarnnganyayirni 18-palaku yulyurpuku. Pingkilypa kulalpa nyarrpa jungarni karriyarla, lawa. ¹² Kuja Jijajirli nyangu yinya karnta, nyanunguju kujarla wangkaja, “Wiyarrpa, ngajulurlu kapurnangku parlpuru-mani jalangurluju!” ¹³ Ngula-jangka, rdakarla yirrarnu karnta-kurlangurla jurungka. Kuja yangka karrinja-pardija, ngularla pulka-pungu Kaatuku kujarlu, “Kaatuju ngurrju! Kaatuju ngurrju!”

¹⁴ Ngula-jangka, jinta jaajikingarduyu wirirla kulu-jarrija Jijajiki, manu wangkaja-jana yapa-patukuju, “Jalanguja Jarrirtiyi ngalipaku Juwu-patuku yungurliparla Kaatuku pulka-pinyi. Jalanguju, yungulparlipa nyinayarla warrki-jarrinja-wangu. Kajilpankulu ngampurrpa nyinayarla warrki-jarrinjaku, ngulaju kajikankulu warrki-jarrimi Palya-jangka Pirayiti-kirra. Kajinkili nyurnu-jarri Jarrirtiyirla, kulalu nyampu-kurra yantarni Jarrirtiyi-puruju yungunkulu ngurrju-jarri, lawa. Ngurrju-jarrinjakungarntili yantarni Palya-jangka Pirayitikirra.”

* 13:6 fig

¹⁵ Ngula-jangka, Jijaji-jana wangkaja jaajikingarduyuku wiriwiriki, “Nyurrurla jaajikingarduyu wiriwiri, ngulaju kankulu milkarranji-nyayirni nyinami. Ngurrju ngantankulu, kala lawangka. Parrakari parra-kari nyurrurlarlu kankulu-jana puluku manu tangkiyi jirrikanyi nyanungurra-nyangu-ngurlu yuwarli witawita-ngurlu ngapakurra yungulu ngarni. Kujaju kankulu-jana kanyi Jarrirtiyirlangurla Kaatu-kurlangurla parrangka. ¹⁶ Nyurrurlajulpankulu-nyanu kurnta-jarriyarla! Nyampu karnta Juwu, ngulaju Yipuruyamukurlangu jinta-warnu-juku. Ngulaju Juju Ngawungku kala mardarnu, pingkilypa nyinaja 18-pala yulyurpuku. Nyurrurlarlu mayi kankulu manngu-nyanyi yungu ngantarna yampiyarla ngurrju-maninja-wangurlu Kaatu-kurlangurla parrangka? Kula kujaju junga. Kapurna-jana yapa parlpuru-mani Jarrirtiyirlangurla!” ¹⁷ Kujalu jaajikingarduyurlu wiriwirirli purda-nyangu Jijaji-kirlangu yimi, ngulajulu kurnta-jarrija. Kala yapa panu-kari, ngulajulurla wardinyi-jarrija Jijajikiji kuja karnta ngurrju-manu.

Jijaji-kirlangu yimi-nyayirni-wangu jukurrpa ngurlu-kurlu wita-nyayirni-kirli jirdi-kirli

Matthew 13.31-32, Mark 4.30-32

¹⁸ Jijaji-jana yarda wangkaja, “Nyiya-piya kalu nyina yapaju Kaatu-kurlangurla turnungka yangka kuja kajana Warlalja-Wiri nyina? Marda kalu nyina ngari marnkurrrpa-mipa. Ngulaju ngula-juku. ¹⁹ Kaatu-kurlangu turnu ngulaju wita-nyayirni-piya ngurlu-piya jirdi-piya kuja-ka wita-wiyi yirrarni walyangkaju ngurluju watingkiji. Ngula-jangkaju, ngakarrangakarralku kuja-ka pardimi watiya wiri, ngula-kurraju kalu yanirni jurlpu panu-jarlulku. Yuwalilki kalu ngurrju-mani watiyarla yamangka wiringkalku. Ngula-piya-yijala Kaatu-kurlangu turnu. Jalangu marda kalurla marnkurrrpa-mipa nyina yapaju. Ngulaju ngula-juku. Ngaka kapulurla nyina yapa panu-nyayirni Warlalja-Wiriki.” Kujanya-jana Jijajiji wangkaja yapakuju.

Jijaji-kirlangu yimi-nyayirni-wangu jukurrpa mangarri-kirlangu-kurlu tarltu-maninja-kurlangu-kurlu

Matthew 13.33

²⁰⁻²¹ Jijaji-jana yarda wangkaja, “Nyajangu kalu yapaju nyina turnungka Kaatu-kurlangurla yangka kuja kajana Warlalja-Wiri nyina? Panu-jarlu-nyayirni marda, ngari marda marnkurrrpa-puka? Kapurnanyarra wangka. Jalangu marda kalu nyina ngari marnkurrrpa-mipa turnungka Kaatu-kurlangurla. Ngulaju ngula-juku. Kaatu-kurlangu turnu ngulaju nganayi-piya yangka kuja-ka karntangku yirrarni pulawa-kurra tarltu-maninjaku. Kuja-ka ngari wita yirrarni pulawa wiri-kirra manu ngaparlangu, ngulakuju karla marlaja tarltu-jarrimi purranjakungarnti. Ngula-piya-yijala Kaatu-kurlangu turnu. Jalangu marda kalurla marnkurrrpa-mipa nyina. Ngulaju ngula-juku. Ngaka kapulurla nyina yapa panu-nyayirni Warlalja-Wiriki.” Kujanya-jana Jijajiji wangkaja yapa-patukuju.

Yapalpalu jungarni nyinayarla yungulu Kaatu-kurlangu-kurra yukamirra nguru-nyayirni-wangu-kurra

Matthew 7.13-14,21-23

²² Jijajijilpa yanurnu-juku Jurujulumu-kurraju. Yanurnu yuwarli panu-wana manu ngurra wita-wana, manu pinarri-manulpa-jana yapa-patu Kaatu-kurlu. ²³ Parra jintangka, yapa jintangu payurnu nyanunguju, “Warlaja-Wiri, ngaka kaji-jana Kaaturlu miimii-nyanjarla yilyami nyanungu-kujaku, kapu-jana mayi panu-jarlu muurl-mardarni, marda marnkurrpa-mipa?”

²⁴ Jijajirli yalu-manu pina, “Kaatu-kurlangu nguru-nyayirni-wangu, ngulaju-ka karri yuwarli wiri-piya, manu tuwaju-ka karri wuurnpa-nyayirni. Ngula-kurra kapulu yapa panu putaputa yukami. Kuja kalu jungarni-wangu nyina, ngulaju kapu-jana Kaaturlu warla-pajirni. Marnkurrpa-mipa kapulu yukamirra yinya tuwa-wana nyanungu-nyangu yuwarli-kirraju yungulurla jirrnganja nyinami tarnnga-juku. Kujarlajulpankulu nyurrurla nyinayarla jungarni jalanguju yungukulu ngaka yukami Kaatu-kurlangu-kurra. ²⁵ Yuwayi, ngaju kapurna Warlaja-Wiri nyina yinya yuwarli wiriki. Ngaka-kari kapurna karrinja-pardimi, manu kapurna tuwa lakarn-maninja-wangu-mardarni yangka yapa yukanjarni-kijaku. Jalangu kajilpankulu nyurrurla yapa jungarni-wangu nyinayarla-juku, ngulaju marda kajikankulu karri yarlungka yukanja-wangu, marda kajikankulu tuwa pakapakarni, manu kajikankujulu wangkami, ‘Lakarn-manta-nganpa tuwa nganimpaku!’ Jalangu kajilpankulu nyurrurla yapa jungarni-wangu nyinayarla-juku, ngaju kapurna-nyarra wangkami nyurrurlakuju, ‘Ngana-wiyi nyurrurlaju? Kula karna-nyarra milya-pinyi!’ ²⁶ Ngula-jangka kajikankujulu wangkami ngajukuju, ‘Kalarnangkulu jirrnganja ngarnu nyuntuku. Manu kalanpa-nganpa pinarri-manu Kaatu-kurlu.’ ²⁷ Kala kapurna-nyarra yarda wangkami, ‘Ngana-wiyi nyurrurlaju? Kula karna-nyarra milya-pinyi! Nyurrurla yapa-patu ngulaju punku-wati-nyayirni! Jurnta yantajulu!’ Kujanya kapurna-nyarra wangkami. ²⁸ Ngula-jangka kapunkulu-jana nyanyi Yipuruyamu manu Yijaki manu Jakupu manu Kaatu-kurlangu jarukungarduyu-patu nyinanja-kurra nguru-nyayirni-wangurla. Yuwayi, kapurna-nyarra yilya nyurrurlaju yinya-ngurluju, manu kapunkulu yulami, manu kapunkulu-nyanu kartirdi yarlkirni manu karntirirrijirni murrumurrurlu purda-nyanjarlaju. ²⁹ Yapa panu-nyayirni kapulu yanirni kakarrara-ngurlu, karlarra-ngurlu, yatijarra-ngurlu, manu kurlirra-ngurlu. Yaninjarla kapulu yukamirni nguru-nyayirni-wangu-kurra Kaatu-kurlangu-kurra, kapulurla nyinanjarla miyi jirrnganja ngarni. ³⁰ Jalangu kuja kalu nyina kamparrurla wiri yapa, ngulaju ngakaju kapulu purdangirlilki nyina. Jalangu kuja kalu nyina purdangirli yapa, ngulaju ngakaju kapulu kamparrurla wirilki-yijala nyina.”

³¹ Kujalpa-jana Jijaji wangkaja-juku yapa-patuku, Paraji-patulurla yaninjarla wangkaja, “Kingi Yarurdurlu nganta kapungku pinyi nyuntuju. Kala ngari wuruly-parnkaya nyarrpara-kurra mayi!”

³² Jijaji-jana wangkaja, “Kula karna ngaju lani nyinami Kingi Yarurdu-kujaku. Nyanunguju-ka ngari nyina warungka! Ngarrirninjingka kujarlu, ‘Jalangu manu jukurra, Jijajirli kapu-jana jurnta yilyami juju pirlirra yapa-patu-kujaku, kapu-jana panu-kari parlpuru-manijiki. Ngula-jangka kapu-jana parra-karirlalku lawa-jarri kujakuju.’ Nyurrurlarlu yimi-ngarrirninjingkalu Yarurdu kujanya! ³³ Yuwayi,

kapurna wapanja-yani Jurujulumu-kurra jalangu manu jukurra, manu jukurra-pardu-karirlalku yungurna palimi yalirla. Ngajujurna Kaaturkurlangu jarukungarduyu. Kajilpajulu pungkarla ngurra jinta-karirla Jurujulumu-wangurla, kujaju kula jungarni!”

Jijaji-jana yulaja yapaku Jurujulumu-wardingki-patuku

Matthew 23.37-39

³⁴ Ngula-jangka, Jijaji-jana yulaja yapaku Jurujulumu-wardingki-patuku, “Waraa! Waraa! Nyurrurlajunkulu yapa ngaju-nyangu-patu, nyurrurla kuja kankulu nyina nyampurla Jurujulumurla. Nyurrurla-nyangurlu yupa-paturlulu-jana pungu panu jarukungarduyu-patu Kaatu-kurlangu-patu, manulu-jana pirlingki luwarnu yimi-kirli-patu wankaru-wangu, kujalpa-jana Kaaturlu yangka yilyajarni. Tarnngangu nganta yungurna-nyarra warrawarra-kangkarla manu ngajukurra-mantarla ngati-nyanu jukujuku-piyarlu kuja kajana pinkirrapkurra-maninjarla warrawarra-kanyi kurdukurdu. Kala nyurrurlarlu kankujulu mamparl-pinyi warrarda! ³⁵ Nyurru-wiyi-wangurlu Kaaturlu kapu nyurrurla-nyangu Yuwarli Maralypiji yampimi, manu kula nyinami ngulangalkuju. Ngajulurlu karna ngurrara nyampu yampinja-yaniilki, manu nyurrurlarlu kulankujulu nyanyilki. Kala ngula-jangka kapurna kulpari-jarrimi nyampu-kurra, manu kapunkujulu nyanjarla purlami kuja-piya, ‘Nyampu wati kuja Kaaturlu milarninjarla yilyajarni, ngulaju kapu pirrjirdi-maninjarla warrawarra-kanyi!’ ”*

14

Jijajirli parlpuru-manu wati nyurnu Parra-nyayirni-wangurla

¹ Ngaka-kari, Jarrirtiyirla Parra-nyayirni-wangurla Juwukurlangurla, Jijaji yanu yuwarli-kirra kujalparla karrija jintaku wiriki Parajiki. Nyanunguju yanu yinya-kurraju ngarninjaku. Ngalya-kari Paraji-paturlulpalurla jirnganja ngarnu nyanungukuju, manulpalu yirriyirrirli nyangu. Manngu-nyangulpalu kaji nyarrparjarri. ² Yinyarla yuwarlirla nyinajalpa wati nyurnu-nyayirni. Nyanungu-nyangu waku-jarra manu wanarri-jarraju muku lirrija. Karrinja-pardinjarlarla yanurnu Jijajiki. ³ Ngula-jangka, Jijajirli-jana japurnu yapa panu-juku kujalpalu nyinaja warru, “Nyarrpa kangalpa Kaatu wangka kuruwarrirla nyanungu-nyangurla? Nyarrpa-manirlipa nyurnu yapa kajilparlipa nyangkarla Parra-nyayirni-wangurla? Jinamardarni mayirlipa, kapi mayirlipa yampimi? Murrumurru-mani mayirlipa, kapi mayirlipa wankaru-mani? Nyarrpa kankulu purdanyanyi nyurrurlarluju?”

⁴ Kulalu yalu-manu Jijajiji. Yijardu Jijajirli watiji marnpurnu manu parlpuru-manu. Ngula-jangka, yilyajalku nyanunguju ngurrjulku. ⁵ Ngula-jangka, Jijajiji-jana wangkaja, “Yungurna-nyarra payirni wita. Kajilpankulu mardakarla tangkiyi manu marda puluku, manu kajilpa wantiyarla rdakangka kaninjarra Parra-nyayirni-wangurla, nyarrparjarri kajikankulu? Kajikankulu mayi yampimi yinyarla Parra-nyayirni-wangurla wilypi-maninja-wangurlu? Lawa, nyurrurlarluju kajikankulu kapankurlu kutu wilypi-mani Parra-nyayirni-wangurlaju!”

* 13:35 Nyangka Psalm 118.26

⁶ Kujalu yapangku purda-nyangu Jijajiji wangkanja-kurra nyampukurra, ngulajulu wurulypa-jarrija. Lawa, kulalurla nyarrpalku nyanungukuju nginji-wangkayarla.

⁷ Jijajiji nyinajalpa yuwarlirla-juku yinya jinta Paraji wiri-kirlangurla. Panu yapalpalu putaputa pirri-manu yinya Paraji wiri-wana, ngula-warnurlu yungulurla jirnganja ngarni. Jijajirilpa-jana nyangu, manu-jana wangkaja yimi-nyayirni-wangu jukurra, ⁸ “Kajilpangku payikarla yapangku yaninjaku yuwarli nyanungu-nyangu-kurraku, kula-jana yirntirninjanta kurdarrirdarrirli yapa panu-kari ngula nganta yungunpa nganta pirri-mani kutu yapa yinya-wana. Marda nyanungurlu payurnu yapa jinta-kari yungu yanirni yuwarli nyanungu-nyangu-kurra-yijala, yapa nganarlangu marda kuja kangku nyinami wiri. ⁹ Kaji yinya yapa jinta-kari yanirni, ngula-jangka warlajamarri yuwarli yinya-wardingki kajikangku yaninjarla wangkami, ‘Nyuntu, karrinja-pardiya! Yaninjarla pirri-manta yinyarla! Nyampu wati wiri jinta-kari-ka pirri-mani nyampurlaju nyuntu-nyangurlaju.’ Kajilpangku yinya warlajamarri wangkayarla kuja-piya, ngula-jangka kajikanpa kurnta-jarri-nyayirni, manu kajikanpa yaninjarla pirri-mani wurnturu-karrikarri nyanungukujakuju. ¹⁰ Kuja-kujakuju kajilpangku yapangku payikarla yaninjaku yuwarli nyanungu-nyangu-kurraku pirdaku ngarninjaku, yaninjarla pirri-manta wurnturu-karrikarri nyanungu-kujakuju. Ngula-jangka marda yinya warlajamarri kapungku yaninjarla wangkami yungunpa yaninjarla pirri-mani kutu nyanungurla. Kajingki nyanungu kuja wangkami, ngula-jangka panungku kapungkulu manngu-nyanyi nyuntuju wiri-nyayirni, kapulu wangkami ngurrju nyiyarningkijarra nyuntu-kurlu. ¹¹ Nganangku-puka kuja kyananu wiri-pajirni nganta, ngaka Kaaturlu kapu kurntaku ngurrju-mani. Kala nganangku-puka kuja-ka ngurrju nyina kurrurru-karrinja-wangu, ngaka Kaaturlu kapu wiri-pajirni.”

¹² Ngula-jangka, Jijajirla wangkaja yinyaku Paraji wiriki, “Kuja kanpa-jana payirni yapa yaninjarniki yuwarli nyuntu-nyangu-kurraku ngarninjaku, kula-jana payika nyuntu-nyangu yipilji-mipa manu nyuntukupurdangka-patu-mipa manu nyuntu-nyangu wungu-warnu-mipa manu yapa-patu-mipa ngula kalu mardarni tala panu-jarlu. Kulalu-jana nyanungurra-mipa payika yungulu-nyarra yaninjarla jirnganja ngarni nyurrurlakuju. Ngaka-karilki kapungkulu payirni yungunpa yanirni yuwarli nyanungu-nyangu-kurra ngarninjaku. Kapunpa jayakurra ngarni nyiyarningkijarra. Kajinkili-jana payirni ngularra-piya-mipa yipilji-wati-mipa, kula-nyarra Kaaturluju ngurrju-pajirni. ¹³⁻¹⁴ Kala kajinpa-jana yapa ngalya-kari payirni yaninjarniki yuwarli nyuntu-nyangu-kurra ngarninjaku, payikalujana marlajarra yapa kuja kalu nyinami tala-wangu yungulu yanirni. Payikalujana yapa mata manu ngularra rdaka manjanja-kurlu. Payikalujana yapa pamparda yungulu yaninjarla ngarni. Yapangku ngularra-piyarlu kula kalu mardarni nyiyarlangu, manu ngula-jangkarlu kulalpangkulu payikarla yaninjarla ngarninjaku yuwarli nyanungurra-nyangurla. Kala ngulaju ngula-juku. Ngayi kutulu-jana payika yungulu yaninjarla ngarni nyurrurla-nyangurlaju. Kajinpa-jana kujarra-piya yajarni yuwarli nyuntu-nyangu-kurra, Kaaturlu kapungku ngurrju-pajirni.

Ngaka-karilki kaji-nyarra nyanungurlu yakarra-mani yapa ngurrju palinja-warnu, kapu-nyarra kulpari yinyi nyiyarningkijarra ngurrju-nyayirni.”

Jijaji-kirlangu yimi-nyayirni-wangu jukurpa wati-kirli kujalpa-jana payurnu yapa yaninjarla ngarninjaku yuwarli nyanungu-nyangurlaku

Matthew 22.1-10

¹⁵ Ngulalparla Jijajirli jirrnganja ngarnu-juku yinya wiriki Parajiki yuwarli nyanungu-nyangurlarluru, wati jinta-karirla wangkaja nyanunguku, “Ngana-puka kaji nyinami Kaatu-wana nguru-nyayirni-wangurla, manu kajirra jirrnganja ngarni, yapa yinya kapurla marlaja nyina wardinyi-nyayirni!”

¹⁶ Ngula-jangka, Jijajirra wangkaja nyanunguku, “Yungurnangku yimi-ngarrirni wita yimi wati-kirli kujalpa nyinaja yukunjukunju-kurlu nyurru-wiyi. Nyanungurlu-jana yajarnu yapa panu-jarlu yungulu yanirni yuwarli nyanungu-nyangu-kurra mangarri wiriki ngarninjaku. ¹⁷ Nyanungu-nyangurlu warrkinirilpalu kuyu manu mangarri purraja, manu ngulaju nyanungurluju yilyaja jinta warrkini yungu-jana yaninjarla maninjini yapa panu yinyarra ngula-jana payurnu yaninjarniki kamparrurlu-wiyi. Yinya warrkini-jana yaninjarla wangkaja, ‘Yanirnilkinkili mangarriki kuyuku, panu-jarlu nyurru yirnmilki ngarninjakungartilki!’ ¹⁸ Kala jinta-kari jinta-karirlili yaninjarnikiji wurra-manu. Jintarla wangkaja yinyaku warrkiniki, ‘Kari-ngantarna payi-manu walya wiri, yungurna yaninjarla nyanjanilaniki. Ngarririnjinta wiri nyuntu-nyangu ngula kapurna ngampurrpaju yantarlarni-jiki-jala, kala lawa.’ ¹⁹ Jinta-karirla wangkaja nyanunguku, ‘Kari-ngantarna-jana puluku karlarla-pala payi-manu, manu karna yani yungurna walya pangirni mangarri pardinjakungarnti nyanungu-patu-kurlurlu kajijili jirrnganja rarra-kanja-yan. Ngarririnjinta wiri nyuntu-nyangu ngula kapurna ngampurrpaju yantarlarni-jiki-jala, kala lawa.’ ²⁰ Jinta-karirla wangkaja, ‘Kari-ngantarna yupukarra-jarrija, manu karna nyanunguju maninjinilki. Ngarririnjinta wiri nyuntu-nyangu ngula kapurna ngampurrpaju yantarlarni-jiki-jala, kala lawa.’ ²¹ Junga-juku, yinya warrkini wati kulpari-jarrinjarla yimi-ngarrurnu wiri nyanungu-nyanguku yinyarra yapa kulalu nganta yanirni ngarninjaku yuwarli nyanungu-nyangu-kurraju. Wiringkijilpa-nyanu purda-nyangu kulu-nyayirni, manurla wangkaja wati warrkini nyanungu-nyanguku, ‘Yaruju-jarriya! Yanta yuwarli-kari yuwarli-kari-kirra nyampurla kirringka, manu-jana kulpari kangkarni panu-jarlu yapa kuja kalu nyina nyiya-wangu marlajarra, nyurnunyunu, manjanja-kurlu, pamparda-wati manu mata-wati. Yajarninjinta-jana nyampu-kurra ngarninjaku!’ ²² Junga-juku, yinya warrkini yanu, manu-jana panu-jarlu ngularra yapa manu, kulpari kangu-jana yuwarli wiri-kirlangu-kurra. Ngula-jangka, nyanungurla wangkaja, ‘Yajarnunjurnurna-jana ngularra yapa panu-jarlu, kala karlipa-jana mardarni-jiki mangarri jayakurra yungulu ngarni yapangku jintawarlayirli-jiki!’ ²³⁻²⁴ Junga-juku, wirirla wangkaja warrkini nyanungu-nyanguku, ‘Purda-nyangkaju! Yinya yapa kamparru-warnu-patu kujarna-jana payurnu yaninjarniki nyampu-kurraku ngarninjaku, kulalu pajarni ngaju-nyanguju mangarriji witarlanguju. Kapurna-jana muku warla-pajirni yaninjarni-kijakulku. Kujarlanya

karnangku wangkamilki yungunpa warru yani warrukirdikirdi manu yungunpa-jana kulpari kanyirni yapa ngula kalu nyinami yinyarrarla. Nyanungurranya karna-jana milarnilki yungujulu yaninjarla jirrn-ganja ngarni yuwarlirla ngaju-nyangurlarlu.’” Ngulanya yimiji ngularla Jijajirli yimi-ngarrurnu wati yinyaku.

Kurdungurlu-jarrinjakungarnti Jijaji-kirlangukungarntiji, nyarrpa-jarriyarla-wiyilparlipa kamparruju?

Matthew 10.37-38

²⁵ Jijajijilpa wapanja-yanu-juku Jurujulumu-kurra-pinangu, manu yapa panungkulpalu puranja-yanu purdangirli-wanarlu. Nyanunguju warirr-karrija, manu-jana wangkaja, ²⁶ “Ngana-puka kajilpa-jana yulkayarla-juku nyanungukupalanguku warlaljaku jaji-pirdiki manu ngati-pirdiki manu kali-pirdiki manu kurdukurdu nyanungu-nyanguku manu nyanungukupurdangkaku, manu kajilpa-nyanu warlalja yulkayarla, manu kajilpa-nyanu yulkayarla, ngulaju ngulajuku. Kala kajilpa-nyanu ngampurrrpa purda-nyangkarla yunguju kurdungurlu-jarrinjarla nyina ngaju-nyangulku, ngulaju kamparruju ngulakungarntijilpaju yulkayarla-wiyi karrikarri-wangu-nyayirni yangka yapa-kari-piya-wanguku. ²⁷ Ngajuju karna yani Jurujulumu-kurralku. Kajilpanpa ngampurrrpa nyinakarla yaninjarla palinjaku ngaju-wanaku, ngulaju ngurruju. Yantarniji, manu nyinakaju ngaju-nyangu kurdungurlu. Kala kajilpanpa ngampurrrpa-wangu nyinakarla palinjaku ngaju-wanaku, ngulaju kulalpanpaju nyarrpalku nyinakarla kurdungurluju ngajukuju.

²⁸ “Wita yungurna-nyarra payirni. Kajilpa yapa yuwarliki ngantirninjakupurda-jarriyarla, ngari mayi kajika ngantirni tala wita-kurlurlu marda manu tala panu-kurlurlu marda? Yinyaku yuwarli ngantirninjakungarntirli, nyanungurluju-ka kamparrurluju yirriyirrirli manngu-nyanyi yuwarli yungu ngantirni nyarrpa-piya, manu-ka manngu-nyanyi yungu tala nyajangu mardarni yuwarliki ngantirninjaku. Kaji mardarni tala panu-jarlu, ngulaju kyananu ngantirni yuwarli yinyaju. ²⁹ Kala marda-ka ngayi nyanungurluju talaju witarlangu mardarni. Kapu nyanunguju nyarrpa-jarrilki ngulajangkaju? Kapu nyanungurluju yampimi yinya yuwarli ngantirninjawangurlu, talarla lawa-jarrija nyanunguku. Kala kajilpa warungkarlu puta ngantikarla tala wita-kurlurluju, ngula-jangkaju, jintawarlayirli kalu wati yinya nyanyi tala-wangu manu yuwarli-wangu, manu kalu jiliwirri-mani kuja-piyarlu, ³⁰ ‘Nyampu wati warungka, rdirri-yungu tala-kurlu wita-mipa-kurlu yuwarliki ngantirninjaku. Kula nyanungurluju lawa-manu! Nyanungurluju ngayilpa talaju wita-mipa mardarnu, yampiyarla ngantirninjawangurlu!’

³¹ “Yimi-ngarrirnilki yungurna-nyarra yimi wita wati-jarra-kurlu kujalpa-pala nyinaja nyurru-wiyi. Ngulajulpa-pala wiri kingi-jarra jarnku-nyinaja nguru-jarrarla. Watingki kamparru-warnurlulpa-jana yurkkunyuju panu-karrikarri mardarnu 10,000-pala marda. Kala yinyarlu wati-karirli, ngulajulpa-jana panu-nyayirni mardarnu yurkkunyuju 20,000-pala marda. Parra jintangka, wiri-jarra ngula-jarra-palanyanu kulu-jarrija nyiya-ngurlu mayi. Wiringki yinyarlu kamparru-warnurlulpa-nyanu manngu-nyangu kuja-piyarlu, ‘Ngaju karna-jana mardarni yurkkunyu 10,000-pala-mipa. Wiringki jinta-karirli kajana

mardarni yurrkunya 20,000-pala. Kajilparlipa-jana yaninjarla pin-jangkarla, kajikalu-ngalpa marda pinyi tarnnga-kurrarlangu.’³² Kuja-kujakuju, yinyarlu kamparru-warnurlurla yilyaja yimi wiri-kariki, nyanungu-kurla wangkaja, ‘Wiyarrpa, ngajulu yurrkunya panu-karrikarri-mipa-kurlu! Nyinaya ngulangka-juku! Ngampurrpa-wangu karnalu nyina kulukuju nyuntukuju! Yungurnalu pululu nyinami nyuntu-kurlu. Wangkaya-nganpa nyiyaku kanpa ngampurrpaju nyina, manu kapurnangkulu yinyi nyuntuku yungurnangkulu yimiri-mani kulu-kujaku!’ ”³³ Ngula-jangka, Jijajiji-jana wangkaja yapaku, “Wati yinya tala wita-mipa-kurlu, ngulaju manngu-nyangu yirriyirrirli yuwarli yinyaku ngantirninjaku, manu ngula-jangka yampija ngantirninja-wangurlu. Manu yinyarlu wati-karirli yurrkunya panu-karrikarri-mipa-kurlurlu, ngulaju manngu-nyangu yirriyirrirli yaninjaku kulu wiri yinya-kurraku, manu yampija yaninja-wangurlu manu kulu-wangurlu. Kuja-piya-juku, kajinkili nyurrurlarlangu ngampurrpa nyina yungunkujulu kurdungurlu-jarrimi, manngu-nyangkalu yirriyirrirli kamparruju, manu ngula-jangka yungkalu-jana yapa panu-kariki nyiyarningkijarra ngula kankulu-nyanu mardarni. Ngula-jangkaju, yungunkujulu nyina kurdungurlu-jarrinjarla ngajukulku.”

Jijajirli-jana pinarri-manu nyanungu-nyangu kurdungurlu-patu yungulu nyina ngurrju jarlti-piya

Matthew 5.13, Mark 9.50, Luke 14.34-35

³⁴⁻³⁵ Ngula-jana Jijajiji wangkaja yapaku, “Kuja kankulu nyurrurlarlu langa mardarni purda-nyanja-kurlangu, ngulangkujujulu purda-nyangka yirriyirri-nyayirrirli! Yungurna-nyarra yimi wita wangka jarlti-kirli yangka kuja karliparla winjirni kuyuku. Jarltiji ngurrju-jala kuyuku pajarninjaku. Kajilpa jarltiji maju-jarriyarla manu linpa-wangu-jarriyarla, ngulaju majunya. Kulalpa nganangku linpaju pina pirrijirdi-mantarla yangkaju jarlti. Kajilpa jarltiji linpa-wangu-jarriyarla, ngula-jangka kulalpa nganangku mardakarla-juku, kala nyiyaku? Ngari kalu kijirni.”

15

Jijaji-kirlangu yimi-nyayirni-wangu jukurrpa wati-kirli kuja wajawaja-manu jiyipi

Matthew 18.12-14

¹ Ngaka-karilki, panu-nyayirni tala puntarninjakungarduyu-patu manu yapa maju-patu, ngulajulu yanurnu purda-nyanjaku Jijajiki.

² Paraji-paturlu manu kuruwarrikingarduyu-paturlu, nyangulpalu Jijajiji yapa yinya-patu-kurlu. Jiily-ngarrurnulpalu nyanunguju, manulpalu wangkaja, “Nyangkalu, Jijajiji kajana wangkami yinya-patuku yapaku majumaju-patuku. Manu-ka ngarni nyanungurrarrajinta!”

³ Ngula-jangkaju, Jijajirli-jana yimi-ngarrurnu yimi-nyayirni-wangu jukurrpa, wangkaja-jana yaliraku, ⁴ “Ngajulurlu yungurna-nyarra yimi-ngarrirni wati-kirli ngulalpa-jana jiyipi 100-pala mardarnu. Ngakalku, jiyipi jinta-jana jurnta yanu, manu wajawaja-jarrijalku. Kajilpanpa yapa jintangku wajawaja-mantarla kuja-piyarlu, nyarrparjarri kajikanpa? Kajikanpa-jana nyuntulurlu yirrarnirra ngularra jiyipi-patu-kari 99-pala ngula manangkarrarla-juku, manu kajikanparla yaninjarla warru nyanyi yangkaku jintaku jiyipiki. ⁵ Kajilpanpa

nyuntulurlu rdipinjarla mantarla yangka jiyipi wajawaja-maninja-warnu, nyuntulu kajikanparla wardinyi-jarrimi karrikarri-wangu yalumpuku jintaku. Junga nyampuju! Nyuntulurlu kajikanpa jakurmani yali jiyipiji jimanta-kurra, manu kajikanpa pina-kanyi ngurra-kurra. ⁶ Ngula-jangkaju, nyuntulurlu kapunpa-jana parnkanjarla warnkiri-mani nyuntu-nyangu puntu-patu manu yapa-karirlangu kujalpankulu mapirri nyinaja. Manu kapunpa-jana kuja wangkami, ‘Wardinyili nyinaya ngaju-piya! Ngajurna wajawaja-manu jiyipi jinta, ngula-jangkaju palka-manurna.’ Yuwa, kujanya kajikanpa wangka nyuntuju kajilpanpa wajawaja-mantarla nyuntu-nyangu jiyipi manu ngakalku kajilpanpa palka-mantarla. ⁷ Kuja-piya-yijala, Kaatu manu nyanungu-nyangu marramarra-patu, ngula kalu nyinami ngurunyaayirni-wangurla, ngulaju kalu-jana wardinyi-karrikarri nyina yapa panukuju kuja kalu jungarni nganta nyina. Kala kuja karla yapa jinta maju-jangka pina-yani nyanunguku yalala-yirrarninjakungarnti, ngulaju karla wardinyi-jarri-nyayirni Kaatuju.”

Jijaji-kirlangu yimi-nyayirni-wangu jukurra karnta-kurlu kuja wajawaja-manu pirli tala

⁸ Wangkaja-jana nyanungu-patuku, “Ngaju yungurna-nyarra yimi-ngarrirni yimi-nyayirni-wangu karnta-kurlu. Kulalpa tala panu-kurlu nyinaja, mardarnulpa karlarla-pala-mipa pirli tala. Ngakalku, nyanungurlu wajawaja-manu jinta-kari kaninjarni yuwarlirla. Nyarra kankulu nyurrurlarluju purda-nyanyi? Nyarra-jarri kapu karnta yali? Jarralku-nyanurla manu, manu muku kirlka-manu kaninjarni yuwarlirla, nyangulparla pirli talaku. ⁹ Ngakalku palka-manu, manu wardinyi-jarrija. Ngula-jangkarluju-jana manunjunu puntu-patu nyanungu-nyangu-patu manu yapa kujalpalu mapirri nyinaja. Wangkaja-jana, ‘Wardinyili nyinaya ngaju-piya! Ngajurna wajawaja-manu pirli, ngula-jangkaju palka-manurna.’ Yuwayi, kujanya karnta wangkaja. ¹⁰ Kaatu-kurlangu marramarra, ngulaju karnta-piya. Kaji nganangku-puka maju-jangka pina-yaninjarla yalala-yirrarni Kaatu, ngulaju kajana wardinyi-mani-nyayirni marramarra-patuju.”

Jijaji-kirlangu yimi-nyayirni-wangu jukurra wati purlka-kurlu manu kaja-nyanu-jarra-kurlu

¹¹ Wangkaja-jana, “Ngaju karna-nyarra yimi-ngarrirni ngulaju purlka-kurlu kujalpa-palangu mardarnu kaja-nyanu-jarra. Yinya purlkangkulpa panu-nyayirni mardarnu niyarningkijarra manu tala. ¹² Ngakalku, kukurnu-nyanurla wangkaja, ‘Wapirra, ngaka kajinpa palimi, ngaju karna mani ngalya-kariji yampinyi-jangka. Manu ngajukupurdangka papardirli kapu panu-kari mani. Jalanguju kar-nangku japirni yungunpaju yinyi ngaju-nyangu.’ Yinya purlka-pardujurla ngungkur-nyinaja panu-kari yungurla yinyi. Panu-karirla yungu papardi-nyanuku, manu panu-karirla yungu kukurnu-nyanuku. ¹³ Ngaka-karilki, kukurnu-nyanurlu ngurraju yampinjanu tala-kurlurlu, manu wurnturu yanu ngurra-kari-kirra. Yin-yarlaju ngurrangka, ngulaju muku lawa-manu talaju mangarrirla, pamangka, palypirparla manu karntangka. ¹⁴ Ngapa kulalpa wantija yangka ngula-warnurla yungu mangarrirlangu pardiyarla. Yapaju ngulajupalu yarnunjuku nyinaja mangarri ngarninja-wangu. Yali

kukurnu-nyanujulpa tala-wangu nyinaja. Yarnunjuku-nyayirnilpa nyinaja. ¹⁵ Ngulaju warrki-jarrijalparla watiki kujalpa-jana mardarnu nguurrnguurrpa-patu. Yinyarlu watingkiji yilyaja kujalpalu nguurrnguurrpa-patu nyinaja yungu-jana warrawarra-kanyi manu yungu-jana mangarri yinyi. ¹⁶ Nguurrnguurrpakungarduyurlu kularla yungu mangarri ngarninjaku. Yangka purlka-kurlangu kaja-nyanu, yarnunjuku-jarrija-nyayirnilpa, manu jalajala-jarrijalpa yungu nguurrnguurrpa-kurlangu nganjarla. ¹⁷ Tarnngangkulpaynanu purda-nyangu nyanungurlu, 'Nyarrpa-jarrimirna? Ngaju karna yarnunjuku nyina nyiya ngarninja-wangu.' Nyanungurluju tarnnganku manngu-nyangulpa-jana warrkini-patu kujalpalurla warrki-jarrija nyanungukupalanguku, kujalpalu mangarri panu-jarlu ngarnu. Langarrpa-jarrijalku. ¹⁸ Manu-nyanu wangkaja, 'Ngaju karna yampimi ngurra nyampuju, manu karna pina-yani wampirra-kurra. Manu kapurnarla wangka kuja, "Wampirra, ngajujurna warntarla yanu Kaatu-kujaku manu nyuntu-kujaku. ¹⁹ Ngajujurna majumaju. Kula karna kaja-purajilki nyina, lawa. Wangkayaju yungurangku warrki-jarrimilki nyuntuku warrkini-patu-kari-piya." Kuja kapurnarla wangka ngajukupalanguku.'

²⁰ "Junga-juku, karrinja-pardija, manu yanu pina ngurra-kurra nyanungukupalangu-kurlangu-kurra. Ngulajulparla warrarda pardarnu kaja-nyanuku yungu ngurra-kurra pina-yanirni. Parrapatu-jangkarlu, nyanungurluju nyangu kaja-nyanu yaninjarni-kirra wurnturu kajilpa yanurnu. Kuja nyangu kaja-nyanu, mari-jarrinjarlarla parnkaja. Ngamurlu-mardarnu, manu nyunjurnu yulanja-karrarlu. ²¹ Ngula-jangkaju, kukurnu-nyanuju wangkajarla jaji-nyanuku, 'Wampirra, ngajujurna warntarla yanu Kaatu-kujaku manu nyuntu-kujaku. Ngajujurna majumajulku, kula karnangku nyuntu-nyangu kaja-nyanulku nyina, lawa.' ²²⁻²⁴ Wurdungu-manu jaji-nyanurlu kaja-nyanuju, manu wangkaja-jana warrkini-patuku, 'Yantarnili nyampu-kurra! Manngu-nyangulparna kula-nganta palija walyirri-nyayirni kaja-nyanu ngaju-nyangu, lawa. Manu kulangantarna wajawaja-manu tarnnganku-juku. Kala lawa! Wankarujuku-ka nyina, manu pina-yanurnu ngurra-kurra. Ngulakuju yaru-jurlulu kangkarni jinajina-piya kurrirdi ngurrju-nyayirni, manu rdangka-yirrakalurla ngajuku kaja-nyanurla. Manu rdakangkalurla yirrika rdaka-kurlangu, manu putulurla yirrika wirliyarla. Yaninjarlalu pakaka wita puluku jara wiri-nyayirni, pajirninjarla purrayalu yungurlipa kurapaka ngarni.' Warrkini-paturlulu pakarnunjunu yali wita puluku, pajurnulu, manu purrajalu. Manulu ngarnu kurapakaju.

²⁵ "Murnma-juku kujalpalu ngarnu mangarri-wati, papardi-nyanujulpa warrki-jarrija wurnturu. Kuja pina-yanurnu yuwarlikirra, purda-nyangu-jana yapa yunparninja-kurra, manu nyangu-jana wirntinja-kurra. ²⁶ Purlajarla jintaku warrkiniki, manu japurnu, 'Nyiya-jangka kalu yunparni manu wirntimi?' ²⁷ Warrkinirla wangkaja, 'Kari-nganta nyentukupurdangka kukurnu-puraji pina-yanurnu ngurra-kurra. Kula palija, wankaru-ka nyina. Nyentukupalangurluju-nganpa jinyijinyi-manu pakarninjaku manu purranjaku jara wiri-jarlu-kurlu puluku wita yungurlipa ngarni kurapaka wiri.'

28 “Kuja kuja-kurra purda-nyangu papardi-nyanurlu, kulu-jarrija manu kula ngurra-kurra yanu kujalpa nyanungukupalangu jaji-nyanu nyinaja. Manu nyanunguju wilypi-pardija yuwarli-ngirli manu wangkajarla, ‘Nyiya-jangka kanpa karrimi nyampurlaju yarlungka? Kaninjarni yukayarni, manu mangarri nganja nganimparlajinta.’

29 “Kala papardi-nyanujurla wangkaja jaji-nyanuku, ‘Lawa! Nyiyan-jangka kanparla wardinyi nyina ngajukupurdangkaku kukurnuku? Ngajurna warrki-jarrija mata-wangu nyuntukuju tarnnga-nyayirni. Kularnangku kulu-jarrinjarla wilji-jarrija. Kulanpaju nyiyarlangu yungu ngajuku, ngulaju kulanpaju puluku witarlangu yungu yungurna kurapaka nganjarla ngajuku puntu-kurlurlu, manu kulanpaju jiyipi witarlangu yungu, lawa!’ 30 Kaja-puraji nyangka, nyanunguju wilji-nyayirni! Nyanungurluju muku lawa-manu talaju punkungka karntangka. Kulanparla kulu-jarrija nyanunguku, lawa! Kuja pinayanurnu ngurra-kurra, nyuntulurlunpa pungu puluku wita nyanunguku manu nyanungu-nyangu puntuku yungulu ngarni kurapaka!’

31 “Ngula-jangkaju, wati purkarla wangkaja papardi-nyanuku, ‘Kaja, nyuntu kanpa ngaju-kurlu nyina tarnnga nyampurla ngurrangka. Kuja karna ngajulurlu mardarni nyiyarningkijarra, ngulaju nyuntu. 32 Nyiyan-jangka kanpaju kulu-jarrimi? Kula-nganta nyuntukupurdangka palija, kala lawa. Kala wankaru, manu ngurra-kurra pinayanurnu. Ngula-jangkaju, wardinyi-jarriyarlalparlipa manu kurapaka ngarninjarla!’ ”

16

Jijaji-kirlangu yimi-nyayirni-wangu jukurra wati-kirli manu warrkini nyanungu-nyangu-kurlu

1 Jijaji-jana wangkaja nyanungu-nyangu kurdungurlu-patuku, “Yimi-ngarrirni yungurna-nyarra yimi-nyayirni-wangu. Nyurru-wiyi kala wati nyinaja tala wiri-nyayirni-kirli. Wati jintalpa mardarnu kujalpa warrki-jarrija kujalparla warrawarra-kangu tala. Yapa jintarla yanurnu yinyaku paajuku, manurla wangkaja, ‘Nyuntu-nyangurlu warrkinirli, tala nyuntu-nyangu ngulaju-ka nyarrpa-mani mayi? Kula kangku junganku mardarni.’ 2 Junga-jukurla yajirninjarla wangkaja yangka warrkini nyanungu-nyanguku, ‘Purda-nyangurangku kuja kanpaju tala jurnta yiily-mani, kula kanpa junganku mardarni nganta. Yilyamilki karnangku nyuntuju warrki-ngirli. Yaninjakungarntirli ngulaju pipa-kurra-wiyi pantirninjarla yirraka yungu nyarrpararla tala ngunami.’ 3 Yinya wati warrkini, wangkaja-nyanu, ‘Kapuju paajurlu ngajuju yilyami warrki-wangu, nyarrpa-jarrimirna? Ngajujurna purlkalku walyaku pangirninjakuju. Kajilparna-jana warlkikarla warru yapa-patu talakupurdarlu, ngulaju kajikarna kurntajarrimi. 4 Kapurna-jana wangkami yapa-patuku kuja-jana paajurlu yungu miyi manu jara panu-jarlu. Ngaju-nyangurlu paajurlu kajika-jana jinyijinyi-mani yungulurla muku pina-yinyi. Kuja-kujakuju kapurna-jana ngurrju wangkami yungulurla pina-yinyi miyi manu jara ngari wita nyanunguku yawuru-maninjaku. Yapa yinapatu kapujulu wardinyi-jarrimi. Ngula-jangka, kajiji paajurlu yilya warrki-ngirli, kapujulu warrawarra-kanyi yinya-paturlu yapa-paturlu.’

⁵ Junga-juku, yinya warrkini wati, yanu-jana warru yapaku payirnin-jaku kuja-jana paajurlu yungu miyi manu jara. Payurnu jinta-wiyi, 'Niyiyangku yungu ngaju-nyangu paajurluju yungunparla pina-yinyi ngaka?'

⁶ "Ngula yalu-manu, 'Nyuntu-nyangu paajurluju yungu jara 100-pala murlukunparla.'

"Yinya warrkini wati wangkajarla, 'Yungkaju jara 50-pala murlukunparla yungurnarla pina-yinyi paajuku yimiri-maninjakulku.'

⁷ "Yinya wati warrkini yanurla jinta-karikilki payirninjaku, 'Niyiyangku yungu ngaju-nyangu paajurluju nyuntukuju yungunparla pina-yinyi ngaka?'

"Ngula yalu-manu, 'Nyuntu-nyangu paajurluju yungu miyi 1000-pala yakujurla.'

"Yinya warrkini wati wangkajarla, 'Yungkaju 800-pala miyi yakujurla yungurnarla pina-yinyi ngaju-nyangu paajuku yimiri-maninjakulku.' ⁸⁻⁹ Kuja paajurlu purda-nyangu nyanungu-nyangu warrkini kujalpa-jana pina puntarnu yapa yinyarraku miyi manu jara, wangkajarla, 'Nyuntujunpa pina-nyayirni. Milya-pinyi kanpa yungunpa-nyanu tala-kurlurlu warrawarra-kanyi!'"

Ngula-jangka, Jijaji-jana wangkaja nyanungu-nyangu-patuku, "Yuwayi, yinya yimi-nyayirni-wangu ngulaju junga. Yapa yangka nyampurla walyangka kuja kalu karlirr-yani, ngulaju kalu-nyanu maju-kurra kanyi tala-kurlurlu nyanungu-nyangu-kurlurlu. Kala milya-pinyi-jiki kalu yungulu-nyanu warrawarra-kanyi tala-kurlurlu. Kala nyurrurla kuja kankulu nyina Kaatu-kurlangurla rdili-nyayirni-wangurla, nyarrpa-jarri kapunkulu tala-kurluju yungunkulu-nyanu warrawarra-kanyi? Purda-nyangkajulu! Yungkalu-jana nyurrurla-nyangu tala yapa-kariki yungulu-nyarra ngurrju nyina. Kajinkili-jana yinyi ngalya-kari, ngulaju kapu-nyarra Kaaturlu kanyi nguru-nyayirni-wangu-kurra.

¹⁰ "Kaji yapangku jungangku witawita warrawarra-kanyi nyiyarningkijarra, ngulaju kapu warrawarra-kanyi wiriwiri nyiyarningkijarra yijardurlu. Kala kaji yinyarlu yapangku jungangku mardarninja-wangurlu yampimi nyiyarningkijarra witawita, ngulaju kula warrawarra-kanyi wiriwiri nyiyarningkijarra yijardurlu. Kulalurla yapa panu-kari ngungkurr-nyina. ¹¹ Ngalya-karirli yapangku ngulaju kalu-nyanu maju-kurra kanyi tala-kurlurlu nyanungu-nyangu-kurlurlu. Kala nyurrurla, nyurrurla-nyangu tala-kurlurlu jungangku mayilpankulu-jana warrawarra-kangu yapaju nyampurla ngurungka? Kala nyurrurlarlurlu yapangku, kajilpankulu warrawarra-kanja-wangu nyinayarla, ngulaju Kaaturlu kula-nyarra yinyi nyiyarningkijarra nguru-nyayirni-wangurla. ¹² Yungu-nyarra nyanungurlu yinyi panu-nyayirni nyiyarningkijarra ngaka nguru-nyayirni-wangurla. Nyanungurlu kanyarra nyiyarningkijarra mardarni muurlparlu nyurrurlaku. Tala kuja kankulu mardarni jalangurlu, ngulaju kula nyurrurlaku, ngulaju Kaatu-kurlangu. Warrawarra-kanyi mayi kankulu-jana tala-kurlurlu? Kala warrawarra-kanja-wangurlaju, ngulaju kula-nyarra Kaaturlu yinyi nyiyarningkijarra ngurungka nyanungu-nyangurla.

13 “Yapa kulalpa-palangu warrki-jarriyarla paaju jirramaku. Kajirila yulkami kamparru-warnuku paajuku, ngulaju kapurla nyurunyuru-jarrimi jinta-karikiji. Kala kajirila yinya jinta-kariki yulkami, ngulaju kapurla kamparru-warnuku nyurunyuru-jarrimi. Kujanya karnanyarra nyampuju wangkami jalanguju. Kajinparla talaku yulkami, ngulaju nyuntu-nyangu paaju, manu kulanparla yulkami Kaatukuju.” Kujanya-jana Jijajiji wangkaja nyanungu-nyangu kurdungurlukuju.

Jijajirli-jana Paraji-patuku yimi wita-kari wita-kari yimi-ngarrurnu Matthew 11.12-13, 5.31-32, Mark 10.11-12

14 Yangka Juwu Paraji paaju-patu kalalu purlurlpa-nyayirni nyinaja tala wiri-kirli. Kujalu Jijaji purda-nyangu wangkanja-kurra, ngulajul-palurla yinkalku ngarlarrija. 15 Jijaji-jana wangkaja, “Nyurrurla Parajipatu, ngulaju kankulu jungarni nganta nyina yapa panu-puru yungulunyarra nyanjarla pulka-pinyi ngurrjuku nganta. Kala Kaaturlu kanyarra nyanyi kanunjumanyumparlu maju-juku. Nyampurla ngurungka, nyiyarlanguku kuja kalurla yapa yulkami ngurrjuku nganta, ngulaju-ka Kaaturlu punku-pajirni. 16 Nyurru-wiyi, Kaaturlurla yungu kuruwarru Mujujuku, manu wangkaja-jana jarukungarduyu-patuku yungulu yapangku purami kuruwarru manu yimi kujalu yirrarnu pipangka. Ngula-jangka, Jaanu Papitajilki yanurnu, manu wangkaja-jana yapaku Kaatu-kurlu kuja-ka Warlalja-Wiri nyina nyiyarningkijarraku. Kala jalangu, panu-karirli kulu-parnturlu kankulu-nyanu wiringki nganta kamparru yirrakarla yungulu-jana wiri nganta nyina yapa-karikiji. 17 Ngulaju ngula-juku. Mujuju-kurlangu yangka kuruwarru, ngulaju-ka karri yijardu-nyayirni-juku jalanguju yapakuju. Walya nyampu manu yalkiri kapu-pala yawu-pardi. Ngulaju ngula-juku. Kala kulalpa nganangku mirrakarla nyiya witarlangu yirdi kuruwarrirla Mujuju-kurlangurla.”

18 Ngula-jangka, Jijaji-jana wangkaja, “Kajilpa watingki nyanungu-parnta yampinjarla yantarla karnta jinta-kari-kirra, kujaju jarrwara-nyayirni. Nganangku-puka watingki kaji kanyi karnta yali yiljanjarnu, ngulaju jarrwara-nyayirni-yijala.”

Jijajirli-jana yimi-ngarrurnu yapaku wati tala panu-kurlu manu wati tala-wangu-kurlu yirdi-kirli Lajaru-kurlu

19 Nyanungu-jana wangkaja, “Nyurru-wiyi kala nyinaja wati tala panu-kurlu manu jurnarra ngurrju-wati-kirli manu miyi manu kuyu panu-kurlu, manu kala yuwarli wiringka nyinaja. 20 Ngurrangka yalirla kala nyinaja wati tala-wangu yirdiji Lajaru. Kala nyinaja wijini palka-wangu. Puntu-watirli nyanungu-nyangurlu kalalu kangurnu parra-kari parra-karirli, kala ngunaja yuwarlirla kamparru tuwana. 21 Kalarla pardarnu yinyaku watiki tala panu-kurluku kuja kala kujurnu miyi manu kuyu purrmu walya-kurra. Lajarurlu kala ngarnu purrmu walya-jangka. Kalalu malikirli yanjurnu Lajaru-kurlangu wijini palkangka. 22 Ngaka-karilki, Lajaru palija, ngulalu marramarra-paturlu kangu nguru-nyayirni-wangu-kurra. Nyinanjayirrarnulu kutu-juku Yipuruyamu-wana. Yinya wati yangka tala panukungarduyu, ngulaju palija-yijala, ngulalu milyingka yirrarnu walyangka. 23 Nyanungu-nyangu pirlirpa ngulaju yanu ngurukurra manparrpa-kurlangu-kurraju. Ngulangakajulpa jankaja, manu

murrumurru-jarrijalpa. Nyangu Yipuruyamu wurnturu-ngurlurlu manu Lajaru kujalpa nyinaja nyanungu-wana. ²⁴ Purlajarla Yipuruyamuku, 'Wapirra Yipuruyamu! Waraa! Mari-jarrinjarlaju ngurrju nyinaka! Jankami kaju nyampurlaju, manu murrumurru-jarri karna! Wangkayarla Lajaruku yunguju rdaka yirrarni ngapangka manu yunguju marnpirni jalanypa ngapa-kurlurlu yunguju walyka-mani!'

²⁵⁻²⁶ "Yipuruyamuju wangkajarla nyanungukuju, 'Lawa, ngaju-nyangu kaja. Kulalparna yilyayarlarra Lajaru ngapa-kurlu yalumpukurraju! Rdaku kaninjarra kangalpa jaarl-ngunami. Kajilpangku Lajarurlu kangkarlarra ngapa nyuntuku, kulalpangku yantarlarra rdaku ngula-wanaju. Kulalpa ngana ngula-wana rdaku-wana pinarni yantarla nyampu-kurra ngurra-kurraju. Jinta-kariji, manngu-nyanyi mayi kanpa-nyanu kujalpanpa wankaru-wiyi nyinaja walyangka? Nyuntulurlujulpanpa mardarnu ngurrju nyiyarningkijarra-nyayirni. Kala Lajaru, ngulajulpa lawa nyinaja wijini-kirli-mipa palkangkakurlu. Jalanguju, nyanunguju wardinyi-nyayirni-ka nyinami. Kala nyuntu, ngulaju kanpa-nyanu murrumurru-nyayirni purda-nyanyi, manu kanpa jata-nyanyilki.'

²⁷⁻²⁸ "Ngularla watiji wangkaja Yipuruyamukuju, 'Junga kujaju, kala purda-nyangka ngariji ngajulu. Ngajukupurdangka-patu, nyinami kalu wankaru-juku walyangka rdaka-pala. Nyampu ngurra ngulaju punku-nyayirni kuja kalu-nyanu yapangku murrumurru-nyayirni purda-nyanyi. Kula karna ngampurpa nyina ngajukupurdangka-patuku nyampu-kurra yaningarniki. Kajikalunyanu murrumurru-nyayirni purda-nyanyi ngaju-piyarlu. Wangkayarla Lajaruku yungu yani ngajukupalangu-kurlangu-kurra ngurra-kurra walyangka yungujana wangka jungarni nyinanjaku.'

²⁹ "Yipuruyamurla wangkaja watiki, 'Lawa, kularna yilyami Lajaruju ngatingki-maninjaku nyuntukupurdangka-patukuju. Nyurru kalu milya-pinyi Mujuju-kurlangu kuruwarrri manu yimi kujalu Kaatukurlangu jarukungarduyu-paturlu yirrarnu pipa wiringka nyurru-wiyi. Purda-nyangkarlalpalu nyampuju yimi!'

³⁰ "Ngularla watiji wangkaja, 'Lawa, lawa! Kulalu ngajukupurdangka-paturluju purda-nyanyi Mujuju-kurlangu kuruwarrri, manu kulalu purda-nyanyi yangka kujalu yirrarnu jarukungarduyu-paturlu. Kala kajilpa yangka yapa Lajaru-piya pina-wankaru-jarriyarla palinja-warnu, manu kajilpa-jana yantarla wangkanjaku, ngulaju kajikalu purda-nyanyilki. Kajikalu muku kurnta-jarrmi yangka kujalpalu punku nyinaja, manu kajikalu pinayaninjarla yalala-yirrarni Kaatu.'

³¹ "Yipuruyamujurla wangkaja nyanungukuju, 'Kula kujaju junga! Jalangu kajilpalu nyinayarla kuruwarrri Mujuju-kurlangu purda-nyanja-wangu manu jarukungarduyu-patu-kurlanguku yimiki, manu kajilpa Lajarurlangu wankaru-jarriyarla pina yangka palinja-warnu, kulalpalu nyanunguju purda-nyangkarla-yijala kuja!' " Kujanya-jana Jijajirli yimi-ngarrurnu yangka Paraji-patuku.

17

*Yapajulpalurla yirriyirri nyinakarla jungarni Kaatuku
Matthew 18.6-7,21-22, Mark 9.42*

¹ Jijaji-jana wangkaja nyanungu-nyangu kurdungurlu-watiki, “Nyampurla ngurungka, yapa panu kapulu warrarda karlirr-yani Kaatu-kujaku. Kala nganangku-puka kajilpa karlirr-kangkarla jarrwara yapa jinta-kari yungulu yani warntarla Kaatu-kujaku, ngulakuju karnarla mari-jarrimi, kapu Kaaturluju maju-maninyayirni!” ² Nyampurralu-jana yapa manngu-nyangka ngula kuja kalurla jukarurru nyinami Kaatuku. Ngularraju kurdukurdu witawitapiya kuja kalu wita-mipa milya-pinyi nyinanjaku jukarurruku Kaatuku. Kala nganangku-puka kajilpa karlirr-kangkarla jinta-mipa Kaatu-kujaku, ngulaju maju-nyayirni! Karlirr-kanja-kujakujulpalurla yapa-karirli yarturlu-wiyi wiri wayikarla yalumpuku watiki waninjawana-wiyi, manu ngula-kurluju jarna-maninjarla kanjarla julyurlkijikarlalpalu mangkuru ngapa wiri-kirra yungu palimi, kajika yapa jinta-kari karlirr-kanyi Kaatu-kujaku. ³ Kuja-kujakuju, muurlpa-jarriya kajikanpa kanyi yapa jinta-kari warntarlarlu!

“Kajilpangku puranjakungarduyu-kariyi-nyanu majungka-jarriyarla jurnta, wangkayarla yungu nyinami kuja-wangu. Kajingki nyanungurlu yalala-yirrarni, ngula-jangkaju yawuru-jarriyalkurla kunka-maninja-wangu. ⁴ Marda parra jinta-puru yangka puranjakungarduyu-kari-nyanu kajilpangku majungka-jarrimi jurnta wirli-palaku kajilpangku yaninjarla ngurrjungkulku yalala-yirrakarla wirli-palaku, ngula-jangkaju yawuru-jarriyalkurla kunka-maninja-wangu wirli-palaku-yijala.” Kujanya-jana Jijajiji wangkaja nyanungu-nyangu kurdungurlu-patuku.

⁵ Ngula-jangka, Kurdungurlu-patu Wiriwirilirla wangkaja, “Pirlirra-nganpa pirrjirdi-manta yungurnangkulu wala nyina tarnnga-juku!”

⁶ Jijaji-jana wangkaja, “Kala nyurrurlaju kankujulu wita-karrikarri wala nyinami. Ngulaju ngula-juku. Nyanyi mayi kankulu watiya yinya miyi-kirli? Kajilpankujulu ngajuku wala nyinakarla ngari wita nyurrurlaju, ngulaju kajikankulurla wangkamilki watiyaku kuja, ‘Wayi! Nyuntu watiya, lakarn-pardiya walya-jangka, manu-nyanu juka-yirrarninjinta ngapa wiringka mangkururlaju!’ Yuwayi, kajilpankulurla kuja-piya wangkayarla watiya yinyaku, ngulaju kajika-nyarra purda-nyanyi. Watiyarluju kajika-nyanu lakarn-pinyi walya-jangka, manu ngula-jangka kajika-nyanu juka-yirrarninjini nyanungurlu-juku mangkururlaju!” Kujanya-jana Jijajiji wangkaja kurdungurlu-watiki nyanungu-nyanguku yungulurla tarnnga-juku wala nyina.

⁷ Ngula-jangka, Jijaji-jana wangkaja kurdungurlu-patuku, “Yirra-nyarra wita ngayi payirni. Marda-ka jintangku wiringki mardarni warrkini kuja karla warrki-jarrimi. Marda-ka nyanungurlu walya pangirni yirrarninjakungarntirli ngurlukungarntirli yungu yirrarni manggarriki, manu marda karla nyanungu-nyangu jiyipi-wati warrawarra-kanyi. Kuja-ka wati yinya warrkini lawa-jarri warrki-jangka manu-ka kulpari yanirni yuwarli-kirra, nyarra marda nyanunguju wiriji karla wangkami nyanungukuju? Kapurla mayi wangkami nyanungukuju yungu yaninjarla ngarni-wiyi? Nyurrurlarlungu kajikankulurla mayi kuja wangka kajilpankulu yali wiripiya nyinayarla?” ⁸ Lawa. Kulankulurla wangkami kuja nyanunguku. Nyurrurla kapunkulurla wangka yungurla ngapa yanin-

jarla mani ngarninjaku, manu kapunkulurla nyanunguku wangka yungu-nyarra yaninjarla purrami mangarri nyurrurlaku-wiyi. Ngula-jangka, nyanungurlulku warrkinirli kapu ngarni purdangirli-kirraju.⁹ Kaji yinyarlu warrkinirli purda-nyanyi warlalamarri nyanungu-nyangu, kujarlaju kapu mayi yinyarluju warlalamarrirliji ngurrju-pajirni-nyayirni? Lawa kujakuju. Wati yinya-kurlangu warrkiji ngulaju yungu purda-nyanyi warlalamarri nyanungu-nyangu-wiyi kajirila nyarrpa wangka. Kujarlanya, warlalamarri yinyaju kularla nyanungukuju yati-wangkami warrki-wanawanaju. Ngulaju ngula-juku.¹⁰ Jurrku-juku nyurrurlakuju kujangu-piya-yijala. Kajilparna-nyarra wangkanjarla jinyijinyi-mantarla nyiyarlanguku, ngulajujulu yalyangku kutu purda-nyangka wurra-maninja-wangurlu, manulunyanu kuja wangkaya, 'Ngalipaju karliparla ngari warrkini nyinami Jijajikiji. Kuja karliparla nyanunguku warrki-jarrimi, kularliparla pardarni yungu-ngalpa yati-wangka warrki-wanawanaku.'” Kujanya-jana wangkaja Jijajiji yimi yali warrkini-kirli yungulu ngula-piya nyina kurdungurlu-patu.

Jijajirli-jana wati karlarla-pala wijini panu-kurlu parlpuru-manu

¹¹ Jijajijilpa-jana nyanungu-nyangu kurdungurlu-watiki jirnganja wapanja-yanu Jurujulumu-kurra-pinangu. Nyanungulpa wapanja-yanu warna kulkurru-jarra ngurrara-jarrarla Jamariyarlama manu Kaliliyirila.¹²⁻¹³ Nyanunguju yanurnulpa kutulku kirri jinta wita-kurra. Yalumpurla wati karlarla-palalurla yaninjarla rdipija nyanunguku. Nyanungurraju nyurnu-nyayirni wijini-kirli panu-kurlu jurru-ngurlu jamana-kurra. Ngulaju kulalu yanurnu Jijaji-kirra kutu, lawa. Karrijalpalu wurnturu-karrikarri nyanungu-kujakuju, manulurla purlaja, “Jijaji, Warlaja-Wiri! Nganimpaku-nganpa mari-jarrinjarla ngurrju nyinaka!”

¹⁴ Jijaji-jana wangkaja, “Yantalu maralypikingarduyu-wati-kirra yungulu-nyarra miimii-nyanyi palka wijini-wangu-japa.” Junga-juku, karlarla-palarlu watingkili Jijajiji yampinjarla yanu maralypikingarduyu-wati-kirra. Wurnturu-wangu-juku nyanungurrarlujulu-nyanu jarnkujarnku nyangu, manulunyanu wijini-wangulku nyangu.¹⁵⁻¹⁶ Wati-kari yalumpurrarla jintaju ngulaju Jamariya-wardingki. Panu-karijilpalu Juwu-wati nyinaja. Kuja-nyanu nyanungurlu Jamariya-wardingkirli nyangu kirrkalku, warirr-karrinjarla pina-yanu Jijaji-kirra. Nyanungurluju kiljinkilparla Kaatuku yunparninja-yanu. Kuja yanurnu Jijaji-kirra, parntarrinjunurla kamparru nyanungurla, manurla yati-wangkaja, “Nyuntujunpaju mari-jarrija-nyayirni! Nyuntulurlunpaju parlpuru-manu!”

¹⁷⁻¹⁸ Ngula-jangka, Jijaji-jana wangkaja nyanungu-nyangu kurdungurlu-watiki, “Wayinkili! Ngajurna-jana wati karlarla-pala parlpuru-manu. Wati nyampu Jamariya-wardingki-mipa pinarni yanu Kaatuku pulka-pinja-karra. Nyampuju kula ngurrara-jinta ngajuku. Nyarrparalu ngalya-kariji Juwu-wati 9-pala-kariji wurulypa yanu? Ngulangkuju yungulurlajinta Kaatuku pulka-pungkarla-yijala!”¹⁹ Ngula-jangka, Jijajirila wangkaja watiki, “Karrinja-pardinjarlalku yanta ngurra-kurra. Kujanpaju wala nyinaja ngajuku yungurnangku

parlpuru-mantarla nyuntu, kujarlanyanpa nyuntuju parlpurulku wijini-wangulku.”

Jijajirli-jana yapa pinarri-manu Kaatu-kurlu kuja-ka Warlalja-Wiri nyina nyiyarningkijarraku

Matthew 24.23-28,37-41

²⁰⁻²¹ Panu-karirli Paraji-paturlu payurnu Jijaji, “Nyangurla kapu Kaatuju Warlalja-Wiriji nyina nyiyarningkijarraku nyampurla ngurungka? Nyangurlarlurlipa nyanyi nguru-nyayirni-wangu nyanungu-nyangu?”

Jijaji-jana wangkaja, “Yapa kuja kajulu wala nyina, ngularrakuju ka-jana Warlalja-Wirilki nyinami Kaatuju jalanguju. Kujarlanya kulalpa nganangku nyanungu-nyangu nguru-nyayirni-wanguju nyangkarla paniya-kurlurluju. Manu kujarlanya kulalpa ngana wangkayarla, ‘Wayi! Nyangkalu yinya! Yinyaju nguru-nyayirni-wangu Kaatu-kurlangu!’ Manu ngana kulalpa wangkayarla, ‘Wayi! Nyangkalu nyampu! Nyampuju nguru-nyayirni-wangu Kaatu-kurlangu!’”

²² Ngula-jangka, wangkaja-jana nyanungu-nyanguku kurdungurlu-watiki, “Ngajujurna Yapa-nyayirni-wangu Kaatu-kurlangu. Ngaka kapurna yanilki, manu kapurna-nyarra purdangirli yampinjayani. Ngula-jangka kapunpaju yirraru-jarrimi-nyayirni. Kapunkulu ngampurpa-nyayirni nyina ngajuku nyanjaku pina. ²³ Ngula-puruju, panu-kari kapulu-nyarra yaninjarla wangkami, ‘Wayinkili! Nyangkalu yinya, Jijajiji karrimi-ka!’ Marda kapulu-nyarra wangkami, ‘Wayinkili! Nyangkalu nyampu, Jijajiji karrimiri-ka!’ Kajili-nyarra yapa wangka kuja nyurrulaku, purda-nyanja-wangulu-jana jurnta nyinaka! Kulalu-jana yanta nyanungurra-kurra ngajuku nganta warrirninjaku!

²⁴ Ngajujurna Yapa-nyayirni-wangu Kaatu-kurlangu. Kajirna pinarni yani nguru nyampu-kurra, kapurna kapanku pinarni yani wirnpapiya-juku kuja-ka kilji mirilmiril-karri yalkirirla kakarrara-jangka karlarra-kurra. Wirnpapiya, jintakumarrarnirli kapujulu nyanyi.

²⁵ Ngaka kajirna yani nguru nyampu-ngurlu, manu kajirna pinarni yani, kujakungartiji kapurnaju murrumuru-nyayirni purda-nyanyi, manu yapa kuja kalu nyinami wankaru jalangu, ngulangkuju kapujulu juwa-kijirni. ²⁶⁻²⁷ Ngajujurna Yapa-nyayirni-wangu Kaatu-kurlangu. Kajirna pinarni yani nguru nyampu-kurra, kujakungartiji yapangkuju kulajulu manngu-nyanyi. Ngularrarlujulu kapulu ngari ngarni, manu kapulu-nyanu yupukarra-jarrimi. Ngularraju yapa yangkarra-piya kujalpalu nyurru-wiyi nyinaja Nuwangka wankarurla-wiyi.

Nyanungurlujulpa pawurtu wiri-jarlu nganturnu. Kala yapangku panu-karirli kulalpalu nyanunguju jungangku purda-nyangu. Ngula-jangka, ngapalku wiri yinya yanurnu, manu-jana muku pungu. Kala Nuwa manu nyanungu-nyangu wungu-warnu-mipajana muurl-mardarnu Kaaturluju. ²⁸⁻²⁹ Kajirna ngaju pinarni yani nguru nyampu-kurra, kujakungartiji yapangkuju kulajulu manngu-nyanyi. Ngularraju yapa yinyarra-piya-juku kujalpalu nyinaja kiringka Jatamarla nyurru-wiyi. Ngularrarlujulpalu ngarnu kuyu, mangarri manu pama, manulpalu payi-manu nyiyarningkijarra tala-kurlurlu, manulpalu-jana nyiyarningkijarra yungu talakupurdaru. Ngularrarlujulpalu pangirninjarla yirrarlu ngurlu mangarri pardinjakungartirli, manulpalu-nyanu yuwarli nganturnu. Kala

kulalpalu Kaatuju manngu-nyangu. Kala watingki jintangku yirdingki Laatirli manngu-nyangu Kaatuju. Kujarlaju, yinya kirri-ngirli Jatama-ngurlu yampinja-yanu yaruju-nyayirnirli. Jurrkungka-yijala parrangkaju, Kaaturlu-jana jangkardu kujurnu warlu yalkiri-jangka, manu-jana jankaja jintawarlayi-jiki yalumpurra yapa kujalpalu nyinaja kiringka. ³⁰ Yuwayi, ngajujurna Yapa-nyayirni-wangu Kaatu-kurlangu. Kajirna pinarni yani nguru nyampu-kurra, yapaju kapulu Jatama-wardingki-piya-juku nyina. Ngularrarluju kulajulu wupalnyanjarla manngu-nyanyi.

³¹ “Kajirna pinarni yani nguru nyampu-kurra, nyiyarningkijarraju kapu majungka-jarri yapakuju. Kaji nganarlangu kankarlarni nyina yuwarli nyanungu-nyangurla, ngayi wurnturu-kurra parnkami kapanku-nyayirni yuwarli-kirra pina-yukanja-wangu manu jurnarrpa maninja-wangu. Kajilpa pina-yukayarla yuwarli-kirra jurnarrpa maninjaku, ngulaju kajika palimilki. Manu kaji ngana-puka wurnturu yupujurla warrki-jarrimi, ngayi parnkami kapanku-mipa yuwarli-kirra kulpari yaninja-wangu. Kajilpa yuwarli-kirra kulpari yantarla, ngulaju kajika palimilki. ³² Pina manngu-nyanyi mayi kankulu yinya yimi-pardu kali-nyanu-kurlu Laati-kirlangu-kurlu?*” Kuja-jana Kaaturlu yapa jintakumarrarni purraja yinyarla kiringka Jatamarla, nyanunguju Laati-parnta wuruly-parnkaja. Nyanungu Laati-parnta, juul-karrinjarla kulpari nyangu kirri jankanja-kurraju. Manngu-nyangulpa nyiyarningkijarra kuja purdangirli yampinja-yanu. Manu nyanungujurla marlaja mingkirri-piya-jarrija Kaatukuju yalumpurlajuku. ³³ Nganangku-puka yapangku kajilpa-nyanu puta mardakarla muurlparlu palinja-kujaku nyanungu-miparlu, ngulaju kajika palimijiki. Kala kajilpa-nyanu yungkarla ngaju-kurra, ngulaju kajikaju marlaja nyinami wankaru-juku.

³⁴ “Kajirna pinarni yani nguru nyampu-kurra, ngula-puruju kapupala marda yapa-jarra ngunami panjangka jintangka-juku. Kapurna kanyi jinta-mipa. Jinta-kariji kapurna yampinja-yani purdangirli. ³⁵ Kajirna ngaju pina-yanirni, ngula-puruju karnta jirramarlu marda kajika-pala ngurlu yurrrparni pulawa-karda pirli-jarra-kurlurlu wita-jarra-kurlurlu. Ngaju kapurna jinta-mipaju kanyi, manu kapurna yampinja-yani jinta-kariji purdangirli. ³⁶ [Kajirna ngaju pina-yanirni, ngula-puruju marda kalaka-pala wati jirrama warrki-jarrimi yuwurkurla. Ngaju kapurna jinta-mipaju kanyi, manu wati jinta-kariji kapurna yampinja-yani purdangirli.]”

³⁷ Ngula-jangka, kurdungurlurlulu payurnu Jijaji, “Kajinpa nyuntu pinarni yani walya-kurra, ngurrara-kurra nyarrpara-kurra kapunpa yanirni kamparruju?”

Jijaji-jana wangkaja, “Ngakankulu milya-pinyilki! Kuja-ka ngana palimi yangarlu manu-ka wantimi yuwurkurla, kapulurla warlawurru kankarlu warru paarr-pardimi. Kuja-piyarlu-yijala kajinkili manngu-nyanyi yimi ngaju-nyangu, ngulaju kapunkulu milya-pinyi nyarrpara-kurrarna pinarni yani.”

18

Jijaji-kirlangu yimi-nyayirni-wangu jukurrrpa karnta kali-puka-kurlu

* 17:32 Nyangka Genesis 19

¹ Jijaji-jana wangkaja nyanungu-nyangu-patuku yungulurla wangkami warrarda Kaatuku. ² Ngula-jana yimi-ngarrurnu yimi-nyayirni-wangu jukurrrpa, nyanungu-jana wangkaja, “Nyurru-wiyi kala nyinaja kuwurtukungarduyu wiri. Kala-jana miimii-nyangu yapa kuwurturla jungarni-japa maju-japa. Nyanungujulpa punku nyinaja, lawa. Kulalpa purda-nyangu Kaatu-kurlangu kuruwarri, manu kulalpa-jana yapaku yulkaja. ³ Yinyarla ngurrangka, ngulajulpa karnta kali-puka nyinaja. Yapanku jintangku kalarla puntarnu talaju. Ngula-jangka kala warrarda yanu kuwurtukungarduyu wiri-kirra, manu kalarla wangkaja kali-pukaju, ‘Purda-nyangkaju! Ngarrika yinya yapa yunguju tala pina-yinyi ngaju-nyangu!’ Kujanya kalarla warrarda wangkaja kuwurtukungarduyu wirikiji. ⁴⁻⁵ Kula kala purda-nyangu yinya kuwurtukungarduyurlu nyanunguju. Kala yanurnu warrarda payirninjaku nyanunguku. Ngaka-kari, wangkaja-nyanu kuwurtukungarduyu wiriji, ‘Kula karna purda-nyanyi Kaatu-kurlangu kuruwarri, manu kula karna-jana yapaku yulkami. Kala nyampu karnta kali-puka, yanirni warrarda-ka payirninjaku nyanungu-nyangu talaku. Warrarda kaju mata-mani! Kuja-kujakaju kapurnarla yinya yapaku wangka yungurla tala pina-yinyi.’”

⁶ Ngula-jangka, Jijaji-jana wangkaja nyanunguku kurdungurlu-patuku, “Manngu-nyangkalu yinya kuwurtukungarduyu. Kala jamulu purda-nyangu warrarda yinya kali-puka. Kujalpa warrarda payurnu nyanungu, nyanungurla wangkaja kuwurtukungarduyuku yungu-jana jinyijinyi-mani tala pina-yinjaku kali-pukaku. ⁷ Nyarrpa kankulu manngu-nyanyi nyurrurlarluju? Kaatuju mayi yinya-piya kuwurtukungarduyu-piya punku-piya? Lawa! Kaatu-kurlangu yapa-paturlu kalu warrarda payirni mungangka manu parrangka yungu-jana warrawarra-kanyi. Nyanungurraju mayi kapu-jana Kaaturluju jamulu purda-nyanyi kuwurtukungarduyu-piyarlu? Kapu-jana mayi purda-nyanyi kapankurlu? ⁸ Purda-nyangkajulu jalangurlu! Kuja kalu Kaatu payirni yungu-jana nyanungurra warrawarra-kanyi, nyanungurlu kapu-jana yalu-mani kapankurlu. Kala ngaka-kari yangka ngaju Yapa-nyayirni-wangu Kaatu-kurlangu, kajirna pina-yanirni nyampu-kurra, yapa kapujulu mayi wala-juku-nyina yungurna-jana warrawarra-kanyi?”

Jijaji-kirlangu yimi-nyayirni-wangu jukurrrpa Paraji-kirli manu tala puntarninjakungarduyu-kurlu

⁹ Yapangkupalu purda-nyangu Jijaji wangkanja-kurra. Nyanungurra ngantalpalu ngurrju nyinaja, kalalu-jana nyurunyuru-jarrija yapa-kariki. Jijaji-jana wangkaja nyanungurruku, ¹⁰ “Ngajulu yungurna-nyarra yimi-ngarrirni yimi-nyayirni-wangu jukurrrpa jalangurlu. Nyurru-wiyi, wati jirrama-pala yanu Yuwarli Maralypikirra Jurujulumurla yungu-palarla wangkami Kaatuku. Jinta-karriji Paraji manu jinta-karriji tala puntarninjakungarduyu. Panulpalurla nyurunyuru-jarrija. ¹¹ Parajilpa karrija. Kula-ngantalparla wangkaja Kaatuku, kala lawa. Ngarilpa-nyanu nyanungu-mipa wangkaja, ‘Wapirra, ngajurna yapa ngurrju panu-kari-piya-wangu. Kularna ngaju purlurlpa nyina, manu kula karna-jana tala jurnta mani yapaku purungku. Nguna karna kalykuru-wangu jinta-kurlu-mipa kali-nyanu-kurlu. Kula karna warru parnka. Kuja-jangkanya

karnangu yati-wangka. Kula karna punku nyina yinya-piya tala puntarninjakungarduyu-piya kuja-ka yinya karrimi. Kuja-jangkanya karnangu yati-wangkami. ¹² Mantiyi-kari Mantiyi-karirla manu Jayijiyi-kari Jayijiyi-karirla, yampimi karna miyiji ngarninja-wangurlu yungurnangu pulka-pinyi warrarda. Manu yangka kuja karna tala mani warrki-jangkarlu, kajilparna \$10 mantarla, ngulaju kajikarna \$1 yinyi nyuntuku. Manu marda kajilparna \$100 mantarla warrki-jangkarlu, ngulaju kajikarnangu \$10 yinyi.' Kujanyarla yinya Parajiji wangkaja Kaatuku. ¹³ Parra jintangka-juku, yangka tala puntarninjakungarduyu, ngulajulpa wurnturu karrija Parajikiji. Wangkajalparla Kaatuku, kulalpa kankarlarra-kari nyangu Paraji-piyarlu. Kaninjarrakarilpa nyangu, manulpa kurnta-jarrija, manu mari-jarrijalpa-nyanu. Ngarnturlurru-nyanu pakarnu, manu wangkajarla Kaatuku kuja, 'Kaatu, mari-jarriyaju ngajuku! Ngajujurna punku!' Kuja-pukarla wangkaja Kaatuku."

¹⁴ Ngula-jangka, Jijaji-jana wangkaja yapa-patuku, "Purdanyangkajulu ngaju! Nganangu-puka kuja kyanu ngurrju-pajirni nganta, Kaaturlu kapu yinya yapa kurntaku ngurrju-mani. Kala kuja kyanu punku-pajirni, Kaaturlu kapu ngurrju-pajirni. Kujanya yangkarna-nyarra yimi wita yimi-ngarrurnu. Ngula yangka Paraji pina-yanu ngurra-kurra, Kaaturlu kula ngurrju-pajurnu. Kala yangka tala puntarninjakungarduyu kuja pina-yanu ngurra-kurra, Kaaturlu nyanunguju ngurrju-pajurnu."

*Jijajirlilpa-jana kurdukurdu ngamurlu-mardarnu pirrjirdi-maninjaku
Matthew 19.13-15, Mark 10.13-16*

¹⁵ Ngakalku, kangurnulpalu-jana yapangu ngalya-karirli kurdukurdu manu pirltirrka-wati Jijaji-kirra yungu-jana rdakangku ngamurlu-mardarninjarla marnpirni. Ngula-kujukuju, kurdungurlu-paturlulu-jana puta warla-pajurnu kutu Jijaji-kirra kanjarni-kijaku, manulu-jana kurnta-ngarrurnu. ¹⁶ Kala Jijaji-jana purlaja kurdu witawitaku, manu wangkaja-jana nyanunguku kurdungurlu-patuku, "Kurdukurdu wita nyampu-piya kajulu wala nyinami ngajuku. Nganapuka yapa jalangu kuja-ka nyinami nyampu-patu-piya kurdukurdu-piya, ngulaju karla nyinami Kaatuku yangka kuja kajana Warlalja-Wiri nyina yapaku. Kujukuju, yampiyalu-jana warla-pajirninjawangurlu! Pangkalajulu yanirni kurdukurduju ngajuku! ¹⁷ Ngaju karna-nyarra wangkami junga. Jungarnirlili manngu-nyangka! Ngula yungulpankulu kurdu wita nyampu-piya-jarriyarla. Kala kuja-piyawanguju, ngulaju kulalpankulurla nyinayarla Warlalja-Wiriki."

*Jijajirla wangkaja watiki tala palka-kurluku
Matthew 19.16-30, Mark 10.17-31*

¹⁸ Ngaka-pardu-kari, jaajikingarduyu wiri Juwu, ngulalpa tala panukurlu nyinaja, yaninjarla payurnu Jijaji, "Tiija, nyuntujunpa ngurrju! Nyarrpa-jarrimirna yungurnarla jirnganja nyina tarnga-juku Kaatuku wankaru-juku?"

¹⁹ Jijajilkirila wangkaja, “Niyiakunpaju ngajuju ngurrju-pajurnu? Ngana-puka kula-ka wati nyina ngurrjuju. Kaatu-mipa-ka nyina ngurrjuju. ²⁰ Milya-pinyi-jala kanpa kuruwarri-kari kuruwarri-kari Kaatu-kurlanguju kujarla yangka yungu Mujujuku: ‘Nyuntu kajilpanpa nyinayarla palka-kurlu yupukarra, kula kalykuru-jarriya yapa jinta-karikirli! Yampiyalu-nyanu tarnnga-kurra pakarninja-wangurlu! Kularla purungku jurnta manta nyiyarlangu yapa jinta-kariki! Kula warlka wangkaya yapa jinta-kari-kirli kuwurturla! Linpangku-palangu purdanyangka kirda-nyanu manu ngati-nyanu wilji-wangurlu!’ Nyampurranya Kaatu-kurlangu kuruwarri kuja yirrarnu Mujujurlu, ngulaju kanpa milya-pinyi nyurru.”*

²¹ Junga-juku, watijirila wangkaja Jijajikiji, “Wita-ngurlupakarrarlulparna puraja jungarnirli nyampurraju kuruwarri, kularna rdilyki-pungu jintarlangu, lawa.”

²² Jijajijirila wangkajalku watikiji, “Purayarlalpanpa nyampu jinta-karilki kuruwarri: Yanta, jurnarrpa manu nyiyarningkijarra manta nyuntu-nyangu, ngulaju-jana pina jali-manta nyiyarningkijarra talakungarntirliji, manu ngula-jangkaju, talaju-jana warru yungka marlajarraku rdilyki-watiki. Kajinpa-jana nyiyarningkijarra muku yinyi yapa-kariki, ngula-jangkaju kapunparla jirrnganja nyina nyiyarningkijarra-kurluju Kaatu-kurlangurla nguru-nyayirni-wangurla. Nyiyarningkijarra jali-maninjarla kurdungurlu-jarriya ngaju-nyanguju!” ²³ Kuja yangkangu watingki purda-nyangu Jijaji wangkanja-kurra, ngula-jangkaju purda-nyanjarla wajampa-jarrija-nyanurla kujalpa jurnarrpa panu mardarnu.

²⁴ Jijajirli nyangu wati wajampa-jarrinja-kurra, manu wangkaja-jana nyanunguku kurdungurlu-patukuju, “Yangka kuja kalu jurnarrpa panu mardarni yapangku, ngulaju kapulu marnkurrpa-mipa yukamirra Kaatu-kurlangu-kurra nguru-nyayirni-wangu-kurraju, kulalu panu yukami. ²⁵ Junga kujaju! Kulalpa kawartawaraju yukayarla nama-kurlangu ngulyangka, lawa. Kuja-piyarlu-yijala kulalpa-nyanu nganangku-puka jurnarrpa panu-kurlurluju yapangkuju yirrakarla Kaatu-kurlangu-kurraju nguru-nyayirni-wangu-kurraju!”

²⁶ Ngula-jangka, kurdungurlu-paturlulu payurnu, “Kajilpa Kaaturlu yampiyarla yangka yapa jurnarrpa-kurlu panu-kurlu muurl-mardarninja-wangurlu, nganalku kajika muurl-mardarni Kaaturluju palinja-kujaku?”

²⁷ Jijajilki-jana wangkaja, “Kulalpa-nyanu nganangku yapangku muurl-mardarkarla palinja-kujaku, lawa. Kaatu-miparlu kajika muurl-mardarni, yapaju.”

²⁸ Piitarlulku yalu-manu Jijajiji, “Yuwayi, ngurra nganimpanyangurnalu yampinja-yanu purdangirli. Yampinjarla nyuntulkur-nangkulu puraja.”

²⁹⁻³⁰ Jijajiji-jana wangkaja kurdungurlu-patukuju, “Yuwayi, junga kujaju. Kaatu kanyarra Warlalja-Wiri nyina nyurrurlaku yapaku. Kujarlaju, Kaatuku puranjakungarntirlinkili yampinja-yanu yuwarli nyurrurla-nyangu manu marda nyuntu-parnta-purnu manu marda nyurrurlakupurdangka-patu manu marda nyurrurlakupalangu-jarra manu marda kurdukurdu. Ngula-wanawanaju kajinkili palimi,

* 18:20 Nyangka Exodus 20.16-20, Deuteronomy 5.16-20

Kaaturlu kapu-nyarra jaya-kurra-nyayirni yarda yinyi. Kapunkulu yukami nguru-nyayirni-wangu-kurra. Ngulangkaju kapunkulurla tarnnga-juku jirrnganja nyina Kaatukuju wankaru.”

Jijaji-jana wangkaja nyanunguku kurdungurlu-patuku yangka yapangku kapulu nyanunguju pinyi

Matthew 20.17-19, Mark 10.32-34

³¹ Jijaji-jana wangkaja nyanunguku kurdungurlu-patuku, “Purda-nyangkajulu! Nyurru-wiyi, Kaatu-kurlangu jarukungarduyu-paturlulu yirrarnu Payipulurla yimi Yapa-nyayirni-wangu-kurlu Kaatu-kurlangu-kurlu. Wangkajalu yapangku kapulu pinyi. Nyanungurra-nyangu yimi-ka junga wangka jalanguju! ³²⁻³³ Nyampuju karlipa Jurujulumu-kurraju murnma-juku yani, ngaka karlipa yukamirra. Ngaju kuja karna Yapa-nyayirni-wangu Kaatu-kurlangu nyina, yalumpurla-juku kapujulu yapa-karirli rdarri-mardarni. Ngula-jangkaju, kapulu-jana yapa-karikilki ngajuju yinyi Juwu-wangu-patuku. Nyanungurluju kapujulu manyu-pinyi, manu kapujulu warangka-pajirni, manu kapujulu nyinypa-kijirni, manu kapujulu ngalyipi-piya-kurlurlu pinti-kirlirli wilykarra-pakarni, manu kapujulu tarnnga-kurra pinyi. Ngula-jangkaju, ngurra-jarra-jangkarla kapurna pina-wankaru-jarrimi.” ³⁴ Kujalu kurdungurlu-paturlu purda-nyangu Jijaji kuja-kurra wangkanja-kurra, kawarr-karrijalpalu nyarrpa kujalpa wangkaja.

Jijajirli parlpuru-manu wati jinta milpakupurda pampa nyanjakulku
Matthew 20.29-34, Mark 10.46-52

³⁵ Ngula-jangkaju, ngaka-pardu-karilki, jirrnganja-jana yanu Jijaji kurdungurlu-patuku manu panu-kariki yapaku kirri-kirra yirdi-kirra Jiriku-kurra. Ngulangkalpa jinta wati nyinaja yirdiyi-wana milpa-parntaju, ngulajulpa-jana yapa warlkurnu talakupurdarlu kujalpalu nyanungu-wana nyanungu-wana jarala-wapaja jingijingi. ³⁶ Kujalpa-jana purda-nyangu yapa-patu wapanja-kurra, payurnu-jana, “Nyarrpa-jarrimi kankulu?”

³⁷ Yalu-manulu, “Jijaji Najariti-wardingki karnalu purami kuja-ka yani Jurujulumu-kurra.”

³⁸ Kuja purda-nyangu kuja-kurra, ngularla wapal-purlaja Jijajikiji, ngulaju yirdi-manu, “Jijaji, Ngalapi-nyanu Kingi Tapiti-kirlangu! Marijarrinjarlaju ngurrju nyinaka wiyarrpaku!”

³⁹ Yangka yapa kujalpalu wapanja-yanu kamparru Jijajiki, ngulangkujulu kurnta-ngarrurnu manulu puta wurdungu-manu. Nyanungujulpa ngari yardayarda purlaja kilji-nyayirni manulpa warrarda yirdi-manu Jijaji, “Wayinpa! Tapiti-kirlangu Ngalapi-nyanu, marijarrinjarlaju ngurrju nyinaka wiyarrpaku!”

⁴⁰ Junga-juku, Jijaji juul-karrija purda-nyanjarla, ngula-jangkaju-jana wangkaja yapa panuku, “Yajarninjintalu!” Ngula-jangkaju, yanurla Jijajikilki. Jijajirliji payurnu, ⁴¹ “Niyiakulpanpaju purlaja?”

Yangkajurla milpa-parnta pampa wangkaja, “Warlalja-Wiri, yanurnangku milpa-parnta yungurnangku marlaja nyanyilki.”

⁴² Jijajilkirila wangkaja, “Yuwayi ngula-juku, nyangka marraralku! Nyuntunpaju wala nyinaja. Kujarlanya kanpa nyanyilki.” ⁴³ Junga-juku, kujarla Jijaji wangkaja, ngulajulpa marraralku nyangu, manu Jijajilki puraja yali-wanaju yirdiyi-wana. Wapanjarlalparla pulka-pungu Kaatuku. Kujalu yapangku nyangu, nyanungurrarlangurlulpalurla pulka-pungu Kaatukuju.

19

Jijajjirila wangkaja watiki yirdiki Jakiyuku

¹ Jijajilpa yanurra-juku Jurujulumu-kurra-pinangu. Yanurnu ngurra-kurra Jiriku-kurra, manulpa jingijingi yanu. ² Yalirla ngurrangkajulpa wati nyinaja yirdi Jakiyu. Wirilpa-jana nyinaja kapumanu-patuku tala puntarninjakungarduyu-patuku, manulpa tala panu-kurlu nyinaja. ³ Kujalpa Jijaji jingijingi yanu ngurra-wana, yapa panungkulpalu-nyanu yunturnu. Kutu-jarrijalpalu yungulu nyanungu nyanyi yirdiyi-wanarlul. Jakiyujulpa ngampurra nyinaja nyanjaku Jijajiki, kalalpa rdangkarlpa nyinaja. Kulalpa nyarrparlu nyangkarla kankarlumparra jurru-wana yapa-patu-wana kujalpalu Jijaji nyangu. ⁴ Kamparru parnkaja yapa-patu-kujaku yali-wana jintangka-juku yirdiyi-wana kujalpa Jijajiji yanurnu. Ngula-jangkaju, warrkarnu watiya* kirrirdirla yungu Jijajiji nyanyi yaninjarni-kirra. ⁵ Kuja yali-kirra watiya-kurra Jijaji yanurnu, kankarlarra-karirli nyangu Jakiyu, manurla wangkaja, “Jitiyarni watiya yalumpu-ngurlu yungurna nyuntu-nyangurla yuwarlirla ngunami jalangu mungangka.”

⁶ Kuja kuja-kurra Jakiyurlu purda-nyangu, ngulaju wardinyi-jarrija-nyayirni! Jitija kaaku-nyayirni watiya yali-ngirli, manu kangu Jijaji ngurra-kurra munga jintaku. ⁷ Kala yapangku kujalu nyangu Jakiyurlu kuja Jijaji kangu ngurra-kurra, ngulajulurla kulu-jarrija-nyayirni, manulu-nyanu wangkaja, “Nyampu Jakiyu, ngulaju-ka punku nyina. Nyiyaku mayi yanu nyanungu-kurlu Jijaji yangka-kurra yuwarlikirra?”

⁸ Ngula-jangkaju, Jakiyuju karrinja-pardija, manurla wangkaja Warlalja-Wiriki Jijajiki, “Ngampurra karna nyina yungurnangu wita wangka. Ngaju karna panu-nyayirni nyiyarningkijarra mardarni. Ngaju kapurna-jana ngalya-kari yinyi nyiyarningkijarra-wangku. Ngaju-nyangurla warrkingka, ngaju mardalparna-jana jurnta manu yapa-ngurluju talakungarduyurlu. Kaji kuja marda junga, ngulaju kapurna-jana tala wiri-nyayirni pina-yinyi.”

⁹⁻¹⁰ Ngula-jangkaju, Jijajjirila wangkaja nyanunguku, “Kujaju kuja kanpa wangka, ngulaju ngurrju. Nyuntujunpa Juwu nganimpa-piya. Nyuntujunpa kurdu Yipuruyamu-kurlangu kuja Kaaturlu milarnu. Nyuntuju kalanpa warntarla yanu Kaatu-kujaku. Ngajujurna Yapanayirni-wangu Kaatu-kurlangu. Nyampu-kurrarna yanurnu walya-kurra yungurna-jana yapaku warrirni nyuntu-piyaku, kuja kalu warntarla yani, yungurna-jana pina-kanyi Kaatu-kurra. Kujarlanya karnangu jalanguju wangka nyampuju nyuntuku: Pina-kanyi karna nyarra nyuntu manu nyuntu-nyangu warlalja Kaatu-kurra.”

* 19:4 sycamore tree

Yimi-nyayirni-wangu jukurpa warrkini-patu-kurlu karlarla-pala-kurlu

Matthew 25.14-30

¹¹ Yapa yangkanku kujalu purda-nyangu Jijaji wangkanja-kurra yangka Jakiyu-kurlangu yuwarlirlaju, ngulangkujulpalu rampalmanngu-nyangu kaji Jijajiji yukamirra Jurujulumu-kurra, Kaatukurlangu nguru-nyayirni-wangu kapu palka-jarrimi nganta yungulu nganta nyanyi yalumpurla-juku ngurungkaju Yijiralirla. Kujarlanya Jijajirliji yimi-ngarrurnu nyampu yimi-nyayirni-wangu jukurpa yungulu junganku manngu-nyanyi Kaatu kuja kajana wiri-nyayirni nyina yapaku. ¹² Wangkaja-jana, “Nyurru-wiyi, yalirla wati wirilpa nyinaja ngurrangka. Jungarni-manulpa-nyanu yaninjakungarntirli wurnturu-kurra ngurra-kari-kirra yalirla yungu nganta kingirli wiri-nyayirnilri wiri yirrarni nyanunguju. Ngula-jangkaju yungu nganta pina-yanirni warlalja-kurra ngurra-kurra yungu nganta-jana kingilki nyina yapaku nyanungu-nyanguku. ¹³ Wurnakungarnti, purlaja-jana karlarla-palaku watiki warrkini-patuku. Kujalu yanurnu, yungu-jana jarnkujarnku jinta pirli kawurlu. Wangkaja-jana, ‘Yani karna jalanguju. Ngaka karna pina-yanirni. Jinta-kari jinta-karirlili-nyanu kangka pirli kawurlu. Warrki-jarriyajulu yijardu-nyayirni ngajuku. Yungkalu-jana yapa-kariki yungunkulu panu-nyayirni pirli kawurlu mani ngajuku kajirna pina-yanirni.’ Ngula-jangkaju, yampinja-yanu-jana warrkini-patuju. ¹⁴ Nyanungu-nyangu warlaljayirri yalirla ngurrangka, ngulajulpalurla ngampurrpa-wangu nyinaja. Kulalpalurla ngampurrpa nyinaja nyanunguku yungulpa nganta-jana wiri nyinakarla nyanungurraku. Junga-juku, yilyajalu-jana wati-patu-kari yimi-kirli yali-kirra ngurra jurrku-kurra kuja yali wati yanu kamparru. Yalirra watijilirla yaninjarla wangkaja jinta-kariki wiri-nyayirnikiji, ‘Kula karnalurla ngampurrpa nyina wati yaliki yungu-nganpa wiri nyina nganimpaku.’

¹⁵ “Kala yalirli wiri-nyayirnilri, kula-jana purda-nyangu yalirra, manu yali watiji ngulaju wiri-jana yirrarnu. Ngulaju pina-yanu ngurrara-kurra. Wangkaja-jana yalirra warrkini-patuku karlarla-palaku, manu-jana payurnu nyanungurrāju talaku nyanungu-nyanguku. Kujalu yanurnu, jinta-kari jinta-karilpa-jana payurnu, ‘Yarda ngurrju-manu mayinpaju ngajuku kujarnangu yali jinta pirli kawurlu yungu?’ ¹⁶ Kamparru-warnu wati warrkini, wangkajarla, ‘Warlaljamarru, nyuntulurlunpaju ngajuluku yungu jinta pirli kawurlu wurdujarra-maninjaku nyuntuluku. Mpa! Nyampunya yangkaju jinta pirli kujanpaju yungu. Nyampunya karlarla-pala-kari kujarnangu panu-manu warrkingkarlu.’

¹⁷ “Ngula-jangkaju, wirijirla wangkaja yalikiji watiki, ‘Nyuntujunpa ngurrju warrkini ngajulukuju. Nyuntujunpa warrki-jarrija yangka kujarnangu ngajulu wangkaja. Ngajulurlunanguku yungu tala wita-juku wurdujarra-maninjakuju, manu nyuntulurlunpaju ngajulukuju pina-yungu panu-jarlul talalku. Yuwayi, nyampu-warnurla jalangu, ngajulurlu kapurnangu yirrarni nyuntuju wiri yungunpa-jana wiri nyina yapaku kuja kalu nyina karlarla-pala ngurrangka.’

¹⁸ “Ngula-jangkaju, yangkalku kulkurru-warnu wati warrkini, wangkajarla nyanungu-nyanguku wiriki, ‘Warlaljamarru, nyuntulurlunpaju yungu jinta pirli kawurlu warrwarra-kanjaku. Mpa!

Nyampunya yangkaju jinta pirli kujanpaju yungu. Nyampunya rdaka-pala-kari kujarnangku panu-manu warrkingkarlu.'

¹⁹ "Ngula-jangkaju, wirijirla wangkaja ngulakuju watiki, 'Yuwayi, nyampu-warnurla jalangu, ngajulurlu kapurnangku yirrarni nyuntuju wiri yungunpa-jana wiri nyina yapaku kuja kalu rdaka-palarla ngurangka nyina.'

²⁰⁻²¹ "Ngula-jangkaju, yangkalku purdangirli-warnu wati, wangkajarla nyanungu-nyanguku wiriki, 'Warlaljamarri, nyuntuju kula kanpa-jana yimiri nyina yapa-kariki. Nyuntu kanpa-jana warrarda jurnta kanyi nyiyarningkijarra yapa-karikiji. Kula kanpa ngurlu yirrarni walyangka miyi wiri-maninjakupurdarlu, lawa. Kaji miyi pardinjarla yirnmijarrimilki yapa-kari-kirlangurla, ngari kanpa-jana warru jurnta kanyi. Kujanpaju nyuntulurlu yungu yali jinta pirli kawurlu, lani-jarrija-nyayirnilparnangku nyuntukuju. Kujarlanyarna yali pirliji kangu, manurna wuruly-yirrarnu yakujurla. Mpa! Nyampunya yangkaju pirli kawurluju nyuntu-nyanguju, pina-kangurnurnangku!'

²² "Ngula-jangkaju, wirijirla wangkaja purdangirli-warnuku warrkiniki, 'Nyuntuju pa punku-nyayirni! Kujanpaju yalirra yimi wangkaja ngajuku, kujarlanya kapurnangku yilyami nyuntuju. Milyapinyi kanpaju ngajuju. Junga-jala kula karna-jana yimiri nyina yapa-kariki. Junga-jala kuja karna-jana yapa-kariki jurnta kanyi nyiyarningkijarra manu miyirlangu. ²³ Ngulaju ngula-juku! Nyuntulurlunpa kangkarla talaju manu yirrakarlanpa yakujurla yuwarlirla tala-kurlangurla. Kajinpa nyuntulurlu yirrakarla, ngula-jangkaju wurnajangkaju ngajulurlu kapurna pina mantarlarra tala wiri-nyayirni yakuju-ngurlu.'

²⁴ "Ngula-jangka, wiriji-jana wangkaja nyanungu-nyangu warrkinipatuku, 'Puntakalurla yangkaju jinta pirli yaliki punku warrkinikiji, manu yungkalurla kamparru-warnu yapaku kuja-ka mardarni karlarla pirli kawurlu.'

²⁵ "Kala yalirra warrkini-patu-karilirla wangkaja, 'Warlaljamarri, nyiyaku kanparla yaliki jinta pirli yarda yinyi? Karlarla-pala-kari kajana mardarni nyurru.'

²⁶ "Wati wiringki-jana yalu-manu, 'Nganangku-puka kuja-ka panujarlu mardarni, ngajulurlu kapurnarla nyanungukuju yarda yinyi jayakurra-nyayirni yunguju jungarni warrki-jarrimi. Kala nganangku-puka kuja-ka marda witarlangu mardarni, ngulaju ngula-juku. Yungulpaju jungarni-juku warrki-jarriyarla. Lawangkaju, nyiyarlangu wita kuja-ka mardarni, ngulaju ngajulurlu kapurnarla jurnta kanyi yalirlangu kuja-ka nyiya wita mardarni. ²⁷ Nyarrpara yangkaju ngaju-nyangu warlaljayirri kujalpalu ngampurrpa-wangu nyinaja ngajuku wiri nyinanjaku? Kangkarnili-jana nyampu-kurra, manulu-jana tarnga-kurra pungka kamparru milpangka ngajulurla!' " Nyampuju ngulaju yimi-nyayirni-wangu jukurra kuja-jana Jijajirli yimi-ngarrurnu yaliraku yapaku.

Jijaji kuja yukajarra Jurujulumu-kurra

Matthew 21.1-11, Mark 11.1-11, John 12.12-19

²⁸ Kuja Jijaji yimi-ngarrirninjaku lawa-jarrija yapa-patuku yali yimi-nyayirni-wangu, ngula-jangkaju yanu kamparru yapakuju Jurujulumu-kurra. Yapa panu-nyayirnilpalu puranja-yanu-juku

nyanunguju. ²⁹ Kujalpalu kutu-jarrinja-yanulku Jurujulumu-kurraju, yanurnulu pirli-kirra-wiyi yirdi-kirraju Yalipiji-kirra† Yalirla pirlingka kirri-jarra jirramalpa-pala karrija yirdi-jarraju Pijipaki manu Pijini. Ngulangkalu-palangu wangkaja Jijaji jirrama-kariki kurdungurlu-jarra kuja, ³⁰ “Yanta-pala kamparru kirri-pardu-kurra Pijipaki-kirra. Ngula-kurra kajinpala yukamirra, kapunpala parlu-pinyi tangkiyi kurdu-warnu kaji karri yirdiyi-wana wayirninja-warnu. Kula nganangku pululu-manu manu warrkurnu murnma-juku ngulaju kurdu-warnu. Rurruny-pinjarla pina-pala wilil-kangkarni nyampukurra. ³¹ Kajilpangkupala nganangku payirninjarla warla-pajikarla, ngulakuju-palarla kuja wangkaya, ‘Nyampukuju tangkiyiki-nyanurla warlaja wangkajarni.’”

³² Junga-juku, yarnkaja-pala yali-kirraju kirri-kirra. Kujapala yanurnu kirri-kirra manu yukajarni, ngulaju-pala parlu-pungu tangkiyiji kujalpa karrija yirdiyi-wana wayirninja-warnu. ³³ Ngulangka-yijalpalu karrija warlalamarri-patu tangkiyi-kirlangu kujalpalu mardarnu. Ngula-jangkaju, kujalpa-palarla kurdungurlu-jarrarlu ngalyipi-piya rurruny-pungu, ngulangkujulu-palangu payurnu, “Nyarrpa-mani kanpala, kuja kanpararla rurruny-pinyi ngalyipi-piya wayirninja-warnu tangkiyikiji nganimpa-nyangukuju?”

³⁴ Nyanungu-jarralku kurdungurlu-jarra, wangkajalu-jana, “Nyampukuju tangkiyiki-nyanurla warlaja wangkajarni.” ³⁵ Junga-juku, kangulku-palarla pina Jijajiki. Ngalya-karirli kurdungurlu-paturlu, kujalpalu wawarda mardarnu jimantarla, ngula-jangkalurla rurruny-pinjarla yirrarnu tangkiyirla purturlurla Jijajiki nyinanjaku, ngulangkanya yungu nyinanja-yani purturlurla wawarda-kurlurla. Junga-juku, wari-yirrarnulu Jijaji tangkiyirla, manu yarnkajarralku yirdiyi-wanalku.

³⁶ Ngalya-karirli yapangku-yijala rurruny-pungulpalu wawarda jimanta-jangkaju, manulpalu kamparrurla yirdiyirla walyangka yirrarninja-yanu yungulurla kujarluju pulka-pinyi. ³⁷ Kutu-jarrinja-yanulpalu Jurujulumu-kurra yalirla ngurra kuja-ka yirdiyi ngunamirra kaninjara-kari Yalipiji-ngirli. Ngula-jangkaju, yapa-paturlu manu nyanungu-nyangu kurdungurlu-paturlupalurla pulka-pungu Kaatuku kilji-nyayirnilri. Jintawarlayi-jiki wardinyijilpalurla purlaja:

“Wati nyampuju ngulaju ngurrju-nyayirni! Nganimparlurnalu nyangu parlpuru-maninja-kurra yapa-kurra!

³⁸ Wati nyampuju kuja Kaaturlu milyarninjarla yilyajarni yungu-ngalpa Kingi nyina ngalipaku, ngulaju karla marlaja nyina wardinyi-nyayirni!* Ngampurrrpa karnalu-jana nyina yapaku yungulu ngurrju kulu-wangu rarralya nyina nguru-nyayirni-wangurla! Pulka-pinyirliparla Kaatuku!”

³⁹ Yalirla yapa panu-puru, ngulajulpalu ngalya-kari Paraji wapa. Wangkajalurla Jijajiki, “Tiija, warla-pajika-jana yalirra-patu kurdungurlu-patu kuja kalu purla!”

⁴⁰ Kala Jijajiji-jana wangkaja, “Kajilpalu ngaju-nyangu kurdungurlu-patu wurdungu-jarriyarla, ngulaju nyampurra pirli-wati yirdiyirla kajikalul purlami, kajikalurla pulka-pinyi Kaatuku!”

† 19:29 Mount of Olives * 19:38 Nyangka Psalm 118.26

Jijajiji-jana yapaku yulaja Jurujulumu-wardingkiki

⁴¹ Jijajijilpa kutulku yanurnu Jurujulumu-kurra. Kuja nyangu wurnturu-kurra, nyanjarlalpa-jana yulalyi-mardarnu nguru manu yapa. ⁴² Yulanja-karra wangkaja kuja, “Yungurna-nyarra muurl-mardakarla majumaju-kujaku! Kajinkijili yijardu wala nyinakarla ngajuku, kapunkujulu marlaja nyinakarla ngurrju rarralypalku. Kala lawa, kulalpankujulu milya-pungu! ⁴³ Ngaka-kari kapulu yapaju ngurra-kari-wardingi yanirni nyampu-kurra ngurra-kurra. Yalirra kapulu-nyarra nyurunyuru-jarrimi nyurrurlaku. Kapulu war-rukirdikirdi karrimi nyampurla ngurrangka. Kapulu-nyarra warlapajirni nyurrurla, kulankulu yukamirra manu kulankulu wilypi-pardimi kirri-ngirli. Kapulu-nyarra kujarnikujarnirli pakarni nyurrurlaju. ⁴⁴ Kaatuju-ka ngampurpa nyina yungu-nyarra muurl-mardarni yalirra-kujaku yapa-patu-kujaku. Kala kankulu juwa-kijirni-jiki nyanunguju. Kujarlanya yalirrarlu yapangku kapulu-nyarra muku lawa-mani. Kapulu muku lakarn-pinyi pirliji yuwarlirra kiringka. Kapulu muku kijirni, manu kapulu yarlu-mani-nyayirni!” Kujanya Jijajiji wangkaja, yulajalpa-jana yapa-patuku Jurujulumu-wardingkiki.

Jijaji yanu Yuwarli Maralypi-kirra

Matthew 21.12-17, Mark 11.15-19, John 2.13-22

⁴⁵ Ngula-jangkaju, Jijaji yaninjarla yukajarra Yuwarli Maralypikirra. Yalirra Maralypirra ngulajulpalu yapa panu nyinaja kaninjarniji manu warrki-jarrija. Yungulpalu-jana nyiyarningkijarra yalirra yapaku talakupurdarlu. Kuja-jana Jijajirli parlu-pungu kuja-kurra yapa panu warrki-jarrinja-kurra, ngulaju-jana nyanjarla muku wajirli-pungu kulu-nyayirni. ⁴⁶ Wangkaja-jana, “Payipulurka-ka wangka Kaatuju:

‘Nyampu Yuwarli Maralypi ngulaju ngaju-nyangu, ngula-kurraju kalu yapa yanirni yungujulu wangkami.’ Kala nyurrurla yapa, kuja kankulu nyampurla Yuwarli-nyayirni-wangurla warrki-jarrimi tala-mipaku, ngulaju kujarlaju kankulu maju-mani nyampuju Maralypi yangka-piya yuwarli-kari-piya ngulangkaju kuja kalu nyina wiji-palka-patu!”*

⁴⁷⁻⁴⁸ Ngula-jangkaju, parra-kari parra-kari Jijajiji kala yanu Yuwarli Maralypikirra. Yalirlaju ngulajulpa-jana yapa pinarri-manu Kaatu-kurlu. Kujalu Juwu-paturlu wiriwirirli kuja-kurra purda-nyangu Jijaji wangkanja-kurra yangka-paturlu maralypikingarduyupaturlu wiriwirirli manu kuruwarrikingarduyupaturlu, ngulajulurra nyanungurlulku jangkardu manngu-nyangu Jijajikiji, manu payurnulpalu-nyanu, “Nyarrparlurlipa puuly-mardarninjarla pinyi?” Kala kujalu purda-nyangu panu-karirli yapangku Jijaji wangkanja-kurra pinarri-maninja-kurra, ngulajulpalu yirriyirri-nyayirni purda-nyangu. Kujarlaju yangkangkuju wiriwirirli, kulalu nyarrparlu puuly-mardakarlaluku Jijajiji.

20

Nganangku Warlalja-Wiri yirrarnu Jijaji wiriki nyinanjaku?

Matthew 21.23-27, Mark 11.27-33

* 19:46 Nyangka Isaiah 56.7, Jeremiah 7.11

¹ Parra-patu-karirla, Jijajirilpa-jana yapa-patu pinarri-manu Yuwarli Maralypirla Yimi Ngurrju. Ngula-kurrakujulurla rdipija wiriwiri yangka maralypikingarduyu-patu manu kuruwarrikingarduyu-patu manu yangka jarlu-patu, payurnulu, ² “Wangkaya-nganpa, pirrarniji nganangkungku yirrarnu wiriji kujanpa-jana yilyaja yangka-patu talakungarduyu nyampu-ngurlu Yuwarli Maralypi-ngirli? Nganangkungku wiringki ngarrurnu muku yilyanjaku kujanpa-jana yilyaja?”

³ Jijajirliji jangku-manu-jana, “Wurra! Ngaju-wiyi ngayirna-nyarra payirni witangku jarungku. ⁴ Nganangkungku wiringki Jaanu Papitaji ngarrurnu yapaku papitaji-maninjakuju? Kaaturlu marda, marda wati-karirli? Jangku-manta-wiyijili!”

⁵ Kuja-kurra kujalu purda-nyangu Jijaji wangkanja-kurra, ngulajulpalu-nyanu puta jungarni-manu jaruku jangku-maninjaku. Payurnulu-nyanu, manu wangkajalu-nyanu, “Nyarrparlurlipa jangku-mani? Kajilparliparla wangkayarla Jijajiki kuja ‘Kaaturlu nganta ngarrurnu Jaanu yapaku papitaji-maninjaku’, ngulaju Jijaji kajika-ngalpa kuja yangka ‘Winjarninkilirla ngungkurr-nyinaja Jaanu wangkanja-kurruka?’ ⁶ Manu nyarrparlurlipa jangku-mani? Yapa panu nganta kalu yangka Jaanu Papitaji ngulaju Kaatu-kurlangu jarukungarduyu nganta. Kujakuju, kajilparliparla kuja wangkayarla Jijajiki, ‘wati-kari-miparlu yangkaju Jaanu Papitajiji ngarrurnu yapaku papitaji-maninjaku’, kajilparlipa kuja wangkayarla, ngulakuju yapa-paturluju kajikalpa kulu-jarrinjarla pinyi tarnnga-kurra pirlirli.” ⁷ Kujarlaju Jijajilkili jangku-manu, “Karija. Nganangkungku mayi ngarrurnu Jaanuju yapaku papitaji-maninjaku?”

⁸ Jijajiji-jana wangkaja, “Kulankujulu ngajuju jangku-manu, ngulaju kularna-nyarra ngajulurluju jangku-mani-yijala nganangkungku kujaju ngaju Warlalja-Wiri yirrarnu.”

Jijaji-kirlangu yimi-nyayirni-wangu jukurra kaatinikingarduyukurlu warlaljamarrirli

Matthew 21.33-46, Mark 12.1-12

⁹ Ngula-jangka, yimi-nyayirni-wangu-jana wangkaja Jijajiji yapakuju, “Jinta watilpa nyinaja nyurru-wiyiji warlaljamarrirli kaatinikingarduyu kuja-nyanu nyanunguku yarlupungu kaatini. Ngulaju-nyanu yarlupinjarla marnikiji-piya jukajuka-yirrarnu miyiki pardinjaku. Wurnakungarntirliki yangkaju yungu-jana yarlupungu kaatini wati-patukarikilki yungulurla jina-mardarni manu warrawarra-kanyi. Ngula-jangkaju, yarkajalku yaliji wati ngurrara-kari-kirraluku yungu tarnngalku nyina yalirlaju. ¹⁰ Kujalu yangka miyi murntu-jarrijalku, ngulakuju yilyaja wati jinta warrkini yangkangku warlaljamarrirli wiringki kaatinikingarduyurlu. Ngulaju yilyaja pina yangka-kurra kaatini-kirra yungulurla warrkini-patu-karirli yinyi ngalyakari murntu miyiji nyanungu-nyangu. Yangka-paturlu kujalu wati-paturlu nganjirni parlu-pungu yangka warrkini jinta, ngulajulu nganjirni puuly-mardarninjarla pakarnu, manulu pina-yilyaja marlajarra. Ngula-jangka, yaninjarlarla wangkaja nyanungu-nyangu warlaljamarrirli kujalu pinjarla yirrarnu wati-paturlu. ¹¹ Ngula-jangkaju, jinta-karilki yarda yilyaja yangkangkuju warlaljamarrirli kaatinikingarduyurlu yangka-kurra-yijala kaatini-kirra. Ngulalkulu

parlu-pinjarla wapirdi pakarnu manu kurntaku ngurrju-manu. Manu yilyajalu pina marlajarra-yijala. ¹² Ngula-jangkaju, jinta-karilki yarda yilyaja kaatinikingarduyurlu yangka-kurra-yijala kaatini-kirra. Ngulalkulu parlu-pungu, manu pinjarlalu yirrarnu, jarna-maninjarla kujurnulu kaatini-ngirliji. Yinya warrkini, yakarra-pardinjarla yanu pina kaatinikingarduyu-kurra, ngula yimi-ngarrurnu kujalu pakarnu nyanunguju.

¹³ “Ngula-jangka, yinya kaatinikingarduyu wangkaja-nyanu, ‘Nyarrpa-jarrimilkirna? Ngaju karna jintalku kaja-nyanuju mardarni marulu. Kajilparna yilyayarla, ngulaju kajikalu purda-nyanyi wilji-wangurlu.’ Junga-juku, yilyajalku. ¹⁴ Kujalu parlu-pungu yaninjarni-kirra ngalapi-nyanu yangka-kurlangu kaatinikingarduyu-kurlangu, ngulakuju yangka-patu wati-patu wangkajalu-nyanu, ‘Nyampunya rdipijarni yangka-kurlanguju ngalapi-nyanulku! Pakarnirilpa yirlijarla jurnta kanyi nyampuju kaatini.’ ¹⁵ Junga-juku, puuly-mardarninjarla kujurnulu kaatini-ngirliji, manulu pungu tarnnga-kurra.”

Jijajiji wangkaja-jana yapa-patukuju, “Nyarrpa-manilki kapu-jana yangka warlalamarri wati kaatinikingarduyurlu? ¹⁶ Kari ngulangkuju kapu-jana yaninjarla muku pinyi-yijala tarnnga-kurra yangkaju warrkini-patu-kari. Ngula-jangkarluju, kapu-jana yapa-karikilki kaatini yinyi yungulurla jina-mardarninjarla warrawarra-kanyi kaatini warrkini-patu-karirilki.” Kujarlunya-jana Jijajirli yirri-puraja yapakuju.

Kuja-kurra kujalu yangkaju wiriwirirli purda-nyangu Jijaji wangkanja-kurra, kujalu purlaja kilji-nyayirni, “Lawa-nyayirni, kula kuja junga!”

¹⁷ Jijajirli-jana nyangu nyanungurraju, manu wangkaja-jana, “Nyampunya-ka nguna Payipulurla yimi ngaju-kurlu: ‘Yuwarli ngantirninjakungarntirli, yarturlu yangka kujalu warrkini-paturlu yuwarlikingarduyu-paturlu punku-pajirninjarla walyi-kujurnu milarninja-wangurlu, ngulaju Yarturlu-nyayirni-wangu Kaatu-kurlangu Ngurrju-nyayirni Rdarrkanpa yarturlu-karipiya-wangu!’”

Ngajujurna Kaatu-kurlangu Rdarrkanpa Yarturlu-nyayirni-wangu kujaju milarnu! ¹⁸ Ngana-puka kaji rampal-wanti kankarlarni nyampurla Yarturlu-nyayirni-wangurla, ngulaju kapurla marlaja rdilykirdilyki-yani yungkurnuju. Manu kajirli yinya Yarturlu-nyayirni-wangu yarlapa-wantimu, ngulaju kapu tarnnga-kurra katirni.”

¹⁹ Yangkangu wiriwirirli kuruwarrikingarduyu-paturlu manu maralypikingarduyu-paturlu wiriwirirli, purda-nyangulu Jijaji wangkanja-kurra yimi-nyayirni-wangu yangka kaatinikingarduyu-kurlu-kurra, manngu-nyangulkulu-nyanu, “Kari! Ngalipaku kangalpa nginji-wangka!” Junga-juku yungu ngantalu rdarri-mardakarlarra Jijajiji. Kala panu-karirli manngu-nyangu Jijajiji ngantalpa nyinaja Kaatu-kurlangu jarukungarduyu. Kujakuju yinyarra wiriwirirli, laningkilgili yampija yapa-patu-kari-kijaku turnu-warnu-kari-kijaku.

*Juwu-paturlu wiringki yungu ngantalu yimirr-yungkarla Jijaji
Matthew 22.15-22, Mark 12.13-17*

* **20:17** Nyangka Psalm 118.22

²⁰ Ngaka-pardu-karilki, Juwu-paturlu wiriwirirli, yilyajalu-jana wati-patu Jijaji-kirlangu-kurra yungulu yimirr-yinyi payirninjarla. Kulalu ngampurra nyinaja pina-jarrinjaku Kaatu-kurlu. Yungulu nganta Jijaji purda-nyanyi rampal-wangkanja-kurra. Kaji rampal-wangkayarla, kapulu maninjarla kangkarla Ruumu-wardingki-kirra kuwurtu-kurra.

²¹ Kujalurla Jijajiki yanurnu, ngulajulurla kuja wangkaja, “Tiija, warrarda kanpa-jana wangka yimiji junga Kaatu-kurlu lani-wangu yapa ngalya-kariki wiriwiriki marda, tala palka-kurluku marda, marda marlajarra-watiki. Pina-mani kanpa-jana junga-nyayirni yimi Kaatu-kurlu. Ngulaju ngula-juku. ²² Wangkayalku-nganpa nganimpaku! Nganakurliparla talaju yinyi? Kaatuku marda, marda Ruumu-wardingkiki Wiri-nyayirniki, kuja kangalpa warrarda jinyijinyi-mani talaku yinjaku? Nyarrrpa-jarrimirlipa?”

²³ Jijajirlilpa-jana miyalurlu maninjarla milya-pungu majumajukurra yimirr-yinja-kurraju, manu-jana payurnu, ²⁴ “Maninjarlajulu kangkarni tala Ruumu-kurlangu yangka pirlu jinta-mipa yungurna miimii-nyanyi. Ngana-kurlangu nyampurlaju pirlingka talangka miparrpaju, manu ngana-kurlangu yirdiji?”

Jangu-manulkulu, “Ruumu-wardingki-kirlangu Wiri-nyayirni-kirlangu miparra manu yirdi nyanungu-nyangu-ka ngunami pirlingka.”

²⁵ Wangkajalku-jana Jijajiji, “Nyiya-puka kuja karla nguna Ruumu-wardingkiki Kingi, ngulanyalurla yungka. Kala kuja karla nguna Kaatuku nyiya-puka, ngulajulurla yungka nyanunguku.”

²⁶ Kujalu kuja-kurra purda-nyangu wangkanja-kurra Jijaji, ngulakujulurla marlaja paa-karrija. Yapa panu-puru kula Jijaji rampal-wangkaja yinyarra-puru yimirr-yinja-patu-puru. Kulalu puuly-mardarnu, ngarilpalu karrija-puka.

Yimi nyampu ngulaju Kaatu-kurlu kaji-jana yapa pina-wankaru-mani palinja-warnu

Matthew 22.23-33, Mark 12.18-27

²⁷ Ngula-jangkaju, ngaka-pardu-karilki, panu-karilkilirla yarda yanurnu Jijajiki turnu-warnu-patu-kari yirdi-patuju Jatiyuji-patu yungulu nganta yimirr-yinyi. Nyampu-patu Jatiyuji-patu kalalu wangkaja Kaaturlu kulalpa-jana pina-wankaru-mantarla nganta palinja-warnu. ²⁸ Yanurnulurla Jijajikiji, ngula-jangkaju, payurnulu, “Tiija, Mujujurlu-ngalpa kuruwarriji yirrarnu nyurru-wiyi yupukarra-kurlu, kaji wati yupukarra pali kurdu-wangu, ngulakujurla nyanungukupurdangkarlu-juku marlaja mardarni kali-pukalkuju. Kaji-pala kurdu palka-mani, ngulaju nganta yaliki-kirli kamparru-warnuku kirda-nyanukuju kurdu nyampuju. ²⁹ Jalangujalangurlu yimi karnalu mardarni wita wirli-pala-patu-kurlu ngarrka-patu-kurlu kujalpalu wirli nyinaja nyanungu-mipa-juku ngati-nyanu jinta manu kirda-nyanu jinta jintangka-juku. Papardi-nyanu kuja yupukarra-jarrija, ngulangkuju karnta rdakurl-kujurnu. Ngula papardi-nyanuju palijalku, ngulaju palija kurdu-wangu-juku. ³⁰ Ngula-jangkaju, kukurnu-nyanurlulku rdakurl-kujurnu yangakaju kali-puka karnta. Ngulaju kukurnu-nyanukuju palija kurdu-wangu-yijala. ³¹ Ngula-jangkaju, jinta-karirlikli rdakurl-kujurnu yangkaju karnta kali-puka jinta-juku, ngulaju palija kurdu-wangu-yijala. Jinta-kari jinta-karilirla

yupukarra-jarrija yangkaku-juku jintaku karntakuju, ngulajulu jintakari jintakari muku palija kurdu-wangu-juku. ³² Manu ngulajangkaju, nyanungulku karnta palija. ³³ Ngaka kaji-jana yapa Kaaturlu milyi-jangka yakarra-maninjarla wankaru-mani pina jintawarlayi-jiki, nganakulku kapurla yangkaju karnta nyina kali-nyanukuju yangkajangkaju kujalpalu mardarnu wirliki-palarlu?"

³⁴ Jijaji wangkaja-jana, "Nyampurla ngurungka jalangu, wati manu karnta kalu yupukarra nyina. ³⁵⁻³⁶ Yapa kuja kalurla Kaatuku jungarni nyina, ngaka kaji-jana Kaaturlu pina-wankaru-mani milyi-jangka, kapulu nyina marramarra-piya, ngula-jangkaju kulalu palimilki, lawa. Kuja-jangka kulalu yupukarra nyina. Kaaturlu kapu-jana wankaru-mani yungulu nyina kurdukurdu nyanungu-nyangu jintawarlayi-jiki karnta manu wati.

³⁷ "Payurnunkujulu Kaaturlu-japa kaji-jana yapa wankaru-mani pina milyi-jangkaju. Kula kankulu mayi manngu-nyanyi yimi Mujuju-kurlangu Payipurla yangka kujalpa nyangu Mujujurlu jarrakurlu jankanja-kurra watiya, kula kankulu manngu-nyanyi mayi yimiji? Ngula-puru, wankajarla Mujuju Kaatuku, 'Nyuntu kanpa nyinami Kaatu nyampurra-patuku Yipuruyamukuju, Yijakikiji manu Jakupukuju nyurnunyunukuju yangka kujalpalu nyinaja nyurru-wiyi.*' ³⁸ Kujaju junga. Yapangku wankaru-miparlu kalu Kaatuju purami. Yapangku nyurnungku palinja-warnurlu kulalpalu nyarrparlu purayarla, lawa. Ngana-puka kuja-ka Kaaturlu yajarni, ngulaju-ka nyina wankaru."

³⁹⁻⁴⁰ Kujalu Jatiyuji-paturlu purda-nyangu Jijaji kuja-kurra wangkanja-kurra, wurdungu-jarrijalu. Lani-jarrijalpalurla yarda payirninjakuju. Kala yangka kuruwarrikingarduyu-patu, wangkajalurla Jijajiki, "Tiija, yinya yimi kujanpa-jana wangkaja Jatiyuji-patuku, ngulaju junga-nyayirni!"

Ngana-kurlangu ngalapi-nyanu Mijaya?

Matthew 22.41-46, Mark 12.35-37

⁴¹ Ngula-jangka, Jijajirli-jana payurnu kuruwarrikingarduyu-patu, "Wati yangka Mijaya Kaatu-kurlangu, ngula kalu wangka nganta kuruwarrikingarduyu-patu 'nyanungu Mijaya nganta-ka nyina Kingi Tapiti-kirlangu ngalapi-nyanu.' Nyarrpa kalu kujaju wangka? ⁴²⁻⁴³ Nyurru-wiyirli, Kingi Tapitirli yirrarnu yimi pukungka yangkangkaju Yunparninja-kurlangurla:

'Ngajurna purda-nyangu Kaatu wangkanja-kurra, kujalparla wangkaja ngaju-nyanguku Warlajja-Wiriki yangka Mijayaku, wankajarla, "Nyampurla nyinaka jungarni-purdanji ngaju-nyangurla kajirna-jana nyurunyuru wita-wangu yapa yirrarni nyuntu-nyangurla wirliyarla kanunju yungunpa-nyanurla kunka-mani yangka kujalpangkulu nyuntuku nyurunyuru-jarrija."*'

⁴⁴ Nyampu yimi junga-jala. Yimi witangka, nyanungurlu Kingi Tapitirli wiri-pajurnu Mijaya. Kujaju ngulaju Mijayaju kankarlu-juku Tapitikiji. Purda-nyanyinya kankulu?"

* **20:37** Nyangka Exodus 3.6   * **20:42-43** Nyangka Psalm 110.1

Jijajirli-jana warnkiri-maninjarla pututu-pungu yapaju kuruwarrikingarduyu-kujaku

Matthew 23.1-36, Mark 12.38-40, Luke 11.37-54

⁴⁵ Jijajilpa nyinaja-juku yapa-patu-kurluju, manulpalu purdanyangu nyanunguju. Ngula-jangka, wangkaja-jana nyanungunya kurdungurlu-patuku, ⁴⁶ “Nyinayalu wurnturu yinya-kujaku kuruwarrikingarduyu-patu-kujaku, yangka kuja kalu-jana wangka Mujuju-kurlangu kuruwarrri yapaku! Kajikalunya marda karlirrkanyi Kaatu-kujaku! Yungu ngantalu wapami jurnarrpa ngurrju-kurlu nganta yungulu-jana yapangu nganta nyanjarla ngurrju-pajirni. Kajili-jana kutu yanirni yapaku, ngula-puruju kalu ngampurpa nyina yapa-kariki yungulu-jana parntarrinjini nyanungurraku manu yungulu-jana pinangkalpa-pajirni. Kajili yani jaaji-kirra nyanungurra-nyangu-kurra, manu marda kajili yani kurapaka wiri-kirra ngarninjakungarnti, ngulaju kalu-jana warrarda milarninjarla mani ngurrju-nyayirni nyinanja-kurlangu-patuju. ⁴⁷ Nyampurluju wati-paturlu ngulaju kalu-jana kali-pukakuju yuwarli jurnta kanyi yimirr-yinjarla. Ngula-jangkaju, yangka wati-patu, yati-wangka kalurla Kaatuku tarnnga-nyayirni milparniwarrarla milkarraku yungulu-jana yapa-karirli nyanyi. Kula ngurrju kujaju, kala jarrwara! Kaaturlu kajana kuja-kurraju nyanyi, ngula-panuju kapu-nyanurla kunka-mani pina!”

21

Yimi karnta-kurlu kali-puka-kurlu marlajarra-kurlu

Mark 12.41-44

¹ Yangkangka-juku Yuwarli Maralypirla, nyinaja-jukulpalu kaninjarni Jijaji manu kurdungurlu-patu ngulaju kutu ngami-pirdi kujalpa ngami jinta karrija tala-kurlangu, ngulanganya kalalurla yirrarnu tala warntarri Kaatuku. Ngula-kurraju, panulpalu yanurnuyanurnu yapaju tala panu-kurlu, ngulalpalu talaju yirrarnu ngamingkaju panu-jarlu-nyayirni. Jijajirilpa-jana nyangu tala yirrarninja-kurraju.

² Ngula-puruju, karntalku jinta kali-puka marlajarra yaninjarni yanu yangka-kurra-yijala ngami-pardu-kurra tala-kurlangu-kurra. Ngu-langkaju yirrarnu wita-jarra tala pirli-pardu-jarra maru-jarra, ngulaju kula panu-jarlu, lawa. ³⁻⁴ Ngula-jangkaju, Jijaji-jana wangkaja kurdungurlu-patuku, “Wangka karna-nyarra junga. Yali-paturlu ngulalurla yirrarnu tala wiri, ngulaju ngurrju. Kala palka-juku kalunya panu-jarlu marda mardarni. Kala kujarla yalirli karntangku kali-pukarlu yirrarnu pirli wita-jarra, ngulaju-nyanu marulu-nyayirni jurnta yirrarnu. Kala lawa-ka nyina tala-wangu. Nyanunguju-ka jama-nyayirni nyina yinya talakungarduyu-patu-piya-wangu. Kaatuju kajana wita-mipa wardinyi nyina nyanungurrakuju. Kala yinyaku kali-pukaku, ngulaju karla wardinyi nyina karrikarri-wangu-nyayirni!”

Jijaji-jana wangkaja nyanungu-nyanguku kurdungurlu-patuku ngulaju kuja, ‘Maralypi Yuwarli ngakaju kapu pirlpirl-wantimi’

Matthew 24.1-2, Mark 13.1-2

⁵ Kuja-jana Jijaji jirnganja wilypi-pardija nyanungu-nyanguku kurdungurlu-patuku kaninjarni-jangka Yuwarli Maralypi-jangka, ngula-jangkajulurla wangkaja, “Tiija, nyampu-jana nyangka Maralypirla yarturlu wiriwiri kuja-ka karrinja-yani ngurrju-nyayirni!”

Manu nyangka nyiyarningkijarra warntarri kuja kalurla Kaatuku yirrarni.”

⁶ Jijaji-jana wangkaja, “Nyanyi mayi kankulu-jana nyampurraju kuja kalu karrinja-yani yuwarli-kari yuwarli-kari manu kuja-ka karri nyampu Yuwarli Maralypi? Ngularraju kulalu tarnga karri nyampurraju. Manu kulalu-nyanu nyampurraju yarturluju kuja-piya yaarilyaarl-ngunanja-yani. Ngakaju kapulu-jana yapa-karirli muku pirlpiri-kijirni walya-kurra.”

Jijaji-jana wangkaja nyanunguku kurdungurlu-patuku kapu-jana nyiyarningkijarra wuurnpa-jarri nyanunguraku

Matthew 24.3-14, Mark 13.3-13

⁷ Jijaji-kirlangu-paturlu kurdungurlu-paturlulu nyanunguju payurnu, “Tiija, wangkaya-nganpa. Nyangurlalu-jana nyampurraju yuwarli pirlpiri-kijirni yapangkuju yungurnalu nganimpalangurlu milya-pinyi? Pirlpiri-kijirninjakungarntiji, nyiya-wiyi kapurnalu kamparruju nyanyi, ngari yungurnalu pinalku nyina?”

⁸ Ngula-jangkaju, wangkaja-jana Jijajiji kuja, “Warrawarra-kangkalu-nyanu yapa-kari-kijaku, kajikalunya yapa-karirli yimirr-yinjarla karlirr-kanyi. Panu kapulu yaniyanirni nyurrurla-nyangu-kurraju yapa ngaju-nyangu-nganta, kapulu-nyarra wangkanjarla yimirr-yinyi kuja, ‘Ngajujurna Mijaya yangka kuja-nyarra Kaaturlu ngarrurnu nyurru-wiyi yilyanjarnikingarntirli!’ Junga-wangu kujaju! Manu kapulu-nyarra wangkami kuja, ‘Nguruju kangalpa rdangkarlpa-jarrinja-yani jalanguju!’ Junga-wangu-yijala kujaju! Kujanya kapulu-nyarra yapaju wangkami. Kala nyinakalu purda-nyanja-wangu! ⁹ Lani-wangulu nyinaya kajinkili-jana purda-nyanyi linjarrpa wiri-kirra manu kajinkili yangka jaru mani yapa-kari-kirlangu wurnturu-ngurlu ngurra-kari-ngirli kajili-nyanu yiti-wana-karirli linjarrparlu pakarni. Ngula-puruju, wurrangkulu mardaka langangku, kula-nyarra nguruju lawa-jarri jurnta murnma-juku. ¹⁰ Nguru lawa-jarrinjakungarntirliji kapulu-nyanu linjarrparlu-wiyi luwarni ngurrara-kari-warnurlu ngurrara-kari-warnurlu, manu nguru-kari-jangka nguru-kari-jangka kapulu-nyanu rdilykarra-yirrarni linjarrpaku wiriki luwarninaku. ¹¹ Ngula-jangkaju, kapu walya yurnkuyurnku-jarri nguru-kari nguru-karirla. Manu ngula-warnuju ngurrara-kari ngurrara-kari kapurla mangarikiji lawa karrimi. Manu yapaju kapulu nyurnu-jarrimi. Kapulurla Kaatuku marlaja nyanyi nyiyarningkijarra yalkirirla, manu kapulu-jana lani-jarrimi. Kala nyurrurlaju, lani-wangulu nyinaka!

¹² “Kujakungarntiji kapulu-nyarra jangkardurnu yani yurrkunu, manu kapulu-nyarra puuly-mardarninjarla yirrarni rdaku-kurra murrumuru-maninjaku. Jaaji-kari jaaji-karirla nyanungurra-nyangurla, ngulangka kapulu-nyarra kulkurru-jarra karrinja-yirrarninjarla pakarni. Yangka kuja kankujulu nyurrurlarluru ngaju purami, kujarlaju kapulu-nyarra karrinja-yirrarni kulkurru-jarra kingi-kari kingi-karirla manu wiriwirirla yangka watikingarduyurla. ¹³ Ngulangjanya kapunkulu-jana yimi-ngarrirni Yimi Ngurruju ngajukurlu.

¹⁴⁻¹⁵ “Yangka kajili-nyarra jangkardurnu yani maninjaku nyurrurlaku, kapurna-nyarra ngajulu wangka nyarra wangkanjaku.

Kapurna-nyarra pinarri-mani yungunkulu pina-nyayirni nyina. Yinyarra yapa-patu kapulu-nyarra nyurunyuru-jarrimi. Kala kajinkili-jana wangkami, kapunkulu-jana wurdungu-mani yimi nyurrurla-nyangu-kurlurlu. Kulalpalu-nyarra wiljiwilji-mantarlalku. Kujakungarntiji, lani-wangulu karriya wangkanjakungarntiji. ¹⁶ Nyurrurlakupalangurlu manu nyurrurlakupurdangkarlu manu warlalamarrirli kapulu-nyarra kanyi kuwurtu-kurra, kapulu-nyarra pinyi tarnnga-kurra nyurrurlaju ngalya-kari. ¹⁷ Ngaju-nyangu kuja kankulu nyina, ngulakuju yapa panu kapulu-nyarra tarnnga-juku nyurunyuruyi-jarri. ¹⁸ Kala nyurrurla, kulalu wajampa-jarriya kujakuju! ¹⁹ Ngana-puka kajinpaju wala-juku nyina ngajuku jikajika-jarrinja-wangu, ngulaju kapunparla jirnganja nyina Kaatuku tarnngajuku.” Kujanya-jana Jijajiji wangkaja nyanunguku kurdungurlu-patukuju.

Yapa panu-kari ngurra-kari-wardingkirli kapulu riwarri-mani Jurujulumuju

Matthew 24.15-28, Mark 13.14-19

²⁰ Jijaji-jana yarda wangkaja kurdungurlu-patuku, “Ngaka-kari, nyurrurlarlalu kapunkulu-jana nyanyi wati panu warrmarla yaninjarni-kirra nguru-kari nguru-kari-jangka. Kapulu yanirni Jurujulumu-kurra, manu kapulu warrukirdikirdi karri. Kajinkili-jana nyanyi yinya wati-patu warrmarla yaninjarni-kirra, kapunkulu-jana milya-pinyi yangka kapulu muku riwarri-mani Jurujulumu manu yapa-patu. ²¹⁻²² Nyurru-wiyi Kaatu wangkaja Payipulurla ngaka kapu-jana muku pinyi yapa panu Jurujulumurla. Junga kujaju! Nyurrurla kuja kankulu nyina Jurdiyarla, kajinkili-jana nyanyi wati panu warrmarla yaninjarni-kirra, ngula-kujakuju pirri-parnkayalu pirli-wana-kurra! Kala nyurrurla kuja kankulu nyina kaninjarni Jurujulumurla, kapankulu wilypi-pardiya yungunkulu parnkami wati panu-kujaku! Manu nyurrurla kuja kankulu nyina yuwurrkurla, kulalu pina-yanta Jurujulumu-kurra! ²³ Yangka-puruju kapurla karrimi maju-nyayirni karntakuju yangka wartardikiji, manu karntaku wita pirltirrakupalanguku kapurla karrimi maju-nyayirni wiyarrpaku. Kulalpalu nyarrpalku pirri-parnkayarla yangka-kujaku warrmarla-kujaku! Yapa yinya panu-jarlurlu kapulu-nyanu purda-nyanyi murrumurru, Kaaturlu kapu-jana muku pinyi! ²⁴ Yinya warrmarlarlu kapulu-jana ngalya-kari pinyi yapaju Jurujulumurlaju junma kurrirdi-kirli. Ngalya-kari kapulu-jana rarra-kanja-yani Jurujulumu-ngurluju yangka nyanungurra-nyangukurra nguru-kurra. Yuwayi, warrmarla Juwu-wangu-patu panu-jarlurlu nguru-kari nguru-kari-wardingki kapulu nyina Jurujulumurla tarnnga-nyayirni. Ngaka kapu-jana Kaaturlu muku yilyamirra.”

Jijaji-jana wangkaja kuja, ‘Kapurna pina-yanirni nyampu-kurra yalkiri-ngirli mangkurdurla.’

Matthew 24.29-31, Mark 13.24-27

²⁵ Jijaji-jana yarda wangkaja, “Ngakaju kapurla Kaatuku wantaju maru-jarrimi marlaja, manu kirntangiji kapurla mirilmiril-karrinja-wangulku-yijala marlaja maru-jarri. Kapulurla yanjilypiri panu-nyayirni marlaja wantimi nguru-ngurlu. Yapa yangka kuja kalu nyinami ngapa wiringka kutu, ngulaju kapulu lani-jarri-nyayirni

ngapa wiri-kijaku kajirla ngapa marlaja kankarlu-jarrinja-yanilki mayawunpa wiriki. Kapulu jata-nyanyi. ²⁶ Kapulu nyanyi nguru kaji nyarrpa-jarrilki ngakaju. Yuwayi, kapulu-jana nyanyi yanjilypiri-wati yururrinja-kurra. Kujarlaju, kapulu lani-jarrinjarla walya-kurra wantimi. ²⁷ Ngula-jangkaju, ngajuju yangka Yapa-nyayirni-wangu Kaatu-kurlangu kapujulu nyanyi yaninjarni-kirra. Kapurna warraja-jarrimiri mangkurdurla, kapurna kulpari yanirni nyampukurra pirrjirdi-nyayirni yartarnarri wiri-jarlu-kurlu, manu kapurna mirilmiril-karrinjarni yani. ²⁸ Kajinkili nyiyarningkijarra nyanyi kuja-kurra, karriyalu jungarni lani-wangu! Kapurna pina-yanirni yungurna-nyarra ngurrju mardarni.” Kujanya-jana Jijajiji wangkaja.

*Jijaji-kirlangu yimi-nyayirni-wangu jukurpa watiya-kurlu miyi-kirli
Matthew 24.32-35, Mark 13.28-31*

²⁹ Jijaji-jana yarda wangkaja, “Milya-pinyi kankulu yangka kuja kalu watiya-kari watiya-kari kirrirdi-jarrinja-yani? ³⁰ Jalyirrpalkuka purrulyun-pardinja-yani, manu jinjirlakungarnti wujulypa-wiyi-ka palka-jarrinja-yani, ngula-jangkaju jinjirlalku-ka wilypi-pardi. Ngula-jangkaju kankulu milya-pinyi kuja-ka yangka karapurda-jarrinjarni yani. ³¹ Ngula-piya-yijala kapunkulu nyanyi nyiyarningkijarra maju-jarrinja-kurra yalkirirla. Ngula-jangkaju kujarlaju kapunkulu pinalku nyina yangka Kaatu kanyarra yanirni kutulku yapakuju yungu-nyarra Warlalja-Wiri nyina.

³² “Langa-kurra-mantalu kuja kalu yapa nyampurla jalangujalangu nyina. Ngulaju kulalu pali nyanja-wangu-wiyi ngalya-kariji nyampurrakuju nyiyarningkijarrakuju majumaju-nyayirniki, ngulangkuju kapulu nyanyi-wiyi muku palinjakungarntirliji. ³³ Walya manu yalkiri kapu-pala yawu-pardimi. Kala ngaju-nyangu yimi ngulaju kapu palkajuku karrimi yawu-pardinja-wangu-juku.”

³⁴⁻³⁵ Ngula-jangka, Jijaji-jana wangkaja, “Kajirna pina-yanirni nyampu-kurra nguru-kurra, kapurna warraja-jarrimi yapanku yungujulu nyanyi. Kujakungarntiji kapulu yapankuju miyi manu kuyu panu-nyayirni ngarni manu pamarlangu. Kapulu manngu-nyanyi nyarrparlu yungulu-nyanu nyiyarningkijarra mani. Nyurrurla, kulalu kuja-piya nyinaya! Kulajulu wapal-nyanyi ngajukuju. Kapurna kapanku yanirni, manu kapulu ngarrurda-jarrimi. Kuja-kujakuju, wapal-nyangkajulu ngajukuju. ³⁶ Yuwayi, wapal-nyangka-jukujulurla ngajukuju! Manu wangkayalurla Kaatuku kuja, ‘Wapirra, pirrjirdingampa mardaka wuurnpa-puru. Nyuntu-nyangurlu Yapa-nyayirni-wangurlu Jijajirli kaji-jana yapa miimii-nyanjarla payirni ngurrju-japa maju-japa, ngulakungarntiji-nganpa ngurrju mardaka yungurnalu karri Jijajirla kamparru wankaru-juku.’” Kujanya-jana Jijaji wangkaja.

³⁷ Ngula-jangka, parra-kari parra-kari Jijaji kala Yuwarli Maralypikirra yanu yimi-ngarrirninjaku yapaku Kaatu-kurlu yimi-kirli. Manu mungangka kala yanu Yuwarli Maralypi-ngirli, kala pirli-kirra Yalipijikirra yanu ngunanjaku. ³⁸ Kala mungalyurru wanta pardinjarla, yanu kalalu yapa panuju Yuwarli Maralypi-kirra purda-nyanjaku nyanunguku.

22

*Wiriwirilpalurla jangkardu jaaly-manu Jijajiki yungulu pakakarla
Matthew 26.1-5, 14, 16, Mark 14.1-2,10-11, John 11.45-53*

¹ Yapa panu Juwu-patu Jurujulumu-wardingkilpalu nyinaja purla-pakungarnti. Yinyarlu purlaparlu, ngulajulpa yirdi jirrama mardarnu. Yangka kamparru-warnu ngulaju Pajapa. Jinta-kari yirdiji ngulaju Mangarri Rampaku Lalypa-nyayirni.* ² Jungajuku, maralypikingarduyu-patu wiriwiri manu kuruwarrikingarduyu-patu, ngulangkulpalu-nyanu payurnu, “Nyarrparlu yungurlipa Jijaji puuly-mardarninjarla pakarni tarnga-kurra wurulyparlu? Nyampu-puru purlapa-puru, kulalparlipa marrararluju pakakarla milparniwarra-puruju panu-puruju. Lawa kujaju, kajikalu-ngalpa nyanjarla yapa-kariji kulu-jarri-nyayirni kuja-panukuju.” Kujanyalpalurla warrarda jangkardu jaaly-manu Jijajikiji.

*Jijajikirla jangkardu jikajika-jarrija Jutujuju
Matthew 26.14-16, Mark 14.10-11*

³ Yangka kujalpalurla Jijajiki Juwu-patu wiriwiri jangkardu wangkaja pinjaku, ngulajurla Juju Ngawuju kurru-yukaja Jutujukuju yangka kujalpa nyinaja Jijajiki kurdungurlu. ⁴ Ngula-jangkaju, yarkajarra maralypikingarduyu-patu-kurra wiriwiri-kirra. Yanurra yungu-jana yimi-ngarrirni Jijaji. Wangkaja-jana nyarrparlu yungu-jana ngaka Jijaji jiily-ngarrirni maralypikingarduyu-patuku yungulu puuly-mardarnilki. ⁵ Kujalu Jutuju purda-nyangu yimi-ngarrirninjakurra, ngulakujulurla wardinyi-jarrija, manulurla ngula-jangkarluju jangu-pungu panu-jarlu tala. ⁶ Ngula-jangkaju, Jutujuju kulpari yanu Jijaji-kirlangu-kurra-yijala, ngulangkanyalparla wurulypa-juku nyinaja yungu-jana ngaka Jijaji jiily-ngarrirni wiriwiriki yungulu puuly-mardarnilki wurdungu-nyayirnrili yapa panungku nyanjawangurlu.

*Kurdungurlu-jarrarlu ngulaju-palarla jungarni-maninjarla ngayi
purraja kurapaka wiri Jijajiki*

Matthew 26.17-25, Mark 14.12-21, John 13.21-30

⁷ Parra-karirla kuja wanta yukaja, kujakungarntiji yangka Juwu-patu Jurujulumu-wardingki, jarnkujarnkulu manunjunu jiyipi waninja pajirninjakungarnti yungulu kurapaka ngarni purlapa-puru yangka Pajapa-puru. ⁸ Jijaji-palangu wangkaja Piitaku manu Jaanuku, “Yantapala, manu-pala wita jiyipi punga. Purraya-pala yungurlipa ngarni kaji wanta yukamirra.”

⁹ Piitarlu manu Jaanurlu-pala payurnu nyanunguju, “Nyarrparawanampa-jarrangku yilyami ngajarraju yungurlujarrangku jiyipi purrami nyuntuku?”

¹⁰ Jijaji-palangu wangkaja nyanungurra-jarraku, “Yanta-pala kirri-kirra Jurujulumu-kurra. Kajinpala ngula-kurra yukamirra, kapungkupala jinta wati wapirdi yani murlukurnpa-kurlu wiri-kirli jimantarlakurlu. Kaji mardarni murlukurnpa ngapa-kurlu, ngulaju-pala puraya yuwarli-kirra nyarrpara-wana-puka kajingki-pala nguru-yirrarni.

* 22:1 Nyangka Exodus 12.8

11 Kajinpala jinta-kari wati parlu-pinyi yuwarliki warlalja, ngulakuju wangkaya-palarla, ‘Nganimpa-nyangurlu Tiijangku yilyajarni-jarrangu nyampu-kurraju yungurlujarrarla ngayi purrami jiyipi.’ Payika-pala yali wati, ‘Nyarrpararlarna-jana jirrnganja ngarni jiyipi Pajapa-puruju ngaju-nyanguku kurdungurlu-patuku?’¹² Kajingki-pala purda-nyanyi kuja-kurra wangkanja-kurra, ngulaju kapungku-pala milki-yirrarni jinta-kari yurlturnpa-kari wiri-jarlu kankarlu-warnu yalumpurlaju yuwarlirla, ngulaju nyurru-warnu-juku jungarni-maninja-warnu palka-kurlulku nyiyarningkijarra-kurlu. Ngulangka-juku-pala purraya yinya jiyipi manu miyi ngalipaku.”¹³ Junga-juku, yangkaju wati-jarra yarnkajalku-pala kirri-kirra Jurujulumu-kurra. Kuja-pala kirri-kirra yukajarra, ngulaju-pala junga-juku parlu-pungu nyiyarningkijarra jurruku-juku kuja-palangu yangka Jijaji kamparru-wiyi wangkaja. Junga-juku, yalumpurlaju-palarla ngayi purraja jiyipi Pajapakungarnti Jijajiki.

*Jijajirli-jana jirrnganja ngarnu miyi kurapaka nyanungu-nyangu
Matthew 26.26-30, Mark 14.22-26, 1 Corinthians 11.23-25*

14 Parra jintangka-juku kuja wanta yukaja, Jijajirli-jana jirrnganja ngarnu Kurdungurlu Wiriwiriki.¹⁵⁻¹⁶ Nyanungu-jana wangkaja, “Ngaliparlu karlipa nyampu jiyipi ngarni yungurlipa mangunyanyi yangka nyurru-wiyi kuja-jana Kaaturlu muurl-mardarnu nyanungurra-nyangu yapa-patu yangka marramarra-kujaku kuja kankarlumparra yanu. Kapurna ngajuju palimilki ngaka-pardu-kari, manu kularna yardalku ngarni nyampurla ngurungka jiyipi jinta-kari nyampu-piya. Ngaka kapurna-nyarra yarda jirrnganja ngarni kajirna Kaatu-kurlangu nguru-nyayirni-wangurlalku-yijala pina-nyina kuja-ka Warlalja-Wiri nyina nyiyarningkijarraku. Kujakunya karna wardinyi-jarrimi ngula karlipa ngarni nyampu jiyipi ngajuku palinjakungarntirli.”

17-18 Ngula-jangkaju, jampitalku manu pama-kurlu, ngularla yati-wangkaja Kaatuku. Ngulalpa-jana warru yungu kurdungurlu-patukuju jinta-kari jinta-kariki, manu wangkaja-jana, “Kularna yardalku ngarni nyampuju pamaju nyampurlaju walyangka. Ngaka kapurna yarda ngarni pama-nyayirni-wangu nyampu-piya-wangulku kajirna Kaatu-kurlangu nguru-nyayirni-wangurlalku-yijala pina-nyina kuja-ka Warlalja-Wiri nyina nyiyarningkijarra. Kujakuju nyurrurlarlulu nganja wita-kari wita-kari nyampu pama jalangurluju.”

19 Kujalpalu jiyipi ngarnu-juku, Jijajirliji mangarri lalypaju manu, ngularla yati-wangkaja Kaatukulku. Yati-wangkanjarla rdilykirdilyki-pungu, ngulangku-jana kurdungurlu-patukulku warru yungu. Ngulaju-jana wangkaja, “Nyampuju ngulaju ngaju-nyangu palka-nyayirni-wangu. Maninjarla nganjalu! Kapurna-nyarra palimi. Ngakalku jinta-jarrinjarla nganjalu mangarri nyampu-piya yungunkujulu purdapurda-nyanyi ngaju.”

20 Ngula-jangkarluju manu yangka-juku jampita, yati-wangkajarla Kaatuku, manu-jana wangkaja kurdungurluku, “Kari-nganta yalyu-nyayirni-wangu ngaju-nyangu nyampuju. Kajirna palimi, kapu karlimi yalyu nyurrurlaku kunka-pardinjaku. Kaji Kaaturlu nyanyi yalyu

karlinja-kurra, kujarlaju kapu-jana rdakurl-kijirni yapaju nyanungu-kurra. Nyampuju Kaatu-kurlangu jalangu-warnu kuruwarri nyurrulaku yapaku.”

²¹ Ngula-jangkaju, Jijajiji wangkajalku-jana kurdungurlu-patukuju, ngulaju-jana kuja wangkaja, “Nyampurla kuja kankujulu nyurrurlarlu kurdungurlu-paturlu jirranganja ngarni miyi, ngula-jangkaju, jintangku kapu-jana ngaju yimi kanyi jangkardu wiriwiriki yungujulu puuly-mardarninjarla pinyi. ²² Ngajujurna Yapa-nyayirni-wangu Kaatu-kurlangu. Payipulurlarluju ngajukuju muurr-pungu, kapurna palimi nganta. Junga kujaju. Kala yangka wati kuja kajana ngaju yimi kanyi wiriwiriki, ngulakuju karnarla mari-jarrimi, kapu Kaaturlu majumani-nyayirni!”

²³ Kujalu kurdungurlu-paturlu purda-nyangu kuja-kurra wangkanja-kurra Jijaji, ngulajulpalu jinta-kari jinta-karirli payurnu, “Nganangku-wiyingki nyuntuju yimi-ngarrirni? Ngajulurlu mayi?”

²⁴ Ngula-jangka, kurdungurlu-paturlulu-nyanu kulungku ngarrurnu nganalpa wiriji nyinaja. ²⁵ Ngula-jangka, Jijaji-jana wangkaja, “Nguru-kari nguru-kari kuja kalu-jana wiriwiri nganta nyina yapaku, nyampurrarlu wiriwirirli, warrarda kalu-jana jinyijinyi-mani warrki-jarrinjaku, yangka kuja kalu nyanungu nyampu wiriwiri ngampurrpa-jarri. Manu kalu-jana ngampurrpa nyina yapa-kariki yungulu-jana ngurrju-pajirni wungu-warnu nganta. ²⁶ Kala nyurrurla kurdungurlu-patu ngaju-nyangu, kula kankulu kuja-piya nyina jinjinpa-palka. Kajinpa wiriki nyinanjakupurda-jarrimi, ngulakungarntiji-jana warrki-jarriya yapa-kariki-wiyi yirnkilypa-wangu, ngula-jangkanya yungunpa-jana wirilki nyina. ²⁷ Kula kalu kujarlu manngu-nyanyi yapangku nyampurla ngurungka, lawa. Panu-juku kalu ngampurrpa nyina wiri nyinanjaku. Yungu ngantalpalu-jana panu-kari-jiki nganta yapaju warrki-jarriyarla nyanungurraku, marda miyiki purranjarla yinjaku nyanungurraku. Kulalu nyanungurra wiriwiri-piya nyinaya nyurrurla. Ngajurna-nyarra Warlalja-Wiri nyurrurlaku, yungunkujulu warrki-jarriyarla ngajuku. Kala ngajurna-nyarra warrki-jarrija nyurrurlakuju. Ngaju-piyalu nyinaya!

²⁸ “Nguruju kaju wuurnpa-jarrimilki, kapurna palimilki. Kala nyurrurlalpankulu nyinaja ngaju-kurlu ngaju yampinja-wangu. ²⁹ Ngajukupalangurluju Kirdanarlu ngajuju yirrarnu Warlalja-Wiri yapaku nguru-nyayirni-wangurla. Kuja-piya-yijala karna-nyarra nyurrurla wati-patu wiri yirrarni yapaku. ³⁰ Nyurrurla 12-pala wati-patu kapunkulu nyinami ngaju-kurlu nguru-nyayirni-wangurla, manu kapurlipa jintangkarlu ngarni. Nyurrurla jinta-kari jinta-kari kapunkulu-jana wiriwiri nyina yangka Juwu-patuku yapaku.”

Jijajirila wangkaja Piitaku, ‘Kapunpa-nyanu ngurrpa-pajirni ngajuku’

Matthew 26.31-35, Mark 14.27-31, John 13.36-38

³¹ Ngula-jangka, Jijajirila wangkaja Jimani Piitaku, “Jimani, Jimani, yungurnangku wangka wita. Juju Ngawungku nganta yungu-nyarra kanyi Kaatu-kujaku. Kaaturlu jarraly-pungu Juju Ngawu kuja kanyarra putaputa karlirr-kanyi. ³² Ngaju karnangkurla wangkami Kaatuku

yangka, kajinpa karlirr-yani ngaju-kujaku, Kaaturlu yungungku pina-kanyirni. Kajinpa wala nyinanjarla ngaju-kurra-jarri pina, ngulajujana pirrjirdi-manta kurdungurlu-patu-kariyi-nyanu yungunkujulu jintangkarlu-juku purami ngaju tarnngangku.”

³³ Ngularla Piitaju wangkajalku Jijajikiji, “Warlalja-Wiri ngajuku, kajingkili yirrpini rdakungka, ngaju kapurna yani nyuntu-kurlu! Manu kajingkili nyuntu pinyi, ngulajujulu pinyi ngajurlangu!”

³⁴ Jijajiji wangkajarla Piitakulku, “Junga karnangku wangka. Ngakaju jalanguju kapunpa purda-nyanyi jukujuku kaji purlami. Ngula-wangurla-wiyi kapunpa-nyanu ngurra-pajirni marnkurrapaku ngajukuju yapa ngalya-kari-kirra kula kanpaju nganta milya-pinyi.”

³⁵ Ngula-jangka, Jijajirli-jana payurnu nyanunguku kurdungurlu-patu, “Yangka kamparru-wiyi kujarna-nyarra ngajulurlu nyurrurla yilyaja kirri-kari kirri-kari-kirra tala-wangu manu yakuju-wangu manu putu-wangu, Kaaturluju mayi-nyarra warrawarra-kangu-juku?”

Ngulalu yalu-manu nyanunguju, “Yuwayi, warrawarra-kangulpanganpa nganimpaju.”

³⁶⁻³⁷ “Ngurruju kujaju. Ngaju karna-nyarra yimi jinta-karilki yimi-ngarrirni. Payipulurla wangkami-ka yimi wita ngaju-kurlu kujaka wangka, ‘Yapangkulpalu yirdi-manu nyanunguju punku ngawu nganta, manulu pungu tarnnga-kurra.’* Yimi yinya wita ngulaju junga. Jalangurlu yapangku kapujulu punku-pajirni ngawu nganta. Kapulu-nyarra kuja-yijala wangkami nyurrurlakuju. Kujakuju kajinpa tala mardarni marda yakuju, ngulaju nyuntulurluju kangka. Manu kajinpa nyina junma kurrirdi-wangu, ngulajurla yungka jurnarra yapa-kariki junma kurrirdikingarntirli.”

³⁸ Kurdungurlu-patulurla wangkaja Jijajiki, “Mpa! Nyampunya junma kurrirdi-jarra jirramaju.”

Jijaji-jana wangkaja, “Ngula-juku.”

Jijajijirla wangkaja Kaatuku pirlingka yirdingkaju Yalipijirla

Matthew 26.36-46, Mark 14.32-42

³⁹ Ngula-jangkaju, Jijaji manu kurdungurlu-patu, yarkajalkulu, pinalu yanu jurru-kurra yangka pirli-kirra Yalipiji-kirra. ⁴⁰ Ngulalu yukajarni, Jijaji-jana wangkaja nyanunguku kurdungurlu-patuku, “Juju Ngawungku marda kapu-nyarra jurnta kanyi nganta nyurrurlaju ngajukuju. Kuja-kujakuju, Kaatukujulurla wangkaya warrarda yungu-nyarra warrawarra-kanyi.”

⁴¹ Ngula-jangkaju, wangkanjarla Jijajiji yada pardijarra kutu-juku yitingka-pardu-kari-kirraluku yurruju-kari-kirra. Pirri-maninjarla wangkajarla Kaatuku kuja, ⁴² “Wapirra, muurl-mardakaju! Lawarna ngampurra-wangu murrumuru-jarrinjakuju manu palinjakuju. Kala kajinpaju nyuntu nyina ngampurra ngajuku yungurna palimi, ngulaju ngula-juku.” ⁴³ Ngula-jangka marramarra nguru-nyayirni-wangu-ngurlu yanurnu yungu Jijaji pirrjirdi-mani. ⁴⁴ Jijajirlijilpanyanu purda-nyangu murrumurruluku. Manulpa warrarda wakurnu nyanungukupalangu muurl-mardarninjaku yungu palinja-wangu nyinayarla. Kujalparla wangkaja, mukarnijilparla karlikarlija palka-ngurluju yalyu-piya.

* 22:36-37 Nyangka Isaiah 53.12

⁴⁵ Ngula-jangkaju, karrinja-pardija Jijajiji. Ngula-jangkaju, pinarni-jana yanu yangka-kurra yarlu-kurra yangka kurdungurlu-patuku. Ngulaju-jana parlu-pungu jarda ngunanja-kurra. Marilirla jarda-jarrija. ⁴⁶ Nyanungu-jana wangkaja, “Yuwa! Nyiia-jangka kankulu jardaju ngunami? Yakarra-pardiyalu! Juju Ngawungku marda kapu-nyarra jurnta kanyi nganta nyurrurlaju ngajukuju. Kuja-kujakuju, Kaatukujulurla wangkaya warrarda yungu-nyarra warrawarra-kanyi.”

Yurrkuny-paturlulu puuly-mardarnu Jijaji

Matthew 26.47-56, Mark 14.43-50, John 18.1-12

⁴⁷ Kujalpa-jana Jijaji wangkaja-juku nyanungu-nyanguku kurdungurlu-patuku, ngula-kurraju kurdungurlu jinta yangka Jutuju jirranganjalpa-jana yanurnu yapaku turnu-warnuku panuku. Kangu-jana Jijaji-kirra nyunjirninjakungarntirli. ⁴⁸ Jijajirla wangkaja nyanungukuju, “Jutuju, kula-nganta nyuntuju ngaju-nyangu warlalja. Kujanya mayi kanpaju nyunjurni ngajuju? Marda mayi kanpaju nyunjurni yungujulu puuly-mardarni yapa nyampurrarlu ngajuju?”

⁴⁹ Kujalu nyangu turnu-warnurlu Jutuju nyunjirninja-kurra, ngulajulurla puta yarnkajalku Jijajiki. Warla-pajirninjakungarntiji, Jijajiki kurdungurlu-paturlulu payurnu nyanunguju, “Warlalja-Wiri, ngarlkin-mani mayirngankulu nyuntu junma kurrirdi-kirrirli?”

⁵⁰ Ngula-jangkaju, jinta-karirliji kurdungurlurluju junma kurrirdi-kirrirli turl-pakarnu yangka jungarni-purdanji langa warrkini kujalparla warrki-jarrija Ngardarri Wiri-kirlanguku yirdikiji Kayupuku.

⁵¹ Ngula-jangka, Jijajijirla wangkaja kurdungurlukuju, “Yampiya, pakarninja-wangurlu!” Ngula-jangka marnpurnu yinya warrkini-kirlangu langa, manu ngurrju-jarrija.

⁵² Ngula-jangka, Jijaji-jana wangkaja maralypikingarduyu-patu wiri-wiriki manu yurrkuny-patu wiriwiriki kujalurla jangkardu yanurnu puuly-mardarninjaku, “Kularna ngajuju wiji-palka! Nyiyaku-yijalankujulu kujaju jatu-pardijarni ngajukuju junma panu-kurlu manu kuturu panu-kurluju, kujankujulu puuly-mardarnu? ⁵³ Parrakari parra-kari kalarna-nyarra nyurrurlakuju ngirrily-nyinaja Yuwarli Maralypirla, kala kulankujulu puuly-mardarnu ngajuju yalumpurla-juku, lawa. Juju Ngawulku kanyarra wiri nyina nyurrurlakuju! Ngayijili kutu kangka!”

Piitarlu-nyanu ngurrrpa-pajurnu Jijajiki

Matthew 26.57-58,67-75, Mark 14.53-54,66-72, John 18.12-18,25-27

⁵⁴ Junga-juku, Jijajijilpalu jirri-mardarninjarla kangurra yuwarli-kirra yangka Kayupu-kurlangu-kurra. Yukajalu kaninjarni. Kujalpalu yangka-paturlu turnu-warnurlu Jijaji kangurra yangka-kurra yuwarli-kirra, ngula-puru-yijalalpa-jana purdangirli-wanarlu puranja-yanurnu Piitarluju. ⁵⁵ Ngulaju yukajarni-jiki kiirti-wanaju, ngulaju jupu-karrija yuwarli-pirdilki yarlu-pardu-karirla kutu-juku. Ngulangka-jukulpa-jana yarlu-pardu-karirla jirranganja nyinaja yapaku panuku, ngulajulpa nyinaja warlu-pirdi walyka-puru purlku-jarrinjaku. ⁵⁶ Kujalpa yangka Piita warrarda-juku nyinaja yangkangka-juku yarlungka yurla-pardi, ngula-puruju warrkini jinta karntarla yanurnulku Piitaku.

Tarnngangkulpa warrarda nyangu yinngirri-nyayirni, manu-jana wangkaja yapa panu-kariki, “Nyampu wati kala nyinajayi Jijaji-kirli!”

⁵⁷ Piitarluju jangu-manu yangkaju karnta, “Karnta-pardu, ngajuju karnarla ngurru nyina yaliki watiki!”

⁵⁸ Ngaka-kari, jinta-karirli yapangu nyangu Piitaju, manurla wangkaja, “Nyuntujunpa Jijajiki kurdungurlu!”

Piitarla wangkaja, “Wati, kularna ngajuju Jijajiki kurdungurlu!”

⁵⁹ Ngaka-pardu-karilki, yarda parlu-pungu jinta-karirli-jiki Piitaju, manu-jana yapa-patuku wangkaja, “Nyampuju wati kuja-ka wangka ngulaju Kaliliyi-wardingki-piya Jijaji-piya, manu-ka nyina Jijaji-kirlangu kurdungurlu!”

⁶⁰ Piitarla wangkaja nyanungukuju, “Kula kujaju junga! Kula karna milya-pinyi nyarra kuja kanpa wangka!” Kuja yungka wangkaja, ngula-puru-juku jukujukuju purlaja.

⁶¹ Ngula-jangka, Jijajirli kulpari karrinjarla nyangu Piitaju. Ngula-jangkaju, Piitarlu pina-manngu-nyangu yangka kujarla Warlaja-Wiri Jijaji wangkaja kamparru-wiyi kuja, “Ngaka kutu-kari kapunpa purda-nyanyi jukujuku kaji purlami. Ngula-wangurla-wiyi kapunpa-nyanu ngurru-pajirni marnkurpaku ngajukuju yapa ngalya-kari-kirraju kula kanpaju nganta milya-pinyi.” ⁶² Ngula-jangkaju, yalumpu-ngurlu-juku wilypi-pardinjarla rdurrjurnurla muntuku-jarrinjarla kurntalku yayi-pantirninjakulku.

⁶³ Ngula-jangka, yurrukunyu-paturlu manyu-pungulpalu Jijaji, manulpalu pakarnu. ⁶⁴ Yirrarnulurla walyi milpangka nyanja-kujaku, pakarnulpalu, manulpalurla wangkaja, “Yuwa! Wangkaya-nganpa nganangkungku pakarnu!” ⁶⁵ Kujarlu-jukulpalu manyu-pungu, manulpalu yurllungku ngarrurnu.

Jijajili kangu kuwurtu-kurra yungulu Kanjulukungarduyu-paturlu miimii-nyanjarla payirni

Matthew 26.59-66, Mark 14.55-64, John 18.19-24

⁶⁶ Mungalyurru-wana rangkarr-kurlu, kujalpa wantaju pardinjan-yanurnulku, ngula-purujulpalurla turnu-jarrinjarla japirdija Jijajiki yangka-patuju maralypikingarduyu-patu wiriwiri manu jarlu-patu manu kuruwarrikingarduyu-patu. Wangkajalpalu-nyanu nyarrparlu yungulu Jijaji pinyi. Ngula-jangkaju, kangulu Jijaji nyanungurru-nyangu-kurra Kanjulu-kurra. ⁶⁷ Payurnulu Jijaji, “Wangkaya-nganpa! Nyuntujunpa mayi Mijaya yangka Kaatu-kurlangu Milarninja-warna?”

Jijajirli-jana yalu-manu, “Kajilparnaju Mijaya-pajikarla, kulalpankujulu ngungkurr-nyinayarla. ⁶⁸ Manu kajilparna-nyarra payikarla Mijaya ngantarna, kulalpankujulu yalu-mantarla. ⁶⁹ Ngajujurna Yapan-nyayirni-wangu Kaatu-kurlangu. Ngakarrangakarra kapurna nyina Kaatu-kurlangurla jungarni-purdanji kuja-ka pirrjirdi-nyayirni nyina yartarnarri wiri-kirli.”

⁷⁰ Ngula-jangka payurnulu, “Nyuntuju mayi Kaatuku Ngalapi-nyanu?”

Jijajirli-jana yalu-manu, “Nyurrurlarlu kankujulu Ngalapi-nyanu nganta pajirni Kaatu-kurlangu.”

⁷¹ Ngulalu-nyanu jarnkujarnku wangkaja, “Jijajirli-nyanu Kaatu-kurlangu Ngalapi-nyanu-pajurnu! Nyiyakulkurliparla yapa jinta-karikiji yarda warru wayirni yungulparla jangkardu wangkayarla?”

Pinyirlipa ngaliparlu yungu-nyanu Ngalapi-nyanu-pajurnu Kaatu-kurlangu nganta.”

23

*Palitirli kuja miimii-nyanjarla japurnu Jijaji
Matthew 27.1-2,11-14, Mark 15.1-5, John 18.28-38*

¹ Junga-juku, Jijajiji kangulkulu wiri-kari-kirlangu-kurra Paliti-kirlangu-kurra yangka-kurlangu-kurra kujalpa-jana nyanunguju wiri nyinaja Jurdiya-wardingki-patuku. Ngulakunyalurla Jijaji kanjarlayungu. ² Ngula-jangka, jiily-ngarrurnu mukulpalu Jijaji, manulpalu warlka wangkaja Jijaji-kirli, wangkajalurla Palitiki, “Nyampu wati ngulajulpa-jana warlka wangkaja nganimpa-nyangu yapakuju. Kala-jana yapakuju wangkaja tala yinja-wangu nyinanjaku yangka nyuntu-nyanguku Ruumu-wardingki Kingiki. Kala-nyanu ngarrurnu Mijaya nganta Warlalja-Wiri nganimpaku Juwu-patuku.”

³ Junga-juku, payurnu Jijajiji Palitirli, “Nyuntu mayi kanpa-jana kingiji wiriji nyina Juwu-patukuju”

Jijajirliji jangku-manu, “Kuja-juku kanpa wangka.”

⁴ Ngula-jangka, Paliti-jana wangkaja maralypikingarduyu-patuku wiriwiriki manu yapa panu-kariki kujalpalu warru karrija, “Nyyiakulparna nyampuju wati pungkarla? Nyampuju ngurrju.”

⁵ Wangkaja-jukulpalurla Palitikiji, “Lawa, kula ngurrju ngulaju. Kala warru yanu Kaliliyi-wana, manu kala-jana jinyijinyi-manu yungu ngantalu-jana kulu-jarrimilki Ruumu-wardingki-patuku. Ngula-jangka yanu Jurdiya-kurra kuja-yijala, manu jalangu yanurnu nyampukurralku Jurujulumu-kurra yapaku jinyijinyi-maninjaku-yijala.”

⁶ Ngula purda-nyangu Palitirli kuja-kurra yimi, payurnu-jana, “Nyampuju wati Kaliliyi-wardingki-yijala mayi?”

Yalu-manulu, “Yuwayi, nyanunguju Kaliliyi-wardingki.”

⁷ Jinta-kari watilpa nyinaja Yarurdu wiri Kaliliyiki. Yarurdulpa nyinaja Jurujulumurla-yijala. Kujarlanya, Palitirli Jijajiji yilyaja Yarurdu-kurra yungu miimii-nyanjarla payirni. ⁸ Yarurdujulparla ngampurpa warrarda nyinaja Jijajiki nyanjaku yungu nyanyi Jijaji yapa parlpuru-maninja-kurra. Kujalu kangurnu Jijaji Yarurdu-kurra, Yarurduju wardinyi-jarrija-nyayirni. ⁹ Warrardalpa payurnu Jijaji yimi nyiyarningkijarra. Jijajijilpa karrija wurdungu yalu-maninja-wangu. ¹⁰ Ngula-jangkaju, yangkaju maralypikingarduyu-patu wiriwiri manu kuruwarrikingarduyu-patu, ngulajulpalu warlka wangkaja Jijaji-kirli. Punku ngantalpalu yirdi-manu. ¹¹ Ngula-jangka, Yarurdu manu yurrkunyupatu nyanungu-nyangurlulpalu manyu-pungu Jijajiji. Kujalurla yirrarnu pangarra ngurrju-nyayirni, yilyajalkulu pina Palitikirra. ¹² Ngula-jangka, Yarurdu manu Paliti-pala jinta-jarrijalku. Ngula-wangurla-wiyi, kulalpa-pala-nyanu ngurrju nyinaja.

*Palitirli yilyaja Jijaji watiya warntawarnta-kurra palinjakungarnti
Matthew 27.15-26, Mark 15.6-15, John 18.39-19.16*

¹³ Ngula-jangka, Palitirli-jana yimi yilyaja Juwu-patuku maralypikingarduyu-patu wiriwiriki manu panu-karirlangu wiriwiriki manu yapa panuku yungulu yanirni nyanungu-nyangu-kurra yuwarli wiri-kirra wangkanjaku. ¹⁴⁻¹⁵ Ngulalu yuwarli-kirra yukajarra,

nyanungu-jana wangkaja, “Nyurrurlarlunkulu nyampu wati kangurnu nyampu-kurra, manunkujulu ngajuku yimi-ngarrurnu warlka nganta kajana yapaku wangka manu kulu-ngawurrpa nganta. Nyangunkujulu kujalpna miimii-nyanjarla payurnu. Ngula-jangkarna yilyaja Yarurdu-kurra yungu nyanungurlangurlu miimii-nyanjarla payirni jungarni-japa. Kala Yarurdu-ka wangka kula nyanunguju punku, lawa. Ngari ngaju-kurraju yilyajarni pina. Nyiyaku-wiyirna pinyi? Nyampuju ngurrju. ¹⁶ Kapurna-jana wangka ngaju-nyanguku yurrkunya-patuku yungulu ngari wilykarra-pakarni ngalyipi-piyakurlurlu. Ngula-jangka kapurna yilyami walyparralku.”

¹⁷⁻¹⁹ Junga-juku, kuja-purujulpa nyinaja pirijina jinta wati rdakungkaju yirdiji Parrpaja. Ngulajulpa-jana jirrnanga nyinaja pirijina-kariyi-nyanuku yapaku panu-kariki ngulaju wilji-watiki yangka kuja ngularrarlulu-jana yurrkunya-patu pungu tarnngakurra kulu wiringka kamparru-wiyi. [Jinta yangka-juku Palitirli ngulaju kala yajarninjarla wilypi-manu jinta pirijina Pajapa-kari Pajapa-kari-puruju.] Kapu Jijajiji wilypi-mantarla rdaku-ngurlu. Kala yapa-patulurla purlaja Palitiki, “Pungka Jijaji! Wilypi-manta Parrpaja nganimpaku!”

²⁰ Palitijilpa nyinaja ngampurrpa Jijaji yilyanjaku. Ngula-jana payurnu, “Yilyanyarna Jijaji? Nyarrpankulu manngu-nyanyi?”

²¹ Junga-juku, yardalurla purlaja, “Pungka, pungka! Waraly-yirraka warntawarntarla!”

²² Yarda-jana payurnu Palitirliji, “Ngajulurlurna nyurru payurnu nyiyarningkijarra. Nyiya-wiyi nyampurluju kuruwarriji rdilykipungu watingki? Nyiyakurna pinyi nyampuju wati? Kapurna-jana wangka ngaju-nyanguku yurrkunya-patuku yungulu ngari wilykarra-pakarninjarla yilyami.”

²³⁻²⁵ Kuja-kurraju yardalurla purlaja Palitikiji, “Pungka, pungka! Waraly-yirraka warntawarntarla yarujurlu!” Kuja-jana purda-nyangu purlanja-kurra yalirli Palitirli, putalpa-jana wurdungu-manu. Kala lawa, warrardalpalurla purlaja-juku. Kujarlaju, wilypi-manu rdakujangkaju yangka kulu-parnta Parrpajaju warlangarrangarra-kurralku yapa panu-kurra yungu-jana yawuru-mani. Ngula-jangkarluju, yangkaju Jijajiji yungulku-jana yapa-patuku yungulu pinyi tarnngakurra. Kujakunyaalpalurla purlaja Palitikiji.

Yurrkunya-paturlulu Jijaji waraly-yirrarnu watiya warntawarntarla Matthew 27.31-44, Mark 15.21-32, John 19.17-27

²⁶ Junga-juku, jinyijinyi-manulu Jijajiji maninjaku watiya warntawarntaku yungu-nyanu kanja-yani nyanunguku. Kujalu yurrkunya-patu manu Jijaji wilypi-pardijarra kirri-jangkaju Jurujulumu-jangka, ngulajulurla rdipija jintaku watiki kujalpa yanurnu nguru-kari-jangka manangkarra-jangka. Ngulaju yirdiji Jimani yangka kirri-wardingki Jarini-wardingki. Ngulalkulu jinyijinyi-manu yurrkunya-paturluju yangkakuji watiya warntawarntaku yungurla kanja-yani Jijajiki purdangirli-wanarlu. ²⁷ Panungkulpalu puranja-yanu Jijajiji. Karnta-patulpalurla yulanja-yanu. ²⁸ Jijaji jupu-karrinjarla-jana wangkaja karntakarntakuji, “Nyurrurla Jurujulumu-wardingki-patu karntakarnta, kulajulu yulaya ngajuku!

Yulayalu-nyanu nyurrurlaku manu kurdukurduku! ²⁹ Nguruju kapu-nyarra wuurnpa-jarrimilki. Ngaka, yapa-patu kapulu wangka kuja, ‘Karntangu kuja kalu-jana kurdukurdu mardarni, ngulaju kapulu-jana wajawaja-mani, manu kapulu mularrpa-jarrimi. Kala karnta ngana-puka kaji nyina kurdu-wangu, ngulaju kapu wardinyi nyina mularrpa-wangu ngati-puka-piya-wangu.’ ³⁰ Yangka wuurnpa-puru kapulu yapaju wangkami kuja, ‘Nyarrpararlarlipa wurulypa nyina yapa-kujaku pinja-kujaku? Parnka mayirlipa pirli-kirra wurulypa-nyinanjakuju?’* Kujanya kapulu yapaju wangka. ³¹ Ngajujurna wati ngurrju, kala kapujulu pinyi-jiki, manu kapujulu yirrarni warntawarntarla. Kala nyurrurla yapa-patu, kula kankulu ngurrju nyina ngaju-piya. Nyarrpa kankulu manngu-nyanyi? Kapulu-nyarra mayi yampimi nyurrurlaju pinja-wangurlu? Lawa, kapulu-nyarra pinyi-yijala! Yulayalu-nyanu nyurrurlaku, kula ngajuku!”

³² Yangka yurrkunu-paturlu, ngulajulpalu-jana mardarnu wati jirrama-kari punku-jarra. Kangulu-jana warntawarnta-kurra pinjaku Jijajirlajinta. ³³ Kujarlunyalurla nguru-yirrarnu Jijajikiji pirli-pardu-kurra yirdi-kirraju Jurru Yungkurnu-kurra. Ngula-jangkaju, yalumpurlajukulu yurrkunyurlu yirrarnu Jijaji watiya warntawarntarla yungulu pinyi tarnga-kurra. Jirrama-kari wati-jarra wiji-palka-jarra, yirrarnulu-palangu watiya warntawarntarlaju watiya-kari-jarrarla warntawarntarla-yijala, jinta jungarni-purdanji, jinta jampupurdanji. ³⁴ Jijajirla wangkaja Kaatuku, “Wapirra, nyampurra yapa-paturlu kajijili milya-pungkarla, kulajulu yirrakarla warntawarntarla. Ngurrpa kalu nyinami ngajuku milya-pinja-wangu. Kujarlanya, kulu-wangu-jana nyinaya, ngari-jana kulu-wangu yawuru-jarriya!”

Ngulangkaju watiya warntawarntarla, kaninjarnilpalu manyu-karrija yurrkunu-patu mangarda-piya-kurlu nampa panu-jarlu-kurlu, ngulajulpalu manyu-karrija nganangu kaji wiri nampa mani yungulu mani jurnarrpa wanapi-jiki Jijaji-kirlanguju. Ngulakunyalpalu manyu-karrija. ³⁵ Yapalpalu karrija warntawarntarla, nyangulpalu Jijaji. Kala yangka Juwu-patu wiri-watirli ngulajulpalu manyu-pungu, manulpalu-nyanu wangkaja, “Kala kujalpa-jana yangka yapa panu-kari muurlmardarnu nganta palinja-kujaku, kala nyanungurlu kulalpa-nyanu wankaru-mantarla mayi? Nyampuju Jijaji nganta Mijaya Milarninja-warnu nganta. Kajilpa junga-nyayirni nyinayarla Mijaya, ngulaju kajika jitimi kanunju ngula-ngurlu warntawarnta-ngurlu!”

³⁶ Yangka yurrkunu-paturlu panungkulpalu manyu-pungu Jijaji. Jinta-karirli, ngulaju parnkanjarla manunjunu wita wawarda pijiji-pardu. Ngulaju julyurl-yirrarnu wingkingka kumarlparla pamangka nyurru-warnurla. Ngula-jangka wakirdirla watiyarla wayurnu pijiji-pardu. Ngula-kurluju parnkaja, Jijajikirla parnkanjarla yirrarnu lirrangka yungu wita nganjarla. ³⁷ Yangka yurrkunu-patulpalurla wangkaja Jijajiki, “Kajinpa-jana nyina Kingi Juwu-patuku, ngulaju jiti-yarni warntawarnta-ngurlu!” ³⁸ Ngula-wangurla-wiyi, pipalkulu wita manu jaru wita-kurlu nyampu-kurlu: ‘NYAMPUJU NGULAJU KINGI JUWU-PATUKU’. Kujanyalu yirrarnu pipa Jijajirla kankarlumparrarwarnu watiya warntawarntarlaju.

* 23:30 Nyangka Hosea 10.8

³⁹ Yangka purunjunju jinta-karirli, ngulajulpa manyu-pungu Jijajiji, kujarla purlaja, “Yuwa, kajilpanpa Mijaya nyinayarla, ngulaju jitiya warntawarnta-ngurlu manu ngajarrarlangu-jarrangku jitinja-yirraaka yungurlipa parlpuru nyina palinja-wangu!” Yinkarla ngarlarrija Jijajikiji.

⁴⁰ Yangka jinta-karirli purunjunjurlu, kurnta-ngarrurnu jinta-kariri kamparru-warnu wati kujalparla ngarlarrija Jijajiki, wangkajarla, “Yampiya manyu ngarlarrinja-wangurlu! Kaatu puta manyu-pungka kujarlu! Ngalipa marnkurrrpa-juku kapurlipa palimi nyampu warntawarntarla. ⁴¹ Wati nyampuju ngurrju, yungulpalu yampiyarla pinja-wangurlu. Kala ngaljarraju ngulaju punku-nyayirni karli nyina. Kala kajirli palimi jalangu, ngulaju ngula-juku!” ⁴² Yangkarla purunjunju wangkaja Jijajiki, “Ngaka kajinpa nyina wiri nguru-nyayirni-wangurlu, manngu-nyangkaju ngaju wajawaja-maninja-wangurlu.”

⁴³ Jijajijirla wangkaja, “Junga karnangku wangkami. Jalangu kajinpa pali, ngula-jangkaju kapunpaju jirranganja nyina ngajuku nguru-nyayirni-wangurlu.”

Jijaji palija watiya warntawarntarla

Matthew 27.45-56, Mark 15.33-41, John 19.28-30

⁴⁴ Yangkangka jintangka-juku parrangka karlarla-puru, marla-jalkurla maru-jarrija parraju Kaatukuju, ngulaju yalumpurla-juku ngurrararla munga-piya-juku marujulpa karrija wuraji-karda. Kulalu nganangku nyangu wantaju. ⁴⁵ Ngula-puruju, Yuwarli Maralypirlaju kaninjarni, wawarda kurrirdi-nyayirni, yangka kujalparla wawarda kurrirdi wapirrija maralypiki yurlturnpa-parduku, Kaatu-kurla marlaja larra-yanu kankarlarra-ngurlu kaninjarra-kurra. ⁴⁶ Ngula-jangka, Jijajirla purlanjarla wangkaja Kaatuku, “Wapirra, yinyi karnangku ngaju-nyangu pirlirra!” Kuja purlanjarla palijalku.

⁴⁷ Jinta wati wiri yurrkunyukungarduyu, ngulajulpa yalumpurla-yijala karrija kamparrurla watiya warntawarntarla kaninjarni. Kuja Jijaji nyangu palinja-kurra, ngulajurla Kaatuku pulka-pungu. Kuja wangkaja, “Nyampu wati, ngulajulpa nyinaja ngurrju. Kula punku-wiyilpa nyinaja.” ⁴⁸ Yapa panungku kujalpalu karrinjarla nyangu Jijaji warntawarntarla, ngulajulpalu wajampa-jarrinjarla yulaja. Yanu mukulu ngurra-kurralku. ⁴⁹ Wungu-warnurlu ngulalpalu Jijaji milya-pungu, ngulalpalu karrinjarla nyangu wurnturu-ngurlu. Manu yangka karntakarnta kujalurla jirranganja yanurnu nyanunguku Kaliliyi-ngirli, karrinjarla-yijalalpalu nyangu.

Jijaji-kirlangu palka, pirnkingkalkulu yirrarnu

Matthew 27.57-61, Mark 15.42-47, John 19.38-42

⁵⁰ Kutu-juku yangka warntawarntakuju karrijalpa wati yirdiji Jajupu. Nyanunguju yangka kirri Juwu-kurlangu-wardingki Rdimajiya-wardingki. Ngulaju Kanjulukungarduyu kala nyinaja wiri-patukari-kirli Kanjulu-patu-kariyi-nyanu-kurlu. Nyanungujulpa nyinaja ngurrju-nyayirni, manu kala Kaatu-kurlangu kurruwarri puraja ngurrjungku. ⁵¹ Manu kala Kaatuju warrarda payurnu kujarlu, “Wapirra, Warlalja-Wiri-jana nyinaya yapaku jintawarlayiki-jiki ngurujarraranyarlaku.” Jijaji palinja-wangurlu-wiyi, nyanungujulpa nyinaja ngungkurr-nyinanja-wangu yangka panu-kariki Kanjulu-patuku

kujalpalurla japirdija Jijajiki pinjaku. ⁵² Ngula-jangkaju, Jajupurlu kutu payurnunjunu yangka Paliti wiri yungu Jijaji palka nyurnulku kapanku pirnkingka yirrarninjini. ⁵³⁻⁵⁶ Junga-juku, yaninjarla palkaju manulku Jijajiji nyurnuju kujalpa watiya warntawarntarla waraly-karrija-juku. Ngula wayirninjarla japujapu-manu palkaju pijijirla, manu kanjarla-yirrarnu pirnkingka yangka kujalu wati-paturlu kamparru-wiyi pirnkiji pangurnu pirlingka. Lawalpa yapa nyurnu yirrarninja-warnu karrija. Yali karntakarnta, yangka kujalurla kamparru-wiyi jirranganja yanurnu Kaliliyi-jangka Jurujulumu-kurra, ngulajulu Jajupuju puraja, puranjarlalu tarda-nyangu, manulpalu warrawarra-kangu pirnkingka, yangka kuja Jajupurlu palka yirrarnu pirnkingka, ngulanyalpalu warrawarra-kangu. Wanta yukanjakungarntiji, ngulalu karntakarnta pina-yanu ngurra-kurra. Yalirla manulu jara ngurrju parntirparntirpa yungulu maparni Jijaji-kirlangu palka Jarrirti-yi-jangka Parra-nyayirni-wangu-jangka. Purayitiyirla kuja wanta yukaja, ngulaju Parra-nyayirni-wangurla Juwu-kurlangurla, manulpalu nyinajalku warrki-wangu. Kujanya-jana Mujuju-kurlangu kurruwarri wangkaja yangka Parra-nyayirni-wangu-kurlu.

Jijaji kuja palija, ngulaju Pirayiti wuraji murnma-juku yangkakuju Purlapa Pajapakungarnti.

24

Kaaturlu pina-wankaru-maninjarla yakarra-manu Jijajiji palinja-warnu

Matthew 28.1-10, Mark 16.1-8, John 20.1-10

¹ Parra-karirla Palyangkalku, kujalpa wanta kankarlurni-jarrinja-yanurnu, karntakarntalu yanu pirnki-kirra yungulu Jijaji-kirlangu palka maparni jara parntirparntirpa-kurlurlu yangka jurru-kuju jara kujalu manu Jarrirti-yi-jangka Parra-nyayirni-wangu-jangka. ² Junga-juku, kujalu kutu-jarrijalku pirnki-pirdi-kirra, ngulangkujulu parlu-pungu yangkaju pirli yarturlu wiri nyurru-warnu-juku ruukanja-warnu. ³ Kujalu yukaja pirnki-kirra, kulalu palka-manu Jijaji-kirlangu palka. ⁴ Payurnulpalu-nyanu muku, “Nyarrpara Jijaji-kirlangu palkaju?” Ngulangka-juku-pala palka-jarrija wati jirrama, manu karrijalpa-pala nyanungurra-wana. Nyanungu-jarra-kurlangu jurnarrpalpa-pala miril-karrija wanta-piya-nyayirni. ⁵ Karnta-patuju, lani-jarrija-nyayirnila, manulu-jana parntarrija kamparru nyanungurrala. Wati-jarrarlulu-jana payurnu nyanungurraju, “Niyiyaku kankulurla Jijajikiji warrirni nyampurlaju nyurnu-kurlangurla pirnkingkaju? Nyanunguju wankaru!” ⁶ Lawarla nyampuju. Manngunyanyi kankulu kuja-nyarra yimi-ngarrurnu yimi yangka kujalpa nyinaja Kaliliyirla? ⁷ Yimi-ngarrurnu-nyarra yangka kamparru-wiyi Yapa-nyayirni-wangu Kaatu-kurlangu nganta. Yimi-ngarrurnu-nyarra yangka Juwu-paturlu kapulu puuly-mardarninjarla yinyi yapa punkupatu-kurra nganta. Yimi-ngarrurnu-nyarra yangka kapulu pinjarla yirrarni warntawarntarla nganta, manu yimi-ngarrurnu-nyarra ngurra-jarra-jangkarla kapu wankaru-jarri pina nganta. Nyanungu-nyangu yimiji ngulaju junga-nyayirni-jarrija jalanguju!” ⁸ Ngula-jangka, karntakarntarlulu pina-manngungu-nyangu Jijaji-kirlangu yimi.

9-10 Yirdi-patuju karntakarnta-kurlanguju Miiri Makardala-wardingki, Juwana, Miiri yangka Jamajikipalangu. Ngalya-kari karntakarntalpalu nyinaja-yijala nyanungurra-kurlu. Yanu pinalu pirnki-ngirliji yangka Kurdungurlu-patu Wiriwiri-kirra manu yapa-patu-kari-kurra yangka kuja kalalurla jirranganja nyinaja Jijajiki kamparru-wiyi. Nyanungurrarlu yimi-ngarrurnunjunulu-jana kujalu-jana pirnkingka wati-jarra-mipa nyangu yapa-kari-jarra manu kuja Jijaji wankaru-jarrija. ¹¹ Yangka Kurdungurlu-patu Wiriwirilpalu nyinaja ngungkurr-nyinanja-wangu. Kula-nganta karntakarntaju warungka-patu. ¹² Piitaju karrinja-pardinjarla parnkaja pirnki-kirra nyanjaku. Ngula yanu yali-kirra, parntarrinjarla nyangu kaninjarni pirnkingka. Nyangu pijiji-puka yangka japujapu-maninja-warnu. Kula nyarrparlu manngu-nyangkarla, ngari yanulku pina ngurra-kurra.

*Jijajirli-nyanu milki-yirrarnu wati-jarra kurdungurlu-jarra-kurra
Mark 16.12-13*

¹³ Ngula-jangka parra jintangka-juku, wati jirramalpa-pala wapanja-yanu Jurujulumu-ngurlu kirri-pardu-kurra yirdi-kirraju Yimayuju-kurra, kutu-juku. ¹⁴ Yali wati-jarralpa-pala wangkanja-yanu Jijajikirli kuja palija manu yangka karntakarnta kujalu wangkaja Jijaji kuja wankaru-jarrija nganta. ¹⁵ Kujalpa-pala wangkanja-yanu, Jijaji yanurnu purdangirli-wana, manu wapanja-yanulpa nyanungu-jarra-wana-juku. ¹⁶ Nyangu-pala, kula-pala milya-pungu. ¹⁷ Ngula-jangka, Jijaji-palangu wangkaja, “Nyiya-kurlu kanpala wapanjarla wangka?”

Kurdungurlu-jarra-pala jupu-karrija, yarlpuru-nyayirni yinngirriji. ¹⁸ Jinta-kari yirdiji Kaliyupu, wangkajarla, “Nyuntujunpa yanu Jurujulumu-kurra yangkanya? Kula kanpa mayi milya-pinyi kujalu maju-jarrija parra-pardu-karirla? Panu-karirli kalu milya-pinyi jintawarlayirliji!”

¹⁹ Jijajirli-palangu payurnu, “Nyarrpa-jarrijalu?”

Ngula-pala yalu-manu, “Wati jintalpa nyinaja Jurujulumurla yirdiji Jijaji. Nyanunguju Najariti-wardingki ngulaju jarukungarduyu Kaatu-kurlangu. Kala-jana yapa ngurrju-manu, manu kala-jana yimi-ngarrurnu yimi-nyayirni-wangu Kaatu-kurluju. Yapa panulpalurla wardinyi-nyayirni nyinaja manu Kaaturlangu. ²⁰ Kala Juwu-patu maralypikingarduyu-patu wiriwiri manu panu-kari wiriwiri nganimpa-nyangu, ngulajulpalurla nyurunyuru-jarrija. Yungulurla Ruumu-wardingkiki wiriki kuja-jana ngarrurnu yurkunu-patu pinjarla yirrarninjaku warntawarntarlaku. ²¹ Kawarr-karrijarnalu kula-nganta Kaaturlu yilyajarni Jijaji nganimpa Yijirali-pinki-kirra yungurnalu-jana ngurrara pina puntarni Ruumu-wardingki-patu-kujaku. Kala lawa. Palija pirrarni-pardu-karirlalku. ²²⁻²³ Karntapaturlu nganimpa-nyangu turnu-warnurlarlulu-nganpa ngarrurdamanu mungalyurrurlu. Yanulu Jijaji-kirlangu-kurra pirnki-kirra kuja wanta pardijarni. Kala lawa. Kulalu palka-manu Jijaji-kirlangu palka. Yaninjarla yimi-ngarrurnulu-nganpa kujalu-jana nyangu nganta marramarra-jarra jirrama. Marramarra-jarrarlu ngulajulu-jana yimi-ngarrurnu Jijaji nganta wankaru. ²⁴ Ngula-jangka, wati-patulkulu yanu pirnki-kirra, kala karntakarnta-piyarlu-yijalalurla lawa-nyangu Jijajikiji.”

²⁵ Ngula-jangka, Jijaji-palangu wangkaja wati-jarraku, “Wati-jarra nyuntu-jarra, panma mayin pala? Kula mayi kanpalarla ngungkurnyina yimiki kujalu jarukungarduyu-paturlu yirrarnu nyurru-wiyi?”
²⁶ Milya-pinyi-jala kanpala kujalu nyarra yimi yirrarnu. Yirrarnulu Payipulurla yangka ‘Kaaturlu kapu yilyamirni wati Mijaya nyampukurra yungu-jana murrumurru-jarrinjarla palimi yapaku.’ Yirrarnulu Payipulurla ‘kapurla palinja-warnu pina-wankaru-jarrinjarla jirranganja nyina Kaatuku tarnga-juku nguru-nyayirni-wangurla.’”
²⁷ Ngula-jangka, kujalpalu wapanja-yanu, Jijaji-palangu wangkaja nyiyarningkijarra kuja Mujujurlu manu jarukungarduyu-paturlu yirrarnu Payipulurla Mijaya-kurlu.

²⁸ Yanurnulu kirri wita-kurra Yimayuju-kurra yangka wati-jarra yungu-pala ngunayarla mungangka. Jijajiji yaninja-yanu-juku yirdiyi-wana.
²⁹ Warla-pajurnu-pala, manu wangkaja-palarla, “Nyinaya ngajarra-kurlu Yimayujurla. Wantaju-ka yukanja-yani, manuka munga-jarrinja-yanilki.” Junga-juku, Jijaji nyinaja yuwarlirla nyanungu-jarra-kurlu.
³⁰ Nyinanjarlalpalu ngarnu. Ngula-jangka, mangarri maninjarla yati-wangkajarla Kaatuku. Ngula-jangka, mangarri rdilyki-pinjarla yungu-palangu wati-jarraku.
³¹ Milya-pungu-pala kapankurlu Jijajiji, ngula kapanku yawu-pardija Jijajiji.
³² Ngula-jangka, wati-jarra-pala-nyanu wangkaja, “Waa! Yangka yirdiyi-wana kujalpa-ngalingki wangkaja nyiyarningkijarra Payipulurla Mijaya-kurlu, ngulaju ngurru, miyalu-ngalpa yawuru-manu.”

³³ Ngula-jangka, wati-jarra-pala-jana kapanku yanu pina Jurujulumu-kurra yangka-patuku 11-pala kurdungurlu-patuku. Jintangkalpalu-jana jirranganja nyinaja panu-karirlanguku yangka kujalpalu Jijaji puranja-yanu kamparru-nyayirni.
³⁴ Yangka yapa-patu wangkajalu-jana wati-jarrakuju, “Yuwa, Jijaji pina-wankaru-jarrija! Warraja-jarrija, manu milki-yirrarnu-nyanu Piita-kurra!”

³⁵ Ngula-jangka, wati-jarrarlulu-jana yimi-ngarrurnu nyanungurraju kuja-palangu Jijaji yaninjarla wangkaja yirdiyirla. Yimi-ngarrurnulu-jana kuja rdilyki-pungu mangarri manu kuja-palangu yungu manu kuja-pala milya-pungulku.

*Jijajirli-nyanu milki-yirrarnu kurdungurlu-patu-kurra
 Matthew 28.16-20, Mark 16.14-18, John 20.19-23, Acts 1.6-8*

³⁶ Kujalpalu-jana wati-jarra wangkaja kurdungurlu-patuku, Jijaji palka-jarrija kamparru nyanungurrarla, wangkaja-jana, “Marlajalurla rarralya nyinaya Kaatuku!”
³⁷ Kurdungurlu-patulu lani-jarrija, kulanganta Jijajiji manparpa-juku.
³⁸ Wangkaja-jana, “Niyiyaku kankujulu lani-jarri? Niyiyaku kankujulu kapuru nyina? Kularna ngajuju manparpa!”
³⁹ Mpa! Nyangkajulu rdaka manu wirliya, ngula-jangka yungunkujulu milya-pinyi ngaju Jijaji. Manparparlu kulaka mardarni yilara manu yungkurnu. Marnpikajulu nyurrurlarlulu yungunkujulu ngungkurr-nyina ngaju wankaru.”
⁴⁰ Ngula-jangka, Jijajirli-jana milki-yirrarnu rdaka manu wirliya.
⁴¹ Ngula-jangka, kurdungurlu-paturlulu marnpurnu rdaka manu wirliya, manulu wardinyi-jarrija. Wangkajalu-nyanu, “Junga-juku yangkaju Jijaji! Kala nyarrpalku wankaru-jarrija?”

Jijajirli-jana payurnu, “Nyiya kankulu mardarni ngarninjaku?”⁴² Yungulurla kuyu yawu kujalu kamparrurlu purraja.⁴³ Jijajirli maninjarla kuyu ngarnu kujalpalu nyangu kurdungurlu-paturlu.

⁴⁴ Ngula-jangka, wangkaja-jana, “Ngajulparna nyinaja nyurrurla-kurlu kamparru-wiyi. Yimi-ngarrurnurna-nyarra yangka kapurna palinjarla wankaru-jarriyarla-yijala. Junga-jalarna wankaru-jarrija. Kujanya yirrarnu Mujujurlu ngaju-kurlu kuruwarru nyanungu-nyangurla, manu jurrku-juku yimi kujalu jarukungarduyu-paturlu yirrarnu, manu jurrku-juku yimi kuja-ka nguna yangka puku Tapiti-kirlangurla yirdingkaju Jaalymarla* Yinya yimi ngulaju-ka junga wangka jalanguju.”

⁴⁵ Ngula-jangka, Jijajirli-jana langa rurrrpa-manu yungulu mangunyani yimi Payipulurla.⁴⁶ Wangkaja-jana, “Ngajurna Mijaya. Yimi ngaju-kurlu ngulaju Payipulurla. Yimi nyurru-warnu wangkaja kuja, ‘Ngaka Kaaturlu kapu yilyamirni wati yirdiji Mijaya nyampu-kurra nguru-kurra murrumurru-jarrinjaku manu palinjaku yapaku. Kaji palimi, kapu wankaru-jarrimi pina ngurra-jarra-jangkarla.⁴⁷ Kapu-jana yilya yapa-patu ngurra-kari-kirra nyanungu-nyangu yimi-kirli. Kapulu-jana yapaku wangkami yungulu punku yampinjarla Kaaturra-jarrimi. Ngula-jangka, Kaatu kapu-jana mari-jarrinjarla yawuru-jarrimi. Kapulu yani Mijaya-kurlu yimi-kirli Jurujulumu-kurra-wiyi kamparruju, ngula-jangka kapulu yani ngurra-kari ngurra-kari-kirra yapa panu-kurra.’ Kujanya yimiji Mijaya-kurlu kujalu yirrarnu Payipulurla.⁴⁸ Nyurrurlarlunkujulu nyangu palinja-kurra manu yangka kujarna pina-wankaru-jarrija. Kujarlaju, yilyamilki karna-nyarra nyurrurlaju yungunkujulu yimi ngaju-kurlu kanyi yapa ngurra-kari-kirra. Kapunkulu-jana wangkami ngajurna palija manu wankaru-jarrija pina.⁴⁹ Nyurru-wiyi, ngajukupalangu wangkaja kapu-nyarra yinyi nyanungu-nyangu Pirlirrrpa. Ngajulurlu kapurna-nyarra yilyamirni Pirlirrpaju. Kala pardakalurla nyampurla Jurujulumurla. Kaaturlu kapu-nyarra yilyamirni yartarnarri nguru-nyayirni-wangu-ngurlu.” Kujanya-jana Jijajiji wangkaja nyanunguku kurdungurluku.

Jijaji yanu nguru-nyayirni-wangu-kurra Kaatu-kurlangu-kurra.

Mark 16.19-20, Acts 1.9-11

⁵⁰ Ngulalpa Jijaji nyinaja nyanunguku kurdungurlu-patu-kurlu, ngulaju-jana nguru-yirrarnu Jurujulumu-ngurluju Pijini-kirra. Rdakanyanu kankarlu-manu, wangkajarla Kaatuuku yungu-jana pirrjirdi-maninjarla warrawarra-kanyi.⁵¹ Kujalpa-janarla wangkaja, yampinjanu-jana, manu Kaaturlulku kangu nguru-nyayirni-wangu-kurra.⁵² Kurdungurlu-patu mirdi-kirra nyinanjarla pulka-pungulurla Jijajiki. Ngula-jangkaju, karrinja-pardinjarla yanulu pina Jurujulumu-kurra wardinyilki.⁵³ Ngula-jangkaju, parra-kari parra-kari kalalu warrarda yanu Yuwarli Maralypi-kirra Kaatuku pulka-pinjaku.

* 24:44 Psalms

John

Yimi Jijaji-kirli Jaanu-kurlangu Yimi Ngurrju Jijaji-kirli kuja Jaanurlu yirrarnu

Nyiya-kurlu yimi nyampu?

Nyampuju puku yimi-kirli Jijaji-kirli yirdingkiji kuja Jaanurlu yirrarnu nyurru-wiyi. Manulu marnkurrpa-karirli wati-patu-karirli yimi yarda yirrarnu Jijaji-kirli-yijala. Ngulajulu yirdiji nyampunya Matiyu, Maarrku manu Luuku. Ngula-paturlunyalu yarda yirrarnu yimi. Nyampu-patuju murntu-pala puku, ngulaju karlipa yangka yirdi-mani Yimi Ngurrju Jijaji-kirli.

Jaanu manu nyanungukupurdangka papardi-nyanu Jamaji, ngulajulpa-pala warrki-jarrija yawukungarduyuu-jarra. Ngula-jarraju-palangu milarninjarla yajarnu Jijajirilki yungu-pala purami nyanungulku. Ngulaju-palarla nyanungu-nyangu-jarralku kurdungurlu-jarralku Jijajikiji. Jijajijilparla junga-nyayirni yulkaja Jaanukuju karrikarri-wangu-nyayirni. Jijaji kuja palija, ngula-jangkaju wankaru-jarrinjarla pina-yanu nyanungukupalangu-kurlangu-kurra nguru-nyayirni-wangu-kurra. Ngula-jangkaju, Jaanurlujulpa warrawarra-kangu yangkaju Miiri Jijajikipalanguju. Ngaka-pardukarilki, Jaanurluju yirrarnu nyampuju Yimi Ngurrju Jijaji-kirli, ngulaju-jana yirrarnu yapaku ngurujarraranyparlaku, ngulangkuju yungulu milya-pinyi Jijaji wajawaja-maninja-wangurlu.

Yimi nyampu ngulaju Jinta-kurlu Wankaru-yinja-panu-kurlu

Matthew 3.1-12, Mark 1.18, Luke 3.15-17

¹ Nyurru-wiyi jukurrpa-wangurla-wiyi, Kaatulpa nyinaja. Jinta-kari palka-yijalpa nyinaja nyanungu-wana, ngulajulparla jirranganja nyinaja Kaatukuju. Jinta-kariri ngulaju JUKURRARNU. Nyampuju-ka JUKURRARNU nyina Kaatu-yijala. ² Ngulajulpa-pala nyinaja wungu-juku nyurru-warnu-nyayirni-juku kamparru-juku nyiyarningkijarrakuju ngurrju-maninjaku jukurrarnu-nyayirni. ³ Nyiyarningkijarraju-pala wungungku-juku ngarmurnu Kirdarlangurluju. Kula nyiya witarlangu yiringi-karirli ngarmurnu Kaaturlu Jinta-kari-wangurlu. ⁴ Nyampurlu Jinta-karirli ngarmurnu nyiyarningkijarra yartarnarri-kirilirli wankaru-kurlurlu, ngulangkuja-jana yungu wankaruju. Nyanungu Jinta-kari ngulaju Jarra-nyayirni-wangu, ngulangkuja kangalpa milki-yirrarni Kaatuju rdirrinyarlu. ⁵ Ngulangku kuja kangalpa milki-yirrarni Jarra-nyayirni-wangurlu, ngulaju-ka tarnnga-juku rdili janka. Ngulaju kulalpa mungangku wamu-wantinjarla palu-pungkarla, lawa.

Yimi nyampu ngulaju Jijaji-kirli Jarra-nyayirni-wangu-kurlu

⁶⁻⁷ Ngula-jangkaju, Kaaturluju yilyajarni wati jinta yirdiji Jaanu jaru-kurlu Jarra-nyayirni-wangu-kurlu. Jaanu kuja yanurnu nyampu-kurra nguru-kurra, ngulajulpa-jana yirri-puraja jaru-kurlu Jarra-nyayirni-wangu-kurlu, ngulanya yungulpalurla yapa purda-nyanjarla

ngungkurr-nyinayarla Jarra-nyayirni-wanguku kuja kala-jana yirri-puraja. ⁸ Nyampuju Jaanu kula-ngantalpa Jarra-nyayirni-wangu nyinaja, lawa. Ngarilpa jaru kanja-yanu Jinta-kari-kirli Jarra-nyayirni-wangu-kurlu yimi-ngarrirninjaku. ⁹ Ngulanya-ngalpa nyampurla walyangka palka-jarrija yangkaju Jarra-nyayirni-wangu, ngulangkuju yungu-ngalpa milki-yirrarni Kaatuju jintawarlayiki nguru-kari nguru-karirlaku.

¹⁰ Nyampu nyanungu Jarra-nyayirni-wangu, ngulajulpa palka-nyayirnilki nyinaja nyampurlaju ngurungka walyangka. Ngula-kurlurlunya ngarrmurnu nyiyarningkijarraju Kaaturluju nyurru-wiyiji. Kala nyampurlaju walyangka, kulalpalu nganangku milyapungu, lawa. ¹¹ Yanurnu-jana nyampu-kurraju nguru-kurra nyanungu-nyanguku yapaku ngurrara-jintaku. Kala lawa, nyanungu-nyangurlu ngurrara-jintarlujulu juwa-kujurnu, manulu wiraly-pungu, kulalu rdakurl-kujurnu. ¹² Kala ngalya-kari kujalurla rdakurl-kijirninjarla wala nyinaja, ngulakuju-jana wangkaja kuja, “Nyurrulaju kapunkulu pina-palka-jarri turnu-warnulku Kaatukurlangu kurdukurdulku.” ¹³ Yapa kuja kalu nyina Kaatukurlangu kurdukurdu, ngulajulu yangka-piya-wangu kuja kalu kurdu palka-jarri ngati-nyanu-jangka manu kirda-nyanu-jangka, yangka kuja karla marda kiikii-jarri kirda-nyanuju kurduku maninjaku. Lawa, kuja-piya-wangu-juku!

¹⁴ Yangka Jinta-kari JUKURRARNU, ngulaju wati-nyayirnilki palka-jarrija. Ngula-jangkajulpa-ngalpa ngalipaku jirrnganja nyinaja. Ngularnalu nyangu yangka kujalpa warrki-jarrija yartarnarri-kirli wiri-jarlu-kurlu. Nyanunguju-ka junga-nyayirni nyina Wapirra Kaatu-piya, manu kajana yimiri-nyayirni nyinami yapa panukuju Wapirra Kaatu-piya-yijala. Ngulakujurla marlaja manu yartarnarriji.

¹⁵ Jaanu Papitaji-kirlangu jaru, kuja-nganpa yirri-puraja nyanja-warnurlu kuja Jijaji nyangu, ngulaju kuja-nganpa yirri-puraja, “Nyampunya-nyarra yangkaju yirri-puraja manu yimi-ngarrurnu kamparru-wiyi kujalparna-nyarra wangkaja, ‘Kapu wati yanirni ngaka, nyanungujulpa palka-juku nyurru-warnu-patu yupa-patu-warnu nyinaja ngaju-wangurla-wiyi palka-jarrinja-wangurla-wiyi nyurru-warnu-juku. Jalanguju kaju wiri-juku nyina ngajulurla parrpada-juku.’” Nyampunya-nganpa yirri-puraja nganimpaku Jaanu Papitajirli.

¹⁶ Kuja Jijaji Kiraji kangalpa nyinami ngalipaku, nyanunguju yimiri-nyayirni Kaatu-piya, kujarlaju kangalpa warrawarra-kanyi parra-kari parra-karirli ngalipaju yangka-piya-yijala kuja kala-jana yapa nyanungu-nyangu warrawarra-kangu nyurru-wiyi. ¹⁷ Nyurru-wiyi, Kaaturlu-ngalpa yungu kuruwari nyanungu-nyangu, yangka kuja Mujujurlu yirrarnu. Ngula-jangkaju, kuja yilyajarni yangka Jijaji Kiraji, kujarlanya karlipa milya-pinyi kuja kangalpa Kaatu nyinami yimiri-nyayirni ngalipakuju manu jungarni-nyayirni-yijala. ¹⁸ Kula nganangku nyangu Kaatuju. Nyanungu-nyangu-miparlul Ngalapi-nyanurlu, kuja kapala nyinami watinyarra-mirnimirni kutu-mirnimirni, ngula-miparlunya kangalpa yirri-pura jungarnirli manu junganguku yungurlupa milya-pinyi Kaatu.

*Nyampuju jaru wita Jaanu Papitaji-kirli ngulalpa warrki-jarrija
Matthew 3.1-12, Mark 1.1-8, Luke 3.15-17*

¹⁹ Jaanu Papitajirlilpa-jana julyurl-yirrarninjarla papitaji-manu karrungka Jurdunurla. Ngula-kurrajulu-jana Jurujulumu-wardingkirli wiriwirirli turnu-warnurlu Parajirli yilyaja wati-patu-kari maralypikingarduyu-patu manu nyanungurra-nyangu warrkini-wati yirdi-patuju Liipi-wati, ngulajulu-jana yilyaja Jaanu Papitajiki payirninjaku. Ngulajulu yaninjarla kujarlu payurnu, “Nyiya-piya wati kanpa nyina nyuntuju?”

²⁰ Ngulakuju-jana ngari kutu wangkaja wurra-maninja-wangu, “Kularna ngajuju Mijaya, yangka kuja-ngalpa Kaaturlu ngarrurnu yilyanjarnikingarntirli, kularna ngula ngajuju.”

²¹ Ngula-jangkaju, junga-juku, yardalu payurnu, “Kala nganalkunpa nyuntuju? Yangka mayinpa jarukungarduyu Layija?”

Nyanungurlulku Jaanurlu jangku-manu-jana, “Lawa, kularna nyanungu ngajuju.”

Ngula-jangkaju, yarda-yijalalu payurnu, “Kala mayinpa yangka Jarukungarduyu Wiri junta-kari kuja-ngalpa Mujujurlu jangku-pungu nyurru-wiyi?”

Jaanurluju jangku-manu-jana, “Lawa, kularna nyanungu ngajuju.”

²² Ngula-jangkaju, yarda-yijalalurla wangkaja Jaanukuju, “Ngulaju ngula-juku. Ngari-nganpa yarda milki-wangkaya warraja-nyayirni nyiya-piya kuja kanpa Kaatu-kurlangu warrkini nyina nyuntulu, yirnalulpa-jana jaru pina-kanyi nyuntu-nyanguju nganimpa-nyanguku wiriwiriki kujalu-nganpa ngulangku yilyajarni. Kala nyiya kanpanyanu nyuntulurluju ngarrirni?”

²³ Junga-juku, ngula-jangkaju, Jaanurluju-nyanu ngarrurnu, ngulajujana kuja wangkaja wita jaru Yijaya-kurlangu:

“Ngajujurna wati kuja karna warru purla manangkarrarla, ‘Warlalja-Wiriki, ngulakuju yirdiyilirla jungarni-manta yungu yanirni rarralyparla!’”*

²⁴⁻²⁵ Ngula-jangkaju, nyampurra yangka kujalu-jana wiriwirirli Parajirli yilyaja, ngularrarlujulu yarda payurnu Jaanuju, “Yuwayi ngula-juku, milya-pinyilki karnangkulu nyuntuju wati-kari, kula-nganta yangkalpanpa Mijaya nyinaja, manu marda kula-ngantalpanpa yangka Layija nyinaja, manu marda kula-ngantalpanpa yangka Wiri Jarukungarduyu nyinaja. Ngulaju ngula-juku, kala nyarrpakulku kanpanyana nyuntulurluju ngapangkaju julyurl-yirrarninjarla papitaji-mani yapaju?”

²⁶ Ngula-jangkaju, nyanungurlulku Jaanurlu yarda-jana jangku-manu, “Ngaju karna-jana ngapa-kurlurlu julyurl-yirrarninjarla papitaji-mani. Kala jalanguju ngulaju nyurru-ka junta-kari wati karri nyurrula-patu-kurlangu-wana ngurrara-wana, ngulaju kula kankulu ngulaju milya-pinyi. ²⁷ Nyanunguju ngulaju kapu yanirni nyampukurraju nguru-kurra ngulaju nyurru-wiyi-wangu. Nyanunguju yali wati ngulaju ngurrju-nyayirni ngaju-piya-wangu. Nyiya-jangka mayiji milarnu yungurnarla nyanunguku warrki-jarrimi?”*

²⁸ Nyampunya-jana wangkaja kutu-nyayirni yirdikiji kirri-pardukuju Pijiniki, yangka kuja-ka nyanunguju kirri karri kakarrumparra-warnu

* 1:23 Nyangka Isaiah 40.3 * 1:27 Acts 13.25

pirntinyarra-karirla karru Jurdunukuju. Yalumpurlanya kala-jana Jaanurlu papitaji-manu yapa panu.

Jijaji ngulaju Kaatu-kurlangu Jiyipi-nyayirni-wangu

²⁹ Ngula-jangkaju, parra-pardu-karirlalku, Jaanurluju nyangu Jijaji yaninjarni-kirra. Ngula-jangkaju, wangkaja-jana Jaanuju yapakuju, “Nyangkalu yinya kuja yananyarni wati Jiyipi-nyayirni-wangu Kaatu-kurlangu, yangka ngula-kurlu kuja Mujujurlu yirrarnu pipangka nyurru-wiyi. Ngulanggunya kuja kajana rarralya-mani yapaju nyampurla walyangka. ³⁰ Nyampukunyalparna-nyarra yangkaju yirri-puraja manu yimi-ngarrurnu kamparru-wiyi kujalparna-nyarra wangkaja, ‘Kapu wati yanirni ngaka, nyanungujulpa palka-juku nyurru-warnu-patu yupa-patu-warnu nyinaja ngaju-wangurla-wiyi palka-jarrinja-wangurla-wiyi nyurru-warnu-juku. Kujarlaju kaju wiri-juku nyina ngajulurla parrpada-juku.’ Kujanyarna-nyarra yangkaju nyurru-wiyi wangkaja. ³¹ Kulalparna ngajuju milya-pungu ngulaju ngana mayi kapu yanirni ngakaju. Ngajuju, ngulajulparna-jana ngari waparlkurlu kutu julyurl-yirrarninjarla papitaji-manu ngapangkaju Yijirali-pinkiji yapaju yungulu ngulangkuju milya-pinyi nyanungu Kaatu-kurlangu Mijaya.” Kujanya-jana Jaanuju wangkaja yapakuju.

³²⁻³³ Nyampunya-nganpa jaruju Jaanu Papitajirliji yimi-ngarrurnu Jijaji-kirliji, “Kulalparna nyampuju milya-pungu ngana mayi kapu yanirni Kaatu-kurlangu Mijayaju. Kujaju Kaaturlu warrki yungu ngajuku yangkaku yapaku papitaji-maninjaku ngapangkaku, ngulangkanyaju wangkaja, ‘Kajinpa jinta wati papitaji-mani, ngula-puruju kapunpa nyanyi Pirlirra Kaatu-kurlangu kaji nguru-nyayirni-wangu-ngurlu yanirni, ngulaju kapunpa nyanyi Pirlirrapaju kajirla kurru-yuka watiki. Kajinpa nyanyi nyanungu Pirlirra kurru-yukanjakurra wati-kirra, ngulaju nyampuju wati kapunpa milya-pinyi Kaatu-kurlangu. Nyanungurlunya kapu-jana papitaji-maninja-karrarluru Pirlirra Kaatu-kurlanguju kurru-pinyi yapakuju.’ Kujanyaju wangkaja Kaatuju junga. Yangka kujarna Jijaji papitaji-manu ngapangka, ngula-jangkaju, kujarna ngapa-jangkalku pina-wilypi-manu Jijaji, ngula-jangkarluju Pirlirra Kaatu-kurlangulkurna nyangu kurlukuku-piya, ngulaju Jijajirla pirri-manu. ³⁴ Ngulajurna junga nyangu ngajulurluju milpa-jararluru. Kujarlaju, ngajuju karna milya-pinyi nyanunguju Kaatu-kurlangu Ngalapi-nyanu.” Ngulanya-nganpa yirri-puraja Jaanu Papitajirliji Jijaji-kirliji.

Jijajirli-palangu milarnu nyampu-jarra-wiyi kamparru-warnu-jarraju kurdungurlu-jarraju

³⁵ Ngula-jangkaju ngaka-pardu-karilki parra-pardu-karirlalku, Jaanujulpa karrija yangka-wana-yijala karru-wana, ngulajulpa karrija jirrama-kari-kirilki nyanungu-nyangu-jarra-kurlu kurdungurlu-jarra-kurlu. ³⁶ Ngula-puruju, Jijajijilpa yanumpa warntawarnta, ngula-jangkaju Jaanuju-palangu wangkaja yangka-jarrakuju wati-jarraku, ngulaju kuja, “Nyangka-pala yinya kuja yananyampa wati Kaatu-kurlangu Jiyipi-nyayirni-wangu!”

³⁷ Kujapala kuja-kurra purda-nyangu Jaanu wangkanja-kurra, ngula-jangkarluju yampinja-yanulku-pala Jaanuju yalumpurla-juku,

ngula-jangkarluju puraja-pala Jijaji. ³⁸ Kujalpa Jijaji yanurra-juku, ngula-jangkaju jupu-karrinjarla karrijalpa. Ngula-jangkaju warru warirr-karrinjarla nyangulku-palangu yangka-jarra wati-jarra, kujalpa-pala purdangirli-wana yanurnu. Ngula-jangkaju payurnu-palangu, “Nyiyaku kanpajupala purami?”

Ngula-jangkaju, payurnu-pala nyanungu-jarrarlulku, manu-pala yirdi-manu, “Raapi, nyarrpararla kanpa nyina?” (Juwu-paturlu kalu-jana Tiija-patu nyanungu-nyangu-patu ngarrirni ‘Raapi’.)

³⁹ Junga-juku, Jijajirilki-palangu jangku-manu, “Yanirlipa yungun-pala ngurra ngaju-nyangu nyanyi.” Junga-juku, jirnganja-palarla yanu ngurra nyanungu-nyangu-kurra ngulaju wuraji, ngulaju-pala wuraji-jangkaju nyinaja wantajilypa-kurra ngulaju yalumpurla-juku.

⁴⁰ Yalumpu-jarrarlulu wati-jarrarlulu, yangka kuja-pala Jaanu purdanyangu, ngula-jangkaju, kuja-pala Jijaji puraja, jinta-kariji ngulajulpa yirdiji nyinaja Yanturu, ngulaju Jimani Piitakupurdangka. ⁴¹ Yali yangka Yanturu, ngulangkuju yampinja-yanulku yangkaju ngurra, ngulangkuju kapanku yaninjarla palka-manu kukurnu-nyanu nyanungukupurdangka Jimaniji. Parlu-pinjarla wangkajalkurla, “Palka-manurnalu yangkaju watiji Mijaya, kuja-ngalpa Kaaturlu ngarrurnu nyurru-wiyi yilyanjarnikingarntirli.” (Nyampu yirdi ‘Mijaya’ ngulaju Kiriki-kirlangurlaju jarungkaju ngulaju ‘Kiraji’.) ⁴² Ngula-jangkaju, parlu-pinjarla Yantururluju Jimaniji pina-kangulku yangka-kurra-yijala ngurra-kurra Jijaji-kirlangu-kurra.

Kuja-pala Yanturu manu Jimani pina-yanurnu yali-kirra ngurra-kurra Jijaji-kirlangu-kurra, ngula-jangkaju nyanjarla wangkajalkurla Jimanikiji Jijaji, “Nyuntuju yirdijinpa Jimani, Jaanuku ngalapi-nyanu. Jalanguju, nyuntuuju karnangku yirdi-karilki yirrarni ‘Jipaja’.” (Nyampu yirdi ‘Jipaja’ ngulaju Kiriki-kirlangurla jarungkaju ‘Piita’.)*

Jijajirli-palangu milarnu jirrama-karilki wati-jarra yirdi-jarraju Pilipi manu Natanyulu

⁴³ Ngula-jangka, ngaka-pardu-karilki parra-pardu-karirlalku, kiikii-jarrinjarla yarnkaja Jijajiji ngurrara-kari-kirra Kaliliyi-kirra. Kuja yukajarra Jijaji, ngula-jangkaju rdipjarla jinta-karilikilki wati-kariki yirdikiji Pilipiki, manurla ngula-jangkaju wangkaja, “Purayaju ngajuju!” ⁴⁴ Pilipiji kirri-wardingki Pijata-wardingki, ngulangkuju kujalpa-pala yangka-jarrarlangu papardirlangu nyinaja Yanturu manu Piita. ⁴⁵ Yangkangku Pilipirli yaninjarla yajarnununu jinta-karilki wati-kari yirdiji Natanyulu, ngulakuju kujarla wangkaja, “Palka-manurnalu yangkaju wati Mijaya, yangka kujalpa yimi yirri-puraja Mujujurlu Payipulurla, manu yangkangku panu-karirli kujalu yirri-puraja jarukungarduyu-paturlu, ngulanyarnalu palka-manu. Ngulaju nyanunguju yirdiji Jijaji, ngulaju kirri-wardingki Najariti-wardingki, manu ngulaju Jajupu-kurlangu ngalapi-nyanu.”

⁴⁶ Junga-juku, Natanyuluju wangkajalkurla Pilipikiji, “Junganya? Kulapa ngana yapa ngurrju yantarlarni Najariti-wardingkiji, lawa! Kula-nganta kalu majumaju-mipa nyina yapaju.”

Pilipiji wangkajarla, “Yanirli yungunpa nyanjarninjini!” Junga-juku, ngula-jangkaju, wungulku-palarla pina-yanu Jijajikiji.

* 1:42 Nyampu yirdi ‘Piita’ ngulaju ‘Pirli’.

⁴⁷ Kuja rdipijarni Natanyulu, ngula kuja nyangu Jijajirliji yaninjarni-kirra, ngukujurla waraparmpija, manu-jana wangkaja ngulaju kuja, “Yinyanya yangkaju wati yananyarni Yijirali-pinki-nyayirni Kaatukurlangu, ngulaju-ka warrarda wangka junga-nyayirni jaruju, ngulaju yijardunju!”

⁴⁸ Ngula-jangkaju, Natanyulurluju payurnu Jijajiji, “Nyarrparlu kanpaju milya-pinyi yapa ngajuju ngurrju marda, marda maju?”

Ngula-jangkaju, Jijajirli jangku-manu, “Yangka kujangku Pilipirli yajarnunjunurra, ngulakungarntiji kujalpanpa watiyarla† nyinaja kaninjarni, ngula-kurrajurnangku nyangu kanunju-karirli.”

⁴⁹ Ngula-jangkaju, Natanyululkurla wangkaja Jijajikiji, “Tiija, nyuntunpa Ngalapi-nyanu Kaatu-kurlangu! Manu kanpa-jana nyina wiri-nyayirni jintawarlayiki-jiki Yijirali-pinkikiji!”

⁵⁰ Ngula-jangkaju, Jijajirliji yarda payurnu, “Nyiya-jangka kanpaju ngajukuju ngungkurr-nyina? Yangka watiyarla kaninjarni kujalpanpa nyinaja, ngula-warnu kujarnangku nyangu yuruyururlu, ngula-warnu-mipakunya mayi kanpaju ngungkurr-nyina ngajukuju? Ngulaju ngula-juku. Ngakarrangakarraju kapunpaju nyanyi ngurrju-nyayirni yartarnarri wiri-nyayirni-kirli ngulaju nyampu-piya-wangu-kurlu.” ⁵¹ Ngula-jangkaju, Jijaji-jana wangkaja yapa panukuju, “Junga karna-nyarra wangka nyampuju jaru. Ngakaju kapunkulu nyanyi yalkiriji kaji lakarn-pardinjarla raa-parnka, ngulangkaju kapunkujulu ngajuju nyanyi yangka ngaju Yapa-nyayirni-wangu Kaatukurlangu, kapurna karrimi wari-yaninja-kurlangu-wana. Ngulangkaju kapunkulu-jana nyanyi marramarraju, kankarlarra-jangka manu kaninjarra-jangka kapulu jarala-warrkarni.”

2

Jijajirli kurruly-yirrarnu ngapa-jangkaju pamalku

¹⁻² Ngula-jangkaju, parra-jarra-jangkarla yanulu Jijaji manu nyanungu-nyangu kurdungurlu-patu kirri-kari-kirra yirdi-kirraju Kaana-kurra ngurrararla Kaliliyirla. Ngulangkajulpa-pala yupukarra-jarrija wati manu karnta. Ngulakunyalu-palangu panu-karirli yapangku turnu-jarrinjarla ngarnu kurapaka wiri yangka kujalpa-jana kamparrurlu-wiyi yajarnu. Yalirla kurapakarla, palkayijalalpa nyinaja ngati-nyanuju Jijajikipalanguju. Manu yajarninja-warnurlangujulpalu nyinaja kurapakarlaju Jijaji manu nyanungu-nyangu kurdungurlu-patuju. ³ Yali-puru kurapaka-puru, pamajulu nyurru-juku muku ngarnu yapangkuju. Ngula-jangkaju, wangkajarla ngati-nyanu Jijajiki, “Jijaji, pamajulu muku ngarnu nyurru.”

⁴ Ngula-jangkaju, Jijajilkirla wangkaja, “Muturna-pardu, nyiyaku kanpaju kujaju wangka? Murnma-juku ngajukuju yungurnaju milki-yirrarni yapa-kurra.”

⁵ Ngula-jangkaju, wangkaja-jana Jijajikipalangu ngati-nyanu warrkini-patukuju yangka-patuku kujalpalu mangarri manu kuyu manu nyiyarningkijarra jungarni-manu kurapakaku, ngulakunya-jana wangkaja, “Purda-nyangkalu ngaju-nyanguju kurdurnaju nyarrpapaku kaji-nyarra wangka nyampurlaju jalanguju warrkikiji.”

† 1:48 Yirdi watiyaju ngulaju ‘fig’.

⁶ Yalirla yuwarlirlaju, wiri-nyayirnilpalu karrija murlukurnpa jika-pala pirli-jangka, ngulaju marlajarralpalu karrija ngapa-wangu. Nyampu-patu ngulajulpalu karrija pirli ngurrju-maninjawarnu-patu ngapa-kurlangu, ngula-kurra kuja kalalu Juwu-paturlu ngapa winjurnu, manu kalalu-nyanu wurlkurpparrurnu rdaka miyikingarntirliji ngarninjakungarntirliji. Nyampu-paturluju murlukurnpa-paturlu kalalu jarnkujarnku mardarnu ngapaju marda 80 lita-kurra, marda 120 lita-kurra. ⁷ Ngula-jangkaju, Jijajilki-jana wangkaja warrkini-patuku, “Maninjintalu ngapa, manulu nyampu-patu-kurra murlukurnpa-patu-kurra maninjarla winjika, ngulajulu winjika kankarlarra-kurra kaji jurrupuly-ngarni.” Junga-juku, warrkini-paturluju maninja-parnkanjarlalpalu winjirninja-parnkaja. ⁸ Ngula-jangkaju, yarda-jana wangkaja Jijaji warrkini-patukuju, “Nyampu ngapa, kartaku-kurlurlu yaku-maninjarla winjikalu jampita jinta-kurra wita-kurra, ngulajulurla kangka yangkaku wiriki kuja ngulanguki niyarningkijarra jungarni-manu kurapakaku.” Junga-juku, ngapaju winjirninjarla kangkulurla yangkakuju wiriki. ⁹ Kujalpalu kanja-yanu yangka ngapa jampita witangka, ngulajurla marlaja kurruly-wantija ngapa-jangkaju pamalku. Junga-juku, kanjarla yungulurla yangkakuju wiriki, ngulangkuju maninjarla pajarnu yangkaju pama. Ngulaju kulalpa milya-pungu nyarrpararlalu manu yali pama. Yangkangu warrkini-paturlu, ngulangkujulpalu milya-pungu kujalu ngapa-wiyi winjurnu jampita wita-kurraju. Junga-juku, ngula-jangkaju, warnkiri-maninjarla purlajalkurla yangkaju wiri yangkaku jinta-kariki watiki kuja yupukarra-jarrija, ngulakunyarla purlaja, ¹⁰ “Waraa! Nyampuju pama ngulaju ngurrju-nyayirni pama-kari-piya-wangu. Nganimparlu yapangu, kuja karnalu-jana kurapaka yirrarni puntuku, yinyi karnalu-jana pamaju ngurrju-mipa-wiyi nyanungu-nyangukuju puntukuju. Ngula-wiyi kalu ngarni kamparruju pirdakuju. Kuja kalu ngula muku ngarni, ngula-jangkarluju jinta-karilki karnalu-jana yarda ngayi mani pama-karilki, ngulaju kumarlpa. Kala nyuntulurlunpa-nganpa pama ngurrju-karrikarri-wiyi yungu ngarninjaku. Ngulaju ngakanpa-nganpa jalangurluju nyuntulurlu yungu pama ngurrju-nyayirni.”

¹¹ Nyampu kuja kiringka yirdingkaju Kaanarla ngurungka Kaliliyirla Jijajirli ngapa-jangkaju kurruly-yirrarnu pamalku, ngulaju Kaatu-kurlangu-kurlurlu yartarnarri wiri-jarlu-kurlurlu. Ngula-wangurla-wiyi, kulalu Jijaji milya-pungu kurdungurlu-paturlu yartarnarri-kirli nyanunguju. Manu-nyanu milki-yirrarnu nyanungurra-kurra kujalpa nyinaja pirrjirdi-nyayirni Kaatu-piya-yijala. Kujalu yartarnarri wiri-jarlu nyangu kurdungurlu-paturlu, kujarlaju wala nyinajalkulurla Jijajikiji.

¹² Ngula-jangkaju, yangka-jangka kurapaka-jangkaju, Jijajiji-jana jirranganjalku yanu kirri-kari-kirraluku Kapurniya-kurralku ngulaju ngati-nyanuku manu nyanungukupurdangka-patuku kukurnu-nyanupatuku manu nyanungu-nyanguku kurdungurlu-patuku. Ngulajulpa-jana jirranganja nyinaja yalirla-juku Kapurniyarla parra-patu-kari parra-patu-kariki.

Jijaji yanu Yuwarli Maralyipi-kirra

Matthew 21.12-13, Mark 11.15-17, Luke 19.45-48

13 Ngula-jangkaju, Juwu-kurlangukunganrnti Purlapakunganrnti yirdikingarnti Pajapakunganrnti,* ngulakunganrnti kujalpa kutu-jarrinja-yanulku, ngulakunganrntinya-jana Jijajiji jirrnganja yanurnu Jurujulumu-kurraju nyanungu-nyangu-patuku kurdungurlu-patukuju. 14 Kuja-jana jirrnganja yukajarni Jurujulumu-kurra, ngulaju-jana jirrnganja yanurnu Yuwarli Maralypi-kirra Juwu-kurlangu-kurra. Ngulangaju-jana Maralypirli parlu-pungu wati panu-jarlu kujalpalu-jana nyiyarningkijarra jali-manu, ngulaju puluku manu jiyipi manu jurlpu witawita kurlukuku-piya. Manu panu-kari talakungarduyupatu kujalpalu tayipulu-kari tayipulu-kari-wana jarnkujarnku nyinaja, ngularlangulpa-jana nyangu yalumpurla Maralypirlaju kaninjarni. 15 Kujalpa-jana nyangu kuja-kurra Jijajirli, ngulaju-jana kulu-jarrija-nyayirni, manulpa-jana yirrngingi-jarrija. Ngula-jangkarluju ngalyipi-piya-patu-jangka-jana kapanku jangkardu ngurrju-manu wayiwayirninjarla ngulaju wilypinykarra-pakarninja-kurlanguku. Ngula-kurlurluju-jana kapanku muku wajirli-pungu puluku manu jiyipi kaninjarni-jangkaju Maralypi-ngirliji, manu-jana tayipulu muku pirri-kujurnu tala-kurlu, ngulalu talaju muku pirri-wantija kuja-purda kuja-purda. 16 Manu-jana purlaja yangkaku ngalyakariki, ngulangku kujalpalu jurlpu panu mardarnu, ngulakuju-jana purlanjarla wangkaja, “Nyampurra jurlpuju kangkalu wurnturu! Nyampuju ngajukupalangu-kurlangu Wapirra-kurlangu Yuwarliji, ngula kujankulu kurruly-kujurnu kantini-piyalku. Ngulajulu yampiya nyampuju!” 17 Kujalu kuja-kurra purda-nyangu kurdungurlu-paturlu, ngulajulpalu purda-nyanjarla manngu-nyangu yaliji jaru wita yangka kuja Kingi Tapitirli yirrarnu Payipulurla nyurru-wiyi, ngulanya yirrarnu:

“Wapirra Kaatu, nyuntu-nyangukuju Maralypikiji, ngulaju karnarla yulkami-nyayirni, manu karnangkurla yirrngingi-nyina. Kulannganta kaju jankami warlu-nyayirni-piyarlu!”*
Kujanya Kingi Tapitirliji yirrarnu jaruju.

18 Kujalu Juwu-paturlu wiriwirirli nyangu Jijaji kuja-kurra wajirli-pinja-kurra, ngulajulurla yanurnu payirninjakunganrnti, “Nyiyapiyangku yartarnarriji yungu Kaaturluju? Nyanungu yartarnarri yajiki, ngulaju-nganpa milki-yirra, ngula-jangkaju yirngankulu milyapinyilki nyuntu kuja kanparla wiri nyina nyampuku Maralypiki.”

19 Ngula-jangkaju, Jijajirliki-jana jangku-manu, “Kajilpankulu nyampu Maralypi Yuwarli rdungkurr-pakakarla, ngulaju kajikarna ngajuju pina-ngantirni parra-paturlaju marnkurra-miparla!”

20 Ngula-jangkaju, yangkanguku wiriwirirli yardalu payurnu Jijaji, “Waa! Kujanya kanpa manngu-nyangu nyuntulurluju yinpa parra marnkurra-miparla nyampuju Yuwarli Maralypiji pina-ngantirni? Nyampuju warrkini-paturluju nganturnu nyurru-wiyi 46-palaku yulyurpuku!”

21 Nyampurrarlu wiriwirirli wati-paturlu, kanginy-pungulpalu yimi Jijaji-kirlangu. Kulannganta-jana wangkaja jaru yangkaku Yuwarli Maralypiki. Lawa, ngarijilpa-nyanu nyanunguku-juku wangkaja palkaku nyanungu-nyanguku. 22 Ngaka kuja Kaaturlu wankarumanu pina, ngula-jangkajulpalu purda-nyanjarla manngu-nyangu

* 2:13 Nyangka Exodus 12.11

* 2:17 Nyangka Psalm 69.9

kurdungurlu-paturlu yimi Jijaji-kirlangu yangka kuja-jana wangkaja Yuwarli Maralypi-kirliji. Ngulakujulurla ngungkurr-nyinaja yimikiji, manulurla ngungkurr-nyinaja jarukuju Tapiti-kirlangukuju Payipulurlakuju yangka kuja-jana Jijaji wangkaja kamparru-wiyi.

Jijajirilpa-jana milya-pungu nyiyarningkijarra yapakuju

²³ Ngula-jangkaju, Jijajiji nyinajalpa yalumpurla-juku Jurujulumurla yangka-puruju Purlapa Pajapa-puru jingijingiji. Ngula-puruju, yapangkujulpalu nyangu kujalpa warrki-jarrija yartarnarri-kirli Kaatukurlangu-kurlu. Kujarlaju, panungkujulu manngu-nyangu nyanunguju Kaatu-kurlangu Mijaya nganta. Wala ngantalpalurla nyinaja. ²⁴ Jijajirli-jana nyangu kujalpalurla wala nganta nyinaja, manu-nyanu wangkajalku, “Ngari kajulu wala nyina witaku, ngakajulu yampimi.” Kuja-kujakuju warla-pajurnu-nyanu, kajikalu warrarda waarn-pinyi. ²⁵ Jijajirli kula ngana payurnu kujarlaju, “Nyarrpa kalu yapangku manngu-nyanyi?” Kula kujarlu payurnu Jijajirliji, lawa. Nyurrulpa-jana nyanungurlu Jijajirliji miyiki-nyangu nyiyarningkijarra kujalpalu yapangku manngu-nyangu nginyinginyirla.

3

Jijajirila wangkaja Nikurtimeku ‘Nyuntulpanpa pina-palka-jarriyarla-yijala kurdu wita-piya’

¹ Jintalpa wati nyinaja yirdiji Nikurtime, ngulajulpa nyinaja Juwukurlangu kamparrurla ngulaju Paraji kujalpa nyinaja. ² Jintangka mungangka, yanurnurla Jijajiki wangkanjaku, “Tiija, kajilpanpa nyinakarla Kaatu-kurlangu-wangu, ngulangkuju kulalpanpa yartarnarri mardakarla yapaku milki-yirrarninjaku nyuntu-nyangurla warrkingka. Kala nganimparlurnangkulu nyangu yartarnarri-kirli warrkijarrinja-kurra. Kujarlaju, nyuntuju karnangkulu milya-pinyi kuja kanpa pinangkalpa-nyayirni Kaatu-kurlangu nyina ngulaju yilyanja-warnu kujangu Kaaturlu yilyajarni.”

³ Ngula-jangkaju, Jijajirila wangkaja, “Junga karnangku nyampuju jaru wangka. Kajilparla ngana yapa palka-jarriyarla-yijala marlaja Kaatuku kurdu wita-piya, ngulaju kajika Kaaturlu Warlalja-Wirirli warrawarra-kanyi warlalja nyanungu-nyangu. Kala kuja-wangurlaju, ngulaju kula Kaaturluju warrawarra-kanyi Warlalja-Wirirliji.”

⁴ Ngula-jangkaju, Nikurtimeurluku jangu-manu Jijajiji, “Waa! Nyarrpalku-yijala wirilkijilpa palka-jarriyarla kurdu wita-piyaju? Kulalparlipa nyarrpalku-yijala wirilkiji pina-yukayarla ngati-nyanukurraju miyalu-kurraju, mayi?”

⁵ Ngula-jangkarluju, Jijajirliji yada jangu-manu, “Junga karnangku nyampuju jaru wangka. Kajilparla ngana yapa marlaja palka-jarriyarla-yijala ngapangka yukanjarla Pirlirra Kaatukurlanguku, ngulaju kajika yukamirra nguru-nyayirni-wangu-kurra Kaatu-kurlangu-kurra. Kala kuja-wangurlaju, ngulaju kulalpa yukayarlarra. ⁶ Nyampurla ngurungkaju, yapaju-ka palka-jarri ngulaju ngati-nyanu-jangka palka-jangkaju manu kirda-nyanu-jangka palka-jangka. Kala ngakalkuju, kajirila kurdu wita-piya palka-jarri-yijala marlaja Pirlirra Kaatu-kurlanguku, ngulaju yapa pirlirra-kurlu jinta-kari-kirli jalangu-warnu-kurluku. ⁷ Nikurtime, nyarrparlanpa

paa-karrinjarla kinyirr-ngarnu yangka kujarnangku wangkaja kam-parru yungulpanparla palka-jarriyarla-yijala marlaja kurdu wita-piyaju! ⁸ Pirlirrrpa Kaatu-kurlanguju ngulaju warlpa-piya. Ngulaju warlpaju-ka parnka kuja-purda kuja-purda. Ngulaju kanpa purda-nyanyi wangkanja-kurra, ngulaju kula kanpa milya-pinyi nyarrpara-ngurlu-ka parnkamirni, nyarrpara-purda-ka yani. Ngula-piyanya-ka Pirlirrrpa Kaatu-kurlanguju nyina yangka kuja karla yapa marlaja palka-jarrimi-yijala.”

⁹ Ngula-jangkaju, Nikurtimejurla yarda wangkaja Jijajikiji, “Nyarrpalku kujaju? Kula karna miyiki-nyanjarla milya-pinyi.”

¹⁰ Junga-juku, Jijajirlilki jangku-manu, “Kula-ngantalpanpa-jana Pinangkalpa nyinaja Yijirali-pinkiki yapakuju. Manu kula-ngantalpanpa ngaju-nyanguju yimiji milya-pungu. ¹¹ Junga karnangku nyampuju jaru wangka. Nganimpa karnalu wangka pina kuja karnalu yangka milya-pinyi, manu karnalu-nyarra yimi-ngarrirni pinangku kujarnalu yangka nyangu. Kala nyurrurlaju, kula kankulunganpa ngungkurr-nyina nganimpakuju pinakuju nyanja-warnukuju. ¹² Jalangu kuja karna-nyarra nyiyarningkijarraku wangka walya nyampu-wardingki-kirli, ngulakuju kula kankujulu ngajukuju ngungkurr-nyina. Kujarlaju ngakaju, nyarrpalku-yijalankujulu ngungkurr-nyina kajirna-nyarra nyiyarningkijarra yimi-ngarrirni kuja-ka Kaatu-kurlangurla nguru-nyayirni-wangurla karri? ¹³ Kula ngana yapaju yanu kankarlarra nguru-nyayirni-wangu-kurra. Ngajumiparna yani yali-kirraju yangka Yapa-nyayirni-wangu Kaatu-kurlangu yangka ngularna yali-ngirli yanurnu. Ngakarna pina-yani yali-kirra-yijala.”

¹⁴ Ngula-jangkaju, Jijajirla yarda wangkaja Nikurtimeku, “Yangka kujalpalu nyurru-wiyi Yijirali-pinki jilja-wana warru wapaja, ngulangka yapajulu muku nyurnu-jarrija. Kuja-kujakujulpa-jana Muju-jurlu warru milki jarna-kangu watiya warna-piya-kurlu wayirninjawa-nyu-kurlu yayirni-piya-kurlu.* Kujarlu-yijala kapujulu ngula-piyayijala ngajululku yirrarninjarla jarna-mani watiya warntawarntarlaju yangkaju ngaju Yapa-nyayirni-wangu Kaatu-kurlangu. ¹⁵ Ngulakurraku ngana kajiji wala nyinami ngajuku kapuru-wangu, ngulaju kapurla jirranganja nyina wankaru tarnnga-juku Kaatukuju. ¹⁶ Kujanya kangalpa Kaatuju yulkami yapaku jintawarlayikiji. Kujarlanya yilyajarni nyampu-kurra walya-kurra Ngalapi-nyanu marulu. Nganapuka kajirla wala nyina Ngalapi-nyanuku kapuru-wangu, ngulaju kula palimi, lawa. Ngulaju kapurla jirranganja nyina wankaru tarnnga-juku Kaatukuju. ¹⁷ Ngajujurna Kaatu-kurlangu Ngalapi-nyanu. Kaaturluju kulaju yilyajarni yapaku maju-pajirninjarla mamparlangkanjaku, lawa. Kaaturluju yilyajarni Ngarlkinpa yungurna-jana muurlparlu mardarni palinja-kujaku.”

¹⁸ Ngula-jangkaju, Jijajirla yarda wangkaja Nikurtimeku, “Ngana kajiji wala nyina yapa Ngalapi-nyanuku kapuru-wangu, ngulaju kula-ka Kaaturluju miimii-nyanjarla maju-pajirni, lawa. Kala ngana kajiji kapuru nyina Ngalapi-nyanuku Kaatu-kurlangu maruluku, ngulaju

* 3:14 Nyangka Numbers 21.8

nyurru-juku Kaaturlu miimii-nyanjarla maju-pajurnu yangka kapu-runju. ¹⁹ Kujarlunya kajana Kaaturluju miimii-nyanyi yapa: Ngajujurna Kaatu-kurlangu Jarra-nyayirni-wangu kujarna palka-jarrija nyampurla walyangka. Yapa yangka kuja kalu maju nyina munga-piyarla, ngulaju kula kajulu ngampurpa nyina ngajukuju. Ngari kalu ngampurpa nyina nyiyarningkijarraku majumajuku kuja-ka maju karri munga-piyarla. Kuja-jangkanya kajana Kaaturluju maju-pajirni. ²⁰ Ngana-puka kuja-ka majungka-jarri nyiyarningkijarrarla, ngulaju kaju yapaju nyurunyuru-jarri ngajukuju Jarra-nyayirni-wangukulu. Ngulaju kulaju kutu-jarrimilki Jarra-nyayirni-wangukurraju, kalakarnarla Kaatuku warraja-maninjarla marlaja milki-yirrarni majumajuku. ²¹ Kala nganangku-puka kaji purda-nyanyi Kaatu wilji-wangurlu, ngulaju kaji yanirni kutu-nyayirni ngaju-kurraju Jarra-nyayirni-wangukurra, ngulangunya karnarla milki-yirrarni ngurrjuju yapaju Kaatukulku, yangka kujalparla linpangku purdanyanjarla warri-jarrija nyanunguku kamparru-wiyi.”

Jaanu Papitaji wangkaja-jana kuja ‘Ngajukuju kaju nyina Jijajiji Warlalja-Wiri parrpada-juku’

²² Ngula-jangkaju, Jijajiji-jana jirranganja yanu kurdungurlu-patuku ngurrara-kurraju Jurdiya-kurra. Ngulajulpa-jana yalumpurlajuku jirranganja nyinaja yaninjarla ngulaju marnkurpaku wiyikikiji. Manulpa-jana jirranganja papitaji-manu kurdungurlupatukuju yapa panu yalumpurlaru-juku. ²³ Ngula-puruju, Jaanu Papitajirlangurlupa-jana papitaji-manu yapa ngalya-kariji witangka kirringka yirdingkaju Yininirla yirdijalpa ngapa wita-wangu ngunaja ngulangaju. Nyampuju kirri Yinini karrijalpa ngulaju kutu kirri-karikiji yirdikiji Jalimiki. Ngula-jangkaju, yapalpalurla yanurnu Jaanuku papitaji-maninjaku yalumpu-wardingki-patuju kirri-wardingki-patu. ²⁴ Jaanujulpa murnma-juku wurra-juku warri-jarrija, ngakalu yirrarnu rdakungaju.

²⁵ Kujalpa Jaanu yalumpurlajuku warri-jarrija, ngula-kurrajuku wati-kari Juwu-yijala jinta-karilkirla yanurnu. Kujarla yanurnu Jaanuku, ngulaju-jana rdurrjurnu wilji-maninjakulku Jaanukurlangukuju kurdungurlu-patukuju, kulungkulpa-jana ngarrurnu kujarl, “Nyurrurlarlulpankulu-nyanu rdaka-jarra parljikarla-wiyi miyi ngarninjakungarntirli! Ngulaju Mujuju-kurlangu kuruwari!”

²⁶ Ngula-jangkaju, yaninjarlalu payurnu Jaanuju, wangkajalurla, “Tiija, manngu-nyanyinya kanpa yangkaju wati kujalpangku jirranganja nyinaja kamparru-wiyi kakarrumparra-warnu karru Jurdunukuju, yangka kujalpanpa-jana yimi-ngarrurnu yapaku nyanunguju wati, ngulaju mayi kanpa manngu-nyanyi? Jalanguju, ngulakulku kalurla yapa panu-jarluru turnu-jarri, ngulangkulku kajana papitaji-mani.”

²⁷ Jaanurlulku-jana jangku-manu, “Kajilparla Kaaturlu yungkarla warri yapaku, ngulaju kajikarla warri-jarri yaliji yapa nyanungukulku. Kala kuja-wangurlaju, kulalparla nyarrpa warri-jarriyarla. ²⁸ Purda-nyangunkujulu yangka kamparru-wiyi kujarna-nyarra wangkaja, ‘Ngajuju kularna Kaatu-kurlangu Mijaya. Ngajujurna yapa-pardu-kari kujaju Kaaturlu yilyajarni kamparru-warnu-wiyi yungurna-jana warru yimi-ngarrirni Mijaya-kurlu.’ Kujanyarna-nyarra wangkaja kamparru-wiyiji. ²⁹ Kuja-ka wati

yupukarra-jarrinjini ngurrara-karirla, ngula-jangka kuja-ka pina-yanirni palka-kurlulku karnta-kurluju manu karla milki-yirrarninjarla yimi-ngarrirnilki nyanungu-nyangu wungu-warnuku, ngulakuju nyanungu-nyangu wungu-nyangu karla wardinyi-jarri-nyayirni palkakulku. Kuja-piya-yijala karnarla ngajuju wardinyi-jarri-nyayirni yangkakuju Mijayakuju. ³⁰ Junga, Kaatuju-ka ngampurpa nyina nyanunguku yungu-jana Warlalja-Wiri nyina yapakuju parrparda-juku ngaju-piya-wangu. Jalangulku yungulparnaju purdangirli-kirra yirrakarla.” Kujanya-jana Jaanu Papitajiji wangkaja.

Kankarlarra-wardingki ngulaju-ka nyina wiri-nyayirni niyarningki-jarrakuju

³¹ Yangka kuja jinta-kari yanurnu Kankarlarra-wardingki, ngulaju-ka nyina wiri-nyayirni niyarningkijarrakuju parrparda-juku. Kala yangka jinta-kari Jaanu Papitaji, ngulaju nyampu-wardingki walya-wardingki. Yalirli Jaanurlu, ngulaju ngari kala-jana wangkaja manu yimi-ngarrurnu nyiya-puka kuja kala nyangu nyampurula walyangka, ngulanya kala-jana yimi-ngarrurnu. Kala yangka Kankarlarra-wardingki, ngulaju-ka nyina wiri-nyayirni niyarningkijarrakuju parrparda-juku. ³² Ngulangkuju kala-jana yirri-puraja ngulaju niyarningkijarra kujalpa nyangu manu purda-nyangu kankarlarra. Ngulakuju kalurla yimikiji purda-nyanjarla ngungkurnyina ngari marnkurrrpa-mipa, kula panu. ³³ Kala nganangku-puka kaji ngungkurr-nyinanjarla rdakurl-kijirni yimiji nyanungu-nyanguju, ngulangkuju-ka manngu-nyangu Kaatu ngulaju junga-nyayirni. ³⁴ Yangka Kankarlarra-wardingki kuja Kaaturlu yilyajarni, ngulakujurla Kaaturlu kurru-pungu-nyayirni Pirlirrrpa nyanungu-nyangu. Kujarlanya kajana yimi-ngarrirni Kaatu-kurlanguju jaruju. ³⁵ Wapirra Kaatu karla nyanungu-nyanguku Ngalapi-nyanuku yulkami-nyayirni, manu wiri-ka yirrarni niyarningkijarraku. ³⁶ Ngana-puka kajirla Kaatu-kurlanguku Ngalapi-nyanuku wala nyina kapuru-wangu manu ngungkurr-nyina, ngulaju kapurla jirranganja nyina wankaru tarnnga-juku Kaatukuju. Kala kajirla ngana-puka wilji-jiki jukuru jurnta nyina purda-nyanja-wangu Ngalapi-nyanuku, ngulaju kularla marlaja nyina wankaruju, lawa. Kaatuju kapurla kulu-nyayirni nyina tarnnga-juku.

4

Jijajilparla wangkaja karntaku Jamariya-wardingkiki

¹ Ngula-jangkaju, Paraji-paturluju jarulkulu purda-nyangu kujalpalurla Jijajiki nganta yapa panu-nyayirni turnu-jarrija puranjakungarnti manu papitaji-jarrinjakungarnti. Marnkurrrpa-mipalpalurla nganta yanurnu Jaanukuju. ² Ngulaju kulalpa-jana Jijajirli papitajimanu, lawa. Nyanungu-nyangurlu kurdungurlu-patu-miparlulpalujana papitaji-manu yapaju. ³⁻⁴ Kuja Jijajirli purda-nyangu jaru kujalpalurla Paraji-patu nginji-wangkaja nganta, kujarlaju jirranganja-jana pina-yarnkajarra nyanungu-nyangu-patukuju kurdungurlu-patukuju

nguru-kari-kirra Kaliliyi-kirra. Kuja yali nguru yampinja-yanu Jur-diya, ngulaju jungarni yanu yali-kirra-wiyi Jamariya-kurra-wiyi kujarla wangkaja Kaatu jungarniki yaninjaku Jamariyaku Kaliliyi-kirra-wangu-wiyi.

⁵ Kujalu yanu Jamariya-wana, ngulaju-jana jirrnganja yanurra jinta-kari-kirra-wiyi kirri-kirraju Jayika-kurra. Yali kirri Jayika, ngulaju kutu-nyayirnilparla ngirrily-karrija walyaku jinta-pardu-kariki mangarri-kirlangukuju kujalpalu ngulangka mangarri nyiyarningkijarra wiri-manu. Nyampuju jinta-juku nguru kujarla nyurru-wiyi Jakupurlu kirda-nyanurlu yungu Jajupuku yampinyiji.* ⁶ Yalirla kiringka yirdingka Jayikarla kala karrija mulju ngapa ngarninjakurlangu ngurrju rdakungka kaninjarra-nyayirni. Ngulaju kalalu yirdi ngarrurnu 'Mulju Jakupu-kurlangu'. Ngula-kurranya-jana jirrnganja yanurra Jijajiji, ngula nyanunguju mataluku yaninjarla pirri-manu ngapangka ngayingayi wurnajangu rdakungka ngayingayi mirntangali kankarlurla wantangka.

⁷ Ngula-kurra-yijala, karntalku yanurnu ngulaju Jamariya-wardingki murlukurnpa-piya-kurlu manu ngalyipi-piya-piya-kurlu ngapaku maninjaku rdakungkaku kaninjarraku. Junga-juku, Jijajiji wangkajarla, "Ngapaju yungka purrakuku!" ⁸ Ngulakuju kamparruwiyi-juku, Jijaji-kirlangu kurdungurlu-patu, ngulajulu yanu kirri-kirraju miyiki maninjaku.

⁹ Junga-juku, ngularla karntaju wangkaja mukunypa-jarrinjarla, "Waa! Nyuntujunpa Juwu, ngajujurna Jamariya-wardingki karnta. Kuja junga mayinpaju junganku payurnu ngapakuju?" Kujanyarla wangkaja karntaju. Ngulaju kujaju junga. Juwu-kurlangurla kuruwar-riarla, kulalpalu Juwu-paturlu manu Jamariya-wardingki-paturlu wungungku ngarnu jintangka ngamingka miyi manu kuyuju, lawa. Kalalu miyiji manu kuyuju jarnkujarnku ngarnu yira-jarrarlu. Kujarlanyarla mukunypa-jarrija karntaju Jijajiki payirninja-kurraku.

¹⁰ Ngula-jangkaju, Jijajirilki janku-manu, "Kaaturlu yungungku yinyi warntarri ngurrju-nyayirni, kula kanpa milya-pinyi. Kajinpaju ngaju milya-pungkarla kujarnanku payurnu ngapaku jalangurlu, ngulaju kapunpa payikarla Kaatuju yangkaku warntarriki. Manu kajinpaju milya-pungkarla, ngulaju kapungku yungkarla ngapa-nyayirni-wangu nyanungu-nyangu wankaru nyinanjakuju."

¹¹ Ngula janku-manu yarda karntangkuju, "Nyampuju-ngarra ngapaju kaninjarra-nyayirni. Ngulakuju kula kanpa mardarni murlukurnpa manu ngalyipi-piya ngapa kankarlu-maninjakurlangu. Nyarrparlunpa nyanunguju ngapa-nyayirni-wanguju mani? ¹² Nganimpajurnalu Jamariya-wardingki yapa, ngulaju-nganpa jintanku Jakupurlu kurduwarr-kujurnu, manu nyanungu-nyangu kaja-nyanu-patu-warnu karnalu nyina. Nyanungurlunya-nganpa pangirninjarla yungu nyampuju ngapa rdakungka kaninjarra. Nyanungurlu manu nyanungu-nyangurlu ngalapi-nyanu-paturlu manu nyanungurra-nyangurlu kuyu-watirli jiyipi-watirli, ngulanguku kalalu jintawarlayirli-juku ngarnu ngapaju nyampu-jangkaju rdakujangka. Kulanpa nyuntuju wiri-jarlu Jakupu-piya-wangu mayi?"

* 4:5 Nyangka Genesis 33.19, 48.22

¹³ Jijajirilki jangku-manu, “Nganangku-puka kaji ngarni ngapa nyampu-jangka rdaku-jangka, ngula-jangkaju kapu purraku-jarrimi-yijala. ¹⁴ Kala yangka ngapa-nyayirni-wangu Kaatu-kurlangu, kajil-parnarla yungkarla ngajulurlu, ngula-jangkaju kulapa yarda purraku-jarriyarla. Yali ngapa-nyayirni-wangu kapu ngulaju mulju-piya-jarri yapa-kurlangurlaju palkangkaju, ngulaju kapu mulju-piya-yijala jurnjurnju-pardi-yijala. Ngula-kurlu ngapa-nyayirni-wangu-kurlu kapurla jirranganja nyina wankaru tarnga-juku Kaatukuju.”

¹⁵ Ngula-jangkaju, yangkaju karntarla yarda wangkaja, “Junganya? Yungkaju nyanungu ngapa-nyayirni-wangu! Yungurna ngula ngarni, ngula-jangkaju yungurna nyina purraku-wangu tarnga-juku. Ngula-jangkaju, yungurna nyina yirdiyi-pirripirri maninja-parnkanja-wangu.”

¹⁶ Ngula-jangkaju, Jijajilkirla yarda wangkaja, “Yajarninjinta nyuntu-parnta, ngula-pala pinarni yanta nyampu-kurra.”

¹⁷⁻¹⁸ Ngula-jangkaju, karntangkulku jangku-manu, “Lawa, kula karna mardarni kali-nyanu.”

Ngula-jangkaju, Jijajilkirla wangkaja, “Junga kanpa wangka kujaju, ngulajunpa-jana kali-nyanu-patu ngurrangku-mardarnu nyuntulurlu rdaka-pala. Kala jalangulku kuja kanpala nyina yali wati, ngulaju kulangku nyuntukuju yaliji kali-nyanu-nyayirni-yijala, lawa.”

¹⁹ Ngula-jangkaju, karntangkulku jangku-manu, “Milya-pinyilki kar-nangku nyuntuju miyiki-nyanjarla ngulaju Kaatu-kurlangu-nyayirni jarukungarduyu. ²⁰ Ngaju-nyangurlu yapangku Jamariya-wardingki-paturlu, nyurnunyunu kujalpalu nyinaja nyurru-wiyi, ngulangkuju kalalu manngu-nyangu pirli nyampu wiri-jarlu yirdiji Kirijimi, ngulangkaju nganta maralypi-nyayirnirla Kaatuku, manu nganimpaku yapaku nyampu-wardingki-patuku. Kala nyurrurlarluru Juwu-watirli, ngulangkuju kankulu manngu-nyanyi Jurujulumu-miparla nganta maralypi-nyayirni Kaatu-kurlangu nganta. Yali-miparlanya ngant-parlipa turnu-jarriyarla. Kala nyarrpara maralypi-nyayirni Kaatu-kurlangu? Kirijimirla mayi, marda Jurujulumurla mayi?”

²¹ Ngula-jangkaju, Jijajirilki jangku-manu karntaju, “Purda-nyangkaju! Ngakaju kapulu yapangkuju purami Wapirra Kaatuju nguru-kari nguru-karirlarlalku, kula Kirijimi-miparla manu Jurujulumu-miparla. ²² Nyurrurla Jamariya-wardingki-patu, ngurpanyayirninkili! Ngari kankulu ngurpangku-juku puta purami Kaatuju, ngulaju milya-pinja-wangurlu muwarnkurlu. Kala nganimpaku-wiyi-nganpa kamparruju yimi-ngarrurnu Kaaturluju nyurru-wiyi yungurnalu-jana warru yimi-ngarrirni Juwu-wangu-patuku Yimi Ngurruju yangka kuja kajana yapa muurlparlu mardarni nguru-kari nguru-karirla. Kujarlaju karnalu pinangku purami. ²³ Kaatuju-ka ngampurpa nyina yapakuju yungulu yirriyirri purami Pirlirpa nyanungu-nyangu-kurlurlu yartarnarri-kirlirli. Nyurru-juku kajana Pirlirpa Kaatu-kurlangurlu pinarri-mani yapa Yimiki Jungaku Kaatu-kurlanguku yungulu jungarnirli purami. ²⁴ Kaatuju ngulaju Pirlirpa palka-wangu yapa-piya-wangu. Kujarlaju, nyarrpara-puka kajinpa nyina, ngulaju kanpa purami Kaatuju Pirlirpa nyanungu-nyangu-kurlurlu. Ngana-puka kajirla ngampurpa nyina Kaatuku jungarnirli

puranjaku, ngulaju yirriyirri rli yungulpa Pirlirra Kaatu-kurlangu-kurlurlu yartarnarri-kirlirli purayarla. Nyampunya Yimi Junga Kaatu-kurlangu.”

²⁵ Ngula-jangkaju, karntakurla wangkaja Jijajikiji, “Yuwayi, junga karnarla ngajuluju ngungkurr-nyina yangkakaju Mijayakuju yangkaku yirdikiji Kirajiki. Kaji ngaka yanirni nyampu-kurra kankarlarra-jangka, kapu-ngalpa ngulangunya nyiyarningkijarraju muku yimi-ngarrirni Kaatu-kurlanguju.”

²⁶ Jijajirilki jangku-manu, “Ngajujurna Mijayanya nyampuju kuja karnangku wangka.”

²⁷ Kujalparla Jijaji wangkaja-juku karntakuju, ngula-purujukulu kurdungurlu-patu rdi pijarni pina kirri-jangkaju. Kujalu kutu-jarrijalku, ngulajulpalu-nyanu nyanjarla wangkanjarni yanu kanunju-kari miyalu, “Waa! Nyiyaku yanurnu nyampu-kurraju karntaju? Nyiyaku karla wangkami Jijaji?” Kala lawa-juku, yaninjarlalpalu karrija wurulypa payirninja-wangu-juku. Jukuru-jarrijalpalurlajinta.

²⁸ Ngula-jangka, karntangku karrinja-pardinjarla yampinja-yanu yalumpurla-juku murlukurnpaju. Ngula-jangkaju, warru pina-yarnkajarra kirri-kirraluku. Kuja kirri-kirra pina-yanurra, ngulaju-jana Jijajilki yimi-ngarrurnu, ngulaju kujarlu, ²⁹ “Purayajulu yirna-nyarra wati milki-yirrarri yinya kujaju yirri-puraja ngajuku kujalparna ngajulu nyarrpa-jarrija. Junga mayi kankulu manngu-nyanyi nyampuju mayi Mijaya Kaatu-kurlangu nganta, lawa mayi?”

³⁰ Jungajukulu wulyurr-nyinaja yangka-ngurluju kirri-ngirli kujajana karntangku yajarnunjunu Jijajiki nyanjaku.

³¹ Ngulajulpalu wurra-juku yanurnu kulkurrukulurru. Ngula-puruju, kurdungurlu-patulpalurla warrarda wangkaja Jijajiki, ngulaju kuja, “Tiija, miyi-pardu nganja!”

³² Jijajilki-jana wangkaja, “Nyampu karna miyi-nyayirni-wangu palka mardarni ngajulurlu, ngulaju nyurrurlarluru kula kankulu milya-pinyi nyampuju miyi.”

³³ Kujarlajulpalu-nyanu nyanungurlulku kurdungurlu-paturlu payurnu, “Nganangkurla miyiji kanjarla yungu, yapangku nganangku marda?”

³⁴ Jijajilki-jana yarda wangkaja, “Kula karna mardarni miyiji yapakurlangu. Mardarni karna warrki kujaju yungu Kaaturlu lawamaninjaku. Warrki nyanungu-nyangu, ngulaju miyi-nyayirni-wangu-piya ngajukuju. Kuja karnarla ngajuju warrki-jarri Kaatuku, ngulakunya karnarla marlaja nyina ngurrjuju manu pirrjirdiji yangkapiya-yijala wati-kari-piya kuja-ka miyi ngarninjarla pirrjirdi nyina. Yirnarla lawa-mani warrki Kaatuku.

³⁵ “Nyurrurla-paturlu kajinkili ngurlu witawita warru yirrarri walyangka kaatinirla, ngulakungarntiji kankulu-nyanu kuja-wiyi wangka nyurrurlaju, ‘Ngakaju kirntangi-jangkarla murntu-palajangkarla kapurlipa warru turnu-mani yirnmilki.’ Kujaju junga kankulu wangka nyurrurlaju. Ngajulku karna-nyarra wangka nyurrurlaku-yijala. Nyangkalu-jana nyampu warrukirdikirdi yapa, ngulajulu yali-piya-yijala mangarri-piya yirnmikangkungu. Ngulaju nganangku-jana warru turnu-mani mangarri-piyaju Kaatu-kurlangu-kurraluku turnu-warnu-kurraju? ³⁶ Yapangku kuja kalu wiri-mani mangarri, ngulakungarntiji warru-ka yirrarri walyangka

ngurluju witawita. Ngula-jangka, kuja-ka wiri-jarrinjarla yirnmijarrilki, ngulaju-ka jinta-karirilki wati-karirli warru turnu-mani yirnmilkiji. Ngulakuju kapalarla jirrama-juku wardinyi-nyayirni nyina. Kuja-piyarlu-yijala kaji-jana nganangu yapangku warru turnu-mani yapa Kaatu-kurlangu-kurralku turnu-warnu-kurra, yaliji yapa kapurla jirranganja nyina wardinyi manu wankaru tarnngajuku Kaatukuju. ³⁷ Ngulaju junga karna-nyarra wangka yimi kuja kalu yapangku yirri-pura: 'Jinta-karirli watingki, ngurlu-ka warru yirrarni walyangka. Manu ngakalku, jinta-karirilki-ka warru turnu-mani yirnmilkiji miyiji.' ³⁸ Ngula-piyarlu-yijala karna-nyarra yilya nyurrurlaju yungunkulu-jana yapa warru turnu-mani Kaatu-kurlangukurra turnu-warnu-kurralku. Kulankulu-jana nyurrurlarlu-wiyi yimi-ngarrurnu Kaatu-kurlangu jaruju, lawa. Ngulakujulu-jana nyurru yapa ngalya-karirli-wiyi yimi-ngarrurnu, ngulaju yungunkulu-jana rarralypalku nyurrurlarluju warru turnu-mani yapaju." Kujanya-jana Jijajiji wangkaja kurdungurluku nyanungu-nyangukuju.

³⁹ Yangka kuja-jana kamparru-wiyi karntangku yajarnunjunu yapaju kirri-wardingki-patu, ngulakuju-jana kuja wangkaja, "Purayajulu yirna-nyarra milki-yirrarni wati jinta kujaju nyiyarningkijarra ngaju-nyangu muku milki yirri-puraja." Kuja-jana kuja wangkaja yapaku, kujarlajulurla panu-nyayirni yapaju ngungkurr-nyinaja Jijajikiji. ⁴⁰ Kujalurla Jijajikilki yanu, ngulakujulurla wangkaja kuja, "Nyampurla-juku nyinaya nganimpa-nyangurla." Junga-juku, Jijaji nyinaja yalumpurla-juku parraku jirramaku. ⁴¹ Kuja-jana Jijajirli yarda yimi-ngarrurnu yimi nyanungu-nyangu, ngulakujulurla yarda ngungkurr-nyinaja yapa panu-karilki. ⁴² Wangkajalurla yangkakulku karntaku, "Nganimpaju karnalurla ngungkurr-nyinamilki-yijala Jijajikiji kujarnalu purda-nyangu nganimpurlu. Ngulaju kula karnalurla ngungkurr-nyina nyuntu-nyangu-miparla jarungkaju, lawa. Jalanguju karnalu milya-pinyi nyampuju wati ngulaju Ngarlkinpa yapaku ngurukari nguru-karirlaku, yangka kuja kangalpa muurlparlu mardarni palinja-kujaku."

⁴³⁻⁴⁴ Kujalpa-jana Jijaji jirranganja nyinaja jirramaku parraku Jamariya-wardingki-patuku nyanungurra-nyangurla kiringka, ngulangkaju-jana wangkaja kurdungurlu-patuku kuja, "Ngana-puka kuja-ka nyina Kaatu-kurlangu jarukungarduyu ngaju-piya, ngulaju kula kalu ngurrara-jintarlaju pulka-pinjarla ngurrju-pajirni, lawa." Kujarlaju, kula-jana jirranganja pina-yanu nyanungu-nyangu-kurra ngurrara-kurra Jurdiya-kurraju, lawa. Yarnkajarralku-jana jirranganja Kaliliyi-kirraluku. ⁴⁵ Kuja yukajarra Jijaji Kaliliyi-kirra, ngulakuju wardinyi-nyayirnilirla wapirdi yanurnu. Ngulakungarntirlijili kamparru-wiyi nyangu Jijajiji Jurujulumurla-wiyi kujalpa-jana jirranganja waaparrurnu Purlapa Wiri Pajapa, ngula-karrarlu-wiyinyalu nyangu kujalpa nyiyarningkijarra ngurrju-nyayirni jungarni-manu nyanungu-nyangu-kurlurlu yartarnarri-kirrirli. Kujarlanyalu wardinyirilki wapirdi nyangu Jijajiji Kaliliyirlaju.

*Jijajirli parlpuru-manu wirriya kujalpa kirri-karirla nyurnu ngunaja
Matthew 8.5-13, Luke 7.1-10*

⁴⁶ Ngula-jangkaju, Jijajiji pina-yanu Kaana-kurralku, yangkangka kuja ngapa-jangkaju pamalku kurruly-yirrarnu, ngula-kurranya pina-yanu kirri-kirraju. Yalirla ngurungka jintangka-juku Kaliliyirla, jinta-karijilpa karrija kirri yirdiji Kapurniya, ngulangajulpa jinta nyinaja wiri. Nyanungu-nyangu ngalapi-nyanu, nyurnulpa ngunaja yalirlaju kiringka Kapurniyarla jurrukupurda warlu-piya-nyayirni. ⁴⁷ Kuja yalirli wiringki jaru purda-nyangu Jijaji-kirli kuja nyurru-juku yukajarni nganta Kaana-kurra, ngulakujurla purda-nyanjarla yanu Kaana-kurra yungu yajarninjini. Junga-juku, rdipijarla. Ngula-jangka warlkirninjarla wangkajarla, “Yantarni ngaju-wana yinpaju kurdu ngajuku parlpuru-mani. Kajikarna kirda-puka-jarri.”

⁴⁸ Ngula-jangkaju, Jijajilkirla muntuku-jarrinjarla wangkaja, “Nyur-rurlarlu yapangku, kajilpankujulu nyangkarla Kaatu-kurlangu-kurlu yartarnarri-kirli warrki-jarrinja-kurra, ngulaju kajikankujulu wala nyinami. Kala kuja-wangurlaju, lawa!”

⁴⁹ Yardarla wangkaja yangkaju wati, “Ngulaju ngula-juku, kala ngari kutu yantarni ngaju-nyangu-wana, kajikarna kirda-puka-jarri.”

⁵⁰ Ngula-jangkaju, Jijajilkirla wangkaja, “Pina-yanta ngurra-kurra nyuntu-nyangu-kurra. Kurdu nyuntu-nyanguju kapu ngurrju-jarrilki.”

Junga-juku, yangkajurla wati wala-nyayirni ngungkurr-nyinaja Jijajikiji. Ngula-jangkaju, pina-yanulku watiji. ⁵¹ Parra-pardu-karirlalku, kujalpa yangka wati kulkurrukulkurru yanurra-juku, ngulakujulurla nyanungu-nyangu warrkini-patulku wapirdi yanurnu jaru-kurluju, manulurla wangkaja, “Nyuntu-nyangu ngalapi-nyanu ngurrjulku!”

⁵² Ngula-jangkaju, nyanungurluku-jana yangkangkaju watingki payurnu, “Nyangurla pina-rdirri-yungu ngurrju-jarrinjakuju?”

Ngula-jangkaju, nyanungu-nyangu-paturluku warrkini-paturlulu jangu-manu, “Pirrarnirli ngawurrngawurrparluju yampija karlarla-jangka, ngula-jangkaju pinalku ngurrju-jarrija.”

⁵³ Yalirli watingki, milya-pungulpa kujarla yangka Jijaji wangkaja pirrarni karlarla-jangka ngalapi-nyanuku parlpuru-maninjaku, ngula-jangkajulurla wala nyinaja nyanungu manu nyanungu-nyangu warlalja turnu-warnu Jijajikiji.

⁵⁴ Yangka kujalpa Jijaji nyinaja Kaliliyirla, ngulaju warrki-jarrija Kaatu-kurlangu-kurlu yartarnarri-kirliji jirramaku. Kamparru-wiyi yangka kuja ngapa-jangka kurruly-yirrarnu pama-kurralku. Jinta-kari yangka kuja parlpuru-manu yali wiri-kirlangu ngalapi-nyanu.

5

Jijajirli parlpuru-manu wati nyurnu tarlu

¹ Ngula-jangkaju, Jijajiji yanu Jurujulumu-kurra Juwu-kurlanguku purlapaku kujalpalu waalparrurnu purlapa. ² Yalirla Jurujulumurla, ngapa wirilpa ngunaja rdakungka, ngulaju julyurl-wantinja-kurlangu-piya. Ngulangka, kutu-jukulpa karrija kiirtiji wiri yirdiji ‘Jiyipiki’. Yirdiji nyanungu yali ngapa kalalu yirdi-manu nyanungu-nyangurlaju jarungkaju Yipururla ngulaju yirdiji ‘Pijipaja’. Ngulangkaju, ngapangka warrukirdikirdilpalu karrija yama wiriwiri nyinanja-kurlangu yapa-kurlangu rdaka-pala. ³⁻⁴ Yalirla kaninjarni rdaka-palarla yamangka nyinajalpalu manu ngunajalpalu panu-jarlu-nyayirni yapa nyurnu. Panu-karriji milpa-parnta, panu-karriji mata wapanja-wangu,

panu-kariji yamalanypa yurirrinja-wangu. ⁵ Yalirlalpa jinta wati ngunaja nyurnu tarlu-nyayirni mata, kujalpa nyurnu-juku ngunaja 38-palaku yukurikiji. ⁶ Nyampuju nyurnu ngulaju Jijajirliji nyangu, ngulaju miyalurlulpa nyangu Jijajirliji kujalpa nyurnu ngunaja nyurru-warnu. Ngula-jangkaju, Jijajirliji payurnu nyanunguju yali mata nyurnu, “Ngurrju-jarri mayinpa?”

⁷ Junga-juku, jangku-manu Jijaji, “Kula karna ngana warlalajaju wungu-warnuju mardarni. Kuja-ka ngapa yali yurirri, ngula-kurraju kula kaju nganangku kanyi. Ngula-kurraju putaputa karna kiripikanyi manu warra-ngarni, lawa-juku. Yapa panu-kari-mipa kajulu kapanku jurnta yukami parlpuru-jarrinjakungarnti.”

⁸ Jijaji wangkajarla, “Karrinja-pardiya, manu panjangku manta, manu warru wapaya!” ⁹ Junga-juku, kapanku karrinja-pardija, manunyanu manulku panjaju, manulpa warru wapaja.

Yangka kuja yali wati parlpuru-manu Jijajirli, ngulaju Jarrirtiyirla Juwu-kurlangurla Parra-nyayirni-wangurla. ¹⁰ Ngula kujalu nyangu Juwu-paturlu wiriwirirli yali wati tarlu-warnu, ngulajulurla yaninjarla wangkaja, “Nyampuju-ngarra jalangu Parra-nyayirni-wangu-jalangu-ngarra! Yalumpu-ngarra kuja kanpa panja-kurlu warru wapa, ngulaju kanpa kuruwarru rdilyki-pinyi ngalipa-nyangu.”

¹¹ Ngula-jana nyurnu-jangkarlu jangku-manu watingkiji, ngula-jana wangkaja, “Kula ngajulurlu, yinyarluju parlpuru-manu ngajulu, ngulanyaju wangkaja warru kanjaku panjaku.”

¹² Ngula-jangkaju, payurnulu nyurnu-jangkaju, “Ngana nyanunguju yali wati kujangku wangkaja nyuntuku warru wapanjaku panjakurluku?”

¹³ Yalirla nyanungu kuja nyurnu-jangka wati parlpuru-manu, ngulangajulpalu panu-jarlu-nyayirni yapaju warru karrija, nyurru-jukujana yampinja-yanu Jijajirliji. Kujarlaju, yali yangka wati, ngulangkuju kulalpa yirdiji milya-pungu Jijajiji payirninja-wangu-jangka.

¹⁴ Ngaka parra jintangka-juku, yangkaju wati yarda parlu-pungu nyurnu-warnuju Jijajirliji Yuwarli Maralypirlalku. Ngularla pututupungu, “Purda-nyangkaju! Jalanguju, ngurrjulku kanpa nyina. Nyampu-warnuju, ngurrjulku nyinaka warntarla-wangu manu wilji-wangu. Kala kajinpa yarda warntarla-jarri maju-kurra manu wiljikirra, ngulakuju kapungku nyiyalku marda rdipimi maju-nyayirnilki.”

¹⁵ Ngula-jangkaju yanulku wati Maralypi-ngirli, ngula-jangkarluju-jana Jijajilki yimi-ngarrurnunjunu yangkakuju Juwu-patukuju wiriwirikiji, ngula-jana wangkaja, “Jijajirliji jintangku ngajuju parlpuru-manu.” ¹⁶ Kujalpa yali wati parlpuru-manu Parra-nyayirni-wangu-puru, kujarlaju rdurrjurnulurla Juwu-patuju wiriwiriji nginji-wangkanjakulku Jijajikiji, manulpalurla japirdija warlapajirninjaku manu wurdungu-maninjaku. ¹⁷ Kuja kalalurla japirdija, ngula-jangkaju kala-jana Jijajirli jangku-manu, “Ngajukupalangurlu Wapirrarluju, ngulangkuju kajana warrarda warrawarra-kanyi yapaju wajawaja-maninja-wangurlu. Ngula-piyarlu-yijala yungurna-jana warrawarra-kanyi ngajurlangurlu.”

¹⁸ Kuja-jana kuja wangkaja Jijaji yangka-patuku wiri-patuku, kujarlanyalurla rdunjurdunju-jarrinjarla japirdija tarnga-parntalku pakarninjaku. Kuruwarru-jana nyanungurraku rdilyki-pungu nganta

Parra-nyayirni-wangu-kurlangu, manu Kaatuju nganta yirdi-manu nyanungukupalangu kirda-nyanu nganta. Kujarluju-nyanu Kaatu-piya-pajurnu nganta.

Kaaturlu wiriji yirrarnu Jijajiji

¹⁹ Ngula-jangkaju, Jijaji-jana wangkaja yarda yangkakaju wiri-wiriki, “Junga karna-nyarra nyampuju wangka. Ngaju karna nyina Ngalapi-nyanu Kaatu-kurlangu, ngulaju kulalparna nyarrpa warrki-jarriyarla yangarlu, lawa. Ngajuju karnarla jirnganja warrki-jarrimi Wapirra ngajukupalangukuju. Nyiyarla-puka kuja-ka ngaju-pala Wapirra warrki-jarri, ngula-kurraju karna nyanyi, manu karna waal-parrirni nyanungu-nyangu warrkiji. ²⁰ Ngaju-pala Wapirra, ngulaju kaju yulkami-nyayirni, manu kaju milki-yirrarni nyiyarningkijarra ngajukuju nyanungu-nyanguku Ngalapi-nyanuku nyanungu kuja-ka nyiyarla-puka warrki-jarrimi. Ngakaju kapuju yarda milki-yirrarni nyiyarningkijarra-yijala maya-kari maya-kari ngulaju wiri-nyayirni-yijala. Ngularraju kapunkulu nyanyi nyurrurlarluju paa-karrinja-warnurlu. ²¹ Ngaju-palarlu Wapirrarlu kajana yapaju wankarumani pina palinja-warnuju milyi-jangkaju, ngula-jangkanya kalurla yapaju wankaruru marlaja nyina. Kuja-yijala kajulu marlaja nyina ngajurlangukuju wankaruyijala nyanungu-nyanguku Ngalapi-nyanukuju yangka kuja karnarla nganaku-puka yapaku ngampurrpa nyina. ²² Ngulaju kula kajana ngaju-palarlu Wapirrarlu yapaju miimii-nyanjarla karlirr-mardarni ngurrju manu maju. Ngajuju yirrarnu ngaju-palarluju Wapirrarluju wiriji kuwurtukungarduyuju miimii-nyanjaku karlirr-mardarninjakungarnti. ²³ Kujarlanya kapujulu yapangkuju jintawarlayirli-jiki pulka-pinyi ngajukuju yangka kuja kalurlajinta jalangurlu ngaju-palaku Wapirra pulka-pinyi yapangkuju. Yapa kuja-ka yangka nyina ngajuku pulka-pinja-wangu, ngulangkuju kula karla pulka-pinyi Wapirra ngaju-palaku yangka kujaju nyanungurlu yilyajarni nyampu-kurra.

²⁴ “Junga karna-nyarra nyampuju wangka. Nganangku-puka kaji ngaju-nyangu jaru purda-nyanyi wilji-wangurlu, manu kajirra nganapuka junga-nyayirni ngungkurr-nyina Kaatukuju, ngula kujaju yilyajarni ngajulu, ngulaju karla marlaja nyinami wankaru jalangu. Ngulaju kularna maju-pajirninjarla yilyami kuja-purda-kari nyurnu-kurlangu-kurra, lawa. Yali yapa, nyurru-juku-ka yukamirra Kaatu-kurlangu-kurra warlalja nyanungu-nyangu, ngulangkanya yungurla jirnganja nyinami wankaru tarnga-juku. ²⁵ Junga karna-nyarra nyampuju yarda wangkami. Yangka kuja kalu yapa nyina kuja-purda-kari Kaatu-kurlangu-wangu, ngularraku kajana rdangkarlpalku nguruju yanirni ngajukuju purda-nyanjakuju kajirna-jana ngaka wangka Kaatu-kurlangu Ngalapi-nyanuju ngajulu. Kala jalangu-jarra, nganangku-puka kajiji ngaju purda-nyanyi wilji-wangurlu, ngulaju kapuju marlaja nyina wankaru tarnga-juku. ²⁶ Kaatu-mipaku kalurla marlaja nyina yapaju wankaru tarnga-juku. Ngulajuju yartarnarri yungu manu kurru-pungu ngajukuju nyanungu-nyanguku Ngalapi-nyanuku yungujulu ngajurlanguku marlaja nyina wankaruru. ²⁷ Ngajujurna Yapa-nyayirni-wangu Kaatu-kurlangu. Kujarlanyaju wiriji yirrarnu yungurna-jana yapaju miimii-nyanyi ngurrju-japa

maju-japa, ngulakunyaju ngajuju wiriji yirrarnu. ²⁸ Paa-karrinja-wangujulu nyinaya ngarrurda-wangu kajirna-nyarra nyampu wangka: Nyurru kajana nguruju rdangkarlpa-jarrinjarni yani yangka yapakuju kuja kalu ngunanja-yani milyingka. Ngakaju nyurnunyunurluju milyingkarluju kapujulu linpa wangkanja-kurra purda-nyanyi. ²⁹ Ngulaju kapulu purda-nyanjarla milyi-jangkaju mukulku wilyipi-pardi nyurnunyunu-warnuju wankarulku-yijala. Yangka kujalpalu yapa nyinaja jungarni jintayirriri, ngulaju kapulurla wankaru nyina marlaja tarnnga-juku. Kala ngalya-kari yangka kujalpalu maju nyinaja jarrwara-kari, ngularlanguju kapulu milyi-jangkaju wilyipi-pardi-yijala. Ngulaju kapurna-jana ngajulurlu miimii-nyanjarla yilyami kuja-purda-kariji tarnnga-juku ngalya-kariji.”

Marnkurrparlulu warraja-manu jaruju Jijaji-kirliji ngalipa-kurraju

³⁰ Ngula-jangkaju, Jijaji-jana yarda wangkaja yangkakaju wiriwiriki Juwu-patukuju, “Kulalparna nyarrpa warrki-jarriyarla yangarluju, lawa. Ngajuju karnarla jirnganja warrki-jarrimi Kaatuku, kula ngajukuju wardinyi-maninjaku, kala nyanunguku wardinyi-maninjaku. Kujaju yilyajarni nyampu-kurra, kajiji wangkami yungurna-jana yapaju miimii-nyanyi, ngula-jangka-mipanya karna-jana miimii-nyanyi, ngulaju junga-juku.

³¹ “Mujujurlu yirrarnu nyurru-wiyi kuruwarri nyampu: ‘Kajilpa jinta wangkayarla jaruku yirrarninjaku, kulalpankulurla nyarrpa ngungkurr-nyinayarla. Kajilpa-pala jirrama wangkayarla, ngulakujulu-palangu ngungkurr-nyinaya.’ Kuja-piya-yijala kajilparna-jana ngaju-miparlu yimi-ngarrikarla ngaju-kurlu yapakuju, ngulakuju kajikajulu yapa ngalya-kariji ngungkurr-nyinanja-wangu kapuru nyina Mujuju-kurlangurla kuruwarrirla. ³² Kala palka kaju nyina Wapirra Kaatuju, ngulangku kuja kaju milya-pinyi ngaju. Ngulangkunya kaju yijardunju-pajirni kuja karna wangka. Manu kuja-ka nyanungu wangka ngaju-kurluju, ngulaju yijardu-yijala nyanja-warnu-jangkaju.

³³ “Nyurrurlarlunkulu-jana warrkini yilyaja nyurrurla-nyangu Jaanu Papitaji-kirlangu-kurra, ngulalu payurnu yangkaku Mijayaku. Nyanungurlu Jaanurlu ngulaju-jana junga yimi-ngarrurnu ngajulu. ³⁴ Kajiji yampiyarla ngajulu yimi-ngarrirninja-wangurlu manu yirripuranja-wangurlu, ngulaju ngula-juku. Kaaturluju kaju milya-pinyi-juku ngajulu. Ngulaju ngarirna-nyarra wangkaja Jaanu Papitaji-kirli-wiyi yungu-nyarra Kaaturluju muurlparlu mardarni warntarla-jarrinja-kujaku.

³⁵ “Yangkanku Jaanu Papitajirli, ngulajulpa-nyarra jarra-piyarlu warraja-maninjarla yimi-ngarrurnu Kaatuju. Ngulakujunkulurla wita ngari nyinaja ngampurra jarukuju purda-nyanjakuju, ngulankulu waparlu-jarrija. ³⁶ Jungalpa-nyarra yimi-ngarrurnu ngajuju. Kala ngajulu, ngulaju karnarla wala nyina Wapirra Kaatuku kuja kaju milya-pinyi junga-nyayirni ngajulu Jaanu Papitaji-piya-wangurlu. Kuja karna ngajulu nyiyarningkijarrarla warrki-jarrimi, yangka kujaju warrki yungu ngaju-palarlu Wapirrarlu, ngulaju yungurna wurrangku lawa-mani-juku. Nyurrurlarlu kajinkijili nyanyi warrki-jarrinja-kurra, ngulaju kapunkujulu milya-pinyi kujaju ngaju-palarlu Wapirrarlu yilyajarni. ³⁷ Kujaju ngaju-palarlu yilyajarni ngaju, ngularlangurlu

kanyarra yimi-ngarrirni ngajuju junga nyurrurlaku. Kala nyurrurlarlaju, kulankulu purda-nyangu linpa manu nyangu miparrpa.³⁸ Manu ngajurlanguku kula kankujulu wala nyinami kujaju yilyajarni nyampu-kurra ngaju. Kujarlanya kankulu yimi nyanungu-nyangu yampimi ngungkurr-nyinanja-wangurlu.³⁹ Nyurrurlarlaku kankulu warrarda miimii-nyanyi yimi-kari yimi-kari Payipulurla yirriyirri-nyayirni yungu ngantankulurla Kaatuku jirrnganja nyina wankaru tarnngalku. Junga-wangu kujaju! Ngari kanyarra Payipulu wangka ngaju-kurlu yimi.⁴⁰ Kala nyurrurla, kula kankujulu ngajukuju ngampurrpa nyina puranjaku. Kajilpankujulu ngajulu purayarla, ngulaju kajikankulurla wankaraju marlaja nyina Kaatukuju tarnngajuku.”

⁴¹ Jijaji-jana yarda wangkaja wiriwirikiji yangka-patukuju, “Kula karnaju ngajuku yapaju warru turnu-mani yungujulu ngajuju wiri-pajirni, lawa.⁴² Pinarna-nyarra nyurrurlakuju, yalarni kula kankulurla yulkami Kaatukuju, ngulaju karna-nyarra milya-pinyi.⁴³ Ngajurna yanurnu nyampu-kurra yirdijaju ngaju-palarlu Wapirrarlu yilyajarni yartarnarri-kirli nyanungu-nyangu-kurlu, ngula-jangka-malku kulankujulu ngajuju rdakurl-kujurnu nyurrurlarlaku. Kala kajilpa jintakari yapa yilyanjarni-wangu-jangka yantarlarlarni nyurrurla-nyangukurra, ngulaju kajikankulu kapanku rdakurl-kijirni nyanunguju yaliji wati.⁴⁴ Nyurrurla-miparlaku kankulu-nyanu jarnkujarnku ngungkurr-nyinanjarla pulka-pinyi. Kala kula kankulurla Jintaku Kaatukuju ngungkurr-nyinanjarla, ngulangku yilpa-nyarra ngurrju-pajikarla nyurrurlaju. Kuja-karraju, nyarrpalpankujulu walaju nyinayarla manu ngungkurr-nyinakarla ngajukuju?⁴⁵ Nyurrurlarlaju kankulu jarrwara-kari manngu-nyanyi kapurnarla nganta yimi-ngarrirninjini ngaju-palaku Wapirrakulu nyurrurla-nyanguju majumajuju, kala lawa kujaju. Kularnarla yimi-ngarrirninjini kujaju ngajurlarlaju. Kujaju kapurla jinta-karirli yimi-ngarrirni nyurrurla-nyangu, ngulaju Mujujurlu yangka kuja kankulurla nyurrurla pardarni muurl-mardarninjaku. Kula-nyarra Mujujurluju muurl-mardarni, lawa. Kapu Kaatu yimi-ngarrirni nyurrurlaju maju.⁴⁶ Yalirli Mujujurlu, ngulangkululpa kurruwarri yirrarnu ngaju-kurlu nyurru-wiyi. Kujarlaju, kajinkilirla jaruku nyanungu-nyanguku ngungkurr-nyinakarla kamparru-wiyi, ngula-warnuju kapankujulu ngajukuju ngungkurr-nyinayarla-yijala.⁴⁷ Yangka kujankulurla Mujuju-kurlanguku kurruwarriki kamparru-wiyi kapuru nyinaja, ngula-jangkaju, nyarrpalku-yijalankulurla ngaju-nyangukuju jarukuju ngungkurr-nyina kajirnan-nyarra nyarrpa wangka?”

6

Jijajirli-jana mangarri yungu panu-jarlu-nyayirniki watiki 5,000-palaku

Matthew 14.13-21, Mark 6.30-44, Luke 9.10-17

¹ Ngaka-pardu-kariri yarnkaja Jijajiji nyanungu-nyangu kurdungurlu-patu-kurlu Jurujulumu-ngurlu yangka-kurra-yijala jurrku-kurra Kaliliyi-kirra. Ngula-jana jirrnganja yanu pina ngapangka murrarni-pirdinypa ngapa wiringka yirdingkaju mangkuru Kaliliyirli. (Yalirli mangkururlu Kaliliyirli mardarnulpa

yirdi-kariji Tayipuru.) Ngulanganya-jana jirrnganja yanu murrarni-pirdinypa pawurtu-kurluju. ² Panu-nyayirnirli yapangku, kujalpalu kamparrurlu-wiyi nyangu yangka kujalpa-jana yapa nyurnunyunu parlpuru-manu yartarnarri-kirlirli Kaatu-kurlangu-kurlurlu, ngula-jangkarlunyalu puraja Jijajiji. ³ Kuja-jana Jijajiji jirrnganja yanurra kurdungurlu-patuku murrarninginti-kari-kirra pirntinyarra-kari-kirra, yalirla pirntinyarra-karirla, ngulangaju-jana jirrnganja jitija pawurtu-ngurluju. Manu-jana jirrnganja yanu pirli-pardu-kurra wita-kurra, ngulangka-jana jirrnganja pirri-manu. ⁴ Ngula-puru-jukulpa rdangkarlpa-jarrinja-yanu nguruju Juwu-kurlangukuju Kurapakaku yirdikiji Pajapakuju.

⁵ Kujalpa-jana Jijaji jirrnganja nyinaja yalirla pirlingka, yali-ngirli pirli-ngirli ngurulpa nyangu. Kujalpa nguru nyangu, ngula-jana yapalku parlu-pungu panu-jarlu yaninjarni-kirra ngayirni-kirra. Ngula Jijajirliji payurnu Pilipilki, “Nyarrpararlarlipa-jana miyiji ngayi maninjini tala-kurlurluju?” ⁶ Kujarluju ngari Jijajirliji waalparrurnu Pilipiji kaji nyarrpa wangka Pilipi. Jijajiji nyurru-juku kiikii-jarrija yungu-jana pirda-mani nyanungu-miparlu.

⁷ Ngula-jangkarluju Pilipirliji jangku-manu, wangkajarla, “Kajilparlipa marda tala wiri-nyayirni-kirlirli maninjintarla mangarri panu-jarlu, kulalparlipa-jana nyarrparlu pirda-mantarla, lawa. Kajikarlipa marda yiily-ngarni yali-karirla-juku yapangka.”

⁸⁻⁹ Ngulajurla jinta-kari kurdungurlu-kari wangkaja Jijajikiji, ngulaju yirdiji Yanturu, Piitakupurdangka, ngula kujarla wangkaja, “Nyampuka witanku wirriyarlu mardarni mangarri kapurdu rdaka-pala kapurdu manu yawu-jarra jirrama murntu-jarra. Nyarrparlurlipa-jana pirda-mani yapa panuju nyampu-kurlurlu wita-kurlu-miparlu mangarri marnkurpa-kurlurlu manu yawu-jarra-kurlurlu?”

¹⁰ Ngula Jijajiji-jana wangkaja nyanungu-nyangukuju kurdungurlu-patukuju, “Wangkayalu-jana yungulu pirri-mani muku!” Jungajukulujana nyinanja-yirrarnu. Yangkaju yapa pirlingka, ngulajulpalu nyinaja marnangka yarlungka. Yalirla, watijilpalu nyinaja panu-jarlu ngulaju marda 5,000-pala. ¹¹ Ngula-jangkaju, Jijajirliji manu-jana mangarri kapurdu rdaka-pala, manurla yati-wangkaja Kaatuku, “Wapirra, yungurnangkulu yati-wangka nyampukuju mangarriki.” Ngula-jana yungu nyanungu-nyangukulku kurdungurlu-patuku, ngulalpalu-jana nyanungurlulku warru yungu yapaku panuku. Yangka-piyarlu-yijala yawu-jarralku manu, manurla yati-wangkaja Kaatukulku. Ngula-jangkarluju, yangka-piyarlu-yijala-jana yungu nyanungu-nyangu kurdungurlu-patuku-yijala yungulu-jana nyanungurlulku warru yinyi. Ngulajulu ngarnu yapangkuju jintawarlayirli-jiki pirda-karda-nyayirnirli. ¹² Kujalu yapangku muku ngarnu miyi pirda-kardalku, ngula-jangkaju Jijaji-jana yarda wangkaja nyanungu-nyanguku kurdungurlu-patuku, “Warrulu manta yulja yapa-jangka, kulalparlipa nyiyaku yiily-ngarninjarla kijikarla miyi palkarni.” ¹³ Junga-jukulpalu warru manu yuljaju mangarriji yakuju-kurlurluju yapa-kurlangu 12-pala-kurlurlu, ngulalpalu jurrupulyjurrupuly-jarrija. Yulja yaliji, ngulaju yangka rdaka-pala-jangka mangarri kapurdu-jangkaju.

¹⁴ Kujalurla yangka yapangku miyi marlaja ngarnu jintawarlayirli Jijajiki yartarnarri-kirliki, ngulajulu-nyanu kujalku wangkaja nya-nunguju yapa, “Nyampuju wati ngulaju Kaatu-kurlangu Jarukungar-duyu Wiri kuja-ngalpa Mujujurlu yimi-ngarrurnu nyurru-wiyi, nganta kapu yanirni Kaatu-kurlangu-ngurlu. Nyampunya nyanunguju wati!”
¹⁵ Kala Jijajirli ngulajulpa-jana nyurru miyalurlu nyangu kanunju-karirli yungulu nganta kingi wiri yirrakarla. Ngula-kujakuju, jurnta-jana warru pardijarra Jijaji, ngula-jangkaju yanu yangarlu-kurralku pirli-pardu-kari-kirraluku.

*Jijaji kankarlumparra wapanja-yanu mangkuru Kaliliyirli
 Matthew 14.22-27, Mark 6.45-52*

¹⁶ Jintangka-juku parrangkaju wurajilki, Jijaji-kirlangu-patu kurdungurlu-patu, ngulajulu pina-jitijarni pirli-ngirliji ngapa pirntinyarra-kurra mangkuru Kaliliyi-kirra. ¹⁷ Ngula-jangkajulu warrkawarrkarnu pawurturlalku, ngulalu yarnkaja pina kirri-kari-kirra murrarninginti-kari-kirra ngapa-wana Kapurniya-kurra. Ngula-puru-juku warurru-jarrijalku. Ngula-puruju Jijajiji kula yanurnu, murnma-jukulpa nyinaja pirlingka-juku-wiyi. ¹⁸ Ngula-jangkaju, mayawunpalku yarnkajarni. Kuja mayawunparlu parnkanjaku rdirri-yungu, ngulangkululpa ngapaju yururrukilyi-manu, manulpa mayawunparlu wiringki pirrjirdirli ngapaju kupal-pungu. ¹⁹ Kurdungurlu-patu, kujalpalu yanurra kulkurrirni ngapangkaju wurra-juku murnma-juku, ngulajulpalu wurnturulku yanurra kulkurrirni-nyayirnilki pirntinyarrakuju, ngulaju marda 5-pala kilamita, marda jika-pala kilamita yalikiji pirntinyarraku. Ngulajulpalu pawurtuju watiya-kurlurlu kirrirdikirrirdi-kirlirli jurru pilirripilirri-kirlirli puta yaruju-maninja-yanu ngapangkaju. Ngula-purujulu parlu-pungu kurdungurlu-paturlu yapa ngana kujalpa yanurnu ngapangka kankarlu, kujalpa mangkururla ngapangka wirliya yaninjarni yanurnu. Ngulakujulpalurla ngarrurda-jarrija-nyayirni manu lani-jarrija, kulalu milya-pungu Jijaji. ²⁰ Jijaji wangkaja-jana, “Wayi... ngajujurna Jijaji! Lani-wangulu nyinaka!”
²¹ Ngula-jangkaju, wangkajalurla warrkarninjaku. Kuja Jijaji yungka warrkarnu pawurtu-kurra, ngula-jangkaju-ngarra nyarrpa-karra mayili yukajarra pirntinyarra-kari-kirraluku.

²²⁻²⁴ Parra-pardu-karirraluku, yali yapa yangka kuja-jana Jijajirliji yampinja-yanu purdangirli pirlingka ngapa-wana murrarningintirla-juku, ngulangkululurla lawa-nyangu. Miyiki-nyangulkulu yangka kuja ngantalu kurdungurlu-patu pawurtu-kurlu pina-yanu nganta mangkuru-wana murrarninginti Kapurniya-kurra nganta, ngulaju ngantalu pina-yanu Jijaji yampinjarla-wiyi nganta. Kalalpalu yapaju yangkaju purdangirli nyinaja-juku yangkangka-juku. Ngulalu-jana nyangu yapa panu yukanjarni-kirra pawurtu panu-kurlu ngapa pirntipirnti-kirra kirri-kari-jangka yirdi-jangka Tayipuru-jangka murrarninginti-kari-jangka. Yukajarralkulu yangka-kurra-yijala kuja-jana Warlalja-Wiringki Jijajirli pirda-manu yapa panu Kaatuku yati-wangkanjarla. Ngulangkululu yangkaju yapa yalumpu lawa-nyanjarla manu nyinanja-warnu waruwaru-yanu pawurtu-kurra warrirninjaku manu nyanjaku Jijajiki manu parlu-pinjaku, yanulu yirdi-kirra kirri-kari-kirra Kapurniya-kurra.

Yimi Jijaji-kirli yangka Kaatu-kurlangu-kurlu Mangarri-nyayirni-wangu-kurlu Wankaru-yinja-kurlu

²⁵ Kujalu yali-kirra kirri-kirra yanurnu yangka-patu yapa-patu, ngulangukulu parlu-pungu Jijaji kujalpa nyinaja pirntinyarra mangkururla. Manulu payurnu ngula-jangkarluju Jijajiji, “Tiija, nyangurlanpa yukajarni nyampu-kurraju kirri-kirra?”

²⁶ Ngula wangkaja-jana, “Junga karna-nyarra wangka kuja nyurrurlakuju. Yangka kuja karnarla marlaja warrki-jarri ngajukupalangu-kurlanguku yartarnarriki, kula kankujulu ngajulukuju warru wayirni yartarnarri-kirliki yungunkulu milyapinyi Kaatu, lawa. Ngari kankulu warru wapami ngari yangka-jangkaku mangarri-jangkaku kujarna-nyarra wiri-maninjarla pirdamanu yartarnarri-kirlirli. Ngula-mipakunya kankujulu warru wayirni ngajulukuju. ²⁷ Nyampurla walyangka, mangarri-ka pukulyu-jarrimi. Putalurla warrika! Nyurrurlarlulpankulurla warrikarla mangarri-nyayirni-wanguku Kaatu-kurlanguku yungunkulurla ngula-kurlu jirrnganja nyina wankaru tarnnga-juku. Ngajujurna Yapa-nyayirni-wangu Kaatu-kurlangu kujaju milarninjarla yilyajarni. Nyampunya mangarri-nyayirni-wanguju, ngajuju kapurna-nyarra yinyi.”

²⁸ Ngulajulu yangka-patururlu ju payurnu Jijajiji, “Nyarra-jarrirnalu nganimpaju parra-kari parra-kari yirnalu Kaatuju wardinyi-mani?”

²⁹ Ngula-jangkaju, Jijajirli-jana jangku-manu ngulaju kuja-jana wangkaja, “Ngula kajilpankujulu wala nyinakarla ngajuku, kujaju ngaju yilyajarni Kaaturlu nyampu-kurra, kujarluju kajikankulu wardinyi-mani.”

³⁰ Ngula-jangkaju, yardalu payurnu Jijajiji, “Ngulaju ngulajuku. Nyiyalkunpa-nganpa milki-yirrarni nyuntu-nyangu-kurlurluju yartarnarri-kirlirliji, ngula-warnuju yungurnalu milya-pinyilki jaruju kuja kanpa wangka junga-japa marda? ³¹ Ngalipa-nyangu nyurnunyunu-patu nyurru-wiyi kalalu warru wapaja jilja-wana, manu kalalu ngarnu miyi yirdiji ‘maana’. Yimi jurrku-juku-ka nguna Payipulurlaju:

‘Kaaturlu-jana miyiji yungu ngulaju yalkiri-ngirli.’ ”*

³² Ngula-jangkaju, Jijaji wangkaja-jana yarda, “Junga karna-nyarra wangka, ngulaju kula-jana Mujujurlu yungu yangkaju ‘maana’ yalkiri-ngirliji, lawa. Kaaturlu-jana yungu. Manu jalangu-jarra, kula kanyarra Mujujurlu yinyi mangarri-nyayirni-wangu. Ngulaju kanyarra ngajupalarlu Wapirrarlu yinyi mangarri-nyayirni-wangu wankaru-kurlu, ngulaju nyanungu-nyangu-ngurlu nguru-ngurlu. ³³ Kaatu-kurlangu mangarri-nyayirni-wangu, ngulaju yangka kuja nyampu-kurra walyakurra yanurnu nguru-nyayirni-wangu-ngurlu, ngulaku yungulurla yapa panu jirrnganja nyina tarnnga-juku.”

³⁴ Ngula-jangkaju, yardalurla wangkaja Jijajikiji ngulaju kuja, “Warlajja-Wiri, nyampuju mangarri-nyayirni-wangu, warrardanganpa yungka parra-kari parra-kari ngulaju yirnalu ngarni warrarda.”

³⁵ Jijajirliji jangku-manu-jana yarda ngulaju kuja-jana wangkaja, “Ngajujurna yangka Mangarri-nyayirni-wangu Wankaru-yinja-panu.

* 6:31 Nyangka Exodus 16.4, Psalm 78.24

Kaji ngana-puka yanirni ngaju-kurra, ngulaju kapu pirdalku-juku nyina tarnngalku-juku, ngulaju kula yarda yarnunjuku-jarri. Manu kajiji ngana-puka ngajuku wala nyina, ngulaju kapu nyina walyuru-juku tarnnga-juku, ngulaju kula yarda purraku-jarrimi.³⁶ Nyurru-wiyi-jalarna-nyarra wangkaja nyurrurlakuju, yangka-jalankujulu nyangu, ngula-jangkakuju kula kankujulu ngungkurnyina nyurrurlaju nyanja-warnuju.³⁷ Ngana-puka kajiji yapa ngajukupalangurlu Wapirrarlu yinyi, ngulaju kapu yanirni ngaju-kurra. Manu kaji ngana-puka yanirni ngaju-kurra, ngulaju kularna kari-pajirninjarla yilyami kuja-purda-kari, lawa. Ngulaju kapurna tarnnga-juku ngamirn-kijirni ngajulurluju.³⁸ Ngaju kujarna Kaatukurlangu-ngurlu nguru-nyayirni-wangu-ngurlu yanurnu nyampukurra walya-kurra, ngulaju kula karnaju ngajuku warri-jarri yangarlu, lawa. Yanurnurna ngajuju kankarlarra-ngurluju ngulaju yungurna ngari lawa-mani warri yangka kujaju Wapirrarluju yungu ngajuku.³⁹ Nyiyakuju kuja yilyajarni ngajukupalangurlu Wapirrarluju ngajuju warrikiji? Yungurna-jana nyampuju yapa jintawarlayi-jiki mardarni tarnnganku-juku wajawaja-maninja-wangurlu yangka kujaju yungu yapa Kaaturlu, ngulanya yungurna-jana warrawarrakanyi. Nyampunya yungurna-jana mardarni ngakaku kaji yangka walya lawa-jarrimi, ngula-jangkarlaju yungurna-jana nyampuju yapaju pina-yijala wankaru-mani milyi-jangka. Nyampukunyaju yilyajarni ngajukupalangurlu ngajuju warrikiji. *⁴⁰ Nyampunya yungu-jana ngaju-palarluju Wapirrarluju yinyi yapakuju ngulaju nyanungu-nyangu wankaru. Nganangku-puka kajiji ngaju nyanyi Ngalapi-nyanu Kaatu-kurlangu, manu kajiji ngajuku wala nyina, ngulaju kapurla jirranganja nyina wankaru tarnnga-juku. Ngaka kaji walya lawa-jarri, ngula-jangkarlaju kapurna nyampuju yapa pina-yijala wankaru-mani milyi-jangka.”

⁴¹ Kujalu Juwu-patu-karirli yapangku purda-nyangu Jijaji wangkanja-kurra, kuja-nyanu yirdi-manu Mangarri-nyayirni-wangu nguru-nyayirni-wangu-jangka nganta nyanungurlu, kujarlajulurla rdunjurduju-jarrija, manulpalu murnkirikiri-jarrija kanunju-kari kulu yangka-patuju Juwu-patu.⁴² Ngulalu-nyanu yarda wangkaja, “Nyampuju-ngarrarla Jijaji ngalapi-nyanu Jajupuku-jala. Milya-pinyi-jala-ngarra karlipa kirda-nyanuju manu ngati-nyanuju nyanungukupalanguju. Nyarrpalku-yijala kangalpa wangka kuja nguru-nyayirni-wangu-ngurlu yanurnu nganta Kaatu-kurlangu-ngurlu nganta?”

⁴³ Ngula-jangkaju, Jijajirli-jana purda-nyanjarla kurnta-ngarrurnu ngulaju kujarlu, “Wurulypa-jarriyalu murnkirikiri-jarrija-wangu!⁴⁴ Kulalpa-nyanu nganangku yapangkujaju ngaju-kurraju kangkarlarni nyanungurluju, lawa. Yangkangku kujaju ngajulu yilyajarni nyampukurra ngaju-palarlu Wapirrarlu, ngula-miparlunya kajika kanyirni yapaju ngaju-kurraju. Kaji nyampu walya lawa-jarrimi, ngula-jangkarlaju nyampuju yapa ngulaju kapurna pina-wankaru-mani palinja-warnuju milyi-jangkaju.⁴⁵ Nyurru-wiyi kuja yimi yirrarnu jintangku jarukungarduyurlu Kaatu-kurlangu yapa ngulaju kuja yirrarnu, ‘Kaaturluju kapu-jana yapa jintawarlayi-jiki pinarri-

* 6:39 John 18.9

mani.* Nyampunya jaru yirrarnu. Junga-juku kaji nganangku yapangku yirriyirri-nyayirnirli purda-nyanyi pinarri-maninja-kurra Kaatu jalangjalangu, ngula kaji kanyi jungangku nyanungurlu manu langa-kurra-mani, ngulanya kapu yanirni ngaju-kurraju. ⁴⁶ Nyarrpaku kuja karna wangka ngajuju? Ngulaju karna wangka kuja: Kula nyangu nganangku jintanguju ngalipakupalanguju Wapirra Kaatu, lawa. Ngaju-miparlurna nyangu, manu karna milya-pinyi Kirdanaju ngalipakupalanguju yangka kujarna yanurnu nyanungu Kirdana-ngurlu kankarlarra-ngurlu. ⁴⁷ Junga karna-nyarra wangka nyampuju ngajulu: Ngana-puka kuja kaju ngajuku wala nyina, ngula-mipanya kapurla jirrnganja nyina wankaru tarnnga-juku. ⁴⁸ Ngajujurna Mangarri-nyayirni-wangu Kaatu-kurlangu Wankaru-yinja-panu. ⁴⁹ Nyurrurla-nyangu nyurnunurnu kujalpalu warru wapaja jilja-wana, ngulangkulpalu ngarnu mangarri yangka yirdi 'maana' kujalpa wantiwantija yalkiri-ngirli. Ngulaju ngula-juku. Ngakarrangakaralkuju ngulajulu muku palija-juku. ⁵⁰ Kala nyampu Mangarri-nyayirni-wangu kuja kanyarra yinyi Kaaturlu nguru-nyayirni-wangu-ngurlu, nyampu kaji ngarni nganangku-puka Mangarri-nyayirni-wangu, ngula-jangkaju kula pali. ⁵¹ Ngajujurna yangka Mangarri-nyayirni-wangu, ngulangkunya karna-jana wankaruju yinyi ngajulurlu, yangka kujarna nguru-nyayirni-wangu-ngurlu Kaatu-kurlangu-ngurlu yanurnu Mangarri-nyayirni-wangu ngajuju. Nganangku-puka kaji ngarni nyampu Mangarri-nyayirni-wangu, ngula-jangkaju kapurla marlaja nyinami wankaru Kaatuku tarnnga-juku. Nyampuju Mangarri-nyayirni-wangu, ngulaju ngaju-nyangu palka-nyayirni-wangu kuja karna-jana ngajulurlu yinyi kujarla yalarnirlaku ngurukari nguru-karirlaku, ngula-kurlunya yungulu nyina wankaru-kurlu Kaatu-kurlangu-kurlu yapaju."

⁵² Kujalu kuja-kurra Jijaji purda-nyangu wangkanja-kurra Juwupaturlu, ngulajulpalu-nyanu nyanungurlulku kulu-karrarlu paljupayurnu, "Nyampurlu watingki nyarrparlulku nganta kangalpa palka nyanungu-nyanguju yinyi yilparlipa nganta palkalku nganjarla nyanungu?"

⁵³ Ngula-jangka-jana Jijaji yarda wangkaja, ngulaju kuja, "Junga karna-nyarra wangka nyurrurlakuju. Kajinkijili yiinkiyiinkijarrinjarla yampimi palka-nyayirni-wangu ngarninja-wangurlu manu ngaju yalyu-nyayirni-wangu ngarninja-wangurlu, ngulaju kulankulurla jirrnganja nyinami wankaru Kaatuku tarnnga-juku. ⁵⁴ Kajiji nganangku-puka ngarni palka-nyayirni-wangu manu yalyu-nyayirni-wangu, ngulaju karla nyurru-juku jirrnganja nyina wankaru Kaatuku jalanguju. Ngaka kaji walya lawa-jarri, ngula-jangkarlaju kapurna yaliji yapa wankaru-mani pina ngajulurluju, kapurnarla wankaruju kurru-pinyi. ⁵⁵ Ngaju-nyanguju palkaju ngulaju Mangarri-nyayirni-wangu Kaatu-kurlangu, manu ngaju-nyangu yalyu ngulaju Ngapa-nyayirni-wangu Kaatu-kurlangu-yijala, ngula-jarraju yapaku ngarninjaku. ⁵⁶ Nganangku-puka kajiji ngarni palka-nyayirni-wangu manu yalyu-nyayirni-wangu, ngulaju kaju jirrnganja nyina ngajuku, jirrnganja nyina karnarla nyanunguku tarnnga-juku. ⁵⁷ Ngajupalarluju Wapirrarlu yangka Wankaru-yinja-panurlu, ngulangkunyaju

* 6:45 Nyangka Isaiah 54.13

yilyajarni ngajuju, manu karnarla ngulakunya marlaja nyinami wankaraju. Ngula kajiji nganangku-puka ngarni ngajulu palka-nyayirni-wangu parra-kari parra-kari, ngulaju kapuju marlaja nyinami wankaru tarnnga-juku.⁵⁸ Nyampunya-na Mangarri-nyayirni-wangu Kaatu-kurlangu yanurnu ngulaju kankarlarra-jangkaju, kujaju ngajulu yilyajarni. Ngulaju kula yangka-piya yirdi-piya 'maana'-piya, lawa, yangka kujalpalu nyurrurlakupalangurlu walya-paturlu ngarnu yangka mangarri 'maana', lawa. Ngulangkuju kula-jana wankaru yungu yalirliji mangarrirli, ngula-jangkaju ngarili muku palija kutu. Kala kajiji nganangku-puka nyampu Mangarri-nyayirni-wangu ngarni ngajulu, ngulaju kapuju marlaja nyina wankaru tarnnga-juku. Ngula-jukunya-na-nyarra wangkaja jaruju."

⁵⁹ Jijajirliji nyampunya-jana jaruju wita yimi-ngarrurnu Mangarri-nyayirni-wangu-kurluju yapaju Juwu-kurlangurlaju jaajirla, yapa kujalpalu nyinaja kiringka yirdingkaju Kapurniyarlaju.

Yimi Wankaru-yinja-kurlu

⁶⁰ Yangka kujalpalu yapa-paturlu nyarrpara-wanarlu-puka kuja-purda kuja-purda puranjinaanu Jijaji, ngulangku kujalu purda-nyangu Jijaji wangkanja-kurra, kujalpa-jana yimi-ngarrurnu Mangarri-nyayirni-wangu, kujarlajulu-nyanu kangily-karrinjarla wangkaja nyanungu-patulku, "Jijaji-kirlangu jaruju pirrjirdi-nyayirni. Kulalparlipa nyarrparlu langa-kurra-mantarla."

⁶¹ Ngulajulpa-jana Jijajirliji miyalurlu-nyangu wangkanja-kurraju kujalpalurla nyanunguku murnkirikiri-jarrija kanunju-kari, ngulaju-jana payurnu Jijajirliji ngulaju kujarlu, "Nyurrurlarlu mayi kankujulu juwa-kijirni?"⁶² Ngulaju ngula-juku. Nyarrpa-jarriminkili ngakaju nyurrurlaju kajirna ngajulu Yapa-nyayirni-wangu Kaatu-kurlangu pina-yani kankarlarra yangkangka kujalparna ngulangka kamparru-wiyi nyinaja? Kajinkijili nyanyi yaninjarra-kurra ngaju, ngula-junkulu nyarrpa-jarri nyurrurlaju? Kapunkujulu ngula-warnulku ngungkurr-nyina? Lawa! Kapunkujulu marda juwa-kijirni-juku.⁶³ Ngulaju Kaatu-kurlangu-miparlu Pirlirparlu kajana yinyi yapaku wankaraju tarnnga-parnta. Kulalpa-pala-nyanu nyarrparlu yapa-jarrarlu yungkarla wankaraju, lawa. Yimi ngaju-nyangu yangka kujarna-nyarra yimi-ngarrurnu ngajulurlu, ngulajurna-nyarra Kaatu-kurlangu Pirlirpa-kurlu yimi-ngarrurnu nyurrurlakuju. Nyanungurlunya nyanungu-nyayirnilri kanyarra yinyi wankaraju Pirlirparluju.⁶⁴ Junga kujaju. Kala nyurrurlaju ngalya-kariji kula kankulurla ngungkurr-nyina ngaju-nyangukuju jarukuju, lawa. Ngula-jukurna-nyarra wangkaja." (Nyampunya-jana Jijajirliji yimi-ngarrurnu jaruju. Ngula nyurru-warnu-jukulpa-jana Jijajirliji milya-pungu nyampurraju yapaju kapuru nyinanja-panu. Manulpa jinta wati Jutuju miyalurlu-nyangu jikajika wita-wangu, ngulangkuju kuja-jana ngaka yimi kangu Jijajiji Juwu-patuku wiriwiriki.)⁶⁵ Ngula-jangka-jana wangkaja yarda Jijajiji, "Yuwayi, nyurrurla ngalya-kariji, kula kankulurla ngungkurr-nyina ngaju-nyangukuju jarukuju. Kujarlanyarna-nyarra kamparru-wiyi wangkaja kuja jaruju: 'Ngana-puka yapa kajilpa Wapirrarlu ngaju-palarlu yampimi ngajuku yinja-wangurlu, ngulaju kulalpa nyarrpa yantarlarri ngaju-kurra.'"

⁶⁶ Kuja-jangkarlaju, yapajulurla jurnta karlirr-nyinaja Jijajikiji kujalpalu yangkangu nyurru-wiyi warru puraja yapangu, ngulajulurla jurnta yanu ngurra-kari ngurra-kari kirri-kari kirri-kari kirra nyanungurra-nyangu-kurra ngurra-kurra. Ngampurra-wangurlulu yampija puranja-wangurlu-juku. ⁶⁷ Ngula-jana Jijajirli payurnu nyanungu-nyangu-patu kurdungurlu-patulku 12-pala, ngulaju kujarlu, “Nyurrurlarlangurlu mayi kapunkujulu yampimi manu jurnta yani? Kapu nyarra mayi? Kapunkujulu purami-juku warrarda?”

⁶⁸ Ngula-jangkaju, Jimani Piitarlulku jangku-manu Jijajiji, “Warlalaja Wiri, nganalkurnalu pura wati-kariji? Nyuntulurlu jintangu kanpa jaruju mardarni jungarniji manu ngurrjuju, ngula-kurlunya yungurli-parla jirrnganja nyina wankaru tarnga-juku Kaatukuju. Kujarlanya karnangkulu purami-juku warrarda. ⁶⁹ Ngulaju karnangkulu ngungkurr-nyina-juku, manu karnangkulu milya-pinyi-juku Tarruku-nyayirni Kaatu-kurlangu.”

⁷⁰ Ngula-jangkaju, Jijaji-jana yarda wangkaja, “Ngulaju ngula-juku. Jungarna-nyarra nyurrurlaju milarnu 12-pala yinkijili purami. Kala nyurrurla-paturla nyampurla, yapa jinta-ka nyinami Juju Ngawu!”

⁷¹ Kuja Jijaji kuja wangkaja, ngulajulparla ngawarrku-wangkaja yalumpukuju Jutujuku nyanungu-nyanguku kurdungurluku-jala kujalpa nyinaja ngalapi-nyanu Jimani Yikariya-wardingki-kirlangu. Jungalpa nyinaja kurdungurlu-jala, ngula-jangka-malku ngulaju ngaka kuja Jijaji jikajika-jarrinjarla yimi kangu Juwu-patu-kurra wiriwirikirra.

7

Jijajikipurdangka-patu-kurlu kukurnu-nyanu-patu-kurlu kujalurla ngungkurr-nyinanja-wangu kapuru nyinaja

¹ Kujalpa Jijaji warru wapaja nguru-wana Kaliliyi-wana-juku, ngulajulpa warru wapaja yalumpu-wana-juku kirntangi-kari kirntangi-kari ngurrara-wanaju kirri-kari kirri-kari-wana. Yali-ngirliji kula nyiyaku pina-yantarla yangka-kurraju yali-kirra nguru-kurra Jurdiya-kurraju, ngulangajulpalurla Juwu-patu jangkardu jaaly-manu manu japirdija, ngula-kujakunyaalpa warru wapaja yalirla-juku Kaliliyir-laju. ² Ngula-purujulpa rdangkarlpa-karrinja-yanu Purlapaku Juwukurlanguku yirdikiji Yujuku-kurlanguku. ³ Ngula-jangkaju, yaninjarla wangkajalurla Jijajikiji nyanungukupurdangka-patuju kukurnu-nyanu-patuju, ngulaju kuja, “Yampiya nyampuju nguru, yanta yali-kirra yangka-kurra Jurdiya-kurra yangkaku Purlapaku Wiriki Yujuku-kurlanguku. Ngulanganya yungungkulu nyanyi warrki-jarrinja-kurra yali-patu-karirlangurlu kurdungurlu-patu-karirli panu-karirli. ⁴ Yapa kajilpa-jana ngampurra nyinayarla yapa ngalya-kariki yungulurla nyanunguku pulka-pinyi, ngulaju kajika warrki-jarri milparniwarrarla. Kajilpa yapa-wangurla wuruly-warrki-jarriyarla nyanungu-mipa, ngulaju kulalpalurlajinta nyarrparlu nyanja-wangu-jangkarluju pulka-pungkarla. Junga kanpa ngurrju-nyayirni warrki-jarri nyuntuju, kujarlanya warrki-jarriya milparniwarrarla panungka yungungkulu nyanyi manu milya-pinyi!” Kujanyalurla wangkaja

kukurnu-nyanu-patuju Jijajiki. ⁵ Kulalpalurla ngungkurr-nyinaja nyanunguku kukurnu-nyanu-patu yijardu-nyayirni kanunjumanyumpa. Kujarlanylurla kujaju wangkaja Jijajikiji.

⁶ Ngula-jangkaju, Jijajirliji-jana jangu-manu, ngulaju kujarlu, “Kajinkili nyurrurla ngampurrpa kiikii-jarri yaninjaku wurnaku yalikirraku Jurdiya-kurraku Purlapaku, ngulajulu nyurrurla yanta jalangu marda jukurra marda, kula-nyarra nganangku warla-pajirni. Kala ngaju karnarla pardarni Kaatuku, ngaka kajiji nyanungu wangka Jurujulumu-kurraku yaninjaku. ⁷ Yapa kuja kalu nyampurla walyangka nyina, ngulaju kulalpalu-nyarra nyiyayunpu nyurunyuru-jarriyurla nyurrurlakuju. Kala ngajuku, ngulaju kajulu nyurunyuru-jarri kuja karna-jana maju-pajirni manu warntarla-pajirni yapa panujarlu. Kujarlanya kajulu ngajukuju nyurunyuru-jarri. ⁸ Nyurrurlapatuju yantalu kamparru Jurujulumu-kurraju yalikiji Purlapaku. Ngajuju karna nyampurla-juku nyina kajiji nyangurla mayi wangka Kaatu ngajukuju yaninjakuju.” ⁹ Junga-juku, kuja-jana wangkaja Jijajiji kukurnu-nyanu-patuku nyanungukupurdangka-patuku, ngulajangkajulu yanulku wurna. Kala nyanunguju Jijaji, ngulajulpa yalumpurla-juku nyinaja Kaliliyirla.

Jijaji yanu Purlapa-kurra Yirdi-kirraju Yujuku-kurlangu-kurra

¹⁰ Yangka kujalurla nyanungukupurdangka-patu kukurnu-nyanu-patu Jijajiki yanu jurnta kamparru yangka-kurra Purlapa-kurra, ngula-jangka nyanungulku yanu parra-patu-kari-jangka Purlapakurra. Ngula yanu yapa-kujakuju wurulywurulypa yapa nyanjakujaku. ¹¹ Kujalpa Jijaji yaninja-yanurra murnma-juku Jurujulumu-kurraju, ngulangkajulpalu yangkanguju Juwu-paturlu Purlapaju waalparrurnu yangkaju yirdi Yujuku-kurlangu Jurujulumurla. Kujalpalu waalparrurnu-juku, ngula-puruju panu-karirliji Juwu-paturluju wiriwirirliipalu-jana kurriyi-maninjarla payurnu warru, “Nyarrpara yangkaju Jijajiji?”

¹² Yalirla panangka yapangka, yapangku kujalpalu Purlapa waalparrurnu, ngula-puru-jukulkulpalurla panu-kariji jangkardu murnkirikiri-jarrija, ngulalpalu ngalya-kari wangkaja, “Ngurrju-nyayirni yaliji Jijaji.”

Ngalya-karirilpalu wangkaja, “Lawa, yalumpurluju kajana yapa panuju karlirr-kanyi kuja-purda-kari warlkanjirli.” Kujanyalpalu jaaly-manu. ¹³ Ngulajulpalu kanunja-kari-mipa-juku jaaly-manu ngulaju Juwu-patu-kari-kijaku wiriwiri-kijaku, kapulu-jana purdanyangkarla kilji-kirraju wangkanja-kurraju. Ngula-kujakunyalpalu jaaly-manu kanunju-kariji lani.

¹⁴ Kujalpalu parra-patukuju yangkangu yapa panungku Purlapa Yujuku-kurlanguju warrarda-juku waalparrurnu, ngula-puruju Jijajiji yukajarralku Jurujulumu-kurraju. Kuja yukajarra Jurujulumu-kurra Jijaji, ngulaju jingjingi yanu Yuwarli Maralypi Juwu-kurlangukurra. Ngula yaninjarla pirri-manu yitirli Maralypirla kuja kala-jana karrija. Ngulangkaju rdirri-yungu-jana pinarri-maninjakulku yapakuju. ¹⁵ Kujalu purda-nyangu Jijaji kuja-kurra pinarri-maninja-kurra yangka-paturlu Juwu-paturlu wiriwirli, ngulakujulurla karrarda-jarrija. Ngulalu-nyanu palju-wangkaja nyanunguju,

“Waa! Nyarrpara-kurra yanu kuurlu-kurraju? Nganangku-wiyi pinarri-manu ngalipa-nyangukuju kuruwarrikiji milya-pinjakuju?”

¹⁶ Ngula-jangkaju, Jijajilki-jana wangkaja, “Nyampu kuja karna-jana jaru wangkami, kuja karna-jana pinarri-mani, ngulaju kula ngaju-nyangu, kala Kaatu-kurlangu. Ngula-kurlunyaju yilyajarni nyanungurlu ngajuju nyampu-kurraju nyampu-kurluju yimi-kirliji. ¹⁷ Kaji yapa nyinami ngampurpa manu wardinyi Kaatuku warrki-jarrinjaku, nyarrpa kajirla wangka warrki-jarrinjaku, ngulangkuju kapuju milya-pinyi jungarni-japa ngaju karna-jana Kaatu-kurlangu jaru-mipa marda pinarri-mani, marda ngaju-nyangu jaru-mipa karna-jana pinarri-mani. ¹⁸ Wati ngana-puka kuja kyananu kurrurru-karri yapa panungka milparniwarrarla, ngulangkuju kajana ngulaju nyanungu-nyangu-mipa jaruju yimi-ngarrirni, ngulakuju yungulurlajinta nganta pulka-pinyi yimi-ngarrirninja-warnukuju. Kula karna yali-piya wati-piya nyina, lawa. Kala kuja karna-jana ngaju yimi-ngarrirni jaru, ngulaju yungulurlajinta pulka-pinyi Kaatuku, yangka kujaju yilyajarni ngaju. Ngulaju ngajuju karna-jana junga-nyayirni jaruju yimi-ngarrirni Kaatu-kurlangu, kula karna-jana ngajuju warlka wangka. Kularna ngajuju yimirr-yinja-palka pulyku-ngarnu. ¹⁹ Junga-nyarra yungu Mujujurluju yangkaju kuruwarri. Kala nyurrurlarlu jintawarlayirli-jiki kankulu rdilyki-pinyi kuruwarriji. Kula-ka nganangku jintangku yapangku mardarni manu purami kuruwarri jungarnirli. Nyiyakulku kankujulu japirdimi pakarninjakuju nganta?”

²⁰ Ngula-jangkaju, yangkangkujulu yapangku jangku-manulku Jijajiji, “Kujaju kanpa-ngarra warungkawarungka juju-kurlu jirriny-pinja-warnu marda wangkami. Nganangku-wiyi kangku yapangkuju putaputa pakarni?”

²¹ Ngula-jana yarda jangku-manu nyanungulku, “Yangka kujarna warrki-jarrija Jarrirtiyrirla Parra-nyayirni-wangu-puruju, nyangu-jalankujulu yangka nyampurla Jurujulumurla kujarna yangka yartarnarri-kirlirli ngurrju-manu yapa jinta wati tarlu-warnu yangka. Ngula jinta-miparlajunkulu yangkaju karrarda-jarrija. ²²⁻²³ Milya-pinyi kankulu yangka kuja-nyarra Mujujurlu yirrarnu kuruwarri nyurru-wiyi yungulpankulu warrki-jarrinja-wangu nyinakarla Parra-nyayirni-wangu-puruju. Jinta-kari-nyarra kuruwarriji yirrarnu kujanya, ‘Kaji kurdu wirriya palka-jarri, wiyiki jinta-jangkalu ngarrka-kijika.*’ Kula-nyarra Mujujurlu-wiyi yungu kuruwarri nyampu, lawa. Nyurrurla-nyangurlu nyurnunurnurlulu-nyarra yungu yungunkulu-jana ngarrka-kijirni kurdu wirriya. Junga kujaju. Jalangu, kajilpa kurdu wirriya palka-jarriyarla Palyangka, nyurrurlarlu kajikankulu kutu ngarrka-kijirni jinta-jangka wiyiki-jangka marda Parra-nyayirni-wangu-pururlangu. Ngulaju ngula-juku. Kula kankulu kuruwarri Mujuju-kurlangu rdilyki-pinyi. Lawa! Kala nyarrparlalku kankujulu ngajukuju kulu-jarri manu mukunypa-jarri kujarna yangka wati ngajulurlu parlpuru-manu Parra-nyayirni-wangurla?” ²⁴ Ngula-jangkaju, Jijaji-jana wangkaja, “Karrikarri-jarriyalu yapaku miimii-nyanjaku yangka milpa-miparlau kuja kankulu-jana nyanyi, ngulaju kuja kankulu-jana ngula-jangkarlu yapa karlirrkarlirr-mardarni

* 7:22-23 Nyangka Leviticus 12.3

punku manu ngurrju. Rdily-parnkayalu! Muurlparlu miimii-nyangkalu-jana kuja kajana Kaaturlu miimii-nyanyi jungarnirli kaninjarni pirlirra, ngula-piyarlu-yijalalu-jana miimii-nyangka yapaju nyurrurlarlu.”

Nyampuju yimiji ngulaju kujalu-nyanu yapangku kujarlu payurnu ‘Nyampuju Jijaji-kila mayi Mijayaju?’

²⁵ Jurujulumurla-juku kujalpalu yapa-patu karrija, ngulangkajulu-nyanu wangkaja kuja, “Nyangkalu yinya! Yangkaju-ka palkalku karri yangka kujalpalurla ngulakunya wiriwirirliji warru payurnu manu japirdija pakarninjaku. ²⁶ Yalinya-ka karrimi kamparru yarlungka wiriwirirlaju, manu kajana wangkami jaruju milparniwar-rarla kulkurrirni. Kula kalu nyarrpara nyanunguju warla-pajirni manu kurnta-ngarrirni. Kala nyiyaku? Nganta marda kalu milya-pinyi nyanunguju Kaatu-kurlangu Mijaya yalumpurlu wiriwirirli yapangku? ²⁷ Nyarrpalku-yijala nganta nyampujulpa Mijaya nyinayarla Kaatu-kurlangu? Kaji Kaatu-kurlangu Mijaya yanirni, kularliparla nguru-nyanaju milya-pungkarla nyarrpara-ngurlu yanurnu. Kala nyampuju karlipa milya-pinyi-jala nyampuju yangka-jala Najariji-wardingki.” Kujanyalu-nyanu wangkaja Jijaji-kirliji.

²⁸ Jijajirliji, yapajulpa-jana pinarri-manu-juku Yuwarli Maralypirlaju yitirli, ngulajulpa-jana wangkaja jaruju kilji-nyayirni, manulpa karrija kamparrurla, “Nyurrurlarluju marda kankujulu rampalparlu manngunya ngajukuju nyarrpara-jangka kujarna ngaju yanurnu nyampukurra, manu marda kankujulu kanginy-pinyi. Ngaju kujarna nyampukurra yanurnu, ngulaju kularnaju ngaju-miparlu kangurnu ngajunya ngulurlu yartarnarri-kirlirli, lawa. Yalirli kujaju yilyajarni ngaju, ngulanya-ka warrarda wangka jaruju jungaju. Ngulaju nyanunguju kula kankulu nyurrurlarluju milya-pinyi. ²⁹ Ngulaju karna ngajulu-miparlu milya-pinyi, ngulaju kujaju nyanungurluja-ngarra yilyajarniji.”

³⁰ Kujalpa kuja wangkaja, ngula-kurrajulpalurla pampapampajarrija puuly-mardarninjaku Jijajiki. Kala kulalparla nyanunguju karrija nguru rdangkarlpa murnma-juku palinjaku. Kujarlanya, kulalu nganangku rdakarlangurlu marnpurnu, lawa-juku. ³¹ Panu-karrijlpalurla ngungkur-nyinaja-juku-jala Jijajikiji wangkanjakkurakuju, ngulalpalu-nyanu wangkaja ngulaju kuja, “Nyampurluju watingki, panu-nyayirni kangalpa milki-yirrarni yartarnarriji ngurrju-nyayirni. Kala yali Mijaya kaji yanirni, nyarrpa-jarrimi kapu? Kapu-ngalpa marda yardayarda yartarnarri milki-yirrarni Jijaji-piyawangurlu?”

Nyampuju yimiji ngulaju kujalu-jana wiriwirirli yilyaja yurrkunyupatu Jijajiki rdarri-mardarninjaku

³² Yangka-patu yapa-patu kujalpalurla jangkardu murnkirikiri-jarrija Jijajiki, ngulajulu-jana ngalya-karirli Paraji-paturlu purdanya nguru murnkirikiri-jarrinja-kurra manu wurulywuruly-wangkanjakkurra yalumpurla-juku yurrkunyupuru. Ngula-jangkanyalurla turnuwarnu-jarrarlu Paraji-paturlu manu maralypikingarduyupaturlu wiriwirirli jangkardu yilyaja yurrkunyupuru maralypi-kirlangu Jijajiki

rdarri-mardarninjaku. ³³ Jungajukulurla jangkardu yanu. Ngula kujajana nyangu Jijajirli yukanjarni-kirra, nyanunguju-jana wangkanjaku rdirri-yungu, ngulaju kuja, “Kapurna-nyarra jirranganja nyina nyampurlaju ngurra-patuku, kularna tarnga nyina nyampurlaju, lawa. Ngula-jangkaju, kapurna pina-yani yangka-kurra-yijala kujaju ngula-ngurlu ngaju yilyajarni. ³⁴ Ngakaju kapunkujulu ngajuku wayi-pinyi manu wayirni nyurrurlarlu, kulankujulu parlu-pinyi manu nyanyilki yirdija kulalpankulu nyarrpa yantarla yali-kirraju nguru-kurra yangka-kurraju kajirna nyinami ngaju-nyangurlalku ngurrararla.”

³⁵ Ngulalu-nyanu nyanungurlulku payurnu, “Nyarrpara-kurralku nganta nyampuju yanku kuja kangalpa jakuru-pinyi wurna-karirli nyanungu nganta kularlipa parlu-pinyi? Nyampuju marda kapu yani mirni-kari-kirra Juwu-wangu-patu-kurlangu-kurra nguru-kari-kirra, ngulanganya marda kapu-jana pinarri-mani yapa-kari kuja kalu yalirla nyina yalirarla nguru-karirla? ³⁶ Nyanunguku nganta kapurliparla warru wayirni, manu kularlipa nganta nyanunguju parlu-pinyi, manu nganta kulalparlipa nyanungu-nyangu-kurra nguru-kurra ngalipaju yantarla. Nyarrpa-ka wangka kujaju?”

Nyampunya yimiji wangkaja-jana Jijajiji ngulaju ngapa-nyayirni-wangu-kurlu Kaatu-kurlangu-kurlu kuja kajana karlpimi pirlirra

³⁷ Ngula kujalpalu Purlapa Yujuku-kurlangu lawa-maninja-yanulku parra-patuku wirli-palaku, ngula-jangkaju parra-nyayirni-wangurla-juku kiwayikiwayirlalku-juku Jijajiji karrinja-pardija, ngula warlawarla-manu, wangkaja, “Ngana-puka kuja-ka purraku nyina walyuru-wangu jalangu, ngulaju ngaju-kurra yanirni yunguju walyuru-jarri marlaja. ³⁸ Nyampunya jaruju kuja kangalpa wangkami ngalipaku Payipulu-ngurlu, ngulaju kangalpa wangkami kuja, ‘Ngana-puka kajiji ngungkurr-nyina ngajuku manu wala nyina yapa, ngula-miparlu kapuju marlaja mardarni ngapa-nyayirni-wangu wankaru. Ngula-ngurluju kapu jurlupurruly-yarnkami warrarda palka-ngurlu ngapa-nyayirni-wangu wankaru.’ Kujanya kangalpa wangka jaruju Kaatu-kurlangu-ngurluju.” ³⁹ Nyampu kujalpa-jana Jijajirli ngapa-nyayirni-wangu yirri-puraja, ngulajulpa yirri-puraja Pirlirra Kaatu-kurlangu. Ngulaju yangka jinta-juku Pirlirrapaju kuja-jana ngakalku kurru-pungu Kaaturlu yapakuju ngungkurr-nyinanja-warnuku. Yangka kujalpa murnma-wiyi-juku Jijajiji nyinaja walyangka, ngulajulpa karrija murnma-wiyi-juku yapaku kurru-pinjakuju. Ngulaju murnma-wiyi-jukulparla nyinaja Kaatuju Jijajiki kujakuju warntawarntarla yirrarninjaku palinjaku manu kulpari yaninjaku kankarlarraku nyanungu-nyangu-kurraku. Ngula-jangkarlanya yungu-jana kurru-pinyi Pirlirra nyanungu-nyangu.

Nyampuju yimi kujalpalu-nyanu yapangku kulungku ngarrurnu Jijajiwana

⁴⁰ Ngulangkarlu turnu-warnurlarlu ngalya-karirlijili purda-nyangu Jijaji wangkanja-kurraju, kujarlajulpalu ngalya-kariri wangkaja, “Nyampunya yangkaju Jarukungarduyuju Wiriji kuja-ngalpa Mujujurlu yimi-ngarrurnu nyurru-wiyi.”

⁴¹ Ngalya-karrijalpalu-jana kapuru nyinaja kuja, “Nyampuju-ngarra Kaatu-kurlangu-jala Mijaya!”

Ngalya-karijilpalu wangkaja kuja, “Lawa, nyampuju-ngarra watiji Kaliliyi-wardingki. Kala yangka yirdi Mijaya ngulaju ngaka marda kapu yanirni nguru-kari-jangka. ⁴² Nyampunya kangalpa wangkami Payipulurla Mijaya-kurluju ‘kapu ngulaju palka-jarrinjarla jalpurr-karri Kingi Tapiti-ngirli ngarna-ngurlu, ngulaju kapu palka-jarri kiringka yirdingkaju Pijilimirla, ngulangkanya kiringka kujalpa Kingi Tapiti nyinaja nyurru-wiyi.’” ⁴³ Kujarlunyalpalu-nyanu jarnkujarnku warrarda wilji-manu yapangkuju. Ngalya-karilpalurla ngungkurr-nyinaja Jijajikiji. Ngalya-karilpalurla kapuru nyinaja Jijajiki. ⁴⁴ Ngula-puru-jukulpalurla yurrkunya-patu pampapampa-jarrija rdarri-mardarninjaku. Kala lawa, ngulaju kulalu rdarri-mardarnu manu kulalu nganangku rdakarlangurlu marnpurnu, lawa-juku.

Nyampuju yimiji Juwu-patu-kurlu wiriwiri-kirli kujalurla kapuru nyinaja Jijajiki.

⁴⁵ Yangka kujalu-jana yurrkunya-patu yilyaja Jijajiki rdarri-mardarninjaku, ngulajulu yanurnu pina marlajarra. Kujalu pina-yanurnu maralypikingarduyu-patu-kurra wiriwiri-kirra manu Paraji-patu-kurra, ngulajulu-jana wapirdi payurnu kujarlu, “Nyiyajangkankulu yampija Jijaji rdarri-mardarninja-wangurlu?”

⁴⁶ Ngulalu-jana jangku-manu, ngulaju kujarlu, “Nyiyangurlulkurnalu puuly-mardakarla? Yapa ngalya-kari-piya-wangulpa wangkaja yaliji ngurru-nyayirni!”

⁴⁷ Ngula-jangkaju, Paraji-paturlulkulu-jana yarda payurnu yangkangu-juku, “Nyurrurlarlangu mayi-nyarra karlirr-kangu yimirr-yinjarla? ⁴⁸ Nganimpa-nyangurla turnu-warnurla wiriwirirla, kula karla ngana ngungkurr-nyina yalikiji watiki, lawa-nyayirni! ⁴⁹ Yalirli turnu-warnurlu yapangku, kuja kalu yalirli purda-nyanyi Jijaji, ngulangkaju kula kalu milya-pinyi kuruwarri Mujuju-kurlangu, lawa! Kujarlaju kapu-jana Kaaturluju muku yilya tarnnga-juku!”

⁵⁰ Yalirla Paraji-paturla, ngulajulpa nyinaja jinta Paraji-yijala Nikur-timu yirdiji. Nyampunya yangka kujarla nyurru-wiyi wuruly-wangkanjunu Jijajiki mungangka, ngulaju-jana wangkaja Paraji-patu-kariyi-nyanukuju kuja, * ⁵¹ “Ngalipa-nyangurla kuruwarrirla, kulalparlipa yapa kutu murrumurru-mantarla miimii-nyanja-wangurlu, lawa. Murrumurru-maninjakungarntirli karlipa miimii-nyanyi-wiyi pulyangu nyajangu kaji kuruwarriji rdilyki-pungu watingki nyanungurlu.”

⁵² Ngula-jangkaju, Paraji-paturlulkulu ngarrurnu Nikur-timu kujarlu, “Nyunturlangu mayinpa Kaliliyi-wardingki yapaju? Yirriyirirli nyangka Payipulurla jaru kuruwarri yungunpa pinarri-jarri jarukungarduyu-kurluku Kaatu-kurlangu-kurluku. Ngulaju kulalpa jintarlangu jarukungarduyu yantarlarni Kaliliyi-ngirliji, lawa!”

⁵³ [Ngula-jangkaju, yanulu pina yira-kari yira-karilki ngurra nyanungu-nyangu-kurra.

8

Nyampuju yimi kujarla Jijaji jaarl-karrija karntaku majuku Juwu-patu-kujaku wiriwiri-kijaku

* 7:50 John 3.2

¹ Yangka kujalu wiriwiri Paraji-patu pinapina-yanulku ngurra nyanungurra-nyangu-kurra kuja-purda kuja-purda, kala Jijajiji ngulaju yanu pirli-kirra yirdi-kirraju Yalipiji-kirra* Ngulangkanyalpa nyinaja munga wiri. ² Ngula-jangkaju, mungalyurruju yanu pina Jurujulumu-kurra. Kuja yukajarra Jurujulumu-kurra, ngula-jangkaju, jingijingi yanu Yuwarli Maralypi-kirraluku. Kuja yukajarra Maralypi-kirra kaninjarni, ngulakujulurla yapa panulku turnu-jarrija. Ngula-jangkaju, pirri-maninjarla nyinajalpa, manu-jana yapakulku pinarri-maninjaku rdirri-yungu.

³ Kujalpa-jana Jijajirli yapa panu-kari pinarri-manu, ngula-kurrajulu kuruwarrikingarduyu-paturlu manu Paraji-paturlu karnta jirri-kangurnu maju-nyayirni kalykuru nganta yangka kujalu parlu-pungu ngunanja-kurra wati-kari-kirli karnta-kariki kali-nyanu-kurlu. Kujalurla jirranganja yukajarni kaninjarni Maralypi-kirra, ngulajulu kanjarla kulkurru-jarra karrinja-yirrarnu yapakuju. ⁴ Ngula-jangkaju, wangkajalkulurla Jijajikiji, “Tiija, nyampujurnal karnta kalykuru parlu-pungu wati-kari-kirli ngunanja-kurra, kujalpa karnta-kariki kali-nyanu-kurlu ngunaja, ngulaju kujaju maju. ⁵ Ngalipa-nyangurla kuruwarrirla Mujuju-kurlangurla, ngulangkajurlipa pirli-kirlirli yarturlu-kurlurlu luwarninjarla pungkarla. Nyarrpa kanpa nyuntuju manngu-nyanyi? Nyarrpa-manirlipa ngula-panuju?” ⁶ Kujarluju jarungkuju Jijajili puta yimirr-yungu yungulu nganta jiiy-ngarrirni maju nganta. Kujalpa Jijaji nyinaja, kujalpalu yimirr-yinjakungarntirli payurnu, ngulajulpa-jana wurrangku jamulu purda-nyangu. Ngula-jangkaju, kaninjarra-kari-jarrija, ngulalpa rdakangkuju walyangkaju kawuri-pungu jaru nyiya mayi.

⁷ Kujalpalu yalumpurla-juku wurra-juku karrija, ngulangkujulpalu warrarda-juku payurnu Jijajiji. Ngula-jangkaju, Jijajiji karrinja-pardinjarla nyanungulku-jana wangkaja, “Nyurrurla-paturlarlu turnu-warnurlarlu, nganangku kajilpa kuruwarril jintawarlayi-jiki muku purayarla Kaatu-kurlangu jintarlangu rdilyki-pinja-wangurlu ngurrjungku yapangku, yalirli ngulangkungunya kajikarla pirliji jangkardu mani kamparru-warnurluju manu ngulangkungunya kajika luwarni pirli-kirlirliji nyampuju karnta.” ⁸ Ngula-jangkaju pina-kaninjarra-kari-jarrija, manulpa pina-yijala kawuri-pungu walyangka-yijala rdakangkuju. ⁹ Kujalu Jijaji purda-nyangu kuja-kurra wangkanja-kurra, ngula-jangkajulu jarnkujarnku yanu kurntalku. Kamparruju, jarlu-patu-wiyili yanu. Ngula-jangkaju, ngurra-rdangkarlpa-patulukulu yanu, ngula-jangkaju kurdu-warnu-patulukulu yanu. Yangkaju karnta, jintakulku Jijajikilparla karrinjarla pardarnu. ¹⁰ Ngula-jangkaju, Jijajirilki karrinja-pardinjarla payurnu, “Nyarrparalu yangka-patuju wati-patu? Nyampurlarluju kapungku mayi nganangkulku jiiy-ngarrirninjarla punku-pajirni nyuntuju?”

¹¹ Karntangkulku jangku-manu, “Lawa, kulaju nganangku ngajuju nyampurlarluju punku-pajirni.”

Ngula-jangkaju, Jijajilkirla yarda wangkaja, “Kularnangku ngajurlangurluju punku-pajirni. Pina-yanta jurru-kurra ngurra nyuntu-nyangu-kurra, ngulangkajungku jalanguju warla-pajika wilji-wangurlu warntarla-kujakuju.”]

* 8:1 Mount of Olives

Nyampuju yimi Jijaji-kirli ngulaju Kaatu-kurlangu-kurlu Jarra-nyayirni-wangu-kurlu

¹² Ngula-jangkaju, yarda-jana rdurrjurnu yapaku-yijala pinarri-maninjaku-yijala. Ngulajulpa-jana kuja wangkaja, “Ngajujurna Kaatu-kurlangu Jarra-nyayirni-wangu yapaku nyampurla walyangkaku! Nganangu-puka kajiji pura, ngula-jangkaju kapuju ngajuku marlaja nyina Kaatu-kurlangu-kurlu wankaru-kurlu. Ngulaju kula nyina pampa-piyalku.”

¹³ Ngula-jangkaju, Parajilkilirla wangkaja Jijajikiji, “Nyampunya kanpa-nyanu nyuntu-miparlu yimi-ngarrirni. Niyiakulparnangkulu nyuntuju purda-nyangkarla? Kujaju marda yijardu-wangu!”

¹⁴ Jijajilki-jana jangku-maninjarla wangkaja, “Ngajulurlu karna milya-pinyi nguruju nyarrpara-ngurlu kujarna ngaju yanurnu, manu karna ngajulurluju milya-pinyi nguruju nyarrpara-kurra kapurna pina-yani. Yaliji nguru, kula kankulu nyurrurlarluju milya-pinyi. Ngajulurluju karnaju jungangu yimi-ngarrirni milya-pinja-warnurlu kuja karna manngu-nyanyi. ¹⁵ Nyurrurlarluju kankujulu ngajuju miimii-nyanjarla maju-pajirni ngulaju yapa-kurlangurla kuruwarrirla. Kala ngaju, kula karna ngana maju-pajirni. ¹⁶ Kajilparna yapa maju-pajikarla ngajulurlu, ngulakungarntirli kajikarna ngulaju jungarnirli miimii-nyanyi-wiyi. Kulalparna ngaju-miparlu miimii-nyanjarla maju-pajikarla, lawa. Ngajukupalanguku Wapirraaku kajikarnarla jirnganja miimii-nyanyi, ngulangunya kujaju ngajuju yilyajarni. ¹⁷ Kujanya-ka wangka kuruwarriji nyurrurla-nyanguju:

‘Kajilpa jaru nyiyarlangu-kurlu junga ngunayarla, ngulakungarnti yapa-jarra jirrama yungulpa-pala-nyanurla ngungkurnyinayarla-wiyi jaruku†

¹⁸ Nyampunya karnaju ngajulurluju jaruju yimi-ngarrirni. Ngajupalarlu Wapirrarlu, yangkaju kujaju ngaju yilyajarni, ngularlangurlu kanyarra ngaju yimi-ngarrirni nyurrurlakuju jungangu-yijala.”

¹⁹ Ngula-jangkaju, yardalu payurnu Jijajiji, “Nyarrpara nyuntu-palaju wapirraju?”

Jijajirliji jangku-manu-jana, “Ngajuju kula kankujulu milya-pinyi, manu ngaju-palarlangu kula kankulu milya-pinyi-yijala. Kajinkijili ngaju-wiyi milya-pungkarla, ngula-jangkarluju kapunkulu milya-pungkarla-yijala ngaju-pala Wapirraju.”

²⁰ Nyampunya kuja-jana Jijaji wangkaja, ngulajulpa yangkangkajuku Yuwarli Maralypirla-juku yurlturnpa-pardu-karirlalku nyinaja kuja kalalu yali-kirra yangka tala kanjarla yirrayirrnaru Juwupaturlu, ngulanganyalpa-jana wangkaja. Kuja-panuju kapulu rdarri-mardakarla-jala yangka-paturluju Paraji-paturluju, kala lawa. Murnma-juku nyanungukuju palinjakuju.

Nyampuju yimi Jijaji kuja-jana wangkaja kuja ‘Ngajujurna yanurnu kankarlarra-ngurlu’

²¹ Jijaji-jana yarda wangkaja Juwu-patukuju wiriwirikiji, “Ngakaju kapurna-nyarra yampinjarla jurnta yani. Puta warrirninjarla kulankujulu parlu-pinjarla nyanyilki, lawa. Ngula-kurraju kulalpankulu nyarrpa yantarlarra. Ngulaju ngari kapunkulu muku pali maju-panuju.”

† 8:17 Deuteronomy 19.15

²² Kujarlaju, yangkangkaju wiriwirli jarnkujarnkulpalu-nyanu payurnulku, “Nyarrpa kangalpa kujaju wangka nganta kulalparlipa nyanungu-nyangu-kurraju nganta yantarlarra yali-kirraju nganta kaji nyanungu-wiyi yani, ngula-kurraju kulalparlipa nganta ngalipaju yantarlarra? Nyarrpa-ka wangka, marda kapu-nyanu nyanungurlu pinyi tarnnga-kurra?”

²³ Jijajirliji yarda-jana jangku-manu-yijala, “Nyurrurlakuju-nyarra nyampu walya nguruju. Ngajukujuju nguruju kankarlarra. Nyurrurlajunkulu nyampu-wardingi nguru-wardingi. Ngajuju kularna nguru nyampu-wardingi. ²⁴ Kujarlanyarna-nyarra wangkaja yangkaju kamparru-wiyi nyurrurlaju kapunkulu palimi maju-panuju. Ngaju-jurna JUKURRARNU, ngulakuju kajinkijili kapuru nyina ngungkurr-nyinanja-wangu, ngulaju kapunkulu palimi maju-panuju.”

²⁵ Ngula-jangkaju, Jijajijili yarda payurnu, “Ngananpa nyuntuju?”

Ngula-jangkaju, Jijajirilki-jana yarda jangku-manu, “Ngajujujurna yangka-juku wati kujarnaju nyurru-wiyi milki-yirrarnu jaru-kurlurlu nyurrurla-kurraju. ²⁶ Panu-jala kajikarna-nyarra wangka jaruju, kajikarna-nyarra ngawu-pajirni-jala panu-jangka maju-jangkaju. Kala lawa, yampimilki karna-nyarra. Kulalparna-nyarra nyiyaku ngajuju wangkayarla manu ngawu-pajikarla. Nyarrparla kuja? Yalirli Jintangku kujaju ngaju yilyajarni nyampu-kurra, ngula-mipanya-ka nyina jungarniji. Nyarrpa-puka kuja-ka nyanungu wangka, ngula-kurlangu-mipa karna-nyarra ngajuju milki-wangka.”

²⁷ Kuja-kurrajulu wangkanja-kurraju Jijajiji kanginy-pungu yangkangkaju wiriwirli Juwu-paturlu, kujalpa-jana yimi-ngarrurnu nyanungukupalangu Kirda-nyanu, kuja-kurranyalu kanginy-pungu.

²⁸ Ngula-jangkaju, Jijajiji-jana yarda wangkaja, “Ngaka kajinkijili jarna-maninjarla waraly-yirrarni watiya warntawarntarla yangka kuja karna Yapa-nyayirni-wangu Kaatu-kurlangu ngaju nyina, ngula-jangkanya kapunkujulu junga-nyayirnirli milya-pinyi ngaju. Ngula-jangkarlaju kapunkulu milya-pinyi ngaju-nyanguju warrkiji, yangka kujaju ngaju-palarluju Wapirrarlu pinarri-manu. Ngula-kurlangu-mipanya karna-nyarra yimi-ngarrirni jaruju, kula ngaju-nyangu. ²⁹ Yalirli kujaju yilyajarni ngaju, ngulaju palka kaju nyampurla jirranganja nyina. Nyanungu-nyangurla warrkingka, nyampu kuja karna warrki-jarri, ngulangkuju miyalu karna warrarda ngurrjumanu nyanunguju nyampurluju warrkingki. Kujarlaju kulaju ngajuju jikajika-jarrinjarla nyanungurluju yampimi.”

³⁰ Kuja-jana nyampu Jijajirli yimi-ngarrurnu muku, ngulakujulurla panu-nyayirni yapaju ngungkurr-nyinaja.

Nyampuju yimi junga Kaatu-kurlu ngulangkuju kuja kajana rarralya-mani yapa

³¹ Ngaka-pardu-karilki, Jijaji-jana wangkaja Juwu-patukuju yangka kujalurla ngungkurr-nyinaja, ngulakuju-jana wangkaja, “Kajinkili junga-nyayirnirli langa-kurra-mani nyampu jaru ngaju-nyangu, manu kajinkili kanunjumanyumparlu mardarni, ngulaju kapunkujulu ngaju-nyangu kurdungurlu nyina. ³² Manu ngulaju kapunkulu milya-pinyi-nyayirni yimi junga Kaatu-kurlu, ngulangkuju kapu-nyarra rarralya-mani yangka-piya-kujakuju pirijina-piya-kujaku kujalpankulu pirijina-piya-wiyi nyinaja.”

³³ Ngula-jangkaju, jangku-manulu Jijajiji ngulaju kujarlu, “Nyarrpaku kanpa kujaju wangka? Nganimpajurnalu Yipuruyamu-kurlangu kurdukurdu, ngula-ngurlunyanalu nganimpaju palka-jarrinjarla jaya-jarrija. Kula-nganpa nganangku mardarnu nganimpaju pirijina-piyaju nyurru-wiyiji, lawa. Nyarrpaku kanpa kujaju wangka yungurnalu nganta rarralypalku nyina pirijina-piya-warnuju?”

³⁴ Jijajirlilki-jana jangku-manu, “Junga karna-nyarra wangka nga-juju nyurrurlakuju. Ngana-puka kajilparla jurnta yantarla Kaatuku kuja-purda-kari, ngulaju kajika nyina pirijina-piya tarnnga-juku Juju Ngawu-kurlangu. ³⁵ Wati kuja kajana ngana-puka warrki-jarri pirijina-piya turnu-warnuku warlalja-kariki, ngulaju kula-jana nyanunguku tarnnga-parnta, lawa. Kala kajilpa watingki nyanungu-nyangu ngalapi-nyanu mardakarla, ngulaju kajika-nyanu nyanunguku-juku tarnnga-juku mardarni warlaljaju. ³⁶ Kala kajirna-nyarra jungangku ngajulurlu Kaatu-kurlangurlu Kaja-nyanurlu rarralypa-mani pirijini-piya-jangka, ngula-jangkaju kapunkulu rarralypa-nyayirnilki nyina. ³⁷ Junga-jalalpankulu nyinaja Yipuruyamu-kurlangu mayamayaju ngurrju-juku. Ngulaju ngula-juku. Ngula-jangkarlu-malku kankujulu putaputa pinyi-jiki ngaju-nyangu-jangkarla jaru-jangkarla ngula kuja kankulu purda-nyanjarla yampimi. Kujarlanya kankujulu putaputa pinyi. ³⁸ Nyiya-puka kujaju ngajukupalangurlu Wapirrarlu milki-yirrarnu manu pinarri-manu, ngula-mipa-juku karna-jana yimi-ngarrirni yapakuju jaruju. Kala kuja kankulu nyurrurlarlu kanyi majumaju warntarla, ngulanya kuja-nyarra nyampurranya milki-yirrarnu manu pinarri-manu nyurrurlakupalangurluju kirda-nyanurluju.”

³⁹ Ngula-jangkaju, yardalu jangku-manu Jijajiji yangkangkuku Juwu-paturlu, “Nganimpakupalanguju kirda-nyanuju Yipuruyamu.”

Ngula-jangkaju, Jijajilki-jana wangkaja, “Kajinkilirla Yipuruyamuku kurdukurdu nyinayarla, ngulaju kapunkulu purayarla jungarnirli Kaatu ngulaju nyanungu-piyarlu kujalpa nyanungurlu puraja Kaatuju Yipuruyamurluju. ⁴⁰ Yangka kamparru-wiyi kujarna-nyarra jaru yimi-ngarrarnu, ngulajulparna-nyarra ngari putaputa milki-yirrarnu manu putaputa wangkaja yimi junga Kaatu-kurlu. Ngula-jangka-malku kankujulu putaputa-juku pinyi. Yangka yalirli Yipuruyamurlu, kulalpa-jana kujarlu putaputa pakarnu jarukungarduyu-patu-karriji Kaatu-kurlanguju. ⁴¹ Nyurrurlarluju kankulu purami nyurrurlakupalang kirda-nyanu.”

Ngula-jangkaju, wangkajalurla Jijajiki, “Kularnalu nganimpaju marangka palka-jarrija nyuntu-piya, lawa! Kaatu-mipa-nganpa nganimpakuju Kirda-nyanuju!”

⁴² Ngula-jangkaju, Jijajirlilki-jana jangku-manu, “Kaji-nyarra Kirda-nyanu Kaatu nyinayarla, ngula-kurlanguju kapunkujulu ngurrju yulkayarla ngajukuju. Kala lawa. Ngajuju karnarla marlaja nyina nyampurlaju nyanunguku. Kularnaju ngajulurlu yilyajarni nyampukurraju, nyanungurluju yilyajarni nyampu-kurraju walya-kurra, ngulanya karnarla marlaja nyina. ⁴³ Nyiyarlangu kuja karna-nyarra wangka, nyiya-jangka kankujulu kanginy-pinyi-juku? Nyurrurlarluju kankujulu warrarda wurra-mani wangkanja-kurraju. Kujarlaju

kankulu ngurrpa-juku nyina milya-pinja-wangu-juku jarukuju ngaju-nyangukuju. ⁴⁴ Kuja kankulu nyurrurla wangka nganta-nyarra Kaatu Kirda-nyanuju nyurrurlakuju, kala lawa. Jungaju-nyarra nyurrurlakuju kirda-nyanuju Juju Ngawu, ngulakunya kankulurla tarnpimi Jujukuju. Nyanunguju Juju Ngawu, ngulaju warlkanji, manu yapa tarnnga-kurra pinja-panu-ka nyina. Ngulangkuju kula kajana jungangku Kaatuju milki-yirrarni yapakuju, lawa. Kula kajana ngulaju junga wangka yapakuju, yirdija-ngarra kula-ka mardarni nyanungurluju yimi junga Kaatu-kurlu, lawa. Nyangurla-puka kuja kajana tarnngangkaju wangka yapakuju, ngulangkuju kajana warlkanjku warrarda yimirr-yinyi yapaju warlkanji wita-wangurlu. Nyampunya-jana kirda-nyanuju warlkanji-kari warlkanji-karikiji yangkakuju kuja kalu warlka warrarda wangka.

⁴⁵ “Kala ngaju karna-nyarra wangka junga nyurrurlaku yapaku Kaatu-kurluju. Ngulakuju-kankujulu kapuru nyinami-jiki. ⁴⁶ Nyayangurlu kankujulu nyurrurlarluju kanginy-pinjarla punku-pajirni yika nganta maju-panuju ngajuju nganta? Kuja karna-nyarra ngaju junga wangka, nyiya-jangkarlu kankujulu jamulu purda-nyanyi wala nyinanja-wangurlu? ⁴⁷ Ngana-puka kuja-ka yapa nyina Kaatu-kurlangu, ngulangkuju-ka yirriyirri-nyayirni jaruju purda-nyanyi wangkanja-kurraju. Nyurrurla-kariji kulankulurla Kaatuku, lawa. Kujarlanya kankulu jamulu purda-nyanyi jaruju wangkanja-kurraju.”

Jijaji-jana wangkaja jaru Yipuruyamu-kurluju

⁴⁸ Ngula-jangkaju, yardalurla wangkaja yangka-patu Juwu-patu wiriwiri, “Jungarnangkulu yangkaju kamparru-wiyi wangkaja kujar-nangkulu yangka Jamariya-wardingki nganta punku-pajurnu manu jirrinypa-kurlu-pajurnu.”

⁴⁹ Ngula-jangkaju, junga-juku, Jijajirilki-jana jangku-manu, ngulaju kujarlu, “Ngajuju kularna jirrinypa-kurlu. Ngari karnarla ngajukupalanguku Wapiraku pulka-pinyi, kujarlaju-malku kankujulu ngajuju punku-pajirni manu jirrinypa-kurlu-pajirni. ⁵⁰ Kula karna-jana ngajuju warru wangka yapa ngalya-karikiji, ngulangku nganta yungulpajulu pulka-pungkarla, lawa. Kala Kaatu, kuja-ka kankarlarra nyina, ngulanya kajana ngampurrpaju nyina yapakuju yungujulu ngajulukunya pulka-pinyi. Nyanungurlunya kaju ngajuju miimii-nyanjarla ngurru-pajirni. ⁵¹ Junga karna-nyarra ngajuju nyampuju wangka. Kajiji nganangku-puka yapangku linpangku purda-nyanyi wilji-wangurlu, ngulaju yaliji yapa kula palimi.”

⁵² Ngula-jangkaju, yardalurla wangkaja Jijajikiji, “Kuja-kurraju wangkanja-kurra karnangkulu milya-pinyilki kuja kanpa warungka wangka ngulaju jirrinypa-kurlu! Yangka nganimpakupalangu Yipuruyamu palija-jala nyurru-wiyiji, manulu yangka-patu-kari nganimpangu-yijala jarukungarduyu-patuju palija-yijala. Ngula-jangkarla-malku kanpa nyuntuju wangka kula palimilki nganta nganangku-puka yapangku kajingki wilji-wangurlu nyuntulu purda-nyanyi, ngulaju nganta kula palimilki. ⁵³ Warlalja-Wiri-pajirni mayi kanpanyanu nyuntuju parrpada-juku nganta yalikiji Yipuruyamuku? Nyanungu-jala palija, manu yangka-patu-kari jarukungarduyu-patukariji nyanungu-jalalu palija. Ngana ngantanpa nyuntuju, wiri ngantanpa?”

⁵⁴ Jijajirililki-jana jangku-manu-yijala, “Kajilparnaju ngaju-miparlu wiri-pajikarla, ngulaju ngari kalakarnaju jamulu lawa-pajirni. Kujaju kula junga. Kaaturlu-yijala kaju ngajuju wiri-pajirni. Nyurrurla kankulu wangka Kaatuku nganta kankulurla nyina warlajla nganta nyurrurlaju. Kala lawa! ⁵⁵ Nyurrurlajunkulurla ngurrpa-nyayirni Kaatukuju, ngulaju karna ngaju-miparlu milya-pinyi nyanunguju. Kala kajilparnaju ngajulurlu ngurrpa-pajikarla nyanunguku, ngula-jangkaju kajikarna warlkanji-yijala nyinami nyurrurla-piyalku-yijala. Ngajuju karna milya-pinyi nyanunguju, manu karna lawa-manijuku warrki nyiyarlangu yangka kuja kaju Kaaturlu wangkanjarlu yinyi. ⁵⁶ Nyurrurlakupalangurlu yangkanku Yipuruyamurlu ngulangkujulpaju nyanjarla milya-pungu ngajukuju yaninjarnikiji nyampu-kurraku, ngulakujulpaju wardinyi-nyayirni nyinaja marlaja ngajukuju.”

⁵⁷ Ngula-jangkaju, yangka-paturlujulu jangku-maninjarla payurnu Jijajiji, “Nyampujunpa murnma-juku kurdu-warnu jarlu-pardu-wangujuku, ngulangkuju nyarrparlunpa nyangu kuja Yipuruyamu palija nyurru-wiyi ngulaju nyuntu-wangurla-wiyi?”

⁵⁸ Ngula-jangkaju, Jijajirililki-jana jangku-manu, ngulaju kujarlu, “Yangka kuja Yipuruyamu palka-jarrija, ngula-wangurla-wiyiji ngajujulparna palka-juku nyinaja ngulaju JUKURRARNU-juku.” ⁵⁹ Kujalu kuja-kurra purda-nyangu Jijaji wangkanja-kurra, kujarlajulurla jangkardu manu pirlilki yarturlu-wati Juwu-paturluju wiriwirirliji yungulu nganta luwarninjarla pungkarla. Ngula-kujakuju Jijajiji warru wuruly-yarnkajarra yali-ngirliji Yuwarli Maralypi-ngirliji.

9

Nyampuju yimi milpa-parnta-kurlu kuja Jijajirli parlpuru-manu nyanjakulku

¹ Kujalpa-jana Jijaji jirrnganja yaninja-yanu kurdungurlu-patuku, ngula-jangkaju rdipijarla watiki jintaku milpa-parntaku, ngulaju milpa-parnta-juku palka-jarrija. ² Ngula-jangkaju, payurnulu Jijajiji nyanungu-nyangurluju kurdungurlu-paturluju, “Tiija, nyiya-jangka nyampuju palka-jarrija kujaju milpa-parntaju? Kuja ngantalpa-pala marda maju-wiyi nyinaja nyanungukupalangu-jarraju marda? Manu marda nyampu watilpa maju-wiyi nyinaja. Kuja-jangka mayi?”

³ Jijajirililki-jana jangku-manu, ngulaju kujarlu, “Lawa! Kula maju-wanawana milpa-parntaju palka-jarrija, lawa. Nyampuju wati kuja-ka milpa-parnta nyina, ngulangkuju yungu-nyarra Kaaturlulku yartarnarri-kirlirli milki-yirrarni warrki nyanungu-nyangu, ngula-kurraju yungunkulu nyanyi nyurrurlarlu warrki-jarrinja-kurraju.

⁴ Parrangkaju, warrki-jarriyarlalparlipa ngalipaju yartarnarri-kirli Kaatu-kurlangu-kurlu yangka-kurlangu-kurlu kujaju ngaju yilyajarni yartarnarri-kirliji. Ngakaju kapu-ngalpa munga-jarrimilki, ngula-puruju kulalpa nganalku warrki-jarriyarla. ⁵ Nyampurla kuja karna walyangka ngaju nyina, ngulaju karna nyina Kaatu-kurlangu Jarra-nyayirni-wangu.”

⁶ Ngula-jangkarluju nyinyalku kujurnu. Kuja nyinyapa kujurnu walya-kurra, ngulaju yali-jangkaju nyinyapa-jangka walyaju yakir-iji pina-kapurdu-manu, ngula-jangkaju manulku, manu maninjarla

milpa-jarralku maparnu walya yakiri-kirlirliji. ⁷ Ngula-jangkaju, wangkajalkurla yangkakuju wati, “Yanta yangka-kurra ngapa-kurra yirdi-kirra Jilamu-kurra, ngulangaju-nyanu miparrpalku ngapakurlurlu yarlininjarla parljika.” Junga-juku, yangkaju wati yarrnkajaralku yangka-kurraju ngapa-kurra, ngulangaju-nyanu miparrpalku parljurnu. Manu ngula-jangkaju, parljirninjarla pinalku yanu ngurra nyanungu-nyangu-kurra. Ngulangkulpa nyangu warrajalku milpangkuju ngurrjungkulku. (Yaliji yirdiji ngapaju Jilamuju, ngulaju-ka wangka jarungka Yarramikirla ngulaju ‘Yapa Yilyanja-warnu’.)

⁸ Yangka yali wati kuja pina-yanurnu ngurra-kurra nyanungu-nyangu-kurra, ngulajulpalu yipilji-paturlu nyanungu-nyangu-paturlu nyangu ngurrjulku kujalpa milpangku ngurrjungkulku nyangu. Panu-karirli nyangulpalu yangka-jangkarluju kujalpa-jana kamparru-wiyi milpa-parntarlui-wiyi warrarda warlkurnu talakupurdarlui, ngulangkulpalu nyangu-yijala milpaju ngurrjulku. Ngulakulpalu-nyanu yangkangkuju yapangku payurnu, ngulaju kujarlui, “Waraa! Yangkanya nyampuju wati kujalpa-ngalpa ngalipa talaka-purdarlui warrarda warlkurnu milpa-parntarlui-wiyi?”

⁹ Junga-juku, panu-karirliji wangkaju, “Yuwayi, nyampuju-ngarra yangka-juku jinta-juku wati.”

Panu-karirliji wangkaju, “Lawa, nyampuju jinta-kari wati-kari. Nyanungu-piya-yijala ngari miparrpaju.”

Ngula-jangkaju, nyanungulku-jana wangkaju yangkalku wati, “Yuwayi, ngajulurluparna-nyarra yangkaju payurnu ngarringkiji talakupurdarlui.”

¹⁰ Ngula-jangkaju, payurnulkulu nyanunguju watiji, “Nyia-jangka kanpa milpangku ngurrjungkulku nyanyi jalanguju?”

¹¹ Ngula-jangkaju, nyanungurlulku-jana yarda jangku-manu, “Yali wati, yangka kuja kalu yirdi-mani Jijaji, ngulangkuju milpalkuju maparnu ngajuju walya yakiri-kirlirli, manuju yilyaja yali-kirra ngapakurra yirdi-kirra Jilamu-kurra, manu wangkajaju ‘miparrpangku yarlininjarla parljika.’ Junga-juku, yanurna yali-kirra ngapakurra, ngulangkajurnaju miparrpaju yarlurnu manu parljurnu. Ngula-jangkarlu kapanku nyangurna nguruju warraja-nyayirni milpangkuju warrajarlulku.”

¹² Ngula-jangkaju, payurnulu yaliji wati, “Nyarrpara nyanunguju?”

Nyanungurlulku-jana jangku-manu, “Karija.”

Nyampuju yimi ngulaju wati-kirli yangka pampa-warnu-kurlu kujalu Paraji-paturlu jinyijinyi-maninjarla payurnu

¹³⁻¹⁴ Yangka kuja Jijajirli wati parlpuru-manu walya yakiri-kirlirli kapurdu-maninjarla, ngulaju Jarrirtiyirla Parra-nyayirni-wangurla. Kujarlajulu kangulu yangkaju wati Paraji-patu-kurralku. ¹⁵ Ngula-jangkaju, yarda payurnulkulu yangkaju wati Paraji-paturluju, ngulaju kujarlui, “Nganaku kanparla milpa ngurrjungkulkuju marlaja nyanyi warrajarluju?”

Nyanungurlulku-jana jangku-manu yangkangkuju pampa-jangkarlu watingkiji, “Jijajirliji walya yakiri-kirlirli maparnu milpa-jarraju. Ngula-jangkaju, ngapangkulkurnaju parljurnu miparrpaju, ngula-jangkarluju karna nyanyi ngurrjuju warrajaju.”

16 Ngula-jangkaju, ngalya-karijili Paraji-patuju wangkaja kuja, “Kuja yangkanku nyampu wati parlpuru-manu, ngulaju kula-ka Kaatu-kurlangu warrkini nyina. Kaji warrkini Kaatu-kurlangu nyinayarla, ngulangkuju kula nyampuju wati parlpuru-mantarla Parra-nyayirni-wangu-puruju, kapu yampiyarla. Kala ngari kutu parlpuru-manu Parra-nyayirni-wangu-puruju.”

Ngulakujulu-jana ngalya-kariji Parajiji kapuru nyinaja, manulu wangkaja kuja, “Kajilpa yali wati maju-panu nyinayarla, ngulangkuju nyarrparlulku-yijalalpa parlpuru-manu Kaatu-kurlangu-kurlurlu yajiki-kirlirliji yartarnarri-kirlirliji?” Ngula-jangkaju, Paraji-patuju jarnkujarnkulpalu-nyanurla kapuru nyinaja ngungkurr-nyinanja-wangu.

17 Ngula-jangkaju, yardalu payurnu yangkaju wati Paraji-paturluju, “Yalirli watingki ngulangku kujangku nganta nyuntu parlpuru-manu. Ngulaju ngula-juku. Nyarrpa kanpa manngu-nyangu ngana nganta nyanunguju?”

Nyanungurlulku-jana jangku-manu yangkankuju watingki, “Nyanunguju watiji ngulaju Kaatu-kurlangu jarukungarduyu.”

18 Ngulajulpalu Paraji-paturluju milya-pungu nyampuju wati kujalpa nyangu warrajalku milpangkuju. Ngula-jangka-malku kulalurla ngungkurr-nyinaja nyampuku watiki, kujalpa-nyanu nyanungurlu yimi-ngarrurnu kuja nganta milpa-parnta-juku palka-jarrija. Ngula-jangkaju kujarlaju, jarulkulu-jana yilyaja nyanungukupalangu-jarraku ngati-nyanuku manu kirda-nyanuku nyampukupalangukuju watikupalanguku yungu-pala yanirni nyampuku yimi-ngarrirninjaku.

19 Junga-juku, yanurnu-pala yangka-kurraju, ngula-jangkaju payurnulkulu-palangu Paraji-paturluju, “Nyampuju nyumpala-nyangu mayi kaja-nyanu? Junga mayi kanpala wangka nyumpalaju nyampu nganta kuja palka-jarrija kuja-juku milpa-parnta-juku? Kuja kanpala kuja wangka nyumpala, kala nyarrpakulku-yijala-ka nyanyi milpangkuju warrajarluju?”

20 Ngula-jangkaju, jangku-manulu-jana nyanungu-jarrarlulku yangka-jarrarlu watikupalangu-jarrarlu, “Milya-pinyi karlijarra nyampuju ngajarraku-jarrangku kaja-nyanu, junga nyampuju palka-jarrija kuja-juku milpa-parnta-juku. 21 Jalanguju kula karlijarra ngajarrarlaju milya-pinyilki nyarrparla mayi kuja-ka warrajarlulku milpangkuju nyanyi, manu nganaku mayi karla marlaja nyanyi warrajalakuju, ngulaju kula karlijarra milya-pinyilki. Kutulu payika nyanungu-mipa kurdu-wanguja! Nyanungurlu kapu-nyarra jangku-mani yirdija kurdu-wangurlu!”

22 Yangka-jarra kujalu-jana kuja wangkaja Juwu-patuku wiriwiriki watikupalangu-jarra, ngulaju lanilki. Ngulakuju kamparru-wiyiji Juwu-patuju wiriwiriji wangkajalu-nyanu, “Kaji nganangku-puka Kaatu-kurlangu Mijaya nganta yirdi-mani yali Jijaji, ngulaju karlipa juwakijirninjarla yilyami ngalipa-nyangu-ngurluju jaaji-ngirliji tarnga-juku.” 23 Ngulangkanya-pala-jana yangka-jarraju watikupalangu-jarraju lanilkiji wangkaja yangkakuju Juwu-patuku wiriwiriki yangka kujalu-jana wangkaja kuja, “Kutulu payika nyanungu-mipa kurdu-wanguja! Nyanungurlu kapu-nyarra jangku-mani yirdija kurdu-wangurlu!”

²⁴ Ngula-jangkaju, yarda yajarnunjunulkulu yangkaju wati Parajipaturluju, ngulakujulurla wangkajalku, “Nyampurlaju-nganpa wangkaya nganimpakuju jungarni-nyayirni Kaatu-kurlangurla yirdingkaju! Yaliji karnalu wati milya-pinyi maju-nyayirni!”

²⁵ Junga-juku, watingkiji-jana jangku-manulku, “Ngurra karnarla ngajuju nyina yalumpukuju watikiji, marda-ka ngurru nyina, marda-ka maju nyina. Karijaja, kula karna milya-pinyi ngajulurluju. Ngulaju ngari karnaju milya-pinyi kujalparna milpa-parnta-wiyi nyinaja, manu kuja karna jalangu milpa warrajalku nyina, ngula-mipanya karnaju milya-pinyi.”

²⁶ Ngula-jangkaju, yardalu payurnu yangkaju wati, “Nyarrpamanungku nyuntuju kuja kanpa warrajarlulku milpangkuju nyanyi?”

²⁷ Ngula-jangkaju, yarda-jana jangku-manu yangkangkuju watingki, “Yangka-jalarna-nyarra nyurru-juku yimi-ngarrurnu nyarrparlu kujaju ngajuju parlpuru-manu. Ngulaju kankujulu ngari jamulu purdanyanyi warrarda. Nyurrurlarlangu mayi kankulurla ngampurrpaju nyina yungunkulu pura?”

²⁸ Kujarlaju, kulungkulkulpalu wurrangku-juku ngarrurnu, “Nyuntunparla kurdungurlu nyanungukuju, kala nganimparluju karnalu purami Mujuju-kurlangu! ²⁹ Nganimparluju, milya-pinyi karnalu kujarla Mujujuku wangkaja Kaatuju. Kala nyanungu yalumpu wati, ngulaju kula karnalu milya-pinyi nyarrpara-malu mayi yalumpuju.”

³⁰ Ngula-jangkaju, yarda-jana wangkaja, “Ngayi, ngayi! Kala ngariji ngajuju kutu parlpuru-manu milpaju! Junga mayi kankulurla ngurra-juku nyina nyampukuju watiki, kula kankulu mayi milya-pinyi nyarrpara-malu mayi nyanunguju! ³¹ Ngaliparluju karlipa panungkuju milya-pinyi yangka kajilpa nganangku-puka majupanurlu payikarla Kaatu nyiyarlanguku, ngulaju kula Kaaturluju purda-nyanyi, kapu ngulaju ngari jamulu purda-nyanyi. Yapa kajana Kaaturluju purda-nyanjarla jangku-mani, ngulaju yangka yapangku kuja kalu pura kuruwarri nyanungu-nyangu, ngularra-mipanya kapu-jana purda-nyanjarla jangku-mani. ³² Nyurru-wiyi kuja kalalu nyurnunyunu-wiyi nyinaja, kuja yapa ngana-puka pampa-juku palkajarrija, ngulaju kula nganangku parlpuru-manu pampa-jangkaju yalipiyarluju yangka-piyarlu wati-piyarlu kujaju ngaju parlpuru-manu pampa-jangka-yijala. ³³ Yaliji wati kujaju parlpuru-manu ngajuju, yalijala-ngarra Kaaturlu yilyajarni. Kaji yilyanja-wangurlu yampiyarla Jijaji, kula nyiyarlajinta warrki-jarriyarla yartarnarri-kirliji, lawa.”

³⁴ Ngula-jangkaju, yangka-patulkulurla Juwu-patu wiriwiri wangkaja wati pampa-warnuku, “Nyuntunjunpa maju-nyayirni-wiyi palka-jarrija. Manu kujangkupala nyuntukupalangu-jarrarlu mardarnu, ngula-purujulpanpa maju-juku wiri-jarrinja-yanu. Ngula-jangkarlu-malku yinpa-nganpa mayi nganimpalku puta pinarri-mani Kaatu-kurlangukuju?” Ngula-jangkaju, yangkaju wati, yunturninjarla yilyajalkulu jaaji-ngirliji Juwu-kurlangu-ngurluju tarnngalku.

Nyampuju yimi yapa-kurlu kuja kalu milya-pinyi nganta Kaatu milpa-parnta-piya-wangurlu nganta

³⁵ Jijajirliji purda-nyangu jaruju yangka-kurluju wati-kirli yangka kuja ngantalu Juwu-paturlu wiriwirirli yunturninjarla yilyaja nganta jaaji-ngirliji nyanungu-patu-kurlangu-ngurlu. Ngulakujurla

warrirrinja-yanu, manu parlu-pungu. Parlu-pinjarla payurnu Jijajirliji, “Ngungkurr-nyina mayi kanparla yangkakaju Yapa-nyayirni-wangu Kaatu-kurlangu?”

³⁶ Ngula-jangkaju, yangkakaju watingki payurnu, “Ngana nyanunguju yali wati kuja kanpa yirdi-mani Yapa-nyayirni-wangu? Ngampurpa-nyayirni yungurnarla wala nyina.”

³⁷ Jijajirliji jangku-manu, “Nyurrunpa nyangu nyanunguju yali wati. Ngulaju karnangu nyampunya wangka ngajujurna Yapa-nyayirni-wangu Kaatu-kurlangu.”

³⁸ Ngula-jangkarluju jangku-manu Jijaji, “Warlalja-Wiri, wala karnangu nyina manu ngungkurr-nyina!” Ngula-jangkaju, jarntarru-jarrinjarla parntarrinjunu kamparrurla Jijajikiji.

³⁹ Jijajiji yardarla wangkaja yangkakaju watiki, “Ngajujurna yanurnu nyampu-kurraju yirna-jana yapa miimii-nyanyi ngurrju-japa maju-japa. Ngurrjungkuju yungujulu marlaja nyanyi ngajuku warrajalku pampa-jangkarluju, ngulangkuju kapulu milya-pinyi-nyayirni Kaatuju. Manu majungkuju, yangka kuja kalu milya-pinyi nganta Kaatuju nganta, ngulaju kapujulu marlaja pampa-jarrilki nyanjarnuju ngajukuju, ngulangkuju kapulu kanginy-pinyi Kaatuju.”

⁴⁰ Kuja-kurra kujalu wangkanja-kurra purda-nyangu Parajipaturluju, ngula-jangkaju, wangkajalurla Jijajikiji, “Nganimpaku mayi kanpa-nganpa nyuntuju nginji-wangka? Manu kanpa-nganpa nganimpaju pampa-pajirni?”

⁴¹ Jijaji wangkaja-jana, “Kajilpankulu pampa nyinayarla, kulalpanyarra nganangu maju-pajikarla nganta, lawa. Kala kuja kankulunya nyurrurlarluru pina nganta pajirni Kaatuku nganta, ngulaju kankulu maju-juku nyinanja-yani.”

10

Jijaji-kirlangu yimi-nyayirni-wangu jukurpa jiyipikingarduyu-kurlu

¹ Nyanungu-jana wangkaja, “Ngajulurlu karna-nyarra yimi-ngarrirni nyurrurlaku yimi-nyayirni-wangu jiyipikingarduyu-kurlu. Yina yangka yartingka kuja kalu jiyipi-wati nyina, yapa kalu yuka manu wilypi-pardi yinya-ngurluju kiirti-ngirliji. Yangka purunjunju-wati kuja kalu-jana jiyipi murrumurru-mani, ngularra-mipanya kalu warrkarni pinji-wanaju jiyipiki pinjakuju. ²⁻³ Kuja-ka jiyipikingarduyu yanirni nguru-yirrarninjaku jiyipiki yarti-jangkaku, purlami kajana kuja-ka kiirti-kirra-jarri. Warrkini junta-karirli kuja kajana warrawarra-kanyi jiyipi manu kiirti, purda-nyanyi-ka jiyipikingarduyu yinyaju purlanja-kurra, manu linpa-ka milya-pinyi. Ngula karla kiirtilki rurra-mani jiyipikingarduyu yali yukanjarniki. Jiyipiwatirlangurlu kalu yinya-kurlangu jiyipikingarduyu-kurlangu linpaju milya-pinyi. Junta-kari junta-kari kajana yirdi-mani, ngula kajana nguru-yirrarni yarlu-kurralku.

⁴ “Ngula kajana jiyipikingarduyurlu nguru-yirrarni jiyipiwatiki yarlu-kurra, nyanungu kajana kamparru wapanja-yani. Milyapinyi kalu nyanungu-nyangu linpa. Kujarlanya kalu puranja-yani purdangirli-wanarluru. ⁵ Yinyarrarluru jiyipiwatirli kulalu-jana purami yapa-karirli. Kajili kanginy-pinyi linpa yapa-kari-kirlangu, kapulurla

jurnta parnka.”⁶ Jijajirli-jana yimi-ngarrurnu nyampu yimi-nyayirni-wangu jiyipi-kirli yapaku. Kulalu purda-nyangu kujalpa wangkaja, kanginy-pungulpalu.

Jijaji kajana yapaku yulkami Jiyipikingarduyu Ngurrju-piya

⁷ Ngula-jangka, Jijaji-jana wangkaja yapaku, “Ngajulurlu karna-nyarra yimi junga-nyayirni yimi-ngarrirni. Yapa nyampurla walyangka kalu nyina jiyipi-piya. Manu ngajujurna-jana kiirti-nyayirni-wangu.⁸ Kujarna ngaju nyampu-kurra yanurnu, kujakungarntiji purunjunju-wati kalalu yanurnu jiyipiki maninjaku. Ngarilpalu-jana murrumurru-manu jiyipi-watiji. Yinyarrarlul jiyipi-watirli kulalu-jana purda-nyangu wangkanja-kurraju, lawa.⁹ Ngajujurna kiirti-nyayirni-wangu jiyipi-watikiji. Kajili jiyipi-wati yukamirni Kaatukurlangu-kurra ngaju-wana, kapurna-jana warrawarra-kanyi. Kapulu yukamirra manu wilypi-pardimirni ngaju-wana yungulu marna ngarni. Kulalpa-jana nganangku murrumurru-mantarla yalirlaju.

¹⁰ “Purunjunjuju, ngari-ka yanirni jiyipi purungku-maninjaku yungulu-jana pinjarla maju-mani tarnnga-juku. Ngajurna yanurnu yungulu jiyipi-watiji nyina wardinyi tarnnga-juku ngaju-kurlu.¹¹ Ngajurna Kaatu-kurlangu Ngurrju Jiyipikingarduyu. Kajirla marda warnapari jangkardu yanirni jiyipiki, kajika marda jiyipikingarduyu pinyi. Ngulaju ngula-juku. Ngampurrpa-juku karna nyina palinjakuju yungurna-jana jiyipiji ngaju-nyangu warrawarra-kanyi.¹² Warrkini-patu-kari, kula kalu ngurrju nyina ngaju-piya Jiyipikingarduyu Ngurrju-piya. Kula kalu-jana jiyipi nyanungurraku nyina, lawa. Kujarlanya, kuja kalu nyanyi warnapari yaninjarni-kirra, yampinjarla kalu-jana wuruly-parnkami jurnta warrawarra-kanja-wangu. Ngula-jangkanya kajana warnaparirliji pinyi jiyipi-watiji, ngula kalurla jurnta parnkami mukulku kuja-purda kuja-purda.¹³ Yinya warrkini-patu kula kalu-jana yulka jiyipikiji. Kujarlanya kalurla laniji jurnta parnka warnaparikiji.

¹⁴ “Ngajujurna Kaatu-kurlangu Ngurrju Jiyipikingarduyu. Milya-pinyi karna-jana ngaju-nyangu jiyipiji, manu ngaju kajulu milya-pinyi-yijala.¹⁵ Wapirrarlu kaju ngajuju milya-pinyi-nyayirni. Kuja-piyarlu-yijala karna milya-pinyi ngajulurluju. Ngampurrpa karna nyina palinjakuju yungurna-jana jiyipi ngaju-nyangu warrawarra-kanyi.¹⁶ Ngajulu karna-jana jiyipi panu-kari mardarni, kula kalu nyampurla yartingka nyina. Yaninjarla karna-jana maninjini nyampukurra, manu kapujulu ngaju-nyangu linpa purda-nyanyi. Ngula-jangka kapurna-jana jiyipi panu-jarlu mardarni yurturlurla, manu ngaju junta kapurna-jana Jiyipikingarduyuju nyina.

¹⁷ “Ngampurrpa karna nyina palinjaku, ngula yungurna wankarujarri pina. Kujarlanya kaju Wapirraju yulkami ngajukuju.¹⁸ Nganangku kulalpaju ngajuju pungkarla, lawa. Kala ngari karnaju ngajuju kutu yinyi yungujulu pinyi. Kujakunyaju Kirdanaju wangkaja. Ngajukuju yungu yartarnarri yungurnaju yapa-kurra yinyi kutu yungujulu pinyi. Manu yartarnarriji yungu pina-wankaru-jarrinjaku.”

¹⁹ Kujalu Juwu-paturlu purda-nyangu Jijaji kuja-kurra wangkanja-kurra, panu-karilirra ngungkurr-nyinaja, manu panu-karilirra kapuru nyinaja.²⁰ Kapurunju-patulu-jana wangkaja panu-kariji, “Jijajirli-ka

juju mardarni! Warungka nyanunguju! Nyiyaku kankulu purda-nyanyi?”

²¹ Yangka-patu kujalurla ngungkurr-nyinaja Jijajiki, wangkajalu, “Kajilpa Jijajirli juju mardakarla, nyarrpakulpa wangkayarla nyiyarningkijarra ngurrjuju? Kajilpa mardakarla, kula marda pampaju ngurrju-mantarla nyanjakuju!”

Juwu-paturlu wiriwirli Jijajiji wurra-maninjarla puta pungu pirli-kirlirli

²²⁻²³ Pirriya-puru Jurujulumurlaju, manu Jijajijilpa palka nyinaja purlapakungarnti yirdiji ‘Kanuka’. Parra jintangka, Jijajilpa wapanja-yanu Yuwarli Maralypirlaju yirdingkaju ‘Julumunu-kurlangu Yamangka’. ²⁴ Yapa panu-karilirla turnu-jarrija Jijajiki, manulu payurnu, “Nyangurlanpa-nganpa jungaju wangka yulyurku-yinja-wanguju? Kajinpa nyina Kaatu-kurlangu Milarninja-warnu Mijaya, kujangu nyampu-kurra yilyajarni, wangkaya-nganpa ngurrju yungurnangkulu milya-pinyi.”

²⁵ Jijajirli-jana yalu-manu, “Nyurrurna-nyarra yimi-ngarrurnu ngaju Kaatu-kurlangu Mijaya. Kalankujulu wurra-manu ngungkurr-nyinanja-wangurlu. Ngajukupalangurluju Kirdanarlu yungu warrkiji, manu karnarla warrki-jarrimi nyanunguku. Kujarlanya yungulpankujulu ngajuju milya-pungkarla ngajuju Mijaya. ²⁶ Nyurrurlarlu kula kankujulu ngajuju milya-pinyi. Nyurrurla kula ngaju-nyangu jiyipi, lawa. Kujarlanya kula kankujulu ngajuku wala nyina. ²⁷⁻²⁸ Ngaju-nyangu jiyipirli kajulu linpaju purda-nyanyi, manu karna-jana milya-pinyi. Purami kajulu. Kujarlanya kapulurla jirrnganja nyina wankaru Wapirrakuju tarnnga. Nganangu kulalpa-jana kangkarla ngajukujakuju. ²⁹ Ngajuku Wapirrarluju yungu jiyipi-watiji ngajuku, manu nyanunguju wiri-jiki nyiyarningkijarrakuju. Kulalpa-jana nganangu mantarla nyanungu-nyangu rdaka-jangkaju. ³⁰ Wapirra manu ngaju, ngajarraju jintangka.”

³¹ Ngulalu Juwu-wati wiriwirli purda-nyangu Jijaji kuja-kurra wangkanja-kurra, pirlili-jana jangkardu manu luwarninjakungarntirli. ³² Jijaji-jana wangkaja, “Ngajurna-jana ngurrju nyinaja yapakuju ngurra nyampurlaju. Kujakunyaju Wapirrarluju yilyajarni nyampukurra. Nyurrurlarlunkujulu nyangu-jala ngajuju warrki-jarrinjakurraju. Kujarlanya mayi yungunkujulu pinyi nyampurra-kurlurlu pirli-kirlirli?”

³³ Yalu-manulu Jijajiji, “Lawa! Kularnangkulu pinyi warrki nyuntu-nyangu-jangka! Kapurnangkulu pinyi kujanpa yimi punku wangkaja. Nyuntujunpa wati ngari, ngulanpa-nyanu Kaatu-pajurnu. Kujarlanya kapurnangkulu pinyi nyampu-kurlurlu pirli-kirlirli.”

³⁴ Ngula-jangka, Jijaji-jana wangkaja, “Nyurrurla-nyangu kuruwarirra, Kaatu-ka wangka kuja, ‘Ngajurna-nyarra milarnu yungunkulujana wiriwiri nyina ngaju-piya ngaju-nyangu yapaku. Ngaju-piyarlu yungunkulujana miimii-nyanyi. Nyurrurlajunkulu ngaju-piyajala.’* ³⁵ Kaatu-kurlangu yimi ngulaju-ka Payipulurlaju junga wangka tarnnga. Wangkaja-jana yapaku, manu-jana nyanungu-piya-pajurnu jurru-juku Kaatu-piyaju. ³⁶ Kala ngaju, Wapirraju ngajuku wangkaja, manu yilyajarniji nyampu-kurra walya-kurra. Kuja-jangka, nyiyaku

* 10:34 Nyangka Psalm 82.6

kankujulu punku-pajirni. Ngarirnaju Kaatu-kurlangu Kaja-nyanu-pajurnu. ³⁷ Nyurrurlarlu mayi kankulu rampal-manngu-nyanyi ngaju nganta karnarla waparlku nyina ngajukupalanguku Kirdanakuju purda-nyanja-wangu nganta? Kajilpa junga ngunakarla kuja, ngarijili kutu yampiya wala nyinanja-wangurlu. ³⁸ Nyurrurla kula marda kankujulu ngajukuju ngungkurr-nyina nyarrpa kuja karna wangkami. Ngaju karna warrki-jarrimi ngurrju-nyayirni Wapirra-piya-juku. Kujarlanya yungulpankujulu wala nyinayarla yungunkulu milya-pinyi yangka Wapirra manu ngaju, ngajarraju jintangka.”

³⁹ Kuja Jijaji kuja wangkaja, yungulu nganta Juwu-wati wiri-wirirli puuly-mardarninjarla yirrakarla rdakungka, ngari-jana jurnta yanu. ⁴⁰ Nyanunguju pina-yanu murrarninginti karru Jurdunurla yangka-kurra-yijala kuja kala-jana Jaanu Papitajirli wankarurlu-wiyi yapa ngapangka papitaji-manu. Nyinajalpa ngulangka-wiyi-jiki ngari witalku. ⁴¹ Kujalpa yinyarla nyinaja, yapa panulurla yanurnu. Wangkajalpalu-nyanu, “Jaanurlu kula-nganpa yapaju ngurrju-manu Kaatu-kurlangu yartarnarri-kirlirli. Kala nyiyarningkijarra kuja-nganpa yimi-ngarrurnu Jijaji, ngulaju junga.” ⁴² Panu-jarlu yapalurla wala nyinaja Jijajikiji ngulangka-juku.

11

Yimi wati-kirli yirdi-kirli Lajuru-kurlu kuja palinja-warnu pina-wankaru-jarrija

¹⁻² Wati yirdi Lajuru nyinajalpa kirri witangka yirdingkaju Pijinirla. Nyinajalpa nyanungukupurdangka-jarra-kurlu Miiri manu Maarta-kurlu. Nyampuju Miiri yangka-juku ngaka kujarla Jijajiki wirliyarla winjurnu jara parntirparntirrrpa, yangka-juku kuja Jijaji wirliya maparnu jurrungku parduna-maninjaku. Parra jintangka, Lajuruju nyurnu-jarrijalku. ³ Kuja Lajuru nyurnu-jarrija, nyanungukupurdangka-jarrarlu-pala yapa jinta yilyaja yimi-kirli Jijajikirra. Yapa yali wangkajarla Jijajikiji, “Warlalja-Wiri, nyuntu-nyangu wungu-warnu Lajuruju-ka nyurnu-nyayirni nyina.”

⁴ Jijajirla wangkaja nyanungukuju, “Yuwayi, junga kujaju. Kula tarnnga palimi, lawa. Nyanunguju nyurnu-jarrija yungulu yapangu milya-pinyi Kaatu kuja-ka pirrjirdi-nyayirni nyina manu yungulurla nyanunguku kaja-nyanurlanguku pulka-pinyi.”

⁵ Jijajijilpa-jana yulkaja-nyayirni Maartaku manu nyanungukupurdangkaku Miiriki manu Lajuruku. ⁶ Kuja Lajuru purda-nyangu nyurnu, kula kapanku yanu, lawa. Murnmalpa nyinaja ngulangka-juku parra jirramaku. ⁷ Ngula-jangka, Jijaji-jana kurdungurlu-patuku wangkaja, “Pinarlipa yani Jurdiya-kurra.”

⁸ Wangkajalurla, “Tiija, pirrarni-kari kujalpanpa Jurdiyarla nyinaja, yapangkungkulu nyuntuju puta pungu pirli-kirlirli. Nyiyaku kanpa pina-yani yali-kirraju?”

⁹ Jijajirli-jana yalu-manu, “Purda-nyangkajulu! Kuja-ka wanta pardimirmi mungalyurru, yurirrimi-ka nguru-wana kakarrara-ngurlu karlarra-kurra yukanjakungarntiji. Kuja-puruju wanta kuja-ka jankami, yapangkuku kalu nyiyarningkijarra nyanyi warrajarlu, manu kalu wapami rampal-wantinja-wangu. ¹⁰ Kuja-ka wanta yukamirralku,

ngula-jangka munga-jarrimilki-ka. Nganangku kula-ka nyanyi nyi-yarlangu, lawa. Manu kaji yapa wapami mungangka, kapu rampal-wantimi.”

¹¹ Ngula-jangka, Jijaji-jana wangkaja, “Ngalipa-nyangu wungu-warnu Lajuruju-ka jardalku ngunami. Yakarra-maninjini karna.”

¹² Wangkajalurla, “Warlalja-Wiri, kuja-ka nyanungu ngari jarda ngunami, kapu ngurrju-jarrimilki.”

¹³ Kurdungurlu-paturlulu rampal-manngu-nyangu kula-nganta Lajuruju jarda-juku. Kuja-jana Jijajirli yimi-ngarrurnu Lajuru nganta jarda, yimi-ngarrurnulpa-jana ngurrjungku kuja Lajuru nyurru-juku palija. ¹⁴ Ngula-jangka, wangkaja-jana, “Yuwayi, Lajuruju nyurru palija. ¹⁵ Ngajurna wardinyi kujarna ngajuju nyampurla-juku nyinaja yaninja-wangu. Kajirna marda yantarla Lajuru-kurra pirrarni-pardukari, ngulaju kulankujulu ngungkurr-nyinayarla. Yanilki karna yungukujulu ngungkurr-nyinalku. Yanirlipa!”

¹⁶ Jinta kurdungurlu Tamiji, yirdi-kariji Titimaji. Wangkaja-jana panu-kariki kurdungurluku, “Yanirliparla jirrnganja ngalipa-nyangu Tiijaku yungurliparla jirrnganja palimi nyanunguku!”

Jijajirli Lajuru wankaru-manu palinja-warnu

¹⁷ Kuja Jijaji yanurnu Pijini-kirra, yapangkurla yimi-ngarrurnu kujalpa Lajuru-kurlangu palka ngunaja pirnkingka murntu-pala paraku. Yirrarnulu yalirla. ¹⁸ Yali kirri Pijini, ngulaju kutu kirri wiriki Jurujulumuku. ¹⁹ Panu-jarlu Jurdiya-wardingki yapalu-jana yanurnu Maartaku manu Miiriki yungulu-palangu jirrnganja yulami yungu-pala wajampa-wangu nyina nyanungukupurdangka-ngurlu Lajuru-ngurlu kuja-pala wajawaja-manu.

²⁰ Maartarluru purda-nyangu Jijajijilpa yanurnu-juku nganta yirdiyirla, wapirdirla yanu kulkurru. Miiriji nyinaja-jukulpa yuwarlirla. ²¹ Kuja nyangu Jijaji, wangkajarla, “Warlalja-Wiri, kajinpa nyuntu kapanku-juku yantarlarni, kula paliyarla ngajukupurdangkaju. Kapu wankaru-juku nyinayarla. ²² Ngulaju ngula-juku. Milya-pinyi karna kajinpa Kaatu payirni nyiyaku, kapungku purda-nyanyi. Kajikangu yartarnarrirlangu yinyi ngajukupurdangka yakarra-maninjaku.”

²³ Jijajirla wangkaja, “Nyuntukupurdangka kapu pina-wankaru-jarrimi!”

²⁴ Maartarla wangkaja, “Junga kujaju! Milya-pinyi karna kapu wankaru-jarri pina kaji walya nyampu lawa-jarrimi.”

²⁵ Jijajirla wangkaja, “Ngajurna Wankaru-yinja-panu. Ngajulurlu jintangu karna-jana yapaju wankaru-mani yungulu nyinami Kaatukurlu tarnnga. Walya nyampurla, panu-juku kapulu palimi. Nganapuka kuja kaju wala nyina ngajuku, ngulaju kapurna wankaru-mani pina nyampuju yapa yungu Kaatukurlu tarnngalku nyinami. ²⁶ Yapa yali kuja kaju ngajuku wala nyina manu kuja-ka nyina Kaatukurlu, kula yarda palimilki. “Ngungkurr-nyina mayi kanpajurla yimiki kuja karnangku wangkami?”

²⁷ Maartarluru yalu-manu, “Yuwayi, Warlalja-Wiri! Milya-pinyi karnangku nyuntuju Mijaya Kaatuku Kaja-nyanu. Nganimpalparnangkulu tarnnga-nyayirni pardarnu nyuntukuju nyampu-kurraku walya-kurra yaninjarnikiji kankarlara-jangkaku.”

²⁸ Ngula-jangka, Maartarla pina-yaninjarla Miiriki wuruly-wangkajarla, “Tiija yanurnu nyampu-kurra, nyuntuku nganta yungungku wangkami.” ²⁹ Kuja Miirirli kuja-kurra purda-nyangu, wapirdirla yanu Jijajiki nyanjaku kulkurru-kurra ³⁰ Jijajijilpa murnmajuku yangkangka-juku karrija kuja Maartarlu nyangu kamparrurlu-wiyi. ³¹ Yapa panu-kari kujalpalu nyinaja manu yulaja Miiri-kirli, ngulangujulu nyangu yuwarli-ngirli kuja yarnkajarra. Manngunya ngulu kula-nganta yanu nyanungkupurdangka-kurlangu pirnki-kirra yulanjaku. Ngulalu karrinja-pardinjarla puraja.

³² Miirirla rdipija Jijajiki kulkurru yirdiyirla, ngularla parntarrinjarla wangkaja, “Warlalja-Wiri, kajinpa nyuntu kapanku-juku yantarlarni, kula paliyarla ngajukupurdangkaju. Kapu wankaru-juku nyinayarla.”

³³ Kuja-jana Jijajirli nyangu Miiri manu yapa-patu yulanja-kurra, nyanunguju wajampa-jarrija-nyayirni. ³⁴ Payurnu-jana, “Nyarrpararlankulu milyingka yirrarnu?”

Ngulalu yalu-manu, “Yantarni nganimpa-kurlu, Warlalja-Wiri. Kapurnangkulu milki-yirrarni pirnki kujarnalu yirrarnu.” ³⁵ Jijaji yulanjaku rdirri-yungu. ³⁶ Ngulalu-nyanu yapaju wangkaja, “Nyangkalu! Jijaji-ka yulami-yijala. Mardalparla yulkaja-nyayirni!”

³⁷ Panu-kariji wangkaja, “Yuwa! Yangka kuja pampa ngurrjumanu nyanjaku, nyiya-jangkarlu yampija Lajuru nyurnu-juku ngurrjumaninja-wangurlu?”

³⁸ Jijajijilpa wajampa-nyayirni-juku karrija. Yanu yapa-patu-kurlu pirnki-kirra. Pirli kapurdu wiri-piyalparla yaarlpa-karrija rurrpakuju yapa yukanja-kujukuju. ³⁹ Jijaji-jana wangkaja, “Yirntikalu ngula pirli wiri pirnki-kijaku!”

Maartarla wangkaja, “Waraa! Kuja-wangu, Warlalja-Wiri! Ngajukupurdangkaju murntu-palaku parraku ngunaja nyurnuju. Kajika pukulyu-parntimi pirnkiji!”

⁴⁰ Jijajirla wangkaja, “Yuwa! Nyurrurnangu wangkaja kamparru-wiyi ngajuku wala nyinanjaku. Kajinpaju wala-juku nyinami, ngulaju kapunpa nyanyi Kaatu-kurlangu yartarnarri wiri-jarlu-juku.” ⁴¹ Jungajukulu yurnturnu pirli wiriji pirnki-kijakuju. Ngula kankarlarra-kari nyangu Jijajirli, ngularla wangkajalku Kaatuku, “Kirdana, yati-wangka karnangu kuja kanpaju ngaju purda-nyanyi. ⁴² Kuja karnangu ngajulu wangkami, purda-nyanyi kanpaju. Kilji karnangu wangkami yungujulu yapangu purda-nyanyi nyuntu-kurra wangkanja-kurra yungulu milya-pinyi nyuntulurlunpaju yilyajarni nyampu-kurraju.”

⁴³ Nyampu-jangkaju, Jijaji purlaja, “Lajuru, yantarni pirnki-jangka!” ⁴⁴ Junga-juku, wilypi-pardija Lajuru pirnki-jangkaju pulya-nyayirni. Kula jungarni wapayarla. Waku-jarra manu mirriji-jarra nyanungunya ngulajulu wayurnu muku pijijirli, ngularla yinngirrirlangu wapirrija. Jijaji-jana wangkaja yapa-patuku, “Yalyi-mantalurla yungu rarralypalku wapami.”

*Wiriwirilpalurla jangkardu jaaly-manu Jijajiki yungulu pakakarla
Matthew 26.1-5, Mark 14.1-2, Luke 22.1-2*

⁴⁵ Yapa-patu kujalu yanu Miiri-kirlangu-kurra yuwarli-kirra, kamparru-wiyili nyangu Jijaji Lajuru milyi-jangka pina-wankaru-maninja-kurra. Kuja-jangka milya-pungulu nyanunguju Mijaya. ⁴⁶ Panu-kari yapalu yanu Jurujulumu-kurra kujalpalu Paraji-patu nyinaja. Yimi-ngarrurnulu-jana Paraji-patuku kuja Jijajirli Lajuru wankaru-manu. ⁴⁷ Ngulalu Paraji-patu jinta-jarrija maralypikingarduyu-patu-kurlu wiriwiri-kirli manu panu-kari kanjulukungarduyu-patu-kurlu. Payurnulu-nyanu, “Nyarrpa-manirlipa nyampu wati? Nyiyarningkijarrarla-ka ngurrju-nyayirni warrki-jarrimi Kaatu-kurlangu-kurlu yartarnarri-kirli. ⁴⁸ Kajirlipa yampimi warla-pajirninja-wangurlu, yapangku kapulu milya-pinyi nyanunguju Mijaya. Ngula kapulu-ngalpa Ruumu-wardingki-wati kulu-jarrimi. Kapulu yaninjarla Yuwarli Maralypi maju-maninjirni manu ngalipa Juwu-paturlangu!”

⁴⁹ Kanjulukungarduyu-paturla, wati jintalpa nyinaja yirdiji Kayupu. Maralypikingarduyu Wirilpa nyinaja Ngardarri-kirlangu. Wangkaja-jana wati-patuku, “Nyurrurlaju warungka-nyayirni! ⁵⁰ Nyiya-jangka kankulu ngurrrpa-juku nyinami? Kajirlipa pinyi nyampu wati jinta, ngula-jangka Ruumu-wardingki-paturlu kapulu-ngalpa Juwu-patu yampimi pinja-wangurlu. Kala kajirlipa yampimi pinja-wangurlu, kapulu-ngalpa muku pinyi panu-juku! Kuja-kujakunyalparlipa pungkarla!” ⁵¹ Kuja Kayupu kuja wangkaja, kulalpa ngari nyanungu-nyangu yimi wangkaja, lawa. Marlaljalparla wangkaja Kaatuku. Yimi-ngarrurnulpa-jana panu-kariki wati-patuku kapu jalangu-kari nganta palimi Jijajiji yungulu Juwu-patu panu-kari wankaru nyina. ⁵² Yuwayi, Jijaji junga palija kula Juwu-patuku-puka. Palija yungu-jana Kaatu-kurlangu yapa jinta-kurra kanyirni yapa kuja kalu ngurra-kari ngurra-karirla nyina. ⁵³ Ngula-jangka, Juwu-patulpalu wiriwiri warrarda jinta-jarrija wuruly-wangkanjaku nyarrparlu yungulu Jijaji pinyi.

⁵⁴ Milya-pungulpa-jana Jijajirliji kujalpalurla jangkarde wangkaja Juwu-patu pinjaku. Kuja-jangkanya, kulalpa wapaja yarlu-wanaju Jurdiyarlaju, lawa. Yanu ngurra jinta-kari-kirra yirdi-kirraju Yipirayimi-kirra kutu jiljakuju. Nyinaja yalirla nyanunguku kurdungurlu-patu-kurlu.

⁵⁵ Kutulkulpa karrinja-yanu Juwu-patu-kurlangukuju Purlapa Wirikiji Pajapakuju. Panulpalu Juwu-patu yanurnu Jurujulumu-kurraju ngurra-kari ngurra-kari-ngirli. Yanurnulu yungulu-nyanu wurdujarra-mani purlapakungarnti. Kuja-jarrija kalalu Juwu-patuju purlapakungarntiji.

⁵⁶⁻⁵⁷ Maralypikingarduyu-paturlu wiriwirirli manu Paraji-paturlu nganta yungulu Jijaji puuly-mardakarla. Jungajukulu-jana wangkaja yapa-patukuju, “Kajinkili Jijaji nyanyi, yimi-ngarrirninjintarnili-nganpa!” Ngula-jangkaju, yapangkujulpalurla warrurnu Jijajikiji. Kujalu turnu-jarrija Yuwarli Maralypirla, wangkajalu-nyanu, “Lawa mayi marda kapu Jijajiji nyinamirra nyampu-kurra yaninjarni-wangu?”

12

*Miirirli jararla winjurnu parntirparntirra ngurrju Jijajiki wirli-
yarla*

Matthew 26.6-13, Mark 14.3-9

¹ Jarrirtiyirla Purlapa Wiri Pajapakungarnti, Jijaji pina-yanu kirri wita-kurra Pijini-kirra, yangka ngurra kuja kala Lajuru nyinaja, yangka kuja Jijajirli wankaru-manu palinja-warnu. ² Jijaji-kirlangu yipilji-patulurla wangkaja miyiki ngarninjaku nyanungurra-nyangu yuwarlirlaku. Lajuru, palka-yijala nyinaja, manulpa-jana nyanungukupurdangkarlu Maartarlul miyi purranjarla yungu.

³ Ngula-jangka, Miirirli manu jara parntirrparrntirrpaja kuja payi-manu kamparrurlu-wiyi tala panu-kurlurlu. Winjurnurla jara parntirrparrntirrpaju Jijaji-kirlangu wirliyarla. Ngulalpa wakurlu-kurlurlulku wirliyaju yaru-pungu. Manu panu yapa kujalpalu yuwarlirla nyinaja, parnti-nyangulpalu ngurrju-nyayirni.

⁴ Yangkalpa jinta kurdungurlu Jutuju Yikariya, palka-yijala nyinaja. Nyanungurlunya-jana yangkaju ngaka Juwu-patu wiriwiri jangkardu ngarrurnunjunu Jijajikiji. ⁵ Kuja Jutujurlu nyangu Miiri kujarla jara winjurnu Jijaji-kirlangu wirliyarla, payurnu-jana yapa panu-kari, “Nyarrpaku jaraju yiily-ngarnu yalumpurluju karntangku? Yungu-jana yapa ngalya-kariki jali-mantarla 300-palaku pirli yaltiri talaku yungu-jana ngula-jangkaju warru yungkarla tala-wanguku marlajaraku.” ⁶ Nyarrpaku-yijala Jutuju kujaju wangkaja? Kulalpa-jana yapaku tala-wanguku yulkaja, lawa. Kala Jutujurlu talaju yakujurla mardarnu kurdungurlu-patu-kari-kirlangu, manu kala-jana purungku talaju jurnta manu yakuju-jangkaju nyanja-wangurla. Ngarilpa nyanunguju nyinaja purunjunu Jutujuju. Kujarlanya Miiriji punku-pajurnu.

⁷ Jijajirla wangkaja, “Wiyarrpa yampiya! Kularla kulu-jarriya wiyarrpaku! Ngaka kajirna milyingka nguna, Miirirli yungu pina-manngu-nyanyi kujaju jara winjurnu wirliyarla manu kujaju yaru-pungu wakurlu-kurlurlu. ⁸ Nyampurla ngurungka, jayakurra kapunkulu-jana mardarni marlajaraju yapaju tala-wanguju tarnngangku-juku. Ngajulu kulankujulu mardarni tarnngangku nyampurlaju.”

Maralypikingarduyu wiriwirilpalurla jangkardu wangkaja Lajuruku tarnnga-kurraku pinjaku

⁹ Juwu-paturlulu panungku purda-nyangu Jijaji ngantalpa Pijinirlajuku nyinaja, ngulalurla yanu nyanjaku. Lajururlangukulurla yanurnu nyanjaku yangka kuja Jijajirli pina-wankaru-manu. ¹⁰ Kujajangka, maralypikingarduyu-patu wiriwirili jinta-jarrija yungulu Lajururlangu pinyilki nganta. ¹¹ Juwu-paturlu panu-karirlili purda-nyangu kuja Jijajirli pina-wankaru-manu Lajuru. Kuja-jangkanyalu-jana yapaju jurnta nyinaja ngungkurr-nyinanja-wangu maralypikingarduyukuju. Ngulalpalurla Jijajikilki walaju nyinaja.

Jijaji kuja yukajarra Jurujulumu-kurra

Matthew 21.1-11, Mark 11.1-11, Luke 19.28-40

¹² Parra-karirlaju, Jijajiji yarnkajarra Jurujulumu-kurra-pinangu. Panu-jarlul Juwu-patu, kujalu yanu Jurujulumu-kurra Purlapaku Pajapaku, purda-nyangulu kujalpa Jijaji yanurnu. ¹³ Ngulalu parrkawati pajurnu watiya-jangka, ngulalurla wapirdi yanu Jurujulumu-ngurluju Jijajikiji. Purlanja-yanulpalu, “Pulka-pinyirliiparla Kaatuku! Wati nyampuju kuja Kaaturlu milyarninjarla yilyajarni yungu-ngalpa

Kingi nyina ngalipaku Yijirali-pinkiki, ngulaju karla marlaja nyina wardinyi-nyayirni!”*

¹⁴ Ngula Jijajirli nyangu tangkiyi yirdiyi-wana karrinja-kurra. Ngula warrkarnu purdangirli purturlurla, ngula yirdiyi-wana yanu. Nyampuju yangka-juku yimi kujalu Payipulurla yirrarnu:

¹⁵ “Nyurrurla yapa Jurujulumu-wardingki-patu, kulalu lanijarriya! Nyampunya-ka yanirni nyurrurla-nyangu Kingiji! Yanirni-ka tangkiyirli!”*

¹⁶ Kujalu kuja-kurra kurdungurlu-paturlu purda-nyangu, kulalu milya-pungu nyiya-jangka kujalpalurla yapa-paturlu pulka-pungu. Payurnulu-nyanu, “Nyiya-jangka kalurla pulka-pinyi Jijajikiji? Nyiya-jangka-ka yanirni tangkiyirlaju?” Ngaka yangka kuja Kaaturlu pina-wankaru-manu Jijaji, ngula pina-kangu yartarnarri wiri-kirli nguru-nyayirni-wangu-kurra, ngulalu yimi yinya Jijaji-kirli manu tangkiyi-kirli Payipulurla kulpari manngu-nyangu. Kulpari manngu-nyangulu yangka kujalpalurlajinta yapangku pulka-pungu Jijajiki.

¹⁷⁻¹⁸ Nyiija-jangkalurla yapaju Jurujulumu-ngurluju wapirdi yanu Jijajikiji? Yapa panu-karijilpalu nyinaja Jijaji-kirli kamparruwiyi Pijinirli. Nyangulu kujarla Lajuruku purlaja yungu wilyipipardimi pirnki-jangka. Junga! Nyangulu Jijaji kuja Lajuru pina-wankaru-manu. Ngula-jangkajulu pina-yanu Jurujulumu-kurra, manu yimi-ngarrunulu-jana yapaku Jijaji. Yapangku Jurujulumu-wardingki-paturluru purda-nyangu Jijajirli kuja Lajuru wankaru-manu yartarnarri-kirli. Kuja-jangkakulurla wapirdi yanu Jijajikiji. ¹⁹ Kujalu-jana Paraji-paturlu nyangu kuja-kurra, wangkajalu-nyanu, “Waraa! Nyarra-jarrimilkirli? Kulalparlipa-jana yapaju warlapajikarla Jijaji puranja-kujaku!”

²⁰ Juwu-wangu-paturlangulpalu nyinaja Jurujulumurlaju, yanurnulurla Kaatuku pulka-pinjaku purlapa-puru Pajapa-puru. ²¹ Yangka kurdungurlu yirdiji Pilipirlangulpa nyinaja yangka Pijata-wardingki yangka Kaliliyirli, ngula-wardingkilpa nyinaja Jurujulumurlaju. Ngulalurla Juwu-wangu-patu yaninjarla wangkaja, “Yuwayi, yungurnalurla nganimparlangu Jijajikiji wangka.” ²² Ngula-jangka, Pilipirli yaninjarla wangkaja Yanturuku Juwu-wangu-patu-kurlu. Mapirripalarla wangkaja Jijajikiji.

²³ Jijaji-jana wangkaja, “Yuwayi, ngaka Kaaturlu kapu-jana milkiyirrarni nyanungu-nyangu Yapa-nyayirni-wangu yapaku yungulu milya-pinyi nyanunguju pirrjirdi-nyayirni. ²⁴ Junga karna-nyarra wangkami. Kajilpa yapa jintangku mardakarla ngurlu jinta, manu kajilpa mardakarla-juku yinya ngurlu walya-kurra yirrarninja-wangurlu, yapa yinyarlu kapu mardarni jinta-mipa ngurluju, kula panu. Kala kaji yirrarni yinya ngurlu walya-kurra, kapu ngurlu yinyaju linji-jarrinjarla palimi. Ngula-ka wankaru-jarrinjarla pina-pardimi. Jintangku ngurlungku-ka panu-mani ngurlu-wati. ²⁵ Nyampurla walyangka, yapa ngalya-karirli kalu manngu-nyanyi kuja, ‘Ngaju marda kajikarna palimi. Kuja-kujaku kapurnaju ngaju-miparlu warrawarra-kanyi.’ Kaji nganangku-puka kuja manngu-nyanyi, ngulaju kapu pali. Panu-kari yapangku kalu manngu-nyanyi kuja,

* **12:13** Nyangka Psalm 118.25-26 * **12:15** Nyangka Zechariah 9.9

'Kularnaju ngaju-miparlu warrawarra-kanyi, lawa. Yungurna-jana panu-karirlanguku yulkami.' Kaji ngananguku ngurrju manngu-nyanyi kujarlunya, kapurla yinya yapa jirranganja nyina wankaru Kaatuku tarnnga-juku. ²⁶ Kajiji ngana-puka ngajuku warrki-jarrimi, kamparruju yapangu yinyarlu yunguju purami-wiyi. Warrkini-wati kapujulu ngaju-kurlu-juku nyina kajirna nyarrpara yani. Kajiji ngana ngajuku warrki-jarri, Wapirrarlu kapu ngurrju-pajirni."

Jijaji-jana wangkaja kurdungurlu-patuku yangka kapu nyanunguju ngaka palimilki

²⁷ Ngula-jangka, Jijaji-jana wangkaja nyanungu-nyanguku kurdungurlu-patuku, "Ngajujurna miyalu majulku. Nyarrparna-nyarra wangkami? Yapa-paturlu kapujulu murrumuru-maninjarla pinyi ngajuju. Kulalparna Wapirraju payikarla nyanungurraku warlapajirninjaku, lawa. Kujakunyarna yanurnu walya nyampu-kurra. ²⁸ 'Wapirra, milki-yirra-nyanu yapa-kurra yungungkulu milya-pinyilki nyuntuju jungarni-nyayirni!'"

Ngula Jijaji kuja wangkaja, Kaaturla wangkaja nguru-nyayirni-wangu-ngurlu nyanungu-nyangu-ngurlu, "Yuwayi, nyurru milki-yirrarnurnaju yapa-kurraju, manu karnaju yarda milki-yirrarni yapaku yungujulu milya-pinyi ngajuju jungarni-nyayirni." ²⁹ Kujalu yapangu linpa purda-nyangu, ngulalu manngu-nyangu kulanngantalparla ngapaku maarr-maninjarla manu wangkanjarla wapaja. Panu-karirli manngu-nyangulu kulanngantarla marramarra-juku wangkaja Jijajikiji.

³⁰ Jijaji-jana wangkaja, "Yuwa, manngu-nyanyi mayi kankulu ngajuku ngantaju wangkaja yungurna milya-pinyi? Lawa! Nyurrurlakunya nyarra wangkaja yungungkulu milya-pinyi nyanunguju pirrjirdi-nyayirni. ³¹ Purda-nyangkajulu! Kaaturlu kajana yapaju miimii-nyanyi ngurrju marda maju japa kalu nyina. Juju Ngawu-ka wiri nyina yapaku nyampurla walyangka. Kala jalangu Kaaturlu-ka nyanunguju kijirni. ³² Yapangu kapujulu jarna-mani walya-jangka. Kajijili jarnamani kujarlu, yapa karnaju ngaju-kurra-mani panu-juku." ³³ Junga kujaju. Nyampu yimi Jijajirilpa-ngalpa yapa jintawarlayiki yimi-ngarrurnu kamparru-wiyi kapu-ngalpa yangka nyanunguju palimi warntawarntarla.

³⁴ Ngulalurla yapaju wangkaja Jijajiki, "Yuwa! Wangkami-ka ngalipa-nyangu Payipulurla Mijaya nganta kapu wankaru nyina tarnnga-juku. Nyiyakulkunpa wangkaja yapangu nganta kapulu pinjarla yirrarni Kaatu-kurlangu Yapa-nyayirni-wangu warntawarntarla? Wangkaya-nganpa ngana yinyaju Yapa-nyayirni-wangu?"

³⁵ Jijajirli-jana yalu-manu, "Jarra-nyayirni-wangu Kaatu-kurlangu kapu nyina nyurrurla-kurlu ngari witaku-mipa. Nyurrurlalpankulu nyinakarla jungarni Jarra-nyayirni-wangurla. Kajinkili warntarla nyina, kapunkulu nyina yapa panu-kari-piya kuja kalu mungangka nyina. Ngana-puka kuja-ka wapami mungangka, ngulaju pampa nyiya nyanja-wangu. ³⁶ Walalurla nyinaya Jarra-nyayirni-wanguku. Kapu nyina nyurrurla-kurlu ngari witaku-mipa. Kajinkilirla wala nyina Jarra-nyayirni-wanguku, ngulaju kapunkulurla nyina yaliki Jarra-nyayirni-wanguku." Ngula kuja wangkaja, Jijajirli-jana yapaju

yampinja-yanu, manulpa-jana jurnta yaninjarla jurnta nyinaja yangarlulku.

³⁷ Nyampuju junga. Jijaji ngurrju warrki-jarrija Kaatu-kurlangu yartarnarri-kirli yapa panungka yungulu nyanyi. Wala-wangulpalurla nyinaja kapuru nyinanjarla. Kulalu milya-pungu nyanunguju Mijaya.

³⁸ Nyampuju yimi jurrku-juku nyurru-warnu kuja Yijayarlu yirrarnu Jijaji-kirli. Yimiji junga-jarrija. Yijayarlu yimi nyampurra yirrarnu:

“Warlaja-Wiri, ngana-nganpa ngungkurr-nyinaja kujarnalu-jana nyuntu-nyangu yimi yimi-ngarrurnu? Lawa! Nganakunparla milki-yirrarnu nyuntu-nyangu yartarnarriji? Kula nganaku, lawa!”*

³⁹⁻⁴⁰ Yijayarlu yimi-kari yirrarnu nyurru-wiyi:

“Kaaturlu-jana yapa pampa-manu nyanja-kujaku, manu-jana langapati-manu purda-nyanja-kujaku. Kala nyiyaku? Kuja-karrarlu-jana warla-pajurnu yungulu ngurrpa-juku nyina warrki nyanungu-nyangu nyanja-wangu manu yimi nyanungu-nyangu purda-nyanja-wangu. Kujarlanya, kulalurla pina-yanurnu Kaatu-kurra, kula-jana nyarrparlu pina-ngurrju-mantarla, lawa.”*

Kujanya Yijayarlu nyurru-wiyi yirrarnu. Kuja-jangkanya, kulalurla Juwu-patu wiriwiri wala nyinaja Jijajiki. ⁴¹ Nyiya-jangkarla yirrarnu Yijayarluju yinyaju yimi? Nyurru-wiyi, Kaaturlurla yimi-ngarrurnu nyanungukuju Jijaji. Yimi-ngarrurnurla Jijaji kapu yartarnarri wiri-jarlu-kurlu nyina. Kuja-jangkanya, Yijayarluju yimiji yirrarnu Jijajikirliji.

⁴² Ngalya-karirli Juwu-paturlu wiriwirirli milya-pungu nyanunguju Mijaya. Yimilpalu nyanungurrarlu mardarnu, kulalu-jana yapa warru ngarrurnu kuja ngantalurla Jijajiki ngungkurr-nyinaja. Lani-jarrijalpalu Paraji-patu-kujaku. Kajili warraja wangkayarla Jijaji-kirli, Paraji-paturlu kapulu-jana kurnta-ngarririnjarla yilyayarla Juwukurlangu jaaji-ngirli. ⁴³ Kajili-jana yinya wiriwirli yimi-ngarrikarla warrajarlu kuja ngantalurla Jijajiki ngungkurr-nyinaja, ngulaju kapu-jana Kaatuju wardinyi-jarriyarla. Kala lawa. Yinya wiriwirirlijilpalu manngu-nyangu nyarrparlu yungulu-jana Paraji-patuju wardinyimantarla.

Jijaji yanurnu walya nyampu-kurra yapaku muurl-mardarninjaku palinja-kujaku

⁴⁴ Jijaji kilji-nyayirni wangkaja, “Ngana kajiji wala nyina ngajuku, yungurla Kaaturlanguku walaju nyina, yangka kujaju nyampu-kurra yilyajarni. ⁴⁵ Nganangku kuja kaju nyanyi, ngulaju-ka nyanyi yangkarlangu kujaju ngaju yilyajarni. ⁴⁶ Ngajurna yanurnu walya nyampukurra yungurna Jarra-nyayirni-wangu nyina yapaku. Ngana kuja kaju wala nyina, yapa yinya kula nyina munga-piyarla Kaatuku milya-pinja-wangu, lawa. Yanurnurna yungulu yapa nyina Jarra-nyayirni-wangurla Kaatu milya-pinja-karra. ⁴⁷ Kajili yapangku purda-nyanyi ngaju-nyangu yimi, kajili purda-nyanjarla yampimi, kularna-jana miimii-nyanjarla punku-pajirni, lawa. Kularna walya nyampukurra yanurnu yapaku punku-pajirninjaku. Yanurnurna yapaku

* 12:38 Nyangka Isaiah 53.1 * 12:39-40 Nyangka Isaiah 6.10

muurl-mardarninjaku palinja-kujaku. ⁴⁸ Kajiji nganangu wurramani, yimi kajili ngaju-nyangu yampimi, ngaka kapurna-jana miimii-nyanjarla punku-pajirni. Kapurna-jana miimii-nyanjarla payirni kujarlu, ‘Purda-nyanjarla mayinpa puraja jungangu ngaju-nyangu yimiji?’ ⁴⁹ Kula karna-nyarra ngaju-nyangu-mipa yimiji yimi-ngarrirni. Ngajukupalangurlu kujaju nyampu-kurra yilyajarni, nyanungu kaju wangkami nyarrpa wangkanjaku. Kuja-juku karna-nyarra yimi-ngarrirni. ⁵⁰ Kajinkili purda-nyanjarla purami yimi kujaju ngajukupalangu wangkaja, kapunkulurla wankaru tarnga-juku jirnganja nyina. Kuja-jangkanya karna-nyarra wangka nyarrpa kuja kaju nyanungu ngajuku wangkami.”

13

Jijajirli-jana wirliya parljurnu nyanunguku kurdungurlu-patu

¹ Juwu-paturlulpalu murnma-juku wurdujarra-manu Purlapa Wirikingarnti Pajapakungarnti parra-karirlakungarnti. Milya-pungulpa-nyanu Jijajirli yangka kuja kapu palinjarla yampinja-yani nyampu walya nyanungukupalangu-kurrarlu. Nyampurla walyangka, Jijajilpa-jana yapakuju yulkaja kujalpalu nyanungu puraja. Yuwayi, yangka kujalpa palinjakungarnti waraly-karrija warntawarntarla, yulkaja-jukulpa-jana.

² Yangka Pajapa Purlapakungarnti, kuja wanta yukajarra, Jijaji manu kurdungurlu-patulu jinta-jarrija. Miyilpalu ngarnu. Kurdungurlu Jutuju Yikariya palkalpa nyinaja, kaja-nyanu Jimani Yikariya-wardingki-kirlangu. Nyurru-jukurla wuruly-wangkaja Juju Ngawuju Jutujukuju yungurla jikajika-jarrinjarla Jijajiki jangkardu ngarririnjinini.

³ Milya-pungulpa-nyanu Jijajirliji yangka kuja yanurnu Kaatu-jangka manu yangka kapu pina-yani-yijala Kaatu-kurra. Milya-pungulpa yangka kujarlu Wapirrarlu yungu yartarnarri wiri yapaku wiri nyinanjaku. ⁴ Junga, kujalpalu murnma-juku ngarnu, Jijajirli-nyanu yakarra-pardinjarla kirrirdi jaati-piya jimanta-jangka yalyi-manu, manu yirrarnu walyangka. Ngula-nyanu tawurlu yirrarnu wartirli-wana. ⁵ Ngula ngapalku maninjarla winjurnu parraja-kurra, ngulalpa-jana parljurnu warru wirliya kurdungurlu-patu, ngulalpa-jana parduna-manu tawurlu-kurlurlu. ⁶ Ngularla Jijaji yanurnu Piitaku, Piitarluju payurnu, “Warlalja-Wiri, kapunpaju mayi ngajurlangu wirliya parljirni?”

⁷ Jijajirli yalu-manu, “Jalangu kula kanpa milya-pinyi nyiya-jangka kuja karnangu wirliya parljirni. Ngaka kapunpa milya-pinyi.”

⁸ Piitarlu nyanunguju warla-pajirninjarla ngarrurnu, “Lawa, kulaju ngaju-nyangu wirliya parljika!”

Jijajirli wangkaja, “Kajirngangu yampimi wirliya parljirninjawangurlu, kulanpaju ngajuku nyina!”

⁹ Ngularla Jimani Piitalku wangkaja, “Warlalja-Wiri, kulaju wirliya-mipa parljika! Rdaka manu jurrurlanguju parljika!”

¹⁰ Jijajirli wangkaja, “Kuja kalu-nyanu yapangu parljirni, ngulaju kalu kirlka-nyayirnilki nyina. Kula kalu-nyanu kapankurlu pina-parljirni. Kajili walyangka wapa, marda wirliya-mipa kalu-nyanu

parljirni. Nyurrurlajunkulu ngurrju manu kirlka, jinta-mipa kirlka-wangu.”¹¹ Nyiyaku Jijajiji kujaju wangkaja? Nyurru-jalalpa milya-pungu yangka kapurla jinta kurdungurlu jangkardu parnka yimi-kirli nyanunguku jangkardu. Kuja-jangkanya-jana wangkaja kurdungurlu-patukuju yangka kujalpalu kirlka nganta nyinaja, manu jinta-mipa nganta kirlka-wanguju.

¹² Ngula-jana Jijajirli wirliya kurdungurlu-patu parljurnu, ngulanuanu kurrirdi jaati-piya pina-yirrarnu jimantarla. Ngula kulpari pirri-manu yangkangka tayipulurla, ngula-jana payurnu, “Milya-pinyi mayi kankulu nyiya-jangka kujarna-nyarra wirliyaju parljurnu?¹³⁻¹⁴ Warlalja-Wiri manu Tija-pajirni kuja kankujulu, junga kujaju! Ngajurna-nyarra Warlalja-Wiri manu Tija. Warrki-jarri kankujulu ngajuku. Wirliyarna-nyarra parljurnu warrkini wati-piyarlu. Kuja-piyarlu-yijalajulu waalparrika, jarnkujarnku parljikalunuanu wirliyaju.”¹⁵ Milki-yirrarnurna-nyarra yungunkulu jungarni nyina. Waalparrikajulu. Warrki-jarriyalu ngaju-piya yungunkulu-jana yapa ngalya-karirlanguku ngurrju nyina.¹⁶ Junga karna-nyarra wangkami. Ngana-puka kuja-ka warrki-jarri, ngulaju kularla parrpada-juku nyanungu-nyangukuju paajuku, lawa. Warrkini yinyarlujuka junganguku paaju nyanungu-nyanguju purda-nyanyi. Manu kuja-ka wati jintangu wati jinta-kari yilyami yimi-kirli, yinya yimi-kirli kula-ka wiri nyina wati kamparru-warnu-piya. *¹⁷ Kajinkili nyampu yimi langa-kurra-mani, kajinkili-nyanu jarnkujarnku warrki-jarri ngaju-piya, ngulaju kapunkulurla Kaatuku marlaja nyina wardinyi-nyayirni.

¹⁸ “Manngu-nyanyi kankulu kujarna-nyarra wangkaja kamparruwiyi? Wangkajarna-nyarra nyurrurlaju nganta kirlka manu ngurrju, kala jinta-mipa kirlka-wanguju. Ngajulurlurna-nyarra milarnu ngajuku puranjaku. Kuja-jangkanya karna-nyarra milya-pinyi. Kala yinya ngurrju-wangu wati? Yimi nyanungu-kurluju Payipulurla, wangkamika kuja, ‘Yinya watiki kujarnarla jirrnganja ngarnu miyi manu kuyu, kala ngaju-nyangu wangu-warnu nyinaja. Kala jangkarduju karlirryinaja!’* Kuja-jangkanya yinyaju wati ngurrju-wangu.”¹⁹ Yuwayi, ngaka wati yaliji kapuju karlirryinaja jangkardu. Kapunkulu kujakurraju nyanyi, manu kapunkulu-nyanu wangkami, ‘Jijajiji yapa yangka kuja-ka tarnnga nyina.’ Kuja-jangkanya karna-nyarra jalangurluju yimi-ngarrirni yinya wati yungunkujulu ngungkurrnyina.²⁰ Junga karna-nyarra wangka: Yilyami karna-nyarra yimi ngaju-nyangu-kurlu. Nganangu kaji-nyarra rdakurl-kijirni, ngajurlangu kaju rdakurl-kijirni. Manu-ka rdakurl-kijirni ngajukupalangu kujaju nyampu-kurra yilyajarni.”

Jijaji-jana kurdungurlu-patuku wangkaja yangka kapurla Jutujuju karlirryinaja jangkardu

Matthew 26.17-25, Mark 14.12-21, Luke 22.7-13

²¹ Ngula-jangka, Jijajiji miyalu maju-jarrija-nyayirni, manu wangkaja-jana kurdungurlu-patuku, “Junga karna-nyarra wangkami. Jintangu kurdungurlurlu kapu-jana ngaju yimi kanyi jangkardu maralypikingarduyu-patuku manu yurrkunyuku yungujulu puuly-mardarninjarla pinyi.”

* **13:16** John 15.20 * **13:18** Nyangka Psalm 41.9

²² Kulalpalu kurdungurlu-paturlu milya-pungu kujalpa Jijaji ngana-kurlu nganta wangkaja. Ngarilpalu-nyanu nyangu-mipa. ²³ Ngajujulparna nyinaja kutu Jijaji-wana. (Ngajukuju warrarda yulkaja.) ²⁴ Piitaju rdakardaka wangkaja ngajuku, “Payika Jijaji ngana-kurlu-ka wangka.”

²⁵ Ngularna payurnu Jijajiji, “Warlalja-Wiri, ngana nyanunguju wati ngula kapungku jangkardu karlirr-nyina?”

²⁶ Jijajirliji yalu-manu, “Kajirna mangarri julyurl-yirrarni jupu-jupurla, ngula-jangka kapurnarla yinyi jinta-kariki kuja-ka nyina ngalipa-kurlu. Nyanungunya kapuju jangkardu karlirr-nyina.” Ngula Jijajirli mangarri julyurl-yirrarnu jupujupurla, yungurla Jutujuku yangka Jimani Yikariya-wardingki-kirlangu kaja-nyanuku. ²⁷⁻³⁰ Ngula Jutujurlu mangarri yinya manu, Juju Ngawurla kapanku kurru-yukaja. Ngularla Jijaji wangkaja, “Kapankurlu lawa-manta warrki nyuntu-nyangu!” Junga-juku, Jutuju mangarri wita maninjarla yanu kapanku. Munga-nyayirnilpa karrija.

Kulalu panu-karirli kurdungurlurlu milya-pungu nyarrpa kujalparla Jijaji wangkaja Jutujuku tala-kurluju. Jutujurlu kala-jana yakuju tala-kurlu warrawarra-kangu kurdungurlu-kurlangu. Kuja-jangkarlunyalpalu manngu-nyangu, “Yuwa, marda Jijajirliji Jutujuju yilyaja miyi payi-maninjaku Purlapa Wirikingarnti Pajapakungarnti? Marda yilyaja yungu-jana tala yinyi tala-wangu-patuku?”

Jijajirli-jana kurdungurlu-patu ngarrurnu yungulu-nyanu yulkami jarnkujarnku

³¹ Ngula Jutujurlu ngurra yinya yampinjarla yanu, Jijaji-jana wangkaja kurdungurlu-patuku, “Yungkaparrirli, yapangku kapulu milya-pinyi Kaatu-kurlangu Yapa-nyayirni-wangu kuja-ka yartarnarri wiri-kirli nyina. Kuja-jangkanya kapulu yapangkuju milya-pinyi Kaaturlanguju yartarnarri wiri-kirli. ³² Yuwayi, junga kujaju. Ngajujurna Kaatu-kurlangu Yapa-nyayirni-wangu. Kaaturlu kapu-nyanu milki-yirrarni yapa panu-kurra yartarnarri wiri-kirli. Ngula-piyarlu-yijala kapu-jana ngajurlangu milki-yirrarni yartarnarri wiri-kirli, kapu-jana kujarlu milki-yirrarni yungkaparrirli. Yapa-nyayirni-wanguku kapulurlajinta pulka-pinyi. Kujarlanya kapulurla Kaaturlangu pulka-pinyi. Kaaturlu kapurla pulka-pinyi yinyaku Yapa-nyayirni-wanguku. Yuwayi, kapurla pulka-pinyi yungkaparrirli.

³³ “Ngaju-nyangu-patu warlalja, ngari karna-nyarra witaku-mipa jirranganja nyina. Ngula-jangka kapunkujulurla warrirni, kulankujulu palka-mani. Manngu-nyanyi mayi kankulu nyarrpa kujarna-jana kamparru-wiyi wangkaja wiriwiriki. Wangkajarna-jana, ‘Yani karna ngurra-kari-kirra. Kulalpankujulu purayarla, lawa.’ Kujanyarna-jana wangkaja. Jalangu karna-nyarra yarda yimi-ngarrirni yimi jurrkujuku: Yani karna jinta-kari ngurra-kari-kirra. Kulalpankujulu purayarla ngaju-kurlu yaninjaku, lawa. ³⁴ Ngulaju ngula-juku. Kuruwarri karna-nyarra yinyi jinta-kari: Yulkayalu-nyanu! Ngajurna-nyarra yulkaja. Kuja-piya-yijalalu-nyanu yulkaya! ³⁵ Kajinkili-nyanu yulka, ngulaju kapulu-nyarra yapa ngalya-karirli nyanyi. Kuja-jangkanya kapulu milya-pinyi nyurrurlaju ngaju-nyangu kurdungurlu-patu.”

Jijajirila wangkaja Piitaku, 'Kapunpa-nyanu ngurrpa-pajirni ngajuku'

Matthew 26.31-35, Mark 14.27-31, Luke 22.31-34

³⁶ Jimani Piitarlu payurnu Jijaji, “Warlalja-Wiri, nyarrpara-kurra kanpa yani?”

Jijajirli yalu-manu, “Yani karna ngurra-kari-kirra. Kulalpanpaju purayarla jalangurluju, ngaka-mipa.”

³⁷ Piitarlu Jijaji payurnu, “Warlalja-Wiri, nyiya-jangka kulalpar-nangku purayarla? Kajilpangkulu yapa ngalya-karirli murrumurrumantarla, kapurnangku muurl-mardarni. Kajijili pinyi, ngulaju ngula-juku. Ngajurna lani-wangu!”

³⁸ Ngula-jangka, Jijajirila wangkaja Piitaku, “Junga mayi kapunpa palimi ngajuku muurl-mardarninjaku? Wangkami karnangku junga: Ngaka kapunpa purda-nyanyi jukujuku kaji purlami. Ngula-wangurlawiyi kapunpa-nyanu ngurrpa-pajirni marnkurrpaku ngajukuju yapa ngalya-kari-kirra kula kanpaju nganta milya-pinyi.”

14

Jijajiji Yirdiyi-nyayirni-wangu kuja-ka ngunamirra Wapirra-kurlangu-kurra

¹ Ngula-jangka, Jijaji-jana wangkaja nyanungu-nyangu-patuku kurdungurlu-patuku, “Kulalu lani-jarriya nyiyarningkijarraku! Kaatukulurla wala nyinaya! Walajulu nyinaya ngajurlanguku!”

² Yalirlaju panu-nyayirni ngurraju nyinanjakuju ngajukupalangu-kurlangurlaju Wapirra-kurlangurlaju. Kaji karriyarla ngurra-wangu lawa yapaku yalirlaku nyinanjaku, kapurna-nyarra nyurru-juku yimi-ngarrikarla nyurrurlakuju. Kala kujaju junga, yalirlaju ngurra panu-nyayirni! Wangkami karna-nyarra nyurrurlaku, yani kapurna yalikirra jungarni-maninjaku ngurraku nyurrurlaku nyinanjaku. ³ Ngula-jangka kajirna kulpari yanirni nyampu-kurra maninjaku nyurrurlaku, ngula yungunkulu nyinami yalirla ngaju-wana. ⁴ Nyurrurlarlaju kankulu milya-pinyilki yirdiyiji yalikirra ngurra-kurra kajirna ngaju ngaka yani.”

⁵ Ngula-jangka, Tamijijirila wangkaja Jijajiki, “Warlaja Wiri, kula karnalu milya-pinyi ngurra nyarrpara-kurra kajinpa nyuntu ngaka yani. Nyarrparlulparnalu nganimparlu milya-pungkarla yirdiyiji kuja-ka ngunamirra yalikirra ngurra-kurraju?”

⁶ Jijaji wangkajarla Tamijiki, “Ngajujurna yangka jinta-juku Yirdiyi-nyayirni-wangu kuja-ka ngunamirra ngajukupalangu-kurlangu-kurra ngurra-kurra. Ngajujurna yangka jinta-juku Yijardunju kuja karna-jana warrarda yimi-ngarrirni Kaatu-kurlu jaru yapaku. Ngajujurna yangka jinta-juku Wankaru Yinja-panu kuja karna-jana ngurrju-mani pina yapa wankaru-kurra nyurnu milyi-jangka. Kulalpa nganapuka yantarla ngurra ngajukupalangu-kurlangu-kurra ngaju-wangu. Ngaju-miparlu karna milya-pinyi nyarrparlu yapaju yinya-kurrakuju kanjakuju.”

⁷ Ngula-jangka, wangkaja-jana Jijaji nyanungu-nyangu-patuku kurdungurlu-patuku, “Kajilpankujulu nyurrurlarlaju milya-pungkarla, ngulaju kajikankulu milya-pinyilki ngajukupalangurlangu.

Junga-juku kankulu nyurru-juku nyurrurlarluju nyanunguju milya-pinyilki nyanja-warnurlu-yijala.”

⁸ Ngula-jangka, Pilipirla wangkaja Jijajiki, “Warlalja-Wiri, milki-yirraka-nganpa nyuntukupalangu Wapirra nganimpaku yungurnalu nyinami wardinyilki. Kularnangkulu kujaku yada payirni.”

⁹ Ngula-jangka, Jijaji wangkajarla Pilipiki, “Palka-jukurna-nyarra jirranganja wapaja warrarda. Nyiya-jangkarlu kanpaju kanginy-pinyi-juku? Nganangku-puka kajiji nyanyi ngaju, ngulangkuju-ka nyanyi ngajukupalangu Wapirrarlangu. Pilipi, nyiya-jangkarlunpaju payurnu yungurna-nyarra milki-yirrarni ngajukupalangu Wapirra nyurrurlaku? ¹⁰ Pilipi, ngungkurr-nyinanja-wangu mayi kanpaju nyina kuja karna nyina ngajukupalangurla kuja-ka nyina ngajurlangurla?”

Ngula-jangka, Jijaji wangkaja-jana nyanungu-nyanguku kurdungurlu-patuku, “Jarua kuja karna-nyarra wangka nyurrurlaku, ngulaju kula ngaju-nyangu warlalja. Ngularraju jaruju ngajukupalangu-kurlangu. Nyanunguju-ka ngajulurla nyinami, manuka warrki nyanungu-nyangu lawa-mani. ¹¹ Nyurrurla, ngungkurr-nyinayajulu wangkanja-kurraku kajirna-nyarra wangkami ngaju karna nyinami ngajukupalangurla, manu ngajukupalangu kuja-ka nyinami ngajulurla. Kajinkili nyinami ngungkurr-nyinanja-wangu jaruku kuja karna-nyarra yimi-ngarrirni nyurrurlaku, ngula-jangkajulurla marlaja ngungkurr-nyinaya warrki-mipaku ngaju-nyanguku kuja karnarla jirranganja warrki-jarrimi Kaatuku.

¹² “Wangkami karna-nyarra nyurrurlaku yijardurlu: Kajinkijili wala-juku nyina ngajuku, kapunkulu nyurrurlaju warrki-jarrimi ngajupiya-nyayirni. Kula nyampurula-mipa ngurrangka kujalparna ngaju warrki-jarrija, lawa. Kajirna pina-yani ngajukupalangu-kurra, ngula-jangka kapunkulu ngaju-piya warrki-jarrimi nguru-kari nguru-karirla wurnturu. ¹³ Kajinkijili nyurrurlarlu payirni nyiyarlanguku wala nyinanja-karrarlu, kapurna-nyarra yimirli purda-nyanjarla yinyi. Ngula-jangkarlu yungurna-jana milki-yirrarni yapaku Wapirra ngajukupalanguku ngulaju yartarnarri wiri-kirli. ¹⁴ Wala nyinanja-karrarlu kajilpankujulu nyurrurlarlu payikarla ngaju nyiyarlanguku, kapurna-nyarra yinyi.”

Jijaji-jana wangkaja nyanungu-nyangu-patu kurdungurlu-patuku kapu-jana yilyamirni Pirlirra Kaatu-kurlangu

¹⁵ Ngula-jangka, Jijaji-jana wangkaja nyanungu-nyangu-patuku kurdungurlu-patuku, “Kajilpankujulu nyurrurla yulkayarla ngajuku, ngulangkuju kajikankulu purami kuruwarri nyarrparlangu kuja karna-nyarra wangka. ¹⁶ Kapurna-nyarrarla payirni ngajukupalangu nyurrurlarlanguku ngula yungu yilyamirni Rdarrkanpa jintakari. Rdarrkanpa yalumpu kapu nyina nyurrurlarla tarnga-juku. ¹⁷ Nyampu Rdarrkanpaju Pirlirra ngulangku kuja kajana yimi-ngarrirni yapaku junga-nyayirni kuruwarri Kaatu-kurlu. Yapa ngana kuja kaju nyina ngajuku ngungkurr-nyinanja-wangu, ngulangkuju kula-ka nyarrparlu nyanyi nyanunguju, manu kula-ka nyarrparlu nyanunguju milya-pinyi. Kujarlaju kulalpa nyarrparlu mantarla Pirlirra yali. Kala nyurrurlarlu kankulu milya-pinyi nyanunguju,

manu kulalpa-nyarra nyarrparlu yampiyarla? Nyanunguju kapu tarnnga-juku nyina nyurrurla-wana.

¹⁸ “Kajirna ngaju kulpari yani ngajukupalangu-kurlangu-kurra ngurra-kurra, kularna-nyarra yangarlu yampimi nyurrurla. Kapurna pina-yanirni nyurrurlaku. ¹⁹ Jalangu-nyayirnirli, panu-karirli yapangku nyampurlarlu ngurrangkarlu, kulajulu ngajuju yarda nyanyilki. Kala nyurrurlarlu kapunkujulu yarda nyanyi ngaka wankaru-juku. Kapunkujulu marlaja nyina wankaru-yijala ngajukuju. ²⁰ Ngakaju, nyurrurlarlu kapunkulu milya-pinyi kuja karna nyinami ngajukupalangurla. Manu kapunkulu milya-pinyi-yijala kuja karna nyina nyurrurlarla manu yangka kuja kankulu nyina ngajurlangurla. ²¹ Ngana-puka yapa kajiji yulkami ngajuku, ngulangkuju kapu purami kuruwari nyarrparlangu kajirnarla yinyi nyanunguku. Ngajukupalanguju kapurla yulkami nyanungukuju, manu kapurnarla yulkami-yijala nyanungukuju, manu ngaju kapurnaju milki-yirrarni nyanungukurra yunguju yijardu-nyayirni milya-pinyi.”

²² Ngula-jangka, Jutujurlu payurnu Jijaji (kula Jutuju Yikariya-wardingkirli, jinta-karirli Jutujurlu), wangkajarla, “Warlalja-Wiri, nyarrparlu ngantanpa-nyanu milki-yirrarni nganimpa-mipa-kurraju, kala ngalya-kari-kirra nganta kulanpa-nyanu milki-yirrarni nganta?”

²³ Jijaji wangkajarla Jutujuku, “Ngana-puka kajiji yulkami ngajuku, kapu yalumpurlu yapangku linpangku purda-nyanyi jaru ngaju-nyangu kajirnarla wangkami nyanunguku. Ngajukupalanguju kapurla yapaku yalumpuku yulkami. Ngajarra kapurlijarrarla yanirni nyanunguku, manu kapurlijarra nyinami nyanungurla. ²⁴ Kala nganarlangu-puka kajiji jurnta nyina ngajuku yulkanja-wangu, yalumpurlu yapangku kulaju purda-nyanyi jaru ngaju-nyangu kajirnarla wangkami nyanunguku. Nyurrurlarlunkujulu nyurru purda-nyangu wangkanja-kurra jaru-kurra nyurrurla-kurra. Jaru yalumpu kula ngaju-nyangu warlalja, nyampu jaruju ngajukupalangu-kurlangu. Nyanungurlu kujaju nyampu-kurra yilyajarni, ngulangkuju yungu jaruju ngajukuju.”

²⁵ Ngula-jangka, Jijaji wangkaja-jana kurdungurlu-patuku nyanungu-nyangu-patuku, “Ngajurna-nyarra nyurru nyurrurlaku yimi-ngarrurnu panu nyampurra nyiyarningkijarra murnma-juku kuja karna nyinami walyangka nyampurla-juku nyurrurla-kurlu.

²⁶ Ngaka kajirna pina-yani ngajukupalangu-kurlangu-kurra ngurra-kurra, nyanungurlu kapu yilyamirni Pirlirra nyanungu-nyangu yunguju marlaja kanyi warrki ngaju-nyangu. Ngula Pirlirra Kaatu-kurlanguju jurru-juku Rdarrkanpaju kujarna-nyarra yimi-ngarrurnu nyurrurlaku kamparrurlu-wiyi. Nyanungurlu kapu-nyarra pinarri-mani nyiyarningkijarra nyurrurlakuju, kapu-nyarra wangkami yimi jurru-juku yangka kujarna-nyarra ngajulurlu-wiyi yimi-ngarrurnu nyampurla walyangka kujalparna-nyarra palka-wiyi-juku jirnganja nyinaja.

²⁷ “Yungurna-nyarra rarralya-mani yungunkujulu rarralypalku marlaja nyina ngajuku. Kulalpa-nyarra nganangku kujarlu rarralypa-mantarla ngaju-piyarlu, lawa. Wajampa-wangulu nyinaya! Lani-wangulu nyinaya! ²⁸ Yangka kujarna-nyarra wangkaja kapurna-nyarra nyurrurlaku jurnta yani manu ngula-jangka kapurna pina-yanirni nyurrurla-kurra, ngulaju nyurrurlarlunkujulu nyurru

kamparrurlu purda-nyangu. Ngajukupalangu Wapirraju, ngulaju kaju wiri-juku nyina ngajukuju parrparda-juku. Kujarlaju, kajilpankujulu yijardu-nyayirni yulkayarla ngajuku, nyurrurlaju kajikankujulu wardinyi-jarrimi ngajukuju pina-yaninjakuju Wapirra-kurlangu-kurrakuju. ²⁹ Nyampunya karna-nyarra wangkami nyurrurlaku pina-yaninjakungarnti ngajukupalangu-kurlangu-kurrakungarntiji yungunkujulu wala nyina ngaka kajirna nyinami ngajukupalangu-kurlu. ³⁰ Juju Ngawu kapu yanirni nyampu-kurra. Nyanunguju jalanguju wiri yapaku panuku nyampurla walyangka. Kujarlaju kularna-nyarra japaku-kari wangkami nyurrurlaku. Kula nyanunguju wiri ngajuku, lawa. ³¹ Kapurna linpangku purda-nyanyi ngajukupalangu kajiji wangkami nyiyarlanguku yungujulu yapangku jintawarlayirli nyampurlarlu walyangkarlu milya-pinyi ngaju kuja karnarla yulkami.”

Ngula-jangka, Jijaji-jana wangkaja nyanungu-nyanguku kurdungurlu-patuku, “Ngula-juku, yanilkirlipa ngurra nyampungurlu!”

15

Jijajiji Ngarna-nyayirni-wangu Kaatu-kurlangu

¹ Ngula-jangka Jijaji-jana wangkaja nyanungu-nyanguku kurdungurlu-patuku, “Ngajujurna Ngarna-nyayirni-wangu Kaatu-kurlangu. Ngajukupalanguju, ngulaju kaatinikingarduyu-piya ngula kangalpa warrawarra-kanyi yapa-patu ngaju-nyangu-patu manu ngajurlangu. ² Yapangku kuja kajulu ngaju purami, parrka-piya kalu pardimi ngarna-jangka. Ngula-piyanya kajulu yapaju ngaju-nyanguju wungu-warnuju ngajukuju nyinami. Kajilirla yapa-patu ngaju-nyangu-patu warrki-jarrimi ngurrju-wangu Kaatuku, ngula-jangkaju kapu-nyanu jurnta kijirni kaatinikingarduyu-piyarlu kuja kajana jurnta pajirni muku parrka ngarna-jangka. Kala kajilirla warrarda warrki-jarrimi ngurrju Kaatuku, ngulaju kapu-jana warrawarra-kanyi nyanungu-patuju tarngangku-juku, ngula-jangkaju yungulurla kirlka-nyinanjarla yardayarda warrki-jarri-jiki nyanungukuju. Nyanungurluju kapu-jana warrawarra-kanyi yapa-patuju kaatinikingarduyu-piyarlu ngula kajana ngalya-kari witawita parrka ngarna-jangka jurnta pajirni yulyurpurla yungulu ngulangka ngakurru-wati pardimilki wantangkaju. ³ Ngajujurna-nyarra nyurru-juku panu yimi nyurrurlakuju wangkaja, manunkulu yirriyirrirli purda-nyangu. Ngulakuju Kaaturluju-nyarra nyurru-juku kirlka-pajurnu. ⁴ Jurnta yaninja-wangujulu nyinaka! Kularna-nyarra jurnta yani nyurrurlaku. Kulalpa parrka-watirlaju ngakurruju pardiyarla kajilpa pajirninja-warnu ngunanja-yantarla walyangka ngarna-jangka. Pardinjakungarnti ngakurrukungarnti kulalpankulurla jurnta pajikarla parrka-wati ngarna-jangka. Kuja-piya-yijala nyurrurlaju. Kajilpankujulu nyurrurla jurnta yantarla ngajuku, kulalpankulurla ngurrju warrki-jarriyarla Kaatuku yangarlu. Nyurrurlajulu nyinaka jintangka-juku ngajulurla Kaatuku wardinyi-maninjaku.”

⁵ Ngula-jangka, Jijaji-jana yarda wangkaja nyanungu-nyangu-patuku, “Ngajuju Ngarna-nyayirni-wangu Kaatu-kurlangu. Nyurrurlaju warrkini ngajuku, parrka-piya kuja-ka pardimi ngarna-ngurlu.

Kajilparlijarra ngaju manu yapa jinta-kari ngana-puka nyinayarla jintangka, kajikarla yali yapa ngurrju warrki-jarri Kaatuku. Kala kajilpaju yali yapa jurnta yantarla ngajuku, kulalparla ngurrju warrki-jarriyarla Kaatukuju, lawa. ⁶ Kajilpaju yapa ngajuku jurnta yantarla, ngulaju parrka-piya kuja-ka pajirninjarla kijirni manu kuja-ka palimi linji-jarrinjarla. Yapangku kalu mani parrka-wati linji, kijirni kalu warlu-kurra manu-ka muku jankami. ⁷ Junga-juku, nyinakalu ngaju-kurlu-juku, manulu puraya kuruwarrri kujarna-nyarra pinarri-manu nyurrurla. Kajinkili nyurrurlarlu kuruwarrri ngaju-nyangu purami, ngula-jangkarluju kajikankulu payirni Kaatu nyiyarningkijarrarlanguku, ngulaju kapu-nyarra Kaaturluju nyurrurlakuju yinyilki. ⁸ Kajinkilirla nyurrurla ngurrju warrki-jarrimi Kaatuku, yapangkuju kapulu-nyarra nyanyi nyurrurla warrki-jarrinja-kurra. Kapulu-nyarra milya-pinyi nyurrurlaju yijardu-nyayirni ngaju-nyangu-patu kurdungurlu-patu, manu kapulu Kaatuju milya-pinyi yartarnarri wiri-kirli. ⁹ Ngajukupalanguju kaju yulkami ngajukuju, manu ngula-piya-yijala karna-nyarra ngajuju yulkami nyurrurlakuju. Kujarlaju, jurnta yaninja-wangujulu nyinaya ngajuku yungurna-nyarra yulkami tarnnga-juku. ¹⁰ Ngajulurlulparna tarnngangu-juku linpangku purda-nyangu ngajukupalangu nyarrpa-puka kujaju wangkaja ngajuku. Kujarlaju kaju yulkami ngajukuju, manu kularnarla warntarla jurnta yani nyanungukuju. Kuja-piya-yijala karna-nyarra yulkami junga-nyayirni nyurrurlakuju. Kajinkijili nyurrurlarlu linpangku purda-nyanyi ngaju, kulankujulu jurnta yani, lawa. Kujarlaju kapurna-nyarra yulkami tarnnga-juku.

¹¹ “Ngajurna-nyarra yimi-ngarrurnu nyampurra nyiyarningkijarra nyurrurlaku yungunkulu wardinyi-jarrimi-nyayirni ngaju-piya. Ngampurra karna-nyarra nyinami nyurrurlaku yungunkulurla tarnnga-juku wardinyi-jarrimi-nyayirni marlaja Kaatuku ngaju-piya. ¹² Nyampuju ngaju-nyangu kuruwarrri nyurrurlaku: Yulkayalu-nyanu ngaju-piya kujalparna-nyarra yulkaja nyurrurlaku. ¹³ Kajilpa-jana yapa paliyarla nyanungu-nyangu-patuku yipilji-patuku, kujarlaju kajana milki-yirrarni nyanungu-patuku kujaju nganta-jana yulkaja karrikarri-wangu-nyayirni. ¹⁴ Kajinkijili nyurrurlarlu tarnngangu purda-nyanyi linpangku ngaju, ngulaju kankujulu yipiljilki ngajukuju nyinami. ¹⁵ Kamparrurluju kularna-nyarra milki-yirrarnu nyarrpa ngulalpa Kaaturlu manngu-nyangu. Kujarlaju, kalarna-nyarra ngarrurnu nyurrurlaju ‘ngaju-nyangu-patu warrkini-patu’. Kala jalanguju, lawalku. Warrkinirli nganangu-puka kula-ka milya-pinyi kuja-ka nyanungu-nyangurlu paajurlu nyarrparlangu manngu-nyanyi nginyinginyirla. Kala ngularrarna-nyarra ngajulurlu nyurru-juku yimi-ngarrurnu nyurrurlaku nyiyarningkijarra kujaju yangka ngajukupalangu wangkaja ngajuku. Kujarlaju, jalangurlu karna-nyarra ngarrirnilki nyurrurlaju ‘ngaju-nyangu yipilji-patu’. ¹⁶ Kulankujulu nyurrurlarlu ngaju milarnu. Ngajurna-nyarra milarnu nyurrurlaju, manurna-nyarra yungu warrki ngula yungunkulurla tarnnga-juku warrki-jarrimi Kaatuku, manu yungunkulu wardinyi-mani. Warrki-jarriyalurla Kaatuku tarnnga-juku! Kajilpankulurla wangkayarla Kaatuku nyiyarningkijarraku, ngulaju wala nyinanjakurraku kapu-nyarra purda-nyanjarla yinyi. ¹⁷ Nyurrurlaku karna-

nyarra yarda wangkami-yijala, nyampuju kuruwarri ngaju-nyangu nyurrurlaku: Yulkayalu-nyanu!”

Jijaji-jana wangkaja kurdungurlu-patuku kapulu-jana ngalya-kariji nganta nyanungu-patukuju nyurunyuru-jarrimi

¹⁸ Ngula-jangka, Jijaji-jana yarda-yijala wangkaja nyanungu-nyangu-patuku kurdungurlu-patuku, “Ngalya-kari yapa-patu nyampurla walyangka kapulu-nyarra nyurrurlakuju nyurunyuru-jarrimi, yapa-patu kuja kalurla nyinami Juju Ngawuku. Kala manngu-nyangkalu nyampu: Yalumpu-patu yangka-patu yapa-patujulpajulu ngajurlangukuju kamparruju nyurunyuru-jarrija. ¹⁹ Kajilpankulurla nyurrurlarlangu nyinakarla Juju Ngawuku, ngula-jangka yalumpurrarlu yapangku kajikalunya-nyarra nyurrurlaju rdakurl-kijirni, manu kajikalunya-nyarra nyurrurlaju warlalja-pajirni. Kala nyanungu-paturluju kapulu-nyarra nyurrurlakuju nyurunyuru-jarrimi kujarna-nyarra nyurrurla milarnu, manu kujarna-jana jurnta kangu nyurrurla. Nyurrurlaju kula kankulu nyinami nyanungurra-nyangurla turnu-warnurla. Ngula-jangka kalunya-nyarra nyurunyuru-jarrimi nyurrurlakuju. ²⁰ Manngu-nyangkajulu nyampu yangka kujarna-nyarra ngaju kamparru nyurrurlaku wangkaja: Nganapuka kuja-ka warrki-jarri, ngulaju kularla parrpada-juku nyanungu-nyangukuju paajuku, lawa.* Yalumpurra yapa kuja kalurla nyinami Juju Ngawuku, ngajujulu kulukukuluku-manu, manu ngula-piyarlu-yijala kapulu-nyarra nyurrurlarlangu kulukukuluku-mani. Ngalya-kari-paturlu yalumpu-paturlu ngulajujulu marlaja puraja ngaju-nyangu kuruwarri kujarna-jana yimi-ngarrurnu nyanungu-patuku. Ngula-piyarlu-yijala kapulu-nyarra ngalya-kari-patu-miparlu purdanyanyi kajinkili-jana nyanungu-patuku yimi-ngarrirni jaru ngajukurlu. ²¹ Nyurrurlajunkujulu ngajukuju. Kujarlaju yalumpurlu yapangku yangkangku kapulu-nyarra kulukukuluku-mani nyurrurla ngaju-piya. Kula kalu yijardurlu milya-pinyi Kaatu, ngulangku kujaju ngaju yilyajarni nyampu-kurra. Kujarlangurlanya kapulu-nyarra kulukukuluku-mani. ²² Kajirna nyampu-kurra yaninjarni-wangu nyinayarla kankarlarra, manu kajirna-jana yimi-ngarrirninja-wangu jurnta nyinakarla yapaku yalumpurraku majumajuku, ngulaju kapu-jana Kaaturlu yampiyarla warntarla-pajirninja-wangurlu. Karintangarna-jana yaninjarla wangkaja Kaatu-kurlu nyanungu-patukuju, yani-jiki kalu tarnga-juku warntarla-juku. Kujarlaju, majumajuju kulalpalu-nyanu nyarrpalku jaarl-wangkayarla Kaatu-kujaku warntarla-wangu nganta. ²³ Yapa kuja kaju ngajuku nyurunyuru-jarrimi, ngulaju karla ngajukupalanguku nyurunyuru-jarrimi. ²⁴ Ngajulu kalarna warrki-jarrija yapa ngalya-kari-piya-wangu Kaatukurlangu-kurlu yartarnarri-kirli yapangka milparniwarrarla. Kala kuja-piya-wangu kajirna nyinayarla warrki-jarrinja-wangu, ngulaju kapu-jana Kaaturlu yampiyarla warntarla-pajirninja-wangurlu. Kala yalumpurlu yapangku kujajulu nyangu warrki-jarrinja-kurra, nyurunyuru-jarrimi-jiki kajulu manu ngajukupalangurlangukuju. ²⁵ Nyanungurra-nyangu kuruwarri-ka wangka nyampurra maju-kari maju-kari kapuju rdpimi ngajuku. Nyanungurra-nyangu warlalja kuruwarri-ka wangkami kuja, ‘Nyurunyuru-jarrijajulu nyiya-jangkaku

* 15:20 John 13.16

mayi.’”^{* 26} Ngula-jangka, Jijaji-jana wangkaja nyanungu-nyangu-patuku kurdungurlu-patuku, “Ngaju kapurna-nyarra nyurrurlaku yilyamirni Rdarrkanpa ngajukupalangu-kurlangu. Nyanunguju yangka Pirlirra Junga-nyayirni kuja-ka yanirni ngajukupalangu-jangka. Kaji yanirni, kapu-nyarra jirranganja nyinanjarla yimi-ngarrirni ngaju-kurlu. ²⁷ Nyurrurlajulpankujulu jirranganja nyinaja tarnnga. Kujarlaju yungulpankulu-jana yimi-ngarrikarla yapaku ngaju-kurluju.”

16

¹ Ngula-jangka, Jijaji-jana wangkaja kurdungurlu-patuku, “Yimi-ngarrurnurna-nyarra nyiyarningkijarra yangka ngaka yungunkulu kapurunju-wangu nyina manu ngajuku karlirr-nyinanja-wangu nyina. ² Ngaka kapulu-nyarra Juwu-paturlu yilya jaaji-ngirliji, kapulu-nyarra warla-pajirni nyanungurraku jinta-jarrinja-wanguku. Junga, ngaka kajili-nyarra pinyi tarnnga-kurra, kapulu-nyanu wantarla manngunya-nyangu kujarlu, ‘Kajirlipa-jana nyampurra pinyi tarnnga-kurra, ngulaju kapu-ngalpa Kaatuju wardinyi-jarrimi.’ ³ Yapa yali-paturlu kula kalu ngajukupalangu Kirdana milya-pinyi, manu kula kajulu ngaju milya-pinyi. Kujarlanya kapulu-nyarra pinyi. ⁴ Pututu-pinyi karna-nyarra nyampurra-kurlu yapa-kurlu, ngula yangka ngaka kajili-nyarra murrumuru-mani, kapunkulu manngu-nyangu ngaju-nyangu yimi.”

Jijaji-jana kurdungurlu-patuku wangkaja Pirlirra Kaatu-kurlangu-kurlu

Ngula-jangka, Jijaji-jana wangkaja kurdungurlu-patuku, “Nyurru-wiyi, kujarna-nyarra milarnu, ngajulparna palka warrarda nyinaja nyurrurla-kurlu. Kuja-jangkanya kularna-nyarra wangkaja yangka yapa-patu-kurlu yangka ngaka kapulu-nyarra murrumuru-mani. ⁵ Ngaka-pardu-kari kapurna pina-yanilki ngajukupalangu-kurra kujaju nyampu-kurra yilyajarni. Kulajulu nganangu payurnu nyarrpara-kurra kuja karna yani. ⁶ Yimi-ngarrurnurna-nyarra nyiyarningkijarra nyampurra jalangurlu. Kujarlanya kankulu wajampaju nyina. ⁷ Junga karna-nyarra wangka. Kajirna pina-yani Kirdana-kurlangu-kurra, ngakaju kapurna jinta-kari Rdarrkanpa pina-yilyamirni nyurrurla-kurra. Ngana Rdarrkanpaju? Ngulaju yangka Pirlirra Kaatu-kurlangu. Kajilparna yaninja-wangu nyinakarla nyampurla-juku nyurrurla-kurlu, ngulaju kujaju maju. Kajilparna nyinayarla nyampurla-juku, kulalpa Rdarrkanpa yantarlarni nyurrurla-kurraju.

⁸ “Kaji Rdarrkanpa yanirni nyampu-kurra walya-kurra, kapu-jana yapakuju wangkami kuja kalu warntarla manngu-nyangu. Ngurruju nganta kapu-nyanu ngarrirni, kala Rdarrkanparlu kapu-jana punku-pajirni. Manngu-nyanyi kajulu ngaju nganta warntarla, kala Rdarrkanparlu kapu-jana wangkami kuja kaju Kaaturlu jungarnipajirni. Yapa yali-paturlu kalu manngu-nyanyi Kaaturlu nganta kapu-jana yampimi, kula-jana marda miimii-nyanyi nganta. Kala Rdarrkanpa kapu-jana wangkami Kaaturlu kapu-jana miimii-nyanjarla murrumuru-mani kajili warntarla-juku manngu-nyangu. ⁹ Junga kujaju. Yapa yali-paturlu kalu-nyanu manngu-nyangu ngurrjungku

* 15:25 Nyangka Psalm 35.19, 69.4

nganta. Kala kula kajulu wala nyina ngajuku. Kujarlanya kapu-jana Rdarrkanparluju punku-pajirni. ¹⁰ Yapa yali-paturlu kajulu manngu-nyangu ngaju nganta warntarla. Kula kujaju junga. Yani pina karna ngajukupalangu-kurra, manu nyurrurlarlu kulankujulu nyanyi warrarda. Ngula-jangka Rdarrkanpa kapu-jana wangkami kuja kaju Kaaturlu jungarni-pajirni. ¹¹ Juju Ngawu kajana wiri nyina yapaku nyampurlaju walyangka. Ngulaju kalu manngu-nyangu Kaaturlu nganta kapu-jana yampimi murrumurru-maninja-wangurlu. Kula kujaju junga. Kaaturlu ngula-juku miimii-nyanjarla juwa-kujurnu Juju Ngawuju. Kuja-jangkanya Rdarrkanpa kapu-jana wangkami Kaaturlu kapu-jana murrumurru-mani warntarla ngula kalu yapaju yani.”

¹² Ngula-jana Jijajiji yarda wangkaja kurdungurlu-patuku, “Yungurna-nyarra yimi-ngarrirni nyiyarningkijarra. Kala kajilparna-nyarra yimi-ngarrikarla, kulalpankulu langa-kurra-mantarla. ¹³ Pirlirra Kaatu-kurlangurlu kajana yapakuji yimiji jungaju yimi-ngarrirni Kaatu-kurluju. Kaji Pirlirra yanirni ngaka, kapu-nyarra yimi-ngarrirni yimi junga kuja karla Kaatuku karri. Kula-nyarra nyanungu-nyangu-mipa yimi yimi-ngarrirni, lawa. Kapu-nyarra yimi-ngarrirni nyarra kuja karla Wapirra wangkami. Kapu-nyarra yimi-ngarrirni nyiyarningkijarra. ¹⁴ Kajirnarla nyarra wangka Pirlirrapaku, ngulaju kapu-nyarra wangka nyurrurlakulu. Kujarlanya kapunkulu milya-pinyi ngajurna pirlirra-nyayirni, manu kapunkujulurla pulka-pinyi ngajuku. ¹⁵ Nyiyarningkijarra kuja karla nguna ngajukupalanguku Kirdanaku, ngulaju kaju nguna ngajurlanguku. Kujarlanyarna-nyarra yimi-ngarrurnu kajirnarla wangka Pirlirrapaku, ngulaju kapu-nyarra jurru-kuju wangka.”

Jijaji-jana kurdungurlu-patuku wangkaja kapulu wajampa-jarri, manu ngaka kapulu pina wardinyi-jarrimi

¹⁶ Ngula-jangka, Jijaji-jana wangkaja kurdungurlu-patuku, “Kapunkujulu nyanyi parra-patu-mipaku. Ngula-jangka kulankujulu nyanyilki. Ngaka-mipa kapunkujulu pina-nyanyi.”

¹⁷ Ngulalu-nyanu kurdungurlu-paturlu payurnu, “Nyarra-ka Jijajiji wangka ‘nganta kapurlipa parra-patu-mipaku nyanyi, manu nganta kularlipa nyanyi, manu nganta kapurlipa nyanyilki-yijala?’ Nyiyakunganpa kuja wangkaja ‘nganta kapu pina-yani nyanungukupalangu-kurra nganta?’ ¹⁸ Manu ‘parra-patuku nganta?’ Nyiyaku-ka wangka kujaju? Kula karlipa milya-pinyi nyarra kuja-ka wangkami.”

¹⁹ Jijajiri-jana miyiki-nyangu kujalpalu kurdungurlu-paturlu jata-nyangu nyanunguku payirninjaku, ngula-jana wangkaja, “Wangkajarna-nyarra ‘kapunkujulu parra-patu-mipaku nyanyi, ngula-jangka kulankujulu nyanyilki, manu ngaka kapunkujulu pina-nyanyilki’. Kujakunya mayi kankulu-nyanu jata-nyanjarla jarnkujarnku payirni? ²⁰ Junga karna-nyarra wangka, kapunkulu yulami wajampa-nyayirni. Kala yapa panu-kari nyampurla walyangka kapulu wardinyi nyina. Kapunkulu wajampa nyina, manu ngaka kapunkulu wardinyi-jarrimi pina. ²¹ Karnta kuja-ka karmulypa-jarrinjakungarnti nyina, ngulaju-ka milya-pinyi kapu murrumurru-jarrimi. Kujarlanya karla kurdukuju wajampa-jarrimi. Ngula-ka

kurdu palkalku mardarni, wardinyi-jarrimi-ka karntaju. Ngula-jangka kula-ka pina-manngu-nyangu yangka kujalpa murrumurru-jarrija kamparru-wiyi karmulypa-jarrinjakungarnti. ²² Kuja-piya-yijala nyurrurlaju. Jurnta karna-nyarra yani. Kujarlanya kankulu wajampaju nyina. Kapurna-nyarra pina-nyanyi, ngula kapunkulu wardinyi-jarrimi. Ngula-jangka kulalpa-nyarra nganangku wajampamantarla.

²³ “Kajirna-nyarra jurnta yani, Pirlirra Kaatu-kurlangurlu kapu-nyarra yimi-ngarrirni nyiyarningkijarra yungunkulu jata-nyanja-wangu nyina manu yungunkulu ngaju payirninja-wangu nyina. Junga karna-nyarra wangka. Wala nyinanja-karrarlu kajinkili payirni Wapirra nyiyaku, ngulaju kapu-nyarra yinyi. ²⁴ Yuwayi, nyurrurla ngaju-nyangu kurdungurlu-patu. Jalangu-wangurla-wiyi kurdungurlurlu kulankulu Kaatu payurnu nyiyarlanguku. Jalangu payikalu, ngula kapu-nyarra yinyi. Ngula-jangka kapunkulu wardinyi nyina tarnga-juku.”

²⁵ Ngula-jangka, Jijaji-jana wangkaja kurdungurlu-patuku, “Yimi-ngarrurnurna-nyarra yimi panu-kurlu pija-piya-kurlu. Yimi nyampurraju kankulu-jana puta milya-pinyi. Ngakaju kularna-nyarra wangka nyampu-kurlu pija-piya-kurlu, lawa. Kapurna-nyarra raralya wangkami ngajukupalangu-kurlu Kirdana-kurlu yungunkulu milya-pinyi. ²⁶ Kajirna Kirdana-kurlu nyina, kularna-nyarrarla payirni, lawa. Ngarili kutu-payika nyurrurlarlu wala nyinanja-karrarlu. ²⁷ Ngajukupalangu Kirdana kanyarra yulkami-nyayirni. Ngajuku kankujulu yulkami. Milya-pinyi kankulu ngaju Kaatu-kurlangu. Kujarlanya kanyarra Kirdanaju yulkami. ²⁸ Junga, yanurnurna nyampu-kurra walya-kurra ngajukupalangu-kurlangu-jangka Kirdana-kurlangu-jangka. Kapurna yampinjarla pina-yani ngajukupalangu-kurra.”

²⁹ Ngulalurla kurdungurlu-patu wangkaja nyanunguku, “Rarraly-palku kanpa wangkami. Kula kanpa-nganpa yimi pija-piya-kurlu wangka. Kula karnalu milya-pinyi kuja kankujulu kuja-piya wangka. ³⁰ Milya-pinyi karnalu kuja kanpa-nganpa milya-pinyi nyarra kuja karnalu manngu-nyanyi. Kaji yaparlangu nyina wurdungu, milya-pinyi kanpa nyiya-kurlu kuja-ka manngu-nyanyi. Kujarlanya karnalu milya-pinyi kujanja Kaatu-jangka yanurnu.”

³¹ Jijaji-jana wangkaja, “Wala mayi kankujulu nyina? ³² Purda-nyangkajulu nyurrurlarlu! Ngaka-pardu-kari kapunkujulu jurnta parnkami ngaju-kujakuju. Kapunkujulu jinta-pardu yampinja-yani, kapunkulu nyurrurla-nyangu-kurra ngurra-kurra pina-yani. Ngulaju ngula-juku. Kirdanaju palka-juku-ka warrarda nyina ngaju-kurlu. Kajinkili yani, kularna yangarlu nyina. ³³ Yimi-ngarrurnurna-nyarra yungunkulu jintangka ngaju-kurlu nyina. Kapunkujulu ngajuku marlaja nyina rarralya wajampa-wangu. Nyampurla walyangka, Juju Ngawungku manu nyanungu-nyangu kurdungurlu-paturlu kapulu-nyarra murrumurru-mani warrarda. Kulalu-jana lani-jarrinjarla jurnta parnkaya. Nyurrurna-jana warla-pajurnu nyurrurla-kujakuju.”

17

Jijaji-janarla wangkaja Kaatuku kurdungurlu-patuku

¹ Ngula wangkanjaku Jijaji lawa-jarrija nyanunguku kurdungurlu-patuku, ngula kankarlarra-kari nyangu kuja-ka Kaatu nyina nguru-nyayirni-wangurla, manurla wangkaja, “Wapirra, kapurna ngajuju palimilki. Ngajurna kaja-puraji. Milki-yirrakaju yapa-kurra yungulu milya-pinyi ngajurna yartarnarri wiri-kirli. Kuja-piyarlu-yijala kapurna-jana milki-yirrarni nyuntuju yartarnarri wiri-kirli-yijala yapa ngalya-kari-piya-wangu. ² Nyuntulurlunpaju Warlalja-Wiri yirrarnu yapa panuku yungungkulu jirranganja nyina nyuntuku tarnnga-juku, yangka-patu yapa kujanpaju nyuntulurlu yungu. ³ Nyarrpangkulu jirranganja nyina wankaru yapaju nyuntukuju tarnngaju? Nganangku-puka yapangku kajingki milya-pinyi nyuntuju junga Kaatu, manu nganangku-puka kajiji milya-pinyi ngaju kujanpaju yilyajarni nyampukurra walya-kurra, ngulaju kapungku jirranganja nyina wankaru nyuntuku tarnnga-juku. ⁴ Warrkirna muku lawa-manu kujanpaju ngajuku yungu. Yapakurna-jana yimi-ngarrurnu nyuntuju nyurru. Kujarlanya kalu milya-pinyi nyuntuju yartarnarri wiri-kirli. ⁵ Wapirra, nyurru-wiyi walya ngurrju-maninja-wangurla-wiyi, ngalijarralparli nyinaja mapirri jintangka yartarnarri wiri-jarlu-kurluju. Pirrjirdi-manta yardaju yungurlu ngalijarra pina-nyina jintangkalku yartarnarri wiri-jarlu-kurlu.

⁶ “Wapirra, wati-patunpaju yungu nyurru-wiyi. Jalangu, kula kalu warntarla nyina yapa panu-kari-piya kuja kalu nyina nyampurla walyangka. Yimi-ngarrurnurna-jana nyuntuju ngurrju-nyayirni. Wati-patu yali-patu kalangkulu nyuntuku nyinaja, kala ngajukunpaju yungu yungujulu ngaju purami. Purda-nyangungkulu kujanpa-jana nyiyarningkijarra wangkaja. ⁷ Milya-pinyi kalu nyiyarningkijarra kujanpaju yungu ngajuku. Nyuntulu-miparlunpaju yungu nyiyarningkijarra. ⁸ Yimirna-jana wangkaja wati nyampu-patukuju yangka kujanpaju ngaju yimi-ngarrurnu. Ngulajulu ngungurr-nyinaja. Milya-pinyi kalu kujarna nyuntu-jangka yanurnu, manu kalu milya-pinyi kujanpaju nyuntulurlu yilyajarni nyampu-kurra.

⁹ “Wapirra, kula karna-janarla nyuntuku wangka yapaku nyampurlaku kuja kalu walyangka nyina. Nyuntuku karna-janarla wangka ngaju-nyangu kurdungurlu-patuku. Nyuntu-nyangu kalu nyina, manu nyuntulurlunpaju yungu ngajuku. Kujarlanya karna-janarla nyuntuku wangka. ¹⁰ Wati nyampu-patu kuja karna-jana mardarni, ngulaju nyuntu-nyangu-patu. Manu yapa panu kuja kanpa-jana mardarni, ngulaju kajulu ngajuku-yijala nyina. Kapulu-jana yapakuju wangkami ngajuju yartarnarri wiri-kirli. ¹¹ Wapirra, kula-ka ngana nyina nyuntu-piyaju. Ngaka-pardu-kari kapurna pina-yani nyuntu-kurra, kularna walya ngampurlaju nyina. Kala wati nyampu-patu ngaju-nyangu kurdungurlu-patu kapulu walya nyampurla-juku nyina. Yirdi nyuntu-nyangunpaju yungu. Muurlparlu-jana mardaka yartarnarri-kirlirli nyuntu-nyangu-kurlurlu, kajikalu warntarla yani. Jintangka karli nyina ngalijarraju. Kuja-piyarlu-yijala-jana muurlparlu mardaka yungulu jintangka-juku nyina ngaka. ¹² Ngajulurlurna-jana warrawarra-kangu nyampu wati-patuju, muurlparlurna-jana mardarnu yartarnarri nyuntu-nyangu-kurlurlu. Yangka-juku yartarnarriji kujanpaju yungu. Mardarnurna-jana nyuntu-kujaku karlirr-yaninja-kujaku. Jinta-mipangku karlirr-yanu jurnta. Nyanunguju kapu

yukamirra warlu wiri-kurra. Kapunpa pinyi warlu-kurlurlu. Nyurru-wiyi, Payipulurlanpa wangkaja wati yali-kirliji. Yimi yaliji junga. Warntarla-yanu nyanunguju.

¹³ “Wapirra, ngaka-pardu-kari kapurna pina-yani nyuntu-kurra. Kapurli wardinyi-nyayirni nyina wungulku. Wangkami karnangku nyampurla-juku walyangka. Wangkami karnangku yungujulu kurdungurlu-paturlu purda-nyanyi yungulu wardinyi marda nyina ngaju-piya nyuntu-kurluju. ¹⁴ Pina-manurna-jana nyuntu-nyangu yimi. Kala yapa panu-kari nyampurla walyangka, yangka-patu kuja kalu warntarla manngu-nyanyi, nyurunyuru-jarri kalu-jana ngaju-nyangu kurdungurlu-patuku. Kula karna manngu-nyanyi warn-tarla, manu kula kalu ngaju-nyangu kurdungurlu-paturlu warntarla manngu-nyanyi. Kujarlanya kalu-jana yapa panu-karriji nyurunyuru-jarrimi.

¹⁵ “Wapirra, kula karnangku payirni kurdungurlu-watiki kanjaku nyampu-ngurlu walya-ngurluku, lawa. Ngari karnangku payirni yungunpa-jana warrawarra-kanyi Juju Ngawu-kujaku. ¹⁶ Kularna yapa panu-kari-piya nyampurla kuja kalu walyangka nyina, yangka-paturlu kuja kalu warntarla manngu-nyanyi, lawa. Manu ngaju-nyangu kurdungurlu-paturlu kula kalu warntarla manngu-nyanyi. ¹⁷ Nyuntu-nyangu yimiji junga. Yimi yali-kirliji kangka-nyanu nyampu-patu wati-patu yungungkulu nyuntu-mipakulku warrki-jarrimi. ¹⁸ Nyuntulurlunpaju walya nyampu-kurraju yilyajarni. Kuja-piyarlu-yijala karna-jana yilya nyampu-patuju yungulu-jana yapaku yimi-ngarrirni nyuntu, yangka kuja kalu walya nyampurla nyina. ¹⁹ Yinyi karnaju nyuntu-kurra yungulu-nyanu kuja-piyarlu-yijala yinyi nyuntu-kurraju yungungkulu warrki-jarrimi nyuntukulku.

²⁰ “Wapirra, wangka karna-janarla ngaju-nyangu kurdungurlu-patuku. Kapulu-jana yapa panu-kariki yimi-ngarrirni ngaju, ngularrarlangu kapujulu wala nyina. Yapa yinya-paturlanguku karna-janarla nyuntuku wangkamirra. ²¹ Wapirra, ngalijarra karli nyina jintangka. Payirni karnangku yungulu jintangka-yijala ngalijarrarla nyina. Wangka karna-janarla yungulu jintangka-yijala nyina nyanungurraju. Ngula-jangka yapangku yungulu-jana nyanyi. Kujarlanya kapulu yapangkuji milya-pinyi kujanpaju walya nyampukurra yilyajarni. ²² Wapirra, yartarnarri wiri-jarlunpaju yungu. Kuja-piyarlu-yijalarna-jana wati nyampu-patukuji yartarnarri wiriji yungu. Pirrjirdi-manurna-jana yungulu jintangka nyina ngalijarra-piya. ²³ Kapurna ngaju nyina nyanungurrala, manu nyuntu kapunpa nyina ngajulurla yungulu jintangka-juku nyina. Yapa panu-karirli nyampurla walyangkarlu kapulu-jana nyanyi. Kujarlanya kapulu milya-pinyi kujanpaju yilyajarni nyampu-kurra. Manu kapulu milya-pinyi kuja kanpa-jana yulkami kurdungurlu-patuku ngaju-nyangu-patuku ngaju-piyaku.

²⁴ “Walya ngurrju-maninja-wangurla-wiyi, yulkajalpanpaju. Kujarlanyanpaju yartarnarri wiri yungu. Wapirra, wati nyampu-patunpaju yungu yungujulu jirnganja nyina ngajukuji nyarrpara-kurralangu kajirna yani. Yungujulu milya-pinyi ngajurna yartarnarri wiri-jarlu-kurlu nyuntu-piya. ²⁵ Wapirra, nyuntunpa jungarni manu yijardu! Yapa panu-karirli nyampurla walyangka, kula kangkulu

milya-pinyi. Ngajulu karnangku milya-pinyi, manu ngaju-nyangu kurdungurlu-paturlu kalu milya-pinyi kujanpaju yilyajarni. ²⁶ Yimi-ngarrurnurna-jana nyuntuju junga manu ngurrju. Kapurna-jana warrarda yimi-ngarrirni nyuntu. Ngula-jangka yungulu-jana yapa ngalya-karirlanguku yulkami yangka-piya-yijala kuja kanpaju ngajuku yulkami. Kapurna jintangka-juku nyanungurrarla nyina.”

18

Yurrkunyu-paturlulu puuly-mardarnu Jijaji

Matthew 26.47-56, Mark 14.43-50, Luke 22.47-53

¹ Kuja Jijaji lawa-jarri wangkanjaku nyanungukupalanguku, nyanunguju yanu nyanungu-nyangu kurdungurlu-patu-kurlu karru wintangka murrarni-pirdinypa yirdingkaju Kitiranarla. Kaatinilpa karrija kujalpalu watiya panu karrija, ngulalu yukajarralku yali-kirraju.

² Jutuju yangka nyanungu wati, yangka kujarla Jijajiki jangkardu karlirr-yanu, milya-pungulpa kaatiniji. Kalalu yanu kurdungurlu-patu Jijaji-kirliji yali-kirraju tarnnga. ³ Kujalpa-jana Jijaji jirrn-ganja nyinaja-juku nyanungu-nyanguku kurdungurlu-patuku, ngulakurraju Jutuju jirrn-ganjalpa-jana yanurnu yapaku yurrkunyu-patuku panuku yungulu Jijaji puuly-mardarni. Panu-kari kalalurla warrki-jarrija Ruumu-wardingi kingiki. Panu-kari yurrkunyu-patu kalalujana warrki-jarrija Paraji-patuku manu maralypikingarduyu-patuku wiriwiriki. Ngula-paturlu-yijalalu yilyajarni pina Jutujuju yurrkunyu-patu panu-kurlu kuturu-kurlu, junma kurrirdi-kirli manu ngiji-kirli.

⁴ Jijajirli-jana panu-jarlu nyangu yaninjarni-kirra. Milya-pungulpa kujalpalurla jangkardu yanurnu puuly-mardarninjaku. Ngula-jana karrinja-pardinjarla wapirdi yanu, payurnu-jana, “Nganaku kankulurla warrirni?”

⁵ Yalu-manulu, “Jijaji Najariji-wardingkiki.”

Wangkaja-jana, “Ngajunya.” Jutujuju yalumpurla-juku karrija.

⁶ Kuja-jana Jijajirli yalu-manu, kapankulu wurnturu-jarrinjarla wantija walya-kurra. ⁷ Jijajirli-jana yarda payurnu, “Nganaku kankulurla warrirni?”

Yalu-manulu, “Jijaji Najariji-wardingkiki.”

⁸ Jijaji-jana wangkaja, “Yuwa, nyurru-jalarna-nyarra yimi-ngarrurnu ngajujurna Jijaji. Palka-manunkujulu. Yampiyalu-jana nyampuju ngalya-kari puuly-mardarninja-wangurlu!”

⁹ Nyiya-jangka-jana Jijajiji kujaju wangkaja? Yangka kamparru-wiyi kujalparla wangkaja nyanungukupalanguku, wangkajarla, “Wapirra, yungunpaju nyampu-patu ngajuku yungurna-jana jintawarlayi-jiki mardarni tarnnganguku-juku wajawaja-maninja-wangurlu. Kularna jintarlangu wajawaja-manu.” Kuja-jangkanya-jana Jijajirliji yimi-ngarrurnu yapa-patukuju yungulu-jana kurdungurlu-wati yampimi puuly-mardarninja-wangurlu. *

¹⁰ Kujalpalu yurrkunyu-paturlu puta jirri-mardarnu Jijaji turnu-warnurlu yapangu, ngula-puruju Jimani Piitarluju junmalku kurrirdi wilypi-manu wartirli-jangka, ngula-kurlurluju langa jungarni-purdanji turl-pakarnu warrkini kujalparla warrki-jarrija Kayupuku. Warrkini

* 18:9 John 6.39

yirdiji Malkuju. ¹¹ Ngula-jangka, Jijajirla wangkaja Piitaku, “Kujawangurlu yampiya! Pina-yirraka ngula junma kurrirdi wartirlikirra! Kirdanarlujuyilyajarni nyampu-kurraju palinjaku. Junga kujaju. Kapurna palimi. Kulalparnarla purda-nyanja-wangu warntarlajarriyarla Kaatu-kujakuju.”

¹² Ngula-jangkalurla Ruumu-wardingki-patu yurrkunyupatu manu wiriwiri nyanungurra-nyangu manu yurrkunyuwati Juwu-patu, ngulajulurla yarnkajalku Jijajiki, manulu yarnkanjarla rdakajarra puulymardarninjarla warurnu purdangirli-purdanji. ¹³ Ngulalu kangu purlka-kurra yirdi-kirraju Yanaja-kurra. Jurdaljalparla nyinaja Kayupuku. Ngula-purujulpa nyinaja Kayupuju Maralypikingarduyuwiri Ngardarri-kirlangu. ¹⁴ Nyanunguju yangka-juku kujajana Kanjulukungarduyukariyinyanuku wangkaja kamparruwiyi, “Kajirlipa pinyi nyampu wati jinta, ngula-jangka Ruumu-wardingki-paturlu kapulu-ngalpa Juwu-patu yampimi pinjawangurlu. Kala kajirlipa yampimi pinjawangurlu, kapulu-ngalpa muku pinyi panujuku ngalipalku. Kujarlanyalparlipa pungkarla!”

Piitarlu-nyanu ngurrpa-pajurnu Jijajiki

Matthew 26.69-75, Mark 14.66-72, Luke 22.54-62

¹⁵ Kujalu warrmarlawatirli Jijaji kangu Yanajakurlangu yuwarlikirra, Piita manu kurdungurlu jinta-karilpa-pala puranja-yanu purdangirli-wanarluyijajiji. Kayupurlu milyapungu yinyaju jinta-karikurdungurlu. Kuja-jangkanya Jijajiji puraja kiirti-wanaju wita-kurra yarti-kirra. ¹⁶ Piitaju kula yukajarra, lawa. Karrija-jukulpa kiirti-wana. Yangka kurdungurlu-karirli nyangu Piita karrinja-kurra kiirti-wana, ngula pina-yanu yarti-ngirliji, manu wangkajarla karntaku, “Milyapinyi karna wati nyampuju, yirrpikarni kutu.” Ngula Piitajukangurnukaninjarni. ¹⁷ Karntarla wangkaja Piitaku, “Yuwa, nyuntuju mayi Jijajikirlangu kurdungurlu?”

Piitarlu yalu-manu, “Yiii..lawa!”

¹⁸ Pirriya-nyayirnilpa mungaju karrija. Ngulalu warrkini-paturlu manu yurrkunyupaturlu warlu wiri yarrpurnu. Ngulalpalu warrukarrija purlku-karda. Ngula Piitajujana yanu ngulalpa warlungka karrija.

Jijajili kangu Kayupu-kurlangu-kurra yungu miimii-nyanjarla payirni

Matthew 26.59-66, Mark 14.55-64, Luke 22.66-71

¹⁹ Yangka kujalu Jijaji kangu Yanajakurlangu-kurra, ngulangkuju payurnu Kayupurlu, “Ngana-patu nyuntu-nyangu kurdungurlupatuju? Nyiya kanpajana pinarri-mani?”

²⁰ Jijajirli yalu-manu, “Ngaju-jana yapakuju panupuru-juku wangkaja yungujulu nyanyi manu purda-nyanyi. Pina-manurnajana Juwu-patu-kurlangu jaaji-paturla manu Yuwarli Maralypirla. Yalirlanya kalu yapaju jinta-jarri. Kularna-jana yapaku ngajuju wuruly-wangkaja. ²¹ Nyiya-jangka kanpaju payirni ngaju-nyangu kurdungurlupatukuju ngaju-nyangu yimikiji? Payika-jana yapa-patukujajulu purda-nyangu wangkanja-kurra. Milyapinyi kajulu nyarrpa kujarna wangkaja. Ngula-jana payika!”

²² Ngula Jijaji kuja wangkaja, yurrkunya jintangku wirliki pakarnu, wangkajarla Jijajiki, “Yuwa! Kulu-parnta-wangu nyinaka! Nyanunun-guju Maralypikingarduyu Wiri Ngardarri-kirlangu!”

²³ Jijajirli yalu-manu, “Wurra, kularna nyarrpa-wiyi majuju wangkaja, lawa. Kajirna maju wangkayarla, ngulaju-jana yapa panuku yimi-ngarrika kujaju yangka kujarna maju nganta wangkaja. Junga karna-nyarra wangka, nyiyakulkunpaju pakarnu?”

²⁴ Jijaji-kirlangu rdaka-jarraju waririnja-warnu-jukulpa karrija. Ngula Yanajarlu yilyaja wati jinta-kari-kirra yangka Kayupu-kurra.

Piitarlu-nyanu yarda ngurrrpa-pajurnu Jijajiki

Matthew 26.71-75, Mark 14.69-72, Luke 22.58-62

²⁵ Kuja-puru, Piitajulpa karrija-juku warlu-wanaju. Yapa panu-karirli payurnu, “Yuwa! Nyuntuju mayinpa Jijaji-kirlangu kurdun-gurluju?”

Piitarlu-jana yalu-manu, “Lawa, kula ngaju!”

²⁶ Warrkini jinta-karilpa karrija palka. Warrki-jarrijalparla Maralypikingarduyuku Ngardarri-kirlangu Wiriki. Warlaljalparla nyinaja yangkaku watiki kuja Piitarlu langa turl-pakurnu. Nyanungurluju payurnu Piitaju, “Yuwa! Nyangurnangku nyuntuju kaatinirli Jijajiki-kirli!”

²⁷ Piitarlu yarda ngarrurnu, “Lawa! Kulalparna palka karrija yalirlaju!” Kuja kuja yungka wangkaja, ngula-puru-juku jujukujuku purlaja.

Palitirli kuja miimii-nyanjarla payurnu Jijaji

Matthew 27.1-2,11-14, Mark 15.1-5, Luke 23.1-5

²⁸ Mungalyurru-wana rangkarr-kurlu kujalpa wantaju pardinjan-yanurnulku, warrmarla-paturlulu kangulku Jijajiji wiri-kari-kirlangu-kurra Paliti-kirlangu-kurra yangka-kurlangu-kurra kujalpa-jana nyanunguju wiri nyinaja Jurdiya-wardingki-patuku. Juwu-patu wiriwirir-langulu yanu, kulalu yukaja Paliti-kirlangu yuwarli wiri-kirra. Kajili yukayarla nyampu yuwarli Juwu-wangu-kurlangu-kurra, ngulaju kulalu nganjarla kuyuju Pajapa Purlapa-puru. Kujanyalpa wangkaja Juwu-kurlangu kuruwarri. ²⁹ Palitiji wilypi-pardija yuwarli-ngirliji nyanungurraku wangkanjaku, payurnu-jana, “Nyiyakunkulu wati nyampuju kangurnu nyampu-kurraju? Punku mayi nyanunguju?”

³⁰ Yalu-manulu, “Yuwayi, punku ngulaju. Kaji ngurrju nyinakarla, kularnangku kangkarlarni nyampu-kurraju!”

³¹ Paliti-jana wangkaja, “Kangkalu Juwu-kurlangu kuwurtu-kurra! Miimii-nyanjarlalu payika kuruwarri-kirlirli nyurrurla-nyangu-kurlurlu.”

Kala wangkajalurla, “Kulalparnalulu kuja-jarriyarla, lawa! Nyurrurlurlu Ruumu-wardingki-paturlu kankulu-nganpa warla-pajirni pinja-kujaku wati-kijaku nyanungu-piya-kujaku. Ngarili kutu punga warntawarntarla!” ³² Ngulalurla kuja wangkaja Palitiki, nyampunya yimiji Jijajiji wangkaja kamparru-wiyi palinjakungarnti warntawarntarla.

³³ Ngula Palitiji pina-yukaja yuwarli wiri-kirra, ngarrurnu-jana warrmarla-wati Jijajiki kanjarniki kaninjarni-kirra. Payurnu Jijajiji, “Junga nganta mayinpa nyuntuju Kingi Juwu-patukuju?”

³⁴ Jijajirli yalu-manu, “Nyuntu mayi kanpa manngu-nyangu ngajujurna Kingi Juwu-patuku. Marda yapangku mardangku yimi-ngarrurnu ngajuju?”

³⁵ Palitirila wangkaja, “Warungka-wangu karriya! Kularna ngaju Juwu. Nyuntu-nyangurlu Juwu-paturlu manu Maralypikingarduyupaturlu Wiriwiri-watirlingkili kangurnu ngaju-kurraju yungurnangku miimii-nyanjarla payirni. Nyarrpa-jarrijanpa?”

³⁶ Jijajirli yalu-manu, “Lawa! Rampal-manngu-nyanyi mayi kanpaju ngajuju? Ngajurna-jana Warlaja-Wiri yapa panuku kuja kalu ngurukari nguru-karirla nyina. Kularna kingi-kari kingi-kari-piya kuja kalu-jana wiriwiri nyina nguru-kari nguru-karirlaku, lawa. Kajirna nyinakarla nyanungurra-piya, ngulaju ngaju kuja kajulu purami, kapujulu kunka-pardiyarla Juwu-patu wiriwiri-kijakuju.”

³⁷ Ngularla Paliti wangkaja, “Yuwayi, mayi Kingi-pajirni kanpanyanu?”

Jijajirli yalu-manu, “Nyuntu kanpa wangka ngaju nganta Kingi. Ngajurna nyampu-kurra walya-kurra yaninjarla palka-jarrija yungurna-jana yapaku yimi junga wangkami. Nganangku-puka kaji purami yimi junga, yapa yalirliji kaju purda-nyanyi.”

³⁸ Ngula Palitirli payurnu Jijajiji, “Nyiya yimi jungaju?”

*Palitirli yilyaja Jijaji watiya warntawarnta-kurra palinjakungarnti
Matthew 27.15-31, Mark 15.6-20, Luke 23.13-25*

Palitiji wilypi-pardija pina yuwarli-ngirliji kujalpalu yapa-patu karrija. Wangkaja-jana, “Ngajulurlurna wati nyampuju nyiyarningkijarra payurnu. Nyiyakulparna pungkarla? ³⁹ Pajapa-kari Pajapa-karipuru, nyurrurlarluru Juwu-paturlu kankujulu payirni yungurna wati jinta wilypi-mani rdaku-ngurlu. Nganaku kankujulu payirni yungurna wilypi-maninjarla yilya rdaku-ngurluju? Kapu Jijajiki mayi yangkaku Juwu-patuku Wiri Kingiki?”

⁴⁰ Yapa panulurla purlaja, “Lawarnalu Jijajikiji! Kuturralu pungka! Yungka-nganpa Parrpaja yungu wankaru yani!” Watiki yaliki kujalpalurla purlaja Parrpajaku, kala punku nyinaja kulu-ngawurrrpa. Kalajana pungu Ruumu-wardingki-wati.

19

¹ Ngula-jangka, Paliti-jana wangkaja nyanungu-nyangu yurrkunyuwatiki, “Kangkalu Jijaji, manu wilypinykarra-pakakalu!” ² Junga-juku, yurrkunyurlulu manu watiya ngalyipi-piya jilkarlajilkarla, ngulajulu warurnu mukarti-piya-kurra. Ngulalurla jurrungka yirrarnu kiljinyayirni Jijajirli jurruku pajirninjaku. Ngula-jangkalurla jinajinapiya kirrirdi yalyuyalyu parnta-yirrarnu manyu-pinjaku yungulurla ngula-kurlunya manyu ngarlarri Jijajikiji. ³ Yanurnulpalu yinngirriki pakarninjaku, wangkajalpalurla, “Yuwa! Kuja kanpa-nyanu Kingi-pajirni Juwu-patuku nganta!” Yurrkunyupaturlujulpalu manyupungu-mipa.

⁴ Ngula-jangka, Palitiji pina-wilypi-pardija yuwarli-ngirliji, yanujana Juwu-patuku kujalpalu karrija, manu-jana wangkaja, “Purda-nyangkajulu! Kapurna-nyarra Jijaji kanyirni yungunkulu yarda nyanyi. Payurnurna nyiyarningkijarra. Nyiyakulkulparna pungkarla? Wangkayajulu nyarrpa-jarrija-wiyi!”

⁵ Ngula Jijaji yarda wilypi-pardija yuwarli-ngirliji. Mukartilpa mardarna jurrungka manu yangka jinajina-piya kirrirdi yalyuyalyu palkangka-juku. Ngula-jana Paliti wangkaja Juwu-patuku, “Nyangkalu nyampu! Ngula nyanunguju wati!” ⁶ Ngulalu Maralypikingarduyu Wiriwirirli manu Juwu-paturlu yurrunyurlu nyangu Jijaji, purla-jalurla Palitikiji, “Pungka, pungka! Waraly-yirraka warntawarntarla!”

Ngula-jana Paliti wangkaja, “Lawa! Nyurrurlarlulu kanjarla pungka warntawarntarla! Nyurrurna miimii-nyangu, manurna payurnu nyiyarningkijarra. Kula Ruumu-wardingki-kirlangu kuruwarr-wiyi rdilyki-pungu, lawa.”

⁷ Ngulalurla Juwu-patu wiriwiri wangkaja Palitiki, “Wati nyampurluju kyananu Kaatu-kurlangu Kaja-nyanu-pajirni. Kuja-jangkanya yungulpa paliyarla nganimpa-nyangu kuruwarrirla!”

⁸ Ngula-jana Palitirli kuja-kurra purda-nyangu, lani-jarrija-nyayirni. Kapu Jijajiji yilyayarla pinja-wangurlu. ⁹ Ngula Palitirli Jijajiji pinakangu yuwarli-kirra, yalirla-juku Palitirliji payurnu, “Nyarrpara-wardingki nyuntuju?” Jijajirli kula yalu-manu. ¹⁰ Palitirliji yarda payurnu, “Wangkaya-ngarraju! Ngajuju-ngarra nyuntu-nyangu paaju-jala. Kajikarnangku yilyami-jala wurulya, marda kajikarnangku yilya warntawarnta-kurra palinjaku.”

¹¹ Jijajirli wangkaja, “Junga marda kujaju. Kajilpa Kaatu ngampurra-jarriyarla, ngulaju nyuntu kajikangku Kaaturlu warlapajirni ngajuku pinja-kujajuku. Junga kujaju. Yilyajarniji nyampukurra yungurna palimi warntawarntarla. Kuja-jangkanyaju yilyajarni nyuntu-nyangu-kurra ngajuku nyiyarningkijarraku payirninjaku. Kajinpaju pinyi, ngulaju ngula-juku. Kala yapa-patu yali kujajulu kangurnu ngajulu nyuntu-kurra, ngulaju yalumpurraju kalu maju-nyayirni nyina nyuntu-piya-wangu.”

¹² Paliti ngampurra-jarrija-juku Jijajiki yilyanjaku pinja-wangu. Ngula pina-wilypi-pardija yuwarli-ngirliji, ngula-jana payurnu Juwu-patu ngurrju-japa Jijajikiji yilyanjaku pinja-wangu. Kala purlajalurla kilji-nyayirni, “Ruumu-wardingki jinta-mipa kingiji nganimpakuju yapa panuku. Nganangku-puka kuja kyananu wiri-pajirni, kula Ruumu-wardingki Kingi-kirlangu puntu nyina, manu Ruumu-wardingki Kingiji kapurla kulu-jarrimi-nyayirni. Kujarlaju, kajinpa wati nyampu yilyami pinja-wangurlu, Ruumu-wardingki Kingiji kapungku nyuntukulku jangkardurnu yani!”

¹³ Ngula-jana Palitirli Juwu-patu kuja-kurra purda-nyangu, Jijajiji yarda kangurnu. Ngula Palitiji pirri-manu nyinanja-kurlangu wiringka ngulalpa karrija yirdingka ‘Pirli Lalypangka’, ngulangka yungu-jana wangka yapakuju. Nyinanja-kurlangu nyampu-piyaju yangka kuja kalalu kuwurtukungarduyu-paturlangurlu mardarnu. Yirdiji nyanungu yali Pirli Lalypa kalalu yirdi-manu nyanungu-nyangurlaju jarungkaju Yipururla ngulaju yirdiji ‘Kapaja’. ¹⁴ Mirntangalilkilpa karrija Purayitirla, ngulalpalu Juwu-paturlu wurdujorra-manu nyiyarningkijarra Purlapa Pajapakungarnti. Paliti-jana wangkaja yapa-patuku kujalpalu nyanungu-nyangurla yuwarlirla karrija yarlungka, “Nyampunya nyurrurla-nyangu Kingiji! Nyangkalu!”

¹⁵ Yapajulurla pina-purlaja, “Pungka, pungka! Waraly-yirraka warntawarntarla!”

Palitirli-jana yarda payurnu, “Pinyi kutu mayirna nyurrurla-nyangu Kingiji warntawarntarla?”

Juwu-paturlu wiriwirli maralypikingarduyu-paturlulu yalu-manu, “Ruumu-wardingi Kingi-mipa nganimpa-nyangu kingiji!”¹⁶ Ngula-jangka, Palitirli-jana yurrkunu-patukulku Jijajiji yungu yungulu pinyi warntawarntarla.

*Yurrkunu-paturlulu Jijaji waraly-yirrarnu watiya warntawarntarla
Matthew 27.32-44, Mark 15.21-32, Luke 23.26-43*

Ngula-jangka, yurrkunu-paturlulurla nguru-yirrarnu Jijajiki Paliti-kirlangu yuwarli-ngirli.¹⁷ Yirrarnulurla watiya warntawarnta Jijajiki-kirlangu jimantarla, ngula kanja-yanu. Kujarlunyalurla nguru-yirrarnu Jijajikiji pirli-kirra yirdi-kirraju Jurru Yungkurnu-kurra. Kalalu Juwu-paturluju yirdi-manu ‘Kulkaja’.¹⁸ Ngula-jangkaju, yalumpurlajukulu yurrkunyurlu yirrarnu Jijaji watiya warntawarntarla yungulu pinyi tarnnga-kurra. Jirrama-kari wati-jarra, yirrarnulupalangu yalumpurla watiya-kari-jarrarla warntawarntarla-yijala, jinta jungarni-purdanji, jinta jampu-purdanji.

¹⁹⁻²⁰ Palitirli-jana yurrkunu-wati ngarrurnu yungulu pipa yirrarni kankarlu warntawarntarla. Yirrarnulu yimi marnkurrparlu Yipurrurlu, Latinirli manu Kirikirli: NYAMPUJU JIJAJI NAJARIJI-WARDINGKI YANGKA KINGI JUWU-PATUKU. Kujanyalu yirrarnu pipa Jijajirla kankarlu watiya warntawarntarlaju. Yali kujalpa Jijaji warntawarntarla waraly-karrija, ngulaju kutu kirrikiji Jurujulumukuju. Kujalpalu yapa panu yirdiyi-karrija warntawarnta-wana, nyangulpalu yimiji pipangkaju.

²¹ Ngulalu Juwu-paturlu wiriwirli maralypikingarduyu-paturlu nyangu yimi, yaninjarlalurla wangkaja Palitiki, “Pipa yalirla, nyiyakunpa yirrarnu Jijaji nganta Kingi Juwu-patukuju? Nyuntulurlunpa yimi jinta-kari yirrakarla pipangkaju: ‘Wati nyampurluju kanyanu kingi-pajirni Juwu-patuku.’”

²² Palitirli-jana wurra-manu, manu-jana wangkaja, “Lawa, yampiyalu kuja-juku! Kularna yimi-kari yirrarni, lawa.”

²³ Yuwayi, kujalu yurrkunu-paturlu Jijaji yirrarnu warntawarntarla, nyampukungarntiji jurnarrpalurla yalyi-manu, ngulalu yirrarnu yurturlu-paturla murntu-palarla. Ngula-jangkalurla yalyi-manu jinajina-piya kurrirdi. Nyanungu-nyangu jinajina-piya ngulaju pijiji jinta-jangka pantirninja-wangu yangka kuja karlipa jalangurlu pantirninjarla jinta-mani jurnarrpaju pijiji-patu-jangka jirrirdi-kirlirli manu nitirli-kirlirli, lawa.²⁴ Yurrkunyulu-nyanu wangkaja, “Yampimirlipa jinajina-piya larra-pinja-wangurlu. Manyu-karrimirlipa yungu nganangku-japa mani wanapi-jiki.” Jungajukulpalu yurrkunu-patuju manyu-karrija mangarda-piya-kurlu nampa-kurlu Jijajiki-kirlangu jinajina-piyaku yungu jintangu mani. Nyampuju jurru-kuju yimilpa ngunaja Payipulurla kamparru-wiyi: “Yapangkujulu yalyi-manu jurnarrpaju ngajukuju, manulu-nyanu jarnkujarnku yungu. Manulu manyu-karrija ngaju-nyanguku jinajina-piyaku.”*

Yimi yaliji Jijajiki-kirli, junga kujaju. Yurrkunu-patulpalu manyu-karrija mangarda-piya-kurlu Jijajiki-kirlangu jurnarrpaku.

* 19:24 Nyangka Psalm 22.18

²⁵ Yinyarlaju, murntu-pala karntalpalu karrija warntawarnta-wana Jijajiki ngati-nyanu, nyanungukupurdangka, manu karnta jinta-kari yirdiji Miiri kuja yupukarra-jarrija Kulupuju-kurlu, manu Miiri Makardala-wardingki. ²⁶ Jijajirli-palangu nyangu nyanunguku ngati-nyanu manu kurdungurlu jinta-kari yangka kujarla warrarda yulkajanyayirni. Ngularla wangkaja ngati-nyanuku, “Yirdi-manta wati nyampuju ‘kaja.’” ²⁷ Ngula-jangka, Jijajijirla wangkaja kurdungurlukuju, “Yirdi-manta nyampu karnta ‘ngati.’” Junga-juku, yinya-jangka-juku kujarla wangkaja, Jijaji-kirlangu ngati-nyanuju kangu yuwarli nyanungu-nyangu-kurra, manulpa warrawarra-kangu.

Jijaji palija watiya warntawarntarla

Matthew 27.45-56, Mark 15.33-41, Luke 23.44-49

²⁸ Yuwayi, Jijajirilpa milya-pungu kuja Kaatu-kurlangu warrki lawamanu kujarla yungu. Ngula-jangka wangkaja, “Ngajurna purraku.” Nyiya-jangka Jijajiji kujaju wangkaja? Nyampuju yimi jurrku-jukulpa ngunaja Payipulurla kamparru-wiyi. Kuja-jangkanya purraku nganta wangkaja.* ²⁹ Kuja-kurra kuja purda-nyangu watingki jinta-karirli, ngulaju parnkanjarla manunjunu wita pijiji-pardu. Ngulaju julyurl-yirrarnu wingkingka kumarparla pamangka nyurru-warnurla kujalpa ngunaja parraja-piyarla. Ngula-jangka wakirdirla watiyarla wayurnu pijiji-pardu. Ngula-kurluju parnkaja, Jijaji-kirla parnkanjarla yirrarnu lirra-kurra yungu nganta wita nganjarla.* ³⁰ Jijajirli pajarnu pamaju. Ngula-jangka wangkaja, “Ngajurna warrkiji nyurru lawamanu.” Ngula-jangka, jurru kaninjarra-kari-jarrinjarla palijalku.

Yurrkunyurlu kurlarda-kurlurlu ngurlju panturnu Jijaji

³¹ Jijajiji palija Purayitirla. Juwu-paturlujulpalu wurdujarra-manu-juku nyiyarningkijarra Purlapa Pajapakungarnti. Jijaji manu wati jirrama-karrijilpalu waraly-karrija-juku warntawarnta-paturlaju. Juwu-patu wiriwirilpalu wangkaja kulalpalu kuja waraly-karriyarla nganta wuraji-kirra kajika wanta yukamirra. Kuja-kujakuju yanulurla Palitiki wangkanjaku, wangkajalurla, “Wangkaya-wiyi-jana nyuntu-nyanguku yurrkunyu-patuku yungulu-jana Jijaji manu wati-jarra mirriji rdilyki-pakarni yungulu-jana pinyi kapankurlu. Yurrkunyu-paturlu yungulpalu-jana mantarla warntawarnta-ngurlu wanta yukanjakungarnti.” ³² Ngula-jana Palitirli yurrkunyu-patu ngarrurnu yungulu-jana wirliya rdilyki-pakarni pirdilypa pirjirdikirlirli. Kamparrujulu mirriji rdilyki-pakarnu ngulaju kujalpa yangka wati jinta-kari waraly-karrija Jijaji-wana, ngula-jangka jinta-karilki. ³³ Ngulalu yurrkunyu-patu yanurnu Jijaji-kirra, nyan-gulu kuja nyurru palija. Ngulaju kulalu mirriji rdilyki-pakarnu.* ³⁴ Yurrkunyu jintangu Jijajiji ngurlju panturnu kurlarda-kurlurlu. Ngula yalyu manu ngapa karlija palka-jangka Jijaji-kirlangu-jangka.* ³⁵ Ngajurlangurlurna nyangu yurrkunyuju pantirninja-kurraju. Junga karna-nyarra wangka yungunkulurla nyurrurlarlangu ngungkurnnyina Jijajikiji. ³⁶⁻³⁷ Nyiya-jangkalu yurrkunyu-paturluju Jijajiji

* **19:28** Nyangka Psalm 22.15   * **19:29** Nyangka Psalm 69.21   * **19:33** Nyangka Exodus 12.46, Numbers 9.12, Psalm 34.20   * **19:34** Nyangka Revelation 1.7

yampija mirriji rdilyki-pakarninja-wangurluju, manu nyiya-jangka-yijala yurrkunu-karirliji panturnu ngurluju? Nyurru-wiyi kujaju wangkaja Payipulurla:

“Kula nganangku yungkurnu nyanungu-nyanguju rdilyki-pinyi.”*

Manu-ka yimi jinta-karirlangu karrimi Payipulurla, kuja-ka wangkami:

“Yapangku kapulu nyanyi wati yinyaju kurlarda-jangka pantirninja-warnu kujalu panturnu kanunjumpajumpa ngurljungka.”*
Nyampuju junga. Nyampu-jarra yimi-jarraju Jijaji-kirli.

Jijaji-kirlangu palka, pirnkingkalkulu yirrarnu

Matthew 27.57-61, Mark 15.42-47, Luke 23.50-56

³⁸ Parra jintangka-juku, wati jintalpa nyinaja yirdiji Jajupu Rdimajiya-wardingki. Kalarla wala nyinaja Jijajikiji, manu kala puraja. Kala laninji nyinaja Juwu-patu-kujaku wiriwiri-kijaku. Kuja-kujakuju kula-jana yapaku yimi-ngarrurnu yangka kuja kala Jijaji puraja. Kuja Jijaji palija, Jajupurlu kutu payurnunjunu yangka Paliti wiri yungu Jijaji palka nyurnulku kapanku pirnkingka yirrarninjini. Palitijirla ngurrju wangkaja, ngula Jajupuju yanu, ngula Jijaji manu warntawarnta-jangka. ³⁹ ati jinta-kari yirdiji Nikurtime yanu Jajupu-kurlu. Nikurtime jinta-juku yangka kujarla Jijajiki mungangka wangkaja kamparru-wiyi. Yanu Jajupu-kurlu yungu-pala mapirrirli milyingka yirrarni Jijaji. Ngulakungarntiji Jajupurlu manu yakuju wiri-jarlu-nyayirni jara mitijini-kirli parntirparntirpakurlu. * ⁴⁰ Junga, wati yali-jarrarlupa-pala Jijajiji ngunanja-yirrarnu mitrili kirrirdirla. Winjurnu-palarla jara Jijajirla, ngula wayirninjarla japujapu-manu palkaju mitrilirla juwaki-piya. Kujarlunya kalalu-jana Juwu-paturlu yapaju warurnu milyingka yirrarninjakungarntirliji. ⁴¹ Kutu-juku yangka kuja Jijaji palija warntawarntarla, kaatinilpa karrija watiya panu-kurlu. Kaatini yalirla karrijalpa pirnki, kujalu wati-paturlu pirnkiji pangurnu pirlingka kamparru-wiyi. Lawalpa yapa nyurnu yirrarninja-wangu karrija. ⁴² Junga, wantajulpa yukanja-yanulku, ngulalpalu Juwu-paturluju nyiyarningkijarra wurdujarra-manu Purlapa Papapakungarnti. Wanta yukanja-kujaku, yalumpu-jarrarlupa wati-jarrarlupa-pala Jijajiji kapanku yirrarnu pirnkingka.

20

Kaaturlu pina-wankaru-maninjarla yakarra-manu Jijajiji palinja-warnu

Matthew 28.1-10, Mark 16.1-8, Luke 24.1-12

¹ Palyangka rangkarrkurlu wanta pardinjarnikingarnti, Miiri Makardala-wardingki yanu pirnki-kirra. Kujalpa kutungkulku nyanjarni yanu pirnki, ngula-warnurluju nyangu pirliji yintirninjawarnulku. ² Ngula-jangka, pina-parnkaja yangka-kurra kujalpa-pala Piita manu kurdungurlu jinta-kari nyinaja, yangka kujarla Jijaji warrarda yulkaja-nyayirni. Wangkaja-palangu, “Waraa! Nganangku mayi Jijajiji kangu pirnki-ngirliji, nyarrpararla-wiyili yirrarnu?”

³ Ngula-pala Piita manu kurdungurlu jinta-kari parnkaja pirnki-kirra. ⁴ Piitajulpa pulya parnkanja-yanu kurdungurlu-karikiji, ngula

* 19:36-37 Nyangka Psalm 34.20
3.2

* 19:36-37 Nyangka Zechariah 12.10

* 19:39 John

nyanungu kamparnu kutu-jarrija pirnki-kirra. ⁵ Ngula parntarrinjunu pirnkingka yungu nganta nyangkarla Jijaji-kirlangu palka kaninjarni. Kala lawa. Nyangu pijiji-puka kurrirdi, kula yukaja pirnki-kirra. ⁶ Ngula Piita yukajarra pirnki-kirra, yukajarra kutu kaninjarni, ngula nyangu pijiji kurrirdi ngunanja-kurra. ⁷ Manu pijiji-kari nyangu yangka kujalu Jijaji yinngirri warurnu milyingka yirrarninjakungarnti. Kulalpa ngunaja panu-kari-kirli pijiji-kirli, lawa. Ngunajalpa kapurdu. ⁸ Ngula-jangka, yangka jinta kurdungurluju, kuja kamparru Piitakuju yanurnu pirnki-kirra, yukanjarla lawa-nyangurla Jijajikiji. Pijiji-wati-mipa-jana nyangu. Ngula manngu-nyangu kuja Jijajiji pina-wankaru-jarrija. ⁹ Yangka-jarrarlu kurdungurlu-jarrarlu kula-pala milya-pungu yimi Jijaji-kirli Payipulu-jangka yangka kuja wangkaja kapu Jijajiji nganta palinjarla wankaru-jarrimi pina. Kula-pala milya-pungu. ¹⁰ Ngula-jangka-pala pina-yanu kujalpalu panu-kari kurdungurlu-patu nyinaja.

*Jijajirli-nyanu milki-yirrarnu Miiri Makardala-wardingki-kirra
Mark 16.9-11*

¹¹ Miiri Makardala-wardingkiwilpa karrija yulanja-karra kutu pirnkingka. Kujalpa yulaja, parntarrinjarla nyangu kaninjarni pirnkingka. ¹² Nyangu-palangu marramarra-jarra, nyinajalpa-pala yangkangka kujalpa Jijaji-kirlangu palka ngunaja kamparru-wiyi. Yarltiri-kirli jurnarrpa-kurlulpa-pala nyinaja. Jinta-karilpa nyinaja kujalpa Jijaji jurru ngunaja kamparru-wiyi, manu jinta-kari wirliya-wana. ¹³ Marramarra-jarrarlu-pala payurnu Miiriji, “Nyiya-jangka kanpa yulami?”

Yalu-manu-palangu, “Nganangku mayi Warlalja-Wiri-kirlangu palka kangu, nyarrpararla mayili yirrarnu?” ¹⁴ Ngula-jangka, Miiriji kuja-purda-jarrinjarla nyangu wati nyanungurla purdangirli. Kula milya-pungu nyanunguju Jijaji. ¹⁵ Manngu-nyangu kula-nganta kaatinikingarduyu-juku yangka kuja kala-jana watiya warrawarrakangu. Ngula Jijajirliji payurnu, “Yuwa, karnta! Nyiya-jangka kanpa yulami? Nganaku kanparla warrirni?”

Yalu-manu, “Ngari karnarla Warlalja-Wiriki yulami. Kangu mayinpa palka nyanungu-nyanguju? Wangkayaju kajinpa nyarrpararla yirrarnu, manu kapurna ngajulurlu maninjini.”

¹⁶ Ngularla Jijaji wangkaja, ‘Miiri!’

Kuja Miirirli purda-nyangu kuja, warru karlirr-ngarnu, manu wangkajarla, “Raapi!” (Ngula kujaju ‘Tiija’ jarungka Yipururlaju.)

¹⁷ Miirirli yungu wirliya Jijaji-kirlangu puuly-mardakarla, ngularla warla-pajirninjarla wangkaja, “Yampiyaju, puuly-mardarninja-wangurlu! Ngaka kapurna yarnkamirra yungurna nyina ngajukupalangu-kurlu Kirdana-kurlu. Yaninjarla-jana yimi-ngarrika kurdungurlu-patuku kuja karna ngaju pina-yani ngajukupalangu-kurra. Nyanungurrakupalangurlangu. Yuwayi, yani pina karna ngaju-nyangu Kaatu-kurra, manu nyanungurra-nyangurlangu-kurra Kaatu-kurraju.”

¹⁸ Junga-juku, Miiri Makardala-wardingkirli-jana yaninjarla yimi-ngarrurnu kurdungurlu-patuku kuja nyangu Warlalja-Wiri Jijaji. Yimi-ngarrurnu-jana kujarla Jijaji nyiyarningkijarra wangkaja.

*Jijajirli-nyanu milki-yirrarnu kurdungurlu-patu-kurra
Matthew 28.16-20, Mark 16.14-18, Luke 24.36-49*

¹⁹ Palyangka-juku, kurdungurlu-patulpalu lani-jarrija Juwu-patu wiriwiri-kijaku. Wuraji kuja wanta yukaja, nyinajalpalu kaninjarni yuwarlirla. Tuwakulurla jaarl-manu Juwu-patu-kujaku yukanjarni-kijaku. Ngula Jijaji palka-jarrija ngulangka-juku kulkurru. Wangkaja-jana, “Marlajalurla nyinaka rarralya Kaatukuju!” ²⁰ Ngula-nyanu rdaka milki-yirrarnu kujalu rdaka-jarrarla rdirriny-panturnu. Manu ngurlju-jana milki-yirrarnu kujalu yurrkunyurlu panturnu. Kujalu milya-pungu kurdungurlu-paturlu wati nyampuju Jijaji, ngulakuju-lurla wardinyi-jarrija-nyayirnili.

²¹ Ngula-jana Jijaji wangkaja, “Marlajalurla nyinaka rarralya Kaatukuju! Ngajukupalangurluju yilyajarni walya nyampu-kurraju warrkiki. Kuja-piya-yijala karna-nyarra nyurrurlaju yilyami yungukujulu ngajuku warrki-jarrimi. ²² Ngula-jana purrujininjarla wangkaja, “Marlajalurla mardaka Pirlirra Kaatu-kurlangu! ²³ Walya nyampurla, yapa kalu warntarla nyina maju. Kajili ngampurra nyina Kaatu-kurra pina-yaninjaku, kujalu-jana wangkaya, ‘Kaatuju-nyarra nyurru-juku yawuru-jarrija kulu-wangu.’ Kajinkili-jana kuja wangkami, kapu-jana Kaatuju yawuru-jarrimi. Manu ngalya-kariki yapaku kajikankulu-jana kuja wangkami, ‘Kula-nyarra Kaatuju yawuru-jarrija, lawa.’ Kajilpankulu-jana kuja wangkayarla, ngulaju kulalpa-jana yawuru-jarriyarlara Kaatuju. Kapulu maju-juku nyina tarnnga-juku.”

Jijajirli-nyanu milki-yirrarnu Tamiji-kirra

²⁴ Ngula Jijaji pina-wankaru-jarrija palinja-warnu, yangka kuja-nyanu warraja-jarrinjarla milki-yirrarnu kurdungurlu-patu-kari-kirra, jinta-kari yirdiji Tamiji kulalpa palka nyinaja. Yirdi jinta-kariji Titimaji. ²⁵ Panu-kari kurdungurlu wangkajalurla, “Nyangurnalu Warlalja-Wiri Jijaji wankaru.”

Kula-jana Tamiji ngungkurr-nyinaja, wangkajalku-jana, “Kula kujaju junga. Kajilparna murru nyangkarla rdakangka, manu kajilparna marnpikarla, manu kajilparna rdaka yirrakarla ngurljungka kuja yurrkunyurlu panturnu, ngula-jangkanya kajikarna-nyarra ngungkurr-nyina.”

²⁶ Wiyiki jinta-jangka, kurdungurlu-patulpalu nyinaja yuwarlirla. Tuwakulurla jaarl-manu yapa-kujaku yukanjarni-kijaku manu nyanjakujaku. Tamiji palka-yijalalpa nyinaja, ngula kapanku palka-jarrija Jijajiji kulkurru-jarra. Wangkaja-jana, “Marlajalurla nyinaka rarralya Kaatukuju!” ²⁷ Ngula-jangkarla Tamijikilki wangkaja, “Mpa! Nyangkaju murru rdaka-jarrarla. Marnpikaju! Wipiya rdaka yungunpaju marnpirni ngurlju. Kapuru-wangu walaju nyinaya!”

²⁸ Tamijirla wangkaja, “Nyuntunpaju Warlalja-Wiri manu Kaatu!”

²⁹ Jijajirla wangkaja, “Ngungkurr-nyina kanpaju, nyangunpaju milpangku. Ngulaju ngula-juku. Kala kajiji ngana ngungkurr-nyina milpangku nyanja-wangu, ngulaju kapurla Kaatuku marlaja nyina wardinyi-nyina.”

Niyaku-wiyi Jaanurluju yimi nyampuju yirrarnu?

³⁰ Ngulalpa Jijaji nyinaja walyangka kurdungurlu-patu-kurlu, kala warrki-jarrija warrarda Kaatu-kurlangu yartarnarri-kirli. Nyampurla pukungka, kularna-nyarra yirrarnu nyiyarningkijarra kuja Jijaji nyarrpa-jarrija yartarnarri-kirli, lawa. ³¹ Ngarirna-nyarra wita-mipa yirrarnu Jijaji-kirliji yungunkulu milya-pinyi Jijajiji Mijaya, Kaatu-kurlangu Kaja-nyanu. Yirrarnurna-nyarra nyampu yimi yungunkulurla wala manu wankaru jirranganja nyina Kaatuku.

21

Jijaji-jana palka-jarrija nyanunguku kurdungurlu-patuku ngapa wiringka Kaliliyirla

¹ Nyampu yimi-pardu wita ngulaju kuja-nyanu Jijajirli pina-wankaru-jarrinjarla milki-yirrarnu nyanungu-nyangu kurdungurlu-patu-kurra kujalpalu nyinaja mangkuru Kaliliyirla. ² Nyampunya yirdi-patuju kurdungurlu-patu kujalu yatijarra yanu Jurujulumungurlu Kaliliyi-kirra: Ngulaju Jimani Piita, Tamiji (nyanungu-nyangu yirdi jinta-kari Titimaji), Natanyulu Kaana-wardingki nguru Kaliliyi-wardingki, Jipiti-kirlangu kaja-nyanu-jarra yirdi-jarraja Jamaji manu Jaanu, manu jirrama-kari kurdungurlu-jarra-kari.

³ Ngula-jana Jimani Piita wangkaja, “Yani karna wirlinyi ngapanawurrpa yawukupurda yakuju-kurlu.”

Panu-karilirla wangkaja, “Nganimparlangu kapurnalu yani nyuntuwana-maninjaku ngapanawurrpaku.” Jungajukulu yanu ngapa mangkuru-kurra, warrkarnulu pawurturla. Munga wirilirla warrurnu puta ngapanawurrpa yawukuju, kala lawa. Kulalu palku-manu.

⁴ Parra-pardu-karirla, kujalpa wanta kankarlu-jarrinja-yanurnu, Jijajilpa karrija ngapa mangkuru-wana pirntinyarrarla. Kurdungurlu-paturlulu nyangu karrinja-kurra, kulalu milya-pungu. ⁵ Jijaji-jana purlaja, manu-jana payurnu, “Yuwa, lawa mayi kulankulu palka-manu ngapanawurrpaju?”

Yalu-manulu, “Kula jintarlangu, lawa.”

⁶ Ngula Jijaji-jana wangkaja, “Kijikalu yakuju ngapa-kurra pawurtuwana-juku jungarni-purdanji. Kapunkulu panu-nyayirni mani yawu ngapanawurrpa.” Jungajukulu kujurnu yakujuju jungarni-purdanji pawurtukuju. Panu-jarlu-nyayirni ngapanawurrpa yawulu-jana manu, putalpalu wilil-kanjarla yirrarnu pawurtu-kurraja, lawa.

⁷ Ngula-jangka, yangka jinta-kari kurdungurlu, yangka kujarla Jijaji warrarda yulkaja-nyayirni, ngulajurla wangkaja Piitakuju, “Ngulaju Warlaja-Wiri Jijaji!” Kuja kuja-kurra Piitarlu purda-nyangu, jurrarrparla nyanungu-nyangurla pina-yukaja, yangka kuja-nyanu jurrarrpaju yalyi-manu ngapanawurrpa yawuku maninjakungarntirli. Ngula-jangka, Piitaju jurl-pungu ngapa-kurra julyurl-wantinjaku Jijajikirra-pinangu. ⁸ Panu-kari kurdungurlujulu yanu walya pirntinyarra-kurra pawurturla. Rarra-kangulpalu yakuju ngapanawurrpa-kurlu. Kutulkulpalu yanurnu pirntinyarra-kurra, marda 100-pala mita-kurra.

⁹ Kujalu kurdungurlu-patu yanurnu pirntinyarra-kurra, jitijalu pawurtu-ngurluju. Walyangkalu nyangu kilyirra. Ngapanawurrpalpa jankaja kilyirraparlaju, manu mangarrirlangulpa palka ngunaja. ¹⁰ Ngula-jana Jijajilki wangkaja, “Kangkarnijili ngapanawurrpa kujankulu-jana jalangurlu manu.” ¹¹ Piitaju

pina warrkarnu pawurtu-kurra, manu mapirririlili manu yakuju ngapa-ngawurrrpa-kurluju kurdungurlu-patu-karirlangurlu. Rarrakangulu-jana walya pirntinyarra-kurra. 153-pala wiri-nyayirni ngapan-gawurrrpajulpalu ngunaja yakujurla, kula yakuju larra-yanu, lawa.

¹² Ngula-jana Jijaji wangkaja, “Yantarnili nyampu-kurra miyi ngarninjaku.” Milya-pungu mukulu nyanunguju Warlalja-Wiri, lanijarrijalpalu payirninjakuju, kapulu marda payikarla, “Nyuntu mayi junga Jijaji?” ¹³ Ngula Jijaji manu mangarri, manu-jana warru yungu. Manu-jana ngalya-kari ngapa-ngawurrrpa yawuju yungu.

¹⁴ Nyampurlanya-ka lawa-jarri nyampuju yimi kuja-nyanu Jijajirli milki-yirrarnu kurdungurlu-patu-kurra mangkuru-wana. Kuja-wangurla-wiyi-nyanu jirramaku milki-yirrarnu yangka-jangka kuja Kaaturlu pina-wankaru-manu palinja-warnuju.

Jijajirli Piita japurnu marnkurrrpaku ‘Yulkaminya kanpaju?’

¹⁵ Kurdungurlu-paturlu kujalu lawa-jarrija miyi manu ngapan-gawurrrpa yawu ngarninjaku, Jijaji manu Piita-pala yanu yangarlu-jarra. Jijajirli payurnu, “Jimani, kaja-nyanu Jaanu-kurlangu, yulkami mayi kanpaju nyampu-patu-piya-wangu?”

Piitarlu yalu-manu, “Yuwayi, Warlalja-Wiri, milya-pinyi kanpaju kuja karnangku yulkami.”

Jijajirli wangkaja, “Jiyipi ngaju-nyangu-patuku-jana miyi yungka.” ¹⁶ Ngula Jijajirli payurnu, “Jimani, kaja-nyanu Jaanu-kurlangu, yulkami mayi kanpaju?”

Piitarlu yalu-manu, “Yuwayi, Warlalja-Wiri, milya-pinyi kanpaju kuja karnangku yulkami.”

Jijajirli wangkaja, “Warrawarra-kangkaju jiyipi-patu ngaju-nyangu-patu.” ¹⁷ Jijajirli yarda payurnu, “Jimani, kaja-nyanu Jaanu-kurlangu, yulkami mayi kanpaju?”

Jijajirli kuja payurnu marnkurrrpaku yimi jurrkungku-juku, kujarlanya Piitaju miyaluju maju-jarrija-nyayirni. Wangkajarla Jijajikiji, “Warlalja-Wiri, milya-pinyi kanpa nyiyarningkijarra. Milya-pinyi kanpaju kuja karnangku yulkami!”

Jijajirli wangkaja, “Warrawarra-kangka-jana ngaju-nyangu jiyipi-patu.” ¹⁸ Junga karnangku wangkami. Kujalpanpa nyinaja yaparranj-wiyi, kalanpa yukaja jurnarrparla jalypi, manu kalanpa ngampurrrpajarrinjarla kutu yanu nyarrpara-kurra-puka. Ngaka kajinpa purlka-jarrimi, kapunpa waku-jarra wipimi, manu kapungkulu yapa ngalya-karirli waku-jarra wayirni pirijina-piya. Manu kapungkulu kanyi kutu ngampurrrpa-wangurlanguju. ¹⁹ Ngulaju ngula-juku. Purayajukuju karlirr-yaninja-wangurlu! Tarnnga-jukuju nyinaya kurdungurlu!” (Niyiakurla kujaju wangkaja Jijajiji Piitaku? Wangkajarla kuja yungurlipa ngaliparlu milya-pinyi kapu Piitarlu nganta palimi watiya warntawarntarla-yijala ngulaju yungurla pulka-pinyi Kaatuku, manu yungu-jana yapaku milki-yirrarni Kaatuju ngurrju-nyayirni.)

Jijajirli wangkaja Piitaku kurdungurlu jinta-kari-kirli

²⁰ Ngula-jangka, Piitarlu pina-nyangu purdangirli, kurdungurlu jinta-kari nyangu yaninjarni-kirra, yangka kujarla Jijaji warrarda yulkaja-nyayirni. (Kurdungurlu yangka kujalpa nyinaja kutu Jijajirli, yangka kujalpa-ngalpa Jijajirli jirrnganja ngarnu kurapaka Pajapa

palinjakungarntirli. Yalumpurlunya yangka kuja Jijaji payurnu, “Warlalja-Wiri, ngana kapungku jikajika-jarri nyuntukuju?”²¹ Junga-juku, kuja Piitarlu nyangu nyampu yaninjarni-kirra, wankajarla Jijajikiji, “Kala nyampu, Warlalja-Wiri? Nyarrpa-jarrimi kapu?”

²² Jijajirli yalu-manu, “Marda kapu wankaru-juku nyina kajirna walya nyampu-kurra pina-yanirni. Kula nyampu manngu-nyangka! Kulaju nyuntuju jurnta karlirr-yanta! Tarnnga-juku ngaju-nyangu kurdungurlu nyinaya!”²³ Junga yinya-jangka-juku, yangka Jijaji-kirlangu kurdungurlu-paturlu panungku-juku kalalu manngu-nyangu kula-nganta jinta kurdungurlu kapu palinja-wangu nyina. Kula Jijajiji kujaju wankaja, lawa. Kuja-miparla wankaja Piitaku, “Marda kapu wankaru-juku nyina kajirna ngaju pina-yanirni walya-kurra. Kula nyampu manngu-nyangka!”

Nyampurlanya-ka lawa-jarri yimiji kuja Jaanurlu yirrarnu Jijaji-kirli

²⁴ Yangka kurdungurlu jinta, kujalpalu yapangku manngu-nyangu kula-nganta kapu palinja-wangu nyina nganta, wankami kanyarra ngurrju Jijaji-kirli kuja warrki-kari warrki-kari lawa-manu. Nyanungurlunya pipangkaju yirrarnu muku. Milya-pinyi karnalu kuja-ka junga warrarda wangka.²⁵ Jijajirli panu-nyayirni warrki-kari warrki-kari lawa-manu nyampurla walyangkaju. Marda kulalpa nganangku yapangku nyampurraju yirrakarla puku-kurra. Kajilpalu yapangku yimi yirrakarla nyiyarningkijarra Jijaji-kirlangu warrki-kirli, kajika ruumu-wangu marda karri nyampurla walyangkaju mardarninjaku pukukuju!

Acts

Yimi Warrki-kirli Kaatu-kurlangu-kurlu Ngulaju warrki-kirli kujalpa-jana Kaatu jirrnganja warrki-jarrija Kirijini-patuku kamparru-warnu-patuku

Nyiya-kurlu yimi nyampu?

Nyampurlu pukungku kangalpa yimi-ngarrirni kamparru-warnu-patu-wiyi Kirijini-patuju. Watingki yirdingki Luukurlu nyampuju puku yirrarnu, nyanungujulpa nyangunyang warrki-jarrija. Ngulakungarntiji jinta-kari-wiyi puku yirrarnu yangka kuja karlipa yirdi-mani yirdiji 'Yimi Jijaji-kirli Luuku-kurlangu'. Luukujulparla jirrnganja warru wapaja mijiniriki yirdikiji Puurluku kujalpa-jana kamparrurlu-wiyi warru yimi-ngarrurnu Puurlurluju Yimi Ngurrju Jijaji-kirli ngulaju yapaku Juwu-wangu-patuku.

Nyampurluju pukungku kangalpa yimi-ngarrirni kuja-jana Kirijini-patuku kamparru-warnuku Kaaturlu kurrupungu Pirlirra nyanungu-nyangu. Ngulakuju yapaku Piitalpa-jana nyinaja Kurdungurlu Wiri Jijaji-kirlanguju.

Nyampurluju pukungku kangalpa yimi-ngarrirni Puurlu. Jijajirli-nyanu milki-yirrarnu Puurlu-kurraju. Ngula-jangkaju, Jijajirliji yilyaja Puurluju Yimi Ngurrju-kurluju ngurrara-kari ngurrara-kari-kirraluku. Ngulangaju ngurrara-kari ngurrara-karirla, Juwu-wangu-patu panujarlulu Kirijini-jarrijalku. Kujarlajulurla Juwu-patuju muluja-jarrijalku Puurlukuju. Rdarri-mardarnulu, ngula-jangkarlu yilyajalu kirri-karikirra yirdi-kirraju Ruumu-kurra kuwurtukungarnti.

Watingki jintangku yirdingki Luukurlu, ngulajurla jaru yirrarnu pukungka jinta-kariki watiki yirdikiji Tiyapiluku

¹ Puntu ngajuku Tiyapilu-pardu, yangka ngaju-nyangurla kamparru-warnurla pukungka, ngulangajurnangu yimi-ngarrurnu nyiyarningkijarra Jijaji-kirlangu warrki, kujalpa-jana warru yimi-ngarrurnu nyanungurlu Jijajirli yapa-patu-kariki jaru, ngulakunyangku milki-wangkaja. ² Kuja Kaaturlu kangu kankarlarra nyanungu-nyangukurra ngurrara-kurra, ngulakungarntiji kujalpa Jijaji wankaru-wiyi warru wapaja nyampurla walyangka, ngulajulpa-jana maya-kari maya-kari pinarri-manu yangka nyanungu-nyangu-patu kurdungurlu-patu Pirlirra Kaatu-kurlangu-kurlurlu, kuja-jana yangka nyanungurlu milarninjarla yajarnu. ³ Milyi-jangkarluju-nyanu warru milki-yirrarnu 40-palaku parrakuju wankarulkuju. Milki-yirrarnu-nyanu milparniwarrarla panungka, yungulu nyanungu-nyangurlu kurdungurlu-paturlu nyanjarla milya-pinyi wankaru. Manu-jana nyanunguju milki-wangkaja Kaatu-kurlu yangka kuja-ka Warlalja-Wiri nyina nyiyarningkijarra. ⁴ Manu ngula-jana yarda wangkaja, "Yaninja-wangulu nyinaya nyampurla kiringka Jurujulumurla. Nyampurlajukulurla pardaka Kaatu-kurlanguku warntarri-nyayirni-wanguku yangka kuja-nyarra Wapirrarlu nyurru-juku jangu-pungu, manu

yangka kujarna-nyarra ngajurlangu milki-wangkaja, ngulakunyalurla pardaka. ⁵ Yangkangu yirdingki Jaanu Papitajirli, kujalpa-jana ngapangka julyurl-yirrarnu papitaji-maninjaku, ngulaju ngapa-miparla. Kala parra-patu-jangkarla kapu-nyarra Kaaturlu kurru-pinyi Pirlirra nyanyungu-nyangu, ngula-kurlurlunya kapu-nyarra papitaji-mani.”

Kaaturlu kangu Jijaji nguru-nyayirni-wangu-kurra

⁶ Ngula-jangkaju, kujalpa-jana Jijaji jirranganja nyinaja nyanungu-nyangu-patuku kurdungurlu-patuku, ngakalku payurnulu ngulaju kujarlu, “Warlaja-Wiri, nyangurlanpa-nganpa pina-yinyi nyampuju ngurrara Yijirali-pinkiki, jalangurlu mayi?”

⁷ Ngula-jangkaju, Jijajirli-jana janku-manu, “Ngulaju-ka ngajupalarlu Wapirra-miparlu milya-pinyi nyangurlarlu kaji-nyarra pina-yinyi nyampuju ngurrara. Nyurrurlaju kankulu ngurra nyina ngulakuju milya-pinjakuju yirdija-nyarra Kaaturlu warla-pajurnu milya-pinja-kujakuju. ⁸ Ngaka kapu-nyarra kurru-pinyi Pirlirra Kaatu-kurlangu, kapunkulu pirrjirdi-nyayirni nyinamilki. Ngula-jangkanya yungunkulu-jana warru yimi-ngarrirni ngaju-kurlu yimi nyampurula kirringka Jurujulumurla-wiyi. Ngula-jangkaju, warru yimi-ngarrikalujana ngurungka Jurdiyarla. Ngula-jangkaju, warru yimi-ngarririnjintalu-jana yatijarra ngurrararla Jamariyarla. Ngula-jangkaju, warru yimi-ngarrikalujana warrukirdikirdi nguru-kari nguru-karirla ngurujarraranypa.” ⁹ Kujalpa-jana nyanungu-nyanguku jirranganja karrija kurdungurluku Jijaji, ngula-jangkaju kulkurru-jarra-ngurluju marlajarla kankarlarra-jarrinja-yanu Kaatuku yalkirikirra. Kujalpalurla nyanungu-nyangu-patu kurdungurlu-patu warukirdikirdi karrija, ngulangkuju yirri-puraja kankarlarra, manupalu yirri-puranjarla warrawarra-kangu-juku. Kujalpalu warrawarra-kangu kankarlarra, ngulajurla mangkurdulku wapirrija.

¹⁰ Kujalpalu warrarda-juku warrawarra-kangu kankarlarra Jijaji, ngula-puru-juku jirrama wati-jarra-pala kapanku warraja-jarrija jurnarrra-kurluju kardirri-kirli, ngulalpa-pala-jana ngirrily-karrija. ¹¹ Manu wangkaja-pala-jana, “Nyurrurla Kaliliyi-wardingki-patu, nyarrpaku kankulu karrinjarla yirri-pura kankarlarra-kari? Ngula jinta-juku Jijaji, yangka kuja-nyarra Kaaturlu jurnta kangu yalkirikirra, ngula-piya-yijala kapu pinarni yani yalkiri-ngirli nyanungu jinta-juku kujankulu yirri-puraja.”

Wati-kirli Matiyuju-kurlu, ngulajurla marlaja kangu warrki Jutujuku

¹² Ngula-jangkaju, yangkaju Jijaji-kirlangu kurdungurlu-patu wiriwiri, kulpari yanulu Jurujulumu-kurra yangka pirli wita-jangka Yalipiji-ngirli, kula wurnturu-kurra, kala ngari kutu-kurra-jala. ¹³ Kujalu Jurujulumu-kurra yanurra, ngulajulu nyanungurra-nyangu-kurra-yijala yanurra ngurra-kurra, ngurrangka kujalpalu ngunaja. Ngula-jangkaju, kankarlarralu warrkarninja-yanu ruumpardu-kari-kirra kankarlu-warnu-kurra. Nyampurra-patunya yirdipatuju yangkaju kurdungurlu-patu kujalpalu ngulangka ngunaja: Piita manu Jaanu, Jamaji manu nyanungukupurdangka kukurnu-nyanu Yanturu, Pilipi, Tamiji, Parrjulumu, Matiyu, manu jinta-kari Jamaji-yijala yangka ngalapi-nyanu Yalpiya-kurlangu, manu

Jimani 'Kulu-parnta Wita-wangu', manu Jutuju ngalapi-nyanu-yijala Jamaji-kirlangu. ¹⁴ Nyampurla kankarlu-warnurla, yangka kurdungurlu-patu kalalu-nyanu turnu-jarrija Kaatuku wangkanjaku manu payirninjaku. Kalalu-jana yanurnu-yijala Jijaji-kirlangu ngatin-nyanuju Miiri manu ngalya-kari mardukuja-patu manu kukurnu-nyanu-patu Jijaji-kirlangu.

¹⁵ Parra-patu-jangkarla yangka kurdungurlu-patu manu ngalya-kari, yangka kuja kalalurla Jijajiki ngungkurr-nyinaja manu wala nyinaja, ngularrajulu jinta-jarrinjarla turnu-jarrija yangka-kurra ngurra-kurra, ngulajulu-nyanu turnu-jarrija 120-pala. Ngula-jangkaju, karrinja-pardinjarla, Piita wangkaja-jana, ¹⁶ "Ngajukupurdangka-purnu, yangka jaru kuja nyurru-wiyi yirrarnu Kingi Tapitirli, ngulajurla marlaja yirrarnu Pirlirra Kaatu-kurlanguku. Manu jalan-gujalangu, jungarni-jiki kangalpa wangkami. Nyampurla jarungka, ngulaju kangalpa jungarnirli-jiki yimi-ngarrirni yangka-kurlu Jutuju-kurlu, kujarla Jijajiki jangkardu jikajika-jarrija, manu kuja-jana Jijaji jily-ngarrurnu Juwu-patuku wiriwiriki, kujalu ngula-jangkarluju Jijajiji puuly-mardarnuku. ¹⁷ Yangka nyanungu Jutuju, ngulaju Jijaji-kirlangu-yijala kala nyinaja ngalipa-piya. Jijajirliji nyanungurlan-gunya milarnu yungurliparla marlaja warrki-jarriyarla wungu."

¹⁸ (Panu-kari yangka Juwu-patu wiriwiri, yangka kuja-jana Jutujurlu jily-ngarrurnu Jijaji, ngulakujulurla yungu tala wiri. Ngula-jangkarluju, Jutujurlu yangka-kurlurlu tala wiri-kirlirli, ngulangkuju-nyanu manu walya. Nyanungurla walyangka kankarlarra-nyanu watiyarla puta waraly-yirrarnu ngalyipi-piya-kurlurlu. Kujarla ngalyipi-piya tuurl-yanu, ngulaju walya-kurra panjarra-wantija. Ngula-jangkaju, ngula walya-kurra panjarra-wantija, ngulaju mialuju tirl-parnkaja, manu ngula-jangkaju, murliku jawujawu muku wulyurr-wantija kuja panjarra-wantija. ¹⁹ Jurujulumu-wardingki-paturlulu purda-nyangu jaru Jutuju-kurlu kuja panjarra-wantija nganta walya-kurra, ngulakujulurla walyakuju yungu yirdiji 'Kiltama'. Kiltamaju yirdiji ngulajulurla yirrarnu kuja Jutuju-kurlangu yalyu yukaja walyangka kaninjarra.)

²⁰ Ngula-jangkaju, Piita-jana yarda wangkaja, "Nyampunya yirrarnu jaruju Kingi Tapitirliji pukungka yirdingka Yunparninja-kurlangurla ngulaju Jutuju-kurlu:

'Yapangku kapulu jintawarlayirli-jiki yampimi ngurra nyanungu-nyangu, kula nganalku nyina majungka walyangkaju.

Jinta-karilkili parlu-pungka wati yungurla marlaja kanyi warrki watiki yangkaku.*

Nyampunya wangkaja Tapitiji yangka-kurlu Jutuju-kurlu."

²¹⁻²² Ngula-jangkaju, Piita-jana yarda wangkaja, "Junga-juku, jinta-karilkirlipa milarni yungu nyina nganimpa-piya kurdungurlu. Kala ngaliparlu-wiyi yungulparlipa milakarla ngula-jangkarluju yungu-jana warru yimi-ngarrirni Jijaji-kirli kuja milyi-jangka kulpari wankaru-jarrija. Nyiya-piyarlipa milarni watiji? Ngurrjurlipa milarni nganimpa-piya yangka kujarnalu puraja Jijaji nganimparlu kurdungurlu-paturlu, manu kujarnalu nyangu Jijaji, kuja ngapangka

* 1:20 Nyangka Psalm 69.25, Psalm 109.8

julyurl-yirrarnu Jaanurlu papitaji-maninjaku. Manu ngurrjurlipa milarni kujalpa-nganpa jirrnganja wapaja warru nganimpaku Jijaji-kirli, kujarnalu yirri-puraja kankarlarra yalkiri-kirra. Kuja-piyanyarlipa watiji milarni.”

²³ Junga-juku, ngula-jangkaju, wati-jarra-karilkili-palangu milarnu Jajupu manu Matiyuju. (Jinta-karirli Jajupurlu, ngulajulpa yirdi-jarra-kari mardarnu Parrjapa manu Jujutu.) Nyampu-jarra wati-jarranyalu-palangu milarnu. ²⁴ Ngula-jangkaju, wangkajalurla Kaatuku, “Warlalja-Wiri, nyuntu kanpa-nganpa milya-pinyi nyarrpa kuja karnalu manngu-nyanyi nganimparlu. Milki-yirra-kanpa nyampu-jarra wati-jarra, nyarrpara kanpa wardu-pinyi nyampuku warrki-nyayirni-wanguku. ²⁵ Jinta milaka yungu-nganpa nganimpaku jirrnganja warrki-jarrimi Kurdungurlu Wiri, yungurla marlaja kanyi warrki yangkaku jinta-kariki Jutujuku, yangka kujanpa nyurru-wiyi milarnu, kujangu jikajika-jarrija jangkardu warrki-ngirilirra. Pangkala yanirra yangka-kurra maju-kurra nyanungu-nyangu-kurra.” ²⁶ Ngula-jangkarluju, kurdungurlu-paturlulu manu pamarrpa-jarra wita-jarra, ngulangkaju pamarrpa wita-jarrarla yangka wati-jarra, yirdilkili-palangu yirrarnu. Ngula-jangkaju, pamarrpa yangka wita-jarra maninjarlalu-palangu yirrarnu kaninjarni murlukurnparla yirdi-kirliji yangka wati-jarra-kurlu. Ngula-jangkarluju, murlukurnpajulu jaruny-yirrarnu kaninjarra-kari. Junga-juku, pamarrpa jinta patakarrija walya-kurra yirdi-kirli Matiyuju-kurlu. Junga-juku, kujalu nyangu pamarrpa yirdi-kirli Matiyuju-kurlu, ngulajulu milya-pungu kuja-jana Kaaturlu milki-yirrarninjarla milarnu Matiyuju. Ngula-jangkaju, Matiyujuju tarngalkulpa nyinaja Kurdungurlu Wiri panu-karirlajinta 11-palarlajinta.

2

Kaaturlu-jana kuru-pungu Pirlirra nyanungu-nyangu Kirijini patuku kamparru-warnuku

¹ Ngaka-pardu-karilki, Juwu-watirlilpalu-nyanu jinta-kurra-manu, manulpalu ngurra-kari ngurra-kari-jangka turnu-jarrinjarni yanu Jurujulumu-kurra purlapa wiri-jarluku yirdiki Pintikujuku* Ngulakujulpalu-nyanu Juwu-patuju turnu-jarrinjarni yanu. Kala yangka Kurdungurlu-patu Wiriwiri manu ngalya-kari yapa Jijaji-kirlangu, ngulajulpalu turnu-jarrija-yijala yangka-kurraju yuwarlipardu-kurra. ² Ngula-jangkaju, kujalpalu nyinajalku kaninjarni, purda-nyangulu kankarlarra-ngurlu kuja warurr-wangkanjarni yanu warlpa-piya. Ngula-jangkaju, yukajarni warru yuwarlirlaju. Yangka kujalpalu nyinaja Jijaji-kirlangu-patu, ngulangkaju yukajarni jingijingi kaninjarni warrukirdikirdi. ³ Ngula-jangkaju, nyangulu kankarlarra-kurra, jarra-piya wiri-piya rdili karrinjarni yanulpa. Ngula-jangka rdili-jangka, wita-kari wita-karilki jarraju pirri-parnkaja, ngulalpa-jana yapaku pirripirri-manu jurru-kari jurru-karirla. ⁴ Ngula-jangkaju, jarra kuja-jana wantiwantija jurru-kari jurru-kari-kirra, ngularrakujurla Pirlirra Kaatu-kurlangu wiri-jarrija kanunjumanyumpa. Ngula-jangkaju, kapanku-jana ngurrju-manu

* 2:1 Pentecost

jaru-kari jaru-karikilki kurruly-wangkanjaku, ngulalpalurla jaru-kari jaru-kariji kurruly-wangkaja Pirlirra Kaatu-kurlu.

⁵ Yalumpurla Jurujulumurlalpalu nyinaja panu-nyayirni Juwupaturlangu nguru-kari nguru-kari-wardingki, kujalu Kaatu puraja yirriyirriqli jungarnirli. ⁶ Kujalpalu yanuyanurnu manulpalu karrinja-yanu yuwarli-wana yarlungka, ngulangkujulu-jana purda-nyangu yangka yapa Jijaji-kirlangu-patu kujalpalu-nyanu jaru-kari jaru-karirliki yuntarnu. Ngula-karra-juku kutu-jarrinja-yanurnulpalu purda-nyanjaku jaruku. Kujalpalu wangkaja nyanungurra-nyangu jaru manu panu-kari-kirlangu kirri-kari-wardingki-kirlangu jaru, ngulakujulu-jana marlaja paa-karrija. ⁷ Karrarda-jarrinjarlalpalu-nyanu wangkaja, “Nyampuraju yapaju nyampu-wardingki-jala Kaliliyi-wardingki-patu-jala! ⁸ Kala nyarrpaku-yijala kalu wangkami ngalipa-nyanguju jaru-kari jaru-kariji, kuja karlipa-jana purda-nyanyi? ⁹⁻¹⁰ Panu-karirliipa jaru-kari-kirli Pajiya-wardingki-patu, Mirdiya-wardingki-patu, Yilimi-wardingki-patu, Mijuputamiya-wardingki-patu, Jurdiya-wardingki-patu, Kaparduji-wardingki-patu, Puntija-wardingki-patu, Yajiya-wardingki-patu, Piriya-wardingki-patu, Pampiliya-wardingki-patu, Yijipi-wardingki-patu, manu Lipiya-wardingki-patu, ngulaju kutu-juku kirri yangkaku Jariniki, manu panu-karirliipa kirri wiri-wardingki-patu Ruumu-wardingki-patu-yijala. ¹¹ Ngalipa panu-kari Juwu karlipa nyinami ngulaju wita-ngurlupakarra. Kala panu-kari ngalipajurlipa wirilki Juwu-jarrija. Manu panu-karirliipa jaru-kari-kirli Kiriti-wardingki-patu manu Rapiya-wardingki-patu. Jalangu, nyampu ngalipa jinta-kari jinta-kari kuja karlipa karrinja-yani, ngulaju karlipa wangkami jaru-kari jaru-kari warlalja. Purda-nyanyi karlipa-jana nyampu-patuju jaru ngalipa-nyanguju kuja kalu-ngalpa yimi-ngarrirni yimi Kaatu-kurlangu, kujalpa nyiyarningkijarrarla ngurrju-nyayirni warrki-jarrija!” ¹² Yangka nyampu yapa kujalpalu karrinja-yanu, ngulajulpalu paa-karrija palju, manulu-nyanu karrarda-jarrinjarla payurnu, “Nyarrpaku-yijala kalu nyampuraju wangkami jaru ngalipa-nyanguju?”

¹³ Purda-nyanjarla, ngulajulpalu-jana ngalya-kariji ngarlarrija yapaku Jijaji-kirlangu-patuku, kujalpalu-nyanu yuntarnu jaru-kari jaru-karirli. Manulu-nyanu wangkaja, “Kuja marda kalu wangkami pama-jangka warungkawarungka.”

Piita-jana milki-wangkaja yapa-patuku

¹⁴ Kuja-kurra kujalu-jana wangkanja-kurra purda-nyangu Piitarlu manu ngalya-karirli Kurdungurlu-patu Wiriwirirli, ngulajulu muku wilypi-pardija kaninjarni-jangkaju yuwarli-jangka yarlu-kurralku. Ngula-jangkaju, Piitaju-jana wangkaja, “Nyurrurla yapa ngaju-nyangu warlalja Juwu-patu ngurrara-jinta, manu nyurrurla ngalya-kari kujankulu yangka yanurnu-yijala ngurrara-kari-jangka, purda-nyangkajulu yungurna-nyarra milki-wangka nyiya-jangka yangka kujarnalu-nyarra kurruly-wangkaja jaru-kari jaru-kari nyurrurla-nyangu jalangu. ¹⁵ Nganimparlu wati-paturlu, kula karnalu pama

ngarni, lawa. Murnma nyampuju mungalyurru pamaku ngarnin-jakuju. ¹⁶ Nyurru-wiyi wati yirdi Juwulu, kujalparla nyinaja Kaatukurlangu jarukungarduyu, ngulangku yirrarnu jaru nganimpa-kurlu, ngulaju nyampunya jaruju:

¹⁷ ‘Kaatu kajana wangka yapaku kuja:

“Ngakarrangakarra kapurna-nyarra yilyamirni Pirlirrrpa Ngaju-nyangu yungurna-nyarra kurru-pinyi yapa panuku-juku jintawarlayiki-jiki.

Kajirna-jana Pirlirrrpa ngaju-nyangu kurru-pinyi nyurrurla-nyanguku ngalapi-nyanuku manu yurntalu-nyanuku, ngulakuju Pirlirrpakuju kapulurla marlaja wangkami jaru junga-nyayirni ngaju-nyangu yapa panu-kurra.

Purika-paturlu manu kurdu-warnu-paturlu kapujulu marlaja nyanyi nyiyarningkijarra jukurrparla manu yuruyururla munga wiri parra wiri Pirlirrrpa ngaju-nyanguku.

¹⁸ Yangka kuja kalu wati manu karnta nyina ngaju-nyangu, ngulakuju kapurna-jana ngaka Pirlirrpaju ngaju-nyangu kurru-pinyi-yijala. Nyampu-patuju ngulaju kapulurla marlaja wangkami ngajuku yapa panu-kurra-yijala.

¹⁹ Kapurnaju milki-yirrarni yapa panu-kurra kankarlarra yalkirirla, manu kapurnaju milki-yirrarni walyangka warrukirdikirdi nguru-kari nguru-kari kuja karna pirrjirdi-nyayirni nyina yartarnarri wiri-kirliji.

Yapangu kapulu nyanyi yalyu, warlu, manu kunjuru wiri marumaru mangkurdu-piya.

²⁰ Yurru-pupu ngulaju kapu maru-jarri. Manu kirntangi kapu yalyuyalyu-jarri yalyu-piya. Ngula-jangkaju, walyaju kapuju marlaja lawa-jarri ngajuku Kaatuku, manu nyiyarningkijarra kapuju marlaja karri ngajuku ngurrju-nyayirni.

²¹ Ngula-jangkaju, nganangku-puka kajiji walangku-pinyi Kaatu Warlalaja-Wiri, ngulaju kapurna muurl-mardarni karlirryaninja-kujakuju.” ’ ’*’

Kujanya-jana Kaatuju wangkaja nyurru-wiyiji.

²² Junga-juku, Piitajulpa-jana wurra-juku wangkaja, “Nyurrurlarlu Yijirali-pinkirli, purda-nyangkajulu! Nyampuju kapurna-nyarra mayangu yimi-ngarrirni! Yangka wati Najariji-wardingki Jijaji, ngula kuja-nyarra Kaaturlu milki-yirrarnu nyampurla walyangka, ngulakungarntirliji pirrjirdi-manu nyanungu Kaaturluju. Parra-kari parra-kari Jijajirliipa-nyanu milki-yirrarnu nyurrurla-kurra ngangkayi-kirli-piya rdirrinypa-nyayirni Kaatu-kurlangu. Ngulaju jungalpankulu nyangu Jijaji pirrjirdi-nyayirni junga-nyayirni Kaatu-kurlangu. ²³ Manu yangka jinta-kari watilpa milya-pungu Kaaturluju kujarla jangkardu jikajika-jarrija Jijajiki, manu kuja-nyarra nyurrurlaku yungu pinjakungarnti. Manu yangka kujankulu-jana jirrnganja yirrarnu Jijaji watiya warntawarntarla yali-patuku maju-patuku, kamparru-jukulpa-nyarra milya-pungu Kaaturluju. Kala lawa, kula-nyarra warla-pajurnu. Nyurru-juku manngu-nyangu Kaaturluju kujaju, ‘Jijajilpa-jana paliyarla yapa panuku maju-panuku.’ ²⁴ Kuja Jijaji turdurr-ngunaja

* 2:21 Nyangka Joel 2.28-32

pirnkingka, ngula-jangkaju, pirlirrpaju yanu pirlirrupa manparrrpa-kurlangu-kurra. Ngulangkajulpa-nyanu murrumurru-nyayirni purda-nyangu. Juju Ngawungku ngulangkuju tarnnganguku puta jirri-mardaru. Lawa-juku. Kaaturluju wurranguku-pina-wankarumanu, manu milyi-jangkaju palkaju yakarra-maninjarla wilypi-manu manparrrpa-patu-kari-kirlangu-ngurluju. Kula Juju Ngawungku jirri-mardakarla.”

²⁵ Piitajulpa-jana wangkaja-juku, “Yangka kuja nyurru-wiyi Kingi Tapitirli yirrarnu jaru Payipulurla Jijaji-kirli Mijaya-kurlu, yangka kuja yanu manparrrpa-kurlangu-kurra pirlirrupa Jijaji-kirlangu, ngulangkanya wangkaja yangka Mijaya:

‘Ngaju karna nyanyi Kaatu Warlalja-Wiri, ngaju-wana kuja-ka warrarda karrimi, ngulaju karna warrarda nyanyi ngajulurlu, ngulakuju karnarla wala nyina karrarda-wangu.

²⁶ Kuja kaju Kaatu rdanparni ngajuku, ngulangkuju kaju miyaluju raapinyi. Kuja karna ngaju wangka, ngulaju wardinyi-nyayirni. Ngajujurna wati yapa-nyayirni. Ngulaju kapurna ngakaju pali. Ngulaju ngula-juku. Kula karnaju ngajuju karrarda-jarri, lawa. Nyanunguku karnarla Kaatuku wala nyina.

²⁷ Wapirra Kaatu, kajirna ngaju pali, ngula-jangkaju, kaji pirlirrupa ngaju-nyangu yani nguru manparrrpa-kurlangu-kurra, ngulaju kulanpaju jawirri nyanjarla jikajikarlu yampinja-yani, yirdija-ngarranpaju ngaju milarnu nyuntu-nyangu warrkini. Kapunpaju ngaju-nyanguju palkaju muurl-mardarni pukulyu-jarrinja-kujakuju.

²⁸ Manu kapunpaju wankaru-mani pina. Manu kajinpa yarda nyina ngaju-wana, ngulaju kapunpaju wardinyi-mani-nyayirni.’*

Nyampunya yirrarnu Mijaya-kurlu Tapitirliji Payipulurla.”

²⁹ Ngula-jangkaju, Piitajulpa-jana wangkaja-juku yapakuju, “Ngajukupurdangka-purnu yapa, purda-nyangkajulu yungurna-nyarra yimi milki warraja-mani Kingi Tapiti-kirlangu. Ngalipakupalangu yangka Kingi Tapiti kuja yawu-pardija nyurru-wiyi, ngulaju nyanungu-nyangu-paturlu yapangkulu milyingka yirrarnu. Yangka milyi kuja karlpa nyanyi jalangurlu, ngulangkanyalu milyingka yirrarnu. ³⁰ Kingi Tapitiji kala Kaatu-kurlangu jarakungarduyu nyinaja. Kaaturlurla jangu-pungu jinta kurdu nyanungu-nyangu-juku Kingi Tapiti-kirlangu ngaka kapu kingilki-yijala nyina nyanungu-piyayijala Tapiti-piya. Ngulaju Kingi Tapitiji purda-nyanjarla Kaatukujurla ngungkurr-nyinaja jangu-pinja-kurraakuju. ³¹ Kingi Tapitirliji milya-pungulpa kujarla jangu-pungu yangka Mijayakungarnti yilyanjarnikingarntiji. Manu milya-pungulpa kaji pali Mijaya, ngula-jangkaju kapu wankaru-mani Mijaya Kaaturluju. Manu milya-pungulpa kapu muurl-mardarni palkaju Mijaya-kurlangu pukulyu-jarrinja-kujaku.”

³² Ngula-jangkaju, Piitajulpa-jana yarda wangkaja, “Kuja Kingi Tapitirli jaru yirrarnu Mijaya-kurlu, ngulaju Jijaji-kirli-jala. Ngulaju junga. Kuja Kaaturlu milyi-jangka wankaru-manu Jijaji, ngulajurnalu ngan-imparlu kurdungurlu-paturlu nyangu milpa-jarrarlu junga-nyayirnilri

* 2:28 Nyangka Psalm 16.8-11

wankarulku. ³³ Ngula-jangkaju, Jijajiji kangu Kaaturluju kankarlarra yungurla ngirrily-nyina nyanungu-wana jungarni-purdanji wirinyayirni. Ngulaju-ka nyina Pirlirpa Kaatu-kurlangu-kurlu. Yangka kujarla nyurru-wiyi jangu-pungu Kaaturlu Pirlirpaju, yangka kujarla yungu Kaaturlu, ngula-kurlunya-ka nyina Pirlirpa-kurluju. Jalangu-jalangu kuja kankulu-nganpa nyanyi manu kankulu-nganpa purdanyanyi jaru-kari jaru-kari kurruly-wangkanja-kurra, ngulaju karnalu wangka Kaatu-kurlangu-kurlu Pirlirpa-kurlu yangka kuja-nganpa kurru-pungu jalangurlu nyampurla-juku Kaaturluju. ³⁴⁻³⁵ Yangka kuja Kingi Tapiti palija, nyanungu-nyangu palkajulpa ngunaja milyingka-juku, ngulaju kula kankarlarra yanu Jijaji-piya nguru-nyayirni-wangukurra Kaatu-kurlangu-kurra, lawa. Kujalpa wankaru-wiyi nyinaja, ngulangkuju yirrarnu jaruju wita-kari, kujanya yirrarnu:

‘Ngajurna purda-nyangu Kaatu wangkanja-kurra kujarla wangkaja ngaju-nyanguku Warlalja-Wiriki, kujanyarla wangkaja:

“Nyampurla nyinaka jungarni-purdanji ngaju-nyangurla kajirna-jana nyurunyuru wita-wangu yapa yirrarni nyuntu-nyangurla wirliyarla kanunju yungunpa-nyanurla kunka-mani yangka kujal-pangku nyurunyuru-jarrija.” ’ ’*’

Ngula-jangkaju, Piitalku-jana yarda wangkaja, ³⁶ “Nyurrurlarlu Yijirali-pinkirli, langa-kurra mantalu! Yangka wati kujankulu Jijaji watiya warntawarntarla yirrarnu, ngulaju karla marlaja nyina Kaatuku Warlalja-Wiri manu Mijaya.”

³⁷ Kujalu Piita purda-nyangu kuja-kurra wangkanja-kurra yapangku panungku, kujarlaju ngulajulu-nyanu kurnta-jarrija manu karrarda-jarrija-nyayirni. Manulu-jana payurnu Piita manu panu-kari Kurdungurlu-patu Wiriwiri, “Nganimpakupurdangka-purnu, nyarrpa-jarrilkirnalulu nganimpaju?”

³⁸ Piitarlujulu-jana jangu-manu, “Pina-yaninjarlalu yalala-yirraKaatu maju-warnurlu, manulu yantarni yungurnalu-nyarra julyurl-yirrarninjarla papitaji-mani yirdingka Jijajirla. Ngula-warnunya kulanyanurla Kaaturlu kunka-mani, lawa. Kapu-nyarra yawuru-jarri maju-warnuku Kaatuju, manu nyanungu-nyangu kapu-nyarra kurru-pinyi yangka Pirlirpa. ³⁹ Nyampu Pirlirpa Kaatu-kurlangu, kulanyarra nyurrurla-mipaku jangu-pungu, lawa. Jangu-pungu-nyarra jintawarlayiki-jiki nyurrurlaku manu nyurrurla-nyanguku kurdudukurduku manu yapa-kariki kujarla yalarnirlaku ngurrara-kari ngurrarakarirlaku. Nyampunya yapaju kyanu warru turnu-mani nyanunguku Kaaturluju.”

⁴⁰ Ngula-jangkaju, Piitalku-jana yarda wangkaja pirrjirdi-nyayirni, “Nyurrurla kapurunju-patu, ngakaju Kaaturlu kapu-nyarra yilyami nyanungu-nyangu-ngurlu kuja-purda-kari nguru-ngurlu yangka kuja kankulurla kapuru nyina. Ngula-kujakuju, Kaatukulurla pina-yanta!” ⁴¹ Junga-juku, ngula-jangkaju, Piitakuju, ngungkurnyinjalkulurla yapa panu-nyayirni 3,000-pala. Ngula-jangkaju, yangkangu Kurdungurlu-patu Wiriwirilili-jana papitaji-manu jintawarlayi-jiki yangkaju 3,000-pala, manulu-jana Kaatu-kurlangu-kurralku jinta-kurra turnu-warnu-kurra yirrarnu. ⁴² Ngula-jangkaju,

* 2:34-35 Nyangka Psalm 110.1

kalalu parra-kari parra-kari jinta-jarrinjarla turnu-jarrija yungulu-jana Kurdungurlu-patu Wiriwirirli pinarri-mani jarungku Kaatu-kurlangurlu, manu yungulu-nyanu wangkami, manu yungulu jinta-jarrinjarla ngarni miyi, manu yungulurla wangkami Kaatuku.

Jijaji-kirlangu yapa, nyarrpa-jarrija kalalu?

⁴³ Kuja kalalu turnu-jarrija yangka Jijaji-kirlangu yapa-patu, ngulangkuju Kurdungurlu-patu Wiriwirirli kalalu-jana parra-kari parra-kari parlpuru-manu ngalya-kari yapa nyurnu Kaatu-kurlangu-kurlurlu yartarnarri-kirlirli. Kujalu-jana nyangu yapa ngalya-karirli nyurnu parlpuru-maninja-kurra, kujarlajulurla yapaju ngarrurda-jarrija-nyayirni Kaatukuju. ⁴⁴ Nyampu-patuju kalalu parra-kari parra-kari jinta-kurra-jarrinjarla turnu-jarrija. Ngulangka kalalu-nyanu mangarri manu talaju jarnkujarnku yungu jamangku. ⁴⁵ Kujalpalu yangka yapa-paturlu marda mardarnu nyiyarlangu jurnarrpa, wawarda marda, yuwarli marda, walya marda wita, ngulaju kalalu-jana yungu yapa ngalya-kariki talakupurdarlu, ngula-kurlurlu kalalu talaju manu. Ngulaju talaju kalalu maninjarla pina-kangu yangka-kurra turnu-jarrinja-kurlangu-kurra, ngulangkuju kalalu-jana yungu yapa ngalya-kariki talaju yangka marlajarraku. ⁴⁶ Parra-kari parra-kari kalalu turnu-jarrija Juwu-kurlangu-kurra Yuwarli Maralypi-kirra. Manu parra-kari parra-kari kalalu yanu ngurra-kari ngurra-kari-kirra miyiki ngarninjaku, ngulaju kalalu-nyanu jarnkujarnku yungu miyiji jama-nyayirnirli manu wardinyi-nyayirnirli. ⁴⁷ Nyampurluju kalalurlajinta warrarda pulka-pungu Kaatuku. Kuja-kurraju, yapa ngalya-karirliji Jurujulumu-wardingkirliji kalalu-jana ngurrju-pajurnu. Parra-kari parra-kari kala-jana Jijajirli Warlalja-Wiringki nyanungu-kurra-manu maya-kari maya-kari nyanungu-nyangu-kurralku turnu-warnu-kurralku, yangka kuja-jana muurl-mardarnu karlirr-yaninja-kujakuju.

3

Piitarlu manu Jaanurlu-pala parlpuru-manu tarlu-jangka

¹ Parra-karirlalku, Piita manu Jaanu, yanurnu-pala Juwu-kurlangu-kurra Yuwarli Maralypi-kirra wuraji wangkanjaku Kaatuku. Kalalu parra-kari parra-kari yanurnu Juwu-patu manu Jijaji-kirlangu-patu yapa-patu Yuwarli Maralypi-kirra wangkanjaku Kaatuku. Ngulakunya-pala yanurnu Piitaju manu Jaanuju. ² Ngulangkuju Yuwarli Maralypirla, watilpa jinta nyinaja tarlu, ngulaju tarnngalpa nyinaja wita-ngurlupakarra-juku tarlu-juku. Parra-kari parra-karirla kalalu jakurr-kanjarla yirrarnu kiirti-pirdiji nyanungu-nyangurlu yapangkuju warlaljarluju. Ngula-ngurlunya kala-jana yapa panu-kari warntawarnta-payurnu warrarda talakupurdaju yapa yangka nganapuka kuja kala yukajarni manu wilypi-pardijarra, ngulaju kala-jana warrarda kutukutu-payurnu. Ngunajalpa kiirti-pirdi, ngulaju kiirtiji kalalu yirdi-manu yirdiji 'Yuntardi Kiirti'. Ngula-wananyalpa ngunaja. ³ Kujalpa-pala Piita manu Jaanu yanurnu, kuja-pala kutu-jarrijalku yungu-pala yukayarla kaninjarni-kirralku, ngula-palangu tarlungkuju payurnu, "Talaju-pala yungka wiyarrpaku!"

⁴ Kujarlaju, juul-karrija-pala, manulpa-pala nyangu jungarnirli-jiki. Ngula-jangkaju, Piitajurla wangkaja, “Nyangka-jarrangku!” ⁵ Jungajuku, nyanungurluju-palangu nyangu jungarnirli-yijala wardinyirilki, manulpa-nyanu ngula-jangkarluju pilpi-yirrarnu, ‘Nyangurlarlu kajiji-pala yinyi?’.

⁶ Piitajurla wangkaja, “Talakujurna marlajarra. Kala kuja karna palka mardarni, ngulaju karnangku yinyi. Wangka karnangku yirdingka Jijaji Kirajirla Najariji-wardingkirila, karrinja-pardinjarla warru wapaya!” ⁷ Yangka wati tarlu kujalpa nyinaja-juku, Piitaju yarnkajarla rdakaku jungarni-purdanjiki, ngula-ngurlunya maninjarla karrinja-yirrarnu. Kuja karrinja-yirrarnu, ngula-puru-juku wirliya manu luku kapanku pirrjirdi-jarrijalku. ⁸ Karrinja-pardinjarla, war-rulkulpa wapaja. Ngula-jangkaju, jirrnganja-palangu yukaja Piitaku manu Jaanuku Yuwarli Maralypi-kirra kaninjarni warru wapanja-karra, manu warru jurl-pinja-karra, manu Kaatuku pulka-pinja-karra. ⁹⁻¹⁰ Ngalya-karirli yapangku kujalu kaninjarni-ngirlirli parlu-pungu warru wapanja-kurra, manu kujalparla Kaatuku pulka-pungu warru, milya-pungulu yangka kuja kala nyinaja tarlu kiirti-wana yangka Yuntardi Kiirti-wana, manu kuja kala-jana talaku warrarda payurnu. Kujarlajulpalurla marlaja paa-karrija.

Piitarlulpa-jana yimi-ngarrurnu jaru Jijaji-kirlangu Yuwarli Maralypirla

¹¹ Piita manu Jaanu, kujalpa-pala Yuwarli Maralypirla-juku karrija, ngulajulpa-palangu yangkangkaju tarlu-jangkarluju jirri-mardarnu-juku. Ngula-jangkaju, yanulu yama-kurra yirdi-kirra Julumunukurlangu-kurra, ngulangkanyalpalu karrija. Kujalu-jana yangkanku nyangu paa-karrinja-karrarlu, ngulajulu-jana wapirdi parnkaja Piitaku manu Jaanuku manu yangkaku watiki tarlu-jangkaku. ¹² Kuja-jana Piitarlu nyangu, ngulaju-jana payurnu, “Nyurrurla-patu Yijirali-pinki, nyarrparla kankulu paa-karrinjarla kawarr-karri manu kankulu-nganpa lirli-nyanyi? Nyarrpa kankulu manngu-nyanyi? Nyarrparlurlujarra nyampuju parlpuru-manu? Parlpuru-manu mayirlijarra ngajarrarlu ngangkayi-kirli-jarrarlu? Lawa! Parlpuru-manu mayirlijarra kuja karlijarra ngurrju yapa nyina manu jungarni? Lawa! ¹³ Nyampujurlujarra parlpuru-manu kuja karlijarrarla ngajarra ngungkurr-nyina manu wala nyina Jijajiki. Kaatu yangka kuja kalalu puraja ngalipa-nyangu-paturlu nyurnunyunurlu yirdi-paturlu Yipuruyamurlu manu Yijakirli manu Jakupurlu, ngulaju nyanungurlu jintangku Kaaturlu kangu yali Jijaji nguru-nyayirni-wangu-kurra. Kala yangka kujankulurla yungu Jijaji Ruumu-wardingkiki wiriki yirdiki Palitiki, nyanungurlu Palitirli Jijajiji puta wilypi-manu rdaku-ngurluju yangka kuja-nyarra milki-kangurnu Jijaji. Kala nyurrurlaju, ngulajunkulurla mamparl-wangkaja. ¹⁴ Jijajilparla warrki-jarrija Kaatu-mipaku, manulpa nyinaja jintayirriri jungarni yapa. Ngulajunkulurla jukuru-jarrinjarla mamparl-pungu-juku, manunkulurla purlaja Palitikiji, ‘Wilypi-manta-nganpa kulu-parnta Parrpaja rdaku-jangka, ngulaju-nganpa yungka nganimpaku! Kala yali Jijaji, ngulaju pangkalalu yurrkunyupaturlu pinyi!’ ¹⁵ Jijaji nyanungu jinta-juku, ngulangku kuja kangalpa wankaru-mani ngalipaju. Kala

ngulajulu-nyarra nyurrurlaku Juwu-patuku marlaja pungu yimi-jangkarla Ruumu-wardingki-paturluju. Ngula-jangkaju, pinja-warnuju Kaaturlulku wankaru-maninjarla yakarra-manu palinja-warnuju. Ngula-jangkaju, jungarlijarra nyangu ngajarrarluru wankarulku. ¹⁶ Nyampu tarlu-jangka, ngulajurla Jijajiki marlaja parlpuru-jarrija. Nyanyi-yijala kankulu-nganpa nyampu karrinja-kurra. Nyurrurlarluru kankulu milya-pinyi-jala kujarlijarrarla Jijajiki ngajarrarluru marlaja parlpuru-manu nyampuju wati. Nyarrparlurlujarra kuja parlpuru-manu? Yirdijalparlijarrarla ngajarraju ngungkurr-nyinaja-wiyi manu wala nyinaja Jijajikiji, kuja-jangkanyarlijarra parlpuru-manu.

¹⁷ “Ngaju-nyangu ngurrara-jinta yapa, milya-pinyi karna kujankulu Jijaji pungu ngurrapangku nyurrurla-paturlu manu nyurrurla-nyangurlu wiriwirirli yapangku. Ngurrapangku kulalpankulu milya-pungu nyanunguju. Ngulaju ngula-juku. ¹⁸ Nyurru-wiyi yungu-jana jaru Mijaya-kurlu Kaaturluju nyanungu-nyangu-patuku warrkiniki jarukungarduyu-patuku. Wangkaja-jana jarukungarduyu-patuku Kaatuju, ‘Yalirli Mijayarlu yaninjarla kapu-nyanu purda-nyanyi nganta murrumuru-nyayirni pakarninja-warnu kaji yanirni nyampukurra walya-kurra.’ Ngulaju junga kujaju. Yangka kuja yanurnu Jijaji nyampu-kurra walya-kurra, ngulaju junga-nyanu purda-nyangu murrumuru. ¹⁹⁻²⁰ Kujarlaju, pina-yaninjarlalu yalala-yirraka Kaatu maju-warnurluju yungu-nyarra yawuru-jarrimi. Ngula-jangka maju-warnuju yungu-nyarra Kaaturlu Warlalja-Wiringki rarralya-mani ngurrju-karda, manu yungu-nyarra pina-yilyamirni nyampu-kurra-yijala Jijaji nyurrurlaku. Kaaturluju-nyarra nyurrurlakuju nyurru-juku milarnu Mijaya, ngulaju yangka Jijaji. ²¹ Nyangurla kapu pina-yilyamirni Jijajiji? Nyampunya-jana jaruju yimi-ngarrurnu Kaaturluju nyurru-wiyi kujalpalurla warrki-jarrija nyanungu-mipaku yangkapatu warrkini-patu jarukungarduyu-patu. Kujanya-jana wangkaja Kaatuju:

‘Ngakarna pina-yilyamirra Mijayaju ngaju-nyangu walya-kurra. Ngulakungarntirliji yungurna nyiyarningkijarra jungarni-maninjarla pina-ngurrju-mani ngurrju-karda-yijala yangka-piya kujarna nyurru-wiyi ngurrju-manu. Ngula-jangkanya kapurna pina-yilyamirra.’

Kujanya wangkaja Kaatuju. ²² Yangka yalirli watingki yirdingki Mujujurlu jarukungarduyurlu-yijala, ngulangkuju yirrarnu yimi-pardu-kari Mijaya-kurlu-yijala Payipulurla nyurru-wiyi, kujarlunya yirrarnu:

‘YAAWIYI Kaaturluju yilyajarni ngajuju nyampu-kurraju yungurna-nyarra yimi-ngarrirni ngajulurluju jarukungarduyurlu-yijala. Ngakaju kapu yilyamirni jinta-kari jarukungarduyu-yijala ngaju-piya. Ngulaju kapu nyina yapa ngurrara-jinta nyurrurlakuju. Nyarrpa-puka kaji-nyarra wangka nyanungu, ngulajulu linpangku purda-nyangka wilji-wangurlu.*

²³ Nganangku-puka yapangku kaji purda-nyanja-wangurlu yampimi jaru nyanungu-nyangu wiljingki, ngulaju Kaaturlu kapu yilyami yapa nyanungu-nyangu-ngurluju turnu-warnu-ngurluju kuja-purda-karilki. Ngula-jangkaju kapu tarnga-kurra pinyilki.*

Kujanya yirrarnu Mujujurluju.”

* 3:22 Acts 7.37 * 3:23 Nyangka Deuteronomy 18.15, 18, 19

²⁴ Ngula-jangkaju, Piitalku yarda-jana wangkaja, “Jintakumarrirni-jiki panu nyampu-patu kuja kalalurla nyurru-wiyi warrki-jarrija jarukungarduyu-patu manu Jamiyulurlangu manu panu-kari kujal-palu ngakalku nyinaja jamulu jangkarla, nyanunguju kuja lawa-jarrija kamparru-wiyi, ngulaju nyampurrarlujulpalu jaruju jinta-juku mardarnu Mijaya-kurlu. Nyampu-paturlujulpalu yirrarnu jaruju ngalipa-wangurla-wiyi, ngulajulpalu yirrarnu ngalipa-kurlu jalangu kuja karlipa nyinami ngalipa. ²⁵ Manu nyurru-wiyi, Kaatujurla wangkaja yangkaku jinta-kariki yirdiki Yipuruyamuku, ngulaju kuja: ‘Nyuntu-nyanguku kurdukurduku kapulu-jana yapa-kari panu-nyayirni wardinyi marlaja nyina-yijala kujarla yalarnirla nguru-kari nguru-karirla.’*
Kujanyarla nyampuju wangkaja Kaatuju Yipuruyamukuju. Kuja-piyarlu-yijala kala-jana Kaaturluju jangku-pungu jintakumarrirniki-juku nyanungu-nyanguku warrkini-patuku yangkaku jarukungarduyu-patuku. Kujarlu kuja-jana jangku-pungu nyurru-wiyi, ngulaju kanyarra jalanguju nyurrurlakuju jangku-pinyi-yijala, kapu-nyarra wardinyi-mani-nyayirni nganta, ngula kankulu yangka jintawarlayi-jiki palka-jarrinja-yani jinta-jangka Yipuruyamu-jangka. ²⁶ Nyurrurla kamparni kanyarra kamparruju Kaaturluju pirrjirdi-maninjarla warrawarra-kanyi, ngaka-jana warrawarra-kanyi panu-kariji. Nyarrparlu kuja? Milarninjarla yilyajarni nyanungu-nyangu warrkini yangka Mijaya, ngula-kurlurlunya yungu-nyarra kurruly-kijirni yapa jintawarlayi-jiki maju-kujakuju. Kujarlunya kanyarra nyurrurlaju wardinyi-mani.” Ngula-jangkaju, Piitalkuju rdiily-parnkaja wangkanjaku Yuwarli Maralypirlaju.

4

Piita manu Jaanu putalu-palangu wurdungu-manu Juwu-paturlu Kanjulu-paturlu

¹⁻² Ngula-jangkaju, Piita manu Jaanu, ngulajulpa-pala-jana wangkaja-juku yangkangka-juku Yuwarli Maralypirla yapaku. Ngulaju Piitarlujulpa-jana yapa pinarri-manu yangka Jijaji kuja wankaru-jarrinjarla pina-yakarra-pardija palinja-warnu. Ngula-piyayijalalpa-jana yapaju pinarri-manu yapaju kapulu pina-yakarra-pardinjarla wankaru-jarri-yijala. Ngula-jangkaju, ngaka-pardukarilki jintangka parrangka-juku, yanurnulu Yuwarli Maralypi-kirra maralypikingarduyu-patu Juwu-patu manu ngalya-kari turnu-pardukari Juwu-patu-yijala yirdi-patu Jatiyuji-patu manu jinta-kari wiri-yijala yurrkunya Yuwarli Maralypi-kirlangu, ngulangku kuja kala warrawarra-kangu Yuwarli Maralypi. Nyampu-paturlu kujalu-jana purda-nyangu Piita manu Jaanu nyampurla Yuwarli Maralypirla, ngulakujulu-palangu kulu-jarrija-nyayirni yirdijalpa-pala-jana yimi-ngarrurnu manu pinarri-manu Jijaji kuja wankaru-jarrinjarla yakarra-pardija palinja-warnu. ³ Kuja-kurraju, puuly-mardarnulkulu-palangu wurajiwuraji wanta yukanjarra-puru, kulalu-palangu kangkarlalku wuulywuulypaju kuwurtu-kurraju, ngulakungarntijili-palangu ngari

* 3:25 Nyangka Genesis 22.18

yirrarnu rdaku-miparla-wiyi. ⁴ Kala panu-kari ngalya-kari, ngungkurnyinajalu-janarla Piitaku manu Jaanuku jarukuju, ngulaju wati 5,000-pala manu ngalya-kari karnta.

⁵ Ngula-jangkaju, parra-pardu-karirlalku, yalumpurla-juku Jurujulumurla, turnu-jarrijalu Juwu-patu wiriwiri manu jarlu-patu manu turnu-pardu-kari wiriwiri-yijala kuruwarrikingarduyu-patu. ⁶ Manu panu-kari Juwu-patu-yijala jintajinta-jarrinjarlalpalu turnu-jarrija, nyampu yirdiji Yanaja, ngulaju Wiri-nyayirni Maralypikingarduyu, manu panu-kari nyanungu-nyangu turnu-warnu warlalja, ngulajulu yirdi-patuju Kayupu manu Jaanu manu Yilikijantu. ⁷ Ngula-jangkaju, yurrkunya-paturlulkulu-jana maninjarla kangurnu rdaku-jangka Piita manu Jaanu. Kangurnulu-jana yurruju-kurra kujalpalu yangka panu-kari yalirla yurrujurla nyinaja. Ngulalu-jana wangkaja Piitaku manu Jaanuku, “Nyarrparlunpala parlpuru-manu nyampuju tarlu-jangkaju? Ngana-kurlangu-kurlurlu ngangkayi-kirlirli manu ngana-kurlangu-kurlurlu yirdi-kirlirli?”

⁸⁻⁹ Kaatu-kurlanguju Pirlirrpaju yardarla wiri-jarrija Piitakuju kanjunganyumpa, ngulaju ngula-kurlurlunya yungu-jana jangkumani Juwu-patu wiriwiri. Junga-juku, wangkaja-jana Piitaju, “Nyurrurla Juwu-patu wiriwiri manu jarlu-patu, jalangu kankulu-jarrangu payirni ngajarra nyarrparlu kujarlijarrarla marilki nyinaja manu nyarrparlu kujarlijarra parlpuru-manu nyampu tarlu-warnuju. ¹⁰ Ngulaju kapurna-nyarra milki-wangka yapaku Yijirali-pinkiki nyiakurlurlurlujarra kuja nyampuju wati parlpuru-manu. Langa-kurramantalu nyampuju, manu nginyinginyi-kirralu manta ngulajurlijarra Jijaji Kirajirla yirdingka Najariji-wardingkirra parlpuru-manu. Nyanungunya yangka kujankulu watiya warntawarntarla pungu, manu kuja yangka Kaaturlu yakarra-maninjarla kangu palinjawarnuju. Ngula-jangkanya-ka nyampuju wati karri parlpuruju jalangu nyurrurlurla kamparruju. ¹¹ Jijaji-ngalpa Yarturlu-nyayirni-wangu. Nyurru-wiyi jarukungarduyurlu kuja yirrarnu jaru Payipulurla nyampunya Jijaji-kirliji:

‘Yuwarli ngantirninjakungarntirli, yarturlu yangka kujalu warrkinipaturlu yuwarlikingarduyu-paturlu punku-pajirninjarla walyikujurnu milarninja-wangurlu, ngulaju Yarturlu-nyayirni-wangu Kaatu-kurlangu Ngurrju-nyayirni yarturlu-kari-piya-wangu kuja nyanungurlu milarnu!’*

Kujanya yirrarnu jarukungarduyurlu nyurru-wiyi. ¹² Jintangku Jijajirli kangalpa muurlparlu mardarni karlirr-yaninja-kujakuju. Kulalpa-ngalpa nganangkulku yapa jinta-karirliji muurlparlu mardakarla nyampurlaju walyangka. Jijaji-mipa-juku-ngalpa yungu Kaaturlu ngalipaku yungu-ngalpa muurlparlu mardarni. Junga, kajirliparla wala nyina nyanunguku yirdiki, ngulaju kapu-ngalpa muurlparlu mardarni karlirr-yaninja-kujaku.”

¹³ Kujalu-jana purda-nyangu Piita manu Jaanu wiriwirirli Juwupaturlu jaru wangkanja-kurra, kujalu-jana lani-wangurlu jaru yimi-ngarrurnu, ngulakujulu-jana marlaja paa-karrija, manulpalu kangilywantija nyarrpararla-pala pina-jarrija kujakuju jaruku wangkanjaku. Piita manu Jaanulpalu-jana milya-pungu kula-pala kuurlu-kurra yanu

* 4:11 Nyangka Psalm 118.22

pina-jarrinjaku, lawa. Ngarilpa-pala-jana kutu yimi-ngarrurnu Jijaji-kirliji jaruru lani-wangurlu. Milya-pungulpalu-jana nyampurluju Juwu-paturlu kujalpa-pala Jijaji-kirli wapaja kamparru-wiyi wungu-warnu-kurlu. ¹⁴ Kapulu-jana kulungku ngarrikarla Piita manu Jaanu. Kala kujalpalu nyangu palka-juku yangkaju wati tarlu-warnu kujalpa karrija nyanungu-jarra-wana, kujarlaju kulalu-jana nyarrpalku wangkayarla nyanungu-jarrakuju.

¹⁵ Ngula-jangkaju, wangkajalu-jana Piitaku manu Jaanuku manu yangka watiki tarlu-warnuku, “Yantalu nyurrurla-patuju yarlu-kurra, pardakalu-nganpa yalumpurla-juku yarlungka, ngakarnalu-nyarra pina-yajarninjirra.” Junga-juku, ngula-jangkaju, Piita manu Jaanu manu yangka tarlu-warnu, kaninjarni-jangkaju wilypi-pardinjarla yanulkulu yarlu-kurralku. Juwu-paturlujulpalu-nyanu payurnu, ¹⁶ “Nyarrpa-manirlipa-jana yalumpu-patuju? Panungku yapangku Jurujulumu-wardingkirli, milya-pinyi kalu-jana yangka nyampu-jarra wati-jarra kuja nganta-pala nyampu-jarrarlu parlpuru-manu tarlu-jangka ngangkayi-kirlirli Kaatu-kurlangu-kurlurlu. Kulalparlipa-jana nyarrpalku wangkayarla manu kapuru nyinakarla, kala junga-pala nyanungu-jarrarlu-juku parlpuru-manu. ¹⁷ Pututu-pinyirlipa-jana yungulu yampimi jaru Jijaji-kirli warru yimi-ngarrirninja-wangurlu, kajika-pala-jana warru yimi-ngarrirni yapa panuku. Ngula-kujakunya kapanku warla-pajirnilipa-jana, kalakalurla yapa panu-jarlu wala nyina Jijajiki!”

¹⁸ Ngula-jangkaju, pinalu-palangu yajarnunjunu yarlu-jangkaju kaninjarni-kirra-yijala, manulu-palangu wangkaja, “Putu-pala-jana warru yimi-ngarrika Jijaji-kirli yirdi-kirli! Puta-pala-jana warru pinarri-manta Jijaji-kirlangu jaru!”

¹⁹ Junga-juku, ngula-jangkaju, Piitarlu manu Jaanurlu, janku-manu-pala-jana, “Ngana-wiyi yilparlijarra purda-nyangkarla wilji-wangurluju? Nyurrurla-patu marda, marda Kaatu? Wangkayalu-jarrangku, nyarrpa-ka purda-nyanyi Kaaturluju? Manu wangkayalu-jarrangku ngana-wiyirlijarra purda-nyanyi. ²⁰ Yangka kuja Kaaturlu wankaru-maninjarla yakarra-manu pina Jijaji milya-jangkaju, ngula-jurlijarra nyangu, manurlujarrarla wangkaja. Kujarlaju, ngajarrarluju kulalparlijarra-nyanu nyarrparlulku wurdungu-mantarla warru yimi-ngarrirninja-kujakuju.”

²¹ Ngula-jangkaju, kulungku-yijalalu-palangu yarda ngarrurnu, “Kajinpapala-jana warrarda warru yimi-ngarrirni, ngula-warnuju, kapurnalu-nyarra murrumuru-maninjarla warla-pajirni nyumpalaju!” Ngula-jangkaju, yilyajalkulu-palangu Piita manu Jaanu murrumuru-maninja-wangurlu-juku. Kala nyarrparlalu-palangu yilyaja murrumuru-maninja-wangurlu? Ngayi kula-pala Juwu-kurlangu kuruwarri rdilyki-pungu, lawa. Manu ngalya-karirli Juwu-paturlu, kujalu-palangu Piita manu Jaanu nyangu parlpuru-maninja-kurra yangka-kurra tarlu-kurra, ngulangkuju pulka-pungulpalurla Kaatuku. Kujarlaju, kulalu-jana Juwu-paturluju wiriwirliji murrumuru-mantarlalku Piita manu Jaanuju. ²² Yangka tarlu, kuja-pala Piitarlu manu Jaanurlu parlpuru-manu, ngulakujurla rdipija 40-pala yulyurru.

Jijaji-kirlangu-paturlu kurdungurlu-paturlulu payurnu Kaatu yungu-jana lani-wangu-mani

²³ Yangka-jangka kujalu-palangu Juwu-paturlu wiriwirirli yilyaja Piita manu Jaanu Yuwarli Maralypi-ngirli, ngula-jangkaju-pala-jana panu-karikilki turnu-warnuku Jijaji-kirlanguku kulpari yanurra, manu-pala-jana wangkaja, ngulaju kuja, “Yangkangku Juwu-paturlu jarlu-paturlu manu yangkangku maralypikingarduyu-paturlu wiriwirirli, ngarririnjarlalu-jarrangku pututu-pungu kujarlu, ‘Jalangu-ngurlu, puta-pala-jana Jijaji-kirlangu-kurlu warru yimi-ngarrika!’ Kujarlunyalu-jarrangku pututu-pungu.”

²⁴ Kujalu yapa panungku-juku purda-nyangu kuja-kurra wangkanjakurra, kujarlaju Kaatukulkurla wangkaja, “Warlalja-Wiri, nyuntu kanpa nyina wiri nyiyarningkijarrakuju, yangka kujanpa nyuntulurlu ngarrimirninja ngurrju-manu nyiyarningkijarra yalkiri, walya, ngapa wiri mangkuru, jurpku kuja kalu yangka warru paarr-pardi yalkiri-wana, manu kuyu-kari kuyu-kari kuja kalu wapami walya-wana, manu ngapa-ngawurra yangka yawu-kari yawu-kari kuja kalu ngapa-wana wapami. ²⁵ Kujanparla wangkaja yangka nyurru-wiyi Kingi Tapitiki, ngulangujurla marlaja yirrarnu jaruju Payipulurla Pirlirrpaku nyuntu-nyangukuju. Nyampunyarla marlaja yirrarnu Tapitirli:

‘Wapirra Kaatu, nyarrparlangkulu nyuntukuju ngalya-kari yapaju kulu-jarrija-nyayirni yangka-patuju Juwu-wangu-patuju? Nyiyarlangkulu jangkardu jaaly-manu jamulu?’

²⁶ Yangkangku panungku kingi-kari kingi-karirli jurnarrpangkulu jangkardu warru turnu-manu kulungku, manulu turnu-jarrija yungungkulu jangkardu wangka nyuntuku manu yungulurla jangkardu wangka nyuntu-nyanguku Mijayaku.*

Kujanyarla nyampuju marlaja yirrarnu Pirlirrpaku Kaatukurlangukuju Kingi Tapitirli.”

²⁷ Ngula-jangkaju, yardalurla wangkaja Kaatuku, “Wapirra Kaatu, junga kujaju. Nyampu-patu jintawarlayi-jiki yapa turnu-jarrinja, jangkardupalurla jaaly-manu Jijajiki yungulu pakarni, ngulaju yangkangku Kingi Yarurdurlu manu yangkangku-yijala Palitirli, manu Juwu-paturlu, manu Juwu-wangu-paturlu-yijala. Ngulajulurla turnu-jarrinja jangkardu jaaly-manu yangkaku kujalpangku Jijaji warrki-jarrija nyuntu-mipaku yangka kujanpa nyuntulurlu milarninja yirdi-manu Mijaya. ²⁸ Kujalpalurla nyampu yapa jangkardu jaaly-manu Jijajiki, ngula-wangurla-wiyilpanpa-jana nyuntulurlu yuruyururlu nyangu kuja kapulu pinyi. Ngula-jangkaju, wangkajalpanpa-nyanu nyuntuju, ngulaju kuja, ‘Kapulu pinyi ngajungnyangu warrkini nyampurluju yapangku. Ngulaju ngula-juku. Kapurna rdarr-kanyi kutu walya-kurraju. Pangkalalu pinyi yirdijangarra ngakaju kapurna wankaru-maninja yakarra-mani palinjawarnuju.’ ²⁹ Warlalja-Wiri Kaatu, nganimpangkulu warrkini nyuntu-nyangu. Payirni karnangkulu yungunpa-nganpa warrawarrakanyi yapa panu-kujaku kuja kalu-nganpa yangka pututu-pinjarla japirdimi. Pirlirjirdi-manta-nganpa yungurnalu warru yimi-ngarrirni jaru nyuntu-nyangu Jijaji-kirli lani-wangurlu. ³⁰ Milki-yirra-anganpa

* 4:26 Nyangka Psalm 2.1-2

ngangkayi nyuntu-nyangu yungurnalu-jana ngula-kurlurlunya yapa ngalya-kari parlpuru-mani. Yungka-nganpa yungurnalu-jana nyiyarningkijarrarla ngangkayi milki-yirrarni yirdingka Jijajirla yangka kujalpangku nyuntu-mipaku warrki-jarrija.”

³¹ Kujalu lawa-jarrija wangkanja-warnu turnu-warnu yapa, ngula-warnurlaju yuwarliji rdirri-yungu yurnkuyurnku-jarrinjalkulku. Manu yapa-patukuju-jana Pirlirrrpa Kaatu-kurlangu wiri-jarrijalku kanunjumanyumpa, manulpalu-nyanurla marlaja wangkaja jarulku Kaatu-kurlangu yapa panu-kari-kirra lani-wangulku.

Kalalu-nyanu jarnkujarnku yungu yimirirli nyiyarningkijarra yapa-paturlu Jijaji-kirlangurlu

³² Yapa-patu Jijaji Kiraji-kirlangu, ngulaju kalalu nyinaja jintangka-juku miyalu jinta-juku. Ngulaju kalalu-nyanurla ngungkurnnyinaja nyiyarningkijarrakuju. Manu kalalu-nyanu jarnkujarnku yungu yimirirli jurnarrpa, mangarri, manu tala. Kulalpa-nyanu nganangku warlalja ngarrurnu nyiyarningkijarraju. Kulalpa-nyanurla jaarl-wangkaja, lawa. Yangka kuja kalalu-nyanu mardarnu warlalja, ngulaju kalalu-nyanu kutu yungu yajarri jamangku.

³³ Yangkangku Kurdungurlu-patu Wiriwirirli, ngulangkuju kalalujana yimi-ngarrurnu nurna-nyayirniirli lani-wangurlu kujarlu, “Nganimparlurnalu nyangu Warlalja-Wiri Jijaji kuja yakarrapardinjarla pina-wankaru-jarrija palinja-warnu.” Yuwayi, Kaatuju kala-jana yimiri-nyayirni nyinaja jintawarlayiki-jiki, kala-jana warrawarra-kanjarla rdanjarr-yungu nyiyarningkijarraju. ³⁴ Nyampu nyanungu turnu-warnu kuja kalalu nyinaja, ngulaju kulalpa ngana nyinaja marlajarraju mangarri-wangu manu jurnarrpa-wangu. Nganangku-puka kuja kala-nyanu mardarnu yuwarli manu walya wita, ngula-wanawana kalalu-jana yungu yuwarli manu walya wita yapa ngalya-karikiji talaku. ³⁵ Ngula-jangkarluju, kalalu-jana kangurnu talaju jintawarlayi-jiki yangka-patukuju Kurdungurlu-patu Wiriwirikiji. Ngula kalalu-jana Kurdungurlu-patu Wiriwirirliki warru yungu yangka kuja kalalu nyinaja panu-kari marlajarra-pirdinypa nyiyarningkijarra-wangu.

³⁶ Yangka nyampurla turnu-warnurla, jintalpa nyinaja wati yirdi Jajupu, kuja palka-jarrija ngurrara-karirla yirdingaju Jipirijirla. Juwujalalpa nyinaja turnu-warnu-jangka yirdi-jangkaju Liipi-kirlangu-jangka. Kala yangka Kurdungurlu-patu Wiriwirirli, ngulaju kalalu yirdi-kari yirdi-manu Parnapa yirdija-ngarra kala-jana wangkaja yapaku panuku kuja, “Walarliparla nyina Jijajiki.” Kujarlanyalu yirdi-manu Parnapa. ³⁷ Yangka nyanungurlu watingki yirdingki Parnaparlu, ngulajulpa-nyanu mardarnu walya wita. Ngula-jangkaju, yungujana talakupurdarlu yapa ngalya-kariki. Ngula-jangkaju, junga-juku, talalurla yungu walya-wanawanaju. Ngula-jangkaju, talaju kangurnujana, yungu-jana Kurdungurlu-patu Wiriwiriki panu-juku. Nyanungurlu kula-nyanu jintarlangu wuruly-yirrarnu, lawa.

5

Yananiya-kurlu manu nyanungu-parnta-kurlu Japira-kurlu

¹ Yangka nyampurla turnu-warnurla, ngulangkaju kalinjalpapa nyinaja wati yirdi Yananiya manu mardukuja yirdi Japira.

Ngulangkujulpa-pala mardarnu walya-yijala, ngula-jangkarluju, yungu-pala-jana walyaju talakupurdarluju. ² Ngula-jangkaju, kangurnu-jana yangkangkaju watingki yirdingki Yananiyarlu talaju Kurdungurlu-patu Wiriwirikiji, warlka wangkaja-jana kuja, “Nyampunya-nyarra-nyarra kangurnu talaju kujarna-jana walya yungu ngaju-nyangu, ngula-jangka karna-nyarra muku yinyi nyampunya panu-juku.” Kula-nganta kaji-jana muku yungu, kala ngalya-kariji-pala-nyanu wuruly-yirrarnu. Nyurru-juku-pala-nyanu wuruly-pa wangkaja kajilpapala-nyanu ngalya-kari wuruly-yirrarni.

³ Ngula-jangkaju, Kurdungurlu Wiri jinta yirdi Piita wangkajarla, “Yananiya, Juju Ngawungku nyurru-juku kurru-yukaja, winjarninpa warla-pajurnu kamparru-wiyi-jiki? Ngula-kurlunyanparla warlkaju wangkaja Kaatu-kurlanguku Pirlirrpaku. Wangkajanpa-nganpa kula-nganta kajinpa-nganpa jintawarlayi yungu tala, kala lawa! Ngayinpa-nganpa ngalya-kari yungu, ngalya-karinpa-nyanu wuruly-pa mardarnu. ⁴ Kujalpanpa-nyanu mardarnu walya nyuntuku, ngula-jungku nyuntu-mipaku warlalja. Kala kujanpa-jana yungu talakupurdarlu, ngulaju talaju nyuntu-nyangu-yijala warlalja. Nyiyakunpa manngu-nyangu kujaju kula-nganta yijardu-parntarlu? Nyiyakunpa-nganpa yimirr-yungu kula-nganta yungunpa-nganpa jungangu kanjarla yungkarla muku? Kulanpa-nganpa nganimpa yulyurku-yungu, kujarlujupa yulyurku-yungu Kaatu.” ⁵⁻⁶ Yungka purda-nyangu kujakurra wangkanja-kurra Yananiyarlu, ngulaju wata wantija nyarli tarnnga. Ngula-jangkaju, yakuri-patulu karrinja-pardija yangka turnu-warnu-patu-ngurlu kulkurru-jarra-ngurlu, ngulalu manu, wawardarlalu wayurnu warru. Ngula-jangkarluju, maninjarlalu lajangku kangu milyangka yirrarninjaku. Ngula-jangkaju, kujalu yapa-patu-karirli purda-nyangu jaru Yananiya-kurlu nyurnu-kurlu, kujaralajulu lanijarrija-nyayirni.

⁷ Ngula-warnurlaju, parrangka jintangka-juku, nyanungu-parntalku Japiraju yanurnu yangka-kurraju yuwarli-kirra kujalpalu kamparru-warnu-patu nyinaja Kurdungurlu-patu Wiriwiri manu ngalya-kari. Waparlu-juku yukajarni milya-pinja-wangu kuja kali-puka-jarrija nyurru. ⁸ Piitarlu payurnu, “Yangka kujanpapala-jana walya yungu talakupurdarlu kalinjarlu, ngula-jangkarluju, kuja-nganpa nyuntu-parntarlu kanjarla yungu tala nganimpaku, ngulaju mayi-nganpa yungu jintawarlayi-jiki?”

“Yuwayi, jintawarlayi-jiki-nyarra yungu.”

⁹ Piitarla wangkaja, “Nyiyakunpapala-nyanu purda-nyanjarla yardajirri-wangkaja kujanpapala puta yimirr-yungu Kaatu-kurlangu Pirlirrpaku? Purda-nyangu mayinpapala kalinjarlu kula-nganta purda-nyanja-wangurla manu nyanja-wangurla Kaatukuju? Purda-nyangka! Purda-nyanyinya kanpa-jana kuja kalu wirliya pina ralyaly-yaninjini? Nyampu-paturlu yakuri-paturlu kanjarlalu milyangka yirrarnunjunu nyuntu-parnta. Nyampu kalu karrimi ngaany-ngurlu tuwa-pirdi. Ngula-jangkaju, nyuntuku kangkulu maninjarla kanyi, kapungkulu milyangka yirrarninjini-yijala.” ¹⁰ Ngula-jangka Japirarlu kuja purda-nyangu kuja-kurra wangkanja-kurra Piita, ngula-jangkaju, junga-juku, nyanungukuju wata-yijala wantija nyarli tarnnga kamparrurla-juku Piitaku. Ngula-jangkaju, yangka yakuri-patu yukajarnili kaninjarni,

maninjarlalu kangu Japira, ngulalu kanjarla milyingka yirrarnu nyanungu-parntarla-juku wati-nyarra. ¹¹ Kujalu yapangku nyangu Kirijini-paturlu, manu ngalya-karirli yapangku kujalu purda-nyangu jaru Yananiya-kurlu manu Japira-kurlu, kujarlajulu lanijarrija-nyayirni.

Kurdungurlu-patu Wiriwirilirla marlaja warrki-jarrija Kaatuku yartarnarri wiri-kirli

¹²⁻¹⁴ Ngula-jangkaju, ngula-puruju, parra-kari parra-kari Kurdungurlu-patu Wiriwiri manu ngalya-kari yapa Jijaji-kirlangu yapa kalalu jinta-kurra-jarrija Yuwarli Maralypi-kirra Juwu-kurlangu-kurra. Ngulangka Yuwarli Maralypirra kaninjarni, ngulangkalpa karrija kaninjarni yama yirdi Julumunu-kurlangu. Ngulangkana kalalunya turnu-jarrija yamangkaju. Kala ngalya-kari yapa yangka kuja kalalu nyinaja ngungkurr-nyinanja-wangu jaruku Jijaji-kirlanguku, ngulajulpalu-jana lanijarrija, kulalu-jana jinta-jarriyarla. Kala kalalu-jana ngurrju-pajurnu-puka Kurdungurlu-patu Wiriwiri manu ngalya-kari Jijaji-kirlangu yapa. Parra-kari parra-kari yapa panu-kari, wati manu karnta, ngulaju kalalu-nyanu purda-nyanjarla yungu Jijaji-kirra puranjaku. Ngula-jangkaju Kaaturlu kala-jana rdakurl-kijirninjarla jinta-manu yangka Jijaji-kirlangu-kurra turnu-warnu-kurra. Manu ngula-puruju, Kurdungurlu-patu Wiriwirilri kalalu-jana parlpurumanu nyurnunyurnu panu-jarlu ngulaju Kaatu-kurlangu-kurlurlu ngangkayi-kirlirli.

¹⁵ Kuja kala Piita wapaja warru yirdiyi-wana, yapangkuju kalalu-jana wapanja-wanguju nyurnuju kanjarla-yirrarnu yirdiyi-wana wawardarla manu pangkingka. Kujarlu kalalu-jana kanjarla-yirrarninja-yanu. Kuja kala jinta Piita yirdiyi-karrija warru, ngula nyanjarla kalalurla nyurnuju kamparru yirrarninja-yanu yungulpa-jana nganta yamangku nyanungu-nyangurlu ngurrju-mantarla. ¹⁶ Ngalya-kari yapa kirri-kari kirri-kari-ngirli witawita-ngurlu, kujalpalu kutu karrinja-yanu Jurujulumurla warrukirdikirdi, ngula kalalu-jana kangurnu nyurnuju ngalya-karriji manu maju-nyayirni-kirli juju-kurlu yangka-kurraju jinta-kurra Piita-kurra. Ngula-jangkaju, kala-jana muku ngurrju-manulku.

Juwu-paturlu wiriwirilili-jana puta warla-pajurnu Kurdungurlu-patu Wiriwiri

¹⁷ Yangka kujalpalu-jana Kurdungurlu-patu Wiriwirilri parlpurumanu nyurnu-patu yapa, ngulakuju yangka Maralypikingarduyu Wiri manu nyanungu-nyangu wungu-warnu-patu yirdi-patuju Jatiyuji-patu, ngulanguju ngurrnu-nyangulpalu-jana parlpuru-maninja-kurraku. ¹⁸ Junga-juku, yilyajalkulu-jana yurrkunyupatuju nyanungu-nyanguju puuly-mardarninjaku. Junga-juku, yurrkunyupatuju yanurnulu-jana jangkardu, manulu-jana puuly-mardarnu Kurdungurlu-patu Wiriwiri, manulu-jana yirrarnu rdakungka kaninjarni panu-karirlajinta. ¹⁹ Ngula-jangkaju, warurrurlakuju Warlalja-Wiringki Kaaturlu yilyajarni nyanungu-nyangu marramarra rdaku-kurraju yungu-jana yarlu-kurra yilyami. Junga-juku, yanu rdaku-kurra. Ngula-jangkaju, lakarn-pungu tuwaju, manu-jana nguru-yirrarnu yarlu-kurralku. ²⁰ Ngula-jangkaju, wangkaja-jana, "Yantalu yangka-kurra

Yuwarli Maralypi-kirra, manulu-jana wangkaya yapa-patuku Jijaji-kirli yangka kuja kanyarra wankaruju yinyi.”²¹ Junga-juku, wantaku pardinjarnikingarnti, Kurdungurlu-patu Wiriwiri yanulu Yuwarli Maralypi-kirra, ngulangkanyalu-jana wangkaja yapa-patukuju Jijaji-kirliji.

Ngula-jangkaju, parrangka jintangka-juku mungalyurru, Maralypikingarduyu Wiri manu nyanungu-nyangu wungu-warnu-patu, ngulajulu yanurnu Yuwarli Maralypi-kirra-yijala. Yajarnulu-jana jarlu-paturlangu yangka Kanjulu-patu yapa-patu. Manu ngula-jangkarluju, yilyajalu-jana yurrkunyupatu rdaku-kurra maninjarla kanjarniki Kurdungurlu-patu Wiriwiriki.²² Kujalu yanurnu yurrkunyupatu rdaku-kurra yungulu-jana nganta wilypi-maninjarla kangkarla yangka Kurdungurlu-patu Wiriwiri, ngayili-jana yaninjarla lawa-nyangu. Ngula-jangkaju, junga-juku, kulpari yanulu yimi-kirli yangka-kurra Yuwarli Maralypi-kirra, manulu-jana yimi-ngarrurnu wiriwiriki maralypikingarduyu-patuku.²³ Wangkajalu-jana, “Kujarnalu yanurra rdaku-kurra, ngulajurnalu yaninjarla nyangu tuwajulpa karrija pirrjirdi-jiki lakarn-pinja-wangu. Manurnalu-jana yaninjarla nyangu yangka kamparru-warnu yurrkunyupatu kujalpalu-jana yalumpu-wardingkirli jina-mardarnu wuruly-parnkanja-kujaku. Kujarnalu tuwa lakarn-pungu, kaninjarnirnalulu yukajarra, ngulajulpa yurltu-karrija. Lawa-nyangurnalu-jana yalipatukuju yapa-patukuju.”

²⁴ Ngula-jangkaju, yurrkunyurlu jinta wiringki manu ngalyakarirli wiriwirirli maralypikingarduyu-paturlu, kujalu-jana kuja-kurra wangkanja-kurra purda-nyangu, ngulajulpalu kangily-wantija, manulpalu-nyanu payurnu warru, “Nyarrpara-wanalu yanu, kapu nyarrpa-jarrijalu?”

²⁵ Ngula-jangkaju, jinta wati yanurnu, kaninjarni yukajarni Yuwarli Maralypi-kirra, manu-jana wangkaja wiriwiriki, “Purda-nyangkajulu! Yangka-jarra wati-jarra, kujankulu-palangu yurrrurnu rdakungka, ngulaju kapala karrimi yinya ruumu-pardu-karirla kaninjarni Yuwarli Maralypirlaju, manu kalu-jana yapa panu-jarluku wangkami jaru Jijaji-kirli.”²⁶ Kujalu kuja-kurra purda-nyangu yangka yurrkunyupaturlu, ngula-jangkajulu-jana jangkardulku yarkajarra. Junga-juku, puuly-mardarnulu-jana panu-juku pulyangku-juku panu-kari-kijakuju. Kajili-jana Kurdungurlu-patu Wiriwiri pakakarla yurrkunyurlu, ngulaju kapulu-jana nyanungulkuju luwakarla kunkangkuju yarturlu-kurlurlu yapa panu-karirli.

²⁷ Ngula-warnurlujulu-jana yangkaju Kurdungurlu-patu Wiriwiri kulpari kangurnu Yuwarli Maralypi-kirra, manulu-jana kanjarla-yirrarnu wiriwirirla kamparru. Ngulangkaju kaninjarni, yangkangku Wiringki Maralypikingarduyurlu, ngulaju-jana jinyijinyi-maninjarla wangkaja ngulaju kuja,²⁸ “Yangkarnalu-nyarra ngarrurnu jintaku-juku, manurnalu-nyarra puta warla-pajurnu! Nyiyaku kankulu-jana warru yimi-ngarrirni Jijaji-kirli yimi-kirli? Nyurrurlaju warrunkulu wapaja warrukirdikirdi nyampurlaju Jurujulumurla, ngulajunkulu-jana nyurrurlarlaju warru yimi-ngarrurnu yapa panu-kariki Jijaji-kirliji. Nyurrurlarlunkulu-jana yimi-ngarrurnu yapaku panuku kula-

nganta kajirnalu nganimparlu pakarnu Jijaji. Kujarluju kankulunganpa nganimpaju wakirni!”

²⁹ Ngula-warnuju Piitarlu manu panu-karirli Kurdungurlupatu Wiriwirirli, jangku-manulu-jana nyanunguju, “Kaatu-nganpa wangkaja yungurnalu-jana warru yimi-ngarrirni yapaku panuku Jijaji-kirli. Junga-juku, nganimparlu panu-jarlurlu-juku yungulparnalupurda-nyangkarla wilji-wangurlu. Kulalparnalulu nyarrparlu wurramantarla? Kulalparnalulu-nyarra purda-nyangkarla nyurrurlaju, lawa! ³⁰ Kaatu nyanungu yangka kujalpalu ngalipa-nyangurlu walya-jarrarlu puraja nyurru-wiyi, nyanungurlunya pina-wankarumanu palinja-warnuju Jijajiji, yangka jinta wati Jijaji kujankulu watiyarla warntawarntarla yirrarninjarla pungu tarnnga-kurra. ³¹ Ngula-jangkaju, Kaaturlu-nyanu kangu nyanunguju kankarlarra nyanungu-nyangu-kurra ngurrara-kurra, manu ngula-jangkaju yirdirla yungu Warlalja-Wiri manu Ngarlkinpa. Wangkajarla Jijajiki, ‘Nyuntulurlu kapunpa-jana muurlparlu mardarni ngaju-nyangu yapa Yijirali-pinki karlirr-yaninja-kujakuju. Kajijili pina-yaninjarla yalalayirrarni maju-warnurlu, ngulaju kapurna-jana yawuru-jarri kuluwangu.’ Kujanyarla Kaatuju wangkaja Jijajikiji. ³² Yangka kuja Jijaji wilypi-pardija nyurnu-ngurlu pirnki-ngirli, ngulajurnalulu nyangu wankaru. Ngula-warnuju, Kaatu-kurlangu Pirlirrpargurlu-nganpa wangkaja, ‘Junga-nyayirni karna-nyarra wangka. Jijajiji ngulaju Warlalja-Wiri. Nyanungu-mipa-ka pirrjirdiji nyina yapakuju muurlmardarninjaku karlirr-yaninja-kujaku.’ Nyampuju jinta-juku Pirlirrpargurlu-nyanu kuja kajana Kaaturlu yinyi yapaku kuja kalu yangka linpangku purda-nyanyi wilji-wangurlu.

³³ Ngula-warnuju, yangkangku Kanjulu-paturlu Juwu-paturlu kujalulajana purda-nyangu kuja-kurra wangkanja-kurra, kujarlalulpalu-jana kulu-jarrija-nyayirni. Ngula-jangkaju, yadajirri-wangkajulu-nyanu jaruju yungulu-jana nganta muku pungkarla Kurdungurlu-patu Wiriwiriji panu-juku. ³⁴ Ngulangka Kanjulu-paturla, jintalpa nyinaja wati yirdi Maliyu, ngulajulpa nyinaja Paraji. Kala-jana yirri-puraja Kaatu-kurlangu kuruwari yapaku panu-jarluku, kalalu rdirrinyapajurnu ngurrju-nyayirni wati. Kanjulu-patu kujalpalu-jana japirdija Kurdungurlu-patu Wiriwiriki pakarninjaku, kuja-kurra-jana yangka purda-nyangu wangkanja-kurra Maliyurlu, ngula-jangkaju nyanungulku karrinja-pardija, manu-jana wangkaja Kanjulu-patuku manu yurrunyupatuku, “Wurra wurra, ngulajulu-jana yilyayarra yarlu-kurra!” Junga-juku, yurrunyurlulu-jana kangu yarlu-kurra.

³⁵ Manu Maliyu-jana wangkaja Kanjulu-kariyi-nyanuku, “Ngaju-nyangu yapa warlalja nguru-jinta, yirriyirri-jarriyalu nyampu-patukujakuju wati-patu-kujakuju. ³⁶ Nyurrurlarluju kankulu milya-pinyijala yangkaju wati jinta yirdi Tuurdaja yangka kuja nyampu-kurra yanurnu ngurrara-kurra nyurru-wiyi. Nyanungurluju yaninjarla-nyanu nyampurlaju wiri-pajurnu wiringki nganta. Manu ngula-jangkaju, nyampu-wardingkilirla turnu-jarrija wati warrmarla-nyayirni 400-pala. Ngula-kujakuju nyanungu yirdi Tuurdaja, ngulajulu yurrunyupaturluju pungu tarnnga-kurra milyi-kirra. Nyanungu-nyangu yangka wati warrmarla-warnu, ngulajulu palju pirri-yanu. Nyanungu-nyanguku watiki warrmarlaku, ngulakujurla lawa karrija.”

³⁷ Ngula-jangkaju, Maliyulku-jana yarda wangkaja, “Manu yangka kankulu-jana milya-pinyi Ruumu-wardingki-patu, yangka kujalu-ngalpa warru yirrarnu ngalipa-nyangu yirdi pipangka. Ngula-puruju kuja yanurnu yangka jinta-kari yirdi Jutuju Kaliliyi-wardingki. Nyanungurluku-nyanu yaninjarla yapaju turnu-manu-yijala kulu wirikingarntirli-yijala yangka wati-kari-piyarlu Tuurdaja-piyarlu. Ngula-warnurluju, warrmarla-yijala-nyanu turnu-manu, manulu puranja-yanu. Kala kuja palija, ngulajulu yangka warrmarlaju pirri-parnkaja-yijala nyanungu-nyangulkuju. ³⁸ Junga karna-nyarra wangkami. Kajili-nyanu nyanungurlu nyampurlu Kurdungurlu-patu Wiriwirirli turnu-mani yapa nyanungurra-mipaku, jamululu-jana nyangka yirdija-ngarra tarnnga-wangu kapili jalangu-karija-ngarra lawa-jarrimirra. Kujarlajulu-jana yampiya nyampu-patuju wati-patu murrumurru-maninja-wangurlu! ³⁹ Kala Kaaturlu kaji-nyanu nyanungu-nyangu turnu-mani Kurdungurlu Wiriwiri-kirlangu-kurra turnu-warnu-kurra, ngulaju nyanungu-nyanguju turnu-warnuju kapu tarnnga-juku wirirra-jarrinja-yani. Kulalpankulu-jana nyurrurlarluju nyarrparlu warla-pajikarla. Kajinkili-jana warrarda nginji-wangkami Kurdungurlu-patu Wiriwiriki, ngulaju kapinkilirla nginji-wangkanjarra-yani Kaaturlanguku!”

Ngula-jangkaju, Kanjulu-patuju junga-juku, ngungkurnyinalajurlajinta Maliyuku, manulurla wangkaja junga-juku, “Yuwayi, junga kanpa wangkami.”

⁴⁰ Ngula-jangkaju, yurrkunu-patujulu-jana yilyaja yarlu-kurra Kurdungurlu-patu Wiriwiriki maninjaku. Ngula-jangkaju, kangurnu kujalu-jana yurrkunu-paturlu kaninjarni-kirra, ngula-jangkaju Kanjulu-patuju wangkajalu-jana yurrkunu-patukuju, “Pakakalu-jana ngalyipi-piya-kurlurlu!” Jungajukulu-jana yurrkunu-paturluju pakarnu ngalyipi-piya-kurlurlu.

Ngula-jangkaju, wangkajalu-jana Kanjulu-patuju, “Nyampu-jangkaju wurdungulu nyinaya wangkanja-wangu, kajikankulu-jana yapapatuku yimi-ngarrirni Jijaji-kirlangu yimi!” Junga-juku, ngula-jangkaju yilyajalkulu-jana. ⁴¹ Junga-juku, Kurdungurlu-patu Wiriwirirliji yampijarralu Yuwarli Maralypiji, manulu-nyanu wardinyi-jarrijarra. Junga-juku, wangkajalu-nyanu, “Kaaturlu kangalpa ngalipaju ngurrju-pajirni-nyayirni Jijaji-piya yangka kujalu nyanungu-wiyi pakarninjarla walyi-kujurnu manulu kurnta-manu. Ngula-piya-yijalalu-ngalpa ngalipalkuju pakarninjarla kurnta-manu. Ngulaku-malku karlipa wardinyijiki nyina.” ⁴² Ngula-warnurluju, yangkangkuku Kurdungurlu-patu Wiriwirirli kalalu-jana wirnma yirri-puraja Jijaji-kirli parra-kari parra-kari Yuwarli Maralypirla manu nyanungurra-nyangu yuwarlirla, manu kalalu-jana warrarda pinarri-manu. Kalalu-jana wirnma yirri-puraja yangka Jijaji-kirli Mijaya-kurlu yangka jinta Kaaturlu kuja-jana janku-pungu yapaku panuku.

6

Kurdungurlu-patu Wiriwirirli, milarnulu-jana wati-patu wiriki-pala warrkiki

¹ Ngaka-pardu-karilki, ngula-puru-jukulpalu Jijaji-kirlangu yapa panu-jarrinja-yanu. Kalalu-jana tala yungu wita-kari wita-kari

kali-pukaku. Ngalya-kari Juwu-patu-kari, ngulaju kalalu jaruju wangkaja Yipuru. Ngalya-kari Juwu-patu-kari, ngulaju kalalu wangkaja jaru-kari ngulaju Kiriji-wardingki-kirlangu. Jintangka parrangka-juku, turnu-jarrinjarlalu-nyanu wangkaja kululku. Yangka kuja kalalu Kiriji-wardingki-kirlangu jaru wangkaja, ngulajulu-jana wangkaja Kurdungurlu-patu Wiriwirikiji, “Nganimpa-nyangurlu kali-puka-karirli kula kalu wiri mani talaju mangarriki. Nyampumiparlu kalu kali-puka-karirli mani tala wiriji yangka kuja kalu jaru Yipuru wangka. Ngulangku kalu mani panuju.”² Jungajuku, Kurdungurlu-patu Wiriwirirli yangka 12-palarlu, ngulangkululu-jana turnu-manulku panu-juku yapaju. Wangkajalu-jana Wiriwiriji, “Kajilparnalulu Kurdungurlu-patu Wiriwirirli jaru Kaatu-kurlangu yampiyarla yimi-ngarririnja-wangurlu talakungarntirli warrawarra-kanjakungarntirli, kujaju kula ngurrju. Kujarlaju, yapa ngalya-karirli yungulpalu warrawarra-kangkarla talaju, manu yungulpalu-jana yungkarla kali-pukakuju.”³ Talakuju warrawarra-kanjakungarntiji nyampurla turnu-warnurla, yapalu-jana milaka wati-patu wirlikipala. Nyiya-piya kuja yungunkulu-jana milarni? Milakalu-jana wati-patu-mipa kuja kalu-jana yapa ngalya-karirli ngurrju-pajirni, manu kuja kalu Kaatu-kurlangu Pirlirrupa mardarni kanunjumpanyumparlu, manu kuja kalu rdirrinypa-nyayirni nyina Kaatu-kurlangu. Kajinkilijana ngula-mipa milarni, ngulakunya yungurnalu-jana ngungkurnyina manu milarni kajili tala warrawarra-kanyi kali-puka-patukurlangu.⁴ Kala nganimpa-kari ngulaju yungurnalu wartardi-jarrimi yati-wangkanjarla Kaatuku manu warru wapanjarla yapa-patuku warru yimi-ngarrinjarla jarungka.”

⁵ Kujalu kuja jaru purda-nyangu, ngulakujulurla wardinyi-jarrija-nyayirni. Junga-juku, wirlikipalalu-jana milarnu wati-patuju Pirlirrupakurlu Kaatu-kurlangu-kurlu, ngulajulu yirdi-patuju Jipini, Pilipi, Purrururru, Nikunu, Timani, Parrmana, manu Nikulawu. Nikulawu ngulaju Yantiyuku-wardingki kirri-wardingkiji, ngulangkaju palka-jarrija Juwu-wangu-wiyi. Ngula-jangkaju, Juwulku-yijala-nyanu kurruly-yirrarnu wiri-jarrinjarla. Kala yangka yirdi wati Jipini, ngulajulparla junga-nyayirni wala nyinaja Jijajikiji, manulpa mardarnu Pirlirrupa Kaatu-kurlangu kanunjumanyumparlu.⁶ Ngula-jangkaju, yangka-patu wati-patu, kujalpalu kanardirlalku karrija, ngulakujulu-jana rdakalku yirrarnu jimantarla Kurdungurlu-patu Wiriwirirli, ngulalu-janarla ngayi yati-wangkaja Kaatukulku.

⁷ Ngula-jangkaju, Kaatu-kurlanguju jaruju kuja-purda kuja-purda pirri-yanu kapanku. Yalumpurlaju Jurujulumurla, yapangku kujalpalu-nyanu ngarrurnu Jijaji-kirlangu kurdungurlu, ngulajulpalu jinta-kari jinta-kari panurnu-jarrinja-yanu. Manu ngalya-kari Juwu-patu yangka maralypikingarduyu-paturlangu, ngularlangurlujulu ngungkurr-nyinanjarla puraja Jijaji-kirlangu jaru.

Juwu-paturlu Wiriwirirli Jipiniji puuly-mardarnu

⁸ Ngula-jangkaju, ngaka-karilki yangka wati yirdi Jipini, ngulaju Kaaturluju milarnu yimirirli warrki-nyayirni-wanguku, manu pirrjirdi-manu-nyayirni. Kujarlaju kalarla marlaja warrki-jarrija ngang McKayi-kirli-piya rdirrinypa. Kujalu nyangu ngang McKayi-kirli-piya warrki-jarrinja-kurra, ngulangkulupalulajinta pulka-pungu Kaatuku.

⁹ Yalumpurla kirringka Jurujulumurla, jinta-karirla jaaji-karlirla Juwu-kurlangurla kalalu turnu-jarrija kirri-jarra-wardingki-patu Jariniya-wardingki-patu manu Yilikijantira-wardingki-patu. Ngulaju kalalu pirijina-piya nyinaja kamparru-wiyiji, kala jalangujpalu-nyanurla talakupurdalku warrki-jarrija rarralypalku. Nyampurra manu Juwu-patu-kari kirri-kari-wardingki-patu yirdi-wardingkiji Jilijiya-wardingki-patu manu ngurrara-kari-wardingki-patu Yajiya-wardingki-patu, ngulajulurla jintangkalku-juku rduurrurnu Jipiniki yungulurla kululku wangkami. ¹⁰ Ngula-kujakuju, Pirlirra Kaatu-kurlangurlu pirrjirdi-manu Jipini pina-karda-nyayirni. Ngula-jangkaju, nyanungurlu kujalpa-jana nyarrparlangurlu payurnu yangka Juwu-patu wiljiwilji-maninja-kurra, ngulaju kulalu nyarrparlu janku-mantarla. ¹¹ Kujarlaju, kulu-jarrialkulurla kanunju-kariji, manulu-jana talalku yapa ngalya-kariki wuruly-yungu yungulurla Jipiniki jaru warlka jangkardu wangka. Kujanyalurla jangkardu wangkaja, “Purda-nyangurnalu Jipiniji yuru-ngarririnja-kurra kuja-palangu yuru-ngarrurnu Mujuju manu Kaatu.” ¹² Kujarlujulu-jana kulukungarntilki juturnu warlkangku jarungkuju yangka-patuju Juwu-patu wiri-wiri manu jarlu-patu manu kuruwarrikingarduyu-patu. Jungajuku, nyampujulurla panu-juku jangkardu yanu Jipinikiji, manulu puuly-mardarninjarla kangurnu yuwarli-kirra Kanjulu-kurlangukurra. ¹³ Manu ngula-jangkaju, yapa panu-karilki, yardalujana yajarnunjunu, kujalu ngula-paturlangurlu Jipini yarda yimi-ngarrurnu warlkangku-yijala ngulaju kujarlu, “Nyampurluju-ka war-rarda ngawu-pajirni ngalipa-nyangu Yuwarli Maralypi manu kuruwarri, yangka kujarla Mujujuku kuruwarri Kaaturlu yungu. ¹⁴ Purda-nyangurnalu Jipini wangkanja-kurra kuja kamparru-wiyi wangkaja, ‘Jijajirliji nganta kapu Yuwarli Maralypi Juwu-kurlangu rdungkur-pinjarla lawarrka-mani, manu kuruwarri nganta kapu kurruly-yirrarni Jijajirliji yangkaju kuja-ngalpa Mujujurlu yungu kuruwarri.’” Kujanyalurla jangkardu wangkaja Jipinikiji warlka. ¹⁵ Ngula-puruju yalumpurla-juku Kanjulu-paturluju nyangulpalu nyinanja-karrarlu Jipiniji miparra-juku, kujalpa miparra mirilmiril-karrija maramarra-piyalku.

7

Jipini-jana wangkaja Juwu-patuku Kanjulu-patuku

¹ Ngula-jangkaju, maralypikingarduyurlu jintangku wiringki payurnu Jipini, “Junganyanpa ngawu-pajurnu Yuwarli Maralypi manu kuruwarri Juwu-kurlangu?”

² Jipinirliji janku-manu, “Ngajukupurdangka-patu manu ngajukupalangu-patu, purda-nyangkajulu! Ngalipaju karlipa nyina jintangka-juku Juwu-patu warlalja Yipuruyamu-kurlangurla, ngulangkanya karlipa jintangka-juku nyina. Kujalpa Yipuruyamu nyinaja kirringka yirdingka Yarranarla, ngula-wangurla-wiyi ngulajulpa nyinaja ngurungka yirdingka Mijuputamiyarla. Ngulangkanya-nyanu Kaaturluju mirilmiril-karrinjarla milki-yirrarnu Yipuruyamu-kurra. ³ Milki-yirrarninjarla wangkajalkurka Kaatuju, ‘Nguru nyampu, ngulaju yampinja-yantalku manu nyuntukupalangu

manu nyuntu-nyangu-purnurlangu. Kapurnangku ngajulurlu-juku nguru-yirrarni nguru-kari-kirraluku jinta-kari-kirra.*⁴ Junga-juku, Yipuruyamurluju nguru Karltiyaju yampijalku. Yangka-ngurlu kuja yanu, ngulaju kirri-kirra yirdi-kirraju Yarrana-kurra. Ngulangkunyaalpa nyinaja.

“Ngula-jangkaju, nyanungkupalangu kirda-nyanu wajawajamanu yalirla-juku kiringka. Ngula-jangkaju, Yipuruyamuju kangu Kaaturluju nyampu-kurranya nguru-kurraju Yijirali-kirra kuja kankulu nyurrurla nyina jalangu.⁵ Yali nguru kularla nyanunguku Yipuruyamuku, ngulaju-jana yapa-kariki. Kaaturluju kula-jana jurnta kangu nyampuju nguru jintawarlayi, ngulaju kularla yungu Yipuruyamuku, lawa. Manu kularla witarlangu yungu walyaju. Ngulajurla jangku-pungu-juku-jala ngakakuju walyaju Kaaturluju, ngaka nganta kapurla Yipuruyamuku yinyi, manu kapu-jana yinyi nyanungu-nyanguku kurdukurduku nganta, ngulaju kapu-jana karri nyampurra-patukuju nyanunguju walyaju warlaja nganta. Kala kuja-puruju kulalpa-pala Yipuruyamurlu manu nyanungu-parntarlu karntangu mardarnu kurdu. Lawa-jukulpa-pala nyinaja kurduwangu-juku.⁶ Kaatujurla wangkaja Yipuruyamukuju, ‘Nyuntu-nyangu kurdukurdu kapulu nyina wurnturu yapa-kari-kirlangurla ngurungka ngulaju pirijina-piya. Kapulu-jana warrarda jinyijinyimani warrkikiji yapa-karirliji, manu kapulu-jana murrumuru-maninyayirni 400-palaku yukuriki.⁷ Ngula-jangkakuju kurdukurduku nyuntu-nyangukuju ngakaju kapurna-janarla kunka-mani ngajulurlu yangka-patuju jinyijinyi-maninja-palkaju. Ngula-jangkaju, ngaju karna-jana kanyirni yali-jangkaju nguru-jangka nyuntu-nyangu kurdukurduju. Ngulaju kapulu nyampu-kurra nguru-kurra pinayanirni. Nyampurlaju kapulu ngaju-nyangu kuruwarri purami, manu pulka-pinyi kapujulurla.’^{*}

⁸ “Ngula-jangkaju, Kaaturlujurla yungu kuruwarri Yipuruyamuku yungu-jana ngarrka-kijirni wirriyawirriya. Ngakalku, Yipuruyamukurlangu ngalapi-nyanu kuja palka-jarrija yirdi Yijaki, ngulaju jinta-jangkarla wiyiki-jangkarla, ngarrka-kujurnu. Kuja Yijaki wiri-jarrija, ngulajulparla kirda-nyanuju nyinaja Jakupuku. Ngulaju ngarrka-kujurnu kirda-nyanurlu. Kuja Jakupu wiri-jarrija, ngulajulpa 12-palakupalangu wirriyakupalangu nyinaja. Ngularraju-jana ngarrka-kujurnu kirda-nyanurlu. Nyampu-jangka 12-pala-jangka karlipa ngalipa Juwu-patu turnu-warnurla jintangka-juku nyina.

⁹ “Nyampurrarlu kalalurla kukurnu-nyanuku ngurru-nyangu yirdikiji Jajupuku. Manulu-jana yapa-kariki yungu talakupurdarlu, ngulajulu kangu Yijipi-kirra yungu-jana warrki-jarri pirijina-piya. Ngulapuruju Kaatujulparla jirrnanga nyinaja warrarda.¹⁰ Nganangukupaku kuja Jajupu puta murrumuru-manu, ngulaju-jana Kaaturluju warla-pajurnu, manurla jaarl-karrija. Kalarla Kaatukuju marlaja nyinaja Jajupuju pinangkalpa. Yalirla nyanungu ngurungka yirdingka Yijipirla, ngulajulpa kingi jinta nyinaja. Ngula-jangkaju, kingirliji Jajupuju pinangkalpa nyanjarla milarninjarla wirilki yirrarnu yungu-jana wirilki nyina yapaku Yijipi-wardingki-patuku manu yuwarli wiriki nyanungu-nyangurlanguku.”

* 7:3 Nyangka Genesis 12.1 * 7:7 Nyangka Genesis 15.13-14

¹¹ Ngula-jangkaju, Jipinilki-jana yarda wangkaja Yipuruyamukurluju, “Yalirla Jajupu kujalpa-jana wiri nyinaja, kuja-puruju ngapaju rdiily-parnkajalku tarnga-juku, ngulajulpa karrija ngapa wantinjawangu-juku Yijipirlaju manu nyampurla ngurungka Kananarla. Kujarlaju, panu-nyayirnilpalu yapaju nyinaja mangarri-wangu-nyayirnilki murrumuruju. Manu ngalipakupalangurlangu nyurnunyurnu yangka Jakupu-kurlangu ngalapi-nyanu-patu, kulalu nyarrpararlalku mangarriji parlu-pungkarla. ¹² Kala Jakupurlu purda-nyangu jaru mangarri kujalpa palka-juku ngunaja Yijipirla, ngulakuju yilyaja-jana nyanungu-nyangu-patu ngalapi-nyanu-patu mangarriki maninjaku-wiyi manu kulpari kanjaku yangka-patu ngalipakupalangu-patu nyurnunyurnu. ¹³ Ngula-jangkaju ngaka-pardu-karilki, Jakupurlu pinalkujana yarda yilyaja Yijipi-kirra-yijala ngalapi-nyanu-patuju mangarriki-yijala yarda maninjaku. Kujalu yangka-patu pina-yanurra Yijipikirra, ngula-karrarlulalu kulalu Jajupuju milya-pungu, kula-ngantalu yapa-kari jamulu nyangu. Ngula-jangkaju, Jajupuju wangkajalku-jana, ‘Ngajujurna Jajupu nyurrurlakupurdangka kukurnu-nyanu, yangka kujankulu-jana ngaju yungu yapa-kariki talakupurdarlalu nyurru-wiyi nyurrurlarlalu.’ Ngula-jangkaju, Jajupurlu kingikijirla yimi-ngarrurnu nyanungu-nyangulku turnu-warnu manu nyanungukupurdangka-patu manu nyanungukupalangu kirda-nyanu.

¹⁴ “Ngula-jangkaju, Jajupurluju yilyajalku-jana ngalya-kari nyanungukupurdangka-patu Kanana-kurra yungulu yajarninjini nyanungukupalangu kirda-nyanu manu nyanungukupurdangka-patu-kurlangu turnu-warnu. Junga-juku, ngulajulu yaninjarla turnu-jarrija Yijipi-kirra 75-pala yapa, manulpalu nyinaja yalumpurla-juku Yijipirla turnulku. ¹⁵ Ngakalku, Jakupuju yawu-pardija. Manu ngalipakupalangu nyurnunyurnu, yangka-patu Jakupu-kurlangu ngalapi-nyanu-patu, jinta-kari jinta-karili yawu-pardija. ¹⁶ Ngula-jangkaju, ngakarrangakarra-karilki, ngalya-karirli yapangku ngalipanyangu-paturlu nyurnunyurnurlu-yijala, yungkurnujulu-jana Jakupu manu nyanungu-nyangu-patu yangka-patu ngalapi-nyanu-patu pina-kangurnu kirri-kirra Jikimi-kirra. Kujalu-jana yungkurnuju pirnkingka yirrarnu, yangangka jintangka-juku kuja Yipuruyamurlu nyurru-wiyi manu tala-kurlurlu pirnkiji, kuja-jana tala yungu Yamuru-kurlangu-patuku ngalapi-nyanu-patuku, ngulanganyalujana yungkurnuju yirrarnu jintangka-juku.”

¹⁷ Ngula-jangkaju, Jipinilki-jana yarda wangkaja Kanjulu-patuku Mujuju-kurluju, “Kujarla yangka Kaaturlu nyurru-wiyi jangkupungu Yipuruyamuku panu-jarlur kurdukurdu, ngulaju-jana kujarlaju ngakarrangakarralku wajawaja-maninja-wangurlu manngu-nyangu yapaju Kaaturluju yangka Yipuruyamu-kurlangu-wati jangku-pinjawarnu-patu. Ngulajulu panu-jarrija-nyayirni yalirlaju ngurrarakarirla Yijipirlaju. ¹⁸ Kujalpalu yalirla ngurungka nyinaja Yijipirla, ngulangajulpa-jana jinta-karilki kingiji nyinaja wiri-nyayirni. Ngulangkuju kula manngu-nyangu manu milya-pungu Jajupuju yangka kujalpa-jana nyinaja kamparru-wiyi wiri yapaku warrkini-patuku kingi-kari-kirlanguku. ¹⁹ Ngula-warnuju nyampurlu purdangirli-warnurlu kingirli, yimirr-yungu-jana yapa ngalipa-nyangu, manulpa-jana murrumuru-manu warrkingkarlangu, manu-jana jinyijinyi-

manu witawitaku pirltirrkaku yungulu-jana yarlungka yirrarni wantangka, ngulangunya yungu-jana tarnga-kurra pinyi pirltirrkaju kingirlji.

²⁰ “Ngula-puru-juku, jinta-kari wita pirltirrka palka-jarrija yirdiji Mujuju, ngulaju yuntardi-nyayirni. Kirntangiki marnkurpaku, nyanungukupalangu-jarrarlu wuruly-mardarnulpa-pala ngurrangka nyanungu-nyangurla yuwarlirla kaninjarni. ²¹ Ngula-jangkaju, ngatinyanurlu kuja wuruly-yirrarnu ngami-pardurla pirntinyarrarla karrungka ngayingayi kingi-kijaku, ngulaju parlu-pungulku yurntalunyanurlu kingi-kirlangurluju. Ngulaju rdakurl-kijirninjarla kangulku ngurra-kurra, ngulaju nyanungukulku-nyanu wiri-manu kurdu. ²² Kuja Mujuju wiri-jarrija, ngulajulu yalumpurla-juku Yijipi-wardingki-paturlu pinarri-manu nyiyarningkijarraku kuruwarriki nyanungurra-nyanguku. Nyarrpa-puka kuja kala wangkaja Mujujuju, ngulaju pinarri-nyayirni, manu kala pirrjirdi-nyayirni nyinaja.”

²³ Ngula-jangkaju, Jipinilki-jana yarda wangkaja Mujuju-kurlu, “Kujarla 40-pala yulyurru rdi-pija Mujujukuju, ngulaju mangunyangulkulpa-nyanu yungu-jana jijanurlulku nyanja-yani nyanungunyangulu yapa Yijirali-pinkiji ngurrju-japa marda. ²⁴⁻²⁵ Yanurnu-jana yapaku kujalpalu warrki-jarrija nyanungu-nyangu ngurrara-jintapatu, parlu-pungu jinta-karrija ngurrara-jinta kujalpa jinta-karirli Yijipi-wardingkirli warrkinirli paka-pungu. Mujujurlu mangunyangulpanyanu, ‘Kajijili ngaju-nyangurlu yapangku ngurrara-jintarlu nyanyi kunka-kurra yapa-kari-kirra pakarninja-kurra, ngulaju kapujulu milya-pinyi kujaju yilyajarni Kaaturlu ngaju nyampu-kurra yungurna-jana puntarni Yijipi-wardingki-patuku.’ Ngula-jangkaju, nyanjarla kunka-manurlajinta warrkini wati jinta, ngulaju pakarnu tarngakurra. Kala kulalu milya-pungu nyanungu-nyangurlu yapangkuju nyiya-ngurlu mayi kuja Mujujurlu pakarnu yali Yijipi-wardingki warrkini.

²⁶ “Ngula-jangkaju, parra-pardu-karirlalku, Mujujuju pinarni yanu yangka-kurra yurruju-kurra. Ngula-palangu parlu-pungu nyanungunyangulu-jarra wati-jarra ngurrara-jinta-jarra kujalpa-pala-nyanu kulungku pakarnu. Ngula-palangu puta warla-pajurnu, manupalangu puta walyka-manu. Manu wangkaja-palangu, ‘Wayinpala, ngajukupurdangka-jarra ngurrara-jinta! Nyarrparla kanpala-nyanu pakarni ngurrara-jinta-jarrarluju?’

²⁷ “Kuja jinta-kari pakarnu nyanungukupurdangkarlu, ngulajurla mamparl-pinjarla wangkaja Mujujukuju, ‘Nganangkungku nyuntuju milarnu kuwurtukungarduyu-piya nganta nganimpaku warlapajirninjaku kulu-kujakuju? ²⁸ Kapunpaju pinyi mayi yangka-piya Yijipi-wardingki-piya kujanpa pungu pirrarnirli?’* ²⁹ Kuja purdanyangu kuja-kurra Mujujurluju, ngulaju kapanku-juku lani parnkaja Yijipi-ngirli wurnturu jilja-kurra yirdi-kirra Mirdiyau-kurra. Ngulanganya kala nyinaja yapa-karilki. Ngula-palarla ngakarrangakaralku palka-jarrija jirrama kurdu-jarra wirriya-jarra yalirlaju jiljanka.”

³⁰ Ngula-jangkaju, Jipinilki-jana yarda wangkaja Kanjulu-patuku Mujuju-kurluju, “Ngakarranyi-karilki yukuri-jangka 40-pala-jangkarla,

* 7:28 Nyangka Exodus 2.14

ngulajulpa nyinaja yalumpurla-juku jiljangka. Parrangka jintangka. Parrangka jintangka, kujalpa Mujujuju warru wapaja pirli-pirdi wiri-jarlu-pirdi yirdi-pirdiji Jayinayi-pirdi, ngulakujurla Kaatu-kurlangulku marramarra warraja-jarrija kujarla rdipiya watiya yukuriki warlu jarra-kurluku.³¹ Kuja Mujujurlu nyangu watiya kujalpa warlu jankaja warrarda yukuri-jiki linji-jarrinja-wangu-juku, ngulakujurla marlaja paa-karrija-nyayirni. Kuja kutu-jarrija miimii-nyanjaku watiyaku, ngulangakaju purda-nyangu Kaatu Warlalja-Wirilki jaru wangkanja-kurra. Wangkajarla Mujujukuju,³² 'Ngaju karna-jana nyinami-jiki Kaatu nyuntu-nyanguku nyurnunurnuku Yipuruyamuku, Yijakiki, manu Jakupuku.*' Junga-juku, Mujujulpa lanilki mirrmirr-karrija, manulparla jurnta jarnturn-karrija kaninjarra-kari nyanja-wangu ngarrurdaju.

³³ "Ngula-jangkaju, yardarla wangkaja Mujujukuju Kaatuju, 'Nyampurlaju kanpa karrimi maralypi-nyayirnirla ngaju-nyangurla. Kujarlaju, rurruny-pungka jamana-kurlangu nyuntu-nyangu.*³⁴ Ngaju karna-jana warrawarra-kanyi ngaju-nyangu yapa yangka kuja kalu-jana Yijipi-wardingki-paturlu warrkinirli warrarda murrumurrumani, manu karna-jana purda-nyanyi yulanja-kurra pakarninja-warnuju. Kujarlanyarna yanurnu nyampu-kurraju yungurna-jana puntarni. Nyampu-kurra yantarni yungurnangu yilya yangka-kurra Yijipi-kirra yungunpa-jana wilypi-maninjini jurnta Yijipi-wardingki-patuku.'"³⁵

³⁵ Ngula-jangkaju, yarda-jana wangkaja Jipini Juwu-patuku wiri-wiriki, "Nyampu yimi ngulaju junga-ka wangka Mujuju-kurluju. Yangka Yijirali-pinkirli, ngulajulu kamparrurlu-wiyi wurra-manu Mujujuju, manulurla wangkaja, 'Nganangkungku nyuntuju milarnu kuwurtukungarduyu-piya nganta nganimpaku?' Kala yangka Mujuju mamparl-pinja-warnu, ngulaju Kaaturlu pina-yilyaja Yijipi-kirrayijala yungu-jana wiri nyinami yapaku manu yungu-jana puntarni Yijipi-wardingki-patuku. Ngulakungarntinya yilyajarla maramarra Kaaturlu Mujujukuju, yangka kujarla wangkaja watiyarla yukuririla kujalpa warlu jankaja.³⁶ Junga-juku, Mujujuju yarnkajalku kulpari Yijipi-kirraju. Ngulanganyalpa-jana wiri nyinaja manu warrki-jarrija Yijirali-pinkiki ngangkayi-kirli-piya rdirrinyapa. Ngulalurla yapaju marlaja paa-karrija-nyayirni warrki-jarrinja-kurraku. Ngula-jangkaju, nguru-yirrarnu-jana kakarrarapurda yangka-ngurluju ngurrara-ngurlu Yijipi-ngirli, manu-jana nguru-yirrarninjarla jirrnganja rdulykurr-yanu jingijingi mangkururlaju yirdingaku Mangkuru Yalyuyalyurla* Ngula-jangkaju, pina-jana jirrnganja yanu yangka-kurra-yijala jilja-kurra. Ngulangajulpalu warru wapaja yukuriki 40-palaku yalumpu-wardingki-patu. Ngula-puru-yijalalpa-jana warrki-jarrija ngangkayi-kirli-piya Kaatukurlanguju.

³⁷ "Nyampu wati Mujuju, nyanungunya-jana wangkaja yangkaku yapaku ngalipa-nyanguku Yijirali-pinkiki, 'Kaaturluju yilyajarni ngajuju nyampu-kurraju yungurna-nyarra yimi-ngarrirni ngajulurluju

* 7:32 Nyangka Exodus 3.6 * 7:33 Nyangka Exodus 3.5 * 7:34 Nyangka Exodus 7-8,

10 * 7:36 Mangkuru yirdi jinta-kari ngulaju 'Marna Kirrirdi'.

jarukungarduyurlu-yijala. Ngakaju kapu Kaaturlu yilyamirni jinta-kari jarukungarduyu-yijala ngaju-piya. Ngulaju kapu nyina yapa ngurrara-jinta nyurrurlakuju.’ * * 38 Nyampu wati Mujuju, nyanungunya-jana jirrnganja warru wapaja yapakuju ngalipanyangukuju Yijirali-pinkikiji jilja-wanaju. Kuja-jana jirrnganja pinayanurnu pirli-kirra Jayinayi-kirra, ngulangkanyalpa-jana jirrnganja nyinaja ngalipa-nyangukuju nyurnunyurnukuju. Yalumpurlanya kujarla wangkaja marramarra Kaatu-kurlangu. Kaaturlujurla yungu Mujujuku nyanungu-nyangu yimi-nyayirni-wangu yungu-ngalpa yirripura ngalipakulku.

39 “Kala lawa! Ngalipa-nyangurlu nyurnunyurnurlu, ngulajulu wiljiwilji-manu, kala mamparl-pungulu wangkanja-kurraju. Nyanungurrajulpalu ngampurrpaju nyinaja pina-yaninjaku Yijipikiraku. 40 Yangka Mujuju kuja warrkarnu kankarlarra pirli wararra Jayinayirla yungurla wangka Kaatuku, ngula-puruju wangkalajurla yapa ngalipa-nyanguju jinta-kariki Mujujukupurdangkaku papardi-nyanuku yirdikiji Yarunuku, ‘Yangka nyampu-kurra Mujujurlu kuja-ngalpa nguru-yirrarnurnu Yijipi-ngirli, ngulaju kula karnalu milya-pinyi nyarrpa-jarri mayi-ka pirlingka Jayinayirlaju. Yarunu, nyuntulku-nganpa ngayi ngurrju-manta juju-kari, ngulanya yungurlipa-jana purami purdangirli-wanarlu.’* 41 Jungajuku, yapangkujulu-nyanu ngurrju-manu kawurlu-jangka jinta-karilki juju-kari puluku-piya. Ngulakujulurla kurapakalku ngayi-purraja kuyu panu, ngulajulpalu nyanungurla kamparru ngarnu kurapaka wiriji wardinyi-nyayirnilri. 42 Kuja-panuju, nyanjarla, Kaatuju-jana kuja-purda-jarrija jurnta yungulu jukurpa-karilki purami parlpawarnulku. Nyampunya-ka wita yimi nguna jarukungarduyukurlangurla pukungka Payipulurla, kujanya-jana Kaatuju wangkaja: ‘Yangka nyurrurla Yijirali-pinki, kujankulu jiljanga warru wapakarra wapaja 40-palaku yulyurru-kari yulyurru-kariki, kulankujulu ngajuku kuyu kurapaka purraja ngaju-nyanguku kuruwarriki puranjakuju, lawa. Ngulajunkulu-jana jukurpa-kari jukurpa-kari puranja-yanu.

43 Yangka kaluku-nyayirni-wangu wiri ngulaju kalankulu yangka warru kanja-yanu jukurpa-kari-kirlangu yirdi-kirlanguju Muluku-kurlanguju, manunkulu nyanungu-nyangu kuruwarripuraja. Manu jinta-karilpankulu warru kanja-yanu yamaju ngulaju jukurpa-kari-kirlangu parlpawarnu-kurlangu yirdi-kirlanguju Ripini-kirlangu, manunkulu nyanungu-nyangu kuruwarriyijala puraja. Nyampu-jarra jukurpa-jarra kujankulu-palangu ngurrju-manu nyurrurlarlur daka-jarrarlur, ngula-jarrakujunkulu-palangu yunparnu purlapa manu pungu purlapa. Kuja-panuju, kapurna-nyarra yilyami pirijina-piya kakarrumpayi wurnturu murrarninginti-kari-kirra kirrikiji Papilunukuju.’*

Nyampunya-jana jaruju wangkaja Kaatuju yangka Payipulurlaju.”

44 Ngula-jangkaju, Jipinilki-jana yarda wangkaja Kaatu-kurlangukurlu. “Ngaka-pardu-karilki, Kaatujurla wangkaja Mujujuku,

* 7:37 Deuteronomy 18.15

* 7:37 Acts 3.22

* 7:40 Nyangka Exodus 32.1

* 7:43

Nyangka Amos 5.25-27

'Ngajukujulu ngurrju-manta kaluku-nyayirni-wangu wiri-jarlu-nyayirni yungunkulu ngaju-nyangu kuruwarri pura.' Junga-juku, Kaaturluju milki-yirrarnurla yuruyururlaru nyanungu-nyangurla nginyinginyirla Mujujukuju yangka kaluku-nyayirni-wangu. Junga-juku, ngurrju-manulu kaluku-nyayirni-wangu wiri yangka-piya-yijala kuja yuruyururlu nyangu Mujujurlu. Kaatuju ngulaju kala-jana jirrnganja nyinaja palka yalumpurla-juku kaluku-nyayirni-wangurlaju. ⁴⁵ Ngula-warnuju, ngalapi-nyanu ngalapi-nyanurlulku kalalu rdakurl-kijirninjarla jaala-kangu kaluku-nyayirni-wanguju. Kuja Mujujuju lawa-jarrija, yirdingki Jajuwarlulku, ngulangkuju-jana nguru-yirrarnurnu ngalipa-nyanguku nyurnunyunuku nyampukurraju nguru-kurra. Kujalu nyampu-kurra yanurnu, ngulajulu-nyanu kaluku-nyayirni-wanguju kangurnu palka-juku. Ngula-kurlurlunya kuja-jana Kaaturlu pirrjirdi-manu, ngulangkuju-jana yapa-kari yapa-kari ngurl-kangu nyampu-ngurlu nguru-ngurlu. Ngula-jangkaju, ngalipa-nyangu yapa nyurnunyunuju, warrarda nyinajalpalu tarnga kaluku-nyayirni-wangu-kurluju. ⁴⁶ Ngakalku, yangka Tapiti wirilkilpa-jana nyinaja, ngulaju kingilki ngalipa-nyanguku yapaku nyurnunyunuku. Kaatujulparla nyinaja ngampurra-nyayirni kuja miyalu raa-pungu Kaatuju. Ngula-jangkaju, Tapitirliji Kaatuju payurnu ngantirninjaku Yuwarli Maralypiki wiriki. Kala lawa, Kaaturluju Tapitiji wurra-manu yali-kijaku yuwarli ngantirninjakujukuju yangka jinta-juku Kaatuju kujalpa kamparru-warnurlu-wiyi watingki yirdingki Jakupurlu puraja. ⁴⁷ Ngula-jangkaju, yangka kuja ngakalku Tapiti yawu-pardija, ngula-jangkaju, nyanungu-nyangurlu ngalapi-nyanurlu Julumunurlu, ngulangkulkurla nganturnu Yuwarli Maralypiji Kaatukuju."

⁴⁸ Ngula-jangkaju, Jipinilki-jana yarda wangkaja, "Kaatu kuja-ka nyina kankarlarra, kula-ka ngulaju yuwarlirla nyina yangka kuja kalu watingki ngantirni, lawa. Jintangku Kaatu-kurlangurlu jarukungarduyurlu, nyampunya jaruju yirrarnu:

⁴⁹ 'Kujanya kangalpa Kaatuju Warlalja-Wiri wangka, "Nyampu yalkiri kankarlarra ngulaju ngajukuju ngurra, ngulangkanya karna nyina ngajuju Warlalja-Wiri Kingi. Nyampu kaninjarra walya, ngulangkanya karna yirrarni wirliya. Nyarrparlunkujulu yuwarli wiriji ngantirni ngajukuju ngulangka yungurna nyina wiri-jarlu-nyayirni? Nyiya-piya-wiyinkijili ngantirni yuwarliji ngajukuju yungurna nyina mata?

⁵⁰ Kapu mayinkijili wajawaja-manu ngajuju kujarna yangka ngajulurlu-jala ngarmirninjarla ngurrju-manu walya manu yalkiri manu nyiyarningkijarra, ngulaju mayinkijili wajawaja-manu?" Kujanya kangalpa Kaatuju wangka ngalipakuju." ' '*"

⁵¹ Ngula-jangkaju, Jipiniji yarda-jana wangkaja yangkakuju Juwupatuku wiriwiriki, "Nyurrurlajunkulu jurru marntarla-nyayirni manu wilji-nyayirni yapa-kari-piya yangka Juwu-wangu-piya yapa! Warrarda kankulu mamparl-pinyi Kaatu-kurlanguju yimiji. Manu yangka-piyarlu nyurnunyunu-piyarlu kankulu warrarda mamparl-pinyi Kaatu-kurlangu Pirlirra, yangka kuja kalalu nyurru-wiyi

* 7:50 Nyangka Isaiaah 66.1-2

mamparl-pungu Yijirali-pinkirli nyurrurlakupalangurlu nyurnunyunurlu, ngula-piyarlu. ⁵² Yangka ngana-puka jarukungarduyu kuja-jana Kaaturlu yilyajarni, ngulaju kalalu-jana nyurrurlakupalangurlu nyurnunyunurluju warrarda murrumurru-manu-nyayirni. Manu nyampurra jinta-kari jinta-karirli jarukungarduyurlu, kujalu yirrarnu yimi Kaatu-kurlangu-kurlu Warrkini Jungarni-kirli, ngulajulu-jana muku pungu tarnnga-kurra nyurrurlakupalangurlu nyurnunyunurluju! Yalumpu Warrkini Jungarni Kaatu-kurlangu kuja yanurnu, ngulajunkulu nyurrurlarlangurlu jikajika-jarrinjarla pungu linjarrparlu! ⁵³ Nyurru-wiyi Kaaturlu-jana yungu nyanungu-nyangu marramarra-patuku-wiyi kuruwarriji, ngula-jangkaju nyanungurlulkulpalu-jana yimi-ngarrurnu marramarrarluju nyurrurlakupalangukulku nyurnunyunuku. Nyurrurlakupalangurlulu-nyarra yungurra nyampu kurruwarri Kaatu-kurlanguju, ngulaju kankulu nyurrurlarlu-juku jalan-gurlulkuju mamparl-pinyi purda-nyanja-wangurlu!”

Juwu-paturlu Wiriwirirli luwarnu Jipini pirli-kirlirli

⁵⁴ Kujalu kuja-kurra Juwu-paturlu wiriwirirli purda-nyangu Jipini wangkanja-kurra, ngulakujurla purda-nyanjarla kulu-jarrija-nyayirni, manu lirrajulu-nyanu yarlkurnu, yarlkirninjarlalpalu-nyanu kartirdirli karntirrijurrurnu kulu-nyayirni. ⁵⁵ Ngula-puruju, Jipinirli mardarnu Pirlirra Kaatu-kurlangu kanunjumanyumparlu. Ngulakurlurlu Pirlirra-kurlurluju, Jipinirliji kankarlarra yalkiri nyangu, ngula parlu-pungu nyiya mayi kujalpa mirilmiril-karrija yartarnarri wiri-jarlu-kurlu nguru-nyayirni-wangurla Kaatu-kurlangurla. Manu Jijaji nyangu palkalku kujalpa karrija jungarni-purdanji Kaatu-wana. ⁵⁶ Ngula-jangkaju, Jipiniji yada wangkaja-jana Juwu-patukuju wiriwirikiji, “Nyangkalu! Yinya karna kankarlarra yalkiri nyanyi lakarnpinja-warnu, manu karna nyanyi yangka Yapa-nyayirni-wangu Kaatu-kurlangu ngula-ka karri jungarni-purdanji Kaatu-wana!”

⁵⁷ Juwu-patuju wiriwiri, jangkardulurla purlaja, manulu-nyanu rdaka-jarraju langa-jarraku wapirrija purda-nyanja-kujakuju. Manulurla ngaamalyamalya-juku jangkardu rdurlurlu-ngarnu, ngulalu puuly-mardarnu. ⁵⁸ Ngulalu puuly-mardarninjarla rarra-kangu kirringirliji yarlu-kurra. Ngulanganya jurnarppalu-nyanu rurruny-pungu jurnta jaati-mipa, manulu yurturlurla yirrarnu wirliyarla jinta-kurlangurla wati-kirlangurla yirdi-kirlangurlaju Juurlu-kurlangurla, ngulangkunyalpa-jana jurnarppaju jina-mardarnu kurdu-warnurluju. ⁵⁹ Ngula-jangkaju, pirli maninjarlalpalu luwarnu Jipini yungulu tarnnga-kurra pinyi. Kujalpalu luwarnu Jipini pirli-kirlirli, ngulapurujurla wangkaja Kaatukuju, “Warlalja-Wiri Jijaji, pirlirrpaju rdakurl-kijirninjarla kangka nguru-nyayirni-wangu-kurra nyuntu-nyangu-kurra!”

⁶⁰ Ngula-jangka mirdijirrpjirrpji pirri-manu, manurla purlaja Kaatukuju kilji-nyayirni, “Warlalja-Wiri Kaatu, nyampurrarlu yapangku kuja kajulu luwarnu pirli-kirlirli, ngulaju-jana yampiya kunkamaninja-wangurlu! Yawuru-jarriya-jana maju-panukuju” Kuja kuja wangkaja, ngula-jangkaju, palijalku.

8

Yangka wati kurdu-warnu yirdi Juurlu, ngulaju-janarla ngungkurnyinaja yangka kujalu Jipini pungu.

Juurlu-jana rduurrjurnu yapaku murrumurru-maninjaku yangkaku Jijaji-kirlanguku

¹⁻² Ngalya-kari wati-paturlu, kuja kalalu Kaatu-kurlangu kuruwarri yirri-puraja warrarda, ngula-patujulu yanurnu, manulu Jipini-kirlangu palka maninjarla kangu. Kangulu yayi-pantirninja-karrarlu milyi-kirraju, manulu milyingka yirrarnu.

Parrangka jintangka-juku yangkangka Jurujulumurla, Juwu-patuju kululkulu-jana rduurrjurnu Jijaji-kirlanguku yapaku. Ngalya-karijili palju pirri-parnkaja Jurujulumu-ngurluju. Panu-karijili yanu Jurdiya-kurra, panu-karili yanu yatijarra Jamariya-kurra. Panu-kari yangka Kurdungurlu-patu Wiriwiri, ngulaju yalumpurla-jukulpalu kiringka Jurujulumurla nyinaja.

³ Yangkanku kurdu-warnurlu yirdingki Juurlurlu, ngulangkulpa-jana putaputa puuly-mardarnu Jijaji-kirlangu yapa-wati yungu-jana muku riwarri-mani. Yuwarli-kari yuwarli-kari-kirra, jangkardulpa-jana yanu warru, yuwarlirla kujalpalu nyinaja, ngula-kurralpa-jana jangkardu yanu warru. Ngulalpa-jana parlu-pinjarla manu wilypi-maninjarla wilil-kangu wati manu karnta yarlu-kurra, manulpa-jana ngula-jangkaju rdaku-kurralku kujurnu.

Pilipirli-jana yimi-ngarrurnu yapaku panuku Jamariya-wardingki-patuku Yimi Ngurrju Jijaji-kirli

⁴ Yangka kujalu yapa Jijaji-kirlangu palju pirri-parnkaja Jurujulumu-jangka kuja-purda kuja-purda, nyarrpara-wana-puka ngulangkulpalu-jana Yimi Ngurrju warru yimi-ngarrurnu Jijaji-kirli yapa-kari yapa-karikiji. ⁵ Jinta-kari wati yirdiji Pilipi, ngulaju yanu yatijarra kirri-kari-kirra yirdi-kirraju Jamariya-kurra. Ngulangkanyalpa-jana yimi-ngarrurnu jaru yapa-kari yapa-kariki Jijaji-kirli yangka Mijaya-kurlu. ⁶ Yapanku yali-wardingkirli, ngulajulpalu Pilipiji purda-nyangu yirriyirri-nyayirniirli yimi-ngarrirninja-kurraju jaru-kurraju. Manulpalu warrawarra-kangu kujalpa-jana yapa parlpuru-manu nyurnunyurnu manu kujalpa-jana jurnta yilyaja juju ngawungawu yapa-jangka palka-jangka. ⁷ Kujalpa-jana panuku-juku jurnta yilyaja juju ngawungawu yapa-jangka palka-jangka, juju ngawungawu kujalpalu wilypi-pardija yapa-jangka palka-jangka, ngulaju purlanja-karra purlanja-karra. Panu-karijilpa-jana parlpuru-manu yapa kujalpalu tarnpinja-karra wapaja manu panu-kariji kujalpalu yamalanypa ngunaja. ⁸ Ngulakuju yali-wardingki-patu yapa, ngulajulurla wardinyi-jarrija-nyayirni.

⁹ Yalirla kiringka Jamariyarla, jinta-karilpa wati nyinaja yirdiji Jimani, ngulajulpa nyinaja ngangkayi-kirli-piya. Kala-nyanurla pulka-pungu nyanunguju wiri nganta. Manu kala warrarda warrki-jarrija warrkingkaju nyiyarningkijarrarlaju ngulaju milparniwarrarla ngangkayi-kirli-piya. Kujalpalu yapa-karirli nyangu kuja-kurra, ngulakujulurla paa-karrija-nyayirni wardinyi-karrikarri. ¹⁰ Yali-wardingki-paturlu yapanku jintawarlayirli-jiki kalalu purda-nyangu

yirriyirri-nyayirni rli kuja-kurra marlajarrarlu rdilykingki tala-wangurlu manu ngalya-karirli yapangku tala palka-kurlurlu. Manu kalalurlajinta warrarda pulka-pungu Jimaniki kujarlu, “Nyampu wati ngulaju nganta-ka nyina Kaatu-kurlangu ngangkayi-kirli-nyayirni! Ngulaku nganta karla ngangkayiji yinyi Kaaturlu!”¹¹ Junga, nyurru-warnu-jukulpa yangkaju Jimani warrki-jarrija nyampuju ngangkayi-kirliji yajiki-kirli milparniwarrarla. Kujarlaju yapa panujulurla ngungkurr-nyinaja.

¹² Junga-juku, Pilipirliji yirri-purajalpa-jana yapaku panuku Jamariya-wardingki-patuku ngulaju yangka Yimi Ngurrju Kaatu-kurlu Warlaja-Wiri-kirli manu Jijaji-kirlangu-kurlu yirdi-kirli. Kujalu kuja-kurra wangkanja-kurra purda-nyangu yapangku Jamariya-wardingki-paturlu, ngulakujulurla ngungkurr-nyinaja-nyayirni. Ngula-jangkaju, ngapangkalku-jana julyurl-yirrarninjarla papitaji-manu Pilipirliji.¹³ Jimanirlangurlajinta ngungkurr-nyinaja jarukuju Pilipikiji. Kuja Pilipirli julyurl-yirrarninjarla papitaji-manu Jimani, ngula-jangkarluju, tarnngangkulkulpa warru puraja Pilipiji Jimanirliji kutu-nyayirni rli yungu warrawarra-kanyi Pilipi nyarrpa-puka kaji nyarrpa-jarri. Kujalpa-jana Pilipirli yapa parlpuru-manu Jijaji-kirlangu-kurlurlu ngangkayi-kirlirliji, ngula-kurra kuja Jimanirli nyangu, ngulaju-nyanu kuja paa-karrinjarla wangkaja, “Kularna nyampu-piya nyangu nyurru-wiyi.”

¹⁴ Yangka ngalya-karirli Kurdungurlu-patu Wiriwirirli, kujalpalu nyinaja Jurujulumurla, ngulangkujulu jaru purda-nyangu Jamariya-wardingki-kirli kujalurla jaruku ngungkurr-nyinaja nganta Kaatu-kurlanguku, ngulanyalu purda-nyangu jaruju. Kujarlaju purda-nyanjarla, yilyajalu-palangu jirrama wiri-jarra yirdi-jaraju Piita manu Jaanu Jamariya-kurraju.¹⁵⁻¹⁶ Yalirla Jamariyarlalpa, kujalurla yangka Kaatuku ngungkurr-nyinaja yapa, ngulaju murnma-jukulpalu nyinaja, kulalpalu Pirlirrpaju Kaatu-kurlanguju mardarnu, lawa-juku. Murnma-juku kula-jana Kaaturluju Pirlirrpaju kurru-pungu. Pilipirliji ngari kala-jana julyurl-yirrarninjarla papitaji-manu ngapa-miparla, ngula-jangkarlunya yungulu Jijaji Warlaja-Wiri pura. Junga-juku, Piita manu Jaanu, kuja-pala yukajarra Jamariya-kurra, ngulangkaju payurnu-pala Kaatu yungu-jana Pirlirrpaja nyanungu-nyangu kurru-pinyi yapaku yangkaku.¹⁷ Junga-juku, Piitarlu manu Jaanurlu, rdaka kuja-pala-jana yirrarnu yapaku jurrungkalku, ngula-jangkaju, kapanku-jana kurru-pungu Kaaturlu Pirlirrpaja nyanungu-nyangu.

¹⁸ Yangkanku Jimanirli, kuja-palangu Piita manu Jaanu rdaka yirrarninja-kurra nyangu, ngulaju milya-pungulpa kuja-jana Kaaturlu kurru-pungu Pirlirrpaja yangkaku yapa-patu-kariki. Ngulakuju, talakupalangu puta yungu Piitaku manu Jaanuku yungu-nyanu yali ngangkayi mantarla nyanunguku tala-kurlurluju.¹⁹ Wangkaja-palangu, “Ngangkariji-pala yungka yungurna-jana rdaka yirrarninjarla warru kurru-pinyi Pirlirrpaja Kaatu-kurlanguju.”

²⁰ Junga-juku, Piitakurla wangkaja, “Nyuntu tala-kurluju, jirnganjarla paliya talakuju! Yangkaju kanpa manngu-nyanyi mayi yungulpanpa mantarla tala-kurlurlu yangkaju Kaatu-kurlangu warntarri-nyayirni-wangu Pirlirrpaja Kaatu-kurlangu? Lawa-nyayirni, kulalpanpa

mantarla tala-kurlurluju! ²¹ Ngajarra-nyangu warrki, ngulaju kurlangu nyuntuku. Kaaturlu kangku nyanyi nyuntuju. Miyalaju kulnparla jungarni nyuntu-nyanguju. Kala maju! ²²⁻²³ Ngulaju nyuntu-nyangurla karlangka majumajurla kula kanpa ngurrju nyina, lawa. Kujarlaju kanpa-jarrangku ngurru-nyanyi. Kujakuju kulalpanpanyanu jungarni-mantarla. Kala ngari kajikangku Kaatu-miparlu jungarni-mani. Yangka kujanpa-jarrangku jaru maju wangkaja ngajarraku, kujarlajulu pina-yaninjarla yalala-yirraKaatu. Payika yungungku nyanunguju Kaatuju walyka nyina manu yawuru-jarrimi kulu-wangu.”

²⁴ Ngula-jangkaju-palangu wangkaja Piitaku manu Jaanuku yangkaju Jimani, “Wangkayaju-palarla Kaatuku yunguju ngaju yampi murrumuru-maninja-wangurlu yangka kujanpajupala warnkiri-maninjarla pututu-pungu nyumpalarlu.”

²⁵ Ngula-jangkaju, Piitarlu manu Jaanurlu, yimi-ngarrurnu-palajana yapa panuku Jijaji-kirli kujalpa-palarla jirranganja warru wapaja nyurru-wiyi Jijajiki. Manu-pala-jana yimi-ngarrurnu nyiyarningkijarra kujalpa-palangu Jijaji nyurru-wiyi wangkaja. Kujanya-palajana yimi-ngarrurnu. Ngula-jangkaju, pinalku-pala yanu kurlirra Jurujulumu-kurra. Kuja-pala kurlirra pina-yaninja-yanu, ngulajulpa-pala kirri-kari kirri-karirla nyinanja-yanu yangkangka ngurrarlarla Jamariyarla. Kirri-kari kirri-karirlalpa-pala-jana yimi-ngarrirninjanu Yimi Ngurrju Jijaji-kirli.

Pilipirlirla yimi-ngarrurnu Yimi Ngurrju watiki Yijiyupiya-wardingkiki

²⁶ Yangkangka Jamariyarla kujalpa nyinaja Pilipi, ngula-puru-juku marramarra Kaatu-kurlangu yaninjarla wangkajarla, “Yarnkaya nyampu-ngurluju yirdiyi-kari-kirra kurlirra yangka kuja-ka ngunamirra Jurujulumu-ngurlu kirri-kari-kirra yirdi-kirraju Kaaja-kurra, ngulaju jilja-wana.” ²⁷⁻²⁸ Junga-juku, Pilipiji yarnkajalku Kaajakurralku wurnalku. Kujalpa yanurra yalirla yirdiyirla Kaaja-kurra, ngula-puruju jintakarilpa wati yanurra kamparrurla jintangka-juku yirdiyirlaju. Nyampuju kalarla wati warrki-jarrija karntaku jintaku wiriki kujalpa-jana wiri nyinaja yirdiji Kantaji Yijiyupiya-wardingki-patuku yapaku, ngulakunyalparla warrki-jarrija, manulparla tala warrawarra-kanjarla ngayi-mardarnu. Nyampu wati Yijiyupiya-jangka Jurujulumu-kurra yanu kamparru-wiyi purlapa Kaatu-kurlanguku, ngula-jangkanya pinarnilpa yanu Yijiyupiya-kurra. Yanurralpa pina nantuwu-kurlangurla wirli-jarra-kurlurla. Yangkaju wati ngulajulpa purdangirli jakangka nyinanja-yanu, manulpa riiti-maninja-yanu jaru Kaatu-kurlangu yangka kuja Yijayarlu jarukungarduyurlu yirrarnu Payipulurla nyurru-wiyi. ²⁹ Ngula-puruju, wangkajarla Kaatu-kurlangu Pirlirpa Pilipikiji, “Yarujurla parnkanjarla kutu-jarriya, manu nyanungu-wanarla yitipi-wana ngirrily-wapanja-yanta.”

³⁰ Junga-juku, Pilipiji parnkaja kutu-karda, purda-nyangu yangkaju yali wati wangkanja-kurra kujalpa kilji-nyayirnirli riiti-maninja-yanu Yijaya-kurlangu yimi. Pilipirliji payurnu yangkaju wati, “Pinangku mayi kanpa milya-pinyi kuja kanpa yalumpu jaru riiti-maninja-yani ngulangka pukungka?”

³¹ Jangku-manu yangkangkuku watingki Pilipiji, “Lawa, nyarrparluparna milya-pungkarla nyampuju jaru? Kajiji yapangku milki yimi-ngarrirni, ngulaju kapurna milya-pinyi. Warrkarni mayinpa nyampu-kurra yungurli nyinanja-yani nyampurla?” Junga-juku, Pilipiji warrkarnu nantuwu-kurlangu-kurraju, manulpa-pala nyinanja-yanu. ³² Nyampunya jaruju Yijaya-kurlanguju, yangka kujalpa watingki Yijiyupiya-wardingkirli puta milya-pinjanjinaanu, nyampunya-ka wangka jaruju:

“Watilpa nyinaja ngulaju jiyipi-pardu-piya, yangka kuja wati-karirli jiyipiji kapanku pakarnununu. Kujalpa yumurru muku pajurnu, ngula-puruju kula jiyipiji wangkaja manu purlaja, wurulya-nyayirnilpa karrija. Ngula-piya-yijalalpa yangkaju wati nyinaja jiyipi-piya wangkanja-wangu wurdungu.

³³ Yangka wati jiyipi-piya, ngulajulu kurnta-manu yapa-patu-karirliji. Kularla ngana ngulakuju kunka-pardija. Kulalparla nganangku marlaja yimi-ngarrikarla nyanungu-nyangu-kurlu kurdukurdu-kurluju, yirdija-ngarra palija kurdu-wangu.”*

Kujanya-ka wangka Yijaya-kurlangu yimiji.

³⁴ Junga-juku, yangka Yijiyupiya-wardingkirli watingki payurnu Pilipiji, “Yimi-ngarrikaju ngana nyampuju wati jiyipi-piya kuja Yijayarlu yirrarnu yimi nyampurla yimi-pardurla kuja-ka jiyipi-piya nyina wati? Yijaya mayi, kapu wati-pardu-kari mayi?” ³⁵ Junga-juku, Pilipirliji yardarla muku milki yimi-ngarrurnu Yijaya-kurlanguju yimiji jiyipi-kirliji, manurla muku yimi-ngarrurnu Yimi Ngurruji Jijajikirli ngulaju jiyipi-piya-kurlu-yijala.

³⁶ Junga-juku, kujalpa-pala yaninja-yanu yirdiyi-wana, yanurnu-pala, rdipija-palarla ngapaku marluri-parduku witaku. Yaliji watirla wangkaja Pilipikiji, “Ngapa-ka palka nguna nyampu marlurirla wintangka. Kala yungulpanpaju nyampurla julyurl-yirrarninjarla papitajimantarla?”

³⁷ [Pilipiji wangkajarla, “Kajinparla nyuntulu junga-nyayirni ngungkurr-nyina manu wala nyina Jijaji Kirajiki kanunjumanyumpa, ngulaju karnangku julyurl-yirrarninjarla papitaji-mani.”

Yangkangkuku watingkiji jangku-manu Pilipiji, “Yuwayi junga karnarla wala nyina Jijaji Kirajikiji, manu karnarla ngungkurr-nyinami nyanunguku junga-ka nyina Kaatu-kurlangu ngalapi-nyanu.”]

³⁸ Junga-juku, yali wati Yijiyupiya-wardingki, purlajarla watiki warrkiniki nyanungu-nyanguku, kujalpa nantuwu jungarni-maninja-yanu, ngulakunyarla purlaja jupu-karrinjaku. Kujala jupu-karrija, ngula-pala Pilipi manu yangka wati jinta-kari jitija walya-kurra, manu-pala ngapa-kurralku wapanjarla yukaja. Ngulangkanya Pilipirliji julyurl-yirrarninjarla papitaji-manu. ³⁹ Kuja-pala ngapa-jangka pina-wilypi-pardija Pilipi-jarra, ngula-jangka-juku Pilipiji wuruly-kangu kapankurlu Kaatu-kurlangurlu Pirlirparlu. Ngulakuju Yijiyupiya-wardingkirliji lawa-nyangulkurla Pilipikiji. Ngula-jangkaju, yangkaju wati pina-warrkarnu nantuwu-kurlangu-kurra, ngula yarda yarnka-jarra wardinyi-nyayirni. ⁴⁰ Yangka-jangka marluri-jangka kuja Pilipi wuruly-kangu Pirlirpa Kaatu-kurlangurlu, ngulaju kirri-kari-kirra kangu yirdi-kirraju Yajurdu-kurra, ngulaju waparlku-nyayirni kangu.

* 8:33 Nyangka Isaiiah 53.7-8

Ngaka ngulangka-nyanu milya-pungu nyarrpararlalkulpa nyinaja. Yajurdu-ngurlu yarda yarnkaja yatijarra kirri-kari-kirra yirdi-kirra Jijariya-kurra. Kuja yaninja-yanu yatijarra kirri-kari kirri-kari-wana, ngulangkajulpa-jana Yimi Ngurrju yimi-ngarrirninja-yanu Jijaji-kirliji.

9

Jijajirli kangkuly-yirrarnu Juurlu nyanungu-kurra-pinangu

Acts 22.6-16, 26.12-18

¹ Ngula-puru, yangka wati Juurlu kala-jana warrarda japirdija Jijaji-kirlanguku yapaku kirri-kari kirri-karirlaku. Wangkaja warru kala muku pinjaku tarnnga-kurraku. Ngulakungartiji, yanurla wati jintaku maralypikingarduyuku wiriki manu wangkajarla, ² “Yungkaju pipa nyuntu-nyangu yirdi-kirli yungurna yani yatijarra, ngula-kurluju yungurna yani kirri-kirra Tamaka-kurra. Yungurna-jana milki-yirrarni yali-patu-kariki juwu-patuku.” Junga-juku, maralypikingarduyurlu yangka wiringki yungurla pipaju puuly-mardarninja-kurlangu. Pipa nyampu-kurlurluju kapu-jana warrikarla warru yapa-patuku kujalpalu puraja yangka Warlaja-Wiri Jijaji-kirlangu Wirliya Kuruwarri. Kaji-jana parlu-pungkarla karntakarnta manu wati-patu, kapu-jana puuly-mardakarla manu pinarni kangkarla Jurujulumu-kurra, manu kapu-jana muku yirrpikarla rdaku-kurra.

³ Kujalpa Juurlu yanurnu kutulku kirri-kirraju Tamaka-kurra wati-patu-kurlu panu-kari-kirli, wirnpi-piya maarr-manu kankarlarra yalkiri-jangka, manu ngirra-manu warru Juurlu-wanaju. ⁴ Juurlu wantija walya-kurra, manu purda-nyangu ngana mayilparla wangkaja, “Juurlu, Juurlu, nyiya-wanawana kanpaju murrumurru-mani?”

⁵ Juurlurluju yalu-manu pina, “Warlaja-Wiri, ngananpa nyuntuju?”

Wangkajarla yangka linpa, “Ngajujurna Jijaji, yangka kuja kanpaju jinta ngaju murrumurru-mani. ⁶ Karrinja-pardiya, yaninjarla yukaya Tamaka-kurra. Yalirla kapungku jinta wati wangkami nyarrparrarrinjaku.”

⁷ Yali wati-patu Juurlu-kurlangu, ngula-purujulu muku jupu-karrija, manulpalu warru karrija wurdungu. Kujalu purda-nyangu Jijaji wangkanja-kurra, ngulaju lawa nyanja-wangurlu. ⁸ Ngula-jangkaju, Juurluju karrinja-pardiya. Milpa tirl-parnkaja yungu nganta nguru yangkarla kula-nganta ngurrjungku. Wati panu-pardu-karirlili manu rdaka-ngurlu, manulurla nguru-yirrarnu kirri-kirra Tamaka-kurra. ⁹ Marnkurrpaku parraku nyinaja warrarda pampa-juku nyanjawanu. Manu kula ngarnu mangarri manu ngapa.

¹⁰ Nyampurla kiringka Tamakarla, nyinajalpa wati jinta yirdi Yananiya Jijaji-kirlangu puranjakungarduyuyijala. Nyanungurlu nyangu Warlaja-Wiri Jijaji yuruyururlu kujarla wangkaja nyanunguku, “Yananiya!”

Yananiyarluju yalu-manu, “Yuwayi, Warlaja-Wiri, nyampunyarna ngajuju.”

¹¹ Ngula-jangka Warlaja-Wiri wangkajarla, “Yanta yirdiyi-kirra yirdi-kirra ‘Jungarni-kirra’. Yalirla yirdiyirla Jungarnirla, ngula-wana kapunpa parlu-pinyi yuwarli Jutuju-kurlangu. Kajinpa yali-kirra yanirra yuwarli-kirra, ngulangka-jana payika wati-kariki yirdiki Juurluku kirri-jangkaku Taaju-wardingkiki, ngulaju karla nyurru-juku

wangka Kaatukuju. ¹² Nyanungurlu watingki Juurlurlu, nyangungku nyuntu yuruyururlu-yijala kula-nganta jungangku kajinparla yaninjarla rdaka yirrarnu kankarlarni Juurluku yungulpa milpangku pina-nyangkarla.”

¹³ Yananiyarla pina-wangkaja, “Warlalja-Wiri, purda-nyangurna yapa panungka nyampu-kurluju wati punku-kurlu nganta. Wangkajajulu nyanungurlulpa-jana panu-jarlu yapa nyuntu-nyangu murrumuru-manu Jurujulumurlaju nganta. ¹⁴ Manu yanurnu nganta nyampu-kurra kirri-kirra Tamaka-kurra pipa palka-kurlu maralypikingarduyu-patu-kurlangu-kurlu yungu-jana puuly-mardarni yapa-patu yangka kuja kangkulu wala nyinanjara purami nyuntulu.”

¹⁵ Wangkajarla Warlalja-Wiriji Yananiyakuju, “Yantarla kutu nyanunguku yangkaku watiki kujarna milarnu. Kapuju ngajuku warrkijarrimilki, kapu-jana yapa-kari yapa-kariki yimi-ngarrirni ngaju-kurlu yangka yapa Juwu-wanguku manu kingi-kari kingi-kariki manu yapa-patuku yangka Yijirali-pinkiki, ngulakuju kapu-jana ngaju-nyangu yirri-purami. ¹⁶ Kapurnarla wangkami, ‘Kajinpa-jana yapa-kari yapa-kariki yirri-purami ngaju-kurlu, ngaju-nyangurla warrkingka kapunpa-nyanu murrumuru-nyayirni purda-nyanyi. Yapa panu kapungkulu japirdimi murrumuru-maninjaku.’”

¹⁷ Junga-juku, Yananiyaju yanu yangka yuwarli-kirra kujalpa Juurlu nyinaja. Yukaja yuwarlirlaju, manu yanurla Juurluku. Ngula-jangka rdaka-jarrarla yirrarnu, manurla wangkaja, “Ngajukupurdangka Juurlu, yangka Warlalja-Wiri Jijajirliji yilyajarni nyampu-kurraju nyuntu-kurra, yangka jinta-juku Jijaji kujangku warrajajarrija yirdiyirla nyampu kirri-kirra-pinangu. Ngulangkunyuju yilyajarni nyampu-kurra yungunpa milpa raa-yani nyanjaku pina manu yungungku Pirlirra Kaatu-kurlangu wiri-jarri kanunjumanyumpa.”

¹⁸ Kujarla yungka wangkaja, Juurlu-kurlangu milpa-jangka patakarrija nyiya mayi pinti-piya ngapa-ngawurra yawu-kurlangu-piya, manu ngula-jangkaju, nyangulkulpa kulpari. Manu Juurluju karrinjapardija. Ngula-jangkaju, Yananiyarluju papitaji-manu ngapangka julyurl-yirrarninja-karrarlu. ¹⁹ Ngula-jangkarlu Juurlurluju ngarnu mangarri, manu pina pirrjirdi-jarrija.

Juurlurlu-jana yimi-ngarrurnu Yimi Ngurrju Jijaji-kirli panuku yapa-patuku Tamakarlaku

Ngula-jangka, Juurlu nyinaja parra-patuku kirri Tamakarla yangka-paturla Jijaji-kirlangurlajinta puranjakungarduyu-paturajinta. ²⁰ Kuja pirrjirdi-jarrija pina, ngulaju kapanku yanu jaaji-kari jaaji-kari-kirra Juwu-kurlangu-kurra. Yalirrarlaju wangkaja-jana yali yapa-patuku Juwu-patuku ngulaju kuja, “Jijaji-ka nyina Kaatu-kurlangu Ngalapinyanu.”

²¹ Yapangku kujalu purda-nyangu Juurlu yirri-puranja-kurra, ngulakujurlu marlaja paa-karrija. Manu wangkajalpalu-nyanu, “Nyampuju wati kula-ngantalparlipa purda-nyangu nyampu-juku jinta wati kula-ngantalpa-jana nyampurlu jintangku-juku pungu warru yali yapa-patu Jurujulumurla yangka Jijaji-kirlangu kurdungurlu-patu. Kula-nganta kaji yanurnu Tamaka-kurra pipa-kurlu yungu-jana muku puuly-mardakarla yapa-patu manu pina-kangkarla Jurujulumu-kurra maralypikingarduyu-patu-kurra wiriwiri-kirlangu-kurra.”

²² Kala kujalpa-jana warrarda yimi-ngarrurnu Jijaji-kirli, ngulajulpa-jana milki-wangkaja kuja, “Jijaji, kari-nganta Kaatu-kurlangu Mijaya Milarninja-warnu yangka yirdiji Kiraji.” Yangka Juwu-paturlu kujalpalu purda-nyangu Juurlu wangkanja-kurra, lawa-nyayirni kulalu nyarrparlu warlka-pajikarla manu janku-mantarla.

²³ Yangkaju ngaka-pardu-kari, Juwu-patu Tamaka-wardingki-patu turnu-jarrijalu wurulywurulypa-nyayirni yungulurla japirdimi Juurluku nyarrparlu yungulpalu pakakarla tarnnga-kurra. ²⁴ Parra jingijingi manu munga jingijingi, pardarnulpalurla kiirti wiri-paturla warrukirdikirdi. Kaji-jana Juurlu piki wilypi-pardiyarla nyarrpararla nyampu-paturla kiirti-paturla, yungulu puuly-mardakarla nganta wilypi-pardinja-kurra. Kuja-kujakuju, nganangku mayi warnkiri-manu Juurluju. ²⁵ Ngula-jangkaju, kutu-karirli-juku, nyanungu-nyangurlu puntu-paturlu yurpurnulu yakuju wiri-jarlurla, ngula-kurlurlunya juturu-yirrarnulu murrarninginti-kari-kirra wintawu-wana kankarlarra-ngurlu pirli warrukirdikirdi yungu wuruly-parnka yali-patu-kujaku Juwu-patu-kujaku, kalakalu pakarni tarnnga-kurra.

Juurlu kulpari yanu Jurujulumu-kurra

²⁶ Ngaka-kari kulpari yanu Juurlu Jurujulumu-kurra. Yalirla Jurujulumurla, putaputalpa-jana yanu jianu turnu-jarrinjakungarnti yangka-patuku kurdungurlu-patuku. Nyanungu-paturluju, wurra-manulpalu, manulpalurla kapuru nyinaja Jijaji-kirlangu-wanguku nganta, manu lani-jarrijalpalurla. ²⁷ Kala yangka Parnapa yanurla Juurlukuju, ngula-jangka kangurnu pina yangka-kurra kujalpalu nyinaja Kurdungurlu-patu Wiriwiri. Parnapaju wangkaja-jana, “Nyampu Juurlurlu, ngulangkuju nyangu Jijaji Warlalja-Wiri yirdiyirla Jurujulumu-ngurlu Tamaka-kurra. Ngulakujurla wangkaja Jijajiji. Ngula-jangkarluju, yimi-ngarrurnu-jana Juurlurluju Yimi Ngurrju Tamaka-wardingkiki marriwarlu Jijaji-kirlangurla yirdingka.” ²⁸ Ngula-jangkaju, yangkanku Kurdungurlu-patu Wiriwirirli, rdakurlkujurnulu yungu nyina nyanungu-paturla. Yali-patukuju, jirnganja nyinajalpa-jana, manu warrulpa-jana yimi-ngarrurnu Jurujulumu-wardingki-patuku Jijaji-kirlangu Yimi Ngurrju marriwarlu manu ngulaju Jijaji-kirlangurla yirdingka. ²⁹ Panu-pardu-kari, Juwu-patu kuja kalalu wangkaja jaru-pardu-kari Kiiriji-wardingki-kirlangu, ngulakuju putaputalpa-jana yimi-ngarrurnu Jijaji-kirli, ngulajulu wiljiwilji-manu kulungkulku. Kulalurla ngungkurr-nyinaja nyanungukuju. Ngula-jangka, jangkardulurla turnu-jarrija Puurluku yungulurla japirdimi tarnnga-kurraku pinjaku. ³⁰ Ngula kujalu purda-nyangu yangka kurdungurlu-paturlu, kuja-kujakuju kangulkulu Juurluju kirri-kari-kirra yirdi-kirraju Jijariya-kurra, manu yali-ngirliji yardalu yilyaja kirri-kari-kirraluku yirdi-kirraju Taaju-kurra.

³¹ Ngula-jangkaju, Kirijini-patujulpalu nyinaja pululu ngurrju-nyayirni kulu-wangu Jurdiyarla, Kaliliyirla, Jamariyarla, kulajana nganangku karla-karrinjarla murrumurru-manu yangka puranjakungarduyu-patuju. Nyiyarla kuja? Pirlirra Kaatu-kurlangurlu kala-jana puranjakungarduyu-patuju pirjirdi-manu manu warrawarra-kangu. Ngulaju yapa panu-karijili rdirri-yungu ngungkurr-nyinanjaku Jijajiki. Kalalurla nyinaja yiki-karra-nyayirni Kaatukuju.

kari-kirralku Jimani-kirlangu-kurra. Yalirli Jimanirli nyanungu-nyangurla warrkingka kala yirrarnu puluku-kurlangu pangki ngapangka jarliti-kirlirla pukulyu-jarrinja-kujaku jurnarrpakungarntirli ngurrju-maninjakungarntirli† Yalumpurla yuwarlirla Jaaparla, Piitaju nyinajalpa parra panuku.

10

Piita yanu Kurniliya-kurlangu-kurra yuwarli-kirra

¹ Jintalpa nyinaja kirri-karirla Jijariyarla wati yirdi Kurniliya, ngulajulpa nyinaja Ruumu-wardingki wiri yurrkunyukungarduyu, ngulajulpa-jana wiri-nyayirni nyinaja kamparrurla nyanungu-nyanguku 100-palaku yurrkunyupatu-kariyi-nyanuku. Nyanunguraju yurrkunyupatu, ngulajulpalu-jana yirdi-manu 'Yitili-wardingki Yurrkunyū'. ² Nyanunguju Kurniliya kulalpa nyinaja Juwu, lawa. Kala nyinaja Wapirrakungarduyu-juku. Nyanungurlu manu nyanungu-nyangurlu yapangu, ngulaju kalalu Kaatu-kurlangu kuruarri puraja. Nyanungurluju kala-jana tala kutu yungu yapaku Juwupatukuju yangka kuja kalalu nyinaja marlajarra tala-wangu. Manu kalarla warrarda wangkaja Kaatukuju. ³ Parrangka jintangka wurajikarrikarri, Kurniliyarlu parlu-pungu yuruyururlu marramarra Kaatu-kurlangu yaninjarni-kirra. Marramarrajurla wangkaja Kurniliyakuju, "Kurniliya!"

⁴ Kurniliya ngarrurda-jarrija, manurla pirlirrpaju jurnta yanu, manulpa tarnganguku-juku lirlki-nyangu marramarraju, manurla wangkaja, "Paaju, nyiyakunpa yanurnu nyampu-kurraju?"

Ngula-jangkaju, wangkajarla marramarraju, "Kaaturlungku purdanyangu nyuntuju kuja kanparla warrarda wangkami, manu kangku nyanyi ngurrju-nyayirni jama kuja kanpa-jana tala yinyi warru yapaku panu-jarluku marlajarraku. Kujakuju kangku wardinyi nyina, manuju yilyajarni ngaju nyampu-kurraju nyuntukuju. ⁵ Jalangurluju, yilyajajana yapa-patu kirri-kari-kirra yirdi-kari-kirra Jaapa-kurra yungulu yajarninjini wati yirdi Jimani Piita. ⁶ Nyanungu wati, ngulajuka nyinami yapa jinta-kari-kirlangurla yuwarlirla Jimani-kirlangurlayijala yangka puluku-kurlangu pangkikingarduyu-kurlangurla kuja-kakarri pirntinyarra mangkururla ngayingayi."

⁷ Ngula-warnuju, marramarraluju wangkanjarla yampijarralku Kurniliyaju. Ngula-warnuju, Kurniliyaju purlaja-palangu jirramaku nyanungu-nyanguku warrkini-jarraku yuwarli-kirra, manurla ngula-warnuju yarda purlaja jinta-karikiji wati-kariki yurrkunyuku Wapirrakungarduyuku-yijala. ⁸ Ngula-jangkaju, yimi-ngarrurnurla yangka kujarla yanurnu marramarra Kaatu-kurlangu. Junga-juku, ngula-warnuju, yilyaja-jana kirri-kari-kirra yangka Jaapakurra.

⁹ Ngulaju parra-karirlaju, yangkaju wati-patu, ngulajulpalu yanurra-juku yirdiyirla yangkangka kirri-kirra yirdi-kirraju Jaapakurraju, manulpalu yungkaparri-jarrinja-yanulku. Ngula-puru-juku Jaaparalaju mirntangali, Piitaju warrkarninja-yanu kankarlarni-kirra yuwarli-kirra Kaatuku wangkanjaku. ¹⁰ Ngula-puru-juku,

† 9:43 leather-tanner

yarnunjukulku-nyanu purda-nyangu miyiki ngarninjaku. Jinta-karirlilparla purraja miyi manu kuyu nyanunguku Piitakuju. Ngula-puruju, Piitarluju nyangu nyiya mayi Kaatu-kurlangu yuruyururla.¹¹ Yuruyururlaju nyanungurluju ngulaju nyangu yalkiri raa-parnkaja-kurra kankarlarra. Ngula-warnurluju nyiya mayi nyangu kankarlarra wawarda wiri-jarlu-piya, kujalpa kaninjarra-jarrinjarni yanu, kulangantalpa yapangku juturu-yirrarninja-yanu walya-kurra, kulangantalpa yapangku jirri-mardarninjarni yanu.¹² Ngulangka wawardarla kaninjarni, ngulaju nyiyarningkijarra kuyu-kari kuyu-karilpalu ngunanja-yanurnu yumurru-kurlu manu yumurru-wangu manu pirnkirpa-kurlu.¹³ Ngula-warnurluju, Piitarlulku purda-nyangu linpa wangkanja-kurra, “Karrinja-pardiya! Pakaka-jana nyampurraju kuyu-kangukangu, manu-jana pakarninjarla nganja!”

¹⁴ Ngula-warnuju Piitajurla wangkaja, “Warlalja-Wiri, karingantarna lawa! Nyampurra punku-nyayirni ngarninjakuju! Kujanya kangampa Mujuju-kurlangu kuruwarri wangka yungulparnalu yampiyarla ngarninja-wangurlu! Jalangu-wangurla-wiyi, kularna kuyu nyampurra-piya jintarlangu ngarnu, lawa!”

¹⁵ Ngula-warnuju, Kaatuju wangkajarla Piitakuju, “Putajana punkupajika nyiyarningkijarra kuyu-kangukangu yangka kujarna-jana ngajulurlu nyurru-juku ngurrju-pajurnu ngarninjakuju.”¹⁶ Ngula-jangkaju, jirrami-karikilki nyangu yuruyururla yangka wawardapiya kaninjarra-jarrinja-kurra, manu jirrama-karikilki Kaatujurla wangkaja jaru jurrku-juku. Junga-juku, ngula-warnuju kankarlarra-jarrija pina yangkaju wawarda-piya nguru-kurra.

¹⁷ Ngula-warnurluju, Piitarluju putalpa-nyanu yirriyirri-manu yangka kuja-jana nyiyarningkijarra kuyu-kari kuyu-kari nyangu wawarda-piyarla yuruyururla. Putalparla purda-nyangu. Ngula-puruju, yangka-patu wati-patu marnkurra, kuja-jana yilyajarni Kurniliyarlu Jaapa-kurra, ngulalu-jana payirninjarni yanu yapa-patu-kariji kujarlu, “Nyarrpararla karla karri Jimanikiji yuwarliji?” Ngula-jangkajulpalu yaninjarla parlu-pungu yuwarli Jimani-kirlangu, manulpalu karrija kamparrurla kiirtirla.¹⁸ Junga-juku, wapal-purlajalurla, “Nyampurlanya-ka nyinami watiji kaninjarni yuwarlirla yirdiji Jimani Piitaju?”

¹⁹ Nyanunguju Piitaju, ngulajulpa nyinaja kankarlarni-jiki, putalparla purda-nyangu yangka kuja nyangu wawarda wiri-jarlu-piya yuruyururlu. Ngula-puru-juku, Kaatu-kurlangu Pirlirra wangkajarla nyanungukuju, “Purda-nyangka-jana purlanja-kurra! Marnkurraparu kangkulu warrirni wati-paturlu nyuntukuju.²⁰ Jitiya-jana yaruju kaninjarra. Ngulaju jukuru-wangu rdanpaka-jana yirdija-ngarra ngajulurlurna-jana kangurnu nyampu-patuju nyampu-kurraju.”

²¹ Junga-juku, Piita jitija kaninjarra, manu-jana wangkaja, “Ngajun-yarna Piitaju kuja kankujulu ngajukunya warrirni. Nyiyakunkulu yanurnu?”

²² Junga-juku, wati-patujulurla wangkaja Piitakuju, “Nganimpanyangurlu yurrkunyukungarduyurlu Kurniliyarlu, yilyajarni-nganpa nyampu-kurra. Nyanunguju ngulaju ngurrju-ka nyinami Wapirrakungarduyuru, manu-ka Kaatu-kurlangu kuruwarri purami. Jintawarlayirli-jiki Juwu-paturluju yapangkujuru nyanungukuju kalurlajinta pulka-

pinyi ngurrju-nyayirniki watiki. Jintarla Kaatu-kurlangu marramarra yanurnu Kurniliyaku, manu wangkajarla nyanungukuju kuja, ‘Yilyaya-jana yapa-patu Jaapa-kurra yungulu yani kajili maninjini Piita. Kaji-jana rdanparnirni kulpari yangka-patuku wati-patuku, ngulaju kanpa purda-nyanyi nyanungu-nyangu jaru.’ Kujanyarla wangkaja mar-ramarraju Kurniliyakuju.”²³ Ngula-jangkarluju, kuja-jana Piitarlu purda-nyangu kuja-kurra, kangu-jana wati-patuju kaninjarni yuwarli-kirra. Manulu jarda ngunaja warurrurlaju ngulangka-juku.

Junga-juku, parra-karirlaju, Piitarluju-nyanu turnu-manu nyanungu-nyangu jurnarrpa, jinta-kurra-manu muku. Junga-juku, ngula-jangkaju, wurnalku-jana jirrnganja yarnkaja. Ngulalu-jana ngalya-karirlangu rdanparnu Jijaji-kirlangu puranjakungarduyuyijala Jaapa-wardingki-patu.²⁴ Junga-juku, ngula-jangkaju, parra-karirlalkuju yukajarnili Jijariya-kurralku. Yalumpurla Jijariyarlakuja palu Kurniliya manu yapa nyanungu-nyangu warlalja nyinaja, ngulangkulpalu-jana wapal-nyangu manu piirr-pardija kajili nyangurla rdipimirni. Manu yapa ngalya-karirlangu-jana jinta-kurra-manu Kurniliyarluju nyanungu-nyangu turnu-warnu puntu. Ngulajulpalurla Piitaku jintangkalku pardarnu.²⁵ Junga-juku, Piita kujalpa yanurnu-juku murnma yuwarli-kirra tuwa-kurra, ngulaju kaninjarni-ngirli Kurniliya wilypi-pardijarni, manurla wilypi-pardinjarla wapirdi yanu nyanunguku. Ngula-jangkaju, pirri-manu, mirdijirrpjirrpjirri-jarrinjarlarla parntarrinjunu kamparru-juku Piitakuju.²⁶ Ngula-kurraju Piitarluju karrinja-yirrarnu, manurla wangkaja Kurniliyakuju, “Karrinja-pardiya! Ngajujurna yapa-yijala nyuntu-piya!”

²⁷ Ngula-jangkaju-pala wungulku yukajarni wangkanja-karra-juku. Junga-juku, yalumpurla kaninjarni, parlu-pungu-jana Piitarlu panu-jarlu yapalpalu lirri-nyinaja yangka kujalpalurla piirr-pardija kamparru-warnu.²⁸ Ngula-jangkaju, Piita-jana wangkaja yalumpukuju yapa-patuku kuja, “Nyurrurlarluju yapangku kankulu milya-pinyi-jala Juwu-kurlangu kuruwarriji yangka kuja karna purami ngajulurlu. Ngulangkuju kaju warla-pajirni yapa-karir-kirlangu-kujakuju yuwarli-kijakuju yukanja-kujakuju yangka kuja karla yuwarli karri warlalja Juwu-wanguku. Manu kaju warla-pajirni-yijala yapa-kari-kijakuju wangkanja-kujakuju yangka kuja-ka yapa nyina Juwu-wangu. Kala pirrarni-kari, Kaatuju wangkaja yuruyuru kulalparna-nyarra maju-pajikarla yapaju Juwu-wanguju manu palya-pajikarla. Junga kujaju.²⁹ Ngula-juku, kujankujulu yanurra ngajuku yajarninjaku, kularna-nyarra mamparl-pungu, ngarirna-nyarra jukuru-wangu kutu rdanparnu. Ngulaju karna-nyarra payirni nyurrurlalku, nyiyakunkujulu yanurra maninjaku?”

³⁰ Junga-juku, jangku-manu Kurniliyarluju, wangkajarla Piitakuju, “Marnekurra parra-karirla mirntangali wuraji-karrikarri, ngajujulparnarla wangkaja Kaatuku nyampurla kaninjarni ngaju-nyangu yuwarlirla. Ngula-puru-juku, watirna nyangu jurnarrpa-kurlu kardirri-kirli kujalparla mirilmiril-karrija, kula-ngantaju yanurnu wirliya, kala ngariri nyampurla-juku palka-jarrija kapanku, manulpa karrija ngajulurla kamparru.³¹ Manuju wangkaja ngajuku, ‘Kurniliya, Kaaturlungku purda-nyangu nyuntuju wangkanja-kurra.

Manulpangku Kaaturluju nyangu nyuntuju jama yangka kujalpanpana nyuntulurlu warru yungu tala marlajarra-watiki panu-jarluku yapaku. ³² Yilyaya-jana nyuntu-nyangu-patu warrkini-patu kirri-kirra Jaapa-kurra yungulu yaninjarla maninjini wati jinta yirdi Jimani Piita. Ngulaju-ka nyanunguju nyinami pirntinyarrarla mangkururla ngayingayi kaninjarni yuwarlirla wati-kirlangurla Jimani-kirlangurla yangkangka puluku-kurlangu pangkikingarduyukurlangurla.’ ³³ Junga-juku, ngula-warnurluju, yilyajarrarna-jana wati-patu ngaju-nyangu warrkini yungungkulu yaninjarla manunjunurra. Ngampangampa-nyayirninpa-nganpa yanurnu. Nyampurla-juku karnangkulu pardarni yirriyirri kuja kangalpa jirnganja nyina Kaatu palka-nyayirni. Yirri-puraya-nganpa yungurnangkulu purda-nyanyi jaru, wangkaya-nganpa panuku-juku nyarrpangku Warlalja-Wiri Kaatu wangkaja nyuntuku.”

³⁴ Junga-juku, Piitaju-jana wangkaja yapa-patukuju kuja, “Jalanguju ngajulurluju, milya-pinyi karna kuja kangalpa Kaatu yulkami panu-jarluku-juku yapaku, kula nganimpa-mipaku Juwu-mipaku. Kula kajana jarnku ngalya-pangirni Juwu-patu ngalya-kari, ngalya-kari Juwu-wangu-patu, lawa. ³⁵ Nganangku-puka kuja-ka linpangku purda-nyanyi nyanungu wilji-wangurlu yirriyirri, manu nganangku-puka kuja-ka pura nyanungu-nyangu kuruwarri jungangu ngampurrparlu, ngulaju Kaaturluju kajana rdakurl-kijirni panu-juku ngurrara-kari ngurrara-kari-wardingki yapa marumaru-wati, walyawalya-wati, kardiya, ngana-pukarlangu. ³⁶ Nyurrurlarlu yapangu, milya-pinyi kankulu Yimi Ngurruju, yangka kuja-nganpa Kaaturlu yilyajarni nganimpaku-wiyi Juwu-patuku, ngulanya yungulparnalurla nganimpa marlaja nyinakarla rarralya-nyayirni Jijaji Kirajiki. Yangka Jijaji nyanunguju, ngulaju-ka nyina Warlalja-Wiri jintawarlayiki yapaku Juwu-wangurlangu. ³⁷⁻³⁸ Nyurrurlarluju kankulu milya-pinyi yangka Jaanurlu kuja kala-jana yimi-ngarrurnu Kaatu-kurlangu yimi yapaku panu-jarluku nguru-pardu-karirla Kaliliyirla, manu kuja kala-jana papitaji-manu yapaju. Manu kankulu milya-pinyi Jijajikirli Najariji-wardingki-kirli ngulaju yangka kuja Kaaturlu milarnu nyanungu, manu ngula-warnurluju yangka kujarla kurru-pungu Pirlirra nyanungu-nyangu nyanungukuju manu ngangkayirlangu wiri-jarlu. Ngula-kurlu Pirlirra Kaatu-kurlangu-kurlu, nyanungu Jijajiji warrki-jarrijalpa warru kirri-kari kirri-karirla yapaku ngurru-maninjaku, manulpa-jana parlpuru-manu warru yapa panu-jarlu. Ngalya-kari yapa yangka kujalpalurla maju marlaja nyinaja Juju Ngawuku, ngulararlangu-jana parlpuru-manu Jijajirliji Pirlirra Kaatu-kurlangu-kurlurlu.

³⁹ “Nganimparlujurnalu nyangu kuja-kurraju nyanunguju kujalpana warrki-jarrija Yijiralirla manu Jurujulumurla yangka Juwu-patukurlangurla ngurrararla. Yangkangu Juwu-paturlu nyanunguju ngulajulu waraly-yirrarnu watiyarla warntawarntarla tarnngakurra-nyayirni nyarli-karda. ⁴⁰ Ngula-warnuju parra-jarra-jangkarlu, Kaaturlu yakarra-maninjarla wankaru-manu pina palinja-warnuju. Ngula-warnurluju-nganpa milki-yirrarnunjunurnu nyanunguju wankarulku nganimpa-kurraju. ⁴¹ Kula-jana milki-yirrarnu nyanunguju yapaku panu-karikiji Kaaturluju. Kala ngari nganimpa-

mipaku yangka kuja-nganpa milarnu kamparru-wiyi-jiki. Ngula-warnu nyanunguju kuja yakarra-pardinjarla wankaru-jarrija pina, ngula-warnurlujurnalurla nganimparlu jirrnganja ngarnu mangarri manu ngapa. ⁴² Yangka wati Jijaji wangkaja-nganpa nganimpaku, ‘Yantalu warru yungunkulu-jana yapa-kari yapa-kariki warru yimi-ngarrirni Yimi Ngurrju ngaju-kurlu. Wangkayalu-jana kujaju Kaaturlu ngaju milarnu yapaku miimii-nyanjaku kuwurtukungarduyu-piyarlu.’ Kujanya-nganpa wangkaja kamparru-wiyi. Nyanungurluju kapu-jana miimii-nyanyi nganta panu-jarlu-juku yapaju wankaru manu nyarli ngurrju-japa, maju-japa. ⁴³ Nyurru-wiyi, panu-jarlurlu-juku Kaatu-kurlangurlu jarukungarduyu-paturlulu yirrarnu Payipulurla Jijaji-kirliji. Ngulaju junga-juku, nyampunya yirrarnu, ‘Ngana-puka kuja karla wala nyina Jijajikiji, kujarlaju Kaatuju kapu-jana yawuru-jarri maju-warnukuju.’”

Kaaturlu-jana kurru-pungu Pirlirra nyanungu-nyangu Kurniliya-pinkiki ngulaju Juwu-wanguku

⁴⁴ Ngula-jangkaju, junga-juku, kujalpa-jana wangkaja-juku Piitaju Kurniliyaku manu nyanungu-nyangu turnu-warnuku, ngula-pururlu-juku Kaaturlu-jana kurru-pungu Pirlirra nyanungu-nyangu turnu-kurraku-juku. ⁴⁵⁻⁴⁶ Ngula-warnuju, kapanku kurruly-wangkajalpalurla Pirlirra Kaatu-kurlu jaru-kari jaru-kari, manupalurlajinta pulka-pungu Kaatuku. Ngulajulpalu wangkaja kuja, “Kaatuju wiri-nyayirni!” Junga-juku, ngula-warnurlaju, Piita manu ngalya-kari Juwu-patu, yangka kujalpalu kamparru-wiyi yanurnu kirri-jangka Jaapa-jangka Jijaji-kirlangu puranjakungarduyu-yijala, ngulajulpalu milya-pungu kuja-jana Kaaturlu kurru-pungu nyanungu-nyangu Pirlirra yangkaku Juwu-wangu-paturlanguku yapaku. Kujarlajulu-jana marlaja paa-karrija wardinyi-nyayirni Kurniliya-kurlanguku. Ngula-jangkaju, Piitaju-jana wangkaja, ⁴⁷ “Kaaturlu-jana nyurru-juku kurru-pungu nyanungu-nyangu Pirlirra nganimpa-piyaku kuja-nganpa nganimpaku kurru-pungu kamparru-warnu-patuku. Yungulparnalua-jana ngula-warnuju papitaji-mantarla wurra-maninja-wangurlu!”

⁴⁸ Junga-juku, ngula-warnuju, Piita-jana wangkaja ngalya-kari Jijaji-kirlangu yaninjaku yungu-jana papitaji-mani ngapangka Kurniliya-kurlangu-patu turnu-warnu. Junga-juku, ngula-jangkarluju, Kurniliyarlu manu nyanungu-nyangurlu turnu-warnurlu, payurnulu Piitaju, “Nyampurla-wiyi mayinpa nguna ngurra-patuku ngula-jangkanya ngakanpa yani?” Junga-juku, Piita-jana jupu-karrija parra-patuku Kurniliya-pinkikiji.

11

Piitarlu-jana yimi-ngarrurnu Juwu-patuku yapa-patuku Jurujulumu-wardingki-patuku yimi Kurniliya-kurlu

¹ Ngula-warnuju, Kurdungurlu-patu Wiriwiri manu ngalya-kari Jijaji-kirlangu puranjakungarduyu-patu kujalpalu nyinaja Jurdiyarla, ngulangujulu jaru purda-nyangu yapa Juwu-wangu-kurlu kujalpalurla nganta ngungkurr-nyina yimi Kaatu-kurlangu yangkangka Jijariyarla. ² Junga-juku, ngula-warnuju, Piitaju yanurnu

pina Jurujulumu-kurra. Kuja yukajarni Jurujulumu-kurra, ngula-jangkaju, ngalya-karirilili-jana kulungku ngarrurnu Kirijini-kariyinyanurlu Juwu-paturlu. Ngularraju ngulaju yangka kujalpalu ngampurra-juku nyinaja yungu-jana ngarrka-kijikarla Juwu-wangu-patu yapa Kirijini-jarrinja-warnuku. ³ Ngulajulurla kulu wangkaja Piitakuju, “Nyuntulpanpa nyinaja manulpanpa ngunaja ngurrangka kaninjarni wati-kirlangurla yuwarlirla Juwu-wangu-kurlangurla! Kula-ka ngarrka-kijirninja-warnu nyina ngalipa-piya, lawa! Manunparla miyi jirranganja ngarnu kaninjarni yuwarlirla. Kujaju maju-nyayirni warntarla!”

⁴ Junga-juku, ngula-warnurluju-jana Piitarluju yimi-ngarrurnu nyiyarningkijarra yangka Kurniliya-kurlu manu yapa nyanungu-nyangu-kurlu. ⁵ Wangkaja-jana kuja, “Kiringka Jaaparla, kujalparnarla wangkaja Kaatuku, ngula-pururlujurna yuruyururlu parlu-pungu kujalpa wawarda-piya kaninjarra-jarrinjarni yanu kankarlarra-ngurlu. Kula-nganta kajilpa yapangku kaninjarra juturu-yirrarninjarni yanu yalkiri-ngirliji, kula-nganta jirri-mardarninja-karrarlu. Yirriyirri-jiki kaninjarra-jarrinjarni yanu. Ngula-jangkaju, ngajulurla kamparrujuku walya-kurra-jarrija yitingka ngajukuju. ⁶ Ngula-warnurluju, wawarda-piyarlaju, nyangurna-jana yirriyirrikaninjarni nyiyarningkijarra kuyu-kari kuyu-kari, panu-kari yumurru-kurlu, panu-kari yumurru-wangu, panu-kari pinkirra-kurlu. ⁷ Ngula-warnurluju purda-nyangurna linpa wangkanja-kurra, ‘Piita, karrinja-pardiya! Pakaka-jana nyampurraju kuyu-kangukangu, manu-jana pakarninjarla nganja!’

⁸ “Ngula-jangkaju, ngajujurnarla wangkaja nyanungukuju, ‘Warlalja-Wiri Kaatu, kari-ngantarna lawa. Yangka kuja-nganpa kuruwarri Juwu-kurlangu wangkaja yungurnalu nyinami ngarninja-wangu punkukuju, kujarlaju, kularna jintarlangu nyampurra-piya ngarnu nyurru-wiyi kuyu-kangukangu majumaju!’

⁹ “Ngula-warnuju wangkajaju ngajukuju, ‘Putajana punku-pajika nyiyarningkijarra kuyu-kangukangu yangka kujarna-jana ngajulurlu nyurru-juku ngurrju-pajurnu ngarninjaku.’ ¹⁰ Ngula-jangkaju, jirramakarikirna nyangu yuruyururla yangka wawarda-piya kaninjarra-jarrinja-kurra, manu jirrama-karikilki Kaatujuju wangkaja jaru jurrku-juku. Junga-juku, ngula-warnuju kankarlarra-jarrija pina yangkaju wawarda-piya nguru-kurra.

¹¹ “Ngula-puru-juku, marnkurra wati-patulu yanurnu yuwarlikirra, kujalparna ngaju nyinaja. Jintangku watingki yirdingki Kurniliyarlu, yilyajarni-jana nyanungurraju kirri-ngirli Jijariya-ngurlu ngajukuju yajarninjaku. ¹² Junga-juku, Pirlirra Kaatu-kurlangu wangkajaju ngajukuju, ‘Putajana jukuru-jarriya nyampu-patuku wati-patuku, kutu-jana rdanpaka yungunpa yani nyanungu-patu-wana Jijariya-kurra.’ Junga-juku, jirrganjarna-jana yarnkaja yangkakuju nyampuku jika-palaku ngalya-kariki puranjakungarduyu-patuku, ngulakujurna-jana jirranganja yarnkaja Jaapa-ngurluju Jijariya-kurra. Kujarnalu yukajarra kirri-kirraju, ngulajurnalu panu-juku Kurniliya-kurlangu-kurra yuwarli-kirra yukajarra.

¹³ “Nyanungurluju-nganpa yimi-ngarrurnu nganimpakuju kuja nganta nyangu marramarra karrinja-kurra nyanungu-nyangurla

yuwarlirla nganta. Marramarraju nganta wangkajarla nyanungukuju Kurniliyakuju, ‘Yilyaya-jana ngalya-kari wati kirri-kari-kirra Jaapa-kurra yungulu yaninjarla maninjini wati yirdi Jimani Piita.¹⁴ Nyanungurluju kapu-nyarra yimi-ngarrirni nyurrurlakuju jaru, ngula-warnu yungunkulurla nyurrurla ngungkur-nyina nyanungu-nyanguku jaruku. Ngula-jangkaju, kapu-nyarra Kaaturluju muurlmardarni nyuntu manu nyuntu-nyangu turnu-warnu karlirr-yaninjakujaku.’ Kujanyarla wangkaja nganta Kurniliyaku marramarraju.”

¹⁵ Ngula-jangkaju, Piitalku-jana yarda wangkaja, “Yungkarna rdirri-yungu wangkanjakuju Kurniliya-pinkiki, ngula-pururlu-juku-jana Pirlirra nyanungu-nyangu kurru-pungu Kaaturluju kaninjarni nyanungurra-nyangu-kurra ngula-piyarlu-yijala kuja-ngalpa yangka ngalipaku-wiyi kurru-pungu nyurru-wiyi Pirlirrapaju.¹⁶ Ngula-jangkaju, ngajulurlurna yarda manngu-nyangu jaru Jijaji-kirlangu kuja-nganpa wangkaja nyurru-wiyi, ‘Jaanu Papitajirli, kujalpa-jana julyurl-yirrarninjarla papitaji-manu, ngulaju ngapa-miparla. Kala Kaaturlu, ngulaju kapu-nyarra kurru-pinyi nyurrurlaju Pirlirra nyanungu-nyangu, ngula-kurlurlunya kapu-nyarra papitaji-mani.’ Kujanya-nganpa Jijajiji wangkaja nyurru-wiyiji.

¹⁷ “Nyampuju Pirlirra Kaatu-kurlangu, ngulaju warntarri-nyayirni-wangu. Yangka jurruku-juku kuja-ngalpa Kaaturlu kurru-pungu ngalipaku Juwu-patuku-wiyi wala nyinaja-kurraku kamparru-warnuku kujalparliparla ngalipa-wiyi wala nyinaja Warlaja-Wiriki Jijaji Kirajiki. Yangka jinta-juku-jana yungu warntarri-nyayirni-wanguju Juwu-wangu-patuku yapa-patukuju Kaaturluju. Nyurrurlarluju mayi kankulu manngu-nyanyi ngajujurna wirinya Kaatuku yungu ngantarna warla-pajirni Pirlirra yinja-kujakuju? Lawa ngajuju, kula karna wiri nyina warla-pajirninjakuju nyanungukuju.”

¹⁸ Yangka nyampurrarlu yapa-paturlu, kujalu purda-nyangu kuja-kurra wangkanja-kurra, yangka kujalpalurla kulu wangkaja Piitaku kamparru-wiyi, ngula-jangkajulu wurulypa-jarrijalku. Manu ngula-jangkarluju, junga-juku, Kaatukujulpalurlajinta pulka-pungu, manulpalu wangkaja kuja, “Kaatuju kajana jalanguju ngampurra nyina Juwu-wangu-paturlanguku yapa-patuku yungulu-nyanu nyanungurrarlungu marilki kulpari pina-yani maju-warnu nyanungu-kurra. Ngula-jangkaju, kapulurla marlaja nyinami wankaru-juku ngalipa-piya-yijala.”

Yantiyuku-wardingki-patu-kurlu Kirijini-patu-kurlu

¹⁹ Yangka kujalu wati Jipini luwarnu pirli-kirlirli Jurujululmurlarlu, ngula-jangkaju, Juwu-paturlukulu-jana rdirri-yungu warru murrumuru-maninjaku Jijaji-kirlanguku yapaku yangka kujalpalu nyinaja yalumpu-wardingki-jiki. Nyampurraju kurdungurlu-patu yangka pakarninja-warnu, ngulajulu muku pirri-parnkaja kuja-purda kuja-purda kirri-kari kirri-kari-kirra manu nguru-kari nguru-kari-kirra. Panu-kariji yapaju ngulajulu wurnturu-nyayirni yanu yati-jarra nguru-kurra yirdi-kirra Panijiya-kurra manu kirri-kari-kirra yirdi-kirra Yantiyuku-kurra. Ngalya-kariji ngulajulu yanu yatijarra karlarra nguru-kari-kirra yirdi-kirra Jipiriji-kirra. Nyarrpara-wanapuka nyampurrarlu yapa-paturlu, yimi-ngarrurnulpalu-jana Yimi

Ngurrju Jijaji-kirli ngulaju yapaku Juwu-mipaku. ²⁰ Kala ngalya-kari puranjakungarduyu kirri-wardingki Jipiriji-wardingki wati-patu manu Jarini-wardingki, ngulajulu yanurra Yantiyuku-kurra-yijala, ngulangkuju yungulu-jana yimi-ngarrirni Yimi Ngurrju Warlalja-Wirikirli Jijaji-kirli yapa-kari yapa-kariki Juwu-wanguku. ²¹ Warlalja-Wiringki Jijajirli-jana pirrjirdi-manu nyampurraju panu-jarlu-juku yapaju. Panu-kari yapa ngulajulpalurla ngungkurr-nyinaja Yimi Ngurrjukuju Jijaji-kirlikiji yirri-puranja-kurraku. Kujarlajulurla pinaninjarla kurruly-wantija Warlalja-Wiriki Jijajikiji.

²² Ngula-jangkaju, Kirijini-paturlu Jurujulumu-wardingki-paturlulu purda-nyangu jaru kujalpalurla Yantiyuku-wardingki-patu yapa ngungkurr-nyinaja nganta manu wala nyinaja jaruku Jijajikirlanguku. Junga-juku, ngula-jangkaju, jintalu yilyaja wati yirdi Parnapa Yantiyuku-kurraju yungu-jana wangkami nyanungurrakuju. ²³ Kuja Parnapaju yukajarra Yantiyuku-kurra, ngulaju-jana nyangu Kirijini-patu kujalpalurla marlaja nyinaja ngurrju-nyayirni Kaatuku yimiriki. Kujarlaju wardinyi-jarrija-nyayirni-jana Parnapaju, manujana pirrjirdi wangkaja nyanungurrakuju, “Jalanguju, wala-juku nyinakalurla Jijajiki Warlalja-Wiriki kapuru-wangu, manulu puraya nyanungu-juku tarnganguku-juku.” ²⁴ Nyanungu wati Parnapa, ngulajulpa ngurrju-nyayirni nyinaja Kaatu-kurlanguju, manurla nyanunguju ngungkurr-nyinaja wala-nyayirni. Ngulajulpa mardarnu Pirlirra Kaatu-kurlangu kanunjumanyumparlu. Junga-juku, Yantiyuku-wardingki-patuju yapaju, panu-jarlujukulurla ngungkurr-nyinaja Jijajikirlangukuju, manulu Kirijini-jarrijalku.

²⁵ Ngula-warnuju junga-juku, Parnapaju yarnkaja yarda kirri-karikirra yirdi-kirraju Taaju-kurra yungurla warrirni watiki yangkaku Juurluku. ²⁶ Kuja parlu-pungu nyanungu, ngulaju kulpari kangu Yantiyuku-kurra. Ngulangkaju yukuriki jintaku, nyampu-jarrarluju wati-jarrarlu, ngulajulpa-pala-jana yapaju panu-juku pinarri-manu Kaatu-kurlanguku jaruku. Ngulangka kirringka Yantiyukurla, panu-karirli yapangkujulu-jana kamparrurlu-wiyiji ‘Kirijini’-pajurnu yangka yapa puranjakungarduyu-patu Jijajikirlangu. Ngula-wangurla-wiyi, kula-jana nganangu yirdi-manu ‘Kirijiniji’.

²⁷ Ngula-puru-yijala panu-kariji watijili yanurnu Jurujulumu-ngurluju Yantiyuku-kurra, ngulaju jarukungarduyu-patu Kaatu-kurlangu-patu. ²⁸ Jinta yirdi Yakapa karrinja-pardija manjurru-wantinjarla, manurla marlaja wangkaja Pirlirra Kaatu-kurlanguku, “Ngakaju kapu karrimi mangarri-wangu-nyayirni manu nguru-kari nguru-kari kujarla nyarrpararla.” Kujanya Yakapaju wangkaja. Junga kujaju. Kujalpa-jana wati Kulurdiya wiri nyinaja Kingi Ruumu-wardingki-patuku nguru-kari nguru-kari-wardingkiki warrukirdikirdi, ngulalpa lawa karrija mangarri-wangu, lawa-nyayirni.

²⁹ Junga-juku, Yantiyukurlaju Kirijini-watiji, yadajirri-wangkajalunyanu yungulu yilyami tala Kirijini-patu-kari-kirra kujalpalu nyinaja Jurdiyarla. Ngula-jangkarluju, junga-juku, ngalya-karirilpalu yirrarnu wita-kari wita-kari, ngalya-karirilpalu yirrarnu panu-juku talaju. ³⁰ Ngulajulpalu-jana yungu Parnapaku manu Juurluku, manulupalangu yilyajalku. Junga-juku, ngula-warnuju jirrama-juku yarnkaja-

pala yangkaju tala-kurlu Jurujulumu-kurra, manu kanjarla-pala-jana yungu jarlu-patuku watiki Kirijiniki ngulangkaju.

12

Kingi Yarurdurlu-jana yurppurnu rdaku-kurra Kirijini-patu

¹ Ngula-jangkaju, ngula-puru-juku-jana Kingi Yarurduju rdurjurnu murrumuru-maninjaku ngalya-kariki Kirijini-patuku. ² Wangkajalku-jana nyanungu-nyangu yurkunyuku, ngulaju kuja-jana wangkaja, “Yangka Jamaji, pinjanjinkalu yangka papardi-nyanu Jaanukupurdangka!” Junga-juku, junma kirrirdi-kirilirilili rdirriny-panturnu palkangka jingijingi tarnnga-kurra. ³ Kujalurla marlaja pakarnu Jamaji kujarlu Kingi Yarurduku, ngulakujulurla panu-kariji marlaja wardinyi-jarrija Juwu-patuju. Kuja-jana kuja-kurra Kingi Yarurdurlu nyangu kujalpalurla Juwu-patu wardinyilki nyinaja, kujarlaju ngulaju-jana yurkunyupatu nyanungu-nyangu-patu jinyijinyi-manu Piitaku puuly-mardarninjaku. Ngula-puru-yijalpalu panu-kari Juwupatuju turnu-jarrija Jurujulumurla yungulu kurapaka wiri ngarni yirdi ‘Mangarri Rampaku Lalya-nyayirni’.* ⁴ Ngula-jangkaju, jungajuku, puuly-mardarninjarla yirrarnulu rdakungkalku. Ngula-jangkaju, Piitajulu-jana yungu yurkunyupatu-kariki 16-palaku, ngulangkunyupalu jina-mardarninjarla warrawarra-kangu murntu-karirli murntu-karirli murntu-karirli. Kingi Yarurdujulparla pardarnu ngakaku Piitakuju kanjakuju kuwurtu-kurrakuju, murnmajuku kurapaka-kari-puru-wiyi yirdi-puruju Pajapa-puru-wiyi,* ngula-jangkarlunya yungu-jana piki-kanyi Piitaju kuwurtu-kurra Juwukurlangu-kurralku. ⁵ Kujalpalu Piita yangkanku yurkunyupaturlu jina-mardarnu rdakungka, ngula-puruju Kirijini-patuju warrardalpalurlajinta wangkaja Piitaku Kaatuku pirrjirdi-nyayirni jaruju yungu warrawarra-kanyi Piita rdakungkaju.

Piita wuruly-kangu rdaku-ngurlu marramarjarlu Kaatu-kurlangurlu

⁶ Yalirli Kingi Yarurdurlu yungu nganta wilypi-maninjarla kangkarla Piitaju rdaku-jangkaju, manu yungu nganta-jana piki-kangkarla Juwu-patuku miimii-nyanjaku. Kala kamparru-juku kutu-kari, Piitaju wuruly-parnkaja rdaku-ngurluju. Kujanya wuruly-parnkaja Piitaju. Yangka kujalpa ngunaja jardaju yurkunyujarrakurlangurla kulkurru-jarra, jardakungarntiji-pala wayurnu rdakajarra Piitaju jayini-jarra-kurlurlu jirrama-kurlurlu ngulaju wuruly-parnkanja-kujaku. Jirrama-kari yurkunyujarra-kari, ngulaju-palarla tuwangka warrarda ngirrily-karrija yarlungka rdakungkaju. ⁷ Ngula-puru-juku jinta marramarra Kaatu-kurlangu kapanku warrajarrija. Ngulajulpa ngun-karrinjarla mirilmiril-karrija-nyayirni. Ngula-jangkaju, Piitakujurla yarnkaja jimantaku. Yarnkanjarla yurnkuyurnku-manu yakarra-maninjaku. Manu wangkajarla, “Yaruju karrinja-pardiya!” Kuja Piita karrinja-pardiya, ngula-puruju jayini-jarralku-palarla rurruny-pardinjarla pata-karrija rdaka-jangkaju. ⁸ Ngula-jangkaju, marramarrajurla wangkaja, “Wayirninjarla pirrjirdi-manta wartirilirla, manu wirliya yukaya jamana-jarrakurlangurla!” Junga-juku, Piitarluju-nyanu wartirliji pirrjirdi-manu

* 12:3 Nyangka Exodus 12.8 * 12:4 Nyangka Exodus 12.11

wartirlirlaju, manu wirliya-jarra yukaja jamana-kurlangurla. Manu marramarralkurla yarda wangkaja, “Wawardangku parnta-yirraaka jimanta-wana, manu ngajuju puraya!”

⁹ Junga-juku, Piitarluju purajalku marramarraju yangka-ngurluju rdaku-ngurlu. Kulalpa milya-pungu marramarraju, manu-nyanu wangkaja, “Jungangkunya karna nyanyi marramarraju milpangku, marda karna ngari-japa nyanyi yuruyururla?” ¹⁰ Ngula-jangkaju, jingijingi yanu-pala jinta-kari-wana-wiyi yurrkunu-wana kujalpa kaninjarni karrija tuwa-pirdi ruumu-pardurla, manu jinta-karirlalku-pala jingijingi yanu marramarra manu Piita kujalpa yurrkunu-yijala jinta-kari karrija, ngulangaju-pala jingijingi yanu. Ngula-jangkaju, jinta-karirlalku-pala kiirtirla jingijingi yanu kuja nyanungu-juku lakarn-pardija nyarrpa mayi, ngulaju wiri-jarlu-nyayirni yayini* kiirtiji. Kuja-pala yarlu-kurra-jarrija manu-pala yaninja-yanu yirdiyirlaju, kulkurru-ngurluju, marramarraju yarujurlu-juku yampijalku Piitaju.

¹¹ Ngula-jangkaju, Piitaju langarra-jarrijalku, manu-nyanu wangkaja, “Junga karna karrimi nyampuju yarlu nyampurlaju. Warlalja-Wiringki Kaaturlu yilyajarniji nyampu-kurraju marramarra nyanungu-nyangu ngajuku yungu-jana puntarni ngaju Kingi Yarurduku manu Juwu-patuku. Kujarlaju kulajulu murrumurru-manilki.”

¹² Ngula-jangkaju, yarnkajarra yuwarli-kirra jinta-kurra Miiri-kirlangu-kurra. Ngulaju Miiriji watikipalangu yirdikipalangu Jaanu Maarrkukupalangu. Yalumpu-kurraju nyurrujukulu turnu-jarrija Kirijini-patuju kujalurlajinta Kaatuku payirninjarla wangkaja Piitaku. ¹³ Piita kuja yanurnu yuwarli-kirra, ngulangaju tuwa pakapakarnu kujalpa karrija tuwa yarlungka. Ngulanyalpa pakapakarnu Piitarluju. Karntangku jintangku warrkinirli yirdingki Ruurdaru, purdanyangu tuwa pakapakarninja-kurra, ngulaju yanu tuwa-kurra lakarn-maninjaku. ¹⁴ Wurrangku payurnu-wiyi, “Nganangku kanpa nyuntulurluju tuwaju pakapakarni?”

Piitarlulku jangku-manu, “Ngajurna Piita.” Kuja milya-pungu yirdimaninja-kurra Piita, kujarlaju wardinyi-jarrija-mipa. Ngula-jangka-malku kularla lakarn-manu tuwaju, lawa. Kala kulpari parnkajapuka yangka-kurra-yijala ruumu-kari-kirra manu warnkiri-maninjarla wangkaja-jana, “Piita-ka karri yinya yarlungka!”

¹⁵ Ngulalu yapangku panungku-juku jangku-manu Ruurda, “Nyuntujunpa warungka-nyayirni!”

Manu-jana yarda wangkaja Ruurda, “Lawa kujaju, jungarna purdanyangu Piita yinya yarlungka kuja-ka karri!”

Yapangkujulu jangku-manu yarda, manu wangkajalurla, “Piitaju marda-ka karri manparra yaliji yarlungka.”

¹⁶ Ngula-purujulpa Piitarluju warrarda pakapakarnu tuwaju. Jungajuku, tuwa-kurraju panulkujukulu yanu, manulu lakarn-manu. Lakarn-maninjarla Piitaju parlu-pungulu. Kujalu Piita milya-pungu, ngulakujulurla marlaja paa-karrija-nyayirni. Manulpalu-nyanu wardinyirlilki yuntarnu. ¹⁷ Ngula-jangkaju, Piitarlu-jana wurulypamanu rdaka-jarrarlul, manu-jana yimi-ngarrurnu nyiyarningkijarra

* 12:10 iron

nyarrparlu kuja Warlalja-Wiringki Kaaturlu wilypi-manu rdakujangka. Kujanya-jana wangkaja, “Yimi-ngarrikalu-jana Jamajiki manu ngajukupurdangka-patuku yangkaku Kirijini-kariyi-nyanuku.” Ngula-jangkarluju, Piitarluju yampinja-yanulku-jana yali-ngirliji yuwarlingirli, ngulaju yanu nguru-kari-kirra.

¹⁸ Ngakalku mungalyurru-pardu-karilki yalirla rdakungka, ngulajulurla Piitakuju lawa-nyangu yurrkunu-paturluju. Ngulakuju kawarrkarrijalkulpalu wajampa manu lanilki. Manulpalu-nyanu warru payurnu, “Nyarrpa-jarrija Piitaju, manu nyarrpara-wana wurulyanu?”

¹⁹ Kuja kuja purda-nyangu Kingi Yarurdurlu yangka kuja Piita wuruly-parnkaja nganta, ngulakuju yarda-jana yilyaja panu-kariji yurrkunuju yungulurla warrirni-yijala Piitakuju. Putajukulurla warru warrurnu manu warru nyangu, kulalu parlu-pungu Piitaju, lawa-juku. Ngula-jangkaju, Kingi Yarurdurlu maninjarla payurnu-jana yangkapatu yurrkunu-patu 16-pala, ngulanya-jana payurnu, “Nyarrpa Piitaju wuruly-parnkaja?”

Jangu-manulu yurrkunu-paturluju, “Karija! Nyarrpa mayi wuruly-parnkaja?”

Kingi Yarurduju wangkaja-jana panu-karikilki yurrkunuju, “Kangkalu-jana nyampu-patu-kari yurrkunu-patu-kari 16-pala rdakukungarduyu-patu, manulu-jana pinjanka tarnnga-kurra!” Jungajuku, kangulu-jana, manulu-jana pinja-yanununu.

Ngula-jangkaju, Kingi Yarurduju yanulku ngurrara-jangka Jurdiyangka wurnalku kirri-kari-kirra yirdi-kirra Jijariya-kurra. Yalirlalkulpa nyinaja.

Kingi Yarurduju palija

²⁰ Yapa kuja kalalu nyinaja kirri-jarra-karirla yirdi-jarrarlaju Tayangka manu Jirdanarla, ngulaju kalalurla wala nyinaja Kingi Yarurduku mangarriki maninjaku. Ngula-jangkaju, nyarrparla mayi-jana Kingi Yarurduju kulu-jarrijalku, manu-jana japirdija jurnta mardarninjaku mangarrikilki. Jungajuku, Taya-wardingki manu Jirdanawardingki turnu-warnu yapa, ngulajulurla yarnkaja Kingi Yarurduku yimiri-maninjaku. Jungajuku, yanurnulurla jinta-karikilki yirdikiji Pilajaku, ngulakuju Kingi Yarurdu-kurlangu warrkinikingarduyu wiri, ngulaku-wiyi yungulurla wangka. Kujalurla wangkaja Pilajaku, ngulaju-jana ngurrju ngungkur-nyinaja jarukuju.

²¹ Ngaka-pardu-karilki parra-karirlalku, yapajulpalu turnu-jarrija manu jinta-kurra-jarrija yungulu purda-nyanyi Kingi Yarurdu panungku-juku wiri wangkanja-kurra. Ngulakungarntiji yukaja jurnarrparlaju ngurrju-nyayirnirla, ngula-kurlurlunya yungu-jana jaru wiri-nyayirni yinyi. Ngula-jangkaju, yaninjarla pirri-manu, manulpa nyinaja nyinanja-kurlangu wiringka. ²² Kujalu yapangku panu-karirli purda-nyangu, ngulajulpalurla warrarda purlaja manu pulka-pungulpalurla, ngulajulpalurla kuja wangkaja, “Nyampu kuja-ka wangka, kula-nganta wati-jiki ngalipa-piya, kala nyampuju Kaatupiya wati-nyayirni-wangu!” ²³ Kuja kujalurla purlaja yapa-patu, kujapuruju jintangu Kaatu-kurlangurlu marramarraru nyurnu-manu Kingi Yarurduju kapankurlu. Nyarrparla kuja? Yangka kujalpalurla Kingi Yarurduku purlanjarla pulka-pungu Kaatu-piyaku nganta,

kula-jana wurdungu-manu. Manu kularla nyanungurluju Kaatukuju pulka-pungu Kingi Yarurdurluju. Ngula-jangkaju, Kingi Yarurduju miyalurlalku nyurnu-jarrija ngulaju pirlpi-kirli. Ngulangkuju mukulpalu ngarnu murlku kaninjarni, ngula-jangkanya palija.

²⁴ Kala Kaatu-kurlangu jaruju yarda wiri-jarrinjarla pirri-yanu kuja-purda kuja-purda-kari, manulu panu-kari yapa Kirijini-jarrija.

²⁵ Yangka yali-jarra jirrama-kari wati-jarra yirdi-jarraju Parnapa manu Juurlu, ngula-jarra yangka kuja-pala kamparru-wiyi yanurnu kulpari Yantiyuku-jangka Jurujulumu-kurra tala-kurlu, ngulaju-pala-jana yungu Kirijini-patuku. Ngula-jangkaju, kulpari yanu-pala Yantiyuku-kurra, manu-pala kulpari kangu wati jinta yirdi Jaanu Maarrku.

13

Pirlirra Kaatu-kurlangurlu-palangu milarnu Parnapa manu Juurlu yungu-palarla warrki-jarrimi nguru-kari nguru-karirla

¹ Yalirla kirringka Yantiyukurla, nyinajalpalu yapa-patu Kirijini-patu, ngalya-kari jarukungarduyu-patu manu ngalya-kari pinarri-maninjalkungarduyu-patu. Nyampu-patunya yirdiji: Parnapa, jinta-kariji Jimiyani ngulaju yirdiji 'Marumaru', jinta-kariji Lujiji ngulaju kirri-wardingki Jarini-wardingki, jinta-kari yirdiji Juurlu, manu jinta-kari yirdiji Maniya. Ngulaju Maniyaju nyinajalparla yarlpurru Kingi Yarurduku. Kingi Yarurdukupalangu-jarrarlu, wungu-jukulu-jana wiri-manu Kingi Yarurdu manu Maniya. ² Jintangka parrangka, jaajir-lalpalu nyinaja Kirijini-patuju, ngulaju Kaatu-kurlangulpalu kuruwar-riji puraja pulka-pinja-karrarlu manu yati-wangkanja-karrarlu manu miyi ngarninja-wangurlangurlu. Ngula-jana kuja-kurrakuju wangkaja Pirlirra Kaatu-kurlangu, ngulaju kuja-jana wangkaja, "Nyurruna-palangu yajarnu jirrama wati-jarra yirdi-jarraju Parnapa manu Juurlu, yunguju-pala ngajuku warru warrki-jarri nguru-kari nguru-karirla. Ngulaju nyurrurlarlulkulu-jana milaka Kirijini-paturlu yunguju-pala warrki-jarri ngajuku."

³ Junga-juku, ngulakujulpalurla yati-wangkaja Kaatuku, ngulaju miyi ngarninja-wangu-juku. Junga-juku, warrulu-jana turnu-jarrija warrukirdikirdi, manulu-palangu rdakalku yaarl-yirrarnu jurrungka pirrjirdi-maninjaku. Ngula-jangkaju, yilyajalkulu-palangu yungu-palarla warrki-jarrimi Kaatukuju nguru-kari nguru-karirla.

Parnaparlu manu Juurlurlu-pala-jana yimi-ngarrurnu Yimi Ngurrju Jipiriji-wardingki-patuku

⁴⁻⁵ Ngula-jangkaju, kuja-palangu Pirlirra Kaatu-kurlangurlu yilyaja Parnapa manu Juurlu kirri-jangka Yantiyuku-jangka, ngulaju-pala kangu jinta-kari wati kurdu-warnu yirdiji Jaanu Maarrku, ngulajulu yarnkaja Yantiyuku-ngurluju kirri-kari-kirra Jilujiya-kurra. Ngula-jangkaju, yarnkajalkulu pawurtu-kurluju nguru-kari-kirraluku yirdi-kirra Jipiriji-kirra, walya kujalpa kulkurrurni ngunaja mangkururla yirdingka Mirditirinirla. Ngulangkanyalu jitija pawurtu-jangkaju, manulu yukajarra kirri-kari-kirra-wiyi yirdi-kirra Jalamiji-kirra. Ngu-langka kirringkalpalu-jana warru yimi-ngarrurnu Yimi Ngurrju jaajikari jaaji-karirla Juwu-kurlangurlaju. Yangkaku kurdu-warnuku Jaanu Maarrkuku, ngulakujulpa-palarla jirnganja warrki-jarrija.

6-8 Manu ngula-jangkaju, yardalu yarnkaja jinta-kari-kirraluku kirri-kirraju yirdi-kirra Papuju-kurra, ngulaju karlarra-purdajukulu yarnkajarra. Ngula-kurra kujalu yukajarra, ngulajulu parlu-pungu jinta wati Juwu yirdiji Parr-Jijaji ngangkayi-kirli-piya. Ngulaju nganta jarukungarduyu nganta Kaatu-kurlangu, kala lawa. Ngulangkuju kala mardarnu jinta-kari yirdi-kariji Layimaja. Layimaja ngula-julparla nyinaja puntu-nyayirni wungu-warnu Jirriya Puurlujukuju. Jirriya Puurluju, ngulajulpa-jana wiri nyinaja yapaku panuku-juku Jipiriji-wardingki-patukuju. Ngulajulpa nyinaja pinangkalpa-nyayirni. Ngula-jangka, Jirriya Puurlujurluju yajarnunjunu Parnapa manu Puurlu kajilpa-pala yaninja-yanu nyanungu-nyangu-kurra yuwarli-kirra yungu-palangu purda-nyanyi jaru yimi-ngarrirrinja-kurra Kaatu-kurlangu. Kala yangkanku Layimajarlu, puta warla-pajurnu Jirriya Puurluju Kaatu-kujaku ngungkurr-nyinanja-kujakuju, manupalangu Parnapaku manu Juurluku jangkardu wangkaja. ⁹ Kala yangka yirdingki Juurlurlu, ngulangkuju kala mardarnu yirdi-kariji Puurlu. Ngulakujurla Pirlirra Kaatu-kurlangu wiri-jarrija kanunjumlahyumpa, ngula-kurlurlu Pirlirra-kurlurlu, nyangulpa jungarni-nyayirni milpa-juku Layimajaju ngangkayi-kirli-piyaju. ¹⁰ Manu ngula-jangkaju, kululkurla wangkaja, “Layimaja, nyuntujunpa Juju Ngawu-piya! Nyuntuju kanpa-jana tarnngangkaju jangkardu wangka nyiyarningkijarraku kuja-ka ngurrju manu jungarni nguna. Tarnnganku-juku kanpa-jana putaputa yimirr-yinyi yapaju. Warrarda kanpa-jana wangka tarnngangkaju yapa-kari yapakariki nganta kuja-ka Warlaja-Wiri Jijaji-kirlangu yimi yijardu-wangu nganta nguna. Kujanya kanpa-jana nyuntuju warlkaju wangka! ¹¹ Ngulaju ngula-juku! Kujaju-jana wangkaya! Kala kapungku jalangurlu Warlaja-Wiringki Jijajirli murrumurru-mani. Ngulaju kapungku pampa-mani. Ngula-jangkaju, kapunpa wita ngari nyanja-wangu nyina ngurukuju nyanja-wanguju.”

Junga-juku, ngula-jangkarluju, milpaju-nyanu purda-nyangulku Layimajarlu nyiyarlu mayi kuja milpaju parlurnulku, ngulaju mangkurdu-piyarlulpa milpaju parlirninjarni yanu. Ngula-jangkarluju, kulalpa nyangulku. Milpa pampa-jarrinjarla warrulkulpa ramparlampalkarrija, manu warrulkulpa-jana kaakaa-marnpurnu yapa ngalyakariki yungulu maninjarla jirri-kangkarlalku. ¹² Yangkanku wiringki yirdingki Jirriya Puurlujurlu, kuja nyangu Layimaja pampa-jarrinjakurra, ngulakujurla marlaja paa-karrija. Ngula-jangkaju, Puurlurlu manu Parnaparlu maya-kari maya-kari-palarla yarda yimi-ngarrurnu jaru Jijaji-kirli, ngulajurla yangkaju Jirriya Puurluju ngungkurr-nyinaja-nyayirni Yimiki Ngurrjuku Jijaji-kirlangukuju, ngulakuju jaruku yijardu-nyayirniki.

Puurlu manu Parnapa-pala yanu kirri-kari-kirra yirdi-kirra Yantiyuku-kurra, ngulaju ngurrara-kari-kirra yirdi-kirra Pijirdiya-kurra

¹³ Ngula-jangkaju, warrkarnulu pawurtu-kurra, yardalu yarnkaja Papuju-ngurluju Puurlu manu nyanungu-nyangu-jarra puntu-jarra Parnapa manu Jaanu Maarrku. Jingijingi-yanulu ngapa wiringka yati-jarra karlarra ngurrara-kari-kirra yirdi-kirraju Pampiliya-kurra kirri-kari-kirra yirdi-kirra Purrka-kurra. Ngulangkuju-palangu yampinjayanu Jaanu Maarrkurluju kuja pina-yanu Jurujulumu-kurra. ¹⁴ Ngula-

jangkaju, Puurlu manu Parnapa yarnkaja-pala yatijarra-purda ngurrara-kari-kirra yirdi-kirra Pijirdiya-kurra kirri-kari-kirra yirdi-kirraju Yantiyuku-kurra-yijala. Ngulangkaju-pala kaninjarni yukaja Juwu-kurlangu-kurra jaaji-kirra Jarrirtiyirla ngulaju Juwu-kurlangu Parra-nyayirni-wangurla. Yukanjarla pirri-manu-pala. ¹⁵ Jintangku Juwungku wiringki, milki-jana riiti-manu jaru Mujuju-kurlangu kuruarri, manu milki riiti-manu-jana jaru-pardu-karilki ngulaju nyurru-warnu-patu-kurlangu jarukungarduyu-patu-kurlangu Payipulurla. Ngula-jangkaju, wiriwiriri Juwu-paturlulu-palangu payurnun-junu Puurlu manu Parnapa. Ngulalu-palangu yaninjarla wangkaja kuja, “Kajikanpala jaru ngurrju mardarni, ngulaju-pala-jana yapaku milki-wangkaya pirlirrpaku pirlirjirdi-maninjaku.”

¹⁶ Junga-juku, Puurluju karrinja-pardija, manu karrinja-pardinjarla rdakardakarlu-jana wurulypa-manu, manu ngula-jangkaju jarulku-jana wiri-nyayirni wangkaja,

“Ngajukupurdangka-purnu yapa Yijirali-pinki manu ngalya-kari Juwu-wangu-patu yapa, ngulangku kuja kankulu purami kuruarri Kaatu-kurlangu, ngulangkuju purda-nyangkajulu! ¹⁷ Kaatu kuja karlipa jinta Juwu-paturlu pura, nyurru-wiyi kuja-jana nyurnunyurnu milarnu ngalipa-nyangu nyurnunyurnu Yijirali-pinki, ngulaju-jana panu-manu-nyayirni. Panu-manu yangka kujalpa nyinaja yapa-kari yangka yalirla ngurrara-karirla yirdingka Yijipirla. Ngulaju-jana nyanungu-nyangu-kurlurlu yartarnarri-kirlirli kulpari kangu yali-ngirliji ngurrara-ngurlu Yijipi-ngirliji. ¹⁸ Ngulaju 40-palaku yukuriki, mardarninjarla warrawarra-kangulpa-jana Kaaturluju jukuru-jarrinja-kurraju wurrangku-juku kujalpalu jilja-wana warru wapaja. ¹⁹ Jilja-ngurlu kujalu yukajarra yali-kirra nguru-kurra Kanana-kurra, ngula-wangurla-wiyijilpalu kamparru-warnu-juku panu-jarlul nyinaja turnu-warnu-kari turnu-warnu-kari wirilki-pala. Yangkaju ngalipa-nyangu nyurnunyurnu, ngulaju-jana Kaaturluju pirlirjirdi-manu yungulu-jana ngulangkuju turnu-warnu-kari turnu-warnu-kari muku riwarri-mani. Kujarlunya-pala-jana yungu walyaju nyanungu-nyanguku yapaku nyurnunyurnukuju. ²⁰⁻²¹ Yukuriki 450-palaku, ngulajulpa-jana walyaju nyanungukuju karrija.

“Ngula-puruju Kaaturluju-jana milarnu jinta-kari jinta-kari yungu-jana wiri nyinami ngalipa-nyanguku nyurnunyurnuku ngarlkinpapatu. Ngula-jangkaju, jinta wati kujalpa nyinaja yirdiji Jaamulu, Kaatu-kurlangu jarukungarduyu, ngulajulu yapangku ngalipa-nyangurluju nyurnunyurnurluju payurnu, ngulaju kujarlulu payurnu, ‘Kingi jinta milaka-ngalpa ngalipaku yungu-ngalpa jinta wiri nyinami.’ Junga-juku, Kaaturlujurla milki-yirrarnu jinta wati Jaamulukuju, ngulaju Kijiji-kirlangu ngalapi-nyanu yirdi Juurlu. Nyampuju wati ngulajurla Pinyamini-kirlanguku warlalja turnu-warnuku. Ngulaju nyanunguju Kingi nyinaja 40-palaku yukuriki. ²² Ngula-jangkaju, Kaaturlujurla jukuru-jarrija maju-panuku manu warntarla-panuku Juurlulukuju, lawalpa nyinaja ngulaju kingi-wangulku. Ngula-jangkaju, Kaaturluju milarnu jinta-karilki wati ngulaju yirdiji Tapiti yungu-jana nyina nyanungu-nyangu wiri kingi. Nyampunya Kaatuju wangkaja jaru Tapiti-kirliji, ‘Nyampu wati yirdi Tapiti ngalapi-nyanu Jijiji-kirlangu, ngulajulparna ngajulurlu warrawarra-kangu ngurrju

jungarni-nyayirni. Ngulaju kaju miyalu raa-pinyi. Kuja karna nyarrparlu-puka nyanungu payirni warrki-jarrinjaku, ngulaju kaju yalyangku kapanku purda-nyanyi wilji-wangurlu.’²³ Yangka wati jinta Jijaji ngulaju kuja ngaka palka-jarrija Tapiti-kirlangu-ngurlu warlaja turnu-warnu-ngurlu, ngulaju jinta nyanunguju kuja yilyajarni Kaaturlu yungu-jana Ngarlkinparlu muurlparlu mardarni majumaju-kujaku Yijirali-pinki. Yangka jinta-juku wati kuja-jana Kaaturlu nyurru-wiyi jangku-pungu Yijirali-pinkiki yilyanjarnikingarntirliji.²⁴ Kujalpa Jijaji warru warrki-jarrija nyampurla walyangka, ngulawangurla-wiyijilpa-jana Jaanu Papitaji-wiyi warru wangkaja Yijirali-pinkikiji, ngulaju kujalpa-jana wangkaja, ‘Pina-yaninjarlalu yalalayirra Kaatu wilji panu-jangkarlu! Ngula-jangkaju, karna-nyarra julyurl-yirrarninjarla ngapangka papitaji-mani.’²⁵ Yangka kuja Jaanu Papitajirli lawa-manu warrki nyanungu-nyangu, ngulakungarntirliji payurnu kala-jana Jaanurlu yapaju, ‘Nyarrpa kankulu purda-nyanyi nyurrurlarluju nganarna ngajuju? Rampal-purda-nyanyi kankulu ngajuju mayirna Mijaya yangka kuja kankulurla wurra-juku pardarni warrarda? Lawa, ngulaju yapa-kari. Wurra ngaka kapu yanirni nyanunguju. Yaliji wati ngulaju ngurrju-nyayirni ngajupiya-wangu. Nyiya-jangka mayiji milarnu yungurnarla nyanunguku warrki-jarrimi?’ Kujanya kala Jaanu Papitaji wangkaja.”*

²⁶ Junga-juku, Puurlu-jana yarda wangkaja, “Ngajukupurdangka-purnu yapa ngurrara-jinta yangka kujarlipa muku palka-jarrija jinta-ngurlu warlaja turnu-warnu-ngurlu Yipuruyamu-kurlangu-ngurlu, manu nyurrurla Juwu-wangu-patu yapa, ngulangku kuja kankulu purami kuruwarri Kaatu-kurlangu, ngulangkuju purda-nyangkajulu! Jinta kuja wati yilyajarni Kaaturlu jaru-kurlu, jaru kangalpa wangka nyarrpa kuja kangalpa muurlparlu mardarni ngalipa karlirr-yaninja-kujaku.²⁷ Yangka kuja wati Kaatu-kurlangu yanurnu Jurujulumukurra, Jurujulumu-wardingkirli yapanku Juwu-paturlu manu wiripaturlu kulalpalu milya-pungu nyanunguju yali wati. Kanginy-pungulpalu Jijaji. Kulalpalu milya-pungu jaru jarukungarduyupatu-kurlangu yangka kuja karlipa jinta-juku jaru riiti-mani jaajirra Jarrirti-yi-kari Jarrirti-yi-karirla. Ngula-jangkarluju, kujalu pungu Jijaji tarnnga-kurra, ngulajulpalurla muwarnku-juku ngungkurnyinaja yangkaku jarukuju jarukungarduyupatu-kurlangukuju ngulaju jungaku jaruku.²⁸ Yangka-paturlu yapa-paturlu Jurujulumu-wardingki-paturlu kulalu parlu-pungu jinta-karirlangu kuruwarri-karirlangu rdilyki-pinja-warnu Jijaji-kirlangu, lawa. Kula Jijajirli kuruwarri rdilyki-pungu jintarlangu. Kala ngarilirla nyanungurlulku jangkardu purda-nyangu, manulu Paliti-kirra nguurl-ngarrurnu Jijaji yungu pinyi.²⁹ Kaatu-kurlangu-paturlu jarukungarduyupaturlulu yirrarnu jaruju Jijaji-kirli, kapulu pakarni nganta tarnnga-kurra watiya warntawarntarla. Kujanyalu yirrarnu. Junga-juku, kujapiyarlu-yijala yangka-paturlu Juwu-paturlu Jurujulumu-wardingki-paturlu pakarnulpalu, manu murrumuru-manu-nyayirnilpalu, manulu yirrarnu watiya warntawarntarla. Ngula-jangkaju, palkalkulu nyurnulku pakarninja-warnuju manu watiya warntawarnta-jangkaju, ngulajulu kangu palkaju pirnki-kirra, ngulangkanyalu yirrarnu.

* 13:25 Matthew 3.1, Mark 1.7, John 1.27

³⁰ Ngula-ngurluju pirnki-ngirliji, Kaaturluju yakarra-maninjarla kangu wankarulku. ³¹ Ngula-jangkaju, parra-kari parra-kari, Jijajirliji-nyanu milki-yirrarnu palkaju yangka-patu-kurra nyanungu-nyangu-kurra kurdungurlu-patu-kurra yangka kujalpalurla jirranganja yanurra Kaliliyi-ngirli Jurujulumu-kurra kamparru-wiyi. Ngulaju jalangujalanguju nyampu-paturlunya nyanja-warnu-paturlu kalu-jana yimi-ngarrirni jaruju nyanungu-kurluju Jijaji-kirli yapakuju Yijirali-pinkikiji. ³² Jalangu, nganimparlangurlurnalu-nyarra kangurnu jaru ngurrju nyampu-kurra. Nyampunya karnalu-nyarra yirripura Yimi Ngurrju jinta-juku Jijaji-kirli yangka kuja-jana nyurru-wiyi jangku-pungu ngalipakupalanguku nyurnunyunuku yilyanjarnikingarnti. ³³ Ngulaju junga kuja-ngalpa yilyajarni Kaaturlu Jijajiji ngalipaku, yangka kujarlipa palka-jarrija warlalja jinta-ngurlu-juku nyurnunyunu-ngurluju. Kujanya-ka wangka Payipulurla Jaalyma nampa 2-rla, ngulaju kuja-ka wangka Kaatuju:

'Nyuntujunpa ngaju-nyangu ngalapi-nyanu. Jalangujurnangu nyuntukupalangu-jarrijalku, wampirra-nyanu-jarrijarnangu.'

Kujanya-ka wangka jaruju. ³⁴ Nyampurlangu wangkaja Kaatuju Payipulurla-yijala Jijaji-kirliji, kapu wankaru-mani nganta palinja-warnu nganta pukulyu-jarrinja-kujaku. Kujanya wangkaja jaru wita-kariji:

'Kujarnarla niyarningkijarra jangku-pungu Tapitiki, ngulaju jungarni-nyayirni manu tarruku-nyayirni marrka. Ngula-piya-yijala karna-nyarra jangku-pinyi.'

Kujanya-ka wangka jinta-kari jaruju. ³⁵ Manu jinta-kari jaru-kariji wangkaja Tapiti, manu yirrarnu Payipulurla nyurru-wiyi:

'Wampirra, nyuntu-nyangu Warrkini-nyayirni-wangu, ngulaju kapunpa mardarni palinja-kujakuju manu pukulyu-jarrinja-kujaku.'

Kujanya yirrarnu Tapitirliji Kaatu-kurluju.

³⁶ Nyampu jaruju Payipulurla, kula Tapiti-kirli yangka kujarla Kaaturlu niyarningkijarra yungu warrki. Kujalpa Tapiti nyinaja wankaru, ngulajurla ngari niyarningkijarra warrkiji yungu, ngulajulparla warrki-jarrija Kaatukuju. Ngula-jangkaju, Tapitiji paljalku. Ngula kujalu yapa ngalya-karirli milyingka yirrarnu nyanungu-nyangu-paturlajinta nyurnunyunu-paturlajinta, ngulaju nyanungu-nyanguju palkaju pukulyu-jarrija. ³⁷ Nyampuju jaru ngulaju jinta-kari-kirli wati-kari-kirli yangka-kurlu kuja Kaaturlu wankaru-maninjarla yakarra-manu palinja-warnuju. Nyanungu-nyangu palkaju kula pukulyu-jarrija."

³⁸⁻³⁹ Ngula-jangkaju, Puurlulku-jana yarda wangkaja, "Ngajukupurdangka-purnu, langa-kurra-mantalu nyampuju jaru! Kuja-ka jalangu Jijaji nyina wankaru palinja-warnu yakarra-pardinjarla, kujarlanya karna-nyarra yirri-pura Yimi Ngurrju, nyampuju ngulaju jaru kuja kajana Kaatu yawuru-jarrimi yapaku maju-warnuku. Ngana-puka kuja karla yapa ngungkurr-nyina manu wala nyina Jijajikiji, nyanungu-miparlu-ka rarralya-mani maju-warnuju. Kuja-piya-wangurlu, Mujuju-kurlangurlu kuruwarrirli

* 13:33 Nyangka Psalm 2.7 * 13:34 Nyangka Isaiah 55.3 * 13:35 Nyangka Psalm 16.10

ngulangkuju kulalpa rarralya-mantarla yapa ngurrjuku nyinanjaku maju-wanguku.

⁴⁰ “Yirriyirri-nyayirnirli purda-nyangka jaru wita-kari jarukungarduyu-patu-kurlangu, kujalu-nyarra jangkardu yirrarnu Payipulurla nyurru-wiyi nyurrurlaku kapurunju-patuku, ngulajulu purda-nyangka, kalakankulu wajawaja-mani jaruju! Kujanya-ka wangka Kaatuju:

⁴¹ ‘Nyurrurluju, nyangkalu kuja-purda kuja-purda kuja kankulu yangka nyurrurlaru jaru jungarni warrarda manyu-pinyi! Manulurla warru paa-karriya jarukuju, manu ngula-jangkaju, paliyalu! Nyampu warriku kuja karna warriku-jarrimi nyurrurlarla milparniwarrarla-juku, ngulakuju kula kankulurla ngungkurr-nyina, lawa. Kajilpa-nyarra nganangku-puka milki yirri-purayarla nyampu warriku ngaju-nyangu, kulankulurla ngungkurr-nyinami-jiki nyampukuju jaruku!’”*

Junga-juku, Puurluju wangkanja-warnuju wurulya-jarrinjarla rdiily-parnkajalku.

⁴² Kuja-pala Puurlu manu Parnapa ngula-jangka wilypi-pardijarra yarlu-kurralku, ngulalu-palangu yarda wangkaja yapaju, “Ngaka-pala pina-yantarni yarda wiyiki jinta-jangka Parra-nyayirni-wangu-karirla, manulu-nganpa yarda yimi-ngarrika nyampuju yimi.” ⁴³ Junga-juku, ngula-jangkaju, yapajulu jarnkujarnku pirri-yanu-yijala jaaji-ngirliji. Ngalya-karirli Juwu-paturlu, purajalu-palangu Puurlu manu Parnapa. Ngalya-kariri Juwu-yijala, ngulaju kujalu kurdu Juwu-wangu-wiyi wiri-jarrinjarla Juwu-jarrijalku, ngulangkunyalpalu-palangu warru puraja. Yangka-jarrarlu-pala-jana yimi-ngarrirninja-yanu manu wangkanja-yanu ngulaju kujarlu, “Parra-kari parra-kari, walalurla nyinan-janta manu ngungkurr-nyinakalurla yangkaku jintaku Kaatu yimiri-nyayirniki.”

⁴⁴ Junga-juku, ngula-jangkaju, jinta-karirlalku Parra-nyayirni-wangu-pardu-karirlalku, yapa Yantiyuku-wardingki, ngulajulu panu-jarlu-nyayirni turnu-jarrija yangka-kurra-yijala jaaji-kirra yungulu-jana purda-nyanyi Puurlu manu Parnapa kaji-pala-jana jaru yirripura yimi Jijaji-kirliki Warlalja-Wiri-kirliki. ⁴⁵ Kujalu-jana nyangu turnu-jarrinja-kurra ngalya-karirli Juwu-patu-karirli wiriwirirli, ngulangkujulpalurla ngurru-nyangu Puurluku. Manulurla jangkardu wangkaja Puurluku, manulu warlkanji-pajurnu. ⁴⁶ Kujarlaju, Puurlu manu Parnapa wangkaja-pala-jana marriwa-nyayirni kuja, “Nyurru-wiyi-jiki-jarrangu wangkaja Kaatuju yungurlujarra yanirni nyampu-kurra manu yungurnalu-nyarra yimi-ngarrirni Yimi Ngurrju nyurrurla-patuku-wiyi Juwu-patu-mipaku-wiyi. Kala lawa, nyurrurla-patuju kulankulurla ngungkurr-nyinaja jarukuju, manunkulu mamparl-pinjarla juwa-kujurnu. Kapuru-nyinanjarla kulankulurla jirrganja nyina wankaru Kaatuku tarnga-juku, lawa. Ngulaju ngula-juku. Yampimi karnalu-nyarra ngajarrarluju, yani karlijarra ngurrara-kari-kirraluku yungurlijarra-jana Yimi Ngurrju warru yimi-ngarrirni Jijaji-kirli yapa-karikilki Juwu-wangu-patukuluku. ⁴⁷ Kujanya-jarrangu wangkaja Kaatu Warlalja-Wiriji:

* 13:41 Nyangka Habakkuk 1.5

'Yilyami karnangkupala yungunpapala-jana warru warraja-mani jarra-piyarlu yapa-kariji Juwu-wangu-patuju, kapunpala-jana warru yimi-ngarrirni Yimi Ngurrju nguru-kari nguru-karirlaku. Kapunpapala-jana yangka jintu yimi-ngarrirni kuja kajana yapa muurlparlu mardarni karlirr-yaninja-kujaku.' ”*

⁴⁸ Kujalu-palangu purda-nyangu Puurlu manu Parnapa wangkanja-kurra yangkanku Juwu-wangu-paturlu, ngulajulu-jana wardinyi-jarrija-nyayirni, manulurlajinta pulka-pungu jaruku Kaatu Warlalja-Wiri-kirlanguku. Junga-juku, Juwu-wangu-patuju panu-jarlu-juku, ngulajulu Kirijini-jarrijalku, nyampurranya kuja-jana Kaaturlu milarnu kamparru-wiyi yungulurla jirrnganja-jana wankaru tarngajuku.

⁴⁹ Nyampu jaru Kaatu-kurlangu Warlalja-Wiri-kirlangu, kuja-purda kuja-purda palju pirri-parnkaja yalumpurlaju ngurrararla. ⁵⁰ Kala yalirla jintangka-juku kiringka Yantiyukurla, yangkanku Juwu-patu-karirli wiriwirirli, ngulajulpalu-jana jangkardu jinyijinyi-manu ngalya-kari Yantiyuku-wardingki-patu yungulu-palangu murrumurru-maninjarla yilyami Puurlu manu Parnapa kirri-ngirliji. Jinyijinyi-manulu-jana wiriwiri wati-patu manu ngalya-kari wiri-patu karntakarnta Juwu-wangu-patu yangka kujalpalu nyinaja Kaatu-kurlangu nganta. Nyampurrarlunya wajirli-pungulu-palangu kulungku yali-ngirliji ngurrara-ngurlu. ⁵¹ Puurlu manu Parnapa, kujalu-palangu wajirli-pungu kirri-ngirliji, ngula-jangkaju-pala jupukarrija manu-pala warirr-karrija. Ngula-jangkaju, warirr-karrinjarla jamana-kurlangu-pala rurruny-pungu wirliya nyanungu-nyangu-jangka, ngula-pala-jana jangkardu lurlurl-pungka walya jamana-kurlangu-jangka yangka-patuku Juwu-patuku Yantiyuku-wardingki-patuku. Kujarlunya-pala-jana milki-yirrarnu kuja-jana Kaatuju kulu nyinaja. Junga-juku, ngula-jangkaju, yarda-pala yarnkaja ngurrarakari-kirra kurlirra kakarrara kirri-kari-kirra yirdi-kirraju Yakuniyaurra. ⁵² Manu yangka yapa Yantiyuku-wardingki, kujalpalu nyinaja Kirijini, ngulaju-jana Kaaturluju miyaluju raa-pungu-nyayirni. Manu Pirlirra Kaatu-kurlangu nyanungu-patu-kurlangurlaju wiri-jarrija-nyayirni kanunjumanyumpa palkangkaju.

14

Puurlurlu manu Parnaparlupala-jana Yimi Ngurrju yimi-ngarrurnu yapaku Yakuniya-wardingki-patuku

¹ Kujalu-palangu yangka yilyaja Yantiyuku-ngurlu Puurlu manu Parnapa, ngulaju-pala yanu kirri-kari-kirra yirdi-kari-kirra Yakuniyaurra. Kuja-pala yukajarra kamparru-wiyi, ngula-jangkaju, yanu-pala jintu-kurra jaaji-kirra Juwu-kurlangu-kurra. Ngulangkaju-pala-jana yimi-ngarrurnu pirrjirdi-nyayirnilri Juwu-patuku manu Juwu-wangu-patuku Yimi Ngurrju Jijaji-kirli, ngulakuju panu-karijilirla ngungkurnyinajalku Jijajiki. ² Kala ngalya-kari Juwu-patu, yalumpuku jaruku, ngulajulurla jukuru-jarrija. Ngula-patuju juturnulu-jana ngalya-kari Juwu-wangu-patu yungulu-jana Puurluku manu Parnapakuju

* 13:47 Nyangka Isaiah 49.6

jangkardu rarralya-wangu-jarri nyanungu-jarraku-juku puntu-jarraku-juku. ³ Ngula-jangkaju, nyanungu-jarrarluju, ngulajulpalu-jana wurrangu-juku kutu yimi-ngarrurnu jaruju Jijaji Warlalja-Wiri-kirliji, yangka kuja-jana nyanungu-patuku ngungkarra palija maju-warnuku. Manu yungu-palangu nyanungu-jarraku Kaatu-kurlangu yartarnarri Jijajirliji Warlalja-Wiringki yungu-pala-jana nyurnunyurnu warru parlpuru-mani ngula-kurlurluju. Kujalu-palangu ngalya-karirli nyangu nyurnunyurnu parlpuru-maninja-kurra Puurlu manu Parnapa, ngulajulu milya-pungu jaru Jijaji-kirliji junga-nyayirni. Junga-juku, nyinajalpa-pala yalumpurla-juku Yakuniyarla tarnnga-juku. ⁴ Ngalya-kari yapa Yakuniya-wardingki, ngulajulu-palangu ngungkurr-nyinaja Puurluku manu Parnapakuju yangka-jarraku Kurdungurlu Wiri-jarraku. Kala ngalya-kari yapa ngula-wardingki-yijala, kulalu-palangu ngungkurr-nyinaja, lawa. Ngungkurr-nyinajalu-jana wiriwiriki Juwu-patuku yangka-patuku kujalpalu-jana juturnu kulungku kamparrurlu-wiyi.

⁵ Junga-juku, ngula-jangkaju, jangkardulu-palangu turnu-jarrija nyampurra kapurunju-patu Juwu-patu manu Juwu-wangu-patu manu wiriwirirlangu, ngulajulu-nyanu yardajirri-wangkaja Puurluku manu Parnapaku yungulu-palangu pakakaraluku nganta. Kapulu-palangu pirli yarturlu-kurlurlu luwarninjarla pungkarla tarnngakurra. ⁶ Purda-nyangu-pala Puurlurlu manu Parnaparluju jaru yangka kujalpalu-palangu japirdija. Ngula-kujakuju-pala kapanku wuruly-parnkaja kirri-ngirliji, ngulaju-pala yarnkaja kurilirra yirdi-jarra-kurra kirri-jarra-kurra Lijirta-kurra manu Turrpi-kirra, ngulaju ngurrara-kari-kirra Layikuniya-kurra. ⁷ Ngulangkaju-pala-jana warru yimi-ngarrurnu Yimi Ngurrju Jijaji-kirliji.

Puurlurlu manu Parnaparlu-pala-jana Yimi Ngurrju yimi-ngarrurnu kirri-jarra-wardingkiki Lijirta-wardingkiki manu Turrpi-wardingkiki

⁸ Yalirla kirringka Lijirtarla, jintalpa wati nyinaja tarlu wirliyakupurda wapanja-wangu, ngulajulpa wita-ngurlupakarra nyinaja tarlu-juku wapanja-wangu. ⁹ Ngulangkujulpa-palangu jaru yimi-ngarrirninja-kurra purda-nyangu Puurlu manu Parnapa yirriyirri-nyayirni. Junga-juku, Puurlurluju nyangu junganirli yangkaju wati tarlu, manulpa miyiki-nyangu kujalparlajinta ngungkurr-nyinaja jaruku Jijaji-kirliki parlpuru-maninjakungarnti. ¹⁰ Ngula-jangkaju, Puurlujurla wangkaja kilji-nyayirni, “Karrinja-pardiya, wirliya-jarrarla karriya!” Junga-juku, kapanku karrinja-pardiya, manulpa warru wapaja.

¹¹ Kujalu yapa yapa-karirli nyangu Lijirta-wardingki-paturlu wati yangka warru wapanja-kurra, yangka kuja Puurlurlu parlpuru-manu wati tarlu-warnu, ngulakujulpalu-nyanu purlaja kilji-nyayirni nyanungu-nyangu jaru warlalja Layikuniya-wardingki-kirlangu jaru ngulaju kuja, “Nyampu-jarraju-pala yanurnu nyampu-kurra walya-kurra juju-warnu-jarra wati-jarra-piya!” ¹² Ngulakuju yungulu-palangu yirdiji Puurluku manu Parnapakuju jukurrpa-warnu-jarrakuju nganta. Parnapaku yungulurla jukurrpa-karriji yirdiji ‘Juwuju’. Puurluku yungulurla yirdiji jukurrpaju ‘Yarmiji’. Puurlurlu kala-jana warrarda yirri-puraja Parnapa-piya-wangurlu.

Ngulakunyalurla yungu yirdiji 'Yarmmiji' Puurlukuju jukurpa-piyaku nganta Yarmmijiki.

¹³ Yalirla kiringka yirdingka Lijirtarla, ngulangkajulpa jinta-kariji yuwarli-nyayirni-wangu karrija maralypi yarlungka kutu-juku, ngulaju Juwuju-kurlangu jukurpa-kurlangu. Ngulangkaju maralypikingarduyurluju puluku-jana turnu-manu, manu turnu-maninjarla kakarda-wana-jana warru yirrarnu jinjirla-wati, ngulakurlukuju nguru-yirrarnu-jana yuwarli maralypi-ngirliji kiirti wiri-kirra. Kapulu-palangu kirri-wardingki-paturlu puluku pinjarla yungkarla kurapaka yangka-jarraku Kurdungurlu Wiri-jarraku kulan-ganta jukurpa-jarraku.

¹⁴ Ngula kuja-pala kuja-kurra nyangu Puurlurlu manu Parnaparlu, ngulakuju-palarla jukuru-jarrija. Kujarla-pala-nyanu jurnar-paju larra-pungu maringkilki. Manu-pala ngula-jangkaju parnkaja panu-kurra yapa-kurra turnu-warnu-kurra ngulaju kulkurru-jarrakurra. Manu ngula-jangkaju-pala-jana purlaja yungu-pala-jana warla-pajirni. ¹⁵ Ngula-jangka, Puurlu-jana wangkaja, "Nyarrpaku kankulu-jarrangu kurapakaju yirrarni nyurrurlarluru ngajarrakuju? Ngajarrajurlijarra nyurrurla-piya-yijala yapa-nyayirni! Nyampukurrajurlijarra yanurnu ngajarraju yungurnalu-nyarra Yimi Ngurrju yimi-ngarrirni Jijaji-kirli. Lawalu nyampurraju jukurpa-kariji! Kujarlaju, jurntalu-jana kurruly-wantiya jurnta nyampurrakaju jukurpa-karikiji! Manu ngula-jangkaju, kurntalu-nyanu mari pina-yanta nyurrurlaju Kaatu-kurra JUKURRARNU-kurra. Nyanungurlu jintangu kuja ngarrmirninjarla ngurrju-manu yalkiri manu walya manu mangkuru manu nyiyarningkijarra kuyu-kari kuyu-kari, jurlpu-kari jurlpu-kari, yawu-kari yawu-kari. ¹⁶ Nyurru-wiyi kujalpalu jukurpa-kari jukurpa-kari purlapa pungu yapa-kari yapa-karirli, ngulaju ngulajuku. Kaaturluju-jana warla-pajirninja-wangurlu yampija purlapakari purlapa-kariki pinjakuju. ¹⁷ Ngula-puruju warrardalpa-nyanu milki-yirrarninja-yanu nyurrurla-kurraju kuja-ka nyina ngurrju nyanunguju, nyarrparlu kuja? Kala nyanungurlulpa-nyarra ngapaju yilyajarni nyurrurlakuju. Yukuri-kari yukuri-karirla kuja-ka palkajarri manu wiri-jarri mangarri-kari mangarri-kari, ngulajurla marlaja palka-jarrija nyanungu-mipaku-juku. Ngulangkungunya-nyarra yimiri-maninjarla wardinyi-manu." ¹⁸ Nyampu kujalu yapangu purda-nyangu Puurlu wangkanja-kurra, ngulakuju kapulu-palangu wurrangu-juku kurapakaju purranjarla yungkarla Puurluku manu Parnapaku. Kala lawa-juku! Puurlurlu manu Parnaparlu wurrangu-yijalalpa-pala-jana nyanungu-jarrarluru warla-pajurnu jaru wangkanjarlu.

¹⁹ Ngaka, ngalya-kari Juwu-patulu yanurnu Lijirta-kurra yangka-ngurlu Yantiyuku-ngurlu ngurrara-ngurlu Pijirdiya-ngurlu manu kirri-kari-ngirli yirdi-ngirliji Yakuniya-ngurlu, ngulajulu muku turnu-jarrija jinta-kurralku kirri-kirraju Lijirta-kurra. Ngulajulpalu-palangu turnu-jarrinjarla nginji-wangkaja Puurluku manu Parnapaku. Jungajuku, kujakuju jaruku ngungkurr-nyinajalu-jana Lijirta-wardingkipatu kirri-jarra-kari-wardingkikiji. Jungajuku, ngula-jangkaju, parlu-pungulu Puurlu, manulurla rdurrjurnu pirlu yarturlu-kurlu luwarninjakulku. Jungajuku, kula-nganta tarnnga-kurralkulu luwarnu. Ngula-

jangkaju, luwarninjarlalu rarra-kangu yarlu-kurralku, kula-nganta nyurnu turduurr-ngunanja-warnu. ²⁰ Kujalurla Puurluku turnu-jarrija panu-kari Kirijini-patu, ngulangkaju nyanunguju yakarra-pardinjarla karrinja-pardija, manu ngula-jangkaju, karrinja-pardinjarla pina-yanu kirri-kirra, manu pina-yukaja. Ngula-jangkaju, parra-pardu-karirlalku, Puurlu manu Parnapa yarnkaja-pala kirri-kari-kirra yirdi-kirra Turрпи-kirra.

Puurlu manu Parnapa-pala pina-yanu yangka-kurra kirri-kirra Yantiyuku-kurra, ngulaju ngurrara-kurra Jiriya-kurra

²¹ Ngulangka Turрпиarla, Puurlurlu manu Parnaparlu, Yimi Ngurrju Jijaji-kirilpa-pala-jana yimi-ngarrurnu yapa panuku. Kujarlaju, yapa panulu Kirijini-jarrija yalumpu-wardingki kirri-wardingkiji. Ngula-jangkaju, pina-pala yanu kirri-kirra yangka-kurra-yijala Lijirta-kurra, manu ngula-jangkaju jinta-kari-kirralku yangka-kurra Yakuniya-kurra, manu ngula-jangkaju, jinta-kari-kirralku yangka-kurra Yantiyuku-kurra, ngulaju ngurrara-kari-kirra Pijirdiya-kurra. ²² Nyampurrarlaju kirri-kari kirri-karirla, pirrjirdi-manulpa-pala-jana Kirijini-patu yangka kujalpalu nyinaja kirri-kari kirri-karirla. Warrardalpa-pala-jana pirrjirdi-manu jaru wangkanjarlu yungulu tarnngangu-juku purami jikajika-jarrinja-wangurlu Jijaji. Kala-pala-jana wangkaja kuja, “Walalurla nyinanja-yanta Jijajiki tarnnga-juku nyurrurlaju jikajika-jarrinja-wangu. Kapulu-ngalpa yapa-kari jangkardu yanirni ngalipaku Kirijini-patuku murrumuru-maninjaku manu jinyijinyi-maninjaku, ngulajurlipa purami-juku jikajika-jarrinja-wangurlu. Kajirliparla tarnnga-juku nyina wala, ngula-jangkaju Kaatuju kapu-ngalpa Warlalja-Wiri-jiki nyina ngalipakuju.” ²³ Nyampurrarla jaaji-kari jaajikarirla, Puurlurlu manu Parnaparlu kala-pala-jana warru milarnu wati-patu jarlu-patu wiriwiriki nyinanjaku jaajikingarduyuku. Ngula-warnuju, milarninja-warnukuju kala-pala-janarla Kaatukulku yati-wangkaja ngulaju miyi ngarninja-wanguju. Kala-pala-janarla ngayi yati-wangkaja Kaatuku yungu-jana Kaaturlu warrawarra-kanyi yangka kuja kalalurla Kaatu-mipaku walaju nyinaja.

²⁴ Ngula-jangkaju, ngakalku-pala yarda yarnkaja kurlirra ngurrara-wana yangka Pijirdiya-wana ngurrara-kari-kirra Pampiliya-kurra. ²⁵ Kuja-pala yali-kirra ngurrara-kurra yukajarra, ngulaju-pala yukajarra kirri-kari-kirra yirdi-kirra Purrka-kurra, ngulangkaju-pala-jana Yimi Ngurrju Jijaji-kirli yimi-ngarrurnu. Ngula-jangkaju, kulpari-pala yanu kirri-kari-kirralku yirdi-kirra Taliya-kurra. ²⁶ Ngulangka Taliyarla, ngulaju-pala warrkarnu pawurtu-kurralku, ngula-kurlulkunya-pala yanu kakarrara mangkuru wiri-wana kirri-kari-kirra yirdi-kirra Yantiyuku-kurra. Nyampuju yangka-juku jinta-juku yirdiji Yantiyuku, ngulaju yangka nyurru-wiyi nyampu-ngurlu kujalu-palangu yilyaja Kirijini-paturlu Yantiyuku-wardingki-paturlu Kaatu-kurlanguku warrkiki. Nyampurlurlu Yantiyuku-wardingkirli kujalurla yungu Puurlu manu Parnapa Kaatuku yungu-palangu warrawarra-kanyi yimiri-nyayirnirli wurna-puruju yangka kamparrurlu-wiyi. Ngula-juku warrkiji-palangu nyurru-juku lawa-jarrija.

²⁷ Kuja-pala Puurlu manu Parnapa pina-yukajarra Yantiyuku-kurra, ngula-jangkaju, yapalku-pala-jana warru turnu-manu Kirijini-patu. Ngula-jangkaju, nyiyarningkijarra-pala-jana muku yimi-ngarrurnu

kuja-palangu Kaatu warru jirrnganja warrki-jarrija kirri-kari kirra-karirla wurna-puruju. Manu-pala-jana yimi-ngarrurnu kuja-jana Kaaturlu yirdiyi raa-pungu yapa-patu-kariki Juwu-wangu-patuku nyanungu-kurralku yungulurla nyanungu-paturlangu wala nyinami Kaatuku. ²⁸ Yalirla Yantiyukurla, Puurlu manu Parnapa ngulaju-pala-jana jirrnganja nyinaja Kirijini-patuku kirntangi-patuku.

15

Kirijini-paturlulu-nyanu payurnu ‘Mujuju-kurlangu kuruwarri mayili purami Juwu-wangu-paturlangurluju Kirijini-jarrinjarla?’

¹ Junga-juku, yanurnulu wati-patu-kari Kirijini-patu Jurujulumu-wardingki-patu Jurdiya-jangka yangka-kurra kirri-kari-kirra yirdi-kirra Yantiyuku-kurra. Ngulalu-jana wangkaja jaru Kirijini-patuku Juwu-wangu-patuku, wangkajalu-jana, “Kula-nyarra Kaaturluju muurl-mardarni nyurrurla Juwu-wangu-patu karlirr-yaninja-kujaku yirdija kankulu nyina nganimpa-piya-wangu Juwu-piya-wangu. Kula kankulu nyina ngarrka-kijirninja-warnu nganimpa-piyaju. Kujanya-ka Mujuju-kurlanguju kuruwarriji wangka.”

² Puurlu manu Parnapa, jukuru-jarrijalu-janarla kujakuju jaruku manu kuruwarriki, ngula-pala-jana wangkaja Jurujulumu-wardingki-patuku, “Kuja kankulu kujaju wangka, ngulaju jarrwara!” Ngula-jangkaju, rdirri-yungulu-nyanu wiljiwilji-maninjaku. Ngula-jangkaju, Jurujulumu-wardingki-patu wati-patu wangkajalu-nyanu, “Pinalkurlipa yani nyampu-jarra-kurlangu-wana Puurlu-wana manu Parnapa-wana Jurujulumu-kurra manu nyampu-patu-wana Kirijini-patu-wana yungurlipa-jana yangka-patu Kurdungurlu-patu Wiriwiri payirninjini manu jarlu-paturlangu. Payirninjinirlipa-jana kujarlu, ‘Kujanya mayi-ka Kaatuju wangka? Kula-jana mayi muurl-mardarni karlirr-yaninja-kujakuju Juwu-wangu-patuju kuja kalu nyina ngarrka-kijirninja-wangu-juku? Junga mayi?’ ”

³ Junga-juku, Yantiyuku-wardingki-paturlu Kirijini-paturlu, yilyajalkulu-jana Jurujulumu-kurra Puurlu manu Parnapa manu ngalya-kari Kirijini-patu manu yangka-patu kujalu kamparru-wiyi yanurnu Jurujulumu-jangka, ngulajulu jingijingi yanu ngurrara-jarra-wana Panijiya-wana manu Jamariya-wana. Ngulajulpalu-jana jaaji-kari jaaji-karirla yimi-ngarrirninja-yanu yangka-patu Juwu-wangu-patu yurda kujalurla kamparru-wiyi Kaatuku pina-yanuja. Kujalu-jana punga-nyangu kuja jaru kirri-kari kirri-kari-wardingkirli Kirijini-paturlu, ngulajulu-jana wardinyi-jarrija-nyayirni. ⁴ Kuja-pala-jana Puurlu manu Parnapa jirrnganja yukajarra Yantiyuku-wardingki-paturlanguku Jurujulumu-kurra, ngulangka Jurujulumurla, ngulakujulu-jana wapirdi wangkaja Kirijini-patuju manu yangka-patu Kurdungurlu-patu Wiriwiri manu jarlu-paturlangu. Yalirla jaajirla, Puurlurlu manu Parnaparlu, yimi-ngarrurnulpa-pala-jana jaru wurna-jangkarlu kuja-palangu Kaatu jirrnganja warru warrki-jarrija kirri-kari kirri-kari-wana Juwu-wangu-kurlangu-wana. Nyampunya-pala-jana yimi-ngarrurnu Jurujulumurlaju jaajirlaju. ⁵ Kujakuju, jukuru-jarrijalu-janarla Puurluku manu Parnapakuju panu-kariji Kirijini-patuju ngulaju turnu-warnu-pardu-kari Paraji-patuju Juwu-patu-kari. Ngula-jangkaju, paljulu karrinja-pardija, manu wangkajalu-jana

Kirijini-patu-kariki panu-kariki, “Nyampurra Yantiyuku-wardingki-patu Juwu-wangu-patu, ngulajurlipa-jana ngarrka-kijirni-wiyi yungulu pura ngalipa-piyarlu Mujuju-kurlangu kuruwarriji!”

⁶ Junga-juku, Kurdungurlu-patu Wiriwirirli manu jarlu-paturlu, turnu-jarrinjarla payurnulpalu-nyanu tarnnganguku-juku, “Nyarrpa-manirlipa-jana nyampuju yapa Juwu-wangu-patu kajili ngampurra nyina Kirijini-jarrinjaku? Ngarrka-kijirnilipa-jana mayi? Mardarlipa-jana yampimi ngarrka-kijirninja-wangurlu?”

⁷ Ngula-jangkaju, Piitalku karrinja-pardinjarla wangkaja-jana, “Ngajukupurdangka-purnu, purda-nyangkajulu! Milya-pinyi kankujulu ngajuju Kaaturlu kujaju milarninjarla yajarnu manu yilyaja Juwu-wangu-patu-kurlangu-kurra yungurna-jana milki-wangka Yimi Ngurrju, ngulaju yungulurla purda-nyanjarla wala nyina Jijaji Kirajiki. ⁸ Kaaturluju kajana milya-pinyi nyarrpa kuja kalu mannungnyanyi nginyinginyirla Juwu-paturlu manu Juwu-wangu-paturlu. Nyurru-wiyi, Kaaturluju-ngalpa kurru-pungu Pirlirra nyanungnyanguju. Kujarlu-yijala Kaaturluju-jana kurru-pungu Pirlirra nyanungnyanguju nyampurra-patukuju Juwu-wangu-patukuju ngalipa-piyaku. Kujarlanya karlipa milya-pinyi Kaaturlu kangalpa rdakurl-kijirni jintangka-juku Juwu-patu manu Juwu-wangu-patu. ⁹ Kula kangalpa Kaaturlu turnu-warnu-jarra-kurra-mani Juwu-patu manu Juwu-wangu-patu, lawa. Rdakurl-kujurnu-ngalpa jintangka-juku Juwu-patu manu Juwu-wangu-patu. Nyampurra yapa Juwu-wangu, kujalurla pina-yaninjarla wala nyinaja Jijajiki, ngulakuju-jana maju-warnuku yawuru-jarrija ngalipa-piyaku. ¹⁰ Ngalipa-nyangurlu nyurnunyurnurlu-wiyi, kulalu kuruwarriji purayarla Mujuju-kurlangu rdilyki-pinja-wangurluju. Manu ngaliparlu kulalparlipa purayarla kuruwarriji rdilyki-pinja-wangurluju. Kujarlaju, kajinkili-jana warrarda jinyijinyi-mani kuruwarri puranjaku Mujuju-kurlangu Kirijini-jarrinjakungarnti, ngulakuju kapu-nyarra Kaatuju marlaja kulu-jarrimi. ¹¹ Karrimirra kuja! Yampiyalu-jana Juwu-wangu-patu jinyijinyi-maninja-wangurlu! Yangka Jijaji Warlaja-Wiri kuja-ngalpa ngungkarra kunka palija ngalipaku, kajirliarla nyanunguku wala nyinami, kujarlaju kangalpa Kaaturluju muurl-mardarni karlirryaninja-kujaku. Kuja-piya-yijala kajana nyanunguju Juwu-wangu-patuju muurl-mardarni Kaaturluju.”

¹² Ngula-jangkaju, Parnaparlu manu Puurlurluju-pala-jana nyiyarningkijarra yimi-ngarrurnu ngangkayai Kaatu-kurlangu kuja-palangu yangka yungu ngangkayiji kamparru-wiyi nyanungu-jarraku nyurnunyurnuku parlpuru-maninjaku, manu kuja-pala-jana yangka parlpuru-maninja-yanu warru kirri-kari kirri-karirla Juwu-wangu-patu-kurlangurlaju. Kujalpalu-palangu Kirijini-paturlu purda-nyangu kuja-kurra wangkanja-kurra, ngulaju wurulparlu manu yirriyirrirli.

¹³ Ngula-jangkaju, jinta-karilki karrinja-pardija yirdiji Jamaji, manu wangkaja-jana, “Ngajukupurdangka-wati, purda-nyangkajulu! ¹⁴ Nyampurlu Jimani Piitarlu kuja-ngalpa yimi-ngarrurnu, ngulangkuju-ngalpa warraja-manu yangka kujalpa-jana Kaaturlu jina-mardarninjarla warrawarra-kangu nyanungnyangu yapa-patukari Juwu-wangu-patu. Ngalya-kariji-jana milarninjarla yajarnu yungulurla nyanungukulku nyina warlaljalku. ¹⁵ Nyampunya

jaru jurrku-juku kujalu yirrarnu nyurru-wiyi yangka-paturlu jarukungarduyu-paturlu Payipulurlaru:

16 'Kujanya-ka Kaatuju wangka, "Nyampurra yapa Juwu-patu Kingi Tapiti-pinki, ngulaju jarrwara-nyayirni maju yuwarli-piya walya-kurra wantinja-warnu-piya. Ngaka kajirna pina-yanirni nyampu-kurra, ngulaju kapurna yuwarliji pina-yijala ngantirni. Ngulakungarntiji kapurna pina warru turnu-mani rdilykirdilyk-iji pina-ngantirninjakungarntirliji.

17 Ngula-jangkaju, yangka panu-karirli Juwu-wangu-paturlu kapu-julu warru warrirni ngajukuju Kaatukuju yangka kujarna-jana nyurru-juku milarninjarla yajarnu."*

18 Kujanya-ka Warlalja-Wiri Kaatuju wangka yimi Payipulurlaju yangka kuja-jana nyurru-wiyi yimi-ngarrurnu yapaku.' "

19 Manu yarda-jana wangkaja Jamajiji, "Kujanya karna ngajulurluju manngu-nyanyi. Yangka kuja kalurla Juwu-wangu-patu pina-yani Kaatuku Kirijini-jarrinjakungarnti, ngulajurlipa-jana jinyijinyi-maninja-wangurlu manu yalyangku yampimi. ²⁰⁻²¹ Ngulakuju nyarrpa-jarrirlipa-jana kuja? Mujuju-kurlangu kuruwarri ngula-julu ngalipa-nyangurlu nyurnunurnurlu puraja warrarda. Manu jalangu-jarra karlipa ngaliparlangurlu pura manu riiti-mani jaaji-kari jaaji-karirla Jarrirtiyi-kari Jarrirtiyi-karirla nguru-kari nguru-karirla. Manu karlipa yirri-pura kuruwarri Mujuju-kurlanguju tarnngangu-juku. Kujarlajurlipa-jana jaru wita yirrarninjarla yilyami pipangka Yantiyuku-wardingki-patuku Juwu-wangu-patuku. Ngulaju kuja jarurlipa-jana wangka nyampurlaju pipangka: 'Kajinkili yapa Juwu-wangu-patu nyina ngampurra Kirijini-jarrinjaku, ngulangkujulu-nganpa purda-nyangka. Nyiyarlangu yangka kuja kalurla Juwu-wangu-paturlu purranjarla yinyi kuyu kurapaka juju-kariki, ngulajulu yampiya ngarninja-wangurlu! Manulu kalykuru-jarrinja-wangu nyinaya jungarni, warru wajirli-pinja-wangu! Manulu kuyu yampiya ngarninja-wangurlu yangka kuyuju waninja rduly-pajirninja-wanuju! Manu yangka kuja-ka yalyu karli kuyu pinjarla, ngulajulu yalyuju ngarninja-wangurlu yampiya!' Kujanyarlipa-jana nyampuju jaru yilya."

Juwu-paturlu Kirijini-paturlulu-jana yilyaja pipa Yantiyuku-wardingki-patuku Kirijini-patuku Juwu-wangu-patuku

22 Ngula-jangkaju, ngungkurr-nyinajalurla Jamajiki, kuja-jana jaru wangkaja yangka Kurdungurlu-patu Wiriwiriki manu jarlu-patuku manu ngalya-kariki yapaku Kirijini-patuku-yijala. Yardajirri-wangkajalu-nyanu Yantiyuku-wardingki-patuku yungulu-jana yilyami pipa-kurlu Yantiyuku-kurra. Junga-juku, milarnulu-palangu jirrama wati-jarra wiri-jarra yirdi-jarraju Jutuju manu Jilaja, ngula-jarranya yungulu-palangu rdanparni Puurluku manu Parnapaku. Jutujuju yirdi-karijilpa nyinaja ngulaju Parrjapa. ²³ Yilyanjakungarntirliji jaru-wiyili yirrarnu pipangkaju, ngulaju nyampulu yirrarnu jaruju:

"Nganimpakupurdangka-purnu Juwu-wangu-patu, yangka kuja kankulu Yantiyukurla nyina manu jirrama-karirla ngurrara-jarrarla Jiriyarla manu Jilijiyarla, ngurrju mayinkili nyurrurlaju?

* 15:17 Nyangka Amos 9.11-12

Jaru wita karnalu-nyarra yilyamirra nganimparlu Jurujulumu-wardingki-paturlu Kurdungurlu-patu Wiriwirirli manu jarlu-paturlu nyurrurlakupurdangka-purnurlu. ²⁴ Jarurnalu wita purda-nyanjarla manu yangka kujalu-nyarra jangkardu yanurra kirri-kirra nyurrurla-nyangu-kurra yangka nyurru-wiyi nganimpa-nyangu ngalya-kari yapa, jarungku kujalu-nyarra muntuku-maninjarla wajampa-manu. Kularnalu-jana ngulaju nganimparlu wangkanjarla yilyaja nyurrurlaku jinyijinyi-maninjaku, lawa. Nyanungu ngarili-nyarra kutu jangkardu yanurra. ²⁵ Ngulaju ngula-juku. Ngula-warnurlaju, nganimparnalu turnu-jarrija nyampurla Jurujulumurla, ngularnalunyanu turnu-jarrinjarla yardajirri-wangkaja manu ngungkurr-nyinaja. Ngula-jangkaju, milarnurnalu-palangu jirrama wati-jarra Jutuju manu Jilaja yungulu-palangu rdanparni pipa-kurlu jirrama-kariki Parnapaku manu Puurluku puntu nganimpa-nyangu-jarraku. ²⁶ Nyampujarrakuju wati-jarraku Puurluku manu Parnapaku, ngulakuju yapa panu-kari kalu-palangu warrarda japirdimi yungulu-palangu pakarninjinirni tarnnga-kurra. Ngulakuju warrarda kapala-jana piki-karri warrkingka Jijaji Kiraji-kirlangurla Warlajja-Wiri-kirlangurla. ²⁷ Ngulaju ngula-juku. Yilyami karnalu-palangu nyurrurla-nyangu-kurra kirri-kirra nyampu-jarraju Jutuju manu Jilaja, nyampu pipa yungu-pala-nyarra milki-yirrarni. Jaru kuja-ka nyampurla pipangka nguna, ngulaju yalumpu-juku jinta-juku jaru kapu-pala-nyarra pina-yirri-pura. ²⁸ Jaru nyampu kuja-ka nguna pipangka, ngulaju-nganpa milki-yirrarnu Kaatu-kurlangurlu Pirlirrpurlu, ngulaku karnalurla ngungkurr-nyina. Kularnalu-nyarra jinyijinyi-mani yungunkulu purami nyiyarningkijarra nganimpa-nyangu Mujuju-kurlangu kuruwarri, lawa. Ngari karnalu-nyarra wangkami yungunkulu purami wita Mujuju-kurlangu kuruwarri. ²⁹ Nyampurranya wita kuruwarri-ka nguna Mujuju-kurlangu, ngula-mipanya yungunkulu purami: 'Nyiyarlangu yangka kuja kalurla Juwu-wangu-paturlu purranjarla kuyu yinyi kurapaka juju-kariki, ngulajulu yampiya ngarninja-wangurlu! Manulu kuyu yampiya ngarninja-wangurlu yangka kuyuju waninja rduly-pajirninja-warnu! Manu yangka kuja-ka yalyu karli kuyu pinjarla, ngulajulu yalyuju ngarninja-wangurlu yampiya! Manulu kalykuru-jarrinja-wangu nyinaya jungarni, warru wajirli-pinja-wangu!' Kajinkili-jana nyampu-patu-mipa ngalya-kari Mujuju-kurlangu kuruwarri purami, ngulaju kapunkulu jungarni-nyayirni manu ngurru-nyayirni nyina. Nyampunya ngula-jukurnalu-nyarra wangkaja."

³⁰ Junga-juku, yangka wati-patu, yilyajalu-jana pipa-kurluju Yantiyuku-kurraju. Kujalu yukajarra kirri-kirra, ngulangakajulu-jana turnu-manu Kirijini-patuju, ngulalu-jana pipaju yungulku. ³¹ Jungajuku, Yantiyuku-wardingki-paturluju, pipajulu nyangu. Kujalu pipa nyangu, ngulangkuju-jana pirrjirdi-manu pirlirrpaju. ³² Junga-juku, ngula-jangkaju, yangka-jarra Jutuju manu Jilaja, Kaatu-kurlangu jarukungarduyu-jarra, nyinajalpa-pala yalumpurla-juku kiringka tarnnga-nyayirni. Wangkajalpa-pala-jana jaru-kari jaru-kari Kaatu-kurlangu, ngulaju-pala-jana marriwa-karda pinarri-manu manu pirrjirdi-karda.

³³ Ngula-jangkaju, ngaka-karilki, Jutujurlu manu Jilajarlu, jakuru-

pungulku-pala-jana wurnakungarntirli yapa yangka-patu Kirijini-patu. Ngulakungarntiji, wangkaja-wiyili-palangu, “Yantalku-palarla jirranganja Kaatuku rarralypalku lani-wangu!” Junga-juku, yilyajalkulu-palangu pina Jurujulumu-kurra-yijala yangka-patu-kurra nyanungu-nyangu-kurra wungu-warnu-patu-kurralku-yijala, yangka-kurra ngulangku kujalu-palangu kamparru-wiyi yilyaja Yantiyuku-kurra. ³⁴ [Kala Jilaja, ngampurrpa-jarrija yalumpurlaku nyinanjaku. Kularla rdanparnu Jutujuku.]

³⁵ Puurlu manu Parnapa, ngulajulpa-pala yalumpurla-juku tarngga-juku nyinaja Yantiyukurla, ngulaju kirntangi-patuku. Ngula-puruju, nyampu-jarra Puurlu manu Parnapa manu panu-kari Kirijini-patu, ngulangkulpalu-jana warru yimi-ngarrurnu manu pinarri-manu jaru Jijaji Warlaja-Wiri-kirli Yantiyukurlaju.

Puurlu manu Parnapa-pala jarnku yanu

³⁶ Ngula-jangkaju, kirntangi-pardu-karirlalku, Puurluju wangkajarla Parnapaku, “Pinarli yani yangka-kurra jurru-kurra kirri-patu-kurra yangka kujarli-jana nyurru-wiyi yimi-ngarrurnunjunu Yimi Ngurrju Jijaji Warlaja-Wiri-kirli. Ngula-kurranyarli pina-yanu yungurli-jana nyanyi ngalikipurdangka-wati, kajikalu purami-juku-japa Jijaji.”

³⁷ Ngula-jangkaju, Parnapaju wangkajarla Puurluku, “Nyampurlan-gurlu kanyi kurdu-warnu Jaanu Maarrku.”

³⁸ Ngulakujurla Puurluju jukuru-jarrija, wangkajarla Parnapakuju, “Lawa, yangka kujalparli yangka kirringka yirdingka Pampili-yarla warrki-jarrija-wiyi, ngulaju-ngali yalumpurluju yampinja-yanu nyurru-wiyi jikajikarlu. Kula-ngali jirranganja lawa-manu warrkiji.”

³⁹ Ngula-jangkaju, Puurlulu manu Parnaparl, wiljiwilji-manulku-pala-nyanu. Ngula-jangkaju, jarnkulku-pala yanu. Parnaparluju milarninjarla kangu Jaanu Maarrku, ngulaju-pala warrkarnu pawurturla, ngula-kurluju-pala jingijingi yanu mangkuru wiringka ngurrara-kari-kirra yirdi-kirra Jipiriji-kirra. ⁴⁰ Puurluluju jinta-kari wati milarninjarla kangu ngulaju yangkaju Jilaja. Yapa Yantiyuku-wardingki-patu Kirijini-patu, ngulaju yati-wangkajalpalu-janarla Kaatuku yungu-palangu yimiri-nyayirnirli warrawarra-kanyi wurna-puruju. ⁴¹ Junga-juku, jirranganjarla yarnkaja Puurlu Jilajaku jaaji-kari jaaji-kari-kirra ngurrara-jarra-kari-kirra yirdi-jarra-kurraju Jiriya-kurra manu Jilijiya-kurra. Ngulangkaju-pala-jana yapa panu-kari Kirijini-patu pirjirdi-manu jaru wangkanjarlu yungulu Jijaji purami tarnggangku-juku.

16

Rdanparnu-palangu Timiji Puurluku manu Jilajaku

¹ Puurlulu manu Jilajarlu-pala yampija ngurrara yangka Jiriya, ngula-ngurlu-pala yarnkaja jirrama-kari-kirraluku kirri-jarra-kari-kirra yirdi-jarra-kari-kirra Turupi-kirra manu Lijirta-kurra. Yalumpurla kirringka Lijirtarla, ngulajulpa nyinaja kurdu-warnu yirdiji Timiji, ngulaju Kirijini yapa. Nyanungukupalanguju ngati-nyanuju, ngulajulpa nyinaja Juwu Kirijini-yijala. Kala nyanungukupalangu kirda-nyanu, ngulajulpa nyinaja ngurrara-kari-wardingki Juwu-wangu, ngulaju palka-jarrija nguru-karirla yirdingkaju Kiirijirla. ² Yapangku panungku Kirijini-paturlu turnu-warnu-paturlu, kujalpalu nyinaja

yalumpurla Lijirtarla manu kirri-karirla yirdi-karirlaju Yakuniyarla, ngulangkuju kalalu ngurrju-pajurnu Timijiji. ³ Ngulakuju, Puurluju ngampurrpa-jarrijarla yungu kanyi wurnangu kirri-kari kirri-kari-kirra. Yapangku Juwu-paturlu, kujalpalu yalumpurla warrukirdikirdi nyinaja kirri-kari kirri-karirla, ngulangkujulpalu milya-pungu Timijiki kirda-nyanuju, ngulaju Juwu-wangu Kiiriji-wardingki kujalpa nyinaja ngarrka-kijirninja-wangu. Kujarlanya Puurlurluju ngarrka-kujurnu Timijiji yungulu Juwu-patu-karirli rdakurl-kijirni. ⁴ Ngula-jangkaju-palangu jirrnganja yarnkaja Puurlu Jilajaku manu Timijiki. Kujalpa-palangu Puurlu jirrnganja warru yukaja kirri-kari kirri-kari-kirra, ngulakuju kalalu-jana warrarda turnu-jarrija panu-kari Kirijini-patu Juwu-wangu-patu. Ngulangkujulpalu-jana yimi-ngarrurnu kuruwarru jalangu-warnu yangka kujalu Jurujulumurla Kurdungurlu-patu Wiri-wirirli manu jarlu-paturlu pipangka yirrarnu kuruwarru Juwu-wangu-kurlu, ngulanya nyarrparlu yungulu Kirijinirli Juwu-wangurlu pura Jijaji junganirli. ⁵ Junga-juku, yangka kujalpalu jaaji-kari jaaji-karirla turnu-jarrija, ngulaju-jana Kaaturlu pirrjirdi-manu pirlirrpaju yungulurla warrarda wala nyinami Jijajiki. Manu parra-kari parra-kari maya-kari maya-kari mukulu Kirijini-jarrija.

Puurlurlu nyangu yuruyururlu wati jinta Majatuniya-wardingki

⁶⁻⁷ Kujalpalu Puurlu manu Jilaja manu Timiji nyinaja Lijirtarla, ngula-jangkaju kapulu yantarla ngurrara-kari-kirra Yajiya-kurra yungulu-jana Yimi Ngurrju Jijaji-kirli yimi-ngarrikarla. Kala lawa, Pirlirrpapa Kaatu-kurlangurlu-jana warla-pajurnu ngula-kujakuju. Ngula-jangkaju, yarnkajalu ngurrara-pardu-kari-kirra Mijiyakurra, ngulajulu kulkurru-jarra-juku yarnkaja jingijingi ngurrara-jarrakuju Piriyyaku manu Kalatiyaku, ngula-wanaju kulkurru-jarralu yanu. Kujalu yanurra yali-kirra ngurrara-kari-kirra Mijiyakurra, ngulangkalkulu-nyanu yardajirri-wangkaja yungulu yantarla yatijarra jinta-kari-kirraluku ngurrara-kari-kirra yirdi-kirraju Pijiniyakurra. Ngula-kujakulku-jana Jijaji-kirlangurluju Pirlirrpajulu yarda warla-pajurnu-yijala. ⁸ Ngula-jangkaju, yardalu jingijingi yanu Mijiyawana karlarra jinta-kari-kirraluku kirri-kirraju Turaja-kurra kujalpa ngunaja mangkururla pirntinyarrarla yaliji kirri. ⁹ Kujalu yukajarra Turaja-kurra kirri-kirra, ngula-jangkarluju, jintangka mungkangka-juku nyangu Puurlurluju wati jinta yuruyururlu Majatuniya-wardingki kujalparla yuruyururlaju kutu-nyayirni karrija nyanungu-wana. Yali wati nyanungu Majatuniya-wardingki, ngulajulparla jaruju warlirinjarla wangkaja kuja yuruyururlaju, “Yantarni nyampu-kurra Majatuniya-kurra yungunpa-nganpa yimi-ngarrirni Yimi Ngurrju!” ¹⁰ Junga-juku, kuja nyangu Puurlurlu yuruyururlu, ngulaju milya-pungurnalu jaru Kaatu-kurlangu yuruyururlaju kuja-nganpa wangkaja Kaatuju, ngulanya yungurnalujana yimi-ngarrirninjini Yimi Ngurrju Majatuniya-wardingki-patuku. Ngulakuju, nganimparnalu-nyanu yardajirri-wangkaja yungurnalunya yani yangka-kurra Majatuniya-kurra, manurnalu-nyanu jungarni-manu jurnarrpaju wurnakungarntirli.

Yimi karnta-kurlu yirdi-kirliji Litiya-kurlu kuja Kirijini-jarrija

¹¹ Kirri-ngirli Turaja-ngurlu ngularnalu warrkarnu pawurturla, ngularnalu yarnkaja ngapa wiri-wana pawurtu-kurluju, ngularnalu yukajarra ngurrara-pardu-kari-kirra yirdi-kirraju Jamatiriji-kirra. Ngulangajurnalu ngunaja jintaku mungaku. Ngula-jangkaju, yardarnalu yarnkaja pawurtu-kurlu-yijala ngapa-wana, ngularnalu jingijingi yanu ngapa mangkururlaju, yukajarrarnalu kirri-kari-kirraluku jinta-kari-kirra yirdi-kirraju Niyapulu-kurra. ¹² Ngula-jangkaju, Niyapulu-ngurlulkurnalu yarda yarnkaja wirliyaluku. Yanurnalu kirri-kirra wiri-nyayirni-kirraluku yirdi-kirraju Pilipayi-kirra. Ngulaju wiri-nyayirni kirrilpa karrija Majatuniyarluju, ngulaju Ruumu-wardingki-kirlangu kirriji. Ngula-kurranyarnalu yukajarra Pilipayi-kirraju, manu ngunajarnalu marnkurrpaku mungakuju.

¹³ Parra-pardu-karirlalkurnalu wilypi-pardinjarla yanu kirri-ngirliji karru-kurralku, ngulaju Jarrirtiyirla Juwu-kurlangu Parra-nyayirni-wangurla. Ngula-kurranyarnalu yanu yungurnalu-jana yapa Juwupatu parlu-pinyi, kujalpalu Jarrirtiyi-karirla Jarrirtiyi-karirla nganta turnu-jarrija karru-wana Kaatuku wangkanjaku nganta. Kujarnalu ngula-kurra karru-kurra yanurra, ngulangajurnalu-jana parlu-pungu karntakarnta Juwu-patu. Ngulangajurnalu-jana pirri-maninjarla yimi-ngarrurnu Jijaji-kirli. ¹⁴ Nyampurla turnu-warnurla, jintalpa karnta yirdiji Litiya nyinaja, ngulaju kirri-wardingki Tayatira-wardingki. Ngulangkuju kala-jana nyanungu-nyangurla warrkingkaju yungu talakupurdarluju mitirili ngurrju-nyayirni yalyuyalyu. Ngulangkuju kala warrarda puraja kuruwari Kaatu-kurlangu. Kujalpa-jana Puurlulu yimi-ngarrurnu Yimi Ngurrju yangka-patuku karntakarntaku, ngula-puruju Litiyaju Kaaturluju langaju rdilypirryungulku yungu Puurlu purda-nyanyi yirriyirri-nyayirnilri. ¹⁵ Ngula-jangkaju, Litiya manu yapa nyanungu-nyangu warlalja, ngulajulurla panu-juku muku ngungkurr-nyinaja Yimi Ngurrjukuju Jijajikirlikiji. Kujarlaju, julyurl-yirrarninjarla papitaji-manulkurnalu-jana yalumpurla-juku karrungka. Ngula-jangkaju, Litiyaju-nganpa wangkaja kuja, “Kajinkijili nyurrurla ngajuku ngungkurr-nyina kuja karnarla junga-nyayirni ngaju wala nyina Warlalja-Wiriki Jijajiki, kujarlaju yantarnili ngaju-nyangu-kurra yuwarli-kirra yungunkulu ngulanganya ngunami ngurrangkaju.” Kapurnalu yuwarli-karirla-jala ngunayarla, kala nyanungurluju warrarda-jukulpa-nganpa payurnu manu payurnu. Junga-juku, yanurnalu nyanungu-nyangu-kurralku yuwarli-kirra ngunanjakuju Puurlu-pinkiji.

Pilipayi-wardingki-paturlulu-jana yirrarnu rdakungka Puurlu manu Jilaja

¹⁶ Ngula-jangkaju, ngaka-karilki, nganimpajurnalu pina-yanu yangka-kurra-yijala karru-kurra yangka kujalpalu Juwu-patu turnu-jarrija warrarda Kaatuku wangkanjaku. Kujalparnalulu wapanja-yanu karru-kurra, ngula-puruju rdipijarni kamina-pardu ngulaju juju-kurlu palkangka-kurlu, ngulaku kalarla marlaja wantiwantija jujukuju. Ngulaju warlaljalpa-jana warrki-jarrija yapa ngalya-kariki, ngulaju kalalu warrarda jinyijinyi-manu warrkiki, manu kala-jana ngari warrki-jarrija pirijina-piya. Ngulakuju kalalurla yanurnu yapapatu-karriji payirninjakungarnti yungu-jana ngayi wantiwantinjarla

yirri-pura kaji-jana nyarrpa rdipimi ngaka ngurrju-japa, maju-japa. Junga-juku, kala-jana yimi-ngarrurnu jaruju talakupurdarlu. Ngula-jangkaju, kalalurla muku puntarnu nyanungu-nyangurluku wiriwirirli warlalamarrirli talaju. Kujarlunya kalalu-nyanu talaju panu-manu manu wiri-manu. ¹⁷ Kuja-nganpa yangka karnta kamina rdipija, ngulangku-nganpa puranja-yanu purdangirli-wanarlu Puurlu manu nganimpa. Ngulajulpa purlanjinaanu purdangirli-wana ngulaju kuja jaruju, “Nyampurraju wati, ngulajulu Kaatu-kurlangu warrkini-patu! Warrki-jarri kalurla Kaatuku kuja-ka kankarlarra nyina wiri-jiki yapaku manu pirlirra-kariki! Yimi-ngarrirni kalu-ngalpa nyarrparlu kuja kangalpa Kaaturlu muurl-mardarni tarngangku-juku karlirryaninja-kujaku!” ¹⁸ Kujarlanya warrardalpa-nganpa puraja parra-kari parra-kari tarngangku-juku purlanja-karra purlanja-karrarlu-juku. Kujarlakuju, Puurlujurla kulu-jarrijalku purlanja-kurrakuju, manu warirr-karrinjarlarla wangkaja jujukuju, “Yirdi-kirlirli Jijaji-kirlirli karnangku nyuntu jinyijinyi-mani, jurntarla wilypi-pardiya nyampuku karntaku!” Junga-juku, kapanku-juku jurntarla wilypi-pardiya jujukuju.

¹⁹ Kujalu karnta yangka nyangu juju-wangulku yangkangu wiriwirirli warlalamarrirli, ngulajulurla kulu-jarrijalku Puurlukuju. Manulpalu-nyanu kuja wangkaja, “Nyarrparlurlipa talaju mani nyampu-kurlangurlaju karnta-kurlangurla, kula-ka jujuju palkalku mardarni yangkaju wantiwantinja-kurlangu?” Ngula-jangkaju, Puurlu manu Jilaja, puuly-mardarnulkulu-palangu, manulu-palangu puuly-mardarninjarla wilil-kangu kulkurrirni-kirra kirri-kirraju, kujalpalu wiriwiri Ruumu-wardingki-patu nyinaja, ngula-kurranyalu-jana wilil-kangu. ²⁰ Kujalu-jana wiri-patu-kurra wilil-kangu, milki-yirrarnulu-jana Puurlu manu Jilaja wiriwiriki, manulu-jana wangkaja, “Nyampu-jarrarluju Juwu-jarrarlu kalu-nganpa warru kulukukuluku-mani nyampurlarluju kirringkarlu. ²¹ Manu kapala-jana warru pinarri-mani kuruarri nyanungu-jarra-kurlangu. Kala nganimpangankuju kuruarrikiji kapalarla nginji-wangka. Nganimpaju karnalurla warlala-yijala nyina kirrikiji Ruumukuju nyurrurlu-patupiya-yijala. Kulalparnal rdakurl-kijikarla nyanungu-jarra-kurlanguju kuruarriji manu purayarla.”

²² Junga-juku, rdirri-yungulu-jana Puurluku manu Jilajaku jintakumarrirni-jiki kululku. Ruumu-wardingki-paturlu wiriwirirliji, jurnarpalu-jana jurnta larra-pungu palkangkaju, manulu-jana yurrkunyukulku wangkaja, ngulalpalu-jana yurrkunyurluju wilpinyarra-pakarnu ngalyipi-piya-kurlurlu Puurlu manu Jilajaju. ²³ Ngulajulu-palangu pakarnu maju-karda-nyayirni nyurnu-karda. Manu ngula-jangkaju, yirrarnulu-palangu rdakungka. Manulurla wangkaja jinta-karikiji yurrkunyukuju rdakukungarduyukuju, “Yirriyirri-ri-palangu muurlparlu warrawarra-kangka parnkanja-kujakuju!” ²⁴ Kuja-jana kuja-kurra wangkanja-kurra purdanyangu, ngula-jangkarluju, kangu-palangu Puurlu manu Jilaja kaninjarni rdakungkaju, ngulaju-palangu kangu kaninjarni-nyayirni rdakungkaju yurltunpa-kari-kirra. Ngulangkaju-palangu wirliya-jarraju yirrarnu kulkurru-jarra watiya-jarrarla rdalyku-jarraja wiri-jarrarla rdilypirra-jarra-kurlurla, manu rdalyku-jarraju jintamaninjarla wayurnulku jayini-kirlirliji parnkanja-kujaku.

“Puurlu manu Jilaja, pangkala-pala yani warlangarrangarra-kurralku rarralya.”³⁶ Junga-juku, yangkajurla rdakukungarduyu yaninjarla wangkaja Puurlukuju, “Wangkajajulu wiriwiri yungurnangkupala yilyami warlangarrangarra-kurra rarralyalku. Ngula-juku-pala yantalku wurulya-juku rarralya!”

³⁷ Ngula-jangkaju, Puurluju wangkaja-jana yurrkunu-patukuju wiriwirikiji, “Wurra, kujaju lawa! Ngajarraju karlijarra nyina warlaja-yijala Ruumukuju. Nyanungurlu Ruumu-wardingkirli, kulalu-jarrangku kuwurtu-kurra-wiyi kangu wilpinykarra-pakarninjakungarntirli. Kularlijarra ngajarjarlu kuruwarri jintarlangu rdilyki-pungu Ruumu-kurlangu, lawa. Ngarilijarrangku yangkaju kutu wilpinykarra-pakarnu ngalyipi-piyakurlurlu kulkurrirni milparniwarrarla yapangka panungka! Ngula-jangkajulu-jarrangku rdakungkalku yirrarnu. Jalanguju, ngajarra yungulparlijarra nganta wurulya-juku yantarla rdakungurluju. Lawa kujakuju! Yajarninjintalu-jana yangka wiriwiri Ruumu-wardingki-patu yungulu yanirni nyampu-kurra yalalayirrarninjakungarnti. Nyanungurlunya yungulpalu-jarrangku yilyayarla ngajarraju.”

³⁸ Junga-juku, yanulu-jana yangka-patuju yurrkunyukungarduyu-patu wiriwiriji yajarninjaku Ruumu-wardingki-patuku wiriwirikiji. Yurrkunu-patuju wangkajalu-jana, “Puurlu manu Jilaja, Ruumukuju kapala warlaja nyina nyurrurla-piya-yijala.” Kujalu kuja jaru purdanyangu yangkangku Ruumu-wardingki-paturlu wiriwirirli, kujarlajulu lani-jarrija-nyayirni. Yampiyarlalu-palangu pakarninja-wangurlu.³⁹ Ngula-jangkaju, yanulu yangkaju wiriwiri rdaku-kurra yalalayirrarninjaku Puurluku manu Jilajaku. Ngulalu-palangu yalalayirrarnu, manu yarlu-kurralku nguru-yirrarnu. Wangkajalu-palangu, “Ngula-juku yampiya-pala nyampuju kirri! Yantalku-pala!”⁴⁰ Jungajuku, Puurlurlu manu Jilajarlu, yampijalku-pala rdakuju. Pina-pala yanu yangka-kurra-yijala karnta yangka kujalpa yirdiji nyinaja Litiya, ngula-kurlangu-kurra-yijala yanu-pala pina. Ngulangkaju, turnujarrijalu-jana Kirijini-kariyi-nyanu-patukulku. Jaru-wiyilpa-pala-jana wangkaja, kujarlu wangkanjarlu yungu-pala-jana pirrjirdi-mani pirrripaju. Ngula-jangkaju, wurnalku-pala yarnkaja Pilipayi-ngirliji.

17

Tijilunika-wardingki-patulu-palangu kulu-jarrija Puurluku manu Jilajaku

¹ Kuja-pala-jana yampinja-yanu yangkangka Pilipayirla Puurlurlu manu Jilajarlu, ngula-ngurluju-pala yarnkaja karlarra kirri-karikirraluku Tijilunika-kurra. Ngulaju-pala jingijingi yanu kirri-jarrarla yirdi-jarrarlaju Yampipulirla manu jinta-karirlaju Yapuluniyarla. Yukajarralku-pala kirri-kirraju Tijilunika-kurra. Ngulangkajulpa jinta jaaji karrija Juwu-kurlangu.² Nyarrpara-wana-puka kujalpa Puurlu warru wapaja wurna kirri-kari kirri-kari-wana, ngulaju kala wararda yanu jaaji-kirra Juwu-kurlangu-kurra Jarrirti-yi-kari Jarrirti-yi-karirla Parra-nyayirni-wangurla. Kuja Tijilunika-kurra yanurnu, ngularlangurla yanu jaaji-kirraju Jarrirti-yi-patuku marnkurrpaku. Ngulangka jaajirla, Puurlurlulpa-jana pinarri-manu Kaatu-kurlangu

jaru Payipulu-jangka. Kala-jana milki riiti-manu manu yimi-ngarrurnu. ³ Milki-wangkanjarla-jana warraja-manu jaruju Kaatu-kurlanguju yungulu milya-pinjarla langa-kurra-mani. Kala-jana kuja wangkaja jaruju, “Mijaya yangka Yapa-nyayirni-wangu kuja-ngalpa nyurru-wiyi Kaaturlu jangu-pungu, ngulaju kujalurla nyurru-wiyi marlaja wangkaja Mijaya-kurlu jaru jarukungarduyu-patu, ngulajulu wangkaja kuja, ‘Kapu-nyanu Mijayarlu murrumurru purda-nyanyi nganta, kapu ngula-jangkaju palimi. Ngula-jangkaju, kapu pina-yijala wankaru-jarri nganta.’ Junga kujaju! Yali Jijaji, ngulaju Mijaya! Ngulanya karna-nyarra yimi-ngarrirni.” ⁴ Kujalu Puurlu purda-nyangu kuja-kurra wangkanja-kurra, ngulakujulurla jarukuju ngalya-kariji yapaju ngungkurr-nyinaja junga-nyayirni kujalpa-jana jaruju yimi-ngarrurnu. Ngularlangulu Kirijini-jarrija Puurlu-piya manu Jilaja-piya-yijala. Manu ngalya-kari yapa Kiiriji-wardingki, kuja kalalu puraja Kaatu-kurlangu kuruwarri kamparrurlu-wiyi, ngularlangulu Kirijini-jarrija. Manu ngalya-kari karntakarnta, kujalpalu-jana wiri-wiri nyinaja Tijilunika-wardingki-patuku yalirla kiringka, Kirijini-jarrijalu-yijala.

⁵ Kujalu-palangu panulku marlaja Kirijini-jarrija Puurluku manu Jilajaku, kujarlaju Juwu-paturlujulu-palangu ngurru-nyangulku, manulu-palangu kulu-jarrija. Ngula-jangkaju, warrulkulpalu-jana turnu-manu wati-patu warrkini-wangu-patu kuja kalalu ngawungawu nyinaja jaapu-kari jaapu-kari-wana kulukupurda. Ngula-jangkaju, warrulu-jana jinyijinyi-manu ngalya-kari Tijilunika-wardingki-patu yungulu-palangu jintawarlayirlilki pakarninjintarla Puurlu manu Jilaja. Ngula-jangkaju, jintawarlayijikili parnkaja yuwarli-kirra Jajana-kurlangu-kurra yungulu-palangu Puurlu manu Jilaja parlu-pungkarla kula-nganta palka. Yungulu-palangu puuly-mardakarla, puuly-mardarninjarla kangkarla wiriwiri-kirra Kanjulu-patu-kurra. ⁶ Kujalu-palangu yuwarlirla lawa-nyangu Puurluku manu Jilajaku, ngulajulu-jana Jajana manu yapa panu-kari Kirijini-patu-yijala puuly-mardarnu, ngulalkulu-jana wilil-kangu yangka-kurraju Kanjulu-patu-kurra wiriwiri-kirra. Ngulajulu-jana kuja purlaja wiriwiriki manu panu-kariki Tijilunika-wardingki-patuku, “Yali-jarrarlul Puurlurlu manu Jilajarlu, kulu kapala wiri-mani kujarla yalarnirla ngurujarraranypa majungku manu nyampurla kiringka ngalipa-nyangurla! ⁷ Manu nyampurlulpa-palangu Jajanarlul mardarnu nyanungu-nyangurla yuwarlirla ngurrangkaju. Nyampurrarlulu watingkijili rdilyki-pungu kuruwarri Ruumu-wardingki Kingi-kirlangu. Kala nyampu-jarrarlul wati-jarrarlul, yimi-ngarrirni kalu-ngalpa jinta-kari kingi-kari nganta yirdiji nganta Jijaji.” ⁸ Kujarlulu jarungku, yardalu-jana juturnu yangka-yijala Kanjulu-patu manu ngalya-kari yapa kulukungarnti, ngulaju yardalu-jana kulu-jarrija-nyayirni Puurluku manu Jilajakuju manu Kirijini-patu-karikiji. ⁹ Manu ngula-jangkaju, wangkajalu-jana yarda Kanjulu-patuju Jajanaku manu nyanungu-nyanguku puntuku, “Kajinkili-nganpa tala wiri yinyi, ngulaju karnalu-nyarra yampimi kulu-wangurlulku manu yilyami rarralypalku.” Junga-juku, Jajanarlul manu nyanungu-nyangurlu puntu-paturlu, yungulkulu-jana talaju, ngula-jangkaju, yampijalkulu-jana rarralypalku.

Puurlu manu Jilaja-pala yanulku kirri-kari-kirraluku yirdi-kirraju

Piriya-kurra

¹⁰ Jintangka-juku mungangkaju wanta yukanja-warnurla, yilyajalu-jana Puurlu manu Jilaja manu Timiji panu-karirli Kirijini-kariyi-nyanu-paturlu yungulu yani karlarra kirri-kirra yirdi-kirraju Piriya-kurra. Kujalu yukajarra Piriya-kurra, ngulajulu jingijingi yanu jaaji-kirra Juwu-kurlangu-kurra Piriyarlaju. ¹¹ Piriya-wardingki-patuju, ngulajulpalurla ngurrju rarralya yapaju nyinaja Puurluku Tijilunika-wardingki-patu-piya-wangu. Ngulajulu purda-nyangu Puurluju wangkanja-kurraju langanku rdilypirrpa-nyayirnirli manu langarrparlu. Kujalpa-jana Puurlurlu milki riiti-manu jaru Payipulurla, manulpa-jana milki-wangkaja, ngulajulu purda-nyangu ngampurrparlu manu wardinyirli. Ngula-jangkarluju, kalalu parra-kari parra-kari jarnkujarnku miimii-nyangu jaruju Payipulurlaju yungulu Puurluju milya-pinyi junga-japa kujalpa-jana yimi-ngarrurnu jaru. ¹² Ngula-jangkaju, ngungkurr-nyinajalurla panu-kari Juwu-patu-kari yangka kuja-jana Puurlurlu yimi-ngarrurnu jaru Jijaji-kirli. Manu panu-karilirli ngungkurr-nyinaja Kiiriji-wardingki-patu Juwu-wangu-patu, ngalya-kari karntakarnta wiriwiri, manu ngalya-kari wati-patu Kiiriji-wardingki-patu-yijala.

¹³ Tijilunika-wardingki-paturlu Juwu-paturlulu jaru purda-nyangu Puurlu-kurlangu kujalpa-jana yimi-ngarrurnu nganta jaru Kaatu-kurlangu Piriya-wardingki-paturlanguku nganta. Kujalu purda-nyangu kuja jaru, ngulajulu yarnkaja ngalya-kari Piriya-kurraju. Kujalu yukajarra kirri-kirra Piriya-kurra, ngulangkaju wangkajalu-jana Tijilunika-wardingki-patuju Piriya-wardingki-patukuju kuja, “Nyiyaku kankulu-jana purda-nyanyi manu mardarni nyampu-patuju yilyanja-wangurluju?” Kujarlunyalu-jana juturnu jarungkuju kulukukuluku-maninjakuju. ¹⁴ Kujalu-jana Kirijini-paturlu purda-nyangu jaru Tijilunika-wardingki-patu-kurlangu kulu-kurra wangkanja-kurra, ngula-kujakuju wuruly-yilyajalu-jana Puurlu manu ngalya-kari yapa ngapa-kurra mangkuru wiri-kirra pirntinyarra-kurra, ngulangjanya yungulu pawurtu-kurlu yani mangkuru-wana kurlirra kirri-kari-kirraluku yirdi-kirra Yajana-kurra. Kala Timiji manu Jilaja, ngulajulpa-pala nyinaja yangkangka-juku Piriyarla. ¹⁵ Kuja-jana Puurlu jirrnganja yukajarra Yajana-kurra, ngulangkajuku jupu-karrija, manu-jana jupu-karrinjarla wangkaja ngalya-karikilki yapaku, “Yantalu pina Piriya-kurra, yimi-kangkalu-jana ngaju Jilajaku manu Timijiki, yungu-pala yanirni kapanku nyampu-kurra. Ngajuju kapurna-palangu nyampurla-juku pardarni.” Junga-juku, yangkangkuku yapanku ngalya-karirli, yampinja-yanulu Puurluju yalirra-juku kiringka Yajana-nya, nyanungujulu pina-yanu yimi-kirli yangka-kurra-yijala Piriya-kurra.

Puurlurlu-jana yimi-ngarrurnu jaru Jijaji-kirli Yajana-wardingki-patuku

¹⁶ Kujalpa-palangu Puurlu pardarnu Jilajaku manu Timijiki yalirra kiringka Yajana-nya, ngulangkaju kala-jana warru nyangu pirli-kari pirli-kari jukajuka-karrinja-kurra yirdiyi-kari yirdiyi-kari-wana, ngulaju juju-kari juju-kari-kirlangu, kula Kaatu-kurlangu. Kujalpa-jana nyampurra nyangu, ngulakuju kala-jana kulu-jarrija-nyayirni. ¹⁷ Kujarlaju kala-jana Juwu-kurlangurla jaajirla yimi-ngarrurnu

jaru Juwu-patukuju manu ngalya-kariki Juwu-wangu-patukuju, yangka kuja kalalu kuruwarri Kaatu-kurlangu puraja. Kala-jana puta kangkuly-yirrarnu manu pinarri-manu yungulurla ngungkurnyinayarla Jijajiki. Ngulaju kala parra-kari parra-kari Puurluju yanurnu kulkurru-jarra kiringkaju yarlu wiri-kirra japingi-kirlangukurra, ngularlangurla kala-jana puta kangkuly-yirrarnu manu putaputa pinarri-manu yungulurla Jijajiki ngungkurnyinayarla.¹⁸ Yalirla yangkangka jintangka-juku kiringka, nyinajalpalu wati-patu panu-nyayirni turnu-warnu-kari turnu-warnu-kari rdirrinypanyayirni pinarri-patu. Jinta-kari turnu-warnu-kari ngulaju yirdiji Yipikuriya-patu. Jinta-kari turnu-warnu-kari ngulaju yirdiji Tuwiki-patu. Ngulangkuju kalalu putaputa kangkuly-yirrarnu nyanungu Puurluju yungu nganta Jijaji yampiyarlalku manu yungu nganta purayarla nyanungu-patu-kurlangulku kuruwarriji. Kala lawa, Puurluju kala-jana kuja wangkaja, “Ngajuju karna pura Jijaji yangka Ngalapi-nyanu Kaatu-kurlangu kuja yangka Kaaturlu wankaru-manu pina palinja-warnuju.” Kujalu Puurlu purda-nyangu wangkanja-kurra wati-paturlu yangka-jarra-jangkarlu turnu-warnu-jarra-jangkarlu, ngalya-karijilpalu wangkaja ngulaju kuja, “Nyampuju wati ngurrpanyayirni, ngari kyanurla pulka-pinyi milparniwarrarla milkarraku. Nyarrpa kangalpa kujaju wangka?”

Manu panu-karijilpalu wangkaja kuja, “Nyiya kangalpa jukurrpaju yimi-ngarrirni? Marda kangalpa jinta-kari putaputa yimi-ngarrirni jukurrpa-kari ngurrara-kari-jangka nyanungu-nyangu marda.” Kujarlujulpalu Puurlu wangkanja-kurra kanginy-pungu.¹⁹ Yangka-jarra-jangka turnu-warnu-jarra-jangka, wati-patujulurla wangkaja Puurlukuju, “Rdanpaka-nganpa yungurlipa-jana yani Kanjulu-patuku jaruku wangkanjaku kuja kalu-nyanu turnu-jarrinjarla wangka pirlingka Kanjulu-kurlangurla yirdingkaju Yariyapukurla. Ngulangkanya yungurnalu pinarri-jarri nyuntu-nyanguku jukurrpa-kariki jalangu-warnuku.²⁰ Kuja kanpa-nganpa warrarda yimi-ngarrirni yangka wati nyanungu Jijaji, kuja nyanungukupalangurlu yirdingki Kaaturlu wankaru-manu pina palinja-warnuju, kula karnangkulu kuja-kurraju milya-pinyi jaruju. Nyampuju jinta-kari jaru yungurnalu langa-kurra-mani.” Kujanyalurla wangkaja Puurlukuju.²¹ Kala yangkapatu Yajana-wardingki-patu manu ngurrara-kari ngurrara-kari-jangka kalalu turnu-jarrija warrarda, ngulangkaju kalalu-nyanu parra-kari parra-kari jaruju warrarda yirri-puraja yimi-kari yimi-kari yapa-kari yapa-kari-kirlangu, kuja kalalu-nyanu wangkaja.

²² Junga-juku, ngula-jangkaju, Puurluju rdanparnulku-jana yangka-jarra-jangkakuju turnu-warnu-jarra-jangkakuju wati-patukuju, manulu yanu pirli-kirra yirdi-kirraju Yariyapuku-kurra. Yalirla pirlingka, Puurluju karrijalpa kamparrurla Kanjulu-paturlaju. Junga-juku, ngula-jangkaju, Puurlu-jana wangkaja, “Nyurrurla wati-patu Yajana-wardingki-patu, ngulaju karna-nyarra nyurrurlaju milya-pinyi kuja kankulu-jana yirriyirri-nyayirni puru kuruwarri-kari kuruwarri-kari manu jukurrpa-kari jukurrpa-kari nyurrurla-nyanguju.²³ Yangka kujalparna nyurrurla-nyangurla kiringka warru wapaja, ngulajulparna-jana warru nyangu maralyipi-kari maralyipi-kari, ngulangka kuja kankulu-jana purlapa pinyi jukurrpa-

kari jukurrpa-kariki. Jinta-karirla yuwarli maralypirla kujarna yukaja, ngulangajurna pirli lalya wiri-nyayirni parlu-pungu yirdi-kirliji, ngulangka kuja kankulurla kuyu kurapaka purra yaliki jukurrpaku. Yirdi yalumpu ngulaju 'Jukurrpa Yuruyuru Milya-pinjawangu'. Ngulaju ngula-juku! Yangka kuja kankulu jukurrpa purami kanginy-pinjawangurlu ngurrpangku-juku, ngula-kurlu kapurnanyarra warraja-maninjarla yimi-ngarrirni manu pinarri-mani.²⁴ Nyanungu yali jukurrpa kuja kankulu kanginy-pinyi, ngulaju yirdiji 'Kaatu', ngulangkuju ngarrmirninjarla ngurrju-manu walya manu nyiyarningkijarra kuyu-kari kuyu-kari manu yukuri-kari yukuri-kari. Ngulakuju nyanungu-juku-ka Warlalja-Wiriji nyina yalkiriki manu walyaku. Ngulaju kula-ka nyina yuwarli maralypirla jukurrpa-kari-piya yangka kuja kalu watingki ngantirni yuwarli, kula-ka ngulangka nyina, lawa.²⁵ Nyanungu-ka nyiyarningkijarrakuju Warlalja-Wiri nyina. Nyiyarliparla yinyi nyanungukuju yimiri-maninjakuju? Lawa! Nyanungurluju-ka nyiyarningkijarra mardarni. Nyurru-jukungalpa yungu nyiyarningkijarraju nyanungurluju ngalipakuju. Manu kangalpa nyanungurlu-juku wankaruju yinyi ngaany-kijirninjakuju.

²⁶ "Nyurru-wiyi lawangka-wiyi yapa-wangurla-wiyi, ngulaju Kaaturluju jungarni-manu jaru turnu-warnu-kari turnu-warnu-kariki nyangurla yungu-jana pirri-yilya nguru-kari nguru-karikirra. Ngulaju-jana manngu-nyangu nyanungurlu-juku Kaaturluju yungulu jarnkujarnku nyinami nyanungurra-nyangurla-juku ngurrara-kari ngurrara-karirla. Junga-juku ngurrju-manu jinta-wiyi wati. Ngula-jangkaju, jinta-jangka wati-jangka ngurrju-manu-jana turnu-kari turnu-kari yapa-kari yapa-kari maru, kardirri, walyawalya, yalyuyalyu, karntawarrakarntawarra. Ngulaju-jana jarnkujarnku pirri-yilyaja kuja-purda kuja-purda nguru-kari nguru-kari-kirra ngulaju ngurujarraranyparla.²⁷ Nyiyaku-jana kuja kujarluju Kaaturluju pirri-yilyaja yapaju? Ngulangkuju yungulurla warru warrirni milpa-parnta-piyarlu, ngulangkuju yungulu warru warrirninjarla parlu-pinyi nyanungulku. Ngulaju ngula-juku, kula-ka Kaatuju wurnturu wuruly-nyina, kutu-ka nyina ngayi.²⁸ Nyurnunyunru-patu kalalu kuja wangkaja, 'Ngalipa karliparla marlaja nyina wankaru Kaatuku, manu karliparla marlaja warru wapa.' Manu nyurrurla-nyangu-paturlu yapangku jarukungarduyupaturlu kalalu yunparnu kujarlu, 'Ngaliparlangu karliparla nyina kurdukurdu nyanunguku.'²⁹ Ngulaju junga. Junga karlipa ngalipaju nyina kurdukurdu Kaatu-kurlangu. Kujarlaju, kulalparlipa nyarrparlu manngu-nyangkarla Kaatuju jukurrpa-kari-piya yangka pirli ngurrju-maninja-warnu kuja kankulu yurparninjarla karalymani nyurrurlarluju kawurlu-jangka marda pirli yaltiri-jangka marda pirli-kari-jangka marda. Lawa kujakuju. Kula-ka Kaatuju nyina nyampurra-piya pirli-kari pirli-kari-piya, lawa!

³⁰ "Nyurru-wiyi kamparru-wiyi, Kaatuju wangkaja kuja, 'Yangka kuja kajulu yapangku ngurrpangku kanginy-pinyi, ngulaju ngula-juku. Ngaju karna-jana yampimi murrumurru-maninja-wangurlu.' Kala jalanguju, Kaatuju kangalpa wangka ngalipakuju panukuju ngulaju kuja, 'Yampiyalu nyiyarningkijarraju majumajuju puranjawangurlu, manujulu pina-yaninjarla yalala-yirra ngayi!³¹ Junga

kujaju. Kaaturluju nyurru-juku jaru jungarni-manu yapaku miimii-nyanjaku. Ngakaju kapu-ngalpa jarnkujarnku miimii-nyanyi kuwurtukungarduyu-piyarlu yirriyirri-nyayirnirli jungarni-nyayirnirli. Ngulakuju nyurru jinta wati milarnu yali Jijaji. Nyarrparlurlipa milya-pinyi nyampuju wati junga-japa? Ngulaju karlipa milya-pinyi yangka kuja Jijaji Kaaturlu wankaru-manu pina palinja-warnu, ngulanya milarnu ngalipakungarnti jarnkujarnku miimii-nyanjakungarnti.”

³² Yangkanku Yajana-wardingki-paturlu Kanjulu-paturlu, kujalu purda-nyangu Puurlu kuja-kurra wangkanja-kurra, yangka kuja Kaaturlu pina-wankaru-manu nganta Jijaji palinja-warnuju, ngulakujulurla ngalya-kariji manyu ngarlarija. Panu-kari ngalya-kari yapa ngulajulurla ngurrju wangkaja, ngulaju kujalurla wangkaja, “Yungur-nangkulu parra-karirlalku yada purda-nyanyi ngurrju jaru nyuntu-nyangu.” ³³ Junga-juku, ngula-jangkarlu, Puurlurluju yampinja-yanulku-jana yapaju. ³⁴ Yangka ngalya-kari wati-patu-kari Yajana-wardingki-patu-kari, ngulajulurla ngungkurr-nyinaja jarukuju Puurlu-kurlangukuju kuja-jana yangka yimi-ngarrurnu, ngulakujulurla marlaja Kirijini-jarrija. Manu jinta-kari yirdiji Tiyuniji kanjulu-pardu, ngularlangu Kirijini-jarrija. Manu ngula-jangkaju, jinta-kariji karnta yirdi Tamari, ngulaju nyanungurlangu Kirijini-jarrija-yijala, manu ngalya-karirlangu.

18

Puurlurlu-jana yimi-ngarrurnu Yimi Ngurrju Jijaji-kirli Karinji-wardingki-patuku

¹ Puurlurluju yampinja-yanulku yangkaju kirri yirdi Yajana, ngula-ngurluju yarnkaja karlarra kirri-kari-kirraluku yirdi-kirraju Karinji-kirra. ²⁻³ Ngulangakajulpa nyinaja wati-kari Juwu yirdi Yakila nyanungu-parnta-kurlu karnta-kurlu yirdi-kirli Pirijila-kurlu. Ngulaju-pala yukajarni ngurrara-kari-jangka yirdi-jangka Yitili-jangka, ngulaju-pala kamparru-pardu-juku yukajarni Karinji-kirraju, ngulaju kamparru-juku Puurlukuju. Nyampu Yakila ngulaju palka-jarrija manu wiri-jarrija ngurrara-karirla yirdingka Puntjarla. Karinji-wangurla-wiyi ngulajulpa-pala nyinaja Yakila manu nyanungu-parnta karnta kirri-karirla yirdingka Ruumurla, ngulaju ngurrararla yangkangka yirdingka Yitilirla. Parrangka jintangka, kingi yirdi Kulurdiya, ngulangkuju-jana jinyijinyi-manu panu-juku Juwu-patuju kirriki yampinjakuju. Kujarlanya-pala yanu Yakila manu Pirijila yali-kirraju kirri-kirra Karinji-kirraju. Ngulanganya-palangu yaninjarla Puurlurluju parlu-pungu. Parlu-pinjarlalpa-palangu jirrn-ganja nyinaja yalumpurla-juku yuwarlirla nyanungu-jarra-nyangurla-juku. Ngulangkarluju jintangkarlu-jukulpalu kalukulku ngurrju-manu marnkurrparlu-juku warrkingkarlu. ⁴ Yalumpurla kiringka, Puurluju kala warrarda yanu Jarrirtiyyi-kari Jarrirtiyyi-kari jaaji-kirraju Juwu-kurlangu-kurra. Ngulangkaju, Juwu-patu manu Juwu-wangupatu, putaputalpa-jana kangkuly-yirrarnu manu kurruly-yirrarnu jaru-kurlurluju yungulurla nyanungurlangu ngungkurr-nyinayarla Jijajikiji.

⁵ Kuja-pala Jilaja manu Timiji yanurnu Karinji-kirra nguru-kari-jangka Majatuniya-jangka, ngula-jarra kuja-palarla rdpipija Puurluku, ngula-jangkaju jintangkalkulpa wartardi-jarrija Jijaji-kirlangurla jarangka. Ngulaju kala-jana parra-kari parra-kari jaruju yimi-ngarrurnu Jijaji-kirliji Juwu-patukuju, ngulaju kuja kala-jana wangkaja, “Yangkaju Jijaji ngulaju Mijaya, yangka kuja-ngalpa Kaaturlu nyurru-wiyi jangku-pungu yilyanjarnikingarntirli.”
⁶ Yali-patu Juwu-patu, ngulajulpalurlajinta jukuru-jarrija Puurlukuju jarukuju, manu ngula-jangkajulpalu warlkanji-pajurnu. Junga-juku, Puurlu-nyanurla jurnarrpaku yarnkaja palkangkaku nyanungu-nyangurlaku, manu ngulangkaju jurnarrpa-ngurluju lurlurl-pungu walyalku wangkanjakungarntirli. Ngula-jangka, yarda-jana wangkaja, “Putarna-nyarra pinarri-manu jaru-kurlurluju manu puta kangkuly-yirrarnu nyurrurlaju. Kajinkilirla Kaatukuju jurnta nyina kuja-purda-kari tarnnga-kari, ngulajujulu yampiya wakirninja-wangurlu. Jalangu-warnurluju kapurna-jana yimi-ngarrirni Juwu-wangu-patupimapakulku.”
⁷ Junga-juku, yampinja-yanulku-jana Juwu-patuju. Ngula-jangkaju yanu Puurluju jinta-kari-kirlangu-kurralku wati-kari-kirlangu-kurra Juwu-wangu-kurlangu-kurra yuwarli-kirraju yirdi-kirlangu-kurraju Tijiti Jujutu-kurlangu-kurra. Nyampurluju watingkilpa puraja Kaatu-kurlangu kuruwarri, ngulakuju karrijalparla yuwarliji wurnturu-wangu kutu-nyayirni jaaji-pirdi Juwu-kurlangu-pirdi. Ngulangkanyalpa Puurluju nyinaja.
⁸ Jinta-karriji watilpa nyinaja yirdiji Kiripija, ngulaju nyinajalpa jaajikingarduyu wiri Juwu-kurlanguku jaajiki kamparrurla. Ngula-kurlangujulpalurla ngungkurr-nyinaja Warlaja-Wiri Jijajiki nyanungu-parnta manu nyanungu manu nyanungu-nyangu kurdukurdu. Panungkulu Karinji-wardingki-paturlu yapangku, kujalu purda-nyangu Puurluju jaru-kurlu Jijaji-kirli, ngularlangujulurla ngungkurr-nyinaja Jijajiki. Ngula-jangkaju, ngapangkalpa-jana julyurl-yirrarninjarla papitaji-manu Puurlurluju.

⁹ Ngaka-pardu-karilki munga-karirlalku, Puurlurluju nyangu Warlaja-Wiri Jijaji yuruyururlu, ngulajurla kuja wangkaja Jijaji Puurlukuju, “Lani-wangu-jana jurnta nyinaya waparlku nyampukuju yapaku Karinji-wardingki-patuku. Ngulakuju ngaju-nyangu-jana jaru yimi-ngarrrika waparlkurlu ngarrurda-wangurlu rdiily-parnkanja-wangurlu.
¹⁰ Ngajurnangku palka, kapurnangku warrawarra-kanyi. Kujarlaju, kulangku nganangku yapangku murrumurru-mani ngaju-nyangurlaju. Nyampurlaju kiringka, ngulaju kalu panu nyina ngulaju ngaju-nyangu yapaju. Ngularlangurlu kapungkulu nyuntuju warrawarra-kanyi yapa-kari-kijakuju.”
¹¹ Junga-juku, ngula-jangkaju, Puurluju nyinaja jintaku yukuriki manu jika-palaku kirntangiki yalumpurlaju kiringka. Ngulangkajulpa-jana pinarri-manu yapa panu-jarlu jarungku Kaatu-kurlangurlu.

¹² Ngula-puruju, yangka kingi wiri-jarlu Ruumu-wardingki, ngulangkuju wati jinta milarnu yirdiji Kaliyu yungu-jana nyina wiri-yijala yapaku ngurrara-kari-wardingki-patuku yirdi-wardingki-patukuju Kiiriji-wardingki-patuku. Yangkangka kiringka Karinjirla kujalpa Puurlu nyinaja, ngulangkajulurla Juwu-patuju jangkardu turnu-jarrija, manulu ngula-jangkarluju Puurluju puuly-

mardarninjarla kangu kuwurtu-kurra yangka Kaliyu-kurlangu-kurra. ¹³ Kujalurla Juwu-patu jirrnganja yukaja kuwurtu-kurlangu-kurra, ngulangkajulurla kuja wangkaja Kaliyukuju, “Nyampu kanpa nyanyi wati kuja-ka karri, ngulaju kajana jaru-kari-kirlirlilki yapa panu-juku pinarri-mani manu kuja-purda-mani, manu kajana putaputa kangkuly-yirrarni yungulu purami Kaatu-kurlangu kuruwarri jarrwararu!” Kujanyalurla wangkaja Juwu-patuju Kaliyukuju.

¹⁴ Ngula-jangkaju, Puurlulkurla wangkaja puta, ngulaju Kaliyurluju wurra-manu manu wurulypa-manu. Ngula-jangkaju, Kaliyulku-jana wangkaja Juwu-patuku, “Kaji nyampu wati karlirr-yantarla kuruwar-rirla Ruumu-kurlangurla, manu kaji yaparlangu pungkarla tarngakurra, ngulaju kapurna-nyarra Juwu-patuju purda-nyangkarla wurramaninja-wangurlu manu yirriyirri-nyayirnirli. ¹⁵ Kala nyurrurla kuja kankujulu wangka Juwu-patu nyampurlu nganta watingki kuja rdilyki-pungu nyurrurla-nyangu kuruwarri, manu kuja kajana nganta puta kangkuly-yirrarni kuruwarri-kijaku nyurrurla-nyangu-kujaku warlajla-kujaku, ngulaju kula ngaju-nyangu. Yalumpuju nyurrurla-nyangu. Kujarlaju, nyurrurla-paturlulu yimiji jungarni-manta nyampukuju watikiji kuja-ka karri, manulu miimii-nyangka nyurrurlarlu ngurru-japa marda maju-japa marda.”

¹⁶ Ngula-jangkaju, wangkaja-jana Kaliyuju nyanungu-nyangu-patukulku yurrkunyuku, ngulaju kuja-jana wangkaja, “Muku yilyyalu-jana nyampu yapa yarlu-kurra nyampu-ngurlu kuwurtu-ngurlu!” Junga-juku, mukulu-jana yilyaja panu-juku. ¹⁷ Yangka kujalu-jana yurrkunyurlu muku yilyaja yarlu-kurra yapa panujarlu, ngulangkujulu parlu-pungu jinta-karilki wati-kari yirdiji Jajini, ngulalkulu puuly-mardarninjarla pungu murdungku yarlungkaju yuwarlirla kuwurturla ngayingayi-juku. Nyampuju Jajini, ngulajulpa-jana wiri nyinaja jaajikingarduyu Juwu-patu-karikiji. Yangka kujalu-pungu Jajini yarlungka yuwarlikiji, ngulaju-jana Kaliyurluju jamulu nyangu, kularla mari-jarrija yangkakaju Jajinikiji kujalpalu pungu murdungku.

Puurluju kulpari yanu yangka-kurra Yantiyuku-kurra

¹⁸ Ngula-jangkaju, Puurlujulpa-jana jirrnganja nyinaja tarnga-juku Karinjirla panu-kariki Kirijini-kariyi-nyanuku. Ngula-jangkarluju, Puurlurlu manu Yakilarlu manu nyanungu-nyangu karntangu Pirijilarlu, jakuru-pungulkulu-jana panu-kariji Kirijini-kariyi-nyanuju. Ngula-jangkaju, yarnkajalu kirri-kari-kirraluku yirdi-kirraju Jinkirikirra, ngulajulpa kutu-nyayirni karrija kurlirra kirrikiji Karinjikiji. Ngulangka, kujalpalu nyinaja kirringka, ngulangkaju-nyanu marnilpalku pajurnu Puurlurluju. Ngula-wangurla-wiyi, yangka kuja Kaaturlu warrawarra-kangu Puurluju warna-puruju, kujarlanya-nyanu marnilpaju pajurnu muku Puurlurluju kuruwarriurla Juwukurlangurla. Junga-juku, ngula-jangkaju, Puurlu manu Yakila manu Pirijila, warrkarnulu pawurturla wurnakungarnti yungulu jingijingi yanirra kirri-kari-kirra yirdi-kirraju Yipija-kurra.

¹⁹⁻²¹ Kujalu Yipija-kurra yukajarra yangka-patu, ngulajulu yanurra Juwu-kurlangu-kurra yuwarli-kirraju jaaji-kirra. Yalirla jaajirla, Puurluju-jana wangkaja Juwu-patukuju Jijaji-kirliji. Panukari yapa Juwu-patuju, ngulajulurla ngungkurr-nyinaja Puurlukuju,

manu wangkajalurla, “Nyampurla-juku nyinaya tarnga nganimpangurla!”

Ngulaju-jana Puurlurluju wurra-manu, ngulaju kujarlu, “Lawa, ngaka kajiji Kaatu wangka nyampu-kurrakuju pina-yaninjarnikiji, ngulanya karna pina-yanirni.” Junga-juku, ngula-jangkaju, Puurlurluju-palangu yampinja-yanu Yakila manu Pirijila yalumpurlajuku. Ngula-jangkaju, yaninjarla warrkarnu pawurtu-karirlalku, ngula-jangkaju, pina jingijingi yanu ngapa-wanaju kurlirra kakarrara jinta-kari-kirraluku kirri-kari-kirra yirdi-kirra Jijariya-kurralku.

²² Kuja yukajarra Puurlu kirri-kirra Jijariya-kurra, ngula-jangkaju yangka-jangkaju pawurtu-jangka jitinjarla yarkajarra kurlirra walyangkalku kirri-kari-kirra yirdi-kirra Jurujulumu-kurra. Kuja Jurujulumu-kurra yukaja, ngulangaju-jana Kirijini-patu-kariki wapirdi wangkaja. Ngula-jangkaju, yarda yarkajarra yatijarra kirri-kari-kirraluku yirdi-kirraju Yantiyuku-kurra. ²³ Kuja yukajarra Yantiyuku-kurra, ngulangaju ngari witaku nyinaja. Ngula-jangkaju, yarda yarkaja ngurrara-pardu-jarra-kari-kirra yirdi-jarra-kurraju Kalatiya-kurra manu Pirijiya-kurra. Yali-jarrarla ngurrara-jarrarla Kalatiyarla manu Pirijiyarla, wangkaja-jana Kirijini-kariyi-nyanuku, ngulaju-jana jaru-kurlurluju yarda pirrjirdi-manu.

Nyampuju wati-kari-kirli Yapuliji-kirli

²⁴ Ngula-purujulpa wati jinta nyinaja yirdiji Yapuliji, ngulaju Yilikijantira-wardingi, ngulanganya palka-jarrija kirringkaju nyanunguju watiji. Ngulaju yanurnu-yijala Yipija-kurraju, ngulanyalpa-jana pinarri-manu Kaatu-kurlangu kuruwarri yapaku panukuju, ngulaju kuruwarri yangka kujalpa ngunaja Payipulurla. Ngulajulpa junga-nyayirni kanunjumanyumpa-nyayirnirli mangunyangu kuruwarrija Kaatu-kurlanguju, ngulajulpa-jana yapa panukuju yimi-ngarrurnu jaruju ngulaju marrka-nyayirnirli manu ngurrju-nyayirnirli. ²⁵ Manulpa nyinaja pina-nyayirni Jijaji-kirlangukuju yimi-ngarrirninjakuju, nganangu mayirra yimi-ngarrurnu manu pinarri-manu Jijaji-kirliji Wirliya-kurlu Kuruwarri-kirliji. Ngulaju kala-jana yimi-ngarrurnu Jijaji-kirliji wardinyi-nyayirnirli manu junga-nyayirnirli. Manulpa milya-pungu jaru Jaanu-kurlu yangka papitaji-maninjakungarduyu-kurlu. Kala kulalpa milya-pungu yangka Pirlirra Kaatu-kurlangu. ²⁶ Yapulijirli kujalpa-jana ngakalku yimi-ngarrurnu jaru Juwu-kurlangurla jaajirra yapaku panuku, ngulaju marriwa-nyayirnirli. Yangka-jarrarlu kalinjarlu Pirijilarlu manu Yakilirli, purda-nyangu-pala wangkanja-kurraju kujalpa-jana jaru yimi-ngarrurnu. Ngula-jangkaju, yangka-jarrarluju purda-nyanjarlapala Yapulijiji yajarninjarla kangulku ngurra-kurra nyanungu-nyangukurra. Ngula-jangkaju, yarda-palarla yirri-puraja Kaatu-kurlangu Kuruwarri Wirliya manu jungarni-manu jaru-kari yangka Pirlirra Kaatu-kurlangu-kurlu.

²⁷ Ngula-jangkaju, Yapuliji wangkaja-jana Kirijini-patukuju Yipija-wardingi-patuku, “Ngajuju karna yanilki ngurrara-kari-kirra yangka-kurra yirdi-kirraju Kiiriji-kirra.” Junga-juku, ngulakujulurla ngungkurr-nyinaja, manulurla pipa yungu jaru-kurlu nyanunguku,

ngulanya yungu-jana kanjarla yinyi yangkakaju Kiiriji-wardingki-patukuju Kirijini-patuku. Yali pipa ngulaju yungulu Kiiriji-wardingki-paturlu rdakurl-kijirni Yapuliji wurra-maninja-wangurlu. Junga-juku, yampinja-yanu-jana Yipija-wardingki-patuju yapaju wurnangkulku. Kuja Kiiriji-kirra yukajarra, ngulangkuju kala-jana pinarri-manu Kirijini-kariyi-nyanu-patuju, manu kala-jana pirrjirdi-manu yali-patuju yangka kujalurla kamparru-wiyi marlaja Kirijini-jarrija Kaatuku. ²⁸ Yapuliji kala-jana jirrnganja nyinaja Juwu-patukuju pinarri-patukuju yangka Yapulijiji, ngulaju milparniwarrarla-juku kamparrurla panungka-juku yapangkaju kala wangkaja. Kala-jana pirrjirdi-jiki nyinaja nyanungurra-piya-wangu. Kala-jana milki-wangkaja Mijaya-kurlu jaruju Payipulurla, ngulaju kala-jana wangkaja kuja, “Yangkaju Jijaji ngulaju Mijaya ngalipaku, yangka kuja-ngalpa Kaaturlu jangku-pungu nyurru-wiyi yilyanjarnikingarntirli ngalipaku.” Kujalu kuja-kurra wangkanja-kurra purda-nyangu Yapuliji yangkangu Juwu-paturlu, ngulaju kulalu nyarrparlulku jangku-mantarla.

19

Puurlulpa-jana wangkaja jaru Jijaji-kirli Yipija-wardingki-patuku

¹ Kirringka Karinjirra ngulalpa yangka nyinaja wati yirdi Yapuliji, ngula-puru-juku Puurluju jingijingi yanu nguru-jarrarla kulkurru-jarra yirdi-jarrarla Kalatiyarla manu Pirijiyarla. Ngulajulpa wirliya wapanja-yanu karlarra kirri-kirra Yipija-kurra. Kuja Puurlu yukajarra kirri-kirra Yipija-kurra, ngulangkaju-jana parlu-pungu wati-patu 12-pala, ngula-patu nyanungu-patu ngulajulu kurdungurlu-patu Jaanu Papitaji-kirlangu. ² Junga-juku, Puurlurlu-jana payurnu kujarlu, “Kujankulu kurdungurlu-jarrija, Pirlirrpaju-nyarra Kaaturluju kurru-pungunya nyanungu-nyanguju?”

Junga-juku, Puurlujulu jangku-manu nyanungu-paturlulku, “Kula karnalu milya-pinyi Pirlirrupa Kaatu-kurlanguju. Ngana ngulaju?”

³ Junga-juku, yarda-jana payurnu Puurlurluju, “Nyarrpa-jarrijalpankulu ngapangkakungarnti papitaji-jarrinjakungarntiji?”

Ngula-jangkaju, jangku-manulu Puurluju, “Ngulakungarntirlijirnalu puraja Jaanu Papitaji-kirlangu kuruwarri yangka kujalpa-jana nyurru-wiyi kamparru-warnu-wiyi yapa pinarri-manu.”

⁴ Yaliji Puurlu yarda-jana wangkaja, “Jaanu Papitaji kala-jana wangkaja yangka-patuku Yijirali-pinkiki kuja, ‘Ngajukuju wala-jarrinja-wangu nyinakalurla walaju yangka-mipaku jintaku ngaka kaji yanirni Mijaya.’ Kujanya kala-jana wangkaja Jijaji-kirli. Yangka kujalpalu pina-yaninjarla yalala-yirrarnu Kaatu, ngularra-piya-mipalpa-jana papitaji-manu.”

⁵ Kujalu kuja-kurra purda-nyangu Puurlu wangkanja-kurra yangka-paturlu 12-palarlu kurdungurlu-patu-karirli, ngulajulurla ngungkurnyinaja Warlalja-Wiriki Jijajiki. Ngula-jangkaju-jana nyanungurlangu Puurlurluju julyurl-yirrarninjarla papitaji-manu. ⁶⁻⁷ Ngula-jangkaju, Puurlurluju rdaka-nyanu yirrarnu jurrungka nyanungurra-nyangurla, ngula-puru-juku-jana kurru-yukaja Pirlirrupa Kaatu-kurlanguju. Ngula-warnurluju, Kaatukulkulurlajinta pulka-pungu jaru-kari jaru-karirli,

manulpalurla kurruly-wangkaja jaru-kari jaru-kari kuja-jana yungu nyanungu-patuku

⁸ Ngula-warnuju, Puurlujulpa nyinaja ngulangka-juku kirringka Yipijarla, ngulajulpa nyinaja kirntangi-patuku marnkurrpaku. Ngulangkaju kala Puurluju warrarda-yanu jaaji-kirra Juwu-kurlangu-kurra, ngulangkarluju kala-jana warrarda yimi-ngarrurnu jaru Kaatu-kurlu marriwarlu yangka kuja-ka Warlalja-Wiri nyina nyiyarningkijarraku. Ngulakunyalpa-jana puta jungarni-manu manu kangkuly-yirrarnu. ⁹ Panu-karirlijilpalu wiljiwilji-manu jurrungkuju marntarlarlu, manulpalurlajinta jukuru-jarrija kujakuju jaruku Puurlukuju. Manulpalurla kulkurru-jarra panungka milparniwarrarla nginji-wangkaja jaruku Kuruwarriki Wirliyaku Jijaji Warlalja-Wiri-kirliki. Junga-juku, ngula-kujakuju manu ngula-jangkaju, Puurlu manu kurdungurlu-patu-kariyi-nyanu yangka Juwu-kurlangu-ngurlu jaaji-ngirli wilypi-pardinjarlalu yanu yuwarli-kirra Tirina-kurlangu-kurra. Ngulangka Tirina-kurlangurla yuwarlirla kalalu panu-jarlu turnu-jarrinjarni yanu, ngulangkarlunyalpalu-nyanu jungarnijungarni-manu Jijaji-kirlanguku jaruku. ¹⁰ Parra-kari parra-kari kala-jana Puurlurluju warrarda yimi-ngarrurnu kujaju jirramaku yukuriki. Ngula-purujulpalu Juwu-paturlu manu Juwu-wangu-paturlu warrarda purda-nyangu jaru Jijaji Warlalja-Wiri-kirli kujalpalu nyinaja ngula-wardingki-patu ngurrara Yajiya-wardingki-patu.

Ngalapi-nyanu-paturlulpalu-jana Jikipa-kurlangu-paturlu nyurnun-yurnuku juju jurnta yilyaja puta

¹¹ Ngula-pururlu-juku kala-janarla Puurlurluju nyurnu-watiji marlaja parlpuru-manu Kaatuku ngangkayi-kirli-piyarlu rdirrinyarlu. Parlpuru-maninja-kurra kulalu yapa-paturlu nyangu ngula-piya kamparrurlu-wiyi. ¹² Kula rdaka-miparlu kala-jana parlpuru-manu nyurnunyunuju. Kuja kala-nyanu Puurlurlu warrkingkarlu yiriwarra jurrungka yirrarnu mukarni-kijaku, manu wartirli-kirlangu wirriji-piya kuja kala-nyanu wartirli warurnu, yiriwarra manu wartirli-kirlangu kala-jana Puurlurluju rurruny-pinjarla yungu yapa-patu-karikiji kanjaku. Ngulaju yapa-kurra nyurnunyunu-kurra kalalu kangu, ngularlangu kalalu-jana kanjarla yaarl-yirrarnu nyurnunyunukuju parlpuru-maninjakuju nyanungurluku. Yangka kuja kalalu-jana yaarl-yirrarnu yiriwarra manu wartirli-kirlangu, ngula-jangkaju kalalu nyurnunyunuju parlpuru-jarrija-yijala. Kala yangka kuja kalalu mardarnu juju kaninjarni jirrinypa palkangka nyanungurra-nyangurla, ngulaju kalalu-jana nyurnunyunukuju wilypi-pardinjarla parnkaja jurnta.

¹³⁻¹⁴ Ngula-puru-yijala Juwu-patulpalu nyinaja yalumpu-wardingki Yipijarla, ngula-patuju kalalu warrukirdikirdi wapaja kirri-kari kirri-kari ngangkayi-kirli-piya. Kujalu purda-nyangu Puurlulku, kujalpa-jana nyurnunyunuku nganta juju jurnta yilyaja nganta, ngula-jangkarlujulu nyanungu-paturlulku waalparrurnu puta. Ngari kulal-palu milya-pungu Jijaji.

Kala ngalya-kari wati-patu wirliki-pala, ngularlangurlulpalu-jana putaputa jurnta yilyaja jujuju, ngulajulu wirliki-palaju ngalapi-nyanu Jikipa-kurlangu-patu. Nyanunguju Jikipa ngulajulpa nyinaja Juwu

Maralypikingarduyu Wiri. Parrangka jintangka, yangka wirli-palarlu ngulajulu parlu-pungu jinta wati panu-kurlu jirrinypa-kurlu. Ngulakujulu-jana wangkaja, “Nyurrurla panu-jarlu jirrinypa, jurn-talurla wilypi-pardiya nyampuku watiki yirdingka Jijajirla, Jijaji yangka kuja kajana Puurlurlu warru yimi-ngarrirni!”

¹⁵ Junga-juku, jirrinypaju jinta-jana wangkaja, “Milya-pinyi karna Jijaji, manu jaru karna milya-pinyi Puurlu-kurluju, kala nganankulu nyurrurla-patuju?”

¹⁶ Junga-juku, yangkanku watingki jirrinypa-kurlurlu karrinja-pardinjarla puuly-mardarnu-jana, ngulangkuju-jana jurnarrpa larrapinjarla rurruny-pungu muku, manu-jana murrumurru-manu yalyukurra-nyayirni. Ngula-jangkaju, yangka-ngurlu yuwarli-ngirli wilypi-pardinjarlalu parnkaja jalya-mipalku yiryiri yalyu-kurluju yangkapatu wirli-pala wati-patu.

¹⁷ Juwu-wati manu Juwu-wangu-patu Yipija-wardingki-patu, ngulangkuju purda-nyangu yangka jaru wirli-pala-kurlu wati-patukurlu kuja-jana jintangu watingki nganta jirrinypa panu-jarlukurlurlu muku pungu nganta, ngulangka purda-nyanjarlajulpalu muku ngarrurda-jarrija. Manupalurlajinta warrarda pulka-pungu Jijaji Warlalja-Wiriki yirdiki. ¹⁸ Panu-kari yapa Kirijini-patu kujalpalu nyinaja Yipijarla-yijala, ngulajulu-jana yanurnu Puurluku, manu panu-kariki Kirijini-patuku, ngulangkuju-nyanu yimi-ngarrurnu kulkurru-jarra milparniwarrarla kujalpalu nyinaja kamparru-wiyi majumaju manu kujalpalu-nyanu waalparrurnu-juku yajikiki nyinanjaku ngangkayi-kirli-piyaku. ¹⁹ Nyanunguku ngangkayi-kirli-piyaku, ngulajulpalu palju pina-jarrija nganta puku-jangka panu-jarlu-jangka Kirijini-wangurla-wiyi. Ngula-warnurluju nyanungurra puku-wati ngangkayi-kirli-kirlangu, kujalpalu pina-jarrija, ngulajulu-jana kangurnu panu-jarlu-juku jaaji-kirra. Ngula-warnurluju-jana muku purraja puku-wati panu-jarlu-juku kulkurru-jarra milparniwarrarla. Nyanunguku puku-watiki ngulajulu tala panu-jarlu-nyayirni yiily-ngarnu \$50,000. ²⁰ Kala yimi Kaatu Warlalja-Wiri-kirlangu, ngulajulpa yarda wiri-jarrinjarla pirri-yanu kuja-purda kuja-purda, yangka kuja-jana Kaaturlu nyanungu-kurra-manu yapa panu-jarlu Yipija-wardingki-patu-piyaju.

Yipija-wardingki-patujulurla kulu-jarrija-nyayirni Puurlukuju

²¹ Junga-juku, ngula-jangkaju, Puurluju-nyanu wangkaja, “Ngakaju karna yani Majatuniya-wana Kiiriji-wana Jurujulumu-kurra, manu ngula-jangkaju karna yani kirri-kari-kirra Ruumu-kurrarlangu.”

²² Junga-juku, ngula-warnurluju, Puurlurluju-palangu yilyaja jirrama wati-jarra nyanungu-nyangu-jarra warrkini-jarra yirdi-jarraju Timiji manu Raajurtu pawurturla mangkuru-wana kulkurru-jarra ngurrarakari-kirra Majatuniya-kurra. Kala Puurluju, ngulajulpa nyinaja yangka-wardingki-jiki Yajiyarla yangkangka-juku kiringka Yipijarla.

²³ Ngakarrangakarralku ngula-warnurlaju, panu-kari Yipija-wardingki-patu, ngulajulu-jana kulu-jarrija Puurluku manu panu-kariki yapaku kujalpalu puraja Wirliya Kuruwarri Jijaji Warlalja-Wiriki-kirli. ²⁴ Nyarrparla kuja? Yalirla yirdingka Yipijarla, ngulajulpa jukakarrija pirlu wiri-nyayirni kurrirdimpayi karnta-piya yirdiji Yarrtimu, ngulajulpa karrija jukurrpa-nyayirni nganta, ngulakujulparla yuwarli

maralypi wiri-nyayirni karrija purlapa-kurlangu pinja-kurlangu. Ngula-purujulpalu kirringka jintangka-juku nyinaja wati-patu warrkini-patu, ngulangkuju pirli yaltiri-ngirli kalalu ngurrju-manu witawita yuwarli yangka-piya yuwarli maralypi-piya Yarrtimu-kurlangu-piya, ngulaju witawita-nyayirni mirilmirilpa-nyayirni. Ngulaju kalalu ngari ngurrju-manu talakupurdarlu, ngulangkuju kalalu manu tala wiri-jarlu yangka-jangkaju nyampurra-jangka yuwarli witawita-jangka. Ngulakuju kala-jana nyinaja jinta wati yirdi Mitiriyu kamparrurla wiri warrkini-kariyi-nyanuku. ²⁵ Junga-juku, parrangka jintangka, Mitiriyurluju-nyanu turnu-manu nyanungu-nyangu warrkini-patu manu panu-kari warrkini-patu wiriwiri-yijala. Ngularrajulu jinta-kurra-jarrija muku. Manu-jana Mitiriyuju wangkaja kuja, “Milya-pinyi-jala kankulu jintawarlayirli-jiki kuja karlipa nyampurra yuwarli witawita ngurrju-mani, manu karlipa mani tala wiri-jarlu. ²⁶ Nyanyijala kankulu Puurluju nyurrurla-paturluju, manu kankulu purda-nyanyi kuja kajana jaru warru yimi-ngarrirni nyampurra kirringka kuja-ka warru wapami. Yimi-ngarrirni kajana nyampurra juju witawita yuwarli, kuja karlipa ngurrju mani rdakangku, ngulaju nganta tarruku-wangu. Kuja-kurlunya kajana Puurlurluju jaruju warru yimi-ngarrirni. Junga-juku, yapa panu-kari nyampu-wardingki kirri-wardingki, ngulaju kalurlajinta ngungkurnyina Puurlukuju. Manu panu-karirlangu kuja kalu nyinami kirri-karirlangurla warrukirdikirdi Yajiyarla, ngularlangu kalurlajinta ngungkurnyina-yijala. ²⁷ Nyampu Yarrtimu, ngulaju jukurrpa wiri-jarlu-nyayirni tarruku-nyayirni. Kula kalu purami nyampu-miparlarlu nyampuju kuruarri. Yajiya-wardingki-paturlangurlu kalu purami jinta-juku manu nguru-kari nguru-kari-wardingkirlangurlu. Kajirlipa nyampu wati Puurlu jawirri nyanyi manu yampimi warla-pajirninjawangurlu, ngulaju kapulu-ngalpa ngalipalku warrkini-patu yapangku panu-jarlurlu-juku majumaju-pajirni. Manu kapulu ngawungawu-pajirni nyampuju yuwarli maralypi Yarrtimu-kurlangu, manu kapulurla kapuru nyina jukurrpa-wanguku.”

²⁸ Kujalu Mitiriyu purda-nyangu yapangku panu-jarlurlu wangkanja-kurra, ngulajulurla kulu-jarrija-nyayirni Puurlukuju, manulu laljilalji-jarrija-nyayirnilki. Manulu purlanjaku rdirriyungu pulka-pinjakuju yangkaku Yarrtimuku kilji-nyayirni ngulaju kuja, “Yipija-wardingki-kirlangu Yarrtimu ngalipa-nyangu, ngulaju jukurrpa wiri-nyayirni!” ²⁹ Yangka Mitiriyu-kurlangu turnu-warnu warrkini-patu wiriwiri, ngulajulu palju pirri-parnkaja purlanja-karra purlanja-karra kuja-purda kuja-purda warrukirdikirdi ngulangkuju kirringkaju. Kujalpalu purlanja-karra parnkaja-juku warru, ngulapuru-juku nganjirni parlu-pungulu-palangu jirrama wati-jarra yirdi-jarra Kayiju manu Yaratakiji, ngulaju Majatuniya-jangka wurnajangu-jarra kuja-pala kirri-kirra yukajarni ngulaju Puurlu-kurlangu wungu-warnu-jarra kamparru-wiyi, ngulalkulu-palangu puuly-mardarninjarla wilil-kangu yarlu-kurraju wiri-jarlu-kurra. ³⁰ Kala Puurluju kapu-jana nganta yantarla yarlu-kurra yangka wiri-jarlu-kurra kujalpalu yapa panu-jarlu lirri-karrija. Nyanunguju nganta yungu yaninjarla karriyarla kamparrurla yapa panu-jarlurla yimiri-maninjaku. Kala Kirijini-kariyi-nyanu-patu, ngulajulpalurlajinta

jukuru-jarrija, manulpalu warla-pajurnu. ³¹ Yapangku panu-karirli wiriwirirli Yajiya-wardingki-paturlu yalumpu-wardingki-paturlu, ngulajulurla pipa wurulyparni-yilyaja Puurlukuju, kujalurla wangkaja pipangkaju, “Kulanpa-jana nyiyaku yanirra ngula-kurraju turnu-kurra karrinjakuju kamparrurlaju. Kajikangkulu pinyi!”

³² Yangka yarlungka wiringka, ngulangkajulpalu-nyanu yuntarnu-juku purlanjarluju. Panu-karilpalu purlaja jukurrrpa-ngurlu Yarrtimu-ngurlu. Panu-karilpalu purlaja ngari nyiyakupurda mayi. Ngari mardalu-jana kutu rdanparnu purlanjaku warungka-piya ngurrrpa. Ngayilpalu-jana kutu puranjinaanu kujalpalu yapa kamparru-warnu-patu purlaja warru. ³³ Yangka yarlungka turnu-warnurla, ngulangkajulpalu karrija ngalya-karirlangu wati-patu Juwu-wati. Junga-juku, Juwu-watirliji jintalu nyanungurra-nyangu wati ngurlkangu kamparru-kurra yaninjaku yirdi Yilikijantu yungu-jana marlaja wangkayarla. Junga-juku, Yilikijanturluju, waku-jarra-nyanu kankarlu-manu, manulpa-jana puta wurulypa-manu purlanja-kurra. ³⁴ Kujalu Yilikijantu nyangu Juwu, ngulangkajulu yarda maya-jarrija purlanjakuju. Karlarla-jangka wuraji-kirralu warrarda purlaja rdiilyparnkanja-wangu, ngulajulu warrarda purlaja yangka-kurlu-juku jaru-kurluju kuja-kurlu, “Yipija-wardingki-kirlangu Yarrtimu ngalipanyangu, ngulaju jukurrrpa wiri-nyayirni!”

³⁵ Ngula-puru-juku ngula-warnurlaju, jinta wati Yipija-wardingki wiri kamparru-kurra yanu, manu-jana turnu-kurra yangka yapa warla-pajurnu kujalpalu warrarda purlaja. Manu-jana kuja wangkaja, “Ngalipa Yipija-wardingki-patu, ngulaju kalu-ngalpa milya-pinyi ngalipaju nguru-kari nguru-kari-wardingkirli kuja karlipa ngaliparlunya warrawarra-kanyi nyampuju yuwarli maralypi Yarrtimukurlangu. Manu nyurru-wiyi yangka kuja wantija yarturlu jinta wita-wangu kankarlarra-ngurlu yalkiri-ngirli tarruku-nyayirni, ngulaju kalu-ngalpa milya-pinyi kuja karlipa nyanungurlangu warrawarra-kanyi. ³⁶ Kulalpalu nyarrpa wangkayarla kujaju kula junga nyampurraju tarruku-wangu nganta. Kujarlaju, pululu-mantalu-nyanu warungka-wangurlu purlanja-wangurlu. ³⁷ Nyiyakunkulupalangu kangurnu nyampu-jarraju wati-jarra Kayiju manu Yaratakiji? Kula-pala nyiya maju-manu ngalipa-nyanguju yuwarli maralypirlaju Yarrtimu-kurlangurlaju, manu kula-palarla nginji-wangkaja ngalipanyangu jukurrrpaku Yarrtimuku. ³⁸ Kajilpalu-palangu Mitiriyu manu nyanungu-nyangu warrkini-patu nginji-wangkayarla ngampurrapaju, ngulakungarntirlijilpalu-jana kangkarla kuwurtu-kurra ngulangka yungulu kuwurturla wangkami. Ngulangkanya kalu parra-kari parra-kari turnu-jarrinjarla wangkami wiri-patuju kuwurtukungarduyupatuju. ³⁹ Ngaka kuwurtu-jangka, kajinkili jaru-kari mardarni nyampu-jarra-kurlu wati-jarra-kurlu, ngulajulu-nganpa ngakaju nganimpakulku yimi-ngarrirninjintarni, manulu-nganpa warnkiri-manta yangka kajirnalu-nyanu Yipija-wardingki-patu wiriwiri turnu-jarri. Kujanya-ka nguna kuruwarriji ngalipa-nyanguju. ⁴⁰ Kajirlipa-nyanu kujarlu ngaliparlu warrarda wiljiwilji-mani manu yuntarni, kajikalungalpa nyanyirni Ruumu-wardingki-paturlu wiriwirirli yuntarninjakurra. Ngulangkuju nyanjarla kajikalungalpa kanyi kuwurtu-kurra. Kala kajilpalungalpa kuwurtu-kurra kangkarla, kuja karlipa-nyanu

warrarda wiljiwilji-mani, nyarrpalparlipa-nyanu jaarl-karriyarla?⁴¹ Ngula-juku paljulkulu yanta jurruku-wana-kurra.” Junga-juku, ngula-jangkaju paljulkulu yanu ngurra-wana-kurra.

20

Puurluju-jana yarda yanu jjanu Kirijini-patuku ngurrara jirrama-kurra Majatuniya-kurra manu Kiiriji-kirra

¹ Yangka-jangka kulu wiri-jangka, kujalu-jana Kirijini-patu ngarurnu kulungku Yipija-wardingki-paturlu, ngula-jangkaju ngakapardu-karilki, Puurlurluju-jana yajarninjarla turnu-manu Kirijini-patuju. Ngulaju-jana jarungku pirrjirdirli lani-wangu-manu manu pirrjirdi-manu, ngulangkuju yungulu marriwarlu purami Jijaji lani-wangurlu. Ngula-jangkaju, Puurluju kuja-jana wangkaja, “Ngaju kapurna pina-yanilki yangka-kurra Majatuniya-kurra.” Junga-juku, jakuru-pungu-jana yalumpurla-juku Puurlurluju, ngula-jangkaju yanulku pina Majatuniya-kurra. ² Kujalpa yaninja-yanu, ngula-julpa kulkurrulkurru nyinanja-yanu kirri-kari kirri-kari-wana, ngulangkuju-jana yimi-ngarrirninja-yanu jaru-kari jaru-kari Jijajikirlangu. Ngulangkujulpa-jana yapa panu jarungkuju lani-wangu-manu manu pirrjirdi-manu marriwa-karda. Ngula-jangkaju, yukajarralku ngurrara-kari-kirraluku yirdi-kirraju Kiiriji-kirra. ³ Yalirla Kiirijirla nyinaja marnkurrpaku kirntangi-patuku. Ngula-jangkaju, jurnarrpalku-nyanu turnu-manu pina-yaninjakungarntirilki yungu pina-yaninja-yani ngurrara-kurra yirdi-kirra Jiriya-kurra. Ngulapuruju, jarulkurla nganangku mayi yimi-ngarrurnu Puurlukuju, kujalpalurla nyanunguku jangkardu jaaly-manu Juwu-patu pakarninjaku. Ngula-kujakuju pina-manngu-nyangu yungu pina-yani yangka-wanayijala Majatuniya-wana wirliya-wana.

⁴⁻⁵ Ngakapardu-karilki, yapa-patu wati-patulu yanu kamparruju juku ngajarrakuju Puurluku manu ngajukuju, jurntalu-jarrangku yanu kamparru yali-kirra kirri-kirraju yirdi-kirraju Turaja-kurra. Ngulanganyalpalu-jarrangku pardarnu ngajarrakuju. Ngulaju nyampunyalu yirdi-patu: Jinta-kariji yirdiji Japatara kirri-wardingki Piriya-wardingki, ngulaju ngalapi-nyanu Piruju-kurlangu; jirramakariji yirdi-jarraju Rditarrku manu Kuntaja, ngula-jarraju-pala kirri-wardingki-jarraju Tijilunika-wardingki-jarra; jinta-kariji yirdiji Kayiju ngulaju kirri-wardingki Turrpi-wardingki; jinta-kariji yirdiji Timiji; jirramakariji yirdi-jarraju Tijika manu Tirupima, ngula-jarraju-pala ngurrara-kari-wardingki yirdi-wardingkiji Yajiya-wardingki. Nyampupatunyalpalu-jarrangku pardarnu ngajarrakuju kamparruju kirringkaju Turajarlaju. ⁶ Kala kujarlijarra ngajarra yarkajarra Kiirijingirliji, ngula-warnujurlujarra kulkurrulku jupu-karrija jinta-karirla kirri-karirla yirdingka Pilipayirla. Ngulangkujurlujarra pungu Purlapa Wiri Juwu-kurlangu yirdiji Mangarri Rampaku Lalypa-nyayirni, kujarlunya yungurlijarrarla pulka-pinyi Kaatukuju. Ngula-jangkaju, warrkarnurlujarra pawurtu-kurralku, ngula-kurluju parraku rdakakurlijarra jingijingi yanu mangkuru wiri-wana yali-kirra kirri-kirra yirdi-kirra Turaja-kurra. Yalirlanyarnalu-jana rdipija yangka-patukuju wati-patuku kujalu yangka kamparru-wiyi yanu. Ngula-jangkaju, nyinajarnalu jintaku wiyikiki Turajarlaju.

Puurlurlu parlpuuru-maninjarla wankaru-manu kurdu-warnu yirdiji Yutika kuja tarnnga-kurra wantija

7-8 Ngula-jangkaju, turnu-jarrijarnalu wuulywuulypa Jarrirtiyirla jinta-kurra yuwarli-kirra, ngulaju kankarlarra ruumu-pardu-karirla kankarlu-warnurla. Ngulangakajurnalurla mangarri ngarnu kurapaka Jijaji-kirlangu Warlalja-Wiri-kirlangu yungurnalu manngu-nyanyi wajawaja-maninja-wangurlu. Ngula-jangkaju, Puurluju wangkajalpa-jana tarnnga-nyayirni yapa-patukuju jukurrakungarnti wurnakungarnti. Yalirla rूमurla witangka, jarra-kari jarra-karilpalu witawita waraly-karrinjarla jankaja kankarlumparra-warnu rूमurlaju yungurnalu nyanyi jarrangka. ⁹ Mungangkalkuju kulkurru-kariji, Puurluju wangkaja-jukulpa-jana yapakuju. Yalirla rूमurla, jintalpa kurdu-warnu wati yirdiji Yutika nyinaja wintawurla kankarlu, ngulangkujulpa purda-nyangu Puurlu wangkanja-kurra. Kujalpa-jana Puurlu wangkaja-juku yapa panuku, ngula-puruju yangkaju yirdi Yutika jardangkulku pungu. Ngula kuja pungu jardangkulku wintawurla, ngula-ngurluju jardalku kaninjarra walya-kurra wantija, ngulaju kankarlarra-nyayirni-ngirli. Ngulaju turduurr-ngunaja wantinja-warnuju tarnnga-kurra. Ngulakuju Kirijini-patuju jitinjanulu kaninjarra walya-kurra. Junga-juku, manulu turduurr-ngunanja-warnulku nyurnu palkaju. ¹⁰ Ngula-warnuju Puurlurlangu jitinjarla yanurla turduurr-ngunanja-warnuku nyurnukuju. Ngularla Puurluju yaarl-wardu-karrunjunu nyurnukuju, ngulangka-nyanu wardu-yirrarnu nyanungurlu kankarlumparra-warnu nyurnungkaju. Ngula-jangkaju, Puurluju-jana wangkaja, “Ngula-juku, wajampawangulu nyinaka! Wankarulku!” ¹¹ Ngula-jangkaju, Puurluju pina-jana jirrnganja warrkarnu yangka-kurra-yijala ruumu-pardu-kurra kankarlu-warnu-kurra, ngulalpalu yangkangka-yijala rूमurla pinanyinaja, ngulangkaju mangarrilkilpalu-nyanu warru yungu, ngulajulu ngarnulku mangarriji. Ngula-jangkaju, Puurluju yarda-jana wangkaja yangkangka jintangka-juku mungangkaju, ngulaju wangkaja-jana jaruju rdangkarr-kurlu-kurra mungangka jingijingi. Ngula-warnuju, kuja wanta pardijarni, ngula-puruju yampinjarla jurnta-jana yarkaja wurnalku. ¹² Yangka kurdu-warnu yirdiji Yutika, ngulajulu nyanungunyangurlu wungu-warnurluju kangu wankarulku nyanungurra-nyangu-kurralku ngurra-kurra ngulaju wardinyi-nyayirnilri.

Puurluju-nganpa jirrnganja yanu Turaja-ngurlu Lituju-kurra

¹³ Ngula-jangkaju, Puurluju wangkaja-nganpa nganimpakuju, “Kamparrujulu yanta nyurrurlaju pawurturla yali-kirra kirri-kari-kirra Yajaja-kurra. Ngaju karna ngaka yanirra wirliya purdangirli. Ngula-kurra kajirna yukamirra, ngula-jangkaju ngakaju ngajurlangu karna warrkarnirra pawurturlaju yali-ngirliji kirri-ngirliji.” Junga-juku, Puurlujurnalulu yampinjarla yarkajarralku pawurturluju, ngulajangkajurnalulu yanurra Yajaja-kurra. ¹⁴ Kujarnalu yukajarra yali-kirra kirri-kirra Yajaja-kurra, ngula-kurraju-nganpa Puurlu rdipijarnilki wirliya. Ngula-jangkajurnalulu Puurluju kangulku pawurtu-kurralku. Ngula-jangkaju, yardarnalu yarkajarra kurlirra-purdalku kirri-karirraju yirdi-kirraju Mitilini-kirra. ¹⁵⁻¹⁶ Ngula-jangkaju, yanurnalulu jintaku parraku, parra-pardu-karilki jingijingi yanurnalulu mangkururlajuku nguru-wana yirdi-wana Kayuju-wana. Kujalparnalulu yanurra-

juku kulkurrukulkurru mangkuru-wana-juku, ngulajurnalulu jingijingi yanu kirri-wana yirdi-wana Yipija-wana yaruju-juku. Puurluju ngampurrpajulparla nyinaja Jurujulumu-kurraku jingijingi yaninjakuju yungu-jana yalumpurlaju jirranganja pinyi Purlapa Wiri yirdi Pintikuju. Kujarlanya jingijingi yanu Yipija-wana Puurluju. Ngula-warnuju, yanurrarnalu parra-pardu-karirlalku yirdi-kirra ngurra-kurra Jamajakurra. Ngula-jangkajurnalulu yarda yarnkaja kirri-kari-kirra yirdi-kirraju Lituju-kurra.

Jaru wiri kuja-jana Puurlu wangkaja Yipija-wardingki-patuku jaajikingarduyu-patuku wurnakungarnti

¹⁷ Puurlu kuja yukajarni Lituju-kurra, ngulangka kiringka Litu-jurla wati jinta yilyaja Yipija-kurraku yungu-jana wati-patu yajarninjini yalirla Yipijarla jarlu-patu jaajikingarduyu-patu. Jungajuku, yajarnunjunu-jana. Ngula-jangkaju, yarnkajalkulu pina Lituju-kurraju. ¹⁸ Kujalu yukajarra Lituju-kurra, ngulajulurla yanurra Puurluku, manu Puurlu-jana wangkaja, “Ngaju kankujulu milyapinyi-jala. Kujarna ngaju yanurnu nyampu-kurra ngurrara-kurra Yajiya-kurra nyurru-wiyi, kujarnarla nyampurla ngurungka Yajiyarla rdurrjurnu nyinanjaku manu warrki-jarrinjaku nyurrurla-nyangurla nyampurla ngurrarla, nyampurraju milya-pinyi kankulu nyurrurlarlulu nyiyarningkijarra kujalparna nyarrpa warrki-jarrija. ¹⁹ Kulalparnaju ngajulurluju pulka-pungu manu jamuru-karrija nyampurrakuju warrkikiji, lawa. Ngarilparnarla ngulaju marlaja warrki-jarrija Warlalja-Wiriki Jijajiki. Ngula-puruju Juwupatujulpajulu warru japirdija ngajukuju yungujulu murrumurrumantarla manu pungkarla tarnnga-kurra. Ngulangkulupajulu warrarda muntuku-manu manu warrarda ngurrju-manu yulanjaku. Ngula-puruju ngarilparnarla wurra-juku warrki-jarrija Jijajiki. ²⁰ Milya-pinyi kankujulu nyurrurlarlulu ngajuju, kularna-nyarra nyarrpalku jaruju jurnta wuruly-mardarnu nyurrurlakuju, mukurna-nyarra yimi-ngarrurnu ngurrangka nyurrurla-nyangurla manu yuwarlirla nyurrurla-nyangurla manu yarlungka yurrujurla, ngulajurna-nyarra muku pinarri-manu nyiyarningkijarra ngurrju warrajarlu milparniwarrarla yungunkulu pinarri-jarri manu yungunkulu pirrjirdi-jarri. ²¹ Yangka kujarna-jana yimi-ngarrurnu Juwupatuku manu Juwu-wangu-patuku karlirr-yaninja-kujaku, ngulajurna-jana pututu-pinjarla wangkaja kuja, ‘Nyurrurlarlulu yampiyalu nyiyarningkijarraju punkuju manu warntarlaju, ngula-jangkajulu pina-yaninjarla yalala-yirraKaatulku. Manu walalurla nyinaya Warlalja-Wiriki Jijajiki.’ Kujanyarna-jana wangkaja yapa panukuju nyurru-wiyiji.

²² “Kaatu-kurlangu Pirlirra wangkajaju ngajuku Jurujulumu-kurraku yaninjaku. Kulalparna nyiyakulku wurra-mantarla Pirlirrpaju. Jalangu kajirna Jurujulumu-kurra yarnkami, ngulangkaju yapangkaju nyarrpa-mani mayi kapujulu, karijaja. Ngajuju ngari karna kutu yarnkamirra-juku yali-kirraju. ²³ Nyampuju karna milyapinyi wita ngari Pirlirra kujaju nyurru-juku wangkaja, kujalparna warru wapaja kirri-kari kirri-kari-kirra, ngulajuju warnkiri-manu kujarlu, ‘Yapangkaju kapungkululu murrumurrumani, manu kapungkululu

puuly-mardarninjarla yirrarni rdakungka.’ Kujanyaju wangkaja Pirlirrpaju. ²⁴ Ngulaju ngula-juku. Ngulakuju kularnaju wajampajjarri ngajuju. Lawarna ngajuju, kajijili ngajuku warrarda japirdimi manu warrarda murrumurru-mani, ngulaju ngula-juku. Ngula-puruju ngajuju yungurnarla warrarda marlaja warriki-jarri Warlalja-Wiriki Jijajiki. Nyurru-wiyiji yungu warrikiji ngajukuju, ngulaju kapurna warrikiji lawa-mani. Kapurna-jana warru yimi-ngarrirni yimi Ngurrju Kaatu-kurlangu yapa panuku kuja kajana Kaatu yimiri-nyayirni nyina yapakuju.”

²⁵ Ngula-jangkaju, Puurluju-jana yarda wangkaja, “Warrurna-nyarra yimi-ngarrurnu Kaatu-kurlu yangka kuja kangalpa Warlalja-Wiri nyina nyanunguju. Jalanguju karna-nyarra yampinja-yani, kulankujulu ngajuju yarda nyanyilki. ²⁶ Wangkami karna-nyarra yirriyirri-nyayirni manu jungarni-nyayirni nyampuju jaru. Kajirna-nyarra yampinja-yani jalangurlu, ngula-jangkaju, kajinpa ngana-puka karlirr-yani Kaatu-kujaku, ngula-warnurluju kulalpanpaju nyiyakulku wakikarla ngajuju kulungkuju. ²⁷ Lani-wangurlurna-nyarra muku yimi-ngarrurnu jaruju jurnta mardarninja-wangurlu. Manurna-nyarra muku yimi-ngarrurnu jaruju Kaatu-kurlangu-kurlu yangka kuja-ka nyanungurlu Kaaturlu jirringi-yirrarninjarla jungarni-mani nyiyarningkijarra ngurrju yapakuju. Nyampunya-nyarra muku yimi-ngarrurnu.

²⁸ “Nyurrurla-paturlu wiriwirirli jaajikingarduyu-paturlu, warrawarra-kangkalu-nyanu karlirr-yaninja-kujaku, manulu-jana yapa-paturlangu warrawarra-kangka Kirijini-patu. Yali-patu Kirijini, ngulaju-jana yajarnu Pirlirparlu Kaatu-kurlangurlu, manunya-nyarra nyanungu-paturlangu yungu nyurrurlaku yungunkulu-jana warrawarra-kanyi. Yangka kuja Kaatu-kurlangu ngalapi-nyanu Jijaji palija watiya warntawarntarla, ngulangunya-nyanu yapaju yajarnu Kaaturluju nyanungu-nyangu warlalja. Ngulajulu-jana warrawarra-kangka jiyipikingarduyu-piyarlu kuja kalu-jana yangka jiyipikingarduyurlu warrawarra-kanyi jiyipi. Ngula-piyarlu-yijala warrawarra-kangkalu-jana. ²⁹ Ngajuju, milyapinyi karna-nyarra, kajirna-nyarra nyampu-ngurlu yampinja-yani nyurrurla, ngulakuju Kirijini-wangu-patu kapulu-nyarra jinta-kari jinta-kari jangkardu yanirni warlkanji-kari warlkanji-kari jaru-kurlu ngulaju yimirr-yinjakungarnti. Kapulu-nyarra warrarda karla-karrinjarla murrumurru-mani ngulaju warnapari-piyarlu, kuja kajana warnaparirli jiyipi warrarda wajirli-pinjarla pinyi, ngula-piyarlu-yijala Kirijini-wangu-paturlu kapulu-nyarra warrarda karla-karrinjarla murrumurru-mani. ³⁰ Ngalya-kariji nyurrurla-nyangurlangu turnu-warnu Kirijinirlangu kapulu warlka-yijala wangka. Ngulangkuju kapulu-nyarra warlkangku Kirijini-wangu-paturlu yimirr-yinyi yungulu-nyarra ngalya-kari Kirijini yapa jurnta kanyi Jijajiki. ³¹ Nyampunya karna-nyarra yarda wangka: Nyurrurlarlu, warrawarra-kangkalu-nyanu warlkanji-kari warlkanji-kari-kijaku muurlparlu. Ngula-juku ngajujulu mangunyangka-juku kujarna-nyarra marnkurrpaku yukuriki pinarri-manu nyiyarningkijarra jaruju Kaatu-kurlangu, ngulaju yulanja-karrarlu, kujalparna-nyarra yulaja nyurrurlakuju.”

³² Ngula-jangkaju, Puurluju-jana yarda wangkaja, “Payirni karnanyarrarla Kaatu nyurrurlakuju yungu-nyarra warrawarra-kanyi yimiri-nyayirni. Nyanungu-nyangu jaru, ngulanku kapu-nyarra pirjirdi-mani nyurrurlaju. Manu nyanungurluju kapu-nyarra yinyi nyiarningkijarra yangka kuja-nyarra jangku-pungu nyurru-wiyi nyurrurlaku yapaku kuja kankulurla nyina nyanungu-mipaku.

³³ “Ngaju kularnarla ngana-kurlanguku yapa jinta-kari-kirlanguku talakuju manu jurnarrpakuju liji-yirrarnu, lawa. ³⁴ Ngulakujurnajurla ngaju-nyangu-kurlu warlaja-kurlu rdaka-kurlu warrki-jarrija nyurru-wiyiji talakuju, ngula-kurlurlunya warrawarra-kangulparnaju ngajulurlu, manu ngaju-nyangu puntu-watirlangu. Nyurrurlarluju kankulunganpa milya-pinyi nganimpaju, kulalparnalunya nyarra nyurrurlaju payurnu nyiarlangukuju. ³⁵ Ngula-puruju, yangkankujulu ngaju-nyangu-jala kujalparna nurna-nyayirni warrki-jarrija. Kuja-piya-yijalarlipa ngalipalku warrki-jarrijarla nurna-yijala talakuju yungurlipa-jana ngula-kurlurlunya marlajarra-wati jina-mardani. Kujanya-jana wangkaja Jijaji Warlaja-Wiriji yangkakuju kurdungurlupatuku nyurru-wiyiji, ‘Kajingi yapa jinta-karirli nyiya-puka yinyi nyuntuku, ngulaju ngurrju-karrikarri. Kala kajinparla nyuntulurlu yinyi nyiya-puka yapa jinta-kariki, ngulaju ngurrju-nyayirni!’ Kujanya-jana wangkaja Jijajiji.”

³⁶⁻³⁸ Kuja Puurlu wangkanja-warnu rdiily-parnkaja, ngula-warnuju-jana jarntarru mirdijirrpjirrpjiri pirri-manu jirranganja Kirijini-kariyinyanuku, ngularla yati-wangkaja Kaatukulku, manu-jana wangkaja Puurluju kuja, “Kulankujulu yarda nyanyilki.” Ngulakuju yapajulurla panu-juku muntuku-jarrinjarla muku yulaja. Manulu ngamurlumanu, manulu nyunjurnu wirli-jarrarla jakuru-pinjakungarntirliji. Ngula-jangkaju, yapajulurla rdanparnu pirntinyarra-kurra mangkuru wiri-kirra, ngulangkanya Puurluju pawurturla warrkarnu warna yaninjakungarntilki.

21

Nganimpajurnalurla jirranganja yanu Puurlukuju Jurujulumu-kurra

¹ Kujarnalu-jana yangka Yipija-wardingi-patu jakuru-pungu, ngula-jangkajurnalunya pawurtu-kurlurlu yampinja-yanu. Ngula-jangkaju, yarnkajarnalu kurlirra-purda mangkuru-wana. Yanurnalu nguru-kurra wita-kurra yirdi-kirraju Kaaju-kurra, ngulaju-ka wita walya nguna kulkurrirni ngapangka, ngula-kurranyarnalu yanurra. Ngula-ngurlujurnalunya yarda yarnkaja kurlirra kakarrara nguru wita-kurra-yijala ngulaju yirdi-kirraju Rawuju-kurra, ngulaju-ka walya wita-yijala nguna kulkurrirni-yijala mangkururlaju. Ngula-jangkajurnalunya Rawuju-jangkaju yarda yarnkaja kakarraralku jinta-kari-kirraluku kirri-kirra yirdi-kirra Patara-kurra, ngulaju-ka kirri yaliji karri mangkururla pirntinyarra. ² Ngula-kurrajurnalunya yukajarra. Ngulangkajurnalunya jitija pawurtu-jangkaju. Jungajuku, parlu-pungulkurnalu pawurtu-karilki, ngulangkajurnalunya warrkarnu, manurnalu warrkarninjarla yarnkajarralku kakarrara-purda nguru-kurra yirdi-kirraju Panijiya-kurra. ³ Ngula-jangkaju, ngaka-pardu-karilki, nyangurnalu yatijarra-kurra wurnturu-kurra walya mangkururla kulkurrirni ngulaju yirdiji Jipiriji.

Ngula-wanaju wurra-jukurnalu jingijingi yanu kularninyarra-juku, ngulaju wurra-jukulparnalulu yanurra kakarrara kurlirra nguru-kari-kirra wurnturu-kurra-juku yirdi-kirraju Jiriya-kurra. Kujarnalu yukajarra kirri jinta-kari-kirra yirdi-kirraju Taya-kurra, ngulangjurnalu muku jitija pawurtu-jangkaju. Yalirla yirdingka Tayangka, pawurtukungarduyu-paturluju warrkini-paturlu maninjarla yirrarnulpalu nyiyarningkijarra pawurtu-jangkaju walya-kurralku. ⁴ Kujarnalu pawurtu-ngurlu jitija, ngula-jangkarluju, warrulparnalulu-jana nyangu Kirijini-kariyi-nyanuku yapaku nyajangu kajilpalu nyinaja Kirijini. Ngulakurnalu-jana jirranganja nyinaja jintaku wiyikiki. Junga-juku, yangka-patuju Kirijini-patu yaninjarla wangkajalurla Puurlukuju, ngulaju kujalurla wangkaja, “Wangkaja-nganpa Pirlirpa Kaatu-kurlangu kuja yungurnangkulu milki-wangka nyuntukuju, ‘Nyampurula-jukulpanpa nyinayarla nganta Jurujulumu-kurra yaninja-wangu nganta!’” ⁵ Ngula-jangkaju, yadarnalu rdurrjurnu wurnaku-yijala yaninjaku Jurujulumu-kurrakuju. Kularnalu nyiyakulku nyinayarla tarnnga yalumpurlaju Tayangkaju. Ngula-ngurluju jintawarlayirli-jiki Kirijini-paturluju wati-paturlu manu nyanungu-parntarlu karntakarntarlu manu kurdukurdurlu, purajalu-nganpa. Mukurnalu yanu Taya-ngurluju mangkuru pirntinyarra-kurra, ngulangkaju jarntarru-jarrinjarla parntarrinjunurnalu panu-juku, ngulajurnalurla wangkaja Kaatukulku. ⁶ Ngula-jangkaju, jakuru-pungulkurnalu-jana ngalya-kariji yangkaju Kirijini-patu. Ngula-jangkaju, warrkarnulkurnalu pawurtu-kurralku, ngulaju yangka-kurra-juku jinta-kurra pawurtu-kurraju yangka kuja-nganpa kamparru-wiyi kangurnu yalirliji pawurturlu, ngulangkanyarnalu pina-warrkarnu. Yangka ngalya-kari Kirijini-patu, ngulajulu pina-yanu nyanungurra-nyangu ngurra-kurra.

⁷ Junga-juku, nganimpajurnalu yarda yarkajarra kurlirra kirri-kari-kirraluku yirdi-kirraju Talimi-kirra. Kujarnalu ngulangka jitija pawurtu-ngurlu, ngula-jangkajurnalu-jana pardupardu-maninjarla ngamurlu-manu wardinyi-nyayirnrirli nganimpakupurdangka Kirijini-patu. Ngulangkaju jirranganja nyinajarnalu-jana jintaku parraku. ⁸ Ngula-jangkaju, parra-pardu-karirlalku, yarda pina-warrkarnurnalu pawurtu-kurraju, manurnalu yarda yarkaja kurlirra-yijala. Ngakalkurnalu yukajarra kirri-kari-kirraluku yirdi-kirraju Jijariya-kurra. Ngulangkaju jitijarnalu pawurtu-jangkaju, yanurnalu Pilipi-kirlangu-kurra yuwarli-kirraju. Nyanungu wati ngulajulpa nyinaja Kaatu-kurlangu warrkini mijiniri, ngulangkuju kala-jana Yimi Ngurrju Jijaji-kirli warru yimi-ngarrurnu kirri-kari kirri-kari. Ngulaju nyampuju yangka Pilipiji kujalu-jana wirli-pala milarnu Jurujulumu-wardingki-paturlu Kirijini-paturlu nyurru-wiyi warrawarra-kanjaku kali-puka-watiki, ngulaju yangka-juku jinta-juku nyampuju Pilipi. Ngula-kurlangu-kurrarnalu yuwarli-kirraju yanu. ⁹ Nyanungurlu Pilipirli, mardarnulpa-jana yurntalu-nyanu-patu murntu-pala ngulaju jilimijilimi-mipa-juku. Nyampu-patuju jarukungarduyu-patu kuja kalalurla marlaja wangkaja Kaatuku. Ngulangkanyarnalu nyanungu-nyangurla Pilipi-kirlangurla nyinaja yuwarlirlaju ngulaju parrapatuku.

¹⁰ Ngula-jangkaju, parra-patu-kari-warnurlalku yanurnu-nganpa

nganimpaku Kaatu-kurlangu-kari jarukungarduyu-kari jinta-kari yirdiji Yakapa, ngulaju yanurnu kurlirra-jangka yirdi-jangkaju nguru-jangkaju Jurdiya-jangka.¹¹ Kujalparnalulu nyinaja Pilipi-kirlangurla yuwarlirla, ngula-kurra-juku-nganpa yanurnu Yakapaju. Kujarla yanurnu Puurluku, ngulajurla yaninjarla wartirli rurruny-pungu Puurluku wartirli-jangkaju Yakaparluju. Yalirli wartirli Puurlu-kurlangurlu, ngulangkuju-nyanu rdaka-jarra mirriji-jarra wayurnu Yakaparluju. Ngula-jangkaju, wangkaja-nganpa kujalku, “Nyampunyaju wangkaja Pirlirra Kaatu-kurlanguju kuja, ‘Ngana kuja karla wati warlajala wiri nyina nyampuku wartirliki, ngula kaji yani Jurujulumu-kurra, ngulaju kapulu Juwu-paturluju waku-jarra manu mirriji-jarra wayirni ngaju-piya kujarnaju nyampu ngajulurlu wayurnu mirriji-jarra manu waku-jarra. Ngula-jangkaju, yaliji wati kapulu-jana yinyi yapa-kariki Juwu-wangu-patuku, ngulangkuju yungulu murrumuru-mani.’ Kujanyaju wangkaja Kaatu-kurlanguju Pirlirrapaju.”

¹² Kujarnalulu kuja-kurra purda-nyangu Yakapa wangkanja-kurra, ngula-jangkaju, wangkajarnalurla Puurlukuluju wajampa-nyayirni ngulaju kuja, “Yaninja-wangu nyinaya, kula yanta Jurujulumu-kurra!”

¹³ Kuja-kurra jaru-kurra Puurlurluju-nganpa wurra-manu nganim-paju ngulaju kujarlu, “Nyarrparla kankujulu yulanja-karra yulanja-karrarluju warla-pajirni? Kujarlaju nyurrurla-paturlaju, ngaju-nyangu pirlirrapaju kajiji marda jurnta yanilki ngajukuju. Manu kujarluju kankujulu mularrpa-mani. Ngajujurna Warlajala-Wiri-kirlangu Jijaji-kirlangu warrkini, ngulaju kapurna wurra-juku yani wajampa-wangu Jurujulumu-kurraju. Ngulangka kajilpajulu ngaju yapa-patu-karirli wayikarla, manu kajilpajulu tarnga-kurra pungkarla, ngulaku-malku ngajuju kapurnarla Jijajiki wurra-juku marlaja yani.”

¹⁴ Puta warla-pajirninjarla yampijarnalulu, manurnalurla wangkaja, “Kajilpangu Jijaji Warlajala-Wiri nyinayarla ngampurra Jurujulumu-kurraku yaninjaku, ngulaju ngula-juku yantalku!”

Puurlu-jana yaninjarla jirrnganja wangkaja jaajikingarduyu-patuku wiriwiriki Jurujulumu-wardingkiki

¹⁵ Ngula-jangkaju, jurnarrpalkurnalulu warru turnu-manu wur-nakungarntirliji, manurnalulu yarrnkajarra Jurujulumu-kurra jurnarra maninjarla. Ngulajurnalulu wirliyaluku yaninja-yanu yirdiyi-wanalku.¹⁶⁻¹⁷ Ngalya-kari yapalu-nganpa rdanparnu Jijariya-wardingi-patu, ngulajulu-nganpa jirrnganja yanu Jurujulumu-kurra. Jinta-kari wati-kari yirdiji Nayijunu, ngulajulpa Jipiriji-wardingi nyinaja, manulpa Kirijini nyinaja nyurru-warnu, ngularlanguju-nganpa rdanparnu Jurujulumu-kurra yungurnalulu nyina yuwarlirla nyanungu-nyangurla Jurujulumurlaju. Junga-juku, kujarnalulu yukajarra Jurujulumu-kurra, ngula-kurralpalu-nganpa yanurnu nganimpakupurdangka Kirijini-patu yali-kirraju. Ngulalpalu-nganpa pardupardu-maninjarla ngamurlu-manu wardinyi-nyayirni.

¹⁸ Ngula-jangkaju, parra-pardu-karirlalku, Puurluju-nganpa jirrnganja yanu Jamaji-kirlangu-kurra yuwarli-kirra yungurnalurla wangka manu yungurnalulu nyanja-yanu. Jamaji ngulajulu nyinaja jaajikingarduyu wiri. Panu-kari wiriwiri ngulajulpalu yalumpurla-yijala nyinaja Jamaji-kirlangurla yuwarlirla, ngulaju wiriwiri-yijala

jaajikingarduyu-patu-yijala. ¹⁹ Puurluju-jana panuku-juku Jamajiki manu panu-kariki jaajikingarduyuku wangkaja wardinyi-nyayirni manu ngampurra. Manu-jana yimi-ngarrurnu nyiyarningkijarra Puurluluju kujalparla marlaja warrki-jarrija Kaatuku nguru-kari nguru-kari Juwu-wangu-kurlangurlaju. ²⁰ Kujalu yangka-paturlu yali-paturlu wiriwirirli jaajikingarduyu-paturlu kuja-kurra Puurlu purdanyangu wangkanja-kurra, kujarlaju Kaatukulkurla pulka-pungu.

Ngula-jangkaju, jintarla wangkaja Puurlukuju, “Puurlu, nganim-paku warlalja ngurrara-jinta, purda-nyangunpa jaru nyampurla Jurujulumurla Juwu-patu kujalu Kirijini-jarrija panu-nyayirni, manu kuja kalurla ngungurr-nyina Jijajiki. Ngulangkuju Kirijini-paturluju kalu kuruwarri Mujuju-kurlanguju wurrangku-juku purami. Kulalu yampija yangkaju nyanungu kuruwarriji. ²¹⁻²² Juwu-paturlu nyampurlarluru kiringkarlu, milya-pinyi kangkulu nyuntuju kuja kanpa nyampurla nyina palkalku. Ngulaju nyanungu-paturlangurlu kalu milya-pinyi kujalpanpa-jana nganta ngurrara-kari ngurrara-kari warru yimi-ngarrurnu Juwu-patu-kariki. Purda-nyangulu jaru wita kujalpanpa-jana warru yimi-ngarrurnu nganta yungulu Mujuju-kurlangu nganta kuruwarri yangka yampimi nganta. Juwu-patu kajili Kirijini-jarrilki, ngulangkuju nganta yungulu yampilki yangkaju kuruwarri Mujuju-kurlangu. Manu yungulu-jana witawita wiriyawirriya ngarrka-kijirninja-wangurlulku nganta yampi manu kuruwarri nganta yungulu yampi yangka Mujuju-kurlangu kuruwarri manu ngalipa-nyangu Juwu-kurlangu. Ngula-warnukuju marda kapungkulu kulu-jarri nyampu-patuju Juwu-patu Kirijinipatu. ²³ Ngula-kujakuju, purda-nyangka-nganpa kajirngangkulu nyarrpa wangka yungunpa nyuntulku nyarrpa-jarri. Nyarrpa kajirngangkulu jaru wangka nyuntuku nyiyarningkijarra, ngulaju-nganpa wurrangku purda-nyangka wilji-wangurlu. Nyampurla kalu nyina murntu-pala wati-patu, ngulangkuju kujalu-nyanu yungu Kaatuku kamparrurlu-wiyi yungulu nyinayarla pama ngarninja-wangu manu wakurlu pajirninja-wangu. Jalangu-jarraju yungulu yani Yuwarli Maralyipi-kirra Juwu-kurlangu-kurra yungulurla purrami kuyu warntarri kurapakaju Kaatukuju. ²⁴ Kala lawa kalu nyina tala-wangu. Ngulaku-jana yungka tala, manungku nyunturlangurlu kirlka-manta nyanungurra-piyarluru yungulu-nyanu jurru-jangka wakurlu muku pajirni manu yarluylarluru-manu kuyu warntarriku purranjakungarntirlilki. Ngula-jangkaju, kajinpa-jana nyampu-patuku murntupalaku rdanparni Yuwarli Maralyipi-kirra Juwu-kurlangu-kurra, ngulaju kapungkulu nyuntuju Juwu-paturluju Kirijini-paturlu milya-pinyi ngula kanpa kuruwarri yangka Mujuju-kurlangu purami-jiki. Manu yangka kapungkulu milya-pinyi kula-nganta kajilpanpa-jana Juwupatu jinyijinyi-manu warru Mujuju-kurlanguku kuruwarriki yampinjaku, kala lawa. ²⁵ Kala panu-kariki yapaku Juwu-wangu-patuku, kujalu kamparru-wiyi Kirijini-jarrija, ngulakuju nyurrurnalu-jana yilyaja jaru witangka pipangka. Ngulangkuju pipangka kujarnalujana wangkaja, ‘Kuyu yangka kuja kalurla Juwu-wangu-paturlu yinyi kurapaka jinta-kariki juju-kariki, ngulajulu kuyuju yampiya ngarninja-wangurlu! Manu yampiyalu yalyuju ngarninja-wangurlu! Manulu kuyu yampiya ngarninja-wangurlu yangka kuyuju waninja

rduly-pajirninja-warnu! Manulu kalykuru-jarrinja-wangu nyinaya jungarni, warru wajirli-pinja-wangu!' Kujanyarnalu-jana wangkaja pipangkaju."

²⁶ Junga-juku, Puurluju-jana ngungkurr-nyinaja yangka-patukuju jaajikingarduyu-patuku wiriwiriki. Junga-juku, parra-pardukarirlalku kangurnu-jana Puurlurluju Yuwarli Maralypi-kirraju yangka-patu murntu-pala. Ngula-jangkaju, yaninjarla wangkajarla Puurluju maralypikingarduyukuju wirikiji, "Nyampu-paturlu wati-paturlu yungulurla kuyu warntarri ngayi purrami Kaatuku, kujalunyanu yangka kamparrurlu-wiyi yungu Kaatuku. Ngulakuju kapurnangku yinyi tala nyuntuku, ngula-jangkarlunya yungunpajanarla jirrnganja ngayi-purra kurapaka Kaatuku." Junga-juku, Puurlu-jana jirrnganja nyinaja yalumpurla-juku Yuwarli Maralypirla jintaku wiyikiki.

Juwu-patujulurla kulu jangkardu yanu Puurlukuju

²⁷ Ngula-jangkaju, yapa-patu-karilkili yanurnu Juwu-patu-yijala ngulaju Yajiya-wardingki-patu Yuwarli Maralypi-kirraju. Ngulangkanyalu Puurluju parlu-pungu. Kujarlaju kulungkulkulu-jana juturnu panukariji Juwu-patu-kariji kujalpalu warrukirdikirdi nyinaja Yuwarli Maralypirlaju. Ngulajulu-jana juturnu kulukulku. Ngula-jangkaju, yanurnulurla jangkardu yangka-patuju Yajiya-wardingki-patu Puurlukuju kululku, manulu yaninjarla puuly-mardarnu. ²⁸ Ngula-jangkaju, yardalu-jana purlaja yangka-patuju Yajiya-wardingki-patu Juwu-patu panu-karikilki Juwu-patu-kariki, "Nyurrurla Yijirali-pinki, yarujuyarujulu yantarni! Nyampunya yangkaju wati kujalpa-ngalpa warru nginji-wangkaja kujarla yalarnirla kirri-kari kirri-kari warrukirdikirdi. Nyampunya parla warru nginji-wangkaja Mujuju-kurlanguku kuruwarriki, manu ngalipa-nyanguku Yuwarli Maralypirlangukuju. Jalanguju, nyampurluju kangurnu-jana yapa nyampu-patu Juwu-wangu-patu nyampu-kurra Yuwarli Maralypi-kirraju. Kujarlaju majumanu nyampu Yuwarli Maralypi ngalipa-nyangu Juwu-kurlangu!" Kujanyalu-jana purlaja. ²⁹ Kamparru-wiyi ngulakuju, yangkankuju Yajiya-wardingki-paturlu, nyangulu-palangu Puurlu manu Tirupima Yipija-wardingki, ngulaku kujalparla jirrnganja warru wapaja Jurujulumurlalku Puurlu kamparru-wiyi yalikiji Juwu-wanguku. Kujalu parlu-pungu Puurlu yangkangka Yuwarli Maralypirla kaninjarni, rampal-purda-nyangulu kula-nganta kaji palka kangurnu yangkaju Tirupima Juwu-wangu Yuwarli Maralypi-kirraju kula-nganta kajilpa ngulaju palka nyinaja. Kala lawa.

³⁰ Kujalu-jana ngalya-karirli purda-nyangu jaru purlanja-kurra kaninjarni Yuwarli Maralypirla yarlu-ngurlurlu panu-karirli, ngulajulu purda-nyanjarla purlanja-karra purlanja-karra palju pirri-parnkaja kuja-purda kuja-purda kiringka Jurujulumurlaju. Ngula-jangkaju, yapa jintawarlayi-jiki, parnkajalurla jangkardu Puurluku Yuwarli Maralypi-kirra-juku. Kujalu kaninjarni Yuwarli Maralypikirra yukaja, ngulalu puuly-mardarninjarla rarra kangu yarlu-kirra. Ngulalurla tuwa wiri-jarlu Yuwarli Maralypi-kirlangu jaarlpa

tirnnngi-yirrarnu kulpari yukanja-kujaku. ³¹ Ngula-jangkaju, pakarn-injakulkulurla rduurrjurnu. Ngana mayirla jinta parnkaja jaru-kurlu kulu wiri-kirli jintaku wiriki yurrkunyukungarduyuku Ruumu-kurlanguku, ngulakujurla yimi-ngarrurnu, ngulaju kujarla wangkaja, “Yinya Yuwarli Maralypirla Juwu-kurlangurla, jintalku kalu yapa pakarni kulkurru-kurra yapangku jintawarlayirli-jiki panungku-juku!” ³² Junga-juku, yurrkunyukungarduyu-kariyi-nyanu wiriwiri kapanku-jana turnu-manu yangkangkaju jinta-karirli yurrkunyukungarduyurlu wiringki, manu-jana manu yurrkunyu-patu-yijala turnu-warnu-kari turnu-warnu-kari-jangka. Ngula-jangkaju, kapanku parnkajalu wajirli Yuwarli Maralypi-kirraju. Kujalpalu kutulku parnkanjarni yanu yurrkunyu-patu, yangkanku Juwu-paturlu nyangulu-jana. Ngula-warnuju rdiily-parnkajalu Puurluku pakarninjakuju. ³³ Yangka wiri yurrkunyukungarduyu, ngulaju kutu-nyayirnirla parnkaja Puurlukuju. Ngula-jangkarluju, puuly-mardarnu Puurluju, manu-jana wangkaja nyanungu-nyanguku yurrkunyu-patuku, “Wayikalu nyampuju wati nyampu-jarra-kurlurlu jirrama-kurlurlu jayini-jarra-kurlurlu wuruly-parnkanja-kujaku.” Ngula-jangkaju, payurnu-jana yangkalku turnu-warnu Juwu-patu, “Ngana nyampuju wati? Nyiyan-gurlunkulu pakarnu?”

³⁴ Junga-juku, jintangkarlu-juku jarungkujulu jangku-manu purlanja-karra purlanja-karrarlu. Jinta-karirla purlaja jaruju jinta-kari, jinta-karilkirla purlaja jaru jinta-kari-yijala. Ngula-jangkaju, panu-karijilpalu jarnkujarnku purlaja purdangirli kamparrukamparru. Kujarlaju, yangka wiri-jarlu yurrkunyukungarduyu kawarr-karrijalparla ngana Puurluju, manu nyarrparlu nganta majumanu nyiya. Ngula-jangkaju, yangkaju yurrkunyukungarduyu wiri wangkaja-jana nyanungu-nyanguku yurrkunyu-patuku, “Nyampulu jirri-kangka yangka-kurra ngalipa-nyangu-kurra yuwarli wiri-kirra.”

³⁵ Junga-juku, Puurlujulu jirri-kangu nyanungurra-nyangu-kurra yuwarli wiri-kirra. Kujalpalu Puurlu jirri-kangurra yurrkunyu-paturlu, ngula-puruju yangkangkaju Juwu-paturlu, wurrangkujukupalu puranja-yanu Puurluju, manulpalu-jana putaputa puntarninja-yanu yurrkunyu-patukuju. Kujalu yurrkunyu-patu manu Puurlu kutu-jarrijalku yali-kirra yuwarli-kirra, ngulangkaju yungulurla jirnganja wari-yantarla kankarlu-warnu-kurra ruumpardu-kari-kirra, kala lawa. Yangka yapa panu-kari Juwu-patu, ngulajulpalu-janarla jaarl-karrija wurra-juku yirdiyikiji laljilalji-nyayirni. Ngula-kujakujulu Puurluju jarna-manulku, kankarlurlulkulu jarna-kanja-yanu. ³⁶ Puurlu, kujalpalu yurrkunyu-paturlu kankarlurlulku jarna-kangurra kankarlarra ruumpardu-kurra, ngula-kurraju yangkaju ngalya-kari Juwu-patu, wurra-jukupalu-jana kulu-juku purlaja purdangirli-wanaju, ngulaju kujalpalu-jana purlaja, “Pungkalu, pungkalu tarnnga-kurra!”

³⁷ Kujalpalu Puurlu kankarlarra jarna-kangurra yungulurla jirnganja yukayarla tuwangkalku, tuwa-pirdiji Puurluju wangkajalkurla yurrkunyukungarduyukuju wirikiji, ngulaju kujarla wangkaja Puurluju, “Wurra yungurnangku wangka-wiyi.”

Junga-juku, yangkaju yurrkunyukungarduyu wiri wangkajarla Puurlukuju, “Kula-ngantalpanpa ngurrrpa nyinaja wangkanjakuju

jarukuju Kiiriji-wardingki-kirlangukuju. Kala junga kanpa wangka yaliji jaru Kiiriji-wardingkiji. ³⁸ Kula-ngantalpanpa yangka wati Yijipi-wardingki nyuntuju nyinaja, yangka kajinpa-jana kula-nganta nyuntulurlu warrmarla linjarrpa wita-wangu-patu 4,000-pala turnu-manu, ngula-kurluju kula-nganta kajinpa-nganpa nyuntulu jangkardu yanu warrmarla-kurlu nyuntu-nyangu-kurlu kulu-parnta-kurluju nganim-paku yapaku Ruumu-wardingkikiji. Manu kula-nganta kajinpa-jana nyuntulurlu pina nguru-yirrarnu warrmarlakuju nyuntu-nyangukuju yali-kirraju jilja-kurralku-yijala. Kula-ngantalpanpa yali wati nyinaja nyuntuju.”

³⁹ Ngula-jangkaju, Puurlurlulku janku-manu yangkaju yurrkunyungarduyu wiri, “Lawa, kularna nyanungu ngajuju, ngajujurna Juwu nyurrurla-piya. Ngajujurna wiri-nyayirnirla kirringka palka-jarrija yirdingkau Taajurla, ngulaju ngurrara-karirla kuja-ka nguna Jilijiyarla, ngulanganyarna palka-jarrija. Yungurna-jana jaru wita wangka ngajuju nyampukuju turnu-warnuku yapaku.”

⁴⁰ Junga-juku, yangkajurla wangkaja yurrkunyungarduyu wiri, “Yuwayi, wangkayalku-jana!” Junga-juku, Puurluju karrijalpa kankarlara yuwarlirla, ngula-ngurluju rdakardakarlu-jana wurulya-manu. Kuja-jana wurulya-manu, ngulakuju-jana wangkaja Puurluju jaruju nyanungurra-nyangu yangka jaruju Yipuru.

22

Puurluju-nyanu jaarl-karrija Juwu-patu-kujaku Jurujulumu-wardingki-kijakuju

¹ Ngula-jangkaju, Puurluju-jana wangkaja, “Wati-patu yarlpurru-wati manu kirda-patu, purda-nyangkajulu yungurna-nyarra jaru wangka, yungurnaju ngaju jaarl-karri nyurrurla-kujakunya!” ² Puurlu kuja-jana jaru Yipuru wangkaja, ngulajulurla marlaja wurulya-jarrija.

³ Manu ngula-jangkaju, Puurluju-jana yarda wangkaja, “Ngajujurna Juwu-jala nyurrurla-piya-yijala. Ngajujurna palka-jarrija kirri-karirla Taajurla ngulaju ngurrara-karirla Jilijiyarla. Ngula-jangkajurna nyampurlalku wiri-jarrija Jurujulumurla. Ngajuju pinarri-manu jintangu watingki pinangkalparlu Maliyurlu kujaju yirriyirri-nyayirnirli yimingarrurnu muku manu pinarri-manu kuruwarriki Juwu-kurlanguku ngulaju yangkaku kujalpalu ngalipa-nyangurlu nyurnunyunurlu puraja kuruwarriji. Ngulakunyaju pinarri-manu. Manulparna-jana ngajurlangurlu yirriyirri-nyayirnirli puraja Kaatu-mipa-yijala nyurrurla-patu-piyarlu-yijala kuja kankulu purami jalangurlu. ⁴ Yangka kujalpalu warru puraja Wirliya Kuruwarrri Jijaji-kirlangu, ngulaju kalarna-jana ngajulurluju warru pakarnu, ngula-jangkajulu ngalya-kariji marlaja palija. Kala ngalya-kariki ngulajurna-jana yarda jinyijinyi-manu yurrkunyupatu, ngulangkunyalu-jana puuly-mardarninjarla rdakukurraju kujurnu wati-patu manu yarnunjuku-parnta. ⁵ Kajilpankulujana payirninjintarla Maralypikingarduyu Jinta Wiri manu ngalyakari Kanjulukungarduyu-patu, ngulaju kajikalunyarra yimi-ngarrirni jinta-juku jaru ngaju-kurlu yangka kujajulu yungu pipa yapaku rdakukuraku kijirninjaku. Ngula-kurlurlunya pipa-kurlurlu yungurna-jana

yaninjarla puuly-mardakarla yapa Kirijini Tamakarlahu. Kapurna-jana jayini-kirlirli wayirninjarla kangkarlarni pina nyampu-kurra Jurujulumu-kurra. Manu kapurna-jana ngula-jangkaju rdakungka yirrakarla pakarninjakungarntirliji.”

Puurlurlu-jana yimi-ngarrurnu Juwu-patuku yapaku nyarrparlu kuja Kaaturlu nyanungu Puurlu kangkuly-yirrarnu

Acts 9.1-19, 26.12-18

⁶ Ngula-jangkaju, Puurluju-jana yarda wangkaja turnu-warnukuju yapakuju, “Kujalparna Tamaka-kurra kutu-jarrinja-yanulku yirdiyi-wanaju mirintangaliji, kulkurruju wirn-pa-piyalpa maarra-manu manu mirilmiril-karrija kankarlarra-ngurlu yalkiri-ngirli ngaju-nyangurla warrukirdikirdi. ⁷ Manurna ngajuju wantija walya-kurra, manurna ngula-jangkarluju purda-nyangu linpalku wangkanja-kurra, ngulaju kujaju wangkaja, ‘Juurlu, Juurlu, nyiya-wanawana kanpaju ngajuju warrarda murrumuru-mani?’

⁸ “Ngula-jangkarna ngajulurlulku payurnu, ‘Warlalja-Wiri, nganampa nyuntuju?’

“Ngula-jangkaju, yarda jangku-manuju ngajuluju, ‘Ngajujurna yangka Jijaji Najariji-wardingki yangka kuja kanpaju warrarda murrumuru-mani.’ ⁹ Panu-kari yangka kujajulu rdanparnu, ngulangkuju nyangu wirn-pa-piyaju manu mirilmiril-karrinja-kurraju, kala kulalu purda-nyangu jaruju wangkanja-kurraju.

¹⁰ “Ngula-jangkaju, yardarna payurnu, ‘Warlalja-Wiri, nyarrpa-jarrimilkirna?’

Warlalja-Wiriji wangkajaju, ‘Karrinja-pardiya, yantalku Tamaka-kurra! Kajinpa ngula-kurra yanirra, ngulangkuju kapungku wati jinta wapirdi wangka, manu kapungku muku yimi-ngarrirni warrki kuja kangku Kaatu nyina ngampurra nyuntuku warrki-jarrinjaku.’

¹¹ Junga-juku, karrinja-pardijalkurna walya-jangkaju, ngulaju milpa-parntalku pampalku. Yalirli yangka wirn-pa-piyarluju milpaju milpa-parnta-manu. Manujulu ngaju-nyangu puntu-patu yarnkaja wakuku, manu yarnkanjarla jirri-kangulkujulu yali-kirraju kirri-kirra Tamaka-kurra.

¹² “Yalirla yirdingka kirringka Tamakarla, jintalpa wati yirdiji nyinaja Yananiya. Ngulangkuju puraja kuruwarri Juwu-kurlangu ngalipa-nyangu pirrjirdi-nyayirni ngulaju Wapirrakungarduyurlu. Yali-wardingki-paturlu Juwu-paturlu yapa-paturlu, ngulajulpalurla warrarda pulka-pungu Yananiyakuju ngurrjuku. ¹³ Kujajulu ngaju-nyangu-paturlu puntungku jirri-kangu Tamaka-kurra, ngulangkuju yangka wati wapirdi yanurnu, manulpaju yaninjarla karrija kutu-nyayirni ngajukuju. Manuju wangkaja, ‘Ngajukupurdangka Juurlu, nyangkalku yarda pampa-wangurlu!’ Junga-juku, kaarr-nyangulkurna Yananiyaju warraja-nyayirni. ¹⁴ Ngula-jangkaju, wangkajaju Yananiyaju, ngulaju kujaju wangkaja, ‘Kaatu yangka kujalu nyurnunurnurlu-wiyi puraja, ngulangku yangku jintangku milarninjarla yajarnu yungunpa milya-pinyi nyiarlangu kajingki Kaatu ngampurra nyina nyuntuku, manungku yajarnu yungunpa nyanyi nyanungu-nyangu Jungarni Warrkini, yangka Jijaji kuja karla

warrarda warrki-jarri nyanunguku Kaatuku. Manu yangka kujanja yangka wangkanja-kurra purda-nyangu, kujarlanyangku yajarnu Kaaturlu. ¹⁵ Nyarrpakungku kuja milarninjarla yajarnu? Kaaturlungku yajarnu yungunpa-jana warru yimi-ngarrirni Jijaji-kirli yangka kujanja nyuntulurlu nyangu manu kujanja purda-nyangu wangkanja-kurra. ¹⁶ Nyiyakulku kanparla pardarni? Karrinja-pardiya yungunpa payirni Warlalja-Wiri Jijaji, ngula-jangkanya yungungku yapa jinta-karirli julyurl-yirrarninjarla papitaji-mani ngapangka, manu yungungku yawuru-jarrinjarla maju-jangka kirlkamani nyanungurlu Jijajirli.' Kujanyaju wangkaja Yananiyaju."

Puurlurlu-jana yimi-ngarrurnu Juwu-patuku yapaku nyarrparlu kuja-jana Kaaturlu yilyaja Juwu-wangu-patuku wangkanjaku

¹⁷⁻¹⁸ Ngula-jangkaju, yarda-jana wangkaja Puurluju yapakuju, "Kujarna papitaji-jarrija, ngula-jangkaju pinarna yanurnu nyampu-kurra-yijala Jurujulumu-kurra. Ngula-jangkaju, kujalparnarla Yuwarli Maralypirla Juwu-kurlangurla wangkaja Kaatuku, ngulangakajurna nyangu yuruyururlu Warlalja-Wiriji. Yalumpurla kujarna nyangu, nyanunguju wangkajaju, 'Nyampurla kiringka kajilpanpa-jana putaputa yimi-ngarrikarla ngaju, ngulakuju kulangkulu ngungkurr-nyina. Kujarlaju, yarujurlu yampiya nyampuju kirri Jurujulumu.'

¹⁹ "Ngula-jangkaju, janku-manurna, 'Warlalja-Wiri, nyampurluju yapangku Juwu-paturlu kajulu milya-pinyi ngajuju, yangka kujalparna warru yanu jaaji-kari jaaji-kari-kirra Juwu-kurlangu-kurra. Yangka kujalpengkulu nyuntuku ngungkurr-nyinaja, ngulajulparna-jana ngalya-kari puuly-mardarninjarla paka-pungu, ngalya-karijilparna-jana puuly-mardarninjarla yirrarnu rdakungka. ²⁰ Manu yangka jinta-kari wati yirdiji Jipini, kujalpa-jana nyuntu-kurlu yimi-ngarrurnu yapa-patu-kari, ngula kujalu yangka Juwu-paturlu luwarnu tarnngakurra pirli-kirlirli, ngulajulparna ngajuju palka-yijala karrija. Manurna-jana ngajuju kamparru-wiyi ngungkurr-nyinaja Juwu-patuku kujalu pungu Jipini, manulparna-jana jurnarrpa jinamardarnu nyanungu-patuku.' Nyampunyarlarla jaruju wangkaja Warlalja-Wirikiji yangkangka yuruyururla. ²¹ Ngula-jangkaju, yardaju wangkaja ngajukuju Warlalja-Wiriji ngulaju kujaju wangkaja, 'Yantalku nyampu-ngurluju! Yilyami karnangku wurnturu-nyayirni yungunpa-jana warru yimi-ngarrirni Yimi Ngurrju ngaju-nyangu yapa-kariki Juwu-wangu-patuku.' "

²² Puurlujulpalu purda-nyangu wangkanja-kurra yangka-paturlu yapa-paturlu Juwu-paturlu. Kala yungka-jana yapa-karilki jitilypungu Juwu-wangu-patulku, ngula-jangkajulu ngurulku tirl-pungu kulungkulku purlanjarlu, manulu purlaja kilji-nyayirni ngulaju kuja, "Pakarnirlipa, pakarnirlipa tarnnga-kurra yungu palimi! Nyampuju yungu palimi!" ²³ Junga-juku, ngula-purujulpalu muku purlaja jintawarlayi-jiki, manulpalu jurnarrpa yalyi-maninjarla kujurnu kankarlarra, manulpalu walya yaku-maninjarla jurdu kujurnu kankarlarra-purda kulu-nyayirnilri.

²⁴⁻²⁵ Kuja-jana jintangku yurrkunyukungarduyurlu wiringki nyangu warru purlanja-kurra manu jurdu kijirninja-kurra, ngulaju-jana wangkaja nyanungu-nyangu-patuku yurrkunyu-patuku, "Kangkarnili

Puurluju kaninjarni-kirra nyampu-kurra yuwarli wiri-kirra! Ngu-langkanyalu pakaka ngalyipi-piya-kurlurlu! Ngulaju yungu-nyarra marda yimi-ngarrirni nyarrparla kalurla yapa panu jangkardu purlami.”

Junga-juku, Puurlujulu kangu kaninjarni-kirra yuwarli-kirra yalumpu-kurra, manulu wayurnu Puurluju pakarninjakungarntirli. Ngula-kujakuju, Puurlurluju wurra-maninjarla payurnu jinta-kari yurrkunyukungarduyu, “Nyarrpaku kankujulu jangkardu jungarni-jarri pakarninjakungarntiji? Kulankujulu ngulakungarntirliji kangu kuwurtu-kurra-wiyi yunguju ngulangka-wiyi kuwurtukungarduyurlu wiringki miimii-nyangkarla ngurrju-japa marda, maju-japa marda. Ngajujurna warlalja ngurrara-jinta Ruumukuju yapa. Kujarlaju, kulalpankujulu ngajuju ngalyipi-piya-kurlurluju pakakarla kuwurtu-wangu-jangkarluju.”

²⁶ Kuja-kurra kuja purda-nyangu Puurlu wangkanja-kurra yangkangu jinta-karirli wiringki, ngulajurla yarnkajarra pina jaru-kurluju jinta-kariki yangkaku wiri-nyayirnikilki yurrkunyukungarduyu-kariki, wangkajarla, “Nyampuju wati ngalipaku warlalja ngurrara-jinta Ruumu-kurlangu-yijala. Ngulajunpa pakarni-jiki mayi ngalyipi-piya-kurlurlu kuwurtu-wangu-jangkaju?”

²⁷ Ngula-jangkaju, yaninjarla wangkajarla yangkaju wiri-nyayirni yurrkunyukungarduyuju Puurlukuju, “Nyuntujunpa warlalja mayi ngurrara-jinta Ruumu-kurlangu?”

Puurlurluju jangku-manu, “Yuwayi, junga kujaju.”

²⁸ Junga-juku, yangkajurla wiri-nyayirni wangkaja yurrkunyukungarduyu Puurlukuju, “Ngajujurna yapa-kari-yijala palka-jarrija ngurrara-karirla warlalja-wangu-yijala. Kujarna ngakalku wiri-jarrija, ngulangkujurna-jana wiringkilki yungu tala Ruumu-wardingki-patuku wiriwiriki, ngulangkunya yungujulu warlalja-manilki manu ngurrara-jinta-mani Ruumu-kurlangu-yijala.”

Ngula-jangkaju, Puurlurlu jangku-manu, wangkajarla, “Yuwayi, ngajukupalangu-jarra kirdarna manu ngati, ngula-jarrajua-pala Ruumu-kurlangu-jarra. Kujarlanyalparna wita-ngurlupakarra nyinaja warlaljaju ngurrara-jinta Ruumukuju.”

²⁹ Kuja kuja-kurra Puurlu milya-pungu ngurrara-jinta warlalja Ruumu-kurlangu yangkangu wiri-nyayirnilri yurrkunyukungarduyurlu, ngulakuju lani-jarrija. Kaji yangka kamparru-wiyi yampiyarla wayirninja-wangurlu, ngulaju ngula-juku. Kala kuja yangka kamparru-wiyi wayurnu yangka-kurlurlu jayini-kirilri Puurlu, ngulaju kuruwarri Ruumu-kurlangu rdilyki-pungu. Kujarlanya lani-jarrija yurrkunyukungarduyu wiriji. Kujalu-palangu panu-karirli yurrkunyurlu purda-nyangu yali wiri-nyayirni yurrkunyukungarduyu manu Puurlu wangkanja-kurra, ngulajulu kujarlaju Puurlu-ngurluju muku pina wurnturu-jarrija lanilki nyiyarlangu payirninja-wangu.

Puurluju-nyanu jaru jaarl-karrija nyanungu Juwu-kurlangurla kuwurturla

³⁰ Ngula-jangkaju, parra-pardu-karirlalku, wangkajalu-jana yangka yurrkunyukungarduyu wiri nyanungu-nyangu-patuku yurrkunyupatukuju, “Rurruny-pungkalurla jayini Puurluku.” Junga-juku, rurruny-pungulurla. Yangkangu yurrkunyukungarduyurlu kulalpa

milya-pungu nyarrparla yangka kujalurla kulu-jarrija Juwu-patuju Puurlukuju. Ngulakuju-jana jarulku yilyaja yangkakuju Juwu-patuku maralypikingarduyu-patuku manu Kanjulu-patuku ngulanya yungulunya manu turnu-jarri kuwurtukungarnti. Kujalu turnu-jarrija kuwurtukungarnti, ngula-kurraju yangkangkulku yurrkunyukungarduyurlu wiringki kangurnu-jana jirrnganja Puurluju kuwurtu-kurra-yijala yurrkunyu-patu-karikiji. Kujalu yukajarni kaninjarni kuwurtu-kurra, ngulangaku Puurluju kanjarla yirrarnulu kamparrurla wiriwirikiji, ngulajulpa ngulangka-juku karrija Puurluju.

23

¹ Puurlurluju, nyangulpa-jana jungarnirli miparrpa manu milpa-juku, manu-jana wangkaja Kanjulukungarduyu-patuku, “Ngajukupurdangka-purnu, Kaaturlu kaju ngajuju milya-pinyi wita-ngurlu kujalparna ngaju nyarrpa-jarrija manu kuja karna ngaju jalangu nyarrpa-jarri, ngulaju kaju milya-pinyi-nyayirni Kaaturluju. Ngajulparna jungarni warrki-jarrija Kaatuku ngurrju-nyayirni. Kulalparnarla nyarrparla lanijarriyarlal Kaatukuju.” ² Ngula-jangkaku, jinta Maralypikingarduyu Wiri yirdiji Yananiya, wangkaja-jana yurrkunyu-patuku kujalpalu warrukirdikirdirli mardarnu Puurluju, ngulaju-jana wangkaja Yananiyaju, “Kuja-panuju, lirralu pakaka!” Junga-juku, lirrajulu pakarnulku.

³ Ngula-jangkaku, Puurlujurla wangkaja yangkakuju wiriki Yananiyaku, “Kari-nganta Kaaturlu kapungku nyunturlangu pakarni! Jungarni ngantanpa nyuntuju, kala lawa! Nyuntuju kanpa wiri-jala nyina kuwurtukungarduyu ngari milkarraku. Yungunpaju jungarnirli miimii-nyangkarla ngurrju marda, marda maju kuruwarrirla Juwu-kurlangurla. Ngulajunpa rdilyki-pungu kuruwarriji nyuntulurluju kujanpa-jana jinyijinyi-manu nyampupatu ngajuku lirralu pakarninjaku, ngulangkunya kuruwarriji rdilyki-pungu!”

⁴ Kujalpalu Puurluju yangka yurrkunyu-paturlu jina-mardarnu-juku, ngulajulurla wangkaja, “Wurulypa karriya kuja wangkanja-wangu! Kula kanpa mayi nyampuju wati wiri milya-pinyi kuja kanpa kulungku ngarrirni? Ngulaju Kaatu-kurlangu Maralypikingarduyu Jinta Wiri nyampuju.”

⁵ Ngula-jangkaku, Puurlurlu-jana jangku-manu, “Ngajukupurdangka-purnu, kulalparna milya-pungu nyampuju wati, kujarna kulungku ngarrurnu. Nyampunya-ka wangka Payipulurlaju, ‘Kuja ngarrirninjawangurlu yampiya yangka kuja kanyarra wiri nyinami nyurrurlaku!’”*

⁶ Ngula-jangkarluju, Puurlurluju nyangulpa-jana Kanjulu-patuju, ngula-jana parlu-pungu panu-karriji Paraji-patu, manu panu-karrija parlu-pungu Jatiyuju-patu. Ngula-jangkaku, parlu-pinjarla-jana wangkaja kilji-nyayirni Puurluju, “Ngajukupurdangka-purnu, ngajukupalangu kirdana manu ngaju karlijarra nyina Paraji-jarra-yijala. Ngaju karnarla wala nyina Kaatukuju ngaka kapu-jana nyurnunyunu milyi-jangka wankaru-maninjarla yakarra-mani pina. Kujarlanyajulu kangurnu nyampu-kurraju yurrkunyu-paturluju.”

* 23:5 Nyangka Exodus 22.28

7 Kujalu kuja-kurra Puurlu wangkanja-kurra purda-nyangu yangka-jarrarlu turnu-warnu-jarra-jangkarlu, kujarlajulu-nyanu nyanungulku rduurrjurnu turnu-warnu-jarralku Paraji-patu manu Jatiyuji-patu. Ngula-jangkaju, jarnkujarnkulu turnu-jarrija, Parajipatulu turnu-jarrija turnu-kari, Jatiyuji-patulu turnu-jarrija turnu-kari. ⁸ Nyiya-jangkalu-nyanu jarnku-rduurrjurnu turnu-warnu-jarraju ngarririnjakuju? Jinta-karirli turnu-warnurlu Parajipaturlu, yirri-puraja kalalu Kaatu-kurlu ngakaku nganta kapu-jana nganta nyurnunyunu wankaru-mani pina milyi-jangka. Manu kalalu yirri-puraja Kaatu-kurlangu-kurlu marramarra-kurlu, pirlirrupa-kari pirlirrupa-kari-kirli palka nganta kalu nyinami. Kala yangka turnu-warnu-kari Jatiyuji-patu, ngulaju kulalpalu-jana ngungkurr-nyinaja nyampurrakuju marramarra-kari marramarra-kariki, manu kulalpalu-jana ngungkurr-nyinaja yapaku pina wankaru-jarrinjaku. Ngulakuju kulalpalu-jana ngungkurr-nyinaja Jatiyuji-patuju Paraji-patukuju. Kujarlanyalu-nyanu muku rduurrjurnu kuluku ngarririnjakuju. ⁹ Ngulajulpalu-nyanu wiljiwiljimanu kilji-nyayirnirli. Kujalpalu panu-kari nyinaja Paraji-patu kuruwarrikingarduyu-patu, ngulalu-jana karrinja-pardinjarla wangkaja Jatiyuji-patukuju, ngulaju kujalu-jana wangkaja, “Wurra, wurra, nyiya nyampurluju watingki rdilyki-pungu kuruwarriji? Kula karnalu milya-pinyi kuruwarr-kariki kuja nganta nyanungu kuruwarr rdilyki-pungu. Nyarrparlurlipa ngawu-pajirni, kula nyiya rdilyki-pungu! Mardarla wangkaja marramarra, manurla marda pirlirrupa-kari wangkaja. Ngulaju kula karlipa milya-pinyi.”

¹⁰ Kujalu-jana kuja-kurra wangkanja-kurra yarda purda-nyangu Kanjulu-paturlu, ngulangkujulpalu-nyanu yarda ngarrurnu kulungkuju. Ngulaju kapulu Puurlu puuly-mardakarla, manu kapulu tarnnga-kurra pungkarla larralarra-pinjarla nganta. Ngulapuruju, yangkangu yurrkunyukungarduyurlu wiringki, nyangu-jana kaninjarra-kurra kankarlarra-ngurlu yuwarli-ngirli yangkapatu Kanjulu-patu kujalpalurla jangkardu kutu-jarrija Puurlukuju puuly-mardarninjakungarntiji. Manu-jana wangkaja nyanungu-nyangu yurrkunyuku, “Jitinjarla puntakalu-jana Puurlu, manulu-jana puntarninjarla jurnta pina-kangkarni muurlparlu.” Junga-juku, kangulu pina Puurluju yuwarli-kirra wiri-kirra nyanungurra-nyangukurra.

¹¹ Ngula-jangkaju, jintangka-juku mungangkaju, Jijaji Warlalja-Wirilparla yaninjarla kutu karrija Puurlukuju, manurla wangkaja, “Waparlku-nyayirni nyinaya marriwa, lani-wangu! Nyurrunpa-jana jaru junga ngaju-nyangu yimi-ngarrurnu nyampurlaju Jurujulumurla. Kari-nganta ngakaju kapunpa-jana yarda yimi-ngarrirni kirrikarirlalku yirdingkaju Ruumurla jaru junga-yijala ngaju-nyangu.”

Juwu-patu jangkardulpalurla jaaly-manu Puurluku pakarninjaku tarnnga-kurraku

¹²⁻¹³ Parra-pardu-karirlalku, Juwu-patu-karilpalurla jangkardu turnu-jarrija Puurluku yungulurla jaru jangkardu jungarni-mani pakarninjakungarntirli. Ngulajulu-nyanu turnu-jarrija 40-pala marda, 50-pala marda. Ngula kujalpalurla Puurluku jaaly-manu jangkardu, ngulajulu-nyanu jangkujangu-manu Puurluku pinjaku, “Kajirlipa

Puurlu pinyi, ngulakungarntiji yungulparlipa nyinayarla mangarriki manu ngapaku ngarninja-wangu.”

¹⁴ Ngula-jangkaju, yanulu-jana maralypikingarduyu-patuku wiri-wiriki manu jarlu-patuku, manulu-jana wangkaja, “Nganimparlurnalurla nyurru jaruju jangkardu jinta-manu Puurlukuju, ngulajurnalunyanu jangkujangu-manu yungurnalu ngapa manu miyi ngarninja-wangu nyina Puurlukuju pinjakungarntiji. ¹⁵ Nyurrurlarlu manu yalirli Kanjulu-paturlu, yilyayalurla jaru yangkaku yurrkunyukungarduyuku wiriki Ruumu-wardingkiki, ngulangkunya yungu-nyarra piki-kanyirni Puurlu. Nyampurla pipangka, yirrakalurla jaruju kuja, ‘Kangkarnili Puurlu nyampu-kurra yungurnalu mayanku payirni. Ngampurrparlu yungurnalu milya-pinyi ngurrju-japa manu maju-japa.’ Kujanyalurla yirrika jaru pipangkaju. Kuja kankulu yalumpurla pipangka yilyami jaru, ngula-puruju karnalu nganimparluru jurnar-rpalku mani kurlarda manu nyiyarningkijarra. Kaji yangkanku yurrkunyukungarduyurlu wiringki kanjarni yani Puurlu yirdiyi-wana, ngulakuju kapurnalurla kulkurru wurru-mardarni Puurlukuju yungurnalu puuly-mardarninjarla pinyi.”

¹⁶ Ngula-jangkaju, Puurlukupurdangka-kurlangurlu kurdu-nyanurlu, jaruju purda-nyangurla Puurlukuju kujalpalurla japirdija manu jangkardu wurru-mardarnu pakarninjaku. Ngulajurla nyanunguku Puurluku yanu jaru-kurluju kujalpa Puurluju nyinaja yurrkunyu-kurlangurla-juku yuwarlirlaju. Ngula-kurranyarla kurdu-nyanurluju yimi kangu. ¹⁷ Ngula-jangkaju, Puurlujurla wangkaja jinta-kariki yurrkunyuku wiriki, “Kangka nyampu kurdu-warnu yangka-kurra nyuntu-nyangu-kurra wiri-kirra yungurla wangka nyampu kurdu-warnu jaru.”

¹⁸ Junga-juku, kangu yangkaju kurdu-warnu yangkankuju yurrkun-yurlu, wangkajarla nyanungu-nyanguku wiri-nyayirniki, “Yali pirijina Puurlujuju wangkaja nyampukuju kurdu-warnuku yungurna kanyirni nyampu-kurra nyuntu-nyangu-kurra yungungku jaru wangka nyuntu.”

¹⁹ Junga-juku, yarnkajarla yangkaju yurrkunyu wiri wakuku yangkakuju kurdu-warnuku, ngulaju jirri-kangu yapa-wangu-kurra kutu-kurra yungurla jaru wangka yangarlu nyanungu-mipaku kurdu-warnuku jintaku. Junga-juku, payurnu yangkaju kurdu-warnu yangkankuju wiringki, “Nyianpaju jaruju wangka?”

²⁰ Junga-juku, jangu-manu yangkankuju kurdu-warnurlu, ngulaju kujarlu, “Yangkajulurla Juwu-patu wiriwiri jangkardu turnu-jarrija ngajukupalangukuju ngamirniki Puurlukuju. Jukurra kapulu yanirni yangkaju Juwu-patu wiriwiri nyampu-kurra, ngulaju kapungkulu nyuntu payirni yungulu kanyi Puurlu wiriwiri-kirlangukurra Kanjulu-patu-kurra. Ngulaju kapungkulu kuja wangka, ‘Yungurnalu Puurlu yarda payirni mayanku kajika-nganpa junga-japa yimi wangka, marda kajika-nganpa warlkangku yimirr-yinyi.’ Kujarlunya kapungkulu yaninjarla payirni nyuntuju. ²¹ Ngulaju-jana purdanyanja-wangurlu wurra-manta! Nyurru kalurla pardarni yangkapatu 40-pala marda, marda 50-pala, ngulaju kalurla wurru-mardarni. Kajilpanpa Puurlu yilyayarla Juwu-patu-wana wiriwiri-wana yirdiyi-wana, ngulaju yangka-paturlu kajikalpu puuly-mardarninjarla pakarni

tarnnga-kurra. Yali-paturlu wati-paturlu ngulajulu-nyanu nyurru jaru jinta-manu Puurluku pakarninjakuju. Ngulakungarnti kalu nyina miyi-wangu manu ngapa-wangu. Nyampu-patuju kangkulu wati-patu pardarni nyuntuku nyarrpa kajinpa-jana wangka yalumpu-patuku Juwu-patuku wiriwiriki. Mardanpa-jana ngungkurr-nyina, mardanpa-jana wurra-mani. Kujarlaju kangkulu pardarni panu-kariji.”

²² Junga-juku, wangkajarla yangkaju yurrkunyuru wiri yangkakaju kurdu-warnuku, “Nyampu-ngurlu kajinpa yani, ngulaju wurulypa yanta manu yimi-ngarrirninja-wangu nyinaya kujanpaju jaru nyampu yimi-ngarrurnunjunurnu.” Junga-juku, yilyajalku yangkaju kurdu-warnuku.

Yurrkunyuru-paturlulu kangu Puurlu wiri-kari-kirra yirdi-kirraju Piliki-kirra

²³ Ngula-jangkaju, wangkaja-palangu yangkaju wiri yurrkunyukungarduyu jirrama-karikiji wiri-jarra-karikiji, ngulaju kuja-palangu wangkaja, “Turnu-manta-pala-jana yurrkunyuru 200-pala junma-kurlu wiri-kirli manu kurdiji-kirli manu panu-kari 70-pala nantu-wukurlu manu panu-kari 200-pala mangulpa-kurlu. Ngulanya turnu-maninjarla jungarni-manta-jana jurnarrpa-kurlu yungunkulu ngulakurlunya yarnkamirra Jijariya-kurraju kutu-kari jalangu. ²⁴ Manulurla Puurluku manta nantu-wu-patu, ngulangkanya yungu nyinanja-yani. Muurlparlulu yirriyirrirli Puurluju warrawarra-kanja-yanta, manulurla kanjarla yungka Pilikiki wiriki yangka kuja kajana Jurdiya-wardingki-patuku wiri nyina.”

²⁵ Ngula-jangkaju, yangkangu yurrkunyuru wiringki, jaru yirrarnu pipangka yungurla yilyami Pilikiki, ngulaju kujanya yirrarnu pipangkaju, ²⁶ “Ngajujurna yirdiji Kulurdiya Lijiyaja. Nyampunya karnangu jaru wita yilyamirra pipangka nyuntuku wiriki Pilikiki. Ngurrju mayinpa? ²⁷ Nyampu kujangkulu wati kangurnu Puurlu nyuntuku, ngulajulu Juwu-paturlu puuly-mardarninjarla puta pakarnu kamparru-wiyi nyampurla Jurujulumurla Juwu-kurlangurla Yuwarli Maralypirla. Purda-nyangurna jaru kujaju yapa ngalya-karirli kangurnu yali wati Puurlu kujalpa nganta nyinaja ngurrara-jinta Ruumu-kurlangu yapa. Kujarlajurna-jana turnu-manu yurrkunyuru-patu ngaju-nyangu yungurnalu-jana Puurlu puntarni manu jurta kanyi. ²⁸ Ngajulurlu, kulalpna milya-pungu Puurluju kujalu nyarrparla mayi puuly-mardarninjarla puta pakarnu. Kujarlanyarna wiri-paturkurra nyanungu-nyangu-patu-kurra Kanjulu-patu-kurra kangu Puurluju yungulu miimii-nyanyi. ²⁹ Ngulangkajujulu wangkaja ngajukuju Kanjulu-patuju Puurlulu kuja nganta muku rdilyki-pungu kuruwarri nyanungurra-nyangu. Kujanyajulu wangkaja. Ngulakunya kapulu pungkurla Puurluju tarnnga-kurra marda, marda kapulu rdaku-kurra muru-pungkurla. Kala nyiyaku mayi? Ngurrju-nyayirnilpa-jana Puurluju milki-wangkaja manu yirri-puraja-nyanu. Ngulakujurnarla ngungkurr-nyinaja ngurrjukuku kuja-piyakuju. ³⁰ Ngula-jangkaju, ngaka-pardu-karilki, jinta-karilkiji yanurnu yapa jaru-kurluju, ngulangkulkuju yimi-ngarrurnu ngulaju kujarlul, ‘Puurluku kalurla jangkardu jaaly-mani, kapulu wurru-mardarninjarla puuly-mardarni manu pakarni.’ Kujanyaju yimi-ngarrurnu yapangu. Kuja-kujakunya yungurnangu yilyamirra Puurluju nyuntukuju. Manurna-jana

wangkaja yangka-patukuju Kanjulu-patuku, 'Kajinkilirla ngampurrpa nginji-wangka maju jaru Puurlukuju, ngulajulu yimi-ngarririnjinta yangka-kurra wiri-kirra Piliki-kirra.' Nyampunyarna-jana jaruju wangkaja. Ngula-juku karnangku jaruju wita-juku yirrarni."

³¹ Junga-juku pipaju-jana yungu nyanungu-nyanguku yurrkunyuku. Junga-juku, pipalu manu, ngula-jangkarluju Puurlukulu manunjunu, ngulalurla jirranganja yarnkaja Jijariya-kurralku jintangka mungangka-juku. Munga wirili yaninja-yanu, ngulalurla kulkurru-juku jirranganja yukaja Puurlukuju kirri-pardu-kari-kirra-wiyi jinta-kurra yirdi-kirraju Yantipatiri-kirra. ³² Ngula-ngurluju mungalyurrulku, ngalyakariji yurrkunu-patu-kariji, pinalu yanu wirliya Jurujulumu-kurra nyanungurra-nyangu yuwarli wiri-kirra. Panu-kari yardalurla jirranganja yarnkajarra Puurlukuju Jijariya-kurra yangkaju nantuwalkurlu. ³³ Kujalurla Puurluku jirranganja yukajarra yangka-kurra kirri-kirra Jijariya-kurra, ngulajulu jingijingi-jiki yanurra jungarni-jiki yangka-kurlangu-kurra wiri-kirlangu-kurra Piliki-kirlangu-kurra, ngulalurla pipaju yungu yangkaju Kulurdiya Lijiyaja-kurlangu, manulurla Puurlurlangu yungu Pilikiki mardarninjaku kuwurtukungarntirli. ³⁴ Junga-juku, yangkaju pipa nyangu Pilikirliji, ngula-jangkarluju payurnu Puurluju, "Nyarrpara-malunpa nyuntuju?"

Puurlurluju jangku-manu, "Ngajujurna Jilijiya-wardingki, ngulangkanyarna palka-jarrija."

³⁵ Ngula-jangkaju, yangkalkurla wiri wangkaja Piliki Puurlukuju, ngulaju kujarla wangkaja, "Kajili yangka Juwu-patu-kari yanirni Jurujulumu-jangka, ngulangku yangka kujangkulu kamparru-wiyi nginji-wangkaja, ngula kajili yanirni, ngula-jangkarlanya kapurnangku kanyi kuwurtu-kurra yungurnangku ngulangkanya purdanyanyi jaru wangkanja-kurra nyarrpa kajinpaju jaru wangka." Ngula-jangkaju, wangkaja-jana yurrkunu-patuku Pilikiji yungulu Puurlu kanyi Yarurdu-kurlangu-kurra yuwarli wiri-kirra. Junga-juku, ngula-kurranyalu kangu Puurluju, manulpalu yirrarninjarla warrawarrakangu yurrkunu-paturluju.

24

Juwu-patuju yanurnulu Piliki-kirlangu-kurra kuwurtu-kurra yungulurla jangkardu wangkami Puurlukuju

¹ Ngalkuku, parra-patu-kari-jangkarla rdaka-patu-kari-jangkarla, yanurnulu Juwu-patu jarlu-patu manu yangka wiri-nyayirni maralyppingarduyu yirdiji Yananiya, manu nyanungurra-nyangu luwiya yirdiji Tuurrtulu, ngulalu yanurnu Jurujulumu-jangka Jijariya-kurra. Kujalu Jijariya-kurra yukajarra, ngulajulu jingijingi yanu kuwurtu-kurra, yangka kujalpa wiri Piliki nyinaja kuwurtukungarduyu, ngula-kurranyalu yanurra, manulurla ngulangkanya jangkardu wangkaja Puurlukuju. ² Junga-juku, yurrkunu-paturluju, yajarnunjunulkulu Puurluju rdaku-jangkaju, yajarninjarla kangurnulu kuwurtu-kurralku, manulu kanjarla-yirrarnu kulkurru-jarra Puurluju.

Junga-juku, luwiya yangka Tuurrtululkurla wangkaja Pilikiki, "Nyuntu Piliki, ngurru-nyayirni kanpa nyina marrka nyampurlaju ngurungka, manu kanpa-nganpa pinangkalpa-nyayirni wiri nyina. Kujarlanya karnangkulu marlaja nyina nganimpaju pululu

kulu-wanguju. Nyurru-wiyijilpa maju-nyayirni nyampuju nguru karrija, kala kujanpa nyuntulku yanurnu nyampu-kurra, ngulaju kanpa-nganpa nguruju nyampuju ngurrju-mani manu pululu-mani.³ Kujarlanya karnangkulurla warrarda pulka-pinyi jintawarlayirli-jiki. Miyalu kanpa-nganpa raa-pinyi-nyayirni.⁴ Kulalparnangku nyiyaku yukayi-mantarla warrarda wangkanjarluju nyuntuju. Kala ngari karnangkulu wita yimi-ngarrirni jaru Puurlu-kurlangu. Ngulaju karnangku wita ngari payirni wiyarrpa yungunpa-nganpa purdanyanyi wurra-maninja-wangurlu.

⁵ “Milya-pinyi karnalu nyampuju Puurluju, ngulaju maju-nyayirni minjirnpa manu kulu-parnta. Kuja-ka warru wapa kirri-kari kirri-kari-wana warrukirdikirdi, ngulangkuju kajana waru kulukukulukumanu Juwu-patuju. Manu kajana wiri nyinami nyampuju turnu-warnu-kariki Najariji-wardingki-patuku.⁶ Kujalpa Jurujulumurla nyinaja nyampu Puurlu, ngula kuja yanu Yuwarli Maralypi-kirra Juwu-kurlangu-kurra, ngulaju puta maju-manu yangkaju Yuwarli Maralypiji. Ngarirnalu ngula-kujakuju puuly-mardarninjarla warlapajurnu. [Ngula-jangkaju yungurnalu kuwurtu-kurra kangkarla, ngulangkanya yungurnalu nganimpa-nyangurla kuruwarrirla Juwu-kurlangurla miimii-nyangkarla jungarni marda, warntarla marda.⁷ Ngula-kujakuju, yangkangku yalirli Ruumu-wardingkirli wiringki yurrkunyurlu Lijiyajarlu, turnu-manu-jana nyanungu-nyangu yurrkunyu, manu-nganpa turnu-maninjarla jangkardu kangurnu yurrkunyu. Ngulangkulu-nganpa wiralywiraly-kijirninjarla puntarnu Puurluju, manulu-nganpa jurnta kangu.⁸ Manu-nganpa wangkaja, ‘Kajinkilirla ngampurrpa nyina nginji-wangkanjaku Puurluku, ngulakungarntirlijili kangka yangka-kurlangu-kurra wiri-kirlangu-kurra Piliki-kirlangu-kurra kuja-ka nyina Jijariyarla, ngula-kurranyalu kangka kuwurtukungarntirli-wiyi.’ Kujanya-nganpa wangkaja yangkaju wiri Lijiyaja.] Ngulaju ngula-juku, kujarlanyarnangkulu kangurnu Puurluju nyuntukulku. Nyampunyarnangkulu jaruju wangkaja nyampurlu kuja Puurlurlu maju-manu nyiyarningkijarra manu kuruwarri nganimpa-nyangu Juwu-kurlangu. Nyanungulku Puurlulku payika yungunpa purda-nyanyi manu pinarri-jarri nyanungu-nyangulku jaru. Kapunpa purda-nyanyi yangka-juku jinta-juku jaruju kujarnangkulu kamparru-wiyi wangkaja.”

⁹ Ngula-jangkaju, junga-juku panu-karilki yangka Juwu-patu wangkajalurla Pilikikiji, “Junga yalumpu kujangku Tuurrtulu wangkaja, ngulaju junga.”

Puurluju-nyanu jaarl-karrija Juwu-patu-kujaku Piliki-kirlangurlaju kuwurturla

¹⁰ Ngula-jangkaju, Pilikijirla rdakardaka wangkaja Puurlukuju wangkanjaku. Wangkajarla Puurluju Pilikiki, “Milya-pinyi karnangku wiri kuwurtukungarduyu kujalpanpa-jana nyinaja tarnnga-nyayirni nguru nyampurla manu kujalpanpa-jana yapa miimii-nyangu ngurrju marda, maju marda kuwurtukungarduyurlu. Wardinyirli karnaju kapanku yimi-ngarrirni nyuntu-kurraju nyiyarningkijarra yangka kujarna yali-kirra Jurujulumu-kurra yanurra.¹¹ Ngana-puka kajilpanpa payirninjintarla ngajuku, ngulaju kajikajulu ngungkurr-nyinami jaruku wangkanja-kurraku. Jalangu-karirna yanu Jurujulumu-kurra

Kaatu-kurlangu purlapakungarnti. Yalumpurla-jukulparna nyinaja parraku marda 10-palaku, manu mardarna nyinaja 12-palaku parraku kirringka. ¹² Kujajulu parlu-pungu Yuwarli Maralypirla nyampupaturlu Juwu-paturlu, ngulaju kulajulu kulu-kurra ngarririnja-kurra parlu-pungu, lawa. Ngayilparna kutu nyinaja pululu. Kujalparna yalirla Jurujulumurla warru wapaja jaaji-kari jaaji-kari-wana, manu kujalparna warru wapaja warrukirdikirdi Jurujulumu-wana, ngulaju kulajulu parlu-pungu kulukukuluku-maninja-kurra yapa panu-kurra, lawa. ¹³ Nganalkulu kanyirni pinaju nyanja-warnuju Jurujulumu-jangkaju kujaju ngaju nyangu kulukukuluku-maninja-kurra manu kulungku ngarririnja-kurra? Kula nganalku pinaju nyanja-warnurluju. ¹⁴ Ngari yungurnangku yimi-ngarrirni Wirliya Kuruwarri Jijajikirlangu yangka kuja kalu Juwu-paturlu kuruwarriji ngawu-pajirni jarrwara nganta. Ngajujurna kurdungurlu Jijajikirlangu. Kurdungurlurlu karna yangka-juku jinta Kaatuju purami yangka kujalpalu nyurnunurnurlu-wiyi puraja jinta-juku Kaatuju. Mujujukurlangurlanguku kuruwarriki karnarla ngungkurr-nyina. Manu kula ngula-mipaku, jaru-kari jaru-karirlanguku karna-jana ngungkurr-nyina yangka nyurru-warnu-paturlanguku kujalu nyurru-wiyi yir-rarnu yimi Payipurla Kaatu-kurlangu-paturlu jarukungarduyupaturlu. Ngularlangukunya karnarla ngungkurr-nyina. ¹⁵ Ngaju karnarla wala nyinami Kaatukuju Juwu-kariyi-nyanu-patu-piya, manu karnalu jintawarlayirli milya-pinyi ngaka kapu-jana yapa nyurnunurnu milyi-jangka muku wankaru-mani pina, ngulaju jintawarlayijiki ngurrju-wati manu maju-wati. ¹⁶ Kujarlaju, ngajulurlu karna purami yirriyirri-nyayirrirli, kalakarna jarrwara-kari yani Kaatukujaku marda, marda yapa jinta-kari-kijaku. Ngampurpa-wangurna ngulakuju.

¹⁷ “Jurujulumu-wangurla-wiyijilparna nyinanja-yanu warru ngurrara-kari ngurrara-karirla. Ngula-jangkaju, kulpari yanurnurna Jurujulumu-kurra tala-kurlu yungurna-jana warru yinyi yapa ngurrara-jintaku marlajarra-watiki. Manurna yanurnu kurapakarlanguku yirrarninjaku Juwu-kurlangurlaku Yuwarli Maralypirlaku. Ngula-kurlangunyarna yanurra. ¹⁸ Ngulajurna jintaku wiyikiki nyinaja kaninjarni Yuwarli Maralypirlaju, ngulaju kurapaka Kaatu-kurlangukungarnti yirrarninjakungarnti. Ngula-kurranyajulu parlu-pungu Juwu-paturluju kaninjarniji Yuwarli Maralypirlaju, ngulaju kulalparna panu-kurlu yapa-kurlu nyinaja, manu ngulaju kulalparna-jana kulukungarnti juturnu, lawalparna nyinaja pululu manu wurulypa. ¹⁹ Nyinajalpalu panu-kari Juwu-patu yalirlaju Yuwarli Maralypirla ngulaju Yajiya-wardingki-patu, ngulanya kalu wangka nganta kujarna ngajulurlu rdilyki-pungu kuruwarri. Yalipatu kujalpajulu nginji-wangkaja, ngulajulu yantarlarni nyampukurra nyuntu-nyangu-kurra yungungkulu yimi-ngarrikarla nyuntuku ngajulu kujarna nganta kuruwarri rdilyki-pungu. ²⁰ Panu-kari Juwu-patu nyampu-patu wiriwiri, kuja kalu karri nyampu palka, ngulangkungyankulu yimi-ngarrikarla jaru majumajuju kujarna nganta ngajulurlu rdilyki-pungu kuruwarri, ngulajungkulu yimi-ngarrikarla nyuntukuju. Yangka kujajulu Juwu-patu-karirli Kanjulupaturlu miimii-nyangu manu payurnu muku nyiyarningkijarraru

jarungku. ²¹ Kujajulu payurnu ngaju, ngulajurna-jana jinta-miparlu jaru majungku nganta jangku-manu nganta. Purlanjarlarna-jana wangkaja ngulaju kuja, 'Ngaju karnarla ngungkurr-nyina Kaatuku ngakaju milyi-jangkaju kapu-jana nyurnunurnuju yakarra-maninjarla wankaru-mani, ngula-jangka-mipanya kankujulu miimii-nyanyi nyampurla kuwurturla.' Kujanyarna-jana purlanjarla wangkaja yangkakaju Kanjulukungarduyu-patukuju."

²² Yangka yalirli wiringki yirdingki Pilikirli, ngulangkujulpa milya-pungu Wirliya Kuruwarriji Jijaji-kirlanguju. Ngulangku kuja purdanyangu Puurlu wangkanja-kurra, ngulajurla wangkaja, "Ngulaju ngula-juku, wurra kaji yangka wiri yurrkunyangarduyu yanirni yangka yirdi Lijiyaja, ngulanya kapurna purda-nyanyi kajiji nyuntuju yimi-ngarrirni. Purda-nyanjarla kapurnangku marda yilyami warlangarrangarra-kurra, marda kapurnangku mardarni rdakungka-juku." Junga-juku, ngula-jangkaju, Pilikirliji mukulku-jana yilyaja kuwurtu-ngurluju. ²³ Ngula-jangkaju, Pilikiji wangkajarla jintaku yurrkunyuku wiriki, "Jina-mardaka manu warrawarra-kangka Puurlu rdakungka, ngulajurla nyuntuju nyinaya rarralya, manu wayirninjawangung pangkala warru wapamu ruumu-karirlaju. Kajilirla nyanungungyangu puntu yanirni, pangkalalurla kanyirni miyi manu jurnarra, manu pangkalalurla yanirni jina-mardarninjakuju."

Puurluju-palangu wangkaja Pilikiki manu nyanungu-parntaku yirdiki Tirujilaku

²⁴ Ngula-jangkaju, ngakalku parra-pardu-karirlalku, Piliki manu nyanungu-parnta karnta yirdiji Tirujila, yanurnu-pala yangka-kurra jurrku-kurra. Karnta yirdi Tirujila, ngulajulpa nyinaja Juwu. Kujalpalapa yalirla nyinaja, ngula-ngurluju yilyaja-palarla jaru Puurluku yungu-palangu yaninjarla wangkanjinirni. Junga-juku, Puurluju yanurnu, manulparla yaninjarla milki-wangkaja Pilikikiji Jijaji Kirajikirli jaru, kujalparla wala-nyayirni ngungkurr-nyinaja Puurluju. ²⁵ Ngula-jangkajulparla wangkaja wurra-juku maya-juku, ngulaju kuja, "Yapajulparlipa nyinayarla ngurrju majumaju-wangu. Manu yapangkajulparlipa-nyanu warla-pajirninjarla warrawarra-kangkarlawiyi jarrwara-kujaku manu maju-kujakuju. Ngaka kaji walya rdangkarlpa-jarrinja-yani lawa-jarrinjakungarnti, ngula-jangkarluju Kaaturluju kapu-ngalpa yapaju miimii-nyanyi ngurrju manu maju." Kujarla Puurlu kuja wangkaja Pilikiki, kujarlaju Piliki lani-jarrijalku, manurla wangkaja Puurlukuju, "Ngula-juku yantalku! Ngakar-nangku yarda yajarninjinirra kajirnanngku ngaju ngampurrpa nyina wangkanjaku." ²⁶ Junga-juku, Puurluju pina-yanu yangka-kurra-yijala jurrku-kurra rdaku-kurra, ngulangka-juku mardarnu rdakungka Pilikirliji yukuri-jarraku Puurluju. Ngula-purujulpa-nyanu Pilikirli pilpi-yirrarnu kanunju-karirliji Puurlurlu yungulparla tala yungkarla, ngula-jangkanya yungulpa yilyayarla rdaku-ngurlu. Ngulakuju kalarla warrarda yilyaja jaru Pilikirliji Puurlukuju jaruku wangkanjakuju. Puurluju kalarla yaninjarla warrarda wangkaja jaruju, ngulaju lawajuku tala yinja-wangu-juku.

²⁷ Kujarlaju, Pilikirlijilpa mardarnu Puurluju yangka jirramaku yukuri-jarraku rdakungka-juku, kujarlaju yungu-jana Juwu-patu

yimiri-mani, ngulakunyalpa mardarnu Puurluju rdakungkaju. Ngula-jangkaju, wiri-kari jinta-karilki yanurnu Jijariya-kurra yirdiji Purrijiya Pijitu, nyanungurlulkurla marlaja kangu warrki Piliki-kirlangu, ngula-julpa wiri-yijala nyinaja yalumpurla ngurungka.

25

Puurlurlu payurnu Pijitu yilyanjaku yungu yilyami Puurlu kirri-kirra Ruumu-kurra Kuwutukungarnti

¹ Ngula yukajarra Jijariya-kurra Pijitu, parra marnkurrpa-jangka yarda yarkajarra Jurujulumu-kurra. ² Kuja yukajarni Jurujulumu-kurra, ngulakujulurla nganjirni yimi-ngarrurnu Puurluju maralypikingarduyu-paturlu Juwu-paturlu manu ngalya-karirli wiriwirli, ngulajulurla nganjirni yimi-ngarrurnu Puurluju kuja nganta kuruwarri muku rdilyki-pungu, kujanyalurla nganjirni yimi-ngarrurnu Pijitukuju. ³ Warrarda wangkaja-jukulpalurla kuja, “Kajirngankulu wita jaru wangka, ngulaju-nganpa wurra-maninja-wangurlu rarralyparlu purda-nyangka. Yungunpa yali wati Puurlu kanyirni nyampu-kurra Jurujulumu-kurra Jijariya-jangka, manu yungunpa miimii-nyanyi ngurrju-japa maju-japa.” Kujanyalurla wangkaja Pijitukuju. Kula-ngantalpalu ngurrjungku payurnu. Kala ngarilpalu warlkangku yipiljiyipi-manu. Kaji kangkarlarni Pijiturlu Puurlu Jijariya-jangka, ngulaju kapulu wurru-mardarninjarla kulkurru pakakarla tarnnga-kurra Juwu-paturluju. ⁴ Junga-juku, Pijiturlu-jana jangu-manu, “Lawa kujakuju, kularna Puurluju kanyirni nyampu-kurra Jurujulumu-kurra, ngulaju Jijariyarla kalu palkangku yurrkunyu-paturlu ngaju-nyangurlu jina-mardarni manu warrawarra-kanyi Puurluju rdakungka-juku. Ngakaju kapurna ngajuju pina-yani Jijariya-kurraju. ⁵ Ngajulurluju kula karna milya-pinyi yaliji watiji kuja nganta kuruwarri rdilyki-pungu. Kajijili rdanparni wiriwiri nyurrurla-nyangu Juwu-patu Jijariya-kurra, ngulangunya marda kajikajulu yimi-ngarrirni Puurluju nyanunguju kuruwarri rdilyki-pinja-warnuju.”

⁶ Pijituju, jirrnganja nyinajalpa-jana ngulangka-juku Jurujulumurla ngulaju wiyiki-kari-kirra. Ngula-jangkaju, pina-yarkajalku Jijariya-kurralku kuwurtukungarnti. Ngula-jangkaju, parra-pardukarirlaju kulpari yanulku yuwarli-kirra kuwurtukungarnti yungu nyinami kuwurturla wiri kuwurtukungarduyu. Ngula-warnuju wangkaja-jana yurrkunyu-patuku, “Maninjintalu Puurlu rdaku-jangka, manu kangkarnili nyampu-kurra!” ⁷ Junga-juku, kangurnulu Puurluju yurrkunyu-paturluju, manulu kulkurru-jarra karrinja-yirrarnu kuwurturlaju. Manulu yangka-patu Jurujulumu-wardingki-patu wiriwiri Juwu-patu yanurnu, ngulajulpalurla warrukirdikirdi karrija kuwurturla Puurlukuju ngulaju yimi-ngarrirninjakungarnti. Junga-juku, yimi-ngarrurnulkulurla. Wangkajalurla Pijituku ngulaju kuja, “Nyampurlu watingki, kuruwarri-kari kuruwarri-kari rdilyki-pungu, manu nyampuju maju-nyayirni wati kuja-ka karrimi!”

Ngula-jangkarluju, kulalurla nyiyalku milki yimi-ngarrurnu kuruwarri rdilyki-pinja-warnuju nyanungu kuja Puurlurlu nganta rdilyki-pungu kuruwarri. Manu kulalu ngana wati-kari payikarla yungu jiiyu-ngarrikarla Puurluju nyanungu kuja kuruwarri nganta

rdilyki-pungu. ⁸ Ngula-jangkaju, Puurlulku-nyanu jaarl-wangkaja, manu wankajarla Pijitukulku, “Lawa, kularna ngajuju yanu jarrwarakari kuruwarri-ngirliji Juwu-kurlangu-ngurluju. Manu yangka yalirla Yuwarli Maralypirla Juwu-kurlangu kupalparna nyinaja, ngulaju kularna nyiya witarlangu maju-manu. Manu kularnarla nyarrpa nginji-wangkaja yangkakaju Ruumu-wardingkiki Kingiki, lawa!”

⁹ Nyampu Pijitu, ngulangkujulpa-jana puta yimiri-manu Juwupatu yungulurla miyalu walyka nyinami nyanungukuju. Kujarlaju payurnu Puurlulku, ngulaju kujarlu, “Ngurrju mayi kajingkili kanyi Juwu-paturluju kuwurtukungarnti Jurujulumu-kurraju, ngulangkanya yungurnangku miimii-nyanyi nyanungurra-nyangurla kuwurturla?”

¹⁰ Puurluju kulalpa ngampurra nyinaja pina-yaninjakuju Jurujulumu-kurrakuju, ngula Puurlujurla wankaja Pijitukuju, “Wurra, wurra! Lawa kujaju! Ngajuju karna Ruumu-kurlangu yapa nyina ngurrara-jinta. Nyampurla-juku Ruumu-kurlangu Kingi-kirlangurla, ngulajulpaju miimii-nyangkarla kuwurturlaju. Ngulakuju kulalpanpaju kangkarla Juwu-kurlangu-kurra kuwurtu-kurra Jurujulumu-kurra, lawa. Kularna-jana Juwu-patuju murrumurrumanu, lawa. Nyuntuju kanpaju milya-pinyi kuja karnangku junga wankami. ¹¹ Kuruwarri ngantarna-jana rdilyki-pungu ngajulurlu, kujarlaju nganta kapujulu pinyi tarnnga-kurra kuruwarrirla nyanungurra-nyangurla. Kajilpangkulu junga yimi-ngarrikarla, ngulaju pangkalalkujulu pinyi tarnnga-kurra. Ngulaju kulalparna-jana warla-pajikarla ngajulurluju. Kala kajingkili warlkangku yimi-ngarrirni ngaju, ngulaju kulalpanpa-jana yungkarla ngaju kanjakuju Jurujulumu-kurrakuju. Jungarni-ngawurrpa karna ngajuju nyina. Junga karnangku wankami yungunpaju yilya Ruumu-kurra kuwurtukungarnti, yunguju yangkangku Ruumu-wardingki Kingirli miimii-nyanyi ngajuju.”

¹² Ngula-jangkaju, Pijiturlu manu nyanungu-nyangu luwiya-paturlu, ngulajulu-nyanurla jaaly-manu Puurlukuju. Ngula-jangkaju, Pijitujulku wankajarla Puurluku, “Yuwayi, kujanpaju nyuntu wankaja ngajuku, ngulaju karnangku yilyamilki Ruumu-kurra yungungku Kingirli miimii-nyanyi.”

Pijiturlu yimi-ngarrurnurla Puurluju Kingi Kiripaku

¹³ Ngaka-karilki, yanurnu-pala Jijariya-kurra narrumparlangu yirdi-jaraju Kingi Kiripa manu nyanungukupurdangka ngawurrunyanu Pirniji, ngula-jarranya-palarla jijanu yanurnu yangkaku Pijituku. ¹⁴ Kuja-pala nyinaja parraku marnkurrpaku, ngulawarnurlaju Pijiturluju, yimi-ngarrurnu-palangu Puurlu kujalpa mardarnu rdakungka-juku, ngulanyalpa-palangu yimi-ngarrurnu. Pijitu wankajarla Kiripakuju, “Nyampurla kirringka Jijariyarla, wati jinta-ka nyina rdakungka yirdiji Puurlu kuja yangkangku wirikarirli kamparru-warnurlu Pilikirli yirrarnu rdakungka. ¹⁵ Kujarna yanurra Jurujulumu-kurra, ngulangkajujulu nganjirni yimi-ngarrurnu maralypikingarduyu-paturlu wiriwirirli manu jarlu-paturlu Juwupaturlu Puurluju, ngulajujulu kujarlu yimi-ngarrurnu, ‘Yangka Puurlu kuja kanpa mardarni rdakungka Jijariyarla, ngulangkaju muku rdilyki-pungu kuruwarri-kari kuruwarri-kari. Ngulakujurla jaruju jangkardu wiri-maninjinta tarnnga-kurraku pinjaku nyuntulurlu.’

Kujanyajulu wangkaja ngajukuju. ¹⁶ Ngula-jangkaju, ngajulkurna-jana jangku-manu, 'Nganimpa-nyangu Ruumu-kurlangu kuruwarriji kula kuja-piya. Kajilpalu puuly-mardakarla yapa yurrkunyurlu, ngulaju kulalpalu kapanku pakakarla kuwurtu-wangurla-wiyi yurrkunyurluju. Kuja kalu yapa puuly-mardarni, ngulaju kalu kanyi kuwurtuku-wiyi yungu kuwurturla wangkami-wiyi yapa milparniwarra-puru, ngula-warnurlanya yungu-nyanu jaarl-karri yapa-patu-kari-kijaku jiiily-ngarrirniya-kujakuju.' Ngulakujurna-jana kujanya milki-wangkaja ngajuju.

¹⁷ "Kujalu ngaka-pardu-karilki yanurnu nyampu-kurra Jijariya-kurra yangka-patu Juwu-patu, ngula-jangkaju, parra-pardu-karirlalku, kangurna-jana kuwurtu-kurra. Ngula-ngurluju yilyajarna-jana ngajunya yurrkunyupatulku rdaku-kurraju yungulu maninjini Puurlu. ¹⁸ Kujalu Puurlu kangurnu kuwurtu-kurra, ngulangajulurla yangka-patuju Juwu-patu wiriwiri jangkardu karrinja-pardija, manulurla jangkardu wangkaja punku-pajirninjaku marda. Kula-nganta yungujulu yimi-ngarrikarla Puurlu maju-nyayirni, kula-nganta kaji maju-manu nyiyarningkijarra. ¹⁹ Kala lawa, nyampujulu ngari yimi-ngarrurnu nyanungurra-nyangu Juwu-kurlangu kuruwarriri-kari kuruwarriri-kari kuja-jana nganta Puurlurlu rdilyiki-pungu. Manujulu yimi-ngarrurnu wati jinta kuja nyurru-wiyi palija yirdiji nganta Jijaji. Nyampuju wati Puurlu ngulaju karla ngungkurr-nyina Jijajiki kuja nganta-ka wankaru nyina jalangu, ngulakunya karla ngungkurr-nyina. ²⁰ Nyampurra nyiyarningkijarra, kulalparna milya-pungu. Manu kulalparna milya-pungu ngana yungurna payikarla yapa nyampuraku Juwu-kurlanguku nyiyarningkijarrakuju. Kujarlanyalparna payurnu Puurluju, 'Ngurruju mayirngaku yilya Jurujulumu-kurraju ngulangajulu yungunpa kuwurturla wangka Juwu-kurlangurla kuwurturla?' ²¹ Kujakujurla Puurluju jukuru-jarrija, manuju wangkaja, 'Lawa, putaju yilyaya! Kularna yani Jurujulumu-kurraju, lawa! Wangkaya-jana nyuntu-nyangu-patuku yurrkunyuku, ngulangkunya yungujulu warrawarra-kanyi nyampurula-juku rdakungajulu yangka-patu-kujaku Juwu-patu-kujaku! Ngula-jangkaju, ngaka kanpaju yilya Ruumu-kurra yungurna ngulangkanya kuwurturlaju wangkami Kingi-kirlangurla Wiri-kirlangurla kuwurturlaju.' Junga-juku, wangkajarna-jana yurrkunyupatuku yungulu warrawarra-kanjarla mardarni rdakungka-juku ngulaju Ruumukungarnti yilyanjakungarntiji."

²² Ngula-jangkaju, junga-juku, Kiripalkurla wangkaja Pijitukuju, "Ngajurlangurlu yungurna purda-nyanyi Puurlu wangkanja-kurra."

Junga-juku ngula-jangkaju, Pijiturlu jangku-manu Kiripa, "Yuwayi, ngaka kanpa purda-nyanyi Puurluju wangkanja-kurraju jukurrarlu."

²³ Ngula-jangkaju, parra-pardu-karirlalku, Kiripa manu nyanungukupurdangka ngawurru-nyanu Pirniji, yanurnu-pala Pijitu-kurlangu-kurra yuwarli wiri-nyayirni-kirra. Ngulaju-palajana jirranganja yukaja ngarlarrpa-kangukanguku yangka wiriwiriki Jijariya-wardingi-patuku manu panu-kariki yurrkunyukungarduyupatuku. Kuja-pala yukajarra kaninjarni yuwarli-kirra, ngulaju-palarla ngirrilypa pirri-manu Pijituku. Ngula-jangkaju, Pijituju wangkajana nyanungu-nyanguku yurrkunyuku, "Maninjintalu Puurlu, maninjarlalu kangkarni nyampu-kurra!" Jungajukulu maninjarla

kangurnu Puurluju. ²⁴ Ngula-jangkaju, Pijituju wangkajalku-jana Kiripaku manu yapaku panu-kariki kujalpalu warrukirdikirdi karrija, ngulaju kuja-jana wangkaja, “Jalangu, nyuntu Kingi Kiripa manu yapa nyurrurla kuja kankulu jalangu nyina nyampurula, nyanyi kankulu nyampu wati, ngulakuju kalurla yapa panu-jarlu-nyayirni nginji-wangkami Juwu-patu nyampu-wardingki manu panu-kari Jurujulumu-wardingki-patu. Manujulu jaru yimi-ngarrurnu maju-nyayirni nyampu-kurluju. Manu kajulu warrarda purlami ngajukuju yungurna nganta pinyi nyampuju wati tarnnga-kurra. ²⁵ Nyarrparlarna pinyi nyiya-ngurlu? Kula karna milya-pinyi nyarrpa kuja kuruwarru rdilyki-pungu. Milya-pinja-wangurlu nyiyakulparna pungkarla tarnnga-kurraju? Kujarna ngaju payurnu yaninjaku Jurujulumu-kurraku kuwurtu-kurraku, ngula-kujakuju jukuru-jarrija ngampurrpa-wangu. Manuju payurnu yungurna yilya Ruumu-kurra, ngulanganya yungu kuwurturla wangkami Kingi-kirlangurla Wiri-kirlangurla. Ngulakunya kapurna yilya Ruumu-kurraju. ²⁶ Ngulaju kulalparnarla yilyayarla marlajarra pipa-wangu Puurluju yangkakaju Kingiki Wiri-jarluku. Ngulakungarntiji kajinpaju nyuntulurlu Kingi Kiriparlu jaru-wiyi yimi-ngarrirni jungarni manu junga-nyayirni, ngulanya yungurna yirrarni pipangka-wiyi kuja-jana kuruwarru-kari kuruwarru-kari nganta Puurlurlu rdilyki-pungu. Ngulakunyarna kangurnu Puurluju nyampu-kurraju yungunparla nyuntu-wiyi wangka manu yungunpa miimii-nyanyi. Ngula-jangkanya yungunpaju yimi-ngarrirni ngulaju yungurna yirrarni jaruju pipangka kuruwarru-kari kuruwarru-kari kuja-jana Puurlurlu rdilyki-pungu. ²⁷ Kajilparna Puurlu yilyayarla Ruumu-kurra pipa-wangu nyiyaku mayi, kujaju maju. Yungurna pipangka-wiyi yirrarni kuruwarru nyanungu rdilyki-pinja-warnu.”

26

Puurluju-nyanu jaarl-karrija kamparrurla Kingi Kiriparla

¹ Ngula-jangkaju, Kingi Kiripaju wangkajarla Puurlukuju, “Yuwa, ngula-juku. Kutuju wangkaya manu nyarrpanpa wangka nyuntu kuja kanpa purda-nyanyi manu manngu-nyanyi nyuntu-nyangu jaruju!”

Ngula-jangkaju, Puurluju wakulku wipija, manu-jana rdaka milki-karrija wangkanjakungarntiji. Ngulaju-nyanu jaarl-karrija Juwupatu-kujaku ngulaju kuja, ² “Kingi Kiripa, nyampurrarlu Juwupaturlu ngulangkujujulu yimi ngurrju-manu ngajuku ngulaju yijarduwangu warlkangku. Ngulanganya karnaju jaarl-karri jalanguju. Kala nyuntulu, ngurrju-nyayirninpa nyampu-kurraju yanurnu purdanyanjakuju ngajukuju yungunpaju purda-nyanyi. ³ Nyuntu kanpa-jana milya-pinyi muku Juwu-kurlanguju kuruwarriji, nyarrpa kuja karnalu purami kuruwarriji. Nyuntuju kanpa milya-pinyi nyiyarningkijarra kuruwarru-jangka kuja karnalu-nyanu warrarda wiljiwilji-mani Juwupaturluju. Kujarlanya karnangku wardinyirli payirni yungunpaju nyuntulurlu purda-nyanyi nganyunganyu-wangurlu.

⁴ “Nyampurluju kajulu Juwupaturlu milya-pinyi ngajuju kurduwarnu nyurru-warnu, ngula-jangkanya kajulu milya-pinyi ngajuju. Manu kajulu milya-pinyi yapa panungku kujalparna nyinaja warrarda ngurrararla ngaju-nyangurla manu Jurujulumurlangurla kujalparna

nyinaja, ngulanya kajulu milya-pinyi. ⁵ Manu nyurru-wiyi, jinta-jarrijarna-jana turnu-warnuku Paraji-patuku, manu kalarna nyinaja Paraji-yijala. Manu kalarnalu Paraji-paturluju puraja Juwukurlangu kuruwarriji yirriyirri-nyayirnirli ngulaju panu-kari-piyawangurlu turnu-warnu-kari-piya-wangurlu. Nyampuju junga-nyayirni karnangu wangkami, manu kajulu nyampu jaru milya-pinyi Juwupaturlu kuja karna nyampu jaru wangkami. Kajilpanpa-jana payikarla yalumpu-patu Juwu-patu, ngulaju kajikangkulu kujarlu jangku-mani, 'Yuwayi, junga-ka wangka yalumpu Puurluju, kujalpa nyinaja Parajiwiyi.' ⁶ Nyampuju-ngarra karnarla wala nyinami Jijaji Kirajiki kuja wankaru-jarrija pina. Ngulaju yangka jinta-juku Yapa-nyayirni-wangu Mijaya kuja-jana Kaaturlu jangku-pungu nyurru-wiyi nganimpanyanguku nyurnunyunuku yilyanjakungarntirli. Kujarlanya karnaju nyampurlalku jaarl-karrimi jalanguju. ⁷ Parra wiri, munga wiri kuja kalu Juwu-paturlu jintawarlayirli purami Kaatu yirriyirri, ngulaju kalurla pardarni-juku yangka Mijayaku nyangurla kaji yanirni. Kula kalurla wala nyinami Jijaji Kirajiki ngaju-piya. Kujarlanya kajulu nginji-wangka ngajuku nyampurla kuwurturla. ⁸ Manu nyurrurlakari Juwu-patu, wita-wiyi ngarirna-nyarra payirni. Nyiyarla kankurla Kaatukuju kapuru nyina nyurrurlaju yapa kapu-jana nganta yampimirra nyurnu-warnuju milyingka-juku pina-wankaru-maninja-wangurlu? Kula junga kujaju jaru nyurrurla-nyangu, lawa!

⁹ "Ngajurlangurlu kalarna manngu-nyangu jarrwaraju nyurrurlapiyarlu-yijala. Manu kalarna-janarla yapaku jukuru-jarrija Kirijini-patuku yangka kuja kalalu puraja Jijaji Najariji-wardingki. Kalarna manngu-nyangu jarrwara kujaju. ¹⁰ Ngulaju kalarnajana Jurujulumurlarluju yapaju putaputa warla-pajurnu, manu kalarna-janarla jukuru-jarrija. Wiriwirirli maralypikingarduyupaturlu yungujulu pipa, ngula-kurlunya kalarna-jana jirnganja warru wapaja yurkunyupatuku, manu kalarnalu-jana ngulapaturlunya Kaatu-kurlangu-patuju yapa-patuju warru puuly-mardarnu. Manu kalarnalu-jana puuly-mardarninjarla yirrarnu rdakungka. Manu kujalpalu-jana Kanjulu-paturlu jaka-yirrarnu Kirijini-patuku pinjaku, ngulakuju kalarna-janarla ngajurlangu ngungkurr-nyinaja. ¹¹ Manu ngula kalarna-jana jaaji-kari jaajikarirla warru murrumurru-manu ngajulurluju, ngulaju kalarna-jana puta jinyijinyi-manu Jijajiki yampinjaku manu wajawaja-maninjaku nyanunguku yirdiki. Manu kalarna-jana ngulaju nyurunyuru-jarrija-nyayirni kanunjunyumpa-nyayirni. Ngula-warnuju kalarna-jana jangkardu yanu kirri-kari kirri-kari-kirra Juwu-wangu-kurlangukurra, manu kalarna-jana jinyijinyi-maninjarla murrumurru-manu."

Puurlurlurla yimi-ngarrurnu Kingi Kiripakaku nyarrparlu kuja Kaaturlu nyanungu Puurlu kangkuly-yirrarnu*

¹² Ngula-jangkaju, Puurlurlujurla yarda yirri-puraja Kingi Kiripaku, "Ngajurna-jana yanu jangkardu Tamaka-kurra yapaku pakarninjaku. Ngulakungarntiji pipa-wiyijili yungu yapakungarntiji yangkapaturlu wiriwirirli maralypikingarduyupaturlu yungurna-jana ngulakurlunya pipa-kurlu jangkardu yantarla yurkunyupiya yapaku

* 26:11 Nyangka Acts 9.1-19, 22.6-16

puuly-mardarninjaku. ¹³ Nyampuju junga karnangku wangka nyuntukuju Kingi Kiripaku. Kujalparna-jana jirranganja yanurra yapaku yirdiyirla Tamaka-kurra, mirntangalijirna nyangu jarra wita-wangu kujalpa nganimpa-kurra mirilmiril-karrija kankarlarra-ngurlu kaninjarra-kari nganimpa-kurra ngulaju wanta-piya-wangu. ¹⁴ Ngula-jangkaju, mukurnalu wantija walya-kurra ngarrurdaju. Ngula-jangkarluju, purda-nyangurna linpa wangkanja-kurra kujaju wangkaja Yipuru jaruju, manuju kujarlu yirdi-manu, 'Juurlu, Juurlu, nyarrparla kanpaju murrumurru-mani? Nyunturlangurlu kanpanyanu murrumurru-mani puluku-piyarlu jukuru-piyarlu. Ngula kujaka yapangku warlalamarrirli watiya-kurlurlu jaka pantirninja-yani jungarniki yaninjaku, ngula-ka pulukurluju pina-yijala murrumurru-mani mirriji-jarra-kurlurlu. Ngula-piya-yijalanpa nyuntuju.'

¹⁵ "Junga-juku, payurnurna ngajulurlulku, 'Warlalja-Wiri, nganampa nyuntuju?'

"Ngula-jangkaju, jangku-manuju Warlalja-Wirirliji, 'Ngajujurna Jijaji ngulanya kuja kanpaju murrumurru-mani warrarda. ¹⁶ Karrinja-pardiya! Warraja-jarrijarnangku, manu karnangku milarni nyuntu ngaju-nyanguku warrkiki. Ngulanya kapunpa-jana warru yimi-ngarrirni yapa-kari yapa-kariki ngajulu kujanpaju jalangurlu nyangu nyuntulurlu. Ngaka kajirnanngku nyiyarlangu milki-yirrarni, ngularlangunya yungunpa-jana milki-wangkami manu yirri-pura. ¹⁷ Kajirnanngku yilya yimi-kirli Juwu-patu-kurra Juwu-wangu-patu-kurra yapa-kari-kirra, ngulaju kapurnangku warrawarra-kanyi manu jaarl-karrimi yapa nyampu-patu-kujakuju. ¹⁸ Nyampu yapa panujarlu ngulaju kalu nyina milpa-parnta-piya pampa-piya kula-nganta mungangka. Ngulangkuju kula kalu Kaatuju nyanyi, ngulakuju kajana Juju Ngawu wiriji nyina. Ngulakunya karnangku yilyami yungunparla puntarni Juju Ngawuku manu yungunpa-jana milpa raa-pinyi Kaatuku nyanjaku, ngula-jangkanya yungu-jana wiri nyina. Kajijili ngajuku ngungkurr-nyina manu wala nyina, ngula-jangkakunya kapu-jana Kaatuju yawuru-jarrimi maju-warnuku. Manu kapurna-jana kanyirni Kaatu-kurlangu-kurralku jinta-kurralku turnu-kurra, ngulangalku yungulurla nyina jintangka-juku warlalja nyanungu-mipaku.' Kujanyaju wangkaja ngajukuju Warlalja-Wiriji."

Puurlu-jana wangkaja nyarrpa kujarla warrki-jarrija Jijajiki

¹⁹ Ngula-jangkaju, yardarla wangkaja Puurluju yangkakuju Kingi Kiripaku, ngulaju kujarla wangkaja, "Yangka kujarna Jijaji nyangu kankarlarra mirilmiril-karrinja-kurra, ngulajurna purda-nyangu wilji-wangurlu nyanunguju nyiyarningkijarraku warrkiki yangka kujaju wangkaja yungurnarla warrki-jarri nyanungukulku Jijajiki.

²⁰ Ngula-jangkaju, yarkajarrarna Tamaka-kurra-wiyi, ngulangarna juul-nyinanjunu. Ngula-jangkaju, pina-yanurnurna Jurujulumukurra. Ngularna warru wapaja Juwu-kurlangu-wana ngurrarawana Yijirali-wana. Manu ngula-jangkajurna warru yanu ngurrarakari ngurrara-kari-wanalku Juwu-wangu-kurlangu-wanalku nguruwanaju. Yalirla ngurrara-kari ngurrara-karirla wangkajarna-jana kuja, 'Pina-yaninjarlalu yalala-yirraaka maju-warnurlu Kaatu, manulu nyiyarningkijarra yampiya majumajuju yapangku, manulu nyinaya jungarni karlirr-karrinja-wangu. Kaji-nyarra Kaaturlu

nyanyi, ngulaju kapu-nyarra milya-pinyi jungarni ngulaju yalala-yirrarninja-warnu.’ Kujanyalparna-jana warru wangkaja warrarda.²¹ Kujarlanyajulu Juwu-paturluju puuly-mardarnu Yuwarli Maralypirlaju, manu kapujulu pakakarla.²² Wurnangka ngulajulpaju warrarda warrawarra-kangu manu jina-mardarnu Kaaturluju. Ngulanya karna karri nyurrurlarla kamparru nyampuju, manu karna-nyarra yimi-ngarrirni nyiyarningkijarrarla kuja karnarla warrarda warrki-jarri ngaju Jijajiki. Kuja karna-jana warru yimi-ngarrirni yapa-kari yapa-kariki ngurujarraranyarlaku, ngulaju jaru jurrku-juku kujalu nyurnunyunurlu-wiyi yirrarnu pukungka Kaatu-kurlangurla yangkapaturlu jarukungarduyu-paturlu manu Mujujurlu. Ngulanya kujalu yirrarnu Mijaya-kurlu, ngularlangu karna-jana warru yirri-pura yapa-karikiji.²³ Kujanyalu yirrarnu jaruju Payipulurla yapangkujulu yangkakurlu Mijaya-kurlu, ‘Kaji yanirni Mijaya Kaatu-kurlangu nyampukurra walya-kurra, yapangku kapulu pakarni tarnnga-kurra. Ngulaju kapu kamparru-juku yapa-patu-karikiji nyanunguju pina-wankarujarri milyi-jangkaju. Ngulaju kapu-jana jarra-nyayirni-wangu rdilikarrimi Juwu-patuku manu Juwu-wangu-patuku ngulanya yungulu nyanyi Kaatu warraja.’ Kujanyalu yangkangkujulu jarukungarduyupaturlu yirrarnu nyurru-wiyi Payipulurla.”

²⁴ Kuja-nyanu Puurlu jaarl-karrija jaru nyanungu, ngulakujurla Pijitultuku purlaja, “Puurlu, nyuntujunpa warungka-nyayirni! Yangka kujanpa kuruwarr-kariki kuruwarr-kariki pina-jarrija, ngulanggunya kangku warungka-mani!”

²⁵ Junga-juku, Puurlurluju jangku-manu Pijituju, “Nyuntu Pijitu wiri-jarlu, lawa, kularna ngajuju warungka! Junga karna wangkami langarrpa nyampuju, manu junga karnangku wangkami.²⁶ Manu nyuntu Kingi Kiripa, wangkami karnangku nyunturlangukujulu laniwangu manu ngarrurda-wangu nyampuju jaru. Yalarni yangka kanpa nyuntu milya-pinyi jaruju kujarnangku yangka muku yirripuraja manu milki-wangkaja. Yangka kuja Jijaji Kaaturlu milyi-jangka wankaru-maninjarla yakarra-manu, ngulaju kula parlangka wurnturu yapa-wangurla wankaru-maninjarla yakarra-manu milyi-jangkaju, lawa. Yakarra-manu Jijaji Kaaturluju yapangka panungka manu milparniwarrarla kulkurrirni.²⁷ Kingi Kiripa, nyuntuju karnangku milya-pinyi yangka kuja kanparla nyuntu ngungkurr-nyina jaru nyampukujulu, manu kanpa milya-pinyi jaru nyampuju nyunturluju yangka kujalu jarukungarduyu-paturlu yirrarnu Payipulurla nyurru-wiyi, ngulaju kanparla milya-pinjarla ngungkurr-nyina.”

²⁸ Ngula-jangkaju, Kingi Kiriparlulku payurnu Puurluju, “Wurra, wurra! Ngajurlangu mayi kanpaju puta yalya-mani manu puta kangkuly-yirrarni mayi yungurna pura Jijaji?”

²⁹ Junga-juku, jangku-manu Puurlurluju Kingi Kiripaju, “Marda kapurnangku wita jaru wangka jalanguju, ngaka marda kapurnangku jaru wiri marda wangka, karija marda. Nyurrurlarlulu kuja kankujulu purda-nyanyi manu nyanyi jalangurlu nyampu, ngulakuju kapurna-nyarrarla Kaatuku wangka yungunkulu ngaju-piya nyina nyurrurlaju. Kula karna wangka nyampu-piyaku kujankujulu wayurnu waku-jarra jayini-kirlirli. Ngari karna wangka yungunkulu Jijaji pura ngajupiyarlu.”

³⁰ Junga-juku, Kingi Kiripa manu nyanungukupurdangka ngawurrnyanu Pirniji manu Pijitu manu panu-kari wiriwiri-kari, ngulajulu muku karrinja-pardinjarla jintakumarrirni-jiki wilypi-pardija yuwarlingirliji. ³¹ Kujalu wilypi-pardija, ngulangkajulu-nyanu wangkaja kuja, “Nyampurlu Puurlurlu, kula rdilyki-pungu kuruwarri witarlangu, lawa. Ngulanya kulalparlipa nyiyakulku pina-yirrakarla rdakungkaju Puurluju, manu kulalparlipa nyiyakulku pakakarla tarnnga-kurraju.”

³² Ngula-jangkaju, Kingi Kiriparla wangkaja Pijitukuju, “Kaji nyinayarla wurdungu manu japirninja-wangu, ngulaju kapurlipa yilyayarla wilypi-maninjarla rdaku-ngurluju yarlu-kurra. Kala-ngalpa payurnu nyanungurlu yilyanjaku Ruumu-kurrakuju kuwurtukuju. Kuja-warnuju, ngulaju karlipa yilyami Ruumu-kurra.”

27

Puurlujulu kangu yurrkunyupaturlu pawurturla kirri-kirra Ruumu-kurra

¹ Ngaka-pardu-karilki, wangkaja-jana yangka wiri Pijitu yurrkunyupatuku, “Puurlulu maninjinta rdaku-jangka wurna-kurraku Ruumukurraku!” Junga-juku, manunjunulu-jana Puurluju manu ngalyakari-patu pirijina-paturlangu. Nyampurra-patunya yungulurla jintakariki yurrkunyukungarduyuku wiriki yirdikiji Juliyajaku. Nyampuju wati yirdi Juliyaja, ngulajulpa-jana wiri nyinaja yurrkunyupatuku 100-palaku, ngulajulu yirdiji turnu-warnu jintangka-juku ‘Ruumwardingki-kirlangu Kingi-kirlangu’. Ngulakujulpa-jana jinta-juku nyinaja wiriji Juliyaja. ² Ngula-jangkaju, kangulu-nganpa Juliyajarluju manu nyanungu-nyangu-paturlu jinta-kari-kirra-wiyi yirdikirraju kirri-kirraju Yiturumitiya-kurra. Ngulangkajulpalu pawurtuju jungarni-manu pawurtukungarduyu-paturluju wurnakungarnti kirrikari kirri-karikingarnti. Ngula-warnujurnal warrkarnu nganimpaju panu-kariji pawurtu-kurraju yungulu-nganpa kanyi kulkurru-kurra kirri-kari-kirra, manu yungulu-nganpa kulkurru yampimirra. Jintakariki wati yirdiji Yaratakiji, ngularlangu warrkarnu pawurtu-kurraju, ngulaju kirri-kari-wardingki yirdi-wardingki Tijilunika-wardingki ngulaju ngurrara-wardingki Majatuniya-wardingki. Kujurnal muku warrkarnu pawurtu-kurra, ngula-warnuju yarnkajalkurnal kirringirliji Yiturumitiya-ngurluju. ³ Ngulajurnal pawurtu-kurluju yaninja-yanu yatijarra. Parra-pardu-karirlalku, yukajarnal ngurrarakurra kirri-kirraju Jirdana-kurra-wiyi, ngulangkarnal nyinaja. Puurluju ngampurpalku nyinaja jitinjaku pawurtu-ngurluju yungu-jana jijanurlu nyangkarla nyanungu-nyangu puntu-wati. Juliyajarluju ngurrjungku ngampangamparlu yilyaja. Junga-juku, Puurluju jitija pawurtu-jangkaju, manu-jana yanu jijan nyanungu-nyanguku puntu-patuku. Kuja-jana yanurnu, ngulakujulurla nyiyarningkijarra nganjirni rdanjarr-yungu wurna-kurraku. ⁴ Ngula-jangkajurnal yarda yarnkajarra yatijarra-purda ngurrara-kari-kirraluku yirdi-kirraju Jipiriji-kirra kujalpa nyanunguju ngurrara karrija ngapangka kulkurrirni, ngula-kurralkurnal yarnkajarra. Ngula-purujulpa warlpa wiri wangkaja, wangkajarnilpa karlarra-ngurlu, manulpa parnkaja kilji-nyayirni. Ngula-kujakujurnal warru yanu kakarrumparra-warnu yatujumparra-warnu-juku yangkakuju ngurraraku Jipirijiki.

Ngula-wana kujarnalu purdangirli warru yanu yatujumparra-warnu-juku, ngulaju kulalpa warlpaju parnkaja kilji, lawa. ⁵ Kujarnalu karlarra jingijingi yaninja-yanu, ngulajurnalu ngurrara-jarra-wana jingijingi yanu yirdi-jarra-wanaju Jilijiya-wana manu Pampiliya-wana. Nyampu-jarra ngurrara-jarralpa-pala karrija yatijarra mangkuru wirikiji. Ngula-wanajurnalu-palangu jingijingi-jiki jurnta yanu. Ngula-jangkaju, ngakarnalu yukajarra kirri-kari-kirra yirdi-kirraju Miira-kurralku, ngulaju ngurrara-karirla Lijiyarla. ⁶ Kujarnalu ngula-kurra yukajarra kirri-kirra, ngulangajurnalu pawurtu-ngurluju muku jitija. Manu ngula-jangkaju, yangka wiri yirdiji Juliyaja, ngulangku-julparla warru nyangu pawurtu-karikilki nganimpa yungu-nganpa kanyi ngulangkuju Yitili-kirra. Junga-juku, parlu-pungu jinta pawurtu Yilikijantira-wardingki-kirlangu. Ngula-jangkarluju pina-nganpa yajarnunjunurnu nganimpalku, manu-nganpa kanjarla-yirrarnu pawurturlaju.

⁷ Kujarnalu Miira-jangkalku yarnkaja, ngulajulparnalulu pingkanyayirni yaninja-yanu pawurtu-kurluju karlarra-purda-juku. Ngulaju kularnalu nyarra yantarla kapankuju, ngulaju yirdijangarralpa-nganpa warlpaju kilji-nyayirni wapirdi parnkaja, ngulapurunyalparnalulu pulyaju yaninja-yanu. Kujarnalu kutu-jarrija parra marnkurrrpa-jangka kirri-kari-kirra yirdi-kirraju Nayitu-kurra, ngulajulpa mayawunpaju parnkaja-juku kilji-jiki karlarra-ngurluju. Ngula-purujurnalu kurruly-wantija kurlirra karlarra, ngularnalu ngapa wiringkaju yarda jingijingi yanu ngurrara-kari-kirraluku yirdi-kirraju Kiriti-kirra, ngulaju walya wiri kujalpa ngunaja kulkurrirni marluri wiri-nyayirnila. Ngulakujurnalu kakarrumparra-warnu jingijingi warru yanu warlpa-kujaku purdangirli yunta-wana ngulaju yirdi-wanaju Jalmuni-wana. ⁸ Ngulajurnalu warru yanu, karlarra-yijalarnalu warru jungarni-jarrija, ngulajurnalu pulya-yijala yaninja-yanu karlarra-purdaju. Warlpaju ngulajulpa-nganpa wapirdi parnkaja nganimpa-kurra-juku ngayirni, ngulajulpa-nganpa kulpari mamparl-pungu. Ngakalku yukajarrarnalu kirri-kari-kirra yirdi-kirraju Kaalu-Limana-kurra, ngulangajulpa kirri-pardu-kari karrija yirdiji Lajiya, ngulaju kutu. Ngulangajulpa witangkarra pirntinyarra-kurlu karrija wuurnpa, ngula-kurranyarnalu yanurra, manurnalu ngulangjanya jupu-karrija-wiyi warlpa-kujaku yuntangka.

⁹⁻¹⁰ Ngulangajurnalu nyinaja jintaku kirntangiki. Ngulangajulpa ngula-puruju yungkaparri-jarrinja-yanulku yulyurpukuju. Ngula-jangkaju, Puurlulku-jana wangkaja yangka-patuku yurrkunyu-patuku manu pawurtukungarduyu-patuku, “Wati-patu, yulyurpuju nyurrunya-ka kaaly-karrinjini. Kajilparlipa nyampu-ngurlu yarda yarnkayarla, ngulaju kajikarliparla piki-yaninjarla rdarr-karri ngapaku wiriki manu mayawunpaku wiriki-yijala. Manu kajikarlipa marda yurunypa manu jurnarrpa muku wajawaja-mani ngapa kajilparla kurdu-yukayarla, manu marda kajikarlipa ngalya-kari ngalipa muku pali. Ngula-kujakuju, nyampurla-jukurlipa nyina yulyurpu-puruju.”

¹¹ Kujakuju, jirrama wati-jarra wiri-jarra, kula-palarla ngungkurnyinaja Puurlukuju yangka pawurtukungarduyu warlaljamarri manu jinta-kari wiri pawurtukungarduyu, ngulaju-palarla kapuru nyinaja.

Ngula-jangkaju-palarla wangkaja yangkaku yurrkunyukungarduyuku wiriki Juliyajaku, ngulaju kuja-palarla wangkaja, “Lawa, yani karlipa kutu jingijingi.” Kujakaju, yangkaju Juliyaja, ngulaju-palangu ngungkur-nyinaja jarukuju.

¹² Yali ngurra yangka yirdi Kaalu-Limana, ngulangka kujalparnalalu nyinaja, ngulaju kulalpa-nganpa ngurrju karrija yalirlakuju warrarda nyinanjakuju yulyurru-purukuju. Kala yangka-patu pawurtukungarduyu-patu, ngulaju kulalpalu ngampurru nyinaja yalumpurlaku-juku nyinanjakuju, lawa. Ngayilpalu ngampurru nyinaja yardarra pardinjaku, yungurnalu yantarla karlarra jintakari-kirraluku kirri-kari-kirra yirdi-kirraju Pinikiji-kirra, ngulangjanya yungurnalu nyinayarla yulyurru-puruju. Yangka yali kirri Pinikiji, ngulaju-ka karri karlarra ngurrararla Kiritirla, ngulaju-ka nguna ngapaju yatijarra karlarra-ngurlu manu karlarra kurlirra-ngurlu ngayirni yunta-kurra walya-kurra. Ngulaju yaliji Pinikiji ngurrju-nyayirni karrinjakuju pawurtukuju yulyurru-purukuju.

Ngapa wiri-nganpa wapirdi parnkaja

¹³ Ngula-jangkaju, warlpaju rdirri-yungu parnkanjaku-yijala ngulaju kurlarni-purdalku rarralypalku manu pulyaku. Ngula-puruju pawurtukungarduyu-paturlujulu jaka-yirrarnu wurnakuluku yungulu nganta yanilki yangka-kurra kirri-kari-kirra Pinikiji-kirra. Ngulakungarntirliji, narnggu wiri-jarlu pawurtu-kurlangu* wilyipimanulu ngapa-jangka yarnkanjakungarntirliji wurnakungarntirliji. Kujalparnalalu ngurrjukulu karlarra-purda yaninja-yanu kutu-juku Kiriti-wana, ¹⁴ Ngula-puruju yarnkajarni mayawunpa ngulaju wiri-nyayirni kakarrara yatijarra-ngurlu, ngulaju nguru-ngurluju Kiriti-ngirli. ¹⁵ Kujalparnalalu karlarra-purda yaninja-yanu, ngulakurraju mayawunparluju-nganpa wiraly-pakarnu puta, manu-nganpa jirranganja ngurl-kanja-yanu warntawarntalku karlarra kurlirraluku pawurtuju. Ngula-jangkaju, pawurtukungarduyu-paturlulunganpa jirranganja puta warru kurruly-yirrarnu mayawunpa-purdanji-kirraluku. Kala lawa-juku, mayawunparluju-nganpa pawurtuju jirranganja ngurl-kanja-yanu wurnturulku jukarurrukujaku jarrwara-karilki. ¹⁶ Mayawunparluju-nganpa ngurl-kanja-yanu karlarra kurlirra, ngulajurnalu warru yanu kakarrumparra-warnu kurlarninyarra-warnu walya-parduku watakujulu yirdiki Kawurdaku kulkurrirni, ngulangkajurnalu warru jingijingi yanu. Ngulankujunganganpa mayawunpa puta jurnta warla-pajurnu walyankuju yuntankuju. Ngula-puruju pawurtu-pardu witalpa rarra-kangu purdangirli pawurtu wiringkiji ngalyipi-piya-kurlurlu. Ngulajurnalu puta rarra-manu ngapa wantinja-puru manu mayawunpa wiri-puru yungurnalu rarra-maninjarla kangkarlarni pawurtu wiri-kirraluku. ¹⁷ Ngulajulu wurrangku-juku pawurtukungarduyu-paturluju rarra-maninjarla yirrarnu pawurtu witaju pawurtu wiri-kirraluku, manu ngula-jangkarluju wayurnulkulu ngalyipi-piya-kurlurlu rdilykirdilykipinja-kujaku. Ngula-jangkaju, pawurtukungarduyu-paturlulu wayurnu pawurtu wiriji ngalyipi-piya-kurlurlu, warrulu muku wayurnu kankarlumparra manu kanunjumparra ngulaju rdilykipinja-kujaku-yijala. Kapu pawurtu wiriji marda rdilyki-pungkarla

* 27:13 anchor

warlpangu. Ngula-puruju, yangka-patu pawurtukungarduyupatu, ngulajulurla lani-jarrija-nyayirni mayawunpaku, kapu-nganpa marda kangkarla wurnturu kurlirra mayawunparlu ngurrara-kari-kirra yirdi-kirraju Lipiya-kurra, ngulangka kulkurru kapurnalu marda yukayarla walyangka parljungka kujalpa ngunaja ngapangka kanunjumparra. Ngulakuju pawurtukungarduyupatuju, lani-jarrija-nyayirnilpalurla. Ngula-warnurluju, rurruny-pungulu wawardalku† kankarlarra-jangka ngulaju mayawunpakurlangu, manulu yalyi-maninjarla rurruny-pungu kanunju, ngulangkujungu pawurtuju pulya-mani. Kala lawa-juku, kulalu pulya-mantarla kujarluju. Ngula-jangkaju, mayawunparluju kutu ngurl-kanja-yanulku pawurtuju nyarrpara-wana-puka kaji kanyi. ¹⁸ Ngulaju maju-nyayirni ngapaju warrarda wantija, manu mayawunpa warrarda parnkaja mungangka jingijingi. Ngula-jangkarlaju, parra-pardu-karirlalku, pawurtukungarduyupatujulurla rdurrjurnu nyiyarningkijarrakulku muku julyurl-kijirninjaku pawurtu-jangkakuju rarralya-maninjaku yungurnalu rarralypalku yani. ¹⁹ Parra-pardu-karirlalku, rdurrjurnulurla wawardakulku rurruny-pinjaku kankarlarra-jangkakuju manu ngalyipi-piyaku manu nyiyarningkijarraku jurnarrpaku pawurtu-kurlanguku. Ngulajulu muku rurruny-pinjarla muku kujurnu mangkuru-kurra. ²⁰ Kujarnalu nyiyarningkijarra muku kujurnu pawurtu-jangka, ngula-warnurlaju parra-kari parra-kari mayawunpajulpa parnkaja-juku ngulaju kiljijiki. Ngula-puruju, kularnalu nyangu parlpawarnu manu wanta, lawa. Munga-piya-jukulpa karrija maru-juku. Manu-nganpa nguruju wuurnpa-jarrijalku nganimpakuju. Manurnalu-nyanu wangkaja jarnkujarnku, “Nganangku-ngalpa muurl-mardarni nyampu-kujakuju ngapa yukanja-kujaku?”

²¹ Ngula-puruju ngapa wiri-puru, pawurtukungarduyupaturluju kulalpalu parra-kari parra-karirla miyiji ngarnu laningki. Ngula-jangkaju, Puurluju yanujana. Yaninjarla karrijalpa kamparrurla yapa panungkaju, manu-jana wangkaja, “Nyurrurlarlu watingki yungunkujulu ngaju yangka-juku kamparru-wiyi purda-nyangkarla. Kajirlipa yangkangka-juku nyinayarla Kiritirla, ngulaju jalangurlu kapunkulu mardakarla-juku nyiyarningkijarra jurnarrpa manu mangarri yangka kujankulu muku kujurnu pawurtu-jangka. ²² Ngulaju ngula-juku, jalanguju wiyarrpalu nyinaya lani-wangu! Junga nyampuju pawurtu kapu-pala rdilykirdilyki-pinyi wita-kari wita-kari-karda mayawunparlu manu ngapangu. Ngulaju kulankulu pali nyurrurla jintarlangu, lawa. ²³ Ngaju karnarla warlalja nyina Kaatuku, manu karna kuruwarri pura nyanungu-nyangu. Ngulangkujungu mungangkaju yilyajarni jinta marramarra nyanungu-nyangu. ²⁴ Ngulanyaju wangkaja, ‘Puurlu, lani-wangu nyinaya! Kaatuju kangku nyina nyuntukuju ngampurpa-juku yungunpa yani Ruumu-kurra, ngulangkaju yungunpa kamparrurla karri Kingiki Wirikiji. Kaatuju kangku rarralya-juku nyina nyuntukuju, ngulakuju warrawarra-kanyi kajana Kaaturluju nyampu-patu-kariji wati-patu-kariji. Ngapa wiri-puru, ngulaju kapu-jana wankaru-juku kanyi.’ Kujanyaju wangkaja yaliji marramarraju. ²⁵ Ngulaju ngula-juku, kujarlajulu nyinaya lani-wangu

† 27:17 sail

marriwa! Wala karnarla nyina Kaatuku, kapu-ngalpa ngurrju manu wankaru kanyi ngapa wiri-puru-juku. ²⁶ Ngulaju ngari kapu-ngalpa ngurl-kanja-yani-mipa pawurtu-kurluju mayawunparluju ngurrara-pardu-kari-kirra wita-kurra kuja-ka nguna mangkururla kulkurrirni nyarrpararla mayi.” Kujanya-jana Puurluju wangkaja.

²⁷ Yangka kuja-nganpa mayawunparlu ngurl-kanja-yanu karlarra-purda-juku yali-ngirli Kiriti-ngirli, ngulaju-nganpa ngurl-kanja-yanu jirramaku wiyikiki kulkurrukulkurru-juku yangkangka mangkururla yirdingka Mirditirinurla. Ngula-warnurluju, jintangka-juku mungangka kulkurru-kari, pawurtukungarduyu-paturlujulu manngunya, ngulaju kujalu-nyanu wangkaja, “Wayinpa! Nyampuju marda karlipa walya-kurralku kutu-jarrinja-yani.” ²⁸ Junga-juku, ngula-jangkaju, wangkajalu-nyanu pawurtukungarduyu-patuju, “Ngarirlipa waalparrirni walya nyarrparawarriri-ka nguna walya parlu nyampurla ngapangka kanunjumparra, marda kanunjumpayi, marda rdarrja-ka nguna.” Ngula-jangkaju, ngalyipi-piya manulu, ngulangka-julu wakirdirlaju wayurnu yarturlu wiri-jarlu, ngula-kurlurlujulu julyurl-kujurnu yarturlu wiri kaninjarra ngapangkaju. Kuja yarturlu wantija walya-kurralku, jupu-karrijalku. Ngula-warnuju, pinalu wilil-manu yarturluju, ngulangkuja-jana milki-yirrarnu milya-pinjaku nyarrparawarriri kujalpa yali walya ngunaja. Kujalu kujarlu waalparrurnu yali ngapa kaninjarra, ngulajulpa ngapaju ngunaja kanunjumpayi-nyayirni-jiki wurnturu 40 miita-juku. Ngula-jangkarluju, yardalu kujurnu yangkaju yarturlu ngalyipi-piya-kurluju yungulu waalparrirni yarda ngapa-yijala nyarrparawarriri-ka nguna walya ngapangka kanunjumparraju. Ngulanyalu yarda waalpar-rurnu, ngulajulpa ngapaju rdarrja-jarrinja-yanulku, manulpa ngunaja kanunju-karrikarri 30 miita-mipalku. ²⁹ Kujalpa ngapa rdarrja-jarrinja-yanulku, ngula-puruju pawurtukungarduyu-patujulpalu lanijarrinja-yanulku, kapu-nganpa mayawunparlu rdarr-kangkarla pirlikirra wiriwiri-kirra, manu kapu-nganpa pawurtu jurta rdilykirdilykipungkarla. Ngula-kujakujulu puta yirriyirri-manu pawurtuju narnngu wiri-jarlu-kurlurlu murntu-pala-kurlurlu. Narnngu-patulu-jana wayurnu ngalyipi-piya-kurlurlu, manu pawurturla jakangkalu-jana purdangirli wayurnu. Ngulalu-jana julyurl-kujurnu ngapa-kurra narnngu-patuju, ngulanya yungulu pawurturluju wilil-kanja-yani, manu yungu ngulangkunya pawurtu yirriyirri-maninja-yani. Ngula-warnurluju, payurnulu Kaatu, manulurla wangkaja yungu-jana parra kapanku rangkarr-kanyi manu wanta kapanku-pardimi, ngulakunyalurla wangkaja.

³⁰ Ngula-jangkaju, yangka-patuju pawurtukungarduyu-patu putalu wuruly-parnkaja pawurtu wita-kurlu, yangka kujalu kamparru-wiyi wayurnu pawurturla wiringka kankarlarni pawurtu wita. Kujalu rurruny-pungu pawurtu wita pawurtu wiri-jangka, ngulajulpalu juturu-yirrarninja-yanu ngapa-kurra wuruly-parnkanjakungarntirliji. Ngulaju kujarluju, ngarili-nganpa nganimpa puta yimirr-yungu yungulu nganta wuruly-parnkayarla nganimpa-kujaku. Kula-ngantalpalu narnngu wiri-kari yarda kujurnu ngapa-kurra, kula-nganta pawurtuku yirriyirri-maninjaku, kala lawa. Kapulu-nganpa ngari nganimpaku jurnta parnkayarla yangka-kurluju pawurtu wita-kurlu. ³¹ Ngula-

jangkaju, Puurlulku-jana wangkaja yurrunyukungarduyuku wiriki manu nyanungu-nyangu-patuku yurrunyuku-patuku-yijala, “Kajilpalu pawurtukungarduyu-patu wuruly-parnkayarla yali-kirli wita-kurlu pawurtu-kurlu ngalipa-kujaku, ngulakuju kula-nyarra Kaaturlu muurl-mardarni mayawunpa-kujaku wiri-kijakuju manu ngapa yukanja-kujakuju.”³² Junga-juku, ngula-jangkaju, yurrunyuku-paturlulkulu-jana ngalyipi-piyaju jurnta turl-pakarnu junma-kurlurlu kujalpalu yali ngalyipi-piya jirri-mardarnu yangka-paturlu pawurtukungarduyu-paturlu, ngulajulu-jana jurnta turl-pakarnu wuruly-parnkanja-kujaku. Kujalu yangka wita-kurlangu pawurtu-kurlangu ngalyipi-piya turl-pakarnu, ngula-jangkaju, pawurtuju witaju kangu mayawunparlulku ngapa-wana-juku.

³³ Ngula-jangkaju, Puurluju-jana wangkaja munga-wana-juku rangkarr-kurlu rangkarr-kurlulku yurrunyuku-patukuju manu pawurtukungarduyu-patuku, “Nyampu-puruju ngapa wantinja-puru manu mayawunpa wiri-puru, nyinajankulu miyi ngarninja-wanguju jirramaku wiyikiki ngulaju lani, ngula-warnuju kankulu rampakulku nyina jalanguju.”³⁴ Kala kulankulu jintarlangu palimi ngapangka yukanjarla. Kujarlaju, miyili nganja pirrjirdi-jarrinjaku, ngula-warnunya yungunkulu pirrjirdilki nyina.”³⁵ Junga-juku, Puurlurluju mangarriji manulku, ngulakujurla yati-wangkaja Kaatuku milparniwarrarla-juku panungka-juku. Ngula-jangkaju, rdilyki-pinjarla, nyanungu-wiyirla ngarninjakuju rdurrjurnu.³⁶ Kujarla Puurlu rdurrjurnu ngarninjaku mangarriki, ngulaju-jana milki-yirrarnu miyi ngarninja-karrarlu-juku lani-kijaku. Kuja-karrarluju yapa panu-karriji-jana lani-wangu-manu yungulu ngarni mangarri nyanungurlangurlulku lani-wangurlu. Ngula-jangkaju, ngarnulu wita-kari wita-kari panungku-juku mangarriji.³⁷ Junga-juku, 276-palalparnalu nyinaja watiji palkaju pawurturlaju.³⁸ Ngula-jangkaju, ngulajurnalu jintawarlayirli-jiki mangarriji ngarnu pirda-kardalku. Ngula-jangkaju, yangka-patu yurrunyukungarduyu-patu manu pawurtukungarduyu-patu, rdurrjurnulurla maninjaku yakujuku ngurlu-kurluku panu-jarluku, ngulajulpalu maninjarla kujurnu ngapakurra yungulu pawurtu rampaku-mani, rampakulku yungu yani manu rarralyalku ngapangkaju pawurtuju.

Ngapanku-nganpa jurnta rdilykirdilyki-pungu pawurtuju

³⁹ Kuja wanta pardijarni, ngula-puruju walyalkulu parlu-pungu, nyangulpalu wurnturu-kurra. Yangkanku pawurtukungarduyu-paturlu kulalpalu milya-pungu nyarrpara-kurra mayirnalulu yanu ngurra-kurraju. Ngula-jangkaju, yardalu nyangu kujalpalu kutu-jarrinja-yanulku, ngulajulu parlu-pungu witangarra wuurnpa walya-kurlu walyiri-kirli. Ngula-jangkaju, wangkajalu-nyanu pawurtukungarduyu-patuju, “Manurlipa nyampuju pawurtuju kanyi yali-kirra witangarra-kurra walyiri-kirli-kirra!”⁴⁰ Kujalparnalulu kutu-jarrinja-yanulku walya-kurralku pawurtu-kurluju, ngula-puruju pawurtukungarduyu-patuju, rdurrjurnulurla ngalyipi-piyakulku turlturl-pakarninjaku yangka-patu kujalu ngula-kurlurlu wayurnu yangka narngu-patu wiri-jarlu-patu. Ngulajulu turlturl-pakarnu pawurtuku yaninjaku kapankukulku. Manulurla rdalyukujarra jurnta yalyi-manu pawurtukuju, rarralya-kardalku yungu

rarralya-nyayirnilki kapanku yani. Manulurla ngula-jangkarluju, wawardalku waraly-yirrarnu kankarlu kamparrurla pawurturlaju, ngula-kurlunya yungu mayawunparlu ngurl-kanja-yanu pawurtuju. Ngulaju junga ngurl-kanja-yanu pawurtuju mayawunparluju walya-kurralku. ⁴¹ Kujalparnalu ngapa-wana-wiyi-jiki yanurra yangka-kurra witangkarra-kurra wuurnpa-kurra kutu-karrikarrilki, kulkurru ngapangka kanunjumparra-juku walyajulpa ngunaja. Ngulaju kulalu pawurtukungarduyurluju nyangu walyaju, lawa. Ngula-kurrajurnal yanurra jungarni-jiki, ngula-nganpa pawurtuju jurnta yukaja kamparru-warnuju mulyuju walyirirla ngapangka kanunjumparra, ngulaju tarnnga-juku yukaja. Ngula-puru-juku warlpangkujulpa purdangirli jakaju rdilykirdilyki-pungu pawurtuju.

⁴² Ngula-warnurlaju manu ngula-puruju, yurrkunu-patuju turnu-jarrijalu manulu rdirri-yungu wangkanjaku jaruku, manupalu-jana jangkardu jaaly-manu yangka-patuku pirijina-patu ngulaju yungulu-jana muku pinyi. Kajikalu marda ngapa-kurra muku julyurl-wantinjarla wuruly-parnka, ngula-kujakunya kapulu-jana muku pungkarla, manu yangka Puurlurlangu kapulu pungkarla. ⁴³ Jintakari yurrkunyukungarduyu wiri, ngulaju-janarla jukuru-jarrija, yungu mardarni Puurluju wankaru-juku. Ngula-jangkaju-jana wangkaja nyanungu-nyanguku yurrkunu-patukuju, “Yampiyalu-jana panu-juku Puurlu manu yapa panu-juku!” Junga-juku, yangkaju-jana wiri wangkaja yurrkunyukungarduyu pirijina-patuku, “Kajinpa nyina pina julyurl-wantinjaku, ngulaju ngapa-kurra julyurl-wantiya manu yanta ngapa-wana-juku walya-kurra! ⁴⁴ Marda kuja kanpa ngurru nyina ngapaku julyurl-wantinja-wangu, ngulaju ngari waparlku kutu julyurl-wantiya ngurrapaju! Ngurrapangkaju puuly-mardaka watiya rdilykirdilyki yangka pawurtu-jangka, ngulangunya yungungku kanyi walya-kurraju.” Junga-juku, mukurnal julyurl-wantiya ngapa-kurra. Ngalya-karijurnal yanu ngapa-wana-juku walya-kurra, ngalya-kariji-nganpa kangu watiyarlu rdilykirdilykirli. Ngulajurnal jintakumarrirni-jiki wankaru-mipa-juku yukajarra walya-kurraju. Kula jintarlungu palija ngapangka yukanja-warnu.

28

Puurlurlu-jana yapa nyurnunyurnu parlpuru-manu ngurungka yirdingka Maltangka

¹ Kujarnalu yanurnu walya-kurra, ngulangajulu-nganpa yapa wapirdi yanurnu, manu yirdili-nganpa yimi-ngarrurnu nguru yaliji Malta. Nguru yali ngulaju walya-pardu wita kuja-ka ngunami kulkurru-jarra ngapangka. ² Yalirla yapa, ngampangampanyayirnilpalu-nganpa nyinaja nganimpakuju. Kuja ngapa yarda rdirri-yungu wantinjaku, ngula-purujulu-nganpa warlu wiri-nyayirni ngayi yarrpurnu, ngulanganya yungurnalu-nyanu kardu-yinyi manu yungurnalu purlku nyina. ³ Ngulangajuku, Puurlurlujulpa warlu warru manu, warru maninjarla turnu-manu, ngulapa mardarnu turnulku jintangka-juku rdalykuku. Ngula-warnuju, jintakumarrirni-jana jarnamaninjarla yirrarnu warlu-kurra. Ngula-puru-juku, warnaju wilyipardijarni lanilki warlu-kujaku. Ngula-warnuju, rdakalku kanta-mardarnu, kanta-mardarninjarla wanyany-wantijarla tarnnga-juku.

⁴ Kujalu yapangku Malta-wardingkirli nyangu warna waraly-karrinja-kurra rdakangka Puurlu-kurlangurla, ngulakujulu-nyanu wangkaja, “Nyampurluju watingki yapa jinta-kari marda tarnnga-kurra pungu, ngula-jangkanya marda nyampuju wuruly-parnkajarni pinja-warnu. Jirrinyparlu mardarla jangkarđu jirrinypungu nyampuju juju warna yungu pinyi nyanungulku.” ⁵ Kala lawa, Puurlurluju warnaju wiraly-kujurnu pina warlu-kurra, manu ngulangkuju kula Puurluju murrumurru-manu, lawa.

⁶ Ngula-jangkaju, yangkangkuju yapangku, warrawarra-kangulpalu Puurluju, manulpalu manngu-nyangu kuja, “Marda kapu rdakaju marda lirrими. Ngula-jangkaju, marda kapu palimilki nyampuju wati jirrinypinja-warnu.” Junga-juku, Puurluju warrardalpalu warrawarra-kangu yangkangkuju yapangku. Rdaka yangka nyanungu-nyangu Puurlu-kurlangu kula purntuny-pardija, manu kula nyurnu wantija, lawa. Manulu-nyanu yarda wangkaja yapaju, “Nyampuju wati marda-ka nyina wati-nyayirni-wangu Jukurrpa-warnu!”

⁷ Yalirla ngurungka, kutu-juku karrijalparla ngurraju miyi-kirli ngulaju watiki jintaku yirdikiji Pupiliki. Nyanungunya-pa-jana wiriji nyinaja yapa yalumpu-wardingkikiji nguru-wardingkiki. Ngulajunganpa wapirdi yanurnu nganimpakuju, manu kangu-nganpa nyanungu-nyangu-kurra ngurra-kurra. Ngulangka-jukurnalu nyinaja nyanungu-nyangurla parra-patuku marnkurrapaku, manulpa-nganpa yungu mangarri. ⁸ Yalirla-juku jintangka-juku yuwarlirla ruumupardu-karirla, Pupilikipalangu kirda-nyanu nyurnulpa ngunaja jurrukupurda ngawurrngawurrrpa manu miyalukupurda jinirrpajangka. Ngula-jangkaju, Puurluju yanurla, ngulakuju nyurnukuju Kaatukurlajinta wangkaja. Manu ngula-jangkaju, rdakangku marnpurnu, ngulangkuju parlpuru-manu. ⁹ Ngula-jangkaju, nyurnupatulurla turnu-jarrija Puurlukuju kujalpalu nyurnu ngunaja yalumpurla ngurungka, ngulajulurla muku turnu-jarrija. Ngulaju Puurlurluju muku-jana parlpuru-manu. ¹⁰ Ngula-warnuju, yungulunganpa jaya-kurra-nyayirni warntarri nyiyarningkijarra kujalpa-jana Puurlurlu parlpuru-manu. Yalirlaju, ngurungkarnalu nyinaja kirntangi-patuku marnkurrapaku yulyurru-puruju. Ngula-jangkaju, yarkajalkurnalu jinta-kari-kirra nguru-kari-kirra. Ngulakungarntijilinganpa nyiyarningkijarra rdanjarr-yungu.

Puurluju yanu Malta-ngurluju kirri wiri-kirra Ruumu-kurra

¹¹ Kujalparnalulu nyinaja yulyurru-puru yangkangka Maltangka-wiyi-jiki, ngula-kurra-yijalalpa nyinaja jinta-kari pawurtu ngulaju yangka kuja yanurnu kakarrara kurilirra-jangka kirri-kari-jangka yirdi-jangka Yilikijantira-jangka. Yirdiji yalikiji pawurtuku ngulaju yirdiji ‘Wati-nyayirni-wangu-jarra Jukurrpa-warnu-jarra Papardirlangu’. Ngulangkanyarnalu yangkangka pawurturlaju warrkarninjarla yarda yarkaja kakarrara yatijarra, ngularnalu jingijingi yanu ngapangka mangkururlaju kirri-kirraluku yirdi-kirraju Jirikiyuju-kurra. ¹² Ngulajurnalu parra-patu-jangkarla yukajarra yali-kirraju kirri-kirra Jirikiyuju-kurraju, ngulangkajurnalu nyinaja marnkurrapaku parra-patuku. ¹³ Ngula-jangkaju, yadarnalu yarkaja kirri-kari-kirraluku

yirdi-kirraju Rijimi-kirra, ngulaju yatijarra Jirikiyuju-ngurluju. Ngula-kurralkurnalu yaninjarla yukajarra. Ngula-jangkaju, mungalyurru-pardu-karilki, mayawunpalku yarda yarnkaja ngulaju kurlarni-purda yatijarra-purdalku. Ngula-purujernalu yarda yarnkaja kirri-kari-kirraluku yirdi-kirraju Putili-kirra, ngulajernalu ngapa-wana-juku jingi-jingi yaninja-yanu, ngulajernalu parra-jarra-jangka yukajarralku kirri-kirraju.

¹⁴ Ngula-jangkaju, nganimpa manu panu-kari Kirijini-patu-yijala yalumpu-wardingki-patu kirri-wardingki-patu, jinta-jarrinjarlarnalu turnu-jarrija. Payurnulu-nganpa yungurnalu nyina jintaku wiyikiki. Junga-juku, nyinajarnalu nganimpaju jintaku wiyikiki. Ngula-jangkaju, yardarnalu yarnkaja wirliyaluku kirri-kari-kirraju yirdi-kirraju Ruumu-kurra. ¹⁵ Kujalparnaluku kulkurrulkurru wirliya wapanja-yanu yirdiyi-wana, ngulakujulu-nganpa marlaja purdanyangu Ruumu-wardingki-paturulu Kirijini-paturulu jaruluku kujalparnaluku yanurra wirliyaluku. Kujalparnaluku nganimpa yanurra-juku, ngulakujulu-nganpa turnu-kari turnu-kari wapirdi yanurnu Ruumu-jangkaju. Panu-kariji, wapirdi yanurnulu-nganpa kirri-kari-kirraluku kujalpa karrija yuwarli kantini wati-kirlangu yirdi-kirlanguju Yapiji-kirlangu, ngulanganyalu-nganpa rdipija. Ngalya-kariji, wapirdi yanurnulu-nganpa kirri-pardu-kari-kirra yalirla ngula kalu ngunami manu ngarni ngurra wiri-jarlu, ngula-kurranyalpalu-nganpa nganjirni yanurnu Ruumu-jangkaju. Kujalpa-jana Puurlurlu nyangu wapirdi yaninja-kurra nganimpaku, ngulakujulpa-janarla Puurluju yati-wangkaja Kaatukuju, manulpalu ngularrarluju miyalu raa-pungu. Ngula-jangkaju, yanurnalu panulku-juku jintakumarrirni-jiki yirdi-kirra kirri-kirraju Ruumu-kurra.

Puurlurlu-jana yimi-ngarrurnu Yimi Ngurrju Jijaji Kiraji-kirli Ruumu-wardingki-patuku

¹⁶ Kujarnalu Ruumu-kurra yukajarra, ngulangkaju wangkajalurla Puurlukuju Ruumu-wardingkiji wiriwiriji, “Kularnangkulu rdakungka yirrarni, lawa. Nyinami kanpa yuwarlirla jintangka-juku yangarlu.” Junga-juku, ngulangkaju jintalu yirrarnu yurrkunyu, ngulangkungya yungu Puurluju warrawarra-kanyi wuruly-parnkanja-kujakuju.

¹⁷ Ngula-jangkaju, parra-patu-jangkarla marnkurru-pa-jangkarla, Puurlurluju jarulku-jana yilyaja Juwu-patuku wiriwiriki, yungu-jana jaru wangkami kajilirla yanirni nyanungu-nyangu-kurra yuwarli-kirra. Kujalurla yanurnu Puurluku nyanungu-nyangu-kurra yuwarli-kirra, Puurluju-jana wapirdi wangkaja, “Ngaju-nyangu warlalja ngurrara-jinta Juwu-patu, kularna ngana jintarlangu murrumuru-manu yapa Juwu-karirlangu, lawa. Manu kularna jintarlangu kurruwarri rdilykipungu ngalipa-nyanguju yangkaju kujalu-ngalpa nyurru-wiyi ngalipa-nyangurlu nyurnunyunurlu yungu manu pinarri-manu, lawa. Ngulaju kularna rdilyki-pungu. Ngarijili wurrangku-juku puuly-mardarnu Jurujulumurlaju, manulu-jana yungu wurrangku-juku ngajuju Ruumu-patuku yurrkunyujuju kuwurtukungarntiji. ¹⁸ Ngula-jangkaju, Ruumu-wardingki-paturlu miimii-nyangujulu, manu muku-julu payurnu nyiyarningkijarra kujarna nyarrpa-jarrija ngaju. Kulalu kurruwarri jintarlangu parlu-pungu rdilyki-pinja-warnu yangka kuja ngantarna kurruwarri rdilyki-pungu Juwu-kurlangu nganta, lawa.

Kujarlaju, kulajulu niyiyaku pungkarla. Ngula-jangkaju, kapujulu yampinjarla yilyayarla rarralyalku. ¹⁹ Kala yangka Juwu-patu, ngulaju kulalu-jana ngungkurr-nyinaja yangka Ruumu-wardingki-patuku. Wurra-jukupalu-jana ngampurrpa-juku nyinaja yungujulu Ruumu-wardingki-paturluju pinyi ngajulu. Ngula-kujakujurna-jana payurnu Ruumu-wardingki-patuju yungujulu kanyi nyampu-kurra Ruumu-kurralku, nyampurlanya yunguju Ruumu-wardingkirli Kingirli miimii-nyanyi kuwurturlaju. Ngula-puruju, kularna-jana nginji-wangkami ngurrara-jintakuju yapakuju Juwu-patukuju, lawa. Ngarijilparna ngaju ngampurrpa nyinaja nyampu-kurraku yaninjaku kuwurtukurraku, nyampurlanya yungurnaju jaarl-karri Juwu-patu-kujakuju. ²⁰ Nyampurrakunyarna-nyarra yajarnunjunu jarukuju yungunkujulu purda-nyanyi ngaju jaru wangkanja-kurra. Ngampurrpa-nyayirnirli yungurna-nyarra nyangkarla, manu yungurna-nyarra ngampurrpa-nyayirni wangkayarla. Nyarrpa kujajulu rdaku-kurra yirrarnu jayinikirliji? Ngajurlangu karnarla ngungkurr-nyina yangkakuju watiki jintaku-juku yangkakuju kuja kalurla Yijirali-pinki ngungkurr-nyina manu pardarni kaji yanirni ngaka kankarlarra-ngurlu. Ngula-jangkaju, junga-juku, warrulparna-jana yimi-ngarrurnu yimi Jijajikirli. Kujarlanyajulu rdaku-kurra yirrarnu.”

²¹ Ngula-jangkaju, Juwu-kurlangu-patu, wangkajalurla wiriwiriji, “Kula-nganpa nganangu Jurdiya-wardingkirliji yilyajarni pipaju nyuntu-kurluju yimi-kirliji, manu kula ngana yanurnu yimi-kirliji nganimpa-nyangu ngurrara-jintaju Jurdiya-jangkaju, manu kula ngana yanurnu yapaju nyampu-kurraju nyuntukuju nginji-wangkanjakuju, lawa. ²² Kala ngarinalu wita jaru purda-nyangu nyuntukuju manu nyuntu-nyangukuju turnu-warnukuju yapakuju, kuja kalu-nyarra nguru-kari nguru-kari nginji-wangka jaru majumaju nyuntuku manu nyuntu-nyanguku yapaku turnu-warnuku. Kujarlanya yungurnangkulu ngaka jaru purda-nyanyi nganimparlangurlu nyuntu-nyangu.” Ngula-jangkaju, pinalu yanu yampinjarla Puurluju.

²³ Junga-juku, ngula-jangkarluju, Juwu-paturlujuju jaka-yirrarnu yungulurla pina-yanirni Puurluku ngakaju. Junga-juku, ngakakarilki parra-karirlalku, panu-jarlu-nyayirnirli pina-yanurnu Puurlukuju. Ngula-jangkaju, Puurlujuju jaruju-jana yimi-ngarrurnu mungalyurru-ngurlu kutu-kari-kirra nyanungu-nyanguju. Manu-jana yimi-ngarrurnu Kaatu yangka kuja-ka Warlalja-Wiri nyina niyarninkijarra. Manu Mujuju-kurlangu kuruwarri-jana milki yimi-ngarrurnu manu jaru-kari jaru-karirlangu nyurru-wiyi-warnu yangka kujalu yirri-puraja jaru-kari jaru-kari Kaatu-kurlangu-paturlu jarukungarduyu-paturlu. Kujarlunya-jana jarungkuju puta kurruly-yirrarnu yungulurla nyanungurlangu ngungkurr-nyinayarla Jijajikiji. ²⁴ Kujalu purda-nyangu Puurlu wangkanja-kurra, ngulakujulurla ngalya-kari ngungkurr-nyinaja, ngalya-karijilirla kapuru nyinaja. ²⁵ Ngula-jangkaju, Puurluju yampinja-yanulu ngulangka-juku yuwarlirla. Kujalu yanu yarlu-kurra, ngula-jangkaju, kujalpalu yaninja-yanu, ngula-karrarlujulpalu-nyanu wiljiwilji-maninja-yanu. Kujalurla Puurluku jurnta yanu, ngulakungarntiji-jana kuja wangkaja wita ngari, “Junganyarla jaruju yungu Kaatu-kurlangurlu Pirlirparluju yangkakuju jarukungarduyukuju Yijayakuju, ngulaju kuja-jana Yija-

yarluju yirri-puraja jinta-juku jaru yangkaku-wiyi nyurrurlakupalan-guku nyurnunyunuku, kujanya-jana yirrarnu Payipulurla Yijayarluju:

²⁶⁻²⁷ 'Kujanyaju Kaatuju wangkaja ngajukuju, "Yimi-ngarririnjinta-jana yapaku Yijirali-pinkiki kujanya jaruju ngaju-nyanguju: Nyurrurla Yijirali-pinki yapa-patu, ngurupa kankulu nyina ngajukuju. Manunkulu-nyanu langa-jarrarla rdaka-jarra miti-yirrarnu ngaju-kujakuju purda-nyanja-kujakuju. Manunkulu milpa-jarra palija ngaju-kujakuju nyanja-kujakuju. Kujarlaju, nyurrurlarlaju kajikankujulu marda warrarda purda-nyanyi jaru wangkanja-kurraju, kala kulankujulu langa-kurra-mani. Kajikankulu marda yirriyirri-ri-jala miimii-nyanyi kuruwarri ngaju-nyanguju, ngulaju kulankulu milya-pinyi warrajarlu.

Kala kajilpankulu nyinakarla langa-jarra wapirrinjarla yirrarninja-wangu, manu milpa-jarra palinja-wangu kajilpankulu nyinakarla, ngulangkuju kajikankujulu nyanyi milpa-jarrarlaju jungangu, manu kajikankujulu langa-jarrarlaju purda-nyanyi warungka-wangurlu, manu kajikankujulu langa-kurra-mani ngaju-nyangu kuruwarriji. Manu ngula-warnuju, kajikankujulu ngajuku kurruly-wantinjarla yanirni pina, manu ngula-jangkaju kajikarna-nyarra pina parlpuru-mani." *

Kujanya jaruju yirrarnu Yijayarluju."

²⁸ Puurlulku-jana yarda wangkaja, "Yungurna-nyarra jaru wita-wiyi yarda wangka. Kaaturluju nyurru-jana yilyaja panu-nyayirni yapaju nguru-kari nguru-kari-kirra Juwu-wangu-kurlangu-kurraju. Ngulangkuju kalu-jana nyurru warru yimi-ngarrirni jaruju Kaaturkurlangu kuja kajana Kaaturluju muurl-mardarni maju-kujaku manu jarrwara-kujaku. Ngula-paturluju Juwu-wangu-paturlu kapulu junga-nyayirni-ri purda-nyanyi jaruju!" ²⁹ [Junga-juku, ngula-jangkaju, jurntalkulurla yanu Puurlukuju yangka-patuju Juwu-patu wiriwiriji, ngulaju wiljiwilji-maninja-karra.]

³⁰ Ngula-warnuju, Puurlujulpa nyinaja yalumpurla-juku kirringka Ruumurla jirramaku yukuriki, manulparla talaju yungu warlaljamariki yuwarlikingarduyukukuju yungu ngulangkanya nyina yuwarlirlaju. Ngula-kurraju, yapaju kalalurla turnu-jarrija Puurlukuju. Kuja kalalurla yanurnu nyanungu-nyangu-kurra yuwarli-kirra, ngulakuju kala-jana wapirdi wangkaja. ³¹ Ngulakuju, Kaatu-jana yimi-ngarrurnu Kaatu yangka kuja-ka Warlalja-Wiri nyina nyiyarningkijarra. Manu Puurlurlu kala-jana pinarri-manu Warlalja-Wiri-kirli Jijaji Kiraji-kirli. Ngulaju kala-jana marriwarlu lani-wangurlu pinarri-manu. Ngulapuruju Ruumu-wardingki-paturluju kulalu warla-pajurnu Puurluju wangkanjakuju.

* 28:26-27 Nyangka Isaiah 6.9-10

Romans
Pipa Ruumu-wardingki-patuku
Pipa ngula-jana Puurlurlu pantirninjarla
yilyajarra Kirijini-patuku wiringkaku
kirringkaku Ruumurlaku nyurru-wiyi

Nyarrpa-ka wangkami yimi nyampu Ruumu-wardingki-patuku?

Wati yirdi Puurlu, ngulajulpa nyinaja Kurdungurlu Wiri, ngulungunya nyampu pipa pantirninjarla yirrarnu nyurru-wiyi. Nyangungurlu pipa kujalpa pantirninjarla yirrarnu, ngulajulpa nyinaja kirringka yirdingka Karinjirra. Pipa-jana pantirninjarla yirrarnu yapaku Kirijini-patuku ngulalpalu nyinaja wiringka kirri-karirra yirdingka Ruumurla. Panu-karijilpalu nyinaja Juwu-patu ngulaju Yipuruyamukurlangu warlalja wungu-warnu. Panu-kariji, nyinajalpalu nguru-kari nguru-kari-wardingki, ngulaju Juwu-wangu-patu.

Yangka kuja Jijaji palija, ngula-jangkarlaju ngakalku Puurluju Kirijini-jarrijalku. Ngula-jangkaju, Kaatulkurla wangkaja Puurlukuju yangka nyanungu-nyangukuju warrkikiji yungu-jana nganta yaninjarla wangkami Yimi Ngurrju Jijaji Kiraji-kirli panuku-juku yapakuju ngurrara-kari ngurrara-karirlaku. Kamparruju, Puurluju yaninjarlajana wangkaja yapaku Juwu-patuku nyanungu-piyaku. Kala kujalpalurla panu nyanunguku purda-nyanja-wangu jurnta nyinaja, kujarlaju nyanunguju ngulaju yanu ngurrara-kari ngurrara-kari-kirraluku kujalpalu yapa-patu Juwu-wangu-patu nyinaja, ngulakulku-jana yimingarrurnu Yimi Ngurrjuju.

Yinyarlaju kirringka Ruumurla, nyinajalpalu Kirijini panu-kari. Panu-kariji Juwu-patu, manu panu-kariji Juwu-wangu-patu. Puurluju ngurrpa-nyayirni Ruumukuju milya-pinja-wangu manu nyanja-wangu-jangka. Kala nyanungurluju milya-pungulpa-jana yirdi panu yapa nyampurra Kirijini-watiji. Yangka-juku kapu-jana nyanunguju yantarlarni Ruumu-kurraju nyanjakuju nyanungu-patukuju, manu yaninjarnikingarntiji nyanungu-patu-kurrakungarntijilpa ngampurrpalku nyinajarni. Junga-juku, nyanungurlu pantirninjarla pipa nyampu yirrarnu yungu-nyanu wita-mipa yimi-ngarrirni yapa yinya-patu-kurra manu yungu-jana nyanungurlu yirri-puramirlangu nyarrparlu kuja kajana yapa jungarni-pajirni Kaaturlu.

Nyampurla pipangka, Puurlurlu kangalpa yirri-pura Kirijini-patuku yangka kujalparlipa yapa panu-juku wilji-wiyi nyinaja Kirijini-jarrinjawangu-wiyi, manu wurnturulparlipa nyinaja Kaatu-kujakuju.

Ngula-jangka kangalpa yirri-pura yangka kujalpa-ngalpa yimiri-juku Kaatu nyinaja yapaku panuku-juku nyarrpara-wanarlanguku. Ngalyakarirlilpalu rampal-manngu-nyangu Ruumu-wardingki-paturluju Juwu-paturluju ngulaju kujarlu, “Kajirlipa purami Mujuju-kurlangu kuruarri jungarnirli, ngula-warnuju kapu-ngalpa Kaaturluju jungarni-pajirni.” Lawa kujakuju! Kajirliparla wala nyinami Kaatumipaku, kujarla-mipanya kangalpa jungarni-pajirni yapaju. Ngula-jangka, pipa nyampurla kangalpa yirri-pura yangka kuja kangalpa jirranganja nyinami Jijaji Kiraji, kujarlaju kalakarlipa warntarla

yaninjang-wangu nyinami manu kalakarlipa rdurru-yinjarla nyina jungarni-jiki.

Puurlurlu-jana yirri-puraja yangka yapa Juwu-wangu-patu manu Juwu-patu kalu kuja-mirnimirni nyinami jinta-juku. Nyanungurlu-jana yirri-puraja Kaaturlu kajana jungarni-pajirni Juwu-wangu-paturlangu yalumpurraju yangka kuja kajana nyanungu yimiri nyinami jurrku-yijala Juwu-piya-patuku wala kuja kalurla nyinami nyanunguku. Ngula-jangkaju, Puurlurlu-jana yirri-puraja yangka Jijaji Kiraji kuja-ka nyinami ngaliparla kurturdurrurla kujarlaju yungurlipa nyinami jukaruru, ngulangkuju yungurliparlajinta pulkapinyi Kaatuku kuja kangalpa jirranganja warrki-jarrimi.

Ngulaju pipa nyampuju pantirninja-warnu karlipa ngarrirni ‘Pipa Ruumu-wardingki-patuku’.

¹ Ngajurna Puurlu Kurdungurlu Wiri. Kaaturluju milarninjarla ngajuju yajarnu. Kujarlanya, Jijaji Kirajiki karnarla jalanguju marlaja warrki-jarri pirijina-piya Kurdungurlu Wiri-juku Kirijini-patu-kurluju. Yunguju nyampuju warrki, ngula-jangkarlu yungurna-jana yimi-ngarrirni Yimi Ngurrju yapa-patuku. ² Nyurru-wiyi, jarukungarduyupaturlu Kaatu-kurlangu-paturlu yirrarnulu pantirninjarla nyanungu-nyangurla Payipulurla Tarrukurla ngulaju kuja, “Kaatu kangalpa wangka ngaka nganta-ngalpa yilyamirni Yimi Ngurrju.” ³⁻⁴ Nyampu Yimi Ngurrju ngulaju Kaja-nyanu Kaatu-kurlangu-kurlu. Kujalpa Jijaji nyinaja nyampurla ngurungka, ngulajulpa nyinaja warlalja wungu-warnu Kingi Tapiti-kirlangu. Kuja Kaaturlu yakarra-manu Warlalja-Wiri Jijaji wankaru-karda palinja-warnu, kujarlunya-ngalpa Pirlirra nyanungu-nyangurlu milki-yirrarnu Jijaji Kirajiji pirrjirdi Kaja-nyanu Kaatu-kurlangu.

⁵ Jijajijilpaju yimiri nyinaja ngajuluku jutu-kurra-nyayirni, ngulangkujuju milarnu. Ngula-jangkanya karnarla Kurdungurlu Wirilki warrki-jarrimi ngajuju nyanunguku-juku. Nyanungurlu ngajuluju milarnu, ngula-jangkanya yungulu jalangurlu panungku yapangku nguru warrukirdikirdirli purda-nyanyi yimi Jijaji-kirli, manu ngula-warnu yungulurla wala nyinami nyanunguku wilji-wangu. ⁶ Nyurrurla kuja kankulu nyinami kirringka wiringka Ruumurla, ngulaju kuja-piya-juku Kaatu-nyarra wangkaja nyurrurlakuju yungunkulurla nyinami Jijaji Kirajiki. ⁷ Junga-juku, ngajulurlu Puurlurlu karnanyarra yirrarninja-yani pantirninjarla pipa nyampu panuku-juku nyurrurlakuju. Kaatu kanyarra yulkami, manu nyanungurlu-nyarra milarnu yungunkulurla jalangu nyinami nyanunguku.

Ngaju karna-nyarrarla wangkami Wapirraku manu Jijaji Kirajiki ngalipa-nyangu Warlalja-Wiriki kujanya, “Payirni karnangkupala yungunpala-jana yimiri nyina Ruumu-wardingki-patuku yapaku. Kujarlaju yungungkulu marlaja nyinami rarralpa ngurrju-nyayirni tarnga-juku.”

Puurlujulpa ngampurra-nyayirni nyinaja Ruumu-kurraku yaninjakaju

⁸ Witarna-nyarra wangka nyurrurlakuju. Ngajuku kaju jirranganja nyina Jijaji Kiraji. Kuja karna nyarrpara-wanarlangu yani, yapa kalu wangkami nyurrurla-kurlu kuja kankulurla karrikarri-wangu wala

nyinami Kaatuku. Kujarlanya ngaju karna-nyarrarla yati-wangkami Kaatukuju. ⁹⁻¹⁰ Kaaturlu kaju milya-pinyi kuja karna wangkami junga. Nyanunguku karnarla warrki-jarrimi mata-karda kuja karna warru yani nyarrpara-wanarlangu yimi-ngarrirninjaku yapaku Yimi Ngurrju Kaja-nyanu nyanungu-nyangu-kurlu. Yuwayi, kuja karnarla wangkami Kaatuku, ngulaju karna-nyarrarla warrarda wangkami nyurrurlakuju. Ngaju karna warrarda payirni yunguju walyparrarlu yilyamirra nyurrurla-kurra nyanjaku. Jalangu-kari mardarna-nyarra nyanja-yanirra.

¹¹ Yuwayi, ngajulurluju yungurna-nyarra nyanyi-nyayirni! Kaatu-kurlangurlu Pirlirparluju pirrjirdi-manu, ngula-piya-yijala yungurna-nyarra yaninjarla pirrjirdi-mani nyurrurlalku yungunkulu pirrjirdi-jarri-yijala. ¹² Panu karliparla wala nyinami Kaatuku. Kujarlaju, kajirna ngaka yanirra nyurrurla-nyangu-kurra, ngulaju yungurlipanyanu jarnkujarnku pirrjirdi-mani.

¹³ Ngajukupurdangka-purnu Kirijini-patu, ngaju yungurna-nyarra wangkami nyampuju nyurrurlaku: Nyurru-wiyi-jiki kapurna-nyarra nyanjantarlarra. Kala murnma-juku, kularna nyarrpa yantarlarra, nyiya-jangka mayi? Ngurrara-kari ngurrara-kari, Juwu-wangu-patujulu marlaja Kirijini-jarrija ngajuku. Manu junga, ngakar-langu kajirna Ruumu-kurra yanirra nyurrurla-kurra, ngaju karna-jana ngampurra nyinami yapa panu-karikiji yalumpurlakuju yungujulu marlaja Kirijini-jarri. ¹⁴⁻¹⁵ Kaatuju wangkaja yungurna-jana yimi-ngarrirni Yimi Ngurrju Jijaji-kirli pinangkalpaku manu pinangkalpa-wanguku manu pinarri-patuku manu ngurrrpa-patuku. Kujarlanya yungurna ngampurra-nyayirni yimi-ngarrirninjinirra nyurrurla-nyangu-kurraju Yimi Ngurrju-juku Jijaji Kiraji-kirliju kuja kankulu nyinami kirringka Ruumurla.

Yimi Ngurrju Jijaji-kirli pirrjirdi-nyayirni-kirli

¹⁶ Ngajuju wala-nyayirni narnarla yalumpukuju Yimi Ngurrjukuju Jijaji-kirliki! Yimi Ngurrju ngulaju karla marlaja nguna pirrjirdi-nyayirni Kaatuku! Juwu-patu manu Juwu-wangu-paturlangu, kajilirla ngungurr-nyina Yimi Ngurrjukuju, ngularraju kapu-jana Kaaturlu muurl-mardarni jintawarlayi-jiki. Kujarlaju, kajijili yapangku jiliwirri-mani, kapurna-jana warrarda yimi-ngarrirni-jiki ngajuju yapakuju. ¹⁷ Yimi Ngurrju, wangkami kangalpa panuku nyarrparlu Kaaturlu kajana jungarni-pajirni yapa. Yapa kuja kalurla nyinami wala nyanunguku, ngularra-mipa Kaaturlu kajana jungarni-pajirni. Yimi ngulaju jurruku ngulalpa ngunaja Payipulurla kuja-ka wangkami nyampu-piya: “Kuja kajulu yapa wala nyinami ngajuku, ngulaju kapurna-jana jungarni-pajirni, ngulaju kapujulu jirranganja nyina ngajuku.”* Yuwayi, kujaju junga!

Yapa panulpalu paliyarla majumaju-warnuju

* 1:17 Nyangka Habakkuk 2.4

18 Nguru-nyayirni-wangu-ngurlu kankarlarra nyanungu-nyangu-ngurlu, ngulaju Kaatu kangalpa milki-wangkami ngula kajana yapaku kulu-jarrimi-nyayirni kuja kalu majungka-jarrimi nyiyarningkijarrarla. Nyampurrarla nyiyarningkijarrarla kuja kalu majungka-jarrimi, ngulangkuju kalu-jana warla-pajirni yapa panu-kari milya-pinja-kujaku Junga Yimi Kaatu-kurlangu-kujaku. ¹⁹⁻²⁰ Nganangku kulalpa ngurungkarluju nyampurlarlu nyangkarla Kaatu jungangukuju. Ngulaju puta kalu manngu-nyanyi nyiya-piya nyanunguju. Kala kuja Kaaturlu ngurrju-manu nyiyarningkijarra ngurungka nyampurla, ngula-warnuju jalangurlu yapangu kalu nyanyi nyiyarningkijarra ngula kuja ngurrju-manu nyanungurlu. Kujarlaju kyananu milki-yirrarni yapa-kurraju kuja-ka nyanungu tarnnga-juku nyinami pirrjirdi-nyayirni manu ngurrju-nyayirni. Panungku kalu nyanyi jintawarlayi nyampurra nyiyarningkijarra. Junga-juku kalu milya-pinyi nyarrpa-piya kuja-ka nyinami Kaatu. Kujarlaju kula-nyanu nganangku-puka Kaatukuju ngurrpaju ngarrirni. Kujarlanya kajana Kaatuju kulu-jarrimi-nyayirni kuja kalu warrarda majungka-jarrimi nyiyarningkijarrarla. ²¹ Junga nyampuju! Yapangu yalumpurrarlu ngantalu milya-pungu Kaatu-kurlu, kala lawa-juku. Kulalurla-jinta pulka-pungu, manu kulalurla nyanunguku yati-wangkaja nyiyarlanguku. Ngarili warrarda manngu-nyangu nyiyarningkijarra ngawungawu-mipa ngurrpa-jarrinjarla. ²² Manngu-nyanjarla ngantalu milya-pungu nyiyarningkijarra, kala jikarr-pajirninja wita-wangu manu jiliwirri nyanungurraju. Kulalu milya-pungu nyiyarlangu, lawa-juku. ²³ Kulalurla parntarrinjunu manu pulka-pungu-wiyi Kaatukuju kuja-ka nyinami yartarnarri wiri-jarlu-kurlu jukurrrpa-patu-piya-kari-wangu manu kuja-ka nyinami tarnnga-nyayirni. Lawa, tarruku nganta watiya-jangkalu ngurrju-maninjarla yapa-piya-manu. Kala yapa kula kalu nyina tarnnga-nyayirni. Manu nyanungurlulu-jana ngurrju-manu nyiyarningkijarra tarruku nganta jurllu-piya manu puluku-piya manu yumurru-wangu-patu-piya. Nyampurrakunyalu-jana parntarrinjunu manu pulka-pungu!

²⁴ Junga, kuja-warnuju Kaaturlu ngari-jana yampija yungulu yani jarrwara-kari nyanungu-nyangu-ngurlu. Wartardi-jarrijalu manngu-nyanjarla nyiyarningkijarrarla yungulu-nyanu maju-mantarla. Ngulaju kurnta-nyayirni. ²⁵ Kaatuku jintaku-juku yungulparliparla pulka-pungkarla tarnnga-nyayirnilri. Ngula-juku ngurrju! Yalumpurra yapa kulalu yanu junga Kaatu-kurlangurla, yanulu warntarla-kari nyanungu-patuju. Kulalu puraja nyanungu, manu kulalurla pulka-pungu. Ngarili-jana puraja nyanungurra-nyangu-mipa yangka kujalu ngurrju-manu rdakangku, manulu-jana pulka-pungu nyiyarningkijarraku kuja nyanungurlu Kaaturlu ngurrju-manu. Kula-ngantalurlajinta nyanungu-mipaku pulka-pungkarla, kala lawa.

²⁶ Junga, Kaaturlu-jana yampija yungulu yani warntarla nyanungu-kujakuju manu manngu-nyanyi yungulu ngularra majumaju nyiyarningkijarra nyanungurluju. Mardukujarlangulu yanu warntarla-kari. Ngampurrrpa-wangu kulalu ngunaja warlalja-kurlu nyanungurra-parnta-kurlu-puka, lawa. Ngarili manngu-nyangu yungulu nguna mardukuja-kariyi-nyanu-jarra. ²⁷ Manu wati ngularrarlangurlulu kuja-yijala warntarla-kari manngu-nyangu.

Kulalu ngunaja warlalja-kurlu nyanungurra-parnta-kurlu. Ngarili janjanpa-jarrinjarla manngu-nyangu jarrwaralku yungulu nguna wati-kari-nyanu-jarrarlangu. Kujarlujulu-nyanu jarnku ngawu-manu, manu ngularrarluju kurnta-nyayirniki ngurrju-manu. Wati ngularraju punku-nyayirni. Kujarlajulurla marlaja murrumurrur-jarrija Kaatukuju.

²⁸ Yapa yalumpulu-nyanu rdirri-yungu wangkanjakuju, “Kula-ka marda nyinami Kaatu! Manngu-nyanja-wangurlipa nyinami nyanunguku!” Kujarlaju Kaaturluju-jana jungarni-maninja-wangurlu yampija, ngula-jangkarlu yungulu yangka warrarda manngu-nyanyi nyiyarningkijarra-kurlu ngawungawu-kurlu manu yungulu-nyanu nyampurrarluru majumaju-mani. ²⁹ Nyanungurrajulu majumaju-nyayirni. Kulalu Kaatu-kurlangu puraja. Nyanungurrajulu purlurlpa, manulu nyiya-kari nyiya-karirla majungka-jarrija. Mulu-nyangulu-nyanu nyiya-ngurlurlangu ngulalu-nyanu warlalja mardarnu yampangku panu-karirli. Pungulu-nyanu, kulu-jarrijalu-nyanu, yimirryungulu-nyanu, nyurunyuru-jarrijalu-nyanu, jarnku-jarralu-nyanu nginji-wangkaja. ³⁰ Jarnku-jarralu-nyanu nginji-wangkaja. Nyanungulurla nyurunyuru-jarrija Kaatukuju, kurruru-karrijalu-nyanu. Tarnngangkulu manngu-nyangu yungulu nyiyarningkijarrarla maya-kari maya-kari majungka-jarrimiyi. Kulalu-jana purda-nyangu warlalja nyanungurrapalangu. ³¹ Nyiyarlangu ngurrju, kulalu nyanungurrarluru manngu-nyanjarla ngurrju-pajurnu. Jarnku-jarrarlujukulu-nyanu jurinyki-yirrarnu jangku-pinjarla. Kulalu-jana yimiri nyinaja panu-kariki, manulu-jana nyinaja mari-jarrinja-wangu. ³² Ngulapiya-yijala kalu yapaju nyinami jalanguju. Milya-pinyi kalu kujaka nyarrpa Kaatu-kurlangu kuruwari wangkami nyampurra-kurlu nyiyarningkijarra-kurlu punku-kurlu, ngulaju Kaaturlu kapu-jana pinyi yapa nganarlangu kuja-ka ngulararla nyiyarlanguurla majungka-jarrimi. Kala nyanungu-patu-puka kalu warrarda yani warntarlakari. Kajili-jana yapa ngalya-kari nyanyi nyanungurra-piya-yijala majungka-jarrinja-kurra, ngulaju kalu-jana ngurrju-pajirni.

2

Kaaturlu kajana yapa miimii-nyanyi jungarnirli-jiki

¹ Nyurrurlajunkulu yalumpurra-piya yangka kuja kalu warrarda majungka-jarrimi. Nyiyaku kankulu-nyanu jarnkujarnku jirdipirringarrirni nyurrurlarluru? Nyarrpaku kankulu-nyanu punku-pajirni ngurrjungku nganta? Panu-juku kankulu majungka-jarrimi, kujarlaju nyiyaku kankulu-nyanu ngurrju-pajirni? Kuja kankulu-jana yapa ngalya-kari jirdipirr-ngarrirni, kujarluru-yijala kankulu-nyanu nyurrurlarlanguurlu jirdipirr-ngarrirni. ² Ngaliparluru karlipa jintawarlayirli-jiki milya-pinyi Kaatu kuja kajana yapa miimii-nyanyi jungarnirli yangka yaliji yapa kuja kalu majungka-jarrimi. ³ Nyiyakulku kankulu-jana yalirra yapa nyurrurlarluru jirdipirr-ngarrirni? Marda kankulu kujaju rampal-manngu-nyanyi nyurrurlarluru, kajikankulu kuja wangka, “Kajilpa-ngalpa Kaaturlu nyangkarla majungka-jarrinja-kurra, ngulaju kajika-ngalpa jungarni-pajirni kutu murrumurrumaninja-wangurlu.” Kujanya marda kankulu wangka. Kujaju

jungarni-wangu! ⁴ Nyarrpaku-nyarra Kaatuju warrarda nyina ngampangampaju? Ngulaju yungunkulurla nyurrurla kulpari yani nyanungukuju. Kala lawa-juku, wurra-maninjarla kankulurla jurnta nyina purda-nyanja-wangu-juku. Kujaju kula kankulu nyurrurlarlaju manngu-nyanyi yimiri-kirraju nyinanja-kurraju Kaatuju. Nyanunguju kanyarra pardarni ngampurra manu ngampangampa-juku nyurrurlakuju murrumurru-maninja-wangu-juku yungunkulurla kulpari yani, ngulakunya kanyarra pardarni nyanunguju.

⁵ Kala nyurrurlajunkulu jurru marntarla manu wilji-nyayirni. Kula kankulurla nyanungukuju pina-kangkuly-wanti. Ngakaju Parrangka Miimii-nyanja-kurlangurla, Kaatuju ngulaju kapu-jana kulu-jarri-nyayirni yapakuju. Manu nyurrurlarlangu kapu-nyarra murrumurru-mani ngulaju karrikarri-wangurlu-juku. Kajili yapa panu-karirli kuja-kurra nyanyi, ngula-warnunya kapulu milya-pinyi Kaatuju kuja kajana jungarnirli yapa miimii-nyanyi. ⁶ Yapa kuja kalu ngurrju-juku nyina, ngulakuju kapu-jana Kaatuju nyina ngurrju-juku. Kala yapa kuja kalu majungka-jarrimi, kujarlaju kapu-jana Kaaturluju murrumurru-mani.* ⁷ Panu-karirli yapangku kalu warrarda manngu-nyanyi yangkaju Parra Miimii-nyanja-kurlangu, ngulangakuju kapu-jana jungarni-pajirni Kaaturluju manu ngurrju-pajirni yapaju yangkaju panu-kari. Kujarlaju kalu ngurrju-juku nyina. Nyampurranya kapu-jana Kaaturluju jungarni-pajirninjarla mardarni yungulurla jirrnganja nyina wankaru tarnnga-juku. ⁸ Kala yangka ngalya-kari yapa ngulangkuju kalu-nyanu manngu-nyanyi nyanungu-miparlu. Kuja kalu yampimi Kaatu-kurlangu kuruwarri manu kalu punkumipa manngu-nyanyi, kujarlaju kapu-jana Kaatuju kulu-jarri-nyayirni yangkangkaju Parrangka Miimii-nyanja-kurlangurlaju. ⁹⁻¹¹ Ngulaju kula Juwu-mipaku manu Juwu-wangu-mipaku, lawa. Kaaturlu kajana jintawarlayi-jiki miimii-nyanyi jungarnirli-jiki Juwu-patu manu Juwu-wangu-patu. Kujarlaju, ngana-puka kaji majungka-jarrimi, Kaaturluju kapu-jana murrumurru-mani-nyayirni jintawarlayi-juku. Kala ngana-puka kuja karla nyina jungarni-nyayirni Kaatuku Juwu marda, marda Juwu-wangu, ngulakuju kapu-janarlarla Kaaturlu ngurrju-pajirninjarla pulka-pinyi. Kapulu kujarlaju yapaju ngurrju nyinami rarralya.

¹² Yangka-paturlu Juwu-wangu-paturlu kula kalu milya-pinyi kuruwarriji Mujuju-kurlanguju. Kala kuja kalu ngurrrpa-juku milya-pinja-wangu kuruwarriki Mujuju-kurlanguku nyina manu kalu majungka-jarrimi, ngulaju kapulu palimi-juku. Kala yangka Juwu-patu, ngulangkuju kalu milya-pinyi kuruwarriji Mujuju-kurlanguju. Kajili nyanungu-paturlangu majungka-jarrimi, ngulaju kapu-jana miimii-nyanyi Kaaturluju Mujuju-kurlangurlaju kuruwarrirlaju. Ngulaju kapu-jana murrumurru-mani nyanungurrarlangu. ¹³ Nganangku-puka yapangku kuja-ka Mujuju-kurlanguju kuruwarri jamulu purdanyanyi puranja-wangurlu, ngulaju Kaaturluju kula-ka jungarni-pajirni, lawa. Nganangku-puka kuja-ka yapangku purami jungarnirli kuruwarri Mujuju-kurlanguju, ngula-mipanya-ka Kaaturluju jungarni-pajirni. ¹⁴ Kula kalu Juwu-wangu-paturluju mardarni Mujuju-kurlangu kuruwarri, lawa. Kuja kalu marda ngari kutu nyinami jungarni, marda kuruwarri-kari-kirli kaninjarni-kirli. ¹⁵ Kuja karna-jana ngaju

* 2:6 Nyangka Psalm 62.12, Proverbs 24.12

nyanyi Juwu-wangu-patu jungarni nyinanja-kurra, kujarlanya karna-jana milya-pinyi marda kuja kalu mardarni kuruwarri-kari kaninjarni. Ngulanya kajana marda wangkami kaninjarni marda jungarnikiji manu marda punkuku yampinjakuju. ¹⁶ Nyampunya jurruku-juku karna-jana Yimi Ngurrju warru yimi-ngarrirni yapa panu-kariki. Yangkangka Parrangka Miimii-nyanja-kurlangurla, Kaatuju kapurla wangkami Jijaji Kirajikiji yungu-jana yapaju miimii-nyanyi kaninjarni yajiki nginyinginyirlaju kuja kalu nyarrpa yapangku manngu-nyanyi marda ngurrju manu maju.

Juwu-patu-kurlu manu kuruwarri nyanungu-nyangu-kurlu

¹⁷ Ngaju Puurlu yungurna-nyarra wangka yimi nyurrurlaku. Nyurrurlarluju kankulu-nyanu ngarrirni Juwu. Nyurrurlaju kankulu wangkami kuja kankulurla nganta wala nyinami Mujuju-kurlanguku kuruwarriki. Manu kankulu-jana warrarda wangkami yapa ngalya-karikiji kuja kankulu nganta jungarnirli nganta purami Kaatu. ¹⁸ Nyurrurlarluju kankulu nganta milya-pinyi nyarrpa kuja kanyarra Kaatu wangkami jungarniki nganta nyinanjaku. Kala nganta kuja kankulu pina nganta nyina Mujuju-kurlanguku kuruwarrikiji puranjakuju, ngulaju nganta kankulu jungarnirli pura. Kala kula karna-nyarrarla ngungkurr-nyina, lawa! ¹⁹ Kuja kankulu nganta manngu-nyanyi nganta yungunkulu-jana yapa ngalya-kariki kanyi Kaatu-kurraju nganta yangka-piya kuja-ka jinta-kari yapa pampa jirri-kanyi jinta-karirliji. Manu kuja kankulu nganta manngu-nyanyi nyurrurlarlu yapa nganta kuja kankulu nyina jarra-piya manu yungunkulu-jana ngulangku nganta milki-yirrarni Kaatu yapa ngalya-karikilki nganta pampa-piyaku. ²⁰ Kuja kankulurla yangkaku kuruwarriki Mujuju-kurlanguku ngungkurr-nyina nyurrurla, nyurrurlarluju kankulu manngu-nyanyi yangkaju kuruwarri kuja kanyarra nganta nyiyarningkijarraku pinarri-mani Kaatu-kurlanguku jungakuju. Kujarlaju kankulu-jana pinangku nganta pinarri-mani kuruwarriji jiliwirri-watiki manu kurdukurduku.

²¹ Yangka kuja kankulu-jana pinarri-mani kuruwarri Mujuju-kurlangu yapaku, ngulaju ngula-juku. Kala ngulakungarntiji, nyurrurlarlu-wiyi yungulpankulu-nyanu pinarri-mantarla! Pinarri-mani kankulu-jana puru-kujaku. Ngulaju kujaju ngurrju! Kala nyurrurlarlangurlu kankulu wijingki-yijala maninjarla kanyi nyiyarlangu marda. ²² Pinarri-mani kankulu-jana karntakarnta manu wati-patu kalykuru-jarrinja-kujaku manu warru parnkanja-kujaku. Ngulaju kujaju ngurrju! Kala parnkami-yijala kankulu warru nyurrurlarlanguju. Manu nyurrurla nganta kula kankulurla jurnta nyina puranja-wangu juju-kari-jangkakuju nganta Kaatu-kurlangu-wangu-jangkakuju. Ngulaju kujaju ngurrju! Kala warrarda kankulu kanyi wijingki nyiyaju marda juju-kari-kirlangu-jangkaju. ²³ Nyurrurlarluju mayi kankulu warrarda manngu-nyanyi nganta yangkaju kuruwarri Mujuju-kurlangu, ngulaju jungangu marda kankulu pura? Lawa kujaju! Ngulaju kankulu purda-nyanja-wangurlu yampimi-yijala. Kujakarrarluju kankulu manyu-pinyi Kaatulku. ²⁴ Nyampunya yangkakuju jurruku-juku yimiji Payipulu-jangkaju. Kujanya-ka wangka ngulaju: “Kula kankulu nyurrurlarlu Juwu-paturlu-wiyi jungarnirli pura

kuruwarriji Mujuju-kurlanguju. Kujarlaju Juwu-wangu-paturlu kalu nyanjarla manyu-pinyilki Yirdi-nyayirni-wangu Kaatuju.”*

²⁵ Nyurrurla Juwu-patu wati-patu, yangka kirda-nyanurlu manu ngati-nyanurlulu-nyarra ngarrka-kujurnu Juwu-kardalku. Ngulaju ngula-juku. Kala kajinkili yijardu-wangurlu purami yangka kuruwarri Mujuju-kurlangu, ngulaju kankulu nyinami Juwu-wangu-piya-yijala.

²⁶ Kajili yangkangu Juwu-wangu-paturlu yijardurlu pura kuruwarri Mujuju-kurlangu, ngulaju kapu-jana Kaaturluju manngu-nyanyi Juwu-piya-juku ngarrka-kijirninja-warnuju. ²⁷ Nyurrurlarlu yangka Juwu-paturlu kankulu mardarni Mujuju-kurlangu kuruwarri pipangka, manunkulu jintawarlayi-juku kanpa nyina ngarrka-kijirninja-warnuju. Kala ngulaju kula kankulu yijardurlu purami kuruwarri Mujuju-kurlanguju. Kujarlaju yangka-watirliji Juwu-wangu-paturluju kapulu-nyarra punku-pajirni nyurrurlaju.

²⁸ Nganarla warlalajaju Juwu-nyayirni-wanguju Kaatukuju? Nyurrurla wati-patuju, jintawarlayi-juku kankulu nyina ngarrka-kijirninja-warnulku. Puta kankulu purami jungarnirli-jala Mujuju-kurlangu kuruwarriji. Ngulangka purlaparla kankulu-nyanu ngarrka-kijirni Juwu-kardalku. Kula kankulurla kuja-miparla Kaatukuju warlalajaju nyina Juwu-nyayirni-wanguju, lawa. ²⁹ Kuja kajana nyanungurlu Kaaturlu jungarni-pajirninjarla pina-kanyirni yapa nyanungu-nyangu-kurralku, ngulaju kula Mujuju-kurlangu-kurlurlu kuruwarri-kirilirli, lawa. Jungarni-pajirni kajana Pirlirra nyanungu-nyangu-kurlurlu Kaaturluju. Pirlirra Kaatu-kurlangurlu kajana kurturdurrurlaju kuruwarriji yirrarni. Ngula-kurlunya kalu ngampurrparluju purdanyanyi Kaatu wilji-wangurlu. Ngula-jangkanyalurla Juwu-nyayirni-wangu yapaju nyanungukulku. Yapangu marda kalu-jana maju-pajirni nganta, ngulaju ngula-juku. Kaaturlu kajana ngurrju-pajirni Juwu-nyayirni-wangu yapaju.

3

¹ Nyarrpa kankulu nyurrurlarluju manngu-nyanyi? Ngurrju mayi Juwu nyinanjakuju? Ngurrju mayi kajilpankulu-nyanu ngarrka-kijikarla Juwu-kardalkuju? ² Ngurrju-jala kujaku nyinanjaku! Nyarrpaku-yijala kujaju ngurrjuju? Juwu-patuku-wiyi-jana Kaatuju wangkaja kamparruju, manu-jana yirri-puraja nyanungu-kurluju. ³ Panu-kariji Juwu-patu, ngula-warnujulurla rdurrjurnu kapuru nyinanjakulku Kaatukuju. Kujaju ngula-juku. Tarnnga-jukurliparla wala-juku nyinami Kaatukuju. Warrarda kangalpa junga wangkami ngalipaku. ⁴ Nyampurla ngurungka, warrarda kalu wangka yijardu-wangu yapaju. Kaatu-mipa kangalpa warrarda jungaju wangka ngalipakuju. Nyampuju jaru jurruku-juku Payipulurla ngula-ka wangka: “Wapirra Kaatu, yapanguju kangkulu jungarni-wangu-pajirni nyuntuju. Nyuntu kuja kanpa-jana miimii-nyanyi, ngulaju kanpa-jana jungarnirli miimii-nyanyi.”*

⁵ Junga ngulaju jaru Payipulurlaju. Marda kankulu nyurrurlarluju rampal-manngu-nyanyi manu marda kankulu kuja wangka, “Kajilpalu-ngalpa yapa ngalya-karirli nyangkarla majungka-jarrinja-kurra, kuja-warnurlaju kajikalu milya-pinyi junga-ka nyina Kaatuju

* 2:24 Nyangka Isaiah 52.5, Ezekiel 36.22

* 3:4 Nyangka Psalm 51.4

ngalipa-piya-wangu. Kujarlaju, nyarrparla kangalpa ngalipakuju kulu-jarrimi Kaatuju majungka-jarrinjarlakuju?”⁶ Kujaju warn-tarla manngu-nyanjakuju! Kujaju nyiyaku kankulu manngu-nyanyi warungkarluju? Kaaturlu kajilpa-ngalpa yampiyarla murrumurrumaninja-wangurlu, ngulaju nyarrparlulku kulalpa-jana yapaju miimii-nyangkarlalku jungarnirliji.

⁷ Marda kankulu panu-karirliji rampal-manngu-nyanyi kujarlan-gurlu, manu marda kankulu kuja wangka, “Kajilpalu-ngalpa yapa ngalya-karirli yijardu-wangu wangkanja-kurra purda-nyangkarla, kujarlaju kajikal manngu-nyanyi Kaatuju kuja-ka warrarda wangka junga ngalipa-piya-wangu. Ngula-jangkarluju kajikalurla pulka-pinyilki nyanungukuju. Nyarrpakulku kangalpa Kaaturlu punku-pajirni-juku ngalipaju?”⁸ Nyarrpakulku kankulu warrarda manngu-nyanyi nyurrurlarluju kujarlaju warntarlarluju? Nyarrpaku kankulu kujaju warrarda wangkami, “Tarnnga-jukurlipa warrarda majungka-jarrimi yungulu-ngalpa yapa ngalya-karirli nyanyi manu yungulurla nyanungurlulku pulka-pinyi Kaatukuju!” Kujanya kajulu nginji-wangka yapa-patu-kariji kujarna-jana nganta ngajulu Puurluju wangkaja yapakuju majungka-jarrinjarlakuju. Kula kujaju junga! Ngula-panuju kapu-jana Kaaturluju murrumurrumani.

Ngana kula-ka yapaju jungarniji nyina Kaatu-kurlangurlaju kuruwarrirlaju

⁹ Nyarrparlulkurlipa manngu-nyanyi? Ngalipaju Juwu-patuju, ngurrju-nyayirni mayirlipa yangka Juwu-wangu-piya-wangu? Lawa! Yangkarna-nyarra nyurru wangkaja ngalipa Juwu-patu yapa manu yali-patu Juwu-wangu-patu, ngulaju karlipa jurrku-juku jinta-juku nyinami jintawarlayi-jiki. Nganangku-puka kulalpa-nyanu nyarrparlulku warla-pajikarla punku-jarrinja-kujakuju. ¹⁰ Nyarrparlurna nyampuju milya-pinyi jungaju? Ngulaju yangka-juku jurrku yimi Payipulurlaju kuja-ka wangka:

“Kula-ka jintarlangu nyinami jungarniji Kaatu-kurlangurlaju kuruwar-riurlaju, lawa.

¹¹ Nganangku kula-ka milya-pinyi, manu nganangku kula karla warru nyanyi Kaatukuju.

¹² Yapajulurla jintawarlayi kuja-purda-kari jurnta yanu Kaatukuju. Kulalpa ngurrju nyinakarla, lawa! Kula-ka jintarlangu yapaju jungarniji nyinami, lawa!”*

¹³ Jinta-kariji-ka wita yimiji wangka yangka-juku jurrku-juku Payipulurlaju kuja-ka wangka:

“Yapaju kalu waninjaju maju nyinami linjarrpa wita-wangu ngulaju milyi-piya yangka kuja karla yapaku karrimi yirrarninjakulku nyurnukuju! Manu jalannya yapa-kurlanguju ngulaju linjarrpa wita-wangu-yijala kuja kalu-jana ngula-kurlurluju jalannya-kurlurluju yijardu-wangurlu yimirr-yinyi yapa-patu-kariji! Manu yimi nyanungu-nyangu-jangka lirra-jangka ngulaju linjarrpa wita-wangu-yijala kula-nganta warna-piya-kurlangu mawiya-kurlu!”*

* 3:12 Nyangka Psalm 14.1-3, Ecclesiastes 7.20

* 3:13 Nyangka Psalm 5.9, Psalm 140.3

14 “Nyampurrarlu yapa-paturlu kalu-jana yurungku-ngarrirni yapa ngalya-kariji, manu kalu-jana nginji-wangka.”*

15 “Nyampujulu kulu-parnta-nyayirni yapa pinja-panu!

16 Ngulaju kuja kalu nyarrpara-wana-puka yani, ngulangkuju kalu nyi-yarningkijarra muku pirri-kijirni manu kalu-jana yapa ngalya-kari warru murrumurru-mani!

17 Kula kalu-nyanu milya-pinyi nyarrpakuju nyinanjakuju pulu-lukuju!”*

18 “Nyampurraju yapa kula kalurla Kaaturlangukuju lani-jarri, lawa!”*

19-20 Kujanya karlipa milya-pinyi ngaliparluju Mujuju-kurlangu kuruwarriji. Nyanungurlunya-jana yungu Juwu-patukuju yungulu pinarri-jarrinjarla nyinami jungarni manu yungulu purami jungarnirli nyampu kuruwarriri. Kujarlaju kulalpa-nyanu nganangku-puka ngurra-pajikarla nyampukuju kuruwarriki. Manu kaji nganangku-puka nyampu kuruwarriri jungarnirli nganta purami, ngulaju ngulajuku. Kala kuja-warnu kulalpa Kaaturluju jungarni-pajikarla, lawa. Kuruwarriri Mujuju-kurlanguju, ngari kajana milki-wangkami kuja kalu majungka-jarrimi. Ngulakunya ngari kajana milki-wangkami. Kujarlanya, Kaaturlu kajana miimii-nyanyi nyampurlaju kuruwarrirlaju yapaju, manu kajana wangkami kuja kalu kuruwarriri muku yampimi puranja-wangurlu.

Kaaturluju kyananu pina-kanyi yapaju nyanungu-kurralku

21-22 Jalangurlu kuruwarrirli Mujuju-kurlangurlu manu jarukgarduyu-paturlu, yimi-ngarrirni kangalpa nyarrparlu kuja kangalpa Kaaturluju jungarni-pajirni. Ngulaju kula Mujuju-kurlangu kuruwarrirla puranja-warnurlaju, lawa. Jalangurlu, Yimingki Ngurrjungku Jijaji Kiraji-kirilirli, yimi-ngarrirni kangalpa warrajarlu Kaatuju yangka kuja kyananu yapaju pina-kanyirni nyanungu-kurralku. Kaatuju yimiri kajana nyina ngulaju Juwu-wangupaturlanguku, ngulaju kula Juwu-patu-mipaku. Ngana-puka kuja karla wala nyina Jijaji Kirajiki, kujarlanya kyananu Kaaturluju pina-kanyirni yapaju. ²³ Panu-juku jintawarlayi-jiki yapaju karliparla wilji-jiki jurnta nyinami Kaatukuju kuja-purda-kari. Kula karlipa jintarlangu yartarnarri wiri-jarlu-kurlu nyina Kaatu-piyaju, lawa. ²⁴ Kala Kaatuju ngulaju yimiri-nyayirni kangalpa nyanunguju nyinami. Kujalparlipa wilji-juku nyinaja ngalipaju, ngulakuju-ngalpa yungu warntarri-nyayirni-wangu kuja-purda-karikiji. Nyanungurlu-ngalpa ngari kutu yungu warntarri-nyayirni-wanguju. Kuja Jijajilki palija watiya warntawarntarla, ngula-warnurluju-ngalpa jungarni-pajirninjarla yimirirli-jiki pina-kangurnu nyanungu-kurralku. Kangu-ngalpa yirdiyi-ngirli nyurru-warnu-ngurluju yangka-ngurluju kujalparlipa wilji-jiki kuja-purda-kari ngula-wana yanurra pirijina-piya. Ngula-ngurluju, yirarnu-ngalpa jingijingi jalangu-warnurlalku yirdiyirlaju, ngulangkuju yungurliparla nyinami jungarnilki. ²⁵ Junga kujaju. Kaaturluju yilyajarni Jijaji kuja-ngalpa palija ngalipakuju. Kuja nyanungu-nyangu yalyu karlija Kaatuku yawuru-maninjaku, ngula-jangkanya yungurliparla wala nyinami nyanunguku. Kujarlaju kula kangalpa kululku nyina Kaatuju. Kaaturlu-ngalpa yilyajarni Jijaji

* 3:14 Nyangka Psalm 10.7

* 3:17 Nyangka Isaiah 59.7-8

* 3:18 Nyangka Psalm 36.1

yungurlipa milya-pinyi Kaatu kuja kangalpa warrarda miimii-nyanyi jungarni-nyayirnirli. Kaatujulpa-jana warrarda nyinaja ngurrju-juku manu jungarni-juku yapakuju kujalpalu yangka yapa kuja-purdakari majungka-jarrija, ngulakujulpa-jana nganyunganyu-wangu-juku manu murrumurru-maninja-wangu nyinaja. ²⁶ Kaaturluju yilyajarni Jijaji nyampu-kurra nguru-kurra yungurlipa milya-pinyi jalangurlu kuja kajana nyanungurlu yapa jungarnirli miimii-nyanyi. Kajilirla wala nyinami Jijajiki, ngulangka kajana Kaaturluju jungarni-pajirnirli yapaju. Kuja-warnuju karlipa milya-pinyi Kaatuju ngulaju jungarni-nyayirni manu yijardu-nyayirni.

²⁷ Yuwa! Marda kankulu panu-karirliji rampal-manngu-nyanyi kujarlu nganta yungurlipa-nyanurla pulka-pinyi jungarnirli nganta? Lawa kujakuju! Manu marda kankulu panu-karirliji rampal-manngu-nyanyi kujarlu nganta yungurlipa-nyanu pulka-pinyi nganta kuja karlipa nganta purami kuruwari Mujuju-kurlangu jungarnirli nganta? Lawa kujakuju! Kuja karliparla Jijajiki wala nyinami, kujarlaju pulka-pinja-wangurlipa nyinami. ²⁸ Ngaliparlaju karlipa milya-pinyi kuja karliparla wala nyinami Jijajiki, kujarlanya kangalpa Kaaturluju jungarni-pajirnirli, ngulaju kula Mujuju-kurlangu kuruwarrirla puranja-warnurla, lawa. ²⁹⁻³⁰ Nyurrurlarlaju marda kankulu rampal-manngu-nyanyi Kaatuju nganta-jana mayi Juwu-mipaku? Ngulaju kula kujaju junga! Kaatuju jinta-juku. Kujarlaju Kaatuju kajana nyina Juwu-wangu-paturlanguku. Kuja kalurla Juwu-patu wala nyina, Kaaturlu kajana jungarni-pajirnirli. Kala kuja kalurla Juwu-wangu-paturlangu wala-yijala nyina, jurrku-yijala kajana jungarni-pajirni. ³¹ Marda kankulu panu-karirliji rampal-manngu-nyanyi, manu kankulu wangkami, “Kuja karliparla wala nyinami Kaatuku, ngulaju karlipa yampimi kuruwari Mujuju-kurlangu.” Murnma-wiyirna-nyarra wangka, kujaju kula junga! Kuja karliparla wala nyinami Kaatuku yijardu-nyayirni, kujarlunya karlipa purami Mujuju-kurlangu kuruwarriji yijardurlu-juku.

4

Yungurliparla nyinami wala Kaatukuju Yipuruyamu-piya ngalipaju

¹ Ngarirna-nyarra wangkami-wiyi Yipuruyamukuju kuja kangalpa yangka nyanunguju warringiyi-nyanu-juku nyina ngalipakuju Juwupatukuju. ²⁻³ Marda kankulu nyurrurlarlau rampal-manngu-nyanyi kuja yangka Yipuruyamu nganta jungarni-pajurnu Kaaturlu ngulaju ngurrju-panu Mujuju-kurlangu kuruwarrirla puranja-warnurla? Junga-wangu kujaju. Kaji ngurrju nyinakarla Yipuruyamuju, kujarlaju kapu-nyanu ngurrju pajikarla. Lawa kujaju! Nyampunya-ka Payipulurlaju wangka Yipuruyamu-kurluju:

“Yipuruyamuju, Kaatukujulparla wala nyinaja nyanunguju. Kujarlanya Kaaturluju jungarni-pajurnu.”*

Kujarlanya, kujarla wangkaja Kaatuku, ngulaju kula-nyanu Yipuruyamurluju ngurrju-pajurnu ngurrjungkuju nganta.

⁴ Ngarirna-nyarra wita-wiyi yimi-ngarrirni nyampu-kurlu wati-kirli kuja karla warrki-jarrimi wati-kariki nyanungu-nyanguku wiriki. Kuja karla yaliki watiki nyampu wati-yijala warrki-jarri, ngulangkuju karla

* 4:2-3 Nyangka Genesis 15.6

nyampukuju watiki talaju yinyi warrki-wanawana-mipa. Yali tala, ngulaju kula karla yinyi warntarri, lawa. Ngulajurla tala yaliki warrkiniki-juku ngulaku kuja karla warrki-jarri talakuju. Kajirla yalirli wiringki watingki wati-kariki warrkiniki jurnta mardarni tala, kujarlaju kajika warrkinirliji jinyijinyi-mani nyanunguku yungulparla yungkarla talaju. ⁵ Kaatu kula-ka wati wiri-piya nyinami, lawa. Yimiri-nyayirni-ka nyinami nyanunguju. Ngaliparlu kulalparlipa kuja-piyarlu Kaatu jinyijinyi-mantarla ngalipaku jungarni-pajirninjaku, lawa. Nyanungu-miparlu kajika-ngalpa kutu jungarni-pajirni punku-jarrinja-warnuju manu wilji-warnuju. Ngulakungarntiji kamparru-wiyiji kajirliparla wala-wiyi nyinami nyanunguku.

⁶ Nyarrparlurna milya-pinyi nyampuju jungaju? Ngulaju kuja. Nyurru-wiyi kuja yirrarnu Payipulurla Kingi Tapitirli, ngulaju yirrarnu yimi yapa-kurluju yangka kuja-ka Kaaturlu jungarni-pajirni punku-jarrinja-warnuju manu wilji-warnuju. Nyampunya Tapitirliji yirrarnu:

⁷ “Kuja kajana Kaatuju yawuru-jarrimi yapaku majungka-jarrinja-warnuku, ngula-jangkaju yapaju kalurla wardinyi-jarri-nyayirni marlaja! ⁸ Kuja kalu yapa majungka-jarrimi, Kaaturluju kajana nyanyi kuja-kurraju, ngulaju kula-nganta-ka pukungkalku pantipantirninjarla yirrarninja-yani kuja kalu majungka-jarrimi. Ngula-jangkaju, kuja kajana yangka yapa jungarni-pajirnilki yangkaju majungka-jarrinja-warnu, ngulakuju kajana mirriirninjarla wajawaja-jarrimilki Kaatuju warrarda manngu-nyanja-wangulku. Ngula-jangkaju, yapaju kalurla wardinyi-jarri-nyayirni marlaja!”*

Kujanya Tapitirliji yirrarnu.

⁹ Ngarirna-nyarra witalku-wiyi payirni yangkaku yapaku kuja kalu wardinyilki nyina yangkangka Tapiti-kirlangurla yimingkaju. Ngulaju mayi kalu wardinyiji Juwu-patu-mipa nyinami? Kala yangka Juwu-wangu-patu, kuja-piya-yijala mayi kalu wardinyi-yijala nyinami? Nyarrpa-ka wangka nyampuju Payipulurlaju? Wangka kangalpa Yipuruyamu-kurluju kujalpa nyinaja kamparru-wiyi ngarrka-kijirninja-wangu-wiyi Juwu-jarrinja-wangu-wiyi. Ngulajulparla wala nyinaja Kaatuku, kujarlanya Kaaturluju jungarni-pajurnu Juwu-wangu-wiyi-juku. ¹⁰ Nyangurla nyampuju Yipuruyamu Kaaturluju jungarni-pajurnu? Juwu-wangu-juku mayi ngarrka-kijirninja-wangu-wiyi-jiki? Ngaka marda Juwu-jarrinja-warnulku mayi jungarni-pajurnu ngarrka-kijirninja-warnulku? Lawa. Ngulaju karlipa milya-pinyi kamparru-wiyi-jiki Kaaturluju jungarni-pajurnu ngulaju Juwu-wangu-wiyi-jiki ngarrka-kijirninja-wangu-juku. ¹¹ Yangka kuja Kaaturlu jungarni-pajurnu Yipuruyamu ngarrka-kijirninja-wangu-wiyi Juwu-wangu-wiyi, ngula-jangkaju wangkajalkurla Yipuruyamukuju Kaatuju yungu jinta-karirli ngarrka-kijirni Juwu-kardalku. Junga-juku, Yipuruyamuju ngarrka-kujurnu jinta-karirilki, ngula-jangkaju yungulu yapangkaju milya-pinyilki Yipuruyamuju kujalparla wala-nyayirni nyinaja Kaatukuju jungarni-pajirninja-warnuju. Kujarlaju jalangurlanguju Kaatu-kurlangurla warlaljarla wungu-warnurla, junga-nyayirni kangalpa nyinami Yipuruyamuju warringiyi-nyanu-juku ngalipakuju yangkakuju kuja karliparla Kaatukuju wala-

* 4:8 Nyangka Psalm 32.1-2

nyayirni nyinami jungarni-pajirninja-warnuju. Ngula-piya-yijala, Yipuruyamuku kajana nyinami warringiyi-nyanu-juku Juwu-wangu-paturlangukuju. ¹² Juwu-paturluju jalanguju, jungangu kalu manngunya-yi Yipuruyamuju ngulaju-jana warringiyi-nyanu-juku. Ngu-langukuju Juwu-watirli, ngarrki-kijirni-juku kalu-nyanu. Kala kula kajana kujarlaju wala-wanguju jungarni-pajirni Kaaturluju, lawa. Kala kajilirla wala-nyayirni nyinami Juwu-patu Yipuruyamu-piya, ngulakunya-jana yijarduju warringiyi-nyanuju Kaatu-kurlangurlaju wungu-warnurlaju warlaljarlaju.

Kaaturlu-ngalpa jangku-pungu nguru ngalipaku ngana yangka kuja karla wala nyinami

¹³ Kaatuju-jana wangkaja Yipuruyamuku manu kurdukurdu nyanungu-nyanguku yungu-jana yinyi nyiyarningkijarra ngurujarranyapa nyanungurraku. Ngulaju kularla jangku-pungu yangka kujalpa nganta kuruwarri nyanungu-nyangu puraja jungarnirli, lawa. Yungurla nguruju kujalparla Yipuruyamuju wala-nyayirni nyinaja Kaatukuju jungarni-pajirninja-warnuju. Ngula-mipa-jangkakunyarla jangku-pungu. ¹⁴ Jalanguju kula kajana Kaaturluju jangku-pinyi nguruju yapakuju yangka kuja kalu nganta kuruwarri nyanungu-nyangu purami jungarnirli nganta, lawa. Kajilpa-jana Kaaturlu jangku-pungkarla nguruju yangka-patuku wala nyinanjawangu-patukuju, ngulaju ngari marda kajikarliparla walaju jamulu nyina. Kula yijardu kujaju. Ngari kajana jangku-pinyi Kaaturluju yapaku yangka kuja kalurla wala nyina. ¹⁵ Kaji nganangku-puka yampimi Mujuju-kurlangu kuruwarri puranja-wangurlu, ngulakuju karla Kaatuju kulu-jarrimi-nyayirni. Kala kajilparla Mujuju-kurlangu kuruwarriji jurnta lawa-jarriyarla, ngulaju kulalpa nyarrparlu yampiyarla kuruwarriji, lawa. Ngulaju ngula-juku. Kajirla yapa wala-juku nyina Kaatuku, ngulakuju kapurla wangkami Yipuruyamu-piyaku.

¹⁶ Nganangku kulalpa jinyijinyi-mantarla Kaatuju nyiyarlangukuju yinjakuju, lawa. Kaatuju kangalpa yimiri nyinami yapakuju, ngulangukuju ngari kangalpa nyiyarningkijarra ngurrju kutu yinyi warn-tarrilki. Yipuruyamuju junga-nyayirni-ngalpa warringiyi-nyanu ngalipakuju. Kaaturluju kangalpa wangkami yapakuju jintawarlayiki-jiki kuja karliparla wala nyina Yipuruyamu-piya. Yali warntarri ngulaju kula-jana yangkaku yapaku kuja kalu Mujuju-kurlangu nganta kuruwarri mardarni, lawa. Panuku-juku-ngalpa jintawarlayiki-juku yapakuju kuja karliparla wala nyina ngaliparlangu Yipuruyamu-piya. ¹⁷ Nyarrparlurna milya-pinyi nyampuju jungaju? Ngulaju kuja. Nyampuju yangka-juku jurrku-juku Payipulurlaju kuja-ka wangka:

“Kapurla marlaja nyina Yipuruyamuju Kaatukuju ngulaju warringiyi-nyanu-nyayirni ngalipakuju panuku-juku ngurujarranyaparlaku.”*

Nyampunyarla wangkaja Yipuruyamukuju kujalparla nyanungu wala-nyayirni nyinaja Kaatukuju. Kaaturlu jintangku kajana

* 4:17 Nyangka Genesis 17.5

nyurnu-warnuju milyi-jangkaju wankaru-maninjarla yakarra-mani, manu-ka nyiyarningkijarra ngari lawa-jangkaju ngurrju-mani. ¹⁸⁻²⁰ Ngulaju junga-nyayirni! Nyurrurlarluju kankulu milya-pinyi yangkaju yimi Yipuruyamu-kurlu. Nyampunyarla wangkaja Kaatuju Yipuruyamukuju, “Nyuntuju kapunpa-jana warringiyi-nyanu-juku nyina yapakuju panu-jarlu-nyayirniki.”* Yipuruyamuju jarlu-pardu-nyayirnilpa nyinaja, ngulakujurla wantaju karrija 100-pala. Nyanungurlujulpa-nyanu milya-pungu palinjakungarntilki ngulaju kurdu-wangu-juku. Manulpa milya-pungu nyanungu-parnta karntaju Jiira, ngulajulpa muturnalku nyinaja, kula nyarrpalku palkakupalangu-jarriyarla. Ngulaju ngula-juku. Yipuruyamuju kularla kapuru nyinaja Kaatukuju, ngulajulparla wala-juku nyinaja yangkaju kujarla jangku-pungu kurdukurdu panu-jarlu-nyayirni. Kujalparla wala-juku nyinaja Kaatukuju, ngula-jangkaju Kaaturluju yarda pirrjirdi-manu-nyayirni Yipuruyamuju, ngulakuju Yipuruyamurluju pulka-pungulparlajinta. Jalanguju junga-nyayirni kangalpa Yipuruyamuju warringiyi-nyanu-juku nyinami panuku-juku warrukirdikirdiki ngurujarranyparlakuju.

²¹ Yipuruyamuju kulalparla kapuru nyinaja Kaatukuju. Milya-pungulpa kapurla kurdukurdu panu-juku yinyi jarlu-pardukuju.

²² Kaaturlujulpa milya-pungu Yipuruyamuju kujalparla wala nyinaja. Kujarlanya jungarni-pajurnu Yipuruyamuju Kaaturluju.*

²³ Ngulaju yangka-juku jurru-juku yimiji Payipulurlaju. Ngulaju kula Yipuruyamu-mipa-kurlu. ²⁴ Ngaliparlanguku-ngalpa nyampuju yimi. Kuja karliparla wala nyina Kaatuku, kuja ngulangkuju Jijaji Kiraji Warlaja-Wiri wankaru-maninjarla yakarra-manu, ngulangkuja kangalpa jungarni-pajirni. ²⁵ Kaaturlu yilyajarni Jijaji nyampu-kurraju nguru-kurra ngulaju yungu-ngalpa kunka-pardi ngalipaku wilji-jangkaku. Ngula-jangkaju Jijajiji wankaru-maninjarla yakarra-manu, ngula-jangkarluju yungu-nyanu ngalipaju pina-kanyirni nyanungu-kurralku.

5

Nyarrparlu kangalpa Kaaturlu jungarni-pajirni?

¹ Kuja karliparla yangka wala nyinami Warlaja-Wiriki Jijaji Kirajiki, Kaaturluju kangalpa jungarni-pajirni. Jijaji kuja-ngalpa kunka-pardija yangka watiya warntawarntarla, kujarlaju Kaatuju kangalpa mialaju ngurrju-nyayirni nyinami. ² Kuja karliparla Jijaji Kirajiki walalku nyinami, ngula-warnurlaju Kaatuju karlipa milya-pinyi yimirilki kuja karliparla nyinami nyanungukuju. Ngalipaju karlipa wardinyi-nyayirni nyina, manu karliparla pardarni yangkakuju nguru-nyayirni-wanguku, ngulangkuju kapu-ngalpa jirnganja nyinami Kaatuju yartarnarri wiri-jarlu-kurluju nyanungu-piyakulku. ³ Ngulaju kula nyampu-warnu-miparla kuja karliparla wardinyirliji pulka-pinyi Kaatukuju. Kala kuja kangalpa nyiyarlangu maju rdipimi, ngularlangurlanya karliparla wardinyiji nyinami. Kuja kangalpa nyiyarlangu maju rdipimi, ngula-pururlanguju karlipa purami-juku ngampurrparlu-juku Jijajiji. ⁴ Kuja karlipa Jijaji warrarda purami

* 4:18-20 Nyangka Genesis 15.5

* 4:22 Nyangka Genesis 15.6

maju-puruju wuurnpa-pururlanguju, ngulangkuju karlipa Kaatuju miyaluju raa-pinyi-nyayirni nyanunguju. Kuja karlipa milya-pinyi Kaatuju yangka miyalu raa-pinja-warnuju, ngulaju karlipa milya-pinyi ngakaju kapu-ngalpa jirrnganja nyina tarnnga-juku. ⁵ Yuwayi, Kaaturluju-ngalpa yungu Pirlirpa nyanungu-nyanguju ngalipakuju. Ngula-ka Pirlirpa nyina kaninjarni ngalipa-nyangurla palkangka, kujanya kangalpa yulkami Kaatuju. Ngula-warnuju karlipa milya-pinyi ngakaju kapu-ngalpa jirrnganja nyina tarnnga-juku. Ngulangkuju kula-ngalpa wajawaja-maninjarla yampimi.

⁶ Yangka kamparru-wiyi kujarlipa nyinaja rampaku-nyayirni manu wilji-nyayirni, kuja-puruju-ngalpa manngu-nyangu Kaaturluju. Ngula-warnurluju yilyajarni Jijaji Kiraji ngalipakuju kunka-pardinjakuju. ⁷⁻⁸ Nyurrurlarlulu manngu-nyangka nyarrpa kangalpa Kaatu yulkami-nyayirni! Nyampurla ngurungka kajilpa yapa ngana nyinayarla jungarni, nganarla ngulakuju palimi yapa jinta-karikiji kunkaju? Kulalparla nganalku paliyarla! Kala yali yapa kajilpa ngurrju-nyayirni nyinayarla, marda yapa jinta-kari kajikarla kunka-pardinjarla palimi yangkakuju ngurrjuku yapaku. Kala ngalipa, kujalparlipa maju kujapurda-kari nyinaja wilji-nyayirni-wiyi, ngula-warnurlanya yilyajarni Jijaji Kiraji ngalipakuju kunka-pardinjarla palinjakuju!

⁹ Wita-wiyirna-nyarra milki-wangka yangka-juku jurruku-juku nyarrpa kangalpa Kaatuju yulkami-nyayirni ngalipakuju! Jijaji Kiraji palija-ngalpa kunka ngalipakuju watiya warntawarntarlaju. Yalyu-ngalpa karlija yalirla, kujarlanya-ngalpa Kaaturluju jungarni-pajurnu. Ngula-warnuju kula kangalpa kululku nyina, lawa.

¹⁰ Nyarrparlalpa-ngalpa Kaatuju kulu-wiyi kamparruju nyinaja? Ngulaju kujalparlipa kuja-purda-kari wurnturu-juku nyinaja, manu kujalparliparla Kaatukuju nyurunyuru-jarrija-wiyi. Kuja-puruju-ngalpa manngu-nyangu Kaaturluju, ngula-warnurluju yilyajarni Jijaji Kiraji ngalipakuju kunka-pardinjakuju, ngulangkuju yungu-ngalpa pina-kanyirni nyanungu-nyangu-kurralku wungu-warnulku. Kuja karliparla Kaatuku wungu-warnulku jirrnganja nyinami, manu yangka kuja karla Jijajirlangu jirrnganja nyina wankarulku, kujarlaju karlipa milya-pinyi kapu-ngalpa jirrnganja nyinami Kaatuju nyanungu-nyangurla. ¹¹ Yuwayi, Kaaturluju-ngalpa yilyajarni Warlalja-Wiri Jijaji Kiraji kuja-ngalpa ngulangkuju pina-kangurnu Kaatu-kurlangu-kurraju wungu-warnulku. Kujarlanya karliparla wardinyirliji pulka-pinyi.

Yatumu-kurlu manu Jijaji Kiraji-kirli

¹² Yungurna-nyarra wangkami yangka-kurlu kamparru-warnu-kurlu wati-kirli yirdi-kirliji Yatumu-kurlu. Yatumu kuja wilji-jarrija, ngula-warnunya nyanunguju palija. Kujarlanya karlipa ngalipaju jintawarlayi-jiki wilji-jarrinja-yani manu kapurlipa ngula-warnuju muku palimi. ¹³ Yangka kujarla Mujujuku kuruwarri yungu Kaaturlu, ngula-wangurla-wiyi yapajulpalu wilji-jiki majungka-jarrija. Mujuju-wangurla-wiyi kula Kaaturluju pantipantirninjarla yirrarnu pukungkaju nyampurraju kujalpalu majungka-jarrija, lawa. ¹⁴ Ngula-puru-malku yapajulpalu muku-juku palinja-yanu Yatumu-jangkarla Mujujukungarntiji. Mardalpalurla wilji-jarrija-juku Kaatukuju yangka

Yatumu-piya, mardalpalu majungka-jarrija-juku Yatumu-piya-wangu. Kala wurru-jukulpalu yapaju palinja-yanu Yatumu-piya-juku.

Nyarrparna-nyarra milki-wangkami nyurrurlakuju? Ngulaju kuja. Yatumu kujalpa nyinaja nyurru-wiyi Jijaji Kiraji-wangurla-wiyi, ngulalpa nyinaja nyanungu-piya-karrikarri-jiki. ¹⁵ Kala nyanunguju wilji-jarrinjarla palija Yatumuju. Ngula-warnurlanya kapurlipa ngaliparlanguju palimi. Kajilpa-ngalpa Kaatuju yimiri-wangu jurnta nyinayarla ngalipaku, ngulaju kajika-ngalpa yampimi muurl-mardarninja-wangurlu. Kala Kaatuju ngulaju kangalpa yimiri-nyayirni-jiki nyanunguju nyinami, ngula-jangkarlaju-ngalpa yangka Jijaji yilyajarni ngalipakuju warntarri-nyayirni-wanguju. Jalanguju yapa panu-jarlu-nyayirni kalurla yapaju wala-nyayirni nyina Jijajikiji kuja kangalpa nyanunguju yimiri-nyayirni nyinami. ¹⁶ Yuwayi, yangka Yatumu ngulaju kula Jijaji-piya, lawa. Kala yangka Jijaji ngulaju Kaatu-kurlangu warntarri-nyayirni-wangu-ngalpa ngalipakuju. Yatumu kuja wilji-jarrija kamparru-warnu, ngulaju Kaaturluju kurntamaninjarla maju-manulku. Ngaliparlangu yapa karlipa wararda wilji-jarrinja-yani. Kala Jijaji kuja-ngalpa kunka-pardinjarla palija watiya warntawarntarla ngalipakuju, kujarlanya kyananu Kaaturluju pina-kanyirni nyanungu-kurralku. ¹⁷ Kuja Yatumu wilji-jarrija, kula-nyanu nyarrparlulku warla-pajikarla majungka-jarrinjakujakuju. Punkungku wiljingki yapaju-jana karlirr-kangu yunjumukarilki nyampurla warrukirdikirdirla ngurujarraranyparla, ngulajulpalu yapaju muku palija. Ngulaju jalanguju kajana Jijajirliji warlapajirni karlirr-yaninja-kujakuju, manu kajana yapaju muurl-mardarni palinja-kujakuju. Kaatu kangalpa yulkami-nyayirni. Yangka kuja-ngalpa Jijaji kunka-pardinjarla palija, kujarlanya-ngalpa Kaaturluju jungarni-pajurnu. Jalanguju kajirlijarla wala nyinami Jijaji Kirajiki, ngulaju kujarlaju karlipa wankaru nyinami. Kula-ngalpa nyiyarlu pinyi!

¹⁸ Yangka kuja Yatumu wilji-jarrija kamparru-wiyi, kujarlaju kapungalpa Kaaturluju kurntaku ngurrju-mantarla manu maju-mantarla. Kuja-kujakuju Jijaji kuja-ngalpa kunka-pardija jintaku, ngula-warnu-nyanu Kaaturluju jungarni-pajirninjarla pina-kangulku ngalipaju yungu-ngalpa ngakaju jirrnganja nyinami tarnga-juku. ¹⁹ Yatumurlu jintangkuju wirri-pungu Kaatuju. Kuja-warnurlaju yapa panulkulurla rdurrjurnu majungka-jarrinjakuju. Kala ngakalku, Jijajirilki linpangkuju purda-nyangu Kaatuju kuja watiya warntawarnta-kurra yanu ngalipaku kunka-pardinjaku. Kujarlaju karliparla jungarni nyinami nyanunguku.

²⁰ Nyiyakurla yungu Mujujukuju kuruwarriji nyanungu-nyanguju Kaaturluju? Kujarla yali kuruwarriji yungu, ngulaju yungurlipa-nyanu milya-pinyi punkuju wilji-juku. Kuruwarriki-ki-ki-ki kangalpa warntarlapajirni. Ngulaju ngula-juku! Ngula-puruju Kaatuju kangalpa yimiri-nyayirni-jiki nyina! ²¹ Kamparru-wiyiji, yapajulpalu muku palija maju-warnurlaju majungka-jarrinja-warnuju. Kala jalanguju ngulaju kangalpa Kaatuju yimiri-jiki nyina ngalipakuju. Kuja-ngalpa Jijaji Kiraji Warlalja-Wiri kunka-pardinjarla palija ngalipaku, ngulangkuju Kaaturlu-nyanu jungarni-pajirninjarla pina-kangurnu yungurliparla jirrnganja nyina wankaru tarnga-juku.

6

Ngalipajurlipa Jijaji-piyalku

¹ Wurra, ngarirna-nyarra wita-wiyi payirni. Mayirlipa tarnngajuku majungka-jarrinja-yani kujaju yungu-ngalpa Kaatuju nyina maya-kari maya-kari yimiri-jiki? Nyarrpa kankulu nyurrurlarlujumu manngunyanyi? ²⁻⁴ Karrimirra kujaju! Mardankulu wajawaja-manu yangka kujankulu papitaji-jarrija, nyiyaku ngulaju? Wurra ngarirna-nyarra milki-wangkami. Ngana-puka kuja-ka papitaji-jarrimi, ngulaju yapa-ka Jijaji-piya-jarrilki. Kujarlipa papitaji-jarrija, ngulaju-ngalpa jirrnganja palija, manu-ngalpa jirrnganja yukaja milyi-kirra. Kujarlaju, kulalpa-ngalpa nyiyarlu jinyijinyi-mantarla majungka-jarrinjakuju, lawa. Kujarlipa papitaji-jarrija, kuja-jangkajurlipa pina-wankarujarrija Jijaji-piya-yijala. Ngulaju wankaru-jarrjarlipa yungurliparla jungarni nyinami Kaatukuju. Kuja Jijaji-wiyi wankaru-maninjarla yakarra-manu pina yartarnarri wiri-jarlu-kurlurlu Kaaturlumu, ngulawarnurlumu Kaaturlumu-ngalpa pina-wankaru-manu Jijaji-piya-yijala, kujarlumu nyiyakurlipa warrarda majungka-jarrinja-yani?

⁵ Yangka kujarlipa papitaji-jarrija, ngulajurlipa Jijaji-piya-jarrija, manu-ngalpa jirrnganja palija ngalipaku. Kujarlumu, kulalpa-ngalpa nyiyarlu jinyijinyi-mantarla majungka-jarrinjakuju, lawa. Kujarlumu karlipa milya-pinyi kajirlipa palimi, ngula-jangkajumu kapu-ngalpa Kaaturlumu wankaru-maninjarla yakarra-mani, ngula-warnumu yungu-ngalpa jirrnganja nyinami Jijaji Kiraji. ⁶⁻⁷ Kamparru-wiyi Kirijini-jarrinja-wangu-wiyi, warrardalparlipa majungka-jarrija kuja-purdakari, manu kularlipa-nyanu kujaju warla-pajikarla ngaliparlumu. Nyampunya karlipa milya-pinyi: Nganaku-puka kuja karla jirrnganja palimi Jijajiji, ngulumu kulalpa nyiyarlu jinyijinyi-mantarla majungka-jarrinjakuju, lawa. Kujarlipa Kirijini-jarrija, ngulumu-ngalpa ngaliparlangumu jirrnganja waraly-karrija Jijajiji, ngulanganya-ngalpa jirrnganja palija. Kujarlumu karlipa-nyanu warla-pajirni ngaliparlumu majungka-jarrinja-kujakuju.

⁸ Yuwayi, kujaju junga! Jijaji Kiraji-ngalpa jirrnganja palija watiya warntawarntarlumu. Kujarlumu karlipa milya-pinyi kajirlipa palimi, ngula-jangkajumu kapu-ngalpa Kaaturlumu wankaru-maninjarla yakarra-mani, ngula-warnumu yungu-ngalpa jirrnganja nyinami Jijaji Kirajiji. ⁹ Milya-pinyi karlipa Jijaji Kirajiji ngulumu kula palimilki. Palijajala, ngula-jangkajumu Kaaturlumu pina-wankaru-maninjarla yakarra-manu. Ngula-jangkajumu, kula nyiyarlulku pinyi, lawa! ¹⁰ Kuja Jijaji Kiraji palija, ngulumu jintaku-juku-ngalpa kunka-pardija ngalipakuju. Kuja palija, ngulumu kulalpa nyiyarlulku jinyijinyi-mantarla majungka-jarrinjakuju. Jalangumu wankaru-juku-ka nyinami, ngulumu karla nyinami Kaatukulku. ¹¹ Nyurrurlarlujumu manngunyaangka kujanya: “Ngalipaku-ngalpa jirrnganja palija Jijaji Kiraji, kujarlumu kulalpa-ngalpa nyiyarlulku jinyijinyi-mantarla majungka-jarrinjakuju. Ngalipajurlipa Jijaji-piyalku, ngulakunya karliparla marlaja nyinami wankaru-nyayirni. Kujarlumu, nyinamirliparla Kaatukulku majungka-jarrinja-wangu!” Kujanyalpankulu manngunyaangka!

¹² Marda kankulu panu-karirli manngunyaanyi-juku majungka-jarrinjaku wita-kari wita-kariji. Karrimirra kujaju! Kulalpa-nyarra nyiyarlu jinyijinyi-mantarla majungka-jarrinjaku, lawa. Kala

kulankulu nyinami tarnga nyampurla walyangka. Kujarlaju warlapajikalunyanu nyurrurlarluju punku-kujakuju manngu-nyanja-kujakuju!¹³ Marda nyurrurla yungunkulu manngu-nyanjarla majungka-jarrimi nyiyarlangurla. Kuja-kujakujulu-nyanu warlapajika! Kaaturluju-nyarra yakarra-manu palinja-warnuju wankarulku Jijaji-piyaju, kujarlajulu-nyanu yungka nyurrurlarlu Kaatu-kurralku. Yungkalunyanu wanapi-jiki nyurrurlarluju nyanungu-kurralku Kaatu-kurra yungunkulurla jungarni-nyayirni nyina ngula-jangkaju.¹⁴ Manngu-nyangkalu nyurrurlarluju nyampuju: Mujuju-kurlanguju kuruwarriji kula kanyarra ngula wiriji nyina, lawa. Kaatu kanyarra wiriji nyina, manu kanyarra yimiriji Kaatu-mipa nyinami nyurrurlakuju. Kujarlajulu-nyanu nyurrurlarlangurlu warlapajika majungka-jarrinja-kujakuju.

Ngalipajurliparla pirijina-piya Kaatukuju jungarnikiji nyinanjakuju

¹⁵ Nyarrpa-ka nyampuju kujaju wangka jaru wiriji? Marda kankulu nyurrurlarluju panu-karirliji rampal-manngu-nyanyi kujanya: “Kaaturluju-nyanu yimiri-nyayirni pina-kangurnu ngalipa nyanungu-nyangu-kurra. Jalanguju kula kangalpa Mujuju-kurlanguju kuruwarriji wiri nyina. Yampimirlija! Mardarlipa ngalipaju ngari kutu majungka-jarrinja-yani!” Kujaju karrimirra, manngu-nyanja-wangu!¹⁶ Nyurrurlarluju kankulu milya-pinyi-jala yangkaju kuja kalu yapa nyina pirijina rdakungka. Ngulangkuju pirijina-paturlu kalujana purda-nyanyi yangka-juku yurrkunu-patuju ngula yangka kuja kalujana nyarrpa marda wangka pirijina-patukuju. Kajinkili warrarda manngu-nyanyi kujarlu majungka-jarrinjakungarntirli warlapajirninja-wangurlu, ngulaju kapunkulu palimi Kaatu-wangu-juku. Ngulajunkulu yangkarra-piya pirijina-piya kuja kankulu warrarda purda-nyanyi majungka-jarrinjaku-juku. Kala kajinkili Kaatu-mipa purda-nyanyi manu nyinami jungarni, ngulaju kapunkulurla pirijina-piya-yijala nyina Kaatukulku.¹⁷ Nyurrurlarluju kalankulu yangkajuku warrarda puraja punku-juku pirijina-piyarlu. Kujankulu yangka Yimi Ngurrju kamparru-wiyi linpangku purda-nyangu manu pinarrjarrija, ngulajunkulu puraja Yimi Ngurrju ngurrjungku. Kujarlanya karnarla pulka-pinyi Kaatukuju!¹⁸ Jalangu, nyurrurlarluju kula kankulu warrarda pura yangkaju punku pirijina-piyarlulku. Jijaji Kirajirli-nyanu ngula-kujakuju punku-kujaku pina-kangurnu nyanungu-nyangu-kurralku. Jalanguju kankulurla nyina pirijinalku Kaatukuju, manu kankulurla nyinami jungarnilki. Kujarlangurlanya karnarla ngajuju pulka-pinyi Kaatukuju!

¹⁹ Nyurrurlajunkulu Kirijini-patu, kala wita-mipa-juku kankulu milya-pinyi. Kujarlanya karna-nyarra yirriyirri wangka ngula-warnurlu yungunkulu purda-nyanyi. Nyurrurlarlu kalankulu warrarda manngu-nyangu warntarla-jarrinjaku nyiyarningkijarrarlaku. Manu kulankulu-nyanu putaputa warlapajurnu, lawa. Ngarinkili kutu warntarla-jarrija nyiyarningkijarrarlaju. Kala jalanguju, nyinakalurla jungarni Kaatu-mipaku ngulaju yungu-nyarra ngula-jangka jungarni-mani nyanungu-piyalku.²⁰ Yangka kujalpankulu Kirijini-jarrinja-wangu-wiyi majungka-jarrinja-yanu pirijina-piya, kujarlaju kula-nyarra nganangku ngarrurnu Kaatukuju yimiri-maninjakuju,

lawa. ²¹ Yangka kujalpankulu Kirijini-jarrinja-wangu-wiyi majungka-jarrinja-yanu, nyiya-nyarra ngurrjuju rdipija kujarlakuju? Lawa! Kurnta-jarrilki kankulu-nyanu jalanguju yangka-jangkaju kujarlaju. Kajinkili kuja-juku warrarda majungka-jarrinjantarla, kapunkulu paliyarla ngulaju Kaatu-wangu-juku. ²² Jijaji Kirajirli-nyanu ngula-kujakuju punku-kujaku pina-kangurnu nyurrurlaju. Ngula-warnunya jalanguju kankulurla nyina pirijina Kaatukulku, manu kankulurla nyinami jungarnilki. Kujarlanya kankulurla jungarni-jarrinja-yani, manu ngakaju kapunkulurla wankaru tarnngalku jirranganja nyinami Kaatukuju. ²³ Ngana-puka kuja-ka majungka-jarri-jiki, ngulanawana kapu yapaju palimi Kaatu-wangu-juku. Kala Kaaturluju kangalpa yinyi warntarri-nyayirni-wangu ngalipakuju Jijaji Kiraji Warlalja-Wiri. Ngula-jangkanya kapurliparla jirranganja nyinami wankaru tarnnga-juku.

7

Pirlirra Kaatu-kurlangu kangalpa nyina wiriji

¹⁻² Ngajukupurdangka-purnu Kirijini-wati, kajilparlipa yampiyarla Mujuju-kurlangu kuruwarri, ngulaju ngula-juku. Nyurrurlarlaju kankulu milya-pinyi Mujuju-kurlangu kuruwarriji. Ngulaju kula kajana wiri nguna nyurnukuju milyingkakuju, lawa. Ngari kajana ngulaju wankaru-mipaku wiriji nguna ngana kuja-ka wankaru nyinami. Purda-nyangkajulu! Yungurna-nyarra wita wangkami karntakurlu yupukarra-kurlu yungunkulu milya-pinyi-nyayirnilki Mujuju-kurlangu kuruwarri. Nyarrpa-ka wangka nyampuju Mujuju-kurlangu kuruwarriji karnta-kurluju yangka kuja-ka yupukarrarla nyina wati-kirli kali-nyanu-kurlu palka-kurlu? Ngulaju kangalpa wangka kuja-ka palka-kurlu kali-nyanu-kurlu nyina karnta, ngulaju karla wiri nyina karntakuju. Kulalpa yampinjarla yantarla wati-kari-kirraju, lawa. Kajilpa kali-puka-jarriyarla karnta, ngulakuju karla wangka kuruwarriji yantarlalkulpa wati-kari-kirraju. Kula karla yaliji karnta nyinami nyanungukulku yangkaku kamparru-warnukuju nyurnukuju, lawa. ³⁻⁴ Kala kaji yaliki karntaku kali-nyanu wankaru-juku nyinami, ngulaku kajilparla jurnta yantarla karnta wankaruku wati-kari-kirraju, ngulaju kajikal kalykuru-pajirni karnta yinyaju.

Ngajukupurdangka-purnu Kirijini-patu, nyurrurlaju yangka karnta kali-puka-piya. Yangka nyurnu nyanungu-nyanguku karntakuju, kula karla kali-nyanuju wiri-jiki nyinami karntaku nyanungu-parntaku, lawa. Jalanguju, kuja-piya-yijala kula kanyarra Mujuju-kurlangu kuruwarriji wiri-jiki nguna nyurrurlarlanguku, lawa. Kajilpankulu yampiyarla, ngulaju ngula-juku. Yangka kuja Jijaji Kiraji palija warntawarntarla, ngula-jangka yangka kuja palinjawarnu wankaru-maninjarla yakarra-manu Kaaturluju, kujarlanya yungurliparla jungarnilki nyinami Kaatukuju manu yungurliparla warrki-jarrimi. ⁵ Kamparru-wiyi Kirijini-jarrinja-wangu-wiyi kujalparlipa nyinaja, ngulaju ngalipa-miparlulparlipa-nyanu mangunyangu punku-jarrinjakungarntirliji. Nyampuju nyurru-warnu kuruwarri, wangkajalpa-ngalpa ngalipakuju yungurlipa yampiyarla nyampurra punkuju warntarlaju. Kala wurrangku-jukulparlipa-jana

warrarda manngu-nyangu maya-kari maya-karirli-jiki. Kajirlipa warrarda majungka-jarrinjantarla-juku, ngula-jangkaju kapurlipa paliyarla Kaatu-wangu-juku. ⁶ Jalanguju yangkaju kuruwarri nyurru-warnu, ngulaju kula kangalpa yarda ngunami wirilki yangkaju kuja Mujujurlu pantipantirninjarla yirrarnu pipangka, lawa. Yangkangu kuruwarrirli kala-ngalpa warrarda putaputa jinyijinyi-manu ngalipaju pirijina-piya-wiyiji. Jalanguju karlipa nyinami nyurnu-patu-piyalku, ngulakuju kula kangalpa yarda ngunami wirilki kuruwarriji, lawa. Nyurru-juku-ngalpa yungu Pirlirra nyanungu-nyangu Kaaturluju, ngulalkunya kangalpa wiriji nyina Pirlirrpaju.

Mujuju-kurlanguju kuruwarriji ngurrju-jala-ngalpa ngalipakuju

⁷ Nyarra-wiyi kangalpa wangka nyampuju yimi kuja karna-nyarra ngaju yimi-ngarrirni nyampurlaju pipangka? Maju mayi-ngalpa Mujuju-kurlanguju kuruwarriji ngalipakuju? Lawa, karrimirra kujaju! Kajirnarla ngurra ngaju-wiyi nyinayarla Mujuju-kurlangukuju kuruwarrikiji, kujarlaju kularna marda milya-pungkarla nyiya-kari nyiya-kariki punkuju. Nyampuju yungurna-nyarra milki-wangkami yiriyirri. Purda-nyangkajulu! Mujuju-kurlangu kuruwarri kangalpa wangkami ngalipakuju yungurlipa jalajala-wangu nyina nyiakujakurlangu yapa jinta-kari-kirlangu-kujakuju kuja karla ngunami.* Kajirla lawa karriyarla Mujuju-kurlangukuju kuruwarrikiji, ngula-wangurlaju marda kapurna ngari kutu kangkarla nyiarlanguju yapa jinta-kari-kirlanguju purlurlparlu. Kapurna marda ngurpaju muwarnku-juku nyinayarla purlurlpa-wangu-juku. ⁸ Kajirla lawa karriyarla Mujuju-kurlangukuju kuruwarrikiji, nganangku kulaju marda kurnta-ngarrikarla rdilyki-pinja-warnuju kuruwarri-jangkaju. Kala kujarna purda-nyangu yali Mujuju-kurlangu kuruwarri purlurlpa-wangukuju nyinanjaku, ngulangkuju kuruwarrirli kulaju warla-pajurnu purlurlpa-jarrinja-kujaku, lawa. Ngarijilparna manngu-nyanjarla maya-kari maya-kari purlurlpa-jarrinja-yanu nyiya-kari nyiya-kariki yapa jinta-kari-kirlangukuju. ⁹⁻¹⁰ Kamparru-wiyi, kujalparna ngurra-wiyi nyinaja kuruwarriki Mujuju-kurlangukuju, ngajulparna nyinaja wankaru nganta. Kujarna purda-nyangu kuruwarri Mujuju-kurlangu, rampal-manngu-nyangurna ngula kuruwarrirli ngantaju ngurrju-mantarla yijardu-nyayirni nyinanjaku Kaatu-kurlu. Kala lawa. Ngula-jangka, rdirri-yungurna mayaku-juku pungkunga-jarrinjaku nyiyarningkijarrarlakuju. Ngajuju kapurna paliyarla Kaatu-wangu. ¹¹ Yaliji kuruwarrilpaju wangkaja yungurna yampimi nyiya-kari nyiya-kariki punkuju. Ngajulparna rampal-manngu-nyangu kapurnarla nganta wankaru-juku marlaja nyinakarla Mujuju-kurlangukuju kuruwarrikiji, kala lawa. Kala kujarna Mujuju-kurlangu kuruwarri purda-nyangu, ngulakujurnarla marlaja majungka-jarrinja-yanu maya-kari maya-kari, kujarlanya majungka-jarrinjarla kapurna paliyarla Kaatu-wangu-juku.

¹² Nyarra-ka wangka nyampuju yimi ngaju-nyangu? Ngulaju kuja-ka wangkami: Kuruwarri kuja pantipantirninjarla yirrarnu Mujujurluju pipangkaju, ngulaju tarruku, jungarni manu ngurrju. ¹³ Marda kankulu rampal-manngu-nyanyi-jiki Mujuju-kurlangukuju

* 7:7 Nyangka Exodus 20.17, Deuteronomy 5.21

kuruwarrikiji, marda kankulu kujanya wangka, “Marda Mujuju-kurlangukuju kuruwarrikiji kapurla marlaja paliyarla Puurluju Kaatu-wangu-juku?” Kujaju kula junga! Mujuju-kurlangukuju kuruwarriji ngurrju, ngulangkuju kangalpa yimi-ngarrirni punku-kariki punku-karikiji ngulaju yungurlipa yampimi ngawungawuju. Ngulakunya kapurnarla punku-kari punku-karikiji marlaja paliyarla Kaatu-wangu-juku.

Juju-kurlangu-piya-kurlu punku-nyayirni-kirli yapa-kurlangurla nginyinginyirila-kurlu

¹⁴ Ngaliparluru karlipa milya-pinyi yangkaju yali Mujuju-kurlangu kuruwarri ngulajurla Kaatu-kurlanguku Pirlirrpaku. Ngaju-nyangu palkaju-jana nyiya-kari nyiya-kariki punku-watiki. Tarnngangkaju puta karnaju warla-pajirni ngajulurluju nyampurra-kujakuju punku-kujaku nyiya-kari nyiya-kari-kijakuju, lawa-juku. ¹⁵ Puta karnaju milya-pinyi ngajuju. Ngampurrpa-jala karnarla puta nyinami jungarni-jala Kaatukuju, kala tarnngaju wurra-juku karna majungka-jarrimi. Manu karna-jana nyurunyuru-jarri-jala punkukuju, kala tarnngangkaju maya-kari maya-kari wurra-juku karna pina majungka-jarrimi. ¹⁶ Kuja karna pina majungka-jarrimi, kuja-puruju karna-jana nyurunyuru-jarri punku-kari punku-karikiji nyiyarningkijarrakuju. Kujarlaju karnarla ngungkurr-nyina Mujuju-kurlangukuju kuruwarrikiji ngulaju ngurrjuku-juku. ¹⁷ Kujaju kula karna ngaju-mipa majungka-jarrimi. Kala nyampurrakunya karna-jana punku-kari punku-kariki marlaja majungka-jarrimi, nyampurraju punkuju kuja kalu marda ngaju-nyangurla palkangka nyinami. ¹⁸ Ngampurrpa-jala karnarla puta nyinami jungarni-jala Kaatukuju, kala tarnngaju wurra-juku karna majungka-jarrimi. Kujarlaju, milya-pinyi karnaju kaninjarniji ngawu-nyayirni. ¹⁹ Puta karna nyina jungarni-jala, kala lawa. Wurra-juku karna majungka-jarrimi. Ngajuju karnaju puta warla-pajirni-jala, kala lawa. Tarnngangkaju karna ngari kutu majungka-jarri warrarda. ²⁰ Kuja karna yangka majungka-jarri, nyiyarlu mayi punkungku kaju ngaju-nyangurlarlu palkangkarluju jinyijinyi-mani pina majungka-jarrinjakuju.

²¹ Kujanya karna ngajuju manngu-nyanyi: Ngajuju yungurna nyina jungarni-jala, kala-ngarra nyiyarlu punkungku kaju ngaju-nyangurlarlu kapakapa-maninjarla warla-pajirni jungarni-kijakuju nyinanja-kujakuju. ²² Yijardu-jala karnarla kanunjunanyumpa yulkami Kaatu-kurlangukuju kuruwarrikiji ngaju-nyangurlaju. ²³ Kala lawa, kulalparna jungarnirli purayarla. Nyiyarlu mayi kaji kaninjarnirliji ngaju-nyangurlarluju nginyinginyirlarluju putaputa warla-pajirni Kaatu-kurlangu-kujakuju kuruwarri-kijakuju. Nyiya mayi yaliji kuruwarri punku-nyayirni ngaju-nyangurlaju nginyinginyirlaju, ngulangkuju kaji putaputa jinyijinyi-mani majungka-jarrinjakuju. Kulalparnaju nyarrparlulku ngajuju warla-pajikarla, lawa!

²⁴⁻²⁵ Ngula-juku, nyampunya karna manngu-nyanyi: Ngaju-nyangu nginyinginyi karnarla nyina jungarni kuruwarriarla nyanungu-nyangurlaju Kaatu-mipakuju. Kala yangka punku kuruwarri ngaju-nyangurlarlu, ngulangkuju kaju tarnngaju putaputa jinyijinyi-mani majungka-jarrinjaku. Wiyarrparna ngajuju! Nganangkuju muurlmardarni yangka majungka-jarrinja-kujakuju, kalakarna marda

majungka-jarrinjarla palimi Kaatu-wangu-juku, lawa-juku? Yati! Yati! Ngaliparlujurliparla pulka-pinyi Kaatukulku! Jijaji Kirajirli Warlalja-Wiringki kapu-ngalpa muurl-mardarni palinja-kujakuju!

8

Yungulparlipa ngaliparlujuru purda-nyangkarla nyarrpa kuja kangalpa Kaatu-kurlanguju Pirlirrpaju wangkami

¹⁻² Nyarrpa kangalpa nyampuju yimiji wangka ngalipakuju kuja karliparla ngalipaju nyina Jijaji Kirajikilki? Yangkaju nyurru-warnu kuruarri ngulaju juju-kurlangu-piya-nyayirni, ngulangkujulpa-ngalpa warrarda jinyijinyi-manu kuja-purda-kari manu majungka-jarrinjakuju, manulpa-ngalpa warrarda putaputa pungu. Kujakujakuju-ngalpa Pirlirrpaa Kaatu-kurlangurluju yirrarnu jalangu-warnulku kuruarriji, kujarlaju yungurliparla marlaja nyinami wankarulku manu yungurliparla jungarnilki nyina Kaatukuju. Nganapuka kuja karla nyina Jijaji Kirajikiji, kula kujarlaju miimii-nyanjarla kurntakulku ngurrju-mani Kaaturluju. ³ Yangkaju kamparru-wiyi kularlipa-nyanu nyarrparlu warla-pajikarla ngaliparlujuru, ngarirli warrarda kutu majungka-jarrinja-yanu. Kujarlanya kula-ngalpa Mujuju-kurlangurluju kuruarriji nyampuju juju-kurlangu-piya jurnta kangkarla. Kala Kaaturlulku yilyajarni nyanungu-nyangu Ngalapi-nyanu Jijaji nyampurlakuju nyinanjakuju ngurungkakuju ngulaju ngalipa-piya-juku yapa-nyayirni yangka-piya-juku kuja karlipa ngalipa warrarda majungka-jarrimi. Nyanungurlu yilyajarni Jijaji yungu palimi ngalipa-nyangurla majungka-jarrinja-warnurla. Jijaji-kirlangu palkaju palija-nyayirni. Kujarlunya-ngalpa Kaaturluju jurnta kangu punkuju yungurliparla ngurrjulku nyina majungka-jarrinja-wangu. Kula-ngalpa nyiyarlupuka jinyijinyi-manu majungka-jarrinjakuju. ⁴ Yuwayi, jalanguju karlipa purda-nyanyilki Pirlirrpaa Kaatu-kurlanguju nyarrpa kuja kangalpa wangka. Kujarlanya yungurliparla nyina jungarniji yangkangka-juku kuruarriklaju Mujuju-kurlangurla.

⁵ Panu-karirli yapangu ngulangkuju kalu warrarda manngu-nyanyi warntarla, manu kalu ngari kutu majungka-jarri warla-pajirninja-wanguju. Panu-kariri kalurla warrarda nyina ngampurrpa-nyayirni Kaatu-kurlangukuju Pirlirrpakuju, ngulangkuju kalu kujarlunya warrarda manngu-nyanyi, “Nyarrpa kajiji wangka Kaatu-kurlanguju Pirlirrpaju ngajukuju, ngulaju kapurna purda-nyanyi.” ⁶ Nganapuka kaji warrarda manngu-nyanjarla majungka-jarrimi warla-pajirni-wanguju, ngulaju kapu Kaatu-wangu-juku palimi. Kala nganangku-puka kujaka yirriyirirli purda-nyanyi Pirlirrpaa Kaatu-kurlangu, ngulaju kapu lani-wangu rarralya nyina. Kapurla Kaatuju jirnganja nyina. ⁷ Kuja kalu yapangu warrarda manngu-nyanjarla majungka-jarrimi warla-pajirni-wanguju, kuja-piya-yijala kalurla Kaatukuju kulu-jarri. Ngulangkuju kula kalu purda-nyanyi Kaatu-kurlanguju kuruarriji. Manu ngulangku kulalpalu jungarnirli purayarla kuruarriji, kula nyarrparlulku. ⁸ Ngulangkuju kulalpalu Kaatuju yawuru-mantarla.

⁹ Kujanyalpankulu nyinaja nyurru-wiyiji. Jalanguju Kaatu-kurlangulku kanyarra nyinami Pirlirra kaninjarniji. Kala nganapuka kuja-ka nyina Pirlirra-wangu Jijaji Kiraji-kirlangu-wangu, ngulaju kula karla nyina warlaja Jijaji Kirajiki. ¹⁰ Jijaji Kirajiji, palka-jala kanyarra jirrnanja nyinami. Kamparru-wiyi yangka kujalpankulu nyurrurla majungka-jarrija, kujarlaju kapunkulu palimi-juku yapa panu-kari-piya-yijala. Kala nyurrurlaju Kaaturlu-jala-nyarra jungarnipajurnu, manu kanyarra Pirlirra Kaatu-kurlangurluju wankarumani-nyayirni. ¹¹ Yuwayi, Kaatu-kurlanguju kanyarra Pirlirrapaju palka jirrnanja nyinami. Kaaturluju wankaru-maninjarla yakarramanu junga-nyayirni Jijaji Kirajiji. Kujarlaju, kajinkili ngakaju palimi, ngula-jangkaju kapu-nyarra yijardu-nyayirni Kaaturluju Pirlirra nyanungu-nyangu-kurlurluju yakarra-maninjarla pina-wankarumani-nyayirni.

¹² Ngajukupurdangka-purnu, ngarirlipa linpangku purdanyanyi Kaatu-kurlangu nyarra kuja kangalpa Pirlirra wangka. Manurlipa-nyanu warla-pajirni majungka-jarrinja-kujakuju kuja karlipa yangka warrarda manngu-nyanyi majungka-jarrinjaku-juku. ¹³ Nyarrparlurlipa-nyanu warla-pajirni majungka-jarrinja-kujakuju? Kala kajilparlipa warrarda manngu-nyanjarla majungka-jarriyarlajuku ngalipaju, ngula-panuju kajikarlipa palimi Kaatu-wangu-juku. Kala nyurrurlurluju kajinkili warrarda purdanyanyi Pirlirra Kaatu-kurlangu warla-pajirninjakungarntirliji, kajinkili manngunyanyi jungarni nyinanjaku, kujarlaju kapu-nyarra junga-nyayirni jirrnanja nyinami Kaatuju nyurrurlakuju. ¹⁴ Nganangku-puka kaji yijardurlu linpangkuju purdanyanyi Kaatu-kurlangu Pirlirrapaju, ngulaju Kaatu-kurlangu kurdu. Kujarlaju kapu-nyarra jirrnanja nyina Kaatuju. ¹⁵ Kaaturluju-nyarra yungu nyanungu-nyanguju Pirlirrapaju, ngula-jangka yungunkulurla yanirni lani-wangulku. Manu ngula-kurluju yungunkulurla kurdukurdu nyanungulku nyinami, manu yungunkulurla wangkami kuja, "Kirdana! Kirdana!" ¹⁶ Kaatu-kurlangurluju Pirlirrapurluju kangalpa ngarrirni kurdulku nyanungu-nyangulku Kaatu-kurlangulku. ¹⁷ Yuwayi, junga-nyayirni karlipa nyina ngalipaju Kaatu-kurlangulku kurdukurdu ngulaju Jijaji-piya. Manu kapu-ngalpa nyiyarningkijarra yinyi yangka kujarla janku-pungu Jijaji Kirajiki-wiyi. Ngulakungarntiji kapurlipanyanu murrumuru-wiyi purdanyanyi Jijaji Kiraji-piyarluru. Ngula-jangkanya kapurlipa ngurrju-nyayirnilki nyinami nguru-nyayirni-wangurla ngulaju nyanungu-piya-juku.

Kaaturluju kapu-ngalpa Jijaji-piya-manilki

¹⁸ Jalanguju karlipa marda murrumuru-jarrimilki, ngulaju ngula-juku. Ngakaju kapu-ngalpa Kaaturluju Jijaji-piya-manilki yungurlipa yartarnari wiri-jarlu-kurlu nyina. Ngula-jangkaju kularlipa pina-manngu-nyanyi yangka kujarlipa-nyanu murrumuru purdanyangu nyampurla walyangka. ¹⁹ Nyiyarningkijarraju jalanguju kalurla nganyunganyu-karra pardarni Parra-nyayirni-wangukuju yangka Miimii-nyanja-kurlangukuju watiya manu pirli manu nyiyarningkijarraju yangka kuja Kaaturlu ngurrju-manu, ngularlangu kalurla pardarni. Ngulangakuju kapu-jana nyanungurluju ngurrju-maninja-warnurlu milki-yirrarni nyiyarningkijarrakuju

yapaju nyanungu-nyanguju milarninja-warnuju. ²⁰⁻²¹ Nyiyaku kalurla pardarni nyampuju nyiyarningkijarra? Yangka kuja Kaaturlu ngurrju-manu nyampu nguru nyurru-wiyi, ngulajulparla ngurrju-nyayirni karrija nyanunguku-juku. Ngula-jangkaju, yurnilyka-jarrijalku manu punku-jarrijalku. Nyampurlu ngurungku kulanyanu yurnilyka-manu, lawa. Kuja-puruju Kaaturluju kula muurlmardarnu punku-jarrinja-kujakuju, lawa. Ngulajulpa Kaaturluju wurrangku-jukulpa warrawarra-kangu nguru nyampuju yungu ngakalku pina jungarnijungarni-maninjarla pina-yirrarni ngurrju-nyayirniki. Ngulaju kapu nguruju ngurrju-nyayirniki karrimi yurnilyka-wangu ngalipa-piyalku. ²² Milya-pinyi karlipa jalangurlangu nyiyarningkijarra nyampurla walyangka, ngulangkuju kalu-nyanu murrumuru wiri purda-nyanyi. Nyiyarningkijarraju yungulu pina ngurrju-jarrimi-nyayirni.

²³ Kaaturlu-ngalpa jangku-pungu yinjaku nyiyarningkijarraku. Kamparrurlu yungu-ngalpa Pirlirpa nyanungu-nyangu. Ngaka nyanungurlu kapu-ngalpa yinyi palka-kari jinta-karilki, manu kapu-ngalpa kanyi nyinanjaku nyanungu-wanaku, manu kurdukurdulku kapurliparla nyinami nyanungu-nyangulku. Kala jalanguju, pardarni-jiki karliparla nyanunguku, manu karlipa murrumuru-jarrimi-jiki.

²⁴ Milya-pinyi karlipa yangka Kaaturlu kapu-ngalpa yinyi ngularra palka-karilki jinta-karilki. Ngulanyarlipa pinarri-jarrija ngularlipa Kirijini-jarrija. Kulalparlipa-jana ngularraju palka-kariji nyangkarla jalangurlu-wiyi. Kajilparlipa-jana nyangkarla jalangurlu, ngulaju kajikarlipa-jana mardarni, kulalparlipa-jana pardakarla-juku palka-kariki. ²⁵ Kulalparlipa-jana nyangkarla palka-kariji ngularraju murnma-wiyi. Kala ngulaju ngula-juku. Jalanguju ngari karliparla pardarni nganyunganyu-wangu Kaatuku yungu-ngalpa yinyi ngularraju palka-kari.

²⁶ Ngalipajurlipa pirrjirdi-wangu-juku, ngulaju kangalpa Pirlirparlu Kaatu-kurlangurlu pinarri-mani jungarnikiji nyinanjakuju. Kula karlipa marda milya-pinyi nyarrparlu kuja karlipa payirni Kaatuju. Pirlirparluju kangalparla yulanja-karrarlul payirni Kaatuju kanunjunanyumpa-nyayirnirli ngalipakuju. Kulalparlipa purda-nyangkarla ngaliparluru. ²⁷ Yuwayi, Kaaturluju-ka nyiyarningkijarra milya-pinyi ngalipa-nyangurlaju nginyinginyirlaju. Ngulakuju Pirlirparluju kangalparla payirni Kaatuju ngalipakuju. Kujarlanya-ka Kaaturluju milya-pinyi nyarrpa kuja-ka Pirlirparluju manngu-nyanyi.

²⁸ Ngalipa karliparla yulkami Kaatuku yapa yangka kuja-ngalpa wangkaja yungurlipa purami. Ngulaju-ngalpa manngu-nyangu yungurliparla jungarni-juku nyina. Kujarlanya nyampuju karlipa milya-pinyi: Kaji-ngalpa maju-puka rdipimi, Kaaturlu kangalpa warrawarra-kanyi-jiki yungurliparla marlaja nyina wardinyi-jiki. ²⁹ Yangka kuja Kaaturlu ngurrju-manu nguru manu nyiyarningkijarra, ngulakungarntirliji kamparru-wiyi-jana milarnu yapaju, manulpa manngu-nyangu nyarrparlu yungu-jana yapaju Jijaji-piya-manilki. Manu milarnu nyanungu-nyangu Ngalapi-nyanulku, ngulaju yungu-jana papardi-nyanu nyinami yapaku panuku-juku. ³⁰ Nyampurrakunya-jana yapa panuku-juku milarninjarla wangkaja Kaatuju yungulurla nyinami manu warrki-jarrimi nyanunguku-juku. Manu nyampurranya-

nyanu yapaju yangkaju jungarni-pajirninjarla pina-kangurnu. Manu nyampurranya-jana Jijaji-piya-manulku.

Kaatuju kangalpa warrarda yulkami ngalipakuju

³¹ Ngarirna-nyarra wita-wiyi milki-wangkami: Kuja kangalpa Kaaturlu warrawarra-kanyi manu mardarni, kujarlaju kulalparla nganangkulku Kaatukuju jurnta kangkarla ngalipaju. ³² Kaaturluju ngari-ngalpa kutu yungu Jijajiji nyanungu-nyanguju Ngalapi-nyanuju ngalipakuju jurnta mardarninja-wangurlu, ngulaju-ngalpa palija ngalipaku. Kujarlaju karlipa milya-pinyi kapu-ngalpa yinyi nyiyarningkijarra jurnta mardarninja-wangurlu ngalipakuju. ³³ Kaaturluju-ngalpa jungarni-pajirninjarla milarnu ngalipaju. Ngulaju kujarlaju kulan-galpa nganangkulku jiily-ngarrirni kujarlaju nganta, 'Kulankulurla nyurrurlaju Kaatuku', lawa! ³⁴ Yuwayi, Jijaji Kirajiji palija-jala, ngula-jangkaju Kaaturluju pina-yakarra-maninjarla wankaru-manu. Ngulaju-ka jalanguju nyina Kaatu-kurlangurlaju jungarni-purdanji, manu kangalparla warrarda payirni ngalipakuju Kaatuju yungu-ngalpa nyinami yimiri-jiki. Kujarlaju kula-ngalpa nganangkulku miimii-nyanjarla kurntakuju ngurrju-mani, lawa.

³⁵ Jijaji Kirajiji kangalpa yulkami kanunjumpanyumpa-nyayirni ngalipakuju. Nyiyarlulpa warla-pajikarla Jijajiji yulkanja-kujakuju ngalipa-kujakuju? Lawa, tarnnga-juku kangalpa warrarda yulka. Kajilpa-ngalpa marda majurlangu rdipiyarla, manu marda kajilparlipa-nyanu murrumurru purda-nyangkarla, manu marda kajilpalu-ngalpa yapa ngalya-karirlangurlu putaputa jinyijinyi-mantarla warntarla-jarrinjaku, manu marda kajilparlipa yarnunjuku-nyayirni nyinayarla mangarri-wangu marda, manu marda jalya kajilparlipa nyinayarla jurnaripa-wangurlangu, manu marda kajilpa-ngalpa japirdiyarla yapa, manu marda kajilpalu-ngalpa pungkarla, ngulaju ngula-juku. Jijaji Kirajiji kapu-ngalpa kuja-puruju tarnnga-juku warrarda yulka. ³⁶ Nyampuju yangka-juku jurrku-juku Payipulujangka kuja-ka wangka:

"Wapirra, kuja karnangkulu nyuntu purami, ngula-panukuju yapaju kalu-nganpa japirdimi manu nyurunyuru-jarrimi, kalakalunganpa marda pinyi tarnnga-kurra jiyipi-piya yangka kuja kalu-jana pinyi kuyukupurdarlu, ngula-piyanya karnalu-jana piki-nyina yalumpurrakuju."*

³⁷ Junga yangka Jijaji Kirajiji kuja kangalpa warrarda yulkami, kujarlaju kulalparla nganangkulku Kaatukuju jurnta kangkarla ngalipaju. Kujarlaju kula karliparla nyiyarlangukuju lani-jarrimi, lawa. ³⁸⁻³⁹ Yuwayi, junga kujaju. Kulalparla nganangkulku Kaatukuju jurnta kangkarla ngalipaju, yangka kuja kangalpa Kaatuju warrarda yulkami. Marda kapurlipa warrarda nyina tarnnga marda, karijaja. Manu marda kajikarlipa jalangurlangu palimi, karijaja. Ngulaju ngula-juku, Kaatuju kapu-ngalpa yulka-juku. Manu marda marramarrarlu manu kurruwalparlu marda kajikalurla marda putaputa jurnta kanyi ngalipaju Kaatukuju, kala lawa. Kapu-ngalpa nyanunguju yulkami-jiki ngula-puruju. Manu marda nyiyarlangu jalangu marda manu marda jukurra manu marda nyiyarlangu kuja-ka yalkirirla wapami warru manu marda nyampurla walyangka rawungka kuja-ka nyina,

* 8:36 Nyangka Psalm 44.22

ngularrarluju marda kajikalurla putaputa jurnta kanyi ngalipaju marda Kaatukuju, kala lawa. Yangkarraju kuja-jana Kaaturlu ngurrju-manu nyiarningkijarraju ngurungka nyampurla, ngularrarluju kulalpalurla Kaatukuju jurnta kangkarla ngalipaju, lawa. Yangka kuja karliparla Warlalja-Wiriki Jijaji Kirajikilki nyinami, kujarlaju kapu-ngalpa Kaatuju warrarda yulkami-juku.

9

Juwu-wati-kirli yangka kuja-jana Kaaturlu milarnu kamparru-wiyi

¹ Ngajujurnarla Puurluju Jijaji Kirajiki. Ngaju karna purda-nyanyi Pirlirrpaju Kaatu-kurlanguju nyarrpa kuja kaju ngajuku wangkami. Kujarlaju ngajuju kula karna-nyarra yijardu-wangurlu yimirr-yinyi, lawa. Junga karna-nyarra wangka ngajuju nyurrurlakuju. ² Ngajulurlu kuja karna-jana Juwu-wati manngu-nyanyi ngaju-nyangu ngurrara-jinta warlalja, ngulakuju karna-jana ngajuju wajampa-jarri-nyayirni. Ngalya-kari kula kalurla wala nyina Jijajikiji. ³ Kula-ngantarna marda kujarlu japikarla Kaatu, “Wapirra, kulungku ngarririnjarlaju yilyaya tarnnga-juku kuja-purda-kari Jijaji Kiraji-kijakuju yungunpa-jana marda ngaju-nyangu yapa ngurrara-jinta pina-kanyirni nyuntu-nyangu-kurralku.” Kala lawa, kulalparna-jana pina-kangkarlarni kujarlaju. ⁴ Yapa nyampurraju ngulajulu kurdukurdu yangka-kurlangu wati yirdi Yijirali-kirlanguju. Ngula-kurlanguju-nyanu kamparru-wiyi pina-kangurnu Kaaturluju nyanungu-nyangu-kurra. Nyampurra-kurraju-nyanu milki-yirrarnu kamparru-wiyi, manu-jana wangkaja kapu-jana warrarda warrawarra-kanyi, manu kapu-jana tarnnga-juku jirranganja nyinami. Manu-jana kuruarri yungu nyanungu-nyangu. Nyampu-paturlunya kalu Maralypiji Yuwarliji nyanungu-nyangu mardarni. Nyampurrakunya-jana jangku-pungu nyanungu-nyangu Yapa Milarninja-warnu nyampu-kurraju yilyanjarningantirliji. ⁵ Nyanungurra-nyangu-patu walya-patu ngulajulpalu wiri-patu nyinaja yirdi-patuju Yipuruyamu, Yijaki manu Jakupu yangka kuja-jana Kaaturlu milarnu-wiyi. Jijaji Kirajijilpa-jana palka-jarrinjarla warlalja nyinaja Yipuruyamu-kurlangu, Yijaki-kirlangu manu Jakupu-kurlangu. Nyanunguju Warlalja-Wiri nyiarningkijarrakuju. Kujarlaju, pulka-pinyirliiparla tarnngangku Kaatukuju jintawarlayirli-juku! Ngula-juku ngurrju!

⁶ Panu-kariji Juwu-patuju jalanguju kulalurla Kaatukulku. Kujarlaju marda kankulu nyurrurlarluju yapangku rampal-manngu-nyanyi kujarlangu: “Yangka kujarla Kaaturlu jangku-pungu Yipuruyamuku, ngulaju nganta-jana yimirr-yungu jangku-pinja-warnuju.” Kujaju warntarla kankulu manngu-nyanyi. ⁷⁻⁹ Wangkami mayirna-nyarra yungunkulu yijardu-nyayirni langa-kurra-mani? Manngu-nyangkalu nyurrurlarluju yangka yimi Yipuruyamu-kurlu! Nyampunyaarla wangkaja Kaatuju Yipuruyamukuju ngulaju kuja, “Ngakaju kapurnangku pina-yanirni nyuntuku nyampu-kurraju. Ngula-jangkarlaju kapu Jiirarlaju kurdu wita wirriya mardarni nyuntu-nyanguju.” Ngulaju Jiira-kurlanguju kurduju yirdiji Yijaki. Ngula-jangkaju, Kaatujurla

wangkaja Yipuruyamukuju, “Yangkaju kanpa purda-nyanyi nyurru-warnu kujarnangku jangku-pungu ngajulurlu panu-jarlu-juku kurdukurduju, ngula kanpa purda-nyanyi? Yalirraju kurdukurdu panu-juku kapulu palka-jarri Yijaki-kirlangu-juku. Yalumpurrajulu nga-juku yapaju yangka kujarnaju pina-kangurnu.” Kujanyarla wangkaja Yipuruyamukuju Kaatuju. Yipuruyamurluju, mardarnulpa jinta-kari kurdu nyanungu-nyangu, ngulaju yirdiji Yijimali. Ngulajulparla papardi-nyanu nyinaja Yijakikiji. Ngula-kurlanguju kulalpalu jurrku yangka nyinaja Yijaki-kirlangu-piya yangka kujarla Yipuruyamuku jangku-pungu, ngulaju kulalu ngularra-piya nyampurraju. Kala jinta-kari-kirlangu ngula-kurlanguju kula kalu Kaatu-kurlangu nyinami.

¹⁰ Ngarirna-nyarra milki-wangka wita-wiyi yimi Yijaki-kirliji manu nyanungu-parnta-kurlu Ripika-kurlu. Nyanungu Yijaki, ngulaju warringiyi-yijalpa-ngalpa nyinaja ngalipakuju. Ngulaju nyinajalpa-palangu kirda-nyanu jirramaku yirdi-jarrakuju Yijuwuku manu kukurnu-nyanukuju Jakupuku, ngula-jarraju-pala palka-jarrija mungangka jintangka-juku. ¹¹⁻¹² Ngulakungartiji palka-jarrinjakungartiji, Kaatujurla wangkaja Ripikakuju ngulaju kuja, “Papardi-nyanuju kapurla warrki-jarri kukurnu-nyanuku.”* Nyarrpaku kujarluju kukurnu-nyanu-wiyiji milarnu Kaaturluju, kula papardi-nyanu? Ngulaju kulalpa Jakupu-mipa ngurrjuju nyinaja, lawa. Ngulajulpa ngati-nyanurluju mardarnu miyalurla-wiyi-jiki. Murnmajuku palka-jarrinjakuju, ngulakungartiji milarnu Kaaturluju yungu milarninjarla yajarni Jakupuju. Purda-nyangkajulu! Yapa mardaka nyinami ngawu Kaatuku warrki-jarrinja-wangu-wiyi. Ngulaju ngula-juku. Kajilparla Kaatu ngampurpa nyinakarla yalumpuku yapaku, kajika marda milarni-jiki. ¹³ Nyarrparlurna milya-pinyi yimi nyampuju junga-japa marda lawa? Ngulaju yangka jurrkuju kuja-ka nguna Payipulurla kuja Kaatu wangkaja nyampurlaju Payipulurlaju:

“Ngajujulparnarla yulkaja-nyayirni Jakupu-mipaku. Kala Yijuwukujulparnarla yulkaja ngari wita-mipa.”*

¹⁴ Marda kankulu panu-karirliji rampal-manngu-nyanyi Kaatuju jungarni-wangu nganta. Kala lawa, kujajulu yampiya manngu-nyanja-wangurlu! ¹⁵ Yangkalu manngu-nyangka yimi Payipulurla kujarla nyurru-wiyi wangkaja Kaatuju Mujujukuju, ngulaju kuja:

“Nganangku kulalpaju ngajuju jungarni-wangu-pajikarla, manu nganangku kulalpaju ngajuju ngarrikarla nganakuju milarninjakuju!”* ¹⁶ Nyarrparlu kajana milarninjarla yajarni Kaaturluju yimirirliji? Milarninjakungartirliji ngulaju kula kajana miimii-nyanyi yapaju nyarrpara jungarniji manu marda nyarrpara warntarla, lawa. Manu kula kajana miimii-nyanyi nyarrpa yangka kuja kalu nyanungurlu-wiyi manngu-nyanyi, lawa. Kulalpa nganangku jinyijinyi-mantarla Kaatu milarninjaku, lawa. Nyanungurlu-juku ngari kajana jungarni-maninjarla manu kutu-milarninjarla yajarni yapa ngana-puka kuja karla mari-jarrinjarla ngurrju nyinalku. ¹⁷ Nyampuju yimi yangka-juku jurrku-juku kuja-ka nguna Payipulurla yangka

* 9:11-12 Nyangka Genesis 25.23 * 9:13 Nyangka Malachi 1.2-3 * 9:15 Nyangka Exodus 33.19

kujarla Kaatuju wangkaja kingiki Yijipi-wardingkiki yali jurru marntarlaku, ngulaju kuja:

“Ngajulurlunangu milarnu yinpa-jana wiri nyina nyuntuju Yijipi-wardingki-patukuju. Ngarirnangu ngajulurlu milarnu yungurna-jana milki-yirrarni kuja karna nyina pirrjirdi-nyayirni kujarlaju yungujulurla panu-karirli ngurujarraranyparlarlu pulka-pinyi. Kujarlanyarnangu nyuntuju milarnu.”*

18 Nganangu kulalpa Kaatuju jungarni-wangu-pajikarla, lawa. Nyanungurlu-juku ngari kajana jungarni-maninjarla manu kutu-milarninjarla yajarni yapa ngana-puka kuja karla mari-jarrinjarla ngurrju nyinalku. Panu-kari kajana milarni ngulakuju yungu-jana yimiri nyinami. Panu-kari yapa, milarni-yijala kajana ngulaju yungulurla marlaja wilji-jarrimi.

19 Kajikankujulu kujarluju ngajuju payirni, “Wayinpa! Kulalparlipa Kaatuju ngaliparluju warla-pajikarla, lawa! Nyarrparlalku kangalpa kulu-jarrimi yangkakuju kuja karlipa majungka-jarrimi?”

20 Wurulupalu nyinaka, kuja payirninja-wangu! Ngana mardankulu nyurrurlaju? Wiri nganta mayinkili? Nyurrurlajunkulu yapa-mipa! Kaaturluju-nyarra ngurrju-manu-jala jurdu-jangkaju walya-jangkaju, ngula-jangkarluju nyiyakulku kankulu wiljiwilji-mani nyanunguju Warlaja-Wiriji? Manngu-nyangkalu watingki jintangu kuja-ka yangka watiya-jangka nyiyarlangu jarntirni. Marda-ka jarntirni watiya-jangkaju parraja marda manu marda-ka jarntirni tururru-jarra wita-jarra purlapakungarntirliji. Kajilpa watingki watiya-jangka parraja jarntirninjarla ngurrju-mantarla, ngulaju kulalparla pina-wangkayarla parrajaju yalikiji watikiji kujaju, “Wayinpa! Nyiyakunpaju parrajaju ngurrju-manu? Kula-ngantanpaju watiya-jarra tururru-jarra ngurrju-mantarla purlapakungarntirliji!”* Ngulangkuju parrajarlu kula nyiyakulku wiljiwilji-mani watiji, lawa. Kulalpankulu kuja-piyarluju Kaatuju wiljiwilji-mantarla! 21 Yangka kuja watingki parraja ngurrju-manu, jurrku-ngurlu-juku watiya-ngurlu kapu marda jarntirninjarla ngurrju-mantarla marda tururru-jarra purlapakungarntirliji manu marda karlijarra manu marda kuturu yangka kuja karlipa parra-kari parra-kari nyiyarningkijarra jurnarpaju warru kanyi. Nyanungu-miparlu kyanu jaka-yirrarni nyiya ngurrju-maninjakungarntirli.

22 Nyarrpalkurna-nyarra nyampuju milki-wangkami yimiji? Yapa panu-kariri kapulurla jurnta wilji-jarrimi kaji-jana nyarrpa-puka Kaatuju wangkami. Ngulangkuju kalu-nyanu muwarnkurlu-juku jungarnijungarni-mani yungu-jana Kaaturluju ngula-kurra-juku muku maju-mani ngaka. Nyurru-wiyi-ngirli-jiki, Kaaturluju yungu-nyanu milki-yirrakarla kuja-ka pirrjirdi-nyayirni nyina manu kuja kajana kululku jangkardu yani pakarninjakungarnti. Kapu-jana nyurru-wiyi-juku-jala muku maju-mantarla, kuja-kujakuju-nyanu nyanungurlu-wiyi-juku warla-pajurnu. 23 Tarnnga-jukulpa-jana pardarnu maju-maninja-wangu ngulaju nganyunganyu-wangu, ngulaju yungu-nyanu milki-yirrakarla yapa panu-kari-kirra kuja-ka nyina nyanunguju yartarnarri wiri-jarlu-kurlu. Kaaturlulpa-jana warrarda

* 9:17 Nyangka Exodus 9.16 * 9:20 Nyangka Isaiah 29.16, 45.9

jungarnijungarni-manu yapaju yungulu nyanungu-piya-juku nyinami yartarnarri wiri-jarlu-kurlu-yijala. Nyampurrakunyaalpa-jana Kaatuju mari-jarrinjarla ngurrju nyinaja yapakuju. ²⁴ Mari-jarrija-ngalpa ngalipakuju panukuju yapakuju Juwu-patuku manu Juwu-wangu-paturlanguku, manu-ngalpa wangkaja jintawarlayiki-jiki Kaatuju yungurlipa pura.

²⁵ Nyampuju jurrku-juku yimiji Kaatu-kurluju kuja jarukungarduyurlu yirrarnu Yujiyarlu nyurru-wiyi Payipulurla, ngulaju kuja:

“Nyurru-wiyi kulalpajulu ngajuku nyinaja yalumpuju yapa Juwu-wangu-patuju. Jalangunya karna-jana ngarrirni ‘Ngaju-nyanguju yapaju’. Kamparru-wiyi, ngullarrarlujulpajulu rampal-manngu-nyangu ngajuju nganta kujalparna-jana nganta yulkanja-wangu nganta nyurunyuru-jarrija. Kala lawa. Jalanguju karna-jana wangka kujaju, ‘Ngaju karna-nyarra yulkami-nyayirni nyurrurlakuju!’”*

Kujanya-jana wangkaja Kaatuju yapakuju. ²⁶ Manu jinta-kari yimi-pardu-kariji yirrarnu yangkanguju Yujiyarlu, ngulaju nyampu:

“Nyampurla ngurungka kalu wangka yapaju ngulaju Juwu-wangu-patuju kulalurla Kaatuku nganta. Jalanguju nyampurlajuku jintangka-juku ngurungkaju jurrkangka-juku, Kaatuju wangka kajana Juwu-wangu-patukuju, ‘Ngaju karna nyina JUKURRARNU. Jalangu kankujulu nyina ngajuku-juku kurdukurduju.’”*

²⁷ Nyampuju jurrku-juku jaruju yirrarnu nyurru-wiyi jarukungarduyurlu Yijayarlu, ngulaju kuja:

“Yijirali-pinkiji yapa panu-nyayirni kalu nyinami ngulaju nama-piya-nyayirni, kulalparlipa-jana nyarrparlu yin-kijikarla. Ngulajangkaju, Kaaturluju kula-jana panu-juku yirrarni nyanungu-nyangu-kurraju warlalja-kurra turnu-warnu-kurraju, lawa. Marnkurra-mipa Juwu-patu kapu-jana yiringiyiringi-yirrarni nyanungu-nyangurla warlaljarla.”

²⁸ “Warlalja-Wiriji Kaatuju, wangkaja-jana nguru nyampurlakuju yapakuju, ngulaju kapu-jana riwarri-mani yaruju-nyayirnirli!”*

²⁹ Yangkangu Yijayarlu jarukungarduyurlu, nyampunya jaruju yada yirrarnu jinta-kariji, ngulaju Yijirali-pinki-kirli yangka kujalu nyanungu-patu wangkaja:

“Kaatuju yartarnarri-nyayirni! Kaji-ngalpa riwarri-mantarla nyurru-wiyi, ngulaju kapurlipa lawa nyinayarla yalirra-piya Jatama-wardingki-piya manu Kumarra-wardingki-piya yangka kuja-jana riwarr-pungu nyurru-wiyi. Kala lawa! Kaaturluju-jana panu-kariji wankaru-juku muurl-mardarnu ngalipa-nyangu-patu nyurnunyunu-patu. Kujarlaju karlipa wankaru-juku nyinami jalangurlanguju.”*

Kulalpalurla yijardu Juwu-patuju wala nyinaja Kaatuku

³⁰ Nyarra kangalpa nyampuju yimiji wangkami ngalipakuju? Ngulaju kuja-ka wangka: Kamparru-wiyiji, kulalpalurla Juwu-wangu-patuju jungarni nyinaja Kaatukuju. Ngula-jangkarluju, rdirri-yungulu

* 9:25 Nyangka Hosea 2.23 * 9:26 Nyangka Hosea 1.10 * 9:28 Nyangka Isaiah 10.22-23

* 9:29 Nyangka Isaiah 1.9

walangkulku Kaatukuju. Kujarlaju-nyanu jungarni-pajirninjarla kangu nyanungukulku yapaju. ³¹ Kala yapangku Juwu-paturlu, ngulangku kalalu rampal-manngu-nyangu Kaatu, kalalu-nyanu kuja wangkaja, “Kajirli pa jungarnirli purami kuruwarri Mujuju-kurlangu, kujarlaju kapu-ngalpa Kaaturlu jungarni-pajirninjarla kanyi.” Kujanya kalalu Juwu-patuju wangkaja. Kala lawa, Kaaturlu kulajana jungarni-pajurnu. ³² Kujaju junga! Juwu-patujulpalu putaputa nyinaja jungarni-jiki Mujuju-kurlangurlaju kuruwarrirlaju. Kulalpalurla junga nyinaja Kaatukuju wala, lawa. Nyanungu-miparlulpalu-nyanu walangku-pungu jungarnikiji nyinanjakuju. Kujalu purda-nyangu yimi Jijaji Kiraji-kirli, ngulakuju kulalurla ngungkurnyinaja. Wurrangku-jukulpalu rampal-manngu-nyangu kujalpanyanu Kaaturluju nganta pina-kangurnu-juku Mujuju-kurlangu-jangka nganta kuruwarri-jangka nganta. Kala lawa, kula junga kujaju. ³³ Nyarrparna-nyarra milki-wangka nyurrurlakuju? Jijaji ngulaju pirli wiri-piya kuja-ka nguna yirdiyirla. Nyampuju jurruku-juku yimiji yangka kuja-ka nguna Payipulurla Jijaji-kirli, ngulangkanya-ka wangkami Kaatuju:

“Purda-nyangkajulu nyurrurlarluju! Milarninja-warnu ngaju-nyangu ngulaju pirli wiri-piya kuja-ka nguna yirdiyirla. Kajilpa pirli wiri ngunayarla yirdiyirla, ngulangka yirdiyirla kajilpa yaninjantarla waparlu-juku warru nyanja-wangu yapaju, pirlingkaju kajika wantimilki. Milarninja-warnu ngaju-nyangu ngula-piyayijala pirli wiri. Ngajulurlu Kaaturlu karna yirrarni yali pirli wiri Jurujulumurlaju. Yangka Milarninja-warnu ngaju-nyangu, ngulakuju kajilparla ngana-puka kapuru nyinakarla yapaju, ngula-warnuju kapulurla marlaja kurnta-jarrimi. Kala ngana-puka kajirla wala nyinami yaliki Milarninja-warnukuju, ngulaju kula nganangku kurntakuju ngurrju-mani, lawa.”*

10

¹ Ngajukupurdangku-purnu Kirijini-wati, yulkami-nyayirni karnajana ngaju-nyangukuju warlalaku Yijirali-pinkikiji. Ngulakuju karnajantarla warrarda payirni Kaatuju yungu-jana kanyi nguru nyanungu-nyangu-kurra ngulangka yungu-jana jirnganja nyina tarnga-juku. ² Kari-nganta nyampu-patuju kalurla putaputa nyinami jungarni Kaatukuju. Kala nyampurrarluju kula kalu milya-pinyi-jiki Kaatukurlanguju kuruwarriji yapaku jungarni-pajirninjakuju. ³ Wurrangku-juku kalu rampal-manngu-nyanyi kajilpalu purayarla kuruwarri Mujuju-kurlangu, ngula-jangkaju Kaaturluju kajika-jana jungarni-pajirni nganta. Kala kula kalurla wala nyinami Kaatukuju jalangu-warnurlaju Jijaji-kirlangurlaju kuruwarrirlaju. ⁴ Jijaji-kirlangurlaju kuruwarrirliji, marlaja karla kanyi kuruwarriji Mujujukuju. Kujarlaju, kajirla ngana-puka wala nyina Jijaji-kirlangurlalku kuruwarrirlaju, ngula-jangka kyananu yapaju jungarni-pajirninjarla pina-kanyi wungu-warnu-kurra nyanungu-nyangu-kurra Kaaturluju.

⁵ Nyampunya yirrarnu yimiji Mujujurlaju Kaatu-kurlaju ngulangkuju nyarrparlu kuja kajana yapa jungarni-pajirni: “Nganangku-puka kuja-ka jungarnirli purami Kaatu-kurlangu kuruwarri, kujarlaju

* 9:33 Nyangka Isaiah 8.14, 28.16

kapurla yapakuju jirrnganja nyinami Kaatuju.”* 6 Ngalipaju karliparla wala-jala nyinami Kaatukuju yangka kuja kangalpa jungarnipajirni. Kujarlaju kularlipa nyarrpakulku Kaatuju payirni kujarlaju: “Wapirra, nyarrparnalu yanirra kankarlarra nguru-nyayirni-wangukurraju, ngula-jangkarluju yungurnalu nganta Jijaji Kirajilki kulpari kanyirnilki?”* Kuja wangkanja-wangurlipa nyinami! 7 Manu kujarlaju kularlipa nyiyaku payirni: “Wapirra, nyarrparnalu yali-kirraju yapa nyurnunyurnu-kurlangu-kurraju yanirra ngula-jangkarluju yungurnalu nganta Jijaji Kirajiji pina-kanyirnilki?”* Kuja wangkanja-wangurlipa nyinami! 8 Ngalipaju karliparla wala nyina Kaatukuju, manu karlipa milya-pinyi kuja kangalpa jungarnipajirni. Kujarlaju nyampunya karlipa wangka: “Kaatu-kurlangu yimiji, palka-juku karlipa mardarni jalangurluju. Yirri-purami-jala karlipa nyampuju yimiji, manu karliparla wala nyinami ngulaju kanunjunyumpa-nyayirni.”* Nyampunya jurruku-juku yimiji yangka kuja karnalujana warrarda yimi-ngarrirni yapakuju. 9 Nyampunya karna-jana warrarda yimi-ngarrirni: Kajinpa yirdi-mani milparniwarrarla Jijaji Warlalja-Wiri, manu kajinpa warrarda manngu-nyanyi Kaatuju yangka kuja Jijaji wankaru-maninjarla yakarra-manu milyi-jangkaju, kujarlaju kapungku Kaaturluju muurl-mardarni kuja-purda-karikijaku. 10 Yuwayi, kuja karliparla wala nyinami kanunjunyumpa-nyayirni, kujarlanya kangalpa Kaaturluju jungarnipajirni. Manu kuja karlipa-jana yimi-ngarrirni yapa-patu-kariki Jijaji Warlalja-Wiri, kujarlanya kapu-ngalpa Kaaturluju kanyi yungu-ngalpa jirrnganja nyina tarnnga-juku.

11 Nyarrparlu karlipa nyampuju milya-pinyi junga-japa yimiji? Ngulaju kuja kangalpa yangka wangkami Payipulurla yimiji:

“Ngana-puka kuja karla wala nyina Kaatukuju kanunjunyumpaju, ngulaju yapa kulalpa nyarrpalku kurnta-jarriyarla.”*

12 Jinta-mipa kajana yapakuju nyinami Warlalja-Wiriji. Kujarlaju jinta-yijala-ngalpa yimiji ngalipakuju yapakuju Juwu-watikiji manu Juwu-wangu-paturlangukuju. Ngana-puka yapa Juwu marda manu Juwu-wangu marda kuja karla purla yirdi-maninjarla Kaatukuju yajarninjakuju, kujakuju yimiri-jiki kajana nyinami Warlalja-Wiri yapakuju, manu kajana warrawarra-kanyi. 13 Nyarrparlu karlipa nyampuju milya-pinyi junga-japa yimiji? Ngulaju kuja kangalpa yangka wangkami Payipulurla yimiji:

“Ngana-puka yapa kuja karla purla yirdi-maninjarla Kaatukuju yajarninjakuju, ngulaju kapu kanyi tarnnga-juku yungurla jirrnganja nyinami nguru nyanungu-nyangurlaju.”*

14 Wita-wiyirna-nyarra wangka. Yapaju marda kalurla wala-wangu jurnta nyina Kaatuku, kujarlanya kulalpalurla nyarrpa yirdi-maninjarla purlayarla. Manu marda kalu ngurru-pa-juku nyina Yimi Ngurrjuku Kaatu-kurlanguku purda-nyanja-wangu. Kujarlanya kulalpalurla nyarrpa wala nyinakarla. Manu nyarrparlupalu yimiji purda-nyangkarla kula-jana nganangku-wiyi yapangkuju yimi-ngarrurnu kamparru-wiyi? 15 Manu marda kulalu-jana yapangku yilyaja Yimi

* 10:5 Nyangka Leviticus 18.5 * 10:6 Nyangka Deuteronomy 30.12 * 10:7 Nyangka

Deuteronomy 30.13 * 10:8 Nyangka Deuteronomy 30.14 * 10:11 Nyangka Isaiah 28.16

* 10:13 Nyangka Joel 2.32

Ngurrjukungarduyu yirri-puranjaku. Kujarlaju yungulparlipa-jana yimi-ngarrirninjintarla. Nyampunya jurrku-juku yimiji Payipulurlajuku kuja-ka wangka:

“Kajilpa-jana nganangku yimi-ngarrirninjintarla Yimi Ngurrjuju yapakuju, kujaju ngurrju-nyayirni. Kuja kalu wapirdi parlu-pinyi yapa Yimi Ngurrju-kurluju, ngulakuju kalurla yapaju ngampurra nyina.”*

¹⁶ Nyampuju junga-jala! Kala panu-karirliji kalu yampimi nyampuju yimi purda-nyanja-wangurlu. Nyampunya jurrku-juku yirrarnu jarukungarduyurluju Yijayarluju Payipulurlaju, ngulaju yangka kuja kujarlaju payurnu Kaatuju:

“Warlalja-Wiri, kujarnalu-jana yimi-ngarrurnu yapaku yimi nyuntu-nyangu, ngulakuju kulalurla mayi ngungurr-nyinaja?”*

¹⁷ Nyarrpaku-ka nyampuju yimiji wangkami? Kaatukuju wala nyinanjakungarntirliji yapangkujulu purda-nyanyi-wiyi yimi-wiyi Jijaji Kirajikirliji. Manu purda-nyanjakungarntiji, yapangku-jana nganangku mayi yimi-ngarrirninjini-wiyi jaruju.

¹⁸ Marda kankulu yapa panu-karirliji rampal-manngu-nyanyi Juwuwatirliji jintawarlayirli-jiki kulalu nganta purda-nyangu nyampuju jaru Kaatu-kurlanguju. Ngulaju kula junga kujaju! Nyampunya-ka wangka Payipulurlaju yimiji:

“Yapangkujulu nyurru-wiyi kangu Kaatu-kurlanguju yimiji kujarla yalarnirla warrukirdikirdi ngurujarraranyparlaju. Junga kujaju. Nyurru-jukujulu purda-nyangu yimiji jintawarlayirli-jiki.”*

¹⁹ Marda kankulu yapa panu-karirliji rampal-manngu-nyanyi Juwuwatirliji jintawarlayirli kulalpalu nganta milya-pungu nyampuju jaru Kaatu-kurlanguju. Ngulaju kula junga kujaju! Kala milya-pungu-jalalpalu, ngulajulu juwa-kijirninjarla yampija. Nyampunya jurrku-juku yimiji yirrarnu Mujujurluju nyurru-wiyi Payipulurlaju yangka kuja-jana Kaatuju wangkaja Juwu-patukuju ngulaju kuja:

“Nyurrurlarlaju kankulu-jana rampal-manngu-nyanyi Juwu-wanguwati maju nganta kalu nyina, manu ngurru-pajirni kankulu-jana. Ngulaju ngula-juku. Kapurnaju ngajulurlu pina-kanyirni kutu ngaju-nyangu-kurra. Kujarlaju kapunkulu-jana nyurrurlaju yunnganji-jarrinjarla nyurunyuru-jarrimi-nyayirni.”*

²⁰ Yangkangku jinta-karirli jarukungarduyurlu Yijayarlu ngarrurda-wangurlu kutu yirrarnu yimiji Payipulurlaju yangka kuja Kaatu wangkaja:

“Yangka-paturlu Juwu-wangu-watirli, kulal pajulu ngajukuju warurnu, kala ngarirli rdipinjarla kutu parlu-pungu. Kulajulu yirdi-maninjarla purlaja-wiyi yajarninjakuju, lawa. Ngarirnaju kutu milki-yirrarnu nyanungu-patu-kurraju.”*

²¹ Nyampunya-jana Yijayarluju yirrarnu jaruju wita-karirli yapa-patuku Yijirali-pinkiji:

“Ngajuluparna-jana warrarda marla-karrija parra wiri Ngajulyangukuju yapakuju. Lawa-juku, nyanungurrajulpa-julu

* **10:15** Nyangka Isaiah 52.7 * **10:16** Nyangka Isaiah 53.1 * **10:18** Nyangka Psalm 19.4

* **10:19** Nyangka Deuteronomy 32.21 * **10:20** Nyangka Isaiah 65.1

jurru marntarla kuja-purda-kari jurnta nyinaja purda-nyanja-wangu.”*

11

Kaatuju kajana nyina yapakuju Juwu-patukuju yimiri-jiki

¹ Nyampunya marda kankulu nyurrurlarluju panu-karirliji rampal-manngu-nyanyi ngulaju kujarlu, “Nyampuju yapa Juwu-patu ngulajulu jurru marntarla-nyayirni, ngulangkuju kula kalu purda-nyanyi Kaatuju. Kujarlaju marda kajana yampimi mardarninja-wangurlu.” Kujaju kula junga! Ngajurlangujulu manngu-nyangka! Ngajujurna Yijirali-pinki-yijala yapa. Yipuruyamuju walya-patu-yijalaju ngajukuju. Ngula-warnuju karna ngajuju nyina Pinyamini-kirlangu warlalaja turnu-warnu-pardu-karirla. ² Kaaturluju kula kajana yapaju juwa-kijirninjarla yampimi Juwu-patuju jintawarlayi-jiki, lawa. Nyampunya-jana yapaju milarnu Kaaturluju. Kuja nguru ngurrju-manu, ngulakungarntirlijilpa-jana manngu-nyangu ngaka yungu-jana milarni. Mardankulu wajawaja-manu yangkaju Layija-kurlangu yimi kuja-ka nguna Payipulurla. Kujanyarla muntuku-jarrinjarla wangkaja Kaatukuju Yijjarli-pinki-kijaku:

³ “Warlalaja-Wiri, punku-watirlili-jana yapa nyuntu-nyangu jarukungarduyupatu tardirr-pakarnu. Manulu nyuntu-nyangu maralypi-wati purranja-kurlangu yangkarra yarturluwati murnju-yirrarninja-warnu rdungkurrungkurr-pakarnu. Jalanguju jintangku ngajulurlulku karnangku purami nyuntuju, ngulaju kapujulu pinyi-yijala.”*

⁴ Nyurrurlarlu kankulu milya-pinyi yangka kujarla Layijaku nyarrpa mayi wangkaja? Ngulajurla kuja wangkaja Kaatuju, “Kula kapa-nyuntu-miparlu purami, lawa. Ngajuju karna-jana mardarnijuku 7,000-pala yapaju kuja kajulu ngaju purami-jiki. Ngularrajulu ngajuluku-juku. Yalumpurrarluju kula kalu purami yangka jukurrpakari yirdiji Paala, lawa.”* Kujanyarla wangkaja Kaatuju Layijakuju.

⁵ Yangka-piya-juku, jalanguju kajana jurrku-juku yimiri-jiki nyinami Kaatuju yangkakuju Juwu-patukuju, manu kajana wurrangku-juku milarni panu-kari yungulu ngulangku purami. ⁶ Nyiya-jangka-jana Kaaturlu milarnu? Yimirilpa-jana nyinaja Kaatuju. Kujarlanya-jana milarnu. Milarninjakungarntiji kulalurla jungarni nyinaja, lawa. Kuja-wanawana yungu-jana yampiyarla. Ngari-jana yimirirli kutu milarnu.

⁷ Nyarrparlurna-nyarra yimi-ngarrirni yungunkulu langa-kurramani? Juwu panu-juku, ngampurrpalpalurla nyinaja yungu-jana nganta Kaaturluju milakarla nyanungu-nyangu-kurralku turnu-warnu-kurra nganta. Kala lawa, ngarilpa-jana marnkurrpa-mipa milarnu. Panu-kariji, ngulajulu jurru marntarla-jarrija. ⁸ Nyampuju yangka-juku jurrku-juku yimiji Payipulurla yangka kuja-ka wangka:

“Kaaturluju-jana warungka-manu, manu-jana ngurrpa-manu yapaju. Manu jalangurlangu kajana warungka-maninjarla ngurrpamani-jiki. Kujarlanya kula kalu milpa-jarrarluju nyanyilki, manu kula kalu langa-jarrarluju purda-nyanyilki.”*

* **10:21** Nyangka Isaiah 65.2   * **11:3** Nyangka 1 Kings 19.10-14   * **11:4** Nyangka 1 Kings 19.18   * **11:8** Nyangka Deuteronomy 29.4, Isaiah 29.10

⁹ Manu ngulaju jinta-karirliiki yirdingkiji Tapitirli yirrarnu yimiji Payipulurlaju yangka kujarla kuja wangkaja Kaatukuju:

“Warlalja-Wiri, kapakapa-manta-jana yapa Yijirali-pinki, manu-jana murrumurru-manta ngula kuja kalu warrukirdikirdirli nyanjarla ngarni kurapaka manyukupurdarlu panungku-juku.
¹⁰ Manu milkari-manta-jana yungulu nyanja-wangu nyina nyuntuku. Kaji-jana majurlangu rdipimi, yampiya-jana muurlmardarninja-wangurlu!”*

¹¹ Nyarrpa-ka nyampuju wangkami yimiji? Kujalu Juwu-patu rampal-yanu, ngulaju mayili yanu warntarlaju tarnnga-juku? Lawa, kula kujaju junga. Kujalu yangka Juwu-patu rampal-yanu kuja-purda-kari, ngula-puruju Kaaturluju-jana pina-kangurnu yangkaju Juwu-wangu-patu nyanungu-kurralku yungu-jana jirnganja-nyinami tarnnga-juku. Niyiyaku-jana Juwu-wangu-paturlangu kangurnu Kaaturluju? Ngulaju yungulu-jana Juwu-patuju ngurru-nyanjarla muluja-jarrimilki. ¹² Kaaturluju kapu-jana yungkarla niyarn-inkingjarra Juwu-patukuju. Ngulajulurla jurnta rampal-yanu kuja-purda-kari, kujarlajulu wajawaja-manu niyarningkijarra Kaatukurlanguju. Kujarlaju yangka Juwu-wangu-patu kalu nyinami Kaatu-kurlangulku, manu kalu mardarni niyarningkijarraju Kaatukurlanguju. Kaaturluju-ka nyurru-jala milya-pinyi nyajangu kajilirla Juwu-patuju pina-kurruly-wantinjarla yanirni marda panu marda, ngari marnkurrpa-mipa marda, karijaja. Ngakaju kajilirla marda pinayanirni, kujarlaju yimiri-nyayirni kapu-ngalpa ngalipakuju nyinami.

¹³⁻¹⁴ Wita-wiyi yungurna-nyarra wangkami nyampu yimi nyurrurlaku Juwu-wangu-patuku. Kaaturluju yirrarnu Kurdungurlu Wiri yungurna-nyarra Yimi Ngurrju kanyirni. Ngurrju-nyayirni karnarla nyanunguku warrki-jarrimi. Kapurna-nyarra warrarda yimi-ngarrirni nyampuju Yimi Ngurrju, kujarlaju marda kapulu-nyarra Juwu-patuju muluja-jarrimilki. Ngularrajulu ngaju-nyangu ngurrara-jinta. Marda kuja karna-nyarra nyurrurlaku Yimi Ngurrju yimi-ngarrirni, ngula-jangkarluju marda yungurna-jana panu-kari Juwu-patulku marda warru pina-kanyirni Kaatu-kurlangu-kurralku. ¹⁵ Kujalurla yangka Juwu-patu kamparru-wiyi jurnta yanu Kaatukuju, ngulakuju kuja-yijala nyanunguju-jana jurnta yanu, manu-jana purturlulku milki-yirrarnu. Ngula-jangkaju, Kaatuju-jana pina-yanurnu yangka-patukulku Juwu-wangu-patuku, manu-jana ngula-jangkarluju kangurnu pina nyanungu-nyangu-kurralku, ngulaju wungu-warnulku nyanungukuju. Kuja-piyarlu-yijala ngakalku kaji-jana Kaaturluju pina-kanyirni panu-kariji Juwu-patuju, kujarlaju kapu-ngalpa pina-yakarramaninjarla wankaru-mani.

¹⁶ Wita yirna-nyarra wangka Juwu-patu-kurlu nyiya-piya ngula kalu nyina. Ngulaju kalu nyina mangarri-piya, yangka mangarri kuja karliparla yinyi Kaatuku pulka-pinjaku. Wita-wiyi karlipa rdilyki-pinyi mangarri. Yali mangarri wita-kari, ngulaju karliparla yinyi nyanungukulku Kaatukuju. Ngula-jangkaju, yalijirla mangarri jintawarlayijiki nyanunguku-juku. Nyiya-piya kalu nyina Juwu-patuju? Ngulaju

* 11:10 Nyangka Psalm 69.22-23

kalu nyina watiya-piya. Ngulangka kajilparla kanunju nganju karriyarla Kaatuku, ngula-piya-yijala kajikarla kankarlu parlaju karrimi nyanunguku-yijala.

¹⁷ Juwu-patuju kalu nyina parla-piya-yijala yangkaju yalirla watiyarla Kaatu-kurlangurla. Ngulajulu kamparru-warnu-paturlujuku puraja Kaatuju. Kamparru-warnu-juku nyurrurlakuju nyampurraju Juwu-patujulpalurla nyinaja. Yangka kuja-jana Kaaturluju yilyaja Juwu-patuju nyanungu-nyangu-ngurlu turnu-warnu-ngurlu, ngulaju kula-nganta yangka kuja karla Kaaturluju watiyaku parla jurnta rdilyki-pakarni, ngula-jangkaju kuja-ka rdilyki-pakarninjarla kijirnilki. Kujarlunya-jana Kaaturluju yilyaja yangka Juwu-patuju nyanungu-ngurluju. Yangka kuja-nyarra Kaaturlu kangurnu pina panu-kari Juwu-wangu-patu nyanungu-nyangu-kurralku turnu-warnu-kurra, ngulaju kula-nganta yangka-piya kuja-ka Kaaturluju parla-kari rdilyki-pakarninjarla jilypi-yirrarni watiya-kurralku rdalyku-kurraju, Ngula-jangkaju kuja-ka wiri-jarrinja-yani ngurrju-nyayirni parlaju. Kujarlunya-nyarra Kaaturluju pina-kangurnu nyanungu-nyangu-kurralku. ¹⁸ Kujarlaju, nyurrurla Juwu-wangu-paturlu yampiyalu-nyanu pulka-pinja-wangurlu kuja-nyarra Kaaturlu pina-kangu nyanungu-nyangu-kurra. Pina manngu-nyangkalu nyampu: Yangka Juwu-patu ngulajulpalu kamparru-warnu-juku nyinaja parla-piya Kaatu-kurlangurlaju watiyarla. Ngulajulpalu nganju-piya nyinaja, ngulangkunyalpalu jirri-mardarnu parlaju Kaatu-kurlangurlaju watiyarlaju. Kala nyurrurlaju yangka Juwu-wangu-patu, ngulajunkulu parla-piya nyurrurlaju watiya-kari-piya-jangka. Ngakalku-nyarra Kaaturluju jilypi-yirrarnu watiya-kurraju. Kula kankulu nyurrurlarlu yaliji watiyaju jirri-mardarni, lawa. Juwu-paturlu-juku kalu jirri-mardarni.

¹⁹ Nyurrurlarlu marda panu-karirli Juwu-wangu-paturlu kajikankujulu marda wiljiwilji-mani warrarda kujarlaju, “Wayinpa, Puurlu! Kaaturluju yangka-jala parla kamparru-warnu watiya-jangkaju rdilyki-pakarninjarla kujurnu yungu-nganpa nganimpaju Juwu-wangu-patuju jilypi-yirrarni nyanungu-nyangu-kurralku watiya-kurraju turnu-warnu-kurraju.” ²⁰⁻²¹ Kujaju junga-jala. Yangka-patu Juwu-patu, ngulaju kulalpalurla wala nyinaja Kaatukuju, kuja-wangu-panunya-jana pajirninjarla yilyaja yangka-jangkaju watiya-jangka. Nyurrurlalpankulurla nyinaja walaju, kujarlanya-nyarra yangkaju watiya-kurra rdalyku-kurraju jilypi-yirrarninjarla yirrarnu turnu-warnu-kurraju. Kala kajinkili-nyanu wiri-pajirni nyurrurlarlu, kuja-panuju kapu-nyarra marda Kaaturluju pajirninjarla yilyami-yijala nyurrurlarlangu yangka-ngurluju watiya-ngurlu turnu-warnu-ngurluju. Yangka-patu Juwu-patu, kamparru-warnu-juku nyinajalpalurla parla-piya-juku Kaatu-kurlangurlaju watiyarla, ngulaju-jana rdilyki-pakarninjarla kutu yilyaja-juku kuja-purda-kari. Kujapiyarlu-yijala marda kajika-nyarra rdilyki-pakarninjarla yilyami nyurrurlarlangu. Kujarlajulpankulurla lani-jarriyarla Kaatukuju! ²² Nyampunyalu manngu-nyangka! Nyurrurlarluju kankulu milyapinyi-jala Kaatuju kuja karla ngampangampa nyina nganaku-puka yapakuju yangka kuja karla wala nyina. Kala yangka kujalurla Juwu-patu kuja-purda-kari jurnta yanu Kaatukuju, kujarlaju-jana

nyanunguju yimiri-wangu-jarrija manu mari-wangu-jarrijalku. Manu nyurrurla-kari kuja kankulurla wala nyinami Juwu-wangu-patu, ngulakuju kanyarra ngampangampa-juku nyinami. Kala kajil-pankulurla nyurrurlarlangu jurnta kuja-purda-kari-jarriyarla nyanunguku Kaatukuju, kujarlaju kajika-nyarra yimiri-wangu-yijala nyinami.²³ Kajilpalurla Juwu-patu wala nyinanjarla pina-yantarlarni, ngulaju kajika-jana pina jilypi-yirrarni yangka-kurraju watiya-piya-kurra nyanungu-nyangu-kurraju turnu-warnu-kurraju. Yuwayi, Kaatujuka pina nyina pina-jilypi-yirrarninjakuju yangkangkakuju watiya-piyarlakuju.²⁴ Kamparru-wiyiji, yangka-patu Juwu-patujulpalurla parla-piya-juku Kaatu-kurlangurlaju watiyarla nyinaja. Kala nyurrurlaju Juwu-wangu-patuju, kulalpankulurla nyinaja nyanungu-nyangukujuku watiyakuju, lawa. Ngakalkuju-nyarra wurrangku-juku kutu jilypi-yirrarnu. Kujarlaju, pina-jala-ka nyina Kaatuju pina-jilypi-yirrarninjakuju Juwu-patukuju yangka-kurrakuju watiya-piya-kurrakuju.

Ngakaju kapu-nyanu yapaju Kaaturluju pina-kanyirni Yijirali-pinki panu-juku

²⁵ Ngajukupurdangka-purnu Kirijini-patu, marda kankulu-nyanu nyurrurlaju warru jamuru-karrimi pinangkalpa nganta. Kujakujakuju yungurna-nyarra wita-wiyi wangka Yijirali-pinki-kirli. Nyampuju yimi pirrjirdi-nyayirni, nyarrparlu kulalparlipa milya-pungkarla. Panu-kari Juwu-patu Yijirali-pinki, ngulajulurla jurnta yanu Kaatukuju, ngulaju jurru marntarla-juku. Ngulaju ngulajuku. Kala jalanguju, lawa-maninja-yani-ka warrkiji Kaaturluju ngula kajana pina-kanyirni Juwu-wangu-patuju nyanungu-nyangu-kurralku turnu-warnu-kurra yangkaju kuja kanyanu nyanunguku milarni panu-nyayirni yapaju.²⁶⁻²⁷ Ngula-jangkaju, Kaaturluju kapu-jana Yijirali-pinkiji muurl-mardarni yapaju jintawarlayi-juku. Nyampuju yangka-juku jurrku-juku yimiji Payipulurla-juku kuja-ka wangka: “Nyampunya-ka wangka Warlaja-Wiri Kaatuju: ‘Kajili Jakupukurlangu yapa majungka-jarrimi, ngulaju kapurna-jana yaninjarla yawuru-jarrimi kutu. Ngula-puruju kapurna-jana ngarrirni kujarlau: Yangka-ngurlu kirri-ngirli yirdi-ngirliji Jurujulumu-ngurluju kapu yanirni Ngarlkinpa yungu-jana muurl-mardarni yapa Jakupu-kurlangu yangka Yijirali-pinkiji, ngulaju majungka-jarrinja-kujaku.’”*

²⁸ Yangka kujalpalu wilji-wiyi nyinaja Juwu-patuju, ngulangkujuju purda-nyangu-jala Yimi Ngurruju Jijaji Kiraji-kirliji, kala kulalurla ngulakuju ngungkurr-nyinaja. Kujarlajulurla nyuronyuru-jarrijalku Kaatukuju. Ngula-jangkaju, Kaaturluju-nyarra yilyajarni Yimi Ngurrju nyurrurlakulku Juwu-wangu-patuku. Kala yangka-patuju Juwu-patu, ngulaju-jana kamparru-wiyi-jiki milarnu Kaaturluju. Ngulakungartiji-jana walya-patu-wiyi milarnu nyampu-patu yirdipatuju Yipuruyamu manu Yijaki manu Jakupu. Kujarlanya kajana Juwu-patukuju yulkami-juku jalanguju.²⁹⁻³⁰ Kaatuju-jana wangkaja nyampu-patu-kuju marnkurra-pakuju kapu-jana nganta yirrarni Kaaturluju nyanungu-nyangu-kurralku turnu-warnu-kurra. Manu-jana wangkaja kapu-jana nganta tarngangku-juku warrawarra-kanyi.

* 11:26-27 Nyangka Isaiah 59.20-21, 27.9

Kaaturluju kula-ka wajawaja-mani jaru yaliji kuja-jana wangkaja yali-patuku walya-patuku. Kujarlanya karna milya-pinyi Kaaturluju kapu-jana muurl-mardarni yapa-patuju Yijirali-pinkiji. Nyarrparlurna-nyarra nyampuju yimi yirri-pura? Marda kujarlu mayi: Kamparru-wiyi kulalpankulu nyurrurlarluju Juwu-wangu-paturlu linpangku purda-nyangu Kaatuju, lawa. Manu yangka kujalurla Juwu-patu jurnta kuja-purda-jarrija, ngulaju nyanungu-paturlangurluju kulalu linpangku purda-nyangu Kaatuju. Kujarlanya-nyarra Kaatuju mari-jarrinjarla ngurrju nyinaja nyurrurlakulku. ³¹ Jalanguju kula kalu purda-nyanyi-juku Juwu-paturluju yapangkujuu Kaatuju. Nyurrurlaku Juwu-wanguku kanyarra mari-jarrinjarla ngurrju nyina, kuja-yijala yungu-jana ngakaju mari-jarrinjarla ngurrju-yijala nyinami Juwu-paturlanguku yapakuju. ³² Yapa jintawarlayi kalurla yapaju kuja-purda-kari jurnta yani Kaatukuju. Kujarlaju, yijardu-nyayirnirli kajana langa-jarraju warungka-mani purda-nyanja-kujakuju yungu-jana ngakaju mari-jarrinjarla ngurrju nyinami jintawarlayiki-juku yapakuju.

Pulka-pinyirliparla Kaatuku jintawarlayirli-juku yapangkujuu

³³ Nyiyarningkijarrarla Kaatukuju! Nyanunguju pinangkalpa-nyayirni, manu-ka ngulangkuju milya-pinyi nyiyarningkijarra! Kulalparlipa ngaliparluju milya-pungkarla nyarra kuja-ka nyanungurluju manngu-nyanyi manu purda-nyanyi kuja-ka nyarra-jarri! ³⁴ Nyampuju yangka-juku jurruku-juku yimiji Payipulurla-juku kuja-ka wangka:

“Nganangku kula-ka milya-pinyi nyarra kuja-ka Warlalja-Wiringki manngu-nyanyi nginyinginyirlarluju! Kula kangalpa kujakungarntirliji ngalipaju payirni, lawa!”*

³⁵⁻³⁶ Kaaturluju ngurrju-manu nyiyarningkijarra! Ngulaju kalurla nyiyarningkijarraju marlaja nyina nyanunguku-juku! Ngulaju karla warrarda nyinami nyanunguku-juku nyiyarningkijarraju! Kujarlaju, pulka-pinyirliparla tarnngangku Kaatukuju. Ngula-juku ngurrju! Nyampurlangunya-ka wangka Payipulurlaju:

“Kulalparliparla nyiyalku yungkarla ngalipa-nyanguju nyanungukuju ngaliparluju, ngula-jangkarlaju yungu-ngalpa nganta nyanungurlulku pina-yinyi nyiyarlangu nganta.”*

Ngulaju ngula-juku! Pulka-pinyirliparla warrarda Kaatukuju jintawarlayirli-juku! Ngula-juku!

12

Yungulparlipa-nyanu yungkarla tarnnga-juku Kaatu-kurlangu-kurraju ngaliparluju

¹ Ngajukupurdangka-purnu Kirijini-patu, Kaatuju kangalpa yimiri-nyayirni nyina ngalipakuju jintawarlayiki-juku. Kujarlanya yungkalu-nyanu Kaatu-kurlangu-kurraju tarnngangku-juku ngulaju yungunkulurla nyanungu-mipaku pulka-pinyi wardinyi-maninjarla. Majungka-jarrinja-wangu nyinayalu rdakangku marnpirninja-wangu manu milpangku nyanja-wangu manu lirra wangkanja-wangu, lawa! Jungarnilirla nyinaya Kaatukuju. Kujarlunya yungulpankulu

* **11:34** Nyangka Isaiah 40.13, Jeremiah 23.18 * **11:35-36** Nyangka Job 41.11

jungarnirli purayarla Kaatuju pirlirra nyurrurla-nyangu-kurlurluju.
² Mamparl-pungkalu-jana yapaju yangkaju ngulangku kuja kalu-nyarra putaputa jinyijinyi-mani nyanungurra-piya nyinanjaku. Kuja-kujakujulu-nyanu yungka tarnngangu-juku Kaatu-kurlangu-kurraju, ngulangkuju yungu-nyarra kurruly-kijirni nyanungu-nyangu-kurralku. Ngula-jangkarluju kapunkulu manngu-nyanyi jungarnilki, manu kapunkulu milya-pinyi nyarra kaji-nyarra Kaatu wangka. Nyurrurlarlul kapunkulu milya-pinyi nyiyarningkijarraju ngurrju-nyayirni, manu kapunkulu milya-pinyi nyarrparlu kajinkili wardinyi-mani Kaatuju.

Kaaturlu kangalpa jarnkujarnku yinyi warrki-kari warrki-kari ngalipakuju

³ Kaatuju ngajukuju yimiri-nyayirni kaju nyinami. Kujarlanya karna-nyarra nyampuju wangkami nyurrurlakuju: Nyurrurlaju kankulurla wala nyinami Kaatukuju, kujarlaju ngurrjulu nyinaya wiri-pajirni-wangu, kajikankulu-nyanu marda wiri-pajirni yapa-patu-kari-piya-wangu nganta. Manngu-nyangkalu-nyanu yir-riyirirli nyurrurlarlul-wiyi. ⁴ Yapa kuja karlipa rdaka-jarra-kurlu, langa-jarra-kurlu, milpa-jarra-kurlu nyina manu palka-kurlu, ngulaju rdakangkuju maninjaku, langangku purda-nyanjaku, milpangku nyanjaku. ⁵ Jaaji-wardingkiji turnu-warnuju ngalipajurlipa kuja-piya-juku. Ngalipajurlipa jintangka-juku turnu-warnuju Jijaji Kiraji-kirlanguju. Yapa-mipa-jala karlipa jarnkujarnku nyina, kala jinta-juku karlipa warlalja nyinami.

⁶ Kaatuju kangalpa yimiri-jiki nyinami, ngulangkuju-ngalpa jarnkujarnku yungu warrki-kari warrki-kari ngalipakuju yungurlipanyanu pirrjirdi-mani. Ngalipa panu-kari karlipa pina-nyina Kaatukurlanguku marlaja wangkanjaku. Nyarra-puka kuja kangalpa wangkami, ngula-mipanya karliparla marlaja wangka nyanunguku. ⁷ Manu ngalipa panu-kari karlipa pina-nyina yapaku wurdujarra-maninjaku, yungulparlipa-jana wurdujarra-mantarla. Manu ngalipa panu-kari karlipa pina-nyina pinarri-maninjaku, yungulparlipa-jana pinarri-mantarla. ⁸ Manu ngalipa panu-kari karlipa pina-nyina yapaku pirrjirdi-maninjaku, yungulparlipa-jana pirrjirdi-mantarla yapaju kuja kalu marda muntuku nyina. Manu ngalipa panu-kari karliparla marlaja nyina jama yinja-panu Kaatukuju, ngulangkuju yungulparlipa-jana kutu yungkarla marlajarra-watikiji mangarriji marda manu marda jurnarrpaju. Manu ngalipa panu-kari karlipa marda pina-nyina wiri kamparrurla nyinanjaku, yungulparlipa mata-wangu warrki-jarriyarla. Manu ngalipa panu-kari karlipa pina-nyina yapaku mari-jarrinjarla ngurrju nyinanjaku, yungulparlipa-jana mari-jarrinjarla ngurrju nyinayarla ngampurra-nyayirni.

⁹ Yulkayalu-jana yapa ngalya-kariki jungarni nginji-wangkanjawang! Yungulpankulu-nyanu jarnkujarnku yulkayarla kanunjumanyumpa-nyayirni. Nyiya-puka kaji punku-nyayirni karrimi, ngula-mipakunyalurla nyurunyuru-jarriya, manulurla jurnta nyinaka wurnturu-juku. Kala kaji nyiyarlangu ngurrju karrimi, ngulajulu puraya tarnngangu-juku. ¹⁰ Kuja kankulu-jana yulkami nyurrurlakupurdangka-patuku, kuja-piyanyalu-nyanu jarnkujarnku yulkaya! Pulka-pungkalu-jana yapa ngalya-kariki, yampiyalu-nyanu

pulka-pinja-wangurlu. ¹¹ Pirlirra Kaatu-kurlangurlu kangalpa yinyi yartarnarri, ngula-kurluju jukuru-wangulurla warrki-jarriya Warlajja-Wiriki Jijajiki. ¹² Warrardalu manngu-nyangka Kaatuju. Ngulaju kapu-nyarra warrarda jirranganja nyinami nyanunguju. Manu marlaja wardinyi-jarriyalurla. Kaji-nyarra nyiya maju rdipi, ngula-jangkaju nganyunganyu-wangulurla wala-juku pululu nyinaya Kaatukuju, manulurla warrarda yati-wangkaya. ¹³ Kirijini-kariyungku kajilpalu marlajarra marda nyinayarla jurnarrpa-wangu manu marda mangarri-wangu, ngulakujulu-jana kutu yungka. Manu marda kajilpa ngajarri yantarlarni ngurra nyurrurla-nyangu-kurra, ngulajulu rdakurl-kijika ngurrangkaku nyinanjakuju.

¹⁴ Nganangku-puka kajilpa-nyarra murrumuru-mantarla kulungku yapa jinta-karirliji, Kaatukulurlajinta wangkaya yungurla Kaatuju yimiri-juku nyinami. Kajikankulurla marda jangkardu payirni Kaatu yungulpa nganta murrumuru-mantarla. Lawa kujakuju. ¹⁵ Kala kajili wardinyi marda nyinami yapa ngalya-kariji manu ngampurra, ngulukujulu-jana wardinyi-yijala manu ngampurra-yijala jirranganja nyinaya. Kala kajili wajampa nyina, ngulakujulu-jana nyurrurlaju wajampa-yijala jirranganja nyinaya! ¹⁶ Jarnkujarnkulu-nyanu ngungkurr-nyinaya jintangka-juku. Manu kurruru-karrinja-wangulu nyinaya, kalakankulu-nyanu pinangkalpa nganta ngarrirni. Yangka kuja kalu yapa kaji-wangu nyinami, ngulajulu-jana wungu-warnu-manta.

¹⁷ Nganangku-puka kajilpangku pakarninjarla murrumuru-mantarla, ngulaju yampiya kunka-maninja-wangurlu. Jungarnili nyinaya Kaatuku yungulu-nyarra ngurrju-pajirni yapa-patu-karirli. ¹⁸ Yapanguju kajili-nyarra warrarda kulukukuluku-mani, kuja-puruju nyinayalu rarralya-juku manu ngurrju-juku.

¹⁹ Ngajukupurdangka-patu yapa-patu wungu-warnu-patu, kajilpangku nganangku-puka pakarninjarla murrumuru-mantarla, ngulaju yampiya kunka-maninja-wangurlu. Ngulaju kapungkurla ngaka Kaaturlu kunka-mani. Nyampunya Warlajja-Wiriji Kaatuju wangkaja Payipulurlaju:

“Nganangku-puka kajingki pakarninjarla murrumuru-mani, ngulaju kapurnangkurla ngaju-miparlu kulu-jarrinjarla kunka-mani.”*

Kujanya Kaatuju wangkaja. ²⁰ Kujarlaju kajilpangku nganangku-puka pakarninjarla murrumuru-mantarla, ngulaju yampiya kunka-maninja-wangurlu. Ngulakuju, ngarili-jana yimiri-juku nyinaya yangka kuja-ka yimi wangkami Payipulurla, ngulaju kuja:

“Kajingki ngana-puka yapa nyurunyuru-jarri, manu kaji yarnun-juku marda manu marda purraku nyina, ngulakujurla yungka miyi manu ngapa yungu ngarni pirdaku. Kajinparla kujarlaju yinyi, ngula-warnuju kapu-nyanu nyanungurluju kurnta-nyayirni purda-nyanyi, ngula-jangkarlunya yungungku nyuntuju yalala-yirrarnilki.”*

²¹ Kajingkili yapangku marda jangkardu punku-jarrimi, ngula-puruju nyuntuju nyinaya ngurrju-juku nyanungu-piya-jarrinja-wangu. Yuwayi, ngurrju-juku nyuntuju nyinaya, kujarlaju yungulu nyanungurlangu yapa-patu-kariji ngurrju-jarrimi-yijala nyuntu-piya.

* 12:19 Nyangka Deuteronomy 32.35

* 12:20 Nyangka Proverbs 25.21-22

13

Yungulparlipa-jana kapumanukungarduyu-patuju purda-nyangkarla ngaliparlaju

¹ Nyampurlaju ngurungka, Kaaturlu kajana milarninjarla wiri-wiriji yirrarni, ngulaju yungulu-ngalpa kapumanukungarduyu-patuju nyinami ngalipaku kiringkaju manu warrukirdikirdi nyampurlaju ngurungkaju. Kala yangka jinta-kari marda, kajilpa yampiyarla yapa Kaaturlu milarninja-wangurlu, ngulaju kulalpa wiri nyinayarla nyampurla ngurungka. Kujarlaju, kuja kalu-nyarra nyarrpa wangka wiriwiriji manu jinyijinyi-mani yalirlaju kiringka Ruumurla, ngulajulpankulu-jana purda-nyangkarla nyurrurlarluju.

² Kala nganangku-puka kajilpa-jana yapangku wiljiwilji-mantarla yali kapumanukungarduyu-patu wiriwiri, kujarlaju kajika Kaat-ulku wiljiwilji-mani. Kuja-panuju kapu yaliji yapa murrumurru-manilki Kaaturluju. ³⁻⁴ Kajirlipa jungarni-juku nyina, kujarlaju kulalparlipa-jana lani-jarriarlalku kapumanukungarduyu-patukuju. Kala kajirlipa jungarni-wangu-juku nyinami, kujarlaju kapurlipa-jana lani-jarrimi kapumanukungarduyu-patukuju. Kujarlajulpankulu-jana purda-nyangkarla linpangku manu ngurrjungku wiriwiriji. Yalirraju kapumanukungarduyu-patu wiriwiri, ngulaju kalurla warrki-jarri Kaatuku-yijala ngulangkuju yungulu-nyarra nyurrurla warrawarrakanyi. Yuwayi, nyampurraju wati-patu, warrki-jarri kalurla Kaatuku. Kala ngana kuja-ka warrarda majungka-jarri, ngulakuju karla Kaatuju warrarda kulu-jarrimi. Ngulakuju Kaatuju kajana wangkami yangkakuju kapumanukungarduyu-patuku wiriwiriki yungulu yangkaju yali yapa pakarninjarla murrumurru-mani. Kajinpa yapa jinta-kari marda pakarninjarla murrumurru-mani nyuntulurlulku, ngula-warnuju kapunpa-jana lani-jarrimilki. Kala kajinpa jungarni-juku nyinami nyuntu, ngulakuju kapungkulurla warrarda pulka-pinyi kapumanukungarduyu-paturluju wiriwirirliji. ⁵ Yuwayi, Kaatuju kajana warrarda kulu-jarrimi yapakuju yangkakuju kuja kalu yapa warrarda majungka-jarrimi. Kuja-kujakujulu-jana purda-nyangka kapumanukungarduyu-patuju wiriwiriji. Nyurrurlarluju kankulu milya-pinyi-jala jungarnikiji nyinanjakuju. Kujarlajulu-jana purda-nyangka.

⁶ Yali-patu yangka kapumanukungarduyu-patu wiriwiri, ngulaju kalurla warrki-jarri Kaatuku. Nyanungu-nyangurla warrkingka kalu-nyarra puntarni talaju. Yangka kuja kalu-nyarra payirni talaku yinjaku, ngulakujulu-jana kutu yungka. ⁷⁻⁸ Kajilinyarra talakuju jinyijinyi-mani, ngulakujulu-jana kutu yungka. Yampiyalu-jana purdangirli nginji-wangkanja-wangurlu. Yali-patu yangka kapumanukungarduyu-patu, ngulaju kalu-nyarra wiriwirinyina. Kujarlajulu-jana kutu linpangku purda-nyangka manu pulkapungka manyu-pinja-wangurlu. Manu kuja kanparla marda tala mardarni yapa jinta-kariki, ngulajurla kutu yungka jurnta mardarninjawangurlu.

Yungulparlipa-nyanu jarnkujarnku yulkayarla manu ngurrju jarnkujarnku nyinayarla

Ngana-puka marda kuja kajana warrarda yulkami yinpanu, ngulangkunya-ka jungangkuju purami Kaatu-kurlanguju

kuruwarriji. ⁹ Kaatu-kurlangurluju kangalpa yimi-ngarrirni nyiyarningkijarra jungarnikiji nyinanjakuju. Kujarlaju, kulalparlipa-jana kalykuru-jarriyarla yapa jinta-kari-kirlangu-kurlu kalinyanu-kurluju. Kulalparlipa-jana yapa ngalya-kariki tarnngakurra pakakarla. Kulalparliparla purungku jurnta mantarla nyiyarlangu yapa jinta-kariki. Manu kulalparlipa-jana jalajala-jarrinjarla mulu-nyangkarla yapa ngalya-karikiji kuja kalu yangka jurnarpa panu manu nyiyarningkijarra mardarni. Nyampunya kangalpa nyiyarningkijarraju yimi-ngarrirni Kaatu-kurlangurluju kuruwarrirliji. Nyampuju kuruwarri, nyarrpa kangalpa wangka ngalipakuju? Ngulaju-ka kuja wangkami: Kuja kyanu nyanungu yulka warlalja, kuja-piya-yijala yungulparlipa-nyanu junga-nyayirni yulkayarla Kirijini-kariyi-nyanukuju.* ¹⁰ Kajinpa-jana junga-nyayirni yulkami yapa-patu-kariki, ngula-jangkaju kulalpanpa yapa jinta-kari-kirlangu-kurlu karnta-kurluju warru parnkayarla, manu kulalpanpa-jana yapaju linjarrparluju pakakarlalku, manu kulalpanpa-jana wijingkiji jurnta kangkarla, manu kulalpanpa-jana ngurru-nyanjarla mulu-nyangkarla yapa-patu-karikiji nyiyarningkijarra-kurlukuju. Kajinpa-jana kuja yulkami yapa ngalya-kariki, kujarlu-yijala kanpa jungarnirli purami kuruwarri Kaatu-kurlangu.

Jijaji kapu pina-yanirni nyurru-wiyi-wangu yungkaparri-juku nguru nyampu-kurraju

¹¹ Yangka kujarlipa Kirijini-jarrija-wiyi, ngulajurliparla warrarda nyinaja wala-nyayirni Jijajikiji. Jalangu, nguruju karla kutulku karrinjini Jijajikiji. Nyurru-wiyi-wangu kapu pina-yanirni Jijaji yungu-ngalpa ngulangkuju pina-kanyi nyanungu-nyangu-kurra nguru-kurraju. Nyurrurlarlu yapangku kujaju kankulu milya-pinyi-jala. Kujarlaju, yungulpankulurla jungarni-juku nyinayarla Kaatukuju. Jungarni-nyinayalu yangkarra-piya-wangu kuja kalu yangka yapa ngalya-kari jarda-juku nguna! Yalirrarluju kula kalurla Jijajikiji wapal-nyanyi, lawa. ¹² Yalirra yapa, ngulajulu yangkarra-piya kuja kalu yapaju jarda-juku nguna kutu-karirlaju. Kala jalanguju, parralku karla rdangkarr-kanja-yani, manu wantalku karla pardinjini Jijajikiji. Jungajuku, jungarnirli nyanami yartarnarri-kirli Jijaji-kirlangu-kurlu, ngulaju yangka yalirra-piya-wangu kuja kalu yapaju majungka-jarrinja-yani kutu-karirlaju. Yalumpurrarluju yapangku kajulu ngajuju kurntamani-nyayirni. ¹³ Kuja-kujakuju, nyurrurlajulu yapa nyinaya jungarni kuja kalu yangka yapa parrangka nyina ngulaju kuja kalu-jana yangka yapa ngalya-karirlangurlu nyanyi marrara. Yangkarra-piya-wangulu nyinaya ngulaju kuja kalu majungka-jarrimi kutu-karirlaju. Kutu-karirlaju, warrulku kalu-nyanu jintajinta-jarri pamakungarntiji ngarninjakungarntiji manu yungulu warru nguna kutu karnta manu wati maliki-piya. Manu kalu-nyanu mulu-nyanjarla jarnkujarnku pakarni. Kuja-piya-wangulu nyinaya nyurrurlaju. ¹⁴ Marda kankulu yangka-juku warrarda manngu-nyanyi. Kuja-kujakujulu-nyanu warlapajika nyurrurlarluju! Manngu-nyangkalu Warlalja-Wiri Jijaji Kirajimipa. Nyurrurlajunkulurla nyanungukulku.

* **13:9** Nyangka Exodus 20.13-15, 17, Deuteronomy 5.17-19, 21, Leviticus 19.18

14

Yungulparlipa-nyanu jarnkujarnku nyinayarla ngurrju, kurnta yinjawangu

¹⁻³ Nyurrurla panu-kariji kankulu nyurru-jala pina-nyayirnilki nyinami Kaatu-kurlangukuju kuruwarrikiji. Kujarlaju kankulu kutu ngarni nyiyarningkijarra mangarriji manu kuyurlanguju. Mardaka jinta yapa yalumpurlaju kuja karla wala nyina Jijajikiji, ngulangkuju marda-ka ngari wita-mipa milya-pinyi kuruwarri Kaatu-kurlanguju. Kujarlaju-ka kuyu yampimi ngarninja-wangurlu. Manu marda yungu-nyarra nyurrurlakulku jinta-jarrimi. Kuja karla yangka wala nyina Jijajiki, Kaaturlu-nyanu nyurru pina-kangurnu nyanungu-nyangu-kurralku turnu-warnu-kurra. Kujarlaju nyanungujulu nyurrurlarlulku kangkarni nyurrurla-nyangu-kurra yirrikarrikawangurlu. Yampiyalu, wiljiwilji-maninja-wangurlu. Kala yangkanguku yapangu yalirli jintangu, ngulaju marda-ka wita milya-pinyi. Kujarlaju, kajilpa kuyuju nganjarla, ngulaju kujarlaju kajika-nyanu kurntaku ngurrju-mani. Ngulaju ngula-juku. Kaaturluju kanyanu nyurrurla panu-juku yapaju pina-kanyirni kuyu ngarninja-warnu manu lawa kuyu-ngarninja-wangu. Kujarlanya yaliji yangka yapa kuyu ngarninja-wangu, kangkarnili nyurrurla-nyangu-kurralku ngulaju kurnta ngurrju-maninja-wangurlu. Nyanungurlangu yungulpa-nyarra ngurrju-yijala nyinakarla kuyu ngarninja-kurraku, ngulaju yirrikarrika-wangu. ⁴ Nyiyaku kankulu yangkaju yali yapa jinta kurntakuju ngurrju-mani ngulangkuju kuja-ka kuyuju yampimi ngarninja-wangurlu? Nyanunguju kula-nyarra nyurrurlaku, ngulaju karla nyina Warlalja-Wiriki Jijajikiji. Nyanungurlunya kapu pinarri-mani wita-kari wita-kari yapa yaliji kuruwarrikiji Kaatu-kurlangukuju yungurla nyinami Kaatukuju jungarniji kurnta-wangulku.

⁵ Marda kalu panu-karirliji yapangu manngu-nyanyi yungulu jaajikirraju turnu-jarri marda Palya-miparla? Ngulaju ngula-juku. Manu marda panu-karirliji kalu manngu-nyanyi yungulu marda turnu-jarri Jarratiyi-miparla-juku marda manu marda parra-karirlanguurla? Jinta-kari jinta-karirlili purda-nyangka nyarrpa yungunkulu jaajikirra turnu-jarri. ⁶⁻⁸ Wurra-wiyi ngarirna-nyarra milki yirri-purami yungunkulu purda-nyanjarla langa-kurra-mani. Kuja karlipa nyampurla ngurangka wankaru-juku nyina, yinyi karlipa-nyanu ngaliparluju Warlalja-Wiri-kirra Jijaji-kirraju. Manu ngakaju kajirli palimi, ngula-jangkarluju kapurlipa-nyanu yinyi-jiki Jijaji-kirraju yungurli-parla nyinami nyanungu-mipaku. Tarnnga-juku kapurliparla nyinami nyanungukuju. Ngalipaju karliparla panu-juku puta nyina jungarniji Warlalja-Wirikiji. Kujarlaju, panu-kari kajikalu turnu-jarri Palyangka jaajikingarnti, panu-kari kajikalu Jarrirtiyirla turnu-jarri, ngulaju ngurrju-juku kajinkili yapangu jarnkujarnku purda-nyanyi. Nganangku-puka kuja-ka kuyu ngarni kurnta-wangurlu, ngulakuju karla yati-wangka-wiyi Kaatukuju kuyu ngarninjakungarntiji, ngulaju ngula-juku. Manu nganangku-puka kuja-ka kuyu yampinjarla kurntanjurlu miyi-mipa ngarni, ngulakuju karla yati-wangka-wiyi Kaatukuju miyi ngarninjakungarntiji, ngulaju ngula-juku-yijala.

⁹ Jijaji Kiraji palija-jala. Ngula-jangkaju, Kaaturlu wankarumaninjarla yakarra-manu yungu-ngalpa Warlalja-Wiri nyinami. Kuja

karlipa wankaru nyina jalangu manu kajirlipa marda palimi, ngula-jangkaju kapu-ngalpa tarnnga-juku nyinami Warlalja-Wiri.¹⁰⁻¹¹ Nyampunya wangkaja Warlalja-Wiri Kaatuju Payipulurlaju, ngulaju kuja:

“Ngajuju karna-nyarra wangka junga: Yapa kapujulu panu-juku murdijirrpjirrpj-jarrinjarla parntarrinjini, manu kapujulu ngulangkaju pulka-pinyi.”*

Yuwayi, junga kujaju. Ngakaju kapurliparla kamparru karrimi Kaatukuju. Ngula-jangkaju kapu-ngalpa miimii-nyanyi kujalparliparla jungarni-japa nyinaja, lawa marda. Kujarlaju, nyarrpaku kankulu-jana yapa-patu-kariji miimii-nyanjarla kurnta-ngarrirni, ngulaju kuja kalurla Warlalja-Wiriki Jijajikiji nyinami? Nyiyaku kankulu-jana nyurunyuru-jarrinjarla punku-pajirni? ¹² Yuwayi, Kaaturluju kapu-ngalpa jintawarlayi-juku miimii-nyanyi. Nyampurla ngurungka marda karlipa ngurrju nyina, manu marda karlipa punku nyina. Ngulaju ngula-juku. Ngulangkaju ngaliparluru jintawarlayirli kapurliparla yimi-ngarrirni nyiyarningkijarra ngurrju marda manu maju marda.

Yungulparlipa-nyanu ngurrju nyinakarla Kirijini-kariyi-nyanukuju

¹³ Yuwayi, kulalparlipa-nyanu jarnkujarnku kurnta-mantarla manu karlirr-kangkarla ngaliparluru. ¹⁴ Warlalja-Wiri Jijaji wangkajaju ngajukuju kuyu-kari kuyu-karikiji ngulaju kutu ngarninjaku kurnta-jarrinja-wangurlu. Kala kajinkili-nyanu nyurrurlarlu purda-nyanyi kurnta-juku kuyu ngarninjaku, kujarlaju yampiyalu. ¹⁵ Kajinpa kuyu kutu ngarni, ngula-kurraju kajikangku marda yangkangku jintakarirliji yirrikarrikarluju nyanyi kuyu ngarninja-kurraju, manu marda kajikangku marri-pinyi ngarninjakungarntirliji. Ngula-jangkaju kajika marda ngampurpa-jarrinjarla kuyuju kutu ngarnilki nyanungurlangurlu. Ngula-jangkaju kajika-nyanu marda kurnta-nyayirni rampal-manngu-nyanyi Kaaturluju nganta kapu yampimi pina-kanja-wangurlu nganta. Kujaju kula junga. Jijaji Kirajirla palija nyanungurlanguku yalikiji yapaku. Jungangku kajinpa kutu ngarni yaliji kuyu, ngulaju kula kanparla yulkamilki yalikiji yangkakaju yapa jinta-kariki. Kujaju jungarni-wangu. Kajilpanparla junga-nyayirni yulkayarla yaliki yapaku kuyu ngarninja-wanguku, manu kajilpanparla ngampurpa nyinakarla yawuru-maninjaku, ngulaju kajikanpa nyunturlangurlu yampimi kuyuju ngarninja-wangurlu. ¹⁶⁻¹⁷ Kaatuju kangalpa pina-kanjarla nyinami Warlalja-Wiri, kujarlaju marda kajikarlipa yampimi kuyuju, manu kajikarlipa kuyuju marda ngarni, ngulaju ngula-juku. Ngula-puruju Kaaturluju kangalpa pina-kanyirni-jiki ngalipaju kuja karlipa marda kuyu ngarni manu marda karlipa yampimi kuyuju. Manu-ngalpa Pirlir-rpa nyanungu-nyangu yungu, ngula-kurluju yungurliparla nyinami jungarni-juku manu yungurliparla wardinyi nyina rarralya-juku. Kujarlaju kuyu ngarninjakungarntiji, manngu-nyangkalu-jana Kirijini-kariwiyi yangkarra yirrikarrika-wati-wiyi, ngulangkaju kalakalu-nyarra waalparrirni kuyu ngarninja-kurraju, manu kajikalu-nyanu kurnta-jarrimi nyanungu-patuju. ¹⁸ Kajinkilirla jungarni ngurrju nyinami

* **14:10-11** Nyangka Isaiah 49.18, 45.23

Jijaji Kirajiki, kujarlaju Kaatuju kapu-nyarra wardinyi-nyayirni nyina, manu kujarlaju kapulu-nyarra yapa-patu-karirliji pulka-pinjarla ngurrju-pajirni.

¹⁹ Ngalipaju, jungarnirliparla nyinami Kaatukuju yungurlipa jintangka-juku ngurrju nyina kulu-wangu manu yungurlipa-nyanu pirrjirdi-mani. ²⁰ Kaaturluju kangalpa jarnkujarnku pinarri-maninjayani nyarrpa yungurliparla nyina jungarni nyanungukuju. Ngali-parlu panu-karirli karlipa milya-pinyi nyiyarningkijarrakuju mangarrikiji kutu ngarninjakuju. Kujakungarntirliji yungulparlipa-jana manngu-nyangkarla Kirijini-patu-kari-wiyi yangkarraju yirrikarrikawati, kalakalu-ngalpa ngulangkuju nyanyi ngarninja-kurraju kuyukurraju. Ngulaju kajikalu marda nyanungurlulku ngarni, manu ngulajangkaju kajikalu kurnta-jarrinjarla rampal-yani kuja-purda-karilki. Kuja-kujakuju, yungulparlipa-jana yangkarrawiyi Kirijini-kari-wiyi manngu-nyangkarla. Kaaturlu kajana pinarri-mani-juku wita-kari wita-kari. ²¹ Kajilpalu-ngalpa yali yirrikarrikawatirli nyangkarla kuyu ngarninja-kurra marda manu marda pamarlangu ngarninjakurra, ngula-jangkaju kajikalu kurnta-jarrinjarla rampal-yani kuja-purda-karilki. Kuja-kujakuju yungulparlipa yampiyarla kuyuju manu pamaju ngarninja-wangurlu manu yungulparlipa nyiyarlangu yampiyarla marnpirninja-wangurlu.

²²⁻²³ Kuja karliparla Kaatuku wala nyinami, ngulakuju kapu-ngalpa pinarri-mani-wiyi mangarrikiji manu pamakuju, ngulaju marda yungurlipa ngarni manu marda yungurlipa yampimi. Ngulaju kularlipa-jana warru wangka Kirijini-kariyi-nyanuku mangarri ngarninjawangu nyinanjaku manu marda mangarri ngarninjaku, lawa. Ngulaju mardarnirliapa ngalipa-nyangu-miparla nginyinginyirla. Nyarrpa kuja karlipa nyiyarlangu wirnki-jarrimi ngalipaju, ngulakungarntirliji yungulparliparla Kaatukuju yijardu wala-juku nyinayarla kurntawangu. Kujarlaju nganangku yapangku kaji ngarni kuyu manu pama kapatinja-wangurlu, ngulaju karla Kaatuku wardinyi-jarri marlaja. Kala kaji nganangku yapangku ngarni kuyu manu pama kapatinjakarrarlu, ngulaju kula-ka linpangku purda-nyanyi Kaatu jungarnirli, lawa. Kujaju warntarla.

15

¹ Ngaliparlu kuja karlipa milya-pinyi Kaatu-kurlangu kuruwari, ngulangkuju yungulparlipa-jana manngu-nyanjarla wardinyimantarla yangkarr Kirijini-patu-kari kuja kalu ngulangkuju ngari wita-mipa milya-pinyi. Kulu-jarrinja-wangurlu yungulparlipa-jana pinarri-mantarla wita-kari wita-kari. Kulalparlipa-nyanu ngalipamipa manngu-nyangkarla wardinyi-maninjakungarntirliji, lawa. ²⁻³ Jijaji Kiraji kujalpa nyampurla walyangka nyinaja, ngulangkuju kulalpa-nyanu nyanungu-miparlu manngu-nyanjarla wardinyi-manu, lawa. Kala-jana yapa ngalya-kari-wiyi warrarda manngu-nyangu. Nyampunya yimiji yangkangka-juku Payipulurlaju kuja kangalpa wangka ngalipaku:

“Ngana-puka kuja kangku yapa nginji-wangka nyuntuku, ngulaju kaju ngajurlanguku nginji-wangka.”*

* 15:2-3 Nyangka Psalm 69.9

Nyampu-jangkaju yimi wita-jangka, ngaliparlangurlu yungulparlipa-jana yapa ngalya-karirlangu pirrjirdi-mantarla yungulu jungarnirli purami Kaatu. ⁴ Nyiyarlangu kuja-ka yangkangka Payipulurla wangka yimi Kaatu-kurlangu, ngulangkuju kangalpa pinarri-mani manu pirrjirdi-mani ngalipaju. Kujarlaju kuja kangalpa majumajurlangu rdipi, ngula-puruju tarnnga-juku karliparla wala-juku nyinami pirrjirdi-jiki Jijaji Kirajikiji. ⁵ Kaaturlu-juku kangalpa nyanungurlu-juku jintangku pirrjirdi-mani, kujarlaju yungurliparla wala-juku nyina Jijaji Kirajikiji manu yungurlipa purami-juku majumaju-puruju nyanungu-juku. Ngaju karna-nyarrarla wangkami nyanunguku-juku Kaatukuju yungunkulu kujarlaju jintangkarlu-juku purami Jijaji Kiraji manu yungunkulu-nyanu ngurrju nyina kulu-wangu-juku. ⁶ Ngula-jangkarluju yungunkulurla jintawarlayirli-juku pulka-pinyi Kaatukuju yangka kuja karla Kirda-nyanu nyina Warlalja-Wiriki Jijaji Kirajiki.

Yimi Ngurrju Jijaji Kiraji-kirli ngulaju Juwu-patuku manu Juwu-wangu-patuku yapaku

⁷ Jijaji Kirajirli-nyanu nyurrurlaju pina-kangurnu. Kuja-piyarlu-yijalalpankulu-nyanu pina-kangkarla mamparl-pinja-wangurlu. Kuja-kurra kajili-nyarra yapa ngalya-karirllilki nyanyi, kapulurla kujarlaju pulka-pinyi Kaatukulku. ⁸ Nyarrpaku kuja karna-nyarra wangka yungunkulu-nyanu pina-kanyirni mamparl-pinja-wangurlu? Ngarirna-nyarra wita-wiyi wangkami: Nyurru-wiyi-jana yimi-ngarrurnu Kaaturluju Juwu-patukuju walya-patukuju Warrkini Ngurrju ngakaju kapu yilyamirni yungu-jana muurl-mardarni yapaju. Ngulakungartiji kula-jana Kaaturluju wajawaja-manu Juwu-patuju jangu-pinja-warnuju, lawa. Jijaji yilyajarni-jiki yungu-jana jirrnganja warrki-jarrimi nyampurrakuju Juwu-patuku. ⁹ Yuwayi, Kaatuju-jana mari-jarrinjarla ngurrju nyinaja Juwu-wangu-paturlanguku, kujarlaju yilyajarni-jana Jijaji nyanungurlanguku yungulurla pulka-pinyi Jijajikiji. Nyampuju yangka-juku yimiji Payipulurla kuja yapangku yirrarnu:

“Kapurna-jana yimi-ngarrirni Juwu-wangu-patuku nyuntuju ngurrju-nyayirni. Manu kapurnangku yunparninja-karrarlu pulka-pinyi yirdiki nyuntuku.”*

¹⁰ Nyampuju yimi wita Jijaji-kirli kuja-ka nguna Payipulurla, ngulaju kuja:

“Nyurrurla-patu Juwu-wangu-patu, yantarnili, manulu-jana yaninjarla jinta-jarriya Juwu-patukuju! Wardinyili-jana nyinaya jirrnganja!”*

¹¹ Nyampuju yimi-pardu-kari Jijaji-kirli kuja-ka nguna Payipulurla, ngulaju kuja:

“Nyurrurla Juwu-wangu-patu kuja kankulu nguru-kari nguru-karirla nyinami, ngulangkuju pulka-pungkalurla Warlalja-Wiriki Kaatuku!”* ¹² Nyampuju jinta-karilki yimi wita Jijaji-kirli yirrarnu Yijayarlu ngulaju kuja:

“Kaatu-kurlangu Yapa-nyayirni-wangu jinta kapu palka-jarrimi ngulaju Jiiji-kirlangu-jangka turnu-warnu-jangka. Ngula kaji wiri-jarrimi, kapu-jana nyanunguju Warlalja-Wiri nyina yapakuju

* 15:9 Nyangka Psalm 18.49 * 15:10 Nyangka Deuteronomy 32.34 * 15:11 Nyangka Psalm 117.1

yangkarrakuju Juwu-wangu-patuku kuja kalu nyinami nguru-jarraranypa. Ngulaju kapulurla wala nyinami.”*

¹³ Kaaturlu Jintangku-juku yilyajarni Jijaji, ngulaku kuja karliparla wala nyinami. Wangka karna-nyarrarla nyanungukuju, ngulajangkaju yungunkulurla marlaja nyinami wardinyi-nyayirni manurralypa-nyayirni. Ngaju karna-nyarrarla Kaatu payirni yungunya-nyarra Pirlirra Kaatu-kurlangurlu yinyi yartarnarri, ngula-kurluju yungunkulurla wala-juku nyinami Jijajikiji tarnga-nyayirni.

Puurlu-jana wangkaja Kirijini-patukuju nyanungu-nyangu warrkikirli

¹⁴ Ngajukupurdangka-purnu Kirijini-patu, ngaju karna-nyarra milya-pinyi nyurrurlaju ngurrju-nyayirni kuja kankulurla jungarni nyina Kaatuku. Manu karna-nyarra milya-pinyi kuja kankulu pina-nyayirni nyina yungunkulu-nyanu jarnkujarnku pinarri-mani. ¹⁵⁻¹⁶ Ngajukuju kaju Kaatuju yimiri-jiki nyinami. Yuwayi, Kaaturluju milarnu ngajuju kuja-warnuju yungurna-jana nyina Jijaji Kiraji-kirlangu warrkini ngajuju yangkarra-patuku Juwu-wangu-patuku. Ngajulparna-jana yimi-ngarrurnu Yimi Ngurrju ngulaju maralypikingarduyu-piyarlu Kaatu-kurlangu-piyarlu. Yirri-purajarna-jana yungu-jana Pirlirra Kaatu-kurlangurlu jungarni-mani yapaju manu yungurna-jana yinyi nyanungurraju Kaatu-kurlangu-kurraju nganayi-piya yangka kuyu kuja kalalurla Juwu-paturlu purraja. Ngulangkuju kapu wardinyi-mani. Kujarlaju nyampunya pipa karna-nyarra pantirninjarla yilyamirra ngajulurluju lani-wangurlu ngulaju yungunkulu langa-kurra-mani nyurrurlarluju wajawaja-maninjakuju.

¹⁷⁻¹⁸ Ngajujurnarla Jijaji Kirajiki-jala, kujarlanya karna ngajuju wardinyiji nyina warrkikiji. Nyampu-mipa karna-nyarra wangkami warrki ngaju-nyangu-kurlu. Nyampuju Jijaji Kirajirliji ngajukuju yungu warrkiji, manuju wangkaja yungurna-jana wangka Juwu-wangu-patuku manu yungurna-jana jirranganja warrki-jarri yangkarrakuju, kuja-warnurluju yungulu linpangku purda-nyanyi Jijaji Kirajiji. ¹⁹ Nyampuju junga. Yapangkujulu nyangu kujarna warrkijarrija yartarnarri-kirli yangka kujaju Pirlirra Kaatu-kurlangurlu yungu ngajukuju. Kujarlajulu ngarrurda-jarrinjarla paa-karrija-nyayirni. Yangka kujalparna warru yanu kirri-ngirli Jurujulumungurlu ngulaju ngurrara-kari-kirra wiri-kirra Yilikirimu-kurra, ngulanarlangurna-jana warru yimi-ngarrurnu Yimi Ngurrjuju Jijaji Kiraji-kirliji. Lawa-manurna warrkiji kujaju Kaaturluju yungu nyurru-wiyi. ²⁰ Nyampurrarlarlu ngurungkarlu kirri-kari kirri-karirlarlu, ngulangkuju kulalu purda-nyangu nyurru-wiyiji Yimi Ngurrjuju Jijaji Kiraji-kirliji. Kujarlanyarna yanu yalirra-mipa-kurraju ngurukurraju. Kujalu-jana marda yangka kamparru-wiyi mijiniri-karirli yimi-ngarrurnu kirri-kari kirri-karirlaju, ngula-kurraju kularna ngajuju yantarlalku. ²¹ Nyampunya yangka-juku jaruju Payipulurla-juku kuja-ka wangka:

* 15:12 Nyangka Isaiah 11.10

“Yapa kuja kalu ngurrpa-juku nyina Kaatu-kurlanguku Milarninja-warnuku milya-pinja-wangu-juku, ngulakuju yapangu kapu-jana yimi-ngarrirninjini. Ngulaju kapulu nyanyi manu milya-pinyi.”*

22 Kujalparna ngaju nguru-kari nguru-kari warru wapaja Yimi Ngurrju-kurluju, manulparna warru wirnki-jarrija, kujarlanya kularna-nyarra nyanjangkarlarra.

Puurlujulpa jungarni-jarrija yaninjakuju Ruumu-kurrakuju

23-24 Ngaju-nyangu warrkijirna nyurru-juku lawa-manulku nyampurlaju ngurungkaju. Ngajuju karna jungarni-jarri yaninjakungarntiji yungurna yanilki nguru-kurra Payini-kirraju. Nyurru-warnu-jukulparna ngampurrpaju nyinaja yaninjarrakuju jjanukuju nyurrurla-nyangu-kurrakuju. Kajirna jingijingi yanurra nyurrurla-nyangu-wana Payini-kirraju, ngulakungarntiji yungurna nyurrurla-nyangurla-wiyi nyinamirra yungurlipa-nyanu jarnku-wangkami. Ngula-jangkarluju yungunkujulu yinyi jurnarrra marda manu marda tala wurna-kurrakuju.

25 Ngulakungarntiji yani karna pina Jurujulumu-kurra-wiyi yungurna-jana tala-wiyi yinja-yani marlajarra-watiki Kaatu-kurlangu-watiki. 26 Nyampujulu Majatuniya-wardingkirli manu Kiiriji-wardingkirli talaju kujukujurnu wardinyirli ngulaju yungulu-jana yilyami nyampuju tala yaliraku marlajarra-watiki. 27 Wardinyi-nyayirnilpalu turnu-manu talaju yilyajanjakungarntirliji. Nyampurrarluju Juwu-paturlu, kamparrujulu nyanungurrarlu-wiyi purda-nyangu Yimi Ngurrju Jijaji-kirliji. Manu nyanungu-wiyi kamparrujulu kuja-purda kuja-purda yanu Yimi-kirli Ngurrju-kurluju yungulu-jana warru yimi-ngarrirni Juwu-wangu-patukuju. Kujarlaju, ngurrju-nyayirni kajili-jana talaju yinyi Juwu-patukuju marlajarra-watikiji Yimi Ngurrju-wanawanaju. 28 Kajirna-jana nyampu tala kanjarla yinja-yani Jurujulumu-wardingki-patuku marlajarra-watiki, ngula-jangakaju kapurna yarnkamirra Payini-kirraluku. Ngulakungarntiji kapurna nyurrurla-nyangurla-wiyi nyinamirra kulkurru. 29 Kajirna-nyarra nyanyi Ruumurla, ngalipa panu-juku kapu-ngalpa Jijaji Kirajirli pirrjirdi-maninjarla warrawarra-kanyi. Ngula-juku ngurrju.

30 Ngajukupurdangka-purnu Kirijini-patu, wangkayajulurla Kaatuku. Jijajiji Warlalja-Wiri-ngalpa ngalipakuju jintawarlayiki-jiki, manu karlipa jintawarlayirli-jiki mardarni Pirlirrra Kaatu-kurlanguju. Kujarlaju, jarnkujarnku yulkami karlipa-nyanu. Ngula-warnuju, wangkamirlijarla Kaatukuju yunguju warrarda warrawarra-kanyi. 31 Payikajulurla Kaatuju yunguju muurl-mardarni Jurdiya-wardingki-patu-kujaku panu-kari-kijaku yangka kuja kalu wala-wangu manu ngungkurr-nyinanja-wangu nyinami, ngula-kujakunya. Manu kajirna-jana tala yinyi yangka-patukuju marlajarra-watiki Kaatu-kurlangu-watiki, ngulakuju payikalua-janarla yungujulu marlaja wardinyi-jarri-nyayirni ngajukuju. 32 Payikajulurla Kaatuju yunguju kanyirra nyurrurla-nyangu-kurra ngulanganya yungurna warrkijarrinja-wangu nyina witaku ngari. 33 Kaatuku karliparla marlaja nyinami

* 15:21 Nyangka Isaiah 52.15

rarralya-juku. Payirni karna-nyarrarla yungu-nyarra jirrnganja nyina tarnnga-juku. Ngula-juku ngurrju!

16

Pipa lawa-maninjaku-ngarnti, Puurlurlu-jana yimi wita yirrarnu yapa-kari yapa-kariki Ruumu-wardingki-patuku

¹ Yungurna-nyarra milki-wangka nyampu-kurlu karnta jinta-kurlu yirdi-kirli Piipii-kirli. Ngulaju kajana jaajikingarduyu warrkini jirrnganja nyina Kirijini-patu-karikiji kuja kalu turnu-jarri kiringka yirdingkaju Jingkirirlaju. ² Panu kajana warrawarra-kanyi yapaju, manu ngajurlangu kaju warrawarra-kanyi. Ngulaju Piipii karla wala-nyayirni nyina ngalipa-nyanguku Warlalja-Wiriki Jijajikiji, manu karla Kaatuku nyinami. Kaji yali-kirra nyurrurla-nyangu-kurra Ruumu-kurra rdipimirra, ngulajulu kangka nyurrurla-nyangu-kurralku turnu-warnu-kurra. Ngulaju kujaju jungarni nyurrurlakuju.

³ Wangkayalu-jana Pirijirlaku manu nyanungu-parntaku kali-nyanukuju Kuulaku ngulaju kuja: Ngajuju karna ngurrju nyinami. Nyampu-jarraju, jirrnganja warrki-jarrijalpaju-pala ngajukuju Jijajikirlangurlaju warrkingkaju. ⁴ Ngula-jarrarluju-pala-nyanu rdarrkangu linjarrpa-kurralku ngaju-ngurlu kunkangku. Ngulangkujuju-pala-miyalu raa-pungu, manuju-pala wardinyi-manu-nyayirni, manu-pala-jana yangkarlangu Juwu-wangu-patu wardinyi-manu. Ngulakuju karnalu-janarla yati-wangkami Kaatuku nganimpaju. ⁵ Kirijini-wati kuja kalu nyanungu-jarra-kurlangurla turnu-jarri yuwarlirla jaa-jikingarnti, ngulaku yungurna-jana yimi-ngarrirnirra ngurrju karna nyina.

Manu ngaju-nyanguku wungu-warnuku Yipinitaku yungurnarla yimi-ngarrirnirra ngurrju karna nyina. Nyanunguju kamparru-warnulpa nyinaja ngurrara wiringka Yayjarla kujalparla wala nyinaja Jijaji Kirajiki.

⁶ Manu Miirirlanguku yungurnarla yimi-ngarrirnirra ngurrju karna nyina. Ngulaju kanyarra kilji-nyayirni warrki-jarrimi nyurrurlakuju yapakuju.

⁷ Manu yungurna-palangu yimi-ngarrirnirra Yanturunuku manu Juniyaku ngurrju karna nyina. Ngulaju-pala Juwu-jarra-yijala ngaju-piya, manulpaju-pala ngula-jarraju rdakungka jirrnganja nyinaja. Ngula-jarraju kapala nyina Kurdungurlu Wiri-jarra ngaju-piya-yijala, ngulaju Kurdungurlu Wiriwirirli-yijala kalu-jana ngurrju-pajirni. Ngulaju-pala kamparru-wiyi-juku ngajukuju Kirijini-jarrija.

⁸ Manu ngaju-nyanguku wungu-warnuku Yampilitaku yungurnarla yimi-ngarrirnirra ngurrju karna nyina. Ngulaju karla wala-yijala nyina Warlalja-Wiriki Jijajikiji ngaju-piya, kujarlanya karnarla yulkami.

⁹ Manu Yurrpanarlanguku yungurnarla yimi-ngarrirnirra ngurrju karna nyina. Ngulaju kanganpa jirrnganja warrki-jarri Jijajikirlangurla warrkingka.

Manu ngaju-nyanguku wungu-warnuku Jayikijiki yungurnarla yimi-ngarrirnirra ngurrju karna nyina.

¹⁰ Manu Yapilirlanguku yungurnarla yimi-ngarrirnirra ngurrju karna nyina. Ngulaju yapangku jintawarlayirli kalu milya-pinyi warrkini ngurrju-nyayirni.

Manu Yaritapulijiki manu nyanungu-nyanguku warlaljaku yungurna-jana yimi-ngarrirnirra ngurrju karna nyina.

¹¹ Manu Rdurdiyanurlanguku yungurnarla yimi-ngarrirnirra ngurrju karna nyina. Nyanunguju ngaju-piya-yijala Juwu.

Manu Narrkijaku manu nyanungu-nyanguku warlaljaku yungurna-jana yimi-ngarrirnirra ngurrju karna nyina. Panu-kari nyanungu-nyanguju kalurla walaju nyina Warlalja-Wiriki Jijaji Kirajikiji.

¹² Manu karnta-jarraku Turayipinaku manu Turayipujaku yungurna-palangu yimi-ngarrirnirra ngurrju karna nyina. Ngulaju kapalarla kilji-nyayirni warrki-jarri Warlalja-Wiriki Jijajikiji.

Manu ngaju-nyanguku wungu-warnuku Pirrijijiki yungurnarla yimi-ngarrirnirra ngurrju karna nyina. Ngulajulparla warrki-jarrija kilji-nyayirni nyurru-warnu-juku Warlalja-Wiriki Jijajiki tarnnga-juku.

¹³ Manu Rupajaku manu nyanungukupalanguku ngati-nyanukuju yungurna-palangu yimi-ngarrirnirra ngurrju karna nyina. Ngulaju Kaaturluju milarnu Rupaja yungurla warrki-jarrimi. Ngulakupalangujulpaju nyinaja ngati-nyanu-piya ngajukuju.

¹⁴ Manu nyampurra yirdi-patu Jingkaritaku manu Pilikini manu Yurumiji manu Patulpaji manu Yurrma manu panu-karirlangu nganimpa-nyangu wungu-warnu-wati, ngulakuju yungurna-jana yimi-ngarrirnirra ngurrju karna nyina.

¹⁵ Manu nyampurra yirdi-patu-kariji Pililuka manu Juliya manu Nyuruju manu nyanungukupurdangka ngawurru-nyanu Limpaja manu panu-kari yapa Kaatu-kurlangu-wati kuja kalu-jana jirnganja nyina, ngulakuju yungurna-jana yimi-ngarrirnirra ngurrju karna nyina.

¹⁶ Kajinkili jinta-jarri jaajiki, ngula-jangkarluju nganjirnili-nyanu ngamurlu-maninjarla jarnku nyunjika wiriki-mirnimirni. Yapa Kirijini-patu nyampurla jaaji-kari jaaji-kari-jangka yungulu-nyarra wangka kuja kalu ngurrju nyina.

¹⁷ Ngajukupurdangka-purnu Kirijini-patu, yapa ngalya-kari kalu nyina nyurrurla-nyangurla turnu-warnurlaju, ngulangkuju kalu-nyarra jaru-kari-kirlirli yijardu-wangurlu pinarri-mani. Yali nyanungu jaru, ngulaju kula-pala jinta-juku yangkaju Yimi Ngurrju Jijaji-kirliji yangka kujarna-nyarra ngajulurlu-wiyi pinarri-manu, lawa. Yalirli yapa-karirli kajikalu-nyarra yira-kari yira-kari-maninjarla karlirrkarlirrkanyi. Kuja-kujakuju, warrawarra-kangkalu-jana, manulu-jana jurnta nyinaya kuja-purda-kari purda-nyanja-wangu. ¹⁸ Yalumpurraju kula kalurla yijardu warrki-jarri Warlalja-Wiriki Jijaji Kirajikiji, lawa. Ngari kalu-nyanu nyanungu-miparlu-juku manngu-nyanyi. Ngu-langkuju kalu-nyanu pinarri-pajirni nganta. Manu ngurrjungku nganta kalu-jana yipiljipilji-mani yangka-patu kuja kalu ngurrapajuku nyina nyiyarningkijarra milya-pinja-wangu. Ngulangkuju ngari kalu-jana yimirr-yinyi. ¹⁹ Panungku kalu-nyarra nyurrurlaju milya-pinyi kuja kankulu jungangu purda-nyanjarla purami Yimi Ngurrju. Ngulangkuju kaju ngajuju wardinyi-mani. Nyiya-puka kuja-ka ngurrju nguna, ngula-miparlalu warrarda pinarri-jarriya! Kala kuja-ka nyiyarlangu punku ngunami, ngulakujulurla jurnta nyinaya wurnturu! ²⁰ Kaatu-mipaku karliparla marlaja nyinami rarralya wajampa-wangu. Nyurru-wiyi-wangu kapu Kaaturluju Juju Ngawuju

karlkurr-katirninjarla puyu-pinyi. Ngula-jangkaju kapu yirrarni wirliyarla kanunjumparra nyurrurla-nyangurlalku. Yati-wangka karna-nyarrarla Warlaja-Wiriki Jijaji Kirajiki yungu-nyarra tarnnga-juku yimiri-juku nyina. Ngula-juku.

²¹ Timiji manu Luuja manu Jayijini manu Jijipita yungulu-nyarra wangkami ngulaju kuja: Nganimpaju karnalu ngurrju nyinami. Timijijilpaju jirnganja warrki-jarrija. Nyampu-patu marnkurrpa-kari, ngulajulu ngaju-piya-yijala Juwu-patu.

²² Ngajulku Tuurra yirna-nyarra nyampuju wita wangka ngulaju kuja: Ngajurlanguju karna ngurrju nyina. Ngajurnarla puranjakungarduyu-yijala Warlaja-Wirikiji Jijajikiji. Ngajulurlujala karna-nyarra nyampuju yimi pipangka yirrarni kujaju Puurlu wangkaja nyarrpa kajirna yirrarni yimiji.

²³⁻²⁴ Nyampuju ngajulku-yijala Puurlu yirna-nyarra yarda wangkami. Nyampurlaju karna nyinami yuwarlirlaju Kayijukurlangurla. Ngulangkuju karnalu Kirijini-patu jintajinta-jarrinjarla turnu-jarri jaajikingarnti. Nyanungu nyampu Kayiju yungu-nyarra wangkami ngulaju-ka ngurrju-juku nyinami.

Manu Rajita manu Kuwaja yungulu-nyarra wangkami ngulaju kapala ngurrju-juku nyina. Nyampuju Rajita, ngulaju-ka nyina talakungarduyu kuja kajana kanjuluku tala mardarni. Kuwaja ngulaju wungu-warnu ngaju-nyangu.

Puurlurlu pipa nyampuju lawa-manu Kirijini-patu yapaku Ruumuardingkiki

²⁵⁻²⁷ Kaatukurliparla pulka-pinyi ngaliparluru! Tarnnga-juku-ka nyinami. Nyanungu-mipanya kangalpa nyinami Warlaja-Wiriji! Ngulangkuju-ka nyanungurlu-juku milya-pinyi nyiyarningkijarraju ngulaju yapa-piya-wangurlu! Yimi-kirli Ngurrju-kurluju Jijaji Kiraji-kirliji kujarna-nyarra yangka ngajulurlulku pinarri-manu, ngula-kurlurluju Kaaturlu kapu-nyarra pirrjirdi-mani tarnnga-juku. Nyampuju jarulpa-ngalpa nyurru-wiyiji nyanungurlu-juku Kaaturlu jurnta mardarnu purda-nyanja-kujakuju. Ngula-jangkarluju, jarukungarduyuku-jana wangkaja yungulu wita-kari wita-kari jaruju pipangkaju pantirninjarla yirrarni. Nyampunya yungulu yapa-kari yapa-karirliji purda-nyanyi ngurujarranyparlarlu yapanguju manu yungulurla walalku nyinami Kaatukuju. Jalangu kuja karliparla nyinami Jijajiki, ngulangkujurliparla pulka-pinyi tarnngangu-juku Kaatukulku! Ngula-juku ngurrju!

1 Corinthians

Pipa 1 Karinji-wardingki-patuku

Pipa ngula-jana Puurlurlu pantirninjarla yilyajarra Kirijini-patuku wiringkaku kiringkaku Karinjirlaku nyurru-wiyi

Nyiya-kurlu yimi nyampu?

Yimi nyampu yirrarnu Kurdungurlu Wiringki Puurlurlu kujalpa nyanungu nyinaja jinta-karirla kiringka yirdingaju Yipijarla. Nyanungurlu-jana pipa pantirninjarla yirrarnu Kirijini-patuku yapaku kujalpalu nyinaja kirri-karirla yirdingka Karinjirla, ngulakunya-jana pantirninjarla yirrarnu pipaju. Karinjilpa kirri wiri karrija ngurungaju yirdingka Kiirijirla. Karinjirla ngulangkalpalu nyinaja panu-nyayirni Juwu-wangu-patu yapaju. Kulalpalu puraja ngulangkaju Kaatu-kurlangu kuruwari, manu kulalpalu milya-pungu Jijaji.

Puurluju yanurra yali-kirraju nyanunguju mijiniri, ngulangkujulpa-jana yimi-ngarrurnu Jijaji. Ngula-jangkaju, ngalya-karijili Kirijini-jarrijalku purda-nyanjarla. Ngula-jangkaju, Puurluju yarda yanu panu-kari-kirraluku kirri-kari kirri-kari-kirraluku, ngulalpa-jana warru yimi-ngarrurnu Yimi Ngurrju Jijaji-kirli.

Kujalpa Puurlu nyinaja yalirla kirri-karirla Yipijarla, yangkapaturlu Kirijini-paturlu Karinji-wardingki-paturlu pipalurla pantirninjarla yilyajarra nyarrpa yungulu nyina. Nyampurraju Kirijini-jalalpalu nyinaja, manupalu mardarnu Kaatu-kurlangu Pirlirra. Ngulajulpalu majungka-jarrija-juku. Manupalu-nyanu ngulaju warrarda-juku jarnkujarnku nginji-wangkaja. Manupalu-nyanu kuwurtu-kurra warrarda kangu. Ngalya-kariji yapa ngulajulpalu kalykuru warru ngunaja karnta-kari karnta-kari-kirli warrura-kurlu. Manupalu-nyanu ngalya-karirliji ngurrjungku nganta pulka-pungu yartarnarikiji kuja-jana Pirlirra Kaatu-kurlangurlu yungu.

Nyampurra kujalpalu majungka-jarrija warntarla, ngula-jangkakunya-jana pipaju pantirninjarla yilyajarra Puurlurluju. Ngulaju-jana wangkaja yungulu nyina ngarrirninja-wangu manu kulu-wangu. Wangkaja-jana nyampurla pipangka yungulu nyina jintangka-juku manu yungulu-nyanu yulkami. Manu-jana wangkaja yungulu-nyanu wurdujarra-maninjarla pirrjirdi-mani Pirlirra-kurlurlu Kaatu-kurlangu-kurlurlu, manu yungulu nyina rarralya manu wardinyi lani-wangu palinja-kujakaju

¹ Ngajurna Puurlu Kurdungurlu Wiri. Kaaturluju milarninjarla ngajuju yajarnu. Kujarlanya, Jijaji Kirajiki karnarla jalanguju marlaja warri-kirri Kurdungurlu Wiri-juku Kirijini-patu-kurluju. Nyampu karnarla jirranganja nyinami jinta-kariki watiki yirdiki Jainiki Kirijini-kariyi-nyanuku. ² Nyampunya karna-nyarra yilyamirra jaru nyur-rurlaku ngula kankulu yangka turnu-jarrimi Kaatu-kurlangu-patu ngurrangka Karinjirlaju. Kaatuju-nyarra wangkaja yungunkurlurla jirranganja nyina Jijaji Kirajiki. Ngulaju kankulu nyina yangka Kirijini-patu-kari-piya ngula kalu nyinanja-yani ngurujarranyapa, manu kuja

kalurla turnu-jarrimi yirdingka Jijaji Kirajirla. Jijaji Kiraji kangalpa nyina Warlalja-Wiri ngalipaku nyampuku panu-jarluku ngurujar-raranypaku.

³ Ngaju karna-nyarrarla wangkami ngalipakupalanguku Wapirra Kaatuku manu Jijaji Kirajiki ngalipa-nyanguku Warlalja-Wiriki kujanya, “Payirni karnangkupala yungunpa-jana yimiri nyina Karinji-wardingki-patuku yapaku. Kujarlaju yungungkulu marlaja nyinami rarralya ngurrju-nyayirni tarnnga-juku.”

Puurlurlurlajinta pulka-pungu Kaatukuju Karinji-wardingki-patukuju

⁴ Kujalpa-nyarra Kaatuju yimiri nyinaja nyurrurlaku, yilyajarni Jijaji Kiraji yungu-nyarra maninjarla jinta-mani nyanungu-nyangu-kurra. Ngulakuju karnarlajinta pulka-pinyi Kaatuku tarnnganguku. ⁵ Jijaji-kirlangu yapa, ngula-nyarra Kaaturluju pirrjirdi-manu-nyayirni, ngulaju kankulu-jana jungangu jaru yimi-ngarrirni yapa-patu-karikiji, manu kankulu nyiarningkijarra milya-pinyi nyanungu-nyangu. Ngulakuju karnarlajinta pulka-pinyi. ⁶ Yali jaru Jijaji Kiraji-kirli, kahunjmanyumpa yukaja kurturduurru-kurra nyurrurla-nyangu-kurra. ⁷ Kujarlanya kankulu pirrjirdi nyinami yartarnarri-kirli Pirlirrupa Kaatu-kurlangu-kurlu. Manu kankulurla pardarni Jijaji Kirajiki Warlalja-Wiriki kaji kulpari yanirni nguru nyampu-kurra.

⁸ Kaaturlu kapu-nyarra muurlparlu mardarni kajikankulurla marda yangka jurnta karlirr-yani. Kapu-nyarra mardarni tarnnganguku kaji Jijaji yanirni pina yungu-nyarra miimii-nyanyi ngurrju-mipa. ⁹ Kaatuju-nyarra wangkaja yungunkulurla jintawarlayi jirrnganja nyina nyanungu-nyangu kaja-nyanuku Jijaji Kirajiki Warlalja-Wiriki. Ngulakuju karnarlajinta pulka-pinyi.

Ngalipa Kirijini-patu, jintangka-jukurlipa nyina wiljiwilji-maninjawangu

¹⁰ Warlalja-Wiringki Jijaji Kirajirli yimi-ngarrurnuju nyampu yimi yungurnarla marlaja wangka nyanungu-nyangu jaru: Ngajukupurdangka-patu Kirijini-patu, ngungkurr-nyinakalu-nyanuku-wangu! Turnu-jarriyalu jintangka-juku Kaatuku wangkanjaku! Jintawarlayirlili manngu-nyangka Kaatuju! ¹¹ Jaru witarna purdanyangu nyurrurla-kurlu. Karnta-kurlangu jinta-kurlangu yirdi-kirlanguju Kuluwi-kirlangu yanurnulu yimi maju-kurlu, ngulajujulu yimi-ngarrurnu kujalpankulu-nyanu nganta nyurrurlarlul Kirijini-paturlu wiljiwilji-manu jaajirlarlul. Ngajukupurdangka-purnu Kirijini-patu, kujaju maju. ¹² Nyurrurlarlulpankulu-nyanu nganta wiljiwilji-manu kujalpankulu kuja wangkaja, “Kari-nganta nganimpaju Puurlu-kurlangu!” Panu-karijinkili wangkaja, “Nganimpaju Yapuli-kirlangu!” “Nganimpaju karnalu nyina Piita-kurlangu!” “Nganimpaju karnalu nyina Jijaji Kiraji-kirlangu!” ¹³ Kuja ngula kankulu wangkami, ngulaju kujarlaju kankulu-nyanu Jijaji Kiraji-kirlangu karlirr-ngarrirni. Kujaju maju! Kularna-nyarra ngajuju kunka-pardija watiya warntawarntarla nyurrurlaku, lawa. Kula ngananguku-nyarra julyurr-yirrarnu ngapangkaju ngajulurla yirdingkaju. Kularna ngajuju wiri-jarlul nyurrurlakaju. Jijaji Kiraji kangalpa Warlalja-Wiri nyina kujarlipa papitaji-jarrija nyanungu-miparla yirdingkaju.

14-15 Yangka kujarna-nyarra jirrnganja nyinaja-wiyi, kularna-nyarra panu-jarlu papitaji-manu, lawa. Ngarirna-palangu jirrama-mipa Kiripija manu Kayiju julyurl-yirrarninjarla papitaji-manu. Kajirna-nyarra ngajulurlu nyurrurla julyurr-yirrakarla panu-jarlu, ngulaju kapunkulu wangkayarla kuja, “Kari-nganta Puurlurlu-nganpa julyurr-yirrarnu, ngulaju karnalu nyinami nyanungu-nyangu.” Kujaju lawa, jinta-kurlangu karlipa nyinami Jijaji Kiraji-kirlangu! Kujarlaju karna-nyarra wardinyi nyina. ¹⁶ (Wurra, wurra! Yangkajurna-jana Jipinaja manu nyanungu-mayamayarlangu julyurr-yirrarnu. Mardarna-jana marnkurrpa-karirlangu yapa julyurr-yirrarnu, marda lawa. Karija ngayi!) ¹⁷ Jijaji Kirajirli ngulaju yilyaja kirri-kari-kirra warru yimi-ngarrirninjaku, kula ngapangkaku julyurr-yirrarninjaku, lawa. Ngayiji yilyaja yungurna-jana yapaku yimi-ngarrirni nyanungu-nyangu pinangkalpa-piya-wangurlu. Kajilparna-jana yimi-ngarrikarla pinangkalpa-piyarlu, kulalpalu yimi nginyinginyi-kirra-mantarla. Nyampu Yimi Ngurrju Jijaji Kiraji-kirli, ngula watiya warntawarntarla palija, ngulaju kulalpa pirrjirdi karriyirla kajilparna-jana jaru wangkayarla pinangkalpa-piyaju.

Jijaji Kirajirli Pinangkalparlu kangalpa milki-yirrarni yartarnarriji Kaatu-kurlanguju

¹⁸ Panu-kari yapa, ngula kalu karlirr-yani Kaatu-kujaku milya-pinja-wangu, ngula kalu jiliwirri-mani nyampu yimi Jijaji-kirli ngula palija watiya warntawarntarla. Kula kalurla ngungkurr-nyina. Kala ngalipaju ngula kangalpa muurlparlu mardarni Kaaturluju, ngulaju karlipa wangka ngurrju, “Nyampu jaru Jijaji-kirli, ngula-ngalpa palija watiya warntawarntarla, milki-yirrarni kangalpa Kaatu-kurlangu yartarnarri.” ¹⁹ Nyampunya kangalpa Kaatuju wangka Payipulurlaju: “Kapurna-jana muku ngurrpa-pajirni yapa-patu ngula kalu-nyanu ngarrirni pinangkalpa nganta. Kapurna-jana kurntaku ngurrju-mani.”*

²⁰ Nyampurla walyangka, ngana-puka ngula-ka pinangkalpa nganta nyina manu yartarnarri wiri-kirli nganta manu jaru wiri-kirli nganta ngula-ka warrarda wangka, nyampu-patu ngula kalu nyina pinangkalpa nganta, ngulaju Kaaturlu kajana ngarrirni warungka. Kulalpalu nyarrparlu wiljiwilji-mantarla, lawa. ²¹ Nyarrparlulkulu milya-pinyi Kaatu pinangkalparluju nganta? Lawa! Kulalpalu nyarrparlu milya-pungkarla. Yapa kuja kalu nyina pinangkalpa nganta, Kaatuju-ka pina-nyayirni nyinami parrpada-juku nyanungu-piya-wangu. Ngulaju kajana warla-pajirni milya-pinja-kujaku. Ngalya-kari kalu wangka ngungkurr-nyinanja-wangu, “Kari-nganta lawa nyampuju jiliwirri Jijaji Kiraji-kirliji!” Kuja-kula kalu wangka. Ngulaju ngula-juku, pangkalalu wangkamirra! Kala nganimparlu Kurdungurlu Wiriwirirli, ngayi karnalu-jana kutu yimi-ngarrirni nyampuju Yimi Ngurrju Jijaji Kiraji-kirli. Nyampu-kurlurlunya Yimi Ngurrju-kurlurlu, Kaaturlu kangalpa muurlparlu mardarni. ²² Juwu-paturlu warrarda kajulu payirni yartarnarriki Kaatu-kurlanguku yungulparna-jana nganta milki-yirrakarla ngangkayi-kirli-piyarlu rdirrinyparlu. Ngula-jangkanya nganta kajikalurla ngungkurr-nyinamilki Jijaji Kirajikiji,

* 1:19 Nyangka Isaiaah 29.14

kala lawa. Kajilparna-jana milki-yirrakarla, kulalpalurla ngungkurr-nyinakarla, lawa-juku. Manu yapa-karirli Juwu-wangu-paturlu, war-randa kajulu payirni kuruwarriki panu-kariki ngula yungulu purami nganta. ²³ Ngayi karnalu-jana jaru yimi-ngarrirni kutu Jijaji Kiraji-kirli ngula palija watiyarla warntawarntarla. Juwu-paturluju ngulaju kalu-nyanu warla-pajirni ngungkurr-nyinanja-wangurlu. Juwu-wangu-patu kalu wangka, “Jarum nyampuju nganta jiliwirri!” ²⁴ Kala ngalipakuju, Kaatu-ngalpa wangkaja Juwu-patuku manu Juwu-wangu-patuku, ngulaju karliparla ngungkurr-nyina Jijaji Kirajiki. Ngulangunya kangalpa milki-yirrarni Kaatuju pirrjirdi manu pinangkalpa-nyayirni. ²⁵ Ngalya-kari kalu wangka Kaatuju nganta ngurrpa-nyayirni. Kujaju lawa! Nyanunguju-ka nyina pinangkalpa-nyayirni wiri-nyayirni yapa-piyawangu ngalipa-piya-wangu. Ngalya-kari kalu wangka Kaatuju nganta rampaku. Kujaju lawa! Nyanunguju-ka nyinami pirrjirdi-nyayirni wiri-nyayirni yapa-piya-wangu ngalipa-piya-wangu.

Ngaliparla Kirijini-paturlu, yampimirlipa-nyanu pulka-pinjawangurlu

²⁶ Ngajukupurdangka-purnu Kirijini-patu, manngu-nyangkalu kujalpankulu yangka kamparru nyinaja Kirijini-wangu-wiyi. Kulanyarra nganangu pinangkalpa-pajurnu. Kulanyarra nganangu wiri-pajurnu. Ngulajulpankulu nyinaja wapariku, ngulaju kulkurrulkurru-mipa. ²⁷ Yapa ngalya-karirilpalu-nyarra ngarrurnu warangka manu jiliwirri manu rampaku. Ngulaju ngula-juku. Kaaturlu-nyarra yajarnu nyurrurla yangka ngurrpa-mipa yungu-jana yangka nyampu pinangkalpa kurntaku ngurrju-mani. Kaaturlu-nyarra yajarnu nyurrurla yangka rampaku-wati yungu-jana yangka nyampu wiriwiri kurntaku ngurrju-mani. ²⁸ Yapangkalpalu-nyarra ngarrurnu nyurrurlaju ngawu-nyayirni manu marlajarra. Ngulaju ngula-juku. Kaaturlu-nyarra ngari kutu-manu nyurrurlaju nyanungukulku kujarlaju yungu-jana kurntaku ngurrju-mani yangka-patu kujalpalu-nyanu ngarrurnu wiri-jarlu nganta. ²⁹ Kaaturlu kajana nyanyi wiri-pajirninja-kurra, ngulaju yungulpalu nyinayarla ngurrju pulka-pinjawangu! ³⁰ Kala nyurrurla kankulurla jirnganja nyinami Jijaji Kirajiki kuja-nyarra Kaaturlu yiringi-manu nyanunguku. Kaaturlu yilyajarni Jijaji Kiraji ngalipa-kurra yungurlipa milya-pinyi pinangkalpa-nyayirni Kaatuju. Nyanungurlu kangalpa jungarni-mani jungarnikiji yaninjaku. Nyanungurlu kangalpa yirrarni Kaatu-kurlangu jungu-nyinanjaku yapa nyanungu-nyangu. Manu kangalpa rarralya-mani maju-kujaku jungarni-yaninjaku. ³¹ Purda-nyangkalu yimi nyampu Payipulu-jangka! “Ngurrjulu nyinaya, kajikankulu-nyanu marda pulka-pinyi nyurrurlarlu! Jintakulurlajinta pulka-pungka Jijaji Kirajiki ngalipa-nyanguku Warlalja-Wiriki!”*

2

Puurlurlu kala-jana Jijaji Kiraji-kirli-mipa yirri-puraja kuja watiya warntawarntarla palija

¹ Ngajukupurdangka-purnu Kirijini-patu, kamparrurlulparna-nyarra yimi-ngarrurnu yangka jaru-nyayirni-wangu Kaatu-kurlu.

* 1:31 Nyangka Jeremiah 9.24

Kulalparna-nyarra wangkaja jaru pinangkalpa-piya ngula kalu wangka wiriwiri. ² Ngajulu ngularna yanurra nyurrurla-kurra, wangkajarnaju kanunju-kari, “Nyarrparlulkurna-jana yirri-pura jaru-nyayirni-wangu Kaatu-kurluju? Jijaji Kiraji ngula palija watiya warntawarntarla, ngula-kurlu-mipanya kapurna-jana yaninjarla yimi-ngarrirni.” ³ Ngajulu ngularna yanurra nyurrurla-kurra kamparru-wiyi, ngarrurda-jarrijarna, mirrmirr-karrijalparna, lani-jarrijalparna. ⁴ Yangka kujalparna-nyarra kamparru-wiyi wangkaja manu yirri-puraja Jijaji Kiraji-kirli, kulalparna-nyarra yimirr-yungu jarungku pinangkalpa-piyarlu. Ngayilparnarla marlaja yirri-puraja jaru yartarnarriki Pirlirra Kaatu-kurlanguku. Ngulankujulu purdanyangu ngajulu wangkanja-kurra, ngulajunkulu pirrjirdi-nyayirni yartarnarri-kirli milya-pungu jaru Kaatu-kurlangu. ⁵ Kajirna-nyarra yirri-purayarla pinangkalpa-piyarlu, ngulaju kulankulurla ngungkurnyinarla Kaatu-kurlanguku yartarnarriki. Ngula-mipakulurla ngungkurnyina!

Yapangku kuja-ka mardarni Pirlirra Kaatu-kurlangu, ngulaju-ka junga-nyayirni pinarri-jarri maya-kari maya-kari Kaatu-kurlanguju

⁶ Nganimparlu yangka Kurdungurlu-paturlu Wiriwirli, ngulaju karnalu-jana pinarri-mani Kaatu-kurlangu jaru-nyayirni-wangu yangka Kirijini-patuku ngula kalu Jijaji-piya nyina pina-nyayirni. Nyampu jaru Kaatu-kurlangu, kula nyampu-wardingki ngula kalu jalangurlu pinangkalpa-paturlu mardarni. Kula nyampu jaru wiriwiri-kurlangu kuja kalu-jana wiri nyina jalanguju yapa panuku. Jalanguju rampaku-jarrinja-yanilki kalu wiriwiriji. ⁷ Nganimparluju, yimi-ngarrirni karnalu-jana tarngangu-juku Kirijini-patuku jaru-nyayirni-wangu Kaatu-kurlangu, jaru ngulalpa-nyanu Kaaturluju wuruly-mardarnu Jijaji Kiraji-wangurla-wiyi palka-jarrinja-wangurla-wiyi. Kamparru-wiyi, Kaatu-nyanu wangkaja nyanungu kanunju-kari nyampu-kurlu jaru-nyayirni-wangu-kurlu, “Nyampu karna-jana yinyi jaru-nyayirni-wangu Jijaji Kiraji-kirli ngulaju yungujulu jirnganja nyina ngajuku tarnga-juku.” ⁸ Yali-patu ngulalpalu Juwu-patu nyinaja wiriwiri, kulalpalu milya-pungu jaru-nyayirni-wangu nyampu Jijaji Kiraji-kirli Warlalja-Wiri-kirli yangka kuja-ka yartarnarri wiri-jarlu-kurlu nyinami. Kajili milya-pungkarla, kulalu watiya warntawarntarla yirrakarla. ⁹ Nganimparlu Kurdungurlurlu Wiriwirli ngulaju karnalu milya-pinyi nyampu jaru-nyayirni-wangu Jijaji Kiraji-kirli kuja-nganpa Kaaturlu milki-yirrarlu. Nyampu ngula-ka wangka Payipulurla:

“Nganangku kula nyangu nyampu jaru-nyayirni-wangu milpangku. Manu nganangku kula purda-nyangu langangu. Manu nganangku kula mardarnu nginyinginyirla, lawa. Kala yapa yangka kuja kalurla yulka nyanunguku Kaatuku, ngula-mipakunya-jana jungarni-manu kamparrurlu-wiyi jaru-nyayirni-wangu Jijaji Kiraji-kirli.”*

¹⁰ Pirlirra Kaatu-kurlangurlu-ka milya-pinyi nyiyarningkijarra. Nyiyarlangu ngula-ka Kaaturlu milya-pinyi, ngulaju Pirlirra-miparlu-ka milya-pinyi yaliji. ¹¹ Nyampurla walyangkarlu, yapa-miparlu kanyanu milya-pinyi kanunju-karirli nyarra kaji manngu-nyanyi.

* 2:9 Nyangka Isaiah 64.4

Ngula-piyarlu-yijala Pirlirra Kaatu-kurlangu-miparlu-ka milya-pinyi Kaatuju. ¹² Kula-ngalpa yungu pirlirra nyampu-wardingki walya-wardingki, lawa. Nyanungurlu-ngalpa yungu nyanungu-nyangu war-lalja Pirlirra. Ngula-kurlurlu karlipa milya-pinyi nyiyarningkijarra ngula kangalpa yinyi yimirli Kaaturluju ngalipaku Kirijini-patuku yapaku. ¹³ Nganimparlu Kurdungurlu-paturlu Wiriwirli kula karnalu-jana pinarri-mani yapa yangka yimingki nyampu-wardingkirli nguru-wardingkirli kuja kalu-jana yangka yapa nyampu-wardingkirli pinarri-mani. Nganimparlu karnalu-jana yimingki yangka Jijaji Kiraji-kirlirli pinarri-mani kuja-nganpa yangka Pirlirra Kaatu-kurlangurlu pinarri-manu. Nyampu jaru-nyayirni-wangu karnalu-jana yimi-ngarrirni panuku yapaku yangka ngula kalu mardarni Pirlirra Kaatu-kurlangu.

¹⁴ Yapangku Kirijini-wangurlu, kula kalu Pirlirra Kaatu-kurlangu mardarni. Ngulangkuju kulalpalu mantarla Kaatu-kurlanguju Pirlirrpaju, yangkaju kuja kangalpa kurru-pinyi Kirijini-patu-mipaku. Yapa kuja kalu walku nyina Kaatu-kurlanguku Pirlirrpakuju, ngulangkuju marlajarrarluju kula kalu milya-pinyi yartarnarri-kari yartarnarri-kariri yangka kuja kangalpa ngalipa-mipaku yinyi Kaaturluju yartarnarriji. Ngulaju kalu jiliwirri-mani yartarnarriji. Ngaliparlu-puka yangka Kirijini-paturlu karlipa milya-pinyi Pirlirra Kaatu-kurlangu-kurlurluju. ¹⁵ Ngaliparlu ngula karlipa Pirlirra Kaatu-kurlangu mardarni, ngulaju karlipa miimii-nyanjarla milya-pinyi nyiyarningkijarra maju marda, marda ngurrju. Kala yapa kuja kalu walku nyina Pirlirrpakuju marlajarra, kulalpalu-ngalpa miimii-nyanjarla milya-pungkarla Kirijini-patu ngurrju marda, marda maju. ¹⁶ Kujanya-ka wangkami Payipulurlaju:

“Nyiyarlangu ngula-ka Kaaturlu manngu-nyanyi kanunju-karirli, kuja-piyarlu kulalpa nganangku yapangkuju manngu-nyanjarla milya-pungkarla. Kulalpa nganangku pinarri-mantarla Kaatuju nyiyarlangukuju!”*

Ngulaju ngula-juku. Ngaliparlu ngula karlipa mardarni Pirlirra Kaatu-kurlangu, ngulangkuju karlipa milya-pinyi Kaatuju Jijaji Kiraji-piyarlu.

3

Panu-juku karliparla warrki-jarrimi Kaatuku

¹ Ngajukupurdangka-purnu Kirijini-patu, yangka ngulalparna nyinaja kamparru-wiyi nyurrurla-nyangurla, yangka kujalparna-nyarra Yimi Ngurrju yimi-ngarrurnu Jijaji Kiraji-kirli, pinarri-manulparna-nyarra puta nyiyarningkijarra. Nyurrurlajulpankulu nyinaja ngalya-kari-piya ngula kalu walku nyina Pirlirrpakuju Kaatu-kurlangukuju. Yangkalparna-nyarra wangkaja nyurrurlaku kurdukurdu-piyaku. Ngulalparna-nyarra kuja wangkaja, kulalpankulu yangka langa-kurra-manu yangka Jijaji Kiraji-kirli. ² Nyurrurlalpankulu nyinaja witawita kurdukurdu-piya, ngula kalu yangka lampurnu-mipa ngarni, manu kulalpalu nganjarla mangarrirlangu pirrjirdi. Ngati-nyanurlu kulalparla yungkarla mangarri pirrjirdi kurduku witaku yangka wiri-maninjaku yika marda kartirdi-wangu nyina mangarriki pirrjirdikiji ngarninjaku.

* 2:16 Nyangka Isaiah 40.13

Ngula-piya, kulalparna-nyarra jaru pirrjirdiji yimi-ngarrikarla Jijaji Kiraji-kirli yangka pirrjirdi-maninjakuju. Kala rampaku-juku kankulu nyina kurdukurdu wita-piya. Lawa-juku kankulu nyina, kulalpankulu nyampu jaru langa-kurra-mantarla. ³ Nyurrurla kankulu nyina yapa-patu-kari-piya yangka-piya Pirlirra Kaatu-kurlangu kula kalu mardarni, ngula-piya. Ngurru-nyanyi kankulu-nyanu, manu kankulu-nyanu warrarda wilji-mani. Yapa yangka ngula kalurla jurnta nyinami Kaatuku Pirlirra-wangu, ngula-piyanya kankulu nyinami. ⁴ Ngalya-kari kankulu wangka, “Kari-nganta nganimpaju Puurlu-kurlangu.” Ngalya-kari kankulu wangka, “Kari-nganta nganimpaju Yapuli-kirlangu.” Ngula kankulu kuja wangkami, ngulaju yali-patu-kari-piyanya kankulu nyina manu wangka kuja kalu yangka walku nyina Pirlirpakuju Kaatu-kurlangukuju.

⁵ Purda-nyangkajulu nyurrurlarluju! Kula karna-nyarra ngajulu nyinami wiri-jarlu nyurrurlaku Kirijini-patuku. Kula kanyarra Yapurlirlangu nyanungu nyina wiriji. Kaatu-mipa kanyarra jinta nyinami Warlaja-Wiriji. Kaatu-jarrangu wangkaja ngajarra-mipaku yungurlujarrarla marlaja wangka. Yangka ngulalparnalunya yimi-ngarrurnu Yimi Ngurru Jijaji Kiraji-kirli, ngulakujunkulurla ngungkurr-nyinaja Kaatukuju. ⁶ Nyurrurla Kirijini-patu kankulu nyina watiya-piya kuja-ka pardinja-yani Kaatu-kurlangu. Ngajurna nyampu watiya yirrarnu. Yapulirli ngapangkulku yarlurnu. Kaaturlulku pardinjaku ngurru-manu. ⁷ Yapuliki manu ngajuku, kula-jarrangu ngajarraku yalumpuju watiya. Manu yapa nyurrurla kulankulu ngajarra-nyangu. Kaatu-kurlangu jinta-kurlangu kankulu nyina. Nyanungurlu jintangu kanyarra wiri-mani manu pirrjirdi-mani yangka yali watiya-piya. ⁸ Nganangu ngula-ka watiya yirrarni Kaatu-kurlangu, manu ngula-ka yarlrini ngapangu jinta-karirli, ngulaju kapalarla jirramajuku warrki-jarrimi Kaatuku. Kaaturlu kapu-palangu yinyi ngaka warntarri-nyayirni-wangu kuja kapalarla nyanunguku warrki-jarrimi. ⁹ Nganimpa karnalurla Kurdungurlu-patu Wiriwiriji marlaja warrki-jarri Kaatuku nyurrurlaku pirrjirdi-maninjaku. Nyurrurlaju ngulaju yangka kaatini-piya ngula-ka Kaatuju warrki-jarri nyurrurlarla.

Kaaturlu kapu-jana marlaja nyanyi yapa-patu-kurlangu yangkaju warrki

Nyurrurla Kirijini-patu kankulu nyinami yangka yuwarli-piyarlangu ngula-ka Kaaturlu ngantirni. ¹⁰ Kaaturluju yungu Pirlirra nyanungu-nyangu yimirirli yungurnarla nyanunguku warrki-jarri. Kuja karna warru yani yimi-ngarrirninjaku yapaku Yimi Ngurru Jijaji Kiraji-kirli, ngaju karna nyina yuwarli-ngantirninjakungarduyu yangka ngula-ka yuwarlirlangu ngantirni, ngula-piya. Yuwarli ngantirninjakungarnti ngulaju karlipa yirrarni pirli rdarrkanpa-wiyi* kanunjuju. Yangka ngularna-nyarra kamparrurlu yimi-ngarrurnu, ngulajurna-nyarra kuja wangkaja, “Jijaji Kiraji ngulaju-ngalpa pirli rdarrkanpa-piya ngalipakuju.” Jinta-kari ngula-ka yanirni, ngulangkuju kajika-nyarra yarda yimi-ngarrirni Jijaji Kiraji-kirli. Nyanunguju yali-piya-yijala yangka ngula-ka ngantirni pirli rdarrkanparla jintangkajuku. Nganangu ngula kanyarra yangka jaru yimi-ngarrirni Jijaji Kiraji-kirli, ngulaju-nyarra yirriyirrirli yimi-ngarrirni jaru jurru-juku

* 3:10 foundation

yangka-juku ngularna-nyarra ngajulurlu yimi-ngarrurnu. ¹¹ Yapa nganangku kulalpa-nyarra yirrakarla rdarrkanpa-kari jinta-kari nyurrurlaku Kirijini-patuku. Kajilpa-nyarra yapa yirri-purayarla yimi Jijaji Kiraji-kirli warntarlarlu, ngulaju yangka-piya ngula-ka rdarrkanpa jinta-kari puta yirrarni yuwarliki. Ngulaju karlipa mardarni jinta-juku rdarrkanpaju Kaatu-kurlanguku yapaku, ngulaju Jijaji Kiraji jukaruru-katu manu yijardu. ¹² Nganangku ngula kanyarra yangka yapa nyurrurla pinarri-mani jungarnirli Jijaji Kiraji-kirli, ngulaju-ka nyina yangka ngula-ka yuwarli ngantirni rdarrkanparla jintangka. Kajika marda ngantirni kawurlu-kurlurlu, pirlu yaltiri-kirlirli,[†] manu pirlu-kari-kirlirli ngurrju-kurlurlu kuja kalu mirilmiril-karri. Kulalpalu nyampurra jankayarla. Watiya-kurlurlu manu marna-kurlurlu kajilpa ngantikarla, ngulaju kajika-jana muku jankami. ¹³ Ngakaju Kaaturlu kapu-ngalpa marlaja nyanyi warrkiji ngurrju mardawu, ngawu marda nyampurlaju yuwarlirla. Kaji Jijaji Kiraji ngaka pinarni yani, ngulaju kapu-ngalpa marlaja nyanyi warrki nyampurlaju yuwarlirla. Kapu waalparrirni warlu-kurlurlu kaji jankami-japa, kaji ngurrju-japa karri jankanja-wangu. ¹⁴ Kajilparliparla yuwarli ngantikarla Kaatuku ngurrju-mipa-kurlurlu rdarrkanparla Jijaji Kirajirla, ngulaju kulalpa yuwarliji jankayarla. Kaaturlu kapu-ngalpa mardarni muurlparlu warlu-kujakuju, manu kapu-ngalpa warntarri-nyayirni-wangu yinyi nguru-nyayirni-wangurla nyanungu-nyangurla. ¹⁵ Kajilparla nganangku-puka yapangku ngantikarla yuwarli rampaku-kurlurlu manu pilykirrpa-kurlurlu nyampurra rdarrkanparla Jijaji Kirajirla, ngulaju kajika muku jankami yuwarliji, manu kajika yalirli yapangku muku wajawaja-mani nyiyarningkijarra. Ngula-kujakuju Kaaturlu kapu mardarni-juku muurlparlu warlu-kujaku.

Kirijini-patu ngalipa yapa, Kaatu-kurlangu karlipa nyinami maralypi mukunypa

¹⁶ Nyurrurla Kirijini-patu kankulu nyina yuwarli maralypi-piya mukunypa Kaatu-kurlangu. Pirlirra nyanungu-nyangu, kaninjarnika nyurrurlarla nyina tarnnga-juku. ¹⁷ Kajilpa-nyarra nganangku-puka karlirr-kangkarla nyurrurlaju, maralypi kuja kankulu nyina Kaatu-kurlangu, ngulaju kajika pinyi Kaaturluju mukunyparluju.

¹⁸⁻²⁰ Nyurrurla Kirijini-patu, purda-nyangkajulu warungka-wangurlu! Panu-karirli yapangku kankulu-nyanu pinangkalpa-nyayirni nganta ngarrirni. Kujaju lawa, yijardu-wangu! Yapa ngula kalu nyinami pinangkalpa nganta nyampurra ngurungka, Kaaturlu ngulaju kajana ngarrirni pinangkalpa-wangu, ngurrrpa. Payipulurla-ka nyampu wangka:

“Kaaturlu kajana wurru-mardarni yangkaku pinangkalpakuju nganta.”*

Manu Payipulurla ngula-ka wangka Kaatu-kurlu Warlalja-Wiri-kirli: “Nganangku ngula-ka manngu-nyanyi nyiyarningkijarra pinangkalparlu nganta, Kaatuju-ka wangka ngulaju lawa, kapuru nyina karla.”*

Kujarlaju ngurrrpa-piyalu nyinaya yungunkulu ngula-jangkarlu milyapinyi nyiyarningkijarra Kaatu-kurlu.

[†] 3:12 silver * 3:18-20 Nyangka Job 5.13 * 3:18-20 Nyangka Psalm 94.11

21-23 Yampiyalu-nyanu kurrurru-karrinja-wangurlu! Niyarningkijarraju ngayi nyurrurlaku-jala yapaku. Nganimparlangu karnalu-nyarra nyina nyurrurlakuju Puurlu, Yapuli, manu Piita. Niyarningkijarra nyampurula ngurungka nyurrurlakuju. Niyarningkijarra wankaru manu ngulalu palija, ngulaju nyurrurlaku-yijala. Jalangu manu jukurra, niyarningkijarra ngulaju nyurrurlaku-yijala. Nyurrurla panu-jarlu ngulaju kankulurla nyina Jijaji Kirajikiji, manu nyanungu ngulaju karla nyina Kaatuku. Kujarlajulurlajinta nyanungu-mipaku pulka-pungka, yangka kuja-nyarra yungu niyarningkijarraju.

4

Puurlu manu panu-kari Kurdungurlu Wiriwiri, ngulajulpalurla muku warrki-jarrija Kaatuku

¹ Kujarlunyalpankulu-nganpa manngu-nyangkarla nganimpa Kurdungurlu-patu Wiriwiri, “Puurlu manu ngalya-kari Wiriwiri, ngulaju kalu nyina Jijaji Kiraji-kirlangu warrkini-patu.” Kujaju junga. Nyurru-wiyi, Kaaturlulpa-nyanu jaru-nyayirni-wangu wita-kari wita-kariki wuruly-mardarnu yapa-kujaku purda-nyanja-kujakuju. Kala ngaka-pardu-kari, milki-yirrarnu-nganpa yungurnalu-jana yangka warru yimi-ngarrirni yapa-patuku. ² Warrkinirli yangka yapangku ngulaju purda-nyanyi nyanungu-nyangu paaju nyarrpa kajirila wangkami. Ngaju ngula karna warrki-jarri, ngulaju karna yirriyirri purda-nyanyi kajiji nyarrpa Kaatu wangka. ³ Nyurrurlarluju kajilpankujulu marlaja nyangkarla warrki ngaju-nyangu, ngulaju ngula-juku. Kajikarna waparlku nyina-juku wajampawangu. Kulalparnaju nyarrparlulku ngajulurlu marlaja nyangkarla warrkiji. ⁴ Jungarni mardarna ngajuju warrkini? Karija ngayi! Jijaji Kirajirli nyanungu-miparlu kaju warrki marlaja nyanyi Warlalja-Wiringkiji ngurrju marda, marda maju. ⁵ Kujarlajulu ngajujuju yampiya miimii-nyanja-wangurlu manu punku-pajirninja-wangurlu! Kulalparlipa-nyanu jungangu milya-pungkarla ngurrju-japa, maju-japa. Kaji Jijaji Kiraji pinarni yani nguru nyampu-kurra, nyanungu-miparlu kapu-ngalpa marlaja miimii-nyanyi niyarningkijarraju ngula karlipa manngu-nyanyi nginyinginyirila. Ngula-jangka kapurla yimi-ngarrirni Kaatuku niyarningkijarra ngalipa-nyangu. Ngalya-kariki kapu-ngalparla pulka-pinyi ngurrju ngulalparliparla warrki-jarrija jukarurru. Ngalya-kariki kapu-ngalparla kapuru nyina maju ngulalparliparla warrki-jarrija warntarla.

⁶ Ngajukupurdangka-purnu Kirijini-patu, ngajulurlu Puurlu yangkalparna-nyarra wangkaja yimi Yapuli-kirli manu ngaju-kurlu yungunkulu jungarnirli kuruwarri pura Kaatu-kurlangu. Ngulawarnuju, yungunkulu-nyanu wiljiwilji-maninja-wangurlu yampimi Puurlu-kurlangurlu nganta Yapuli-kirlangurlu nganta, yungunkulu jintangkalku nyina. ⁷ Manu nyurrurla ngula kankulu-nyanu jamuru-karri wiri nganta ngalya-kari-piya-wangu, nganangku-nyarra wiriji yirrarnu? Lawa! Nyiya-puka ngula kankulu nyurrurlarlu mardarninja-yani Kaatu-kurlangu, Kaaturlu-nyarra yungu nyurrurlaku yimirli. Kujarlaju, jamuru-ngarrirninja-wangulu nyinaka!

⁸ Nyurrurlarlu ngula kankulu milya-pinyi nganta nyiyarningki-jarra Kaatu-kurlangu nganta! Nyurrurlarlu ngula kankulu ngula manngunya nyanyi manu purda-nyanyi nganta ngula kankulu pirrjirdi-nyayirni nyina Kaatu-kurlangu-kurlu yapa wiriwiri nganta nganimpa-piya-wangu nganta. Kujaju kula junga! Kajilpankulu yapa wiri-jarlu nyinakarla, ngulaju ngurrju. Kajikarnalu nganimpa Kurdungurlupatu Wiriwiri nyina wiri-jarlu-yijala nyurrurla-piya. ⁹ Kujanya karna ngajulurluju Puurlurluju manngu-nyanyi. Nganimpa Kurdungurlupatu Wiriwiriji karnalurla yangka marlaja nyina Kaatuku pirijina-piya kuja kalu-nyanu piki-kanyi pakarninjakungarntirli. Yirrarni kalu-nganpa kulkurrurni marramarra panungka manu yapangka panungka yungulu-nganpa yangka maarr-pakarni manu yinkangarlarrimi. ¹⁰ Nganimpa Wiriwiri kalu-nganpa ngarrirni warungka Jijaji Kiraji-kirlangu. Nyurrurla kalu-nyarra ngarrirni langarrpa nganta Jijaji Kiraji-kirlangu. Yapa ngalya-karirli kalu-nganpa nganimpa ngarrirni rampaku. Nyurrurla kalu-nyarra ngarrirni pirrjirdi nganta. Yapa ngalya-kari kalu-nganpa yurrukunju-jarri nganimpakuju. Nyurrurlaku kalu-nyarrarla pulka-pinyi nganta. ¹¹ Jalanguju nganimpaju Kurdungurlupatu Wiriwiri karnalu nyina yarnunjuku purraku parra-kari parra-kari. Jurnarrpa karnalu mardarni laralarra manu ngawungawu pilykirrpa, manu kalu-nganpa pakarni rdakangku. Ngula karnalu yangka warru wapa nguru-kari nguru-kari kulkurrukulkurru. ¹² Warrki-jarri karnalu yangka matakarda-nyayirni yungurnalu-nyanu mangarrirlangu ngayi-mani. Kuja kalu-nganpa yangka yapanku yurlku-ngarrirni, ngulaju karnalujana ngurrju-kirli wangkamirra. Ngula kalu-nganpa yurrukunju-jarri, ngulaju karnalurla warrki-jarri-kirli Jijaji Kirajiki. ¹³ Yapa ngula kalu-nganpa nginji-wangka, ngulaju karnalu-jana ngurrju-kirli wangkamirra. Nyampurla ngurungka yapangkuju kalu-nganpa ngarrirni yungkiyi lawa nganta. Junga-jala nyampurla ngurungkuju kalu-nganpa ngarrirni ngawu yapunta yangka ngula karnalurla warrki-jarri Jijaji Kirajiki.

¹⁴ Kurdukurdu ngaju-nyangu, nyampurra karna-nyarra yirrarni nyurrurlaku kula kurntaku ngurrju-maninjaku wiyarrpaku. Ngayi karna-nyarra yimi yirrarni nyurrurlaku yungunkulu yangka jungarni nyinami. ¹⁵ Ngularna-nyarra yangka kamparrurlu yimi-ngarrurnu jaru nyampu Jijaji Kiraji-kirli, kujarlajunkujulu marlaja Kirijini-jarrija. Ngajurna kirda-nyanu-piya-jarrija nyurrurlakuju. Jalangurlangurlu ngula kalu-nyarra yangka yapa-patu-karirli pinarri-mani Jijaji Kiraji-kirli, kulalu-nyarra nyurrurlakupalangu kirda-nyanu-patu, lawa. ¹⁶ Kujarlajulu waalparrika ngajulu yungunkulu ngaju-piya jungarni nyinami! ¹⁷ Kujakunyarna yilyajarra Timiji yungu-nyarra yimi-ngarrirni ngajulu-kurlu nyarrpa ngula karna jungarni nyina Jijaji Kiraji-kirlangu, manu ngula karna-jana warru yimi-ngarrirni yangka jaaji-kari jaaji-karirla. Nyanungurlangu-ka nyina warrkini ngurrju Jijaji Kiraji-kirlangu, manu kaju nyina kaja-nyanu-piya ngajukuju. Ngulakuju karnarla yulkami-nyayirni.

¹⁸ Ngalya-kari kankulu jarrwara-kari wangka, kulalparna nganta ngajulu yantarlarra nyurrurla-nyangu-kurra ngurra-kurra Karinji-kirra. Kuja ngula kankulu manngu-nyanyi, ngulaju marda kankulu-

nyanurla pulka-pinyi wiri-jarlurlu nganta. ¹⁹⁻²⁰ Ngalipaku yangka kuja kangalpa Warlalja-Wiri nyina Kaatuju, ngulaju kula karlipa-nyanurla pulka-pinyi wiriki nganta. Ngayi karliparla warrarda warrki-jarrimi yartarnarri-kirli Pirlirra Kaatu-kurlangu-kurlu. Kujarlaju, kajilpaju Jijaji Warlalja-Wiri wangkayarla yaninjarraku nguru nyurrurla-nyangu-kurra, ngulaju kajikarna yanirra. Ngajulu kajirna yanirra nyurrurla-nyangu-kurra yungurna-nyarra purda-nyanyi kajinkili-nyanurla pulka-pinyi. Kapurna-nyarra marlaja nyanyi warrkiji lawa marda, junga marda kankulu pirrjirdi nyinami yartarnarri-kirli Pirlirra Kaatu-kurlangu-kurlu. ²¹ Ngulaju ngulajuku! Ngungkurr-nyinami mayinkijili? Kapu ngayinkijili kapuru nyina? Jatu-pardimirra mayirna-nyarra kuturu wiri-kirli jungarni-maninjaku nyurrurlaku? Ngurrju mardarna-nyarra yanirra rarralya pinarri-maninjaku nyurrurlaku jaru-kurlu Jijaji Kiraji-kirlangu-kurlu? Ngayi kutujulu wangkaya!

5

Puurlu-jana wangkaja Karinji-wardingki-patuku yungulu yilyamirra wati jinta warrura-panu jaaji-ngirliji

¹ Yapangku yimi-ngarrurnunjunurnuju yapa jinta-kari nganta-ka ngawu nyina Kirijini-paturla nyurrurlarla, warrura ngula-ka nyina ngati-nyanu-kurlu. Kirda-nyanukulparla jurta mardarnu nganta ngurrangkarlu. Ngulaju maju-nyayirni! Yapa ngula kalu Kirijini-wangu nyina, ngulaju kula kalu warrura nyina wati yali-piya. Nyanungu-paturlangurlu kajilpalu nyangkarla yalumpu wati warrura, ngulaju kajikalu ngawu-pajirni. ² Kala nyurrurla-paturlu, kula kankulu ngawu-pajirni, lawa. Ngari kankulu-nyanurla pulka-pinyi. Ngulaju yungulpankulu-nyanu kurnta-jarriyarla yalumpu-jangka warrura-jangkaju. Yungulpankulu yilyayarlarra jaaji-ngirli! ³⁻⁴ Ngajulu Puurlu kula karna nyurrurla-nyangurla nyinami kirringka Karinjirla. Nyampurlarlu ngurrangkarlu ngayi karna-nyarra rdumurdumu-karrinjarla manngu-nyanyi nyurrurla Kirijini-patu. Ngalipa-nyangurlu Warlalja-Wiringki Jijajirli, ngulangkuju nyurrujuku ngarrurnuju yalumpuku watiki warrura-panuku yungurna-nyarra jaru yirrarnirra pipangka nyurrurlaku. Kularna-nyarra wangkanjinirra, ngarjili purda-nyangka ngaju wangkanja-kurra nyampu-jangka pipa-jangka: Ngaka kajinkili turnu-jarri, ngulaju kapurna-nyarra langangku purda-nyanyi nyampurlarlu ngurrangkarlu. ⁵ Turnu-jarrinjarlalu yilyayarra jaaji-ngirliji yalumpu wati warrura yungurla palka nyanungu-nyanguju marlaja nyurnu-jarri Juju Ngawuku. Ngulaju ngula-juku. Yilyayarralu kutu! Ngaka kaji Jijaji yanirni pina nguru-kurra nyampu-kurra Warlalja-Wiri, pirlirra nyanungu-nyanguju kajika marda nyanungurlu muurlparlu mardarni.

⁶ Ngula kankulu-nyanurla nyurrurlarlu warrarda pulka-pinyi ngurrjuku nganta, kujaju ngurrju-wangu! Yangka kankulu milya-pinyi ngula kalurla wita yirrarni pulawaku tarltu-maninja-kurlangu, ngula-jangka-ka tarltu-jarrimilki purranjakungarntiji. ⁷ Ngula-piya-yijala, yali yangka wati warrura, ngulaju-ka nyina ngawu-nyayirni ngula karliparla yirrarni pulawaku. Kajilpa nyampu wati warrura nyurrurlarla nyinakarla tarnnga, kajika-nyarra maju-mani, kajikankulu

panulku nyina warruraju. Ngula-kujakuju, yalijili yilyayarra jaaji-ngirliji yungunkulurla nyurrurla-kariji ngurrju manu jungarni nyinamirra Kaatukuju. Ngula-ngalpa Jijaji Kiraji palija warntawarntarla, ngulaju-ngalpa ngalipaku kunka-pardija. Nyanungu Jijaji-ka nyinami kunka-pardinja-warnu ngalipaku yangka jiyipi-piya kuja kalu-jana Juwu-paturlu pinjarla purrami kuyu-nyayirni-wangu purlapakungarnti wiriki Pajapakungarnti, ngula-piya. Purlapakungarntirli kalu yangka tarltu-maninja-kurlangu parlu-pinjarla muku kijirni yuwarlingirli nyanungurra-nyangu-ngurlu. Ngula-piya-yijalalu yilyayarra jaaji-ngirliji yalumpu wati warrura. ⁸ Jalanguju, Juwu-paturlu kalu waalparrirni yangka Purlapa Wiri Pajapa yirriyirrirli. Ngaliparlu Kirijinirli, jungarnirirli-pa waalparrirni Jijaji Kiraji ngula-ngalpa kunka-pardinjarla palija ngalipaku. Ngulakujulparlipa nyinakarla jungarni-wiyi maju-wangu. Manu ngalipalparlipa wangkayarla junga-nyayirni tarnnga-juku. Kajilparlipa kuja wangkayarla junga-nyayirni, ngulaju kajikarlipa ngurrju nyina yangka miyi lalya-piya, mangarri yangka kuja kalu Juwu-paturlu ngarni purlapa-puru.*

⁹⁻¹¹ Ngaju-nyangurla yangka pipa-karirila, ngularna yirrarninjarla yilyajarra nyurru-wiyi nyurrurla-kurra, yimi-ngarrurnurna-nyarra jurnta nyinanjaku wurnturu yapa-kujaku ngula kalu nyina kalykuru. Yali yangka ngularna-nyarra kamparru wangkajarra, ngayilparna-nyarra wangkaja yapaku yangka ngula kankulu-nyanu Kirijini nganta ngarrirni. Nyampurra Kirijini nganta ngula kalu nyina kalykuru marda, purlurlpa, manu juju-kari-kirli Kaatu-kurlangu-wangu-kurlu ngula kalu pinyi, manu pama ngula-ka warrarda ngarni, manu yurlku ngula kajana ngarrirni, manu purunjunju, kajilpalu nyinakarla kujarra-piya Kirijini nganta, ngulajulu-jana yampiya jirrnganja ngarninja-wangurlu. Kala kuja kalu nyina Kirijini-wangu warrura marda, purlurlpa, purunjunju, manu juju-kari-kirli Kaatu-kurlangu-wangu-kurlu, ngulakuju kulalpankulu-jana nyarrpaku jurnta nyinayarla wurnturuju. Ngarili-jana kutu jirrnganja nyinaya, kajikankulu-jana marda pina-kanyi Kaatu-kurra. ¹²⁻¹³ Ngajulu karna wangka Puurlu, kula karna-jana ngajulurlu miimii-nyanjarla ngawupajirni Kirijini-wangu-patu. Ngaka kapu-jana Kaaturlu miimii-nyanyi. Payipulurla-ka wangka kuja:

“Kajili yangka maju-kirli nyinanjarra-yani Kaatu-kurlangu nganta, ngulajulu-jana yilyaya tarnnga-juku!”*

Kujarlaju, jalangurlu nyurrurlarlu yapangku Kirijinirli, yungulpankulu-nyanu miimii-nyangkarla ngurrju-japa.

6

Kulalu-nyanu kuwurtu-kurra kangka

¹ Nyurrurlarlu Kirijini-paturlu yapangku ngula kankulu-nyanu wilji-mani jarnkujarku, kuja-wangurlulu-nyanu yampiya kuwurtu-kurra kanja-wangurlu, yangka-kurraju kuja-ka Kirijini-wangu nyinamirni kuwurtukungarduyu wiri-jarlu. Yalumpujulpankulu-nyanu nyurrurlarlu miimii-nyanjarla jungarni-mantarla ngula kankulu yangka Kaatu-kurlangu nyina. ²⁻³ Yangkarna-nyarra yimi-ngarrurnu

* 5:8 Nyangka Exodus 12.8 * 5:12-13 Nyangka Deuteronomy 17.7, 19.19, 22.21, 24, 24.7

nyurru-wiyi ngakaju kapurlipa-jana Kirijini-paturlu miimii-nyanyi yapa Kirijini-wangu panu-juku nyampurla ngurungka. Manurna-nyarra pinarri-manu nyurrurla yapa kapurlipa-jana ngaliparlu miimii-nyanyi marramarlangu. Kujarlaju, winjarni kankulu-nyanu jungarnijungarni-mani jaajirla ngula kankulu-nyanu wilji-mani kurdukurdu-piyarlu?

⁴ Kuja kankulu-nyanu Kirijini-paturlu nyurrurlarlu warrarda wilji-mani, nyiyaku kankulu-nyanu warrarda kanyi kuwurtu-kurraju Kirijini-wangu-patu-kurra? Yalumpu wiriwiri kuwurtukungarduyupatu, kula kalu-nyarra yalumpu nyina wiri Kirijini-patuku. ⁵ Nyampurra karna-nyarra yimi-ngarrirni yungurna-nyarra yangka nyurrurla kurntaku ngurrju-mani. Kula kankulu mardarni mayi jintarlangu pinangkalpa nyurrurla-nyangurla turnungka? Ngulakunya yungulpankulurla yantarla yungu-nyarra miimii-nyanyi ngurrju-japa maju-japa. ⁶ Ngari kankulu-jana yani payirninjaku wiriwiriki-puka yangka-patuku Kirijini-wangu-patuku, ngulangku nganta yungulpalu-nyarra miimii-nyanjarla jungarni-mantarla. Lawa kujaju!

⁷ Kuja kankulu-nyanu nyurrurlarlu Kirijini-paturlu kanyi yangka kuwurtu-kurra, ngulaju maju Kirijini-wangu-patu-piya. Kajilparla Kirijini yangka jinta jinta-kariki Kirijini-kariki nginji-wangkayarla, manu jaru wiri kajilpa-palangu ngunakarla, ngulajulpa-pala-nyanu yampiyarla kuwurtu-wangurlu. Kirijini-kariyi-nyanurlu kajilpangku purunjurlu niyiarlangu jurnta mantarla, pangkalangku jurnta mani. Yampiya kuwurtu-wangurlu! ⁸ Tarnngangku-juku kankulu-nyanu jarnku wilji-mani. Manu kankulu-nyanu purunjurlu jurnta mani warrarda Kirijini-kariyi-nyanurlangurlu. Kujaju maju!

⁹⁻¹⁰ Yapa maju ngula kalu nyina, kula-jana Kaaturlu rdakurl-kijirni nyanungu-nyangu-kurra ngula kangalpa nyina Warlalja-Wiri ngalipaku. Jungarnirlili-jana manngu-nyangka miyalurlu, kalakankulu-nyanu karlirr-kanyi nyanungurra-piyaku nyinanjaku warntarlaku. Ngana-puka ngula-ka yapa kalykuru nyina, manu juju-kari-kirli Kaatukurlangu-wangu-kurlu, manu ngula kalu-nyanu warrarda wajirli-pinyi kalykuru-jarrinjarla watingki karntangku, manu wati-jarrarlu ngula kapala-nyanu mardarni karnta-piyalku, manu purunjunju, purlurlpa, pamakungarduyu, manu yurlku kuja kalu-nyanu ngarrirni, manu ngula kalu-jana pakarninjarla purunjurlu jurnta kanyi, kulalu nyampurraju yapa nyinami Kaatu-kurlangu-purnurla. ¹¹ Kirijini-wangurla-wiyi ngulaju kalankulu nyinaja kujarra-piyanya. Ngula-kujakunya Warlalja-Wiringki Jijaji Kirajirli Pirlirra Kaatu-kurlangu-kurlurlu-nyarra kurruly-kijirninjarla parljurnu maju-warnuju ngurrju-karda. Jalangulku kankulurla nyina yirngingiki Kaatu-mipaku manu jungarniji tarnnga-juku.

Palka ngalipa-nyangurlu yungulparliparaljinta pulka-pungkarla Kaatuku

¹² Ngalya-karirli kankulu nyurrurlarlu purda-nyanyi niyarningkijarraju ngurrju nganta nyurrurlaku puranjaku manu ngarninjaku manu marnpirninjaku. Kujaju junga marda. Kala ngajulurlu karna manngu-nyanyi panu-kariji maju-nyayirni ngalipaku Kirijini-patuku.

Yungulparlipa yampiyarla. Nyiyarlangurlu kajilpaju jinyijinyi-maninjarla karlirr-kangkarla Kaatu-kujaku, ngulakuju kajikarnarla marlaja nyina pirijina-piya. Ngula-kujakuju karnaju warrawarrakanyi. ¹³⁻¹⁴ Ngalya-kari kankulu kuja wangka, “Kaaturlu-ngalpa yungu mangarri, manu-ngalpa miyalu ngurrju-manu mangarriki mardarninjaku kaninjarni. Kujarlaju kajikarlipa nyiyarningkijarra ngarni kutu.” Kujaju junga marda. Kala kujanya karna-nyarra ngajuju wangkami Puurluju nyurrurlakuju, “Ngakaju Kaaturluju kapu riwarr-pinyi mangarri manu miyalu, manu kularlipa ngarni nyiyarlangulku.” Ngalya-kari kankulu kuja wangka, “Kaaturlu-ngalpa ngurrju-manu nyampu palka ngalipa yungulparlipa-nyanu nganta ngaliparlu warru warrarda wajirli-pungkarla kalykururlu.” Kujaju yijardu-wangu! Kaaturlu pina-wankaru-manu Warlalja-Wiri Jijaji. Ngula-piya-yijala kapu-ngalpa ngalipaju pina-wankaru-mani yangka yartarnarri wiri-kirlirli.

¹⁵ Nyurrurlarlu kankulu yangka milya-pinyi Jijaji Kiraji-kirli, ngulaju yangka kuja karlipa nyina palka-piyarla nyanungu-nyangu-piyarla. Nyarrpa kankulu manngu-nyanyi? Ngurrju mayi kajilparnarla karntakariki yantarla yungu ngaju-kurlu nguna kalykuru talakupurdarlu? Lawa, karrimirra kuja! ¹⁶ Nyampunya-ka Payipulurla wangka: “Ngana-jarra kuja kapala nguna ngurrangka, ngula-jarraju jungulku kapala nyinami jintangkalku.”*

Kujarlaju ngana-puka kuja karla tala yinyi karntaku yungu-pala kalykuru ngunami, ngula-jarraju kapala nyinami palka jintangkalku. ¹⁷ Ngana-puka kajirla jirranganja nyina Jijaji Kirajiki, ngulaju kapala nyinami pirlirra jintangka-juku. Kujarlaju, kulalpa watiji warru parnkayarlalku karnta-kari-kirraju.

¹⁸ Ngana-puka kuja-ka wilji warrarda nyina Kaatu-kujaku, ngulangkuju kyananu palka maju-mani ngari wita. Kala kajilpa nyinakarla kalykuru tarnnga-juku, kujarlaju kajika-nyanu maju-mani palka nyanungu-nyangu karrikarri-wangurlu. Kuja-kujakujulu nyinaya ngurrju kalykuru-wangu! ¹⁹ Nyurrurlarlu kankulu yangka milya-pinyi palka nyurrurla-nyangu ngulaju kankulurla maralyipi ngurra karri Pirlirrpaku Kaatu-kurlanguku. Pirlirra ngula-ka kaninjarni nyina, ngulaju-nyarra yungu Kaaturlu. Kujarlaju, nyurrurla-nyangu palka, ngulaju kula nyurrurla-nyangu, ngulaju Kaatu-kurlangu. ²⁰ Kaaturlu ngula yilyajarni Jijaji, ngula-kurlurlunya-ngalpa nyanungukurra-manu. Kujarlajulu nyinaya ngurrju kalykuru-wangu yungunkulurlajinta pulka-pinyi Kaatuku.

7

Puurlurlu-jana yungu kuruwarri Karinji-wardingki-patuku yungulu yangka nyarrpa nyinami yupukarrarla

¹ Ngulankujulu ngajulu payurnu pipangkarlu yupukarraku nyinanjaku karnta-kurluku. Ngaju karna-nyarra yalu-mani: Nyurrurla wati-patu, kajilpankulu nyinayarla jangkayirra-juku tarnnga-juku, ngulaju ngurrju-nyayirni. ² Kala kajilpankulu yangka nyinakarla yupukarra-wangu, kajikankulu marda warru parnka karntakupurda. Kujaju lawa-yijala, maju! Kuja-kujakuju, karntalpankulu-nyanu warlaja mardakarla, manu karntangkulpalu-nyanu warlalja-

* 6:16 Nyangka Genesis 2.24

yijala mardakarla kali-nyanuju. ³ Ngula-warnuju, yungulpanpala yangka jungulku yupukarra nyinayarla ngurrangka. Manu yungulpanpala ngamirlji-kirli ngunayarla, wurnturu ngunanja-wangu, ngulaju yungunpala-nyanu wardinyi-mani. ⁴ Karntangku yalirli, ngulaju karla mardarni palkaju kali-nyanuku wاتي. Watingki yalirli, ngulaju karla mardarni palkaju karntaku yaliki. ⁵ Nyampujarra ngula kapala kalinja-nyina Kirijini-jarra-juku, jarnku kajilpa-pala ngunayarla ngurrangkaju jirramaku marda mungaku Kaatuku yati-wangkanjaku, ngulaju ngula-juku. Ngula-jangkaju yungulpa-pala pina jinta-jarriyarla, jungulku yungu-pala pina-ngunami warru kalykuru-jarrinja-kujaku. Kajilpa-pala yangka jarnku-ngunakarla tarnnga marda, kajika-palangu Juju Ngawungkulku karlirr-kanyi tarnngalku marda, kajika-pala jarnku yanirra jarrwara-kari karnta-kari-kirra manu wati-kari-kirraluku. Kulalpa-pala-nyanu marda warla-pajikarla kalykuru-jarrinja-kujaku.

⁶⁻⁷ Kajilpankulu nyurrurla yapa-patu yangka nyinakarla ngaju-piya yupukarra-wangu, ngulaju ngurrju. Kala ngalya-kari kankulu nyurrurla nyinami karnta-kurlu yupukarra. Ngulaju ngula-juku. Kulalparna-nyarra ngajulurlu warla-pajikarla yupukarra-kujaku. Kaaturlu-ngalpa ngarrurnu panu-kari karnta-kurlu yupukarra nyinanjaku. Manu panu-kariki-ngalpa wangkaja yupukarra-wangu-nyinanjaku.

⁸ Ngajulurlu karna-nyarra kuruwarri yinyi yampirri-wardingki-patuku yapaku manu yangka kali-pukaku ngula kankulu yangka nyina yarlukururla: Kajilpankulu ngaju-piya nyinakarla yupukarra-wangu, ngulaju ngurrju. ⁹ Kajilpa ngana-puka warla-pajirninja-wangu warru parnkayarla kalykuru karnta marda watikipurda manu marda wati karntakupurda, ngulaju maju-nyayirni! Kajilpa-pala yupukarra-wangu nyinakarla karnta marda manu marda wati, kajika-pala warrarda manngu-nyanyi warru parnkanjaku. Ngula-kujakujulpa-pala yupukarra-jarriyarla-wiyi.

¹⁰ Ngajulurlu Puurlurlu karna-nyarra nyampuju kuruwarri yir-rarni pipangka ngulaju yungu Warlalja-Wiringki, ngulaju nyurrurlaku yupukarra-patuku: Kulalpa-nyanu karntangku karlirr-mardakarla kali-nyanu-kujaku. ¹¹ Manu kali-nyanurlu kulalpa-nyanu jurnta yilyayarla karntaju nyanungu-nyanguju. Kajilpa-nyanu karntangku karlirr-mardakarla, ngulajulpa nyinakarla yarlukururla tarnnga-juku wati-kari-wangu. Lawangkaju, kali-nyanu warlalja-kurralpa pina-yantarla.

¹² Ngalipa-nyangurlu Warlalja-Wiringki, ngulangkuju kulaju nyampuju yungu kuruwarri-kari, ngayi karna-nyarra kutu milki-wangka nyurrurlaku yangka Kirijini-patuku ngula kankulu nyinami yangka yupukarrarla Kirijini-wangu-kurlu. Nyurrurla Kirijini-patu yangka wati-patu, ngula kankulu-jana mardarninja-yani karnta yangka Kirijini-wangu, ngulaju kulalpankulu-jana nyarrpaku yilyayarla. Mardakalu-jana kajili ngampurrpa nyina nyurrurla-nyangurla, ngulajulu-jana mardaka. ¹³ Nyurrurlarlul Kirijini-paturlu karntakarntarlul, ngula kankulu-jana mardarninja-yani wati yangka Kirijini-wangu, kulalpankulu-jana nyarrpaku karlirr-mardarninjarla yilyayarla. Mardakalu-jana kajili ngampurrpa nyina nyurrurla-nyangurla. ¹⁴ Nyampu Kirijini-wangu kali-nyanu wati, kuja kapala

nyampu Kirijini karnta-pirdinyapa nyanunguku kali-nyanu nyinami, ngulaku karla marlaja nyina wati Kaatu-kurlangu kali-nyanuku karntaku. Manu nyampu Kirijini-wangu kali-nyanu karnta, kuja kapala nyampu Kirijini nyina wati-pirdinyapa nyanunguku kali-nyanu, ngulakuju karla marlaja nyina Kaatu-kurlangu-yijala karntaju kali-nyanuku watiki. Kurdukurdurlangu kalu-jana marlaja nyina Kaatu-kurlanguju. Lawangkaju, ngulaju kajikalu nyina kurdukurduju ngula-piya-yijala Kaatu-kurlangu-wangu-yijala.

¹⁵ Kaatu kanyarra wangka yungulpankulu nyinakarla rarralyapa manu pululu. Kujarlaju, kajilpangku nganaku-puka yangka Kirijini-wangurlu karntangku manu watingki-puka kapatinjarla jurnta yantarla, ngulaju ngula-juku. Yilyayarra kutu, warla-pajirninja-wangurlu! Kajilpanpa puta warla-pajikarla jurnta yaninja-kujaku, kajikanpalanyanu kulungkulku marda pinyi. ¹⁶ Nyurrurla Kirijini-patu wati-patu manu karnta-patu, kajilpa yangka Kirijini-wangu wati-puka manu karnta-puka yantarlarra, ngulaju yanirra kutu. Kajilpanpa mardakarla warla-pajirninja-karrarlu, kajikangku marda marlaja Kirijini-jarri nyuntukuju, manu lawa marda kuja ngari. Nyuntulurlu kula kanpa marda milya-pinyi.

Tarnnga-jukulparliparla jirrnganja nyinayarla Kaatuku kurruly-kijirninja-wangu

¹⁷⁻²⁰ Nyurrurla Kirijini-patu yapa-patu, ngalya-karilpankulu nyinaja Juwu-patu ngula-nyarra Kaaturlu milarnu kamparrurlu. Ngulaju ngula-juku. Kujajukulu nyinaya Juwu-patuju kurruly-kijirninja-wangu! Ngalya-karilpankulu nyinaja Juwu-wangu-patu ngula-nyarra Kaaturlu milarnu kamparruju. Ngula-yijala ngula-juku. Nyinayalu kuja-juku Juwu-wangu-patuju! Juwu-patu manu Juwu-wangu-patu ngulaju kankulu yangka-juku nyina jinta-warnu Kaatu-kurlangu-juku. Kaatu kanyarra wangka nyurrurlaku Kirijini-patuku yungunkulu jungarnirli purami nyanungu-nyangu kuruwari. Nyampunya kuruwariji ngula karna-jana yimi-ngarrirni yangka Kirijini-patuku jaajikari jaaji-karirlaku: Tarnngajukulu kurruly-kijirninja-wangu nyinaka yangka-piya-juku ngulalpankulu nyinaja nyurru-wiyi Kirijini-wangu-wiyi, yangka ngula-nyarra Kaaturlu milarnu nyurrurlaju manu nyanungu-kurra-manu.

²¹ Ngalya-karilpankulu nyinaja pirijina-piya warrkini ngula-nyarra Kaaturlu yajarnu. Ngulaju ngula-juku. Manu jalanguju kankulu-jana marda warrki-jarri paaju-patuku nyurrurla-nyangu-patuku pirijina-piya-juku. Kajilpalu-nyarra paaju-paturlu yilyayarla warlangarrangarra yungunkulu-nyanu nyurrurla-mipa warrki-jarri talakupurda, kujaju ngurrju-nyayirni. Ngari kutulu yanta! ²² Nyurrurla yapa-patu ngulalpankulu pirijina-piya warrki-jarrija, ngula-nyarra yangka Kaaturlu milarnu, ngula-juku kankulu nyinami rarralyapa ngula-nyarra Jijaji Kirajirli kurruly-yirrarnu rarralyapa-karda maju-kujaku. Nyurrurla panu-kari ngulalpankulu-nyanu nyurrurla-mipa warrki-jarrija ngula-nyarra yangka Kaaturlu milarnu, ngulaju kankulu jalanguju nyinami warrkini pirijina-piya Jijaji Kirajiki. ²³ Kaaturlu-nyanu nyanungu-kurra-manu Jijaji Kiraji-kirilirli, ngulajunkulurla nyanungukulku-juku. Kujarlaju, kajilpalu-nyarra Kirijini-wangu-patu wangkayarla nyanungu-patu-piyaku nyinanajaku,

ngulaju wurra-mantalu-jana nyurrurlarlu Kaatu-kurlangu-paturlu!
²⁴ Ngajukupurdangka-purnu Kirijini-patu, jintakulku karna-nyarra yarda wangkami: Tarnngajukulurla jirrnganja nyinaka Kaatuku yangka-piya-juku ngulalpankulu nyinaja kamparru-wiyi pirijina-piya marda, marda rarralya, yangka ngula-nyarra Kaaturlu milarninjarla wangkaja.

Puurlurlu-jana yirrarnu kuruarri Karinji-wardingki-patuku yungulu yangka nyarrpa nyinami yarlukuru-wardingki-patu manu yampirri-wardingki-patu

²⁵ Yangka Kirijini-paturlu, nyurrurlarlulpankujulu payurnu ngajulu nyurru-wiyi yangka kujaju, “Nyarrpa-jarrirnalulu nganimpa yangka yarlukuru-wardingki-patu manu yampirri-wardingki-patu ngula karnalulu nyina?” Warlalja-Wiringki Jijaji Kirajirliji, ngulangkuju kulaju ngarrurnu manu yungu ngajulukulu kuruarri nyampu-kurlu nyurrurlakungarnti yimi-ngarrirninjaku. Ngayi karna-nyarra kutu milki-wangka ngula karna ngajulurlu manngu-nyanyi. Kaatu kaju mari-jarrinjarla ngurrju nyina ngajukuju. Kujarlaju, yungulpankujulu ngungkurr-nyinakarlu ngula karna-nyarra ngajulu junga wangka.

²⁶ Jalanguju kangalpa wuurnpa-jarrimi nguruju ngalipaku Kirijini-patuku. Ngulakujulu nyinaya jurrku-juku kurruly-kijirninjan-wangu-juku. ²⁷ Nyurrurlarlu Kirijini-paturlu wati-paturlu, ngula kankulu-jana mardarni karnta kali-nyanu, ngulajulu-jana mardaka yilyanja-wangurlu. Nyurrurlarlu yangka yampirri-wardingki-paturlu, kalakankulu-jana warrirni yangka kali-nyanukupurdarlu. Ngulajulu-jana yampi, ngulajulu nyurrurlaju nyinaya yampirrirra-juku tarnnga! ²⁸ Kala kajilpanpa-nyanu kutu-mantarla yangka karnta, ngulaju ngula-juku. Manu yangka karntakarntarlu, kajilpankulu-nyanu mantarla wati, ngulaju ngurrju-yijala. Ngana kaji yupukarrarla nyina, ngulaju-ka wajampa nyinami nyiyarningkijarrarla. Ngulakujakuju karna-nyarra yimi-ngarrirni nyurrurlaku yapa-patuku nyampu kuruarri yungunkulu nyinami yupukarra-wangu-juku wajampa-wangu.

²⁹ Ngajukupurdangka-purnu Kirijini-patu, nyampu karna-nyarra wangkami, nyampuju kangalpa rdangkarlpalku karrinjini ngalipaku Kirijini-patukuju. Kujarlanya, jalanguju ngula karlipa-jana kali-nyanu mardarninja-yani wati-paturluju, nyinakarlarlipa ngula kalu yangka wati yampirrirra nyinanja-yani, ngula-piya-yijalalparlipa nyinayarla. ³⁰ Ngaliparlu ngula karlipa-nyanu waarr-pakarni yangka marirlangurlu marda, ngulajurlipa yampimi. Nyinayarlarlipa yangka ngalya-kari-piya kuja kalu yulanja-wangu nyina. Ngalipa ngula karlipa ngarlarrimi, ngulajurlipa yampi. Nyinayarlarlipa yangka ngalya-kari-piya kuja kalu ngarlarrinja-wangu nyinami. Ngaliparlu kuja karlipa nyiyarningkijarra jakarl-pinyi japu-jangka, kuja-wangu ngayilparlipa nyinayarla marlajarra-piya. ³¹ Ngaliparlu ngula karlipa manngu-nyanyi nyiyarlanguku ngurrju-maninjaku, ngulajurlipa yampi. Ngayilparlipa nyinakarlu yapa-patu-kari-piya ngula kalu waparlu nyina nyiyarningkijarrarla. Nyiyaku-yijala kujaju? Nyiyarningkijarra ngula karlipa nyanyi nyampurla ngurungka, ngulaju-ka lawa-jarrimirraluku kutu-puruju.

³² Nyurrurla Kirijini-patujulu nyinaka ngurrju manu wardinyi nyiyarlangukuju wajampa-jarrinja-wangu! Yangka ngula kankulu nyina yampirrirla, ngulaju kankulu-nyanu yinyi yangka Warlalja-Wiri-kirra, kujarlu kankulu wardinyi-mani. ³³ Nyurrurla yangka Kirijini-patu yupukarrarla, ngulaju kankulurla miirn-nyina nyiyarningki-jarrarla yangka nyurrurla-parntarlanguku yungunkulu-jana kujarlu wardinyi-mani. ³⁴ Nyurrurlarlu yangka wati-paturlu Kirijini-paturlu, ngulaju kankulu kuja-purda-jarra manngu-nyanyi kujarlu, “Nyarrpa-jarrimirna? Kaatu-kurra mardarnaju yinyi? Ngaju-parnta-kurrarnaju yinyi yungurna kujarlu wardinyi-mani?” Kujanya kankulu manngu-nyanyi nyurrurlarluju yupukarra-paturluju. Nyurrurlarlu yangka yupukarra-wangu karlarni-ngintirli manu kamina-warnu yupukarra-wangurlu-yijala, ngulaju kankulu-nyanu yinyi jinta-kurra Jijaji Kirajikirra Warlalja-Wiri-kirra tarnnga-juku. Nyurrurla yangka Kirijini-patu karntakarnta ngula kankulu yupukarrarla nyina, ngulaju kankulu-nyanu yinyi yangka kali-nyanu-mipa-kurra nyurrurla-parnta-kurra nguru nyampurlaju, kujarluju yungunkulu-jana wardinyi-mani.

³⁵ Nyampu karna-nyarra yimi-ngarrirni nyiyarningkijarra yungunkulu ngurrju nyina. Kula karna-nyarra jinyijinyi-mani yungunkulu wajampa nyina, lawa. Ngari karna-nyarra wangka jungarni yungunkulu-nyanu yinyi Warlalja-Wiri-mipa-kurra tarnngangu-juku.

³⁶ Nyurrurlarlu yangka wati-paturlu ngulankujulu payurnurnu pipangkarlu, “Mani mayirnalua-jana karnta nganimpa-nyanguju jangku-pinja-warnuju, mardarnalu nyina kuja-juku yampirrirla-juku?” Nyampunya karna-nyarra ngajuju jangku-mani: Kajilpa nganangu-puka watingki maninja-wangurlu yampiyarla yali karnta, ngulaju kajika manngu-nyanyi miyalurlu warrarda kanunjumanyumparlu kujarlu, “Mani mardarna, yampi mardarna?” Ngula-kujakuju manirra kutu yungu-pala nyinamirra yupukarrarla. Ngulaju ngurrju, maju-wangu. ³⁷ Kala kajika marda wati-kari rduju yampinjarla ngampurra-jarri-nyayirni yupukarra-wanguku nyinanajaku. Kajilpa-nyanu warlapajikarla-wiyi jungangu marri-pinja-kujaku manu karnta-kari-kijaku, ngulaju warla-pajirninjarla nyinamirra kutu yupukarra-jarrinja-wangu. Ngulaju ngula-juku. ³⁸ Kajilpa Kirijinirli watingki manngu-nyangkarla yupukarrarlaku nyinanajaku, ngulaju ngurrju-karrikarri. Kajilpa yampirrirla nyinakarla-juku yupukarra-wangu, ngulaju ngurrju-nyayirni.

³⁹ Nyurrurlarlu ngulankujulu payurnurnu pipangkarlu, “Nyarrpa-jarriyarlupa karntaju Kirijini kajilpa kali-puka-jarriyarla nyanununguju?” Nyampunya karna-nyarra ngajuju jangku-mani: Kajilpa nyinakarla nyanungu-parnta wati wankaru, ngulaju kulalpa yantarla wati-kari-kirra. Kajilpa kali-puka-jarriyarla, ngula-jangkaju kajilpa ngampurra nyinakarla Kirijini-kariyi-nyanuku maninjarla yupukarra-jarrinjaku, ngulaju ngula-juku. Kulalparla nyarrpa yupukarra-jarriyarla Kirijini-wangukuju, lawa. ⁴⁰ Kuja karna-nyarra ngajulurluju Puurlurlu yimi-ngarrirni, ngulaju jaru jurruku-juku kuja kanyarra Pirlirra Kaatu-kurlangurlu yimi-ngarrirni ngulaju kujarlu: Nyampu kajilpa karnta kali-puka nyinakarla yarlukururla, ngulaju ngula-juku. Ngulaju kapu nyina ngurrju wardinyi-nyayirni yangka-piya-wangu ngula-ka yangka jinta-kari yupukarra-yijala pina-nyina.

8

Yimi kuyu warntarri-kirli ngulalpalurla Kirijini-wangu-paturlu purranjarla yirrnaru jujuku nyanungurra-nyanguku

¹ Nyurrurlarlu ngulankujulu payurnurnu yangka ngajulu kuyu warntarriki yangka ngula kalu purrami Kirijini-wangu-paturlu purlapa wiri-puru nyanungu-nyangu-puru, ngulaju nganta tarruku-nyayirni kuyuju. Payurnurnukujulu yalikiji kuyu warntarriki, ngulajunkulu ngarni-japa mardawu, yampiminkili? Ngalya-karirli nyurrurlarlu kankulu-nyanurla pulka-pinyi ngula kankulu nganta nyiyarningkijarra milya-pinyi, ngulaju lawa! Ngula karlipa-nyanu yangka Kirijini-patu yulkami, ngulaju karlipa-nyanu wiri-mani Kaatu-kurra-pinangu. ² Nganangku Kirijinirli ngula-ka milya-pinyi nganta nyiyarningkijarra Kaatu-kurlu, kujaju lawa. Kula-ka nyiyarlangu milya-pinyi jungangku. ³ Ngana kuja karla yulkami Kaatuku, ngulaju-ka rdakurl-kijirni Kaaturluju.

⁴ Nyurrurlarlu yapangku ngulajunkujulu payurnu ngajulu yangka kuyu warntarriki. Nyampunya karna-nyarra ngajulurluju jangku-mani. Kirijini-wangu-paturlu ngula kalu juju ngurrju-mani watiya-jangka manu pirli-jangka, ngulaju nganta juju-kari juju-kari nyanungurra-nyangu junga-nyayirni nganta. Kala lawa, yijardu-wangu! Ngaliparlu Kirijini-paturlu karlipa milya-pinyi jinta-mipa Kaatuju junga-nyayirni. ⁵ Kirijini-wangu-paturlu ngulaju kalu-jana purami juju-kari juju-kari manu pirlirpa-kari pirlirpa-kari panu-kari ngurungka manu walyangka kuja kalu-jana wiri-jiki nganta nyinami nyanungurraku. ⁶ Ngalipaku Kirijini-patuku, ngulaju-ngalpa jinta-juku Wapirra Kaatuju ngula nyiyarningkijarra ngurrju-manu nyampurla ngurungka. Ngulaju karliparla nyanungu-mipaku jintaku nyinami. Ngalipaku Kirijini-patuku, ngulaju jinta-mipa Warlalja-Wiriji ngulaju Jijaji Kiraji, ngulakunya karliparla marlaja nyina wankaru. Kaaturlu manu Jijaji Kirajirli, jungungku-pala ngurrju-manu nyiyarningkijarra.

⁷ Kuyu yalumpuju, kari-nganta ngulaju tarruku-wangu. Kujarlaju, kajilparlipa ngaliparlu Kirijini-paturlu kutu-nganjarla kuyu yangka tarruku nganta, ngulaju ngula-juku. Kala Kirijini-patu ngalya-kari kuja kalu yangka rampaku nyina jalangu-warnu, ngulaju kula kalu milya-pinyi yalumpu-kurlu kuyu-kurlu. Kirijini-wangu-wiyi ngulalpalu nyinaja, ngulangkujulpalu ngarnu kuyuju yangkaju tarruku nganta. Kala Kirijini-jarrinjarla kajilpalu kuyu yalumpuju nganjarla jalangu-warnurlu, ngulaju kajikalunya kurntaku ngurrju-mani. Rampal-mannu-nyanyi kalu kajika-jana kuyungkuju nganta kii-purranjarla maju-mani.

⁸ Kajilpankulu kuja wangkayarla manu manngu-nyangkarla, ngulaju yijardu-wangu. Ngaliparlu Kirijini-paturlu pinangkalparlu, kajilparlipa nganjarla kuyu manu mangarri nyiyarlangu, kula-ngalpa ngulangkuju kutu-mani Kaatu-kurraju. Kaatuju kajika-ngalpa yulkami-juku kajilparlipa ngalya-karirli mangarri-kari kuyu-kari nganjarla, manu kajika-ngalpa yulkami-juku kajilparlipa ngalya-karirlangurlu ngurrpangku yampiyarla.

9-10 Nyuntu marda kajikanpa-nyanu kanunju-kari wangka, “Kajikarna ngajulurluju ngarni kutu kuyu warntarriji.” Wurrawiyi manngu-nyangka kujarlu: Kirijini-karirli jalangu-warnurlu kajikangu nyanyi nyuntulu ngarninja-kurra kuyu warntarri-kirra kajilpanpa nyinakarla yuwarlirla juju-kari-kirlangurla. Nyanungurlulku marda kajika manngu-nyanyi ngarninjakuju. Kajika marda nyanungurlulku maninjarla ngarni. Kajikanpa karlirr-kanyilki Kaatukujaku nyuntulurlu ngula kanpa milya-pinyi nganta nyiyarningkijarra Kaatu-kurlanguju. ¹¹ Nyampuju Kirijini jalangu-warnuju ngulaju nyuntukupurdangka, manurla Jijaji Kiraji palija watiya warntawarntarla nyanungurlanguku. Kajilpa nyampu kuyu nganjarla, kajika muntuku-jarrinjarla purda-nyanyi, “Jarrwara-karirna marda yanu Kaatu-kujaku!” Nyuntulurlu Kirijinirli, ngula kanpa milya-pinyi nganta nyiyarningkijarra, ngulangkuju kajikanpa kawarr-kanyi. ¹² Kuja kanpa yali jinta-kari jalangu-warnu kanyi jarrwarra, manu kuja kanpa kurntaku ngurrju-mani, kujanya kanparla majungka-jarrimi jurnta kuyu wita ngarninjarla. ¹³ Ngula-juku karna nyarra ngajuju wangkami Puurluju nyampu-kurluju kuyu-kurlu. Kajilpaju Kirijini-karirli jalangu-warnurlu nyangkarla kuyu warntarri ngarninja-kurra, kalakaju waalparrirni-yijala. Ngula-jangkanya kajika kuyu ngarninjarla jarrwara-kari yanirra Kaatu-kurlangu-wangu-wana. Kujakujakuju kulalparna nganjarla nyampuju kuyu warntarriji. Yampimilki kapurna.

9

Warrki-kirli Kurdungurlu Wiri-kirlangu-kurlu

¹⁻³ Ngula kankujulu nginji-wangka ngajuku, kuja karna nganta lawa nyinami ngajuju Kurdungurlu-wangu Wiri-wangu. Kujarlaju karnaju jaarl-karri nyurrurla-kujaku. Ngulajurna junga nyangu Jijaji Kirajiji milpangu ngajulurlu. Nyanja-warnu ngulaju karna nyina Kurdungurlu Wiri. Ngula-jangkanya karna rarralypaju nyina! Kulalpaju nganangu jinyijinyi-mantarla! Yangka-jala kankujulu milya-pinyi Kurdungurlu Wiri ngula karna nyina. Kajirna ngajuju lawa nyinakarla, kujarlaju kulankulu Kirijini-jarriyarla.

⁴ Kala Parnapa manu ngajulu? Ngalya-karirli Kurdungurlu-paturlu Wiriwirirli, ngula kalu-jana pinarri-mani Kirijini-kariyi-nyanu, ngulawanawanaju kalu-jana Kirijini-kariyi-nyanu-patu payirni talaku. Ngula-piyarlu-yijala kajilpankulu-jarrangu yungkarla tala ngajar-rarlanguku yali-patu-piyaku, ngulaju ngula-juku. ⁵ Kurdungurlu-patu Wiriwiri manu Jijajikipurdangka-patu kukurnu-nyanu-patu manu Piita, ngula kalu yani wurna jaruku yimi-ngarririninjaku, ngulangkuju kalu-nyanu kali-nyanu yangka ngurra-warnu kanyi palka-juku. Kajilparna ngajurlangu ngampurra nyinakarla karn-taku Kirijiniki maninjaku, ngulaju kajikarlijarra wungu-yijala yani nguru-kari nguru-kari-kirra jaruku yimi-ngarririninjaku. ⁶ Nyiyaku kankulu-jarrangu ngajarra-mipaku Parnapa-jarraku nginji-wangka? Kurdungurlu-patu Wiriwiri, ngulaju kula kalu-nyanu warrki-jarrimi talakupurda kuja kalu-jana pinarri-mani Kirijini-patu-kariyi-nyanu, lawa. Ngulaju ngula-juku. Kajilparnalalu-nyarra ngajarrarlu Parnapa-jarrarlu payikarla talaku, ngulaju ngurrju-yijala yali-patu-piyarlu.

⁷ Ngana-puka kuja-ka warrki-jarri, ngulangkuju karla marlaja mani tala warrki-jangkarlu paajukuju. Yurrkunu ngula kalu warrki-jarri, kula kalu-nyanu warrawarra-kanyi warlaja-kurlurlu tala-kurlurlu. Yurrkunuyungarduyurlu kajana wiringki warrawarra-kanyi. Manu jinta-kari kuja-ka warrki-jarri kaatinikingarduyu, ngula karla marnikiji-piya marlaja pardi, ngulangkuju kula-ka yampimi, marlaja kyanu ngarni. Manu jinta-karirli yapangku ngula kaja jina-mardarni narnukutu, ngula-jangkaju ngarni-yijala-ka lampurnuju. Kuja karnalu-nyarra ngajarrarlul Parnapa-jarrarlul jaru yimi-ngarrirni ngurrju Jijaji Kiraji-kirli, ngulajulpankulu-jarrangku warrawarra-kangkarla-yijala tala-kurlurlu ngajarraju.

⁸ Ngaju ngula karna-nyarra nyampu wangka, kula ngaju-nyangu yimi. Kaatu-kurlangu jaru nyampuju ngularla yungu Mujujuku.

⁹ Mujujurlu-ngalpa nyampu jaru yirrarnu puluku-kurlu:

“Watingki nganangku-puka ngula-ka puluku mardarni, ngulajul-parla marna yungkarla ngarninjaku. Ngula-ka pulukurlu warru wapanjarlu warru puyu-pinyi marna kipirninjakungarnti, ngulakungarntiji lirraju yampiyarlalpa kuja-kirli warirninjawangurlu pulukuju marna yungu kutu ngarni.”*

Nyampurla kuruwarrirla ngula kangalpa wangkami, kula-ka wangkami puluku-mipa-kurlu, lawa. Nyampuju-ka wangkami nganimpalanguku ngula karnalurla warrki-jarri Kaatuku. Nyurrurlarlulpankulu-nganpa warrawarra-kangkarla tala-kurlurlu.

¹⁰ Nganimpa karnalu nyina Wiriwiri yangka ngula-ka watingki pangirninjarla milyingka yirrarni mangarrikingarnti yungurla marlaja pardi, ngula-piya. Yalirli ngula-ka pangirninja-yani manu jinta-karirli ngula karla marlaja maninja-yani, ngulaju kapala manngu-nyanyi kapu-pala-nyanu marlaja ngarni jirramarlul-juku.

¹¹ Nganimparlul ngulalparnalul-nyarra yimi-ngarrurnu yangka jaru Jijaji-kirli, ngula-jangkaju kankulu Kirijinilki nyina jalanguju. Ngula-jangkarlulpankulu-nganpa warrawarra-kangkarla tala-kurlurlu nganimpa Kurdungurlul-patu Wiriwiri. ¹² Kurdungurlul Wiriwiri-kariyi-nyanu-paturlul, ngulangkuju kalu-jana payirni talaku yangka kuja kalu-jana pinarri-mani Kirijini-patu-kariyi-nyanu. Ngulaju ngulajuku. Kajilparnalul-nyarra ngajarrarlul Parnapa-jarrarlul payikarla talaku, ngulaju ngurrju-yijala yali-patu-piyarlul.

Kala kularnalul-nyarra ngajarrarlul Parnapa-jarrarlul jintarlanguku payurnu talaku. Ngajarrarlul kalarlularra-nyanu jirramarlul warrawarra-kangu tala-kurlurlulul warlaja-kurlurlul. Ngulalparlijarra nyinaja marlajarra nyurrurlul-nyangurlul, ngulajulparlijarra nyinaja payirninjawangu. Kajirnalul-nyarra ngajarrarlul payikarla talaku, kulankulu-nganpa marda purda-nyangkarla kujarnalul-nyarra nyampu jaru ngurrju yimi-ngarrurnu Jijaji Kiraji-kirli.

¹³ Nyurrurlarlul kankulu milya-pinyi yangka Juwu-patu-kurlangu Yuwarli Maralypi wiri ngula-ka karri Jurujulumurlul, manu yangka wati-patu maralypikingarduyul-patu ngula kalu warrki-jarri yalirlul Maralypirlul. Yalipaturlul ngulaju kalu-nyanu mangarri manu

* 9:9 Nyangka Deuteronomy 25.4

kuyu mani yali-jangka-kirli. Ngula kalu wiriwiri yali warrki-jarri Maralypirla, yalirli kalurla purranjarla yinyi kuyu warn-tarri Kaatuku. Ngulaku-puruju nyanungurluju kalu-nyanu ngalya-kariji yirrarni kuyuju ngurra-kurra kanjakungarnti. Ngulaju ngula-juku. ¹⁴ Jijaji Kirajirli Warlalja-Wiringki kangalpa yimi-ngarrirni jinta-juku jurru kuruwarriji. Kuruwarri ngula-ka nguna, “Nganangku-puka wiringki kaji-jana Yimi Ngurrju Jijaji Kirajikirli warru yimi-ngarrirni, ngula-warnujulpalu Kirijini-kariyi-nyanupaturlu warrawarra-kangkarla manu tala yungkarla.”

¹⁵ Ngajulurlu Puurlurlu, ngularna kamparru yanurra nyurrurla-nyangu-kurra nguru-kurra, kapurna-nyarra payikarla nyurrurla talakuju, kala lawa. Kularna-nyarra talaku payurnu. Ngajulurluju ngayilparnaju warlaljarlu warrawarra-kangu. Jalangu karna-nyarra nyampurla pipangka wangkamirra kula karna-nyarra talaku payirrirra.

Kajilparna-jana yapaku Yimi Ngurrju yirri-purayarla, ngula-warnurluju kulalparna-jana talaku payikarla. Kajinkijili nyurrurlarlu yapanku yungkarla tala, kapurnaju purda-nyanjarla kurnta-jarriyarla. Kajilpankujulu nyurrurlarlu tala yungkarla jalangurlu, kulalparnajurla pulka-pungkarla. ¹⁶ Kaatuju wangkaja ngajuku yungurna-jana warru yaninjarla yimi-ngarrirni jaru Kaatu-kurlangu. Kulalparnajurla ngula-warnuju pulka-pungkarla. Kajilparnaju warlapajikarla Yimi Ngurrju yimi-ngarrirninja-kujaku Jijaji-kirli-kijaku, ngulaju kajikaju marda kurnta-nyayirniki ngurrju-mani Kaaturluju! ¹⁷ Kajilparna ngampurrpa nyinakarla talaku warrki-jarrinjaku, ngulajangkakunya kajikajulu yinyi talaju yapankuju. Kala ngayi kula karnaju ngajuku warrki-jarri. Kaatuku karnarla warrki-jarri ngulaju wangkaja nyanungu. Ngula-wanawanaju, kulal pajulu yungkarla talaju yapankuju. ¹⁸ Nyiyakulku-yijala karna-jana Yimi Ngurrjuju yapaku warru yimi-ngarrirni? Kula talakupurdarlu, lawa! Ngula karna Kurdungurlu Wiri nyina Jijaji Kiraji-kirlangu, kula karna-jana payirni Kirijini-kariyi-nyanu yungulpajulu talaju yungkarla. Ngayi karna-jana kutu yimi-ngarrirni. Kujarlaju karna wardinyi-jarri.

¹⁹ Kulalpaju nganangku jinyijinyi-mantarla warrki-jarrinjaku, lawa. Ngari karnaju kutu yinyi yapa panu-kurra pirijina-piyarlu yungulu Kirijini-jarri. ²⁰ Juwu-paturlu ngulangkuju kalu Mujuju-kurlangu-juku kuruwarriji purami. Ngulangkuju kajana nyanunguju jinyijinyi-mani nyiyarningkijarraku. Ngajuju, kula kaju ngarrirni kujakuju. Kala kajilparna nyinayarla Juwu-paturlajinta, ngulaju kajikarna purami nyanungurra-nyangu kuruwarri, kujarlaju yungulu nyanungurrarlangu Kirijini-jarri. ²¹ Ngalya-kari ngula kalu nyina Juwu-wangu, kuruwarri kula kalu purami Mujuju-kurlangu. Kajilparna yantarla nguru nyanungurra-nyangu-kurra, ngula-piya-yijala kajikarna nyina ngajuluju. Yampimi kajikarna kuruwarri Juwu-kurlangu, ngulaju yungulu Juwu-wangu-paturlangu Kirijini-jarrimi. Ngalya-kari kalu wangka kula-nganta karna kuruwarri Kaatu-kurlangu yampimi puranja-wangurlu. Kujaju lawa! Jijaji Kiraji-kirlangu karna purami. ²² Ngaju ngula karna nyina Kirijini-paturlajinta, yangka ngula kalu rampaku nyinami jalangu-warnuju, ngula-patu-piya-yijala karna ngajuju nyina yungurna-jana wiri-mani. Kula karna-jana jinyijinyi-

mani, rarralypa karna-jana nyina. Nyarrpara-kurra-puka ngula karna yani manu jaru-kari-kirli-kirra manu kuruwarrri-kari-kirli-kirra, ngula-piya-yijala karna ngajuju nyina yungulu nyanungurrarlangu Kirijini-jarri. ²³ Ngula karna nguru-kari nguru-kari yani, ngulaju karna nyina nyanungu-patu-piya-yijala, ngulaju yungurna-jana panuku-juku yimi-ngarrirni jaru nyampu Jijaji Kiraji-kirli.

Ngula karna nguru-kari nguru-kari yani, ngulaju karna nyina nyanungu-patu-piya-yijala ngula kalu nyina kuruwarrri nyanungurra-nyangu-kurlu. Ngakaju yunguju Kaatu wardinyi-nyayirni nyina warri-jarrinja-warnuku.

²⁴ Nyurrurlarlu kankulu yangka yapangku milya-pinyi ngula kalu wajirli-parnka kilji-nyayirni ngana ngula-ka parrpardaly-parnka, ngulangkuju warntarri mani. Tarnnga-juku kalu jupu-karrinja-wangu parnkami, ngula-warnurluju jinta-miparlu mani warntarriji. Ngula-ka yali parrpardaly-parnka, ngula-piya-yijala karlipa Kirijini-patu nyina. Nyurrurlarlu yapangku Kirijinirli, tarnngangkujukulu puraya Jijaji Kiraji jupu-karrinja-wangurlu yungunkulu warntarri-nyayirni-wangu Kaatu-kurlangu mani ngula-warnurluju. ²⁵ Parnkanjakungarntirliji, ngulangkuju kalu-nyanu junga-nyayirni-pulykuju rarralypa-mani wajirli-nyayirni-yijala kamparru-wiyiji ngulaju warntarriki maninjakungarnti. Nyampu warntarri kapu lawa-jarrimilki. Ngalipa Kirijini-patu ngulaju karliparla tarnnga-juku nyinami Jijajiki, ngakaju yungungalpa Kaaturlulku yinyi warntarri-nyayirni-wangu. Warntarri-nyayirni-wangu nyampuju ngulaju kapurlipa tarnnga mardarni. ²⁶ Ngajulu Puurlu karna nyina parnkanjakungarduyu-piya ngula kalu yangka parnkami jingijingi yungulpalu yalirla parrpardaly-parnkayarla. Yalikingarntiji kulalpa jarrwarajarrwara-wiyi parnkayarla, kujakungarntiji ngulajulpa jungarni-parnkayarla. Kuja-piyaju ngulaju karnarla jungarni warrki-jarri Kaatukuju. Kula karnarla jamulu warrki-jarri. ²⁷ Jinyijinyi-mani karnaju wakurturdu-nyayirni-pulykuju jupu-karrinja-kujaku yungurnarla warrki-jarrimi jungarni Kaatuku manu yungurna-jana Yimi Ngurrju yimi-ngarrirni yapakuju. Kajilparnarla Kaatuku warrki-jarriyarla ngari wita-mipa yijarduwangu, ngula-warnukuju kulalpaju marda warntarri-nyayirni-wangu yungkarla.

10

Puurlu-jana wangkaja Karinji-wardingki-patuku ngulaju kuja, "Yirriyirrilili-nyanu warrawarra-kangka karlirr-yaninja-kujaku."

¹ Ngajukupurdangka-purnu Kirijini-patu, ngajulurlu yungurna-nyarra yimi-ngarrirni kujalpalu nyurnunyunurlu Mujuju puraja manangkarrarla manu ngalyarparla wiringka. Milya-pinyi-jala kankulu nyampuju jaru ngulalpalu yangka mangkurdu kirrirdimpayi puranjinaanu, ngulalpa-jana kamparrurlu nguru-yirrarninjinaanu. Manu kankulu milya-pinyi ngulalu ngapa mangkuru-wana wiri-wana kulkurru-jarra jingijingi yanu. ² Kuja-warnurlujulpalu-nyanu ngarrurnu papitaji-jarrinja-warnu Mujuju-kurlangu kujalpalu yangka mangkurdu puranjinaanu manu kujalu ngapangka jingijingi yanu.*

* 10:2 Matthew 28.19

3-4 Ngulalpalu wurna maturnu, Kaaturlulpa-jana mangarri-nyayirni-wangu yungu, manu ngapa-nyayirni-wangu. Manu ngapa pirli-nyayirni-wangu-jangka ngula pakarnu Mujujurlu, ngapaju walya-wantijarni, manulpa ngawarralku parnkajarra. Nyampurlu pirlingki ngulajulpa-jana puranjinaanu purdangirli-wanarlu. Pirli-nyayirni-wangu nyampu, ngulaju Jijaji Kiraji kujalpa-jana warrawarra-kangu purdangirli-wanarlu. ⁵ Ngakarrangakarralku, Kaatuju-jana kulu-jarrijalku wilji-panukuju yangka kujalpalurla jurnta karanparr-karrija. Kujarlaju, manangkarrarla wiringkajulpalu palinjarla piringunaja nyurnu-kari nyurnu-kari wurnturu-kari wurnturu-kari.

⁶ Nyampurlu jarungku kangalpa punpun-ngarrirni, kalakarlipa yangka jalajala-jarrinjarla karanparr-karri jarwara-kari kujalpalu kamparru-warnurlu nyurnunyunurlu kuja-kurluju wapaja. ⁷ Ngarriparnkanja-wangulu nyinaka yangkaju ngula kalu juju pirli-jangka manu watiya-jangka ngurrju-mani tarruku nganta, kujalpalu nyurnunyunurlu kamparru-warnu-paturlu ngurrju-manu. Kujanya kangalpa Payipulurluju yimi-ngarrirni jarlu-patu nyurnunyunu ngulalpalurla jarwara-kari jurnta nyinaja Kaatukuju:

“Nyampurla purlaparla wiringka kalalu nyinajarla kurapaka ngarnu, kalalu purlapa pungu, manu kalalurla parntarrinjunu palka-katuku nganta, kalalu nyangu karrinja-kurra juju-kari juju-kari nyanungurra-nyangu kuja kalalu nyanungurlu rdakangku ngurrju-manu.”*

⁸ Ngula-puru purlapa wiri-puru, warrulpalu-nyanu wajirli-pungu kalykururlu. Ngula-wanawanaju, 23,000-pala-jana riwarri-manu Kaaturluju parrangka jintangka. Ngula-kujakujurlipa nyinami warrura-wangu manu warru wajirli-pinja-wangu. ⁹ Ngalipapatu Kirijini-patu, ngulajurlipa nyina ngurrju jarlu-patu-piya-wangu, kalaka-ngalpa Kaatuju kulu-jarri. Ngalipa-nyanguku nyurnunyunuku-wiyilpa-jana kamparru kulu-jarrija Kaatu Warlaja-Wiri, ngula-panuku-juku-jana warnalku jangkardu yilyajarni panu-jarlu, ngulangkuluku-jana warnangukuju muku pungu ngalya-karriji yapaju. ¹⁰ Ngalipa Kirijini-patu, nginji-wangkanja-wangurliparla nyinami Kaatuku yali-patu-piya-wangu jarlu-patu-piya-wangu. Ngalya-karriji, nginji-wangkajalpalurla Kaatuku. Ngula-wanawanaju marramarralku-jana jangkardurnu yilyaja muku pinjaku. ¹¹ Nyampurluju nyiyarningkijarrarlu, pinarri-mani kangalpa Kaatu-kurlu, kalakarlipa karlirr-yani warntarlalku. Yapa-paturlu kamparru-warnu-paturlulpalu yirrarnu Payipulurla yungu-ngalpa punpun-ngarrirni. Kajikarlipa jarwara-kari yani Kaatu-kujaku jalangu, kuja kangalpa nguru rdangkardangkarlpa-jarrinjinilki ngalipaku Kirijini-patuku.

¹² Ngula kanpa Kirijini nyina yijardunju nganta manu jukaruru nganta, ngulangkungku warrawarra-kangka, kalakanpa yangka karanparr-karri Kaatu-kujaku. ¹³ Juju Ngawungku kangalpa jintawarlayi-jiki jarwara-kari putaputa kanyi yapa panu-juku, kula nyurrurla-mipa. Kaatu kangalpa jirrnganja nyinami tarnga-juku. Ngulaju-ka nyina pirrjirdi-nyayirni Juju Ngawu-piya-wangu, kapu-nyarra muurlparlu mardarni karanparr-karrinja-kujakuju. Kujarlaju,

* 10:7 Nyangka Exodus 32.6

nyangurla-puka kajilpa-nyarra yangka putaputa kangkarla jarrwara-kariri Jujungku, ngula-kujakuju Kaaturlu kajika-nyarra pirrjirdi-mani yungunkulu jukarurru-juku yani karanparr-karrinja-wangu.

Puurlu-jana wangkaja Karinji-wardingki-patuku Kirijini-patuku yungulu yangka jawirdiki nyinamirra maralypi nyampu-kujaku kuruwarri-kari-kijaku Kaatu-kurlangu-wangu-kujaku

¹⁴ Ngajukupurdangka-purnu Kirijini-patu, juju maralypi-kijaku Kaatu-kurlangu-wangu-kujaku kuruwarri-kari-kijaku, ngulajulu jawirdiki nyinakarra! ¹⁵ Nyampunya karna-nyarra wangka langarrpaku nyurrurlakuju. Purda-nyangkajulu ngula karna-nyarra ngajulu wangkami yijardu mardawu, lawa marda. ¹⁶ Nyurrurlarlu yapangu, manngu-nyangkalu yangka Kurapaka Jijaji Kiraji-kirlangu ngula karliparla ngarni nyanunguku Warlalja-Wiriki. Ngula karlipa jampita-nyayirni-wangurla ngarni, ngulaju karlipa Jijaji Kiraji-kirlangu ngarni yalyu kuja-nyanu nyanungurlu yungu warlaljarlu ngungkarra ngalipakungarnti. Manu ngula karlipa mangarri-nyayirni-wangu pajirninjarla ngarni wita-kari wita-kari, ngulaju nyanungu palka kuja-nyanu nyanungurlu yungu warlaljarlu ngungkarra ngalipakungarnti. ¹⁷ Nyampurla kuruwarrirla, mangarri-nyayirni-wangu ngula karlipa ngarni, ngulaju jinta-jangka mangarri kapurdu-jangka karlipa rdilykirdilyki-pinyi. Ngula-jangka-juku karlipa ngarni, ngulanguju kangalpa panu-juku jinta-mani, jungulku yungurliparla nyina. ¹⁸ Ngula-piyarlu-yijala kalurla Juwu-paturlu yangka kuyu warntarri purrami Kaatuku, jintawarlayirli jungungku ngulaju kalu ngarni nyanungurrarlangurlu yaliji kuyu ngalya-kariri.

¹⁹ Kala Kirijini-wangurlu ngula kalu juju purlapa pinyi Kaatu-kurlangu-wangu, ngurrju mayi ngalipakuju Kirijini-patuku? Lawa! Manu kuyu kuja kalu purrami kurapaka Kirijini-wangu-paturlu, ngurrju mayi ngalipakuju? Lawa kujaju! Kula karliparla ngungkurr-nyina. ²⁰ Nyampu karna-nyarra yimi-ngarrirni kuja kalu yangka Kirijini-wangu-paturlu kuyu purrami maralypirla nyanungu-nyangurla. Ngulaju kalu-jana purrami Juju Ngawuku manu nyanungu-nyangu-patuku marramarraku. Kula kalurla Kaatuku purrami. Kuja-kujakunya yangkaju Kirijini-patulpankulu nyinakarla jawirdiki. ²¹ Kajilpankulu Jijaji Kiraji-kirlangu mangarri-nyayirni-wangu nganjarla manu ngapa-nyayirni-wangu, ngulakungarntirliljilpankulu yampiyarla yangkaju yali ngula kalu-jana kuyu purrami Juju Ngawuku manu nyanungu-nyanguku marramarraku. Jirrama-kalyarrpa-wangu manngu-nyangka nyarrpa-wanarpa yani. ²² Kajilparlipa jirrama-kalyarrpa purayarla, kajika-ngalpa Kaatuu ngula-panukuju kulu-jarri. Kula karlipa ngalipa nyina Kaatu-piya pirrjirdi. Kujarlaju, jinta-miparlipa purami kulu-kujaku.

Puurlu-jana wangkaja Karinji-wardingki-patuku yangka, 'kajikankulu-nyanu kanyi jarrwara-karirli Kaatu-kujaku'

²³ Ngalya-kari kankulu nyurrurlarlu purda-nyanyi nyiyarningkijarra ngurrju nganta nyurrurlaku puranjaku. Kujaju junga marda. Kala ngajulurlu karna manngu-nyanyi panu-kariri maju-nyayirni ngalipaku

Kirijini-patukuju. Yungulparlipa yampiyarla, kalaka-ngalpa rampakumani. ²⁴ Kirijinirli yungulpa-jana warrawarra-kangkarlarra panu-kari, kula nyanungu-nyangu warlalja-mipa yiringirla.

²⁵⁻²⁶ Payipulurlu ngula kangalpa yimi-ngarrirni:

“Nguru nyampu manu nyiyarningkijarra, ngulaju Kaatu-kurlangu.”* Kujarlaju, kajinkili kuyu yangka nyanyi japungka, ngulajulu maninjarla kutu-nganja yapa jinta-kari payirninja-wangurlu manu kapatinja-wangurlu.

²⁷ Kirijini-wangurlu kajilpangku yajakarla ngurra-kurra nyanungu-nyangu-kurra kuyuku ngarninjaku, kajikanpa marda manngu-nyanyi kula-nganta maralypi-jangka kurapaka-warnu Juju Ngawu-kurlangu-warnu-jangka kuyuju. Payirninja-wangurlu ngayi-pala kutu-nganja. ²⁸ Kala kajilpangku Kirijini-karirli yimi-ngarrikarla, “Kari-nganta nyampuju kuyu kurapaka-warnu maralypi-jangka Juju Ngawu-kurlangu-warnu”, ngulajulpanpa yampiyarla ngarninja-wangurlu. Kajilpangku yalumpurlu Kirijini-karirli nyangkarla ngarninja-kurra, kulalpangkurla ngungkurr-nyinakarla kujakuju. Kanunju-karirli kangku manngu-nyanyi “Nyuntujunpa karlirr-yanu Kaatu-kujaku kujanpa kuyu ngarnu.” Kuja-kujakujulpanpa yampiyarla kuyuju. ²⁹ Nyuntulurluju kajikanpa marda rarralyparlu kutu ngarni kuyuju, jinta-kariri yali Kirijini kangku yiki-nyina kajikanpa marda yali kuyu ngarni-kijaku.

Ngalya-karirli nyurrurlarlu Kirijini-paturlu kajikankujulu marda wiljiwilji-mani yali kuyu-wanawana, kuja marda kajikankujulu wangkami, “Nyiyarningkijarraju ngurrju-nganpa nganimipakuju! Ngulaju kajikarnalu kutu ngarni kuyuju. Nyiyakulku-yijalalpalu-nganpa Kirijini-kariyi-nyanurlu warla-pajikarla kuyu-kujaku ngarninja-kujakuju? ³⁰ Wardinyi-jarri karnalurla Kaatukuju nyampukuju kuyuku, nyarrpakulku-yijala kalu-nganpa Kirijini-patu-kariri nganimipakuju nginji-wangka?” Kujarlunya kajikankujulu marda wiljiwilji-mani kuyu-wanawana.

³¹ Ngajulu Puurlu kujanya karna-nyarra wangka nyampu kuyu-wanawana, “Nyiya-puka kajinkili ngarni, manu nyiyarla-puka kajinkili warrki-jarri, ngulakungarntirliji manngu-nyangkalu-jana Kirijini-kariyi-nyanu, kalakankulu-jana karlirr-kanyi. Kajili-nyarra nyanyi ngurrju nyinanja-kurra, ngulangkuju kajikalurlajinta Kaatuku pulkapinyi nyurrurla-wanawanarluju.” ³² Kulalu-jana majungka-jarriya jurnta Juwu-patuku manu Juwu-wangu-patuku manu Kirijini-kariyi-nyanuku, kajikankulu-jana karlirr-kanyi Kaatu-kujaku.

³³ Ngaju-nyangurla warrkingka, kula karnaju ngajulu-miparlu wardinyi-mani. Panu-jarlu-juku karna-jana yimiri-mani yungu-jana Kaaturlu muurlparlu mardarni.

11

¹ Kujarlaju, nyurrurlarlujulu waalparrika ngajulu kuja karna ngajulurlu waalparirni Jijaji Kiraji.

Nyarrpa-jarrimirlipa yangka kuja karlipa turnu-jarri Kaatuku wangkanjaku?

* 10:25-26 Nyangka Psalm 24.1

2 Yangka kuja kankujulu nyurrurlarlu yapangku tarnnganku-juku manngu-nyanyi ngajulu manu kuja kankulu purami kuruwarri yangka kujarna-nyarra pinarri-manu kamparrurlu-wiyi, ngulaju ngurrju. 3 Ngajulurlu yungurna-nyarra nyurrurla pinarri-mani jintakarirlanguku: Jijaji Kiraji-ka nyina wiri panuku-juku watikiji, manu nyurrurlaju wati jintawarlayi kankulu-nyanurla karntaku ngurrawarnuku warlaljaku wiri nyina, manu Kaatuju karla wiri nyina Jijaji Kirajikiji. 4 Kajilpa-nyanu watingki jurruku parnta-yirrakarla mukarti jaajirla Kaatuku wangkanjakungarntirli, kujarluju-ka kurntaku ngurrju-mani Jijaji Kiraji. Kajilparla wati marlaja wangkayarla Kaatuku jaajirla, ngulakungarntirli kajilpa-nyanu jurruku parnta-yirrakarla mukarti, kujarlangurluju-ka kurntaku ngurrju-mani Jijaji Kiraji. 5 Kajilparla karnta wangkayarla Kaatuku mukarti-wangu jurrungka parnta-yirrarninja-wangu jaajirla, kujarluju-ka kurntaku ngurrju-mani nyanungu-parnta. Kajilparla karnta marlaja wangkayarla Kaatuku mukarti-wangu jurrungka parnta-yirrarninja-wangu jaajirla, kujarlangurluju-ka kurntaku ngurrju-mani nyanungu-parntaju. Kurntangka, yungulpa-nyanu wakurlu muku pajikarla! 6 Kala kajilpa-nyanu muku pajikarla wakurlu, ngulaju kajika-nyanu kurntaku ngurrju-mani. Kajilparla karnta wangkayarla Kaatuku mukarti-wangu jurrungka parnta-yirrarninja-wangu, ngula-piya-yijala kajika kurnta-jarri yali karntaju. Ngula-kujakuju, yungulpa-nyanu jurruku parnta-yirrakarla mukarti Kaatukungarntirliji wangkanjakungarntirli. 7 Kaaturlu-jana ngurrju-manu wati nyanungu-piyajuku yungulurla pulka-pinyi. Kujarlaju, kajilparla ngana-puka wati wangkayarla Kaatuku mukarti-wangu jurru parnta-yirrarninja-wangu, ngulaju ngula-juku. Karntakarnta kuja-jana ngurrju-manu Kaaturluju, ngulaju yungulu-jana wati-patukuju pulka-pinyi. Kujarlaju, ngana-puka karnta kajilparla wangkayarla Kaatuku, ngulakungarntirli yungulpa-nyanu jurruku parnta-yirrakarla mukarti. 8 Kaaturlu kula ngurrju-manu kamparru-warnu wati palka-ngurlu karnta-ngurlu, lawa. Ngurrju-manu karntaju palka-jangka wati-jangka kamparru-warnu-jangka. 9 Ngurrju-manu kuja Kaaturlu watiji, ngulaju kula nyanungu-parntaku karntaku. Ngulaju ngurrju-manu karntaju nyanungu-parntaku watiki. 10 Kujarlaju, nyurrurlarluju karntakarntarlu, jurrukulu-nyanu parnta-yirraaka mukarti kamparrurlu Kaatukungarntirli wangkanjakungarntirliji. Kajili-nyarra maramarrarlu nyanyi parnta-yirrarninja-warnu, kapulu-jana milya-pinyi nyurrurla-parnta kuja kalu-nyarra wiri nyurrurlaku nyinami.

11 Kujaju ngula-juku. Kala turnu-warnu-patu Kaatu-kurlangu-patu ngulaju karlipa nyinami turnu jurrku-juku wati manu mardukuja. 12 Junga-jala Kaaturlu ngurrju-manu karnta kamparru-warnu palka-jangka wati-jangka. Ngula-jangkaju, panu watiji kalu palka-jarrimi karnta-kari karnta-kari-jangka ngati-nyanu-jangka. Kaaturlu kajana ngurrju-mani wati manu karnta jalangurlangurluju manu nyiyarningkijarrarlangu.

13 Nyurrurla-patulu-nyanu yardajirri-wangkaya, manujulurla ngungkurr-nyinaya: Kari-nganta ngurrju kujaju karnta kuja karla wangkami Kaatuku jurrungka-kurlu mukarti-kirli parnta-yirrarninja-warnu-kurlu! 14 Nyarrpa kalu yapa-patu ngurujarraranyparlaju

wangka nyampuku kuruwarriki? Panu-juku kalu wangkami nganta kujaju watiji wakurlu-jarluju maju nganta. ¹⁵ Kala panu-kariji kalu wangkami nganta kujaju karntaju wakurlu-kurlu yungu-nyanu jurruku parnta-yirrarni. ¹⁶ Nyurrurla Kirijini-patu, kajinkijili wiljiwilji-mani kuruwarriki nyampuku, wangkami karna-nyarra jintaku-juku: Nganimparlu Kurdungurlu-paturlu Wiriwirirli manu panu-karirli Kirijini-paturlu jaaji-kari jaaji-kari-wardingkirli karnalu purami jinta-juku jurrku-juku kuruwarriji nyampu-kurlu jurru-kurlu parnta-yirrarni ngula karnalu-nyanu. Nganimpa Kirijini-patu wati-patu karnalurla wangkami Kaatuku mukarti-wangu jurru parnta-yirrarninja-wangu. Manu Kirijini-patu karntakarnta kalurla Kaatuku wangkami jurrungka-kurlu mukarti-kirli parnta-yirrarninja-warnu-kurlu.

*Jungarnirlirlipa ngarni Kurapaka Tarruku Jijaji Kiraji-kirlangu
Matthew 26.26-29, Mark 14.22-25, Luke 22.14-20*

¹⁷ Ngajurna-nyarra purda-nyangu kuja kankulu-nyanu nganta jinta-jarrinjarla karlirr-kanyi Kaatu-kujaku. Kuja kankulu jinta-jarrimi, kula kankulu-nyanu pirrjirdi-mani, lawa. Ngari kankulu majungka-jarrimi-mipa jaajirla. Kujarlaju kulalparna-nyarra nyarrparlu ngurrju-pajikarla. ¹⁸ Ngalya-karirli yapangkujulu yimi-ngarrurnu nyurrurlaju kankulu turnu-kari turnu-kari jarnkujarnku nyina, manu kankulu-nyanu wiljiwilji-mani. Karija, kujaju marda junga. ¹⁹ Kujaju ngurrju-karikarri kuja kankulu turnu-kari turnu-kari-kirra-jarri. Kajilpankulu turnu-kari turnu-kari-wangu nyinayarla jintangka, kulalparna-nyarra nyarrparlu miimii-nyanjarla milya-pungkarla ngurrju mardawu, majumaju marda.

²⁰ Kuja kankulurla turnu-jarrimi Kurapakaku Tarrukuku Warlalaja Wiri-jarlu-kurlanguku, ngulaju kankulu ngarni jarrwararlu. ²¹ Kula kankulu-nyanu pardarni ngalya-kariki yungulpankulu wungungku nganjarla. Kapankurlu kankulu-nyanu jurntajurnta ngarni. Ngalya-kari kankulu pama-jangka warungka-jarrimi jaajirlaju. Panu-kari ngaka kuja kalu yanirni Kurapakaku ngarninjaku, ngulaju kalu lawangkalku yanirni mangarri-wangurlalku. ²² Kula kankulu mayi ngurra mardarni yungulpankulu yalirlalku warrarda nganjarla? Kuja kankulu yani jaaji-kirra manu kuja kankulu kapankukapankurlu ngarni mangarri, kujaju kankulu-nyanu nyurunyuru-jarrimi. Kujarlaju kankulu-jana kurntaku ngurrju-mani ngalya-kari Kirijini-patu kuja kalu nyinami marlajarra. Kujaju majumaju! Kularna-nyarra ngurrju-pajirni nyurrurla kuja-jangkaju!

²³⁻²⁴ Warlalaja-Wiringki Jijaji Kirajirliji pinarri-manu Kurapakaku Tarrukuku nyanungu-nyanguku, ngulaju yangka jurrku-juku jinta-juku yimiji kujarna-nyarra pinarri-manu kamparrurlu-wiyi. Nyampuju yali-piya-juku jaruju: Nyurru-wiyi, Jutuju parnkaja yimikirli Jijaji-kirli wiri-patu-kurra Juwu-patu-kurra yungulu puuly-mardarni Jijaji. Ngulakungarntirliji mungangka jintangka-kirli, Jijaji manu kurdungurlu-patulu jinta-jarrija kurapakaku ngarninjaku. Ngula-warnurluju, Jijajirliji mangarri manu, yati-wangkajarla Kaatuku, manu rdilykirdilyki-pungu mangarri. Manu-jana wangkaja

nyanungu-nyanguku kurdungurluku, “Nyampu mangarriji, kari-nganta palka-nyayirni-wangu ngaju-nyangu kuja karnaju yinyi ngungkarra nyurrurla-kurra. Ngaka kajinkili turnu-jarrimi nyampuku kurapakaku ngarninjaku, nganjalu yungunkujulu purdapurda-nyanyi tarnngangku-juku.”²⁵ Ngula-jangkarluju manu jampitalku pama-kurlu, ngula-jangka yati-wangkajalkurla Kaatukuju, manu-jana wangkaja kurdungurluku, “Kari-nganta yalyu-nyayirni-wangu ngaju-nyangu nyampuju, ngulaju jalangu-warnu kuruwarri Kaatu-kurlangu yapaku yungu-jana nyanungu-kurra-mani. Ngaka kajinkili turnu-jarrimi nyampuku kurapakaku ngarninjaku, nganjalu yungunkujulu purdapurda-nyanyi tarnngangku-juku kuja karnaju yinyi ngajulurlu ngungkarrarluku kunkangku.” Kujanya-jana Jijajiji wangkaja kurdungurlu-patuku.

²⁶ Nyiyakungarntirli karlipa Kurapaka Tarruku Jijaji Kiraji-kirlangu ngarni Kirijini-paturlu? Ngaka kapu-ngalpa pinarni yani. Ngalakungarntiji, kajinkili tarnngangku waalparrirni Kurapaka Tarruku, kujarluju kapunkulu-jana yapa ngalya-kariki yimi-ngarrirni Jijaji Kiraji-kirli yangka kuja-nyanu yungu ngungkarra ngaliparlajinta watiya warntawarntarla.²⁷ Kaji nganangku-puka ngarni Kurapaka Tarruku nyanungu-nyangu jarrwararluku, ngulaju-ka majumanu yalyu manu palka Warlalja-Wiri-kirlangu.²⁸ Kuja-kujakujulu-nyanu miimii-nyangka-wiyi, ngula-jangkarlu yungunkulu milya-pinyi nyampu Tarruku Kurapaka. Ngula-jangkarlu yungunkulu jungarnirliki ngarni.²⁹ Ngurrpangku Kirijinirli kajilpa nganjarla Kurapaka Tarruku jarrwararluku, kajilpa kanginy-pungkarla palka manu yalyu Jijaji Kiraji-kirlangu, kajilpa kutu-nganjarla Kurapaka, ngulaju kajika Kaaturluju nyurnu-kurra-mani.³⁰ Kuja-jangkaju, nyurrurla Kirijini ngalya-kariji kankulu rampaku-jarrimi manu nyurnu-jarrimi. Ngula-jangkarlunyankulu-jana nyurru-juku ngalya-kariji wajawaja-manu, kujalpalu ngarnu Kurapaka Tarruku jarrwararluku.³¹ Kajilparlipanyanu ngaliparluku Kirijini-paturlu miimii-nyangkarla kamparrurluku Kurapakakungarntirli, kula-ngalpa Kaaturlu nyurnu-kurra-mani jalangurlangurlu.³² Jalangurlangurlu kajilparlipa ngaliparluku Kirijini-paturlu nganjarla Kurapaka Tarruku warntarlarluku, kajika-ngalpa Kaaturlu nyurnu-kurra-mani. Ngula kangalpa nyurnu-kurra-mani, ngayi kangalpa nyurnu-kurra-mani yungu-ngalpa jungarni-mani. Manu ngakaju kula-ngalpa mamparl-pinyi panu-kari-piya yangka kuja kalurla kapuru nyinami Jijaji Kirajiki. Kapurliparla nyanunguku-juku Kaatuku jirranganja nyina.

³³ Ngajukupurdangka-purnu Kirijini-patu, kajinkili jinta-jarrimi yangkaku Kurapakaku Tarrukaku ngarninjaku, pardakalu-nyanu jintawarlayi-jiki. Ngula-jangkarluju nganjalku jungungku.³⁴ Kajinkili yarnunjuku nyina, ngulajulu kamparrurlu-juku nganja ngurrangka jaajikingarntirliji. Kajinkili jungarnirli ngarni, kulanarra nyurnu-kurra-mani Kaaturluju.

Nyurrurlarluku yapangkunkujulu payurnu nyiyarningkijarraku ngajulu yungurna-nyarra yimi-ngarrirninjarla jungarni-mani. Nyampurrakujuku karna-nyarra ngaka yanirra wangkanjaku.

Pirlirra Kaatu-kurlangurlu kangalpa kurru-pinyi yartarnarri yungurliparla ngula-kurlu jirrnganja warrki-jarrimi ngurrjulku Kaatukuju

¹ Ngajukupurdangka-purnu Kirijini-patu, yangka kujankujulu kamparrurlu payurnu ngajulu, payurnunkujulu yungurna-nyarra yimi-ngarrirni yartarnarri kuja kangalpa Kaatu-kurlangu Pirlirparlu kurru-pinyi yangka yungurliparla jirrnganja warrki-jarrimi. Ngaju karna-nyarra wangkami nyurrurlaku yungunkulu yijardurlu milya-pinyi yartarnarri-kari yartarnarri-kariji Pirlirra Kaatu-kurlanguju.

² Nyurrurlajulpankulu kamparruju nyinaja palka-kurlu juju-kari juju-kari-kirli Kirijini-wangu-wiyi, manulpankulu-jana yalumpurrawiyi kamparrurluju puraja. Yalumpurraju wankaru-wangu, ngulangkuju karlirr-kangulpalu-nyarra warntarla. ³ Yimi-ngarrirnilki karna-nyarra nyurrurlaku yungunkulu pinalku nyina Pirlirra Kaatu-kurlangukuju. Yapa kuja-ka nyinami Pirlirra Kaatu-kurlangu-kurlu, ngulangkuju kulalpa nyarrparlu ngawu-pajikarla Jijaji. Kala yapa kuja-ka lawa nyinami Pirlirra Kaatu-kurlangu-wangu, ngulangkuju kulalpa nyarrparlu wiri-pajikarla Jijaji.

⁴ Yartarnarri-kari yartarnarri-kariji kuja karliparla marlaja mardarni Kirijini-paturlu jarnku-jarrarlu, ngulaju jinta-jangka-juku Pirlirra Kaatu-kurlangu-jangka. ⁵ Jarnku-jarrarlu karliparla marlaja mardarni warrki-kari warrki-kari Pirlirra Kaatu-kurlangukuju, jintakuju karliparla nyanunguku-juku nyinami Warlaja-Wiriki. ⁶ Jarnku-jarrarlu karliparla yartarnarri-kari yartarnarri-kari marlaja mardarni, ngulaju jintangku Kaaturlu ngula kangalpa Pirlirra nyanungunyangu jarnkujarnku kurru-pinyi jintawarlayikiji.

⁷ Yinyi kangalpa ngalipaku Kirijini-patuku yartarnarri nyanungunyangu, ngula-jangkarluju yungurlipa Pirlirra Kaatu-kurlanguju milya-pinyi ngaliparluju, ngula-kurlurluju yungurlipa-nyanu wiri-mani pirrjirdi-karda. ⁸ Pirlirra Kaatu-kurlangu-kurlu karlipa ngalya-kari nyina pina-nyayirni Kaatu-kurlanguku yimiki. Pirlirra Kaatu-kurlangu-kurlu jurruku-kurlurluju karlipa-nyanu ngalya-karirli pinarri-mani jungarni-nyayirnilki jaru-kurlurlu. ⁹ Pirlirra-kurlu jurruku-kurlu karliparla ngalya-kari wala-nyayirni nyina Jijaji Kirajikiji parrpada-juku panu-kari-piya-wangu. Jinta-kurlurlu jurruku-kurlurlu karlipa-jana ngalya-karirli parlpuru-mani nyurnu-patu. ¹⁰ Ngalya-kari karliparla marlaja mardarni yartarnarri Pirlirra Kaatu-kurlangu ngangkayi-kirli-piyarlu rdrrinyparluju. Ngalya-kari karliparla marlaja wangka jaru Kaatu-kurlangu. Ngalya-karirli karliparla marlaja milya-pinyi pirlirra-kari pirlirra-kari Kaatu-kurlangu marda, marda Juju Ngawu-kurlangu. Pirlirra Kaatu-kurlangu-kurlu jurruku-kurlu-juku-jala jinta-kurlu karlipa ngalya-kari kurruly-wangkami jaru-kari jaru-karilki. Ngalya-karirli karliparla marlaja milya-pinyi jaru-kari jaru-kari kurruly-wangkanja-kurraju nyarra kuja kalu kurruly-wangka manu karlipa-jana milki-wangka panu-kariki ngurra-patuku. ¹¹ Jintangku-juku kangalpa Pirlirra Kaatu-kurlangurlu pirrjirdi-mani Kirijini-patu, ngulakungarntirliji-ka jirringi-yirrarni-wiyi yartarnarriji, ngula-jangkarluju kangalpa jarnkujarnku yinyi yartarnarri.

Ngalya Kirijini-patu karlipa nyinami turnu jintangka-juku Jijaji Kiraji-kirlangu

¹² Yapa-kurlangurlu palkangku-ka mardarni jurru, rdaka-jarra, wirliya-jarra manu panu-kari. Panu-juku kalu jinta-jarrimi yapangka palkangka jintangka-juku. Ngula-piya-yijala Jijaji Kirajiji manu ngalipa yapa nyanangu-nyangu. ¹³ Ngalya-kariji Kirijini-patu karlipa nyina Juwu-patu, manu ngalya-kariji karlipa nyinami Juwu-wangu-patu. Ngalya-kariji karlipa nyinami warrkini pirijina-piya, manu ngalya-kariji karlipa-nyanu warrki-jarrimi warlaljarlangu talakupurda. Kujarraju ngurrjunya! Yangka kujarlipa papitaji-jarrija, ngulaju jinta-kurra-juku Pirlirra Kaatu-kurlangu-kurra, jinta-manu-ngalpa. Kaaturlu-ngalpa kurru-pungu Pirlirra kurturdurru-kurra, ngulaju karlipa nyinami Pirlirra Kaatu-kurlangu-kurlu jinta-kurlu-juku.

¹⁴ Yapa-kurlangurlu palkangku-ka mardarni jurru, rdaka-jarra, wirliya-jarra manu panu-kari. Panu-juku kalu jinta-jarrimi yapangka palkangka jintangka-juku. ¹⁵ Kajilparla wangkayarla wirliya rdakaku, “Kularna ngajuju rdaka nyuntu-piya, kujarlaju kula karli ngalijarraju nyina jintangka palkangka,” kajilpa kuja wangkayarla wirliyaju, ngulaju yijardu-wangu. Ngulaju kapala palkangka jintangka-juku nyinami wirliya manu rdaka yapangka. ¹⁶ Kajilparla wankayarla langa milpaku, “Kularna ngajuju milpa nyuntu-piya, kujarlaju kula karli ngalijarraju nyina jintangka palkangka,” kajilpa kuja wangkayarla langaju, ngulaju yijardu-wangu. Ngulaju kapala palkangka jintangka-juku nyinami langa manu milpa yapangka. ¹⁷ Kajilparlipa milpa-mipa mardakarla langa-wangu, nyarrparlulkurli pa purda-nyangkarla langa-wangurluju? Kajilparlipa langa-mipa mardakarla mulyu-wangu, nyarrparlulkurli pa parnti-nyangkarla mulyu-wangurluju?

¹⁸ Kaaturlu-ngalpa palka ngurrju-manu jurru-kurlu, rdaka-jarra-kurlu, wirliya-jarra-kurlu manu panu-kari-kirli. Ngulakungartiji kamparru-juku jirringi-yirrarnu-wiyi nyarrparlu yungu-ngalpa jinta-maninjarla yirrarni palkangka jintangka ngalipa-nyangurla jurru, rdaka-jarra, wirliya-jarra manu panu-karirlangu. ¹⁹ Kajilparlipa langa-mipa marda, rdaka-jarra-mipa marda, manu jurru-mipa marda mardakarla panu-kari-wangu, ngularra-wangurluju kulalparlipa mardakarla palkarlangu. ²⁰ Yapangku-ka palka jinta-miparla mardarni jurru, langa-jarra manu rdaka-jarra manu panu-karirlangu.

²¹ Milpa kulalparla nyarrpa wangkayarla rdakaku, “Ngampurrpa-wangurnangku nyuntukuju!” Manu jurru kulalparla nyarrpa wangkayarla wirliyaku, “Ngampurrpa-wangurnangku nyuntukuju!” ²² Yapangku marda kajika manngu-nyanyi miyalu ngulaju nganta rampaku. Kala kajilpa nyinayarla miyalu-wangu, kulalpa nyarrpalku nyinayarla, lawa! Kajika palimilki. ²³ Yapangku marda kajika manngu-nyanyi pinti ngulaju nganta nyirntinyirnti nganta. Kujarlaju kajika-nyanu maparni jarangu karalya-kardalku. Manu kajika-nyanu marda ngarntapiri nyanjarla kurntaku ngurrju-mani. Ngulakujaku kyanu parnta-yirrarni wawarda kurntangka yapa-patu-kari-kijakurlangu. ²⁴ Yinngirri manu jurru wakurlu, ngulaju marda kajika-nyanu miimii-nyanyi yuntardi nganta. Kujarlaju, kula kyanu parnta-yirrarni.

Jijaji Kiraji-kirlangu yapa, ngulaju karlipa nyina turnu jintangka-juku. Kujarlaju kajilpa-nyanu nganangku-puka Kirijinirli ngurrju-

pajikarla Kirijini-kari-piya-wangu nganta, ngulaju jarrwara-nyayirni! Kaaturlu kangalpa turnu-maninjarla jinta-kurra-mani, ngula-jangkarluju yungurlipa-jana warrawarra-kanyi Kirijini-kariyinyanu yangka rampaku. ²⁵ Turnu-maninjarla kangalpa jinta-kurra-mani ngula yungurlipa-nyanu warrawarra-kanyi wiljiwiljimaninja-wangurlu. ²⁶ Kirijiniki nganaku-puka kajilpalurla yapaju murrumurru-maninjarla rdapakarrkayarla, ngulakuju yungulparliparla mari-jarriyarla. Kala kajilparla nyiyarlangu ngurrju rdipiyarla, ngulakujurliparla wardinyi nyinami.

²⁷ Ngalipa Kirijini-patu karlipa jintangka-juku nyina turnu Jijaji Kiraji-kirlangu. Ngalipa jinta-kari jinta-kari karliparla nyina nyanunguku. ²⁸ Jinta-kari jinta-kariki kangalpa yartarnarri yinyi Kaaturlu yungurlipa-nyanu pirrjirdi-mani Kirijini-kariyinyanu. Kamparrurluju-nganpa milarnu Kurdungurlu-patu Wiriwiri nganimpaju. Ngula-jangkarlu-ngalpa milarninjarla manu ngalya-kari yungurliparla ngula-jangka jarukungarduyu marlaja wangkami Kaatuku. Ngula-jangkarlu-ngalpa milarninjarla manu ngalya-kari yungurlipa-jana yapa-patu pinarri-mani Kaatuku. Ngalya-kari-ngalpa milarninjarla manu yungurliparla marlaja mardarni yartarnarri ngangkayi-kirli-piyarlu rdirrinyarlulku. Ngalya-kari-ngalpa milarninjarla manu yungurlipa-jana nyurnu-patu ngurrju-mani. Ngalya-kari-ngalpa milarninjarla manu yungurlipa muujumuujurlu-mardarninjarla warrawarra-kanyi nyiyarningkijarra jaajirla. Ngalya-kari-ngalpa milarninjarla manu yungurlipa warrki-jarrimi manijapiya jungarnijungarni-maninja-kurlangu jaajirla. Ngalya-kari-ngalpa milarninjarla manu yungurlipa kurruly-wangkami jaru-kari jaru-karilki. ²⁹ Kula karliparla marlaja mardarni warrkiji jurrku Kaatukuju. Kula karlipa Kirijini-patu jintawarlayi-jiki nyinami Kurdungurlu Wiriwiri, lawa. Kula karliparla jintawarlayi-jiki marlaja nyina jarukungarduyu-patu Kaatukuju, lawa. Kula karlipa jintawarlayi-jiki pinarri-maninjakungarduyu nyina, lawa. Kula karliparla jintawarlayirli-jiki marlaja mardarni yartarnarri ngangkayi-kirli-piyarlu rdirrinyarlulku, lawa. ³⁰ Kula karlipa-jana jintawarlayirli-jiki nyurnu-patu ngurrju-mani, lawa. Kula karlipa jintawarlayi-jiki kurruly-wangkami jaru-kari jaru-kari, lawa. Kula karlipa-jana jintawarlayi-jiki milki-wangka panu-kariki ngurrapakuju yangka kuja kalu ngalya-kari jaru-kari kurruly-wangka.

³¹ Nyurrurlarlu yapangkujulu tarnnganku-juku warrarda payika Kaatu yartarnarri-kari yartarnarri-kari yungunkulurla marlaja warrki-jarrimi Pirlirpa Kaatu-kurlanguku.

Yimi-ngarrirni karna-nyarra jalangurlu nyurrurlaku kuruwarri-nyayirni-wangu Kaatu-kurlangu ngalipaku Kirijini-patuku: Ngalipajulparlipa-nyanu yulkayarla warrarda.

13

Ngalipa Kirijini-patujulparlipa-nyanu yulkayarla manu yapa-patukarirlanguku

1 Kajilparna kurruly-wangkayarla jaru-kari yapa-kari-kirlangu marda, marda jaru-kari marramarra-kurlangu kajilparna kurruly-wangkayarla, ngulaju ngula-juku marda. Ngula-kurlu jaru-kari-kirliji kajilparna-jana yapa ngalya-kariki marda nyurunyuru-jarriyarla, ngulaju jarrwara! Ngari kajikarna lawangka kurruly-wangka jaru-karigi jurlpu-piya-mipa. ² Kajilparnarla marlaja wangkayarla Kaatuku jarukungarduyu-piya, manu marda kajilparna pina nyinayarla nyiyarningkijarraku yajikiki Kaatu-kurlanguku, ngulaju ngula-juku marda. Manu kajilparnarla warrarda wala nyinayarla nyiyarningkijarraku payirninjakungarnti, ngulaju ngula-juku marda. Kala kajilparna-jana yapa ngalya-kariki nyurunyuru-jarriyarla, ngulaju jarrwara! Ngari karnarla puta wangka lawa. ³ Manu marda kajilparnaju nyiyarningkijarra jurnta yungkarla yapa panu-kari-kirra, ngulaju ngula-juku marda. Kala kajilparna-jana nyurunyuru-jarriyarla-juku, kujaju jarrwara! Nyampurula walyangka kajilparnaju ngajulurluku yungkarla warlaljarlu yapa-patu-kari-kirra warlungkaku julyurl-kijirninjaku, ngulaju ngula-juku marda. Kala kajilparna-jana nyurunyuru-jarriyarla, ngulaju warntarla. Yungulparna-jana yulkayarla-juku.

⁴ Kirijini-patujulparlipa-nyanu yulkayarla kuja-piyanya: Nyinamirlipa-nyanu nganyunganyu-wangu manu ngurrju ngampangampa. Nyinamirlipa-nyanu ngurru-nyanja-wangu manu kurrurru-karrinja-wangu. ⁵ Nyinamirlipa-nyanu yurlku-ngarrirninja-wangu manu nyangulku-wangu. Nyinamirlipa-nyanu wiljiwilji-maninja-wangu. Ngalipa Kirijini-patu kuja kalu-ngalpa yapa-patu-karirli majumaju-ngarrirni, ngula-jangkarlu kulalparlipa-jana tarnngangkulku manngu-nyangkarla pinjakungarntirli. ⁶ Kajilparlipa-jana yapa nyangkarla yangka ngula-ka jarrwara-kari yanirra majukurra-pinangu, ngulakuju yungulparlipa-jana mari-jarriyarla. Kala kajilparlipa-jana ngurrju nyangkarla yapa, ngulakuju yungulparlipa-jana wardinyi-jarriyarla. ⁷ Kajilpalu-ngalpa yapa ngalya-kari yurrukunju-jarriyarla, ngulaju ngula-juku. Payirnilipa-janarla Kaatu yungu-jana kurruly-kijirninjarla nyanungu-kurra-mani. Manu marda kajilparlipa marlajarra nyinayarla, ngulaju ngula-juku. Kula karlipa muntuku nyina, lawa. Ngarirliparla tarnnga-juku wala nyina Kaatukuju, manurliparla tarnnga-juku pardarni Jijajiki kaji ngaka pina-yanirni nyampu-kurra walya-kurra. ⁸ Yuwayi, junga-jukurlipa-nyanu yulkami tarnnga-juku.

Jalangu, Kirijini-patu ngalya-kari karliparla jarukungarduyu-piya marlaja wangkami Kaatuku. Kala ngaka-karigi kaji Jijaji pinarni yani, ngula-jangkaju kapurlipa lawa nyina marlaja wangkanja-wangulku. Jalanguju Pirlirpa-kurlu karlipa ngalya-karigi kurruly-wangkami jaru-kari jaru-kari. Kala ngakaju lawa, kularlipa wangkami kujangu-piyalku. Jalangurlu karlipa-nyanu pinarri-mani, kala ngakaju lawa. ⁹ Jalangurlu karlipa wita-mipa milya-pinyi Kaatu-kurlu, manu ngalya-kari karliparla wita-karrikarri marlaja wangka jarukungarduyu-piya Kaatuku. ¹⁰ Ngulaju ngula-juku. Kaji pina-yanirni Jijaji Kiraji, kapu-ngalpa milki-yirrarni nyiyarningkijarra Kaatu-kurlanguju.

¹¹ Kujalparna kurdu wita-wiyi nyinaja, wangkaja kalarna kurdu wita-piya. Manngu-nyangu manu purda-nyangu kalarna nyiyarn-

ingkijarra kurdu wita-piyarlu. Kala jalanguju karna ngarrkalku nyina. Wangkami manu manngu-nyanyi karna ngarrka-piyarlulku. ¹² Jalangurlu kuja karlipa Kirijini-paturlu manngu-nyanyi Kaatu, milya-pinyi karlipa wita-kari wita-kari-mipa Kaatuju yangka wati-piyarlu kuja kanyanu nyanyi yinngirri ngapangka yarrkayi-juku. Ngulaju ngula-juku. Kaaturlu kangalpa milya-piyi nyiyarningkijarra ngalipa-kurlu jalangu. Ngaka kaji Jijaji pinarni yani, kapurlipa nyanyi nyanunguju yinngirriji warrajalku. Ngula-jangkarlu, kapurlipa milya-pinyi nyiyarningkijarra Kaatu-kurlanguju. ¹³ Jalanguju, nyampupatunya kalu nguna kuruwarriji marnkurrrpa ngalipakuju Kirijini-patukuju. Nyampunya kamparru-warnuju kuruwarriji: Ngulaju Kaatukulparliparla wala nyinayarla tarnnga-juku. Manu jinta-kariji kuruwarriji: Ngulajulparliparla pardakarla Jijajiki kaji ngaka pinayanirni nyampu-kurra walya-kurra. Manu nyampu jintalku wiri-jarlu-nyayirni kuruwarrini-nyayirni-wangu: Yungulparliparla yulkayarla Kaatuku manu yapa-patu-karirlanguku.

14

Puurlu-jana wangkaja Karinji-wardingki-patuku yungulurla marlaja wangka jungarni Pirlirrrpa Kaatu-kurlanguku

¹ Ngajukupurdangka-purnu Kirijini-patu, yulkayalu-nyanu warrarda. Tarnngangkujukulu payika Kaatuju yartarnarrirlanguku yungunkulurla jirrnganja warrki-jarrimi Pirlirrrpa nyanungu-nyanguku. Tarnngajukulurla ngampurrrpa nyinaka yartarnarrikiji, ngula-kurluju yungunkulurla jarukungarduyu-piya marlaja wangka Kaatuku. Kujanya ngurrju-nyayirni. ² Ngula kankulu jaajirla jinta-jarri, kajilpa jaru-kari jaru-kari-mipa yapa yangka jintarlangu kurruly-wangkayarla, ngulaju kajikarla Kaatu-mipaku wangka. Nyanungu-miparlu-ka purda-nyanyi jaru-kari kurruly-wangkanja-kurra. Kulalpankulu nyurrurlarlangurlu purda-nyangkarla jaru-kari kurruly-wangkanja-kurra kujarla yungu Pirlirrrpa Kaatu-kurlanguurlu. ³ Kajilparla yapa ngana-puka marlaja wangkayarla jarukungarduyu-piya Kaatu-kurlangu jaru, ngulaju kajika-nyarra yapaku panuku wangkami jaajirla, manu kajikankulu purda-nyanyi jaru wangkanja-kurra jukarurru. Ngula kankulu yapa yali purda-nyanyi wangkanja-kurra, ngulangkuju kanyarra pirrjirdi-mani manu ngurrju-mani, rarralypalku kankulu-nyanu purda-nyanyi. ⁴ Jaajirla ngula kankulu jinta-jarri, ngana ngula-ka jaru-kari jaru-kari-mipa kurruly-wangkami, kula kanyarra nyurrurlarlangu pirrjirdi-mani. Ngari kanyanu nyanungu-miparlu pirrjirdi-mani. Kala ngana ngula karla marlaja wangka jarukungarduyu-piya Kaatu-kurlangu jaru, ngulangkuju kanyarra jintawarlayi Kirijini-kariyi-nyanu pirrjirdi-mani.

⁵ Kajinkilirla jaru-kari jaru-kari kurruly-wangkami Kaatuku, ngulaju kularna-nyarra warla-pajirni. Jinta-kari yungulpa-nyarra milki-wangkayarla panu-kariki nyarrpa kujarla wangkaja, ngulangkuju yungunkulu-nyanu wiri-mani. Kirijini ngana-puka kuja karla jarukungarduyu-piya marlaja wangka Kaatuku, ngulaju karla wiri nyina parrparda-juku Kirijini-kariki yangka kuja karla kurruly-wangka jaru-kari jaru-kari-mipa Kaatuku. Kujarlaju ngampurrrpa-nyayirni

karna-nyarra nyina yungulpankulurla jintawarlayi marlaja wangkayarla jarukungarduyu-piyaju Kaatukuju.

⁶ Ngajukupurdangka-purnu Kirijini-patu, ngaka kajirna yanirra nyurrurla-nyangu-kurra, kajilparnarla Pirlirrrpa-kurlu kurruly-wangkayarla jaru-kari jaru-kari-mipa, kulalparna-nyarra marda kujarluju pirrjirdi-mantarla, lawa. Kajilparna-nyarra yimi-ngarrikarla jukurrrpa-warnu, manu marda kajilparna yuruyururla nyangkarla, manu marda kajilparna-nyarra wangka jarukungarduyu-piyarlu, manu marda kajilparna-nyarra Payipulu-jangka yimi-ngarrikarla, kujarlunga kajikarna-nyarra ngulangkuju pirrjirdi-mani.

⁷ Manngu-nyangkalu-jana yapangku yangka ngula kalu nyiyarlangu yunparni. Ngulajulpalu jungarnirli yunpakarla yungulu yangka jungarnirli-yijala rdimpirl-pinyi manu purrrpu-pakarni jarrwara-kari-wangurlu. ⁸ Yapa kajilpa kilji jamaru-karriyarla, ngulaju yapaju kajikalul purda-nyanjarla yanirni purlapa-kurraju. Kala kajilpa pulya jamaru-karriyarla, kulalpalu kuja-kurraju purda-nyanjarla yantarlarni, lawa. ⁹ Nyurrurlaju, kula kankulu kuja-piya nyina. Yangka ngula-ka yalirli yunparni jungarnirli manu ngula kajana jamaru-karrinjarla warnkiri-mani kiljingki, ngula-piya-yijalalpankulu nyinakarla. Kala kajilpanpa pulya jamaru-karriyarla, ngulaju kulalpalu purda-nyangkarla manu yantarlarni. Kuja-piya-yijala kajilpanparla jaru-kari jaru-kari-mipa kurruly-wangkayarla Pirlirrrpa-kurlu nganta, kulalpankulu milya-pungkarla kurruly-wangkanja-kurraju, manu jaru yalumpu kajika yawu-pardimi ngurungka yangka yilyurdu-piya.

¹⁰ Ngurujarraranyarlu karlipa mardarni jaru-kari jaru-kari, manu karlipa jaru warlalja wangka. Purda-nyanyi karlipa-nyanu kanginy-pinja-wangurlu. ¹¹ Kajilparna yapa-kari purda-nyangkarla jaru nyanungu-nyangu kuja-ka wangkami, kulalparna purda-nyangkarla. Ngaju kajilparna wangkayarla jaru ngaju-nyangu, kulalpaju nyanungurluju purda-nyangkarla-yijala. Kulalparlijarra-nyanu rdarrparnkayarla jarnku kajikarlijarra paa-karri. ¹² Nyurrurlaju, kula kankulu kuja-piya nyina. Nyurrurla kankulu yapa-patu nyina ngampurrrpa-nyayirni nyampuku yartarnarriki Pirlirrrpa Kaatukurlangukuju ngulangku Pirlirrrparlu kaji-ngalpa yinyi ngalipaku. Ngulakujulu yartarnarriki tarnngangku-juku payikayi yungunkulu-nyanu jarnku pirrjirdi-mani Kirijini-paturlu yartarnarriji.

¹³ Ngula kankulu yangka jinta-jarrimi jaajirla, kajilparla jaru-kari jaru-kari yangka jintarlangu yapa kurruly-wangkayarla Kaatuku, ngulakungarntirlijilpa payikarla Pirlirrrpa Kaatu-kurlangu-wiyi yungu-nyarra yapa jinta-kari milki-wangka nyarrpa karla yali jaru-kari kurruly-wangka. ¹⁴ Ngajulu Puurlu, ngula karnarla kurruly-wangka Kaatuku jaru-kari jaru-kari, ngulaju ngaju-nyangu-ka pirlirrrpa kanunju-kari wangka. Kala kula karna milya-pinyi nyampu jaru-kari ngula karnarla kurruly-wangka. ¹⁵ Nyarrpalkurnarla wangka Kaatukuju? Jaru-kari jaru-kari-mipa marda, marda warlalja jaru ngaju-nyangu? Ngaka-kariji kapurnarla kurruly-wangkami Kaatuku pirlirrrpa-mipa ngulaju jaru-kari jaru-kariji. Japaku-kari kapurnarla wangkami jaru warlalja ngaju-nyangu yungurnaju purda-nyanyi. Kala ngula karnarla yunparni, ngulaju karnarla

kurruly-yunparni jaru-kari jaru-karirli pirlirrupa-miparlu. Japaku-kari kapurnarla yunparni warlaljarlu ngaju-nyangurlu jarungku. ¹⁶ Kajilpanparla Kaatuku pulka-pungkarla jaru-kari jaru-kari-miparlu pirlirrupa-miparlu, ngalya-karirliji kulalpankulu milya-pungkarla nyarrpa kuja kanparla kurruly-wangkami. Ngula-warnuju kajilpanparla kurruly-wangkayarla Kaatuku jaru-kari jaru-kari-mipa, kulalpankularla nyuntukuju nyarrpa ngungkurr-nyinakarla. Kulalpankulu nyarrpa jirrnganja wangkayarla 'Ngula-juku ngurrju!' kajilpanpa nyuntu-juku lawa-jarriyarla Kaatuku wangkanjakuju. ¹⁷ Kajilpanparlajinta junga-nyayirnirli marda pulka-pungkarla Kaatukuju jaru-kari jaru-kari-mipa-kurlurlu, ngurrju marda kajikanparla kujaju kurruly-wangka. Kala yalumpurlu jarungku kulalpa-jana pirrjirdi-mantarla ngalya-kari Kirijini-patu.

¹⁸ Ngaju karnarla kurruly-wangkami jaru-kari jaru-kari Kaatuku tarnnga-nyayirni nyurrurla-kari-piya-wangu, ngula kankularla yangka marnkurrpa-mipa kurruly-wangkamirra. Kujarlanya karnarlajinta jungangu pulka-pinyi Kaatukuju. ¹⁹ Ngaka-kari kajirna yanirra nyurrurla-nyangu-kurra jaaji-kirra, kajilpanparla tarnnga warrarda kurruly-wangkayarla jaru-kari jaru-kari-mipa, kujaju maju. Kulalpankujulu nyarrparlu purda-nyangkarla. Kujakujaju, kapurna-nyarra wangkami nyurrurla-nyangu jaru warlalja yungunkujulu yangka purda-nyanyi junga-nyayirnirli.

Kirijini-patujulparliparla marlaja wangkayarla Kaatuku jinta-kari jinta-kari jarukungarduyu-piya

²⁰ Ngajukupurdangka-purnu Kirijini-patu, kurdukurdu witawita kuja kalu yangka ngurrrpa milya-pinja-wangu nyina punkuku nyi-yarningkijarraku, ngula-piya-yijalalu nyinaka! Kala kajinkili manngunyanyi Kaatu manu Pirlirrupa nyanungu-nyangu, ngulaju jungangkulu manngu-nyangka Jijaji-piyarlu pina-nyayirnirli. ²¹ Kujanya kangalpa Kaatuju wangkami Payipulurlaju:

"Yapa nguru-kari nguru-kari-wardingki, ngula kalu jaru-kari nyanungu-nyangu warlalja wangka, kajili-jana yimi ngaju-nyangu yimi-ngarrirni ngajukupurdangka-purnuku yapaku, kulajulu ngaju-nyanguju marlaja purda-nyanyi, lawa."*

²² Ngulaju ngula-juku. Ngula karliparla kurruly-wangkami jaru-kari jaru-kari-mipa jaajirla, kajilpa-ngalpa Kirijini-wangurlu purda-nyangkarla wangkanja-kurra, kajika-ngalpa kanginy-pinyi kurruly-wangkanja-kurraju. Kajika-nyanu marda wangka, 'Ngajurna yapa-kari, kulalu ngaju-nyangu-purnu yapa. Yampimirna-jana nyampurraju yapa.' Kulalpankulu nyarrparlulku pirrjirdi-mantarla, lawa. Kala jaajirla ngula karliparla jarukungarduyu-piya marlaja wangkami jaru Kaatu-kurlangu, ngulaju ngalipa-mipaku Kirijini-patu-mipaku pirrjirdi-maninjaku.

²³ Ngula kankulu yangka Kirijini-patu jinta-jarrimi jaajirla, kajilpankularla jintakumarrirni kurruly-wangkayarla Kaatuku jaru-kari jaru-kari, kajilpa-nyarra Kirijini-wangurlu purda-nyangkarla jintakumarrirni wangkanja-kurra, kajika-nyarra marda purda-nyanyi 'Kari nyampuju mardalu muku warungka-jarrija!' ²⁴ Kajilpankularla

* 14:21 Nyangka Isaiah 28.11-12, Deuteronomy 28.49

jarukungarduyu-piya marlaja wangkayarla jinta-kari jinta-kari yangka Kaatu-kurlangu jaru, manu kajilpa yukayarlarni Kirijini-wangu, kajika-nyarra purda-nyanyi junga-nyayirni rli nyarrpa kajilpankulu wangkayarla. Kajika-nyanu kanunju-kari wangka nyanungu, 'Karirna rampal-yanu jarwara-kari Kaatu-kujaku.' Junga-juku, kajika-nyanu puta kurnta-jarri-nyayirni nyurrurla-puru. ²⁵ Manu kajika-nyanu yimi-ngarrirni nyurrurla-kurra jarwari-kari ngulalpa yanu Kaatu-kujaku. Kajikarla parntarrinjarla wangkami Kaatuku. Manu kajika kuja wangkami, 'Kari Kaatuju palka-ka nyina nyampu-paturajintaju.'

²⁶ Ngajukupurdangka-purnu Kirijini-patu, nyarrpa-jarriminkili nyurrurlaju kajinkili jaaji-kirra yanirni? Ngarirna-nyarra wangka. Jinta-karirli kajikanparla Kaatuku yunparni. Jinta-karirli marda kajika-nyarra Payipulu-kurlurlu pinarri-mani. Jinta-kari marda kajikanparla marlaja wangka Kaatuku marda kujanpa jukurr-maninjarla nyangu nyuntulurlu. Jinta-kari marda kajikarla kurruly-wangkami Kaatuku jaru-kari jaru-kari. Jinta-kari kajika-nyarra milki-wangka panu-kariki yali yangka jaru-kari ngula karla warrarda kurruly-wangka. Nyiyarningkijarrarlukujarlujulpankulu-nyanu pirrjirdi-mantarla Kaatuku puranjaku. ²⁷ Ngampurrpa marda kajikankulurla jintakumarrirni kurruly-wangkami Kaatuku yangka jaru-kari jaru-kari. Lawa kujaju, marnkurrpa-mipalpankulurla kurruly-wangkayarla Kaatuku jaru-kari jaru-kariji. Ngula-jangkaju jinta-kari yungulpa-nyarra milki-wangkayarla panu-kariki yalumpu jaru-kari. ²⁸ Jarukari jaru-kariji, kajilpanparla kurruly-wangkayarla Kaatuku, ngulaju wurra-wiyi wurdungu-juku nyinaya. Nyangkarla yapa jinta-kariki yungulpa-jana milki-wangkayarla jaru-kari yapa panu-kariki. Kajilpanparla lawa-nyangkarla yapaku, nyuntu nyinaya wurulypa-juku manu Kaatukujurla kanunju-kari kurruly-wangkaya jaru-kari jaru-kari.

²⁹ Ngula-warnuju, marnkurrpa-kari-mipalpankulurla marlaja wangkayarla jarukungarduyu-piya Kaatukuju. Ngalya-karirli nyurrurlarlukujaju, yirriyirririlili-jana purda-nyangka nyarrpa kuja kalu wangkami, junga marda, yimirr-yinyi marda kalu-nyarra. ³⁰ Yangka jinta yapa kuja karla karrinja-karra marlaja wangkami jarukungarduyu-piyaju, manu ngula-puru-yijala jinta-kariki yaliki nyinanja-karraku ngula karla wangkami Kaatu, yali ngula karla karrinja-karra marlaja wangkami, ngulajulparlajinta jurnta wurdungu-jarriyarla yalikilki jinta-kariki nyinanja-warnuku yungurla marlaja wangkami jarukungarduyu-piyarlangu Kaatuku. ³¹ Jinta-kari jinta-kari nyurrurla kajikankulurla jarukungarduyu-piya marlaja wangka Kaatuku yungunkulu pirrjirdi-jarri panu-jarlulku manu pinarri-jarri.

³² Yapa jarukungarduyu-piya ngana-puka kuja karla marlaja wangka Kaatuku, ngulangku kyananu warla-pajirni warrarda wangkanjakujaku. Ngulaju kajana pardarni yapa ngalya-karirlanguku kajilirla yali-patu-karilki marlaja wangka. ³³ Kaatu kangalpa wangkami yungurlipa jungarni turnu-jarrinjarla nyinami jaajirla rarralya manu wurulypa yuntarninja-wangu. Nyampunya kangalpa karrimi ku-ruwarri ngulaju Kirijini-patuku ngula karlipa nyinami Kaatu-kurlangu jaaji-kari jaaji-karirla.

³⁴ Ngula kankulu Kirijini-patu jinta-jarri jaajirla, karntakarntaju ngulajulpalu wurulya nyinakarla wangkanja-wangu. Juwu-patu-kurlangu ngula-ka kuruwarri nguna, ngulaju-ka wangka kuja: “Karnta-paturlujulpalu-jana purda-nyangkarla wati-mipa kali-nyanu-patu nyarra kajili-jana wangka.”

³⁵ Kajilpa karnta wangkayarla jaajirla, ngulangka kalakalu yapa-patu-kariji kurnta-jarrimi. Ngula-kujakuju, kali-nyanulpa payikarla ngurrangka nyanungu-nyangurla.

³⁶ Kala nyurrurlarluju kajikankujulu marda wiljiwilji-mani. Kaatu-kurlangu jaruju, kula nyurrurla-nyangurla-wiyi palka-jarrija. Kula-nyarra yimi-ngarrurnu nyanungu-nyangu jaru nyurrurla-mipaku. Kurdungurlu-patuku Wiriwiriki nganimpaku, ngulaku-nganpa nganimpa-kamparnuku yimi-ngarrurnu. ³⁷ Kuja kankulu-nyanu ngarrirni jarukungarduyu-piya nganta nyurrurlarlu Kaatu-kurlangu, manu ngula kankulu-nyanu ngarrirni Pirlirra Kaatu-kurlangu-kurlu nganta, ngula-kurlujulpankujulu ngungkurr-nyinayarla wiljiwilji-maninja-wangu. Ngulaju yimi-ngarrurnu Kaaturlu kuruwarri nyampu nyurrurlaku jungarni-maninjaku. Ngula-mipanya karna-nyarra yirrarni. ³⁸ Kirijini-kari kajilpaju nyinayarla ngungkurr-nyinaja-wangu ngajuku, manu kajilpaju warrarda wilji-mantarla, ngulajulu jawirri purda-nyangka yalu-maninja-wangurlu yungu wangkami nyanungu-mipa.

³⁹ Ngajukupurdangka-purnu Kirijini-patu, warrardalu payika Kaatu yungunkurlu jarukungarduyu-piya marlaja wangka. Kirijini-kariyi-nyanu-patu kajili ngampurpa nyina jaru-kari jaru-kariki kurruly-wangkanjaku, ngulaju pangkalalu wangkamirra. ⁴⁰ Ngula-warnuju, kajinkili jinta-jarri jaaji-kirra, purayalu nyiyarningkijarra Kaatu-kurlangu ngurrjungku manu jukarurrurlu.

15

Yimi Ngurrju Jijaji Kiraji-kirli kuja yangka pina-wankaru-jarrija palinja-warnuju

¹ Ngajukupurdangka-purnu Kirijini-patu, yangka-warnu karna-nyarra pina-ngarrirni Yimi yangka Ngurrju Jijaji Kiraji-kirli, yangka jaru ngulalparna-nyarra yimi-ngarrurnu nyurru-pardu. Purda-nyangulpankujulu ngulaju wurra-maninja-wangurlu, manu jalangurlangurlu kankulu nyampu jaru walangku-pinyi purda-nyanjarla. ² Kajilpankulu jaru nyampu tarngangku-juku walangku-pungkarla, kajika-nyarra muurl-mardarni yangka jarrwara-kujaku manu karanparr-karrinja-kujaku. Kajilpankulu purda-nyanja-wangurlu juwa-kijikarla nyampu jaru, ngulaju kulalpa-nyarra muurl-mardakarla.

³ Nyampuju jaru wiri-nyayirni ngularna purda-nyangu ngajulurlu-wiyi, manurna-nyarra nyurrurlakulku yimi-ngarrurnu:

Jijaji Kiraji ngula palija, ngulaju-ngalpa kunka-palija ngalipaku wilji-wanawana, yangka ngulalpa-ngalpa Payipulurlu yimi-ngarrurnu palinjaku.

⁴ Yapa-paturlulu kanjarla-yirrarnu kaninjarni pirnkingka, ngula-warnuju ngunaja jirramaku. Ngula-warnuju Kaaturluju wankaru-maninjarla yakarra-manu yangka-piya-yijala

ngulalpa-ngalpa Payipulurlu yimi-ngarrurnu wankaru-maninjaku.

- 5 Ngula-warnuju, milki-yirrarnu-nyanu wankaru Piita-kurraju, ngula-warnuju-nyanu ngalya-kari-kirraluku milki-yirrarnu Kurdungurlu-patu-kurra Wiriwiri-kirra 12-pala-kurra.
- 6 Ngula-jangkarluju, panu-kurralku-nyanu milki-yirrarnu 500-pala-kurra, marda 520-pala-kurra, yangka kujalpalurla wala nyinaja Jijajiki. Nyampu-patuju kalu yapa nyinami wankaru-juku jalanguju, ngalya-karirnalu-jana wajawaja-manu.
- 7 Ngula-warnuju-nyanu milki-yirrarnu Jamaji-kirra-wiyi, ngula-warnuju Kurdungurlu-patu-kurra Wiriwiri-kirra panu-kari-kirra.
- 8 Ngaju-kurralku-nyanu milki-yirrarnu purdangirli-kirraju yangka ngulalparna maju-wiyi nyinaja kamparru Kirijini-patu kujalparna-jana waru pakarnu.

⁹ Kurdungurlu-patu yangka Wiriwiri ngulaju kalu nyina ngaju-piyawangu wiriwiri-nyayirni. Kujarlaju, kulalpankujulu marda yirdimantarla Kurdungurlu Wiri yangka ngulalparna-jana nyurru-pardu Kirijini-wati waru pakarnu. ¹⁰ Yangka ngulalparna-jana waru pakarnu Kirijini-patu, ngula-warnukuju Kaatujulpaju kutu nyinaja yimiri-juku, manuju nyanungu-kurra-manu. Manu jalanguju karnarla warrki-jarri nyanunguku-juku Kurdungurlu Wiri. Kaaturlu ngulaju nyanungu-kurra-manu yimirirli, ngulaju kula ngayi manyuku. Nurna-nyayirnilparnarla warrki-jarrija Kaatukuju panu-kari-piyawangu yangka Kurdungurlu-patu Wiriwiri-kari-piyawangu. Kajilpaju Kaaturlu yampiyarla pirrjirdi-maninja-wangurlu, kulalparnarla ngulaju warrki-jarriyarla. Kala ngula kaju yimirirli pirrjirdi-mani, ngulaju karnarla warrki-jarri pirrjirdi-juku manu jukaruru. ¹¹ Yangka ngula kankulu yimi purda-nyanyi Jijaji Kiraji-kirli, ngajulurlu mardarna-nyarra yimi-ngarrurnu kamparrurlu-wiyi, mardalu-nyarra yali-patukarirli-wiyi yimi-ngarrurnu, ngulaju ngula-juku. Ngulaju karnalunya yimi-ngarrirni yangka-juku jaruju jinta Jijaji Kiraji-kirli ngan-imparruju Kurdungurlu-paturlu Wiriwirirli. Ngulakunya kankulurla wala nyina.

Kajirlipa ngalipa Kirijini-patu palimi nyampurla ngurungka, ngula-jangkaju kapu-ngalpa Kaaturlu pina-wankaru-mani

¹² Nganimparlu karnalu-jana jaru nyampu yimi-ngarrirni yapapatuku ngula Kaaturlu wankaru-manu pina Jijaji Kiraji pirnkingka ngulalpa ngunaja. Nyarrpaku-yijala kankulu yangka ngalya-kariri wangkami ngula kalu yapa Kirijini palimi, ngulaju kalu tarnnga-juku palimirra nganta pina-wankaru-jarrinja-wangu nganta? Kujaju lawa ngula kankulu wangka. ¹³ Kajilpa-ngalpa Kaaturlu wankaru-maninja-wangurlu yampiyarla yapa Kirijini, ngulaju kula wankaru-mantarlayijala Jijaji Kirajiji. Kapu tarnnga-kirli ngunakarla pirnkingka. ¹⁴ Kaaturlu kaji wankaru-maninja-wangurlu yampiyarla Jijaji Kiraji, ngula-warnurlaju kajikarnalu-nyarra ngari jamulu yimi-ngarrirni-mipa, ngulaju lawangka. Kajikankulurla ngari jamulu walaju nyinami.

15-16 Nganimparlu yangka Wiriwirirli, ngulaju karnalu-nyarra junganku yimi-ngarrirni Kaaturlu ngula Jijaji Kiraji pina-wankaru-manu. Kaji Kaaturlu pina-wankaru-maninja-wangurlu yampiyarla Jijaji Kiraji, yapa-patuju ngulaju kapunkulu-nganparla kapuru nyinakarla yijardu-wangu nganta. Warlka ngantalparnalu wangkaja Kaatu-kurlangu-kurlu nyampu-kurlu jaru-kurlu. Yijardu-wangu kujaju! Ngaju karna-nyarra yijardu-nyayirni yimi-ngarrirni junganku wankaru-manu Kaaturluju. Kajilpa-ngalpa Kaaturlu wankaru-maninja-wangurlu yampiyarla yapa-patu Kirijini-patu, ngulaju kula wankaru-mantarla-yijala Jijaji Kiraji. Yijardu-wangu kujaju! Kaaturluju kapu-ngalpa wankaru-mani ngalipaju Jijaji Kiraji-piya ngula wankaru-manu nyurru-wiyi.

17 Kaji Kaaturlu wankaru-maninja-wangurlu yampiyarla Jijaji Kiraji, ngulaju kapunkulurla ngari jamulu walaju nyina, lawaku. Kula-nyarra yawuru-jarriyarla wilji-warnukuju. Yijardu-wangu kujaju! 18 Kaji Kaaturlu wankaru-maninja-wangurlu yampiyarla Jijaji Kiraji, ngulaju kula-jana wankaru-mantarla-yijala yangka yapaju Kirijini-patu ngularlipa-jana kamparru-wiyi wajawaja-manu, ngulaju kapulu jarrwara-kari-yijala nyinakarla Kaatu-kujaku tarnnga-juku. Kujaju yijardu-wangu, kapu-jana pinarni kanyi wankaru-maninjarla Kaaturluju. 19 Ngalipa Kirijini-patu ngula karlipa nyina Jijaji Kirajiki, wala karliparla nyinami Kaatuku. Kajirlika nyampurla ngurungka palimi, kapu-ngalpa pina-wankaru-mani, wankaru-maninjarla kapu-ngalpa ngurra nyanungu-nyangu-kurra kanyi. Kajilpa-ngalpa yampiyarla Kaaturlu pina-wankaru-maninja-wangurlu, kajikarlipa-nyanu mari-jarri karrikarri-wangu.

Kaaturlu kapu-ngalpa ngalipa Kirijini-patu yapa pina-wankaru-mani, manu kapu nyinamirra Warlalja-Wiri ngalipaku manu nyiyarningkijar-raku

20 Nyampuju junga Kaaturlu ngula Jijaji Kiraji wankaru-manu pina. Jalangu Kaatu kangalpa wangka ngalipaku Kirijini-patuku, yangka ngalipa kuja karliparla wala nyina Jijaji Kirajiki, junga kapu-ngalpa ngaliparlangu pina-wankaru-mani. 21 Nyurru-wiyi kujarla wati jinta yirdi Yatumu jurnta yanu Kaatuku jarrwara-kari wilji, ngula-panuju palija. Ngula-piya-yijala kapurlipa ngalipa muku pali wilji-panuju. Kala ngula Jijaji Kiraji pina-wankaru-manu Kaaturlu, ngula-piya-yijala kapu-ngalpa ngalipa pina-wankaru-mani. 22 Ngalipa kapurlipa yapa-patu muku pali Yatumu-piya-yijala ngula nyanungu palija wilji-panu. Ngulaju ngula-juku. Ngalipa Kirijini-patu kapurlipa pina-wankaru-jarri kuja karliparla nyina warlalja Jijaji Kirajiki.

23 Ngana-wiyi wankaru-manu Kaaturluju? Kamparruju wankaru-manu Jijaji Kiraji-wiyi. Manu kaji pinarni yani, kapu-ngalpa ngalipalku nyanungu-nyangu Kirijini-patu wankaru-mani. 24 Ngula-warnuju kapu nguru nyampuju yawu-pardi. Jijaji Kirajirli kapu-jana pinjarla riwarri-mani muku juju-kari juju-kari yangka kuja kalu wiriwiri nyinanja-yanu maju-nyayirni nyampurla ngurungka jalangu-jarra. Ngula-warnuju, Jijaji Kirajirliji kapurla yinyi nyiyarningkijarra nyanungukupalanguku Kirda-nyanuku Kaatuku ngulaju yungu

Warlalja-Wiri nyina. ²⁵ Jijaji Kirajirlangu kapu Warlalja-Wiriji nyinami niyarningkijarraku. Manu yangka kuja kalurla nyurunyuru-jarrimi, ngulaju ngaka kapu-jana Kaaturlu pinjarla riwarri-mani muku, kanjarla kapu-jana Jijajirla wirliyarla kanunjumparra yirrarni. Nyanungulku kapu-jana kankarlarniji nyina Warlalja-Wiriji. ²⁶ Ngula-warnuju, kula nganalku pali, lawa!

²⁷ Kaatuju kujanya wangkaja Payipulurlaju:

“Kapurna niyarningkijarra yirrarni Jijajirla wirliyarla kanunjumparra, nyanungulku kapu-jana kankarlarniji nyina Warlalja-Wiriji.”*

Kaaturluju kula-nyanu yirrarni Jijajirla wirliyarla kanunjumparra, kapu ngayi niyarningkijarra-puka yirrarni Jijajirlaju. ²⁸ Ngulaka Kaaturlu yirrarni niyarningkijarra Jijajirla wirliyarla kanunjumparra, ngula-warnurluju Jijajirli kapu wiri-pajirni Kaatuju. Kaatuju kapu Warlalja-Wiri-nyayirni nyinamirra kankarlarni niyarningkijarraku.

²⁹ Niyaku kalu-jana yapa ngalya-kari marlaja papitaji-jarri palinja-warnuku yangka kujalu nyurru-wiyi palija Kirijini-wangu-juku? Rampal-manngu-nyanyi marda kapu-jana nganta Kaaturlu yaliji wankaru-mani pina nganta yali palinja-warnuju. Kala kajilpa-jana Kaaturlu pina-wankaru-maninja-wangurlu yampiyarla, ngulaju kajikalujana jamulu marlaja papitaji-jarrimi.

³⁰ Wita yirna-nyarra payirni. Kaaturlu kajilpa-ngalpa wankaru-maninja-wangurlu yampiyarla, nyarrpaku-yijala karnalu-jana ngan-impurlu Kurdungurlu-paturlu Wiriwirirli yimi-ngarrirni Yimi Ngurrju parra-kari parra-karri? Kalakalu-nganpa tarnnga-kurra pinyi. ³¹ Ngalipa karliparla nyina Jijaji Kirajikiji. Kuja karna-nyarra manngu-nyanyi, kujarluju kankujulu miyalu raa-pinyi. Ngajukupurdangka-purnu Kirijini-patu, junga karna-nyarra wangka: Parra-kari parra-kari karna-jana piki-karri yapa panu-kariki. ³² Nyampurla kirringka Yipijarla, ngulajurnaju jaarl-karrija nyampu-patu-kujakuju yapa-kujaku ngulalpalu nyinaja ngiinyari-wati pinja-panu. Pungkarla kapujulu marda tarnnga-kurra. Milya-pungulparna Kaaturlu kapu-ngalpa pina-wankaru-mani palinja-warnuju. Kujakujurnaju jaarl-karrija. Kala kajilpa-ngalpa Kaaturlu pina-wankaru-maninja-wangurlu yampiyarla yapa Kirijini-patu palinja-warnu, kujarlaju ngayilparlipa ‘kutu-nganjarla manu kutu-manyu-karriyarla jalanguju palinjakungarntija.’* Kujanya kalu yapaju panuju wangka jalangurlanguju. Jaru nyanungurra-nyangu kula junga!

³³ Jungarnirli manngu-nyangkalu yangka yalirra-piya-wangurlu yapa-piya-wangurlu ngula kalu warungka-jarrinjarla jarrwara-kari yanirra. Kajilpankulu jungu wapayarla yangka ngawungawu-watirlajinta, ngulaju kajikankulu yali-patu-piya-yijala nyina ngawungawu. ³⁴ Nyampu ngula karna-nyarra yimi-ngarrirni yungurna-nyarra yapa nyurrurla kurntaku ngurrju-mani. Ngalya-kari ngulaju kankulu nyinami Kaatu-kurlangu nganta, kala lawa! Ngula-kujakujulu jungarnirli manngu-nyangka, manu warla-pajikalunyanu jarrwara-kari-kijaku.

* 15:27 Nyangka Psalm 8.6 * 15:32 Nyangka Isaiah 22.13

Kaaturlu kapu-ngalpa pina-wankaru-mani jintawarlayi Kirijini-patuju

³⁵ Ngula-juku, ngalya-karirli nyurrurlarlu yapangku marda kanku-julu payirni, 'Nyarrparlu kapu-ngalpa Kaaturlu wankaru-mani yapa palinja-warnu? Nyiya-piyalku kapurlipa palkaju mardarni?'

³⁶ Nyurrurlajunkulu warungka-nyayirni! Purda-nyanyi kankulu yangkaju pilarla ngula kalu ngarninjarla pirri-kijirni. Linji-jarri kalu, ngula-jangka kalu pina purrulyun-pardi linji-jarrinjarla. Linji-jarrinja-wangurla, kulalpa nyarrpalku pina purrulyun-pardiyarla, lawa. ³⁷ Pilarla ngula kalu ngarni nyurlanjarla manu kijirnirra, yali-jangka wita-jangka-ka pina purrulyun-pardi, ngula-piya-jangka-yijala-ka mangarri yalumpuju nyiyarningkijarra purrulyun-pardi. Purrulyun-pardinjarla wirirra-jarri. ³⁸ Watiya-kari watiya-kari ngula kalu karrinja-yani wardiji marda, pilarla marda, kanarlarrampi marda, kula kalu jurruku-juku karri. Ngula-piya-jangka-ka pina-pardi yangkaju mangarri ngurlu. Ngula-piya-yijala-ka ngalya-kariji pardinja-yani nyiyarningkijarraju. Kujarlunya kajana Kaaturluju ngurrju-mani.

³⁹ Nyiyarningkijarra ngula karlipa nyampurula wankaru nyinami ngalipa-piya yapa, puluku, jurlpu, yawu ngapa-ngawurra, ngulaju yilara karlipa jarnkujarnku mardarni, manu palka karlipa jarnkujarnku mardarni. Kula karlipa jurruku-juku nyina, lawa. Palka-kari palka-kari kalu nyinami. Kularlipa nyanungurra-piya. ⁴⁰ Nyiyarningkijarra karlipa-jana nyanyi walyangka ngurrju. Ngalya-kari karlipa-jana nyanyi yalkirirla wanta, kirntangi, parlpawarnu, ngularraju ngurrju-yijala. ⁴¹ Wantangku kangalpa ngurrjungku pantirni kirntangi-piya-wangurlu. Kirntangirli kangalpa ngurrjungku-yijala palka-mani mungangkurluju ngulaju yanjilypiri-piya-wangurlu. Yanjilypirirli kangalpa ngurrjungku-yijala palka-mani mungangkurluju, ngalya-karijiji wiriwirirli, ngalya-karirli witawitarlu.

⁴² Ngula-piya-yijalarlipa ngalipa yapaju. Kaaturlu kaji-ngalpa wankaru-mani pina, ngulaju palka-nyayirni-wangu-kurlu nyampupiya-wangu-kurlu ngula karlipa jalangurlu mardarni. Ngulaju nyampurra-piya-yijala nyiyarningkijarra kuja karlipa-jana nyanyi warrukirdikirdi ngurrju-nyayirni-yijala. Ngula kalu yapangku milyingka yirrarni nyurnu, ngulaju-ka tarnnga-juku palimirra ngurrju-wangulku. Kala ngula-ka Kaaturlu wankaru-mani pina, ngulaju kapurla tarnngalku wankaru marlaja nyina manu ngurrjukku. ⁴³ Ngula kalu yapangku milyingka yirrarni nyurnu, ngulaju ngawu-nyayirnilki kuwalypa. Kala ngula-ka Kaaturlu wankaru-mani pina, ngulaju pirrijirdi-nyayirni yartarnarri wiri-jarlu-kurlu. ⁴⁴ Yapangku panungku karlipa mardarni palka. Kajili-ngalpa yapangku milyingka yirrarni nyurnu, palka kapulu-ngalpa yirrarni milyingka. Kaji-ngalpa Kaaturlu wankaru-mani, ngulaju palka-nyayirni-wangu-kurlulku.

Ngalipa Kirijini-patu kapurlipa nyina Jijaji-piya kajirlipa yani ngurra-kurra nyanungu-nyangu-kurra

⁴⁵ Payipululu kangalpa kuja yimi-ngarrirni, "Kaaturlu ngurrju-manu yangka kamparru-warnu Yatumu, ngulalpa nyinaja yapanyayirni wankaru."* Kala jinta-kariji Yatumu-kari Jijaji Kiraji, ngu-

* 15:45 Nyangka Genesis 2.7

lakuju pirlirrpaku kuja karliparla marlaja nyina wankaru tarnnga-juku. ⁴⁶ Kaaturlu kangalpa yinyi palka-wiyi, ngula-warnurlu kapu-ngalpa yinyi yali palka-nyayirni-wangulku. ⁴⁷ Kaaturlu ngurrju-manu kamparru-warnu Yatumu, ngulaju walya-jangka nguru nyampu-wardingki. Nyampu Yatumu-kari jinta-kari, ngulaju yanurnu Kaatu-kurlangu-ngurlu nguru-nyayirni-wangu-ngurlu. ⁴⁸ Yapa ngula kalu nyampurla ngurungka nyina, ngulaju walya nyampu-wardingki yangka kamparru-warnu-piya Yatumu-piya ngula Kaaturlu ngurrju-manu walya-jangka. Ngalipa ngula karlipa nyinami Kaatu-kurlangu, ngulaju karlipa nyina Jijaji-piya kuja Kaatu-kurlangu-jangka yanurnu nguru-nyayirni-wangu-jangka. ⁴⁹ Ngalipa karlipa nyina ngulaju kamparru-warnu-piya Yatumu-piya palkarlanguju ngula Kaaturlu ngurrju-manu walya-jangka. Kala ngalipa Kirijini-patu ngulaju karlipa Jijaji-piya nyinami ngula yanurnu Kaatu-kurlangu-ngurlu nguru-nyayirni-wangu-ngurlu.

Kaaturlu kapu-ngalpa palka-nyayirni-wangu kurruly-kijirninjarla yinyi jintakumarrirniki kaji Jijaji pinarni yani

⁵⁰ Ngajukupurdangka-purnu Kirijini-patu, purda-nyangkajulu kajirna-nyarra wangkami nyurrurlaku! Ngaliparlu ngula karlipa palka mardarni nyampurla walyangka, nyampu-kurlu palka-kurlu kulalparlipa yantarla Kaatu-kurlangu-kurra nguru-nyayirni-wangu-kurra. Ngalipa kajilparlipa paliyarla, kulalparlipa-nyanu wankarumantarla pina. ⁵¹⁻⁵² Purda-nyangkalu nyampuju yimi-nyayirni-wangu Kaatu-kurlangu: Ngalya-kari yangka Kirijini ngalipakupurdangka, ngulajulu nyurru palija. Ngalya-kari ngalipa Kirijini kularlipa palimi, kapurlipa wankaru-juku nyina nyampurla walyangka-juku. Kaji Jijaji pinarni yani, kapu-ngalpa palka-nyayirni-wangu ngalipaku kurruly-kijirninjarla yinyi Kaaturluju yaruju-nyayirni, yangka ngula karlipa milpa maarr-mani, ngula-piya yaruju-nyayirni. Kajirli pa purda-nyanyi yangka yali jamaru-karrinja-yaninjarni-kirra yalkiri-ngirliji, Kaaturlu kapu-jana yakarra-mani yali nyurnu-patu Kirijini-wati milyi-jangka, manu ngula-warnuju kapu-ngalpa palka-nyayirni-wangulku kurruly-kijirninjarla yinyi jintakumarrirniki. ⁵³⁻⁵⁴ Kajilpa-ngalpa yampiyarla palka-nyayirni-wangu yinja-wangurlu, ngulaju kulalparlipa yantarla ngurra-kurra nyanungu-nyangu-kurraju. Kari-nganta Kaaturlu kapu-ngalpa pina-wankaru-mani manu palka-nyayirni-wangu yinyi yungurliparla marlaja nyina wankaru tarnnga-juku ngurrangka nyanungu-nyangurla palinja-wangu. Payipulurlu kangalpa yimi-ngarrirni jinta-juku jurruku-juku:

“Yati, yati! Palinja-warnuku kapu-ngalpa palka-nyayirni-wangu yinyi, kapu-ngalpa wankaru-mani pina!”*

⁵⁵ “Kularlipa palimi tarnnga-juku! Kujarlanya karlipa lani-wangu nyinami!”*

⁵⁶ Nyiya-jangka karlipa muku palimi ngalipaju jintawarlayi? Kuja karlipa karlirr-yani Kaatu-kurlangu-kujaku kuruwarr-kijaku, ngula-jangkanya karlipa muku palimi. ⁵⁷ Ngulaju junga. Kala kuturliparla pulka-pinyi Kaatuku kuja-ngalpa yilyajarni Jijaji Kiraji ngalipaku

* 15:53-54 Nyangka Isaiah 25.8

* 15:55 Nyangka Hosea 13.14

Warlalaja-Wiri nguru nyampu-kurra pina-wankaru-maninjaku. Ngula-warnuju ngula karlipa mardarni Jijaji Kiraji, kularlipa palimilki!

⁵⁸ Ngajukupurdangka-purnu Kirijini-patu, tarnngajukulurla wala nyinaka, manulu puraya Jijaji Kiraji Warlalaja-Wiri. Kalakankulu marda yampimi warrki nyanungu-nyanguju. Kula karliparla jamulu warrki-jarrimi nyanunguku. Kujarlajulurla tarnnga-juku warrki-jarriya yampinja-wangu-juku!

16

Puurlu-jana wangkaja Karinji-wardingki-patuku tala jinta-maninjarla yungulu-jana yilyami Kirijini-patu-kariki Jurdiya-wardingki-patuku

¹ Yangka Kirijini-patu ngula kalu yali nyina nguru-karirla Jurdiyarla marlajarra tala-wangu, ngulaku yungulparlipa-jana jinta-maninjarla yilyayarla tala Kirijini-kariyi-nyanurlu ngaliparlu. Nyurrurna-jana yimi-ngarrurnu ngalya-kariji Kirijini-patuju nguru-karirla Kalatiyarla talaku jinta-maninjarla yungulu-jana yilyamirra. Jalangurluju karnanyarra yimi-ngarrirni nyurrurlakulku yali-piya-yijala talaju. ² Palyakari Palya-karirla ngula kankulu jinta-jarrimi, ngula-purulpankulu talaju yirrakarla wita-kari wita-kari ngakakungarnti yilyanjakungarnti. Ngalya-karirli ngula kankulu panu mardarni tala, ngula-warnujulpankulu wiri-karrikarri yirrakarla. Ngalya-karirli ngula kankulu ngari wita mardarni, ngula-warnujulpankulu wita-yijala yirrakarla. Talalu yirraka wita-kari wita-kari ngajulukuju kamparrurlukirli, palkakulku yungurna yanirra warru payirninja-kujaku.

³ Ngaka-kari kajirna yanirra Karinji-kirra nyurrurla-nyangu-kurra, milakalu-jana wati-patu ngurrju-patu, ngula-warnuju yungulu-jana tala kanyi Jurdiya-kurra. Ngajulurlu kapurna-jana yirdi yirrarni pipangka. Kapurna-jana yilyamirra Jurdiya-kurra tala-kurlu manu pipakurlu yirdi nyanungu-patu-kurlu. ⁴ Kajilpankulu kurruly-kijikarla ngajulukuju yungulparna-jana nguru-kangkarla tala nyampu-kurluku Jurdiya-kurra, ngulaju ngula-juku. Kajikarna-jana ngajulurluju ngurukanyi.

Puurlu-jana wangkaja Karinji-wardingki-patuku, 'Ngakarna yanirra ngurra nyurrurla-nyangu-kurra Karinji-kirraju'

⁵ Ngaka karna-nyarra yanirra nyurrurlakuju Karinji-kirraju. Kala yungurna warru yani Majatuniya-wana-wiyi. Ngula-jangkanya kapurna warrumpa-yani nyurrurla-kurralku. ⁶ Kapurna-nyarra marda yalirla-juku jirranganja nyinami tarnnga-wangu ngayi, yirrakariji kajikarna-nyarra yulyurpurla jingijingi jirranganja nyina. Ngula-warnuju kajikankujulu jinta-maninjarla yinyi yangka kapurna marda wurnalku yardarra-pardimi yali-kari-kirraluku. ⁷ Kajilparna-nyarra yantarlara nyurrurla-nyangu-kurra ngurra-kurra jalangu, ngula-warnuju kajikarna-nyarra jirranganja nyina ngurra-patuku-mipamarnkurpaku marda. Kala ngaka kajikarna yanirra yungurnanyarra tarnnga-katu jirranganja nyina nyurrurlakuju kajilpaju jarraly-pungkarla Jijaji Kirajirli Warlalaja-Wiringki. ⁸⁻⁹ Nyampurla Yipijarla, yapa panu-jarlu ngula kajulu yurrukunju-jarri warrki nyampurlaku. Ngulakuju kularna-jana wajampa nyina. Warrki panu-jala-ka karrimi nyampurla-juku, manu ngurrju kajikarnarla warrki-jarri Kaatuku.

Ngula-warnu kapurna nyampurla-juku nyinami Purlapa Wirikingarnti Pintikujukungarnti.

Puurlurlu pipa nyampuju lawa-manu Kirijini-patu yapaku Karinji-wardingkiki

¹⁰ Kaji-nyarra Timiji yanirra nyurrurlaku nyanjaku Karinjir-laku, wapidilirla wangkaya, nyurrurla-kurra-mantalu, kajika-nyarra yangka lani-jarri-kijaku. Ngularlanguju karla warrki-jarri ngalipanyanguku Warlalja-Wiriki Jijaji Kirajiki ngaju-piya-yijala. ¹¹ Kurdu-warnunya purda-nyangkalu waparlku-wangurlu, manu ngungkurnyinakalurla kaji-nyarra wangkami manu jaru yirri-purami. Ngurrju rarralypalurla nyinaka, manulurla nyiyarningkijarra yungka wurnakurrakuju kaji pinarni yani ngaju-kurra. Ngula karnarla pardarni panu-kari-kirli Kirijini-patu-kurlu.

¹² Ngalipakupurdangka-yijala yangka Kirijini yirdiji Yapuli, warardalparna payurnu nyanunguju yungu-jana yangka ngalya-kariki Kirijini-patuku ngururra-kanyi nyurrurlaku nyanjaku. Wurra-wiyijuku-ka nyina yaninjarra-wangu. Ngaka-kariji kaji ngampurrpa nyina, ngula-jangkanya marda kajika-nyarra yanirra.

¹³ Ngajukupurdangka-purnu Kirijini-wati, warrawarra-kangkalu-nyanu jarwara-kari-yaninja-kujaku! Walalurla nyinaka Kaatuku! Lani-wangulu nyinaka, pirrjirdi-maninjantalu-nyanu parra-kari parra-kari tarnnga-juku Kaatu-kurra-pinangu! ¹⁴ Ngula kankulurla warrki-jarri Kaatuku, yapa panu-karirlangukujulu-jana yulkaya!

¹⁵ Ngajukupurdangka-purnu Kirijini-patu, nyurrurlarlu kankulu-jana milya-pinyi Jipinaja-kurlangu-mayamaya. Nyanungu-patu kalu nyinami kamparru-warnu-patu yapa Kiiriji-wardingki-patu kujalu Kirijini-jarrija. Nyanungurlujulu-nyanu jungangku yungu Kaatukurraju yungulurla warrki-jarri nyanunguku. ¹⁶ Nyampu karnanyarra wangka nyurrurlaku: Nyampu-patu manu ngalya-kari ngula kalurla Kaatuku warrki-jarri, ngulajulu-jana purda-nyangka wiljwangurlu nyarrpa kajili-nyarra wangka.

¹⁷ Ngulalparna nyinaja nyampurla Yipjarla, nyurrurla-patu kulankujulu nyarrpa jirnganja warrki-jarriyarla. Nyampu-patu yirdipatu Jipinaja, Purrtunata manu Yakayija, ngulajulu yanurnu nyampukurra, ngulangajurna wardinyi-jarrija. ¹⁸ Nyampurlajulu wardinyimanu kujalu-nyarra nyurrurla yalirla wardinyi-manu, ngula-piya-yijala. Ngula-warnujulpankulu-jana pulka-pungkarla kuja-piyakuju.

¹⁹ Panu-jarlu yangka Kirijini-patu nyampurla jaaji-kari jaaji-karirla ngurrararla yirdingka Yajiyarla, jintangka kalurla nyina Jijaji Kirajiki Warlalja-Wiriki. Ngula-paturluju yungulu-nyarra yimi-ngarrirnirra ngurrju nganta kalu nyina. Yirdi nyampu Yakila manu nyanungu-parnta yirdi Pirijila manu Kirijini-patu-yijala, ngula kalu yuwarlirla nyanungu-nyangurla jinta-jarri, ngula-paturlangurlu yungulu-nyarra yimi-ngarrirnirra ngurrju nganta kalu nyina. ²⁰ Manu nyampurla ngula kalu ngalipa-nyangu-purnu nyina Kirijini, ngula-paturlangurlu yungulu-nyarra yimi-ngarrirnirra ngurrju nganta kalu nyina. Ngula kankulu jinta-jarri yangka Kirijini-patu, ngulangkulu-nyanu rdakajarra jarnku yungka. ²¹ Ngajulurlu Puurlurlu karna-nyarra yirrarnirra pipangka jaru wita ngaju-nyangurlu rdakangku: NGURRJU NGULA

KARNA NGAJU NYINA, NYURRURLAJU MARDA KANKULU NGURRJU-YIJALA NYINA?

²²⁻²³ Ngana-puka ngula karla ngampurpa-wangu nyina Jijaji Kirajiki Warlalja-Wiriki ngalipa-nyanguku, pangkala Kaaturlu pinyi! Yati-wangkamilki karna-nyarrarla Warlalja-Wiriki Jijajiki nyurrurlaku yapaku, “Warlalja-Wiri Jijaji, yantarni-ngalpa pina ngalipa-kurra! Yimiri-jana nyinaya yapa nyampu-patuku Karinji-wardingki-patuku, manu nyinaya yapa nyampurra-kurlu tarnnga-juku.” ²⁴ Manu nyurrurlaku Karinji-wardingki-patuku karna-nyarra yulkami kuja karliparla nyinami jintakumarrirni Jijaji Kirajiki. Ngulaju ngula-juku.

2 Corinthians

Pipa 2 Karinji-wardingki-patuku

Pipa jinta-kari ngula-jana Puurlurlu pantirninjarla yilyajarra yapa Karinji-wardingki-patuku nyurru-wiyi

Nyiyakurlu yimi nyampu?

Nyampuju ngulaju pantirninjarla pipangka yirrarnu Puurlurlu Kurdungurlu Wiringki ngulalparla ngurrararla Majatuniyarla jirnganja nyinaja Timijiki. Pantirninjarla-jana yimiji yirrarnu puranjakungarduyu-patuku Kirijini-patuku ngulalpalu kiringka Karinjirla nyinaja, ngulaju yangka-patuku-yijala kuja-jana pantirninjarla pipa-karirla yirrarnu jinta-kurlu yirdi-kirliji 1 Karinji-wardingki-patuku, ngulanya kuja karlipa yirdi-mani.

Puurlurlu kuja-jana pantirninjarla pipa nyampu yimi yirrarnu nyanungu-patuku, ngulaju wajampa-jarrijalpa-jana kujalpalu nyiyarningkijarraku warntarlarlu manngu-nyangu. Panu-karirli warntarlarlulu Puurlu manngu-nyangu kula-nganta nyanunguju Jijaji Kirajiki-kirlangu-wangu puranjakungarduyu-wangu. Panu-karirlili warntarlarlu manngu-nyangu yalumpu kujalpa-jana nganta nyanungurlu Puurlurlu yimi-ngarrurnu Yimi Ngurrju jungarni-wangurlu warntarlarlu. Kuja-jangkarlunya kulalu nyanunguju panu-karirliji yijardurlu purda-nyangu yangka kuja-jana nyarrpa wangkaja kamparru-wiyi.

Puurlurlu-jana yimi nyampu pipangka pantirninjarla yirrarnu yungu-jana milki-yirrarni nyanungu-patuku yangka jungarni yungulurla Kaatuku nyinami nguru maju-puru yungulurla ngurrju nyanunguku-juku wardinyi nyinami. Puurlu-jana ngampurrpa wita wangkaja nyanungu-patuku warrki-kirli nyanungu-nyangu-kurlu ngulaju yungulu nginji-wangkanja-wangurlu yampimi. Manu ngampurrparlu-jana payurnu talaku yungulu-jana tala warru ngayi-mani puranjakungarduyu-patuku ngulalpalu nyinaja Jurujulumurla marlajarra nyiyarningkijarra-wangu. Kujarlanya-jana yimi nyampuju pipangkaju Puurlurlu yirrarnu pantirninjarla.

¹ Ngajurna Puurlu Kurdungurlu Wiri. Kaaturluju milarninjarla ngajuju yajarnu. Kujarlanya, Jijaji Kirajiki karnarla jalanguju marlaja warrki-jarri Kurdungurlu Wiri-juku Kirijini-patu-kurluju. Timiji ngalipakupurdangka Kirijini, ngulaju kaju jirnganja pipa-kurra-mani yimi. Jirramarlu-juku karnalu-nyarra pipa-kurra-mani nyurrurlaku Kirijiniki Karinji-wardingki-patuku manu panu-karirlanguku Kaaturkurlanguku yangka kuja kalu nyina kirri-kari kirri-karirla ngurrararla Kiirijirlaju. ² Ngaju karnalu-nyarrarla wangkami ngalipakupalanguku Wapirruku manu Jijaji Kirajiki Warlalja-Wiriki kujanya, “Payirni karnangkupala yungunpala-jana yimiri nyina Karinji-wardingki-patuku yapaku. Kujarlaju yungungkulu marlaja nyinami rarralya ngurrju-nyayirni tarngga-juku.”

Kaaturlu kangalpa pirrjirdi-mani wuurnpa-puruju

³ Ngalipa Kirijini-patu, pulka-pinyirliparlajinta Kaatuku ngularla Kirda-nyanu Jijaji Kirajiki Warlaja-Wiriki. Kaatuju ngalipa-nyangu Kirdana, ngulaju kangalpa yimiri nyina ngalipaku yungurliparla marlaja nyina pirrjirdi-nyayirni nyanunguku. ⁴ Kirijiniiji karlipa marda nyina wuurnpa-puru. Nyangurla-puka kajilparlipa wuurnpa-puruju nyinayarla, ngula-puruju kapu-ngalpa Kaaturluju pirrjirdi-mani, ngula-piyarlu-yijala yungurlipa-jana pirrjirdi-mani panu-karirlangu yapapatu wuurnpa-puru. ⁵ Ngaliparlu Kirijinirli, murrumurru karlipa-nyanu purda-nyanyi Jijaji Kiraji-piyarlu ngula-nyanu purda-nyangu murrumurru nyanungurlu. Ngula-puruju, Kaaturluju pirrjirdi-manulpa. Jalanguju, jintangkalku-juku karlipa nyina ngalipa Jijaji Kiraji-kirlangurla. Kujarlaju, Kaaturlu kangalpa pirrjirdi-mani murrumurru-puruju nyanungu-piya.

⁶ Ngaju karnarla wuurnpa-puruju Kaatuku warrki-jarri-juku ngulaju yungu-nyarra pirrjirdi-mani Kaaturlu tarnnga-juku miyalu ngurrjukarda. Nyurrurlarlangu kajinkili wuurnpa-puru nyinami ngaju-piya, ngula-puruju kapu-nyarra Kaaturlu pirrjirdi-mani ngaju-piya, ngulaju yungunkulurla wala-juku nyina tarnnga lani-wangu. ⁷ Milya-pinyi karna-nyarra pirrjirdi-juku. Wuurnpa-puruju yungunkulu purami-juku Kaatuju tarnngangu-juku jutu-pinja-wangurlu. Junga kankulu wuurnpa-puruju nyinami ngaju-piya. Ngula-puruju kapu-nyarra pirrjirdi-mani ngaju-piya Kaaturluju. Ngulaju junga!

Kaaturlulpa warrawarra-kangu Puurlu wuurnpa-puruju

⁸ Ngajukupurdangka-patu Kirijini-patu, yimi-ngarrirni karna-nyarra ngularna nyarrpa-jarrija ngurrara-karirla Yajiyarla, ngulaju yungurna-nyarra yimi-ngarrirni. Kula-nganta kapurna paliyarla. Kularna wilypi-pardiyarlara wuurnparlaju. ⁹ Yuwayi, junga kujaju! Kapurna paliyarla-jala Yajiyarlaju, kula-ngantaju nganangu juyurdurlu yunparnu. Wuurnpa-puruju kularnaju wilypi-mantarla ngajuju, lawa. Ngarirna payurnu Kaatu kapuru nyinanja-wangurlu. Nyanungurlu kangalpa jintangu wankaru-mani palinja-warnu. Kujarlanyarnarla wala nyinaja-juku. ¹⁰ Ngajuju mardarnu Kaaturlu wankaru-juku palinja-wangu-juku. Parra-kari parra-kari kapuju mardarninja-yani wankaru-juku ngurrju-juku. Kujarlaju, kapurnarla wala nyinanja-yani tarnnga! ¹¹ Yuwayi! Tarnngajukulurla wangkaya Kaatuku ngajuku. Kujarlaju kapuju pirrjirdi-maninjarla warrawarrakanyi parra-kari parra-kari. Ngula-jangkaju, panu-jarlurlu yapangku kapulurlajinta pulka-pinyi Kaatuku.

Puurlu-jana jungarni jirrnganja warrki-jarrija Karinji-wardingki-patuku yimirr-yinja-wangu

¹² Kaatuju kaju yimiri nyina ngajuku, ngula-warnu karnarla jungarni-nyayirni warrki-jarrimi. Kula karna ngaju warrki-jarrimi panu-kari-piya yimirr-yinja-palka-piya yangka kuja kalu-nyanu pinangkalpa-ngarrirni, lawa. Ngulanganya karna wardinyi-jarri. Nyurrurlarlu ngalya-karirli yapangku kankujulu nganta mangunyanyi nganta karna-nyarra yimirr-yinyi. Lawa! Nyurru-wiyi yangka kamparru-wiyi, kularna-nyarra yalumpuju yimirr-yungu ngajulurluju

yangkangka nyurrurla-nyangurla Karinjirla, jungarnilparna warrki-jarrija junga-nyayirni! Kujarlaju karna nyina kurnta-wangu-juku. ¹³ Nyampurla pipangka, ngari karna-nyarra yirrarni jaru yungunkujulu ngaju milya-pinyi manu manngu-nyanyi jungarnirli. Nyiyarningkijarra yungunkulu milya-pinyi pipangka ngula karna yirrarni. ¹⁴ Jalangu kankujulu milya-pinyi wita-kari wita-kari ngajuju. Jijaji Warlalja-Wiri, yangka kaji pinarni yani nyampu-kurra nguru-kurra, ngula-jangkaju kapunkujulu milya-pinyi-nyayirni ngajuluju. Ngula-jangkaju, kapurlipa-nyanu wardinyi-jarri wungulku-juku.

¹⁵ Ngula-jangkanya kapurna-nyarra jirramaku yantarlarni nyurrurlaku nyanjaku manu pirrjirdi-maninjaku. ¹⁶ Yangka kujarna yanu nguru-kari-kirralku Majatuniya-kurra, kapurna yantarlarni nyurrurla-nyangu-kurra-wiyi nyurrurlaku pirrjirdi-maninjakuju. Ngula-jangkaju, kapurna-nyarra pina-yantarla Majatuniya-jangkaju pina-pirrjirdi-maninjaku manu payirninjaku yungunkujulurla jintajinta-mani talaku wurnakungarnti Jurdiya-kurraku kulpari yaninjakungarntiki.

¹⁷ Ngalya-kari kankujulu nginji-wangka ngajuku, nganta kankujulu kapuru nyinami nyarrpa kuja karna-nyarra wangka, manu nganta karna manngu-nyanyi Kirijini-wangu-piyarlu nganta. ¹⁸⁻²⁰ Kaaturluju kaju milya-pinyi jungarna-nyarra wangkaja kapurna-nyarra yantarla. Kularna-nyarra yimir-yungu yimi jirrama-kurlurluju. Kari-nganta kapurna yantarla nyurrurla-nyangu-kurraju! Kula karna-nyarra wangka nyurrurlakuju kuja-purda-kari kuja-purda-kari, lawa. Ngajulu karna-nyarra warrarda wangka nyurrurlaku Jijaji-piya yangka kuja kangalpa ngalipaku wangka jungarni-juku. Nyiyarningkijarra kuja kangalpa Kaaturlu jangku-pinyi ngalipaku yinjaku, ngulaju Jijaji Kiraji-kirli kagalpa yinyi ngalipakuju junga! Manu kangalpa milki-yirrarni Kaatu yimiri-nyayirni. Kujarlaju, kuja karliparla wangkami Kaatuku, wangkami karliparla Jijajirla yirdi wiri-nyayirnila 'Ngula-juku ngurrju!' yungurliparlajinta pulka-pinyi Kaatuku! Jilpanarlu, Timijirli manu ngajulurlu, yimi-ngarrurnurnalu-nyarra Jijaji Kiraji-kirli Kaatu-kurlangu-kurlu Ngalapi-nyanu-kurlu.

²¹ Kaaturlu kangalpa jintamani Jijaji Kiraji-kirra jintawarlayi-jiki, nyurrurla yapa-patu manu nganimpa Kurdungurlu-patu Wiriwiri. Kaaturlu nyanungu-miparlu-ngalpa ngalipaju yiringi-manu yungurli-parla nyinami manu warrki-jarrimi nyanunguku. ²² Ngalipajurli-parla Kaatuku warlalja. Ngulangkanya-ngalpa yirrarnu murru-piya nyanungu-nyangu, ngulaju murru-piyaju Pirlirra nyanungu-nyangu kaninjarni Kirijinirla. Pirlirra Kaatu-kurlangu-kurlurlu karlipa milya-pinyi nyiyarningkijarra kapu-ngalpa yinyi ngaka-kari kuja-ngalpa jangku-pungu nyurru-wiyi.

²³ Kaaturluju kaju milya-pinyi junga karna-nyarra yimi-ngarrirni: Kajirna-nyarra yantarlarni nyurrurla-nyangu-kurra Karinji-kirra Majatuniya-wangurla-wiyi, ngulaju kapurna-nyarra miyalu majumantarla. Kuja-kujakujurna nyinaja nyampurla-juku yaninjarra-wangu. ²⁴ Nyurrurla ngula-juku kankulurla ngungkurr-nyinami Jijaji Kirajiki, manu nyurrurla kankulurla ngula-juku nyinami pirrjirdi nyanunguku. Ngulakuju kula karna-nyarra jinyijinyi-mani

yungunkulu nyinami ngaju-piya, lawa. Ngari karna-nyarra jirrnganja warrki-jarrimi yungunkulu nyinami wardinyilki.

2

¹⁻² Nyampunyarna-nyarra manngu-nyangu wurnakungarntirli, “Kajilparna pina-yantarla Karinji-kirra, kajikarna-nyarra marda pirlirrpaju maju-manirra nyurrurla Kirijini-patuju. Lawa kujaju! Kajilparna-nyarra marda pirlirrpaju maju-mantarlarra, kulalpankujulu nyarrparlulku ngajuju wardinyi-mantarlarni.” Kujanyarna manngu-nyangu kanunju-karirli.

³ Nyurrurlarluju yungulpankujulu wardinyi-mantarla. Kajirna kutu yantarlarra nyurrurla-nyangu-kurra pipa pantirninja-wangurla-wiyi, ngulaju kapunkujulu maju-mantarla marda pirlirrpaju. Kuja-kujakunya, nyinajalparna nyampurla-juku yaninja-wangu, manurna-nyarra yimi-wiyi pipa-kurra-manu nyurrurlakuju. Nyampunyarna ngajuju manngu-nyangulku: Kajilparna ngaju-wiyi wardinyi nyinakarla, ngulakuju kajikankulu nyurrurlarlangu wardinyilki nyina. ⁴ Yangka pipa yali kujarna-nyarra kamparru-wiyi yilyajarra, ngulapurujulparna miyalu maju nyinaja. Ngulaju wajampa-nyayirnirlirna-nyarra jaru yirrarnu nyurrurlaku yulanja-karrarlu. Ngulaju kula nyurrurlaku muntuku-maninjaku, lawa. Nyurrurlaku karna-nyarra yulkami-nyayirni. Kujarlanyarna-nyarra pipaju pantirninjarla yirrarnu.

Puurlujurla yawuru-jarrija yaliki yapaku yangka kuja-jana muntuku-maninjarla kurntaku ngurrju-manu Kirijini Karinji-wardingki-patu

⁵ Nyurrurlarlu-jala kankulu milya-pinyi yapa yangka kuja-nyarra yapangku muntuku-maninjarla kurntaku ngurrju-manu nyurrurla. Ngari karna-nyarra kuja wangkami: Yalirli yapangku, kulaju ngaju kurntaku ngurrju-manu, nyurrurla-nyarra kurntaku ngurrju-manu. ⁶ Nyurrurlarlu, ngula-jukunkulu ngarrurnu jungarni-jarrinjakuju kulungku. Ngulaju ngula-juku! Jalangulku karna-nyarra nyampu wangka: Yampiyalu, pina-ngarrirninja-wangurlu! ⁷ Kala kajilpankulu ngarrikarla yarda, kajika muntuku nyinami miyaluju rdinyilpa-juku maju kaji-wangu nganta. Kuja-kujakuju, pinalu kangkarni yawurumaninjarla yungu pina-yanirni ngurrjulku. ⁸ Wangkayalurla kuja, “Pina-yantarni, yulkami karnangkulu kutu!” ⁹ Nyurrurlarlu, yungulpankujulu purda-nyangkarla wilji-wangurlu. Kujanyarna-nyarra pipangka yirrarnu jaru, ngulaju yungurna-nyarra milya-pinyi ngajulurlu kajikankujulu purda-nyanyi-japa jukuru-jarrinja-wangurlu-japa. ¹⁰⁻¹¹ Jijaji Kirajirli kaju milya-pinyi jungarni wangkanja-panu. Kajilpankulu yapa wilji-warnu yawuru-jarrinjarla pina-kangkarlarni, ngulakuju ngajurlangu kajikarnarla yawuru-jarri. Mardaju yangkaju yaliji nginji-wangkaja ngajukuju, marda lawa-juku, karija. Ngari karnarla yawuru-jarrimi kutu yungurna-nyarra wurdujarra-maninjarla mardarni jintawarlayilki Juju Ngawu-kujaku. Yuwayi, yangkaju yali Juju Ngawu karlipa milya-pinyi-jala nyarrpa kuja-ka nyanungurlu manngu-nyanyi. Nyanungurlu kangalpa manngu-nyanyi ngalipaju yungu nganta-ngalpa karlirr-mardarni Kaatu-kujaku. Kujakujurnarla ngampurrpa-wangu nyanungukuju. Yaliki yapaku, kajilparnarla

jurnta nyinayarla yawuru-jarrinja-wangu, ngulaju kajika-ngalpa panu-juku karlirr-kanyi Jujungku. Kuja-kujakuju karnarla yawuru-jarrimi yapaku yaliki.

Puurlu-jana wangkaja Karinji-wardingki-patuku kuja yangka yanu Turaja-kurra

¹² Ngularna yanu kirri-kirra Turaja-kurra, ngulangkajurna-jana yirri-puraja Jaru Ngurrju Jijaji Kiraji-kirli Warlalja-Wiri-kirli yapaku panuku. Ngulakungarntiji-jana langaju raa-pungu nyurru-juku Jijajirli yungujulu purda-nyanyi. ¹³ Ngulangkaju Turajarla, kularna Tayituju ngalipakupurdangka parlu-pinjarla nyangu, lawa. Kujarlaju, miyalu-jurna maju-jarrija. Ngula-jangkaju, jakuru-pungurna-jana Kirijini-patu, nguru wiri-kirra Majatuniya-kurrarna yarnkajarra yungurnarla warru nyanyi Tayitujuku.

Jijaji Kiraji, ngulajulpa-jana nyinaja Warlalja-Wiri Puurluku manu Kurdungurlu-patu-kariyi-nyanuku Wiriwiri-kariyi-nyanuku

¹⁴ Ngalipa jintawarlayi yungurliparla yati-wangka Kaatuku pulka-pinjarla. Jijaji Kirajiji nyurru-juku yirrarnu wiri-nyayirni, kankarlarni-nyayirni-ka nyina Warlalja-Wiriji kingi-piya, manu karla Juju Ngawurlangukuju wiri-jiki nyina. Nganimpaju Kurdungurlu-patu Wiriwiri, ngulaju karnalu nyina Jijaji Kiraji-kirlangu warrkini-patu pirijina-piya-patu. Nyanungurlunya kangampa yilyami Yimi Ngurrju-kurlu kirri-kari kirri-kari-kirra. Yimi Ngurrju ngulaju ngurrju-nyayirni kula-nganta jujuminyiminyi-piya kuja-ka parntirr-karri. Yapangkuju kalu purda-nyanyi yaliji Yimi Ngurrju, manu kalu milya-pinyi kujaju ngurrju-nyayirni. ¹⁵ Nganimpa Kurdungurlu-patu Wiriwiri, ngulaju kangampa yinyi Jijaji Kirajirli Kaatuku nganayi kuyu warntarri-piya ngulalpalurla purranjarla yungu Kaatuku nyurru-wiyi yimiri-maninjaku. Panu-kari yapa kuja kajana Kaaturlu muurlparlu mardarni, manu panu-kari ngula kalurla jurnta yanirra-juku kuja-purda-kari, ngulakuju karnalu-jana jintawarlayiki-jiki Yimi Ngurrju yimi-ngarrirni. ¹⁶ Yapa ngula kalu yanirra kuja-purda-kari Kaatukujaku, purda-nyanyi-yijala kalu Yimi Ngurrju. Ngula-jangkaju, maju-pajirni kalu Yimi Ngurrjuju nganayi kuyu-piya ngula-ka pukulyu-jarrinjarla parntimi, ngula-piya. Yapa ngalya-kari ngula kajana Kaaturlu mardarninja-yani, purda-nyanyi-yijala kalu Yimi Ngurrju. Ngula-jangkaju, wangkami kalu kuja, “Yimi Ngurrju, ngulangku kangalpa wankaru-mani. Ngulaju ngurrju-nyayirni kula-nganta-ka marna parntimi ngapa-warnurla.” Ngulaju junga. Yungurliparla yati-wangka Kaatuku pulka-pinjarla!

Kala nganimpa Kurdungurlu-patu Wiriwiri, kajilparnalulu nyinayarla Jijaji Kiraji-wangu, kujarlaju kulalparnalurla jungarni warrkijarriyarla. ¹⁷ Ngalya-kari nyurrurla yapa marda kankulu-nganpa nginji-wangka nganimpaku Kurdungurlu-patuku Wiriwiriki, kula-nganta tala-mipaku karnalu-nyarra yimi-ngarrirni Yimi Ngurrjuju Jijaji Kiraji-kirli. Panu-karirli kalu-nyarra payirni talaku yinjaku yimi yirri-puranjakungarntirli. Kala nganimpurlu, kula karnalu-nyarra japirni talaku kuja-piyarlu. Kaaturlu-nganpa yiringi-manu yungurnalu-jana Jijaji Kiraji-kirlangurlu warru yimi-ngarrirni kutu

Yimi Ngurrju. Manu kanganpa nyanyi nganimpa kuja karnalurla warrki-jarri jungarni.

3

Kaatu-kurlangu kuruwarri jalangu-warnu, Pirlirrpardu nyanungu-nyangurlu kangalpa yinyi

¹ Wangkami kankulu wiri nganta karnaju pulka-pinyi. Kala ngajuju, milya-pinyi kankujulu Kurdungurlu Wiri. Kularna panu-karipiya ngula kalu-nyanu nganta Kurdungurlu Wiri nganta ngarrirni. Pipa kalu-nyarra milki-yirrarni nyanungu-nyangu-kurlu yirdi-kirli nyanjaku yungunkulu-jana nganta milya-pinyi Kurdungurlu Wiriwiri nganta kuja kalu nyina. Kala ngajulurlu, kula karna-nyarra payirni yungunkujulu yinyi pipa ngula-piya yungurna-jana warru milki-yirrarni, lawa. ² Nyarrpara pipa ngaju-nyanguju kuja karna-jana warru milki-yirrarni pipa yapakuju? Lawa kujaju. Nyurrurlankujulu pipa-piya yimi-kirli-piya kujaju Kaaturlu yirrarnu ngaju-nyangurla kurturdurrurla. Kuja kalu-nyarra nyanyi yapa-patu-karirli, kujarlaju manngu-nyanyi kajulu ngajuju Kaatu-kurlangu Kurdungurlu Wiri. ³ Manu kalu-nyarra milya-pinyi nyurrurlarlangu kuja kankulu nyina pipa-piya yimi-kirli kuja Jijaji Kirajirli yirrarnu. Kula nyanungurlu yirrarnu yimi pirlingka yurlpa-kurlurlu. Kurturdurrurla yirrarnu nyurrurla-nyangurla Pirlirrpada Kaatu-kurlangu-kurlurlu kujaka JUKURRARNU nyina Kaatuju. Ngulanya nyurrurlaju pipa-piya kuja karna-jana milki-yirrarni yapaku nyampurlaku.

⁴ Nyarrparla karna nyampu wangkami kuja? Ngulaju Jijaji Kirajirli kaju nguru-yirrarni ngajuju yungurnarla wala nyinami Kaatuku. Ngularra-warnunya karna nyampurraju wangka. ⁵ Ngajulu, kula karna pinangkalpa nyina Yimiki Ngurrjuku warru yimi-ngarririnjaku. Kaaturlu kaju nyanungu-mipardu pirrjirdi-mani warrkikiji, ngula-warnuju karnarla wala nyina. ⁶ Kaaturluju yiringi-manu ngajuju yungurna-jana yapaku warru yimi-ngarrirni kuruwarri jalangu-warnu ngulangkuju yungu-jana yapaju wankaru-juku mardarni. Kuruwarri yangka nyurru-warnu kujarla yungu Mujujuku, ngulaju panu jaru-kurlu. Ngulaju kajirlipa jungarnirli purami, kapurlipa palimi-juku. Kala jalangu-warnu kuruwarri, ngulaju-ka Pirlirrpada mardarni Kaatu-kurlangu. Ngulaju kajirlipa mardarni, kapurliparla marlaja nyinami wankaru-juku.

⁷ Kuruwarri nyurru-warnu, kajilpa nganangku-puka purayarla, kulalpa mardakarla palinja-kujakuju. Kaaturlu ngula jarnturnu kuruwarri pirlingka, ngularla yungu Mujujuku, ngulaju-nyanu milki-yirrarnu mirilmiril-karrinja-karrarlul. Ngula-jana Mujujurlu milki-yirrarnu kuruwarri pirlingka Yijirali-pinkiki, yinggirri nyanungu-nyangu ngula-jangkajulpa mirilmiril-karrija-nyayirni panungka yapangka. Kujalpa yinggirriji mirilmiril-karrija-nyayirni, ngula-jangkaju, wita-kari wita-karilpa lawa-jarrinja-yanulku. Ngulapuruju, yapangkuju kulalpalu nyangu-juku nyanunguju yinggirriji. ⁸ Kuruwarri nyurru-warnu, ngurrju-jalalpa ngunaja. Kala kuruwarri jalangu-warnu, kuja kangalpa Pirlirrpada Kaatu-kurlangurlu kanyirni,

ngulaju ngurrju-nyayirni nyurru-warnu-piya-wangu! Ngulakuju kapurliparla ngurrju-nyayirni marlaja nyina. ⁹ Kuruwarri jalangu-warnu, ngula-kurlurluju kangalpa Kaaturluju jungarni-pajirni. Ngulaju ngurrju-nyayirni nyurru-warnu-piya-wangu! Yuwayi, kuruwarri nyurru-warnu ngulajulpa ngurrju-jala ngunaja, kala ngula-kurlurluju kangalpa Kaaturluju maju-pajirni. Kuruwarri jalangu-warnu ngulaju jarra-nyayirni-wangu-piya. Ngulangkuju kangalpa mardarni ngalipa. ¹⁰⁻¹¹ Yangka nyurru-warnu kuruwarri, ngulaju-ngalpa jarra-jarrija ngari wita-kari-juku, manulpa-ngalpa jurnta marra-pardinja-yanu. Kala kuruwarri jalangu-warnu, ngulaju kangalpa jarra-jarri wiri-juku tarnnga-juku.

¹² Kuja-ngalpa yilyajarni Pirlirra Kaaturlu kuruwarri-kirli jalangu-warnu-kurlu, kuja-warnuju kapurliparla jirranganja nyina tarnnga-juku. Ngula-warnurla karna lani-wangu nyinami pirrjirdi, kapurnajana Yimi Ngurrju yimi-ngarrirni yapaku. ¹³ Kularna yangka Mujuju-piya ngula-nyanu parnta-yirrarnu yinngirriki wawarda wita yapa-kujakuju nyanja-kujakuju. Kaji karriyarla yinngirriki parnta-yirrarninja-wangu, ngulaju yapangku kapulu nyangkarlarra yaliji jarra kujalpa lawa-jarrinja-yanu. Kuja-kujakuju-nyanu parnta-yirrarnu Mujujurluju wawarda wita. ¹⁴⁻¹⁵ Yangka-paturlu Yijirali-pinkirli kujalu nyangu Mujuju kuruwarri-kirli, ngulajulpalu langaju tirnngi-nyinaja, manu kulalu manngu-nyangu kuruwarriji. Manu jalangurlangu, kuja kalu Juwu-paturlu nyanyi nyurru-warnu kuruwarri, ngulaju kula kalu milya-pinyi-juku kula-nganta nyanungurra-nyangu langaju tirnngi-juku. Jijaji Kiraji-miparlu kajana langaju rurrpa-mani milya-pinjakuju. ¹⁶ Ngana-puka yapa kajirla pinayanirni Warlalja-Wiriki Jijajiki, ngulaju Jijajirli kapu langaju rurrpamani purda-nyanjaku yungu purda-nyanjarla milya-pinyi kuruwarri nyurru-warnu. ¹⁷ Warlalja-Wiri Jijaji, ngulaju Pirlirra Kaatukurlangu. Nganangku-puka kaji purda-nyanyi wilji-wangurlu Pirlirra Kaatukurlangu, ngulaju-ka rarralya nyina. Kujarlanya-ka jungarnirli manngu-nyanyi kuruwarri nyurru-warnu. ¹⁸ Ngalipa Kirijini-patu ngulaju kularlipa yangka Mujuju-piya ngula-nyanu parnta-yirrarnu yinngirriki wawarda wita. Ngulaju jintawarlayi karlipa nyinami langaju langarra. Kujarlaju karlipa Jijaji-piya-jarri yungurlipa karri yartarnarri wiri-jarlu-kurlu nyanungu-piya. Jalanguju karliparla ngurrju-karikarilki marlaja nyina. Ngaka-kari Kaaturlu kapu-ngalpa kurruly-kijirni yungurliparla marlaja nyinami yartarnarri wiri-jarlu-kurlu Jijaji-piya ngula-ka Pirlirra nyanungu nyina.

4

Puurlurlu-jana Yimi Ngurrju yirri-puraja Kaatu-kurlu kuja-ka mirilmiril-karri.

¹ Kaatuju kaju ngajukuju mari-jarrinjarla ngurrju nyinami. Nyanungurluju yiringi-manu ngajuju Yimi Ngurrju yirri-puranjakuju yapakuju. Ngula-warnurlaju, ngampurra-nyayirni karna ngajuju nyina yungurna-jana warru yirri-pura tarnngangku. ² Kuja karnajana warru yirri-pura jaru Kaatu-kurlangu, ngulaju kula karna nyiyarningkijarra yapa-wangurla yajiki ngurrju-mani warrkingkarlu. Kula karna-nyarra yapaju yimirr-yinyi. Kula karna kurruly-yirrarni

Kaatu-kurlangu jaruju. Kajilparna jungarni-wangu warrki-jarriyarla, ngulangkuju kalakaju kurntaku ngurrju-mani. Kuja-kujakuju, junga jaru karna-nyarra yimi-ngarrirni yapaku panuku kulkurru-jarrarlu yungujulu yapangku nyanyi ngula karna warrki-jarrimi ngurrju-karra-japa marda. ³ Ngalya-kari yapa ngula kalu yanirra kuja-purda-kari Kaatu-kujaku, ngulaju kalu langaju jilyki nyina, kula kalu Kaatu-kurlangu jaru purda-nyanjarla milya-pinyi. Ngula kajulu purda-nyanyi wangkanja-kurra Kaatu-kurlangu jaru, ngula karna-jana yirri-pura, ngulangku kalu manngu-nyanjarla purda-nyanyi jaruju yajiki nganta, purda-nyanja-wangu nganta. ⁴ Yapa ngula kalu kuja-purda-kari yanirra Kaatu-kujaku, ngulaju kajana Juju Ngawungku milkari-mani, manu langa-jarra kajana tirnngi-mani Yimi Ngurrju purda-nyanja-kujaku. Juju Ngawungku ngulaju kyananu wiri-pajirni nyampuku nguruku. Kala Yimi Ngurrju ngulaju Rdili-nyayirni-piya Kaatu-kurlangu, ngulangku kangalpa milki-yirrarni Jijaji Kiraji ngula-ka nyinami yartarnarri wiri-jarlu-kurlu jurru-juku yangka jinta-juku Kaatu. ⁵ Nguru-kari nguru-kari ngula karna wapami Yimi Ngurrju-kurlu, ngulaju kula karnaju ngajulu yirri-pura warru yapa-kurra panu-kurra, lawa. Ngari karna-jana yirri-pura Jijaji Kiraji-kirli kuja-ka nyanunguju jinta nyina Warlaja-Wiri ngalipaku yapaku jintawarlayiki. Ngaju karnaju ngari wita-kari wita-kari yirri-pura: Ngajuju ngari karna-nyarra nyurrurlaku warrki-jarri, ngula karna nyinami warrkini Jijaji Kiraji-kirlangu. ⁶ Nyurru-wiyi kuja Kaaturlu nyampu nguru ngurrju-manu jaru-miparlu wangkanjarlu, 'Mungajangkaju parrajurla marlaja parrarl-panturnu.*' Kamparru-wiyi kujalparna Kirijini-wangu nyinaja mungangka, Kaaturluju ngajuju palkamanu rdili-nyayirni-kirlirli, manu Jijajirli-nyanu milki-yirrarnu ngajukurra yangka kujarna nyangu Jijaji Kiraji palka-nyayirni ngula-ka nyinami yartarnarri wiri-jarlu-kurlu jurru-juku yangka jinta-juku Kaatu. Ngula-jangkaju, milya-pungulkurna Jijaji Kiraji.

Puurluju ngulaju pirrjirdi-wangu, kala Kaatu-kurlangu kuruwarriji pirrjirdi-nyayirni

⁷ Jaru Kaatu-kurlu, ngulaju wiri-nyayirni nyiya-piya-wangu. Ngulajuju yungu Kaaturlu yungurna-jana yapaku yimi-ngarrirni. Ngaju-jurna wita murlukurnpa-piya ngula karlipa kijirni walya-kurra. Kuja kajulu yapangku nyanyi, ngulaju kajulu ngajuju punku-pajirni wiri-wangu nganta. Kala kuja karna-jana yimi-ngarrirni Yimi Ngurrju nyanungurraku yapaku, ngulanya kalu milya-pinyi Kaatuju wiri-nyayirni. Nyanungurlu kaju yinyi yartarnarri Yimi Ngurrjuku warru yimi-ngarrirninjaku. ⁸ Kuja karna-jana yapaku Yimi Ngurrju yirri-purami, yapangku kajulu putaputa warla-pajirni, manu kajulu putaputa murrumurru-mani. Kala yimi-ngarrirni-jiki karna-jana Yimi Ngurrjuju. Kajilparna ngurru-pa nyinayarla nyarrpa-jarrinjaku, kajikarnarla wala-juku nyina Kaatuku. ⁹ Japakujapaku yapangku kajulu purdangirli wajirli-pinyi kula-nganta karna nyina maliki-piya. Kala Kaaturlu kaju mardarni-juku yulkajirrirli. Japakujapaku yapangku kajulu pakarninjarla kijirni walya-kurra. Kala lawa-juku karna pinakarrinja-pardimi. Nguru wuurnpa-puru karna-jana yimi-ngarrirni-jiki. ¹⁰⁻¹¹ Ngula karnarla warrki-jarrimi Jijajiki, yapangku kajulu

* 4:6 Nyangka Genesis 1.3

tarnngangku kulukukuluku-mani yungujulu pakarni tarnnga-kurra Jijaji-piya. Ngulaju junga, marda ngaka-kariji kapujulu pakarni tarnnga-kurra, kala jalanguju karna wankaru-juku nyina. Ngula-warnurla kankulu yapangku milya-pinyi Jijaji ngulaju-ka wankaru-juku nyina jalanguju. ¹² Ngula kajulu jangkardu wangkami pakarnin-jaku yilpajulu nganta pakakarla ngaju, ngula-puruju karna wurra-juku yani Yimi Ngurrju-kurlu yungunkulu wankaru nyina Jijaji Kiraji-kirli.

¹³ Nyurru-wiyi Kingi Tapiti wangkaja:

“Ngaju karnarla Kaatuku wala nyina, ngula-warnurla karna-jana yapaku warru yirri-pura Kaatu-kurlu.”*

Kujanya Tapiti wangkaja. Ngaju Puurlu, ngula-piya-yijalarna Tapiti-piya, wala karnarla nyina Kaatuku kapuru nyinanja-wangu. Ngula-warnurlaju karna-jana warru yimi-ngarrirni Yimi Ngurrju. ¹⁴ Kuja karna manngu-nyanyi Kaatuju: Kaaturluju wankaru-mani Jijaji Kiraji. Ngula-piya-yijala kapu-ngalpa Kaaturlu wankaru-mani ngalipalku palinja-warnuju. Ngula-jangkaju yungu-ngalpa Kaaturluju kanyi ngula-ka Jijaji ngulangka nyinami, ngula-piya-yijala kapu-ngalpa kanyi. ¹⁵ Ngaju karna-nyarra wajampa nyinami nyurrurlakuju. Ngula kaju nyiyarlangu maju rdipimirni, ngulaju ngula-juku karna kujapuruju pirrjirdi-jiki nyinami muntuku-wangu. Kuja karna-jana Yimi Ngurrju kanyi kirri-kari kirri-kari-kirra, yapa-kari yapa-karirli kapulu milya-pinyi Kaatuju kajana yimiri-nyayirni nyina. Ngula-jangka yapa-kari yapa-karirli ngarralu milya-pinyi Kaatuju ngurrju-nyayirni, manu wardinyirli ngarralurla pulka-pinyi.

Ngalipa karliparla wala nyina Kaatuku ngula-ka nyanja-wangu nyina

¹⁶ Ngaju karna milya-pinyi yunguju Kaaturlu pina-wankaru-mani-yijala. Ngula-warnurlaju yungurnarla jukuru-wangu warrki-jarrinjayani. Palkaju karna purlka-jarrinjarla rampaku-jarri. Ngari kaju maya pirrjirdi-mani Kaaturlu parra-kari parra-kari. ¹⁷ Jalanguju karna wita-kari wita-kari murrumurrju-jarri, ngulaju kula tarnngaku. Kujarlunya Kaaturluju kaju jungarni-mani yunguju mardarni nguru-nyayirni-wangurla nyanungu-nyangurla tarnnga-juku murrumurrju-wangulku. Kula-ka nguru nguna ngula-piyaju nyampurla walyangka. ¹⁸ Nyiyarningkijarra nyampurla ngurungka ngula karlipa nyanyi, ngulaju ngaka kapulurla marlaja yawu-pardimi Kaatuku. Kujarlaju ngajulurlu kula karna-jana manngu-nyanyi nyiyarningkijarra nyampurlaju, lawa. Nyiyarningkijarra Kaatu-kurlangu, ngulaju kula karlipa-jana nyanyi milpangku. Ngulaju kapulu karri tarnnga-juku yawu-pardinja-wangu. Ngularra karna-jana manngu-nyanyi Kaatukurlangu-mipaju.

5

Kajirlipa palimi, Kaaturlu kapu-ngalpa yinyi palka-nyayirni-wangu

¹ Palkaju ngalipa-nyanguju ngulaju rampaku kula-nganta kaluku-piya nyurru-warnu-piya. Kajirlipa palimi, ngula-warnuju palinja-warnu, Kaaturluju kapu-ngalpa yinyi palka-nyayirni-wangu yungurlipa palka-nyayirni-wangu-kurlu nyinami tarnnga Kaatukurlangurla. Ngulaju yali palka-nyayirni-wangu kaluku-piya

* 4:13 Nyangka Psalm 116.10

jalangu-wangu-piya ngula-ka Kaaturlu ngantirni ngalipakungarnti. Kulalparlipa ngaliparlu ngantikarla kaluku ngula-piya. ² Ngula karlipa nyampurla ngurungka nyinami, ngulaju palkaju karlipa rampaku-jarri nyiyarningkijarra-jangka. Ngula-purulu, milya-pinyi karlipa Kaaturlu kapu-ngalpa palka-nyayirni-wangu yinyi, nyangurla mayi. Ngulaju palka-nyayirni-wanguju kula-nganta wawarda jalangu-warnu-nyayirni-piya ngula karlipa-nyanu parnta-yirrarni. Ngalipaju karliparla ngampurrpa-nyayirni nyina yaliki palka-nyayirni-wanguku. Ngulakunya karliparla wapal-nyina. ³ Kajirlipa palimi, ngula-jangkaju parnta-yirrarni kapurlipa-nyanu palka-nyayirni-wangu-kurlurlu kula-nganta wawarda-piya-kurlurlu. Kajilparlipa marda wawarda parnta-yirrarninja-wangu nyinakarla, ngulaju kajikarlipa manparrpa-piya nyina kula-nganta jalya wawarda-wangu. Kujaju kula ngurrju!

⁴ Yuwayi, ngula karlipa nyampurla ngurungka nyinami, ngula-puruju kangalpa nguruju wuurnpa-jarri. Ngulaju yungurlipa wuurnparlaju wilji-jiki wilypi-pardimi. Kula karlipa ngampurrpa nyinami nyinanjaku jalya manparrpa-piyaku palka-wangukuju. Ngula-kujakuju yungurlipa-nyanu parnta-yirrarni palka-nyayirni-wangu-kurlurlu tarnngalku. Junga kujaju, kapurlipa muku palimi nyampurla walyangka, ngula-jangkaju kapurlipa muku yukamirra milyi-kirralku. Ngulaju ngula-juku! Kaaturlulku kapu-ngalpa palka-nyayirni-wangu yinyi, ngulakuju yungurliparla jirranganja nyinami nyanungukuju tarnnga-juku. ⁵ Kaaturlu jintangku-ngalpa ngurrju-manu. Nyanungurlu jintangku ngula kangalpa kurruly-kijirni yungurlipa-nyanu parnta-yirrarni yangka palka-nyayirni-wangu-kurlurlu. Nyurru-juku-ngalpa yungu yangka Pirlirra nyanungu-nyangu, manu-ngalpa yirrarnu murru nyanungu-nyangu, ngulaju murruju Pirlirra Kaatukurlangu kaninjarni. Ngula-warnu, nyiyarningkijarra kuja-ngalpa jangu-pungu nyurru-wiyi, ngulaju karlipa milya-pinyi ngaka kapu-ngalpa yinyi.

⁶⁻⁷ Yapa ngalya-kari, junga kalu lani-jarri palinja-kujaku. Kala ngalipa Kirijini-patu, kula karlipa lani-jarri palinja-kujakuju. Ngalipa ngula karlipa nyampurla walyangka nyinami, kula karlipa nyinami Kaatu-kurlangurla nguru-nyayirni-wangurla murnma-juku, ngulaju ngula-juku. PIRR-pardimi karliparla palka-nyayirni-wanguku yangka Kaaturlu ngula kangalpa kamparrurlu mardarni. Jalangu kula karlipa nyanyi palka-nyayirni-wanguju. Kala milya-pinyi karlipa junga kapu-ngalpa Kaaturluju yinyi. ⁸ Yuwayi, junga ngulaju kula karlipa lani-jarri palinja-kujakuju, lawa. Ngalipa karlipa ngampurrpa nyina palinjakuju yungurlipa-nyanu yampimi palkaju nyampurla-juku, ngulaju yungurlipa yani Jijaji Kiraji-kirlangu-kurra Warlalja-Wiri-kirlangu-kurra tarnngaku nyinanjaku.

⁹⁻¹⁰ Nyarrpa-jarrimirlipa ngalipaju? Jalangu mardarlipa nyina nyampurla-juku walyangka, manu marda kapurlipa yukanjarla nyina nguru-nyayirni-wangurla? Ngulaju ngula-juku! Palinja-warnuju ngulaju jintawarlayi-juku kapurlipa yaninjarla karrimi kamparrurla Jijaji Kiraji-kirlangurla yungu-ngalpa miimii-nyanyi ngurrju-japa maju-japa yangka kujalparlipa nyampurla-wiyi nyinaja walyangkaju. Kujarlaju, ngari karlipa ngampurrpa-juku nyina Kaatuku wardinyi-maninjakuju tarnnga-juku.

Kaaturlu kajana kanyirni yapa nyanungu-nyangu-kurra yungulurla nyinami kurdukurdu nyanungu-nyangulku

¹¹ Jalanguju, ngaju karnarla puta nyina jungarni Warlalja-Wiriki Jijajiki. Ngula-warnunya karna-jana yapaku Yimi Ngurrju yirripura jungarnirli yungulurla marda pina jungarni-jarri nyanungukuju. Kaaturlu kaju milya-pinyi ngajuju nyanungu-nyangu ngula karnarla jungarni warrki-jarrimi. Yungunkujulu nyurrurlarlangurlu milya-pinyi. ¹² Ngaju kuja karna-nyarra milki-wangkami, ngulaju kula karnaju wiri-pajirni. Kajilparnaju wiri-pajikarla, ngulaju kajikankujulu pulka-pinyi. Yampiyajulu pulka-pinja-wangurlu! Ngarijili wardinyi nyinaka warrki-jarrinja-kurrakuju! Ngalya-kari yapa ngula kajulu nginji-wangka ngajuku, ngulaju kalu-nyanu wiri-pajirni nganta. Kula kalu Kaatu-kurlangu nyiyarningkijarra nyanyi yapangkaju kurturdurrurla. Manu kula kalu nyanyi nyiyarningkijarra kurturdurrurla ngaju-nyangurla. Ngari karna-nyarra milki-wangkami nyurrurlaku yungunkulu-jana mamparl-pinjarla wurra-mani yali-patu nginji-wangkanja-kurraju. ¹³ Panu-karirli kajulu warungka-pajirni. Ngulaju ngula-juku, waparlku karnarla kutu warrki-jarri Kaatuku. Yapangku ngalya-karirli kajulu pinangkalpa-pajirni. Ngulaju ngula-juku, ngaju karnarla kutu warrki-jarrimi yungurna-nyarra pirrjirdi-mani.

¹⁴⁻¹⁵ Nyampunya karna milya-pinyi: Jijaji Kiraji kaju yulkami. Ngula-jangkanya karnarla marlaja warrki-jarri nyiyarningkijarrarla. Jijaji Kiraji kangalpa yulkami jintawarlayikiji. Kujarliparla majungka-jarrinjarla jurnta yanu Kaatuku, kujarlanya-ngalpa palija ngalipaku Jijajiji. Ngulalpa waraly-karrija warntawarntarla, ngulaju kulangantarlipa ngaliparlangu palija ngulangka-yijala. Palija-ngalpa nyanunguju yapaku jintawarlayiki panuku-juku. Kala Kaaturluju pina-wankaru-manu-yijala. Kujarlaju, ngalipa Kirijini-patu, kularlipa-nyanu warrki-jarrimi ngalipa-mipaku, lawa. Yungulparliparla Jijaji Kiraji-mipaku warrki-jarriyarla.

¹⁶ Jalangu yapa ngula kalu nyinami nyampurla ngurungka, ngulaju kalu-nyanu milya-pinyi palka-mipa nyanjarla. Kula kalu-nyanu nyanyi kanunjuju Kaatu-piyarlu, lawa. Kala jalangu, ngajulurlu Puurlurlu karna-jana nyanyi Kaatu-piyarlu. Nyurru-wiyi Kirijini-jarrinja-wangurla-wiyi, ngaju kalarna kanginy-pungu Jijaji Kiraji, manu kalarna wati-pajurnu-mipa. Kala jalanguju karna milya-pinyi Jijaji Kiraji Kaatu-kurlanguju. Nyanunguju-ngalpa junga palija warntawarntarla, manu pina-wankaru-jarrija. ¹⁷ Yuwayi, junga. Ngula-warnuju, ngana-puka yapa maju kajirla jinta-jarrimi Jijaji Kirajiki, ngula-jangkaju kapurla marlaja nyinami kurdu Kaatu-kurlangulku. Ngula-jangkaju, Kaaturlu kapu muurl-mardarni maju-kujakuju. Ngulaju kapu jungarnilki nyina. ¹⁸⁻¹⁹ Kaatu-miparlu kangalpa muurl-mardarni maju-kujakuju. Kalarliparla jurnta nyinaja wurnturu Kaatuku. Kala kuja Jijaji Kiraji palija warntawarntarla, kujarlaju Kaaturlu-ngalpa pina-kangurnu nyanungu-nyangu-kurra warlalja-kurra. Yuwayi, Kaaturlu Jijaji-kirirli kangalpa jintawarlayi muurl-mardarni. Kula-kala pina-manngu-nyanyi majumaju nyiyarningkijarra yangka nyurrurwarnu ngularlipa majungka nyinanja-yanu Kirijini-jarrinja-wangurla-wiyi. Nyanunguju kangalpa ngari yawuru-jarri. Manu nganimpa

Kurdungurlu-patu Wiriwiri, Kaaturlu-nganpa milarninjarla yiringi-manu yungurnalu-jana yapaku warru yimi-ngarrirni Kaatu-kurlu wangka ngula-nyanu Kaaturlu walyka-yirrarnu Jijaji-kirlirli.

²⁰ Kala ngajulu Puurlu, ngulajurnarla Jijaji Kirajiki warrkini Yimi Ngurrju-kurlu. Ngaju karnarla warrki-jarrimi Kaatuku yungu-nyanu nyurrurla pina-kanyi wungu-warnulku. Nyampuju karnarla marlaja wangka Jijaji Kirajiki yungunkulu purda-nyanjarla langa-kurramani: “Pina-yantarnilirla Kaatuku nyurrurlaju yapa-patu nyanungu-nyangulku!” ²¹ Jijaji Kiraji kulalpa punku nyinaja ngalipa-piya. Kala ngulalpa waraly-karrija warntawarntarla, ngula-puruju Kaaturluju murrumurrumaninjarla punku-pajurnu ngalipa maju-panurla ngalipaku kunka-pardinjaku. Kujarlanya kajirliparla jinta-jarrimi Jijaji Kirajiki, ngulaju yungurlipa jungarni nyinami Kaatu-piya-yijala.

6

¹⁻² Ngajulu karnarla jirranganja warrki-jarrimi Kaatuku yungunkulu pirrjirdi nyina. Kujanya karna-nyarra wangkami ngaju: Kaatu kanyarra yimiri nyina nyurrurlaku, ngulaju yungunkulu tarnnga-juku jungarnirli purami wilji-wangurlu. Kaatuju-ka wangkami Payipulurla kuja:

“Parra yangka-puru kujalparna-nyarra yimiri nyinaja nyurrurlaku yapaku, ngajulparna-nyarra purda-nyangu, muurl-mardarnurna-nyarra.”*

Yuwayi, ngulaju junga! Jalanguju, Kaatuju kanyarra yimiri nyinami nyurrurlaku yapaku. Jalanguju kanyarra muurl-mardarninja-yani yapa. Purda-nyangkalu! Tarnngajukulu puraya pina-karlirr-yaninja-wangurlu!

Wuurnpa-puruju kalarla warrki-jarrija-juku Puurluju

³ Ngula karnarla warrki-jarrimi Kaatuku, ngulaju yirriyirri manu jungarni. Kajilparna jungarni-wangu warrki-jarriyarla, ngulaju kalakajulu nginji-wangka yapa panu marda, manu kajikalu yunjumu-jarri Kaatu-kujakuju. ⁴ Ngajulurlu yungurnaju milki-yirrarni nyurrurla-kurraju kuja karnarla ngajuju jungarni-nyayirni warrkini nyina Kaatuku. Ngula karnarla warrki-jarri nyanunguku, niyarn-ingkijarra maju kaju rdipimi. Kala kula karna yampimi warrki-iji. Ngularra-puruju ngaju karnarla tarnnga-juku warrki-jarrinja-yani Kaatuku. ⁵ Japakujapaku yapangkuju kalajulu wilypinykarra-pungu kilji-nyayirnilri, manu kalajulu yirrarnu rdakungka, manu kalajulu wajirli-pinjarla rdarri-mardarnu, pakarnu kalajulu. Mungakari munga-kari kalarna warrki-jarrija jarda-wangu. Parra-kari parra-kari kalarna warrki-jarrija miyi ngarninja-wangu. ⁶ Ngajuju karna ngurrju-juku nyina tarnnga-juku jungarni-jiki. Ngaju karna milyapinyi Yimi Ngurrju. Ngajuku kalakaju niyarningkijarra maju-juku rdipimi, ngulaju ngula-juku. Kala ngajuju karnarla warrki-jarrinja-yani-juku Kaatukuju. Yalumpu kuja kajulu yapa nyurunyuru-jarri, ngulaju karna-jana ngampangampa-juku nyina. Ngaju karnarla jirranganja warrki-jarri Pirlirra Kaatu-kurlanguku, ngulangku kaju pirrjirdi-mani ngajuju. ⁷ Ngaju karna-jana yulka yapaku, ngulajangkanya karna-jana yimi jungarni yirri-pura. Kaaturlu kaju

* 6:1-2 Nyangka Isaiah 49.8

maya pirrjirdi-mani yungurnarla warrki-jarri junga-nyayirni pirrjirdi tarnnga-juku. Ngula kajulu Juju Ngawungku manu nyanungu-nyangu puranjakungarduyu-paturlu puta warla-pajirni ngaju yirri-puranja-kujaku, Kaaturluju kaju jungarni-mani manu pirrjirdi-mani kula-ngantarna ngajuju yurrkunyuy-piya kurdiji-kirli manu kurlarda-kurlu. ⁸ Panu-karirli kajulurla pulka-pinyi, panu-karirli kajulu maju-pajirni. Panu-kari kajulu wurulywuruly-wangka yuwurrkurla, panu-karirli kajulu ngurrju-pajirni. Panu-karirli kajulu warlkanji-pajirni yikarna-jana nganta yimirr-yinyi. Kala lawa, jungarni karna-jana wangka! ⁹ Ngalya-karirli kalu-nyanu ngurpa-pajirni ngajuku milya-pinja-wangu, kula kajulu milya-pinyi nganta ngajuju. Kala panungku-juku kajulu milya-pinyi ngajuju. Japakujapakurna puta palija, manu jalangu parra-kari parra-kari kajikarna palirlangu. Nyangkajulu! Wankaru-juku karna nyina ngajuju jalanguju! Yapa kaju nyurunyuru-jarri yungujulu nganta pakarni. Kulalpajulu pakakarla, lawa. Kaaturlu kaju warrawarra-kanyi. ¹⁰ Japakujapaku karna marijamarija nyina, ngula-puruju karnarlajinta pulka-pinyi-juku Kaatuku-juku. Japaku-japaku tala-wangu karna nyina, ngula-puruju karna-jana yirri-purajuku yapaku Kaatu-kurlanguju jaruju yungulu mardarni nyiyarningkijarra Kaatu-kurlangu. Yuwayi, jalangu ngaju mardarna marlajarra nyiyarningkijarra-wangu. Ngulaju ngula-juku. Kaaturlu kaju rdanjarr-yinyi nyiyarningkijarra ngajukuju kuja karna nyiyakupurda-jarri.

¹¹ Ngajukupurdangka-purnu Kirijini-patu Karinji-wardingki-patu, ngajulurlu karna-nyarra warrarda rdakurl-kijirni mamparl-pinja-wangurlu. ¹² Warrarda karna-nyarra yulka. Marda nyurrurla kula kankujulu yulka. ¹³ Ngaju karna-nyarra wangkami ngula kajana kirda-nyanu wangkami ngalapi-nyanu-patuku, ngula-piyanya karna-nyarra wangkami: Yulkami karna-nyarra nyurrurlaku. Rdakurl-kijikajulu mamparl-pinja-wangurlu yungunkujulu yulka, ngulanya yungurna-nyarra milya-pinyi kuja kankujulu yulkami-nyayirni.

Kulalparlipa jintangka nyinayarla Kirijini manu Kirijini-wangu

¹⁴ Ngajukupurdangka-patu Kirijini-patu, warrawarra-kangkalu-nyanu kuja kankulu jirranganja nyina Kirijini-wangu-patukuju, kajikalu-nyarra karlirr-mardarnirra Kaatu-kujaku. Nyarrparla kuja? Ngurrju manu maju, kulalpa-pala jintangka-jarriyarla. Parra manu munga, kulalpa-pala jintangka-jarriyarla. ¹⁵ Jijaji Kiraji manu Juju Ngawu, kulalpa-pala jintangka-jarriyarla. Kirijini-wangu manu Kirijini, kulalpa-pala jintangka-jarriyarla. ¹⁶ Kaatu-kurlangurla maralypirla, ngaliparlu karliparla pulka-pinyi Kaatu-mipaku. Kula karlipa-jana pulka-pinyi juju-kari juju-kariki, lawa. Payipulurla wangkaja Kaatuju kangalpa nyina JUKURRARNU kaninjarni ngalipa-nyangurla. Kaatuju kuja wangkaja Payipulurla:

“Ngaju karna-jana yapangka nyinami kaninjarni palkangka nyanungurra-nyangurla. Ngaju kapurna-jana nyina nyanungurra-nyangu Kaatu, manu nyanungu kapujulu nyinami ngaju-nyangu yapa.”*

17-18 Kujarnawu wangkaja Kaatu Warlalja-Wiri yangka PIRRJIRDI-NYAYIRNI WITA-WANGU:

* 6:16 Nyangka Leviticus 26.12, Jeremiah 32.38, Ezekiel 37.27

“Ngaju karna-nyarra nyina Kirda-nyanu nyurrurlaku yungurna-nyarra yapa-patu mardarni. Kajinkijili ngajulu purda-nyanyi wilji-wangurlu, ngulaju karna-nyarra yimiri nyinanjarla rdakurl-kijirni ngaju-nyangu-kurra. Jurntalu-jana yanta yangka ngula kajulu wilji jurnta nyina ngajuku. Nyiyarningkijarra Juju Ngawu-kurlangu, marnpirninja-wangurlulu yampiya yalumpu, kula ngaju-nyangu! Marnpirninja-warnuju kajikankujulu jurnta yunjumu-jarri ngajukuju.”*

Ngula-warnu-kujaku, warrawarra-kangkalu-nyanu Kirijini-wangu-patu-kujakuju!

7

¹ Ngajukupurdangka-patu Kirijini-patu, Kaatuju-ngalpa wangkaja ngalipaku yungu-ngalpa rdakurl-kijirni Kirdanarlu ngalipa-nyangurlu. Kujarlaju, jungarnirlirli-pa-nyanu kirlka-mani, yampimirli-pa majuju ngaliparlaju, kalaka-ngalpa karlirr-kanyi tarnngalku Kaatu-kujakuju. Muurlparliparla yirriyirri nyina Kaatuku parra-kari parra-kari yungurliparla nyinami jungarni-nyayirni.

Puurlujulpa-jana wardinyi-nyayirni marlaja nyinaja Karinji-wardingki-patuku

² Ngajukupurdangka-patu yapa-patu wungu-warnu-patu, rdakurl-kijikajulu mamparl-pinja-wangurlu yungunkujulu yulka. Ngalya-kari kankujulu nginji-wangkami ngaju ngantarna-nyarra warlkangku yimirr-yungu manu ngantarna-nyarra jinyijinyi-manu majuku nyinanjaku manu ngantarna-nyarra tala wijingki jurnta manu. Kujaju junga-wangu! ³ Nyampurla pipangka kula karna-nyarra kurntaku ngurrju-mani yangka kujankujulu nginji-wangkaja ngajuku. Ngarirna-nyarra kamparru wangkaja ngurrju, yulkami-juku karna-nyarra. Nyampurla ngurungka, kuja karlipa jintangka nyina, kulalpa-ngalpa nganangku-puka karlirr-mardakarla jarnkujarnku. Kajirlipa palimi, ngula-pururlangu kulalpa-ngalpa karlirr-mardakarla. ⁴ Ngaju karna-nyarra milya-pinyi ngurrju kuja kankulu nyina yapa, manu karna-jana kuja-juku yimi-ngarrirni yapa ngalya-karikiji nyurrurlaju. Kajikarna-nyarra nyiarlangu wangka kutu. Ngula karna wuurnpa-puru nyinami, nyurrurlarlu kankujulu wardinyi-mani-nyayirni.

⁵ Nyurru-wiyi, ngularna yanu nguru-kurra Majatuniya-kurra, nyurrurlakulparna-nyarra wajampa-jarrija-nyayirni. Yapangkulpa-julu kulukukuluku-manu, manulparna-jana wiljiwilji-manu. Ngajulparna wajampa nyinaja lani-nyayirni. ⁶ Kaaturluju milya-pungu kujalparna muntuku nyinaja. Manuju yilyajarni Tayituju wardinyi-maninjaku. Kaaturluju-ka warrarda milya-pinyi yapa kuja-ka muntuku-jarri. ⁷ Ngula Tayituju yukajarni Majatuniya-kurra, ngulangkuju yimi-ngarrurnu yangka kujalpankulu wardinyi-manu nganta. Yimi-ngarrurnuju nyurrurlarlungu ngantalpankulu miyalu maju manu muntuku nyinaja, manu yungunkujulu nganta pinanyanyi-yijala. Nyanungurluju yimi-ngarrurnu yungunkujulu nganta nyina rdarrkanpa. Ngularna-nyarra purda-nyangu jaru nyurrurlakurlu, ngulangkujuju wardinyi-manu-nyayirni.

* 6:17-18 Nyangka Isaiah 52.11, Ezekiel 20.34, 41, 2 Samuel 7.14, 7.8

⁸ Yangka kamparru-warnurla pipangka, kujarna-nyarra kulungku ngarrurnu, mardarna-nyarra jarungku muntuku-manu wita ngari. Manngu-nyangulparna yungurna-nyarra marda yalala-yirrakarla nyurrurlaju, kala lawa. Kala jalanguju karna wardinyi nyina yangka kujarna-nyarra muntuku-manu pipa-karirla kamparru-warnurla. ⁹ Ngulankulu nyangu pipa yangka, marda-nyarra yirraru-manu. Kala kularna-nyarra ngajulurlu nyurrurla yirraruku ngurrju-manu. Kaaturlu-nyarra yirraruku ngurrju-manu yalirli jarungku yungunkulurla nyanungukuju pina-yaninjarla jungarni-jarrimi. Ngula-warnunya karna jalanguju wardinyilki nyina kujarna-nyarra yangka pipa yilyajarra nyurrurlaku. Manu jaru-warnurlu ngarrirninja-warnurlu, ngajulurlu kularna-nyarra pakarninjarla miyalu maju-manu. ¹⁰ Yangka yapa ngula kalu tarnnga wilji-jarrinja-yani, marda kalakalu-nyanu purda-nyanyi kurntalku. Kala kajili tarnnganguku manngu-nyanyi wiljiji pina-jungarni-jarrinja-wangurlu manu yalala-yirrarininja-wangurlu Kaatukuju, ngulaju ngarralu pali. Kala kaji-jana Kaaturlu kurntaku ngurrju-manu ngulaju yungulu pina-yaninjarla yalala-yirrarni nyanungu, ngulaju yungu-jana Kaaturlu wankaru-juku mardarni. Ngulaju yungurliparla jintawarlayi-jiki wardinyiji nyina. ¹¹ Yali junta yapa nyurrurla-nyangurla turnungka, ngulalpaju nginji-wangkaja ngajuku, ngula-nyarra Kaaturlu kurntaku ngurrju-manu yirdija nginji-wangkanja-warnurla, nyurrurlajunkulurla kulu-jarrija-nyayirni manu yungunkulu pakarninjarla marda jungarni-manu, kalaka-nyarra nyurrurlarlangu kii-purrami. Nyurrurlarlalu yungunkujulu milki-yirrarni ngula kankulu jungarni nyina nyanungu-piya-wangu. Yungunkujulu pina-nyanyi-yijala, manu yungunkujulu mapirri karrimi nginji-wangkanja-kujaku. Yuwayi, milya-pinyi karna-nyarra kuja kankulu jungarni nyinanja-yani.

¹² Yangka kujarna-nyarra pipa-kari yilyajarra, kularnaju jaarl-wangkaja wati yinya-kujakuju kujalpaju nginji-wangka ngajuku kamparru-wiyi, lawa. Manu kujarna-nyarra pipa-kari yilyajarra, kularnarla nginji-wangkaja yinyaku watiki. Pipa-karirna-nyarra yilyajarra yungunkulu milya-pinyi yangka kuja kankujulu yulkami-juku. Ngula-warnurlanyaju Kaatuju wangkaja pipa-kariki yilyanjaku nyurrurlakuju. ¹³⁻¹⁴ Kala ngula karna-nyarra milya-pinyi yangka kuja kankujulu ngajuku yulka, ngula-warnuju karna wardinyi nyina jalanguju nyurrurlaku.

Ngularna-nyarra yilyajarra Tayituju nyurrurla-kurra jaru-kurlu, ngulakungarntijirnarla wangkaja kuja, “Tayituju, nyarrpa-puka kajinpa-jana wangka ngaju-nyangu jaru, ngulaju kapungkulu purda-nyanjarla purami.” Kujanyarnarla wangkaja Tayitujukuju. Yuwayi, ngajulparna-nyarra tarnnga warrarda wangkaja junga, manu pipangkalparna-nyarra wangkaja junga. Kala Tayitujurlulpa-nyanu manngu-nyangu marda nyurrurla kapungkulu purda-nyanja-wangu nyinayarla wurra-maninjarla. Kujarlaju, ngulajulpa wita ngari laniji nyinaja pipakuju milki-yirrarininjaku nyurrurlakuju. Kulankulu wurra-manu. Nyangunkulu pipa, manu ngungkurnyinanajanjulu jaruku. Ngulangkuju Tayitujuju wardinyi-manu-nyayirnilki. Nyanungujuju ngajuku pina-yanurnu, manuju yimi-

ngarrurnu ngulankulu rdakurl-kujurnu. Ngulangkuju ngajuju wardinyi-manu-nyayirni-yijala. ¹⁵ Jalanguju, Tayitujurlu kanyarra manngu-nyanyi-juku nyurrurlarlu kujankulu nganjirni rdakurl-kujurnu lani-jarrinja-karrarl manu mirrmirr-karrinja-karrarl. Manu kanyarra manngu-nyanyi-juku nyarrpa kujankulu purda-nyangu nyanunguju ngula-nyarra pipa ngaju-nyangu milki-yungu. Ngula-warnu kanyarra nyanunguju yulka karrikarri-wangu parra-kari parra-kari. ¹⁶ Ngaju karna-nyarra wala nyinami wardinyi-nyayirni, kujarluru kankujulu miyaluju raa-pinyi.

8

Majatuniya-wardingki-paturlu Kirijini-paturlu, yungulpalu-jana tala jamangku Kirijini-patu-kariki Jurujulumu-wardingki-patuku marlajarra-watiki.

¹ Ngajukupurdangka-purnu Kirijini-patu, ngajulurlu Puurlurlu yungurna-nyarra yimi-ngarrirni Kirijini-patu ngula kalu turnu-jarri jaaji-kari jaaji-karirla ngurungka Majatuniyarla. Kaatuju ngulaju kajana yimiri nyina, ngula-warnunya kalu jamaju nyina yinjakuju marlajarra-watiki yapakuju. ² Kirijini-patu Majatuniya-wardingki-patu, ngulaju kalu nyina tala wita-kurlu-mipa, kala ngulakurluju wurra-juku kalu wardinyi-juku nyina. Ngulaju kalu-jana tala panu jama-nyayirnrirli kijirni yali-patu-karikiji Kirijini-kariyi-nyanuku ngula kalu nyina tala-wangu-nyayirni Jurujulumurla. ³⁻⁴ Ngajulurlu yungurna-nyarra yimi-ngarrirni wita-kari Majatuniya-wardingki: Ngulalu-jana yungu tala panu-jarlu Jurujulumu-wardingki-patuku Kirijini-patuku, kulalu-jana nyiyarlangu jurnta mardarnu. Ngajulurlu kularna-jana jinyijinyi-maninjarla payurnu yungulu-jana tala panu-jarlu yinyi, lawa. Ngarilpajulu nyanungurlu-juku wararda kutu yinja-parnkaja jamangku yungurna-jana kanjarla yinyi Jurujulumu-wardingki-patuku yapaku Kaatu-kurlangu-patuku. Muurl-yungujulu talaju kujalpalu mardarnu. ⁵ Kula-nganta yungulu-jana wita tala yungkarla, kala wirilkili-jana talaju yungu. Ngulakungarntirlijilinyanu yungu Jijaji Kiraji-kirra Warlaja-Wiri-kirra. Ngula-jangkajulunyanu yungu ngaju-kurra, manujulu wangkaja yungujulu purdanyanjarla purami ngajuju.

⁶ Payirni karna Tayituju yungu pina-yani nyurrurla-kurra yungunkulurla tala warru yinyi yungu-jana kanyi Kirijini-patuku Jurujulumurlaku. Ngulaju yangka-juku ngula-nyarra kamparrurlu-wiyi payurnu jama-nyayirnrirli talaku kijirninjaku. ⁷ Nyurrurla Kirijini-patu Karinji-wardingki-patu, yijardu-nyayirni kankulu nyinanja-yani Kaatukuju kamparrurla. Nyurrurla kankulurla Kaatuku wala nyinami-nyayirni. Yimi Ngurrju kankulu-jana warru yirri-pura. Nyurrurlarlu kankulu milya-pinyi Kaatu-wanaju. Pirrjirdi-nyayirni kankulurla Kaatuku warri-jarri tarnnga-juku. Yulkami-nyayirni kankujulu ngajuku. Ngulakuju karna-nyarra nyampu wangka: Kajilpankulu-jana junga yulkayarla Jurujulumu-wardingki-patuku Kirijiniki, ngula-jangkaju, talalu-jana kijika wiri-nyayirni, lawa-ngarrirninja-wangurlu!

⁸ Kula karna-nyarra jinyijinyi-mani tala yali-patuku yinjaku, kuja kapunkulu-jana marda yinyi. Ngajuju lawa jinyijinyi-maninjakuju. Wangkami kankujulu nganta kankulu-jana yulka yali-patuku yapa

marlajarra-watiki tala-wanguku Jurujulumurlaku. Marda ngulaju junga. Karijaja. Ngula-warnurlu yangka kujarna-nyarra yimi-ngarrurnu Majatuniya-wardingki-patu ngulalpalu-jana tala yungu yimirirli. ⁹ Nyurrurlarlu kankulu milya-pinyi Warlalja-Wiri Jijaji Kiraji. Yulkami kangalpa yimiri-nyayirni. Kamparru-wiyi nyampukungarnti ngurukungarnti, ngulajulpa nyinaja ngurungka Kirda-nyanu-kurlangurla-wiyi, ngulalpa mardarnu nyiyarningkijarra. Kirda-nyanu yampija purdangirli, ngula yanurnu nyampu-kurra nguru-kurra yungu-ngalpa jirranganja nyinami ngalipaku marlajarra-watiki. Nyanunguju yanurnu marlajarra ngalipa-piya-yijala yungurlipa mardarni nyiyarningkijarra Kirda-nyanu-kurlangu.

¹⁰ Yangka yukuri-karirla-wiyi nyurru-wiyi, jaaji-kari jaaji-kari-jangka, nyurrurla kamparru-warnu kujankulu-jana mari-jarrija yali-patuku Jurujulumu-wardingki-patuku, mari-jarrinjarla kujurnunkulu-jana tala kamparru-warnu-paturlu-wiyi. Nyurrurlajunkujulu wangkaja yungunkulu-jana nganta yinyi panu tala. Kala kujurnunkulu ngari wita-kari wita-kari talaju. Jalanguju ngurrju-nyayirni kajinkili tala kijirninjarla turnu-mani muku yilyanjaku yali-patuku Kirijini-patuku. ¹¹ Yuwayi, jalangurlulu muku manta talaju ngulaju yungunkulu-jana yilyami. Purlurlpa-wangurlu kutulu-jana yilyaya tala yali-patuku. Marda yangka kuja kankulu tala wita mardarni panu-karirli, manu marda yangka kankulu panu-karirli mardarni wiri marda tala, ngulaju kutulu-jana yungkarra yimirirli. Ngula-jangkaju kapurna-nyarra milya-pinyilki nyurrurlaju wardinyilki yinja-panulku. ¹² Nyurrurlarlu nyiyarlangu kajinkili mardarni marda witarlangu, marda panurlangu, ngarili-jana kutu yungka yimirirli yapaku tala-wanguku marlajarra-watiki. Kajinkili-jana kapankurlu yinyi purlurlpa-wangurlu manu kulrpukurlpu-wangurlu, ngula-jangkanya yungu-nyarra Kaatuju wardinyi-jarrimi nyurrurlaku.

¹³ Ngajulurlu kula karna-nyarra jinyijinyi-mani panuku talaku yinjaku yungunkulu marda marlajarra nyina tala-wangu. ¹⁴ Jalangu marda kankulu panu-jarlu tala mardarni. Ngula-warnuju, kutulu-jana jamangku-juku yungkarra yapaku yali-patuku. Marda ngakakarirla kalakankulu rdapardapa-nyinami. Ngula-jangkaju, kajili yali-paturlu yapangku mardarni tala panu, ngulaju ngajulurlu yungurna-jana payirni tala kijirninjaku nyurrurlakulku. Kujarlaju yungurlipanyanu yinyi kuja-jarra kuja-jarrarlu. ¹⁵ Kujanya-ka Payipulurlaju wangkami:

“Ngulalpalu Yijirali-pinkirli warru turnu-manu miyi yangka yirdi maana manangkarrarla, panu-karirlilpalu manu panu-jarlu. Manu panu-karirlilpalu manu wita. Ngulangkuju-jana muku pirda-manu miyi-pardurluju. Ngula-jangkaju, kulalpalu ngana yarnunjuku-jarrija.”*

Tayituju manu nyanungu-nyangu wungu-warnu-jarra, ngulaju-jana yilyaya Puurlurlu kirri-kirra Karinji-kirra talaku warru maninjaku

¹⁶ Kaatukuju kanyarrarla Tayituju marlaja yulkami yungu-nyarra jirranganja warrki-jarrimi ngaju-piya. Ngula-warnuju karnarlanjinta pulka-pinyi Kaatuku. ¹⁷ Kula karna jinyijinyi-mani Tayituju nyurrurlanyangu-kurraku yaninjaku, lawa. Ngularna payurnu yungu-nyarra

* 8:15 Nyangka Exodus 16.18, 31

jirrnganja warrki-jarri, ngulajuju ngungkurr-nyinaja. Yulkami kanyarra karrikarri-wangu. Nyanunguju-ka ngampurrpa-nyayirni nyina yaninjarraku yungu-nyarra nyanyi. ¹⁸ Ngaju karna-nyarra yilyamirra jinta-kari wati Kirijini-kari Tayituju-kurlu. Ngulaju yangka ngulaka warru yirri-pura Yimi Ngurrju Jijaji Kiraji-kirli, ngula-warnurlu kalurla pulka-pinyi Kirijini-kariyi-nyanurlu. ¹⁹ Kirijini-paturlu jaajikari jaaji-karirli kalu milya-pinyi nyampuju wati. Ngulaju yajarnulu yunguju jirrnganja warru yani ngajuku yungurlijarra warrawarrakanyi wungungku ngajarrarlu tala. Yali-patuku kuja karlipa-jana yulkami ngalipa, ngula-warnuju karlipa-jana kijirni talaju. Ngan-impurlu kajirnalujana yaninjarla yinyi yali-patuku, kujanya kapurnalurla pulka-pinyi Warlalaja-Wiriki Jijaji Kirajiki. Kajili yali-paturlu yapangku mani tala, ngulaju yungulu-nganpa milya-pinyi nganimpa kuja karnalu-jana warrawarra-kanyi ngampurrparlu.

²⁰ Nganimpurlu karnalu yirriyirrirli muurl-mardarni tala nyampu wiri-jarlu, kalakalu-nganpa yapa ngalya-karirli kula-nganta wiji-palkapajirni, kalakalu-nganpa manngu-nyanyi kula-nganta karnalu-nyanu wuruly-mardarni nganimpurluku. ²¹ Nganimpa yungurnalurla junganyayirni Kaatuku warrki-jarrimi. Kajilparnalurla jungarni-wangu warrki-jarriyarla, Kaaturlu manu yaparlangurlu kajilpalu-nganpa nyangkarla nganimpa jungarni-wangu warrki-jarrinja-kurra, ngulaju kajikalu-nganpa jukuru-jarrimi maju-nyanjarla. Ngula-kujakuju karnalu yirriyirrirli talaju mardarni.

²² Ngaju karna-nyarra yarda yilyamirra jinta-kari Kirijini-kari nyurrurlakuju yungu-palangu rdanparni Tayitujuku manu yangka jinta-kariki kamparru-warnuku. Ngulangkuju nyiyarningkijarra warrki ngurrju-maninjarla nyurru-manu ngularnarla wangkaja warrki-jarrinjaku. Ngula-jangka karna milya-pinyi kuja-ka nyina warrkini ngurrju. Wanaraji karnarla nyina. Nyanungurlu kanyarra milya-pinyi nyurrurla ngula kankulu kijirni tala wiri yali-patu-kariki Jurujulumu-wardingki-patuku. Kujarlaju kanyarra wardinyi-jarri yaninjarraku nyurrurla-kurra yungu-nyarra jirrnganja warrki-jarrimi talaku kijirninjakungantiji.

²³ Tayituju ngulaju wungu-warnu ngaju-nyangu, ngulaju wungu karlijarra warrki-jarri ngajarraju yungurnalu-nyarra pirrjirdi-mani jirramarlu. Jirrama-kari wati-jarra Kirijini-jarra, ngulajulu-palangu jaajikari jaaji-kari-wardingki-paturlu yajarninjarla yiringi-manu yungupala yani Tayituju-kurlu nyurrurla-nyangu-kurra nguru-kurra. Nyurrurlarlu kajinkili-jana nyanyi warrki-jarrinja-kurra mata-wangu, kujarlaju kapunkulurla pulka-pinyi Kaatuku. ²⁴ Kajili yali-patu marnkurrrpa yanirra nyurrurla-nyangu kirri-kirra Karinji-kirra, nganjirni mantalu-jana, manu yungkalu-jana talaju jurnta mardarninja-wangurlu. Ngula-warnuju, Kirijini-paturlu Majatuniya-wardingkirli kapulu-nyarra milya-pinyi nyurrurla kuja kankulu jama-nyina. Kujanyarna-jana nyurrurla-kurlu yirri-puraja kamparrurlu-wiyi.

9

Puurlurlu-jana yarda payurnu-yijala Karinji-wardingki-patu yungulu-jana yinyi tala Jurujulumu-wardingki-patuku marlajarraku

¹ Ngajurna-nyarra ngula-juku payurnu nyurrurla yapa-patuju yungunkulu-jana yinyi tala yangka-patuku Jurujulumurlaku marlajarra-patuku. Marda jalanguju, kula karna-nyarra yarda payirni-yijala talakuju. Kula nyiyakulku? ² Nyurrurlarlunkulu-jana nyurru rdurrjurnu talaku kijirninjaku. Nyampurla Majatuniyarla, ngulajurna-jana warru yimi-ngarrurnu Kirijini-patuku yangka kujalpankulu-jana kujujukurnu tala jamangku wanta-pardu-karirlaku kirntangi-patuku. Ngulakuju ngalya-karirli Majatuniya-wardingki-paturlu Kirijini-paturlangurlu nyurrurla-piyarlu yungulu-jana tala kijirni yali-patuku-juku Jurujulumu-wardingki-patukuju. ³ Ngajulu Puurlu karna-jana warrarda wangkami Majatuniya-wardingki-patuku ngula kankulu-jana jama-nyinami Jurujulumu-wardingki-patuku. Ngulaju jalangu karna-jana yilyamirra Tayituju manu nyanungu-nyangu wungu-warnu-jarra yungulu yanirra nyurrurla-nyangu-kurra tala maninjaku. Kajili yanirra nyurrurla-nyangu-kurra, ngula-warnuju kajili-nyarra payirni talaku, kajinkili-jana tala-wangurlu nganta wurra-mani, ngulaju maju. Kajikajulu kapuru nyina kula-ngantarna-jana warlkangku yimirr-yungu talaku. ⁴ Ngaka-karirra kapurna yanirra Majatuniya-wardingki-patu-kurlu Kirijini-patu-kurlu nyurrurla-nyangu-kurra. Ngulaju nyurrurlaju kajinkili tala-wangu-wiyiji nganta nyina, ngulaju kapurna-nyarra kurnta-jarri. Kapunkulu-nyanu nyurrurlarlanguju kurnta-jarri. Kuja-kujakunya karna-nyarra wangkami kajirnalulu rdipimirra nyurrurla-nyangu-kurra, ngulaju yungunkulu-nganpa tala kamparrurlu mardarni. ⁵ Yangka ngulankujulu tala jangku-pungu nyurru-wiyi yungunkulu-jana nganta yilyami Jurujulumu-wardingki-patuku Kirijini-patuku. Ngaju karna-nyarra milya-pinyi nyurrurlaju jama. Ngula-warnu karna-jana payirni nyampu-patu wati-patu marnkurrrpa yungulu kamparru yanirra ngajukuju. Ngulaju kajili rdipimirra, ngulaju kapunkulu jintawarlayirli talaju turnu-mani. Ngaka-kariri kapurna yanirra talaku yaliki maninjaku. Mardakajulu kamparru ngajuku, kalakarna-nyarra lawangkaju kurntaku ngurrju-mani tala-wangurlaju ngarrirninjarlu.

⁶ Purda-nyangkajulu! Kaatu kangalpa wangka yungurlipa nyinami jama tala-kurlu ngalipa-nyangu-kurlu. Tala ngalipa-nyangu ngulaju ngurlu-piya-yijala. Nganangku-puka kaji milyingka yirrarni ngurlu walyangka marnkurrrpa-mipa, ngulakuju kapurla wita marlaja pardimi mangarriji. Kala nganangku-puka kaji wiri panu milyingka yirrarni, ngulakuju kapurla panu wiri marlaja pardi. ⁷ Kaatu kajana yulka yapaku jamaku ngula kalu-nyanu yinyi yimirirli wajampajarrinja-wangurlu. Kulalu-nyarra nganangku jinyijinyi-mani talaku yinjaku. Ngula-warnurlaju, yungulpankulu-jana yimirirli yungkarla tala yali-patuku Kirijini-patuku Jurujulumu-wardingki-patuku manu wardinyirli. Wita marda tala, marda wiri tala, kutulu-jana yungka. ⁸ Kajinkili-jana yinyi yimiri nyinanjarla ngurrjungku, ngulaju Kaaturlu kapu-nyarra yinyi nyiyarningkijarra ngulaju yungunkulu-nyanu warrawarra-kanyi manu yungunkulu-jana yinja-pardi yapa ngalya-karirlanguku. ⁹ Nyampuju-ka wangka Payipulurla kuja:

“Nganangku-puka kaji-jana yinyi jamangku marlajarra-watiki, ngulaju yali yapaju kapulu jama-pajirni. Kaji pali, yapangku kapulu

manngu-nyanyi kujalpa nyinaja jama.”*

¹⁰ Nyurrurlarlu mayi kankulu milya-pinyi jaru Payipulu-jangka? Kaaturlu jintangu kangalpa yinyi ngurlu walyangka kuja karlipa milyangka yirrarni mangarrikingarnti. Nyanungurlu-juku jintangu kangalpa yinyi mangarriji ngarninjaku. Ngula-piyarlu-yijala Kaaturlu kapu-nyarra nyiyarningkijarra yinyi yungunkulu-jana warrarda yuuly-pinjarla yapa-patu-kariki yinyi yimirli. ¹¹ Yuwayi, Kaaturlu kanyarra junga yinyi nyiyarningkijarra yangka tarnga kuja-juku yungunkulu-jana yinyirra yangka Jurujulumu-wardingki-patuku Kirijiniki. Kajirnalulu nganimparlu maninjarla kanyirra tala yangka yali-patu-kurra, kapulurla yati-wangka nyurrurla-nyangukuju Kaatukuju.

¹² Yuwayi, tala ngula-kurlurlu yungunkulu-jana warrawarra-kany yangka Kirijini-patu Kaatu-kurlangu. Ngula-warnu, panu-jarlurlu yapangu kalurlajinta pulka-pinyi Kaatuku. ¹³ Kari-nganta kankulurla wala nyina Jijaji Kirajiki. Ngarrirni nganta kankulu-nyanu Kirijini, manu purami nganta kankulu Yimi Ngurru Jijaji Kirajikirli. Kujaju junga! Ngulakuju yapa panu-jarlurlu kalurlajinta Kaatuku pulka-pinyi. Ngula kankulu-jana tala yinyi jamangu yali-patuku Jurujulumu-wardingki-patuku manu nguru-kari nguru-kari-wardingki-paturlanguku, ngulaju yali-paturlangurlu kalurlajinta Kaatukuju pulka-pinyi. ¹⁴ Kaatuju-nyarra yimiri nyinaja, manu yulka kanyarra yapaku panuku. Ngula-warnurlaju, Kirijini-paturlu Jurujulumu-wardingki-paturlu kapulu-nyarra manngu-nyanyi nyurrurlaju miyalurlu wardinyi-nyayirni. Manu kapulu-nyarrarla wangkami Kaatuku nyurrurlaku. ¹⁵ Jintawarlayirli ngaliparlu, yungurliparla pulka-pinyi Kaatuku kuja-ngalpa yilyanjarla yungu Jijaji Kiraji. Nyanunguju warntarri-nyayirni-wangu Kaatu-kurlangu ngalipakuju!

10

Puurlurlulpa-nyanu muurlparlu warrawarra-kangu ngularra-kujaku yapa-patu-kujaku kujalpalurla warru nginji-wangkaja

¹ Jijaji kala-jana nyinaja yapaku nganyunganyu-wangu yimiri. Kujarlaju, ngajulu Puurlu yungurna-nyarra wita wangkami Jijaji-piyajuku kulu-wangu: Ngalya-karirliji kankujulu rampal-manngu-nyanyi ngajuju, manu kankujulu nginji-wangka kuja, “Kuja-ka Puurlu yanirni nyampu-kurra, ngulaju kangalpa yimiri nyina manu wangka. Kala ngula kangalpa yilyami pipa, ngulangaku kangalpa wangkami kulu-nyayirni.” ² Ngulaju ngula-juku, ngaju karna-nyarra payirni nyampurla pipangka yungunkujulu jungarnirli manngu-nyanyi. Ngalyakari kankujulu nganta nginji-wangka kula karna mardarni Pirlirra Kaatu-kurlangu, manu nganta karna purami ngaju-nyanguwana nganayi-piyarlu Kirijini-wangu-piyarlu nganta. Kajirna-nyarra yanirra nyurrurla-nyangu-kurra, ngarrarna-jana kulungku ngarrirni yali-patu-mipa ngula kajulu warrarda nginji-wangka. Kala ngalyakari nyurrurla, ngari karna-nyarra yaninjarla wangkami kulu-wangu. ³⁻⁴ Yuwayi, ngajurlangurna nyampu-wardingki yapa nguru-wardingki, kala kularna panu-kari-piya yapa ngula kalu lawa nyina Pirlirra

* 9:9 Nyangka Psalm 112.9

Kaatu-kurlangukuku. Ngajurna wati pirrjirdi-piya Pirlirra Kaatu-kurlangu-kurlu. Ngula karnarla warrki-jarri Kaatuku, ngulaju Pirlirra Kaatu-kurlangu yunguju jirranganja karri kula-nganta karna wati pirrjirdi-piyarlu pinyi Juju Ngawu. Ngajulurlu kulalpurna pungkarla Juju Ngawuju kurlarda-kurlurluju manu kurdiji-kirlirli, lawa. Pirlirra Kaatu-kurlangu-kurlurlu manu yartarnarri Kaatu-kurlangu-kurlurlu karna pinyi. Yartarnarri ngula-kurlurlu, pinyi karna Juju Ngawu ngula-ka pirrjirdi-nyayirni nyina nyampurla walyangka. Panu-jarlu yapa kalurla wilji-juku nyinami Kaatuku ngungkurr-nyinanja-wangu. Kala Kaatu-kurlangu-kurlurlu yartarnarri-kirlirli ngulaju karna-jana kurruly-kijirni yungulurla ngungkurr-nyinami Kaatuku. ⁵ Ngalya-karirli kalu-nyanu wiri-pajirni nganta. Wangka nganta kalu kula-ka Kaatuju nyina palka. Kujarlunya kalu-jana pinarri-mani yapaju, manu kalu-jana warla-pajirni Kaatu-kujaku ngungkurr-nyinanja-kujakuju. Ngaju karna-jana wurra-mani yali-patu pulka-pinja wita-wangu-wati. Manu ngalya-karirli, ngula kalu Kaatuju rampal-manngu-nyanyi, ngaju karna-jana wangkami yungulu jungarnirli manngu-nyanyi nyanunguju. ⁶ Ngulaju ngula-juku. Kala kajirna yanirra nyurrurla-nyangu-kurra, ngarrarna-nyarra payirni kajikankujulu marda ngungkurr-nyina, marda lawa. Kajinkijili purda-nyanjarla purami wilji-wangurlu, ngulaju ngula-juku. Kala ngula-warnuju, kajiji nganangku-puka wiljiwilji-mani, ngulaju kapurna maju-mani Kaatu-kurlangu-kurlurlu yartarnarri-kirlirli.

⁷ Ngaju-nyangu Kirijini-patu, miimii-nyangkalu-jana ngula kajulu nginji-wangkami. Ngurrju nganta kalu nyina, kala nyiya-piya kalu kaninjarni nyina kurturdurrurla, nyiya-japa kalu warrarda manngu-nyanyi nginyinginyirla? Nyinami kalu Jijaji Kiraji-kirlangu nganta warlalja nyanungu-nyangu, kala ngajukuju kajulu nginji-wangka ngajuju kularna nyanungu-nyangu nganta. Ngulaju kula junga! Ngajurlangurnarla Jijaji Kirajikiji. ⁸ Ngajurna-nyarra warrarda wangkaja nyurrurlaku yapaku, ngulangkuju Warlalja-Wiringki Jijajirli yiringi-manuju yungurnarla nyina Kurdungurlu Wiri. Ngulakuju nyurrurlarlu marda kankulu manngu-nyanyi ngaju nganta karnaju wiri-pajirni. Ngulaju ngula-juku. Nyanungurluju manu yungurna-nyarra pirrjirdi-mani yapa, kula murrumuru-maninjaku. Kula karnaju ngula-warnuju kurntaku ngurrju-mani. ⁹ Ngalya-kari kankujulu nginji-wangka ngaju nganta karna-nyarra putaputa lani-mani nyurrurla ngaju-nyangu pipa-kurlurlu. ¹⁰ Ngalya-karirliji kankujulu rampal-manngu-nyanyi ngajuju, manu kankujulu nginji-wangka kuja, “Kuja-ka Puurlu yanirni nyampu-kurra, nyanunguju nyanjarlaju rampaku-nyayirni, manu yimi nyanungu-nyanguju rampaku-nyayirni. Kala kuja kangalpa pipa yilyamirni, wangkami kangalpa kulu-nyayirni.” ¹¹ Yapanku nyurrurlarlu, ngula kankujulu nginji-wangkami, purda-nyangkajulu! Nyampuju karna-nyarra wurnturungurlu pipaju yilyami. Wangkami karna-nyarra pirrjirdi-nyayirni pipangka nyampurlaju. Ngaka-karirla, kajirna yanirra nyurrurla-nyangu-kurra, ngulaju yungurna-nyarra wangkami jaru jurrku-juku, jaru pirrjirdi-jiki ngulaju ngaju-nyangu Kurdungurlu Wiri-kirlangu.

¹² Nyurrurlarlu kankujulu jinyijinyi-mani yungurna nyina yali-patu-piya ngula kalu-nyanu wiri-pajirni nganta. Ngampurra-wangurna

kujakuju. Ngulajulu ngurrpa, milya-pinja-wangu! Ngari kalu-nyanu jaruku tarnpirni, manu kalu-nyanu ngurrju-maninjarla yirrarni nyanungu-nyangu kuruwarri yungulu-nyanu ngurrju-pajirni jintawarlayirli. ¹³ Ngajulu, Kaaturluju yilyaja nguru-kari-nyangu-kurrarlangu. Ngajurna-nyarra Yimi Ngurrju kangurnu nyurrurlaku. Ngula-mipa-jangka karnaju ngurrju-pajirni. ¹⁴ Ngulaju junga kujarna-nyarra kamparru-warnurlu kangurnu Yimi Ngurrju Jijaji Kirajikirli nyurrurlaku. Ngulakuju yungurnaju ngurrju-pajirni. Kala kajirna nyinayarla nyurrurla-nyangu-kurra yaninja-wangu, ngulaju kulalparnaju ngurrju-pajikarla ngajuju. ¹⁵ Ngula kajana Kaaturlu yiringi-mani wati-kari wati-kari manu yinyi kajana warrki warrkijarrinjaku, ngulaju nyanungurra-nyangu-mipa warrki, kula ngaju-nyangu. Yapa ngalya-karirliji kajikajulurla pulka-pinyi yapa jinta-karikirlanguku warrkiki. Ngampurrpa-wangurna kujakuju. Ngari karna-nyarra pipangka yirrarni nyurrurlaku ngampurrparlu, ngula-jangka yungunkulurla wala nyinanja-yani parra-kari parra-kari Kaatukuju. Ngaka marda Kaaturluju kajikaju yilyamirra nyurrurla-nyangu-kurra yungurna-nyarra jirranganja warrki-jarri yarda. ¹⁶ Kajirna-nyarra yanirra nyurrurla-nyangu-kurra Karinji-wardingki-patu-kurra, ngula-jangkaju yungurna yani wurnturu-nyayirni karlarra Yimi Ngurrjukurlu yapa-patu-kurra ngurrpa-patu-kurra. Kajilpa-jana wati-karirli yirri-purayarla Yimi Ngurrju nyarrpararla marda ngurungka, ngaju kulalparna yantarlarra ngula-kurra, ngulajurla nyanungu-nyangu warrki. Kajikarnaju nganta ngurrju-pajirni kujarlaju. ¹⁷ Payipulurlaju kuja-ka wangkami:

“Yampiyalu-nyanu pulka-pinja-wangurlu! Jintakulurlajinta pulka-pungka Jijaji Kirajiki ngalipa-nyanguku Warlalja-Wiriki!”*

¹⁸ Ngana-puka kaji ngurrju nganta nyina, Kaaturluju ngulaju yapa yali kulalpa yimiri nyinanjarla nyanungu-nyangu-ngarrikarla. Kala ngana-puka kaji Kaaturlu ngurrju-pajirni, ngulaju-ka yimiri nyinanjarla nyanungu-nyangu-ngarrirni.

11

Puurlurlu-jana panu-kari Karinji-wardingki yirdiji yirrarnu ‘Yimiryinja-palka’

¹ Ngari karna-nyarra wita ngari wangkami nyurrurla warungka-piya. Kutujulu purda-nyangka wurra-maninja-wangurlu! ² Ngaju karna-nyarra nyina wajampa-nyayirni nyurrurlaku yapaku Kaatupiya, kalakankulurla jurnta yani. Nyurrurla yapajunkulu kirka-nyayirni kula-ngantankulu kamina-piya kuja-ka nyina murnma yupukarra-jarrinjakungarntiji. Ngulankulu Kirijini-jarrija, ngajurnarla wangkaja Kaatuku yungurnarla nyurrurla yinyi Jijaji Kirajiki kula-nganta yangka watingki kuja karla jangku-pinjarla yinyi nyanungukupurdangka-kurlangu kapirdi-nyanu-kurlangu kamina yungurla yinyi wati-kariki yungu wungu-kurra-mani. Purayalu Jijaji Kiraji-mipa, ngula-warna ngaka-kari kapurnarla nyurrurla yinyi nyanunguku. ³ Ngaju karna-nyarra wajampa-jarri, kalaka-nyarra

* 10:17 Nyangka Jeremiah 9.24

Juju Ngawungku warlkangku yimirr-yinyi. Ngula-jangkaju, kajika-nyarra nginyinginyi muku kurruly-kijirni majuku manngu-nyanjaku. Ngula-jangkaju, kajikankulurlu jurnta yani Jijaji Kirajiki karnta kuja karla kali-nyanuku jurnta parnka, ngula-piya. Kuja-piya-yijala Yiiipiji, Juju Ngawungku nginyinginyi yimirr-yinjarla kurruly-yirrarnu yungu majulku manngu-nyangu. ⁴ Yuwayi, ngaju karna-nyarra wajampajarri nyurrurlaku yapaku ngula kankulu maju-wana-juku manngu-nyanyi. Ngajulurna-nyarra pinarri-manu jungarni Yimi Ngurrju Jijajikirli. Kala yapa-kari yimirr-yinja-palka, kajili yanirni Yimi-karikirli Ngurrju-kurlu nganta Jijajikirli nganta, ngulaju kankulu-jana kutu purda-nyanyi wurra-maninja-wangurlu. Kaaturlu-nyarra yungu Pirlirrpapa nyanungu-nyangu. Kala yapa-karirli yangka yimirr-yinja-palkarlu, kajili-nyarra yirri-pura pirlirrpapa-kari Kaatu-kurlangu-yijala nganta, ngularlangu kankulu maninjarla rdakurl-kijirni. Ngulaju maju! Ngulaju purda-nyanja-wangurlulu-jana wurra-manta!

⁵ Nyurrurla-nyangurla jaajirla, yangka-patu yimirr-yinja-palka kuja kalu nyina, ngulaju kalu-nyanu ngarrirni yapa-patu-karikiji parrparda-juku, wiri-nyayirni nganta kalu nyina. Ngulaju kula junga! Ngajujurna ngularra-piya-yijala, kuja-jarra kuja-jarra karnalu nyina. ⁶ Ngaju marda kula karna nyanungurra-piya nyina ngula kalu-nyanu nganta parrparda-juku-ngarrirni jarukuju yirri-puranjakuju. Kala ngajuluju karna-jana parrpardaly-nyina Kaatuku milya-pinjaku. Ngajulurlu yangkarna-nyarra pinarri-manu warrajarlu yungunkujulu milya-pinyi ngula karna pinangkalpa nyina Yimikiji Ngurrjuku.

⁷ Nyiya-jangka kankujulu maju-pajirni? Yimirr-yinja-palka nyurrurla-nyangu turnu-warnurla, ngulaju kalu-nyarra jinyijinyi-mani talaku yungunkulu-jana yinyi yimi-ngarrirninjakungarntiki. Ngajulu kularna ngularra-piya. Ngularna-nyarra Yimi Ngurrju yimi-ngarrurnu nyurru-wiyi, ngulaju kularna-nyarra payurnu talaku. Manulparna ngurrju nyinaja pulka-pinja-wangu yungunkujulu nyurrurla-juku wiriji nganta nyinami parrparda-juku ngajukuju.

⁸ Yangka ngularna-nyarra jirrnganja warrki-jarrija nyurrurlaku Karinjirla, Kirijini-paturlu jaaji-kari jaaji-kari-ngirilirli ngulajulpajulu yungu talaju yungurna-nyarra jirrnganja warrki-jarri nyurrurlaku talaku payirninja-wangu. ⁹ Ngularna-nyarra yangka jirrnganja nyinaja Karinjirla, ngulaju tala-wangulparna nyinaja. Ngula-puruju, kularna-nyarra warrarda payurnu talaku, ngulaju kapurna-nyarra yukayimantarla marda. Kirijini-paturlu Majatuniya-wardingki-paturlu wati-paturlu, kangurnujulu talaju, ngula-warnujurna-nyarra yampija warrarda payirninja-wangurlu. Ngaka-kari kajirna yanirra nyurrurla-nyangu-kurra, ngula-warnu kularna-nyarra payirni talaku yinjaku.

¹⁰ Ngularra yimirr-yinja-palka, ngulaju ngajuku kajulu nginji-wangka ngula karnaju wiri-pajirni nganta. Ngulaju kula junga. Ngaju karna-nyarra jungarnirli yimi-ngarrirni Jijaji-piyarlu ngula-jana jungarnirli warrarda yimi-ngarrurnu. Kulajulu nganangku-puka warla-pajirni ngurungka nyampurla Yakararla, ngajulurlu yungurna-jana kula waparlkurlu yimi-ngarrirninja-yani Yimi Ngurrju tala payirninja-wangurlu. ¹¹ Nyurrurlarlu yapangku kankujulu manngu-nyanyi kula karna-nyarra nganta yulka. Ngulaju kula junga! Kaaturlu kaju milya-pinyi ngula karna-nyarra yulkami karrikarri-wangu.

¹² Yangka yimirr-yinja-palkarlu ngulangku kalu-nyarra jinyijinyi-mani talaku yimi-ngarrirninjakungarntirli. Pulka-pinyi kalu-nyanu, manu ngantalu-nyanu ngarrirni ngaju-piya-yijala ngula karna warrkijarri talaku nganta payirninja-karra nganta. Ngulaju kula junga. Ngajulurlu yungurna-nyarra warrarda yimi-ngarrirninja-yani Yimi Ngurrju talaku payirninja-wangurlu. ¹³ Yangka-patu yimirr-yinja-palka-patu, ngulaju kulalu ngaju-piya ngulaju Jijajirli milarnu Kurdungurlu Wiri, lawa. Ngayi kalu-nyarra yimirr-yinyi, manu ngarrirni kalu-nyanu Kurdungurlu-patu Wiriwiri Jijaji Kiraji-kirlangu-patu nganta. Kala lawa. Kulalu Jijaji-kirlangu-patu nyanungurraju, lawa. ¹⁴ Ngula kalu-nyarra yangkanku yimirr-yinja-palkarlu yimirr-yinyi Kurdungurlu Wiriwirirli nganta, ngularrarluju kula kajulu ngurrju-mani kinyirr-ngarninjaku. Milya-pinyi karna-jana Juju Ngawu-piya ngula kanyanu kurruly-yirrarni marramarra-piya Kaatu-kurlangu-piya. Ngula-piyarlu-yijala kalu waalparrirni yangka-paturluju yimirr-yinja-palkarlu. ¹⁵ Warrki-jarri kalurla nyanunguku. Yapa kalu-jana yimirr-yinyi yungulu-jana rampal-manngu-nyanyi Kaatu-kurlangu-patu warrkini-patu nganta jungarni nganta. Yangka-patu yimirr-yinja-palka, ngulaju ngakaju Kaaturlu yungu-jana maju-mani jungarnirli.

Puurlurlu-nyanu milki-ngarrurnu Karinji-wardingki-patuku ngulal-parla rdipija maju nyiyarningkijarra nyanunguku

¹⁶ Ngula-juku, nyampu karna-nyarra yarda wangka: Yampiya-julu warungka-pajirninja-wangurlu! Kala kajinkijili warungka-pajirni, ngulaju ngula-juku. Ngulaju ngarjili kutu purda-nyangka wangkanja-kurraju. ¹⁷ Ngari karna-nyarra ngajuju wita-kari wita-karirli yimi-ngarrirni nyurrurlakuju warungka-piyarlu. Ngalipanyangurlu Warlaja-Wiringki Jijaji Kirajirli, nyanungu kulaju ngajuku wangkaja yungurnaju wiri-pajirni. Ngula-jangka, ngari karnaju wita-kari wiri-pajirninjarla milki-ngarrirni warungkarlu ngaju-miparlu. ¹⁸⁻¹⁹ Nyurrurlarlu yapangku kankulu manngu-nyanjarla milya-pinyi nganta nyiyarningkijarra nganta. Ngulaku kankulu-jana purda-nyanyi wardinyirli yangka yimirr-yinja-kurra. Yangka-patu yimirr-yinja-palka kalu-nyanu warungka kurrurru-karri yangka Kirijini-wangu-piya. Jalanguju ngarrarna wangkami wita-kari nyanungurra-piya warungka. ²⁰ Yangka-paturlu yimirr-yinja-palkarlu kalu-nyarra jinyijinyi-mani. Ngulaju jurnta kalu-nyarra kanyi nyiyarningkijarra yimirr-yinjarla. Maju-pajirni kalu-nyarra, manu pakarni kalu-nyarra lalypangku wirkiji. Ngula-puruju kankulu-jana warrarda purda-nyanja-yani. Nyiyakulku kankulu-jana purda-nyanyi? ²¹ Nyurrurlarlu kankujulu rampal-manngu-nyanyi ngaju ngantarna rampaku. Nyurrurlarlunkujulu manngu-nyangu ngajulurlu nganta yungurna-nyarra jinyijinyi-mantarla yangka-paturlu yimirr-yinja-palkarlu. Kala lawa, ngampurpa-wangurna kujakuju.

Yangka-paturlu yimirr-yinja-palkarlu kajili-nyanu marda pulka-pinyi nyanungurlu, ngulaju ngula-juku. Kala ngajurlangurlu yungurna-nyarra milki-ngarrirni muujumuujurlu. Purda-nyangkajulu! ²² Nyanungurlu kalu-nyanu nganta ngarrirni 'Yipuru'. Ngajurlangurna Yipuruju. Ngarrirni kalu-nyanu nganta 'Yijirali-pinki'. Ngulaju ngajurlangurna Yijirali-pinki. Nyanungurlu kalu-nyanu nganta ngarrirni Yipuruyamu-kurlanguju kurdukurdu. Ngulaju

ngajurlangurna Yipuruyamu-kurlangu. ²³ Warrki-jarri nganta kalurla Jijaji Kirajiki. Kala ngajuluju karnarla warrki-jarrimi nyanungurra-piya-wangu parrpada-juku. Ngaju wangkami warungka-piya! Panukurna nyinaja rdakungka nyanungurra-piya-wangu. Yurrkunyurlulpajulu wilpinykarra-pakarnu nyanungurra-piya-wangu. Parra-kari parra-karirla kapurna paliyarla. ²⁴ Rdaka-palarla ngurra-kari ngurra-karirla, Juwu-paturlu wiriwirli puuly-mardarninjarlajulu wilpinykarra pakarnu 39-palaku. ²⁵ Manu marnkurpa-karirla ngurra-karirla, yurrkunyurluju Ruumu-wardingki-paturluju, ngulajulu puuly-mardarninjarla pilykirrkarrapungu kuturu-piya-kurlurlu. Japaku-kariji pirlki-kirlirlilpajulu luwarnu yungujulu nganta pungkarla tarnnga-kurra. Pawurturla ngulaju marnkurpaku-yijala kapurna paliyarla kuja wantija. Jintangka parrangkalpaju ngapa wiringki kangu parra wiri, munga wiri. Kapurna puta paliyarla-yijala ngulangaju. ²⁶ Ngulalparna warru yanu kirri-kari kirri-kari-kirra, rdipijalparna-jana ngawarra wiriki, ngulaju kapuju kangkarla tarnnga-kurra. Purunju-palkarlu kapujulu nyiyarningkijarra wuruly-kangkarla ngaju-nyanguju. Ngaju-nyangurlu ngurrara-jintarlu warlaljarlu yapangku Juwu-paturlu, ngulajulu jangkardu yanurnu pinjaku manu Juwu-wangu-paturlungu. Kirri-kari kirri-karirla manu manangkarrarla manu ngapangka ngulalparna warru yanu, ngularrangurla kapurna puta paliyarla. Ngula-paturlu-yijala ngula kalu-nyanu Kirijini-ngarrirni nganta, japakujapakujulu jangkardu yanurnu. ²⁷ Palkaju mukurnaju purda-nyangu murrumurrulku warrki-jangka. Kalarna warrki-jarrija munga wiri jarda-wangu. Manu kalarna warrki-jarrija parra wiri ngarninja-wangu miyi manu ngapa. Manu kalarna miyi-wangu nyinaja, manu kalarna yarlungka ngunaja yuwarli-wangurla pirriyarla warda-wangu. ²⁸ Parra-kari parra-kari karna-jana warrarda manngu-nyanyi, manu wajampa-jarrimi karna-jana Kirijini-patuku ngurrju-japa ngula kalu turnu-jarri jaaji-kari jaaji-karirla. ²⁹ Nganangku-puka Kirijinirli kaji-nyanu rampaku purda-nyanyi, ngajurlangurlu karnaju rampaku-yijala purda-nyanyi. Kaji ngana-puka Kirijini karlirr-yani Kaatu-kujaku yimirr-yinja-warnu, ngulakuju karnarla jangkardu nyina kulu yangkaku yimirr-yinja-panuku.

³⁰ Kajinkijili nyurrurlarluju jinyijinyi-mani yungurnaju pulka-pinyi warungka-piyarlu, ngulaju ngula-juku. Ngarirna-nyarra wita-kari wangka yungunkujulu milya-pinyi rampaku-juku. ³¹ Kaatu Kirda-nyanu Jijaji Kiraji-kirlangu Warlalja-Wiri-kirlangu, ngulaku kuja karliparla pulka-pinyi tarnnga-juku, ngulangkuju kaju milya-pinyi ngaju ngula karna-nyarra yimi-ngarrirni jungarnirli, kula warlkangku. ³² Nyurru-wiyi ngulalparna kiringka Tamakarla nyinaja, wirilpa nyinaja wati ngula yirrarnu Kingi Yaritarlu. Ngulangkuju putaju rdarri-mardarninjarla rdaku-kurra yirrarnu. Nyanungu-nyangu yurrkunyulu ngulaju yirrarnu-jana kiirti-kari kiirti-karirla yungujulu warlapajirni ngaju wuruly-parnkanja-kujaku. ³³ Kala ngaju-nyangurlu Kirijini-kariyi-nyanurlu, ngulangkuju yirrarnu yakuju wiringka, kankarlarra-ngurlu rdilypirrpa-wanarlu juturu-yirrarnujulu kaninjara walya-kurra. Ngula-jangkanyarnarla jurnta wuruly-parnkaja.

12

Puurlurlu jukurr-manu nganta kuja kangu Kaaturlu kankarlarra nyanungu-nyangu-kurra nguru-kurra

¹ Kajilparnaju pulka-pungkarla, kujaju ngurrju-wangu. Kala nyurrurlarlur kankujulu jinyijinyi-mani yungurnaju pulka-pinyi nganta. Ngulaju ngula-juku. Wita karna-nyarra ngari wangkami ngulaju wita milki-yirrarnu Warlalja-Wiringki Jijajirli kujarna jukurr-manu.

² Milya-pinyi karna wati jinta Kirijini. Nyurru-wiyi, yukuri-karirla 14-pala-karirla, Kaaturlu yali wati kangu kankarlarra-nyayirni nguru-nyayirni-wangu-kurra nyanungu-nyangu-kurra. Kaaturlu marda palka-nyayirni kangu, marda pirlirpa-mipa marda kangu, karija. Kaatu-miparlu-ka milya-pinyi. ³ Yuwayi, Kaaturlu kangu yali wati kankarlarra-nyayirni nguru-nyayirni-wangu-kurra. Kaaturlu marda palka-nyayirni kangu, marda pirlirpa-mipa marda kangu, karija. Kaatu-miparlu-ka milya-pinyi. ⁴ Ngulangaju yalirli watingki, purda-nyangulpa ngana marda wangkanja-kurra, ngulajulpa wangkaja nyi-yarningkijarra tarruku. Ngalipa yapa kulalparlipa kujarraju wangkayarla, ngularraju yimiji tarruku-nyayirni!.

⁵⁻⁶ Junga karna-nyarra wangka: Yali wati kuja Kaaturlu kangu kankarlarra, ngulajuju ngajulu kangu! Ngulaku nyurrurlarlur yapangu marda kankujulu ngurrju-pajirni ngajuju. Karrimirra kujaju! Manu kularnaju ngajulurluju pulka-pinyi, lawa! Kajinkijili nyanyi jungarni warrki-jarrinja-kurra manu jaru ngurrju wangkanja-kurra, ngula-mipa-warnunyajulu ngurrju-pajika. Ngarirna-nyarra wita-karilki yarda wangka yungunkujulu milya-pinyi rampaku-juku.

⁷ Yuwayi, Kaaturluju milki-yirrarnu ngajuku nyi-yarningkijarra ngurrju-nyayirni nyanungu-nyangurla ngurungka. Ngula-warnuju kajikarnaju pulka-pinja-yani jamuru-karrinja-karrarlur. Kuja-kujakuju, Kaaturluju yilyajarni Juju Ngawu yunguju warrarda murrumurru-maninja-yani. Ngulaju kula-nganta Juju Ngawungku panturnu palkaju nyirli-piyarlur. Ngulangku kaju warla-pajirni jamuru-karrinja-kujakuju, kajikarnaju jamuru-karrimi. ⁸ Murrumurru ngulalparna warrarda nyinaja, marnkurppa-palakurna payurnu Jijaji Warlalja-Wiri yunguju jurnta kanyi murrumurru yangka nyirli-piya. Kala lawa. ⁹ Wangkajaju marnkurppaku kuja, “Murrumurruju kularnangku jurnta kanyi, kala kapurnangku warrawarra-kanyi yimirirli. Ngula kanpa rampaku nyina manu murrumurru-jarri, ngula-jangkaju kapurnangku pirrjirdi-mani.” Wangkajaju kujanya. Jalangu ngula karnaju rampaku purda-nyanyi, ngula-puruju karna wardinyi-jiki nyinami. Nyampu karna-jana warrarda yimi-ngarririninja-yani-juku: Ngula karna rampaku nyina, Jijaji Kiraji-kirlangu yartarnarri kaju kurru-yukami. ¹⁰ Ngaju karnarla warrarda warrki-jarrinja-yani Jijaji Kirajiki wardinyi-juku. Rampaku-puru, murrumurru-puru, nyurunyuru-puru, nginji-wangkanja-puru, manu nyiya maju rdipinjarni-puru, ngulaju ngula-juku. Kala kajirna rampaku ngularra-piya nyina, Jijaji Kirajirli kapuju pirrjirdi-maninja-yani.

Puurlu-jana wajampa-jarrinjarla rdumurdumu-karrija Karinji-wardingkiki Kirijiniki

¹¹ Ngaju karnaju pulka-pinyi warungka-piyarlu. Nyurrurlarlu yapangkunjulu jinyijinyi-manu warungka-piya wangkanjaku. Yangka-patarlu yimirr-yinja-palkarlu kalu-nyanu wiri nganta ngarrirni Kurdungurlu-patu Wiriwiri nganta. Parrpada-nyayirni-juku nganta kalu-nyanu ngarrirni ngajukuju. Ngulaju junga-wangu. Ngajurna-jana parrpada-nyayirni wurnturu-juku nyanungurra-piya-wangu. Ngula-warnuju, yungulpankujulu ngurrju-pajikarla. ¹² Ngulalparna-nyarra jirrnganja warrki-jarrija nyurrurlaku nyurru-wiyi Karinjirla, Kaaturluju yartarnarri nyanungu-nyangu yungu, ngula-kurlulparna warrki-jarrija nyurrurlaku ngangkayi-kirli-piya. Ngula-jangkanya kankujulu milya-pinyi ngaju Kurdungurlu Wiri Jijaji Kiraji-kirlangu, kula yangka-patu-piya yimirr-yinja-palka-piya, lawa. ¹³ Talajulu yungu Kirijini-karirli, kala kularna-nyarra nyurrurla payurnu talaku. Ngula-jangkanya kankujulu marda manngu-nyanyi kuja karna-jana yulkami nyanungurra-mipaku? Ngaju karna-nyarra yulka kuja-jarra kuja-jarra nyanungurra-piyarlanguku. Nyurrurlarlu kankujulu manngu-nyanyi marda yungurna-nyarra yalala-yirrarni nyurrurla. Lawa! Nyurrurlarlu yungunkujulu yalala-yirrarni ngaju.

¹⁴ Yangkarna-nyarra yanurra jirramaku nyanjaku nyurrurlaku yapaku Karinjirla. Jalanguju, yungurna-nyarra yanirra nyanjaku-yijala. Kajirna yanirra, ngulaju kularna-nyarra payirni nyiyarningkijarraku. Nyurrurla-mipajulu-nyanu yungka ngaju-kurraju! Ngajujurna-nyarra kirda-nyanu-piya. Kurdukurdurlu kula kalu-jana kirda-nyanu ngati-nyanu wurdujarra-mani, lawa. Kirda-nyanurlu manu ngati-nyanurlu kalu-jana wurdujarra-mani kurdukurdu. Ngula-jangkanya kularna-nyarra nyiyarningkijarraku payirni. ¹⁵ Kajirna yanirra, ngulaju ngarrarnaju yinyi nyurrurla-kurra, manu yungurna-nyarra warrki-jarri palapala-karda yulkanja-karra. Nyurrurlarlangu marda yungunkujulu yulka?

¹⁶ Nyurrurlarlu kankujulu milya-pinyi ngularna-nyarra nyurrurlaku jirrnganja nyinaja nyurru-wiyi talaku payirninja-wangu. Kala jalanguju, panu-kari kankujulu nginji-wangka-juku ngaju ngantarna-nyarra yimirr-yungu warlkanjirli talaku. Ngulaju kula junga. ¹⁷ Manu yangka-patu wati-patu, ngularna-nyarra yilyajarra nyurrurla-nyangu-kurra nyurru-wiyi, ngulangkuju kulalu-nyarra yimirr-yungu talaku mayi? Lawa! ¹⁸ Ngajulurlurna payurnu wati yangka Tayituju yungu-nyarra yanirra nyurrurla-nyangu-kurra manu jinta-kari Kirijini-karirlangu. Nyurrurla nganta-nyarra Tayitujurlu yimirr-yungu mayi? Lawa. Kula-nyarra yimirr-yungu. Tayitujurlu-ka manngu-nyanyi ngaju-piyarlu, manu warrki-jarri kanyarra ngaju-piya-yijala yungu-nyarra pirrjirdi-mani.

¹⁹ Nyurrurla panu-kari yapa kankujulu nginji-wangka ngajuku nganta karnaju pipangka nganta jaarl-karrimi nyurrurla-kujaku yungunkujulu yampimi nginji-wangkanja-wangurlu nganta? Ngulaju kula junga. Ngajukupurdangka yapa-patu wungu-warnu-patu, ngajurna warrkini Jijaji Kiraji-kirlangu. Nyiyarningkijarra karna-nyarra wangka nyampurla pipangka yunguju Kaatu-miparlu ngurrju-pajirni manu nyurrurlarlanguku pirrjirdi-maninjaku. ²⁰ Ngaju karna-nyarra wajampa-jarrinjarla rdumurdumu-karri nyurrurlaku yapaku. Kajirna-nyarra yanirra nyurrurlaku Karinji-kirra, kalakarlipa-

nyanu marda kulu-jarrinjarla wiljiwilji-mani. Ngulaju maju. Ngula-kujakuju yungurlipa wardinyi-nyayirni nyina. Kajilparna-nyarra yaninjarla nyangkarla ngarririnja-kurra marda, mulu-nyanja-kurra marda, kulu wangkanja-kurra marda, purlurlpa-kurra marda ngula kankulu-nyanu jurnta mardarni nyiyarningkijarra yapa-kariyi-nyanukuju, nginji-wangkanja-kurra marda, kurrurru-karrinja-kurra marda, manu marda kuwalyuwalyu-kurra, ngula-kurra kajilparna-nyarra nyangkarla junga marda, ngulaju kajikarna-nyarra kulu-jarri. ²¹ Yangka ngularna-nyarra yanurra kamparru-wiyi Karinji-kirra, panu-karijilpankulu jungarni-wangu nyinaja kalykuru wita-wangu manu yurnilyka. Manunkulu-nyanu marri-pungu yungunkulu warru nguna. Ngularrarlujunkujulu kurntaku manu yulanjaku ngurrju-manu. Yungulpankulu Kaatuju yalala-yirrakarla ngula-jangkarluju. Kajirna-nyarra pina-yaninjarla nyanyi yalala-yirrarinja-wangu-jangka Kaatukuju, ngulaju Kaaturluju kapuju kurntaku ngurrju-mani-yijala karrikarri-wangu kujankujulu nyurrurlarlu ngaju kurntaku ngurrju-manu. Kuja-kujakuju, warla-pajikalu-nyanu!

13

Puurlurlu-jana pututu-pungu Kirijini Karinji-wardingi yungulu yalala-yirrarri Kaatu

¹ Ngajurna-nyarra yanurra jirramaku kamparru-wiyi, ngakarna-nyarra pina-yanirra.

Nyampunya kangalpa Payipululu yimi-ngarrirni:

“Nyurrurlarlu kulalpankulu-nyanurla kunka-mantarla yapa kajilpa jinta-miparlu yapangku jily-ngarrikarla nyiyarningkijarra-jangka marda. Ngulajulu yampiya! Kala jirramarlu marda, marnkurrparlu marda, marda panungku kajilpalu jily-ngarrikarla, ngulajulu-nyanurla kunka-manta yali wati jinta nyiyarningkijarra maju-jangka!”*

² Ngularna-nyarra jirrnganja nyinaja nyurru-wiyi yapaku nyurrurlaku, panu-karijinkili nyinaja jungarni-wangu. Yangkarna-nyarra wangkaja yungunkulu jungarni-jarrinja-yani. Jalanguju pipangka nyampurla karna-nyarra pututu-pinyi: Kajirna-nyarra rdipimirra Karinji-kirra, ngulaju kapurna-nyarra miimii-nyanyi jungarni-japa kankulu marda nyina. Kala kajirna-nyarra nyanyi jungarni-wangu-juku nyinanja-kurra, ngulaju yungurna-nyarra maju-mani. ³ Ngalya-karirli kankujulu manngu-nyanyi ngaju nganta ngarrarna-nyarra wangkami ngaju-nyangu-mipa jaru nganta. Ngulaju junga-wangu. Jijaji Kirajirli kulanu rampaku milki-yirrarri nyurrurla-kurra. Milki-yirrarri kulanu pirrjirdi-nyayirni nyurrurla-kurraju. Kajirna yanirra nyurrurla-nyangu-kurra, yunguju jirrnganja wangkami. Ngula-jangkanya yungunkujulu milya-pinyi ngula karnarla marlaja wangkami nyanunguku. ⁴ Yangka watiya warntawarntarla, Jijaji rampaku palija. Ngula-jangkaju, Kaaturlu pina-wankaru-manu nyanungu-nyangurlu yartarnarrirli. Ngula-kurlu yartarnarri-kirli, nyanunguju-ka jalanguju wankaru nyina. Ngaju karnarla jirrnganja nyina jintangka Jijajiki. Ngula-purujurna rampaku-yijala ngula-piya ngulalpa waraly-karrija. Kajirna yanirra nyurrurla-nyangu-kurra Karinji-kirra,

* 13:1 Nyangka Deuteronomy 19:15

Kaaturluju yunguju pirrjirdi-mani yartarnarrirli. Kapurna wankaru nyina Jijaji Kiraji-kirli yungurna-nyarra nyurrurlalku pirrjirdi-mani.

⁵ Marda kankurla wala nyina Jijaji Kirajiki, lawa marda wala nyinanja-wangu. Nyurrurlarlu marda kankulu nyanungu milya-pinyi Jijaji Kiraji ngula kanyarra jirrnganja nyina. Marda milya-pinjawangu-jukunkulu. Kujarlaju, kula-jana miimii-nyangka yapa ngalyakari, nyunturlu-nyanu miimii-nyangka maju-japa mardanpa, marda jungarni-mardanpa. ⁶ Ngajurlangujulu miimii-nyangka yungunkujulu junga-pajirni Jijaji Kiraji-kirlangu Kurdungurlu Wiri. ⁷ Kaatu karnanyarrarla payirni nyurrurlaku yungunkulu karlirr-yaninja-wangu nyina. Nyurrurlarlu yapangku kajinkijili miimii-nyanjarla mangunyanyi-juku kularna nganta Kurdungurlu Wiri. Ngulaju ngula-juku. Ngaju karna-nyarra jirrnganja warrki-jarri nyurrurlaku, kula ngajuku ngurrju-pajirninjaku, kala yungunkulu jungarni nyina. ⁸ Kulalparna nyarrparlu warla-pajikarla yimi junga Jijaji Kiraji-kirli, ngajuluju karna-jana yimi-ngarrirninja-yani-mipa ngula-puruju warrkingka. Ngula-warnunya karnarla Kaatuku wangkami yungu-nyarra muurldardarni karlirr-yaninja-kujaku. ⁹ Ngaju mardarna rampaku. Kala nyurrurlaju kajinkili pirrjirdi nyina, ngulaju ngaju karna wardinyinyayirni-jiki nyina. Ngaju karna-nyarrarla payirni Kaatu nyurrurlaku yungu-nyarra pirrjirdi-maninja-yani. ¹⁰ Warlalja-Wiri Jijajirliji yirrarnu ngajuju nyanungu-nyangu Kurdungurlu Wiri yungurna-jana yapa pirrjirdi-mani, ngulaju kula yapakuju riwarri-maninjaku. Ngulajangkanya karna-nyarra pipangka yirrarni jaru yungurna-nyarra kurnta-ngarrirni kulungku yungunkulu Kaatu yalala-yirrarni kamparrurlu ngajukuju kajirna rdipimirra. Ngula-warnu yalala-yirrarninja-warnu Kaatuku, ngulaju kajirna yanirra, kapurna-nyarra wangkami ngurrju kulungku ngarrirninja-wangu.

Puurlurlu pipa nyampuju lawa-manu Kirijini-patu yapaku Karinji-wardingkiki

¹¹ Ngajukupurdangka-purnu Kirijini-patu, pipa nyampuju karna lawa-mani nyurrurlaku. Payirni karna-nyarrarla Kaatuju yungu-nyarra warrarda jirrnganja nyinami. Jungarnili nyinaka Jijajipiya! Linpangkujulu purda-nyangka jaru kujarna nyampurla pipangka yirrarnu. Ngungkurr-nyinayalu-nyanu, wiljiwilji-maninjawangu! Kulu-wangurlulu-nyanu warrawarra-kangka! Ngula-jangka, ngula kangalpa yulka jintangka-juku, manu ngula kangalpa pululu-juku mardarni kulu-wangu, ngulaju kapu-nyarra jirrnganja nyina tarnnga-juku. ¹² Nyuyu-jarrinjarla, pardupardu-mantalu-nyanu Kirijini-paturluju! ¹³ Jintawarlayirli Kirijinirli nyampurlarlu yungulu-nyarra yimi-ngarrirniarra ngurrju nganta kalu nyina. ¹⁴ Nyampu karnanyarrarla payirni Kaatuku nyurrurlaku yungu-nyarra Jijaji Kiraji warrarda nyina yimiri tarnnga-juku. Yungunkulurla warrarda yulka Kaatuku. Jintangka-juku yungunkulurla jirrnganja nyina Pirlirpa Kaatu-kurlanguku. Ngula-juku.

Galatians

Pipa ngula-jana Puurlurlu pantirninjarla yilyajarra Kirijini-patuku Kalatiya-wardingki-patuku nyurru-wiyi

Nyiya-kurlu yimi nyampu?

Puurlurlu-jana pantirninjarla yirrarnu nyampuju pipa Kirijini-watikiji kujalpalu nyinaja kirri-kari kirri-karirla ngurungkaju Kalatiyarla. Nyurru-wiyiji, Puurluju-jana jjanu yanu, manu-jana Yimi Ngurru yimi-ngarrurnunjunu Jijaji Kiraji-kirli. Ngulajulpalu nyinaja panu-kariji Juwu-wangu-patu. Kulalpalu puraja Mujuju-kurlangu kuruwarri, lawa. Ngula-jangkaju, wala-jarrinjarla Kirijini-jarrijalkulurla.

Kirijini-jarrinjarla kulalpalu puraja kuruwarriji Mujuju-kurlanguju, lawa. Ngurru-pa-jukulpalurla kuruwarri Mujuju-kurlangukuju nyinaja. Ngakalku kujalu Kirijini-jarrija, ngula-warnurlaju Juwu-patulku Kirijini-patu jangkardu yanurnulu-jana, ngulangkuju putaputa jinyijinyi-manulpalu-jana yangkaju Juwu-wangu-patu yungulu nganta nyanungurrarlangurlu purayarla kuruwarriji Mujuju-kurlanguju nyanungurra-piyarlu Juwu-patu-piyarlu-juku.

Kuja-kujakunya-jana Puurlurluju pantirninjarla yilyajarra pipaju Kalatiya-wardingki-patuku Kirijini-watikiji. Wangkaja-jana Puurluju yungulu-jana jamulu purda-nyanyi Juwu-patuju wangkanja-kurraju yangka kujalpalu-jana putaputa jinyijinyi-manu. Wangkaja-jana Puurluju yungulurla nyinami wala Jijaji Kiraji-mipaku. Manu-jana wangkaja yungulu yampimi Mujuju-kurlangu kuruwarriji puranja-wangurlu. Wangkaja-jana yungulu purda-nyanyi Pirlirru Kaatukurlangu-mipa, ngula-jangkaju yungulu nyina Jijaji-piya.

¹⁻² Ngajurna Puurlu Kurdungurlu Wiri. Wapirra Kaaturlu wankarumaninjarla yakarra-manu Jijaji Kirajiji. Nyanungu-jarrarluju-pala milarninjarla yajarnu ngajuju. Kulaju nganangku yapangkuju yajarninjarla milarnu, lawa. Jijaji Kirajiki karnarla jalanguju marlaja warrki-jarri Kurdungurlu Wiri-juku Kirijini-patu-kurluju. Ngajuju karnanyarra pantirninjarla yilyamirra nyampuju pipa nyampu-patu-karikirli Kirijini-wati-kirli-yijala nyurrurlakuju yangka kuja kankulu turnu-jarri kirri-kari kirri-karirla ngurungkaju Kalatiyarla.

³ Ngaju karna-nyarrarla wangkami Wapirra Kaatukuju manu Jijaji Kirajiki Warlalja-Wirikiji kujanya, “Payirni karnangkupala yungunpala-jana yimiri nyina Kalatiya-wardingki-patuku yapaku. Kujarlaju yungungkulu marlaja nyinami rarralya ngurru-nyayirni tarnnga-juku.” ⁴ Wita yungurna-nyarra wangka Jijajiki Warlalja-Wirikiji. Yangka kuja yilyajarni Wapirra Kaaturlu Jijajiji, ngulangkuju Jijajirli linpangku purda-nyangu. Jalangu nyampurla ngurungka kalu yapangkuju jintawarlayirli-jiki majuju kanyi. Manurlipa ngaliparlangurlu kangu majuju kuja-purda-karirli-yijala. Ngalipa jintawarlayirli-jiki, jurntarliparla yanu Kaatukuju. Jijaji-ngalpa kunka-pardija yungungalpa muurl-mardarni majumaju-kujakuju. ⁵ Nyampuju junga!

Ngulakuju, pulka-pinyirli parla tarnnganguku ngaliparluju Wapirra Kaatukuju! Ngula-juku ngurrju.

Nganangu-puka yapangu kaji-jana warntarla-kurlurlu pinarri-mani yimi-kirlirli Kirijini-patuju, Kaaturluju yungu-jana warla-pajirninjarla pungkarla

⁶ Kaatuju kangalpa yimiri-jiki warrarda nyinami ngalipakuju. Kujarlanya yilyajarni-ngalpa Jijaji Kirajiji. Kaatuju-nyarra wangkaja nyurrurlakuju yungunkulu purami. Purajankulu ngulaju ngari wita-mipaku. Ngula-jangkaju, karlirr-yanunkulurla kuja-purda-karilki, manunkulu ngula-jangkarluju puraja yimi-karilki warntarlalku. Kujarna-nyarra purda-nyangu yimi-karilki kujankulu puraja nganta, ngulaku-jurnaju ngajuju wangkaja, “Junga mayi kujaju?” ⁷ Yapangu kalu-nyarra yimi-ngarrirni yimi-pardu-karilki Jijaji Kiraji-kirliji. Ngulaju kalu manngu-nyanyi kula-nganta junganya. Manu kalu manngu-nyanyi yungunkulu nganta pura. Karrimirra kujaju! Jinta-mipa-ka yimiji nguna jungaju Jijaji Kiraji-kirliji. Kujarlanya yaliji yimi-kariji yijardu-wangulku-ka nguna warntarlalku. ⁸ Kujalparnalun-nyarra kamparru nyurru-wiyi jirrnganja nyinaja nyurrurlaku, ngulajulparnalun-nyarra yirri-puraja Yimi Ngurrju Jijaji-kirli. Ngulaju yimi junga. Kujarlaju karnarla wangkamilki Kaatukuju: “Wapirra, kajilparnalun-jana Kurdungurlu-paturlu Wiriwirirli yimi-ngarrikarla warntarla yimi Jijaji-kirli nganta Kalatiya-wardingki-patuku yapaku, manu marda kajilpa marramarra Kaatu-kurlangu yantarlarlari nguru-nyayirni-wangu-ngurlu, ngularlangurlu kajilpa-jana pinarri-mantarla yapa yimi warntarla-kurlurlu Jijaji-kirlangu-kurlurlu nganta, ngulaju majun-nyayirni. Wapirra, kajilpa-jana nganangu-puka yapangu yimi-ngarrirninjintarla yimi warntarla Jijaji-kirli nganta yangka-patuku Kalatiya-wardingki-patuku, kuja-kujakuju warla-pajirninjarla pungka yaliji yimi warntarla-kurlu!” ⁹ Yungurnarla nyampu-yijala jurru yimi yarda wangka Kaatukuju, “Wapirra, nyurru-wiyili Yimi Ngurrjuju purda-nyangu Kalatiya-wardingki-paturluju, manulurla ngungkurn-nyinaja purda-nyanjarla. Jalangurlu, kajilpa-jana nganangu-puka yapangu yimi-ngarrirninjintarla yimi warntarla Jijaji-kirli nganta, kuja-kujakuju warla-pajirninjarla pungka yaliji yimi warntarla-kurlu!”

¹⁰ Nyurrurlarluju mayi kankujulu manngu-nyanyi warntarlurlu kuja karna-jana nganta payirninja-parnka yapa ngalya-kari yungu-julu nganta wangkami nyiya-piyarlarna warrki-jarri warrkingka? Nyurrurlarluju mayi kankujulu manngu-nyanyi warntarlurlu warrarda nganta karna-jana yipiljipilji-mani yapa ngalya-kari yungujulu ngajuku ngampurpa nyina? Lawa kujakuju! Kaatu-mipa karna ngajulurluju payirni yalikiji warrkiki. Nyanungu-mipa karna purda-nyanyi kujarlaju yunguju wardinyi-jarrimi. Kajilparna-jana purda-nyangkarla yapa-mipa yalumpurra, manu kajilparna-jana marlaja warrki-jarriyarla, kujarlaju kulalparnarla ngurrju warrkiniji nyinayarla Jijaji Kirajikiji. Nyanungu-mipaku karnarla marlaja warrki-jarrimi yunguju nyina wardinyi ngajukuju.

Kularla nganangu yungu Yimi Ngurrjuju Jijaji-kirliji Puurlukuju, lawa, Kaaturlurla yungu

11 Ngajukupurdangka-purnu Kirijini-patu, yungurna-nyarra wangkami Yimi Ngurrju-kurlu. Yalumpu Yimi Ngurrju Jijaji-kirli yangka kujarna-nyarra yimi-ngarrurnu, kula yapangku nyanungurlu ngurrju-manu yalumpuju yimi. 12 Kulaju nganangku yapangkuju nyampuju yimi yungu, manu kulaju nganangku pinarri-manu yalumpu-kurlurluju yimi-kirlirliji, lawa. Kaaturlu nyanungurlu-jukuju milki-yirrarnu Jijaji Kirajiji, kujarlunyarna manu Yimi Ngurrjuju.

13 Kujarna ngaju Kirijini-jarrija, ngula-wangurla-wiyi purda-nyangunkulu yimiji ngaju-kurluju. Kalarna warrarda puraja kuruwarriji Mujuju-kurlanguju Juwu-kariyi-nyanu-patu-piyarlu. Kalarna-jana warru pakarnu Kaatu-kurlangu yapaju ngurra-kari ngurra-karirla, putarna-jana riwarri-manu muku. 14 Ngulaju junga. Kalarna ngulaju yirriyirri-nyayirnirli warrarda puraja Juwu-patu-piyakari-wangurlu. Manu kalarna warrarda pinarri-jarrija yimi-kari yimikariki yangka kujalu-nyanu Juwu-paturlu nyurnunyunurlu yirripuraja nyurru-wiyi. 15 Ngulaju junga-nyayirni! Kaatujulpaju yimiri-nyayirni nyinaja ngajukuju. Kujarna palka-jarrija, ngula-wangurla-wiyi-juku milarnuju yungurnarla warrki-jarrimi nyanungukulku. Kaatuju wangkaja-nyanu, “Kapurnarla ngaju-nyangu Ngalapi-nyanu Jijaji milki-yirrarni Puurlukuju.” 16 Ngulaju junga. Kaaturluju milki-yirrarnu nyanungu-nyangu Ngalapi-nyanu ngajuku ngulaju yungurna-jana warru yimi-ngarrirni Juwu-wangu-patukuju. Kujaju milki-yirrarni Ngalapi-nyanu nyanungu-nyangu, ngula-jangkaju kularna-jana wangkaja yapakuju yungujulu pinarri-mantarla ngajuju Jijaji-kirlirli, lawa. 17 Manu kularna yanu Jurujulumu-kurraju yangka-patu-kurraju Kurdungurlu Wiriwiri-kariyi-nyanu-kurraju. Yalumpu-patujulu Kurdungurlu-jarrija ngajukuju kamparru-juku. Yangka kujaju Kaaturlu milki-yirrarnu nyanungu-nyangu ngalapi-nyanu Jijaji, ngula-jangkajurna kapanku-yanu nguru-kurra yirdikirraju Rapiya-kurra, manurna nyinaja ngari witaku. Ngula-jangkaju, pinarnirna yanu kirri-kirra Tamaka-kurra, ngulangkejurna nyinaja marnkurpaku yulyurpuku.

18 Ngula-jangkaju, yanurna Jurujulumu-kurralku. Kujarnarla rdipija Piitaku, ngulakujurnarla ngakalku rdipinjarla wangkaja. Manurlijarra nyinaja wungulku ngulaju 15-palaku ngurrakuju. 19 Kujalparnarla Piitaku jirrnganja nyinaja, ngula-jangkaju rdipinjarla wangkajarnarla Jamajirlanguku. Nyanungujurla kukurnu-nyanu Warlalja-Wiriki Jijajiki. Manu-ka nyina Kurdungurlu Wiri ngaju-piya. Ngula-jarramipakunyarna-palangu wangkaja.

20 Kaaturluju kaju nyanyi ngajuju nyampu-kurra pipa-kurraju pantirninja-kurraju. Junga karna-nyarra yangka. Kajilparna-nyarra warlkanngku yimir-yungkarla, Kaaturlulku kajikaju pinyi ngajuju.

21 Yangka kujalparnarla Piitaku jirrnganja nyinaja Jurujulumurla, ngula-jangkaju yarnkajalkurna nguru yangka-jarra-kurra yirdi-jarra-kurraju Jiriya-kurra manu Jilijiya-kurra. 22 Ngula-wangurla-wiyi kamparru-wiyi, kujalpalu Kirijini-wati nyinaja ngurungka Jurdiyarlal, ngulaju kulajulu wangkaja manu ngulangkuju kulajulu miparrpa nyangu, murnma-juku nyinajalpalu ngajukuju nyanja-wangu-juku. 23 Ngarili purda-nyangu jaru-mipa ngaju-kurluju kujalpalu-jana yapangku yimi-ngarrirninja-parnkaja ngajuju. Wangkajalu-jana ku-

janya, “Wayinkili! Yangka kankulu wati yirdiji Puurlu milya-pinyi yangka kujalpa-jana warru yaninjarla Kirijini-wati murrumurrumanu, yangka kujalpa-jana putaputa lawarrka-manu? Jalanguju, warru yaninjarla kajana warru yimi-ngarrirni Yimi Ngurrjulku Jijaji Kiraji-kirilki Juwu-wangu-patukuju.”²⁴ Kujalu purda-nyangu Kirijini-paturlu Jurdiya-wardingki-paturlu ngaju-kurlu yimi kujarna ngaju Kirijini-jarrijalku, kujarlajulurla pulka-pungu Kaatukulku.

2

Kurdungurlu-patu Wiriwiri Jamaji manu Piita manu Jaanu, ngulangkuju rdakurl-kujurnu Puurluju

¹ Yangka kujalparnarla Piitaku-wiyi jirrnganja nyinaja Jurujulumurla, ngula-jangkaju yanulkurna Jurujulumu-ngurluju, manulparna warru wapaja nguru-kari nguru-kari-wana 14-palaku yulyurpukuju. Ngula-jangkaju, pina jirrnganja yanurnurna-palangu jirrama-karikilki yirdi-jarrakuju Parnapaku manu Tayitujuku Jurujulumu-kurraju. Tayitujuku Kiiriji-wardingki ngulaju Juwu-wangu. ² Kaatuju wangkaja jukurrparla Jurujulumu-kurraju pina-yaninjakuju. Kujarlanyarna-palangu jirrama-karikilki pinarni kangu. Kujarna pina-yukajarni Jurujulumu-kurra, ngulangkaju wangkanjurnurna-jana wiriwiriki jaajikingarduyu-patuku. Ngulaju wangkajarnalu-nyanu nganimpa-mipa wiriwiri-mipa. Yimi-ngarrurnurna-jana Yimi Ngurrju-kurlu yangka kujalparna-jana wangkaja Juwu-wangu-patuku. Ngaju-nyangu warrkirna-jana milki-wangkaja yungujulu ngulakuju ngungkur-nyina. Kajijili ngungkur-nyinanja-wangu kapuru nyinakarla, kuja-warnuju kapujulu marda warla-pajikarla yimi-ngarrirninja-kujakuju Juwu-wangu-patukujakuju. Kapulu-jana marda Juwu-wangu-patuju ngarrirninjintarla manu warla-pajikarla yungulu wajawaja-maninjarla yampiyarla yimi yali kujalparna-jana wangkaja kamparru-wiyi.

³ Yangka wiriwiri jaajikingarduyu, ngulajujulu ngajukuju ngungkur-nyinaja. Ngula-warnurlulu yampija Tayitujuku, kulalu jinyijinyi-manu yungu nganta Juwu-patu-piyalku nyinakarla, lawa. ⁴ Ngula-jangkaju, ngalya-karikilki Juwu-patuju yardalu-nganpa jinta-jarrija nganimpakuju. Kula-nganta Kirijini-patu, kala lawa. Kalalunganpa ngulangkuju nyinanjarla nyangu pululurlu kujalparnalulu nyarrpa-jarrija nganimpaju. Ngulangkujulpalu-nganpa putaputa jinyijinyi-manu yungurnalu purayarla Juwu-kurlangu kuruwarri. Kala lawa, nganimpajulparnalurla walaju nyinaja Jijaji Kirajikiji. Kajirnalulu purayarla Juwu-kurlangu kuruwarri, kujarlaju kapunganpa jinyijinyi-maninjarla pirijina-piya-mantarla Juwu-kurlangu-kurlurlu kuruwarri-kirilki. Ngula-kujakuju, warla-pajurnurnalujana. ⁵ Yangkangku Jurujulumu-wardingki-paturlu Juwu-patukarirliji kapulu rdarri-mardarninjarla ngarrka-kujurnulku Tayitujuku. Kajili Tayituju ngarrka-kijikarla, ngula-jangkaju kapulu-nyarra nyurrurlarlangu jinyijinyi-mantarla yungunkulu purayarla Juwu-kurlangulku kuruwarriji. Yalumpu Juwu-kurlangu kuruwarri, ngulaju kula jungarni yapakuju puranjakuju. Yimi Ngurrju Jijaji-kirli jungarniji yapakuju puranjakuju. Kujarlanyarnalu-jana Juwu-patukariji warla-pajurnu ngarrka-kijirninja-kujakuju Tayituju-kijakuju.

Jungarnalu-jana warla-pajurnu yungunkulurla wala-juku nyina Yimi Ngurrjukuju.

⁶ Nyurrurla-nyangu Juwu-patuju pinangkalpa-patu, wangka kalu nyanungu-patuju Jamaji manu Piita manu Jaanu nganta kalu wiriwiri-nyayirni nganta nyina jaajirlaju Jurujulumurlaju ngulaju Kirijini-kari-piya-wangu. Kujaju junga marda. Kala Kaaturluju manngunyananyi kajana yapaju ngulaju jurrku-juku jintangka. Kujalu yinya-paturlu wiri-paturlu purda-nyangu Yimi Ngurrju kujalparna-jana yimi-ngarrurnu Juwu-wangu-patuku, ngungkurr-nyinajalpalajulurla ngajukuju. Kulajulu jinyijinyi-manu yimi jinta-karikilki yirripuranjakuju Jijaji-kirli. ⁷ Kujarna-jana Jamajiki, Piitaku manu Jaanuku wangkaja, kujarlanyalu milya-pungu kujaju yangka Kaaturlu Yimi Ngurrju Jijaji-kirli yungu ngajuku Juwu-wangu-patukungarnti yimi-ngarrirninjakungarntiji. Kujarlu-yijalarla Piitaku-wiyiji yungu Yimi Ngurrju Juwu-patukungarntiji yimi-ngarrirninjakungarntiji. ⁸ Yuwayi, Kaaturlujurla yungu yartarnarriji Piitakuju. Ngula-jangkanya kajana nyina jalanguju Kurdungurlu Wiriji ngulaju Juwu-patuku. Kujarlu-yijala yunguju yartarnarriji ngajukuju. Ngula-jangkanya karna-jana nyina jalanguju Kurdungurlu Wiriji Juwu-wangu-patuku. ⁹ Jamaji, Piita manu Jaanu nganta kalu wiriwiri-nyayirni nyina jaajirla Jurujulumurlaju. Kujarna-jana wangkaja ngaju-nyanguku warrkiki, ngula-warnuju, nyanungu-paturlulu milya-pungu yangka kujaju Kaatu wangkaja warrki-jarrinjaku. Ngula-warnurluju rdakalkulujarrangku yungu Parnapa-jarrakuju, manulu-jarrangku wangkaja kuja, “Ngula-juku, nganimparlu karnalu-nyarra nyumpalakuju ngungkurr-nyina nganimpaju. Nganimparlu kapurnalu-jana yimi-ngarrirni Yimi Ngurrjuju Juwu-patuku nyampurlaju. Nyumpala, yimi-ngarrirninjintalu-jana Yimi Ngurrju Jijaji-kirli yapaku Juwu-wangu-patukuju. ¹⁰ Kajinkili-jana warru yimi-ngarrirni nguru-kari nguru-karirla, payika-jana talaku yungulu yirrarni nyampu-patuku ngayi marlajarra ngula kalu nyina Kirijini-patu-kari nyampurla Jurujulumurla.” Kujanyajulu wangkaja. Ngulaju ngula-juku. Nyurrukurna manngu-nyangu marlajarra-watiji yangka Jurujulumuwardingki-patuju.

Puurlurluju Piita kurnta-ngarrirninjarla jungarni-manu

¹¹⁻¹² Ngaka-karilki, kujarlijarra Parnapa-jarra yanu kirri-kirra Yantiyuku-kurra, ngulangaku jirrnanja nyinajalparlijarra-jana Juwu-wangu-patuku Kirijini-kariyi-nyanuku. Ngula-jangkarlaju, Piitalku yaninjarla yukajarni, ngulajulpa-nganpa jirrnanja nyinaja. Ngulapuruju nyinanjarla jirrnanjalpa-jana ngarnu Juwu-wangu-patukuju Kirijinikiji. Kulalpa-jana jurnta nyinaja, manu kulalpa-jana jinyijinyi-manu Juwu-kurlangukuju kuruwarrikiji puranjakuju, lawa. Ngula-jangkakuju, Jamajirliji yilyajarni-jana Juwu-patu ngalya-karilki Kirijiniji Jurujulumu-ngurluju Yantiyuku-kurraju. Ngalya-karirliji Kirijinirli Juwu-paturlu kalalu-jana manngu-nyangu Juwu-wangu-patuju kula-ngantalu purayarla-juku Juwu-kurlangu kuruarri. Kujalu Juwu-patu Kirijini yukajarni Yantiyuku-kurra, ngulakuju Piitaju-jana lani-jarrija. Kuja-nyanu wangkaja Piitaju kanunju-kari, “Wardayi! Nyampu-paturluju marda kapulu-jana nyanjarla pina yimi kanyi

ngajuju Jurujulumu-kurraju kuja karna-jana jirrnganja nyina Juwu-wangu-patukuju Kirijini-patukuju.” Kujanyalpa Piitarluju manngunya. Ngula-jangkaju, kujarlaju, Piitajulpa-jana jurnta nyinaja Juwu-wangu-patukuju, manu kulalpa-jana jirrnganja ngarnulku mangarriji. ¹³ Ngalya-kari Kirijini Juwu-patu, yangka kujalpalu nyinaja Yantiyukurla, ngulangkuju waalparrurnulu Piitaju. Jurntalkulpalu-jana nyinaja Juwu-wangu-patukuju wungu-warnu-wangulku. Manu kulalpalu-jana mangarriji jirrnganja ngarnulku, lawa. Parna-parlangurlu waalparrurnu Piitaju, ngularlangulpa-jana jurnta nyinaja wungu-warnu-wangulku, manu kulalpa-jana jirrnganja ngarnulku mangarriji.

¹⁴ Kuja-kurra kujarna-jana nyangu Piita manu ngalya-kari Juwu-patu Kirijini-patu, nyurru-jukulparna-jana milya-pungu kujalpalu warn-tarla manngu-nyanjarla kangu. Kuja-karrarlu kulalpalu jungarnirli puraja Yimi Ngurrju Jijaji Kiraji-kirliji. Kujalu Yantiyuku-wardingki-patu Kirijini-patu jinta-kurra-jarrija, wangkajarnarla kulu Piitakuju nyanungurrarla kamparru milparniwarrarla, “Piita, kula kanparla jungarnilki nyina Jijajikiji, lawa. Nyuntujunpa Juwu yangkaju kalanpa yirriyirrirli puraja kuruwarriji Mujuju-kurlanguju. Ngulaju ngula-juku. Kala yangka kujanpa yanurnu nyampu-kurra Yantiyuku-kurra, nyinanjarla kalanpa-jana jirrnganja ngarnu mangarriji Juwu-wangu-patukuju. Wangkajanpa-nyanu, ‘Kajilparna-jana jirrnganja ngarni Juwu-wangu-patukuju, ngulaju ngula-juku.’ Kala kujanpa-jana yangka Kirijini-patu nyangu Juwu-patu Jurujulumu-wardingki-patu yukanjarni-kirra, kujarlaju lani-jarrinjarla jurntanpa-jana yanu Juwu-wangu-patukuju. Manunpa-jana kurnta-ngarrurnu yali-patu Juwu-wangu-patuju kujarlu, ‘Wayinkilayi! Nyurrurlalpankulu Juwu-piya nyinayarla nganimpa-piya!’ Piita, kujaju warntarla kanpa manngunya!”

¹⁵ Manurnarla wangkaja Piitakuju, “Piita, ngalijarraju kula karli nyina Juwu-wangu. Juwu-wangu-paturlu kula kalu purami Mujuju-kurlanguju kuruwarriji, lawa. Ngalijarrarli Juwu-jarra. Manu ngalikipalangu-wati, ngulajulpalu nyinaja Juwu-wati-yijala. ¹⁶ Piita, ngalijarrarluju milya-pinyi karli Kaatuju. Manu panu-kari-piyawangurlu karli milya-pinyi kajilpa nganangku yapangku jungarnirli purayarla kuruwarri Mujuju-kurlangu, ngulaju Kaaturlu kulalparna ngula-mipa-jangka jungarni-pajikarla yapaju, lawa. Nyanungurlu-ka yapa jungarni-pajirni ngana-puka yangka kuja karla wala-juku nyina Jijaji Kirajikiji. Ngula-mipa-jangka-ka jungarni-pajirni. Kujarlanyarli yampinja-yanu kuruwarriji Mujuju-kurlanguju purdangirliiki ngalijarrarluju. Walaju karlirla nyina Jijaji Kiraji-mipakulku, kujarlanya kangalingki jungarni-pajirni, manu karli purami nyanungu-mipalku.” Kujanyarnarla Piitakuju wangkaja.

¹⁷ Manurnarla kujanya yarda wangkaja Piitakuju, “Piita, Juwu-wangurluju kula kalu purami Mujuju-kurlanguju kuruwarriji. Kujarlaju kalu-jana Juwu-paturlu punku-pajirni. Yangka kujarlirla Jijaji Kirajikiji wala-wiyi nyinaja yungu-ngalingki jungarni-pajirni Kaaturluju, ngula-jangkaju Juwu-wangu-piya-jarrijalkurlu ngalijarraju. Ngulaju ngula-juku. Ngula-jangkaju, yapa Juwu-kariji marda kajika-ngali kuja wangka ngali-jarrakuju, ‘Wayinpala! Nyiya-jangka kangkupala

Jijaji Kirajirli karlirr-kanyi Kaatu-kujakuju? Yungulpanpala purayarla-juku Mujuju-kurlangu kuruwarri nganimpa-piyarlu! Kujanya marda kajika-ngali wangka yapa jinta-kariji. Karrimirra kujaju, kula jungarni! Kula kangalpa Jijaji Kirajirli karlirr-kanyi Kaatu-kujakuju, lawa!¹⁸ Kalarna puraja-jala Mujuju-kurlanguju kuruwarriji. Kala kujarnarla wala-jarrialku Jijaji Kirajiki, yaliji kuruwarri yampinja-yanurna purdangirlilki. Kajilparna jalangurlulku yarda pina purayarla yali kuruwarri Mujuju-kurlangu, kujarlaju kajikarnarla Kaatukulku jurnta karlirr-yani warntarlalku. Kulalparna kujarlaju pina purayarla, lawa. Kularna yarda pura yaliji kuruwarri ngajuju Kaaturlu nganta yungulpaju ngula-jangkaju nganta ngajuju jungarni-pajikarla, lawa.¹⁹ Yampijarna yaliji kuruwarri purdangirli. Jalanguju, Jijaji Kiraji-mipaku karnarla walaju nyina yungurnarla ngula-jangkanya Kaatukuju jungarni nyina.²⁰ Ngajuju karnarla walaju nyina Jijaji Kiraji-mipaku, kula karnarla nyina wala Mujuju-kurlangukuju kuruwarrikiji. Kujarlaju, nyampunya karna milya-pinyi: Kuja Jijaji palija warntawarntarla, ngulangka-yijala ngaju-nyangu pirlirrpaju palija warntawarntarla. Jalanguju, kula karna ngaju-nyangu-kurlu pirlirrpakurluju nyina, lawa. Ngajuju karna nyina Jijaji Kiraji-kirlangu-kurlu pirlirrpakurluju kuja-ka nyina ngaju-nyangurla kaninjarni. Jijaji Kirajiji Kaatu-kurlangu Ngalapi-nyanu. Nyanunguju kaju yulkami ngajukuju. Yungu-nyanu nyanungurluju kunkangku ngaju-wanawana kuja palija watiya warntawarntarlaju, ngula-jangkaju yungurnarla marlaja nyina wankaru tarnnga Kaatukulku.²¹ Kajilparla Kaaturlu jungarni-pajikarla marlaja yapa kuruwarriki Mujuju-kurlanguku, kujarlaju nyiyakulku palija Jijajiji? Marda palija ngari lawangka. Kujaju kula junga. Kaatujulpa-ngalpa yimiri nyinaja. Kujarliparla wala nyinaja Jijajikiji, kujarlanya-ngalpa Kaaturluju jungarni-pajurnu. Kulalparnaju jungarni-mantarla Mujuju-kurlanguurlu kuruwarri, lawa. Kajilparnaju puta kuja-jarriyarla, ngulaju kajikarnarla jurnta yani Kaatukulku. Ngampurpa-wangurna kujakuju. Kapurnarla wala nyinami-jiki Jijajiki.” Kujanyarnarla wangkaja Piitakuju.

3

Kujalpalurla Kalatiya-wardingki-patu Kirijini-patu wala nyinaja Jijaji Kirajiki, kujarlanya-jana Kaaturluju yungu Pirlirrpaju nyanungu-nyanguju

¹ Nyurrurla Kalatiya-wardingki-patu, warungka-nyayirninkili manu paapaa! Kujalparna-nyarra yangka kamparru-wiyi jirrnganja nyinaja nyurrurlaku, jungarnirlirna-nyarra pinarri-manu Jijajikiji. Yangkarna-nyarra ngajuju wangkaja Jijaji-kirliji yangka kuja nyanunguju palija warntawarntarla. Kujarlanya kanyarra Kaaturluju jungarni-pajirni. Nyarrparlankulu yampija Jijajiji? Ngula-jangkarluju, nyarrpaku kankulu purami-juku Mujuju-kurlangu kuruwarriji? Nganangku marda-nyarra yimirr-yungu? ² Yungurna-nyarra yapa nyurrurla payirni-wiyi: Nyarrparlunkulu manu Pirlirrpaju Kaatu-kurlanguju? Kuruwarri Mujuju-kurlangu-jangka mayi? Lawa, Yimi Ngurrjunkulu purda-nyangu Jijaji-kirli. Walajulpankulurla nyinaja nyanungukuluju. Kujarlanyankulu Pirlirrpaju manu nyurrurlarlaju. ³ Nyarrparla kankulu warungkaju nyina? Kujankulu yangka kamparru-wiyi

Kirijini-jarrija, ngula-jangkakuju Kaaturlu-nyarra yungu yartarnarriji ngula-kurluju yungulpankulurla jungarni nyinayarla. Nyarrparlankulu yampija yartarnarriji kuja kankulu jalangurlu pina pura Mujuju-kurlangulku kuruwarriji? Kuruwarri puranja-karra kulalpankulurla Kaatukuju jungarnilki nyinayarla, lawa. ⁴ Nyurru-wiyi kujalpankulu mardarnu yartarnarri Kaatu-kurlangu, ngula-kurlujulpankulurla ngurrju-nyayirni warrki-jarrija Kaatukuju, manulpankulurla ngurrju-nyayirni miyaluju rarralya nyinaja. Jalangurlangurlu, kajilpankulu warrarda yampiyarla yartarnarri, kujarlaju kulalpankulurla ngurrjulku warrki-jarriyarla manu nyinayarla miyaluju rarralyalku. Kajilpankulu yampiyarla yali yartarnarri, kujaju maju. ⁵ Purda-nyangkajulu! Kulankulu Pirlirrpaju Kaatu-kurlanguju manu kuruwarri-jangkarluju Mujuju-kurlangu-jangkarluju, lawa. Purda-nyangunkulu Yimi Ngurrju Jijaji-kirli. Kujalpankulurla wala nyinaja nyurrurla, kujarlanya-nyarra yungu Kaaturluju Pirlirrpaju. Ngula-kurlunya kankulurla ngurrjuju warrki-jarrimi yartarnarri-kirliji.

Kaatuju, nyina kajana yimiri yapakuju ngana kuja karla yapaju nyina wala-nyayirni Yipuruyamu-piyaju

⁶ Nyurrurlarlu, manngu-nyangkalu yangkaju Yipuruyamu yangka kujalpa nyinaja nyurru-wiyi. Nyanunguju, walalparla nyinaja Kaatukuju, kujarlanya Kaaturluju jungarni-pajurnu.* ⁷ Nyurrurlarlu yapangku, langa-kurra-mani mayinkili? Nganalu yapa Yipuruyamukurlanguju warlalaju? Yapa kuja kalurla wala nyina Kaatukuju, ngulaju nyampu-piya-patu-mipalu Yipuruyamu-kurlanguju warlalaju. ⁸ Payipulurla, nyampu-juku jurru yimiji. Nyampunya Kaatuju wangkaja, “Ngana-puka kajiji Juwu-wanguju nyina ngajukuju wala, kapurna jungarni-pajirni.” Ngulaju junga. Nyurru-wiyi Kaatuju wangkajarla Yimi Ngurrju Yipuruyamukuju, “Kuja kanpaju nyuntu wala-juku nyina ngajuku, kujarlaju yapa-kari yapa-kari kapungkulu marlaja nyina wardinyi nyuntuku kujarla yalarnirla ngurujar-raranypa.”* ⁹ Ngulaju yimi junga. Yipuruyamujulparla nyinaja wala-nyayirni Kaatukuju, kujarlanyaipa Yipuruyamuju warrarda pirrjirdimaninjarla warrawarra-kangu Kaaturluju. Kujarlu-yijala Kaaturlu kajana warrawarra-kanyi yapaju yangkaju kuja kalurla wala nyinami.

¹⁰ Nyurru-wiyi Payipulurla yirrarnu Mujujurluju Kaatu-kurlangu kuruwarri. Nyampunya kuja-ka wangka kuruwarriji, “Nganangku yapangku kuja-ka jamulu purda-nyanyi kuruwarri puranja-wangurlu, ngulaju Kaaturluju ngarra juwa-kijirni yaliji yapa.”* Junga kujaju. Nganangku kulalpa warrarda purayarla Mujuju-kurlanguju kuruwarriji parra-kari parra-karirliji, lawa. Ngana-puka kajirla wala nyina Mujuju-kurlanguku kuruwarriki, ngula-jangkaju kajirla yali yapa kapuru nyina Kaatuku, ngulaju kapu juwa-kijirni Kaaturluju. ¹¹ Kaatuju kujanya yarda wangkaja Payipulurlaju:

“Kuja kajulu yapa wala nyinami ngajuku, ngulaju kapurna jungarni-pajirni, ngulaju kapujulu jirrnganja nyina ngajuku.”* Ngulaju junga. Kajilirla yapa kapuru nyina Kaatuku, ngulangkuju kajili putaputa purami kuruwarri Mujuju-kurlangu-mipa jungarnirliji

* **3:6** Nyangka Genesis 15.6   * **3:8** Nyangka Genesis 12.3, 18.18, 22.18   * **3:10** Nyangka

Deuteronomy 27.26   * **3:11** Nyangka Habakkuk 2.4

nganta, ngulaju kapu-jana Kaaturluju juwa-kijirni jungarni-pajirninja-wangurlu.

¹² Mujuju-kurlanguju kuruwarriji, kula kanganpa Juwu-patukuju wangkami yungurnalurka Kaatuku wala nyina, lawa. Ngari kanganpa wangka kajilpa yapangku jungarnirli purayarla Mujuju-kurlangu kuruwarri, ngulaju kajikarla marlaja nyina wankaru Kaatuku tarngajuku.* ¹³ Nyampurlangunya-ka wangka Payipulurlaju:

“Ngana-puka kaji pali watiya warntawarntarla waraly-karrinja-karra, ngulaju kapu juwa-kijirni Kaaturluju.”*

Kuja Jijaji Kiraji palija watiya warntawarntarla, ngulaju Kaaturluju juwa-kujurnu-yijala yungu-ngalpa kujarluju rdakurl-kijirni Kaaturluju ngalipalku. Nganimparluju Juwu-paturluju kularnalu jungarnirli puraja Mujuju-kurlanguju kuruwarriji, lawa. Kujarluju kapu-nganpa pungkarlalku Kaaturluju. Ngula-kujakuju, Jijajilki-nganpa kunkapardinjarla palija, ngulangkulku-nganpa muurl-mardarnu palinja-kujakuju. ¹⁴ Kaaturlujulpa pirrjirdi-maninjarla warrawarra-kangu Yipuruyamu kujalparla wala nyinaja. Jijaji Kirajirli, muurl-mardarnu-nganpa Juwu-watiji palinja-kujakuju yungu-jana Juwu-wangu-paturlangukulku yimiri-juku nyinami Kaatuju. Kujanyalparla yimiri-juku nyinaja Yipuruyamukuju. Nyurru-wiyi-ngalpa jangkupungu Kaaturluju Pirlirrpaju nyanungu-nyanguju yungu-ngalpa yinyi. Yuwayi, Jijaji Kirajirli muurl-mardarnu-nganpa Juwu-watiji palinja-kujakuju yungu-ngalpa yinyi jurrku-juku Pirlirrpaju.

Yipuruyamurluju kulalpa mardarnu Mujuju-kurlangu kuruwarriji, kala Kaaturlujulpa warrawarra-kangu-juku

¹⁵ Ngajukupurdangka-purnu Kirijini-patu, yungurna-nyarra ngari wita payirni: nyarrparla kangalpa Kaaturluju warrawarra-kanyi ngalipaju? Kajirli pa Mujuju-kurlangu kuruwarri mayi purami, kujarlanya mayi kangalpa Kaaturluju warrawarra-kanyi? Lawa. Yangka kujarla wangkaja Yipuruyamuku nyurru-wiyi warrawarra-kanjaku, kujarlanya kangalpa Kaaturluju warrawarra-kanyi. Manngunya-nyangkalu-jana kujalpa nyurru-wiyi nyinaja yapa. Yangka yalirli yapangku kuja karla karnta wanarrirla yirrarni lamparra-nyanuku, ngulaju karla jangku-pinyi kujarluju. Karnta yali wita-jangkaju, kuja-ka wiri-jarrilki, ngulaju kapala jinta-jarrinjarla yupukarra-jarri yangka-juku watiji jangku-pinja-warnu, ngulaju kulalparla nganangku karntaju yaliji jangku-pinja-warnu jurnta kangkarla. Ngulaju kujaju kuruwarri yapa-kurlangu. Nganangku kulalpa nyampuju jaru kurruly-yirrakarla. ¹⁶ Kujarlu-yijala Kaaturlujurla jangkupungu Yipuruyamukuju nyurru-wiyiji. Ngula-jangkaju, Kaaturluju kulalpa nyarrparlu kurruly-yirrakarla. Wangkajarla Yipuruyamukuju yungu-palangu warrawarra-kanyi nyanungu manu kurdu. Ngulaju riiti-mani karlipa Payipulurla yangkaju jaru. Kaatuju, kularla wangkaja kuja Yipuruyamukuju:

“Yipuruyamu, wangkami karna-nyarra nyuntuku manu kurdukurdu panuku-juku yungurna-nyarra warrawarra-kanyi.”

Kularla kuja wangkaja Yipuruyamukuju Kaatuju, lawa. Nyampunyarla wangkaja, “Yipuruyamu, wangkami karnangkupala nyuntu

* 3:12 Nyangka Leviticus 18.5 * 3:13 Nyangka Deuteronomy 21.23

manu kurdu nyuntu-nyangu yungurnangkupala warrawarra-kanyi.”* Kujanyarla Kaatuju wangkaja Yipuruyamukuju. Yalumpu kurdu jinta Yipuruyamu-kurlanguju ngulaju Jijaji Kiraji. ¹⁷ Nyarrparna-nyarra milki-wangka nyurrurlakuju yungunkulu langangukumardarni? Nyurru-wiyi, Kaaturla wangkaja Yipuruyamukuju kapu warrawarra-kanyi. Junga kujaju. Kaaturluju warrawarra-kangulpa. Ngula-jangkaju, 430-pala-jangka yulyurru-pu-jangkaju, Kaaturluju yungulkurla kuruwarriji Mujujukuju. Ngulakungarntirliji, kula-jana Kaaturluju wajawaja-manu-wiyi Yipuruyamu manu kurdukurdu manu kurdukurdu-kari yali-kari yali-kari nyanungurra-nyangulku, lawa. Ngulajulpa-jana warrarda warrawarra-kangu. Kulalpalu kuruwarriji mardarnu Mujuju-kurlanguju, murnma-juku ngulakuju. Ngula-wanguju, Kaaturlujulpa-jana warrawarra-kangu-juku. Kujarla Kaatuju nyurru-wiyi wangkaja Yipuruyamukuju, kujarlanyalpa-jana warrawarra-kangu. ¹⁸ Kajilparlipa Mujuju-kurlangu kuruwarri purayarla, kujarlaju mayi Kaaturluju kangalpa warrawarra-kanyi? Lawa. Kaatuju-ngalpa ngalipakuju wangkaja nyurru-wiyi Yipuruyamu-piyaku-yijala. Kujarlanya kangalpa warrawarra-kanyi. Yipuruyamu kujalpa wankaru-wiyi nyinaja, ngulangkuju kulalpa mardarnu Mujuju-kurlanguju kuruwarriji, lawa. Ngula-wanguju Kaaturlujulpa warrawarra-kangu-juku. Kaatujurla nyurru-wiyi wangkaja, ngula-warnurlanyalpa warrawarra-kangu.

Mujuju-kurlangu kuruwarrirli kangalpa maju-pajirni yungu-ngalpa Kaaturlu pina-kanyi Jijaji Kiraji-kirra

¹⁹ Nyiyakujurla Kaaturlu yungu kuruwarri Mujujuku? Mujujukujurla yungu yungulu yapangku Juwu-paturlu purami maju panukujaku. Ngakalkuju yilyajarni-jana Jijaji Kirajilki ngulaju jurrukujuku yangka kujarla jangku-pungu Yipuruyamukuju nyurru-wiyi. Nyarrpararlalu manu nyampuju kuruwarri Juwu-paturluju? Kamparruju, Kaaturluju yungu-jana kuruwarriji marramarraku-wiyi. Ngula-jangkaju, Mujujukulkulurla yungu marramarrarluluju. Ngula-jangkaju, Mujujurlulku-jana yungu yapakulku Juwu-patuku kuruwarriji. ²⁰ Kaatuju-ka jinta-juku nyina. Kula-jana yungu Kaaturluju nyampuju kuruwarri, lawa. Yungurla Mujuju-mipaku, ngulangkulku-jana nyanungurlulku yungu nyampuju kuruwarri.

²¹ Nyarrpa-jarrimilkirliipa ngalipaju? Wala mayirliiparla nyina Kaatukuju Yipuruyamu-piya-juku? Kapu mayi puramirliipa Mujuju-kurlangu-juku kuruwarri? Yangka kuruwarri kujarla yungu Kaaturluju Mujujukuju, manu yimi kujarla jangku-pungu Yipuruyamuku, ngulaju-pala jurrukujuku jirrama-juku kuruwarri manu yimi. Kaaturluju kula-ngalpa yungu Mujuju-kurlangu kuruwarri jungarni-pajirninjakungarntirli, ngula-kurlu yungurliparla marlaja nyina wankaru Kaatukuju tarnnga-juku nganta, lawa. Ngula yimi kajilpa junga nyinayarla, kujarlaju yungulparlipa purayarla Mujuju-kurlanguju kuruwarri. Ngulaju kula junga kujaju. Kulalpa-ngalpa nyiyarlupuka kuruwarrirliji kangkarlarni pina Kaatu-kurraju yungurliparla ngula-kurluju marlaja nyina wankaru tarnnga-juku nganta, lawa. ²² Nyurru-wiyi, Kaatujurla Yipuruyamukuju wangkaja kuja, “Kajinpaju ngajuku wala nyina, ngulaju kapurnangku warrawarra-kanyi

* 3:16 Nyangka Genesis 13.15, 24.7

tarnngangku-juku.” Nyampunya-ka wangka Payipulurlaju, “Ngalipajurlipa jintawarlayi-juku wilji-jarrija, manurliparla jintawarlayi-jiki jurnta yanu Kaatukuju kuja-purda-kariji. Kujarlaju kula-nganta karlipa rdakungka nyina pirijina-piya-juku.” Kulalparlipa-nyanu ngaliparlujuku warla-pajirni warntarla-kujakuju. Kala ngana-puka yapa kajirla wala nyina Jijaji Kirajiki, ngulaju yapa kapu warrawarra-kanyi Kaaturluju yangka-piya Yipuruyamu-piya-yijala kujalpa warrawarrakangu.

²³ Nganimparluju Juwu-paturlu kalarnalu puraja Mujuju-kurlangu kuruwarriji. Ngula-puruju kalarnalu nyinaja pirijina-piya-juku. Kularnalu-nyanu ngulangkuju warla-pajikarla warntarla-kujakuju manu maju kanja-kujakuju, lawa. Kuja-kujakuju, Kaaturluju-nganpa milki-yirrarnu Jijaji Kirajilki nganimpaku Juwukuju. Jalanguju, ngalya-kariji karnalurla walalku nyina Jijajikiji. ²⁴ Kaaturluju yungu-nganpa Mujuju-kurlangu kuruwarriji Juwu-patukuju. Wangkajanganpa, “Puranjarla purda-nyangkalu kuruwarriji!” Ngakalku Jijajiji yanurnu walya-kurraju. Kaaturlu yilyajarni yungurnalurla wala nyina ngulakuju. Jalanguju, kuja karnalurla wala-juku nyina Jijajikiji, kujarlanya kanganpa Kaaturluju jungarni-pajirni. ²⁵ Yuwayi, Jijaji yanurnu nyampu-kurraju walya-kurra, ngulakunya karnalurla walaju nyina. Kujarlanya, kula karnalu puralku kuruwarriji Mujuju-kurlanguju, lawa.

Ngana-puka yapa kuja karla wala nyina Jijaji Kirajiki, ngulaju yapa Kaatu-kurlangu kurdu

²⁶ Nyurrurla yapa, nyina kankulurla wala Jijaji Kirajiki. Kujarlaju, yampiyalu Mujuju-kurlangu kuruwarril wala nyinanja-wangurlu. Nyurrurlaju kankulurla nyina walaju Jijaji Kirajiki. Kujarlanya kankulurla kurdukurdulku nyina Kaatukuju, manu kankulurla nyina Jijaji Kirajiki. ²⁷ Kujankulu papitaji-jarrija, ngulangakajunkulu Jijaji-piya-jarrijalku. ²⁸ Panu-karijinkili Juwu-patu. Panu-karijinkili Juwu-wangu-patu. Panu-karijinkili pirijina ngulaju yapa ngalya-karikinkili-jana kuja kalu-nyarra yangka jinyijinyi-mani warrki. Panu-karijinkili pirijina-wangu rarralypa, ngulaju kankulu-nyanu warrki-jarri talakupurda. Panu-karijinkili wati. Panu-karijinkili karnta. Ngulaju ngula-juku. Ngulajunkulurla panu-juku Jijaji Kirajiki. Ngulajunkulurla Jijaji Kirajikilki jurrku-juku jintangkalku-juku. Kaatuju kanyarra yulkami jintawarlayiki-juku. ²⁹ Jintawarlayi-juku kankulurla nyina Jijaji Kirajikilki. Kujarlaju kankulu nyina Yipuruyamukurlangurlalku turnu-warnurlaju warlaljarlaju. Nyurru-wiyi wangkajarla Yipuruyamukuju Kaatuju, “Kapurna-nyarra warrawarra-kanyi nyurrurlaju tarnngangku-juku.” Ngulaju junga. Kapu-nyarra kujarluyijala warrawarra-kanyi tarnngangku-juku Kaaturluju.

4

Ngalipajurlipa Kirijini ngulaju kurdukurdulku Kaatu-kurlangu, ngulakuju kapu-ngalpa yinyi nyiyarningkijarra nyanungu-nyanguju

¹ Kujarna ngaju Kirijini-jarrija, ngula-wangurla-wiyi kalarna puraja Mujuju-kurlangu kuruwarril. Yungurna-nyarra pinarri-mani wita-karilki Mujuju-kurlangukuju kuruwarrikiji. Kuja-ka wati nyina nyampurla walyangka nyiyarningkijarra-kurlu palka-kurlu, ngulangkuju

marda-jana jangku-pungu nyiyarningkijarra nyanungu-nyanguju kurdukurduku nyanungu-nyanguku. Kala kuja kalu jalangu kurdukurdu nyina nyanungu-nyanguju marlajarra-juku nyiya mardarninja-wangu witawita-wiyi, ngulajulu pirijina-piya-wiyi. Ngari kalu kutu warru wapa marlajarra-juku. ² Kuja kalu witawita-juku warru wapa, ngula-patukupalangurluju watingkiji yapa jinta-kari-wiyi-jana parlu-pinyi wati-kari-wiyi, ngula-jangkarluju yungu-jana yangka witawitaju wiri-maninjarla pinarri-mani. Yalirli kurdukurdurlu, purda-nyanyi-wiyili yangkaju wati wiljiwilji-maninja-wangurlu-wiyi. Ngaka kajili wiriwiri-jarrilki, ngulakuju kapu-jana yinyi nyanungukupalangurlu yangkangkaju watingki nyiyarningkijarralku. ³ Ngali pajurlipa Kiri-jiniji yalirra-piya-juku kurdukurdu-piya. Kirijini-wangurla-wiyi, ngulajulparlipa nyinaja pirijina-piya-wiyi. Nganimparlu Juwu-paturlu kalarnalu warrarda puraja Mujuju-kurlangu kuruwarrri. Ngulaju kularnalu nyarrparlulku yampiyarla, lawa. Nyurrurlarlu Juwu-wangupaturlu kalankulu-jana purda-nyanjarla warrarda puraja jukurrapa-kari jukurrapa-kari manu kuruwarrri-kari kuruwarrri-kari yapa-kari kirlangu. Ngulaju kulankulu-jana nyarrparlu warlapajikarla, lawa. ⁴ Ngula-puruju, Kaaturlujulpa nyiyarningkijarra jungarnijungarni-manu yungu-ngalpa yilyamirni nyanungu-nyangu Ngalapi-nyanu nyampu-kurra walya-kurraju. Kaatu-kurlangu Ngalapi-nyanu kuja palka-jarrija, nyanungukupalangu ngati-nyanu ngulajulpa yapa-nyayirni nyinaja. Ngulangkuju Kaatu-kurlangurlu Ngalapi-nyanurlujulpa puraja Mujuju-kurlangu kuruwarrri. ⁵ Kaaturlu yilyajarni nyampu-kurra yungu-nganpa Juwu-patu-wiyi muurl-mardarni yangka kujalpanalu nganimparlu puraja Mujuju-kurlangu-wiyi kuruwarrri. Yilyajarni-nganpa nganimpaku, kujarlaju yungurnalurla kurdukurdu nyanungu-nyangulku yanirni. Kujarlanya karnalu nganimparluju pura Jijajilki. Kula karnalu pura Mujuju-kurlangulku kuruwarrri. ⁶ Nyurrurlarlangunkulurla kurdukurdulku nyanungukulku Kaatukuju. Junga kujaju! Kaaturluju-ngalpa yungu ngalipakuju Ngalapi-nyanu-kurlangu Pirlirrpaju. Ngula-kurlurlunya karpipa Kirdana-pajirni Kaatuju. ⁷ Nyurrurlaju yapa kalankulu nyinaja pirijina-piya. Kulalpankulu mardarnu nyiyarlangu, lawa. Jalanguju kankulu nyina Kaatu-kurlangulku kurdukurdu manu rarralypalku. Kujarlaju kapu-nyarra yinyi nyiyarningkijarra nyanungu-nyanguju.

Puurlu-jana wajampa nyinaja Kalatiya-wardingki-patuku Kirijini-patuku

⁸ Kujankulu Kirijini-jarrija, ngula-wangurla-wiyi kamparru-wiyiji kulalpankulu Kaatuju milya-pungu. Kujarlaju, kamparrujulpankulu puraja pirlirpa-kari pirlirpa-kari manu juju-kari juju-kari. Nyampurraju jukurpa manu juju-kari, ngulaju kulalurla Kaatuku, lawa. ⁹ Jalanguju, Kaaturluju kanyarra yapa nyurrurlaju milya-pinyi kanunjunanyumpa-nyayirnirli, manu nyurrurlarlu kankulu milya-pinyi kanunjunanyumpa-nyayirnirli-yijala nyanunguju. Nyurrurlaju nyalya-karijinkili warungkaluku kuja kankulurla jurnta yani Kaatukuju kuja-purda-karilki. Jalanguju kankulu-jana purami yangka-yijala pirlirpa-kari pirlirpa-kari manu jukurpa-kari jukurpa-kari yangkajuku jurru kujalpankulu-jana nyurru-wiyi puraja nyampurraju. Ngulajulu rampaku-nyayirni nyampurraju. Ngulangkuju kulalpalu-nyarra

pirrjirdi-mantarla, lawa. Kajinkili-jana warrarda purami yalumpurra, ngulangkuju kapulu-nyarra karlirr-kanyi Kaatu-kujakuju. Kujakuju mayi kankulurla ngampurrpa-juku nyina? ¹⁰ Nyurrurlajunkulu Juwu-wangu-jala. Nyarrparla kankulu putaputa nyina Juwu-piya? Ngalya-kari nyurrurla kankulu warrarda yani Juwu-kurlanguku purlapaku pinjaku. Ngalya-kari kankulu yani marda parra-kari parra-kariki manu marda wiyiki-kari wiyiki-kariki manu marda kirntangi-kari kirntangi-kariki manu marda yulyurrpu-kari yulyurrpu-kariki. Nyurrurlarluru Kirijini-paturlu yungulpankulu yampiyarla kujaju! ¹¹ Ngajuju karna-nyarra warrarda wajampa-jarri-nyayirni. Ngajuju karnaju kujaju manngu-nyanyi, “Ngajujurna-jana warrki-jarrija yukayi-kardanyayirni Kalatiya-wardingki-patuku kula-nganta yungulurla wala nyina Jijajikiji. Kala lawa. Jurnta kalurla karlirr-nyani ngalya-kariji yapaju Jijajikiji, manu kalu Mujuju-kurlangu kuruwarri purami Juwu-piyarluyijala. Mardarna ngari jamulu warrki-jarrija.” Kujarlanya karna-nyarra wajampa-jarri nyurrurlakuju.

¹² Ngajujurna Juwu-juku. Kirijini-wangurla-wiyi kalarna warrarda puraja Mujuju-kurlangu kuruwarriji yirriyirri-nyayirni. Kujarna Kirijini-jarrijalku ngaju, kujarlajurna yampijalku Mujuju-kurlangu kuruwarriji. Kujalparna-nyarra nyurrurlaku jirrnganja nyinaja kamparru-wiyi yangka, ngajuju kulalparna-nyarra jinyijinyi-manu Mujuju-kurlangukuju kuruwarrikiji puranjakuju, lawa. Ngulajulparna-nyarra jirrnganja Juwu-wangu-piya-juku nyurrurlapiya-juku. Ngajukupurdangka-purnu Kirijini-patu, yungurna-nyarra yimi pirrjirdi-nyayirni wangka: Ngaju-piya-jarriyalu, manulu nyinaya ngaju-piya-juku! Yampiyalu Mujuju-kurlangu kuruwarriji, kala walalurla nyinaya Jijaji Kiraji-mipaku ngaju-piya-yijala.

Kujalparna-nyarra yangka nyurrurlaku yapaku jirrnganja nyinaja nyurru-wiyi, kulankujulu murrumurru-manu nyurrurlarluru, lawa. Yimirilpankujulu ngurrju nyinaja ngajukuju. ¹³ Nyurrurlarluru kankujulu manngu-nyanyi yangka kujalparna nyurnu ngunaja. Kujarlanyarna-nyarra yanurra yangkaju kujarna-nyarra yimi-ngarrurnunjunurra Yimi Ngurrju Jijaji Kiraji-kirli. ¹⁴ Kujalparna-nyarra nyurrurlaku jirrnganja nyinaja, ngula-purujulparna rampaku-nyayirni nyinaja. Ngulaju kulalpankujulu ngajuju manyupungu, manu kulankujulu juwa-kijirninjarla yilyaja ngajuju, lawa. Nyurrurlarluru ngurrjankujulu rdakurl-kujurnu. Yimirilpankujulu ngajukuju nyinaja kula-nganta marramarra-piyaku manu marda Jijaji Kiraji-piyaku. ¹⁵ Nyurrurla yapaju kalankujulu wardinyi-wiyi nyinaja ngajukuju. Kujalparna-nyarra yangka nyurru-wiyi jirrnganja nyinaja, kuja-puruju kajirna-nyarra payikarla nyiyarlanguku, ngulaju kapunkujulu yungkarla. Manu kajirna pampa nyinayarla milpakupurda, ngulakuju kapunkujulu milpa nyurrurla-nyangu rurruny-pinjarla marda yungkarla. Kujaju junga. Nyiyarlankujulu ngajukuju muntuku-jarrija? ¹⁶ Ngajujulparna-nyarra wangkaja yimi junga Kaatu-kurluju. Nyarrparla kankulu manngu-nyanyi ngaju nganta kuja karna-nyarra nyurrunyuru-jarri?

¹⁷ Yangka Juwu-patu-karirli pinangkalpa-paturlu kalu-nyarra pinarri-mani Jijaji Kirajikiji warntarluru. Ngulaju yimi nyanungurra-nyanguju kula junga. Pinarri-mani kalu-nyarra yungunkulu-

jana nganta ngampurrparlu yipilji-pajirni. Kajinkili-jana kuja-kurra purda-nyanyi nyanungurra, ngula-jangkaju kapunkulurla Jijajikilki jurnta karlirr-yani. Ngari kalu-nyarra nganimpa-kujaku wangkami kujarlaju yungunkulu-nganpa nganimpaku jurnta nyina jawirdiki manu yungunkulu-jana nyanungurra-mipa-juku purda-nyanyi. ¹⁸ Kalarna-nyarra nyurrurlaku jirrnganja nyinaja, jalanguju ngulaju yapa-karirla karna nyina. Ngula-puruju, kaji-nyarra nganapuka ngampurpa nyina yipiljiji, ngulaju ngula-juku. Kala kaji-nyarra nganangku-puka Jijaji-kijaku karlirr-kanyi, kujaju maju. ¹⁹ Ngajukupurdangka-purnu Kirijini-patu, yulkami karna-nyarra ngaju-nyanguku kurdukurdu-piyaku. Kula kankulu nyina Jijaji Kirajipiya-wiyi, murnma-juku. Kujarlaju karna murrumurru-jarri-nyayirni ngaju-nyangu kurturdurruju kula-nganta yangka-piya karnta-piya kuja kanyanu murrumurru-nyayirni purda-nyanyi karmulypa-jarrinjakungarntirli. Kujarluyijala karnaju murrumurru-purda-nyanyi nyurrurlakuju ngajulurluju. Ngaka marda kapurna-nyarra nyanyi kuja kankulu nyina Jijaji Kirajipi-yalku. Ngula-jangkarluju kularnaju murrumurrulku purda-nyanyi. ²⁰ Nyarrpa-manirna-nyarra nyurrurlaju? Karija! Ngampurpa-nyayirni karnaju purda-nyanyi yungurna-nyarra yanirra nyurrurlakuju yali-kirraju. Kala lawa, kulalparna yantarlarra. Ngajulurlurna-nyarra ngarrurnu kulungku nyampurlaju pipangka. Kajilparna-nyarra yantarlarra ngaka, ngulaju kajikarna-nyarra wangka ngarririnja-wangulku pulyalku ngurrjulku.

Nyampuju yimi jirrama-kurlu karnta-jarra-kurlu yirdi-jarra-kurluju Yakarru-kurlu manu Jiira-kurlu

²¹ Nyurrurlarlu ngalya-karirli Kalatiya-wardingki-paturlu yungunkulu purami-juku Mujuju-kurlangu kuruwarriji. Yungurna-nyarra payirni wita ngari: Manngu-nyanyi kankulu yangku kuja kangalpa Mujuju-kurlangu kuruwarri wangka ngalipaku? ²² Yangka Payipulurla, wangkami kangalpa Yipuruyamu-kurlu kujalpa-palangu kalinyanu-jarra mardarnu yirdi-jarraju Jiira manu Yakurru. Yipuruyamurluju, mardarnulpa-palangu jirrama ngalapi-nyanu-jarra Yijimali manu Yijaki. Yangkaju karnta yirdiji Yakarruju ngulaju Yijimalikipalangu. Ngulajulpa pirijina-piya nyinaja, manulparla warrkijarrija Yipuruyamu-parntaku yirdikiji Jiiraku. Jiirajulparla ngulaju ngati-nyanu nyinaja Yijakiki. Ngulajulpa lawa nyinaja pirijinawangu Yakarru-piya-wangu. ²³ Yijaki-wangurla-wiyi-juku, Jiirajulpa muturnalku nyinaja, ngulajulpa nyinaja kurdu-wangu-juku. Ngulangujurla yungu yangkalku Yakarru nyanungu-nyangu warrkini Yipuruyamukuju yungu-pala ngulalku nguna. Kujarlanya Yakarruju juni-parnta-jarrijalku, manu ngula-jangkaju karmulypa-jarrijalku Yijimali-kirilki. Ngaka-kariji, Kaatujurla wangkaja Yipuruyamukuju, “Nyuntu-parnta Jiira kapu juni-parnta-jarri, ngulaju kapu karmulypa-jarri wirriya-kurlu.” Ngulaju junga. Ngakalku, Kaatukujurla marlaja karmulypa-jarrija Jiira wirriya-kurluju Yijaki-kirli.

²⁴ Nyampu yimi Yakarru-kurlu manu Jiira-kurlu, ngulangkuju kangalpa pinarri-mani jukurpa wiri-nyayirni. Ngulangka yim-ingka karlipa-jana milya-pinyi jirrama kuruwarri-jarraju kuja-jana Kaaturlu yungu nyanungu-nyanguku yapaku. Kuja karlipa manngunyaanyi Yakarru yangka warrkini, kujarlaju karlipa manngu-nyanyi

kamparru-warnu kuruwarri kujarla yungu Mujujuku Kaaturluju. Yungurla kuruwarriji ngulaju yangka pirlingka yirdingkaju Jayinayirla. Nganangku-puka kuja-ka pura nyampu kuruwarri Mujuju-kurlangu yapangku, ngulaju-ka pirijina-piya nyina yangka Yakarru-piya-juku kujalparla warrki-jarrija Jiiraku. ²⁵ Yuwayi, kuja karlipa manngunyanyi Yakarruju, ngulaju kujarluju karlipa manngunyanyi pirli yirdiji Jayinayi ngulaju ngurungkaju Rapiyarla. Nyanungu-nyangu kurdu yangka yirdiji Yijimali manu nyanungu-nyangu kurdukurdu, ngulajulpalu nyinaja jintawarlayi-juku pirijina-piya Yakarru-piya-juku. Manu yangkarra Juwu-patu kuja kalu nyina Jurujulumurla, manu panu-kari Juwu-patu kuja kalu pinapina-yani Jurujulumukurra yungulu nganta purami Mujuju-kurlangu kuruwarri, ngulajulu jintawarlayi-juku pirijina-piya Yakarru-piya-juku Yipurayamu-parnta karnta-piya-juku. Kuja karlipa manngunyanyi Yakarru, ngulaju kujarluju karlipa manngunyanyi Jurujulumu.

²⁶ Kuja karlipa manngunyanyi Yipuruyamu-parnta Jiira, ngulaju karlipa milya-pinyi nyanunguju pirijina-piya-wangu Yakarru-piya-wangu, lawa. Kuja karlipa Jiira manngunyanyi, ngulaju karlipa manngunyanyi kirri Kaatu-kurlangu kankarlarra. Ngulaju kirri yapaku-jana jintawarlayiki-juku yangka kuja kalurla wala nyina Jijajikiji. Kujarlaju, yaliji kirri ngulaju-ngalpa kula-nganta ngatinyanu ngalipakuju. ²⁷ Ngula-jangkaju, nyampu-yijala jurruku-juku jaru Yijayarlu yirrarnu Payipulurla nyurru-wiyi. Nyampurla yimingka, Kaatuju wangkaja:

“Nyuntu karnta kurdu-wangu, muntuku-wangu nyinaya wardinyi! Kulampa murrumuru purda-nyanjarla karrmulypa-jarrija-wiyi, lawa. Ngulaju ngula-juku. Manu mardangku nyuntu-parnturlu kali-nyanurlu yampinja-yanu. Ngulaju ngula-juku. Wardinyinyinaya! Ngakaju kapunpa-jana panu-jarlu kurdukurduju mardarni yangka yali-piya-wangurlu karnta-kari-piya-wangurlu, yangka kuja-ka nyanungu-parnta kali-nyanu mardarni palkajuku.”*

Kujanya Kaatuju wangkaja Yijaya-kurlangurlaju yimingkaju.

²⁸ Ngajukupurdangka-purnu Kirijini-patu, Kaaturlu ngarrurnu Yipuruyamu kapurla yinyi nyanungukuju ngalapi-nyanu. Kujarlanya Yijakiji palka-jarrija. Jijaji Kiraji Yijaki-kirlangu-jangka turnu-warnu-jangka warlaja-jangkaju. Nyurrurlajunkulurla Jijaji Kirajikilki. Kujarlaju, nyurrurlajunkulurla kurdukurdu Kaatukulku. ²⁹ Yijimaliji palka-jarrija kuja-pala Yipuruyamu manu Yakarru ngunaja. Kujarlanya Yijimaliji palka-jarrija. Yijaki palka-jarrija kujarla jangkupungu Yipuruyamuku ngalapi-nyanu Kaaturluju. Kujarlanya Yijakiji palka-jarrija. Kujaju junga. Kuja-pala ngula-jarra wirriya-jarra wiri-jarrinja-yanu, Yijimalirli kala jiliwirri-manu murrumuru-karda Yijakiji. Jalangu, Juwu-paturluju kujarlu-yijala kalu-jana Juwu-wangu-patuju murrumuru-mani yangka kuja kalurla wala nyina Juwu-wangu-patuju Jijaji Kirajikiji. Kujaju kula ngurruju. ³⁰ Yangkaju kankulu mayi milya-pinyi yimi kuja wangkaja Kaatu Payipulurla? Wangkajarla Yipuruyamukuju kuja:

* 4:27 Nyangka Isaiah 54.1

“Kajinpa nyuntu pali, yangkanku Yijimalirliji Yakarru-kurlangurluju kula mani nyiyarningkijarraju nyuntu-nyanguju, lawa. Ngulaju nyiyarningkijarra kapu Yijaki-miparlu mani. Kuja kujakuju, yilyaya-palangu ngamarlangu Yijimali manu Yakarru yangkaju pirijina-piya! Yilyaya-palangu wurnturu nguru-kari-kirra!”*

Kujanyarla wangkaja Kaatuju Yipuruyamukuju.
³¹ Ngajukupurdangka-purnu Kirijini-patu, nyarrpa kangalpa nyampuju yimi wangka Kirijinikiji jalanguju? Ngalipaju kuja karliparla wala nyinami Jijaji Kirajiki, ngulaju kularlipa Yakarru-kurlangu kurdukurdu ngalipaju, lawa. Ngulajulpa pirijina-piya warrki-jarrija. Ngalipajurlipa Jiira-kurlangu kurdukurdu. Ngulajulparla nyinaja Yipuruyamuku kali-nyanukuju pirijina-piyawangu.

5

Puurluju wangkaja-jana Juwu-wangu-patukuju Kirijini-patukuju, “Nyinakalu Juwu-patu-piya-wangu ngarrka-kijirninja-wangu!”

¹ Jijaji Kirajirli-ngalpa Mujuju-kurlangu-kujakuju kuruwarri-kijakuju kangu yungurliparla wala nyinami nganungukulku manu yungurlipa nyina rarralya. Kujarlanya karna-nyarra wangka nyurrurlakuju: Tarnngajukulurla walaju nyinaya Jijaji Kirajiki! Yampiyalu Mujuju-kurlanguju kuruwarriji! Wurra-maninjarla mamparl-pungkalu-jana yangkarraju kuja kalu-nyarra ngulangkuju putaputa jinyijinyi-mani yungunkulu nganta Mujuju-kurlangu kuruwarri purami pirijina-piyarlu. ² Yangka yalirrarlu yungulu-nyarra nganta ngarrka-kijirni nganta kuja-ka Mujuju-kurlangu kuruwarri wangka. Kujarlaju yungulu-nyarra ngarrka-kijirni. Purda-nyangkajulu yirriyirrirli! Kajilpankulu-jana ngungkurr-nyinayarla, kujarlaju Jijaji Kirajirli kulalpa-nyarra pirrjirdi-mantarlalku rarralya-karda, lawa. ³ Purda-nyangkajulu, yungurna-nyarra yada wangka jurru-juku yimi: Kajilpalu-nyarra ngarrka-kijikarla Mujuju-kurlangurla kuruwarri, kajilpankulu-jana ngungkurr-nyinayarla ngulakuju, kujarlaju kajika-nyarra yalumpuju kuruwarri wirilki nguna nyurrurlakuju. Kajilpa-nyarra kuruwarri wiri ngunayarla nyurrurlakuju, ngulaju kulalpankulu nyarrparlulku yampiyarla kuruwarriji, lawa. Kajilpankulu kuruwarri Mujuju-kurlangu purayarla-juku, kulalpankulu nyarrparlulku Kaatuju wardinyi-mantarla, lawa. ⁴ Ngalya-kariri nyurrurlarlu, manngu-nyanyi kankulu warntarlarlu ngulaju kujarlu, “Kajirlipa pura Mujuju-kurlangu kuruwarri yirriyirrirli, kujarlaju kapu-ngalpa Kaaturluju jungarni-pajirni.” Kujaju warntarla! Kajinkili kujarlu warrarda manngu-nyanyi, kujarlaju kankulu-nyanu kanyi Jijaji Kirajikijaku warntarlarlu. Kaaturlu kula kajana yapaju jungarni-pajirni yangka kuja kalurla wala nyina kuruwarriki Mujuju-kurlanguku, lawa. Yangka-mipa yapa kuja kalurla Kaatu-mipaku wala nyina, ngulamipanya kajana jungarni-pajirni. ⁵ Nganimpa kuja karnalurla wala nyina Jijaji Kirajiki, Pirlirra Kaatu-kurlangu kanganpa wangka jungarni-juku. Kujarlaju karnalu milya-pinyi ngakaju kapu-nganpa jungarni-pajirni. Jalanguju, pardarni karnalurla Parra-nyayirni-wangurlaku

* 4:30 Nyangka Genesis 21.10

ngaka kaji-nganpa miimii-nyanjarla jungarni-pajirni. ⁶ Yali Parra-nyayirni-wangu-puru kaji-ngalpa miimii-nyanjarla payirni Kaaturluju, kula-ngalpa payirni Juwu-japa marda Juwu-wangu-japa, lawa. Kapu-ngalpa kujarlu payirni, “Junganyalpankulurla nyinaja walaju Jijaji Kirajikiji, manu junganyalpankulu-jana yulkaja yapa ngalya-karikiji?” Kujarlunya kapu-ngalpa payirni ngalipaju.

⁷ Nyurrurla yapa kamparru-wiyiji, ngungkurr-nyinajalpankulurla yimi jungakuju Jijaji Kiraji-kirlikiji. Kala jalangurluju, yampimi kankulu ngungkurr-nyinanja-wangurlulku. Marda-nyarra yapangku yimi-ngarrurnu yimi-karilki yijardu-wangulku. Marda-nyarra yimirr-yungu warntarlurluku yimi-kari-kirlirilki. ⁸ Kaaturlu-nyarra jintangu milarninjarla yajarnu yungunkulurla nyanungukulku nyina. Kula kanyarra nyanungurluju yimirr-yinyi, lawa. ⁹ Milya-pinyi kankulu yangka kajilpa-nyarrarla kartakurla ngapaku marda walya yirrakarla witarlangu marda, ngulangkuju-ka ngapaju yurnilykamani manu maju-mani. Kujarlu-yijala kajilpankulu Mujuju-kurlangu kuruwari ngari witarlangu marda purayarla, ngula-jangkarluju kajikankulu Jijaji Kirajiji yampimi-yijala wala nyinanja-wangurlulku. Ngula-jangkaju, yangkarrarluru yapa ngalya-karirli kajikalunyarra jinyijinyi-mani nyurrurlaju yungunkulu nganta purami Mujuju-kurlanguju kuruwari yirriyirri-nyayirni yungunkulu nganta kujarluru wardinyi-mani Kaatuju. Kala lawa, kulalpankulu kujarluru Kaatuju wardinyi-mantarla! ¹⁰ Nyurrurlajunkulurla Warlaja Wirikiji Jijaji Kirajiki. Kujarluru karna-nyarra milya-pinyi nyurrurlarluru kapunkujulu purda-nyanyi manu kapunkulurla ngungkurr-nyinami yimi jungaku nyampurla pipangkaku. Kula karna ngajuju yalumpuju yapa milya-pinyi yangka kuja kanyarra ngulangkuju yimirr-yinyi warrarda. Kala Kaaturluju, milya-pinyi-ka nyanunguju, ngulaju kapu pinyi.

¹¹ Ngajukupurdangka-purnu Kirijini-patu, yapangku kalu-jana warlkangu yirri-purami ngajuju yapa ngalya-karikiji. Kujanya kalu-jana wangka, “Nganta kajana Puurlurluju ngarrka-kijirni warru Juwu-wangu-patuju yangkaju kujalu Kirijini-jarrija.” Kujaju kula junga! Kajilpa junga ngunayarla yimi nyanungurra-nyangu, nyarrparlalku kajulu Juwu-paturluju ngajuju murrumuru-maninjarla putaputa warla-pajirni-juku kuja karna-jana yangka warru yimi-ngarrirni Jijaji Kiraji-kirli Juwu-wangu-patukuju yimi yangka kuja palija watiya warntawarntarla. Kajilparna-jana ngampurrparluju ngarrka-kijikarla warrarda Juwu-wangu-patu, kujarluru Juwu-paturluju kalakajulu ngajuju yampimilki kulu-wangurlulku. ¹² Nyampunya karna-jana manngu-nyanyi yangkarrarluru kuja kalu-nyarra nyurrurla yurnilykamani: Ngulangkujulpalu-nyanu murul-pajikarla jintakumarri-juku!

Puurlu wangkaja-jana Kirijini-patuku Kalatiya-wardingki-patuku, “Yulkayalu-nyanu!”

¹³ Ngajukupurdangka-purnu Kirijini-patu, kula-nyarra Kaatu wangkaja Mujuju-kurlangukuju kuruwarrikiji puranjakuju, lawa. Milarninjarla-nyarra wangkaja yungunkulurla jungarni nyina yalumpu-wangu kuruwari-wanguju. Nyurrurlarluru marda kankulu manngu-nyanyi kujanya, “Kula karlipa Mujuju-kurlanguku kuruwari puru. Ngaliparlulkurlipa manngu-nyanyi nyarrparlu

yungurlipa-nyanu wardinyi-mani.” Kuja manngu-nyanja-wangurlulu nyinaya! Yungulpankulu-nyanu jarnkujarnku yulkayarla, manu yungulpankulu-nyanu warrki-jarriyarla kujarluju yungunkulu-nyanu jarnkujarnku pirrjirdi-mani. ¹⁴ Nyampuju yangka-juku jurru kuja Mujujurlu-wiyi yirrarnu yangka kuja-jana pantirninjarla yirrarnu kuruwarri-kari kuruwarri-kari. Nyampunya-ngalpa wangkaja, “Kuja kanpa-nyanu nyuntu yulka, ngula-piya-yijala-jana yulkaya yapa ngalya-karikiji.”* ¹⁵ Nyurrurlaju yapa, kula kankulu-nyanu jarnkujarnku yulkami kujaju, lawa. Murrumuru-mani kankulu-nyanu, manu kankulu-nyanu warru pinyi warnapari-piyarlu. Purda-nyangkalkujulu! Kajinkili-nyanu kuja-piyarlu warrarda murrumuru-mani manu pinyi, ngulangkuju kankulu-nyanu riwarri-mani!

Kaatu-kurlangu Pirlirrpaju, wangkami kangalpa yungurliparla nyina jungarni-juku Kaatukuju

¹⁶⁻¹⁷ Nyampunya yungurna-nyarra yangka nyurrurlakuju yapaku: Purda-nyangkalu Kaatu-kurlangu Pirlirrpaja, ngula-kurlurluju yungu-nyarra pinarri-mani, ngula-jangkaju yungunkulurla jungarni nyina Kaatukuju. Kajilpankulu lawa nyinakarla Kaatu-kurlangu-wangu Pirlirrpaja-wangu, kulalpankulurla nyarrpa nyinayarla jungarniji Kaatukuju, lawa. Kajili yapangku jamulu purda-nyanyi Kaatu-kurlangu Pirlirrpaja, ngula-jangkarluju kalu-nyanu ngari nyanungu-miparlu manngu-nyanyi nyarrparlulkulu-nyanu jarnkujarnku wardinyi-mani. Kujaju warntarla! Kaatu-kurlangurluju Pirlirrpajuluju kajana ngampurppa-nyayirni pinarri-mani yapaju jungarniki nyinanjakuju yungulurla nyanungukulku nyina. Nyurrurlaju kankulurla ngampurppa-jala nyina jungarnikiji nyinanjakuju, kala kula kankulu purda-nyanyi, lawa. Ngari kankulu-nyanu nyurrurla-miparlu manngu-nyanjarla wardinyi-mani. Kujarlanya kankulu majuju warntarlaju kanyi. ¹⁸ Nyurrurlarluluju yapangku kankulu mardarni Pirlirrpaju Kaatu-kurlanguju kaninjarni nyurrurla-nyangurla yungu-nyarra ngulangkuju pinarri-mani manu milki-yirrarni jungarniki nyinanjakuju. Kujarlaju, Mujuju-kurlanguju kuruwarriji kula kanyarra wirilki nyina, lawa.

¹⁹⁻²¹ Yangka yapangku nganangku-puka kajilpa jamulu purda-nyangkarla Pirlirrpaja Kaatu-kurlangu, kajilpa-nyanu nyanungu-miparlu manngu-nyanjarla purda-nyangkarla, nyarrpa-jarri kajika? Kajika marda ngunami yapa jinta-kari-kirlangu-kurlu karnta-kari-kirli, manu kajika marda warrarda manngu-nyanyi maju warntarlajuku, manu kajika marda warru nguna karnta-kari karnta-kari-kirli ngulaju kurnta-wangu-nyayirni maliki-piya, manu marda kajikarla murdjirrpajirrpaji-jarrinjarla parntarrinjini juju-kari juju-kariki watiya-jangkaku manu yarturlu-jangkaku kujarluju yungu-jana pulka-pinyi ngularrakuju, manu marda kajika yunparni yapa jinta-kariji juyurdu-kurlurlu, manu marda kajika-jana nyurunyuru-jarri yapa ngalya-karikiji, manu marda kajika-jana warrarda wiljiwilji-mani yapa ngalya-kariji, manu marda kajika-nyanu purlurlparlu warrarda turnu-mani nyiyarningkijarra, manu marda kajika-jana jurru jangkarlu laljilalji-jarri kuluju, manu marda kajika-jana warrarda jinyijinyi-mani yapa ngalya-kariji, manu marda kajika-jana yapa ngalya-kariji

* 5:14 Nyangka Leviticus 19:18

ngalya-pangirninjarla purrayipurrayi-mani yungulu-nyanu turnu-warnurlu jintangkarlulku ngarrirni kulungku, manu marda kajikarla ngurru-nyanjarla muluja-jarri yapa jinta-karikiji nganangu kuja-ka mardarni nyiyarningkijarra, manu marda kajika warungka-jarri pama-jangkaju, manu marda kajika warungkawarungka-jarri nganta ngulaju milkarraku mangarri wiri ngarninja-puru. Yuwayi, yalumpurlu yapangku kuja kyananu nyanungu-miparlu warrarda manngu-nyanjarla purda-nyanyi, ngulaju kapu kuja-piyaju warntarla yani kuja-purda-kari. Kujaju kula ngurrju! Kuja kajana Kaatuju Warlaja-Wiri nyina yapakuju, ngulaju kajana yimiri ngurrju nyina. Wangkajarna-nyarra yangka nyurru-wiyi yalirra-kurlu yapa-kurlu kuja kalu warntarla nyina. Yungurna-nyarra wangkami jurrku-juku yimiji: Ngana-puka kuja-ka warrarda nyina warntarla, ngulaju Kaaturluju kula rdakurl-kijirni nyanungu-nyangu-kurra.

²²⁻²³ Kuja kalu yapangku purda-nyanyi Kaatu-kurlangu Pirlirra, ngulaju kajana yapaju pinarri-mani jungarniki nyinanjaku. Kujarlaju yungulu-nyanu jarnkujarnku yulkami, manu yungulurla marlaja nyina wardinyi, manu yungulu-nyanu walyka-juku jarnkujarnku nyina kulu-wangu rarralya, manu yungulu-nyanu ngurrju nyina nganjurr-wangkanja-wangu, manu yungulu-nyanu ngampangampa jarnku-jarnku nyina, manu yungulu-nyanu nyina wala-juku jarnkujarnku ngulaju kapatinja-wangu, manu yungulu-nyanu jarnkujarnku wangka ngurrju warrpulywarrpuly-ngarririnja-wangu. Manu yungulu-nyanu warla-pajirni majungka-jarrinja-kujaku. Yapangku nganangu-puka kuja-ka purda-nyanyi Kaatu-kurlangu Pirlirra, ngulaju kapu-nyanu ngula-kurlurluju warla-pajirni majumaju-kujaku. Yapa kujanguju kuja karla jungarni nyina Kaatukuju, ngulaju kulalpa nganangu-puka maju-pajikarla.

²⁴ Ngana kuja karla yapa nyina Jijaji Kirajiki, kula kyananu nyanungu-miparlu manngu-nyanyi kujarlaju, “Nyarrparlurnaju wardinyi-mani ngajuju?” Kujaju warntarla! Ngalipaju kuja karliparla nyina Jijaji Kirajiki, ngulangkuju karlipa purda-nyanyi Kaatu-kurlangu Pirlirra kuja kangalpa nyarra wangka ngalipakuju. ²⁵ Kaatu-kurlangukuju Pirlirrapakuju karliparla marlaja nyina wankaruju. Kujarlanya, purda-nyanyirli Kaatu-kurlangu Pirlirrapaju nyarrapa-puka kuja kangalpa wangka nyanungu. ²⁶ Kulalparlipa-nyanu nyiyaku pulka-pungkarla ngaliparluru ngurrjungkuju nganta, lawa! Manu yungulparlipa-nyanu ngurrju nyinayarla jitirninja-wangu manu kulukukuluku-maninja-wangu! Manulparlipa-nyanu nyinayarla mulu-nyanja-wangu!

6

Ngaliparluru Kirijinirliji yungulparlipa-nyanu jarnkujarnku warrawarra-kangkarla

¹ Ngajukupurdangku-purnu Kirijini, nyarra-jarrirli Karlijinikiji kuja-ka karlir-nyani Kaatu-kujakuju? Nyurrurlarlu ngalya-karirli kuja kankulu linpangku purda-nyanyi Pirlirra Kaatu-kurlangu, ngula-kurluru yaninjarla wangkayalurla yalikiji yapaku. Ngulakuju wangkayalurla pulya warrpulywarrpuly-ngarririnja-wangu ngula-jangkaju yungurla Kaatuku pina-yaninjarla jungarni-yijala nyina.

Kajinkilirla ngulaku wangka, ngula-jangkarluju nyurrurlarlangurlulunya warrawarra-kangka yirriyirrirli, kalakankulu marda nyurrurlarlanguju karlirr-yani-yijala nyanungu-piya-yijala.²⁻³ Yapangkuju marda kajika-nyanu kujarlu pulka-pinjarla manngu-nyanyi, “Ngaju-jurna ngurrju-nyayirni wiriji, ngulaju karna ngajuju yapa-patu-kari-piya-wangu nyina.” Yalirli yapangku kuja kyananu nganta kamparrurla wiri nganta ngarrirni nyanungurlu, ngulangkuju kyananu ngari yimirr-yinyi. Kujaju karrimirra warntarla! Nganaku-puka Kirijiniki kajirla nyiyarlangu maju rdipimi, ngulakujulurla yaninjarla jirrn-ganja nyinaya yungunkulu kujarluju wardinyi-maninjarla pirrjirdimani. Kajinkili kujarlu pirrjirdimani wangkanjarlu yapa jinta-kari, kujarlunya kankulu purami kuruwarriji jungarnirliji yangka kuja-ngalpa Jijaji Kirajirli kuruwarri pinarri-maninjarla yungu.

⁴⁻⁵ Yuwayi, Kaaturluju-ngalpa jarnkujarnku yungu ngalipakuju warrkiji ngulangkuju yungurliparla jarnkujarnku warrki-jarrimi. Kujarlaju, jarnkujarnkurlipa jawirdiki wirnki-jarri warrkingkaju mampanja-wangu manu nginji-wangkanja-wangu. Kulalparlipa kujaju wangkayarla, “Wayinpayi! Ngaju karnarla ngurrju-nyayirni warrki-jarrimi Kaatukuju. Kala yali Kirijini-kari yapa, kula-ka warrki-jarri junga ngaju-piya, lawa.” Kuja wangkanja-wangurlipa nyina! Manurlipa-nyanu jarnkujarnku miimii-nyanyi warrkiji jawirdiki mirnimirirli ngulaju jungarni-japa. Ngana-puka yapa kuja karla jungarni warrki-jarri Kaatukuju, kaji-nyanurla ngulakuju pulka-pinyi warrkikiji, ngulaju ngula-juku.

⁶ Marda kyanarra yapa jinta-karirli pinarri-mani Kaatukuju. Ngulaju ngula-juku. Nyiyarlangu marda kuja kankulu mardarni, ngulajulpankulurla yuuly-pinjarla yungkarla.

⁷ Yapaju marda kajika-nyanu kujarlangu wangka, “Kajirna nyina kuja-purda-kari warntarla Kaatu-kujakuju, kujarlaju nyiyarningkijarraju ngurrju-juku kapuju karri.” Kujaju kula junga! Kuja manngunyanja-wangu nyinaya, kujarluju kanpa-nyanu nyuntulurlu yimirr-yinyi. Ngana-puka yapa kuja karla nyina Kaatuku jungarni, kujarlaju nyiyarningkijarraju ngurrju-nyayirni kapurla marlaja karrimi yalumpukuju yapaku. Kala yapa ngana-puka kuja-ka kuja-purda-kari warntarla nyina Kaatu-kujakuju, kujarlaju nyiyarningkijarraju kapurla maju-nyayirni marlaja karrimi yalumpukuju yapaku.⁸ Ngalya-kari yapa kalu kuja-purda-kari nyina warntarla, ngulangkuju yungulunya nyanu nganta wardinyi-mani. Kaaturluju kapu-jana riwarr-pinyi. Kala yapa ngalya-karriji kalurla nyina jungarni Kaatukuju, ngulangkuju yungulu wardinyi-mani Pirlirra Kaatu-kurlangu. Kaatuju kapulurla jirrn-ganja nyina wankaru tarnnga-juku.⁹ Yuwayi, Kaatuju kaji-jana jirrn-ganja nyina tarnnga-juku, ngulangkuju kapu-jana yinyi nyiyarningkijarraju ngurrju-nyayirni. Kujarlaju, nyampurlaju ngurungka, yungulparlipa-jana nyinayarla yimiri-juku yapa panukuju. Manu yungulparlipa-jana ngurrju-nyayirni warrki-jarriyarla yukayikarda.¹⁰ Manu kajirlipa-jana nyanyi Kirijini-kariyi-nyanu marda mangarri-wangu manu wawarda-wangu marda marlajarra, ngulaju yungulparlipa-jana yimirirli-jiki warrawarra-kangkarla. Wala kalurla nyina Jijaji Kirajikiji, manu kalurla nyina warlalja turnu-warnu

Kaatukuju. Kujarlaju, yungulparlipa-jana warrawarra-kangkarla. Manurlipa-jana Kirijini-wangurlangu warrawarra-kanyi.

Juwu-patu manu Juwu-wangu-patu, yungulparlipa jintawarlayi-jiki nyinayarla Jijaji-piya-juku kuja nyanungu palija watiya warntawarntarla

¹¹ NYANGKALU NYAMPU YIMI PIPANGKA WIRI-WIRI-NYAYIRNI YIRDIJI KUJA KARNA PANTIRNINJARLA YIRRARNI NGULAJU RDAKANGKU NGAJULURLU-JUKU. ¹² Yangka-paturlu kuja kalu-nyarra putaputa jinyijinyi-mani yungulu-nyarra nganta ngarrka-kijirni nyurrurlaju, kujarlaju kalu-nyarra jinyijinyi-mani yungulu-jana nganta Juwu-patu-karirliji ngula-warnuju yampi nyanungurraju kulungku ngarrirninja-wangurlu. Jinyijinyi-mani kalu-nyarra yungulu-jana nganta wardinyi nyina Juwu-patu-kariji. Yangkarrarlu yalumpurrarlu yapangku kuja kalu-nyarra jinyijinyi-mani, ngularrarluju kula kalu-jana yapa-patu-karikiji yimi-ngarrirni Jijajiji kuja palija watiya warntawarntarla, lawa. Kajilpalu-jana yangkarrarlu jinyijinyi-maninja-palkarlu yimi-ngarrikarla Jijaji kuja palija watiya warntawarntarla, kujarlaju kajikalujana yangkarra Juwu-patu-kariji kulu-jarri-nyayirni. Ngari kalu-jana kuja-mipa wangka, “Kajinkili nyurrurla yapa Juwu-wangu-patu Kirijini-jarrilki, ngulaju yungurnalu-nyarra ngarrka-kijirni Juwu-kardalku.” ¹³ Yalumpurrarlu Juwupaturlu, kula kalu pura Mujuju-kurlanguju kuruwarriji junganirli, lawa. Ngampurrparlu-juku yungulu-nyarra nganta ngarrka-kijirni nyurrurlaju Juwu-wangu-patuju Kirijini-patuju. Kajilpalu-nyarra ngarrka-kijikarla-juku, ngula-jangkarluju kajikalujana warrardajuku pulka-pinyi, manu kajikalujana yapa panu-kariki warrarda yimi-ngarrirni yangka kuja kalu-nyarra nganta ngarrka-kijirni. ¹⁴ Ngajuju, kula karna yalumpurra-piya yapa-patu-kari-piya yangka jinyijinyi wita-wangu-patu-piya nyina, lawa. Ngaju karna-jana warrarda yimi-ngarrirni jinta-juku Jijaji Kiraji Warlalja-Wiri kuja palija warntawarntarla. Ngula-mipaku karnaju pulka-pinyi. Yuwayi, Jijaji Kiraji palija warntawarntarla. Kujarlaju, kula karnarla ngajuju ngampurrpa nyina nyampurlaju ngurungkaju nyiyarningkijarrakuju. Lawa nyampurlaju ngurungka, kula kaju nyiyarlangu nguna ngajukuju. ¹⁵ Kuja kajana yapa Kaaturlu manngu-nyanyi, ngulaju kula kyanu kuja wangka, “Yalumpurlu yapangku, ngarrka-kijirni kalu-nyanu Juwu-piyarluju? Kapu lawa mayi?” Lawa, Kaaturluju kula-ka kuja manngu-nyanyi. Kuja-mipanya-ka wangka, “Yalumpurlu yapangku, Pirlirra Kaatu-kurlanguju mayi kalu mardarni ngajunguju? Ngula-kurluju Pirlirra-kurluju mayi kalu nyina Jijajipiya?” Kujanya-ka Kaaturluju manngu-nyanyi.

¹⁶ Yungurna-janarla ngajuju yapakulku yati-wangkami Kaatukulku yangka kuja kalu nyina Jijaji-piya Yijirali-pinki-jala warlalja nyanungukulku, ngulakunya yungurna-janarla yati-wangkami Kaatukuju. Payirni yungurna-janarla Kaatuju yungulurla ngurrju rarralypalku marlaja nyina manu yungu-jana nyanungu mari-jarrinjarla ngurrjuju nyina.

¹⁷ Ngajulparnarla warrki-jarrija Jijajiki. Kujarlanyajulu ngajuju murrumuru-manu-nyayirni yapa ngalya-karirliji. Ngula-jangkanya karna pakarninja-wangu murruju mardarni palkangkaju jurru-ngurlu

rdaka-jarra-kurra manu wirliya-jarra-kurra. Kuja-kujakuju karna payirni Kaatulku yunguju muurl-mardarni.

¹⁸ Ngajukupurdangka-purnu Kirijini-patu, yati-wangka karna-nyarrarla Warlaja-Wiriki Jijaji Kirajiki yungu-nyarra tarnga-juku yimiri-juku nyina. Ngula-juku ngurrju.

Ephesians

Pipa Yipija-wardingki-patuku Pipa ngula-jana Puurlurlu pantirninjarla yilyajarra Kirijini-patuku Yipija-wardingki-patuku nyurru-wiyi

Nyiya-kurlu yimi nyampu?

Puurlurlu-jana pipa nyampuju yirrarnu nyurru-wiyi yapaku Kirijini-patuku kujalpalu nyinaja kirri wiringka yirdingkaju Yipijarla. Kuja-jana pipa nyampu yirrarnu, nyanungujulpa nyinaja rdakungka-juku.

Pipa nyampurula, Puurlurlu-jana langa-kurra-manu kuja-jana Jijaji warntawarntarla palija yungulu rarralypalku nyina. Nyanungurlu-jana yimi-ngarrurnu yangka kapu-jana Kaaturlu Juwu-patu manu Juwu-wangu-patu kanyirni nyanungu-nyangu warlalja-kurra turnu-warnu-kurra. Pipa nyampurula, yimi-ngarrurnu-jana yapa yungulurla jungarni nyinami Kaatuku.

¹ Ngajurna Puurlu Kurdungurlu Wiri. Kaaturluju milarninjarla ngajuju yajarnu. Kujarlanya, Jijaji Kirajiki karnarla jalanguju marlaja warrki-jarri Kurdungurlu Wiri-juku Kirijini-patu-kurluju. Ngajulu Puurlurlu karna-nyarra Kirijiniki nyampu pipa yirrarni pantirninjarla ngula kankulu nyinami kirringka Yipijarla. Panu nyurrurla kankulurla nyina Kaatuku, manu kankulu nyina jintangkalku Jijaji Kirajiwana. Kujarlaju kankulurla wala warrarda nyinami nyanungukuju.

² Ngaju karna-nyarrarla wangkami Wapirra Kaatukuju manu Jijaji Kirajiki ngalipa-nyangukuju Warlalja-Wirikiji kujanya, “Payirni karnangkupala yungunpala-jana yimiri nyina Yipija-wardingki-patuku yapaku. Kujarlaju yungungkulu marlaja nyinami rarralypa ngurrju-nyayirni tarnnga-juku.”

Nyanungu-nyangu-kurlurlu Pirlirpa-kurlurlu, Kaaturlu kangalpa warrawarra-kanyi

³ Panungkurlijarlajinta Kaatuku pulka-pinyi! Nyanunguju karla nyina Wapirra Jijaji Kirajiki ngulaju Warlalja-Wirikipalangu. Jintangka karliparla nyinami Jijaji Kirajiki. Nguru-ngurlu nyanungu-nyangu-ngurlu kangalpa nyanungurlu pirrjirdi-maninjarla warrawarra-kanyi nyanungu-nyangu-kurlurlu Pirlirpa-kurlurlu. ⁴ Ngula Kaaturlu nyampu nguru ngurrju-manu, ngulakungarntijilpa manngu-nyangu kapu-ngalpa yapalku ngurrju-mani. Ngula-jangkaju kapu-ngalpa jinta-manilki Jijaji Kiraji-kirraluku. Kaaturlu-ngalpa milarnu yungurlijarla nyina nyanunguku manu yungurlijarla jungarni nyanunguku nyinami. Nyanungurlu-ngalpa milarnu yungurlijarla yulkami. ⁵ Ngula Kaaturlu nguru nyampu ngurrju-manu, ngulakungarntiji nyanungurlujulpa-ngalpa nyurru-juku manngu-nyanjarla purda-nyangu. Nyanungujulpa-nyanu wangkaja, “Ngajulurlu yungurnaju yapa yalumpurra mardarni. Ngajulurlu kapurna-jana yilya Jijaji Kiraji walya-kurra yungurna-jana rdakurl-kijirni ngajukulku kurdukurdu.”

6 Yuwayi, pulka-pinyirliparla Kaatuku panungku! Nyanunguju kangalpa yimiri nyinami. Kujaju ngurrju-nyayirni! Kaatu karla yulkami-nyayirni Jijajiki Kaja-nyanuku nyanungu-nyanguku. Kula nganangku nyanunguju jinyijinyi-manu Jijajiki yilyanjarniki nyampu-kurraku walya-kurraku, walku. Nyanungurluju ngari kutu yilyajarni Jijajiji nyampu-kurraju. ⁷⁻⁹ Jijajiji palija watiya warntawarntarla, manungalpa yalyu karlija yungurlipa panu ngalipaju jintangkalku nyinami nyanungu-kurlu. Kujarlaju, Kaatu-ngalpa yawuru-jarrija yangka kujalparlipa maju-wiyi nyinaja. Nyanungurlu-nyanu ngalipa kulpari kangu nyanunguku, manu ngalipaju rarralypalku. Yuwayi, Kaatujulpa-ngalpa yimiri-nyayirni-nyinaja. Ngurrju-nyayirnilpa-ngalpa nyinaja. Nyanunguju pinangkalpa-nyayirni, manu-ka nyiyarningkijarra milyapinyi. Kujarlaju nyanungurlu-ngalpa nyiyarlangu ngurrju milkiyirrarnu yangka nyanungurlu kulalpa-jana nyurru-wiyirlangu milkiyirrarnu, walku-wiyi. Nyurru-wiyi nyanungulpa nyinaja ngampurrpa yilyanjaku Jijajiki nguru nyampu-kurraku. Kala yilyanjakungarnti nyanungukungarnti, nyanungurlulpa nyiyarningkijarra wurdujarra-manu. ¹⁰ Kuja nyiyarningkijarra wurdujarra-manu manu jungarni-manu, Kaatuju-nyanu wangkaja, “Ngula-juku karna yilyamirralku.” Junga-juku, nyanungurlu yilyajarni Jijaji yungu nyanungulku nyina Warlalja-Wiri nyiyarningkijarraku kuja Kaaturlu ngurrju-manu walyangka manu yalkiririla. Kujarlanyarliparla pulkapiyini! ¹¹ Nyarrpara-jangka kalu nyiyarlanguju ngurungka nyampurlaju palka-jarrimi? Kamparru, Kaaturlu kajana manngu-nyanjarla purda-nyanyi, manu ngula-jangka kalurla marlaja palka-jarrimi. Kuja Kaaturlu walya manu yalkiri ngurrju-manu, ngulakungarntiji nyanunguju-nyanu wangkaja, “Ngajulu kapurnaju milarninjarla kanyirni yapa ngaju-kurra.” Junga kujaju. Kaaturlu-ngalpa milarnu yungurlipa jintangka nyina Jijaji Kiraji-kirli. ¹² Nyurru-wiyi nganimpa Juwu-patuju kamparru-warnulparnalurla Jijaji Kirajiki pardarnu palka-jarrinjaku nguru nyampurlaku. Nganimparlurnalu milya-pungu yangka nyanungu kapu yanirni. Kujaju junga. Jijajiji nyurru-juku yanurnu. Kaaturlu milarnu-nganpa Juwu-patu kamparrurlu yungurnalurla Kaatuku pulka-pinyi ngula-ka nyinami parrparda-nyayirni. ¹³ Nyurrurlarlangu Juwu-wangu-patu-nyarra Kaaturluju jinta-manu Jijaji Kiraji-kirraju yangka-puru kujankulu nyurrurlarlu yimi junga purda-nyangu Kaatu-kurlu. Nyanungurlu-juku kajana yapa muurlmardarni. Yimi Ngurrju-kirlirli-nyarra Kaaturlu muurl-mardurnu yaninja-kujaku jarrwara-kujaku. Kujankulurla wala nyinaja Jijaji Kirajiki, Kaaturlu-nyarra yungu nyanungu-nyangu Pirlirra yangka kuja-ngalpa nyanungurlu jangu-pungu nyurru-wiyi. Pirlirra kangalpa wangka ngalipaku kuja, “Nyurrurla yapa kankulurla warlaja nyina Kaatukuju.” ¹⁴ Panu karliparla nyinami warlalja Kaatuku, manu karlipa mardarni nyanungu-nyangu Pirlirra. Kujarlanya milyapinyi karlipa ngaka kapurliparla nyina rarralypa-nyayirni ngurungka nyanungu-nyangurla. Manu karlipa milya-pinyi yinya kapurlipa mani nyiyarningkijarra yinya kuja-ngalpa jangku-pungu Kaaturlu. Yuwayi, Kaatuju parrparda-nyayirni. Pulka-pinyirliparla nyanunguku!

Jijaji Kiraji-ka nyina Warlalja-Wiri nyiyarningkijarraku

¹⁵ Purda-nyangurna-nyarra wala nganta kankulurla nyina Warlalja-Wiriki Jijajiki, manu yangka kuja kankulu-jana yulkami nganta yapaku Kaatu-kurlanguku. ¹⁶ Kujarlanya, kuja karnarla wangkami nyanungukuju, yati-wangka karna-nyarrarla nyurrurlakuju. Manu karna-nyarrarla nyanunguju tarngangku-juku warrarda payirni. ¹⁷ Yuwayi, Kaatuju kangalpa nyinami Wapirra ngalipakupalangu pirrjirdi-nyayirni. Nyanungurlu yilyajarni Warlalja-Wiri Jijaji Kiraji nyampu-kurra. Warrarda karna-nyarrarla payirni yungunkulu milya-pinyi kuja-nyarra Kaaturlu yajarnu nyanungukulku. Nyanungu karna-nyarrarla payirni yungulpa-nyarra nyanungu-nyangu-kurlurlu Pirlirra-kurlurlu pinarri-mantarla nyiyarningkijarraku manu yungu-nyarra Pirlirraparlu Kaatu milki-yirrarni nyurrurlakuju. ¹⁸ Payirni karna-nyarrarla Kaatu yungu-nyarra langa rurrpa-mani yungunkulu milya-pinyi-nyayirni. Kapunkulu milya-pinyi kuja-nyarra milarninjarla wangkaja yangka ngaka yungunkulu nyanungu-kurlu nyinami tarnga-juku. Kapunkulu milya-pinyi yangka kapunkulu mani nyiyarningkijarra ngurrju yangka kuja-ngalpa Kaaturlu jangku-pungu nyanungu-nyangu yapaku. ¹⁹⁻²⁰ Kapunkulu milya-pinyi nyanungu-nyangu yartarnarri wiri-nyayirni kuja-ka nguna kaninjarni ngalipanyangurla palkangka yangka kuja karliparla wala nyina Jijaji Kirajiki. Yartarnarri kangalpa pirrjirdi-mani.

Yartarnarri jinta-juku yangka kuja Kaaturlu Jijaji Kiraji pinawankaru-manu palinja-warnu. Yartarnarri jurru-kurlurlu Kaaturlu pirrily-yirrarnu nyanungurla jungarni-purdanji ngurungka nyanungu-nyangurla. ²¹ Nyanunguju wiri-nyayirni pirlirra-karikiji manu yapa ngalya-karikiji ngurungka Kaatu-kurlangurlaku manu walyangkaku. Nyanungu-nyangu yirdiji pirrjirdi-nyayirni yapa-patu-kari-kirlangu-piya-wangu jalanguju. Manu kaji walya nyampu lawa-jarrimi, Jijaji Kiraji-kirlangu yirdiji kapu wiri-jiki nyina yapa panu-kari-piya-wangu. ²² Kaaturlurla yartarnarri yungu Jijaji Kirajiki yungu Warlalja-Wiri nyina nyiyarningkijarraku. Manu Kaaturlu milarnu nyanunguju yungu-ngalpa Warlalja-Wiri nyina yapaku ngalipaku Kirijini-patuku ngurukari nguru-karirlaku. ²³ Kuja karlipa Kirijini-patu jinta-jarrimi, ngulajurlipa palkaju Jijaji Kiraji-kirlangu-piya. Nyanungurlu-ka nyiyarningkijarra ngurrju-mani warrarda ngurrju-nyayirni nyanungu-piya. Nyanungurluju kangalpa kurru-pinyi yartarnarriji palkangkaju, ngulakurlu yungurlipa walku-mani warrki nyanungu-nyanguju nguru-kari nguru-karirla.

2

Yapa nyurnu-patu-piyalparlipa nyinaja pirlirra palinja-warnu, kala Kaaturlu-ngalpa wankaru-manu pina Jijaji-piya

¹ Nyurrurla kalankulu warntarla-juku warrarda nyinaja, manu kula kalankulurla Kaatuku nyinaja. Kujarlanya, yapa nyurnu-patu-piyalpankulu nyinaja kula-nganta pirlirra palinja-warnu. Kulalpankulu Kaatu purda-nyangu wangkanja-kurraju kujalpa-nyarra wangkaja. ² Yuwayi, warntarlalpankulu nyinaja yapa panu-kari maju-piya kaju kalu walya nyampurla nyina. Manulpankulu purdanyanjarla puraja Juju Ngawu yangka kuja kajana wiri nyina pirlirra-kariki juju-kariki yalkirirla. Yangka jurru-juku kuja kajana yapa

jinyijinyi-mani yangka kuja kalurla purda-nyanja-wangu jurnta nyina Kaatukuju. ³ Ngalipa panu-juku kalarlipa warntarlaju nyinaja yinyarra-piya. Kalarlipa marru-pinjarla nyiyarningkijarra punku manngu-nyangu. Kalarlipa warntarlaju manngu-nyanjarla majungkajarrija. Kujarlanya-ngalpa Kaatuju kulu-jarrija. Kapu-ngalpa muku pungkarla-jala yapa panu-kari-piya yangka-piya kuja kajana kulu-jarrimi.

⁴⁻⁵ Kaatuju kanyarra yimiri-nyayirni nyina nyurrurlakuju. Kujarlanya-nyarra muurl-mardarnu palinja-kujakuju. Junga kujaju yangka kalarlipa warntarla nyinaja. Kujarlanya kulalparlipa nyinaja Kaatu-kurlangu yangka-piya pirlirra nyurnu-piya palinja-warnu-piya. Kala Kaatujulpa-ngalpa warrarda yulkaja, manu-ngalpa mari-jarrinjarla ngurrju nyinaja. Kujarlanya-ngalpa pirlirrapaju wankaru-manu pina yangka-piyarlu kuja Jijaji pina-wankaru-manu. ⁶ Jalanguju, nyinami karliparla Jijaji Kirajikiji. Kaaturlu junga nyayirnirli nyanunguju pina-wankaru-manu. Kuja-piyarlu-yijalalpa ngalpa wankaru-manu pina yungurlipa Jijaji Kiraji-kirli nyina nguru-nyayirni-wangurla. Yinyarlanya-ka nyina Warlalja-Wiriji nyiyarningkijarrakuju. ⁷ Yuwayi, nyinami karliparla Jijaji Kirajikilki. Kaaturlu-ngalpa pina-wankaru-manu Jijaji-piya yungulu yapangku milya-pinyi Kaatuju yimiri-nyayirni ngalipakuju. Kula kangalpa ngana yimiri nyina kuja-piyaju.

⁸ Kaatu kanyarra yimiri nyina nyurrurlakuju kuja kankulurla wala nyina. Kujarlanya kanyarra muurl-mardarni palinja-kujakuju. Kulalpankulu-nyanu nyurrurlarlu muurl-mardakarla, lawa. Kaaturlu kanyarra ngari kutu muurl-mardarni. ⁹ Yapa jinta-kari marda kajika kurruru-karrinjarla wangkami, “Ngajuju karna-jana yimiri nyina yapakuju. Kujarlanya kaju Kaaturluju muurl-mardarni palinja-kujakuju.” Kujaju junga-wangu. Kulalpa nganangu jinyijinyi-mantarla Kaatuju muurl-mardarninjakuju, lawa. ¹⁰ Ngalipakungarntirli ngurrju-maninjakungarntirliji, manngu-nyanjarla-nyanu wangkaja, “Ngajulurlu kapurna-jana yapa ngurrju-mani yungujulu warrki-jarri ngurrju manu yungulu-jana yapa-patukarirlanguku yimiri nyina.” Kujarlanya-ngalpa jinta-manu Jijaji Kiraji-kirra.

Jijaji Kirajirli kangalpa jintangka warlaljarla Kaatu-kurlangurla yirrarni

¹¹ Juwu-paturluju kalu-jana ngarrka-kijirni nyanungurra-nyangu kurdu wirriyaju. Ngulaju nyanungurra-nyangu kurruwarri. Kujarlanya kalu wangka nyanungurraju nganta Kaatu-kurlangu. Nyurrurla Juwu-wangu-patu kula kankulu nyina Juwu-piya ngarrka-kijirninjawarnu, lawa. Kujarlanya Juwu-patu kalu wangkami nyurrurla nganta kula Kaatu-kurlangu. Nyurrurlarlu, manngu-nyangkalu-nyanu kujalpankulu nyarra nyurru-wiyi nyinaja kujankulu Kirijini-jarrijalku. Nyiya-piyalpankulu nyurrurlaju yapa nyinaja Kirijini-jarrinjakungarntiji? ¹² Kirijini-wangurlu-wiyi kula kalankulu milyapungu nyiyarningkijarra Jijaji Kiraji-kirliji. Kulalpankulurla Kaatuku nyinaja yangka Yijirali-pinki-piya kuja-nyanu milarnu nyanunguku. Nyurru-wiyi, ngarrurnu-jana yangka kapu-jana warrawarra-kanyi tarnnga-nyayirnirli. Kala kula-nyarra nyurrurla ngarrurnu kujarlu,

lawa. Ngarilpankulu nyinaja Kaatu-wangu, manu kalankulu-nyanu wangkaja, “Waraa! Ngalipaju yangarlu-nyayirni! Ngana kapu-ngalpa yanirni warrawarra-kanjakuju?”¹³ Yuwayi, Nyurrurla yapa-patu kalankulurla wurnturu jurnta nyinaja Kaatukuju. Kala jalanguju, nyinami kankulurla Jijaji Kirajikilki. Nyanungu-ngalpa palija warntawarntarla ngalipaku panu-jarluku-juku. Kuja yalyu karlija, kujarlanya-nyanu nyurrurla pina-kangurnu Kaaturluju nyanungukuju.¹⁴ Nyurrurla Juwu-wangu-patu kalankulu-jana nyurunyuru-jarrija Juwu-patukuju, manu kalalu-nyarra nyurunyuru-jarrija-yijala. Kalalu-nyarra warla-pajurnu warrarda nyanungurra-kurlu jinta-jarrinjakuju. Kala jalanguju, Jijaji Kirajirli-ngalpa jinta-maninjarla jinta-kurra kangurnu Juwu-patu manu Juwu-wangu-patu yungurlipanyanu rarralya nyina jarnkujarnku.¹⁵ Yuwayi, nganimpa Juwu-patu manu nyurrurla Juwu-wangu-patu kalarlipa jirramarla turnu-warnu-jarrarlaju nyinaja jarnku. Kala Jijaji Kirajirli yungu-ngalpa jintamantarla jintangka turnungka nyinanjaku yungurlipa-nyanu rarralya nyina. Kujarlanya Jijajiji palija warntawarntarlaju. Nganimparlu Juwu-paturlu kalarnalu-jana kuruwarri-kari kuruwarri-kari Mujujukurlangu warrarda puraja. Kala kuja Jijaji palija warntawarntarla, kujarlanya kula kangalpa Mujuju-kurlangu kuruwarriji wiri nyina ngalipakuju, manu kula karlipa puramilki, lawa. Jintangalku karliparla marlaja nyina Jijajikiji Juwu-patu manu Juwu-wangu-paturlungu.¹⁶ Yuwayi, Jijaji palija warntawarntarla yungu-ngalpa nganimpa Juwu-patu manu nyurrurla Juwu-wangu-patu jintangka turnu-warnurla yirrarni. Kuja Jijaji palija warntawarntarla, ngulangkuju-ngalpa kangurnu pina Kaatu-kurra yungurlipa nyanungu-nyangu wungu-warnulku nyina. Kujarlanya, kula karlipa-nyanu nyurunyuru-jarrimilki, lawa.¹⁷ Nyurrurla Juwu-wangu-patu kalankulurla wurnturu jurnta nyinaja Kaatukuju. Kula kalankulu milya-pungu, lawa. Nganimpa Juwu-patu kalarnalurla kutu-nyayirni nyinaja nyanungukuju. Kuja Jijaji yanurnu walya nyampu-kurra, nyanungu-ngalpa wangkaja yungurlipa jintangka nyinami Kaatu-kurlu. Wangkaja-ngalpa yungurlipa jintangka nyina rarralya nyurunyuru-jarrinjawangu.¹⁸ Yuwayi, Jijaji-ngalpa palija warntawarntarla, manu karliparla jinta-juku Pirlirra Kaatu-kurlanguju marlaja mardarni. Kujarlanya yungurliparla kutu-jarrimi Wapirraku wangkanjakuju.

¹⁹ Nyurrurla Juwu-wangu-patu kalankulu nyinaja yapa-kari Juwupatukuju. Kala jalanguju, Kaatu-kurlangu yapa jintawarlayi karlipa nyinami warlalja jintangka nyanungu-nyangurla.²⁰ Yuwayi, Kaaturlu kangalpa yirrarni turnu-warnu-kurra nyanungu-nyangukurra jintangka-juku. Jijaji Kiraji-wiyi yirrarnu ngula-ka wiri-nyayirni nyina nyiyarningkijarraku. Ngula-jangkaju, yirrarnu-ngalpa yangkapatu Kurdungurlu-patu Wiriwiri manu nyanungu-nyangu-paturlungu jarukungarduyu-patu yangka kuja kalalurla marlaja wangkaja. Manu jalanguju, nyurrurlarlangu kanyarra yirrarnilki turnu-warnu-kurra nyanungu-nyangu-kurra.²¹ Yuwayi, Jijaji Kirajirliji kajana jinta-mani yapa jintawarlayi turnu-warnu-kurra Kaatu-kurlangu-kurra. Nyanungurluju kajana maya-kari maya-kari yapaju yirrarni jintangka-juku. Kujarlanya karlipa yapa jintawarlayi nyina Yuwarli Maralypirla kuja karla karri ngalipa-nyanguku Warlalja-Wiriki Jijajiki.²² Nyurrurlaju

kankulurla Jijajikilki nyina. Nyanungurluju kanyarra jinta-mani Kaatu-kurlangu turnu-warnu-kurra. Nyurrurlarlangu kankulu nyina Yuwarli Maralypi-piya kuja-ka Pirlirra Kaatu-kurlangu nyina.

3

Puurlurlu wita ngari yimi yirrarnu nyanungu-kurlu yangka nyarrpa kuja kala-jana warrki-jarrija Juwu-wangu-patuku pina-kanjarniki Kaatu-kurralku

¹ Jijaji Kirajirliji ngaju Puurlu yilyajarni Yimi Ngurrju-kurlu nyurrurla-kurra Juwu-wangu-kurra. Kujarlanya karna nyina rdakungalku. ² Nyurrurlarlangu kankulu nyurru milya-pinyi ngaju-kurluju. Kaatujulpaju yimiri-nyayirni nyinaja ngajukuju. Nyanungurluju milarnu ngaju, manu warrkiji yungu yungurna-nyarra yapa nyurrurla pirrjirdi-mani. ³ Nyampurla pipangka nyurrurna-nyarra wita ngari yirrarnu Kaatu-kurluju. Nyurru-wiyilpa manngu-nyangu nyurrurlaku Juwu-wangu-patuku pina-kanjaku nyanungukulku. Kula-jana yapaku Yimi Ngurrju milki-yirrarnu. Wuruly-mardarnulpa-nyanu nyanungu-miparlu. Kala ngaka-pardu-kari, milki-yirrarnuju yimiji yungurna milya-pinyi. Kujarlanya karna-nyarra yimi wita-pardu-kari yirrarni nyampurla pipangka. ⁴ Kajinkili pipa nyampu nyanyi, ngula-jangkarluju kapunkulu milya-pinyi-nyayirnilki. Kapunkulu-nyanu wangkami, “Kulalparlipa Kaatu-kurlangu Yimi Ngurrju milya-pungu, wuruly-mardarnulpa-nyanu nyanungu-miparlu ngalipa-kujakuju. Kala yinya wati Puurlurlu-ka milya-pinyi-nyayirni Yimi Ngurrju Jijaji Kirajikirli kuja kangalpa ngalipa Juwu-wangu-patu pina-kanyirni Kaatu-kurra Juwu-piya.” Kujanya kapunkulu-nyanu wangkami. ⁵ Junga nyampuju. Nyurru-wiyi Kaaturlu kula-jana milki-yirrarnu nyanungu-nyangu Yimi Ngurrju yapaku. Kala jalangurluju-nganpa nyanungu-nyangu Pirlirraparlu milki-yirrarnu Wiriwiriki Kurdungurlu-patuku manu jarukungarduyu-patuku yangka-patuku kujarnalu-nyanu yungu nyanungu-mipa-kurra. ⁶ Nyampuju yangka Yimi Ngurrju kujalpa-nyanu nyurru-wiyi Kaaturlu mardarnu nyanunguku. Jalangu nyurrurla Juwu-wangu-patu kankulurla wala nyina Yimi Ngurrjuku Jijaji Kirajikirliki. Kujarlanya kapunkulu mani nyiyarningkijarra kuja-nganpa Kaaturlu jangku-pungu nganimpa Juwu-patuku kamparrurlu-wiyi. Kapu-nyarra nyurrurla Juwu-wangu-patu jinta-mani nganimpakurra Juwu-patu-kurra nyanungu-nyangu warlalja turnu-warnu-kurra. Kapu-nyarra warrawarra-kanyi nganimpa-piya.

⁷ Kaatujulpaju yimiri-nyayirni nyinaja ngajukuju, manuju nyanungu-nyangu yartarnarri yirrarnu ngajuku. Kujarlanyaju warrkiji ngajukuju yungu yungurna-jana yapaku ngarrirni Yimi Ngurrju. ⁸ Kula karnaju wiri paaju-ngarrirni ngajulurlu yapaku yangka kuja kalurla Kaatuku nyina, lawa. Nyanungurra wiri-jiki kalu nyina ngajukuju. Ngulaju ngula-juku. Kaatujulpaju yimiri-jiki nyinaja ngajukuju, manuju warrki nyampu yungu yungurna-jana milki-wangkami Juwu-wangu-patuku Jijaji Kirajikirli. Nyanunguju wiri-nyayirni nyiya-piya-wangu. Kula nganangu nyangu nyanungu-piya nyurru-wiyi! ⁹ Kaaturlu ngurrju-manu nyiyarningkijarra. Nyanungurlulpa langanku mardarnu yimi jinta-kari kujalpa-jana

jurnta mardarnu yapaku yimi-ngarrirninja-wangurlu. Kujarlanyaju ngajuju milarnu yungurna-jana yimi-ngarrirni yangka jinta-kari yimi. ¹⁰ Nyiya-jangkalpa-jana Kaaturluju jurnta mardarnu yinyaju yimi yapakuju? Yimi-ngarrirni kapurna-nyarra yungunkulu milya-pinyilki. Kaaturlu-jana Juwu-patu manu Juwu-wangu-patu jintangka yirrarnu nyanungu-nyangu warlaljarla jaajirla. Nyampuju yangka yimi jinta-kari kujalpa-jana nyurru-wiyi yapaku jurnta mardarnu. Kala jalangurlu marramarrarlul manu panu-kari pirlirrpardu, yangka kuja kalu wiriwiri nyina yalkirirla, nyanyi kalu-ngalpa ngalipa Juwu-patu manu Juwu-wangu-patu yangka kuja-ngalpa Kaaturlu jinta-manu nyanungu-nyangu turnungka jintangka. Kujarlanya kalu milya-pinyi nyanunguju pina-nyayirni nyiyarningkijarrakuju. ¹¹ Kaaturlu kuja ngurrju-manu walya manu yalkiri, nyampukungarnti nyanungurlujulpa kuja manngu-nyangu, “Ngakaju kapurnaju kanyirni pina Juwu-wangu-patuju ngaju-kurra Juwu-patu-piya.” Junga kujaju. Nyanungurlu yilyajarni Jijaji Kiraji ngalipa-nyangu Warlalja-Wiri walya nyampu-kurra. ¹² Kujarlanya ngari karliparla kutu-jarrimi Kaatukuju lani-wangu. Yuwayi, ngalipaju mapirri jintangka Juwu-patu manu Juwu-wangu-patu, manu karliparla wala nyina Jijaji Kirajikiji. ¹³ Jalanguju murrumurru karna nyina nyampurla rdakungka. Kala kulalu mularrpa-jarriya! Ngajuju karna nyampu rdakungka nyina yungunkulu nyurrurla yapa-patu pirrjirdi-jarrimi.

Puurlu-janarla wangkaja Kaatuku Yipija-wardingki-patuku

¹⁴ Parntarrimilki karnarla mirdi-purdanji Wapirra Kaatuku. ¹⁵ Nyanungurlu-jana yapa manu pirlirrpakarri pirlirrpakarri ngurrju-manu kuja kalu walya nyampurla nyina manu nguru-nyayirni-wangurla, manu kajana wankaru warrarda mardarni. ¹⁶ Kaatuku-ka nyina kankarlarra yartarnarri wiri-jarlu-kurlu. Wangkami karna-nyarrarla yungu-nyarra nyanungu-nyangu Pirlirrpardu pirrjirdi-maninyayirni nyurrurla-nyangu pirlirrpa. ¹⁷ Ngajulu karna-nyarrarla nyanunguju payirni yungu-nyarra Jijaji Kiraji nyina nyurrurlarla kaninjarni yangka kuja kankulurla wala nyina. Ngajulurlu karna nyanunguju payirni yungunkulurla warrarda yulkami manu yungunkulu-nyanu yulkami Kirijini-patuju. ¹⁸ Ngajulurlu karna-nyarrarla nyanunguju payirni yungu-nyarra pirrjirdi-maninyungunkulu nyurrurlarlul manu panu-karirli Kaatu-kurlangu-paturlu langa-kurra-mani kuja kanyarra Jijaji Kiraji yulkami-nyayirni warrarda. ¹⁹ Ngaliparlul karlipa wita-mipa yimiji Jijaji Kiraji-kirliji milya-pinyi kuja kangalpa yulkami-nyayirni. Ngulaju ngula-juku. Ngajulurlu karna-nyarrarla Kaatu payirni yungunkulu pinalku nyina Jijaji Kiraji-kirliki. Ngula-jangkaju, kapunkulu ngurrjungku nyinanjarla wardinyi-mani Kaatuju.

²⁰ Kaaturlu-ngalpa yartarnarri yungu. Nyanungu-nyangu yartarnarri-kirli ngulaju karliparla nyanunguku warrki-jarrimi. Wita-mipa ngari karlipa warrki nyanungu-nyanguju milya-pinyi, manu nyarrparlul kulalparlipa nyanunguju payikarla yungurliparlul ngurrju warrki-jarrimi. Ngulaju ngula-juku. Kaaturlu-ka warrkiji milya-pinyi ngalipa-piya-wangurlu, manu warrki yinyaju kapu jungangku lawa-mani ngalipa-kurlurlu. ²¹ Nyanungurlu-ngalpa jinta-manu Jijaji Kiraji-kirra jinta-kurralku turnu-warnu-kurraju yangka kuja karlipa

jaaji-pajirni. Kujarlanya yungurliparla Kaatuku warrarda pulka-pinyi. Ngula-juku ngurrju!

4

Jijaji Kirajirli kangalpa jintangka-juku turnu-warnu mardarni

¹ Ngaju karnarla warrki-jarrimi Warlalja-Wiri Jijajiki, kujarlanya karna nyampuju nyina rdakungka. Purda-nyangkajulu! Kaatu-nyarra milarninjarla wangkaja yungunkulurla jungarni nyinami. Kujarlanyalurla jungarni nyinaya Kaatuku yungu-nyarra wardinyi-jarrimi. ² Wurulypalu nyinaya, kulalu-nyanurla pulka-pungka! Ngarili-jana yapa panu-kari-mipaku pulka-pungka! Ngurrjulu-jana nyinaya! Kulalu-jana kulu wangkaya! Kajili rampalpa-jarri, kulalu-jana kulu-jarriya! Kulalu-jana jinyijinyi-manta yungulu nyurrurla-piya nyina! Kuja-piyalpankulu-nyanu yulkayarla! ³ Kaatu-kurlangu Pirlirparlu-nyarra rarralya-manu yungunkulu jintangka nyina jarnku-karlirr-nyinanja-wangu. Kuja-jangka, yirriyirili nyinaya yungunkulu jintangka nyina turnu. ⁴ Jinta-mipa Pirlirpa Kaatu-kurlanguju ngalipakuju. Kuja-nyarra Kaatu milarninjarla wangkaja nyurrurlaku, manu kuja-nyanu nyanungu-kurra-manu, jangku-pungu-nyarra jintaku-mipa yangka jurru-juku kuja karliparla jalangu pardarni. ⁵ Jinta-mipa kangalpa nyina Warlalja-Wiriji ngalipaku Kirijini-patukuju, manu jinta yimi jungarni-nyayirni Jijaji Kiraji-kirliji. Jintaku karliparla yimiki ngungkurr-nyina. Ngali-pajurlipa jintawarlayiji papitaji-jarrija yirdingka Jijaji Kiraji-miparla. ⁶ Jinta-mipa Kaatuju kuja kangalpa Kirdana panuku yapaku nyina. Nyanunguju Warlalja-Wiri yapa panuku, manu-ka yapa panu-kurlu warrki-jarri, manu-ka yapa panungkaju nyina palka nguru-kari nguru-karirila.

⁷ Jijaji Kirajiji yimiri-nyayirni ngalipakuju, manu-ngalpa jarnku-jarnku yungu warrki. Milarnu-ngalpa jalangurlu yungurlipa warrki-kari warrki-kari mardarni. ⁸ Nyiya-jangka-ngalpa Jijaji Kirajirliji jarnkujarnku yungu yinyaju warrki? Nyampuju yimi jurru-juku kuja-ka nguna Payipulurla, wangkami kangalpa:

“Kuja nyanungu yanu kankarlarra, kangu-jana pirijina-patu purdangirli-wanarlu nyanungurluju. Kuja kankarlarra yanu, ngulangkuju-jana yungu ngurrju nyiyarningkijarra yapaku jintawarlayiki.”*

⁹ Nyiya-kurlu nyampu yimi yangka kuja ‘nyanunguju nganta yanu kankarlarra?’ Kankarlarra yaninjakungarnti, nyanunguju yanu walya nyampu-ngurlu walya jinta-kari-kirra-wiyi kaninjarra-nyayirni yangka manparra-kurlangu-kurra. Kujarlanya-ka Payipulurlaju wangkami ‘nyanunguju yanu kankarlarra-nyayirni’. ¹⁰ Yangka kuja yanu kaninjarra walya-kurra manparra-kurlangu-kurra, nyanunguju jurru-juku kuja yanu kankarlarra murrarninginti yalkiririla Kaatu-kurlangu-kurra. Nyanunguju pina-yakarra-pardinjarla yanu kankarlarra yungu ngurrju-mani nyiyarningkijarra ngurrju-nyayirni walyangka manu yalkiririla nyanungu-piya-juku.

¹¹ Yuwayi, yinyaju junga-nyayirni. Jijaji Kirajirli-ngalpa jarnku-jarnku yungu warrki. Ngula-jangkaju, ngalya-kari karlipa nyina Jaajikingarduyu Wiriwiri, manu ngalya-karri karliparla marlaja

* 4:8 Nyangka Psalm 68.18

wangka Kaatuku jarukungarduyu-patu. Ngalya-kariji karlipa nyina mijiniri kuja karlipa yani ngurra-kari ngurra-kari-kirra yapa yimi-ngarririnjaku Yimi Ngurrju. Ngalya-karirli karlipa-jana warrawarrakanyi yapa jaajirila. Ngalya-kari karlipa tiija-patu nyina kuja karlipa-jana yapa pinarri-mani Kaatu-kurlu yimi. ¹² Ngalipaju Kaatukurlangu yapa. Jijaji Kirajirli-ngalpa jarnkujarnku yungu warrki yungurliparla warrki-jarrimi nyanunguku manu yungurlipa-nyanu pirrjirdi-mani. ¹³ Kajirlipa-nyanu jarnkujarnku pirrjirdi-mani kujarlu, kapurliparla panu-juku wala nyinami jungarni Kaatu-kurlangu Kajanyanuku, manu kapurlipa pina-jarrimi nyiyarningkijarra nyanungukurlu. Ngula-jangka, kapurlipa ngurrju-nyayirni nyinami nyanungupiya.

¹⁴ Kajirlipa Jijaji Kiraji-piya-jarrimi pina-nyayirni, ngulaju kularlipa kurdu-piya nyinami. Kurdukurduju kajikalujana warlka-kurraaku ngungkurr-nyinami marda, kajikalujana warlkangku yimirr-yinyi. Kula ngalipa kurdukurdu witawita-piya, lawa. Kuja kalu-ngalpa yapangku warlkangku ngarrirni, kajili-ngalpa pinarri-mani warntarlarlu Jijaji Kirajiki jurnta kanjaku, kularlipa-jana ngungkurr-nyina. ¹⁵ Yulkami-miparlipa-nyanu, manu yungurlipa-nyanu jungangku yimi-ngarrirni warrarda yimi. Kuja-karra kapurlipa Jijaji Kiraji-piya-jarrimi ngurrju-nyayirni. Nyanunguju Warlalja-Wiri ngalipaku jaajirila. Nyanungu kangalpa wangkami nyarrpa-jarrinjaku. ¹⁶ Kuja karlipa purdanyanyi nyanungu, ngulaju kangalpa mardarni jintangka nyanungunyangu turnu-warnurla. Nyampurla jintangka turnungka ngulaju karlipa-nyanu jarnkujarnku yulkami, manu karliparla jarnkujarnku warrki-jarrimi kuja-ngalpa nyanungurlu yungu. Jungarni karliparla warrki-jarrimi yungurlipa-nyanu pirrjirdi-mani.

Jungarni-nyinaya Jijaji-piya

¹⁷ Junga karna-nyarra wangka. Warlalja-Wiri Jijajirliji ngajuju milarnu yungurna-nyarra yimi nyampurra yimi-ngarrirni. Kujarlanya karna-nyarra yimi-ngarrirni yungunkulu yapa ngalya-kari-piyawangu nyina, yangka-patu kuja kalu maju-mipa manngu-nyanyi. Kulalpalu nyarrparlu jungangkuju manngu-nyangkarla. ¹⁸ Jurru marntarla-jarrija-nyayirnilu, manulu karlirr-yanu Kaatu-kujakuju. Kula kalu nyanungu purda-nyanyi, kujarlanya ngurrrpa-juku kalu nyina. Kula kalu milya-pinyi nyanungurlunya kuja kajana wankaruju yapa mardarni. Junga kujaju. Kula kajana wankaruju mardarni. ¹⁹ Kuja kalu majungka-jarri, kula kalu-nyanu kurntaku-mani, lawa. Ngari kalurla warrarda warrirni maju-kari maju-kariki. Kula kalu-nyanu warla-pajirni, lawa. Ngari kalu nyanungurra-nyangu palkaju majungka-jarrimi.

²⁰ Kujankulu pina-jarrija Jijaji Kiraji-kirli, kulankulu pina-jarrija nyiyarningkijarra majuku, lawa. ²¹ Milya-pinyi karna-nyarra nyurrurlaju yapa-patu. Milya-pinyi karna kujankulu purda-nyangu Jijaji-kirli manu kujalu-nyarra yapa panu-karirli pinarri-manu nyanungukurlu. Nyanungu-nyangu yimiji junga. ²² Kujankulu pina-jarrija Jijaji Kirajikirli, warntarla-jukulpankulu nyinaja. Kala ngalya-karirli Kirijinipaturlulu-nyarra yimi-ngarrurnu maju-wangu-nyinanjaku. Kajinkili maju-juku nyinayarla, kulankulu-nyanu wardinyi-mantarla,

lawa. Kapunkulu-nyanu nyurrurlarlu-juku maju-mantarla. Kujarlanya, parra-kari parra-kari yampiyalu nyiyarningkijarra maju-maju yangka kujalpankulu maju-wiyi puraja. ²³ Yapa yinya-patukarilili-nyarra pinarri-manu. Yungulpankulu yinya-kurlurlu Kaatukurlangu Pirlirra-purlurlu warrarda manngu-nyangkarla jungarnirli. ²⁴ Yinyarra ngalya-kari Kirijini-paturlulu-nyarra pinarri-manu Kaatukurlu. Nyanungurlulu-nyarra kurruly-kujurnu jungarniki nyinanjakuju. Kujarlanya jungarnilirla nyinaya nyanungu-mipaku yangka-piya-wangu kujalpankulu warntarla-wiyi nyinaja. Kajinkili kuja-jarri, ngulaju Kaatuju kapu-nyarra wardinyi-jarrimi.

²⁵ Jijaji Kirajiki karliparla nyina jintangka turnungka. Kujarlanya kulalu-nyanu jarnkujarnku yulyurliku-yungka, kala yimi jungarni-mipalu-nyanu wangkaya. ²⁶ Marda kajikanparla kulu-jarrimi yapa jinta-kariki nyiya-ngurlurlangu. Yarujurlu yaninjarla yalala-yirra wantaju marda kajika yukamirraluku. Kajilpanparla kulu-jarriyarla-juku wanta yunkanja-warnurla, ngulaju warntarla-nyayirni. ²⁷ Kajilpa wanta yukayarla, manu kajilpanparla kulu-juku nyinakarla yapa yinyaku, ngulaju Juju Ngawungku kajikangku warntarla-kanyi Kaatu-kujaku. ²⁸ Kaji yapa purunjunju nyinami, wangkayarla yinyaku yapaku yungu puru-wangu nyina. Wangkayarla yungu warrki-jarrimi nyanungu-nyangu rdaka-jarra-kurlu talakupurdaju. Kaji warrki-jarri ngurrju, ngulaju yungu-jana nyanungu-nyangu tala yinyi yapaku marlajarraku. ²⁹ Kulalu-jana yapa ngalya-kariki yimi maju wangkaya, kajikankulu-jana murrumurrumani yimi nyurrurla-nyangu-kurlurluju. Kajili wajampa nyina nyiya-ngurlurlangu, yaninjarlalu-jana ngurrju-wangkaya. Kajili yimi nyurrurla-nyangu purda-nyanyi, ngulaju kapulu ngurrju-jarrimilki. ³⁰ Kulalu Kaatu-kurlangu Pirlirra wajampa-manta. Kaaturlu-nyarra nyanungu-nyangu Pirlirra yungu nyurrurlaku yungunkulurla nyanungukulku nyina. Kujarlanya kankulu milya-pinyi yangka ngaka Kaaturlu kapu-nyarra muurl-mardarni tarngangkulku. ³¹ Kajingki yapangku murrumurrumani, kularla miyalu maju jangkardu nyinaya, lawa. Kularla kulu-jarriya, manu kularla kilji jangkardu wangkaya. Kularla nginji-wangkaya, manu kula maju manngu-nyangka. ³² Manngu-nyangkalu nyampu: Kaaturlu Jijaji Kiraji yilyajarni nyampu-kurra yungu-ngalpa yawuru-jarrimi, punku-jarrimi kuja karlipa. Kujakuju, kajingki yapa jinta-karirli miyalu maju-mani, ngulajurla ngampangampa nyinaya, yawuru-jarriyarla kulu-wangu. Manulu-nyanu warrarda ngurrju nyinaya rarralya-juku.

5

¹ Nyurrurlaju Kaatu-kurlangu kurdukurdu. Yulkami-nyayirni kan-yarra. Waalparrika nyanungu yungunkulurla jungarni nyinami. ² Manngu-nyangkalu Jijaji Kiraji. Kula nganangku nyanunguju jinyijinyi-manu ngalipaku palinjakuju, lawa. Ngari-nyanu yungu kutu Kaatu-kurraju kuja-ngalpa paliya ngalipaku. Nyanungujulpa kuyu-piya nyinaja yangka yapangku Juwu-paturlu kalalurla purranjarla yungu Kaaturlu yungu-jana yimirilki nyina. Kala Kaaturluju parnti-nyangu

kuyuju jankanja-kurraju, manu kala-jana yapakuju wardinyi-jarrija-nyayirni. Kuja-piyarlu-yijala-nyanu Jijaji Kirajirliji yungu Kaatu-kurraju. Kuja-piyalpankulu-nyanu yulkayarla nyurrurlaju.

³ Nyurrurla yapa kankulurla nyina Kaatuku. Kujarlanya kulalu majungka-jarriya yapa panu-kari-piya, lawa, yangka kuja kalu punkukurra-jarrimi. Ngalya-kariji kalu mannganju-jarrimi, manu ngalya-kari kalu majungka-jarrinja-yani. Ngalya-kariji kalu ngayarrka-jarrimi yungulu-nyanu niyarningkijarra mani. Kulalu nyanungurra-piya nyinaya! Kajilpankulu maju nyinayarla yapa yinya-patu-piya, yapa ngalya-karirli marda kajikalunya-nyarra nyanjarla maju-pajirni. ⁴ Kulalu yimi maju wangkaya warungka-piya. Kulalu yimi jiliwirrijiliwirri-wangkaya yangka niyarningkijarra maju-kurlu. Ngarili yampiya! Ngarilirla yati-wangkaya Kaatuku. ⁵ Yapa kuja kalu ngayarrka-jarrimi niyarningkijarraku, ngulaju yangka-piya kuja kalurla parntarrimi jujuku watiya-jangkaku manu pirli-jangkaku. Ngurrju-wangu kujaju. Yirriyirri manngu-nyangka ngaju-nyangu yimiji. Kaatu manu Jijaji Kiraji mapirri kalu-ngalpa Warlalja-Wiri nyina ngalipaku yapaku kuja karliparla nyanunguku nyinami. Kajili-nyanu mannganju-jarrimi, manu kajili majungka-jarrinja-yani yapa, manu kajili ngayarrka-jarrimi, ngulaju kula kalurla nyina Kaatu-kurlangu yapa warlalja, lawa.

⁶ Manngu-nyangkalu nyampu: Kaatuju kapurla kulu-jarrimi-nyayirni yapa nganaku-puka purda-nyanja-wangukuju. Marda kajika yapa jinta-kari yanirni yulyurliku-yinjaku nyurrurlaku. Marda kajika-nyarra wangkami ngurrju nganta majuju nyinanjakuju. Kala lawa. Kulalu purda-nyangka, kajika-nyarra warntarla-kanyi Kaatu-kujakuju. ⁷ Kajili yapa yinyarra warntarla kuja-piya nyinami, kulalu-jana jinta-jarriya nyanungurra-kurluju.

⁸ Nyanungurraju kalu yapa pampa-piya nyinami yangka yapa mungangka-piya. Kula kalu Kaatu nyanjarla milya-pinyi, lawa. Nyurrurla yapa kalankulu nyanungurra-piya nyinaja. Kala jalanguju kankulurla walalku nyina Warlalja-Wiriki Jijajiki, ngulaju kanyarra yirrarni rdilingkalku yungunkulu ngulangka nyina. Kujarlanyalurla jungarniji nyinaya nyanungukuju. ⁹ Junga kujaju. Kuja kalu yapa nyina Kaatu-kurlangu rdilingka, nyanunguju kalu nyanjarla milya-pinyi. Ngula-jangka kalu-jana yapa ngalya-kariki ngurrju nyina, manu kalurla jungarni nyinami nyanunguku. Warrarda kalu wangka junga. ¹⁰ Payikalunya-nyanungu, ngulaju kapu-nyarra milki-yirrarni jungarni yungunkulurla nyinami nyanunguku. Ngula-jangka, Kaatuju kapu-nyarra wardinyi-nyayirni nyinami. ¹¹ Kuja kalu yapa mungangka nyina, ngulaju kalu majungka-jarrimi. Kulalu jinta-jarriya, lawa. Ngarilijana ngarrika kuja kalu warntarla nyinami. ¹² Kuja kalu yapa yinya-patu jinta-jarrimi, ngulaju kalu wurulya majungka-jarrimi, kajikalunya-jana yapa ngalya-karirli nyanyi. Kuja karna-jana yinya manngunya-nyanyi, ngulaju karna kurnta-jarrimi-nyayirni. Ngulakuju kurnta-jarri karna ngajuju yalirra-kurlu yimi-ngarrirninjaku nyurrurla-kurra. ¹³ Kujalparlipa yapa yinyarra-piya nyinaja mungangka, ngulajurlipa nyinaja pampa-piya. Rampalpa manngu-nyangurlipa kula-ngantarlipa jungarni-jiki nyinaja. Kala Jijaji Kirajirli-ngalpa milpaju raa-pungu, ngula karlipa milya-pinyilki kujalparlipa warntarla nyinaja. ¹⁴ Kuja-

ngalpa Jijaji Kirajirli milpa raa-pungu, ngulaju karlipa warraja-nyayirnilri milya-pinyi nyarrpa ngurrju nyarrpa maju. Kujarlanya ngana mayi yimi nyampuju wangkaja nyurru-wiyi, “Nyuntu kuja kanpa milyingka nguna, pina-wankaru-jarrinjarla yakarra-pardiya! Jijaji Kiraji kapu miril-karri nyuntulurlaju. Nyanungurlu kapungku milpa raa-pinyi yungunpa Kaatulku nyanyi.”

¹⁵ Yirriyirrilirla nyinaya Kaatuku yungunkulu warntarla-wangu nyina. Marda kajikankulu warntarla manngu-nyanyi yapa yinypatu-piya kuja kalu Kaatuku milya-pinja-wangu nyinami. Kulalu nyanungurra-piya nyinaya! Kala jungarnirlili manngu-nyangka yapa yangka-patu-piya kuja kalu Kaatu milya-pinyi. ¹⁶ Yapa nyampurla ngurungka, jalangu kalu punku nyinami. Manu ngaka kapu walya nyampuju lawa-jarrimi. Kujarlanyalurla Kaatukuju jungarni nyinanjara warrki-jarriya warrarda! ¹⁷ Kulalu warungka-jarriya, lawa! Warrarda payikalul Warlalja-Wiri Jijaji yungu-nyarra wangka nyarrpa-jarrinjaku. ¹⁸ Kulalu warungka-jarriya pama-jangka! Kajinkili ngarni, ngulaju kapunkulu-nyanu maju-mani. Kaji-nyarra Pirlirra Kaatukurlangu yuka nyurrurlaku, kulalu wurra-manta. ¹⁹ Kajinkili jinta-jarrimi jaajirla, ngulajulu purlapa yunpaka Payipulu-jangka manu purlapa-karirlangu kuja kanyarra Pirlirra Kaatu-kurlangurlu yinyi. Yunpakalurla wardinyirli Warlalja-Wiri Jijajiki. ²⁰ Marda kapu-nyarra nyiyarlangu ngurrju rdipimi, marda maju. Ngulaju ngulajuku. Nyurrurlaju kankulurla nyinami Warlalja-Wiri Jijaji Kirajiki. Kujarlanyalurla yati-wangkaya warrarda Wapirra Kaatukuju nyiyanawana.

Nyampuju Jijaji Kiraji-kirlangu kuruwarri karnta manu watiki kuja kalu yupukarra nyina

²¹ Nyurrurla Kirijini-patu kankulurla yirriyirri nyina Jijaji Kirajiki, manu kankulu wiri-pajirni. Kujarlanya, kulalu-nyanu jinyijinyimanta paaju-piyarlu, lawa. Ngarili-nyanu warrki-jarriya kutu. ²² Nyurrurla karntakarnta kuja kankulu nyinami yupukarra-watikirli, ngulajunkulu-nyanu nyurru yungu Warlalja-Wiri Jijaji-kirraju warrkini-piyarlu. Kuja-piyarlu-yijalalu-nyanu yungka kutu kali-nyanu-kurraju. ²³ Ngalipa Kirijini-patu ngulaju karlipa Jijaji Kirajikirlangu palka-piya nyinami, manu nyanunguju ngalipa-nyangu Ngarlkinpa. Nyanunguju-ngalpa wiri ngalipaku, manu kangalpa wangka nyiya warrki yungurlipa walku-mani. Kuja-piya-yijala watiji kalujana wiriji nyina kali-nyanukuju. ²⁴ Ngaliparlu Kirijini-paturlu karlipa-nyanu yinyi Jijaji Kiraji-kirraju warrkinirli. Purda-nyanyi karlipa nyanunguju nyarrpa kuja kangalpa wangkami nyarrpa-jarrinjaku. Kuja-piyarlu-yijala yungulu-nyanu karntangkuju kali-nyanu-kurraju yinyi.

²⁵⁻²⁶ Nyurrurla wati-paturlu, purda-nyangkajulu! Jijaji-ngalpa kutu-palija jukuru-wangu yungu-ngalpa jungarni-mani. Kujarlipa nyanungu-nyangu yimi purda-nyangu, manu kujarlipa ngapangka yukaja, kujarlunya-ngalpa jungarni-manu yungurliparla jungarni nyina Kaatu-mipaku. Kujanya kangalpa Jijajiji yulkami. Kuja-piya-yijala, nyurrurla wati-patu, yulkayalu-jana kali-nyanukuju yangka Jijaji Kiraji-piya kuja kangalpa yulkami nyanungu-nyanguku yapaku.

²⁷ Yuwayi, ngalipa yapa-patuju Jijaji Kiraji-kirlangu turnu. Nyanungu-ngalpa paliya yungurliparla nyanungukulku nyinami, yungurliapa majungka-jarrinja-wangu nyinami.

²⁸ Nyurrurla wati-patuku yungurna-nyarra wangkami. Ngaliparlu wati-paturlu karlipa-nyanu palkaju warrawarra-kanyi. Kuja-piya-yijalalu-jana yulkaya kali-nyanukuju. Nganangku-puka watingki kaji kali-nyanu jungangku warrawarra-kanyi, ngulaju kyananu yulkami-nyayirni manu kyananu warrawarra-kanyi jungangku. ²⁹ Kula kyananu yapa ngana nyurunyuru-jarrimi palka nyanungu-nyanguku, manu kula kyananu nganangku murrumurru-mani, lawa. Miyi karlipa ngarni. Parlijirni karlipa-nyanu, manu karlipa jurnarrparla yukami pirriya-kujaku. Warrawarra-kanyi karlipa-nyanu kuja kangalpa kuja-piya-yijala Jijaji Kirajiji yulkami nyanungu-nyanguku turnukuju. ³⁰ Junga kujaju. Jintangka karliparlu nyanunguku nyinami, manu ngalipaju nyanungu-nyangu-piya palka-piya. ³¹ Nyampunya-ka wangkami Payipulurlaju:

“Kuja-ka wirriya wiri-jarrimi, ngulangkuju kapalangu yampinja-yani ngati-nyanu kirda-nyanuju, ngulaju-ka yaninjarla yupukarra-jarrimi karnta-kurlu. Ngula-jangka, kuja kapala ngunamilki, kula kapala yapa jirrama nyina, lawa. Kaaturlu kapalangu jinta-mani jinta-kurralku.”*

Kujarlanya, wati-patu nyurrurla, yulkayalu-jana kali-nyanukuju. ³² Nyampu yimi yupukarra-kurlu Payipulurla ngulaju kulalpa ngana pina-jarriyarlal. Kala karna milya-pinyi-jiki nyampu yimi ngulaju Jijaji Kiraji-kirli. Nyanunguju kangalpa yulkami nyanungu-nyangu yapaku turnu-warnuku. ³³ Kujarlanya, nyurrurla wati-patu, ngulajulu-jana yulkaya kali-nyanukuju yangka-piya kuja kankulu-nyanu nyurrurla warrawarra-kanjarla yulkami. Nyurrurla karntakarnta, jarnkujarnku purda-nyangkalu-jana kali-nyanuju.

6

Nyampuju Jijaji Kiraji-kirlangu kuruwarri kurdukurduku manu ngati-nyanuku manu kirda-nyanuku

¹ Nyurrurlarlu kurdukurdurlu, purda-nyangkajulu! Nyurrurlaju kankulurla Warlalja-Wiri Jijajiki nyina. Yungulparliparla jungarni nyinakarla. Jungarnilirla nyinaya! Kujarlanya, purda-nyangkalu-jana nyurrurlakupalanguju kajili-nyarra nyarrparlangu-puka wangkami. ²⁻³ Nyampunya-ka wangka Payipulurlaju:

“Yungulparlipa-jana ngalipakupalangu jungangku purda-nyangkarla.” Kujarla Kaaturlu kuruwarri nyurru-wiyi yungu Mujujuku, nyanungu-jurla wangkaja:

“Kaji kurdungku nyanungukupalangu purda-nyanyi, ngulaju kurdu yinyaju kapu wardinyi-jarrimi, manu kapu wankaru nyina tarnnga.”*

⁴ Nyurrurla wati-patu kuja kankulu nyina kurdukupalangu, purda-nyangkajulu! Kulalu-jana kurdukurdu warrarda jumati-manta miyalu warrarda ngarririnjarlu! Jungangkulu-jana wiri-manta, manulu-jana

* 5:31 Nyangka Genesis 2.24 * 6:2-3 Nyangka Deuteronomy 5.16

pinarri-manta warrarda Warlalja-Wiri Jijaji-kirli yungulu jungarni nyina.

Nyampuju Jijaji Kiraji-kirlangu kuruwarri paaju-watiki manu nyanungurra-nyangu warrkiniki

⁵ Nyurrurla ngalya-kari Kirijini-patu ngulaju warrkini kuja kankulu-jana pirijina-piya nyina nyurrurla-nyangu paaju-patuku. Yimiri kankulurla Jijaji Kirajikiji warrki-jarrimi junga-nyayirni. Kuja-piya-yijalalu-jana warrki-jarriya nyurrurla-nyangu paajukuju, manulu-jana purda-nyangka warrarda nyarrpa kajili-nyarra wangka. Kulalu-jana yulyuriku-yungka. Ngarili-jana kutu warrki-jarriya warrarda wakurturdu yurlyurku-yinja-wangu. ⁶ Yuwayi, purda-nyangkalu-jana kajili-nyarra nyarrpa nyurrurla-nyangu paaju wangkami warrkiki, manulu-jana junga warrki-jarriya. Kajili-nyarra warrki-kirra nyanyi, kapulu-nyarra wardinyi-jarrimi-nyayirni. Kala palka-wangurlaju, kulalu warrkikiji lawa-jarriya. Manngu-nyangkalu nyampu: Nyurrurlajunkulu Jijaji Kiraji-kirlangu warrkini, nyina kankulurla nyanunguku. Kaatu kanyarra ngampurra nyina yungunkulurla jungarni warrarda nyinami, manu nyurrurlarlangunya kankulu ngampurrpaju nyina jungarni nyinanjakuju. Kujarlanyalu-jana nyurrurla-nyangu paajukuju warrki-jarriya warrarda wakurturdu-juku. ⁷ Kuja kankulu warrki-jarrimi, kula kankulu-jana warrki-jarri yapa ngalya-kari-mipaku, lawa. Nyurrurla kankulurla warrki-jarrimi Warlalja-Wiri Jijajiki. Kujarlanya, yangka kuja kankulu-jana nyurrurla-nyangu paaju-watikiji warrki-jarrimi, jukuru-wangulu-jana warrki-jarriya kutu. ⁸ Marda kankulu ngalya-kariji kankulu-nyanu warrki-jarrimi talakupurda marda. Wakurturdulu warrki-jarriya jintawarlaya-jiki! Milya-pinyi-jala kankulu yangka ngaka Warlalja-Wiri Jijajirli kapungalpa jintawarlayiki-jiki yinyi nyiyarningkijarra ngurrju kuja karlipa yangka ngurrju warrki-jarrimi nyampurla walyangka. Kujarlanyalu jukuru-wanguju warrki-jarriya.

⁹ Nyurrurla paaju-patu, kuja kankulu-jana warrkini-patu mardarni, kuja kalu-nyarra warrki-jarrimi pirijina-piya, ngurrjulu-jana nyinaya kulu-wangu. Kulalu-jana kulungku warrarda ngarraika. Milya-pinyi-jala kankulu nyampuju: Nyurrurla manu nyurrurla-nyangu warrkinirli mardarni kankulu jinta-juku Warlalja-Wiriji kuja-ka nyina nguru-nyayirni-wangurla. Yulkami kanyarra yapa panukuju, kula nyurrurla-mipaku paaju-patu-mipaku, lawa. Ngaka kajinkili nyurrurla manu nyurrurla-nyangu warrkini karrimi kamparru nyanungurla Kaatu-kurlangurla, kapu-nyarra jurrkungku-yijala miimii-nyanyi jungarni nyinanja-warnu, maju nyinanja-warnu. Kujarlanyalu-jana warrkini-patuju yampiya, warrarda ngarrirninja-wangurlu.

Warlalja-Wiringki kangalpa pirrjirdi-mani yungurlipa mamparl-pinyi Juju Ngawu

¹⁰ Warlalja-Wiri Kaatuju pirrjirdi-nyayirni. Nyanungurlu-ka yartarnarri wiri mardarni. Walalurla warrarda nyinaya yungu-nyarra pirrjirdi-mani. ¹¹ Jirrinjirrinyparlu-jana ngantika! Kaaturlu yungu-nyarra nyanungu-nyangu yartarnarri wiri yirarni nyurrurlarla. Payikalulu yungu-nyarra yinyi yungunkulu Juju Ngawu mamparl-pinyi

yulyurlku-yinja-kujaku. Juju Ngawungku-ka warrarda manngu-nyanyi yungu-nyarra nyarrparlu karlirr-kanyi Kaatu-kujaku. ¹² Nyampurla walyangka, kula karlipa-jana yapa-mipa mamparl-pinyi yangka kuja kalu-ngalpa jangkardu yanirni, lawa. Warla-pajirni karlipa-jana juju-kari juju-kari yangka kuja kalu yalkirirla nyina, manu yangka kuja kalu-jana jinyijinyi-mani yapa nyampurla walyangka. Yinyarlunya juju wiri pirlirparlu kalu-ngalpa putaputa jinyijinyi-mani Kaatu-kujakuju.

¹³ Mardakalu warrarda-juku Kaatu-kurlangu yartarnarriji. Parra-kari parra-kari kapulu-nyarra yangkaju juju pirlirpa jangkardu yanirni, manu marda kajinkankulu parnkami wurulypa, marda kapulu-nyarra majuku jinyijinyi-mani. Kala kajinkili Kaatu-kurlangu yartarnarri mardarni, ngula-kurlurluju kapunkulu-jana mamparl-pinyi. Kapunkulu-jana mamparl-pinyi kajili-nyarra putaputa karlirr-kanyi Kaatu-kujaku. Manu kapunkulurla jungarni warrarda nyinami nyanungukuju. ¹⁴ Yuwayi, jungarnilirla warrarda nyinaya Kaatuku pirlirjirdi warrmarla-piya kulukungarnti-piya. Warrardalu purdanyangka Kaatu-kurlangu junga yimi. Nyanungu-nyangu yimiji wirriji-piya kuja kalu warrmarlarlu mardarni wartirli-wana. Warrardalu manngu-nyangka Kaatu kuja-nyarra jungarni-pajurnu. Ngula-jangka kapunkulu warrmarla-piya nyinami kuja kalu mardarni yayini-piya* ngarlinkinpa-kurlangu rdukurduku-wana. ¹⁵ Warrardalu-jana yimi-ngarrika yapaku Yimi Ngurrju Kaatu-kurlu kuja kyananu yapa pina-kanyi nyanunguku. Kula kajana kulu nyinami jalangu nyanungurraku, lawa. Kajinkili-jana yapaku kujarlul yimi-ngarrirni Yimi Ngurrju, ngulajunkulu warrmarla-piya kuja kalu wirliya-kurlangu mardarni, kuja kalu parnkami kulu-kurra yapa yungulu-jana warla-pajirninjarla rarralyapa-mani. ¹⁶ Walalurla warrarda nyinaya Kaatuku yungunkulu Juju Ngawu mamparl-pinyi nyurrurla-kujakuju. Kajinyarra jangkardu yanirni pantirninjakungarnti, nyanunguju yapa-piya kuja kanyarra-la warlu-kurlurlu kurlarda-kurlurlu warrarda pantirni. Kala kajinkilirla wala Kaatuku nyina, nyurrurlajunkulu warrmarla-piya kuja kalu kurdiji mardarni. Yinya kurdiji-kirlirli kankulu-nyanu muurl-mardarni warlu-kujakuju kuja kanyarra-la pantirni Juju Ngawungku. ¹⁷ Warrardalu manngu-nyangka Kaatuju kuja kanyarra muurl-mardarni Juju Ngawu-kujaku. Yuwayi, kuja kanyarra Kaaturlu muurl-mardarni kujarlunya, nyurrurlajunkulu warrmarla-piya mukarti pirlirjirdi-kirli-piya kuja kalu jurrungka mardarni. Manu warrardalu pina-jarriya maya-kari maya-kari Kaatu-kurlangu yimiki kuja kanyarra Pirlirpa Kaatu-kurlangurlu yinyi. Kaatu-kurlangu yimiji junma kirliridi-piya yiri-piya kuja-ka mamparl-pinyi Juju Ngawu.

¹⁸ Pirlirpa Kaatu-kurlangurlu kapu-nyarra yartarnarri yinyi. Yartarnarri-kirliji warrardalu-janarlarla wangkaya Kaatuku yapa panukariki manu nyiyarningkijarraku. Yuwayi, warrardalurla wangkaya Kaatukuju. Kulalu wangkanjaku lawa-jarriya, warrardalu-janarlarla wangkaya yapa nyanungu-nyangu-paturlanguku. ¹⁹ Wangkayajulurla Kaatuku ngajurlanguku. Kuja karna wangkanjaku rdilri-yinyi, kulalparna-jana nyarrparlu yimi-ngarrikarla. Kala kajinkijilirla

* 6:14 iron

wangkami, ngula-jangka Kaaturlu kapuju yimilki yinyi, ngula yungurna-jana yapaku lanii-wangurlu yimi-ngarrirni. Yungurna-jana yimi-ngarrirni yangka Yimi Ngurrju Kaatu-kurlangu yangka kuja kajana Juwu-patu manu Juwu-wangu-patu nyanungurla jintangalku yirrarni. Kulalpa ngana nyinaja pinaju yimi nyampukuju kamparru-wiyiji. ²⁰ Kaaturluju ngaju milarnu yungurnarla warrki-jarrimi. Kulalparnarla lawa-wangkayarla. Nyurru-wiyiji ngurra-kari ngurra-kari yilyaja yungurna-jana yapaku milki-wangka. Kujarlanya karna rdakungkalku nyinami. Wangkayajulurla yungurna-jana lanii-wangurlu yapaku Yimi Ngurrju yimi-ngarrirni. Kajilparna yimi-ngarrirninjaku lawa-jarriyarla, ngulaju kula ngurrju.

Puurlurlu pipa nyampuju lawa-manu Kirijini-patu yapaku Yipijawardingiki

²¹⁻²² Ngajulurlu karna-nyarra wati jinta-kari yilyamirra yirdiji Tijika nyurrurla-nyangu-kurra yungu-nyarra yimi-ngarrirni ngajulu nyarrpa-jarrimi kuja karna nyampurla. Nyanunguju nganimpayangu wungu-warnu. Nyanunguju Warlalja-Wiri Jijaji-kirlangu, manu karla warrki-jarrimi warrarda yungu-jana Kirijini-kariyi-nyanu pirrjirdi-mani. Kaji yukamirra nyurrurla-nyangu-kurra ngurra-kurra, kapu-nyarra yimi-ngarrirni warrki-kirli kuja karnalu nyarrpa-jarrimi nyampurla. Yuwayi, kapu-nyarra wardinyi-maninjirra yungunkulu lanii-wangulku nyina.

²³ Ngajukupurdangka-purnu Kirijini-patu, wankamilki karna-palangu ngalipakupalanguku Kaatuku manu Warlalja-Wiriki Jijaji Kirajiki yungunkulu wardinyi jintangka-juku nyinami. Wangkami karna-palangu yungunkulu ngurrju rarralya-juku nyina, manu yungunkulu-nyanu yulkami-jiki, manu yungunkulu-jana wala-juku nyinami. ²⁴ Nyurrurlaju kankulurla yulkami-nyayirni Warlalja-Wiri Jijaji Kirajikiji yampinja-wangu. Wangkami karnarla Kaatuku yungu-nyarra yimiri-jiki warrarda nyina. Ngula-juku.

Philippians
Pipa Pilipayi-wardingki-patuku
Pipa ngula-jana Puurlurlu pantirninjarla
yilyajarra Kirijini-patuku
Pilipayi-wardingki-patuku nyurru-wiyi

Nyia-kurlu yimi nyampu?

Puurlurlu nyampuju pipa yirrarnu kujalpa rdakungka nyinaja. Yirrarnu-jana Kirijini-patuku kujalpalu nyinaja kirri wiringka yird-inkaju Pilipayirla. Yilyajalurla tala kujalpa rdakungka nyinaja kamparru-wiyi, kujarlanya-jana pipa nyampuju yilyaja yungu-jana yati-wangka kujalpalu nyanungu manngu-nyangu wajawaja-maninja-wangurlu. Yungu wilypi-pardiyarla nganta rdaku-jangka, kala milya-pungu kajika purika-jarrinjarla lawa-jarrimi yinyarla-juku.

Pilipayijilpa karrija kirri wiri yatijarra-purda nguru wirikiji Majatuniyakuju. Puurluju kamparru-juku yanu yinya-kurraju yungu-jana yapaku yimi-ngarrirni Yimi Ngurrju Jijaji-kirli. Ngalya-kari yapajulu Kirijini-jarrija, ngula-jangkaju kalalu turnu-jarrija Kaatukuju pulka-pinjaku. Pipa nyampurla, Puurlu-jana wangkaja yapangku marda kapulu-jana murrumurru-mani yangka-piyarlu-yijala kujalu Jijaji murrumurru-manu kamparru-wiyi. Wangkaja-jana yungulurla wala-juku nyina Jijajiki manu yungulu wardinyi-jiki nyina. Wangkaja-jana yungulu-nyanu jarnkujarnku ngungkurr-nyina wiljiwilji-wangu manu yungulu jungarni nyinami Jijaji-piya.

¹ Ngajulurlu Puurlurlu karna-nyarra pipa nyampuju yirrarni kuja kankulu kiringka wiringka Pilipayirla nyina. Timiji-jarra ngajarra karlijarra nyinami palka nyampurlaju, manu ngajarrajurlijarrarla warrkini-jarra Jijaji Kiraji-mipaku. Ngajulurlu karna-nyarra yirrarni nyampuju pipa kuja kankulurla jintangka nyina Jijaji Kirajiki. Kujarlanya kankulurla warlalja nyinami Kaatukuju. Ngalya-kari nyurrurlaju jaajikingarduyu wiriwiri, manu ngalya-kari nyurrurlaju jaajikingarduyu warrkini-patu.

² Ngaju karna-nyarrarla wangkami Wapirra Kaatukuju manu Jijaji Kirajiki ngalipa-nyangukuju Warlalja-Wirikiji kujanya, “Payirni karnangkupala yungunpala-jana yimiri nyina Pilipayi-wardingki-patuku yapaku. Kujarlaju yungungkulu marlaja nyinami rarralya ngurrju-nyayirni tarnnga-juku.”

Puurlu-janarla wangkaja Kaatuku yangka Pilipayi-wardingki-patuku Kirijini-patuku

³ Yapa nyurrurlarlu kankujulu manngu-nyanyi-jiki ngajuju. Kujarlanya karnarla Kaatukuju pulka-pinyi yangka kuja karna ngajulurluju purami. ⁴ Kuja karna-nyarrarla Kaatuku wangkami, ngulaju karnarla-jinta pulka-pinyi wardinyi-nyayirnirli. ⁵ Kujankulu kamparru-wiyi purda-nyangu Yimi Ngurrju Jijaji-kirli, warrunkulu-jana yimi-ngarrurnu yapa ngalya-kariki ngaju-piyarlu-juku. Kuja-jangkarlanya karnarla pulka-pinyi Kaatukuju. ⁶ Nyampunya karna manngu-nyanyi.

Kujankulu kamparru yangka Kirijini-jarrija, Kaaturlu-nyarra kurruly-kujurnu ngurrju-karda yungunkulurla nyanunguku jungarni nyinami. Ngaka kaji Jijaji Kiraji pina-yanirni walya nyampu-kurra, ngulakungarntirli Kaaturlu kapu-nyarra kujarlu-juku warrarda jungarni-maninjanyani. Kuja-jangkarlangurlunya karnarla pulka pinyi Kaatukuju.

⁷ Yulkami-nyayirni karna-nyarra kurturdurru kaninjarni ngajuju. Kujarlaju karna-nyarra warrarda-juku manngu-nyanyi nyurrurlaju. Kaatuju kaju yimiri nyina ngajukuju. Kuja-piya-yijala kanyarra yimiriji nyina nyurrurlakuju. Kujarlanya kankujulu ngajuju manngu-nyanyi warrarda kuja karna rdakungka nyinami jalangu. Manngu-nyangulpankujulu rdakukungarntirlangu-wiyi. Kuja-puru, yapalpalu rampal-wangkaja Yimi Ngurrju Jijaji-kirli junga-wangu nganta. Kuja-kujakujulparna-jana puta jungarni-manu yungulu jungarnirli purdanyanyi. ⁸ Kaaturlu-ka milya-pinyi kuja karna junga wangkami. Yungurna-nyarra yanirra nyanjaku. Yulkami karna-nyarra Jijaji Kiraji-piya-yijala.

⁹ Nyurrurla yapa, yulkami kankulurla Kaatukuju, manu kankulunya yulkami-jiki jalanguju. Ngulaju ngula-juku. Ngari karna-nyarrarla wangkami Kaatuku yungunkulurla maya-kari maya-kari yulkami, manu yungunkulu-nyanu jarnkujarnku yulkami maya-kari maya-kari. Ngula-jangka, kapunkulu milya-pinyi nyarrpa kuja-ka Kaaturlu manngu-nyanyi, manu kapunkulu pina-jarrimi jungarni nyinanjaku parra-kari parra-kari. ¹⁰ Kajinkili maya-kari maya-kari pina-jarri Kaatuku, kapunkulu milya-pinyi nyiyarningkijarra ngurrju manu punku, manu kapunkulu purami Kaatu-kurlangu-puka nyiyarningkijarra ngurrjuju. Ngaka kaji-jana Jijajirli miimii-nyanyi yapa ngurrju-japa maju-japa, kapunkulu kamparru karrimi nyanungurla ngurrju-nyayirni manu kurnta-wangu. ¹¹ Wangkami karna-nyarrarla nyurrurlaku yapaku kuja kankulurla nyina Jijaji Kirajiki jintangkalku. Kujarlaju kapunkulu-jana yapa-patu-kariki ngurrju warrki-jarrimi. Kajili-nyarra nyanyi ngurrju warrki-jarrinja-kurra, ngularrarlangurlu kapulurlajinta Kaatuku pulka-pinyi.

Puurlujulpa rdakungka-juku nyinaja, kala kulalpa lani-jarrija, lawa

¹² Ngajukupurdangka-purnu Kirijini-patu, wita-karilki yungurna-nyarra yimi-ngarrirni Yimi Ngurrju Jijaji Kiraji-kirli. Junga-jukuju majuju rdipija ngajukuju. Kujarlanya marda kajikankulu manngu-nyanyi ngaju nganta kujarna Yimi Ngurrju yimi-ngarrirni-wangu lawa-jarrija nganta. Kujaju junga-wangu. Yapa panungku kajulu marlaja purda-nyanyi yimiji parra-kari parra-kari. ¹³ Ngajulurlu karna-jana yimi-ngarrirni yapa panuku nyampurlaju manu yangka yurrkunyurlanguku kuja kalu-nganpa rdaku nyampurla warrawarrakanyi. Milya-pinyi kalu kujajulu rdakungka yirrarnu kuja kalarna-jana yapaku yimi-ngarrurnu Yimi Ngurrju Jijaji Kiraji-kirli kamparru-wiyi. ¹⁴ Kirijini-paturlujulu ngajuju nyangu kujarna-jana lani-wangurlu yimi-ngarrurnu Yimi Ngurrju yapaku nyampurla rdakungka. Milya-pinyi kalu kuja kaju warrawarra-kanyi Warlalja-Wiringki Jijajirli. Kujarlanya kalurla Kirijini-patu-kariji walaju nyina yungu-jana nyanungurrarlangu warrawarra-kanyi Jalangurlu kalu-jana Kaatu-kurlangu yimiji warru yimi-ngarrirni yapakuju lani-wangurlu-yijala.

¹⁵ Yapa yinya ngalya-karirli, kuja kalu-jana pinarri-mani Jijaji Kiraji-kirli, ngalya-kari yinyarra kajulu mimayi-jarrimi ngajukuju. Yungu-julu warrki marlaja kanyi ngajuku yungulu-jana Kirijini-patu-karirli wiri-pajirni. Kujarlanya kalu-jana yimi-ngarrirni yapa-patu-kariri Jijaji Kiraji-kirliji. Yinya ngalya-kari yapa kuja kalu-jana pinarri-mani Jijaji Kiraji-kirli, yungu ngantajulu ngajulu wardinyi-mani. Kujarlanya kalu-jana yapakuju yimi-ngarrirni nyanungu-kurluju. ¹⁶ Yuwayi, yulkami-nyayirni kajulu. Milya-pinyi kalu kujaju Kaaturlu milarnu yungurna-jana puta jungarni-mani yapa-patu-kari kuja kalu wangka Yimi Ngurrju Jijaji Kiraji-kirli junga-wangu nganta. ¹⁷ Yinyarra ngalya-karirli mimayinji-watirli yungulu-nyanu ngari wiri-pajirni. Kuja kalu-jana pinarri-mani Yimi Ngurrju yapaku, ngulaju kalu mangunyanyi ngajurlangu nganta kapurna-jana mimayi-jarrimi kuja karna nyampurla rdakungka nyinami jalanguju. ¹⁸⁻¹⁹ Ngulaju ngula-juku. Kularna-jana miyaluju maju-jarrimi. Ngalya-karirli Kirijini-paturlu kalu manngu-nyanyi jungarni, manu ngalya-karirli kalu mangunyanyi warntarla. Ngulaju ngula-juku. Kajili-jana Kirijini-paturlu pinarri-mani Jijaji Kiraji-kirli yapa ngalya-kari, ngulaju kalu-jana purda-nyanyi-jiki pinarri-maninja-kurraju, manu kalu purda-nyanyi Yimi Ngurrju Jijaji Kiraji-kirli. Kujakuju ngajuju karna wardinyi-juku nyina.

Ngajuluju nyampu karna rdakungka-juku nyina. Ngulaju ngula-juku. Nyurrurlaju kankujulurla wangkami-jiki, manu Jijaji Kiraji-kirlangu Pirlirrpaju palka ngaju-kurlu. Kujarlanya karna milya-pinyi Kaaturlu kuja kaju warrawarra-kanyi, manu kuja kaju muurlmardarni maju-kujaku. Kujarlanya kapurna wardinyi-jiki nyinami ngajuju. ²⁰ Kajirna karrimi kamparru yapaku manu Kaatuku, yungurna lani-wangu karrimi. Marda kapurna wankaru-juku nyinami, marda kapurna palimi rdakungka-juku. Ngulaju ngula-juku. Yungurna lani-wangu-juku nyina. Kajijili yapangku purda-nyanyi Jijaji Kiraji yimi-ngarrirninja-kurra, ngampurpa karna nyina yungulurla pulka-pinyilki. Kuja-jarriminya yungurnarla. ²¹ Kuja karna wankaru-juku nyinami, nyinami karnarla Jijaji Kiraji-mipaku. Ngaka kajirna palimi, kujaju ngurrju-nyayirni ngajukuju. Kapurna wardinyi-jarrimi-nyayirni. ²² Kajirna wankaru-juku nyinami nyampurla walyangka, yungurnarla warrki-jarrimi ngurrju-juku Kaatuku. Yungulurla yapa panu-jarlu yanirni nyanunguku. Nyarrpa-jarrimira? Payirni mayirna Kaatu yunguju wankaru-juku mardarni? Mardarna payirni yungurna palimilki? Karija, kula karna milya-pinyi. ²³ Kulalparna jungangku manngu-nyangkarla nyarrpa-jarrimi yungurna. Yungurna palimi kutu yungurna nyinami Jijaji Kiraji-kirli nguru-nyayirni-wangurla. Kujaju ngurrju kajilparna nyinayarla nyanungu-kurlu. ²⁴ Kajilparna nyanungu-kurlu nyinakarla ngurungka nyanungu-nyangurla, ngulaju kulalparna nyurrurla-kurlu nyinakarla. Nyarrpa-jarrilki kapunkulu nyurrurlaju yapa? Marda kapunkulu puranja-wangulku nyina manu ngungkurr-nyinanja-wangu Jijajikiji. Kujaju ngurrju-wangu. ²⁵ Yuwayi, kajilparna-nyarra jirrnganja nyinayarla wankaru-juku nyurrurlaku nyampurla walyangka, ngulaju ngurrju. Kujarlanya karna milya-pinyi kapurna wankaru nyina, manu ngaka kapurna nyurrurla-kurra yapa-kurra yanirra pina. Kapurna nyurrurla-

kurlu nyinami yungunkulurla wala nyina Jijaji Kirajiki maya-juku yungunkulu wardinyi nyinami. ²⁶ Kapurna yanirra Pilipayi-kirra nyurrurla-kurlu nyinanjaku. Nyurrurlaju kankulurla Jijaji Kirajiki nyinami. Kujarlanya kapunkujulu wardinyi nyinami ngajukuju.

Puurlu-jana wangkaja Pilipayi-wardingki-patuku Kirijini-patuku yungulu tarnngangku-juku purami Jijaji Kiraji jintangkarlu-juku turnu-warnurlu-juku

²⁷ Yungurna-nyarra nyampu yimi-nyayirni-wangu wangkami nyurrurlaku yapaku. Yimi Ngurrju Jijaji Kiraji-kirli kangalpa wangka jungarni nyinanjaku. Kujarlaju, jungarnili nyinaya warrarda yungulu yapa ngalya-karirli yimi yinyaju ngurrju-pajirni. Marda kapurna-nyarra yanirra nyanjaku, marda kapurna nyinami rdakungka-juku. Karija, kula karna milya-pinyi. Kajirna-nyarra purda-nyanyi kuja kankulu jungarni nyinami, kapurna-nyarra milya-pinyi kuja kankulu pirrjirdi nyina jintangka turnu-warnurla. Kapurna-nyarra purda-nyanyi kuja kankulu pirrjirdi warrki-jarrimi yungulu yapa-patu-karirlangurlu purda-nyanyi Yimi Ngurrju. Kajili purda-nyanyi, kapulurla wala nyinami Jijaji Kirajikiji. ²⁸ Yapa kalu nyina Pili-payirla kuja kalu-nyarra nyurunyuru-jarrimi, manu kuja kalu-nyarra puta warla-pajirni Yimi Ngurrju pinarri-maninja-kujaku. Ngulaju ngula-juku. Ngulakuju kulalu-jana lani-jarriya! Kajinkili lani-wangu turnu jintangka-juku nyina, yinyarra kulu-ngawurrpa-watirli kapulu-nyarra nyanyi, manu kapulu milya-pinyi ngaka kapu-jana Kaaturlu riwarri-mani muku. Nyurrurlarlu yapa-paturlu kapunkulu milya-pinyi Kaaturlu kapu-nyarra muurl-mardarni tarnngangku-juku. ²⁹ Yuwayi, Kaatulpa-nyarra yimiri nyinaja nyurrurlaku yapaku. Nyanungurlu-nyarra milarnu yungunkulurla warrki-jarrimi Jijaji Kirajiki. Nyanungurlu-nyarra milarnu yungunkulurla wala nyina manu yungunkulu nyanungu-nyangurla warrkingka murrumurru-jarrimi Jijaji Kiraji-piya. Yuwayi, kapunkulu murrumurru-jarrimi yungulurla yapangku pulka-pinyi Jijaji Kirajiki. ³⁰ Kujalparna nyinaja nyurrurla-kurlu Pilipayirla, milya-pungunkulu kujalpajulu yapangku puta warla-pajurnu pinarri-maninja-kujaku Yimi Ngurrju-kujaku. Jalangurlu, milya-pinyi kankulu kuja karna jata-nyanyi rdakungka Yimi Ngurrju pinarri-maninja-wanawana. Kuja-piyarlu-yijala kalu-nyarra yapangkuju puta warla-pajirni. Warrardalu puraya Jijaji Kiraji jintangkarlu turnungkarlu.

2

Jijaji Kirajirli kula-nyanu wiri-pajurnu, kala Kaaturlu nyanunguju kamparru yirrarnu yungu nyina Warlaja-Wiri nyiyarningkijarraku

¹ Nyurrurla yapa-patu kankulu nyina jintangka Jijaji Kiraji-kirli. Kujarlanya kanyarra pirrjirdi-mani. Yulkanjarla kanyarra wangkami yungunkulu wajampa-wangu nyinami. Pirlirrupa Kaatu-kurlangu kankulu jarnkujarnku mardarni, ngula-kurluju kankulu-nyanu yimiri jarnkujarnku nyinami. ² Yuwayi, junga kujaju. Ngungkurr-nyinayalu-nyanu jarnkujarnku, manulu-nyanu jarnkujarnku yulkaya. Ngampurrparlu jintangkarlujukulu manngu-nyangka manu purda-nyangka Yimi Ngurrju Jijaji Kiraji-kirli. Kujaju kajinkili ngurrju nyina, kujarlaju

kapunkujulu wardinyi-mani-nyayirni ngajuju. ³ Kulalu ngayarrka-jarriya, manu kulalu-nyanu manngu-nyangka nyurrurla-mipa. Kulalu milkarraku-jarriya yungulu nganta-nyarrarla yapangku pulka-pinyilki. Kujaju maju. Wurulypa ngarili nyinaya. Kulalu-nyanurla pulka-pungka. Yapa-kari-mipakulu-jana pulka-pungka. ⁴ Kulalu-nyanu nyurrurla-miparlu wurdujarra-manta. Yapa-karirlangu-lu-jana wurdujarra-manta yungulu ngurrju nyina.

⁵ Jijaji Kirajirlilpa manngu-nyangu jungarni-jiki nyanungu-kurlu manu yapa ngalya-karirlangu. Kuja-piyarlu-yijalalu-nyanu jarnku-jarnku manngu-nyangka nyurrurlarluju yapa-paturlu. ⁶ Kamparru-wiyi, Jijaji Kirajijilpa nyinaja pirrjirdi-nyayirni Kaatu-piya. Ngula-jangka nyanungu-nyanu wangkaja, “Ngajujurna Kaatu-piya-juku. Wardinyi karnarla jirnganja nyina. Kularna tarnnga nyinami nyampurla nyanungu-kurlu, lawa. Nyarrpa-puka kajiji Kaatuju wangka warrkikiji, ngulaju kapurna ngari kutu kanyi warrkiji.” ⁷ Ngula-jangka, Jijaji Kirajirli yampinja-yanu nyiyarningkijarra purdangirli nguru-nyayirni-wangurla, ngula-jangkaju walya-kurra yannuru. Nyanunguju palka-jarrija yapa ngalipa-piya, manu nyanunguju ngampurrpa-jarrija-nyayirni yungu-jana warrki-jarri pirijina-piya yapakuju. ⁸ Kujalpa walya nyampurla nyinaja, yapangkulu nyanunguju nyangu yapa ngalipa-piya. Kulalpa-nyanurla pulka-pungu nyanungurlu, lawa. Purda-nyangulpa kujalparla nyiyarningkijarra Kaatu wankaja. Yangka kuja Kaaturlu yilyaja warntawarnta-kurra, Jijajirliji nyanunguju purda-nyangu-juku wurra-maninja-wangurlu. ⁹ Kujakuju Kaaturlu pina-yakarra-manu Jijaji Kiraji, ngula pina-kangu nguru-kurra nyanungu-nyangu-kurra yungu Warlalja-Wiri nyina nyiyarningkijarraku. Nyanungurlu Jijajiji yirdi-manu ‘Warlalja-Wiri’. Yirdi nyampuju ngurrju-nyayirni yirdi-kari-piya-wangu. ¹⁰ Yuwayi, Kaaturlu Jijaji Warlalja-Wiri-pajurnu nyiyarningkijarraku. Kujarlanya, ngana-puka kuja-ka nyina nguru-nyayirni-wangurla manu walya nyampurla manu walyangka kanunju, kapurliparla mirdi-purdanji parntarrimi kamparru Jijajiki. ¹¹ Yuwa, yapa jintawarlayirli kapurlipa Jijaji Warlalja-Wiri-pajirni. Kajirliparla parntarrimi kamparru nyanungurla, manu kajirli-pa Warlalja-Wiri-pajirni, kujarlunya kapurlipa wardinyi-mani-nyayirni Wapirra Kaatuju ngalipakupalanguju.

Ngalipa Kirijini-patu ngulajurlipa yanjilypiri-piya kuja kalurla mirilmiril-karri mungangka Kaatuku

¹² Ngaju-nyangu wungu-warnu-patu, kujalparna nyurrurla-kurlu nyinaja kamparru-wiyi, kalankujulu purda-nyangu. Jalangu, kula karna nyina nyurrurlarla. Ngulaju ngula-juku. Yungulpankujulu ngaju purda-nyangkarla mayangku-juku nyarrpa kajirna-nyarra ngajulu wankami. Kaaturlu-nyarra jinta-kari jinta-kari muurlmardarnu warntarla-kujakuju yaninja-kujakuju. Kujarlaju, lani-karra lani-karralu nyinaya yirriyirri kajikankulu warntarla yani yarda. Jungalurla nyinaya Kaatuku Jijaji-piya. ¹³ Kaatu-kurlangu-ka nyina nyurrurlarla kaninjarni, manu kanyarra yartarnarri yinyi yungunkulu purda-nyanyi nyanungu. Nyanungu kanyarra wangka yungunkulurla jungarni nyinami nyanunguku. Yartarnarri yinya-kurlu kajinkilirla jungarni nyinami nyanunguku, kapunkulu kujarluju wardinyi-mani.

¹⁴ Kajinkili yapa nyurrurla nyarrpa-jarrimi-puka, kulalu-nyanu jukuru nyinaya, manu kulalu-nyanu kulu wangkaya. Ngarili rarralya kutu warrki-jarriya. ¹⁵ Ngula-jangka kapunkulu ngurrju manu kirlka nyina kaninjarniji, manu kulalu yapaju wangka nyurrurlaju maju nganta. Yapa ngalya-kari nyampurla walyangka kalu warntarla nyina manu maju. Nyanungurraju yalkiri-piya yangka kuja-ka yalkiriji karri mungangka, ngula-piyanya. Kala nyurrurla yapa-patu Kaatukurlangu kurdukurdu. Nyurrurla kankulurla jungarni nyinami nyanunguku. Nyurrurlajunkulu yanjilypiri-piya kuja kalu mirilmiril-karri mungangka. Yapa yinyarrarlul kalu-nyarra nyanyi kuja kankulurla warrki-jarrinjarla mirilmiril-karri Kaatuku. ¹⁶ Kapunkulu-jana yimi-ngarrirni-jiki Yimi Ngurrju Jijaji Kiraji-kirliji. Kajilirla yapa Yimiki ngungkurr-nyina, ngulaju wankaru kapu-jana mardarni. Ngaka Jijaji Kiraji kapu pina-yanirni nyampu-kurraju, manu kapuju payirni ngaju-nyangu warrki-kirli. Kujakunya karna-nyarra yimi-ngarrirni nyurrurlaju yapa yungunkulurla jungarni-juku nyinami warrarda. Kajirna kamparru karrimi Jijaji Kirajirla, yungurna kurnta-wangu karrimi, lawa. Yungurnarla wangka nyurrurla-kurlu kuja kankulurla jungarni nyinami nyanunguku. Yungurnarla wangka kujarna-nyarra warrki-jarrija nyurrurlaku manu kujarna warrki lawa-manu kujaju nyanungurlu yungu lawa-maninjaku. Nyanunguju wangkaja warrki-jarrinjaku yangka wati-piya kuja-ka wakurturdu parnkami jupu-karrinja-wangu. Yuwayi, parnkajalparna kilji jupu-karrinja-wangu. Kapurna warrarda parnkami wati yangka yinya-piya kuja-ka parnkami ngula-piyarlul-yijala yungunkulu nyurrurlarlul Jijaji purami warrarda.

¹⁷ Yapa nyurrurla kankulurla wala nyina Jijaji Kirajiki. Nyurru-wiyi-jana Kaatu wangkaja yapa Juwu-watiki kuyu purranjaku yungulurla purranjarla yinyi nyanunguku warntarri. Ngulalu linpangku purdanyangu, manu kalalurla tarnngangu warrarda purraja. Kuja-piyarlul-yijalankulu Kaatuju purda-nyangu kuja-nyarra warrki yungu. Yuwayi, wakurturdulpankulurla warrki-jarrija nyanungukuju. Ngajujurna nyampurla-juku rdakungka-juku, manu ngakaju marda kuwurtujangka kajikajulu pinyilki. Kajijili pinyi, ngaju-nyangu yalyuju kajika marda karlimilki yangka-piya-juku nyurru-wiyirli yapangku kuja kalalurla pama winjurnu kuyukungarntirli purranjakungarntirli Kaatukuju. Yuwayi, kapurna marda palimi. Ngulaju ngula-juku. Ngajujurna wardinyi-jiki. Mapirirli karlpa warrki lawa-mani kujangalpa Kaaturlu yungu. Kujarlanya, Kaaturlu kangalpa wardinyimani. ¹⁸ Kajirna palimi nyampurla rdakungka, kulalu wajampajarriya. Wardinyili nyinaya! Kaaturlu kapu-ngalpa muku wardinyimani!

Puurlu-jana wangkaja Pilipayi-wardingki-patu wati-jarra-kurlu Timiji-kirli manu Papururtu-kurlu

¹⁹ Yungurna Timiji yilyamirra nyurrurla-kurra yungu-nyarra yimi-ngarrirni ngaju. Kapu-nyarra wardinyimani. Ngula-jangka, kaji yanirni pina nyampu-kurra, yunguju yimi-ngarrirni nyurrurla yunguju kujarlulu wardinyimani-yijala. Kala kularna yilyamirra Timijiji murnma-juku. Kujarlanya karna Warlalja-Wiri Jijajiji payirni-wiyi. Kajiji ngurrju wangkama, kapurna Timijiji yilyamirraluku.

²⁰ Kulalparna ngana yilyayarlarra nyurrurla-kurraju, Timiji-mipa. Nyanungu-miparlu-ka manngu-nyanyi ngaju-piyarluju. Ngaju-piyajijala kanyarra wajampa-jarrimi yapakuju. Manngu-nyanyi-ka ngurrju-japa kankulu nyina. ²¹ Yapa nyampurla ngalya-kari, kula kalu-nyarra wajampa-jarrimi kuja-piya, lawa. Ngari kalu-nyanu nyanungurra-miparlu manngu-nyanyi. Kula kalu manngu-nyanyi Jijaji Kiraji yungulpalurla warrki-jarriyarla nyanunguku. ²² Timiji, kula kuja-piya, lawa. Milya-pinyi kankulu nyanunguju warrkini ngurrju-nyayirni. Nyanunguju-ka warrki-jarrimi ngaju-kurlu yungulu yapangku purda-nyanyi Yimi Ngurrju Jijaji-kirli. ²³ Kulalparna Timiji yilyayarlarra nyurrurla-kurraju murnma. Kala ngampurrapajala karnarla nyina, ngakarna-nyarra yilyamirra nyanunguju. Marda kapujulu mardarni nyampurla rdakungka-juku. Marda kapujulu yilyami, karija. Kula karna milya-pinyi. Kajijili ngarrirni nyarrpamani mayi kapujulu, ngula-jangkarlunga kapurna Timijiji yilyamirra yimi-kirli ngaju-kurlu. ²⁴ Ngajuju karnarla wala-juku nyinami Warlalja-Wiriki Jijajikiji. Milya-pinyi karna kapuju wilypi-mani rdakujangkaju yungurna-nyarra nyurrurla nyanjanirraluku.

²⁵ Manngu-nyanyi karna yungurna-nyarra Papururtu yilyamirra pina yapa nyurrurlaku. Nyanunguju ngajukupurdangka Kirijini. Yapa-karirli kalu-nganpa puta warla-pajirni, ngulaju karlijarrarla mapirri warrki-jarrimi-jiki Jijajiki. Kamparru kulalparna nyiya mardarnu nyampurla rdakungka, manu yangarlulparna nyinaja. Kujarlanyankulu yilyajarni Papururtu ngaju-kurraju yunguju warrawarrakanjarla warrki-jarrimi. ²⁶ Nyanunguju yirraru-nyayirni nyurrurlakuju. Manu kanyarra wajampa nyina. Manngu-nyanyi-ka mardankulu purda-nyangu nyanunguju nyurnu nganta manu mardankulurla wajampa nganta nyinaja. Kujarlanya kanyarra nyanunguju nyina wajampa-yijala. ²⁷ Junga kujaju. Nyanungujulpa nyurnu nyinaja, manu puta palija. Ngajujurnarla wajampa-jarrija. Kaji paliyarla, kapurna ngajuju wajampa-jarriyarla-nyayirni. Kala Kaatujarrangu mari-jarrinjarla ngurrju nyinaja ngajarrakuju. ²⁸ Jalanguju ngurrjulku-ka nyina. Kujarlanya kapurna pina-yilyamirra nyurrurla-kurraju. Kajinkili nyanyi, kapunkulurla wardinyi-jarrimi-nyayirni. Ngajurlangu kapurna wardinyilki nyina. Ngula-jangka kularna wajampa-jarrimilki. ²⁹⁻³⁰ Kulalpankulu nyarrpa yantarlarni ngajukurraju warrki-jarrinjakuju, lawa. Kujarlanyankulu Papururtuju yilyajarni ngaju-kurraju yungurlujarrarla mapirri warrki-jarrimi Jijaji Kirajiki. Kuja nyampu-kurra yanurnu, kajilirla yapa japirdiyarla pinjaku, ngula-puruju kapuju jirrnganja warrki-jarriyarla-juku ngajukuju. Manngu-nyangkalu nyampuju: Nyurrurla kankulurla nyina Warlalja-Wiriki Jijajiki manu Papururtu. Kuja-jangkanya kaji yukamirra nyurrurla-nyangu ngurra-kurra, ngamirliji-mardakalu, manu wardinyi-jarriyalurla. Kaji yapa ngana-puka nyina nyanungu-piya, pulka-pungka-yijalalurla.

3

Puuruljulpa ngampurrapa-nyayirni nyinaja yungu Jijaji Kiraji-piya nyinami

¹ Ngajukupurdangka-purnu Kirijini-patu, Warlalja-Wiri Jijaji-ka nyina nyurrurlarla. Kujakuju, wardinyili nyinaya! Yimi nyampurra jurruku-juku karna-nyarra yirrarni pipangka. Ngulaju ngula-juku. Ngulangkuju kula kaju mata-mani. Kajinkili yimi nyampurra war-rarda nyanyi pipa ngaju-nyangurla, ngulangkuju kapu-nyarra muurl-mardarni warntarla yaninja-kujaku.

² Muurlpalu nyinaya yapa ngalya-kari-kijaku kuja kalu-nyanu Kaatu-kurlangu nganta yimi-ngarrirni. Kujaju junga-wangu, lawa. Maju kalu nyina maliki yungkiyi-piya. Yapa yinyarraju kalu wangka warrki-jarri nganta kalurla Kaatuku. Kala ngari kalu majungka-jarrimi warrarda. Wangkami kalu yapangku jintawarlayirli Juwupaturlu manu Juwu-wangu-paturlu yungulpalu-nyanu nganta ngarrka-kijikarla Kaatukungarntirliji puranjakungarntirliji. Kujaju maju warntarla! ³ Kula kalurla yapa yinyarra nyina Kaatuku. Kula kalu Kaatu-kurlangu mardarni nyanungurra-nyangurla kaninjarni kurturdurrurla, lawa. Ngalipa-miparlu karlipa mardarni Pirlirra Kaatu-kurlangu kaninjarniji. Pirlirra yinya-kurlurlu karlipa Kaatuju jungangku purami. Yuwayi, Jijaji Kiraji-mipaku karliparla pulka-pinyi. Kula karlipa-nyanu ngaliparlu pulka-pinyi yangka kujarliparla ngurrju warrki-jarrija Kaatuku, lawa. Kula karlipa-nyanu kujarlu pulka-pinyi. ⁴ Kalarnaju manngu-nyangu ngaju nganta ngurrju. Yapa jinta-karirlangurlu marda kajika-nyanu pulka-pinyi ngurrjungku nganta. Kajilparnajurla kujarlu ngajulurlu pulka-pungkarla ngampurrparlu, ngulaju kajikarnajurla pulka-pinyi mayangku yapa panu-kari-piya-wangurlu. ⁵ Kujarna palka-jarrija, wiyiki jinta-jangka ngarrka-kujurnujulu. Ngajujurna Yijirali-pinki. Ngajujurna Pinyamini-kirlangu warlalja turnu-warnu-jangka yangka kujalpa nyinaja nyurru-wiyi. Ngajujurna Yipuru ngajukupalangu-jarra-piya. Ngajujulparna wiri-nyayirni Paraji nyinaja kujalparna Juwu-kurlangu kuruwari jungangku puraja. ⁶ Ngajujulparnarla junga-nyayirni warrki-jarrija Kaatukuju. Putaputarna-jana jinyijinyi-manu Kirijini-patu Juwu-kurlanguku kuruwari puranjakuju. Kujarlanyarna jaaji-kari jaajikariji yanu yungurna-jana Kirijini-patu pinyi. Kujarna Juwu-kurlangu kuruwari puraja, kularna rampal-yanu. Kujarlanya kajilparna ngampurrpa nyinakarla, kajikarnajurla pulka pinyi. Kala lawa, kulalparnajurla pulka-pungkarla!

⁷ Kula-nganta manngu-nyangurnaju ngurrju nganta. Kalarna rampal-manngu-nyangu Juwu-kurlangu kuruwarrirliji pirrjirdi-manu nganta Kaatuku puranjaku. Kala Jijajirliji kurruly-kujurnu Juwu-kurlangu kuruwari-kijaku. Jalangurlu karna milya-pinyilki kujalpaju Juwu-kurlangurlu kuruwarrirli warla-pajurnu Kaatu-kujaku manu Jijaji-kijaku puranja-kujaku. ⁸ Jalangurlu karna junga-nyayirnililki milya-pinyi Jijaji Kiraji, ngulaju kaju ngajuku nyina Warlalja-Wiri. Kujaju ngurrju-nyayirni. Kujarlanya karna milya-pinyi yinya Juwu-kurlangu kuruwariji punku-nyayirni. Kulalpaju pirrjirdi-mantarla. Ngajuju karnarla warrki-jarrimi Jijaji Kirajikilki. Kujarlanyarna yampija Juwu-kurlangu kuruwariji, manu karna yungkiyi-pajirni. Yuwayi, manngu-nyanyi karna jungangku yungurnarla Jijaji Kirajikilki nyinami. ⁹ Kajirna kuja jungangku manngu-nyanyi, ngulaju Kaaturlu kapu milya-pinyi kuja karnarla Jijaji Kirajiki nyina. Junga,

kalarna Juwu-kurlangu kuruwarri puraja yijardurlu. Kala kulaju ngulangkuju jungarni-manu Kaatuku puranjaku. Jijaji Kirajirli kala purda-nyangu nyanungukupalanguju, manu jalangu karnarla wala nyina Jijaji Kirajikiji. Kujarlanya kaju Kaaturluju jungarni-pajirni.¹⁰ Yungurna mayangku-juku langangka mardarni tarnnganku-juku Jijaji Kirajiji manu yangka yartarnarri ngula-kurlurlu kuja Kaaturlu nyanungu pina-wankaru-manu. Kajirna murrumurru-jarrimi Jijaji-piya, ngulaju ngula-juku. Yungurna jungarni nyina maju-wangu Jijaji-piya kuja palija warntawarntarla.¹¹ Nyiya-jangkarna palimi? Karija. Kula karna milya-pinyi. Ngulaju ngula-juku. Ngampurpa karna nyina yungurna Jijaji Kiraji-piya-juku nyina jungarni yunguju Kaaturlu wankaru-mani pina.

Warrardarliparla nyina jungarni Jijajiki, manu warrki-jarrimirliparla wakurturdu nyanunguku

¹² Ngalya-kari yapa kalu wangkami nyanungurra nganta-jana Kaaturlu wankaru-manu nyurru nganta, manu kalu wangkami nyurru nganta kalu nyina Jijaji-kirli ngurungka Kaatu-kurlangurla. Kula karna kuja wangkami ngaju-kurluju, lawa. Kala nyampunya karna wangkamirra ngaju-kurluju: Jijaji Kirajirliji-nyanu manu ngajuju yungurna nyanungu purami. Kujarlanya yungurna jungarniji nyinami, manu yungurnarla warrki-jarrimi ngaka yungurna nyina nyanungukurlu ngurungka Kaatu-kurlangurla.¹³⁻¹⁴ Ngajukupurdangka-purnu Kirijini-patu, nyampunya karna manngu-nyanyi ngaju-kurluju. Kaaturluju wangkanjarla yajarnu yungurnarla Jijaji Kirajikilki nyina nyampurla walyangka. Kirijini-jarrinjakungarntirliji kalarna nganta nyiyarningkijarra ngurrju nganta mardarnu, manulparna rampal-manngu-nyangu ngurrju ngantalparnarla warrki-jarrija Kaatuku. Kujalparna kamparrurlu rampal-manngu-nyangu nyiyarningkijarra, ngulajurna yampijalku. Yampijarna-jana, nyampu-mipanya karna manngu-nyanyi ngakaju kapurna nyinami ngurungka kankarlara. Kujarlanya karnarla warrki-jarrimi wakurturdu ngaka yungurna tarnnga nyina Kaatu-kurlangurla ngurungkaju nyanungu-kurlu.

¹⁵ Ngaliparlu ngalya-karirlilparlipa puraja Jijaji Kiraji tarnnganku, manu karlipa nyanungu-piya nyina pina-nyayirni. Kujarlaju yungulparlipa-nyanu jarnkujarnku ngungkurr-nyinakarla yimi nyampu-kurlu kuja karna-nyarra yirrarni pipangka. Marda ngalya-kari nyurrurla kula kankujulu ngungkurr-nyina. Ngulaju ngula-juku. Kaatu kapu-nyarra wangkami yungunkulu yimi junganku langakurra-mani.¹⁶ Nyurru karlipa purami junga yimiji Jijaji Kiraji-kirliji. Ngarirlipa panungku-juku junganku purami warrarda.

¹⁷ Ngajukupurdangka-purnu Kirijini-patu, ngaju-piyalu nyinaya. Kujalparnalu nyurrurla-kurlu nyinaja kamparru, yimi-ngarrurnurnalu-nyarra nyarrpa yungunkulu jungarni nyinami manu manngu-nyanyi. Ngalya-kari kankulu nyurru jungarniji nyinami, manu ngalya-karirli yungulpankulu-jana purda-nyanjarla waalparrikarla nyanungurra-piya nyinanjaku.¹⁸ Muurlpalu nyinaya yangka yapa maju-kujaku. Kuja karna-jana manngu-nyanyi, ngulakuju karna-jana yulami. Kujarlanya karna-nyarra warnkiri-manirra nyanungurra-kujakuju. Kirijini-pajirni kalu-nyanu, kala majungka-jarrimi-jiki kalu. Kujarlanya kalu Kirijini-wangu-patu-piya nyina

kuja kalurla nginji-wangkami Jijaji Kirajiki kuja palija warntawarn-tarla. ¹⁹ Kaaturlu kapu-jana riwarri-mani yinyaju yapa majupatu. Kula kalu nyanungu manngu-nyanyi. Miyi-mipa kalu manngu-nyanyi. Maju-jarrinjarla kalu-nyanurla pulka-pinyi kujarlu, “Nyangkajulu majungka-jarrinja-kurra!” Kujajulu yampiyarra! Kurnta-jarriyarlalpalu! Manngu-nyanyi kalu niyarningkijarra-mipa nyampurla walyangka. ²⁰ Kularlipa ngalipa kuja-piya. Ngali-paju karlipa nyina nguru-nyayirni-wangu-wardingki Kaatu-kurlangu-wardingki. Manu karliparla pardarni Warlalja-Wiriki Jijaji Kirajiki kaji pina-yanirni walya-kurra nguru-jangka Kaatu-kurlangu-jangka. Nyanunguju ngalipa-nyangu Ngarlkinpa. ²¹ Yartarnarri-kirli nyanunguju Warlalja-Wiri niyarningkijarrakuju, manu-ka warrawarrakanyi. Ngula-kurlurluju yinya-kurlurlu yartarnarri-kirlirli kapu-ngalpa palkaju ngurrju-mani-nyayirni. Jalangu ngalipa-nyangu palkaju rampaku-nyayirni. Kala ngaka kapu-ngalpa Jijaji-piya-mani palkaju kuja-ka palka nyanungu-nyangu ngurrju-nyayirni nyina.

4

Nyinamirliparla jungarni, manu manngu-nyanyirlipa ngurrju-mipa

¹ Ngajukupurdangka-purnu Kirijini-patu, yulkami-nyayirni karna-nyarra. Yirraru-nyayirni karna-nyarra nyina yungurna-nyarra nyanyi. Wardinyi-mani-nyayirni kankujulu. Warrarda karna-jana yimi-ngarrirni yapa panu-karikiji kuja kankulu nyurrurla ngurrju nyina. Nyurrurna-nyarra yimi-ngarrurnu nyarra yungunkulurla jungarni nyinami Warlalja-Wiriki Jijajiki. Manu kankulu jintangka nyinami nyanungu-kurlu. Kujarlanya, purayalu warrarda junganku warntarla yaninja-wangurlu. ² Yungurna-palangu wangkami karnta-jarraku yirdi-jarrakuju Yuwardiyaku manu Jintikiki kujalpa-pala-nyanu kulu wangkaja. Nyanungu-jarraju Warlalja-Wiri Jijajiki-kirlangu. Ngula-jangkarluju yungulpaju-pala purda-nyangkarla ngajuju, manu yungulpa-pala-nyanu ngungkurr-nyinayarla kulu-wangu. ³ Yinya-jarra Yuwardiya manu Jintiki kala-pala warrki-jarrija ngajukurlu yangka yungulu yapa panu-karirli purda-nyanyi Yimi Ngurrju Jijaji-kirli. Kuja-jangka, payirni karnangku, ngaju-nyangu wungu-warnu, yungunpa-palangu wangkami karnta yinya-jarraku yungu-pala-nyanu ngungkurr-nyinanjarla yalala-yirrarni kulu-wangurlulku. Wati yinya Limiti manu yapa panu-karirlangu kalalu warrki-jarrija ngaju-kurlu. Kaaturlu-jana yirdi-watiji yirrarnu nyanungu-nyangu pukungka yangka kuja kalu yapa panu-kurlangu yirdi ngunami pukungka manu kapulu nyanungu-kurlu nyinami tarnga-nyayirni.

⁴ Kuja kankulu mapirri nyinami Warlalja-Wiri Jijaji-kirli, wardinyili nyinaya! Yungurna-nyarra jurru-juku wangkami: Wardinyili nyinaya! ⁵⁻⁶ Ngurrjulu-jana nyinaya yapa ngalya-karikiji. Marda kajika-nyarra majurlangu rdipimi, kala manngu-nyangkalu nyampu: Jalangu marda, jukurra marda, Warlalja-Wiri Jijaji kapu pina-yanirni walya nyampu-kurra. Kujarlanya, kulalu wajampa-jarriya kaji-nyarra niyarlangu maju rdipi jalangu. Kaji-nyarra maju rdipimi, marda kajinkili niyarningkijarra-wangu nyina, ngarilirla yati-wangkaya Kaatuku. Wangkayalurla yungu-nyarra warrawarra-kanyi. ⁷ Kajilpa-nyarra majurlangu rdipiyarla, ngulaju kajikankulu-nyanu wangka kuja, “Waraa!

Nyarrpa-jarrimirlipa?" Ngulaju ngula-juku. Nyurrurlaju kankulu Jijaji Kiraji-kirlangu nyinami. Kujarlanya, kajinkilirla Kaatuku wangkami, kapu-nyarra warrawarra-kanyi yungunkulu wajampa-wangu rarraly-palku nyinami.

⁸ Ngajukupurdangka-purnu Kirijini-patu, manngu-nyangkalu nyi-yarningkijarra kuja-ka ngurrju manu jungarni ngunami. Manngu-nyangkalu nyiyarningkijarra kuja-ka junga ngunami Kaatu-kurlangu. Manngu-nyangkalu nyiyarningkijarra yangka kuja kalu yapangku ngurrju-pajirni manu wiri-pajirni. ⁹ Yapa nyurrurlajunkulu nyurru pina-jarrija yangka kujarna-nyarra pinarri-manu. Manu purdanyangunkujulu nyarrpa kujarna-nyarra wangkaja. Manunkujulu nyangu kujalparna-nyarra ngurrju jirrnganja nyinaja. Ngurrjulu nyinaya ngaju-piya. Kaatu kapu nyina nyurrurla-kurlu. Nyanunguku karliparla marlaja nyinami rarralya, wajampa-wangu.

Puurluju wardinyi-jarrija-nyayirni talakuju kujalurla Pilipayi-wardingki-paturlu yilyaja nyanunguku

¹⁰ Ngaju karna nyinami Warlalja-Wiri-kirli Jijaji-kirli. Nyurru-wiyinkijili yilyajarni talaju. Ngula-jangkankujulu jinta-karilki talaju yilyajarni. Kujarlanya karna wardinyi-nyayirni nyinami. Nyurrurla kalankujulu wajampa-jarrija warrarda. Kapunkujulu yilyayarlarni nyiyarningkijarra yungurna-nyarra milya-pungkarla kuja kankujulu ngajuku yulkami. Kala lawa. Kulankujulu nyarrparlu nyiyarningkijarra yilyayarlarni kamparru-wiyi. ¹¹ Marda kankulu rampal-manngunya nyanyi kujarlu, "Puurluju lawa nyiyarningkijarra-wangu, wiyarrpa. Kala kajirli-parla yilyami tala, kujarlanya kapu wardinyi-jarrimilki." Kujaju junga-wangu. Kula karna wardinyi nyina tala-mipa-jangka yangka kujankujulu yilyajarni. Kalarna palka mardarnu nyiyarningkijarraju, ngaka-karilki kalarna nyinaja lawa, mardarninja-wangu. Ngulaju ngula-juku. Kuja-jangka, langarna-parnkaja lawarlangu-juku yungulparna wardinyi-jiki nyinakarla. Kujarlanya, kajinkijili tala yilyanjarni-wangu nyinayarla, kapurna yawuru-juku nyinayarla wajampa-jarrinja-wangu. ¹² Kalarna palka mardarnu nyiyarningkijarraju, ngaka-karilki kalarna nyinaja lawa, mardarninja-wangu. Ngulaju ngula-juku. Kujarlanyarna pina-jarrija ngurrjukuju yangka kula kalu yapa-patu-karirli milya-pinyi, ngulaju kuja: Nyarrpararla-puka kujalparna nyinaja, manu maju marda ngurrju kujaju rdipija, mardalparna miyi panu-kurlu nyinaja, mardalparna marlajarra nyinaja, ngulaju ngula-juku. Ngajujurna yawuru-juku, kula karna wajampa-jarrimi. ¹³ Jijaji Kirajirliji kaju pirrjirdi-mani yungurnarla nyanunguku nyina manu warrki-jarrimi marda lawa kurlu marda nyiyarningkijarra-kurlu.

¹⁴ Junga kujaju. Nyiyarningkijarra-wangu-wiyi kujalparna nyinaja, talankujulu yilyajarni. Ngampangampalpankujulu nyinaja. Kujarlanya karna-nyarra yati-wangka. ¹⁵ Nyurrurla Pilipayi-wardingki-patu, manngu-nyanyi kankujulu nyurru-wiyi kujarna-nyarra yanjjarla yimi-ngarrurnu Yimi Ngurrju Jijaji-kirli. Ngula-jangkarna yanu Majatuniya-kurra. Kulajulu yapangku tala yilyaja, lawa. Nyurrurlarlu jaajikingarduyu-patu-miparlunkujulu talaju yungu. ¹⁶ Ngaka

yangka kujalparna warrki-jarrija kirri-karirla Tijilunikarla, kulankujulu wajawaja-manu, lawa. Yilyajarni warrardankujulu tala yungurnaju warrawarra-kanyi. ¹⁷ Marda kankujulu rampal-mannungnyanyi kujarlu, “Puurluju-ka ngayarrka-jarrimi talaku kuja karliparla tala warrarda yilyami.” Kujaju junga-wangu! Ngari karnanyarra wangkami tala-kurluju kujalpankujulu yimiri nyinaja. Kujarlanya, milya-pinyi karna kuja kapu-nyarra Kaaturlu wardinyi-mani. ¹⁸ Wati yinyarlu Papururturluju kangurnu ngajuku talaju kujankujulu nyurrurlarlu yungu. Ngula karna panulku mardarni nyiyarningkijaraju. Kujarlanya karna-nyarra yati-wangka pipa nyampurlaju. Warntarri nyurrurla-nyanguju ngurrju-nyayirni kuyu-piya yangka kuja kalalurla warntarri purraja Kaatuku. Kaaturlu kala kuyu yinyaju parnti-nyangu purranja-kurra, manu kala-jana wardinyi-jarrija. Kuja-piyarlu-yijalankulu tala nyurrurla-nyangu-kurlurluju Kaatuju wardinyi-manu.

¹⁹ Wangkami karna-nyarrarla Kaatuku, “Wapirra, nyampurra Pilipayi-wardingki-wati, ngulaju kalurla nyinami Jijaji Kirajiki. Nyuntulu kanpa nyina yartarnarri wiri-jarlu-kurlu. Kujarlanya karnajanarla wangka yungunpa-jana jamangku warrawarra-kanyi. Ngulajangka kulalu marlajarra nyina.” Yuwayi, junga kujaju! Kaatukuju kapunkulurla marlaja nyina ngurrju marlajarra-wangu. ²⁰ Kaatuju ngalipakupalangu, manu nyanunguju ngurrju-nyayirni. Pulka-pinyirli-parla tarnngangku! Ngula-juku ngurrju.

Puurlurlu pipa nyampuju lawa-manu Kirijini-patu yapaku Pilipayi-wardingkiki

²¹ Nyurrurla jaajikingarduyu-patu wiriwiri, yangka-patu Kaatukurlangu yapa-patuku kuja kalurla nyina Jijaji Kirajiki, ngulajulu-jana warnkiri-manta ngurrju karnalu nyina. Ngajukupurdangka-purnu Kirijini-patu, yangka-patu kuja kalu warrki-jarrimi ngaju-kurlu, ngulangkuju yungulu-nyarra yimi-ngarrinirra ngurrju nganta kalu nyina. ²² Kaatu-kurlangu yapa-patu nyampurla ngurrangka manu yangka-patu kuja kalurla warrki-jarrimi Ruumu-wardingkiki Kingiki, ngulangkuju yungulu-nyarra yimi-ngarrinirra ngurrju nganta kalu nyina. ²³ Yati-wangkamilki karna-nyarrarla Jijaji Kirajiki nyurrurlaku yapaku, “Warlalja-Wiri Jijaji, yimiri-jana nyinaya yapa nyampupatuku, manu nyinaya yapa nyampurra-kurlu tarnnga-juku.” Ngula-juku.

Colossians
Pipa Kalaji-wardingki-patuku
Pipa ngula-jana Puurlurlu pantirninjarla
yilyajarra Kirijini-patuku
Kalaji-wardingki-patuku nyurru-wiyi

Nyiya-kurlu yimi nyampu?

Nyampurla ngurungka kalu tarnnga-juku turnu-kari turnu-kari yapa-patu nyinami ngula kalu-jana yimi Jijaji Kiraji-kirli warntarlarlu yirri-purami. Jalangurlangurlu yapangku kujarra-piyarlu kalu-jana putaputa kanyi-jiki puranjakungarduyu-patu jungarni-kijaku puranja-kujaku Jijaji Kiraji-kijaku. Kuja-piya-kujakunya pipa nyampu Kirijini-patuku riiti-maninjakuju.

Nyampu wita puku yimi-kirliji pipa pantirninja-warnu kuja Puurlurlu yirrarnu nyurru-wiyi kujalpa nyinaja rdakungka. Pantirninjarla yirrarnu-jana Kirijini-patuku ngulalpalu kiringka Kalajirla nyinaja. Pinarri-mani kangalpa nyampurlarlu pipa pantirninja-warnurlarlu ngulaju Jijaji Kirajirli ngurrju-manu nyiyarningkijarra ngula-ka karrimi manu ngunami nyampurla walyangka manu yalkirirla manu ngula-ka wiri-nyayirni-jiki nyinami nyiyarningkijarlarlajinta.

Puurlurlu kuja nyampu pipa yirrarnu pantirninjarla, ngulaju yungu-jana pututu-pinyi Kirijini-patuku yalumpu-kari-kijaku yapa-patu-kari-kijaku ngulalpalu-jana warntarlarlu pinarri-manu nyiyarningkijaraku kuruwarriki Juwu-kurlanguku, manu kuyu mangarri ngulalpalu ngarnu warntarlarlu, manu kujalpalu-jana pinarri-manu warntarlarlu marramarra-patu-kurlu. Nyampurlu pipangku pantirninja-warnurlu, Puurlurlu-jana pinarri-manu Kalaji-wardingki-patu junga-nyayirni ngulaju Jijaji Kiraji-kirli.

¹⁻² Ngajurna Puurlu Kurdungurlu Wiri. Kaaturluju milarninjarla ngajuju yajarnu. Kujarlanya, Jijaji Kirajiki karnarla jalanguju marlaja warrki-jarri Kurdungurlu Wiri-juku Kirijini-patu-kurluju. Ngajarlarlu Puurlurlu manu Timijirli karnalu-nyarra nyampunya yilyamirra jaruju nyurrulakuju Kalaji-wardingki-patuku yapaku, ngulangka kiringka kuja kankulu yapa nyinami Kaatu-kurlangu. Timiji, ngulaju ngalipakupurdangka-yijala warlalja kuja karliparla ngalipa nyina warlalja jintaku Jijaji Kirajiki. Nyurrurlarlu kuja kankulu warrarda purami Jijaji Kiraji yampinja-wangurlu, ngulakunya karnalu-nyarra ngajarrarluju yilyamirra nyampuju jaru. Ngajarra karnalu-nyarrarla wangkami Wapirra Kaatukuju kujanya, “Payirni karlijar-rangku yungunpa-jana yimiri nyina Kalaji-wardingki-patuku yapaku. Kujarlaju yungungkulu marlaja nyinami rarralya ngurrju-nyayirni tarnnga-juku.”

Puurluju-janarla yati-wangkaja Kaatuku Kalaji-wardingki-patuku

³ Kaatuku-ka nyina Kirda-nyanu Jijaji Kirajikipalangu Warlalja-Wirikipalangu. Ngulakunya karnalu-nyarrarla warrarda yati-wangka

Wapirra Kaatukuju. ⁴ Witarnalu jaru purda-nyangu nyurrurla-kurlu yangka kuja kankulurla murra nganta wala-nyayirni nyina Jijaji Kirajiki. Manu wita jaru-kari-yijalarnalu purda-nyangu kuja kankulu-jana murra nganta yapa ngalya-kariki yulkami-nyayirni Kaatukurlangukuju. Ngulakunya karnalu-nyarrarla wardinyi-nyayirni Wapirrakuju warrarda yati-wangka Kaatukuju. ⁵ Nyurru-wiyi, purda-nyangu-jalankulu Yimi Ngurrju Kaatu-kurlu yangka kuja kangalpa nyinami pirrjirdi-nyayirni ngalipakuju, ngulakunya yungurliparla jirrnganja nyina nguru-nyayirni-wangurla tarnnga-juku. Ngulakuju kankulurla pardarni wurra-juku. Kujarlanya kankulurla wala nyina Jijaji Kirajikiji, manu kankulu-jana yulka yapaku Kaatu-kurlanguku. ⁶ Nyurru-wiyi kujalu Yimi Ngurrju purda-nyangu yapa-kari yapa-karirli ngurrara-kari ngurrara-karirla manu ngurujarraranyparla, ngulakujulurla maya-kari maya-kari-juku ngungkurr-nyinaja yapaju. Jalanguju Yimi Ngurrju yupa-patu-warnu, ngulaju-ka palju-yani palka-juku nguru-kari nguru-kari-kirra yapa-kari yapa-kari-kirra manu ngurujarraranypa. Kujarlanya kalurla yapa panuju ngurrju-nyayirni marlaja nyinami Kaatukuju. Manunkulu nyurrurlarlangu pinarri-jarrija jinta-juku Yimi Ngurrju, ngulaju jaruju yangka kuja kangalpa warrarda nyinami Kaatuju yimiri-juku. Jalanguju kankulu milya-pinyi nyurrurlarlaju Yimi Ngurrju junga-nyayirni. Kujarlanya kankulurla marlaja nyinami ngurrju-nyayirni Kaatukuju.

⁷ Nganimpa-patu karnalurla warrki-jarrimi wakurturdu-nyayirni Jijaji Kirajiki: Papuru, Timiji, manu ngaju. Ngajarrarlu Timiji-jarrlu, ngulangkujurlijarra-nyarra yilyaja nyurrurlakuju ngajarra-nyangu wungu-warnu Papuru-wiyi Yimi Ngurrju-kurluju nyurrurlaku yimi-ngarririnjaku. ⁸ Kuja nyampu-kurra pina-yanurnu ngajarra-kurra, ngulangkuju-jarrangku yimi kangurnu jaruju, ngulaju-jarrangku kuja wangkaja, “Kalaji-wardingki-patu Kirijini-patu kalu nyina palka-kurlu Pirlirra Kaatu-kurlangu-kurlu. Ngula-kurluju kalu-nyanu yulkami-nyayirni.” Kujanya-jarrangku yimi kangurnu Papururlu.

⁹ Yangka kujarnalu-nyarra jaru purda-nyangu kamparru-wiyi ngurrju-nyayirni, ngulakuju karnalu-nyarrarla warrarda wangka Kaatuku yungu-nyarra Pirlirparlu nyanungu-nyangurlu tarnnganguku-juku pinarri-mani Kaatu-kurlangu-kurluju. Ngula-jangkanya yungunkulu pina nyina nyiyarningkijarraku Kaatukurlangukuju nyarrpa kaji-nyarra wangka warrki-jarrinjaku nyanunguku. ¹⁰ Kaatu kanyarra nyina ngampurra-nyayirni yungunkulurla nyurrurla jungarni-nyayirni nyina. Ngulakunya karnalu-nyarrarla wangkami Kaatukuju. Kajinkilirla jungarni-nyayirni nyina manu warrki-jarrimi nyanunguku Kaatuku, kujarlaju kankulu miyalu raa-pinyi manu wardinyi-mani. Ngula-jangkanya kapunkulu milya-pinyi-nyayirni Kaatuju.

¹¹ Milya-pinyi karlipa ngaliparlaju kuja-ka pirrjirdi-nyayirni nyina Kaatuju. Ngularlangukunya karnalu-nyarrarla wangkami yungu-nyarra pirrjirdi-mani ngurrju-karda. Ngula-jangkakuju kaji-nyarra nyiya maju rdipimi, kapunkulurla wala-juku nyina Kaatuku, ngulaju wurra-juku. ¹² Nyurrurlaju, wangkayalurla Wapirra Kaatuku wardinyi-nyayirni kuja kangalpa nyanungu rdili-nyayirni-wangu jirrnganja nyina yapaku nyanungu-nyanguku. Ngulaju-nyarra

wangkaja nyanunguju kapu-nyarra jirrnganja nyina nyurrurlaku. Junga-nyarra Kaaturluju nyurrurlaju ngurrju-pajurnu, manu-nyarra rdakurl-kujurnu nyanungu-nyangu-kurralku turnu-warnu-kurralku jinta-kurralku-juku.

¹³ Yangka kuja-ngalpa ngalipa rdakurl-kujurnu Kaaturlu nyanungu-nyangu-kurra turnu-warnu-kurra, ngulakungarntijirla puntarnu ngalipaju Juju Ngawuku Kaaturluju. Ngulajulpa-ngalpa Juju Ngawungku milpa-parnta-piya mardarnu mungangka-juku, manulpa-ngalpa wiri nyinaja ngalipaku. Ngulakujurla Kaaturluju puntarnu ngalipaju, manu-ngalpa rdakurl-kujurnu nyanungu-nyangu-kurralku turnu-warnu-kurra. Ngulakuju nyanungu-nyangu Ngalapi-nyanu Jijaji Kiraji, Warlalja-Wiri kangalpa nyina turnu-warnukuju, ngulakuju karla Kaatuju yulkami-nyayirni. ¹⁴ Yangka Ngalapi-nyanu kuja palija watiya warntawarntarla, ngulangkunya-ngalpa muurl-mardarnu ngalipaju Juju Ngawu-kujakuju, manu ngula-purunya-ngalpa yawuru-jarrija Kaatuju wilji-warnukuju.

Jijaji Kiraji ngulaju Warlalja-Wiri nyiyarningkijarraku

¹⁵ Kaatuju-ka pirlirra nyina, kulalparlipa nyangkarla miparrpaju. Manu nyanungu-ka nyina Kaatu-piya-yijala Ngalapi-nyanuju, ngulangku kangalpa milki-yirrarni Kaatuju. Kuja nyiyarningkijarra ngurrju-manu Kaaturlu yalkirirla manu walyangka, ngulaju yungurla marlaja karrimi manu ngunami ngurrju-nyayirni Jijaji Kirajiki Warlalja-Wiriki. ¹⁶ Kaaturlujurla jirrnganja ngurrju-manu Jijaji Kirajiki nyiyarningkijarra kuja karlipa warrukirdikirdi ngaliparlu nyanyi nyampurra walyangka manu yalkirirla. Manu kula karlipa-jana nyanyi ngaliparluju marramarra-watiji ngurrju manu maju manu ngalya-kariji pirlirrpaju ngurrju manu maju nyampurlaju walyangka manu yalkirirla. Nyampurrarlangujurla jirrnganja ngurrju-manu Jijaji Kirajikiji Kaaturluju, yungu-jana Jijaji Kirajiji Warlalja-Wiriki nyina nyampurrakuju. ¹⁷ Nyiyarningkijarra-wangurla-wiyi, ngulajulpa palka-juku nyinaja Jijaji Kiraji. Nyanungurlunya kangalpa warrawarra-kanyi nyiyarningkijarra walya manu yalkiri ngurujar-raranypa manu yapa majungka-jarrinja-kujaku manu karlirr-yaninja-kujakuju. ¹⁸ Nyanungu kangalpa wiri-juku nyina ngalipakuju. Ngulaju-ka nyina kamparrurla jurru-piya nyanunguju. Ngalipaju Kirijini-patuju karlipa nyina turnu-warnu nyanungu-nyangu-piya palka-piya. Nyanungukunya karliparla marlaja nyina wankaru-kurlu nyanungu-nyangu-kurluju. Nyanungunya kamparru-wiyiji yakarramaninjarla wankaru-manu Kaaturluju palinja-warnuju yungu-ngalpa wiri-jiki nyina nyiyarningkijarrakuju. ¹⁹ Nyanungurluju-nyanu Kaaturluju ngampurrparlu muku kurru-pinjarla yirrarnu Jijaji Kirajikirra yungu-pala jinta-juku nyina. ²⁰ Kamparru-wiyi, ngalipajulparliparla wilji-jarrinjarla jurnta nyinaja kuja-purda-kari Kaatukuju, manu nyiyarningkijarra kujalpalu yalkirirla manu walyangka nyinaja, ngularlangujulpalurla jurnta nyinaja kuja-purda-kari. Ngula-puruju Kaaturluju milarninjarla yilyajarni Jijaji Kirajilki wurrangku-juku, ngulangkunya yungu-ngalpa yapa manu nyiyarningkijarra pina-kanyi Kaatu-kurlangu-kurra. Yangka kuja Kaaturlu yilyajarni Jijaji Kiraji nyampu-kurra walya-kurra, kuja-ngalpa yalyu karlija yalirla yangka watiya warntawarntarla ngalipaku, kujarlunya-nyanu Kaaturluju

walyka-yirrarnu ngalipa-nyangurla wiljingka, manu ngalipa-ngalpa pina-kangurnu puntulku nyanungu-nyangu-kurra.

²¹ Nyurrurla Kalaji-wardingki-patu kuja kankulu jalangu nyina Jijaji Kiraji-kirlangulku, ngula-wangurla-wiyilpankulurla nyurrurla nyurru-wiyiji kuja-purda-kari jurnta nyinaja Kaatuku nyurrunyuru-jarrinjarla, yirdijankulu jarrwararlu manngu-nyangu nyurrurlarlu kuja-purda-kari manu yirdijalpankulu maju-nyayirni warrarda nyinaja kuja-purda-kari. ²² Kujalpankulu kuja-purda-kari nyurrurla nyinaja, ngulaju-nyarra wurrangu-juku Kaaturluju pina rdakurl-kujurnu nyanungu-nyangu-kurralku, manu kanyarra walyka-nyayirni jalanguju nyina nyanunguju yirdija-ngarra-nyarra palija nyurrurlaku Jijaji Kirajiji watiya warntawarntarla. Kujarlunya yungu-nyarra pina-kanyirni Jijaji Kirajirliji Kirda-nyanu-kurlangu-kurraju Kaatukurlangu-kurraju wungu-warnulku, ngulanganya yungunkulurla karri kamparrurla yirngingiki nyanungu-nyangu yapa ngulaju kurnta-wangu-nyayirni manu jungarni, ngulanya kaji-nyarra ngurrju-pajirni. ²³ Yangka Yimi Ngurrju, ngulajupalu yapa panu-jarlu-nyayirni rli warru kangu nguru-kari nguru-kari-wana, manupalu-jana warru yimi-ngarrurnu yapa-kari yapa-kariki kirri-kari kirri-karirla. Manu ngajurlanguju milarnu Puurlu Kaaturluju yungurna-jana warru yimi-ngarrirni Yimi Ngurrju Jijaji Kiraji-kirliji. Yangka kujankulu nyurru-wiyi Yimi Ngurrju purda-nyangu, ngulajunkulu pinarri-jarrija yangka kuja kanyarra Kaaturlu warrarda kurru-pinyi wankaru nyurrurlakuju, ngulakunya yungunkulurla marlaja nyina wankaru tarnnga-juku. Ngulakunya kankulurla pardarni. Ngulakujulpankulurla ngungkurr-nyinayarla-juku kapuru-wangu. Kajili-nyarra yapa ngalya-kari jangkardu yanirni jaru junga-wangu-kurlu, ngulajulu-jana wurra-manta, manulurla nyurrurlaju ngungkurr-nyinaya-juku Jijaji Kirajiki.

Puurluju kala-jana warrki-jarrija Kirijini-patuku, ngulaju mata-karda-nyayirni

²⁴ Nganangku-puka kajilpa-jana Kirijini-kariyi-nyanu pirrjirdi-mantarla warrkingkarlu, ngulakuju kajikalurla yapaju warrarda rdapakarrka. Kujalpa Jijaji Kiraji nyinaja nyampurla walyangka, ngulakujulpalurla warrarda rdapakarrkaja yapaju. Ngulapurujulparla nyanunguju warrki-jarrija-juku Kaatukuju. Nyampu kuja karna ngajurlangu rdakungka nyina pirijina, ngula-puruju karna ngajuju wardinyi nyina kuja karnarla warrki-jarri Kaatuku rdapakarrkanja-puruju wurra-juku, kujarluju yungurna-nyarra nyurrurla pirrjirdi-mani ngajulurlu Jijaji-piyarlu manu Kirijini-kariyi-nyanurlangu. ²⁵ Kaaturluju milarnu ngaju yungurnarla marlaja warrki-jarri jaajikingarduyu nyanunguku-juku Kirijini-kariyi-nyanurlajinta. Junga-jukurna jaajikingarduyu-jarrijalku yungurna-nyarra muku milki yimi-ngarrirni nyurrurlaku Yimi Ngurrju yangka kuja-ngalpa Kaaturlu yilyajarni. ²⁶ Yangka Yimi Ngurrju, ngulaju nyurru-wiyi Kaaturlu kala-jana jurnta mardarnu yapakuju. Kala jalangurlu ngulaju muku kangalpa warraja-maninjarla yimi-ngarrirni ngalipakuju yapa Kaatukurlangu. ²⁷ Ngampurrparlu kangalpa milki yimi-ngarrirni jalangurlu Yimi Ngurrju jintawarlayiki-jiki Kaaturluju. Nyampunya-ka wangka Yimi Ngurrju ngulaju kuja,

'Jijaji Kiraji-ka nyina kaninjarni nyurrurla-nyangurlangurla Juwu-wangu-kurlangurla palkangka kurru-yukanja-warnu, kula nganimpangyangu-miparla Juwu-miparla.' Kujarlaju kankulurla warlalja nyina. Manu milya-pinyi kankulu nyurrurlarluju kapu-nyarra jirrnganja nyina Jijaji Kiraji yartarnarri wiri-jarlu-kurlu, ngulakunya karliparla pardarni.

²⁸ Nganimparlu karnalu-jana Jijaji Kiraji yimi-ngarrirni yapaku. Manu karnalu-jana pinangku pinarri-mani Jijaji Kirajiki. Manu pututu-pinyi karnalu-jana Yimi Ngurrju wajawaja-maninja-kujaku manu karlirr-yaninja-kujaku. Nganimparlu karnalu-jana pinarri-mani niyarningkijarra Jijaji Kiraji-kirli yungulu nyanungu-piya nyinami pina-nyayirni. ²⁹ Yapaku pinarri-maninjakungarnti, ngaju-wiyi kaju pirrjirdi-mani tarnnganguku Jijajirliji, ngula-jangkanya parra-kari parra-kari karna-nyarra warrki-jarri wakurturdu-nyayirni yukayikarda nyurrurlakuju.

2

¹ Nyampurla rdakangka, ngampurpa karna-nyarra nyina nyurrurlakuju Kalaji-wardingi-patuku yungunkujulu manngu-nyanyi ngaju wajawaja-maninja-wangurlu kuja karna-nyarrarla Kaatuku warrki-jarri nyurrurlaku yukayi-karda. Ngulaju kula karna-nyarrarla nyurrurla-mipaku warrki-jarri. Yapa panu-karirlanguku karna-janarla warrki-jarri yangka kuja kalu kirri-karirla nyina yirdingka Latujiyarla manu yapa-kariki ngajarriki kuja kajulu ngurrrpa nyina miparra nyanja-wangu ngajukuju. ² Ngajuju karna-janarla tarnnga-juku warrarda wangka Kaatukuju jintawarlayiki-jiki yungulu lani-wangu nyina purnparra, manu yungulu-nyanu yulka tarnngajuku jintangka-juku. Ngulakunya karna-nyarrarla nyurrurlarlanguku warrarda wangka Kaatukuju yungunkulu junga-nyayirni purdanyanjarla langa-kurra-mani Yimi Ngurrju Jijaji Kiraji-kirli yangka yimi kujalpa-nyanu Kaaturlu wuruly-mardarnu nyanunguku yapakujakuju. ³ Ngulangka Yimi Ngurrjungka kanyanu Jijaji Kirajirli milki-yirrarni ngalipa-kurraju yungurlipa niyarningkijarra langa-kurra-mani pinangkulku.

⁴ Nyampu wita jaru ngulaju karna-nyarra nyurrurlaku yilyamirra yungunkulu-nyanu warrawarra-kanyi yapa-kari-kijaku yimirr-yinja-kujaku. Kajikalunya-nyarra jaru-kari-kirlirli yijardu-wangu-kurlurlu yimi-ngarririnjarla karlirr-kanyi Kaatu-kujakuju, kajikalunya-nyarra ngulakurlurlu yimirr-yinyi. Jaru nyanungurra-nyangu junga nganta, ngurrju nganta. Kala lawa! Ngula-kujakujulu-nyanu warrawarra-kangka muurlparlu yirdija nyampu jaru nyanungurra-nyangu kula junga. ⁵ Kula karna nyurrurla-nyangurla yalirla nyina ngajuju, ngulaju karna-nyarra rdumurdumu-karri nyurrurlakuju. Manu nyampurla karna-nyarra wardinyi nyina yirdija kankulu-jana warrarda mamparpinyi yapa-patu yangka-patu warlkanji-patu yijardu-wangu-kurlu jaru-kurlu, manu karna-nyarra wardinyiji nyina ngajuju yirdija kuja kankulurla jintangka-juku wala nyina Jijaji Kirajikiji.

Tarnnga-jukulparliparla jirrnganja nyinakarla Jijaji Kirajiki

⁶ Yangka kujankulu kamparru-wiyi Yimi Ngurrju purda-nyangu Jijaji Kiraji-kirli, ngulajunkulu rdakurl-kujurnu kapuru-wangurlu, manunkulu yirdiji ngarrurnu Warlalja-Wiri. Ngulakuju, tarnngajukulurla warrarda jirrnganja nyinaya jintangka-juku yangkakuju Jijaji Kirajiki kurru-yukanja-warnukuju. ⁷ Ngulakujulurla tarnnga-juku warrarda wala nyinaya Jijaji Kirajiki yungu-nyarra warrarda kurru-yuka ngapapiya manu yungu-nyarra pirrjirdi-mani yungunkulurla wala-nyayirni nyina. Kujanya-nyarra jaruju wangkaja yangkaju Papuruju nyurru-wiyiji. Manulurla ngula-jangkaju warrarda yati-wangkaya wardinyinyayirni Kaatukuju.

⁸ Purda-nyangkajulu! Warrawarra-kangkalu-nyanu yapa-kari-kijaku warlkanji-kari warlkanji-kari-kijaku yangka kuja kalu jukurpa-kari jukurpa-kari mardarni yijardu-wangu. Ngula-kurlurluju kapulu-nyarra warrarda putaputa jinyijinyi-mani yungulpankulu nganta purayarla nyanungurra-nyangurlangu kuruwarri. Nyampurraju kuruwarri ngulaju jukurpa-kurlu yapa nyurnunurnu-kurlangu-kurlu kuja kalu-nyanu yapangku jarnkujarnku pinarri-mani kuja kalu jukurpa-kari jukurpa-kari nyina nganta jarnkujarnku yalkirirla nganta manu walyangka. Nyampurraju jukurpa ngulaju kula Jijaji Kiraji-kirlangu. ⁹ Langa-kurra-mantalu! Jijaji Kiraji karla jirrnganja nyina Kaatuku kurru-yukanja-warnuku. Manu yangka kujalpa Jijaji Kiraji nyinaja nyampurla walyangka, ngulajulpa-pala nyinaja jintajuku, yangka kuja karla warrarda kurru-yuka-juku Kaatuju Jijajiki. ¹⁰ Ngulaju-nyarra Kaaturluju nyurru-juku yungu nyurrurlakuju wankaru wita-wangu Jijaji Kiraji-kirlangu. Nyanungu-juku-ka Jijaji Kiraji wiriji nyina jukurpa-kari jukurpa-karikiji kuja kalu nyina yalkirirla manu kuja kalu nyina walyangka.

¹¹ Nyurru-wiyi, rdakurl-kujurnulpa-jana Kaaturluju nyanungu-nyangu-kurra turnu-warnu-kurraju ngulaju Juwu-patu-mipa-wiyi ngulaju Mujuju-kurlangurla kuruwarrirla. Kala jalanguju, nyurrurla Juwu-wangu-patu, ngulajurla jirrnganja rdakurl-kujurnu Kaaturlu Jijaji Kirajiki nyanungu-nyangu-kurralku turnu-warnu-kurra, ngulaju yangka kuja-nyarra Jijaji Kiraji kurru-yukaja. Ngulangkuju-nyarra muurl-mardarnu karlirr-yaninja-kujaku. ¹² Yangka kujankulu papitajjarrija, ngulaju kula-ngantankulurla jirrnganja yukaja milyi-kirra Jijajiki. Ngula-jangkaju, kujankulu yangka wilypi-pardija ngapajangka, ngulaju-nyarra Kaaturlu pina-wankaru-manu Jijaji-piya, kuja kamparru-wiyi yakarra-maninjarla wankaru-manu. Ngulakunyankulurla wala nyinaja Kaatukuju pirrjirdikiji yungu-nyarra nyurrurlarlanguku wankaruju yinyi. ¹³ Nyurrurla Juwu-wangu-patu, ngulajulpankulu Kirijini-jarrinja-wangu-wiyi warrarda-parnkaja kuja-purda-kari warntarla-wiyi Kaatu-kujakuju, manulpankulu ngurru-wiyi nyinaja Mujuju-kurlangukuju kuruwarrikiji. Manu kulalpankulu Kaatukurlangu Pirlirpaju mardarnu kamparru-wiyiji. Kulankulu nyarra yukayarla Kaatu-kurlangu-kurraju nyurrurla-kariri. Kala kujankulu Kirijini-jarrialku, ngulakunya-nyarra Kaaturluju yungu Jijaji Kirajikirlangu wankaru, manu-ngalpa ngalipakuju Kaatuju yawuru-jarrija wilji-warnukuju. ¹⁴ Kaaturlu nyanungurlu-ngalpa majumajuju ngalipakuju muku wajawaja-manu kujalparlipa kuja-purda-kari karlirryanu manu kujarlipa muku rdilyki-pungu kuruwarri nyanungu-

nyanguju. Nyarrparlu kuja? Kala kujarlu. Ngalipa majungka panungka ngulaju kapurlipa marda paliyarla Jijaji-wangurla ngalipa watiya warntawarntarlaja. Kala kujalpa-ngalpa yangka Jijaji watiya warntawarntarla marlaja waraly-karrija, ngulangunya-ngalpa majumajuju jurnta murrurnu muku. ¹⁵ Kuja Jijaji Kiraji palija watiya warntawarntarla, kuja-puruju ngulangkujulpa-jana rampaku-manu pirlirra-kari pirlirra-kari kujalpalu wiri nyinaja yalkirirla manu walyangka. Manu kurnta-nyayirniki-jana ngurrju-manu Jijaji Kirajir-lijji milparniwarrarla. Kujarlu-nyanu wiri-nyayirni yirrarnu pirlirra-kari pirlirra-karikiji.

Kularlipa nyiyaku kuruwarriji pura yapa-kurlanguju

¹⁶ Jalangu kuja kankulurla nyina Kaatukulku, ngulangkuju mamparl-pinjarla wurra-mantalu-jana yapa-karriji kajili-nyarra jangkardu yanirni jinyijinyi-maninjaku kuruwarri-kari kuruwarri-kariki puranjaku manu purlapa-kari purlapa-kariki pinjaku Juwukurlanguku manu yapa-kari-kirlanguku. Ngulajulu-jana mamparl-pinjarla wurra-manta! Manu marda kajika-nyarra jinta-karriji kuja wangka, 'Nyampuju yampiya ngarninja-wangurlu mangarri-kari manu ngaparlangu nganimpa-nyangurla kuruwarrirla.' Kajilpa-nyarra ngana kuja wangkayarla, ngulajulu mamparl-pinjarla wurra-manta! ¹⁷ Nyampurraju kuruwarri-kari kuruwarri-kari manu purlapa-kari purlapa-kari Juwukurlangu, ngulangkuju ngari kangalpa wita milki-yirrarni Kaatu-kurlanguju kaji nyanungu nyarra-jarri ngaka. Kala kuja kangalpa Jijaji Kiraji jirnganja nyina ngalipaku, ngulangkuju kangalpa milki-yirrarni muku Kaatukurlangu. ¹⁸ Marda jinta-kari yapa kajika-nyarra jangkardu yanirni kula-nganta yijardunju-kula, kala lawa. Yaninjarla kajika-nyarra marda kuja wangka yapa pululu nganta, 'Ngaju-piyalu nyinaya ngurrju ngula kaju Kaatuju wangkami yuruyururla. Ngaju-piyarlulu-janarlarla yunpaka purlapa marramarra-watiki.' Kajilpa-nyarra kuja yaninjarla wangkayarla, ngulajulu jamulu purda-nyangka. Yapa kuja kalu kuja wangka, ngulakuju kula kajana Kaatu wangka yuruyururla, lawa. Ngari kalu-nyarra kujaju wangka nyanungu jaruju yungulu-nyanu wiri-pajirni. ¹⁹ Kuja-ka yapa kuja wangka, ngulaju kula karla junga wala nyina Jijaji Kirajikiji. Yangka kuja kangalpa wiri nyina Jijaji, ngulaju jurru-piya ngalipaku Kirijini-patukuju kuja karliparla ngalipa nyina nyanungu-nyangu palka-piya. Yapa-kurlangurla palkangka pulykungku-ka jirri-mardarni kakarda, jimanta-jarra, purturlu, martardiji-jarra, yardiipi-jarra, mirdi-jarra, luku-jarra, ngulangunya-ka muku jirri-mardarni palkangkaju. Kuja-piyarlu-yijala kangalpa Jijaji Kirajirliji jirri-mardarni ngalipaju Kirijini-patuju pulyku-piyarlu-yijala. Kuja-jangkanya karliparla marlaja ngurrju-jarrimi Kaatukuju pirlirra-kari kuja kangalpa warrarda jirri-mardarni.

Jijaji-piya-ngalpa wankaru-manu Kaaturluju

²⁰ Nyurrurla yangka Jijaji Kiraji-kirlangu-patu, ngulaju-nyarra wankaru-manu Jijaji-piya palinja-warnuju, manu wankaru-maninjarlarla muurl-mardarnu-nyarra maju-kujaku pirlirra-kari pirlirra-karikikaju manu jukurra-kari jukurra-kari-kijaku maju-kujaku. Ngula-kujaku-nyarra nyurrurlaju muurl-mardarnu Kaaturluju.

Nyurrurla kulankulu-jana nyampurraku jukurpaku ngawuku manu nyampurraku pirlirrpaku ngawuku, lawa. Nyarrparla-yijala kankulu kujaju pina-parnkanjarla nyina yangka-patu-piya-yijala, kuja kalu yangka yapa-patu-karirli purami-yijala nyampurra jukurpa-kari manu pirlirpa-kari ngawu? ²¹ Kajikalunya-nyarra marda jangkardu yanirni nyurrurlakulu manu wangka, 'Kajilpankulu purayarla Kaatu jungarnirli nganta, ngulajulpankulu yampiyarla miyi-kari miyi-kari maninja-wangurlu manu pajarninja-wangurlu manu marnpirninja-wangurlu.' Kala nyampurra kuruwarri-kari kuruwarri-kari miyi-kirlangu ngulaju kula Kaatu-kurlangu. Nyarrpaku-yijala kankulu-jana kujaju purda-nyanyi jungarni-wanguju yimir-yinja-palka? ²² Nyampurraju kuruwarri miyi-kirlangu ngulaju ngari kalu nyanungurlu yapangku jalangurlu ngurrju-mani, manu kalu-jana pinarri-mani ngula-kurlurluju kurdukurdu nyanungu-nyangu. Kala miyi-kari miyi-kari ngulaju Kaaturlu-jana ngurrju-manu yapaku ngarninjaku. Kuja kalu ngarni miyi, ngulaju-ka miyiji lawa-jarri. ²³ Kuja kalu kujarlu yapangku kuruwarri ngurrju-mani, ngulanguju nganta kalu milya-pinyi muku kuruwarri Kaatu-kurlanguju nganta. Ngulaju junga-wangu yalumpuju. Kujarluju ngari kalu-nyanurla pulka-pinyi. Kajikalunya-nyarra marda kuja wangka, 'Nyinayalu ngurrju nganimpa-piya yungurlipa Kaatuju pura ngurrjungku. Manu nyuntulurlu yungulpanpa-nyanu pakarninjarla murrumurrumantarla, ngula-jangkarlunya yungunpa purami jungarnirli Kaatuju.' Nyampurraju kuruwarri ngulaju kula yijardu. Kuja kalu kujarra kuruwarri-kari kuruwarri-kari purami yapa-patu-karirli, nyampurlu kuruwarrirli kula kajana yapaju jungarni-mani ngurrju-karda, manu kula kajana muurl-mardarni karlirr-yaninja-kujaku.

3

Kirijini-patujulparlipa-nyanu ngurrju nyinakarla jintangka-juku Jijaji Kiraji-kirlangu

¹ Nyurrurlaju, ngulaju-nyarra Kaaturlu nyurru-juku wankaru-manu pirlirrpaju yungunkulu nyina Jijaji Kiraji-kirlangu-kurlu wankaru-kurlu. Kujarlaju, manngu-nyangkalu nyiyarningkijarra Kaatu-kurlanguju kuja-ka Kaaturlu mardarni nyiyarningkijarra nyanungu-nyangurla. Ngulanganya-ka Jijaji Kiraji nyina Kaatu-kurlangu-wana wiri-nyayirni. ² Kujarlajulu Kaatu-kurlangu-mipa manngu-nyangka jinta-ngurlu-kurra. Putalu manngu-nyangka nyiyarningkijarra yangka kuja kankulu nyanyi warrukirdikirdi nyampurla walyangka. ³ Nyarrparla kujaju? Nyurrurla-patu Kirijini-patu, ngulaju kankulu mardarni Jijaji Kiraji-kirlangu wankaru. Ngulaju kapunkulurla ngakaju jirranganja nyina nyurrurlaju Jijaji Kirajikilki Kaatu-kurlangurla. Yangka kujankulu Kirijini-jarrija, ngulakuju-nyarra jurnta palija pirlirpa nyurrurla-nyangu kamparru-warnuju. ⁴ Ngula-jangkaju kankulurla Jijaji Kiraji-mipaku marlaja nyina wankaru-kurlu, ngula-kurluju yungunkulurla nyinami nyanunguku. Kaji pinayanirni Jijaji Kiraji yartarnarri wiri-jarlu-kurlu, ngulaju kapunkulurla jirranganja nyina yartarnarri wiri-jarlu-kurlu-yijala.

⁵ Kuja kanpa ngula mardarni wankaru Jijaji Kiraji-kirlangu, ngula-kurlurluju-nyanu warla-pajika nyuntulurlu karlirr-yaninja-kujaku.

Manu marda yangka kajikanpa warrarda kiikii-jarrimi manngajarrinjakupurda. Kuja-kujakuju, warla-pajikangku! Manu marda kajikanpa warrarda manngu-nyanyi punku-juku manu warntarla-juku nyuntulurlu. Kujarlangu-kujakuju, warla-pajikangku! Manu marda kajikanpa niyarningkijarra warru turnu-mani manu yawirlinji-mani purlurlparlu manu purlurlparlu. Kujarlangu-kujakuju, warla-pajikangku! Kajinpa niyarningkijarra kujarlu warrarda turnu-mani manu yawirlinji-mani, ngulaju kulanpa kujarluju pura Kaatu jungarnirli, ngulaju ngari kanpa pura nyampurra-mipa niyarningkijarra kuja-purda-karirli. ⁶ Yapangku kuja kalu kujarlu-juku warrarda majumani manu punku-mani niyarningkijarra, ngula-panukuju kapujana wilji-panukuju kulu-jarri-nyayirni Kaatuju. ⁷ Kirijini-jarrinjawangu-wiyi nyurru-wiyi, kalankulu nyurrurlarlangu nyinaja warrarda punku-nyayirni yalirra-piya-yijala yapa-piya. Kalankulu wirnki-jarrija majumaju-miparla.

⁸ Kala jalangu kuja kankulu nyina Kirijini-jarrinja-warnulku, ngulajulu nyinaya ngurrju, manulu-jana ngurrju nyinaya yapa-patukari. Manulu-jana ngulaju kulu-wangu nyinaya! Manu murrumurrumaninja-wangurlulu-jana yampiya yapa-patu-kari! Manu nginjawangkanja-wangu maju-wangulu-jana nyinaya! Manulu-jana yurungarririninja-wangurlu yampiya! ⁹⁻¹⁰ Manulu-nyanu yimir-yinjawangu warlka wangu wangkaya jungarni-nyayirni manu yijardu-nyayirni jaruju. Niyarningkijarra majumaju, ngulajunkulu yampijapur dangirli yirdija kankulu Jijaji Kiraji-kirlangu mardarni Pirlirrrpa jalanguju. Kala nyurru-wiyi, ngulajulpankulu mardarnu pirlirrrpa nyurru-warnu kamparru-warnu yangka kuja kala-nyarra kangu kuja-purda-kari. Ngula-jangkaju, kujankulu Kirijini-jarrija, ngula-puruju pirlirrrpa nyurru-warnu kamparru-warnu, ngulajunkulu yampinjanulku manu yirrarninja-yanu pur dangirli. Jalangu kankulu nyinami Kaatu-kurlangu yapa ngulaju pina-wankaru-maninja-warnu kuja-nyarra Kaaturlu pina-wankaru-manu, manu kanyarra warrarda ngarrmirninjarla wiri-mani pirlirrpaju jalangu-warnu nyurrurlaju ngurrju-karda. Manu kanyarra warrarda kurruly-yirrarni nyanungu-piyalku yungunkulu nyanunungulku yijardu-nyayirnrirli liirnki-jarrarlu manngu-nyanyi manu milya-pinyi.

¹¹ Ngana-patuku kajana nyina Jijaji Kirajiji wiriji? Juwu-patupaku mayi? Juwu-wangu-patu-mipaku mayi? Ngurrara-kari-jangka-mipaku mayi yapa-kariki mayi? Ngurrpa-mipaku mayi? Yapaku kuja kalu-nyanu tala-mipaku mayi warrki-jarri, ngula-patu-mipaku mayi? Yapaku kuja kalu-nyanu jamulu warrki-jarri pirijina-piya, ngula-patu-mipaku mayi? Lawa kujakuju. Jijaji Kirajiji-ka wiri nyina niyarningkijarraku manu niyarningkijarrarla.

¹² Nyurrurla-patuju Kirijini-patu, ngulaju kankulu nyina Kaatukurlangulku. Ngulaju-nyarra nyanungu yulkaja manu-nyarra milarnu nyurrurlaju yungunkulurla nyina nyanungukulku-juku. Kuja-nyarra nyanungurlu Kaaturlu ngungu-manu, kujarlaju nyurrurlalku mari-jarriyalu-jana yapa-patu-karikiji kuja kalu nyina muntuku marda manu marlajarra marda niyarningkijarra-wangu wiyarrpa. Manulu-jana ngampangampa ngurrju nyinaya. Manulu wiripajirninja-wangu nyinaya yirriyirri, pululu. Manulu-jana ngur-

rju nyinaya nganyunganyu-wangu kaji-nyarra nyiya maju rdipimi. ¹³ Kajilpankulu-nyanu wilji-mantarla nyiya-ngurlu-puka, ngulajulu-nyanu kulu-wangurlu rarralyparlu ngurrjungku jarnkujarnku purda-nyangka manu yalu-manta. Ngula-jangkaju, kajilpankulu-nyanu kulu-jarriyarla nyiya-ngurlu-puka, ngula-warnuju jarnkujarnkulu-nyanu yalala-yirrarninjarla yawuru-jarriya yirdija kuja-nyarra Warlalja-Wiri Jijaji wilji-jangkakuju nyurrurlaku yawuru-jarrija kamparru-wiyi. ¹⁴ Kaatu kanyarra ngampurrpa nyina yungunkulu-nyanu nyurrurla warrarda yulka. Kajinkili-nyanu warrarda yulkami, ngulanganya kapu-nyarra mardarni turnu-warnulku-juku jintangkalku-juku.

¹⁵ Kaatuju-nyarra milarninjarla wangkaja nyurrurlakuju yungunkulu nyina ngula-warnuju jintangka-juku turnu-warnu kulu-wangu rarralypa manu yungunkulu manngu-nyanyi jungarnirli. Kujarlanyalurla marlaja nyinaya rarralypa kulu-wangu. Manulurla warrarda yati-wangkaya nyanungukuju nyiyarningkijarraku. ¹⁶ Parra-kari parra-karili warrarda pinarri-jarriya Jijaji Kiraji-kirlangu jaruju muurlpa, ngula-miparlanyalu wirnki-jarriya. Nyurrurlarlu pinarri-paturlujulu-nyanu warrarda pinarri-manta Jijaji Kirajikiji, manulu-nyanu pututu-pungka warntarla-kujaku. Manulurla purlapa-kari purlapa-kari warrarda yunpaka wardinyi-nyayirniirli Kaatukuju marda jinta-kari nyurru-warnu yangka-jangka Kaatu-kurlangu-jangka Payipulu-jangka, manu purlapa-kari jalangu-warnu Jijaji Kiraji-kirlangu marda, manu purlapa-kari marda jinta-kari kuja kanyarra Pirlirra Kaatu-kurlangurlu yinyi jalangu yunparninjaku tarruku Kaatu-kurlangu, ngularra-mipajukulurla warrarda yunpaka ngampurrparlu manu wardinyi-nyayirniirli.

¹⁷ Marlajalurla warrki-jarriya jipajipa, manulurla marlaja wangkaya Warlalja-Wiriki Jijajiki yangka kuja kankulu-nyanu Kirijini-pajirni. Ngulakujulurla warrarda yati-wangkaya Kaatukuju yirdija-ngarra-nyarra nyanungurlu Jijaji Kirajirli yirrarnu turnu-warnu manu jinta-warnu Kaatu-kurlangu-kurra.

Nyampunya kuruwarriji Kirijini-patukuju ngurrjukuju nyinanjakuju

¹⁸ Nyampunya karna-nyarra jaruju wangka ngaju Puurluju nyurrurlakuju karntaku ngulaju kuja: 'Nyurrurla-parnta kali-nyanu, ngulaju pangkalalu-nyarra wiri-jiki nyina nyurrurlakuju. Nyampunya kanyarra kujanya wangka Kaatuju Kirijini-patukuju.' ¹⁹ Manu karna-nyarra nyurrurlakulku wati-patuku wangka ngulaju kuja: 'Yulkayalujana nyurrurla-parntakuju karntakuju kulungku ngarrirninja-wangu manu pakarninja-wangu.'

²⁰ Manu karna-nyarra nyurrurlakulku kurdukurduku wangka ngulaju kuja: 'Nyurrurla kurdukurdu, ngulajulu-jana warrarda purda-nyangka nyurrurlakupalangu-purnu wilji-wangurlu, ngatinyanu manu kirda-nyanu, manu jarwara-wangurlu. Ngulangkungnya-ka Kaatuju miyalu raa-pinyi.' ²¹ Manu karna-nyarra nyurrurlakulku kirda-nyanu-patuku wangka ngulaju kuja: 'Ngurrjungkulu-jana wiri-manta nyurrurla-nyanguju kurdukurduju warrarda nyirlinyirli-jarrinja-wangurlu manu ngarrirninja-wangurlu. Kala kajinkili-jana kurdukurduku warrarda nyirlinyirli-jarri manu ngarrirni, ngula-jangkaju kapulu muntuku nyinami manu miyalu rdinyilpa maju.'

²² Nyurrurla warrkini-patu yangka kuja kankulu-jana jamulu warrki-jarri wiriwiriki pirijina-piya, ngulajulu-jana nurna-juku warrarda warrki-jarriya. Ngalya-kari yapa kuja kalu-jana warrki-jarri wiriwiriki, ngulaju kalu warrki-jarri kuja kalu-jana yangka palkangku nyanyi wiriwirirli. Ngulaju nganta kalu-jana kujarluju wardinyimani warrkini-paturlu. Kala kajilpalu wiriwiri nyinayarla yuwarlirla kaninjarni nyanja-wangu warrkini-patu-wangu, yangka yali warrkini-patu kuja-puruju kajikalu nyinami warrki-jarrinja-wangu. Ngulaju kuja-piya-wangulu-jana nyurrurla-patuju warrki-jarriya wiriwirikiji yimir-yinja-wangu. Kalaka-nyarra Kaaturlu nyanyi warrki-jarrinja-wangu-kurra. ²³ Kuja kankulu-jana warrki-jarri nyurrurla-nyanguku wiriwiriki, ngulaju kankulurla warrki-jarri kujaju Warlalja-Wirirlanguku Jijaji Kirajiki. Kujarlaju, nurna-nyayirnili-jana warrki-jarriya nyurrurla-nyanguku wiriwirikiji tarnnga-juku. ²⁴ Purda-nyangkajulu kuja kankulu-jana yangka warrki-jarri wiriwiriki pirijina-piya. Nyampurla walyangka marda kankulu-jana pirijina-piyaju nyina yangkaku wiriwiriki. Ngula-puruju, jungaju kankulurla warrki-jarrimi Warlalja-Wiri Jijaji Kirajiki. Nyurrurlarluju, milya-pinyi kankulu nyiyarningkijarra kapu-nyarra Warlalja-Wiringki Jijaji Kirajiri yinyi yangka kuja kanyarra kaji-mardarni nyanungu-nyangurla. ²⁵ Ngana-puka kajilpa karlirr-yantarla Kaatu-kujaku wiri marda, manu marda warrkini pirijina-piya, ngulaju kapu-jana Kaaturluju jintawarlayilki-jiki muku miimii-nyanyi kuwurtukungarduyu-piyarlu ngulaju jintangka-juku kuruwarrirlaju.

4

¹ Nyurrurla wiriwiri, kuja kankulu-nyanu mardarni warrkini-patu pirijina-piya-patu, ngulakuju yungkalu-jana nyiyarningkijarra warrki-jangkakuju jurnta mardarninja-wangurlu. Milya-pinyi kankulu nyurrurlarlangurlu kuja kanyarra Warlalja-Wiri nyinami nguru-nyayirni-wangurla nyurrurlaku yangka Jijaji Kiraji.

Kirijini-patujulparliparla warrarda wangkayarla Kaatuku

² Nyurrurla Kirijini-patu, warrardalurla wangkaya Kaatuku parra-kari parra-kari mata-wangu, ngulaju yati-wangkaya-nyayirnilirla rdiily-parnkanja-wangu. ³ Manulu-nganparla nganimpaku wangkaya Kaatukuju kuja karnalu nyampurla rdakungka nyina. Nyurruiwi rdaku-wangurla-wiyi kujalparna warru wapaja yurlapardi-wiyi, ngulangkuju kalarna-jana warru yimi-ngarrurnu Juwu-wangu-patuku yangka Yimi Ngurrju Jijaji Kiraji-kirli. Kuja-panunyajulu yirrarnu rdakungkuju Juwu-paturluju. Ngulaju ngula-juku. Kajinkili Kaatu payirni, ngulajulu payika yungu-jana yapa yilyamirni nyampu-kurra rdaku-kurra yungurnalu-jana yangka-juku jinta-juku Yimi Ngurrju yimi-ngarrirni. ⁴ Nyampunyaju warrkiji yungu Kaaturluju yungurna-jana milki warraja-mani jaru Jijaji Kiraji-kirli. Kulalparna ngulaju yampiyarla warrkiji. Ngulakunyajulurla payika Kaatuju yungurna-jana jaru warraja-nyayirni milki-wangkami.

⁵⁻⁶ Nyurrurla-patujulu jaru Kaatu-kurlangu pinarri-jarriya-wiyi. Kajinkili-jana yangka yapaku Kirijini-wanguku wangka, ngulajulu-jana wangkaya pina-nyayirni. Kajili-nyarra ngampurrparlu purdanyanyi nyurrurla, ngulakujulu-jana milki-wangkaya Jijaji Kiraji-kirli

jaru jurnta mardarninja-wangu. Wangkayalu-jana pulya manu rarralyapa-nyayirni, kuja-kurraju yungulu-nyarra purda-nyanyi ngampurrparlu yirriyirri. Ngula-jangkaju, kajilpa-nyarra nganangkupuka yapangu payikarla, ngulaju kapunkulu milya-pinyi jaruju jungarni-nyayirni yungunkulu-jana jangu-mani.

Puurlurlu pipa nyampuju lawa-manu Kirijini-patu yapaku Kalajiwaringkiki

⁷⁻⁸ Nyampu karna jinta wati yilyami yirdiji Tijika nyurrurla-nyangu-kurra yungu-nyarra nyiyarningkijarra yimi-ngarrirni ngaju-nyangu kuja karna nyampurla rdakungka ngaju nyina. Nyanunguju puntu-nyayirni ngajukuju. Ngulangunya kaju ngajuju jina-mardarni, manu kaju jirranganja warrki-jarri pirijina-piya jintangka-juku Warlalja-Wiri Jijaji-kirlangurla warrkingka. Ngulanya karna yilya nyanunguju yungu-nyarra yimi-ngarrirninjarluju wardinyi-mani ngajuku kuja karna nyampurla nyina rdakungka, kalakankujulu wajampa-jarri ngajulukuju. ⁹ Manu jinta-kariji karna yilya nyanunguwanaju wati-kariji ngulaju yirdiji Yunajimu ngulaju ngalipakupurdangka Jijaji Kiraji-kirlangu-yijala. Ngulaju nyanunguju nyurrurla-nyangu-jangka turnu-warnu-jangka. Ngulakuju karnalurla wala nyina. Ngula-jarrarlunya Tijikarlu manu Yunajimurlu kapulu-nyarra nyiyarningkijarra muku yimi-ngarrirni ngaju kuja karna nyarrpa-jarri nyampurla.

¹⁰ Jinta-kariji Rditarrku ngularlangu-ka nyina nyampurlaju rdakungka, ngulanguju yungu-nyarra yimi-ngarrirni ngurrju nganta-ka nyina. Jinta-kariji Maarrku, Parnapakupurdangka jukanyanu, ngularlangurlu kanyarra payirni nyurrurlaju ngurrju-japa kajikankulu nyina ngula-juku. (Ngulajurna-nyarra yangka Maarrkuju nyurru-wiyi yimi-ngarrurnu jaru-karirla, ngula kaji yanirra nyurrurla-nyangu-kurra, ngulajulu pardupardu-maninjarla kangka.) ¹¹ Manu jinta-karirliji watingki yirdingki Jajuwa Jututurlangurlu kanyarra payirni nyurrurlakuju ngurrju-japa kajikankulu nyina ngula-juku. Nyampu-patuju marnkurpa wati-patu Juwu-patu kujalurla pinayanu Jijaji Kirajiki manu kuja kalurla wala nyinami. Nyampu-patumipanya Juwu-patuju kajulu jirranganja warrki-jarri ngaju-nyangurla warrkingka yungurnalu-nyarra Kaatu-kurlu wangka yapaku yangka Kaatuju kuja kangalpa Warlalja-Wiri nyina ngalipakuju. Kula kaju nganalku Juwu-kariji jirranganja warrki-jarrimi, nyampu-patu-miparlu kajulu ngajuju wardinyi-mani warrkingkiji.

¹² Manu jinta-karirliji watingki yirdingki Papururlangurlu yungu-nyarra yimi-ngarrirni ngurrju nganta-ka nyina. Ngulaju nyampuju wati nyurrurla-nyangu-jangka turnu-warnu-jangka, ngulaju karla warrki-jarri pirijina-piya Jijaji Kirajiki. Nyampu wati yirdi Papuru, ngulaju kanyarrarla wangka nyurrurlakuju Kaatukuju yungu-nyarra Kaaturlu Jijaji-piya-mani pina-nyayirni. Ngula-jangkaju, kajili-nyarra yapa-patu-karirli jangkardu yaninjarla puta karlirrikanyi Kaatu-kurlangu-kujaku, ngulaju kapunkulu-jana pirrjirdirli wurra-maninjarla mamparl-pinyi. Manu kanyarrarla Papururluju

payirni Kaatu nyurrurlakuju yungunkulu junga-nyayirnirli milya-pinyi kapuru-wangurlu nyiyarningkijarra kaji-nyarra nyarrparlu nyanungurlu Kaaturlu wardu-pinyi ngurrju nyinanajaku manu ngurrju warrkiki. ¹³ Nyampuju wati, milya-pinyi karna kuja kanyarra warrki-jarri yukayi-karda nyurrurlaku, manu yapa ngalyakariki kajana warrki-jarri kuja kalu kirri-jarrarla nyina Latujiyarla manu Yarapulirla, ngula-jarra-wardingkirlanguku kajana warrki-jarrimi. ¹⁴ Manu nganimpa-nyangu puntu wiyarrpa yirdiji Luuku, ngulaju nyangunyangu, manu jinta-kari yirdiji Timuju, nyampujarrarlangurlunya yungulu-nyarra yimi-ngarrirnirra ngurrju nganta kapala nyina.

¹⁵ Manu ngalipakupurdangka-wati Kirijini-wati yangka yalirla kiringka Latujiyarla, manu karnta-kari-pardu jinta-kari yirdi-kariji Nimpa manu panu-kari kuja kalu nyanungu-nyangurla yuwarlirla turnu-jarri Kirijini-patuju, ngularrakuju yungurna-jana yimi-ngarrirnirra ngurrju karna nyina. ¹⁶ Kajinkili nyampu purda-nyanyi jaru nyurrurla-paturlu-wiyi Kirijini-paturlu Kalaji-wardingki-paturlu, ngula-jangkaju, yilyayalu-jana nyampuju jaru Kirijini-patu-kariki Latujiya-wardingki-patuku yungulu nyanungurlulku purda-nyanyi-yijala. Kujarna-jana yangka nyurru-wiyi jaru-kari yilyaja Latujiya-wardingki-patuku Kirijini-patuku, ngularlangulu purda-nyangka nyurrurla-paturlu Kalaji-wardingki-paturlu. ¹⁷ Yangkarlangukulurla watiki yirdiki Yakijaku wangkaya ngulaju kuja, 'Nyuntuju kanparla warrki-jarrimi Warlalja-Wiriki Jijaji Kirajiki, ngulaju kujangu nyanungurlu warrkiji yungu. Ngulajurla lawa-manta yaliji warrki yampinja-wangurlu nyanunguku-juku.'

¹⁸ Nyampunya jarujurna lawa-manulku-jala, kala ngari wita-kari yungurna yirrarni pukungka ngajulurlulku rdakungku ngulaju kujarlu: NYAMPUNYA KARNA RDAKANGKU YIRRARNI NGAJULURLU PUURLURLU, MANU KARNA-NYARRA YIMI-NGARRIRNIRRA NGURRJU KARNA NYINA. Manngu-nyangkajulu wajawaja-maninja-wangurlu ngajuluju nyampu kuja karna rdakungka nyina pirijina. Payirni karna-nyarrarla Kaatuju yungu-nyarra yimiri-nyayirni nyinami. Ngula-juku.

1 Thessalonians

Pipa 1 Tijilunika-wardingki-patuku

Pipa ngula-jana Puurlurlu pantirninjarla yilyajarra Kirijini-patuku Tijilunika-wardingki-patuku nyurru-wiyi

Nyiya-kurlu yimi nyampu?

Tijilunikaju ngulaju kirri wiri-jarlu, ngulaju ngurungka Majatuni-yarla. Puurlujulpa nyinaja kamparru-warnu mijiniri Kurdungurlu Wiri kuja-jana kangu Yimi Ngurrju Jijaji Kiraji-kirli yapa-kurra yali-kirra. Ngulakungarntiji, yapanguku kalalu puraja kuruwari-kari manu pirlirpa-kari. Kala kuja-jana Puurlurlu yimi-ngarrurnu Yimi Ngurrju, panu-kari Kirijini-jarrijalu.

Ngula-jangkaju, panu-karirli Juwu-paturlu Kirijini-wangurlu, ngulajulu jinyijinyi-manu Puurlu yampinjarla yaninjaku ngurra yaliji. Ngula-jangkaju, Puurluju yanu yali-kirra Piriya-kurra. Ngula-jangkaju, kirri-kari-kirra yanu Karinji-kirraluku. Kujalpa nyinaja Karinjirla, ngulajurla Timijirli yimiji kangurnu Tijilunika-wardingki-kirli. Ngula-jangka-jana pipaju panturnu nyampuju.

Nyampurra Tijilunika-wardingki-patu Kirijini-patu, ngulaju jungarni-nyayirnilpalurla nyinaja Kaatukuju. Nyanungurrarlujulpalu junga-nyayirnil puraja, manulpalu-nyanu yulkaja. Puurlujulpa wardinyi-nyayirni nyinaja kujakuju. Kala yapangujulpalurla puta purda-nyangu nyangurla kapu Jijaji pina-yanirni walya nyampukurra. Kujarlaju, panu-karjili warrki-wangu-jarrija yungulurla Jijajiki pardarni pina-yaninjarni-kirra. Yapa panu-karjilpalu wajampa nyinaja Kirijini-kariyi-nyanuku kujalu-jana wajawaja-manu kamparrurlu-wiyi. Rampal-purda-nyangulpalu kapu-jana Jijajirli yampinja-yani purdangirli pina-wankaru-maninja-wangurlu.

Yungu-jana yalu-mani kujalu japurnu, Puurlurlu nyampuju pipa panturnu kuja karlipa jalangurlu yirdi-mani 1 Thessalonians.

¹ Ngajuju Puurlu karna-palangu jirnganja nyina Jilajaku manu Timijiki. Ngulanguku karnalu nganimpa-paturluju pipa pantirni yapaku nyurrurlaku Kirijini-patuku kuja kankulu yangka nyina kirringka Tijilunikarla. Nyurrurlajunkulurla ngalipakupalanguku Wapiraku Kaatuku manu Jijaji Kirajirlanguku kuja kangalpa Warlalja-Wiri nyina ngalipaku. Nganimpa karnalu-nyarrarla wangkami kujanya, “Nyumpala karnangkulu payirni yungunpala-jana yimiri nyina Tijilunika-wardingki-patuku yapaku. Kujarlaju yungungkulu marlaja nyinami rarralya ngurrju-nyayirni tarngajuku.”

Tijilunika-wardingki-patujulpalurla wala nyinaja Kaatuku

² Puurlu ngajuju manu Jilaja manu Timiji, nyangurla-puka kuja karnalurla Kaatuku wangka, ngulaju karnalu-nyarra nyurrurlarlangu manngu-nyanyi. Ngulaju karnalu-nyarrarla yati-wangka. ³ Nyurrurla kuja kankulurla wala nyina Kaatuku, ngulanganya kankulurla

ngurrju-nyayirni warrki-jarrimi. Yulkami kankulurla, manu kankulunya manu yulkami nyurrurlarlangu. Ngulanganya kankulurla nurnanyayirni warrki-jarri. Manu kankulurla nyurrurlaju junga-nyayirni pardarni Jijaji Kirajiki Warlaja-Wiriki ngaka kaji yanirni pina. Kujarlanya kankulurla pirrjirdi-juku nyina. Nyampurrarlangukunya karnalu-nyarrarla warrarda yati-wangka.

⁴ Ngajukupurdangka-purnu Kirijini-patu, yirnalunya nyarra nganimpapatu milki-wangka wita yimi: Kaatu kanyarra yulkami nyurrurlaku yapaku. Nganimpapaturlu karnalu milya-pinyi kuja-nyarra Kaaturlu milarninjarla yirrarnu nyanungunya-nyangu-mipalku. ⁵ Kujarnalunya yangka kamparru-wiyi yanurra nyurrurla-nyangu-kurra ngururkurra kirri-kirra, Yimi Ngurrjurnalunya-nyarra yimi-ngarrurnu Jijajikirli. Yimi nyampuju junga. Pirlirra Kaatu-kurlangurlunya nganpa yartarnarri yungu, ngula-kurlurlunya-nyarra parlpurunya manu ngalya-kari. Jalangu ngulajunya yangkajunya kankulunya nganpa marda pina-manungunya-nyanyi nganimpapatujunya yangka kujarnalunya jungarni-nyayirni nyinajanya panungka milparniwarrarla warraja-nyayirni kujankulunya nganpa yangka nyangu warrki-jarrinja-kurra. Kujarnalunya nyinajanya jungarni, kujarlujurnalunya-nyarra nyurrurla yarda nurnamanu. ⁶ Yangka kujarnalunya-nyarra pinarri-manu, ngulajulpankulunya yimi rdakurl-kujurnunya warrarda manu purajanya. Ngula-jangkajunya, ngurrju-nyayirnikirli rdirri-yungunya nyinanjakunya jungarnikirli ngulajunya nganimpapiya-jukunya manu Jijajipiya kuja kangalpa Warlaja-Wiri nyina ngalipaku. Kujarlajunya, yapajulunya-nyarra rdurrjurnunya jinyijinyi-maninjakunya manu kulukukulukunya-maninjakunya. Ngula-purujunya, Pirlirparlujunya Kaatu-kurlangurlujunya palkangkulunya-nyarra miyalura-pungunya-nyayirni warrarda. ⁷ Panu-kari Kirijini kuja kalunya nyina ngurungka Majatuniyarla, manu panu-kari kuja kalunya nyina kurlirra nguru-karirli Kirijirra, ngula-wardingkirli purdanya-nyangulunya-nyarra marlajanya jaru kujalpankulunya jungarni nyinajanya yangka maju-purujunya nganimpapiya manu Jijajipiya. Kujarlajunya, nyanungurlangurlunya-nyarra waalparrurnunya jungarniki nyinanjakujunya. ⁸ Yuwayi, junga. Yapa jintawarlayi kuja kalunya ngula-jarrarla nguru-jarrarla nyina, ngularrarlunya kalunya-nyarra marlajanya purdanya-nyanyi Yimi Ngurrju Jijajikirli. Nyurrujalunya kalunya-nyarra milya-pinyilki nyurrurlajunya kuja kankulurla Kaatukunya wala nyinami. Kujarlajunya, kularnalunya-janamanya marda yimi-ngarrirnilki nyurrurlajunya. ⁹ Nyampurla, yapa kuja kalunya nyina, ngulangukujunya kalunya-nyanu warrarda yangka nyurrurla-kurlunya. Nganta kujankulunya nganpa yangka rdakurl-kujurnunya kamparru-wiyi yangka kujarnalunya yanurra nyurrurla-nyangu-kurra kirri-kirra. Manu kujankulunya nganta Kirijini-jarrinjarla yampijanya juju-kari juju-kari puranja-wangurlulunya yangka kuja kalankulunya jarnturnunya pirli-jangka manu watiya-jangka pulka-pinjakungarntirli. Manu kujankulunya nganta rdirri-yungunya Kaatukunya puranjakunya. Nyanungujunya jinta-ka wankarujunya manu yijardujunya nyinami. ¹⁰ Manu nyurrurlajunya kankulurla nganta pardarni Kaatu-kurlangukunya Ngalapi-nyanukunya kaji nganta pina-yanirni kankarlarra-jangka ngurunya-nyayirni-wangunya-jangka. Ngalapi-nyanunya Kaatu-kurlangunya Jijajinya kuja nyanungukupalangurlunya milyi-jangka pina-yakarra-manu. Ngakajunya kapu-ngalpa panu-jukunya Kaaturlujunya miimii-nyanyi. Ngana-pukanya kujakunya yapa nyina kuja-purda-kari, ngulakujunya kapurla Kaatujunya kulu-jarri-

nyayirni yijardu-nyayirni! Ngula-kujakuju, ngalipaju kapu-ngalpa muurl-mardarni Jijajirliji.

2

Puurluju warrki-jarrija nurna-nyayirni Tijilunikarla

¹ Ngajukupurdangka-purnu Kirijini-patu, kujarnalu-nyarra yangka yanurra kirri-kirra nyurrurla-nyangu-kurra, ngulajunkulu-nganpa rdakurl-kujurnu juwa-kijirninja-wangurlu. Panunkulu-nganpa marlaja Kirijini-jarrija nganimpa-patukuju. ² Kamparrujulparnalulu nganimpa-patuju warrki-jarrija Pilipayirla-wiyi murnma-wiyi-jiki Tijilunikakuju. Ngulangka Pilipayirla, kujalparnalulu nganimpapatu warrki-jarrija, ngulangkaju yapangkujulu-nganpa pinjarla yirrarnu kulungku ngarrirninja-karrarlulu. Milya-pinyi kankulu ngulaju. Ngula-jangkaju, yangka kujarnalu yanurra nyurrurla-nyangu-kurra Tijilunika-kurra, ngalya-karirli yapangku putalu-nganpa warla-pajurnu wangkanja-kujakuju Yimi Ngurrju-kujakuju. Kuja-puruju, Kaaturlu palkangkulpa-nganpa mardarnu, ngulakujurnalurla marlaja lani-wangu-jarrija. Tarnnga-jukulparnalulu-nyarra kutu yimi-ngarrurnu Yimi Ngurrju yangka kuja-nganpa Kaaturlu yungu. ³ Kujarnalu yangka yanurra nguru nyurrurla-nyangu-kurra, kularnalu warntarla nyinaja, lawa. Ngulangkajurnalulu-nyarra pututu-pungu. Kujarnalu-nyarra yimi-ngarrurnu Yimi Ngurrju Kaatu-kurlangu, kularnalu-nyarra warlkangku yimirr-yungu, lawa. Nganimparlulparnalulu manngu-nyangu jungarni-nyayirnilri Yimi Ngurrjuju yungunkulu-nganpa marlaja mardarni. ⁴ Nginyinginyi kanganpa Kaaturlu miimii-nyanyi, manu kanganpa milya-pinyi kuja karnalu jungarnirli manngu-nyanyi. Kujarlaju kanganpa wala-nyayirni nyina nganimpa-patukuju. Yimi Ngurrju-nganpa yungu yungurnalu-jana warru yimi-ngarrirni yapapatu-kariki. Kula karnalu warru yani yapaku yipiljipilji-maninjaku yungulu-nganpa nganta ngulangkuju ngurrju-pajirni nganimpa. Lawa kujakuju. Warrki-jarri karnalu nganimpapatuju jungarni, ngulaju yungu-nganpa Kaatu-miparlulu ngurrju-pajirni. ⁵ Kujalparnalulu nganimpa-patu nyurrurla-nyangurla nyinaja ngurungka, kulalparnalulu-nyarra ngulangkaju yipiljipilji-manu nganta yungunkulu-nganpa nganimpa ngurrju-pajirni. Kularnalu purlurlpa nyiyarlangukuju manu talakuju. Lawa. Ngarirnalulu-nyarra yirri-puraja nganimpa-kurluju marrararlulu, kula purlurlparlu. Kaaturluju-ka milya-pinyi junga. ⁶⁻⁷ Nganimpajurnalulu Kurdungurlu-patu Wiriwiri. Kujarlaju kapurnalu-nyarra jinyijinyi-mantarla nyiyarningkijarraku yungunkulu-nganpa marda nganimpaku nganta pulka-pungkarla. Lawa, kularnalu kujaju manngu-nyangu. Yalyalparnalulu-nyarra nyinaja, manu mampungkulparnalulu-nyarra mardarnu. ⁸ Junga-nyayirnilparnalulu-nyarra yulkaja. Kujarlanyarnalulu-nyarra ngampurrpa-nyayirnilri yimi-ngarrurnu Yimi Ngurrjuju yangka kuja-nganpa Kaaturlu yungu. Manu nganimparlurnalulu-nyarra warrki-jarrija yukayi-karda nyurrurlaku pirrjirdi-maninjaku.

⁹ Ngajukupurdangka-purnu Kirijini-patu, manngu-nyanyi kankulu yangkaju kujarnalu-nyarra jirranganja nyinaja nyurrurlaku, manurnalu-nyarra yimi-ngarrurnu Yimi Ngurrju. Ngula-puruju

yangka kujarnalu warrki-jarrija yukayi-karda-nyayirni parra jingijingi manu mungangka jingijingi talaku maninjaku mangarrikipurdarlu. Talaku japirninja-wangulparnalunya-nyarra nyinaja nganimpa-patuju.

¹⁰ Nyurrurlarluju kankulu-nganpa yapangku milya-pinyi-jala, manu Kaaturluju kanganpa milya-pinyi-yijala. Yangka kujarnalu-nyarra jir-rnganja nyinaja nyurrurlaku, nyinajalparnalurla jungarni Kaatukuju, manulparnalunya-nyinaja nyurrurlarla jungarni-jiki. Kulalpa-nganpa nganangku warntarla-pajikarla. ¹¹ Nyurrurlarlu kankulu-nganpa milya-pinyi kujalparnalunya-nyarra pututu-pungu ngulaju kirda-nyanupiyarlu kuja kajana pututu-pinyi nyanungu-nyangu kurdukurdu. Ngula-piyanyalparnalunya-nyarra wangkaja. ¹² Tarnnga-jukulparnalunya-nyarra warrarda wangkaja yungunkulu pirrjirdi-jiki nyinami Kirijini-jarrinjarla. Manulparnalunya-nyarra warrarda wangkaja yungunkulurla tarnnga-juku nyina ngurrju Kaatuku yartarnarri wiri-jarlu-kurluku. Ngampurrpa kanyarra nyina yungu-nyarra Warlalja-Wiriji nyina nyurrurlakuju.

¹³ Yangka kujankulu kamparru-wiyi kapanku purda-nyangu yimi kujarnalu-nyarra milki-kangurnu, jungankulurla ngungurr-nyinaja yimikiji. Kujanyalpankulu nyampu manngu-nyangu, “Wurra, kula nyampuju yimi yapa-kurlangu, lawa. Kaatu-kurlangu nyampuju!” Junga, nyampuju yimi Kaatu-kurlangu. Jalanguju nyurrurlarla-ka nyina Kaatuju. Ngulakuju kankulurla marlaja ngurrju-jarrimi, manu kankulurla marlaja manngu-nyanyi jungarnirli. Kujarlangukunya karnalurla yati-wangkami. ¹⁴ Ngajukupurdangka-purnu Kirijini-patu, ngulaju kankulu nyina yalirra-piya Kirijini-kari-piya-yijala kuja kalu nyina Jurdiyarla Kaatu-kurlangu manu Jijaji Kijaji-kirlangu. Juwupaturlu warlaljarlu ngurrara-jintarlunya, ngulangkulpalu-jana putaputa warla-pajurnu puranja-kujakuju Jijaji Kiraji-kijakuju. Ngula-piyarlu-yijala warlaljarlu ngurrara-jintarlulpalu-nyarra putaputa warla-pajurnu nyurrurlarlungu. ¹⁵ Nyurru-wiyilpalu-jana nyurnunyunurlu Juwu-paturlu-yijala pungu Kaatu-kurlangu jarukungarduyu panu-juku. Manu ngakalku, Juwu-patu-karirliili pungu Jijajilki kuja kangalpa nyina Warlalja-Wiri ngalipaku. Manu ngula-jangkaju, Juwu-patu-karirli-yijalalu-nganpa nganimparlangu juwa-kijirninjarla yilyaja. Manu kalu-jana Juwu-wangu-patukuju nyurunnyuru-jarri Juwu-patuju. Ngulakuju kula kajana Kaatuju wardinyi manu ngampurrpa nyina. ¹⁶ Nganimparruju yirnalunya-jana warru yimi-ngarrirni Yimi Ngurrju Juwu-wangu-paturlanguku yungu-jana nyanungurrarlangu muurl-mardarni Kaaturlu majumaju-kujaku. Kuja-kujaku yalumpurrarlunya Juwu-paturlu kalu-nganpa warrarda puta warla-pajirni. Kamparru-wiyi nyurru-wiyi, Juwu-patujulurla jurnta yanu Kaatukuju kuja-purda-kari. Ngulakujulpa-jana Kaatuju pululu-juku pardarnu nganyunganyu-wangu yungulurla pina-yantarla. Kala lawa. Jalangurlanguju kuja-purda-kari-jiki kalu jurnta yani yapaju Juwu-patuju. Jalanguju ngularlanguku-juku kajana kulu-nyayirni-yijala nyina. Kujarlaju Kaaturlu kapu-jana muku pinyi.

Puurlu yungu pina-yantarla Tijilunika-wardingki-patuku yapaku nyanjaku

17 Ngajukupurdangka-purnu Kirijini-patu, yangka kujalparnalunyarra jirranganja nyinaja yalirla Tijilunikarla, ngula-ngurluju yapangku panu-karirli juwa-kijirninjarla yilyajalu-nganpa nganimpapatuju. Ngula-jangkaju, ngarirnalu witaku puta nyinaja jawirdikiji. Ngula-puruju, warrardalparnalunyarra manngu-nyangu nyurrurlaju. Manulparnalun gampurrpa-jala putaputa kiikii-jarrija yaninjaku yali-kirraju nguru nyurrurla-nyangu-kurra yungurnalu-nyarra nyanyi. 18 Ngajurlangu Puurlu, ngulajulparna gampurrpa putaputa kiikii-jarrija nyurrurla-nyangu-kurraju nguru-kurraju yaninjakuju. Lawa, Juju Ngawungku, warla-pajurnulpaju. 19 Nyurrurlaju kankulurla jungarni-nyayirni nyina Kaatukuju, ngulangkuju kankulunganpa wardinyi-mani nganimpaju. Kaji Jijaji Warlalja-Wiri yanirni pina, ngulaju kapunkulu karrimi kamparru-juku nyanungukuju. Kapurnalurla yimi-ngarrirni yangka kujankulu-nganpa ngungkurr-nyinaja yangka kujarnalu-nyarra Yimi Ngurrju-wiyi yirripuraja. Kapurnalurla yimi-ngarrirni nyurrurlaju kujalpankulurla ngurrju jungarni nyinaja. Kapurnalu-nyarra nyurrurlakuju wardinyi-nyayirni nyina. 20 Yuwayi, junga kujaju! Nyurrurlarluju yapangku kankulu-nganpa wardinyi-mani-nyayirni, kapurnalurla kujarlaju yimi-ngarrirni nyiyarningkijarra nyurrurla-kurluju. Kujarlaju kapu-nganpa ngurrju-pajirni.

3

1 Junga-nyayirnilparnalunyarra nyinaja nyurrurlakuju yirraru-nyayirni yungurnalu-nyarra nyangkarla. Kala lawa-juku. Jungajuku, nganimpapaturlulkulparnalunyanu payurnu ngulaju kujarlu, “Nyarrpa-jarrimirlipa-jana yalikiji yapaku?” Ngula-jangkaju, ngaju manu Jilaja, nyinajalparlijarra purdangirli nyampurla kirringka Yajarnarlu-juku. 2 Timijijirlijarra yilyajarra nyurrurla-kurra. Ngulaju ngalipakupurdangka Kirijini-yijala, ngulaju warrki-jarri karnalurla Kaatuku wungu-juku nganimpapatuju. Ngula-paturluju karnalu-jana wungungku-juku Yimi Ngurrjuju yimi-ngarrirni. Nyanunguju, yilyajarrarnalu-nyarra nyurrurlaku yungu-nyarra pirrjirdi-mani nyurrurla. Ngula-jangkanya yungunkulurla wala-juku nyina Kaatukuju tarnnga-juku. 3-4 Kamparru-wiyi yangka kujarnalu-nyarra jirranganja nyinaja, ngulajurnalu-nyarra yangka wangkaja ngulaju kapulu-ngalpa warrarda jinyijinyi-mani manu kulukukuluku-mani yapa ngalya-karirliji. Yuwayi, milya-pinyi kankulu nyurrurlarluju yapangkuju kalu-ngalpa ngurrara-jintarlujuku warrarda jinyijinyi-mani manu kulukukuluku-mani. Kamparru-wiyi Timiji-wangurlawiyi, kujankulu puraja-juku Jijajiji, kujarlaju yapangkulpalu-nyarra jinyijinyi-mani manu kulukukuluku-mani. 5 Purda-nyangurna yaliji maju yimi kujalpalu-nyarra yapangku ngurrara-jintarlujuku jinyijinyi-mani manu kulukukuluku-mani. Ngulakujulparna-nyarra wajampa nyinaja. Manulparna ngajulurluju manngu-nyangu, “Marda Juju Ngawungku kajika-jana jinyijinyi-maninjarla karlirr-kanyi.” Kujanyalparna manngu-nyangu. Kujarlanyarna yilyaja Timiji yunguju ngulangkuju yimi pina-kanyirni. Kajilpa-nyarra Juju Ngawungku karlirr-kangkarla warntarlaku Kaatu-kujakuju, ngulaju mardarnalu-nyarra jamulu pinarri-manu.

⁶ Timijiji, nyurru-juku pina-yanurnu nyampu-kurraju nyurrurla-nyangu-ngurluju nguru-ngurluju. Pina-kangurnu-jarrangku yimi ngurrju-nyayirni. Yimi-ngarrurnu-jarrangku kuja kankulurla nganta wala-juku nyina Kaatukuju, manu kankulu-nyanu nganta jarnku-jarnku yulkami-juku nyurrurlarlanguju. Manu yimi-ngarrurnu-jarrangku kuja kankulu-nganpa ngampangamparlu nganta warrarda manngu-nyanyi, manu kankulu-nganpa nganta ngampurpa nganta nyinami ngajarraku nyanjakuju yangka kuja-piya-yijala kuja karnalu-nyarra ngampurpa-yijala nyina nyurrurlakuju nyanjakuju. ⁷ Ngajukupurdangka-purnu Kirijini-patu, yapa nyampu-wardingkirliji kalu-nganpa jinyijinyi-mani manu kulukukuluku-mani, manu karnalu-nyanu murrumurru purda-nyanyi. Ngulaju ngula-juku. Kuja kankulurla wala-juku nyina Kaatuku, ngulakuju karnalu wardinyi-nyayirni nyinami nganimparlangu wajampa-wangulku. ⁸ Kuja kankulurla tarnnga-juku nyurrurla jungarni-jiki nyinami Jijajiki Warlalja-Wiriki yampinja-wangu, kujarlanya karnalu nganimparlangu wardinyiji nyina. ⁹ Kuja karnalurla wangka Kaatuku, wardinyi karnalu-nyarra nyina nyurrurlakuju kuja kankulurla jungarni-juku nyina. Kujarlaju yirnalurla warrarda yati-wangka nyurrurlarlanguku kuja kankulu-nganpa miyalu raa-pinyi. ¹⁰ Yuwayi, kujarlaju karnalu warrarda payirni Kaatu parrangka jingijingi manu mungangka jingijingi yirnalulanyirra nyurrurla-nyangu-kurra kirri-kirra nyurrurlakuju nyanjaku manu yirnalulanyarra pinarri-mani maya-kari maya-kari. Ngula-jangkaju marda yungunkulu pinarri-jarrimi maya-kari maya-kari pina-karda-nyayirni.

¹¹ Nganimpa-patuju yungurnalu-nyarrarla wangka Wapirra Kaatuku manu Jijaji Kirajirlanguku Warlalja-Wiriki nyurrurlakuju, ngulaju kuja: “Wiyarrpaku-nganpa nguru raa-pungka manu nguruyirra yungurnalu-jana nyanja-yani yapa Tijilunika-wardingki. ¹² Jijaji Warlalja-Wiri, payirni karnangkulu yaliki yapaku Tijilunika-wardingkiki yungulu-nyanu ngulaju yulkami-nyayirni karrikarri-wangu manu yungulu-jana yulkami yapa-patu-karirlanguku kuja karnangkulu nyuntuku yulkami-nyayirni. ¹³ Payirni karnangkulu yaliki yapaku Tijilunika-wardingkiki yinpa-jana nurna-mani kurturdurrurla nyuntuku puranjaku.” Kujanya karnalu-nyarrarla wangkami nyurrurlakuju. Kaji ngaka Jijaji Warlalja-Wiri pina-yanirni yapa panukurlu nyanungu-nyangu-kurlu, nyurrurlajunkulurla nyanungukuyijala warlalja yapa. Ngula-jangkaju, kajinkili karrimi kamparrurla Wapirra Kaatu-kurlangurla, nyurrurlaju kapunkulu kirlka-nyayirni karrimi, ngulaju kula-nyarra warntarla-pajirni.

4

Puurlurlu-jana pinarri-manu nyarrparlu yungulu wardinyi-mani Kaatuju

¹⁻² Ngajukupurdangka-purnu Kirijini-patu, kujalparnalulanyangka kamparru nyinaja nyurrurla-nyangurla kiringka, ngulangajulparnalulanyarra yangka yimi-ngarrurnu manu pinarri-manu nyarra yungunkulurla nyina Kaatuku yungunkulu wardinyimani. Yalumpu-juku jurruku-juku-nganpa yungu kuruwarriji nganimpakuju Jijajirliji Warlalja-Wiringkiji. Jalangu-malku,

nyurrurlaju kankulurla jungarni-jiki manu yijardu-juku nyina. Ngurrju-jala kankulurla nyina jalanguju, ngulakuju yirnalunyarra ngari witaluku yarda wangka pirrjirdi-nyayirni: Tarnngajukulurla warrarda kuja-juku nyinaya parra-kari parra-karirla! ³⁻⁷ Kaatuju-ngalpa milarninjarla wangkaja yungurliparla nyinami jungarni-nyayirni yapa warlaja nyanungu-mipakulku. Kala kajirlipa kurlakurla-jarri karnta-kariki manu marda wati-kariki, ngulakuju kula-ngalpa wardinyi nyina. Kujarlanya, nyampunya kanyarra wangka Kaatuju nyurrurlakuju: 'Nyurrurlaju kankulu palkaju mukunypa-nyayirni nyina warlaja ngaju-nyangu. Kujarlaju, nyinayalu jungarni-nyayirni yangka marda kajikankulurla yapa ngalya-kariki jangkardu kurlakurla-jarri.' Nyampurlangunya kanyarra wangka Kaatuju nyurrurlakuju wati-patuku: 'Nyuntu-nyangu palkaju, ngulaju ngajuku. Ngula-kurlurluju palka-kurlurlu pulka-pungkaju ngajuku.' Kujarlaju, nyuntu-parnta-mipa-kurlu nyinaka tarnnga-juku. Karnta-kari karnta-kari yampiyalu-jana kurlakurla-jarrinja-wangurlu! Yangka yapa kuja kalu ngurrapajuku nyina Kaatuku, ngulaju kalu kuja-juku warru parnka tarnngajuku. Kujaju warntarla! Kuja-wangulu nyinaya, parnkanja-wangu! Nyampunya kanyarra Kaatuju wangka, 'Yampiyalu-jana Kirijini-kariyi-nyanuju yimirr-yinja-wangurlu! Kajikanparla marda yangka karnta nyanungu-nyangu jurnta kanyi.' Kajilpanpa kujarlu kangkarla, ngula-panuju kapungku Kaatu kulu-jarrimilki. Manu yangka yalirra yapa ngalya-kari kuja kalu warru parnka kurlakurlaku warntarlaku, ngularlangu kapu-jana Kaaturlu murrumurru-mani. Nyampunyalu-nyarra pinarri-manu manu yimi-ngarrurnu kamparruju nyiyarningkijarra. ⁸ Kajilpankulu juwa-kijikarla kuruwari nyampu, kula kankulu-nganpa nganimpa juwa-kijirni. Kaatu kankulu juwa-kijirni kujarlaju. Nyanungurlu-nyarra yungu Pirlirra Kaatu-kurlangu nyurrurlakuju.

⁹ Kaatuju nyurru-nyarra wangkaja yungunkulu-nyanu yulkami nyurrurlaju. Nyiyakurnalu-nyarra yangka-juku jurru-juku yarda yimi-ngarrirni? ¹⁰ Nyurru-jala kankulu-jana yulkami Kirijini-kariyirlanguku yalirla warrukirdikirdi Majatuniyarlakuju. Ngajukupurdangka-purnu Kirijini-patu, yirnalunyarra wangka witalu ngari ngulaju tarnngajukululu-jana yulkaya maya-kari maya-kari.

¹¹ Nyinayalu pululu kulukukuluku-maninja-wangu manu jinyijinyi-maninja-wangu manu yapa ngalya-kariki mampanja-wangu. Warrki-jarriyalu pirrjirdi-nyayirni talaku manu miyiki-wiyi. ¹² Kajilpankulu warrki-wangu nyinayarla, ngulaju kajikankulu-jana warrarda japirni mangarriki manu talaku. Kujaju kula jungarni. Kajili-nyarra kuja-kurra nyanyi Kirijini-wangurlangurlu, kapulu-nyarra punku-pajirni.

Ngalipa-nyangu Warlaja-Wiri Jijaji kapu pina-yanirni nyampu-kurra walya-kurra

¹³⁻¹⁴ Ngajukupurdangka-purnu Kirijini-patu, yungurnalu-nyarra yimi-ngarrirni nyurrurlaku yangka-patu-kurlu Kirijini-patu-kurlu kujarlipa-jana yangka wajawaja-manu yapa ngalipa-nyangu kamparru-wiyi yangka kujalpalurla wala nyinaja Jijajikiji palinjakungarntiji. Ngaliparlaju karlipa milya-pinyi Jijaji kuja palija,

ngula-jangkaju pina-wankaru-jarrija. Ngaka kaji Kaaturlu pina-yilyamirni Jijaji nyampu-kurra walya-kurra, yalumpurrarlangu kapu-jana wankaru-maninjarla pina-yilyamirni Jijaji-wanaju. Kujarlaju, waparlkulu-jana nyinaya wajampa-wangu yangka Kirijini-wangu-piya. Ngulangkuju kula kalu-ngalpa milya-pinyi ngalipa Kirijini kapurliparla pina-wankaru-jarrinjarla jirrnganja nyina Jijajikiji. Kuja kalu-jana ngurpaju nyinami, kujarlaju kalu wajampa-juku nyina.

¹⁵ Yungurnalu-nyarra yarda wangkami jinta-karilki jaru kuja-nganpa Jijajirli Warlalja-Wiringki yimi-ngarrurnu. Ngalipaju panujuku kapurlipa marda wankaru-juku nyina kaji Jijaji yanirni pina. Ngula-jangkaju, yangka kuja kalu milyingka-juku yapa nguna, ngulawiyi kapulu kamparruju yani nyanungu-kurra. Ngula-jangkaju, kapurlipa ngalipalku yani purdangirli-wana. ¹⁶ Warlalja-Wiri Jijaji kapu yanirni nguru-nyayirni-wangu-jangka kankarlarra-ngurlu. Kaji yaninjarni yani, ngula-puruju kapu-ngalpa ngana mayi purlami. Ngulaju jinta kapu-ngalpa purla Marramarra Kaatu-kurlangu Wiri. Ngula-jangkaju, nganangku mayi kapu jitrni Kaatu-kurlangu kurlumpurrnguju* marrara-nyayirni. Ngula-puruju, kujalu-jana yangka Kirijini-patu milyingka yirrarnu, ngula-jangkaju kapulu wankaru-jarrilki. Ngulangkuju kapulu-ngalpa ngalipakulku nguru-yirrarni. ¹⁷ Yangka kuja karlipa wankaru-juku nyina, ngulaju Kaaturluju kapu-ngalpa kanyi mangkurdu-wana. Jijaji kaji yaninjarni yani-juku, ngulakuju kapurliparla wapirdi yani, kulkurru kapurlipa jinta-jarri Jijaji manu ngalipa. Ngula-jangkaju, ngalipa yapa kapurlipa nyina nyanungu-nyangurlalku Warlalja-Wiringka tarnnga-juku. ¹⁸ Yangka yalirra Kirijini kujankulu-jana marda kamparru-wiyi wajawaja-manu, kajinkilijana wajampa-juku nyina, nyampunyaalu-nyanu yimi yimi-ngarrika Jijaji-kirli yungu-nyarra wajampa-wangu-mani.

5

Yungulparliparla pardakarla Jijajiki kaji pinarni yani

¹⁻² Ngajukupurdangka-purnu Kirijini-patu, yangkaju kankulu milyapinyi Jijaji kapu pina-yanirni parra-nyayirni-wangurla. Nyurrualankulu pinarri-jarrija nyampuju yimi Jijaji-kirli Warlalja-Wiri-kirliji. Kaji pina-yanirni, ngulaju kapu warraja-jarri kapanku. ³ Kaji Jijaji pina-yanirni nyampu-kurra walya-kurra, ngulakungarntiji kapulu kamparru yangka panu-kari ngulaju kuja, “Nyampuju ngurrju-ka karri pululu-nyayirni manu wurulypa-nyayirni kulu-wangu-juku. Ngurrju karlipa nyina, nganangku kula kangalpa warru murrumurrumani.” Kapulu kujanya wangka kaji Jijaji pina-yanirni. Kapu-jana jangkardu yaninjarla riwarri-mani kapanku-nyayirnilri. Ngulaju kula jintarlanguju wuruly-parnka, lawa.

⁴⁻⁵ Kala nyurrurlaju ngulaju kula kankulu yangka yalumpurrapiya nyina yangka kuja kalu munga-piyarla nyinami. Nyurrurla yapa Kaatu-kurlangu kuja kankulurla marlaja nyina rdili-nyayirni-wangurla nyanungu-nyangurla. Nyurrurlaju kuja kankulurla yangka wapal-nyanyi parra jingijingirli yangkakuju Jijajiki. Ngalipaju kularliparla Juju Ngawuku, lawa. Manu kula karlipa yalirra-piya

* 4:16 trumpet

yangka Juju Ngawu-kurlangu-piya ngalipaju nyina kuja kalu munga-piyarla nyina. Ngajukupurdangka-purnu Kirijini-patu, kaji Jijaji kapanku pina-yanirni, yapa yinya kapulurla marlaja kinyirr-ngarni. Nyurrurlarluru kuja kankulurla wupal-nyanyi, ngulaju kulankulurla marlaja kinyirr-ngarnilki. ⁶ Kujarlaju, yungulparliparla yakarrarluru wupal-nyangkarla kaji Jijaji pina-yanirni. Yungulparlipa nyinayarla yalirra yapa-piya-wangu yangka kuja kalu jarda nguna. Yungulparlipa yirriyirrirli manngu-nyangkarla, kalakarlipa marda warntarlurlu manngu-nyanyi. ⁷ Yapa kuja kalu jarda nguna, ngulaju kalu nguna kutu-kari. Manu yapangku kajili ngarni pama, ngulangkuju kalu ngarninjarla rama-jarrimi kutu-karirla. ⁸ Kala ngalipa karliparla nyina Kaatu-kurlangurla rdili-nyayirni-wangurla ngulaju yalirra-piya-wangu yangka kuja kalu munga-piyarla nyinami. Kujarlaju, yungulparlipa yirriyirrirli manngu-nyangkarla, kalakarlipa marda warntarlurlu manngu-nyanyi. Tarnnga-jukurliparla wala-juku nyina. Manu yungulparliparla yulkayarla nyanungukuju, manu yapa ngalya-karikirlipa-jana yulkayarla. Yungulparliparla nyanjarla warrawarra-kangkarla Jijajiki kaji pina-yanirni ngaka nyangurla mayi, ngulangkuju yungu-ngalpa muurl-mardarni ngalipaju. Kajirliparla kuja-juku jungarni nyina, ngulaju kapurliparla marlaja nyina pirrjirdi yangka-piya yurrkunyupiya, ngulangku kuja kalu yangka mukarti mardarni tarlan-yayirni jurrukuju, manu kuja kalu kurdiji mardarni ngarlkirn-maninjaku.

⁹ Kaaturluju kula-ngalpa milarninjarla yajarnu murrumurrumaninjakupurdarluru, lawa. Milarnu-ngalpa ngalipaju yungu-ngalpa Jijajirli muurl-mardarni nyanungu-kujaku. Kujakunya yilyajarni Jijaji Kiraji Warlalja-Wiri nyampu-kurra walya-kurra. ¹⁰ Jijaji palija watiya warntawarntarluru yungurliparla jirnganja nyina nyanungukulku tarnnga-juku. Kaji pina-yanirni nyampu-kurra walya-kurra, ngulakungarntiji marda kapurlipa wankaru-juku nyina, manu marda ngalya-kariji kapurlipa marda milyingka nguna. Ngulaju ngula-juku. Ngalipa jintawarlayi-juku kapurliparla jirnganja nyina tarnnga-juku nyanungukulku-yijala. ¹¹ Nyurru kankulu-nyanu yimi-ngarrirni nyurrurlarluru Jijaji-kirli kapu pinarni yani. Ngulaju ngula-juku. Ngana marda yapa kankulu-jana wajampa-juku nyina, yangka yaliraku Kirijiniki kujankulu-jana marda kamparru-wiyi wajawaja-manu, ngula-kujakujulu-nyanu nyampunya yimiji yimi-ngarrika, manulu-nyanu pinarri-manta nyampu-kurlurlunya.

Puurlurlu pipa nyampuju lawa-manu Kirijini-patu yapaku Tijilunika-wardingkiki

¹² Ngajukupurdangka-purnu Kirijini-patu, pirrjirdi-nyayirni karnanyarra wangka. Nyurrurla-nyangurla turnu-warnurla, ngana kajirla pirrjirdi warrki-jarri Warlalja-Wiriki Jijajiki, manu nganangku kajinyarra marda warrawarra-kanjarla pinarri-mani, ngulajulu ngurrjungku purda-nyangka nyarrpa kaji-nyarra wangka nyanungu yali yapa. ¹³ Yapa yalumpu-piyaju kuja kanyarra nyurrurlaku warrki-jarri, yungulpankulu-jana ngurrju-pajikarla manu yulkayarla.

Ngurrjulu-nyanu jarnkujarnku rarralya nyinaya kulu-wangu manu wiljiwilji-maninja-wangu. ¹⁴ Ngajukupurdangka-purnu Kirijini-patu, wita-kari yirnalunya-nyarra wangka. Kajirla ngana-puka jukuru-jarri

warrkiki, ngulakujurla wangkaya yungu warrki-jarri. Ngana-puka kajirla nyiyarlanguku marda lani-jarri, ngulakujurla wangkaya yungu lani-wangu nyina waparlku. Nganangku-puka kaji puta purami Jijaji, ngulajulu wangkanjarla pirrjirdi-manta yungu jungarnirli pura. Manu ngana-puka marda kajingki rdapakarrka, ngulakujurla nyinaya ngarririnja-wangu ngurrju. ¹⁵ Kajilpangku nganangku-puka murrumurru-mantarla, ngulaju yampiya kunka-maninja-wangurlu. Lawa, kuja-wangu nyinaya ngurrju-juku. Yimirijikili-nyanu jarnku-jarnku nyinaya nyurrurla-wiyi, manulu-jana yapa ngalya-karikilki nyinaya ngurrju-yijala. ¹⁶⁻¹⁸ Nyampunya kanyarra Kaatuju wangka nyurrurlakuju yapakuju ngana kuja karla nyina Jijaji Kirajiki: Warrardalu nyinaya wardinyi-jiki! Warrardalurla wangkaya Kaatukuju rdiily-parnkanja-wangu! Nyarrpa-puka kuja kanyarra maju marda rdipimi, ngulaju ngula-juku! Ngula-puruju yati-wangkayajukulurla Kaatukuju!

¹⁹ Pirlirra Kaatu-kurlangu kaji-nyarra nyarrpa wangka, ngulajulu purda-nyangka wurra-maninja-wangurlu. ²⁰ Kajilparla ngana-puka Kaatuku nganta marlaja wangkayarla yimi nganta, ngulajulu yirriyirrirli purda-nyangka pulyangku juwa-kijirninja-wangurlu. ²¹ Manngunya ngalku yirriyirrirli yaliji yimi, ngulaju marda junga marda, rampalpa marda. Yaliji yimi kajilpa junga wangkayarla, ngulakujulurla ngungkurr-nyinaya. ²² Kala marda nyarrpa-puka yimi kaji maju wangka, ngulakujulurla jurnta nyinaya ngungkurr-nyinanja-wangu.

²³ Kaatuku kankulurla marlaja nyina rarralya. Nganimpatu karnalu-nyarrarla wangka Kaatukuju, ngula-warnurlaju yungunkulurla marlaja nyina jungarni-nyayirni, manu karnalu-nyarrarla wangka yungu-nyarra muurl-mardarni nyiyarningkijarra-kujaku. Kaji Warlalja-Wiri Jijaji Kiraji pina-yanirni nyampu-kurra walya-kurra, ngula-puruju kula-nyarra nganangku-puka warntarla-pajirni. ²⁴ Kaaturlu-nyarra milarninjarla yajarnu nyurrurlaju. Warrarda kanyarra wangka yijarduju. Kujarlanya kankulu milya-pinyi kapu-nyarra warrawarra-kanyi tarngangku-juku.

²⁵ Ngajukupurdangka-purnu Kirijini-patu, wangkayalu-nganparla nganimparlanguku Kaatukuju.

²⁶ Nyurrurla kankulurla panu-juku nyina Jijajikilki. Kujarlaju, kajinkili jinta-jarri, ngula-jangkarluju nganjirnili-nyanu ngamurlu-maninjarla jarnku-nyunjika wirli-mirnimirni.

²⁷ Warlalja-Wiri Jijajiji ngajuku wangkaja yimi nyampuku yirrarninjaku pipangkaku. Kujarlaju, kajinkili turnu-jarrimi jaajirla, Kirijini-patu-kariki-jana riiti-manta kiljingki yungungkulu purda-nyanyi.

²⁸ Nyampukuju pipaku karnalurla nganimpa-patuju lawa-jarrimilki. Nganimpa-paturluju karnalu-nyarrarla payirni Jijaji Kiraji Warlalja-Wiri yungu-nyarra yimiri nyina. Ngulaju ngula-juku.

2 Thessalonians

Pipa 2 Tijilunika-wardingki-patuku

Pipa jinta-kari ngula-jana Puurlurlu pantirninjarla yilyajarra Kirijini-patuku Tijilunika-wardingki-patuku nyurru-wiyi

Nyiya-kurlu yimi nyampu?

Nyampuju jinta-kari pipa kuja-jana Puurlurlu pantirninjarla yilyaja Kirijini-patuku kujalpalu nyinaja ngurrangka wiringka Tijilunikarla. Ngulaju nyampuju pipa karlipa yirdi-mani 2 Tijilunika-wardingki-patuku.

Ngulaju Tijilunika-wardingki-patu Kirijini-patu, ngulajulpalu jungarni nyinaja Kaatukuju. Ngalya-karirli yapangkulpalu-jana kulukukuluku-manu, ngulajulpalu-nyanu yulkaja-juku, manulpalurla ngungkurr-nyinaja Kaatukuju. Manulpalu puta purda-nyangu nyangurla kapu Jijaji yanirni pina. Yapa-patu-karirlijilpalu-jana warntarla yimi-ngarrurnu ngulaju nganta Jijaji nyurru-nganta pina-yanurnu walya nyampu-kurra. Kujarlanyalpalu lani-jarrija Tijilunika-wardingki-patuju. Ngula-jangkanya Puurlurluju-jana pipa panturnu nyanungu-patuku.

Nyampurla pipangka, Puurlu-jana wangkaja Jijaji kula pina-yanurnu-wiyi, lawa murnma-juku. Yimi-ngarrurnu-jana kamparru-wiyi Jijaji pina-yaninjakungarntiji, yapa panu-jarluju kapulurla Kaatuku wilji-jarrimi jurnta. Manu yangka Wati Wingki-nyayirni kapu walyangka palka-jarrimi yungu-jana yimirr-yinyi manu maju-mani. Ngula-jangkaju kapu Jijaji pina-yanirni yungu Wati Wingki-nyayirni lawa-mani.

Nyampurla pipangka, Puurluju-jana wangkaja Tijilunika-wardingki-patuku yungulpalu tarnnga-juku warrki-jarriyarla miyiki manu ta-laku. Kujakunya-jana Puurlurluju pipa nyampu panturnu.

¹ Ngajuju Puurlu karna-palangu jirrnganja nyina Jilajaku manu Timijiki. Ngulangkuju karnalu-nyarra nganimpa-paturluju pipa pantirni yapaku nyurrurlaku Kirijini-patuku kuja kankulu yangka nyina kiringka Tijilunikarla. Nyurrurlajunkulurla ngalipakupalanguku Wapirruka Kaatuku manu Jijaji Kirajirlanguku Warlalja-Wiriki.

² Nganimpa karnalu-nyarrarla wangkami Wapirra Kaatukuju manu Jijaji Kirajiki ngalipa-nyangukuju Warlalja-Wirikiji kujanya, “Nyumpala karnalu-nyarra payirni yungunpala-jana yimiri nyina Tijilunika-wardingki-patuku yapaku. Kujarlaju yungungkulu marlaja nyinami rarralya ngurrju-nyayirni tarnnga-juku.”

Kaji Jijaji yanirni pina nyampu-kurra walya-kurra, ngulangkuju kapu-jana yapa miimii-nyanyi

³ Ngajukupurdangka-purnu Kirijini-patu, nyurrurlaju kankulurla wala-nyayirni nyina tarnnga-juku Jijaji Kirajiki Warlalja-Wiriki. Manu kankulu-nyanu nyurrurla yapa yulkami tarnnga-juku. Kujarlaju kankulu-nganu wardinyi-mani ngula karnalurla Kaatuku wangka.

Kuja karnalu-nyarrarla warrarda wangka Kaatukuju, ngulaju jungarni nganimpaku. ⁴ Nyarrpara-wana-puka kuja karnalu yuka jaaji-kari jaaji-karirla, ngulaju karnalu-jana warru yimi-ngarrurnu ngurrju kuja kankulurla nyurrurla nyina Kaatukuju. Yapa-karirliji kalu-nyarra kulukukuluku-mani manu jinyijinyi-mani. Ngula-puru kanyarra maju rdipi. Ngula-puruju kankulurla tarnnga-juku wala-juku nyina Warlalja-Wirikiji Jijaji Kirajikiji pirrjirdi-juku.

⁵ Kuja kankulu maju-puruju kulu-puru manu jinyijinyi-puruju nyina pirrjirdi-jiki, ngula-puruju karlipa panungku-juku milya-pinyi Kaatuju kuja-ka jungarni-jiki nyina yapakuju miimii-nyanjakuju. Ngakaju kapu-ngalpa panu-juku yapaju miimii-nyanyi jungarnirli, manu kapu-nyarra wangkami nyurrurlakuju, ngulaju kuja, “Kujalpankujulu ngajulu Warlalja-Wiri-pajurnu, kujarlanyaipa-nyarra maju rdipija. Ngula-purujukujulu jungarni-jiki manu ngurrju-juku nyinaja ngajukuju. Junga-juku kankujulu ngajuku-juku nyina nyurrurlaju, ngulakuju kapurna-nyarra ngaju-juku nyina Warlalja-Wiriji tarnnga-juku.” Kujanya kapu-nyarra Kaatuju wangkami nyurrurlakuju. ⁶ Kaaturluju kapu-ngalpa jungarnirli miimii-nyanyi. Nganangu-puka yapangu kuja-nyarra kulukukuluku-manu manu jinyijinyi-manu, ngula-wanawana kapu-nyanurla Kaaturlu yapaju kunka-mani. ⁷ Ngula-jangkarluju kapu-nyarra muurl-mardarni muurlparlu murrumuru-kujakuju manu nganimparlangu kapu-nganpa muurl-mardarni. Ngulakungarntirliji kapu-ngalpa milki-yirrarni-yijala Kaaturluju Warlalja-Wiri Jijaji Kirajiji ngalipakuju. Nguru-nyayirni-wangu-ngurluju kapu yanirni pina marramarra-kurlu panu-nyayirni-kirli, ngulaju pirrjirdi-nyayirni-kirli. ⁸ Yuwayi, Jijaji kapu yanirni pina warlu wiri-nyayirni-kirli yungu-nyanurla yapaju kunka-mani yangkaju kuja kalurla purda-nyanja-wangu jurnta nyinami Kaatuku manu Yimi Ngurrjuju Warlalja-Wiri-kirlangu Jijaji-kirlanguku. ⁹ Ngula-wangu-panuju kapu-nyanurla kilji-nyayirni-kirli kunka-mani karrikarri-wangurlu. Manu kapu-jana yilyami tarnnga-juku kuja-purda-kari. Nyanunguju-ka yartarnarri wiri-jarlukurlu-juku nyina, ngulangkuju kapu-jana tarnnga-juku mamparpinyi pinarni yaninja-kujakuju. Ngula-jangkarluju kulalu nyanyilki nyanungu-nyanguju rdili-nyayirni-wanguju ngalipakupalangu-kurlangu ngurra. ¹⁰ Warlalja-Wiri Jijaji kapu pina-yanirni ngulaju nyanungu-nyangurla parra-nyayirni-wangurla, ngulaju yungurliparla ngaliparluju wardinyi-jarrinjarla pulka-pinyi yapangu nyanungu-nyangurluju. Kajirlipa nyanyi, yangka kuja karliparla ngalipa wala nyina nyanunguku, ngulakuju kapurliparla jayimpirr-pardinjarla wardinyi-jarri. Nyurrurla yapa kujankulu-nganpa ngungkurnyinaja yangka kujalparnalu-nyarra yangka yirri-puraja yimi, ngulaju nyurrurlarlangu kapunkulurla yalirla turnu-warnurla jayimpirr-pardinjarla wardinyi-jarri.

¹¹ Kujakunya karnalu-nyarrarla warrarda wangkami Kaatuku nyurrurlakuju. Ngulaju karnalu-nyarrarla warrarda payirni yungunkulurla jungarni-nyayirni marlaja nyina nyanunguku. Kujakunya-nyarra yajarnu yungunkulurla nyina jungarni. Nyurr-jala kankulurla wala nyina, manu kankulu nyurrju-juku ngampurpa nyina jungarniki nyinanjakuju. Kujakunya karnalu payirni Kaatuju yungu-nyarra

pirrjirdi-mani yartarnarri-kirlirliji tarnnga-juku jungarniki nyinan-jakuju. ¹² Kaatu manu Warlalja-Wiri Jijaji Kiraji, yimirinji kalungalpa nyina ngalipakuju. Kujarlanya karnalu-nyarrarla wangka Kaatukuju yungunkulurla pulka-pinyi yirdikiji Jijajikiji. Ngula-jangkanya kapunkulurla marlaja nyinami nyanungu-nyangurla rdili-nyayirni-wangurlaju.

2

Wati Wingki-nyayirni kapu rdipimirni Jijajikiji kamparru-wiyi

¹ Ngajukupurdangka-purnu Kirijini-patu, wita yungurnalunya nyarra wangka Parra-nyayirni-wangu-kurlu Wiri-kirli Jijaji Kiraji-kirlangu-kurlu kaji pina-yanirni nyampu-kurra yungu-ngalpa ngalipa jintawarlayi-juku turnu-maninjarla nyanungu-kurra-mani. Ngulakunya yungurnalunya-nyarra wangka. ² Nyurrurlarlu yapangku ngalya-karirli marda kankulu rampal-manngu-nyanyi nyampukuju Parra-nyayirni-wangukuju. Kujarlanya marda kankulu muntuku-jarrinjarla lanijarri. Nganangku marda-nyarra yimi-ngarrurnu yimiji ngulaju warntarla Kaatu-kurlangu Pirlirra-kurlangu nganta? Manu nganta kalu wangka nganimpa-kurlu marda ngantarnalu-nyarra yilyajarra pipa-kari Jijaji-kirli pina-yaninja-warnu-kurlu nganta. Manu nganta kalu wangkami Jijaji Kiraji nganta nyurru-juku pina-yanurnu nyampu-kurraju nganta walya-kurraju. Ngularraju kula junga. Jijaji kula pina-yanurnu walya nyampu-kurra, lawa murnmajuku. Kujarlajulu lanij-wangu nyinaya muntuku-jarrinja-wangu-juku. ³ Nganangku-puka kajilpa-nyarra kujarlu yimingki wangkanjarlu yimir-yungkarla, ngulajulurla ngungkur-nyinanja-wangu jurnta nyinaya! Warlalja-Wiri Jijajikingarnti pina-yaninjakungarnti-wiyi, kapulurla panu-kari yapaju wilji-jarrinjarla jurnta yani kuja-purdakari Kaatukuju. Ngula-puruju kapu wati Juju Ngawu-kurlangu rdipimirni ngulaju yirdiji Wingki-nyayirni. Yaliji ngulaju nyanunguju kapu ngaka Kaaturluju kijirni warlu wiri-kirra ngulaju tarnnga-juku. ⁴ Yali nyanungu Wati Wingki-nyayirni kaji yanirni nyampu-kurra walya-kurra, ngulaju kapu-jana kuruarri-kari kuruarri-kariki ngawungawu-pajirninjarla nginji-wangkami manu juju-kari juju-karirlanguku yangka kuja kalu yapangku purami jukurpa-warnu nganta. Nyanungurlu ngulangku kapu-nyanu wiri-nyayirni-pajirni nyanungurra-piya-wangu nganta. Ngulaju nyanungu yali Wati Wingki-nyayirni kapu yaninjarla pirri-mani kaninjarni Kaatu-kurlangurla Yuwarli Maralypirla. Ngulangkuju kapu-nyanu Kaatu-pajirni. ⁵ Purdanyanyi kankulu mayi yangkaju jaru kujarna-nyarra wangkaja ngaju nyurru-wiyi? Yangkarna-nyarra yimi-ngarrurnu nyanunguju yirdiji Wati Wingki-nyayirni yangka kamparru-wiyi yangka kujalparna nyurru-wiyi nyinaja nyurrurlarla ngurungka.

⁶ Jalanguju nyiyarlu-ngarra-ka warla-pajirni nyanunguju warraja-jarrinja-kujakuju? Nyurru-juku kankulu milya-pinyi yangka warlapajirninja-palka. Ngakaju kapu-ngalpa Kaaturluju kiikii-jarrinjarla Wati Wingki-nyayirni milki-yirrarni ngalipakuju. ⁷ Kula karlipa ngaliparluju nyanyi nyanunguju Juju Ngawu, ngulaju karlipa milya-pinyi-mipa-juku. Nyurru kajana nyanungurluju yapaju karlir-kanyi Kaatu-kujaku. Ngulaju nyiyarlu-ngarra-ka warla-mardarni yangka

Wati Wingki-nyayirni jalanguju warraja-jarrinja-kujakuju. Ngakaju, yangka warla-pajirninja-palkaju, Kaaturluju kapu yilyamirra nyampungurlu walya-ngurlu. Ngula-jangkarlaju kapu rdipimirnilki warajalku yangkaju Wati Wingki-nyayirni. ⁸ Kaji yali nyanungu yanirni yangka Wati Wingki-nyayirni, ngulaju kapu pinyi Jijajirli Warlalja-Wiringki, ngulaju kapu lirrangu purrujinjarla pinyi. Kaji Jijaji Warlalja-Wiri rdipimirni nyampu-kurra ngulaju rdili-nyayirni-wangu-kurlu mirilmiril-karrinja-karra manu yartarnarri-kirli, ngula-kurlurlunya kapu riwarri-mani. ⁹ Yuwayi, kapu junga yilyamirni Juju Ngawungkuju yangkaju Wati Wingki-nyayirni, ngulakuju kapurla yartarnarri nyanungu-nyangu jirriny-pinyi, ngula-kurlunya kapu yanirni nyampu-kurraju. Manu ngula-kurluju kapu warru wapa nguru-kari nguru-kari-wana ngangkayi-kirli-piya yali-kirliji yartarnarri-kirli jirriny-pinja-warnu-kurlu. Yapangu kapulu parlu-pinyi, ngulakuju kapurlu waa-karrimi Kaatu-kurlanguku nganta. ¹⁰ Ngulangukuju kapu-jana yartarnarri-kirli yimir-yinjarla karlirrkanyi. Ngakaju kapu-jana Kaaturluju yilyamilki kuja-purda-kari tarnnga-juku. Kajilpalurla yapa junga-nyayirni ngungkurr-nyinayarla Ngurrjuku Yimiki Jijaji Kiraji-kirliki, ngulaju kajika-jana Kaaturlu muurl-mardarni. Panu-karirli kuja kalu Yimi Ngurrju jamulu purdanyanyi, ngulakuju kulalurla rdakurl-kijirninjarla ngungkurr-nyinami junga-wanguku nganta. Kuja-panuju kapu-jana Kaaturluju yilyamilki. ¹¹ Ngulaju junga, kula kalu purda-nyanjarla rdakurl-kijirni Yimi Ngurrju Jijaji-kirliji. Kuja-panuju, Kaaturlu kapu-jana mangunyanja-kujakuju kapakapa-manilki yungulu mangu-nyanyi warntarlalku. Ngula-jangkaju, kapurlu ngungkurr-nyinami yangkaku Wati Wingkiki nyiyarlangu kaji-jana warlkaju wangka. ¹² Nganangkupuka kuja-ka Yimi Junga juwa-kijirni Jijaji Kiraji-kirli, ngula-panuju kapu-nyanurla Kaaturluju yapaju kunka-mani. Yali yapa kuja kalurla ngungkurr-nyinanja-wangu nyina manu kalurla wardinyi-juku jurnta yani kuja-purda-kari maju-wana Kaatukuju, ngula-panuju kapu-nyanurla kunka-mani.

Kaaturlu-jana milarninjarla yajarnu Tijilunika-wardingki yapa muurl-mardarninjakungarntirli

¹³ Ngajukupurdangka-purnu Kirijini-patu, Warlalja-Wiri Jijaji kannarra yulka nyurrurlaku. Yangka kuja Kaaturlu nyiyarningkijarra nyurru-wiyi ngurrju-manu, ngula-purujulpa-nyarra warrarda mangu-nyangu nyarrparlu yungu-nyarra muurl-mardarni nyurrurla yapa. Kujarlanya-nyarra milarninjarla yajarnu. Ngulakungarntirliji muurl-mardarninjakungarntirliji yungu-nyarra Pirlirra Kaatukurlangu nyurrurlakuju nyanungu-nyangu yungunkulurla jungarni nyina Kaatu-mipaku. Kuja kankulurla yimiki jungaku Jijaji Kirajikirlanguku ngungkurr-nyina, kujarlanya kanyarra muurl-mardarniyijala. Kujarlanya yungurnalu-nyarrarla nganimparlangu warrardajuku wangka nyurrurlakuju Kaatuku. Kujaju jungarni nganimpakuju. Junga-jala karnalu-nyarrarla warrarda wangka Kaatukuju. ¹⁴ Junga kujaju kuja-nyarra milarninjarla wangkaja nyurrurlakuju yungu-nyarra muurl-mardarni. Kujakunya-nganpa yilyaja nganimpaturlangu Yimi Ngurrju-kurlu yungurnalu-nyarra yimi-ngarrirni.

Jijaji Warlalja-Wiriji-ka nyina yartarnarri wiri-jarlu-kurlu tarnnganyayirni, ngulaju ngurrju-nyayirni. Kaaturluju-nyarra yajarnu yungunkulu Jijaji-piya nyina yartarnarri wiri-jarlu-kurlu-yijala tarnnganyayirni.

¹⁵ Ngajukupurdangka-purnu Kirijini-patu, purda-nyangkalu-nganpa kajirnalunya wita ngari nyampu yimi wangkama. Tarnngajukulurla marlaja nyinaya pirrjirdi-jiki Warlalja-Wiriki Jijajiki. Yali jaru kujarnalu-nyarra wangkaja kamparru-wiyi, ngulakujulurla warrarda-juku ngungkurr-nyinaya tarnnga-juku. Manu warrardalurla ngungkurr-nyinaya tarnnga-juku nyampukuju jaruku pipangkaku kuja karnalu-nyarra pantirninjarla yirrarni pipangkaju nyurrurlaku yapaku. ¹⁶⁻¹⁷ Kaatuju, yulkami kangalpa, manu yimiri kangalpa nyina. Pirrjirdi-mani kangalpa yungurlipa lani-wangu nyina. Kuja-warnuju karlipa ngaliparluju milya-pinyi kajirli marda palimir-langu, ngula-jangkaju kapurliparla marlaja wankaru-jarri. Ngulakuju karnalu-palangu wangkama Warlalja-Wiriki Jijajiki manu Wapirra Kaatuku, ngula-jarrarluju yungulu-nyarra warrarda pirrjirdi-mani manu lani-wangu-mani tarnngangu-juku. Ngula-warnuju kapunkulurla jungarni-juku warrarda nyinanja-yani manu ngurrju-juku wangkanja-yani.

3

Puurlu-pinkirli, payurnulu-jana Tijilunika-wardingki yapa yungulu-janarla Kaatuku wangka

¹ Ngajukupurdangka-purnu Kirijini-patu, wangkayalu-nganparla nganimpa-patuku. Payikalunya nganparla yungulu-nganpa purda-nyanyi maya-kari maya-kari yapangkaju panungku-juku yangka yirnalunya Warlalja-Wiri-kirlangu Jijaji-kirlangu yimi-ngarrirni nguru-kari nguru-kari-wana. Payikalunya janarla Kaatu yungulurla purda-nyanjarla ngungkurr-nyinami nyurrurla-piya-yijala. ² Ngalya-kariji yapaju kalurla ngulakuju yimiki ngungkurr-nyinanja-wangu kapuru nyina kuja karnalu-jana yangka yimi-ngarrirni nganimpa-paturluju. Ngula-patujulu maju-nyayirni manu wilji-nyayirni. Kuja-kujakuju, warrardalu-nganparla payika Kaatu yungu-nganpa muurl-mardarni.

³ Warlalja-Wiri Jijaji, ngulaju kangalpa palka-juku warrarda jirrn-ganja nyina ngulaju yampinja-wangu. Kujarlaju kapu-nyarra pirrjirdi-maninjarla muurl-mardarni Juju Ngawu-kujakuju. ⁴ Nyurrurla yapa ngulaju kankulu nyurru Kirijinilki nyina, manu kankulurla nyurru ngungkurr-nyinamilki Warlalja-Wiriki Jijajiki. Kamparrurlu kujarnalu-nyarra yimi-ngarrurnu Yimi Ngurrju manu yimi nyampu kuja karnalu-nyarra yirrarni pipangka, milya-pinyi karnalu-nyarra kapunkulu tarnngangu-juku purami. ⁵ Nganimpa-patu karnalurla wangka Warlalja-Wiriki Jijajiki yungu-nyarra pinarri-mani maya-kari maya-kari Kaatukuju. Ngula-jangkarlunya yungunkulu milya-pinyi Kaatuju kuja kanyarra yulka nyurrurlaku. Manu karnalurla wangka yungunkulu pirrjirdi nyina Jijaji Kiraji-piya yangka kujalpanya yimiri-juku nyinaja yapaku jinyijinyi-maninja-palkaku. Ngula-jangkaju yungunkulu-jana pululu nyinami yapa ngalya-kariki kajili-nyarra wilji-jarri.

Kirijiniji, yungulparlipa warrki-jarriyarla nurna jukuru-wangu

⁶ Ngajukupurdangka-purnu Kirijini-patu, Warlaja-Wiringki Jijajirli-nganpa yungu manu pinarri-manu nyampuju kuruwari ngulaju jungaku nurnaku warrki-jarrinjaku. Ngulaju purda-nyangkalu-nganpa yirriyirri nganimpa-patu! Jarurnalu purda-nyangu nyurrurla-kurlu kula kankulu nganta ngampurpa nyina panu-kariji warrkikiji. Kaji ngana-puka nyurrurla-nyangurla turnu-warnurla nyina jukuru yukayi nganta ngampurpa-wangu marda warrki-wangu, ngulakujulurla jawirdiki jurnta nyinaya! Yapangku kuja-piyarluju ngulangkuju kula kalu kuruwari yangka purami kujarnalu-nyarra yangka pinarri-manu. ⁷ Milya-pinyi kankulu-nganpa yangka-warnuju kujalparnalulu kamparru-wiyi nyurru-wiyi nyinaja nyurrurla-nyangurla ngurungkaju. Kulalparnalulu jukuru nyinaja warrkikiji, lawa. Jungalparnalulu nurna-nyayirni warrki-jarrija yungunkulu-nganpa nyurrurlarluju waalparrirni nganimpa-patuju jungarnirli. ⁸ Kujalparnalulu-jana marda yapa-patu-kariki miyi jurnta ngarnu, ngula-jangkarlujulparnalulu-jana yungu tala. Kajirnalulu warrki-wangu nyinayarla, kujarlaju kapurnalu-nyarra marda warrarda rdapakarkayarla talakuju. Kuja-kujakuju, nurna-nyayirnilparnalulu warrki-jarrija parrangka jingijingi manu mungangka jingijingi. ⁹ Nganimpapatu karnalu-nyarra wiriji nyina, ngulangkuju kapurnalu-nyarra warru jinyijinyi-mantarla talaku yinjakuju. Kuja-kujakuju, jungarnalulu warrki-jarrija nganimpaju nurna-nyayirni yungunkulu kujarlaju waalparririnjarla pinarri-jarri jungarniki manu jungaku nyinan-jaku. ¹⁰ Kujalparnalulu-nyarra nyurrurlaku jirnganja nyinaja yangka nguru nyurrurla-nyangurla, nyampunyarnalu-nyarra yimi-ngarrurnu kuruwari, ngulaju kujarlulu: 'Kaji ngana-puka nyina jukuru warrki-wangu, ngulakuju jurntalurla mardaka miyiji yinja-wangurlu kajilpa-nyarra payirninjintarlarni.'

¹¹ Yuwayi, junga kujaju. Jarurnalu purda-nyangu nyurrurla-kurlu kuja kankulu nganta jukuru nyina panu-kariji warrkikiji. Jinta-karijirnalulu purda-nyangu jaruju kuja kalu nganta yangka-patuju warrki-wangu-patu warru nginji-wangka-mipa nganta, manu kalu-jana ngulakungarntiji warru mampami yapa-patu-kariki. ¹² Nganimpajurnalulu Warlaja-Wiri-kirlangu Jijaji Kiraji-kirlangu warrkini. Kujarlaju yungurnalulu-jana pututu-ngarrirni ngalya-kariki yalumpurrakuju kuja kalu-jana warru nginji-wangkanjarla mampami yapa ngalya-kariki yangka yalumpu-patu warrkini-wangu-patu. Yalumpu-patuju yungulpalu rdirri-yungkarla warrkikilki, kujarlaju yungulu warrki-jarrimi nurna-nyayirni talaku manu miyiki.

¹³ Nganimpakupurdangka-purnu Kirijini-purnu, marda kuja kankulu-nyanu yukayi-nyayirni marda purda-nyanyi, ngulajulu-jana nyinaya yimiri-juku yapa ngalya-karikiji.

¹⁴ Nganangku-puka yapangku Kirijinirli kaji mamparl-pinjarla wirripinyi nyampu yimi kuruwari-kirli nyampurla pipangka nganimpapatu-kurlangu, manu kaji jukuru-juku warrki-wangu-juku nyina, ngulajulu milparniwarrarla panungka-juku yapangka-juku jiiy-ngarrika. Ngula-jangkaju, yaliki yapaku, juntalurla nyinaya jawirdiki! Kujarlaju yungu-nyanu kurnta-jarri-nyayirni nyanunguju. ¹⁵ Yaliji yapa ngulaju Kirijini-jiki manu nyurrurlakupurdangka-juku. Ngulakujulurla nyinaya ngurrju-juku nyurunyuru-jarrinja-wangu. Manulurla warrarda

wangkaya yungu pina-rdirri-yinyi warrki-jarrinjaku.

Puurlurlu pipa nyampuju lawa-manu Kirijini-patu yapaku Tijilunika-wardingkiki

¹⁶ Jijaji Warlalja-Wiringki kajana yapa rarralyapa-mani. Nganimpa-patu karnalu-nyarrarla wangka yungu-nyarra rarralyapa-mani tarn-ngangu nyarrpararla kajinkili yani. Manu karnalu-nyarrarla wangka yungu-nyarra jirrnganja nyina tarnnga-juku.

¹⁷ Nyampunya jarujurna lawa-manulku-jala, kala ngari wita-kari yungurna yirrarni pukungka ngajulurlulku rdakangku ngulaju kujarlu: 'NYAMPUNYA KARNA RDAKANGKU YIRRARNI NGAJULURLU PUURLURLU, MANU KARNA-NYARRA YIMI-NGARRIRNIRRA NGURRU KARNA NYINA.' Warrarda karna lawa-mani pipaju kujarlu-juku ngaju-nyangurlu rdakangku. Kujarlaju, kajinkili kuja nyanyi yimi pipangka, ngulaju kapunkulu milya-pinyi ngajurna panturnu pipangkaju.

¹⁸ Nganimpa-paturluju karnalu-nyarrarla payirni Warlalja-Wiri Jijaji Kiraji yungu-nyarra yimiri nyina. Ngulaju ngula-juku.

1 Timothy

Pipa 1 Timijiki

Pipa ngularla Puurlurlu pantirninjarla yilyajarra wati yirdikiji Timijiki nyurru-wiyi

Nyiya-kurlu yimi-nyampu?

1 Timiji ngulaju pipa kamparru-warnu-wiyi yangka kujarla kurdu-warnuku pantirninjarla yilyaja Puurlurluju. Timiji kala mijiniri warrki-jarrija, manu kala wiri-juku nyinaja jaajikingarduyu Puurlu-piya-juku. Kala-pala Puurlu manu Timiji warru wapaja nyurru-wiyi wungu-juku jaaji-kari jaaji-kari-kirra, manulpa-palarla wungu-juku warrki-jarrija Kaatukuju. Jirrama-jukulpa-palarla walaju nyinaja Jijaji Kirajikiji. Kujarlaju, Timijiji nyinajalparla Puurlukuju kulan-ganta ngalapi-nyanu-piya-juku nyanunguju. Puurlurlurla nyampu pipaju pantirninjarla yilyaja Timijikiji, ngula-kurlurluju pinarri-manu manurla pututu-pungu yungu-jana nyarrparlu yapaju milarninjarla yirrarni jaajikingarduyu wiriwiriji kamparrurlaju.

¹⁻² Ngajurna Puurlu Kurdungurlu Wiri. Kaaturluju milarninjarla ngajuju yajarnu. Kujarlanya, Jijaji Kirajiki karnarla jalanguju marlaja warrki-jarri Kurdungurlu Wiri-juku Kirijini-patu-kurluju. Timiji, nyampuju ngajulurlu karnangku pipa pantirninjarla yilyamirra nyuntuku. Kaatuju kangalpa ngalipaku nyinami Ngarlkinpaju. Jijaji Kirajimipaku karliparla ngalipaju walaju nyinami. Milya-pinyi karlipa kapu pina-yanirni yangkaju Jijaji Kiraji, ngulakunya karliparla pardarni nyanungukuju.

Timiji, ngajukunpaju marlaja Kirijini-jarrija. Kujarlanya kanparla walaju nyina Jijaji Kirajiki. Manu kula-nganta kanpaju ngaju-nyangu ngalapi-nyanu warlalja nyinami. Ngaju karnangkurla wangkami Kaatukuju kujanya: “Wapirra, payirni karnangku yungunpalarla nyuntu manu Jijaji Kiraji Warlalja-Wiri nganimpa-nyangu yimiri nyinami Timijikiji manu mari-jarrinjarla ngurrju nyina-yijala. Kujarlaju yungungku marlaja nyinami ngurrju-nyayirni rarralya tarnngajuku.”

Puurlurla wangkaja Timijiki yungu-jana yapa ngurrara yalumpu-wardingki warla-pajirni yimi warntarla-kurlu, ngula-kurlurlu kujalpalu-jana yapa-patu-kari pinarri-manu

³ Yangka kujarna kamparru-wiyi yaninja-yanu nguru-kurra Majatuniya-kurra, yangkarnangku wangkaja yinpa nyinami yalumpurlaju kirringka Yipijarla. Nyampurranyalparnangku yangkaju yimi-ngarrurnu kujalpalu-jana pinarri-manu yimi warntarla-kurlurlu nyampurlu ngalya-karirli Kirijini-paturlu watipaturlu. Yangkarnangku nyuntuku wangkaja yungunpa nyuntuju

jupu-karrinjarla nyinami yalumpurlaju kirringka yinpa-jana nyampu-patu wati-patu warla-pajirni. Jalangu karnangku wangkami jurru-juku nyampurla pipangkaju yangka kujarnangku wangkaja kamparru-wiyi yinpa-jana warla-pajirni yangka-patu wati-patu yimi warntarlakurlu kuja kalu-jana pinarri-mani. ⁴ Yapa kuja kalurla wala nyina Kaatuku, ngulangkuju kalu-jana jungangku pinarri-mani Kaatukurluju. Kala yangka yapa yalumpu-paturlu, kula kalu-jana jungangku yirri-purami yimiji, lawa. Ngari kalu-jana jukurpa-jangka-mipakurlurlu pinarri-mani yapa-patu-kariji. Manu kalu-jana yimi-ngarrirni yirdi nyurnu-patu yangka kuja kalalu nyurru-wiyi nyinaja. Kujarlaju kalu-nyanu warrarda wiljiwilji-mani Kirijini-paturluju.

⁵ Timiji, wangkaya-jana Kirijini-patuku yungulu-nyanu yinyi Kaatukurra. Wangkaya-jana yungulu ngurrju nyina majungka-jarrinjawangu, kajikalu marda kurnta-jarrimi majungka-jarrinjawarnu. Wangkaya-jana yungulu Jijaji Kiraji-kirlangu-mipa yimiji purami manu kurwarri. Kajili nyina jungarni kuja-piya, ngulaju kapulu-jana yapa-patu-karikiji yulkami ngurrju. Kulalu kurnta-jarrilki nyiarlangu-jangka. ⁶ Yalumpurraju watijilirla jurnta yanu muku kuja-purda-kari warntarla Kaatukuju. Kujarlanya kula kalurla yulkamilki Kaatukuju, manu kula kalu-jana yapa-patu-karirlanguku yulkami. Ngari kalu warrarda wangka lawangka. ⁷ Yalumpurralu wati-paturlu, kula kalu milya-pinyi kurwarriji Mujuju-kurlanguju. Kala wurrangku-juku yungulu-jana warrarda pinarri-mani kurwarri-kirlirliji Mujuju-kurlangu-kurlurluju. Rdirrinyapa-pajirni nganta kalu-nyanu wurrangku-juku, nganta kalu milya-pinyi kurwarriji. Kala lawa, ngurra-patu-juku kalu nyina.

Kaaturlurla yungu nyanungu-nyangu kurwarriji Mujujuku yungu-jana yapa majumaju jungarni-mani nyampu-kurlurluju kurwarri-kirlirliji

⁸ Nyampunya karlipa milya-pinyi: Kajili yapangku purami jungangku Mujuju-kurlangu kurwarri, ngulaju ngurrju kurwarri yapakuju. ⁹ Nyampurlangunya karlipa milya-pinyi: Ngalya-kari yapa kalurla nyina Kaatukuju jungarni. Yangka kujarla Mujujuku kurwarri yungu, ngulaju kula nyampu-patuku yapakuju yangka ngurrju-patuku jungarni-maninjakuju, lawa. Kala nyampujurla kurwarri yungu Mujujukuju yangka-patukungarnti jungarni-maninjakungarnti kuja kalu kurwarri rdilyki-pinyi manu kuja kalu yangka Kaatu-kujaku kuja-purda-kari warntarla yani manu kuja kalu nyina warntarla. Panu-karijili wilji. Panu-karirli, ngulaju kalu jamulu purda-nyanyi ngungkurr-nyinanja-wangurlu Kaatuju. Panu-karirli kalu majungka-jarrimi. Panu-karirliji, pinyi kalu-jana ngati-nyanu kirda-nyanu. Panu-karirli, pinyi kalu-jana linjarrparlu yapa ngalya-kariji. ¹⁰ Manu panu-kariji kalu warru nguna ngurra-kari ngurra-kari-wana kalykuru. Manu wati-jarrarlu kapala-nyanu mardarni karntapiyaluku. Panu-karirli kalu-jana yapa-patu-kari rdarri-mardarninjarla jinyijinyi-mani warrki-jarrinjakuju pirijina-piyalku. Panu-karirli kalu-jana yapa-patu-kari warlkangku yimirr-yinyi. Panu-kari yangka kuja kalu-jana kuwurtu-kurra kanyi, ngulangka kalu warlka wangka. Nyampurraju maju-nyayirni. Kala Kaatu-kurlangu kurwarri, kujarla yungu Mujujuku, ngulangkuju yungu-jana jungarni-mani yangkarraju

maju-patu kuja kalu ngulangkuju kuruwarri rdilyki-pinyi warrarda.
 11 Kaatuju ngurrju-nyayirni! Nyampurluju kuruwarrirli, yapa kajana wankaru mardarni. Jurrku-juku nyampuju Yimi Ngurrju kujaju ngajuku yungu yungurna-jana ngula-kurlurluju pinarri-mani jungangku yapa-patu-karilki.

Puurlurlujurla pulka-pungu Kaatukuju kujarla mari-jarrija Kaatuju

12 Ngajuju karnarla yati-wangka Jijaji Kirajiki ngalipa-nyanguku Warlaja-Wiriki kujaju pirrjirdi-manu ngajulu. Nyurru-wiyi-jukunyanu nyanunguju kujalku wangkaja, “Kapuju Puurlurlu linpangku purda-nyanyi ngajuju.” Kujarlanyaju ngajuju milarnu yungurnarla warrki-jarri nyanungukulku-juku. 13 Ngakalku kujarna ngaju Kirijini-jarrija, ngula-wangurla-wiyi kalarna manyu-pungu yirdi Jijajiji, manulparna-jana Kirijini-patu waru murrumurrumanu kulu-parnta-nyayirni ngajulurluju. Ngajujulparnarla ngurrrpa-nyayirni nyinaja Jijaji Kirajikiji. Manu kulalparnarla ngungurr-nyinaja. Kujarlanyaju ngajukuju mari-jarrinjarla ngurrju nyinaja nyanungu-juku Kaatuju. 14 Yuwayi. Kaatuju ngajukuju yimiri-nyayirni nyinaja. Kujarlanya karnarla nyanungukulku Jijaji Kirajikiji nyina ngajuju. Wala karnarla nyina nyanungukuju, manu karna-jana Kirijini-kariyi-nyanukulku yulkami.

15 Timiji, nyampunya yungurnangku yimiji wangka ngurrju-nyayirni manu yijardu-nyayirni. Ngulakuju yungulparliparla yapaju jintawarlayi-juku ngungurr-nyinakarla: Nguru nyampurla, yapaju karlipa majumaju-nyayirni nyina. Ngulakunya-ngalpa Jijaji Kirajiji yanurnu yungu-ngalpa muurl-mardarni palinja-kujakuju. 16 Yuwayi, junga kujaju. Ngajulu Puurlu karna nyinami majumaju-nyayirni panu-kari-piya-wangu. Ngulakuju Kaatujulpaju ngajurlangukuju nyinaja yimiri-jiki. Ngakaju kapulurla panu-nyayirni yapaju wala nyinami Jijaji Kirajikiji, manu kapulurla nyanungukuju jirrnganja nyina wankaru tarnnga-juku. Kaatujulpaju ngajuku-wiyi mari-jarrinjarla ngurrju nyinaja ngulaju yungulu yalumpurrarluju milya-pinyi Kaatuju kuja kajana yulkami-jiki majumajukuju. Yungu-jana pinja-wangurlu muurl-mardarni palinja-kujaku wankaru-juku. 17 Yungulparliparla jintawarlayirli-juku pulka-pungkarla Kaatukuju. Nyanunguju jinta, Warlaja-Wiri kajana nyina tarnnga-juku yapakuju! Ngulaju kula nyanunguju palimi, lawa! Kulalpa nganangku nyangkarla! Ngaliparlurliparla tarnngangku pulka-pinyi nyanunguku! Ngula-juku ngurrju.

*Puurlujurla wangkaja Timijiki yungu purami kuruwarri Jijaji Kirajiki-
 kirlangu-mipa*

18 Timiji, nyuntuju kula-ngantanpaju ngajuku ngalapi-nyanu. Yangka kujanpa nyuntu jaajikingarduyu wiri-jarrija, yangkangku jarukungarduyu-paturlu kujangkulu nyuntuku rdaka yirrarnu jurrunnga, ngula-jangkaju, wangkajangkurla Kaatuku nyuntukuju. Manungkulu wangkaja yinpa jaaji-kari jaaji-karirla waru warrki-jarri. Yungurnangku yangka-juku jurrku-juku yimiji yarda milki-wangkami yangka-patu kujangkulu wangkaja. Kajinpa ngula purda-nyanjarla mardarni yimi, ngula-jangkaju kapunparla ngurrju-nyayirni warrki-jarri Kaatukuju kirri yalirlaju Yipjarla. 19 Kajinpa warrarda manngu-nyanyi nyampu yimi ngaju-nyangu, kujarlaju kapunpa

warrarda purami Jijaji Kiraji-kirlangu-mipa kuruwarriji. Kapunpa ngurrju nyina majungka-jarrinja-wangu, kajikanpa kurnta-jarrimi majungka-jarrinja-warnu. Kala ngalya-karirli yapanguku, kula kalu Jijaji Kiraji-kirlanguju purami kuruwarriji, lawa. Purami kalu jinta-kari kuruwarri-kari kuja-purda-karirli. Kula kalu manngu-nyanyi ngurrju, ngari kalu purda-nyanyi warrarda maju-juku. Kujarlanya kalu yani kuja-purda-karirli Kaatu-kujakuju. ²⁰ Yalumpu-jarra wati-jarra yirdi-jarraju Maniyuju manu Yilikijantu, ngulaju kapala maju-juku nyinami. Yalumpu-jarrarlangu-palarla kuja-purda-kari jurnta yanu Kaatu-kujakuju, manulpa-palarla jukuru-jarrinjarla nginj-wangkaja. Ngula-jarrajurnarla yungu Juju Ngawuku yungu-palangu murrumuru-mani. Kaji-palangu marda Jujungku murrumuru-mani, kuja-warnurluju marda ngakaju kajika-pala manngu-nyanyi Kaatuju marda nginji-wangkanja-wangurlulku.

2

Puurlujurla wangkaja Timijiki manu Kirijini-patu-kariki yungulanjarla payirni Kaatuku kapumanu wiriwiriki

¹ Yimi yungurna-nyarra wangka nyurrurlaku jintawarlayiki-juku Kirijinikiji: Yati-wangkayalurla Kaatukuju, manulu-janarla payika Kaatuju yapaku panuku-juku yungu-jana warrawarrakanyi. ² Payikalujanarla Kaatuju kapumanu-patuku nyurrurla-nyangurlakuju ngurrararlakuju, manulu-janarla payika Kaatuju ngurujarraranyparlaku kapumanu-patuku-yijala. Kajirlipa-janarla kujarlu payirni Kaatu, kuja-warnuju kapurlipa nyina rarralya manu ngurrju ngaliparlangu. Kajirlipa-janarla kujarlu payirni Kaatu, kuja-warnurluju kapurliparlajinta pulka-pinyi junganku Kaatukuju, manu kapurlipa-jana yapakuju ngurrju manu jungarni nyina. ³ Kuja karlipa-janarla payirni Kaatuju, ngulaju ngurrju. Kujarlunya karlipa Kaatuju wardinyi-mani. Nyanungunya-ngalpa Ngarlkinpaju ngalipakuju jintawarlayiki-juku. ⁴ Nyanungu kajana yulkami yungu-jana ngula-jangkarluju muurl-mardarni wankaru palinja-kujaku. Yimi Ngurrju nyanungu-nyangu ngulaju junga-nyayirni. Kaatuju-ka ngampurra nyina yungu-jana pinarri-mani yapa jintawarlayi-jiki ngula-kurlurluju. ⁵ Ngulaju nyanungu jinta-juku Kaatuju yapakuju jintawarlayiki-juku. Jijaji Kirajiji, ngulajulpa palka yapa-nyayirni nyinaja. Nyanungu-miparlunya yungu-jana yajarninjarla pinakanyirni Kaatu-kurraju. ⁶ Ngampurra-ngalpa nyanunguju palija yungu-ngalpa muurl-mardarni jintawarlayi-juku wankaru yapaju palinja-kujakuju. Kula-jana Kaaturlu yimi-ngarrurnu yapaku yimi nyampu nyurru-wiyi, lawa. Ngula-jangkaju-nyanu wangkaja, “Nyurru. Jalangu yungurna-jana yimi warraja-mani yapakuju.” ⁷ Junga kujaju. Kaaturluju milarninjarla yajarnu. Ngulakunya karnarla jalanguju marlaja warrki-jarri Kurdungurlu Wiri-juku Kirijini panu-kurluju. Yilyajaju nyanungurlu Juwu-wangu-patu-kurraju yungurna-jana yimi-ngarrirninjini Yimi Ngurrju manu yungurna-jana pinarri-mani Jijaji Kiraji-kirlangu kuruwarri. Ngulaju junga-nyayirni kuruwarri. Kula karna-nyarra warlkangku yimi-ngarrirni, lawa. Junga karna-nyarra yimi-ngarrirni.

Puurlu-jana wangkaja panuku Kirijini-patuku watiki manu karntaku nyarrpa-jarri yungulu kajilirla Kaatuku turnu-jarrimi

⁸ Yungurna-nyarra wangka nyurrurlakulku wati Kirijini-patuku kuja kankulurla ngana-puka jukaruru yangka nyina Kaatuku jaaji-kari jaaji-karirla. Kajinkilirla wangkami Kaatuku, ngulajulurla marla-karriyalurla rdaka-jarra. Kaatuku wangkanjakungarntirliji, kulalpankulu-jana wiljiwilji-mantarla yapa-patu-kari-wiyi, manu kulalpankulu-jana kulu-jarriyarla.

⁹ Yungurna-nyarra nyurrurlakulku karnta-watikilki wangkami. Kajinkili-nyanu warrarda maparni jara-kurlurlu manu warrarda yuntardi-mani, manu kajinkili-nyanu wakurlu warrarda pukurdi-mani, manu jurnarrpa-kurlurlu kajinkili-nyanu warrarda yuntardi-mani yangka jinjirlajinjirla-kurlurlu, manu kajinkili-nyanu yangka yinirnti waninja-wana yirrarni manu yangka rdaka-kurlangu kawurlu, ngularra-kurlu kajinkili jaaji-kirra milkarraku yani yangka watingki nganta nyanjaku, kujaju warntarla. ¹⁰ Kuja kankulu-nyanu Kirijini ngarrirni nyurrurlarlul karntakarntarlul, manu nganta kankulurla Kaatukuju jukaruru nyina, ngulangkuju yapa ngalya-kari-wiyili-jana warrawarra-kangka. Kala kajinkili-nyanu nyurrurla-miparlul warrawarra-kanyi yulkanja-karrarlul, kujaju kula ngurrju.

¹¹ Kajinkili jaaji-kirra turnu-jarri, ngulangkuju nyurrurla karntakarntaju wurulypalu nyinaya yungunkulurla pinarri-jarri Kaatuku. Watingki kajili-nyarra jaru-kurlurlu pinarri-mani, ngulaju yirriyirririlili-jana purda-nyangka wangkanja-kurraju ngulaju wiljiwilji-maninja-wangurlu. ¹² Ngajulurlu Puurlurlu, ngulaju karna-jana karntakarntaju warrarda jarraly-pinja-wangurlu warla-pajirni yangka kalakalu-jana wati-patu marda pinarri-mani, manu kalakalu-jana marda wiri nyina karntakarntaju wati-patukuju. Wangkami warrarda karna-jana karntakarntaju yungulu nyina wurulypa jaajirlaju. ¹³ Nyarrparla karna-jana kuja warla-pajirni? Nyurru-wiyi Kaaturluju ngurrju-manu Yatumu-wiyi kamparruju. Ngula-jangkaju, karntalku yirdiji Yiipi ngurrju-manu. ¹⁴ Kula Yatumu-wiyi yimir-yungu kamparruju Juju Ngawungkuju, lawa. Yiipi karnta-juku Juju Ngawungkuju yimir-yungu-wiyi. Ngula-jangkaju, Yiipiji jurntalkurla yanu Kaatukuju. Kujarlanya karna-jana karntaju warrarda warla-pajirni wati-patu-kujaku pinarri-maninja-kujaku manu yangka wiri kalakalu-jana nyinami wati-patuku. ¹⁵ Kajilirla karntakarnta warrarda nyinami wala-juku Jijaji Kirajiki, manu kajili-jana warrarda yulkami Kirijini-kariyi-nyanuku, manu kajilirla warrarda nyinami jungarni Kaatuku, manu kajili wurulypa warrarda nyina jaajirla milkarrawangu, ngularrakuju Kaatuju yungu-jana wardinyi nyinami. Manu kajili-nyanu murrumurrul purda-nyanyi kurdungka karmulypa-jarrinja-puruju, kuja-kujakuju kapu-jana Kaaturlu muurl-mardarni-juku.

3

Puurluju wangkaja-jana Kirijini-patukuju nyarrparlu yungulu milarni yapa wiriki nyinanajaku jaaji-kari jaaji-karirlaku

¹ Nyampunya yungurna-nyarra yimiji wangka ngurrju-nyayirni manu yijardu-nyayirni. Kaji ngana-puka ngampurra nyina yungu-jana wiri nyina yapaku jaaji-kari jaaji-karirlaku, ngulaju warrkiji ngurrju-nyayirni. ² Kajilpa ngampurra wiriki kamparrurlaku nyinayarla jaaji-kari jaaji-karirlaku, ngulakungarntiji yirriyirri-nyayirni-wiyirla nyina ngurrju-nyayirni manu jungarni-nyayirni Kaatukuju maju-wangu-wiyi. Ngulangkuju yapangku yungulpa mardakarla jinta-mipa karntaju. Manu yungulpa nyinayarla warungka-wangu manu jiliwirri-wangu. Manu kajilpa yapa ngajarri yantarlarni ngurukari-wardingi, ngulaju yungulpa kangkarla ngurra-kurra nyanungu-nyangu-kurra yungu ngulangka ngunami. Manu yungulpa nyinayarla pina-nyayirni yapa pinarri-maninjakungarntiji. ³ Manu yungulpa warungka-wangu nyinayarla-juku pama ngarninja-warnuju. Manu yungulpa-jana yapa ngalya-karikiji yimiri manu ngurrju nyinayarla kulu-wangu wiljiwilji-maninja-wangu. Manu yungulpa purlurpa-wangu nyinayarla talakuju. ⁴⁻⁵ Nganangku-puka wat- ingki kula kajana marda jungangku warrawarra-kanyi nyanungu-nyangu karnta manu kurdukurdu, ngulangkuju nyarrparluku-yijalapa-jana warrawarra-kangkarla yapa Kaatu-kurlanguju Kirijiniji? Kujarlaju, kaji jaajikingarduyu wirilki nyina, ngulakungarntirlijilpa-jana nyanungu-nyangu-wiyi ngamarlangu-jarra-wiyi warrawarra-kangkarla jungarnirli. Manu yungulpa-jana nyanungu-nyangu-wiyi kurdukurdu pinarri-mantarla yungulu linpangku purda-nyanyi nyanungu-nyangurlu-wiyi wiljiwilji-maninja-wangurlu.

⁶ Ngana-puka wati kuja nyinaja nyurru-warnu Kirijiniji, kajilpa ngampurra nyinayarla kamparrurlaku wiriki nyinanjaku jaaji-kari jaaji-karirlakuju, ngulaju ngurrju. Kajilpa wati Kirijini-jarriyarla, ngula-jangkaju kajilpa kapanku jaajikingarduyu-jarriyarla wiriki kamparrurlaku nyinanjaku, ngulangkuju kajika-nyanu warrarda pulka-pinyi ngurrjungku nganta. Ngula-jangkaju, wati yaliji kapu-nyanurla kunka-mani Kaaturluju. Kujarlu-yijala-nyanurla Kaaturluju kunka-manu Juju Ngawuju. ⁷ Ngana-puka wati kajilpa ngampurra nyinayarla kamparrurlaku wiriki nyinanjaku jaaji-kari jaaji-karirlakuju, ngulaju kajilpalu yangkangku Kirijini-wangurlu ngurrju-pajikarla, ngulaju ngula-juku. Nyanunguju wati pangkala jaajikingarduyu-jarri. Kala kajilpalurla jukuru-jarriyarla yangka yapa Kirijini-wangu, kajilpalu maju-pajikarla, ngulaju kajika-nyanu nyanunguju wati kurnta-jarrilki, manu ngula-jangkaju Juju Ngawungku kajika rdarri-mardarni.

Puurluju wangkaja-jana Kirijini-patukuju nyarrparlu yungulu milarni yapa yungu-jana jaajirlaju warrki-jarri Kirijini-patuku

⁸ Ngana-puka wati kajilpa ngampurra nyinayarla yungu jaajikingarduyu warrkini nyina, ngulakungarntiji yungu nyina langarrpa-wiyi manu rdirrinypa. Ngulaju yungu wangka junga-nyayirni yimiji, warlka-wangu. Yungulpa warungka-wangu nyinayarla-juku pama ngarninja-warnuju. Manu ngulangkuju kulalpa-jana yimirr-yungkarla tala puntarninjakungarntirliji. ⁹ Kaaturlu-ngalpa milki-yirrarnu Jijaji ngalipakuju. Yangka wati yungulparla junga-nyayirni wala nyinakarla Jijajiki majungka-jarrinja-wangu. Kajilpa nyiyarlangurla majungka-jarriyarla, ngulaju kajika-nyanu manngu-nyanjarla kurnta-jarrimilki. ¹⁰ Ngana-puka wati kajilpa ngampurra nyinayarla yungu

jaajikingarduyu warrkini nyina, milarninja-kungarntirliji wurrangku-wiyi miimii-nyangkalu kaji jungarni-japa nyinami. Kajilpa nyinakarla jungarni maju-wangu, ngulaju ngula-juku. Kajika-jana warrki-jarri Kirijini-kariyi-nyanukuju.

¹¹ Kuja-piya-yijala, ngana-puka karnta kajilpa ngampurra nyinayarla yungu-jana jaajirlaju warrki-jarri Kirijini-kariyi-nyanuku, ngulakungarntiji yungulpa nyinayarla langarra-wiyi manu rdirrinypa. Ngulakungarntiji kulalpa-jana warru nginji-wangkayarla manu warlkangku warru yimir-yungkarla yapa ngalya-kariji, lawa. Ngulakungarntiji yungulparla yirriyirri-wiyi nyinayarla manu jungarni Kaatukuju. Kujarlaju, yapa panu-kari kapulurla wala nyinami kapatinja-wangu.

¹² Ngana-puka wati kajilpa ngampurra nyinayarla yungu jaajikingarduyu warrkini nyina, ngulangkuju mardarni kali-nyanuju jintamipa. Ngulangkuju-jana ngamarlangu-jarrajau warrawarra-kanyi yirriyirri. ¹³ Kajirla ngurrju warrki-jarrimi Kaatuku jaajirla, ngulaju kapurla wala-nyayirni nyina Jijaji Kirajikiji. Ngulangkuju kapu-jana lani-wangurlu rdurrurdurlu yimi-ngarrirni Yimi Ngurrju Jijaji Kirajikirli yapaku. Kirijini-kariyi-nyanurlu kapulu ngurrju-pajirni.

Nyampunya yimi jungaju Jijaji Kiraji-kirliji

¹⁴⁻¹⁵ Timiji, yungurna yanirra nyuntu-nyangu-kurra yungkaparri. Karija, kalakaju nyiyarlangurlu marda warla-pajirni yaninjarnikijaku. Kujarlanya karnangku pipaju pantirninjarla yilyamirra yungunpa-jana pinarri-mani Kirijini-kariyungku yangka-patu kuja kangkulu jirrganja nyina jintajinta-jarrinjarla. Kaatuku-ka JUKUR-RARNU nyina. Nyurrurlajunkulurla nyanungu-nyangurlalku turnu-warnurla. Kujarlaju yungurna-nyarra jintawarlayi-juku pinarri-mani ngula-jangkanya yungunkulurla nyinami jungarni Kaatukuju. Ngalipa-miparlu Kirijinirli karliparla jungarnirliji marlaja mardarni yimi manu kuruwarri nyanungu-nyanguju. ¹⁶ Nyampunya-ngalpa Kaaturluju yimiji milki-yirrarnu ngalipakuju. Nyampuju Yimi Ngurrju, ngula-kurlurlunya kuja karlipa-jana yapa-kuju pinarri-mani. Nyampunya-ka wangka yimiji: Jijaji Kiraji palka-jarrija nyampurlaju walyangka palka-nyayirni. Ngulaju Kaatu-kurlangurlu Pirlirparlu pina-wankaru-manu palinja-warnuju. Kujarlaju karlipa milya-pinyi nyanunguju Kaatu-kurlangu Ngalapi-nyanu. Marramararlulu nyangu Kaatu-kurlu. Nyampuju yimi nyanungu-nyangu, yapangkujulu nyurru-juku warru kangu ngurujarranyparlaju. Yapajulpalurla wala-nyayirni nyinaja ngurujarranyparlaju. Ngula-jangkaju, Kaaturlu pina-kangu kankarlarra yungu-pala nyina mapirrilki jintangka-juku yartarnarri wiri-jarlu-kurlu tarnnga-juku. Ngulaju junga yimi.

4

Ngaliparluju, warrawarra-kanyirlipa-nyanu yapa-patu-kujakuju yangka-patu-kujaku kalakalu-ngalpa pinarri-mani warntarla Kaatukurlangurlu nganta yimi-kirliji

¹ Nyampunya kaju Pirlirrrpa Kaatu-kurlanguju wangka ngajukuju: Kaji nyampu nguru lawa-jarrimi, ngulakungarntirliji kapulu yapanguku ngalya-karirliji Kirijinirliji juwa-kijirni Jijaji Kirajiji. Kapulurla wala-wangulku jurnta nyinami. Ngula-jangkarluju kapulu-jana purda-nyanyi pirlirrrpa-karilki Juju Ngawu-kurlanguju warlkanjilki. Manu kapulu purami kuruwarrri-karilki yangkangku kajilijana pirlirrrparlu warlkanjirli pinarri-mani. ² Yapangku kuja kalu-jana pinarri-mani kuruwarrri-kari-kirlirli, ngulajulurla yapaju Juju Ngawukulku. Ngulangkuju-jana yirrarnu kuruwarrri nyanungu-nyangulku nginyinginyirla manu kurturdurrurla. Kujarlaju kalu-jana yapa ngalya-kariji yimirr-yinyi warlkanjirliji. ³ Kujarlunya kalu-jana warlkanjirliji yimirr-yinjarla karlirr-kanyi yapa ngalya-kariji Kaatukujakuju: Jinyijinyi-mani kalu-jana nyinanjaku yupukarra-wangu. Manu kalu-jana warla-pajirni miyi-kari miyi-kari-kijaku ngarninjakuju. Kujaju jungarni-wangu! Kaaturluju ngurrju-manu-ngalpa ngalipakuju nyiyarningkijarra ngulaju yungurlipa kutu ngarni ngalipa kuja karliparla wala nyinami Jijaji Kirajiki manu kuja karlipa yimi junga-nyayirni milya-pinyi nyanungu-nyanguju. Nyanungurlu-ngalpa ngurrju-manu mangarriji ngulakuju yungurliparla yati-wangkami manu yungurlipa kutu ngarni. ⁴ Nyiyarninykijarra kuja Kaaturlu ngurrju-manu, ngulaju ngurrju-nyayirni. Kujarlaju, kajirliparla yati-wangka Kaatuku ngarninjakungarnti mangarrikingarnti, ngarirlipa kutu ngarni nyiyarningkijarra. ⁵ Kuja Kaaturlu ngurrju-manu nyiyarningkijarra, ngulaju ngurrju-pajurnu. Kujarlaju, kajirliparla yati-wangka Kaatuku ngarninjakungarnti, ngula-warnurluju kajirlipa kutu ngarni, Kaatuju-ka wangka ngulaju ngula-juku.

Puurlurlu pinarri-manu Timijiji yungu nyarrpa warrki-jarri jungarni jaajirlaju

⁶ Timiji, kajinpa-jana nyampurra-kurlurlu pinarri-mani Kirijini-kariyi-nyanu, ngula-jangkaju kapunpa ngurrju-nyayirni warrkini nyinami Jijaji Kiraji-kirlanguju jaajirlaju. Jijaji Kiraji-kirlangu kuruwarrriji junga. Warrarda pinarri-jarriya yungu nyuntu-nyangu pirlirrpaju pirrjirdi-jarri-nyayirni. Warrarda puraya tarnngangukujuku yimiji kujarnangkulu pinarri-manu kamparru-wiyi. ⁷ Jurntajana nyinaya yangkakuju yapaku kuja kalu-jana warntarla-kurlurlu yimi-kirlirli warrarda pinarri-mani. Ngulaju yimiji rampalpa manu maju. Tarnnga-juku warrarda warrki-jarriya nurna, manu pinarri-jarriya maya-kari maya-kari Kaatu-kurlanguku yimiki yungunparla nyina yirriyirri Kaatukuju. ⁸⁻⁹ Timiji, nyampunya yungurnanguku yimiji wangka ngurrju-nyayirni manu yijardu-nyayirni. Ngulakuju yungulparliparla yapaju jintawarlayi-juku ngungkurr-nyinakarla: Yapa kalu manyu-wana manyu-karrimi manu warru parnka yungulu-nyanu palka nyanungu-nyangu pirrjirdi-mani. Ngulaju ngula-juku. Kala yapa ngalya-kari kuja kalurla yirriyirri-nyayirni nyina Kaatuku, ngulangkuju pirlirrrpa kajana pirrjirdi-mani. Ngulaju yapa kapulurla tarnnga-juku marlaja nyina wankaru Kaatukuju. Yuwayi, junga nyampuju yimi kujarnanguku wangkaja. ¹⁰ Kaatuju-ka nyina JUKURRARNU. Nyanungunya Ngarlkinpaju yapakuju jintawarlayikijuku, manu kajana nyanungurlu-juku Kaaturluju warrawarra-kanjarla mardarni nyampurla ngurungkaju. Ngulaju ngula-juku. Kala yangka

yapa kuja kalurla yijardu-nyayirni wala nyina nyanunguku Kaatuku, ngulaju kajana tarnngangu-juku warrawarra-kanjarla mardarni. Ngalipa Kirijini-patu kujanya karliparla yijardu-nyayirni wala nyina. Kapurliparla tarnnga-juku jirrnganja nyinami. Kujarlanya karliparla nurna-nyayirni warrki-jarrimi nyanunguku, manu karliparla nyinami jungaju. ¹¹ Kujarlaju, nyampurra-kurlurluju-jana pinarri-manta Kirijini-patu nyuntu-nyangurla jaajirlaju yungulu linpangku purda-nyanjarla purami.

¹² Timiji, nyuntujunpa kurdu-warnu. Kulangkulu marda purda-nyanyi nyuntuju. Nyuntujulpangkulu purda-nyangkarla Kirijini-watirliji. Jungarni-jana wangkaya. Manu jungarnirla nyinaya Kaatuku. Yulkaya-jana yapa-patu-karikiji. Manurla warrarda nyinaya wala-juku Kaatuku. Manu-jana yampiya kaminakaminaju manyu-pinja-wangurlu, manu nyiyarlangu majuju yampiya. ¹³ Yungurnangu yanirra nyuntuku Yipija-kurraju. Kajirna yanirra nyuntu-nyangu-kurra, ngulakungarntiji-jana Payipuluju warrarda milki riiti-manta kiljingki jaajirlaju. Manu-jana warrarda yirri-puraya Payipulu-jangkaju yimiji yungulu ngula-jangkaju nyinami jungarni. ¹⁴ Timiji, yangka-warnu-jukunpa manngu-nyanyinya kujukung yangka Pirlirpa Kaatu-kurlangurlu kurru-pungu nyanungu-nyangu yartarnarri? Yangkaju kanpa manngu-nyanyinya kujangu warntarri-nyayirni-wangu yungu, ngula-kurluju yungunparla marlaja warrki-jarri jaajirla? Yangkaju kanpa-jana manngu-nyanyinya jaajikingarduyu-patu kujalurla marlaja wangkaja Kaatuku? Manu yangkaju kanpa-jana manngu-nyanyinya jaajikingarduyu-patu purlkapurka ngulangku kujangkulu yangka rdaka yirrarnu nyanungurra-nyangu nyuntuku ngula-jangkarlunya kujanpa manu yartarnarri? Ngularraju kanpa-jana manngu-nyanyinya? Kujarlaju, warrardarla warrki-jarriya tarnnga-juku yangka-kurluju yartarnarri-kirli manu warntarri-nyayirni-wangu-kurluju. Ngula-kurlujurla warrarda warrki-jarriya-juku jaajirlaju. ¹⁵ Warrarda manngu-nyangka manu puraya nyiyarningkijarra kuja karnangu nyampu pipa pantirninjarla yilyamirra. Kajinpa warrarda manngu-nyanyi manu pura, kapungkulu Kirijini-patu-karirli nyanyi warrki-jarrija-kurraju, manu kapulu milya-pinyi yangkaju warrki nyuntu-nyangu kuja kanparla warrki-jarri jungarni Kaatuku jaajirlaju. ¹⁶ Warrawarra-kangkangu nyuntuju muurlparlu, kalakanpa marda karlirr-yani warntarlaku. Ngula-kujakuju warrawarra-kangkangu. Yirriyir-rirli manngu-nyangka Jijaji Kiraji-kirlangu kuruwari yungunpa-jana Kirijini-kari junga-nyayirnilri pinarri-mani. Kajinpa-nyanu nyuntulurlu-wiyi warrawarra-kanyi karlirr-yaninja-kujaku, manu kajinpa-jana junga-nyayirnilri pinarri-mani Kirijini-kariji, kujarlaju kapunpa-nyanu muurl-mardarni karlirr-yaninja-kujaku. Manu kapunpa-jana Kirijini-kariyungkurlangu muurl-mardarni.

5

Puurluju wangkajarla Timijikiji yungu-jana walyka-juku wangkami Kirijini-kariy-nyanukuju kajilpalu karanparr-karriyarla

1-2 Nyuntu-nyangurla jaajirla, kajilpa-pala marda muturna manu purlka karanparr-karriyarla, ngulakuju wangkaya-palangu kuluwangu walyka-juku manu yirriyirri kula-nganta nyuntukupalangu-jarraku ngati-nyanuku manu kirda-nyanuku kula-nganta. Ngula-jangkaju yungu-pala nyina jungarni. Manu marda kurdu-warnu wati kajilpa karanparr-karriyarla, ngulakuju wangkayarla walyka-juku manu yirriyirri kula-nganta nyuntukupurdangka-piyaku-juku kukurnu-nyanu-piyaku. Ngula-jangkaju yungu nyina jungarni. Manu marda kurdu-warnu-yijala karnta kajilpa karanparr-karriyarla, ngulakuju wangkayarla walyka-juku manu yirriyirri kula-nganta nyuntukupurdangka-piyaku-juku ngawurru-nyanu-piyaku. Ngula-jangkaju yungu nyina jungarni. Kajilpanpa manngu-nyanjarla ngardingardi-mantarla milpa-jarra-kurlurlu nyuntulurlu, ngulaju maju-parnta.

Puurluju wangkajarla Timijikiji nyarrparlu yungulu-jana Kirijini-paturluju warrawarra-kanyi kali-puka-wati

³ Nyurrurla Kirijini-wati, kaji nyina kali-puka marda yalumpurla nyurrurla-nyangurla turnu-warnurla, ngulaju marda nganangku warrawarra-kanja-wangu-ka nyina. Ngulaju nyurrurlarlulkulu warrawarra-kangka Kirijini-paturlu. ⁴ Nyampunya kangalpa Kaatuju wangkami ngalipakuju: Ngati-nyanurlu kirda-nyanurlu manu jaja-nyanurlu jamirdi-nyanurlu manu warringiyi-nyanurlu yaparla-nyanurlu, warrawarra-kanjarla wiri-manulu-nyarra nyurrurla-wiyi. Ngulaju nyanungulkulu-jana warrawarra-kangka nyanungurra-piyarlu-juku. Kujarlaju, kaji-nyanu yapangku nganangku-puka Kirijini-pajirni, ngulakuju kajirla jaja-nyanu manu ngati-nyanu nyina kali-puka, ngulaju yungu-jana warrawarra-kanyi. Kaji-jana kujarlu warrawarra-kanyi, ngulakuju karla wardinyi nyinami Kaatuju. ⁵ Ngana-puka kuja-ka kali-puka nyina yangarlu nganangku warrawarra-kanja-wangu, kajirla wala nyina Kaatuku, manu kajirla warrarda wangka parra wiri munga wiri warrawarra-kanjaku, ngulajulu warrawarra-kangka.

⁶ Junta-karirliji kali-pukarluru kuja kyananu Kirijini-pajirni, ngula-jangka kaji manngu-nyanyi waru manyu-karrinjaku, ngulaju kula karla Kaatukuju jungarni nyina, lawa. Ngulakujurla pirlirpa nyanungu-nyanguju jurnta palija. Ngulajulu yampiya warrawarra-kanja-wangurlu kula-nganta nyurru palija.

⁷ Timiji, pinarri-manta-jana yimi nyampu-kurlurluju Kirijini-kariji, ngula-jangkaju yungulu nyinami jungarni. Ngula-jangka, kula-jana nganangku jungarni-wangu-pajirni. ⁸ Kirijini-wangu-paturlu kalu-nyanu warlalaju warrawarra-kanyi. Kuja-piya-wangurlu kajilpa-jana nganangku-puka Kirijinirli warrawarra-kanja-wangurlu yampiyarla nyanungu-nyangu warlalja, ngulaju-ka maju-nyayirni nyinami Kirijini-wangu-piyalku. Yalirli yangka Kirijinirli nganta kajilpa-jana warrawarra-kanja-wangurlu yampiyarla, ngulangkuju kula-ka Jijaji Kirajiji pura jungarnirliki, manu karla kapuru nyina.

⁹⁻¹⁰ Kajinkili-jana warrawarra-kanyi kali-puka-wati, ngulakungarntirliji yirdi-wiyili-jana yirraaka pipangka-wiyiji. Yirdi yirraninjakungarntirliji, miimii-nyangka-wiyili-jana karnta kali-puka yinyarra,

muturna marda, ngurra-rdangkarlpa marda. Kajilpa kali-puka nyinayarla ngurra-rdangkarlpa muturna-wangu, ngulaju yampiyalu yirdi yirrarninja-wangurlu. Kala kajilpa kali-puka nyinayarla muturna-nyayirniki, ngula kujalparla jirranganja nyinaja nyanungu-parntaku kali-nyanuku jinta-mipaku, manu kujalpa-jana yapa ngalya-kari wurdujarra-maninjarla warrawarra-kangu, ngulajulu yirraka yirdiji pipangkaju. Manu marda kala ngurrju-nyayirni warrki-jarrija jaa-jirlaju. Manu marda kala-jana ngurrjungku kurdukdurlangu wiri-manu. Manu marda kala-jana warrawarra-kangu ngajarrirlangu nyanungu-nyangurlaju ngurrangkaju. Manu marda kala-jana wirli-yarlangu warru paljurnu Kirijini-kariyi-nyanuju Jijaji-piyarlaju. Manu marda kala-jana yaninjarla jijanurlangu warru wangkaja yapa ngalya-karikiji wajampa-kurlukuju manu wuurnpa-purukuju. Ngana-puka kali-puka kuja-piya, ngulaju yirdiji yirrakalu-jana pipangkaju, manulu-jana warrawarra-kangka.

¹¹⁻¹² Yungurna-nyarra wangkami yangka kali-puka-kurlu kurdu-warnu-kurlu. Marda kalu-nyarra milki-wangkami nyurrurlakuju Kirijini-patukuju yungulu nganta nyinami jilimijilimi-juku yupukarra-wangu nganta. Marda kalu-nyanu yinyi Jijaji Kiraji-kirraju yungulurla warrki-jarri nyanungu-mipaku jaajirlaju. Ngulaju ngula-juku. Kala kapulu manngu-nyanyi-juku watikiji yungulu yarda yupukarra-jarrimi. Kajili pina-yupukarra-jarri, ngulakuju kapu-jana kulu-jarrimi Kaatuju yangka jaru jangku-pinja-warnukuju kujalu ngulangkuju rdilykipungu jangku-pinja-warnu. Kujarlaju, yampiyalu-jana yirdiji pipangka yirrarninja-wangurlu. ¹³ Yangka kurdu-warnu-patu karntakarnta kuja kalu kali-puka-jarrimi, ngula-jangkaju mata-nyayirni kalu warru nyinami warrki-wangu, manu kalu jinta-kari jinta-kari-kirlangu-kurra ngurra-kurraju warru parnka ngulaju yapa ngalya-kariki nginji-wangkanjakungarnti. Manu kalu-jana yapa ngalya-kariki warru mam-pami. Ngulajulpalu kuja-wangu nyinayarla. ¹⁴⁻¹⁵ Ngalya-kari kurdu-warnu-patuju kali-pukaju, ngulajulurla nyurru jurnta karlirr-nyinaja Jijaji Kirajikiji, manu ngula-jangkaju yanulurla Juju Ngawukulku. Kuja-kujakuju nyurrurlarluru kurdu-warnurlu kali-puka-paturlu, kali-nyanulu-nyanu manta, manu kurdukdulu-nyanu panu-manta, ngularra yungunkulu-jana warrawarra-kanyi. Kajinkili nyina kali-puka-juku manu jilimirla-juku, ngula-jangkaju kapunkulu majungka-jarrimi. Kajili-nyarra kuja-kurra nyanyi Kirijini-wangu-paturlu, ngulangkuju kapulu-ngalpa Kirijini-patuju maju-pajirni jintawarlayilki.

¹⁶ Witalku yungurna-nyarra yarda wangka kali-puka-kurluju: Nganangu-puka karntangu Kirijinirli kuja-ka mardarni kali-puka nyanungu-nyangu warlalaju, ngulaju warrawarra-kanyi. Kaji kujaru warrawarra-kanyi, kuja-puruju Kirijini-paturlu yungulu-jana warrawarra-kanyi panu-kari kali-pukaju tala-kurlurluju yangkarra kuja kalu nyinami yangarlu kurdu-nyanu-wanguju manu nganangu kula kajana warrawarra-kanyi. Kajilpa yangkangu karntangu Kirijinirli kali-puka nyanungu-nyangu warlalaja yampiyarla warrawarra-kanja-wangurlu, kuja-puruju Kirijini-patuku kajikalulu marlajarra-jarri tala-wangu-jarri. Kajilpalu tala-wangu-jarriyarla, nyarrparlulkupalu-jana warrawarra-kangkarla?

Puurluju wangkajarla Timijikiji nyarrpa-jarri yungulu Kirijini-patuju

¹⁷ Ngalya-kari purlkapurlkaju kalu warrki-jarri nurna-nyayirni manu ngurrju-nyayirni jaajirlaju. Ngalya-karirli kalu-nyarra yimi-ngarrirni Kaatu-kurlangu jaru, manu ngalya-karirli kalu-nyarra pinarri-mani. Ngula-wanawanaju, nyurrurlaru Kirijini-kariyi-nyanurluju, pulka-pungkalu-janarla, manulu-jana yungka talaju. ¹⁸ Payipulurlaju kujanya kangalpa wangka ngalipakuju:

“Watingki nganangku-puka ngula-ka puluku mardarni, ngulajulparla marna yungkarla ngarninjaku. Ngula-ka pulukurlu warru wapanjarlu warru puyu-pinyi marna kipirninjakungarnti, lir-rajulpa yampiyarla kuja-kirli warirninja-wangurlu pulukuju marna yungu kutu ngarni.”*

Manu kujarlangunya kangalpa wangka Payipulurlaju:

“Ngana-puka yapa kuja karla yapa jinta-kariki wiriki warrki-jarri, ngulangkujurla kulpari yinyi talaju warrki-wanawanaju.”*

Kuja-piyarlunyalu-jana yungka tala purlkapurlkakuju kuja kalu yungka ngurrju warrki-jarri jaajirlaju, ngulakuju.

¹⁹ Timiji, kajilpangku jinta-miparlu Kirijini-kariyi-nyanurlu yimi-ngarrikarla jinta marda jaajikingarduyu wiri warntarla-jangka nganta, yali Kirijini jinta-kari, purda-nyanja-wangurlu yampiya. Kajil-pangkulu jirramarlu marda manu marda marnkurrparlu yimi-ngarrikarla yali wiri warntarla-jangka nganta, ngulaju-jana purda-nyangka. ²⁰ Kaji jinta jaajikingarduyu wiri karanparr-karri, ngulaju karrinja-yirraaka kamparru palkangka Kirijini-paturlaju. Ngulaju kurnta-ngarrika ngula-warnurlu yungu kurntangkulku yalala-yirrarni Kaatu. Kajili nyanyi wiriwirirli jaajikingarduyu-patu-karirli yalumpu maju-jangka, ngula-jangkaju kapulu yirriyirri-jarrinjarla nyina warn-tarla yaninja-kujakuju.

²¹ Timiji, Kaaturlu manu Jijaji Kirajirli manu marramarrarlu kajulu nyanyi ngajuju kuja karnangku nyampu pipa pantirni nyuntuluku. Yirriyirrirliji purda-nyangka! Nyuntu-nyangurla jaajirla yapa kuja kalu nyina marda tala palka-kurlu marda manu marda marlajarra marda tala-wangu. Panu-kari wiriwiri, panu-kari lawa. Ngulaju ngula-juku. Panu-juku-jana rdakurl-kijika! Ngana-puka kajilpa karanparr-karriyarla, ngulajurla yimi jinta-juku miimii-nyanjarla wangkaya yungunpa jungarni-mani. Kala kajilpanpa-jana tala-kurlu-mipa manu marda wiriwiri-mipa ngurrjungkuju ngalya-pangirninjarla nyuntu-kurra-mantarla, ngulaju maju. Kala kajilpanpa-jana ngalya-pangirninjarla ngalya-kari yangka marlajarra-mipa yilyayarlarra kuja-purda-kari, kujaju maju-yijala.

²² Timiji, kajinpa ngana milarni jaajirlakuju warrkikiji, ngulakuju kulalpanparla rdakaju kapanku yirrakarla, lawa. Milarninjakungarntirliji wurrangku-wiyi miimii-nyangka kaji jungarni-japa nyinami. Ngakarla rdakaju yirraaka kajinpa miimii-nyanyi. Kajilpanparla rdakaju kapanku yirrakarla yapaku yapa miimii-nyanja-wangurlu-wiyi, ngula-jangkaju kajilpa karanparr-karrinjarla majungka-jarriyarla, ngulaju nyuntu-panungka. Kuja-kujakuju yungulpanpa yirriyirrirli miimii-nyangkarla-wiyi. Tarnnga-jukurla war-rarda nyinaya Kaatukuju jungarni-juku nyuntuju.

* 5:18 Nyangka Deuteronomy 25.4

* 5:18 Nyangka Luke 10.7

²³ Timiji, miyalu maju-kurlurluju ngapa nganja pama wita-kurlu mitijini yungunpa miyalu ngurrju-jarri.

²⁴ Ngalya-kari yapa kuja kalu karanparr-karri warntarla, ngulaju yapa ngalya-karirliji nyanyi kalu-jana, manu kalu-jana milya-pinyi maju-juku. Yapa ngalya-kari kuja kalu karanparr-karri warntarla, ngulaju kula kajana nganangku nyanyi. Nganangku kula kajana nyanjarla milya-pinyi maju karanparr-karrinja-kurraju. ²⁵ Kuja-piya-yijala yapa ngalya-kari kuja kalu ngurrju nyina, ngulaju kalu-jana yapa ngalya-karirli nyanyi manu milya-pinyi ngulaju ngurrju-juku. Yapa ngalya-kari kuja kalu ngurrju nyina, ngulaju kula kajana nganangku nyanyi. Kala yapa panu-karirli kalu-jana nyanjarla milya-pinyi ngurrju-juku.

6

Puurluju wangkajarla Timijkiji nyarrpalu-jana Kirijini-patuju warrki-jarri Kirijini-wangukuju marda manu marda Kirijini-kariyi-nyanukuju

¹ Ngalya-kari nyurrurlaju, jinta-karikinkilirla wiriki Kirijini-wanguku, ngulakunya kankulurla warrki-jarri pirijina-piyaju. Ngulaju ngula-jukulu linpangku purda-nyangka kaji-nyarra nyarrpa-puka wangka warrkikiji. Kala kajinkili jamulu purda-nyanyi yalumpu wiri Kirijini-wangu, kujarlaju kapulurla ngalya-kariji nginji-wangka Kaatukuju, manu kapulu maju-pajirni Yimi Ngurrjuju yangka kuja karlipa-jana ngula-kurlurlu pinarri-mani. Kuja-kujakuju, purda-nyangkalu linpangku yalumpuju yangka wiri Kirijini-wanguju. ² Nyurrurla ngalya-kari Kirijini, ngulajunkulurla Kirijini-kariyi-nyanuku, ngulakunya kankulurla warrki-jarri pirijina-piya-yijala. Ngulakuju warrki-jarriyalurla kilji-nyayirni manu yukayi-kardanyayirni. Nyurrurla-nyanguju wiriji Kirijini-jala, kulalpankulu kujarlaju warrki-wangu-jarriyarla mata nganta, lawa kujakuju. Nyampunyalpankulu manngu-nyangkarla, “Ngalipa-nyanguju wiriji Kirijini-kariyi-nyanu ngalipakupurdangka, ngulaku karliparla yulkami. Ngulakuju kajirliparla warrki-jarrimi yukayi-kardanyayirni, kujarlaju kapu yardayarda-manii talaju nyanungurluju.” Kujanyalu manngu-nyangka nyurrurlarlulu. Timiji, nyampurra-kurlurlunya-jana pinarri-manta Kirijini-kariyungkuju yungungkulu linpangku purda-nyanyi.

Ngalipa Kirijini, nyinamirliparla Kaatukuju yirriyirri ngulaju talakuju nyinparna-wangu

³ Warlalja-Wiringki Jijaji Kirajirli, pinarri-manu-ngalpa yungurli-parla nyinami yirriyirri Kaatukuju. Ngalya-karirli yapangkuju kalu-nyarra pinarri-mani ngulaju warntarlarlu. ⁴ Nganangku-puka kuja kanyarra pinarri-mani warntarlarlu, ngulaju yapaju maju warntarla. Manu kuja-ka yapangku manngu-nyanyi rdirrinyparlu nganta manu pinangku nganta, ngulaju ngurrpa-juku. Ngulangkuju, wiljiwilji-mani kajana yimi-kari-wanawana manu yirdi-wanawana. Manu kajana mulu-nyanyi, ngula-jangkarluju kulungku kajana pakarni yapa ngalya-kariji. Manu kajana nginji-wangka, manu kajana manngu-nyanjarla punku-pajirni. ⁵ Yapa kujangu kuja kalu maju nyinami, ngulangkuju

kalu-nyanu warrarda wiljiwilji-mani. Manu kalu nginyinginyiji maju-nyayirni nyina. Ngularrarlaju, kula kalu milya-pinyi Jijajiji kuja-ka junga nyina, ngulaju kalu warrarda kanginy-pinyi-juku. Kujanya kalu manngu-nyanyi, “Wayinpa! Kajirnarla yirriyirri nyina Kaatuku, kujarlaju kapurna panu-jarlu talaju mani.” Ngulaju kujaju kula junga.

⁶ Nyampunya-ngalpa ngalipakuju yimi jungaju Kirijinikiji: Ngalipa panu-karirli marda karlipa palka talaju mardarni, manu panu-kari mardarlipa marlajarra tala-wangu. Ngulaju ngula-juku. Kuja karlipa tala-wangu marda nyinami, kajirliparla nyinami Kaatuku yirriyirri-juku wilji-jarrinja-wangu, kujarlaju ngalipa-nyangu pirlirrpaju kapurlipa mardarni ngurrju-juku, manu kapurlipa wardinyi-nyayirni nyina. ⁷ Kujarlipa nyampurla ngurungka palka-jarrija, ngula-puruju kularlipa palka-jarrinja-puruju kangurnu nyiyarningkijarra, lawa. Ngula-jangkaju kajirliapa palimilki, ngula-jangkarluju kularlipa kanyilki nyiyarningkijarraju nguru-nyayirni-wangu-kurraju. ⁸ Nyampurla ngurungka kajirliapa mangarri mardarni ngarninjaku manu kajirliapa jurnarra mardarni yukanjaku, kujarlajurlipa nyinami wardinyi-juku wilji-jarrinja-wangu.

⁹⁻¹⁰ Ngana-puka yapa kuja-ka nyina nyinparna talaku, kujarlaju nyiya-kari nyiya-karirli kajana parlirni majungkuju. Kuja kalu warrarda mani nyiya-kari nyiya-kari, ngula-kurraju Juju Ngawungkulku kajana rdarri-mardarninjarla warla-pajirni. Ngula-jangkarluju kalu maju-kari maju-karilki manngu-nyanyi warrarda. Yalumpurrarlu maju-kari maju-karirli, ngulaju kajana murrumurru-manilki, manu kajana maju-mani. Kajili palimi, ngulaju kapulu palimi Kaatu-wangu-juku. Yuwayi, kuja-piyarlu yapangku ngalya-karirli kalu juwa-kijirni Jijajiji wala nyinanja-wangurlu. Kujarlunya kalu-nyanu murrumurru-mani-nyayirni maya-kari maya-karirliji.

Puurluju wangkajarla Timijikiji, ‘tarnnga-jukurla warrarda warrki-jarriya nurna-juku ngurrju-juku Jijaji Kirajikiji!’

¹¹ Timiji, nyuntujunpa Kaatu-kurlangu warrkini, purda-nyangkaju yirriyirrirli. Majukuju jurnta-jana nyinaya kujarnangku yangka wangkaja nyampurlaju pipangka. Tarnnga-jukurla warrarda nyinaya Kaatukuju jungarni manu yirriyirri-juku. Tarnnga-jukurla warrarda nyinaya wala-juku Jijaji Kirajikiji. Manu-jana yulkaya warrarda Kaatuku manu yapa ngalya-karirlanguku. Manu-jana yimiri nyinaya. ¹² Tarnngangu-juku puraya Jijaji Kirajiji mata-wangurlu warrkini ngurrjungku. Manu warrardarla wala nyinaka yungunparla jirrnanja nyina tarnnga-juku. Yangka kujangku nyurru-wiyi milarninjarla wangkaja nyuntuku, ngulajungku wangkaja yungunparla jirrnanja nyina nyanungukuju. Jayakurrarlungkulu yapangkuju purda-nyangu yangkaju wangkanja-kurra kujanja wangkaja yangka nganta kuja kanparla wala nyinami Jijaji Kirajikiji nyuntuju. ¹³ Kaaturlu jintangku-ka nyiyarningkijarra wankaruju mardarni. Yangka nyurru-wiyi kujalpa Jijaji Kiraji karrija kamparrurla Pantiyu Palitikiji, ngulangkuju-nyanu Ngalapi-nyanu-pajurnu Kaatu-kurlangu nganta. Ngula-jarrarlunya kaju-pala ngajuju nyanyi nyampu-kurraju pipa-kurra kuja karna pantirni. ¹⁴ Yimi-kari yimi-kari nyampurlaju pipangka kuja karnangku pantirninjarla yilyamirra

nyuntuku, ngula kajinpa-jana nyanyi, ngulaju-jana linpangku purda-nyangka! Kajilpanpa-jana yampiyarla puranja-wangurlu, ngulaju kajikangkulu yapa ngalya-karirli maju-pajirni. Kuja-kujakuju-jana puraya-juku ngaka kaji Warlalja-Wiri Jijaji Kiraji kulpari yanirni.¹⁵ Kaji ngaka Kaaturlu nyiyarningkijarra jungarni-mani ngalipakuju ngurungka nyanungu-nyangurlaju, ngula-jangkanya kapu yilyamirni pina Jijaji nguru nyampu-kurraju. Kaatuju ngurrju-nyayirni pir-rjirdi ngulaju nyiya-piya-wangu. Nyanungu jinta Warlalja-Wiriji nyampurlakuju walyangkaku manu yalkirirlaku. Manu nyanunguju pirrjirdi-nyayirni kingi-kari-piya-wangu manu wiri-kari-piya-wangu.¹⁶ Nyanunguju jinta kula palimi. Ngulaju-ka nyinami Rdili-nyayirni-wangurla. Ngula-kurraju kulalparla ngana luurr-yantarlarni kutu-kardaju nyanungukuju. Kula nganangku nyanunguju nyangu yapangkuju, manu kulalpa nganangku yapangkuju nyangkarla. Ngulakujurliparla jintawarlayirli-juku pulka-pinyi! Ngulaju nyanunguju kapu nyina yartarnarri-juku tarnnga-juku. Ngula-juku ngurrju.

Puurlurlurla pipa nyampuju lawa-manu Timijikiji

¹⁷ Timiji, ngalya-kari yapa Kirijini-patuju yalumpurlaju jaajirla nyuntu-nyangurla, palka-kurlu kalu nyina tala wiri-kirli. Wangkaya-jana yungulu nyinami pulka-pinja-wangu tala wiri-kirliji. Wangkaya-jana nyarrpakulurla walaju nyina talakuju ngulangkuju nganta yungu-jana talangkuju warrawarra-kanyi nyanungurraju nganta. Ngulaju tala kajika marda yawu-pardimi. Yungulpalurla walaju nyinakarla Kaatu-mipaku. Ngulangkuju kangalpa yinyi nyiyarningkijarra, ngula-kurlunya yungurlipa nyina wardinyiji.¹⁸ Yalumpurra tala wiri-kirli yapa, ngulakuju-jana wangkaya yungulu-jana ngurrju nyinami yapa ngalya-karikiji manu yungulu-jana yalyangku yuuly-pinyi talaju.¹⁹ Kajili-jana kujarlu yinyi, ngulaju kalu-nyanu jungarnijungarni-mani yangka ngaka kajili palimi. Kajili-jana ngurrju nyina nyampurla ngurungka yapa ngalya-karikiji, kajili palimi, kujarlaju kapulurla jungarni-nyayirni wankaruju marlaja nyinami Kaatuku yangka kuja-k nyanungu wankaru nyina tarnnga-juku.

²⁰ Timiji, nyurrungku yangka-juku yimi junga-nyayirniiji yungu nyuntukuju Kaaturluju. Kujarlaju, jungarnirli-jana yapa panuju pinarri-manta. Ngalya-kari yapaju kalu warntarla-juku warrarda wangka yimiji Kaatu-kurlangu nganta. Manu kalu manngu-nyanyi yimi yalumpuju nganta ngurrju nganta Kirijinikiji. Kujaju kula junga! Ngulakuju-jana jurnta nyinaya!²¹ Ngalya-kari yapa, warrarda-juku kalu wangka yalumpu-kurluju yimi warntarla-kurlu. Kujarlanyalurla Jijajikiji jurnta yanu kuja-purda-kariji, manu kula kalurla junga walaju nyina. Timiji, yungurnangkurla yati-wangkamilki nyuntukuju Kaatukulu: “Wapirra, payirni karna-janarla Timijiki manu nyanungu-nyangu-patu wungu-warnuku yungunpa-jana tarnnga-juku yimiri nyina.” Ngula-juku nyampuju yimi lawa-manurna.

2 Timothy

Pipa 2 Timijiki

Pipa jinta-kari kujarla Puurlurlu pantirninjarla yilyajarra Timijiki-yijala nyurru-wiyi

Nyiya-kurlu yimi nyampu?

Puurlurlurla pantirninjarla pipa-jarra yilyaja Timijikiji. 1 Timothy ngulaju yangka pipa jinta-karilki kujarla yilyaja. Nyampu kujarla pipa pantirninjarla yilyaja Timijiki, ngulaju nyanunguju Puurlujulpa nyinaja rdakungkalku kirringkaju Ruumurla. Timiji, ngulajulpa nyinaja jinta-karirla kirri-karirla yirdingkaju Yipijarla. Ngula-kurrencyarla Puurlurluju pantirninjarla yilyaja pipaju Timijikiji.

Puurlujulparla warrarda yulkaja-nyayirni Timijikiji, manulparla wajampa-nyayirni nyinaja. Timijijilpa nyinaja jaajikingarduyu wiri yalirlaju kirringka Yipijarla. Ngalya-karirli yapangku kalalu-nyanu Kirijini-pajurnu, kala Juju Ngawungku-jana kangu kuja-purda-kari. Ngalya-karirli watingki kalalu-jana ngalya-kari-yijala yapaju Kirijini-kariyi-nyanuju pinarri-manu yimi-kirlirli warntarla-kurlurlu. Kuja-kujakuju, Puurluju wangkajarla Timijikiji yungurla tarnnga-juku wala-juku nyinami Yimi Ngurrjuku Jijaji Kiraji-kirlangukuju, manu yungu-jana pinarri-mani Kirijini-kariyi-nyanu yimi jungarni-kirlirli-juku. Kujarlanyarla Puurlurluju pantirninjarla yirrarnu pipa nyampuju kuja karlipa jalangurlu yirdi-mani 2 Timothy.

1-2 Ngajurna Puurlu Kurdungurlu Wiri. Kaaturluju milarninjarla ngajuju yajarnu. Kujarlanya, Jijaji Kirajiki karnarla jalanguju marlaja warrki-jarri Kurdungurlu Wiri-juku Kirijini-patu-kurluju. Timiji, nyampuju ngajulurlu Puurlurlu karnangku pipa pantirninjarla yilyamirra nyuntuku. Nyurru-wiyi, Kaaturlu-jana ngarrurnu yapaju ngulaju kapulurla tarnnga-juku jirrnganja nyina. Ngulakunya-ngalpa yilyajarni Jijaji Kiraji.

Timiji, yulkami karnangku kula-nganta ngaju-nyangu-piyaku ngalapi-nyanu-piyaku. Ngaju karnangkurla wangkami Kaatukuju kujanya: “Wapirra, payirni karnangku yungunpalarla nyuntu manu Jijaji Kiraji Warlalja-Wiri yimiri nyinami Timijikiji manu mari-jarrinjarla ngurrju nyina-yijala. Kujarlaju yungungku marlaja nyinami ngurrju-nyayirni rarralya tarnnga-juku.”

Puurluju wangkajarla Timijikiji yungurla tarnnga-juku warrarda ngungkurr-nyina Yimi Ngurrjuku Jijaji Kiraji-kirlangukuju

³ Timiji, kujalpalu ngajukupalangu-purnurlu nyurnunyunurlu puraja Kaatu nyurru-wiyi, kujalu marda majungka-jarrija, kujarlajulunyanu kurnta-jarrija majungka-jarrinja-warnu. Kuja-kujakuju kalalu yirriyirri nyinaja. Kuja-piyarlu-yijala karna yirriyirri purami jalangurlu Kaatuju majungka-jarrinja-kujaku, kajikarnaju puta kurnta-jarrimi. Wangka karnarla warrarda nyanunguku parra wiri munga wiri. Kuja karnarla wangka, ngulaju karnangku nyuntu-juku warrarda

manngu-nyanyi yangka kuja kanparla warrarda nyina wala-juku Jijaji Kirajikiji. Kujarlanya karnangkurla yati-wangka Kaatukuju nyuntuukuju. ⁴ Yangka-jangkaju karnangku nyuntuju Timiji manngu-nyanyijiki yangka kujanpaju yulaja yirraru ngajuku. Kujarlanya yungurnangku nyanjarninjirra, ngula-jangkanya yungurlu-nyanu wardinyjarri jarnku. ⁵ Ngajuju karnangku nyuntu-juku warrarda manngu-nyanyi yangka kuja kanparla warrarda nyina wala-juku Jijaji Kirajikiji. Yangka kujanpa Kirijini-jarrija, ngula-wangurla-wiyi nyuntu-pala jajapuraji yirdi Luwiji manu nyuntu-pala ngati-puraji yirdi Yuniji, ngula-jarraju walalpa-palarla nyinaja Jijaji Kirajikiji. Jalanguju karnangku nyuntuju milya-pinyi-nyayirni yangka kuja kanparla wala-nyayirni nyina nyanungu-jarra-piya muturna-jarra-piya-yijala.

⁶⁻⁷ Timiji, junga kanparla wala-juku nyina nyuntuju Jijaji Kirajikiji. Kujarlanya karnangku nyampuju yada wangka: Lani-wangu manu kurnta-wangu nyinaya nyiyarningkijarra-jangkaju. Yangkaju kanpaju langangkunya mardarni ngaju kujarnangku yangka rdaka yirrarnu ngajulurlu nyuntuukuju, ngula-jangkakunya kujangku kurru-pungu Kaaturluju yartarnarri Pirlirra nyanungu-nyangu? Ngula-kurluju, tarnnga-jukurla warri-jarrija lani-wangu Kaatukuju. Kaaturlungalpa ngalipakuju Kirijini-watikiji Pirlirra nyanungu-nyanguju yungu. Kula lani-jarrinjaku ngalpa kurru-pungu Pirlirra nyanungu-nyangu ngalipakuju, lawa. Kurru-pungu-ngalpa yungurliparla warrijarri ngula-kurluju pirrjirdi-nyayirni, manu yungurlipa-jana yulkami yapa panuku. Nganaku-puka kuja karla Kaaturlu kurru-pinyi Pirlirra nyanungu-nyangu, ngula-kurlurlu kyananu warla-pajirni majungkajarrinja-kujaku. Kujarlanya yungunparla nurna pirrjirdi-jiki warrijarri nyanunguku-juku Kaatukuju yangka-kurluju yartarnarri-kiirli.

⁸ Timiji, kulanparla nyiyaku kurnta-jarri yalumpukuju Ngurrjuku Yimiki Jijaji Kiraji-kirlanguku, kuja-jangkaju kalakanparla marda yalumpukuju Yimi Ngurrjuku yampinjarla jurnta yani. Manu kulanjaju nyiyaku ngajukuju kurnta-jarri. Kujalparna-jana warrarda yimi-ngarrurnu Yimi Ngurrjuju yapakuju Jijaji Kiraji-kiirliji, kujarlanya karna ngajuju rdakungkalkuju nyina murrumurrulku. Kajinpa-jana marda Yimi Ngurrju yimi-ngarrirni, ngula-jangkanya marda kajikangkulu kijirninjarla yirrarni rdakungkaju ngulaju ngaju-piya. Ngulaju ngula-juku. Kaaturluju kapungku warrarda pirrjirdi-manijiki warringkaju nyanungu-nyangu yartarnarri-kiirliji. Kujarlanya karnangku warrarda wangka-juku yungunpa-jana tarnngangu-juku yimi-ngarrirni Yimi Ngurrju. ⁹ Kuja-ngalpa Kaatu milarninjarla wangkaja, ngula-wangurla-wiyiji mardalparlipa panu-kariji nyinaja maju marda warntarla, mardalparlipa panu-kariji nyinaja ngurrju marda jungarni. Karija. Kula kuja-jangka-ngalpa milarnu, lawa. Kuja walya ngurrju-manu, ngula-wangurla-wiyi-jukulpa-ngalpa manngu-nyangu muurl-mardarninjakungarntirliji. Manulpa-ngalpa yimiri-wiyi-jiki nyinaja nyanunguju. Kujarlanya-ngalpa milarnu muurl-mardarninjakungarntirliji yungu-ngalpa yimirirli-jiki muurl-mardarni kuja-purda-kari yaninja-kujakuju warntarla-kujakuju. Yuwayi, kuja walya ngurrju-manu, ngula-wangurla-wiyi-jukulpa-ngalpa yimiri-juku nyinaja ngalipakuju yangka kuja karliparla Jijaji Kirajikiji nyinami. ¹⁰ Jijaji kuja nyampurla ngurungka palka-jarrija, kujarlanya karlipa

Kaatuju milya-pinyi yangka kuja kangalpa yimiri-juku nyinami. Jijaji Kirajiji ngulaju kangalpa Ngarlkinpa-juku nyina nyanunguju. Nyampurla ngurungka, ngalipaju kapurlipa panu-juku muku pali. Ngulaju ngula-juku. Kala Yimi Ngurrju kangalpa wangka ngalipakuju Jijaji Kirajirliji kapu-ngalpa pina-yijala wankaru-mani, ngula-jangkaju yungurliparla jirrnganja nyina wankaru Kaatukuju tarnnga-juku.

¹¹ Kaaturluju milarnu yungurna-jana yimi-ngarrirni Yimi Ngurrju yapa panuku. Kaaturluju milarninjarla ngajuju yajarnu. Kujarlanya, Jijaji Kirajiki karnarla jalanguju marlaja warrki-jarri Kurdungurlu Wiri-juku Kirijini-patu-kurluju. ¹² Kujalparna-jana warrarda yimi-ngarrurnu Yimi Ngurrju yapakuju Jijaji Kiraji-kirliji, kujarlanya karna ngajuju rdakungkalkuju nyina murrumurrulku. Ngulaju ngula-juku. Nyinami karna rdakungkaju kurnta-wangu-juku. Kula karnarla Yimi Ngurrjukuju kurnta-jarrimi kujaju yungu Kaaturluju ngajukuju milarninjarla, lawa. Milya-pinyi karna Jijaji Kirajiji, manu karnarla wala-nyayirni nyina. Kari-nganta kapu pina-yanirni nyampu-kurraju nguru-kurra, ngulaju karna milya-pinyi. Kaji pina-yanirni nyampu-kurra walya-kurra, ngulakungarntirliji kapu Yimi Ngurrjuju muurlpa-nyayirniirli muurl-mardarni warntarla-jarrinja-kujakuju manu yurnuly-maninja-kujakuju. Kujarlaju kula karnarla Yimi Ngurrjukuju ngajuju kurnta-jarri.

¹³ Timiji, nyuntujunparla Jijaji Kirajiki. Warrarda nyinayarla wala-juku, manu-jana warrarda yulkaya Kaatuku manu yapaku. Kajinpa-jana yapa pinarri-mani, pinarri-manta-jana jurrku-kurlurlu-juku yimi-kirlirliji yangka kujarnangku wangkaja. ¹⁴ Kaaturlungku yungu yangkaju Yimi Ngurrju, ngulaju muurl-mardaka muurlparlu. Kala kajilpanpa-jana yapa ngalya-kari parlu-pungkarla kuja kalu-jana yimi warntarla-kurlurlu pinarri-mani, ngulaju-jana kapanku kurnta-ngarrirninjarla warla-pajika. Pirlirra Kaatu-kurlangu, nyinami-ka kaninjarni ngalipa-nyangurla, manu kangalpa yinyi yartarnarriji. Ngula-kurlurluju yartarnarri-kirlirliji Yimi Ngurrjuju muurl-mardaka muurlparlu.

¹⁵ Timiji, manngu-nyanyinya kanpaju, yangka kujajulu ngaju yirrarnu rdaku-kurra yurrkunyurlu, ngulangku kujajulu ngaju rdakungkalku tarda-nyangu Kirijini-paturluju Yayija-wardingki-paturlu, ngula-jangkarluju yampijalkujulu, kulajulu pinarni yanu rdakungkakuju nyanjakuju ngajukuju, lawa. Manu yangka-jarrarluru jirrama-karirli yirdi-jarrarluru Payijilirli manu Yurrmujilirli, ngula-jarrarluru-pala wajawaja-maninjarla yampija-yijala. ¹⁶⁻¹⁷ Jintangkuju watingki yirdingki Yunijipururlu, ngula-miparluru nyanjanjunurnu nyampu-kurraju Ruumu-kurraju. Ngulaju kulalpaju ngajukuju kurnta-jarrija, lawa. Kuja yukajarni Ruumurlaju, ngurra-kari ngurra-kari-wanaju warru wayurnu ngajukuju. Kujaju parlu-pungu ngaju nyampurla rdakungka, ngulangkujuju wardinyi-manu. Kujarlaju yungurnarlajinta payirni Warlalja-Wiri Jijaji nyanungukuju Yunijipurukuju yungu-jana mari-jarrinjarla ngurrju nyina Yunijipuru-kurlangukuju turnu-warnu warlaljakuju. ¹⁸ Payirni karnarlajinta Warlalja-Wiri Jijaji kujarluru, "Jijaji, ngaka kapunpa-jana miimii-nyanjarla payirni yapa jungarni-japa marda warntarla marda. Ngula-puruju mari-jarrinjarla ngurrju-jukurla nyinaya

yangkakaju Yunijipurukuju.” Timiji, nyuntulurluju kanpa milya-pinyi Yunijipuruju. Yangka kujanpa-jarrangku jirranganja nyinaja ngajuku manu Yunijipuruku kiringkaju Yipijarla, ngulangkejunpa yangka nyangu nyanunguju warrki-jarrinja-kurraju nurna-nyayirni kujalpaju ngajuku warrki-jarrija.

2

Puurluju wangkajarla Timijikiji, ‘tarnnganku-juku warrarda puraya Jijaji Kirajiji wuurnpa-puruju’

¹ Timiji, ngaju-nyangu kurdu, nyurru-jukujulu yampinja-yanu jintalku. Nyuntulurlukuju purda-nyangka ngaju! Kaatuju kangku yimiri nyina nyentukuju, manu kanparla nyina Jijaji Kirajik-ilki. Kujarlaju payika yungungku nyanungurlu-juku pirrjirdi-mani. ² Kujarnangku yangka pinarri-manu yimi-kirlirli Jijaji Kiraji-kirlangu-kurlurlu, ngulajunpaju purda-nyangu jungangku, manujulu yapa ngalya-karirli-malku purda-nyangu-yijala. Pinarri-manta-jana ngaju-nyangu yimi-kirlirliji ngula-kurlurluju yungulu-jana yapa ngalya-karilki pinarri-mani nyampu-kurlurlu yimi-kirlirliji.

³ Timiji, nyuntujunparla warrkini ngurrju Jijaji Kirajikiji. Kajinpa-jana pinarri-mani yapa yimi nyanungu-nyangu-kurlurlu, kujarlaju marda kapungkulu yapa ngalya-karirliji murrumurru-mani nyuntuju yangka kujajulu ngaju-wiyi kamparruju murrumurru-manu. Ngulaju ngula-juku. Nyuntuju warrarda puraya Jijaji warrkini ngurrju-juku. ⁴ Yungurnangku milki-wangka nyentukuju jaru marnkurrrpa-kurlu wita-patu-kurlu ngulaju yungunpa langa-kurra-mani. Kamparru-warnuju warrkini pirijina-piya-kurlu. Nyampurla ngurungka, ngana-puka kuja-ka nyina warrkini pirijina-piya, ngulaju kula kajana wiri-kari wiri-kariki warrki-jarri, lawa. Ngari karla warrki-jarri nyanungu-nyanguku wiri-mipaku nurna-nyayirni ngulangkuju yungu wiri wardinyi-mani. Kuja-piya-yijala, nyuntujurla warrki-jarriya Jijaji Kiraji-mipakuju nurna-nyayirni. ⁵ Jinta-kari yimi-karirlaju ngulaju yangka kuja kalu-nyanu wajirlirli kurdarrirdarri-yinyi warn-tarrikipurdarlu manu marda talakupurdarlu. Ngulakungarntirliji yapangku yungu pura kuruwarri-wiyi warntarri maninjakungarntirliji manu tala maninjakungarntirli ngulaju jungangku yimirr-yinja-wangurlu. Kajilpa-jana kurdarrirdarri-yinja-karrarlu yimirr-yungkarla yapa ngalya-kari, ngulangkuju kulalpa mantarla warntarriji. Kuja-piyarlu-juku-jana puraya kuruwarri-kari kuruwarri-kari yangka kuja kangku nyarrpa Jijaji Kiraji wangkami nyentukuju. ⁶ Nyampunya yimi-pardu-kariji ngulaju kaatinikingarduyu-kurlu ngulangkuju kuja-ka mangarri wiri-mani. Ngana-puka kuja-ka yapa ngurungka warrki-jarri nurna miyi wiri-maninjakupurda, kuja-ka yali mangarri wiri-jarrinjarla yirnmi-jarrilki, ngulaju yangkangku-wiyi yapangku kamparru-juku-ka wiri-maninja-warnurlu-wiyi ngarni. Yapa-karirliji, ngaka kalu ngarni purdangirli-wanarlu. Kuja-piyajalarla nyuntuju warrki-jarriya Jijaji Kirajikiji nurna-juku, ngula-wanawanaju kapungku warrararra-kanyi. ⁷ Warlalja-Wiringki Jijajirli kapungku warrarda pinarri-mani, ngula-jangarlunya yungunpa yimi ngaju-nyangu milya-pinyi. Kujarlaju, warrarda manngu-nyangka-jana

nyampu-patuju marnkurrpa yimi-patu kujarnangku milki-wangkaja wajawaja-maninja-kujaku.

⁸ Timiji, tarnngangu-juku warrarda manngu-nyangka Jijaji Kira-jiji wajawaja-maninja-wangurlu. Nyanunguju Tapiti-kirlangu-jangka turnu-warnu-jangka warlalja-jangka yangka kujalpa nyurru-wiyi nyinaja. Kuja palija Jijaji, ngulaju Kaaturlu wankaru-manu pina. Nyampunya Yimi Ngurrjuju jurrku-juku kujalparna-jana yimi-ngarrurnu yapakuju. ⁹ Kujarlanya karna rdakungkalkuju nyina kula-nganta yapa tarnnga-kurra pinja-panu manu purunjunju, lawa. Manu karnaju murrumurru-nyayirni purda-nyanyi. Nyampu kujajulu mirrijijarra wayurnu waya-kurlurlu, ngula-kurlurluju kulalparna-jana warulku yimi-ngarrikarla Yimi Ngurrjuju. Ngulaju ngula-juku. Kala nyampu Yimi Ngurrju Jijaji Kiraji-kirli, ngulaju kulalpa nganangku wayikarla. Ngulaju-ka warrukirdikirdi nyampuju yimi warru-juku wapa ngurujarraranypa-wana kuja kalu yapa-paturlulkuju warru-juku kanyi manu yimi-ngarrirni. ¹⁰ Kujarlaju karna-jana yimi-ngarrirni-juku Yimi Ngurrjuju nyampurula-malku rdakungkaju. Kula karna wajampa nyina murrumurru-puruju. Kuja karna-jana yimi-ngarrirni Yimi Ngurrju, ngulaju kajili yapa-paturlu purda-nyanyi yangka ngula-jana kamparru-wiyi milarninjarla yajarnu Kaaturluju. Warrarda karna-jana yimi-ngarrirni yungu-jana muurlparlu mardarni Jijaji Kirajirli warntarla yaninja-kujakuju. Ngula-jangkaju, yungulurla jirrnganja nyina yartarnarri wiri-jarlu-kurlu tarnnga-juku.

¹¹ Yungurna-nyarra wangkami yimi-nyayirni-wangu nyurrurlakuju. Nyampuju yimi ngulaju junga-nyayirni: Yangka kuja Jijaji palija warntawarntarla, ngulaju-ngalpa jirrnganja palija ngalipakuju. Kujarlaju, kapurliparla jirrnganja nyina-yijala tarnnga-juku Jijajikiji. ¹² Kajirlipa pura Jijaji, yapangukuju kapulu-ngalpa marda murrumurru-mani. Ngulaju ngula-juku. Kala kajirlipa Jijaji warrarda purami, ngula-jangkaju kapurliparla jirrnganja nyina tarnnga-juku Jijajikiji, manu kapurlipa ngalipaju wirilki nyina nyanungu-piya-juku. Kala kajilparlipa-nyanu ngaliparlu ngurru-pajikarla nyanunguku, kujarlaju kapu-nyanu nyanungurluju ngurru-pajirni-yijala ngalipakuju. ¹³ Kajilpa-ngalpa yampiyarla warririnja-wangurlu, ngulaju kajika junga-wangu nyinami. Jijajirli kajana yapaku warrarda warrirni yungu-nyanu mardarni. Kujarlaju, kajilparliparla wala nyinanja-wangu jurnta yani nyanungukuju, ngulaju kajika-ngalpa warrirni-jiki.

Puurluju wangkajarla Timijikiji yungurla ngurrju warrki-jarri Jijaji Kirajiki

¹⁴ Timiji, nyampurra yimi, warrarda-jana yimi-ngarrika, manu-jana pinarri-manta nyampu-kurlurluju yimi-kirlirli jaajikingarduyupatu yangkarra wiriwiri. Kaaturluju kangalpa warrarda nyanyi. Wangkaya-jana yalumpukuju wiriwirikiji nyiyakulu-nyanu warrarda ngarrirni kulungkuju yimi-kari yimi-kari-ngirli. Yalumpurlu yimi-kari yimi-karirli kula kangalpa yapaju pirrjirdi-mani Kaatuku puranjaku, lawa. Ngulangkuju yimi-kari yimi-karirliji kajana murrumurru-mani yapaju, manu kalurla ngula-jangkaju kuja-purda-karilki jurnta yani Kaatukuju. ¹⁵ Timiji, tarnnga-jukurla warrarda warrki-jarrija nurnajuku Kaatukuju. Pinarri-manta-jana jungangu manu jungarnirli

yapaju, ngula-jangkakuju yungungku wardinyi-jarri Kaatuju warrkikiji nyuntu-nyangukuju. Kala kajilpanpa-jana pinarri-mantarla yapa yimi nyampu-kurlurlu warntarlarlu, ngulaju kapungku marlaja miimii-nyanyi nyampuju warrki warntarla marda. Ngula-jangkaju kajikanpa-nyanu kurnta-jarri-nyayirni nyuntuju yangka kajinpa-jana marda pinarri-mantarla yimi warntarlarlu. ¹⁶ Yapangu kuja kalu-jana yimi warntarla-kurlurlu pinarri-mani Kaatu-kurlangu-kurlurlu nganta, kujarlaju kalu wurnturu-jarrinja-yani kuja-purda-kari Kaatu-kujakuju. Ngulakuju, jurnta-jana nyinaya nyuntuju. ¹⁷ Yalumpuju yimi warntarla, ngulaju kula-nganta yangka-piya-kurlu wijini puka-kurlu, ngulangkuju kuja-ka yapa palka muku lirkilirrki-ngarni wijinirli yalumpurluju. Yapa-jarra jirramarlu yirdi-jarrarluju Maniyujurlu manu Payilitirli, ngula-jarrarlu kuja kalu-jana pinarri-mani junga-wangurlu yimi-kirlirliji warntarla-kurlurlu. ¹⁸ Yalumpu-jarrarlu wati-jarrarlu kala-pala puraja Kaatuju jungangu. Kala jalangulkuju, kula kapala-jana jungangkulu pinarri-mani yapaju jaru-kurlurluju. Wangka kapala-jana yapakuju Kirijinikiji, ngulaju kuja, “Kujalu kamparru-warnu-patu Kirijini-wati palija, ngulaju-jana Kaaturlu pina-wankaru-manu. Ngalipa Kirijini-patu kajirlipa palimi, kula-ngalpa pina-wankaru-mani milyi-jangkaju.” Kujaju yimi nyanungu-jarra-nyangu junga-wangu warntarla. Kujarlaju yapajulurla Kaatukuju ngalya-kariji Kirijiniji jurnta yanu puta manngu-nyanjarla yim-ingka warntarlarla. ¹⁹ Kaatu-kurlangu jaaji ngulaju yarturlu rdar-rkanpa wiri-piya, kulalpa nganangku-puka yurnkuyurnku-mantarla. Kaaturluju yirrarlu jirrama yimiji yalumpurlaju yarturlurla rdar-rkanparla. Nyampunya kamparru-warnuju yimiji: “Warlalja-Wiringki Kaaturlu, milya-pinyi kajana yapaju jintakumarrirni-juku yangka kuja kalurla nyanunguku nyina.”* Nyampunya yimi-kariji jinta-kariji: “Nganangku-puka kuja-ka Warlalja-Wiri-pajirni Kaatu, ngulajulparla yapaju majukuju warntarlakuju jurnta yantarla.”

²⁰ Wita yirna-nyarra wangka nyiyarningkijarra-kurlu kuja karlipa mardarni yuwarlirla ngalipa-nyangurla. Nyiya-puka kuja karlipa ngurrju-mani pirlu yaltiri-ngirli* manu marda kawurlu-ngurlu, ngulaju karlipa mardarni tarnngangu-juku. Nyiya-puka kuja karlipa marda ngurrju-mani watiya-ngurlu, ngulaju karlipa mardarni ngari witaku. Ngakalku karlipa kijirni yungkiyi-kirra. ²¹ Yangka yapangu kuja kalu-jana pinarri-mani yimi warntarla-kurlurlu ngalya-kari yapa, ngulajulu maju-nyayirni yangka-piya kuja karlipa ngurrju-mani watiya-jangka. Kala kajirlipa-jana ngulakuju yapa warntarlakuju jurnta nyina jawirdiki, Kaaturlu kapu-ngalpa milarninjarla yinyi warrki ngurrju-nyayirni yungurliparla nyanungu-mipaku warrki-jarrimi.

²² Kurdu-warnu-paturlu karntanguku manu watingki, manngu-nyanyi kalu warrarda warru ngunanjaku manu warru maninjaku tala jayakurraku. Timiji, kuja-piya-wangu nyuntuju nyinaya! Panu-karirli yapangu kalu Warlalja-Wiri-pajirni Kaatuju, manu yungulurla nyinami jungarni. Manu kalurla wala nyinami, manu kalu-nyanu yulkami kulu-wangu rarralya. Timiji, kuja-piyanya nyuntuju nyinaya yungunparla jungarni nyina Kaatukuju. ²³ Timiji, panu-karijili jiliwirri

* 2:19 Nyangka Numbers 16.5 * 2:20 silver

manu ngurrrpa. Ngulangkuju kalu-nyanu warrarda kulungkuju ngarrirni ngulaju ngari nyiyakupurdarlu mayi. Timiji, ngulakuju jurnta-jana nyinaya jawirdiki nyuntuju!

²⁴ Ngana-puka kuja karla Warlalja-Wiriki Kaatuku warrki-jarri, ngulaju yungu-jana ngurrju-juku ngampangampa-juku nyinami yapa ngalya-karikiji ngulaju kulu-wangu manu wiljiwilji-maninja-wangu. Ngulangkuju kuja-ka milya-pinyi rdirrinypa-nyayirnrirli yimi Kaatu-kurlu, ngula-kurlurlu yungu-jana pinarri-mani. Kajili yapa ngalya-karirli wiljiwilji-mani nyanungu, ngulakuju-jana wiljiwilji-maninja-wangu manu nganyunganyu-wangu nyinami. ²⁵⁻²⁶ Yalumpurrarlu kuja kalu wiljiwilji-mani yapa jinta yangka warrkini Kaatu-kurlangu, kula kalu kujakungarntirliji milya-pinyi-wiyi yangkaju Juju Ngawu ngulangku kuja-jana rdarri-mardarninjarla karlirr-kangu. Manu kula kalu-nyanu milya-pinyi nyampuju kuja kalurla warrki-jarri nyanunguku Juju Ngawuku. Yangka warrkini Kaatu-kurlangu yapa jinta, ngulaju yungulpa-jana yimiri-juku nyinakarla. Yungulpa-jana pinarri-mantarla ngalya-karikiji yungu-jana Kaatulku nyanungurrakuju wangka. Manu kaji-jana Kaatuju wangka, ngula-jangkaju marda kajikalu-nyanu purda-nyanyi kurntalku manu marilki. Ngula-jangkaju, kajikalu marda pina-yaninjarla yalala-yirrarni nyanungu Kaatulku. Manu marda kajikalu langa-kurra-maninjarla milya-pinyi Yimi Ngurrju Jijaji Kiraji-kirliji. Kajikalu marda langangku mardarni yangkaju Juju Ngawu ngulangku kuja-jana rdarri-mardarninjarla karlirr-kangu.

3

Puurluju wangkajarla Timijikiji kapulu yapaju warntarla-jarrimi Kaatu-kujaku

¹ Timiji, purda-nyangka-juku ngaju-nyanguju yimiji wajawajamaninja-wangurlu yangkaju kuja: Jijaji Kirajiji ngakaju kapu pina-yanirni nyampu-kurra walya-kurraju. Kujakungarntiji kapu-ngalpa nguruju wuurnpa-jarri-nyayirni ngalipakuju Kirijini-watikiji. ² Ngulapuruju jinta-kariri yapaju marda kapu-nyanu nyanungu-mipa yulkami, manu kapu-jana nyurunyuru-jarrimi ngalya-kari-kiji. Ngalya-kariri yapaju ngulaju kapulu purlurlpa-nyayirni nyina talakuju. Ngalya-karirli yapangku kapulu-nyanu pulka-pinyi nganta kuja kalu nyanungurraju nyina ngurrju-nyayirni nganta panu-kari-piya-wangu. Ngalya-karirli kapulu-jana punku-pajirninjarla kulungku ngarrirni panu-kariri. Ngalya-karirli kulalu-jana purda-nyanyi warlalja nyanungurrakupalangu. Ngalya-karirli yapangku kajili-jana yangka yinyi nyiyarlangu panu-karikiji, ngulakuju kulalu-jana yati-wangka yinjawarnukuju. Ngalya-karirli yapangku kapulu manyu-pinyi Kaatuju ngulaju jiliwirrirli. ³ Ngalya-kari yapaju kapulu-jana nyina yimiri-wangu panu-karikiji. Kulalu-jana ngulaju mari-jarri. Ngalya-kariri yapaju kapulu-jana nginji-wangka panu-karikiji. Ngalya-karirli yapangkuju kulalu-nyanu jarnkujarnku warla-pajirni warntarla-kujakuju, kapulu ngari kutu yaninja-yani manu kanyi warntarla-juku kuja-purda-karirli. Ngalya-karirliji yapangkuju kapulu-jana panu-kariri pakarninjarla murrumurru-mani-nyayirni. Yapa-kariri

kapulurla ngurrjukuju jungarnikiji nyiyarlangukuju nyurunyuru-jarri. ⁴ Ngalya-kari yapaju kapulu-jana jangkardu yani yangkarlanguku nyanungu-nyanguku wungu-warnuku manu yipiljikiji, ngulaju kapulu-jana yimirr-yinyi. Ngalya-karirli yapangkuju kapulunya kapankurlu rdarr-kanyi maju-kurraju. Yungulpalurla yulkayarla Kaatukuju. Kala lawa. Ngula-warnurluju kapulurla warru warrirninja-karrarluju nyanyi nyiyarningkijarraku, ngula-kurlurluju nganta yungulu-nyanu pina wardinyi-mani. ⁵ Ngalya-karirli yapangku majungkuju kapulu-nyanu Kirijini-pajirni nganta, ngulaju kujaju kula junga. Timiji, nyanyi kapunpa-jana nyampurraju majumaju kuja kalu yapangku kanyi warntarla maju. Ngula-jangkaju kapunpa-jana milya-pinyi kula kalu yartarnarri mardarni Kaatu-kurlangu. Kajilpalu yartarnarri mardakarla Kaatu-kurlangu, ngulaju kajikalurla jungarni-juku nyina Kaatukuju. Yangka kuja kalu yalumpurrarlu yapangku maju-juku warntarla-juku kanyi, ngulakuju-jana jurnta nyinaya jawirdiki!

⁶⁻⁷ Yalumpurrarlu wati-paturlu kuja kalu-jana pinarri-mani Jijajikiji warntarlarlu, ngulangkuju kalu-jana karnta ngurrpa-patuju jinyijinyi-mani yungulu-jana linpangku nganta purda-nyanyi. Yalumpurra karn-takarnta, ngulaju kalu ngurrpa nyina, kulalpalu-nyanu nyarrparlu warla-pajikarla warntarla-kujakuju maju-kujakuju. Marda kalu-nyanu kurnta-jarri-jala maju-jangkaju, kala wurrangku-juku kalu mangunyanyi-jiki nyinparnarlu-juku nyiya-kari nyiya-kariji majumajuju. Ngulaju kalu warrarda pina-jarri nyiyarningkijarraku. Kala kula kalu junga pinarri-jarri Jijaji-kirlangukuju Yimi Ngurrjukuju. Kujarlanya kalu yangka wati-patuju warrarda putaputa yuka yuwarli-kirraju karnta-kurlangu-kurraju yungulu-jana karntakarntaju yimirr-yinyi.

⁸⁻⁹ Nyurru-wiyi wati-jarra yirdi-jarraju Janiji manu Jampiriji kujalpalapa nyinaja, ngula-jarrajulpa-palarla nginji-wangkaja Mujujukuju. Ngula-jarrarluju putaputa karlirr-kangulpa-pala-jana yapaju Kaatukujakuju. Ngulaju-palangu wurrangku-juku kurnta-ngarrirninjarla warla-pajurnu Kaaturluju. Kuja-warnuju, yapangkuju panungku-jukulpalu-jana milya-pungu yangka-jarraju wati-jarra maju-jarra. Kujarlu-yijala Kaaturluju kapu-jana kurnta-ngarrirninjarla warlapajirni yapa kuja kalurla nginji-wangka jungaku yimiki Jijaji Kirajikirlangukuju. Ngulaju kapulu-jana yapa jayakurrarluju nyanyi kurntalku kajili karrimi. Kapulu-jana Kirijini marnkurrpa-kari-mipa karlirr-kanyi. Panu-karirliji Kirijinirliji kapulu warrarda purami Kaatu tarngangku-juku.

Puurluju wangkajarla Timijikiji 'tarngangku-juku warrarda puraya Yimi Junga Kaatu-kurlangu kuja-ka nguna Payipulurla'

¹⁰ Timiji, kula kanpa nyuntuju nyina yangka-patu-piya warlkanjipatu-piya, ngulangkuju yangka kuja kalu-jana pinarri-mani yimi warntarla-kurlurlu. Nyuntujujupaju purda-nyangu yangka kujalparna-jana pinarri-manu yapa Yimi Ngurrju-kurlurlu. Manunpaju nyangu yangka kujalparnarla jungarni nyinaja Kaatuku manulparnarla warrki-jarrija jungarni. Kujarlanya kanpaju milya-pinyi kuja karnarla warrki-jarri manu nyinami Jijaji Kiraji-mipaku. Milya-pinyi kanpaju ngajuju kuja karnarla wala nyinami. Milya-pinyi kanpaju

yangkaju kujajulu puta murrumurru-maninjarla warla-pajurnu yapangku panungku-juku. Ngulakujulparna-jana nganyunganyu-wangu manu kulu-wangu nyinaja. Milya-pinyi kanpaju kuja karna-jana yulkami Kirijini-kariyi-nyanukuju. Kuja kaju nguruju wuurnpa-jarrilki, ngula-puruju karna wurrangku-juku warrarda purami Jijaji Kirajiji. ¹¹ Yuwayi, milya-pinyi kanpaju yangkaju kujajulu pakarninjarla puta warla-pajurnu yapangku panungku-juku Yimi Ngurrjukujaku yimi-ngarrirninja-kujaku. Manngu-nyanyinya kanpa yangkaju kujalparna nyinaja kirri-paturlaju yirdi-paturlaju Yantiyukurla, Yaku-niyarla manu Lijirtarla? Ngulangkaju, yapangkujujulu pakarninjarla puta warla-pajurnu Yimi Ngurrjukujaku. Junga-nyayirni kujaju. Ngajuju marlajarna-jana murrumurru-jarrija-nyayirni. Kuja-kujakuju Warlalja-Wiringki Jijajirli, ngarlkin-maninjarlaju muurl-mardarnu. ¹² Ngana-puka kuja karla nyina Jijaji Kirajiki manu kuja-ka jungarnirli pura, yapa ngalya-karirliji ngulaju kapulu pakarninjarla puta warla-pajirni. ¹³ Nyampurlaju ngurungka kalu warrarda nyina yapaju panu-jarlu maju-nyayirni yimirr-yinja wita-wangu. Yapangku panungku-juku kapulu-nyanu nganta Kirijini-pajirni, kala lawa. Kapulu maya-kari maya-kari majungka-jarrinja-yani warrarda. Manu kapu-jana Juju Ngawungku warrarda yimirr-yinja-yani. Kujarlu-yijala kapulu-jana yapangkaju yapa ngalya-kariji yimirr-yinja-yani-yijala. ¹⁴⁻¹⁵ Timiji, kula kanpa kuja nyina nyuntuju. Milya-pinyi kanpajana yapaju yangka kujangkulu kamparru-wiyi pinarri-manu nyuntuju Yimi Ngurrjukuju Jijaji Kirajikiji. Milya-pinyi kanpa jaru nyanungu-nyanguju ngulaju junga-nyayirni. Nyuntu kujalpanpa yaparranji-wiyi nyinaja, ngulajunpa pinarri-jarrija Kaatu-kurlangu yimi kuja-ka nguna tarrukurla pukungka nyanungu-nyangurla. Kujarlaju, tarngangkujuku warrarda puraya nyiyarningkijarra kujanpa pinarri-jarrija Kaatukurlu. Nyampunya kajana wangka Kaatu-kurlangu Yimi Tarrukunayayirni yapakuju: Ngana-puka kuja karla wala nyinami Jijaji Kirajiki, ngulaju-ka muurl-mardarni Kaaturluju maju warntarla-kujakuju karlirr-yaninja-kujakuju. ¹⁶ Kaatu-kurlangurluju Pirlirparluju yungungalpa jintawarlayi-juku jaruju yangkaju kuja-ka nguna Payipulurla. Kujarlaju jaru jintawarlayi-jiki-ka nguna ngurrju-nyayirni yapakuju pinarri-jarrinjakuju. Ngaliparlu karlipa-jana pinarri-mani nyampukurlurlunya jaru-kurlurluju yapaju yungulurla ngula-jangkanya nyinami jungarniji Kaatukuju. Kajilpa yapa karanparr-karriyarla kujapurda-kari Kaatu-kujaku, ngulakuju karliparla milki-yirrarni nyampuju yimi Payipulurlaju yungulparla marda pina-yantarlarni Kaatuku manu nyinakarla jungarnilki. ¹⁷ Kuja karlipa-jana Kirijini-kariyi-nyanu yapa pinarri-mani yimi-kirlirliji Payipulu-wangka-kurlurlu, kajilpalurla nyinakarla jungarni Kaatuku, ngula-jangkaju kajikalurla warrki-jarri ngurrju-nyayirni.

4

¹ Purda-nyangkaju yirriyirri! Kaatu manu Jijaji Kiraji, nyampurla kalu-ngalpa jirrnganja nyina. Nyampu kaju-pala nyanyi yimi kuja karnangku pantirninjarla yirrarni pipangka. Jijaji kaji pina-yanirni, ngulangkuju kapu-jana yapaju miimii-nyanjarla payirni jintawarlayi-juku yapa kuja kalu wankaru nyina manu yangka kujalu palija. Yuwayi, Jijajiji kapu kulpari yanirni nyampu-kurra nguru-kurraju

yungu-ngalpa Warlalja-Wiri nyinami Kaatu-wana ngalipaku yapaku nyanungu-nyanguku. Kujarlaju, nyuntuju linpangkuju purda-nyangka nyampu pipa kuja karnangku pantirninjarla yirrarni. ² Warrarda-jana yimi-ngarrika yapakuju yimi Kaatu-kurlanguju. Marda kapungkulu purda-nyanyi marda, lawa marda. Kapungkulu marda juwa-kijirni. Ngulaju ngula-juku. Kala warrarda-juku-jana yimi-ngarrika nyuntulurlu nyampuju yimi. Kajinpa-jana nyanyi yapa yangka kuja kalu kanyi maju warntarla, ngulakuju-jana kutu wangkaya ngulaju kuja, “Warntarla kankulu yani nyurrurlaju kuja-purda-kari.” Wangkanjarla milki-yirraka-jana yimi junga Jijaji-kirli, ngula-jangkaju yungulurla nyina jungarnilki Kaatuku. Kajili muntuku nyina, ngulakuju-jana yaninjarla wangkaya yungulu marda ngula-jangkaju ngurrju rarralypalku nyina manu wardinyi. Kajinpa-jana pinarri-mani yapa, ngulakuju-jana nganyunganyu-wangu pululu nyinaya. ³ Jalanguju, purda-nyanyi kangkulu yapangku jayakurrarlu-juju kuja kanpa-jana jungarnirli yimi-ngarrirni Yimi Ngurrju. Ngaka-kariji ngulaju kulangkulu purda-nyanyilki yalumpurlu yapangkuju jayakurrarluju, lawa. Kapulu-jana warrirni pinangkalpa-patu-karikilki, ngulangkulku yungulu-jana yimi-kari yimi-kari-kirlirliiki pinarri-mani jalangu-warnu-kurlurlu nyurlurpa-kurlurluku. ⁴ Yalumpurrarlu yapangku kulalu purda-nyanyilki yimi jungaju Jijaji-kirliji, lawa. Manu kulalurla ngungkurnyina. Kapulu purda-nyanyi jukurpa-kurlu-mipa jaruju yangka kuja kalalu-jana nyurnunurnurlu-wiyi yimi-ngarrurnu. ⁵ Timiji, ngularra-piya-wangu nyuntuju nyinaya! Ngakaju marda kapungku marda nyiyarlangu marda maju rdipimi nyuntukuju. Ngula-puruju, wajampawangu manu muntuku-wangu nyinaya. Kajingki nyiyarlangu maju rdipimi, ngula-puruju nyinayarla tarnnga-juku Jijajikiji jungarni-juku warntarla-wangu karlirr-yaninja-wangu. Manu-jana tarnngankujuju warrarda yimi-ngarrika Yimi Ngurrjuju. Manurla lawa-manta warrkiji Jijajikiji yangka kujangu yungu warrki.

⁶ Ngaju kapurna palimilki. Kapurna yampimilki nyampuju nguru purdangirlilki. Jalanguju, yinyi karnaju Kaatu-kurralku ngulaju warntarri-piya-juku ngulaju puluku-piya-juku yangka-piya-juku kuja kalalurla maralypikingarduyu-paturlu purranjarla yungu kurapakaju Kaatuku. Kuja-piya-yijala karnaju ngajulku yinyi Kaatu-kurraju. ⁷ Ngajuju pirrjirdi nurna-nyayirni warrki-jarrijarnarla Kaatukuju, manurnarla lawa-manu warrkiji nyanunguku-juku. Manu karnarla nyina wala-juku Jijaji Kirajikiji. ⁸ Kaaturluju ngajuju jungarni-pajurnu. Nguru-nyayirni-wangurla, mardarni kaju nyiya mayi ngurrju-nyayirni mukarti-piya ngajukuju yangka-piya kaju-ka kingirli mardarni jur-rungka, ngula-piyanya. Ngakaju Parra-nyayirni-wangurla kapu-jana Warlalja-Wiringki Jijajirliji yapaju miimii-nyanjarla payirni jungarni-japa maju marda. Ngula-jangka kapuju yinyi yangkaju ngurrju-nyayirni, ngula-kurluju kapurnarla jirrnganja nyina tarnnga-juku. Ngulaju kularnarla ngaju-mipa jirrnganja nyina, lawa. Ngana-puka kuja karla yulkami Jijajikiji, manu kuja karla pardarni nganyunganyuwangu ngaka kaji pina-yanirni, ngularlangu kapurla jirrnganja nyina tarnnga-juku.

Puurlurlurla pipa nyampuju lawa-manu Timijikiji

9-10 Yangka wati yirdi Timuju, ngula-jarraju ngajarralparlijarrarla warrki-jarrija Kaatukuju. Ngulaju purlurlpa-jarrijalku nyanunguju nyiyarningkijarrakuju. Kujarlanyaju ngajuju yampinja-yanulku, ngulaju yanulku kirri-kari-kirra yirdi-kirraju Tijilunika-kurra. Nyampunya karnangku wangka nyuntukulku, Timiji: Warrkiji lawamanta yalirlaju kiringka Yipijarla, ngula-jangkajuju kapanku yantarni ngajukuju. Yangka wati yirdi Kiriji, ngulaju yanu nguru-kurra Kalatiya-kurra. Kala yangka jinta-kari wati yirdi Tayituju, ngulaju yanu nguru-kari-kirra yirdi-kirraju Talmaja-kurra. ¹¹ Yangka Luukumipa jinta nyampuju karlijarra wungu-juku nyina rdakungkaju. Yangkaju Maaraku, maninjarla yajarninjinta. Kangkarni nyampukurra ngaju-kurra yungurlijarrarla warrki-jarrimi ngajarraju nyampurlaju rdakungka. ¹² Jinta-kari wati yirdiji Tijika, yilyamirra karna nyuntu-kurra yalumpu-kurra Yipija-kurraju. ¹³ Kajinpa yanirni nyampu-kurra, ngaju-nyangurlangu wawarda maninjarla kangkarniji kujarna yampijarni Karrpuju-kurlangurlaju kiringkaju Turajarla. Manu puku-watiji kangkarni yangka kujalu ngurrju-manu pipa-jangka. Ngampurrparlu yungurna-jana nyanyi puku-kari-wati kujalu ngurrju-manu pinti-jangka narnukutu-kurlangu-jangka. Ngularrarlangu-jukuju kangkarni.

¹⁴ Yangka yalumpu wati yirdiji Yilikijantu, ngulangku kuja-ka ngurrju-mani nyiyarningkijarra yayini-piya-jangka,* ngulangkujuju ngajuju murrumuru-manu-nyayirni. Kuja-panuju kapujurla Kaaturluju kunka-mani-nyayirni Yilikijantuju ngajukuju. ¹⁵ Timiji, nyunturlangurlungku warrawarra-kangka yalumpu-kujakuju Yilikijantu-kujaku. Kujalparnalua-jana nganimparlu yapa-patuku yimi-ngarrurnu Yimi Ngurrju, ngula-puruju kala-jana Yilikijanturluju warlkangu yirri-puraja yimi nganimpa-kurlu yapa-kuju. Kuja-kujakuju nyanungu-kujakuju warrawarra-kangkangu.

¹⁶ Kamparru-wiyi kujajulu yurrkunya-paturlu ngaju rdarrimardarninjarla kangu kuwurtu-kurra, kulaju ngana jaarl-karrija yimiji, lawa. Panu-juku yapajujulu yampinjarla jurnta yanu. Ngulaju ngula-juku. Kularnarla wangka Kaatukuju yungujurla yalumpurraju kunka-mani ngajukuju, lawa. Yampimi karna-jana kuja-juku. ¹⁷ Kujalparna karrija ngaju kuwurturlaju, ngula-puruju Warlalja-Wiri Jijajijilpaju jirnganja karrija. Pirrjirdi-manuju, manuju muurlmardarnu palinja-kujakuju. Ngula-jangkaju, yajarninjarlaju kangu rdaku-jangkaju, ngula-jangkarluju yungurna-jana yimi-ngarririnjini Yimi Ngurrju Jijaji-kirli yangkarraku Juwu-wangu-patukuju yungulu jintawarlayirli-jiki purda-nyanyi Yimi Ngurrjuju. ¹⁸ Yapaju marda kapujulu murrumuru-maninjarla pinyi. Ngulaju ngula-juku. Warlalja-Wiringki Jijajirli kapuju muurlmardarni Ngarlkinparluju. Kapuju kanyu nguru-nyayirni-wangu-kurra, ngulangkuju kapu-ngalpa ngalipakuju tarnnga-juku Warlalja-Wiri nyina. Kujarlaju, ngaliparluju pulka-pinyirliparla tarnngangu-juku! Ngula-juku ngurrju!

¹⁹ Timiji, wangkanjinta-jana yangkaku karntaku yirdikiji Pirijilaku manu nyanungu-parntaku yirdikiji Kuulaku manu Yunijipuru-kurlanguku turnu-warnu warlaljaku nyanungu-nyanguku. Yimi-ngarrika-jana ngurrju karna nyina ngajuju. ²⁰ Yangka wati yirdi

* 4:14 copper

Raajurtu, ngulaju-ka nyina yangkangka-juku kiringka Karinjirla. Ngulaju kula yanurnu nyampu-kurraju. Yangka wati yirdi Tirupima, yampijarnirna ngulaju kiringka Militarla-juku, ngulajulpa nyurnu-juku ngunaja. ²¹ Timiji, yaruju yantarni pirriya-kujaku, kapu pirriya-jarrilki. Yapa-patu yirdi-patuju Yupuluju, Puurdunu, Layiniji, Kilutiya manu Kirijini-patu-kari nyampurlaju, ngularrarluju yungungkulu yimi-ngarrirni nyuntukuju ngurrju nganta kalu nyina.

²² Timiji, wangkami karnangkurla Warlalja-Wiriki Jijajiki, “Warlalja-Wiri, jirrnganjarla nyinaya Timijikiji. Yimiri-jana nyinaya nyanunguku manu nyanungu-nyangu-patuku puntu-watiki. Ngula-juku.”

Titus
Pipa Tayitujuku
Pipa ngularla Puurlurlu pantirninjarla
yilyajarra watiki yirdikiji Tayitujuku
nyurru-wiyi

Nyiya-kurlu yimi nyampu?

Nyampuju pipa wita ngari kujarla Puurlurlu yilyaja watiki yirdikiji Tayitujuku. Tayituju kala warrki-jarrija Puurlu-kurlu. Mapirri-pala yanu ngurra-kurra yirdi-kirraja Kiriti-kirra, manu kala-pala nguru-kari nguru-kari wapaja wurnaju. Kalalu-jana yapaku yimi-ngarrurnu warru Yimi Ngurrju Jijaji Kiraji-kirli. Kuja Puurlu yanu ngurra-kari-kirra, Tayituju purdangirli yampinja-yanu Kiritirla yungu-jana pinarri-mani Kirijini-patu jaaji-kari jaaji-karirla

Nyampurla pipangka, Puurlujurla wangkaja Tayitujuku yungu-jana nyarrparlu jaajikingarduyu-patu wiriwiri milarni. Nyanungurla wangkaja Tayitujuku yungu-jana pinarri-mani yapa yungulu-nyanu ngurrju nyina kulu wangkanja-wangu manu yungulurla jungarni nyina Jijajiki.

¹ Ngajurna Puurlu Kurdungurlu Wiri. Kaaturluju milarninjarla ngajuju yajarnu. Kujarlanya, Jijaji Kirajiki karnarla jalanguju marlaja warrki-jarri pirijina-piya Kurdungurlu Wiri-juku Kirijini-patu-kurluju. Ngajulurlu karnangu yilyamirra nyampu pipa nyuntuku Tayitujuku. Kaaturlu-nyanu yapa milarnu nyanunguku. Nyanunguju ngajukuju wangkaja yungurna-jana yapa pinarri-mani yungulurla wala nyina manu yungulu jungangu milya-pinyi yimi junga nyanungu-kurlu. Kajili jungangu milya-pinyi Kaatu, ngulaju kapulurla jungarnilki nyina nyanunguku. ² Kaatu kula kajana warlka wangka yapaku, lawa. Kuja ngurrju-manu nyampu walya, kujakungarntiji wangkajanyanu, “Ngana-puka kajiji wala nyina ngajuku, manu kajiji jungarni nyina ngajuku, yapa yinyaju kapuju ngajuku jirranganja nyina wankaru tarnnga-nyayirni.” Kujaju junga. Yapa kuja kalurla wala nyina yimiki jungaku, milya-pinyi kalu kapulu tarnnga nyina Kaatu-kurlu. ³ Kaatuju ngalipa-nyangu Ngarlkinpa. Ngaka-pardukari wangkaja-nyanu, “Kapurna-jana milki-yirrarni ngaju-nyangu yimi junga-nyayirni yapaku.” Yuwayi, Kaatu-nganpa wangkaja ngajuku manu yapa panu-karirlanguku yungurnalu-jana warru yimi-ngarrirni yapaku yimi junga-nyayirni. ⁴ Tayituju, nyuntulu kanparla wala nyina Kaatuku ngaju-piya. Kuja-jangkanya nyuntujunpa ngaju-nyangu kaja-nyanu-piya. Ngaju karnangkurla wangkami nyuntukuju Wapirra Kaatukuju manu Jijaji Kirajiki ngalipa-nyangukuju Warlalja-Wirikiji kujanya: “Payirni karnangkupala yungunpalarla yimiri nyina Tayitujuku. Kujarlaju yungungkurla marlaja nyinami rarralya ngurrju-nyayirni tarnnga-juku.”

Nyiya-piya-wiyi kajika yapaju jaajikingarduyu wiriji nyina?

⁵ Tayituju, yangka kujalparna nyinaja kamparru-wiyi nyuntu-kurlu Kiritirla, kularna lawa-manu warrki ngaju-nyangu yinyarla jaajirla. Kujakunyanngku nyuntuju wampinja-yanu purdangirliji yungunpa nyuntulurlu lawa-mantarla. Ngajulnangku wangkaja yungunpa kirri-kari kirri-kari-kirra yani yungunpa-jana milarni jaajikingarduyupatu wiriwiri. Manu wangkajarnangku nyarrparlu yungunpa-jana milarni jaajikingarduyupatuju wiriwiri. ⁶ Nyiya-piyalpa watiji jaajikingarduyuju wiriji nyinayarla? Jaajikingarduyu wirikingarntijilpa ngurrju-wiyi nyinayarla, kajikalumarda yapa ngalya-karirli majupajirni. Kali-nyanu jintalpa-nyanu mardakarla, manu manyu-karrinja-wangulpa nyinakarla. Kurdukurdu nyanungu-nyangurlulpalu linpangku purda-nyangkarla. Kajilpalu warrarda wiljiwilji-mantarla nyanungurrakupalangu jaji-nyanu, manu marda kajilpalu nyiyarningkijarra warru yurnilyka-mantarla, ngulaju kajikalujana yapa ngalya-karirli nyanjarla punku-pajirni. ⁷ Jaajikingarduyurlu wiriwirirliji kalujana warrawarra-kanyi Kaatu-kurlangu yapa-patu jaajirla. Kujarlaju yapa kajilpa ngampurra nyinakarla jaajikingarduyu wiri-jarrinjaku, ngulajulpa ngurrju-wiyi nyinakarla, yapa ngalya-karirli marda kajikalum punku-pajirni. Yungulpa nyinayarla pulka-pinjawangu, kajika-nyanu marda pulka-pinyi. Manu yungulpa-jana ngurrju nyinayarla yapa ngalya-karikiji jinyijinyi-maninja-wangu. Jurru majuwangu-yijalalpa nyinakarla, kajika-jana marda kapanku kulu-jarrimi yapa ngalya-kariki. Nyinayarlalpa pama panu ngarninjawangu. Kulu-wangulpa nyinakarla. Yawirlinji-maninja-wangulpa nyinakarla, kajika-nyanu marda yangka talarlangu yawirlinji-maninjarla kanyi nyanungurlulku. Kajilpa yapa kuja-piya nyinakarla maju, ngulaju kula jaajikingarduyu wiri-jarrimi, lawa. ⁸ Kaji yapa nyina ngampurra jaajikingarduyu wiri-jarrinjakungarnti, kujakungarntijana ngurrju nyina nguru-kari-wardingkiki yapa-kariki manu yapaku marlajarraku. Manu-jana wangkami yungulu yanirni nyanungu-nyangu-kurra ngurra-kurra. Nyanungurlu yungu manngu-nyanyi nyiyarningkijarra ngurrju, kajika manngu-nyanyi nyiyarningkijarra maju-nyayirni. Yungu-jana jungarni nyina ngurrju yapa ngalya-kariki manu Kaatuku. Yungu-nyanu warla-pajirni majukujaku. ⁹ Kaji yapa nyina ngampurra jaajikingarduyu wiri-jarrinjakungarnti, kujakungarntiji yungurla ngungkurr-nyina-nyayirni yimiki Jijaji Kirajikirlanguku yangka-juku yimiji kujalparlipa-jana ngalijarrarluyimingarrurnu yapaku Kiritirla. Kajirla yinya jaajikingarduyu wiri ngungkurr-nyina jungaku yimiki Jijaji Kirajikirliki, ngulaju yungujana pinarri-mani panu-karikilki kuja kalurla ngungkurr-nyina Jijajiki. Kajilpalu yapa ngalya-karirli warntarlarlu manngu-nyangkarla yimijunga Jijaji Kirajikirli, ngulaju yalirli yungulpa-jana jungarni-mantarla jarungku ngurrjungku.

Puurlujurla wangkaja Tayitujuku yungu-jana wurdungu-mani yapa yulyurlku-yinja-kujaku

¹⁰ Jaaji-watirla yangka Kiritirla, yapa panu kalu punku-wati-nyayirni nyina miyalu-jumati. Yapa-kari purda-nyanja-wangu kalu nyina. Warrarda kalu-jana ngarrirni yapa warntarlarlu yimingki, manu kalujana yapa warru yulyurlku-yinyi. Panu kalu Juwu-patu Kirijini-patuju maju nyina kuja-piyanya. ¹¹ Tayituju, wurdungu-manta-jana

yinya Juwu-patu kuja kalu-jana pinarri-mani yimi warntarlarlu yapa-patu. Yungulpalu yampiyarla yimi warntarlaju yimi-ngarrirrinja-wangurlu. Yinyarrarlu Juwu-paturlu kalu-jana ngari yulyurliku-yinyi talakupurdarlu. Kujarlunyalurla karlirr-kangu jurnta warlalja-kari warlalja-kari Jijaji-kijakuju. Junga kujaju. Kirda-nyanurlu, ngati-nyanurlu manu kurdukurdurlu kalalu-jana kujarlu-juku warrarda purda-nyangu warlka wangkanja-kurra kujalurla jurnta karlirr-yanu jurnta Jijaji-kijaku. Kuja-kujakunya-jana wurdungu-manta yinya Juwu-patu yangka kuja kalu-jana yimi maju warru yimi-ngarrirni. ¹² Nyurru-wiyi, jarukungarduyu Kiriti-wardingki wangkaja kuja, “Yapa Kiriti-wardingki-patu warlka kalu warrarda wangkami. Kulu-parnta kalu nyina warnapari-piya. Punku kalu jukuru nyina warrkikiji. Ngari kalu miyi manu kuyu warrarda ngarni purlurlparlu.” Kujanya wangkaja jarukungarduyuju. ¹³ Junga kujaju! Panu-karirli yapa-patu Kirijini-paturlu Kiritirlarlu kalu yimi warntarla purami. Tayituju, pututu-pungka-jana jaru pirrjirdi-nyayirni, warntarla-pajika-jana! Yimi-ngarrrika-jana yarda yimi Jijaji Kiraji-kirli yungulurla jungalku ngungkurr-nyina. ¹⁴ Panu-karirli yapangku Juwu-patu Kirijini-paturlu ngari kalu purda-nyanjarla purami yimiji nyurru-warnu-juku. Yimi yalumpurraju junga-wangu. Panu-karilirla jurnta yanu jungakuju yimikiji Jijaji Kiraji-kirliki. Wangkami kalu yungulu Kirijini-patu nyina yupukarra-wangu nganta, manu wangkami kalu yungulu Kirijini-paturlu yampimi miyi-kari miyi-kari ngarninja-wangurlu nganta. Tayituju, wangkaya-jana Kirijini-patu-kariki yungulu-jana ngungkurr-nyinanja-wangu jurnta nyina. ¹⁵ Ngana-puka kajirla nyina jungarni Kaatuku, ngulangkuju ngari yungu kutu ngarni miyi manu kuyu nyiyarningkijarra. Kala nganangku-puka kaji manngu-nyanyi nyiyarlangu maju-mipa, kajirla Jijaji Kirajiki ngungkurr-nyinanja-wangu jurnta nyina, ngulangkuju-ka punku-pajirni nyiyarningkijarra. Yapa kuja-piya-kurlanguju nginyinginyiji maju-nyayirni, kula-ka nyiyarlangu milya-pinyi nyiya-japa ngurrjuju manu punkuju. ¹⁶ Wangkami kalu milya-pinyi nganta kalu Kaatuju, kala lawa. Tarnnga-juku kalu nyina punku-juku. Kuja kalu karlirr-yani, ngulakuju kula kajana Kaatuju yulkami. Kula kalu linpangku purda-nyanyi, manu kulalpalurla nyarrpalku ngurrju warri-jarriyarla nyanunguku. Kujarlanya karlipa-jana milya-pinyi yapaju kula kalu milya-pinyi Kaatu.

2

Nyampurlu yimingki kangalpa ngarrirni nyarrpa yungurliparla jungarni nyina Kaatuku

¹ Tayituju, jungangu-juku-jana pinarri-manta yimi junga-kurlurlu Kirijini-patuku Kiritirla yungulurla jungarni nyina Kaatuku. ² Kujanya-jana wangakya purlka-patukuju, kuja-jana wangkaya, “Purlka-patu, nyinayalu wurdungu-nyayirni manu yirriyirri yungulu-nyarra yapa ngalya-karirli ngurrju-pajirni. Yirriyirri manngu-nyangkalu-nyanu kajikankulu-nyanu marda karlirr-kanyi Kaatukujaku. Walalurla nyinaya Jijajiki. Yulkayalurla warrarda Kaatuku manu yapa ngalya-karirlyangu. Marda kajika-nyarra majurlangu

rdipimi, ngulaju ngula-juku. Ngula-puruju, warrarda purayalu Jijaji-jiki.”

³ Tayituju, kuja-piya-yijala-jana wangkaya muturna-patukuju, kuja-jana wangkaya, “Muturna-patu, yungunkulu-nyanu nyurru Kaatu-kurra, manu kankulu nyina nyanungu-nyangulku. Kujakuju ngurrjulurla nyinaya nyanungukuju. Nginji-wangkanja-wangulu nyinaya yapa ngalya-kariki. Manu kulalu warungka-jarriya pama wiri-jangkaju. Pinarri-mantalu-jana kaminakamina yimi ngurrju-mipa-kurlurlu. ⁴ Pinarri-mantalu-jana kaminakamina ngurrjangu nyiyarningkijarra-kurlurlu yungulu-jana nyanungurra-parntaku yulkami manu nyanungurra-nyangu kurdukurduku. ⁵ Kuja-jana wangkaya, ‘Nyurrurla karntakarnta, yirriyirriqli manngu-nyangkalu-nyanu kajikankulu-nyanu karlirr-kanyi Kaatu-kujaku. Kulalu ngunaya wati-kari-kirli. Warrki-jarriyalu junga-nyayirni nyurrurla-nyangu ngurrangkaju. Ngampangpalu-jana nyinaya yapa-patu-karirlanguku. Purda-nyangkalu-jana nyurrurla-parnta kajili-nyarra nyarrpa wangkami.’” Kujarlunyalu-jana pinarri-manta nyurrurlarluju muturnamuturnarluju kurdu-warnu-patuju karnta-patuju. Kajili ngurrju nyina jungarni yinya karntakarnta, kulalpa nganangku maju-pajikarla Kaatu-kurlangu yimiji.

⁶ Tayituju, kuja-piya-yijala-jana wangkaya wati-patukulku kurdu-warnu-patuku, kuja-jana wangkaya, “Yirriyirriqli manngu-nyangkalu-nyanu kajikankulu-nyanu karlirr-kanyi Kaatu-kujaku.” Kujanya-jana wangkaya. ⁷ Tayituju, kajinpa ngaka nyina yinya wati-patu-kurlu kurdu-warnu-patu-kurlu, ngulaju jungarni-jana nyinaya yungungkulu nyanyi kuja kanpa ngurrju nyina. Ngulaju kapungkulu waalparrirni nyuntu, manu kapulu ngurrju-yijala nyina. ⁸ Kajinpa-jana pinarri-mani, wangkaya-jana junga-nyayirni-mipa yimiji. Ngulaju kulalpa nganangku yimiji punku-pajikarla nyuntu-nyanguju. Kajingkili yapa nyurunyuru-jarrimi, kajingkili purda-nyanyi ngurrju-mipa wangkanja-kurra, kulalpalu-ngalpa nyarrparlulku maju-pajikarla ngaliparlangu, lawa. Kapulu kurnta-jarrimi-nyayirni.

⁹ Tayituju, wangkaya-jana Kirijini-patuku yangka kuja kalu-jana warrki-jarri pirijina-piya paaju-patuku nyanungurra-nyanguku, kuja-jana wangkaya, “Nyurrurla warrkini-patu, purda-nyangkalu-jana paaju-patu kajili-nyarra warrkiki ngarrirni. Warrki-jarriyalu warrarda ngurrju-nyayirni yungulu-nyarra paaju-paturlu pulka-pinyi. Wiljiwilji-maninja-wangurlulu-jana purda-nyangka nyurrurla-nyangu paaju-patuju nyarrpa kajili-nyarra wangka warrki-jarrinjaku. ¹⁰ Purunjurlu kulalu-jana nyiyarlangu jurnta manta nyurrurla-nyangu paaju-patuku. Kajili-nyarra nyurrurla-nyangu paajurlu ngarrirni warrki lawa-maninjaku marda nyiyarlanguku warrawarra-kanjaku, ngulajulu-jana purda-nyangka. Ngulaju kapulu-nyarra walalku nyinami, kulalu wajampa-jarrimi nyiyarningkijarraku.” Kujanya-jana warrkini-patukuju wangkaya. Yuwayi, yinya warrkini-patu yungulpalu warrki-jarriyarla ngurrju yungulu-jana yapa ngalya-karirli nyanyi. Kajili-jana yapa ngalya-karirli nyanyi warrki-jarrinja-kurra, ngulaju kapulu ngampurra nyina Kaatu-kurluku purda-nyanjaku

kuja karlipa-jana pinarri-mani. Yinya yimi ngulaju Kaatu-kurlu ngalipa-nyangu Ngarlkinpa-kurlu.

¹¹ Tayituju, yimi-ngarrurnu-jala yangkarnangku Kirijini-patu yungulparliparla jungarni nyinakarla Kaatuku. Nyiya-jangka-wiyilparliparla jungarniji nyinakarla? Kujakunya yungurnangku yimi-ngarrirni. Kaatuju kangalpa yimiri-nyayirni nyina ngalipakuju. Kujarlanya yilyajarni Jijaji Kiraji nyampu-kurraju yungu-ngalpa yapa panu muurl-mardarni maju-kujaku. ¹² Kaaturlu kangalpa warrarda pinarri-mani yungurliparla jungarni nyinami. Kaatu kula-ka ngampurrpa nyina nyiyarlangu majuku nyampurla walyangka. Yampimirlipa majuju marri-pinja-wangurlu! Junga kujaju. Yirriyirrirli manngu-nyanyirlipa-nyanu, kajikarlipa-nyanu karlirrikanyi Kaatu-kujaku. Yungurliparla jungarni nyinami jalangu Kaatuku. Kujanya kangalpa Kaatuju wangkama ngalipakuju. ¹³ Jijaji Kirajiji ngalipa-nyangu Kaatu, ngurrju-nyayirni ngalipa-nyangu Ngarlkinpa. Jalangu, nyinami karliparla jungalku nyanungukuju, manu karliparla pardarni kaji walya nyampu-kurra pina-yanirni yartarnarri wiri-jarlu-kurlu. Junga kujaju. Kajirlipa nyanyi yaninjarni-kirra, kapurlipa wardinyi-jarrimi-nyayirni. ¹⁴ Jijajiji kula-ngalpa jayi-wangkaja. Jukuru-wangu-ngalpa kunka-pardinjarla kutu-palija yungurlipa nyina nyanungu-kurlu tarnngalku. Palija-ngalpa yungurlipa yampimi maju nyiyarningkijarra. Pirlirra-ngalpa kirlika-manu, manu-nyanu ngalipaju milarnu nyanunguku. Kujarlanyarliparla nyina jungarni-nyayirni nyanungukuju.

¹⁵ Tayituju, pinarri-manta-jana yapa Kirijini-patu Kiritirla yimi-wati kujarna yirrarnu nyampurla pipangka. Pututu-ngarrika-jana yungulu purami nyampu yimi jungangku. Ngajulurlurnangku yungu nyampuju yimi. Ngulakuju kajilirla jurnta yani nyampuku yimiki purda-nyanja-wangu, ngulaju-jana pulya-juku wangkaya jungarni yungungkulu yirriyirrirliki purda-nyanyi.

3

Puurlurlu-jana yimi-ngarrurnu Kirijini-patu Kiriti-wardingki-patu nyarrpa yungulurla jungarni nyina Kaatuku

¹ Tayituju, langa-kurra-manta-jana warrarda Kirijini-patuku yungulu-jana linpangku purda-nyanyi kapumanu-patu wiriwiri. Manu-jana wangkaya yungulu-jana ngurrju warrarda nyina manu warri-jarrimi yapa ngalya-kariki. ² Wangkaya-jana Kirijini-patuku yungulu nginji-wangkanja wangu nyina yapa ngalya-kariki, manu lawa yungulu kulu-wangu rarralya nyina. Yungulu-jana ngurrju nyina yapa panu-kariki, manu yungulu-jana wurulya jirnganja nyinami pulka-pinja-wangu.

³ Ngalipa Kirijini-jarrinjakungarnti kujalparlipa nyinaja, ngulaju kalarlipa warangka-nyayirni nyinaja. Yapa purda-nyanja-wangu kalarlipa nyinaja yapa ngalya-karikiji, manu kularlipa purda-nyangu

Kaatu. Yapa-karirlili-ngalpa kangu warntarla Kaatu-kujaku. Kularlipa-nyanu nyarrparlu warla-pajikarla maju-kurra-yaninja-kujaku. Kujarlanya kalarlipa maju manngu-nyangu nyiarningkijarraju. Ngarjala kalarlipa-nyanu wardinyi-manu ngalipa-miparlu. Punku-nyayirnilparlipa nyinaja, kalarlipa-jana mimayi-jarrija yapa ngalya-karirlangukuju. Kujarlanya kalalu-ngalpa yapaju nyurunyuru-jarrija. Manu kalarlipa-nyanu ngaliparlangu nyurunyuru-jarrija. ⁴ Yuwayi, majulparliparla jurnta nyinaja Kaatukuju. Kuja-jangkaju kapurlipa paliyarla. Kaatuju ngalipa-nyangu Ngarlkinpa. Ngampangampalpa-ngalpa nyinaja, manulpa-ngalpa yulkaja. Kujarlanyarla Jijajiji marlaja palka-jarrija nyampurla walyangkaju. ⁵ Mardalparliparla jungarni nyinaja Kaatuku. Kula-ngalpa ngulaju kuja-jangka wankaru-manu, lawa. Nyangu-ngalpa maju nyinanja-kurra, manu-ngalpa mari-jarrinjarla ngurrju nyinaja. Kujarlanya-ngalpa muurl-mardarnu wankaru-juku. Maju-ngalpa wilypi-manu muku Juju Ngawu-kurlangu yangka kuja-ka ngati-nyanurlu kurdu parljirni ngapa-kurlurlu. Kurru-pungu-ngalpa Pirlirra Kaatu-kurlangu ngalipakuju. Yinya-kurlu Pirlirra-kurlu ngulajurlipa pina-palka-jarrija. ⁶ Yuwayi, Kaaturlu yilyajarni Jijaji Kiraji ngalipa-nyangu Ngarlkinpa. Yilyajarni yungu-ngalpa kurru-pinyi Pirlirra Kaatu-kurlangu ngalipakuju. ⁷ Kaatuju ngurrju-nyayirni ngalipakuju. Kujarlanya-ngalpa jungarni-pajurnu. Kujarlanya-ngalpa yungu Pirlirra Kaatu-kurlanguju. Yungu-ngalpa Pirlirra yungurlipa milya-pinyi-nyayirni kapurliparla jirrnganja nyina wankaru tarnga nyanungukuju.

⁸ Tayituju, nyampurra yimi ngulaju junga. Yapa panulpalurla ngungkurr-nyinayarla yungulu ngurrju nyina. Kula lani-jarriya manu kurnta-jarriya! Tarnngangu-juku-jana pinarri-manta yapaju kuja kalurla wala nyina Kaatuku. Tarnngangu-jana pinarri-manta yungulu-jana ngurrju nyina jama yapa ngalya-kariki.

⁹ Panu-kari yapaju kalu nyina maju. Warrarda kalu-nyanu kulungku ngarrirni warungka-piyarlu yimi-ngirli nyanungurrakupalangu-kurlangu-ngurlu manu nyanungurra-nyangukupalangu-ngurlu nyurnunyurnu-ngurlu yirdi-ngirli. Warrarda kalu-nyanu ngarrirni kuruwari Juwu-kurlangu-ngurlu. Ngula-miparla kalu wirnki-jarrimi warrarda. Kuja kalu-nyanu kujaju kulu-jarrimi, kujarlaju kula kalu-nyanu pirrjirdi-mani Kaatuku puranjaku, lawa. Kuja-kurraju-jana yampiya, purda-nyanja-wangurlu! ¹⁰ Kaji yapa ngana-puka warrarda wangkami yimi nyurru-warnu-kurlu nyanungukupalangu-kurlangu-kurlu manu marda Juwu-kurlangu kuruwari-kirli, kujarlaju marda kajikalu-nyanu Kirijini-kariyi-nyanurlangu kulu-jarrimi. Kuja-kujakuju ngarrika yinya yapa jintaku marda jirramaku yungu wurdungu-jarrimi. Kaji warrarda-juku wangkami, ngulaju wurdungu-manta. ¹¹ Tayituju, milya-pinyi kanpa-jana yapa punku-nyayirni kuja-piyaju. Milya-pinyi kanpa-jana kuja kalu nyiarningkijarraula punkungka-jarrimi. Nyanungurlangurlu kalu-nyanu milya-pinyi kuja kalu karlirr-nyinanjarla majungka-jarrimi.

Puurlurlurla pipa nyampuju lawa-manu Tayitujuku

¹² Tayituju, ngampurra karna nyina yungurna yani Nikapulu-kurra yungurna nyina yinyarla yulyurpu-puru. Wurnakungarntirli kapurnangu yilyamirra Yarrtimu marda, marda Tijika nyuntu-kurra

Kiriti-kirra. Kaji jinta marda yukamirra, manta-nyanu nyuntu-nyangu nyiyarningkijarra, manu yantarniji kapanku yali-kirra Nikapulukurra. ¹³ Wati luwiya yirdiji Jinaja manu wati jinta-kariji Yapuliji, nyinami kapala Kiritirla wurnakungarnti. Kaji-pala tala-wangu nyina, ngulaju-palangurla yungka. ¹⁴ Tarnngangku-juku-jana pinarri-manta Kirijini-patu Kiritirla yungulu mata-wangu warrki-jarrimi ngurrju. Kajikalu marda warrki-wangurlangu warrarda nyina. Kajilpalu tarnnga-juku warrki-jarriyarla, yungulpalu-jana ngalya-karirlangu warrawarra-kangkarla.

¹⁵ Yapa-patu kuja kalu nyina ngaju-kurlu, yimi-ngarrirni yungungkulu nyuntuku ngurrju nganta kalu nyinami nyampurlaju. Yapa-patu kuja kalu nyina ngulangka Kiritirla, kuja kalu-nganpa yulkami, manu kuja kalurla wala nyina Jijajiki ngalipa-piya, yimi-ngarrika-jana nganimpaju ngurrju karnalu nyinami. Wangkamilki karnarla ngalipa-nyanguku Warlalja-Wiriki yungu-nyarra yimiri-juku nyinami nyurrurlaku panuku-juku. Ngula-juku.

Philemon
Pipa Pilimuku
Pipa ngularla Puurlurlu pantirninjarla
yilyajarra watiki yirdikiji Pilimuku
nyurru-wiyi

Nyiya-kurlu yimi nyampu?

Puurlurlurla nyampu pipa pantirninjarla yilyaja watiki yirdiki Pilimuku. Pipangu nyampurlu kangalpa pinarri-mani ngalipalku, ngula-jangka yungurlipa-nyanu jarnkujarnku yawuru-jarrimi nyiyarlangu-jangkaju. Kuja nyampu pipa Puurlurlu pantirninjarla yirrarnu, ngulajulpa rdakungka nyinaja kirringka wiringka Ruumurla.

Pilimujulpa Kirijini nyinaja kirringka Kalajirla jurnarrpa nyiyarningkijarra-kurlu. Manulpa-nyanu panu-jarlu warrkiniji nyanungurluju mardarnu, kujalpalurla warrki-jarrija. Warrkini-paturlajintajulpa murnma jangarnngka-wangu nyinaja yirdi Yunajimu. Yirdi yangka 'Yunajimu', ngulaju-ka wangka 'Warrkini Ngurru!' Kala ngantarla nyiya mayi nyanungurluju purungku jurnta manu warlaljamarriki Pilimuku. Lani-jarrijalpa puru-jangkaju, manulpa jata-nyangu. Ngula-jangkaju, wuruly-parnkajalku Ruumukurra panu-kari-piya kujalpalu kamparru-warnu-patu-wiyi wuruly-parnkaja, ngula-piya. Yinyarla-jukurla Puurlukuju rdipija.

Puurlurlurla yimi Jijaji Kiraji-kirli Yunajimuku yirri-puraja, ngulakujurla nyanunguju marlaja Kirijini-jarrijalku. Puurlujulparla wajamparrija-juku Yunajimukuju, ngantalparla ngampurrrpa nyinaja Yunajimukuju yungulpa nganta pina-yantarla nyanungu-nyangu-kurra warlaljamarri-kirra Pilimu-kurra, Kalajirla kujalpa nyinaja. Manurla Pilimuku Puurluju wangkaja yungu pinja-wangurlu Yunajimu yampimi wuruly-parnkanja-warnu. Nyampurla pipangka, Puurlujurla wangkaja yungurla Pilimu yawuru-jarrimi Yunajimuku pinja-wangu, manu yungu pina rdakurl-kijirni nyanungukupurdangkalku puranjakungarduyulku. Nyampuju kujarlanyarla Puurlurluju wita pipa pantirninjarla yirrarnu.

¹ Ngaju karna rdakungka nyinami Puurluju. Kujalparnarla warrki-jarrija Jijaji Kirajikiji mata-karda-nyayirni, kuja-wanawananya karna nyinami rdakungkaju. Ngajulurlu manu Timijirli karnalu-nyarra yilyamirra jaru nyampu nyurrurlaku. Nyanunguju-ka nyina Kirijini-yijala ngalipakupurdangkaju. Ngulangkuju ngajjararluru karlijarrangu jaru yilyamirra nyuntuku-wiyi wungu-warnuku Pilimuku, nyunturlangu kuja kanparla warrki-jarrimi Kaatuku ngajarra-piya.

² Yaliki karntaku karna nyampuju wangka yirdikiji Yapiyuku Kirijini-kariyirlangukuju, manu yangka Yakijarlangukuju. Nyanunguju karla warrarda warrki-jarrimi Kaatuku rdiily-parnkanja-wanguju ngajarra-piya. Manu karna-jana nyampuju wangka panu-karirlanguku Kirijiniki yangka kuja kalu turnu-jarrimi yuwarlirra nyuntu-nyangurla.

³ Ngajarra karnalu-nyarrarla wangkami ngalipakupalanguku Wapirra

Kaatuku manu Jijaji Kirajiki ngalipa-nyanguku Warlalja-Wiriki kujanya, “Nyumpala karnalu-nyarra payirni yungunpalarla yimiri nyinami Pilimuku. Kujarlaju yungungku marlaja nyinami ngurrju-nyayirni rarralypa tarnnga-juku.”

Pilimu kala-jana yulkaja-nyayirni Kirijini-kariyi-nyanuku

⁴⁻⁵ Nyuntu Pilimu, jaru wita karna purda-nyanyi warrarda nyuntukurluju yangka kuja kanpa-jana nganta yulkami Kirijini-kariyi-nyanuku jintawarlayiki, manu karna purda-nyanyi yangka kuja kanparla wala nyinami Warlalja-Wiriki Jijaji Kirajiki parra-kari parra-kari nganta. Kujarlaju, warrarda karnangu manngu-nyanyi nyuntu, manu karnangkurla kujakuju wardinyi-jarrinjarla yati-wangka Kaatuku. ⁶ Ngalipa karliparla wala nyina Jijaji Kirajikiji, kujarlanya karlipa jintangka-juku nyina. Nyanunguju kangalpa warrarda nyinami ngalipakuju yimiri-nyayirni. Kujarlaju karnangkurla Kaatu payirni nyuntuku Pilimuku yungunpa-jana pinarri-mani kuja-juku Kirijini-kariyi-nyanuku. Ngula-jangkanya kapunkulu warrajarlu milya-pinyi yangka kuja kangalpa Jijajirli warrawarra-kanyi yimiri-nyayirni. ⁷ Tarnnga-jukulpanpa-jana yulkaja panu-karikiji yapakuju Kaatukurlangukuju, manulpanpa-jana wardinyi-maninjarla pirrjirdi-manu. Kujarna jaru purda-nyangu nyuntu nganta kuja kanpa-jana yulkami nganta, ngulangkujuju miyaluju raa-pungu-nyayirni. Ngularlangukuju karnarlajinta Kaatukuju pulka-pinyi.

Puurlujurla wangkaja Pilimuku yungurla Pilimuju rarralypa nyinami mari-karra Yunajimuku warrkiniki nyanungu-nyanguku

⁸⁻⁹ Pilimu, nyuntu kanpaju milya-pinyi ngajuju Jijaji Kiraji-kirlangu warrkini. Ngaju karna-jana marlaja nyinami pirijina rdakungka Yimi Ngurrju yirri-puranja-warnu. Kujarlaju, kajilparnangu jinyijinyimantarla tarnngangu-juku ngajukuju purda-nyanjakuju, ngulaju ngula-juku. Kajikanpaju linpangu purda-nyanyi. Kala lawa, milya-pinyi karnangu nyuntuju yulkanja-panu Kaatu-kurlangu. Kujarlaju, ngayi karnangu wangkami mari-karra jinyijinyi-maninja-wangu. Purlka-nyayirni ngari karnangkurla wangka yangkaku Yunajimuku yungunpa rdakurl-kijirni pina-yaninja-kurra. ¹⁰ Nyanunguju, ngulaju marlaja Kirijini-jarrija ngajukuju nyampurla rdakungkaju, ngulaju ngaju-nyangu-piya ngalapi-nyanu. ¹¹ Yangka Yunajimu, kamparru-wiyi kulalpangu ngurrju-wiyi warrki-jarrija nyuntukuju, kala lawa. Warrkini ngurrju-wangu! Kala jalanguju, ngulaju kangali warrki-jarrimi mata-karda-nyayirni ngalijarrakuju, kula ngajumipaku-juku.

Puurlujurla wangkaja Pilimuku kapurla yilyamirra nganta pina Yunajimuju Pilimuku nganta

¹² Ngajuju Puurlu karnarla yulkami Yunajimuku ngulaju karrikarri-wangu-juku. Ngari karnangu kutu yilyamirra pina nyuntukuju Pilimukuju. ¹³ Nyampurla rdakungka karna-jana marlaja nyinami-juku yapa-kariki Yimi Ngurrju yirri-puranja-warnu. Kula kanpaju nyuntuju palka-wiyi jirnganja warrki-jarri. Kujarlaju mardarna mardarni Yunajimu nyampurla-juku tarnnga-juku yilyanja-wangurlu. Yungurnangu marda jurnta mardarni yunguju nyampurlalku warrki-jarrimi

ngajukulku tarnngalku. Kala lawa! Ngulajungku warrkini nyuntu-nyangu. ¹⁴ Kajilparnangku kujarlaju jurnta mardakarla, ngulakuju kajikanpajurla marda kapuru nyinakarla. Ngula-kujaku karnaju wangka kanunju-kariji, “Kularna Pilimu jinyijinyi-mani Yunajimuku kulpari yilyanjaku ngaju-kurrakuju, lawa. Kapurna jaru yilyanjarla payirni-wiyi Pilimuju yunguju marda kulpari yilyamirni Yunajimu ngajuku warrki-jarrinjaku.” Kujanya karnaju wangka. Kujarlaju kapurnangku kulpari kutu yilyamirra Yunajimuju. ¹⁵ Nyampurla rdakungka kujalparna mardarnu Yunajimu witaku, ngulaju marda yungungku kulpari yani tarnngalku nyuntu-kurra. ¹⁶ Nyanungurlu Yunajimurlu, ngulangkuju kaju wardinyi-mani. Ngulajurla warlalja Jijaji Kirajiki Warlalja-Wiriki. Nyurru-wiyi kalangku warrkini-mipa-wiyi nyinaja. Kala jalanguju kangalpa nyinami ngalipakupurdangkalku Kirijini-kariyi-nyanu. Kujarlaju, kapungku nyunturlangu miyalu raapinyi karrkarri-wangurlu nyuntukupurdangkarlulku.

Puurlujurla wangkaja Pilimuku yungu rdakurl-kijirni pina Yunajimu

¹⁷ Pilimu, milya-pinyi kanpa yangka kuja karlirla mapirra warrki-jarrimi Jijaji Kirajikiji. Ngari karnangku payirni Yunajimukuju kujarlaju: Kajilpanpaju ngungkurr-nyinakarla ngajuku wangkanjakurraku, kujarlaju ngaju-piyalku pina-rdakurl-kijika yangka Yunajimu.

¹⁸ Yunajimurlu mardangku kuluku ngurrju-manu, manu mardangku nyiyarlangu wijingki jurnta kangu. Ngulaju ngula-juku, ngariji kutu yimi-ngarrika, ngula-jangkarlu yungurnangku pina-yinyi nyiyarlangu kujangku jurnta manu. ¹⁹ Nyampurla pipangka karnangku yimi wita yirrarni rdakangkuju ngajulurlu: KAPURNANGKU KULPARI YINYI NYIYARLANGU YANGKA KUJANGKU NGANTA JURNTA KANGU! Kala, wita-kari yungurnangku wangka yangka kujanpaju nyurru-wiyi marlaja Kirijini-jarrija ngajuku. Ngula-wanawana nganta yungulpanpaju yungkarla nyiyarningkijarra, manu nyunturlangu nganta yungulpanpa-nyanu yungkarla ngaju-kurraju! Ngularrakuju kularnangku payirni. Yunajimu-mipaku karnangku payirni yungulpanpa pina-rdakurl-kijikarla. ²⁰ Yuwa, ngajukupurdangka Pilimu, yungulpanpaju ngungkurr-nyinayarla ngajuku yungu-ngalingki Warlalja-Wiri Jijaji wardinyilki nyina. Rdakurl-kijika pina yangka Yunajimu, kujarlunya yungunpaju wardinyi-maninjarla pirrjirdi-mani Kirijini-kariyi-piya.

²¹ Pilimu, nyuntu karnangku milya-pinyi kapunpaju purda-nyanyi wilji-wangurlu. Kajilparnangku nyiyarlanguku payikarla, ngulaju kajikanpaju linpangku purda-nyanyi. Kujarlaju karnangku laniwangu wangka jaru nyampu. ²² Ngakarnangku nyanyi ngurrangka nyuntu-nyangurla. Kajinkijilirla wangka Kaatuku, ngula-warnuju kapurna wilypi-pardinjarla yani rdaku-jangka warlangarrangarrakurralku. Junga kujaju! Ngulakungarntiji ngurra ruumu-parduju jungarni-manta ngajukuju jijanukungarntikiji.

Puurlurlurla pipa nyampuju lawa-manu Pilimuku

²³ Nyampurlu wati-karirli yirdingkiji Papururlu yungungku yimi-ngarrirrirra nyuntuku Pilimuku ngurrju nganta-ka nyina. Nyanunguju kaju jirranganja nyina nyampurla rdakungka pirijini-yijala

Jijaji Kiraji-kirlangu. ²⁴ Panu-karirlangu kangkulu nyuntuku wangka Maarrku, Rditarrku, Rdima, manu Luuku ngaka ngantangkulu nyanyi.

²⁵ Yati-wangkamilki karna-nyarrarla Jijaji Kirajiki nyurrurlaku yapaku, “Warlalja-Wiri Jijaji, yimiri-jana nyinaya yapa nyampu-patuku, manu nyinaya yapa nyampurra-kurlu tarnga-juku.” Ngula-juku.

Hebrews Pipa Yipuru-patuku Pipa yapa-patuku Yipuru-patuku kujalpalu nyinaja nyurru-wiyi

Nyiya-kurlu yimi nyampu?

Nyurru-wiyi, yapa panulu Kirijini-jarrija. Ngalya-karijilpalu Juwupatu nyinaja, manu ngalya-kariji Juwu-wangu-patu. Juwu-patu Kirijini-paturlu kalalu manngu-nyangu Mujuju manu nyanungu-nyangu kuruwari kujarla Kaaturlu yungu Mujujuku. Kalalu manngu-nyangu purlapa-kari purlapa-kari yangka kuja kalalu purlapa. Kalalu-jana nyanungurra-nyangu Yuwarli Maralypi manu maralypikingarduyu-patu manngu-nyangu kujalpalurla warrki-jarrija-juku Kaatuku wardinyi-maninjaku. Kala Juwu-wangu Kirijini-patu, nyarrpa-jarrija kalalu? Mardarnulpalu Jijaji-mipa. Kalalu manngu-nyangu Jijajiji wiri parrparda-juku Mujujuku-japa marda lawa.

Jalangujalangurlu kajirlipa yimi nyampu riiti-mani, ngulaju karlipa milya-pinyi Jijajiji wiri parrparda-juku Mujujukuju. Jijajirli jintangku kajana yapaju kutu-karda kanyirni Kaatu-kurraju. Nyanungu-mipakurliparla walaju nyinami.

Kaaturlu Jijaji yilyajarni walya nyampu-kurra

¹ Nyurru-wiyi Kaatu-jana wangkaja ngalipa-nyangu nyurnun-nyurnukuju. Kala-jana warrarda wangkaja jarukungarduyu-kari jarukungarduyu-karikiji yangka kuja kalalu-jana wangkaja ngalipa-nyangu nyurnun-nyurnuku Kaatu-kurlu. Junga kujaju. ² Kala ngakapardu-kari, Kaaturlu nyanungu-nyangu Kaja-nyanu warlalja yilyajarni walya nyampu-kurra. Yuwayi, nyanungurlu yilyajarni nyanungu-nyangu Kaja-nyanu nyampu-kurra yungu-ngalpa nyiyarningkijarra yimi-ngarrirni Kaatu-kurlu. Kaaturlu milarnu nyanungu-nyangu Kaja-nyanu yungurla ngaka nyanungukulku karrimi nyiyarningkijarraju. Nyurru-wiyi-pala nyanungu-jarrarlu-juku mapirri rli ngurrju-manu nyiyarningkijarraju walyangka manu yalkirirla. ³ Kuja karlipa manngu-nyanyi Kaatu-kurlangu Kaja-nyanu, kujarlanya karlipa milya-pinyi Kaatuju yartarnarri wiri-jarlu-kurlu rdili wiri-piya kuja-ka mirilmiril-karri. Nyanungu-nyangu Kaja-nyanurlanguju yartarnarri wiri-kirli jurru-juku yangka jinta-juku Kaatu. Kaatu-kurlangu Kaja-nyanurluju-ka warrawarra-kanyi nyiyarningkijarra jungangku walyangka manu yalkirirla nyanungu-nyangu-kurlurlu yimi pirrjirdi-kirli. Yapa ngalipaju kalarlipa maju-nyayirni nyinaja. Kala Kaatu-kurlangu Kaja-nyanu-ngalpa palija yungu-ngalpa kirlika-mani. Ngula-jangka, pina-wankaru-jarrinjarla pina-yanu nguru-nyayirni-wangu-kurra. Yinyarla yaninjarla nyinanjunu Kaatu-wana jungarni-pirdinypa. Ngulanganya kapala mapirri nyina wiri-nyayirni nyiyarningkijarrakuju.

4 Junga kujaju. Kaaturlu Jijajiji Ngalapi-nyanu-pajurnu. Kula yirdi yangka marramarra-patu-piya, lawa. Kaaturlu milarnu nyanungu-nyangu Kaja-nyanu yungu-jana wiri-jarlu nyina parrparda-juku marramarra-patuku.

Jijajiji parrparda-juku wiri-jarlu marramarra-patukuju

5 Nyarrpa karna milya-pinyi kuja-ka Jijaji wiri-jarlu parrparda-juku nyina marramarra-patukuju? Kapurna-nyarra yimi-ngarrirni. Kaaturlu kula jintarlangu nyanungu-nyangu marramarra kurdu-nyanu-pajurnu, lawa. Ngarirla Jijaji-mipaku wangkaja kujaju:

“Nyuntujuunpa ngaju-nyangu Kaja-nyanu. Jalangujurnangu nyuntukupalangu-jarrijalku Kirda-nyanulku.*

Ngajuju kapurnangu nyuntukupalangu Kirda-nyanulku nyina, manu nyuntuju kapunpa ngajuku Kaja-nyanulku nyina.”*

Nyanungujurla kujaju wangkaja Jijaji-mipaku nyanungu-nyangu Kaja-nyanuku. 6 Yangka kuja Kaaturlu yilyaja nyanungu-nyangu Kaja-nyanu marulu nyampu-kurra walya-kurra, nyanunguju-jana wangkaja marramarra-patukuju, “Nyurrurla parntarrinjarlalurla pulka-pungka ngaju-nyangu Kaja-nyanu.”*

7 Nyampu-kula kangalpa Kaatuju wangkami nyanungu-nyangu marramarra-patu-kurluju:

“Ngajurna-jana marramarra ngurrju-manu yungujulu warrki-jarrimi ngajuku. Ngularraju kapulu nyina warlpa-piya manu rdili-piya.”* Kuja-kula kangalpa Kaatuju wangkami nyanungu-nyangu marramarra-kurluju.

8 Kala nyampu-kula karla Kaatuju wangkami nyanungu-nyangu Kaja-nyanukuju:

“Ngaju-nyangu Kaja, nyuntujuunpa Kaatu. Kapunpa nyuntuju Warlalja-Wiri nyina nyiyarningkijarraku tarnnga-juku, manu kapunpa-jana ngaju-nyangu yapa warrawarra-kanyi junganku.

9 Kula kanpa nyuntulu ngampurra nyina warntarla nyinanjaku, lawa. Ngampurra-nyayirni kanpa nyina warrarda jungarniki nyinanjaku. Kujarlanyarnangu milarnu nyuntuju Warlalja-Wiri-nyinanjaku, kula ngaju-nyangu marramarra-patu. Ngajujurna Kaatu yangka kuja kankujulu pura. Kapunpa milarninja-warnu wardinyi nyina ngaju-nyangu marramarra-piya-wangu.”*

10 Kaatu karla kuja wangkami nyanungu-nyangu Kaja-nyanuku: “Warlalja-Wiri, nyurru-wiyi kujalpa nyiya-wangu lawa karrija, nyuntulurlunpa ngurrju-manu yalkiri manu walya nyuntu-nyangu rdakangku.

11 Walya manu yalkiri kapu-pala lawa-jarrimi muku, kapu-pala lawa-jarrimi jurnarra-piya kuja-ka larra-yaninjarla yawu-pardimi. Kala nyuntuju kapunpa wankaru-juku nyina tarnnga-juku.

12 Nyuntulurlu kapunpalangu yilyami walya manu yalkiri kuja-purdakari, kala kulanpa yawu-pardimi kuja-piya, lawa. Kapunpa wankaru warrarda nyina, kulanpa palimi. Walya manu yalkiriji wawarda ngawungawu-piya. Kuja-ka wawarda larra-yani, yapangu-ka yalyi-mani, manu-ka jinta-karirlalku yukami.

* 1:5 Nyangka Psalm 2.7 * 1:5 Nyangka 2 Samuel 7.14 * 1:6 Nyangka Deuteronomy 32.43 * 1:7 Nyangka Psalm 104.4 * 1:9 Nyangka Psalm 45.6

Kuja-piyarlu kapunpalangu yilyami walya manu yalkiri yungunpa jinta-karilki ngurrju-mani walya manu yalkiri.”*

Kuja-kula karla Kaatuju wangkami nyanungu-nyangu Kaja-nyanukuju.

¹³ Kularla Kaatu wangkaja jintarlanguku nyanungu-nyangu marramarra yungu pirri-mantarla nyanungu-wana jungarni-purdanji, lawa. Ngarirla Jijaji-mipaku wangkaja kuja:

“Nyampurla nyinaka jungarni-purdanji ngaju-nyangurla kajirna-jana nyurunyuru wita-wangu yapa yirrarni nyuntu-nyangurla wirli-yarla kanunju yungunpa-nyanurla kunka-mani yangka kujal-pangkulu nyurunyuru-jarrija.”*

Kujajurla wangkaja nyanungu-nyangu Kaja-nyanu-mipaku.

¹⁴ Marramarra-patuju kula kalu warlalja wiri nyina Jijaji-piya, lawa. Nyanungurraju pirlirra-mipa kuja kalurla warrki-jarrimi Kaatuku. Ngularra kajana yilyamirni warrarda nyampu-kurra yungulu-ngalpa ngalipa jirranganja nyinanjarla warrawarra-kanyi wuurnpa-puru. Ngalipa-ngalpa Kaaturluju milarnu yungu-ngalpa muurl-mardarni palinja-kujaku.

2

Yungulparlipa yirriyirri-nyayirni purda-nyangkarla yimi Kaatukurlu kuja kangalpa yapa muurl-mardarni palinja-kujaku

¹ Yuwayi, Jijajiji wiri-jarlu parrpada-juku marramarra-patukuju. Kujarlanya yungulparlipa yirriyirri purda-nyangkarla Jijaji-kirlangu yimiji yangka kujarlipa kamparrurlu purda-nyangu. Kajirlipa yampimi yinya yimi wajawaja-maninjarla purda-nyanja-wangurlu,

ngulaju marda kajikarlipa tarngangu wajawaja-manirra. Kujaju ngurrju-wangu. ² Nyurru-wiyi, Kaaturlu-jana yimi yungu nyanungu-nyangu marramarra-patuku. Ngula-jangkalurla yungu Mujujukulku. Kuruwari yinyaju junga-nyayirni. Nganangku-puka kujalpalu karliryaninjarla yampija, Kaaturlujulpa-jana jungangu miimii-nyanjarla murrumuru-manu. ³ Kuja-piyarlu-yijala kapu-ngalpa murrumuru-

mani kajirlipa purda-nyanja-wangurlu yampimi nyanungu-nyangu yimi jinta-kari Jijaji-kirli yangka kuja kangalpa yapa muurl-mardarni palinja-kujaku. Warlalja-Wiri Jijajirli-jana kamparru-wiyi yimi-ngarrurnu yimi yinyaju kujalu purda-nyangu. Ngula-jangkaju,

ngakalku nganimpakulkulu-nganpa yimi-ngarrurnu. ⁴ Kaaturlu-nyanu milki-yirrarnu nganimpa-kurra yangka kujalpa-jana Jijajirli yapa panu

ngurrju-mani nyurnu-jangka manu yangka kujalpa warrki-jarrija yartarnarri wiri-kirli. Ngula-jangka, wangkaja-nyanu, “Jalanguju ngaju-nyangu Pirlirra yungurna-jana yinyi yapaku yungujulu ngajuku warrki-jarrimi yartarnarri-kirli nyiyarningkijarrarla.” Junga

kujaju. Kujarlanya karnalu milya-pinyi Jijaji-kirlangu yimiji junga.

Jijaji yapa-jarrija palka-kurlulku yungu-ngalpa muurl-mardarni palinja-kujaku

⁵ Yimi-ngarrirni karnalu-nyarra walya jinta-kari-kirli kuja-ka Kaaturlu ngurrju-mani ngulangka yungu Jijaji wiri nyina nyiyarningkijarraku. Kula kajana walya jinta-kari yinyi ngurrju-maninjarla marramarra-patukuju yungulu nyanungurraju wiriwirilki nyina,

* 1:12 Nyangka Psalm 102.25-27 * 1:13 Nyangka Psalm 110.1

lawa. Manu kula-jana kuja wangkaja nyanungu-nyangu marramarra-patuku, “Nyurrurlaju kapunkulu wiriwiri nyina nyiyarningkijarraku yinyaku yangka walya kuja karna jinta-karilki ngurrju-mani.” Lawa, kula-jana kuja wangkaja marramarra-patukuju. ⁶ Nyurru-wiyi yapangku nganangku mayi nyampuju yimi yirrarnu Payipulurla:

“Yapa kalu nyina wita pingi-piya, palimi kalu. Kala nyuntu Kaaturlu kanpa-jana manngu-nyanjarla warrawarra-kanyi-juku. Kula kanpa-jana wajawaja-mani, lawa.

⁷⁻⁸ Jalangujalangu, marramarraju kalu pirrjirdi-nyayirni nyina kula yapa-patu-piya. Kuja kanpa-jana yapaju ngurrju-mani, ngari kalu witaku-mipa nyina palinjakungarntiji. Ngulaju ngulajuku. Ngaka kapulu yapaju nyina yartarnarri wiri-kirli tarngajuku. Kapulu-jana marramarra-patuku wiri nyina. Junga kujaju. Kujanpa-jana yapa nyuntulurlu ngurrju-manu nyampurla walyangka, nyuntulurlunpa-jana yartarnarri yungu yungulu nyina wiriwiri nyiyarningkijarrakuju.”*

Jalangu nyampurla walyangka, Kaaturlu-ngalpa milarnu yungurlipa nyiyarningkijarraku warrawarra-kanyi. Kala lawa, murnma kula karlipa wiriwiri nyiyarningkijarraku nyina. Kula jungarni kujaju. ⁹ Jalangurluju karlipa nyanyi Jijajiji kuja-ka wiri-jarlu nyina nyiyarningkijarraku. Kuja Kaaturlu walya-kurra nyampu-kurra yilyajarni, nyanungurluju rampaku-manu ngalipa-piya, kula marramarra-patu-piya. Junga kujaju. Jijajiji murrumurru-jarrinjarla palijalku. Kujarlanya Kaaturlu nyanunguju pirrjirdi-manu yartarnarri wiri-jarlu-kurlu-karda, manu ngurrju-pajurnu. Yuwayi, Kaatuju-ngalpa yimiri-nyayirni nyinaja. Jijaji-ngalpa yilyajarni nyampu-kurra yungu-ngalpa kunka-pardinjarla palimi ngalipaku.

¹⁰ Kaaturlu nyiyarningkijarra ngurrju-manu, manu nyiyarningkijarraju nyanungu-nyangu. Yungu-jana yapa panu-nyayirni kanyi nyanungu-nyangu ngurra-kurra kankarlarra yungulu yartarnarri wiri-jarlu-kurlu nyinami Jijaji-piya. Ngurrju kujaju. Kala nyiya-jangka Kaaturluju Jijajiji rampaku-manu ngalipa-piyaju? Jijajirli-jala kajana yapaju wankaru-mani. Kaaturlu Jijajiji walya nyampu-kurraju yilyajarni yungu murrumurru purda-nyanjarla palimi. Kaji Kaatu Jijajikiji rampaku-maninja-wangu nyinayarla, kula-jana Jijajirliji yapakuju wankaruju yungkarla. ¹¹ Jijajirli kangalpa yapaju jungarni-mani yungurliparla jungarni nyinami Kaatu-mipaku. Junga kujaju. Ngalipa manu ngalipaku papardi Jijaji, ngulangkuju karlipa jinta-juku Kirdanjanuju mardarni ngulaju Wapirra Kaatu. Kujarlanya kula-ka Jijajiji kurnta-jarrimi ngalipa-kujakuju, lawa. Kukurnu manu ngawurrupajirni kangalpa. ¹² Nyampu-kularla Jijajiji wangkaja Kaatukuju nyurru-wiyi Payipulurla:

“Wapirra, kapurna-jana wangkami ngajukupurdangkakuju kukurnu-nyanu-patuku manu ngawurru-nyanu-patuku nyuntu-kurluju. Kajirlipa jinta-jarrimi muku, kapurnangku yunparni nyuntuku pulka-pinjaku.”*

¹³ Jijajiji kujarlangu wangkaja Kaatu-kurluju:

“Kapurnarla wala nyinami Kaatukuju.”*

* 2:7-8 Nyangka Psalm 8.4-6

* 2:12 Nyangka Psalm 22.22

* 2:13 Nyangka Isaiah 8.17

Manu Jijajiji kujarlungu wangkaja Kaatu-kurluju:

“Nyampu-kularna Kaatu-kurlangu-kurluju kurdukurdu-kurluju yangka-patu kujaju yungu nyanungurlu yungurna-jana warrawarra-kanyi.” *

¹⁴⁻¹⁵ Ngalipa kuja karlipa Kaatu-kurlangu kurdukurdu nyinami, ngulajurlipa yapa yilara-kurlu manu yalyu-kurlu. Ngula Jijaji nyampukurra walya-kurra yanurnu, nyanunguju ngalipa-piya yapa-jarrija palka-kurlulku yungulu yapangku puuly-mardarninjarla pinyi. Nyanunguju warntawarntarla palija yungu Juju Ngawu rampaku-mani tarnnga. Nyampurula walyangka, Juju Ngawu ngulaju pirrjirdi-nyayirni. Kuja-kujakunya kalu yapa warrarda nyina lani-nyayirni, kajika-jana muku pinyi Jujungkuju. Junga kujaju. Kula kalu rarralya nyina, lawa. Kala Jijaji palija warntawarntarla yungu-jana yapa-patu kanyi Juju Ngawu-kujaku manu yungu-jana rarralya-mani. ¹⁶ Nyurrurlarlulku kankulu milya-pinyi Jijaji-kirliji. Kula-jana nyanunguju palija warntawarntarlaju marramarra-patuku yungurla jurnta kanyi Juju Ngawuku, lawa. Nyanungurraju kula kalu nyina Yipuruyamu-kurlangu warlalja. Jijajiji palija warntawarntarlaju yungurla ngalipa yapa-patu jurnta kanyi Juju Ngawuku. Ngalipaju Yipuruyamu-kurlangu warlalja. ¹⁷ Ngalipa yapa-patu ngulaju Jijaji-kirlangu kukurnu manu ngawurru. Majungka-jarrijarlipa muku. Kujarlanyarliparla warntarlaju kurntaju jurnta nyinaja Kaatukuju. Kaji Jijaji nyinayarla nguru-nyayirni-wangurla-juku yapa-jarrinjawangu, kula-ngalpa pina-kangkarla Kaatu-kurraju. Kala yanurnu-juku walya-kurraju, manu yapa-jarrija ngalipa-piya. Yimirilpa-jana nyinaja yapakuju, manulpa jungarni warrarda warrki-jarrija. Kuja Jijaji yapa-jarrija, ngulaju warrki-jarrijalparla nyanungukupalangukuju. Maralypikingarduyu-piya Wiri-piyalpa nyinaja yangka kuja kalarla kuyu purranjarla yungu Kaatuku yungu-jana yapaku yawuru-jarrimi. Kuja-piya-ngalpa karrija Ngarlkinpa ngalipaku Kaatu-kujaku. Jijajirli kula kalarla kuyu purranjarla yungu, lawa. Ngari-nyanu nyanungurlu yungu Kaatu-kurraju. Kuja palija, kuja-kula-ngalpa kunkapardija maju panungka yungurlipa kurnta-wangu pina-yani Kaatukurra. ¹⁸ Juju Ngawungku kangalpa puta jinyijinyi-mani yungu ngantarlipa majungka-jarri. Kuja-piya-yijala kujalpa Jijaji walya nyampurula nyinaja, Juju Ngawungku kala puta jinyijinyi-mani yungu majungka-jarriyarlalja. Jijajirli lawa-wangkaja. Ngurrjujulpa nyinaja warrarda. Kujarlunya kangalpa Jijajirliji pirrjirdi-mani yungurliparla Juju Ngawuku lawa-wangkami yungurlipa jungarni warrarda nyinami.

3

Jijaji wiri-jarlu parrpada-juku Mujujukuju

¹ Ngajukupurdangka-purnu Kaatu-kurlangu Kirijini-patu, Kaatungalpa wangkaja ngalipakuju yungurliparla nyanunguku nyinami. Ngalipa karlipa wangka ngungkurr-nyinami nganta karliparla Jijajikiji kuja-ngalpa Kaaturlu yilyajarni ngalipa-kurra. Nyanungurluju

* **2:13** Nyangka Isaiiah 8.18

yilyajarni nyampu-kurraju yungu-ngalparla Kaatuku wangkami Maralypikingarduyu Wiri-piya. Kujarlanya yungulparlipa Jijajiji manngu-nyangkarla. ² Kujalpa Jijaji walya nyampurla nyinaja, warrardalparla warriki-jarrija Kaatukuju jupu-karrinja-wangu yangka Mujuju-piya yangka kuja kala-jana warrawarra-kangu Kaatu-kurlangu yapa. ³⁻⁴ Yangka kuja karliparla pulka-pinyi Mujujuku, manu kuja karlipa wiri-pajirni, ngulaju ngurrju. Kala yungulparliparla Jijajiki pulka-pungkarla-nyayirni warrarda, manu yungulparlipa wiri-pajikarla tarnnganku. Wita-kari yirna-nyarra wangka, yungunkulu junganku milya-pinyi. Kuja-ka yapangku yuwarli ngurrju ngantirni, yapangku mayi kalurla yuwarlikiji pulka-pinyi? Lawa. Yapaku kalurla pulka-pinyi kuja yuwarli nganturnu. Kuja-piyarlu-yijala yuwarlikingarduyu-piyarlu Jijajirli walya manu niyarningkijarraju ngurrju-manu. Kujarlanya karlipa milya-pinyi Jijajiji jurrku-juku Kaatu. Kujarlanya Jijajiji wiri-jarlu parrpada-juku Mujujukuju. Yungulparliparla pulka-pungkarla. ⁵ Kujalpa Mujuju wankaru nyinaja nyurru-wiyi, warriki-jarrija warrardalparla Kaatukuju jupu-karrinja-wangu. Kala-jana Kaatu-kurlangu yapa warrawarra-kangu. Manu kala-jana warrarda wangkaja yimi yangka jurrku-juku kuja-ngalpa Kaaturlu ngaka yimi-ngarrurnu. ⁶ Mujujulpa Kaatu-kurlangu warrkini-mipa nyinaja, kala Jijaji Kiraji karla warriki-jarrija Kaatukuju nyanungu-nyangu Kaja-nyanu. Warrawarra-kanyi warrarda kajana Kaatu-kurlangu yapaju. Junga, ngaliparlanguju Kaatu-kurlangu yapa. Kujarlaju yungulparliparla ngungkurr-nyinayarla Jijaji Kirajiki lani-wangu. Yungulparliparla wardinyi pardakarla.

Kaatu kajana yapaku ngampurra nyina yungulu nyanungu-kurlu nyinami nyanungu-nyangurla ngurrangka ngurrjunga

⁷⁻⁸ Manngu-nyangkalu-jana yimi nyampu-patu Pirlirra Kaatu-kurlangu-jangka kuja-ka Payipulu nyurru-warnurla nguna:

“Jalangu kajinkili Kaatu purda-nyanyi nyurrurla-kurra wangkanja-kurra, kulalu jurru marntarla-jarriya yangka-patu-piya nyurrurla-nyangu nyurnunyurnu-piya yangka-patu kujalurla Kaatuku jurnta warntarla-jarrija nyurru-wiyi. Kaji-nyarra wangkami, kulalu jamulu purda-nyangka, ngari kutulu purda-nyangka linpangku.

Nyurrurla-nyangu nyurnunyurnu kalalu jilja-wana wapakarra wapaja nyurru-wiyi nguru punku-wana. Kuja kala-jana Kaatu wangkaja, kula kalalu purda-nyangu, lawa. Nyurrurla yapa, kulalu yapa yinya-patu-piya nyinaya!”

⁹⁻¹⁰ Nyampurlangu-kula Kaatuju wangkaja:

“Kalarna-jana warrarda milki-yirrarnu ngaju-nyangu yartarnarriji yapa-patukuju jiljangkaju. Nyangulu ngaju-nyanu yartarnarriji kujalparna-jana warrawarra-kangu jiljangka yulyurru 40-palaku. Kala lawa. Kulajulu purda-nyangu, manu kulalu jungarni nyinaja.

Kujarlanyarna-jana muntuku-jarrinjarla kuluju nyinaja yapa yinya-patukuju. Kujarlanyarnaju wangkaja, ‘Yapa nyampu-paturlu kula kajulu purda-nyanyi. Warntarla-jarrija warrarda kalu ngaju-kujaku. Kula kalu ngaju-nyangu kurwarri manu yimi milya-pinyi jungarni nyinanjaku.’

11 Kuja-jukurnaju warrarda wangkaja kulu-nyayirni, 'Junga, kapurna-jana yapa nyampu-patuju warla-pajirni walya Kanana-kurra yukanja-kujaku. Kapurna-jana kangkarla yinya-kurraju yungu-julu ngajuku marlaja nyinakarla ngurrjulku rarralya. Kala lawa.' ”*

12 Ngajukupurdangka-purnu Kirijini-patu, yirriyirili nyinaya, marda kajikankulu maju manngu-nyanyi, marda Kaatuku kajikankulurla kapuru nyina ngungkurr-nyinanja-wangu. Kajinkilirla kapuru nyina, kapunkulurla Kaatuku lawa-wangkami kuja-ka JUKURRARNU nyina. 13 Jalangu kanyarra Kaatu wangka. Tarnngangkulu Kaatuju purda-nyangka, kajika-nyarra Juju Ngawungku yulyurlku-yinyi.

Kuja-jangka-kula kajikankulu warntarla-jarrimi, manu kajikankulu Kaatuju yampimilki purda-nyanja-wangurlu. Kuja-kujakuju, parra-kari parra-karijili-nyanu jarnkujarnku wangkaya yungunkulu pirjirdi-jiki nyinami.

14 Kujarlipa Jijaji Kiraji-kirli purda-nyangu, walalparliparla nyinaja, manu kapurliparla wala nyinami warrarda kajirlipa palimi. Kujarlanya karlipa milya-pinyi kapurliparla Jijaji Kirajiki jirnganja nyina kaji wiri nyina nyiyarningkijarraku. Kala kajirlipa yampimi wala nyinanja-wangurlu, ngulaju kularlipa nyanungu-kurluju nyinami, lawa. 15 Manngu-nyangkalu yarda yimi Payipulurla, kuja-ka wangkami:

“Jalangu kajinkili Kaatu purda-nyanyi nyurrurla-kurra wangkanja-kurra, kulalu jurru marntarla-jarriya yangka-patu-piya nyurrurla-nyangu nyurnunyurnu-piya yangka-patu kujalurla Kaatuku jurnta warntarla-jarrija nyurru-wiyi.”*

16 Yuwayi, yimi yinyaju junga. Nyurru-wiyi, Kaatu-jana wangkaja yapa yinya-patukuju. Kala kulalu purda-nyangu, lawa. Mujujurlu-jana yapa yinya-patuju kangu Yijipi-ngirliji, kala ngula-jangkaju, jurntalurla warntarla-jarrija Kaatukuju purda-nyanja-wangu. 17 Kaatujulpa-jana kulu-nyayirni nyinaja yapa yinya-patukuju 40-pala yulyurpuku. Warntarla kalalu nyinaja. Kujarlanyalu muku palija jiljangkaju.

18 Kaatu-jana wangkaja yapa yinya-patukuju, “Junga, kapurna-nyarra warla-pajirni walya Kanana-kujakuju. Kapurna-nyarra kangkarla walya yinya-kurraju yungunkujulu ngajuku marlaja nyinakarla rarralya, kala lawa. Kulankujulu purda-nyangu.” Kujanya-jana Kaatuju wangkaja. 19 Yungulparlipa yimi yinyaju manngu-nyangkarla. Milya-pinyi karlipa-jana yapa yinya-patuju kuja kalalu Kaatu yampija kapuru nyinanjarla. Kujarlanya-jana warla-pajurnu yaninja-kujakuju walya Kanana-kujakuju.

4

Nguru-nyayirni-wangurla kapurliparla marlaja nyina rarralya Kaatuku

1 Kaatu kangalpa jalanguju wangkami-jiki yungurlipa ngurra nyanungu-nyangu-kurra yukami rarralya nyinanjaku. Kujakungarntiji yungurlipa yirriyirri-jarri-wiyi, kajika-nyanu wangkami Kaatuju kuja, “Yuwa! Marda yapa nyampu-patu kalu ngampurpa-wangu-nyina ngajulurla nyinanjakuju.” 2 Mukurlipa purda-nyangu Yimi

* 3:11 Nyangka Psalm 95.7-11

* 3:15 Nyangka Psalm 95.7-8

Ngurrju Jijaji Kiraji-kirli. Kuja-piyarlu-yijala nyurru-wiyi Yijirali-pinkirilili purda-nyangu Kaatuju wangkanja-kurraju. Kala ngalya-karimiparlulu purda-nyangu jungangu, ngalya-kari kulalurla ngungkurnnyinaja yimiki nyarra kujalpa-jana wangkaja. Kulalurla marlaja yukaja walya Kanana-kurraju. ³ Nyurru-wiyi Kaaturlu ngurrju-manu nyiyarningkijarra yungurliparla marlaja nyina ngurrjulku rarralya. Ngula-jangka warrkiki jupu-karrija. Kala ngaka-nyanu wangkaja: “Ngaju karna-jana kulu nyina Yijirali-pinki yapaku. Kuja-jangka-kula kapurna-jana warla-pajirni. Kulajulu marlaja nyina ngurrju rarralya, lawa.”*

Kala ngalipa kuja karliparla wala nyina Jijaji Kirajiki, kapurliparla marlaja nyina ngurrjulku rarralya nyanungukuju. ⁴ Nyampuju yimi kuja nganangu mayi yirrarnu Payipulurla:

“Kaaturlu nyiyarningkijarra ngurrju-manu jika-pala parraku, ngula-jangka jupu-karrijalku wirki-palarla parrangka.”*

⁵ Kaaturlu-ngalpa yimi jurru-juku yimi-ngarrurnu Payipulurla:

“Nyampurra Yijirali-pinki kulalu yukami walya Kanana-kurraju. Kapulu nyinayarla ngaju-kurlu yinyarlaju, kala lawa.”*

⁶ Yijirali-pinkirilili kamparru-warnu-paturlu-wiyi yapangkulu Kaatuju purda-nyangu kuja-jana wangkaja, kala kulalu jungangu purda-nyangu. Kujarlanya kulalu yukaja walya Kanana-kurraju, lawa. Junga kujaju. Kala milya-pinyi karlipa kuja kalurla yapa marlaja nyina ngurrju rarralya jalangu. ⁷ Yapa yinya Yijirali-pinki kulalurla marlaja nyinaja ngurrju rarralya Kaatukuju, lawa. Kujarlaju, Kaatuju wangkaja-nyanu, “Yuwayi, kapurna parra-nyayirni-wangu wurdujarra-mani yungujulu yapa marlaja nyina ngurrju rarralya.” Ngakarrangakarralku yulyurru panu-jangkarla, Kaaturlurla Kingi Tapitiki yimi-ngarrurnu yungu yimi nyampuju Payipulurla yirrarni, yimi yangka jurru-juku kujarna-nyarra yimi-ngarrurnu. Tapitirli nyampu yirrarnu:

“Jalangu kajinkili purda-nyanyi Kaatu nyurrurla-kurra wangkanja-kurra, kulalu jurru marntarla-jarriya, lawa.”*

⁸ Watingki yangka Jajuwarlu-jana nguru-kangu Yijirali-pinkiki ngurra Kanana-kurra kula-nganta yungulurla ngurrju rarralya marlaja nyinakarla. Kujarlaju Kaaturlurla Tapitiki yimi-ngarrurnu parra jinta-kari-kirliji yungulurla Kaatuku marlaja nyina yapa ngurrju rarralya. ⁹ Nyampurra Parra-nyayirni-wangurla kapurliparla marlaja nyina ngurrjulku rarralya Kaatukuju yangka kuja karliparla nyanunguku nyina. ¹⁰ Manngu-nyangkalu nyurru-warnu kuja Kaaturlu nyiyarningkijarra ngurrju-manu. Ngula-jangka warrkiki jupu-karrijalku. Kuja-piya-yijala kajirliparla marlaja nyina ngurrjulku rarralya, ngula-jangkaju warrkiki kapurlipa jupu-karrimilki-yijala.

¹¹ Yungulparlipa yirriyirri purayarla kuruarri Kaatu-kurlangu yungurliparla marlaja nyina ngurrju rarralya. Kajilparlipa puranja-wangu nyinayarla kaji-ngalpa nyarra wangkami, kuja-panuju kajikangalpa warla-pajirni rarralya nyinanja-kujaku, manu ngulaju kajikangalpa riwarri-mani muku Yijirali-pinki-piya kujalpalu nyurru-wiyi nyinaja, yangka kujalu nyanungu yampija purda-nyanja-wangurlu.

* 4:3 Nyangka Psalm 95.11

* 4:4 Nyangka Genesis 2.2

* 4:5 Nyangka Psalm 95.11

* 4:7 Nyangka Psalm 95.7-8

¹² Yungulparlipa yirriyirri purda-nyangkarla Kaatu kaji-ngalpa wangkami. Nyanungu-nyangu yimi wankaru manu pirrjirdi-nyayirni nganayi-piya wirlampi-piya yiri-nyayirni-piya yangka kuja karlipa puluku yilara pajirni yungkurru-jangka. Kuja-piya-kula-ka Kaatu-kurlangu yimiji warrarda yukami ngalipa-nyangu pirlirra-kurraju. Nyanungu-nyangu yimi-kirlirli Kaaturlu kangalpa milya-pinyi kuja karlipa nyarrparlangu manngu-nyanyi, manu-ka milya-pinyi nyarrparjarrimi kapurlipa. ¹³ Nyampurla ngurungka kulalparliparla nyiya jurnta wuruly-mardakarla nyanungukuju, lawa. Nyanungurlu-ka nyanyi nyiyarningkijarra kuja-ka ngunami manu karrimi. Raa-pinjarla nyanyi-ka nyiyarningkijarra ngaliparla nginyinginyirla kaninjarni. Ngaka kapurlipa Kaatuju jangku-mani nyarrparjarrija kujarlipa marda ngurrju, marda ngawu.

Jijajiji ngalipa-nyangu Maralypikingarduyu Wiri

¹⁴ Jijajiji ngalipa-nyangu Maralypikingarduyu Wiri. Nyanunguju Kaatu-kurlangu Kaja-nyanu, manu pina-yanu nguru-nyayirni-wangukurra yangka-kurra-juku kuja-ka Kaatu nyina. Wangkami karlipa-nyanu wala nganta karliparla nyina Jijajikiji, manu nganta karlipa purami. Kujarlanya jungangkulparlipa purayarla yampinjawangurlu. ¹⁵ Jijajiji Maralypikingarduyu Wiri ngalipakuju kamparru Kaatukuju. Kujalpa Jijaji walya nyampurla nyinaja, Juju Ngawungkuju putaputa jinyijinyi-manu nyanunguju Kaatu-kujakuju. Kala lawa. Jijajijilparla nyinaja jungarni-jiki Kaatukuju majungka-jarrinja-wangu. Kujarlanya, kaji-ngalpa kuja-piyarlu-yijala Juju Ngawungku putaputa jinyijinyi-mani Kaatu-kujaku, Jijaji kangalpa marilki nyina ngalipakuju. Warrawarra-kanyi-jiki kangalpa. ¹⁶ Kaatuju mari-jarrinjarla ngurrju-juku kangalpa nyina ngalipaku panuku-juku, manu kangalpa yimiri-nyayirni nyinami. Kuja karliparla warntarla-jarrimi, yawuru-jarrimi kutu kangalpa mari-jarrinjarla. Kuja kangalpa Juju Ngawu jangkardu yani, ngula-purunya Kaatuju kangalpa yaninjarla pirrjirdimani. Kujarlaju, kurnta-wangurliparla pardimirra.

5

¹ Kaaturlu-jala kajana wati-kari wati-kari milarni yungulurla nyanunguku warrki-jarrimi Maralypikingarduyu Wiriwiri. Nyarrparjarrimi-ka Maralypikingarduyu Wiriji warrkingkaju? Nyanunguju-ka karrimi kamparru Kaaturla yungu-janarla wangkami yapaku. Yapangkuju kalurla warntarri kanyirni yungurla yinyi Kaatuku. Manu karla kuyu purranjarla yinyi Kaatuku yungu-jana Kaatu yawuru-jarrimi yapaku maju-jangkaku. ²⁻³ Yinyarra yangka Maralypikingarduyu Wiriwiri kalalu majungka-jarrija yapa panu-kari-piya-yijala. Kujarlanya kalalurla kuyuju purranjarla yungu Kaatukuju yungu-jana yawuru-jarrimi yapa ngalya-kari-piyaku. Yangka yapa ngalya-kari kuja kalalurla Kaatukuju jurnta yanu, manu yangka kuja kalalurla jurnta majungka-jarrija Kaatukuju, ngularraju kulalu-jana Maralypikingarduyu Wiriwirirli kulungku ngarrurnu, lawa. Ngarijilijana ngurrju-juku nyinaja kulu-wangu-juku. ⁴ Kula-nyanu ngana

milarninjarla wangkaja yungu maralypikingarduyu-jarrimi yungu-lurla nganta yapangku pulka-pinyi, lawa. Kaatu jinta-jana milarninjarla wangkaja maralypikingarduyukuju yangka-piyaku wati Yarunupiyaku kamparru-warnuku kuja kalarla nyurru-wiyi warrki-jarrija Kaatuku maralypikingarduyu.

⁵ Jijaji Kirajiji kuja-piya-juku. Kula-nyanu nyanungurlu milarnu yungu-ngalpa Maralypikingarduyu Wiri nyinami manu yungurliparla yapa ngaliparlu pulka-pinyi, lawa. Kaaturlu Jijaji Kirajiji milarnu warrki yinyakuju. Nyarrparlu karlipa milya-pinyi kujalparla Jijaji marlaja nyinaja Maralypikingarduyu Wiri? Nyurru-wiyi, Kaaturla wangkaja:

“Nyuntujunpa ngaju-nyangu Kaja-nyanu. Jalangujurnangku nyentukupalangu-jarrijalku Kirda-nyanulku.”*

⁶ Manu ngaka-pardu-kari Payipulurla, Kaaturla wangkaja nyanunguku:

“Kapunpa nyuntuju nyinami maralypikingarduyu-piya yirdi-piyaju Kijirdi-piya.* Kapunpaju warrarda warrki-jarrimi ngajukuju maralypikingarduyu wiri-piya.”*

Ngularla Kaatu wangkaja Jijaji Kirajiki, kujarlu-kula milarnu nyanunguju warrkikiji.

Jijajirli kala linpangku purda-nyangu Kirda-nyanuju

⁷ Kujalpa Jijaji nyinaja nyampurla walyangka, nyanunguju kalarla warrarda wangkaja Kaatukuju. Nyanunguju yulaja yangka kuja Kaatu japurnu nyanunguku pirrjirdi-maninjaku yungu lani-wangu palimi. Kaaturlu Jijajiji yilyajarni walya nyampu-kurraju warntawarntarla palinjaku, manu Jijajirliji nyanunguju purda-nyangu yirriyirri-nyayirni nyrarra kujarla nyanungu wangkaja. Jijajirliji kala nyanunguju purda-nyangu-nyayirni. Kujarlanya Kaaturluju purda-nyangu Jijajiji kujarla wangkaja, manu pirrjirdi-manu-nyayirni, manu lani-wangu-manu. ⁸ Junga kujaju, Jijajiji Kaatu-kurlangu Kaja-nyanu-nyayirni. Kala nyampurla walyangka murrumurru-nyanu kutu purda-nyangu yapa ngalipa-piyarlu. Murrumurru kuja kala-nyanu purda-nyangu Jijajirliji, kujanya pinarri-jarrija Kaatuku linpangku purda-nyanjaku. ⁹ Yuwayi, Jijajirli warrarda purda-nyangu Kaatu wangkanjakurra nyrarra kujarla wangkaja. Warrkiji lawa-manu muku yangka kujarla Kaaturlu yungu. Kujarlanya kajirlipa linpangku purda-nyanyi, kapu-ngalpa muurl-mardarni yungurlipa Kaatu-kurlulku tarnga nyina. ¹⁰ Kaaturlu milarnu Jijajiji yungu-ngalpa Maralypikingarduyu Wirilki nyinami wati yangka-piya Kijirdi-piya yangka kuja kalarla maralypikingarduyu nyinaja nyurru-wiyi.

Yungulparliparla karlirr-yaninja-wangu nyinayarla Kaatuku

¹¹ Yungurna-nyarra yimi panu milki-wangka Jijaji-kirli. Kala kula kankulu kapanku pina-jarrimi, lawa. Nyarrparlurna-nyarra

* 5:5 Nyangka Psalm 2.7

* 5:6 Nyangka Genesis 14.18-20

* 5:6 Nyangka Psalm 10.4

pinarri-mani nyurrurlaju? ¹² Nyurrurla yapa-patunkulu Kirijini-jarrija nyurru-wiyi. Kuja-jangkarlu ngajurna manngu-nyangu kulan-gantankulu-jana pinarri-mantarlalku jalangurluju yapa ngalya-karipatuju Jijaji Kiraji-kirliji. Kala lawa. Nyurrurlajunkulu ngurrapajuku Kaatu-kurlangu yimikiji yangka yimi kuja karlipa ngalipaju yapa pina-jarrimi Kirijini-jarrinjarla. Nyurrurlajunkulu ngurrapajuku, kujarlanya kula kankulu-jana yapa pinarri-mani. Yungulparna-nyarra marda ngajulurlu yaninjarla pinarri-mantarla jinta-kariki, karija. Nyurrurlajunkulu kurdu wita-piya kuja-ka lampurnu-mipa ngarni. Kula-ka kuyu-wiyi ngarni. Kuja-piya-jangkanya kulalpankulu nyarrpa pina-jarriyarla maya-kari yimi pirrjirdi Kaatu-kurluju. ¹³ Kuja-ka yapa yangka Kirijini-jarrimi, ngulaju-ka wita ngari pina-jarrimi Kaatu-kurluju. Ngurppangku-juku kulalpalu-nyanu nyarrparlu yirripurayarla yimi pirrjirdi Kaatu-kurlu kuja kangalpa wangkami jungarni nyinanjaku. ¹⁴ Yimi-kari yimi-kari Kaatu-kurlangu ngularrajulu pirrjirdi-nyayirni yangka kuyu-piya kuja kalu wiriwiri-miparlu ngarni. Murnma-juku kankulu nyinami ngurrapajuku kurdu-piya pina-jarrinjaku Kaatuku yangka jungarni nyinanjaku. Ngalya-kari Kirijini kalu pina-nyayirni nyina Jijaji-piya. Tarnngangku-juku kalu manngu-nyanyi yimi Kaatu-kurlangu. Kujarlanya kalu milya-pinyi nyiya ngurrjuju manu nyiya majuju. Kuja-piya-mipa yapa kajika pina-jarrimi-nyayirni jungarni nyinanjaku Kaatuku.

6

¹⁻² Kaaturlipa jintawarlayirli payirni yungu-ngalpa warrarda pinarri-mani. Ngula-jangkaju, yungurlipa pina-nyayirni nyina Jijaji-piya. Kapurlipa milya-pinyi nyiya ngurrju manu nyiya maju. Kuja kalu yapa yangka Kirijini-jarrimi, nyampunya karnalu-jana yangka nganimpurluju pinarri-mani yungulu pina-jarrimi. Pinarri-mani karnalu-jana yangka kajilpalu yapa warntarla nyinayarla, ngulaju yungulpalu pina-yaninjarla yalala-yirrakarla Kaatu, kajikalu palimikijaku. Pinarri-mani karnalu-jana yungulurla Kaatuku warrarda ngungkurr-nyina. Pinarri-mani karnalu-jana yungulu papitaji-jarri-wiyi kajili yani Kirijini-kirlangu manu Juwu-kurlangu purlapa-kurra. Papitaji-maninjarla karnalu-jana rdaka yirrarni jurrungka yungu-jana Pirlirra Kaatu-kurlangurlu yartarnarri yinyi. Kujarlunya karnalu-jana pinarri-mani. Manu pinarri-mani karnalu-jana yangka Kaaturlu kapu-jana yapaju palinja-warnuju pina-wankaru-mani. Manu karnalu-jana pinarri-mani yangka Kaaturlu kapu-jana yapa panu miimii-nyanyi ngurrju-japalpalu marda nyinaja, maju-japalpalu nyinaja. Yapa maju kapu-jana tarnngangku yilyamirra kuja-purdakari. Kujarranya karnalu-jana yapaju pinarri-mani kuja kalu Kirijini-jarrimi. Manu panu-kari yimi wiri-nyayirni karnalu-jana pinarri-mani. ³ Junga kujaju. Kaji-ngalpa Kaatu ngampurrapajuku nyina, ngulaju kapurlipa pina-nyayirni nyina Jijaji-piya parra-kari parra-kari.

Maju-warnurlu yungulparlipa yalala-yirrakarla Kaatu

⁴⁻⁶ Marda-ka yapa pina nyinami yimi jungaku Jijaji Kiraji-kirliki. Marda karla rdakurl-kirrinjarla wala nyinami nyanunguku yangka

kuja yanurnu nguru-nyayirni-wangu-jangka. Marda nyurru-ka mardarni Pirlirra Kaatu-kurlanguju kuja kangalpa yartarnarri-kari yartarnarri-kari yinyi warrki-jarrinjaku. Marda-ka milya pinyi Kaatu-kurlangu yimiji ngurrju. Manu marda karla marlaja mardarni yartarnarri wiri Kaatuku yangka kuja-ka wiri-nyayirni nyina nyiyarningkijarraku. Ngula-jangka, nyarra-jarrimilkirli-parla yapa yinya Kir-ijinikiji kaji warntarla-jarrimi yarda Kaatu-kujaku? Yalala-yirrarninja-wangurla, kulalparlipa nyarrparlu pina-kangkarla Kaatu-kurra, lawa! Yalirli kaji warrarda maju-pajirni Jijaji, ngulaju yangka yali-patupa kupalpalurla nyurunyuru-jarrija. Manyu-pinjarlalu kankarlulku waraly-yirrarnu warntawarntarla.

⁷ Yapa ngalya-kari kalu nyina walya ngurrju-piya. Kuja-ka ngapa wiri wantimi walyangka, ngulaju-ka miyi panu pardimi yungulu yapa pirda-jarrimi kuja kalu walya yinyarla warrki-jarrimi. Kaatujuka wardinyi nyina kujakuju, manu-ka warrarda pirrjirdi-maninjarla warrawarra-kanyi walya yinyaju. ⁸ Kala ngalya-kari yapa kalu nyina walya maju-piya jilkarla-kurlu-piya. Kuja-ka ngapa wiri wantimi, ngulaju-ka jilkarla-mipa pardimi walya yinyarla, ngulaju ngurrju-wangu. Marda kajika Kaaturlu juyurdurlu yunparni walya yinyaju yungu jankami muku.

⁹ Ngajukupurdangka-purnu, pututu-pinyi karnalu-nyarra kujarluju yangka kajikankulurla Kaatuku warntarla-jarrimi jurnta. Kala karnalu-nyarra milya-pinyi kuja kankulurla jungarni-jiki nyinami nyanunguku. Kuja-jangkanya Kaaturlu kanyarra muurl-mardarni-jiki nyanunguku. ¹⁰ Kaaturlu kangalpa miimii-nyanyi warrarda junganku. Kula-nyarra wajawaja-mani. Milya-pinyi kanyarra kuja kankulurla yulkami-jiki manu kankulurla warrki-jarrimi. Manngunyanyi kanyarra yangka kujalpankulu-jana yapa nyanungu-nyanguku ngurrju nyinaja manu jalanguju kankulu-jana yimiri-jiki nyinami. ¹¹ Jalangu kankulurla Kaatuku pardarni yungu-nyarra yinyi yangka kuja-nyarra kamparru-wiyi jangku-pungu. Kapu-nyarra junganku yinyi. Ngulakungartiji karnalu-nyarrarla wangkami Kaatuku yungunkulurla Kaatuku kuja-piya warrki-jarrimi tarnga-nyayirni mata-wangu. Wangkami karna-nyarrarla yungunkulu wajampa-wangu nyina. ¹² Warrarda warrki-jarriyalu kuja-juku mata-wangu yangka kajikankulu mata-jarrimi-kijaku. Waalparrikalu-jana yapa yangkapatu kuja kalurla wala-nyayirni nyinami Kaatuku. Ngularraju yangka kuja kalurla nganyunganyu-wangu nyina. Nyanungurlu kajana yinyi nyiyarlangu yangka kuja-jana jangku-pungu kamparru-wiyi.

Nyiyarlangu-puka kuja kajana Kaaturlu yapaku jangku-pinyi, ngulaju kajana yinyi

¹³⁻¹⁴ Nyurru-wiyi, Kaatu Yipuruyamukujurla wangkaja kuja: “Kapurnangku warrarda pirrjirdi-maninjarla warrawarra-kanyi, manu kapurnangku kurdu panu yinyi manu jamirdi yaparlapuraji-purnu.”*

Kujanyarla wangkaja. Kujakungarntirli, Kaatu-nyanu pirrjirdi wangkaja, “Junga, kapurnarla nyiyarningkijarra yinyi Yipuruyamukuju jurinyki-yirrarninja-wangurlu.” Junga kujaju. Kula-ka yapa

* 6:13-14 Nyangka Genesis 22

manu pirlirra jinta-kari wiri nyina Kaatu-piya, lawa. Kujarlaju, ngularla Kaaturlu Yipuruyamuku jangku-pungu, kula ngana japurnu yungu purda-nyanyi jangku-pinja-kurra jurinyki-yirrarninja-kujaku, lawa. ¹⁵ Junga kujaju. Yipuruyamurla warrarda pardarnu nganyunganyu-wangu-juku Kaatukuju yungurla kaja-nyanu yinyi. Ngula-jangka, kurdu wirriyarla palka-jarrija yangka kujarla Kaaturlu jangku-pungu kamparru-wiyi.

¹⁶ Yimi-pardu-kari yungurna-nyarra wangka yungunkulu milya-pinyi. Kuja kapala-nyanu yapa jirramarlu kulungku ngarrirni nyiyan-gurlu-puka, jinta-kari marda kajikarla wangkami, “Yuwa, junga karnangku wangkami! Milya-pinyi karli kuja kangalingki Kaaturlu nyanyi manu purda-nyanyi. Kajilparnangku warlka wangkayarla, ngulaju kajikaju Kaaturlu purda-nyanyi, manu kajikaju maju-pajirni, warlka-pajirni.” Kaji yinya yapa kamparru-warnu kuja wangkami, ngulaju kapurla yapa jinta-kariri ngungkurr-nyina, manu kapupala kuluku lawa-jarrimi. ¹⁷ Nyurru-wiyi, yangka kujarla Yipuruyamuku wangkaja Kaatuju, wangkaja-ngalpa yangka kapu-ngalpa pirrjirdi-maninjarla warrawarra-kanyi tarngangku-juku ngalipa kuja karlipa Yipuruyamu-kurlangu yapa nyina. Junga kujaju. Kala jalangu kajikarlipa-nyanu marda kujaju wangka, “Kaaturlu kula kangalpa warrawarra-kanyi, jurinyki-yirrarni kangalpa ngari.” Kujakujakuju, Kaaturla wangkaja Yipuruyamu nyurru-wiyi, “Ngajuluju karna-nyarra junga wangkami. Kajilparna-nyarra yampinjarla yantarla warrawarra-kanja-wangurlu, ngulaju kajikarnaju warlkanjipajirni ngurrju-wangu.” Kuja-kularla Kaatuju wangkaja yungurlipa jungangku milya-pinyi Kaatuju kangalpa warrarda junga wangka. ¹⁸ Milya-pinyi karlipa yangka Kaaturlu kajilpa-ngalpa jurnta mardakarla nyiarningkijarra kuja-ngalpa jangku-pungu kamparru-wiyi, ngulaju kajika-nyanu warlkanji-pajirni. Wangkaja-ngalpa yangka kapu-ngalpa warrawarra-kanyi nganta. Nyanungu-kurrajurlipa parnkaja yungu-ngalpa muurl-mardarni. Milya-pinyi karlipa yangka kulalpa-ngalpa yulyurlku-yungkarla, lawa. Kuja-jangkanyalparlipa wardinyiji nyinayarla. Kaatu-ngalpa junga wangkaja yungurlipa milya-pinyi kapurliparla marlaja mani nyiarningkijarra kuja-ngalpa jangku-pungu kamparru-wiyi. ¹⁹⁻²⁰ Yuwayi, Kaatu-ngalpa junga wangkaja. Kujarlanya karliparla wala-juku nyina Jijajiki. Nyanungurlunya kangalpa mardarni pirrjirdirli, kula-ngalpa juwakijirninjarla yampimi, lawa. Manngu-nyangkalu-jana yangka-patu maralypikingarduyu-patu yangka kuja kalalu yukaja Yuwarli Maralypi-kirra manu yangka ruumu-nyayirni-wangu-kurra kaninjarni. Kaaturlu Jijajiji milarnu yungu Maralypikingarduyu Wiri tarnga-juku nyinami yangka-piya Kijirdi-piya. Jijajiji nyurru-juku kamparru yanu ngalipakuju. Nyurru yukaja yangka-kurra nguru-nyayirni-wangu-kurra, kuja-ka Kaatu nyinami, yungu-ngalparla Kaatuku wangka ngalipakuju.

7

Nyampuju yimi Kijirdi-kirli kujalpa Maralypikingarduyu Wiri nyinaja nyurru-wiyi Jijaji-piya

1 Yungurna-nyarra yimi-ngarrirni maralypikingarduyu Kijirdi kujalpa nyurru-wiyi nyinaja. Ngana-wiyi nyanunguju? Kijirdijilpa-jana kingi nyinaja yapaku kujalpalu nyinaja kiringka yirdingkaju Jalamurla. Nyanungujulpa maralypikingarduyu nyinaja kujalparla Kaatuku warrki-jarrija, Kaatu yangka kuja-ka kankarlarra nyina wiri-jiki yapaku manu pirlirra-kariki. Manngu-nyanyinya kankulu yimi yangka Yipuruyamu-kurlu kuja-jana pungu warrmarla murntu-pala-jangka kingi-patu-jangka?* Yipuruyamurlu-jana riwarri-manu muku, manu-jana nyiyarningkijarra jurnta kangu. Ngula Yipuruyamu pina-yanu ngurra-kurra nyiyarningkijarra-kurlu, jingijingi yanu kirri Jalamukuju, manurla Kijirdi yanurnu wapirdi kulkurru-kurra. Nyanungurlu payurnu Kaatu yungu-jana Yipuruyamu manu nyanungu-nyangu yapa pirjirdi-maninjarla warrawarra-kanyi. 2 Yinyarra yangka nyiyarningkijarra kuja-jana Yipuruyamurlu jurnta kangu murntu-pala-jangka kingi-jangka, yirrarnu-jana karlarla-pala yurturlurla, manurla karlarla-jangka jinta yurturlu-kari yungu warn-tarri Kijirdiki. Nyarrpara-jangka yirdi Kijirdiji, manu nyarrpa-ka yangka yirdiji? Wangkami-ka kuja, 'Kingirli Kajana Yapa Nyanungu-nyangu Warrawarra-kanyi Junganku.' Yuwayi, Kijirdijilpa-jana kingi nyinaja yapaku kujalpalu nyinaja Jalamurla. Yirdi jinta-kari nyampuju-ka wangkami, 'Kingi-kirlangu Yapa Kalu Nyina Rarralya'. 3 Kula nganangku-ka milya-pinyi ngana Kijirdikipalangu kirda-nyanuju manu ngati-nyanuju, manu kula-ka nganangku milya-pinyi ngana-pala Kijirdikipalangu jamirdi-nyanuju manu yaparla-nyanuju, lawa. Kula-ka nganangku milya-piny nyangurla kuja Kijirdiji palka-jarrija manu palija, lawa. Kujarlanya karlipa milya-pinyi Kijirdi ngulaju Kaatu-kurlangu-piya Kaja-nyanu-piya. Milya-pinyi karlipa yangka Kijirdi kapurla marlaja nyina maralypikingarduyu Kaatuku tarnnga-juku.

Yipuruyamurlurla warntarri yungu Kijirdiki

4 Kuja-jana Yipuruyamurlu jurnta kangu nyiyarningkijarra yinya murntu-pala kingiki manu warrmarla-patuku, ngulajurla yungu nyanungurluju ngalya-kari Kijirdiki warntarri nganta. Kujarlanya karlipa milya-pinyi Kijirdiji wiri-nyayirni-yijala Yipuruyamu-piya kujalpa nyinaja nyurru-wiyi ngalipakupalangu warringiyi-nyanu-nyayirni. 5 Milya-pinyi karlipa wati jinta-kari yirdiji Liipi.* Ngulaju yangka kurdu-nyanu Yipuruyamuku warringiyi-nyanu-kurlangu yangka Jakupu-kurlangu. Liipi-kirlangu-jangka-jala wungu-warnu-jangka kala-jana Kaaturluju jarnkujarnku milarnu warrki-jarrinjaku maralypikingarduyuju yuwarli maralypirlakuju. Yijirali-pinkiji yapaju manu yangka-patu maralypikingarduyu-patu, ngulaju kalu jintawarlayi-jiki nyinami warlalja Yipuruyamu-kurlangu. Kuruwarri nyanungu-nyangu-ka wangkami yangka Yijirali-pinkirli yungulu-jana warntarri yinyi maralypikingarduyuku yangka-patuku kuja kalu Liipi-kirlangu-jangka wungu-warnu-jangka nyinami. 6 Wati yinya Kijirdi, kula Liipi-kirlangu-jangka, lawa. Kala ngarirla Yipuruyamurluju yungu kutu warntarri yaliji. Ngula-jangkaju, Kijirdijirlajinta wangkaja Kaatuku, manu Yipuruyamuku payurnu nyanun-

* 7:1 Nyangka Genesis 14.1-24

* 7:5 Nyangka Genesis 29.34

gugu yungu Yipuruyamu warrarda pirrjirdi-maninjarla warrawarra-kanyi. Milya-pinyi karlipa yangka Yipuruyamuku-kularla jangukungu Kaaturluju yangka kapurla kurdu panu-jarlu yinyi ngaka. ⁷ Wita ngairnangku payirni. Nganangku kajanarla Kaatu payirni yungu-jana yapa pirrjirdi-maninjarla warrawarra-kanyi? Milya-pinyi karlipa yapa wiringki-mipa kajanarla Kaatuku payirni. Kujarlanya karlipa milya-pinyi yangka Kijirdiji parrpada wiri-jiki Yipuruyamukuju. Nyanungujurla Kaatukuju wangkaja Yipuruyamurlajinta. ⁸ Yinyarra maralypikingarduyu-paturlu kuja kalalu warntarri manu yapa-kurlangu, ngulajulu muku palija. Kala milya-pinyi karlipa Kijirdiji wankaru-juku Jijaji-piya. Kujarlunya kangalpa Payipurlurlu yimi-ngarrirni nyanunguju. ⁹⁻¹⁰ Nyarrparlurna-nyarra yimi-ngarrirni yungunkulu purda-nyanjarla langa-kurra-mani? Ngularla Kijirdi wapirdi yanurnu Yipuruyamuku, kujarla Yipuruyamurlu warntarriji yungu nyiyarningkijarra nyanunguku, nyanungu-nyangu warringiyinyanu Liipi kula palka-jarrija-wiyi murnma-juku. Kala kujarla Yipuruyamurlu yungu yinyarra warntarri Kijirdiki, kula-ngantalpapalarla yungu palkangku manu yuruyururlu. Yapangku kalalu-jana yungu warntarri Liipiki manu maralypikingarduyu-patu-kariki. Kala kujarla Yipuruyamurlu yungu warntarri Kijirdiki, kula-ngantalurla Liipirli manu maralypikingarduyu-patu-karirli-yijala yungu. Kujarlanya karlipa milya-pinyi Kijirdiji parrpada wiri-jiki Liipi-kirlangu-patuku.

Jijajiji Kijirdi-piya-juku

¹¹ Mannu-nyangkalu yangka kamparru-warnu maralypikingarduyu yangka kalarla warrki-jarrija Kaatuku yangka Yarunu. Nyanungurlu manu ngalya-kari maralypikingarduyurlu, yangka kajanuanu-paturlu manu warringiyinyanu-paturlu kuja kalalurla warrki marlaja kangu, ngulaju kalalu Mujuju-kurlangu kuruwarrri putaputa puraja jungangku, manu ngula kuruwarrri-kirlirli kalalu Juwupaturlu puta yawuru-manu Kaatu. Kala lawa. Kujarlanya, Kaatujungalpa wangkaja maralypikingarduyu jinta-kari-kirli yangka kuja milarnu Kijirdi-piya, kula Yarunu-piya, lawa. ¹² Wati yinya-patu yangka kuja kalalurla warrki-jarrija Kaatuku maralypikingarduyupatu nganta, Kaaturlu kala-jana milarnu Liipi-kirlangu-jangka-mipa. Mujuju-kurlangu kuruwarrri-kirlirli kalalu-jana puta yawuru-manu Kaatu, kala lawa. Kala jalangurluju milarnu yangka jinta-kari yungungalpa Maralypikingarduyu Wiri nyina. Kaaturluju nyampuju jintakari milarnu kuruwarrri-kari-kirli jalangu-warnu-kurlu yungu-ngalpa Kaatu yawuru-jarrimi. ¹³ Nyampu jinta-kariri ngulaju Warlalja-Wiri Jijaji yangka kuja karna-nyarra yimi-ngarrirni-kirli. Jijaji kula-ka nyinami Liipi-kirlangu warlalja turnu-warnu-jangka, kala wati jintakari-kirlangu yirdi Juurda-kurlanguju. Kuja Jijaji yanurnu, ngulawangurla-wiyi, kularla ngana warrki-jarrija Juurda-kurlangu-jangka turnu-warnu-jangka Kaatuku Maralypikingarduyu Wiri nganta, lawa. ¹⁴ Ngalipa-nyangu Warlalja-Wiri Jijajiji, ngulaju Juurda-kurlangu-jangka turnu-warnu-jangka, wati yangka kujalpa nyurru-wiyi nyinaja. Ngalipakupalangurlu Juwupaturlu nyurnunurnurlu kalalu puraja Mujuju-kurlangu kuruwarrri. Kuruwarrri-jana wangkaja yungulpalujana milakarla wati-kari wati-kari warlalja Yarunu-kurlangu-jangka

warrki-jarrinjaku maralypikingarduyu Kaatuku. Kujarlanya kulalu yapa jintarlangu milarnu Juurda-kurlangu-jangka, lawa.

Jijajiji Maralypikingarduyu Wiri Kijirdi-piya

¹⁵⁻¹⁶ Yuwayi, Jijajiji palka-jarrijalku, nyanunguju yangka Kijirdi-piya. Nyiya-jangka Kaaturluju milarnu Jijajiji? Yangka Juwu-paturlu kujalpalu puraja Mujuju-kurlangu kuruwarri, ngulangku kalalu-jana milarnu Liipi-kirlangu-jangka-mipa maralypikingarduyukuju. Jijajiji palka-jarrija jinta-kari-kirlangu-jangka turnu-warnu-jangka Juurda-kurlangu-jangka. Ngulaju ngula-juku. Jijaji kapu wankaru nyina tarnnga-juku Kijirdi-piya. Kuja-jangkanya-ka mardarni yartarnarri wiri-nyayirni yungurla warrki-jarrimi Kaatuku. Kujarlanya, Kaaturluju milarnu nyanunguju yungu-ngalpa Maralypikingarduyu Wiri nyina. ¹⁷ Manngu-nyangkalu yimi yinya Payipulu-jangka yangka kujarla Kaatu wangkaja Jijajiki, “Kapunpa nyuntuju nyinami yangka-piya-juku maralypikingarduyu-piya Kijirdi-piya. Kapunpaju warrki-jarrimi tarnnga-juku maralypikingarduyu-piya.”* Yimi yinyaju junga. ¹⁸ Yinya kamparru-warnu kuruwarri, Kaaturlu yampija purdangirli, manu-ngalpa jinta-karilki kuruwarri yungu. Nyiya-jangka Kaaturluju kuruwarri yinyaju yampija purdangirliji? Kuruwarri yinyarlu kula-jana yapa pirrjirdi-manu jungarni nyinanjaku Kaatuku, lawa. ¹⁹ Yapangku puta purajalu kuruwarri yinya jungangku, lawa. Kuruwarrirli kula-jana pirrjirdi-manu puranjaku. Kujarlanya, Kaaturluju yampija kuruwarri purdangirli. Ngula-jangka milarnu jinta-kari maralypikingarduyu ngalipakuju. Kujarlanya, wardinyi-nyayirni karlipa milya-pinyi yangka kapu-ngalpa nyampurluju kutukarda kanyirni Kaatu-kurra.

²⁰ Yangka kuja kalalu-jana Juwu-paturlu milarnu wati maralypikingarduyu nyinanjaku, kula-jana Kaatu kuja wangkaja nyampurraku, “Nyurrurla wati-patu kapunkujulu warrki-jarrimi ngajuku maralypikingarduyu tarnnga.” Lawa, Jijaji-mipakurla kujaju wangkaja. ²¹ Kuja Kaaturlu milarnu Jijaji Kiraji, manu kuja yilyajarni nyampu-kurra yungu maralypikingarduyu nyina, Kaaturla junga-nyayirni wangkaja nyanungukuju, “Ngajujurnangku Warlalja-Wiri. Junga karnangku wangkami. Nyuntu karnangku milarni. Nyuntu kapunpa-jana maralypikingarduyuju nyinami tarnnga ngaju-nyangu yapakuju.”* Kuja-kularla Kaatuju wangkaja. ²² Yinya yangka nyurru-warnu kuruwarrirli Mujuju-kurlangurlu, kula kala yawuru-manu Kaatu, lawa. Kala Jijajirli-ngalpa kuruwarri jalangu-warnu kangurnu. Kaaturla nyanungukuju wangkaja nyanungu-mipalpa milarnu. Kujarlanya karlipa jungangku milya-pinyi yangka kapu-ngalpa yawuru-jarrimi Kaatuju.

²³ Kalalu wati panu nyinaja maralypikingarduyuju yangka kuja kalalurla warrki-jarrija Kaatuku. Kala muku palijalku-jalalu. ²⁴ Jijajimipa-ka tarnnga-juku wankaruju nyinami. Kujarlanya kangalpa Maralypikingarduyu Wiriji nyinami tarnnga-juku. ²⁵ Yuwayi, Jijajika wankaru-juku nyinami yungu-ngalparla jinta warrarda wangkami

* 7:17 Nyangka Psalm 110.4   * 7:21 Nyangka Psalm 110.4

Kaatukuju. Kujarlanya, Jijajirli kapu-ngalpa muurl-mardarni tarnnganku kuja karliparla ngungkurr-nyina, kapu-ngalpa kutu-karda kanyirni Kaatu-kurra.

Jijaji-ngalpa Maralypikingarduyu Wiri ngalipakuju

²⁶ Jijaji-kila jinta milarnu Kaaturluju yungu-ngalpa Maralypikingarduyu Wiri nyina. Kula majungka-jarrijarlangu nyanungu, jungarni-jikilparla nyinaja Kaatu-mipaku. Ngari pina-yanu kankarlarra yungurla jirrnganja nyina Kaatuku. Kujarlanya yungulparlipa Jijaji purayarla. ²⁷ Jijaji kula majungka-jarrijarlangu, lawa. Kujarlanya kula-ka nyina yangka-patu-piya ngalya-kari maralypikingarduyu-piya kuja kalu majungka-jarri. Kujalu majungka-jarrija, kalalu parra-kari parra-karirli kuyu purraja Kaatuku yungu-jana Kaaturlu maju jurnta kanyi, manu kalalu maya-kari maya-karirli-juku kuyuju purraja yapa panu-karirli-nyungulku majuku jurnta kanjaku kujalpalu majungka-jarrija. Kalalu kuja-jarrija warrarda yinyaju maralypikingarduyu-patu. Kala kula Jijaji kuja-piya, lawa. Jintaku-mipa palija. Jintaku-nyanu yungu Kaatu-kurra yungu-jana maju jurnta kanyi yapaku. ²⁸ Yapanku kuja kalu purami Mujuju-kurlangu kuruwarrri, ngulaju kalu-jana milarni wati-patu yungulu maralypikingarduyu-jarrimi. Wati yinya-patuju kalu majungka-jarrimirlangu wita-kari wita-kari. Ngari kalu-jana kutu milarni maralypikingarduyu-jarrinjakuju. Kala nyurru-wiyi kujarla Kaaturlu yungu kuruwarrri Mujujuku, ngula-jangka wangkarla nyanungu-nyangu Kaja-nyanuku, “Junga karnangku wangkami. Nyuntu karnangku milarni. Nyuntu kapunpa-jana maralypikingarduyuju nyinami tarnnga ngaju-nyangu yapakuju.” Ngula-jangka milarnu yungu-ngalpa Maralypikingarduyu Wiri nyinami tarnnga. Tarnnga-ka nyina jungarni majungka-jarrinja-wangu.

8

Jijajirli-ngalpa kuruwarrri jalangu-warnu kangurnu

¹ Yungurna-nyarra yapa-patu nyurrurla pinarri-mani maya-kari maya-kari Jijajiki. Mardarni karlipa Maralypikingarduyu Wiri jinta, nyampuju Jijaji. Yaninjarla pirri-manu nguru-nyayirni-wangurla Kaatu-wana jungarni-purdanji yungu-pala mapirri nyinami wiri-nyayirni nyiyarningkijarraku. ² Jijaji-ka warrarda warri-jarrimi ngurra tarrukurla kankarlarra yangkangka kuja-ka Kaatu nyina nguru-nyayirni-wangurla. Yinya ngurra tarruku kula Kaluku Tarrukupiya yangka kujalu Mujujurlu manu nyanungu-nyangurlu yapanku ngurrju-manu nyurru-wiyi, lawa. Kaaturlu ngurrju-manu yinyaju ngurra tarruku kankarlarra. ³ Juwu-paturluju kalalu-jana warrarda milarnu maralypikingarduyu-patuju, kalalu kangurnu warntarri manu kuyu yungulurla maralypikingarduyu-paturlu purrami Kaatuku ngurra tarrukurla yungu-jana Kaatu wardinyi-jarrimi. Yangka kuja Jijaji pina-yanu nguru-nyayirni-wangu-kurra, ngula-piya-yijala-nyanu yungu nyanungurlu yungu-jana Kaatu wardinyi nyinami yapaku. ⁴ Kajilpa Jijaji wankaru-juku walya nyampurla nyinayarla, kulalpa nyanunguju maralypikingarduyu nyinayarla, lawa. Nyurru kalu panu nyinami maralypikingarduyu kuja kalurla warntarri kanyirni

Kaatuku, yangka kuja-jana Mujujurlu yimi-ngarrurnu nyanungu-nyangu kuruwarrirla. ⁵ Yinyarra maralypikingarduyu kalu warrki-jarrimi-jiki parra-kari parra-kari Yuwarli Maralypirla kuja-ka tarruku karrimi nguru-nyayirni-wangu-piya kankarlarra-piya. Yangkangka kuja-ka Jijaji jalangu nyinami yungurliparla kutu-jarrimi Kaatuku. Nyanyi karlipa Yuwarli Tarrukuju kuja kalu maralypikingarduyu-patu warrki-jarrimi. Kujarlanya karlipa wita ngari milya-pinyi yangka-kurluju ngurra tarruku-kurlu kankarlarra-kurluju. Nyurru-wiyi kujalpa Mujuju nyinaja Kaluku Tarrukukungarnti ngantirninjakungarnti Kaatuku, Kaaturla wangkaja nyanunguku, “Mujuju, ngurrju-manta nyampuju Kaluku Tarruku yangka-piya-juku kujarnangku jurrurkurra-maninjarla milki-yirrarnu pirli Jayinayirla.”* Junga kujaju. Kujarlanya karlipa milya-pinyi yangka Yuwarli Tarruku, kuja kalu maralypikingarduyu-patu warrki-jarrimi, ngulaju ngurra tarruku-piya kuja-ka Jijaji warrki-jarrimi jalangu. ⁶ Kuruwarri yinya kujarla Kaaturlu yungu Mujujuku nyurru-wiyi, ngulaju ngurrju. Jalangu-jalangu, maralypikingarduyu-patuju kalu kuruwarriji pura-juku yungulurla warrki-jarrimi Kaatuku. Kala ngula kuruwarri-kirlirli kulalpalu yawuru-mantarla Kaatu, lawa. Kala Jijajirli-ngalpa kuruwarri jalangu-warnu kangurnu yangka kuja-ngalpa Kaaturlu jangku-pungu yilyanjakungarntirli. Jijaji wiri-nyayirni parrpada Mujuju-kurlangu kuruwarrikiji. Jalanguju, Jijaji karla warrki ngurrju-nyayirni yirrarni Kaatukuju. Warrarda kangalpa nyanungurluju kutu-karda kanyirni Kaatu-kurra yungu-ngalpa yawuru-jarrimi.

⁷ Kaji-jana yapa Mujuju-kurlangurlu kuruwarri nyurru-warnurlu kangkarlarni kutu Kaatu-kurra, ngulaju ngula-juku. Kuja-jangkanya Kaaturlu kapu yilyanja-wangurlu yampiyarla kuruwarri jalangu-warnulku. Kala lawa. Mujuju-kurlangu kuruwarrijilpa nyinaja rampaku. ⁸⁻⁹ Kujarlanya, Kaatuju kuja wangkaja nyurru-wiyi Payipulurlaju:

“Ngaka kapurna-jana kuruwarri jinta-kari yinyi yapaku Yijirali-pinkiki manu Juurda-kurlangu-patuku yungulu purami. Kula Mujuju-kurlangu kuruwarri rampaku-piya karri, lawa. Nyanungurrakupalangu nyurnunyunurna-jana kangurnu walya Yijipi-ngirli, manurnarla kuruwarri ngaju-nyangu yungu Mujujuku yungulu jungangku purami. Kala kulalu jungangku puraja kuruwarriji. Kujarlanyarna-jana yampija, warla-pajurnurna-jana Kanana-kujaku yukanja-kujaku. ¹⁰ Ngajujurna Warlalja-Wiri. Jungangku karna-nyarra yimi-ngarrirni. Ngakarna-jana Yijirali-pinkiki yinyi kuruwarri jinta-kari puranjaku. Kapurna kuruwarri-kari yirrarni nyanungurra-nyangu nginyinginyirla. Ngajuju nyanungurra-nyangu Kaatu, manu nyanungurrajulu ngaju-nyangu yapa. ¹¹ Yuwayi, kapurna ngaju-nyangu kuruwarri yirrarni yali-paturla yapangka kaninjarni watingka, karn-tangka, yaparranjirla, kaminarla, manu purlkapurllarla, tala-kurlurla, marlajarrarla. Kapurna kuruwarri jurru-juku yirrarni panungka-juku. Ngula-jangka, kulalu-jana warlaljakulku warrirni yungulu-jana pinarri-mani ngaju-kurlu, lawa. Kapujulu nyurru-juku milya-pinyilki jintawarlayirli. ¹² Yuwayi, kajili

* 8:5 Nyangka Exodus 25.40

yapa yinya majungka-jarrimi, kapurna-jana yawuru-jarrimi-jiki. Kularna warrarda manngu-nyanyi kujalpalu majungka-jarrija warrarda, lawa. Kapurna-jana yawuru-jarrimi-mipa. Kujarlanya kapujulu junga-nyayirnirliji milya-pinyi.”*

¹³ Yuwayi, Kaatu wangkaja kapu-jana kuruwarri jalangu-warnu yinyi yapaku yungulu purami. Nyiya-jangka kujaju wangkaja? Yapangkulpalu puraja Mujuju-kurlangu kuruwarriji tarnngangu, manu kalu purami-jiki jalangurlu. Kala kulalpa nyarrparlu yawuru-mantarla Kaatuju. Kapu jalangu-karrikarri yawu-pardimi kuruwarriji.

9

Yapangku kalalurla Kaatuku pulka-pungu Kaluku Tarrukurla

¹⁻² Nyurru-wiyi, ngularla Kaaturlu nyanungu-nyangu kuruwarri yungu Mujujuku, nyanungurluju nyiyarningkijarra yimi-ngarrurnu yungulurla yapangku pulka-pinyi jungangu. Ngulalurla nganturnu Kaluku Tarruku yungulurla pulka-pinyi Kaatuku yinyarla. Kaluku wiringki yinyarlulpa-palangu ruumu jirrama mardarnu, jinta-kari kamparru manu jinta-kari purdangirli. Pangkarra wirilparla wapirrija tuwakuju, manu pangkarra-karilparla wapirrija tuwa kulkurru-warnuku. Kamparru-warnu ruumu, yapangkuju kalalu ngarrurnu ngulaju ‘Ruumu Maralypi’. Ngulangajulpa karrija rdili-kirlangu kirrirdi jampu-purdanji, manu jungarni-purdanji karrijalpa tayipulu. Tayipulu yinyarla maralypikingarduyu-paturlu kalalurla mangarriji yirrarnu parra-kari parra-kari warntarri Kaatuku. ³ Murrarni-nginti pangkarra-karikiji karrijalpa ruumu jinta-kari. Yapangku kalalu nyampuju yirdi-manu ‘Ruumu Tarruku-nyayirni’. ⁴ Ruumu kamparru-warnurlalpa karrija pakujurlangu wiri kujalu yapangku maparnu kawurlu-kurlurlu. Kankarlu yinya pakujurla kalalu maralypikingarduyu-paturlu purraja ngurrju-nyayirni parntinja-kurlangu watiya. Ruumu jinta-karirla, jinta-karilpa pakuju ngunaja kujalu yapangku maparnu kawurlu-kurlurlu-yijala. Yapangku kalalu yirdi-manu yinyaju ‘Pakuju-nyayirni-wangu’. Pakuju yinyarla kaninjarni ngunajalpa murlukunpa jinta kawurlu-yijala ‘maana’-kurlu,* yangka miyi kuja-jana Kaaturlu yalkiri-jangka yilyaja Yijirali-pinkiki nyurru-wiyi. Kaninjarni pakujurla ngunajalpa Yarunu-kurlangurlangu watiya jukati, yangka kuja parla nyanungurlaju pardija, manu pirli-jarra lalya-jarrarlangu kuja Kaaturlu kuruwarri yirrarnu nyanungurluju. ⁵ Kankarlu Pakuju-nyayirni-wangurlalpa-pala ngunaja jirrama pinkirra-kurlu-piya kujalu yapangku ngurrju-manu. Yinya-jarrarlulpa-pala-nyanu jarnku-nyangu, manulpa-palarla pinkirrapaju wapirrija Pakuju-nyayirni-wanguku. Kala-palarla marlaja nyinaja yartarnarri wiri-kirli Kaatukuju. Yangka kuja kalalu yapa majungka-jarrija, kalalurla maralypikingarduyu-paturluju yalyungku yaku-maninjarla yarlurnu Pakuju-nyayirni-wangurlaju. Kujarlaju kala-jana Kaatuju yawuru-jarrija. Kajikarna-nyarra warrarda wangkami-jala Kaluku Tarruku-kurluju. Kala ngari karna yampimi-wiyi.

* 8:12 Nyangka Jeremiah 31.31-34

* 9:4 Nyangka Exodus 16.31-34

6 Kujalu Yijirali-pinkirli Kaluku Tarruku ngurrju-manu nyurru-wiyi, maralypikingarduyu-paturlulu nyiyarningkijarra yirrarnu kaninjarni kuja-jana Mujuju wangkaja. Ngula-jangka, kalalu parra-kari parra-kari maralypikingarduyu-patuju yukaja Kaluku-kurraju yungulurla warrki-jarrimi Kaatuku. Kalalu rdili-kirlangu manu tayipulu mangarri-kirli warrawarra-kangu. 7 Kala kula kalalu yukaja ruumu-kari-kirra yangka-kurra purdangirli-warnu-kurra, lawa. Ngari kala Maralypikingarduyu Wiri-mipa jinta yukaja jintaku yulyurru-pu-kari yulyurru-pu-karirla. Yulyurru-pu-kari yulyurru-pu-kari kala ruumu purdangirli-warnu-kurra yukaja jintaku, kula marlajarra rdakajarra-mipa, lawa. Kala yalyu kangu marda puluku-jangka, jiyipi-jangka marda, marda narnukutu-jangka. Nyiyaku? Marda yinya Maralypikingarduyu Wiri majungka-jarrijarlangu. Kala yalyuju kangu Kaatuku yinjaku yungurla Kaatu yawuru-jarrimi nyanunguku-wiyi. Manu ngalya-kari yalyuju kalarla Kaatuku yungu yungu-jana yapa-patu-karirlanguku yawuru-jarrimi. Mardalu milya-pinja-wangu majungka-jarrija. Ngula Kaaturlu yalyu nyangu, kala-jana yawuru-jarrija pinja-wangu. 8 Kalalu maralypikingarduyu-patuju warrarda warrki-jarrija Ruumu Maralypirla yangka ruumu-pardu kamparru-warnurla yangka kujalpa karrija kaninjarni Kaluku Tarrukurla. Kula kalalu yukaja Ruumu-kari Tarruku-nyayirni-kirra yangka-kurra purdangirli-warnu-kurra, lawa. Kujarlunya kangalpa Pirlirra Kaatukurlangurluju pinarri-mani yungurlipa milya-pinyi Mujuju-kurlangu kuruwarri ngulaju rampaku-nyayirni. Ngurru-pu-juku kalalu nyinaja, kulalurla nyarra kutu-jarriyarla Kaatukuju. 9 Yimi nyampurlu, nyiya kangalpa pinarri-mani jalangurluju? Manngu-nyanyi karlipa-jana maralypikingarduyu-patu yangka kuja kalalurla warntarri manu kuyu purraja Kaatuku. Ngulaju ngula-juku. Kala yapangku kalalu manngu-nyangu-juku Kaatu nganta kala-jana kulu-juku nyinaja. Kalalu kurntajuku karrija. 10 Nyiyaku yinyarraju kuruwarri yangka kujarla Kaaturlu Mujujuku yungu nyurru-wiyi? Kuruwarri yinyarluju ngarijilpa-jana yapa ngarrurnu nyiyaku ngarninjaku manu nyiyaku yampinjaku. Kuruwarri yinyarlu ngarijilpa-jana yapaju ngarrurnu yungulu-nyanu parljirni manu nyiyarningkijarrarlanguku. Nyampuju kuruwarri ngarilpa witaku karrija yungulu yapangku purayarla ngaka kaji-jana Kaaturlu milki-yirrarni kuruwarri jalangu-warnu.

Jijajirlirla yalyu nyanungu-nyangu yungu Kaatuku yungu-ngalpa yawuru-jarrimi

11 Jijaji Kirajiji ngalipa-nyangu wiri maralypikingarduyu kuja-kala yalyu nyanungu-nyangu-kurlu yawuru-mani Kaatu. Kujarlanya walya nyampu-kurra yanurnu yungurliparla marlaja nyina wankaru tarnga Kaatuku. Ngula-jangka, pina-yanu nguru-nyayirni-wangu-kurralku. Ngurra yinya kula walya nyampurla, manu kulalu yapangku ngurrju-manu, lawa. Kaluku ngurrju-nyayirni-piya kuja Kaaturlu-juku ngurrju-manu. 12 Ngula Jijaji Kiraji pina-yukajarra nguru-nyayirni-wangu-kurra, kula yalyu kangu narnukutu manu puluku-jangka, lawa. Nyiyalkurla Kaatukuju yungu yawuru-maninjakuju? Nyanunguju jintaku-mipa yanu yinya-kurra nyanungu-nyangu yalyu-kurlu kuja

karlija warntawarntarla. Yungurla Kaatuku yalyu yinyaju yungungalpa Kaaturlu yapa pina-kanyirni nyanungu-kurra, ngalipa kujarlipa majungka-jarrija. Kaaturlu nyangu yinyaju yalyu, ngula-kurlunya-ngalpa yawuru-jarrija. Kujarlanya kapurliparla nyanungukulku tarnnga jirrnganja nyinami. ¹³ Nyarrpalku karliparla kirlka-jarri Kaatuku yungurliparla jungarni warrki-jarri? Kajilpa Juwungku palka marnpikarla yapa nyurnu-kurlangu, Mujuju-kurlangu kuruwarrika wangkami kulalpa-jana jinta-jarriyarla Juwu-patu-kariki purlapakuju. Ngulakungarntirliji-ka maralypikingarduyurlu puluku wita pinyi, manu-ka purrami yurlpulya-karda. Ngula-jangka-ka ngapangkalku yirrarni, ngula-jangka-ka mani yalyu narnukutu-jangka, manu karla wati yinyaku winjirni manu ngapa-kurlurlu yangka yurlpulya-kurlurlu. Ngula-jangka wangkami karla maralypikingarduyu, “Ngurrju, nyuntuju pa kirlkalku manu jungarni. Yantarninganpa purlapa-kurra.” ¹⁴ Nyarrpa-mani kangalpa yalyu Jijajikirlangurluju? Yalyungku kangalpa kirlka-mani yungurliparla warrkijarrimi Kaatuku. Nyanunguju-ka JUKURRARNU nyina. Kala kajikarlipa marda wajampa-jarrinjarla manngu-nyanyi, “Warrarda karliparla yinyi warntarri manu kuyu Kaatuku purlapa-puru. Kala nyiyaku? Marda kajika-ngalpa kulu-jarrimi-jiki.” Kuja-juku kajikarlipa marda manngu-nyanyi. Junga-wangu kujaju. Jalangurluju karlipa purami Jijaji Kiraji. Kaatu-kurlangu Pirlirra-ka wankaru nyina tarnnga. Ngulalpa Jijaji nyinaja walya nyampurla, Pirlirparlu pirljirdi-manu jungarni nyinanjaku. Kula jintarlangu Kaatu-kurlangu kuruwarri rdilyki-pungu. Ngurrju-nyayirnilpa nyinaja. Kuja-piyarlu-kula-nyanu yungu Kaatu-kurraju kuja-ngalpa palija warntawarntarla ngalipaku. Junga kujaju. Kujalpa Jijaji Kiraji waraly-karrija warntawarntarla, yalyu-ngalpa ngalipaku karlija. Kujarlanya karlipa milya-pinyi Kaatu kula kangalpa kulu nyina ngalipakulku.

¹⁵ Ngaliparlu yapangkurlipa kuruwarriji rdilyki-pungu yangka kujarla Kaaturlu yungu Mujujuku nyurru-wiyi. Kala Jijaji-ngalpa palija ngalipaku yungu-ngalpa Kaatu yawuru-jarrimi pinja-wangulku. Kujanya-ngalpa kuruwarri jalangu-warnuju Jijajirli kangurnu. Milarninjarla-ngalpa wangkaja Kaatuju yungurlipa nyiyarningkijarra mani kuja-ngalpa jangku-pungu nyurru-wiyi. ¹⁶⁻¹⁷ Kaaturlu-ngalpa kuruwarri-kari jalangu-warnu nyampuju yungu yangka kuja Jijaji palija warntawarntarla. Kujanya-ngalpa Kaatu wangkaja nyanungu-kurra kutu kanjakuju. Manngu-nyangkalu wati purlka. Palinjakungarnti kajikarla marda ngalapi-nyanuku wangka kuja, “Wapirra, kajinpa ngalapi-puka-jarri, ngula-jangkaju kapunpa nyiyarningkijarra mani yampinyi ngaju-nyangu-jangka.” Palinja-wangurla, ngalapi-nyanurlu kula nyiyarlangu mani yampinyi-jangkaju, lawa murnma-juku. Kuja-piyarlu-yijala karlipa Jijajiji manngu-nyanyi. Kaji palinja-wangu Jijaji nyinakarla, kula-ngalpa Kaatuju yawuru-jarriyarla.

¹⁸ Nyangurlarlu-puka kujalpa-jana Kaaturlu nyiyarlangu jangku-pungu yapaku yungu nganta-jana marda warrawarra-kanyi marda muurl-mardarni nganta, ngulakungarntiji yungu nganta yalyu nyanyi puluku-kurlangu-puka marda jiyipi-kirlangu marda karlinja-kurra. Yalyu nyanja-wangurlaju kula-jana ngungkurr-nyinaja. ¹⁹ Yuwayi,

Mujujurlu-jana yapa yinya-patukuju yimi-ngarrurnu kuruwarri-kari kuruwarri-kariji kujarla Kaaturlu yungu. Ngula-jangka, pungu-jana puluku wita manu narnukutu. Ngula-jangkaju manulku yalyuju. Jinta-manu yalyuju ngapa-kurlurlu ngamingka. Ngula manu jirrirdi yalyuyalyu, ngula warurnu watiya parla-kurlu. Ngulaju julyurl-yirrarnu yalyungka, manu yarlurnu yalyu-kurlurlu puku-wiyi kuja Mujujurlu kuruwarri yirrarnu. Ngula-jangka, yapalku-jana yarlurnu.*²⁰ Ngulalpa kuja-jarrija, wangkaja-jana yapa-patukuju, “Kaatu-ngalpa wangkaja kapu-ngalpa tarnngangku-juku warrawarra-kanyi. Nyurrurlankulu wangkaja kapunkulu nganta tarnngangku-juku purda-nyanyi nyarrpa kuja-nyarra nyanungu nyiyarningkijarra wangkaja nyampurla pukungka. Kujarlanyarna-nyarra yalyu-kurlurluju yarlurnu.”*²¹ Ngula-jangka, Mujujurluju yalyu-kurlurluju yarlurnu-jana Kaluku Tarruku manu nyiyarningkijarra kujalpalu ngunaja kaninjarni Kalukurla. Yinyarra-kula nyiyarningkijarra kujalu yirrarnu kaninjarni purlapakungarnti.²² Purlapa yinyarra-puru kalalu yalyu-kurlurluju yarlurnu warru nyiyarningkijarrarla. Kala ngalya-kari-mipa kalalu yampija yalyu-kurlurluju yarlirninjawangurlu. Kalalu yalyu-kurlurluju yarlurnu nyiyarningkijarrarla yungu-jana Kaatu yawuru-jarrimi maju-jangkakaju. Kala kajili yantarla kutu Kaatu-kurra puluku manu narnukutu pinja-wangu yalyuwangu, kapu-jana Kaaturluju mamparl-pungkarla yawuru-jarrinjawangurlu. Kujakunya karliparla Jijajikiji wala nyina kuja-ngalpa yalyu karlija ngalipaku.

Jijaji-ngalpa jintaku paliya yungu-ngalpa Kaatu kulu-wangu nyina

²³ Nyiyarningkijarra kujalu maralypikingarduyu-paturlu yirrarnu Kaluku Tarrukurula, ngulaju wita ngari yangkarra-piya kuja kalu nguna nguru-nyayirni-wangurla. Mujuju-kurlangu kuruwarrirli-jana ngarrurnu yalyu-kurlurlu yarlirninjaku nyiyarningkijarrarlaku yangka kuja-ka Kaluku Tarrukurula nguna yungu-jana tarruku-mani. Jijaji Kirajiji ngurrju-nyayirni, kula puluku-piya manu jiyipi, narnukutupiya. Kaaturla nyanungukuju wangkaja palinjaku yungu yalyu nyanungu-nyangurlu tarruku-mani nyiyarningkijarra nguru-nyayirni-wangurla.²⁴ Kaluku Tarruku nyampurla walyangka, ngulaju yapangkulu ngurrju-manu. Ngulaju wita ngari ngurra tarruku-piyajuku nguru-nyayirni-wangurla kuja-ka Kaatu nyinami. Jijaji Kirajiji kula yukaja yali Kaluku Tarruku-kurra yungurla warrki-jarri Kaatuku, lawa. Pina-yanu nguru-nyayirni-wangu-kurra yungu Kaatu-kurlu nyina manu yungu-ngalparla payirni Kaatu ngalipaku.²⁵ Jijaji Kiraji kula yinya-piya Maralypikingarduyu Wiri-piya. Yulyurrpu-kari yulyurrpu-kari kala yanu pina Tarruku-nyayirni Ruumu-kurraju. Kala Jijaji Kiraji kulalpa warrarda pinapina-yanu nguru-nyayirni-wangu-kurra yungurla Kaatuku yalyu yinyi, lawa. Manu kula yalyu puluku-jangka kangu. Nyanungu ngari pina-yanu nguru-nyayirni-wangu-kurraju jintaku-mipa yalyu nyanungu-nyangu-kurlu kuja-ngalpa karlija.²⁶ Kaji Jijaji Kiraji warrarda yantarla pina nguru-nyayirni-wangu-kurra nyanungu-nyangu yalyu-kurlu, ngulakungarntiji kapu yardayarda paliyarla-wiyi. Kapu yardayarda paliyarla nyurru-wiyi yangka-

* 9:19 Nyangka Exodus 24.3-8

* 9:20 Nyangka Exodus 24.8

puru kuja Kaaturlu nyiyarningkijarra ngurrju-manu lawa-jangkaju. Junga-wangu kujaju. Walya nyampuju kapu lawa-jarrimi. Kala Jijaji Kirajiji nyurru-juku warraja-jarrija walya nyampurlaju jintaku ngari yungu-ngalpa pali ngalipaku yapaku kujarlipa majungka-jarrija. Yanurnu nyanunguju ngari jintaku-mipa yungu-ngalpa Kaatu kulu-jarrinja-wangu nyina. ²⁷ Ngalipa yapa kapurlipa palimi jintaku ngari, manu ngula-jangka Kaaturlu kapu-ngalpa miimii-nyanyi ngurrju-japalparlipa nyinaja, marda maju. ²⁸ Kuja-piya-yijala Jijaji Kirajirliji-nyanu yungu jintaku ngari Kaatu-kurraju yungu-ngalpa palimi ngalipaku kujarlipa jintawarlayi majungka-jarrija. Kapu mayi walya nyampu-kurraju pina-yanirni yungu-ngalpa yarda palimi? Lawa. Jijaji Kiraji kapu pina-yanirni yungurliparla tarnnga-juku marlaja nyina wankaru Kaatukuju. Kujarlanya karliparla pardarni nyanungukuju.

10

Jijaji Kirajiji jintaku-ngalpa palija yungurlipa ngula-jangkaju pina ngurrju-jarrimi

¹ Kuja karlipa manngu-nyanyi Mujuju-kurlangu kuruwarri, ngulaju pija-piya. Ngula-kurlurlu karlipa putaputa milya-pinyi yangka nyiyarningkijarra ngurrju-nyayirni kuja-ngalpa Kaaturlu janku-pungu kapu-ngalpa ngaka yinyi. Yapa yinya-patu yangka kuja kalalu Mujuju-kurlangu kuruwarri puraja, yulyurru-kari yulyurru-kari kalalurla warrarda kangurnu puluku, jiyipi manu narnukutu Kaatuku purranjaku. Kuja-jarrinjarla kalalu-nyanu putaputa kangurnu kutukarda Kaatu-kurraju. Kala yinyarra kuyu-kari kuyu-kari yangka kuja kalalurla purraja, ngulangkuju kula kala-jana jungarni-manu, lawa. ² Yulyurru-kari yulyurru-kari yangka kuja kalalurla kuyu kangurnu Kaatuku, ngulaju kala kuyuju kutu-manu yawuru-jarrinjakungartirli. Yawuru-jarrinjarla kala-jana kirlka-manu yungulurla jungarni nyinayarla. Kala lawa! Kalalu majungka-jarrija-juku, kalalu milya-pungu kujalpalu maju-juku nyinaja. Kujarlanya kalalurla warrarda kuyu kanjarla yungu. ³ Kujarlanya, kalalurla kuyuju warrarda kangurnu yulyurru-kari yulyurru-kari. Kalalu-nyanu kuja wangkaja, “Ngalipa karlipa nyina maju-juku.” ⁴ Junga kujaju. Yapa yinya-paturluju kalalurla warrarda kangurnu puluku manu narnukutu Kaatuku. Kalalu-jana pinjarla kangurnu yalyuju Kaatu-kurra. Kala yalyu yinya-kurlurlu Kaaturlu kula kala-jana majuju jurnta kangu yapa-kujakuju yungu ngantalurla ngurrjulku nyinayarla nganta tarnnga-juku.

⁵ Ngula Jijaji Kiraji walya nyampu-kurra yanurnu, kujakungartiji wangkaja-wiyirila nyanungukupalanguku Kirda-nyanuku:

“Kula kanpa ngampurru nyuntuju nyina kuja kangkulu yapangku warrarda kanyirni puluku manu narnukutu nyuntukuju yungungkulu nganta kuyu purrami nyuntuku. Kula kanpa ngampurru nyuntuju nyina kujakuju, lawa. Kala jalangurlu, yilyamilki kanpaju walya-kurra. Kularna pirlirru ngajuju yani, lawa. Palka-nyayirni kanpaju ngajukuju yinyi yapa-piya.”*

⁶ Jijaji Kirajirla yarda wangkaja nyanungukupalanguku Kirda-nyanuku:

* 10:5 Nyangka Psalm 40.6

“Ngula kangkulu yapangku kuyu purrami nyuntuku yungunpa-jana maju nganta jurnta kanyi nyanungurrakuju, ngulakuju kula kanpa ngampurra nyina, lawa. ⁷ Junga kujaju! Kujarlan-yarnangku wangkaja yarda nyuntukuju:

‘Ngaju-nyangu Kaatu. Ngaju-kurlu yimi, ngulaju-ka nyurru nguna Payipulurla. Wangkami-ka kujanya, “Ngajurna walya-kurraju yanurnu yungurnangku warrki-jarrimi kajinpaju nyarrparlangu wangkami.” ’ ’*’

⁸ Nyiya-jangkarla Jijaji Kirajiji kujaju wangkaja nyanungukupalangukuju? Junga kujaju yangka Mujuju-jana yapaku wangkaja nyurru-wiyi yungulurla puluku manu jiyipi kanyirni Kaatuku yungulurla purrami. Jijaji Kirajijirla kuja wangkaja nyanungukupalangukuju, “Kuja kangkulu yapangku kuyu purrami nyuntuku yungu ngantanpa-jana maju jurnta kanyi, kula kanpa kujakuju nyuntuju ngampurra nyina, lawa.” ⁹ Ngula-jangka, Jijaji Kirajirla yarda wangkaja Kirda-nyanukuju, “Ngajurna walya-kurraju yanurnu yungurnangku warrki-jarrimi kajinpaju nyarrparlangu wangkami.” Ngula Jijaji Kiraji kujarra wangkaja, yampija yangkaju nyurru-warnu kuruwarrni Mujuju-kurlangu purdangirli. Ngula-jangka, kuruwarrni jinta-kari-ngalpa yungu yungurlipa purami. ¹⁰ Kaaturlu yungu-nyanu yapa jintawarlayi kanyirni nyanunguku. Kujarlanya Jijaji Kirajiji yilyajarni nyampukurraju yungu-ngalpa jintaku-juku pali ngalipakuju. Ngula-jangkanya karliparla Kaatu-mipakulku jungarni nyinami.

¹¹ Jijaji Kiraji kula-ka yangka-patu maralypikingarduyu-piya nyina. Parra-kari parra-kari kalurla warrki-jarrimi Kaatuku Yuwarli Maralypirlaju. Ngulangka-juku kalurla kuyu warrarda purrami Kaatuku. Kuja-jarrinjarla kulalpalu-jana yapakuju majuju jurnta kangkarla. ¹² Kala Jijaji Kirajirli-nyanu yungu Kaatu-kurraju jintaku-mipa yungu-ngalpa palimi ngalipaku yapa-patuku kujarlipa majungka-jarrija. Nyanunguju palija yungu-ngalpa Kaatu yawuru-jarrimi. Ngula-jangka, Jijaji Kirajiji yanu kankarlarra manu nyinanjunu Kaaturla jungarnipirdinypa yungu Kaaturlu nyanunguju wiri-pajirni. ¹³ Nyanunguju-ka jalanguju nyinami-jiki. Pardarni karla yangka ngaka kaji-jana Kaaturlu nyurunyuru wita-wangu yapa yirrarni Jijajirla wirliyarla kanunju yungu-nyanurla Jijajirli kunka-mani yangka kujalpalurla nyurunyuru-jarrija. ¹⁴ Ngula-nyanu Jijaji Kirajirli jintaku-mipa ngari yungu Kaatu-kurraju, kujarlu-kula-jana yapakuju majuju jurnta kangu tarnnga-juku. Yinyarra-kula yapa-patuju kuja kajana Kaaturlu jungarni-mani yungulurla jungarni nyina nyanungu-mipaku. Kujarlanya, yapa yinyaju kalu ngurrju-nyayirni-nyina Jijaji-piyaju.

¹⁵ Pirlirra Kaatu-kurlangurlu kangalpa yimi-ngarrirni yimi jurrku-juku Jijaji Kiraji-kirliji. Payipulurla-ngalpa Pirlirrpaju kujanya ngalipakuju wangkaja:

¹⁶ “Nyampu-kula kajana Warlalja-Wiriji wangkami yapakuju, ‘Ngajulu karna-jana yapakuju wangka yangka ngaka kapurna-jana ngaju-nyangu kuruwarrni yirrarni nyanungurra-nyangu kurturdururla manu nginyinginyirli. Ngula-jangka kapujulu milya-pinjarla purami jungangku.’ ”*

* **10:7** Nyangka Psalm 40.7-8

* **10:16** Nyangka Jeremiah 31.33

17 Pirlirrupa Kaatu-kurlanguju kujarlangu wangkaja Payipulurlaju:
 “Yapa yinyarra kujalu majungka-jarrija, kapurna-jana yawuru-jarrimi.
 Kularna warrarda manngu-nyanyi yangka kujalpalu majungka-
 jarrija.”*

18 Junga kujaju! Kuja kajana Kaatu yapaku yawuru-jarrimi yangka
 kujalpalu majungka-jarrija, ngulaju yungulu jupu-karrimilki puluku
 manu jiyipi kanjarni-wangu, yungulu yampimi purranja-wangurlu
 nyanungukuju. Nyiia-jangka kujaju? Nyanunguju-jana nyurru
 yawuru-jarrija, manu-nyanu nyanunguku pina-kangu.

Yanirlipa kutu-karda Kaatu-kurraju

19-20 Ngajukupurdangka-purnu Kirijini-patu, Jijajirli-nyanu
 nyanungu-nyangu palka yungu kutu Kaatu-kurra yungu-ngalpa
 palimi ngalipaku. Ngula nyanungu palija, ngurrju-manu-ngalpa
 yirdiyi-kari yungurliparla warrarda yanirni kutu-karda Kaatukuju.
 Kaninjarni yinya Yuwarli Maralypirla, ruumu witalpa karrija kuja
 yapangku kalalu yirdi-manu Ruumu Tarruku-nyayirni. Pangarra
 kirrirdilparla wampirrija ruumu-kari tarrukukuju yapa yukanja-
 kujaku. Kula kalalu Kaatu-kurra kutu-karda yanurnu. Kala kuja
 Jijaji palija warntawarntarla, kuja-ngalpa yalyu karlija, ngula-
 jangkanya karliparla Kaatukuju kutulku yanirni lani-wangu.
 21-22 Kujalparlipa majungka-jarrija, kurnta-jarrijarlipa, manurlipa
 manngu-nyangu Kaaturlu nganta kapu-ngalpa pinyi. Kala Jijaji
 Kiraji kangalpa Maralypikingarduyu Wiri nyinami ngalipaku yapa-
 patuku yangka kuja karliparla Kaatuku nyinami. Wala karliparla
 warrarda nyinami. Yalyu-kurlurlu-ngalpa yarlurnu ngalipa-nyangu
 kurturdurru yungurlipa kurnta-wangulku nyinami. Parljurnu-
 ngalpa ngalipa-nyangu palkaju ngapangku kirrkangku yungurlipa
 majungka-jarrinja-wangu nyinami. Yuwayi, Jijaji Kirajiji ngalipa-
 nyangu Maralypikingarduyu Wiri kuja kangalpa kanyirni Kaatu-
 kurra kutu-karda. Kujarlanya, yanirlipa kutu-karda Kaatu-kurra.
 23 Kuja kangalpa nyiyarlangu-puka jangku-pinyi, kula kangalpa
 yulyurlku-yinyi, lawa. Kujarlanya karlipa-nyanu jarnkujarnku
 wangkami Kaatu-kurluju, “Milya-pinyi karlipa yangka Kaaturlu
 kapu-ngalpa warrarda warrawarra-kanyi.” Kujarlanyarliparla
 pardarni nyanungukuju, kapuru nyinanja-wangu. 24 Ngula-
 jangkaju, yungulparlipa-nyanu jarnkujarnku manngu-nyangkarla
 jungarnirli. Pirrjirdi-manirlipa-nyanu yungurlipa-nyanu yulkami
 manu yungurlipa-nyanu ngurrjungka-jarrimi. 25 Warrardarlipa
 jinta-jarrimi yungurlipa-nyanu pirrjirdi-mani. Ngalipa Kirijini-
 patu karliparla jinta-jarrinjarla pulka-pinyi Kaatukuju. Ngalya-kari
 Kirijini-patu kalu jupu-karrimi, manu kalu yangarlu nyinami turnu-
 jarrinja-wangu. Kuja piya-wangurlipa nyinami! Nyampunya karlipa
 milya-pinyi kapu Jijaji pina-yanirni walya-kurra murnma-juku ngari.
 Kujarlanya yungurlipa warrarda jinta-jarrimi.

Yirriyirri-jarriyarlalparlipa karlirr-yaninja-kujaku

26 Milya-pinyi karlipa yimi junga Jijaji Kiraji-kirliji. Kala kajilparlipa
 maju-juku warrarda wilji-nyinakarla yalala-yirrarninja-wangu, kujar-
 laju kulalpa-ngalpa nganalku paliyarla yarda yungu-ngalpa Kaatuju

* 10:17 Nyangka Jeremiah 31.34

yawuru-jarrimi, lawa. ²⁷ Kajilparlipa maju-juku warrarda nyinakarla, kujarlaju kajikarliparla warrarda-juku lani-jarrimi Kaatukuju. Kajikarliparla pardarni yangka ngaka kaji-ngalpa miimii-nyanjarla maju-pajirni. Junga kujaju. Milya-pinyi karlipa yangka Kaatu kajika-ngalpa kulu-jarrimi-nyayirni, manu kajika-ngalpa pinyi muku warlu-kurlurlu.

²⁸ Manngu-nyangkalu Mujuju-kurlangu kuruwarri. Marda yapa jintangu kajika rdilyki-pinyi yinyaju kuruwarri puranja-wangurlu. Kujaju maju. Ngulajangka, yapa-jarrarlumarda marnkurrparlu kajikalunyanunguju jily-ngarrirni, manu kajikalukuja marda wangkami, “Yuwa! Yapa nyampurluju Mujuju-kurlangu kuruwarri rdilyki-pungu-jala!” Kajili kuja wangkami yapa yinya-kurlu, ngulaju kajikaluyapa panungku-juku pinyi tarnnga-kurra mari-jarrinja-wangurlu, kulalpalu nyarrparlu pinja-wangurluju yampiyarla, lawa. ²⁹ Yungurna-nyarra payirni. Nyarrpa-manilki kajika Kaaturluju kajilpa yapangku nyanungu-nyangu Kaja-nyanu manyu-pungkarla? Nyarrpa-manilki kajika Kaaturluju kajilpa yapangku manngu-nyangkarla Jijaji Kiraji-kirlangu yalyuju tarruku-wangu nganta? Nyarrpamani kajika Kaaturluju kajilpa yapangku punku-pajikarla nyanungu-nyangu Pirlirra? Kajika mayi wardinyi kujakuju nyinami? Lawa! Nyampu-kula wangkaja Kaatuju Jijaji Kiraji-kirlangu-kurlu yalyu-kurluju, “Yalyu nyampu-kurlurlu kapurna-jana yapaju muurlmardarni palinja-kujaku. Ngula-jangka kapujulu ngajuku-mipa jungarni nyinami.” Yuwayi, Kaatu-kurlangu Pirlirraju ngurrju-nyayirni yapakuju. Kala yapangku kajilpa manyu-pungkarla nyanunguku Kaja-nyanu, marda kajilpa yalyurlangu manyu-pungkarla, marda kajilpa maju wangkayarla Kaatu-kurlangu Pirlirra-kurlu, ngularraju maju-nyayirni. Kujarlaju, Kaaturluju kajika-nyanurla yapa yinyaju kunkamani karrikarri-wangu-nyayirni. ³⁰ Kuja-kula wangkaja Kaatuju Payipulurlaju:

“Ngana-puka kaji warrarda nyina warntarla, kulalpa-jana nganangku pungkarla. Ngajulu-miparlu kapurna pinyi.”*

Nyampurlangunya-ka yimi nguna Payipulurlaju:

“Warlalaja-Wiri Kaaturlu kapu-jana yapaju jungangku miimii-nyanyi ngurrju-japa maju-japa.”*

³¹ Kaatuju-ka JUKURRARNU nyina. Kajirlipa warntarla warrarda nyinami, ngulajulparliparla lani-jarriyarla. Kajika-ngalpa rdarri-mardarninjarla pinyi.

Mata-wangurlurlipa pura Jijaji

³² Nyurrurlarlulu manngu-nyangka yangka nyurru-wiyi kujankulu pina-jarrija yimi Jijaji Kiraji-kirli. Kujankulurla ngungkurr-nyinaja Jijajiki, ngalya-kari yapalpalu-nyarra yanurnu warla-pajirninjaku. Murrumurru-manulu-nyarra, kala nyurrurlajulpankulurla ngungkurr-nyinaja-juku. ³³ Yapa yangkarra kujalpalu-nyarra nyuronyuru-jarrija, ngulangkujulu-nyarra karrinja-yirrarnu kulkurru-warrirni panu-puru, manulpalu-nyarra jiliwirri-manu. Pakarnulu-nyarra, manulu-jana Kirijini-patu-karirlangulu-jana kurnta-maninjarla pakarnu. Ngula-jangka-jukunkulu-nyanu jinta-jarrinjarla pirrjirdi-manulku. ³⁴ Ngalya-kari Kirijini-patujulpalu

* 10:30 Nyangka Deuteronomy 32.35

* 10:30 Nyangka Deuteronomy 32.36, Psalm 135.14

nyinaja rdakungka-juku, kala kulankulu-jana yampija, lawa. Mari-jarrijalpankulu-jana. Kujalu-nyarra yapa ngalya-karirli jurnta kangu nyiyarningkijarra, kulankulu-jana kulu-jarrija, lawa. Ngarilpankulu wardinyi nyinaja, ngarilpankulu manngu-nyangu yangka Kaaturlu kuja kanyarra nyiyarningkijarra mardarni nguru-nyayirni-wangurla. Nyiyarningkijarra kuja kalu nguna nguru-nyayirni-wangurla, ngulaju kapunkulu tarnngangu warrarda mardarni, kula yangkarra-piya kujankulu wajawaja-manu nyampurla walyangka.

³⁵ Nyurrurla karlirr-yaninja-wangulurla Kaatuku nyinaya, walalurla warrarda nyinaya, kapu-nyarra nyiyarningkijarra ngurrju yinyi. ³⁶ Kulalu mata-jarriya, purayajukulu. Warrkilirla lawa-manta kaji-nyarra wangka. Kajinkili warrarda purami jungangu, ngula-jangka ngakalku kapu-nyarra ngurrju yinyi yangka kuja-nyarra jangu-pungu. ³⁷ Kaatuju kuja wangkaja Payipurlajaju:

“Yangkarna-nyarra yapa-patuku nyurrurlakuju wangkaja yangka ngaju-nyangu Milarninja-warnu kapu yanirni. Junga kujaju. Kula-nyarra jurnta nyinami, kapu yanirni nyurru-wiyi-wangu jalangu.”

³⁸ Kaatuju kujarlangu wangkaja Payipurlajaju:

“Kuja kajulu yapa wala nyinami ngajuku, ngulaju kapurna jungarni-pajirni, ngulaju kapujulu jirranganja nyina ngajuku. Kala kaji ngana lani-jarrinjarla warntarla-jarrimi ngaju-kujaku, kularnarla wardinyiji nyinami.”*

³⁹ Kula karlipa ngula-piya nyinami, lawa. Warrarda karliparla wala nyina Kaatukuju. Milya-pinyi karlipa yangka kuja kangalpa muurl-mardarni tarnngangu-juku. Kula-ngalpa riwarri-mani.

11

Nyiya-wiyi ‘walaju’ kuja karlipa wangka?

¹ Kuja karlipa wangkami ‘wala nganta karliparla nyinami Kaatuku’, nyiya-wiyi kujaju? Kuja karla yapa wala nganta nyina Kaatuku, ngulaju karla wurdungu pardarni. Milya-pinyi-ka yangka kapurla nyiyarningkijarra yinyi ngaka Kaaturluju yangka kujarla jangu-pungu. Kuja karla yapa yinya wala nganta nyinami Kaatuku, kula-ka marda nyiyarningkijarra nyanyi, kala milya-pinyi-jiki ngaka kapurla warraja-jarrimi. ² Ngalipakupalangu nyurnunurnu kalalurla kuja-piya-yijala wala nyinaja Kaatukuju. Kujarlanya-jana nyanungurraju ngurrju-pajurnu.

³ Ngalipa panu-juku karliparla walaju nyinami Kaatukuju. Kujarlanya karlipa milya-pinyi kuja Kaaturlu ngurrju-manu yalkiri manu walya nyurru-wiyi. Kujakungarntiji lawa-wiyilpa karrija. Ngari-jana ngarrurnu nyiyarningkijarra lawa-jangka warraja-jarrinjaku.

Wati yirdiji Yapulu kalarla wala nyinaja Kaatuku

⁴ Manngu-nyangkalu-palangu papardirlangu Kayini manu Yapulu * kujalpa-pala nyinaja nyurru-wiyi. Kukurnu-nyanujulparla wala nyinaja Kaatukuju Kayini-piya-wangu. Kujarlanyarla yungu Yapulurluju nyiya-mayi ngurrju-nyayirni Kaatuku yungurla pulka-pinyi. Kala papardi-nyanuju kulalparla wardinyi nyinaja pulka-pinjaku Kaatuku.

* 10:38 Nyangka Habakkuk 2.3-4

* 11:4 Nyangka Genesis 4

Yuwayi, Yapulujulparla wala nyinaja Kaatuku. Kujarlanyarla Kaatuju wangkaja nyanungukuju, “Yapulu, nyuntuju kanpaju jungarni nyinami ngajukuju. Ngajujurna wardinyi-nyayirni kujanpaju warntarri yungu.” Kuja-kularla Kaatuju wangkaja Yapulukuju. Wati yinya Yapulu ngulaju palija nyurru-wiyi-jiki. Kala kuja karlipa manngunya nyanyi nyanungu, milya-pinyi karlipa yungulparliparla wala-juku nyinanyarla Kaatuku Yapulu-piya.

Wati yirdiji Yiniki kalarla wala nyinaja Kaatuku

⁵ Manngu-nyangkalu wati jinta-kari yirdiji Yiniki * kujalpa nyurru-wiyi nyinaja. Walalparla nyinaja Kaatukuju. Kujarlanyarla Kaatuju wangkaja, “Yiniki, ngajujurna wardinyi nyuntukuju.” Ngula-jangka, kula Yiniki palija yapa ngalya-kari-piya, lawa. Kaaturlu wankarujuku nyanunguju kangu nguru-nyayirni-wangu-kurraju. Kujarlanyalpalurla yapangku warlaljarlu lawa-nyangu palka nyanungunya nguku. ⁶ Junga kujaju. Ngana-puka kuja-ka ngampurpa nyina Kaatu-kurra yaninjarniki, kamparruju kuja-wiyi manngu-nyanyi, “Yuwayi, milya-pinyi karna kuja-ka Kaatu wankaru nyinami. Milya-pinyi karna yangka ngaka kapu-jana nyiyarningkijarra ngurrju yinyi yapaku kajilirla nyanunguku warrirni milya-pinjaku. Kapurnarla wala-juku nyina tarnnga.” Yuwayi, kajilpa yapangku kuja manngunya ngankarla, ngula-jangkanya kajikarla kutuju yanirni Kaatukuju. Kala kajirla wala-wangu jurnta nyinami Kaatuku, ngulaju kula Kaatuju yawuru-mani.

Wati yirdiji Nuwa kalarla wala nyinaja Kaatuku

⁷ Manngu-nyangkalu wati jinta-kari yirdiji Nuwa * kujalpa nyurru-wiyi nyinaja. Kaatujurla wangkaja, “Nuwa, ngaka walya nyampuju kapurna maju-mani ngawarra-kurlurlu ngapa wiri-kirlirli.” Nyampukungarnti kula Nuwangku ngawarra wiri nyangu, kala wala-jukulparla nyinaja Kaatukuju. Ngula-jangkaju Kaatu purda-nyanjarla pawurtu wiri-nyayirni nganturnu yungu nyina muurlpa nyanungunya warlalja-kurlu ngapa-puru. Yuwayi, Nuwajulparla nyanungu jinta walaju nyinaja Kaatukuju. Kujarlanyarla Kaatuju wangkaja, “Nuwa, nyuntuju kanpaju jungarni nyinami ngajukuju. Kala yinyarra yapa ngalya-kari kapurna-jana riwarri-mani ngapa-kurlurlu.”

Wati yirdiji Yipuruyamu kalarla wala nyinaja Kaatuku

⁸ Manngu-nyangkalu yangka wati ngalipakupalangu warringiyi-nyayirni Yipuruyamu * kujalpa nyurru-wiyi nyinaja. Kaaturla wangkaja nyanungukuju, “Yipuruyamu, ngurra nyuntu-nyangu yampinjarla yanta. Kangka-jana nyuntu-nyangu warlalja wurnturu nguru jinta-kari-kirra. Ngajulurlu kapurnangku nguru yinyaju yinyi.” Yipuruyamujurla ngungkurr-nyinaja nyarrpa kujarla Kaatu wangkaja, nyanungujulparla wala nyinaja. Yipuruyamurlu ngurra nyanungu-nyanguju purdangirli yampija. Kulalpa ngurra jinta-kariji milya-pungu, lawa. Ngari kutu yanu ngurra-paju jinta-kari-kirra nguru-kari-kirraju. ⁹⁻¹⁰ Yuwayi, Yipuruyamujulparla wala

* 11:5 Nyangka Genesis 5.21
12-25

* 11:7 Nyangka Genesis 6-9

* 11:8 Nyangka Genesis

nyinaja Kaatukuju. Kulalpa nguru jinta-kari-kirli-mipa manngunya, manngu-nyangulpa ngurra jinta-kari kankarlu ngurunya, manngu-wangurla yangka kuja Kaaturlu nganturnu. Yipuruyamurlujulpa manngu-nyangu kirri wiri kuja kapu warrarda karrimi tarnnga. Kujarlanya, kuja Yipuruyamuju yukajarra nguru jinta-kari-kirra, ngulaju-nyanu wangkaja, “Kula nyampu nguru ngaju-nyangu. Ngajujurna yapa-kari.” Ngulalpa kalukurla-mipa nyinaja. Nyanungunya kaja-nyanu Yijaki manu warringiyi-nyanu Jakupu, ngulajupala wardinyi nyinaja kalukurla-yijala. Kaaturlu-palangu nguru jurru-juku jangku-pungu nyanungu-jarrakuju Yipuruyamu-piyaku.

¹¹ Ngakalku kujalpa-pala Yipuruyamu manu nyanungu-parnta Jiira muturna manu purkalku nyinaja, Jiirarlulpa kulalpa kurdu mardarnu, lawa. Kala Yipuruyamujulparla wala-juku nyinaja Kaatukuju. Nyampungarnti Kaaturla wangkaja nyanungukuju yangka ngaka kapurla nyanungu-parntaku Jiiraku yinyi kaja-nyanu. Yuwayi, Kaaturlu Yipuruyamuju pirrjirdi-manu. Kujarlanya nyanungu-parnta Jiirarlulpa mardarnu kurdu wirriya. ¹² Junga nyampuju. Wati yinya Yipuruyamujulpa purka-pardu nyinaja kuja nyanungu-nyangu kaja-nyanu palka-jarrija. Nyinajalpa palinjakungarntilki. Kala wati nyampu jinta-jangka kuja kaja-nyanu palka-jarrija, ngula-jangkajulurla marlaja palka-jarrija panu-nyayirni kurdukurdu yanjilypiri-piya yalkirirla manu pingi-piya walyangka.

Yapajulpalu ngampurra nyinaja nguru-nyayirni-wanguku kankarlarraku.

¹³ Yapa nyampurrajulu muku palija. Kujakungarnti kalalurla wala warrarda nyinaja. Kujalpalu wankaru-wiyi nyinaja, kulalu manu nyiyarningkijarra kuja-jana Kaaturlu jangku-pungu nyanungurrakuju, lawa. Kala kalalu nyiyarningkijarraju manngu-nyangu nginyinginyirla, manulu milya-pungu yangka Kaaturlu kapu-jana yinyi. Kujarlanyalpalu wardinyiji nyinaja. Kalalu-nyanu wangkaja, “Walya nyampuju kula ngalipa-nyangu, ngari karlipa jalangu nyinami. Ngula-jangka kapu-ngalpa Kaaturlulku kanyi ngurra jinta-kari-kirra.” Kuja-kula kalalu wangkaja. ¹⁴ Jalangujalangurlangu kuja kalu yapa kuja wangkami, kujarlanya karlipa-jana milya-pinyi kuja kalu manngu-nyanyi ngurra jinta-kari nyanungurra-nyangu. ¹⁵ Junga kujaju yapa yinya-paturlujulu ngurra nyanungurra-nyangu kamparruwarnuju yampinja-yanu purdangirli. Kajili manngu-nyanjarla ngurruku yirraru-jarriarla, ngulaju kapulu pina-yantarla kapanku. ¹⁶ Kala lawa, ngampurralpalu nyinaja nguru-nyayirni-wanguku kankarlarraku. Warrardalpalu manngu-nyangu yaninjaku. Kujarlanya-jana Kaaturluju kirri wiriji ngurrju-manu yungulu tarnnga nyinami nyanungu-kurlu. Yapa yinya-patuju kalalu kuja wangkaja, “Kapurlipa jinta-mipa Kaatu purami.” Kujarlanya kajana Kaatuju wardinyiji nyinami nyanungurrakuju.

Yipuruyamu-mayamaya kalalurla wala nyinaja Kaatuku

¹⁷⁻¹⁸ Manngu-nyangkalu yada wati yangka-kurlu Yipuruyamukurlu. Kaaturla kuja wangkaja nyanunguku, “Yipuruyamu, nyuntu-nyangu kaja-nyanurlu Yijakirli kapu-jana kaja panu-jarlulpa mardarni manu warringiyi-nyanu-paturlangu. Nyampu-paturluju kapulu-jana

kurdu panu-nyayirni mardarni. Nyampurrarlanguju kapujulu ngajuku nyinami.”* Yipuruyamurlu manu Jiirarlulpa-pala mardarnu kaja-nyanu jinta-mipa Yijaki. Ngakalkurla Kaatu wangkaja Yipuruyamukuju nyanungu-nyangu kaja-nyanu pinjaku yungurla warn-tarri purranjarla yinyi. Kuja Kaaturlu kujarlu waalparrurnu, Yipuruyamujulparla wala-juku nyinaja Kaatukuju. Kapu kaja-nyanu ngulangka-juku pungkarla. ¹⁹ Yipuruyamurlulpa manngu-nyangu kujarlu, “Kajilparna pungkarla ngaju-nyangu kaja-nyanu, Kaaturlu kajika pina-wankaru-mani.” Yuwayi, Yipuruyamujulparla wala-juku nyinaja Kaatukuju. Kujarlanya, Kaaturluju warla-pajurnu nyanunguju kaja-nyanu-kujakuju pinja-kujakuju. Lawangkaju, Kaaturluju kapu pina-juku wankaru-mantarla.

²⁰ Yali Yijaki,* Yipuruyamu-kurlangu kaja-nyanu, kujalpa wiri-jarrija, nyanungujulparla wala nyinaja Kaatukuju. Kujarlanyarla Yijaki wangkaja Kaatuku yungu-palangu nyanungu-nyangu kaja-nyanu-jarra pirrjirdi-maninjarla warrawarra-kanyi tarngangku Jakupu * manu Yijuwu.*

²¹ Yijaki-kirlangu kaja-nyanu Jakupu, kujalpa wiri-jarrija, ngulajulparla wala-yijala nyinaja Kaatukuju. Kaja-nyanu yirdi ngulaju Jajupu.* Kujalpa Jakupu palinjakungarnti nyinaja, kujakungarntiji nyanungurla wangkaja Kaatuku yungu-palangu pirrjirdi-maninjarla warrawarra-kanyi nyanungu-nyangu warringiyi-jarra kujalpa-pala Jajupu-kurlangu-jarra nyinaja. Purka yinya Jakupulpa karrija, karrijalpa watiya jukati-kirli, manulparla pulka-pungu Kaatuku.

²² Jajupurlangulparla wala nyinaja Kaatuku. Kujalpa palinjakungarnti nyinaja, kujakungarntiji manngu-nyangulpa yangka kajili nyanunguku warlaja-paturlu yampinja-yani ngaka Yijipi. Jajupu-jana kuja wangkaja nyanungukupurdangka-patukuju, “Ngaka kajili Yijirali-pinkirli yampinja-yani Yijipi, yungulu ngaju-nyangu yungkurnu pina-kanyi ngurra Kanana-kurra.”

Wati yirdiji Mujuju kalarla wala nyinaja Kaatuku

²³ Manngu-nyangkalu wati yangka-kurlu Mujuju-kurlu * kujalpa nyurru-wiyi nyinaja. Ngula Mujuju palka-jarrija, kirda-nyanurlu manu ngati-nyanurlu-pala nyangu nyanunguju yuntardi-nyayirni. Yijipi-wardingki kingirli-jana ngarrurnu Yijirali-pinkiji yungulu-jana muku pinyi kurdu wirriyawirriya kujalpalu palka-jarrija. Kala Mujujukupalangu-jarrajulpa-palarla wala nyinaja Kaatukuju. Kujarlanya, kulalpa-pala lani-jarrija kingi-kijakuju, marnkurrpaku kirntangiki-pala wurulypa mardarnu kurdu Mujujuju.

²⁴⁻²⁵ Ngula Mujuju wiri-jarrija, walalparla nyinaja Kaatukuju. Yijipi-wardingkirlijilpalu milya-pungu kujalpa Mujujuju nganta kingi-kirlanguku yurntalpa-nyanuku kaja-nyanu nganta nyinaja. Kala

* **11:17-18** Nyangka Genesis 21.12 * **11:20** Nyangka Genesis 17-35 * **11:20** Nyangka Genesis 25-50 * **11:20** Nyangka Genesis 25-36 * **11:21** Nyangka Genesis 30-50 * **11:23** Nyangka Exodus, Leviticus, Numbers, Deuteronomy

kulalpa ngampurrpa nyinaja kujaku, lawa. Wangkaja-nyanu, “Ngaju-nyangu Yijirali-pinki yapa kalurla Kaatuku nyina. Kujarlanya kalu-jana Yijipi-wardingki-paturluju murrumurru-mani warrarda. Kajilpajulu kuja-piyarlu ngaju murrumurru-mantarla, ngulaju ngulajuku. Kala kajilparna nyinakarla yapa nyampu-patu-kurlu kingi-kirlangu yuwarlirla miyi-kirli, kuyu-kurlu, tala panu-kurlu, ngulaju kajikarna wardinyi nyina ngari witaku. Kajikaju Kaatuju wardinyiwangu nyina. Kuja-kujakuju, jalanguju kapurna pina-yani ngaju-nyangu yapa-patu-kurraju.” Kuja-kula Mujujuju wangkaja. ²⁶ Nyijangka Mujujurluju manngu-nyangu kujaju? Warrardalpa manngunya Kaatu-kurlangu Milarninja-warnu yangka Mijaya. Manu kala warrarda manngu-nyangu kujarlu, “Ngaju karnarla pardarni yangkaku Mijayaku kaji ngaka yanirni. Kajijili Yijipi-wardingki-paturlu murrumurru-mani kuja-jangka, ngulaju nguja-juku. Ngaka kajirna yani Kaatu-kurlu nyinanjaku, kapuju nyiyarningkijarra yini. Kala kajilparna nyinayarla nyampurla-juku Yijipirla tala panu-kurlu manu miyi kuyu-kurlu, ngulaju ngurrju-wangu. Yampinjarla karna ngurra nyampuju yanilki.” ²⁷ Yuwayi, Mujujulparla wala nyinaja Kaatukuju. Kujarlanya, yampinja-yanu Yijipiji. Kulalparla lanijarrijalku kingikiji, lawa, yangka kujalparla kulu nyinaja. Kulalpa nganangku Kaatuju milpangkuju nyangkarla. Kala kujalpa Mujujurlu manngu-nyangu Kaatu, ngulaju kula-ngantalpa nyangu yuruyururlu nginyinginyirla. Kujarlanya, yangka kuja Mujujurlu ngurra yinya yampinjarla yanu, warrki-jarrija-jukulparla Kaatuku jupu-karrinjawangu.

²⁸ Ngula-jangkaju, yukuri panu-jangka Kaaturlu pina-yilyaja nguru Yijipi-kirra yungu-jana muurl-mardarni nyanungu-nyangu yapaju Yijipi-wardingki-patu-kujaku. Mujujulparla wala nyinaja. Kujarlanya-jana wangkaja warlalja nyanungu-nyanguku yungulu kutu ngarni jiyipi. Nyanungu-jana wangkaja yungulu yalyungku maparni warru tuwa-wati yungu-jana Kaatu-kurlangu marramarrarlunyanjarla yampimi pinja-wangurlu. Yuwayi, kuja Kaatu-kurlangu marramarra warru paarr-pardija Yijipi-wana, pungu-jana kaja-nyanuwati kamparru-warnu-wati Yijipi-wardingki warlalja-jangka. Kala kuja yalyu nyangu tuwa-watirla, yampija-jana Yijirali-pinkiji pinjawangurlu. Kuja-kulanya kalalu yukuri-kari yukuri-karirla jiyipi yali-piya jarnkujarnku ngarnu purlapa wiri-puru yirdi-puruju Pajapapuru.*

²⁹ Ngulajangka, Yijirali-pinkirlili yampinja-yanu Yijipiji, manupalurla wala nyinaja Kaatuku yungu-jana warrawarra-kanyi. Kujarlanyalu murrarninginti-kari-kirra wapanja-yanu kulkurru-jarrajumangkururla wiringka yirdingkaju ‘Marna Kirrirdirla’. Yijipi-wardingki-paturlupalu-jana wajirli-pungu, kulalpalurla wala nyinaja Kaatukuju, lawa. Kujarlanya, kujalu kulkurru-kurra-jarrija, ngapangkujurla muku marlaja muru-pungu.

Karnta maju yirdiji Raapa kalarla wala nyinaja Kaatuku

³⁰ Ngaka kujalu yanurnu Yijirali-pinki kirri-kirra Jiriku-kurra, Kaatujana wangkaja yungulu warrukirdikirdi wapayarla kirri-wana wirlikipala parraku. Wala-jukulpalurla nyinaja Kaatukuju. Kujarlanya,

* 11:28 Nyangka Exodus 12.11

kujalu wapanja-yanu warru kirri-wana wirki-pala parraku, ngula-jangka kirrijirla marlaja wantijalku Kaatukuju. ³¹ Kujakungarntiji, kujalu Yijirali-pinki kutu-jarrija kirri Jiriku-kurra, milarnulu-jana 12-pala wati wurulypa yukanjaku kirri-kirra. Wati yinya-patulu yukaja kirri yinya-kurraju yungulu wurulypa nyangkarla nyiyarningkijarra manu yapa-patu. Kirri yinyarlaju, yapajulpalurla ngungkurr-nyinanja-wangu jurnta nyinaja Kaatuku. Karnta jinta-pardulpa nyinaja yirdiji Raapa.* Kala warru ngunaja wati-kari wati-kari-kirli talakupurda. Kuja-jana karnta yinyarlu Raaparlu nyangu 12-pala wati-patu, purdanyanjarla-jana ngungkurr-nyinaja, manurla wala nyinaja Kaatuku. Kujarlanya-jana wurulypa yirrarnu nyanungu-nyangu yuwarlirlaju. Kujalu yapa muku palija kirri Jiriku-wardingki-patu, Kaaturluju Raapa-mipa wankaruju mardarnu.

Yapa panu-jarlu kalalurla wala nyinaja Kaatuku wuurnpa-puruju

³² Nyurru-wiyi, yapa panulpalurla wala nyinaja Kaatukuju yirdipatuju Kitini,* Parraka,* Jamijini,* Jipita,* Tapiti * manu Jamuli.* Walalurla nyinaja Kaatukuju. Manu nyanungu-nyangu jarukungarduyu-paturlangulpalurla walaju nyinaja. Kala kulalparnanyarra mayanku yimi-ngarrikarla nyanungurra-kurluju. Nyampungangka pipa-jangka warrki-kari yungurna lawa-mani. ³³⁻³⁴ Nyarrpa-jarrijalu yapa yinya-patuju? Kaatukulurla wala nyinaja panujuku. Ngalya-karili yanu nyanungurra-nyangu warmarla-kurlu ngurra-kari-kirra kuluku. Kujalu yanu kuluku, ngula-warnuju-jana walya yaliji yungu. Ngalya-karilpalu-jana wiriwiri nyinaja yapaku Yijirali-pinkiki, manulu-jana miimii-nyangu kuwurtukungarduyu-piyarl junganku. Ngalya-karilili-nyanu manu ngurru nyiyarningkijarra kuja-jana Kaaturlu janku-pungu. Yalumpu-patujulpalurla tarngga-juku wala nyinaja Kaatukuju. Ngalya-kariji kapulu-jana nganjarla ngaya wiri-jarlu-piyarlu.* Kala walajukulurla nyinaja Kaatuku. Kujarlanyalpa-jana lirraju pati-manu ngaya-piyaju yarlkirninja-kujakuju yapa-kujakuju. Ngalya-kariji kapulu paliyarla warlungka. Kala wala-jukulpalurla nyinaja Kaatukuju. Kujarlanyalurla marlaja palu-pungu warluju. Ngalya-karijili wurulypa parnkaja yapa-patu-kujaku junma wiri-kirli-kijaku. Ngalya-karilpalu rampaku nyinaja. Kala wala-jukulpalurla nyinaja Kaatukuju. Kujarlanyalu pina pirrjirdi-jarrija. Ngalya-karili pirrjirdi-nyayirni nyinaja. Ngulangku kalalu-jana pina wajirli-pungu muku wurnturu-malu-patu yangka kuja kalalu-jana jangkardu yanurnu kulu.

³⁵ Yungurna-nyarra yimi-ngarrirni yimi-pardu-karirlangu yangka karntakarnta-kurlu kujalpalu nyurru-wiyi nyinaja. Nyanungurra-nyangu kaja-nyanu manu yurntalu-nyanu, ngalya-karili palija. Kala karnta yinya-patuju wala-jukulpalurla nyinaja Kaatukuju. Kujarlanya-jana Kaaturluju wankaru-maninjarla kurdukurduju pina-yungu ngati-nyanukuju. Kala ngalya-kari kujalpalurla wala nyinaja Kaatuku, nyarrpa-jarrijalu? Kalalu-jana yapa panu-kari jangkardu yanurnu

* 11:31 Nyangka Joshua 2-6 * 11:32 Nyangka Judges 6-8 * 11:32 Nyangka Judges 4-5
 * 11:32 Nyangka Judges 13.16 * 11:32 Nyangka Judges 11-12 * 11:32 Nyangka 1
 Samuel 16-30, 2 Samuel 1-24, 1 Kings 1-2 * 11:32 Nyangka 1 Samuel 1-25 * 11:33-34
 lions

murrumurru-maninjaku, yungulu Kaatu-kujaku karlirr-yantarla jurnta puranja-wanguju. Kala yinya-patu kuja kalalu murrumurru-jarrija, Kaatukulpalurla wala-juku nyinaja, kulalurla jurnta karlirryanu. Manngu-nyangulu kuja, “Kajili-ngalpa murrumurru-maninjarla pinyi, ngulaju ngula-juku. Kajikarlipa palimi. Kala ngula-jangka Kaaturlu kapu-ngalpa wankaru-mani pina, manu kapurlipa nyanungu-kurlu nyina tarnnga.”³⁶ Yinya-patu kuja kalalurla wala nyinaja Kaatuku, kalalu-jana manyu-pungu, kalalu-jana purturlu rdulykurdulykurr-pakarnu. Kalalu-jana ngalya-karirli jayini-kirlirli warirrinjarla rdakungka yirrarnu.³⁷ Ngalya-karirli kalalu-jana luwarnu pirli wiri-kirlirli tarnnga-kurra. Ngalya-karirli kalalu-jana tuurl-pajurnu. Ngalya-karirli kalalu-jana junma yiringki panturnu. Yapa yinya-patu kuja kalalurla Kaatuku wala nyinaja, kalalu jurnar-rpa ngawu-kurlu nyinaja. Kalalu mardarnu jiyipi-kirlangu manu narnukutu-kurlangu-mipa pinti. Kalalu tala-wangu nyinaja. Yapa-karirli kalalu-jana yaninjarla murrumurru-maninjarla jinyijinyi-manu Kaatu-kujakuju.³⁸ Ngalya-karijilpalu ngurra-wangu nyinaja, ngalya-karilpalu wapaja jilja-wana manu pirli wararra-wana. Ngalya-karijilpalu pirnkingka nyinaja manu rdakungkarlangu warnapari-piya manu warna-piya, wiyarrpa. Kalalurla wala-juku nyinaja. Kalalurla ngurrju-nyayirni nyinaja Kaatuku panu-kari-piya-wangu yangka kujalpalu-jana majumaju jirrnganja nyinaja walya nyampurla.³⁹ Nyarrparna-nyarra wangkami yapa nyampu-patu-kurluju? Wala kalalurla nyinaja Kaatukuju. Kujarlanya kala-jana wardinyiji nyinaja Kaatuku. Kala kula-jana nyiyarningkijarra yungu kuja-jana janguk-pungu, lawa. Ngarili maninja-wangu-juku palija muku.⁴⁰ Junga mayi-jana Kaaturlu yimirr-yungu? Lawa kujaju! Kaaturlu-ngalpa janguk-pungu ngurrju-nyayirni yangka kapu-ngalpa yinyi ngaka. Yinyaju ngurrju-nyayirni nyinaja mayi, ngulaju Jijaji. Yangka kujalpalurla wala-nyayirni nyinaja nyurru-wiyi Kaatukuju, mukulu palija Jijaji-wangurla-wiyi. Ngulaju ngula-juku. Ngaka kapu-ngalpa Kaaturlu jinta-kurra-mani yungurlipa-jana jintangkalku jirrnganja nyina nyurnunyunuku wala-panuku. Kajirliparla Jijajiki jintangka marlaja nyina, Kaaturlu kapu-ngalpa nyanungu-piya-mani.

12

Waalparrirnirli Jijaji yungurlipa nyanungu-piya nyina

¹ Manngu-nyangkalu-jana yapa-patu yangka kujalpalu nyurru-wiyi nyinaja, yangka-patu kujalpalurla Kaatuku wala warrarda nyinaja. Nyanyi kalu-ngalpa kuja karliparla Kaatuku junga warrki-jarrimi. Kajirliipa ngampurrpa nyina Kaatuku puranjaku manu nyanunguku warrki-jarrinjaku, kujakungarntiji yampimirliipa nyiyarningkijarra majumaju purdangirli, kajika-ngalpa warrki-kijaku warla-pajirni. Yuwayi, Kaatu kangalpa ngampurrpa nyinami yungurliparla jungarni nyinami walya nyampurla, manu-ngalpa warrki yungu lawa-maninjaku. Kala majuju kajilparlipa warrarda mardakarla, kulaparlipa warrkiji lawa-mantarla. Yinyarrarluju kajikalu-ngalpa warlapajirni, kalakalu-ngalpa Kaatu-kujaku warntarla-mani.² Manngu-nyangkalu Jijaji-mipa. Kujalpa walya nyampurla nyinaja, Kaatukulparla wala nyinaja. Kujarlunya yungulparlipa waalparrikarla. Jija-

jirlilpa milya-pungu yangka kaji palimi, kapu pina-yani Kaatu-kurra, manu kapu wardinyi nyinami nyanungu-kurluju. Kujarlanya kula wurulypa parnkaja yapa-patu-kujakuju yangka kujalu warntawarntarla waraly-yirrarnu, lawa. Ngari-nyanu kutu yungu, manulu kurntaku-nyayirni ngurrju-manu warntawarntarlaju. Kala ngulaju ngula-juku. Nyanungurlujulpa nyanungukupalangu Kaatu manngunya. Ngula palinjarla wankaru-jarrija pina, ngula-jangkaju Kaaturlu pina-kangu nguru-nyayirni-wangu-kurra, manu nyinanja-yirrarnu nyanungu-wana jungarni-purdanji. Kaatujurla wardinyi-jarrija-nyayirni. ³ Ngulalpa Jijaji walya nyampurla nyinaja, yapa maju-patujulpalurla nyuronyuru-jarrija. Kala nyanungujulparla walajuku nyinaja Kaatuku kapuru nyinanja-wangu. Kujarlanya, kajilpalunya yapa nyuronyuru-jarriyurla, ngulaju ngula-juku. Jijajimipajukulu manngu-nyangka! Purayalu tarnnganguku mata-jarrinja-wangurlu!

Kaaturlu kangalpa kurnta-ngarrirni yungurlipa jungarnirli pura

⁴ Yapa yinya-patu-karirli yangka kuja kalu-nyarra putaputa warntarla-mani Kaatu-kujaku, yangka-paturlu kuja kalu-nyarra putaputa jinyijinyi-mani majuku, yapa nyurrurlurlu kulankulu-jana purda-nyangu. Mardalu-nyarra pakarninjarla murrumuru-manu, ngulaju ngula-juku. Kulalu-nyarra marda tarnnga-kurra pakarnu Jijaji-piya, lawa murnma-juku. ⁵ Warrardalu manngu-nyangka yimi nyampu kuja yapangu yirrarnu Payipulurla nyurru-wiyi. Kajinkili manngu-nyanyi, kapu-nyarra pirrjirdi-mani. Nyampurla yimingka, Kaatu kanyarra wangkami yangka-piya-yijala kuja karla kirda-nyanu wangkami nyanungu-nyanguku kurduku. Nyampunya-ka yimiji wangkami:

“Ngaju-nyangu kurdukurdu, kaji-nyarra Warlalja-Wiringki kurnta-ngarrirni, kulalu muntuku-jarrinjarla jamulu purda-nyangka.

⁶ Nganaku-puka kuja karla Kaatu yulkami, yapa yinyajuka nyanungu-nyangu kurdu-pajirni. Yinya-kula-ka kurnta-ngarrirni yungu yapa yinyarluju purami junganguku.”*

⁷ Kaji-nyarra majurlangu yapa nyurrurlaku rdipimi, ngula-puruju walajukulurla Kaatukuju nyinaya, manu jungarnijikilirla nyinaya. Nyiyaku? Kaji-nyarra maju rdipimi, milya-pinyi kankulu Kaaturlu kanyarra pinarri-mani. Kurnta-ngarrirni kanyarra yungunkulurla jungarni nyinami. Yapa nyurrurlurlu kankulu milya-pinyi Kaatuju kirda-nyanu-patu-piya nyurrurlakupalangu-piya yangka kuja kalalu-nyarra kurnta-ngarrurnu yungulu-nyarra pinarri-mani yangka kujankulu wiri-jarrija. Kuja-jarrimi-kila-ka Kaatuju. ⁸ Panungku karlipa-jana kurnta-ngarrirni kurdukurdu ngalipa-nyangu yungulu pinarri-jarrimi jungarni nyinanjaku. Kuja-piya-yijala, kuja kankulu Kaatukurlangu kurdukurdu nyinami, kujarlanya kanyarra Kaaturlu kurnta-ngarrirni yungunkulu pina-jarrimi jungarni nyinanjaku. Lawangkaju, kajikankulurla marda jurnta nyina yapa-kari. ⁹ Nyampurla walyangka, kujalparlipa witawita nyinaja, kalalu-ngalpa kirda-nyanurluju kurnta-ngarrurnu. Kalalu-ngalpa pinarri-manu jungaku nyinanjaku. Kujarlanya, kalarlipa-jana purda-nyangu manu

* 12:6 Nyangka Proverbs 3.11-12

ngurrju-pajurnu. Kuja-piya-yijala, kuja kangalpa Kaaturlu kurnta-ngarrirni, yungulparlipa purda-nyangkarla. Wajampa-wangu yungurliparla wala nyinami. Kajirlipa kuja-jarrimi, ngulaju karliparla tarnnga jirrnanga nyina Wapirra Kaatuku nguru-nyayirni-wangurla. ¹⁰ Kujalparlipa witawita nyinaja, ngalipakupalangurlu kirda-nyanurlu kalalu-ngalpa kurnta-ngarrurnu witaku ngari yungurlipa jungarni nyinami. Kalalu-ngalpa marda kurnta-ngarrurnu maju-panu, manu marda kalalu-ngalpa kurnta-ngarrurnu ngari nyiyajangka mayi. Kulalpalu marda nyarrpa manngu-nyangu ngalipaku jungarni-maninjaku. Ngulaju ngula-juku. Kaaturlu kangalpa pinarri-mani jungarnirli. Kurnta-ngarrirni kangalpa yungurlipa jungarni nyinami nyanungu-piya.

¹¹ Nyangurla-puka kuja kangalpa Kaaturlu kurnta-ngarrirni, milyapinyi karlipa nyanungurlu kangalpa pinarri-mani rarralya nyinan-jaku. Kujakunya karlipa ngampurrpaju nyina. Marda kajikarlipa-nyanu murrumuru purda-nyanyi. Kula ngurrju kujaju. Kala kajirliparla wala-juku nyinami, jungarni kapurliparla nyinami rarralya-nyayirni kulu-wangu. ¹² Kuja-jangkanya, pirrjirdi-mantalu-nyanu yungunkulurla Kaatuku wala warrarda nyinami jungarni. Kulalu yapa mata-piya nyinaya kuja-ka waku manu mirdi-jarra mirrmirr-karrimi. ¹³ Jungarnilirla warrarda nyinaya Kaatuku. Kulalu yapa-piya nyinaya kuja-ka yirdiyi rurrra-kurlurla wapami. Kulalu yapa mirrmirrra-piya nyinaya wapanja-wangu. Wapayalu Kaatu-kurlangu yirdiyirla, ngula kapu-nyarra pirrjirdi-mani.

Kularla karlirr-yanta jurnta Kaatukuju purda-nyanja-wangu

¹⁴ Yirriyirili nyinaya yungunkulu-jana rarralya nyinami yapa ngalya-kariki. Jungarnilirla nyinaya Kaatuku. Ngana-puka kuja-ka warntarla nyina Kaatu-kujaku, ngulangkuju kula nyanyi Warlalja-Wiri Kaatu.

¹⁵ Kaatuju-nyarra yimiri nyinaja nyurrurlaku yapaku. Kujarlanyalu-nyanu jarnkujarnku warrawarra-kangka kajika yapa nyurrurla-nyangu turnu-warnu-jangka karlirr-yani nyanungu-kujaku. Warrawarra-kangkalu-nyanu mimayi-kijakurlangu. Kaji yapa jinta mimayi-jarrimi, kajika-nyarra kulu wiri-kirra-mani, kajikankulu majungka-jarrimilki muku. ¹⁶ Kaji yapa ngana-puka nyurrurla-nyangu turnu-warnu-jangka warru kalykuru-jarrimi wati-kirli manu marda karnta-kurlu, manu kaji warntarla nyinami Kaatuku purda-nyanja-wangu, kuja-kujakujulu warla-pajika! Wangkayalurla yungu Kaatu-kurra pina-yani. Wilji-wangulu nyinaka jungarni yangka Yijuwu-piya-wangu * kujalpa nyurru-wiyi nyinaja. Parra jintangka, Yijuwulpa yarnunjuku-nyayirni nyinaja, manu payurnu kukurnu-nyanu miyiki. Yijuwurla wangkaja, “Kajinpaju nyiyarlangu-puka yinyi ngarninjaku, ngula-jangkarluju kapunpa nyiyarningkijarra mani kirdana-kurlanguju kaji palimi. Ngajuju kularna ngampurrpa.” Papardi-nyanurlu Yijuwurluju-jala warrawarra-kangkarla-jana nyiyarningkijarra nyanungukupalangu-kurlangu. Kala lawa, kulalpa jungarnirli manngu-nyangu ngurrjuju. Ngarili punku-pajurnu-puka kirda-nyanu-kurlanguju. Ngarilpa miyi-mipa manngu-nyangu. ¹⁷ Kujarla Yijuwurlu kukurnu-nyanuku jangku-pungu

* 12:16 Nyangka Genesis 25–36

kujarlu, ngula-jangkarluju-nyanu nginyinginyiji kurruly-yirrarnu Yijuwurlu. Yaninjarla wangkajarla kirda-nyanuku yungu payirni ngurrjuku yangka kuja kapurla Kaaturlu nyanunguku yinyi. Kala lawa, kirda-nyanurlu mamparl-pungu. Yijuwurlujulpa yulanja-karrarlu warlkurnu kirda-nyanuju, kala lawa. Nyanunguku kirda-nyanurlujurla yimi-ngarrurnu kukurnu-nyanu-mipaku nyiyarningkijarra ngurrju-kurluju.

¹⁸ Yapa nyurrurlarlu kula kankulu jurrku-juku kuruwarriji purami yangka kuja kalalu Yijirali-pinkirli puraja nyurru-wiyi. Jalangu kuja kankulu kutu-karda yanirni Kaatu-kurra, kula kankulu jurrku-juku nyanyi milpa-jarrarlu yangka kujalu nyanungurrarlu nyangu kujalu kutu-karda yanurnu Kaatu-kurra pirlingka Jayinayirla. Kujalu kutu-karda yanurnu pirlir-kirra, nyangulu warlu wiri-jarlu jankanja-kurra kankarlarni. Yalkiriji maru-jarrija, warlpa wiri parnkajarni, manulpa ngapa wiri wantija. ¹⁹⁻²⁰ Purda-nyangulu kula-ngantalpa yapangku juturnu kilji-nyayirni kurlumpurrngu-kurlurlu, manulu Kaatu purda-nyangu wangkanja-kurra. Nyanungu-jana kuja wangkaja, “Yampiyalu nyampu pirlir wararra marpirninja-wangurlu! Kaji nyiya kutu-karda yanirni yapa marda, puluku marda, jarnturlangu marda, kuja-kujakulu luwaka pirlir-kirlirli!”* Kujalu Kaatu purda-nyangu wangkanja-kurra, lanir-jarrija-nyayirnilirli. Mujujulpalu warlkurnu yungu Kaatu wangkanja-wangu nyinayarla. ²¹ Mujujurlangulpa lanir-jarrija, nyanunguju kuja wangkaja, “Lani karna mirrmir-karrimi.”*

²² Junga kujaju. Yapa nyurrurlarlu kula kankulu jurrku-juku kuruwarriji purami kuja kalalu Yijirali-pinkirli puraja nyurru-wiyi yangka kujalpalu karrija pirlir-wana Jayinayi-wana, lawa. Nyurrurlaju kankulu yani ngurra-kari-kirra yirdi-kirraji Jiyani-kirra. Yirdi jintakariri Jurujulumu. Yinyarla-ka Kaatuju nyina JUKURRARNU nguru-nyayirni-wangurla. Ngurra jintangka-juku kuja kalu marramarra-wati panu-jarlu-nyayirni wardinyi nyinami. ²³ Ngurra jurrkungka-juku yapa nyurrurlaju kankulu-jana jintajarrimi Kaatu-kurlangu-nyayirni kurdukurduku. Yirdi-jana yirrarnu puku wiringka nguru-nyayirni-wangurla. Yapa nyurrurla kankulurla Kaatuku yanirni, yangka ngaka kapu-jana Kaaturlu miimii-nyanyi yapa jintawarlayi ngurrju-japa maju-japa. Yapa yangka kuja kalalurla jungarni nyinaja Kaatuku, kujalu palija, Kaaturlu-jana kangu nguru-nyayirni-wangu-kurra, manu kalurla marlaja nyina ngurrju Jijaji-piya. Nyurrurlaju kankulu ngulakurra-yijala yani. ²⁴ Junga kujaju. Yapa nyurrurla kankulu Jijajikirra yanirni. Kuja palija warntawarntarla, yalyu karlija nyanungu-nyangu palka-ngurlu. Nyanungu-nyangu yalyuju pirlirjirdi, kula wati-kirlangu-piya yirdi-kirlangu-piyaju Yapulu-kurlangu-piya, lawa. Kuja Yapulukupurdangkarlu Kayinirli nyanunguju pungu, Kaaturlu yalyuju nyangu, manurla Kayinikiji kulu-jarrija-nyayirni.* Yilyaja wurnturu-nyayirni tarnga-juku. Kala kuja Kaaturlu Jijajikirlangu yalyu nyangu, ngulaju-ngalpa marir-jarrija ngalipaku. Jijajikirlangu yalyungku-ngalpa pina-kangurnu Kaatu-kurra yungurlipa nyanungukurlu nyina tarnga-juku. Kujanya-jana Kaaturluju jangku-pungu

* **12:19-20** Nyangka Exodus 19.12-13
Nyangka Genesis 4

* **12:21** Nyangka Deuteronomy 9.19

* **12:24**

nyurru-wiyi nyurnunyurnuku-wiyi ngalipa-nyangukuju Jijajikingarnti yilyanjarnikingarnti.

²⁵ Manngu-nyangka yardalu-jana Yijirali-pinki kujalpalu nyinaja nyurru-wiyi. Mujuju-jana wangkaja yungulu Kaatu-mipa purami. Kala lawa. Kulalu purda-nyangu, manurla jurnta karlirr-yanu Kaatukuju. Kuja-jana jangkardu yanurnu murrumurru-maninjaku, kulalu nyarrpa wuruly-parnkayarla, lawa. Kuja-piya-yijala kajilparlipa yampiyarla Kaatu yangka kaji-ngalpa wangkami nguru-nyayirni-wangu-ngurlu, kulalparlipa wuruly-parnkayarla kajilpa-ngalpa jangkardu yantarlarni murrumurru-maninjaku. Kujarlanya, yirriyirri-jarriyalu kaji-nyarra Kaatu wangkami jalangu. ²⁶ Kuja-jana Kaatu wangkaja Yijirali-pinkiki nyurru-wiyi, nyanungu-nyangu linpakurla marlaja mirrmirr-karrija walyaju. Kala jalangu, Kaatu kangalpa kuja wangkami, “Kapurna walya mirrmirr-karrinjaku yarda ngurrju-mani manu yalkirirlangu.”* ²⁷ Kaatu kula wangkaja walyaku manu yalkiriki mirrmirr-karrinjaku kapu ngurrju-mani jirramaku marda marnkurrapaku, lawa. Ngari jintaku-mipa. Nyiyajangka kujaju? Milya-pinyi karlipa kuja Kaaturlu ngurrju-manu nyiyarningkijarra walyangka manu yalkirirla, manu nyanungu-nyangu yartarnarri-kirlirli kapu mirrmirr-karrinjaku ngurrju-mani yarda. Ngula-jangka kapu nyiyarningkijarra miimii-nyanyi ngurrju-japa maju-japa. Yuwayi, kapu walya manu yalkiri mirrmirr-karrinjaku ngurrju-mani yarda yungu nyanungu-nyangu nguru-nyayirni-wangu palka-juku warrarda karrimi. Kulalpa nganangku mirrmirr-karrinjaku ngurrju-mantarla. ²⁸⁻²⁹ Milya-pinyi karlipa yangka ngaka kapurlipa yani nguru-nyayirni-wangu-kurra yangka-kurra kulalpa nganangku mirrmirr-karrinjaku ngurrju-mantarla. Kaatu kapu-ngalpa wiriji nyinami yinyarlaju. Kujarlanya yatiwangkamirliparla Kaatuku. Nyanunguju warlu wiri-piya ngulanguku kajika nyiyarlangu majuju purra. Kuja-kujakunyaliparla parntarrinjarla pulka-pinyi jungangu yungu-ngalpa wardinyi nyina ngalipaku. Ngurrju-pajirnilipalpa manyu-pinja-wangurlu.

13

Kuja-jarrimikilarlipa yungurlipa Kaatu wardinyi-mani

¹ Ngajukupurdangka-purnu Kirijini-patu, warrardalu-nyanu yulkaya. ² Kaji yapa jinta-kari yanirni nyuntu-nyangu ngurra-kurra, kangka ngurra-kurra, manurla yungka ngarninjaku. Yapa yinyaju marda marramarra Kaatu-kurlangu, yapa-nyayirni-wangu. ³ Kulalu-jana wajawaja-manta Kirijini-patu kuja kalu rdakungka nyinami. Kujarlulpankulu manngu-nyangkarla, “Kajilparlipa rdakungka nyinayarla nyanungurra-piya, nyarrpa-jarrimi kajikarlipa? Kalakalu-ngalpa mayi nyanjaku yanirni?” Yuwayi, manngu-nyangka warrardalu-jana pirijina-patuju, manulu-jana miyi manu jurnarrpa kangka. Manulu-jana manngu-nyangka Kirijini-patuju kuja kalu-jana yapa-patu-karirli murrumurru-mani. Yinyarrarlalu yapangku kajikalunyarra murrumurru-mani kujarlu-yijala nyurrurlarlangu.

⁴ Yapa nyurrurla kuja kankulu yupukarra nyinami, ngunayalu kalinyanu warlalja-kurlu-mipa kalykuru-jarrinja-wangu-juku. Milya-pinyi

* 12:26 Nyangka Haggai 2.6

kankulu yangka Kaaturlu kapu-nyarra murrumurru-mani yapa panu-juku kajinkili-jana nyurrurla-parnta-purnu yampinja-yani karnta manu wati-kari-kirrarlu. Kapu-jana panu-juku murrumurru-mani kajili yapa ngalya-kari-kirli warru nguna. Kujarlanya yungulu yapangkujungu jungangu manngu-nyanyi nyampu-kurluju: Kuja kapala yapa-jarra yupukarra-jarrimi, yungu-pala nyanungu-jarra-mipa ngunami.

⁵ Nyurru-wiyi, Kaatuju wangkaja kuja, “Kularna-nyarra yapa nyurrurlaju yampimi, kularna-nyarra jurnta yani. Kala kapurna-nyarra warrarda warrawarra-kanyi.”* Kujarlanya, kulalu ngayarrkarlu manngu-nyangka talaju. Kajinpa tala wita-mipa mardarni, kularla kulu-jarriya Kaatuku. Ngari tala wita-kurluju wardinyi nyinaya. Kaaturlu kangku nyuntuju warrawarra-kanyi-jiki. ⁶ Junga kujaju. Kaaturlu kula-ngalpa yampinja-yani. Kujarlanya karlipa kujaju wangkami, “Yuwayi, Warlalja-Wiri Kaatu-ka nyinami ngaju-kurlu, manu kaju warrawarra-kanyi. Kujarlanya karna lani-wanguju nyinami. Nyanungu-ka ngaju-kurlu tarngga nyinami warrarda. Kulalpaju nganangu yaninjarla karlirr-kangkarla nyanungu-kujakuju, lawa.”*

⁷ Manngu-nyangkalu-jana wiriwiri yangka-patu kuja kalalu-nyarra pinarri-manu Kaatu-kurlangu yimi. Yinyarra wiriwiri, kalalurla wala nyinaja Jijaji Kirajikiji, kalalu puraja-juku palinjakungarntirliji. Manngu-nyangka warrardalu-jana yungunkulurla wala Jijaji Kirajiki nyinami nyanungurra-piya.

Tarngangkurlipa pura Jijaji yampinja-wangurlu

⁸ Manngu nyangkalu Jijaji Kiraji. Jalanguju-ka nyinami jurrkujuku yangka kujalpa nyinaja nyurru-wiyi, manu-ka jurrkujuku nyinami jalanguju, manu kapu ngakaju nyinami jurrkujuku-yijala.

⁹ Kujarlanyalurla walaju nyinaya. Kulalu-jana purda-nyangka yapa ngalya-kari kajili-nyarra pinarri-mani nyiyarningkijarra yimi. Kajinkili-jana yapa yinya-patu purda-nyanyi, ngulaju kapulu-nyarra warntarla-kanyi Jijaji Kiraji-kijaku. Yapa yinya-paturlu kuja kalu kuruwarrri-kari purami, rampal-wangka kalu-nyanu kuja, “Kaatu kangalpa wangka yungurlipa kuyu tarruku ngarni purlapa-puruju.” Kujaju kula junga! Kula kalu-nyanu kujarluju pirrjirdi-mani Kaatuku puranjaku, lawa. Manu kajinkili yapa yinya-patu-piyarlu kuruwarrri-kari purami, kulankulu pirrjirdi-jarrimi Kaatuku puranjaku. Kujarlanya yungurliparla wala nyinami Kaatu-mipaku. Nyanunguju kangalpa ngurrju-nyayirni nyinami.

¹⁰ Purami karlipa Jijaji-mipa. Nyanungu-ngalpa palija warntawarntarla yungu-ngalpa nyanungu-nyangu yalyu-kurlurlu kutu-karda kanyirni Kaatu-kurra. Kala yapa panu-karirli kalu-jana pinyi jiyipi manu puluku yungulu nganta yalyu yinyarra-kurluju kutu-karda yanirni Kaatu-kurra. Lawa! Yalyu yinyarluju kula-jana Kaatu-kurraju kanyirni. ¹¹ Kuja-ka Maralypikingarduyurlu Wiringki Juwungku pinyi jiyipi manu puluku, kanyirni-ka nyanungu-nyangu yalyuju Yuwarli Maralypi-kirra kaninjarni yangka ruumu tarruku-kurra. Kanyirni-ka yalyu yinya-kurraju yungu nganta-jana Kaatu yawuru-jarrimi yapaku kuja kalu majungka-jarrimi. Kala palkaju puluku-kurlanguju

* 13:5 Nyangka Deuteronomy 31.6 * 13:6 Nyangka Psalm 118.6

manu jiyipi-kirlanguju kalu-jana wurnturu kanyi kirri-ngirli yungulu kanjarla purrami yungkiyirla ngarninja-wangurlu. ¹² Kuja-piyarlu-yijalalu Jijajiji kangu kirri Jurujulumu-ngurluju pinjakungarntirliji. Jata-nyanjarla palija yinyarla-juku warntawarntarla. Nyanungu-nyanguju yalyuju karlija yungulurla yapa jungarni nyina Kaatu-mipaku. ¹³⁻¹⁴ Kirri yinya Jurujulumu kula tarnnga karri. Kapu lawa-jarrimi. Kulalparlipa Kaatu-kurlu nyinakarla yinyarlaju, lawa. Kala pardarni karliparla kirri-kariki kankarlarra Kaatu-kurlangurlaku. Yinyarla-kula kapurlipa tarnngaju nyinami Kaatu-kurluju. Kujarlanyarlipa yampimi puranja-wangurlu Juwu-kurlangu kuruwarriji. Jijajimipakurliparla wala nyina! Yapangkulu nyanunguju manyu-pungu kujalpa waraly-karrija warntawarntarla. Manu marda kajikalungalpa ngaliparlangu manyu-pinyi kajirliparla wala-juku nyina. Ngulaju ngula-juku. Walarliparla warrarda nyinami.

¹⁵ Yuwayi, Jijaji yaninjarla-ngalpa palija yungurlipa wankaru nyinami manu yungu-ngalpa Kaatu wardinyi-jarrimi. Kujarlanya kangalpa wangka yungurlipa-jana yampimi puluku manu jiyipi pinja-wangurlu purranjaku Kaatuku nganta, yampimirlipa-jana. Warrardarliparla pulka-pinyi Kaatuku, manurlipa-jana warrarda yimi-ngarrirni yapa-patu-karirlanguku kuja karliparla wala nyinami Jijaji Kirajiki. ¹⁶ Nyurruwiyi, Jijajikingarnti palinjakungarnti, Kaatujulpa-jana wardinyi nyinaja yapakuju kujalpalu-jana pungu puluku manu jiyipi. Kala jalangu kuja karlipa-jana yapa ngalya-kariki yimirli jarnkujarnku yinyi kutu, Kaatuju kangalpa wardinyi-jarrimi. Kujarlanyarlipa-nyanu kuja-jarrimi-jiki jarnkujarnku, manu yinyirlipa-nyanu nyiyarningkijarraju.

¹⁷ Purda-nyangkalu-jana nyurrurla-nyangu jaajikingarduyu wiri-wiri. Warrawarra-kanyi kalu-nyarra yungunkulurla jungarni nyinami Kaatuku. Ngaka kapulu karrimi kamparru Kaaturla, manu kapu-jana payirni warrawarra-kangu-japalpalu-nyarra junganguku. Kujarlanyalu-jana purda-nyangka, manulu warrki junganguku lawa-manta kajili-nyarra nyarrpa wangka. Kajinkili-jana Kirijini wiriwiri kujarluru purda-nyanyi, ngulaju kapulu-nyarra wardinyi-jarrimi, wajampawangu. Lawangkaju, kapulu-nyarra wajampa-jarri kujalpalu-nyarra puta jungarni-manu.

¹⁸ Wangkayalu-nganparla Kaatuku. Milya-pinyi karnalu kujalparnalurla jungarni nyinaja Kaatuku. Yungurnalurla tarnnga-juku jungarni warrarda nyina. ¹⁹ Ngampurrrpa-nyayirniirli yungurna-nyarra nyanjarnirra nyurrurla yapa-patu. Yapa nyurrurla, wangkayalurla Kaatuku yungurna-nyarra ngajulu yanirra nyanjaku.

²⁰ Warlalja-Wiringki Jijajirli-kila kangalpa ngalipaju warrawarra-kanyi yangka kuja-ka jiyipikingarduyurlu jiyipi nyanungu-nyangu warrawarra-kanyi. Kuja nyanungu warntawarntarla palija, nyanungu-nyangu yalyuju-ngalpa karlija ngalipakuju. Ngula Kaaturlulku wankaru-manu pina nyanunguju. Kujarlanya karlipa milya-pinyi kuja kyanu yapaju mardarni Kaaturluju tarnngalku. Kuja-kula kajana yapakuju nyanunguju wangkami jalanguju. Yuwayi, Kaatuku kalurla yapaju marlaja nyina jalanguju rarralya wajampa-wangu. ²¹ Ngaju karna-nyarrarla wangkami yungu-nyarra nyiyarningkijarra pinarri-mani ngurruju. Ngula-jangka Jijaji Kirajirli

kapu-nyarra pirrjirdi-mani, manu kapunkulu purda-nyanyi Kaatu. Kapunkulurla jungarni nyinami nyanungukuju, manu kapu-nyarra wardinyi-jarrimi. Pulka-pinyirliparla Jijaji Kirajiki tarngangku-juku! Ngula-juku ngurrju.

²² Ngajukupurdangka-purnu Kirijini-patu, purda-nyangkajulu wajampa-wangurlu! Ngarirna-nyarra pipa wita-mipa yirrarnu yapa nyurrurlakuju. Yirriyirrilili manngu-nyangka ngaju-nyangu yimiji yungunkulu pirrjirdilki nyina.

²³ Manngu-nyanyi mayi kankulu ngalipa-nyangu wungu-warnu Tim-iji kujalpa rdakungka nyinaja? Yilyajalkulu, manu-ka ngurrangka rarralya nyinami jalanguju. Kajiji ngaju-kurra yanirni, ngulaju kapurlujarra mapirrilki yanirra nyurrurlaku nyanjakuju.

²⁴ Yaninjarlalu-jana wangkaya jaajikingarduyu-patuku wiriwiriki manu panu-karirlanguku Kaatu-kurlangu yapaku ngula kalu jinta-jarrimi. Yimi-ngarrika-jana nganimpa karnalu ngurrju nyina. Yapa nyampu Yitili-wardingki-paturlangurlu kalu-nyarra manngu-nyanyi.

²⁵ Wangkamilki karna-nyarrarla Kaatuku nyurrurlaku yapaku. Payirni karna-nyarrarla yungu-nyarra yimiri nyinami. Ngula-juku.

James
Pipa Jamaji-kirlangu
Pipa ngula-jana Jamajirli pantirninjarla
yilyajarra Kirijini-patuku nguru-kari
nguru-karirlaku nyurru-wiyi

Nyiya-kurlu yimi nyampu?

Nyampu wita yimi, ngulaju pantirninjarla yirrarnu Jamajirli Jijajiki kukurnu-nyanurlu. Kuja Jijaji palija warntawarntarla, kuja yakarra-pardinjarla pina-yanu nguru-nyayirni-wangu-kurra, ngula-jangkaju Jamajiji Kirijini-jarrija. Ngula-jangkaju, kala-jana wiri nyinaja Jurujulumurla Kirijini-patuku. Manu nyanungurlu pantirninjarla-jana pipa nyampu yilyaja panuku puranjakungarduyu-patuku Juwu-patuku ngulalu muku pirri-parnkaja ngurrara-kari ngurrara-kari-kirra nyinanjaku.

Nyampurula pipangka, Jamaji-jana wangkaja yinyarraku kamparru-warnu-patuku puranjakungarduyu-patuku yungulurla tarnnga-juku ngurrju nyiyarningkijarrarlajinta Kaatuku warrki-jarrimi manu panu-kariki yapa-paturlanguku. Nyanungu-patuku-jana Jamaji wangkaja yungulurla tarnnga-juku Jijaji Kirajiki ngungkurr-nyinami maju-puru, manu-jana pinarri-manu Jamajirli yungulu nyarrpa jukaruru nyinami yurlku-ngarrirninja-wangu, kulu-wangu, nyingga-wangu, manu yungulu-jana yimirli nyiyarningkijarra nyanungurra-nyangu yiny yapaku panu-kariki.

¹ Ngajurna yirdiji Jamaji. Warrki-jarri karnarla Kaatuku manu ngaju-nyanguku Warlalja-Wiriki Jijaji Kirajiki. Nyampu karna-nyarra yirrarni jaru nyurrurlaku panuku-juku, yangka kuja kankulu nyina Kirijini-patu ngurrara-kari ngurrara-karirla. Ngurrju-japa kankulu nyina mayi ngula-juku?

Yungulparlipa wardinyi nyinakarla kajilpa-ngalpa majurlangu rdipiyarla

²⁻³ Ngajukupurdangka-purnu Kirijini-patu, milya-pinyi kankulu nyampu: Kaji-nyarra yangka maju rdipimi, ngula-puru kajinkilirla wala-juku nyina Kaatuku, ngula-jangka kapunkulu pirrjirdi-jarrinja-yani Kaatuku puranjaku. Kujarlaju, kaji-nyarra maju-kari maju-kari rdipimi nyurrurlaku, ngulajulurla wardinyi-juku marlaja nyinaka muntuku-jarrinja-wangu-juku! ⁴ Yuwayi, Kaatukulurla wala-juku nyinaka, manulu puraya-juku ngurrju-karda manu jungarni-karda. Ngula-warnu kapunkulu nyinami pirrjirdi Jijaji-piya.

Payikalu Kaatu yungu-nyarra pinarri-mani kuruwarri nyanungu-nyangu

⁵ Kajinkilirla ngurrpa nyina Kaatuku, payikalu yungu-nyarra pinarri-mani. Kaatu-ka nyina jama-nyayirni yinja-panu. Kulalpa-nyarra nyiya witarlangu jurnta mardakarla pinarri-maninja-wangurlu. ⁶ Kajinkili Kaatuju payirni pinarri-maninjaku, jungarnirilili payika kapuru-wangurlu. Wala nyinanjarla kajinkili payirni, ngulaju

kapu-nyarra pinarri-mani nyanungu-nyangu kuruwarri. Kajinkili Kaatu payirni kapuru nyinanjarla, ngulaju kankulu kuja-purda-jarra nyina maju. Ngulaju kankulu ngapa-piya nyina kuja-ka marlurirla nguna, yangka kuja-ka mayawunparlu luwarni ngapa kakarrara karlarra. ⁷⁻⁸ Ngana-puka kajilparla kapuru nyinakarla Kaatuku, ngula-warnuju kula pinarri-mani nyanungu-nyangu kuruwarri. Kulalparla Kaatuju ngungkurr-nyinakarla kuja-piyakuju kuja-ka yangka manngu-nyanyi kuja-purda-jarra. Kularla kuja-piyakuju nyiya witarlangu yinyi manu pinarri-mani Kaaturluju.

Yungulparlipa jintawarlayi-juku wardinyi-jarriyarla

⁹ Kirijini-patu ngajukupurdangka-purnu, ngana-puka kuja kanpa marda nyina marlajarra nyiyarningkijarra-wangu, ngulaju kanyanu Kaaturlu nyanungu-kurra-mani. Kujarlaju wardinyi-jarriya-juku! ¹⁰⁻¹¹ Manu nganangku-puka kuja kanpa marda panu-jarlu mardarni jaya-kurra-nyayirni, jalangu kanpa junga-jala jurnarrpa panu-kurluju nyina, manu marda kanpa warrukirdikirdi-mani mayangku-juku. Ngulaju ngula-juku kanpa nyina jinjirla-piya kuja-ka pardimi yuntardi-nyayirni-wiyi witaku ngari. Wanta kuja-ka pardimirni, ngulangkuju-ka muku janka jinjirla linji-karda. Yuntardi-jangka, palimi-ka. Ngula-piya-yijala kapunparla jurnarrpa panu-kurlunya marlaja palimi Kaatukuju, manu kapunpa wajawaja-mani jurnarrpa ngurrjunya. Ngulaju ngula-juku, wardinyi-juku nyinaka marijamarija-wangu!

Yapangku kalu-nyanu karlirr-kanyi Kaatu-kujaku

¹² Yapa Kirijinirli, kuja-ka wala nyinanjarla pura-juku Kaatu nyiyarlangu maju-puru, ngulaju karla yapaju marlaja nyina wardinyi-nyayirni. Wala nyinanjarla kapurla jirrganja nyinami wankaru Kaatu-kuju tarnnga-juku. Kujanya-ngalpa ngalipaku Kirijini-patuku wangkaja nyurru-wiyi kuja karliparla yulkami. Kapurliparla jirrganja nyinami wankaru tarnnga-juku. ¹³ Kala kaji-ngalpa Juju Ngawungku yimirr-yinyi puta, ngulaju kajikarliparla marda karlirryani Kaatukuju. Manu marda kajikarlipa wangka kuja, “Kari kangalpa Kaaturlu yimirr-yinjarla karlirr-kanyi!” Kujaju yijardu-wangu, kuja wangkanja-wangurluripa yampimirra! Kula-ka nganangku yimirr-yinjarla karlirr-kanyi Kaatu, manu kula kangalpa Kaaturluju yimirr-yinjarla karlirr-kanyi yapa. ¹⁴ Nyarrparla marda karla yapaju karlirr-yani wiljiji? Wilji-wiyi kuja-ka manngu-nyanyi, ngulaju kanyanu yimirr-yinjarla karlirr-kanyi Kaatu-kujaku. Kuja kanyanu karlirr-kanyi Kaatu-kujaku, ngulaju karla rdarr-karrimirra Juju Ngawukuju. Nyanungurlu kanyanu Juju Ngawu-kurralku rdarr-kanyi wiljingski. ¹⁵ Tarnngalku kanyanu rdarr-kanyi Juju Ngawu-kurra-pinangu. Ngurrju-jangkarlu kaji manngu-nyanyi nyiyarningkijarra majumaju, ngula-jangka kaji karlirr-yani ngari wita-wiyi, ngulangkuju kanyanu karlirr-kanyi Kaatu-kujaku. Ngula-jangkanya-ka majungka-jarri-nyayirni karrikarri-wangu-nyayirni. Kujarlaju, ngakarrangakarra maju-panu-ka palimilki.

¹⁶ Ngajukupurdangka-purnu Kirijini-patu, purda-nyangkalu nyampu jaru Kaatu-kurlangu jungarnirli manu yijardurlu, kajikankulu marda warntarla manngu-nyanyi. ¹⁷ Nyiyarningkijarra kuja karlipa nyanyi

nyampurla ngurungka ngurrju, ngulaju-ngalpa Kaaturluju ngurrju-maninjarla yirrarnu nyanungurlu warntarriji ngalipaku. Nyanungurlu ngurrju-manu wanta, kirntangi, manu yanjilypiri-jana, ngulajurla warlaja nyanunguku. Nyampurra kalu warrarda kurruly-wanti yalkirirla ngula kalu yani warru. Kala Kaatu-ka jurrukujuku nyina ngurrju tarnnga, kurruly-wantinja-wangu. ¹⁸ Nyurru-wiyi Kaaturlulpa-ngalpa wardu-pungu yungurliparla nyina nyanunguku yapa, yungurlipa pura nyanungu. Wangkanjarlu-ngalpa ngaanypa yungu jungangku yimingki, ngulaju karlipa nyinami ngurrju-nyayirni niyiyarningkijarra-piya-wangu nyampurla ngurungka kuja nyanungurlu ngurrju-manu.

Yungulparlipa purda-nyangkarla jaru Kaatu-kurlangu ngulaju yirriyirri-nyayirni

¹⁹ Ngajukupurdangka-purnu Kirijini-patu, kajikankulu-jana marda kapanku wangkami yapa ngalya-kariki yungunkulu-jana jungarnimani nganta. Karrimirra kuja! Wangkanjakungarntirli-wiyili purdanyangka Kaatu wangkanja-kurra. Ngula-jangkaju, kajinkili-jana wangkami, rarralypajukulu-jana wangkaya kulu-wangu. ²⁰ Kajinkili-jana kulu-jarri, ngulaju kulalpankulurla jungarni warrki-jarriyarla Kaatukuju. ²¹ Puta manngu-nyangkalu ngawu, manulurla jungarni nyinaya maju puranja-wangu. Putalu-nyanurla pulka-pungka, kuja-wangulu ngayi nyinaka! Kalakankulu marda jarrwara-kari yanirrajuku manu wilji-jarri-nyayirni. Kuja-kujakuju, ngampurrparlulu puraya Kaatu-kurlanguju jaru manu kuruwarrri. Marlajalurla mardaka, kapu-nyarra Kaaturluju muurlparlu mardarni wankarulku jarukurlurlu.

²² Jungarnirlili purda-nyangka Kaatu-kurlangu jaru nyarrpa kaji-nyarra wangka warrkiki, manulu puraya wajawaja-maninjawangurlu. Kajinkili jaru nyampu jamulu purda-nyanyi warrkijarrinja-wangurlu, ngulaju kankulu-nyanu yimirr-yinjarla karlirrikanyi Kaatu-kurlangukuju kuruwarrikiji. ²³⁻²⁴ Nganangku-puka Kaatu-kurlangu kajilpa jaru jamulu purda-nyangka warrkijarrinja-wangurlu, ngulaju wati-piya yangka kuja kyananu watingkiji yinngirri nyanyi mirangka. Ngula-jangkaju, kuja-ka yarnkamirra, yali-jiki kyananu wajawaja-mani nyiya-piya kuja-nyanu jamulu nyangu yinngirri mirangka. Kuja-piya-yijala kankulu nyinami kajinkili jamulu purda-nyanyi Kaatu-kurlangu jaruju warrki-jarrinjawangurlu. ²⁵ Nyampu jaru Kaatu-kurlangu, ngulaju ngurrju-nyayirni! Ngulangunya kajana yapa kurruly-kijirni rarralypa-karda wiljikijaku jaru-kari-piya-wangurlu. Nganangku-puka yapangku kuja-ka yirriyirri purda-nyanyi, manu kuja-ka purami wajawaja-maninjawangurlu nyarrpa kuja karla Kaatu wangka warrkiki, ngulaju kapu Kaaturlu pirjirdi-maninjarla warrawarra-kanyi. Kujarlaju yungulparlipa purda-nyanjarla purayarla Kaatu-kurlangu kuruwarrri tarnngangu-juku!

Nyarrpa-jarrimi-ka Kirijini-nyayirni yapa?

²⁶ Nganangku-puka yapangku kuja kyananu Kirijini-pajirni nganta, kajilpa-jana yapa ngalya-kariki nginji-wangkayarla warru

ngarrirninja-karra manu kulu-karra, ngulaju kajika-nyanu yimirr-yinjarla karlirr-kanyi Kaatu-kujaku. Nyiyaku kanyanu Kirijini-pajirni? ²⁷ Kala kuja-ka yapa nyina Kirijini-nyayirni ngurrju-nyayirni, ngulangkuju kajana warrawarra-kanyi yapunta manu kali-puka yangka kuja kalu nyina kulkurrukulkurru. Manu kanyanu yapangku nyampurluju warla-pajirni karlirr-yaninja-kujaku. Nyampunya yapaju Kirijini-nyayirni ngurrju-nyayirni!

2

Ngaliparlu yungulparlipa-nyanu rdakurl-kijirninjarla mardakarla marlajarra-wati manu tala panu-kurlu-wati jintangka-juku yiringi-maninja-wangurlu

¹ Ngajukupurdangka-purnu Kirijini-patu, ngalipa karliparla wala nyina Jijaji Kirajiki Warlalja-Wiriki kuja-ka yartarnarri wiri-jarlu-kurlu nyina. Kujarlaju, ngaliparlu yungulparlipa-nyanu rdakurl-kijikarla yapa jintawarlayi marlajarra-wati marda, marda palka-kurlu jaya-kurra-kurlu kalu nyina. ²⁻³ Ngulakunya yungurna-nyarra pinarri-mani: Kajilpa yapa marda yukayarlarni jaajirra kaninjarni, nyanyi marda kajikanpa, kajikanpa-nyanu marda wangka, “Kari ngarlarrpa-kurlu yukajarni tala panu-kurluju!” Ngula-jangka marda kajikanparla wangka, “Yantarni! Nyampurla nyinaka ngaju-wana, kutuju ngirriy-nyinaka!” Kala kajilpa marda yapa jinta-kari yukayarlarni jaajikirra larralarra-kurlu palya-nyayirni wawarda-kurluju, nyanyi marda kajikanpa, wangka marda kajikanpa-nyanu, “Kari yangkalku ngawungawu yukajarni!” Ngula-jangka marda kajikanparla wangka, “Yalirla-kirli karriyarra, wurnturu-kirli nyinaka!” Kujaju jarrwara-nyayirni wangkanjaku! ⁴ Kujaju jarrwara-nyayirni, manngu-nyanyi kuja kanpa manu wangkami. Kamparru-warnu yapa ngulajunpa nyanjarla rdakurl-kujurnu yungunpa nganta yipilpilji-mani. Jinta-karilki yapa palya-kurlu wawarda-kurlu kuja yanurnu, ngulajunpa nyanjarla ngawu-pajurnu. Marlajarra manu tala panu-kurlu, jintangkajukulu-nyanu rdakurl-kijirninjarla mardaka.

⁵ Ngajukupurdangka-purnu Kirijini-patu, purda-nyangkajulu yirriyirri! Kaaturlu kajana milarni yapa marlajarra yangka jurnarrpa-wangu yungulurla nyanunguku Warlalja-Wiriki wala nyinami, manu yungulurla jirrnganja nyinami wankaru tarnnga-juku nguru-nyayirni-wangurla nyanungu-nyangurla. Kujanya-jana wangkaja yapa panukuju yangkaku kuja kalurla yapaju yulkami. ⁶⁻⁷ Kala ngari nyurrurla kankulu-jana nginji-wangkami ngawu-pajirninjarla yangka marlajarra-watiki. Wita-karilki yirna-nyarra payirni: Nganapaturlu kalu-nyarra jangkardu wangkami? Yangka-paturlu tala panukurlurlu, ngulangku kalu-nyarra murrumurru-mani manu kuwurtukurra kanyi. Manu yirdiki Jijaji-kirlanguku, yangka kujankulurla marlaja Kirijini-jarrija, ngulaju kalu nginji-wangkanjarla ngawu-pajirni.

⁸ Kujanya-ngalpa yirrarnu Kaaturluju kuruwarriji ngalipaku Kirijini-patuku: “Kuja kanyanu yulka yapaju, ngula-piya-yijalalpa-jana yulkayarla yapa warlaljakuju ngurrara-jintakuju!”* Kajilpanpa nyampu jinta kuruwarri Payipulurla purayarla, ngulaju ngulajuku. ⁹ Kala kajilpanpa-jana miimii-nyanjarla nginji-wangka

* 2:8 Nyangka Leviticus 19.18

jurnarrpa-wanguku nganta marlajarraku, ngula-puruju kajilpanpa-jana miimii-nyanjarla rdakurl-kijirni ngarlarrpa nganta tala panukurlu nganta, kujaju maju! Kujanya kanparla jarrwara-kari yani Kaatu-kujakuju. Kaatu kangku nyuntuku wangka, “Kari nyuntujunpa wilji-nyayirni kujanpa karlirr-yanu kuruwarri ngaju-nyangu-kujaku!”¹⁰ Yapangu nganangku-puka kajilpa marda jintarlangu kuruwarri wajawaja-mantarla Kaatu-kurlangu puranja-wangurlu, ngula-warnu Kaatuju kajikarla wangkami-juku, ‘Kari nyuntujunpa wilji-nyayirni-juku! Mukunpa wajawaja-manu kuruwarri ngaju-nyangu puranja-wangurlu!’¹¹ Kujanya-ngalpa yirrarnu Kaaturluju kuruwarriji ngalipaku Kirijini-patuku: “Nyuntu kajilpanpa nyinayarla palka-kurlu yupukarra, kula kalykuru-jarriya yapa jinta-kari-kirli!”* Manu-ngalpa kuruwarri jinta-kari yirrarnu ngalipaku: “Yampiyalu-nyanu tarnngakurra pakarninja-wangurlu!”* Ngulaju ngula-juku. Ngana-puka wati kajilpa nyinayarla kalykuru-wangu karnta jinta-kurlu karnta-kari karnta-kari-wangu, ngulaju ngurrju. Kala nyanungurlu kajilpa wati-kari pungkarla tarnngakurra linjarrparlu, ngulaju Kaatuju kajikarla wangka, “Kari kanpa nyuntu nyinami wilji-panu! Mukunpa wajawaja-manu kuruwarri ngaju-nyangu puranja-wangurlu!” Kujarlaju yungulparlipa muku purayarla kuruwarri Kaatu-kurlangu jintarlangu wajawaja-maninja-wangurlu!

¹² Purda-nyangkalu nyampuju jaru! Ngaka-kari kapunkulu kamparrurla karrimi Kaatu-kurlangurla. Nyanungurlu kapu-nyarra miimii-nyanyi kuwurtukungarduyu-piyarlu nyanungu-nyangurla kuruwarrirla. Kuruwarri nyampurlunya kangalpa rarralya-maninjarla ngurrjurra-mani wilji-jangkaju. Kujarlaju, jalanguju yungulpankulu-jana ngurrju nyinakarla yapa ngalya-karikiji.¹³ Kajilpankulu-jana mari-wangu nyinakarla, mari-wangurla-yijala kajika-nyarra miimii-nyanjarla maju-pajirni. Purda-nyangkalu nyampu: Kajilpankulu-jana mari-jarrinjarla ngurrju nyinayarla yapa ngalya-kariki, ngulaju Kaaturlu kajika-nyarra mari-jarrinjarla manu miimii-nyanjarla ngurrju-pajirni nyurrurla.

Yungulparliparla wala nyinakarla Kaatuku, ngula-puruju yungulparliparla jungarni warrki-jarriyarla

¹⁴ Ngajukupurdangka-purnu Kirijini-patu, kajilparla yapa wala nganta nyinakarla Kaatuku, manu Kirijini nganta kajilparla lawa nyinakarla Kaatukuju warrki-jarrinja-wangu-juku, ngulaju kulalpa Kaaturlu muurl-mardakarla warlaljarlu.¹⁵⁻¹⁶ Ngalipa-nyangu turnu-warnurla, jinta-kari yapa marda-ka nyina jurnarrpa-wangu, mangarri-wangu, wawarda-wangu. Jamulu wangkami marda kajikankurlu, “Kari kangku Kaaturlu warrawarra-kanyi! Kuyu nganja! Wawardangu parnta-yirra!” Kala kajilpankulurla jurnta mardakarla yinja-wangurlu, ngulaju jarrwara! Ngari kankulurla jamulu wangkami yimi-mipa. Yali yapa ngulaju kapu nyinami yarnunjuku-juku, manu kapu pirriyarlu-pinyi wawarda-wanguju.¹⁷ Nyampunya junga karnanyarra wangkami. Kajilparla yapa wala nganta nyinakarla Kaatuku warrki-jarrinja-wangu, ngulaju kajikarla jamulu wala nyina. Kulalpa Kaaturlu muurl-mardakarla.

* 2:11 Nyangka Exodus 20.13

* 2:11 Nyangka Exodus 20.14, Deuteronomy 5.17-18

18 Yapa jinta-karirli marda kajikaju ngajuju payirni, “Ngana-ka Kirijini-nyayirni nyinami? Nyarrpa-jarrimi-ka nyanunguju? Jinta-karirli kyananu Kirijini-ngarrirni kuja karla wala nganta nyina Kaatuku. Manu jinta-karirlangurlu kyananu Kirijini-ngarrirni kuja karla warrki-jarrimi nganta jungarni Kaatuku. Ngana-ka Kirijini-nyayirni nyina yalumpu-jarrarlaju?” Kujarlunya marda kajikaju payirni. Ngajulu Jamaji karna-nyarra wangkami nyarrpa-jarrimi-ka Kirijini-nyayirni. Nganangku-puka kajilpa warrki-jarrinja-wangurlu jawirri purda-nyangkarla Kaatu nyarrpa kajirla wangkami warrki-jarrinjaku, ngulaju kajika Kirijini-wangu nyina kapurunju. Kala kajilparla wala nyinakarla Kaatuku, manu nyanunguku kajilparla jungarni warrki-jarriyarla, ngulaju kajika Kirijini-nyayirni nyina. ¹⁹ Nyuntulurlu kajikanpa marda milya-pinyi yangka jinta-juku Kaatuju. Kujaju junga-jala. Kala kujarlu-yijala kalu milya-pinyi jujukari juju-karirli Juju Ngawu-kurlangurlu jinta-juku Kaatu. Kujarlaju kalu ngarrurda mirrmirr-karrimi nyuntu-piya-wanguju.

Kaaturlu kajana jungarni-pajirni yapa kuja kalurla wala nyina manu yangka kuja kalurla jungarni warrki-jarrimi nyanunguku

²⁰ Nyuntujunpa warungka-nyayirni kuja kanpaju wiljiwilji-mani-jiki. Mayirnganku milki-yirrarni Kaatu-kurlangu kuruwarriji yungunpa pinarri-jarrinjarla milya-pinyi? Nganangku-puka kajilparla wala nganta nyinakarla Kaatuku warrki-jarrinja-wangu, ngulaju kajikarla jamulu wala nyina. Kulalpa Kaaturlu muurl-mardakarla.

²¹ Pina-manngu-nyangka ngalipakupalangu Yipuruyamu. Nyiyajangka Kaaturlu jungarni-pajurnu? Yipuruyamu kapurla pinjarla yungkarla ngalapi-nyanu Yijaki Kaatuku yangkangka maralypirla jurnta mardarninja-wangurlu. Kujarlanya Kaaturlu jungarni-pajurnu. ²² Pinalkunya kanpa nyina Yipuruyamu-kurlukuju? Nyanunguju kalarla wala-nyayirni-juku nyinaja, manu kala purda-nyanjarla warrki-jarrija nyarrpa kuja kalarla Kaatuju wangkaja. Kujarlanya Kaaturlu milya-pungu yangka kujarla wala nyinaja-nyayirni Yipuruyamuju. ²³ Nyampunya jurruku-juku jaru kuja karlipa nyanyi Payipulurla, kuja kangalpa wangka:

“Kari Yipuruyamu kalarla wala nyinaja Kaatuku, kujarlanya kala jungarni-pajurnu Kaaturluju, manurla wangkaja Yipuruyamukuju, ‘Nyuntujunpa puntu ngaju-nyangu!’”*

²⁴ Ngana-puka kuja karla wala nyina nganta Kaatuku, manu yangka kuja karla jungarni warrki-jarrimi Kaatukuju, kujarlanya-ka jungarni-pajirni Kaaturluju. Warrki-wangurlaju, lawa!

²⁵ Kuja-piya-yijala, jinta-kari yimi-ka nguna Payipulurla karnta-kurlu yirdi-kirli Raapa-kurlu * yangka kuja kala nyinaja ngawu. Ngulaju yangka kuja-jana yungu mangarri, manu yangka kuja-jana yuwarli nyanungu-nyangurla wuruly-yirrarnu wati-patu Yijirali-pinkiji pinjakujaku yapa-patu-kari-kijaku. Ngula-jangkaju, wuruly-yilyajalku-jana. Kujarlanya Kaaturluju jungarni-pajurnu. ²⁶ Yapa ngaanypa-wangu ngulaju-ka palimilki. Ngula-piyarlu-yijala yapa kajikarla wala nganta nyinami Kaatuku. Kala kajilpa jawirri purda-nyangkarla Kaatu

* 2:23 Nyangka Genesis 15.6 * 2:25 Nyangka Joshua 2

wangkanja-kurra nyarrpa kajirla wangka warrkiki, kulalpa Kaaturlu muurl-mardakarla yapa yali ngaanypa-wangu-piya.

3

Yungulparlipa-nyanu warla-pajikarla maju wangkanja-kujaku

¹⁻² Ngajukupurdangka-purnu Kirijini-patu, kulalu panu-juku ngampurrpa nyinakarla yungunkulu tiija-jarrimi jintawarlayi. Wita-karrikarri karliparla muku karanparr-karri Kaatu-kurlangu kuruarrikiji. Nyurrurla-kari kula kankulu nyina tiija-patu, ngulaju ngula-juku. Ngaka kapu-nyarra miimii-nyanyi Kaaturlu kuwurtukungarduyu-piyarlu ngari rarralyparlu. Kala nganimpa yangka tiija-patu, kuja karnalu-jana Kirijini-patu pinarri-mani, ngulaju kapu-nganpa Kaaturluju miimii-nyanyi-yijala ngulaju karrikarri-wangurlu. Kujarlaju yungulpankulu nyinakarla marnkurrpa-mipa tiija-patuju.

Nganangku-puka Kirijinirli kajilpa-nyanu warla-pajikarla maju wangkanja-kujaku, ngulaju ngurrju-nyayirni yapa Kaatu-kurlangu. Kajika-nyanu warla-pajirni ramparlampal-yaninja-kujaku.

³ Yangka kankulu milya-pinyi nantuwu wiri-jarlu kuja karliparla watiya-pardu yirrarni lirrangka ngalyipi-piya-kurlurlu. Watingkijika ngula watiya-pardu-kurlurlu manu ngalyipi-piya-kurlurlu kurruly-kijirni manu jukarurru-mani wapanjaku kuja-purda manu kuja-purdaku, yangka kuja-ka wati nyina ngampurrpa yaninjaku kuja-purda manu kuja-purdaku. ⁴ Yangka kankulu milya-pinyi pawurtu wiri-jarlu-yijala kuja-ka ngapa wiringka wapami. Yalumpu pawurtuka kurruly-kijirni-yijala manu jukarurru-mani watingki wita watiya-pardu-kurlurlu purdangirli-wanarlu ngapangkarlu yangka kuja-ka wati nyina ngampurrpa yaninjaku kuja-purda manu kuja-purda. Ngula-kurra mayawunpa wiringki kulalpa kurruly-kijikarla yangka jukarurru-warnu. Mayawunpa wiri-puruju kajika jukarurru-juku kanja-yani yangka yali-kirlirli watiya wita-kurlurlu purdangirli-wanarlu jukarurru-maninja-kurlangurlu. ⁵ Ngalipa-nyangu jalanyapaju wita-nyayirni karlipa mardarni kuja-piya-yijala yali-jarra yangka wita watiya-jarra-piya nantuwurla manu pawurturla. Ngula-kurlurlu jalanyapa wita-kurlurluju kajikarlipa-nyanu wiri-pajirni. Ngulaju majuka karri kuja-piya wangkanjakuju!

Yangka kankulu milya-pinyi warlu wita yangka marnangka. Papimi-ka, papinja-warnuju kiljilki-ka piljarrarni. Ngula-jangkaju-ka waapapa-ngarni. ⁶ Jalanyapa nyampu lirrangka ngalipa-nyangurla-ka nguna warlu-piya-yijala. Ngawungawu-nyayirni-ka nguna ngalipa-nyangurla. Kulalparlipa-nyanu nyarrparlu jalanyapaju warla-pajikarla majumaju wangkanja-kujaku. Kujarlaju kangalpa maju-maninjarla kii-purrami miyalu, manu karlipa-jana maju wangkanjarlu majumani yapa ngalya-karirlangu. Nyampukuju karlipa yangka warrarda wangkami maju. Kujarlu-yijala karlipa nyiyarningkijarra maju-mani nguru-kari nguru-karirla. Nyarrpara-ngurlu karlipa kujaku pinarri-jarrimi? Nguru nyanungu-nyangu-ngurlu Juju Ngawungku kangalpa pinarri-mani kuja karlipa maju wangkami.

7 Ngaliparlu karlipa-jana mardarni nantuwu, puluku, jarntu, kuyu-kari kuyu-kari yangka kulu-parnta-wati manu yumurru-wangu-wati, jurllu-wati manu yawu-watirlangu. Jungarni-mani karlipa-jana yungulu-ngalpa purda-nyanyi kuja karlipa-jana nyarrpa wangkami. ⁸ Kulalpa-nyanu nganangku-puka kuja-piyarlu-yijala jalanyapa jungarni-maninjarla warla-pajikarla majumaju wangkanja-kujaku. Jalanyapa nyampuju mawiya-piya warna-kurlangu-piya. Kulalpa nganangku warla-pajikarla, lawa! ⁹ Nyampu jalanyapa-kurlu karliparla pulka-pinyi ngalipakupalanguku Warlalja-Wiriki Kaatuku. Ngula-jangkaju, nyampu-juku jinta jalanyapa-kurlu kajikarlipa-jana nginji-wangka yapa ngalya-kariki ngarririnja-karra. Kujaju jarrwara-nyayirni! Nyanungurrarlangu-jana Kaaturlu ngurrju-manu nyanungu-piya-juku yungurlipa-jana nginji-wangkanja-wangu nyinami ngurrju. ¹⁰ Pulka-pinyi karliparla Kaatukuju. Ngula-jangkaju, jinta nyampu-jangka-juku lirra-jangka kajikarlipa-jana ngarririnjarla nginji-wangkami yapa-patu-karikilki. Ngajukupurdangka-purnu Kirijini-patu, karrimirra kuja! Yampiyalu-jana ngarririnja-wangurlu! ¹¹ Ngapa ngurrju kajilpa ngunakarla muljunga, ngulaju kajika ngunami kumarlpa-wangu. Kala ngapa kuja-ka kumarlpa nguna, ngulaju-ka ngunami kumarlpa-juku ngurrju-wangu ngarninjaku. Ngula-ngurlu kumarlpa-ngurluju kulalparlipa nyarrparlu palka-mantarla ngapa ngurrjulku. ¹² Ngajukupurdangka-purnu Kirijini-patu, purda-nyangkajulu! Kulalparlipa mantarla yuparli ngalyipi-jangka. Kulalparlipa pajikarla marniki-piyaju watiya-jangka yawakiyi-jangka. Marluri wita-wangu-jangka, kuja-ka ngapa yangka kumarlpa nguna, kulalparlipa pangirninjarla nganjarla ngapa ngurrju.

Ngana-ka yapa pina nyina Kaatu-kurlanguku kuruwarriki?

¹³ Ngana-ka yapa pina-nyayirni nyina Kaatu-kurlanguku kuruwarriki? Nyanunguju yungulpa nyinakarla pululu kurrurru-karrinja-wangu, kulu-wangu manu jama-nyayirni. Kajili yapa-patu-karirli nyanyi, ngulaju kapulu milya-pinyi ngurrju-nyayirni yapa, pina-nyayirni Kaatu-kurlanguku jaruku. ¹⁴ Kala kajilpankulu-nyanu mulu-nyangkarla manu wiljiwilji-mantarla kulungku, manu kajilpankulu jama-wangu nyinakarla, kulalu-nyanu pinangkalpa-pajika, kajikankulu marda warlka wangka pinangkalpa nganta. ¹⁵ Nyarrpararlankulu marda pina-jarrija muku nyampuju majumaju? Kula-nyarra pinarri-manu Kaaturluju kankarlarra-ngurluju wangkanjakuju majumajukuju, lawa! Pina-jarrijankulu walya nyampurla-kirli juju-kari juju-karirla. ¹⁶ Manu kajilpankulu-nyanu mulu-nyangkarla, kajilpankulu-nyanu jama-wangu nyinakarla, ngulaju kajikankulu-nyanu jarnkujarnku jurnta nyinami. Ngula-jangkaju, kalakankulu tarnngalku karlirr-yaninja-yani, kalakankulu majungka-jarrinja-yani nyiyarningkijarrarla.

¹⁷ Kuja-kujakulu payika Kaatu yungu-nyarra pinarri-mani jungarni nyinanjaku. Kapu-nyarra pinarri-mani kirlka nyinanjaku, kulu-wangu-nyinanjaku, rarralya nyinanjaku, wiljiwilji-maninja-wangu-kujaku, manu yapa ngalya-kariki mari-jarrinjarla ngurrju nyinanjaku kapu-nyarra pinarri-mani. Ngula-jangkanya kapunkulu-jana ngurrju-nyayirni nyinami yapa panuku, manu kapunkulu-jana junga wangkami milkarra-wangu yapa ngalya-kariki tarnnga-

juku. ¹⁸ Kajinkili-jana rarralya nyina yapa ngalya-kariki yangka kulu nyinanja-kurrakuju, nyanungurrarlangu kapulu-nyarrarla nyurrurlakuju marlaja nyina jungarni Kaatukuju. Kujarlunya kankulu-jana Kaatuju wardinyi-mani: Rarralyalu-jana nyinaka nyuntu yapa ngalya-kariki. Rarralypalu-manta-jana yapa ngalya-kari kulu-kurraju warla-pajirninjarlu.

4

Yungulparlipa yampiyarla nyiyarningkijarra majumaju

¹ Nyiyarla kankulu-nyanu tarngangu-juku wiljiwilji-mani? Nyiyarla kankulu-nyanu tarngangu-juku kulungku pakarni manu ngarrirni? Tala panu-kurlu-mipaku kankulu-jana warrarda ngurru-nyanyi yapa ngalya-kariki yungunkulu-jana nyarrparlu puntarni. Kajilpankulu-jana puntarkarla, ngulaju kajikankulu wardinyi nganta nyina. Kujaju yijardu-wangu! Nyurrurlajunkulu purlurpa-nyayirni! ² Ngampurpa-nyayirni kankulurla nyina nyiyarningkijarraku yapa ngalya-kari-kirlanguku. Kala marlajarra-nyayirni-juku kankulu nyinami. Ngurru-nyanyiilki kankulu-jana nyarrparlu yungunkulu-jana wijingki jurnta mani pakarninjarla. Kuja-kujakuju, winjarnikili Kaatuju payurnu talakuju? Kapu-nyarra yungkarla, kajinkili payikarla. ³ Yangka kuja kankulu Kaatu payirni nyiyarlanguku, kula kankulu-janarla yapa ngalya-kariki payirni, lawa. Ngari kankulu payirni purlurparlu yungunkulu-nyanu yiily-ngarni muku, yungunkulu nganta wardinyi nyinami.

⁴ Nyurrurla-patujunkulu karnta maju-nyayirni-piya yangka kuja karla jurnta parnkami nyanungu-nyanguku kali-nyanu warlalaku jinta-kari-kirra wati-kari-kirraluku. Kula kankulu Kaatu purami, ngari kankulu tala-mipa purami nyampurla ngurungka. Kajilpankulu ngampurpa-juku nyinakarla nyiyarningkijarra majumaju-nyampurla walyangkaku, ngulaju kuja-jarrinjarla kajikankulurla nyuronyuru-jarrimi Kaatukuju. ⁵ Rampal-manngu-nyanyinya kankulu yimi Kaatu-kurlangu kuja-ka nguna Payipulurlaju? Nyampunya-ka wangka:

“Kaaturlu-ngalpa pirlirra yungu palka-jarrinjakungarnti. Kala kularlipa pirlirra ngalipa-nyangu-kurlurlu manngu-nyangu jungarni, lawa. Maju-miparlipa manngu-nyangu pirlirra-kurlurluju.”*

⁶ Kuja-kujakunya kangalpa Kaatuju nyina yimiri-juku. Nyampunya kangalpa wangkami Payipulurlaju:

“Yapangu kuja kyanu wiri-pajirni nganta pinangkalpa nganta, ngulaju-ka Kaaturluju mamparl-pinyi ngungkur-nyinanja-wangurlu. Kala yangka pulya-parnta kuja-ka ngurrju nyina kurruru-karrinja-wangu, ngulakuju karla yimiri nyinami Kaatuju.”*

⁷ Kujarlajulu linpangu purda-nyangka Kaatu wilji-wangurlu nyarrpa kaji-nyarra wangka, manulu-nyanu yungka nyanungu-kurra witawitapiyarlu. Mamparl-pungkalu Juju Ngawu wurra-maninjarla. Kajinkili mamparl-pinyi, ngulaju kapu-nyarra nyanunguju jurnta parnkami

* 4:5 Nyangka Proverbs 3.34   * 4:6 Nyangka Proverbs 3.34

kapanku. ⁸ Yantalurla kutu-kurra Kaatuku, kujarlaju kapu-nyarra nyanungulku kutu-jarrimi. Nyurrurla yangka ngawungawuwati, yampiyalu nyiyarningkijarra ngawu-kurra-pinanguju! Nyurrurla yangka kuja kankulu manngu-nyanyi kuja-purda-jarra, kirlkamantalu-nyanu kurturdurruju! ⁹ Wardinyi-wangulu nyinaya manu yinka-wangu! Yayi-pantikalu maju-panungka! ¹⁰ Yungkalu-nyanu Kaatu-kurra witawita-piyarlu, ngulaju Kaaturlu kapu-nyarra pulka-pinjarla wardinyi-mani.

Yungulparlipa ngurrju nyinayarla nginji-wangkanja-wangu

¹¹ Ngajukupurdangka-purnu Kirijini-patu, yampiyalu-nyanu nginji-wangkanja-wangurlu nyurrurla-paturluju. Kuja kankulu-nyanu nginji-wangkami manu maju-ngarrirni, ngulangkuju kankulu Kaatukurlangu kuruwarri maju-ngarrirni. Kajilpankulu kujarlu maju-ngarrikarla kuruwarri Kaatu-kurlangu, ngulaju kulalpankulu jungarnirli purayarla, lawa. ¹² Nganangku-ngalpa yungu kuruwarriji? Jintangku-juku Kaaturlu-ngalpa yungu kuruwarriji. Nyanungumiparlunya kapu-ngalpa miimii-nyanyi yapa kuwurtukungarduyupiyarlu. Nyanungumiparlu jintangku kapu-ngalpa wankaruju mardarni. Kala ngalya-kari, nyanungurlu jintangku kapu-jana miimii-nyanjarla yilyami warlu wiri-kirra, kula nyurrurlarluju, lawa. Kujarlajulparlipa-nyanu yulkayarla nginji-wangkanja-wangu!

Kula karlipa milya-pinyi nyiya mayi kajika-ngalpa rdipimi jukurra

¹³ Ngalya-kari kajikankulu marda wangka kuja, “Kari jalangu marda, jukurra marda kapurlipa yani kirri-kari kirri-kari-kirra talaku-waja maninjaku warringkarlu. Yinyarla ngurra-karirla kapurlipa nyina tarnnga yulyurru-pu-kari-kirra-pinangu. Kapurlipa-nyanu tala-kari talakari turnuturnu-mani warringkarlu.” ¹⁴ Kuja wangkanja-wangulu nyinaka! Ngurrpa-nyayirni kula kankulu milya-pinyi nyiya mayi maju kajika-nyarra rdipimi jukurraju. Nyurrurlajunkulu kunjuru-piya kuja-ka yangka kunjuru karrinja-pardi ngari witaku. Ngula-jangka-ka yawu-pardi kapanku. ¹⁵ Kujarlanya yungulpankulu wangkayarla kuja, “Kari Kaatu-ngalpa Warlalja-Wiri. Kaji-ngalpa ngampurru-pu-juku nyina, jukurraju marda kapurlipa wankaru-juku nyina. Ngula-jangkanya kajikarlipa marda yani yali-kari-kirraju warrkikiji.” ¹⁶ Nyinakalu ngurrju kurruru-karrinja-wangu! Kalakankulu-nyanu kurruru-karri wiriwiri nganta. Ngulaju maju kujaju wangkanjaku! ¹⁷ Kujarlaju, ngana-puka yangka kuja-ka pina nganta nyina jungarniki nyinanjaku, kajilpa jungarni nyinakarlalku, ngulaju ngurrju. Lawangkaju, ngulaju jarrwara Kaatu-kurlangurla kuruwarrirla.

5

Yapa yangka ngula-ka nyina nyiyarningkijarra-kurlu panu-kurlu, ngulaju kapu marri-pinyi kajirla jurnta yawu-pardi

¹ Nyurrurla yangka tala wiri-kirli, ngulajulu yulanjakulku rdirri-yungka! Ngaka kapu-nyarra maju-nyayirni rdipimi. ² Kapu-nyarra lawa karri, manu kapunkulu marlajarra-nyayirni nyina. Kulanganta kapu-nyarra muku jurnta puka-jarrimi jurnarrpaju, kulanganta-ka yangka mulururlu muku ngarni. ³ Tala nyurrurla-nyangu, yangka kuja kankulu warrarda mani jalangu-jarrarlu yangka

warrki-jangkarlu, ngulaju-ka maju nguna kujaju. Ngaka kaji-nyarra Kaaturlu miimii-nyanyi purunju-warnu-kurlurlangu marda, ngulaju kapu-nyarra nyanyi, manu kula-nyarra ngungkurr-nyina purunju-warnu-kurluku. Talangku nyampurlu kapu-nyarra purrami manu ngarrnganyirni.

⁴ Purda-nyangkalu-jana yapa-patu yulanja-kurra yangka kuja kalalu-nyarra warrki-jarrija nyurrurlaku. Ngulakuju, kulankulu-jana talaju yungu, lawa. Wijingkilpankulu-jana jurnta manu. Yali yangka warrkini-patu, ngulajulpalurla yulanja-karra wangkaja Kaatuku. Nyannunguju Warlalja-Wiri yangka kuja-ka pirrijirdi-nyayirni nyina. Ngu-langkuju kajana purda-nyanyi yulanja-kurra yangka warrkini-patu. ⁵ Nyurrurla tala panu-kurlu, jalangu kankulu nyurrurla nyina wardinyi-nyayirni panu-kurlu nyiyarningkijarra-kurlu. Warrawarrakanyi kankulu-nyanu warlaljarlu-juku. Nyurrurla kankulu nyina puluku-piya lumurdu-nyayirni. Watingki kajilpa nyangkarla puluku jara-kurlu wiri-jarlu-nyayirni, ngulaju kajika pinyi. Kuja-piyarlu-yijala kapu-nyarra Kaaturlulku pinyi nyurrurla-mipa yangka kulankulu-jana tala puntarnu yangkaku warrkini-patuku. ⁶ Panu-karirlangu kujalpalu yangka nyinaja ngurrju-nyayirni manu pululu, ngulajunkulu-jana kuwurtu-kurra kangu pinjakungarntirli. Kulalu-nyarra nyarrparlu warla-pajirninjarla pulya-mantarla.

Yungulparliparla pardakarla nganyunganyu-wangu Jijajiki ngaka kaji pinarni yani

⁷ Ngajukupurdangka-purnu Kirjini-patu, nganyunganyu-wangulurla pardaka Warlalja-Wiri Jijajiki ngaka kaji pinarni yani. Manngunyaangkalu yangka wati kuja-ka mangarri wiri-mani. Yirrarni-ka walyangka pangirninjarla, ngula karla pardarnilki mangarriki pardinjaku. Ngaka, ngapa-jangka kaji purrulyun-pardi, ngulaju-ka nyanyi wurrangku-juku. Pardarni karla kaji wiri-jarri mangarrikingarnti, kaji wiri-jarri ngapa-jangka kaji wantimi karapurda-jangkaju. Ngula-jangka, ngaka-ka pajirni mangarriki ngarninjakungarntilki. ⁸ Kuja-piya-yijala, pardakalurla Jijajiki yangka-piya wati-piya kujalparla pardarnu mangarriki wiri-jarrinjaku. Manulu lani-wangu nyinaka! Junga-nyayirni kapu pina-yanirni Jijaji yungkaparrirla.

⁹ Ngajukupurdangka-purnu Kirijini-patu, purda-nyangkajulu! Jijaji kapu pinarni yani ngari yungkaparrirla. Kajilpankulu-nyanu nginji-wangkayarla, ngulaju kajika-nyarra Jijajirli miimii-nyanjarla ngawupajirni. Kujarlajulu-nyanu yampiya nginji-wangkanja-wangurlu!

¹⁰ Ngajukupurdangka-purnu Kirijini-patu, manngu-nyangkalu-jana yangka wati-patu jarukungarduyu-patu nyurru-wiyi-warnu kuja kalalurla marlaja wangkaja Kaatuku. Ngalya-karirli kalalu-nyanu murrumurru purda-nyangu. Kalalu-jana yapa ngalya-karirli kulungku ngarrurnu. Ngula-puruju kalalurla pardarnu nganyunganyu-wangu Kaatukuju. Kuja-piyanyalpankulu nyinakarla waalparrirninjarla!

¹¹ Yapa yangka kuja kalalurla pardarnu Kaatuku nganyunganyu-wangu, ngulakuju karlipa-jana ngurrju-pajirni, manu karlipa-janarla pulka-pinyi. Kuja-piya-yijala kala nyinaja wati jinta yirdi Juupu, ngula kankulu milya-pinyi jaru nyanungu-kurlu. Murrumurru-nyayirni kala-nyanu purda-nyangu wijini panu-kurlurlu. Ngula-warnu

kalarla wala-juku nyinaja Kaatuku nganyunganyu-wangu-juku. Ngula-jangkanya, Kaaturlu pina parlpuru-manu, manurla nyiyarningkijarra yungu kulpari jaya-kurra-nyayirni. Junga-nyayirni nyampuju jaru! Kaatu kangalpa nyinami marinji manu ngampangampa-nyayirni.

Yungulparlipa-nyanu junga-nyayirni wangkayarla

¹² Ngajukupurdangka-purnu Kirijini-patu, nyampunya karna-nyarra yimi-ngarrirni kuruwarri wiri-nyayirni yungunkulu-nyanu jukarurru wangkami yimirr-yinja-wangu. Kajilpanparla nyiyarlangu wangkayarla yapa jinta-kariki, kula yimirr-yungka Kaatu-kurlangu-kurlurlu yirdi-kirlirli, manu kula yimirr-yungka yirdi-kari-kirlirli yangka kujaka nyiya nguna nyampurla walyangka manu yalkirirla, ngulaju yampiya, jitily-pinja-wangurlu! Jungarnirla wangkaya ‘yuwayi’ marda, ‘lawar’ marda. Kala kajilpanparla yimirr-yinjarla wangkami, ngulaju Kaaturlu kajikangu purda-nyanjarla ngawu-pajirni.

Yungulparlipa-janarla nyurnunurnuku payirni Kaatu

¹³ Kaji-nyarra nyiyarlangu maju rdipimi, ngulakulurla wangkaya Kaatuku. Kala nyurrurla panu-kari yangka kuja kankulu nyina wardinyi manu yinkarlarli, ngulajulurla yunpaka pulka-pinjakarrarlul. ¹⁴ Kala kajilpa yapa nyurnu ngunakarla, ngulaju yilpajana yajakarla jarlu-patu Kirijini-patu yungulurlajinta wangkami Kaatuku. Manu yungulpalu jarangku mapakarla Jijajirla yirdingkarlu Warlalja-Wiringkarlu. ¹⁵ Yali jarlu-patu kajilirla wala nyinami Warlalja-Wiriki yalumpuku nyurnuku, ngulaju kapu parlpurumani pina. Kajilpa nyurnu ngunakarla karlirr-yaninja-warnu kamparru-wiyi, ngula-warnuju kajikarla yawuru-jarri Warlalja-Wiriji. ¹⁶ Kajilpankulu nyurnu ngunakarla, ngulajulu-nyanu yimi-ngarrika jarnkujarku yangka kujankulu karlirr-yaninjarla majungka-jarrija. Kaatukulu-nyanurla wangkaya yungu-nyarra parlpuru-mani pina nyurnu-jangkaju. Nyampunya jungarniji jaruju. Kajirla yapa nyina jungarni Kaatuku, ngulangku kaji Kaatu payirni nyiyaku-puka, ngulaju kapu purda-nyanjarla jangu-mani.

¹⁷ Manngu-nyanyi kankulu yangka wati jarukungarduyu, jaru kujalparla marlaja wangkaja Kaatuku nyurru-wiyi, yirdiji nyanunguju Layija.* Kala nyinaja yapa-nyayirni ngalipa-piya. Nyurru-wiyi yukuripatuku payurnu Kaatu ngapaku warla-pajirninjaku, wangkajarla kuja, “Warla-pajika ngapa wantinja-kujaku!” Junga-juku purda-nyangu Kaaturluju. Lawa-jukulpa karrija yulyurrpu-patuku marnkurppaku manu kirntangiki jika-palaku ngapa wantinja-wangu. ¹⁸ Ngula-warnuju, yulyurrpu-karirlalku payurnu ngapakuju wantinjakuju. Junga-juku, Kaaturlu purda-nyangu. Ngapa wantija. Yukuri pardija, mangarri pardija, pina walyuru-manu nyinnga-jangkaju.

¹⁹⁻²⁰ Ngajukupurdangka-purnu Kirijini-patu, yapa ngana-puka kajilparla karlirr-yantarla Kaatuku, manu ngakarrangakarra kajilpa yapa jinta-kari nganangu-pukarlul pina-kangkarlarni Kaatu-kurlangukurra-yijala, ngulangkuju kajika yaliji yapa kamparru-warnu pinayirrarni wankaru-kurra-pinangu. Ngulakuju kajikarla Kaatuju yawuru-jarri pina yangkakuju wilji-warnuku. Ngula-juku.

* 5:17 Nyangka 1–2 Kings

1 Peter

Pipa 1 Piita-kurlangu

Pipa ngula-jana Piitarlu pantirninjarla yilyajarra Kirijini-patuku nyurru-wiyi

Nyia-kurlu yimi nyampu?

Nyampu pipa kuja karlipa ngarrirni ngulaju Pipa 1 Piita-kurlangu, ngulaju pipa kamparru-warnu kuja-jana yirrarnu Kirijini-patuku kujalpalu ngurra jinta-karirla nyinaja. Kala-jana maju warrarda rdipija yapa yinya-patukuju. Ngalya-karirli yapangkujulu kalalu-jana manyu-pungu warrarda Kirijini-patuju, manulpalu murrumurru-jarrija warrarda. Piitarlu pipa nyampuju yirrarnu yungulurla wala manu wardinyi nyinami Kaatukuju. Yimi-ngarrurnu-jana Jijaji Kiraji kuja-ka pirrjirdi nyina pirli-piya kuja kajana wankaru yinyi yapaku. Wangkaja-jana yungulurla Kaatuku jungarni nyina, manu yungulunya nyanu ngurrju jarnkujarnku nyinami.

¹ Ngaju-nyangu yirdiji Piita. Warrki-jarrimi karnarla Jijaji Kirajiki. Ngajuju milarnu yungurna-jana Kurdungurlu Wirilki nyinami Kirijini-patuku. Wangkami kaju nyarrpa yungurna-jana wangkami. Ngajulurlu karna-nyarra pipa nyampuju yirrarni Kirijini-patuku kuja kankulu ngurra-kari ngurra-karirla nyinami. Kula kankulu ngurra nyurrurla-nyangurla nyinami, lawa. Yapa-kari kankulu nyina ngurra-kari ngurra-karirlaju yirdingaju Puntijarla, Kalatijarla, Kapardujirla, Yayijarla manu Pijiniya. ² Nyurru-wiyi, Kaaturlulpa-nyarra yapa nyurrurlaju manngu-nyangu. Ngula-jangka, milarnulku-nyarra yapa nyurrurlaju. Nyanungu-nyangu Pirlirpa-kurlurlu-nyarra kangurnu nyanungu-kurraju. Jalanguju kankulurla nyanungu-mipaku nyinami. Yuwayi, nyurrurlaju Kaatu-kurlangu yapa. Purda-nyanyi kankulu Jijaji Kirajiji kuja kanyarra nyarrparlangu wangkami, manu-nyarra pirlirpa kirilka-manu yalyu nyanungu-nyangu-kurlurlu.

Ngaju karna-nyarrarla wangkami Kaatukuju kujanya: “Payirni karnangu yungunpa-jana yimiri nyina warrarda Kirijini-patuku yapaku. Kujarlaju yungungkulu marlaja nyinami ngurrju-nyayirni rarralya tarnnga-juku.”

Wala karliparla nyinami Kaatuku kuja-ngalpa pina-wankaru-manu

³⁻⁴ Pulka-pinyirli-parla Kaatuku! Nyanungujurla Kaatu Warlalja-Wiriki Jijaji Kirajiki, manu karla Kirda-nyanu nyinami. Kaatulpa-ngalpa yimiri nyinaja, manu-ngalpa mari-jarrinjarla ngurrju nyinaja. Nyanungurlu wankaru-manu pina Jijaji Kiraji palinja-warnu, manu kujarlu-yijala-ngalpa ngalipaju wankaru-manu. Kujarlanya karlipa milya-pinyi kuja kangalpa nyiya mayi ngurrju-nyayirni mardarni nguru-nyayirni-wangurla. Yinyaju kula pukulyu-jarrinjarla yawu-pardimi. Yuwayi, Kaaturlu kanyarra mardarni ngurrju nyurrurlakuju ngurungka nyanungu-nyangurla. ⁵ Kaatu-kurlangu yartarnarriji pirrjirdi-nyayirni. Nyurrurla kankulurla wala nyinami. Kujarlanya

kanyarra Kaaturluju muurl-mardarni ngakaku. Ngula-jangka kapu-nyarra wangkami nyarrparlu kapu-nyarra nyiyarningkijarraju muurl-mardarni tarnngajuku.

⁶ Yapa nyurrurlarlu kuja kankulu milya-pinyi Kaaturlu kuja kanyarra warrawarra-kanyi, kujarlanyankulu wardinyilki. Marda majuju kanyarra rdipimi witaku ngari. Ngulaju ngula-juku. Kula tarnnga. Ngula-puruju wardinyi-jiki kankulu nyinami. ⁷ Nyarrparla kanyarra majuju warrarda rdipimi? Manngu-nyangkalu kawurlu. Kuja kalurla yapangku kawurluku pangirni, ngula-jangkaju yirrarni kalu pirli manu walya warlu-kurra yungu kawurlulku karlimi. Junga kujaju. Yapangkujaju kajikalu kawurluju maju-mani, kala warlungka-juku kalu yirrarni yungulu nyanyi junga-japa kawurlu manu marda pirli-mipa. Kuja-piyarlu-yijala kanyarra Kaaturluju waalparrirni kawurlu-piya. Kuja kanyarra maju rdipimi, Kaaturlu kanyarra miimii-nyanyi wala-japa kuja kankulurla nyinami. Kawurlu ngurrju. Kala yapa kuja kalurla wala nyinami Kaatuku maju-puru, ngulaju ngurrju-nyayirni kawurlu-piya-wangu. Kujarluju kalu Kaatuju wardinyi-mani-nyayirni! Kajinkilirla yapa nyurrurla Kaatuku wala nyina, kujarlu-yijala kapu-nyarrarla pulka-pinyi ngaka kaji Jijaji Kiraji pina-yanirni walya nyampu-kurra. Kapu-nyarra ngurrju-pajirni-nyayirni. ⁸⁻⁹ Yapa nyurrurlarlu kulankulu Jijaji nyangu kujalpa walya nyampurula nyinaja, lawa. Kala yulkami-jiki kankulurla. Jalangurlangu kula kankulu nyanyi milpa-kurlurlu, kala wala-juku kankulurla nyina. Kujarlanya milya-pinyi kankulu Kaaturlu kapu-nyarra muurl-mardarni palinja-kujakuju. Marda kulankulurla nyarrpa yati-wangkayarla yimi-kirliji, kala kankulurla pulka-pinyi-jiki.

¹⁰ Nyurru-wiyi, jarukungarduyu-paturlulu yirrarnu yangka Kaatu kapu-nyarra yimiri nyinami yapa nyurrurlaku. Kulalpalu jarukungarduyu-paturluju milya-pungu nyarrparlu kapu-ngalpa Kaaturlu muurl-mardarni yapaju kuja karliparla wala nyinami Jijaji Kirajiki. Kuja-jangkarlunya kalalu warrarda manngu-nyangu Kaatuju nyarrpa kujalpa-jana wangkaja. ¹¹ Junga kujaju, Jijaji Kiraji-kirlangu Pirlirra kala-jana kurru-yukaja, manu kala-jana yimi-ngarrurnu yangkaju kapu Jijaji Kirajiji murrumuru-jarrimi. Kala-jana yimi-ngarrurnu Kaaturlu kapu-jana nyiyarningkijarra-kurlurlu yapaju wurdujarra-maninjarla wardinyi-mani. Ngula-jangka kalalu manngu-nyangu, “Nyangurlarlu kapu-jana Kaaturluju yapa yinya-patuju muurl-mardarni? Nyarrparlu kapu-jana muurl-mardarni?” Kala kulalpalu milya-pungu. ¹² Kaatu-jana wangkaja yinyakuju jarukungarduyu-patuku yangka kulalpalu-nyanu yimi pipangka yirrarnu nyanungurraku, lawa. Yirrarnulpalu-nyarra yimiji nyurrurlaku. Ngula-jangka, Pirlirra Kaatu-kurlangurlu-jana yartarnarri yungu yapa ngalya-kariki, Pirlirra yangka kuja Kaaturlu yilyajarni nguru-nyayirni-wangu-ngurlu. Yartarnarri yinya-kurlurlu yapa yinya-patu-karirlili-nyarra Yimi Ngurrju yimi-ngarrurnu Jijaji Kiraji-kirli. Marramarra-paturlangu yungulu maya-kari maya-kari pina-jarrimi Yimi Ngurrjukuju.

Walarliparla nyinami Kaatuku, manurliparla jurnta nyina majukuju nyiyarningkijarrakuju

¹³ Yapa nyurrurlarlu, yirriyirrirlili manngu-nyangka ngurrju nyiarningkijarra yungunkulurla Kaatuku warrki-jarrimi jungarni nyarrparlangurlu kaji-nyarra wangkami. Warla-pajikalunyanu maju-kujakuju. Warrardalu manngu-nyangka Kaatu, manu pardakalurla kaji-nyarra ngaka yinyi nyiarningkijarra ngurrju. Yuwayi, kaji Jijaji Kiraji pina-yanirni walya nyampu-kurra, Kaaturlu kapu-nyarra nyiarningkijarra ngurrju yinyi. ¹⁴ Purda-nyangkalu Kaatu nyarrparlangu kaji-nyarra wangka. Kulalu maju nyinaya kamparrupiya. Kirijini-jarrinjakungarnti kulalpankulu milya-pungu yimi Kaatu-kurlu. Nyiya-puka maju kujalpankulu manngu-nyangu, ngulajulpankulu majungka-jarrija tarnga-juku yungunkulu-nyanu wardinyi-mantarla nganta. ¹⁵ Kala jalangu yungulpankulu-nyanu mardakarla majungka-jarrinja-kujaku. Kaaturlu-jala-nyanu jintangku yapa nyurrurlaju wangkanjarla milarnu nyanunguku, manu karla majukuju jurnta nyinami. ¹⁶ Nyampuju jurruku-kuja-jana Kaatu wangkaja yapaku, kujanya-jana wangkaja, “Ngajujurna jungarni. Jurnta karnarla nyina majukuju. Kuja-piya-yijalalu yapa nyurrurlaju maju-kujakuju jungarni nyinaya!”*

¹⁷ Kuja kankulurla yapa nyurrurla wangkami nyanunguku, Wapirra-pajirni kankulu. Kaatuju kajana yulkami yapa ngalya-karirlanguku nyurrurla-piyaku-yijala. Kuja kajana Kaaturlu miimii-nyanyi, ngulaju kajana miimii-nyanyi jurrkungku-juku kuruwarrirlaju jintangka-juku. Manngu-nyanyi-ka nyiarningkijarra kujalpalu ngurrju-kurra-jarrija marda majungka-jarrija. Kujarlanya, yangka kuja kankulu yapa-kari nyina ngurra-kari ngurra-karirla, manngu-nyangkalu yirriyirrirlili Kaatuju. ¹⁸ Yapa nyurrurlarlu kankulu manngu-nyanyi nyarrparrija kujalpankulu yangka kamparru-wiyi Kirijini-jarrinjakungarnti. Kalankulu maju puraja nyurrurlakupalangu-piyarlu nyurnunyunu-piyarlu. Kuruwarru nyanungurra-nyangurluju kula kalalu-nyarra pirrjirdi-manu, lawa. Manu kula kalankulu-nyanu warla-pajurnu maju-kujakuju. Kala Kaaturlu-nyarra pina-kangu nyanungu-nyangu-kurraju. Warla-pajurnu-nyarra maju-kujaku. Nyarrparlu-nyarra warla-pajurnu? Kula-nyarra nyanungu-kurra-manu pirli yaltirikirlirli* manu kawurlu-kurlurlu, lawa. Yinyarraju pirli yaltiri manu kawurluju kalu yawu-pardimi. ¹⁹ Kangurnu-nyarra maju-kujakuju nyanungu-kurraju Jijaji Kiraji-kirlangu-kurlurlu yalyu-kurlurluju. Yuwayi, Jijaji Kirajiji jiyipi-piya ngurrju-nyayirni-piya yangkarra-piya kuja kalalurla Jew-paturlu purraja Kaatuku nyurru-wiyi yawuru-maninjakuju. ²⁰ Nyurru-wiyi, kuja Kaaturlu ngurrju-manu nyiarningkijarra walyangka manu yalkirirla, ngula-wangurla-wiyi nyurru-juku milarnu Jijaji Kirajiji walya nyampukungarntiji yaninjarnikingarntiji. Manu jalangurlu yilyajarnilki Jijaji Kirajiji walya nyampu-kurraju. Ngula-jangkarlaju kapu walyaju yawu-pardimilki jalangu-yijala. Ngulaju nyampu-kurra yilyajarni yungu-nyarra yapa nyurrurla muurl-mardarni. ²¹ Junga kujaju. Kaaturlu Jijaji Kirajiji pina-wankaru-manu palinja-warnuju, manu pina-kangu kankarlarra nguru nyanungu-nyangu-kurra, manu yirrarnu Warlalja-Wiri nyiarningkijarraku. Kujarlanya kankulurla Kaatukuju

* 1:16 Nyangka Leviticus 11.44, 19.2, 20.7   * 1:18 silver

ngungkurr-nyina. Wala kankulurla nyina, manu kankulu milya-pinyi Kaaturlu kapu-nyarra muurl-mardarni.

Yungulparlipa-nyanu jarnkujarnku yulkayarla, manu yungulparlipa maya-juku pina-jarriyarla Kaatu-kurlangu yimiki

²² Yapa nyurrurlarlulpankulu puraja yimi junga Jijaji Kiraji-kirli. Kujarlunyankulu-nyanu kirlka-manu pirlirrpaju yangka yungunkulu maju-kurra-yaninja-wangu nyinami. Manu kankulu-nyanu jarnku-jarnku yulkami. Kujarlanya karna-nyarra wangkami yungunkulu-nyanu tarnnga-juku warrarda yulkami. ²³ Yapa nyurrurlankulurla ngungkurr-nyinaja Kaatu-kurlanguku yimikiji. Kujarlanyankulu pina-palka-jarrija kurdu wita-piya, manu jalangu kankulu nyanungu-nyangu kurdukurdulku nyinami. Kaatuju nyurrurlakupalangu. Nyurrurlakupalangu ngati-nyanu manu kirda-nyanu kapulu palimi-jala. Kala Kaatuju kula palimi. Wankaru-ka warrarda nyinami nyanunguju. ²⁴⁻²⁵ Ngula-jangkaju, Yijayarlu yimi nyampu-yijala jinta-juku yirrarnu Payipulurla nyurru-wiyi:

“Yapaju kalu muku palimi yangka-piya kuja-ka marna linji-jarri, ngula-piyanya. Yapaju marda kajikalu ngurrju karrimi yuntardi-nyayirni, marda kajikalu nyiyarningkijarra ngurrju-nyayirni ngurrju-mani. Ngulaju ngula-juku. Ngula-jangkaju kapulu palimi-jiki jinjirla-piya kuja-ka linji-jarrinjarla wantimi walya-kurra. Kala Kaatu-kurlangu yimiji kula kuja-piya, lawa. Nyarrpa-puka kuja kagalpa wangkami, yimi yinyaju junga tarnnga-juku.”*

Kujanya Yijayarluju yirrarnu nyurru-wiyiji. Yimi jinta-juku kujarnalu-nyarra yapa pinarri-manu Jijaji Kiraji-kirli.

2

¹ Nyarrpa-jarriyarlalpankulu yapa nyurrurlaju? Juntalurla nyinaya majukuju, kuja-jarrinja-wangu. Kulalu-nyanu warlkangkuju ngarrika! Kajinkili majungka-jarrimi, kulalu-jana yapa ngalya-kariki wangkami kuja kankulu jungarni nganta nyina. Kulalu-jana yapa ngalya-kariki mimayi-jarriya nyiyarningkijarra kaji-jana yapa ngalya-kariki ngunami. Kulalu-nyanu maju jarnkujarnku nginji-wangkaya, lawa! Kulalu kuja-juku maju nyinaya! ² Ngarili kurdu pirltirrka-piya nyinaya. Warrarda kalu yulami lampurnukupurda. Kuja-piyarluyijalalpankulu warrarda payikarla Kaatuju yungu-nyarra pinarri-mani nyanungu-nyangu yimi. Nyanungu-nyangu yimiji lampurnu-piya. Kajinkili pina-jarrimi, ngulaju kapunkulu pirjirdi-jarrimi nyanunguku puranjaku, manu kapu-nyarra muurl-mardarni majungka-jarrinja-kujakuju. ³ Yimi Kaatu-kurlangu kangalpa wangka Payipulurla:

“Yapa nyurrurlarlul kankulu milya-pinyi kuja kanyarra Warlalja-Wiri Jijaji ngampangampa-nyayirni nyina.”*
Kujarlanyalu nyanunguju warrarda payika.

Kuturlipa warrarda yanirni Jijaji Kiraji-kirra

⁴ Yapa nyurrurla, warrardalurla yantarni kutu-jarriya Warlalja-Wiriki Jijaji Kirajiki. Kujalpa nyanungu walya nyampurla nyinaja,

* 1:24-25 Nyangka Isaiiah 40.6-8 * 2:3 Nyangka Psalm 34.8

yapangkulu nyanunguju manngu-nyangu maju nganta. Warrardal-palu mamparl-pungu. Nyanunguju ngurrju-nyayirni. Kujarlanya Kaaturluju nyanunguju milarnu kurdu wita-wiyi yaninjarnikiji. Nyanunguju pirli-piya pirrjirdi-nyayirni. Yapa kangalpa wankaru-mani, yangka kuja karliparla wala nyinami nyanunguku.⁵ Yapa nyurrurla yungulpankulu Jijaji-piya-jarriyarla pirli yinya-piya. Wankarulurla marlaja nyinaya. Kutu-jarriyalurla warrarda yungu-nyarra Pirlir-rpa nyanungu-nyangurlu jintangka yirrarni yungurla Kaatuku ngantirni Yuwarli Maralypi nyinanjaku. Yuwayi, kutu-jarriyalurla warrarda Jijaji Kirajiki yungu-nyarra nyanungu-nyangu Pirlirrpardu yinyi yartarnarri. Yartarnarri yinya-kurlurlu yungunkulurla Kaatuku yinyi nyiyarningkijarra ngurrju yawuru-maninjaku yangka-piyarlu-yijala kuja kalalurla maralypikingarduyu-paturlu kuyu purraja nyurru-wiyi. Jijaji Kirajirli kapu-nyarra kanyi kutu-karda Kaatu-kurra.

⁶ Nyurru-wiyi, Kaatu wangkaja Payipulurla:

“Purda-nyangkajulu! Milarnurna pirli lalya ngurrju-nyayirni. Yirrarni kapurna ngurrangka yirdingkaju Jurujulumurla. Kapurna kirri ngantirni pirli lalyapangka. Kapu kirriji karrimi wantinjawangu-juku. Pirli lalya yinyaju ngulaju Jijaji Kiraji yangka kujarna milarnu. Ngana-puka kajirla wala nyinami nyanunguku, yapa yinyaju kapu kurnta-wangu nyinami.”*

⁷ Yapa nyurrurla kuja kankulurla wala nyinami Jijaji Kirajiki, milyapinyi kankulu nyanunguju ngurrju-nyayirni. Yapa-kari kula kalurla ngungkurr-nyinami. Manngu-nyanyi kalu nyanunguju ngawu nganta. Nyampuju yimi jurrku-juku Payipulurla, wangkami-ka:

“Wati-paturlupalu yuwarli nganturnu pirli-jangka. Pirli jintalu palkamaninjarla kujurnu. Manngu-nyangulu ngawu nganta. Kujaju junga-wangu! Pirli yinyaju wiri-nyayirni yuwarli ngantirninjakuju pirli-kari-piya-wangu!”*

⁸ Nyampuju yimi jinta-kari Payipulurla pirli yinya-kurlu, wangkami-ka:

“Yapa kajili jingijingi yani pirli yinyarlaju, ngulangkaju kapulu pampirlji-pinjarla wantimi walya-kurra.”*

Nyurru-wiyi, nyiyarningkijarra ngurrju-maninjakungarnti, Kaaturlu manngu-nyangu yapa yungulurla wala nyina Yimi Ngurrjuku Jijaji Kiraji-kirliki. Ngula-jangka manngu-nyangu-nyanu:

“Kapurna-jana milarni yapa yungujulu nyina ngajukuju. Kajijili purdanyanja-wangurlu yampimi, ngulaju ngula-juku. Kapujulu jurnta yani ngajukuju tarnnga-juku.”

Kujanya Kaaturluju manngu-nyangu.

⁹ Yapa nyurrurla kula kankulu yapa-kari-piya nyina, lawa. Nyurrurlaju turnu jintangka-juku kuja-nyanu Kaaturlu milarnu. Nyanunguju Kingi. Milarnu-nyarra yangka yungunkulurla nyanunguku warrki-jarrimi maralypikingarduyu-piya-yijala. Milarnu-nyarra yungunkulu-jana yimi-ngarrirni yapaku Kaatu kuja kanyarra yimiri-nyayirni nyina nyurrurlakuju. Kirijini-jarrinja-wangu-wiyi, kulalpankulurla wala nyinaja Kaatukuju, lawa. Kula-ngantalpankulu pampa-juku nyinaja mungangka. Ngula-jangka, nyanungu-nyarra

* 2:6 Nyangka Isaiah 28.16

* 2:7 Nyangka Psalm 118.22

* 2:8 Nyangka Isaiah 8.14

milarninjarla wangkaja, kangurnu-nyarra munga-ngurluju rdili-kirra ngurrju-nyayirni-kirraju. ¹⁰ Kirijini-jarrinja-wangu-wiyi, kulalpankulu-lurla Kaatuku nyinaja, lawa. Kaatulpa-nyarra nyurru-ngurlu-juku mari-jarrinjarla ngurrju nyinaja. Kala kulalpankulu milya-pungu. Kala jalangu, nyinami kankulurla nyanungukuku. Milya-pinyi kankulu kuja kanyarra mari-jarrinjarla ngurrju-juku nyinami.

Purda-nyangkarla yungulparlipa-jana ngalipa-nyangu wiriwiri kapumanu-patu

¹¹ Ngajukupurdangka-patu yapa-patu wungu-warnu-patu, pirrjirdi-nyayirni karna-nyarra wangka. Walya nyampuju kula nyurrurla-nyangu ngurra-nyayirni, lawa. Kujarlanya, kajilpankulu marda nyiarlangu maju manngu-nyangkarla, ngulajulu yampiya majungka-jarrinja-wangurlu! Kajinkili purami maju, kapu-nyarra yarda maju-mani tarnnganguku. ¹² Walya nyampurla, yapa nyurrurla kankulu nyina Kirijini-wangu-paturlajinta, manu kalu-nyarra nyanyi. Marda kajikalulu wangkami warntarla nganta kankulu nyina. Ngulaju ngulajuku. Ngarili jungarni-jiki nyinaya! Ngaka kapulurla Kirijini-wangu-patu karrimi kamparru Kaatukuju kaji-jana yapa jintawarlayi miimii-nyanyi ngurrju-japa maju-japa. Kapulu pina-manngu-nyanyi ngurrju kujalpankulu-jana yapaku nyinaja. Kujarlanya kapulurla pulka-pinyi Kaatukuju.

¹³⁻¹⁴ Walya nyampurla, yapa panu kalu nyina kuja kalu-nyarra wiriwiri nyina nyurrurlaku. Purda-nyangkalu-jana kajili-nyarra nyarrparlangu wangkami yungulurla yapangku pulka-pinyi Warlalja-Wiriki Jijaji Kirajiki. Purda-nyangkalu kaji-nyarra Ruumu-wardingki Kingi wangkami, manulu-jana kapumanu-patu wiriwirirlangu purda-nyangka yangka kuja-jana nyanungurlu milarnu wiriwiri nyinan-jaku ngurra-kari ngurra-karirlaku. Nyiya-jangka-jana kingirliji milarnu yinyaju wiriwiri-kari? Milarnu-jana yungulu-jana puuly-mardarninjarla rdakungka muru-pinyi yapa maju-jangka manu yungu-jana yapaku pulka-pinyi jungarni nyinanja-kurrakuju. ¹⁵ Kaatu kanyarra wangkami yapa nyurrurlaku yungunkulu-jana purda-nyanyi yinya kapumanu-patu wiriwiri. Yapa ngurrpa-watiji kajikalulu-nyarra wangkami kuja kankulu maju nganta nyina. Ngulaju ngulajuku. Ngarili jungarni warrarda nyinaya! Kujarlunya kapunkulu-jana wurdungu-mani. ¹⁶ Yapa nyurrurlaju kankulurla nyina Jijaji Kirajiki. Kujarlanya purda-nyanyi kankulu nyanungu-mipa, manu kankulu rarralypalku nyina. Kujarlanya, yapa nyurrurlarlul marda kajikankulu warntarlaluru manngu-nyanyi kujarlu, “Ngalipajurliparla Jijaji Kirajimipaku. Ngarirlipa kutu yani, manu majungka-jarrimi kuturlipa!” Kuja manngu-nyanja-wangulu nyinaya! Nyurrurlaju kankulurla warrki-jarrimi Kaatuku. Ngarilirla jungarni warrarda nyinaya nyanunguku. ¹⁷ Ngurrju-pajikalulu-jana yapa panuju, manu Ruumu-wardingki Kingirlangu. Yulkayalu-nyanu Kirijini-kariyi-nyanuku, manulurla pulka-pungka Kaatuku jungangku manyu-pinja-wangurlu.

Warrkini-paturlu yungulpalu-jana wiriwiri nyanungurra-nyangu purda-nyangkarla

18 Nyurrurla warrkini-paturlu yapangku, purda-nyangkalu-jana nyurrurla-nyangu wiriwiriji kajili-nyarra warrkiki wangkami. Ngalya-kariji kalu-nyarra ngampangampa nyina, marda ngalya-karirliji kalu-nyarra kulu-karrarlu warrkiji yinyi. Ngulaju ngula-juku. 19 Marda kalu-nyarra pakarni ngari lawarlangurla marda. Kala milya-pinyi kankulu yangka Kaatu kanyarra ngampurpa nyinami yungunkulu-jana purda-nyanyi nyarrparlangu kajili-nyarra wangkami. Kapu-nyarra ngurru-pajirni kajinkili-jana purda-nyanyi kulu-jarrinja-wangurlu. 20 Mardanpa ngampurpa-wangu nyinaja warrki nyampuku, mardanpa majungka-jarrija, manu marda kangku wiringki nyuntu-nyangurluju pinyi nyuntuju. Marda ngula-jangkaju kajikanpa nyinami-jiki parnkanja-wangu. Kala kulangu nganangku ngurru-pajirni kujakuju. Jungarninpa warrki-jarriyarla wakurturdu-nyayirni! Mardalpanpa warrki-jarrija wakurturdu, purda-nyangu mardanpa wiri nyuntu-nyanguju. Kajingki pinyi lawarlangurla, ngula-warnuju kajinpa pululu nyinami parnkanja-wangu, ngulaju Kaaturlu kapingkurla pulka-pinyi.

21 Kaatu-nyarra yapa nyurrurlaku milarninjarla wangkaja kapunkulu murrumurrurlu jata-nyanyi. Nyiya-jangka kujaju? Kujalpa Jijaji Kiraji walya nyampurla nyinaja, murrumurru-jarrija nyanunguju yungu-nyarra milki-yirrarni jungarni nyinanjaku Kaatuku. Kajinkili jata-nyanyi murrumurrurlu kuja-piya, ngulaju kankulu Jijaji Kiraji-piya nyina kujalpa nyanungu nyinaja. 22 Nyampunya-ka wangkami Payipulurla:

“Jijaji Kiraji kula majungka-jarrija, lawa. Nganangku kula nyanunguju purda-nyangu warlka wangkanja-kurraju.”*

23 Kujalpalu yapangku nyanungu manyu-pungu, kula-jana nyanunguju kulu-jarrija pina, lawa. Kujalpalu murrumurru-manu, kula-jana pina-japirdija murrumurru-maninjakuju. Ngarilparla wala-juku nyinaja Kaatu-mipaku, manulparla pardarnu ngakaku yangka kaji-jana Kaaturlu jungangku yapa miimii-nyanyi ngurru-japa maju-japa. 24 Yuwayi, ngulalpa waraly-karrija warntawarntarla, murrumurru-nyayirni-nyanu purda-nyangu. Murrumurru-nyanu purda-nyangu ngalipa-jangkarla maju-jangkarla yungurlipa majungka-jarrinja-wangu nyinami manu yungurlipa kurnta-wangu nyinami yangka kujalparlipa majungka-jarrija kamparru-wiyi. Murrumurru-nyanu purda-nyangu yungurliparla ngaliparlangu jungarni nyinami Kaatuku. Yuwayi, yapangkulu murrumurru-manu. Kujarlanya, Kaaturluju-nyarra parlpuru-manu jintawarlayi-jiki. 25 Kirijini-jarrinja-wangu-wiyi, nyurrurlajulpankulu jiyipi-piya nyinaja. Kulalpankulu milya-pungu nyarrpa-jarrinjakuju. Kala jalangu, Jijajirli-nyarra pina-kangurnu nyanungu-kurra. Nyanungurlunya kanyarra warrawarra-kanyi jiyipikingarduyu-piyarlu yangka kuja kajana warrawarra-kanyi nyanungu-nyangu jiyipi.

3

Nyarrpa-jarriyarla yungulpa-pala watiji manu karnta nyanungu-parntaju?

* 2:22 Nyangka Isaiah 53.9

1-2 Yuwayi, nyurrurla warrkini-patu, purda-nyangkalu-jana nyurrarla-nyangu paaju-patu kajili-nyarra warrkiki wangkami. Kuja-piyarlu-yijala nyurrurlarlu karnta-parturlu yungulpankulu-jana nyurrurla-parntaju purda-nyangkarla kajili-nyarra nyarrparlangu wangkami. Marda kalu Kirijini-wangu nyinami ngalya-kariji. Ngulaju ngula-juku. Purda-nyangkajukulu-jana. Jungarnili-jana nyinaya, manulu-jana ngurrju-jarriya. Manulu-jana wangkaya Kaatu-kurluju. Kala ngalya-kariji kajilpankulu wurdungurlangu nyinakarla yimi Kaatu-kurlangu-kurlu yimi-ngarririninja-wangu nyurrurla-parntarlangukuju, ngulaju ngula-juku-yijala. Kapulu-nyarra nyanyi-juku jungarni nyinanja-kurraju, manu yangka kuja kankulu yirriyirriqli manngu-nyanyi Kaatu-kurlu. Ngula-jangka marda kajikalunya-nyarra nyurrurla-parntarlangu marlaja Kirijini-jarrimi.

³ Nyurrurlarlu karntakarntarlu, kulalu-nyanu wakurluju warrarda wurdujarra-manta yungunkulu-nyanu yuntardi-mani nganta, lawa! Manu kulalu yukaya rdaka-kurlangurla manu waninja-kurlangurla manu jinajinarla yuntardirla yangka kuja kankulu tala wiri-kirlirli mani. Kulalu kuja-jarriya yungulu-nyarra watingki nganta nyanyi, lawa. ⁴ Ngarili pululu jungarni nyinaya. Ngula-jangka Kaaturlu kapu manngu-nyanyi, “Karnta nyampurraju yuntardi-nyayirni.” Junga kujaju. Kuja-ka Kaaturlu ngana-puka nyanyi jungarni nyinanja-kurra, manngu-nyanyi-ka yapa yinyaja yuntardi-nyayirni.

⁵ Karnta Kaatu-kurlangu yangka kujalpalu nyurru-wiyi nyinaja, nyarrparlupalu-nyanu yuntardi-manu? Kalalurla Kaatuku pulka-pungu, manu kalalurla wala nyinaja nyiyarningkijarrarla. Kalalu-jana kali-nyanu purda-nyangu yangka kuja kalalu-jana wangkaja. Kujarlunyalu-nyanu yuntardi-manu. ⁶ Manngu-nyangkalu karnta yangka yirdiji Jarayi * Yipuruyamu-parnta, yangka-jarra kujalpa-pala nyurru-wiyi nyinaja. Kala wiri-pajurnu. Kajinkilirla karnta nyurrurla jungarni nyinami Kaatuku, kajinkili lani-wangu nyinami nyiyarlangu-jangka, ngulaju kapunkulu Jiira-piya-jarrimi.

⁷ Wati nyurrurla-patu, yungurna-nyarra wangkami-wiyi. Kuja kankulu kali-nyanu-kurlu nyinanja-yani, ngurrjulu-jana nyinaya, kulu-wangu. Yirriyirriqli-jana wangkaya manyu-pinja-wangu. Wati nyurrurlarluju kankulu milya-pinyi kuja kalu karntaju rampaku-juku nyina nyurrurla-piya-wangu. Kaatu kanyarra yimiri nyinami wati manu karnta nyurrurlaku yungunkulu jintangka nyinami. Kajinkili-jana wati nyurrurlarlu pinyi kali-nyanu, ngulaju kula-nyarra Kaaturluju purda-nyangu kajinkilirla wangka. Kuja-jangka, ngurrjulu-jana nyinaya kali-nyanukuju.

Kaatu kangalpa ngampurra nyinami yungurlipa-nyanu jungarni jarnkujarnku nyinami

⁸ Yungurna yimi nyampu lawa-mani kujalparna-nyarra yapa nyurrurlaku yirrarnu. Ngungkurr-nyinayalu-nyanu warrarda. Kaji

* 3:6 Nyangka Genesis 11–23

ngana wajampa nyinami, ngulajulu wajampa-yijala nyinaya nyur-rurlarlangu. Kaji ngana wardinyi nyinami, kujarlajulu wardinyi-yijala nyinaya nyurrurla ngalya-kariji. Yulkayalu-nyanu jarnku-jarnku kuja kapala-nyanu papadirlangu yulkami-piya. Marri-jarriyalurla yapaku murrumurruku. Kulalu-nyanu kamparru yir-raka, kulalu-nyanu jinyijinyi-manta wiri-piyarlu, lawa. ⁹ Kajingki yapa jangkardu majungka-jarrimi, kula-nyanurla pina-kunka-manta. Kajingki nganangku kulungku ngarrirni, kula pina-ngarrika, lawa. Ngarirla jinta Kaatu-mipaku wangkaya yungu yapa yinya pirrjirdi-maninjarla warrawarra-kanyi. Ngula-nyarra Kaatu yapa nyurrurlaku milarninjarla wangkaja nyanunguku, wangkaja-nyarra yangka kapu-nyarra tarnngangu pirrjirdi-maninjarla warrawarra-kanyi.

¹⁰ Nyampunya-ka wangkami Payipulurlaju:

“Ngana-puka kuja-ka ngampurrpa nyina wardinyi nyinanjaku walya nyampurla, ngana-puka kuja-ka ngampurrpa nyina wankaru nyinanjaku, ngulangkulpa-nyanu yapa yinyarlaju warla-pajikarla maju wangkanja-kujaku yapa ngalya-kariki-kujaku. Yungulpa-nyanu warla-pajikarla warika-kujaku. ¹¹ Yungulpa-nyanu warla-pajikarla majungka-jarrinja-kujaku, ngula-jangka ngari yungulpa ngurrju-kurra-jarriyarla-mipa. Yungulpa yapa panu-karirlajintaju nyinayarla kulu-wangu rarralya. ¹² Yuwayi, Warlalja-Wiringki Kaaturlu kajana yapaju warrawarra-kanyi kuja kalurla nyanunguku jungarni nyinami. Purda-nyanyi kajana kuja kalurla nyanunguku wangkami. Kala yunjumu-jarrimi jurnta kajana yapakuju kuja kalu majungka-jarrimi.”*

Kaatu kangalpa ngampurrpa nyina yungurlipa-jana jungarni nyinami yapa ngalya-karirlanguku

¹³ Kajinkili yapa nyurrurla nyampurrpa-nyina jungarni warrarda nyinanjaku, ngula-jangkaju kulalpa-nyarra nganangku murrumurrumantarla, lawa. Kulalpa-nyarra nganangku kangkarla Kaatu-kujakuju. Junga kujaju. ¹⁴ Marda kajikalunya-nyarra jangkardu yanirni-jiki murrumurrum-aninjaku kajili-nyarra nyanyi yangka kuja kankulurla jungarni nyinami Kaatuku. Ngulaju ngula-juku! Kaaturlu kapu-nyarra pirrjirdi-maninjarla warrawarra-kanyi-jiki. Kulalu-jana lanijarriya yapa ngalya-kariki kajili-nyarra jangkardu yanirni, manu kulalu wajampa-jarriya kaji-nyarra maju rdipimi ngaka. ¹⁵ Ngarili Jijaji Kiraji-mipa juingangu manngu-nyangka. Nyanunguju-nyarra Warlalja-Wiri. Warrardalu manngu-nyangka nyampuju: “Nyarrparna wangkami kajijili yapangu yaninjarla payirni Kaatu-kurlu? Marda kajikajulu payirni nyiya-jangka karnarla walaju nyinami lanii-wangu. Nyarrpalkurna-jana wangkami?” Yuwayi. Kuja-piyarlunya manngu-nyangkalu yalu-maninjakungarntirli kajili-nyarra yaninjarla payirni yimiki Kaatu-kurlanguku. ¹⁶ Ngurrjulu-jana wangkaya, kulu-jarrija-wangu. Kajilpankulu-jana kulu-jarriyarla, ngula-jangkaju kulalpankulurla jungarni nyinakarla Kaatukuju, manu kajikankulu kurnta-jarrimi. Yapa yinyarraju marda kajikalunya-nyarra nginji-wangkami, marda kajikalunya-nyarra manyu-pinyi kuja kankulurla jungarni nganta

* 3:12 Nyangka Psalm 34.12-16

nyinami Jijaji Kirajiki. Kala kajili-nyarra nyanyi jungarni-kirra-juku, kapulu-nyanu kurnta-jarrinjarla wangkami, “Nyiyakurlipa-jana manyu-pungu yinyaju Kirijini-patu?”¹⁷ Nyiia ngurrjuju yapa nyurrurlakuju nyarrpa-jarrinjakuju? Kajili-nyarra yapa ngalya-karirli pinyi maju-jangka, ngulaju ngula-juku. Ngulaju nyurrurla-panu-jala! Kala kajili-nyarra yapangku murrumurru-mani kuja kankulu jungarni nyinami, Kaatu kapu-nyarra wardinyi-jarrimi nyurrurlakuju. Kujarlanyalurla jungarni warrarda nyinaya Kaatukuju.

¹⁸ Manngu-nyangkalu Jijaji Kiraji. Kajinkili-nyanu murrumurru purda-nyanyi, ngulajunkulu Jijaji-piya kujalpa jungarni warrarda nyinaja. Yapa ngalipa-miparlipa majungka-jarrija panu-juku. Jintaku-ngalpa nyanunguju palija yungu-ngalpa pina-kanyirni Kaatu-kurra. Yapangkulu nyanunguju pungu warntawarntarla, kala Kaatu-kurlangu Pirlirparlu nyanunguju pina-wankaru-manu. Pirlirparlurla yungu yartarnarri.¹⁹ Yartarnarri yinya-kurlu, Jijaji Kirajiji yanu ngurra-kari-kirra yangka-kurra kuja kajana Kaaturlu mardarni-jiki pirlirpa-wati pirijina-piya-patu yangka ngakaku kaji-jana miimii-nyanyi ngurrju-japa maju-japa. Jijaji Kirajiji yaninjarla wangkaja-jana pirlirpa yinya-patukuju.²⁰ Ngana yinyaju pirlirpa-wati? Nyurru-wiyi kujalpa wati yangkanku Nuwangku * pawurtu ngurrju-manu, yangka kujalpa-jana Kaatu pardarnu yapaku nyanungu-kurra pina-yaninjaku, pirlirpa yinyaju nyanungu-paturluju yangka kulalpalu Kaatuju purda-nyangu. Ngula-panunya-jana Kaaturluju riwarri-manu yapa walyangka ngapa wiri-kirilirli, muurl-mardarnu-jana 8-pala-mipa yapaju pawurturlaju.²¹ Ngapa wiri yinyaju ngulaju ngapa-piya yangka kuja karlipa jalangu papitaji-jarrimi. Kaaturlu-jana yapa 8-pala-mipa muurl-mardarnu ngapa yinya-kujakuju. Kuja-piyarlu-yijala kangalpa muurl-mardarni kuja karlipa papitaji-jarrimi. Kanyirni kangalpa ngapa-jangkaju. Kuja karlipa papitaji-jarrimi, kula kangalpa palka-mipa kirka-mani, lawa. Kuja karlipa papitaji-jarrimi, kujarluju payirni karlipa nyanungu Kaatu yungurlipa kurnta-wangu-jarrimi. Yuwayi, junga-nyayirniirli Jijajiji wankaru-manu palinja-warnuju. Kujarlanya, kuja karlipa papitaji-jarrimi, ngula-jangkaju kula karlipa kurnta-jarrimi.²² Jijajiji pina-wankaru-jarrinjarla pina-yanu nguru-nyayirni-wangu-kurra Kaatu-kurlangu-kurra. Yaninjarla jungarni-purdanji pirri-manu Kaaturla. Yinyarlanya kajana Warlajja-Wiri nyinami marramarrawatiki manu pirlirpa ngalya-kariki kuja kalu yalkirirla nyina yartarnarri-kirli.

4

Jungarnili nyinaya Jijaji-piya kujalu yapangku nyanungu murrumurru-manu

¹ Yapa nyurrurlarluju kankulu milya-pinyi yangka kuja kalalu yapangku murrumurru-manu Jijaji Kiraji kujalpa walya nyampurla nyinaja. Murrumurru-manu-nyayirnila, kulalpa kuja-jangkaju warrarda wajampa-jarrija. Kuja-piya-yijala kulalu wajampa-jarriya kajili-nyarra yapangku murrumurru-mani. Pirrjirdi-mantalu-nyanu yungunkulu jungarnirli manngu-nyanyi nyanungu-piyarlu. Yapa nyurrurlarlu

* 3:20 Nyangka Genesis 6-9

kankulu milya-pinyi kaji ngana-puka murrumurru-jarrimi Jijaji Kiraji-piya, yapa yinyaju majukuju-ka lawa-jarrimi. ² Yapa yinyaju kaji witaku-mipa ngari wankaraju nyinami, marda kajika marda wankaraju nyinami walyangkaju purlka-karda manu marda muturna-karda nyampurlaju. Ngulaju ngula-juku. Kala kulalpa ngari majungka-jarriyarla kutu yungu nganta-nyanu wardinyi-mani, lawa. Ngari karla jungarni nyinami Kaatuku kajirla nyarrpa-puka nyanunguku wangkami. ³ Nyurru-wiyi Kirijini-wangu-wiyi, ngari kalankulu jamulu nyinaja ngalya-kari-piya kuja kalalu Kaatu milya-pinja-wangu nyinaja. Majungka-jarrija kalankulu nyanungurra-piya. Yaninjarla kalankulu kutu ngunaja karnta-kari-kirli manu wati-kari-kirli. Majumipa kalankulu manngu-nyangu. Warrarda kalankulu warungka-jarrija pama-ngarninja-warnu. Kalankulu jinta-jarrija miyiki manu pamaku ngarninjaku. Kulankulu-nyanu warla-pajurnu kuja-kujaku, lawa. Kalankulu jinta-jarrija yapa ngalya-kari-kirli yangka juju-kari juju-kariki parntarrinjaku pirli manu watiya-jangkaku. Kulanarra Kaatu wardinyi nyinaja kujaku. Yuwayi, kalankulu maju nyinaja kuja-piyanya. ⁴ Kala jalangu, kula kankulu ngampurra nyina jinta-jarrinjaku yapa ngalya-kari-kirli kuja kalu majungka-jarrimi. Yapa yinyarlu kalu-nyarra nyanyi kuja kankulurla jungarni nyinami Kaatuku, manu kalu-nyanu kuja wangkami, "Waraa! Nyiyajangka kula kalu yinya-patuju ngalipa-kurluju jinta-jarrimi kujalpalu kamparru-wiyi nyinaja ngalipa-kurlu?" Ngula-jangka kalu-nyarra manyu-pinyi. Ngulaju ngula-juku. ⁵ Ngaka kapu-jana Kaaturlu miimii-nyanjarla payirni yapa yinyarraju yangka kuja kalu wankaru-juku nyinami manu yaparlangu kujalu palija. Yuwayi, kapu-jana miimii-nyanjarla payirni ngurrju-japa maju-japa. Kaji-jana miimii-nyanjarla payirni, ngulaju kapulu yimi-ngarrirni nyiyarningkijarra ngurrju-japa maju-japa kujalpalu walya nyampurla nyarrpa-jarrija. ⁶ Yapa yangka kujalu palija, purda-nyangulu Yimi Ngurrjuju Jijaji Kiraji-kirliji. Nganangku mayi-jana yimi-ngarrurnu. Palijalu yangka kuja karlipa yapa muku palimi. Ngulaju ngula-juku. Jalanguju nyurnu-jala kalu nguna milyingka, kala Kaaturlu-jana yilyaja Yimi Ngurrju yungu-jana nyanungu-nyangu Pirlirparlu wankaru-mani-yijala. Ngula-jangka kapulurla jungarnilki nyinami Kaatuku.

Yulkamirlipa-nyanu, manurliparla warrki-jarrimi Kaatuku yartarnarri nyanungu-nyangu-kurlu

⁷ Walya nyampuju kula tarnnga karrimi, kapu yawu-pardimi jalangu ngari. Kujarlanya, yapa nyurrurlarlulu yirriyirrirli manngunyaangka Kaatu manu yapa-patu-karirlangulu-jana. Warla-pajikalunyaanu maju-kujaku yungunkulurla jungarnilki wangkami Kaatuku. ⁸ Yuwayi, jungarnilirla warrarda nyinaya. Kala yungurna-nyarra yimi-ngarrirni-wiyi yimi wiri-nyayirni. Yulkayalu-nyanu jarnku-jarnku. Marda kajikankulu-nyanu jarnkujarnku murrumurru-mani, manu marda kajikankulu-nyanu jangkardu majungka-jarrimi. Kuja-kujakujulu-nyanu jarnkujarnku yawuru-jarriya. ⁹ Kaji ngana yanirni nyurrurla-nyangu ngurra-kurra ngurra-kari-jangka, kulalurla jurnta yunjumu-jarriya. Ngarili kutu kangka nyurrurla-nyangu

ngurra-kurraju. Kulalurla kuja wangkaya, “Yanta ngurra-karikirra! Nyiyakunpa yanurnu nyampu-kurraju?” Lawa. Kuja-wangurlulu ngari kutu kangka nyurrurla-nyangu-kurraju ngurra-kurra. ¹⁰ Kaatulpa-nyarra ngurrju-nyayirni yapa nyurrurlakuru nyinaja, manu-nyarra yartarnarri jarnkujarnku yungu yungunkulurla jarnkujarnku warrki-jarrimi nyanunguku. Yuwayi, jarnkujarnku mardarni kankulu yartarnarri yangka kuja-nyarra Kaaturlu jarnkujarnku yungu. Yinya-kurlurlu pirrjirdi-mantalu-nyanu yungunkulu Kaatu purami. Kajinkili-nyanu pirrjirdi-mani kujarlu, ngulaju kapunkulurla jungarni warrki-jarrimi Kaatuku nyanungu-nyangu yartarnarri-kirli. ¹¹ Kala yapaku nyurrurla ngalya-kariki, Kaaturlu-nyarra yartarnarri yungu yungunkulu-jana yapa-patu-kariki yimi-ngarrirni Yimi Ngurrju Jijaji Kiraji-kirli, yungunkulu-jana yapa ngalya-kari pinarri-mani. Ngurrju kujaju. Yimi-ngarikalu-jana yimi-mipaju yangka kaji-nyarra Kaatu-juku wangkami, kula nyurrurla-nyangu yimi. Yapaku nyurrurla ngalya-kariki, Kaaturlu-nyarra yartarnarri yungu ngula-kurlurlu yungunkulu-jana wurdujarra-mani yapa panu-karirlangu, marda kalu marlajarra nyinami, marda kalu nyurnu ngunami. Ngulaju ngurrju. Ngarili-jana yapakuju warrki-jarriya yartarnarri-kirli kuja-nyarra Kaaturlu yungu. Kajili-nyarra yapa ngalya-karirli nyanyi warrki-kirra, kapulurla Kaatuku pulka-pinyi. Kapulu-nyanu wangkami, “Waraa! Yapa yinyaju kalurla junga nyinami Jijaji Kirajiki.” Kujarlanya kapulurla pulka-pinyi Kaatukuju. Nyanunguju pirrjirdi-nyayirni, manu-ka yartarnarri wiri-jarlu mardarni tarnga-juku. Ngula-juku ngurrju.

Kaji-ngalpa maju rdipimi, wardinyilparlipa nyinayarla, manulparlipa wala nyinakarla Kaatuku

¹² Ngajukupurdangka-patu yapa-patu wungu-warnu-patu, maju kanyarra rdipimi, manu ngula-jangkarlu murrumurru kankulu-nyanu purda-nyanyi. Junga kujaju. Kala kulalu-nyanu kuja jarnkujarnku wangkaya, “Yuwa! Ngalipaju Kirijini-patu! Nyiya-jangka kangalpa majuju rdipimi? Marda kula kangalpa warrawarra-kanyi Kaaturlu!” Lawa! Kuja wangkanja-wangulu nyinaya! Nyiya-jangka kanyarra majuju rdipimi? Kaaturlu kanyarra waalparrirni, miimii-nyanyi kanyarra yirriyirri-nyayirni yungu-nyarra milya-pinyi junga-japa kankulurla walaju nyinami. ¹³ Ngarili wardinyi nyinaya maju-puruju. Murrumurru-jarrimi kankulu Jijaji Kiraji-piya kujalu nyanungu yampangku murrumurru-manu walya nyampurla. Ngaka yapa panungku kapulu nyanyi Jijaji Kiraji ngurrju-nyayirni yartarnarri wiri-jarlu-kurlu. Jalangu kankulu-nyanu murrumurru purda-nyanyi yungunkulurla yangka ngaka wardinyilki yati-wangka Kaatuku. ¹⁴ Marda kalu-nyarra yapa ngalya-karirli manyu-pinyi kujarlu, “Nyurrurlaju Kirijini-patunkulu ngawungawu!” Nyiya-jangka kalu-nyarra manyu-pinyi kujarlu? Kaatu-kurlangu Pirlirra, yartarnarri wiri-jarlu-kurlu-ka palka nyina nyurrurlarla. Kujarlanya kalu-nyarra manyu-pinyi. Ngulaju ngula-juku. Kaaturlu kanyarra pirrjirdi-maninjarla warrawarra-kanyi-jiki!

¹⁵ Yapa ngalya-kari ngulajulu tarnga-kurra pinja-panu-wati. Ngalya-karijili purunjunju-wati. Ngalya-kari kalu kutu majungka-jarrimi, manu ngalya-kariri kalu-jana mampami kuluku yapa-patu-kariki. Kuja kalu kuja majungka-jarrimi, ngulakuju majuju kajana

rdipimi, manu kalu-jana ngalya-karirli pinyi. Kala kulalu kuja-piya nyinaya, lawa! ¹⁶ Ngarilirla jungarni warrarda nyinaya Jijaji Kirajiki yapa nyanungu-nyangu. Kala kaji-nyarra maju rdipimi, marda kaji-nyarra yapangku murrumuru-mani, kulalu kurnta-jarriya. Ngarilirla Kaatuku pulka-pungka. Yapa-karirli kapulu-nyarra nyanyi, manu kapulu milya-pinyi kuja kankulu Kirijini nyina.

¹⁷ Jalangurlangurlu kajana Kaaturlu miimii-nyanyi yapa ngurrju-japa maju-japa. Ngali parlangu-wiyi kangalpa miimii-nyanyi. Kujarlanya milya-pinyi karlipa yangka ngaka kapu-jana miimii-nyanjarla murrumuru-mani karrikarri-wangurlu yinyaju yapa ngalya-kari, yangka-patu kuja kalu purda-nyanja-wangu nyinami jalangu, yangka-patuku kuja kajana yimi-ngarrirni Yimi Ngurrju Jijaji Kirajiki. Kapu-jana murrumuru-mani karrikarri-wangurlu ngalipa-piya-wangu. ¹⁸ Nyampunya-ka wangkami Payipulurlaju:

“Kaaturlu kapu-jana muurl-mardarni yapa nyanungu-nyangu yangka-patu kuja kalurla jungarni nyinami nyanunguku. Kujakungarntiji maju-wiyi kapu-jana rdipimi walya nyampurlaju, manu kapulu murrumuru-jarrimi. Kujarlanya karlipa milya-pinyi Kaaturlu kapu-jana yapa yinya-patuju murrumuru-mani karrikarri-wangurlu, yangka kuja kalu majungka-jarrimi. Kapulu murrumurruluju jata-nyanyi, yangka-patu kuja kalu majungka-jarrimi.”*

¹⁹ Yuwayi, kujanya kanyarra wangkami Kaatuju yapa nyanungu-nyangu-patukuju. Wangkami-ka yangka maju kapu-nyarra rdipimi. Ngula-puruju, nyarrpa-jarrimilkinkili? Walajukulurla nyinaya Kaatuku. Nyanungurlunya-ngalpa ngurrju-manu. Wangkaja-ngalpa yangka kapu-ngalpa warrawarra-kanyi, manu yimi yinyaju kula wajawaja-mani. Ngurrjukulu-nyanu jarnkujarnku nyinaya.

5

Jaajikingarduyu-patu wiriwiri yungulpalu jungarni nyinakarla yungulu-jana yapa ngalya-karirli waalparrirni

¹ Yungurna-nyarra wangkami nyurrurlaku jaajikingarduyu-patuku wiriwiriki yungunkulu pirrjirdi-juku nyina. Ngajujurna wiri nyurrurla-piya. Nyangurna Jijaji Kirajiji kujalpalu yapangku murrumuru-mani walya nyampurla. Ngaka kapurna jinta-jarrimi nyanungu-kurlu nguru-nyayirni-wangurla kaji-jana Kaaturlu milki-yirrarni yangka Jijaji Kiraji kuja-ka nyinami yartarnarri wiri-jaru-kurlu. ² Nyurrurla jaajikingarduyu wiriwiri, warrawarra-kangkalu-jana Kaatu-kurlangu yapa yangka jiyipikingarduyu-piyarlu kuja kajana-warra-kanyi jiyipi nyanungu-nyangu. Kaaturlu-nyarra yapa yinyaju yungu yungunkulu-jana warrawarra-kanyi. Kulalu-jana kuja wangkaya, “Jinyijinyi-mani kajulu yungu ngantarna-nyarra warrawarra-kanyi.” Lawa, kuja wangkanja-wangulu nyinaya! Ngarili-jana jungangku warrawarra-kangka. Wardinyirli-juku warrawarra-kangkalu-jana, ngulakuju Kaatu kapu-nyarra wardinyi-jarrimi. Warrki-jarriyalurla Kaatuku kujanya, kula talaku, lawa. Warrki-jarriyalurla yungunkulu-jana yapa pirrjirdi-mani nyanunguku puranjaku manu yungulu ngurrju nyina. ³ Kuja kankulu-jana yapa

* 4:18 Nyangka Proverbs 11.31

warrawarra-kanyi jaajirla, kulalu-jana kulungku jinyijinyi-mani, lawa. Ngarilirla jungarni nyinaya Kaatuku nyanungurra-kurluju. Ngula kajili-nyarra nyanyi kuja-kurra, kapulu-nyarra waalparrirni, manu kapulu jungarni nyinami. ⁴ Kajinkilirla jaajikingarduyu-patu wiriwiri jungarni nyinami Kaatuku kuja-piya, ngula-jangka ngaka ngurungka nyanungu-nyangurla Jijaji Kirajirli kapu-nyarra yinyi nyiya mayi ngurrju yartarnarri wiri-jarlu-kurlu, kapu-nyarra karrimi tarnngajuku nyurrurlaku. Nyanunguju-jana wiri jaajikingarduyu-patuku wiriwiriki walya nyampurla.

⁵ Nyurrurla wati-patu kurdu-warnu-patu, purda-nyangkalu-jana jaajikingarduyu-patu wiriwiri kajili-nyarra nyarrparlangu wangkami.

Yungurna-nyarra wangkami panuku-juku Kirijini-patuku. Kulalu-nyanurla pulka-pungka, manu kulalu-jana yapa jinyijinyi-manta wiri-piyarlu. Lawa. Ngarili-nyanu wurdungu warrki-jarriya. Nyarrparla kuja? Nyampunya wangkaja Kaatuju Payipulurlaju:

“Kaaturlu kajana yapaju mamparl-pinyi kuja kalu-nyanurla pulka-pinyi wiri-piyarlu. Kala nyanunguju ngurrju yapakuju yangka kuja kalu-jana yapa-patu-kariki wurdungu warrki-jarrimi.”*

⁶ Kujarlanya, wurdungulu-nyanu jarnkujarnku warrki-jarriya kamparru Kaaturla. Nyanunguju yartarnarri wiri-kirli. Yuwayi, wurdungulu-nyanu jarnkujarnku warrki-jarriya. Yangka kaji Jijaji Kiraji pina-yanirni, Kaaturlu kapu-nyarra ngurrju-pajirni.

⁷ Marda kanyarra maju rdipimi yapa nyurrurlakuju. Ngulaju ngula-juku. Kulalu wajampa-jarriya. Kulalu-nyanu payika, “Nyarrpa-jarrimilkirli?” Lawa. Kaji-nyarra maju rdipimi, ngarili Kaatu-mipa payika. Ngari kanyarra warrarda mari-jarrimi nyurrurlakuju, manu kanyarra warrarda manngu-nyanyi.

⁸ Warla-pajikalu-nyanu maju-kujaku, manulu-nyanu warrawarra-kangka Juju Ngawu-kujaku. Warru-ka wapami kilji-nyayirni nguurrkarrinja-karra gaya wiri-jarlu-piya. Yapaku kajana warrirni puuly-mardarninjaku yungu-jana puuly-mardarninjarla maju-mani.

⁹ Walalurla warrarda nyinaya Kaatuku yungunkulu wungungku Juju Ngawu warla-pajirni. Maju kanyarra rdipimi warrarda yapa nyurrurlakuju. Junga kujaju. Milya-pinyi kankulu maju kuja kajana rdipimi Kirijini-patuku nguru-kari nguru-karirlaku. Ngulaju ngula-juku. Walajukulurla nyinaya jata-nyanja-wangu Kaatukuju. ¹⁰ Maju kapu-nyarra rdipimi walya nyampurlaju, ngari witaku tarnngawangu. Kaatuju kanyarra ngurrju-juku nyinami. Milarninjarla-nyarra wangkaja yungu-nyarra jintangka yirrarni Jijaji Kiraji-kirli yungunkulurla yartarnarri wiri-jaru-kurlu jirrnnganja nyina ngurungka nyanungu-nyangurla. Yuwayi, jalanguju kankulu jata-nyanyi, kala Kaaturlu kapu-nyarra ngurrju-mani pina. Ngula kapunkulu pir-rjirdilki nyina. Kapu-nyarra ngurrju-mani pina yungunkulurla wala warrarda nyina. Nganangu kula-nyarra kanyi Kaatu-kujakuju. ¹¹ Yuwayi, Kaatuju kapu nyina Warlalja-Wiri nyiyarningkijarraku tarnnga. Ngula-juku ngurrju.

Piitarlu pipa nyampuju lawa-manu

¹² Ngajukupurdangka Kirijini yirdiji Jilajaju, nyampu palka ngaju-kurlu. Ngajuku kaju warrki-jarrimi ngurrju. Wangkajarnarla yimi

* 5:5 Nyangka Proverbs 3.34

yirrarninjaku pipa nyampurla. Ngajulurlurna-nyarra jaru nyampuju yirrarnu yungunkulu pirrjirdi nyina, manurna-nyarra yarda wangkaja Kaatuju kangalpa yimiri-nyayirni nyinami-jiki. Kujanyarna-nyarra wangkaja kamparru-wiyiji. Walalurla warrarda nyinaya Kaatuku kuja kanyarra ngurrju nyinami.

¹³ Kirijini-kariyi-nyanu-patu kuja kalu nyina ngaju-kurlu ngurra nyampu Papilunurla, ngula-paturlu yungulu-nyarra yimi-ngarrirrirra ngurrju nganta kalu nyinami. Wati-pardu Maarrkurlangu kanyarra wangkami ngurrju nganta-ka nyina. Nyanunguju ngaju-nyangu-piya ngalapi-nyanu. Kaaturlu-nyarra milarnu nyurrurlaju, manu-jana nyanungurrarlangu milarnu yungulurla jintangka nyinami nyanunguku.

¹⁴ Yulkami kankulu-nyanu. Kajinkili jinta-jarrimi ngaka, ngurrjulu-nyanu ngamurlu-maninjarla wangkaya.

Nyurrurla kuja kankulu Jijaji Kiraji-kirlangu nyina, wangkamilki karna-nyarrarla Kaatuku, “Wapirra, nyinaya yapa yinya-patu-kurlu yungulu rarralya nyina ngurrju.” Ngula-juku.

2 Peter Pipa 2 Piita-kurlangu

Pipa jinta-kari kuja-jana Piitarlu pantirninjarla yilyajarra Kirijini-patuku nyurru-wiyi

Nyiya-kurlu yimi nyampu?

Nyampu pipa kuja karlipa ngarrirni ngulaju Pipaju 2 Piita-kurlangu, ngulaju pipa jinta-kari kuja-jana Piitarlu yirrarnu nyurru-wiyi Kirijini-patuku. Nyampurlaju pipangka wangkaja-jana jungarniki nyinanjaku Kaatukuju yungu-jana wardinyi nyinami nyanungurrakuju. Pututu-pungu-jana yangka maju-patu-kujaku tiija-kujaku. Yinyarra tiija-paturlupalu-jana pinarri-manu yapaju warntarlarlu. Piitaju wangkaja ngakaju Kaaturlu kapu-jana riwarri-mani tiija maju-patuju. Piita-jana wangkaja Kirijini-patu yungulurla pardarni Warlalja-Wiriki Jijajiki kaji yanirni pina walya nyampu-kurra.

¹ Ngaju-nyangu yirdiji Piita. Warrki-jarrimi karnarla Jijaji Kirajiki. Milarnuju ngajuju yungurna-jana Kurdungurlu Wiri nyina Kirijini-patu-karikiji. Nyanungu kaju wangkami nyarra yungurna-jana wangkami. Ngajulurlu karna-nyarra pipa nyampuju yirrarni yapaku kuja-nyarra Kaaturlu milarnu yungunkulurla wala nyina Jijaji Kirajiki. Jijaji Kirajiki ngulaju Kaatu, manu nyanungukunya karliparla pulka-pinyi. Nyanunguju ngalipaku Ngarlkinpa, manu junga-nyayirni-ka nyinami warrarda. Kujarlanya karlipa purda-nyanyi. Ngurrju-nyayirni kujaju ngalipakuju.

² Yapa nyurrurlarlu kankulu-jana milya-pinyi Kaatu manu Jijaji kuja kangalpa ngalipa-nyangu Warlalja-Wiri nyinami. Kujarlanya karna-nyarrarla wangkami nyurrurlaku yapaku kujanya, “Payirni karnangkupala yungunpala-jana yimiri nyina warrarda Kirijini-patuku yapaku. Kujarlanya yungungkulu marlaja nyinami ngurrju-nyayirni rarralya tarnnga-juku.”

Kaaturlu-ngalpa milarnu yangka yungurliparla jungarni nyinami nyanunguku

³ Kaaturlu-ngalpa ngurrju yungu nyiyarningkijarra yungurliparla jungarni nyinami nyanunguku tarnnga-juku. Kaatu nyanunguju, jinta-mipa-ka nyina. Ngulangkuju-ka mardarni yartarnarri wiri-jarlu, manu-ka ngurrju-nyayirni nyina. Ngulaju milya-pinyi karlipa. Milarninjarla-ngalpa wangkaja yungurliparla nyanungukulku nyinami. Junga kujaju. Milya-pinyi karlipa nyanunguju, mardarni karlipa yartarnarri nyanungu-nyangu kuja-ngalpa nyanungurlu yungu. Kujarlanya karlipa jungarniji nyinami. ⁴ Yuwayi, Kaaturlu-ka yartarnarri wiri mardarni, manu ngurrju-nyayirni nyanunguju. Nyanungu-ngalpa wangkaja yangka kapu-ngalpa ngurrju nyinami. Kujarlunya-nyarra jangu-pungu yungunkulu yapa nyurrurla jungarni nyina nyanungu-piya. Nyurrurla yapa, kula kankulu yapa maju yinyarra-patu-kari-piya

nyina kuja kalu nyampurula walyangka nyina. Kula kalurla ngungkurnyina Jijaji Kirajiki. Ngari kula nyiyarningkijarra maju-mipa manngunya. Kala yapa nyurrurla kula kankulu kuja-piya nyina, lawa. Kujarlanya-nyarra Kaaturluju ngurrju jangku-pungu yungunkulurla jungarni nyinami nyanunguku.

⁵⁻⁷ Yuwayi, Kaaturlu kangalpa yartarnarri yinyi yungurliparla jungarni nyinami nyanunguku. Yapa nyurrurla kankulurla nyurru-juku wala nyina Jijaji Kirajiki. Warrki-jarriyalurla wakurturdu. Ngula-jangkaju kapunkulu jungalku nyinami. Kapunkulu Kaatu-kurlangu kurwarri milya-pinyi. Kapunkulu-nyanu warla-pajirni maju-kujakuju. Kapunkulurla wala warrarda nyinami maju-pururlanguju. Kapunkulu Kaatu wardinyi-mani kajinkili jungarni nyinami. Kapunkulu-jana yulkami Kirijini-kariyi-nyanuku manu yapa panu-karirlanguku.

⁸ Kajinkilirla kuja nyinami warrarda Kaatuku, yapa ngalya-karirli kapulu-nyarra nyanyi jungarni nyinanja-kurra. Kapulu milya-pinyi kuja kankulu milya-pinyi-nyayirni Warlalja-Wiri Jijaji Kiraji. Kapulu-nyanu wangkami, “Jijaji Kirajirli-jana pirrjirdi-manu yin-yarraju Kirijini-patu yungulurla jungarni warrki-jarri nyanungukuju.”

⁹ Yapa jinta-karirli marda kajika-nyanu Kirijini-pajirni. Kala kula karla wakurturdu warrki-jarrimi Kaatukuju. Kaji warntarla nyinami, kujaju kula jungarni. Nyanunguju pampa-piya nyanja-wangu. Marda wangamarra-jarrija kujarla Kaatu yawuru-jarrija kamparru kuja majungka-jarrija. ¹⁰ Ngajukupurdangka-purnu Kirijini-patu, maju-wangulu-nyinaya yapa yinya-piya-wangu. Warrki-jarriya warrardalurla Kaatuku. Ngula-jangka kapunkulu milya-pinyi kuja-nyarra Kaatu milarninjarla wangkaja yungunkulurla nyanungukulku nyinami. Kajinkilirla warrarda warrki-jarrimi Kaatuku, jungarni kajinkilirla nyinami, ngulaju kulankulurla jurnta karlirr-yani. ¹¹ Kaatu kapu-nyarra wangkami nyurrurlakuju, “Nyurrurla, yukayarnili ngaju-nyangu-kurra nguru-nyayirni-wangu-kurra kankarlarra.” Junga kujaju. Ngakaju kapunkulu yukamirra nguru yinya-kurraju kuja kajana ngalipa-nyangu Warlalja-Wiri Jijaji wiri-nyayirni nyinami yapaku tarnnga-juku. Nyanunguju ngalipaku Ngarlkinpa.

¹² Yapa nyurrurlarluju kankulu nyurru milya-pinyi-jala yimi nyam-puju kuja karna-nyarra yimi-ngarrirni. Milya-pinyi kankulu yimi ngaju-nyangu ngulaju junga-nyayirni. Kala kapurna-nyarra warrarda yimi-ngarrirni tarnnganku-juku. ¹³ Ngampurrpa karna-nyarra nyina yungunkulu warrarda manngu-nyanyi nyarrpa kuja karna-nyarra wangkami. Kajirna-nyarra warrarda wangkami, ngulaju ngurrju. Nyiya-jangka kuja? ¹⁴ Ngajuju karna milya-pinyi kularna tarnnga nyina warrarda wankaraju, kapurna palimi-yijala. Warlalja-Wiri Jijaji Kirajiji ngajukuju wangkaja kujaju. ¹⁵ Yuwayi, kapurna ngajuju jalangu-yijala palimi. Kujarlanya karna warrki-jarrimi warrarda kuja karna pipangka nyampurra yirrarni. Ngula-jangka ngaka kajirna palimi, yungunkulu pipangka nyanjarla manngu-nyanyi nyiyarningkijarra kujarna-nyarra yimi-ngarrurnu.

Ngungkurr-nyinayarlalparliparla yimiki kujalu jarukungarduypaturlu yirrarnu Jijaji-kirli nyurru-wiyi

16 Yimi-ngarrurnernalu-nyarra yapaku nyurrurlakuju yangka kuja-ka Warlalja-Wiri Jijaji Kiraji pirrjirdi-nyayirni nyina. Yimi-ngarrurnernalu-nyarra yangka kapu nyanunguju pina-yanirni ngaka walya nyampu-kurraju. Kulalparnalu-nyarra yimi yimi-ngarrurnu manyungku yapa ngalya-kari-jangka, lawa. Nyangurnalu Jijajiji milpa nganimpa-nyangu-kurlurlu. Kujarlanya karnalu milya-pinyi yangka nyanunguju ngurrju-nyayirni yapa ngalya-kari-piya-wangu. 17 Ngalipakupalangu Wapirra Kaatuju, ngulaju ngurrju-nyayirni-yijala. Manu Jijaji ngurrju-pajurnu-yijala. Nyanungu-nganpa wangkaja, “Nyampuju ngajuku Ngalapi-nyanu marulu. Nyanungurlu kaju miyaluju raa-pinyi.”* 18 Yuwayi, purda-nyangurnalu Kaatu kuja-kurra wangkanja-kurra nguru-nyayirni-wangu-ngurlu yangka kujalparnalu nyinaja Warlalja-Wiri-kirli Jijaji-kirli pirli wararrarla tarrukurla.

19 Kujarlaju, milya-pinyi karlipa yimiji junga yangka kujalu jarukungarduyu-paturlu yirrarnu nyurru-wiyi Jijaji-kirli. Yimi nyanungurra-nyangu ngulaju rdili-piya ngurrju-piya kuja-ka mirilmiril-karrimi mungangka. Kajirilparla yimi yinyakuju ngungkurr-nyina, kula-ngalpa warntarla karlirr-kanyi. Warrardajukulu puraya jarukungarduyu-kurlangu yimi kaji Jijaji pina-yanirni. Nyanunguju ngurrju yangka wanta-piya kuja-ka kakarrara-ngurlu wilypi-pardimi manu kuja-ka yanjilypiri wilypi-pardimi rangkarrkurlu, ngula-piyanya. Kaji yanirni pina, kapu-nyarra yartarnarri yinyi yungunkulu Kaatu milya-pinyi-nyayirni.

20 Yapa nyurrurlarlulu manngu-nyangka nyarrparlu kuja karna-nyarra wangkami. Yinyarra yimi kujalu jarukungarduyu-paturlu yirrarnu nyurru-wiyi Payipulurla, nyarrpararlalu-jana parlu-pungu nyampurraju yimi? Nginyinginyi-jangka? Marda yapa ngalya-kari-jangka? Lawa. 21 Kula nganangku yapangku yimi nginyinginyirli manu Payipulurla yirrarninjaku, lawa. Jarukungarduyu-patu kalalurla nyinaja Kaatuku nyurru-wiyi, manu nyanungu-nyangu Pirlirpa-jana yaninjarla wangkaja nyanungurrakuju. Kujarlunyalu yimiji Kaatu-kurlanguju yirrarnu.

2

Yapa ngalya-karirli kapulu-jana Kirijini-patu puta pinarri-mani nyinyarningkijarra warntarlarlu

1 Nyurru-wiyi, yapangku yimirr-yinja-palkarlu kalalu-jana puta pinarri-manu warntarlarlu Yijirali-pinki yapa. Kuja-piya-yijala jalanguju, yapa ngalya-kari kapulu yanirni nyurrurla-nyangu turnu-kurra, manu kapulu-nyarra warntarlarlu puta pinarri-maninjarla karlirr-kanyi. Kapulu-nyarra yulyurliku-yinjarla pinarri-mani warlkangku. Kuja Warlalja-Wiri Jijaji Kiraji palija warntawarntarla, ngulaju palija yungu-jana yapa yinyarrarlangu muurl-mardarni. Kala kapulu-nyarra yaninjarla wangkami kula kalurla nyanunguku nganta ngungkurr-nyina. Kuja-panuju kapu-jana Kaaturluju riwarri-mani yapa yinya-patuju. 2 Kajili-nyarra yapa yinya-patu jinta-jarri nyurrurla-kurra, kapulu-nyanu palkaju muku maju-mani, manu

* 1:17 Matthew 3.17, 17.5

kapunkulu-jana ngalya-karirli nyurrurlarluju waalparrirni. Ngalya-kari kapunkulu majungka-jarrimi nyanungurra-piya. Yapa panu-karirli kapulu-nyarra nyanjarla wangkami, “Yuwa, Kirijini-patu yinya-patuju maju-patu!” Kujanya kapulu wangkami nyurrurla-kurluju.³ Tiija yinya-patu kuja kalu-nyarra jinta-jarri, ngari kalu ngayarrka nyinami nyurrurla-nyanguku talaku, manu ngari kalu-nyarra warlka-ngku yimiji yulyurku-yinyi. Yuwayi, kajili kuja-jarrimi, kapulu-nyarra talaju jurnta kanyi. Nyurru-wiyi Kaaturlu manngu-nyangu yungu-jana yapa yinya-patuju riwarri-mani. Junga kujaju. Ngaka kapu-jana riwarri-mani muku.

⁴ Nyarrparlu karna milya-pinyi yangka kapu-jana Kaaturlu riwarri-mani yinya tiija maju-patu? Manngu-nyangkalu-jana maramarrapatu kujalurla Kaatuku warntarla-jarrija nyurru-wiyi. Majungka-jarrijalpalu. Kuja-jangkaju, Kaaturlu-jana kujurnu rdaku wiri-kirra yirdi-kirraju Tarturu-kurra. Mardarnu warrarda-jana tarnnga-juku, ngulaju kapu-jana mardarni-jiki kaji-jana yinyarla-juku riwarri-mani muku tarnnga.

⁵ Manngu-nyangkalu wati yangka Nuwa * kujalpa nyurru-wiyi nyinaja. Yapa panulpalu walya nyampurlaju punku-nyayirni nyinaja, manu Nuwangku kala-jana putaputa pinarri-manu jungarnikiji nyinanjakuju. Kala lawa, kulalu nyanungu purda-nyangu, lawa. Kuja-panuju, Kaaturluju riwarri-manu-jana muku ngawarra wiri-kirlirliji. Muurl-mardarnu-jana Nuwa manu nyanungu-parnta manu nyanungurra-nyangu marnkurrpa kaja-nyanu-patu manu nyanungu-patu-parnta. Junga. Kaaturlu-jana 8-pala-mipa yapaju muurl-mardarnu palinja-kujakuju ngawarra wiri-kijaku.

⁶ Manngu-nyangkalu-jana kirri wiri-jarra yirdi-jarraju Jatama manu Kumarra * kujalpa-pala nyurru-wiyi karrija. Yapa-patu kujalpalu kirri yinya-jarrarla nyinaja, ngulajulpalu maju-nyayirni nyinaja. Kujarlanya Kaaturluju-palangu kirri yinya-jarraju riwarri-manu warlu-kurlurlu yalkiri-jangkarlu. Yuwayi, yulypulypa-kardapalangu jankaja. Nyiya-jangka? Riwarri-manu-palangu yinya-jarra kirri-jarra yungu-jana kujarluju yapa maju-patu milki-yirrarninjarla pututu-pinyi kuja kalu walya nyampurla nyinami jalanguju. Kajili ngampurrpa nyinami majungka-jarrinjaku, manngu-nyangkarlalpalu yangka Kaaturlu kapu-jana kujarlunya riwarri-mani.

⁷⁻⁸ Manngu-nyangkalu wati yangka yirdiji Laati * kujalpa kirri Jatamarla nyinaja nyurru-wiyi. Jungarnijilparla Kaatukuju nyinaja. Parra-kari parra-kari kala-jana yapaju nyangu majungka-jarrinjakurraju, manu kala-jana nyanunguju wajampa-jarrija-nyayirni. Yapa yinya-paturlu kula kalalu purda-nyangu Kaatuju. Kala kuja-palangu Kaaturlu riwarri-manu warlu-kurlurlu yinya kirri-jarra Jatama manu Kumarra, nyanungurluju muurl-mardarnu Laati-mipa palinja-kujaku.

⁹ Nyiya-kurlurlipa pina-jarrimi nyampurra yimi nyurru-warnu-jangka? Kuja-jangka yimi nyampu-patu-jangka, milya-pinyi karlipa kuja kajana yapa muurl-mardarni kuja kalu nyanungu purda-nyanyi. Muurl-mardarni kajana yapa ngurrju-patuju kuja kajana maju rdipimi, manu kuja kalu-jana yapa-patu-karirli murrumurru-mani. Kala yapa

* 2:5 Nyangka Genesis 5–9

* 2:6 Nyangka Genesis 18–19

* 2:7-8 Nyangka Genesis

maju-patu kuja kalu majungka-jarrimi? Nyarrpa-mani kapu-jana Kaaturluju? Milya-pinyi karlipa jalangurlangu kunka-mani kanya-nurla. Kapu-nyanurla warrarda kunka-mani-jiki yangka ngaka kapu-jana miimii-nyanjarla maju-pajirni. ¹⁰ Yapa majungku kula kalu-jana purda-nyanyi yapa kuja kalu-jana wiriwiri nyinami, lawa. Ngari kalu-nyanu manngu-nyanyi nyanungu-miparlu nyarrparlu yungulu-nyanu wardinyi-mani tala-kurlurlu, miyi manu pama-kurlurlu manu yangka kuja kalu warru parnka warrura manu warntarla. Kuja kalu kuja-jarrimi, majungka-jarrimi-nyayirni kalu. Kaaturluju kajana wurrangku nyanyi yangka ngakaju kapu-jana miimii-nyanjarla maju-pajirni.

Kaaturlu-jana milarnu marramarra-patu manu yapa-patu yungulu wiriwiri nyinami nyiyarningkijarraku. Kala yinyarrarlu maju tiija-paturlu, kula kalu-jana purda-nyanyi marramarra-patu manu wiriwiriji, lawa. Ngari kalu-jana manyu-pinyi-puka, manu kalu-nyanurla nyanungu-miparlu pulka-pinyi wiringkiji nganta. ¹¹ Marramarra-patuju kalu pirrjirdi-jiki nyina yinya-patukuju tiija maju-patukuju. Kala kuja kalu marramarra-patu karri kamparru Kaaturlu, ngulangkuju kapulurla yimi-ngarrirni yinya tiija maju-patu kalu majungka-jarrimi. Kula kalu-jana marramarra-paturlu manyu-pinyi, lawa. ¹²⁻¹³ Junga kujaju. Yinyarra tiija maju-patu, kula kalu jungangku manngu-nyanyi. Ngari kalu puluku-piya manu jiyipi-piya nyina, kula kalu jungangku manngu-nyanyi yapa-piyarlu. Yinya tiija-paturlu kula kalu milya-pinyi Kaatu-kurlangu kuruwarri. Ngari kalu manyu-pinyi-puka. Manngu-nyangkalu-jana puluku manu jiyipi. Nyiyakulu palka-jarrija? Palka-jarrijalu yungulu-jana yapangku pinjardarninjarla tiija-patuju maju-patuju pinyi. Junga kapu-jana murrumurru-mani-nyayirni kuja kalu maju nyinami.

Kuja kalu-nyarra tiija maju-paturlu jirrnganja-ngarni mangarri manu kuyu, ngari kalu maju-mipa manngu-nyanyi yungulu-nyanu wardinyi-mani. Maju-jarri kalu parrarlangurla. Kujarlanyankulu yapa nyurrurlaju kurnta-jarrija. ¹⁴ Yinyarra tiija-patu, kula kalu kali-nyanu warlajala-kurlu nyinami junga, lawa. Ngari kalu manngu-nyanyi yungulu ngari kutukutu kalykuru-jarrinjarla ngunami karnta-kari karnta-kari-kirli, wati-kari wati-kari-kirli. Warrarda kalu manngu-nyanyi kujarlu, “Kutukutu yanirli pa majumajuju!” Kujakuju, yulyurlku-yinyi kalu-jana yapa Kirijini-patu yangka Kirijini-patu kujalu witaku-mipa ngari nyinaja Kirijini manu yangka wita-mipa kuja kalu milya-pinyi Jijaji-kirli. Wangkami kalu-jana nyampuku Kirijini-patuku, “Yuwa, yantarnili yungurlipa majungka-jarrimi!” Nyarrpa-mani kapu-jana kuja-panu Kaaturluju yinyaju tiija maju-patuju? Kapu-jana juyurdurlu yunparni kuja kalu talaku ngayarrka nyinami. Tiija yinya-paturluju yampija Jijaji-kirlangu yirdiyi ngurrju purdangirli, ngari kalu manngu-nyanyi yungulu-nyanu mani nyiyarningkijarra-mipa. Kuja-panuju kapu-jana Kaaturluju juyurdurlu yunparni.

¹⁵⁻¹⁶ Tiija-patuju kalu maju nyinami wati maju-piya Palama-piya * kujalpa nyurru-wiyi nyinaja. Palamajulpa nyinaja Pujuru-kurlangu kaja-nyanu, manu kala nyinaja jarukungarduyu. Majulpa nyinaja,

* 2:15-16 Nyangka Numbers 22-24

manu kala-nyanu nyanungu-miparlu manngu-nyangu, “Nyarrparlurnaju talaju mani? Marda kajilparna majungka-jarriyarla, marda kajikarnaju tala wiri-nyayirni mani.” Kala Kaaturluju warla-pajurnu Palamaju kuja-kujakuju. Yuwayi, kapu Palamaju majungka-jarriyarla. Kala nyanungu-nyangu tangkiyirli warla-pajurnu. Kaaturlurla tangkiyikiji yartarnarri yungu yungurla yapa-piyalku wangkami Palamaku. Tangkiyirlirla pututu-pungu Palamakiji maju-kujakuju.

¹⁷ Tiija yinya maju-patu, ngularraju Palama-piya. Yungulu-jana nganta yapa kangkarla Kaatu-kujakuju. Jangku-pinyi kalu-jana nyi-yarningkijarra yapakuju, kala ngari kalu jamulu wangkami. Tiija maju-patuju mulju-piya ngapa-wangu. Yapangku kalu muljuju pangirni, kala kula kalu palka-mani ngapaju. Manu tiija yinypatuju mangkurdu-piya kuja-ka palka-jarrimi wuraji. Yapangku kalu mangkurduju nyanyi, manu kalu manngu-nyanyi kapu ngapa nganta wantimi. Kala lawa. Kuja-piya, yapa kalu-jana yani tiija maju-patuku purda-nyanjaku Kaatu-kurluku nganta. Kala kula kalu pina-jarrimi nyanungurra-jangka, lawa. Kujarla-jana Kaaturluju ngurra maju-nyayirni yurdujarra-manu tiija maju-patuku. Kapu-jana tarnnga-kurra murrumurru-mani. ¹⁸ Tiija yinya maju-paturlu kalu-jana yapaku warrirni Kirijini-patuku jalangu-warnuku yangka-patu kujalu maju yampija manu kujalu Jijaji puraja witaku ngari. Yulyurliku-yinyi kalu-jana Kirijini-patuju. Wangkami kalu-jana, “Kajinkili yapa nyurrurla ngampurra nyinami majungka-jarrinjaku yungunkulu-nyanu wardinyi-mani, ngulaju ngula-juku.” ¹⁹ Ngula-jangka kalu-jana yimikarirlangu wangkami, “Yapa nyurrurlaju rarralypalku. Ngarili ngurrju marda majungka-jarriya kutu!” Kala kujaju junga-wangu. Tiija maju-patuju kula kalu rarralypa nyinami. Majungku ngari kajana jinyijinyi-mani majungka-jarrinjaku. Pirijina-piya kalu nyina. Pirijina kula kalu rarralypa nyinami, ngula-piyanya.

²⁰ Nyurru-wiyi tiija maju-patuju kalalu Kirijini-wiyi nyinaja. Majulu yampija purdangirli, yangka kuja kajana jurnta kanyi Kaatu-kujaku. Kalalu milya-pungu ngalipa-nyangu Warlalja-Wiri Jijaji Kiraji kuja-ka ngalipa-nyangu Ngarlkinpa nyina. Kala ngula-jangka, rdirriyungulu majungka-jarrinjaku-yijala. Nganangkulku kapu-jana muurlmardarni? Lawa ngari! ²¹ Kajili nyinayarla ngurrra-juku kutu jungarni nyinanja-wangu Kaatuku, ngulaju ngurrju. Kajili Kirijini-wangu-juku nyinayarla, ngulaju ngurrju. Junga kujaju. Kala kujalu Kirijini-jarrija, ngulangkululu yampijalku Kaatu-kurlangu kuruwarriji ngurrju kuja-jana yimi-ngarrurnu. Kuruwarrri yangka kujalu-jana jaajikingarduyu wiriwirirli pinarri-manu. ²² Yapangku yimi wita yirrarnu tiija maju-patu-kurlu nyurru-wiyi. Nyampunya yimiji:

“Kuja-ka maliki yurlkulyu-pardimi, ngulaju-ka pina-ngarni. Manu kaji nganangku nguurrnguurrpa parljirni, ngulaju-ka walya-kurra pina-wantinjarla warru wardarrwardarr-wantimi.”*

Junga kujaju.

3

Jijaji kapu pina-yanirni

* 2:22 Nyangka Proverbs 26.11

¹ Yapa nyurrurla-patuku kuja karna-nyarra yulkami-nyayirni, nyurru-wiyirna-nyarra pipa yangka kamparru-warnu-wiyi yilyajarra. Nyampuju pipa-karilki karna-nyarra yirrarni. Ngajulurlurna-palangu pipa-jarra yirrarnu yungurna-nyarra langa-kurra-mani yarda yimi kuja kankulu milya-pinyi. Warrardalu manngu-nyangka jungangu. ² Manngu-nyangka warrardalu yimi kujalu-jana Kaatu-kurlangu jarukungarduyu-paturlu yimi-ngarrurnu yapaku nyurru-wiyi. Manngu-nyangkalu yimi yangka kuja-jana Warlalja-Wiringki ngalipa-nyangurlu Ngarlkinparlu Jijajirli yimi-ngarrurnu Kurdungurlu Wiriwiriki. Yinyarrarlul-jalalu-nyarra yimiji yimi-ngarrurnu.

³ Kaji Jijaji Kiraji yanirni pina walya nyampu-kurra, ngulakungarntiji ngalya-karirli yapangu kapulu-nyarra manyu-pinyi nyurrurla yangka kuja kankulu jungangu milya-pinyi Jijajiji kapu yanirni pina. Yapa yinya-patuju kapulu majungka-jarrimi kutu nyarrparlangupuka kajili manngu-nyanyi. ⁴ Kujanya kapulu-nyarra wangkami, “Nyurru-wiyi, jaruku-ngardyu-patulu wangkaja yangka ngaka kapu Jijaji pina-yanirni walya nyampu-kurra. Manu kujalpa Jijaji nyinaja walya nyampurula kamparru-wiyi, wangkaja-jana nyanungu-nyangu kurdungurlu-patuku yangka kapu ngaka pina-yanirni. Kala lawa! Pardarnu warrardalparliparla nyanungukuju. Lawa-juku! Kirijini yinya-patu yangka kalalu-ngalpa wiriwiri nyinaja, palija mukulu. Walya nyampuju jurrku-juku kuja Kaaturlu nyurru-wiyi ngurrju-manu.” Kujanya kapulu-nyarra yapaju wangkami.

⁵ Yapa kuja kalu kuja wangkami, ngulaju warlkanji-wati. Wajawajamanulu yimi Kaatu-kurlu yangka kuja ngurrju-manu nyiyarningkijarra nyurru-wiyi. Nyarrparlu Kaaturluju ngurrju-manu nyiyarningkijarra? Ngarilpa lirra-miparlu wangkanjarlu ngurrju-manu. Kujarlanyalu yalkiri manu yanjilypiri-wati palka-jarrija. Ngulajangka walya ngurrju-manu kuja ngapa-jangka warraja-jarrija. Junga kujaju. Walyaju ngapa-jangka wilypi-pardija. ⁶ Ngakalku Kaaturlu riwarri-manu nyiyarningkijarra walyangkaju yangka ngawarra wiri-kirlirli.* ⁷ Nyarrpa-manilki kapu-jana Kaaturluju walyaju, yalkiri manu yanjilypiri-watiji? Murnma-juku-ka mardarni, ngulaju kapu ngaka riwarri-mani warlu-kurlurlu. Yinya-puruju kapu-jana yapa maju-patu miimii-nyanyi, manu kapu-jana tarnnga-juku riwarri-mani.

⁸ Nyiya-jangka kula-ka Kaaturlu jalangurlu-juku nyiyarningkijarraju riwarri-mani? Nyiyaku karla pardarni? Kaaturlu kula-ka manngu-nyanyi yapa ngalipa-piyarlu, lawa. Nyanungurlu-ka kujarlu manngu-nyanyi, “Parra jintaju ngulaju 1,000-pala yulyurru-piya, manu 1,000-pala yulyurru-puju ngulaju parra jintapiya ngajukuju.” Kujanya-ka Kaaturluju manngu-nyanyi. ⁹ Junga kujaju. Kula Warlalja-Wiri Jijaji Kiraji pina-yanurnu walya nyampu-kurra yungu-jana yapa miimii-nyanjarla ngurrju-pajirni marda maju-pajirni marda. Ngulaju ngulajuku. Kula Kaaturlu ngurungka nyanungu-nyangurlaju mardarni tarnnga walya nyampu-kurra yilyanja-wangu, lawa. Nyiyakulku-ka Kaaturluju mardarni yinyarlaju? Kujanya-ka Kaaturluju manngu-nyanyi, “Kula karna ngampurru nyina yapaku pinjaku. Kajilparna Jijaji jalangurlu pina-yilyayarla, ngulaju yapa majuju kajikaluku muku

* 3:6 Nyangka Genesis 7-8

palimi. Kala kajilparna Jijaji mardakarla-juku nyampurla ngaju-nyangurla, marda yapa maju-paturluju kajikajulu pina-yaninjarla yalala-yirrarni ngaju. Kujarlanya karna nyina Jijaji pina-yilyanja-wanguju.” Junga kujaju. Kaatu kajana yapakuju mari-jarrimi kuja kalu maju nyinami. Ngampurrpa kajana nyinami yapakuju yungulurla nyanunguku pina-yani. ¹⁰ Kala ngaka, Warlalja-Wiri Kaaturlu kapu yilyamirni pina Jijajiji walya nyampu-kurraju. Kujarlanya kapu Warlalja-Wiri Jijaji Kirajiji pina-yanirni, kapu-jana kapal-katirni yaruju-nyayirni rli yapaku nyanja-wangu-juku. Kaji yanirni, yapangku kapulu purda-nyanyi warlpa wiri-piya warurr-wangkanja-kurraju. Kaaturlu kapu riwarri-mani niyarningkijarra yangka kuja ngurrju-manu walya manu yalkiri. Yuwayi, kapu niyarningkijarra muku purrami warlu-kurlurlu, niyarningkijarra kuja ngurrju-manu nyurru-wiyi. Ngula-jangkaju kapu lawa karrimi.

¹¹ Yuwayi, kapu Kaaturlu warlu-kurlurlu riwarri-mani muku. Kujarlanyalu nyurrurlaju jungarniji nyinaya yungu-nyarra wardinyi nyinami. ¹² Wardinyili nyinaya, manu manngu-nyangkalu warrarda Jijaji-kirli yangka kajirra parrakuju Kaaturluju jaka-yirrarni Jijajikingarnti pina-yilyanjakungarntiji walya nyampu-kurakungarntiji. Yuwayi, Kaaturlu parraju nyurru-juku milarnu. Ngaka parra yinyarla kapu-jana yalkiri manu yanjilypiri-wati riwarri-mani warlu-kurlurlu, manu kapu-jana niyarningkijarrarlangu warlu-kurlurluju riwarri-mani muku. ¹³ Ngulaju ngula-juku. Kulalu wajampa-jarriya! Milya-pinyi karlipa yangka Kaaturlu kapu-ngalpa yalkiri-karilki manu walya-karilki ngurrju-mani. Wangkaja-ngalpa kujaju nyurru-wiyi. Ngalipa yapa kuja karliparla jungarni nyinami nyanunguku, ngalipa-mipa kapurlipa walya yinyarlaju nyinami. Ngampurrpa-nyayirni karlipa nyinami yinyakuju walyakuju.

¹⁴ Warrardalurla pardaka kajirra ngurra ngurrju marlaja palka-jarrimi. Yirriyirrilirla nyinaya Kaatuku yungu-nyarra wardinyi nyinami. Kujajukulurla jungarni nyinaya yungulu-nyanu rarraly-palku nyina kulu-wangu manu yungu-nyarra Jijaji Kirajirli ngaka miimii-nyanjarla ngurrju-pajirni. ¹⁵ Jijaji Kirajiji, pardarni-jiki kajana yapaku yungulurla pina-yanirni nyanunguku. Yungu-jana muurl-mardarni muku. Ngalipakupurdangkarlu Puurlurlu, kuja-kurlu-yijala yirrarnu. Kaaturlurla yartarnarri yungu yungu pina-jarrimi Jijaji-kirli. Nyanungurlu-jana yimi yirrarnu pipa-paturla nyanungu-nyangurla. ¹⁶ Yimi yinyarraju Puurlu-kurlangu, ngularraju pirrjirdi-nyayirni manngu-nyanjaku. Ngalya-karirli yapangku kula kalu Kaatukurlangu Pirlirra mardarni, manu kalurla Kaatuku warntarla-jarrimi jurnta. Nyanyi kalu Puurlu-kurlangu yimi kuja yirrarnu, manu kalu manngu-nyanyi warntarlarlu. Kuja-piyarlu-yijala kalu manngu-nyanyi warntarlarlu yimi-kari yimi-kariji kuja kalu Payipulurla nguna. Kuapanuju kapu-jana Kaaturluju riwarri-mani muku.

¹⁷ Yapa nyurrurlarlu kankulu milya-pinyi ngaju-nyangu yimiji ngulaju junga. Kajili-nyarra yinya maju-patu tiija-patu wangkami nyurrurlaku, kajikalu-nyarra yulyurilku-yinyi. Kajinkili-jana yimi nyanungurra-nyangu purda-nyanyi, ngulaju ngurrju-wangu. Kajikankulurla nyurrurlarlangu jurnta warntarla-jarrimi Kaatukuju. Tiija maju-paturlu, kula kalu purami Kaatukurlangu kuruwarri, warn-

tarla kalu purami. Wangkami kalu warntarla, manu kalu majungka-jarrinja-yani-jiki. Jalangu, nyurrurlarlu yapangku kankulu purami yimi junga Jijaji Kiraji-kirli. Kala kajinkili-jana yinyarra purda-nyanyi, kajikankulurla nyurrurlarlangu kapuru nyina yimi yinyakuju. ¹⁸ Kuja-kujakuju, kulalu-jana purda-nyangka yinya maju-patu. Jungarnilirla nyinaya Kaatuku yungunkulu milya-pinyi Warlalja-Wiri Jijaji Kiraji ngalipa-nyangu Ngarlkinpa. Nyanungunya kanyarra yimiriji nyinami.

Wangkamilki karnarla Kaatuku, “Yapangku yungulpalurla pulka-pungkarla Jijaji Kirajiki jalangurlu manu tarngangku-juku. Ngula-juku ngurrju.”

1 John

Pipa 1 Jaanu-kurlangu

Pipa kamparru-warnu kuja-jana Jaanurlu pantirninjarla yilyajarra Kirijini-patuku nyurru-wiyi

Nyiya-kurlu yimi nyampu?

Jaanurlu-jana marnkurrpa pipa yirrarnu Kirijini-patuku. Nyampu pipa karlipa yirdi-mani Pipa 1 Jaanu-kurlangu. Ngaka-kari jirramakarilki-palangu yirrarnu pipa-jarraju, ngulaju karlipa-jana yirdi-mani Pipa 2 manu 3 Jaanu-kurlangu.

Nyampurula pipangka, Jaanurlu yirrarnu ngula karlipa ngaliparlu Kaatu yalala-yirrarni, ngula-warnuju kangalpa nyanunguju yawurujarri. Manu Jaanurluju yarda yirrarnu Kaatu ngula kangalpa ngalipaku yulkami. Ngula-warnuju ngalipalkurlipa-nyanu yulkamija jintakumarrirni. Ngula-warnu Jaanurlu yarda yirrarnu yungurliparla Jijajiki tarnnga-juku wala nyina manu ngungkurr-nyina kuja-ngalpa ngalipaku palija watiya warntawarntarla.

Jijaji Kiraji ngulaju Wankaru-yinja-panu JUKURRARNU

¹ JUKURRARNU Wiri yungurnalu-nyarra yimi-ngarrirni yangka-kurlu kujalpa nyinaja jukurrrpa-wangurla-wiyi. Ngula kujarnalu purda-nyangu wangkanja-kurra nganimparlu puranjakungarduyupaturlu, ngula kujarnalu nyangu milpangku warru wapanja-kurra. Jungarnalu palkaju nyangu, manurnalu rdakangku marnpurnu. Ngana-kurlu kuja karnalu-nyarra nyampuju yimi-ngarrirni JUKURRARNU? Nyampuju yimi ngulaju Jijaji Kiraji-kirli yangka Wankaru-yinja-panu-kurlu. ² Jijaji Kiraji ngulajulpa nyinaja Wapirra Kaatu-kurlu tarnnga-juku wankaru-juku jukurrrpa-wangurla-wiyi, ngulaju yilyajarni nyampu-kurra nganimpaku milki-yirrarninjaku. Warrajamanu nganimpa-kurra Jijaji Kirajiji, nyangulparnalu palka-juku wankaru-nyayirni junga-juku. Ngula-juku karnalu-nyarra wangkami manu yimi-ngarrirni jaruju. ³⁻⁴ Nganimpa karnalu-jana jirranganja nyinami Kirdarlanguku jintangka-juku Wapirra Kaatuku manu nyanungu-nyanguku Ngalapi-nyanuku. Nyampunyarnalu purdanyanjarla nyangu palkaju, ngula-kurlunya karnalu-nyarra yirripurami yungunkulu-nganpa jirranganja nyinami jintangkalku wardinyilki.

Kaatu ngulaju ngurrju-nyayirni Rdili-nyayirni-wangu

⁵ Nyampunya jaruju yangka kuja-nganpa yimi-ngarrurnu Jijaji Kirajirli nganimpaku, ngulaju kujarlu, “Kaatu, ngulaju-ka nyinami ngurrju-nyayirni Rdili-nyayirni-wangu, kula karla nyanungukuju munga rdanparni, lawa. Kula-ka mungangka nyinami.” Ngula karnalu-nyarra yimi-ngarrirni. ⁶ Wangkami kajikankujulu marda kuja, “Jintangka karnalurla jirranganja nyinami Rdili-nyayirni-wanguku Kaatuku yapaju.” Kujaju junga marda. Kala kajilpankulu munga-piyarla-juku karlirryantarla Kaatu-kujaku tarnnga-juku, ngulaju kajikankulu nyinami

manu wangkami warlkanji yijardu-wangu. ⁷ Kala kajilparliparla jungarni nyinakarla Rdili-nyayirni-wangu-wana tarnnga-juku, Rdili-nyayirni-wangu kuja-ka nyinami Kaatuju, ngula-piya-wana kajikarlipa nyinami jintangka-juku wungu, ngulaju kajika-ngalpa Kaaturlu kirlka-mani-nyayirni wilji-jangka manu nyiya-kari nyiya-kari-jangka ya-lyungku Jijaji Kiraji-kirlangurlu Ngalapi-nyanu-kurlurlu yangka kuja-ngalpa palija watiya warntawarntarla.

⁸ Wangkami kajikankujulu marda kuja, “Kula karnalu wilji nyinami, ngurrju karnalu nyina karlirr-yaninja-wangu.” Lawa kujaju! Kujarluju kankulu-nyanu karlirr-kanyi kujarlu wangkanjarlu, kula kankulu jungarni nyinami, lawa. ⁹ Kala Kaatu ngulajuka nyinami jungarni-nyayirni, junga kangalpa wangka. Kajirli-parla malamala-karrimi manu yalala-yirrarni wilji-warnurluju manu karlirr-yaninja-warnurlu, ngulaju Kaatuju kapu-ngalpa yawuru-jarri manu rdakurl-kijirni, manu kapu-ngalpa kirlka-mani jungarni-wangu-jangkaju ngalipaju. ¹⁰ Nyampunya kangalpa wangkami ngalipakuju Kaatuju: mukurliparla jurnta yanu ngalipaju wilji-jarrinjarla. Kala kuja kankulu-nyanu nganta nyurrurlarlu ngurrju-pajirni wilji-wangu nganta, ngulaju kankulu Kaatu kujarluju warlkanji-pajirni. Ngu-langkaju jaru nyanungu-nyangu kula-ka nyinami kurturdurrurla manu nginyinginyirla nyurrurla-nyangurla, lawa.

2

¹ Kurdukurdu ngaju-nyangu, nyampurra ngari karna-nyarra pi-pangka yirrarninjarla wangkami nyurrurlakuju, ngulaju yungunkulu jungarni nyinami karlirr-yaninja-wangu manu wilji-wangu. Kala ngaliparla turnungka, kajilpa ngana-puka karlirr-yantarla Kaatukujaku, ngulaju kajika Jijajirli nyanungurlu pinarni kanyi Rdarrkanparluju. Ngulakuju kajikarla Kaatuju yawuru-jarrimilki. ² Jijajingalpa kunka-pardija ngalipakuju. Yangka kujalu yirrarnu Jijaji Kiraji watiya warntawarntarla, ngulangakuju-nyanurla Kaaturlu kunka-manu ngalipa wilji-warnu. Jijaji kula-ngalpa ngalipa-mipaku kunka-pardija, lawa. Yapa-karirlanguku-jana kunka-pardija ngurujarraranyparlaku Jijajiji. Kujarluju Jijajirli yawuru-manu Kaatuju ngaliparla wiljingga Rdarrkanparluju.

³ Kajilparlipa jungarnirli purayarla kuruwarri Kaatu-kurlangu wilji-wangurlu, ngulaju kajikarlipa milya-pinyi-nyayirni nyanunguju. Ngulaju ngula-juku. ⁴ Kajilpa yapa jinta-kari marda wangkayarla, ‘Ngajurlangurlu karna milya-pinyi-nyayini Kaatu’, lawa kujaju! Kala kajilpa nyanungurlu yapangku purda-nyangkarla manu warrarda yampiyarla kuruwarri Kaatu-kurlangu puranja-wangurlu, ngulaju kajika wangka yijardu-wangu warlka. ⁵ Kala kaji kuja-piya-wangurlu purami kuruwarri Kaatu-kurlangu junga-nyayirnilri yijardurlu wilji-wangurlu, ngulakuju karla yulkami Kaatuju karrikarri-wangu. Nyarrparlu kujarlipa-nyanu milya-pinyi ngaliparluju jungajapa kuja karlipa nyinami Kaatu-kurlangu? ⁶ Nganarlangu kuja-ka tarnnga-juku nganta nyinami Kaatu-kurlangu nganta, ngulaju yungulparla nyinayarla Jijaji-piya-yijala.

Kirijini-patujurlipa-nyanu yulkami

7 Ngajukupurdangka-patu yapa-patu wungu-warnu-patu, nyampunya karna-nyarra yilyamirra kuruwarri Kaatu-kurlanguju, kula jalangu-warnu, lawa. Ngari karna-nyarra kuruwarri nyurru-warnu-juku yilyamirra Kaatu-kurlanguju yangka kujalpankulu purda-nyangu Kirijini-jarrinjarla, yangka kujalparnaluyarra yimi-ngarrurnu kamparrurlu-wiyi. 8 Ngulaju ngula-juku. Kala jinta-karilki karna-nyarra pipangka yirrarninjarla yilyamirra kuruwarri ngurrju-nyayirni jalangu-warnu. Munga ngulaju karla marlaja waparla-jarrinjarra-yani Kaatuku Rdili-nyayirni-wanguku. Rdili-nyayirni-wangu ngulaju-ka tarnnga-juku rdili-karrilki, junga-nyayirni nyampuju Rdili-nyayirni-wangu. Manu jungarni-nyayirni-yijalankulu nyurrurlaju kuja kankulurla jirrnganja nyinami Rdili-nyayirni-wanguku. 9 Ngana nganta kuja-ka nyinami nganta Rdili-nyayirni-wangurla nganta, kajilparla nyurunyuru-jarriyarla Kirijini-kariyinyanuku, ngulaju kajika karlirr-yani-juku Kaatu-kujaku milpa-parnta rdili-nyanja-wangu mungangka. 10 Kala ngana-puka kuja karla yulkami Kirijini-kariyinyanuku, ngulaju-ka nyinami Kaatu-kurlanguju Rdili-nyayirni-wangurla-juku. Kula-ka karlirr-yani maju-kurrapinangu, lawa. 11 Kala kuja-piya-wangu, yapa ngana-puka kuja karla nyurunyuru-jarri Kirijini-kariyinyanuku, ngulaju-ka karlirr-yani Kaatu-kujakuju. Ngulaju-ka ramparlampal-wapami munga-wanapiyarla yirdija kuja mungangka pampa-manu.

Niyarningkijarra Juju Ngawu-kurlangu nyampurla walyangka, ngulajurlipa yampimi

12 Kurdukurdu ngaju-nyangu, nyampu karna-nyarra pipangka yirrarninjarla wangkami ngulaju kuja: “Nyurru-juku-nyarra Kaatuju yawuru-jarrija wilji-warnukuju. Nyurru-juku-nyarrarla marlaja yawuru-jarrija Jijaji Kirajikiji.” 13 Manu ngula nyurrurlaku jarlu-pardu-patuku karna-nyarra nyurrurlarlanguku pipangka yirrarninjarla wangkami ngulaju kuja: “Nyurrurlarlu-jala kankulu yangka milya-pinyi-jala nyanungu Jijaji kujalpa Kaatu-kurlu nyinaja jukurrapangurla-wiyi.” Manu ngula nyurrurlarlanguku kurdu-warnu-patuku ngula karna-nyarra pipangka yirrarninjarla wangkami ngulaju kuja: “Nyurrurla kujarla puta puntarnu Kaatukuju Juju Ngawungku, ngulajunkulu wurrangku-juku mamparl-pungu.” 14 Kurdukurdu ngaju-nyangu, nyampunya karna-nyarra pipangka yirrarninjarla yarda wangkami ngulaju kuja: “Milya-pinyi-jala kankulu Wampirra Kaatuju.” Manu jarlu-pardu-patu, nyampu-yijala karna-nyarra pipangka yirrarninjarla wangkami ngulaju kuja: “Nyurrurlarluju kankulu milya-pinyi yangkaju nyanungu Jijaji kujalpa nyinaja Kaatu-kurlu jukurrapangurla-wiyi.” Manu ngula kurdu-warnu-patu, nyampu-yijala karna-nyarra pipangka yirrarninjarla wangkami ngulaju kuja: “Pirrjirdi kankulurla marlaja nyinami nyanungu-nyangukuju jarukuju laniwangu-juku nyurrurla. Manulpankulu wurrangku-juku mamparl-pungu Juju Ngawu.”

15 Nyampurla walyangka, niyarlangu kuja-ka nyinami Kaatu-kurlangu-wangu majumaju, ngulaju-ka nyinami Juju Ngawu-kurlangu. Ngulajurlipa yampimi nyinypa-wangurlu, kuja-piya-wangurlipa nyinami wartardi-jarrinja-wangu. Ngana-puka yapa kuja-ka wartardi-jarri manu tarnnga-jarri Juju Ngawu-kurlangurla niyarningkijar-

rarla, ngulaju-ka nyinami Wapirra Kaatuku kuja-purda-kari yulkanja-wangu. ¹⁶ Ngulaju yangka kuja-ka yapangku wardu-pinyi nyiyarningkijarra maju Juju Ngawu-kurlangu, kuja-ka purlurlparlu warrarda purda-nyanyi, manu nyiya-puka kuja-ka nyanyi majumajurlangu, manu kuja karla langawirl-karri nyiyarningkijarraku majumajuku punkuku, manu kuja kanyanurla warrarda kurrurru-karri manu pulka-pinyi nyiyarningkijarraku, ngularra-piya ngula-ka nyina, ngulaju maju Kaatu-kurlangu-wangu. Nyampu-piya ngulaju kula karla Kaatuku marlaja nyinami, lawa. Juju Ngawuku karla marlaja nyinami maju-nyayirni nyampu-piya-juku. ¹⁷ Nguruju-ka rdangkarlpa-jarrinja-yanilki nyampurla walyangka. Kaji ngaka walya nguru waparlarjarri manu lawa-jarri, ngulaju kulalu yapaju wartardi-jarrimilki Juju Ngawu-kurlangurlaju nyiyarningkijarrarla majumajurla. Kala nganangku-puka kuja-ka warrarda purda-nyanyi wilji-wangurlu kurruwarri Kaatu-kurlangu, ngulaju kapurla jirnganja nyinami tarnngajuku.

Yijardu-wangu-kurlu yangka Jijaji Kiraji-piya-wangu-kurlu

¹⁸ Kurdukurdu ngaju-nyangu, nguruju kangalpa wuurnpa-jarrimi ngalipaku Kirijiniki. Nyurru-jukunkulu-nganpa yangka purda-nyangu jaru jinta-kari-kirli yirdi-kirli Kiraji-piya-wangu-kurlu Yijardu-wangu-kurlu warntarla-kurlu kapu-jana karlirr-kanyi manu pinarri-mani yapa-jarlu. Junga kujaju. Jalangu-jarraju panu-nyayirni kalu yanirni warrarda Kiraji-piya-wangu-patu Yijardu-wangu-patu, manu kalu-jana yapa panu karlirr-kanyi Jijaji Kiraji-kijaku yimirr-yinja-karrarlu majungku. Nyampurra kuja karlipa-jana nyanyi majumaju, ngulaju karlipa manngu-nyanyi manu miyiki-nyanyi nguruju kangalpa kutulkujarri yangka Jijajikilki yaninjarniki pina. ¹⁹ Kala nyampu yapa kulalunganpa nyinaja warlalja wungu-warnu, ngulanyalu-nganpa yanu jurnta. Kala kajili nyinayarla wungu-warnu warlalja kaninjarra, ngulaju kapulu nyinayarla nganimparla turnu-warnurla. Kala kujalu-nganpa yampija, yanu jurntalu-nganpa, ngulajurnalu-jana milya-pungu manu miyiki-nyangu kula nganimpa-nyangu wungu-warnu manu warlalja. ²⁰ Nyurrurla, kula kankulu yalirra-piya nyina Yijardu-wangu-patu-piya yirdija-ngarra-nyarra Jijajirli Pirlirra kuru-pungu. Milya-pinjaku-nyarra kuru-pungu nyiyarningkijarraku yijarduku Kaatu-kurlanguku kuruwarriki yungunkulu milya-pinyi. ²¹ Nyurrurlaju, milya-pinyi karna-nyarra kula kankulu yapa ngalya-kari-piya nyina yangka kuja kalu nyina ngurra yimiki jungaku Jijaji Kiraji-kirliki. Pina-jala kankulu nyinami yimiki jungaku Jijaji Kiraji-kirliki. Junga-juku nyampunya karna-nyarra nyampu wangka nyurrurlaku Jijaji Kirajikirli. Kula kangalpa yimirr-yinyi Jijajirli, warrarda kangalpa wangka junga-nyayirni.

²² Ngana-puka kuja-ka nyinami warlkanji, kuja-ka nyina ngungkur-nyinanja-wangu, ngulaju-ka wangkami, “Jijaji kula-ka nyinami Kiraji, Kaatu-kurlangu Yilyanja-warnu.” Manu ngana-puka kuja-ka wangkami warlka, “Kularla Wapirra Kaatu Kirda-nyanu Jijajiki. Manu kularla Jijaji Ngalapi-nyanu Kaatuku.” Ngana-puka kuja-ka kujaju warlka wangka, ngulanya yangka Kiraji-piya-wanguju Yijarduwanguju. ²³ Ngana-puka kuja-ka wangkami nganta, “Jijaji nganta

kularla Ngalapi-nyanu Kaatuku,” ngulaju kula-ka nyinami kurdu-nyanu Kaatu-kurlangu, lawa. Kala ngana-puka kuja-ka wangkami nganta, “Jijaji nganta Kaatu-kurlangu Ngalapi-nyanu,” ngulaju karla jirrnganja nyinami Jijajiki kurdu-nyanu Kaatu-kurlangu.

²⁴ Nyurrurlarlujunkulu purda-nyangu Kaatu-kurlangu jaru ngurrju nyurru-wiyi. Ngulajulu warrarda manngu-nyangka manu puraya wajawaja-maninja-wangurlu. Kajilpankulu warrarda manngu-nyangkarla wajawaja-maninja-wangurlu manu purayarla, ngulaju kajikankulu-jana jirrnganja nyinami jintangka Kirdarlanguku. ²⁵ Nyampuju wankaru yangka kuja-ngalpa Jijajirli jangku-pungu ngakaku yinjaku: Kapurliparla tarnnga-juku jirrnganja nyinami wankaru Kaatukuju.

²⁶ Nyampurranya karna-nyarra yimi-ngarrirni yali-patu-kujaku mulujamulujarlu Yijardu-wangu-patu-kujaku, kalakalu-nyarra marda karlirr-kanyi maju-kurra-pinangu. ²⁷ Ngula-kujakuju-nyarra Kaaturlu kurru-pungu Pirlirra nyanungu-nyangu. Kujarlaju kulankulu nganalku payirni yungu-nyarra pinarri-mani, lawa. Nyurru-juku kanyarra Pirlirraparu pinarri-mani junga-nyayirni nyiyarningkijarra Kaatu-kurlu. Kula kanyarra yimir-yinyi manu jiliwirri-karrarlu pinarri-mani. Jungajukulu manngu-nyangka wajawaja-maninja-wangurlu-juku yijardurlu, kuja-nyarra pinarri-mani Pirlirraparu Kaatu-kurlangurlu. Manulu tarnngalku-juku nyinaka Jijaji Kirajikirlangu.

Nyinamirlipa Kaatu-kurlangu-juku warlalja ngakaku kaji Jijaji pinarni yani

²⁸ Kurdukurdu ngaju-nyangu, tarnngajukulu nyinaka Jijaji Kirajikirlangu-juku, kalakankulu marda yampimi jukuru-jarrinjarla. Kajilpa pina-yantarlarni jalangu marda, jukurra marda, kajika-ngalpa parlu-pinyi nyanungu-nyangu-juku, ngulangaju kajikarlipa kurntawangu karrimi nyanungurla kamparru. Kujarlajulu nyinaya tarnngaparnta yapa nyanungu-nyangu-juku, yungurliparla wirlwirl-nyinami lani-wangulku. ²⁹ Jungarni-ngawurpa-jala kankulu milya-pinyi Jijaji Kirajiji, kujarlanya kankulu milya-pinyi yapaju kuja-ka marda nyinami Kaatu-kurlangu marda, marda wilji warntarla kuja-purdakari. Nganangku-puka kuja-ka purami jungarnirli Kaatu-kurlangu kurruwarri, ngulaju-ka nyinami Kaatu-kurlangu kurdu-nyanu.

3

Ngalipa karlipa nyinami Kaatu-kurlangu kurdukurdu

¹ Wapirra Kaatuju kangalpa yulkami-nyayirni ngalipakuju, kuja kangalpa kurdukurdu warlalja-pajirni nyanungurlu. Junga-juku karlipa ngula-juku nyinami kurdukurdu nyanungu-nyangu nyanunguku. Kala ngalya-kariri yapaju Juju Ngawu-kurlangu, ngulangkuju kula kalu Kaatuju milya-pinyi. Kujarlanya kula kalu-ngalpa ngalipaju milya-pinyi ngula karlipa ngalipa nyinami Kaatu-kurlangu kurdukurdu.

² Ngajukupurdangka-patu yapa-patu wungu-warnu-patu, jalanguju karlipa nyinami Kaatu-kurlangu yapa nyanungu-nyangu warlalja. Ngurru-patu-juku karlipa nyinami milya-pinjakuju kajirlipa-ngarra nyinami ngakalku nyiya-piya mayi. Kala ngari karlipa wita-wiyi milya-pinyi jalanguju, ngulaju kuja: Nyangurla mayi kaji pinarni

yani Jijaji, ngulaju kapurlipa nyanyi Kaatuju jurrku-juku. Ngula kapurlipa nyanungu-piyalku-yijala nyinami ngurrjulku. ³ Nyampu-kurluku Jijaji Kiraji-kirliki kuja karla ngana-puka ngungkurr-nyinami manu wardinyi-jarri kapuru-wangu, ngulaju kyananu kirlika-mani pirlirrpaju Jijaji-piya.

Yungulparlipa nyinayarla jungarni karlirr-yaninja-wangu

⁴ Ngana-puka yapa kuja-ka karlirr-yani Kaatu-kujaku, ngulangkuju-ka kuruwari rdilyki-pinyi Kaatu-kurlangu, ngulaju-ka nyinami majulku. Yangka warntarla wilji ngulaju yangka kuja-ka nyina nyanungu-nyangu-wana kuruwari-wana wilji-juku yapa, kula-ka yangka Kaatu-kurlangu kuruwari purami. ⁵ Pina-jala kankulurla nyinami Jijajiki kuja yilyajarni nyampu-kurra walya-kurra ngalipaku kunkapardinjaku, yungu-ngalpa muurl-mardarni karlirr-yaninja-kujaku. Yali Jijaji kulalpa nyiyakulku karlirr-yantarla, lawa. ⁶ Yapa Kaatu-kurlangu warlalja nyanungu-nyangu nyurrurla, kulalpankulu nyarrpa karlirr-yantarla warrarda, lawa. Yapa-kari ngana-puka kuja-ka karlirr-yani-juku warrarda Kaatu-kujaku, ngulangkuju kula-ka milyapinyi Kaatuju.

⁷ Kurdukurdu ngaju-nyangu, kawarr-kanja-kujakulu-nyanu warrawarra-kangka yapa ngalya-kari-kijaku, kalakalu-nyarra karlirr-kanyi. Yapangku kuja-ka jungarnirli purami Kaatu-kurlangu kuruwari, ngula-mipaju-ka nyinami Jijaji-piya jungarni-juku. ⁸ Kuja-piya-wangu yapa ngana-puka kuja-ka warrarda karlirr-yani Kaatu-kujaku, ngulaju-ka nyinami Juju Ngawu-kurlangu yapa maju-nyayirni, ngulangkuju-ka purami yapangku Juju Ngawu kuja Juju Ngawu-wiyi nyurru-wiyi karlirr-yanu, ngulanya-ka yapangkuju wirliyarla pura maju-wana. Nyanungurlu Juju Ngawungku majumanu nyiyarningkijarra nyampurla walyangka ngurungka karlirr-yaninjarlu. Kujarlanya Kaaturlu yilyajarni Ngalapi-nyanuju Jijaji Kirajiji muku riwarr-pinjaku manu mirrirninjaku majumajuku Juju Ngawu-kurlanguku.

⁹ Yapa Kaatu-kurlangu ngulangkuju-ka mardarni Pirlirrpapa nyanungu-nyangu, ngulaju-ka nyinami jungarni karlirr-yaninja-wangu. Kulalpa nyarrpa karlirr-yantarla warrarda Kaatu-kujaku, yirdija Kaatu-kurlangu yapa warlalja nyanungu-nyangu. ¹⁰ Nyarrparlu kuja karlipa-jana milya-pinyi manu miimii-nyanyi yapaju Kaatu-kurlangu marda, Juju Ngawu-kurlangu marda? Ngulaju karlipa-jana milya-pinyi kujarlu: Ngana-puka yangka kuja-ka karlirr-yani warrarda manu yulkanja-wangu nyina, ngulaju-ka nyinami Juju Ngawu-kurlangu. Kala yangka kuja karlipa nyinami Kaatu-kurlangu, ngulaju karlipa nyinami jungarni, manu karlipa-nyanu yulkami ngalipa.

Ngalipajurlipa-nyanu yulka

¹¹ Nyampu jaru kujankulu purda-nyangu nyurru-wiyi, ngulaju yungurlipa-nyanu yulkami. ¹² Manu yungurlipa nyinami wati Kayini-piya-wangu kujalpa Juju Ngawu-kurlangu nyinaja. Nyanungujulpa nyinaja maju-nyayirni. Kala kukurnu-nyanuju, ngulajulpa nyinaja

ngurrju karlirr-yaninja-wangu. Kujarlanya pungu tarnnga-kurra nyanungukupurdangka kukurnu-nyanu.*

¹³ Ngajukupurdangka-patu Kirijini-patu, nyinakalu wajampa-jarrinja-wangu manu ngarrurda-wangu yangka kajili-nyarra Kirijini-wangu yapa nyurunyuru-jarri. ¹⁴ Ngalipa karlipa-nyanu yulkami Kirijini-kariyi-nyanukuju. Kujarlanya karlipa pinaju nyinami nguru-jarraku yangka-jarraku nyurnu-kurlanguku nguruku manu wankaru-kurlanguku nguruku. Kaaturlu-ngalpa nyurru-juku kulpari kangu yangka-ngurlu nyurnu-kurlangu-ngurlu, ngula-jangkanya karlipa nyinami wankarulku nyanungu-nyangurla nguru-nyayirni-wangurla. Kuja-piya-wangu ngana-puka kuja karla nyurunyuru-jarrimi Kirijini-kariyi-nyanuku, ngulaju-ka nyinami nguru-karirla nyurnu-kurlangurla. ¹⁵ Yapa nganangku-puka kuja kyananu Kirijini-ngarrirni nganta, kajilparla nyurunyuru-jarriyarla Kirijini-kariyi-nyanuku, ngulaju kajika nyinami yapa tarnnga-kurra pinja-panu maju-nyayirni. Kula karla jirnganja nyinami wankaru tarnnga-juku Kaatuku, lawa.

¹⁶ Nyarrparlulkurlipa-nyanu milya-pinyi yulkanja-warnu kuja karlipa-nyanu yulkami nganta Kirijini-kariyi-nyanuju nganta? Jijajingalpa kunka-pardinjarla palija watiya warntawarntarla ngalipaku. Kujarlaju warrawarra-kanyirlipa-nyanu palinjakungarntirli-malku. ¹⁷ Yapa marda-ka wangka nganta nyanunguju nganta Kaatu-kurlangu yulkanja wita-wangu nganta. Marda-ka mardarni jurnarrpa panu-jarlu manu talarlangu panu-nyayirni. Manu-ka nyanyi Kirijini-kariyi-nyanu marlajarra-nyayirni jurnarrpa-wangu, wiyarrpa. Kajilparla nyinayarla mari-wangu manu jurnarrpa yinja-wangu, ngulaju kula karla yulkami Kaatu-piyalku, lawa. ¹⁸ Kurdukurdu ngaju-nyangu, junga-nyayirnirlipa-jana yulkami yapa ngalya-karikiji jaru jamulu wangkanja-wangu manu jurnarrpa jurnta mardarninja-wangu. Jungangkurlipa-jana yinyi, manurlipa-jana ngurrju nyina.

Kirijini-patuju kapurlipa lani-wangu karri Kaatuku kamparru

¹⁹ Nyarrparlu karlipa-nyanu Kirijinirli milya-pinyi Kaatu-kurlangu-japa warlalja, marda yapa-kari karliparla jurnta nyina? Manu puntujapa karliparla nyina manu rarralyapa? ²⁰ Kajilparlipa Kirijiniji kurnta nyinayarla, ngulaju ngula-juku. Kaaturluju kajika-ngalpa mardarnijuku. Milya-pinyi-ka nyiyarningkijarra, manu kangalpa yulkamijuku. Kujarlanya karliparla nyinami puntu manu rarralyapa Kaatukuju. ²¹⁻²² Ngajukupurdangka-patu yapa-patu wungu-warnu-patu, kajilparliparla puntu manu rarralyapa nyinayarla Kaatukuju, ngulaju kularlipa lanilki nyina. Manu kajikarliparla kutu wangkami Kaatuku nyiyarningkijarraku. Purami karlipa kuruwarri nyanungu-nyangu yirriyirrirli ngurrju nyinanjaku kuja kangalpa wangkami. Kujarlaju karlipa wardinyi-mani Kaatuju. Kujarlaju nyiyarlanguku kajirlipa payirni, ngulaju kapu-ngalpa yinyi. ²³ Nyampunya Kaatu-kurlangu kuruwarri ngalipaku puranjaku kuja kangalpa wangkami ngurrjuku nyinanjaku. Kuruwarri-ka wangka kuja, "Ngaliparliparla ngungkurnyina Jijaji Kirajiki Ngalapi-nyanuku, manurlipa-nyanu yulkami." Nyampunya kangalpa wangka Kaatuju. ²⁴ Nganangku-puka yapangku

* 3:12 Nyangka Genesis 4

kuja-ka purami kuruwarri Kaatu-kurlangu yirriyirri-nyayirnirli, ngulaju nyanungu-nyangu yapa warlalja, manu karla Kaatuju jirranganja nyina tarnnga nyanunguku yampinja-wangu. Nyarrparlurli-pa-nyanu yapangku milya-pinyi ngaliparluju yapajurlipa Kaatu-kurlangu marda, lawa marda? Nyanungu-nyangu Pirlirra kuja-ngalpa yungu, manu kangalpa palka kaninjarni nyina ngaliparla, nyampu-kurlurlunya karlipa-nyanu milya-pinyi Kaatu-kurlangu yapa, yangka kuja kangalpa jirranganja nyina tarnnga yampinja-wangu.

4

Miimii-nyanjarlalparlipa-jana waalparrikarla yapa-patuju marda Kaatu-kurlangu-japa, marda Juju Ngawu-kurlangu

¹ Ngajukupurdangka-patu yapa-patu wungu-warnu-patu, nyampurula walyangka kalu nyinami panu-jarlu-nyayirni jarukungarduyu-patu Kaatu-kurlangu nganta. Ngulakujulu-jana ngungkurr-nyinanja-wangu jurnta nyinaya! Marlaja wangka nganta kalurla Pirlirra Kaatu-kurlanguku nganta. Junga marda kalu wangka, warlka marda kalu kujaju wangka. Ngungkurr-nyinanjakungarntirliji, miimii-nyanjarlalu-jana waalparrika yapa-patuju marda Kaatu-kurlangu-kurlu-japa, lawa ngula-wangu marda. ² Nyarrparlu kankulu milya-pinyi Kaatu-kurlangu Pirlirra-jangka kuja kalu-nyarra yimi-ngarrirni nganta jaru junga nganta? Yapa kajilpalu nyinayarla Kaatu-kurlangu, ngulaju kajikaluku kujaju wangka, “Kari-nganta Jijaji Kiraji palka-jarrija yapa-nyayirni.” Ngulanya kalu nyinami Kaatu-kurlangu yapaju. ³ Kala yapa kajilpa Kaatu-kurlangu-wangu nyinayarla, ngulaju kajika wangka kujaju, “Jijaji Kiraji, kula palka-jarrija yapa-nyayirni, lawa. Ngarilpa nyinaja pirlirra-mipa.” Kuja wangkanjarla karla jurnta nyinami Kaatukuju yangka Kiraji-piya-wangu Yijardu-wangu. Nyampuju Kiraji-piya-wangu Yijardu-wangu yapa ngulaju yangka jinta-juku jurru-juku kujankulu jaru purda-nyangu kapu ngaka yanirni nyampu-kurra walya-kurra. Jalangu-jala-ka nyina palka nyampurula nyurru-juku maju-nyayirni yangka Kiraji-piya-wangu Yijardu-wangu.

⁴ Kurdukurdu ngaju-nyangu, nyurrurla kankulu nyinami Kaatu-kurlangu-patu yapa-patu. Panu-kari kalu nyinami Juju Ngawu-kurlangu yangka Kiraji-kurlangu nganta jarukungarduyu-patu nganta. Kaatu karla jurnta nyinami wiri-nyayirni Juju Ngawukuju. Ngulapiya-yijala kankulu-jana wiri-yijala jurnta nyinami yangka-patukuju Kiraji-piya-wangu-patukuju, manu nyurru-jukunkulu-jana mamparl-pungu nyampurula walyangka. ⁵ Yangka-paturlu kuja kalu-nyanu Kiraji-kurlangu-pajirni, ngulaju walku! Ngulaju kalu nyinami Juju Ngawu-kurlangu-patu. Ngula-paturlu kalu-jana warru yimi-ngarrirni Juju Ngawu-kurlangu yimi yapa-patu-kariki Juju Ngawu-kurlangu-patuku-yijala. Ngampurrparlu kalu-jana purda-nyanyi yimi Juju Ngawu-kurlangukuju wangkanja-kurraju. ⁶ Ngalipa karlipa nyinami Kaatu-kurlangu yapa-patu junga-nyayirni. Ngana-puka yapa kuja-ka pina-nyayirni nyinami Kaatuku, ngulangkuju kangalpa purda-nyanyi Kaatu-kurlangu yimi-ngarrirninja-kurra rdakurl-kijirninja-karrarlu. Ngana-puka kuja-ka nyinami Kaatu-kurlangu-wangu, ngulangkuju kula kangalpa purda-nyanyi yimi-ngarrirninja-kurra. Kujarlunya

karlipa-jana milya-pinyi yapa-patu Kaatu-kurlangu jarukungarduyu marda, Juju Ngawu-kurlangu jarukungarduyu marda.

Kaatu-piyajurlipa-nyanu yulkami

⁷ Ngajukupurdangka-patu yapa-patu wungu-warnu-patu, Kaatu kangalpa yulkami tarnnga-juku. Ngana-puka kuja kajana yulkami yapa ngalya-kariki, ngulaju-ka nyinami Kaatu-kurlangu yapa, manu pina-nyayirni-ka nyinami nyanungukuju. Kujarlaju, yulkarlipa-nyanu ngaliparlangu! ⁸ Kuja-wangu, ngana-puka yapa kuja kajana jurnta nyinami yapa ngalya-kariki yulkanja-wangu, ngurrrpaka nyinami Kaatukuju, yirdija Kaatuju Yulkanja-panu ngalipaku. ⁹ Nyarrparlu-nyanu milki-yirrarnu ngalipa-kurra Kaaturluju Yulkanja-panurlu kuja kangalpa yulkami nganta? Yulkanjarla-ngalpa yilyajarni nyanungu-nyangu Ngalapi-nyanu marulu nyampu-kurra walya-kurra yungurliparla jirrnganja nyinami wankaru-nyayirni nyanungurla. ¹⁰ Nyarrparlurlipa Kaatuju milya-pinyi Yulkanja-panuju? Kularliparla nyanunguku-wiyi yulkaja, lawa. Nyanunguju-ngalpa yulkaja-wiyi, kamparruju yilyajarni Ngalapi-nyanu nyanungu-nyangu, ngula-kurlurlunya-nyanu walyka-yirrarnu ngaliparla wilji-panurla. Yangka kuja Jijaji Kiraji waraly-karrija watiya warntawarntarla, ngulaju Kaatuku yimiri-maninjaku. Ngula-juku karlipa milya-pinyi Yulkanja-panu Kaatuju. ¹¹ Ngajukupurdangka-patu yapa-patu wungu-warnu-patu, tarnnga-nyayirni kangalpa yulkami ngalipaku Kaatuju karrikarri-wangu-juku. Kujarlajurlipa-nyanu yulkami. ¹² Kula nganangku yapangku nyangu Kaatuju miparrpaju, lawa. Kajirli-nyanu yulkami, ngulaju Kaatu kangalpa nyinami tarnnga ngaliparla yampinja-wangu, kapurlipa-nyanu yulkami nyanungu-piyalku.

Lani-wangu karlipa nyinami Kaatu-kurlangu yulkanja-warnu

¹³ Nyarrparlurlipa-nyanu milya-pinyi yapa-paturluju marda Kaatu-kurlanguju warlalja, lawa marda? Nyarrparlurlipa milya-pinyi nyanunguju kuja kangalpa jirrnganja nyinami tarnnga-juku? Ngulaju kujarlu kuja-ngalpa yungu Pirlirrpaju nyanungu-nyanguju. Kujarlanya karlipa-nyanu milya-pinyi Kaatu-kurlangu yapaju. ¹⁴ Nganimparlurnalu nyangu Ngalapi-nyanu parra-kari parra-karirli, ngula-jangka karnalu-nyarra yimi-ngarrirni Wapirra Kaatu-kurlangu yangka kuja-ngalpa yilyajarni Jijaji Kiraji yangka Wankaru-yinja-panu. Yilyajarni nyampu-kurra walya-kurra yapaku muurl-mardarninjaku karlirr-yaninja-kujaku. ¹⁵ Nganangku-puka yapangku kuja-ka Ngalapi-nyanu-pajirni Kaatu-kurlangu Jijaji Kiraji, ngulaju-ka nyinami yapa Kaatu-kurlangu. Ngulakuju karla Kaatuju jirrnganja nyinami tarnnga-juku yampinja-wangu-juku. ¹⁶ Pina karliparla nyinami Kaatuku Yulkanja-panuku. Ngulaju karliparla wala nyinami, yalarni kangalpa yulkami tarnnga-juku Kaatuju.

Ngula-piya-yijala ngana-puka yapa kuja kajana yulkami yapa ngalya-kariki yampinja-wangu, ngulaju tarnnga-ka nyinami Kaatu-kurlangu-juku. Kaatuju karla jirrnganja nyinami tarnnga-yijala yampinja-wangu. ¹⁷ Junga kujaju! Nyampurla walyangka Kaatu kangalpa yulkami tarnnga-nyayirni yampinja-wangu Jijaji-piyaku. Kujarlaju kaji-ngalpa Kaaturlu miimii-nyanyi ngurrju-japa maju-japa karlirr-mardarninjakungarntirli, yulkanja-warnu kapurlipa lani-wangu karri

manu mirrmirr-karrinja-wangu-juku nyanungurla kamparru. Lani-wangu kapurlipa karri Jijaji-piya Kaatu-kurlangu yulkanja-warnuju. ¹⁸ Yapa ngana-puka kuja karla yulkami Kaatuku, ngulaju karla nyinami lani-wangu-yijala. Kaatu karla yulkami-nyayirni yalumpuku yapaku, kuja-jangkanya karla lani-wanguju nyinami. Kuja-piya-wangu, yapa kuja karla lani nyinami Kaatuku, ngulaju kyananu kanunju wangkami miyalu, ngulaju kuja, “Kaaturlu-jala kapuju murrumurru-mani majupanuju nganta.” Wangka kyananu kanunju miyalu, ngulaju kuja, “Kapuju yampimi Kaaturlu yulkanja-wangurlu nganta.” Kujarlu wangkanjarlu-ka kanginy-pinyi Kaatuju Yulkanja-panuju.

¹⁹ Ngalipa karliparla Kaatuku yulkami, yirdija-ngalpa kamparruju yulkaja-wiyi ngalipakuju. ²⁰ Yapa marda kangalpa wangka nyanunguju nganta karla yulkami Kaatuku. Ngula wangkanja-puru marda karla nyurunyuru-jarri Kirijini-kariyi-nyanuku. Ngulaju warlkanji wita-wangu yalumpuju! Ngula karla nyurunyuru-jarri Kirijini-kariyi-nyanuku nyanja-warnuku, yapa kuja-piyaju kulalparla nyarrpalku yulkayarla Kaatukuju nyanja-wangu-jangkakuju. Lawa, kulalparla nyarra yulkayarla Kaatukuju! ²¹ Nyampunya kuruarri Kaatu-kurlangu kuja-ngalpa yirrarnu: “Yapa kuja karla Kaatuku nganta yulkami Kirijini nganta, ngula-puruju yungurla yulkami Kirijini-kariyi-nyanurlanguku.”

5

Yungulparlipa warrarda mamparl-pinjarla yilyayarla nyiyarlangu Juju Ngawu-kurlangu

¹ Kuja karliparla nyinami Kaatuku kurdukurdu, ngalipa-mipa karliparla Jijajikiji ngungurr-nyinami, yali kuja-ngalpa Kaaturlu milarninjarla yilyajarni. Kuja karliparla yulkami Kaatuku, ngulaju karlipa-jana yulkami Kaatu-kurlangurlanguku yaparlanguku. ² Nyarrparlulkurlipa-nyanu milya-pinyi yapangkuju yangka kuja karlipa-jana yulkami nganta Kirijini-kariyi-nyanu-patuku? Ngulaju yangka kuja karliparla Kaatuku yulkami nganta, ngulangkujurlipa kuruarri nyanungu-nyangu purami ngampurrparlu-juku. Ngula-jangkanya karlipa-jana yulkami Kirijini-kariyi-nyanukuju. ³ Kaatu-kurlangu kuruarri, kuja karlipa purami yijardurlu, ngulaju karliparla yulkami. Purami kuja karlipa ngaliparlu ngampurrparlu, ngulangu kula kangalpa mata-maninjarla rampaku-mani Kaatu-kurlangurlu kuruarri, lawa. ⁴ Kaaturlu kangalpa pirrjirdi-mani nyiyarlangu Juju Ngawu-kurlanguku yungurlipa warrarda mamparl-pinjarla yilyami karlirr-kanja-kujaku. Panu-jarlu yapa karlipa nyinami Kaatu-kurlangu, ngula karliparla wala nyinami nyanunguku nyiyarlanguku. Kujarlunya karlipa mamparl-pinjarla yilyami Juju Ngawu-kurlanguju, wala kuja karliparla nyina Kaatuku. ⁵ Junga kujaju. Nganangku-puka yapangku Jijaji kuja-ka Ngalapi-nyanu-pajirni Kaatu-kurlangu, ngula-miparlunya-ka mamparl-pinjarla yilyami Juju Ngawu-kurlanguju yapa ngalya-kariri karlirr-kanja-kujakuju.

Kaaturlu kangalpa yimi-ngarrirni Ngalapi-nyanu nyanungu-nyangu ngalipaku Kirijini-patuku

⁶ Jijaji Kiraji ngulaju yangka kuja papitaji-jarrija ngapangka, ngula-jangkaju kuja yalyu karlinjarla palija junga watiya warntawarntarla. Kula palinja-wangu nyinaja papitaji-jarrinja-warnuju, lawa. Junga palija. Pirlirpa Kaatu-kurlangu, ngulaju yijardu-wangkanja-palka Pirlirpaju. Kujarlanya kangalpa nyanja-warnurlu yimi-ngarrirni Jijaji Kirajiji ngalipakuju. ⁷⁻⁸ Wirrkardu-jangka karlipa milya-pinyi Jijaji Kiraji, ngulaju Kaatu-kurlangu Ngalapi-nyanu. Pirlirpa Kaatu-kurlangu-jangka, manu ngapa-jangka papitaji-jarrinja-warnu-jangka, manu yalyu karlinja-warnu-jangka, yangka-juku jurruku-juku kangalpa yimi-ngarrirni Jijaji-kirliji. Ngula-jangka marnkurpa-jangkanya karlipa milya-pinyi nyanunguju Kaatu-kurlangu Ngalapi-nyanu. ⁹ Yapa jinta-karirli kajilpa-ngalpa yimi-ngarrikarla jaru nyiyarlangu-kurlu marda nyanja-warnurlu nganta, ngulaju kajikarliparla marda ngungkurr-nyinami, kala lawa marda. Kajika-ngalpa marda yimirr-yinyirlangu. Kala Kaatuju kula-ka kuja-piya nyina, lawa. Warrarda kangalpa jungarnirli yimi-ngarrirni Jijaji Kirajikirli Ngalapi-nyanu-kurlu. Ngulakuju yungulparliparla ngungkurr-nyinayarla! ¹⁰ Ngana-puka yapa kuja karla ngungkurr-nyinami Ngalapi-nyanuku Kaatu-kurlanguku, ngulangkuju-ka mardarni yimi junga Kaatu-kurlangu kanunjumanyumparlu yangka kuja-ngalpa yimi-ngarrurnu. Kala kuja-piya-wangu, ngana-puka yapa kuja karla kapuru nyinami Kaatuku yimi-ngarrirninja-warnuku, ngulangkuju kujarlunya-ka warlkanji-pajirni Kaatuju, yangka kuja-ngalpa yimi-ngarrurnu Ngalapi-nyanuju. ¹¹ Nyampunya jaruju kangalpa yimi-ngarrirni Kaaturluju wankaru-kurlu. Kaaturlu-ngalpa yilyajarni Ngalapi-nyanu yungurliparla nyanungu-mipaku marlaja nyinami tarnnga-juku. ¹² Junga-juku, ngana-puka yapa kuja karla wungu jirrnganja nyinami Ngalapi-nyanuku, ngulaju wankarulku karla jirrnganja nyinami tarnnga-juku. Ngana-puka kula karla jirrnganja nyina, ngulaju kula-ka kuja-piya wankarulku nyinami, lawa.

Walangku yungurlipa-janarla Kaatuku payirni yapa-patu-kariki karlirr-yaninja-warnuku

¹³ Nyurrurlajunkulu yapa Kaatu-kurlangu yangka kuja kankulurla ngungkurr-nyinami Ngalapi-nyanuku. Nyurrurlaku karnanyarra pipangka yirrarni yungunkulu milya-pinyi kapunkulurla jirrnganja nyina wankaru tarnnga-juku. ¹⁴ Wala karliparla nyinami Kaatuku nyiyarlangukungarnti ngurrju-mipakungarnti payirninjakungarnti. Kajilparlipa payikarla nyiyarlanguku, kajilparla ngungkurr-nyinayarla-wiyi yangkaku jurrukuku-juku, ngulakuju kajika-ngalpa Kaatuju ngungkurr-nyina payirninja-kurraku. Kapu-ngalpa purdanyanyi wangkanja-kurra wurra-maninja-wangurlu. ¹⁵ Jungarnirli karlipa milya-pinyi Kaatu payirninjakungarntirli. Kuja kangalpa purda-nyanyi nyiyarlangu payirninja-kurra, ngulaju kapu-ngalpa yinyi wurra-maninja-wangurlu.

¹⁶ Kajilpankulu nyangkarla Kirijini-kariyi-nyanu kuja-ka karlirryani Kaatu-kujaku, ngulakujulurlajinta wangkaya Kaatuku, manu kapu yawuru-jarrinjarla wankaru-juku mardarni. Kala kuruwarrinyayirni-wangu jinta-ka nguna Kaatu-kurlangu, kajilpa yapangku

rdilyki-pungkarla, ngulaju kulalparla Kaatuju yawuru-jarriyarla. Ka-
jika yapa yali pali tarnnga-juku. Kaatujulu yampiya payirninja-
wangurlu yalumpuku yapaku. ¹⁷ Yapa ngana-puka kuja-ka karlirr-
yani Kaatu-kujaku, ngulangkuju-ka rdilyki-pinyi kuruwari Kaatu-
kurlangu. Kaatuju kapurla yawuru-jarri-juku yalala-yirrarninja-
warnukuju. Yapa yali kula palimilki.

¹⁸ Yapa Kaatu-kurlangu kurdukurdu kuja karliparla nyinami,
kajikarlipa marda karlirr-yani ngari wita. Kala kulalparlipa
warrarda karlirr-yantarla tarnnga-juku yirdijarlipa kurdukurdu
nyanungu-nyangulku. Karlirr-yaninja-kujaku kangalpa muurl-
mardarni Ngalapi-nyanurlu Kaatu-kurlangurlu. Muurl-mardarninja-
warnu kulalpa-ngalpa murrumuru-mantarla Juju Ngawungkuju.
¹⁹ Ngaliparluju Kirijini-paturlu karlipa-nyanu milya-pinyi, ngulaju
karlipa nyinami Kaatu-kurlangulku yapa. Panu-kari kalu nyinami
Juju Ngawu-kurlangu nyampurla walyangka, manu kalu purami.
²⁰ Nyampurlangunya karlipa milya-pinyi: Kaatu-kurlangu Ngalapi-
nyanu yanurnu nyampu-kurraju walya-kurra, jalangu-ka nyinami
nyampurla. Nyanungurlu-jala-ngalpa pinarri-manu ngalipaju, ngula-
jangkanya karliparla pina nyinami Kaatukuju jintaku jungarni-
nyayirniki. Ngulakunya karliparla nyinami warlalja Jijaji Kiraji-
kirlangurla Ngalapi-nyanu-kurlangurla. Jijaji Kirajiji ngulaju jinta-
juku-jala Kaatuju jungarni-nyayirniki. Nyanungu-juku yangka
Wankaru-yinja-panuju yangka wankaru Kaatu-kurlangu-jangka.
²¹ Kurdukurdu ngaju-nyangu, jawirdikili nyinaya juju-kari juju-kari-
kijaku Kaatu-kurlangu-wangu-kujaku pirli-jangka marda, marda
watiya-jangka! Ngula-juku.

2 John

Pipa 2 Jaanu-kurlangu

Jinta-kari pipa kuja-jana Jaanurlu pantirninjarla yilyajarra Kirijini-patuku nyurru-wiyi

Nyiya-kurlu yimi nyampu?

Jaanurlu-jana marnkurrpa pipa yirrarnu Kirijini-patuku. Kamparru-warnu pipaju karlipa yirdi-mani Pipa 1 Jaanu-kurlangu. Nyampu pipa karlipa yirdi-mani Pipa 2 Jaanu-kurlangu. Ngaka-kari jinta-karilki yirrarnu pipaju, ngulaju karlipa yirdi-mani Pipa 3 Jaanu-kurlangu.

Nyampurula pipangka wangka kangalpa ngalipaku Jaanu yungurliparla yulkami Kaatuku junga-nyayirni, manu yungurlipa purami, manu yungurlipa purda-nyanyi nyarrpa kaji-ngalpa wangka nyanunguju.

¹ Ngajujurna Jaanu. Yapangku kajulu wiri-pajirni jaajikiji. Ngajulu karna-nyarra yirrarni nyampu pipa nyurrurlaku Kirijini-patuku kuja kankulu turnu-jarrimi. Kaaturlu-nyarra milarnu. Yulkami-nyayirni karna-nyarra, manu panu-karirlangu kalu-nyarra yulkami. Milyapinyi kalu Kaatu-kurlangu junga yimi, manu kalurla ngungkurnyina. ² Ngalipa karliparla ngungkurnyina Kaatu-kurlanguku yimi jungaku, manu kapurliparla tarnnga-juku warrarda ngungkurnyina. Kujarlanya karnalu-nyarra yulkami.

³ Kaatuju ngalipakupalangu, manu Jijaji Kiraji nyanungu-nyangu Kaja-nyanu. Ngungkurnyina karliparla Kaatu-kurlanguku jungaku yimiki. Yulkami-nyayirni kalu-ngalpa Kirdarlanguju. Kujarlanya kapulu-ngalpa nyanungu-jarraju yimiri-jiki nyina, manu kapulu-ngalpa mari-jarrinjarla ngurrju nyina. Kapurliipa-jana marlaja nyina rarralya ngurrju.

⁴ Nyurru-wiyi, Wapirra Kaaturlu-ngalpa yimi-ngarrurnu nyanungu-nyangu yimi junga yungurlipa purami jungangu, manu yungurliparla jungarni nyina. Yapangkuju yaninjarla yimi-ngarrurnu nyurrurla kuja kankurla jungarni nyina Kaatuku. Nyanunguju wangkaja kuja kankulu purami nganta nyanungu-nyangu yimi jungangu. Kujarlanya karna wardinyiji nyina.

⁵ Ngajukupurdangka-purnu Kirijini-patu, yulkami-nyayirni karna-nyarra. Yungurna-nyarra wangkami. Kularna-nyarra yimi jinta-kari yimi-ngarrirni. Kala yungurna-nyarra yimi-ngarrirni yangkajuku yimi kuja-ngalpa Kaaturlu yimi-ngarrurnu nyurru-wiyi Kirijini-jarrinjakungarntiji. Wangkaja-ngalpa yungurlipa-nyanu jarnkujarnku yulkami. Ngula-yiyala karna-nyarra yarda yimi-ngarrirni yimi jurrkujuku nyampuraju pipangka. ⁶ Nyarrparliparla yulkami Kaatukuju jingaju? Kaaturlu-ngalpa yimi yungu yungurlipa purami jungangu. Kajiirliipa purda-nyanjarla purami jungangu, kujanya karliparla yulkami Kaatukuju.

⁷ Kalalu panu-nyayirni nyurrurla-nyangu jaajirlaju nyinaja pinawatiji. Kalalu-jana yapa pinarri-manu Kaatu-kurluju. Ngulajulu kurruly-wantijalku. Ngulaju kalu jalanguju nyina yimirr-yinja-palkalku. Yampijalu nyurrurla-nyangu turnu-warnuju, manulu warntarla yanu Kaatu-kujakuju. Kuja-jangkarlunya kalu-jana yapa panu-kariji yimirr-yinyi warlkangkulku. Yinyarra warlkanji-patu kalu wangkami Jijaji nganta kulalpa yapa-nyayirni nyinaja. Pirlirrpamipa nganta nyanunguju. Yinyarrarluru warlkanji-watirli kuja kalu-jana yapa kanyi Jijaji-kijaku. ⁸ Warrawarra-kangkalu-nyanu nyanungurra-kujakuju! Kalakalu-nyarra yimirr-yinyi. Kajinkilijana purda-nyanjarla purami yimirr-yinja-warnu, ngulaju kulankulu nguru-nyayirni-wangurla nyinami Kaatu-kurluju, lawa. Kapunkulu yani ngurra jinta-kari-kirra punku-kurra. ⁹ Jijaji Kirajirli-ngalpa pinarri-manu Yimi Ngurrju. Kaji yapa jinta-karirli nganangku-puka Yimi Ngurrju kurruly-kijirni yimi-kari-kirralku, ngulakuju kula karla Kaatuju jirranganja nyina nyanungukuju, lawa. Kala kajirra yapa ngungkur-nyina yimiki kuja-ngalpa Jijajirli pinarri-manu, ngulakuju Kirdarlangu kapalarla jirranganja nyina. ¹⁰ Marda yapa jinta-kari kajilpa yantarlarni nyurrurla-nyangu jaaji-kirra, ngulangku marda kajilpa-nyarra yimi-karirlilki pinarri-mantarla Jijaji-kirli nganta, ngulaju kula yangka jurrku-juku kuja-ngalpa ngalipa pinarri-manu. Kaji yapa kuja-piya yanirni, ngulaju kulalu kangka nyurrurla-nyangukurra ngurra-kurraju. Kulalurla wapirdi wangkaya, ngarili yilyayapuka. ¹¹ Nyiya-jangka kujaju? Kujarra-piya yimirr-yinja-panu, kula kalurla Kaatuku warrki-jarrimi. Kajinkilijana kanyi nyurrurla-nyangu ngurra-kurra, kapunkulu maju-yijala nyinami nyanungurra-piya.

¹² Yungurna-nyarra yarda yimi-ngarrirni panu-nyayirni, kala kularna-nyarra yirrarni nyampurla pipangka. Yungurna-nyarra yanirra nyurrurlaku nyanjaku ngaka. Kajirna yanirra, yungurna-nyarra nyanjarla wangkami. Ngula-jangkanya kapurlipa wardinyi nyinami.

¹³ Kaaturlu-nyanu milarnu Kirijini-patu kuja kalu nyina nyampurla ngaju-kurlu. Ngula-paturlu yungulu-nyarra yimi-ngarrirni-nyarra ngurrju nganta kalu nyina. Ngula-juku.

3 John

Pipa 3 Jaanu-kurlangu

Pipa purdangirli-warnu kuja-jana Jaanurlu pantirninjarla yilyajarra Kirijini-patuku nyurru-wiyi

Nyiya-kurlu yimi nyampu?

Jaanurlu-jana marnkurpa pipa yirrarnu yapa Kirijini-patuku. Kamparru-warnu pipaju ngulaju karlipa yirdi-mani Pipa 1 Jaanu-kurlangu. Jinta-kari pipaju ngulaju karlipa yirdi-mani Pipa 2 Jaanu-kurlangu. Nyampuju pipa, Jaanurlu kuja-jana yarda-yirrarnu Kirijini-patuku, yirdi-mani karlipa Pipa 3 Jaanu-kurlangu.

Jaanurlu pantirninjarla yirrarnurla pipa yirdikiji Kayijuku, ngulangkuju kujalpa-jana tala yungu yali-patuku Kirijini-patu-kariki ngulangkuju kujalpalu-jana Yimi Ngurrju Jijaji-kirli warru yimi-ngarrurnu, ngulakunya-pa-jana yungu talaju.

¹ Ngajujurna Jaanu. Yapangu kajulu wiri-pajirni jaajikiji. Ngajulu karnangu yirrarni nyampu pipa nyuntuku, Kayiju. Nyuntujunpa ngaju-nyangu wungu-warnu. Yulkami-nyayirni karnangu. ² Ngajukupurdangka wungu-warnu, milya-pinyi karnangu kuja kanparla ngurrju nyinami Kaatuku nyuntu-nyangu pirlirpa-kurluju. Wangkami karnangkurla yungungku pirrjirdi-mani warrarda, ngula kapunpa nyurnu-wangulku nyinami. ³ Kujalu ngalya-kari Kirijini-patu yanurnu nyampu-kurra ngurra-kurra, yimi-ngarrurnujulu kuja kanpa jungangu purami Kaatu-kurlangu yimi junga, manu kuja kanpa jungarni nyinami ngurrju. Kujarlanya karna wardinyi-nyayirni nyina. ⁴ Ngajulurluju karna-jana warrawarra-kanyi manu pinarri-mani ngaju-nyangu Kirijini-patu-kariji. Kurdukurdu-piya kajulu nyina ngajukuju. Kuja karna purda-nyanyi kuja kalu Kaatu-kurlangu yimi junga purami jungangu, ngulangkuju kaju wardinyi-mani-nyayirni.

⁵ Ngajukupurdangka wungu-warnu Kayiju, yangka kujalpangkulu Kirijini-patu-karirli nyuntu nyanja-parnkaja, marda kulanpa-jana milya-pungu. Kala ngarinpa-jana kutu kangu nyuntu-nyangu ngurra-kurraju. Ngurrju kujaju. ⁶ Yinyarrarlujulu yaninjarla yimi-ngarrurnu kujalpanpa-jana yulkanjarla tala yungu. Ngaka kajili yarnkamirra nguru-kari nguru-kari-kirra, wurnakungarntirli-jana nyiyarningkijarra yungka. Kirijini-kari Kirijini-karirli yungulpalu-nyanu jarnku-jarnku tala yungkarla kajili ngurra-kari ngurra-kari wapami Kaatuku kajilirla warrki-jarri.

⁷ Yinyarra Kirijini-patulu yanu ngurra-kari ngurra-kari-kirra yungulu-jana yapa pinarri-mani Jijaji Kiraji-kirli, yangka yapa-patu kuja kalu milya-pinja-wangu nyinami. Ngula-puruju kulalu-jana payurnu Kirijini-wangu talaku manu nyiyarlanguku. ⁸ Kujarlanya, ngalipa kuja karliparla ngungkurr-nyina Jijaji Kirajikiji, ngulajulparlipa-jana tala yungkarla warrkini-wati yinyakuju. Marda

kularlipa yani nyanungurra-kurlu yinya ngurra-kari ngurra-kari-kirraju yapaku yimi-ngarririnjaku Kaatu-kurlangu yimi jungaku. Ngulaju ngula-juku. Yinyi-jiki kajikarlipa-jana yungulu yanilki.

⁹ Ngajulurna-jana pipa wita yilyaja Kirijini-patu-kariki nyuntu-nyangu turnu-kari-jangkaku yungulu-jana tala yinyi Kirijini-patuku warrkini-patuku kujalpalu-jana jjanu wapaja. Kala yinya wati jinta-kari Tiyutipi yungu-jana wiri nyina Kirijini-patuku nyuntu-nyangu turnu-warnurlakuju. Kujarlanya kula kaju wiri-pajirni.

¹⁰ Ngaka kajirna nyuntu-nyangu-kurra yanirra, kapurna-nyarra yimi-ngarrirni nyurrurlakuju nyanunguju kajinkili jinta-jarrimi. Warlka-ka warrarda wangka ngaju-kurlu yunguju nganta murrumurru-mani nyanungu-nyangu yimi-kirlirli ngajuju. Kala kula kyananu kujarluju yawuru-mani, lawa. Kajili Kirijini-patu-kari warrkini-patu yanirra nyuntu-nyangu ngurra-kurra jjanu, kula kajana rdakurl-kijirninjarla warrawarra-kanyi jungangu, lawa. Warla-pajirni ka-jana Kirijini-patu-karirlangu warrawarra-kanja-kujaku nyanungurra-kujakuju. Yilyami kajana jaaji-ngirli.

¹¹ Ngajukupurdangka wungu-warnu, kula-jana waalparrika yapakari kuja kalu majungka-jarrimi. Ngari-jana waalparrika ngurrjumipa yangka kuja kalurla Kaatu-mipaku ngurrjuju nyina. Ngana-puka kaji jungarni nyina, ngulaju Kaatu-kurlangu kurdu. Kala yapa kuja-ka maju nyina Kaatu-kujaku, ngulangkuju kula-ka Kaatu milya-pinyi.

¹² Kaji wati Mitiriyu yanirni nyuntu-nyangu ngurra-kurra, ngulaju kangka nyuntu-nyangu yuwarli-kirra, manu warrawarra-kangka. Kirijini panu-karirli kalu milya-pinyi, manu wangkami kalu nyanunguju ngurrju nganta. Junga kujaju. Milya-pinyi karlipa kuja-ka Kaatu-kurlangu yimi jungangu purami, manu kuja karla ngurrju jungarni nyina. Nyanunguju ngurrju-nyayirni yapa. Manu kanpa-nganpa milya-pinyi nganimpaju. Milya-pinyi kanpa kuja karnalu nyarrpa wangkami Mitiriyu-kurlu ngulaju junga.

¹³ Yungurnangku yarda yimi-ngarrirni panu-nyayirni. Kala kularna yarda yirrarni nyampurlaju pipangkaju. ¹⁴ Yungurnangku nyuntu-nyangu ngurra-kurra yanirra jjanu. Ngula yungurnangku nyanyilki, manu yungurlu mapirrilki wangkami.

¹⁵ Kaatu-kurla marlaja nyinaya rarralya ngurrju! Ngaju-nyangu wungu-warnu-paturlu yungulu-nyarra yimi-nyarrirniarra ngurrju nganta kalu nyina. Wangkaya-jana Kirijini-kari wungu-warnuku jinta-kari jinta-kariki nyuntu-nyangu ngurrangka, manu japika-jana ngurrju-japa kalu nyina. Ngula-juku!

Jude

Pipa Juurtu-kurlangu

Pipa kuja-jana yirrarnu Juurturlu Kirijini-patuku nyurru-wiyi

Nyiya-kurlu yimi nyampu?

Pipa nyampuju yirrarnu nyurru-wiyi watingki yirdingkiji Juurturlu. Yirrarnu-jana nyampuju panu-kariki Kirijini-patuku. Pipa nyampurluju-jana pututu-pungu yungulu-jana tiija-patuku ngawuku jurnta nyinami yangka kuja kalalu-jana yimi warntarla yimi-ngarrurnu Jijaji-kirli. Juurtu-jana wangkaja Kirijini-patuku yungulu-jana jurnta nyinami yinya-patuku tiija-patuku manu yungulu nyanungurra-piya-wangu nyinami. Juurtu-jana wangkaja yungulurla nyarrparlu pulka-pinyi Kaatuku.

Juurturlu-jana pipa nyampuju yirrarnu Kirijini-patuku

¹ Ngajukupurdangka-purnu Kirijini-patu, ngajujurna yirdiji Juurtu. Ngajujurna Jijaji Kiraji-kirlangu warrkini. Jamajiji ngajukupurdangka papardi yangka kuja-ka wiri nyinami jaajirla. Ngajulurlu karna-nyarra pipa nyampuju yirrarni yapa nyurrurlaku yangka kuja-nyarra Kaatu milarninjarla wangkaja. Milarnu-nyarra yungunkulurla nyanunguku nyinami. Ngalipakupalangu Wapirra Kaatu kanyarra yulkami. Warrawarra-kanyi kanyarra yungu-nyarra ngaka yinyi Jijaji Kiraji-kirralku. ² Wangkami karna-nyarrarla Kaatuku yungunkulu Kaatu milya-pinyi yangka kuja kanyarra mari-jarrinjarla ngurrju-juku nyinami. Kujarlaju kapunkulu milya-pinyi kuja kankulurla ngurrju-nyayirni rarralya marlaja nyinami tarnnga-juku, manu kapunkulu milya-pinyi kuja kanyarra Kaatu yulkami-nyayirni.

Juurturlu-jana pututu-pungu Kirijini-patuku yangka-patu-kujaku kujalpalu warntarla yimi wangkaja Jijaji-kirli

³⁻⁴ Ngajukupurdangka-patu yapa-patu wungu-warnu-patu, yulkami-nyayirni karna-nyarra. Pipa nyampurla kapurna yirrakarla yimi jinta-kari Kaatu-kurlu kuja-ngalpa muurl-mardarnu palinja-kujaku yangka yungurlipa nyanungu-kurlulku tarnnga nyinami. Kala lawa. Ngajurna kurruly-kijirninjarla ngampurrpa-jarrija yimi nyampu yirrarninjaku yungunkulu nyanungu warrarda purami jungangku manu yungunkulu-jana yapa ngalya-kariki yimi-ngarrirni yimi junga Jijaji Kiraji-kirli. Nyiya-jangka kujaju? Yapa panu-karili jinta-jarrija jaaji-kari jaaji-karirla ngalipa-nyangurla, manu kalu-jana yapa pinarri-mani warntarlarlu yimingki. Kamparruju kula-ngantarlipa-jana Kirijini-nyayirni manngu-nyangu. Kala lawa. Kula kalurla jungarni nyinami nyanunguku. Kujanya kalu-jana yapakuju warrarda wangkami, “Kaatu kula kangalpa kulu-jarrimi, ngari kangalpa yawuru-jarrimi-mipa. Kujarlaju majungka-jarrimirlipa kutu!” Yimi nyampu-kurlurluju, warntarlarlu kalu-jana pinarri-mani yapaju. Kuja kalu maju-juku warrarda nyinami, kujarlaju karlipa-jana milya-pinyi kula kalu jungangku purami Warlalja-Wiri Jijaji Kirajiji. Kula kalu

purda-nyanyi. Nyurru-wiyi nganangku mayi yirrarnu yangka kapu-jana ngaka Kaaturlu yapa yinya-patuju murrumurru-mani. Kujarlaju karna-nyarra pipa nyampuju yirrarni yangka yungunkulu-jana yapaku yimi jungangku yimi-ngarrirni Jijaji-kirli.

⁵ Yapa nyurrurlaru kankulu yimiji milya-pinyi Payipulurlaju. Kala yungurna-nyarra yarda langa-kurra-mani yungunkulu milya-pinyi. Manngu-nyangkalu-jana Yijirali-pinki yapa kujalpalu pirijina-piya warrki-jarrija Yijipirla nyurru-wiyi. Kaaturlu-jana muku kangu nguru yinya-ngurluju. Kala panulpalurla kapuru nyinaja, manngu-nyangulpalu kula-nganta-jana yampija warrawarra-kanja-wangurlu. Kujarlanya-jana Kaaturluju riwarri-manu jiljangkaju. ⁶ Manngu-nyangkalu-jana marramarra-patu kuja kalalu Kaatu-kurlu nyinaja nguru-nyayirni-wangurla nyanungu-nyangurla. Nyanungurlu-jana yirrarnu yinyarlaju yungulurla warrki-jarrimi nyanunguku manu yungulu wiriwiri nyinami nyiyarningkijarrakuju. Kala panu-karili kujakuju ngampurpa-wangu-jarrija. Kulalu purda-nyangu. Warrkijili yampija yangka kuja-jana nyanungurlu yungu. Kuja-panuju Kaaturluju warirninjarla kujurnu-jana rdaku maru-kurra kuja-ka rdili-wangu nguna. Nyanungurlu kajana yinyarla mardarni ngakaku kaji-jana maju-mani tarnnga-kurra.

⁷ Manngu-nyangkalu-jana yangka yapa kuja kalalu nyurru-wiyi kirri jirramarla nyinaja yirdi-jarrarlaju Jatamarla manu Kumararla * manu ngalya-kari yangka kuja kalalu nyinaja kirri-kari kirri-karirlangurla wurnturu-wangu. Yapa yinya-patu kulalpalu yupukarraju nyinaja jungarni-kirli-mipa wati manu karnta, ngarilpalu kutukutu ngunaja yupukarraju warntarla wati-kariyi-nyanu manu karnta-kariyi-nyanu ngurrangkaju. Kujarlanya-jana Kaaturluju riwarri-manu warlu-kurlurluju yalkiri-jangkarlu. Riwarri-manu-jana yungurlipa milya-pinyi. Ngana-puka kajirla Kaatuku purdanyanja-wangu jurnta nyinami, ngulaju kapu-jana warlu-kurra kijirni yangka kuja-ka warrarda jankami. ⁸ Yapa yali-paturlu maju-paturlu nyurrurla-nyangu jaajirlarlalu, kuja kalu-jana yapa pinarri-mani yimi warntarla-kurlurlu, milya-pinyi-jala kalu yimi nyampuju. Kala kula kalu Kaatu jungangku purda-nyanjarla purami, lawa. Warntarlajuku kalu nyinami yapa maju-patu-piya kujalpalu nyurru-wiyi nyinaja. Kujanya kalu wangkami, “Kaatu-nganpa jukurrparla wangkaja ngulawarnuju yungurnalu majungka-jarri warrarda.” Kujaju junga-wangu. Maju kuja kalu manngu-nyanyi, kujarlanya kalu-nyanu palkaju maju-mani. Nganimpajurnalu-jana wiriwiri yapa yinya-patukuju, kala kula kalu-nganpa purda-nyanyi wangkanja-kurra, lawa. Jinta-kariji, manyu-pinyi kalu-jana Kaatu-kurlangu marramarra-patu pirrjirdipatuju, manu punku-pajirni kalu-jana.

⁹ Manngu-nyangkalu yimi Mujuju-kurlu kujalpa nyurru-wiyi nyinaja. Kuja nyanungu palija, Marramarra Wiri yirdi Mayikulurlu yungu nganta Mujuju-kurlangu palka kangkarla milyingka yirrarninjaku. Kala Juju Ngawungku nganta yungu-nyanu kangkarla. Kuja-jangkanya-pala-nyanu kulu-jarrija. Kala Juju Ngawungku Mujujuju parnka-parnta-pajurnu yangka kuja yapa-kari nganta pungu tarnngakurra.* Kala Mayikulurlu kula kulungku ngarrurnu Juju Ngawu. Kula

* 1:7 Nyangka Genesis 18–19 * 1:9 Nyangka Exodus 2.12

warntarla-pajurnu, lawa. Kuja-miparla Juju Ngawukuju wangkaja, “Ngajulurlu kapurna Warlalja-Wiri Kaatu payirni yungungku kulu-jarrinjarla warntarla-pajirni.”

¹⁰ Kala yapa yinya-patu kuja kalu nyina nyurrurla-nyangu jaajirla, kuja kalu-jana yapa pinarri-mani warntarlarlu, kula kalu ngurrju nyina Mayikulu-piya, lawa. Kula kalu nyiyarningkijarra milya-pinyi marramarra-kurlu manu pirlirra-kari-kirli, kula kalu mardarni yartarnarri marramarra-piyarlu Mayikulu-piyarluju. Manypinyi kalu-jana marramarra-patu, manu kalu-jana punku-pajirni. Punku kalu nyina puluku-piya manu jiyipi-piya yangka kula kalu manngu-nyanyi yapa-piyarlu. Puluku-piyarlu manu jiyipi-piyarlu kalu manngu-nyanyi nyiya-mipaku ngarninjaku. Yuwayi, yapa yinyaju maju-wati kuja-piya-yijala. Kujarlanya kapu-jana Kaaturluju riwarri-mani muku.

¹¹ Ngulaku karna-jana mari-jarri, kapu-jana Kaaturlu maju-mani yinyaju yapa maju-patu! Ngurrju-manu-jana rdaku maru nyanungurrakuju. Kapu-jana yinyarla ngaka yirrarni. Nyiya-jangka kujaju? Nyarrpa-jarrijalu yapa-patuju? Maju-jarri kalu yangka wati-piya yirdi Kayini-piya * kujalpa nyurru-wiyi nyinaja. Warrarda kalu manngu-nyanyi yungulu nyarrparlu tala mani wati yangka Palama-piyarlu * kujalpa nyurru-wiyi nyinaja. Yuwayi, Kaaturlu kapu-jana riwarri-mani muku yapa maju-patuju nyurrurla-nyangu jaajirla. Jurnta kalurla nyina Kaatuku wati yangka Kuura-piya * kujalpa nyinaja nyurru-wiyi.

¹² Nyiya-piya yapa yinyaju maju-patu? Maju-nyayirni kalu nyina, kajikalunya warntarla-mani Kaatu-kujaku. Nyanungurrakulu rdaku wiri-piya kuja-ka walyangka nguna, ngulaju kula kalu yapangku nyanyi kuja kalu wapami mungangka. Kuja kankulu nyurrurla Kirijini-patu jinta-jarrimi miyi ngarninjaku, maju yapa-paturlungu kalu-nyarra jinta-jarrimi nyurrurlakuju. Kala kuja kalu ngarnilki miyi, kula kalu manngu-nyanyi Warlalja-Wiri Jijajikirlangu palka manu yalyu, lawa. Ngari kalu miyi-mipaku manngu-nyanyi. Kula kalu-jana yapa ngalya-kari warrawarra-kanyi, manu kula kalu-jana yinyi yimirirli. Ngawu kalu nyinami mangkurdu-piya kuja-ka palka-jarrimi yalkirirla ngapa wantinja-wangu. Yapangku kalu-jana payirni miyiki manu talaku, kula kalu-jana yinyi, lawa. Ngawu kalu nyina watiya miyi-wangu-piya. Kula kalu purda-nyanyi Kaatuju, manu kula kalu-jana yapa pirrjirdi-mani yungulu nyanungu purda-nyanyi. Watiya-piya kalu nyina kuja kalu-jana wilypi-mani walya-jangka. Ngula-jangkaju, kulalpalurla ngurrju warrki-jarriyarla Kaatukuju, lawa. ¹³ Yapa yali-paturluju maju-paturlu kalu maju-mani nyiyarningkijarra, ngari kalu majungka-jarrimi-mipa. Maju kalu nyina warlpa-piya kuja-ka nyiyarningkijarra kijirni warru ngur-rangka. Mungangka karlipa nyanyi yanjilypiri yungurlipa milya-pinyi nyarrpara-wana yungurlipa ngalipalku yani. Yapa yinyarraju kula yanjilypiri-piya, lawa. Kulalparlipa-jana yapa maju-patuju payikarla yungulpalu-ngalpa pinarri-mantarla jungarni nyinanjaku. Kujarlanya-jana Kaaturluju jangkardu ngurrju-manu yinyaju rdaku wiri-jarlu.

* 1:11 Nyangka Genesis 4   * 1:11 Nyangka Numbers 22-23, 31   * 1:11 Nyangka Numbers 16

Yapa yinya-patuju kapu-jana muku yirrarni yinyarlaju rdakungka tarnnga-juku.

¹⁴⁻¹⁵ Yangkalu wati manngu-nyangka yirdi Yiniki * kujalpa nyurru-wiyi nyinaja. Palka-jarrija nyanunguju turnu-warnu-ngurlu jika-palanguurlu wati yangka Yatumu-kurlangu-ngurlu, wati kujalpa kamparru-warnu nyinaja.* Nyurru-wiyi Yinikirliji yimi yirrarnu yapa yinya maju-patu-kurlu. Kujanya nyanunguju wangkaja, “Purda-nyangkajulu yirriyirri. Yapa yinya-patuju maju-nyayirni, kula kalu Kaatu purda-nyanjarla purami, manu nyanungu-nyangu kuruwarri kalu yampimi. Maju-juku kalu wangkami Kaatu-kurluju. Kujarlanya kapu Warlalja-Wiri Kaatuju yanirni walya-kurraju panu-kurlu nyanungu-nyangu marramarra-patu-kurlu. Yinya-patu-kurluluju kapu-jana yapaju miimii-nyanjarla pinyi karrikarri-wangurlu.” ¹⁶ Yuwayi, junga kujaju. Yinyarra warlkanji-patu tiija-patu nyurrurla-nyangu jaajirla, Kaaturlu kajana yinyi ngurrju nyiyarningkijarra, kala lawa. Kula kalu wardinyi nyinami. Nginji-wangkami kalurla nyanungukuju. Warrarda kalu manngu-nyanyi maju nyiyarningkijarra, majungka-jarrimi warrarda kalu. Warrarda kalu-nyanu kurruru-karri. Ngayarrka kalu nyina nyiyarningkijarraku, manu kalu-jana yipiljipilji-mani yapaju yungulu-jana yulyurlku-yirrarni yungulu-jana nyiyarningkijarra jurnta kanyi.

¹⁷ Ngajukupurdangka-purnu Kirijini-patu, yulkami-nyayirni karnanyarra. Manngu-nyangkalu yimi yangka kujalu-nyarra Kurdungurlu-patu Wiriwirirli yimi-ngarrurnu nyurru-wiyi. Nyampu-patu-jalajana Warlalja-Wiringki Jijajirli milarnu yungulu-jana wiriwiri nyina Kirijini-patuku. ¹⁸ Nyampunya yimijili-nyarra yimi-ngarrurnu, “Kaji Jijaji pina-yanirni walya nyampu-kurra, kujakungarntiji yapa panungku kapulu manyu-pinyi nyanungu-nyangu yimi jungaju. Yimi yangka jurru-juku kuja-ngalpa Kaaturlu milki-yirrarnu. Kapulu muku majungka-jarrimi nyarrpa-puka kajili manngu-nyanyi.” ¹⁹ Yimi yinyarlaju kangalpa yimi-ngarrirni yapa maju-patu-kurlu nyurrurla-nyangurlaju jaajirla, kuja kalu-jana yapa pinarri-mani warntarlarlu. Kuja kalu-jana pinarri-mani warntarlarlu, turnu-kari turnu-kari-kirra-jarri kalu, ngula-jangkarluju kalu-nyanu kulungku pinyi. Yinyarra tiija maju-patu, kula kalu purda-nyanyi Kaatu-kurlangu Pirlirra kuja kajana wangkami, lawa. Ngari kalu kutu majungka-jarri kuja kalu nyanungurrarla nyina, lawa. ²⁰ Kala nyurrurla, ngurrjulu-nyanu jarnkujarnku nyinaya! Pirrjirdi-mantalu-nyanu yungunkulurla wala nyina yimi jungaku. Yimi tarruku-ngalpa Kaaturlu yungu ngalipaku. Kajinkilirla wangkami Kaatuku, kujakungarntiji payikalu Pirlirra Kaatu-kurlangu yungu-nyarra yartarnarri yinyi. Ngula-jangka yartarnarri yinya-kurluju wangkayalurla Kaatukuju. ²¹ Kaatu kajana yulkami nyanungu-nyangu yapakuju. Nyanungu kajana ngampurra nyinami yungulurla jungarni nyinami. Kujarlajulurla nyinaka jurnta yaninja-wangu. Milya-pinyi karlipa kuja kangalpa Warlalja-Wiri Jijaji mari-jarrinjarla ngurrju nyina ngalipakuju. Pardakajukulurla. Kajirlipa kuja-jarrimi, ngula-jangka ngakaju kapurliparla wankaru jirnganja nyinami tarnnga-juku.

* 1:14-15 Nyangka Genesis 4-5

* 1:14-15 Nyangka Genesis 5.3-24, Luke 3.37

²² Yapa ngalya-karirli kalu purda-nyanyi niyarningkijarra yimi. Kula kalu milya-pinyi nyarrpara jungaju manu warntarlaju. Kula kalu milya-pinyi yimi nyarrpara yungulu purami. Ngulaju ngula-juku. Ngarili-jana ngurrju nyinaya yapa yinya-patukuju. ²³ Yapa ngalya-karirli kalu yimi purda-nyanyi kuja kalu-jana tiija maju-paturlu yimi-ngarrirni. Yapa yinya-patu kajikalu marda warntarlarjarrimi Jijaji Kiraji-kijaku. Ngulaju kalu nyina watiya-piya linji-piya yangka kuja kalu warlu-kurra wantimi. Ngulaju kajikalu tarngajuku janka. Kuja-kujakuju, muurl-mardakalu-jana tiija yinya-patukujakuju. Tiija yinya-paturluju maju-paturlulu-jana yapa ngalya-kariji warntarla-manu Jijaji-kijakuju, manu jalanguju warntarlalku kalu nyinami. Mari-jarrinjarlalu-jana ngurrju nyinaka yapa yinya-patukuju nyinaya. Kala ngarili-nyanu warrawarra-kangka maju-patu tiija-kujaku, kajikalu-nyarra nyurrurlarlangu warntarla-mani Jijaji-kijaku. Yirriyirri-jarriyalu! Warrawarra-kangkalu-nyanu tiija yinya-patukujaku! Wawarda walya-kurlu-piya kalu nyinami. Yapangku kuja-ka mardarni wawarda kirlka, ngula-kurlu kajilpa walya-kurralku wantiyarla, ngulaju kajika marda walya-kurra-mani wawarda nyanungu-nyanguju. Kuja-piya-yijala kajinkili-jana purda-nyanyi tiija maju-patu yirriyirri-wangurlu, kapunkulu majungka-jarrimi nyanungurra-piya, wawarda yungkiyi-piya. Kuja-kujakujulu yirriyirri-jarriya.

Kaatukurliparla pulka-pinyi kuja-ka ngurrju-nyayirni nyina

²⁴⁻²⁵ Pulka-pinyirliparla Kaatuku! Nyanunguju pirrjirdi-nyayirni. Nyanungu-nyangu-kurlurlu yartarnarri-kirlirli kapu-nyarra warntarla yaninja-kujaku mardarni. Nyanungu-nyangu yartarnarri-kirli, nyanunguju-ka mirilmiril-karri nguru nyanungu-nyangurlaju. Ngaka kajinkili kamparru karrimi nyanungurla, kapunkulu karrimi kirlkanyayirni wardinyi. Kapunkulurla yunparninjarla pulka-pinyi. Kaatuju jinta junga kuja karlipa purami. Muurl-mardarnu-ngalpa kuja Jijaji Kiraji Warlalja-Wiri yilyajarni palinjaku ngalipaku. Kaatuju ngurrju manu pirrjirdi. Kula ngana-piya. Kuja-jukulpa nyinaja niyarningkijarra ngurrju-maninjakungarntiji. Nyanunguju-ka kuja-piya-juku nyinami jalanguju, manu kapu tarngajuku nyinami. Pulka-pinyirliparla! Ngula-juku ngurrju.

Revelation Yimi Jijaji-kirli Jukurrpa-warnu-kurlu Yimi Jukurrarnu Nyampuju Kujarla Milki-yirrarnu Jaanuku Jijajirli

Nyiya-kurlu yimi nyampu?

Nyampu yimi Jaanurlu yirrarnu nyurru-wiyi. Nyampuju yirrarnu kujalpa pirijina nyinaja walya witangka yirdingkaju Patimajarla kujalpa kulkurrirni karrija ngapangka wiringka. Yali-puruju Kirijini-paturluju kalalu jata-nyangu nguru-kari nguru-kari. Kalalurla Kaatuku wala nyinaja. Kala Ruumu-wardingki-paturluju kalalu-jana murrumurru-manu manu tarnnga-kurra pungu. Kujarlajurla Kaatu wangkaja Jaanukuju yungu-jana nyampu jaru yirrarni, kujakunyarla Kaatuju wangkaja. Kujalu nyampu purda-nyangu Kirijini-paturlu, ngulangajulu pirrjirdi-jarrijalku yungulu tarnnganguku pura Jijaji lani-wangurlu.

Kaaturlurla jukurrpa yungu ngurrju-nyayirni Jaanuku, ngulajangkaju yungu jaru nyampuju yirrarni pukungka. Jalanguju kajikarlipa marnkurrpa jaruju pina-jarri nyampu-jangka puku-jangka. Kamparruju nyampurlu kangalpa yimi-ngarrirni juju-kari juju-kariji kalu nyina nyampurla walyangka jalanguju kuja kalurla jangkardu yani Kaatuku. Nyampurrarlu jujungku kajikalujana jinyijinyi-mani yapa ngalya-kari ngalipaku jangkardu. Ngula-warnurlu kajikalungalpa marda tarnnga-kurra pinyi. Nyampurlu pukungku kangalpa yimi-ngarrirni Jijaji Warlalja-Wiri ngalipa-nyangu. Ngaka-kariji kapujana muku pinyi maju-watiji nyanungurlulku Jijajirliji. Nyampurlu pukungku kangalpa yimi-ngarrirni kaji walya nyampu lawa-jarri, kapu-ngalpa Kaaturluju kanyi ngurra nyanungu-nyangu-kurra. Kujakungarntiji tarnnga-jukurliparla wala nyina pirrjirdi Kaatukuju kajingalpa nyiarlangu rdipi manu kajirli murrumurru-jarri, tarnngajukurliparla wala nyina Kaatukuju.

Yimi nyampu nyiyarningkijarra-kurlu kaji ngaka nyarrpa-jarri nguru nyampurla

¹⁻² Ngajulu Jaanu warrkini Jijaji Kiraji-kirlangu. Nyampu karnanyarra yimi pantirninjarla yirrarni pipangka. Yimi nyampu ngulaju yangka-juku kujaju yirri-puraja Jijaji Kirajirli. Kamparrurlu-wiyi, Kaaturlurla yirri-puraja nyiyarningkijarra Jijajiki kaji nyiia ngaka nyarrpa-jarri nguru nyampurla. Ngula Jijajirli marramarra nyanungu-nyangu yilyajarni nyampu-kurra yunguju yimi yirri-purami. Kujaju milki-yirrarnu nyanungurlu kuja, panu nyiyarningkijarrarna nyangu. Ngajulurlulku karna-nyarra pipangka pantirninjarla yirrarni ngularra-kurluju nyiyarningkijarra-kurlu kujarna yangka nyangu yungukulu nyurrurlarlangurlu milya-pinyilki kaji nyiia ngaka nyarrpa-jarri nguru nyampurla. Jaru nyampuju Kaatu-kurlangu. Junga ngulaju, manu ngajukuju yirri-puraja Jijaji Kirajirli.

³ Kuja kankulu yapa nyurrurla jinta-jarrimi, nganangu-puka kajinyarra kiljinki riiti-mani jaru nyampu, ngula-jangkaju kapurla yali

yapa marlaja nyina Kaatuku wardinyi-nyayirni. Manu nyurrurlarlan-gurlu kajinkili jaru nyampu purda-nyanjarla purami, kapunkulurla marlaja wardinyi-jarri. Yuwayi, nyiyarningkijarra nyampurla yim-ingka kuja-ka wangkami, ngulaju kapulu muku palka-jarrimi jalangu-karrikarri.

Jaanurlu-jana Kirijiniki nyampu yimi yirrarninjarla panturnu pipangka

⁴ Ngaju karna-nyarra yimi nyampu yirrarninjarla pantirni pipangka nyurrurlaku panuku Kirijiniki kuja kankulu jinta-jarri jaaji-kari jaajikaririla wirli-palarla ngurrararla Yajiyarla.

Nyiyarningkijarra-wangurla-wiyi, palkalpa nyinaja Kaatuju. Nyanunguju-ka nyinami-jiki jalangurlangu-juku, ngulaju kapu tarnga-juku nyina. Nyampu karna-nyarrarla wangkami ngalipakupalanguku Kaatuku yungu-nyarra yimiri nyina manu yungunkulurla rarralya marlaja nyina. Manu karna-janarla wangkami yalumpurraku pirlirra wirli-palaku ngula kalu kamparru Kaatu-wana karrimi nguru-nyayirni-wangurla nyanungu-nyangurla yungulu-nyarra nyanungurrarlangu yimiri nyina manu yungunkulu-jana rarralya marlaja nyina lani-wangu.

⁵ Ngaju karna-nyarrarla Jijaji Kirajirlanguku wangkami. Nyanungurlu jintangu kangalpa yimi-ngarrirni yimi junga Kaatu-kurlu. Kujarlanya yungurliparla wala nyinami nyanunguku. Ngaju karna-nyarrarla payirni yungu-nyarra nyanungurlangu yimiri nyina manu yungunkulurla ngurrju marlaja nyina lani-wangu. Nyanunguju kamparru-warnu ngula Kaaturlu pina-wankarumanu palinja-warnu. Ngurungka nyampurla, wiriwiri panu kalu nyinami ngurrara-kari ngurrara-karikiji. Kala Jijaji Kiraji, ngulaju kajana nyinami Warlalja-Wiri.

Jijaji kangalpa karrikarri-wangu-nyayirni yulkami. Panurliparla jurnta yanu jarrwara Kaatuku. Kala kuja Jijaji palija watiya warntawarntarla, manu yalyu kuja karlija, kujarlunya ngalpa nyanungurluju pina-kangurnu Kaatu-kurra-pinanguju. Jalanguju nyiyarlu wingkingki kula-ngalpa jinyijinyi-mani jar-rwaraku yaninjaku, lawa.

⁶ Nyampu-jangkanya, jalangu panu karlipa wungu-warnurla jintangalku nyinami. Panulku karliparla Kaatukuju warrki-jarri maralypikingarduyu-piya. Yuwayi, Jijajiji ngurrju-nyayirni ngana-piya-wangu. Nyanunguju yartarnarri wiri-kirli. Tarnngangu-juku yungurliparlajinta nyanungukuju pulka-pinyi. Ngula-juku ngurrju!

⁷ Purda-nyangkajulu nyurrurlarlujulu! Ngaka kapu Jijaji pina-yanirni nguru nyampu-kurra. Kapunkulu nyanyi nyanunguju, kapu yanirni mangkurdurla. Panungku kapulu nyanyi yaninjarnikirraju nyanunguju. Yapangu ngulalu nyanungu panturnu kurlarda-kurlurlu, kapulu nyanyi-yijala milpa warlalja-jarra-kurlurlu. Kapulurla yapa panu-jarlu nguru warrukirdikirdi yulami nyanunguku. Junga nyampuju! *

* 1:7 John 19.34

⁸ Nyampunya kangalpa Kaatu Warlalja-Wiri wangkami, “Ngajuju karna nyinami nyiyarningkijarraku kamparru manu purdangirli. Nyiyarningkijarra-wangurla-wiyi, palkalparna nyinaja. Ngajuju karna nyinami-juku jalangurlangu-juku, ngulaju kapurna tarnnga-juku nyina. Ngajujujurna PIRRJIRDI-NYAYIRNI WITA-WANGU!”

Jaanelu nyangu jukurpa-piyarlu Jijaji Kiraji

⁹ Ngajuju Jaanu nyurrurlakupurdangka. Warlalja-Wiri kangalpa Kaatu nyinami panuku, manu warlalja karliparla nyinami nyanunguku. Kujarlaju, yapangu panu-karirli kajulu warrarda murrumurrumani yangka nyurrurla-piya-yijala. Kala kujaju ngula-juku. Ngaliparlu karlipa tarnngangu-juku Kaatu warrarda purami jurnta yaninja-wangurlu. Ngajulurlu kalarna-jana wapanjarla yimi Kaatu-kurlu warru yimi-ngarrurnu. Yimi yinya junga ngulaju yirri-puraja Jijajirli. Warla-pajurnujulu ngula-kujaku, yapangkujulu puuly-mardarnu, manujulu yilyaja pirijina nyampu-kurra walya wita-kurra kuja-ka kulkurrirni karrimi ngapangka wiringka. Nyampu-kurrajulu yilyajarni nyinanjaku tarnngaku. Ngurrara yirdi nyampuju Patimaja. ¹⁰ Nyurru-wiyi Palya-karirla, Pirlirparlu Kaatu-kurlangurluju ngajuku kurru-pungu yartarnarri nyanungu-nyangu. Ngula-jangkaju, purdanyangurna yapa jinta-kari ngajulurla purdangirli wangkanja-kurra. Nyanungujulpaju kilji-nyayirni wangkaja kurlumpurrngu* jitirninjakurlangu-piya. Kala kularna nyangu. Purda-nyangurna linpa-mipa nyanungu-nyanguju. ¹¹ Ngulaju wangkaja nyanunguju, “Jaanu, kapurnangu nyiyarningkijarra milki-yirrarnilki. Nyarra-puka kajinpa nyanyi, yimi pantirninjarla pukungka yirrarninjanta. Ngula-jangka-jana puku yinya warru yilyaya Kirijiniki ngula kalu jinta-jarri jaaji-kari jaaji-karirla wirliki-palarla. Ngularra Kirijini kalu nyinami kirringka wirliki-palarla yirdingkaju Yipijarla, Jimurnurla, Purrkamamarla, Tayatirarla, Jardujurla, Pilatalpiyarla manu Latujiyarla. Yilyaya-jana puku nyanungu-patuku.”

¹² Ngula-jangkarna warru yunjumu-jarrija yangka nganaku nyanjaku kujaju wangkaja. Nyangurna-jana wirliki-pala jukajuka-karrinjakurlangu kirrirdikirrirdi. Warlulpalu jankaja jukajuka-karrinjakurlangurla kankarlarni. Juka-juka-karrinja-kurlangulu-jana wirliki-pala ngurrju-manu kawurlu-jangka. Ngulalpalu jukaruru karrinjanu kanardirla. ¹³ Ngulararla kulkurrirni jukajuka-karrinjakurlangu-paturla, ngana mayilpa yinyarlaju karrija yapa-piya. Nyanungurlu mardarnu jinajina kirrirdimpayi-piya ngularla wapirrija palkaku nyanungu-nyanguku jimanta-jangka wirliya-kurra. Warukirdikirdi ngarnturlurrurla nyanungu-nyangurlalpa mardarnu pijiji kirrirdi wartirli-kirlangu-piya karntawarrakarntawarra kawurlupiya. ¹⁴ Marnilpa nyanungu-nyanguju kardirri-nyayirni milpirri-piya, manu milpa nyanungu-nyangulpa mirilirliny-manu, manu jarrapardija warlu-piya. ¹⁵ Wirliyarlangulpa jarrajarra-pardija warlu-piya-yijala, manulpa wangkaja kilji-nyayirni. ¹⁶ Nyanungurlu rdakangku jungarni-warnurlulpa-jana mardarnu yanjilyipiri wirliki-pala. Kanti-piya kirrirdimpayi yiri-nyayirni wilyipi-pardija lirra nyanungu-nyangu-ngurlu. Yinngirrijilpa mirilirliny-manu wanta-piyajuku kuja-ka kankarlarra karlarla-puru karrimi.

* 1:10 trumpet

¹⁷ Kujarna nyanungu warru yunjumu-jarrinjarla nyangu, wanjarna kamparru ngulangka-juku wirliyarla nyanungu-nyangurla. Ngajujulparna ngunaja yururrinja-wangu yapa nyurnu-piya. Kala nyanungurlu rdakangkuju jungarni-purdanjirli marnpurnu, manuju wangkaja:

“Lani-jarrinja-wangu nyinaka! Ngajuju karna nyinami niyarn-ingkijarraku kamparru manu purdangirli. ¹⁸ Ngaju karna wankaru nyinami tarnnga-juku. Junga-nyayirni-jiki-jalarna palija, manurna pina-wankaru-jarrija, manu kapurna nyinamiyi tarnnga-juku. Yapa kuja kalu yawu-pardimi, panu-kari kajikarna-jana pina-wankaru-mani yartarnarri-kirlirli, manu panu-kari ngari kajikarna-jana kutu yampimi ngulangka-juku nguru manparrpa-kurlangurla. ¹⁹ Yuwayi, Jaanu, nyarrpa kuja kanpa nyanyilki jukurrrpa-piyarla nyampurla, pantirninjarla yirrarninja-yanta pukungka. Kapurnangu milki-yirrarnirlangu-jala kaji niyarningkijarra muku nyarrpa-jarri ngaka. Yimi yinya pantirninjarla yirrika pukungkarlangu. ²⁰ Nyanyi kanpa-jana yanjilypiri wirli-pala kuja karna-jana rdakangku jungarni-warnurlu mardarni, manu kanpa-jana nyanyi jukajuka-karrinja-kurlangu kawurlu-jangka wirli-pala kujalu ngurrju-manu. Kala kula yapangu nganangu milya-pinyi-nyayirni kuja kalu yangka nyarrpaku jukajuka-karrinja-yani. Kapurna-nyarra yirri-pura nyampurra yanjilypiri wirli-pala manu jukajuka-karrinja-kurlangu nyampurra wirli-pala nyurrurlaku yungunkulu yangka milya-pinyilki. Nyampurra yanjilypiri wirli-pala, ngulaju marramarra wirli-pala yangka ngula kalu-jana warrawarra-kanyi jaaji-kari jaaji-kari wirli-pala. Manu nyampurra jukajuka-karrinja-kurlangu wirli-pala, ngulaju yapa Kirijini turnu-kari turnu-karirla ngula kalu jintajarrimi ngulararla jaaji-kari jaaji-karirla wirli-palarla.”

2

Jaru nyampujulpa-jana ngunaja Kirijiniki ngulalpalu jintajarrija kirringka Yipijarla

¹ Ngula-jangka, yapa yinyaju yarda wangkaja, “Yimi ngaju-nyangu, pipangka yirrarninjarlarla pantika yinyaku marramarra ngula kaja Kirijini-patu warrawarra-kanyi kirringka Yipijarla. Nyampu-jana wangkaya:

“Wayinkili nyurrurla! Ngajulurlu karna-jana rdakangku jungarni-purdanjirliji yanjilypiri wirli-pala mardarni. Ngajulu karna wapanjanyani kulkurru-jarra rdili-kirlangu jukajuka-karrinja-kurlangu-wanaju. Jaru nyampu karna-nyarra wangkami nyurrurlaku. Purdanyangkajulu!

² Milya-pinyi karna-nyarra yangka nyarrpa-jarri kuja kankulu nyurrurla. Milya-pinyi karna-nyarra kuja kankujulu wakurturdu warrki-jarri. Yangka majumaju kuja kanyarra rdipimi, ngulaju kankulu nyanunguju warrarda purami-jiki jurnta yaninja-wangurlu. Warrarda kankulu-jana jurnta nyinami yapa ngawu-kujaku ngula kalu nyina jarrwara. Yapa panu-karili nyinaja Wiriwiri Kurdungurlu-patu nganta. Kala lawa. Kujankulu-jana miimii-nyangu yirriyirrirli,

ngulajunkulu-jana milya-pungulku yangka kujalpalu-nyarra yimirryungu. ³ Nyurrurla kankujulu wala nyinami. Kujarlaju, yapangku panu-karirli-nyarra jiliwirri-manu manu murrumurru-manu. Kala nyurrurlarlujunkujulu warrarda puraja jurnta yaninja-wangurlu. Kujarlalu kankujulu wardinyi-mani.

⁴ ‘Kala yungurna-nyarra kurntakurnta-ngarrirniki ngari wita-miparlu. Kamparru kujankulu Kirijini-jarrija, ngulajulpankulu-nyanu karrikarri-wangu jarnkujarnku yulkaja. Kala jalanguju kankulu-nyanu yulkami wita-kari wita-kari-mipalku. Kula kankulu jukaruru nyinami kujaju. ⁵ Manngu-nyangkalu junga-nyayirnirli kujalpankulu-nyanu jarnkujarnku yulkaja kamparru-wiyi karrikarri-wangu-nyayirni. Kala jalangu lawa! Yulkanja-wangu kankulu nyina. Yungulpankulu-nyanu yulkayarla jukaruru kujalpankulu kamparru-wiyi nyinaja. Kajinkili yunjumu warrarda nyinami yulkanja-wangu, ngula-jangkaju kapurna-nyarra yanirni, manu kapurna-nyarra rdilikirlangu jukajuka-karrinja-kurlangu jurnta kanyi. ⁶ Wita-kari yirna-nyarra wangkamilki. Ngularrarlu yapangku panu-karirli ngula kalu purami wati yinya yirdi Nikulawu, ngulangkuju kalu purami yimi jarwara. Ngaju-piya-juku kankulurla nyurunyuru-jarri yimiki yaliki jarwaraku. Kujarlangurlanya karna-nyarra wardinyi-jarrimi-juku.

⁷ ‘Yimi ngaju-nyangu ngulaju junga! Kuja kankulu nyurrurlarlu langa mardarni purda-nyanja-kurlangu, ngulangkuju purda-nyangka yirriyirri-nyayirnirli jaruju yangka kuja kajana Pirlirra Kaatu-kurlangu wangkami yapaku Kirijiniki jaaji-kari jaaji-karirlaku wirlikipalarlaku!

Juju Ngawu-kurlangurlu kapulu-nyarra marda putaputa jinyijinyi-mani Kaatu-ngurlu yaninjaku jarwaraku. Kala kajinkili-jana warla-pajirni yangka jinyijinyi-maninja wita-wangu-patu Juju Ngawu-kurlangu-patu, kajinkilirla warrarda nyinami Kaatuku jukaruru, kapurna-nyarra kuja-piya wangkami, “Ngayili pajirninjarla kutu nganja miyiji watiya-jangka yangka wankaru-yinja-kurlangu-jangka. Yinya watiya-ka pardimi nguru-nyayirni-wangu Kaatu-kurlangurla. Ngarili kutu-nganja ngakurruju, ngula-jangkaju yungunkulu nyinami tarnga.” ’

Nyampu jaru karla lawa-jarri marramarraku ngula kajana warrawarra-kanyi Kirijini-patu kirringka Yipjarla.

Jaru nyampujulpa-jana ngunaja Kirijiniki ngulalpalu jinta-jarrija kirringka Jimurnurla

⁸ Ngula-jangka, yapa yinyaju yarda wangkaja, “Yimi ngaju-nyangu yirarninjarlarla pantika pipangka marramarraku yinyaku ngula kajana Kirijini-patu warrawarra-kanyi kirringka Jimurnurla. Kuja-jana wangkaya:

‘Ngajujurna kamparru manu purdangirli nyiyarningkijarrakuju. Ngajurna palija, manurna yarda wankaru-jarrija. Ngaju karna-nyarra jaru nyampu wangkami, purda-nyangkajulu!

⁹ ‘Milya-pinyi karna-nyarra yapangku panu-karirli kuja kalu-nyarra murrumurru-mani. Milya-pinyi karna-nyarra ngula kalu-nyarra jiliwirri-mani, manu kalu-nyarra nginji-wangkanjarla ngawu-pajirni. Ngularrarlu kalu-nyanurla pulka-pinyi. Yirdi-mani kalu-nyanu Juwu

nganta, yapa Kaatu-kurlangu nganta. Kala yijardu-wangu kujaju! Ngu-laju kalu nyina Juju Ngawu-kurlangu. Milya-pinyi karna-nyarra ngula kankulu nyinami marlajarra nyiya-wangu-nyayirni. Kala ngulaju ngula-juku. Nyurrurlarlalu kankulu nyiyarningkijarraju mardarni-juku Kaatu-kurlanguju! Nyanungurlu-nyarra yungu Pirlirrrpa nyanungu-nyangu.

¹⁰ ‘Nyurrurlarlalu kapunkulu-nyanu ngaka purda-nyanyi murrumurru-nyayirni. Kala kujakuju kulalu lani-jarriya! Purda-nyangkalkujulu! Ngampurrrpa kanyarra Juju Ngawu nyinami yungu-nyarra Kaatu-ngurlu karlirr-kanyi. Kujakungarnti, Juju Ngawungku kapu-jana yapa ngawu jinyijinyi-mani nyurrurlaku puuly-mardarninjarla yirrarninjaku rdakungkaku. Kapunkulu-nyanu murrumurru purda-nyanyi rdakungka parra karlarla-palaku, ngari tarnnga-wanguku yungkaparriki. Yapangku ngularrarlu marda kajikalu-nyarra pinyirlangu. Kala ngulaju ngula-juku. Ngarijili wala-juku warrarda nyinaya! Kajinkijili wala warrarda nyinami, kapurna-nyarra nyiya mayi yinyi ngurrju-nyayirni. Yuwayi, kapunkulu nyinami ngaju-kurlu tarnnga yawu-pardinja-wangu.

¹¹ ‘Yimi ngaju-nyangu ngulaju junga! Kuja kankulu nyurrurlarlalu langa mardarni purda-nyanja-kurlangu, ngulangkulu purda-nyangka yirriyirri-nyayirnilri jaruju yangka kuja kajana Pirlirrrpa Kaatu-kurlangu wangkami yapaku Kirijiniki jaaji-kari jaaji-karirlaku wirki-palarlaku! Ngana-puka kajirla jukarurru-juku warrarda nyinami Kaatuku, ngulaju kapu wankaru warrarda mardarni tarnnga-juku. Nyanungurlu kula yilyami warlu yinya-kurra kuja-ka warrarda jankami.’”

Nyampu jaru karla lawa-jarri marramarraku ngula kajana warrawarra-kanyi Kirijini-patu kiringka Jimurnurla.

Jaru nyampujulpa-jana ngunaja Kirijiniki ngulalpalu jinta-jarrija kiringka Purrkamamarla

¹² Ngula-jangka, yapa yinyaju yarda wangkaja, “Yimi ngaju-nyangu yirrarninjarlarla pantika pipangka marramarra yinyaku ngula kajana Kirijini-patu warrawarra-kanyi kiringka Purrkamamarla. Kuja-jana wangkaya:

‘Ngajulurlu karna kanti-piya kirrirdimpayi yiri-nyayirni mardarni. Ngaju karna-nyarra yimi nyampu wangkami. Purda-nyangkalkujulu!

¹³ ‘Juju Ngawu kajana nyinami wiri yapaku ngula kalu nyina nyurrurla-nyangurla kiringkaju Purrkamamarla. Ngularrarlu yapangku panu-karirli kalu purami Juju Ngawu. Kala nyurrurlarlunkujulu nyinaja warrarda jukarurru ngajuluku, kulankujulu juwa-kijirninjarla yampija. Kiringka nyurrurla-nyangurlaju Purrkamamarla, ngula-ka nyinami Juju Ngawu, ngularrarlu yapangku panu-karirilili pungu warrkini ngaju-nyanu yirdiji Yantipuju. Nyanungurlu kala-jana yapaku ngaju-kurlu warrarda yimi-ngarrurnu. Ngula-jangkanyalu pungu nyanunguju. Kala yapangku nyurrurlarlunkujulu warrarda puraja. Wardinyi-mani kankujulu kujarluju.

¹⁴ ‘Kala jalangurlu yungurna-nyarra ngari witangku-mipa kurntakurnta-ngarrirniki. Wirrkardu kankulu warntarla nyinami yapa Palama-kurlangu-piya-juku ngulalpalu nyinaja nyurru-wiyi.*

* 2:14 Nyangka Numbers 22–24

Yimi yinya kankulu milya-pinyi? Palamarlu manu yapangku nyanungu-nyangurlu kalalu-jana ngurrju-manu nyiya juju pirli manu jamalya-jangka. Kalalu kuyu purraja ngayirnirila nyiyarningkijarrarla ngularrarla pulka-pinjaku, manu kuyu yinyaju kalalu ngarnu. Yapa Palama-kurlangu kalalu kutu-ngunaja wati-kari-kirli manu karnta-kari-kirli kalykuru maliki-piya. Palamarlu pinarri-manu wati-kari yirdiji Palaka juju ngularra-kurlu nyiyarningkijarra-kurlu, manu ngula-jana Palakarlu pinarri-manu yapa Yijirali-pinki. Kujarlaju, kalalu yapa Yijirali-pinkiji nyinaja yunjumu warntarla yapa Palama-kurlangu-piya-yijala. Kuyu yinyajulu nyanungurluju ngarnu-yijala, manu kalalu ngula-warnuju kutu-ngunaja maliki-piya yapa ngalya-kari-kirliji. Jalangu ngalya-kari kankulu nyinami yunjumu-yijala Palama-kurlangu-piya marda. Kujaju majumaju-nyayirni. ¹⁵ Manu nyurrurla ngalya-kari kankulu nyinami jungarni-wangu ngularra yapa panu-kari-piya ngula kalu purami yimi Nikulawu-kurlangu. Nyanungu-nyangu yimiji jungarni-wangu, jarrwara. ¹⁶ Yimijarra kuja kalu-jana pinarri-mani Palamarlu manu Nikulawurlu, ngulaju jungarni-wangu-nyayirni. Yampiyalu-palangu puranja-wangurlu! Kaatulu pina-yaninjarla yalala-yirra! Kajinkili warrarda nyinami jungarni-wangu yapa Palama-kurlangu-piya manu yapa Nikulawu-kurlangu-piya, ngulaju kapurna-nyarra jangkardu yanirra kulukungarntilki nyurru-wiyi-wangu. Kapurna-nyarra kulungku pinyi yangka-kurlurlu kanti-piya kirrirdimpayi-kirilirli kuja-ka lirra ngaju-nyangu-jangka wilypi-pardimi.

¹⁷ Yimi ngaju-nyangu ngulaju junga! Kuja kankulu nyurrurlarlu langa mardarni purda-nyanja-kurlangu, ngulangku purda-nyangka yirriyirri-nyayirnirli jaruju yangka kuja kajana Pirlirra Kaatu-kurlangu wangkami yapaku Kirijiniki jaaji-kari jaaji-karirlaku wirki-palarlaku!

‘Ngana-puka kajirra jukaruru Kaatuku warrarda nyinami, kapurnarla yinyi mangarri panu nyurru-wiyi-warnu.* [Ngulaju Kaatu-kurlangu mangarri ngula-jana yilyanjarla yungu yalkiri-jangka nyurru-wiyi, ngula-jana pirda-manu yapa Yijirali-pinki.] Kula-ka nganangku nyanyi mangarri ngula jalangurlu. Wuruly-mardarni karna yapa-kujakuju. Kala kapurna yapaku yangkaku yinyi kuja karla Kaatuku jungarni warrarda nyina. Manu kapurnarla yinyirlangu yapa yinyaku lalya pamarrpa kardirri. Manu pamarrparla yinyarlaju kapurna yirrarni yirdi-kari yapaku yinyakuju. Yapangku panu-karirli kulalu yirdi yinyaju milya-pinyi. Yapangku yinya-miparlu pamarrpa kardirri-kirli-miparlu kapu yirdiji milya-pinyi.’”

Nyampu jaru karla lawa-jarri marramarraku ngula kajana warrawarra-kanyi Kirijini-patu kirringka Purrkamamarla.

Jaru nyampujulpa-jana ngunaja Kirijiniki ngulalpalu jinta-jarrija kirringka Tayatirarla

¹⁸ Ngula-jangka, yapa yinyaju yarda wangkaja ngajuku, “Yimi ngaju-nyangu yirrakarla pipangka pantirninjarla marramarraku yinyaku ngula kajana Kirijini-patu warrawarra-kanyi kirringka Tayatirarla. Wangkaya-jana kuja:

* 2:17 Nyangka Exodus 16

‘Ngajujurna Ngalapi-nyanu Kaatu-kurlangu. Milpa ngaju-nyangu-ka jarra-pardimi warlu-piya-juku, manu wirliya ngaju-nyangu-ka jarra-pardimi yalyuyalyu-nyayirni warlu-piya-juku. Ngaju karna-nyarra yimi nyampuju wangkami. Purda-nyangkalkujulu!

¹⁹ ‘Milya-pinyi karna-nyarra kuja kankulu nyurrurla yangka nyarrpa-jarri. Milya-pinyi-jala karna-nyarra kuja kankulu-nyanu jarnkujarnku yulkami. Milya-pinyi karna-nyarra yangka kuja kanku-julu wala nyinami ngaju-mipaku, manu yangka nyurrurla kuja kanku-julu mata-karda-nyayirni warrki-jarrimi. Maju-pururlangurlu kanku-julu warrarda purami-jiki yampinja-wangurlu. Kujankulu kamparru-wiyi Kirijini-jarrija, ngarilpankujulu wita-mipa-wiyi warrki-jarrija. Kala jalanguju kankujulu warrkingka wiringkalku warrki-jarrimi. Ngurrju kujaju! ²⁰ Kala yungurna-nyarra kurntakurnta-ngarrirnilli ngari wita-miparlu. Nyurrurlarlu kula kankulu mardukuja ngawu yinya yirdiji Jijipulu kurnta-ngarrirni, yangka jinta turnu-warnurla nyurrurla-nyangurla kuja-ka nyinami. Mardukujarlu nyampurlu kyanu jarukungarduyuju Kaatu-kurlangu nganta ngarrirni. Kala junga-wangu kujaju. Manu kajana warrarda pinarri-mani yapa ngaju-nyangu jungarni-wangurlu yungulu kuja-jangkaju nyinami jungarni-wangu-yijala. Nyanungu mardukuja kajana kuja wangkami, “Mpa! Panurlipa kalykuru kutu-ngunami yapa ngalya-kari-kirli maliki-piya. Manurlipa panungku kutu-ngarni kuyu maralypi-kari maralypi-kari-jangka yangka kuja karliparla purranjarla yinyi Juju Ngawuku.” ²¹ Nyurru-jukulparna warrarda ngarrurnu yungu ngularra nyiyarn-ingkijarra ngawu yampimi, manu yungu pina-yaninjarla yalala-yirrarni Kaatu. Kala lawa-juku. Mardukuja yinyaju yungu nganta kalykuru warru ngunami wati-kari wati-kari-kirli.

²² ‘Purda-nyangkalkujulu! Kapurna mardukuja yinya Jijipulu nyurnu-mani-nyayirni. Manu wati ngularra kujalpalu kalykuru-jarrinjarla kutu-ngunaja nyanungu-kurlu, ngulaju kapurna-jana nyurnu-mani-yiyala. Kapulu-nyanu murrumuru wirilki purda-nyanyi. Kala kajilpalu yampiyarla ngunanja-wangurlu Jijipulu, ngulaju kajikarna-jana yampimilki murrumuru-maninja-wangurlu. ²³ Ngularrarlu panu-karirli yangkangu kuja kalu mardukuja nyanungu purda-nyanyi ngula kajana pinarri-mani jungarni-wangurlu, kapurna-jana panu-jarlu muku riwarr-pinyi. Ngula-jangka kapu-julu yapangu Kaatu-kurlangurlu jaaji-kari jaaji-karirli milya-pinyi. Kapulu-nyanu jarnkujarnku wangkami, “Wayinkili, nyurru-juku kangalpa milya-pinyi Kaaturluju yangka kuja karlipa nyarrparlu mangunyanyi nginyinginyirli ngaliparlu. Kuja karlipa yangka nyiyaku payirni nyanungu, payirninjakungarnti kangalpa milya-pinyi.” Ngana-puka kaji nyinami jungarni-wangu, ngulaju kapurna ngurrara ngurrju-wangu-kurra yilyamirra tarnngalku. Kala kaji ngana-puka jungarni nyinami, kapurna kanyi ngurrara ngaju-nyangu-kurra ngurrju-kurra tarnngalku.

²⁴⁻²⁵ ‘Kuja kajana mardukujarlu ngulangku Jijipulurlu puranjakungarduyuju nyanungu-nyangu pinarri-mani, ngulaju kalu-nyanu kuja jarnkujarnku wangkami, “Wayinkili! Nyampuju Juju Ngawu-kurlangu yimi kuja kangalpa yimi-ngarrirni, ngulaju ngurrju. Yapa panu-karirli kula kalu yimi nyampuju milya-pinyi. Kala karnalu milya-

pinyilki.” Kujanya kalurla puranjakungarduyu nyanungu-nyanguju marlaja wangkami yimi-kirli ngurrju-wangu-kurlu. Kala yapa nyurrurla panu-kari Tayatira-wardingki, kula kankulu yimi yinya purdanyanyi, jurnta nyina kankulurla. Kujarlu kankujulu wardinyi-mani. Kujarlaju, yungurna-nyarra ngari jintakulu wangkami: Walajulu warrarda nyinaya kajirna yanirni kulpari. Ngarili yimi nyampu jintamipa warrarda puraya yungujulu wala nyina.

²⁶⁻²⁷ ‘Ngaka kapurna walya-kurraju pina-yanirni. Ngulakungarnti, kajinkilirla Kaatuku warrarda nyinami jungarni, manu kajinkilirla warrkingka warrarda warrki-jarri yangka kuja karna-nyarra yinyi, kapurna-nyarra panu milarni yungunkulu wiri nyinami ngaju-piyajuku yapa panuku ngula kalu nyina ngurrara-kari ngurrara-kari ngurujarraranypa. Ngula-piyarluju milarnu Wapirrarlu ngajukupalangurlu yungurna-jana wiri nyina ngularraku yapa panuku. Kajilpalu-nyarra yapa ngularra kulu-jarriyarla, kapunkulu-jana ngulaju muku riwarr-pinyi.

“Ngularraju kapunkulu-jana wita-kari wita-kari-kirra rdilykirdilyki-pinyi yangka yapangku kuja-ka rdilykirdilyki-pakarni murlukurnpa rdalyku-kurlurlu.”*

²⁸ Ngula-jangka kapurna-nyarra yinyi yanjilypiri ngula-ka mirilmirlikarri kakarra-ngurlu, murnmangka-wiyi kuja karla parral-pantirninjinarni. Panungku yapangku kapulu-nyarra nyanyi yanjilypiri yinya-kurluju, manu kujarlaju kapulu-nyarra milya-pinyi wiriwirilki.

²⁹ ‘Yimi ngaju-nyangu ngulaju junga! Kuja kankulu nyurrurlarlu langa mardarni purda-nyanja-kurlangu, ngulangulu purda-nyangka yirriyirri-nyayirnrli jaruju yangka kuja kajana Pirlirra Kaatu-kurlangu wangkami yapaku Kirijiniki jaaji-kari jaaji-karirlaku wirlikipalarlaku!’ ”

Nyampu jaru karla lawa-jarri marramarraku ngula kajana warrawarra-kanyi Kirijini-patu kirringka Tayatirarla.

3

Jaru nyampujulpa-jana ngunaja Kirijiniki ngulalpalu jinta-jarrija kirringka Jardujurla

¹ Ngula-jangka, yapa yinyaju yarda wangkaja ngajuku, “Yimi ngaju-nyangu pantirninjarlarla yirra pipangka marramarraku yinyaku ngula kajana Kirijini-patu warrawarra-kanyi kirringka Jardujurla. Wangkaya-jana kuja:

‘Ngaju karna-jana wiri nyinami pirlirrpaku ngularraku wirlikipalaku, Kaatuku kalurla ngunami ngularraju. Ngajulurlu karna-jana yanjilypiri ngularra wirlikipalaju mardarni. Yimi nyampu karna-nyarra wangkami. Purda-nyangkalkujulu!

‘Milya-pinyi karna-nyarra yangka kuja kankulu nyarrpa-jarrimi. Rampalparlu kalu-nyarra yapangku manngu-nyanyi yangka nganta kankujulu purami junganku. Kala lawa, nyurrurlaju mardankulu yapa nyurnu-piya-juku! Kalankujulu puraja-wiyi, kala jalangurlu yampijalkankujulu, manunkulu yanu jarrwara-karilki. ² Warrki-jarrimi karnarla Kaatu-mipaku. Nyanungurlulpa-nyarra nyangu

* 2:26-27 Nyangka Psalm 2.9

yirriyirri. Nyurrurlaju kalankulurla nyinaja jungarni nyanunguku, manulpankulurla kutu-jarrinja-yanu nyanungu-kurra-pinangu. Kala ngula-jangkaju, rdirri-yungkulurla nyanungukuju jurnta yaninjakuju manu jarrwaraku yaninjakulku. Kajinkili warrarda yani jarrwara, kapunkulu yawu-pardi Kaatu-wangu. Yakarra-pardiyala! Jukuru-wangulurla Kaatuku nyinaka! Rdirri-yungkalurla yarda puranjaku nyanunguku lani-jarrinja-wangu! ³ Nyurru-wiyi, nyurrurlarlunkulu purda-nyangu manunkulu pinarri-jarrija yimiki jungaku Jijaji Kiraji-kirliki. Kulalu yimi kujaju wajawaja-manta! Tarnngangkulu warrarda manngu-nyangka! Jungarnirilili yimi ngulaju puraya! Kulalu majungka-jarriya warrarda, kala pina-yaninjarlalu yalala-yirraKaatu. Kajinkili yunjumu warrarda nyinami, kulankujulu milya-pinyi kajirna nyangurla yanirni nyurrurla-kurra. Nyurrurlaju kapunkujulu ngarrurda-jarrimi-nyayirni kajirna yanirni. Yuwayi, kapurna-nyarra kapal-katirni yaruju-nyayirnilri.

⁴ ‘Yapa nyurrurla panu-kari Jaruju-wardingki kankujulu nyinami jungarni. Nyurrurlaju ngurrju-nyayirni jurnarrpa kirlka-piya-juku. Yuwayi, Kaatu kanyarra wardinyi-jarrimi. Kujarlaju, kapunkulu wapami ngaju-wana. Kapurlipa jurnarrpa kardirri mardarni palkangkaju. ⁵ Pukungka wiringka yirrarnu-jana pantirninjarla Kaaturlu yirdi yapa panu yungulu nyinami tarnnga nyanungu-wana. Kajinkilirla Kaatuku jungarni warrarda nyinami, ngula-jangka jurnarrpa ngularra kardirri kapunkulu mardarni palkangka. Junga kujaju. Manu Kaaturlu kapu-nyarra yirdi nyurrurla-nyangu mardarni pukungka wiringka yinyarla, kula-nyarra yirdiji mirirni. Ngaka, kajirna kamparru karrimi Kaaturla manu marramarra panu-jarlurla, ngularra ngula kalurla warrki-jarrimi nyanunguku, kapurnarla nyanungukuju kuja wangkami, “Wapirra, yapa nyampurraju karna-jana milya-pinyi. Ngularraju kajulu nyinami ngajuluku.”

⁶ ‘Yimi ngaju-nyangu ngulaju junga! Kuja kankulu nyurrurlarlalu langa mardarni purda-nyanja-kurlangu, ngulangulu purda-nyangka yirriyirri-nyayirnilri jaruju yangka kuja kajana Pirlirra Kaatukurlangu wangkami yapaku Kirijiniki jaaji-kari jaaji-karirlaku wirlikipalarlaku!’ ”

Nyampu jaru karla lawa-jarri marramarra ngula kajana warrawarra-kanyi Kirijini-patu kiringka Jarujurla.

Jaru nyampujulpa-jana ngunaja Kirijiniki ngulalpalu jinta-jarrija kiringka Pilatalpiyarla

⁷ Ngula-jangka, yapa yinyaju yarda wangkaja, “Yimi ngaju-nyangu pantirninjarlarla yirra pipangka marramarra yinyaku ngula kajana warrawarra-kanyi Kirijini-patu kiringka Pilatalpiyarla, kuja-jana wangkaya:

‘Ngaju karna-nyarra yimi nyampu yimi-ngarrinilki. Ngaju-jurna Warrkini-nyayirni-wangu Kaatu-kurlangu. Nyanungu-mipaku karnarla warrki-jarrimi. Yimi-ngarrirni karna-jana yimi junga Kaatu-kurlu. Ngajuju Kaaturlu yirrarnu wiri Kingi Tapiti-piya-juku ngulalpa-jana yapaku wiri nyinaja nyurru-wiyi. Kaaturluju yungu kiyi tuwa lakarn-pinja-kurlangu kuja-ka karrimi kamparru nguru-nyayirni-wangurla. Kajirna tuwa lakarn-pinyi kiyi yinya-kurlurlu,

kulalpa nganangku jatimapi-mantarla pina. Manu kajirna jatimapi-mani, kulalpa nganangku lakarn-pungkarla.

⁸ ‘Milya-pinyi karna-nyarra yangka kuja kankulu nyarrpa-jarrimi. Milya-pinyi karna-nyarra kuja kankulu jaajirla nyinami marnkurrpamipa. Yapa-karirli kula kalu-nyarra purda-nyanyi yangka nyarrpa kuja kankulu-jana wangkami. Ngulaju ngula-juku. Purda-nyanjarlankulu puraja yimi ngaju-nyangu. Kulankulu-nyanu ngajuku ngurru-pajurnu milya-pinja-wangurlu nganta. Kujarlaju, tuwa kapurna lakarn-pinyi nyurrurlarla kamparru yungunkujulu kaninjarni yukanjarla ngajuku warrarda warrki-jarrimi. Kulalpa nganangku tuwa yinyaju jatimapi-mantarla warla-pajirninjaku nyurrurla yukanja-kujakuju. ⁹ Jalangurlu yungurna-nyarra yimi-ngarrirni nganayi ngularra-kurlu yapa-kurlu panu-kari-kirli. Ngularrarlu ngula kalu-nyanu Juwu-pajirni. Yijardu-wangu ngularraju. Kula kalu nyinami Kaatu-kurlangu, kala ngulajulu Juju Ngawu-kurlangu. Purda-nyangkalkujulu! Kapurna-jana yapa ngularraju ngurrju-mani parntarrinjaku kamparrurlaku nyurrurlaku yungulu-nyarra pulka-pinyi. Kapulu milya-pinyi yangka kuja karna-nyarra yulkami.

¹⁰ ‘Ngaka, yapa panu warrukirdikirdi ngurungka nyampurula kapulu murrumurru-jarrimi-nyayirni. Ngula-puru Kaaturlu kapu-jana waalparrirni jungangku-japa kajili purda-nyanjarla purami nyanungu, manu marda kapulurla jurnta yani. Nyurru-jukurna-nyarra yimi-ngarrurnu yungunkujulu warrarda purami yampinja-wangu. Nyurrurlarlunkujulu warrarda puraja maju-pururlangurlu. Kujarlaju kapurna-nyarra warrawarra-kanyi ngaka murrumurru-puru ngula-ka kutu-jarrinjarni yani yapa panu-kurra ngurujarranypa. ¹¹ Kapurna pina-yanirni yungkaparri yungurna-nyarra nyiya mayi yinyi ngurrju-nyayirni. Ngulaku-ngarntijili warrarda nyinaya wala-juku yungunkulu nyinami ngaju-kurlu tarnnga. Kajili-nyarra karlirr-kanyi ngaju-kujaku, ngulaju kulankulu nyiya mayi mani ngurrju. Kulankulu nyinami tarnnga ngaju-kurlu.

¹² ‘Kaatu-kurlangu yuwarli ngurungka nyanungu-nyangurla, ngulangkuju kajana pirli-wati mardarni kirrirdikirirdi kuja kalu jukajuka-karrinja-yani. Pirlingki ngularrarlu kalu yuwarli parlirni wantinja-kujaku. Juju Ngawu-kurlangurlu kapulu-nyarra marda putaputa jinyijinyi-mani Kaatu-ngurlu yaninjaku jarwaraku. Kala nganangku kaji-jana warla-pajirni ngularra jinyijinyi-maninja wita-wangu Juju Ngawu-kurlangu, kajirla jungarni Kaatuku warrarda nyinami, kapurna pirrjirdi-mani nyanunguju pirli ngularra-piya-juku ngula kuja kalu jukajuka-karrimi yuwarlirla Kaatu-kurlangurla. Nyanungu kapu nyinami tarnnga ngulangkuju. Ngaju-nyangu Kaatu-kurlangu kapurna yirdiji yirrarni pantirninjarla yapangka yinyarlaju. Kapurna yirrarni-yijala yirdi-kari pantirninjarla kirri Jurujulumu yapangka yinyarlaju. Kula nyampu Jurujulumu kirri nyurru-warnu, lawa. Nyampuju Jurujulumu kirri-kari jalangu-warnu ngula kapu yanirni ngaka yalkiri-jangka kaji Kaaturlu nyampu-kurra yilyamirni. Kapurna yangka yirdi yirrarni yapangka yinyarlaju. Manu kapurnaju yirdi-kari warlalja yirrarni pantirninjarla yapangka yinyarlaju.

¹³ ‘Yimi ngaju-nyangu ngulaju junga! Kuja kankulu nyurrurlarlalu langa mardarni purda-nyanja-kurlangu, ngulangkulu purda-nyangka

yirriyirri-nyayirniarli jaruju yangka kuja kajana Pirlirra Kaatu-kurlangu wangkami yapaku Kirijiniki jaaji-kari jaaji-karirlaku wirlikipalarlaku!’ ”

Nyampu jaru karla lawa-jarri marramarraku ngula kajana warrawarra-kanyi Kirijini-patu kirringka Pilitalpiyarla.

Jaru nyampujulpa-jana ngunaja Kirijiniki ngulalpalu jinta-jarrija kirringka Latujiyarla

¹⁴ Ngula-jangka, yapa yinyaju yarda wangkaja ngajuku, “Yimi ngaju-nyangu pantirninjarlarla yirraka pipangka marramarra yinyaku ngula kajana warrawarra-kanyi Kirijini-patu kirringka Latujiyarla, kuja-jana wangkaya:

‘Yirdi ngaju-nyangu “Yijardu.” Ngaju-jala karna-jana yapakuju yimi jungaju Kaatu-kurluju yimi-ngarrirni. Ngula-jangkanya yungunkujulu wala nyinami ngajuku. Kuja Kaaturlu ngurrju-manu nyiyarningkijarra nyurru-wiyirli, ngajarrarlurnajarra mapirrirli ngurrju-manu.

¹⁵ ‘Milya-pinyi karna-nyarra kuja kankulu yangka nyarra-jarri. Nyurrurla kankujulu wala nganta nyina ngajukuju, manu kankulu-nyanu Kirijini-pajirni. Kala lawa. Jukuru-nyayirni kula kankujulu jungarni nyina, kula kankujulu ngurrju warrki-jarrimi ngajukuju, lawa. Nyarra-manirna-nyarra? ¹⁶ Nyurrurlarlalu kankulu-nyanu Kirijinirli nganta ngarrirni, kala lawa! Warrki-wangu-juku kankujulu jurnta nyinami ngajulukuju. Ngula-panuju kapurna-nyarra juwakijirni. Kuja-kujakuju, jungajulu warrki-jarriya yungurna-nyarra wardinyilki nyina. ¹⁷ Nyiia-jangka karna-nyarra kulu-jarrimi? Wali, nyurrurlarlalu kankulu rampalparlu manngu-nyanyi kuja kankulurla nyinami jungarni nganta Kaatuku. Nyurrurlaju kankulu-nyanu kuja-juku jarnkujarnku wangkami, “Wayinkili, nyiyakulkulparlipa-jana payikarla yapa ngalya-kariji nyiyarlangukuju? Nyurru karlipa mardarni tala manu nyiyarningkijarra panu-jarlu.” Kuja-piyanya marda kankulu wangkami. Kala kujaju junga-wangu! Ngayi kankulu wangkami milya-pinja-wangu. Mari-jarrimi karna-nyarra kuja-kurrakuju. Nyurrurla kankulu nyinami yapa-piya-juku ngula kalu nyina marlararra. Kula kankulurla Kaatuku nyinami jungarni. Nyurrurla kankulu nyinami yapa pamparda-piya ngula kalu Kaatuku nyina milya-pinja-wangu. Manu nyurrurlaju yapa-piya ngula kalu nyina jalya. Kula kankulu Kaatu purami jungangku. Kujarlanya karna-nyarra kulu-jarrimi.

¹⁸ ‘Ngatingki-manilki karna-nyarra yungunkujulu ngaju-kurra yanirni. Payikajulu kawurluku. Kajirna-nyarra yinyi, ngula-jangka nyurrurlaju kapunkulu nyina yapa-piya ngula kalu mardarni nyiyarningkijarra. Kapurna-nyarra pinarri-mani jungarniki nyinanjaku. Payikajulu jurnarra kardirriki yungunkulu mardarni palkangka. Ngula-jangka kapunkulu nyina jalya-wangu manu kurnta-wangu. Payikajulu mirrijiniki paniya-kurlanguku nyurrurla-nyanguku. Ngula-jangka, yungunkulu-nyanu yirrarni paniyarla nyanjaku warrajakulku.

¹⁹ ‘Kuja karnarla yulkami nganarlanguku, ngulaju karna kulungku kurntakurnta-ngarrirni, manu karna kulungku ngarrirni junga yungu pina-jarrinjarla nyina jungarni. Kujarlaju, yampiyalu nyiyarningkijarra purdangirli, manulu kapankurlu pina-yaninjarla yalala-yirraka

karrija kulkurrirni nyinanja-kurlangurla panu-karirla. Ngularra-jangkalparla karrikarrija wirnpaju, manulparna purda-nyangu yangka ngula karla maarr-maninjarla ngapaku wangkanjarla wapami. Purda-nyangurna-jana linparlangu wangkanja-kurraju, marda marramarra ngularra wangkanja-kurraju. Karrija, milya-pinja-wangurna. Kamparru nyinanja-kurlangurla ngularrarla panungkaju, ngiji kurrirdimpayi wirliki-palalpalu jukajuka-karrinjanu kanardirlaju. Kampanja-yanulpalu kankarlarni. Ngiji ngularraju, ngulaju yangkarra pirlirra wirliki-pala Kaatu-kurlangu. ⁶ Ngiji-paturla ngularrarla kamparrulpa ngunaja ngapa mangkuru kirlaji-piya warraja-nyayirni yangka kuja karlipa nyanyi kaninjarra-kari.

Nyangurna-jana nyiya mayi wankaru-patu murntu-pala kujalpalu kutu karrija wiringka nyinanja-kurlangurla. Jinta-kariri jungarnipurdanji, jinta-kariri jampu-purdanji, jinta-kariri purdangirli, jinta-kariri kamparru. Paniya panu-jarlu ngarnturlurrurla manu purturlurla nyanungurra-nyangurla. ⁷ Jinta-kariri ngaya wiri-jarlu-piya. Jinta-kariri puluku wiri-piya. Jinta-kari-kirlangu yinngirriji ngari yapakurlangu-piya-juku. Manu jinta-kariri warlawurru-piya-juku ngula-ka warru paarr-pardimi yalkirirla. ⁸ Wankaru-paturlu ngula-paturlulu mardarnu pinkirparlangu paarr-pardinja-kurlangu. Kulalpalu ngari pinkirra jirrama-puka mardarnu, lawa. Jika-palalpalu jarnkujarnku mardarnu pinkirpaju. Manulpalu paniyaju panu-jarlu jarnkujarnku mardarnu palkangkaju jurru-ngurlu wirliya-kurra. Warrardalpalu yunparnu parra-wirirli manu munga-wirirli lawa-jarrinja-wangurlu. Kujanyalpalu yunparnu:

“Tarruku, Tarruku, Tarruku! Kaatu Warlalja-Wiri ngulaju Tarruku!

Kaatuju PIRRJIRDI-NYAYIRNI WITA-WANGU! Kamparru nyiawangurla-wiyi nyinajalpa Kaatuju. Nyanunguju-ka nyinamijiki jalangurlanguju, manu ngakarlanguju nyanunguju kapu warrarda nyinami wankaru-juku.”

Kujanyalpalu yunparnu. ⁹⁻¹⁰ Junga-juku-waja-ka nyinami Kaatuju wiringkaju nyinanja-kurlangurlaju, manu kapu nyanunguju warrarda nyina wankaru tarnnga-juku palinja-wanguju. Wankaru-paturlu ngula-paturlulu yunparnu kujarlu yungulurla Kaatuku pulka-pinyi manu yungulurla nyanunguku yati-wangkami. Yuwayi, Kaatu-ka nyinami yinyarla wiringka nyinanja-kurlangurla, manu nyanunguju kapu yawu-pardinja-wangu wankaru warrarda nyinami tarnnga-juku. Nyangurlarlu-puka kuja kalurla wankaru-paturlu ngula-paturlu Kaatuku yunparni, ngulaju kalurla ngularraju marramarraju 24-palaju ngunanjuna miyalu-purdanji ngayirnirla nyanungurla nyanungukuju yungulurlajinta pulka-pinyi. Yirrarni kalu mukarti kawurlu-kurlu nyanungurra-nyangu kutu nyinanja-kurlangu wiri-wana yinya-wana, manu kujanya kalu wangka:

¹¹ “Warlalja-Wiri Kaatu, nyurru-wiyi nyuntunpa manngu-nyangu nyi-yarningkijarra yungunpa nyarrparlu ngurrju-mani walyangka nyampurla. Manu nyuntulukungku nyiyarningkijarraju marlaja palka-jarrijalku. Nyuntu-wangurlaju, kula nyiyarlanguju palka-jarriyarla. Nyuntu-mipanpa yartarnari wiri-kirliji. Kujarlaju, yapangu panungku yungungkulurla pulka-pungkarla yungungkulu ngurrju-pajirni!”

5

Panungkulpalurlajinta Jiyipiki Kaatu-kurlanguku pulka-pungu

¹ Ngula-jangka, jukurrpa-piyarlurna nyangu ngana mayi nyinanja-kurra nyinanja-kurlangurla wiringka. Rdakangka nyanungu-nyangurlalpa mardarnu pipa kirrirdimpayirlangu. Ngulangkujulpa-jana yirdi panu mardarnu pipangka kamparru manu purdangirlirla. Ngula-jangka japujapu-manu pipa yinyaju kirrirdimpayi manu kapurdu-manu. Manu ngulangka nyanungurlu parlurnu palya-piya-kurlurlu wirilki-pala-kurlurlu yungu pipa yangka ngunami lakarn-pardinja-kujaku. Nyanungurlulpa mardarnu rdakangka jungarni-purdanjirli. ² Ngula-jangka, kiljirla purlaja marramarra wiriji, payurnu nyanungurlu, “Ngana yapaju ngurrju-nyayirni Kaaturluju milarnu yungu yalyi-mani palya-piya pipa yangka-juku nyanjakungarnti?” ³ Kala yapangu nganangu kulalpa-jana yinya palya-piya yalyi-mantarla. Warrukirdikirdili warru nyangu kankarlarra nguru-nyayirni-wangurla manu walyangka nyampurla, manulurla nyangu walyangka kanunjumparra, kala lawa. Kulalpa-jana rdipija yapa ngurrjuku yungulu-jana yalyi-mani palya-piya pipa yangka-juku yungulpalu yirdi ngula-jangka riiti-mantarla. ⁴ Ngulangkujuju yulanjakuyulanjaku-manu-nyayirni. Ngajurna warrarda yulaja.

⁵ Ngula-jangka, jinta marramarra wiriji wangkaja, “Wayinpa! Yulanja-wangu nyinaya! Yinya nyangka! Ngurrju wati yinya mayi kanpa nyanyi karrinja-kurra? Kaaturlu milarnu yungu nyina layini gaya wiri-jarlu-piya. Wungu-warnu warlaja nyanungu-nyangu kalalu nyinaja ngurrararla Juurdarla. Warringiyi nyanungu-nyangulpa nyinaja Kingi Tapiti yangka kujalpa-jana wiri-jarlu nyinaja yapaku Yijirali-pinkiki nyurru-wiyi. Yinyarlu watingki gaya wiri-jarlu-piyarlu kala-jana pinjarla-yirrarnu panu-kari, ngulalpalurla nyurunyuru-jarrija, manu-jana tarnnga pinjarla warla-pajurnu. Kujarlaju, nyanunguju Kaaturlu milarnu wirilki-palaku palya-piya-patuku yungu yalyi-mani pipa-jangka.”

⁶ Ngula-jangka, yarda nyangurna nyinanja-kurlangu wiri yinya ngulalpa karrija kulkurrirni ngula-paturla nyiya-paturla mayi wankarupaturla manu 24-palarla marramararla wiri-jarlu-paturla. Nyinanja-kurlangu-wana wiri-wanalpa karrija Jiyipi Kaatu-kurlangu. Mannungu-nyangurna, “Nyampuju murru-kurlu. Mardalurla pinjarla yirrarnu murruju, manu marda pina-wankaru-jarrijalku.” Ngulanyalparna manngu-nyangu. Yinyarlu Jiyipi Kaatu-kurlangurlulpa-jana wuurnu wirilki-pala manu paniya wirilki-pala mardarnu. Paniya wirilki-pala ngularraju pirlirra wirilki-pala Kaatu-kurlangu. Nyampukungarntiji, ngularra pirlirra wirilki-pala-jana Kaaturlu yilyaja ngurujar-raranypa. ⁷ Junga kujaju. Yapa yangka-jukulpa warrarda nyinaja wiringka nyinanja-kurlangurlaju, manulpa mardarnu-juku yangka pipa japujapu-maninja-warnu rdakangku jungarni-purdanjirli. Ngula-jangka, Jiyipi Kaatu-kurlanguju kutulku yanurnu nyinanja-kurlangukurra manurla puntarnu pipaju yangkaku ngulalpa nyinaja.

⁸ Ngularra yangka wankaru-patu manu marramarra 24-pala, ngularralulpalu jarnkujarnku mardarnu nganayi kitaya witawita-piya rdakangku nyanungurra-nyangurlu. Manulpalu-jana rdakangkuju

witawita kawurlu parraja-piya mardarnu. Parrajarla ngular-rarlaju ngakurru mirrijini parntirparntirpa jujuminyiminyi-piya purraja. Kuja Kaaturlu mirrijini parnti-nyangu yangka jujuminyiminyi purranja-kurra, nyanungulu wardinyi-jarrija, manu-jana yapa panu-jarlu manngu-nyangu ngulalpalurla yati-wangkaja. Kuja yangkangu Jiyipirli Kaatu-kurlangurlu kangu yangka pipa yapa-jangka ngulalpa nyinaja wiringka nyinanja-kurlangurla, ngulalu wankaru-patu manu marramarra 24-pala ngunanjunu miyalu-purdanji ngayirnirla nyanungurla. ⁹ Ngula-jangka, nyanungulurla rdirri-yungu yungulurla yirdi jalangu-warnu yunparni Jiyipiki Kaatu-kurlanguku. Ngananguku kulalu yunparnu yirdi ngularraju kamparrurluju. Nyampunyalurla nyanungukuju yunparnu:

“Nyuntujunpa ngurrju-nyayirni! Yapangkungkulu pungu, manunpanganpa yalyu karlija. Kujarlaju, Kaaturlu-nyanu yapa panu-jarlu kulpari manu nyanunguku. Yapa ngurrarakari ngurrara-kari-jangka, manu yapa yimi-kari yimi-karikirli, manu walyawalya, kardirri manu panu-jarlu turnu-kari turnu-kari-jangka, yapa panu nyampurraju-nyanu kulpari manu. Kujarlaju, milarnungku Kaaturlu yungunparla palya yangka wiriki-pala yalyi-mani pipa yinyaku. ¹⁰ Yapa ngularra kuja-nyanu Kaaturlu kulpari manu, milarnu-jana kamparrurlu yungulurla panu jintangkalku nyinami wungu-warnu nyanungu-nyangulku. Milarnu-jana yungulpalurla yangka nyanungukulku warrarda warrki-jarriyara maralypikingarduyupiyalku. Kapulu-jana wiriwirilki nyinami warrukirdikirdi ngurujarraranypa.”

Ngulanyalurla yunparnu Jiyipiki Kaatu-kurlanguku.

¹¹ Ngula-jangka, ngajulurlu Jaanurlurna yarda nyangu yinya wiri nyinanja-kurlangu. Ngularra wankaru-patu manu ngularra marramarra wiriwiri 24-palalpalu warrarda karrija-juku yinyarlaju. Manu yinyarlajulpalu panu-jarlu-nyayirni marramarraju warru karrija. Nyajangu? Panu-jarlu-nyayirni warrukirdikirdi! Kulalparna-jana yirdiyirdi-mantarla, lawa. Purda-nyangurna-jana yunparninja-kurra.

¹² Kilji-nyayirnirlilpalu yunparnu, manu nyampunyalu wangkaja:

“Yapa nyampu Jiyipi-piya ngurrju-nyayirni! Yapangkulu pungu nyanunguju, manu-ngalpa yalyu karlija watiya warntawarntangurluju. Nyanunguju yartarnarri wiri-kirli, manu nyiyarningkijarraju nyanunguku. Nyanungurlu-ka milya-pinyi nyiyarningkijarra, manu-ka nyina pirrjirdi-nyayirni. Yapanku panungkulpalu ngurrju-pajikarla nyanunguju. Nyanunguju ngarlarrpa yuntardi-nyayirni nyiya-piya-wangu. Yapanku panungku yungurliparlajinta pulka-pinyi nyanunguku!”

¹³ Ngula-jangka, nyiyarningkijarrarna yunparninja-kurra purdanyangu. Nyiyarningkijarra ngula-ka nyina yalkirirla manu walyangka manu kaninjarni walya-wana manu ngapangka mangkururla, ngulajulu yunparnu nyampu-piya:

“Yapa yinya ngula-ka nyinami wiringka nyinanja-kurlangurla, manu yinya yapa Jiyipi-piya, ngula-jarra-juku jirrama-juku kapala nyinami ngurrju-nyayirni nyiya-piya-wangu. Ngula-jarra-juku pirrjirdi-nyayirni. Yapa panungku yungulpalu-jana

ngula-jarraju ngurrju-pajikarla. Pulka-pinyirlipa-janarla tarn-
nganku!”

¹⁴ Ngula-jangka, wankaru-patu ngula-patulu wangkaja, “Ngula-juku
ngurrju!” Ngula-warnuju marramarra 24-palalu ngularra ngunanjunu
miyalu-purdanji kamparrurla ngula-jarrakuju, manulu-janarla pulka-
pungu.

6

*Jiyipi Kaatu-kurlangurlu yalyi-manu palya-piya pipa-jangka kapurdu-
maninja-warnu-jangka*

¹ Jiyipi Kaatu-kurlangurlu pipa kapurdu-maninja-warnujulpa nya-
nungurluju rdakangkaju mardarnu-juku yangka yinya palya-piya
wirliki-pala-kurlu. Kujalparna warrawarra-kangu nyanungu, yalyi-
manu jinta palya-piya. Ngula-jangka, ngulajurna purda-nyangu jinta
wankaru linpa kilji-kirra purlanja-kurra wirnpa-piya-kurra, wangka-
jarla nyanungu, “Wilypipardinjarla yantalku!” ² Kapankurlurna
nyangu nantuwu kardirri. Waraa! Timana yinyarlalpa ngana mayi
nyinaja, manu rdakangka nyanungu-nyangurlalpa mardarnu pikirri
manu kurlarda. Jurrungka nyanungu-nyangurlalpa mukarti kingi-
kirlangu mardarnu ngananku mayi kujarla yungu kamparru-wiyi
nyanunguku. Nyanungu nantuwurla warrkarninjarla yanu nguru-
nyayirni-wangu-ngurlu pirrjirdi-nyayirni. Kamparru nyampukungar-
nti ngulaju-jana pungu kulungkuju yangkarra ngulalpalu Kaatuku
nyurunyuru-jarrija, manu-jana jangkardu yanu yarda panu-kariki
pinjaku.

³ Ngula-jangka, Jiyipi Kaatu-kurlangurlu palya-piya-karilki yalyi-
manu pipa kapurdu-maninja-warnu-jangka. Ngula-jangka, purda-
nyangurna wankaru jinta-karilki purlanja-kurra, “Wilypipardinjarla
yantalku!” ⁴ Ngula-jangka, nantuwu-karilki yalyuyalyu wilypirni-
pardija nguru-nyayirni-wangu-jangkaju. Jarraly-pinjarlarla wangkaja
Kaatuju yinyakuju kujalpa nantuwurla nyinanja-yanu wapanja-
karrarla, “Walya-kurra yanta, manu-jana yinyarla yapa panu
jinyijinyi-manta yungulu-nyanu jarnkujarnku pinyi! Ngula-jangka
kapulu-nyanu muku pinyi wankaru-wangu.” Ngula-warnuju
ngananku mayirla yungu yinyaku yangkaku yalyuyalyurlaku
nantuwurlaku junma kirrirdimpayi-nyayirni.

⁵ Ngula-jangka, Jiyipi Kaatu-kurlangurlu palya-piya-kari yalyi-
manu pipa-jangka. Ngula-jangka, purda-nyangurna wankaru jinta-
karilki purlanja-kurra, wangkajarla nyanungu, “Wilypipardinjarla
yantalku!” Kapanku nyangurna nantuwu-karilki yurppurlu. Waraa!
Yangka yinya kujalpa nyinanja-yanu nantuwurla, ngulangkulpa man-
garri wayi-maninja-kurlangu rdakangku mardarninja-yanu yangka
kuja karlipa ngaliparlangurlu jalangurlu mardarni yungurlipa-nyanu
mangarri wayi-maninjarla jali-mani. ⁶ Ngula-jangka, kulkurrirni
yinyarla ngurrangka kujalpalu karrija wankaru-patu ngula-patu,
ngana mayirla wangkaja yinyakuju ngulalpa nyinaja nantuwurla
yurppurlurla, “Jalangu, yapa kapulu wakurturdu warrki-jarrimi, kala
warrki yinya-jangkarlu kulalu mangarri wiri manku, lawa. Kapulu
ngari wita-mipa mani, marda ngurlu ngari yakuju witangka. Kala
pinja-wangurlu-jana yampiya watiya ngula kalu mangarri pardimi!”

⁷ Ngula-jangka, Jiyipi Kaatu-kurlangurlu yalyi-manu palya-piya-kari yinya pipa-jangka. Ngula-jangka, purda-nyangurna wankaru jinta-karilki purlanja-kurra, wangkajarla nyanungu, “Wilyipi-pardinjarla yantalku!” ⁸ Timana-karirna kapanku nyangu kardirri-karrikarri yulyurdu-piya. Waraa! Ngula kujalpa nyinanjarla nantuwurla wapanja-yanu yirdiji ‘Yapa Pinja-panu’. Jinta-karirilpa purdangirli-wanarlu puranja-yanu kutungku-yijala. Yirdi nyanunguju ‘Nguru Manparra-kurlangu’. Ngula-jangka, Kaatu-palangu wangkaja ngula-jarraku, “Yartarnarilki karnangkupala yinyi. Nguru-kari nguru-kari-pala warru yanta, manulu-jana punga yapa panu-kari. Panu-karili-jana yampiya pinja-wangurlu!” Junga-juku-pala yarnkajarra walya nyampu-kurra yapaku pinjaku ngurujarraranyarparlalku. Ngula-jangka, jinyijinyi-manulkulu-jana panu-kari kulungku kujalu-nyanu jarnku-jarnku pungu junma wiri-kirilri. Ngalya-karikili-jana jurnta warlapajurnu yangka mangarri kajika pardimi. Ngula-warnujulu palija muku mangarri-wangurlalku panu-kariji. Panu-karijili-jana nyurnu-manu kujalu lawa-jarrija. Manu panu-karikijili-jana jangkardu yilyajarra juju-kari juju-kari layini-piya-pinki kujalu-jana yarlkirninjarla ngarnu. Manu panu-karijili-jana yampija pinja-wangurlu.

⁹ Ngula-jangka, Jiyipi Kaatu-kurlangurlu palya-piya-kari yalyi-manu pipa-jangka. Yinyarlalpa karrija pirli yarturlu yangka kujalpalurla kuyu purraja Kaatuku. Kanunjumparra pirlingka lalypangkarna-jana nyangu pirlirra yupa-patu-kurlangu nyurru-warnu. Ngulalpalu walyangka wankaru-wiyi nyinaja, ngulajulpalu-jana yimi yapa panu-kariki warrarda yimi-ngarrurnu Kaatu-kurlangu jupukarrinja-wangurlu. Kuja-panuju, pungulpalu-jana yapangku panu-karirli. Ngula-jangkanya, pirlirra nyanungurra-nyangujulpalu ngunaja kanunjumparra pirlingka lalypangka yinyarlaju. ¹⁰ Pirlirra ngularralurla kilji Kaatuku purlaja kuja-piya, “Warlalja-Wiri, nyuntujunpa pirlirra-nyayirni! Nyuntu-mipa kanpa nyina jungarniji, manu kanpa junga warrarda wangkami. Yapangku ngularralurlu kujalu-nganpa pungu wankaru-wangu, nyiya-jangkarlu kanpa-jana ngari kutu yampimi pinja-wangurlu? Nyangurlarlu kanpa-jana miimi-nyanyi manu ngawu-pajirni. Yarujurlu-nyanurla kunka-manta nganimpa-wanawana!” Kujanyalpalurla Kaatukuju pirlirra yin-yarraju wangkaja.

¹¹ Ngula-jangka, Kaaturlu-jana jarnkujarnku yungu nganayi jinajinapiya kardirri kirrirdimpayi yungulu mardarni palkangka, manu-jana wangkaja, “Wurdungujulu pardaka yalumpurla-wiyi-jiki! Ngajurna-jana panu-jarlu milarnu yawu-pardinjaku nyurrurla-piya. Ngularraju nyurrurlakupurdangka-purnurlangu mardukuja manu watiji. Ngularraju ngajuku-yijala. Jalangu kajulu ngularraju warrki-jarrimi-jiki ngurungka nyampurla nyurrurla-piya kujalpankujulu warrki-jarrija. Jalangu-karrikarri, yapangku panu-karirli kapulu-jana pinyi wankaru-wangu, manu pirlirra nyanungurra-nyangu kapulu nyampu-kurra yanirni nyurrurla-kurra. Ngula-jangka, yapa panu-kari ngularra kapurna-nyarrarla pina-kunka-mani yangka kujalu-nyarra nyarrapamanu.”

¹² Ngula-jangka, Jiyipi Kaatu-kurlangurlu palya-piya-kari yinya yalyi-manu pipa-jangka. Walyaju wakurturdu-nyayirni yurnkuyurnkujarrinjarla larra-parnkaja, manulpa wanta-wangulku karrija. Maru-

nyayirni-jarrijalku nguyu-piya. Manu yalyuyalyu-jarrija-nyayirnilki kirntangiji. ¹³ Ngula-jangka, yanjilypiri panu-jarlulu wantija yalkiri-jangka yangka-piya warlpa wiringki kuja-ka parrka lurlurl-pinyi watiya-jangka. ¹⁴ Ngula-jangka, yalkiriji yajiki-jarrijalku. Nyangulparna, manurnaju wangkaja, “Wayinpa! Nganangku mayika yalkiri wayini rulumapi-piya!” Yuwayi, Kaaturlulpa pirli-kari pirli-kari yurnkuyurnku-manu, manulpa-jana yirrarnu ngurrara-kari ngurrara-karirla. Manu witawita ngurrara-kari ngurrara-kari, kujalpalu karrija ngapangka mangkururla kulkurrirni, ngularrangulpa-jana Kaaturlu yirrarnu ngurrara-kari ngurrara-karirlaju. ¹⁵ Ngula-jangka, yapa panu-jarlu ngurujarraranypalu putaputa wuruly-yukaja pirnkingka manu pirlingka jarrarlparla kulkurru-jarra. Lani-jarrijalpalu palinja-kujaku. Yuwayi, kingi panu manu wati panu kapumanurla, panu yurrkunyukungarduyu wiriwiri manu ngalya-kari wiriwiri, panu yapa warrkini, ngularra ngulalpalu pirijina-piya warrki-jarrija manu ngularra ngulalpalu-nyanurla talaku warrki-jarrija, ngularrajulpalu putaputa wuruly-yukaja pirnkingka ngularrarla. ¹⁶⁻¹⁷ Manulpalu-jana purlaja pamarrpaku manu yarturluku wiriwiriki, “Yaarl-wantiyalu-nganpa yungunkulu-nganpa wuruly-mardarni ngula-jarra-kujaku! Ngula-kujaku ngula-ka nyinami wiringka nyinanja-kurlangurla kajika-nganpa marda nyanyi, manu jinta-kari yinyarlu Jiyipirli Kaatu-kurlangurlu marda kajika-nganpa miimii-nyanjarla pinyi jalangurlu! Kulalpa nganangku warla-pajikarla nyanunguju! Ngula-kujakuju, yaarl-wantiyalu-nganpa yungunkulu-nganpa wuruly-mardarni ngula-jarra-kujaku!”

7

Kaaturlu-nyanu murru yirrarnu yapangka nyanungu-nyangurla 144,000-palarla

¹ Ngula-warnuju, nyangurna nyiya mayi jukurpa-piyarlu. Yinyarlaju, marramarra-patulpalu walyangka karrija kankarlumparra. Jintaju kakarrara, jintaju karlarra, jintaju yatijarra, manu jintaju kurlirra. Wapirrijalpalurla warlpaku ngulalpa pululu-nyayirnilki karrija walyangka manu mangkururlaju. Warlpanguku kula watiyarlanguju yurnkuyurnku-manu. ² Nyampukungarntiji, Kaatu-jana marramarra-patuku wangkaja, “Yinyi karna-nyarra yartarnarrilki yungunkulu yaninjarla nyiyarningkijarra muku pinyi walyangka manu mangkururla.” Ngula-jangka, nyangurna marramarra-karilki yaninjarni-kirra walya-ngurlu kakarrara-ngurlu. Kaatu, yangka ngula-ka JUKURRARNU nyinami, ngulangurla nyurru-juku yungu marramaraku nyampuku murru-kurlangu yirrarninja-kurlangu nyanungu-nyangu, manu marramararlu yinyarlulpa kanja-yanu rdakangku nyanungu-nyangurlu. Ngula-jangka, nyanungu-jana kilji purlaja yinyarraku marramarra-patu-kariki, ³ “Murnma-wiyi! Yampiyalu-jana nyiyarningkijarra walyangka manu mangkururla pinja-wangurlu-wiyi, manu kulalu-jana watiyarlangu pungka! Yapa panu-jarlu kalurla walyangkaju tarnnga-juku warrki-jarri Kaatuku ngalipanyanguku. Nyiyarningkijarrakungarntirli pinjakungarntirli, nganimparlu yungurnalu-jana yirrarni ngularrarla yapangka murru Kaatu-

kurlangu.” Kujanya-jana marramarra jinta yangkaju wangkaju marramarra-patu-karikiji.

⁴ Ngula-jangkaju, marramarraju yanu nguru warrukirdikirdi war-rkini nyanungu-nyangu-patu-kurlu yungulu-jana yapangka yirrarni murru Kaatu-kurlangu ngalyangka. Nyampu-puruju, manngu-nyanjarlalparnaju wangkaja, “Yapangku nyajangurlu marda kapulu mani murru Kaatu-kurlanguju ngalyangkaju nyanungurra-nyangurlaju?”

Ngana mayiji wangkaja, “Yapangku 144,000-palarlu kapulu mani murru Kaatu-kurlangu ngalyangka nyanungurra-nyangurlaju. Nyampurraju yapa Yijirali-pinki ngula kalu nyina wiringka turnu-kari turnu-karirla 12-palarla.” Kujanyaju wangkaja nyanunguju. ⁵⁻⁸ Junga kujaju. Yapangku 144,000-palarlu kalu turnu-kari turnu-karirli murru yinyaju mardarni.

Warlalja Juurda-pinkirli 12,000-palarlu kalu murru yinyaju mardarni. Warlalja Ruupunu-pinkirli 12,000-palarlu kalu palka-yijala mardarni. Warlalja Kaardu-pinkirli 12,000-palarlu kalu murru yinyaju mardarni. Warlalja Yaaja-pinkirli 12,000-palarlu kalu palka-yijala murruju mardarni.

Warlalja Napatali-pinkirli 12,000-palarlu kalu palka-yijala mardarni.

Warlalja Manaja-pinkirli 12,000-palarlu kalu palka-yijala mardarni.

Warlalja Jimiyani-pinkirli 12,000-palarlu kalu mardarni-yijala.

Warlalja Liipi-pinkirli 12,000-palarlu kalu mardarni-yijala.

Warlalja Yijaka-pinkirli 12,000-palarlu kalu palka-yijala mardarni.

Warlalja Jupulunu-pinkirli 12,000-palarlu kalu palka-yijala mardarni.

Warlalja Jajupu-pinkirli 12,000-palarlu kalu mardarni-yijala.

Warlalja Pinyamini-pinkirli 12,000-palarlu kalu palka-yijala mardarni. Panungku-juku kalu mardarni murru Kaatu-kurlangu ngalya nyanungurra-nyangurla.

Yapa panu-jarlulpalu yinyarlaju lirri-karrija nguru-nyayirni-wangurla Kaatu-kurlangurla.

⁹ Ngula-warnuju, nyiyarlangu mayirna nyangu jukurpa-piyarlu. Jiyipi Kaatu-kurlanguju karrija-jukulpa nyinanja-kurlangu-wana yina wiri-wana. Yapa panu-jarlu-nyayirnilpalu karrijarlangu yinyarla kamparru nyanungurla. Ngajulparna manngu-nyangu, “Waraa! Yapa nyajangu kalu nyampuju karrimi? Panu-jarlu-nyayirni! Kulalpa-jana nganangu nyampurraju yiin-purayarla!” Ngulangaju yapa ngurrarakari ngurrarakari-jangka, manu yapa ngula kalu wangkami yimi-kari yimi-kari, yurpurlu, walyawalya, kardirri, manu yangka ngula kalu nyinami yapa yalyuyalyu manu karntawarrakarntawarra, nyampurrapulpalu lirri-karrija kamparru yinyarla nyinanja-kurlangurla wiringka. Mardarnulpalu palkangkaju jinajina kardirri kurrirdimpayipiya. Panu-juku wardinyi-nyayirni. Kujarlajulpalu watiya kurrirdimpayi parrka-kurlu panu-kurlu jarnkujarnku mardarnu Kaatuku pulka-pinjaku. ¹⁰ Purlajalpalurla Kaatuku kilji-nyayirni kuja-piya, “Yati! Yati! Nyuntujunpa Kaatu, purami karnangkulu! Nyinanja-kurlangurla wiringka kanpa nyinami! Nyuntu manu Jiyipi nyuntu-nyangu, mardarnunkulu-nganpa palinja-kujaku!” ¹¹ Ngularra wiriwiri marra-marra 24-pala, manu yangka marramarra panu-jarlu-kari, manu ngularra wankaru-patu-kari panu-kari, panu-jukulpalu warrukirdikirdi

warrarda karrija-juku yinyarla nyinanja-kurlangurla wiringka. Ngula-jangkalu muku ngunanjunu miyalu-purdanji kamparru ngulangkaju Kaatuku yungulurlajinta pulka-pinyi. ¹² Purlajalpalurla kuja:

“Ngula-juku ngurrju! Kaatu yangka kuja karlipa purami, ngulajuka junga nyinami. Nyanunguju yartarnarri wiri-kirli, manu niyarningkijarraju nyanunguku. Nyanungurluju-ka rdirriny-parlu milya-pinyi niyarningkijarraju. Yapa panulpalurla nyanungukuju pulka-pungkarla! Pirrjirdi-nyayirni nyanunguju. Yapangku panungkulpalu nyanunguju ngurrju-pajikarla! Ngarlarrpa yuntardi-nyayirni nyanunguju ngana-piya-wangu. Tarnngangku-juku yungulparliparlajinta pulka-pungkarla nyanunguku! Ngula-juku ngurrju!”

¹³ Ngula-jangka, marramarrarlu wiringki jintangkuju payurnu, “Yapangku ngularrarlu kalu mardarni palkangka jinajina kirrirdimpayi kardirri. Milya-pinyi mayi kanpa-jana yalumpurraju? Milya-pinyi mayi kanpa-jana kujalu nyarrpara-wana-jangka mayi yanurnu?”

¹⁴ Yalu-manurna nyanunguju, “Lawa, purlka-pardu. Kula karna-jana milya-pinyi. Kala milya-pinyi kanpa-jana nyuntulurluju.”

Ngula-jangka wangkajaju nyanunguju:

“Yapa panu-karirlilpalu-jana jinyijinyi-manu, manulpalu-jana yapa ngularraju murrumurru-manu-nyayirni, manulpalu-jana putaputa karlirr-kangu Kaatu-kujaku. Kala ngula-puruju, warrarda mardarnulpalu-jana wankaru-juku Kaaturluju. Kaaturlu yilyaja Jiyipi nyanungu-nyangu yungu-jana palimi yapaku ngularraku, manu yalyu nyanungu-nyangu-jana karlija. Yapa ngularrajulpalu yinaja ngurrju-wangu-wiyi yapa-piya-juku jurrnarrpa yungkiyi-piya-kurlu-juku. Kala wala-jukulpalurla Jiyipiki yinyakuju nyinaja, manu yalyu nyanungu-nyangu-kurlurlu-jana kirlka-manu ngawu-jangka. Kujarlaju, jurrnarrpa nyanungurra-nyanguju kirlkalku manu kardirrilki.

¹⁵ Kujarlanya kalu warrarda karrimi kamparruju nyinanja-kurlangurla wiringka Kaatu-kurlangurlaju, manu kapulurla warrki-jarri nyanunguku parra wiri manu munga wiri ngurrararla tarrukurla nyanungu-nyangurla. Yuwayi, Kaatuka nyinanja-kurlangurla yinyarla wiringka warrarda nyinami. Kapu-jana warrarda jirrnanganja nyinami nyanunguju, manu kapu-jana muurl-mardarni niyarningkijarra-kujaku malurnpa-piyarlu-juku yangka kuja kajana yapa muurl-mardarni wanta yurrapupu-puru. Kuja-piyarlu-juku kapu-jana warrarda warrawarra-kanyi nyanungurluju. ¹⁶⁻¹⁷ Jiyipi Kaatukurlangu, ngula-ka karrimi nyinanja-kurlangu-wana wiri-wana, ngulaju nyanunguju jiyipikingarduyu-piya yapa ngularrakuju. Nyanungurlu kapu-jana warrawarra-kanyi jiyipikingarduyu-piyarlu. Yuwayi, jiyipikingarduyu-piyarlu nyanungurlu kapu-jana nguru-yirrarni jiyipi nyanungu-nyangu ngapa ngurrjukurra yungulu ngarni. Kajili ngapa yinya ngarni, kapulu wankaru nyinami tarnnga-juku. Yapa ngularra kulalu mangarrikiji yarnunjuku-jarrimilki, manu ngapakuju kulalu purraku-jarrimilki. Manu yurrapupurlu wantangku kula-jana jankamilki. Junga-jala, ngulalpalu yapa ngularra yangka

walyangka kanunju-wiyi nyinaja, ngulajulpalu warrarda yulaja murrumurru, manulpalu jirrmilypaju karlija yinngirri-ngirliji. Kala Kaaturlu kapu-jana milpaju jirrmilypa-kujakuju pardunamani, manu kulalu yarda yulamilki ngula-warnuju.”

Kujanyaju ngajukuju wangkaja marramarra wiriji.

8

Jiyipi Kaatu-pinkirli palya-piya yalyi-manu pipa kapurdu-maninja-warnu-jangka

¹ Jiyipi Kaatu-kurlangurlupa pipa yinya kapurdu-maninja-warnuju rdakangkaju mardarnu-juku. Pipa yinyajulpa ngunaja lakarn-pardinja-wangu-juku palya-kurlu jinta-kari-kirli. Ngula-jangka, nyanungurluju palya-piya pipangka yalyi-manu. Ngula-jangka, yapa panulu purlanja-wangu-jarrija manu wangkanja-wangu-jarrija, manulu muku wurulypa-jarrijalku ngari wita-mipaku tarnnga-wangu.

² Ngula-jangka, nyangurna-jana marramarra ngalya-kari wirlikipala. Marramarra yalumpurra kalu warrarda karrimi Kaaturla kamparru. Ngula-jangka, nganangku mayi-jana jarnkujarnku yungu kurlumpurrngu jitrininja-kurlangu-piyaju.

³⁻⁴ Marramarra-kari yaninjarla karrija pirli-wana yarturlu-wana purranja-kurlangu-wana yangka kuja kalalurla Kaatuku ngulangka kuyu purraja. Rdakangku nyanungu-nyangurlalpa nganayi mardarnu kartaku ngulalu yangka kawurlu-jangka ngurrju-manu, ngulalpa mardarnu. Ngulajulpa pirilyi warlu-nyayirni jarra-pardija kartakurla yinyarlaju. Ngula-jangka, nganangku mayirla nyanungukuju yungu ngurrju mirrijini parntirparntirpa yungu yirrarni kawurlurla yangkangka purranja-kurlangurla, ngulaju yangka ngula-ka karrimi kamparru nyinanja-kurlangurla wiringka Kaatu-kurlangurla. Junga-juku, marramarrarlul yinyarlul mirrijini yinya kanjarla yirrarnu warlungka kaninjarni kartakurla kujalpa rdakangku mardarnu nyanungurlu. Nyanungujulpa karrija kamparru yali kawurlurla purranja-kurlangurla. Mirrijini yinyaju rdirrri-yungu jankanjaku, manulpa yulyurdujulpa muku rduyu-karrija kankarlarra-kari kartakungurluju. Ngulalpa Kaaturlu yulyurdu yinya parnti-nyangu, ngulajulpa wardinyi-jarrija, manulpa-jana yapa panu nyanungu-nyangu manngu-nyangu walyangka ngulalpalurla yati-wangkaja nyanunguku.

⁵ Yinyarlaju, warlulpa jankaja kankarlarniji yalirla yarturlurla purranja-kurlangurla. Junga-juku, yinyarlul marramarrarlul manu yangka pirilyi warlu, manu nyanungurlu yirrarnu kartaku-kurra nyanungu-nyangu-kurra. Ngula-jangka, nyanungurluju yangkaju warluju warrampal-kujurnu kaninjarra-kari nyampu-kurra nguru-kurra. Yinyarlaju, maarr-maninjarlalparla wirnpa wangkaja, manulparla wirnpaju karrikarrija yalkirirlaju kankarlumparra walyakuju, manulpa walyaju yurnkuyurnku-jarrinjarla larralarra-parnkaja.

Marramarra-paturlulu juturnu kurlumpurrngu nyanungurra-nyangulku

⁶ Ngula walyaju larra-parnkanjarla lakarn-pardijalku, ngula-warnuju marramarrarlul yangkarrarlulu-nyanu jarnkujarnku yirrarnu kurlumpurrngu jitrininja-kurlangu-piya lirrangka yungulu jungarni-jarrinjarla jitrinilki.

⁷ Ngula-jangka, marramarrarluru kamparru-warnurlu juturnu kurlumpurrngu nyanungu-nyangu. Ngula nyanungurluju-jana yaarlwinjurnu ngapa kunarda-kurlu, warlu manu yalyu kankarlarra-ngurlu kanunju-kurra nguru nyampu-kurra. Warlungkuju ngalya-kari jankaja walyaju, manu watiya ngalya-kari jankaja-yijala. Marna ngalya-kariji, warlungku yinyarluju jankaja-yijala.

⁸ Ngula-jangka, marramarrarluru jinta-karirli juturnu kurlumpurrngu nyanungu-nyangulku. Nyanungurlu kujurnu kankarlarra-jangka wiri-jarlu-nyayirni pamarrpa-piya mangkuru wiri-kirra. Yinya wiri-jarlu pamarrpa-piya, ngulajulpa warlu jankaja. ⁹ Kuja yinya wiri-jarlu pamarrpa-piya wantija mangkuru wiri-kirra, ngapaju yalyu-jarrijalku. Manu ngalya-kari yawu ngapa-ngawurra palijalu mangkuru yinyarlaju. Manu yalumpurra ngami-piya kujalpalu warru yanu mangkuru-wana, panu-kariji-jana rdilykirdilyki-pungu pamarrrpa wiri-jarlu-piyarluru.

¹⁰ Ngula-jangka, marramarrarluru jinta-karirliki juturnu kurlumpurrngu nyanungu-nyangulku. Ngula-warnu, yanjilypiri wirilki wantija kaninjarra-kari yalkiri-ngirli. Ngulajulpa mirilmiril-karrinjarla ngirra-manu ngiji-piya. Yanjilypiri yinyaju wantija ngawarra-kurra nyalya-kari-kirra, manu wantija ngapa panu-kari-kirra ngula-ka purlpurl-pardimi walya-jangka. ¹¹ Yanjilypiri yinyaju yirdiji 'Kumarlpa-manu'. Kuja wantija ngapangka ngularrala, ngapajulu kumarlpa-jarrijalku. Yapanngu panungkulpalu ngapa yinyaju putaputa ngarnu. Kala nganangku kujalpa ngarnu ngapa yinya, ngulajulpa palija.

¹² Ngula-jangka, marramarrarluru jinta-karirliki juturnu kurlumpurrngu nyanungu-nyangulku. Ngula-warnuju, nyiya mayirla kirntangiki manu wantakuju wapirrija, manu yanjilypiri panu-karijili munga-piya-jarrinja-yanulku. Kujarlaju, parra-puruju wantawangulkulpa karrija mungalyurru-ngurlu wurajiwuraji-kirra, lawa. Wita-mipaku karrija wantaju, tarnnga-wangu. Manu munga-puruju, kirntangi-wangulpa karrija, lawa. Wita-mipalpa kirntangiji ngirra-manu tarnnga-wangu, manu ngula-jangkaju munga-piyalkurla muku wamu-wantija.

¹³ Ngula-jangka, Jaanurlu ngajulurna narnti-nyangu yalkiri, manurna nyangu warlawurru kankarlarra warru paarr-pardinjakurra. Ngulajulpa purlanjarla wangkaja kilji-nyayirni, "Waraa! Waraa! Ngularraluru kajili marramarra-patu-karirli kurlumpurrngu jitrini nyanungurra-nyangu, ngula-warnuju nyiyarningkijarra ngawu-nyayirni kapulu-jana muku rdipimi yapaku ngula kalu nyinami walyangka, manu kapulu-nyanu murrumurru-nyayirni purda-nyanyi. Wiyarrpa-wati, mari-jarrimi-nyayirni karna-jana!" Kujanyalpa warlawurru yinyaju wangkaja.

9

¹ Ngula-jangka, marramarrarluru jinta-karirliki juturnu kurlumpurrngu nyanungu-nyangulku. Nyangurna yanjilypiri walyangka ngula wantija yalkiri-jangka kamparru-wiyi. Yanjilypiri yinyaju wati-piya. Nyanungujulpa karrija walyangka kutu rdakungka

kaninjarra-nyayirnirla* Rdakuku yinyakulparla wapirrija nganayi tuwa-piya. Ngula-jangka, nganangu mayirla yungu yangkaku watiki yanjilypiri-piyaku kiyi tuwa-kurlangu yungu lakarn-pinyi tuwa.² Nyanungurlu kiyi manu tuwa-kurlangu, manu ngula-kurlurluju tuwajurla jurnta lakarn-pungu rdakuku kaninjarra-nyayirnikiji walyangkaju. Yinya-jangka rdaku kaninjarra-nyayirni-jangkalpa yulyurdu panu-jarlu wilypiwilypi-pardija. Yulyurdujurla yaninjarla wapirrija wantakuju, kulalu yapangkaju nyangu nyiyarlangu.

³ Ngula-jangka, jintilyka panu-jarlu-nyayirnilpalu yulyurdu yinya-jangkaju wilypiwilypi-pardija. Kaaturlu-jana yungu yartarnarri, ngula-kurlurlu yungulu-jana yapa yarlkirni karlangu-jarra-parnta-piyarlu. ⁴ Nyanungu-jana wangkaja jintilyka ngularrakuju, “Kulalu parrka nganja watiya wiri manu wita-jangka, manu marnarlangu kulalu muku nganja! Yampiyalu-jana ngarninja-wangurlu! Manulu-jana yapa ngaju-nyangu pangkala yampiya yarlkirninja-wangurlu, ngularra kuja kalu mardarni murru ngaju-nyangu nampa-kurlu ngalyangka nyanungurra-nyangurla. Kala yapa ngularra panu-kari, ngularra murru-wangu ngaju-nyangu-wangu, ngulajulu-jana muku yarlkika! ⁵ Yarlkirninjarlalu-jana murrumurru-manta kuja-piyarlu kirntangi rdaka-palaku, kala kulalu-jana pungka, lawa!” Kujanya-jana Kaatuju wangkaja jintilyka ngularrakuju. Junga kujaju! Ngularrarlu jintilykarlulu-jana yaninjarla kii-purraja yapa yangka murru-wangu-patu kirntangi rdaka-palaku. Kujalu-jana kii-purraja, purlanjarlalpalu pata-karrija murrumurruju karlangu-jarra-parnta-piya-jangka. Kujanyarna nyangu jukurrpa-piyarlu ngajulurluju. ⁶ Ngaka, kajili-jana jintilykarlu ngularrarlu yarlkirni yapa ngularra kirntangi rdaka-palaku, kapulu-nyanu wangkami, “Murrumurru wiri karlipa-nyanu purda-nyanyi! Yungurlipa kapanku palimi!” Kala lawa! Kapulu-nyanu wararda purda-nyanyi murrumurru-nyayirni jintilyka ngularra-jangkaju. Kala lawa, kulalu palimi.

⁷ Jukurrpa-piya ngaju-nyangurla, nyangurna-jana yirriyirrirli jintilyka ngularraju. Ngularraju kula-nganta nantuwu warrmarla-kurlangu-piya-juku ngula kalu jungarni-jarri kulu wirikingarnti. Jurrangka nyanungurra-nyangurlalpalu mukarti kawurlu-kurlu mardarnu, manu yinngirri nyanungurra-nyanguju wati-piya-juku. ⁸ Wakurlujulpalu kirrirdimpayi-nyayirni mardarnu karnta-piyarlu, manu kartirdi nyanungurra-nyanguju kirrirdimpayi, munju-wangu kartirdi ngaya wiri-jarlu-kurlangu-piya. ⁹ Ngarnturlurrurla nyanungurra-nyangurlalpalu-nyanu kanja-yanu yayini-piya† muurl-mardarninjaku kurlarda pantirninja-kujaku. Kujalu jintilyka ngularra paarr-pardija, purda-nyangurna-jana pinkirra warurr-wangkanja-kurra kilji-nyayirni-kirra. Wangkajarnaju, “Jintilykarlu nyampurrarlu kajulu wangkanjarlu nyirn-pinyi kilji-nyayirnrli nantuwu-piyarlu ngula kalu-jana wilil-kanyi warrmarla wirli-jarra-kurlurlu, nganayi-piyarlu kuja kalu-nyanu yuntarninja-yani wajirlirli kulu wiri-kirra-pinangurlu.” ¹⁰ Jintilyka ngularrarlu palkalpalu mardarnu wipi jaka-wana-jangka kii-purranja-kurlangu ngulaju karlangu-jarra-

* 9:1 Kaninjarra yinyarla rdakungka-ka karrimi ngurra, ngulangka nganta kuja kajana Kaaturlu mardarni pirlirra juuagakakungarnti kaji-jana nyanungurlu warlu-kurlurlu muku riwarr-pinyi. † 9:9 iron

parnta-piyarlu. Kaaturlu-jana yungu ngularra kii-purranja-kurlangu jintilykaku yungulu-jana yapa kii-purrami kirntangi rdaka-palaku. ¹¹ Jinta marramarra ngulaju wiri ngularraku panuku jintilykakaju. Nyanungurlu-ka jintangku warrawarra-kanyi rdaku yinya kaninjarranyayirni walyangkaju. Yimingka Yipururla yirdi nyanungu-nyanguju 'Yapatanu'. Yimingka Kirikirla yirdi nyanunguju 'Yapaliyana'. Yirdi kujaju 'Riwarr-pinja Panu'.

¹² Jintilyka ngularrajulu palka-jarrija ngurujarranyparla ngula yangkanku marramarra jinta-karirli kurlumpurrngu nyanungu-nyangu juturnu, manulu-jana yapa murrumurru-manu kirntangi rdaka-palaku. Marramarra-jarra-karilpa-pala wurra-juku pardarnu yungu-pala kurlumpurrngu nyanungu-nyangu-jarra jitirni yungulu-nyanu yangka yapa nguru-kari nguru-karirlarlu yarda murrumurru purda-nyanyi japaku-jarra.

¹³ Ngula-jangka, marramarlarlu jinta-karirlilki juturnu kurlumpurrngu nyanungu-nyangulku. Ngula-jangka, purda-nyangurna ngana mayi wangkanja-kurra yali-jangka kawurlu-jangka purranja-kurlangu-jangka, yangka yinya kuja-ka Kaaturla kamparru karrimi. ¹⁴ Yinyarla marramarra-kariki yangka kurlumpurrngukurluku wangkaja, "Ngularra marramarra murntu-pala kuja-jana Kaaturlu warurnu nyurru-wiyi karru Yupirayiti-wana, yaninjarla-jana yalyi-manta!" ¹⁵ Junga-juku, marramarra yinyarlujajana yaninjarla ngularraku marramarra murntu-palaku warirninja-warnukuju yalyi-manulku. Nyarrpa-jangka-jana Kaaturluju warurnu nyurru-wiyiji? Nyanungu-miparlu milya-pungu yangkaju kapu-jana jangkardu yilya ngularra marramarra murntu-pala pinjakulku yapa panu-jarluku ngurujarranypaku. Nyurru-wiyi-jangka jalangujalangu-kurra, nyanungurlu-jana warirninjarla warrarda mardarnu. ¹⁶⁻¹⁷ Junga kujaju. Ngula-jangka, jukurrrpa-piyarlurna-jana nyangu warrmarla panu-jarlu nantuwu-kurlu kujalpalu yaninja-yanu walya-kurrapinangu. Ngana mayiji wangkaja, "Warrmarla yinyarraju 200,000,000-pala nantuwurlaju kuja kalu walya-kurra-pinangu yaninja-yani." Nyiya-piya nyanungurraju? Warrmarlarlupalu ngarnturlurrurla palkangkaju kanja-yanu yayirni-piya muurl-mardarninja-kurlangu kurlarda pantirninja-kujaku. Ngularrajulpalu yalkiri-piya mirlirliny-manu, manu yalyuyalyu karrku-piya manu karntawarrakarntawarra-piya. Timana-watiji, jurruju nyanungurraju ngaya wiri-jarlu-piya, manu lirra nyanungurra-nyangu-jangkajulpa wilypi-pardija warlu manu yulyurdu karntawarrakarntawarra ngulalpa punku-nyayirni parntija. ¹⁸⁻¹⁹ Wipi jaka-wana-jangka nyanungurra-nyangu ngulaju warna panu-piya jurru panu-kurlu. Junga kujaju. Timana panu ngularralu yanu walya-kurra warlu-kurlu manu yulyurdu karntawarrakarntawarra-kurlu ngulalpa punku-nyayirni parntija lirra-jangka, manulu-jana pungu yapa panu. Wipi jaka-wana-jangka-kurlangurlu ngulajulu-jana pungu panu-karilki.

²⁰ Timanarlu ngularrarlu kulalu-jana yapa panu pungu walyangka, lawa. Yapa panu-karilpalu nyinaja wankaru-juku, kala kulalu pina-yaninjarla yalala-yirrarnu Kaatu, lawa. Ngayilpalurla warrarda parntarrinjunu ngurrju-wanguku kamparru yangka kuja kalalu ngurrju-manu rdakangku nyanungurra-nyangurlu kawurlu-jangka,

pirli yaltiri-jangka, † yayini-piya-jangka manu watiya-jangka. Yalirra kujalpalu-jana ngurrju-manu, ngularrarluju kula kalu nyiyarlangu nyanyi, kula kalu nyiyarlangu purda-nyanyi, manu kula kalu wapami, lawa. Kala yapa ngularrajulpalu-jana warrarda parntarrin-junu. Manu kalalu-jana warrarda nyinaja purlapa-kari purlapa-kari-puru pirlirra panu-kariki ngurrju-wanguku. Kulalu-jana yampija, lawa. ²¹ Ngarilpalu-nyanu yapangku ngularrarluju warrarda pungu wankaru-wangurlu, manulpalu-nyanu juyurdurlu majumaju-manu. Ngarilpalu warru kutu-ngunaja kalykuru maliki-piya yapa ngalya-karikirliji ngurra-warnu-piya, manulpalu-nyanu nyiyarningkijarra jurnta manu purungku. Kulalpalu-nyanu kurnta-jarrija, manu kulalu pina-yaninjarla yalala-yirrarnu Kaatu, lawa.

10

Jinta-karirli marramarrarlu wiri-jarlurlulpa pipa wita mardarnu

¹ Ngula-jangka, jukurra-piyarlurna nyangu jinta-kari marramarra pirrjirdi-nyayirni yaninjarni-kirra nguru-nyayirni-wangu-jangka. Nyanungurlu kulalpa jurnarra palkangka mardarnu, lawa. Nyanungulparla palkakuju muku wampirija mangkurdu. Jurrungka kankarlarni nyanungurlulpa pararri mardarnu. Yinngirri nyanungu-nyangulpa wanta-piya mirilriny-manu, manu nyanungu-nyangu wanarri-jarraju ngulaju rdalyku-jarra wiri-jarra-piya ngulalpa-pala warlu-piya jarra-pardija. ² Rdakangku nyanungurlulpa mardarnu pipa wita. Kuja nyanungu jitija nguru-nyayirni-wangu-jangka, wirliya jungarni-purdanji yirrarnu mangkururla wiringka ngapangka, jampupurdanji yirrarnu walyangka pardunarla. Nyanungujulpa yinyarlaju karrija wanarri-jarraju wurnturu-jarra. ³ Ngula-jangka, nyanunguju kilji-nyayirni purlaja ngari yangka ngaya wiri-jarlu-piya ngula-ka nguurr-mani. Ngula-jangka, linpangku wirliki-palarlulu kiljingki kulpari yalu-manu yalkiri-jangkarluju. Wangkajarnaju, “Yangkarra linpaju nyanunguju kula-nganta ngapa-piya-kurlu kuja karla maarrmaninjarla wangkanjinarni.” ⁴ Kujalu ngularra linpa wirliki-pala purlaja yalkiri-jangka, ngulaju kapurna-jana yimiji marlaja yirrakarla pipangka pantirninjarla kujalu wangkaja, kala lawa. Ngana mayiji wangkaja ngajuluku nguru-nyayirni-wangu-jangka, “Yampiya! Kula yimi ngularra yirrika pipangka pantirninjarla yimi ngularra kujalu wirliki-palarlu linpangku purlanjarla yalu-manu yalkiri-jangkarlu! Ngayili yimi ngularraju warrarda mardaka nginyinginyirli nyurrurla-nyangurlu!”

⁵ Marramarra yinya wiri, yangka ngulalpa karrija yinyarla walyangka wirliya jinta-kari manu wirliya-karriji ngapangka mangkururla, nyanungu rdaka jungarni-purdanji kankarlu-jarrinjarla kujurnu nguru-nyayirni-wangu-kurra wangkanjakungarntirliji. ⁶⁻⁷ Yuwayi, marramarra yinya wangkaja yimi pirrjirdi-nyayirni. Nyanungurlu payurnu Kaatu yungu purda-nyanyi yinya yimi junga kaji wangkami. Yuwayi, Kaatu-ka nyinami tarnnga-juku. Nyurru-wiyi yalkiri ngurrju-manu nyanungurlu manu walya manu ngapa, manu nyiyarningkijarra ngurrju-manu nyanungurlu ngula kalu nyinami ngurungka nyampurla. Nyampunya marramarra yinyaju

wangkaja, “Tarnngangkulpa jungarnijungarni-manu Kaaturluju warrki nyanungu-nyanguju. Nyanungurlulpa manngu-nyangu yungu nyarrpa-mani ngaka nguru nyampu kuja ngurrju-manu nyanungurlu. Kala nyanungurluju kula-jana yapa panuku yimi-ngarrurnu warrki yinya-kurlu, lawa. Nyanungurluju-jana jarukungarduyuku nyanungu-nyangu-mipaku yimi-ngarrurnu warrki-kirli nyanungu-nyangu-kurluju, yangkarra-mipa ngula kalalurla marlaja wangkaja nyanunguku. Nyurru-wiyi-wangu, kaji marramarra jintangu purdangirli-warnurlulku jitirni kurlumpurrngu nyanungu-nyangu, ngula-jangka Kaaturlu kapu warrki nyanungu-nyangu lawa-mani ngurungka nyampurla.” Kujanya wangkaja marramarra pirrjirdiji yinyaju.

⁸ Ngula-jangka, yangka-yijalaju yarda wangkaja, yangka yinya kujaju wangkaja kamparru-wiyi nguru-nyayirni-wangu-jangka, wangkajaju nyanunguju, “Yaninjarla maninjinta pipa wita yinya ngula-ka rdakangka mardarni wiringki marramarra, marramarra yinya ngula-ka ngapangka mangkururla wirliya-kari karrimi manu wirliya-kari walyangka! Yaninjarla maninjinta!” ⁹ Junga-juku, yanurnurla marramarra yinyaku, manurna pipa witaku payurnu. Nyanunguju wangkaja ngajuluku, “Mpa! Maninjarla nganja! Kajinpa ngarni, ngulaju kapunpa pajarni ngurrju-nyayirni ngarlu-piya. Kala kajinpa muru-pinyi lirrangka, kapungku nyurnu-mani.” ¹⁰ Junga-juku, pipa wita yinyarna manu rdaka-jangka nyanungu-nyangu-jangka, manurna ngarnu. Lirrangka ngaju-nyangurla, ngulajurna pajarnu ngurrju-nyayirni ngarlu-piya. Kala kujarna muru-pinjarla ngarnu, ngulangkujuju miyaluju maju-manu.

¹¹ Ngula-jangka, marramarra yinyaju wangkaja ngajulukuju, “Yaninjarla-jana yarda yimi-ngarrika yapaku yimi Kaatu-kurlangu jarukungarduyu-piyarlu. Ngakaju, nyanungurlu kapu-jana yapa panuju nyarrpa-mani ngurungka nyampurlaju. Nyanungurlu kapu-jana nyarrpa-mani mayi yapa panu yalumpurra ngula kalu nyinami ngurrara-kari ngurrara-kari, manu yapa ngula kalu nyinami yurppurlu, walyawalya, yalyuyalyu, kardiya manu panu-kari, ngularra ngula kalu yimi-kari yimi-kari wangkami manu wiriwiri warlalamarrirlangu, jintawarlayi-jiki kapu-jana nyarrpa-mani. Nyampunyalpanpa-jana yimi nyanungu-patukuju yimi-ngarrikarla.”

11

Kaatu-kurlangu-jarra jarukungarduyu-jarra

¹ Ngula-jangka nganangku mayiji yungu watiya jukati-piya. Ngula-jangka, nyanunguju wangkaja:

“Watiya nyampu kangka, manu ngula-kurluju yanta Yuwarli Maralypi-kirra Kaatu-kurlangu-kurra manu yarturlu lalypa-kurra purranja-kurlangu-kurra. Ngulaju pirli lalypa manu Yuwarli Maralypi miimii-nyangka watiya nyampukurlurlu yungunpa-palangu milya-pinyilki rdangkarlpa-japa kurrirdimpayi-japa kapala karrimi. Manu-jana nyangka yapangku nyajangurlu kalurla pulka-pinyi Kaatukuju Maralypirla kaninjarni yinyarlaju. ² Kala yarti yinyarla Yuwarli Maralypirlaju, ngulaju yampiya! Kula watiya-kurlurlu

miimii-nyangka! Yungu-jana yarti nyampuju Kaaturlu yapaku panu-kariki ngularraku ngungkurr-nyinanja-wangu-patuku. Nyanungurlu-jana yungu tarruku kirri Jurujulumurlangu-yijala. Kapulu kirringka yinyarlaju muku wapami, manu kapulu majumaju-mani kirntangiki 42-palaku. Kujarlajulpanpa yarti yalumpuju yampiyarla miimii-nyanja-wangurlu! ³ Kajili ngularra yapa ngalya-kari nyinami Jurujulumurla, kapurna-palangu yapa-jarra yilyamirra yalumpu-kurra yungulu-jana yimi junga Kaatu-kurlangu yimi-ngarrirni. Kapu-pala mardarni palkangkaju jurnarrpa yurpurlu-kurlu, manu jurrkungka-yijala kirntangirlaju 42-pala-puruju kapulu-jana jarukungarduyu-piyarlu yimi-ngarrirni Kaatu-kurlu ngularraku yapaku ngalya-kariki.”

Kujanyaju nyanunguju ngajukuju wangkaja.

⁴ Ngana-jarra yapa-jarraju ngula-jarraju? Ngula-jarraju war-rkini Kaatu-kurlangu-jarra kuja kapala karrimi Kaaturla kamparru. Nyanunguju Warlalja-Wiri niyarningkijarraku ngurungkaku war-rukirdikirdiki. Ngula-jarraju watiya-jarra-piya* manu yangka-jarra-piya jukajuka-karrinja-kurlangu-jarra-piya rdili-kirlangu-jarra-piya. ⁵ Yangkarra yapa ngalya-kari, ngula kalurla Kaatuku ngungkurr-nyinanja-wangu jurnta nyina, ngula-jarrakuju kapulu-jana nyurunyuru-jarrimi. Kala kajili-palangu kulu-jarrimi, manu kajili-palangu murrumurru-mani, ngula-jangkaju kapu lirra nyanungu-nyangu-jarra-jangkaju wilypi-pardimi warluju, manu kapu-jana yapa yinyaju jankanjarla riwarr-pinyi. Kujarlunya kapulu-jana yapa ngalya-karirlanguju pinyi kajilpalu-jana murrumurru-mantarla. ⁶ Kuja kalu-jana yapa yalumpu-jarrarlu yirri-pura yimi Kaatu-kurlangu ngalya-kariki jarukungarduyu-piyarlu, Kaaturlu kapu-palangu yartarnarri yinyi yungu-pala ngula-kurlurlu ngapa wantinja-wangu-mani. Nyanungurlu kapu-palangu yartarnarri yinyi ngula-kurlurlu yungu-pala ngapa majumaju-mani. Kapu-pala ngapaju kurruly-kijirni yalyu-karda yangka yungulu yapangku ngarninja-wangurlulku yampimi mawiya-piya. Manu Kaatu kapu-palangu wangka kuja nyanungurrakuju, “Kapurnangkupala yartarnarri-kari yartarnarri-karilki yinyi. Yartarnarri yinyarra-kurlurlu yungunkulu-jana maju-mani niyarningkijarra ngurungka nyampurula kajinpala ngampurrpa-jarrimi nyumpala-juku.” ⁷ Yuwayi, yalumpu-jarrarlu kapulu-jana yimi-ngarrirni Kaatu-kurlangu yimi panu-kariki kirntangiki 42-palaku. Ngula-jangka, kinki-piya kapu-palangu jangkardu yanirni kululku. Nyanungurlu kapu-palangu pakarni manu pinyi tarnnga-kurra. Nyampu kinki-piya ngulaju yangka kuja wilypi-pardija rdaku wiri-jarlu-jangka. ⁸ Kaji-palangu yinya-jarra pinyi, kapu-pala nyurnuju pinja-warnuju yirdiyirla ngunami kirringka yinyarlaju. Yangkangkayijala kujalu yapangku yirrarnu warntawarnta-kurra Warlalja-Wiri Jijaji nyanungurra-nyangu. Kirringki yinyarlu kapala mardarni yirdi jirrama: Jatama manu Yijipi. Kuja karlipa-jana kirri-jarra yinya-jarra manngu-nyanyi, manngu-nyanyirlangu karlipa-jana yapa ngurrju-wangu ngulalpalu nyurru-wiyi nyinaja Jatamarla manu Yijipirla. ⁹ Yuwayi, nyurnu yalumpu-jarra kapu-pala ngunami yirdiyirla

* 11:4 olive trees

marnkurrpaku marda parra murntu-palaku. Yapa panu ngurrara-kari ngurrara-kari-wardingi, ngula kalu yimi-kari yimi-kari wangkami, ngulangkuju kapulu-jana palkaju nyanyi ngunanja-kurraju yinyarlaju. Manu yapangku yurrpurlurlu, yapangku walyawalyarlu, kardiyarlu, manu panu-karirli kapulu nyanyi palka yalumpu-jarraju. Kapulu warla-pajirni yapa ngana-puka milyingka yirrarninja-kujaku.¹⁰ Kajilijana yapangku yinyarrarlu nyanyi nyurnu yalumpu-jarra palinjawarnu, kujarlaju kapulu wardinyi-jarri-nyayirni. Kapulu-nyanu jarnkujarnku wangkami, “Nyampu-jarrarlulu-ngalpa murrumurrumanu-nyayirni karrikarri-wangurlu. Kala palijalku-pala. Yati! Yati!” Ngula-jangka kapulu kurapakaku wiriki turnu-jarrimi yungulu ngarni mangarri, kuyu panu-jarlu, manu yungulu-nyanu warntarri jarnkujarnku yinyi.¹¹ Junga kujaju! Palka yalumpu-jarra yawu-pardinjawarnulpa-pala ngunaja yirdiyirla yinyarla marnkurrpaku marda murntu-palaku. Ngula-warnuju, Kaaturlu-palangu ngaanypa kulpari yungu pina-wankaru-jarrinjaku. Ngula-jangkaju, nyanungu-jarraju-pala karrinja-pardija. Kujalu-jana yapangku ngularrarlu nyangu yinyarla karrinja-pardinja-kurra, ngulajulu-jana lani-jarrija-nyayirni.

¹² Ngula-jangka, yalumpu-jarrarlaju-pala ngana mayi purdanyangu kuja-palangu purlaja kilji-nyayirni nguru-nyayirni-wangu-jangka. Linpa-palangu wangkaja, “Yantarni-pala nyampu-kurra!” Ngula-jangka, yapa yalumpurra kujalpalu-jana nyuronyuru-jarrija, ngularrajulpalu-jana karrinjarla yinyarlaju liriki-nyangu. Tardakujurnulu-jana kuja-pala yukajarra mangkurdu-kurra, ngula-pala yanu nguru-nyayirni-wangu-kurralku.¹³ Ngula-jangkaju, walyajulpa kilji-nyayirni yurnkuyurnku-jarrinjarla lakarn-pardija. Yuwarli panu wantija kirringka yinyarlaju, manulu yawu-pardija yapa panu 7,000-pala. Yapa panu-karilpalu lani-jarrija-nyayirni, manulurla rdirriyungu pulka-pinjaku Kaatuku kuja-piya, “Nyuntu Kaatu, kuja kanpa nyinami nguru-nyayirni-wangurla, nyuntujunpa pirrjirdi-nyayirni!”

¹⁴ Nyampurranyarna-jana nyiyarningkijarra ngurrju-wangu nyangu yakarrarlu jukurrpa-piyarlu kuja yangkangu marramarra-karirli kurlumpurrngu juturnu nyanungu-nyangu. Marramarra-karilpa wurra-juku nyinaja kurlumpurrnguki jitirninjaku nyanungu-nyangukuju yangka yungu-jana maju-kari maju-karilki muku palkapalka-jarrimi yapaku panu-jarluku nguru warrukirdikirdiki.

Marramarra-karirli kurlumpurrngu juturnu nyanungu-nyangu

¹⁵ Ngula-jangka, marramarra-karirli kurlumpurrngu juturnu nyanungu-nyangu. Ngula-warnu marramarra panulu rdirri-yungu kiljiki wangkanjaku nguru-nyayirni-wangurlaju:

“Ngalipa-nyangu Warlalja-Wiri Kaatu manu Mijaya nyanungu-nyangu Milarninja-warnu, jalangurlu nyanungu-jarrarlu kapala yartarnarri wiri mardarni, manu ngula-kurluju kapala Warlalja-Wiri-jarralku nyinami nyiyarningkijarraku nguru warrukirdikirdikiji! Yuwayi, Kaatu kapu-jana yapaku Warlalja-Wiri nyina tarnngalku!”

¹⁶ Ngula-jangka, yalumpurra wiriwiri marramarra 24-palalurla ngunanjuna miyalu-purdanji Kaatuku yungulurlajinta pulka-pinyi. Ngularraju yangkarra-juku ngula kalu nyina nyinanja-kurlangu-paturla

kamparru Kaatuku. Nyanungurrarlulpalurlajinta nyanunguku pulka-pungu kujarlu:

17 “Warlalja-Wiri, nyuntunpa PIRRJIRDI-NYAYIRNI WITA-WANGU! Nyiyarningkijarra-wangurla-wiyi, palkalpanpa nyinaja. Nyuntuju kanpa nyinami-jiki jalangurlangu-juku yartarnarri wiri-kirli-juku. Ngula-kurluju kanpa Warlalja-Wirilki nyina nyiyarningkijarrakuju nguru warrukirdikirdi. Kujarlanya kar-nangkulu yati-wangkami nyuntukulku. ¹⁸ Kala yapa panu-karirli yalumpurrarlu kujalpangkulu nyurunyuru-jarrija, ngularraju kangkulu kulu-nyayirnilki nyinami! Nyampuju nyuntuku parra! Nyuntunpa milarnu parra nyampuju yungunpa-jana kulu-jarrimi yapaku yalumpurraku, manunpa milarnu parra nyampuju yungunpa-jana yapa nyurnunyunu miimii-nyanjarla ngurrju-pajirni marda manu ngurrju-wangu-pajirni marda. Kujarlanya kangkulu nyurunyuru-jarrimi yapa panu-kari yalumpurraku. Yuwayi, parra nyampuju nyuntuku! Nyuntunpa parra nyampuju milarnu yungunpa-jana yinyi nyiyarningkijarra ngurrju warrkiniki nyuntu-nyanguku yalumpurraku jarukungarduyuku ngulalpangkulu marlaja wangkaja nyurru-wiyi. Manu jalangu nyuntulurlu kapunpa-jana yinyi nyiyarningkijarra ngurrju yapaku nyuntu-nyanguku kuja kalu nyinami pirrjirdi manu marda rampaku, yangka ngularrarlu kuja kangkulu yirdi nyuntu-nyangu ngurrju-pajirni. Kala yapangu panu-karirli ngularrarlu yangka kuja kalu-jana yapa nyuntu-nyangu warru pinyi, jalangurlu kapunpa-jana muku riwarr-pinyi!”

Kujanyalpalurla wiriwiri marramarra ngularra 24-pala purlanjarla wangkaja.

¹⁹ Ngula-jangka, nganangku mayi tuwaju lakarn-pungu Yuwarli Maralypirla Kaatu-kurlangu nguru-nyayirni-wangurla. Yukanjarlarna nyangu pakuju tarruku yinyaju. Nyampu pakuju ngulaju yangka-juku ngulalpalu nyurru-wiyi Juwu-paturlu mardarnu kuruwari karlarla-pala-kurlu kujarla Kaaturlu yungu Mujujuku. Kujalparna nyangu yinya pakuju tarruku, wirnpajulparla karrinjarla wapaja, manulparla maarr-maninjarla ngapakuju wangkanjinarnu. Walyajulpa kilji-nyayirni yurnkuyurnku-jarrija, manulpa ngapa wantija kunarda-kurluju yalkiri-jangkaju.

12

Yimi nyampuju warnayarra-kurlu kujalpa putaputa puuly-mardarnu ngarninjakungarntirli kurdu wita karnta-kurlangu

¹ Ngula-jangka, nyiyarla mayi yalkirirlaju palka-jarrija. Kularna nyiyarlangu ngula-piyaju nyangu kamparrurlangurluju, lawa-juku. Narnti-nyangurna kankarlarra, manurna nyangu karnta kujalpa yinyarla nyinaja yalkirirla. Karntajulpa miril-manu jinajina nyanungu-nyangu-kurlu wanta-piya-kurlu. Nyanungujulpa nyinaja, manu kirntangiji kanunjumparra wirliya nyanungu-nyangu-wana, manulpa

jurrungkaju mardarnu yiriwarri-piya, manu ngulangka yiriwarrirlaju yanjilypiri 12-pala. ² Nyanunguju wartardi-pardu kurdu mardarninjakungarntilki. Kujarlaju, nyanungujulpa murrumurru-jarrija-nyayirni, manulpa yulaja karrikarri-wangu-nyayirni.

³ Ngula-jangka, nyiyarlangu mayirna nyangu yalkirirlaju, ngurrpangu kularna yalumpu-piya-wiyi kamparrurlangurlu nyangu. Warnayarra wiri-jarlu yalyuyalyulpa nyinaja yinyarlaju jurru wirli-pala-kurlu manu wuurnu karlarla-pala-kurlu. Jurrungkajulpalu mukarti witawita jarnkujarnku mardarnu kingi-kirlangu-piya.

⁴ Yinyarlu warnayarrarlulpa warru kujurnu wipi kuja-purda kuja-purda, manu ngula-kurlurluju yanjilypiri-jana muku pirri-kujurnu yalkiri-jangka walya-kurra. Ngula-jangka, nyanunguju yaninjarlalpa karrija karntangka yinyarlaju. Nyanungulparla pardarnu kurduku yinyaku palka-jarrinjaku yungu nganta kapankurlu ngarni. ⁵ Ngula-jangka, kurdu yinyaju malju-parduju mardarnulku karntankuju. Nyampunya Kaaturluju milarnu yungu-jana wiri-jarrinjarla Warlalja-Wiri nyanungu-nyangu-kurlu yartarnarri-kirli nyina yapaku panu-jarluku ngula kalu nyinami ngurrara-kari ngurrara-kari warrukirdikirdi. Junga kujaju! Kala kuja kurdu yinya palka-jarrija, warnayarrarlu yinyarlujulpa putaputa ngarnu. Kujakujaku, marramarrarlu kurdu yinyaju puuly-mardarninjarla kangu kankarlarra-kari Kaatu-kurra, ngulalpa nyinaja wiringka nyinanja-kurlangurla. ⁶ Ngula-jangka, karntaju wuruly-parnkaja manangkarra-kurra nyinanjaku yinyarlaku. Kamparru-wiyi nyampukungarntiji, Kaaturlujurla ngurra yinyaju nyurru-juku jижarnu karntaku yinyakuju. Wurdujurra-manulparla nyiyarningkijarra yungu warrawarra-kanyi karntaju yalumpuju parraku 1260-palaku.

⁷ Ngula-jangka, nguru-nyayirni-wangurlaju, wiri marramarra yirdi Mayikulu manu panu-kari nyanungu-nyangu marramarralu-jana jangkardu yanu warnayarraku manu marramarraku panu-jarluku nyanungu-nyanguku. Warnayarrarlu manu nyanungu-nyangurlu marramarrarlulu-jana puta-pungu marramarra panu-kari Mayikulu-kurlangu, kala kulalu-jana pungu, lawa. ⁸ Nyanungurrajulu-jana jijaja marramarra panu-kariki Mayikulu-kurlanguku ngularrarlu kujalu-jana wajirli-pungu nguru-nyayirni-wangu-jangka. Ngula-jangkaju, warla-pajurnulu-jana yaninja-kujaku, kajikalu pina-yukamirra nguru-nyayirni-wangu-kurra Kaatu-kurlangu-kurra. ⁹ Junga kujaju! Yangka yali warnayarra kala nyurru-wiyi nyinaja nguru-nyayirni-wangurla. Ngula-ngurlujulu-jana Mayikulurlu manu marramarra nyanungu-nyangurlu wiraly-pungu. Warnayarrarlujulpa yirdi-jarra mardarnu: Nyanungu-nyangu yirdi kamparru-warnuju 'Juju Ngawu', manu yirdi-kariji 'Jayitana'-jala. Nyanungurlunya kajana yapa panuju yulyurлку-yinyi nyampurla walyangka. Yuwayi, Mayikulu-kurlangurlulu-jana wiraly-pungu nyanungurraju nguru-nyayirni-wangu-jangkaju.

¹⁰ Ngula-jangkarna purda-nyangu ngana mayi kilji-kirra wangkanja-kurra nguru-nyayirni-wangu-jangka:

"Yati! Yati! Yinya Juju Ngawu kala karrija kamparru Kaaturla, manu nyanungurlu kala-jana wakurnu ngalipakupurdangka-purnu para wirirli manu munga-wirirli. Kala jalan-gurlu Kaaturlu wiraly-pungu nyanunguju nguru-nyayirni-

wangu-jangkaju. Yuwayi, jalangurlu nyanungurluju kapu-
ngalpa muurlparlulku mardarni palinja-kujakuju! Yartarnarri
nyanungu-nyangu-kurlurlu kyananu milki-yirrarni ngalipa-
kurra yangka kuja kangalpa nyanungu Kingi nyinami yapaku
panu-jarluku! Manu nyanungu-nyangu Milarninja-warnu Mi-
jaya, ngulaju kapu-ngalpa Warlalja-Wirilki nyina yapaku panu-
jarluku-yijala!

¹¹ Ngalipakupurdangkarlulu warla-pajurnu Juju Ngawuju jurnta
kanja-kujaku Kaatu-kurlangu-kujaku! Nyarrparlulu nyanun-
guju warla-pajurnu? Kuja Jijaji palija watiya warntawarntarla
jiyipi-piya, nyanunguju-ngalpa karlija panuku. Manu kalalu-
jana warru yaninjarla yapa panu-kariki yimi-ngarrurnu junga
yimi nyanungu-kurlu. Manu kalalu kuja wangkaja, 'Kajilpalu-
nganpa yapangku panu-karirli ngampurrparlu pungkarla, ngu-
laju ngula-juku. Kapurnalu wiljingki-jiki warrarda purami
Jijajiji.' Yuwayi, kujaju junga! Kujarlunyalu Juju Ngawu warla-
pajurnu nganimpakupurdangkarlulu.

¹² Jungalku yungurna-nyarra wangkami nyampu nyurrurlaku panuku
ngula kankulu nyinami nguru-nyayirni-wangurla: 'Wardinyi-
nyayirnili nyinaya!' Kala nyurrurla kuja kankulu nyi-
nami walyangka, manu nyurrurla panu-kari kuja kankulu
nyinami ngapangka, ngajulu karna-nyarra wajampa-jarri-
nyayirniki! Juju Ngawuju yanurnu walya nyampu-kurralku.
Nyanungurluju-ka milya-pinyi kajika-jana yapaju yulyurku-
yinyi ngari tarnnga-wangu. Manu-ka Juju Wiri-jarlurlu milya-
pinyi Kaaturluju kapu tarnnga-wangurlu-yijala nyanunguju
warla-pajirni. Kujarlaju nyanunguju-ka nyina kulu-nyayirni
Juju Ngawuju."

¹³ Kujalu Mayikulu-kurlangurlulu warna wiri yinya wiraly-pungu
nguru-nyayirni-wangu-ngurlu, rdirri-yungu karntaku yinyaku wajirli-
pinjaku, yangkanku kuja kurdu malju mardarnu. ¹⁴ Ngula-
jangka nganangku mayirra karnta nyanungukuju pinkirra-pajarra
warlawurru-kurlangu-jarra yungu yangka yungulpa paarr-pardiyarla
warna wiri-jarlu-kujaku yinya-kujaku. Karntangku manu pinkirra-
yinya ngula-kurlu yungu paarr-pardimi ngurrara yinya-kurra ngula-ka
karrimi manangkarrarla yangka Kaaturlu kujarla nyurru-juku jijarnu.
Wurdujurra-manulparla nyiyarningkijarra yungu warrawarra-kanyi
karntaju yinyaju parraku 1260-palaku.

¹⁵ Kala kamparru-wiyi karntaku wuruly-parnkanjakungarntiji, lir-
raju warna wiriji lakarn-pardija, manu lirra-ngurluju ngapa wiri-
jarlu wilypi-pardija. Nyanungurluju karntaju puta yirrpirninarla
ngapangku puta pungu. ¹⁶ Kuja-kujakuju, Kaaturluju walyaju
lakarn-pungulku karntangka yinyarla purdangirli, manu ngapa yinya
wiri-jarlu yukaja rdakungka. Kujanya karnta yinyajurla wuruly-
parnkaja warna wirikiji. ¹⁷ Kujarlaju warna wiriji kulu-parnta-
jarrija-nyayirniki. Ngula-jangkaju, nyanunguju yanulku ngurrara-
kari-kirraluku, manulpa-jana warru nyangu kurdukurdu panu-kariki
karnta yinya-kurlanguku. Nyanungulpa ngampurrpa nyinaja yungu-
jana pinyi nyanungurrarlangu. Nyanungurraju yangkarra kuja kalu

purami yimi Kaatu-kurlangu. Manu kalu-jana yimi-ngarrirni-yijala yimi junga Jijaji-kirli panu-kariki.

¹⁸ Ngula-warnuju, warna wirijilpa karrija mangkuru wiri-wana walyirirla.

13

Kinki-jarra-pala palka-jarrija

¹ Ngula-jangka, nyiya mayirna nyangu kujalpa wilypi-pardija ngapa mangkuru-jangka. Ngulangkulpalu mardarnu wuurnu karlarla-pala manu jurru wirilki-pala. Wuurnarla karlarlalpalu jarnku-jarnku mardarnu mukarti kingi-kirlangu. Yalumpurrarla jurrungka wirilki-palarlalpalu jarnkujarnku mardarnu yirdi jiliwirri-maninjaku Kaatuku. Jurrungka wirilki-palarlajulu yampiyarla yirdiji yirrarninja-wangurlu. ² Kinki nyampuju, nyiya-piya kuja? Ngaya wiri-piya lipirti-piya manu wirliyaju wiri manu yumurruyumurru-nyayirni nganayi-piya piira-piya, manu lirraju kartirdi wiriwiri-kirli layini ngaya wiri-jarlu-kurlangu-piya. Ngula-jangka, yinya wiri warnarla wangkaja kinkikiji, “Ngajulurlu karnangku milarnilki yungunpaju warri-jarrimi. Ngajulurlu kapurnangku yinyi yartarnarri ngaju-nyangu, manu yungunpa nyina ngaju-nyangurla nyinanja-kurlangurla kingi-piya. Yartarnarri ngaju-nyangu-kurlurlu yungunpa-jana yapa panu jinyijinyi-mani ngurungka warrukirdikirdi, manu yungunpa-jana wangkami nyarrpa-jarrinjaku.” Kujanyarla warna wiriji wangkaja kinkikiji. ³ Nyangu-jukulparna kinki yinyaju jurru wirilki-pala-kurluju. Jurru-kariji murru punku-kurlu. Manngu-nyangulparnaju, “Wayi! Nganangku mayi murrulymurruly-pakarninjarla nyampuju pungu tarnnga-kurraju? Ngula-warnuju pina-wankaru-jarrija!” Panungkulu nguru warrukirdikirdirli nyangu kinki yinyaju murru punku-kurlu murrulymurruly-pakarninja-warnuju. Ngulakujulurla marlaja paa-karrija-nyayirni, manulpalu purda-nyangu nyarrpa kujalpa-jana wangkaja nyanungu. ⁴ Yuwayi, warnayarrarlur wiringki yinyarlur milarnu kinki yinya yungu-jana yapaku manu panu-kariki nguru warrukirdikirdiki nyinami warlalja wirilki. Kujarlanylalpalu yirdi-manu yinyaju warnayarra ‘kaatu’, manulpalurla pulka-pungu nyanungukuju. Manulpalurla pulka-pungu yinyaku kinkirlanguku, manulnyanu jarnkujarnku wangkaja, “Ngana kula pirrjirdiji kinki nyampupiyaju! Kulalpa nganangku pungkarla nyanunguju!”

⁵ Ngula-jangka, Kaaturla wangkaja kinkiki yinyaku, “Wangkaya kutu! Wiri-pajika-nyanu, manuju ngaju manyu-pungka! Wiri kapunpa nyina nyampurla walyangka 42-palaku kirntangiki.” ⁶ Jungajuku, kinki yinyarlujulpa punku-pajurnu Kaatuju. Nyanungu-nyangu yirdi punku-pajurnu-yijala manu ngurrarlangu. Punku-pajurnu-jana yangkarlangu kujalpalu nguru-nyayirni-wangurla kankarlarra nyinaja. ⁷ Ngula-jangka, kinki yanu walya-kurra Kaatu-kurlangu yapaku pinjaku 42-pala kirntangiki. Kulalpalu nganangku warla-pajikarla. Kuja-puru kula Kaaturlu kinki yinya warla-pajurnu, lawa. Jijajalurla nyanungukuju. ⁸ Nganangku kapu puranjarla purda-nyanyi yinyaju kinki? Yapa panungku nyampurla walyangka kuja kalu nyina, ngulaju kapulu purami. Ngalya-karirli kulalu puranjarla purda-nyanyi, lawa. Nyanungurra-nyangu yirdiji puku wiringka, yangka Jiyipi

Kaatu-kurlangurla Jinta-kurlangurla. Nyurru-wiyi nyiyarningkijarra-wangurla-wiyi, Kaaturlu-jana milya-pungu yalumpurra yapaju kapulurla nyanunguku jirranganja nyina tarnnga. Manu Kaaturlulpa nyurru-juku milya-pungu yangka yapangku kapulu pinyi Jiyipi Jinta nyanungu-nyangu.

⁹ “Kuja kankulu nyurrurlarlu langa mardarni purda-nyanja-kurlangu, ngulangku purda-nyangka yirriyirri-nyayirni rli jaruju yangka kuja kajana Pirlirpa Kaatu-kurlangu wangkami yapaku Kirijiniki jaaji-kari jaaji-karirlaku wirliki-palarlaku!

¹⁰ Kaaturlu-jana ngalya-kari nyanungu-nyangu yapa milarnu rdakukurra yukanjaku. Kuja-jangkarlunya kapulu-jana yapa ngalya-karirli puuly-mardarninjarla rdakungka yirrarni. Manu Kaaturlu-jana ngalya-kari yapa nyanungu-nyangu milarnu palinjaku junma kirrirdi-jangka. Kujarlanya kapulu-jana yapa ngalya-karirliji junmangku pajirni. Ngulaju ngula-juku. Kulalu lanijarriya! Nyurrurlajunkulurla Kaatuku. Purayajukulu, manulurla wala-juku nyinaya!”

¹¹ Ngula-jangka, kinki jinta-karirna nyangu walya-jangka wilyipardinja-kurra. Wuurnu jirrama-kurlu jiyipi wita-piya. Manu kilji-nyayirni wangkaja yinya warnayarra wiri-piya. ¹² Kujalparla jirranganja nyinaja kinki-kariki kamparru-warnuku, yartarnarripa mardarnu. Yartarnarri yinya-kurlurlulpa-jana yapa jinyijinyi-manu kinki kamparru-warnuku pulka-pinjaku yangka kujalpa murru panu mardarnu jurrungka yangka kuja ngurrju-jarrija kapanu. ¹³ Kinki jinta-kari jurru rdarrinypa-nyayirni. Yartarnarri-kirliki kalalurla kutu marlaja palka-jarrija nyiyarningkijarraju lawa-jangkaju. Yapangku kujalpalu nyangu kinkiji, nyanungurluju warlu kujurnu yalkiri-jangka walya-kurra. ¹⁴ Kuja-jarrija kujalpa kinki yartarnarri-kirli kinki kamparru-warnu-kurlu-juku, kula Kaaturlu warla-pajurnu kuja-kurra, lawa. Kuja-jangka-jana kinki jinta-karirliji yulyuriku-yungu ngurrju-manu kinki-piya, yangka murru jurrungka-kurlu, yangka kuja pinawankaru-jarrija junma kirrirdi-jangka. ¹⁵ Ngula-jangka, yapangkulu ngurrju-manu kinki-piya pirli-jangka yangka kinki kamparru-warnu-piya, ngulalurla parntarrinjarla pulka-pungu. Kulalu ngalya-kari yapa parntarrija, lawa. Ngularla kinki jinta-karirli ngaanypa-yungu yangka pirli-jangkaku yungu wangkami manu yungu-jana yapa ngalya-kari pinyi, yangka-patu kujalurla pirli yinyaku jurnta karrija parntarrinjawangu. Kujarla kinki-karirli ngaanypa yungu yangka pirli-jangkaku, kula Kaaturlu warla-pajurnu.

¹⁶ Ngula-jangka, kinki-karirli-jana yapaju jinyijinyi-manu yungulunya murru pajirni palkangka. Junga, yapa panungkulu murru yinyaju manu: Purrjirdirli manu rampakurlu, tala panu-kurlurlu manu marlajarrarlu, yapa yangka kuja kalalu warrki-jarrija pirijina-piya ngularrarlangurlu, manu panu-karirli kuja kalalu warrki-jarrija talakupurdarlu ngularrarlangurlu. Panu-karirli murru manu rdakangka jungarni-purdanjirra, manu panu-karirli manu ngalyangka. ¹⁷ Nyiya yinyaju murru? Yinyaju jinta-kari kinki-kirlangu yirdi manu nyanungu-nyangu nampa. Nganangku kuja yinya nampa

mardarnu, ngulajulu manu nyiyarningkijarra tala-kurlurlu, manulu-jana jali-manu talakupurdarlu. Ngana-puka kuja nyinaja nampawangu, kulalu payi-mantarla nyiyarningkijarra tala-kurlurlu, manu kulalu-jana jali-pamtarla talakupurdarlu. ¹⁸ Nyiya kujaju kangalpa wangka? Ngana pina-nyayirni kajikan marda milya-pinyi nyampuju nampa kinki jinta-kari-kirlangu. Nampa yinyaju ngulaju wati-kirlangu yirdi. Manu nampaju 666.

14

Jiyipi Kaatu-kurlangu Jinta-kurlu manu yapa nyanungu-nyangu 144,000-pala-kurlu

¹ Ngula-jangkarna yarda nyangu Jiyipi Kaatu-kurlangu Jinta. Karrijalpa Pirlingka yirdingkaju Jiyanirla. 144,000-pala yapalpalu karrija nyanungu-kurlu, yangka-patu kuja kalu yirdi mardarni Jiyipi-kirlangu manu nyanungukupalangu-kurlangu Kaatu-kurlangu ngalyangka. ² Ngula-jangkarna linpa purda-nyangu nguru-nyayirni-wangu-jangka. Ngulalpa purlaja kilji-nyayirni wirnpa-piya manu marda ngawarra wiri-nyayirni kuja-ka parnkami, kuja-piyanyalpa purlaja. Wangkajar-naju, “Waraa! Ngurrju-nyayirni yapa panu-piya kuja kalu kitaya-piya manyu-karrimi.” ³ Yinyarra 144,000-pala yapalpalu karrija kamparru Kaatu-kurlangurla nyinanja-kurlangurla, manu murntu-pala nganayi yangka wankaru-patu, manu yangka 24-pala marramarra wiriwiri. Yunparnulpalu jalangu-warnu purlapa. 144,000-pala yapangku-mipalpalu milya-pungu yinyaju purlapa. Kulalpa ngana-puka pina-jarriyarla. Kaaturlu kula-jana panu-juku kangurnu pina walya-jangka nyanungu-nyangu ngurra-kurra, lawa. Ngari-jana 144,000-pala-mipa kangurnu pina nyanungukuju. ⁴ Ngana nyampurraju yapa-patu? Nyampurraju yangka kujalpalurla tarnnga-juku Kaatuku jungarni nyinaja. Jukurulpalu karntakuju nyinaja. Wurnturu kalalu nyinaja karnta-kujakuju ngunanja-wangu. Nyarrpara-puka yangka Jiyipi Kaatu-kurlangu Jinta-ka yani, ngulaju kalu purami. Kaaturlu kula-jana panu-juku kangurnu pina walya-jangka, lawa. Kangurnu-jana pina 144,000-pala-mipa. Nyanungurraju ngurrju-nyayirni ngula kalu-palangu warntarri-piya karrimi Kaatuku manu nyanungu-nyanguku Jiyipiki Jintaku. Ngaka, Kaaturlu kapu-jana yapa panu-karirlangu kanyirni. ⁵ Yapa yali 144,000-pala, kula kalu warlka wangka, kula kalu majangka-jarri.

Marramarra marnkurralu yanurnu yimi-kirli

⁶ Ngula-jangkarna jinta-karilki marramarra nyangu yaninjarni-kirra. Kankarlarralpa paarr-pardija yalkirirla, kangurnu yimi ngurrju-nyayirni yapaku walya-kurra ngurra-kari ngurra-kari-kirra manu yimi-kari yimi-kari-kirra. Kangurnu Yimi Ngurrju yangka kuja-ka lawa-jarrinja-wangu karri. ⁷ Wangkaja kilji-nyayirni, “Pulka-pungkalurla Kaatuku, manulu ngurrju-pajika! Jalangu-ka yanirni yungu-jana yapa miimii-nyanyi ngurrju-japa punku-japa. Pulka-pungkalurla! Nyanungurlu-jala ngurrju-manu walya manu yalkiri manu ngapa mangkuru manu ngapa kuja-ka walya-jangka wilyipi-pardimi!” Kujanya marramarraju wangkaja, ngula-jangka paarr-pardijalku.

⁸ Ngula-jangka, jinta-karilki marramarra yanurnu. Paarr-pardija kankarlarra yalkirirla. Kilji-nyayirnilpa purlaja kuja, “Waraa, wi-yarrpa! Waraa! Kirri wiri Papolunu lawa-jarrijalku! Kula-ka ngana nyina yinyarlaju! Yapa yinyarlaju kalalu punku-nyayirni nyinaja. Kalalu ngari kutu-ngunaja nyiya-kari nyiya-kari-kirli warrura-kurlu, manu kalalu-jana yapa-karirlangu ngurra-kari ngurra-kari-wardingki jinyijinyi-manu maju nyinanjaku.” Kujanyalpa jinta-kari marramar-
raju purlaja.

⁹⁻¹⁰ Ngula-jangka, jinta-karilki marramarra yanurnu. Paarr-pardijalpa kankarlarra yalkirirla. Purlajalpa kilji-nyayirni kuja:

“Kaatuju kulu-nyayirni yapakuju yangka kujalpalurla parntarrija yinya kinkiki manu yangkaku kujalu ngurru-manu pirli-jangka nyanungu-piya. Kaatuju kulu-nyayirni yapakuju kuja kalu yirdi nyanungu-nyangu mardarni kinki-kirlangu ngalyangka manu rdakangka. Yuwayi, kajirla ngana-puka parntarrimi kinki yinyaku, manu kaji nganangku-puka yirdi manu nampa mardarni ngalyangka manu rdakangka, Kaatuju kapu-jana kulu-jarri-nyayirni. Kula-jana yawuru-jarri yapa yinya-patukuju, lawa. Kapu-jana muku pinyi. Kapu-jana warlu-kurra julyurl-kijirni yangka yulyurdu karntawarrakarntawarra kuja-ka punku-nyayirni parntimi. Kapulurla marlaja murrumurru-jarri-nyayirni warlungka. Nyanungu-nyangu marramararluru manu Kaatu-kurlangurlu Jiyipi Jintangku kapulu-jana nyanyi jankanja-kurra.

¹¹ Yuwayi, kapulu jata-nyanyi-nyayirni murrumurru warlungka. Yulyurdu warlu yinya-jangka kapu kankarlarra-kari warrarda yani. Kapulu yapaju jankami parrangka manu mungangka. Kulalu jarda ngunami. Yinyarraju yapa maju-wati kuja kalalurla parntarrija kinki yinyaku, yangka kuja kalalu yirdi mardarnu rdakangka manu ngalyangka.”

Kujanya yinyaju marramarra purlaja.

¹² Ngulaju ngula-juku. Nyurrurlaju, lani-jarrinja-wangulu nyinaka! Nyurrurlaju Kaatu-kurlangu, warrarda kankulu purda-nyanyi kuja kanyarra nyarrparlangu wangkami. Warrardalurla wala-juku nyinaya Jijajiki, manulu tarnngangu puraya!

¹³ Ngula-jangkarna linpa purda-nyangu nguru-nyayirni-wangu-jangka. Wangkajaju, “Jaanu, yirraka yimi ngaju-nyangu pipangka: ‘Yapanku kuja kalu Warlalja-Wiri purami, ngaka kajili palimi, ngulaju kapulurla marlaja nyina wardinyi-nyayirni.’” Ngula-jangka, Kaatu-kurlangu Pirlirparlu yalu-manu kujarlu, “Yuwayi, kujaju junga! Kaaturlu kajana milya-pinyi yangka kuja kalurla junga-nyayirni warrki-jarrimi. Kajili palimi, kapulu pina-wankaru-jarrimi. Kapulu wardinyi-nyayirni nyina, kula-jana nganangkulu murrumurru-manijjala.”

Kaatu kapu-jana kulu-jarri-nyayirni yapa maju-watiki kuja kalu walyangka nyina

¹⁴ Ngula-jangkarna kankarlarra-kari narnti-nyangu mangkurdu kardirri. Mangkurdurlalpa yapa-piya nyinaja. Ngajurna mangu-nyangu kula-nganta Kaatu-kurlangu Yapa-nyayirni-wangu. Jurrungka-julpa mardarnu kingi-kirlangu mukarti kawurlu-jangka. Manu

rdaka nyanungu-nyanguju kirrirdimpayi-nyayirni junma karli-piya.
 15 Ngula-jangka, jinta-karilki marramarra wilypi-pardija Kaatu-
 kurlangu-jangka Yuwarli Maralyipi-jangka yangka nguru-nyayirni-
 wangurla. Ngularla purlaja yangkaku kujalpa mangkurdurla nyi-
 naja, “Warrki-jarriya nyuntu-nyangu junma-kurlu! Miyi walyangkaju
 ngurujarraranypa yirnmi-watilki pajirninjarla-jana turnu-maninjarla
 yirraka yurturlu-kurra!”¹⁶ Yangka kujalpa nyinaja mangkurdurla,
 warrkikirla rduurjurnu junma-kurlu. Pajurnu-jana miyi yirnmi-wati,
 manu-jana yirrarnu yurturlu-kurra.

17 Ngula-jangkarna jinta-karilki nyangu marramarra wilypi-
 pardinja-kurra, mardarnulpa junma wiri-jarlu karli-piya miyiki
 pajirninjaku.

18 Ngula-jangka, marramarra jinta-karilki wilypi-pardija. Nyam-
 puju yangka kujalpa warrawarra-kangu warlu kuja-ka jankami
 kankarlarni pirlilalypanangka nguru-nyayirni-wangurla. Yaninjarla
 yinya-ngurlu purlajarla marramarra jinta-kariki yangkaku junma
 wiri-kiriliki, wangkajarla, “Warrki-jarriya yaruju nyuntu-nyangu
 junma-kurlu! Marnikiji-piya-watiji* yirnmilki ngurujarranypaju.
 Pajika-jana watiya-jangka. Yaninjarla-jana pajika, manu-jana jin-
 tangka yirraka.”¹⁹⁻²⁰ Junga-juku, marramarrajurla rduurjurnu war-
 rkikiji. Pajurnu-jana muku marnikiji-piya-watiji watiya-jangkaju,
 manu-jana kujurnu jaarlyearl-wapanja-kurlangu-kurra. Jurujulumu-
 wana kutu-juku rdakuju kujalpa kujurnu marnikiji-piya jaarlyearl-
 wapanjakungarntirli. Ngula-jangka, Kaatu-kurlangu marramarra-
 watilpalurla jaarlyearl-wapaja warru marnikiji-piya-watirlaju. Ku-
 lalpa julku wilypi-pardija yinya-ngurlu jaarlyearl-wapanja-kurlangu-
 ngurlu, lawa. Yalyu yinyaju! Yalyu panu-nyayirni karlija, manu
 wurnturu-nyayirni yanu 300 kilamata-kurra. Karrujulpa kaninjarra-
 nyayirni karrija. Kajilpa ngana-puka karriyarla yinyarla karrungkaju,
 kajika yalyuju waninja-wana ngunami. Nyarra kangalpa nyampuju
 yimi marnikiji-piya-kurlu wangka ngalipakuju? Yinyarra marnikiji-
 piya-wati ngulaju yapa-patu-piya kuja kalu majungka-jarri warrarda
 walya nyampurla. Kaatuju kapu-jana kulu-jarri-nyayirni. Ngaka
 kapulu-jana marramarra-paturlu turnu-maninjarla kujarlunya pinyi
 marnikiji-piya yangka kujalu jaarlyearl-wapaja.

15

Wirli-pala marramarra nyurnu-maninja-kurlangu-kurlu

1 Ngula-jangka, nyiya mayi palka-jarrija yalkirirla. Paa-
 karrijalparna, kularna kuja-piya nyangu kamparru-wiyi. Nyangurna-
 jana wirli-pala marramarra, jarnkujarnku mardarnulpalu-jana
 nyiya mayi nyurnu-maninja-kurlangu. Kaaturlu-jana nyampurraju
 yungu wirli-pala marramaraku. Kulu-jarrija-nyayirnilpa-jana
 nyinaja yapakuju kujalpalu walyangka nyinaja maju-nyayirni. Kuja-
 jangka-jala-jana yungu yangkara nyurnu-maninja-kurlangu yinyaku
 wirli-palaku marramaraku. Kula-jana yarda yinyilki yinya nyurnu-
 maninja-kurlangu.

2 Ngula-jangkarna nyangu nyiya mayi kirlaji-piya. Ngapa mangku-
 rulpa miril-manu kula-ngantalpa jankaja-juku. Ngapa-wanalpalu yapa

* 14:18 grapes

panu-jarlu karrija. Kitaya-piya wita-kurlulpalu karrija kuja-jana Kaaturlu yungu. Ngana-wiyi yinyaju yapa-patu? Manngu-nyanyinya kanpa yangka kinki kuja ngapa-jangka wilypi-pardija? Nampa nyanungu-nyanguju 666. Manu manngu-nyanyinya kanpa kujalu ngurrju-manu pirli-jangka yangka kujalpalurla parntarrija? Junga kujaju. Yapa yinya-patu kujalpalu karrija ngapa-wana, yinyarraju yangka kujalu-jana wurra-manu kinki yinyaku puranjaku, yapa panu-kari-piya-wangurlu. Kulalurla parntarrinjarla pulka-pungu.³ Kitaya yinya wita-kurlurlu yunparnulpalu yangka-piyarlu-yijala kujalpa Mujujurlu yunparnu nyurru-wiyi. Mujuju yangka kujarla Kaatuku warrki-jarrija nyurru-wiyi. Manulpalu jinta-kari purlapa yunparnu kuja Kaatukurlangu Jiyipirli yirrarnu. Kujarlu-jalalpalu yunparnu:

“Warlalja-Wiri Kaatu, nyuntu-mipa PIRRJIRDI-NYAYIRNI WITA-WANGU! Nyiyarningkijarra kuja kanpa ngurrju-mani, ngulaju ngurrju-nyayirni! Nyuntujunpa Warlalja-Wiri yapaku ngurujarranyapa yangka kuja kalu ngurra-kari ngurra-karirla nyina. Warrawarra-kanyi kanpa-jana, manu junga kanpa-jana wangka.

⁴Yapanku kapungkulu manngu-nyanyi yirriyirrirli, manu kapungkulurla pulka-pinyi. Nyuntu-mipa Kaatuju. Yapanku kapulu nyanyi kuja kanpa warrki-jarri ngurrju. Kuja-jangkarlu-jala kapungkulu pulka-pinyi.”

Kujanyalpalu yunparnu yapangkuju.

⁵Ngula-jangka, Yuwarli Maralypirna nyangu nguru-nyayirni-wangurla. Ngananku mayi tuwa lakarn-pungu. Kaninjarni Yuwarli Maralypirlajulpa karrija kaluku tarruku kuja-ka Kaatu nyina. ⁶Yinyarra wirli-pala marramarra, yangka kujalpalu nyurnu-maninja-kurlangu jarnkujarnku mardarnu, wilypi-pardijalu Yuwarli Maralypi-ngirliji. Mardarnulpalu wawarda kirrirdi-nyayirni. Warukirdikirdi ngarturlurrurla nyanungurra-nyangurlalpalu mardarnu ngalyipi-piya kirrirdi wartirlirlaju kawurlu-kurlu. ⁷Ngula-jangka, yangka murntu-pala wankaru-patu kujalpalu karrija-juku, jintangu wankarurlu-jana yungu wirli-pala ngami yinyarraku wirli-pala marramarraku. Nyampurrarla ngamingka, Kaaturlu winjurnu nyiya mayi pama-piya yapaku milki-yirrarninjaku nyanunguju kulu-nyayirni nyanungurraku. Yuwayi, Kaatuju wankaru tarnnga-juku. Ngami-paturla panu-nyayirni pama-piya winjurnu. Nyanunguju kulu-nyayirni!

⁸Kaatujulpa kaninjarni Yuwarli Maralypirla nyinaja yartarnarri wiri-kirli, manu yulyurdu panu wilypi-pardija Yuwarli Maralypi-ngirliji. Kujarlanya kula ngana yukaja kaninjarniji. Ngaka kujalu wirli-palarlu yilyaja nyurnu-maninja-kurlangu walya-kurra, kujarlanya ngaka kapulu yukami Yuwarli Maralypi-kirraju.

16

Wirli-pala marramarrarlulu pama-piya winjurnu ngami-patu-jangka walya nyampu-kurra

¹Ngula-jangka, kaninjarni-jangka nyanungu-nyangu Yuwarli Maralypi-jangka, Kaatuju-jana kilji-nyayirni wangkaja wirli-palaku marramarraku kujalpalu ngami-wati mardarnu. Purda-nyangurna wangkanja-kurra, manu nyampu-jala-jana wangkaja, “Ngajujurna

kulu-nyayirni yapakuju kuja kalu walyangka nyinami. Kuja-jangkanyarna-jana ngami-watiji panu manu pama-piya-kurlurlu. Kapurna-jana muku pinyi tarnga-kurra. Nyurrurla wirilki-pala marramarra, yantalu walya-kurra, manulu winjika muku pama-piya walya-kurra!”

² Junga-juku, kamparru-warnurlu-wiyi winjurnu pama-piyaju ngami-jangka walya-kurra. Kuja kuja-jarrija, wijini panu-nyayirnili palka-jarrija yapa-paturlaju. Yangka-patu kujalpalu mardarnu kinki-kirlangu nampa palkangka, yangka-patu kujalurla parntarrija kujalu ngurrju-manu pirli-jangka, murrumuru-jarrijalpalu wijini-kirli.

³ Ngula-jangka, marramarra-karirilki winjurnu pama-piyaju ngapakurra. Ngula ngapaju muku kunpurlu-jarrija yapa nyurnu-kurlangu-piya. Kuja-jangkanya nyiyarningkijarra kujalpalu ngapangka nyinaja, mukulu palija.

⁴ Ngula-jangka, marramarra-karirilki winjurnu pama-piyaju ngawarra-kurra manu karru witawita-kurrarlangu. Ngula ngapajulu muku yalyu-jarrijalku. ⁵ Jinta-kari marramarraju ngulajulpa nyinaja ngapa ngurrju ngarninjaku warrawarra-kanjaku. Nyampujurla wangkaja Kaatuku:

“Nyuntu-mipa jinta Kaatuju. Nyurru-wiyi, nyiyarningkijarra-wangurla-wiyi, palkalpanpa nyinaja, manu kanpa nyinami-jiki jalangurlangu-juku. Murrumuru-mani-nyayirni kanpa-jana yapaju walyangkaju. Ngurrju kujaju. Miimii-nyangunpa-jana junganku ngurrju manu punku.

⁶ Nyampurrarlujulu-jana muku pakarnu nyuntu-nyangu yapa manu jarukungarduyu-patu. Ngula-wanawana yalyunpa-jana yungu ngarninjaku! Ngurrju kujaju!”

⁷ Ngula-jangkarna ngana mayi purda-nyangu purlanja-kurra yangka pirli yarturlu lalya purranja-kurlangu-jangka. Nyampunya wangkaja:

“Warlalja-Wiri Kaatu, nyuntujunpa PIRRJIRDI-NYAYIRNI WITA-WANGU! Nyuntulurlunpa-jana nyampurraju yapa punku miimii-nyangu junganku, manunpa-jana muku pungu. Ngurrju kujaju!”

⁸ Ngula-jangka, marramarra-karirilki winjurnu pama-piyaju wanta-kurra. Kaaturla wantakuju wangkaja yungu-jana jankami, kula pinjaku. ⁹ Junga kujaju. Wantaju warlu-jarrija-nyayirni, ngulalpa-jana yapaju jankaja. Ngularrarlulu kulu-nyayirnilri ngarrurnu Kaatuju. Warla-pajikarla-jana yinyaju murrumuru-maninja-kujaku, kala lawa. Yapa yinyajulpalu punku-juku nyinaja, kulalurla kulpari-jarrija pina Kaatuku. Kulalurla pulka-pungu, manu kulalu ngurrju-pajurnu.

¹⁰ Ngula-jangka, marramarra-karirilki pama-piyaju winjurnu nyinanja-kurlangu-kurra yangka kinki-kirlangu-kurra. Nyanungjulpa-jana wiri nyinaja yapakuju. Kuja marramarra yinyarlu winjurnu nyinanja-kurlangu-kurra, munga-jarrija-nyayirni. Yapa nyanungu-nyangu panujulpalu murrumuru-jarrija. Kujarlanyalpalu-nyanu jalanyapa yarlkurnu muku. ¹¹ Yuwayi, palkajulpalu nyinaja wijini panu-kurlu, manulpalu murrumuru-jarrija. Kujarlanya, Kaatujulpalu kulungku ngarrurnu, maju-jukulpalu nyinaja. Kulalurla pina-yanu Kaatuku.

¹² Ngula-jangka, marramarra-karirilki winjurnu pama-piya karru Yupirayiti-kirra. Ngula-jangka, ngapa-wangu-jarrijalku, ngulalpa linjilki karrija karruju. Kujarlanya yangka wiriwiri kujalpalu kakarrara nyinaja, ngulaju kapulu yanirni kulu junma-wati-kirli, kapulu yani kinki yinyaku pinjaku. ¹³ Ngula-jangkarna-jana nyangu marnkur-rpa pirlirrrpa jarlji-piya. Jinta-kariji wilypi-pardija warna wiri-kirlangu lirra-jangka. Jinta-kariji wilypi-pardija kinki-kirlangu lirra-jangka. Manu jinta-kariji wilypi-pardija jarukungarduyu-kurlangu-jangka lirra-jangka yangka kuja-ka warlka wangka Kaatu-kurlu. ¹⁴ Nyiya nyampurraju jarlji? Nyampurraju ngawu-wati-nyayirni kuja kalu nyiyarningkijarra ngurrju-mani nyanungurra-nyangu-kurlurlu yartarnarri-kirilrili. Nyampurra jarlji-patulu yanu nguru-kari nguru-kari-kirra wiriwiri-kirra kingi-patu-kurra. Yanulu yungulu-jana kingipatu pina-kanyirni yungulu nganta Kaatu pinyi. Lawa! Kaatuju PIRRJIRDI-NYAYIRNI WITA-WANGU! Parra yinyarla kapu-jana muku pinyi.

¹⁵ Nyampunya kangalpa Jijajiji wangka:

“Purda-nyangkajulu yungunkujulu marlaja nyina wardinyi-nyayirni! Kapurna-nyarra kapal-katirni yaruju-nyayirnilri. Kujarlaju, nyurrurlarlujulurla wapal-nyangka ngajukuju! Yakarralu nyinaka jurnarrpa kuja kanyarra wapirrimi! Kajirna pina-yanirni, kajinkili jurnarrpa-wangu nguna, kajikankulu ngarrurda-jarrinjarla wurulya parnkami. Yapa panungku kajikalunya-nyarra nyanyi-yijala jalya parnkanja-kurra!”

Kujanya-jana Jijajiji wangkaja.

¹⁶ Ngula-jangka, yinya jarlji-piya-paturlu marnkurrrparlulu-jana kangurnu kingi-wati nyanungurra-nyangu warrmarla-kurlu, turnu-jarrijalu ngurrangka yirdingkaju Yamakirdirnirla. Nyampuju yirdi kalalu ngarrurnu Yipuru-paturlu nyanungurra-nyangu jarungku.

¹⁷ Ngula-jangka, marramarra-karirilki winjurnu pama-piya yalkiri-kirra. Ngula-jangka, kaninjarni-ngirli Yuwarli Maralypi-ngirli Kaatu kilji-nyayirni wangkaja, “Nyurrulku kapurna lawa-mani nyiyarningkijarra!” ¹⁸ Ngula-jangka, mangkurdulpa wangkaja kilji-nyayirni, manu wirnpalku karrijarni panu-nyayirni. Ngulalpa walyaju yurnkuyurnku-jarrijalku, ngula larra-yanulku. Kulalu nganangku nyangu kujarra-piya nyurru-wiyi. ¹⁹ Ngula-jangka, yangkalku kirri wiri Papilunu larrayanu yurturlu-patu marnkurrrpa-kurra, manu ngurra-kari ngurra-kari lawa-jarrija mukulu. Yuwayi, Kaaturlu-jana manngu-nyangu yapa kuja kalalu maju nyinaja kirri wiringka Papilunurla. Nyanungujulpa-jana kulu-nyayirni nyinaja, ngula-jana jinyijinyi-manu pama-piya ngarninjaku. Muku-jana riwarri-manu. ²⁰ Ngula-jangka, walya-kari walya-kari kujalpalu karrija ngapangka kulkurirni, mukulu yukaja tarnnga-kuku. Manu pirl-kari pirl-kari, mukulu wantija. ²¹ Ngula-jangka, ngapa kunarda-kurlu wantija yalkiri-jangka yapa-patu-kurra. Murrumurru-jarrija-nyayirnilpalu. Kulalu nyarrpa wuruly-parnkayarla. Kujarlanyalpalu kulungku ngarrurnu Kaatuju.

17

Karnta maju-nyayirni kuja Jaanurlu jukurrparla nyangu

¹ Wirli-pala yangka marramarra, palka-jukulpalu karrija wirli-pala ngami-kirliji. Ngula-jangka, jinta-karriji yaninjarla wangkaja ngajuku, “Yantarni nyampu-kurra yungurnangu milki-yirrarni kirri wiri kuja-ka kutu karrimi karruku panuku. Kirri yinyaju punku-nyayirni yangka karnta-piya kuja-ka wati-kari wati-kari-kirli ngunami talakupurda. Kaaturlu kapu nyanunguju pinyi, manu kapunpa nyanyi kuja-kurraju. ² Kingi panu-jarlu kalalu yanurnu ngurra-kari ngurra-kari-ngirli ngunanjaku karnta nyampu-kurluku. Ngulalu majungka-jarrija muku nyanungu-piya, manu kala-jana pama panu-jarlu yungu yapaku warungka-maninjaku.” Kujanyaju marramarraju wangkaja.

³ Ngula-jangka, Kaatu-kurlangu Pirlirpaju kurru-yukaja ngajuku. Jukurrparla nyangurna kujaju jilja-kurra kangu. Ngularna yalyuyalyu kinki nyangu, karntalpa purturlurla nyinaja nyanungurlaju. Kinkirilpa mardarnu wirli-pala jurru manu karlarla-pala wu-urnu. Palka nyanungu-nyangurlaju yirdi panu-jarlu Kaatuku jiliwirri-maninjaku. ⁴ Karnta yinyarlujulpa mardarnu jinajina yalyuyalyu manu langa-kurlangu manu rdaka-kurlangu manu waninja-kurlangu. Nyampurraju pirli kawurlu-jangka manu pirli-kari pirli-kari-jangka ngurrju-nyayirni-jangka. Rdaka jungarni-pirdinyarlalpa mardarnu pama mawiya panikinirla. Karnta yinyaju kala ngunaja wati panu-kurlu talakupurda. Watingki yungulpalu yampiyarla karn-taju ngunanja-wangu. Kala-jana ngurrju-manu tarruku-wati pirli-jangka manu watiya-jangkarlangu yungulu yapa parntarrinjini kamparru. Karnta yinya kujalpa majungka-jarrija warrarda, ngulaju kulan-gantalpa mawiya-juku winjurnu panikini-kirra. ⁵ Ngalya nyanungu-nyangurla, nganangu mayirla yirdiji yirrarnu. Kulalpa nganangu milya-pungu yinyaju yirdi. Kala jalangurlulku karna-nyarra yimi-ngarrirni nyarra kuja-ka yirdi yinya wangkami. Kujanya-ka wangkami yirdiji:

“NGAJU-JURNA KIRRI WIRI PAPILUNU!

NGAJU-JURNA NGATI-NYANU KARNTAKARNTAKU KUJA KALU WARRU
NGUNAMI WATI-KIRLI TALAKU-PURDA.

NGAJULU-KULA KARNA-JANA JINYIJINYI-MANI YAPAJU YUNGULU
PARNTARRIMI KAMPARRU YALI TARRUKU-WATIRLA KUJARNA-
JANA NGURRJU-MANU PIRLI-JANGKA MANU WATIYA-JANGKA.”

Kujanya-ka yinyaju yirdi wangkami.

⁶ Nyangu-jukulparna karnta yinyaju. Wapajalpa kula-nganta pama-jangka-juku, wangkajarnaju:

“Nyampurlu karntangkaju-jana yapa Kaatu-kurlangu muku pungu.

Yangka-patu kujalpalu Jijaji junganku puraja, kala pungu-jana muku. Ngula kala yalyu nyanungurra-nyangu ngarnu. Kuja-jangkanya-ka pama-jangka-piya nyina.”

Junga kujaju. Kujarna karnta yinya jukurrparla nyangu, ngulaku-jurnarla marlaja paa-karrija-nyayirni. Kularna nyarrpa manngu-nyangkarla.

⁷ Ngula-jangka, marramarraju wangkaja:

“Yuwa, nyiya-jangkanpaju marlaja paa-karrija? Kapurnangu yimi-ngarrirni yangka yimi karnta-kurlu manu yangka kinki-kirli kuja-ka kanja-yani purturlurla. Kapurnangu wangkami yimi kinki-kirli kuja kajana wirli-pala jurru mardarni manu karlarla-pala wuurnu.

⁸ Nyurru-wiyi kuja Kaaturlu niyarningkijarra ngurrju-manu, ngula-wangurla-wiyi Kaaturlu-jana yirdi yapa-kurlangu yirrarnu pukungka yangka kapulu nyina nyanungu-kurlu tarnnga. Kala yapa ngalya-kari yangka kuja kalu Kaatu-kurlangu-wangu nyina, kulalu yirdiji nguna pukungkaju, lawa. Kinki yangka kujanpa nyangu jukurrparla, wankaru-wiyilpa nyinaja kamparruju. Kala jalanguju palijalku. Kapu pina-wankaru-jarrimi, ngula kapu rdaku wiri-jangka wilypi-pardimi. Ngula kapu Kaaturlu pinyi. Yinya-paturluju yapa maju-paturlu kapulu nyanyi kinki wilypi-pardinja-kurra rdaku-jangka, ngulakuju kapulurla marlaja paa-karri-nyayirni. Kapulu manngu-nyanyi kinki ngurrju nganta.”

Kujanyaju marramarraju wangkaja.

⁹ Ngula-jangka, marramarraju yarda yimi-ngarrurnu kinki, wangkajaju:

“Kajilpanpa nyuntu rdirrinypa nyinakarla, ngulaju kajikanpa milya-pinyi. Yinya wirliki-pala jurru kuja-ka kinkingki mardarni, yinyarraju wirliki-pala pirlu ngarnngka. Yinyarlanya-ka karntaju nyina.

¹⁰ Yinyarra wirliki-pala jurru, ngulaju wirliki-pala kingi-patu. Rdaka-pala-karijili nyurru palija. Jinta-mipa kajana wiriji jalanguju nyinami yapakuju. Kingi jinta-kari kula warraja-jarrija, murnmajuku. Ngaka kaji yanirni, kapu-jana yapaku wiri nyina ngari witaku-mipa.

¹¹ Jinta-kari kingi ngulaju yangka kinki. Kala wankaru nyinaja kamparru. Jalanguju palijalku. Kaji warraja-jarrimi, Kaaturlu kapu pinyi tarnnga-kurra.”

Kujanyaju marramarraju wangkaja.

¹² Ngulaju marramarraju yarda yimi-ngarrurnu kinki, wangkajaju: “Yangka kujanpa kinki karlarla-pala wuurnu-kurlu nyangu jukurrparla, nyampurra wuurnu karlarla-pala ngulaju karlarla-pala kingi-wati. Kula kalu jalangu kingi nyina, lawa. Ngaka kinkingki kapu-jana yartarnarri yinyi yungulu-jana wiri nyina yapakuju kuja kalu karlarla-palarla ngurra-kari ngurra-karirla nyina. Kulalu wiri nyina tarnnga, lawa. Kapulu ngari wiriji nyina parra jintaku-mipa.

¹³ Ngula-jangka, kingi-patu yinya karlarla-pala kapulurla jurru-juku wangkami kinkikiji, ‘Kapurnangkulu yinyi nganimpa-nyangu yartarnarri. Kapurnangkulu nyuntu-mipa purda-nyanyi.’

¹⁴ Ngula-jangka, yinyarra karlarla-pala kingi-patu kapulu jinta-jarri kuluku yangkaku Kaatu-kurlangu Jiyipiki. Kala kulalu pinyi, lawa. Nyanungu-mipa Warlalja-Wiri niyarningkijarraku. Nyanunguju kingi niyarningkijarraku. Kula ngana pirrjirdiji nyanungu-piyaju. Milarninjarla-jana wangkaja nyanungu-nyangu yapaku, manu kalu nyanungu purami warrarda. Mapirirli Kaatu-kurlangu Jiyipi-kirlirli kapulu-jana pinyi karlarla-pala kingi-patuju.”

Kujanyaju marramarraju wangkaja.

¹⁵ Ngulaju marramarraju yarda yimi-ngarrurnu karnta maju, wangkajaju:

- “Nyuntu-nyangu jukurrparla, nyangunpa kirri wiri kujalpa kutu karrija karruku panuku. Kirri yinyaju punku-nyayirni yangka karnta-piya kuja-ka wati-kari wati-kari-kirli ngunami talakupurda. Yinyarra karru-patu, ngularrajulu yapa ngurrara-kari ngurrara-kari-jangka, manu yapa yimi-kari yimi-kari-kirli, manu turnu-kari turnu-kari-jangka yapa, kardiya nyiyarlangu-puka.
- ¹⁶ Jukurrparla nyangunpa-jana karlarla-pala wuurnu, yangka karlarla-pala kingi, manunpa kinkirlangu nyangu. Kapulu karnta maju puuly-mardarni, kapulurla jurnta mani nyiyarningkijarra, kapulurla jurnarra yalyi-mani. Ngula-jangka, kapulu pakarni, kapulu purranjarla ngarnilki.
- ¹⁷ Nyiya-jangka kapulurla karntakuju kuja-jarrimi? Kaaturlu-ngalpa yimi-ngarrurnu kaji nyarra-jarri ngaka. Kapu-jana wangkami karlarla-pala kingiki, kapu-jana wangkami yungulurla yartarnarri yinyi kinkiki yungu-jana wiri nyina yapaku. Kapulu-jana wiri nyina yangka ngaka kaji Kaaturlu warrki lawa-mani walyangka. Ngula-jangka, nyiyarningkijarra kuja-ngalpa Kaaturlu yimi-ngarrurnu, kapu junga-jarrimi.
- ¹⁸ Manu yangka kujanpa karnta maju nyangu jukurrparla, nyanunguju kirri wiri-piya. Kingi yangka kirri yinya-wardingki kapu-jana kingi panu-kariki wiri nyina ngurra-kari ngurra-kari.”
- Kujanyaju marramarraju wangkaja.

18

Kirri wiri Papilunu wurrmurr-wantija

¹ Ngula-jangka, jukurrparlarna marramarra jinta-kari nyangu kujalpa yaninjarni yanu nguru-nyayirni-wangu-jangka. Wirilpa nyinaja nyiyarningkijarraku, ngulalpa mirlirliny-manu. Jarra-pardijalpa nguru-kari nguru-karirla warrukirdikirdi. ² Kujalpa yaninjarni yanu, purlajalpa kilji-nyayirni kuja:

“Kirri wiri Papilunu lawa! Kula kalu yapaju nyina, lawa. Pirlirrupa ngawu-mipa manu jurlpu ngawungawu-wati-mipa kalu nyina.

³ Nyurru-wiyi, Papilunu-wardingki-patu yapajulpalu punku-nyayirni nyinaja. Kalalu kurlakurla-jarrija jarnkujarnku kutu, manu yapa ngurra-kari ngurra-kari-wardingkirlangu kalalu kujakuju yanurnu. Kingi-paturlangu ngurra-kari ngurra-kari-jangka kalalu yanurnu, kalalu majungka-jarrija Papilunu-wardingki-patu-piya. Kalalu Papilunu-wardingki-patuju ngayarrka-jarrija-nyayirni. Kuja-jangkanya kalalu yapaju yanurnu ngurra-kari ngurra-kari-jangkaju payi-maninjaku manu jali-maninjaku talakupurdarlu. Nyanungurra-mipaku kalalu-nyanu manu nyiyarningkijarra.”

⁴ Ngula-jangkarna Kaatu purda-nyangu wangkanja-kurra nguru-nyayirni-wangu-jangka:

“Purda-nyangkajulu yapa ngaju-nyangurlu! Wilypi-pardiyalu kirri wiri ngula-ngurlu! Kulalu maju nyinaya ngularra-piya Papilunu-wardingki-piya, lawa! Kajinkili maju nyina nyanungurra-piya, kapurna-nyarra nyurrurlarlangu muku pinyi!

- ⁵ Yapa yinyaju kalalu punku-juku warrarda nyinaja. Nyanungur-
raju yungkiyi-piya kuja-ka kankarlarra-kari nguna yurturlurla.
Kularna-jana waparlku jurnta nyinaja yinyaku yapa-patuku,
lawa. Yirriyirririliparna-jana nyangu maju-kurraju.
- ⁶ Yinya Papilunu-wardingki yapa-patu, kula kalalu-nyarra ngurrju
nyinaja. Kuja-wanawana kulalu-jana nyurrurla ngurrju nyi-
naya! Murrumurru-manulu-nyarra karrikarri-wangurlu! Kuja-
wanawana, murrumurru-mantalu-jana pina. Kalalu-nyarra
maya-ngarnu. Kuja-wanawana maya nganjalu-jana pina!
- ⁷ Kalalu ngayarrka-jarrija warrarda, manu kalalu-nyanurla pulka-
pungu warrarda. Kalalu wangkaja kuja, ‘Mardarni karlipa
ngurrju nyiyarningkijarra, manu ngalipaju wiri-jarlu kingi-
kirlangu-piya kali-nyanu-piya kuja kajana wiri nyina yapaku
ngurra-kari ngurra-kariki. Kularlipa kali-puka-piya nyina, lawa.
Kapurlipa tarnnga nyina yulanja-wangu.’ Kuja-jangkanyalu-
jana pungka yungulu-nyanu murrumurru purda-nyanyi!
- ⁸ Yuwayi, yinya Papilunu-wardingki-patu kalu-nyanurla pulka-pinyi
warrarda. Kuja-jangkanya kapu-jana Kaaturluju miimii-
nyanjarla punku-pajirni. Nyanunguju pirrjirdi-nyayirni nyiya-
piya-wangu. Kapu-jana nyurnu-mani, manu kapulu mularrpa-
jarrimi. Kapu-jana miyi jurnta kanyi yungulu yarnunjuku-
jarrimi. Kapu kirriji purrami warlu-kurlurlu.”
- ⁹⁻¹⁰ Yangka kingi-patu kuja kalalu yanurnu kirri-kirra, ngulaju
kalalu ngayarrka-jarrija warrarda, manu kalalu kurlakurla-manu-
yijala Papilunu-wardingki-patu. Ngulaju kapulu kirriji nyanyi
jankanja-kurra. Kapulu wurnturu karrimi. Kapulu nyanyi kunjuru
rduyu-karrinja-kurra kankarlarra-kari. Kulalu kutu yanirni, lawa.
Kapulu lani-jarrimi jankanja-kujaku Papilunu-wardingki-patu-piya-
kujaku. Kapulu yulami, manu kapulu-nyanu wangkami:
“Waraa! Waraa! Yapa wiyarrpa-patu! Kirri nyampuju kala wiri-jarlu-
nyayirni karrija. Kaaturlu-jana kapankurlu-juku riwarri-manu
parra jintangka-juku. Wurntururlipa karrimi. Kajika-ngalpa
ngaliparlangu riwarri-mani.”
- ¹¹ Yapa yinya-patu kuja kalalu yanurnu Papilunu-kurra payi-
maninjaku manu jali-maninjaku talakupurdarlu, ngulaju kapulu
yulanjaku rdirri-yinyi. Manu kapulu-nyanu jarnkujarnku payirni,
“Nyarrpa-jarrimilkirlipa? Ngana-paturlulku kapulu payi-mani
ngalipa-nyangu nyiyarningkijarraju tala-kurlurlu? ¹² Nganangku
kapulu payi-mani ngalipa-nyangu kawurlu, pirli yaltiri manu
pirli-wati kardirri? Nganangku kapulu payi-mani mirtirili-kari
mirtirili-kari ngalipa-nyangu? Nganangku kapulu payi-mani
nyiyarningkijarra watiya-jangka manu yayini-jangka manu pirli-
jangka manu nyiyarningkijarra-jangkaju yangka kujarlipa ngurrju-
manu? ¹³ Nganangku kapulu payi-mani kuja-ka ngurrju parntimi
manu kuja karlipa ngurrju pajarni? Nganangku kapulu payi-mani
pama manu jara manu ngurlu manu puluku, jiyipi manu nantuwu
manu nantuwu-kurlangu wirli-jarra-kurlu? Nganangku kapulu-jana
warrkini-wati payi-mani yangka kujalparlipa-jana jinyijinyi-manu
warrki-jarrinjaku pirijina-piyaku? Nganangku kapulu-jana payi-mani
nyampuju yapa-patu kujarlipa-jana puuly-mardarnu kulu wiri-jangka?

Lawa! Kanyirlipa-jana nyampurraju nyiyarningkijarra kirri-kari-kirra jali-maninjaku talakupurdarlu.”

¹⁴ Junga kujaju! Nyurrurla Papilunu-wardingki-patu, nyiyaku kujalpankulu wangkaja, kalankulu-nyanu manu kutu. Nyurrurla-nyangu miyi ngurrju-wati manu mirirlpari tala-wati, ngulajulu lawa-jarrija. Kulankulu pina mani. ¹⁵ Yinyarra yapa-patu yangka kuja kalalu yanurnu Papilunu-kurra payi-maninjaku manu jali-maninjaku talakupurdarlu, kuja-jangka kalalu-nyanu tala panu-jarlu manu. Kapulu wurnturu karrimi kirrikiji, kulalu kutu-jarrimi, lawa. Kapulu lani-jarrimi, kajika-jana warlungku jankami Papilunu-wardingki-patu-piya. Kapulu mularrpa-jarrinjarla yulami. ¹⁶ Kapulu-nyanu wangkami:

“Waraa! Waraa! Yapa wiyarrpa-wati! Kirri nyampuju kala wiri-jarlu-nyayirni karrija. Yapa yangka kuja kalalu nyampurla nyinaja, kalalu wawarda ngurrju mardarnu mirtirili-kari mirtirili-kari nyiyarningkijarra-jangka. Manu kalalu langa-kurlangu mardarnu, rdaka-kurlangu manu waninja-kurlangu kawurlu-jangka manu pirli-kari pirli-kari-jangka.

¹⁷ Kaaturlu-jana kapankurlu-juku riwarri-manu parra jintangka-juku.”

Karrijalpalu panu-kari yapaju wurnturu kirri-kijakuju. Nyampurraju pawutukungarduyu wiriwiri manu nyanungurra-nyangu warrkini-patuju kalalu kuja-purda kuja-purda yanu mangkuru-wana talakupurda. Nyangulpalu kirriji wurnturu-ngurlurlu. ¹⁸ Nyangulpalu kujalpa warlungku jankaja yinyaju kirri, manu nyangulpalu kunjuru rduyu-karrinja-kurra kankarlarra-kari. Purlajalu-nyanu jarnku-jarnku, “Kirriji kala wiri-jarlu-nyayirni karrija kirri-kari-piya-wangu!” ¹⁹ Mularrpa-jarrinjarlalpalu yulaja, manulpalu-nyanu walya manu yulyulypa kujurnu jurru-kurra. (Kuja-jarrijanya kalalu malamalarlaju.) Wangkajalpalu-nyanu:

“Waraa! Waraa! Wiyarrpa yinya yapa-patu! Yapa panu ngurra-kari ngurra-kari-wardingki kalalu yanu yinya-kurraju pawurturla. Kalalu payi-manu manu jali-manu nyiyarningkijarra talakupurdarlu. Kaaturlu-jana kapankurlu-juku riwarri-manu parra jintangka-juku.

²⁰ Nyurrurla yapa kuja kankulu nguru-nyayirni-wangurla nyina, wardinyili nyinaya! Nyangkalu kirri yinya kuja Kaaturlu riwarri-manu! Manu nyurrurla kuja kankulu Kaatu-kurlangu yapa nyina, manu jarukungarduyu-patu nyanungu-nyangu manu kurdungurlu-patu wiriwiri nyanungu-nyangu, wardinyili nyinaya panu-juku! Yinya Papilunu-wardingki-paturlu kalalu-nyarra murrumurru-manu-nyayirni. Kaaturlu-nyarra kuja-wanawana kunka-manu. Kuja-jangkanyalu wardinyi-nyayirni nyinaya panu-juku!”

²¹ Ngula-jangka, marramarra pirrjirdi-nyayirni-ri jarna-manu yarturlu wiri-jarlu, ngula kujurnu mangkuru-kurra. Ngula wangkaja:

“Nyampu pirli wiri kujarna kujurnu ngapa-kurra, kuja-piyarlu-yijala kapu Kaaturlu walya-kurra kijirni yinya kirri Papilunu. Kapu lawa-jarri, manu kulalu yapangku nyanyi yarda.

²² Kulalu yapangku yarda yunparni kirri yinyarlaju, manu kulalu kitaya-piya* manyu-karrimi. Manu kulalu kurlumpurrngu wita-piya† manu kurlumpurrngu jitirninja-kurlangu-piya manyu-karrimi, lawa. Kapu wurdungu-nyayirni karrimi. Kulalu yapangku purda-nyanyi nyiyarlangu-puka, lawa. Manu kulalu yapangku nyiyarlangu ngurrju-mani, manu kulalu yapangku yurparni ngurlu ngalikirrirla yinya kiringka, lawa.

²³ Kulalu jarrarlangu nyanyi jarra-pardinja-kurra yinyarla ngurrangka. Kapu karnta-wangu manu wati-wangu karrimi yupukarra-jarrinjaku, lawa. Yapa yinyarla kiringka kalalu payi-manu manu jali-manu talakupurdarlu. Kalalu pirrjirdi nyinaja yapa ngalya-kari-piya-wangu. Manu ngangkayi-kirli-paturlu kalalu-jana yapa-kari yulyurku-yirrarnu ngurra-kari ngurra-kari-wardingki. Kala jalangu kula-ka ngana nyina.”

Kujanya yinyaju pirrjirdi-nyayirni marramarra wangkaja. ²⁴ Yimi nyampuju junga! Papilunu-wardingki-paturlu kalalu-jana pungu tarnnga-kurra jarukungarduyu-patu Kaatu-kurlangu-patu yangka kuja kalalurla nyanunguku marlaja wangkaja. Manu kalalu-jana Kaatu-kurlangu yapa pungu tarnnga-kurra. Kula nyanungurramipa. Papilunu-wardingki-paturluju kalalu-jana Kaatu-kurlangu yapaju pungu nguru-kari nguru-kari. Yalyuju kalalu karlija yirdiyirla. Kuja-jangkanya Kaaturluju riwarri-manu kirri yinyaju.

19

Ngula Kaaturlu riwarri-manu kirri Papilunu, yapangkujulurla nguru-nyayirni-wangurlaju nyanungukuju pulka-pungu

¹ Ngula yinya pirrjirdi marramarra wangkanjaku lawa-jarrija, ngula-jangkarna-jana yapa panu-jarlu purda-nyangu yunparninja-kurra nguru-nyayirni-wangurla. Yunparnupalu kilji-nyayirni kuarlu:

“Pulka-pinyirliparla Kaatuku! Pulka-pinyirliparla Kaatuku! Muurlmardarnu-ngalpa palinja-kujaku! Nyanunguju ngurrju-nyayirni yapa ngalya-kari-piya-wangu. Nyanunguju yartarnarri wiri-kirli.

² Kaatuju junga. Manu kajana miimii-nyanyi yapa junganku ngurrju-japa maju-japa. Nyangu yangka karnta maju kujalpa ngunaja wati-kari wati-kari-kirli. Kujarlunya karntankuju kalajana jinyijinyi-manu yapaju nyanungu-piyaku maju nyinanjaku. Manu-jana yapa panu-jarlu pungu Kaatu-kurlangu. Kuja-wanawana Kaaturlu miimii-nyanjarla pungu tarnnga-kurra karntaju.”

Kujanyalpalu yunparnu.

³ Ngulalu purlanjaku rdirri-yungu kuja:

“Pulka-pinyirliparla Kaatuku! Pulka-pinyirliparla Kaatuku! Kaaturluka riwarri-mani kirri Papilunu warlu-kurlurlu! Kapu warrarda jankami, manu kunjuru kapu rduyu-karrimi kankarlarra-kari tarnnga-nyayirni!”

* 18:22 harps † 18:22 flutes

⁴ Ngula-jangka, yinya 24-pala marramarra wiriwiri manu murntu-pala wankaru-patu ngunanjunulu miyalu-purdanji Kaatuku pulka-pinjaku. Nyinaja-jukulpa nyinanja-kurlangurla. Pulka-pungulurla kujarlu, “Ngula-juku ngurrju! Kaatukurliparla pulka-pinyi!”

⁵ Ngula-jangka, ngana mayi wangkaja yangka kujalpa nyinanja-kurlangu-wana karrija:

“Panungku yungulurla pulka-pinyi Kaatuku kuja karlipa pura! Yangka kuja kalurla warrki-jarri nyanunguku manu kuja kalu ngurrju-pajirni, pirrjirdirli rampakurlu, yungulurla pulka-pinyi!”

Kaatu-kurlangu Jiyipi kapu yupukarra-jarrimi karnta-kurlu

⁶ Ngula-jangkarna-jana purda-nyangu yapangku kujalpalu-nyanu yuntarnu kilji-nyayirnirli. Kujanyalpalu wangkaja:

“Kaatukurliparla pulka-pinyi! Kaatukurliparla pulka-pinyi! Warlalja-Wiri Kaatu ngulaju PIRRJRIDI-NYAYIRNI WITA-WANGU! Jalangu nyanunguju wiri yapa panuku!

⁷ Nyanunguju pirrjirdi-nyayirni yapa ngalya-kari-piya-wangu! Kujarlaju, pulka-pinjarlarlipa ngurrju-pajirni! Jalangu Kaatu-kurlangu Jiyipi kapu yupukarra-jarrimi karnta-kurlu. Nyurru-nyanu karntangukuju wurdujorra-manu yupukarrakungarnti nyanungukungarntiji.

⁸ Kaaturlurla yungu karntaku jurnarrpa kirlka-nyayirni manu kardirri yukanjaku.”

(Ngana yinyaju karnta? Nyiya-piya-ka jurnarrpaju mardarni? Karnta yinyaju ngulaju ngalipa-piya, ngalipa kuja karliparla Kaatuku nyina. Kajirliparla Kaatuku jungarni nyina, yangka kuja karliparla ngurrju warrki-jarrimi, kujanya yinyaju jurnarrpa kardirri-piya kujalpa karn-tangu mardarnu.)

⁹ Ngula-jangka, marramarra yinyaju wangkaja ngajukuju, “Yimi nyampu yirraka pipa-kurra: Kaji Kaatu-kurlangu Jiyipi yupukarra-jarri karnta yinya-kurlu, panu kapulu turnu-jarri wardinyi-nyayirni kurapaka wiri ngarninjaku. Kaaturlu-jana nyurru yimi yilyaja yapa yinya-patuku yaninjarniki. Kujarlanya kalurla wardinyi-nyayirni marlaja nyina.” Ngula-jangka, marramarraju wangkaja ngajukuju, “Nyampuju yimi junga kuja kajana Kaatu wangkami yapaku.”

¹⁰ Ngula-jangkarna miyalu-purdanji ngunanjunu kamparru marramarra pulka-pinjaku. Warla-pajirninjarlaju wangkaja, “Kula kuja-jarriya! Ngajujurna Kaatu-kurlangu warrkini-mipa. Ngajujurna nyuntu-piya manu panu-kari nyanungu-nyangu yapa-piya. Nyur-rurlarlunkulu purda-nyangu Kaatu-kurlangu yimi, manu jungankulu-jana wangkaja Jijaji-kirliji. Kulajurla ngajuku pulka-pungka, pulka-pungkarla Kaatu-mipaku!” Kujanyaju marramarraju wangkaja. Junga nyampuju. Nganangku-puka kaji-jana yapaku yimi-ngarrirni Jijaji-kirli, marlaja wangkami karla Kaatuku.

Wati-kirli nantuwu kardirri-la-kurlu

¹¹ Ngula-jangka ngaju-nyangu jurkurrparla, nyangurna yalkiri raa-karrinja-kurra. Nyangulparna nguru-nyayirni-wangu Kaatu-kurlangu. Watilpa nyinaja nantuwu kardirri-la. Yirdi nyanungu-nyanguju ‘Kaatu-kurlangu Junga-nyayirni Warrkini Yangka Kuja Karla Wala

Nyina.’ Nyampurluju kajana yapa miimii-nyanyi jungangku ngurrju-japa maju-japa. Kuja-ka yani kulu-kurra, pinyi kajana yapa maju-mipa, kula ngurrju, lawa. ¹² Milpa nyanungu-nyangujulpa miril-manu warlu-piya, manulpa-jana mardarnu jurru-kurlangu mukarti kingi-kirlangu-piya panu jurrungka. Yirdilpa mardarnu palkangka, kulalpalu yapangku milya-pungu yinya yirdi. Nyanungu-miparlulpa milya-pungu. ¹³ Mardarnulpa jinajina-piya kurrirdimpayi yalyu palka-wangu. Manu yirdi nyanungu-nyanguju ‘Kaatu-kurlangu Yimi’. ¹⁴ Warrmarla nyanungu-nyangu kujalpalu nyinaja ngurungka Kaatu-kurlangurla, purajalpalu nyanunguju. Nantuwu-patu kardirri-paturlalpalu wapaja purdangirli nyanungurla, manulpalu mardarnu jurnarrpa kardirri. ¹⁵ Junma kurrirdimpayi yiri-nyayirni wilypi-pardija lirra nyanungu-nyangu-ngurlu. Yinya-kurlurlu kapu-jana pinyi yapa maju-wati ngurra-kari ngurra-karirla. Kapu-jana pakarni, manu kapu-jana jinyijinyi-mani nyanungu purda-nyanjaku. Kula-jana mari-jarri, lawa. Kapu-jana jungangku kurnta-ngarrirni. Junga kujaju! Kaatuju PIRRJIRDI-NYAYIRNI WITA-WANGU! Ngulaju-jana kulu-jarrija-nyayirni yapaku punku-watiki. Kujarlanya wati yinyaju nantuwu kardirririla yilyaja yungu-jana riwarri-mani muku. Kapu-jana katirni muku yapaju yangka-piyarlu kuja kalu yapangku marnikiji-piya katirni julkukungarnti. ¹⁶ Wati yinya nantuwu kardirririla, nyanunguju Mijaya, Kaatu-kurlangu Milarninja-warnu. Yirdi jinta-karilpa mardarnu jinajina-piyarla kurrirdimpayirla kujalparla wanarri jungarni-purdanji wapirrija. Yirdi yinyaju kuja ‘NYAMPURLU MIPA JINTA WIRI-JARLU NGALYA-KARI-PIYA-WANGU.’

¹⁷ Ngula-jangkarna nyangu marramarra kujalpa karrija wantangka kankarlu. Purlaja-jana jurlpuku kujalpalu warru paarr-pardija yalkiri-wana, “Turnu-jarrinjarlalu yantarni kurapaka wiriki kuja-ka Kaaturlu wurdujarra-mani! ¹⁸ Yaninjarlalu-jana nganja palka nyurnu-wati! Kaaturlu kapu-jana pinyi kingi-wati manu warrmarla nyanungurra-nyangu. Kapu-jana pinyi warrmarla wiriwiri manu nyanungurra-nyangu nantuwu-watirlangu. Kapu-jana riwarri-mani muku: yangka-patu kuja kalu warrki-jarri pirijina-piya, yangka-patu kuja kalu warrki-jarri talakupurda, wiriwiri manu yapa ngalya-karirlangu kapu-jana muku pinyi. Yaninjarlalu-jana nganja palka nyanungurra-nyangu!” Kujanya-jana marramarraju wangkaja jurlpu-watiki.

¹⁹ Ngula-jangkarna-jana nyangu yangka kinki manu kingi-wati wiri-wiri ngurra-kari ngurra-kari-jangka. Nyangurna-jana nyanungurra-nyangu warrmarlarlangu. Turnu-jarrijalu ngurra jintangka kulu wirikingarnti. Pardarnulpalurla watiki yangka nantuwu kardirrir-laku manu nyanungu-nyangu warrmarlaku, yangka-patu kujalpalu nguru-nyayirni-wangurla nyinaja. ²⁰ Mijaya yangka wati nantuwu kardirririla, kinki manu jinta-kari-palangu yangka jarukungarduyu puuly-mardarnu yangka kuja kala warlka wangkaja Kaatu-kurlu. Puuly-mardarninjarla kujurnu-palangu rdaku wiri-kirra warlu ngulalpa jankaja, yangka kuja-ka yulyurdu karntawarrakarntawarra pukulyu parntimi. Kujurnu-palangu wankaru-jarra-juku. (Nyampuju jarukungarduyu yangka kuja kala-jana yapa yulyurlika-yungu ngangkayi-kirli. Yapa yinya-patuju kalalurla parntarrija pirli-jangkaku kinki-piyaku. Manu kinki-kirlangu yirdili mardarnu palka-

ngka.) ²¹ Ngula-jangka, wati yinyarlu nantuwurlarlu-jana pungu muku kinki-kirlangu warrmarlaju junma wiri-kirlirli yangka kuja lirra-jangka wilyipi-pardija. Riwarri-manu muku-jana. Palkajulpalu ngunaja warru, manulu-jana jurlpungku muku ngarnu. Ngarnulpalu-jana pirda-karda-nyayirni.

20

Marramarrarlu yirrarnu kinki rdakungka kaninjarra-nyayirni 1,000-pala yulyurpuku

¹ Ngula-jangka, jukurrparla nyangurna marramarra yaninjarni-kirra nguru-nyayirni-wangu-jangka. Rdaka nyanungu-nyangurla mardarnulpa jayini pirrjirdi-nyayirni, ngulalpa kiyirlangu mardarnu tuwakurlangu, yangka kujalparla wampirrija rdakuku. ² Ngula-jangkarna nyangu warnayarra yinya. Yinya warnayarraju ngulaju Jayitana, Juju Ngawu, ngulajulpa yupa-patuku nyinaja. Marramarrarlu maninjarla warurnu jayini-kirlirli. ³ Ngula-jangka, tuwa rurrpa-manu kiyi-kirlirli. Ngula warna Juju Ngawu kujurnu rdaku-kurra, ngularla tirnngiyirrarnu tuwakuju kiyi-kirlirililki. Ngularla tirnngiyirrarnu, kulalpa nganangu rurrpa-mantarla yinyaju 1,000-pala yulyurpuku. Kujalpa warnayarra yinya nyinaja rdakungka, kulalpa-jana yapaju yulyurkuyungkarlalku, lawa. Marramarra yinyarlu kapu warnayarra wiriji mardarni rdakungka 1,000-pala yulyurpuku. Ngula-jangka kapu wilyipi-maninjarla yilyami witaku ngari.

⁴ Ngula-jangkarna nyinanja-kurlangu panu-jarlu nyangu nguru-nyayirni-wangurla, yangka kuja kalu kingi-wati wiriwiri nyina. Yapalpalu palka nyinaja yinyarlaju nyinanja-kurlangu-paturla. Kaaturlu-jana yartarnarri yungu yungulu wiriwiri nyina Jijaji-piya. Nyangurna-jana nyanungurra-nyangu pirlirrpargangu. Kamparru yangka yapa nyampu-patu kuja kalalu nyinaja walyangka, kalalu-jana yapaku jungangu yimi-ngarrurnu Jijaji, manu kalalu-jana yimi-ngarrurnu yimi yangka kuja-jana Kaaturlu milki-yirrarnu. Kuja-jangka yapa panu-karirilili-jana pungu. Yapa yinya-patu nyinanja-kurlangu-paturla, ngulalpalu wankaru nyinaja walyangka kamparru-wiyi, kulalurla parntarrija kinkiki manu pirliki kinki-piyaku, manu kulalpalu mardarnu nampa manu yirdi rdakangka manu ngalyangka. Wankarujarrijalu pina, Jijaji Kiraji-piyalu-jana wiriwiri nyinaja yapaku 1,000-pala yulyurpuku.

⁵ Nyampurra yapalu kamparru pina-wankaru-jarrija. Yapa panukari kapulu milyingka-juku ngunami 1,000-pala yulyurpuku. Ngula-jangka Kaaturlu kapu-jana pina-wankaru-mani. ⁶ Ngana-puka kaji Kaaturlu pina-wankaru-mani nyanungu-kurlu nyinanjaku, ngulaju kapu nyina nyanungu-kurlu 1,000-pala yulyurpuku, manu yapa yinyaju kapurla marlaja nyina wardinyi-nyayirni. Kapurla Kaatumipaku nyina. Kulalu yapa kuja-piyaju yarda palimi, lawa. Kapulurla Kaatuku manu Jijaji Kirajiki warrki-jarrimi maralypikingarduyu-piya, manu kapulu wiriwiri nyina Jijaji Kiraji-wana 1,000-pala yulyurpuku.

Kaaturlu kapu-jana Juju Ngawu manu nyanunguku puranjakungarduyu-patu riwarri-mani warlu-kurlurlu

⁷ Kaji-jana Jijaji Kiraji wiri nyina nyanungu-nyangu yapaku walyangka 1,000-pala yulyurpuku, ngula-jangka kapu marramarrarlu

rurruny-pinjarla wilypi-mani Juju Ngawu yungu wilypi-pardi rdaku-jangka. ⁸ Junga, kapu wilypi-pardimi yinyaju rdaku-jangka yungu-jana warru yani ngurra-kari ngurra-kirra yapaku yulyuriku-yinjaku. Yapa nyampurrarlu kalu yirdi-jarra mardarni: Kuuku manu Makuku. Juju Ngawungku kapu-jana yaninjarla turnu-mani kulu wirikingarnti. Kapulu panu-nyayirni karri pingi-piya. ⁹ Kujanyarna nyangu jukur-parlaju. Yapa yinya-patujulu yanurnu yirdiyi-kari yirdiyi-kari-wana kirri-kirra yangka kujalpalu Kaatu-kurlangu yapa nyinaja. Kaatulpa-jana yulkaja yapa yinya-patukuju. Warrawarra-kangulpa-jana yinyarla. Yapa yinya-patulu yanurnu yapa nyanungu-nyangu pinjaku. Kaaturlu-jana warla-pajurnu. Warlu-jana kujurnu nguru-nyayirni-wangu-jangka. Ngula-jana riwarri-manu muku. ¹⁰ Ngula-jangka, Kaatu-kurlangu marramarrarlu kujurnu yinya Juju Ngawu rdaku wiri-kirra warlu ngulalpa jankaja. Ngurra yinyaju pukulyu-nyayirni parntija yulyurdu kujalpa karntawarrakarntawarra kankarlarra-kari rduyu-karrija. Yangkangka-juku kuja-palangu watingki nantuwurlarlu kujurnu yangka kinki manu yangka jarukungarduyu kuja kala warlka wangkaja Kaatu-kurlu. Warlu yinyarlaju kapu-palangu jankami tarnnga-nyayirni. Parrangka mungangka kapu-pala murrumurru-jarrimi-nyayirni.

Kaaturlu kapu-janarla yirdiki nyanyi pukungka nyanungu-nyangurla

¹¹ Ngula-jangkarna nyangu jukurparla Kaatu kujalpa nyinaja nyanungu-nyangu nyinanja-kurlangurla kardirriarla. Ngula-jangka, walya manu yalkiri-pala wuruly-parnkaja nyanungu-kujaku. Lawa-nyinaja-pala. Kulalu-jana yapangu yarda nyangu, lawa. ¹² Ngula-jangkarna-jana nyangu yapa-patu kujalu kamparru palija walyangka, wiriwiri manu panu-kari yapa. Palijalu muku nyurru-wiyi. Jalanguju karrijalpalu kamparru nyinanja-kurlangurla. Ngulalu marramarra-watirlili-jana puku-patu raa-pungu nyanungurra-nyangu. Yinyarlanyalu-jana yirdi yapa-kurlanguju yirrarnu ngurrju-japalpalu nyinaja walyangka marda, maju-japa. Kaaturlu raa-pungu nyanungu-nyangurlangu puku. Pukungka wiringka yirrarnu-jana pantirninjarla Kaaturlu yirdi yapa panu yungulu nyinami tarnnga nyanungu-wana. Pukungka-jana Kaaturlu miimii-nyangu yapa-patuju nyarrpa-jarrijalpalu walyangkaju nyurru-wiyi ngurrju marda maju marda. ¹³ Ngula-jangka yapa-patu kujalu palija mangkururla, wankaru-jarrijalu pina. Ngulalpalu karrija kamparru nyinanja-kurlangurla. Ngulalu yapa panu-karirlangu palinja-warnu wankaru-jarrija pina yangka-patu yapa kujalpalu ngunaja manparrpa-kurlangurla. Wankaru-jarrijalu pina yungu-jana Kaaturlu miimii-nyanyi puku-wati-kirlirli. ¹⁴ Ngula-jangka, Kaaturlu-palangu kujurnu jirrama-kari rdaku wiri-kirra warlu ngulalpa jankaja. Nguru manparrpa-kurlangu kujurnu yinya-kurraju. Manu yangkarlangu kujurnu kujalpa wiri nyinaja ngurra yinyaku. Nyanungu-nyangu yirdiji ngulaju 'Yapa Pinja-panu'. Nyampurla warlu wiringka ngulaju yapa maju-wati kapulu palimi yarda. Junga kapurlipa muku palimi nyampurla walyangka. Yapa maju-watiji kapulu palimi pina warlu yinyarlaju. ¹⁵ Ngula Kaaturlu puku nyanungu-nyangu miimii-nyangu.

Kuja nyangu yapa yirdi pukungka, yapa yinyaju mardarnu nyanungu-kurlu wankaru. Yapa yangka kula palka pukungka, ngulaju yapa yinyaju kujurnu rdaku wiri-kirra warlu ngulalpa jankaja.

21

Kaaturlu kapu ngurrju-mani jinta-kari yalkiri manu walya

¹ Kujalpa-jana Kaaturlu miimii-nyangu yapa nyanungu-nyangu pukungka, ngula-jangkarna jukurr-manu jinta-kari yalkiri manu jinta-kari walya. Kamparru-warnu yalkiri manu walya-pala nyurru-juku yawu-pardija, ngula mangkururlangu yawu-pardija. ² Ngula-jangkarna nyangu kirri tarruku jinta-kari Jurujulumu. Kaaturlulpa yilyaja walya-kurra. Yaninja-yanulpa nguru-nyayirni-wangu-jangka. Kirri yinyaju ngulaju ngurrju-nyayirni yangka-piya yuntardi kamina-piyarlu kuja-ka jinajina ngurrju mardarni. Kirri yinya Kaatukurlanguju ngulaju yuntardi-nyayirni yangka karnta-piya kuja-ka karntangu nyanyi kali-nyanu yupukarra-jarrinjakungarntirli. Kirri Jurujulumuju kuja-piya-juku.

³ Ngula-jangka, yapa kujalpa karrija nyinanja-kurlangu wiri-wana, purlaja kilji-nyayirni:

“Jalangu Kaatu-kurlangu ngurra kapu karrimi yangkangka-juku kuja kalu yapa nyina. Kapu-jana jirrnganja nyina, manu kapulurla nyanunguku nyina. Yuwayi, Kaatu kapu-jana jirrnganja nyina. Kapu-jana Kaatu nyina. ⁴ Kapu-jana jirmilypa milpa-jangka parduna-mani. Kulalu yapaju palimilki, manu kulalu yulami malamalarla, kulalu murrumuru-jarrimi. Walya yinyaju kapu ngurrju karrimi, kula walya nyampu-piya kuja karlipa jalangu nyinami. Walya nyampuju kapu lawa-jarrimi.”

⁵ Kaatulpa nyinaja-juku nyinanja-kurlangurla, ngula wangkaja, “Jalangurlu kapurna nyiyarningkijarra ngurrju-mani ngarlarrpa-nyayirni.” Ngula-jangkaju ngajukulku wangkaja, “Yirraka ngaju-nyangu yimi pipangka. Ngaju karna junga wangkami. Ngungkurnyinyaju kajirna wangkami.” ⁶ Ngula-jangka wangkaja:

“Warrkijirna lawa-manulku. Ngajulurlurna ngurrju-manu nyiyarningkijarraju, manu ngajulurlu karna lawa-mani. Kaji ngana purraku-jarrimi, ngulaju kapurnarla wangkami, ‘Yuwayi, yaninjarla nganja-yangka ngapa kuja kajana wankaru mardarni tarnnga. Kulalpanpaju nyiya yungkarla kujakuju, lawa. Ngari-ka purlpurl-pardimi ngaju-nyangu ngurrangka, ngari kapurnanguku kutu yinyi.’

⁷ Ngana-puka kujalpaju ngajuku jungarni nyinaja maju yaninja-wangu, kuja-wanawana kapurnarla Kaatu nyina yapa yinyakuju, manu kapu ngaju-nyangu yapa nyina.

⁸ Kala ngana-puka kujalpa maju nyinaja, yapa yinyaju kapu jankami rdakungka warlungka yangka kuja-ka yulyurdu karntawar-rakarntawarra rduyu-karrimi pukulyu-nyayirni kankarlarrakari. Ngalya-kari kulalu-jana ngaju-kurlu wangkaja, kala-julu kurnta-jarrija ngajuku. Panu-karijili warntarla yanu Jijaji-kijakuju ngungkurnyinanja-wangu. Ngalya-karijilpalu majungka-jarrija. Ngalya-karirlijilpalu-jana yapa-patu-kari pungu tarnnga-kurra. Ngalya-karijilpalu kurnta-wangu warru

ngunaja yapa-kurlu ngurra-kari ngurra-kari. Ngalya-kariji kalalu ngangkayi-kirli nyinaja yapa-patu-kari murrumurru-maninjaku. Ngalya-karijilpalurla parntarrija yangka pirlir-jangkaku manu watiya-jangkaku tarrukuku nganta. Ngalya-karijilpalu warlka wangkaja. Junga, yapajulu muku palija nyampurula walyangka. Yapa maju nyampurraju kapulu yarda palimi warlu wiringka.”

Yimi nyampu ngulaju Jurujulumu-kurlu nuwani-kirli

⁹ Manngu-nyanyi mayi kankulu-jana yangka wirli-pala marra-marra wirli-pala ngama-kurlu? Ngami-wati yinyarla Kaaturlu winjurnu pama-piya. Marramarra yinya-paturlujulu winjurnu pama-piya walya-kurra yapaku murrumurru-maninjaku. Manngu-nyanyi mayi kankulu kuja? Ngula-jangkaju, jinta-kari marramarraju yaninjarla wangkaja, “Yantarni nyampu-kurra, manu kapurnangu yangka karnta milki-yirrarni kuja kapu yupukarra-jarrimi Jiyipikirli Kaatu-kurlangu.” ¹⁰ Ngula-jangka, Kaatu-kurlangu Pirlirparlunyanu yartarnari yirrarnu ngaju-kurra. Ngulaju marramarra kangu kankarlarra-nyayirni pirlir-kirra wararra wiri-kirra. Ngulaju milki-yirrarnu tarruku kirri Jurujulumu, yaninja-yanulpa ngurunya-nyayirni-wangu-jangka kujalpa Kaatu nyinaja. ¹¹ Marlajalparla miril-manu Kaatuku yinyaju kirri yangka kuja-ka wantangu miril-mani murlukunpa. Junga, kirri yinyaju ngurrju-nyayirni! ¹²⁻¹³ Kirri Jurujulumu-wanajulpa karrija pinji pirlir-jangka, manulpalu 12-pala tuwa kurririmpayi-wati karrija. Tuwa-kari tuwa-kari-wanalpalu marramarra-wati karrija, warrawarra-kangulpalu-jana tuwa-watiji. Kakarrara-purda karrijalpalu marnkurrra kurririmpayi tuwa. Kurlirra-purda karrijalpalu marnkurrra tuwa. Yatijarra-purda karrijalpalu marnkurrra tuwa, manu karlarra-purda karrijalpalu marnkurrra tuwa. Yirdi-kari yirdi-karilpalu jarnkujarnku mardarnu tuwangkaju. 12-pala yirdi nyampurra ngulaju yangka Yijirali-kirlangu kaja-nyanu-wati-kirlangu kujalpalu nyurru-wiyi nyinaja. ¹⁴ Pinji yinyajulpa nyinaja 12-pala pirlir lalypanka. Nyampurra 12-pala pirlir lalypankajulpalu pinji muurl-mardarnu wantinja-kujaku. Yirdi-kari yirdi-kari-kirli nyampurraju pirlir-wati. Nyampuranya yirdiji yangka 12-pala Wiriwiri Kurdungurlu-patu kujalpalu puraja Jiyipi Kaatu-kurlangu.

¹⁵ Marramarra yinyarlululpa mardarnu jukati-piya kawurlu, marramarra yangka-juku kujaju kamparru-wiyi wangkaja. Jukati-piya yinya-kurlurlululpa-jana miimii-nyangu warru pinji manu 12-pala tuwa yinya kurringka rdangkarlpa-japa kurririmpayijapa. ¹⁶ Kirri Jurujulumu yinyaju wiri-jarlu pakuju wiri-piya. Wantiki manu kurririmpayilpa karrija kakarrara-ngurlu karlarra-kurra. Marramarra yinyarlululpa miimii-nyangu jukati-piya-kurlurlu wurnturu-japa, kutu-japa kakarrara-ngurlu karlarra-kurra. Ngulaju 2,400 kilamata kakarrara-ngurlu karlarra-kurra. Wurnturu mayi yatijarra-ngurlu kurlirra-kurraju? Yuwayi, ngulaju 2,400 kilamata-yijala yatijarra-ngurlu kurlirra-kurraju. Nyiya-piya yinyaju kirri, kurririmpayijapa? Yuwayi, ngulaju 2,400 kilamata kankarlarra-ngurlu kaninjarra-kari. ¹⁷ Ngula-jangka, marramarra yinyarlulu miimii-nyangu kurririmpayi pinjiji jukati-piya-kurlurlu.

Kirrirdimpayi mayi? Yuwayi, 65 mita kankarlarra-ngurlu kaninjarra-kari. ¹⁸ Nyiia-kurlurluju yinyaju pinjiji ngurrju-manu Kaaturluju? Ngurrju-manu pirli yukuriyukuri-jangka* Nyiia-kurlurluju kirri Jurujulumuju ngurrju-manu? Kawurlu-jangka ngurrju-manu. Miril-manulpa, ngulaju milpa murrumurru-manu. Ngurrju-nyayirni junga! ¹⁹⁻²⁰ Nyiia-piya yinyaju 12-pala pirli lalya? Ngurrju-nyayirnila pirli-kari pirli-kari-jangka† yangka wajirrkijawirrkiki, yalkiriyalkiri, karntawarrakarntawarra, yalyuyalyu, yurrpurlu, ngurrju-nyayirni-wati pararri-piya. ²¹ Nyiia-kurlurluju-jana yinya 12-pala tuwa-wati ngurrju-manu Kaaturluju? Yinyajulu pirli kardirri-jangka. Tuwa-wati yinyajulpalu miril-manu, manu yirdiyi-watiji kawurlu-jangka. Kirrka-nyayirni murlukunpa-piya-jangka. ²² Nyangurna warru kirri-wanaju. Kularna palka-manu Yuwarli Maralypi pulka-pinjaku Kaatuku, lawa. Ngulaju ngula-juku. Kaatuju palka. Nyanunguju PIRRJIRDI-NYAYIRNI WITA-WANGU! Manu yangka Jiyipi Kaatu-kurlangu palka-yijala. ²³ Kirri yinyarla ngulaju wanta manu kirntangi-wangu, lawa. Ngulaju ngula-juku. Kaaturlu-ka miril-mani yungulu yapangkuju nyanyi parra-puru. Kuja-piya-yijala-ka nyanungu-nyangu Jiyipiji miril-mani warlu-piya. ²⁴ Kuja-jangkanya, yapa panu kapulu warrki-jarrimi ngurra-kari ngurra-kari-jangkaju, manu wiriwiri kingi-watirli ngurra-kari ngurra-kari-ngirlirli kapulu kanyirni tala manu nyiyarningkijarra yinya-kurraju. ²⁵ Kirri yinyarlaju kula munga-jarrimi, lawa. Kapu parra warrarda karrimi. Kuja-jangkanya, yinya 12-pala tuwa kapulu rurrpa-juku karrimi. Kula-jana nganangku tirngi-yirrarni. ²⁶ Yapangku ngurra-kari ngurra-kari-ngirlirli kapulu kanyirni tala manu nyiyarningkijarra kirri yinya-kurraju.

²⁷ Yuwayi, junga kujaju. Ngana-puka kuja-ka yirdi nguna yinyarla puku wiringka, ngulaju yangka kuja karla nyina Kaatu-kurlangu Jiyipiki, kapu yapa yinyaju yukanjarla tarnnga nyina kirri yinyarlaju nyanungu-kurlu. Kala yapa maju kulalu yukami, lawa. Kulalu nyiyarlangu tarruku nganta pirli-jangka manu watiya-jangka kanyi kirri yinya-kurraju. Ngana-puka kaji maju nyina, marda kaji warlka wangkami, yapa yinyaju kula kirra-kirraju yukami.

22

¹ Ngula-jangka, marramarrarluju milki-yirrarnu karru. Parnka-jarnilpa nyinanja-kurlangu-jangka kujalpa-pala Kaatu manu Jiyipi nyanungu-nyangu nyinaja. Ngapa nyampu-jangka karru-jangkarlu kajana yapaju wankaru mardarni tarnnga. Miril-manulpa wanta-piya yangka kuja-ka murlukunpa miril-mani. ² Junga kujaju. Ngawarra yinyajulpa parnkaja kulkurru-jarra yirdiyirla wiringka. Kujarniku-jarnijilpalu karrungkaju panu watiya-wati karrija kanardirla. Miyi watiyarlaju-ka kapanku yirni-jarrimi. Kirntangi-kari kirntangi-kari miyiji-ka yirni-jarri yungulu yapangku ngarni. Manu parrkaju watiyarlaju ngurrju-nyayirni mirrijini. Yapa nguru-kari nguru-kari-jangka kalu yanirni parrka maninjaku. Ngula kalu mani, kula kalu nyurnu-jarrimi yarda. ³ Yapa maju kulalu nyina yinyarlaju kiringka. Kaaturlu

* 21:18 jasper † 21:19-20 Yirdi-patu pirli-kari pirli-kariji ngulaju jasper, sapphire, agate, emerald, onyx, carnelian, chrysolite, beryl, topaz, chrysophase, jacinth manu amethyst.

kapu warla-pajirni yinyarla nyinanja-kujaku. Yangka nyinanja-kurlangu Kaatu-kurlangu manu Jiyipi-kirlangu kapu palka karrimi. Manu yapa nyanungu-nyangu kapulu yanirni, manu kapulurla pulka-pinyi. Kapulurla warrki-jarrimi nyanunguku. ⁴ Kapulu Kaatu-kurlangu yinngirri nyanyi, manu yirdi nyanungu-nyangu kapulu ngalyangka mardarni. ⁵ Kirri yinyarla kula munga-jarrimi, lawa. Kulalu-nyanu jarnkujarnku wangkami kuja, “Yuwa! Nyangurla kapu wantaju kankarlu-jarrimi? Warlurlipa yarrpirni yungurlipa nyanyi.” Lawa, kulalu kujaju wangkami. Kaatu kapu-jana rdiliji nyina yungulu nyiyarningkijarra nyanyi. Kapulu wiri nyina tarnnga.

Jijaji wangkaja kapu pina-yanirni walya-kurra

⁶ Ngula-jangka, marramarraju wangkaja:

“Ngaju karna junga wangkami. Ngungkurr-nyinayaju kajirna wangkami. Nyurru-wiyi Kaaturlu-jana yimi-ngarrurnu nyanungu-nyangu yimi jarukungarduyu-patuku yungulu-jana jungangu yimi-ngarrirni yapaku. Kuja-piyarlu-yijala ngajuju yilyaja yungurna-jana yapa nyanungu-nyangu yimi-ngarrirni kaji nyarrpa-jarri nyampurla walyangka ngaka.”

⁷ Ngula-jangka, Jijajiji wangkaja:

“Purda-nyangkajulu! Kapurna yungkaparri pina-yanirni walya-kurra.”

Kujanyaju wangkaja. Nganangku-puka kaji yimi Jijaji-kirlangu nyanyi nyampurla pukungka, nyanunguju kapurla marlaja nyina wardinyi-nyayirni! Nyampurlu yimingki kangalpa yimi-ngarrirni kaji walya nyampurla nyarrpa-jarrimi ngaka. ⁸ Ngajulurlu Jaanurlu karna yimi yirrarni kujarna nyangu manu purda-nyangu. Marramarra yinyarluju milki-yirrarnu nyiyarningkijarra. Ngula-jangkajurna ngunan-junu miyalu-purdanji pulka-pinjaku yinyaku marramarraju. ⁹ Warla-pajirninjarlaju wangkaja ngajuku:

“Kula kuja-jarriya! Kaatu-mipakurla pulka-pungka! Ngari karnarla nyanunguku warrki-jarrimi nyuntu-piya. Ngajujurna nyanungu-nyangu warrkini nyuntukupurdangka Kirijini-patu-piya manu jarukungarduyu-piya. Nganangku-puka kaji purda-nyanyi yimi nyampurla pukungka, ngajuju nyanungu-piya.”

¹⁰ Ngula-jangka, marramarraju wangkaja, “Yimi nyampurla pukungka ngulaju Kaatu-kurlangu. Kula yimi nyampu wuruly-mardaka yapa-kujaku. Kula-nyanu mardaka nyuntulurlu, lawa. Nyiyarningkijarra nyampurla yimingka kuja-ka wangkami, ngulaju kapulu muku palka-jarrimi jalangu-karrikarri.

¹¹ “Ngana-puka kaji warntarla nyina, manu kaji warntarla mangunyanyi, ngulaju ngula-juku. Yampiya kutu, pangkala maju-juku nyinami. Kala ngana-puka kajirna Kaatuku jungarni nyina, ngana-puka kajirna nyanunguku nyina, yampiya kutu pangkala yungu jungarni nyina.”

¹² Ngula-jangka, Jijajiji wangkaja:

“Purda-nyangkaju! Kapurna yanirni pina walya-kurra! Kapurna-jana miimii-nyanyi jungangu. Kala kuja ngana-puka jungarni nyinaja, kapurna kanyi ngurrara ngaju-nyangu-kurra ngurrju-kurra tarnngalku. Ngana-puka kuja nyinaja jungarni-wangu,

ngulaju kapurna ngurrara ngurrju-wangu-kurra yilyamirra tarnngalku.

¹³ Ngajuju karna nyinami nyiyarningkijarraku kamparru manu purdangirli. Ngajulurna nyiyarningkijarra ngurrju-manu. Ngajulu karna walku-mani nyiyarningkijarraju.

¹⁴ “Yapa kuja kalu jungarni nyina, nyanungurraju yapa kuja kalu journarra parljirni warrarda, ngurrju kujaju. Yapa yinyarraju kapujulu marlaja nyina wardinyi-nyayirni. Ngajulu kapurna-jana wangkami yungulu yani tuwa-wana kirri wiri-kirra Jurujulumu-kurra, manu kapurna-jana wangkami miyi ngarninjaku kuja kalu watiyarla pardimi yangka kuja kajana yapa wankaru mardarni. Kulalu-jana yapa ngalya-karirli warla-pajirni kuja-kurra. ¹⁵ Kala yapa majuwati kulalu kirri yinya-kurraju yukami, lawa. Yapa yinyarraju journarra yungkiyi-kirli. Ngalya-karirliji ngangkayi-kirli kalalu-jana yapaju murrumuru-manu. Kalalu kurnta-marda-wangu warru ngunaja yapa-kurlu ngurra-kari ngurra-kari. Kalalu-jana yapa ngalya-karirangu pungu tarnnga-kurra. Ngalya-kariji kalalu parntarrija pirljangkaku manu watiya-jangkaku pulka-pinjaku. Ngalya-kariji kalalu warlka wangkaja. Yapa nyampurra-piyaju kapulu kirri-kirra yukanjawanu nyina.”

¹⁶ Ngula-jangka, Jijajiji yarda wangkaja:

“Ngajurna Jijaji. Kajinkili jinta-jarri wirli-pala jaajirla, kapurna ngaju-nyangu marramarra yilyamirra yungu-nyarra wangkami nyiyarningkijarra. Ngajujurna palka-jarrija Kingi Tapitiwana, yangka kujalpa nyurru-wiyi nyinaja. Ngajujurna yanjilypiri wiri-piya ngula-ka mirilmiril-karri kakarrara-ngurlu murnmangka-wiyi kuja karla parrarl-pantirninjinarni.”

¹⁷ Pirlirra Tarruku manu karnta, yangka kuja yupukarra-jarrija Kaatu-kurlangu Jiyipi-kirli, kujanya kapala mapirri wangkami, “Yantarnili!” Kajili yapangku yimi nyampu pukungka nyanyi, kapulu wangkami, “Yantarnili!” Ngana kaji purraku nyina, yanirni kutu yungu ngarni ngapa kaji wankaru nyina tarnnga. Kularla nganangkupuka tala yinyi ngapa-wanawana, lawa. Ngari yaninjarla ngarni kutu.

Yirriyirririlripa purda-nyanyi nyampu yimi

¹⁸ Ngajulu Jaanu yungurna-nyarra wita ngari wangkami kuja kankulu yimi nyampu nyanyi. Kula yimi nyampu ngaju-nyangu, Kaatu-kurlangu. Wangkajaju nyanungu yungurna nyiyarningkijarra yirrarni pipangka. Warnkiri-mani karna-nyarra. Kularla yimi-kari yaarl-yirraka nyampukuju, yampiyalu! Kajili yapangku yimi-kari yaarl-yirrarni, Kaaturlu kapu-jana pinyi, kapu-jana murrumuru-mani-nyayirni, yangka kujarna kamparrurlu-wiyi yirrarnu pukungka.

¹⁹ Kajili yapangku mirirni nyampu yimi ngari witarlangu, Kaaturlu kapu warla-pajirni miyi ngarninja-kujaku yangka kuja kajana yapa wankaru mardarni tarnnga. Kapu warla-pajirni kirri tarrukurla nyinanja-kujaku, yangka-kurlu kirri-kirli kujarna kamparrurlu yirrarnu pukungka.

²⁰ Jijajirli-ka milya-pinyi yimi nyampuju junga. Nyanungurluju yimi-ngarrurnu ngajuku. Kujanya kaju wangkami ngajukuju jalanguju, “Yuwayi, yanirni pina karna walya-kurra yungkaparri! Ngula-juku ngurrju!”

Ngajulu Jaanu karnarla ngungkurr-nyina yimi yinyakuju. “Warlalja-Wiri Jijaji, yantarni pina!”

²¹ Wangka karna-nyarrarla Warlalja-Wiriki Jijajiki yungu-nyarra tarnnga-juku yimiri-juku nyina. Ngula-juku ngurrju.

Psalms

23

¹ YAAWIYI Kaatu, yungurnangkurla pulka-pinyi nyuntu-kuju purlapa yunparninjarlu:

Ngaju kanpaju warrawarra-kanyi jakumanu-piyarluju.

Jakumanurlu kajana jiyipi warrawarra-kanyi ngurrjungku.

Wardinyi karnangku marlaja-nyina nyiyarningkijarra-kurlu.

² Ngajulujurna wukayi,

ngulaju kanpaju kanyi yama-kurra walyka-kurra.

Ngajulujurna yarnunjuku,

ngulaju kanpaju kanyi miyi ngarninjaku.

Ngajulujurna purraku,

ngulaju kanpaju kanyi mulju-kurra ngapa ngarninjaku.

³ Ngajuluju kanpaju kanyi yungurna pirrjirdi-jarri.

Junga-nyayirnirli kanpaju milki-yirrarni jungarniki yaninjaku.

⁴ YAAWIYI, wangka karnangku,

‘Nyampuju karna lanilani-jarri wuurnpa-puru.’

YAAWIYI, wangka karnangku,

‘Nyampuju karna lanilani-jarri munga-puru.’

Kuja-puruju ngalijarraju wungu karli yani.

Nyuntuku karnangku marlaja-nyina lani-wangulku.

Nyuntu kanpaju palkangku warrawarra-kanyi.

Jukati-kirlirli kanpaju ngajuluku ngarlkin-mani nyiyarlangu-kujaku.

⁵ Yapa kajulu panu-nyayirni kulu-jarrimi.

Ngajuluju ngulangkuju kajulu maju-watirli putaputa-pakarni.

Nyuntulurlu kanpa-jana warla-pajirni ngaju-kujaku murrumurru-maninja-kujakuju yungu-julu wiri-pajirnilki.

Panu-jarlu kanpaju yinyi kurapakaju,

nyanyi kajulu ngarninja-kurra.

Nyuntu kanpaju jaraju yaarl-winjirni jurru-kurraju,

ngula-kurlurluju kanpaju wiri-pajirni.

Nyuntu kanpaju warrarda winjirni pamaju kartaku-kurra yungunpaju wiri-pajirni.

Ngula-jangkaju pirrjirdilki karna nyinami pirda-kurluju.

⁶ YAAWIYI, ngajuju karnangku wala-nyinami.

Nyuntu kanpaju tarnnga-juku nyina yimiri ngajulu-kuju.

Ngajulukuju ngurrju-juku kapunpaju warrarda nyina.

Tarnnga-juku kapurna nyina yuwarlirlaju nyuntu-nyangurla.

Ngula-juku karnangku pulka-pinyi nyuntulukuju.